بسم الله الرحمن الرحيم

الحمد لله رب العالمين والصلوة على محمد و آله الحجج المعصومين **وبعد** چون فقیر حقیر خلیل بن الغازی القزوینی عفا الله عنهما و ذنوبهما بالنبی و الوصی مأمور شد بتصنیف شرح کافی ابی جعفر محمد بن یعقوب بن اسحق [illegible] الکلینی [illegible] و بانجام رسانید شرح کتاب العقل و کتاب التوحید را آغاز نمود شرح کتاب الحجه [illegible] سیوم [illegible] و چهار کتاب کافی است بتاریخ محرم سال [illegible] و شصت [illegible] شرح [illegible] چون [illegible] تبارک و تعالی **[illegible] الحجة شرح** الحجه نام [illegible] منقطع و نشد [illegible] بر [illegible] فایده ان [illegible] ضمیر خود شد و مراد اینجا امام [illegible] الطاهر عالم بجمیع شرع المبین [illegible] [illegible] [illegible] مرسل [illegible] خبری [illegible] سبب آن [illegible] [illegible] معنی [illegible] [illegible] [illegible] بجهت [illegible] آن سبب بردن [illegible] فعل [illegible] خلاف [illegible] ظن [illegible] [illegible] برای [illegible] و [illegible] [illegible] وجود [illegible] در [illegible] خلاف از [illegible] بوجود [illegible] و حجت [illegible] مستضعفان چنانچه بیان میشود در احادیث باب اول و [illegible] در شرح عنوان آن باب بعنوان استعاره [illegible] [illegible] آن امام [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] بردن [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] گذشت [illegible] اول در حدیث [illegible] باب اول [illegible] ان سر تعالی [illegible] الناس حجتین حجة ظاهرة و حجة باطنة فاما الظاهرة فالرسل والانبیاء والائمة و اما الباطنة فالعقول و بیان شد **[illegible]** این کتاب احادیث [illegible] مفترض الطاعه است **[illegible]** در این کتاب احادیث [illegible] تفسیر آیات قرآن بروشی که مخالف تفسیر جمیع مفسران [illegible] و [illegible] بسیار است [illegible] [illegible] وجوه [illegible] تطویل [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] احادیث [illegible] [illegible] صاحب [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] مقام تفسیر [illegible] قرآن

[illegible] اگرچه تصریح بآن کرده نشود و همچنین [illegible] [illegible] و مشتمل است بر صد و پانزده باب [illegible] کتاب [illegible] باب [illegible] الاضطرار الى الحجة **دوم** باب طبقات الانبياء والرسل والائمة عليهم السلام **سیوم** باب الفرق بين الرسول والنبي والمحدث **چهارم** باب ان الحجة لا تقوم لله على خلقه الا بامام **پنجم** باب ان الارض لا تخلو من حجة **ششم** باب انه لو لم يبق في الارض الا رجلان لكان احدهما الحجة **هفتم** باب معرفة الامام والرد اليه **هشتم** باب فرض طاعة الائمة عليهم السلام **نهم** باب في ان الائمة شهداء الله عز وجل على خلقه **دهم** باب ان الائمة عليهم السلام هم الهداة **یازدهم** باب ان الائمة عليهم السلام ولاة امر الله وخزنة علمه **دوازدهم** باب ان الائمة عليهم السلام خلفاء الله عز وجل في ارضه وابوابه التي منها يؤتى **سیزدهم** باب ان الائمة عليهم السلام نور الله عز وجل **چهاردهم** باب ان الائمة هم اركان الارض صلوات الله عليهم **پانزدهم** باب نادر جامع في فضل الامام عليه السلام وصفاته **شانزدهم** باب ان الائمة عليهم السلام ولاة الامر وهم الناس المحسودون الذين ذكرهم الله عز وجل **هفدهم** باب ان الائمة عليهم السلام هم العلامات التي ذكرها الله عز وجل في كتابه **هجدهم** باب ان الآيات التي ذكرها الله عز وجل في كتابه هم الائمة عليهم السلام **نوزدهم** باب ما فرض الله عز وجل ورسوله من الكون مع الائمة عليهم السلام **بیستم** باب ان اهل الذكر الذين امر الله الخلق بسؤالهم هم الائمة عليهم السلام **بیست و یکم** باب ان من وصفه الله تعالى في كتابه بالعلم هم الائمة صلوات الله عليهم **بیست و دوم** باب ان الراسخين في العلم هم الائمة عليهم السلام **بیست و سیوم** باب ان الائمة عليهم السلام قد اوتوا العلم واثبت في صدورهم **بیست و چهارم** باب في ان من اصطفاه الله من عباده واورثهم كتابه هم الائمة عليهم السلام **بیست و پنجم** باب ان الائمة في كتاب الله اماما يدعو الى الله وامام يدعو الى النار **بیست و ششم** باب ان النعمة التي ذكرها الله في كتابه عز وجل الائمة عليهم السلام **بیست و هفتم** باب ان المتوسمين الذين ذكرهم الله عز وجل في كتابه هم الائمة والسبيل فيهم مقيم **بیست و هشتم** باب عرض الاعمال على النبي صلى الله عليه وآله والائمة عليهم السلام **سی ام** باب **سی و یکم** باب ان الائمة عليهم السلام معدن العلم وشجرة النبوة ومختلف الملائكة **سی و دوم** باب ان الائمة عليهم السلام ورثة العلم يورث بعضهم بعضا العلم **سی و سیوم** باب ان الائمة ورثوا علم النبي وجميع الانبياء والاوصياء عليهم السلام الذين من قبلهم **سی و چهارم** باب ان الائمة عليهم السلام عندهم جميع الكتب التي نزلت من عند الله عز وجل وانهم يعرفونها كلها على اختلاف السنتها **سی و پنجم** باب

لم يجمع القرآن كلّه الا الائمة عليهم السلام وانهم يعلمون علمه كلّه سی وششم باب ما اعطی الائمة عليهم السلام
من اسم الله الاعظم سی وهفتم باب ما عند الائمة عليهم السلام من آيات الانبياء عليهم السلام سی وهشتم باب ما
عند الائمة من سلاح رسول الله ص ومتاعه سی ونهم باب ان مثل سلاح رسول الله ص مثل التابوت
في بني اسرائيل چهلم باب فيه ذكر الصحيفة والجفر والجامعة ومصحف فاطمة عليها السلام چهل ویکم باب
في شأن انا انزلناه في ليلة القدر وتفسيرها چهل ودوم باب في ان الائمة عليهم السلام يزدادون في ليلة
الجمعة چهل وسوم باب لولا ان الائمة عليهم السلام يزدادون لنفد ما عندهم چهل وچهارم باب ان الائمة
يعلمون جميع العلوم التي خرجت الى الملائكة والانبياء والرسل عليهم السلام چهل وپنجم باب نادر فيه ذكر
الغيب چهل وششم باب ان الائمة عليهم السلام اذا شاؤوا ان يعلموا علموا چهل وهفتم باب ان الائمة عليهم السلام
يعلمون متى يموتون وانهم لا يموتون الا باختيار منهم چهل وهشتم باب ان الائمة يعلمون علم ما كان وما
يكون وانه لا يخفى عليهم شيء صلوات الله عليهم چهل ونهم باب ان الله عز وجل لم يعلّم نبيّه علماً الا
امره ان يعلّمه امير المؤمنين وانه كان شريكه في العلم عليهما السلام پنجاهم باب جهات علوم الائمة
عليهم السلام پنجاه ویکم باب ان الائمة عليهم السلام لو ستر عليهم لاخبروا كل امرئ بما له وعليه پنجاه ودوم باب
التفويض الى رسول الله ص والى الائمة عليهم السلام في امر الدين پنجاه وسوم باب في ان الائمة عليهم السلام بمن
يشبهون ممن مضى وكراهية القول فيهم بالنبوة پنجاه وچهارم باب ان الائمة عليهم السلام محدّثون مفهّمون
پنجاه وپنجم باب فيه ذكر الارواح التي في الائمة عليهم السلام پنجاه وششم باب الروح التي يسدّد الله
بها الائمة عليهم السلام پنجاه وهفتم باب وقت ما يعلم الامام جميع علم الامام الذي قبله عليهما السلام پنجاه وهشتم
باب في ان الائمة صلوات الله عليهم في العلم والشجاعة والطاعة سواء پنجاه ونهم باب ان الامام عليه السلام
يعرف الامام الذي يكون من بعده وان قول الله عز وجل ان الله يأمركم ان تؤدوا الامانات الى
اهلها فيهم عليهم السلام نزلت شصتم باب ان الامامة عهد من الله عز وجل معهود من واحد الى واحد
عليهم السلام شصت ویکم باب ان الائمة عليهم السلام لم يفعلوا شيئا ولا يفعلون الا بعهد من الله عز وجل وامر
منه لا يتجاوزونه شصت ودوم باب الامور التي توجب حجة الامام عليه السلام شصت وسوم باب ثبات
الامامة في الاعقاب وانها لا تعود في اخ ولا عم ولا غيرهما من القرابات شصت وچهارم باب ما نص الله
عز وجل ورسوله على الائمة عليهم السلام واحدا فواحدا شصت وپنجم باب الاشارة والنص على الحسن بن علي
عليهما السلام شصت وششم باب الاشارة والنص على الحسين بن علي عليهما السلام شصت وهفتم باب الاشارة
والنص على علي بن الحسين صلوات الله عليهما شصت وهشتم باب الاشارة والنص على ابي جعفر عليه السلام

شصت ونهم باب الاشارة والنص على ابي عبد الله جعفر بن محمد الصادق صلوات الله عليهما هفتادم
باب الاشارة والنص على ابي الحسن موسى عم هفتاد ویکم باب الاشارة والنص على ابي الحسن
الرضا عم هفتاد ودوم باب الاشارة والنص على ابي جعفر الثاني عم هفتاد وسوم باب الاشارة و
النص على ابي الحسن الثالث عم هفتاد وچهارم باب الاشارة والنص على ابي محمد عم هفتاد وپنجم باب
الاشارة الى صاحب الدار عليه السلام هفتاد وششم باب في تسمية من رآه عليه السلام هفتاد وهفتم باب
في النهي عن الاسم هفتاد وهشتم باب نادر في حال الغيبة هفتاد ونهم باب في الغيبة هشتادم باب
ما يفصل به بين دعوى المحق والمبطل في امر الامامة هشتاد ویکم باب كراهية التوقيت هشتاد و
دوم باب التمحيص والامتحان هشتاد وسوم باب انه من عرف امامه لم يضره تقدم هذا الامر
او تأخر هشتاد وچهارم باب من ادعى الامامة وليس لها باهل ومن جحد الائمة او بعضهم ومن
اثبت الامامة لمن ليس لها باهل هشتاد وپنجم باب فيمن دان الله عز وجل بغير امام من الله جل جلاله هشتاد و
ششم باب من مات وليس له امام من ائمة الهدى وهو من الباب الاول هشتاد وهفتم باب
فيمن عرف الحق من اهل البيت ومن انكر هشتاد وهشتم باب ما يجب على الناس عند مضي الامام
هشتاد ونهم باب في ان الامام متى يعلم ان الامر قد صار اليه نودم باب حالات الائمة
عليهم السلام في السن نود ویکم باب ان الامام لا يغسله الا امام من الائمة نود ودوم باب مواليد
الائمة عليهم السلام نود وسوم باب خلق ابدان الائمة وارواحهم وقلوبهم نود وچهارم باب التسليم وفضل
المسلمين نود وپنجم باب ان الواجب على الناس بعد ما يقضون مناسكهم ان يأتوا الامام فيسألونه
عن معالم دينهم ويعلمونهم ولايتهم ومودتهم له نود وششم باب ان الائمة تدخل الملائكة بيوتهم
وتطأ بسطهم وتأتيهم بالاخبار عليهم السلام نود وهفتم باب ان الجن يأتيهم فيسألونهم عن معالم دينهم
ويتوجهون في امورهم عليهم السلام نود وهشتم باب في الائمة عليهم السلام انهم اذا ظهر امرهم حكموا بحكم داود
وآل داود ولا يسألون البيّنة عليهم السلام نود ونهم باب ان مستقى العلم من بيت آل محمد عليهم السلام
صدم باب انه ليس شيء من الحق في ايدي الناس الا ما خرج من عند الائمة وان كل شيء لم يخرج
من عندهم فهو باطل صد ویکم باب فيما جاء ان حديثهم صعب مستصعب صد ودوم باب ما
امر النبي صلى الله عليه وآله بالنصيحة لائمة المسلمين واللزوم لجماعتهم ومن هم صد وسوم باب
ما يجب من حق الامام على الرعية وحق الرعية على الامام عم صد وچهارم باب ان الارض كلها
للامام عم صد وپنجم باب سيرة الامام في نفسه وفي المطعم والملبس اذا ولي الامر صد وششم با

نادر صد و هشتم باب فیه نکت و نتف من التنزیل فی الولایة صد و نهم باب فیه نتف و جوامع من
الروایة فی الولایة صد و دهم باب فی معرفتهم اولیاءهم والتفویض الیهم صد و یازدهم ابواب التاریخ
مولد النبی صلی الله علیه وآله ووفاته صد و دوازدهم مولد امیر المؤمنین صلوات الله علیه صد و سیزدهم
مولد الزهراء فاطمة علیها السلام صد و چهاردهم مولد الحسن بن علی علیهما السلام صد و پانزدهم مولد الحسین بن علی
علیهما السلام صد و شانزدهم مولد علی بن الحسین علیهما السلام صد و هفدهم مولد ابی جعفر محمد بن علی علیهما السلام
صد و هجدهم مولد ابی عبد الله جعفر بن محمد علیهما السلام صد و نوزدهم مولد ابی الحسن موسی بن جعفر صد و بیستم
مولد ابی الحسن الرضا صد و بیست و یکم مولد ابی جعفر محمد بن علی الثانی علیهما السلام صد و بیست و دوم مولد
ابی الحسن علی بن محمد علیهما السلام صد و بیست و سوم مولد ابی محمد الحسن بن علی علیهما السلام صد و بیست و چهارم
مولد الصاحب صد و بیست و پنجم باب ما جاء فی الاثنی عشر والنص علیهم علیهم السلام صد و بیست و ششم
باب فی انه اذا قیل فی الرجل شیء فلم یکن فیه وکان فی ولده او ولد ولده فانه هو الذی قیل فیه
صد و بیست و هفتم باب ان الائمة کلهم قائمون بامر الله هادون الیه علیهم السلام صد و بیست و هشتم باب
صلة الامام علیه السلام صد و بیست و نهم باب الفیء والانفال وتفسیر الخمس وحدوده وما یجب
فیه. باب اول فصل باب الاضطرار الی الحجة شرح الاضطرار بیچاره کردن و بیچاره شدن و هر دو اینجا
مناسبست و بنا بر اول صفت رب العالمین است و بنا بر دوم صفت مکلفانست و حاصل هر دو
یکیست صاحب قاموس گفته که الاضطرار الاحتیاج الی الشیء واضطره الیه احوجه والجأه فاضطر بضم
الطاء معنی حجت بیان شد در شرح عنوان این کتاب یعنی این باب بیان بیچاره کردن رب العالمین
خلایق را در هر زمان سوی امام مفترض الطاعة یعنی که الله تعالی آدمیان را بر وجهی آفریده که وجود و بقای
ایشان در دنیا بی وجود امام مفترض الطاعة در هر زمان محالست بدانکه خبر مستفیض دلالت می
میدارد بر این که در هر زمان امامی عالم بجمیع احکام الهی هست خواه نبی و خواه وصی نبی
اگر منکر شوند مکابره میکنند و از جمله براهین و مرجح عقلی اینست که الله تعالی فاطر سموات و ارض است پس حق
پس کسی را نمیرسد که بی آنکه مشغول شده بخود رائی و پیروی ظن شریک او شود در حکم و از پیش خود
و آنرا اجتهاد نام کرده امر و نهی کند و فرو حکم نقیض آن کند و این میسر نیست بی وجود امام عالم
بجمیع احکام الهی در هر زمان بدانکه علم یقین بر آن دو قسمست یکی مجمل و آن در ذهن هر مکلفی هست بجای
بتوسط وحی و دیگری مفصل و نیز وحی که الله تعالی هدایت کند نبی خود را بتوسط وحی بسوی تحکیل آن امام
هر زمان کیست چنانچه در سوره انعام گفته که اتحاجونی فی الله و قد هدان و مراتب تفصیل مختلف میشود

باختلاف علم بخصوصیات احوال امام هر زمان چنانچه در آن سوره گفته که تلک حجتنا آتیناها ابراهیم علی قومه
نرفع درجات من نشاء بنابر آنکه آتیناها بمعنی آتیناه مفصله باشد و من نشاء عبارت از محمد و آل او باشد
و توضیح این نقل چند آیت و بیان آنها بر سبیل ذکر احتمال میشود و در سوره انعام بعد از چند آیت که بیان
در کتاب التوحید در شرح حدیث اول باب سیم که باب العرش والکرسی است چند آیت دیگر چنین است
اول وحاجه قومه قال اتحاجونی فی الله وقد هدان ولا اخاف ما تشرکون به الا ان یشاء
ربی شیئا وسع ربی کل شیء علما افلا تتذکرون دوم وکیف اخاف ما اشرکتم ولا تخافون انکم
اشرکتم بالله ما لم ینزل به علیکم سلطانا فای الفریقین احق بالامن ان کنتم تعلمون سیوم الذین
آمنوا ولم یلبسوا ایمانهم بظلم اولئک لهم الامن وهم مهتدون چهارم وتلک حجتنا آتیناها ابراهیم
علی قومه نرفع درجات من نشاء ان ربک حکیم علیم از جمله احتمالات در این آیات اینست که مراد
بقوم اهل تصدیق بنبوت ابراهیم است که داخل الذین آمنوا هستند و داخل لم یلبسوا ایمانهم بظلم نیستند
و مباحثه ایشان با ابراهیم برای طلب تجویز اختلافات از روی ظن و اجتهادات بوده و در مسند ان ایشان
این بوده که بعد از پیغمبر که الله تعالی از دنیا ببرد صاحب علمی که حل جمیع مشکلات از روی علم کند
در ایشان نیست بسبب این مشرک شدند در ظن و بمقتضای آنکه الله تعالی فاطر السموات والارض است
عمل کردند پس در شکن به برای سببیت است و استشهاد در اوان … بی مقصد است و اشاره
بغیبت امام و مقهوریت او از دست ظالمان در زمانی که علم او در آن زمان نمیرسد به مؤمنانی که محتاج
او نمیرسند و علاج در آن زمان سکوت خواهند بود در بعض مشکلات و ایشان را احتیاجی بحکم ما نخواهد
بود و ایشان رعایت کنند و نقش و بنا بر اظالمان نیرجوع بایشان میکنند اگرچه آخرت خود را ببازند چنانچه
می آید در حدیث سیزدهم باب فی الغیبة اشرکتم … اشرکتم … است و با انجا نیز برای سببیت است
ما لم ینزل عبارت از اذن ضلالت است … انجا نیز برای سببیت است و سلطان یعنی برهانست
و اشارتست بآنکه قوای امه عدل باعث علم است و قوای امه ضلالت باعث علم نیست … عبارت
از وجهت که اول ایشان در آیت سیوم مذکور شده دوم ایشان داخل الذین آمنوا هستند و داخل لم
یلبسوا ایمانهم بظلم نیستند برای آنکه پیروان اهل ظن … ضلالت شده و بیان آنکه باب سیوم می آید در حدیث سیوم
باب صد و هفتم … اول حدیث اول عن هشام بن الحکم عن ابی عبد الله علیه السلام
انه قال للزندیق الذی سأله من این اثبت الانبیاء والرسل قال انا لما اثبتنا ان لنا خالقا
صانعا متعالیا عنا وعن جمیع ما خلق وکان ذلک الصانع حکیما متعالیا لم یجز ان یشاهده خلقه

ولا يلامسوه فيباشرهم ويباشروه ويحاجّهم ويحاجّوه ثبت أنّ له سفراء في خلقه يعبّرون عنه إلى خلقه
وعباده ويدلّونهم على مصالحهم ومنافعهم وما به بقاؤهم وفي تركه فناؤهم شرح این حدیث تتمهٔ
حدیثیست که گذشت در کتاب التوحید بعض آن در حدیث پنجم باب اول و بعض آن در حدیث ششم
باب دوم اثبتنا بسه نقطه در ثا و یک نقطه در با و دو نقطه در بالای مفتوحه بصیغهٔ ماضی معلوم مخاطب مجهول
غایب باب افعال است الاثبات شناختن چیزی چنانچه هست و بمعنی قرار دادن چیزیست که معلوم باشد از
خود بزرگ کرامت نشان چیزی قال ... است بواسطهٔ فاصله خالق یعنی پیدا کننده چیزیست و
صانع یعنی پیدا کننده چیزیست از روی تدبیر پس خالق چیزی اعم مطلق است از صانع آن و لهذا
خالق کل شیء است و صانع افعال عباد نیست چون فاعل آنها نیست متعالیا بعین بی نقطه و کسر لام و یا دو نقطه
در پایین است یعنی بغایت بلند مرتبه و تعدیهٔ آن بعن برای تضمین معنی منزه است که عنّا و عن جمیع
ما خلق برای افادهٔ اینست که مجوّزی غیر او نیست و شریکی نیست با هیچکس از مخلوقات در اسم جامد
محض مثل جسم و ما در خلق بصیغهٔ ماضی معلوم یا مجهول باب نصر است و بنا بر دوم افاده این میکند که آن
خالق مخلوق دیگری نیست و بنا بر اول واضح نزد جمیع عقلا بر آنچه گذشت در کتاب التوحید در باب اول
و غیر آن و در اینجا میگوییم که اگر شریکی میبود در اسم جامد محض مخلوق میبود زیرا که اسم جامد محض البته نفی
افراد خود میباشد چنانچه مشتق و آنچه در حکم مشتق است مثل اسماء اشاره و موصولات البته خارج
و اینجا اهل منطق در مثال بعض از ابیات ذکر کرده اند از مشتقات از قبیل مسامحه در مثالست پس تمیز آن
افراد از یکدیگر بسبب ممیزی خواهد بود که در آنها باشد و هر کدام را تخصیص کند بکمالی و خاصیتی حکیما برای
افادهٔ وجوب تکلیف بمعرفت الله تعالی و معرفت احکام او و معرفت جزای عمل در روز قیامت و اشارت بمضمون
آنچه مصنف رحمه الله در خطبه گفت که فهم اهل معرفة لم یبح لهم ان یجهلوا و یهملوا ... و حکمة
الحکیم لا یسع الجهل ... و حاصل اینست که اگر آفریدن این جهان خصوصا آدمیان برای
همین بودن و زیستن و مردن باشد که مقارن الم و اسقام و تسلط ظالمان است آنها عبث است برای
آخرتی باشد که در آن ... خلق را احوال آن نباشد خلق زندگی و ناخوش خواهد بود پس برای تکلیف
و جزای عمل در یوم الدین است متعالیا در دوم نیز بعین بی نقطه و کسر لام و یا دو نقطه در پایین است و حسن
تکرار مبنی بر اینست که معنی متعالی اینجا غیر معنی سابقست زیرا که جملهٔ لم یجز بجیم و زای بی نقطه بصیغهٔ مضارع
غایب معلوم معتل العین باب نصر صفت موضحه یا استیناف برای بیان متعالیا پس مراد اینست که
متعالیست از مشاهده ... و ملامسه خلق او ... مشاهده خلق الله تعالی را اطلاع ایشان بر معلومات ...

بحاجت بوجه او و بکسی بحاجت با شخص اینکه معلوم او چیست و نفی جواز مشاهده خلق الله تعالی را برای
ابطال مذهب صوفیه چند و فلاسفه زنادقه است که میگویند که آدمی بسبب ریاضت و صفای باطن بمرتبه
میرسد که مشاهده مبادی عالیه میکند و جمیع علوم مبادی عالیه حاصل میشود او را بحاجت بنبوت و رسالت
که علم بسبب آن مخصوص بعضی دون بعضی است و امثال این خیالهای یکی از میان ایشان ...
لا در یلامسوه زایده برای تاکید نفی است مقدر بدلالت یلامسوه و مقصود نفی جواز هر یک از مشاهده و ملامسه
علیحده است و مراد بملامسه خلق الله تعالی اطلاع ایشان بر معلومات الله تعالی است بوسیلهٔ فکر
و استدلال از پیش خود فا در فیباشرهم برای سببیت منفی ما قبل لا یلامسوه و سببیت مدخول فا است
و تعلق نفی بهم ... المباشرة ... یکدیگر ... معامله و کسی یکدیگر را بی واسطه
خبری یحاجّهم و یحاجّوه بحای بی نقطه و تشدید جیم است المحاجّه طلب غالب شدن بوسیلهٔ برهان و این اشارت
باینکه اگر خلق مشاهده یا مباشره الله تعالی کنند پس او نیز مثل ایشان خواهد بود و فوق نقول ابوجعفر
بود پس چنانچه یکدیگر محاجه میکنند با او نیز خواهند کرد و این ظاهر البطلانست ثبت جواب لما است
روایت است از هشام بن حکم از امام جعفر صادق که گفت که پرسید امام را که از کجا اثبات میکنی قرار دادن انبیا و رسل
و رسول را که نسبت میان آن رسول میباید که وحی بواو آید و مبعوث باشد هر که وحی بیاید بسوی او و هر که
از خلق مضطرب است بایکدیگر در تحت رسالت باشد بحجت و پیغمبر باشد امام گفت که همه مستیک او فی
که در دست میان از قرار دادن که ما ادر است که فاعل است از روی تدبیر بغایت بلند مرتبه و منزه است
از همه و از جمیع آنچه خبر کرده بود آن خالق حکیم بغایت بلند مرتبه که روا نیست اینکه مشاهده کند او را خلق او
و نه اینکه ملامسه کنند او را پس معامله بی واسطه کند با ایشان و معامله بی واسطه کنند با او و حجت گیرند با او معلوم
شده و قرار یافت در دل اینکه آن خالق را خبر آورندگان هستند در میان مخلوقین و که میرسانند احوال
نیک و بد را از جانب او بسوی مخلوقین او و بندگان او و راهنمایی میکنند مخلوقین را بمصلحتهای ایشان
و منفعتهای ایشان در روز جزا و بر آنچه از شرع آمیک که باقیست و بس بقای مخلوقین و در ترک آنست فنای
مخلوقین یعنی که اگر تکلیف برطرف شود آدمیان بر این وضع دنیا باقی نمانند زیرا که عبث و بازیچه
خواهد شد چنانچه مذکور شد الحال فایس اینکه کمال حکمت خالق و جهل خلق بغیب بوحی ... ظاهر
بر وجود رسالت چه عدم ثبوت هر یک از مردم از حق ... اظهر من الشمس است مخفی نماند که از بعضی
ظاهر میشود که علم عقلا مختلف میشود در ضروری بودن نزد بعضی و ضروری نبودن نزد بعضی دیگر فایس
فثبت الآمرون والناهون عن الحكيم العليم في خلقه والمعبّرون عنه جلّ وعزّ وهم الأنبياء

تنبيه على امر

کبر ... ابن ... ثابت

صفوة من خلقه حكماء مؤدبين بالحكمة مبعوثين بها غير مشاركين للناس على مشاركتهم لهم في الخلق
والتركيب في شيء من أحوالهم مؤيدين من عند الحكيم العليم بالحكمة شرح عن الحكيم متعلق به آمرون و ناهون
بتضمین معنی تبلیغ الحکیم راست گفتار و درست کردار العلیم بغایت دانا فی خلقه نیز متعلق به آمرون و ناهون
میتواند بود که متعلق به ثبت باشد والمعبرون عطف تفسیر الآمرون والناهون است الصفوة بفتح
وضم وکسر صاد بی نقطه خالص و برگزیده و عطف صفوة به راه پیا از قبیل عطف صفتی است بر صفتی دیگر تا اشارت
شود به اینکه هر دو صفت میباید تا رسالت متحقق شود حکماء حال الآمرون والناهون والمعبرون است بی
دلهم الا پیا تا آخر جمله معترضه است مؤدبین به تشدید دال مفتوحه نعت حکماء است تا اشارت شود به اینکه
حکمت ایشان به وحی الهی ممکن نیست مبعوثین نعت دیگر است تا اشارت شود به اینکه این هر دو صفت بیا
تا رسالت متحقق شود و همچنین است غیر مشارکین بکسر را بی نقطه علی بمعنی مع است و علی مشارکتهم
بغیره هر یک نا... و فی الخلق متعلق است به مشارکین شیء به فتح شین بی نقطه و تشدید یا و نقطه دار یعنی
مکسوره و تخفیف و سکون آن بجا است و همزه یعنی چیز است با بفتح شین و سکون یا ...
نظیر این حدیث می آید در کتاب الایمان والکفر در حدیث هشتم باب الاستغفار من الذنب که باب صد و
دوم است که لکل شیء دواء و دواء الذنوب الاستغفار مؤیدین نعت دیگر است و برای بیان عجز
مشارکین است الا بعد توفیق خود برای افاده کمال تقرب است یعنی پس معلوم شده و قرار
وجود امرکنندگان و نهی کنندگان از جانب حکیم علیم در میان مخلوقات و وجود بیان کنندگان
حکیم علیم جل و عز و ایشان پیغمبران و برگزیدگان از مخلوقات او بیند بر حالی که راست گفتار و درست کردار
و راست کردار تعلیم کرده شده اند به وحی الهی به راستی و درستی فرستاده شده اند به راستی
و درستی سوی خلایق شریک نیستند با مردمان با وجود شرکت ایشان با مردمان در مخلوقیت و صورت
اعضا در هیچ چیز از احوال ایشان موفق اند نزد حکیم علیم به راستی و درستی یعنی این است که اگر این
رسولان فرستاده نشده باشند سوی مردمانی که عیب در خرد دارند و در حال انبیا نیستند الله تعالی
نخواهد بود چه اکتفا همین دنیای پر شر و شور بازیچه است و جزای نیک و بد در آخرت پیغمبرستان ظلم
متن ثم ثبت ذلك في كل دهر وزمان مما أتت به الرسل والأنبياء من الدلائل والبراهين
لكيلا تخلو أرض الله من حجة يكون معه علم يدل على صدق مقالته وجواز عدالته شرح
ثم برای عطف بر جواب لما است مشار الیه ذلک ان له سفراء فی خلقه تا آخر است مراد به دهر زمان دراز
و مراد به زمان اندک است مثل مقدار خواب امام در شبی من در مما برای سببیت است و ظرف

ن مشارکتهم فی نسخة

متعلق به ثبت است مراد به دلائل معجزات است و مراد به براهین نصوص انبیا و رسل است به اینکه هیچ
زمانی خواه اندک و خواه بسیار خالی نباشد از نبی صاحب شریعت یا قائم مقام او از اوصیا معصوم
که عالم باشد به جمیع علم او العلم به فتح عین بی نقطه و فتح لام المعجزة یعنی بعد از آن ثابت شد آنچه مذکور شد
در هر زمانه و در هر جزء از اجزای زمانه به سبب آنچه آورده اند از رسولان و پیغمبران از معجزات و نصوص
تا خالی نماند زمین خدای تعالی از حجتی که بوده باشد با او معجزی که دلالت کند بر راستی دعوی رسالت
خود و جواز اشتغال کند بعد از تعیین اوصیای حجج ... این برهان ثابت میشود که مراد ... مضطر
در هر زمانی بعد از رسول آخر زمان رسولی دیگر تا انقراض دنیا سوی امامی که عالم به جمیع شرع و کشاف
و مفترض الطاعه باشد چنانچه می آید در حدیث آینده و موافق است به قول الله تعالی در سوره نساء لئلا
یکون للناس علی الله حجة بعد الرسل و کان الله عزیزا حکیما دوم متن عن منصور بن حازم قال قلت
لأبي عبد الله عليه السلام إن الله أجل وأكرم من أن يعرف بخلقه بل الخلق يعرفون بالله قال صدقت
شرح مضمون این گذشت در کتاب التوحید در حدیث سوم باب سوم که باب انه لا یعرف الا به است
و در آنجا چنین بود قلت لأبي عبد الله عليه السلام إني ناظرت قوما فقلت لهم إن الله أجل وأعز وأكرم من أن يعرف بخلقه بل العباد
و آن متعین است یعرفون به صیغه مجهول باب ضرب است یعنی منصور بن حازم به حای بی نقطه
کسر زای نقطه دار گفت که گفتم امام جعفر صادق علیه السلام را که به درستی که الله تعالی ... نمیشود
که شناخته شود در ربوبیت او میان مخلوقات او مثل انبیا و رسل بلکه انبیا و رسل شناخته میشوند به سبب
ربوبیت الله تعالی گفت راست گفتی متن قلت إن من عرف أن له ربا فقد ينبغي له أن يعرف أن لذلك
الرب رضا وسخطا وأنه لا يعرف رضاه وسخطه إلا بوحي أو رسول فمن لم يأته الوحي فقد ينبغي له أن
يطلب الرسل فإذا لقيهم عرف أنهم الحجة وأن لهم الطاعة المفترضة شرح قد در جای ... ینبغی
و در جای معنی لازم میشود است الرضا به کسر را بی نقطه و الف مقصوره ضد غضب السخط به فتح سین و فتح خا
و به ضم سین و سکون و ضم خا غضب المفترضة به فتح ... یعنی گفتم که به درستی که کسی که شناخت
که او را صاحب کل اختیاری هست پس البته لازم است که شناسد این را که آن صاحب کل اختیار را
هست که بیان رضا و غضب او در روز قیامت بر نیک و بد افعال خلایق کند و الا حکیم نخواهد بود و این
که شناخته نمیشود رضا و غضب او در خصوصیات افعال مفصلا مگر به وحی که بی کس آید یا به رسول که وحی
و او بیکس تبلیغ کند چنانچه بیان شد در حدیث سابق در شرح لم یجز ان یشاهده خلقه و لا یلامسوه پس
هرکه نیامده باشد نزد او وحی پس البته لازم است که طلب کند رسولان را پس چون برخورد با ایشان

بمعجزات این اگر ایشان حجت الله تعالی اند بر خلق پس اگر برای ایشان نیست طاعت خویش بر خلق
واجبست بر خلایق مص وقلت للناس أليس تزعمون أن رسول الله صلى الله عليه وآله كان هو
الحجة من الله على خلقه قالوا بلى قلت فحين مضى صلى الله عليه وآله من كان الحجة على خلقه فقالوا القرآن
شرح گفتم مخالفان را که آیا نیست که دعوی میکنید که رسول الله صلی الله علیه وآله بود او در زمان خود حجت
خدای تعالی گفتند بلی گفتم پس وقتی که رفت نبی صلی الله علیه وآله که بود حجت بر خلق
پس گفتند که قرآن چنانچه مشهور و در کتاب بخاری مذکورست که در وقت طلبیدن رسول دوات
وقلم را در مرض الموت عمر منع کرد و گفت که حسبنا کتاب الله مص فنظرت في القرآن فإذا هو يخاصم
به المرجي والقدري والزنديق الذي لا يؤمن به حتى يغلب الرجال بخصومته فعرفت أن
القرآن لا يكون حجة إلا بقيم فما قال فيه من شيء كان حقا شرح الارجاء [illegible]
مهموز اللام شده بمعنای تاخیر این بر تقدیریست که مهموز اللام باشد المرجی بصیغه اسم فاعل
افعال بهمزه یا بیا کسی که قایلست بانکه ایمان عبارتست محض علم بصدق جمیع ما جاء به الرسول
افسق فساق شریک جبرئیل و میکائیلست در مرتبه ایمان چه علم مختلف نشود و ضعیف نمیشود چنانچه
بیان میشود در حدیث دوم باب صد و دوم و وجه تسمیه او بمرجی بهمزه حکم او بتاخیر عمل از ایمانست
هرچند که عمل قلبی باشد و وجه تسمیه او بمرجی بیا امیدوار ساختن او فساق راست بانکه اهل فسق
از اهل ایمان اند والقدری کسی که افعال عباد را از تحت مشیت و اراده و قدر و قضای الهی بیرون میشمرد چنانچه
مذهب اکثر معتزله است و بیان شده در باب سی ام کتاب التوحید و مراد اینجا معتزلیست
بانکه اجتناب بر کبیره را جزو ایمان میشمرد پس مرجی و قدری هر دو در حق [illegible] مرجی در طرف تفریط
و قدری در طرف افراطست الزندیق کسی که عالم را قدیم میشمرد پس فاعل عالم را صانع نمیشمرد بلکه
واجب الوجود را موجب میشمرد چنانچه مذهب فلاسفه است [illegible]
یعنی پس فکر کردم در قرآن که آیا حجت میتواند بود یا نه پس ناگاه بخاطرم رسید که قرآن سند میسازد
آنرا برای مذهب خود مرجی و قدری در بحث بلکه سند میسازد بطریق الزام آنرا برای [illegible]
زندیق که ایمان بقرآن ندارد بحدی که گاه آن زندیق مغلوب میکند مردان جهال را بمجادله خود [illegible]
تمام مردان را و هر چه باشد [illegible] مص پس نیست که قرآن بی قیم حجت نمیتواند بود الا
همان شد که بود چه اختلاف در میان خلایق باز برقرار بسبب اختلاف در تفسیر ایشان مص فقلت لهم
من قيم القرآن فقالوا ابن مسعود قد كان يعلم وعمر يعلم وحذيفة يعلم قلت كله قالوا لا

پس شناختم که قرآن نباشد حجت مگر بکسی که [illegible]
متشابهات آن [illegible]

أحدا يقال إنه يعرف ذلك كله إلا عليا صلوات الله عليه شرح پس گفتم بمخالفان که کیست حافظ
قرآن پس گفتند که عبدالله بن مسعود بود که میدانست و عمر میدانست و حذیفه میدانست گفتم
که آیا همگی قرآن را گفتند که نه پس نیافتم کسی را که گفته شود که بدرستی که او میداند قرآن را همگی آنرا مگر علی
صلوات الله علیه مراد اینست که هر که را مذکور کردم از اصحاب قرار کردند بندانستن جمیع متشابهات الا امیر المومنین
علیه السلام مص وإذا كان الشيء بين القوم فقال هذا لا أدري وقال هذا لا أدري وقال هذا
لا أدري وقال هذا أنا أدري فأشهد أن عليا عليه السلام كان قيم القرآن وكانت طاعته مفترضة
وكان الحجة على الناس بعد رسول الله صلى الله عليه وآله وأن ما قال في القرآن فهو حق فقال رحمك الله
شرح این مستفاد است از آیت سوره نساء وإذا جاءهم أمر من الأمن أو الخوف أذاعوا به ولو ردوه
إلى الرسول وإلى أولي الأمر منهم لعلمه الذين يستنبطونه منهم و شرح این میآید در شرح حدیث دهم باب بیست و
چهارم یعنی و چون بوده باشد مسئله میان آن چهار کس مثلا پس گوید ابن مسعود من نمیدانم
و گوید عمر که نمیدانم و گوید حذیفه که نمیدانم و گوید علی که من میدانم پس بنا بر قول الله در سوره زمر که قل هل
یستوی الذین یعلمون والذین لا یعلمون انما یتذکر اولوا الالباب گواهی میدهم که علی بود حافظ
قرآن و بود اطاعت او بعباد واجب و بود او حجت بر مردمان بعد از رسول الله و آنکه حق
گفته در تاویل متشابهات قرآن پس آن کار او نیست پس امام علیه السلام گفت که رحمت کناد ترا الله تعالی
تحسین مناظره او است با مخالفان این حدیث [illegible] و می آید در حدیث یازدهم باب شانزدهم مص
كان عند أبي عبد الله عليه السلام جماعة من أصحابه منهم حمران بن أعين ومحمد بن النعمان وهشام
بن سالم والطيار وجماعة فيهم هشام بن الحكم وهو شاب فقال أبو عبد الله عليه السلام يا هشام ألا
تخبرني كيف صنعت بعمرو بن عبيد وكيف سألته فقال هشام يا ابن رسول الله إني أجلك وأستحييك
ولا يعمل لساني بين يديك فقال أبو عبد الله عليه السلام إذا أمرتكم بشيء فافعلوا شرح بودند نزد امام
جعفر صادق علیه السلام جمعی از یاران او از جمله ایشان بود حمران بن اعین و محمد بن نعمان مومن طاق
هشام بن سالم و محمد طیار و جمعی دیگر که در میان ایشان بود هشام بن حکم و او جوان بود پس گفت امام جعفر
صادق علیه السلام که ای هشام آیا خبر نمیدهی مرا که چگونه کردی با عمرو بن عبید و چگونه پرسیدی از او گفت
هشام که ای پسر رسول الله بدرستی که من تعظیم میکنم ترا و شرم میکنم از تو و کار نمیکند زبان من نزد تو که
خود نقل کنم پس گفت امام علیه السلام که چون امر کردم شما را بکاری پس بکنید مراد اینست که الحال چون مامور
شدی بگو و شرم مکن مص قال هشام بلغني ما كان فيه عمرو بن عبيد وجلوسه في مسجد البصرة فعظم

ذلک علی فخرجت الیه ودخلت البصرة یوم الجمعة فاتیت مسجد البصرة فاذا انا بحلقة کبیرة فیها
عمرو بن عبید وعلیه شملة سوداء متزر بها من صوف وشملة مرتد بها والناس یسألونه فاستفرجت الناس فافرجوا لی
ثم قعدت فی آخر القوم علی رکبتی ثم قلت ایها العالم انی رجل غریب تأذن لی فی مسألة
فقال لی نعم **شرح** الشملة بفتح شین با نقطه و سکون میم گلیمی مانند آن است و متزر بضم میم و تشدید تا دو نقطه
بالای مفتوحه و کسر زای با نقطه و در بعضی نسخ با همزه اسم فاعل باب افتعالست یعنی لنگ بسته و تاء اول آن منقلب از
همزه است و اعتقاد صاحب قاموس اینست که این قلب در بعض احادیث واقعست و از تحریف رواة است
و آن خبر مبتدای محذوفست تقدیرش هو **یعنی** گفت هشام که رسید بمن مذهب باطلی که بود در آن عمرو بن عبید
مراد تجویز اجتهاد و اختلاف از روی ظن است و رسید بمن نشستن او در مسجد بصره و مردمان از او از مسائل
دین خود پرسیدند و جواب از روی ظن گوید پس مشکل آمد آن بر من پس از کوفه بیرون رفتم سوی او و داخل
بصره شدم در روز جمعه پس آمدم مسجد بصره را پس ناگاه بحلقه رسیدم بزرگ که در آن عمرو بن عبید بود و لباس
او شمله سیاه بود که او لنگ بسته بود بآن از پشم بود و شمله دیگر بود که او ردا کرده بود بآن و مردمان می پرسیدند
او را از مسائل پس راه طلبیدم از مردمان پس راه دادند مرا بیرون حلقه بعد از آن نشستم در آخر مردمان بر دو
زانوی خود بعد از آن گفتم که ای دانا بدرستی که من مرد غریبم آیا رخصت میدهی مرا در سوال پس گفت مرا که آری

س قلت له أفلک عین فقال یا بنی ای شیء هذا من السؤال وشیء تراه کیف تسأل عنه فقلت
هکذا مسألتی فقال یا بنی سل وان کانت مسألتک حمقاء قلت اجبنی فیها قال لی سل قلت الک عین
قال نعم قلت فما تصنع به قال اشم به الرائحة قلت الک فم قال نعم قلت فما تصنع به قال اذوق به

بها قال ارى بها الالوان والاشخاص قلت فلک انف قال نعم قلت فما تصنع

الطعم قلت فلک اذن قال نعم قلت فما تصنع بها قال اسمع بها الصوت **شرح** من باب تعصیت حمقا
بضم حاء و سکون میم و قاف مصدر است یعنی بیعقلی و حمقاء بفتح حاء و سکون میم و قاف و الف ممدوده
باشد یعنی بیعقل پس نسبت مجازی خواهد بود **یعنی** پس گفتم که آیا ترا چشم هست پس گفت که ای پسرک من
چه چیز است این از جنس سوال و چیزی که می بینی چگونه می پرسی پس از آن گفتم که همچنین است سوال من جواب
گفت پس گفت که ای پسرک من بپرس اگر چه باشد سوال تو بیعقلی گفتم که جواب ده مرا در آن سوال گفت مرا که
بپرس گفتم که آیا ترا چشم هست گفت که آری گفتم که پس چه میکنی بآن گفت که می بینم بآن رنگها و جسمها را
گفتم که پس ترا بینی هست گفت که آری گفتم که پس چه میکنی بآن گفت که ادراک میکنم بآن بو را گفتم که آیا ترا دهن
هست گفت که آری گفتم که پس چه میکنی بآن گفت که میچشم بآن مزه را گفتم که آیا پس ترا گوش هست گفت که
آری گفتم که پس چه میکنی بآن گفت که میشنوم بآن آواز را [illegible] از حواس خمس متوجه [illegible] نشده چنان مجمل

فما رد **س** قلت الک قلب قال نعم قلت فما تصنع به قال امیز به کل ما ورد علی هذه الجوارح والحواس
قلت اولیس فی هذه الجوارح غنی عن القلب فقال لا قلت وکیف ذلک وهی صحیحة سلیمة قال یا بنی
ان الجوارح اذا شکت فی شیء شمته او رأته او ذاقته او سمعته ردته الی القلب فیستیقن الیقین و
یبطل الشک قال هشام فقلت له فانما اقام الله القلب لشک الجوارح قال نعم قلت لا بد من القلب والا
لم تستیقن الجوارح قال نعم **شرح** الاستیقان حاصل کردن یقین الیقین مفعول مطلق یستیقن است و الف
لام برای عهد خارجی است و مراد یقینیست که باعث انتظام احوال شود و اسناد شک و استیقان بجوارح از قبیل
اسناد بآلت و اسناد مجازیست **یعنی** گفتم که آیا ترا هست دل گفت که آری گفتم که پس چه میکنی بآن گفت
که تمیز میکنم بآن هر چیز را که وارد شده بر این اعضا و حواس که در این اعضاست یعنی که فکر میکنم بآن در
ضروریاتی که علم بآنها بسبب حواس بهم رسیده و حاصل میکنیم علم بمجهولاتی که بمحض حواس تحصیل علم بآنها نشود
مثل اینکه کسی بوئی بشنود و فکر کند که این بوی چه چیز باشد و استنباط کند گفتم که آیا با وجود فقد حواس
نیست در این اعضا که محل حواس است بی نیازی از دل گفت که نه گفتم و چگونه میباشد حاجت بدل و حال
آنکه این جوارح بی عیب و مرض است گفت که ای پسرک من بدرستی که این اعضا چون شک کنند در چیزی
که بو کنند آنرا یا ببینند آنرا یا بچشند آنرا یا بشنوند آنرا یعنی که مانند بضرورت که بود در چیزی هست عنبرا
یا گل عنبر بو یا مانند بضرورت که آن جسم سفید است یا زرد یا مانند آنها بر میگردانند آنرا بسوی دل پس یقین
حاصل میکند آن یقین را و باطل میشود بآن دل شک جوارح بقدری که معاش و بنا بآن منتظم شود گفت هشام
که پس گفتم او را که پس جز این نیست که وا داشته است خدای تعالی دل را برای شک جوارح که دل برطرف کند آن
شک را باستطاعت گفت که آری گفتم که لابد از دل باید بود و الا تحصیل یقین نمیکنند جوارح خود بخود گفت که آری

س قلت یا ابا مروان فالله تبارک وتعالی لم یترک جوارحک حتی جعل لها اماما یصحح لها الصحیح ویتیقن
به ما شکت فیه ویترک هذا الخلق کلهم فی حیرتهم وشکهم واختلافهم لا یقیم لهم اماما یردون الیه
شکهم وحیرتهم ویقیم لک اماما لجوارحک ترد الیه حیرتک وشکک **شرح** ابو مروان کنیت عمرو بن عبید است
و بیان این دلیل تمهید مقدمه میشود و آن اینست که اهل اسلام معتقدند بربوبیت الله تعالی و باینکه او ناظر
الله تعالی بالاعتبار است و غرض آخرت و خلق انتظام احوال دنیا برای آخرت است و بعضهم لکفایة آخر
گذاشته **یعنی** پس گفتم او را که ای ابو مروان پس آیا الله تبارک و تعالی نگذاشته جوارح ترا که
خود [illegible] برای آنها پیشوائی که بی عیب و [illegible] آن پیشوا برای آنها که بعیب [illegible] او یقین خود
کنند بسبب آن پیشوا بر چیزی که شک داشتند در آن بقدری که محتاج الیه معاش است و [illegible] در این [illegible]

همگی ایشان را در حیرت ایشان و شک ایشان و اختلاف اجتهادات ایشان وا میدارد و برای ایشان روزی
مقرر میکند تا هر که بر گرداند سوی او شک خود و حیرت خود را . اگر منافع و مضرات آخرت همه تا روز
منافع و مضرات دنیاست و دنیا منظور آلهی نیست که برای آخرت وا میدارد و برای نوشیدن [illegible]
جوارح حواس او که بر گرداند سوی آن حیرت خود و شک خود را در دنیا **حاصل** اینست که اگر فرضا حواس
عمل هست بی تفاوت در دنیا و فرع بر اصل بر جسم حیوة دنیا بر آخرت محالست و اگر [illegible]
بقول بنا در و میشود که منکر ربوبیت و صانع عالم در این باطلست [illegible] تصدیق آن متفق علیه میان
و شما و جمیع اهل اسلام است **متن** قال فسكت ولم يقل لي شيئا ثم التفت الي فقال لي انت هشام
الحكم قلت لا فقال امن جلسائه قلت لا قال فمن انت قلت من اهل الكوفة قال فانت اذا هو
ثم ضمني اليه واقعدني في مجلسه وزال عن مجلسه وما نطق حتى قمت **شرح** هشام گفت که پس
ساکت شد عمرو بن عبید و نگفت مرا چیزی بعد از آن و گردن سوی من پس گفت مرا که آیا تو هشام بن
حکمی گفتم نه پس گفت که آیا از همنشینان اویی گفتم نه گفت که پس از کجایی تو گفتم که از اهل کوفه گفت که پس تو
در این هنگام هشام بن حکم خواهی بود و بعد از آن مرا با خود گرفت و نشانید مرا در جای خود و از جای
خود بجای دیگر نشست و با من هیچ سخن نگفت تا برخاستم **متن** قال فضحك ابو عبد الله عليه السلام
وقال يا هشام من علمك هذا قلت شيء اخذته منك والفته فقال هذا والله مكتوب في صحف
ابراهيم وموسى **شرح** صحف ابراهیم و موسی بهم اکبر است و چنان میشود در حدیث دهم باب شصت و چهارم
کتاب [illegible] **یعنی** هشام گفت [illegible] نقل این حکایت در مجلس دیگر پس خنده کرد امام علیه السلام
و گفت که ای هشام که یاد داد ترا این قسم بیان کنم که این مضمون بود که یاد گرفته بودم از تو و این صورت
ترتیب کردم آن را پس گفت که این صورت بحث قسم که نوشته در صحف ابراهیم و موسی اشارتست بقول
الله تعالی در سوره اعلی بل تؤثرون الحيوة الدنيا والآخرة خير وابقى ان هذا لفي الصحف الاولى صحف ابراهيم
وموسى و مضمون این که [illegible] است در قرآن مثل قول الله تعالی در سوره نجم فاعرض عمن تولى عن ذكرنا ولم يرد
الا الحيوة الدنيا ذلك مبلغهم من العلم **چهارم متن** عن يونس بن يعقوب قال كنت عند ابي عبد الله عليه السلام
فورد عليه رجل من اهل الشام فقال اني رجل صاحب كلام وفقه وفرائض وقد جئت لمناظرة
اصحابك **شرح** بیان شد در خطبه شرح وقت آنکه نخست آخر که مسائل این سه قسمت **اول** مسائل
اصول دین **دوم** مسائل اصول فقه **سیوم** مسائل فروع فقه و در اصطلاح فقه اول را کلام میگفته اند و دوم را
فقه میگفته اند و سیوم را فرائض میگفته اند و میتواند بود که مراد بفقه مسائل فروع فقه باشد و مراد بفرائض مسائل

میراث که بعضی مسائل فقه است باشد **یعنی** روایتست از یونس بن یعقوب گفت که بودم نزد امام جعفر صادق
علیه السلام پس داخل شد بر او مردی از اهل شام پس گفت که بدرستی که من مردیم اهل مسائل کلام و مسائل اصول
فقه و مسائل فروع فقه و بحث آمده ام برای مباحثه با یاران تو در مسائلی که محل اختلاف میان من و شماست
متن فقال ابو عبد الله عليه السلام كلامك من كلام رسول الله صلى الله عليه وآله او من عندك فقال من
كلام رسول الله صلى الله عليه وآله ومن عندي **شرح** کلام اینجا بمعنی لغوست و آن سخن است اضافه در
کلامک برای اختصاص است بمعنی سخنی که کوبی و مسلم نزد اصحاب من باشد و برهانی بر آن باشد یعنی من از اول
تا سیوم تخصیصیست و در دوم و چهارم ابتدائیست **یعنی** پس گفت امام جعفر صادق علیه السلام که سخنی که گوئی
و مخصوص تو باشد خواه در فن کلام باشد و خواه در فن فقه باشد و خواه در فن فرائض [illegible]
رسول الله است یا از نزد تو است پس گفت دو قسم است بعض آن از جمله سخن رسول الله است و بعضی
از جانب منست **متن** فقال ابو عبد الله عليه السلام فانت اذا شريك رسول الله صلى الله عليه وآله قال
لا قال فسمعت الوحي عن الله عز وجل يخبرك قال لا قال فتجب طاعتك كما تجب طاعة رسول الله صلى الله عليه
وآله قال لا **شرح** الوحی بفتح واو و سکون حاء بی نقطه سخنی که گفته شود و معنی آن شنیدن باشد سوی کسی
سامع یا بمعنی که نص صریح باشد مثل محکم قرآن موافق آیت سوره شوری و ما کان لبشر ان یکلمه الله الا وحیا
او من وراء حجاب او یرسل رسولا فیوحی باذنه ما یشاء و چنان میشود در شرح حدیث اول باب الروح التی یسدد
الله بها الائمة علیهم السلام که باب پنجاه و ششم است یخبرک بجای یا نقطه دار و بی نقطه و باء یک نقطه بصیغه مضارع غایب
معلوم از باب افعال یا باب تفعیل است و ضمیر مستتر راجع به وحیست **یعنی** پس گفت امام جعفر صادق که پس تو
در این هنگام آیا شریکی در رسول الله در رسالت یعنی که غیب را با دیگری از الله تعالی میرسد
و مرد شامی در جواب گفت که نه امام گفت که پس آیا شنیدی آنچه که از جانب الله تعالی
وا میکنند ترا بآنچه میکنی گفت که نه امام گفت که پس آیا واجبست فرمان برداری تو چنانچه واجبست فرمان
برداری رسول الله یعنی که تو امام مفترض الطاعه و داخل اولی الامر مشتی هستی و منع شمل آوردن معنوی
چنانچه می آید در شرح این حدیث که اخر [illegible] آخر پس هرچه گوئی در علم بنا و دلیل متشابهات قرآن
و احتیاج باشد مردم را در ادراک آن تو طلب برهانی نزد تو بآنچه گوئی گفت که نه **متن** فالتفت ابو عبد الله
الي فقال يا يونس بن يعقوب هذا قد خصم نفسه قبل ان يتكلم **شرح** خصم بخاء با نقطه و صاد بی نقطه بصیغه
ماضی معلوم باب ضرب است **یعنی** پس توجه کرد امام جعفر صادق علیه السلام سوی من پس گفت که ای یونس
بن یعقوب این مرد ملزم کرد خود را پیش از آنکه گفتگو کند یعنی از این مراد اینست که کلامی که اختلاف

[illegible]

بیکاره دران و ورد بیل آن بود و مثلکم آنها نابر کتاب وحی رب العالمین گفته باشد در باب المبین بر شما
نامعقولست و بدین اشارت شده در سوره نمل آیه قل لا بر مراد این کسی نیست صادق قل لا یعلم من
فی السموات والارض الغیب الا الله پس اگر کسی ادعا کند که بکه معلوم من شده بریاضت و ...
فهم و به آن نیست که ... سخن ... بکار و کلام حق الیقین پس ... سوی ادعای خود ص ثم
قال یا یونس لو کنت تحسن الکلام کلمته قال یونس فیا لها من حسرة فقلت جعلت فداک انی سمعتک
تنهی عن الکلام وتقول ویل لاصحاب الکلام یقولون هذا ینقاد وهذا لا ینقاد وهذا ینساق
وهذا لا ینساق وهذا نعقله وهذا لا نعقله فقال ابو عبد الله علیه السلام انما قلت فویل لهم ان ترکوا
ما اقول وذهبوا الی ما یریدون شرح الاحسان بکار کردن کار را ... و لها برای تعجب است و حسرة
مرجع ضمیر آن حسرة است الف لام در نهی عن الکلام برای عهد خارجی است و اشارتست بکلام مشهور
اکثر متکلمین چه اگر برای جنس باشد منافات دارد با آنچه می آید که تعلم الکلام من علی بن الحسین صلوات
الله علیه پس حاصل جواب یونس اینست که چون اکثر ... بود و احتراز از آن مشکل بود جنس را اراده کرده و حاصل
جواب اینست که احتراز اگر بی ضابطه باشد مشکلست و در اینجا ضابطه هست و آن وجوب سؤال اهل الذکر است
در مشکلات الانقیاد کشیده شدن ... آن در شوری ... که قرآن ... باشد و مراد اینجا امکان
استدلال بر جزئیت بآسانی الانسیاق ... کشیده شدن ... آن در شوری ... که قرآن ... باشد
و مراد اینجا امکان استدلال بر جزئیت بآسانی الانسیاق ... کشیده شدن ... آن در شوری ...
که قرآن برو دلالت کند و مراد اینجا امکان استدلال بر جزئیت بدشواری العقل مصدر باب ضرب تصور
چیزی کردن چون مستلزم بود که واقع شود مثل تصور مستلزم ... یعنی بعد از آن گفت ای یونس اگر
خوب ورزیده بودی علم کلام را سخن میگفتی با او باز گفت که ای یونس بس بزرگ حسرتیست این حسرت که
خوب نورزیدی علم کلام را پس گفتم که قربانت شوم ... شنیدم از تو که نهی میکردی از طلب کلام و میگفتی
که مرگ و گمانی باد برای اهل کلام چه میگویند در مسئله اختلاف بیکاره دران و وی بیل آن ... و مرگ
نیست که برین مسئله استدلال میتوان کرد بآسانی و بر نقیض آن نمیتوان کرد و برین مسئله استدلال
میتوان کرد بدشواری و بر نقیض آن نمیتوان کرد و این مسئله را تصور میتوانیم کرد که چون واقع شد و نقیض
آن را تصور نمیتوانیم کرد و میتواند بود که مراد بانقیاد حقیت دلیل باشد چون ... قاطع است و مراد بانسیاق
ظهور دلیل باشد چون ... نیست و مراد بعقل دعوی بداهت باشد با وجود اختلاف بیکاره در
هر قضیه مراد نیست که مجض ظنی که حاصل شود بیکی ازین سه شق حکم در آن مسئله میکنند پس گفت امام علیه السلام

که جز این نیست که گفتم که مرگ و گمانی باد برای ایشان اگر در مسئله که اختلاف بیکاره دران و وی بیل آن و
در مشکلات نباشد ترک کنند آنچه را که من میگویم و بظن خود روند براهی که خواهند چنانچه از این سخن
معلوم میشود ص ثم قال لی اخرج الی الباب فانظر من تری من المتکلمین فادخله قال فادخلت حمران
بن اعین وکان یحسن الکلام وادخلت الاحول وکان یحسن الکلام وادخلت هشام بن سالم
وکان یحسن الکلام وادخلت قیس الماصر وکان عندی احسنهم کلاما وکان قد تعلم الکلام من علی بن
الحسین صلوات الله علیه شرح الماصر بکسر صاد و ... کسی که اسب را ... میکند و قیس الماصر اول
اضافه اسم بلقب است یعنی بعد از آن گفت مرا که بیرون رو بسوی در خیمه پس نگاه کن که را می بینی از متکلمان
پس داخل کن او را یونس گفت که پس بیرون رفتم و داخل کردم حمران بن اعین را و بود که خوب میدانست
کلام را و داخل کردم محمد بن نعمان احول را و بود که خوب میدانست کلام را و داخل کردم هشام بن سالم را
و بود که خوب میدانست کلام را و داخل کردم قیس ماصر را و بود قیس در اعتقاد من بهتر ایشان باعتبار کلام
و بود که تحصیل کرده بود کلام را از علی بن الحسین صلوات الله علیه ص فلما استقر بنا المجلس وکان
ابو عبد الله علیه السلام قبل الحج یستقر ایاما فی جبل فی طرف الحرم فی فازة له مضروبة قال فاخرج
ابو عبد الله علیه السلام رأسه من فازته فاذا هو ببعیر یخب فقال علیه السلام هشام ورب الکعبة شرح
وکان مضروبة جمله معترضه است در کلام یونس است الفازة ... خیمه کوچک ...
دارد و قال جواب لما است یعنی ... و ضمیر مستتر راجع با امام جعفر صادق علیه السلام است ... از قبیل ... العین
و میتواند بود که جمله معترضه دیگر باشد در کلام راوی از یونس باشد و ...
باشد و فاخرج ... جواب لما صحیح نیست ... الخبب بفتح خاء ... و فتح ... مصدر
باب علم شتاب کردن و قسمی از دویدن یعنی پس وقتی که قرار گرفت مجلس ما بجمعی که هر یک بجای
خود نشستیم و بود امام علیه السلام که پیش از حج قرار میگرفت چند روز در کوهی از بیرون حرم در خیمه که از او بود
زده میشد ... مسائل حج را تحصیل کنند ... پس بیرون کرد امام علیه السلام سر خود را از خیمه خود
پس ناگاه امام علیه السلام نظر کرد شتری را که میدوید با سوارش پس گفت که این مرد هشام است
برب کعبه قسم ص قال فظننا ان هشاما رجل من ولد عقیل کان شدید المحبة له قال فورد هشام
بن الحکم وهو اول ما اختطت لحیته ولیس فینا الا من هو اکبر سنا منه قال فوسع له ابو عبد الله ثم
قال ناصرنا بقلبه ولسانه ویده شرح اول منصوب است و ظرف زمانست و ظرف خبر مبتداست
مقدر ... و مراد زمان اختطاط است چه مصدر گاهی بجای زمان میباشد مثل ... قدم

الکلاج از اختلاط روییدن موی روی پسر مانند نوشته **یعنی** یونس گفت که پس گمان بردیم این را
کرهت می کردیم برو مردی ست از اولاد جعفر بن ابی طالب چه امام بسیار دوست میداشت او را
یونس گفت که پس از آن امد سید هشام بن حکم بر حالی که او اول زدن روییدن محاسن بود و نبود
در اهل مجلس هر کسی که او بزرگتر بود به حسب سال از هشام یونس گفت که پس جا داد او را در پهلوی
خود امام علیه السلام و گفت این یاری کننده است به دل و زبان و دستش **متن** ثم قال یا حمران
کلم الرجل فکلمه فظهر علیه حمران ثم قال یا طاقی کلمه فکلمه فظهر علیه الاحول ثم قال یا هشام بن سالم
کلمه فتعارفا ثم قال ابو عبد الله علیه السلام لقیس الماصر کلمه فکلمه فاقبل ابو عبد الله علیه السلام
یضحک من کلامهما مما قد اصاب الشامی **شرح** طاقی محمد بن نعمان احول است چون در طاق المحامل
در کوفه صراف بوده و التعارف بفا و راء بی نقطه و قاف جدا شدن دو کس از یکدیگر و در بعض نسخ بعین بی نقطه
و راء بی نقطه و قاف است یعنی عرق کردن دو کس در اثنای گفتگو با یکدیگر و در بعض نسخ بعین بی نقطه و دال بی نقطه
و قاف است یعنی گفتگو کردن دو کس با یکدیگر از روی طعن و در بعض نسخ بعین بی نقطه و راء بی نقطه و کاف است
یعنی مجادله دو کس با یکدیگر در گفتگو **یعنی** بعد از آن امام گفت که ای حمران گفتگو کن با این مرد پس غالب شد
بر او حمران بعد از آن امام گفت که ای طاقی گفتگو کن با او پس گفتگو کرد پس غالب شد بر او احول
بعد از آن گفت که ای هشام بن سالم گفتگو کن با او پس هر دو گفتگو کردند و از یکدیگر جدا شدند و هیچکدام غالب
نشدند بعد از آن گفت امام علیه السلام قیس ماصر را که گفتگو کن با او پس گفتگو کرد پس شروع کرد امام علیه السلام
خنده میکرد از گفتگوی ایشان برای اضطرابی که بهمین رسید شامی را **متن** فقال للشامی کلم هذا
الغلام یعنی هشام بن الحکم فقال نعم فقال لهشام یا غلام سلنی فی امامة هذا فغضب هشام
حتی ارتعد ثم قال للشامی یا هذا اربک انظر لخلقه ام خلقه لانفسهم فقال الشامی بل ربی انظر
لخلقه **شرح** انظر بفتح نون و فتح ظا بی نقطه مصدر به معنی نگاه و چون نگاه رحمت کردن کسی دلیل مهربانی است
نظر کردن اینجا کنایه است از رحمت یعنی کارسازی کسی کند برای صلاح حال کسی و مراد بخلقه مومنانند و این
سخن ماخوذ است از اسم رحیم که مذکورست در بسم الله الرحمن الرحیم و آن یعنی مهربان بمومنانست چنانچه
گذشت در کتاب التوحید در حدیث اول باب شانزدهم که باب معانی الاسماء و اشتقاقهاست و همچنین است
اطلاق ارحم الراحمین بر الله تعالی **یعنی** پس امام گفت شامی را که گفتگو کن با این پسر یعنی با
هشام بن حکم پس شامی گفت که آری گفتگو میکنم پس شامی گفت هشام را که ای پسر سوال کن مرا
در امامت این پس بغضب آمد هشام از جرأت او تا آنکه لرزید بعد از آن گفت شامی را که ای مرد حاضر

پس گفتگو کردند

تو کارساز تر است برای مومنان یا مومنان برای خود شان
پس گفت شامی که بلکه صاحب کل اختیار

آیا صاحب کل اختیار این کارساز تر است برای مومنان **متن** فقال بل ربی انظر لهم قال ففعل بنظره لهم ماذا قال اقام لهم حجة و
دلیلا کیلا یتشتتوا و یختلفوا یتالفهم و یقیم اودهم و یخبرهم بفرض ربهم قال فمن هو قال رسول الله صلی الله علیه و آله
شرح و یختلفوا عطف است بر یتشتتوا الالف بضم همزه یکی کردن بکسی اشارتست بآیت سوره توبه بالمومنین رئوف
رحیم جمله یتالفهم استیناف بیانیست و ضمیر مستتر در سه فعل راجع بحجت و دلیلست الاود بفتح همزه و فتح واو
و دال بی نقطه کجی الفرض بریدن و مراد اینجا مسایل فروع فقه است **یعنی** هشام گفت که پس کرده کارسازی
خود برای مومنان چه چیز را شامی گفت که برپا داشته برای مومنان حجتی و راهنمایی از اضطراب
و اختلاف یکبارگی کنند و تا راست کند آن حجت و راهنما کجی ایشان را از خیره و هدایت نماید باحکام صاحب
کل اختیار ایشان در فروع فقه اگر کوتاهی کنند حجت و راهنما کند هشام گفت که پس کیست آن حجت و راهنما
شامی گفت که آن رسول الله است **متن** قال هشام فبعد رسول الله صلی الله علیه و آله من قال الکتاب و السنة
قال هشام فهل نفعنا الیوم الکتاب و السنة فی رفع الاختلاف عنا قال الشامی نعم قال فلم اختلفت
انا و انت و صرت الینا من الشام فی مخالفتنا ایاک **شرح** گفت هشام که پس بعد از رسول الله کیست آن
حجت و راهنما شامی گفت که آن محکمات قرآن و محکمات طریقه ایست که منقول از رسولست گفت هشام که پس
آیا فایده داد امروز محکمات قرآن و طریقه رسول در برطرف کردن اختلاف در مسایل از ما گفت شامی که
آری هشام گفت که پس چرا اختلاف کردیم من و تو و آمدی بسوی ما از شام برای اختلاف
با ما در مسایل بسیار که بعضی از آنها در این مجلس میان تو و این یاران مذکور شد پیش از گفتگو با من **متن** قال
فسکت الشامی فقال ابو عبد الله للشامی ما لک لا تتکلم قال الشامی ان قلت لم نختلف کذبت و
ان قلت ان الکتاب و السنة یرفعان عنا الاختلاف ابطلت لانهما یحتملان الوجوه و ان قلت قد
اختلفنا و کل واحد منا یدعی الحق فلم ینفعنا اذن الکتاب و السنة الا ان لی علیه هذه الحجة **شرح**
راوی گفت که پس ساکت شد شامی پس گفت امام شامی را که چیست ترا که سخن نمیگویی گفت شامی که اگر
گویم که اختلاف یکبارگی نکرده ایم در این مسایل دروغ گفته ام و اگر گویم که اختلاف یکبارگی برای اینست که بعضی
هنوز رجوع بمحکمات قرآن و طریقه رسول الله نکرده و قرآن و طریقه رسول برطرف میکند اختلاف یکبارگی را
در جمیع این مسایل بواسطه آنکه رجوع بآنها کنیم سخن بکار برده باطل گفته ام چه آنها احتمال معناهای مختلف دارند
و اگر گویم که بعد از رجوع بقرآن و طریقه رسول اختلاف یکبارگی کرده ایم در این مسایل و هر کدام از ما دعوی
حق برای خود میکند پس فایده نکرده خواهد بود ما را در رفع اختلاف رجوع بقرآن و طریقه رسول گفتگوی
ندارم که تکیه مرا بر برابر همین دلیل هست یعنی بکار همین دلیل را بر میگردانم برای بطلان مذهب او

سکینه مس فقال ابو عبد الله علیه السلام سله عمّا بدا فقال الشامی یا هذا من انظر للخلق اربّهم او
انفسهم فقال هشام ربّهم انظر لهم منهم لانفسهم فقال الشامی فهل اقام لهم من یجمع لهم کلمتهم ویقیم
اودهم ویخبرهم بحقّهم من باطلهم شرح اود بفتح همزه و واو و تخفیف دال و همزه کرکی منقلب شود و
معنی مفعول به منع کرده شده از علم و فصل یعنی فاصل میان حق و باطل از علم و همه اینجا مناسبت یعنی
پس گفت امام علیه السلام که سؤال کن او را از آنچه ظاهر شده از علم سبب امام خود پس گفت شامی که ای
مرد حاضر کدام کارسازتر است برای مؤمنان آیا صاحب کل اختیار ایشان یا خود ایشان پس گفت
هشام که صاحب کل اختیار ایشان کارسازتر است برای ایشان از ایشان برای خود ایشان پس گفت
شامی که پس آیا داشته برای ایشان کسی را که جمع کند برای ایشان سخن ایشان را و راست کند
کجی ایشان را و خبر دهد ایشان را بچیزی که بکار آید ایشان را روشن کند از باطل ایشان
مس قال هشام فی وقت رسول الله صلی الله علیه وآله او الساعة قال الشامی فی وقت رسول الله رسول الله
والساعة من فقال هشام هذا القاعد الذی تشدّ الیه الرحال ویخبرنا باخبار السماء وراثة عن
اب عن جدّ شرح وراثه بکسر واو مفعول له یخبرنا است و اشارت است بانکه وحی بوی نازل نمیشود یعنی گفت
هشام که سؤال تو از حجت یا امام در زمان رسول است یا از حجت یا امام درین ساعت گفت شامی
که در زمان رسول حجت یا امام رسول است و اما درین ساعت کیست پس گفت هشام
که درین ساعت این نشسته درین مجلس است که بسته میشود بارهای دور سوی او و خبر میدهد
با ما خبرهای آسمان یعنی مسائل و جزئیات که جبرئیل از آسمان بر رسول آورد از روی میراث
بردن او این علم را از پدر از جدش رسول مس قال الشامی فکیف لی ان اعلم ذلک قال هشام
سله عمّا بدا لک قال الشامی قطعت عذری فعلیّ السؤال فقال ابو عبد الله یا شامی اخبرک
کیف کان سفرک وکیف کان طریقک کان کذا وکذا فاقبل شرح گفت شامی که پس چگونه میسر شود مرا که
دانم آنکه گفتی گفت هشام که سؤال کن او را از هر چه بخاطرت رسیده گفت شامی که بریدی راه عذر مرا پس
بر منست سؤال تا ظاهر شود پس گفت امام جعفر صادق که ای شامی من خبر دهم ترا که چگونه بود شروع در
سفر تو و چگونه بود احوال راه تو بود چنین و بود چنین مراد اینست که جمیع احوال سفر او را گفت مس
فاقبل الشامی یقول صدقت اسلمت لله الساعة فقال له ابو عبد الله بل آمنت بالله الساعة
ان الاسلام قبل الایمان وعلیه یتوارثون ویتناکحون والایمان علیه یثابون فقال الشامی صدقت
فانا الساعة اشهد ان لا اله الا الله وان محمدا رسول الله وانّک وصیّ الاوصیاء شرح اسلام تصدیق

یگانگی الله تعالی در صفات ربوبیت و به رسالت رسولست بظاهر دل خواه موافق باطن دل شده خواه نه
و ایمان تصدیق است بظاهر و باطن دل چنانچه گفته در سوره حجرات که قالت الاعراب آمنّا قل لم تؤمنوا ولکن
قولوا اسلمنا ولما یدخل الایمان فی قلوبکم یعنی پس برگردید شامی میگفت که راست گفتی اسلام آوردم برای
الله تعالی این ساعت پس امام جعفر صادق ع گفت که بلکه ایمان آوردی به الله تعالی این ساعت بدرستی که
اسلام پیش از ایمانست و بنا بر اسلام مردمان از یکدیگر میراث میبرند و نکاح با یکدیگر میکنند و بنا بر ایمان ثواب
ثواب آخرت داده میشوند پس گفت شامی که راست گفتی پس من این ساعت گواهی میدهم که هیچ
معبودی نیست که الله تعالی و آنکه محمد رسول الله است و آنکه تو وصی اوصیائی یعنی رسول الله صلعم اشارت باین
کرده بود تصدیق بحجت در هر زمانی امام معصوم مفترض الطاعة ممکن نیست مس ثم التفت ابو عبد الله
علیه السلام الی حمران فقال تجری الکلام علی الاثر فتصیب ثم التفت الی هشام بن سالم فقال تریّد الاثر
ولا تعرفه شرح اجرا روان ساختن مراد از بفتح همزه و فتح ثاء مثلثه لفظی منقول یعنی نص خدا و رسول
مثل محکمات قرآن و محکمات طریقه رسول صلعم یعنی بعد از آن التفات کرد امام بسوی حمران پس گفت
که روان میکنی سخن خود را بنا بر اثر پس میبابی آن اثر را یعنی که اثری را که مستند تو میکنی که در واقع
مستند میشود در محکمات است و التفات کرد بسوی هشام بن سالم پس گفت که میخواهی که جاری کنی کلام خود
را بنا بر اثر و نمیشناسی اثر را یعنی که آنرا که مستند خود میکنی مستند تو نمیشود و از محکمات نیست مس ثم
التفت الی الاحول فقال قیّاس رواغ تکسر باطلا بباطل الّا ان باطلک اظهر شرح القیاس بفتح قاف
و یاء و تشدید پایین مشدد و دو الف و سین بی نقطه بغایت سخت خوذ است از قیس بفتح قاف و سکون
یا بمعنی شدت و مراد بقیس اینجا جدلست در استدلال بدلیل الزامیست و می آید در حدیث بنده ... مثال
کلام احول که مشتمل بر دلیل الزامیست و بیان میشود در شرح ثم قلت له جعلت فداک انّ فضل ابو الانبیاء ...
الرواغ بفتح را بی نقطه و واو مشدده و الف و غین با نقطه بغایت مضطرب کننده و در بعض نسخ بغین
با نقطه است بمعنی کسیده از چیزی و اینجا عبارتست از کسی که و انگذاشته نزدیک مدعا کرده است و فریب
کرده و مراد دلیل الزامیست موافق آنچه می آید در فقره آینده که انت والاحول قفازان بالطبع ... عبارت
از مذهب مخالفان و در دوم و سیوم عبارتست از دلیل الزامی که حق نیست و اصل آن وضع است النظور
غالب شدن بر خصم در گفتگو یعنی بعد از آن التفات کرد بسوی احول و گفت که تو بغایت تحکیم بغایت مضطرب
کننده میشکنی باطلی را بباطلی دیگر تفاوتی نیست میان باطل تو و باطل خصم تو مگر آنکه باطل تو غالب تر است از
باطل خصم تو یعنی که باعث غلبه است بر خصم مس ثم التفت الی قیس الماصر فقال تتکلّم واقرب ما تکون

و بیان میشود در باب چهارم از کتاب الایمان والکفر
که بیان اسلام کمتر از ... ایمان است
... الایمان است

بن الخبر عن رسول الله صلى الله عليه وآله بعد ما يكون منه تمزج الحق مع الباطل وقليل الحق يكفي عن كثير
الباطل انت والاحول قفازان حاذقان شرح وارد و قرب بیاست اقرب مرفوع و مبتداست و
مضافست بموصول یکون و جار ماست و ضمیر مستتر راجع بما است و من تبعیضیه است العبد مرفوع
و خبر مبتداست ضمیر منه راجع بالخبر عن رسول الله است و مراد اینست که در کلام خود اسناد میکنی
بحدیثی از رسول الله که مسلمست نزد جمیع مخالفان و آنرا بصورت اقرب احادیث رسول الله میکنی و آن
چون باطلست العبد چیزیست از احادیث رسول الله صلعم مراد بحق در اول معانی مشهوره است و
مراد بباطل وجه دلیل الزامیست و مراد بحق در دوم ... قفاز بفتح قاف و تشدید فاء و الف
بغایت جهنده و مراد اینجا کسیست که از گفتار و ... دیگر ... بغایت ... استدلال کند بر دو کسی
دلیل الزامیست حاذق بحاء بی نقطه و کسر ذال با نقطه و قاف ... و بیجم ... ان کسی شده و یعنی بعد از آن
التفات کرد بسوی قیس ماصر پس گفت که سخنی میگویی در حال آنکه در سخن تو نزدیکتر چیزی که میباشد از چیز خبر از
رسول الله صلعم دورتر چیزیست که میباشد از چیز خبر از رسول الله یعنی این که آمیخته میکنی معانی حق
با باطل و حال آنکه کم دلیل حق بی نیاز میکند از بسیار دلیل باطل تو و احول بغایت جهنده اید که ...
حس قال یونس فظننت والله انه یقول لهشام قریبا مما قال لهما ثم قال یا هشام لا تکاد
تقع تلوي رجلیك اذا هممت بالارض طرت مثلك فلیکلم الناس فاتق الزلة والشفاعة من ورائها
ان شاء الله شرح ثم برای تعجب است برای تراخی در رتبه است تکاد بصیغه مضارع مخاطب معلوم مشغول افعال
و وی باب منع منقول از باب ضرب است الوقوع افتادن از خصم در گشتی و مثال آن بوی ... حرف
جر و فتح لام و تخفیف واو و الف است بضم لام و کسر واو و تشدید یاء دو نقطه در پایین است و باب
اول مصدر باب علم است بمعنی پیچیده شدن و مضاف فاعلست و بنا بر دوم مصدر باب ضرب است
بمعنی پیچاندن و مضاف بمفعولست و بر هر تقدیر ظرف متعلق بتقع است همت بصیغه مجهول مخاطب
باب نصر است الهم بفتح ها ترسان کردن و با بالارض بمعنی فی است و مراد اینست که در حالت جدل و
بغلبه میکنی در گفتگو و و مانند آنمانش مرغ که چون رسید و شود از چیزی با زمین بپرد و ... مگفت
دو اصل فی حل بود و بفرینه ... متکلم و مقدم آن برای حصر شده یعنی گفت یونس که پس گمان کردم بخدا
قسم که او خواهد گفت هشام بن حکم را از دیگر آنچه گفت احول و قیس ماصر را پس گفت که ای هشام
نزدیک نیستی که افتی از خصم به پیچیده شدن دو پای تو چون ترسانیده شوی از چیزی در زمین می پری
پس بمانند تو کسی با مخالفان گفتگو کند پس بپرهیز کن از لغزش و از رسوائی بعد از لغزش که از دنبال اوست

با ذن الله تعالی حس اخبرني الاحول ان زید بن علی بن الحسین علیهما السلام بعث الیه وهو مستخف قال
فاتیته فقال لی یا ابا جعفر ما تقول ان طرقك طارق منا اتخرج معه قال فقلت له ان کان اباك
او اخاك خرجت معه شرح الطرق بفتح طاء بی نقطه و سکون راء بی نقطه و الطروق بضم طاء و ضم راء مصدر باب نصر
ناگاه آمدن یعنی خبر داد مرا ابو جعفر محمد بن نعمان احول بانکه زید بن علی بن الحسین علیهما السلام کس طلب او فرستاد و
در حالی که زید پنهان بود احول گفت که پس آمدم نزد او پس گفت مرا که ای ابو جعفر چه میگویی اگر ناگاه آید ترا
از ما کسی خروج کنان آیا خروج میکنی با او گفت که گفتم او را اگر باشد آن کس پدرت امام زین العابدین
یا برادرت امام محمد باقر خروج میکنم با او و ذکر امام جعفر صادق علیه السلام نکرد و غرض پدر یا برادر اظهار کرد برای تقیه
و خوف افشاء سر امام و ذکر رفت و کسی بنشست و خروج زید در صد و بیست و یک هجری بوده و انتقال امام محمد
باقر علیه السلام در یکصد و چهارده هجری بوده حس قال فقال لی فانا ارید ان اخرج اجاهد هؤلاء
القوم فاخرج معی شرح چون احول تصریح کرد که او این زمان حجت نیست زید تعلیم کرد او را بعد از پدر و برادر
و امام این گفته یعنی احول گفت که پس زید گفت مرا که پس من با جای آنکه پدر و برادر من خروج میکردی من اراده دارم
این که خروج کنم بر حالی که جهاد کنم با بنی امیه را که هشام بن عبد الملک و قوم او باشند پس خروج کن
با من حس قال قلت لا ما افعل جعلت فداك قال فقال لی اترغب بنفسك عنی قال قلت له انما
هی نفس واحدة فان کان لله في الارض حجة فالمتخلف عنك ناج والخارج معك هالك وان لا
تكن لله حجة في الارض فالمتخلف عنك والخارج معك سواء شرح مراد بحجت اینجا امامیست که عالم بجمیع احکام و موجود
الظاهر باشد و مراد بنفس اول اینست که وجود حجت لازم باشد در هر زمانی و معلوم باشد بغیر استفصار از اینکه
او خلاف اجتهاد در مسائل شرعیه حرام و فسق است در هر زمان که باشد بدلالت محکمات کتاب و سنت
و می آید در حدیث ششم باب ششم در کتاب الحجة که باب فیمن ادعی الحق والمبطل في امر الامامة است و خطاب
امام محمد باقر علیه السلام با زید در وقتی که در زمان او بنزد او خروج کرده بود بنا بر دعوی جواز اجتهاد و ظن
و بنا بر اجتهاد و خروج بسیف مراد است که طلبان که از زید پیروی کرده قوم فکفروا با آیات رسول
و تبعوا اهواءهم بغیر هدی من الله ... یعنی احول گفت که گفتم
که نه خروج میکنم قربانت شوم احول گفت که پس زید گفت مرا که آیا مضایقه میکنی بجان خود از من گفت که پس گفتم
که غیر این نیست که جان من یک جانست یعنی یک دو جان ندارم که اگر یکی در هلاکت باشد دیگری
ناجی شوم و در آخرت پس اینست که ناجی ماندن آنکه اگر امام عالم در زمین است و امام معصوم مفترض الطاعه
در هر زمانی چنانچه اعتقاد شیعه اهل حق است پس کسی که با تو خروج کند اهل نجات آخرت است و کسی که خروج کند

باتوامل بالک آخرت اشارت است باینکه بنا بر این شق ظاهر است فسق زید معاذ الله و در اثر خروج که مبنی است
بر مذهب ظاهر الفساد او که با فاطمی بودن اجتهاد و خروج بسیف را شرط امامت بشمرده چنانچه
لازم می آید که قول امام حجت بر مجتهدان نباشد و وجود امام مطلق لازم نباشد چه جای امام حجت چه در
زمان صلح امام حسن و در زمان علی بن الحسین علیهما السلام هیچ فاطمی خروج بسیف نکرده و اگر نبود در دنیا
امام مفترض الطاعه در زمین پس کسی که خروج نکند و کسی که خروج کند برابر [illegible]
چه را این عقد بر هر کسی امیر رسد که باجتهاد خود عمل کند خصوصا تابع اهل البیت نخواهد بود مراد
که چون تشبیه امیر قائل شق اول نشد تو خروج نخواهم کرد و اگر بر فرض محال قائل شق ثانی بر باشند
خروج نکنیم زیرا که خروج اهل حق بر مثل خود معقول نیست بنا بر آنکه خروج حرام خواهد بود حقیقة چه بعد
جواز اجتهاد منع کسی از آن بقاعده جاده نیز منع از عبادت خواهد بود متن قال فقال لی یا ابا جعفر کنت
اجلس مع ابی علی الخوان فیلقمنی البضعة السمینة ویبرد لی اللقمة الحارة حتی تبرد شفقة علی و
لم یشفق علی من حر النار اذا اخبرک بالدین ولم یخبرنی شرح الخوان بکسر و ضم خاء نقطه دار چیزی که بر بالای آن
طعام خورده میشود مثل سفره التلقیم لقمه در دهن کسی نهادن البضعه بفتح و کسر با نقطه دار پاره گوشت برده و جدا
مضارع غایب معلوم است و اول آن باب تفعیل است و ضمیر مستتر راجع بابی است و دوم از باب نصر و حسن است
و ضمیر مستتر راجع بطعام است که مفهوم است از خوان التبرید خنک کردن چیز گرم البرود خنک شدن و لم یشفق
بتقدیر استفهام انکاری است و میتواند بود که استفهام از کنت اجلس مقدر باشد نه اینجا یعنی احول گفت
که پس زید گفت مرا که ای ابو جعفر بودم که می نشستم با پدرم بر سر سفره پس میداد بمن میگذاشت پاره گوشت
فربه را و خنک میکرد برای من لقمه گرم را تا وقتی که خنک شود طعام و همه بجهت خنک کردن لقمه شفقت برای
خوردن و خوردم برای ترس او [illegible] نرسید بر من از گرمی آتش دوزخ وقتی که خبر داد ترا بحجت
آخرت [illegible] خبر نداد مرا آن مراد شفقت است که اگر آنچه گفتی حق میبود من هم میگفت متن قلت
له جعلت فداک من شفقته علیک من حر النار لم یخبرک خاف علیک ان لا تقبله فتدخل النار
واخبرنی انا فان قبلت نجوت وان لم اقبل لم یبال ان ادخل النار شرح چون احول [illegible]
زید گوید که شاید این سخن که ترا خبر کرده دروغ باشد [illegible] صریح آن بود اگر گوید که شواهد بر ثبوت در خلق
آسمانها و زمین و محکمات قرآن [illegible] برایتکه هر که خود عالم بجمیع احکام
و ضبط [illegible] نیست امور است بزرگ [illegible] تابع حجت خواهد بود [illegible]
و خواه [illegible] کرده [illegible] صریح باطل [illegible]

بیان شد در شرح حدیث سابق فرق است که بین رسیدن نعمت و آنچه گذشت از دلیل [illegible]
پس گفتم او را اگر قرب شوم من ترس او بر تو از آتش جهنم خبر نکرده خواهد بود ترا با آنچه گفتم رسیده خواهد بود
که قبول کنی آنچه را اگر گویم پس داخل آتش جهنم شوی و خبر داد مرا که من پس اگر قبول کنم نجات یابم و اگر قبول نکنم
باکی نداشت که داخل آتش شوم متن ثم قلت له جعلت فداک انتم افضل ام الانبیاء قال بل الانبیاء قلت
یقول یعقوب لیوسف یا بنی لا تقصص رؤیاک علی اخوتک فیکیدوا لک کیدا لم لم یخبرهم حتی
کانوا لا یکیدونه ولکن کتمهم ذلک فکذا ابوک کتمک لانه خاف علیک شرح [illegible] عبارت زید
زید است که حجت نیست [illegible] در این سخن بنی بر آنست چون زید اعتقاد مخالفان داشته
که برادران یوسف جمیعا انبیا بوده اند چنانچه در مجمع البیان در تفسیر اسباط در قول الله تعالی در سوره بقره
کرده ما انزل الی ابراهیم و اسمعیل و اسحق و یعقوب و الاسباط نقل شده و بسیاری از مفسران و می آید در حدیث چهارم
باب [illegible] کید مفعول مطلق برای نوعیت
یعنی کید عظیمی که باعث فنای یوسف شود [illegible] منافات ندارد با علم یعقوب به بقای یوسف تا وقوع
آنچه تعبیر رؤیاست [illegible] چنانچه با علم [illegible] بوقوع قیامت و دیگر چیزها
نادر وقوع شود و چنانچه با علم [illegible] مثل سیری و گرسنگی [illegible]
تا خود سیر شوم و گرسنه نباشم یعنی [illegible] پس گفتم زید را که آیا شما فاضل‌تر اید یا پیغمبران گفت
که بلکه پیغمبران فاضل‌تر اند گفتم میگوید یعقوب یوسف را که ای پسرک من نقل مکن خواب خود را که یازده
ستاره و آفتاب و ماه ترا سجده کرده برای برادرانت که باعث این میشود که مکر کنند برای تو مکر عظیمی
خبر نداد برادران یوسف را تا اینکه مکر نکنند او را ولیکن پوشید از ایشان آن خواب را پس همچنین
تو [illegible] پس از وقوع امامت ایشان برای اینکه ترسید بر تو که مبادا
مرتکب کید عظیم با ایشان شوی این مضمون منقول میشود در باب شصت و هشتم متن قال فقال اما والله
لئن قلت ذلک لقد حدثنی صاحبک بالمدینة انی اقتل واصلب بالکناسة وان عنده لصحیفة
فیها قتلی وصلبی شرح اما بفتح همزه و تخفیف میم حرف تنبیه است لئن بفتح لام و کسر همزه و تخفیف نون
و ان شرطیه است و استعاره شده برای محض تعجب از وقوع چیزی که محقق الوقوع است باعتبار امکان
شرطیه موضوع است برای افاده بعد وقوع شرط لهذا معنی ماضی استعمال کرده [illegible]
و نظیر این فقره می آید در کتاب الحجه در حدیث دوم باب [illegible] ابراهیم تا آخر که باب [illegible] است و در حدیث
اول باب فضل القرآن [illegible] تا آخر که باب [illegible] است الصاحب [illegible] اینجا امام

محمد باقر یا امام جعفر صادق علیهما السلام است و منقول او است آنچه می آید در حدیث شانزدهم باب تفضیل بعض
و دعوی المحق والمبطل فی امر الامامة که باب شانزدهم است موافق آنچه در مصحف صحیفه کاملا است الله مستقیم
بحث است متعلق بصاحبت یا حال از صاحبت که نسخه کاف مصحف ضعیف است که ذو مجمل بر آن
آنچه می آید در احادیث باب چهلم ظاهر می شود که اول این بوده که بجای صحیفه مصحفا که بر چه صحیفه عبارت از جامعه
و امثال اینها در مصحف فاطمه مسطور است نه در آنجا یعنی احول گفت که پس از گفت که آگاه باش بخدا
قسم که هر آینه اگر چه گفتی در منع من از خروج آنچه را اگر گفتی من منع نخواهم شد چه هر آینه حکایت کرد مرا
کسی که ملازم او بود در مدینه که من کشته خواهم شد و بجلی و نجفه خواهم شد در کناسه او که نزد او بود نوشته
از امیر المؤمنین علیه السلام که در آن کشته شدن من و بجلی و نجفه شدن من است متن فحججت فحدثت
ابا عبد الله بمقالة زيد وما قلت له فقال لي اخذته من بين يديه ومن خلفه وعن يمينه وعن شماله
ومن فوقه ومن تحته ولم تترك له مسلكا يسلكه شرح یمین و یسار مستعمل می شود
بی جهات مستعمل می شود و گنهما این باب بزبان عرب صادر شده و حاصل آنچه ابن هشام در مغنی
گفته اینست که عن اینجا اسم است نه حرف و مراد یمین و یسار دو عضو مخصوص است بخلاف بین یدیه و خلفه
و فوق و تحت قدمیه پس تقدیر من عن یمینه و من عن یساره است یعنی من جانب یمینه و من جانب
یساره و من محذوف شده برای کراهت اجتماع دو حرف جر بحسب صورت و گاهی حذف نمی شود چنانچه شاعر
گفته که ولقد اری للرماح دریئة من عن یمینی مرة وامامی الدریئة بفتح دال بی نقطه و کسر راء بی نقطه و یاء دو نقطه در زیر
ساکنه و همزه و تاء نیست حلقه که تیر اندازان و نیزه اندازان نشانه می کنند تا تیر اندازی و نیزه اندازی یاد گیرند
یعنی پس حج کردم پس حکایت کردم امام جعفر صادق علیه السلام را سخن زید را آنچه گفتم او را پس گفت مرا که
گرفتی او را از پیش رو او و از پس او و از جانب دست راست او و از جانب دست چپ او و از بالای سر او
و از زیر قدمهای او و نگذاشتی برای او راهی که آن را رود و ذکر شش جهت در اینجا لطفی است
چه فقرات کلام زید که هر فقره مصدر است بحرف شش است باب دوم باب طبقات الانبیاء
والرسل والائمة علیهم السلام شرح النبی بفتح نون و کسر باء یک نقطه و تشدید یاء دو نقطه در پایین و گاهی بجای یاء همزه
می باشد انسانی که تعلیم کند او را الله تعالی غیب بی واسطه انسانی دیگر و مراد بغیب چیزی است که اختلاف مکلفان
در آن و در دلیل آن بود و صدق آن بیکی از حواس معلوم نشده باشد بدانکه عطف در قسمت اول عطف
افراد و آن در صورتی است که حکم متعلق باشد بهر یک از معطوف و معطوف علیه مثل جاءنی زید و عمرو و دوم
عطف انسحاب آن در صورتی است که حکم متعلق باشد بمجموع من حیث المجموع معطوف و معطوف علیه مثل اخوای

و عمرو عطف الرسل والائمة بر الانبیاء اینجا از قبیل دوم است زیرا که مقصود بیان مراتب جمعیت که هر کدام از آن
نبی و رسول و امام شده الرسول انسانی که نبی باشد و مبعوث بغیر خود باشد الائمة بفتح همزه و کسر میم دو نقطه
در پایین و در قراءت ابن عامر و کوفیین بدو همزه است بخلاف قیاس جمع امام انسانی که در باب نسبت
بجمیع اعدای خود از انسان راستی باشد در دین و دنیا یعنی که هر کس در مشکلی از مسائل شرع که پرسد از او
داند و هر کس هر چه فرماید اطاعت او واجب باشد بر آن کس یعنی این باب بیان مراتب جمعیت که انبیا
و رسل و ائمه شده اند علیهم السلام و در این باب چهار حدیث است اصل قال ابو عبد الله علیه السلام الانبیاء
والمرسلون على اربع طبقات فنبي منبأ في نفسه لا يعدو غيرها شرح والمرسلون از قبیل عطف انسحاب
المنبأ بصیغه اسم مفعول باب تفعیل یا باب افعال خبر کرده شده و فی برای تعلیل است مثل المتنی فیه لا یعدو بعین
بی نقطه و دال بی نقطه بصیغه غایب معلوم باب نصر یعنی تجاوز نمی کند و ضمیر مستتر راجع به نبی است غیر
بفتح غین با نقطه و سکون یاء دو نقطه در پایین منصوب بمفعولیت است و ضمیر راجع بنفس است و غیر اسم مصدر
باب تفعیل است صاحب قاموس گفته غیره و جعله غیر ما کان و حوله و بدله والاسم الغیر و مراد اینجا که
او را از جمله اسباب نجات که تغییر الله تعالی نفس او را از جهل بنفسه غیر ضروریه بسوی علم آن بی طرق نفخ
آن را روایت در منام و سماع صوت که مذکور می شود در طبقه دوم یعنی گفت امام جعفر صادق علیه السلام
که انبیا و رسل بر چهار مرتبه اند یا بر روش که اول نبی است که خبر کرده شده است از جانب الله و مبعوث
نفس خود تجاوز نکند از تغییر الله نفس او را از جهل بسوی علم اصل ونبي يرى في النوم ويسمع الصوت
ولا يعاينه في اليقظة ولم يبعث الى احد وعليه امام مثل ما كان ابراهيم على لوط علیهما السلام شرح واو در
ویسمع بمعنی او است و مستعمل و ذکر برای جمع باشد باعتبار دو وقت و اشارت شود به آنکه این دو حالت
مثل ازمنه اگر چه باعتبار دو وقت باشد ولا یعاینه عطف است بر یسمع و بر یری و ضمیر منصوب در لا یعاینه
راجع بملک که مدلول است از یری و یسمع الصوت فی الیقظة متعلق است بکل واحد از یسمع و لا یعاینه و الیقظة
بفتح یا و فتح قاف مصدر باب حسن و علم بیداری و لم یبعث الی احد برای احتراز از دو مرتبه آینده است مثل
و از باب مفعول مطلق است و حاصل آن منعی حید است یعنی حاکم علیه و مصدر بیاست و تشبیه بحال
لوط است در وقتی که نبی بود و هنوز مرسل نشده بود و پس منافات ندارد با آیت سوره صافات که
ان لوطا لمن المرسلین یعنی و مرتبه دوم نبی است که فرشته را اگر چه فرستاده است می بیند بصورت فرشته
در خواب و می شنود آواز فرشته را در بیداری و نمی بیند فرشته را که فرستاده شده بصورت فرشته
آنکه بود ابراهیم امام بر لوط علیه السلام پیش از رسالت لوط اصل ونبي يرى في منامه ويسمع الصوت ويعاين

بیداری و مبعوث نشده بسوی احدی و حاکم بر او
امامی است ... شده

لأنك وهذا سبيل إلى ما هو قلوا أو كثروا كيونس قال الله ليونس وأرسلناه إلى مائة ألف أو يزيدون
قال يزيدون ثلثين ألفا وعليه إمام شرح لام در ليونس بمعنى في است و مراد از يزيدون برای تقسيم است
و اشارت است به آنكه زمان رسالت يونس مدتی مديد بود و پس قوم او در آن مدت زياده و كم ميشده اند بعضی
وقت از صد هزار كمتر بوده اند قوله امام مركب تر يزيدون ثلثين الفا اشارت به اين است كه هيچ وقت از صد هزار و سی هزار
زياده نبوده اند يعنی و مرتبه سوم نبی است كه می‌بيند فرشته را در خواب خود و ميشنود در بيداری آواز او و صورت
فرشته نمی‌بيند در بيداری فرشته را اگرچه سوی او فرستاده شده و همچنين فرستاده شده سوی قومی خواه كم
و خواه بسيار مانند يونس عليه السلام و چه گفته الله تعالی در حق يونس در سوره صافات كه و فرستاديم او را سوی
صد هزار كس يا زياده ميشدند امام گفت كه زياده ميشدند سی هزار كس و بر او امامی هست متن والذي يرى في
نومه ويسمع الصوت ويعاين في اليقظة وهو امام مثل أولي العزم شرح و مرتبه چهارم آنكس است كه می‌بيند
فرشته را در خواب خود و ميشنود آواز او در بيداری و می‌بيند فرشته را در بيداری و او امام بر جميع
مانند صاحبان عهد كه رسالتی و بيان ميشود در حديث سوم اين باب متن وقد كان ابراهيم نبيا وليس
باماما حتى قال الله إني جاعلك للناس اماما قال ومن ذريتي فقال الله لا ينال عهدي الظالمين
من عبد صنما او وثنا لا يكون اماما شرح الصنم معرب شمن بت از سنگ و چوب و مثل آنها الوثن معبود بغير
حق مثل او ضلالت ميشود ازين ضلالت يعنی همچنين بود ابراهيم عليه السلام پيغمبری آنكه امام باشد تا آنكه گفت
او را بعد از جمع شروط امامت كه در پرستی كه من كرده‌ام تو را برای مردمان امام ابراهيم گفت كه آيا از
اولاد من هم همين شروط مطلوب خواهد بود تا امام شوند پس گفت الله تعالی كه نمی‌يابد تعيين خلفای من ستمكاران كه
يعنی بعضی همين شروط در ايشان نيز مطلوب خواهد بود و امام عليه السلام گفت كه هر كه عبادت كرد بت ظاهر را
و پيشوای ضلالت را اگر حكم بغير علم ميكند نمی‌باشد امام خليفه خواه تابع رای خود باشد و خواه تابع رای
ديگری فص توضيح اين حديث آيت و همچنين آن ميشود در سوره بقره چنين است واذ ابتلى ابراهيم ربه
بكلمات فأتمهن قال إني جاعلك للناس اماما قال ومن ذريتي قال لا ينال عهدي الظالمين و در اين
چند احتمال است آنچه واضح‌تر است آنكه ظرف قال است و ميتواند بود كه برای تفضيل باشد ابتلا آزمودن و مراد اينجا
سؤال از مشكلات است اتمام رسانيدن چيزی بكمال و مراد اينجا جواب سؤال است چنانچه پيدا و شايد اين
كلام بر سبيل استعاره و تمثيل است و مراد تعليم سبق الله است بطريق وحی ابراهيم را جميع علوم دين چون شرط
امامت و تكليف بعمل بمقتضای آنها است به توفيق جاعل اسم فاعل بمعنی حال يا استقبال و عمل
كرده و او ومن ذريتي بتقدير استفهام نفی است چنانچه می‌آيد در حديث آينده در شرح فمن عظمها في عين ابراهيم

قال

قال ومن ذريتي من متعلق بطلب محذوف است كه دلالت ميكند بر آن ابتلا و اتمام بتقدير و نطلب تمامی
اتمام الكلمات حتى يصيروا ائمه و اين حسن طلب عدم طلب امامت از ذريت او به مبادا اگر از عهده آن بر نيايند
و ذريت او امام نشوند اين خشم است بر حسن طلب امامت برای ذريت خود به زبان در اينجا و طلب است كه
مستجاب نمی‌شود و ديگری ميشود چنانچه می‌آيد در حديث اول باب پانزدهم در شرح ثم اكرمه الله تعالى بان
جعلها بعنوان دو احتمال كه ابراهيم قرار داد و بحسب ظاهر مراد ان مقصود نفيد السنة العهد قرار داد
شروطی كه بر آن نظام مملكت بهم رسد و وقت تعيين پادشاه ملكی به او دست آن او اسلام نيز مثل چنانچه
می‌آيد در كتاب العشرة در حديث چهارم باب التسليم كه فان سلام الله لا ينال الظالمين و گاهی مستعمل ميشود در
ذكر پادشاه و برای تعيين حاكمی نوشته و گاهی مستعمل ميشود در قسم و مراد اينجا تعيين امامت كه الله تعالی
بر خود لازم ساخته كه هيچ زمانی خالی از امام نباشد و تنگی كه قسم خورده باشد و تغيير زبان نكرده و در سوره
يونس گفته كه ولولا كلمة سبقت من ربك لقضي بينهم فيما فيه يختلفون و اگر نبود كلامی كه در زمان پيش صادر
شده از صاحب كل اختيار كه زمين را خالی از امام نگذارم هرآينه مكرر ميشد جميع احكام صريحا در كتب الهی
ميان مردمان نشود و ذكر يكبار اشارت بكلمه سوره بقره كه پيش از اينجا آدم علاوه گفته كه اني جاعل في الارض
خليفة و بيان ميشود در شرح حديث اول باب چهارم لفظ كار اينجا و مراد اينجا شركت چه كسی كه حكم در ميان
مردم خلاف كند بعلم بجميع احكام ميرود بی ظن در بعض الاحكام خواهد كرد و آن شرك است دوم متن سمعت ابا
عبد الله عليه السلام يقول ان الله تبارك وتعالى اتخذ ابراهيم عبدا قبل ان يتخذه نبيا وان الله
اتخذه نبيا قبل ان يتخذه رسولا وان الله اتخذه رسولا قبل ان يتخذه خليلا وان الله اتخذه
خليلا قبل ان يجعله اماما شرح خليل دوست و در اينجا عبارت است از صاحب سر يعنی صاحب علم
بجميع احكام الهی كه در كتب او است و عمل به آنها و تغيير زبان نشده و تمام كلمات كه مذكور شد در حديث سابق
يعنی شنيدم از امام جعفر صادق كه ميگفت كه بدرستی كه الله تبارك و تعالی گرفت برای خود ابراهيم را بنده
صالح پيش از آنكه گيرد او را پيغمبر و بدرستی كه الله تعالی گرفت برای خود ابراهيم را پيغمبر پيش از آنكه گيرد او را پيغمبر
مرسل و بدرستی كه الله تعالی گرفت برای خود ابراهيم را پيغمبر مرسل پيش از آنكه گيرد او را خليل و بدرستی
كه الله تعالی گرفت برای خود ابراهيم را خليل پيش از آنكه گرداند او را امام متن فلما جمع له الاشياء قال
اني جاعلك للناس اماما قال فمن عظمها في عين ابراهيم قال ومن ذريتي قال لا ينال عهدي الظالمين
قال لا يكون السفيه امام التقي شرح فا برای بيان است مثل او است در اينجا و تفصيل ميشود
بود و در اينجا مناسبت جمع بصيغه معلوم به سبب منع است باب تفعيل برای مبالغه است اشيا

عبارت از امور اربعه مذکوره است که سبب چیست در اینجا تمام کلمات که مذکور شد در شرح حدیث سابق
هر غیر عظیم است رجوع بالاشیا است لفظ کبر جیم بی نقطه و فتح طا بی نقطه بزرگی باعتبار کمال اشکال ابراهیم علیه السلام
احتمال این داده که ازین کلمات منکشف اولاد او از جهة آنها بر بیابند و از ایشان طلب تمام امامت
او هم شود السفیه ازان نفی پرهیزگار از شرک و معاصی یعنی بیان این آن که حق که جمع کرده است تعالی برای
ابراهیم جمیع چیزها یعنی اگر شروطها نیست در شروط عبودیت و نبوت و رسالت و خلت نسبت است تعالی گفت
که هر دستی که من کرده اند شده تو ام برای مردمان امام گفت امام جعفر صادق که پس بسبب کمال اشکال این
چیزها در نظر ابراهیم گفت که آیا حکم اولاد و من تمام کلمات مطلوب خواهد بود و امام شود خدا گفت برای
آنکه ایشان نیز شرط است که در نفیسه با نفیس خفیفه من بچاکسند کار امام برای بیان نفعی گفت که
نباشد جاهل و حکام شرع امام پرهیزکار از فضیح این شد در شرح حدیث سابق سیوم اصل سمعت ابا عبد الله
يقول سادة النبيين والمرسلين خمسة وهم اولو العزم من الرسل وعليهم دارت الرحى نوح وابراهيم
وموسى وعيسى ومحمد صلى الله عليه وآله وعلى جميع الانبياء شرح اسادات بیس بی نقطه مالف والقط
مخفف جمع سید بزرگان مراد به نبیین و مرسلین جمیعه که منی نبوت داشته اند بر رسالت و اخر رسول
شده اند و چنان این می آید در حدیث اول باب آینده العزم جد در کاری و مراد اینجا جد در دعوت خلق است
الکیمت و عید نزد هم بر کبار غیر شرک نیز چنانچه رسول صلی الله علیه وآله بعد از هجرت سوی مدینه کرده و اگر چه در که کرده
نیز کار کشف او در که مکلف آدم بود و بعضی که بر کبار غیر شرک و عید کرده و چنانچه می آید که بیان این
والکفر در حدیث اول باب بعد هم که باب بعنوان الرحی بفتح را بی نقطه و حا بی نقطه و الف مقصوره آسیا
و مراد اینجا تکلیف الکیمت بمراد موعظه و نصایح خلافت که در قرآن مذکور است و اشارت باینکه بوده
فضل الانبیا که در قرآنست بیان احوال این پنج کس است و میتواند بود که مراد نظام عالم باشد و اشارت شود
باینکه اگر خلق این پنج کس نمیبود خلق آسمان و زمین نمی شد آنها نمی بود یعنی شنیدم از امام جعفر صادق علیه السلام
میگفت که بزرگان جمعی که پیغمبران و رسولانند پنج کسند و ایشان صاحبان جد در تکلیف امتند از جمله رسولان
و بر ایشان گردیده این آسیای تکلیف نسبت ایشان بنسخ آسیا شده و جنبانیدند در تکلیف تکلیف ایشانند
آن پنج کس نوح و ابراهیم و موسی و عیسی و محمد صلی الله علیهم و علی جمیع الانبیا چهارم اصل عن جابر عن ابی
جعفر علیه السلام قال سمعته يقول ان الله اتخذ ابراهيم عبدا قبل ان يتخذه نبيا واتخذه نبيا قبل ان
يتخذه رسولا واتخذه رسولا قبل ان يتخذه خليلا واتخذه خليلا قبل ان يتخذه اماما فلما جمع له هذه
الاشياء وقبض يده قال له يا ابراهيم اني جاعلك للناس اماما فمن عظمها في عين ابراهيم قال يا رب

ومن ذريتي قال لا ينال عهدي الظالمين شرح مشار الیه هذه الاشیا معلوم است که در حدیث اول حاضر بود
و تغییر آن از آیت سوره بقره بکلمات شده و فقیر در مطلب تفسیرات میتوان بود که عبارت از صحبت
یعنی دو ابیت است اینجا یا ان امام محمد باقر علیه السلام راوی گفت شنیدم از او میگفت که بدرستی که است تعالی گرفت
برای خود ابراهیم را بنده و صالح پیش از آنکه گیرد او را پیغمبر و گرفت او را پیغمبر پیش از آنکه گیرد او را رسول و گرفت
او را رسول پیش از آنکه گیرد او را مصاحب و رفیق و گرفت او را مصاحب و رفیق پیش از آنکه گیرد او را
امام خویش پس چون این گروه فی که جمع کرد برای ابراهیم این چیزها اگر شروطها قبت بود دستگیری کرد او را
تعلیم جمیع احکام خود و در حکمی بعد گفت او را که ای ابراهیم بدرستی که من کرده اند تو ام برای مردمان امام پس
بسبب کمال اشکال آن چیزها در نظر ابراهیم گفت که ای صاحب کمال اختیار من یا نیز از اولاد من تمام این کلمات مطلوب
خواهد بود امام شود گفت کاری در نفیسه با نفیس خفیفه من بچاکسند کار از فضیح این شد در شرح حدیث اول
این باب باب سیوم اصل باب الفرق ما بین الرسول والنبي والمحدث شرح الرسول پیغمبری که مبعوث باشد
بغیر خود و النبی پیغمبری که مبعوث نباشد بغیر المحدث بضم میم و فتح حا بی نقطه و فتح دال بی نقطه مشدد کسی که ملک با او
سخن گوید در شب قدر و غیر آن نه برای تعلیم شریعت که برای تذکیر بر شبهات و مشکلات و نقل احادیث بعلوم
نامه و شود در استنباط مجهول از معلوم بفکر یعنی این باب بیان فرق است میان رسول و نبی و محدث از جانب
است تعالی فرستاده ایشان از حیثیت رسالت و از حیثیت نبوت و از حیثیت تحدیث و در این باب چهار حدیث است
اول اصل سالت ابا جعفر عن قول الله عز وجل وكان رسولا نبيا ما الرسول وما النبي شرح منشا
سوال اینست که نبی اعم مطلق از رسولست بنابر مشهور و در کرهم بعد از خص نو سیند یعنی پرسیدم از امام محمد باقر
علیه السلام از قول است عز وجل در سوره مریم در حکایت موسی و در حکایت اسمعیل که و بود رسول نبی که چیست
معنی رسول اینجا و چیست معنی نبی اینجا چون مرتبه رسالت اعلی از مرتبه نبوتست و آن بحسب ظاهر تقاضا
میکند که ذکر رسول بعد از ذکر نبی باید سائل توهم کرده که اینجا لفظ رسول با لفظ نبی معنی دیگر مستعمل شده
و از آن سوال کرده اصل قال النبي الذي يرى في منامه ويسمع الصوت ولا يعاين الملك شرح حاصل
جوابی که مفهوم میشود ازین فقره تا آخر حدیث اینست که مراد بنبی اینجا معنی مشهور نیست که مراد کسیست که
نبوت بی رسالت داشته باشد و در زمانی پیش رسول او قسمست اول آنکه رسالت او را بعد است بیش بی
نبوت اوست دوم آنکه مدتی نبی بوده تا اهلیت مرتبه کامل رسالت بهم رسانید و آخر رسول شده
و مرتبه قسم دوم اعلی از مرتبه قسم اولست یعنی گفت که نبی کسیست که می بیند در خواب خود فرشته را
و می شنود در بیداری و او فرشته را و آشکارا نمی بیند فرشته را در بیداری بصورت فرشته اصل

والرسول الذي يسمع الصوت ويرى في المنام ويعاين الملك **شرح** و رسول کسیست که می‌شنود صدای
او و فرشته را او می‌بیند در خواب فرشته را و گاهی می‌بیند در بیداری فرشته را **اصل** قلت الامام ما منزلته
قال يسمع الصوت ولا يرى ولا يعاين الملك **شرح** گفتم که امامی که رسول نباشد و نبی نباشد چه مرتبه
او گفت که می‌شنود در بیداری آواز فرشته را و نمی‌بیند در خواب فرشته را و نمی‌بیند در بیداری فرشته را
مراد این است که فرشته را بصورت فرشته نمی‌بیند مراد این است که نمی‌بیند فرشته را اگر سوی او فرستاده
شده باشد نه اگر سوی غیر او فرستاده شده و این منافات ندارد با آنچه می‌آید در اواخر ابواب کتاب الحجة
که او دید جبرئیل را بصورت دحیه کلبی **اصل** ثم تلا هذه الآية وما ارسلنا من قبلك من رسول ولا نبي
ولا محدث **شرح** بعد از آن خواند این فقره را از سوره حج برای بیان آنکه رسول و نبی است که سه قسم است
اول آنکه رسالت او جدا است مسبوق نبوت او نیست **دوم** آنکه رسالت او مسبوق نبوت
او است اما نبوت او مسبوق بمحدثیت او نیست **سیوم** آنکه رسالت او مسبوق نبوت او است و نبوت
او مسبوق بمحدثیت او است و چنانچه دوم اعلی از اول است سیوم اعلی از دوم است قرینه بر اراده این معنی
در این آیت لفظ ارسلنا است که دلالت میکند بر اینکه رسالت [illegible] برگرفته [illegible]
محدث با آنکه در قرآت مشهوره نیست باستثنی بقرآن غیر مشهور است برای افاده اینکه این
در صحیح قرآن مذکور نیست **فصل** توضیح این نقل فقرات بعد از این و بعضی آن آنها شود در سوره حج چنین است
وما ارسلنا من قبلك من رسول ولا نبي الا اذا تمنى القى الشيطان في امنيته فينسخ الله ما يلقي
الشيطان ثم يحكم الله آياته والله عليم حكيم ليجعل ما يلقي الشيطان فتنة للذين في قلوبهم مرض و
القاسية قلوبهم وان الظالمين لفي شقاق بعيد وليعلم الذين اوتوا العلم انه الحق من ربك فيؤمنوا
به فتخبت له قلوبهم وان الله لهاد الذين آمنوا الى صراط مستقيم ولا يزال الذين كفروا في مرية
منه حتى تأتيهم الساعة بغتة او يأتيهم عذاب يوم عقيم و این چند احتمالات است آنچه اینجا [illegible]
مراد من خود است از تمنی بفتح میم و کسر نون و تشدید یا و لفظ [illegible] بمعنی [illegible] برای تعقیب [illegible]
[illegible] بضم همزه و سکون میم و کسر نون [illegible] ضمیر [illegible] شیطانست و اگر راجع برسول
باشد فی برای ظرفیت است امنیه بمعنی [illegible] خواهد بود و بمعنی [illegible] فینسخ ثم جزای شرط است و لهذا تغییر
اسلوب شده و آن [illegible] بعد از لفظ مضارع شده النسخ [illegible] و اینجا عبارتست از اثبات در قرآن که
کتاب آلهیست چنانکه گفته در سوره انبیاء ولقد کتبنا في الزبور برای [illegible] است و اثر [illegible]
بعد از رسول از انقراض بناء الاحکام حکیم کردن و مراد اینجا تقسیم جمیع [illegible] بیان قرآن بتوسط رسول و توفیق عمل

آن است آیات عبارت از ائمه هدی است که علامات کمال قدرت و ربوبیت الهیه اند و بعلم [illegible]
الهیه آورده و مراد اینجا گمراهی بعذاب است مثل آیت سوره ذاریات ذوقوا فتنتکم ضمیر [illegible] راجع [illegible]
الحق کار آمدن و مراد اینجا ثابت در قرآن و واقع شدن [illegible] الایمان [illegible] کسی [illegible]
آنچه از خطا اگر قبول کند گفته اند و چنانچه می‌آید در حدیث [illegible] ابی الحسن علیه السلام که [illegible]
پست و دوم است الاخبات فراخی زمین و مراد اینجا فراخی دل بصبر بر آزارهای مخالفان [illegible]
او و مراد [illegible] تقسیم کافرانست بدو قسم [illegible] عبارتست [illegible] ظهور قائم است که [illegible]
[illegible] مرده و [illegible] عذاب [illegible] وصف آن [illegible] است که [illegible]
و [illegible] منظور [illegible] **ترجمه** و نفرستادیم پیش از تو هیچ رسولی اگر پیش [illegible]
نبوت [illegible] هیچ رسولی اگر پیش از رسالت نبوت داشته باشد مگر [illegible]
انداخت در میان مردمان شیطان [illegible] السبب آرزوی [illegible] مردمان [illegible]
دور میکند در قرآن [illegible] شیطان [illegible] بعد از آن محکم میکند [illegible]
قدرت [illegible] تعلیم آنچه نوشته شده در قرآن بتوسط رسول و توفیق عمل آن [illegible]
[illegible] مصالح قضا و قدر است [illegible] نوشتن و محکم کردن
[illegible] تعالی آنچه [illegible] شیطان [illegible] گمراهی برای جمعی که در دل ایشان مرضی هست [illegible]
ربوبیت رب العالمین [illegible] جمعی که سخت است دل ایشان [illegible] انکار [illegible]
میکنند [illegible] تکذیب میکنند [illegible] طرف [illegible]
جمعی [illegible] علم [illegible] آنچه نوشته شده در قرآن که آنچه القا میکند شیطان [illegible] واقع شد [illegible]
از جانب صاحب کمال اختیار [illegible] قضا و قدر او است [illegible] خبر داده [illegible]
[illegible] قبول خبر [illegible] آن پس [illegible] دلهای ایشان [illegible]
[illegible] تعالی [illegible] جمعی [illegible]
بر قضا و قدر آلهی [illegible] جمعی که [illegible] ربوبیت [illegible]
انکار ربوبیت بسبب آنچه شیطان القا میکند [illegible] عذاب قیامت [illegible]
[illegible] عذاب [illegible] ظهور قائم علیه السلام [illegible] عذاب [illegible]
[illegible] کافرانست [illegible] قلوبهم مرض عبارت از [illegible] دوم [illegible]
[illegible] عبارت [illegible] **دوم اصل** [illegible] الحسن بن العباس المعروفي الى الرضا عليه السلام [illegible]

[illegible] أخبرني ما الفرق بين الرسول والنبي والإمام قال فكتب أو قال الفرق بين الرسول والنبي والإمام
أن الرسول الذي ينزل عليه جبرئيل فيراه ويسمع كلامه وينزل عليه الوحي وربما رأى في منامه
نحو رؤيا إبراهيم عليه السلام **شرح** ینزل اول صیغه معلوم از باب ضرب است و در دوم از باب تفعیل
و فاعلش ضمیر راجع بجبرئیل است و از باب ضرب است و فاعلش الوحی است و رؤیاء ابراهیم اشارتست ب
سوره صافات انی اری فی المنام انی اذبحک **یعنی** نوشت حسن بن عباس معروفی بسوی امام رضا ع
که فدایت شوم خبر ده مرا که چیست فرق میان رسول و نبی و امام راوی گفت پس نوشت یا گفت که
آن وجه است که فرق میان رسول و نبی و امام اینست که رسول کسیست که نازل میشود برو جبرئیل پس می
بیند جبرئیل را بصورت خود و میشنود سخنش را و نازل میباشد جبرئیل برو وحی را و بسا که بیند جبرئیل را در خواب
خود مانند خواب دیدن ابراهیم در زمان رسالتش **اصل** والنبي ربما سمع الكلام وربما رأى الشخص
ولم يسمع **شرح** الشخص بفتح شین با نقطه و سکون خا با نقطه سیاهی آدمی و مانند آن که دیده شود و صورت
آن معلوم نباشد **یعنی** نبی بسا که شنید سخن فرشته را که اتفاقی سخنی گفت و بسا که دید در بیداری سیاهی
فرشته را و نشنید آواز او مراد اینست که فرشته را که باو فرستاده شده بصورت فرشته در بیداری نمی بیند
مثل این دو قسم و مراد حصر این دو قسم نیست پس بسا که در خواب وحی او رسد و در بیداری شخص هم نبیند
و آواز او نشنود **اصل** والإمام هو الذي يسمع الكلام ولا يرى الشخص **شرح** و امام کسیست که میشنود
در بیداری سخن فرشته را که در شب قدر مثلا بر او فرستاده شده و برای شبیه و دیگر برای تعلیم و نمی بیند
سیاهی آن فرشته را **سیوم** **اصل** سألت أبا جعفر عليه السلام عن الرسول والنبي والمحدث قال الرسول
الذي يأتيه جبرئيل قبلا فيراه ويكلمه فهذا الرسول **شرح** القبل بفتح قاف و فتح با یکنقطه و بضم قاف
و ضم با و بضم قاف و فتح با و بکسر قاف و فتح با معاینه صریح **یعنی** پرسیدم امام محمد باقر علیه السلام را از فرق
میان رسول و نبی و محدث بفتح دال بی نقطه مشدده و گفت رسول کسیست که می آید او را جبرئیل صریحا بصورت
خود پس می بیند جبرئیل را در بیداری و سخن میگوید با او جبرئیل یا با جبرئیل پس اینست رسول بغیر از نبوت
اصل وأما النبي فهو الذي يرى في منامه نحو رؤيا إبراهيم ونحو ما كان رأى رسول الله صلى الله عليه وآله من
أسباب النبوة قبل الوحي حتى أتاه جبرئيل عليه السلام من عند الله بالرسالة **شرح** القبل بضم قاف و
سکون و ضم با یکنقطه اول زمان چیزی الرسالة بفتح را پیغامبری سوی کسی و بکسر را پیغام و اول مناسب است
یعنی و اما نبی پس او کسیست که می بیند جبرئیل را در خواب چنانچه خواب ابراهیم واقع شده و چنانچه خواب
رسول الله صلى الله عليه وآله از جمله اسباب نبوت در اول زمان نزول وحی بر او تا آنکه آمد او را جبرئیل علیه السلام از جانب الله

رسالت اشارتست باینکه رسول الله صلى الله عليه وآله مدتی پیغمبر بود و رسول نبود چنانچه در موسی و اسمعیل باین تصریح
شده و مراد این باب حصر طریق نبوت در خواب دیدن نیست بلکه مراد اینست که نبی جبرئیل را در بیداری
نمی بیند و ذکر خواب بسبیل مثالست بقرینه لفظ من اسباب النبوة چه دلالت میکند باینکه طریق نبوت منحصر
در خواب نیست بلکه اول آنچه در رسول الله خواب دیدن جبرئیل را بود و مخالفان نیز ابتدا بخواب را نقل
کرده اند بخاری روایت کرده که اول ما بدئ به رسول الله صلى الله عليه وسلم من الوحي الرؤيا الصالحة في
النوم فكان لا يرى رؤيا إلا جاءت مثل فلق الصبح **اصل** وكان محمد صلى الله عليه وآله حين جمع له النبوة وجاءته الرسالة
من عند الله يجيئه بها جبرئيل ويكلمه بها قبلا ومن الأنبياء من جمع له النبوة ويرى في منامه ويأتيه
الروح ويكلمه ويحدثه من غير أن يكون يرى في اليقظة **شرح** الرسالة بکسر را پیغام قبلا بضم قاف و فتح
با است و من الانبیاء من جمع له النبوة خبر مقدم است برای بیان اینکه جمع جمیع اسباب نبوت
مجموع نبود بقرینه اینکه آن بصیغه ماضی است و قبل و بعد آن بصیغه مضارع نیست پس مراد یری عطف است
بر جمع بیان اختلاف انواع روح می آید در شرح حدیث چهارم باب پنجاه و ششم فی الیقظة متعلق است بیأتیه
الروح تا آخر **یعنی** و بود محمد صلى الله عليه وآله در وقتی که جمع کرده شد برای او جمیع اسباب نبوت که یکی از آنها خواب است
و آمد او را پیغام که سوی خلق رساند از جانب الله تعالی با این سه روش **اول** آنکه می آورد نزد او آن پیغام را
جبرئیل و سخن میگفت با او بآن پیغام بصورت خود آشکارا و صریح و از انبیا کسی بود که جمع کرده شده بود برای
او اسباب نبوت اما این مرتبه نداشت که جبرئیل او را صریحا سخن گوید **دوم** آنکه میدید در خواب جبرئیل را
چنانچه پیش از رسالت میدید **سیوم** آنکه می آمد مرتبه مرتبه در بیداری او را روح و سخن میگفت با او و خبرها نقل
میکرد با او لیکن پنهان تا مخفی نماند که نسبت تکلیم و تحدیث بروح منافات ندارد با اینکه روح نوعی از غیر ملک
باشد نظر بنسبت نهی بصلوة در آیت ان الصلوة تنهى عن الفحشاء والمنكر چنانچه بیان میشود در حدیث اول کتاب
فضل القرآن **اصل** وأما المحدث فهو الذي يحدث فيسمع ولا يعاين ولا يرى في منامه **شرح**
یحدث بصیغه مجهول باب تفعیل است **یعنی** و اما محدث پس او کسیست که حرف زده میشود از جانب
ملائکه پس میشنود آواز ملائکه را و نمی بیند ایشان را صریحا در بیداری و در خواب نمی بیند ایشان را **چهارم** **اصل**
عن بريد عن أبي جعفر وأبي عبد الله عليهما السلام في قوله عز وجل وما أرسلنا من قبلك من رسول
ولا نبي ولا محدث قلت جعلت فداك ليست هذه قراءتنا فما الرسول والنبي والمحدث **شرح** [illegible]
از برید بضم با یکنقطه و فتح را از امام محمد باقر و امام جعفر صادق علیهما السلام در قول الله تعالی در سوره حج [illegible]
پیش از تو هیچ رسول ابتدائی و نه رسول که رسالت و سبق نبوت او باشد و نه نبوت او سبق تحدیث

و بیان شد ذکر تتمهٔ آیت و بیان آن شد در شرح حدیث اول این باب مراد این است که هر کدام از این
مجلس صحیحه این آیت را بی‌زور خوانده که قرائت شوم نیست بی‌زور قرائت مشهور میان اهل بیت
معنی رسول و معنی نبی و معنی محدث **اصل** قال الرسول الذی یظهر له الملک فیکلمه والنبی هو الذی
یری فی منامه وربما اجتمعت النبوة والرسالة لواحد والمحدث الذی یسمع الصوت ولا یری
الصورة **شرح** گفت رسول کسیست که ظاهر میشود برای او بصورت خود جبرئیل پس سخن میگوید با او و نبی
آن کس است که می‌بیند جبرئیل را در خواب و بسا که جمع شده نبوت و رسالت برای یک کس یعنی که
نبی بوده آخر رسول شده و چنانچه گذشت در شرح حدیث اول این باب اشارت است که مراد نبی
در این آیت رسولیست که پیش از رسالت نبی بوده باشد و محدث کسیست که میشنود آواز
ملک را اگر چه او فرود آمده و صورت او را چنانچه هست نمی‌بیند **اصل** قال قلت اصلحک الله کیف یعلم
ان الذی رأی فی النوم حق وانه من الملک قال یوفق لذلک حتی یعرفه لقد ختم الله بکتابکم
الکتب وختم بنبیکم الانبیاء **شرح** برید گفت گفتم که ... و از کجا داند الله تعالی نبی که بسبب آنکه آنچه دیده
در خواب کار است ... گفت توفیق برای آن علم می‌دهد بآن که
مراد این است که بمرتبه جزم میرسد و احتمال خطا در ذهن او نمی‌ماند چنانچه جمیع ... توفیق این
که یک نصف ... است ... و چون سؤال ... بود که معلوم سازد که
که مردمان ... نقل میکنند دعوی جزم بمضمون آنها میکنند ... امام علیه السلام در بیان
دعویها گفت و هر آینه بتحقیق ختم کرده الله تعالی بقرآن کتابها را اگر دیگر کتابی که مشتمل بر شرع جدید باشد
نخواهد آمد و ختم کرده به نبی شما انبیاء را اگر دیگری بعد از او نبوده و نخواهد بود پس این دعویها باطل است

باب چهارم **اصل** باب ان الحجة لا تقوم لله علی خلقه الا بامام **شرح** حجة مستعمل میشود بمعنی برهان و بمعنی
امامی که باعث راست شدن برهان الهی بر کسانست و اول مراد است اینجا و در حدیث اول و دوم
و سیوم این باب و دوم مراد است در حدیث چهارم این باب **یعنی** این باب بیان این است که
برهان راست نمیشود برای الله تعالی بر کسان تا آخر ... اهل اختلاف نزد وی ...
در این باب چهار حدیث است **اول اصل** عن العبد الصالح علیه السلام قال ان الحجة لا تقوم لله علی خلقه الا
بامام حتی یعرف **شرح** در بعض نسخ حین بجای حتی است و بنابر اول ظاهر این است که یعرف بصیغه
مضارع غائب معلوم باب تفعیل باشد و ضمیر راجع بالله تعالی باشد و اشارت باشد بآنچه گذشت
در کتاب التوحید در حدیث سیوم باب البیان والتعریف ولزوم الحجة که باب سی و دوم است که عن ابی

عبد الله علیه السلام فی قول الله عز وجل وما کان الله لیضل قوما بعد اذ هداهم حتی یبین لهم ما یتقون قال حتی یعرفهم
ما یرضیه وما یسخطه و بیان شد در آیت سوره نساء رسلا مبشرین ومنذرین لئلا یکون للناس علی الله حجة
بعد الرسل و بیان شد در خطبه مصنف در شرح فلو کان یسع اهل الصحة ... و آیت سوره انعام قل فلله
الحجة البالغة ... و امثال اینها و بنابر دوم ظاهر این است که یعرف بصیغه مضارع
معلوم باب ضرب باشد و ضمیر راجع بامام باشد و مراد این باشد که امام عالم باشد بجمیع احکام شرعیه
... **یعنی** روایت است از امام موسی کاظم علیه السلام گفت که بدرستی که برهان راست نمیشود برای
الله بر آفریدگان او مگر بامامی که الله تعالی بیان حلال و حرام کرده باشد **دوم اصل** ...
... ان اباعبدالله علیه السلام قال ان الحجة لا تقوم لله عز وجل علی خلقه الا بامام حتی یعرف **شرح**
این مثل اول است **سیوم اصل** عن ابی الحسن الرضا علیه السلام قال ان الحجة لا تقوم لله علی خلقه الا
بامام حتی یعرف **شرح** این نیز مثل اول است **چهارم اصل** قال ابوعبدالله علیه السلام الحجة قبل الخلق ومع
الخلق وبعد الخلق **شرح** مراد بحجة اینجا امامیست که برهان الله تعالی بر کسان است میشود که ...
باشد خواه وصی نبی باشد الف لام الخلق ... برای عهد خارجیست و عبارتست از کسانی که اهل
اختلاف نزد وصی ... قبل الخلق اشارتست بآنکه آدم حجت الهی بوده و مدتی موجود بوده پیش از وجود کسانی
از اولاد او ... مع الخلق اشارتست بآنکه ... خالی نیست از وجود ... عالم
بجمیع احکام و بعد الخلق اشارتست بآنکه ... الیوم ... التسلیم ...
خواهند شد ... امام ... **یعنی** گفت امام جعفر صادق ... که حجت
الله تعالی است بر کسان پیش از ایشان ... و با ایشان ... و بعد از ایشان ...

باب پنجم **اصل** باب ان الارض لا تخلو من حجة **شرح** این باب بیان این است که زمین خالی نمیشود ...
که در باب سابق مذکور شد بمعنی که لزوم وجود امام مخصوص ... و مخصوص بعض زمین
نیست و در این باب سیزده حدیث است **اول اصل** قلت لابی عبد الله علیه السلام تکون الارض لیس
فیها امام قال لا قلت یکون امامان قال لا الا واحدهما صامت **شرح** الف لام الارض برای عهد
ذهنیست ... الف لام برای عهد خارجی بجنس است ...
حال آنست **یعنی** گفتم امام جعفر صادق را آیا میباشد زمینی که نباشد در آن امامی که حجت الهی است
گفت که نه اشارتست بمثل قول الله تعالی در سوره بقره لا ینال عهدی الظالمین ...
لازم ساخته بر خود امامی ... بیان شد در شرح حدیث اول باب دوم گفتم که آیا میباشد در زمین دو امام

دیگر نمی‌گفت که نه گر رجالی که گیرند زمان و ساکت باشد و حکم او جاری نباشد مثل که آن دیگر او در بیان کند چنانچه امیر المؤمنین در زمان رسول علیهما السلام بود و اشارت است بقول الله تعالی در سوره بقره انی جاعل فی الارض خلیفه چه چنانچه حکم الله تعالی مخصوص بعض اهل زمین نیست حکم خلیفه او در زمین نیز مخصوص بعض اهل زمین نیست

دوم حدیث عن اسحق بن عمار عن ابی عبد الله علیه السلام قال سمعته یقول ان الارض لا تخلو الا و فیها امام کیما ان زاد المؤمنون شیئا ردهم وان نقصوا شیئا اتمه لهم **شرح** لا تخلو تقدیر لا تخلو من امام است الا برای استثنای مفرغ متصل است و واو حالیه است امام تقدیر امام است و این بشرط بقای زمان تکلیف است کی بمعنی لام تعلیل است و کاف است المؤمنون بضم میم و سکون همزه و کسر میم و ضم نون جمع مؤمن کرده کسانی که بتمام دل بربوبیت رب العالمین و بلوازم آن که وجوب بعث رسل و نصب حجت **یعنی** روایت است از اسحق بن عمار از امام جعفر صادق علیه السلام راوی گفت که شنیدم امام را که میگفت که بدرستی که زمین خالی نمیشود از امامی که میمیرد در زمان تکلیف بر حالی که در زمین است امامی تا اگر زیاد کنند مؤمنان تکلیفی را مثل آنچه بهایات مبتدعه برگرداند ایشان را و اگر کم کنند تکلیفی را تمام کند برای ایشان آن تکلیف را یعنی بگوید بیان کند آن را و تتمه سایر تکلیفات سازد و مخفی نماند که مراد این نیست که مؤمنان گاهی زیاد و کم میکنند و امام بر طرف میکند بلکه مراد اینست که اگر کردند و میشود مؤمنان زیاد و کم میکرده‌اند و معذور میشوند مثل اینکه کسی که عقل مکلفین لازم است اگر چیزی از واجبات را ادا نمی‌کند آن تمام کننده و ذکر مؤمنون اشارت است بجواب بار شبهه مخالفان که میگویند که امام معصوم مفترض الطاعه محتاج الیه در دین نمیشود چنانست که ظاهر باشد تا مردمان پیروی ظن نمایند و کم در شرع نمایند

فایده جواب اینست که مردمان در زمان غیبت امام دو قسمند **اول** جمعی که مؤمن نیستند بتحقیق ربوبیت رب العالمین و احتیاج رسول و بعد از رسول بامام حجت و مدار قضا و افتای دنیا بر ایشان است **دوم** جمعی که مؤمنند و پیرامون قضا و افتا در غیر معلومات مثل ضروریات دین اسلام یا ضروریات مذهب امامیه نمیگردند و در عمل خود نیز معیار ایشان ظن نیست چه منضم حکم بغیر معلوم است فی الجمله که از غیر معلوم عمل بظاهر قرآن و باحادیث صحیحه میکنند خواه حکم واقعی مظنون ایشان شده و خواه نه و اگر بتمام دل اعتراف بربوبیت رب العالمین و لوازم آن نمیداشتند ایشان نیز پیروی ظن نموده حکم میکردند پس فایده امام بایشان میرسد و پس غیبت امام رفع آن فایده از ایشان نمیکند چه ایشان کم و ضعیفند و سکوت ایشان خلل بنظام معاش هیچکس نمیرسد و قطع ضرر از امام نمیتوانند کرد و اگر ظاهر شود و مقتول شود که اگر عدد ایشان سیصد و سیزده کس با جمعیت اجماعی برسد امام ظاهر شود و اهم از فقا و موافق این ذکر است

در کتاب روضه در ذیل حدیث الفقهاء و العلماء **سیوم حدیث** عن ابی عبد الله علیه السلام قال ما زالت الارض الا ولله فیها الحجة یعرف الحلال و الحرام و یدعو الناس الی سبیل الله **شرح** الزوال مصدر باب نصر و مصدر شدن چیزی از حالتی که داشت و مراد اینجا جدا شدن از امامت امام سابق است الا برای استثنای مفرغ متصل است و واو حالیه است الف و لام الحجة برای عهد ذهنی است پس حجة بعد از آن نعت آنست یعرف بصیغه معلوم از باب ضرب یا باب تفعیل است سبیل عبارت از حقیقت اسلام است که بعثت جمیع رسل برای دعوت بآنست **یعنی** روایت است از امام جعفر صادق علیه السلام که گفت که جدا نشده زمین از امامت محققی که مرده باشد بر حالی که برای الله تعالی در زمین است حجتی که دانا میشناسد جمیع حلال و حرام را و خواند مردم را بسوی حقیقت اسلام

چهارم حدیث عن الحسین بن ابی العلاء عن ابی عبد الله علیه السلام قال قلت له تکون الارض لیس فیها امام قال لا **شرح** روایت است از حسین بن ابی العلاء از امام جعفر صادق علیه السلام راوی گفت که گفتم او را که میشود که باشد زمین با نظام خود و نباشد در زمین خلیفه الهی که حکم او بر جمیع اهل زمین باشد گفت نه از این ساعت قیامت میشود

پنجم حدیث عن ابی بصیر عن احدهما علیهما السلام قال قال ان الله لم یدع الارض بغیر عالم ولولا ذلک لم یعرف الحق من الباطل **شرح** لم یعرف بصیغه مضارع غایب معلوم باب تفعیل است و ضمیر راجع بالله تعالی است موافق آنچه بیان شد در شرح حدیث اول باب سابق یا بصیغه مجهول باب ضرب است و الحق مرفوع و نایب فاعل است و حاصل هر دو یکیست من برای فصل و تمیز است **یعنی** روایت است از ابو بصیر از امام محمد باقر یا امام جعفر صادق علیهما السلام راوی گفت که گفت که بدرستی که الله تعالی وانگذاشته زمین را بی عالم بجمیع احکام او و اگر نه چنان باشد شناسانیده نشود بکار آن زمین امتیاز از حق از باطل

ششم حدیث عن ابی عبد الله علیه السلام قال ان الله اجل و اعظم من ان یترک الارض بغیر امام عادل **شرح** روایت است از امام جعفر صادق علیه السلام که گفت که بدرستی که الله تعالی منزه‌تر و کامل‌تر است از اینکه واگذارد زمین را بی امامی عادل از جانب خود در میان مکلفان که از ایشان فساد و خونریزی آید خواه آن خلیفه ظاهر مشهور باشد و خواه پنهان در پرده و موافق آنچه می‌آید در حدیث سیوم باب نادر فی حال الغیبة که باب هشتاد و هشتم است و در حدیث سیزدهم باب فی الغیبة که باب بعد از آنست

هشتم حدیث عن ابی حمزة عن ابی جعفر علیه السلام قال قال والله ما ترک الله ارضا منذ قبض الله آدم الا و فیها امام یهتدی به الی الله وهو حجته علی عباده ولا تبقی الارض بغیر امام حجة لله علی عباده **شرح** روایت است از ابو حمزه از امام محمد باقر علیه السلام راوی گفت که گفت اینجا قسم که والله که واگذاشته الله تعالی هیچ جزوی از اجزای زمین را از وقتی که قبض روح آدم کرده در حالی مگر بر این حال که در آن خلیفه از جانب الله تعالی هست که راه یافته میشود بان بسوی احکام الله چون اختلاف

هفتم حدیث ان امیر المؤمنین علیه السلام قال اللهم انک لا تخلی ارضک من حجة لک علی خلقک **شرح** بدرستی که امیر المؤمنین علیه السلام گفت که خداوندا بدرستی که تو خالی نمیگذاری زمین خود را از خلیفه تو بر مخلوقان تو که از ایشان فساد و خونریزی آید

و آنها جایز نیست و حجت الهیست بر بندگان که خود را بی شرک و ... نزد باقی نماند که نظام زمین بخلیفه الهی
که حجت است بر بندگانش و کرده آدم کرده و برای آنکه احتیاج بر کرفت چه نص بر آن شده در قرآن
در سوره بقره انی جاعل فی الارض خلیفة نهم اصل قال ابو الحسن علیه السلام ان الارض لا تخلو من حجة و انا
والله ذلك الحجة شرح گفت امام علی نقی علیه السلام که بدرستی که زمین خالی نمیشود از خلیفه الهی که حجت بر بندگان
باشد و من بحق قسم که این زمان آن حجتم دهم اصل قلت لابی عبد الله علیه السلام تبقی الارض بغیر امام قال لو بقیت
الارض بغیر امام لساخت شرح ساخت بسین مهمله و الف و خاء معجمه منقوطات خود را بفتح سین و سکون
یعنی فرو رفت و مراد اینجا زلزله ساعت قیامت و اکر ... منقوطات خود ... بفتح
سین و سکون او بمعنی فرو رفتن است و مراد اینجا ویران شدنست و حاصل مرد و کوشت بعضی کفتم امام جعفر
صادق علیه السلام را که آیا میماند زمین بی خلیفه الهی که حجت باشد بر خلق کفت که اکر باشد زمین بی خلیفه هر آینه
مضطرب و ویران میشود و مراد اینست که در زمان بقای تکلیف نظام زمین خالی نمی باشد از خلیفه یازدهم اصل
عن محمد بن الفضیل عن ابی الحسن الرضا علیه السلام قال قلت تبقی الارض بغیر امام قال لا قلت فانا نروی
عن ابی عبد الله علیه السلام انها لا تبقی بغیر امام الا ان یسخط الله علی اهل الارض او علی العباد فقال لا
لا تبقی اذا لساخت شرح نروی بصیغه مجهول مضارع متکلم مع الغیر و بتقلیب التروی ... بر کسی
نکاه داره ... نقل کذب آن ... لا تبقی استیناف بیانی آن که جواب است اذا لساخت استیناف
بیانی استیناف سابق است یعنی روایتست از محمد بن فضیل از امام رضا علیه السلام وی کفت که کفتم او را که
آیا میماند زمین بی خلیفه الهی کفت نه کفتم که بدرستی که حدیثی آنچه منقول میشود ما شیعیان از امام جعفر صادق
که زمین نمی ماند بی خلیفه الهی مکر وقتی که غضب کند الله تعالی بر اهل زمین یا بر بندگان کفت نه او ... بر کفت که
نمی ماند زمین بی خلیفه بر این نظام خود و بیان این آنکه وقتی که خلیفه نباشد هر آینه مضطرب شود از ساعت
قیامت و ویران میشود دوازدهم اصل عن ابی جعفر علیه السلام قال لو ان الامام رفع من الارض ساعة لماجت
باهلها کما یموج البحر باهله شرح روایتست از امام محمد باقر که کفت که اکر برداشته شود خلیفه الهی برداشته شود
از زمین یک ساعت یعنی یک دم هر آینه بحرکت و اضطراب در می آید زمین با اهل زمین چنانچه حرکت و اضطراب
میکند دریا با اهل دریا که کشتی اند سیزدهم اصل سالت ابا الحسن الرضا هل تبقی الارض بغیر امام قال لا قلت
انا نروی انها لا تبقی الا ان یسخط الله عز و جل علی العباد قال لا تبقی اذا لساخت شرح این روایت
بیزدهم است باب ششم اصل باب انه لو لم یبق فی الارض الا رجلان لکان احدهما الحجة شرح این باب
اینست که اکر نماند در زمین از مکلفان در زمان بقای تکلیف کر او و مرد دیگری که هر دو اهل احکام الهی باشد هر آینه یکی از آن

دو خلیفه الهی بر دیگری حجت باشد و در این باب پنج حدیث است اول اصل سمعت ابا عبد الله علیه السلام یقول
لو لم یبق فی الارض الا اثنان لکان احدهما الحجة شرح این ظاهر است از بیان عنوان باب دوم اصل
عن ابی عبد الله علیه السلام قال لو بقی اثنان لکان احدهما الحجة علی صاحبه شرح این مثل سابق است سیوم
اصل قال ابو عبد الله علیه السلام لو کان الناس رجلین لکان احدهما الامام شرح این نیز مثل سابق است
و قال ان آخر من یموت الامام لئلا یحتج احد علی الله عز و جل انه ترکه بغیر حجة لله علیه شرح و کفت بدرستی
که آخر کسی که بمیرد از مکلفان در زمان بقای تکلیف امام است تا آنکه حجت نکیرد کسی بر الله عز و جل که او را
وا گذاشته بی آنکه حجت الله تعالی باشد بر او و اشارتست به آیت سوره نسا رسلا مبشرین و منذرین لئلا
یکون للناس علی الله حجة بعد الرسل فرستادیم رسولان را بشارت دهندگان و وصیاء و ترسانندگان تا نباشد
اوصیا نبوده باشد مردمان مشرک پر وطن اعتراض ... بر الله تعالی بعد از ارسال رسولان نزد او ... حجتی
نه ... که از این سند ... ظاهر میشود که مراد آخر من یموت کسیست که مرگ او بعد از مرگ دیگری از مکلفان بعد او
نباشد چهارم اصل حدثنا بعض اصحابنا عن احمد بن محمد البرقی عن علی بن اسماعیل عن ابن سنان عن حمزة بن الطیار
قال سمعت ابا عبد الله علیه السلام یقول لو لم یبق فی الارض الا اثنان لکان احدهما الحجة شرح این ... ظاهر
از سابق اصل او الثانی الحجة الشک من احمد بن محمد شرح بجای صاحبه الثانی کفت تا اشارت شود
بآنکه اکر ترتیب میرند مردان امام بعد از مردن آن دیگری است شک از احمد بن محمد است در جمله و این از
کلام مصنف است و ممکن بود که کلام ... باشد پنجم اصل عن یونس بن یعقوب عن ابی عبد الله
قال سمعته یقول لو لم یکن فی الارض الا اثنان لکان الامام احدهما شرح این ظاهر است از سابق
هفتم اصل باب معرفة الامام والرد الیه شرح اراده این نیز لطف تفسیر است و اشارتست بآنکه اکر کسی اعتقاد خود
امام حق کند و در مختلف فیه سوی او و معرفت امام حق ندارد و این ظاهر میشود و معنی آنکه
در حدیث سیوم این باب که یعرفون فلانا و فلانا تا آخر و مراد در مختلف فیه سوی او اینست که اکر کسی
سوال کند و امام ساکت باشد از حکم آن دو نکاه دارد خود را از عمل بظن و از آن معنی این باب بیان
شناخت امام زمان و برکردانیدن مختلف فیه سوی اوست یعنی عرض آن بر او تا حکم کند در آن بر جای
که از محکمات قرآن یا محکمات سنت رسول معلوم شود و در این باب چهارده حدیث است اول اصل قال
ابو جعفر علیه السلام انما یعبد الله من یعرف الله فاما من لا یعرف الله فانما یعبده هکذا ضلالا شرح در
کلمه هکذا دو چشم بر هم کذاشته بود و تا اشارت بکوری باشد الضلال بفتح ضاد با نقطه و تخفیف لام مصدر
باب ضرب بکراهی و بضم ضاد و تشدید لام جمع ضال و هر دو اینجا مناسبت و بنا بر اول مصدر بمعنی فاعلست

وبنابر دوم نقد و باعتبار حقیقت نه لفظ و بسیتو مذبور دکر تصحیح صادر و منقطع و بتخفیف لام باشد یعنی آنکه نه بنا
تشبیه **یعنی** گفت مراد امام محمد باقر علیه السلام خبر این نیست که عبادت صحیح میکند الله تعالی را کسی که نشناسد
الله تعالی را بمعنی آنکه ما مختلف فیه سوی او میکند چنانچه گفته در سوره شوری فما اختلفتم فیه من شیء
فحکمه الی الله ذلکم الله ربی علیه توکلت والیه انیب پس اگر رد کنند سوی او کنند شناخته خواهد بود که رب
العالمین یعنی صاحب کل اختیار هر کس و هر چیز نیست شریک در حکم او و پس اگر کسی که نشناخته الله
پس خبر این نیست که عبادت میکند الله تعالی را بر حال کوری و گمراهی یعنی که عبادت او صحیح نیست
اصل قُلْتُ جُعِلْتُ فِدَاكَ فَمَا مَعْرِفَةُ اللهِ قَالَ تَصْدِيقُ اللهِ عَزَّ وَجَلَّ وَتَصْدِيقُ رَسُولِهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ
وَمُوَالاةُ عَلِيٍّ وَالائْتِمَامُ بِهِ وَبِأَئِمَّةِ الْهُدَى عَلَيْهِمُ السَّلامُ وَالْبَرَاءَةُ إِلَى اللهِ عَزَّ وَجَلَّ مِنْ عَدُوِّهِمْ هَكَذَا
يُعْرَفُ اللهُ **شرح** چون لفظ معرفت گاهی مستعمل در علم میشود و گاهی مستعمل در عمل بمقتضای علم میشود و معنی
اول تکلیف به و بحث ثواب نمیتواند بود چه فاعل آن الله تعالی است امام در جواب بیان این کرد
که مراد معنی دوم است التصدیق را ست گو شمردن خدا و رسول در وعده و وعید چنانچه راستگو شمرده میشود و
و این ابطال قول جمعیت که میگویند وعده و وعید خدا و رسول محض تهدید بود از قبیل ارشاد است خبر نیست
و تکذیب در آن بوده و خود را از نص میگیرند بقول شاعر که گفته و انی اذا اوعدته او وعدته لمخلف ایعادی
و منجز موعدی و تنبیه میشوند بقول الله تعالی در سوره زمر و هر ام حسب الله ام یکونوا المجتنبون و ما هم مستبانات
کسبوا و حاق بهم ما کانوا به یستهزئون و مُوالاة مرفوع و معطوف بر تصدیق است و موالاة مصاحبت
اینجا خلیفه بواسطه شمردن او و نفی معارضان او است و ذکر آن برای این است که تصدیق الله تعالی
و رسول ممکن نیست و الائتمام مرفوع و معطوف بر تصدیق است الائتمام اقتدا با امام و مراد اینجا سؤال از مشکلات
اگر میسر باشد و سکوت و ترک حکم و عمل بظن است اگر میسر نباشد و ذکر آن برای این است که تصدیق و موالاة
بی آن ممکن نیست ضمیر به راجع بعلی و برسول است و البراءة مرفوع و معطوف بر تصدیق است و بیان اقتدا
بامام و مراد اینجا سؤال از مشکلات اگر میسر باشد و سکوت و ترک حکم و عمل بظن است اگر میسر نباشد
و ذکر آن برای این است که تصدیق و موالاة بی آن ممکن نیست ضمیر راجع بعلی و برسول است و البراءة
مرفوع و معطوف بر تصدیق است و ذکر آن برای این است که ائتمام بی آن ممکن نیست چنانچه گفته و من یکفر
بالطاغوت و یؤمن بالله فقد استمسک بالعروة الوثقی عدو هم عبارت از کسیست که موالاة علی و ائتمام او
کرده **یعنی** گفتم فدای تو شوم پس چیست مراد از شناختن الله گفت راستگو شمردن الله عزوجل و رسول او
صلی الله علیه وآله در وعده و وعید و گر در قرائت با اختلاف نزد وی ظن و خود را ای در ساز معاصی کبائر ...

صلح و اقتدا در احکام شرع بود با ایشان و دوستی علیهم السلام که اقوال ایشان نزد وی علم و مستحکمست و بیزاری
سوی الله عزوجل از دشمن ایشان که ائمه ضلالت و تابعان ایشان باشند که اقوال و اعمال ایشان نزد وی
ظن و پستنا است اینچنین شناخته میشود الله تعالی بربوبیت نه بمحض علم بآن و دعوی آن **دوم اصل**
عَنْ أَحَدِهِمَا عَلَيْهِمَا السَّلامُ أَنَّهُ قَالَ لا يَكُونُ الْعَبْدُ مُؤْمِناً حَتَّى يَعْرِفَ اللهَ وَرَسُولَهُ وَالأَئِمَّةَ كُلَّهُمْ وَإِمَامَ
زَمَانِهِ وَيَرُدَّ إِلَيْهِ وَيُسَلِّمَ لَهُ ثُمَّ قَالَ كَيْفَ يَعْرِفُ الآخِرَ وَهُوَ يَجْهَلُ الأَوَّلَ **شرح** روایت است از امام محمد باقر
یا امام جعفر صادق علیهما السلام یکی از آنها گفت نمیباشد بنده صاحب ایمان بالله تعالی که باعث نجات آخرت است
تا آنکه چهار چیز را **اول** شناختن الله تعالی بآنکه رب العالمین است شریک در حکم ندارد **دوم** شناختن
رسول بآنکه مبعوث و لازم ربوبیت الله تعالی است **سوم** شناختن امامان که اوصیای رسولند و آنکه شناختن
بآنکه امامت هر یک لازم ربوبیت و رسالت است **چهارم** شناختن امام زمان آن مؤمن بآنکه امامت او لازم
ربوبیت و رسالت و امامت امامان گذشته است و واگذاشتن حکم مشکلات سوی امام زمان با سؤال
اگر میسر باشد و الا سکوت و قبول کردن دلالت محکمات قرآن که در آنها نهی از اختلاف از روی ظن است
او و مرا و قول او فتوای او است در هر مشکل بعد از آن امام گفت بنابر این هر کسی که دعوی معرفت امام زمان
خود میکند و مع هذا اختلاف از روی ظن میکند که چگونه میشناسد آخر را که امام زمان باشد و حال آنکه منکر بود
ربوبیت الله تعالی که شریک او در حکم میشود و پس او را رب العالمین یعنی صاحب کل اختیار هر کس و هر چیز
نشمرد **سیوم اصل** عَنْ زُرَارَةَ قَالَ قُلْتُ لأَبِي جَعْفَرٍ عَلَيْهِ السَّلامُ أَخْبِرْنِي عَنْ مَعْرِفَةِ الإِمَامِ مِنْكُمْ وَاجِبَةٌ عَلَى
جَمِيعِ الْخَلْقِ فَقَالَ إِنَّ اللهَ عَزَّ وَجَلَّ بَعَثَ مُحَمَّداً صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ إِلَى النَّاسِ أَجْمَعِينَ رَسُولاً وَحُجَّةً لِلهِ عَلَى جَمِيعِ خَلْقِهِ فِي
أَرْضِهِ **شرح** روایت است از زراره که گفت که گفتم امام محمد باقر را خبر ده مرا از شناختن امام از جمله شما یعنی
مختلف فیه سوی او در جایی که از محکمات کتاب و سنت رسول معلوم نشود که آیا واجب است بر جمیع خلایق
یا بعضی مخصوصند در عدم شناختن پس گفت به درستی که الله عزوجل فرستاده محمد صلی الله علیه وآله را سوی مردمان همگی
بحال که رسول و خلیفه الله است بر جمیع خلایق در زمین او **اصل** این است که عموم وجوب اعتراف باشد
شامل عموم وجوب اعتراف برسالت محمد است و این نسبت بجمیع خلایق خاص که گفته در سوره سبا و
ما ارسلناک الا کافة للناس و مع هذا مستضعفان را واجب نیست معرفت او نه بعنوان خصوص بلکه بعنوان
رخصت برای ایشان نظیر رخصت در اکل میته در مخمصه پس وجوب معرفت او در عموم و خصوص مثل اینها است
اصل فَمَنْ آمَنَ بِاللهِ وَبِمُحَمَّدٍ رَسُولِ اللهِ وَاتَّبَعَهُ وَصَدَّقَهُ فَإِنَّ مَعْرِفَةَ الإِمَامِ مِنَّا وَاجِبَةٌ عَلَيْهِ وَمَنْ لَمْ يُؤْمِنْ
بِاللهِ وَبِرَسُولِهِ وَلَمْ يَتَّبِعْهُ وَلَمْ يُصَدِّقْهُ وَيَعْرِفْ حَقَّهُمَا فَكَيْفَ يَجِبُ عَلَيْهِ مَعْرِفَةُ الإِمَامِ وَهُوَ لا يُؤْمِنُ بِاللهِ

وَرَسُولِهِ وَلَمْ یَعْرِفْ حَقَّهُمَا شرح من استفهامی، من وجب علیه الایمان است و بیان قیاس است انبوه صدق
یعنی پس هر که واجب شد بر او شناخت ربوبیت الله تعالی و رسالت محمد که رسول الله است و اینکه تابع شود
محمد را ابتدا مختلف فیه سوی او و راستگو شمرد او را این چه سبب که شناخت امام از جمله بر او مختلف فیه است سوی
او و جهت بر او و هر که واجب نشد بر او شناخت ربوبیت الله تعالی و رسالت رسول و تابع شدن
رسول را او را راستگو نشمرد او را او شناخت حق الله تعالی که رب العالمین است و حق رسول که خلیفه
الهی و مفترض الطاعه است بسبب اینکه مستضعف است مثل اطفال و مجانین پس چگونه واجب میشود بر او
شناخت آن امام و حال آنکه واجب نیست بر او ایمان بربوبیت الله تعالی و برسالت رسول او و شناخت
حق ایشان را معذور است مخفی نماند که از این تقریر ظاهر میشود که مراد این نیست که بر مکلف مشرک عارف
بامامت واجب نیست حدیث قَالَ قُلْتُ فَمَا تَقُولُ فِیمَنْ یُؤْمِنُ بِاللهِ وَرَسُولِهِ وَیُصَدِّقُ رَسُولَهُ فِی
جَمِیعِ مَا أَنْزَلَ اللهُ أَیَجِبُ عَلَى أُولَئِکَ حَقُّ مَعْرِفَتِکُمْ قَالَ نَعَمْ شرح من یؤمن تا آخر معنی من یجب علیه الایمان است
و بیان قیاس است یصدق الحق بکار آمدن و مراد بحق معرفتکم رد مختلف فیه سوی ایشان است بسبب
اینکه ایشان معصوم مفترض الطاعه اند و راست ایشان لازم ربوبیت رب العالمین است اگر یکی از ایشان بعد از رسول
علیه السلام امام نباشد ربوبیت باطل میشود یعنی راوی گفت که تفهیم پس چه میگویی در جمعی که واجب است بر ایشان ایمان
بربوبیت رب العالمین و رسالت رسول او و راستگو شمردن رسول او در جمیع آنچه فرو فرستاده است الله تعالی
آیا واجب است بر آن جماعت بکار آمدن شناخت شما گفت آری واجب است حدیث أَلَیْسَ هَؤُلَاءِ یَعْرِفُونَ فُلَاناً
وَفُلَاناً قُلْتُ بَلَى قَالَ أَتَرَى أَنَّ اللهَ هُوَ الَّذِی أَوْقَعَ فِی قُلُوبِهِمْ مَعْرِفَةَ هَؤُلَاءِ وَاللهِ مَا أَوْقَعَ ذَلِکَ فِی
قُلُوبِهِمْ إِلَّا الشَّیْطَانُ لَا وَاللهِ مَا أَلْهَمَ الْمُؤْمِنِینَ حَقَّنَا إِلَّا اللهُ عَزَّ وَجَلَّ شرح یعرفون بصیغه مضارع معلوم
باب ضرب است و مراد بمعرفت فلان و فلان اینجا رد مختلف فیها است سوی واحدی بعد از واحدی از
مجتهدان اهل ضلالت یا اهل ضلالت که مدار ایشان بر تجویز اختلاف از روی ظن است با وجود آنکه
منافی صریح است با محکمات کتاب الهی و سنت رسالت پناهی یعنی آیا نیستند آن جماعت مخالفان اینکه
تقلید میکنند فلان و فلان را گفتم بلی گفت آیا گمان میبری که الله تعالی است که انداخته در دل آن جماعت
تقلید ایشان را بخدا قسم که نینداخته در دل آن جماعت که شیطان نه چنین است حال مؤمنان بخدا قسم که در دل
مؤمنان نینداخته حق شناخت ما را مگر الله عز وجل بتوضیح دلالت شواهد ربوبیت و محکمات قرآنی
و اظهار جهالت مجتهدان و مقلدان ایشان و توفیق رفیق بر دلهای مؤمنان حدیث چهارم سَمِعْتُ أَبَا جَعْفَرٍ
یَقُولُ إِنَّمَا یَعْرِفُ اللهَ عَزَّ وَجَلَّ وَیَعْبُدُهُ مَنْ عَرَفَ اللهَ وَعَرَفَ إِمَامَهُ مِنَّا أَهْلَ الْبَیْتِ وَمَنْ لَا

یَعْرِفُ اللهَ عَزَّ وَجَلَّ وَلَا یَعْرِفُ الْإِمَامَ مِنَّا أَهْلَ الْبَیْتِ فَإِنَّمَا یَعْرِفُ وَیَعْبُدُ غَیْرَ اللهِ هَکَذَا وَاللهِ ضَلَالاً
شرح اهل و جا منصوبست بر اختصاص و یعرف الاول عطف است بر یعرف اول پس حرف نفی سر مجموع (از باب التوحید)
من حیث المجموع و فعل و با مره گذشت در باب بیست که باب المعبود است اینکه چون کنه ذات الله تعالی
مشخص او در ذهن کسی در نمی آید پس اگر غلط کند در یکی از صفات و اسمای او او را نشناخته و عبادت
او نکرده بلکه غیر او را شناخته و عبادت کرده و امام علیه السلام واقف کنش کند او را و چشم خود را پوشانیده
تا اشارت بکوری باشد یعنی شنیدم از امام محمد باقر علیه السلام میگفت که جز این نیست که میشناسد
عز وجل را و عبادت میکند او را کسی که شناخته الله تعالی را باسما و صفات واقعی و شناخته امام
از جمله که اهل بیت رسالتیم اشارتست باینکه شناخت امام لازم شناخت ربوبیت رب العالمین است
و کسی که حاصل کرد شناخت الله تعالی امام از جمله ما که اهل بیت رسالتیم پس جز این نیست که شناخته
و عبادت کرده غیر الله تعالی را چنین بخدا قسم گمراه اشارتست باینکه کسی را شناخته و عبادت کرده که از این
خود را او را که رب العالمین یعنی کل اختیار هر کس هر چه خواهد نیست و لهذا به پیروی ظن در احکام شرع شریک او
و حکم میشود حدیث پنجم سَأَلْتُ أَبَا عَبْدِ اللهِ عَلَیْهِ السَّلَامُ عَنِ الْأَئِمَّةِ بَعْدَ النَّبِیِّ صَلَّى اللهُ عَلَیْهِ وَآلِهِ فَقَالَ کَانَ أَمِیرُ الْمُؤْمِنِینَ
إِمَاماً ثُمَّ کَانَ الْحَسَنُ إِمَاماً ثُمَّ کَانَ الْحُسَیْنُ إِمَاماً ثُمَّ کَانَ عَلِیُّ بْنُ الْحُسَیْنِ إِمَاماً ثُمَّ کَانَ مُحَمَّدُ بْنُ عَلِیٍّ إِمَاماً مَنْ أَنْکَرَ
ذَلِکَ کَانَ کَمَنْ أَنْکَرَ مَعْرِفَةَ اللهِ تَبَارَکَ وَتَعَالَى وَمَعْرِفَةَ رَسُولِ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَیْهِ وَآلِهِ شرح پرسیدم امام جعفر صادق
علیه السلام را از امامان بعد از پیغمبر صلی الله علیه وآله پس گفت بود امیر المؤمنین علیه السلام امام بعد از ان بود حسن امام
بعد از ان بود حسین امام بعد از ان بود علی بن الحسین امام بعد از ان بود محمد بن علی امام هر که انکار کند این
هست مانند کسی که در آخر منکر شود اعتراف اکرده پیش از ان به تبارک و تعالی و اعتراف اکرده رسول
الله صلی الله علیه وآله حدیث فَقَالَ قُلْتُ لَهُ أَنْتَ جُعِلْتُ فِدَاکَ فَأَعَدْتُهَا عَلَیْهِ ثَلَاثَ مَرَّاتٍ فَقَالَ لِی إِنَّمَا
حَدَّثْتُکَ لِتَکُونَ مِنْ شُهَدَاءِ اللهِ تَبَارَکَ وَتَعَالَى فِی أَرْضِهِ شرح تانیث ضمیر اعدتها باعتبار رجوع بکلماتست
که عبارتست از ثم انت جعلت فداک میتواند بود که ابتدا در ثلث مرات داخل نباشد پس مجموع چهار شود
و میتواند بود که داخل باشد لتکون که نون لتکون متکلم است مقدر لتکون عندک است و من برای تبعیض حقیقت
و اگر تا مخاطبست من برای بیان مجازیست و میتواند بود که برای تبعیض مجازی باشد الشهدا جمع شاهد و گواه
ربوبیت رب العالمین یعنی حجج معصومین که اگر یکی از ایشان نباشد منکران ربوبیت الله تعالی غالب شوند
و غلبه ایشان در اختلاف از روی ظن معقول شود چنانچه می آید در باب ... و میتواند بود که مراد اقرار کنندگان
باشد بمحکمات قرآن که در آنها نهی از اختلاف از روی ظن هست فی ارضه متعلق است بشهدا یا بتکون یعنی

بعد از آن راوی گفت گفتم بعد از آن راوی گفت گفتم بعد از ایشان تو ای امام فدایت شوم پس تکرار کردم آن
کلمه را برای او سه بار پس گفت مراد از این نیست که گفتم ترا این اگر که گفت آخر را باشم از حجج الله تبارک و تعالی
در زمین یعنی که حجت معلوم تو شود و مراد ... بشی تابع حجج او و داخل پیروان ظن که از حجج الهی
روی اشارتست باین سوره ... فاتبع الشاهین شرح عن ابی عبد الله علیه السلام قال
انکم لا تکونون صالحین حتی تعرفوا ولا تعرفوا حتی تصدقوا ولا تصدقوا حتی تسلموا ابوابا اربعة
لا یصلح اولها الا بآخرها ضل اصحاب الثلاثة وتاهوا تیها بعیدا شرح الصالح اسم فاعل از باب منع ضد
فاسد و مراد اینجا کسیست که مقبول درگاه الهی شده بسبب عمل صالح که مذکور است در آیت سورهٔ طه
و عمل صالحی که مذکور شود در این حدیث و در آیت سورهٔ فاطر الیه یصعد الکلم الطیب والعمل الصالح یرفعه
و آن ولایت ائمه اهل البیت علیهم السلام است چنانچه می آید در حدیث هشتاد و پنجم باب صد و سیم و سلام
بر صالحین ... السلام علینا و علی عباد الله الصالحین اشارتست بقول الله تعالی در سورهٔ
اعراف ان ولیی الله الذی نزل الکتاب و هو یتولی الصالحین حتی تعرفوا بصیغهٔ معلوم جمع مذکر مخاطب است
المعرفة شناختن و مراد اینجا شناختن یکی از اهل بیت است ولا تعرفوا بصیغهٔ نهی از باب ضرب است
و می آید در حدیث سیوم باب پنجاه و سیوم کتاب الایمان والکفر و در آنجا بجای ولا تعرفوا او لا تعرفون است
و حاصل مراد ... تصدقوا بصیغهٔ مضارع معلوم از باب تفعیل التصدیق است ...
در جمیع احکامش یعنی ... حکم او از روی ظن نیست و این اشارتست بآیت سورهٔ توبه یا ایها الذین آمنوا
اتقوا الله و کونوا مع الصادقین و گذشت در کتاب العقل در حدیث بیستم باب اول که العقل تعرف به الصادق
علی الله فتصدقه والکاذب علی الله فتکذبه و بیان شد ولا تصدقوا بصیغهٔ نهی از باب تفعیل است و مقصود مبالغه
در بیان وجوب تسلیم است و در کتاب الایمان والکفر بجای این ولا تصدقون است و حاصل مراد و کیفیت تسلموا
بصیغهٔ مضارع معلوم از باب تفعیل التسلیم ... بقول امام خود در هر متشابه فیه اگر چه عقل آن میسر شد
و ساکت بودن اگر میسر نباشد و این اشارتست بآیت سورهٔ نساء فلا و ربک لا یؤمنون حتی یحکموک
فیما شجر بینهم ثم لا یجدوا فی انفسهم حرجا مما قضیت و یسلموا تسلیما و بیان می شود در حدیث دوم و هفتم باب التسلیم و
فضل المسلمین که باب نود و چهارم است ابوابا منصوب بفعل مقدر است تقدیر الزموا ابوابا و اربعة صفت است
صلاح و معرفت و تصدیق و تسلیم لا یصلح بصیغهٔ معلوم از باب افعال ... مرفوع و صفت و عبارت
از صلاح و مقصود اینست که صلاح ظاهری بدون صلاح باطنی نمیشود و نظیر آیت سورهٔ انفال ...
... و کلمه ... آخرها عبارت از تسلیم است و ... که مراد با قول ها هر سابق ... آخرها مراد

الثلثة عبارتست از صلاح و معرفت و تصدیق بی تسلیم التیه بفتح و کسر تاء دو نقطه در بالا و سکون یاء دو نقطه
پایین مصدر باب ضرب سرگردانی و صفت تیه بعید برای مبالغه ظلمی است بر جمعی که خود را از شیعه امامیه
میشمرند و مع هذا در بعض احکام و عبادات خود پیروی ظن میکنند و آن منکشف است بر تجویز پیروی ظن و آن
بر منازل ... سرفدی الحصر ... آنهاست چنانچه میگوید که ... اکثر از ... لا یعلمون و تفصیل این
می آید در کتاب الایمان والکفر در حدیث پنجم باب سی و نهم که باب دعائم الاسلامست یعنی روایت است از
امام جعفر صادق که گفت که بدرستی که شما نمی باشید صالحان مگر آنکه شناسید یکی از اهل بیت را خود را
و نشناسید او را تا وقتی که را گمان او را ... و جمیع احکامش و ... در جمیع احکام
که را کرده ... تا تابع قول او باشید که ... و قضا و عمل بغیر معلوم ... الاحکام
باشید چهار در است اگر صالح میکند کسی اول آنها که آخر آنها کرا ... شد از جمعی که اهل ... و را
شد از سرگردانی دور است ... متن ان الله تبارک و تعالی لا یقبل الا العمل الصالح و لا یقبل
الله الا الوفاء بالشروط والعهود فمن وفی لله عز و جل بشرطه واستعمل ما وصف فی عهده نال ما عنده
واستکمل وعده شرح این فقره استیناف برای بیان سابقست لا یقبل در جا بقاف و بنقطه بصیغهٔ معلوم
باب علم است الا برای استثنای مفرغست العمل الصالح مفعول به است و مصدر بمعنی اسم فاعل است برای
مبالغه و این اشارتست بآیت سورهٔ هود انه لیس من اهلک انه عمل غیر صالح و قاعده و تحقیق الوفا
ممدود و مصدر بمعنی اسم فاعلست برای مبالغه باشد یا ... بصیغهٔ مبالغه است و در حدیث سوم باب
سوم کتاب الایمان والکفر بجای الوفاء بوفا است و حاصل یکیست الشروط جمع شرط انچه لازم می
باشد و مراد اینجا شروط صحت ایمانست که مذکور است در امثال آیت سورهٔ نساء فلا و ربک لا یؤمنون
حتی یحکموک فیما شجر بینهم که مذکور شد در شرح فقرهٔ سابق العهود جمع عهد کتابی که داده شود بجمعی در دست
نفیسی حاکم و مراد اینجا آیات محکمات قرآنست که مضمون جمیع آنها موافق مضمون آیت سورهٔ نساء است
که مذکور شد مثل آیات محکمات نهی از پیروی ظن و ذکر شرط و عهد دو ... بلفظ مفرد اشارتست باینکه
مضمون جمیع آن آیات محکمات یکیست و تکرار آن بالفاظ مختلفه برای تاکید و توضیح است یعنی بیان این
آنکه بدرستی که الله تبارک و تعالی قبول میکند از کسی باکی حقیقت عمل صالح باشد و محض ظاهر نباشد و قبول
میکند الله تعالی کسی اگر بعنایت و فا کننده را بشروط و عهودی که قرار داده و برای صحت ایمان پس هر که
و فا کرد برای الله عز و جل بشرط او و بکار آورد آنچه را اگر بیان کرده در محکم کتاب خود رسید بمر ثواب الهی
و تمام صاحب بشود و عدهٔ جنات عدن را که مذکور است در سورهٔ مؤمن متن ان الله تبارک و تعالی اخبر

لیغا و یطرق فی الهدی و شرع لهم فیها الکتاب و اخبرهم کیف یسلکون هالکین لکم
کائن و عمل صالحاً ثم اهتدی و قال انما یتقبل الله من المتقین فمن اتقی الله فیما امره لقی الله مؤمناً
بما جاء به محمد صلی الله علیه و آله شرح این فقره استینافی دیگر است برای بیان [illegible]
الهدی عبارت از آیات محکمات است بی اختلاف از روی ظن و هدی بضم ها و دال و الف مصدر
ضرب است یعنی راه نمودن و مصدر اینجا بمعنی فاعل است و عبارتست از قرآن موافق آیت سوره بقره
ذلک الکتاب لا ریب فیه هدی للمتقین الذین یؤمنون بالغیب و آیت شهر رمضان الذی انزل فیه
القرآن هدی للناس و بینات من الهدی و الفرقان بنابر آنکه هدی اول عبارت از قرآن باشد
که در آن هیچ نوع اختلاف از روی ظن صریح شده و چنانچه بیان میشود در کتاب الصیام در شرح حدیث دوم
باب ما یقال فی مستقبل شهر رمضان که باب پنجم است الشرع بفتح شین بی نقطه و سکون را و عین بی نقطه مصدر
باب منع بمعنی بیان کردن و [illegible] المنار بفتح میم و تخفیف نون و الف و را بی نقطه محل نور که آن چراغ
راه [illegible] مشعل و اینجا عبارتست از ائمه اهل البیت علیهم السلام که از کمال ظهور علم در ایشان
نموده اند [illegible] از ظلمات زمین و این اشارتست به آیت سوره نور فی بیوت اذن الله ان ترفع بنا
بر آنکه ظرف خبر مبتدای محذوف باشد به تقدیر نوره فی بیوت و بیوت عبارت از ائمه اهل البیت علیهم السلام
باشد چنانچه صریح میشود در کتاب الحجه در حدیث اول باب [illegible]
[illegible] است و معلوم است که منار چندانکه بلندتر و روشنتر باشد آن بیشتر میسر میشود [illegible]
دوم باب فی الغیبه که باب هشتاد و نهم است [illegible] السلوک مصدر باب نصر
برای [illegible] سلوک طریق هدی اینست که او [illegible] هوی و هوس [illegible] بغیب
قرآن خواه محکم آن و خواه متشابه آن چنانچه گفته در سوره البقره که الذین یؤمنون بالغیب و در سوره
آل عمران و الراسخون فی العلم یقولون آمنا به کل من عند ربنا و تا تصدیق کنند بلکه [illegible] برای قرآن
[illegible] است که به وسیله امام عالم بجمیع متشابهات قرآن و مسائل دین میتواند شد [illegible]
عمر [illegible] کنند به وسیله آن فهم معانی آیات قرآن و جمیع احکام دین پس [illegible] برای بیان لام
لمن [illegible] است یعنی که گناه ایشان از لغایت آمرزگار هم هر چند که کبایر بسیار باشد [illegible]
اصرار [illegible] تقدیم توبه [illegible] بی تقدیم [illegible] تحصیل مطلوبست چنانچه گفته فمن یکفر بالطاغوت و
یؤمن بالله [illegible] صالح برای [illegible] و اشارتست [illegible] صالحات و آن ولایت ائمه اهل البیت علیهم السلام است
چنانچه می آید در حدیث هشتاد و پنجم باب [illegible] عبارت از [illegible] مسائل [illegible]

و در دوم عبارت از امام عالم بجمیع قرآن باشد و من برای تفصیل باشد و فرقان عبارت از کلمات قرآن باشد

الی

به وسیله هدایت امام حق عالم به مسائل حلال و حرام و معانی متشابهات [illegible] یعنی که در عبادات اجتهاد
هر چند که [illegible] باشد پیروی ظن نشود چنانچه می آید در کتاب الایمان و الکفر در حدیث پنجم باب [illegible]
دعائم الاسلام است که [illegible] جمیع اعمال [illegible] برای [illegible] که سه چیز اول [illegible]
و اهتدی [illegible] است تا آخر عمر می آید در حدیث سوم باب [illegible] و پنجم که عمل صالح عبارت از [illegible] اهتدا
عبارت از آن [illegible] و سؤال مسائل [illegible] و این موافقت با آنچه گفتیم [illegible] حج برای
بیان [illegible] امام عالم بجمیع احکام است به وسیله اهتدا شود چنانچه گذشت در حدیث چهاردهم باب اول کتاب
العقل [illegible] و چنانچه گفته و اذن فی الناس بالحج یأتوک [illegible] بیان میشود در کتاب الحج
در شرح حدیث چهارم باب حج النبی [illegible] که باب بیست و هشتم است و موافق این مضمون می آید در حدیث
پنجم باب [illegible] رستگاری از عذاب [illegible] و مراد اینجا کسیست که خود [illegible] عبادت
[illegible] از پیروی ظن چنانچه طریقه [illegible] و پیروان ایشانست [illegible] اشارتست بلکه مراد [illegible]
اینجا [illegible] مراد [illegible] پیروی ظن [illegible] در قبول آنست
بلکه مراد [illegible] پیروی ظن [illegible] در قبول آنست بلکه مراد [illegible] از پیروی ظن
در جمیع عبادات خود است زیرا که [illegible] اصرار [illegible] کفر است [illegible] شرک چنانچه می آید در کتاب الایمان
و الکفر در باب [illegible] عمل بظن [illegible] عبادت [illegible] هر چند [illegible] باشد شرک است چنانچه می آید
[illegible] من حیث لا یعلمون یعنی بیان [illegible] تبارک و تعالی خبر کرده [illegible] راههای
معرفت قرآن [illegible] کرده [illegible] ایشان [illegible] خبر کرده [illegible]
قرآن [illegible] بیان این [illegible] در سوره [illegible] برای کسی که [illegible]
شد از پیروی هوا و هوس [illegible] و اعتراف کرد به امام عالم بجمیع متشابهات و جمیع مسائل
تا آخر عمر به وسیله هدایت امام [illegible] معرفت متشابهات قرآن و مسائل عبادات خود [illegible]
سوره [illegible] قبول [illegible] تعالی عبادت [illegible] رستگاران از عذاب شرک [illegible] به وسیله [illegible]
[illegible] برای خود [illegible] آنچه امر کرده [illegible] تعالی [illegible] وقت مرگ [illegible]
[illegible] ایمان [illegible] آنچه [illegible] اصرار کرده باشد متن فهیهات هیهات
فات قوم و ماتوا قبل ان یهتدوا و ظنوا انهم آمنوا و اشرکوا من حیث لا یعلمون انه من اتی البیوت
من ابوابها اهتدی و من اخذ فی غیرها سلک طریق الردی شرح فات بفا و الف و تا [illegible]
[illegible] معلوم [illegible] مفعولش محذوف است به تقدیر [illegible] مراد اینست که [illegible]

از ان و

شمرده نشد ذو معنی اهتدا بیان شد در شرح فقره سابقه مراد بظن اینجا اعتقاد مبتداست نه آنچه از قرینه
باشد امنوا اعتقد با امنوا بما است و در دو بیشتر کوا اجمالیست نقده بدعه شرکوا اعتقد براشرکوا با ما است
بقرینه ابکه مقابل ایمان بچیزی کفر بچیزیست نه اشراک با چیزی و کفر به هر دو از اشراک باعده است چنانچه
می آید در کتاب الایمان والکفر در حدیث دوم از باب الکفر که باب صد و شصت و پنجم است و این شاید
بمثال قول الله تعالی در سوره توبه اتخذوا احبارهم و رهبانهم اربابا من دون الله و بیان شد در کتاب
العقل در حدیث اول و دوم از باب التقلید که باب نوزدهم است مراد بعلم اینجا ضد جهل است که بمعنی [illegible]
انّه بکسر همزه استیناف بیانیست یا بفتح همزه مفعول یعلمون است من فی البیوت من ابوابها اشارتست
بقول که و اتوا البیوت من ابوابها الردی بفتح راء بی نقطه و دال بی نقطه و الف مقصوره هلاک و در اینجا [illegible]
اینجا مناسبت یعنی دور است از حق و رستگاری خیال خام خود در این بیان این کار هستند
جمعی و مرد و زن پیش از آنکه مراد و باید بوسیله گمان کرد [illegible] اکه ایشان کرده بدعا و حال آنکه بعضی مشرک
شدند به الله تعالی از راهی که تعالی میکند از آنکه آن شراکت بر سبیل کرشان نیست که هر کاره نزد خاطبهای
نور الهی از راهی آنها رد و [illegible] چنانچه در سوره طه است و هر که رفت در [illegible] هلاک گرد
فصل در سوره بقره چنین است یسئلونک عن الاهلة قل هی مواقیت للناس والحج ولیس البر بان
تاتوا البیوت من ظهورها ولکن البر من اتقی واتوا البیوت من ابوابها واتقوا الله لعلکم تفلحون در این
آیت چند فصلت [illegible] مرجع اول کسر [illegible] بخسف است یعنی [illegible] فرکه [illegible] است
اگر [illegible] باشد و هر کدام در شبی است که خروج الشعاع پیش از آنست [illegible] دیگر [illegible] اول
آنست [illegible] ظاهر آنچه می آید در کتاب الصیام در حدیث اول از باب ششم که باب الایام والشهادات [illegible]
اینست که سوال [illegible] بعضی فرایض و واجبات و مستحبات متعلق است باوقات
معین از شهور مثل روزه ماه رمضان و حج و روزه [illegible] روز [illegible] و [illegible] ذکر [illegible] شهور معلوم
نشود آن اوقات معلوم نمیشود و در مبدا شهور چهار احتمال ظاهر تر است **اول** آنکه اجتماع شمس و قمر باشد
دوم آنکه خروج الشعاع باشد **سوم** آنکه هلال باشد **چهارم** آنکه روز اول سی و دوم [illegible] در این
قیاس [illegible] باشد تفصیلی که مذکور میشود در کتاب الصیام در شرح حدیث دوم از باب [illegible]
[illegible] است و این منظور بوده در شرایع انبیای سابق و در احتمال اول که اجتماع یا خروج الشعاع در
شبی باشد [illegible] اول شهر است بخلاف احتمال سوم و حاصل جواب اینست که احتمال
سوم حق است و در این شریعت المواقیت جمع میقات که اسم آلتست و ماخوذ است از وقت بفتح دال

قوله تعالی در سوره بقره

وسکون

وسکون قاف که مصدر باب ضرب است یعنی تحدید و تعیین زمان چیزی باعتبار مبدا آن زمان و حج
اسم جمع حاجت بجمعیت چنانچه در قاموس مذکور است مثل رکب [illegible] الحج [illegible] اهل الحجت
که بعضی مصدر [illegible] نیست پس مراد اینست که اهله موافق است برای جمیع مکلفان باعتبار عبادات
عامه و برای بعض ایشان که قاصدان بیت الله اند باعتبار عبادات خاصه الحج که بر و فاء بمقتضای قسم چنانچه [illegible]
اشارتست بقول الله تعالی در سوره [illegible] که والذین عقدت ایمانکم و بیان میشود در حدیث اول از باب
ششم و کرد بس البر [illegible] اینست که حج نوعی از وفا بعهد است و اصل فرض آن برای [illegible]
وطلب علم دین است چنانچه گفته که واذن فی الناس بالحج [illegible] و گذشت در حدیث چهاردهم از باب اول
کتاب العقل که [illegible] و بعضی در حدیث [illegible] و بعضون می آید در حدیث [illegible] ششم باب عبارات [illegible]
هی است چنانچه بیان میشود در این حدیث و مراد اینست که ایشان خانهای نور علم و حکمت الهی اند موافق
گذشت در شرح بعض فقرات سابقه و می آید در حدیث دوم از باب [illegible] که بیت الرحمة و معدن العلم
بیوت عبارت از تصدیق ائمه هدی است الظهور جمع ظهر یعنی جانبی که مقابل [illegible] است
بیوت از ظهور عبارت از جمع میان تصدیق ائمه هدی و میان پیروی ظن و ترک اهتدا بایشان در
بعض عبادات خود است و اشارتست بکند با تصدیق [illegible] از بیوت نخواهد بود و اتیان بیوت
از ابواب عبارت از جمع میان تصدیق ائمه هدی و میان اهتدا بایشان و ترک پیروی ظن است در
عبادتی از عبادات خود چنانچه می آید در کتاب الایمان والکفر در حدیث پنجم از باب سیزدهم که باب [illegible]
که قوله [illegible] جمیع اعمال [illegible] اند و اشارتست بکند با تصدیق [illegible] از بیوت خواهد بود چنانچه
مفصل میشود در حدیث پنجم از باب سیزدهم کتاب الایمان والکفر ولکن البر من اتقی تقدیره لکن البر بر من اتقی
و بیان من اتقی شد در شرح انما یتقبل الله من المتقین **ترجمه** میپرسند ترا از هلالها بگو که آنها وقتهای
شهوریست برای مردمان مطلقا و برای حج گزاران نیست وفا بعهد الهی که شرط قبول عمل است بلکه قصد
ائمه هدی کنید از پشتهای ایشان یعنی که در رسید که تصدیق ائمت ایشان برای چه ضرور و
فرض شده و لیکن وفا بعهد الهی حال کسیست که نگاه داشت خود را از پیروی ظن در عبادات چنانچه ظاهر
مواجب است و تصدیق ائمه هدی کنید از برای ایشان یعنی که در رسید که تصدیق ائمت
ایشان برای این ضرور است که محکمات قرآن نهی از پیروی ظن است در وغ شمرده نشود و پیروی ظن در
عبادتی از عبادات نشود و در رسیده از خدا آنکه [illegible] آیات محکمات کتاب الهی قرار داده و تا شاید
رستگار شوید **فصل** و ضع الله طاعة ولی امره بطاعة رسوله وطاعة رسوله بطاعته فمن ترک طاعة

وَلِأُولِي الْأَمْرِ لَمْ يُطِعِ اللَّهَ وَلَا رَسُولَهُ وَهُوَ الْإِقْرَارُ بِمَا أُنْزِلَ مِنْ عِنْدِ اللَّهِ عَزَّ وَجَلَّ شرح از وصل متصل کردن
چیزی به چیزی دیگر و مراد اینجا ترک تکرار اطیعوا میان الرسول و اولی الامر است در سوره نساء که اطیعوا الله و اطیعوا
الرسول و اولی الامر منکم و میان الله و رسوله در آیت سوره انفال که اطیعوا الله و رسوله و در جامع طاعت
رسول سوی طاعت الله و در آیت سوره نساء من یطع الرسول فقد اطاع الله است زیرا که دلالت بر لزوم
در توافق در کیفیت تکلیف آیه میکند و ایضا تعلیق طاعت الله و رسول بر طاعت ولی امر در سوره نساء در
یا ایها الذین آمنوا اطیعوا الله و اطیعوا الرسول و اولی الامر منکم و نکته بنا بر اینکه امر الله تعالی به ما زاید اطاعت
خود [illegible] ولی تعیین خصوصیت وضع لغو است و همچنین امر به طاعت رسول پس کرد آن و [illegible]
طریق آنها و تعیین خصوصیت وضع است بیان یک طریق آنها بعد از رسول و منحصرست در طاعت
ولی امر و این دلالت میکند بر عصمت ولی امر از خطا در حکم چنانچه خطا در حکم الله و در پرسش [illegible] مجالست و در
اشارت شده در آیت سوره نساء بعد از آیت سابقه که [illegible] الولی بفتح واو و کسر لام و شدّ یا
با اولی الامر بصیغه اسم فاعل صاحب و جمع ولی اولیاست و جمع دوم ولاة است و جمع صاحب اولات
بغیر لفظ مثل ذو و اولی الامر منکم امر عبارت است از آنچه مذکور است در سوره دخان که فیها یفرق کل امر حکیم
امرا من عندنا و در سوره قدر که من کل امر و بیان میشود در حدیث اول باب چهل و نهم که باب فی شان انا انزلناه
فی لیلة القدر و تفسیرها ست و در سوره انبیا که وجعلناهم ائمة یهدون بامرنا و در سوره تنزیل که وجعلنا منهم ائمة
یهدون بامرنا و آن عبارت است از علمی که مذکور است در متشابه کتاب الهی و تفسیر آن نازل میشود و [illegible]
قدر نزول ملائکه و روح بر امام زمان و این منافات ندارد با آنچه می آید در حدیث دهم باب شصت و چهارم که باب
النص الله عز و جل و رسوله علی الائمة علیهم السلام واحدا بعد واحد است که امر انسانست [illegible] امر از جانب الله تعالی
و برای مصلحت مردم [illegible] پس مضاف در کلام مقدر است [illegible] ضمیر راجع به طاعة و الاقرار لولاة الامر است که مصدر
و الف لام در الاقرار که خبر مبتداست برای حصر است و این حصر برای بیان [illegible] است یعنی متصل کرده
طاعت صاحب امر را با طاعت رسول و طاعت رسول را با طاعت الله پس هر که ترک کند طاعت
صاحبان امر را اطاعت نکرده الله تعالی را و نه رسول او را و طاعت صاحبان امر [illegible]
از رسول [illegible] فرستاده شده از جانب الله عز و جل که آیات بینات محکمات قرآنست یعنی [illegible]
پیروان ظن منافی قرار محکمات قرآنست چه در محکمات قرآن نهی از اختلاف [illegible] ظن صریح شده
اصل خُذُوا زِينَتَكُمْ عِنْدَ كُلِّ مَسْجِدٍ شرح این فقره اقتباس است از سوره اعراف [illegible] و مراد اینجا
لباس تقوی و علم باحکام آیت السجده و خضوع برای رب العالمین به قبول ربوبیت او و مراد [illegible] امام

که اتباع او مصداق قبول ربوبیت رب العالمین است پس او محل سجده و خضوع برای رب العالمین است
که در سوره جن و ان المساجد لله [illegible] و بیان میشود در حدیث شصت و پنجم باب صد و هشتم و می آید در کتاب الصلوة
در حدیث هشتم باب هشتادم که باب نبذة من [illegible] الجمعة و الخطبة و الانصات است که عن ابی عبد الله علیه السلام
فی قول الله عز و جل خذوا زینتکم عند کل مسجد قال فی العیدین و الجمعة و بیان میشود و مناسب این می آید در کتاب
الزی و التجمل و المروة در حدیث ششم باب دوم و حدیث هفتم باب سی و هفتم که باب التمشط است و معانی
متعدد میباشد یعنی زیور کنید به علم به مسائل حلال و حرام [illegible] که مصداق
ربوبیت رب العالمین است و اطاعت او مصداق سجده برای رب العالمین است اصل وَالْتَمِسُوا
الْبُيُوتَ الَّتِي أَذِنَ اللَّهُ أَنْ تُرْفَعَ وَيُذْكَرَ فِيهَا اسْمُهُ فَإِنَّهُ أَخْبَرَكُمْ أَنَّهُمْ رِجَالٌ لَا تُلْهِيهِمْ تِجَارَةٌ وَلَا بَيْعٌ عَنْ
ذِكْرِ اللَّهِ وَإِقَامِ الصَّلَاةِ وَإِيتَاءِ الزَّكَاةِ يَخَافُونَ يَوْمًا تَتَقَلَّبُ فِيهِ الْقُلُوبُ وَالْأَبْصَارُ شرح در سوره
نور بعد از آیت نور که می آید تفسیر آن در حدیث پنجم باب سیزدهم چنین است فی بیوت اذن الله ان ترفع و
یذکر فیها اسمه یسبح له فیها بالغدو و الآصال رجال لا تلهیهم [illegible] آخر فی بیوت خبر مبتدای محذوفست بتقدیر نوره فی
بیوت و مراد به نور علم و تحقیق الکلام شرعیات است و مراد از التمسوا [illegible] اینست که طلب کنید [illegible]
و اقامت صلوة و ایتاء زکوة و ایضا مراد به بیوت الله [illegible] است که مخرجها و دکانهای نور و رحمت الهیه
آنچه می آید در کتاب الطهارة در حدیث اول باب [illegible] است که ان من
بهی بیوت اذن الله ان ترفع و یذکر فیها اسمه یسبح له فیها بالغدو و الآصال رجال لا تلهیهم تجارة و لا بیع عن
ذکر الله و اقام الصلوة و ایتاء الزکوة فانتم ثم و نحن اولئک [illegible] موافق آیت سوره یونس و اجعلوا بیوتکم قبلة
بنا بر اینکه مراد این باشد که کعبه را [illegible] در رسیدن به [illegible] شما که بیوت نور مذکور
برای کسب [illegible] است [illegible] و مراد اینجا [illegible] رفع
[illegible] توضیح این شده در کتاب التوحید در شرح حدیث اول باب بیست و هفتم که باب فی انه لا یکون شیء فی
الارض و لا فی السماء الا بسبعة است [illegible] و آیت برای [illegible] است ضمیر اسمه راجع به الله تعالی
و ضمیر فانه راجع به الله تعالی و ضمیر [illegible] انتم بفتح همزه و فتح نون مشدده و ضمیر جمع راجع [illegible]
که مفهوم میشود از التمسوا و این اشارتست به آنکه فاعل محذوف در ترفع [illegible]
الائمة [illegible] یسبح [illegible] استیناف بیانی [illegible] الغدو جمع غداة بضم غین و سکون دال [illegible]
روز و الآصال جمع اصیل [illegible] بفتح همزه و کسر صاد و سکون یا [illegible] آخر روز [illegible]
این دو وقت روز باعتبار آنست که این دو وقت مقرر است برای [illegible]

کسب علم باحکام شرعیه و غیر از کسب علم باحکام شرعیه شده و این آیت منسوخ و آن غیر بی سعی
از شریک در حکم و مختلف فیه است **اگر گوئی** که آن منسوخ در زمان غیبت امام واقع میشود **گوئیم** که لازم
نباید که آن امام غایب از جمیع مؤمنان نیست چنانچه می آید در حدیث شانزدهم و نوزدهم باب فی الغیبة
که باب هشتاد و هشت و بر تقدیر تسلیم میگوئیم که آمدن بخانه راویان احادیث صحیحه ائمه بجای آمدن
بخانه ائمه هدی است و بر تقدیر تسلیم میگوئیم که فعل مضارع در منسوخ دلالت بر استمرار میکند اما دلالت بر
دوام تا آخر زمان تکلیف نمیکند و بر تقدیر تسلیم میگوئیم که دوام بر تقدیری است که نفی از جانب ظالمان
هم نرسد حقیقت صلوة مذکور میشود در حدیث سی و هشتم باب صد و هشتم و ظاهر میشود در کتاب الجهاد در
حدیث اول باب یازدهم که باب الکان یوصی امیرالمؤمنین عند الوفات **یعنی** و طلب کنید مخزن‌ها
علم الله تعالی را که تدبیر کرده و الله تعالی ایشان را داشته شود مخزن علم الله عزت و جاه داده شود و سبب آن
نام او که مفهوم رب العالمین باشد بمعنی که اگر آن پوشیده باشند خواندن او و هم رب العالمین منقول
نخواهد بود و بنا بر آنکه هیچ عقیده غیر پیروی ظن و شرکت بالله هستند نخواهد بود چنانچه گذشت در کتاب التوحید
در حدیث چهارم باب بیست و سیوم که باب النوادر است که مخزن و باب الاسماء الحسنی و می آید در کتاب
فضل القرآن که سخن گوید اسم جلاله الله تعالی خبر داد که در شمار الکیان باطل کاران مردمانند که غافل شده اند
خزینه و نه فرو هیچ که ایم است در نظر سوره اگر آن اند و اسم الله تعالی که رب العالمین شده و بجا داشتن
صلوة و دادن زکوة و چه بر سر ترسند عذاب روز جزا که از حال خود سیکرده و از شدت آن و نهاده دیده
که مبادا اگر غافل شوند بعذاب آن روز گرفتار شوند **متن** إِنَّ اللهَ قَدِ اسْتَخْلَصَ الرُّسُلَ لِأَمْرِهِ ثُمَّ اسْتَخْلَصَهُمْ
مُصَدِّقِينَ بِذٰلِكَ فِي نُذُرِهِ فَقَالَ وَإِنْ مِنْ أُمَّةٍ إِلَّا خَلَا فِيهَا نَذِيرٌ **شرح** این فقره برای بیان آنست
که خلافت شیخین ادعای حق و کمی شیعه و منافات ندارد با امامت و خلافت چنانچه مخالفان شبهه میکنند
الاستخلاص چیزی را بعض شمردن نظیر استحسان و استقباح و جدا کردن کسی یکی را از مجاورت
برای خود مثل آیت سوره یوسف و قال الملک ائتونی به استخلصه لنفسی و مراد و اینجا مناسب است
ره اول اول و دوم دوم مناسبتر است مراد برسل اینجا صاحبان شریعت صحیحه است و آن
شش کس اند آدم و نوح و ابراهیم و موسی و عیسی و محمد صلی الله علیهم و علی اوصیائهم لام مرة بضم همزه
و ضم میم و راء بی نقطه و ضمیر راجع بالله تعالی است چنانچه مقتضای تناسب بحث الامر بعضین جمع
امیر و البیان امر بفتح همزه و سکون میم که بیان شده در شرح بعض فقرات سابقه پس لام در امره
برای تعلیلست و مراد اینست که برای رعایت مصلحت امر است باعتبار اینکه ایشان لایق نیستند

در مخالفت اکثر مردمان و دفع شبهه مخالفان از ایشان شود چون ظاهر شود که رسل نیز مثل ایشان بودند و
ضمیر جمع در استخلصهم راجع بالرسل است مصدقین بصاد و قاف بی نقطه و دال بی نقطه و قاف بصیغه اسم فاعل از باب
تفعیل حال مفعول استخلصهم است برای تأکید بیان مثل امیران در مخالفت اکثر مردمان ایشان را مثل
ذلک مصدر استخلصهم است فی نذره بضم نون و ضم ذال بی نقطه و راء بی نقطه و ضمیر راجع بالله تعالی است
و ظرف حال از کاف است النذر جمع نذیر صاحبان شریعت صحیحه که ترسانندگان از عذاب الهی بر مخالفت
او و صیاء خود اند بعد از بشارت آمدن او صیا بوجه کمال موافق آیت سوره بقره کان الناس امة واحدة
فبعث الله النبیین مبشرین و منذرین و انزل معهم الکتاب بالحق لیحکم بین الناس فیما اختلفوا فیه و آیت سوره
نساء رسلاً مبشرین و منذرین لئلا یکون للناس علی الله حجة بعد الرسل و کان الله عزیزاً حکیماً و آیت سوره انعام
و سوره کهف و ما نرسل المرسلین الا مبشرین و منذرین فاء در فقال برای بیان مصدر استخلص تا آخر است و مراد از
آیت در اینجا بیان اینست که مراد امت کردهی باشند که مکلفان به پیروی رسول صاحب شریعت صحیحه
و غلو عبارت از شما دهن معنی عدم پیروی اکثر امت باشد و نذیر بمعنی صاحب شریعت صحیحه باشد
و تفسیر دیگر که منافی این نیست می آید در حدیث ششم باب فی شأن انا انزلناه فی لیلة القدر و تفسیرها که
چهل و یکم است در فقره یا معشر الشیعة تا آخر **یعنی** هر پیغمبری که الله تعالی بخصوص حکم کرد بخالص بودن رسولان صاحب
شریعت صحیحه از پیروی اشقیا مراد ایشانند برای تسلی امیران الله تعالی بعد از آن خالص کرد امیران خود را
از پیروی اشقیا مراد ایشانند بحالی که آن امیران تصدیق کنند که مانند بخالص کردن در صاحبان شریعت صحیحه
او بیان این آنکه گفت در سوره فاطر که نیست هیچ امتی از جمله پیشینیان مگر آنکه خالص و خالی شده از ایشان
رسولی که صاحب شریعت صحیحه است بمعنی که اکثر امت او تکذیب او کردند در حق او صیای او چنانچه در شان
ولاة امر بآیات مذکور است **متن** تَاهَ مَنْ جَهِلَ وَاهْتَدَى مَنْ أَبْصَرَ وَعَقَلَ إِنَّ اللهَ عَزَّ وَجَلَّ يَقُولُ فَإِنَّهَا
لَا تَعْمَى الْأَبْصَارُ وَلٰكِنْ تَعْمَى الْقُلُوبُ الَّتِي فِي الصُّدُورِ وَكَيْفَ يَهْتَدِي مَنْ لَمْ يُبْصِرْ وَكَيْفَ يُبْصِرُ مَنْ لَمْ
يَتَدَبَّرْ **شرح** در سوره حج چنین است أَفَلَمْ يَسِيرُوا فِي الْأَرْضِ فَتَكُونَ لَهُمْ قُلُوبٌ يَعْقِلُونَ بِهَا أَوْ آذَانٌ يَسْمَعُونَ
بِهَا فَإِنَّهَا لَا تَعْمَى الْأَبْصَارُ وَلٰكِنْ تَعْمَى الْقُلُوبُ الَّتِي فِي الصُّدُورِ و این آیت چند حالت را بیان کرد مناسب این حدیث
اینست که ذمت جمعیست که سیر زمین میکنند بمعنی که نظر در احوال اهل زمین که در زمان ایشان و شهر ایشان
ایشان هستند میکنند و در استدلال کل اهل زمین در زمان کار بستند ترجیح دنیا بر آخرت میدهند که اهل فضیلت
آنچه گذشت در کتاب العقل در حدیث دوازدهم باب اول و مرجح فضل در کثرت و آنچه می آید در کتاب الایمان
و الکفر در احادیث باب قلت عدد المؤمنین که باب صدم است و از آن است مثل مشهور و حدت الناس اخبر تقله

الْأَبْصَارُ وَلٰكِنْ تَعْمَى

چه پرستش کرایشان کورباطنند اگرچه بینا ظاهرند و از این ظاهر میشود که خوش کردن امام حق منافی صحت ایمان
ودینست و رفع شبهه مخالفان میشود چنانچه گذشت در کتاب العقل در حدیث بیست و نهم باب اول که العالم
بزمانه لا تهجم علیه اللوابس حتی بلکه اکثر جمعی که ظاهر ایشان موافق ایمان بخدا و رسول و ائمه هدی علیهم السلام است
در باطن ایشان کفر و شرک قرار گرفته چنانچه مصنف رحمه الله در خطبه کافی گفته و هذه العلة تحقیق علی
علی اهل دهرنا بحق هذه الامة من الفساد و المذاهب المستشنعة التی قد استوفت شرائط الکفر و الشرک کلها
بدانکه لفظ صمد در اینجا موقع عظیم دارد زیرا که در چند معنی مستعمل میشود و همه اینجا مناسب است اول جمع صامد بمعنی
معظم و مقتدا بنابراین مراد اینست که ایشان رؤسای اهل دنیااند و معلوم است که هر گاه رؤسا کور دل باشند
امام حق خالی از کار خواهد ماند دوم مصدر باب نصر و ضرب بمعنی رجوع در ... و بنابراین اشارت میشود
بآنچه مشهور است در روایات خاصه و عامه که اکثر مردم از اصحاب مرتد شدند بعد از رسول الله صلی الله علیه
و آله و مثل آنچه می آید در کتاب الایمان و الکفر در حدیث ششم باب فی قلة عدد المؤمنین که ... است که
المهاجرون و الانصار ذهبوا الا و اشار بیده ثلثة مراد سلمان و ابوذر و مقداد است و مثل آنچه در کتب بخاری
از مخالفان در باب سورة المائدة مذکور است که ... رجال من امتی فیؤخذ بهم ذات الشمال فاقول اصحابی
اصحابی فیقال انک لا تدری ما احدثوا بعدک فاقول کما قال العبد الصالح و کنت علیهم شهیدا ما دمت فیهم فلما
توفیتنی کنت انت الرقیب علیهم فیقال ان هؤلاء لم یزالوا مرتدین علی اعقابهم منذ فارقتهم و گذشت در کتاب
العقل در حدیث دوازدهم باب اول در شرح یا هشام ان الله حکی عن قوم صالحین انهم سیوم جمع صمد بمعنی سد
یعنی در راه بضلالت سرگردان شده هر کدام خود سدی گردد از جمله اصحاب رسول و غیر ایشان مراد به
هر که دیده وری کرده و خود مندی کرده بیان این کرده خود جهل ... و چه میکنند که بیان این ...
کمال و فضل اینست که کور نمیشود چشمهای اهل زمین و لیکن کور میشود دلها که در صدرهاست و گفته مراد به
سخن کسی که دیده وری کرده و چگونه دیده وری کند کسی که تامل نکرده در محکمات قرآن که مشتمل بر نهی از اتباع
از روی ظن و راهنمایی ائمه هدی است اصل اتبعوا رسول الله صلی الله علیه و آله و اهل بیته و اوردوا
ما نزل من عند الله و اتبعوا آثار الهدی فانهم علامات الامانة و التقی شرح مراد بما انزل محکمات
قرآنست که در آنها امر بطلب علم و نهی از پیروی ظن هست و دلالت میکند بر وجوب قصد امام زمان و تعلم
احکام از او ... آثار جمع اثر بفتحه چیزی و مراد اینجا ائمه اهل البیت است که وارثان علم الهی اند که بر رسول
وحی شده و اشارتست بقول الله تعالی در سوره هود بقیة الله خیر لکم ان کنتم مؤمنین و بیان میشود در حدیث
پنجم مولد ابی جعفر محمد بن علی علیهما السلام الامانة ضد خیانت اشارتست بانکه اگر اقتدا بائمه هدی کنند اهل

الذین خافوا الله و رسوله شوند التقی بضم تاء و فتح قاف و الف مقصوره ترس عذاب الهی بوادر رسیدن عقوبت
که برگردن خلایقست که ترک خود رایی و پیروی ظن کنند و الا بعذاب گرفتار شوند یعنی نوع بشر رسول الله
صلی الله علیه و آله که محکمات قرآن آورده و اهل بیت او را که گفته من از دنیا میروم و میان شما دو چیز بزرگ
میگذارم کتاب الهی و اهل بیت خود را و اقرار کنید بقرآنی که نازل شده از جانب الله تعالی و نوع بشر
ائمه معصومین که بقایای علم الهی در میان خلایقند چه ایشان علامتهای اند ترس عذاب آیینه یعنی که
اتباع ایشان علامت ترک خیانت با الله تعالی و رسولست و علامت تقوی است اصل و اعلموا انه
لو ان رجلا جحد عیسی بن مریم و اقر بمن سواه من الرسل لم یؤمن شرح و مراد اینست که اگر کسی بجز ترک کند از زمانی
خالی از خلیفه الهی میباشد مثل آنکه در زمان عیسی بن مریم تا بن موسی بر طرف شده باشد و اوصیای او
منقرض شده باشند و همچنین خلیفه الهی نباشد نه عیسی و نه غیر عیسی هر چند که اقرار کرده باشد بجمیع رسل
سوای عیسی ایمان بربوبیت رب العالمین نیاورده و اشارتست بقول الله تعالی در سوره بقره لا نفرق بین
احد من رسله اصل اقتصوا الطریق بالتماس المنار و التمسوا من وراء الحجب الآثار تستکملوا امر
دینکم و تؤمنوا بالله ربکم شرح اقتصاص در رسیدن کسی بدنبال راهی که در پیش دارد الطریق راه و مراد
اینجا شریعت رسول آخر زمانست المنار بفتح میم محل نور الهی چنانچه بیان شد در شرح بعض فقرات سابقه
الحجب بضم حاء بی نقطه و ضم جیم حجاب بمعنی پرده و بفتح حاء و سکون جیم در پرده کردن چیزی را و مراد اینجا غیبت
و اشارتست بغیبت ... امران که بیان شد در شرح فقره ان الله قد استخلص تا آخر الف لام الآثار
برای عهد خارجیست و اشارتست بآثار الهدی که گذشت در فقره سابقه امر بفتح همزه و سکون
میم بمعنی کار در دین اسلامست و عبارتست از متشابهات قرآن یعنی و در رسید راه و دین را طلب
محل نور الهی بطلب کنید پس پرده آثار هدی را تا تمام و درست باشید کار دین خود را و ایمان
آورده باشید بربوبیت الله تعالی که صاحب کل اختیار شماست متن اصل عن ابی عبدالله
انه قال ابی الله ان یجری الاشیاء الا باسباب فجعل لکل شیء سببا و جعل لکل سبب شرحا
و جعل لکل شرح علما و جعل لکل علم بابا ناطقا عرفه من عرفه و جهله من جهله ذاک رسول الله
و نحن شرح یجری بضم یاء ... بی نقطه ... بصیغه مضارع غایب معلوم از باب افعال الاشیاء
جمع شیء است یعنی احکام شرعیه مطلقا الاسباب جمع سبب بفتح سین و فتح باء وسیله و مراد اینجا
قرآنست که در مسائل احکام شرعیه است فجعل برای بیان تفصیلست الشرح بفتح شین با نقطه
و سکون راء بی نقطه و فتح خیری و مراد اینست که تفسیر هر آیتی در قرآنست زیرا که تفسیر آیات محکمه محکم

بودن آنست و تفسیر آیت نشر بعد از آیتی دیگر قرائت العلم بکسر عین و سکون لام اعتقادی که احتمال نقیض
آن ندهد و این صاحبش ثابت شد و مراد اینست که تفسیر هر آیتی از قرآن در قرآن بر وجهیست که موجب علم
یقینی آن نیست برای کسی که آنرا بیرون نشناسد آنرا چنانچه بعد موافق آیت سوره نحل و نزلنا علیک الکتاب
تبیانا لکل شیء و بیان شد در کتاب فضل العلم در احادیث باب الرد الی الکتاب و السنة آخر که باب بیست و ششم
الباب در و مراد حقیقه البیت که علم اوست هر که خواهد بآن علم رسد از این در برسد خود را جاهل
معلوم باب ضرب است و ضمیر منصوب راجع بباب است جمله و جاهلی بصیغه معلوم باب علم است و ضمیر
منصوب راجع بباب است و این اشارتست بآنکه اگر کسی امام حق را در روز میثاق نشناخته در دنیا نشناسد
ولا فلا موافق آنچه می آید در حدیث دوم باب فیه نتف وجوامع من الروایة فی الولایة که باب ... و مشتم
در تفسیر آیت سوره اعراف فما کانوا لیؤمنوا بما کذبوا من قبل یعنی و دانست از امام جعفر صادق علیه السلام
گفت که ابا و امتناع کرده است تعالی از آنکه جاری سازد بر خلق احکام خود را از مسائل حلال و حرام مگر
بیانی که وسیله آنها باشد چنانکه اگر کرد آینده برای هر حکمی آیتی از جمله قرآن و کرد آینده برای هر یک
از آن بتها تفسیر را در قرآن و کرد آینده هر تفسیری از قرآن علمی و کرد آینده برای هر علمی امامی بیان کننده
شناختن آن امام را هر که شناخت او را و منکر شدن آن امام را هر که منکر شده او را آن امام خلق رسول
صلی الله علیه و آله است در زمان نشر و هم بعد از آن هشتم اصل عن محمد بن مسلم قال سمعت ابا جعفر
یقول کل من دان الله عز وجل بعبادة یجهد فیها نفسه ولا امام له من الله فسعیه غیر مقبول وهو
ضال متحیر والله شانئ لاعماله شرح یجهد بصیغه مضارع غایب معلوم باب منع و باب افعال الجهد
بضم ... شانئ بشین نقطه دار و الف و نون و همزه دشمن یعنی روایتست از محمد بن مسلم که گفت شنیدم
از امام محمد باقر علیه السلام میگفت که هر که دوستی کرد خدا عز و جل را باعمالی که رنج کشد در آن خود را
برای او و امامی که خدا تعالی بر زبان رسولش تعیین او کرده و در محکمات قرآن ندارد پس سعی او مقبول درگاه الهی
نیست و او گمراه حیرانست راه خود چه نمیداند مسئله فقه را و نه مسئله اصول فقه را ... پیروی ظن میکند
و خدا تعالی دشمن اعمال اوست و چند اگر بشر میکند مستحق عذاب آخرت محشور شود اصل و مثله کمثل
شاة ضلت عن راعیها وقطیعها فهجمت ذاهبة وجائیة یومها فلما جنها اللیل بصرت بقطیع غنم
مع راعیها فحنت الیها واغترت بها فباتت معها فی مربضها فلما ان ساق الراعی قطیعه انکرت
راعیها وقطیعها فهجمت متحیرة تطلب راعیها وقطیعها شرح المثل بفتح میم و فتح ثاء سه نقطه مانند که عجبی
داشته باشد هجمت بصیغه ماضی غایبه مجهول باب نصر و باب تفعیل برای مبالغه است الهجم والتهجیم دفع

زجر کردن بشتاب و فاعل محذوف ضلال و خوف و ... تنها است البصر بفتح با و فتح صاد و البصار بفتح
با مصدر باب حسن و علم بینا شدن الحنین بفتح حا و کسر نون و سکون یا مصدر باب ضرب میل بسوی چیزی
المربض بفتح میم و سکون را بی نقطه و کسر با یک نقطه و ضاد با نقطه خوابگاه گوسفند و شتر ان بفتح همزه و تخفیف
نون زائده است برای تاکید اتصال انکار بسوق یعنی و حالت او مانند گوسفندیست که راه گم کرده و گم
شده از شبان خود و گله خود پس سرگشته شد بر حالی که رونده و آینده است در روز خود
که گم شده و در آن پس وقتی که پوشانید آن گوسفند را شب تاریکی بینا شد گله گوسفندی با شبان آن
پس میل کرد بجانب آن گله و بازی خورد و ... پس شب ماند با آن گله در خوابگاه آن پس وقتی که راند شبان
گله خود را ناشناخته دانست گوسفند شبان او گله را که با ایشانست پس سرگشته و سرگشته شد بر حالی
که حیرانست میطلبد شبان خود را و گله خود را اصل فبصرت بغنم مع راعیها فحنت الیها واغترت
بها فصاح بها الراعی الحقی براعیک وقطیعک فانت تائهة متحیرة عن راعیک وقطیعک فهجمت
ذعرة متحیرة تائهة لا راعی لها یرشدها الی مرعاها او یردها فبینا هی کذلک اذا اغتنم الذئب
ضیعتها فاکلها شرح الذعر بفتح ذال با نقطه و کسر عین بی نقطه و را بی نقطه ترسناک او نصب فعل مضارع
یعنی الی ان یرده منصوب و یعنی یرده الی مرعی است او بکسر همزه و سکون ذال ... مفاجات
الضیعة بفتح ضاد با نقطه و سکون یا دو نقطه در زیر و عین بی نقطه بی نگاهبان بودن یعنی پس بینا شد
بگله دیگر با شبان آن پس میل کرد بسوی آن گله و بازی خورد بآن پس آواز زد بآن گوسفند آن شبان
که لاحق شو بشبان خود و گله خود چه تو سرگردان حیران و راه افتاده از شبان خود و گله خودی یعنی
که از جمله زجر گوسفندان که جاری مجرای کلام با حیوانات این قسم زجریست اگر چه آن گوسفند کلام
گوسفند بسبب آن زجر از گله بدر رفت پس سرگشته شد ترسناک حیران سرگردان نیست او را
شبانی که راهنمایی کند او را بسوی چراگاهش و نه کسی که برگرداند او را بسوی خوابگاهش و آرامگاهش
پس میان آنکه این گوسفند چنانست ناگاه غنیمت شمرد گرگ بی صاحب بودن او را پس خورد او را اصل
اکتفا در این مثل به دو شبان و دو گله کمیت ... اشارتست بآنکه هر راهی از راههای
ضلالت یا مشتمل بر تفریط یا مشتمل بر افراط مثل جبر و قدر که هر دو ظاهر البطلان و خلاف محکمات
قرآنست و واسطه میان آنها که حق است نمیداند آنرا مگر عالم یا کسی که تعلیم کرد او را عالم چنانچه گذشت
در کتاب التوحید در حدیث دهم باب الجبر والقدر والامر بین الامرین که باب سی ام است و این مثل
برای حال عبدالکریم بن ابی العوجاست که از اسلام برگشت و زندیق شد بسبب مشاهده تردد اسناد حسن

در تابها ان شبان را

بصری گاهی سوی چیزی و گاهی سوی قصد چنانچه می آید در کتاب الحج در حدیث اول باب ابتداء الکعبه و فضلها
الکعبه که باب ششم است **حس** و کذلک والله یا محمد من اصبح من هذه الامة لا امام له من الله عز و جل
ظاهر عادل اصبح ضالا تائها و ان مات علی هذه الحال مات میتة کفر و نفاق **شرح** کذلک متعلق
باصبح ضالا من مبتداست خبرش مستتر در اصبح اسم اصبح است جمله لا امام خبر اصبح است و لا برای نفی جنس
لا خبر لا است من اسم صفت امام است ظاهر عادل بنقط مرفوع و صفت بعد صفت امام است و همچنین
حال جمله اصبح ضالا خبر مبتداست میتة بکسر میم و سکون یا و نقطه در این مفعول مطلق برای نوع و مضاف
بکفر **یعنی** و همچنان بخدا قسم ای محمد هر کس که گردد بیدار از این امت با نیروش کسی نیست امامی در آن از جانب الله عز و جل
باشد ظاهر باشد برای کسانی که خود از محکمات قرآن باشد و میانه رو باشد نه افراط در احکام و نه
تفریط کرده باشد گمراه و سرگردان و اگر بمیرد بر این حالت مرده مردن انکار ربوبیت رب العالمین و
نفاق اشارت است بآنکه اهل ضلالت این امت مرتد فطری اند و در بعضی صحیح صحه و در دعوی ایمان منافق
دیگران میسیدوند **حس** و اعلم یا محمد ان ائمة الجور و اتباعهم لمعزولون عن دین الله قد ضلوا و اضلوا
فاعمالهم التی یعملونها کرماد اشتدت به الریح فی یوم عاصف لا یقدرون مما کسبوا علی شیء ذلک
هو الضلال البعید **شرح** العصف بفتح عین بی نقطه و سکون صاد بی نقطه مصدر باب ضرب سخت وزیدن
باد و وصف یوم بعاصف برای مبالغه در سختی باد است چنانچه گویا که زمان آن میوزد و مستتر است از اول
تا آخر یوم و وصف ضلال بعید نیز برای مبالغه است در سوره ابراهیم چنین است مثل الذین کفروا بربهم
اعمالهم کرماد اشتدت تا آخر **یعنی** و بدان ای محمد که امامانی که در حکم ایشان افراط و تفریط بشود و جور
ظلم است و تابعان ایشان که قاضیان و مفتیان و عمال ایشان باشند با مراد تابعان اعم است
و از عوام الناس که تصدیق ایشان کرده اند هر آینه دور کرده شده اند از پیغمبران الهی از دین حق تعالی
که اسلام است یعنی تصدیق بربوبیت رب العالمین هر که گمراه شده اند و گمراه کرده اند پس اعمال ایشان
که میکنند اینها را مانند خاکستریست که سخت وزیده باشد باو باد در روز سخت وزنده پس این که قرآن
نمیدانند از جمله آنچه کسب کرده اند که اعمال شد بر هیچ چیزی از آنها مراد این است که قرآنی مانند سبب آنکه
کرده اند که انکار ربوبیت باشد بر چیزی از اعمال خود آن انکار ربوبیت با اعمالی که امید ثواب بآنها باشد
و انتفاعی بآنها اصلا نباشد گمراهی دور از حق است چه خسران دنیا و آخرت اشارت بآن که نفی
اهل زیغ و ضلالت از عبادات ایشان که بر پرشند و چون مراد اول حدیث گفته شد و دوم ثانی الاعمال معلوم میشود
کرده بر پرشند **نهم حس** سمعت ابا عبد الله علیه السلام یقول جاء ابن الکوا الی امیر المؤمنین صلوات الله

علیه فقال یا امیر المؤمنین و علی الاعراف رجال یعرفون کلا بسیماهم فقال نحن علی الاعراف نعرف
انصارنا بسیماهم و نحن الاعراف الذین لا یعرف الله عز و جل الا بسبیل معرفتنا و نحن الاعراف
یعرفنا الله عز و جل یوم القیمة علی الصراط فلا یدخل الجنة الا من عرفنا و عرفناه و لا یدخل النار
الا من انکرنا و انکرناه **شرح** تشریح این حدیث بذکر اقوال قبل و بعد این فقره از قرآن و بیان اینها که راجع
که مناسب این حدیث میشود در سوره اعراف چنین است و بینهما حجاب و علی الاعراف رجال یعرفون
کلا بسیماهم و نادوا اصحاب الجنة ان سلام علیکم لم یدخلوها و هم یطمعون و اذا صرفت ابصارهم
تلقاء اصحاب النار قالوا ربنا لا تجعلنا مع القوم الظالمین و نادی اصحاب الاعراف رجالا یعرفونهم
بسیماهم قالوا ما اغنی عنکم جمعکم و ما کنتم تستکبرون اهؤلاء الذین اقسمتم لا ینالهم الله برحمة ادخلوا
الجنة لا خوف علیکم و لا انتم تحزنون ضمیر بینهما راجع باصحاب الجنة و اصحاب النار است و مراد بدخول
بجنت پیش از دخول باقی اهل جنت است مثل فقرای مؤمنین که برای حساب توقف میکنند چنانچه می آید
در کتاب الایمان و الکفر در بعض احادیث باب فضل فقراء المسلمین که باب صد و هشتم است و مراد بروم
بار پیش از دخول باقی اهل ... حجاب عبارت از جمعیت که واسطه اند و مستوجب حکم بجنت و نار
نشده اند و ضمیر ایشان است دو طایفه یکی اعراف و دیگری اصحاب الاعراف و در این آیات بیان حال
دو طایفه شده و اعراف بفتح همزه جمع عارف است مثل انصار و ناصر و مراد باعراف در و علی الاعراف
طائفه از شیعه امامیه است که خدا را شناخته اند بربوبیت چنانچه باید و بوسیله شناخت اند هدی
کثرت اموال و اسباب از جمله طوایف حجاب شده اند بسبب توقف برای حساب مراد برجال اوصیای
رسول صلی الله علیه و آله و سلم است مراد بکلا از جمیع اعراف است و این منافات ندارد با آنکه سایر طوایف
چنانچه می آید در احادیث باب فی معرفتهم اولیاءهم و التفویض الیهم که باب صد و نهم است ضمیر
باعراف است لم یدخلوها و هم یطمعون جمله حالیه است مراد باصحاب الاعراف جمعیت که خود از شیعه
میشمرند و اعراف میباشند لیکن اعمال قبیحه ایشان بحدیست که مستوی شده حسنات و سیئات
ایشان رجالا عبارت از ائمه صلوات الله علیهم و امثال ایشان نیست ضمیر مرفوع در یعرفونهم راجع باصحاب
الاعراف و ضمیر منصوب راجع برجالا است ما در اول نافیه است و در دوم مصدریه است مشار الیه بهؤلاء
اعراف است الاقسام قسم خوردن جمله لا ینالهم جواب قسم است ادخلوا تا آخر تتمه کلام اصحاب الاعراف
و خطاب باعراف است و در این اشارت است بآنکه در وقت فراغ اصحاب اعراف از این کلام اعراف
متوجه جنت شده اند و اصحاب اعراف در خوف و حزن مانده اند تا چه شود چنانچه می آید در کتاب الایمان

والکفر و حدیث دوم باب صد و هشتاد و دوم که باب الضلالت، و حدیث اول باب صد و هشتاد و چهارم
که باب اصحاب الاعراف است کا زکم حیث زکم الله اخرجه سعد بن عبد الله بن الکوا بفتح کاف و تشدید واو و الف ممدوده و رئیس جمعی از خوارج نهروان شد و نحن علی الاعراف بفتح همزه تفسیر رجال است نعرف انصارنا
بسیماهم تفسیر یعرفون کلا بسیماهم است و نحن الاعراف بکسر همزه مصدر باب افعال
و مستعمل شده بمعنی اسم فاعل برای مبالغه و مراد اینست که او وسیلهٔ خداشناسی خداشناسانیم در دنیا
الذین خبر بعد خبر نحن است لا یعرف بصیغهٔ مجهول باب ضرب است اضافه سبیل اضافه بیانیه است
و اضافه معرفته اضافه مصدر بمفعول و فاعل مستتر نبود دیگر و نحن الاعراف بکسر همزه برای اینست که اول
باعتبار حال دنیا است و دوم باعتبار حال آخرت است و مراد اینست که ما بعد از حکم بخداشناسی خداشناسانیم
در آخرت یعرفنا بصیغهٔ مضارع معلوم باب تفعیل است و یحتمل اخرا استیناف بیانی سابق است لا یعرف
کسی را شناسانیدن بدیگران من عرفنا بصیغهٔ معلوم غائب باب ضرب است عرفنا بصیغهٔ معلوم متکلم
باب ضرب است و اکثر آن از قبیل قول الله تعالی است در سورهٔ اعراف فالیوم ننساهم کما نسوا **یعنی**
شنیدم از امام جعفر صادق علیه السلام میگفت که آمد پسر کوا سوی امیر المؤمنین صلوات الله علیه پس گفت که ای امیر المؤمنین
چه مراد است در قول الله تعالی در سورهٔ اعراف که و علی الاعراف رجال یعرفون کلا بسیماهم پس گفت که ماییم
آن مردان که موکلند بر خداشناسان جمیع میشناسیم ایشان را بسیمای بندگان و ایشانی که اندر رو بی خودند و ماییم
وسیلهٔ خداشناسی آن جمعی که شناخته نمیشود الله تعالی بربوبیت مگر براه شناخت ما و ماییم اعراف
خداشناسی چون سایان که میشناساند الله عز و جل خلایق را روز قیامت بر سر راه بهشت پس داخل
بهشت نمیشود مگر کسی که شناخته باشد ما را بامامت در دنیا و ما او را شناخته باشیم و داخل
دوزخ نمیشود مگر کسی که او را انکار کرده باشد ما را و ما او را نشناخته باشیم **اصل** إنّ الله تبارک و تعالی
لو شاء لعرّف العباد نفسه و لکن جعلنا أبوابه و صراطه و سبیله و الوجه الّذی یؤتی منه فمن
عدل عن ولایتنا او فضّل علینا غیرنا فانّهم عن الصّراط لناکبون **شرح** لعرّف بفتح لام و جیم بتشدید
نقطه و فا بصیغهٔ معلوم باب تفعیل است العباد مفعول اول است نفسه مفعول دوم و تأکید ضمیر مستتر است مضروب
و مفعول دوم است فرق میان صراط و سبیل اینست که صراط در قیامت و سبیل در دنیا دیگر فضل مجهول
بمعنی افضل دانست که گمان کرده اند که ولایت ایشان بتفضیل غیری شده بر ایشان از جمیع پیروان الجحیم در
سورهٔ مؤمنون چنین است و ان الذین لا یؤمنون بالآخرة عن الصراط لناکبون **یعنی** بدرستی که الله
تعالی اگر میخواست هر آینه شناسانیده خودش را بندگان بی واسطه و لیکن گردانیده ما را دیده‌بانهای معرفت

او را و او بهشت در قیامت و راه او یعنی در دنیا و جهتی که آمده میشود از آن جهت پس هرکه کج شده از دوستی
ما یا شمرده برما مجتهدی دیگر پس ایشان از راه دور افتاده‌اند صراط‌اند کج شده‌اند و بجهنم می‌افتند **اصل** فلا سواء من
اعتصم الناس به و لا سواء حیث ذهب الناس الی عیون کدرة یفرغ بعضها فی بعض و ذهب
من ذهب الینا الی عیون صافیة تجری بأمر ربّها لا نفاد لها و لا انقطاع **شرح** فا برای بیان نتیجه
بود که برای تفریع باشد لا مشابه بلیس است سواء مرفوع و خبر لا است چه در صورت تقدم خبر عمل باطل
میشود من اسم لا است و عبارت از ما است و در لا سواء اقتصار است چه تقدیر اینست و لا سواء من
اعتصم به و اشارت است بقول الله تعالی در سورهٔ فاطر و ما یستوی الظلمات و لا النور و تکرار لا در امثال
برای مبالغه است در نفی تشبیه ظلمات بنور مثلا و اشارت بآنکه ظلمات از بسکه خوش است
با هیچ چیز که نسبتی بآن داشته باشد برابر نیست پس چگونه با نور برابر باشد و نور از بسکه خوبست
هیچ چیز که با او نسبتی داشته باشد برابر نیست پس چگونه با ظلمات برابر باشد الکدرة بفتح کاف و کسر دال
بی نقطه تیره یفرغ بفا و را بی نقطه و غین با نقطه بصیغهٔ مضارع غائب معلوم باب منع و علم و نصر است بمعنی
بیخته و مراد بیختن بعض آنها در بعضی منافات میان آنهاست چنانکه در فتاوی پیروان ظن میباشد
و این باعث بر همزدگی و تیرگی هرکدام آنهاست و باعث انقطاع و توقف هریک از آنهاست در باب
ضلالت در مسائل بسیار است و در باب مر برای آیت و برای تقدیه میتوان بود الامر کار و مراد اینجا فرا
گرفتن کل شیء است و مراد تشبیه بقرآنست النفاد بفتح نون و فا و الف و دال بی نقطه آخر شدن **یعنی**
پس این گرفتن با برابر گرفته شده و از مخالفان ما نیست با برابر که شما دست زده‌اید بر آن چه
رفته‌اند مخالفان سوی چشمهای تیره که خالی باشد بعض آنها از بعضی و کرده‌اند کسی که رفت سوی اهل بیت
رسول علیه السلام سوی چشمهای صاف که جاریست بامر صاحب کل اختیار آن نیست آخر شدن نیست آنها را
و بریده شدن نیست آنها را بعضی که جواب جمیع مسایل محتاج الیها حاضر است نزد ایشان ابداً
دهم اصل عن أبی حمزة قال قال لی أبو جعفر علیه السلام یا أبا حمزة یخرج أحدکم فراسخ فیطلب لنفسه
دلیلا و أنت بطرق السماء أجهل منک بطرق الأرض فاطلب لنفسک دلیلا **شرح** مراد بطرق السماء
راههایی است که بوحی از آسمان نازل شده یا مراد راههای بهشت است چون بهشت در آسمان است
یعنی روایت است از ابو حمزه گفت که گفت امام محمد باقر علیه السلام ای ابو حمزه کدام است که بیرون میرود یکی از شما
چند فرسخ پس طلب میکند برای خود راهنمایی برای سفری که در پیش دارد و تو براههای آسمان جاهلتری
از تو براههای زمین پس طلب کن برای خود امامی که راهنمایی نماید ترا براه درست و موافق حق **یازدهم اصل**

عن ابی عبدالله علیه السلام فی قول الله عز و جل ومن یؤت الحکمة فقد اوتی خیرا کثیرا فقال طاعة الله ومعرفة
الامام شرح الحکمة خود دوری از خود رایی طاعة منصوب و تفسیر الحکمة است و عبارتست از قبول حکم الله در آن
کرده آنهایی که اختلاف از روی ظن صریح شده و از آنها معلوم میشود امام هر زمان از انقراض دنیا و نص برحکمت
بعلم و عمل گذشت در کتاب العقل در حدیث دوازدهم باب اول حاصل برد و گفت و عطف در و معرفة الامام
از قبیل عطف معلول بر علت است و بنای تفسیر خیر کثیر است زیرا که متضمن اخذ علم مشکلات از امام است
و متنه این حدیث می آید در کتاب الایمان والکفر در حدیث نوزدهم باب صد و دوازدهم که باب الکبائر است
و در اینجا معلوم میشود که اجتناب از اصرار بر کبائر نیز داخل خیر کثیر است و آن منافی این نیست یعنی روایت
از امام جعفر صادق علیه السلام در قول الله عز و جل در سوره بقره و هر که داده شود حکمت پس بتحقیق داده شده خیر
پس گفت مراد بحکمت طاعت اوست و مراد بخیر کثیر شناخت امام برحق است دوازدهم حس عن ابی بصیر
قال قال لی ابو جعفر علیه السلام هل عرفت امامک قال قلت ای والله قبل ان اخرج من الکوفة فقال
حسبک اذا شرح روایت است از ابو بصیر که از اهل کوفه بود که گفت که گفت مرا امام محمد باقر علیه السلام آیا شناختی
حق امام خود را بمعنی که مشکلات را بوجوهی که میسر شده او را سئوال کنی گفت گفتم آری بخدا قسم پیش
از آنکه بیرون آیم از کوفه اشارت باینکه برای آن آمدم نزد تو که شناخته بودم آن حق را پس گفت
تو را بس است کلام مراد اینست که آن شناخت اصل [illegible] است [illegible] قایم است سیزدهم حس سمعت ابا عبدالله
علیه السلام یقول فی قول الله تبارک و تعالی او من کان میتا فاحییناه وجعلنا له نورا یمشی به فی الناس کمن مثله
قال میت لا یعرف شیئا و نورا یمشی به فی الناس اماما یؤتم به کمن مثله فی الظلمات لیس بخارج منها
قال الذی لا یعرف الامام شرح شنیدم از امام محمد باقر علیه السلام میگفت در قول الله تبارک و تعالی در سوره انعام
آیا و کسی که بوده مرده پس زنده کردیم او را و گردانیدیم برای او روشنی که سلوک کند بآن در میان مردمان که
امام گفت میتا یعنی نشناسد چیزی از مشکلات را و نورا یمشی به فی الناس یعنی امامی که پیروی
کند در مشکلات و وقت هلاکت باو شود و پیروی ظن نکند مانند کسی که حالت او اینست که در شبهات است خارج
وقت بیرون آمدن از آنها گفت مراد کسیست که نشناسد حق امام را و در مشکلات قایل بوجوه ظنیه میکند و [illegible]
[illegible] پوششهای شبهات است چهاردهم حس قال ابو عبدالله الجدلی قال امیر المؤمنین صلوات الله علیه
قال یا ابا عبدالله الا اخبرک بقول الله عز و جل من جاء بالحسنة فله خیر منها وهم من فزع یومئذ
آمنون ومن جاء بالسیئة فکبت وجوههم فی النار هل تجزون الا ما کنتم تعملون قلت بلی یا امیر المؤمنین جعلت فداک
فقال الحسنة معرفة الولایة وحب اهل البیت والسیئة انکار الولایة وبغض اهل البیت ثم قرا

علیه الآیة شرح جدل بفتح جیم و فتح دال بی نقطه منسوب بجدیله که او جمعی از قبیله جدیله بوده و اولاد بکسر و فتح دال و
امر بودن [illegible] چنانچه بیان میشود در باب چهل و یکم و جز عطف تفسیر است و اهل منصوب بنصب حسنات
همچنین است و بغضا اهل بیت یعنی نقل شد ابو عبدالله جدلی از امیر المؤمنین صلوات الله علیه پس گفت علیه السلام
ای ابو عبدالله آیا خبر کنم ترا بقول الله عز و جل در سوره نمل هر که آورد در روز قیامت خصلت خوب را پس برای او
ثواب بسبب آن خصلت و اهل آن خصلت از خوف آن روز ایمنند و هر که آورد خصلت بد را پس سرنگون کرده
شده روهای ایشان در آتش جهنم بر حالی که گفته میشود ایشان را که آیا جزا داده میشوید مگر آنکه میکردید ابو عبدالله
گفت بلی خبر کن مرا ای امیر المؤمنین قربانت شوم پس گفت مراد بحسنه شناخت ولایت و دوستی
اهل بیت است و مراد بسیئه انکار ولایت و دشمنی اهل بیت است بعد از آن خواند برای ابو عبدالله
آن آیت را و خوب تلفظ کرد یعنی باب ششم من باب فرض طاعة الائمة علیهم السلام شرح الفرض مصدر
باب نصر لازم ساختن الله تعالی چیزی را بر کسی بروشی که اگر ترک کند دانسته مستحق عقاب شود و این قسمت
و بیان آنها میشود در کتاب الحج در شرح حدیث هشتم باب المحرم [illegible] قد قضی بعض مناسکه [illegible]
و مراد اینجا فرض محکمات قرآن است الطاعة مصدر باب نصر فرمان بردن یعنی این باب بیان این است
که الله تعالی لازم ساخته بر خویش در محکمات قرآن فرمان برداری ائمه علیهم السلام را و در این باب هفده حدیث
اول حس عن ابی جعفر علیه السلام قال ذروة الامر وسنامه ومفتاحه وباب الاشیاء ورضا الرحمن تبارک
وتعالی الطاعة للامام بعد معرفته ثم قال ان الله تبارک وتعالی یقول من یطع الرسول فقد
اطاع الله ومن تولی فما ارسلناک علیهم حفیظا شرح الذروة بضم و کسر ذال بنقطه و سکون راء بی نقطه بلندی
اجزای چیزی که [illegible] و مراد اینجا کاریست که باعث ثواب آخرت شود
السنام بفتح سین بلندی [illegible] سنام بمعنی کوهان شتر چون بلندترین اعضای آنست [illegible]
مجرور و معطوف بر الامر و مراد اینجا توحید الله تعالی است که بلندترین کارهای باعث ثوابست [illegible]
بود که مرفوع و معطوف بر ذروه باشد از قبیل عطف تفسیر و مفتاحه عطف است بر ذروه و باب عطف است
بر مفتاح از قبیل عطف تفسیر و رضا بکسر راء والف مقصوره خشنودی و رضا عطف است بر الاشیاء یا بر
[illegible] آخر بیان شد در کتاب التوحید در شرح حدیث ششم باب النوادر که باب
بیست و سیوم است [illegible] یعنی روایت است از امام محمد باقر علیه السلام
گفت بلندی کار دین که باعث علم بسایر دین میشود و بلندی بلندترین کار دین که باعث علم بسایر [illegible] میشود
و کلید کار دین و در کارهای دین و در رضای رحمن تبارک و تعالی فرمان برداری امام [illegible] آن امام

رسول باشد خواه وصی رسول بعد ازان برای بیان نکته اطاعت الله تعالی مقدم بر اطاعت امام نیست بلکه
چنین است گفت درستی که الله تبارک و تعالی میگوید در سوره نساء هر که اطاعت کند رسول را که امام است
در زمان خود پس بتحقیق اطاعت کرده الله تعالی را و اما دیگران و هر که پشت کرده از اطاعت رسول پس
نفرستاده ایم ترا بر ایشان نگاه دارنده که جبر کنی ایشان را بر حق شرارت پشت کرده اند که ایشان را که
اشعار ایشان خواهیم کشید دوم حدیث سَمِعْتُ اَبَا عَبْدِ اللّٰهِ عَلَيْهِ السَّلَامُ يَقُولُ اَشْهَدُ اَنَّ عَلِيًّا اِمَامٌ
فَرَضَ اللّٰهُ طَاعَتَهُ وَاَنَّ الْحَسَنَ اِمَامٌ فَرَضَ اللّٰهُ طَاعَتَهُ وَاَنَّ الْحُسَيْنَ اِمَامٌ فَرَضَ اللّٰهُ طَاعَتَهُ وَاَنَّ عَلِيَّ
بْنَ الْحُسَيْنِ اِمَامٌ فَرَضَ اللّٰهُ طَاعَتَهُ وَاَنَّ مُحَمَّدَ بْنَ عَلِيٍّ اِمَامٌ فَرَضَ اللّٰهُ طَاعَتَهُ شرح شنیدم از امام جعفر صادق
میگفت گواهی میدهم اینکه علی امامی است که فرض کرده الله تعالی در محکمات قرآن اطاعت او را و اینکه حسن امامی است
که فرض کرده الله تعالی اطاعت او را و اینکه حسین امامی است که فرض کرده الله تعالی اطاعت او را و اینکه
علی بن الحسین امامی است که فرض کرده الله تعالی اطاعت او را و آنمراد نیست که گاه من نیز گواهی بودم باب
نهم چنین میشوم و فرض اطاعت خود را نگفته از باب تقیه کامل ظهور سوم حدیث سَمِعْتُ اَبَا عَبْدِ اللّٰهِ عَلَيْهِ السَّلَامُ
يَقُولُ نَحْنُ قَوْمٌ فَرَضَ اللّٰهُ طَاعَتَنَا وَاَنْتُمْ تَأْتَمُّونَ بِمَنْ لَا يُعْذَرُ النَّاسُ بِجَهَالَتِهِ شرح الایتمام اقتدا بجا
نفع جهل نادانی و مراد اینجا عدم اعتراف بامامت امام حقست یعنی شنیدم از امام جعفر صادق علیه السلام
میگفت اهل بیت رسول که جمعیم که لازم کرده الله تعالی در محکمات قرآن اطاعت ما را و شما اقتدا میکنید
در مسائل دین خود بکسی که معذور نمیشوند مردمان بترک اعتراف بامامت او یعنی که انکار امامت او ملازم
دارد انکار ربوبیت رب العالمین را چهارم حدیث عَنْ اَبِیْ جَعْفَرٍ عَلَيْهِ السَّلَامُ فِیْ قَوْلِ اللّٰهِ عَزَّ وَجَلَّ وَآتَيْنَاهُمْ
مُلْكًا عَظِيمًا قَالَ الطَّاعَةُ الْمَفْرُوضَةُ شرح روایت است از امام محمد باقر علیه السلام در قول الله عز و جل در سوره نساء
فَقَدْ آتَيْنَا آلَ اِبْرَاهِيمَ الْكِتَابَ وَالْحِكْمَةَ وَآتَيْنَاهُمْ مُلْكًا عَظِيمًا پس بتحقیق دادیم ذریت ابراهیم را در روز قیامت علم
بجمیع کتب آسمانی و در دنیا بر گفتار و کردار و دادیم ایشان را پادشاهی بزرگ گفت مراد پادشاهی بزرگ
وجوب اطاعت جمیع خلق ایشانرا است که در محکمات کتب آسمانی بیان شده پنجم حدیث سَمِعْتُ اَبَا
عَبْدِ اللّٰهِ عَلَيْهِ السَّلَامُ يَقُولُ اُشْرِكَ بَيْنَ الْاَوْصِيَاءِ وَالرُّسُلِ فِي الطَّاعَةِ شرح اشرک بصیغه ماضی مجهول از
افعال است یا بصیغه امر است یعنی شنیدم از امام جعفر صادق علیه السلام میگفت فرق نیست میان اوصیا
و رسل در فرض اطاعت ایشان بر خلق ششم حدیث قَالَ اَبُوْ عَبْدِ اللّٰهِ نَحْنُ قَوْمٌ فَرَضَ اللّٰهُ عَزَّ
وَجَلَّ طَاعَتَنَا لَنَا الْاَنْفَالُ وَلَنَا صَفْوُ الْمَالِ وَنَحْنُ الرَّاسِخُوْنَ فِي الْعِلْمِ وَنَحْنُ الْمَحْسُوْدُوْنَ الَّذِيْنَ قَالَ اللّٰهُ
اَمْ يَحْسُدُوْنَ النَّاسَ عَلٰى مَا آتَاهُمُ اللّٰهُ مِنْ فَضْلِهِ شرح الانفال جمع نفل بفتح نون و سکون و فتح فاء

و اینکه محمد بن علی امامی است که فرض کرده است خدا
اطاعت او را

برانچه مقرر و معلوم است و اینجا عبارت از امور الهیست که علم آن مخصوص خداست و تفصیل این می آید در شرح
عنوان آخر ابواب الصفو بفتح صاد و سکون فاء گذشته است که مراد ازان بهترین آن غنیمت است
گفت امام جعفر صادق علیه السلام جمیعیم که لازم است اطاعت ما اهل بیت را خداوند عز و جل در محکمات قرآن بر خلایق اطاعت ما و از
ماست اموال انفال و ماست بهترین غنیمت و مائیم راسخان در علم که الله تعالی در سوره آل عمران
گفته و بیان شده در حدیث دوازدهم باب اول کتاب العقل و مائیم حسد برده شدگانی که گفته الله تعالی
در سوره آل عمران گفته و بیان شده در حدیث دوازدهم باب اول کتاب العقل و مائیم حسد برده شدگانی که
گفته در سوره نساء الله تعالی در سوره نساء پیش از آنچه گذشت در شرح حدیث چهارم فصل این که آیا اهل کتاب
حسد میبرند مردمان را بر آنچه داده است ایشان را الله تعالی از فضل خود که علم بجمیع کتب و حکمت و امامت
و بیان میشود در باب شانزدهم هفتم حدیث ذَكَرْتُ لِاَبِیْ عَبْدِ اللّٰهِ عَلَيْهِ السَّلَامُ قَوْلَنَا فِي الْاَوْصِيَاءِ
اَنَّ طَاعَتَهُمْ مُفْتَرَضَةٌ فَقَالَ نَعَمْ هُمُ الَّذِينَ قَالَ اللّٰهُ عَزَّ وَجَلَّ اَطِيعُوا اللّٰهَ وَاَطِيعُوا الرَّسُولَ وَاُولِي
الْاَمْرِ مِنْكُمْ وَهُمُ الَّذِينَ قَالَ اللّٰهُ عَزَّ وَجَلَّ اِنَّمَا وَلِيُّكُمُ اللّٰهُ وَرَسُولُهُ وَالَّذِينَ آمَنُوا شرح قولنا مبتداست
و استفهام مقدر است ان طاعتهم بفتح همزه و تشدید نون خبر مبتداست من در منکم برای تبعیض است
و ظرف حال اولی الامر است یعنی گفتم امام جعفر صادق را آیا قول شیعیان امامیه در اوصیای رسول
که اطاعت خلایق ایشانرا لازم کرده و نشده است در محکمات قرآن پس گفت آری ایشانند که گفته
عز و جل در حق ایشان در سوره نساء اطاعت کنید الله را و اطاعت کنید رسول را و جمعی که صاحبان امر
شب قدر اند از جمله شما و بیان این آیت شد در حدیث ششم باب سابق و شرح و حمل است تا آخر و ایشانند
که الله عز و جل در حق ایشان در سوره مائده در مقام استیناف بیانی خطاب کرده بجمعی از اصحاب رسول که
ایمان آورده اند و مرتد میشوند بعد از رسول بسبب اقتدا بر ضلالت که پیروان ظن اند و گفته بیان این
آنکه جز این نیست که حاکم شما الله است و رسول اوست و جمعیکه این کرده پیروان خود را از غلط در قوی
و قضاء آنانکه پیروی ظن میکنند هشتم حدیث سَاَلَ رَجُلٌ فَارِسِيٌّ اَبَا الْحَسَنِ عَلَيْهِ السَّلَامُ فَقَالَ طَاعَتُكَ
مُفْتَرَضَةٌ فَقَالَ نَعَمْ قَالَ مِثْلُ طَاعَةِ اَمِيْرِ الْمُؤْمِنِيْنَ عَلِيِّ بْنِ اَبِيْ طَالِبٍ صَلَوَاتُ اللّٰهِ عَلَيْهِ فَقَالَ نَعَمْ
شرح پرسید مردی از فارس امام رضا را بپرسش گفت اطاعت خلایق ترا لازم کرده شده از الله
تعالی است در محکمات قرآن پس گفت آری گفت مثل اطاعت علی بن ابی طالب صلوات الله علیه
گفت آری گفت مثل اطاعت شارت بیا نیست که در آنجا نهی از شرک و پیروی ظن و دلالت بر لزوم
اعتراف بربوبیت رب العالمین هست نهم حدیث عَنْ اَبِیْ عَبْدِ اللّٰهِ قَالَ سَاَلْتُهُ عَنِ الْاَئِمَّةِ هَلْ

يُحِبُّونَكُمْ فِي الأَرْضِ الطَّاعَةُ مَفْرُوضَةٌ وَاحِدًا قَالَ نَعَمْ شرح يحبون صيغه معلوم باب ضرب است و امر فرمودن کرد
بخلافت است یعنی روایت است از امام جعفر صادق علیه السلام راوی گفت که پرسیدم از او که آیا آن
گذشته در حال و آینده که آیا جاری میشود در امامت و فرض طاعت خلایق این سخن یا نه یعنی که آیا بعید است
بر خلایق که اعتراف کنند بیکی بعد دیگری از ائمه معصوم مفترض الطاعه بوده و دوست دارند و فرمودند آری و
رسول و خدا و وصی رسول گفتار یکی فرق نیست میان حال و میان آینده و مستقبل و پنجم حسن عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ زَيْدٍ
الطَّبَرِيِّ قَالَ كُنْتُ قَائِمًا عَلَى رَأْسِ الرِّضَا عَلَيْهِ السَّلَامُ بِخُرَاسَانَ وَعِنْدَهُ عِدَّةٌ مِنْ بَنِي هَاشِمٍ وَفِيهِمْ إِسْحَاقُ بْنُ مُوسَى
بْنِ عِيسَى الْعَبَّاسِيُّ فَقَالَ يَا إِسْحَاقُ بَلَغَنِي أَنَّ النَّاسَ يَقُولُونَ إِنَّا نَزْعُمُ أَنَّ النَّاسَ عَبِيدٌ لَنَا لَا وَقَرَابَتِي مِنْ
رَسُولِ اللَّهِ صَ مَا قُلْتُهُ قَطُّ وَلَا سَمِعْتُهُ مِنْ أَحَدٍ مِنْ آبَائِي قَالَهُ وَلَا بَلَغَنِي عَنْ أَحَدٍ مِنْ آبَائِي قَالَهُ وَلَكِنِّي
أَقُولُ النَّاسُ عَبِيدٌ لَنَا فِي الطَّاعَةِ مَوَالٍ لَنَا فِي الدِّينِ فَلْيُبَلِّغِ الشَّاهِدُ الْغَائِبَ شرح عیسی پدر جد اوست و منصور
دوانیقیست و اسم پدرش نیز موسی است و مذکور میشود در حدیث هفتم باب هشتادم العبید جمع عبد مخطط
و کسر با نقطه جمع عبد خدا این و هر که مطلق بنده باشد یا ازان خریت کردن فروخت او را و بکار بنقید
شود بطاعت یعنی تابعیت کامل تابعیت یعنی روایت است از محمد بن زید طبری بفتح طا با نقطه و فتح با نقطه
و را بی نقطه گفت که بودم ایستاده بر سر امام رضا علیه السلام در مجلس او در خراسان و نزد او جمعی از بنی هاشم بودند
و در ایشان اسحق بن موسی بن عیسی که از بنی العباس است بود پس امام گفت ای اسحق بن رسیده است مرا که
مردم میگویند بدرستی که دعوی میکنیم که مردمان بندگان ما اند نه قسم بخویشی و خویشی من برسول خدا که نگفتهام
آنرا هرگز و نشنیدهام آنرا از یکی از پدران من که گفته باشد آنرا و نرسیده بمن از یکی از پدران من که گفته باشد
آنرا و لیکن من میگویم که مردمان غلامان ما اند در فرض طاعت و تابعان ما اند در دین پس باید که برساند
حاضران بغایبان این سخن را یازدهم حسن عَنْ أَبِي سَلَمَةَ عَنْ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ عَلَيْهِ السَّلَامُ قَالَ سَمِعْتُهُ يَقُولُ
نَحْنُ الَّذِينَ فَرَضَ اللَّهُ طَاعَتَنَا لَا يَسَعُ النَّاسَ إِلَّا مَعْرِفَتُنَا وَلَا يُعْذَرُ النَّاسُ بِجَهَالَتِنَا مَنْ عَرَفَنَا كَانَ
مُؤْمِنًا وَمَنْ أَنْكَرَنَا كَانَ كَافِرًا وَمَنْ لَمْ يَعْرِفْنَا وَلَمْ يُنْكِرْنَا كَانَ ضَالًّا حَتَّى يَرْجِعَ إِلَى الْهُدَى الَّذِي افْتَرَضَ اللَّهُ
عَلَيْهِ مِنْ طَاعَتِنَا الْوَاجِبَةِ فَإِنْ يَمُتْ عَلَى ضَلَالَتِهِ يَفْعَلِ اللَّهُ بِهِ مَا يَشَاءُ شرح مراد بمعرفتنا اینجا اعتراف بامامت
ائمه حق است و مراد اینجا بانکار بفتح جیم بجا نصب اعتراف بامامت ائمه حق است خواه با اطلاع بر محکمات قرآن
باشد و خواه نه و مراد بانکار بجا نصب عدم اعتراف بامامت ائمه حق است با اطلاع بر محکمات قرآن و که ما
بیان این میشود در کتاب الایمان و الکفر در باب الضلال که باب صد و هشتاد و کم است یعنی روایت است از
ابی سلمه از امام جعفر صادق علیه السلام راوی گفت شنیدم او را که میگفت آن جماعتیم که لازم ساخته در محکمات

قرآن

ثم كان علي بن الحسين إماما بعده ثم
فرض الله طاعته

قرآن اسد تعالی بر جمیع خلایق طاعت ما را گنجایش ندارد مردمان را مگر اعتراف بامامت ما و معذور نیستند مردمان
بعدم اعتراف بامامت ما یعنی که شواهد ربوبیت که معلوم هر کس است و دلالت بامامت ما میکند هر کس
ما را بشناخت و هر که اعتراف بامامت ما کرد با اطلاع بر که محکمات قرآن منکر ربوبیت رب العالمین
دکافرست و هر که اعتراف بامامت ما کرد و منکر نیز نشد یعنی که از عوام الناس است و که محکمات
قرآن را نشناخت گمراهست تا وقتی که برگردد بسوی راه راستی که لازم ساخته اسد تعالی در محکمات
قرآن بیان آن راه و راستی طاعت ماست که لازم است بنا بر شواهد ربوبیت پس اگر بمیرد بر گمراهی خود
شده خطاب مصنف در جواب سؤال اول آورد در شرح دوم در فی الکافی که اگر که عوام الناس معذور نیستند
اینکه محکمات را ندانسته اند چرا تمام حجت الهی بر ایشان بشواهد ربوبیت رب العالمین شده و ایشان
دو خطاوار در یکی رده بنا و دیگری در آخرت پس اگر آمرزگار و صریح نشد و خطا بنا را گنه بنده مرد
سکند اسد تعالی با او آنچه خود خواهد یعنی اینکه خطای آخرت بنیت دوازدهم حسن عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ الْفُضَيْلِ قَالَ
سانگاه
عَنْ أَفْضَلِ مَا يَتَقَرَّبُ بِهِ الْعِبَادُ إِلَى اللَّهِ عَزَّ وَجَلَّ قَالَ أَفْضَلُ مَا يَتَقَرَّبُ بِهِ الْعِبَادُ إِلَى اللَّهِ عَزَّ وَجَلَّ طَاعَةُ
وَطَاعَةُ رَسُولِهِ وَطَاعَةُ أُولِي الْأَمْرِ قَالَ أَبُو جَعْفَرٍ عَلَيْهِ السَّلَامُ حُبُّنَا إِيمَانٌ وَبُغْضُنَا كُفْرٌ شرح معنی اولی الامر
بیان شد در شرح حدیث ششم باب سابق در شرح و پنجم است از آخر یعنی روایت است از محمد بن فضیل گفت
پرسیدم امام جعفر صادق علیه السلام را از بهترین چیزی که نزدیکی میجویند به آن بندگان بسوی اسد عز و جل گفت بهترین
نزدیکی میجویند به آن بندگان بسوی اسد عز و جل اطاعت اسد تعالی و اطاعت رسول او و اطاعت صاحبان
امر در شرف قدر است مراد نیست که این سه یکسانند در این رتبه و در اول یکی بود و در زمان رسول
چنان که گفت پدرم امام محمد باقر علیه السلام دوستی ما یعنی اطاعت ما ایمانست و دشمنی ما یعنی عدم اطاعت
کفرست سیزدهم حسن عَنْ إِسْمَاعِيلَ بْنِ جَابِرٍ قَالَ قُلْتُ لِأَبِي جَعْفَرٍ عَلَيْهِ السَّلَامُ أَعْرِضُ عَلَيْكَ دِينِيَ الَّذِي
أَدِينُ اللَّهَ عَزَّ وَجَلَّ بِهِ قَالَ فَقَالَ هَاتِ قَالَ فَقُلْتُ أَشْهَدُ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَحْدَهُ لَا شَرِيكَ لَهُ وَأَنَّ مُحَمَّدًا
عَبْدُهُ وَرَسُولُهُ وَالْإِقْرَارَ بِمَا جَاءَ بِهِ مِنْ عِنْدِ اللَّهِ وَأَنَّ عَلِيًّا كَانَ إِمَامًا فَرَضَ اللَّهُ طَاعَتَهُ ثُمَّ كَانَ بَعْدَهُ
الْحَسَنُ إِمَامًا فَرَضَ اللَّهُ طَاعَتَهُ ثُمَّ كَانَ الْحُسَيْنُ إِمَامًا فَرَضَ اللَّهُ طَاعَتَهُ حَتَّى انْتَهَى الْأَمْرُ إِلَيْهِ ثُمَّ قُلْتُ
أَنْتَ يَرْحَمُكَ اللَّهُ قَالَ فَقَالَ هَذَا دِينُ اللَّهِ وَدِينُ مَلَائِكَتِهِ شرح به کسر با نام فعلست یعنی بیاور و اشهد
ان خبر مقدر است بقرینه عطف و الاقرار بران پس محلا مرفوع و خبر مبتدای محذوفست بتقدیر دینی
ان اشهد و در مثل این مرفوع و نصب جایزست و الاقرار مرفوعست ظاهر است که بجای ثم قلت است
چنین باشد فقلت ثم انت یعنی روایت است از اسمعیل بن جابر که گفت گفتم امام محمد باقر علیه السلام که عرض

میکنیم بر تو دین خود را که معامله میکنیم با آن با الله تعالی آن راوی گفت پس امام گفت بده یعنی بگو آنچه را اراده
کنی پس گفتم دین من شهادت است به آنکه نیست مستحق عبادتی مگر الله تعالی و شریکی نیست او را و آنکه
محمد بنده و رسول اوست و اقرار است به هرچه آورده محمد از نزد الله تعالی و آنکه علی بود امامی که فرض کرد الله
اطاعت او را در محکمات قرآن بعد از آن بود و بعد از حسن امامی که فرض کرد الله تعالی اطاعت او را بعد از
بود علی بن الحسین امامی بعد از ایشان که فرض کرد الله تعالی اطاعت او را تا رسید کار بسوی امام محمد
باقر علیه السلام بعد از آن گفتم تو رحمت کناد ترا الله تعالی آن راوی گفت پس امام گفت این دینی است که دین الله
و ملائکه اوست ابن رضیه حدیث چهاردهم اصل قال امیر المؤمنین علیه السلام اعلموا ان صحبة العالم واتباعه دین یدان
الله به وطاعته مکسبة للحسنات ممحاة للسیئات وذخیرة للمؤمنین ورفعة فیهم فی حیاتهم وجمیل بعد
مماتهم شرح هر یک از مکسبه و ممحاه اسم مکان است برای کثرت اول بکسر میم بی‌نقطه و سکون کاف و فتح سین
گفت امیر المؤمنین بدانید که مصاحبت دانای جمیع مسائل دین و متابعت او دینی است که معامله کرده میشود
الله تعالی به آن یعنی آنکه معامله اهل آن دین مصاحبت و پیروی و اطاعت آن دانا جای کسب بسیار حسنات است
و جای محو بسیار سیئات است و ذخیره است برای مومنان یعنی آنکه چنانچه اهل دنیا طلا و نقره ذخیره میکنند
ایشان آن را برای روز جزا ذخیره میکنند و شرفست برای ایشان در زندگی ایشان چه هیچ شرف برتر از اهل علم
مسائل دین نیست و آن از این مصاحبت و اطاعت بهم میرسد و باعث ذکر جمیل است بعد از مردن
ایشان چه آثار عالمی که کسب علم از اهل بیت کرده باشند مقبول‌ترین آثار مردم است حدیث پانزدهم اصل عن منصور
بن حازم قال قلت لابی عبد الله علیه السلام ان الله اجل واکرم من ان یعرف بخلقه بل الخلق یعرفون
بالله قال صدقت قلت ان من عرف ان له ربا فقد ینبغی له ان یعرف ان لذلک الرب رضا
وسخطا وانه لا یعرف رضاه وسخطه الا بوحی او رسول فمن لم یأته الوحی فقد ینبغی له ان یطلب
الرسل فاذا لقیهم عرف انهم الحجة وان لهم الطاعة المفترضة فقلت للناس الیس تعلمون ان رسول
الله صلی الله علیه وآله کان هو الحجة من الله علی خلقه قالوا بلی قلت فحین مضی صلی الله علیه وآله
من کان الحجة قالوا القرآن فنظرت فی القرآن فاذا هو یخاصم به المرجی والقدری والزندیق الذی لا
یؤمن به حتی یغلب الرجال بخصومته فعرفت ان القرآن لا یکون حجة الا بقیم فما قال فیه من شیء
کان حقا فقلت لهم من قیم القرآن فقالوا ابن مسعود قد کان یعلم وعمر یعلم وحذیفة یعلم قلت کله
قالوا لا فلم اجد احدا یقال انه یعلم القرآن کله الا علیا صلوات الله علیه واذا کان الشیء بین القوم
فقال هذا لا ادری وقال هذا لا ادری وقال هذا لا ادری وقال هذا انا ادری فاشهد

حسین امامی که فرض کرده الله تعالی اطاعت او را
بعد از آن بود

ان علیا علیه السلام کان قیم القرآن فهو حق فقال رحمک الله شرح این گذشت در دوم باب اول اصل قلت
ان علیا علیه السلام لم یذهب حتی ترک حجة من بعده کما ترک رسول الله صلی الله علیه وآله وان الحجة
بعد علی الحسن بن علی واشهد علی الحسن علیه السلام انه لم یذهب حتی ترک حجة من بعده کما ترک
ابوه وجده وان الحجة بعد الحسن الحسین وکانت طاعته مفترضة فقال رحمک الله فقبلت رأسه
وقلت واشهد علی الحسین انه لم یذهب حتی ترک حجة من بعده علی بن الحسین وکانت طاعته
مفترضة فقال رحمک الله فقبلت رأسه وقلت واشهد علی علی بن الحسین انه لم یذهب حتی
ترک حجة من بعده محمد بن علی ابا جعفر وکانت طاعته مفترضة فقال رحمک الله قلت اعطنی
رأسک حتی اقبله فضحک قلت اصلحک الله قد علمت ان اباک لم یذهب حتی ترک حجة من بعده
کما ترک ابوه واشهد بالله انک انت الحجة وان طاعتک مفترضة شرح پس گفتم به درستی که علی علیه السلام
نرفت از دنیا مگر وقتی که واگذاشت حجتی را بعد از خود چنانچه واگذاشت رسول الله صلی الله علیه و آله و به درستی که
حجت بعد از علی حسن بن علی است و گواهی میدهم بر حسن علیه السلام آنکه نرفت از دنیا مگر وقتی که واگذاشت حجتی
بعد از خود چنانچه واگذاشت پدرش و جدش و آنکه حجت بعد از حسن حسین است و بود اطاعت حسین فرض
کرده شده به خلایق در محکمات قرآن که در آن تشابهی و اختلافی از وجوه معانی نیست پس گفت رحمت کناد
ترا الله تعالی پس بوسیدم سرش را پس گفتم و گواهی میدهم بر علی بن الحسین آنکه نرفت از دنیا مگر وقتی که واگذاشت
حجتی را بعد از خود که محمد بن علی ابو جعفر باشد و بود اطاعت محمد بن علی فرض کرده شده به خلایق در محکمات قرآن
پس گفت رحمت کناد ترا الله تعالی گفتم بده به من سرت را تا ببوسم آن را پس خنده کرد گفتم که اصلاح دهاد ترا
الله تعالی بتحقیق دانستم که پدر تو نرفت از دنیا مگر وقتی که واگذاشت حجتی را بعد از خود چنانچه واگذاشت حجتی را
بعد از خود چنانچه واگذاشت پدرش و گواهی میدهم به توفیق الله تعالی آنکه تو البته هستی حجت و آنکه اطاعت
تو فرض کرده شده است به خلایق در محکمات قرآن اصل فقال کف رحمک الله قلت اعطنی رأسک
اقبله فقبلت رأسه فضحک وقال سلنی عما شئت فلا انکرک بعد الیوم ابدا شرح کف بفتح کاف و تشدید
فاء مرفوع و خبر مبتدای محذوف است تقدیر هذا کف کف جمع است آنچه در کار است و بغایت پر کردن ظرف و
در این جا مناسبت اقرب به صیغه مضارع و به نفعل مجزوم است یعنی بس کن گفتن این اعتقاد و جمع
خصال خیر را یعنی آنکه اصل جمیع طاعات است مراد آنست که بغایت پر کردن ظرف ذهن از اعتقاد و جمع خصال
یا مراد آنست که بعقیب از توفیق الله تعالی بر تو رحمت کناد ترا الله تعالی گفتم بده به من سرت را تا ببوسم
آن را پس بوسه کردم سرش را پس خنده کرد و گفت بپرس مرا از هرچه خواستی چه بیگانه نمیشمرم ترا بعد از امروز

وکانت طاعته مفترضة وکان الحجة
علی الناس بعد رسول الله صلی الله
علیه وآله وان ما قال فی القرآن

حسین آنکه نرفت از دنیا مگر وقتی که واگذاشت حجتی را
بعد از او که علی بن الحسین باشد و بود اطاعت علی بن الحسین
فرض کرده شده بر خلایق در محکمات قرآن پس گفت رحمت کناد
ترا الله تعالی پس بوسیدم سرش را و گفتم و گواهی میدهم بر

هر که شناخته پس قُلْتُ لِأَبِي عَبْدِ اللَّهِ الْأَوْصِيَاءُ طَاعَتُهُمْ مُفْتَرَضَةٌ قَالَ نَعَمْ هُمُ الَّذِينَ قَالَ اللَّهُ عَزَّ وَجَلَّ
أَطِيعُوا اللَّهَ وَأَطِيعُوا الرَّسُولَ وَأُولِي الْأَمْرِ مِنْكُمْ وَهُمُ الَّذِينَ قَالَ اللَّهُ عَزَّ وَجَلَّ إِنَّمَا وَلِيُّكُمُ اللَّهُ وَرَسُولُهُ وَالَّذِينَ
آمَنُوا الَّذِينَ يُقِيمُونَ الصَّلَاةَ وَيُؤْتُونَ الزَّكَاةَ وَهُمْ رَاكِعُونَ شرح یعنی اولی الامر بیان شد در شرح حدیث ششم
باب سابق در شرح وصل ... آخر او بیان ... کردن پیروان موافق آنچه می آید در حدیث ... باب ...
دوم که مولد ابی محمد الحسن بن علی علیهما السلام است الذین ... عطف بیان ... الذین آمنوا است ...
محذوف ... الذین بیان حقیقت صلوة می آید در حدیث سی و ششم باب ... و استدلال ...
آیت گذشت در شرح حدیث هشتم این باب و استدلال به تمام آیت می آید در حدیث سوم باب ... چهارم
یعنی گفتم امام جعفر صادق را ... اوصیای رسول اطاعت ایشان فرض کرده شده است بر خلق ...
قرآن مانند رسول گفت آری ایشان اند که گفته است عز و جل در حق ایشان در سوره نسا اطاعت کنید الله تعالی
و اطاعت کنید رسول او و صاحبان امر ... ایشان اند که گفته است الله عز و جل در حق ایشان
در سوره مائده ... نیست که حاکم شما الله تعالی است و رسول او ... جمعی که ایمان آورده اند
جمعی که ... صلوة را ... زکوة را ... حالی که ایشان ... حدیث هفتم ... سَمِعْتُ أَبَا عَبْدِ اللَّهِ
عَلَيْهِ السَّلَامُ يَقُولُ السَّمْعُ وَالطَّاعَةُ أَبْوَابُ الْخَيْرِ السَّامِعُ الْمُطِيعُ لَا حُجَّةَ عَلَيْهِ وَالسَّامِعُ الْعَاصِي لَا حُجَّةَ
لَهُ وَإِمَامُ الْمُسْلِمِينَ تَمَّتْ حُجَّتُهُ وَاحْتِجَاجُهُ يَوْمَ يَلْقَى اللَّهَ عَزَّ وَجَلَّ ثُمَّ قَالَ يَقُولُ اللَّهُ يَوْمَ نَدْعُو كُلَّ أُنَاسٍ
بِإِمَامِهِمْ شرح السمع شنیدن و مراد اینجا شنیدن محکمات قرآن است الطاعة مصدر باب ... فرمان ...
و مراد اینجا فرمان برداری امام مفترض الطاعة است یا مراد فرمان برداری محکمات قرآن است ...
از اختلاف از روی ظن ... و حاصل ... جمع ابواب به اعتبار کثرت افراد سمع و طاعت ...
محکمات بسیار است و طاعت آنها ... امام ... الخیر ... و مراد اینجا ثواب الهی ... در روز قیامت
ذکر ... قسم سامع کرده ... غیر سامع نشد برای اشارت ... الله تعالی است چنانچه بیان
شد در حدیث ... این باب ... مبتدا است ... خبر مبتدا است یعنی شنیدم از امام جعفر صادق
می گفت که شنیدن محکمات قرآن و فرمان برداری امام ... ثواب آخرت ... شنوای فرمان بردار ...
نیست امام را بر او در روز قیامت و شنوای نافرمان ... حجتی نیست ... خواهی ...
و امام مسلمانان تمام است ... امت او ... آن ... می کند در روزی که ملاقات می کند الله
تعالی را ... در قیامت بعد از آن گفت برای بیان ... احتجاج او در قیامت که می گوید الله تعالی
در سوره بنی اسرائیل یاد کن ای محمد روزی که بخوانیم هر جماعتی را با امام ایشان ... هر که مخالفت کرده باشد

احتجاج

احتجاج بر او کند باب نهم ... باب فی ان الائمة علیهم السلام شهداء الله عز وجل علی خلقه شرح این باب
است که ائمه علیهم السلام گواهان الله عز وجل اند بر مخلوقان ... جمعی که احتمال خطا در حکم ایشان نیست ...
در ... قیامت از روی یقین است نه ظن پس قول ایشان حجت است در این باب پنج حدیث است اول
پس قَالَ أَبُو عَبْدِ اللَّهِ عَلَيْهِ السَّلَامُ فِي قَوْلِ اللَّهِ عَزَّ وَجَلَّ فَكَيْفَ إِذَا جِئْنَا مِنْ كُلِّ أُمَّةٍ بِشَهِيدٍ وَجِئْنَا بِكَ عَلَى
هَؤُلَاءِ شَهِيدًا قَالَ نَزَلَتْ فِي أُمَّةِ مُحَمَّدٍ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ خَاصَّةً فِي كُلِّ قَرْنٍ مِنْهُمْ إِمَامٌ مِنَّا
شَاهِدٌ عَلَيْهِمْ وَمُحَمَّدٌ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ شَاهِدٌ عَلَيْنَا شرح در این آیت از سوره نسا چند احتمال است ...
که مناسب تحقیق است این است که چون ... در سابق این آیت خطاب کرده به امت محمد ...
... گواه بر شما و مراد این است که ... وصی را وسیله مقبول بودن عبادات خود کنید ...
عالمان به کتاب الهی و هر حکم الهی ... دیگران جاهل و مختلف ... این آیت متضمن امر به پیروی علم و نهی
پیروی ظن است موافق آنچه گذشت در کتاب العقل در حدیث اول ... باب التقلید که باب نوزدهم ...
... این است که ... الله ... بعضی ... جمعیت ... تکلیف ...
تکلیف ... ظن کرده ... قرن ... تا انقراض تکلیف ...
برای علم ... احکام ... ظن ... و جواب این است که تکلیف ...
... الله تعالی ... قول او ... برای بیان این است و ... آن گواهان ...
... هر قرنی ... آن قرن ... تا انقراض دنیا ... قول ... کلیف ...
کل ... برای بیان ... و محکمات قرآن ... سنت رسول ... علم ... گواه
و قول ... برای بیان ... و محکمات قرآن و محکمات سنت رسول ...
علم ... گواه ... و قول ... شهیدا برای بیان ... پس ...
... رسول ... که تابع هوی و پیروی ظن ... خود ...
... ظاهر ... برای تفریع سؤال پیروان ظن در روز قیامت ...
ایشان ... تکلیف ... الله تعالی القرن بفتح قاف و سکون ... مصدر باب نصر ...
کردن ... الله تعالی ... را ...
شده ... یعنی گفت امام جعفر صادق در قول الله عز و جل در سوره ... پس چگونه خواهد بود حال
پیروان ظن چون آوریم از هر گروهی گواهی ... احکام شرع و آوریم ترا ای محمد بر این گواهان گواهی

یقینی امام گفت که این آیت نازل شده در امت محمد صلی الله علیه و آله و بس یعنی این که گروه بسیار قرینی از امت محمد صلی الله علیه و آله
اند نه همه امت از جمله آنکه گواه و حجتی است بر ایشان و محمد صلی الله علیه و آله گواه و حجتی است بر ما مراد از امت
کسی که مشار الیه هؤلاء شهداست که … می شود … اند شیعه مراد اصحاب رسول نیست چه حکم ایشان در خلل
و … بهتر است از آنکه … باشد دوم سألت ابا عبد الله علیه السلام عن قول الله
عز و جل وکذلک جعلناکم امة وسطا لتکونوا شهداء علی الناس قال نحن الامة الوسطی و نحن
شهداء الله علی خلقه و حججه فی ارضه شرح پرسیدم امام جعفر صادق علیه السلام را از قول الله عز و جل در سوره
بقره و همچنان گردانیدیم شما را امتی وسط میان افراط و تفریط تا باشید گواهان … و محفوظ کننده
بر مردمان … گفت ماییم آن امت میانه و ماییم گواهان … از جانب الله تعالی بر خلق او
و حجتهای الله تعالی در زمین او شرح توضیح این بیان چنانست که در سوره بقره مذکور می شود اول سیقول السفهاء
من الناس ما ولیهم عن قبلتهم التی کانوا علیها قل لله المشرق والمغرب یهدی من یشاء الی صراط مستقیم
دوم وکذلک جعلناکم امة وسطا لتکونوا شهداء علی الناس ویکون الرسول علیکم شهیدا وما جعلنا
القبلة التی کنت علیها الا لنعلم من یتبع الرسول ممن ینقلب علی عقبیه وان کانت لکبیرة الا علی الذین
هدی الله وما کان الله لیضیع ایمانکم ان الله بالناس لرؤوف رحیم سیوم قد نری تقلب وجهک فی السماء
فلنولینک قبلة ترضاها فول وجهک شطر المسجد الحرام وحیث ما کنتم فولوا وجوهکم شطره وان الذین
اوتوا الکتاب لیعلمون انه الحق من ربهم وما الله بغافل عما یعملون و این آیت چند احتمالات … که
موافق این حدیث است آنست که آیت اول تنبیه … صرف نبی صلی الله علیه و آله از بیت المقدس
به کعبه است که می آید در آیت سیوم و … عبارت از خود … آنست که … تسلیم قول نبی …
محروم … اند اگرچه خود در … استفهام انکاری است … عبارت است از … مسلمانان
سوی بیت المقدس و قبله در اصل مصدر … است بمعنی … چیزی و … استعمال می شود
در آنچه رو به آن آورند و مراد اینجا معنی اول است … بگفت که لله المشرق والمغرب اشارت
بآنکه سر رشته هر کاری در دست قضاء و قدر الله تعالی است و بیان این شد در کتاب التوحید در باب
الجبر والقدر والامر بین الامرین که باب سی ام است و غرض آن … تسلیم قول نبی … است و … در
تحقیق دان … آن … هر که … سوی صراط مستقیم … جواب …
با ایشان … است و … آیت دوم که مشتمل بر جواب … خطاب … است …
ذکر … مقصد … است و مراد … قرار … قبله … که امام … قرار … قبله

بالناس

صوری

صوری که کعبه است در آنکه قرار داده … که وسط است زیرا که کعبه وسط روی زمین است چون دحو
الارض از تحت آن شده و محاذی بیت المعمور است که در وسط آسمان چهارم است چنانچه می آید در کتاب
الصلوة در حدیث اول باب صدم که باب النوادر است و محاذی ضراح است که در وسط آسمان هفتم است
و محاذی عرش است که در وسط آسمانها … است چنانچه می آید در کتاب الحج در حدیث
اول باب مبدأ البیت والطواف که باب دوم است و این مبنی بر آنست که آسمانها همگی حرکت
ندارد و حرکت بالذات در ستارگان آنهاست چنانچه گفته … و کل فی فلک یسبحون و بیان می شود
در کتاب الصیام در شرح حدیث دوم باب الدعاء فی العشر الاواخر من شهر رمضان که باب هشتادم است و سبع
سموات عبارت است از هفت قبه که در بالای افق … کعبه است و … و سبع ارضین
عبارت است از هفت … قبه که در پایین افق … کعبه است و … چنانچه گفته
در سوره طلاق الله الذی خلق سبع سموات ومن الارض مثلهن و بیان می شود در کتاب الایمان والکفر در شرح
حدیث هشتم باب اول … مذکور می شود که سموات سبع … بهشت … و ارضین سبع … جهنم
جهنم است و ازین ظاهر می شود که کعبه سزاوارتر است از هر چه غیر آنست برای قبله بودن …
… که مستقبل … بهشت و مستدبر … از هر طرف … باشد بخلاف بیت المقدس
و امثال آن و همچنین هر که رو … و مستقبل … بهشت و مستدبر …
آتش جهنم است … از طرف افراط … از طرف تفریط پس … وسط … می شود …
… پس ایشان … الله تعالی … چنانچه گفته در سوره …
… و در سوره … و جعلوا … قبله … و بیان شد در شرح حدیث ششم باب
خطاب … صاحب قاموس …
… افراد … جمع … بخلاف لفظ امام … شهادت …
تضمین معنی … رسول … نبی صلی الله علیه و آله … باعتبار …
که در شبهای قدر … امام زمان … آیت سوره شوری …
… بیان می شود در شرح حدیث اول باب الروح التی یسدد الله بها الائمة علیهم السلام که باب پنجاه
ششم است … اگر کسی گوید که چون کعبه وسط … سزاوارتر بود پس چرا
بیت المقدس در صدر اسلام قبله شد … جواب … سزاوارتر … چیزی …
منافات ندارد … سزاوار … شده …

بمعنی الی علیین

در ذکر … الرسول

قوی بود زیرا که قریش میل نفسانی بقبله بودن کعبه داشتند پس برای امتحان ایشان و تمیز مؤمن از منافق
بیت المقدس قبله شده بود و نماز مؤمنان بسوی بیت المقدس ضایع نبوده و مراد بایمان اینجا صلوة است
چنانچه می آید در کتاب الایمان والکفر در حدیث اول باب هفدهم که باب ان الایمان مبثوث بجوارح البدن
کلها است که فسمی الصلوة ایمانا قد چون داخل جال شود برای تحیت زنی تقلب وجهک یعنی بغو حضر رفت
فضیلة تقلب وجهک است فی السماء اشارتست بآنچه گفتیم که مستقبل کعبه در هر طرف که باشد مستقبل سماست
بخلاف مستقبل بیت المقدس و مانند آن اصل قلت قول الله عز وجل ملة ابیکم ابراهیم قال ایانا عنی خاصة
هو سماکم المسلمین من قبل فی الکتب التی مضت وفی هذا القرآن لیکون الرسول شهیدا علیکم فرسول الله
صلی الله علیه وآله الشهید علینا بما بلغنا عن الله عز وجل ونحن الشهداء علی الناس فمن صدق صدقناه
یوم القیمة ومن کذب کذبناه یوم القیمة شرح تسمیه نامیدن بنده نام بنده کردن کسی را بچیزی و مراد اینجا معنی
دوم است چه اگر معنی اول مراد باشد مناسب تر این بود که المسلمین بلا الف ولام باشد یعنی گفتم قول الله عز
وجل در سوره حج ملة ابیکم ابراهیم که افراشته بآن خطاب گفته اند خواسته و سوره هو سماکم المسلمین من قبل الی
اینست که الله تعالی در کتب انبیای سابق ما را نام مسلمانان کرده و در فی هذا مراد اینست که در قرآن نیز لیکون
الرسول شهیدا علیکم و یعلل نعمت پس رسول الله صلی الله علیه وآله گواه و فضیلی است برما بآنچه رسانیده بما از جانب
الله عز وجل و گواهان فضیلیم بر مردمان پس هر که راست گفته باشد دعوی ایمان بربوبیت رب العالمین
تصدیق او میکنیم در روز قیامت و هر که دروغ گفته باشد بنزد ما که مرتد فیزی شده باشد تکذیب او میکنیم
در روز قیامت توضیح این می آید در شرح حدیث چهارم این باب سیوم اصل سالت ابا الحسن علیه السلام عن
قول الله عز وجل افمن کان علی بینة من ربه ویتلوه شاهد منه فقال امیر المؤمنین صلوات الله علیه
الشاهد علی رسول الله صلی الله علیه وآله ورسول الله صلی الله علیه وآله علی بینة من ربه شرح علی
رسول الله بیانیه است و اشارتست بآنکه من موصوله برای جنس است و مراد اینست که علم آن شاهد
شرعیه از جنس خود وش نیست بلکه بسبب تعلیم رسولست و بنا براوست یعنی پرسیدم امام رضا علیه السلام را
از قول الله عز وجل در سوره هود آیا پس کسی که هست بر برهانی از جانب صاحب کل اختیار خود و بعد از وی می آید گواهی
یعنی که تعیین او بسبب گفتن شد پس گفت که امیر المؤمنین صلوات الله علیه آن گواه و فضیلست بنا بر تعلیم رسول الله
صلی الله علیه وآله آن کس است که بر برهانی از جانب صاحب کل اختیار خود است بر جمیع احکام شرعیه فصل
توضیح این مبحث نقل میشود و بیان این فقره و توضیح آنها بر سبیل اجمال میشود در سوره هود چنین است من کان
یرید الحیوة الدنیا وزینتها نوف الیهم اعمالهم فیها وهم فیها لا یبخسون اولئک الذین لیس لهم فی الآخرة الا

در اصل رسول الله صلی الله علیه وآله بود

وحبط ما صنعوا فیها وباطل ما کانوا یعملون افمن کان علی بینة من ربه ویتلوه شاهد منه ومن قبله
کتاب موسی اماما ورحمة اولئک یؤمنون به ومن یکفر به من الاحزاب فالنار موعده فلا تک فی مریة
منه انه الحق من ربک ولکن اکثر الناس لا یؤمنون ومن اظلم ممن افتری علی الله کذبا اولئک یعرضون
علی ربهم ویقول الاشهاد هؤلاء الذین کذبوا علی ربهم من کان یرید عبارتست از طلب شده و اشتمال
که ملاوشان از اختیار ایمان نظم و نسق دنیا بوده و حکومتها یافتند افمن کان استفهام انکاری است برای
تفریعست من مبتداست ومن قبله کتاب موسی جمله معترضه است برای تقویت مضمون سابق و لاحق
و اشارتست بقول الله تعالی در سوره اعراف الم یؤخذ علیهم میثاق الکتاب ان لا یقولوا علی الله الا الحق
بیان شده در خطبه مصنف در شرح فقد بهم الی معرفة تا آخر و حال فاعل یتلوه است اولئک یؤمنون
خبر مبتداست مشار الیه اولئک من کان یرید الحیوة الدنیا است ومن یکفر به عبارتست از من کان
بکر عبارتست از آنچه بیان اینها شد که بعد از ایمان مرتد شوند و بیان شده در شرح حدیث هشتم باب هشتم
ضمیر راجع بکفر احزابست وقوع شدن بقضاء و قدر الهی است ترجمه آن کس که اراده می نماید از اظهار
ایمان زندگی دنیا را و اسکی دنیا را میرسانیم بسوی ایشان جزای اعمال ایشان را در دنیا و ایشان در دنیا کم
داده نمیشوند از اصلا ایشان جمعیند که نیست برای ایشان در آخرت مگر آتش جهنم و ضایع شده در آخرت
آنچه در دنیا کرده اند از اعمال و بیکار بوده اند آنچه میکرده اند در دنیا آیا پس بنا براینکه اجتماع نا عاقبت بخیر
باشند کسی که هست بر برهانی از جانب رب خود و بعد از وی بفاصله می آید گواهی یعنی که بسبب اوست
و پیش از آن است در کتاب موسی بود بر جای که آن شاه امام و رحمت الله تعالی است اجتماع باکسی که
ایمان می آورد بآن شاهد پیش از قبول کنند و هر که مرتد و کافر شود از جمله جماعتهای احزاب که مرتد خواهند شد
پس آتش جهنم وعده گاه اوست پس مباش در شک از وقوع کفر ایشان به سببی که آن کفر ایشان واقع
شدنیست از جانب قضا و قدر صاحب کل اختیار تو ولیکن اکثر مردمان نخواهند کرد بر وقوع کفر ایشان
و کیست ظالم تر از کسی که افترا کند بر الله تعالی دروغی که عبارتست از قول علی الله بغیر علم است اجتماع آنها
عرض کرده میشوند در روز قیامت بر صاحب کل اختیار ایشان و خواهند گفت گواهان یعنی که اینها آنجماعتند
که دروغ گفتند بر صاحب کل اختیار خود و معنی اینکه با وجود انکار ربوبیت رب العالمین دعوی ایمان کردند
یا معنی اینکه در مسائل حلال و حرام قول علی الله بغیر علم کردند آن افتراست هر چند که موافق واقع افتد چنانچه گفته
در سوره نحل ولا تقولوا لما تصف السنتکم الکذب هذا حلال وهذا حرام لتفتروا علی الله الکذب و بیان میشود در کتاب
الایمان والکفر در شرح حدیث دوازدهم باب صد و شصت و سیوم که باب مجالسة اهل المعاصی است

مخالفان در تفاسیر خود روایت کرده اند که اصحاب گفتند رسول علیه السلام را که زود پیر شدی گفت پیر کرد
سوره هود و ... آن چهارم اصل قلت لابی جعفر علیه السلام قول الله تبارک وتعالی وکذلک جعلناکم
امة وسطا لتکونوا شهداء علی الناس ویکون الرسول علیکم شهیدا قال نحن الامة الوسطی ونحن شهداء
الله تبارک وتعالی علی خلقه وحججه فی ارضه شرح این ظاهر شد از شرح حدیث دوم این باب اصل
قلت قول الله یا ایها الذین آمنوا ارکعوا واسجدوا واعبدوا ربکم وافعلوا الخیر لعلکم تفلحون وجاهدوا
فی الله حق جهاده هو اجتباکم قال ایانا عنی ونحن المجتبون ولم یجعل الله تبارک وتعالی فی الدین
من ضیق فالحرج اشد من الضیق ملة ابیکم ابراهیم ایانا عنی خاصة وسماکم المسلمین الله عز وجل سمانا المسلمین
من قبل فی الکتب التی مضت وفی هذا القرآن لیکون الرسول شهیدا علیکم وتکونوا شهداء علی الناس
فرسول الله صلی الله علیه وآله الشهید علینا بما بلغنا عن الله تبارک وتعالی ونحن الشهداء علی الناس
یوم القیمة فمن صدق یوم القیمة صدقناه ومن کذب کذبناه شرح در سوره حج بعد از جاهدوا فی الله حق جهاده هو اجتباکم
وما جعل علیکم فی الدین من حرج ملة ابیکم ابراهیم هو سماکم المسلمین من قبل وفی هذا لیکون الرسول
شهیدا علیکم وتکونوا شهداء علی الناس است و بیان این کردن چنانچه می آید در حدیث دهم مولد ابی محمد الحسن بن علی
علیهما السلام و ذکر ... دو بار دوم مراد ... اینجا که دین بر وقوع ... شیطانست که در سوره حج ... آیت
مذکور است و بیان بیشتر در شرح حدیث اول باب سیوم ... فرد ... بصیر ... غصب ظالمان خلافت را
السجود بغایت فرد ... بصیر ... غصب خلافت ... و ... این ... اتفاق ... چند
که باعث کشته شدن شود مثل آنچه در کربلا واقع شد و مثل کشته شدن امام موسی کاظم علیه السلام ... احتمال
ضعیف است برای تسلی مخالفین و ترغیب ایشان در امور ... بعضی ... است الضیق ... در مسائل
دین الحرج بغایت ... مثل ... که در مسائل ... و صلوات ... در حج برای
... در اینجا و منع دلیل در موضع ... شده ... که فهم ... تبارک وتعالی فی الدین من
حرج ... الحرج اشد من الضیق ... منصوب ... تقدیر ... عبارت از نفی حرج است ... ملة
ابراهیم عبارت از نفی حرج است ... در مسائل دین ... ابتلای الله تعالی او را بکلمات ... آن کلمات
... اتمام الکلمات ... امامت ... ابراهیم چنانچه بیان شد در شرح حدیث اول باب دوم ... قول
الله تعالی ... بکلمات ... اتمام ... الکلمات ... اشتراط ... آن کلمات ... ابراهیم ...
... شرح حدیث اول باب دوم ... قول الله تعالی در سوره نحل ان ... ابراهیم ... ای اتمام
کلمات کرد چنانچه ابراهیم گفت که لا ینال عهدی الظالمین و مضمون این در سوره بقره و آل عمران و انعام ...

اشتباه کسی ... امام کردن ... یعنی لفظ قول الله تعالی در سوره حج ... که ... کرده بر گروهی ... بمقتضای آنکه فردی
و جماعت فرد ... کند و جماعت ... کنید و کنید هر کدام شما ... گیر ... در میان خلایق که خبر ... از ایشان
... تا ... مطلب خود رسید و جهاد کنید در راه تعالی چنانچه ... الله تعالی شما را برگزیده از این جهات
که خواسته ... برگزیدگان امام گفت برای بیان ... کرده ... جعل علیکم فی الدین من حرج ... گردانیده اسم
در مسائل این ... بر ... حرج ... بوده در مسائل ... طریق ... حرج سخت ... است
ابراهیم را خواسته است الله تعالی ... خطاب امام گفت در بیان ... هو سماکم المسلمین الله عز وجل ... امام کردن
... و در بیان ... قبل گفت ... کرده شده و در بیان ... گفت ... قرائت ... دیگر
لیکون الرسول شهیدا علیکم وتکونوا شهداء علی الناس گفت بیان این آنکه رسول الله صلی الله علیه وآله گواه ... بیعت
... بانچه رسانید بما از جانب الله تبارک وتعالی ... بمعنی ... قول ... حجت است ... چون ... علت ... بمعنی
و شهید ... چنانچه بیان می شود در شرح حدیث هشتم باب ... یعنی امام ... این خبر شهید در روز قیامت
پس هر که راست گفت در دعوی بیان ... در قیامت تصدیق میکنیم او را و هر که دروغ گفت تکذیب میکنیم او را
در روز قیامت ... مراد از شهادت حجت ... است برای شهادت ... که غیر اهل اسلام ... این
میکنند در دنیا و ... ایشان خواهد رسید در روز قیامت پنجم اصل عن امیر المؤمنین صلوات الله علیه
قال ان الله تبارک وتعالی طهرنا وعصمنا وجعلنا شهداء علی خلقه وحجته فی ارضه وجعلنا مع القرآن
وجعل القرآن معنا لا نفارقه ولا یفارقنا شرح روایت است از امیر المؤمنین صلوات الله علیه گفت بدرستی که
الله تبارک وتعالی پاکیزه کرده ... اهل البیت ... در احکام ... و گردانیده
... بر مخلوقین خود و حجت خود در زمین خود و گردانیده ... با قرآن و گردانیده قرآن را ... مفارقت نمیکنیم
قرآن را و مفارقت نمیکند قرآن ... یعنی ... جمع قرآن ... جمیع قرآن نزد ... چنانچه
بیان می شود در باب سی و پنجم ... باب انه لم یجمع القرآن کله الا الائمة ... انهم یعلمون علمه کله است باب دهم اصل
ان الائمة علیهم السلام هم الهداة شرح این باب بیان ... که ائمه اهل البیت علیهم السلام ... ایشانند
... که الله تعالی در سوره رعد گفته ولکل قوم هاد و در این باب چهار حدیث است اول اصل سألت ابا عبد الله
علیه السلام عن قول الله عز وجل ولکل قوم هاد فقال کل امام هاد للقرن الذی هو فیهم شرح ... ام
امام جعفر صادق علیه السلام از قول الله عز وجل در سوره رعد ویقول الذین کفروا لولا انزل علیه آیة
من ربه انما انت منذر ولکل قوم هاد ... جبلی که کافر شد ... که چرا فرود ... محمد نشانی
کل اختیار ... بعضی ... آسمانی که مخصوص ... نبوت او شود ... علاج ... جز این ...

رساننده عذاب آخرتی نه و بنا بر این هر جمعی را هنمایی است که آنی که ایشان را می‌کویند با وجود بیغمبر
امم سابقه مثل طوفان و مسخ و غیر اینها از ینها است بطرف شده و پس فرق میان بکرا و دو اول چون این
محض عذاب و ثواب آخرتست پس امام گفت در بیان یکی که معطوف بر منذر نیست که هر جمعی کل قوم ها
معطوفست بر انت منذر که مراد می‌باشد اهل قریه که در آیات است خوا و مردان اطاعت
دخواه وند دوم حدیث عن ابی جعفر علیه السلام فی قول الله عز و جل انما انت منذر و لکل قوم هاد فقال
رسول الله المنذر و لکل زمان منا هاد یهدیهم الی ما جاء به نبی الله صلی الله علیه و آله ثم
الهداة من بعده علی ثم الاوصیاء واحد بعد واحد شرح روایت است از امام محمد باقر علیه السلام در قول
الله عز و جل در سوره رعد چون بیست که تو رساننده عذاب آخرتی و هر جمعی را راهنمایی است پس گفت
رسول الله و برای هر اهل عصری از ما راهنمایی است که راه نماید ایشان را بسوی آنچه آورده آن پیغمبر خدا
بعد از آن راهنمایان بعد از محمد علی است بعد از علی اوصیای علی یکی بعد از یکی سیوم حدیث عن ابی بصیر قال
قلت لابی عبد الله علیه السلام انما انت منذر و لکل قوم هاد فقال رسول الله المنذر و علی الهادی
شرح این ظاهر است از سابق حدیث یا ابا محمد هل من هاد الیوم قلت بلی جعلت فداک ما زال منکم هاد
من بعد هاد حتی دفعت الیک فقال رحمک الله یا ابا محمد لو کانت اذا نزلت آیة علی رجل ثم مات
ذلک الرجل ماتت الآیة مات الکتاب و لکنه حی یجری فیمن بقی کما جری فیمن مضی شرح ابو بصیر
ابو محمد کنیت بوده و نعم بجای بلی مستعملست لیکن نقل کرده اند در کلام او و این و امثال این
در جواب استفهام محض واقع شده و ثبت ثمرات عطف بر نزلت و مات الآیة جزای اذا نزلت
و مات الکتاب جزای لو کانت است یعنی ای ابو محمد آیا هیچ راهنمایی هست امروز گفتم بلی قربان
همیشه بوده از شما اهل بیت رسول راهنمایی بعد از راهنمایی تا آنکه سپرده شد هدایت بسوی تو پس گفت
که رحمت کند ترا الله تعالی ای ابو محمد اگر چنین می‌بود که هرگاه فرود آمد آیتی از قرآن که ترا ... باشد بر مردی بعد
از آن وفات یابد آن مرد می‌مرد آن آیت نیز یعنی که هیچکس قابل آن نماند از علم تفسیر ... آن
آن که اطاعت کنند مرده می‌بود کتاب الهی که قرآن باشد و لیکن قرآن زنده است چنانچه که فرمود
محمد بن نعمان ... لحافظون یعنی ... احکام آن جاری ... احکام محکمات آن و ... احکام متشابهات
آن جاریست در مردمانی که هستند چنانچه جاری شده در مردمانی که رفته‌اند چهارم حدیث عن ابی جعفر علیه السلام
فی قول الله تبارک و تعالی انما انت منذر و لکل قوم هاد فقال رسول الله صلی الله علیه و آله المنذر
و علی الهادی شرح این ظاهر است از سابق حدیث اما و الله ما ذهبت منا و ما زالت فینا الی الساعة

شرح آگاه باش بخدا قسم که رفته از میان ما اهل البیت و پیوسته بوده در ما تا قیامت باب ان الائمة علیهم السلام ولاة امر الله و خزنة علمه شرح این باب بیان نیست که ائمه علیهم السلام متولیان کار
الله تعالی اند و در این باب شش حدیث است اول حدیث سمعت ابا عبد الله علیه السلام یقول نحن ولاة امر الله
و خزنة علم الله و عیبة وحی الله شرح العیبة بفتح عین بی‌نقطه و سکون یاء دو نقطه در پایین و باء یک نقطه موضع
کسی یعنی شنیدم از امام جعفر صادق علیه السلام می‌گفت ما متولیان کار الهیم و خازنان علم الله تعالی ایم و موضع
سر وحی الله تعالی بر سولانیم یعنی که علم منتهای کتب الهی نزد ماست دوم حدیث قال ابو جعفر علیه السلام
و الله انا لخزان الله فی سمائه و ارضه لا علی ذهب و لا علی فضة الا علی علمه شرح فی سمائه یعنی در آسمانها
ذکر ذهب و فضه بر سبیل مثالست پس جمیع اعیان موجوده در آسمان و زمین در حکم ذهب و فضه است
یعنی گفت مرا امام محمد باقر علیه السلام بخدا قسم که ما هر آینه خازنان الله تعالی ایم در آسمان او و در زمین او
بطلا و نه نقره و لکن بر علم او که نزد ما است از وحی الله که است نزد انبیا و رسل است سیوم حدیث عن سدیر
عن ابی جعفر علیه السلام قال قلت له جعلت فداک ما انتم قال نحن خزان علم الله و نحن تراجمة
وحی الله و نحن الحجة البالغة علی من دون السماء و من فوق الارض شرح التراجمة بفتح تاء دو نقطه در بالا
و راء بی‌نقطه و کسر جیم جمع ترجمان بضم تاء و ضم جیم و بفتح تاء و فتح جیم و بفتح تاء و ضم جیم کسانی که تفسیر سخنی کنند
به لغتی دیگر سخن الحجة البالغة اشارتست بقول الله تعالی است در سوره انعام فلله الحجة البالغة پس الله تعالی
که علم آن حجت بحجر مشکل رسیده است یعنی روایتست از سدیر از امام محمد باقر که راوی گفت که گفتم
او را که قربانت شوم چه چیزید شما یعنی اینکه مرتبه شما چیست گفت ما خازنان علم الله تعالی ایم و ما ترجمانان
وحی الله تعالی ایم که برسل و انبیا کرده و بمعنی که جمیع زبانها را میدانیم پس هر کس بزبان آنکس معنی کنیم
و حجت رسائیم بر هر که در پایین آسمانست و هر که در بالای زمین است مراد جن و انس است
چهارم حدیث قال رسول الله صلی الله علیه و آله قال الله تبارک و تعالی استکمال حجتی علی الاشقیاء
من امتک من ترک ولایة علی و الاوصیاء من بعدک فان فیهم سنتک و سنة الانبیاء
من قبلک و هم خزانی علی علمی من بعدک ثم قال رسول الله صلی الله علیه و آله لقد انبأنی
جبرئیل علیه السلام باسمائهم و اسماء آبائهم شرح من در من ترک بفتح میم و موصوله است و بدل یا عطف
الاشقیاست یا خبر مبتدای محذوفست بتقدیر هم من ترک و میتواند بود که بکسر میم و حرف جر باشد
برای سببیت و اول مناسب‌ترست و آنچه می‌آید در حدیث چهارم باب نوزدهم اولایه بکسر و فتح واو
امر ... نه ... ولی ... فهم برای سببیت است ... و ... اضافه در سنتک و سنة الانبیاء ...

که قرآن نازل شده و خزینه دار علم الله تعالی اند

مصدر بفاعل نیست بلکه اضافه مصدر بمفعول بواسطه حرف جر است بتقدیر سبقت الله فیک ومشیته
فی لا تحصیل یعنی گفت رسول الله صلی الله علیه وآله که گفت الله تبارک وتعالی در حدیث قدسی که کامل
حجت من بر جمیعت [illegible] عاقبت بخیری [illegible] جدا است تو کسی که ترک کرده امامت علی و
سایر اوصیا بعد از [illegible] اوصیا ست روشن الله تعالی [illegible]
که پیش از رسالت نبوت داشته پیش از تو اشارت است بروشنی که بیان شد در آیت سوره [illegible] در شرح
اول باب سیوم وعلی وسایر اوصیا خازنان مستند بعلم من بعد از تو بعد از آن گفت رسول الله صلی الله
علیه وآله که هر آینه بتحقیق خبر داد مرا جبرئیل علیه السلام بنامهای آن اوصیا ونامهای پدران ایشان پنجم حدیث
عن عبد الله بن ابی یعفور (قال قال ابو عبد الله علیه السلام یا ابن ابی یعفور) ان الله واحد متوحد بالوحدانیة متفرد بامره فخلق خلقا فقدرهم
لذلك الامر فنحن هم یا ابن ابی یعفور فنحن حجج الله فی عباده وخزانه علی علمه والقائمون بذلك شرح
متوحد بصیغه اسم فاعل باب تفعل است برای مبالغه وحدانی بفتح واو وسکون حاء [illegible]
وحدت است بزیادة الف ونون برای مبالغه وتا برای [illegible] مصدر است متفرد بصیغه اسم
فاعل باب تفعل است برای مبالغه الامر فرمودن ومراد اینجا امارت وحکومت است یعنی روایتست از
عبد الله بن ابی یعفور که گفت که گفت امام جعفر صادق ای ابن ابی یعفور بدرستی که الله تعالی یکانه است
عالمین نهایت یکانه است بکمال یکانگی در ربوبیت عالمین نهایت بی شرکت بحکومت خود [illegible]
جمیع ایشان تدبیر کرد [illegible] برای آن حکومت خود بعضی [illegible] خلفای آدمی [illegible]
از پیش خود بجهت [illegible] ایشانیم ای ابن ابی یعفور پس ماییم حجتهای الله تعالی [illegible] خزانه داران
او هم بر علم او [illegible] امر ونواهی او [illegible] کننده [illegible] ششم حدیث قال ابو عبد الله علیه السلام
ان الله عز وجل خلقنا فاحسن خلقنا وصورنا فاحسن صورنا وجعلنا خزانه فی سمائه
وارضه ولنا نطقت الشجرة وبعبادتنا عبد الله عز وجل ولولانا ما عبد الله شرح [illegible]
برای بیان لام ودر لنا برای سببیت است النطق مصدر باب ضرب بمعنی گفتن واینجا استعاره شده
برای ابتدا کردن میوه گذشت در حدیث پنجم باب بیست وسیوم کتاب التوحید که باب النوادر است
[illegible] این حدیث [illegible] الشجر بفتح شین وفتح جیم جمع شجره درختان
عبد بصیغه معلوم باب تفعیل مجهول باب نصر است یعنی گفت امام جعفر صادق [illegible] بدرستی که الله عز
وجل آفرید مارا پس نیکو آفرید وصورت داد مارا پس نیکو کرد صورتهای
ما وگردانید مارا خازنان علم او در آسمان او وزمین او وبسبب ما ابتدا میوه دادن میکنند درختان

وعبادت

وبعبادت ما عبادت کرده میشود الله عز وجل واگر ما نمیبودیم تکلیف [illegible] هیچکس را بعبادت
کرده نمیشد الله تعالی اشارت است بانکه اگر امام نباشد هیچکس [illegible] وعبادت
شیعه مبنی بر فتوای [illegible] است وعبادات غیر شیعه باطلست چنانچه بیان شد در شرح حدیث شانزدهم
باب ششم باب دوازدهم اصل باب ان الائمة علیهم السلام خلفاء الله عز وجل فی ارضه وابوابه التی منها
یؤتی شرح این باب بیان اینست که امامان علیهم السلام جانشینان الله عز وجل اند [illegible]
سوره بقره گفته انی جاعل فی الارض خلیفة مصداق آن اند [illegible]
ثواب الله تعالی [illegible] میشود سوی ثواب الله تعالی در این باب سه حدیث است اول حدیث
سمعت ابا الحسن علیه السلام یقول الائمة خلفاء الله عز وجل فی ارضه شرح این ظاهر است از بیان عنوان
باب دوم حدیث قال ابو عبد الله علیه السلام الاوصیاء هم ابواب الله عز وجل التی یؤتی منها شرح این نیز از
بیان عنوان باب ظاهر است حدیث ولولاهم ما عرف الله عز وجل وبهم احتج الله تبارك وتعالی علی
خلقه شرح [illegible] شناخته نمیشد الله تعالی بربوبیت عالمین چه شرکت در حکم [illegible] ظن مبتدا [illegible]
پس اعتقاد [illegible] ربوبیت [illegible] وجهل مرکب [illegible] ایشان [illegible] حجت [illegible] تمام کرده بر مشرکان پیروی
ظن [illegible] سیوم حدیث سألت ابا عبد الله علیه السلام عن قول الله جل جلاله وعد الله الذین
آمنوا منکم وعملوا الصالحات لیستخلفنهم فی الارض کما استخلف الذین من قبلهم قال هم الائمة شرح سابق
این آیت چنین است قل اطیعوا الله واطیعوا الرسول فان تولوا فانما علیه ما حمل وعلیکم ما حملتم وان تطیعوه
تهتدوا وما علی الرسول الا البلاغ المبین مخاطبان در منکم [illegible] منافقانند [illegible]
ولایت [illegible] ظرف مستقر [illegible] خبر است [illegible] معنی ایمن کردن [illegible]
این آیت [illegible] مفصل میشود در شرح حدیث [illegible] یعنی [illegible] امام جعفر صادق [illegible]
از قول الله [illegible] الله تعالی [illegible]
عمل صالح [illegible] خلیفه رسول خدا [illegible] خلیفه رسل [illegible]
از ایشان [illegible] گفت آن خلفاء ائمه معصومین اند باب سیزدهم اصل باب ان الائمة علیهم السلام
نور الله عز وجل شرح نور در اصل [illegible] وآن قسمی از عرض است که وسیله دیدن [illegible]
سوی [illegible] وسیله [illegible] مثل امام عالم [illegible]
کرده [illegible] خلقت [illegible] امام [illegible] چنانچه گذشت در کتاب التوحید در شرح
حدیث چهارم باب شانزدهم که باب معانی الاسماء واشتقاقها است یعنی این باب بیان اینست که

قرآن تعبیر از ائمه بنور الله عز وجل شده و در این باب شش حدیث است اول حس عن ابی خالد الکابلی قال
سألت ابا جعفر علیه السلام عن قول الله عز وجل فآمنوا بالله ورسوله والنور الذی انزلنا فقال یا ابا خالد
النور والله الائمة من آل محمد صلی الله علیه وآله الی یوم القیمة وهم والله نور الله الذی انزل وهم
والله نور الله فی السموات وفی الارض شرح روایت است از ابو خالد کابلی گفت که پرسیدم امام محمد باقر را
از قول الله عز وجل در سورهٔ تغابن پس ایمان آورید بالله تعالی و رسول او و روشنی که فرود آوردیم گفت
ای ابو خالد نور بخدا قسم که عبارتست از ائمهٔ آل محمد صلی الله علیه وآله تا روز قیامت و ایشان بخدا قسم که روشنی
الله تعالی اند که فرود آورده و ایشان بخدا قسم که نور الله تعالی اند در آسمانها و در زمین اشارتست بقول الله
تعالی در سورهٔ نور الله نور السموات والارض مثل نوره تا آخر و می آید در حدیث پنجم این باب حس والله
یا خالد لنور الامام فی قلوب المؤمنین انور من الشمس المضیئة بالنهار وهم والله ینورون قلوب المؤمنین
ویحجب الله عز وجل نورهم عمن یشاء فتظلم قلوبهم شرح لنور بلام تأکید و تنوین و مضاف است و انور بنون اسم تفضیل
مرفوع و خبر است عطف بیان نوره است حمل انور بر نور باعتبار اینست که چنانچه امام نور است نور سبب
و آن راهنمودن او است مردم را چنانچه ظاهر شد در شرح عنوان این باب و لهذا فرمود ینورون
گفت یحجب مضارع باب نصر پوشانیدن الاظلام تاریک کردن و تاریک شدن و الظلم مصدر باب علم
تاریک شدن و در اینجا مناسبت معنی و بخدا قسم ای ابو خالد که هر آینه روشنی امام در دلهای مؤمنان
روشن‌تر است از آفتاب تابان در روز و اشارتست به اینکه روشنی ایشان معنوی و عبارت از راهنمای
ایشانست و روشنی آفتاب حسی و سست چه اول باعث نعمت آخرت است و دوم باعث نعمت دنیا
و میتواند بود که اشارت بوضوح برهان امامت ایشان باشد بر سبیل مبالغه و ایشان بخدا قسم که روشن
میکنند دلهای مؤمنان را بعلم نور الله کلیه که وسیله راه یافتن بتفصیل هر چیز است و میپوشاند الله عز وجل
روشنی ایشان را از جمعی که میخواهد پس تاریک میکند دلهای ایشان را همیشه در پرده پوشیدگیهای شبهات
حس والله یا ابا خالد لا یحبنا عبد ویتولانا حتی یطهر الله قلبه ولا یطهر الله قلب عبد حتی یسلم لنا
ویکون سلما لنا فاذا کان سلما لنا سلمه الله من شدید الحساب وآمنه من فزع یوم القیمة الاکبر
شرح و یتولانا عطف است بر معنی که محبت باشد و عطف تفسیر است تا اشارت باشد بآنکه دوستی ایشان
این عنوانست که ایشان را امام دانند و همچنان ایشان را حقی برای استثنائست سلم بصیغه معلوم
باب تفعیل السلم بکسر سین بی نقطه و سکون لام بغایت مطیع در احکام سلمه الله باب تفعیل آمنه
باب افعال است و الاکبر صفت فزع است یعنی بخدا قسم ای ابو خالد که دوست نمیدارد ما را بنده و تن

عنوان که ما را امام خود داند مگر وقتی که پاکیزه کند الله تعالی بتوفیق خود دل او را از شرک و پاکیزه نمیکند الله تعالی
دل بنده را از شرک مگر وقتی که تسلیم کند برای جمیع احکام ما را و باشد بغایت مطیع برای ما پس وقتی که باشد
بغایت مطیع برای ما سلامت میدارد او را الله تعالی از حساب سخت روز قیامت و ایمن میکرداند
او را از اضطراب روز قیامت که بزرگتر اضطرابهاست دوم حس عن ابی عبد الله علیه السلام فی قول
الله عز وجل الذین یتبعون الرسول النبی الامی الذی یجدونه مکتوبا عندهم فی التوریة والانجیل یأمرهم
بالمعروف وینهاهم عن المنکر ویحل لهم الطیبات ویحرم علیهم الخبائث الی قوله واتبعوا النور الذی
انزل معه اولئک هم المفلحون قال النور فی هذا الموضع امیر المؤمنین والائمة صلوات الله علیهم شرح
در سورهٔ اعراف چنین است قال عذابی اصیب به من اشاء ورحمتی وسعت کل شیء فسأکتبها للذین
یتقون ویؤتون الزکوة والذین هم بآیاتنا یؤمنون الذین یتبعون گفت الله تعالی در جواب دعای
موسی در طلب کتابت حسنهٔ این دنیا و آخرت برای جمعی که گمراهند از دین فرعون که عذاب من که امام
ضلالت است میخورانم آن را هر که را که میخواهم و رحمت من که امام هدی است وسعت دارد علم او در مختلف
و هر حادثه در آسمان و در زمین ما از ابتدای دنیا تا آخر دنیا و علم نو و علم حسی و علم او سببهای هر چیز
پس میخواهم نوشت حسنهٔ این دنیا و آخرت را در میان جمعی که ضلال کرده اند و از دین فرعون برای
که پرهیزکاری میکنند عذاب مراد سبب عذابی خالص که گمگشته اند که از روی جهالت و از روی ظن و جمعی که ایشان
بعلاوت کمال قدرت که از روی حالت هر یک از ایشان حالت جمیع کتابی که زبان کل شیء است میکنند
یعنی روایت است از امام جعفر صادق علیه السلام در قول الله عز وجل در سورهٔ اعراف ایشان در میان بنی اسرائیل
جمعیند که تابع میشوند رسول را که پیش از رسالت نبوت داشته و صاحب جمیع انبیا بطفیل او بودند کسی است
که می یابند صفت او را نوشته نزد خود و نشان او در توریة و انجیل امر میکند ایشان را بمتابعت شده در هر شریعتی
که پیروی امام عالم بجمیع احکام آمیست و نهی میکند ایشان را از انکار کرده شده در هر شریعتی که پیروی امام
ضلالت و اهل ظن و اختلاف خود است و حلال میشمرد برای ایشان کلمات پاکیزه را و حرام میشمرد
برای ایشان کلمات پلید نوشته را تا قول الله تعالی که و تابع شدند نوری را که فرود آورده شد با او یعنی
که اول کسیست که ایمان بآن آورده چنانچه اشارت بآن میشود در شرح حدیث اول باب پنجاه و ششم یعنی
با او یعنی که فرود آورده شده از هر مرتبه از مراتب علم چنانچه گذشت در کتاب العقل در حدیث اول باب
اختلاف الحدیث که باب بیست و دوم است که او در معیت دارد با او یعنی که فرود آورده شده با او
از اصلاب پدران و ارحام مادران با نبی و برادر او تا آنجماعت در میان بنی اسرائیل ایشانند و بس رستگاران

بطلب امام گفت مراد به نور در اینجا امیر المؤمنین است و به فی اذنه بیوت صلوات الله علیهم حکم اراده کرده چه اگر
قرآن میبود رکاب میبود کشف حجب توضیح این می آید در حدیث هشتاد و سوم باب صد و هشتم **سیوم حس**
عن ابی الجارود قال قلت لابی جعفر علیه السلام لقد آتی الله اهل الکتاب خیرا کثیرا قال وما ذاک قلت
قول الله عز وجل الذین آتیناهم الکتاب من قبله هم به یؤمنون الی قوله اولئک یؤتون اجرهم مرتین
بما صبروا قال فقال قد آتاکم الله کما آتاهم ثم تلا یا ایها الذین آمنوا اتقوا الله وآمنوا برسوله
یؤتکم کفلین من رحمته ویجعل لکم نورا تمشون به یعنی اماما تأتمون به **شرح** در سوره قصص بعد از
یؤمنون و پیش از اولئک اینست و اذا یتلی علیهم قالوا آمنا به انه الحق من ربنا انا کنا من قبله
مسلمین و چون که خوانده شود قرآن بر ایشان گویند ایمان آوردیم به آن به درستی که آن کلام راست است از
صاحب کل اختیار ما به درستی که ما بودیم پیش از آن اهل توحید **حس** مراد نیست از ابو الجارود که گفت که گفتم
امام محمد باقر علیه السلام را که آیه بخشیده است الله تعالی اهل کتاب را مراد مؤمنین بنی اسرائیل است خیر بسیار
گفت چیست آن گفتم قول الله عز وجل بعد از اذکر کرده ام اشاره به احکام کتاب که توریه و انجیل پیش از
قرآن ایشان در قرآن ایمان می آورند تا قول که ایشان داده میشوند مزد خود را دو بار به سبب اینکه صبر کردند
بر توحید ... ... بر ... ... می گفت پس امام گفت بخشیده است شما شیعیان را چنانچه
داده اهل کتاب را بعد از آن خواند از سوره حدید برای جمعی که ایمان آوردند به رسالت رسول ... رسیده اند
آنچه که برای مشرکان قرار داده و ایمان آورده به رسول و در وصیت برای تعیین وصی بدهد الله تعالی شما را
دو نصیب ثواب به سبب رحمت خود که وصی است یکی برای ایمان به رسالت دیگری برای ایمان به وصایت وصی
گردانید برای شما روشنی که سلوک کنید در قیامت ... خود در ظلمات آن روشنی و از بهر روشنی
شبهها در شبها فارغ باشید ... الله تعالی آن نور را می ... عالم جمع مسائل ... شما شیعیان ... اند
و اشارت است که این آیت و آیت سوره توبه یا ایها الذین آمنوا اتقوا الله وکونوا مع الصادقین
یکی است برای کفلین من رحمته تفسیری دیگر می آید در حدیث هشتاد و ششم باب صد و هشتم **چهارم حس**
عن ابی خالد الکابلی قال سألت ابا جعفر علیه السلام عن قول الله عز وجل فآمنوا بالله ورسوله والنور
الذی انزلنا فقال یا ابا خالد النور والله الائمة علیهم السلام یا ابا خالد لنور الامام فی قلوب المؤمنین انور
من الشمس المضیئة بالنهار وهم الذین ینورون قلوب المؤمنین ویحجب الله نورهم عمن یشاء فتظلم
قلوبهم ویغشاهم بها **شرح** الغشیان بفتح غین و فتح شین مصدر باب علم فرو گرفتن ظلمت شدن ...
... در اینجا برای تعدیه است یعنی فرو گیرد ایشان را ... الله تعالی ... ... ایشان را یعنی ...

از آیات ... ظلمت دل و معنی باقی حدیث ظاهر شد از شرح حدیث اول این باب **پنجم حس** قال ابو عبد الله
فی قول الله عز وجل الله نور السماوات والارض مثل نوره کمشکوة فاطمة علیها السلام فیها مصباح الحسن
المصباح فی زجاجة الحسین الزجاجة کأنها کوکب دری فاطمة علیها السلام کوکب دری بین نساء اهل
الدنیا توقد من شجرة مبارکة ابراهیم علیه السلام زیتونة لا شرقیة ولا غربیة لا یهودیة ولا نصرانیة یکاد
زیتها یضیء یکاد العلم ینفجر بها ولو لم تمسسه نار نور علی نور امام منها بعد امام یهدی الله لنوره
من یشاء یهدی الله للائمة علیهم السلام من یشاء ویضرب الله الامثال للناس **شرح** در سوره نور چنین است
الله نور السماوات والارض مثل نوره کمشکوة فیها مصباح المصباح فی زجاجة الزجاجة کأنها
کوکب دری یوقد من شجرة مبارکة زیتونة لا شرقیة ولا غربیة یکاد زیتها یضیء ولو لم تمسسه
نار نور علی نور یهدی الله لنوره من یشاء ویضرب الله الامثال للناس والله بکل شیء علیم
الله نور مشتمل بر دو مجاز است **اول** مجاز لغوی و آن در لفظ نور است که استعاره شده برای وسیله
فرق میان حق و باطل چنانچه بیان شد در شرح عنوان این باب **دوم** مجاز عقلی و آن مجاز در نسبت است
زیرا که مراد نیست که تعیین امام که نور است از جانب الله تعالی است و این نظیر زید حیوة عمرو است یعنی
که اگر نگاهداری زید عمرو را نمی بود عمرو می مرد پس تعیین امام اجماع یا بیعت یا قیاس باطل است و قرینه این
مجاز اضافه نور به ضمیر است در مثل نوره زیرا که آن استیناف بیانی سابق است و نظیر نور بودن اسم که در
حدیث اول این باب گذشت نیست و موید است آنچه گذشت در حدیث اول این باب که هو والله
نور الله فی السماوات والارض مثل خبر مبتدای محذوف است بتقدیر هو مثل چنانچه در عنوان بیان شد
پس کمشکوة نیز خبر مبتدای محذوف است بتقدیر هو کمشکوة و ظاهر این حدیث است که نور عبارت از امیر المؤمنین است
بتقدیر مثل نوره فی ائمة محمد و کاف تشبیه در کمشکوة به اعتبار است که فاطمه بغیر علی علیه السلام کسی نیست
به اعتبار آنکه هر کدام اصل فی ذریته و مشکوة اسم آلت است و خود است از مشکات و اطلاق آن
بر فاطمه علیها السلام به اعتبار اینست که از کمال شکایت داشت از غاصبان حق او در فدک و حق زوج او و اولاد
گویا که خود مثل آلت شکایت خود بوده نظیر اینکه کسی اگر فضل او بسیار باشد مفضال گویند یا به اعتبار اینکه
آلت شکایت امیر المؤمنین شده نزد رسول الله صلی الله علیه و آله از غاصبان حق و چنانچه می آید در حدیث
سیوم مولد الزهراء فاطمه علیها السلام که قال اللهم الیک اشکو و شکتک بنتک بظلامتک علی ... فاحفها
السؤال واستخبرها الحال الی آخره **بدانکه** اینجا وقفه است که آن در رفع اشکال از بعض احادیث می شود و بیان آن
آنکه در احادیث بسیار منقول است که اوصیای نبی صلی الله علیه و آله دوازده اند و بنابر این شد اوصیای ایشان

صلی الله علیه و آله مثل الحجی می آید در کتاب الصلوة در حدیث اول باب ... که باب النوادر است که ...
است و در ... و مثل الحجی آید در کتاب الصیام در حدیث یازدهم باب ادب الصائم که باب یازدهم است
که قال رسول الله ان ... ایکم مثلی اظل عند ربی فیطعمنی و یسقینی و ... در این
اشکال متوجه است زیرا که امیر المؤمنین علیه السلام و اهل ذریت نبی صلی الله علیه و آله ... مع ... اوصی است و لطیفه که
رفع آن اشکال میکند زیرا که چون فاطمه علیها السلام زنی است قابلیت قیام بامامت ندارد و پس ... امامت
که گفته است قایم مقام امامت است و این ... آنکه بعد از وفات فاطمه علیها السلام امام حسن
صلوات الله علیه امام شود و نظیر این ... مریم و عیسی علیهما السلام می آید در حدیث اول باب صد و بیست و پنجم و کلام
الله و رحمانی در رساله ... المحاصر مشعر است که امامت بعد از نبی صلی الله علیه و آله حق امام حسن است صلوات الله
امیر المؤمنین بعنوان ... است ... ممکن است رفع اشکال بوجهی دیگر و آن اینست که گاهی
مقام حصر ذکر آنچه غایت ظهور است میکنند مثل حدیث انفقت البخضرا و ما اقلت الغبرا اصدق ذی
لهجة اصدق من ابی ذر زیرا که ترک ذکر اهل بیت شده بنابر آنکه ایشان طرف نسبت کسی نمیشوند چنانچه ابن
بابویه در کتاب معانی الاخبار روایت کرده و ظرف در فیها ... است که قرار گرفته در شکم و در معنی صفت مشکوة باشد
المصباح خبر مبتدای محذوف است بتقدیر هو المصباح و جمله صفت مصباح است برای مبالغه نظیر این آنست که
بگویند رایت رجلا رجل برغوث و اضافه آن بالرجل پس مراد اینست که مصباح منحصر در او است
بمعنی بر معارف که میگویند فرزندی که در وجود بوجود او خوشحال باشند چراغ دل او و پدر است
برای اینست که رسول و امیر المؤمنین و فاطمه بوجود او خوشحال شده اند فی زجاجة یعنی مع است تعبیر از
حسین و از زجاجه یعنی شیشه بنابر اینست که در وقت ولادت و حمل ... و رسول ... گفته شدن
او در گریه او شکسته شدن و مانند شیشه و در ... دانسته و بسبب این قضیه اندوهگین بودند الزجاجة
بر خبر مبتدای محذوف است بتقدیر هو الزجاجة و جمله صفت زجاجه است برای مبالغه و مبالغه برای اینست
که در میان چندین هزار امامت ... از اصحاب و غیر اصحاب شکسته میشود کانها کوکب صفت دیگر مشکوة
یوقد بصیغه مضارع مجهول از باب افعال ... روایت حفص است از عاصم و مؤنث و روایت ... اسناد ... او
اول مبنی بر کوکب است و دوم مبنی بر مشکوة است و حاصل هر دو یکیست و بر هر تقدیر یوقد صفت دیگر مشکوة
و اشاره است باینکه اصل او از او اینست که از سلسله ائمه و ذریت ابراهیم است که سلسله ذریتی بعضها من بعض
پس نوشته بدل الشجرة است بدل البعض من الکل و عبارت از امیر المؤمنین است که زینب و ابوزینب فاطمه ... جمع
شده و افاده حصر شده و اند و علی بن ابراهیم در تفسیر والتین و الزیتون نقل کرده از رسول الله ... از تین ...

ضمیر زنها راجع بمشکوة است و اشارت باینست که ممکن نیست که بود که اولاد او و از ذریت او و نسل او متولد
شوند مانند عیسی از مریم یک مصلحت این بود که مراد حجت میان علی و فاطمه بهم رسد پس از عبارت از علی
علیه السلام است بنابر روشنی علم و بنابر اینکه آتش الفتنة بر کفار و منافقین و ... سبیل نصح
برای حیا چنانچه مروی است که این سوره بحب الحج ... و خواندن امام و بعضی ... امثال ... اگر
معنی آنرا که بیدار ... آخر آیت خواند اشارت باینست که این دلیل است که گفتیم که نشان برای چراغدان و در
و زیتون و در وغن مشعر ... است که برای جمعی از مردان است و اشارت باینست که هر گاه چنانچه گفتیم فهمیده
نشده اهل بیت منظور در این خطاب نیست و الله تعالی بهر چیزدانا است مبتدا مذکور ... و این مثلها که
بسیر دو که کورد ... بیان میکند و چنانچه کر شبیه کرده نور خود را به نور چراغ و ... که سیاه میشود ... و دیگر
تعیین الله تعالی است اهل آسمانها و زمین را بکه مشکوة صفت ... از جانب او و این مناسبت آن
دو دلی مانند شکل است که دهان چراغ است که آنست چراغ بشیشه که آنست شیشه آن مشکوة در کمال
صفا که با ستاره ایست درخشان آن مشکوة افروخته میشود از سلسله مبارکه مانند زیتون که وسط است
افراط را و ... تفریط نرود گویا که زیت آن مشکوة روشنی دهد هر چند که نرسد بآن آتش بهم آمیخته
نور ایست بر نوری راه مینماید الله تعالی بسوی نور خود هر که را که بخواهد و میزند الله تعالی این مثلها را
مردان نه برای ... ذات مثل چراغدان و شیشه در لغت و الله تعالی بهر چیز داناست عنی کلینی گفت
امام جعفر صادق در قول الله عز و جل در سوره نور الله نور السموات و الارض مثل نوره کمشکوة که مراد بمشکوة
فاطمه علیها السلام است و گفت در فیها مصباح که مراد بمصباح حسن علیه السلام است و گفت المصباح فی زجاجة
که مراد بزجاجه حسین علیه السلام است و گفت الزجاجة کانها کوکب دری که مراد اینست که فاطمه علیها السلام
مانند ستاره ایست درخشان میان زنان اهل دنیا و گفت یوقد من شجرة مبارکة که مراد بشجره سلسله ذریت
ابراهیم علیه السلام است و گفت لا شرقیة و لا غربیة که مراد اینست که آن سلسله و نیز زنان آن سلسله
نه یهود اند که تفریط کنند ... و نه نصاری که افراط کنند و گفت یکاد زیتها یضیء که
مراد اینست که نزدیک است که علم ... و گفت نور علی نور که مراد
کرامی ... اولاد فاطمه ... و گفت یهدی الله لنوره من یشاء که مراد اینست که هدایت
میفرماید الله تعالی بسوی ائمه علیهم السلام هر کرا که بخواهد و گفت و یضرب الله الامثال للناس یعنی اینکه دلالت
اینها که گفتیم میکند محض ... امام ... قرات قرآن خوانده و در پهلوی آنچه معنی آنرا نخوانده است که اظهار کرد
چیزی میگفت پس کسی از این فهم کند که سیاق حدیث دلالت بر این میکند که المصباح مبتدا باشد و فی

زجاجه خبرش باشد و ازجاجه مبتدا باشد و کاف کوکب خبرش باشد تا مناسبت داشته باشد از [illegible] کرده ام
معنی نامه که چون فراز ظاهر و باطن متعدد هست تفسیری دیگر برای این آیت مذکور هست در اواخر
کتاب الروضه پس قلت او کظلمات قال الاول و صاحبه یغشاه موج الثالث من فوقه موج ظلمات
الثانی بعضها فوق بعض معویه لعنه الله و فتن بنی امیة اذا اخرج یده المؤمن فی ظلمة فتنتهم لم یکد یریها
و من لم یجعل الله له نورا اماما من ولد فاطمة علیها السلام فما له من نور امام یوم القیمة ترجمه و [illegible]
از آن آیه که بیان شد پس مذکور هست متصل چنین است والذین کفروا اعمالهم کسراب بقیعة یحسبه الظمان
ماء حتی اذا جاءه لم یجده شیئا و وجد الله عنده فوفاه حسابه والله سریع الحساب او کظلمات فی بحر
لجی یغشاه موج من فوقه موج من فوقه سحاب ظلمات بعضها فوق بعض اذا اخرج یده لم یکد یریها
و من لم یجعل الله له نورا فما له من نور و او در او کظلمات برای تقسیم است نزد بعضی پس حاصل ترجمه
این کلام تشبیه قاعده عقل محض منکران نور امامت در اصول فقه بسراب است و تشبیه قواعد تقلید ایشان
که استنباط از متشابهات قرآن کرده اند در اصول فقه بظلمات است و گاهی تشبیه منکر نور امامت خود [illegible]
میشود در اینکه خود را آب و بخشش [illegible] و اینها [illegible] هست اتفاقات [illegible] میکنند برای [illegible]
چون [illegible] صریح میکوید [illegible] پیروی ظن و ما [illegible] عقل و [illegible] ربوبیت و محکمات قرآن [illegible]
بعقل صریح [illegible] پیروی ظن نیست و نزد یک [illegible] احادیث [illegible] پیروی ظن و [illegible]
[illegible] چنانچه می آید در کتاب الایمان والکفر در حدیث [illegible] باب مجالسة اهل المعاصی و در کتاب
العشرة در حدیث [illegible] باب من یکره مجالسته و مرافقته [illegible] و مصاحبة [illegible] السراب
کلمة البعید [illegible] القریب [illegible] و در آیت و لفظ المؤمن [illegible] حدیث [illegible]
یحسبه الظمان [illegible] دیگر سراب [illegible] است [illegible] استیناف برای بیان [illegible]
کسراب و افراد خبر یحسبه [illegible] است [illegible] است که مراد [illegible] اصل [illegible] است که [illegible]
[illegible] اهل ضلالت در اصول فقه مراد [illegible] من حیث المجموع [illegible] است [illegible] باعتبار تشبیه [illegible] است
و نظیر آنست که گذشت در آیت سابق که در بعض قراآت [illegible] مذکور است و در [illegible]
[illegible] مشکوة [illegible] است پس لفظ الظمان [illegible] حقیقت خود [illegible] نشده و کلام استعاره است و مراد [illegible]
[illegible] که [illegible] در علم دین کامل نشده باشد و مراد [illegible] که [illegible] علم باشد حتی اذا جاءه [illegible]
[illegible] که مؤمن هر چند که موقوف باشد چون فکر کند و مطلع بر اصل اصول مخالفان شود که بمحض ظن [illegible]
قرار داده اند مید [illegible] و [illegible] اعتراف بربوبیت و محکمات کتاب الهیست و جدا [illegible]

وحساب [illegible] تعالی [illegible] ربوبیت خود است و [illegible] حساب عبارت از اظهار [illegible] بسیار [illegible]
شواهد ربوبیت و محکمات کتاب الهیست که هر یک الست برطلان پیروی ظن و [illegible] حساب عبارت
از اظهار [illegible] تعالی ربوبیت خود [illegible] اطفال [illegible] سن [illegible] این [illegible] و اشارتست بآیت سورهٔ اعراف
و اذ اخذ ربک من بنی آدم من ظهورهم ذریتهم و اشهدهم علی انفسهم و بیان میشود در شرح حدیث چهارم
[illegible] کتاب [illegible] و الکفر [illegible] عبارتست از سهولت اطلاع بر [illegible] شواهد ربوبیت و محکمات کتاب الهی
و مراد بظلمات جهالاتست که مبنی بر تفسیر قرآن بظن خود است و بحر لجی عبارت از متشابهات قرآنست
یا عبارتست از مجموع قرآنست ضمیر یغشاه راجع بحر لجی است موج عبارت از [illegible] عثمان [illegible] است
و [illegible] موج عبارت از [illegible] عمر [illegible] است که [illegible] عثمان [illegible] است و [illegible] سحاب ظلمات
قراءت [illegible] قراءت مشهور است که سحاب بتنوین است و ظلمات مرفوع است و قراءت ابن کثیر [illegible]
[illegible] است که سحاب بی تنوین است و ظلمات مجرور است و بر هر تقدیر سحاب عبارت از شیطان است که
[illegible] است و مسلط است بر عمر و جمیع [illegible] در این [illegible] است و [illegible] اول [illegible] که ظلمات [illegible]
[illegible] روایت [illegible] ابن کثیر است [illegible] قول [illegible] و [illegible] تفسیر [illegible] سحاب ظلمات [illegible]
بعضها فوق بعض عبارت از تفسیرات و تعبیرات [illegible] که باغوای شیطان [illegible] بنی امیه [illegible]
از مفسران ایشان مثل ضحاک و شعبی و مجاهد و امثال ایشان [illegible] اذا اخرج راجع بظلمان است که تفسیرات
مختلفه از روی ظن حیران بماند و من لم یجعل الله له نورا فما له من نور بیان [illegible] که [illegible] جهالاتست ترجمه
و [illegible] منکر شده [illegible] تعالی [illegible] که ایشان منکر [illegible] اصل [illegible]
ایشان [illegible] قواعد ضلالت [illegible] که [illegible] فراخ [illegible] و [illegible] و آن [illegible]
[illegible] علم دین که آن از روی علم دین است [illegible] که [illegible] آن [illegible] که جز
[illegible] اصل [illegible] نیست [illegible] منکران [illegible] اصل استدلالات [illegible] خود که عمل [illegible]
[illegible] دفع ضرر مظنونست و هر دفع ضرر مظنون واجب [illegible] که [illegible] که این [illegible] و چون
[illegible] که این [illegible] ظن [illegible] دفع لازم [illegible] ظن [illegible] عمل [illegible]
خود مخالفت آن [illegible] ظن [illegible] دفع لازم [illegible] ظن [illegible] عمل [illegible]
[illegible] عمل بظن خود و [illegible] ایشان [illegible] که ظن [illegible] است و [illegible] بالتخصیص [illegible]
پس معلوم شد که [illegible] حساب [illegible] تعالی [illegible] آن پس [illegible] تعالی [illegible]
[illegible] تعالی [illegible] و حساب [illegible] اشارت [illegible] که [illegible] چون [illegible] که این [illegible]

منافق شوند به ربوبیت محکمات قرآنست پس بکیجه جهلست و عمل آن ارتکاب ضرر معلومست نزد صحیح
ظلمون و مانند تاریکیهای جهالت در دریای ژرف ... که فرو گرفت جمع آنرا به بحر ژرف موجی که در بالای آن
موج دیگر آید بر سر او ابر تیره در تاریکیهایست که بعض آنها بر روی بعض دیگر می نشیند چون مومن نشسته شب هم در بیرون
آورد دست خود را آن تاریکیها بر روی هم نشسته نزدیک نیست که دست خود را ببیند چه جای
دیگر را و هر که اسد تعالی نکرده باشد برای او روشنی پس نیست او را هیچ روشنی اصلا یعنی گفتم امام
که مراد بقول اسد تعالی او کظلمات تا آخر چیست گفت تاریکیهای اول و دوم قرین او ست مراد بفرقه بعض
و شامل عمر و عثمانست بیان این که گفت موج عبارت از سیوم است یعنی که موج در اینجا عبارت
به بحر ژرف عثمانست قرار آمن فوق موج عبارت از تاریکیهای دوم است یعنی که مراد به موج اینجا
عمر است که حاکم بر عثمان بوده در بحر ژرف قرآن و بر بالای عمر شیطان بوده و چنانچه در کتابهای مخالفان
مثل مواقف و شرح آن بیشتر مذکور است کرده فی که عمر جمع و ترتیب آیات قرآن میکرد و هر کس آیتی می آورد
و فهم نبود و که آن از قرآنست داخل میکرد و اگر فهم نمی بود داخل میکرد و مثل این اقرار در میان مخالفان
و اینها معلومست که از فرموده شیطانست بعضها فوق بعض ... [illegible]
مرده ... یعنی که در زمان ایشان مفسران تفسیرهای متشابهات قرآن از ظن خود کرده [illegible]
و سبب آنست که عامل مردوان ... در متشابهات تفسیر ... که تتبع احادیث اهل البیت علیهم السلام
کنند چنانچه شاید ... [illegible] گفت که بیرون آورد دست خود را مومن [illegible]
ایشان نزدیک نیست که ببیند آنرا یعنی که ضمیر راجع بظلمات ... و مراد اینست که مومن [illegible]
بر احادیث اهل البیت ... پندارد که آن مفسران مردمان خوب بوده اند حیران و سرگردان بمانند [illegible]
تفسیرهای مختلف سردرگم که موافق نظم و نسق کلام بلاغت و فصیح بحکم عوام عرب است چه جای
مثل آنچه گذشت در تشبیه نور اسد تعالی بسراج و دیواری که ... [illegible]
و هر که گرده باشد اسد تعالی نور یعنی خود برای او نوری را یعنی امامی از اولاد فاطمه علیها السلام که بیان شد در
سوره نور در اول ... پس نیست برای او نوری یعنی امامی که در روز قیامت [illegible]
مراد اینست که این تفاسیر که در زمان بنی امیه شده جهالات و باعث جهنم است سهل وقال قوله
یسعی نورهم بین ایدیهم وبایمانهم ائمة المؤمنین یوم القیامة تسعی بین یدی المؤمنین وبایمانهم حتی ینزلوهم
منازل اهل الجنة شرح و گفت در قول اسد تعالی در سوره حدید ... مومنین و مومنات [illegible]
در طرف دست راست ایشان که ائمه مومنین ... در روز قیامت ... [illegible] بهشت

که در بالای آن موج دیگر

ایشان

ایشان خ فرود آورده اند ایشانرا در منزلهای اهل بهشت یعنی ... هر کدام را در منزلی که مناسب اوست فرود
می آورند مراد اینست که طرف دست راست راه بهشت است و طرف دست چپ راه دوزخ پس
تخصیص اینست یعنی اینست که در پیش روی سه قسم منحصر است که گاهی بطرف مقابل است و گاهی بطرف
دست راست و گاهی بطرف چپ است و اینجا راست است ششم سهل عن محمد بن الفضیل عن ابی الحسن علیه السلام
قال سالته عن قول الله تبارک وتعالی یریدون لیطفئوا نور الله بافواههم قال یریدون لیطفئوا ولایة
امیر المؤمنین صلوات الله علیه بافواههم قلت قوله تعالی والله متم نوره قال یقول والله متم الامامة
والامامة هی النور وذلک قوله آمنوا بالله ورسوله والنور الذی انزلنا قال النور هو الامام تصحیف
چنین است ومن اظلم ممن افتری علی الله الکذب وهو یدعی الی الاسلام والله لا یهدی القوم الظالمین
یریدون لیطفئوا نور الله بافواههم والله متم نوره ولو کره الکافرون هو الذی ارسل رسوله بالهدی
ودین الحق لیظهره علی الدین کله ولو کره المشرکون قرائت ابن کثیر و حمزه و کسائی در روایت حفص از عاصم
متم بی تنوین نوره بجر است و قرائت باقی متم بتنوین نوره بنصب است ترجمه و کیست ستمکارتر از کسی
که افترا کرد بر اسد تعالی دروغ یعنی نسبت داد بقول ... بغیر علم ... که او خوانده میشود بسوی ... شریک
ظالمین ... اسد تعالی ... میکنند ... میخواهند که خاموش کنند نور اسد تعالی
به دهنهای خود ... اسد تعالی تمام کننده نور خود است ... میکند نور خود را هرچند که نخواهند منکران نبوت
ظالمین بیان این که اسد تعالی آنکس است که فرستاده رسول خود را براستی و احکامی که دین حقست
مطلع کند نور خود را بر ادیان ... آن هرچند که نخواهند جمعی که شریک ... در ربوبیت برای اسد تعالی قرار میدهند
یعنی که تا ... کنند ... که در هر زمان امام صالح ... دین حق خدا ... و رسول خدا ... جانشین رسول
هرچند که نخواهند جمعی که شریک ... حکم برای اسد تعالی قرار میدهند یعنی روایتست از محمد بن فضیل از امام موسی
کاظم علیه السلام که وی گفت پرسیدم او را از قول اسد تعالی در سوره صف یریدون لیطفئوا نور اسد بافواههم
که چه مراد است از آن گفت مراد اینست که ظالمان اراده میکنند که خاموش کنند امامت امیر المؤمنین
صلوات اسد علیه را به دهنهای خود گفتم قول اسد تعالی واسد متم نوره چه مراد است از آن گفت اسد تعالی میگوید
که خدا تعالی تمام کننده امامتست ... یعنی که در هر زمانی امام آن زمان را جامع جمیع شرط و
و علم ... خدا ... گفته است آنست نور ... در قول اسد تعالی است در سوره تغابن که
ایمان آورید به اسد تعالی و رسولش و نوری که فرو فرستادیم ... اینجا امامست و ... این آیت تغابن که
در شرح حدیث اول این ... ظاهر ... که اطلاق نور ... و ... قرآن ... یعنی

راجع میشود باب چهارم از کتاب حجت اصل باب ان الائمة هم ارکان الارض صلوات الله علیهم شرح الارکان جمع رکن
بضم راء و سکون کاف باعث نظام و نسق چیزی یعنی این باب بیان اینست که ائمه اهل البیت بنده
باعثهای نظام و نسق زمین صلوات الله علیهم اجمعین یعنی که اگر یکی از ایشان نباشد زمین قرار نمیگیرد
در این باب سه حدیث است اول اصل عن ابی عبد الله علیه السلام قال ما جاء به علی علیه السلام آخذ به و
ما نهی عنه انتهی عنه جری له من الفضل مثل ما جری لمحمد صلی الله علیه و آله و لمحمد صلی الله علیه و آله الفضل علی جمیع من خلق الله
عز و جل المتعقب علیه فی شیء من احکامه کالمتعقب علی الله و علی رسوله و الراد علیه فی صغیرة
او کبیرة علی حد الشرک بالله کان امیر المؤمنین باب الله الذی لا یؤتی الا منه و سبیله الذی
من سلک بغیره هلک شرح آخذ بصیغه متکلم مجهول باب نصر است یعنی بکنید امور دین را خلاف بکار برده باشد آن
و انتهی بصیغه متکلم مجهول باب افتعال است یعنی بکنید امور دین ترک آن و میتواند بود که آخذ بصیغه مضارع
متکلم وحده باشد و انتهی نیز بصیغه مضارع متکلم وحده باشد و حاصل هر دو یکیست و لمحمد صلی الله علیه و آله الفضل علی جمیع
من خلق الله اشارتست بقول الله تعالی در سوره حشر ما آتیکم الرسول فخذوه و ما نهیکم عنه فانتهوا یعنی آنچه آورد بشما
رسول از احکام الهی پس فرا گیرید آن را و هر چه منع کرد شما را از آن پس بگذرید خود را از آن المتعقب بصیغه
اسم فاعل باب تفعل عیب جوئی کردن و در حکم الله برای اعتراض است یعنی رد نیست از امام جعفر صادق
گفت که آنچه آورده آن را علی امور دین خلاف بکار برده آن را و آنچه نهی کرده از آن امور دین خلاف باز دارم
خود را از آن چه جاری شده برای علی و در زمان او هست از جمله فضیلت بر جمیع خلایق مثل آنچه جاری شده
برای محمد در زمان او و برای محمد است فضیلت بر جمیع خلایق در زمان او یعنی که بر جمیع خلایق است
علی امر و نهی و عیب جوی بر علی در چیزی از احکام او در زمان او هست مانند عیب جوی بر الله تعالی و بر رسول
او است و بر کرداننده سخن او بر او در مسئله کوچک یا بزرگ بر مرتبه شرک بالله تعالی است اشارت باینست
که بر گرداننده بر او مستلزم بیرونی مطلقست و آن شرکست بود امیر المؤمنین در الله که آمده نمیشود الا بسوی
کرامات در راه الله تعالی هر که رود بغیر آن راه هلاک میشود اصل و کذلک یجری لائمة الهدی واحدا بعد
واحد جعلهم الله ارکان الارض ان تمید باهلها و حجته البالغة علی من فوق الارض و من تحت
الثری شرح واحدا منصوبست بتقدیر یعنی برای تاکید بدل ائمه است که منصوبست بنزع خافض تمید بتقدیر من
ان تمید است و جار و مجرور متعلقست بارکان باعتبار اشتمال ارکان بر معنی حفظ چنانچه در سوره انبیا
و جعلنا فی الارض رواسی ان تمید بهم متعلقست برواسی برای اشتمال رواسی بر معنی حفظ و در اینجا بمعنی منع
حجته البالغة اشارتست بقول الله تعالی در سوره انعام فلله الحجة البالغة یعنی و همچنان جاریست در حق معانی

در امر و نهی برای الله راستی میخواهم که مرا جاری کنی پیش از آنکه گرد و بنده ایشان را الله تعالی باعثهای نظام
و نسق زمین که حفظ میکنند زمین را از آنکه مضطرب شود با اهل زمین و گرداننده ایشان را حجت رسانیده
خود بر هر که در بالای زمین است و هر که در زیر گل نهان گشته یعنی سایر اینست که هر کس از اهل زمان
امت ایشان از تحت حکم ایشان بیرون نیست و هیچکس از احکام الهی مجهول ایشان نیست چنانچه گفته
سوره اعراف و رحمتی وسعت کل شیء و بیان شد در شرح حدیث دوم باب سیزدهم اصل و کان امیر
المؤمنین صلوات الله علیه کثیرا ما یقول انا قسیم الله بین الجنة و النار و انا الفاروق الاکبر و انا
الفاروق الاکبر و انا صاحب العصا و المیسم و لقد اقرت لی جمیع الملائکة و الروح و الرسل بمثل
ما اقروا به لمحمد صلی الله علیه و آله و لقد حملت علی مثل حمولته و هی حمولة الرب و ان رسول الله
یدعی فیکسی و ادعی فاکسی و یستنطق و استنطق فانطق علی حد منطقه شرح انا مره است برای
ابهام و تاکید کثرت قسیم بر فعیل بمعنی فاعلست و مراد بخش کننده است و گاهی قسیم فعیل بمعنی مفاعل میباشد
و مراد کسیست که با دیگری قسمت کند چیزی را و هر کدام نصیب خود را گرفته و بنا بر دوم امیر المؤمنین قسیم
نار است در قسمت موافق آنچه می آید در کتاب الحجه در حدیث دوم باب ما یقال در قبر امیر المؤمنین صلوات الله علیه
که با ب دویست و بیست و ششم است که السلام علیک یا قسیم النار این اشارت بحقیقت او است چنانکه گفته که علی
علیه السلام قسیم النار است از آن اساس فرقان فرق بمعنی فهم حق و باطل و فرق حق از ضلال فصف معنی فی الجنة و نصف
علی فی النار و قسیم فعیل یعنی مفاعل کالحلیف و السمیر الفاروق بصیغه مبالغه نعت فرق کننده و بیان
حق از باطل العصا بفتح عین بی نقطه و صاد بی نقطه چوبی که بر دوش آن را میبرد و مراد اینجا اجتماع مسلمانانست
در مسائل و جنبانیدن اسلام بهر دو آن را میبرند لهذا اختلاف است شق عصا المسلمین مثل منه بمعنی ضعیف
کردن آنچه اسلام بآن را میبرند شکاف انداختن در چوبی که در دست است المیسم بکسر میم
و سکون یاء و فتح سین بی نقطه آلت نشان کردن چیزی و مراد اینجا آلت نشان است
و آن محکم است که در آنها نیز اختلاف از روی ظن هست و دلالت میکند بر اینکه آن امت علم جمیع
قرآن و احکام است و ظاهر کلام شیخ طبرسی در مجمع البیان در تفسیر اخرجنا لهم دابة من الارض در سوره نمل
اینست که حمل کرده عصا را بر عصای موسی و میسم را بر خاتم سلیمان و بیان میشود در شرح حدیث سیوم
و لقد اقرت لی الی آخره اشارتست بتفسیر قول الله تعالی در سوره نجم اذ یغشی السدرة ما یغشی و بیان میشود
در کتاب التوحید در شرح حدیث ... باب ... باب فی ابطال الرؤیة یا است حملت بصیغه متکلم مجهول از
... باب ضرب است الحمولة بفتح حاء بی نقطه و ضم میم و سکون واو و شدّه آن که برای سواری باشد

ومراد اینجا منصب امامت است که امام مرتکب آن میشود و مراد علم بجمیع مسائل دینیست و حاصل هر دو کمیت
اضافه در جمیع لوازم آن باعتبار اختصاص بیقین امام و توفیق علم او بجمیع احکام بالله تعالی است حتی
امیر المؤمنین صلوات الله علیه که بسیاری بیکیفت که من قسمت کننده ام از جانب الله تعالی میان بهشت
و دوزخ یعنی که هر که مرا امام اول و مفترض الطاعه داند بعد از رسول الله صلی الله علیه و آله سوی بهشت میفرستم
والا سوی دوزخ و منم [illegible] فرق کننده میان حق و باطل در مشکلات و منم صاحب اجتماع
مسلمانان یعنی که اگر وجود من بعد از رسول نباشد اختلاف میان مردمان در مسائل جایز خواهد بود
و آن مبطل اسلام [illegible] عصای سلیمان است و منم صاحب آیتی که دال بر نشان امامت است و دیگر
اقرار بوصایت کردند برای من جمیع ملائکه و روح و رسل بمانند آنچه که بآن اقرار برسالت کردند برای محمد
صلی الله علیه و آله و هر آینه سوار کرده شده ام بر منصب امامت مثل منصب امامت او و آن منصب
مخصوص بصاحب کل اختیار رعایت است باعتبار اینکه خلافت الله تعالی بتعیین خلایق کسی را برای آن منصب
نیست و بر بهشتی که رسول الله خوانده میشود در روز قیامت پس پوشیده میشود تشریف امامت
و خوانده میشوم پس پوشیده میشوم تشریف امامت و بسخن در آورده میشود و من نیز بسخن در آورده
میشوم پس سخن میگویم بیان [illegible] که سخن او [illegible] مراد اینست که انبیا شهادت روز قیامت دهند و برابر او
که رسول علیه السلام مفترض الطاعه بود و وصی نیز مفترض الطاعه است پس [illegible] که اهل این رسول
بهشتی و دوزخی میشوند بشهادت رسول [illegible] اهل این وصی بهشتی و دوزخی میشوند بشهادت
وصی متن وَلَقَدْ أُعْطِيتُ خِصَالاً مَا سَبَقَنِي إِلَيْهَا أَحَدٌ قَبْلِي عُلِّمْتُ الْمَنَايَا وَالْبَلَايَا وَالْأَنْسَابَ
وَفَصْلَ الْخِطَابِ فَلَمْ يَفُتْنِي مَا سَبَقَنِي وَلَمْ يَعْزُبْ عَنِّي مَا غَابَ عَنِّي أُبَشِّرُ بِإِذْنِ اللَّهِ وَ
أُؤَدِّي عَنْهُ كُلُّ ذَلِكَ مِنَ اللَّهِ مَكَّنَنِي فِيهِ بِعِلْمِهِ شرح اعطیت بصیغه متکلم مجهول از باب افعال
و فاعل محذوف رسول است الخصال بکسر خا [illegible] جمع خصلت بفتح خا و سکون صاد [illegible]
ما نافیه است ذکر قبلی با وجود ذکر ما سبقنی برای دفع توهم [illegible] آن [illegible] است که در
زمان [illegible] علمت بصیغه متکلم مجهول از باب تفعیل یا معلوم مجرد [illegible] بفتح میم و نون
والف [illegible] المنایا جمع منیه بفتح میم و کسر نون و تشدید یا مثل [illegible] یعنی اجلها
که بسبب طاعت [illegible] مردم [illegible] بمعنی مفعول است یعنی مقصود البلایا جمع بلیه [illegible]
که بسبب معصیت بر سر مردم [illegible] الانساب جمع نسب بکسر نون و سکون سین تفاصیل که رسل
با وصیای خود رسانیده اند در وقت وصیت بقرینه اینکه در حدیث سوم این باب [illegible] والانساب

والاوصیا

والاوصیاء است یا جمع نسب بفتح نون و فتح سین بی نقطه خویشی از جانب پدر یا مطلقا و موید این احتمال
آنچه می آید در حدیث اول باب سی و سیوم که و انساب العرب و بر این تقدیر مراد با شناختن انساب فرق میان
حلال زاده و حرام زاده است و میتواند بود که مراد فرق شد میان اهل سعادت که از آب خوشگوار آفریده
شده اند و اهل شقاوت که از آب شور تلخ آفریده شده اند فصل الخطاب عبارت از فرق میان حق و باطل است
در فتوی و در دیوان میان خلایق یا عبارت از قرآنست که تبیان کل شی است [illegible]
ضلالت [illegible] ایشانست [illegible] سبقنی عبارت از [illegible] است [illegible] اشارت
بعقل ایشان [illegible] ما غاب عنی عبارت از [illegible] افادت [illegible] آن [illegible] ایشانست
در منصب خلافت [illegible] شدن [illegible] شرح حدیث [illegible] دوم
باب اول کتاب العقل و شرح [illegible] تا آخر [illegible] ابشر [illegible] بصیغه معلوم متکلم [illegible] تفعیل [illegible] جمله
استیناف [illegible] عبارت از قرآنست که تبیان کل شی است یا عبارت از علم
المؤمنین [illegible] بقرآن که بتوفیق الله تعالی کسب کرده و یا عبارت از علم الله تعالی است [illegible] و حاصل
حکمت یعنی و هر آینه داده شده ام از تعلیم رسول چهار خصلت که پیشی گرفته بر من سوی آنها کسی [illegible] پیش
از من [illegible] اول اینکه تعلیم کرده شده ام اجلهایی که مقصود است و بسبب طاعت [illegible] مردمان
آمده و می آید دوم اینکه تعلیم کرده شده ام بلیهایی که بر سر عاصیان آمده و می آید سیوم اینکه تعلیم کرده شده ام
وصایای رسل و نسبهای مردمان [illegible] پدران [illegible] چهارم اینکه تعلیم کرده
شده ام کلامی که در آن فرق میان حق و باطلست پس از علم من در گذشته آنچه پیش از من واقع شده از
احوال [illegible] و از علم من غایب نشده آنچه غایب شده از من مثل احوال مستقبل [illegible]
آنکه بشارت میدهم مومنان را [illegible] دنیا و آخرت برخصت الله تعالی و میرسانم [illegible] از جانب الله تعالی
احوال ایشان را باذن [illegible] همه آنچه گفتم از جانب الله تعالی است [illegible] سبب قرآن و
علم من بقرآن که از جانب توفیق اوست یا بسبب علم [illegible] مراد برای این کار دوم متن حدثنا
سعید الاعرج قال دخلت انا و سلیمان بن خالد على ابی عبد الله علیه السلام فابتدأنا فقال یا سلیمان ما
جاء عن امیر المؤمنین یؤخذ به و ما نهى عنه ینتهی عنه جرى له من الفضل ما جرى لرسول الله
صلى الله علیه وآله و لرسول الله الفضل على جمیع من خلق الله المعیب على امیر المؤمنین فی شیء من
احکامه کالمعیب على الله عز و جل و على رسوله و الراد علیه فی صغیرة او کبیرة على حد الشرک
بالله کان امیر المؤمنین صلوات الله علیه باب الله الذی لا یؤتى الا منه و سبیله الذی من سلک بغیره

فلك وبذلك جرت الائمة عليهم السلام واحداً بعد واحد جعلهم الله اركان الارض ان تميد
بهم والحجة البالغة على من فوق الارض ومن تحت الثرى وقال قال امير المؤمنين عليه السلام
انا قسيم الله بين الجنة والنار وانا الفاروق الاكبر وانا صاحب العصا والميسم ولقد اقرّت
لي جميع الملائكة والروح بمثل ما اقرّت لمحمد صلى الله عليه وآله ولقد حملت على مثل حمولة محمد
صلى الله عليه وآله وهي حمولة الرب وان محمداً صلى الله عليه وآله يدعى فيكسى ويستنطق و
ادعى فاكسى واستنطق فانطق على حد منطقه لقد اعطيت خصالاً لم يعطهن احد قبلي
علمت المنايا والبلايا والانساب وفصل الخطاب ثم يفتني ما سبقني ولم يعزب عني ما غاب
عني ابشّر باذن الله واؤدّي عن الله عز وجل كل ذلك مكّنني الله فيه باذنه شرح المعقب بصيغه
اسم فاعل باب افعال تفعيل کسی که خبر به عقب دارند بر کسی و در بعض نسخ بجای آن المنعب است
لم يعطهن بصيغه مجهول باب افعال ومضمون بحديث مثل صعب ولست سيوم مس عن ابي جعفر ع
قال فضل امير المؤمنين ع ما جاء به آخذ به وما نهى عنه انتهي عنه جرى له من الطاعة بعد
رسول الله ص ما لرسول الله ص والفضل لمحمد ص والمتقدم بين يديه كالمتقدم بين يدي الله
ورسوله والمتفضل عليه كالمتفضل على رسول الله ص والرادّ عليه في صغيرة او كبيرة على حد الشرك
بالله فان رسول الله ص باب الله الذي لا يؤتى الا منه وسبيله الذي من سلكه وصل الى الله عز
وجل وكذلك كان امير المؤمنين ع من بعده وجرى للائمة واحداً بعد واحد جعلهم الله عز
وجل اركان الارض ان تميد باهلها وعمد الاسلام شرح فضل خبر مبتدای محذوفست بتقدير هذا فضل
المتقدم بصيغه اسم فاعل باب تفعّل پیش گیرنده کالمتقدم اشارتست بقول الله تعالى در سوره حجرات يا ايها
الذين آمنوا لا تقدّموا بين يدي الله ورسوله بنا بر قرائت مشهور که لا تقدّموا بضم تا وکسر دالست اشارتست بعدم
ایمان متصفان اصلاً و بنا بر قرائت بعضی که بفتح تا وفتح دالست بتقدير لا تتقدّموا است وخطابست
اشارت وظاهر آنچه می آید در کتاب الطهارة در حدیث پنجم باب بیست و دوم که باب الشك في الوضوء
ومن نسيه او قدّم او اخّر است آنست که این آیت برای وجوب موالات در عبادات و ترتیب
بیاید در شرح آن و اینجا مستعمل شده بفرض الطاعة بجميع احكام عبادات و تقديم و تأخير
باعث عدم موالات و بطلان آن عبادتست المتفضل بصيغه اسم فاعل باب تفعّل طالب زیادتی برای
خود بر کسی دیگر العمد بفتح عین و فتح میم و بضم عین و ضم میم جمع عمود ستونها مضمون این فقره از بیان
حدیث اول ظاهر میشود مس والرابطة على سبيل هداه لا يهتدي هاد الا بهداهم ولا يضلّ

خارج من الهدى الا بتقصير عن حقهم امناء الله على ما اهبط من علم او عذر او نذر والحجة البالغة على
من في الارض يجري لآخرهم من الله مثل الذي جرى لاولهم ولا يصل احد الى ذلك الا بعون الله
شرح الرابطه جمع الرابط جمعی که در سر حد اسب می بندند تا مهیای جهاد با دشمنان باشند
وجمعی که وا میدارند خود را بر کاری و هر دو اینجا مناسبست الهدایه راه یافتن و راه نمودن ومراد
اینجا معنی اولست التقصير کوتاهی کردن امناء مرفوعست بتقدير هم امناء یا منصوبست بتقدير اعنی اهبط
بصيغه مجهولست وممکنست که معلوم باشد العلم بکسر عین و سکون لام دانستن ومراد اینجا آیات محکماتست
چون آنها جای علم رعیتست العذر بضم وفتح عین و سکون ذال قبول عذر خواهی کسی کردن ومراد
اینجا آیات متشابهاتست که جای قبول عذر رعیتست چون مضمون آنها معلوم ایشان نیست
النذر بضم نون و سکون وضم ذال ترسانیدن ومراد اینجا منسوخاتست که در مخالفت آنها وعید
پس جای ترسانیدن رعیتست چون مضمون آنها معلوم ایشانست بسنت رسول صلى الله عليه وآله
ودر کتاب الروضه در حدیث ربع چهارم مذکورست عذراً او نذراً موافق آیت سوره مرسلات
که آن بمعنی دیگر باشد والله اعلم یعنی و کرده اند بنیادش را الله عز وجل حافظان هر چه او را الله
تعالی بر انبیا داده و فرستاده برای ایشان نگاه میدارند و بیرون از دست کسی که گرفته اند از معرفت
حق ایشان بیان الله تعالی هر آنچه فرستاده شده بر رسول که محل علم است یا محل
قبول عذر است یا محل ترسانیدن از عذابست و ایشان حجت رساننده بر هر که در زمین است
جاری میشود برای آخر ایشان از فرض اطاعت مانند آنچه از جانب الله تعالی مثل آنچه جاری شده
از فرض اطاعت برای اول ایشان که رسول و امیر المؤمنین علیهما السلام است و نمیرسد کسی بآنها که بیان
کردیم مگر بتوفیق الله تعالی مس قال امير المؤمنين عليه السلام انا قسيم الله بين الجنة والنار لا يدخلها
داخل الا على حد قسمي وانا الفاروق الاكبر وانا الامام لمن بعدي والمؤدي عمن كان قبلي
لا يتقدمني احد الا احمد ص واني وايّاه لعلى سبيل واحد الا انه هو المدعو باسمه شرح قسيم
بين الجنة والنار بيان شد در شرح حديث اول این باب جلوه دهنده استنباط بیان ضمیر راجع بالنار
یا راجع بکل واحد از جنت و نار است الحد دفع ومنع کسی از چیزی و تمیز چیزی از چیزی دیگر القسم بفتح قاف
وسکون سین بخش کردن یعنی و گفت امیر المؤمنین که من بخش کننده ام بحکم الهی میان بهشت و دوزخ
بمعنی که هر کدام از آنها میشود داخل بهشت و بر دوزخ داخل شونده که بنا بر دفع و منعی که از بخش کردن
و منم بغایت فرق کننده میان حق و باطل که بسیار فرق کننده است و منم مفترض الطاعه برای هر که

بعد از فتح در مرتبه رسانده احکام الهی را جانب کسی که پیش از من بوده و در مرتبه پیش از من نیست
گر احمد صلی الله علیه و آله برسی که من وارث او و همراه اوییم یکسان ایم یعنی که بهره ور ایم فرقی نیست غیر اینکه او
و بس خوانده شده و باسم مشهور خود که رسول و نبی باشد من بآن اسم خوانده نشده ام متن و لقد
اعطیت الست علم المنایا و البلایا و الوصایا و فصل الخطاب و انی لصاحب الکرات و دولة
الدول و انی لصاحب العصا و المیسم و الدابة التی تکلم الناس شرح اعطیت صیغه مجهول
متکلم و فاعل محذوف در اینجا الله تعالی است الکرات بفتح کاف و تشدید راء بی نقطه جمع کره بفتح
و تشدید راء ظفر و فتح بر دشمنان و حمله بعد از حمله بر دشمنان در میدان جهاد و بهره ور و بیجا
و الف و لام برای عهد خارجی است و دولة عطف است بر الکرات الدول بضم و فتح دال و سکون واو
نوبت پادشاهی دول بضم و فتح و کسر دال و فتح واو جمع دولت و مراد به دولة الدول عظم دولتهاست
و آن غالب شدن اسلام و شرع محمدی صلوات الله علیه است که بشمشیر امیر المؤمنین واقع شد
و باقیست تا آخر زمان یا عبارت از دولت مهدی علیه السلام است که راجع به دولت امیر المؤمنین است
ظاهر لفظ اعطیت الست اینست که الدابة مجرور و معطوف است بر العصا و بنا بر روایتی که در تفسیر
علی بن ابراهیم هست که حضرت رسول خطاب کرده بامیر المؤمنین که یا دابة و گفته که در آخر زمان بیرون
می آورد ترا الله تعالی بر بهترین صورتی و با تو میسم هست که نشان میکنی بآن دشمنان را میتواند
بود که مرفوع و معطوف بر صاحب باشد لیکن ظاهر اینست که آن بر سبیل استعاره است چون
داغ شهادت بعدم ایمان مخالفان و عید بود حال او نیز شهادت بعدم ایمان ایشانست و آخر زمان
نسبت بهر کس روز مرگ و بست و حسن صورت نسبت بمؤمنانست و بس و الله العالم یعنی و همراه
نجس داده شده ام شش خصلت اول دانستن نعمتهائی که از مطیعان آمده و می آید دوم دانستن محنتها
که بر عاصیان آمده و می آید سوم دانستن وصیتها که رسل و اوصیای خود کرده اند چهارم دانستن کلام
فرق کننده میان حق و باطل در فتوا و قضا و قسمت باین پنجم آنکه برسی که من هرگاه که صاحب
ظفرهای مشهورم که اهل اسلام را بر اهل شرک یافته یعنی که هر فتحی که روی داده بسبب من بوده صاحب
پادشاهیها ام یعنی که اشرف پادشاهیها که پادشاهی اهل اسلام باشد بسبب جهاد من شد ششم
آنکه برسی که من همراه صاحب عصای اسلام و صاحب آیت فتنه ام است و صاحب جانوری
که سخن میگوید با مردمانی که مخالف منند تفسیر عصا و میسم گذشت در شرح حدیث اول این باب فصل
در سوره نمل چنین است و ما انت بهادی العمی عن ضلالتهم ان تسمع الا من یؤمن بایاتنا فهم

مسلمون و اذا وقع القول علیهم اخرجنا لهم دابة من الارض تکلمهم ان الناس کانوا بایاتنا لا یوقنون
قرائت عاصم و حمزه و کسائی بفتح همزه در ان الناس است و قرائت باقی بکسر و ظاهر لفظ تکلمهم ان الناس و
این حدیث اینست که مراد بضمیر تکلمهم و الناس یک جماعت باشد و در کیفیت دابه و وقت خروج آن و
موضع خروج آن اقوال و روایات بسیار واقع شده و در بحار میگویم مختص است که مراد بدابه جنس فرشته
باشد که قبر شکافته میشود و او بیرون می آید و سؤال میکند از ولایت امیر المؤمنین علیه السلام و تعبیر از او بدابة
الارض شده برای اینکه بصورت مهیب ظاهر میشود و حرکت او در میان زمین شکافتن زمین است
بحرکت دواب دیگر که بر روی زمین است در هوا شکافتن هوا چنانچه می آید در کتاب الجنائز در حدیث
اول باب ان المیت یمثل له ماله تا آخر که باب هشتاد و هفتم است که بحران شعا عما و بخدان الارض
باظفارهما و در حدیث هشتم باب بعد از آن که باب المسئلة فی القبر است که یخطان الارض بانیابهما و یطآن
فی شعورهما و نظیر این گذشت در حدیث ششم باب اول کتاب العقل که تعبیر از فرشته برجل شد و چون
بصورت رجل بوده و الله العالم ترجمه و نیستی تو راه نماینده برگرداننده کوران از گمراهی ایشان که بعد از
گمراه شوند بشنوانی حق را کسی را که مسکرد بعلامات ربوبیت که ائمه هدی علیهم السلام است چنانچه
می آید در باب بیست و سیم که باب ان الآیات التی ذکرها الله عز و جل فی کتابه هم الائمه علیهم السلام است چه ایشان
شواهد ربوبیت در زمین و آسمان و محکمات قرآن مستلزم تصدیق امت الائمه هدی است بیان این که
کرده کمال آیات و ائمه حقیقت اسلام یعنی نفی شریک در ربوبیت نموده کرانند و چون فرود آید قول الهی
که کل نفس ذائقة الموت است بمنکران آیات بیرون می آوریم برای ایشان جانوری را از زمین
قبرایشان که با ایشان سخن گوید که خود ایشان با ائمه ایشان بودند در تمام زمان حیوة که روید و ازین
دل بعلامات ربوبیت و اشارت باینست که در این حال دعوی این ایشان بوجود رب العالمین و رسول
مجهول نزد این کتاب ندانسته اند الا به پیروی ظن و انکه ضلالت کسی را شریک با رب العالمین در حکم میکرده
باب پانزدهم حصل باب نادر جامع فی فضل الامام علیه السلام و صفاته شرح باب بتنوین است نادر جامع
و نعت باب است نادر کمیاب و مراد در اینجا نوعیت پرفایده است جامع نعت دیگر است یعنی این باب
که نوعیت پرفایده است جمع کرده است بسیاری از مضامین خوب را در فضل شان امام و درین باب دو
حدیث است اول حصل عن عبد العزیز بن مسلم قال کنا مع الرضا علیه السلام بمرو فاجتمعنا فی الجامع یوم
الجمعة فی بدء مقدمنا فاداروا امر الامامة و ذکروا کثرة اختلاف الناس فیها قد خلت علی
سیدی فاعلمته خوض الناس فیه فتبسم علیه السلام ثم قال یا عبد العزیز جهل القوم و خدعوا عن

وشروط امامت امام

عن ذا ابیهم **شرح** ابنه بفتح بضم فا و سکون دال نقطه دار و همزه اول است چیزی است که مقدم بفتح میم و سکون قاف و فتح
دال مصدر میمی است بمعنی آمدن یجهل بصیغه معلوم از باب علم است الجهل خردمندی و نادانی و هر دو بجای
چه کسی که عمل بعلم خود و بمحکمات قرآن کند تنند و دانست خدعوا بصیغه مجهول از باب منع است الخدع مکر کردن
کسی را ندانسته است بغریب **یعنی** روایت است از عبد العزیز بن مسلم که گفت بودیم با امام رضا علیه السلام در مرو پس
جمع شدیم با عباسیان و امثال ایشان در مسجد جامع روز جمعه در ابتدای آمدن ما به مرو پس گردانیدند
عباسیان کار امامت را یعنی بکثرت شمردند یکدیگر اعتقاد خود را و مامون که از
بعقاه ایشان امام بود و ذکر کرده اند ان مجلس بسیاری اختلاف مردم را در کار امامت یعنی که بیان کردند
که سلسله اعتقاد هر جمعی بر وجهست مثل امامیه و زیدیه و کیسانیه و عبدالله و فطحیه اشارت به آنست که
مسئله امامت بعقاد ایشان اختلافی و اجتهادیست هر جمعی امیر مسئله اختیار امامی میکنند بغیر آنست
دیگری و منعقد میشود امامت آن امام باختیار آن جمع پس در یک زمان چند امام میتواند بود پس داخل
شدم بر مهتر خود امام رضا علیه السلام پس اعلام کردم او را از فرو رفتن مردمان در کار امامت پس تبسم کرد امام علیه السلام
بعد از ان گفت ای عبد العزیز بعضی کرده اند آن جمع را بغریب شیطان کرده شده از اعتقادی که
بایشان نسبت دارد و جهتست **متن** ان الله عز وجل لم یقبض نبیه صلی الله علیه واله حتی اکمل له الدین وانزل
علیه القرآن فیه تبیان کل شیء بین فیه الحلال والحرام والحدود والاحکام وجمیع ما یحتاج الیه
الناس کملا فقال عز وجل ما فرطنا فی الکتاب من شیء وانزل فی حجة الوداع وهی آخر عمره صلی الله علیه واله الیوم
اکملت لکم دینکم واتممت علیکم نعمتی ورضیت لکم الاسلام دینا وامر الامامة من تمام الدین
ولم یمض صلی الله علیه واله حتی بین لامته معالم دینهم واوضح لهم سبیلهم وترکهم علی قصد سبیل الحق واقام
لهم علیا علیه السلام علما واماما وما ترک شیئا یحتاج الیه الامة الا بینه فمن زعم ان الله عز وجل
لم یکمل دینه فقد رد کتاب الله ومن رد کتاب الله فهو کافر **شرح** لم یقبض از باب ضرب است حتی
استثنا است الحدود قدهای که معین شده در دنیا برای هر گناه و مفصل میشود در کتاب الحدود والاحکام
دیوانها میان مردمان در نزاعهای ایشان و بیان میشود در کتاب القضا و الاحکام کملا بفتح کاف و فتح
میم بمعنی کاملا حال جمیع است یا صفت مفعول مطلق محذوف بتقدیر بیانا کملا فا در فقال برای بیان
من در من شیء برای تبعیض است و شیء عبارت از متعدد به و محتاج الیه است یا من زائده است
برای تاکید عموم و شیء محلا منصوبست و یا مفعول مطلق و فطنا است بتقدیر شیئا من التفریط و حاصل
هر دو یکیست حجه بکسر حا است و وداع بفتح واو است المعالم بفتح میم و کسر لام جمع معلم بفتح میم و فتح لام

چیزی که بآن معلوم شود چیزی مثل معلومیت احکام دین با امام عالم بجمیع احکام و معلومیت امامت امام
بمحکمات قرآن که در اما فی نزاع اختلاف ندارد و در وی ظن نیست در هر زمان القصد بفتح قاف و سکون صاد
متوسط میان افراط و تفریط العلم بفتح عین و فتح لام چیزی که بآن معلوم شود چیزی مثل معلومیت جمیع
احکام دین با امام **یعنی** بیان سابق اینکه بدرستی که الله عز وجل قبض نکرد روح پیغمبر خود را تا آنکه کامل کرد
کامل ساخت برای او دین اسلام را یعنی اینکه جمیع مسائلی که با علم بآنها احتیاج به پیروی ظن نباشد
او بیان کرده و فرو فرستاد بر او جمیع قرآن را بر حالی که در آن بیان نهایت وضوح هر چیز هست چه بیان کرده
در آن حلال و حرام و حدود و احکام را و هر چه را که احتیاج دارند بآن مردمان همه محتاج الیه از آنکه
بیان این آنکه گفت عز وجل در سوره انعام تقصیر نکرده ایم در این کتاب که قرآن باشد از هیچ چیز یعنی که و فرو
فرستاد و در سوره مائده و در حجی که وداع رسول علیه السلام و وداع مردمان کرد در روز غدیر خم و آن آخر
عمرش بود صلی امروز کامل کردم برای شما احکام دین شما را و تمام ساختم بر شما نعمت خود را که تعیین امام
باشد و راضی شدم برای شما اسلام را که دین شما باشد بعد از رسول نیز یعنی که اگر فرض محال
تعیین امام عالم بجمیع مسائل دین نکردم راضی نبودم که شما بیودم بعد از رسول یا مراد اینست که راضی نیستم
بشرک شما در زمان رسول نیز تا اینکه رسول اگر تعیین امام عالم بجمیع احکام کند تبلیغ او احکام را نکرده
تبلیغ ولغو خواهد بود چنانچه گفته در همین سوره یا ایها الرسول بلغ ما انزل الیک من ربک و ان لم تفعل فما
بلغت رسالته ای فرستاده شده بکوش برسان آنچه را که در تعیین وصی فرو فرستاده شده سوی تو
از صاحب کل اختیار و اگر نکردی پس نرسانیدی پیغام او را اصلا و هر چه کردی لغو بود اشارت
باینست که رضا بجا بودن که فوت از امام عالم بجمیع احکام لازم دارد تجویز اختلاف از روی ظن را
و فوت و این تجویز لازم دارد لغو بودن جمیع رسل و کتب و آداب را چنانچه مصنف رحمه الله تعالی بیان
کرده در خطبه و کار امامت از جمله تمام دین است و نرفت پیغمبر صلی تا وقتی که بیان کرد برای امت خود
مواضع علم دین ایشان را و واضح ساخت برای ایشان راه ایشان را که باید آن راه بروند و گذاشت
ایشان را بر میانه راه حق و دو داشت برای ایشان علی را اعلامت احکام دین و امام و ترک
نکرد چیزی را که محتاج میشود بآن امت لیکن بیان کرد آن را پس هر که دعوی کند که الله عز وجل کامل
نکرده دین اسلام را یعنی که بعض احکام را بظن مردمان واگذاشته پس بتحقیق رد کرده محکمات
کتاب الله تعالی را و هر که رد کند محکمات کتاب الله تعالی را پس او کافرست **متن** هل یعرفون
قدر الامامة ومحلها من الامة فیجوز فیها اختیارهم ان الامامة اجل قدرا واعظم شانا واعلی

مکانا وامنع جانبا وابعد غورا من ان یبلغها الناس بعقولهم او ینالوها بآرائهم او یقیموا اماما باختیارهم
شرح اجوار کنفه ای الانحصار کرد بر چیزی یعنی خود یعنی تعیین آن و مباح بودن تعیین بکری امام
بمخالفات امت و گیست بمحبت و نهادن آن چنانچه مخالفان میگویند کلاه است او کر منعقد شده
چه در کنف المنع مصدر باب حسن بودن چیزی که چگونه دست کسی بآن نرسد الجانب جهه چیزی جهه باشد
المنع است و نسبت منع بجانب برای مبالغه در منع است چه هرگاه دست کسی بجانب چیزی نرسد بچیز
نخواهد رسید بطریق اولی الغور بفتح غین بنقطه و سکون واو عمق بر باده شدن آن و دوری عمق عبارت
بسیار عمیق بودن یعنی از انجماعت شناخته شده امت راه و در جبه آن را در میان امت نکرده
شود و در امامت انتخاب ایشان یعنی که باعث صدور امت شود و از دادن ایشان بدرستی که امامت چیزی
بزرگ و بزرگ که رتبه نه رسد و مکان و منع جانب دور و در تصفات است از اینکه رسند بآن مردان بعضی جهی
یعنی بتکرار علم بمحل آن برسانند بی رجوع بوحی الهی و بیان بشرط آن و در یابند محل آنرا بفهمهای خود و علم
بتعیین کنند امام را بعلم و ظن مگر بمحض اختیار و عقاید و بندکان از مسئل نفسانی بهم برسند متن ان الامامة
خص الله بها ابراهیم الخلیل بعد النبوة والخلة مرتبة ثالثة وفضیلة شرفه بها واشاد بها ذکره
فقال انی جاعلک للناس اماما فقال الخلیل علیه السلام سرورا بها ومن ذریتی قال الله تبارک وتعالی
لا ینال عهدی الظالمین فابطلت هذه الآیة امامة کل ظالم الی یوم القیمة وصارت فی الصفوة شرح بمحض
خا بنقطه مصدر باب نصر فضیلت دادن کسی را مراد نبوت اینجا رسالت بعد از نبوت است ست بقرینه
آنچه گذشت در حدیث دوم باب دوم الخلة بضم خا و کسر خا بنقطه و دوستی در دل الاشاده و بشین بنقطه و دال
مصدر باب افعال مشهور و بلند ساختن الذکر بکسر ذال و مد و آوازه مرتبه مفعول له است الصفوة بتثلیث صاد
و کسر صاد و بنقطه و سکون فا خالص از عیب خواه مرد و خواه قوی و قضا یعنی بدرستی که باب فضیلت
داده است تعالی ابراهیم خلیل را بعد از نبوت و خلت بر حالی که مرتبه سوم آنها بود و فضیلتی بود که داد با مام
بآن و بلند کرد آوازه و او را بنوعی که گفت یعنی آنچه نقل کرده در قرآن از آنکه بدرستی که من کرده اند
توام برای مردمان امام پس گفت ابراهیم از بسکه خوشحال شد بامامت آیا از ذریت من نیز تا کمالات
خواهد شد امام شود گفت تبارک و تعالی در جواب بتعیین بعضی من کسانی را بعضی پیروان ملحد
در احکام و اکثر کنند پس باطل ساخت این آیت امامت هر ستمکننده را تا روز قیامت و گرده باامات
از خالص از شائبه شرک مان این آیت شد در شرح حدیث اول و دوم باب دوم مراد در حدیث دوم
آن باب بجای سرور افرح طه فی جبین ابراهیم بود و منافات نیست میان این دو جا ابراهیم

سیار مشکل شمرده نام کلمات را و بسیار خوشحال شده از امامت و بهره و باعث حسن طلب جمیع اشیا
اتمام کلمات و امامت ذریت شده و بین تقریب حسن طلب امامت برای ذریت واقع شده و در بعضی
در طلب او که گفته کرمی تمام کلمات نیست و خواه امامت ذریت تو باشد و خواه نه و بیان طلب او امامت
متن ثم اکرمه الله تعالی بان جعلها فی ذریته اهل الصفوة والطهارة فقال ووهبنا له
اسحق ویعقوب نافلة وکلا جعلنا صالحین وجعلناهم ائمة یهدون بامرنا واوحینا الیهم فعل
الخیرات واقام الصلوة وایتاء الزکوة وکانوا لنا عابدین شرح ثم برای تعجب چه در طلبه امامت
با قبول آن جمع شده و دو جهت و مستور بود که برای تاخی زمان باشد اهل مجرور به بدل بعض
فا در فعال برای پانست انافه بخشش و مراد بخشش چیزیست که طلبیده شده است و کلا عطف
از جمع و نافله است یعنی جمیع آنچه از ذریت ابراهیم مصداق قبول طلب ابراهیم است الزکوة حصل از ایل
که وجهت رسانیدن آن مستحقین و خالص قوی و قضا و معنی اول اینجا مناسب است اگر مراد
بفعل و اقام و ایتا افعال جایز باشد و دوم مناسب تر است اگر مراد افعال الله باشد تقدیم جار و مجرور
در نا عابدین دلالت بر حصر میکند بین اعتراف است از جمع که به پیروی ظن قوی هند و شرک نبود یعنی
با وجود آن گرامی کرد ابراهیم را الله تعالی بانکه گردانید امامت را در ذریت او در اهل قوی و قضای خالص
و اهل اکثر کی انکه از جمله ذریت او و بیان این آنکه گفت در سوره انبیا و بخشیدیم برای ابراهیم اسحق
و یعقوب را بر حالی که اسحق و یعقوب مصداق استجابت دعای ابراهیم که حسن طلب امامت در ذریت
بودند جمیع مصداقات استجابت دعای ابراهیم را قابل امامت کردیم مبادی استعداد تمام کمالات
و گردانیدیم ایشان را امامانی که راه مینمایند خلایق را بحق بسبب کتاب ما و وحی کردیم با ایشان کردن
کارهای خوب را یعنی کیفیت سلوک با خلایق در حال شدت و رخا و عافیت و بلا و بپا داشتن نماز را
و دادن زکوة را و بودند پرستش کنندگان ما و بس محتمل است مراد وحی باشد در اینجا یعنی اینست که هر
کدام که انبیا و رسل بودند بواسطه وحی کردیم و هر کدام که وصی محض بودند بواسطه رسل وحی کردیم و
منوط بود که جمیع اوصیا از نسل ابراهیم تا زمان خاتم الانبیا علیهم السلام جامع میان وصایت و نبوت
باشند و مؤید احتمال اولست آنچه می آید در حدیث پنجم باب فی ان الائمة علیهم السلام بمن یشبهون ممن مضی
که باب پنجاه و سیوم است که کانوا خالین و لم یکونوا انبیا و مستور بود که وحی اینجا عبارت از حقی یعنی
و توفیق باشد چنانچه نظیر آن گفته در وحی بکتاب النحل متن فلم تزل فی ذریته یرثها بعض
عن بعض قرنا فقرنا حتی ورثها الله عزوجل النبی صلی الله علیه فقال جل وعلا ان اولی الناس بابراهیم للذین

اتَّبَعُوهُ وَهٰذَا النَّبِيُّ وَالَّذِينَ آمَنُوا وَاللّٰهُ وَلِيُّ الْمُؤْمِنِينَ فَكَانَتْ لَهُ خَاصَّةً فَقَلَّدَهَا صلعم عَلِيّاً بِأَمْرِ اللّٰهِ عَزَّ
وَجَلَّ عَلَىٰ رَسْمِ مَا فَرَضَ اللّٰهُ شرح الرسم بفتح راء بی نقطه و سکون سین بی نقطه اثر و بفتح سین خوش قامتی بودن
بیجا مناسبت معنی پس پسندیده بود امامت در ذریت ابراهیم میراث سپرد امامت را بعضی از ذریت
از بعضی بزرند پنهان که میراث داد آنرا الله عز و جل تا ختم الانبیاء چنانچه گفت جل ذکره
در سوره آل عمران بدرستی که سزاوارترین مردمان بابراهیم مصداق مستجابیت دعای ابراهیم باشد هر آینه جمعند
که متابعت ابراهیم را نموده از کمال کرده اند و این نبی و جمعی که گرویده بربوبیت رب العالمین و الله تعالی یاری کننده
مخلصانست مذکوره الذین آمنوا تعریض است بر اهل ضلالت که اصلا گرویده اند چنانچه بیان شده در شرح
هشتم باب ششم و حدیث سوم باب دوم و هم پس بود امامت برای ختم الانبیا پس و ذاتش
بمعنی که امام در آن زمان کسی بجز وی پس کردن علی را امام ساخت نه بغیر وحی الله تعالی بلکه بنحوی که
لازم ساخت بر خود که اینکه تعیین امام کند ظاهر باشد بالزام ساخت بر رسول که کیفیت تعیین او را بیان
در حال وفات و با اصل فَصَارَتْ فِي ذُرِّيَّةِ الْأَصْفِيَاءِ الَّذِينَ آتَاهُمُ اللّٰهُ الْعِلْمَ وَالْإِيمَانَ بِقَوْلِهِ
وَقَالَ الَّذِينَ أُوتُوا الْعِلْمَ وَالْإِيمَانَ لَقَدْ لَبِثْتُمْ فِي كِتَابِ اللّٰهِ إِلَىٰ يَوْمِ الْبَعْثِ فَهِيَ فِي وُلْدِ عَلِيٍّ
عَلَيْهِ السَّلَامُ خَاصَّةً إِلَىٰ يَوْمِ الْقِيَامَةِ إِذْ لَا نَبِيَّ بَعْدَ مُحَمَّدٍ فَمِنْ أَيْنَ يَخْتَارُ هٰؤُلَاءِ الْجُهَّالُ شرح الاصفیاء جمع
بفتح صاد و کسر فا و تشدید یا برگزیده شدگان در سوره روم سه آیت چنین است اول و یوم تقوم
الساعة یقسم المجرمون ما لبثوا غیر ساعة کذلک کانوا یؤفکون دوم وقال الذین اوتوا العلم والایمان لقد
لبثتم فی کتاب الله الی یوم البعث فهذا یوم البعث ولکنکم کنتم لا تعلمون سوم فیومئذ لا ینفع الذین ظلموا
معذرتهم ولا هم یستعتبون مقتضای سابق و لاحق آن آیت اینست که جمله قال الذین قال المجرمون
بتقدیر قد مراد بعلم دانستن معنی جمیع کتاب الله است که تبیان کل شیء است و مراد بایمان این که
پیروان خود را از غلط در فتوی و قضاوت تنبیه نمایند موافق آنچه می آید در حدیث دهم مولد ابی محمد
الحسن بن علی علیهما السلام و مخاطبان مجرمانند که گمان کرده اند که درنگ کرده اند اهل علم و ایمان در غیر ساعتی
که این رسول الله صلعم است پس بعد از وی حکم آیات بینات محکمات ناهیه از پیروی ظن ساقط شده و در
فی کتاب الله برای تفصیل کل برای ظرفیت مجازیست و بر هر تقدیر مراد اینست که آیات بینات محکمات
ناهیه از پیروی ظن دلالت میکند بر بقای علمای مؤمنان تا روز بعث و معلوم است که غیر علی و
اولاد معصومین او این صفت نیستند و پیروی ظن میکنند یعنی پس گردید امامت در ذریت علی که برگزیده
جمعیند که داده ایشان را الله تعالی علم بکتاب الله تعالی و ایمان کردن نه بعنوان خود بقول الله جل و علا

با رشد هر نسلی که آمد پیش ... علیهم السلام و سائر اوصیا و

لبثتم تقدیر لبثتم مقالات ۱

روم و گفته جمعی که داده شده اند علم و ایمان که هر آینه بتحقیق درنگ کردید در کتاب الله تا روز بعث
پس این آیت اولاد علی است و بیخ روز قیامت چه پیغمبری بعد از محمد نخواهد بود تا حکم آیت بیان
ناهیه از پیروی ظن ساقط و منسوخ شود پس از کجا انتخاب میتوانند کرد این جاهلان امام را اصل اِنَّ الْإِمَامَةَ
هِيَ مَنْزِلَةُ الْأَنْبِيَاءِ وَإِرْثُ الْأَوْصِيَاءِ إِنَّ الْإِمَامَةَ خِلَافَةُ اللّٰهِ وَخِلَافَةُ الرَّسُولِ صلعم وَمَقَامُ
أَمِيرِ الْمُؤْمِنِينَ عَلَيْهِ السَّلَامُ وَمِيرَاثُ الْحَسَنِ وَالْحُسَيْنِ صَلَوَاتُ اللّٰهِ عَلَيْهِمَا شرح بیان اینکه این جهال
اختیار در تعیین امام ندارند اینکه بدرستی که امامت شرف انبیاست بمعنی که هر نبی که بعد از نبوت
در سالت بآن رسیده و آنرا فخر خود دانسته و میراث اوصیای رسل از رسل است بدرستی که
امامت نیابت الله تعالی است و نیابت رسول صلعم اشارت باینست که تعیین کسی نایب برای
دیگری در صورت طفولیت بضعف آن دیگر میباشد و امامت مرتبه شرف امیر المؤمنین علیه السلام
و میراث حسن و حسین است صلوات الله علیهما از رسول و امیر المؤمنین اصل اِنَّ الْإِمَامَةَ زِمَامُ الدِّينِ
وَنِظَامُ الْمُسْلِمِينَ وَصَلَاحُ الدُّنْيَا وَعِزُّ الْمُؤْمِنِينَ إِنَّ الْإِمَامَةَ أُسُّ الْإِسْلَامِ النَّامِي وَفَرْعُهُ السَّامِي
بِالْإِمَامِ تَمَامُ الصَّلَاةِ وَالزَّكَاةِ وَالصِّيَامِ وَالْحَجِّ وَالْجِهَادِ وَتَوْفِيرُ الْفَيْءِ وَالصَّدَقَاتِ وَإِمْضَاءُ الْحُدُودِ
وَالْأَحْكَامِ وَمَنْعُ الثُّغُورِ وَالْأَطْرَافِ شرح الزمام بکسر زای بی نقطه مهار النظام بکسر نون رشته مروارید
و مانند آن الاس بضم و فتح و کسر همزه و تشدید سین بی نقطه اصل النامی نعت است یعنی بدرستی که
امامت مهد مسائل دین است و رشته پیوست اهل اسلامست و باعث صلاح دنیاست که فرع آنست
و باعث عزت مؤمنانست بدرستی که امامت بیخ درخت اسلامست که رونده است و شاخ درخت
اسلامست که بلند است بسبب نصیحت بامامت مقبول بودن نماز و روزه و حج و جهاد و بسیار بودن
آنچه از مشرکان بدست آید غنیمه و تصدقات و جاری ساختن حدود بر اهل فساد و نگاهبانی اهل
ثغور و حفظ سرحد و طرفهای بلاد اسلام از مشرکان اشارت باینست که جمعی که تعیین امام نا
حق کرده اند عبادات ایشان مقبول نیست و آنچه بدست آوردند از مشرکان از قبیل غارت بعضی اهل
شرک بعضی دیگر است و اجرای حدود و احکام از ایشان باطلست مثل حدود و احکام اهل شرک اصل
الْإِمَامُ يُحِلُّ حَلَالَ اللّٰهِ وَيُحَرِّمُ حَرَامَ اللّٰهِ وَيُقِيمُ حُدُودَ اللّٰهِ وَيَذُبُّ عَنْ دِينِ اللّٰهِ وَيَدْعُو إِلَىٰ سَبِيلِ
رَبِّهِ بِالْحِكْمَةِ وَالْمَوْعِظَةِ الْحَسَنَةِ وَالْحُجَّةِ الْبَالِغَةِ شرح الذب بفتح ذال نقطه دار و تشدید با نگاه داشتن و
ضرر دفع و دیه عرة از خود اشارت باینست سوره نحل که ادع الی سبیل ربک بالحکمة والموعظة الحسنة و
جادلهم بالتی هی احسن مراد بحکمت احکام حلال و حرام کتاب الله است و مراد بموعظه حسنه نصایح کتاب

الگیست از وعد و وعید و مانند آنها و در هر نطقهاست بانکه [?] و اشارتست بایکه بشارتی با ربی ست
که موصوف آن جهت است یعنی بیان میکند امام حلال را بحلال اسه تعالی و حرام او را منع حرام
اسه تعالی را و بپای میدارد حدود اسه تعالی را و دفع میکند ضرر شیطان را از مسایل دین و میخواند مردم را
سوی راه اسه تعالی بحکمت که در قرآنست و نصیحت خوب که در قرآنست و حجت رسا که با دین توحید
ربوبیت است که در قرآنست متن الإمام كالشمس الطالعة المجللة بنورها للعالم وهي في الأفق
بحيث لا تنالها الأيدي والأبصار الإمام البدر المنير والسراج الزاهر والنور الساطع والنجم
الهادي في غياهب الدجى وأجواز البلدان والقفار ولجج البحار شرح المجلل بجیم صیغه اسم فاعل
باب تفعیل احاطه کننده بجمیع چیزی از فرق تا قدم الغیاهب بفتح غین با نقطه و کسر ها جمع غیهب
بفتح غین و سکون یا دو نقطه در پایین و فتح ها و با یک نقطه شب بغایت تاریک الدجی بضم دال بی نقطه
و جیم و الف جمع دجیه بضم دال و سکون جیم تاریکیها [?] دجی برای مبالغه است الاجواز
بجیم و زای با نقطه جمع جوز بفتح جیم و سکون واو میانها القفار بکسر قاف و فاء و را بی نقطه جمع قفر بفتح قاف
و سکون فاء زمین خالی از آب و دانه اللجج بضم لام و فتح جیم جمع لجه بضم لام مواضع عمیق دریا یعنی امام مانند آفتاب
طلوع کرده فرو گرفته بروشنی خود تمام عالم را است بحالی که در مرتبه بلندی و مکانست که دست نمیرسد بآن
آفتاب را دستها و دیدها امام ماه تمامست که روشنی دهنده است و چراغ درخشانست و روشنی
بالا رفته است و ستاره ایست راهنما در شبهای بغایت تاریک و در میانهای شهرها و بیابانها
مواضع عمیق دریاها متن الإمام الماء العذب على الظماء والدال على الهدى والمنجي من الردى
الإمام النار على اليفاع الحار لمن اصطلى به والدليل في المهالك من فارقه فهالك شرح الظما
بفتح ظا با نقطه و همزه یا الف ممدوده غایت تشنگی الهدی بضم ها و الف راستی الردی بفتح را بی نقطه
و دال بی نقطه و الف افتادن بچاه و هلاک شدن و هر دو اینجا مناسبت الیفاع بفتح یا دو نقطه
در پایین و فاء و عین بی نقطه پشته الاصطلاء مصدر باب افتعال دفع ضرر سردی بآتش المهالک بفتح
میم و کسر لام جمع مهلکه بفتح میم و سکون ها و فتح لام اسم مکان کثرت هلاک شدن یعنی امام آب
خوشگوار است بر تشنگی و راهنما است بر راستی و باعث نجاتست از افتادن بچاه امام آتش
بر پشته برای [?] راه گم کردگان گرمست برای کسی که دفع ضرر سرمای جهالت با وکند و [?]
در جاهای کثرت هلاکت هر که جدایی کند از او بخود رای بیراه اهل هلاکت متن الإمام السحاب
الماطر والغيث الهاطل والشمس المضيئة والسماء الظليلة والأرض البسيطة والعين الغزيرة

والغدير

والغدير والروضة شرح امام ابر بارنده و باران بزرگ قطره است و آفتاب روشنی دهنده است
و آسمان بلند است و سایه دارنده و مراد بالسماء الظلیلة ابر سایه انداز باشد یعنی که اگر احتیاج بروشنی
باشد آفتابست و اگر احتیاج بسایه باشد ابر است و زمین گسترده و چشمه پر آب است و [?]
و سبزه زار در بهار است متن الإمام الأنيس الرفيق والوالد الشفيق والأخ الشقيق والأم
البرة بالولد الصغير ومفزع العباد في الداهية النآد شرح النآد بفتح نون و تخفیف همزه و الف و دال
بی نقطه مخففه مصدر باب منع عاجز کردن با کسی و اطلاق مصدر بر آن برای مبالغه است یعنی امام
هموار است و پدر مهربانست و برادر یک پدر و مادر است و مادر مهربان بفرزند کوچکست و گریزگاه
بندگانست در بلای عاجز کننده متن الإمام أمين الله في خلقه وحجته على عباده وخليفته
في بلاده والداعي إلى الله والذاب عن حرم الله شرح الحرم بضم حا بی نقطه و ضم را بی نقطه جمع حرم [?]
که حفظ آن بر منع ضرر اهل فساد لازم است یعنی امام اعتمادی اسه تعالی است در مخلوقات او و بر آن حجت
بر بندگان او و جانشین اوست در شهرهای او و خواننده مردمان براه اسه تعالی است و دفع کننده
ضرر شیطانست از احکام الهی متن الإمام المطهر من الذنوب والمبرأ عن العيوب المخصوص بالعلم
الموسوم بالحلم نظام الدين وعز المسلمين وغيظ المنافقين وبوار الكافرين شرح امام پاکیزه کرده
شده است بتوفیق اسه تعالی از گناهان و جدا کرده شده است بتوفیق اسه تعالی از عیبها مثل کوری
و جهل انتخاب کرده شده است بدانش جمیع آنچه مردم را بآن احتیاجست نشان کرده شده است
بخردمندی رشته مسایل دینست و باعث عزت اهل اسلامست و باعث خشم منافقانست و باعث
هلاک منکران ربوبیت رب العالمین است متن الإمام واحد دهره لا يدانيه أحد ولا يعادله
عالم ولا يوجد منه بدل ولا له مثل ولا نظير مخصوص بالفضل كله من غير طلب منه له
ولا اكتساب بل اختصاص من المفضل الوهاب شرح العالم بکسر لام دانا و بفتح لام مجموع مخلوقات
و هر دو اینجا مناسبت المفضل صیغه اسم فاعل باب افعال دهنده فضیلتها یعنی امام یگانه زمان خود است
نزدیک نمیشود کسی بهمتایی او و نمیکند [?] و یافت نمیشود از او عوضی و نه او را است همانند و نه
صفات کمال و نه مخصوص انتخاب کرده شده است از جانب اسه تعالی بفضیلت ذاتی همه آن مثل فهم و
حفظ بی طلب از او آن فضیلت را و نکردن سببی که باعث آن فضیلت شود و مخصوص امام گردانیده
از دهنده فضیلتها که بغایت بخشنده است متن فمن ذا الذي يبلغ معرفة الإمام أو يمكنه اختياره
هيهات هيهات ضلت العقول وتاهت الحلوم وحارت الألباب وخسئت العيون وتصا

العظماء و تحیرت الحکماء و تقاصرت الحلماء و حصرت الخطباء و جهلت الالباء و کلت الشعراء و
عجزت الادباء و عییت البلغاء عن وصف شأن من شأنه او فضیلة من فضائله و اقرت بالعجز
و التقصیر **شرح** فا برای تفریعست من ذا الذی استفهام انکاریست و مطلب امتناع علم بتفاصیل
استعدادات و شروط امامت است چنانچه در برهان لمّی پیدا شد و این منافات ندارد با
علم اجمالی بحصول استعدادات و شروط امامت در شخصی بسبب نص صادر رسول بسبب علم بعدم استعداد
و شروط در جمعی از جمله مدعیان امامت و اجماع امت بر انحصار امامت در ایشان در شخصی چنانچه در
برهان انّی پیدا شد الحلوم بضم حای بی نقطه و ضم لام جمع حلم بکسر حا و سکون لام استحکام عقل الالباب جمع
لبّ خرد و منبهها و اول انجاست مستبرست خسئت بخای با نقطه و سین بی نقطه و همزه بصیغه معلوم
علم است و میتواند بود که بصیغه مجهول باب منع باشد و بصیغه معلوم باب منع جایز است الخسوء بضم خا
و ضم سین و سکون واو و همزه مصدر باب علم و منع دور شدن و الخسء بفتح خا و سکون سین و
همزه مصدر باب منع دور کردن تصاغرت کوچک شدن التقاصر بغایت کوتاه شدن حصرت
بحای بی نقطه و صاد بی نقطه و را بی نقطه بصیغه معلوم باب علم است الخطباء جمع خطیب جمعی که در کلام منثور در وعظ
و مانند آن دستی داشته باشند الالباء بفتح همزه و کسر لام و تشدید با بی نقطه در جمع لبیب جمعی که در مشکلات
دنیا مشورت با ایشان کنند الادباء بضم همزه و فتح دال بی نقطه و با بی نقطه در جمع ادیب جمعی که در صورت
کلام ایشان خللی بحسب قواعد عربیه و مانند آن نباشد البلغاء بضم با و فتح لام و غین با نقطه جمع بلیغ
جمعی که رسا باشند در کلام خود در هرچه قصد بیان آن داشته باشند و منع فایده داده باشند برعایت
مقام سخن ایشان شأن بفتح شین با نقطه و سکون همزه کاری که استعداد آن باشد و خود بخودش نباشد
و مراد اینجا صفتی است که آن قابلیت امامت هم میرسد پیش از وقت امامت مثل تمام کمالات که
مذکور شد در شرح حدیث اول باب دوم الفضیلة کمال و مراد اینجا شرط امامت است که در وقت وجود
امامت بهم میرسد اقرت راجعست بمجموع فاعلهای سابق از العقول تا البلغاء **یعنی** پس کیست آن کس که
رسد بخودی خود بشناخت امام ببرهان لمّی بر خصوص شخصی ممکن باشد و اگر برهان شخصی
امامت بهجا چه بر آن خصوص شخصی درست و درست آن حال از حق بیان این کم شده
خردمندیها و سرگردان شده استواریهای فکر حیران مانده لبها و دور شده دیدها و بغایت
کوچک شدند بزرگان و بغایت حیران شدند حکیمان و بغایت کوتاه شدند فلان و لال شدند سخنوران نثر و نادان
شدند تجربه کاران و کند شدند سخنوران نظم و عاجز شدند قاصدون سخن و در ماندند سخن فهمان رسایان

برقصد

بر قصد از بیان استعدادی از جمله استعدادات امام بکمالی که شرط امامت باشد از جمله کمالات امام و اقرار کرده بمنع
ایشان بهره مندی که کوتاهی از آن بیان مخفی نماند که این منافات ندارد با آنکه خردمندان و فضلا
بعجز و تقصیر کنند چنانچه زیدیه میگویند که شأن امام فاطمی بودن و فضیلت امام اجتهاد و خروج بسیف است
متن وكيف يوصف بكله او ينعت بكنهه او يفهم شيء من امره او يوجد من يقوم مقامه و يغني
غناه لا كيف و انى و هو بحيث النجم من يد المتناولين و وصف الواصفين فاين الاختيار من هذا
و اين العقول عن هذا و اين يوجد مثل هذا **شرح** كيف براى استفهام انكاريست يوصف بصيغه
مضارع مجهول باب ضرب است الوصف بيان چيزى ضمير يوصف راجع بامام است مراد بكله جميع
كمالات امام و اعم از شئون و فضائل و لواحق است ينعت بصيغه مضارع مجهول باب منع و علم
النعت از باب منع بيان خصوصيت چيزى و از باب علم خوب در آمدن و بيان خصوصيت چيزى و مراد از شئون
مراد بكنهه فضائل امام است كه بعد از حصول شئون است يفهم بصيغه مضارع مجهول باب علم است مراد
بامره لواحق امامت است كه بعد از فضائل امامت مثل منافعى كه بر وجود امام و بر ظهور او مترتب ميشود
يغنى بصيغه مضارع معلوم از باب افعالست الغناء بفتح غين با نقطه و نون و الف ممدوده و قفع و آن منصوب
و مفعول مطلق نوعى است لا كرار نفى تركيب كيف يوصف تا آخر ست كيف استيناف بيانى بمعنى مفهوم انكار
و انى استفهام انكاريست و عطف تفسير بر كيف و هو حال ضمير يوصف است بحيث بمعنى انى است
بفتح خا با نقطه و سكون يا دو نقطه در پايين و ثا سه نقطه ظرف مكان و مبنى بر ضم است و مبنى بر كسر نيز
جايز است و اضافه آن بجمله ميشود و مضاف بمفرد ميشود بر سبيل ندرت و بنابر اول النجم مرفوعست بخبريه
النجم موجود بوده و بنابر دوم مجرورست و ميتواند بود كه بحيث بفتح جيم و سكون نون و يا بنقطه باشد و كلمه ما
تصحيف شده باشد النجم ثريا و مطلق ستاره و هر دو اينجا مناسبست من ابتدائيه است بكار و مجرور در بحيث
النجم ثريا و مطلق ستاره و هر دو اينجا مناسبست من تبعيض است بكار و مجرور در بحيث النجم باعتبار دلالت
آن بر بعد المتناول ذكر شده و مراد اينجا متصرف در امامت است از پيش خود الوصف بيان چيزى و مراد
اينجا اظهار قابليت كسى امامت را است از پيش خود **يعنى** و چگونه بيان كرده ميشود امام بجميع اسباب آن
يا بيان خصوصيت حقيقت آن ميشود يا فهميده ميشود كارى كه تابع آنست يا يافت ميشود كسى كه بايستد بجاى
امام و فائده دهد فائده امام نه چگونه و كجا گفته بهاد حال آنكه امام در جاييست كه ثرياست از دست
دست فراگيرندگان امامت از پيش خود و بيان بيان كنندگان امامت از پيش خود پس كجاست اختيار
خلايق از اين امامت و كجاست عقلهاى خلايق از اين امامت مراد اينست كه بغايت دورست از اختيار

ایشان و عقلهای ایشان و کجا یافته میشود مثل این امت چیزی متن أَتَظُنُّونَ أَنَّ ذَلِكَ يُوجَدُ فِي غَيْرِ آلِ
الرَّسُولِ مُحَمَّدٍ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ كَذَبَتْهُمْ وَاللَّهِ أَنْفُسُهُمْ وَمَنَّتْهُمُ الْأَبَاطِيلَ فَارْتَقَوْا مُرْتَقًى صَعْباً دَحْضاً
تَزِلُّ عَنْهُ إِلَى الْحَضِيضِ أَقْدَامُهُمْ رَامُوا إِقَامَةَ الْإِمَامِ بِعُقُولٍ حَائِرَةٍ بَائِرَةٍ نَاقِصَةٍ وَآرَاءٍ مُضِلَّةٍ
فَلَمْ يَزْدَادُوا مِنْهُ إِلَّا بُعْداً قَاتَلَهُمُ اللَّهُ أَنَّى يُؤْفَكُونَ شرح کذبتهم بصیغه معلوم باب ضرب است و منتهم بصیغه
معلوم باب تفعیل است التمنیه کسی را آرزومند چیزی ساختن الاباطیل بفتح همزه جمع ابطول بضم همزه و سکون
با بنقطه و ضم طا بی نقطه بغایت باطل ارتقوا بفتح قاف بصیغه معلوم باب افتعال است المرتقی بضم میم و سکون
را بی نقطه و فتح تا دو نقطه در بالا و قاف و الف اسم مکان باب افتعال مکان بالا رفتن الصعب بفتح صاد بی نقطه
و سکون عین بی نقطه مشکل الدحض بفتح دال بی نقطه و سکون و فتح حا بی نقطه و ضاد با نقطه لغزنده تزل بزای با نقطه
و تشدید لام بصیغه معلوم غایبه باب ضرب و علم است الحضیض بفتح حا بی نقطه پستی و مراد اینجا قعر جهنم است
الحائرة بحای بی نقطه حیران و بجیم از راه برگشته البائرة و بای بی نقطه هلاک شده المضلة بصیغه اسم فاعل باب افعال
قاتلهم الله اقتباس از سوره توبه است و نفرین است بخصومت آلهی ایشان را انی تعجب است از گمراهی ایشان
یؤفکون بصیغه مضارع مجهول باب ضرب و علم است الافک بفتح همزه و سکون فا برگردانیدن کسی
از حق و فاعل محذوف شیطانست باغوا یا رحمانست بخذلان انی یؤفکون تعجب است از حال ایشان
در بعض نسخ بعد از فلم یزدادوا منه الا بعدا چنین است و قال الصفوانی فی حدیثه قاتلهم الله انی یؤفکون ثم
اجتمعا فی الروایة و این از الحاقات کاتبانست و مراد بصفوانی بیان میشود در شرح حدیث سوم باب هفتاد
و سوم و او در مرتبه مصنفاست و ضمیر اجتمعا راجع بصفوانی و مصنفاست و معنی این کلام آنست که
مصنف رحمه الله قاتلهم الله انی یؤفکون را روایت نکرده و لکن صفوانی آنرا روایت کرده و در ما قبل و ما بعد
متفقند یعنی آیا گمان میبرند آن جماعت که آن خبرها با امت یافته میشود در غیر اهل بیت رسول که محمد است صلی الله علیه
دروغ گفته ایشان را بخدا قسم نفسهای ایشان در اینکه این اعتقاد را خوب دانسته اند و نزد ایشان و داده
نفسهای ایشان ایشانرا بغایت باطلها آرزومندی خام آنها کسند پس بالا رفتند بجای بالا رفتن مشکل لغزنده
که میلغزد از آن تا قعر جهنم پاهای ایشان چنان این که قصد کردند بر پا داشتن امام را بعقلهای که حیران
الکن ناقص است و علمهای گمراه کننده است پس نیفزودند برای خود از امام کرده مگر دوری از او دعای
خصومت کند و ایشانرا بکجا برگردانیده میشوند از حق و حجت که محکمات قرآنست متن لَقَدْ رَامُوا صَعْباً
وَقَالُوا إِفْكاً وَضَلُّوا ضَلَالًا بَعِيداً وَوَقَعُوا فِي الْحَيْرَةِ إِذْ تَرَكُوا الْإِمَامَ عَنْ بَصِيرَةٍ وَزَيَّنَ لَهُمُ الشَّيْطَانُ
أَعْمَالَهُمْ فَصَدَّهُمْ عَنِ السَّبِيلِ وَكَانُوا مُسْتَبْصِرِينَ شرح الافک بکسر همزه و سکون فا دروغ و زین آخر

آخر از سوره عنکبوت است یعنی و هر آینه قصد کردند مشکلی را و گفتند دروغی را و گمراه شدند گمراهی دور
از حق و افتادند در حیرانی در احکام آلهی چون ترک کردند امام را دانسته و زینت داد برای ایشان شیطان
عملهای ایشانرا که از روی ظن است باحکام آلهی پس واداشت ایشانرا از راه راست که پیروی علم است
اگر سؤال اهل الذکر از مشکلات میسر نشد و الا سکوت و بودند دانا بمحکمات کتاب آلهی که قرآنست و نهی از اعمال
از روی ظن است متن رَغِبُوا عَنِ اخْتِيَارِ اللَّهِ وَاخْتِيَارِ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ إِلَى اخْتِيَارِهِمْ
وَالْقُرْآنُ يُنَادِيهِمْ وَرَبُّكَ يَخْلُقُ مَا يَشَاءُ وَيَخْتَارُ مَا كَانَ لَهُمُ الْخِيَرَةُ مِنْ أَمْرِهِمْ سُبْحَانَ اللَّهِ وَتَعَالَى
عَمَّا يُشْرِكُونَ شرح واو در والقرآن حالیه است الخیرة بکسر خا و فتح یا اختیار چیزی بدل چیزی دیگر من برای
بیانست مثل رضیتم بالحیوة الدنیا من الآخرة الامر کار و مراد اینجا امارت است و امت را
بالای این امر داد و امارت مینامد که رای نظم و نسق کارهای خلایق در سوره قصص چنین است و ربک
یخلق ما یشاء و یختار ما کان لهم الخیرة سبحان الله و تعالی عما یشرکون پس این حدیث نقل مضمون آن
و اشاره بتفسیر آن شده و نیز در آیت سوره اعراف که الا له الخلق والامر معنی سبحان الله بیان
شد در کتاب التوحید در شرح حدیث دهم باب معانی الاسماء و اشتقاقها که باب شانزدهم است یعنی
بیان آن که دوری جستند از آنکه بر گزیند الله تعالی و بر گزیند رسول او صلی و رفتند سوی بر گزیدن خود و حال
آنکه قرآن صریح میخواند ایشانرا سوی آنکه دین الله تعالی که صاحب کل اختیار است نه بر وفق میکند هر
چیز را و میگزیند امارت را بمعنی که تعیین میکند کسی را برای امارت خلایق و خلیفه آلهی و شد بیان
این که جایز نبوده هرگز خلایق را اختیار امارتی عوض امارت ایشان که الله تعالی آنرا گزیده برای صلاح
حال ایشان بغایت منزه است الله تعالی و بغایت بلند مرتبه است از شراک این خود را ایان کرد این
ضلالت را معبود ساخته اند متن وَقَالَ عَزَّ وَجَلَّ وَمَا كَانَ لِمُؤْمِنٍ وَلَا مُؤْمِنَةٍ إِذَا قَضَى اللَّهُ وَرَسُولُهُ أَمْراً أَنْ
يَكُونَ لَهُمُ الْخِيَرَةُ مِنْ أَمْرِهِمْ الْآيَةَ شرح الآیة منصوبست بتقدیر خافض مقدر یا الی آخر الآیة یعنی و گفت الله
عز و جل در سوره احزاب و نبوده هرگز مؤمنی را و نه مؤمنه را چون قطع و فصل کند الله تعالی برای خلیفه
که شواهد ربوبیت رب العالمین است و رسول او برای خلیفه که محکمات کتاب و سنت است
امارتی را که دران حکم بظن باشد اینکه بوده باشد ایشانرا اختیار از امارتی دیگر عوض امارت ایشان که
الله تعالی و رسولش قرار داده اند و هر که مخالفت کند الله تعالی را در مقتضای شواهد ربوبیت و مخالفت
کند پیغمبر رسول او در محکمات کتاب آلهی پس بتحقیق که گمراه شده گمراهی ظاهری چه باین نحو با هر خلیفه
و خلیفه با امارت اولی الامر معصومین از خواهش نفس خود برگشته متن وَقَالَ مَا لَكُمْ كَيْفَ تَحْكُمُونَ

وَرَسُولُهُ
کرده بعض اسم و در سوره فقد ضل ضلالا مبینا

ام لکم کتاب فیه تدرسون ان لکم فیه لما تخیرون ام لکم ایمان علینا بالغة الی یوم القیمة
ان لکم لما تحکمون سلهم ایهم بذلک زعیم ام لهم شرکاء فلیأتوا بشرکائهم ان کانوا صادقین شرح خطاب
در لکم و امثال آن بجمعیت کار مقتضای اسلام کرتی شرکت در ربوبیت است [illegible] حکم از روی ظن
میکنند در مسائل حلال و حرام و ام در سه جا منقطعه است و برای انتقال استفهام انکاریست
پس بجای بل و همزه استفهام است و انکار در ام لکم کتاب متعلق باصل وقوع کتاب نیست بلکه متعلق
بصدق کتابت است و انکار در ام لکم ایمان و در ام لهم شرکا متعلق باصل وقوع است کسر همزه در ان
لکم فیه باعتبار استیناف بیانیست و در ان لکم لما باعتبار جواب قسم است [illegible] مصدر باستا ایمان
متعلق به لکم است نه ببالغة چه بلوغ متعدی بالی میشود مگر آنکه تضمین معنی وصول کنیم [illegible]
ایمانست یعنی و گفته در سوره ن چیست شما را چگونه حکم میکنید از روی ظن بلکه آیا شما را کتابی
صدق کتاب آسمانی که در آن درس میخوانید مثل کتب فلاسفه [illegible] هر چیزی که شما راست در این کتاب
باطل [illegible] بظن خود در مسائل حلال و حرام مثل آنچه در کتب اخلاق و سیاسات مدن
آنها مسطور است بلکه آیا شما راست عهدها بر ما که رسا باشد تا روز قیامت که هر چیزی که شما راست
هر آینه حکم شما بظن خود در مسائل حلال و حرام سؤال کن ایشان را که کدام ایشان بآن عهد ضامنست
که آن واقع باشد بلکه آیا ایشان راست شریکان در ربوبیت عالمین که آن شریکان این عهد کرده
پس باید که آورند شریکان ایشان را اگر راستگویانند که شریکان هستند متن وقال عز وجل
افلا یتدبرون القرآن ام علی قلوب اقفالها شرح و گفت خدای عز و جل در سوره محمد ص پس تأمل
فرا نمیگیرند جمعی که خود را از اهل اسلام میشمرند و در دل ایشان مرضی هست معانی آیات قرآن را که از آنها
بیان علم اولی الامر است و بی پیروی ظن و اختلاف استنباط از قرآن هست مثل آیت سوره نسا
لعلمه الذین یستنبطونه منهم و غیر این از آیات که فرا نمیگیرند محکمات قرآن را که در آنها امر باقرار
رب العالمین و نهی از خود رائی و حکم بظن در مسائل حلال و حرام هست بلکه آیا بر دلهای جمعی قفلهاست
متن ام طبع الله علی قلوبهم فهم لا یفقهون شرح در سوره توبه چنین است وطبع علی قلوبهم فهم لا یفقهون
و در سوره منافقین چنین است فطبع علی قلوبهم فهم لا یفقهون پس این کلام ماخوذ است و اقتباس از
دو سوره است یعنی بلکه آیا مهر نهاده الله تعالی بر دلهای اهل اختیار پس ایشان نمیفهمند هیچ
محکمات کتاب آلهی متن ام قالوا سمعنا وهم لا یسمعون ان شر الدواب عند الله الصم
البکم الذین لا یعقلون ولو علم الله فیهم خیرا لاسمعهم ولو اسمعهم لتولوا وهم معرضون شرح در سوره

انفال چنین است ولا تکونوا کالذین قالوا سمعنا آخر پس این کلام ماخوذ است و اقتباس از دو سوره
است [illegible] بقیل اضافه فعل تفضیل است [illegible] مضاف و در خیل مضاف الیه
یوسف احسن [illegible] لفظه [illegible] باشد برای [illegible] ربوبیت رب العالمین
[illegible] مضاف [illegible] مضاف الیه است
یعنی بلکه آیا اهل اختیار بجای نشنیدن ظاهری شنیدند گفتند شنیدیم آیات قرآن را و حال آنکه
نشنیدند حقیقت چون [illegible] معنی [illegible] الله تعالی [illegible]
کرکران [illegible] نمیفهمند معانی آیات متعلقه بولی الامر [illegible] و ایشان [illegible]
در ایشان خوبی کرده [illegible] آیات قرآن هر آینه [illegible]
بعمل [illegible] متن ام قالوا سمعنا
وعصینا شرح اقتباس از سوره نساست که من الذین هادوا یحرفون الکلم عن مواضعه ویقولون سمعنا
وعصینا یعنی بلکه آیا اهل اختیار گفتند شنیدیم محکمات کتاب آلهی را و مخالفت کردیم [illegible]
اشارتست بکثرة [illegible] از صحابه که مرتد شدند متن بل هو فضل الله یؤتیه من یشاء
والله ذو الفضل العظیم شرح اقتباس از سوره جمعه است یعنی بلکه لحوق بآخرین [illegible]
رسول [illegible] تعالی [illegible] فضل الله تعالی است [illegible] هر که خواهد والله تعالی
صاحب فضل بزرگست متن فکیف لهم باختیار الامام والامام عالم لا یجهل وراع لا ینکل معدن القدس
والطهارة والنسک والزهادة والعلم والعبادة مخصوص بدعوة الرسول ص ونسل المطهرة البتول
لا مغمز فیه فی نسب ولا یدانیه ذو حسب فی البیت من قریش والذروة من هاشم والعترة
من الرسول ص والرضا من الله عز وجل شرف الاشراف والفرع من عبد مناف نامی العلم کامل الحلم
مضطلع بالامامة عالم بالسیاسة مفروض الطاعة قائم بامر الله عز وجل ناصح لعباد الله عز وجل
حافظ لدین الله شرح [illegible] است [illegible] الامام مرفوع و مبتدا است
و خبر ترکیب است [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]

و اگر میفهمیدند ایشان آن آیات قرآن را

باب نصر و ضرب موضع جرثقیل القدس بضم قاف و سکون و ضم دال بی نقطه عیب بودن الفلک بفتح نون
مداومت بر روش خوب از ده و بفتح زای بی نقطه مصدر باب علم و منع پرهیزی در دنیا مراد بعجز و بحول
عنایت که مذکور است در آیت سوره یوسف قل هذه سبیلی ادعو الی الله علی بصیرة انا و من اتبعنی و بیان
میشود در حدیث هشتم باب نودم و حدیث شصت و هشتم باب صد و هشتم النسل بفتح نون و سکون سین
بی نقطه فرزند و نسل مرفوع و معطوف بر مخصوص است و این باعتبار زنان متعدده امیر المؤمنین علیه السلام
بتول بفتح با بی نقطه لقب فاطمه علیها السلام است برای امتیاز او از زنان دیگر المغمز بفتح میم و سکون غین
بی نقطه و فتح میم دوم و زای بی نقطه مصدر میمی باب ضرب طعن کردن در چیزی و مغمز تعریض است بجهل الی
ضلالت که مشهور است در میان مردمان که از هفت زنا حاصل شده النسب بفتح نون و فتح سین بی نقطه
بی نقطه نسبت فرزند به پدر الحسب بفتح حای بی نقطه و فتح سین بی نقطه کمال آدمی قطع نظر از پدر البیت خانه
داده و شرف من در من قریش و در من هاشم و در من الرسول و در من الله برای ابتدا است قریش لقب
نضر بن کنانه است که پدر قبیله بوده والذروة بضم و کسر ذال بی نقطه و سکون را بی نقطه بالا ترچیزی معطوف
بر البیت العترة بکسر عین بی نقطه و سکون تا و فتح را با عزیزتر خویشان کسی که از کس منعقد ترتیب او است
استعاره شده از قلاده که خمیر کرده میشود و مشک و سایر بوهای خوش معطوف بر البیت الرضا بکسر را
بی نقطه و ضاد بی نقطه و الف مقصوره مرضی اطلاق مصدر بر مفعول شده و برای مبالغه در مرضی بودن فی
البیت من قریش والذروة من هاشم بیان المغمز فی نسب است والعترة من الرسول والرضا
من الله بیان لا مدخل فیه و خبر است الفرع بفتح فا و سکون را و فتح را بی نقطه ال نفیس و مراد اینجا
عظیم القدر است مثل هاشم و اولاد او و مثل ابو طالب و اولاد او عبد مناف اسم پدر هاشم است که مناف
نام داشته و مشهور بعبد مناف شده و میتواند بود که اسم ابو طالب باشد الحلم بکسر حا بی نقطه و سکون
لام بردباری و خردمندی و بهره و اینجا مناسب است المضطلع بضاد بی نقطه و طا بی نقطه و عین بی نقطه
فاعل باب افتعال جامع جمیع شروط کار به روجه تمام السیاسة بکسر سین بی نقطه ادب آموزی چنانچه گفته
یعلمهم الکتاب والحکمة الامر کار و مراد اینجا فرائض باهر او تصدیق و وجوب رب العالمین است المفروض
گوینده سخن بعضی دین است عبارت از اسلام است و آن نفی شریک از رب العالمین است بترک اختلاف
از روی ظن یعنی پس هیچ نباشد برای ایشان اختیار ایشان امام و حال آنکه امام دانا است که هیچ چیز
او نباشد هیچ مسئله از مسائل دین و رعایت کند او حق آنست که توقف نکند در هیچ فعل
جای سعی و یکتای مداومت بر روش خوب و پرهیزی در بند او دانش و عبادت است که بدنه شده

از ساده عیان امامت بجای رسول صلى الله عليه وآله و فرزند معصوم بتول است یعنی طعنی را در نسب نزدیکی
نکند هیچ صاحب کمال در خانه داده شرف است از جانب قریش و در اعلای مراتب شرف از جانب
هاشم و ترتیب واقع شده است کمال هاشم از جانب رسول صلى الله عليه وآله و بغایت رضیست از جانب الله عز و جل فخر
اهل فخر است یعنی که مومن بمعرفت حق و متوقفست و عظیم القدر است از جانب عبد مناف و نفعه
دانش است یعنی آنکه هر شب قدر روشن شد آن دانش افزوده میشود چنانچه می آید در احادیث باب چهل و نهم
و احادیث باب چهل و سوم کامل است بسیاست و اسباب و شروط امامت و دانا است بکیفیت
ادب آموزی اطاعت او لازم ساخته شده است برخلق در محکمات قرآن که در آنها نیست از اختلاف
ظن است ایستادگی کننده است بکار الله عز و جل که بنده خاص است برای بندگان الله عز و جل
برای اسلام متن انّ الانبیاء والائمة صلوات الله علیهم یوفقهم الله و یؤتیهم من مخزون علمه و حکمه
ما لا یؤتیه غیرهم فیکون علمهم فوق علم اهل زمانهم فی قوله جل و تعالی أفمن یهدی الی الحق احق
ان یتبع امّن لا یهدّی الّا ان یهدی فما لکم کیف تحکمون شرح یوفقهم بتقدیم فا بر قاف مضارع
باب تفعیل است التوفیق تسدید بروح چنانچه می آید در باب الروح التی یسدد الله بها الائمة علیهم السلام
که باب پنجاه و ششم است فیکون مرفوع است فی برای تعلیل است یعنی پس درستی که پیغمبران و امامان صلوات
الله علیهم داناست سزاوار داشته از الله تعالی و میدهد بایشان از محفوظ علم خود و حکم خود در مسائل شرع
که نمیدهد بغیر ایشان اگر سؤال ایشان پس میباشد علم ایشان بالای علم اهل زمان ایشان از غیر انبیاء
و الله بسبب قول الله عز و جل در سوره یونس آیا پس کسی که راه مینماید بسوی حق سزاوار تر است بآنکه متبوع
شود یا کسی که راه نمی یابد مگر بآنکه دیگری سؤال کند راه نموده شود پس چیست شما را چگونه حکم میکنید بتفضیل
جاهل بر عالم تحقیق نموده تمام بودن این استدلال امثال این بیضم مقدم است که از خروج معروف است که
جمعی که ادعای امامت ایشان میشود و همچنان و بنقل همه حکام نیست شدند که ایشان بطریق اولی جاهل
نیستند و علم امام بالای علم جمیع اهل زمان است متن و قوله تبارک و تعالی و من یؤت الحکمة فقد
اوتی خیرا کثیرا شرح و بسبب قول الله تبارک و تعالی در سوره بقره که بهر کدام داده شود توفیق خود در امر حرف
ظن پس بتحقیق داده شده چیزی بسیار بیان این شد در شرح حدیث یازدهم باب هفتم و می آید در کتاب
الدعا در شرح حدیث اول باب نود و هفتم که باب من ابطأت علیه الاجابة است متن و قوله فی طالوت
انّ الله اصطفاه علیکم و زاده بسطة فی العلم والجسم والله یؤتی ملکه من یشاء والله واسع علیم
شرح طالوت از اوصیای موسی امام زمان خود بود و بزرگان آن زمان چون امامت او را قبول

نداشتند به پیغمبری از پیغمبران آن زمان که در تحت حکم طالوت بود و در ایشان پیغمبری و در اقبال داشتند
گفته اند قضیه اینکه باعث شد برای که نبی دیگر تعیین شود که [illegible] امر بجهاد شود که ما [illegible] بفرستد که با او جهاد کنیم و الله تعالی
امر بجهاد فرستاد [illegible] نبی دیگر فرستاد و ایشان [illegible] منکر امامت او شدند [illegible] بعضی اینکه وسعت در مال [illegible]
الجسم مقصود باب حسن عظمت قدر نزد الله تعالی و آن تقوی است موافق آیت سوره حجرات ان اکرمکم
عند الله اتقیکم یعنی و بدلیل قول او در سوره بقره در حکایت طالوت که بدرستی که الله تعالی گزید طالوت را
بر شما و زیاده بر شما کرد او را باعتبار وسعت در علم و وسعت در تقوی و الله تعالی میدهد ملک خود را
بهر که میخواهد و الله تعالی بغایت توانا و دانا است مراد بوسعت در علم دانستن جمیع معانی کتاب الهی است
و مراد بوسعت در تقوی قیام بجمیع حقوق الهی [illegible] امر و نهی است پس عبارت از عصمت است متن
وقال لنبیه صلی الله علیه وآله انزل علیک الکتاب والحکمة وعلمک ما لم تکن تعلم وکان فضل الله
علیک عظیما شرح و بدلیل اینکه گفت پیغمبر خود را فرو فرستاد بر تو قرآن را و حکمت را که مضمون آیات
[illegible] از بیرون ظن و از اختلاف [illegible] و تعلیم کرد ترا از شبهها [illegible] آنچه ممکن نبود که
از خود بدانی و بود پیش از نبوت تو و بعد از آن نیز توفیق الهی بر تو بزرگ متن [illegible]
[illegible] ولولا فضل الله علیک ورحمته لهمت طائفة منهم ان یضلوک وما یضلون الا انفسهم
وما یضرونک من شیء وانزل الله علیک الکتاب [illegible] عبارت از توفیق تصدیق بربوبیت رب
العالمین است [illegible] عبارت از امام زمان قبل از نبوت [illegible] است [illegible]
[illegible] در شرح حدیث [illegible] عبد المطلب [illegible]
[illegible] مقصود [illegible] نشدن [illegible]
کسی [illegible] یعنی و اگر نبود فضل الهی بر تو و رحمت پیش از نبوت [illegible]
قصد میکردند [illegible] اهل خطا [illegible] تصدیق بربوبیت بسبب [illegible]
التفات [illegible] بعضی احکام انجیل و سکوت [illegible] شده بود [illegible]
تصدیق بربوبیت [illegible] اشارت [illegible] علم [illegible] بسبب علم ربوبیت [illegible]
آن [illegible] فرو فرستاد الله تعالی بر تو قرآن را و حکمت [illegible]
[illegible] قطع طمع ایشان [illegible] متن وقال فی الائمة من اهل بیت نبیه وعترته و
ذریته صلوات الله علیهم ام یحسدون الناس علی ما آتاهم الله من فضله فقد آتینا آل ابراهیم الکتاب
والحکمة وآتیناهم ملکا عظیما فمنهم من آمن به ومنهم من صد عنه وکفی بجهنم سعیرا شرح و بیان اینکه گفت

[illegible] از اهل بیت پیغمبر خود و ذریت [illegible] و اولاد او صلوات الله علیهم در سوره نسا که آیا حسد میبرند [illegible]
بیت محمد را بآنچه داده ایشان را الله تعالی از فضل خود که امامت است پس بتحقیق دادیم آل ابراهیم را کتاب
[illegible] راست گفتاری [illegible] بزرگ [illegible] در احکام الهی و دادیم ایشان را امامت پس از جمله مردمان
کسی بود که گرویده بآن و از جمله ایشان کسی بود که منکر شد [illegible] و بس است جهنم باعتبار [illegible]
برای عذاب ایشان بیان این آیت و سابق و لاحق [illegible] می آید در احادیث باب شانزدهم متن وان العبد
اذا اختاره الله عز وجل لامور عباده شرح صدره لذلک واودع قلبه ینابیع الحکمة والهمه العلم
الهاما فلم یعی بعده بجواب ولا یحیر فیه عن الصواب فهو معصوم مؤید موفق مسدد قد امن من
الخطایا والزلل والعثار یخصه الله بذلک لیکون حجته علی عباده وشاهده علی خلقه وذلک فضل
الله یؤتیه من یشاء والله ذو الفضل العظیم شرح الامور جمع امر [illegible] مشکلات [illegible]
[illegible] قرآن و حکمت عبارت از نتایج آن [illegible] استنباط [illegible] توضیح این
می آید در [illegible] الهام [illegible] تصورات قضایای معلومه در دل کسی در وقت حاجت
حاصل شود [illegible] العلم برای [illegible]
علم [illegible] مبالغه [illegible] معلومات [illegible] بسیار است [illegible]
مبالغه برای این [illegible] معلوم بسیار [illegible] مفعول مطلق برای [illegible] و مراد از الهام
در هر وقت حاجت [illegible] مقصود [illegible]
سخن [illegible] بصیغه [illegible] معلوم از باب [illegible]
[illegible] بصیغه [illegible] معلوم [illegible] تفعیل است [illegible]
از آیت سوره زخرف [illegible]
[illegible]
[illegible] یعنی و بدرستی که بنده هرگاه که [illegible] الله [illegible]
[illegible] سینه او را برای آن [illegible] و [illegible] چشمهای حکمت [illegible] تعلیم کرد [illegible] جمیع معانی [illegible]
الفاظ قرآن است [illegible] الهام کرد [illegible] آن معانی معلومه [illegible]
از الهام [illegible] حکمت [illegible] مذکور شد [illegible]
هیچ سوال مشکل [illegible] جواب [illegible] محفوظ [illegible]
[illegible] الله تعالی [illegible] از حق [illegible] خطا و لغزش [illegible]

در جواب مسائل مخصوص میکند و را الله تعالی آنچه مذکور شد که دیگری شریک او نیست تا باشد حجت تعالی
بر بندگانش تا پیروی ظن کنند که او الله تعالی [illegible] بر مخلوقین او که کدام تصدیق بربوبیت کرده
کدام کفر کرد و چنانچه بیان شد در احادیث باب نهم و آنچه مذکور شد از خواص امام بخشش آلیست میدهد آنرا
بر که بخواهد و الله تعالی صاحب بخشش بزرگست متن فهل یقدرون علی مثل هذا فیختارونه [illegible]
تحاذرهم بینهم الصفة فقتلهم [illegible] و نبذوا کتاب الله وراء ظهورهم کانهم لا
یعلمون و فی کتاب الله الهدی و الشفاء فنبذوه و اتبعوا اهواءهم شرح هل استفهام انکاری [illegible]
راجع بل اختیار است [illegible] نظیرش [illegible] الا منصوب [illegible] عطف
بر رفعت [illegible] و بسکون و فتح [illegible] شبط مفتوحه است [illegible] منصوبست و بمعنی [illegible]
بعضی است موافق آیت سوره یونس و سوره نجم ان الظن لا یغنی من الحق شیئا و عبارتست از [illegible]
آیات بینات محکمات و پیروی ظن [illegible] اختلاف [illegible] بر وجوب امام عالم بجمیع احکام
و متشابهات [illegible] موافق آیت سوره بقره و لقد انزلنا الیک آیات بینات و ما
یکفر بها الا الفاسقون [illegible] آیت سوره بقره و لما جاءهم رسول من عند الله مصدق لما معهم
نبذ فریق من الذین اوتوا الکتاب کتاب الله وراء ظهورهم کانهم لا یعلمون [illegible] و شفاء عبارت از آیات
بینات محکمات و الهام حق است که مذکور شد موافق آیت سوره یونس یا ایها الناس قد جاءتکم موعظة
من ربکم و شفاء لما فی الصدور و هدی و رحمة للمؤمنین یعنی پس [illegible] این صفات در امام [illegible]
اهل اختیار [illegible]
که ایشان اختیار کرده اند [illegible] پس تقدیم میکنند [illegible] بر جمیع امت [illegible]
و اولاد [illegible] اهل اختیار [illegible]
آنرا [illegible] شد متن
فمقتهم الله و مقتهم و اتعسهم فقال جل و تعالی و من اضل ممن اتبع هواه بغیر هدی من الله ان الله
لا یهدی القوم الظالمین و قال فتعسا لهم و اضل اعمالهم و قال کبر مقتا عند الله و عند الذین آمنوا
کذلک یطبع الله علی کل قلب متکبر جبار و صلی الله علی محمد و آله و سلم تسلیما کثیرا شرح المقت مصدر
نصر [illegible] دشمن بودن کسی را التعس [illegible] مصدر باب افعال
[illegible] هلاک کردن کسی را [illegible] ایشان موافق محکم
کتاب الله است التعس [illegible] بمفعول

[illegible]

فعل مجهول [illegible] لازم است و حاصل [illegible] حالیه است [illegible] است و بنا
بر دوم [illegible] نظیر آیت سوره [illegible] قل کیف [illegible]
[illegible] شیخ رضی در شرح کافیه در بحث مفعول مطلق مثل [illegible] مفعول مطلق [illegible]
[illegible] و الذین آمنوا [illegible] آنچه می آید در حدیث [illegible] ابی محمد الحسن بن علی علیهما السلام
[illegible] ربوبیت است [illegible] یعنی پس [illegible]
محکمات [illegible]
در سوره قصص [illegible] پیروی کند خواهش نفس [illegible] جانب الله تعالی [illegible]
تعالی [illegible] در سوره محمد یا ایها الذین آمنوا ان تنصروا الله ینصرکم و یثبت
اقدامکم و الذین کفروا فتعسا [illegible] رب العالمین [illegible]
[illegible]
[illegible] قرآن [illegible]
[illegible]
آمده [illegible] و محکمات قرآن [illegible]
[illegible] تخصیص محکمات و تفسیر متشابهات [illegible]
[illegible] متشابهات [illegible]
رب العالمین [illegible]
[illegible] سلام [illegible]
[illegible] فی خطبة [illegible] علیهم السلام [illegible] ان الله عز و جل [illegible]
[illegible]
صلی الله علیه و آله [illegible] شرح
[illegible] در خطبه [illegible] بعضی
محذوف شده [illegible]
[illegible] مصدر باب افعال [illegible]
[illegible]

از شریعت که مشتمل است بر احکام حلال و حرام و مانند آنها سبیل منهاج عبارت است از سؤال اهل الذکر که مذکور است
در آیت سوره نحل و سوره انبیا فاسئلوا اهل الذکر ان کنتم لا تعلمون الینابیع جمع ینبوع بفتح یا چشمه‌ها یا منبع عجائب
از آیات بینات محکمات یا سبب از پیروی ظن و از اختلاف از روی ظن که هر کدام آنها باعث علم و امام حق
در هر زمان است تا انقراض تکلیف موافق آیت سوره حدید هو الذی ینزل علی عبده آیات بینات لیخرجکم من الظلمات
الی النور و باطن ینابیع علمه عبارت است از سری اسرار آیات که چندی از مردم متفطن آن شده باشند و مضطر
نباشند در آن و جوب امام عالم بجمیع ما یحتاج الیه الرعیة در هر زمان تا انقراض تکلیف است موافق آیت سوره
زمر الله نزل احسن الحدیث کتابا متشابها مثانی تقشعر منه جلود الذین یخشون ربهم ثم تلین جلودهم وقلوبهم الی ذکر الله
و آیت سوره رعد الا بذکر الله تطمئن القلوب و می آید در اول کتاب فضل القرآن که مخن ذکر الله است و در حدیث
دو نظیر آن چنانچه است الطلاوة بضم و فتح و کسر طای بی نقطه و تخفیف لام و الف و واو خوشی یعنی
از امام جعفر صادق علیه السلام در خطبه که روایت کرده و در آن خطبه حال اهل البیت علیهم السلام و صفات ایشان
بر کسی که الله عز و جل پرده و بر داشت بر او از ایشان اهل بیت پیغمبر از دین خود و دریغ شبهت کرد بیان
ازو و شریعت خود و گشود بسبب ایشان از درون چشمهای علم خود پس هر که شناخت از امت محمد واجب
حق امام خود را یافت مزه شیرینی ایمان خود را و دانست فضیلت خوشی اسلام خود را متن لان الله تبارک
وتعالی نصب الامام علما لخلقه وجعله حجة علی اهل موادّه وعالمه والبسه الله تاج الوقار وغشّاه من نور
الجبار یمدّ بسبب الی السماء لا ینقطع عنه موادّه ولا ینال ما عند الله الا بجهة اسبابه ولا یقبل الله اعمال
العباد الا بمعرفته فهو عالم بما یرد علیه من ملتبسات الدجی ومعمیات السنن ومشبهات الفتن شرح العلم
بفتح عین و فتح لام آنچه بآن راه و یابند المواد بفتح میم و تشدید دال جمع ماده و اصل مواد در اینجا عبارت است از
قواعد اصول فقه که صحیح کرده باشند او را از آیات بینات محکمات ناهیه از ظلمات سوی نور مثل آیات نهی از پیروی
ظن و آیات نهی از اختلاف از روی ظن و آیات امر بسؤال اهل الذکر از هر مشتبه و عالمه بفتح لام عطف است
اهل عبارت است از کسانی که الله تعالی که برو منتهی الوقار بفتح و او مصدر باب حسن ضد سبکی و آن عبارت است
از غفلت غشاه بفتح غین با نقطه و شین با نقطه بصیغه معلوم باب تفعیل و حذف مفعول دوم غشاه برای تعظیم
است و من برای تبعیض است النور روشنی و مراد اینجا علمست بمشکلات الجبار بفتح جیم و تشدید بای یک نقطه
زمین و آسمانها از زوال یمد بصیغه معلوم باب نصر است المد الشد و قوله السبب بفتح سین و فتح با رسن و چیزی
و اینجا عبارت است از رسول الله و ائمه سابقین که وسیله علم امام زمان بمتشابهات قرآن اند الی السماء متعلق بیمد است
السماء آسمان و مراد اینجا فرشتگان آسمان اند و المواد جمع ماده و اصل آن مادد بود و مراد سبب است و

بعث امانت است و بارع مجاز است و ینال بصیغه مجهول است المحجة بفتح و ضم و کسر جیم جایی که از آن مشهود شود مراد
اسباب بارع یا است و مراد و سیله‌ها است میان خلایق و امام است فاء در فهو برای بیانست ملتبسات بکسر
الدجی بضم دال بی نقطه و جیم و الف جمع دجیه بضم دال و سکون جیم تاریکیها معمیات بضم میم و فتح عین بی نقطه و تشدید
میم مفتوحه است السنن بضم سین و فتح نون جمع سنت راه‌های رسول علیه السلام مشبهات بضم میم و فتح شین با نقطه
یعنی چه الله تبارک و تعالی گردانیده است امام را نشانه برای خلق خود و گردانیده او را حجت بر اهل اصول فقه خود
و بر لشکر خود و پوشانیده او را الله تعالی تاج تمکین و فرو گیرانیده او را آنچه بود از جمله نور یک ارواح آسمانها و زمین
مرتفع میشود وسیله بسوی قرآن که بریده نمیشود از امام اصل آن و سیله و در یافته نمیشود آنچه نزد الله تعالی است
از بهشت و رضوان که مراد و سیله‌های امام که باعث بطلان ظن امام میشود و قبول نمیکند الله تعالی عملهای بندگان
مگر بشناختن امام بیان این که امام عالمست بهر چه وارد میشود بر او از مشکلهای تاریکیها و پوشیده‌های راههای
رسول و مانند حق نمودهای باطلهای شیطان که الله تعالی بآن امتحان خلایق کرده متن فلم یزل الله تبارک
وتعالی یختارهم لخلقه من ولد الحسین علیه السلام من عقب کل امام یصطفیهم لذلک ویجتبیهم ویرضی بهم لخلقه
ویرتضیهم کلما مضی منهم امام نصب لخلقه من عقبه اماما علما بیّنا وهادیا نیّرا واماما قیّما وحجة عالما ائمة
من الله یهدون بالحق وبه یعدلون شرح بیان این فقرات و فقرات سابقه بعض اجزاء خطبه محذوف شده
و شاید که آن محذوف ذکر ائمه از امام حسین و ذکر واقعه کربلا باشد الامام بکسر همزه است و این نسخه همزه
و الف کسر همزه است ائمة مرفوعست بتقدیر هم ائمة یعنی پس از این واقعه پیوسته الله تبارک و تعالی بر میگزیده
ائمه هدی را برای مخلوقین خود از اولاد امام حسین علیه السلام از فرزندان هر امامی بعینی که دیگری از نسل نشده
خود ایشان را برگزیده برای ابطال نوهم غیر است میگزیده ایشان را برای آنچه مذکور شد که علم بمشکلات باشد
و انتخاب ایشان میکرده و راضی میشده بایشان برای هدایت مخلوقین خود و راضی بخلافت ایشان میشده هرگاه که
میرفت از ایشان امامی وا میداشت برای مخلوقین خود از فرزندان او کسی را که پیشوای مخلوقین و جحت
منتظر هرچه شد در راهنمایی بآن شد و دانشمندی نگسنده وشد حجت دانا باشد ایشان امامانند
از الله تعالی راهنمایی میکنند خلق را بقرآن و بقرآن عدالت در میان خلایق میکنند متن حجج الله ودعاته ورعاته
علی خلقه یدین بهدیهم العباد وتستهل بنورهم البلاد وینمو ببرکتهم التلاد جعلهم الله حیاة للانام ومصابیح
للظلام ومفاتیح للکلام ودعائم للاسلام جرت بذلک فیهم مقادیر الله علی محتومها شرح الانام بکسر واو
در اینجا و تخفیف دال بی نقطه جمع تستهل بضم تا و فتح لام و اصل و اول مستهلات و اول ماه عبارت است از کثرت
و سنن فتح آنها و در بنا کنت برای سببیت است و ظرف متعلق است بجرت مشار الیه ذلک مصدر جعلهم است

و فیهم متعلق است بظرف سابق یا متعلق است بکفت چون اشارت بمصدر است المقاد بفتح میم جمع
مقعد بکسر میم اعانت ای که این ضمیر است و مراد اینجا ارادت است باعتبار اینکه آن اراده ضرب باره
الله تعالی آن ضمیر را میشود چنانکه گفته در سوره رعد کل شیء عنده بمقدار حل مخوفها متعلق است بحجت النجوم
بجانب نقطه و تاء و فتح دال بصیغه اسم مفعول فتنی از ولع کرد وقوع آن باختیار مخلوقین باشد مثل ایمان و مثل
وفتنی که باختیار مخلوقین است معزوم بنا مند مثل ایمان و کفر و جهاد الله تعالی متعلق میشود باراده آتی مرد و قسم
چنانکه گذشت در کتاب التوحید در حدیث چهارم باب پنجم و ششم که باب المشیة والاراده و دست که آن
الله تعالی اراده بر این و شیئتین باراده ختم دارد و ختم و در حدیث سیوم باب سیم که باب الاستطاعت
کرد لیست باراده ختم ابو هی اراده و ته باختیار ضمیر مخوفها راجع بمقادیر است و اضافه در مخوفها از قبیل اضافه مراد با
یعنی ایشان محبتهای الله تعالی و خوانندگان دو شبانهان در مخلوقین و بند عمل میکنند براستی ایشان
بندگان و کشاده میشود بروشنی ایشان شهرها و میرو بد برکت ایشان مستعفات کرا ابنیه وابنا
الله تعالی بنزکی برای جن و انس و چراغها برای تاریکی و کلید برای سخن و ستونها برای اسلام جاری شده
بسبب آنچه گفتیم و صفات ایشان اندازه بنهای الله تعالی بر مراد حتمی آن اراده بنابنا بعنی که از حق آن بعضا
دراند تنبیه و فعل الله تعالی بر ایشان **حس** فالامام هو المنتجب المرتضی والهادی المنتجی والقائم المرتجی اصطفاه
الله تبارک و تعالی بذلک واصطنعه علی عینه فی الذر حین ذرأه وفی البریة حین برأه ظلا قبل خلق
نسمة عن یمین عرشه محبوا بالحکمة فی علم الغیب عنده **شرح** المنتجب بصیغه اسم مفعول باب افتعال بنون و جیم و با
بنقطه در تجا بنقطه بالا جیم گزیده شده المرتضی بصیغه اسم مفعول باب افتعال مقبول کسی برای خدمت خود
المنتجی بصیغه اسم مفعول باب افتعال بنون و جیم والف گزیده شده و کسی برای سپردن اسرار القائم بتقدیر القائم
بالقسط است موافق آیت سوره آل عمران شهد الله انه لا اله الا هو والملائکة واولوا العلم قائما بالقسط المرتجی
اسم مفعول باب افتعال مهموز بحرف صاحب قاموس گفته که در اینجا و فاذ جوهری در صحاح گفته که قد یجی
الرجاء بمعنی الخوف قال تعالی ما لکم لا ترجون لله وقارا ای لا تخافون عظمة الله مراد اینست که هر کسی که
جانب گیری کند عبث از و بترسند الاصطناع مصدر باب افتعال ساختن کسی چیزی را برای خود ضمیر
علی عینه راجع بالله تعالی است کنایه از کمال حفظ و رعایت اند بفتح ذال بنقطه و تشدید راء بنقطه مورچکان
کوچک که صد آن بوزن یک حبه است و تخفیف راء و همزه مصدر باب منع خلق و اینجا بمعنی مخلوقات بتقدیر
حین ذرأ و کره همزه است و بی همزه ... اشارت است بآنچه می آید در کتاب الایمان والکفر در اشال باب کیف اجابوا
و هم در آنکه باب پنجم است البریة بفتح با بنقطه و کسر را بنقطه مخففه و تشدید یا دو نقطه در پایین و تا جمع برای ... شد

وحصل یا دوم همزه بوده ساخته شده یا حادث صورتی دیگر برای بصیغه ماضی معلوم باب منع است الظل کنایه
بنقطه نونه کرانا انکاره و نیز بنا سند ظلا حال مفعول براه است یا مفعول فیه او بتقدیر ضمیر خلقه یا سه را جعت و
منصوب و مفعول خلقه است و میتواند بود که ضمیر ظرفیه راجع با امام باشد و نسمه حال باشد یا مفعول اول خلق
و خلق دو مفعولی باشد تضمین معنی جعل النسمة بفتح نون و فتح سین بی نقطه انسان و بنده و هر دو اینجا مناسبت
عرش عبارت از علم الغیب که پناه و رسل و حی شده و مهیمن آن عبارت از احاطه قالبت المحبو بجا بی نقطه و باء
و شد بوده و بصیغه اسم مفعول مثل المدعو دادی باب نصر کسی که بخشیده شده باشد و نفتین نصب محبوا بر
نصب ظلا است فی علم و عنده متعلق محبوا است **یعنی** پس امام او است که گزیده شده و مقبول خدا و بر
در اینهای محل اسرار است و ایستاده بقسط و عدل مرجو است گزیده الله تعالی او را بآن صفات و ساخته
او را برای خود با کمال نظر التفات خود در مورچکان کوچک در وقتی که آفرید او را در صورتی دیگر داده شده و فتنی
که صورت طینت معین داده او را بر حالی که انکاره بود پیش از آفریدن الله تعالی انسانی را بایش آنکه آفرید
الله تعالی او را انسان بر جانب راست عرش الله تعالی بر حالی که نعمت داده شده بود حکمت از علم غیب الله تعالی
بمعنی که الله تعالی میداند که وقت آفریدن او انسان صاحب نوعی حکمت خواهد بود اگرچه او آن وقت
هنوز صاحب حکمت بالفعل نشده **حس** اختاره بعلمه وانتجبه لطهره بقیة من آدم علیه السلام وخیرة من ذریة
نوح ومصطفی من آل ابراهیم وسلالة من اسماعیل وصفوة من عترة محمد صلی الله علیه وآله **شرح** بقیة منصوب
و حال مفعول اختاره و انتجبه است یا بتقدیر اعنی یا مرفوع و خبر مبتدای محذوف است بتقدیر هو بقیة و اعراب خیرة
و مصطفی و سلالة و صفوة مثل اعراب بقیة است فرق میان آل و عترت اینست که آل اهل بیت کسی است
نطفه و عترت اهل بیتی است که عقب نزدیک و عزیز نسبت نزد آنکس باشند فلاده که از نسل و سایر بود
خویش باشد و معنی اهل بیت می آید در حدیث پنجاه و چهارم باب صد و هشتم **یعنی** گزیده الله تعالی امام را بعلم امام
انتخاب کرد او را بسبب عصمت امام بر حالی که بقیه است از آدم که علم آدم نزد او است و مختار است از
جمله اولاد نوح و صاف شمره شده است از جمله اهل بیت ابراهیم و فرزند است از اسمعیل و خالص است از
جمله اهل بیت محمد صلی الله علیه وآله **حس** لم یزل مرعیا بعین الله یحفظه ویکلؤه بستره مطرودا عنه حبائل ابلیس وجنوده
مدفوعا عنه وقوب الغواسق ونفوث کل فاسق مصروفا عنه قوارف السوء مبرأ من العاهات محجوبا عن
الآفات معصوما من الزلات مصونا عن الفواحش کلها معروفا بالحلم والبر فی یفاعه منسوبا الی العفاف والعلم والفضل عند
انتهائه مسندا الیه امر والده صامتا عن المنطق فی حیاته **شرح** یحفظه از باب علم است و یکلؤه از باب منع و
عطف تفسیر است مطرودا و نظایر آن خبر بعد خبر لم یزل است الوقب مصدر باب ضرب داخل شدن

الغواسق بغین با نقطه و سین بی نقطه جمع غاسقه شبهای که تاریک است و عکس یا از علم محجوب کنایه و بوهم اندازد
بآنکه اندازد بالظلمت اندازد یا بعلیه اندازد والنفوث باد دمیدن در چیزی و مراد اینجا دمدمه شیاطین
انس است در میل فرمودن بحکم نطق القوارف بقاف و راء بی نقطه و فا جمع قارفه صفتی چند که بعیب
بری میشود و ایقاع بفتح یا و قطع و در اینجا بر نیرنگ بزیغ شدن مراد بوالده بر نسبی است باعتبار آنکه کلام در
اولاد امام حسین است و اگر کلام در امیر المؤمنین باشد مطلق ابرکیم آباء او بوالد اینجا زینت کنند است که بر
حسبی است خواه بر نسبی باشد و خواه نه یعنی پیوسته رعایت کرده شده بود بنظر الله تعالی نگاه میداشته
او را و حراست میکرده او را بپرده عصمت خود و پیوسته دور کرده شده بود از امام دامهای شیطان
و لشکرهای شیطان منع بوده از امام را دفع شبهای تاریک و ضلال هر سرکش از فرمان الهی کرده
شده بود و از امام بعیبهای کسب گناه منزه بوده و از عیبهای بدنی که در وقت ولادت باشد در برده بوده و از آفات
که از خارج ملحق بشود و مثل مصاحب بگناه داشته شده بود و از سوا همگی آنها مراد اقسام حکم بی علم است
مثل حکم باعتقاد مبتدا و حکم بتقلید شناخته شده بود بعقل و بکم ... نسبت داده شده بوده
بعفت و دانش و فضیلت نزد کامل شدن او نسبت داده شده بوده باو کار پدر او کرد دل جهد ... بوده
ساکت بوده و از سخن در زندگی پدر متن فإذا انقضت مدة والده إلى أن انتهت به مقادير الله إلى مشيئته
وجاءت الإرادة من الله فيه إلى محبته وبلغ منتهى مدة والده صلى الله عليه وآله فمضى وصار أمر الله
إليه من بعده وقلده دينه وجعل الحجة على عباده وقيمه في بلاده وأيده بروحه وآتاه علمه وأنبأه
فصل بيانه واستودعه سره وانتدبه لعظيم أمره وأنبأه فضل بيان علمه ونصبه علماً لخلقه وجعله
حجة على أهل عالمه وضياء لأهل دينه شرح الانقضا بقاف و ضاد با نقطه مصدر باب انفعال آخر شدن
مده و جا بضم میم و تشدید دال بی نقطه عبارت از زمان زندگی الی متعلق است با انقضت
و صلت آن بهمزه و الف و نون اسم است بمعنی وقت و مجرور است یا بفتح همزه و سکون نون مصدریه
و بنا بر اول انتهت جزای اذا است و بنا بر دوم فصیح جزا است و ذکر فا در امثال این جزا نادر است
تعدیه است المقادیر جمع مقدار اندازه که بحسب مشیت الهی است المشیئة خواهش و مراد اینجا خواسته شده
و جاءت عطف بر انتهت است فرق میان مشیت و ارادت گذشت در باب پنجم و پنجاه و سیم
کتاب التوحید المحبة بفتح میم و فتح حا بی نقطه و تشدید با یک نقطه دوستی و مراد اینجا دوست داشته شده
ضمیر فیه راجع بامام است المنتهی بصیغه اسم مکان باب افتعال جای آخر شدن و مراد اینجا مجموعست
یعنی راجع بوالد است ضمیر الیه راجع بامام است ضمیر بعده راجع بوالد است ضمیر مستتر در قلده و نظایرش

بآنکه حکم بظن مرجح و حکم

راجع

راجع باله تعالی است و ضمیر بارز راجع بامام است بیان روح شد در شرح حدیث سوم باب سیوم و در
حدیث چهارم باب پنجاه و ششم الانباء بنون و با یک نقطه خبردار کردن خواه بتوفیق تصدیق معلوم باشد چنانچه
در اول مراد است و خواه بتعلیم باشد چنانچه در دوم مراد است فصل بیانه بصاد بی نقطه عبارت از محکم قرآنست
از فصل الخطاب نیز بیان است باعتبار آنکه از جمله بیانها بیانیست که جدا کننده است در معنی خود از شبهای
و امکانها و ضمیر بیانه راجع باله تعالی است و اضافه بیان بضمیر اضافه مصدر بفاعلست فضل بیان علمه بصاد
بی نقطه عبارت از فضیلت بیان امام علم الله تعالی است یعنی بیان معنی متشابه بقرآن بروشنی که نزد وی
علم باشد نزد دیگری ظن پس بیان اینجا صفت امامست و ضمیر علمه راجع باله تعالی است و اضافه بیان
اضافه مصدر بمفعولست حاصلش بفتح لام است یعنی پس چون آخر شد عمر پدرش تا وقتی که آخر امامت پدر او
امامت و رسانیدن امام را اندازه های الله تعالی بعضی مصلحتهایی که معلوم الهی بوده بآنچه خواسته الله تعالی
بوده در زمان سابق و آمد اراده و از جانب الله تعالی در امام سوی آنچه محبوب الله تعالی بوده در زمان سابق
که فضیلت امامت باشد و رسیده آخر عمر پدرش صلی الله علیه و آله پس از دنیا رفت پدرش و گردیده کار
الله تعالی مفوض سوی امام بعد از پدرش و انداخت الله تعالی گردن او دین خود را که اسلام باشد و گردانید
او را حجت بر بندگان خود و استاد کننده کار بندگان در شهرهای خود و تقویت کرد او را بروح خود و داد
او را علم خود و بتوفیق خبردار کرد او را بمحکم بیان خود که در قرآنست و سپرد او را سر خود و طلب نمود او را برای
بزرگی کار خود و بتعلیم خبردار کرد او را بفضیلت بیان علم الهی که در متشابهات قرآنست و وا داشت او را
علامتی برای مخلوقین خود و گردانید او را حجت بر اهل آسمانها و زمین خود و روشنی برای اهل اسلام خود متن
والقيم على عباده رضي الله به إماماً لهم استودعه سره واستحفظه علمه واستخبأه حكمته واسترعاه
لدينه وانتدبه لعظيم أمره وأحيا به مناهج سبيله وفرائضه وحدوده فقام بالعدل عند تحير
أهل الجهل وتحيير أهل الجدل بالنور الساطع والشفاء النافع بالحق الأبلج والبيان من كل مخرج على طريق
المنهج الذي مضى عليه الصادقون من آبائه عليهم السلام فليس يجهل حق هذا العالم إلا شقي ولا يجحده
إلا غوي ولا يصد عنه إلا جري على الله جل وعلا شرح القيم مرفوع و مبتدا است و الف لام برای حضور
اشارت بامام حاضر است علی عباده متعلق بقیم است جمله رضی الله خبر مبتدا است و میتواند بود که القیم
منصوب و معطوف بر حجة باشد و جمله رضی الله استیناف بیانی باشد ضمیر لهم راجع بعباد است جمله استودعه
استیناف بیانیست الاستیداع طلب امانت داری کسی را الاستحفاظ طلب نگاهداری کسی را الاستخبا
بخا با نقطه و با یک نقطه طلب حمایت چیزی از کسی خواست از جهت مصدر باب نصر نگاهداری چیزی از ...

دستور نبود که بعضی طلب بخشش باشد چه تعلیم حکمت مر او را بخشش آنست الا استر طلب شبانی کسی اینها
در تعلیم مرو بدیهیات و از عبارت از نقش بر قرآنست چنانچه بیان میشود در احادیث باب جهل و حکم
با بعضی ارث المنتج ... که ... و منسوخ و مراد اینجا محکمات قرآنست بسبیل ... و مراد اینجا قرآنست محکم
فرائض و حدود و بسبیل ... تعالی ارجع باشد الفرایض ... شده و مراد اینجا
فروع فقه است چه احتیاج ... و صورتی میشود ... بفرایض باشد و ترکند و ... شد از آنها و بنا بر آن
تقریر موافق میشود با آنچه گذشت در کتاب العقل و حدیث ... سوم که انما العلم ثلاثة آیة محکمة او فریضة
عادلة او سنة قائمة و میتواند بود که مراد بحدود ... و سنتها باشد که ... قیام ... باشد ...
نظام راجع باشد و ... بجای ... تحریر مصدر باب تفعل است و در اول اینجا منقطع و یا
در پایان ... منقطع است یعنی جدا شدن و در دوم اینجا منقطع و ... منقطع است یعنی
دور شدن از چیزی ... و منقطع ... منقطع است یعنی ... الجبال بفتح جیم و سکون ... منقطع سخت بودن
و بفتح ... اول ... و ظرف متعلق است بمقام ... میشود ...
و انتج من کل منعقت ... بفتح میم و سکون ... سم مکان خروج یعنی ...
اینجا جواب ... اهل جهل و اهل ... الطریق ... آوردن محکمات ... نهی ... ظن
است المنتج محکم قرآن که ... نهی از پیروی ظن ... ضمیر ... راجع بطریق
و میتواند بود که راجع بمنتج باشد ... بفتح جیم ... منقطع و یا ... شده ... حاصل ... دوم ... است و مستند
که در اینجا ... بجال خود باشد یعنی و ... ایشان بندگان الله تعالی منکر ربوبیت رب العالمین
نشوند ... تعالی ... باشد ... آن ... تعریض است ...
از روی ظن میکنند و ان ... ربوبیت است ... و ... خود ... کرده ... علم خود و ...
کرده و ... حکمت خود ... کرده ... اسلام که ... دست و ... بجای بزرگ کار خود
که تفسیر متشابه قرآن باشد بخلاف باشد ... اهل ... و ... محکمات قرآن ... اشاره باو
که اگر علم او ... محکمات ... از خلاف از روی ظن ... مراد ... و ... کرده باو ... ظن
قرار داده ... قرآن ... امام ... میان ... اگر محکمات قرآن باشد ...
اهل جاهلیت ... محکمات چون ... تخصیص و تاویل محکمات
این ... بسبب ... اگر ... کرده ... بر ...
میکنند بسبب ... بیان ... شبهات مخالفان که اهل جهل و اهل

الحدود و اطراف مراد اینجا مسائل اصول فقه است

جاهلند بر او محکم قرآن که رفته اند بجای ... سنگ ... از پیروان علیهم السلام مراد نیست که آن ...
روی علت ... از روی حکم بظن ... همان شد که ... محکمات نسبت ... از روی احتمال ... اگر ...
باشد ... احتمال ... علاجی جز پیروی ظن ... محکمات منصور ... پس ...
این قسم عالمی که کسی ... عاقبت بخیری ... حق ... اکراه ... منع میکند ...
که صاحب جرأت بر ... الله جل و علا باب ان الائمة علیهم السلام ولاة الامر و هم الناس
المحسودون الذین ذکرهم الله عز و جل شرح الذین ... الامر ... فصل ... موصوفین که ...
فطین است یعنی این باب بیان ... ائمه علیهم السلام اولی الامر که در سوره نسا امر باطاعت ایشان
شده و ایشانند مراد ... حسد ... اگر ... ایشان ... الله عز و جل در سوره نسا ... این باب ...
اصل الحدیث سالت ابا جعفر علیه السلام عن قول الله جل و عز اطیعوا الله و اطیعوا الرسول و اولی الامر منکم فکان
جوابه الم تر الی الذین اوتوا نصیبا من الکتاب یؤمنون بالجبت و الطاغوت و یقولون للذین کفروا
هؤلاء اهدی من الذین آمنوا سبیلا یقولون لائمة الضلالة و الدعاة الی النار هؤلاء اهدی من آل
محمد سبیلا اولئک الذین لعنهم الله و من یلعن الله فلن تجد له نصیرا شرح حاصل سؤال اینست که اولی
الامر کیانند حاصل جواب اینست که چند آیت که تمهید این نیست در سوره نسا دلالت میکند بر اینکه
ایشان جمعی اند که ... ایشان ... آن میکنند ... که حکم ایشان از روی علم است ... ظن
و ایشان آل رسول الله ... ایشان از جانب الله تعالی است ... باعتبار ... یعنی اولی الامر بیان شده
در شرح حدیث ششم باب ... شرح ... آخر ... تبعیض است و ظرف ... اولی الامر است
... کردن چنانچه ... حدیث ... مولانا محمد الحسن بن علی علیهما السلام ... میتواند بود که ... یعنی
... ربوبیت باشد ... که الله تعالی ... حق ... جمعیت که
اصلاح ... خاطرشان ... منافق بوده ... معیار ... این ... هر کدام که
مومنست ... نفاق جمع ... و چون مختلف ... البته مومن نشده و اصلاح ...
و نظر بر آنست که ... پیروی ظن میکنند است چه اگر معلوم باشد که سوای یکی از ایشان ... پیروی
ظن میکنند معلوم میشود که آن یکی ... پیروی ظن میکنند ... است یعنی ... امام محمد باقر علیه السلام ...
از قول الله تعالی در سوره نسا یا ایها الذین آمنوا اطیعوا ... که ... ربوبیت رب العالمین ...
الله ... رسول ... و صاحبان ... امر ... جواب امام علیه السلام نقل ...
قول الله تعالی در سوره نسا سابق ... که ... حجج ... شد ... علم بعض کتاب

آنکه مکلف باشد که در آنها بنا بر اختلاف از روی ظن است میکرده بت و شیطان میگویند
برای جمعی که کافر شده اند بمحکمات کتاب آنکه آن جماعت راست ترند از جمعی که مؤمن شده اند بحسب
راه و مذهب امام گفت مراد اینست که میگویند برای ائمه ضلالت و خوانندگان مردمان بسوی آتش
دوزخ که این جماعت راست ترند از اهل بیت محمد بحسب مذهب آن جماعت که این ترجیح داده اند جمعیند که
دور کرده است از رحمت خود ایشانرا الله تعالی و هر که دور کند او را الله از رحمت خود الله تعالی پس هرچند
که سعی کنی نخواهی یافت برای او مددکاری و در این مراد بدور کردن از رحمت دور کردن از تصدیق
امامت امام حق است تخذلان و در این تحقیق اشعار است بسبب سؤال رسول مخرج کیسه وصیت برای علی علیه السلام
نشاید که جمیع اصحاب نزع شوند و تبدیل کردن الله تعالی رسول او با آنکه تأکید بسیار فرموده برای تعیین
ما ضمن میکند متن أم لهم نصيب من الملك يعني الإمامة والخلافة فإذا لا يؤتون الناس نقيرا
نحن الناس الذين عنى الله والنقير النقطة التي في وسط النواة شرح ضمیر بیان تمهید است از سوره بیت
ام منقطعه است ضمیر لهم راجع بمرجع ضمیر یقولون است فاذا عاطفه است اذن نون است و حرف
جزا و بل اختصار از کان است و چون مردف نون آن منقلب بالف شود کتابت آن بالف میشود نزد
بصریین بخلاف کوفیین اذن ناصب مضارع بمعنی حالست چه جوابش بر آن محمولست بجای بودن اولی
و لهذا از عمل نصب در آن کرده چه در عمل نصب از شرط است که مضارع بمعنی مستقبل شده میتواند بود که
لا یؤتون بمعنی مستقبل شده چه عمل نصب اذن بعد از حرف عطف مثل فا و واو بر سبیل جواز است ایشان
که امامت را اهل البیت و اگذارند چنانچه بیان شد در حدیث ۱۱ از باب ۱ کتاب العقل از شرح اصول
امیرمؤمنان بهر و قسمت آخر یعنی بلکه ایا برای جمعی که ترجیح میدهند کافر را بر مؤمن در امامت حصه از امامت
پس بنا بر آنکه آن حصه از ایشان و باختیار ایشان باشد نمیدهند مردمانرا از مؤمنان حق الهی آن حصه
امام گفت ما هم آن مردمی که خواسته الله تعالی در این آیه و نقیر اسم نشانی که نقطه که در میان پشت
استخوان خرماست متن أم يحسدون الناس على ما آتاهم الله من فضله نحن الناس المحسودون
على ما آتانا الله من الإمامة دون خلق الله أجمعين فقد آتينا آل إبراهيم الكتاب والحكمة وآتيناهم
ملكا عظيما يقول جعلنا منهم الرسل والأنبياء والأئمة فكيف يقرون به في آل إبراهيم وينكرونه
في آل محمد صلى الله عليه وآله فمنهم من آمن به ومنهم من صد عنه وكفى بجهنم سعيرا إن الذين كفروا بآياتنا سوف
نصليهم نارا كلما نضجت جلودهم بدلناهم جلودا غيرها ليذوقوا العذاب إن الله كان عزيزا
حكيما شرح ضمیر بیان تمهید است از سوره ام منقطعه است ضمیر یحسدون راجع بمرجع ضمیر یؤتون است علی

بنا بر

نه وجوب بنا بر احتمال اول اولی است عبارت از منعم
شدن منافقان در بیعه و احسانهم او

بنا بر آنست و اشاره است بقول منافقان در وقت حسد بردن برای آنکه امامت را اهل بیت محمد وا گذارند
که چگونه میشود که این همه فضیلت مخصوص بیک اهل بیت شود و اهل بیوتات دیگر محروم باشند پس بیان
امامت در یک اهل بیت جمع نمیشود و در فقره های بیان رسوائی حسد ایشان و بطلان استدلال
ایشانست و میتواند بود که فا در فقد فصیحه باشد بمعنی که مشعر بشرط و جزای محذوف باشد تقدیر
این نحو هم فلا تحزن حینئذ فقد آتینا تا آخر و مراد نسل رسول باشد بآنکه این مخصوص آل
بیت که رسالت است که در آل ابراهیم بعد از ابراهیم شده و بنا بر احتمال دوم چه کیف یقرون داخل در بیان
معنی آیت نباشد و گواه اینست از خارج که جمعی که حسد بردند که امامت را اهل آل محمد وا گذارند گفتند
رسالت و امامت در یک اهل بیت جمع نمیشود و با وجود آن اقرار بامامت آل ابراهیم کردند با اجتماع
امامت و آل ابراهیم داده اند و میگویند که منع کسی کان ظلم و حسد کردند آل ابراهیم را یعنی بلکه ایا حسد
میبرند مردمان مؤمن را بر آنچه داده است ایشانرا الله تعالی از رحمت خود امام گفت ما هم مردمان حسد برده شده
بر آنچه داده است ما را الله تعالی از امامت که فضل و رحمت الهیست بخلاف مخلوقین دیگر از همگی پس بتحقیق دادیم
آل ابراهیم را کتاب و دادیم ایشانرا کرداری که عصمت عبارت از آنست و دادیم آل
ایشان پادشاهی بزرگ امام گفت که میگوید که گردانیدیم از ایشان رسولان و پیغمبران و رسولان
پیغمبران را اهل پس چگونه اقرار میکنند این اهل ترجیح با اجتماع رسالت و امامت
در آل ابراهیم و انکار میکنند در آل محمد صلی الله علیه و آله پس از امت ابراهیم بعضی مؤمن شدند بدادن امامت آل او
و اجتماع رسالت و امامت در یک اهل بیت و نوع آن نشد و بعضی از ایشان از روی حسد منع
کردند مردمان را از تصدیق بدادن او و بس است جهنم بحسب اینکه افروخته شده برای عذاب آن جماعت
حاسدان و جماعت حاسدان بیان آنکه هر چیزی که جمعی که منکر شدند آیات محکمات در آنها
که تخصیص داده اند بلکه بر دو کردند متشابه را که در آنها بنا بر اختلاف از روی ظن و امر بتابع ائمه هدی
و همین معنی راجح میشود آنچه می آید در باب ۱۱۲ که مراد بآیات ائمه است خواهیم ملاقات فرمود
آتشی عظیم بیان آنکه هر بار که پخته شود پوستهای ایشان تغییر بعوض میدهیم ایشانرا پوستهای غیر
آنها تا بچشند عذاب پوست کندن را تغییر محض بذکر عذاب باعتبار پوست مناسب منافقانست که
ظاهرشان در دو ظاهر است هر چیزی که الله تعالی همیشه غالب است بکسی که در دو ساخت و باست که کند ان
اشراک و نفاق ایشان در بیان منافقت و عزت آلهی تا در چه بنا بر حکمت است متن عن ابي الحسن عليه السلام
في قول الله تبارك وتعالى أم يحسدون الناس على ما آتاهم الله من فضله قال نحن المحسودون شرح

این از شرح حدیث سابق ظاهر است سیوم اصل قلت لابی عبدالله ع قول الله عز وجل فقد آتینا
آل ابراهیم الکتاب فقال النبوة قلت الحکمة قال الفهم والقضاء قلت وآتیناهم ملکا عظیما
فقال الطاعة شرح گفتم امام جعفر صادق علیه السلام را که قول الله عز وجل در سوره نساء این است که دادیم آل ابراهیم را
کتاب چه معنی دارد پس گفت مراد پیغمبریست گفتم الحکمة چه معنی دارد گفت فهمیدن کتاب و حکم کردن
بمقتضای آن گفتم دادیم ایشان را پادشاهی بزرگ چه معنی دارد پس گفت وجوب طاعت جمیع خلایق
ایشان راست چهارم اصل عن ابی الصباح قال سألت اباعبدالله علیه السلام عن قول الله عز
وجل ام یحسدون الناس علی ما آتاهم الله من فضله فقال یا اباالصباح نحن والله الناس
المحسودون شرح این ظاهر است از شرح حدیث اول این باب پنجم اصل عن ابی جعفر ع فی قول
الله عز وجل فقد آتینا آل ابراهیم الکتاب والحکمة وآتیناهم ملکا عظیما فجعل منهم الرسل والانبیاء
والائمة فکیف یقرّون فی آل ابراهیم ع وینکرونه فی آل محمد صلی الله علیه وآله شرح این نیز ظاهر است
از شرح حدیث اول ششم اصل قال قلت وآتیناهم ملکا عظیما قال الملک العظیم ان جعل فیهم ائمة من
اطاعهم اطاع الله ومن عصاهم عصی الله فهو الملک العظیم شرح راوی گفت گفتم دادیم آل ابراهیم
پادشاهی بزرگ چه معنی دارد گفت پادشاهی بزرگ این است که گردانیده در آل ابراهیم امامانی که هر که اطاعت
ایشان کند اطاعت الله تعالی کرده و هر که نافرمانی ایشان کند نافرمانی الله تعالی کرده پس این است پادشاهی
بزرگ نه لشکر و خزینه و مملکت روی زمین و ظاهر دنیا باب هفدهم من اصل باب ان الائمة هم العلامات
التی ذکرها الله عز وجل فی کتابه شرح این باب بیان این است که ائمه معصومین از اهل البیت آنند
مراد از علامات که ذکر کرده آنها را الله عز وجل در قرآن در سوره نحل و در این باب سه حدیث است اول اصل
سمعت اباعبدالله ع یقول وعلامات وبالنجم هم یهتدون قال النجم رسول الله ص والعلامات
الائمة علیهم السلام شرح در سوره نحل چنین است والقی فی الارض رواسی ان تمید بکم وانهارا وسبلا
لعلکم تهتدون وعلامات وبالنجم هم یهتدون میتواند بود که مراد برواسی انبیاء و اوصیا باشند چنانچه می‌آید در حدیث
باب صد و بیست و چهارم که انی واثنی عشر من ولدی رواسی الارض یعنی اوتادها وجبالها
[illegible] کتب الهی باشد و مراد از سبل محکمات [illegible]
[illegible]
آن [illegible]
رب العالمین باشد و بر هر تقدیر [illegible] است و ظرف سخن [illegible] است

برای اشتمال آن بر معنی حفظ و بیان شد در شرح خطبه مصنف که حفظ کوه‌ها زمین را از حرکت باعتبار [illegible]
که بهانه نیست چنانچه عوام خیال کرده اند بلکه باعتبار [illegible] زمین و احاطه هوا و آب [illegible]
برها راست و بنا بر احتمال دوم ترجمه آیت این است که الله تعالی انداخت در زمین لنگرهای کلان برای اینکه
نجنبد بشما و انداخت در زمین نهرها اگر مقصد آبهای آنهاست و راهها [illegible]
که [illegible] اثر کنند [illegible] و بسیار نرم بنا فرمود که از قدم زده بر طرف شود و از آن پس [illegible]
که شمار داده باشید جایی که میخواهید یا بر ربوبیت رب العالمین چه آنها مجمل تر است و از آنجا [illegible]
و نجم ثریاست یعنی شنیدم امام جعفر صادق می‌گفت و انداخت در زمین علامتی چند راه بسبب آن
راه یابید بسبب آن علامتها بحق امام گفت مراد به نجم رسول الله ص است و مراد بعلامات ائمه هدی علیهم السلام
اشاره شده بدو چیز اول آنکه نجم در اینجا بمعنی ستاره نیست بلکه بمعنی [illegible] است یا استعاره دارد معنی
شده دوم آنکه ضمیر هم راجع بعلامات است دوم اصل سألت اباعبدالله ع عن قول الله
عز وجل
وعلامات وبالنجم هم یهتدون فقال رسول الله ص النجم والعلامات الائمة علیهم السلام شرح
این ظاهر است از شرح حدیث اول سیوم اصل سألت الرضا ع عن قول الله عز وجل وعلامات
وبالنجم هم یهتدون قال نحن العلامات والنجم رسول الله صلی الله علیه وآله شرح این نیز ظاهر است
از شرح حدیث اول باب هجدهم من اصل باب ان الآیات التی ذکرها الله عز وجل فی کتابه هم الائمة
علیهم السلام شرح این باب بیان این است که آیاتی که ذکر کرده آنها را الله عز وجل در قرآن ایشان اند
ائمه علیهم السلام و در این باب سه حدیث است اول اصل سألت اباعبدالله علیه السلام عن قول الله
تبارک وتعالی وما تغنی الآیات والنذر عن قوم لا یؤمنون قال الآیات هم الائمة
والنذر هم الانبیاء صلوات الله علیهم اجمعین شرح پرسیدم امام جعفر صادق علیه السلام را از قول
الله تبارک و تعالی در سوره یونس که بی نیازی نمی کند آیات و ترسانندگان از قومی که معلوم الله تعالی شده که
نمی آورند امام گفت مراد بآیات ائمه هدی است و مراد بالنذر پیغمبرانند صلوات الله علیهم اجمعین دوم اصل
عن ابی جعفر علیه السلام فی قول الله عز وجل کذبوا بآیاتنا کلها یعنی الاوصیاء کلهم شرح روایت است از
امام محمد باقر علیه السلام در قول الله عز وجل در سوره قمر که مذکور شده در آیات مراد همگی آنها را امام گفت مراد
همگی اوصیا اند که تکذیب [illegible] ایشان دال بر تکذیب [illegible] ربوبیت رب العالمین و محکمات قرآنست
سیوم اصل عن ابی حمزة عن ابی جعفر علیه السلام قال قلت له جعلت فداک ان الشیعة یسألونک
عن تفسیر هذه الآیة عمّ یتساءلون عن النبأ العظیم قال ذلک الیّ ان شئت اخبرتهم وان شئت لم

اخبرتهم ثم قال کیف من صاحب النبأ العظیم قال ذلک النبأ الذی هم فیه مختلفون لما اخبرتهم ذلک فی شیعتهم

اخبرتک و

کیف تفسیرها قلت عم یتساءلون قال هی فی امیر المؤمنین صلوات الله علیه کان امیر المؤمنین علیه السلام یقول ما لله عز وجل آیة هی اکبر منی ولا لله من نبأ اعظم منی شرح عم اگر اصل عن ما

باشد یتساءلون متعلق بان باشد و احتمال آن خواهد بود و عن النبأ متعلق به یتساءلون مذکور خواهد بود و تساءل بجای اعم از سؤال و شاید جواب نیز خواهد بود و اگر اصل عم عن ما باشد و نون در میم مدغم شده و الف محذوف شده باشد بسبب حرف جر عم متعلق به یتساءلون مذکور خواهد بود و عن النبأ بدل عم نخواهد بود که متعلق بفعل محذوف خواهد بود بنا بر اینکه بعضی گفته اند که در بدل استفهام تکرار استفهام شرط است پس گرد بدل میبود همزه ذکر میکرد و میگفت اعن النبأ و تساءل یعنی پرسیدن بعضی بعضی دیگر را خواهد بود و مثل این حدیث را علی بن ابراهیم در تفسیر خود روایت کرده از امام رضا علیه السلام

ابن فضال قال سمعت ابا الحسن علیه السلام یقول ان الله عرض فضلی علی الامم الماضیة علی اختلاف السنتها فلم تقر بفضلی یعنی روایتست از ابو حمزه از امام محمد باقر علیه السلام راوی گفت گفتم او را قربان شوم بدرستی که شیعیان مرا فرستاده اند نزد او تا تفسیر این آیت که جمیع خلایق از اولین و آخرین پرسیده میشوند از آنحضرت پرسم پس امام گفت برای چنان بگو تفسیر این از اسرار است و گفتن آن به هر کسی مصلحت نیست که آن تفسیر مفوض بسوی مصلحت بینی منست اگر خواهم خبر میدهم و هر کدام که مصلحت باشد خبر میدهم بعد از آن گفت لیکن من خبر میدهم ترا تفسیر این آیت که هم حق است و من بعضی بیک تفاصیل تفسیر کردم راوی گفت پس امام گفت این آیت نازل شده در امیر المؤمنین و بیان این آنکه نبی امیر المؤمنین علیه السلام گفت بدرستی که الله عز وجل را آیتی که از آن بزرگتر از من باشد اشارتست بتفسیر قول الله تعالی در سوره هم بعد از این آیت و در حق جمعی که منکر نبأ عظیم شده اند و کذبوا بآیاتنا کذابا و نبأ الله تعالی راست خبری بزرگ از من مراد است که معنی آیت و معنی نبأ که کجا رجوع میشود آن شان و بلوغ رب العالمین است بعد از خاتم الانبیاء و امیر المؤمنین بعد از او و نیست چه فضیلت او عرض شده بر جمیع امتان انبیای سابق با اختلاف زبانهای ایشان یعنی اختلاف کتابهای آسمانی در زبان چنانچه در کتاب بصائر الدرجات تصنیف محمد بن الحسن الصفار در باب فی الائمة و ان الجن یاتیهم مذکور است که اسم امیر المؤمنین در تورات ایلیا است و در انجیل حیدار است و ایلیا مذکور میشود و در حدیث آخر کتاب الصیام پس هیچکدام از آن امتان اقرار نکردند و جاهل شدند بفضل امیر المؤمنین علیه السلام و ابطا تکذیب ایشان و تکذیب او لازم دارد تکذیب همگی اوصیای او را و اینست معنی

این نزد او اگر خواهم خبر دهم همه را یعنی ایکه هر کدام که مصلحت باشد خبر دهم

تکذیب این باب نوزدهم اصل باب ما فرض الله عز وجل و رسوله صلی الله علیه وآله من الکون مع الائمة

علیهم شرح این باب بیان چیزیست که واجب لازم ساخته آنرا الله عز وجل و رسول او صلی الله علیه وآله که بودن با ائمه اثنی عشر علیهم السلام است و در این باب هفت حدیث است اول اصل سألت ابا جعفر علیه السلام عن قول الله عز وجل اتقوا الله وکونوا مع الصادقین قال ایانا عنی شرح پرسیدم امام محمد باقر را از قول الله عز وجل در سوره توبه پرهیز کنید از عذاب الله تعالی و باشید با راستگویان در قول و فعل گفت ما را خواسته از راستگویان در قول و فعل گفت اشارتست باینکه که حکم الله در حق کسی نزد الله تعالی چنین معنی عذاست هر چند که موافق واقع افتد چنانچه می آید در کتاب الایمان و الکفر در حدیث دوازدهم باب مجالسة اهل المعاصی و نظیر این که الله تعالی کسی را که نسبت زنا دهد دیگری را و چهار گواه نیاورد کاذب گفته در سوره نور که لولا جاءوا علیه باربعة شهداء فاذ لم یاتوا بالشهداء فاولئک عند الله هم الکاذبون دوم اصل عن ابن ابی نصر عن ابی الحسن الرضا علیه السلام قال سألته عن قول الله عز وجل یا ایها الذین آمنوا اتقوا الله وکونوا مع الصادقین قال الصادقون هم الائمة و الصدیقون بطاعتهم شرح و الصدیقون بکسر صاد و تشدید دال عطف است بر ائمه و بطاعتهم متعلق بالصدیقون است و ضمیر راجع بالصادقون است و صدیق مصدر صاف بفاعل است و مراد اینست که مراد بـی راستگویان تنها بحسب قول و فعل و بغایت راستگویانند بحسب انضمام فرمانبرداری ایشان مرا و امر و نواهی ایشان که تصدیق ایشان است یعنی روایتست از احمد بن محمد بن ابی نصر از امام رضا علیه السلام راوی گفت پرسیدم او را از قول الله عز وجل در سوره توبه ای جمعی که ایمان آورده اید پرهیز کنید از عذاب الله تعالی و باشید با راستگویان گفت راستگویان ایشانند ائمه هدی و بغایت راستگویانند بسبب فرمانبرداری ایشان الله تعالی را سوم اصل قال رسول الله صلی الله علیه وآله من احب ان یحیی حیوة تشبه حیوة الانبیاء و یموت میتة تشبه میتة الشهداء و یسکن الجنان التی غرسها الرحمن فلیتول علیا و لیوال ولیه و لیقتد بالائمة من بعده فانهم عترتی خلقوا من طینتی اللهم ارزقهم فهمی و علمی و ویل للمخالفین لهم من امتی اللهم لا تنلهم شفاعتی شرح المیتة بکسر میم و سکون یاء دو نقطه در پایین نوعی از مردن الجنان بکسر جیم جمع جنة بفتح جیم بمعنای باغ درختان یعنی گفت رسول الله هر که دوست دارد که زندگی کند زندگی که مانند زندگی پیغمبران باشد و بمیرد مردنی که مانند مردن شهیدان باشد و ساکن شود در باغهای که درختان آنها را نشانیده و مربی هر چیز بدست قدرت خود بی توسط فعل مخلوقی پس پیروی کند و مراد خود علی او بیند که دوست دارد و دوست علی را و امر که اقتدا کند بامامان بعد از علی اشارتست باینکه علی امام اول است و بعد از وفات او ابتدا تا ولایت او کنند چه ایشان اهل بیت منند مخلوق شده اند از گل

کرمن از ان مخلوق شده ام خداوندا داوری کن علی را که بعد از او فهم من وعلم من روزی مخالفان
علی الله بعد از او زیرا که است من خداوندا غضب کن ایشان را شفاعت من **چهارم حدیث** قال رسول الله
صلی الله علیه وآله ان الله تبارك وتعالى يقول استكمال حجتي على الاشقياء من امتك من ترك
ولاية علي ووالى اعداءه وانكر فضله وفضل الاوصياء من بعده فان فضلك فضلهم وطاعتك
طاعتهم وحقك حقهم ومعصيتك معصيتهم وهم الائمة الهداة من بعدك جرى فيهم روحك
وروحك ما جرى فيك من ربك وهم عترتك من طينتك ولحمك ودمك وقد اجرى الله عز
وجل فيهم سنتك وسنة الانبياء قبلك وهم خزاني على علمي من بعدك حق علي لقد اصطفيتهم
وانتجبتهم واخلصتهم وارتضيتهم ونجا من احبهم ووالاهم وسلم لفضلهم ولقد اتاني جبرئيل
باسمائهم واسماء آبائهم واحبائهم المسلمين لفضلهم **شرح** بعض از این حدیث مفصلا در شرح حدیث
چهارم باب یازدهم **یعنی** گفت رسول الله صلی الله علیه وآله بدرستی که الله تبارک وتعالی میگوید کامل ساختن
حجت من بر جمعیت کردن بد عاقبت بجزی دار از امت تو کسی که ترک کرد دوستی علی را
ادام شمرد دشمنان او را و منکر شد فضیلت او را و فضیلت وصی که بعد از تواند را افضل خلایق نشمرد و منکر
شد فضیلت اوصیای بعد از او را چه فضیلت تو فضیلت ایشانست و طاعت تو طاعت ایشانست
و بکار آمدن تو بکار آمدن ایشانست و مخالفت تو مخالفت ایشانست و ایشانند امامان راهنما
بجمیع بعد از تو چنان این که جاری شده در ایشان روح تو و روح تو جاری شده در تو از جانب
اختیار تو اشارت بر وجهی که مذکور میشود در احادیث باب پنجاه و ششم و ایشان آل تو اند که تو
زینت ایشان کردی از گل تو و گوشت تو و خون تو و بتحقیق جاری ساخته الله عز وجل در ایشان
طریقه تو و طریقه پیغمبران پیش از زاد ایشان خزینه داران منند بر علم من بعد از تو آن لازم است بر من
این که هر آینه بهجتی کرده ام ایشان را و برگزیده کرده ام ایشان را و خالص از عیب کرده ام ایشان را و خشنود
کرده ام ایشان را و نجات یافت کسی که دوست داشت ایشان را و امام خود شمرد ایشان را و فرودن کرد
قبول فضیلت ایشان رسول علیه السلام گفت و هر آینه آورد نزد من جبرئیل ع نامهای ایشان را و نامهای
پدران ایشان را و دوستان ایشان را که تسلیم میکنند که ایشان افضل خود بینند **پنجم حدیث** قال رسول الله صلی الله علیه وآله من سره
ان يحيى حياتي ويموت ميتتي ويدخل الجنة التي غرسها الله بيده فليتول علي بن ابي طالب وليتول
وليه وليعاد عدوه وليسلم للاوصياء من بعده فانهم عترتي من لحمي ودمي اعطاهم الله فهمي وعلمي الى الله
اشكو امر امتي المنكرين لفضلهم القاطعين فيهم صلتي وايم الله ليقتلن ابني لا انالهم الله شفاعتي **شرح**

ایم بفتح همزه و سکون یا دو نقطه در زیر و میم مرفوع صفت و مبتدا است و اصلش ایمن بود که جمع یمین بمعنی
قسم است نون برای تخفیف افتاد و مضاف است باسم الله و خبر ایم الله مبتدی یعنی ایمکه قسمهای الله تعالی قسم من است
مراد مبالغه در قسم است ابنی بفتح با مشدده تثنیه ابن است که مضاف بیا متکلم شده **یعنی** گفت رسول الله
صلی الله علیه وآله هر که خواهد که زندگی کند بروش زندگی من و بمیرد بروش مردن من و داخل شود بهشت
جاودانی را که درختان آن را نشانیده الله تعالی بدست قدرت خود پس باید که امام خود داند علی بن ابی طالب
را و باید که دوست دارد دوست او را و باید که دشمن دارد دشمن او را و باید که انقیاد کند برای اوصیای بعد
از او چه ایشان عترت منند از گوشت و خون من داده است ایشان را الله تعالی فهم من و علم من شکایت
کرده آید در احادیث باب پنجاه و ششم سوی الله تعالی شکایت میکنم از کار امت من که منکر فضیلت ایشانند
بر کنار اند بسبب ایشان وصلت میان من و خود را و قسمهای خدا که هر آینه خواهند شهید کرد البته دو پسر مرا
نصیب نکناد ایشان را الله تعالی شفاعت من مراد بر دو پسر امام حسن علیه السلام است که بزهر بود و معاویه
لعنه الله بزهر شهید شده و امام حسین که بزهر بود و یزید لعنه الله لعنتش [illegible] با شهید شده و معاویه پسر دوم از
رسول علیه السلام پسری نمانده بعثت هرده و جمیع امثال آنها پیش ابوبکر و عمر و اتباع ایشان شد **ششم حدیث**
قال رسول الله صلی الله علیه وآله من سره ان يحيى حياتي ويموت مماتي ويدخل الجنة التي وعدني
ربي وهي جنة عدن منزلها قضيب غرسه ربي بيده فليتول علي بن ابي طالب واوصياءه من بعده فانهم لا
لا يدخلونكم في باب ضلال ولا يخرجونكم من باب هدى فلا تعلموهم فانهم اعلم منكم واني سالت
ربي ان لا يفرق بينهم وبين الكتاب حتى يردا علي الحوض هكذا وضم بين اصبعيه وعرضه ما بين صنعا
الى ايلة فيه قدحان فضة وذهب عدد النجوم **شرح** القضيب بفتح قاف و کسر ضاد بانقطه شاخ درخت
الحوض مجرور است و علی لفظ حرف جر است و منصوب است بر مفعول فیه و علی با مشدده و مفتوحه مرکب
از حرف جر که الف قلب بیا شده و یا متکلم است و ضم بین اصبعیه داخل کلام رسول نیست الاصبع بکسر و فتح
و ضم همزه و کسر و فتح و ضم با یک نقطه انگشت و مراد با صبعیه دو سبابه است که از دو دست است الصنعا بفتح
ص بنقطه و سکون نون و عین بی نقطه و مد شهریست بسیار درخت بسیار آب در یمن الایله بضم همزه و ضم با یک نقطه
و تشدید لام شهریست نزدیک بصره که آب دریا معروف باینکه یکی از جنتهای دنیا است و بفتح همزه و سکون
یا دو نقطه در زیر و تخفیف لام شهریست معروف میان مصر و شام و کوهیست میان مکه و ینبع نزدیک
ینبع و کسر همزه و سکون یا دو نقطه در زیر بمعنی هیچ و دو موضع دیگر است القدحان بضم قاف
و سکون دال بی نقطه و کاف بنقطه جمع قدح بفتح قاف و فتح دال اجم آبخوری که در کشتی اسیراب کنند و گاهی بر کودکی

و بزرگتر از آن نیز اطلاق میکنند و جمع فَعل بفتح فا و فتح عین فعلان بکسره فا نیز آمده و در صحیح الیمن بوده است
عده و منصوب بنزع خافض است بتقدیر بعدد عدد النجوم مستعمل میشود و در عرف در کثرت بجایی که نزدیکان بشمرده
و خصوصیت عددی ملحوظ نیست مثل اینکه بعضی میگویند ستاره هایی که بشمار است صحیح و نظیر آن بسیار است و در
نظر باو سیستوا نزد دیگر ستاره ها است که صحیح و نظر در می آید نیز از کلکشان در نظر کریم و بنا برین فرمود
حقیقه **یعنی** گفت رسول صلی الله علیه و آله هرکه خوشحال میکند اینکه زندگی کند مثل زندگی من و بمیرد مثل مردن
من و داخل شود بهشتی را که وعده کرده مرا پروردگار من بهشت صاحب کل اختیار من و دست رسانید بشاخی از شاخهای
آن صاحب کل اختیار من بدست قدرت خود یعنی که میوه ای از آن شاخ چند متصل نموده که چون سؤال است
و از وصیا فروع او بیند مناسبت میان وصی و شاخ بهره مند مرتبت و همچنین مناسبت میان کسی که علم
از وصی و چیدن میوه از آن شاخ مرتبت و نشانه ها آن شاخ عبادت از آنچه است با عبادت از شاخ
اصل آن است پس باید که امام خود داند علی بن ابی طالب را و اوصیای او را بعد از و یعنی که کسی را مقدم دارد که
بعد از رسول دیگری را مقدم بدارد و اوصیایی او که بیرون نمی کنند بعد از و چه بدرستی که ایشان داخل میکنند شما را
در در گمراهی و بیرون میکنند شما را از در راستی یعنی که هر چند که موافق نفس شما باشند و عمل این کسی
عذاب در در چه حکم ایشان نزد ما میگوید که حکم آن را بهر جهت که موافق واقع است اگر چه در خدمت ایشان
نه مسائل دین و مذهب و روش سلوک میان خلق چه ایشان بهتر از شما میدانند و به درستی که من علیهم از ایشان
کل خبیث بوده که چه اینکه میان ایشان و میان قرآن بیابید حکمی از احکام و در جهت ذاتی از زن بهانه ای
بر سر حوض کوثر چنین و جمع کرد رسول علیه السلام ازین حرف و در آن لفظ میان دو انگشت شهادت
و وسعت حوض و عمق است که میان صنعا و ایلات است در آن حوض قدحهای نقره و طلا است بعدد ستاره ها

و شاملان آنکه کسب ثواب ... الفلاح ... کرده اند و آن گفته شده

الفلاح

حدیث بیستم قال ابو جعفر علیه السلام ان الرَّوح والراحة والفلج والفلاح والنجاح والبركة والكرامة والمغفرة والمعافاة واليسر والبشرى والرضوان والقرب والنصر والتمكن والرجاء والمحبة من الله عز و جل لمن تولى عليا و ائتم به و برئ من عدوه و سلم لفضله وللاوصياء من بعده حقا علىّ ان ادخلهم في شفاعتي و حق على ربي تبارك و تعالى ان يستجيب لي فيهم فانهم اتباعي و من تبعني فانه مني **شرح** ظاهر است که
امام علیه السلام درین کلام حکایت قول رسول صلی الله علیه و آله کرده و یعنی پس ضمیر متکلم وحده راجع برسالت علیه السلام و
میتواند بود که حکایت نباشد و ضمیر راجع بامام باشد الروح بفتح را بی نقطه و سکون واو آنچه زندگی که
و مراد اینجا باعث زندگی است و بیان میشود در باب بتحقیق و بفتح وضم را اسم است و بنا بر آن مراد اینجا راحت
و رحمت است و بفتح را و فتح واو وسعت و بمعنی اینجا مناسبت است که آسودگی بعد از تعب بسیار الفلج بفتح

و فتح لام و جا بی نقطه نجات از آزار رو در بعض نسخ میان لام و حا الف است و آن نیز بمعنی نجات است
العون بفتح جیم بی نقطه و سکون واو و مدد کار و یاری و خواه بیشتر اسم مصدر و بهره و بخاصیت
و بنا بر اول مراد و مکرم و گلان بر مؤمن و مصاحب خوب و ... بنا بر دوم توفیق آن است که نجاح
بفتح نون و جیم و الف و حا بی نقطه رسیدن بمطلوب الرکه بفتح با یکنقطه و فتح را بی نقطه زیاد شدن نعمت
روز بروز و دوم الکرامه بفتح کاف و را بی نقطه عزیز دو شرف المغفره بفتح میم و سکون غین با نقطه و کسر فا
پوشانیدن گناه و کسی بخشایش المعافاة بضم میم و عین بی نقطه سبب لغزد بخشایش الیسر بضم یا دو نقطه از پا
و سکون سین بی نقطه بی نیازی بسبب کمال سهولت عیش البشری بضم با یکنقطه و سکون شین و را بی نقطه
و الف مقصوره نوید ثواب الرضوان بکسر و ضم را بی نقطه و سکون ضاد با نقطه راضی بودن القرب بضم قاف
و سکون را نزدیکی و ذکر آن بعد از رضوان برای این است که گاهی رضوان نسبت بجایی که نزد خانه
دور دست باشد متحقق میشود النصر بفتح نون ظفر دادن کسی را بر دشمن و التمکن مصدر باب تفعل کمال
قرب منزلت نزد پادشاه و الرجا بفتح را و جیم و الف ممدوده امیدواری المحبه بفتح میم و فتح حا با نقطه
دوستداری ائتم بکسر همزه و سکون یا دو نقطه از پایین داشته بمیم مشدده بوده بصیغه ماضی باب افتعال
و چون واو متصل آن شد همزه افتاد و یا چون منقلب از همزه بود عود همزه کرد و بری با یکنقطه و را بی نقطه
و همزه بصیغه ماضی باب علم است سلم بصیغه ماضی باب تفعیل حقا مفعول مطلق عامل مقدر است
حق فاعل متعلق بحا است نظیر آنچه می آید در حدیث سیوم باب آینده که حقا عند ان ... نسالکم ان نستجیب
حق خبر مقدم بر مبتدا است مراد بنا حق حقیت که خواهند آنچه را که رسول خواسته و اشاره است با نکار
امیر المؤمنین را رسول علیه السلام از خدا کرده و خدای تعالی استجابت آن کرده و ممتاز شود تابع رسول از غیر
فتقری چنانچه گذشت در شرح حدیث دوم باب نهم **یعنی** گفت امام محمد باقر علیه السلام بدرستی که باعث زندگی
و رستگی و خلاص از آزار رو و مددکاری و رسیدن بمطلب و برکت و عزت و بخشایش گناه و مرگ با عافیت
و بی نیازی و نوید و رضا و نزدیکی و نصرت و تقرب و امیدواری و دوستی از جانب خدای عز و جل برای
کسی است که امام خود دانست علی را و اقتدا باو کرد و در احوال خود و بیزار شد از دشمنان او و انقیاد کرد و برای فضیلت
او و برای فضیلت اوصیای بعد از او و حق است بر من اینکه داخل کنم ایشان را در شفاعت
خود و لازم است بر صاحب کل اختیار من اینکه قبول کند برای من شفاعت در باب ایشان چه بدرستی که ایشان
تابعان منند و هر که تابع من شد پس بدرستی که او از من است **باب بیست و پنجم در اصل باب ان اهل الذکر الذین امر الله**
الخلق بسؤالهم هم الائمة علیهم السلام شرح این باب چنان نیست که اهل الذکر که امر کرده خدای تعالی

۲۹

پرسیدن ایشان ایشان را واجب اند نه چنانچه بعضی خیال کرده اند که مراد مجتهدانند و جمعی از مخالفین خیال
کرده اند که مراد مجتهدانند و جمعی از مخالفین خیال کرده اند که علمای یهود و نصاری اند و در این باب نه حدیث است

اول حدیث عن ابی جعفر علیه السلام فی قول الله عز وجل فاسألوا اهل الذکر ان کنتم لا تعلمون قال رسول الله
صلی الله علیه وآله الذکر انا والائمة اهل الذکر وقوله عز وجل وانه لذکر لک ولقومک وسوف تسألون
قال ابو جعفر علیه السلام نحن قومه ونحن المسئولون شرح الذکر بکسر ذال و سکون کاف سبب علم جمیع احکام
الهی مثل آیت سوره فرقان لقد اضلنی عن الذکر بعد اذ جاءنی و آن سه قسم است اول بی واسطه و آن قرآن است
مثل آیت سوره نحل و انزلنا الیک الذکر لتبین للناس ما نزل الیهم و موافق این است حدیث پنجم این باب دوم
به یک واسطه و آن رسول است چنانچه گفته در سوره طلاق قد انزل الله الیکم ذکرا رسولا سیوم به دو واسطه شده و آن
اوصیای رسول است چنانچه می آید در اول کتاب فضل القرآن در تفسیر آیت سوره عنکبوت و لذکر الله اکبر که ذکر
الله ... اکبر حصر مفهوم از ذکر ... بر نوعی از مجاز است زیرا که قرآن بزرگتر است اینجا چنانچه ظاهر
میشود از حدیث دهم باب شصت و چهارم پس مقصود ابطال خیال ... حسب کتاب الله است و الله اکبر
ذکر ... بیان رسول ... معطوف است بر ... مرجع ضمیر ... و قول مستقل است که
بالهدی ... علی صراط مستقیم و آن الذی است که عبارت از قرآن است لام در لک و در لقومک
برای سببیت است چنانچه بیان میشود در شرح حدیث چهارم این باب ... که سوف برای استقبال
بعید است ... کرده خواهید شد هر کدام شما ... از تفسیر قرآن ... معلوم
... خواهد شد که علم جمیع قرآن مخصوص شما است و نبوده ... باشد ...
... بسؤال یعنی ... امام محمد باقر علیه السلام ... قول الله عز وجل در سوره نحل و سوره انبیا ... سؤال
کنید اهل الذکر را اگر ... گفت رسول الله صلی الله علیه وآله ... در این آیت منم و ائمه اهل ...
اهل الذکر اند و ... قول الله عز وجل در سوره زخرف ... قرآن ... سبب علم است برای ...
در جمیع احکام الهی سبب بیان تو و سبب بیان قوم تو و بعد از این شما مسئول خواهید شد گفت امام محمد
باقر علیه السلام ... ما قوم او ایم و ما ایم مسئولون بعد از رسول دوم حدیث قلت لابی عبد الله علیه السلام
فاسألوا اهل الذکر ان کنتم لا تعلمون فقال الذکر محمد صلی الله علیه وآله ونحن اهله المسئولون قال قلت قوله
وانه لذکر لک ولقومک وسوف تسألون قال ایانا عنی ونحن اهل الذکر ونحن المسئولون شرح ایانا عنی برای
بیان لفظ قومک است و نحن المسئولون یعنی نحن المسئولون بعد الرسول است ... ظاهر است از شرح
اول سوم حدیث سألت الرضا علیه السلام فقلت له جعلت فداک فاسألوا اهل الذکر ان کنتم لا تعلمون فقال

نحن اهل الذکر ونحن المسئولون شرح این ظاهر شد از سابق حدیث قلت فانتم المسئولون ونحن السائلون
قال نعم قلت حقا علینا ان نسألکم قال نعم قلت حقا علیکم ان تجیبونا قال لا ذاک الینا ان شئنا فعلنا
وان شئنا لم نفعل اما تسمع قول الله تبارک وتعالی هذا عطاؤنا فامنن او امسک بغیر حساب شرح
پس گفتم شما پرسیده شدگانید گفت آری گفتم لازم شده نوعی از لزوم بر ما که بپرسیم شما را گفت آری
گفتم لازم شده نوعی از لزوم بر شما که جواب گوئید ما را از هرچه بپرسیم گفت نه آن سوی مصلحت بینی
است اگر خواهیم میکنیم و اگر نخواهیم نمیکنیم آیا نشنوی قول الله تبارک و تعالی را در سوره ص این عطای
بی حساب ما است که مشتمل بر رموز است بخشش است پس منت کن بر مردم ... یا نگاه دار خود را
... بی آنکه در آخرت حساب معین مواخذه باشد این آیت در بیان حکایت سلیمان
و جاری شده در رسول الله صلی الله علیه وآله و اوصیای او و حکم او و اراده اگر گوئی این منافی آن است که
گذشت در حدیث اول باب ... کتاب العقل که ان الله لم یأخذ علی الجهال عهدا بطلب العلم حتی اخذ علی
العلماء عهدا ببذل العلم للجهال گوئیم مراد اینجا نفی وجوب جواب هر سؤال است نه نفی وجوب سؤال
... و اینچه گذشت در آن جا ... در دفع منافات وجهی دیگر میشود در شرح حدیث
نهم این باب چهارم حدیث عن ابی عبد الله علیه السلام فی قول الله عز وجل وانه لذکر لک ولقومک
وسوف تسألون فرسول الله صلی الله علیه وآله الذکر واهل بیته علیهم السلام المسئولون وهم اهل الذکر شرح
فاء در فرسول الله برای تفریع است بر آنچه ظاهر است از سیاق این آیت بر هر که تأمل کند در آن و رسول الله
خبر مبتدا است که مقدم شده و الذکر مبتدا است و عبارت است از سبب علم جمیع احکام الهی ... والف و لام
برای عهد خارجی است و اشارت است به آنچه در سابق این آیت که ومن یعش عن ذکر الرحمن ... اهل
عطف بر رسول الله است نظیر آیت سوره منافقین ولله العزة ولرسوله وللمؤمنین المسئولون صفت اهل
... است و اشارت است به مضمون آیت سوره نحل و انبیا که فاسألوا اهل الذکر ضمیر هم راجع به اهل بیت است
... آیت سوره نحل و انبیا برای ... سؤال از آیت زخرف ... سؤال مردم از ...
مسائل ... آیت نحل و انبیا ... نظیر شود ... که میگوید که مراد سؤال الله تعالی
مردم است ... در قیامت از شکر نعمت قرآن ... مقصود ... که ضمیر راجع به قرآن است و لام
در لک و لقومک برای سببیت است ... و قرینه بر این آنکه قرآن ذکر است برای عالمیان
چنانچه گفته در سوره یوسف و سوره ص و سوره تکویر که ان هو الا ذکر للعالمین و گفته در سوره قلم و ما هو
الا ذکر للعالمین پس کلام اینجا ... و کاف مخاطب و قومش ... انعقام ... اگر گویی

که مراد از ذکر شرف باشد و لام در لک و لقومک صله ذکر باشد و مراد بقوم جمیع امت رسول باشد چنانچه مفسران گفته‌اند
دوم که این مناسب نیست بسیاق این آیت باعتبار استیناف بیانی در انک علی صراط مستقیم و عطف
انه لذکر لک ولقومک بر آن زیرا که معطوف بر استیناف بیانی نیز برای بیان سابق بر استیناف بیانی
میباشد و نیست معنی تفریع که مفهوم است از فاء در فسوف تسئلون سوم این نقل از آیت منفصل میکند که از سوره
زخرف میشود اول ومن یعش عن ذکر الرحمن نقیض له شیطانا فهو له قرین دوم وانهم لیصدونهم
عن السبیل ویحسبون انهم مهتدون سیم حتی اذا جاءنا قال یا لیت بینی وبینک بعد المشرقین فبئس
القرین چهارم ولن ینفعکم الیوم اذ ظلمتم انکم فی العذاب مشترکون پنجم افانت تسمع الصم او تهدی العمی
ومن کان فی ضلال مبین ششم فاما نذهبن بک فانا منهم منتقمون هفتم او نرینک الذی وعدناهم
فانا علیهم مقتدرون هشتم فاستمسک بالذی اوحی الیک انک علی صراط مستقیم نهم وانه لذکر لک
ولقومک وسوف تسئلون بجا آنکه بیان این میکنیم که مقصود امام علیه السلام بیان آنست که آیت نهم
بیان میشود آنکه ذکر الرحمن در آیت اول یعنی سبب علم بجمیع احکام الهیست و عبارتست از رسول الله و اهل بیت
او زیرا که بعد از بیان حال معاندان ذکر الرحمن و بیان تکذیب ایشان برای آنچه آورده امر کرده رسول را باستمساک
بقرآن یعنی احتجاج بقرآن بر حقیت ذکر الرحمن و در استیناف بیانی صحت آن احتجاج کرده که انک علی صراط
مستقیم برای دلالت بر آنکه تو متمکنی از علم بجمیع قرآن که معجز است و مستنبط میشود از آن جمیع احکام تا آخر
الزمان و آن دلیل صدق دعوی تست رسالت را برای خود و وصایت را برای اوصیای خود نظیر آیت سوره
یوسف قل هذه سبیلی ادعوا الی الله علی بصیرة انا ومن اتبعنی و بیان میشود در شرح حدیث ششم باب حالات
الائمة علیهم السلام فی السن که باب نود و دوم است و بعد از آن عطف کرده بر آن استیناف بیانی این که قرآن
سبب علم است بجمیع احکام بسبب بیان تو و بسبب بیان قوم تو پس از این ظاهر میشود که ذکر در آیت اول عبارت
از رسول الله و اهل بیت او که ایشان پرسیده شدگانند و اما بیان صحت استمساک تو هم خواهد بود یعنی روایتست از امام
جعفر صادق علیه السلام در قول الله عز و جل در سوره زخرف که و بدرستی که قرآن هر آینه سبب علم است بجمیع احکام
بوسیله بیان تو و بوسیله بیان قوم تو یعنی که اگر بیان تو و بیان قوم تو نباشد اعجاز قرآن و دلالت آن بر جمیع
احکام ظاهر نمیشود و این اعجاز تو و قوم تو برهانست و بعد از این پرسیده خواهید شد ظاهر شود علم شما و حجت شما
امام گفت که پس از این آیت ظاهر میشود که رسول الله صلی الله علیه و آله است آن ذکر که در ومن یعش عن ذکر
الرحمن است و اهل بیت او علیهم السلام اند که پرسیده شدگانند در آیت سوره نحل حدیث نهم عن ابی عبد الله
فی قول الله تبارک وتعالی وانه لذکر لک ولقومک وسوف تسئلون قال الذکر القرآن

و اهل بیت او اند اهل الذکر در آیت سوره نحل و انبیاء

ونحن قومه

ونحن قومه ونحن المسئولون شرح الذکر القرآن برای فائده است که ضمیر راجع بقرآنست در آیت
از شرح حدیث اول این باب ششم متن کنت عند ابی جعفر علیه السلام و دخل علیه الورد اخو الکمیت فقال
جعلنی الله فداک اخترت لک سبعین مسئلة ما یحضرنی منها مسئلة واحدة قال ولا واحدة یا ورد قال
بلی قد حضرنی منها واحدة قال وما هی قال قول الله تبارک وتعالی فاسئلوا اهل الذکر ان کنتم لا تعلمون من هم
قال نحن قال قلت علینا ان نسئلکم قال نعم قلت علیکم ان تجیبونا قال ذاک الینا شرح ورد بکسر واو و سکون را و دال
بی نقطه یعنی بودم نزد امام محمد باقر علیه السلام و داخل شد بر مجلس او ورد برادر کمیت پس گفت گرداند مرا
قربان تو گزیده‌ام برای تو هفتاد مسئله که پرسم از تو اکنون بخاطر من نمی‌آید از آنها یک مسئله گفت نه
تعجب که آیا و نه یک مسئله ای ورد گفت بلی بعضی بخاطرم رسید الحال از آنها یکی گفت و کدامست آن گفت
تا بیان شد در شرح حدیث سوم این باب هفتم متن محمد بن مسلم عن ابی جعفر علیه السلام قال ان من
عندنا یزعمون ان قول الله عز وجل فاسئلوا اهل الذکر ان کنتم لا تعلمون انهم الیهود والنصاری قال
اذا یدعونکم الی دینهم قال وقال بیده الی صدره نحن اهل الذکر ونحن المسئولون شرح انهم بفتح همزه بدل از قول
بفتح همزه است بر آنکه بمعنی علت و الا اهل نصب کرده از آن چنانچه بیان شد در شرح حدیث
باب شانزدهم بمعنی قال است نصب معنی اشاره یعنی روایتست از محمد بن مسلم از امام محمد باقر
گفت محمد بن مسلم مر جمعی که نزد ما اند دعوی میکنند که قول الله عز وجل در سوره نحل و سوره انبیاء سؤال
کنید اهل الذکر را اگر نمیدانسته باشید یعنی اهل الذکر را نقل یهود و نصاری اند امام گفت در این هنگام
میخوانند یهود و نصاری شما را بسوی دین خود بعد از آن گفت باشارت بدست خود بسوی سینه خود
که اهل الذکر مائیم و مائیم پرسیده شدگان در این جواب اشارتست بآنکه مراد بسؤال سؤال از مسائل دین
خدا است نه آنکه از رسل سابقه سؤال کنند بدین جهت که ایشان آورده‌اند و اندیشه خطاب در فاسئلوا مخصوص کفار
نیست فصل در سوره نحل چنین است وما ارسلنا من قبلک الا رجالا نوحی الیهم فاسئلوا اهل الذکر
ان کنتم لا تعلمون بالبینات والزبر وانزلنا الیک الذکر لتبین للناس ما نزل الیهم ولعلهم یتفکرون و در سوره
انبیاء چنین است وما ارسلنا قبلک الا رجالا نوحی الیهم فاسئلوا اهل الذکر ان کنتم لا تعلمون وما جعلناهم
جسدا لا یأکلون الطعام وما کانوا خالدین و بنا بر این حدیث و حدیث اول این باب مستنبط شده بود که نوحی بصیغه
معلوم متکلم مع الغیر از باب افعال چنانچه قرائت حفص است یا بصیغه مجهول غایب چنانچه قرائت دیگرانست پس
باشد از وحی بفتح واو و سکون حاء و الف مقصوره و کاهی بهمزه میشود بمعنی سرعت و مفعول نوحی محذوف باشد
بتقدیر نوحی الیهم یعنی آنکه سریع میکردیم سریع کرده میشد بسوی ایشان جوابهای ایشان و میتوانند بود

که نا خود از وحی رسالت باشد و مفعول محذوف کل ما یحتاج الیه است ... باشد و بر تقدیر
در فاسئلوا برای تفریع است و مستفاد بود که حرف فاسئلوا متعلق باشد و فا برای عطف بر مقدر باشد
بتقدیر نوحی الیهم فاستمعوا ... اگر خصوصیتی در مفعول نوحی هست ذکر آن بعد از ذکر اهل الذکر
لو منسوبه بالبینات اگر متعلق بفاسئلوا باشد افاده این میکند که سؤال بر بینات و محکمات کتب ...
دلیل وجوب سؤالست و نشان میکند بلکه بیان پیروی ظن است و اگر متعلق بنعلمون باشد افاده این میکند
که در مسئله که تفکر در بینات و در محکمات قرآن معلوم شود نظر احتیاج بسؤال اهل الذکر نیست و از آنجا
الیک برای بیان اختصاص رسول بنزول ذکر است و مصحح اطلاق ذکر بر رسول باشد چنانچه در حدیث
اول بیان شد و برای بیان اختصاص اهل الذکر است بعلم بجمیع قرآن و مصحح امر بسؤال ایشان باشد
پس مراد بالناس اهل الذکر است چنانچه گفتیم و محمد بن الناس و بیان شد در شرح حدیث اول باب ...
و ما نزل برای عموم است و لعلهم یتفکرون برای بیان استنباط است در هر شبهه قدر ... ایشان
مسائل را از قرآن و ... چهارم جهت برای تصحیح اتحاد است اگر کسی گوید بعضی از رسل ... بسیار باشد
مثل نوح ... این منافات ندارد با اینجا با چه مراد نیست که ایشان را جهت یعنی صورت بر وحی مثل ...
نفره نکردیم ... ایشان تکرار نکردیم و عدم منافات آن با اینجا محتاج ... است
و با اینجا ... ظاهر است هشتم اصل قال علی بن الحسین علیه السلام علی الائمة من الفرض ما لیس علی شیعتهم
و علی شیعتنا ما لیس علینا امرهم الله عز و جل ان یسألونا قال فاسئلوا اهل الذکر ان کنتم لا تعلمون فامرهم
ان یسألونا و لیس علینا الجواب ان شئنا اجبنا و ان شئنا امسکنا شرح گفت امام زین العابدین علیه السلام
بر ائمه از جمله واجب چیزی هست که واجب نیست بر شیعه ایشان و بر شیعه ما واجب هست چیزی که
بر ما واجب نیست بیان دوم اینکه امر کرده ایشان را خدای عز و جل بآنکه بپرسند ما را ... پس سؤال
کنید اهل الذکر را اگر نبوده دانسته باشید پس امر کرده ایشان را که بپرسند ما را یعنی که حرام کرده ... و فساد
عمل بی سؤال و واجب نیست بر ما جواب اگر خواهیم جواب میگوییم و اگر خواهیم خود داری میکنیم بیان این شد
در حدیث سوم این باب و می آید در حدیث آینده نهم اصل کتبت الی الرضا علیه السلام کتابا فکان فی بعض
ما کتبت قال الله عز و جل فاسئلوا اهل الذکر ان کنتم لا تعلمون و قال الله عز و جل و ما کان المؤمنون
لینفروا کافة فلولا نفر من کل فرقة منهم طائفة لیتفقهوا فی الدین و لینذروا قومهم اذا رجعوا الیهم لعلهم
یحذرون فقد فرضت علیهم المسئلة و لم یفرض علیکم الجواب شرح بیان آیه کان المؤمنون شد در کتاب
العقل در شرح حدیث هشتم باب دوم که باب فرض العلم و وجوب طلبه و الحث علیه است و می آید در شرح احادیث

باب شانزدهم که باب ... علی الناس بعد ما یقضی الامام است یعنی نوشتم سوی امام رضا علیه السلام ...
پس بود در جواب آنچه نوشتم اینکه گفت خدای عز و جل در سوره نحل و سوره انبیا پس سؤال کنید اهل الذکر را اگر ...
باشید و گفت خدای عز و جل در سوره برائت و نبوده مؤمنان از جمله اعراب که حرکت کنند جای خود ...
پس چرا حرکت نکرد از هر فرقه از اعراب منافق بعضی ... شوند در خدا پرستی و تا بترسانند قوم خود را
از عذاب خود ... پیروی ظن چون برگردند بسوی ایشان شاید که ایشان احتراز کنند از عذاب آلهی که برای ...
از روی ظن مقرر کرده در محکمات قرآن پس مفروض شد بر ایشان سؤال و با ایشان ... دو آیت مفروض
نشد بر شما جواب مراد شیخ این است که چه وجه دارد که با وجود عدم فرض جواب فرض است سؤال اصل
قال قال الله تبارک و تعالی فان لم یستجیبوا لک فاعلم انما یتبعون اهواءهم و من اضل ممن اتبع
هواه شرح قول راوی عبارت از نوشتن بحثی است فاء در فان برای تعقیب است الاستجابة ...
طلب کسی و مراد ... مستجاب ... طلب است در فأتوا بکتاب من عند الله هو اهدی منهما
ان کنتم صادقین که در سابق بر این آیت است و مراد این است که اگر منکران ... نیاوردن کتابی
از جانب الله بر تقدیر صدق چنانچه فلاسفه در بیان اخلاق و تدبیر منزل و سیاست مدینه کتابها ...
بفکر خود بی استناد بکتاب الهی ... علم بتبیع هوا راجع ... و تکلیف بعمل مقتضای آن علم زیرا که علم
لازم بر تکلیف است پس تکلیف بعمل آن ... و مقتضای علم ... اعراض از اصلاح حال ایشان
چون حال ضلالت شده بود از بس سؤال مخیر است که خواه جواب ایشان گوید ... مصلحتی دیگر ... اصل
این است که نفی وجوب جواب بر مخصوص صورتی نیست که سائل پیروی ظن میکرده باشد پس اگر سائل مخلص
باشد جواب بر او واجب میشود پس منافات نیست میان امثال این حدیث و آنچه گذشت در کتاب العقل
در حدیث اول باب سیزدهم که باب بذل العلم است مذهب زمخشری این است که انما بفتح همزه افاده حصر میکند
مثل انما بکسر همزه و جمعی از نحویین منکر اینند مراد بهوی ظنون و آرا است یعنی امام علیه السلام جواب
سؤال گفت که گفت الله تبارک و تعالی ... پس اگر قبول نکنند امر ترا به پیروی کتاب الهی برای ...
حلال و حرام پس بدان که ایشان تابع میشوند ظنون خود را ... که گمراه تر از کسی که تابع ظن خود شود
باب پانزدهم اصل باب ان من وصفه الله تعالی فی کتابه بالعلم هم الائمة صلوات الله علیهم شرح این باب
بیان این است که کسی که صفت کرده او را الله تعالی در قرآن بعلم آن ائمه اهل البیت است صلوات الله علیهم ...
باب دو حدیث است اول اصل عن ابی جعفر علیه السلام فی قول الله عز و جل هل یستوی الذین یعلمون و
الذین لا یعلمون انما یتذکر اولوا الالباب قال ابو جعفر انما نحن الذین یعلمون و الذین لا یعلمون عدونا

و شیعتنا اولوا الالباب شرح روایت است از امام محمد باقر علیه السلام در قول الله عزوجل در سوره زمر آیه
میشود استند بود جمعی که میدانند مسائل دین را و جمعی که نمیدانند چون این نیست که بخاطر خود جاهلند حقیقت
فرق را صاحبان خرد میشد بیا گفت امام علیه السلام چون این نیست که آن جمعیم که میدانند آن جمعی که نمیدانند
دشمنان ما یعنی معینان امامت در زمان ما و شیعه ما آن خود میشناسند که فرق میکنند میان ما و ایشان
دوم حدیث عن ابی جعفر علیه السلام فی قول الله عزوجل هل یستوی الذین یعلمون والذین لا
یعلمون انما یتذکر اولوا الالباب قال نحن الذین یعلمون و عدونا الذین لا یعلمون و شیعتنا
اولوا الالباب شرح این ظاهر است از سابق باب بیست و دوم حدیث باب ان الراسخین فی العلم هم الائمة
علیهم السلام شرح این باب بیان این است که ثابت قدمان در علم که در سوره آل عمران مذکور شد ایشان ائمه
اهل البیت اند علیهم السلام و در این باب سه حدیث است اول حدیث عن ابی عبد الله علیه السلام قال نحن الراسخون
فی العلم و نحن نعلم تاویله شرح در سوره آل عمران چنین است هو الذی انزل علیک الکتاب منه آیات
محکمات هن ام الکتاب و اخر متشابهات فاما الذین فی قلوبهم زیغ فیتبعون ما تشابه منه ابتغاء الفتنة و ابتغاء
تاویله و ما یعلم تاویله الا الله والراسخون فی العلم یقولون آمنا به کل من عند ربنا و ما یذکر الا اولوا الالباب جمله
هن ام الکتاب صفت مخصصه محکمات است و افراد ام الکتاب برای اشعار به این است که مضمون آنها یک چیز است
نهی از پیروی ظن و اختلاف از روی ظن است که در هر کتاب شرعی بوده و از آن معلوم میشود جواب سائل
جمیع کتب هر زمان تا انقراض تکلیف و این عبارت است از اختلاف از روی ظن و در این اشارت است
اگر پیروی متشابه قرآن مبنی بر طلب اختلاف از روی ظن باشد جمیع میشود و بد وصل یعنی تاویل این
روایت است از امام جعفر صادق علیه السلام که گفت که ما ثابت قدمان در علم یعنی از ماست جمیع قرآن و میدانیم
تاویل متشابه قرآن را دوم حدیث عن احدهما علیهما السلام فی قول الله عزوجل و ما یعلم تاویله الا الله والراسخون
فی العلم فرسول الله صلی الله علیه و آله افضل الراسخین فی العلم قد علمه الله عزوجل جمیع ما انزل علیه من التنزیل والتاویل
و ما کان الله لینزل علیه شیئا لم یعلمه تاویله و اوصیاؤه من بعده یعلمونه کله شرح والراسخون عطف
بر الله است فاء در فرسول الله برای تفریع بر بودن رسول الله صلی الله علیه و آله از جمله راسخین است تنزیل عبارت
از معنی مطابقی و تضمنی که مستعمل فیه است تاویل عبارت است از معنی التزامی که خارج از مستعمل فیه است
و می آید در حدیث سوم و هفتم باب صد و هفتم که باب صد و چهل و ششم است که من التنزیل فی الولایة است
تنزیل و اجزاء آن تاویل و بیان میشود یعنی روایت است از امام محمد باقر و امام جعفر صادق علیهما السلام در قول الله
عزوجل در سوره آل عمران و علم تاویل متشابه قرآن نمیداند و کسی مگر ثابت قدمان در علم که گفته بین سوال

صلی الله علیه و آله فاضلتر ثابت قدمان در علم است بتحقیق تعلیم کرده او را الله عزوجل جمیع آنچه فرود فرستاده او را
از تنزیل و تاویل و چنین نبود الله تعالی که فرود فرستد بر او چیزی از قرآن که تعلیم کرده باشد او را تاویل آن
و اوصیای او بعد از او میدانند آن را همگی آن را سوم حدیث والذین لا یعلمون تاویله اذا قال العالم فیهم بعلم
فاجابهم الله بقوله یقولون آمنا به کل من عند ربنا والقرآن خاص و عام و محکم و متشابه و ناسخ
و منسوخ فالراسخون فی العلم یعلمونه شرح والذین لا یعلمون تاویله عطف است بر اوصیاؤه من بعده
والذین لا یعلمون تاویله یعنی و جماعتی که میدانند ... و نمیدانند تاویل آن را بفعل جاهل و دوم العالم است
و در بعض نسخ بعلم بحرف جر و کسر عین و سکون لام است و حاصل هر دو یکیست و مراد این است که جاهلان
تاویل متشابه قرآن در آن همگی آن به دو شرط اول آنکه امام در میان ایشان باشد و غائب نباشد
بنابر آنکه قول غائب باعث علم نمیشود مگر آنکه متواتر باشد و این بغایت کم است دوم آنکه امام تعلیم
میکرده باشد و کلامش از روی تقیه نباشد و ساکت نشود از جواب سوالی برای مصلحتی پس بر خلاف ایشان
مستمعان این آیت در وقت نزول آن و بعد از آن و این جمله برای بیان این است که جمله یقولون
آمنا استیناف بیانی است برای والراسخون فی العلم پس در جواب سوال مقدر است که اگر مستمعان
سوال کرده اند که هرگاه علم تاویل متشابه مخصوص الله و راسخان در علم باشد چگونه میشود حال جاهلان تاویل
آن و حال آنکه علم شرط است در عمل پس جواب داده است الله تعالی ایشان را به این کلام و قول یقولون
حالت است یعنی با آن شناسی بر تحقیق و ذهبت الاحلام این کردن از عذاب الهی و از خطا
آید در حدیث ... مولانا ابی محمد الحسن بن علی علیهما السلام ... برای ... ضمیر به ...
راجع به متشابه است چنانچه می آید در کتاب الدعا در باب پنجاه و هشتم که باب الدعا عند قراءة القرآن
کرده ... تاویل ... از هر یک ... راسخان ... عام
بیان چند مثال برای ... خاص ... ... مبادی ... و ...
توحید ... در باب التوحید و نفی التشبیه و در نهج البلاغه در خطبه الاشباح تفسیر این آیت بوجهی که
مذکور است و آن مبنی بر این است که راسخون مبتدا باشد و این بعید است بلکه آن منافی
این است زیرا که قرآن را معانی متعدده میباشد و بر تقدیر منافات اعتقاد به کل است یعنی
وجهی که نمیدانند تاویل متشابه را میدانند همگی آن را چون که واجب شود در آن بحالی که در میان ایشان باشد
به حالی که تعلیم کند ایشان را پس جواب داد مستمعان را الله بقول او که میگویند راسخان در علم کامل ...
کردیم شیعه خود را از عذاب و از خطا بسبب قرآن بیان این آنکه هر یک از ایشان و ... شیعه

ازنزد صاحب کل اختیار و بفضل و رحمت اوست و قرآن خاص است و خاص است و حکمت و نبوت
و نبوت و منزلت پس ایشان در علم مبدا شدند آنرا سیم اصل عن ابی عبدالله علیه السلام
قال الراسخون فی العلم امیر المؤمنین والائمة من بعده علیهم السلام شرح این ساسی در جمع در
واراسخون است یعنی که مراد او خال رسول امیرالمؤمنین و اوصیای اوست زیرا که دخول رسول آنجا
معلوم است چنانچه در حدیث سابق مذکور شد یعنی و در نسبت از امام جعفر صادق کفت رسخا
در علم که در سوره آل عمران مذکور شد امیرالمؤمنین و ائمه بعد از او علیهم السلام باب بیست و سیم اصل
باب ان الائمة علیهم السلام قد اوتوا العلم و اثبت فی صدورهم شرح این باب بیان اثبات کرامت
اهل البیت علیهم السلام تحقیق داده شده و از علم جمیع قرآن و اثبات کرده شده است آن علم در سینهای
ایشان و در این باب پنج حدیث است اول اصل سمعت ابا جعفر علیه السلام یقول فی هذه الآیة بل هو آیات
بینات فی صدور الذین اوتوا العلم فاوما بیده الی صدره شرح شنیدم از امام محمد باقر خبری
میکفت در تفسیر این آیت از سوره عنکبوت بلکه قرآن آیتهای هویداست در سینهای جمعی که داده شده
علم پس اشارت کرد بدست خود سوی سینه خود یعنی که آن سینها سینهای ماست دوم اصل عن ابی عبدالله
علیه السلام فی قول الله عزوجل بل هو آیات بینات فی صدور الذین اوتوا العلم قال هم الائمة علیهم السلام
این ظاهر است از سابق سیم اصل عن ابی بصیر قال قال ابو جعفر علیه السلام هذه الآیة بل هی
آیات بینات فی صدور الذین اوتوا العلم ثم قال اما والله یا ابا محمد ما قال بین دفتی المصحف قلت
من هم جعلت فداک قال من عسی ان یکونوا غیرنا شرح ظاهر ترجمه آنست که جمیع الفاظ قرآن بر سینه معلم
غیر اهل البیت نباشد و قال فداست یعنی روایت از ابو بصیر کفت امام محمد باقر بود کفت
کفت یعنی بکفت امام محمد باقر علیه السلام این آیت را از سوره عنکبوت بلکه قرآن آیتهای هویداست در سینهای
جمعی که داده شده اند علم بعد از ان کفت آکاه باش بخدا قسم ای ابو محمد کفت نکفت فی صدور الذین اوتوا العلم
بین دفتی المصحف یعنی که الله تعالی قرآن را آیات بینات در میان دو جلد مصحف نکفته بلکه در سینهای کفته
ساوی کفت کفتم جانم فدای ایشان کفت کدام جماعت بتوانند بود غیر از ما اهل البیت چهارم اصل عن هرون
بن حمزة عن ابی عبدالله علیه السلام قال سمعته یقول بل هو آیات بینات فی صدور الذین اوتوا العلم قال
هم الائمة علیهم السلام خاصة شرح این ظاهر است از سابق پنجم اصل عن محمد بن الفضیل قال سألته عن
قول الله عزوجل بل هو آیات بینات فی صدور الذین اوتوا العلم قال هم الائمة علیهم السلام شرح محمد
فضیل راوی امام موسی کاظم و امام رضا علیهما السلام است و این ظاهر شد از سابق باب بیست و چهارم

باب فی ان من اصطفاه الله من عباده و اورثهم کتابه هم الائمة علیهم السلام شرح این باب بیست در بیان
جمعی که برگزیده ایشان را الله تعالی از جمله بندکان خود و بایشان میراث داده قرآن را یعنی علم و عمل قرآن را آن
انما اهل البیت اند علیهم السلام و در این باب چهار حدیث است اول اصل سألت ابا جعفر علیه السلام عن قول الله عز
وجل ثم اورثنا الکتاب الذین اصطفینا من عبادنا فمنهم ظالم لنفسه ومنهم مقتصد ومنهم سابق بالخیرات
باذن الله قال السابق بالخیرات الامام والمقتصد العارف للامام والظالم لنفسه الذی لا
یعرف الامام شرح پرسیدم از امام محمد باقر علیه السلام از قول الله عزوجل در سوره فاطر که بعد از وحی قرآن
تو میراث دادیم در پیشینیت و مرادت خود علم و عمل قرآن را آن جمعی که برگزیدیم ایشان را از جمله بندکان خود پس بعضی
از بندکان ظالمند مر نفس خود را و بعضی از ایشان میانه روند و بعضی از ایشان پیشی گیرنده اند در نیکیها
بنیکوئیها بحکم و توفیق الهی امام کفت که مراد بسابق بالخیرات امامست و مراد بمقتصد شناسا امام است
و مراد بظالم لنفسه کسی است که نشناسد امام را دوم اصل عن سلیمان بن خالد عن ابی عبدالله علیه السلام
قال سألته عن قوله تعالی ثم اورثنا الکتاب الذین اصطفینا من عبادنا قال ای شیء تقولون انتم
قلت نقول انها فی الفاطمیین قال لیس حیث تذهب لیس یدخل فی هذا من اشار بسیفه و دعا
الناس الی خلاف فقلت فای شیء الظالم لنفسه قال الجالس فی بیته لا یعرف حق الامام والمقتصد
العارف بحق الامام والسابق بالخیرات الامام شرح از کتب رجال کشی ذکر سلیمان بن خالد نموده که
و با زید خروج کرده بود و انکشت و دست او بریده شده بود و از آن خروج توبه کرده و در رجوع نموده
مذهب زیدیه آنست که امام سه چیز شرط است فاطمی بودن و اجتهاد ظاهر در احکام شرع و خروج بسیف
یعنی روایت است از سلیمان بن خالد از امام جعفر صادق که کفت پرسیدم او را از قول الله تعالی در سوره
فاطر که بعد از وحی قرآن تو میراث دادیم علم و عمل کتاب را آن جمعی که برگزیدیم ایشان را از جمله بندکان خود پس امام
کفت که در تفسیر این چه چیز را میکوئید شما کفتم میکوئیم که این آیت در فرزندان فاطمه است یعنی
که الذین اصطفینا عبارت از بنی فاطمه است بعد از زمان رسول و امیرالمؤمنین مطلقا و ضمیر منهم در تمام آیت
راجع بالذین اصطفینا است پس هر یک از ظالم و مقتصد نیز داخلست در الذین اصطفینا باعتبار اینکه
بر اصل و اوسط اول پیدا شد امام کفت نیست آنجا که تو میروی یعنی که روا نیست که الذین اصطفینا
در فرزندان فاطمه است و مطلق ایشان که مخصوص بما است و آن دو شرط دیگر که ظلم مستکی اهل
شروط امامت نیست چنانچه اکر داخل نشود در الذین اصطفینا کسی که خروج بسیف کند و مردم را باطاعت
پیروی ظن و خلاف محکمات قرآن خواند شدت بیست که او از سه نوع علم و عمل کتاب را اکر بکان

خلاف

خود منافات دارد پیروی ظن کرد و شرط امامت شمشیر و منافات دارد با سفاهتی که زید کرد در خروج

تا ذکر لفظ اشاره بسیفها شد رفت بسفاهت زید که خروج او محض جنبانیدن شمشیر بود و کار فرمودن آن

نبود پس نه علم داشت و نه شجاعت راوی گفت پس گفتم چه معنی دارد الظالم لنفسه گفت

مراد کسیست که نشسته در خانه خود نبیند حق امام خود را که بیرون خانه رفته مسائل دین را کسب

نکند تا این شق مخصوص جالس در بیت نیست بلکه آن برای توضیح است زید و زیدیه که علم

گرد نامام خود و بین عنوان تمسک کرده وقت خروج و شمشیر ستانی در کتاب ملل و نحل گفته که چون

زید داعیه خروج بهم رسانید واصل بن عطا که رئیس معتزله بود به درس مشغول شده مجتهد شود و با

این المجالس فی بیته شامل میشود اهل ضلالت را چون تنها در اهل حق گرده و میانه

کرده آنجاست کسیست که شناسا و معرفت بحق امام و سعی کرده تقصیر کرده است **سیوم اصل**

سَأَلْتُ أَبَا الْحَسَنِ الرِّضَا عَلَيْهِ السَّلَامُ عَنْ قَوْلِ اللَّهِ عَزَّ وَجَلَّ ثُمَّ أَوْرَثْنَا الْكِتَابَ الَّذِينَ اصْطَفَيْنَا مِنْ عِبَادِنَا الْآيَةَ

قَالَ فَقَالَ وُلْدُ فَاطِمَةَ وَالسَّابِقُ بِالْخَيْرَاتِ الْإِمَامُ وَالْمُقْتَصِدُ الْعَارِفُ بِالْإِمَامِ وَالظَّالِمُ لِنَفْسِهِ الَّذِي

لَا يَعْرِفُ الْإِمَامَ **شرح** ولد فاطمه تفسیر عباد است بجهت شرف ایشان و تتمه برد قول سابر عباد و نظیر

اول و ثانی این ظاهر است از شرح حدیث سابق **چهارم اصل** سَأَلْتُ أَبَا عَبْدِ اللَّهِ عَنْ قَوْلِ اللَّهِ عَزَّ

وَجَلَّ الَّذِينَ آتَيْنَاهُمُ الْكِتَابَ يَتْلُونَهُ حَقَّ تِلَاوَتِهِ أُولَئِكَ يُؤْمِنُونَ بِهِ فَقَالَ هُمُ الْأَئِمَّةُ عَلَيْهِمُ السَّلَامُ **شرح** سیوم

امام جعفر صادق ع از قول الله عز و جل در سوره بقره چیزی که در شان اوست امام ایشانرا قرآن

که تلاوت میکنند قرآنرا چنانچه بید ایشان مومن میشوند بقرآن امام گفت مراد به الذین ائمه اند علیهم السلام

مراد اینست که این آیت برای تسلی رسول است صلعم از این یهود و نصاری بقرآن ایمان نیاوردند که الحکیم

نشود بقرآن سوای ائمه کافیست این ایشان در تسلی جهای ایمکند بعد ایشان نیز مومن میشوند

این تقریر اولی اینست که جمله منصوب و محل مفعول آتیناهم باشد و جمله و ذلک خبر مبتدا باشد

بود که جمله یتلونه حال او و لکن و خبر الذین باشد و منوا اند بر که خبر الذین جمله یتلونه باشد و لیس او ذلک

ثانی باشد و یومنون خبر ثانی باشد **باب پنجم اصل باب ان الائمة فی کتاب الله امامان امام یدعو

الی الله و امام یدعو الی النار شرح** این باب بیان اینست که ائمه در قرآن دو قسمند امامی که بخواند مردم را بسوی

جهنم و این باب دو حدیث است **اول اصل** عَنْ جَابِرٍ عَنْ أَبِي جَعْفَرٍ عَلَيْهِ السَّلَامُ قَالَ لَمَّا نَزَلَتْ هَذِهِ الْآيَةُ

يَوْمَ نَدْعُوا كُلَّ أُنَاسٍ بِإِمَامِهِمْ قَالَ الْمُسْلِمُونَ يَا رَسُولَ اللَّهِ أَلَسْتَ إِمَامَ النَّاسِ كُلِّهِمْ أَجْمَعِينَ قَالَ فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ

صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ أَنَا رَسُولُ اللَّهِ إِلَى النَّاسِ أَجْمَعِينَ وَلَكِنْ سَيَكُونُ مِنْ بَعْدِي أَئِمَّةٌ عَلَى النَّاسِ مِنَ اللَّهِ مِنْ أَهْلِ بَيْتِي

الله تعالی و امامی که بخواند مردم را بسوی آ

يَقُومُونَ فِي النَّاسِ فَيُكَذَّبُونَ وَيَظْلِمُهُمْ أَئِمَّةُ الْكُفْرِ وَالضَّلَالِ وَأَشْيَاعُهُمْ فَمَنْ وَالَاهُمْ وَاتَّبَعَهُمْ وَصَدَّقَهُمْ

فَهُوَ مِنِّي وَمَعِي وَسَيَلْقَانِي أَلَا وَمَنْ ظَلَمَهُمْ وَكَذَّبَهُمْ فَلَيْسَ مِنِّي وَلَا مَعِي وَأَنَا مِنْهُ بَرِيءٌ **شرح** فیکذبون بر

صیغه مجهول باب تفعیل است **یعنی** روایتست از جابر از امام محمد باقر علیه السلام روایت کرد که امام گفت وقتی

که نازل شد این آیت از سوره بنی اسرائیل روزی که بطلبیم هر گروه مردم را با امام ایشان گفتند مسلمانان ای

رسول الله آیا نیستی امام مردمان همگی ایشان همه امام گفت که پس گفت رسول الله صلعم من فرستاده الله تعالی

سوی مردمان همه در روز قیامت و لیکن خواهند بود بعد از من امامان بر مردمان از جانب الله تعالی از

خانواده من می ایستند در مردمان بکار امامت پس دروغگو شمرده میشوند و ظلم میکنند ایشانرا پیشوایان کفر

و گمراهی و تابعان ایشان پس هر که امام خود را دوست دارد و تابع شود ایشانرا و راستگو شمرد

از هر چه گویند پس او از منست و با منست در بطن و خواهد ملاقات کرد مرا در ظاهر در قیامت در صراط یا در

بهشت آگاه باشید و هر که ظلم کند ایشانرا و دروغگو شمرد ایشانرا و تکذیب پس از من نیست و با من نیست

و من از او بیزارم **دوم اصل** عَنْ طَلْحَةَ بْنِ زَيْدٍ عَنْ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ عَلَيْهِ السَّلَامُ قَالَ قَالَ إِنَّ الْأَئِمَّةَ فِي كِتَابِ اللَّهِ

عَزَّ وَجَلَّ إِمَامَانِ قَالَ اللَّهُ تَبَارَكَ وَتَعَالَى وَجَعَلْنَاهُمْ أَئِمَّةً يَهْدُونَ بِأَمْرِنَا لَا بِأَمْرِ النَّاسِ يُقَدِّمُونَ

أَمْرَ اللَّهِ قَبْلَ أَمْرِهِمْ وَحُكْمَ اللَّهِ قَبْلَ حُكْمِهِمْ قَالَ وَجَعَلْنَاهُمْ أَئِمَّةً يَدْعُونَ إِلَى النَّارِ يُقَدِّمُونَ أَمْرَهُمْ

قَبْلَ أَمْرِ اللَّهِ وَحُكْمَهُمْ قَبْلَ حُكْمِ اللَّهِ وَيَأْخُذُونَ بِأَهْوَائِهِمْ خِلَافَ مَا فِي كِتَابِ اللَّهِ عَزَّ وَجَلَّ **شرح** الامر کا

و مراد اینجا محکمات کتاب است چنانکه آن از قرار داده قبل بفتح قاف و سکون با منقطا است و اینجا

قبل حال گفت اشعار باین باشد که منافات نیست میان امر الهی و امر ائمه عدل در نفس الامر و منافات

میان امر الهی و امر ائمه ضلالت بزعم ایشان چه کفر ایشان صریح نیست منافقند مراد بتقدیم امر الله تقدیم

آن بر امر مخالفانست قبل امرهم بتقدیر قبل تقدیم امرهم علی امر مخالفیهم است و براین قیاس است نظیر آن

در فقرات دیگر خلاف منصوب مفعول به یاخذون بمفعول له است با مجرور و مفعول به اهوائهم است **یعنی** روایت

از طلحة بن زید از امام جعفر صادق علیه السلام روایتست که امام گفت بدرستی که امامان در قرآن دو قسمند یا

این آنکه گفت الله تبارک و تعالی در سوره انبیا و گردانیدیم آل ابراهیم را امامانی که راه نمایی کنند بقرار داد

ما امام گفت نه بقرار داد مردمان بیان این آنکه مقدم میدارند قرار داد الله تعالی را بر قرار داد مخالفان

خود پیش از آنکه تقدیم کنند قرار داد خود را بر قرار داد مخالفان مراد اینست که آنچه در محکمات کتاب الله است

کسانی که خلاف آن روی ظن است منظور ایشان نیست همه جا پس قرار داد ایشان از روی علمست نه ظن و مقدم

میدارند حکم الله تعالی را در منتهای بهات بر حکم مخالفان مراد اینست که حکم ایشان بر وفق منتهای بهات عبادا

در ضبوطات که در محکمات مثبت پیش التقدیم
حکم خود بر حکم مخالفان را

حلم بجای نشانه آنست الله تعالی گفت در سوره قصص که و گردانیدیم در مشیت و ارادت خود خلفا امامان پیشوا
مانند فرعون و جنود او که می‌خوانند مردم را سوی جهنم یعنی مراد خاصین مشهور باشد که عبارت از ناخلف
از پی ایشان چه ایشان شنوده‌اند امام گفت مقدم میدارند قرار داده او خود را بر قرار داده مخالفان خود پیش از آنکه
مقدم دارند قرار داده الهی را بر قرار داده مخالفان خود و مقدم میدارند حکم خود را بر حکم مخالفان خود و در شتاب
پیش از تقدیم حکم الهی بر حکم مخالفان و فرا میگیرند ظنهای خود مخالف آنچه در کتاب الله عز و جل است
از محکمات که در آنها نهی از پیروی ظن هست باب بیست و ششم [illegible] شرح چون حدیثهای این باب یعنی
از قبیل حدیثهای باب سابق است و در صورت جدائی دارد آنرا جدا کرده و آورده بی عنوان چنانچه
و دو حدیث است اول حدیث سألت أبا الحسن عليه السلام عن قول الله عز وجل ولكل جعلنا موالي مما ترك
الوالدان والأقربون والذين عقدت أيمانكم قال إنما عنى بذلك الأئمة عليهم السلام بهم عقد الله
عز وجل أيمانكم شرح در سوره نساء چنین است ولا تتمنوا ما فضل الله به بعضكم على بعض للرجال نصيب
مما اكتسبوا وللنساء نصيب مما اكتسبن واسألوا الله من فضله إن الله كان بكل شيء عليما ولكل جعلنا
موالي مما ترك الوالدان والأقربون والذين عقدت أيمانكم فآتوهم نصيبهم إن الله كان على
كل شيء شهيدا در این دو آیت چند حاصل است از جمله آنست که ما موصول عبارت است از ... خواه
بد بوده باشد و خواه بخلاف محض باشد و نهی از آرزوی آن برای آنست که اکثر مشروط آن کسی
نیست پس باعث تسلط شیطان است و دعوی باطل و تفضیل الله تعالی بعضی را بر بعضی بسبب آنست
عبارت از اختصاص جانب امام بشرف دنیا و آخرت و اختصاص منکر امام بنقصان و حکم
جمیع رجال بیان آنست که این تفضیل بعضی بر بعضی بجبر نیست بلکه باعتبار مشیت و ارادت است نصیب
نصیب حصه از فضل و حصه از نقصان و من برای سببیت است و ما مصدریه یا موصوله است
ترین و کل عوض مضاف الیه است بتقدیر و لکل واحد من الافاضل و الاناقص من الرجال و النساء و موالی
سلسله‌ای هست برای افاضل و سلسله‌ای برای ناقص و من اینجا برای سببیت است
و ما مصدریه یا موصوله است و اشعار باینست که اعتقاد امام باطل از پدر و مادر و خویشان و
مصاحبان سرگرم شده و در اعتقاد امام حق آنچه غلیظ شده بربوبیت الهی آن باشد و عقد
العقد مصدر باب ضرب یا نصر غلیظ شدن و ثابت ماندن آن و مراد اینجا غلیظ شدن قسم است و
آنست التعقید غلیظ کردن الله تعالی قسم کسی را و نسبت آن در لفظ هم عقد بصیغه ماضی باب تفعیل اشعار
باینست که الذین عقدت ایمانکم بتقدیر الذین هم عقدت ایمانکم است ضمیر آتوهم راجع بالذین است راجع

بمجموع الوالدان و الاقربون و الذین است چه چنانچه امام حق امام نصیر دوست باقرابت دارد حق
پدر و مادر و خویشان و مصاحبان بر حذر بودن از ضلال ایشانست و حجت گرفتن از اصحاب اهل
باطل که جمعی یا اکثر رئیسان ایشان بچاه رفته‌اند و بنا بر احتمال اول مستوفا نبود که الذین مبتدا باشد و فآتوهم
خبر باشد جامع این احتمال منافات ندارد با آنچه می‌آید در کتاب المواریث در حدیث دوم باب سیوم که باب
بعنوان است که مراد بموالی اولو الارحام در مواریث است زیرا که قرآن را باطن و ظاهری می‌باشد و مقصود
در حدیث آن نوعی از مجاز است گفت یعنی پرسیدم امام رضا علیه السلام را یا امام موسی کاظم علیه السلام را از قول
الله تعالی در سوره نساء و برای هر یک از فاضل و ناقص مردان و زنان قرار داده‌ایم بمشیت و ارادت
خود سلسله اولیائی را و این قرار دادن بسبب آنست که پدران و مادران و دیگران از مصاحبان و خویشان
ایشانند و بسبب آنجمعی است که غلیظ شده عهد و قسمهای شما در قبول ربوبیت الهی بسبب ایشان
امام گفت جز این نیست که خواسته الله تعالی باین لفظ که لفظ موالی و لفظ الذین عقدت ایمانکم باشد
امامان حق را یعنی آنکه با ایشان تغلیظ کرده الله عز و جل قسمهای شما را یعنی که اگر ایشان نبودند
مردمان در اقرار بربوبیت رب العالمین هست ولی اعتبار میبود چه جای بغیر پیروی ظن در شریعت
تعالی در حکم در حلال و حرام نبود پس با هم برای سببیت است و میتواند بود که مراد گرفتن ملائکه عهد
امامت ایشان باشد چنانچه گذشت در کتاب التوحید در حدیث هشتم باب سیوم که و لا تنالوا که علیهم فی
المیثاق و بر این تقدیر با هم برای ملابست است دوم حدیث عن أبي عبد الله عليه السلام في قوله
إن هذا القرآن يهدي للتي هي أقوم قال يهدي إلى الإمام شرح روایت است از امام جعفر صادق
علیه السلام در قول الله تعالی در سوره بنی اسرائیل بدرستی که این قرآن راه مینماید بطریقی که آن صحیحتر است و
مستقیمتر است از جمیع طریقها امام گفت مراد آنست که راه می‌نماید باعتبار محکمات مشتمل بر نهی از خلاف از
روی ظن سوی امامی که صحیحتر از جمیع ائمه است یعنی کامل تمام کمالات کرده باشد و ظالم نبوده باشد
اصلا چنانچه مقتضای ابراهیم است و بیان شد در شرح حدیث اول باب دوم باب بیست و هفتم
باب أن النعمة التي ذكرها الله عز وجل في كتابه الأئمة عليهم السلام شرح این باب بیان آنست که نعمتی که ذکر
کرده آنرا الله در قرآن خود عز و جل ائمه هدی است علیهم السلام و در این باب چهار حدیث است اول حدیث قال
أمير المؤمنين عليه السلام ما بال أقوام غيروا سنة رسول الله صلى الله عليه وآله وعدلوا عن وصيه لا يتخوفون
أن ينزل بهم العذاب ثم تلا هذه الآية ألم تر إلى الذين بدلوا نعمت الله كفرا وأحلوا قومهم
دار البوار جهنم ثم قال نحن النعمة التي أنعم الله بها على عباده وبنا يفوز من فاز يوم القيامة شرح

گفت امیر المؤمنین علیه السلام چیست حال طائفه چند که تغییر دادند طریقه رسول الله را صلی الله علیه وآله و ترک
کردند وصی او را با وجود این در دل ایشان سستی نیست که فرود آید بر ایشان عذاب الهی بعد از آن خواند این آیت
از سوره ابراهیم آیا نظر نکردی سوی جمعی که به جای نعمت الله تعالی کفر را قبول کردند و فرود آوردند جمعیت
و تابعان خود را در سرای هلاکت که جهنم است اشارت است به جمعی که از قریش بستند در کعبه که اگر محمد بمیرد
بگذارند سود خلافت را به اهل بیت او و [illegible] بعد از آن امام علیه السلام گفت به ما آن نعمتی که انعام
کرده الله تعالی به آن بندگان خود را و به سبب ما مطلب می رسد در آخرت کسی که معرفت ما دارد شرح
[illegible] دوم حدیث الحسین بن محمد عن معلی رفعه فی قوله عز وجل فبأی آلاء ربکما تکذبان أبالنبی
أم بالوصی نزلت فی الرحمن شرح روایت کرد حسین بن محمد از معلی و او برده سخن حدیث را تا صاحب
علیه السلام به توسط یک راوی یا بیشتر به توسط راویان دیگر در قول الله عز وجل پس کدام نعمتهای صاحب کل اختیار خود
تکذیب میکنید ای دو طائفه جن و انس امام گفت آیا به رسول یا به وصی رسول تفسیر کرده شد این آیت در
سوره رحمن [illegible] لفظ بالنبی ام بالوصی نازل شده و داخل قرآن بوده و مردم آن را اخراج کردند
و بنا بر اول نزلت بصیغه مجهول باب تفعیل است و نقل نزول و تفسیر از کتاب علی علیه السلام است و بنا بر دوم
معلوم باب ضرب است سیوم حدیث عن ابی یوسف البزاز قال تلا ابو عبدالله علیه السلام هذه الآیة
فاذکروا آلاء الله قال أتدری ما آلاء الله قلت لا قال هی أعظم نعم الله علی خلقه وهی ولایتنا شرح
در سوره اعراف دو جا فاذکروا آلاء الله واقع است و در سوره بقره و آل عمران واذکروا نعمت الله واقع است و شاید
که این قرائت غیر مشهور باشد نقل بالمعنی از سوره آل عمران باشد زیرا که بعد آن مستثنی بر نعمت نبی [illegible] اختلاف
از دوستی [illegible] قرآن [illegible] امام [illegible] خدا نبی و خدا وصی و العلم عند الله تعالی یعنی روایت است
از ابو یوسف بزاز گفت خواند امام جعفر صادق علیه السلام این آیت را از سوره آل عمران و یاد کنید نعمتهای
الله تعالی را گفت آیا میدانی که چیست نعمتهای الله تعالی گفتم نه گفت آنها بزرگتر نعمتهای الله تعالی است
بر بندگان خود و آن امامت اهل البیت است چهارم حدیث سألت ابا عبدالله علیه السلام عن قول الله
عز وجل ألم تر إلی الذین بدلوا نعمة الله کفرا قال عنی بها قریشا قاطبة الذین عادوا رسول الله
ونصبوا له الحرب وجحدوا وصیة وصیه شرح الاول منصوب به نزع خافض است [illegible]
الذین عادوا عطف بیان قریش قاطبة است یعنی پرسیدم امام جعفر صادق علیه السلام را از قول الله عز
وجل در سوره ابراهیم آیا نظر نکردی سوی جمعی که به جای نعمت الله تعالی کفر را قبول کردند امام گفت مراد
ازین آیت قریش اند همگی جمعی که دشمنی کردند رسول الله را به تصریح و خدا [illegible] شدند

برای او جنگ را خواه به تصریح و خواه به تمهید مخالفت وصی او بعد از او و منکر شدند وصیت او را برای جمعی
خواه انکار پنهان چنانچه در زمان رسول بود و خواه آشکار چنانچه بعد از او شد باب پنجاه و هشتم ان
المتوسمین الذین ذکرهم الله عز وجل فی کتابه هم الائمة والسبیل فیهم مقیم شرح این باب بیان آن است که
اهل فراست که ذکر کرده ایشان را الله عز وجل در قرآن خود در سوره حجر ایشان ائمه معصومین اند و راه کسی که
در ایشان مستمر است و در این باب پنج حدیث است اول حدیث [illegible] کنت عند ابی عبدالله علیه السلام فاتاه رجل فی قول الله
عز وجل ان فی ذلک لآیات للمتوسمین وانها لبسبیل مقیم قال نحن المتوسمون والسبیل فینا مقیم شرح
اشاره به آنکه قرائت [illegible] بیان قصه لوط است المتوسم صاحب فراست استنباط احوال خود
از وسم یعنی علامت چون استنباط هر چیز [illegible] علامت دلیل آن میکند و توضیح این می آید در حدیث سیوم
باب [illegible] للمتوسمین برای اختصاص است و اشارت شود به آنکه مؤمنان دیگر شریک ایشان نیستند
مجموع استنباطها [illegible] در بعض آنها چنانچه بعد از این متصل آن گفته ان فی ذلک لآیة للمؤمنین زیرا که
مؤمنان به سبب رسول استنباط میکنند آنچه مذکور شد [illegible] و ضلالت [illegible] ایشان زیرا که
تکلیف [illegible] از حکایت لوط و راضی شدن او به [illegible] دختران خود با کفار و به استنباط میکنند بطلان استدلال
مخالفان بر [illegible] ضلالت و تزویج علی علیه السلام دختر خود را به عمر ضمیر انها راجع به آیات است السبیل راه
[illegible] طریق فرات استنباط [illegible] است از قرآن یعنی فرات استنباط کل شیء از قرآن که تبیان کل شیء است
و [illegible] حکم [illegible] سیمای مؤمن و منافق و توضیح این می آید در احادیث باب [illegible] و باب [illegible]
[illegible] السبیل برای [illegible] مقیم [illegible] تقدیم ظرف [illegible] حصر میکند یعنی [illegible] دوم
امام جعفر صادق [illegible] از قول الله عز وجل در سوره حجر که در قرآن [illegible] برای
جمعی که [illegible] علامت آن که [illegible] میکنند و [illegible] آن آیت [illegible]
به سبب [illegible] بطرف [illegible] امام گفت که اهل بیت رسول آن متوسمان
[illegible] راه [illegible] مستمر است [illegible] آن فرات استنباط [illegible] دوم حدیث کنت
عند ابی عبدالله علیه السلام فدخل علیه رجل من اهل هیت فقال له اصلحک الله ما تقول فی قول الله
عز وجل ان فی ذلک لآیات للمتوسمین قال نحن المتوسمون والسبیل فینا مقیم شرح [illegible]
سابق سیوم حدیث عن ابی جعفر علیه السلام فی قول الله عز وجل ان فی ذلک لآیات للمتوسمین قال هم الائمة علیهم السلام
قال رسول الله صلی الله علیه وآله اتقوا فراسة المؤمن فانه ینظر بنور الله فی قول الله عز وجل ان فی ذلک لآیات
للمتوسمین شرح [illegible] اشارت است [illegible] آنچه می آید در حدیث سیوم باب آینده مراد به مؤمن اینجا امام [illegible]

چنانچه می‌آید در حدیث دوم باب آینده و آن به اعتبار رفتن کلام معین کننده است چون خطاب حکم او شامل جمیع
می‌آید در حدیث دهم مولد ابی محمد الحسن بن علی علیهما السلام نظر معنی فکر و استنباط است و مراد بودن قرآن که
تبیان کل شیء است به مراد وقت استنباط از قرآن است که تعبیر از آن در آیت مجر سبیل شده و قول دوم
مبتدا نبوده که تتمه کلام رسول باشد و مبتدا نبوده که کلام ابی جعفر باشد و بر هر تقدیر ظرف خبر مبتدای محذوف
بتقدیر بعون قول و بنابر اول ضمیر محذوف راجع به مصدر نظر است و مراد و نیست که آن نظر مذکور است در این
آیت و بنا بر دوم مرجع ضمیر محذوف مصدر نظر نبوده و مصدر قال مبتدا نبوده یعنی که این قول تفسیر این
آیت است **یعنی** روایت است از امام محمد باقر علیه السلام در قول الله عز و جل در سوره حجر بدرستی که در این هر آینه
دو نشانه است برای متوسمان گفت متوسمان امامانند از اهل بیت علیهم السلام بیان این که گفت رسول الله صلعم بترسید از
از استنباط امام احوال به شما را چه بدرستی که او استنباط میکند بسبب قرآن آن استنباط مذکور است در قول
الله عز و جل در سوره حجر بدرستی که در این هر آینه دو نشانه است برای متوسمان مراد و نیست که مراد به توسم صاحب
استنباط به هر چیز است از قرآن و آن منحصر است در امام معصوم مفترض الطاعه از اهل البیت **چهارم حدیث** عن ابی
عبد الله علیه السلام فی قوله تعالی عز و جل ان فی ذلک لآیات للمتوسمین قال هم الائمة و انها لبسبیل
مقیم قال لا یخرج منا ابدا **شرح** این ظاهر است از شرح سابق **پنجم حدیث** عن ابی جعفر علیه السلام قال قال
امیر المؤمنین صلوات الله علیه فی قوله تعالی ان فی ذلک لآیات للمتوسمین قال کان رسول الله صلعم المتوسم و
انا من بعده و الائمة من ذریتی المتوسمون **شرح** این نیز ظاهر است از سابق **باب بیست و نهم حدیث**
عرض الاعمال علی النبی صلی الله علیه و آله و الائمة علیهم السلام شرح این باب بیان این است که اعمال مردمان عرض
بشود بر پیغمبر و بر امامان اهل البیت علیهم السلام مراد بعرض دادن الله تعالی است اطلاع و وقت را برای استنباط
احوال و اعمال از قرآن است چنانچه مذکور شد در حدیث رسول الله صلعم در حدیث سوم باب سابق و مراد اعم از این
از وحی صحیحه است که ممکن است در بعضی آنکه از زنادقه بشنود که مراد بعرض وحی صحیحه و مراد بوده
شامل امام زنده و مرده می‌آید که هر امام زنده بینا باشد و این بعلت این است این باب شش حدیث است **اول حدیث**
عن ابی بصیر عن ابی عبد الله علیه السلام قال تعرض الاعمال علی رسول الله صلعم اعمال العباد کل صباح ابرارها
و فجارها فاحذروها و هو قول الله عز و جل اعملوا فسیری الله عملکم و رسوله و سکت **شرح** تعرض بصیغه
مجهول باب ضرب است الاعمال مرفوع و بدل الاعمال است کل منصوب بظرفیت به اعتبار مضاف الیه ابرارها مرفوع
و بدل اعمال العباد است ضمیر ابرارها و فجارها راجع به اعمال است چنانچه ضمیر فاحذروها راجع به اعمال است
نیکوکاران و بدکاران عمل به اعتبار نسبت مجاز است مثل جد جده و خطاب در اعملوا به مؤمنان نیست که جمع کرده در میان

اعمال نیک و بد الله تعالی وعده قبول توبه ایشان کرده و سین برای استقبال قریب است و مجرد آن
قیامت نشده به قرینه اینکه بعد از آن گفته و سترد و ن الی عالم الغیب و الشهادة **یعنی** روایت است از ابو بصیر
از امام جعفر صادق علیه السلام گفت نموده میشود عملهای بندگان رسول الله صلی الله علیه و آله عملهای بندگان هر صبح
نیکوکاران و بدکاران پس حذر کنید از شر عملها و آنچه گفتیم مدلول قول الله تعالی است در سوره توبه در کار خود
باشید یعنی که عمل صالح کنید چه خواهد دید الله تعالی عمل شما را و رسول او راوی گفت و امام ساکت
شد یعنی که تمام آیت که و المؤمنون باشد نخواند **دوم حدیث** سألت ابا عبد الله علیه السلام عن قول الله عز
و جل اعملوا فسیری الله عملکم و رسوله و المؤمنون قال هم الائمة علیهم السلام **شرح** المؤمنون
بیان خود از خطاب حکم و نشان از اهل البیت ظاهر است از شرح سابق **سوم حدیث** عن
سماعة عن ابی عبد الله علیه السلام قال سمعته یقول ما لکم تسوؤن رسول الله صلعم فقال له رجل کیف
نسوؤه فقال اما تعلمون ان اعمالکم تعرض علیه فاذا رای فیها معصیة ساءه ذلک فلا تسوؤا رسول
الله صلعم و سروه **شرح** تسوؤن بصیغه مضارع جمع مذکر حاضر ماخوذ است از سوء بضم سین بی نقطه و سکون
واو و همزه مصدر باب نصر آزرده کردن است و سروه بصیغه امر جمع مذکر مضاعف باب نصر ماخوذ است
بضم سین بی نقطه و تشدید راء بی نقطه مصدر باب نصر خوشحال کردن آزردگی و خوشحالی عبارت از
و توجه است **یعنی** روایت است از سماعه از امام جعفر صادق علیه السلام راوی گفت شنیدم از او میگفت
شما را که آزرده میکنید رسول الله صلعم پس گفت او را مردی که چگونه آزرده میکنیم او را پس گفت آیا نمیدانید
که عملهای شما عرض میشود بر او پس چون میبیند در آن گناهی را آزرده میکند او را آن پس آزرده مکنید رسول
الله صلی الله علیه و آله و خوشحال کنید او را **چهارم حدیث** عن عبد الله بن ابان الزیات و کان مکینا
عند الرضا علیه السلام قال قلت للرضا علیه السلام ادع الله لی و لاهل بیتی فقال او لست افعل و الله
ان اعمالکم لتعرض علی فی کل یوم و لیلة قال فاستعظمت ذلک فقال لی اما تقرأ کتاب الله عز و جل
و قل اعملوا فسیری الله عملکم و رسوله و المؤمنون قال هو و الله علی بن ابی طالب علیه السلام **شرح**
از عبد الله بن ابان روغن فروش و بود صاحب اعتبار نزد امام رضا گفت که گفتم امام رضا را که
دعا کن برای من الله تعالی برای من و برای خانواده من شیعه
گفت آیا دعا نمیکنم عملهای شما شیعیان هر آینه نموده میشود بر من در هر روز
و شب راوی گفت پس بزرگ شمردم آن را یعنی اینکه تعجب کردم از آن پس گفت مرا
آیا نمیخوانی قرآن را که باشید چه خواهد دید الله تعالی عمل شما را و رسول او و

گفت مراد به مؤمنون بجا نفس علی بن ابی طالب علیه السلام است یعنی آنکه سلسله هدی است که سردار آن علی
علی بن ابی طالب است علیهم السلام اشارتست به آنکه توهم نشود چنانچه در باب سابق گذشت و منافع جمع
و نبوت نیست پنجم حدیث عن ابی جعفر علیه السلام انه ذکر هذه الآیة فسیری الله عملکم ورسوله
والمؤمنون قال هو والله علي بن ابي طالب عليه السلام شرح این ظاهرست از شرح سابق ششم حدیث
سمعت الرضا عليه السلام يقول ان الاعمال تعرض على رسول الله صلى الله عليه وآله ابرارها وفجارها
شرح هر یکت از ابرار و فجار را منصوب و بدل تفصیل الاعمال است و مرفوع و نایب فاعل تعرض است بدل
تفصیل ضمیر مستتر در تعرض است و باقی این ظاهرست از شرح سابق باب سی ام حدیث باب شرح جدیث های
این باب چون از احادیث باب سابق جدا ... وارد در لفظ ابواب صحیحه ذکر کرده و چون در معنی موافق احادیث
این باب را بی عنوان صحیحه ذکر کرده و ذکر این احادیث برای بیان آنست که عرض اعمال کرده است باب
مخصوص شیعه است و برای اصلاح حال شیعه است ... اند آن از این باب دو حدیث است اول حدیث
عن ابی جعفر علیه السلام فی قول الله تعالی وان لو استقاموا على الطريقة لأسقيناهم ماء غدقا قال يعني
لو استقاموا على ولاية امير المؤمنين علي والاوصياء من ولده عليهم السلام وقبلوا طاعتهم في امرهم ونهيهم
لأسقيناهم ماء غدقا يقول لأشربنا قلوبهم الايمان والطريقة هي الايمان بولاية علي والاوصياء
شرح در این آیت چند احتمالست از جمله آنکه مناسب این حدیث است آنکه ان مخففه از مثقله است و ضمیر
شان مقدرست و آن مرفوعست محلا عطف بر انه در قل اوحی الی انه استمع یا مجرورست محلا عطف
الرشد که مذکورست در آیت انا سمعنا قرآنا عجبا یهدی الی الرشد و از قبیل عطف مفصل بجهت برای
تفسیر پس قرآنا عجبا عبارتست از شأنی که مذکورست در آیت سوره زمر که الله نزل احسن الحدیث کتابا
متشابها و بیان شد در کتاب التوحید در شرح حدیث سیوم باب بیست و سیوم که باب النوادر است
اتباع است و ضمیر استقاموا راجع به قاسطون است و مراد به قاسطون تفرقه کنندگان ...
از دین ... در مسائل دین است آن ضد اسلامست که معنی التزام طریقه واحده است که طریقه پیروی علم و
اجتناب از ظن ... متفرقه است چنانچه مدلول محکمات قرآنست که در آنها نهی از تفرق و امر بسؤال اهل الذکر از
هر غیر معلوم صریح شده پس الف لام الطریقه برای عهد خارجیست و عبارتست از سبیل المؤمنین که مذکورست
در آیت سوره نساء و من یشاقق الرسول من بعد ما تبین له الهدی و یتبع غیر سبیل المؤمنین نوله ما تولی و نصله
جهنم و ساءت مصیرا الاسقاء سیراب نمودن کسی ... آب برای ... بحکم هر وقت که محتاج شود ... و سیراب
شود الغدق ... استعاره است برای علم هر محتاج الیه رعیت و آن بعد از رسول الله مخصوص امیر المؤمنین

و بعد از او وصی او وست زیرا که همچنان ایشان اهل ظن و اهل اختلاف اند در دین ظن مذهبی و وقت ارسال
محمد صلی الله علیه و آله و سلم در قول الله تعالی در سوره جن که ... که وحی کرده شد سوی من اینکه شان اینست که اگر
راست بشوند بر طریقه مفرده از جانب الله تعالی در هر شریعت هر آینه ... هدایتی میکردیم ایشان را سوی
علم بسیار الخ گفته که ... اگر راست بشوند بر نصیب امامت امیر المؤمنین علی و اوصیای
گرامی او و اولاد او علیهم السلام و قبول میکردند فرمان بردن ایشان را در امر ایشان و نهی ایشان هر آینه
هدایت میکردیم ایشان را سوی علم بسیار میگوید که هر آینه می آشامانیدیم دلهای ایشان را ایمان و طریقتی
که درین آیت مذکورست عبارتست از ایمان بامامت علی بن ابی طالب و اوصیای او و مراد اینست که
مصداق آن طریقه بعد از رسول این ایمانست دوم حدیث سألت ابا عبد الله علیه السلام عن قول الله
عز و جل الذین قالوا ربنا الله ثم استقاموا فقال ابو عبد الله علیه السلام استقاموا على الائمة
واحدا بعد واحد تتنزل عليهم الملائكة ان لا تخافوا ولا تحزنوا وابشروا بالجنة التي كنتم
توعدون شرح پرسیدم امام جعفر صادق علیه السلام را از قول الله عز و جل در سوره فصلت حم که
صاحب کل اخبار را احادیث بعد از آن است شد بر مقتضای این قول خود پس گفت امام
مراد اینست که راست شدند بر ائمه معصومین یکی بعد از یکی اشارتست باینکه اقرار بربوبیت رب
العالمین با اقتدا به پیروان ظن منافات ندارد ... الله تعالی در تتمه آیت گفته که نازل میشوند بر
ایشان ملائکه با بشارت اینکه نترسید و غمگین مباشید و نوید باد بهشتی که وعده داده میشدید و تفسیر
این آیت بوجهی دیگر که منافی این نیست می آید در شرح حدیث دوم باب چهل و نهم باب سی و یکم حدیث
ان الائمة علیهم السلام معدن العلم و شجرة النبوة و مختلف الملائكة شرح المعدن بفتح میم و سکون عین و
وکسر دال قرارگاه چیزی الشجرة بفتح شین و فتح جیم یک درخت و مراد بشجرة النبوة اینست که اگر مخروق
نمیبود ... نبوت میبود زیرا که بنا بر آن پیروی ظن جایز میبود چنانچه گذشت در خطبه که ... الحجاز
لجاز وضع التكليف عنهم ... آخر و میتواند بود که مراد این باشد که نبی اصل ائمه هدی است چنانچه می آید
در حدیث هشتادم باب صد و هشتم المختلف بفتح لام بصیغه اسم مکان ... محل آمد و رفت یعنی
این باب بیان اینست که ائمه معصومین علیهم السلام مکان علم دین و مناط نبوت و محل آمد و رفت ملائکه
در شب قدر ... در این باب سه حدیث است اول حدیث قال علي بن الحسين عليه السلام ما ينقم
الناس منا فنحن والله شجرة النبوة وبيت الرحمة ومعدن العلم ومختلف الملائكة شرح ما برای استفهام
انکاریست نقم بنون و قاف بصیغه مضارع غایب معلوم باب ضرب و علم است ... بیانیه

یعنی گفت امام زین العابدین که چه چیز را گرده و مید ارند این مردمان از بیان این که محمد فرستاده بوتیم و خانه
رحمت الله تعالی ایم و قرارگاه علم دینیم و محل آمد و رفت ملائکه در شب قدر و غیر آنیم **دوم حدیث** قال امیر المؤمنین صلوات
الله علیه انا اهل البیت شجرة النبوة وموضع الرسالة ومختلف الملائکة وبیت الرحمة ومعدن العلم **شرح**
الرسالة بکسر را آنچه رسول علیه السلام وحی شده و شجره نبوت پیغامبری و اول اینجا مناسبت **یعنی** گفت امیر المؤمنین
صلوات الله علیه ما درستی که ما اهل بیت رسول مناط نبوتیم و جای پیغام الله تعالی ایم که بر رسول وحی شده و محل
آمد و رفت ملائکه ایم و خانه رحمتیم و قرارگاه علمیم **سیوم حدیث** عن خیثمة قال قال لی ابو عبد الله علیه السلام یا خیثمة
نحن شجرة النبوة وبیت الرحمة ومفاتیح الحکمة ومعدن العلم وموضع الرسالة ومختلف الملائکة وموضع
سر الله ونحن ودیعة الله فی عباده ونحن حرم الله الاکبر ونحن ذمة الله ونحن عهد الله فمن وفی بعهدنا
فقد وفی بعهد الله ومن خفرها فقد خفر ذمة الله وعهده **شرح** الحرم بفتح حا و فتح را و منقط
چیزی که تعظیم و حمایت آن کنند و نقیصان به الاکبر باعتبار اینست که کعبه و حول آن حرم اصغر است موافق آنکه
می آید در باب بود و چهارم که باب ان الواجب علی الناس بعد ما یقضون مناسکهم ان یأتوا الامام فیسألونه عن
معالم دینهم و یعلمونهم ولایتهم و مودتهم لهم اند الذمة بکسر ذال منقطه ضامن چیزی شدن و مراد اینجا ضامن
بودن الله تعالی است ثواب اهل طاعت را العهد بفتح عین پیمان و مراد اینجا پیمان خلایق است در قرار
بربوبیت رب العالمین وقتی که گفت الست بربکم و ایشان گفتند بلی شهدنا چنانچه در سوره اعراف است الخفر بفتح خا
منقطه و سکون فا و را بی نقطه مصدر باب نصر و ضرب به معنی پناه دادن و نگاهداری کردن و این کردن مناسبت
ضمیر خفرها راجع به ذمه است که اگرچه صریحا مذکور نیست اما از کلام سابق بقیاس مفهوم میشود و در بعضی نسخ
بجای ضمیر مؤنث غایب در خفرها ضمیر متکلم مع الغیر است و این بهتر است در کتاب بصائر الدرجات تصنیف محمد
بن الحسن الصفار این حدیث نقل شده و آخرش چنین است ونحن ذمة الله ونحن عهد الله فمن وفی بذمتنا فقد
وفی ومن وفی بعهدنا فقد وفی ومن خفرها فقد خفر ذمة الله وعهده و این بهتر مینماید اگر خفر به معنی نقض آمده باشد
چه اهل لغت این معنی را در باب افعال گفته اند نه در مجرد و اگر خفر در اینجا بی نقطه و فا و قاف شده باشد اشکالی
نیست تا حاصل **یعنی** روایت است از خیثمه بفتح خا بی نقطه و سکون یا و فتح ثا سه نقطه گفت که گفت
مرا امام جعفر صادق که ای خیثمه ما فرزند درخت آن امیم و خانه رحمتیم و کلیدهای حکمتیم و قرارگاه علم و جای پیغام الله تعالی ایم
که وحی به رسول شده و محل آمد و رفت ملائکه در شب قدر و غیر آنیم و جای وحی پنهان الله تعالی ایم که رسولش که
نگاه میخود گفته و به دیگران نگفته و ما سپرده شده الله تعالی ایم و ما ضامنی الله تعالی ایم یعنی کار اگر کسی ما را محبت
ضامنی نباشد الله تعالی ضامن ثواب بر طاعت او نیست و ما پیمان الله تعالی ایم یعنی که وفا به پیمان

در بند کان او یعنی که بندگان بشکند نگاه داری
جانب ما حرم بزرگ الله تعالی ایم

قرار دهنده است امعیا رو به پیمان قرار بربوبیت رب العالمین است پس هر که وفا کند به پیمان امت پس
وفا کرده به پیمان بربوبیت الله تعالی و هر که نگاه دارد ضامنی را پس نگاه داشته ضامنی الله تعالی را و پیمان او را
باب سی و دوم در بیان اینکه امامان علیهم السلام وارثان علم اند میراث می برند بعضی از بعضی علم را شرح این باب بیان
کرده معصومین دو امام علم حجج مسائل شرعیه میراث سپرد بعضی ایشان به بعضی دیگر ایشان علم را یعنی که
خلق یک کس بیست در این باب هفت حدیث است **اول حدیث** عن ابی عبد الله علیه السلام قال ان علیا علیه السلام کان عالما و
العلم یتوارث ولن یهلک عالم الا بقی من بعده من یعلم علمه او ما شاء الله **شرح** یتوارث بصیغه مجهول باب تفاعل
التوارث میراث بردن جمعی از هم چیزی را یعنی که وارث و موروث یک سلسله باشند بلکه هر یک گیرنده باشند
یعنی روایت است از امام جعفر صادق که گفت به درستی که علی عالم بود به جمیع محتاج الیه امت بعد از رسول و آن علم
میراث برده میشود در یک سلسله معصومین باشند و هرگز از دنیا نمی رود عالمی که مذکور شد مگر آنکه باقی میماند بعد
از او کسی که میداند علم او را همگی آنچه یا آنکه خواسته است الله تعالی هیچ یا مدرک را دیوان بیست و برای بیان و تقسیم
ذکر بود و قسم نیز نیست بلکه برای تقسیم زمان بقای امام و وارث است چه سال اول امت علم و جمیع علوم امام
سابق است و در شب قدر و امثال آن علم زیاده شده وارث به سبب استنباط از قرآن برای او حاصل میشود و این
علم زیاده امام سابق نبوده اگرچه علم به اصل آن که در قرآن است بوده چه کمال معتد به در معرفت این چیزها نیست
مگر کسی را که حاجت او به آن قدر شد بیکبار و در سال امامت او باشد **دوم حدیث** عن ابی جعفر علیه السلام قال ان العلم الذی
نزل مع آدم علیه السلام لم یرفع والعلم یتوارث وکان علی علیه السلام عالم هذه الامة وانه لم یهلک منا
عالم قط الا خلفه من اهله من علم مثل علمه او ما شاء الله **شرح** خلفه بصیغه ماضی غایب معلوم از باب نصر است
یعنی روایت است از امام محمد باقر که گفت به درستی که علمی که نازل شد با آدم صفی به آسمان برداشته نشده و نه عالم و علم حاج
الیه خلایق میراث برده میشود در سلسله معصومین و بود علی عالم این امت یعنی که محتاجان او عالم نبودند و به درستی که
کار زنده نبار رفته از اهل بیت رسول عالمی هرگز مگر آنکه به جای او نشسته از خانواده او کسی که دانسته مثل علم
او را یا آنچه را که خواسته است الله تعالی بیان این شد در شرح حدیث سابق **سیوم حدیث** سمعت ابا عبد الله علیه السلام
یقول ان فی علی علیه السلام سنة الف نبی من الانبیاء وان العلم الذی نزل مع آدم علیه السلام لم یرفع
وما مات عالم فذهب علمه والعلم یتوارث **شرح** شنیدم از امام جعفر صادق علیه السلام که میگفت به درستی که در
علی علیه السلام ظاهر شده عادت هزار پیغمبر از پیغمبران بزرگ مراد رسولانی است که قبل از رسالت نبوت داشته اند
و ظاهر نیست که عدد مجموع ایشان منحصر در هزار باشد سوای پیغمبر آخر الزمان یا مراد و نیز ممکن است بود که مراد به
کثرت مطلق باشد و مراد سنت ایشان عادت است که بیان شد ما بعد در شرح حدیث اول باب سیوم

کار وصیای آن انبیا بعد از ایشان منظوم بوده‌اند و بر سنتی که علمی که نازل شده با آدم برده نشده و نیست
مرده باشد عالمی پس رفته باشد از میان مردمان علم او و علم محتاج الیه مردمان میراث برده می‌شود
سلمة بن محرز چهارم حدیث سَمِعْتُ اَبَا جَعْفَرٍ عَلَیْهِ السَّلَامُ یَقُولُ اِنَّ الْعِلْمَ الَّذِی نَزَلَ مَعَ آدَمَ عَلَیْهِ السَّلَامُ لَمْ یُرْفَعْ
وَمَا مَاتَ عَالِمٌ فَذَهَبَ عِلْمُهُ شرح این ظاهر است از شرح سابق پنجم حدیث قَالَ اَبُو جَعْفَرٍ عَلَیْهِ السَّلَامُ یَمُصُّونَ
الثِّمَادَ وَیَدَعُونَ النَّهَرَ الْعَظِیمَ قِیلَ لَهُ وَمَا النَّهَرُ الْعَظِیمُ قَالَ رَسُولُ اللهِ صلی الله علیه و آله وَالْعِلْمُ الَّذِی اَعْطَاهُ اللهُ اِنَّ اللهَ
عَزَّ وَجَلَّ جَمَعَ لِمُحَمَّدٍ صلی الله علیه و آله سُنَنَ النَّبِیِّینَ مِنْ آدَمَ وَهَلُمَّ جَرًّا اِلَی مُحَمَّدٍ صلی الله علیه و آله قِیلَ لَهُ وَمَا تِلْکَ السُّنَنُ قَالَ عِلْمُ النَّبِیِّینَ
بِاَسْرِهِ وَاِنَّ رَسُولَ اللهِ صلی الله علیه و آله صَیَّرَ ذَلِکَ کُلَّهُ عِنْدَ اَمِیرِ الْمُؤْمِنِینَ عَلَیْهِ السَّلَامُ فَقَالَ لَهُ رَجُلٌ یَا ابْنَ رَسُولِ اللهِ فَاَمِیرُ الْمُؤْمِنِینَ
اَعْلَمُ اَمْ بَعْضُ النَّبِیِّینَ فَقَالَ اَبُو جَعْفَرٍ عَلَیْهِ السَّلَامُ اسْمَعُوا مَا یَقُولُ اِنَّ اللهَ یَفْتَحُ مَسَامِعَ مَنْ یَشَاءُ اِنِّی حَدَّثْتُهُ
اَنَّ اللهَ جَمَعَ لِمُحَمَّدٍ عِلْمَ النَّبِیِّینَ وَاَنَّهُ جَمَعَ ذَلِکَ کُلَّهُ عِنْدَ اَمِیرِ الْمُؤْمِنِینَ عَلَیْهِ السَّلَامُ وَهُوَ یَسْأَلُنِی اَهُوَ اَعْلَمُ اَمْ بَعْضُ النَّبِیِّینَ شرح
المص مصدر باب علم و نصر مکیدن ضمیر یمصون راجع به جمعیت که طلب علم از کتب فلاسفه یا متکلمین معروف
شاعره یا فقهای اهل ضلالت و ... ایشان می‌کنند الثماد بکسر ثاء مثلثه و تخفیف میم آب اندک که پیش از آب کم کرده
باشد و مراد اینجا آن است چه آن مناسب نیست با لفظ یمصون تشبیه علم به آب متعارف است و در اینجا تشبیه علم
رسول الله به نهر عظیم شده و برای اشارت به دو چیز اول آنکه جاریست یعنی که از او به میراث رسیده
و از او به ما رسیده و آخر از آن میراث می‌رسد دوم آنکه کمال وسعت دارد و العلم عطف است بر رسول
قیل عطف تفسیری بر تنبیه بر هم به فتح ها و ضم لام و تشدید میم مفتوحه معنی بیا اسم فعلست و جرا منصوب است بنا بر تمیز
معنی نظر و در ابو قول استفهامیه خواهد بود و موصوله نیز خواهد بود المسامع جمع مسمع به کسر میم اول آن شنیدن
یعنی گفت امام محمد باقر علیه السلام این حکایت بشنوید آنچه او می‌گوید از غیر زیرکی و التفات این مسکین که گفته شد از پاره
آن غیر زیرک که سکینه گفت آن علم رسول الله صلی الله علیه و آله است که داده او را الله تعالی بوحی بیان اینکه
بر سنتی که الله عز و جل جمع کرده برای محمد صلی الله علیه و آله طریقهای پیشینیان از آدم و پیاپی تا کی گشیدن آن سلسله تا محمد
گذشته امام را که و چیست آن طریقها گفت علم پیغمبران همگی آن علم و بر سنتی که رسول الله جمع کرده آن علم
همگی را نزد امیر المؤمنین پس گفت امام را مردی ای پسر رسول خدا پس امیر المؤمنین دانا تر است یا بعضی
انبیا یعنی اینکه هر کدام از انبیا که فضل و مفضل باشند نسبت به امیر المؤمنین بیان کن پس گفت امام علیه السلام
اهل مجلس را که بشنوید آنچه می‌گوید به درستی که الله تعالی می‌گشاید گوشهای دل هر که را خواهد اشارت کرد که این
مرد است به درستی که من گفتم او را که الله تعالی جمع کرد برای محمد علم همگی انبیا را و اینکه محمد جمع کرد همگی آن علم را
نزد امیر المؤمنین و با وجود این او می‌پرسد مرا که آیا علی دانا تر است یا بعضی انبیا مراد این است که این سؤال

مجاست چه کلام من صریحست در اینکه علی علم جمیع انبیای سابقست ششم حدیث قَالَ اَبُو جَعْفَرٍ عَلَیْهِ السَّلَامُ
الْعِلْمُ یُتَوَارَثُ فَلَا یَمُوتُ عَالِمٌ اِلَّا تَرَکَ مَنْ یَعْلَمُ مِثْلَ عِلْمِهِ اَوْ مَا شَاءَ اللهُ شرح این ظاهر است از شرح حدیث
اول این باب هفتم حدیث سَمِعْتُ اَبَا عَبْدِ اللهِ عَلَیْهِ السَّلَامُ یَقُولُ اِنَّ الْعِلْمَ الَّذِی نَزَلَ مَعَ آدَمَ لَمْ یُرْفَعْ وَمَا
مَاتَ عَالِمٌ اِلَّا وَقَدْ وَرَّثَ عِلْمَهُ اِنَّ الْاَرْضَ لَا تَبْقَی بِغَیْرِ عَالِمٍ شرح مراد به علم از علم محتاج الیه مردمان در
مسائل است ورث به صیغه ماضی معلوم یا مجهول باب تفعیل یا به صیغه مجهول باب حسب است به معنی میراث
داده یا داده شده یا برده شده لا تبقی بغیر عالم اشارتست به آنچه گذشت در احادیث باب پنجم که باب ان الارض
لا تخلو من حجة است و بی ظاهر است باب سی و سیوم اصول باب ان الائمة علیهم السلام ورثوا علم النبی وجمیع الانبیا
والاوصیا علیهم السلام الذین من قبلهم شرح این باب بیان اینست که ائمه اهل بیت علیهم السلام میراث برده‌اند علم
پیغمبر ما را و علم جمیع پیغمبران و اوصیا علیهم السلام را که پیش از ایشان بوده‌اند و در این باب هفت حدیث است اول حدیث
عَنْ عَبْدِ اللهِ بْنِ جُنْدَبٍ اَنَّهُ کَتَبَ اِلَیْهِ الرِّضَا عَلَیْهِ السَّلَامُ اَمَّا بَعْدُ فَاِنَّ مُحَمَّدًا صلی الله علیه و آله کَانَ اَمِینَ اللهِ فِی خَلْقِهِ فَلَمَّا
قُبِضَ کُنَّا اَهْلَ الْبَیْتِ وَرَثَتَهُ فَنَحْنُ اُمَنَاءُ اللهِ فِی اَرْضِهِ عِنْدَنَا عِلْمُ الْبَلَایَا وَالْمَنَایَا وَاَنْسَابُ الْعَرَبِ
وَمَوْلِدُ الْاِسْلَامِ وَاِنَّا لَنَعْرِفُ الرَّجُلَ اِذَا رَاَیْنَاهُ بِحَقِیقَةِ الْاِیمَانِ وَحَقِیقَةِ النِّفَاقِ وَاِنَّ شِیعَتَنَا لَمَکْتُوبُونَ
بِاَسْمَائِهِمْ وَاَسْمَاءِ آبَائِهِمْ اَخَذَ اللهُ عَلَیْنَا وَعَلَیْهِمُ الْمِیثَاقَ یَرِدُونَ مَوْرِدَنَا وَیَدْخُلُونَ مَدْخَلَنَا لَیْسَ عَلَی مِلَّةِ
الْاِسْلَامِ غَیْرُنَا وَغَیْرُهُمْ وَنَحْنُ النُّجَبَاءُ النُّجَاةُ وَنَحْنُ اَفْرَاطُ الْاَنْبِیَاءِ وَنَحْنُ اَبْنَاءُ الْاَوْصِیَاءِ وَنَحْنُ الْمَخْصُوصُونَ
فِی کِتَابِ اللهِ عَزَّ وَجَلَّ وَنَحْنُ اَوْلَی النَّاسِ بِکِتَابِ اللهِ وَنَحْنُ اَوْلَی النَّاسِ بِرَسُولِ اللهِ صَلَّی اللهُ عَلَیْهِ وَآلِهِ شرح
البلایا به فتح با جمع بلیه به فتح با و کسر لام و تشدید یا و مقصود اینجا آن امور است که الله تعالی مردم را به آن آزمایش کرده المنایا
به فتح میم جمع منیه به فتح میم و کسر نون و تشدید یا و مقصود اینجا مرگها و انقراض دولتها و حروب عبارتست از آنها
و بی‌وفایی آنچه مذکور است در کتاب الروضه در حدیث سیوم از سیصد و سیوم که الناس ثلثه عربی و مولی و علج فنحن
العرب و شیعتنا الموالی و من لم یکن علی مثل ما نحن علیه فهو علج المولد بفتح میم و فتح لام و لام مکسور مفتوحه
عرب محض و مولد الاسلام عطفست بر العرب است و عبارتست از کسی که ملحق به عرب کرده شده باشد مثل اذا
رایناه اشارتست به اینست که این معرفت از قبیل علم غیب نیست بلکه از قبیل فراست است و توسم است چنانچه
بیان شده در شرح حدیث اول باب پنجم و ششم التحدیث شان چیزی مثل علم و رسیدگان از خداوندان بر وجه
از شیعه می‌آید در حدیث دوم باب صد و هشتم که نُمّ دعاهم الی ولایتنا فقربها و سمی من احب والا فرط من الفرط
تا آخر قرآن الاسلام اشارتست به آنچه باهم است که مذکور است در قرآن الاسلام در فصل آیه حنیفا النجبا جمع نجیب
خوبان نزد الله تعالی و آن جمع نجی است النجاة بضم نون جمع ناجی مانند قاضی و قضاة و آن جمع نجی است

باعتبار آنکه از بعثت نبی تا بعثت خاتم ششصد و سه فترت است رسول علیه السلام فرقه چه شیعه باشند و از فتح
همزه و سکون فا و زا نقطه و الف و طا بی نقطه جمع فرط بفتح فا و سکون را اعلام مستقیمه که برای راه باشد مفرد
الانبا بفتح همزه و سکون نون و با یک نقطه جمع نبی بفتح نون و کسر با و سکون یا و همزه مثل اشراف و شریف
بلند مرتبگان مخصوص بمعنی ممتاز است تا افاده کند این را که امت جعفر نیستند این را که اخبار ایشان
و این اشاره است به بیان محکمات از بیان پیروی ظن و از اختلاف از پیروی ظن آمده و بسوال اهل الذکر
هر غیر معلوم حسن روایت است از عبد الله بن جندب بضم جیم و سکون نون و ضم و فتح دال بی نقطه و کسر جیم و فتح
دال آنکه نوشت سوی امام رضا علیه السلام بعد از حمد و صلوة پس بدرستی که محمد بود امین الله تعالی بر احکام او
در خلق او پس وقتی که گرفته شد یعنی آنکه بیرون برده شد از دنیا بودیم اهل بیت او وارثان علم او پس
ما امینان الله تعالی ایم در زمین او نزد ماست علم آنچه بود و هر که داند نسبهای اهل عرب در اسلام و هر کسی
که ما هر آینه میشناسیم مرد را وقتی که میبینیم او را بحقیقت ایمان و حقیقت نفاق و بدرستی که شیعه
ما نوشته شده اند نزد ما باعتبار نام و نشانهای ایشان و نام و نشانهای پدران ایشان که گرفت الله تعالی
و بر ما و بر ایشان پیمان و هستی که ایشان وارد میشوند بر ما و داخل میشوند بر آنچه داخل شدیم حاضر میشوند بآنجا که
ما حاضر میشویم از آنکه در حوض کوثر مراد این است که پیشوایان ما بآنجا که داخل میشوند از منزل در بهشت نیست
حقیقت اسلام کسی که غیر ما و غیر شیعه ما باشد و ما بر پیمان ابراهیم مرد از عذاب آتشی یعنی آنکه بعثت
اقرار بامامت است بعد از رسول و ما بر اعلام پیغمبران و ما اخبار اوصیای پیغمبران و ما مخصوصان
بعد از رسول در قرآن و ما سزاوارتر و نزدیکتر مردمانیم بقرآن و ما سزاوارتر و نزدیکتر مردمانیم برسول الله فصل
تو هم منافات میشود میان این و لتعرف الرجل و میان قول الله تعالی در سوره توبه و من اهل المدینه مردوا
علی النفاق لا تعلمهم نحن نعلمهم و بعضی اهل مدینه صاحب وقوف و بر آمده شده اند بر نفاق تو نمیدانی ایشان را
میدانیم ایشان را چه هر گاه رسول نمیداند اوصیای او بطریق اولی نمیدانند جواب بر دو و جه است اول آنکه
بر این قبل از نزول مجموع قرآن نازل شده و مجموع قرآن تبیان کل شیء است و بعض آن بر آن مشتمل بود که
در اوایل بعثت و اواسط آن علم رسول کمتر از ما بعد از قرآن باشد دوم آنکه مراد است محمول باشد بر جهل رسول بقدر
نفاق ایشان نه باصل نفاق و لهذا بجای لا تعرفهم لا تعلمهم گفته و در جای دیگر گفته لتعرفنهم فی لحن القول و جهل
حکم بمعرفت ایشان بسبب معرفت حقیقت اصل نفاق شده و معرفت حقیقت عارض آن مثل نفاق
نفاق در شدت و ضعف حس و نحن الذین شرع الله لنا دینه فقال فی کتابه شرع لکم یا آل محمد من الدین
ما وصی به نوحا قد وصانا بما وصی به نوحا و الذی اوحینا الیک یا محمد و ما وصینا به ابراهیم و موسی

و عیسی فقد علّمنا و بلّغنا علم ما علّمنا و استودعنا علمهم نحن ورثة اولی العزم من الرسل ان اقیموا الدین یا آل
محمد و لا تتفرقوا فیه و کونوا علی جماعتکم کبر علی المشرکین من اشرک بولایة علی ما تدعوهم الیه من ولایة
علی ان الله یا محمد یهدی الیه من ینیب من یجیبک الی ولایة علی علیه السلام شرح در سوره شوری چنین است
شرع لکم من الدین ما وصی به نوحا و الذی اوحینا الیک و ما وصینا به ابراهیم و موسی و عیسی ان اقیموا
الدین و لا تتفرقوا فیه کبر علی المشرکین ما تدعوهم الیه الله یجتبی الیه من یشاء و یهدی الیه من ینیب
پس زیاده کم در این حدیث از بابت الشرع مصدر باب منع بمعنی بیدا کردن چیزی و مراد اینجا آسان
و واضح کردن چیزیست برای کسی بروشی که هیچ اشکال و مراد طریق علم آن چیز نماند جمع میان این حدیث و حدیث
که می آید در حدیث اول باب هفتم کتاب الایمان و الکفر و نیست که خطاب شرع لکم از قبیل خاص و عام
نظیر آنچه می آید در حدیث هشتاد و نهم باب صد و هشتم کتاب لطف الفوز علی بن حمزه و صاحبه فقال فی الخاص و العام
و آن چه باکسی حل آن مشکل است پس مخاطبان در شرع لکم جمیع اهل اسلام مخصوصا اهل بیت محمد علیهم السلام و محمد
در حقیقت مخاطب نیست بقرینه الیک و او در الذی بمعنی مع است پس افاده میکند که مقصود اول معرفت شریعت محمد است
و شرایع دیگر برای زیادتی بصیرت و مقصود ثانوی است و او در و صینا بعطف است بر او در وصی به بر الذی بقرینه
تغییر اسم موصول چه در اول و آخر ما است و در میان الذی است فادر فقد برای بیان و تفسیر آیت است تا و لا تتفرقوا
بصیغه ماضی معلوم از باب تفعیلست علم مفعول به است و مضاف الیه علم است و عبارت است از الذی اوحینا
الیک علمنا اول بصیغه ماضی معلوم متکلم مع الغیر مجرد از باب تفعیل است و او در و استودعنا بصیغه ماضی معلوم
غایب از باب استفعال حالیه است بتقدیر قد علمهم مفعول به است و عبارت است از مجموع علوم نوح و محمد و ابراهیم
و موسی و عیسی پس ضمیر راجع بنوح و محمد و ابراهیم و موسی و عیسی است نحن ورثه استیناف بیانی جواب سوال است
و اشارت است به نکته تخصیص ذکر این پنج رسول با وجود آنکه علم جمیع رسل نزد ماست برای محصور بودن ایشان
باعتبار اینکه اولی العزم اند چنانچه می آید در حدیث دوم این باب ان اقیموا مصدریه است نزد جمهور نحاة و مفسره است
نزد ابو حیان و بنا بر اول مصدر منصوب است محلا و بدل مفعول شرع است و بنا بر دوم امر باقامت دین و نهی از
تفرق را ان است و بنا بر دوم ان اقیموا محلی از اعراب ندارد و بر هر تقدیر مراد آنست که اقامت این دین و ترک
تفرق را ان مشترک است میان جمیع شرایع اولی العزم و آن حکم آنست که بدون امام عالم بجمیع دین و بسوال
دیگران و روا از هر مشکل اگر میسر شود و الا سکوت در مشکلات و عمل بروایات جامعه شروط و بدون فتوی و قضا
لازم است من اشرک بولایة علی بیان معنی المشرکین نیست بلکه بیان مصداق آنست یعنی هر کس که تجویز
کند که غیر علی امام باشد بعد از رسول بی فاصله باشد انه تجویز کرده که حاکمی که در حلال و حرام غیر الله تعالی است چه

و ضمیر مستتر راجع بالله تعالی است بقرینه برای تغییر
و نفی فعل معلوم از باب تفعیلست

علی پیروان فلسفند یعنی ما اهل بیت رسول آن جمعیم که نهایت و منهج ساخت الله تعالی برای دین خود پیش گرفته
برای بیان این در کتاب خود در سوره شوری نهایت و منهج ساخت الله تعالی برای شما ای اهل بیت
محمد از جمله مسایل دین مطلبی که به رسل خود وحی کرده و آنچه را که سفارش کرده به آن نوح را امام گفت سفارش
کرده به آن نوح را و آنچه وحی فرستادیم سوی تو ای محمد و آنچه را که سفارش کردیم به آن ابراهیم را و موسی
و عیسی را امام گفت بیان این آیت آنکه تحقیق تعلیم کرد الله تعالی ما را و رسانید با ما بعد رسول علیه السلام آنچه
کرده است به جایی که تحقیق سپرده با علم آن تحقیق را بیان این آنکه ما وارث آن علم صاحبان جدا از سو از هم جمیع
جای دیگران آنچه مذکور شد اینست که برپای دارید دین را یعنی مسایل حلال و حرام را ای اهل بیت محمد
و با هم اختلاف مکنید و باشید به اجماع در هر مسئله از مسایل حلال و حرام سنگین شده بر مشرکان آنکه
اسلام میکند امام گفت ایشان جمعیند که مشرک شدند به امامت علی یعنی که پیروی امام بکنند
او و در استحقاق امامت آنچه میخوانی تو ای محمد آن مشرکان را سوی آن که امامت علی مقصد است
که الله تعالی ای محمد را ... سوی آنچه میخوانی به آن جمعی را که رجوع میکنند سوی حکم الهی که جمعی اند که
قبول میکنند خواندن تو مر ایشان را سوی امامت علی علیه السلام دوم اصل عن ابی جعفر علیه السلام قال قال
رسول الله صلی الله علیه ان اول وصی کان علی وجه الارض هبة الله بن آدم وما من نبی مضی الا وله
وصی شرح ظاهر اینست که کلام رسول الله تا اینجا باشد و ظاهر اینست که مراد نبی اینجا رسولیست که صاحب
شریعت جدیده و کتاب جدید است و مراد نبی بعد از این اعم از این است و چون هر دو کلام یکیست
این اختلاف سهلست یعنی روایتست از امام محمد باقر علیه السلام که گفت که گفت رسول الله صلی الله ... که اول
وصی که بود بر روی زمین هبة الله بن آدم بود که اسم او شیث بود و هیچ نبود پیغمبر صاحب شریعتی که
نگذشت مگر که او را وصی باشد اصل وکان جمیع الانبیاء مائة الف نبی وعشرین الف نبی
منهم خمسة اولوا العزم نوح وابراهیم وموسی وعیسی ومحمد علیهم السلام وان علی بن ابی طالب کان هبة
الله لمحمد وورث علم الاوصیاء وعلم من کان قبله اما ان محمدا ورث علم من کان قبله من الانبیاء
والمرسلین شرح کان هبة الله مبنی بر تشبیه است و مراد اینست که گویا هبة الله وصی بود او وصی
اول رسل بود و این وصی به واسطه آخر رسل بود و بیشتر از بود که مراد این باشد که بخشش الهی بود برای محمد
و بود جمیع پیغمبران یعنی آنکه خواه صاحب شریعت و کتاب و خواه نه صد هزار پیغمبر و بیست هزار پیغمبر از
جمله ایشان پنج کس صاحبان عزم پیغمبری بود نوح و ابراهیم و موسی و عیسی و محمد علیهم السلام و به درستی که
علی بن ابی طالب بود هبة الله برای محمد و میراث برد علی علم جمیع اوصیا را و علم هر که که پیش از او بوده از

مارا آنچه سفارش کرده و

پیغمبران و رسولان آگاه باش به درستی که محمد میراث برد علم هر که که پیش از او بوده از جمیع پیغمبران و رسولان
اینست که آنها همگی علی سپرد چون وصی او بود اصل علی قائمة العرش مکتوب حمزة اسد الله و
اسد رسوله و سید الشهداء وفی ذوائب العرش علی امیر المؤمنین فهذه حجتنا علی من انکر حقنا
وجحد میراثنا وما منعنا من الکلام وامامنا الیقین فای حجة تکون ابلغ من هذا شرح
و بپای ستوره ... آنها معانی عرش بیان شده در کتاب التوحید در باب پنجم که باب العرش والکرسیست و مراد
اینجا قرآنست و مراد قائمة العرش متشابهات قرآنست که معانی آنها معلوم راسخان در علم است مراد
به شهیدان ... جمیع انبیا و اوصیا است چنانچه ظاهر میشود از حدیث سی و پنجم باب صد و دوم که
ان افضل الخلق بعد الاوصیاء الشهداء وان افضل الشهداء حمزة بن عبد المطلب وجعفر بن ابی طالب
الذوائب بضم ذال با نقطه و تخفیف همزه و الف و با بی نقطه بالای جانبی و اینجا عبارت از ... و مراد اینجا
جاییست که بالا زین جاهای چیزی باشد و مراد ذوائب العرش آیات بینات محکماتست ...
و از اختلاف از روی ظن ... الدلالة بر وجوب امام و تمام ... جمیع احکام و متشابهات در هر زمان
تا انقراض تکلیفات و آن آیات را ام الکتاب میسنامند موافق آیت سوره آل عمران منه آیات
محکمات هن ام الکتاب و آیت سوره رعد یمحو الله ما یشاء ویثبت وعنده ام الکتاب و آیت سوره زخرف
و انه فی ام الکتاب لدینا لعلی حکیم و می آید در بعض احادیث باب صد و ششم که باب نادر است ...
اسم امیر المؤمنین یعنی صورت آن ... قدر فهمیده است مشارالیه ... ذوائب العرش است ...
برای استفهام انکاریست منعنا به صیغه ماضی غایب معلوم مجرد است و ضمیر مستتر راجع ... است ...
و ما ... است و حال آن منعناست ... منصوب ظرفست و متعلق ... و خبر ...
الیقین مبتداست و عبارت از محکمات قرآنست یعنی بر پایه عرش نوشته شده که حمزه شیر الله تعالی
و شیر رسول او و بزرگ شهداست و در اطراف عرش هست که علی امیر المؤمنین است ...
است بر جمعی که منکر شدند از حق ما و غصب کردند از میراث ما و چه چیز منع کرده ما را از تکلم طلب
حق خود و حال آنکه پیش ما و ایشان هست یقین بحجیت و بطلان ایشان پس کدام برهان برای الزام
و انکار آن مخالفان رساتر است از این یقین سیوم اصل قال ابو عبد الله علیه السلام ان سلیمان
ورث داود وان محمدا ورث سلیمان وانا ورثنا محمدا وان عندنا علم التوراة والانجیل والزبور
وتبیان ما فی الالواح قال قلت ان هذا لهو العلم قال لیس هذا هو العلم ان العلم الذی یحدث
یوما بعد یوم وساعة بعد ساعة شرح تبیان مجرور و معطوف بر التوراة است و اشارتست به حکم

بن الحسن الصفار در کتاب بصائر الدرجات در باب ما عند الائمة من کتب الانبیا نقل کرده از ابی جعفر

که گفت ان یوشع بن نون کان وصی موسی بن عمران وکانت الواح موسی من زمرد اخضر فلما غضب موسی

القی الالواح من یده فمنها ما تکسر ومنها ما بقی ومنها ما ارتفع فلما ذهب عن موسی الغضب قال یوشع بن نون عنده تبیان

فی الالواح قال نعم تا آخر حدیث پس ظاهر نیست که الواح موسی عند ایشان است **یعنی** گفت امام

جعفر صادق علیه السلام بدرستی که سلیمان میراث گرفت علم را از داود و چنانچه الله تعالی گفته در سوره نمل که وورث سلیمان

داود و بدرستی که محمد میراث برد علم را از سلیمان و بدرستی که ما اهل بیت محمد میراث بردیم علم را از محمد و بدرستی که

نزد ما است علم توریه موسی و علم انجیل عیسی و علم زبور داود و علم نسخه کتاب و فرع الواح موسی است و بدرستی

که گفتیم بدرستی که این همه آینه است و بس علم عظیم یعنی که منحصر نیست علم عظیم در این گفت نیست این و بس علم عظیم

بدرستی که علم عظیم آنست که حادث میشود بسبب اراده و فکر در معلومی که مذکور شد روز بروز و ساعت بساعت

مراد نیست که این قسم علوم بیرون از علم عظیم است پس منحصر در سابق نیست و میتواند بود که مراد این باشد

که همه حادث است باعتبار اشکال استنباط و باعتبار اینکه در علم احوال حوادث زمان خود دلالت بیشتر است

باعتبار سابق که چنانچه می آید در شرح حدیث اول باب پنجاهم **چهارم حس** کنت عند ابی عبد الله علیه السلام فقال

ابو بصیر فقال ابو عبد الله علیه السلام ان داود ورث علم الانبیاء وان سلیمان ورث داود وان محمدا

ورث سلیمان وانا ورثنا محمدا صلی الله علیه وآله وان عندنا صحف ابراهیم والواح موسی فقال ابو بصیر ان هذا لهو

العلم فقال یا ابا محمد لیس هذا هو العلم انما العلم ما یحدث باللیل والنهار یوما بیوم وساعة بساعة **شرح**

بودم نزد امام جعفر صادق علیه السلام و نزد او ابو بصیر بود پس گفت امام بدرستی که داود میراث برد علم انبیا را

و بدرستی که سلیمان وارث شد داود را یعنی اینکه میراث برد علم او را و بدرستی که نزد ما است صحف ابراهیم و الواح

موسی پس گفت ابو بصیر بدرستی که اینست و بس همین است علم عظیم پس گفت ای ابو محمد نیست این و بس علم عظیم

بجز این نیست که علم عظیم آنست که حادث میشود در شب و در روز روز بروز و ساعت بساعت این ظاهر شد از شرح

سابق **پنجم حس** عن ابی بصیر عن ابی عبد الله قال قال لی یا ابا محمد ان الله عز وجل لم یعط الانبیاء شیئا الا وقد

اعطاه محمدا صلی الله علیه وآله قال وقد اعطی محمدا جمیع ما اعطی الانبیاء وعندنا الصحف التی قال الله عز وجل صحف

ابراهیم وموسی قلت جعلت فداک هی الالواح قال نعم **شرح** ذکر و قد اعطی محمد جمیع ما اعطی الانبیا برای دفع توهم

نسیان بعضی یا وقف بعض دیگر و عدم اجتماع همه آنها است ضمیر هی راجع بصحف موسی است و مراد اینست که

آن صحف موسی الواح است که در سوره اعراف در حکایت موسی مذکور است **یعنی** روایت است از ابو بصیر از

امام جعفر صادق علیه السلام گفت که گفت مرا ای ابو محمد بدرستی که الله عز وجل نداد پیغمبران را چیزی از علم مگر آنچه داد

محمد صلی الله علیه وآله وارث سلیمان است و مراد اینست
که اهل البیت وارث شدیم محمد را صلی الله
علیه وآله و بدرستی که

آن را محمد صلی الله علیه وآله و بعضی از محمد را جمع آنچه داد پیغمبران را و نزد ما است صحفی که گفته الله عز وجل در سوره اعلی

ابراهیم و موسی گفتم قربانت شوم آیا صحف موسی آن الواح است گفت آری **ششم حس** عن عبد الله بن سنان عن

ابی عبد الله علیه السلام انه سأله عن قول الله عز وجل ولقد کتبنا فی الزبور من بعد الذکر ما الزبور وما الذکر

قال الذکر عند الله والزبور الذی انزل علی داود وکل کتاب نزل فهو عند اهل العلم ونحن هم **شرح** ممکن

تفسیر الذکر بتفسیر الزبور در این حدیث بوجوه آنکه مقتضای آیت و سؤال الحکم اینست برای کمال اهتمام تفسیر الذکر را

من عند الله که معنی آن نیز مقدر که کتب ممکن من عند الله است و مقصود تفسیر ذکر است بام الکتاب که مضمون آیت

بینات محکمات نامیده میشود که بی خطا و اختلاف از ردی خلقت موافق آیت سوره آل عمران منه آیات محکمات

هن ام الکتاب و معنی من عند الله اینست که نسخ و تبدیل در آن راه نیافته در صحیح شریعتی و نحو آن باشد موافق

سوره رعد یمحو الله ما یشاء ویثبت وعنده ام الکتاب و آیت سوره زخرف وانه فی ام الکتاب لدینا لعلی حکیم و

مبنی بر اینست که اصل ذکر یعنی یاد چیزی کردنست و مراد اینجا روایت الله تعالی است که مذکور است

در آیت سوره اعراف الست بربکم قالوا بلی و مصداق ذکر روایت الله تعالی آیات بینات محکمات مذکور است

واطلاق ذکر بر رسول الله و اوصیای او نیز بهمین اعتبار است **یعنی** روایت است از عبد الله بن سنان از

امام جعفر صادق علیه السلام اینکه عبد الله پرسید امام را از قول الله عز وجل در سوره انبیا و هر آینه بتحقیق نوشتیم در زبور بعد

نوشتن ذکر سؤال اینست که چیست مراد بزبور و چیست مراد بالذکر گفت مراد بالذکر تورات است که آن محفوظ است

نزد الله تعالی و مراد بزبور کتابیست که فرود آورده شد بر داود علیه السلام و هر کتابی که فرود آمده از جانب الله

پس آن نزد اهل علم هست و آن اهل علم مراد اینست که جمیع آنچه در آنها است معلوم است **هفتم حس** عن

عن ابیه عن ابی الحسن الاول علیه السلام قال قلت له جعلت فداک اخبرنی عن النبی صلی الله علیه وآله ورث

النبیین کلهم قال نعم قلت من لدن آدم حتی انتهی الی نفسه قال ما بعث الله نبیا الا ومحمد صلی الله علیه

وآله اعلم منه **شرح** اگر مراد از ابی الحسن اول باشد که تابعان باشد ظاهر اینست که ابراهیم عبارت است از ابی قاسم

بن حسن باشد هم نسبتی اینست که جمیع علم او را داد و مع شئ زاید **یعنی** روایت است از ابراهیم از پدرش

از امام موسی کاظم روایت گفت گفتم او را قربانت شوم خبر ده مرا از پیغمبر که آیا میراث برد علم پیغمبران همگی

ایشان را گفت آری گفتم از زمان آدم تا وقتی که رسید بخود او یعنی اینکه با هیچ پیغمبری خارج نشد گفت نفرستاد

الله تعالی پیغمبری را مگر بر حالی که محمد علیه السلام اعلم از او باشد **حس** قال قلت ان عیسی بن مریم کان یحیی الموتی باذن

الله قال صدقت وسلیمان بن داود کان یفهم منطق الطیر وکان رسول الله صلی الله علیه وآله یقدر علی هذه المنازل **شرح**

جمله سلیمان بن داود حالیه است **حل** یعنی اینکه کلام امام باشد و سلیمان مرفوع و مبتدا باشد منصوب و معطوف

باشد بعطف یقین بر عیسی و استفهام در وکان مقدر باشد **دوم** آنکه کلام راوی باشد و سلیمان منصوب
معطوف باشد بعطف نسق بر عیسی و قال صفت جمله معترضه باشد میان معطوف و معطوف علیه
و کان استفهام مقدر باشد بتقدیر او کان **یعنی** راوی گفت که آیا هست که عیسی بن مریم زنده میکرد مرده را
بر حضرت سلیمان یعنی بگو که آن مرده زنده شود امام گفت هست میکرد سلیمان بن داود
متصفیه یعنی هر چه از رسول بیه قادر بود باین مراتب بعد علم **متن** قال فقال ان سلیمان بن داود قال للهدهد
حین فقده و شک فی امره فقال ما لی لا اری الهدهد ام کان من الغائبین حین فقده و غضب علیه
فقال لاعذبنه عذابا شدیدا او لاذبحنه او لیاتینی بسلطان مبین و انما غضب لانه کان یدله علی
الماء فهذا و هو طائر قد اعطی ما لم یعط سلیمان و قد کانت الریح و النمل و الانس و الجن و الشیاطین المردة له
طائعین و لم یکن یعرف الماء تحت الهواء و کان الطیر یعرفه **شرح** قال امام یعنی از قول امام باید دانست و مراد
آنست که تسلیم کرده دعوی را اگر حضرت بام الخطاب بود و آنچه را که ذاتستی و آن وجود آب در مساکن سبا است
و این قرار بر بی حالیست با لفظ است حین فقده ظرف قال است و شک عطف است بر فقده و فقال
فقال برای تعقیب و عطف بر شک است حین دوم نیز ظرف قال است و جمل دالت برای اشارت بکمال
انصاف سلیمان علیه السلام زیرا که تسلیم دعوی کسی هر چه غضب باو شکر است از تسلیم و حین شک در کار او
و غضب عطف است بر فقده و فقال عطف بر غضب است جمله هو طائر حالست و هذا و عامل آن از شرا
که معلوم است از هذا حال است فاعل عطفی است و مقدم شده بر فاعل و صاحب حال ضمیر تحتانی المراد اشارت است
بانکه معرفت بوجود آب بجهت استدلال کیفیت هوائی بوده که در بالای آب بوده و معلوم خبر بیافته شده چون
هوای بالای آن استدلال بران تغیر است اگر کل الطیر صحیح طا بشط حج طار برکی نیز اطلاق کنند بر جنس
معنی دوم مراد است و الف لام برای عهد خارجیست بمراد معنی دلالت و الف لام برای جنس است و مقصود
نسبت معرفت بجنس طیور است هر چند که در ضمن یکی باشد مثل و اذ قالت الملائکة **یعنی** راوی گفت که این امام
گفت که آیا هستی که سلیمان بن داود قائل شد برای هدهد فضل و بزرگی که نیافت او را در جای خود و شک
کرد در کار او و بعد گفت چنانچه حق تعالی حکایت کرده در سوره نمل که چه حالست مرا که نمی بینم هدهد را آیا هست
که آیا هست که از غایبانست در وقتی که نیافت هدهد را در جای خود و غضب کرد بر او و گفت هر آینه عذاب
خواهم کرد او را عذابی سخت یا هر آینه ذبح خواهم کرد او را یا هر آینه خواهد آورد نزد من برهانی ظاهر که
باعث قبول عذر او و دفع عذاب و ذبح از او شود و غیر این نیست که غضب کرد برای آنکه دلالت میکرد سلیمان را
بر آب پس این جانوری که صفتش چنین بود شده چیزی که داده نشده آن سلیمان و حال آنکه جن

بود بهده و مورچه و آدمیان و جنیان و شیاطین سرکش از جهت ذات رحمن او را مطیعان و نمیشناخت آب را
در زیر هوا و آن مرغ میشناخت آنرا **اکر کفی** در مستدل بحمل سلیمان فی الجملة احتیاج بقرار سابق که در
آیا هست معلوم میشود و هست چه شک او و محل قرو جمل به مصر گیست و ایضا نه بمراد حین غضب
بر جمل بحقیقت حال بکند مصر بکا **کویم** جمل بمثال این جزئیات مخصوص سلیمان نیست که شرکت نیا
او و رسول و اهل البیت چنانچه می آید در حدیث ششم باب سی و ششم پس این جمل و معرفت نقص نیست
مطلق که آنچه را بشان نقص است جهت بقواعد کلیه که مستنبط شود از آنها علم بمثال این جزئیات مثل
جمل سلیمان بقاعده که از آن وجود آب در طرف معلوم شود و جمل است بجزئیات که جمل بها مستلزم جمل بقواعد
کلیه است مثل جمل رسول بکتاب و امام و از این بحث ظاهر میشود که قول هدهد با سلطان مبین که
احطت بما لم تحط به و جئتک من سبا بنبا یقین برای اظهار علم آن قاعده است که مستنبط شده و جود آب
در شهر سبا و از آن مستنبط شده و جود خلقی بسیار در آنجا و آن باعث استفسار از دین آن قوم شده و کیفیت
رب العالمین چرا نمیکنند و تفحص او درین چرا نمیشناسند و جود او را موجب حقی بر ایشان بشود و بجهت **متن**
و ان الله یقول فی کتابه و لو ان قرآنا سیرت به الجبال او قطعت به الارض او کلم به الموتی و قد
ورثنا نحن هذا القرآن الذی فیه ما تسیر به الجبال و تقطع به البلدان و تحیی به الموتی و نحن نعرف
الماء تحت الهواء **شرح** در این فقرات بیان نسبت که قدرت ما بر دعوت کمتر از سلیمان نیست و آنچه او جاهل
بآن بود ما عالم بآن و درین بیان قدرت با جامعی که از عیسی علیه السلام صادر شده معلوم میشود و در آیت چند
احتمالست از آنجمله آنکه لو ان قرآنا بتقدیر بوقوع آن قرآن است و جواب شرط محذوفست بتقدیر لکان هذا
آیات سیجیا نظیر آیت سوره کهف ام حسبت ان اصحاب الکهف و الرقیم کانوا من آیاتنا عجبا و دلالت بیان
محذوف میکند نه آیت که بل لله الامر جمیعا زیرا که بل برای اضراب از نفی میباشد پس مفهوم این آیت آنست
که بعض قرآن و سیله تسییر و تقطیع و تکلیم میشود از شد و شاید که در زمان ظهور قائم علیه السلام واقع شود و لهذا
امام لفظ مضارع گفته که تسیر است آخر تنوین قرآنا برای تکثیر و تعظیم است و مراد بعض قرآنست که در مصاحف
مشهوره نیست بقرینه و قد ورثنا نحن هذا القرآن الذی فیه ما تسیر به الجبال و می آید در باب سی و هفتم و در کتاب
فضل القرآن در حدیث بیست و هشتم باب النوادر که بسیاری از قرآن در مصاحف مشهوره نیست و جمیع آن
محفوظ است نزد اهل البیت علیهم السلام و فائده تسییر جبال از زمین در قائم علیه السلام آنست زیرا که
کوهها از سر راه دور میشود هر وقت که حاجت شود و آن بعض قرآن خوانده شود و تقطیع مبالغه قطع است و مراد
اینست که سیر آن لشکر بغایت سریع میشود و شهرهای جمیع روی زمین نزدیک میرسند بقرینه تقطیع بالبلدان

تحکیم بمعنی محکم کردن است مثل اینکه موتی را گویند که زنده شوند به سبب قرآن و ایشان زنده شوند و مراد معانی
به مبالغه کلام است که بمعنی ختم زبان است و مراد وقت است که حجتی که خدا با اهل حق کرده در زنده و مرده و اموات زمان
محشور میشوند و نشر میشوند با ایشان که اشتغال میشود و تسییر و تقطیع بصیغه مجهول باب تفعیل و تحتمل بصیغه مجهول
باب افعال است یعنی و بدرستی که الله تعالی میگوید در قرآن در سوره رعد و اگر اینکه بعض قرآن که تعظیم آن شان
حرکت داده میشد آن کوهها بغایت دور برده میشد آن زمین بجنبش که تکلم کرده شد آن اموات مسموع
از محالات قدرت الله تعالی عجیب امام گفت و تحسین میراث گرفتیم این قرآن را که در آن هست چیزی که کوهها
داده میشود آن کوهها بغایت برده میشود آن شهرها همچو زمین و زنده کرده میشود آن اموات
و میدانیم آب را در زیر هوا و تعیین کرقاعده استنباط آن میدانیم و این منافات ندارد با جهل بودن آب
استنباط **اصل** ان فی کتاب الله لآیات ما یراد بها امر الا ان یأذن الله به مع ما قد یأذن الله
مما کتبه للماضین جعله الله لنا فی ام الکتاب ان الله تبارک وتعالی یقول وما من غائبة فی السماء والارض الا فی کتاب
مبین ثم قال ثم اورثنا الکتاب الذین اصطفینا من عبادنا فنحن الذین اصطفانا الله عزوجل واورثنا هذا
الذی فیه تبیان کل شیء **شرح** بودن آیات برای تعظیم است و [illegible] با وصف آیات اسلام
بفتح همزه و سکون میم [illegible] مصدر است
و مصدر [illegible] ظرف زمان است [illegible] خاب [illegible] جزا
مثل [illegible] ضمیر [illegible] که هرچه [illegible] کسند واقع میشود
مع [illegible] ظرف مکان است [illegible] سموات و ارضین [illegible] اجسام
و احوال [illegible] تحقیق [illegible] علام
[illegible] آیت سوره اعراف [illegible] لیعلمن
[illegible] ضمیر [illegible] باقته اذن
ام الکتاب عبارت از محکمات قرآن است چنانچه در سوره آل عمران گفته منه آیات محکمات هن ام الکتاب
و مراد بمحکم آنی است که صریح باشد نزد صاحب انصاف و احتمال نقیض در آن نباشد مثل اینکه [illegible]
[illegible] استیناف [illegible] دلالت میکند [illegible]
محکمات و [illegible] اعتبار [illegible]
و برای مبالغه است یعنی غایت پنهان [illegible] سموات و ارضین [illegible]
احوال آنها [illegible] بعض آنها [illegible] جمع آنها در قرآن

الحی حرم

که زند

که زنده میشود هر جن و حشر است مذکور است و ایشان میبینند **یعنی** و بدرستی که در قرآن است هر آنچه
که اراده کرده میشود آنها کاری که در وقتی که حصر کند آنچه را با آنچه تحقیق اعلام کرده است آن با آنچه
نوشته است از انبیای گذشته در کتابهای خود وحی الهی مثل اینکه بدرستی که الله تعالی میگوید بطرز [illegible]
حال غیبت هیچ پنهانی که واقع باشد در آسمان و زمین که [illegible] است در کتاب که لوح [illegible] است نزد
علمای آن کتاب مراد قرآن است که معلوم است نزد رسول و ائمه بعد از آن که در سوره فاطر [illegible]
قرآن [illegible] میراث دادیم قرآن [illegible] از جمله بندگان [illegible] آیت شد [illegible]
باب پنجاه و چهارم امام گفت پس ما آن جمعیم که برگزیده ما را الله عزوجل و میراث داده ما را از رسول این
قرآن که در آن بیان و وضوح هر چیز است اشاره است به آیت سوره نحل و نزلنا علیک الکتاب تبیانا
لکل شیء **باب سی و چهارم اصل باب ان الائمة علیهم السلام عندهم جمیع الکتب التی نزلت من عند الله عز
وجل وانهم یعرفونها کلها علی اختلاف السنتها شرح** این باب بیان اینست که ائمه معصومین علیهم السلام نزد
ایشانست جمیع کتابهایی که نازل شده از جانب الله عزوجل و اینکه ایشان میشناسند آن کتابها را
اینکه علم آنها دارند و الحال ایشان موافقت میکنند با آنها با وجود اختلاف زبانهای آنها با هم و با عربی بیان
باب دو حدیث است **اول اصل** عن هشام بن الحکم فی حدیث بریه انه لما جاء معه الی ابی عبدالله
فلقی ابا الحسن موسی بن جعفر علیه السلام فحکی له هشام بن الحکم الحکایة فلما فرغ قال ابو الحسن لبریه یا بریه
کیف علمک بکتابک قال انا به عالم ثم قال کیف ثقتک بتاویله قال ما اوثقنی بعلمی فیه قال
فابتدأ ابو الحسن یقرأ الانجیل فقال بریه ایاک کنت اطلب منذ خمسین سنة او مثلک **شرح** بریه
بضم با و فتح را [illegible] و سکون یا [illegible] مصغر ابراهیم است [illegible] در کتاب حجه
[illegible] باب [illegible] الذین قالوا ان الله ثالث ثلثه [illegible] حکایت او کرده [illegible] اعلم علمای
نصاری بود و [illegible] نصاری [illegible] فخر میکردند [illegible]
دین خود را [illegible] سال اعلم علمای آن دین بود [illegible]
[illegible] ضعف دین نصاری و ضعف کسی که حجج نصاری
او را اعلم علمای خود میدانستند [illegible] مذاهب اهل اسلام و اعلم علمای
مذهبی [illegible] طایفه [illegible]
هستند که [illegible] هشام بن الحکم [illegible] اعلم است [illegible]
بسیار از نصاری [illegible] هشام [illegible] برگشت [illegible]

گردانیده و آنرا الله برای [illegible]

که چرا چنین انکاری میکنی و نقل و حکایت کرد زنش گفت آیا تو میخواهی بر حق باشی و بر حق مصری یا بر باطل گفت بر حق
گفت پس هرجا که انجیل بخوری مثل آن کن و لجاجت مکن که شومست و اهلش در جهنم است این سخن او را خوش
آمد و فردا زود و بشتافت نزد هشام رفت و گفت ای کسی که کرامت [illegible] که تو علم انجیل او کی گفتار کی
و صفات امام جعفر صادق علیه السلام را بیان کرد و بریه گفت اینها موافق صفات عیسی است پس هشام و بریه
و زنش از کوفه رفتند به مدینه بقصد ملاقات امام علیه السلام و [illegible] بعالم باین سبب است و متواتر [illegible]
عالم باشد و بر هر تقدیر تقدیم آن بر عالم افاده حصر میکند و مقصود اظهار کمال علم آن حضرت است [illegible]
و فتح قاف مصدر مثل القاء [illegible] و رثه اطمینان قلب بانواع معارضات و همه آن [illegible]
موافق آیت سوره بقره قال اولم تؤمن قال بلی ولکن لیطمئن قلبی [illegible] وعده و وعید
آیت سوره اعراف هل ینظرون الا تأویله [illegible] وعده آن شده در انجیل [illegible]
رسول آخرالزمان [illegible] و [illegible] صیغه تعجب است [illegible] برای [illegible] است برای سببیت
قرائت ابوالحسن علیه السلام انجیل را از سفر ثالث بوده که در آنست وعده آمدن نبی آخرالزمان و اهل بیت او
آنچه مذکور است در کتاب توحید ابن بابویه در باب ذکر مجلس الرضا علی بن موسی علیهما السلام مع اهل الادیان و
اصحاب المقالات [illegible] و [illegible] گفت [illegible]
استفهام [illegible] و معطوف علیه مقدر است تقدیرش اگر بشک یعرف هذه المعرفة و شک [illegible]
شک مرفوع و مبتدا است و خبرش محذوف است تقدیرش بشک یعرف هذه المعرفة عیسی [illegible] روایت از هشام بن
حکم در حکایت بریه که چون آمد او سوی امام جعفر صادق ع برخورد [illegible] ابوالحسن موسی بن جعفر و [illegible]
نقل کرد برای او هشام بن حکم حکایت بریه را [illegible] پس وقتی که فارغ شد از حکایت گفت ابوالحسن مر بریه را
که ای بریه چگونه است دانش تو بانجیل گفت که من [illegible] گفت چگونه است خاطرجمعی تو بمعانی آن گفت
عجب خاطرجمعی بعلمی که دارم در آن باب هشام گفت پس شروع کرد ابوالحسن علیه السلام قرائت میکرد انجیل
پس گفت بریه که ترا مطلبم از پنجاه سال [illegible] مثل تو اصل قال فآمن بریة و حسن ایمانه و آمنت
المرأة التی کانت معه فدخل هشام و بریة و المرأة علی ابی عبدالله علیه السلام فحکی له هشام الکلام الذی
جری بین ابی الحسن موسی ع و بین بریة فقال ابو عبدالله علیه السلام ذریة بعضها من بعض والله سمیع
علیم شرح توضیح این آیت بذکر دو آیت سابق بر این از سوره آل عمران و بیان آن مسائل است اول قل اطیعوا
الله والرسول فان تولوا فان الله لا یحب الکافرین دوم ان الله اصطفی آدم و نوحا و آل ابراهیم و آل عمران علی
العالمین سیوم ذریة بعضها من بعض والله سمیع علیم و در این آیت چند احتمال است از آنچه که موافق [illegible] است با

دیگر

و آنچه مذکور است در کتاب الروضه در حدیث آدم مع الشجرة اینست که آیت اول امر است [illegible]
تا آخرالزمان باطاعت الله و رسولش و ترک [illegible] در تعیین خلیفه بعد از رسول تولوا معنی جمع مذکر غائب
باب تفعل و مضارع مخاطب بحذف یکی از دو تا میتواند بود [illegible] و اعراض کردن
از حکم الله و رسولش و معنی اینجا مناسبت است و آیت دوم برای بیان آنست که الله تعالی نصب خلیفه خود را
بکسی واگذاشته نه بسوی فرشته مقربی و نه بسوی نبی مرسلی و نه بسوی غیر ایشان چنانچه آدم را خلیفه خود
کرد با وجود آنکه [illegible] راضی نبودند و چنانچه نوح را خلیفه گردانید با وجود آنکه قومش راضی نبودند و بطوفان هلاک
شدند و هر دو مشهور و معروف است پس همچنان آل ابراهیم و آل عمران را خلیفه خود کرده خواه راضی
باشند خواه نباشند و باین باطل میشود قول مخالفان که انعقاد امامت به بیعت یا اجماع [illegible] میشود
و عطف آل عمران بر آل ابراهیم از قبیل عطف بعضی بر بعضی دیگر است برای [illegible] عبدالمطلب
[illegible] آنگاه مذکور میشود در حدیث پنجاه و چهارم باب صد و دهم و مراد بآل ابراهیم
و آل عمران [illegible] کسی است محمد و علی [illegible] اوصیای ایشان علیهم السلام و مراد بعمران پدر فاطمه مخزومیه است
و او عمران بن عائذ بن عمرو بن مخزوم است که مذکور میشود در حدیث سیوم باب شصت و ششم و این فاطمه زن
عبدالمطلب است و مادر عبدالله و ابوطالب و زبیر از پسران عبدالمطلب است و شرف اولاد او [illegible]
کتاب الحج در حدیث هفتم باب [illegible] اصحاب الفیل [illegible] عبدالمطلب [illegible] تا آخر است
جوهری در صحاح گفته که مخزوم ابوحی من قریش و هو مخزوم بن یقظة بن مرة بن کعب بن لؤی بن غالب [illegible]
آل ابراهیم و آل عمران عموم و خصوص من وجه است و محل اجتماع [illegible] چنانچه حسان در طعن [illegible]
گفته که ان سنام المجد من آل هاشم بنو بنت مخزوم و والدک العبد ابن جوزی در کتاب [illegible] گفته که [illegible]
صلی الله علیه و سلم قال ابن المسیب [illegible] عشر الحارث والزبیر و ابوطالب و حمزة و ابولهب و الغیداق و المقوم
و ضرار و العباس و قثم و حجل [illegible] المغیرة [illegible] عشرة [illegible] الغیداق حجل [illegible]
صلی الله علیه و سلم [illegible] ام حکیم و هی البیضاء [illegible] و صفیة [illegible] فاما صفیة [illegible]
خلاف [illegible] عبدالله بن سعد [illegible] المدینة [illegible] آخرون لم یسلم منهن [illegible]
منصوب بجهت [illegible] بعضها [illegible]
بیان دو آیت سابق است [illegible] بعضها من بعض [illegible]
[illegible] و مراد [illegible] آل ابراهیم و آل عمران [illegible]
[illegible] خلاف [illegible] اقوال [illegible]

تحصیل کتب آسمانی که نازل شده و پیش از این فضیه بیرون میبرد تا مستحق است جمع و زینه ابراهیم و عمران که
صحف نوشته شده بودند و بوده که مراد بعضها من بعض این باشد که هر حق فرا میگیرد از سابق علم
و بیان و اسم اکبر و میراث علم و آثار علم نبوت را که مذکور میشود در حدیث پنجم و هشتم باب مفضل امیر که عزوجل آن را
علی الله علیهم السلم واحدا فواحدا که باب شصت و چهارم است و بیان میشود یعنی هشام گفت پس بیرون
آورده بریه و با اختصاص شاهان دو اینان آورده آن که با او بود پس نقل شد هشام و بریه آن زن مجلس
امام جعفر صادق پس نقل کرد برای امام هشام سخنی را که گذشت میان موسی بن جعفر و میان بریه پس امام
گفت امام آیت سوره آل عمران را که ذریة بعضها من بعض است و الله تعالی شنونده داناست
بشنود گفتگوی مخالفان را و میداند بزرگان ایشان را متن قال بريه انى لكم التورية والانجيل وكتب الانبياء
قال هي عندنا وراثة من عندهم نقرؤها كما قرؤوها ونقولها كما قالوا ان الله لا يجعل حجة في ارضه يسئل
عن شيء فيقول لا ادري شرح پس گفت بریه که کجا بود برای شما تورات و انجیل و سایر کتب پیغمبران گفت امام
نزد ماست بسبب میراث بردن ما نزد ایشان میخوانیم آن کتابها را چنانچه خواندند ایشان و میگوییم
که بیان معنی آنها میکنیم چنانچه ایشان گفته کرده اند بدرستی که الله تعالی نمیکند حجتی را در زمین که پرسیده شود از
چیزی از مشکلات پس گوید نمیدانم متن اتينا باب ابي عبد الله عليه السلام ونحن نريد الاذن عليه
فسمعناه يتكلم بكلام ليس بالعربية فتوهمنا انه بالسريانية ثم بكى فبكينا لبكائه ثم خرج الينا الغلام فاذن
لنا فدخلنا عليه فقلت اصلحك الله اتيناك نريد الاذن عليك فسمعناك تتكلم بكلام ليس بالعربية فتوهمنا
انه بالسريانية ثم بكيت فبكينا لبكائك فقال نعم ذكرت الياس النبي وكان من عباد انبياء بني اسرائيل فقلت
كما كان يقول في سجوده شرح سریانیه بضم سین بی‌نقطه و سکون را بی‌نقطه و با دو نقطه در پایین و الف و نون که
میشود در حدیث چهارم مولد ابی الحسن موسی که باب صد و بیستم است یعنی آمدیم نزد در خانه امام جعفر صادق
و ما میخواستیم اذن دخول از او پس شنیدیم او را که سخنی میگفت که بلغت عربیه نبود پس خیال کردیم که آن بلغت
سریانیه خواهد بود و بعد از آن گریه کرد پس گریه کردیم از گریه او و بعد از آن بیرون آمد سوی ما غلام پس اذن دخول
داد ما را پس داخل شدیم بر او پس گفتم نگاه دارد ترا الله تعالی آمدیم نزد تو و میخواستیم اذن دخول شدن بر تو پس
شنیدیم از تو که سخنی میگفت که بلغت عربی نبود پس خیال کردیم که آن بلغت سریانی خواهد بود و بعد از آن
گریه کردی پس گریه کردیم از گریه تو پس گفت آری یاد کردم الیاس پیغمبر را و بود از عبادت کنندگان
پیغمبران بنی اسرائیل پس گفتم چنانچه میگفت در سجود خود متن ثم اندفع فيه بالسريانية فلا والله ما رأينا
قسا ولا جاثليقا افصح لهجة منه به ثم فسره لنا بالعربية فقال كان يقول في سجوده اتراك معذبي وقد

اظمأت لك هواجري اتراك معذبي وقد عفرت لك في التراب وجهي اتراك معذبي وقد اجتنبت
لك المعاصي اتراك معذبي وقد اسهرت لك ليلي قال فاوحى الله اليه ان ارفع راسك فاني غير
معذبك شرح القس بفتح قاف و تشدید سین بی‌نقطه رئیس نصاری در علم و الجاثلیق عالم علمای نصاری
الهواجر جمع هاجره وقت ظهر و شدت گرما یعنی بعد از آن شروع کرد امام در آن سخن بلغت سریانیه پس
بخدا قسم که ندیدیم عالم نصاری را و نه عالم علمای ایشان را که فصیحتر باشد از جهت لهجه باشد از امام بسریانی و مراد این است
که او فصیحتر از ایشان بود و بعد از آن تفسیر کرد آن سخن را برای ما بلغت عربیه پس گفت امام که الیاس
میگفت در سجود خود که آیا می بینی خود را عذاب کننده من و حال آنکه تشنگی کشیده ام برای رضای تو میانهای
روز گرم خود را یعنی گرسنگی و روزه داران وقتها کشیده ام آیا می بینی خود را عذاب کننده من و حال آنکه
مالیده ام برای رضای تو در خاک روی خود را آیا می بینی خود را عذاب کننده من و حال آنکه اجتناب کرده ام
برای رضای تو از گناهان آیا می بینی خود را عذاب کننده من و حال آنکه بیدار کرده ام برای رضای تو شب خود را
یعنی که بیداری کشیده ام در شبها امام گفت پس وحی کرد الله تعالی سوی الیاس که بردار سر خود را چه بدرستی
که من عذاب کننده تو نیستم ظاهر آن است که الیاس این کلام را مکرر میگفت در
سجدات و هر بار وحی می آمد و لکن بر آخر متن فقال ان قلت لا اعذبك ثم عذبتني كان ماذا الست
عبدك وانت ربي قال فاوحى الله اليه ان ارفع راسك فاني غير معذبك فاني اذا وعدت وعدا
وفيت به شرح فرق میان انی غیر معذبک و میان لا اعذبک این است که اول افاده نفی عذاب میکند در حال
در آنچه و حکم حالت یعنی که چیزی از افعال شروط بندگی کنی چنانچه احوال مستحق عذاب نیستی
در زمان مستقبل احتیاج بتخصیص خارجی برای این کلام ندارد و دوم افاده نفی عذاب میکند در زمان استقبال
و ظاهر لفظ بکتب این قسم وعده آنی مخصص باشد بتخصیص خارجی مثل آیات وعید که دلالت میکند بر آنکه
اگر کسی افعال شروط بندگی کند در زمان مستقبل و فای بتخصیص معذب میشود و مدلول ظاهر کلام برطرف میشود
پس فرع عذاب در زمان مستقبل بنا بر کلام دوم ابعد میشود از آن بنا بر کلام اول و لهذا الیاس علیه السلام گفت
که اگر لا اعذبک میگفتی بر کوئی جمع میشود و چه جای انی غیر معذبک گفتی این برای حسن طلب وعده
عدم عذاب است بی مخصص داخلی و خارجی و الله تعالی در جواب گفت که اگر سر را از طول سجود
بلند بشو و نیز با که اگر این وعده بکنم وفا بآن میبایدم کرد و آن خلاف عدل و حکمت است پس اگر بعد از این افعال
شروط بندگی کنی عذاب خواهم کرد و عذاب داری نخواهم کرد و منع نمیکنم این منافات ندارد با عصمت انبیاء
از علیهم السلام چنانچه اشارت باین می آید در کتاب الزکوه در حدیث پنجم باب اول که قلت جعلت فداک

فی قدرک تخاف هذا قال نعم یعنی امام علیه السلام گفت پس الیاس گفت اگر گویی که عذاب میکنم ترا بعد از آن
کسی چون غافل شده و طلبی نکرده چه خواهد شد بجهتی که درین صورت اعتراضی بر تو متوجه نبود آیا نیستم من بنده تو
و تو صاحب کل اختیار من امام گفت پس وحی کرد الله تعالی سوی او که بردار سر خود را چه در پستی که من عذاب نکنم
تو نیستم چه در پستی که من چون وعده کنم وعده وفا میکنم بآن باب سی و پنجم فصل باب انه لم یجمع القرآن کله الا
الائمة علیهم السلام وانهم یعلمون علمه کله شرح علم مصدر مضاف بمفعول است و مراد اینجا معنی قرآن است یعنی علوم
قرآن و رسول است یعنی این باب بیان دو چیز است اول اینکه جمع کرده لفظ قرآن همگی آنرا ائمه معصومین علیهم السلام
دوم اینکه ائمه معصومین میدانند معنی قرآن همگی آنرا و درین باب شش حدیث است اول اصل سمعت ابا جعفر علیه السلام
یقول ما ادعی احد من الناس انه جمع القرآن کله کما انزل الا کذاب وما جمعه وحفظه کما انزله الله
الا علی بن ابی طالب والائمة من بعده علیهم السلام شرح شنیدم از امام محمد باقر علیه السلام میگفت دعوی نکرده
هیچکس از مردمان که او جمع کرده لفظ قرآن همگی آنرا بعبارتی و ترتیبی که فرود آورده شده و بر آن اعراب و ترتیب
که رعایت در حکم ... اختلاف قراء در حروف و در اعراب بسیار است و معلوم است که جبرئیل یک قرائت آورده
چه محال است که دو قرائت مطابق مقتضای حال یک مقام باشد در یک سخن و بعضی روایات خاصه و عامه در سقط
بعضی قرآن بسیار است و بیان آن بعنوان میشود در کتاب فضل القرآن در شرح حدیث دوازدهم و سیزدهم و بیست و ...
آخر ابواب و بعضی اجماع طوایف شده بر اینکه ترتیب نزول موافق ترتیب مصاحف نیست ...
ابتدای سوره نقل کرده صاحب مجمع البیان بطرق ... در تفسیر سوره ... اینست که جمع کرده و ...
و حفظ ترتیب آن کرده باشد چنانچه نازل ساخته از الله تعالی کرد علی بن ابی طالب و ائمه معصومین بعد از او علیهم السلام
دوم اصل عن ابی جعفر علیه السلام انه قال ما یستطیع احد ان یدعی ان عنده جمیع القرآن کله ظاهره
وباطنه غیر الاوصیاء شرح کله منصوب و تاکید جمیع القرآن است بمرادفش و مراد کل الفاظ قرآن است ظاهره
و باطنه منصوب و بدل تفصیل کله یا جمیع است و ظاهر عبارت است از آنچه در مصاحف مشهوره است و باطن
عبارت است از آنچه اسقاط کرده اند چنانچه در روایات خاصه و عامه مذکور است غیر یعنی الا است پس مرفوع
بدلیت احد و منصوب باستثنا میتواند بود یعنی روایت است از امام محمد باقر که گفت نمی تواند کسی که دعوی
کند از روی صدق اینکه نزد او هست جمیع الفاظ قرآن همگی آن خواه الفاظی که در مصاحف مشهوره است
و خواه نه مگر اوصیای رسول علیهم السلام سوم اصل سمعت ابا جعفر علیه السلام یقول ان من علم ما اوتینا تفسیر
القرآن واحکامه وعلم تغییر الزمان وحدثانه اذا اراد الله بقوم خیرا اسمعهم ولو اسمع من لم یسمع لولی
معرضا کأن لم یسمع ثم امسک هنیئة ثم قال ولو وجدنا اوعیة او مستراحا لقلنا والله المستعان شرح

علم و این علم منونست برای ابهام و تعظیم است و تنوین صفت علم است تفسیر القرآن خبر علم تفسیر القرآن است
احکامه بکسر همزه منصوب و معطوف بر تفسیر است و ضمیر راجع بقرآن است و الاحکام ضبط چیزی که ...
... و حدثان بکسر و ضم حاء بی نقطه و سکون دال بی نقطه و نون ... جمع حدیث تازه ...
پایین برای بیان علم اولی الامر ... و مراد ... که الله تعالی بیان علم اولی الامر ... کرده مثل اینکه گفته در سوره
لعلمه الذین یستنبطونه منهم ولیکن مخالفان نمیشنوند الا اسماع شنوانیدن چیزی بر وجهی که فهمیده شود ...
در اول بصیغه معلوم باب تفعیل است ... کسی با آن شنوانیدن ... و این اشارتست بتفسیر آیت سوره
انفال که گذشت در حدیث اول باب پانزدهم و اشارتست بدفع شبهه مشهوره در قول الله تعالی ولو علم الله فیهم
خیرا لاسمعهم ولو اسمعهم لتولوا وهم معرضون که دو جز است اول صغری دوم کبری و مرکب میشود از آنها قیاسی شکل
اول که جامع جمیع شروط انتاج است و نتیجه آن اینست که لو علم الله فیهم خیرا لتولوا وهم معرضون و این محالست
و حاصل جواب اینست که این قیاس جامع شروط انتاج نیست چه میگوییم حد وسط مکرر نیست و بعبارت دیگر
میگوییم که کبری کلیه نیست زیرا که ادات شرط در صغری ... اسماع است پس مراد بقدم کبری اسماع بر تقدیر عدم
علم خیر در ایشانست مطلقه ... کبری اشارتست بآنچه می آید در کتاب الایمان و الکفر در باب وجوه الکفر که
صد و شصت و ششم است که انکار حق دو قسم است اول انکار از روی ظن و بازی دادن خود چنانچه گفته در سوره
بقره ان هم الا یظنون و دوم انکار فهمیده و دانسته از روی مکابره چنانچه گفته در سوره نمل وجحدوا بها واستیقنتها
انفسهم پس مراد بکبری اینست که اگر ایشانرا اخراج از قسم اول میکرد در قسم دوم داخل میشدند ...
معلوم باب ... است ... بضم ... و فتح نون و تشدید یا دو نقطه در پایین و گاهی ... دوم ...
... یعنی ... مصغر ... بفتح ها و تخفیف نون و ... یعنی ...
... چون ... تصغیر ... مراد اینجا
که بزبان ایشان ... تا ... در کتاب بصائر الدرجات ...
المستراح بضم میم و سکون سین بی نقطه و فتح تا دو نقطه در بالا و را بی نقطه و الف و حاء بی نقطه موضع استراحت یعنی
که از گفتن او ... یعنی شنیدم از امام محمد باقر ... میگفت ... که از جمله علمی عظیم که داده شده ایم از جانب
الله تعالی علم تفسیر قرآن و علم ضبط جمیع قرآنست چنانچه نازل شده و علم تغییر زمانست مثل انقراض دولتی و
حدوث دولتی دیگر و علم حوادث زمانست وقتی که اراده کند الله تعالی بطایفه ... خود ...
میشنواند ایشانرا ... باحاطه علم ما ... اگر میشنوانید کسی را ... فهمیدن نشمرده ...
میکرد ... چنانچه گویی که نفهمیده آن آیت را بعد از آن امام ... از سخن ...

که پناه ... یعنی کسی ...

بعد از آن گفت و اگر میخواهم قسم کسانی را که ببندند باشند با موضع استراحتی [illegible] میکنم آن را هر

که از گشته اصلا برای زیادتی تمام حجت و اسعه تعالی است طلب بدی کرده شده و با موضع طلب بدی جهارم حدیث

سمعتُ اَبا عبدِ اللهِ علیهِ السَّلامُ یقولُ واللهِ اِنّی لَاَعلَمُ کتابَ اللهِ مِن اَوَّلِهِ اِلی آخِرِهِ کاَنَّهُ فی کَفّی فیهِ

خَبَرُ السَّماءِ و خَبَرُ الاَرضِ و خَبَرُ ما کانَ و خَبَرُ ما هُوَ کائِنٌ قالَ اللهُ عَزَّ و جَلَّ فیهِ تِبیانُ کُلِّ شَیءٍ شرح شنیدم

از امام جعفر صادق علیه السلام که میگفت بخدا قسم که بدرستی که من هر آینه میدانم قرآن را از اول تا آخرش چنانچه

گویا که در دست منست و در آن هست خبر آسمان و خبر زمین و خبر آنچه شده و خبر آنچه شود که گفته است تعالی

در سوره نحل در آن بیان و وضوح هر چیزیست نقل بالمعنی شده و اشارتست بقوله تعالی و نزلنا علیک الکتاب

تبیانا لکل شیء منقول در دست نه حال پنجم حدیث عَن عبدِ الرَّحمنِ بنِ کَثیرٍ عَن اَبی عَبدِ اللهِ علیهِ السَّلامُ قالَ قالَ

الَّذی عِندَهُ عِلمٌ مِنَ الکِتابِ اَنا آتیکَ بِهِ قَبلَ اَن یَرتَدَّ اِلَیکَ طَرفُکَ قالَ فَفَرَّجَ اَبو عَبدِ اللهِ علیهِ السَّلامُ

بَینَ اَصابِعِهِ فَوَضَعَها فی صَدرِهِ ثُمَّ قالَ و عِندَنا واللهِ عِلمُ الکِتابِ کُلُّهُ شرح روایت است از عبد الرحمن بن کثیر و او

و کسره آن سقط از امام جعفر صادق علیه السلام که خواند این آیت را از سوره نمل گفت آنکس نزد او بود علمی از علم

کتاب آلهی مراد آصف بن برخیاست که وزیر و وصی سلیمان است که من می آورم تخت بلقیس را پیش از آنکه گردد

سوی تو چشم تو یعنی زود تر از یکبار بر هم زدن چشم چنانچه ظاهر است و چشم گشادن دو بیش آید باز میگردد یعنی

اندمی که چشم خود را بدان نگاه توانی داشت و چون یعنی نسبت با شخاص مختلف میشود و بسیار از احتجاج

کرده مقدار آن شخص شود راوی گفت پس از آن امام علیه السلام میان انگشتان خود را پس نهاد آنها را بر سینه خود

بعد از آن گفت و نزد ما است بخدا قسم علم کتاب آلهی همگی آن علم اشارتست به آنکه پیشتر از قائل کلام بعض

علم کتاب داشته قادرم بر خوارق عادت و تکلم چنانچه بیان شد در حدیث هفتم باب سی و سیوم ششم حدیث

قُلتُ لِاَبی جَعفَرٍ علیهِ السَّلامُ قُل کَفی بِاللهِ شَهیداً بَینی و بَینَکُم و مَن عِندَهُ عِلمُ الکِتابِ قالَ اِیّانا عَنی و عَلِیٌّ اَوَّلُنا

و اَفضَلُنا و خَیرُنا بَعدَ النَّبِیِّ صَلَّی اللهُ عَلَیهِ و آلِهِ شرح گفتم امام محمد باقر علیه السلام آیت سوره رعد که بگوای محمد کفار

که میگویند تو رسول نیستی که کافیست اسه تعالی گواه میان من و میان شما با هر که نزد او است علم جمیع کتب

آلهی مراد آنست که مجموع دو چیز شاهد است اول شواهد ربوبیت رب العالمین که دلالت با اختصاص بکلام خود

و عدم تجویز پیروی غیر علم و وجوب وجود عالم بجمیع کتاب آلهی در هر زمانی میکند دوم هر که نزد او است علم جمیع کتب

آلهی یعنی که عالم بجمیع کتاب آلهی که در هر زمانی ضرور است تا روبوبیت رب العالمین معطل نشود در میان شما باشد

و در میان شما این دلیل منحصر بودن دین شما حجت دین است امام گفت ما را خواسته و علی اول ما است و افضل

است و بهتر است بعد از پیغمبر مراد آنست که مراد بمن عنده علم الکتاب سوال ضمنی سایر ائمه معصومین است

که افضل ایشان سول است و بعد از وصی علیهم السلام چنانکه بیان میشود در شرح حدیث سیوم باب پنجاه و ششم و اینکه بعضی

بر آنست که واو در و من عنده مع باشد و من موصوله باشد میتواند بود که واو عاطفه و من استفهامیه باشد بنابر جواز

عطف انشا بر خبر و تقریر این از دیگری است با آنچه اولا بیان شده میتواند بود که واو عاطفه و من موصوله باشد بنا

احتمال اخیر ظاهر مقدم شهیدا بینی و بینکم بر و من عنده ام الکتاب نیست که عطف از قبیل اسناد نسبت و در کلام اشارت

بر دو دلیل مستقل باشد پس کفی به شهیدا اشارت بمعجزات خواهد بود که فعل الهی اند تعالی است و دال بر صدق دعوی

رسالت و من عنده علم الکتاب اشارت بدلیل خواهد بود که اولا بیان شد لیکن کفا بعقد دوم شده بنا بر آنکه

آن بعد موجود در این مقام و چون مجموع بودن مختلف میشود با اختلاف مقامات و محتاج این منافات ندارد با آنکه

در بعض آیات کفا بعقد اول شده باشد باب پنجم حدیث باب ما اعطی الائمة علیهم السلام من اسم الله الاعظم شرح اعطی

بصیغه مجهول است الائمة مرفوع و مفعول اول است که نایب فاعل شده و مفعول دوم محذوف است یعنی بابا و موافق آیت

انعام ما اوتی رسل الله من تبعیضیه است یعنی این باب بیان چیزیست که داده شده با ائمه معصومین علیهم السلام از جمله

اسم اعظم اسه تعالی و این باب سه حدیث است اول حدیث عَن جابِرٍ عَن اَبی جَعفَرٍ علیهِ السَّلامُ قالَ اِنَّ اسمَ اللهِ الاَعظَمَ عَلی ثَلاثَةٍ و سَبعینَ حَرفاً و اِنَّما کانَ

عِندَ آصَفَ مِنها حَرفٌ واحِدٌ فَتَکَلَّمَ بِهِ فَخُسِفَ بِالاَرضِ ما بَینَهُ و بَینَ سَریرِ بِلقیسَ حَتّی تَناوَلَ السَّریرَ بِیَدِهِ ثُمَّ عادَتِ

الاَرضُ کَما کانَت اَسرَعَ مِن طَرفَةِ عَینٍ و نَحنُ عِندَنا مِنَ الاِسمِ الاَعظَمِ اِثنانِ و سَبعونَ حَرفاً و حَرفٌ عِندَ اللهِ تَبارَکَ و تَعالی

اِستَاثَرَ بِهِ فی عِلمِ الغَیبِ عِندَهُ و لا حَولَ و لا قُوَّةَ اِلّا بِاللهِ العَلِیِّ العَظیمِ شرح حرف بفتح حاء مهمله و سکون راء و نقطه دار

چون اسم اعظم عبارتست از کلماتی که معلوم غیر اسه تعالی نیست اصلا و جزء ما اسه اصلا ممکن نیست [illegible]

که غیر چیزی نشده است که معنی کلمه و تمام حجت بیان آن نگرداند اسه فرموده و قسم صفات قسم اول صفاتیست که معلوم

غیر میشود و شرح او دو نام و قسم دوم صفاتیست که معلوم نیست که بعض آنها بعض خواص را بقدر مراتب ایشان و چون قسم دوم

از بیت بنات قسم اول چنانچه گویا که منصف بذات آنها را کنند و دلالت کند و محقق حقیقه معنی معلوم نیست

و خبر مستتر راجع با آصف و راجع بحرف و در بالارض برای تقویه است ثم در ثم عادت برای تعجب است یعنی روایت

از امام محمد باقر که گفت بدرستی که اسم الله اعظم است بر هفتاد و سه کلمه است و جز این نیست که بود نزد آصف از آن

کلمه یک کلمه پس سخن گفت با آن حرف پس فرو کرد زمین را مقدار میان خود و تخت بلقیس چنانچه گرفت آنرا

سر چوب را آن متصل کند با زمین فرو میکند تا آنکه فرا گرفت تخت را بدست خود با وجود آن دوری که زمین بحال خود

از یکبار چشم بر هم زدن محتمل که بنا بر این سرعت حرکت که اینجا آصف و تخت منقول بسیار باشند در روز و جای خالی

رفته باشند تغیر زمین و غیر او از شده با شند و در او ضایع تغیری شده باشد چنانچه جماعت چاکی در دست ظرف گشته شده

آنها را بر شیب میکند و غیر نه اصلا و وقتی امثال اینها ممکن نیست که مانع باشند با شد امام گفت و ما اهل بیت رسول نزد ما

داهنی

از اسم اعظم هفتاد و دو کنند و هست دیگر که نزد او است تبارک و تعالی است ممتاز کرده خود را بآن در علم غیب خود

چه هیچکدام از کارهای نه قوت خود و کارهای کرده سید اکبری است که بنده در مرتبه بزرگ مرتبه است دوم حدیث

أُعطِيَ عيسى بن مريم حرفين كان يعمل بهما وأُعطِيَ موسى أربعة أحرف وأُعطِيَ إبراهيم ثمانية أحرف

وأُعطِيَ نوح خمسة عشر حرفاً وأُعطِيَ آدم خمسة وعشرين حرفاً وإن الله تبارك وتعالى جمع ذلك كله لمحمد

الأعظم ثلاثة وسبعون حرفاً أعطى محمداً اثنين وسبعين حرفاً وحجب عنه حرف واحد شرح شنیدم از امام

که میگفت هر کسی که عیسی بن مریم بخشیده شده دو حرف از حروف اسم اعظم عمل میکرد با آنها و بخشیده شد

موسی چهار حرف و بخشیده شد ابراهیم هشت حرف و بخشیده شد نوح پانزده حرف و بخشیده شد آدم بیست و پنج حرف

و بدرستی که اسم مبارک و نوح جمع کرد آن را همه و چهار حرف را همگی آنرا برای محمد و بدرستی که اسم اعظم هفتاد و سه حرف

یعنی مرتبه هفتاد و سه حرف است چنانچه در حدیث اول گذشت بخشیده شد محمد هفتاد و دو حرف و محجوب شد

یک حرف ظاهر این حدیث آنست که از حروف اسم اعظم نزد آدم بیشتر بوده از حروفی که نزد هر یک از چهار اولو العزم

و این مستبعد مینماید بنابر شرح آنکه گفت آنست که مراد بیش و کم بودن حروف اسم اعظم بیش و کم بودن حسب احتیاج

عادات و حوادث عجیب است و چون آدم اول بوده در زمین احداث شد که هرگز نبوده و کار او محتاج بیشتر بوده

و بیان قیاس است اهل زمان او نبوده اند و این منافات ندارد با آنکه با هم متفاضل باشند آدم تا جانی که حیوانات

و چون شرع محمد بقیه است تا انقراض دنیا و وقوع خوارق عادات از ابتدای آن تا وقت ظهور قائم و نزول عیسی و احوال قبل از آن

احتیاجات و احتیاج او بیشتر از همه است و منافی بود آنکه مراد حدیث این باشد که عیسی دو حرف بخشیده شده حروف

اولی العزم سابق و بر این قیاس کن پس حروف نزد آدم کمتر از اولی العزم خواهد بود سوم حدیث علی بن محمد عن صالح بن ابی حماد

عن محمد بن الحسين عن محمد بن سنان عن عبد الله بن سنان قال إن اسم الله الأعظم ثلاثة وسبعون حرفاً كان عند آصف حرف فتكلم به

فانخرقت له الأرض فيما بينه وبين سبأ فتناول عرش بلقيس حتى صيّره إلى سليمان ثم انبسطت الأرض في أقل من طرفة عين

وعندنا منه اثنان وسبعون حرفاً وحرف عند الله مستأثر به في علم الغيب شرح عسکر بفتح عین و سکون سین و فتح کاف نام شهری است

انخرقت بخاء نقطه دار و قاف بصیغه ماضی معلوم غایب باب انفعال است الانخراق دریدن زمین و مانند آن

قبل بفتح و کسر یعنی برین و فرقه که هزار کیاه باب سبا بفتح سین بی نقطه و فتح باء یک نقطه و همزه نام شهری است

معلوم باب تفعل است فی اقل تحرف انخرقت ظرف تحرف معنی آن طرفه عین است مستأثر بصیغه اسم

مفعول باب ما عند الائمة عليهم السلام من آيات الانبياء عليهم السلام شرح این باب بیان چیزهائی است که از معجزات

علیهم السلام است که آن عجیب پیغمبران سابق علیهم السلام و این باب سه حدیث است اول حدیث محمد بن یحیی عن احمد بن محمد عن ابن محبوب عن ابی حمزة عن ابی جعفر عليه السلام قال كانت عصا

موسى لآدم عليه السلام فصارت إلى شعيب ثم صارت إلى موسى بن عمران وإنها لعندنا وإن عهدي بها آنفاً وهي خضراء كهيئتها

حين انتزعت من شجرتها وإنها لتنطق إذا استنطقت أعدت لقائمنا عليه السلام يصنع بها ما كان يصنع موسى

وإنها لتروع وتلقف ما يأفكون وتصنع ما تؤمر به إنها حيث أقبلت تلقف ما يأفكون يفتح لها شعبتان

إحداهما في الأرض والأخرى في السقف وبينهما أربعون ذراعاً تلقف ما يأفكون بلسانها شرح عهدت بصیغه

معلوم و مجهول میشود از باب الاشراع که نه شدن و کشتن است و عهد بها آنفاً و سین بی نقطه بصیغه مضارع غایب

باب تفعیل است خود از تروع بمعنی دل کسی خرسند ساختن و دل از روع بضم راء و سکون واو و مکرر بصیغه

معلوم باب نصر است و خود از روع بفتح راء و سکون واو بمعنی کسی از ترسناک و مضطرب کردن یعنی

از باب تفعیل است خود از ترویع بمعنی کسی را ترسناک و مضطرب کردن یعنی

خود است از ترویع بمعنی کسی را ترسناک و مضطرب کردن و اضطراب است از روع بفتح راء و سکون واو

تلقف بقاف و فاء بصیغه معلوم باب نصر است خود از روع بفتح راء نقطه و سکون واو و بمعنی میل از جانبی بجانبی

رجوع واو مناسب است اینجا و عصا ام میشود و آنچه بیدی که چنانچه دیده عمل هم میشود و گاه

در ترس میاندازد و خلاف او حرکت میکند در جواب برای که ترس در خود میشود و رجوع میکند

موسی برای ذکر فرق آن است بحر بهم ساختند بود و تلقف بصیغه مضارع غایبه معلوم باب علم و باب تفعل بمعنی

یکجا است و اشاره است به آیت سوره اعراف و شعرا التقف و ذکر فرق چیزی کامل ننمودی و التقف فرو بردن

چیزی یأفکون بصیغه مضارع غایب باب ضرب است و عائد به محذوف است تقدیر یأفکونه الافک بفتح

همزه و سکون فاء برگردانیدن چیزی از راه صواب مثل اقراری کتب ضلالت و کسر و فتح همزه و میم بفتح همزه و فتح

فاء دروغ گفتن جمع تلقف یأفکون حال مقدره و فاعل اقبلت است الاخری فی السقف مبنی بر آنست که

مخالفان برای کتب ضلالت کنند تا بجا رسانند و دیوارهای آن را از زمین تا سقف جای کتب میکنند یعنی

و نسبت از امام محمد باقر علیه السلام گفت بود عصای موسی برای آدم پس گردید بسوی شعیب بعد از آن گردید

بسوی موسی بن عمران و بدرستی که آن نزد ما است و بدرستی که وقت دیدن من آن را این وقت بود و آن

سبز است مانند حالت آن وقتی که کنده شد از درخت خود و بدرستی که آن هر آینه سخن میگوید چون سخن خواهانده

شود مهیا کرده شده است برای قائم آل محمد علیه السلام میکند قائم علیه السلام آن آنچه را که میکرد موسی و بدرستی که

آن عصا ام میشود که چه بیکرده و فرا میگیرد و برودی میرود آنچه را که مخالفان اقرار میکنند و میکند عصا هر چه را

که فرموده میشود بآن و بدرستی که عصا در جائی که آمد فرا میگیرد برودی آنچه را که اقرار میکنند گشوده میشود برای

دو لب یکی از آن دو در زمین و دیگری در سقف تا بخانه و میان آن دو لب چهل ذرعست که را جست

فرا میگیرد برودی آنچه را که اقرار میکنند بزبان خود در بعض نسخ بجای تلقف تفتح بنون و تاء و جیم است بصیغه مجهول

یعنی نگه نباید کرده میشود و در اکثر نسخ مشهور بجای شعثان شعثاث است بضم شین بنقطه و سکون عین بی‌نقطه
بنقطه یعنی ژولیده بیرون آمده و حاصل یکیست **دوم حسن** عن أبي حمزة الثمالي عن أبي عبد الله عليه السلام
قال سمعته يقول ألواح موسى عليه السلام عندنا وعصا موسى عليه السلام عندنا ونحن ورثة النبيين **شرح**
روایت است از ابوحمزه ثمالی بضم ثاء سه نقطه از امام جعفر صادق علیه السلام راوی گفت شنیدم از او میگفت الواح
موسی علیه السلام که بیان شد در شرح حدیث سیوم باب سی و سیوم نزد ما است و عصای موسی علیه السلام نزد ما است
و ما وارثان پیغمبرانیم و امثال اینها از نشانهای عجیب **سیوم حسن** قال أبو جعفر عليه السلام إن القائم إذا قام
بمكة وأراد أن يتوجه إلى الكوفة نادى مناديه ألا لا يحمل أحد منكم طعاما ولا شرابا ويحمل حجر موسى
بن عمران وهو وقر بعير فلا ينزل منزلا إلا انبعث عين منه فمن كان جائعا شبع ومن كان ظامئا روي
فهو زادهم حتى ينزلوا النجف من ظهر الكوفة **شرح** حجر مجرور است و واو حالیه است و جمله حال و ضمیر هو
راجع بمقام است حجر موسی بن عمران عبارت از سنگیست که حکایت آن در سوره بقره است و وقر
بکسر واو و سکون قاف و راء بی‌نقطه بار سنگین و بار شتر و هر دو اینجا مناسبت اند ظامی بظاء بانقطه و کسر میم و همزه
تشنه روی بصیغه معلوم باب علم است اصل روی بوده **یعنی** گفت امام محمد باقر در بیان که قائم آل محمد
علیهم السلام چون بایستد کار امامت در مکه و اراده کند که متوجه شود بسوی کوفه جار میزند جارچی او که آگاه باشید
باید که بر ندارد هیچ یک از شما خوردنی و نه آشامیدنی و بردارد قائم بر سر بار سنگ موسی بن عمران را و آن
بار تمام یک شتر است پس فرود نمی‌آید در منزلی مگر که جوشد چشمه از آن سنگ پس هر که گرسنه باشد سیر
میشود از آن چشمه و هر که تشنه باشد سیراب میشود پس آن سنگ توشه و زاد ایشانست تا وقتی که فرود آیند
در نجف از عقب پشت کوفه **چهارم حسن** عن أبي جعفر عليه السلام قال خرج أمير المؤمنين عليه السلام ذات ليلة بعد
عتمة وهو يقول همهمة همهمة وليلة مظلمة خرج عليكم الإمام عليه قميص آدم وفي يده خاتم سليمان وعصا
موسى **شرح** ذات مؤنث ذو است بمعنی صاحب و مراد بذات لیله ساعتیست که در اول شب
صاحبی کرده شب را و بعضی میگویند که ذات در امثال اینجا زائد است العتمة بفتح عین بی‌نقطه و فتح تاء دو نقطه
بالا همهمه سخن آهسته گفتن و سخن آهسته و معنی اول بهمهمه اول مراد است چه آن منصوب است بر مفعول مطلق
و در کلام امام محمد باقر علیه السلام است و معنی دوم در همهمه دوم مراد است چه آن مرفوع و خبر مبتدای محذوف است
و در مبتدای کلام امیرالمؤمنین است و میتواند بود که در دوم نیز معنی اول مراد باشد و بر هر تقدیر لیله نیز مرفوع و خبر
مبتدای محذوف است و خطاب در علیکم با ابوبکر و بیعت کنندگان او است در مدینه که در آن ساعت در خواب غفلت
بودند و میتواند بود که با معاویه و لشکر او باشد در صفین **یعنی** روایت است از امام محمد باقر علیه السلام گفت بیرون آمد

امیرالمؤمنین علیه السلام از منزل خود در اثنای شبی بعد از نماز خفتن بر حالی که میگفت به پنهانی که آنچه میگویم سخن نهانی است
و این شب شب تاریکیست بیرون آمد بر شما امام زمان بر حالی که بر بدن او پیراهن آدم است و در دست
او انگشتر سلیمان است و عصای موسی است مراد اینست که در ابوبکر قادرم بر استیصال شما برای آنکه
که بسبب شد یک سال تعالی آسمانی است در آنچه مرا آن فرموده و صبر میکنم برای رضای الهی تا
عجز از دفع شما پیدا شد مضمون مشهور در حدیث هشتم باب سی و سیوم **پنجم حسن** عن المفضل بن عمر عن أبي
عبد الله عليه السلام قال سمعته يقول أتدري ما كان قميص يوسف عليه السلام قال قلت لا قال إن إبراهيم
عليه السلام لما أوقدت له النار أتاه جبرئيل عليه السلام بثوب من ثياب الجنة فألبسه إياه فلم يضره معه
حر ولا برد فلما حضر إبراهيم الموت جعله في تميمة وعلقه على إسحاق وعلقه إسحاق على يعقوب فلما ولد يوسف
عليه السلام علقه عليه فكان في عضده حتى كان من أمره ما كان فلما أخرجه يوسف بمصر من التميمة وجد
يعقوب ريحه وهو قوله إني لأجد ريح يوسف لولا أن تفندون فهو ذلك القميص الذي أنزله
الله من الجنة قلت جعلت فداك فإلى من صار ذلك القميص قال إلى أهله ثم قال كل نبي ورث علما
أو غيره فقد انتهى إلى آل محمد صلى الله عليه وآله **شرح** التميمة بفتح تاء دو نقطه در بالا و کسر میم اول و سکون یاء دو
نقطه در پایین و فتح میم دوم بازوبند و تعلیق آویختن چیزی بر کسی **یعنی** روایت است از مفضل بن عمر از
امام جعفر صادق گفت راوی شنیدم از او که میگفت آیا میدانی که چه بود پیراهن یوسف راوی گفت گفتم
نه گفت بدرستی که ابراهیم علیه السلام وقتی که افروخته شد برای او آتش آورد نزد او جبرئیل جامه‌ای از جامه‌های
بهشت پس پوشانید او را آن جامه پس ضرر نکرد او را با آن جامه گرما و نه سرما پس وقتی که رسید ابراهیم را
مرگ کرد او آن جامه را در بازوبندی و بست بر اسحق و بست آن را اسحق بر یعقوب پس وقتی که متولد شد یوسف
بست یعقوب آن جامه را بر یوسف پس بود آن جامه در بازوی یوسف تا آنگاه واقع شد از کار یوسف آنچه
مشهور است که شد اشارت است باحوال یوسف از وقت کید برادران تا عزیز مصر شدن پس وقتی که بیرون
کرد جامه را یوسف در مصر از بازوبند یافت یعقوب بوی آن را در کنعان و اینست مضمون قول یعقوب در قول
الله تعالی در حکایت یعقوب در سوره یوسف ولما فصلت العير قال أبوهم إني اشارت است بکلمه لما ظرف
و بمعنی ظرف و جدا شدن جز برای حال حاضر نیست بلکه برای استمرار است مثل فصل بیا و فصل بمعنی
انفصال از مصر نیست بلکه بمعنی قطعست و مراد قطع مسافت میان یوسف و کنعانست و فصل بمعنی
جدا شدن از استعمالات لغت نیست و مع هذا در اینجا لطفی ندارد چه مناسبتر اینست که بوی از مصر شنیده
باشد و گفته باشد که از شدت بوی یوجه دانسته باشد که در شهر مصر رسیده که کذب باد استعمال بی نفاق است

وصدق او زود ظاهر میشود پس لفظ مضارع دال بر استمرار اشارت کرده باشد که هر فی مبداست که شنوم و
کو کذب باو کرد از بشیر رسید و ریح یوسف عبارت از ریح قمیص یوسف است و خواهی ارا ان تفندون
کر محمد وفت لغت قبل فراست بنعنی که اگر نبود اینکه نسبت میدهید مرا بضعف عقل هر آینه زود زن
نیکنم پس امام گفت پس پیراهن یوسف آن پیراهنست که فرو فرستاد او را الله تعالی از بهشت که شوم نفت
شوم پس سوی کرد بآن پیراهن گفت سوی شخص جدا ازان گفت هر پیغمبری که میراث گذاشته علم الاشیل
الواح موسی غیر علم اگر شنای عجیب باشد مثل عصای موسی پس رسید میراث آن پیغمبر بسوی آل محمد

باب سی و هشتم اصل و باب عندنا منه من سلاح رسول الله صلی الله علیه و آله و متاعه شرح السلاح
سین آلت جنگ مثل شمشیر المتاع بفتح میم انچه آن تمتع باشد مثل انکشتری بن باب بیان چیزهای که از
ائمه معصومین علیهم السلام است که آلت جنگ رسول الله است و متاع او خواه خاصه او باشد و خواه از
باو میراث رسیده باشد و این باب ده حدیث است اول اصل عن سعید السمان قال کنت عند ابی عبد الله
اذ دخل علیه رجلان من الزیدیة فقالا له أفیکم امام مفترض الطاعة قال فقال لا قال فقالا له قد
اخبرنا عنک الثقات انک تفتی و تقر و تقول به و نسمیهم لک فلان و فلان و هم اصحاب ورع و تشمیر
ممن لا یکذب فغضب ابو عبد الله علیه السلام و قال ما امرتهم بهذا فلما رایا الغضب فی وجهه خرجا
فقال لی اتعرف هذین قلت نعم هما من اهل سوقنا و هما من الزیدیة و هما یزعمان ان سیف رسول
الله عند عبد الله بن الحسن فقال کذبا لعنهما الله و الله ما رآه عبد الله بن الحسن بعینیه و لا بواحدة من
عینیه و لا رآه ابوه اللهم الا ان یکون رآه عند علی بن الحسین شرح احوال عبد الله بن الحسن که برشمرده
هدیث حفیدهم باب شناختم زیدیه چون قائلند بجواز اجتهاد نفی کرده اند لزوم وجود امام معصوم مفترض الطاعة
پس سلاح رسول الله مختص امام حسن و بعد از او مختص امام حسین و اولاد او نیست و بعضی میگویند که بعضی
سلاح نزد امام حسن بوده و باولاد او منتقل شده و بعضی نزد امام حسین بوده و باولاد او منتقل شده و چون عبد الله که
فرزند زاده امام حسن است چه پدر او حسن بن حسن است این دو کس دعوی کرده بودند که شمشیر رسول
و نزد رسول اند نزد عبد الله و دیدیم اگر چه این روایت تصریح بآن نشده و لهذا امام نشان آنها طلبیده و
بود که طلبیدن نشان بیرون شد که از عبد الله سوال کنند متعلق بکل واحد از نفی و تقرر و تقول است و ضمیر
راجع بامام مفترض الطاعة است مطلق یا راجع بوجود او و ما اهل بیت است فلان و فلان عبارت از دو کس
نهایت مکرر مراد تعدد و کثرت است التشمیر بشین معجمه و میم پیش نقطه مبالغه در کردن کاری یعنی روایت
سعید روغن فروش گفت بودم نزد امام جعفر صادق علیه السلام وقتی که داخل شد در مجلس او دو مرد از زیدیه پس

کشته اند اکنون بآنها اهل بیت رسول میرسد که اجتهاد کنند مکلم او از روی علم باشد تا واجب باشد برخلاف آنکه
اجتهاد کرده و اطاعت کننده او گفت پس گفت که نه بنا بر اینکه بنا در کلام ایشان اینست که آن امر غیر
مخاطب باشد در تصریح بامامت خود موافق مصلحت نبوده و رد وی گفت پس گفتند و همچنین خبر داده اند ما را
از توجماعت اعتمادی که تو فتوی میدهی و اقرار میکنی و قایل میشوی بامام مفترض الطاعة که موجودست مراد
که هرگاه در زمان شما باشد پس در میان کیست و مستوا نبوده که مراد این باشد که فتوی میدهی که در میان
اهل البیت موجودست این خلاف گفته تو بمحالست و نام میبرم آن گروه را برای تو ایشان فلان و فلان
و ایشان اهل پرهیزکاری و جد در عبادت و ایشان از جمله که دروغ نمیگویند پس غضبناک شد امام و گفت
من امر نکردم ایشان را بگفتن آن سخن پس وقتی که دیدند اثر غضب را در روی امام بیرون رفتند از مجلس پس گفت
مرا آیا میشناسی این دو مرد را گفتم آری ایشان از اهل بازار روغن فروشی اند و مراد اینست که همسایه اند
در بازار و ایشان از زیدیه اند و ایشان دعوی میکنند که شمشیر رسول الله نزد عبد الله بن الحسن است پس
امام گفت دروغ گفته اند لعنت کناد ایشان را الله تعالی بحق الله قسم که ندیده او را عبد الله بن الحسن بهر دو چشم خود و نه
بیکی از دو چشم اشارت نیست بیک چشم عبد الله و نه دیده او را پدرش مگر آنکه
باشد آن را نزد امام زین العابدین علیه السلام پس نزد خود بحکم ندیده اند حسن فان کانا صادقین فما
علامة فی مقبضه و ما اثر فی موضع مضربه و ان عندی لسیف رسول الله صلی الله علیه و ان عندی لرایة
رسول الله و درعه و لامته و مغفره فان کانا صادقین فما علامة فی درع رسول الله و ان عندی
لرایة رسول الله المغلبة و ان عندی الواح موسی و عصاه و ان عندی لخاتم سلیمان بن داود
و ان عندی الطست الذی کان موسی یقرب به القربان شرح المقبض بفتح میم و سکون قاف و فتح کاف
با نقطه و ضاد با نقطه و کسر میم و فتح با جای که بدست گرفته میشود از شمشیر و مانند آن المضرب بفتح میم و سکون
ضاد با نقطه و فتح و کسر را بی نقطه و با یک نقطه نیز از شمشیر الرایة برای بی نقطه و الف و با و با نقطه نیز علم
لشکر که در جنگ میشود النزع بکسر دال بی نقطه و سکون را بی نقطه و عین بی نقطه زره دیدن اللامة بهمزه لام و سکون همزه
و تا با نقطه زره سر چنانچه ظاهر میشود که انصرف النبی صلی الله علیه و سلم من الخندق و وضع لامته اتاه جبرئیل فامره
بالخروج الی بنی قریظه شعار آن ادا المغفر بکسر میم و سکون غین با نقطه و فتح فا و آخر را بی نقطه زره
آنکه از آن مسوح پوشیده اصل شعر و با شتابید نیست و خود و هر دو درین سخن مناسبت المغلبة بفتح میم و سکون
غین با نقطه و فتح لام با نقطه با یک نقطه و تا مصدر میمی است باب ضرب غالب شدن برکسی بقهر و درینجا اسم آلتی
در رسول علیه السلام است و منصوب و عطف بیان است برایه است الطست بفتح طا با نقطه و سکون سین بی نقطه

پنقطه و فقط طشت نقرب بصیغهٔ معلوم مضارع از باب علم یا باب حسن است و از فاعل آن بر مضارع یا
افادهٔ استمرار در ماضیست مثل آنکه در هر سالی در شب قدر واقع میشده باشد و در برای سببیت یا بمعنی فی
القربان بکسر و ضم قاف و سکون را مصدر باب علم و باب حسن نزدیکی و مراد اینجا نزدیکی برگاه آیست
نزدیک است بعلوم است و حاصل مراد بجهت و الف و لام برای عهد خارجیست و اشارتست باستعداد فهم جمیع
احکام الهی که حاجت بآنها میشود در هر سالی مثل آن مفعول مطلق برای نوعیست و این اشارتست بآنچه
می آید در کتاب الصلوة در حدیث پنجم باب صلوة الاستخارة که باب نود و سیوم است در تفسیر بقیه در آیت سورهٔ
بقره ان یأتیکم التابوت فیه سکینة من ربکم و بقیة مما ترک آل موسی و آل هرون که و کانت فیه طشت یغسل فیها قلوب
الانبیاء و میشود مزبور که نقرب بصیغهٔ معلوم باب تفعیل باشد و القربان بضم قاف مفعول به بمعنی ما یتقرب به
که برای رضای الهی ذبح شود و نشان یعنی پس اگر آن و هر دو مسکونه باشند دعوی اینکه نزد عبدالله بن
الحسن شمشیر هست پس حیثیت نشانی که در قبضهٔ آن شمشیر است و حیثیت گوی که در جای تیزی آن شمشیر است
و هر دستی که نزد منست هر آینه نشانی که رسول الله صه کرد مغلوبست و هر دستی که نزد منست الواح موسی که
از آسمان فرو فرستاده شد و عصای او و هر دستی که نزد منست هر آینه انگشتر سلیمان بن داود و هر دستی که نزد منست
طشتی که موسی نزدیک میکرد در آن قربانی میشد و سبب آن طشت آن نزدیکی که معروفست یعنی که بر دل انبیا
طشت شسته میشد استعداد علم بحوادث آینده و احکام آنها میرساند متن وانّ عندی لَالاسم الذی کان
رسول الله صه اذا وضعه بین المسلمین والمشرکین لم یصل من المشرکین الی المسلمین نشّابة وانّ عندی لمثل
الذی جاءت به الملائکة و مَثَل السلاح فینا کمثل التابوت فی بنی اسرائیل کانت بنو اسرائیل فی ای
اهل بیت وجد التابوت علی ابوابهم اوتوا النبوة ومن صار الیه السلاح منا اوتی الامامة و لقد
لبس ابی درع رسول الله فخطّت علی الارض خطیطا و لبستها انا فکانت و کانت و قائمنا من اذا لبسها
ملأها ان شاء الله شرح النشابة بضم نون و شد شین نقطه دار و الف و با یکنقطه و تا تیر یک تیره
بجذف آن جمعست مثل رشق بکسر میم و سکون را اسم قطعاتست یعنی بقدر مثل و کثل بفتح میم و فتح
[illegible] است یعنی صفت مصحف التابوت بودن نعوت صندوقی که جمعیت [illegible] کنار [illegible] خود آ
از آنرو بمعنی رجوع باعتبار اینکه از هر خانه که میرود باز عود میکند بآنجا که یا باعتبار اینکه محل رجوع کنندهٔ سوی
تعالی است و مراد اینجا صندوقیست که علامت امامت طالوت بود چنانچه در سورهٔ بقره گفته و قال
نبیهم ان آیة ملکه ان یأتیکم التابوت و بیان آنچه آن بود میشود در حدیث منقول در کتاب الصلوة فی ای در
فی ای اهل بیت نزد آمده است و ممکن نبود که از حفظ کاتبان که فی اوشد چون در کتاب بصائر الدرجات بهمین

حدیث بعینه نقل شده ولی لفظ فی موافق این می آید در حدیث اول باب سی و نهم فخطت بخاء نقطه دار و طا
بی نقطه شدد و بصیغهٔ ماضی معلوم غائب از باب نصر است خطیط بصیغهٔ مصغر خط است اسم فکانت ضمیر مستتر
راجع بدرع است و خبر آن محذوف است بتقدیر فکانت خطت گذارده کانت برای افادهٔ آنست که این خطیط
بخط پدرم بود یا آنست که پیش از من پدرم نیز چنین بود و نسبت بامام زین العابدین یعنی و هر دستی که
نزد منست آن اسم الله تعالی از حروف اسم اعظم که رسول الله صه چون میگذاشت آنرا یعنی اینکه میگذاشت آنرا
میان لشکر اسلام و لشکر اشراک نمیرسید از اهل اشراک سوی اهل اسلام یک تیر و هر دستی که نزد منست هر
آینه آنچه آورد و غیره آنرا ملائکه مراد تابوتست که آورده شده که نزد بنی اسرائیل علامت امامت طالوت باشد چنانچه
گفته در آیت سورهٔ بقره تحمله الملائکة و صفت مَثَل سلاح رسول الله یعنی امامت رسول ع مانند صفت مَثَل
تابوتست در بنی اسرائیل بیان این آنکه بود از بنی اسرائیل اهل بیتی که در خانهٔ او تابوت یافت میشد نبوت در
در میان ایشان داده میشد ظ نبوت بمعنی امامت بعد از رسالت یعنی بعد از نبوت چنانچه بیان میشود در شرح
حدیث اول باب سیوم و هر گاه که میرسید سوی او سلاح رسول الله از جمله ما داده میشود امامت و هر آینه بتحقیق پوشید
امام محمد باقر فرزند او زره رسول الله صه را پس نشانی کشید در وقت رفتن بر زمین نشانی کمی پس پوشیدم آنرا
من پس بود و بود یعنی که نشان کشید بر زمین و نشان کشید نزد پدرم و قائم آل محمد کسیست که وقتی
که پوشد آن زره را پر کند او آن زره را یعنی که زره نه بلند و نه کوتاه باشد اگر خواسته باشد الله تعالی این
ترکیب [illegible] متن سمعت ابا عبدالله علیه السلام یقول ترك عندی سلاح رسول الله صه لا انازع فیه
ثم قال ان السلاح مدفوع عنه لو وضع عند شر خلق الله لکان خیرهم شرح لا انازع بصیغهٔ مجهول
عنه نائب فاعل مرفوع لو وضع شرطیه است که چون مقدم آن محالست لازم و امر و نقیض خود را
و این قسم کلام برای تأکید افاده وجوب ثبوت یعنی شنیدم از امام جعفر صادق میگفت نزد منست سلاح
رسول الله صه کسی بمن نزاع نمیکند در آن و بعد از آن گفت هر دستی که سلاح رسول الله دفع کرده شده از آن شر بیان آن
اگر گذاشته شود نزد بدترین خلق خدا هر آینه خواهد بود بهترین خلق خدا متن ثم قال ان هذا الامر یصیر
الی من یلوی له اعناق الحمر فاذا کانت من الله فیه المشیّة خرج فیقول الناس ما هذا الذی کان و یضع الله له یدا علی رأس
رعیته شرح یلوی بصیغهٔ مضارع غائب معلوم از باب ضرب یا مجهول از باب تفعیل و ماضی از لوی بفتح لام و
تخفیف واو و الف مقصوره بمعنی کج کردن است [illegible] لام برای سببیت است و ضمیر راجع
[illegible] اعناق جمع عنق [illegible] یعنی کج کنند بسبب او عبارت از
استهزای مخالفان و اشارتست ایشان بکج کردن گردن بضعف عقل شیعه بسبب طول غیبت امام

الی من یلوی له

و بقای شیعه بر اعتقاد وجود او بعبارت استدلالات بر امتناع بقای او بسبب طول غیبت یا بصیغه
مضارع معلوم از باب افعال خوانده شده از لوی بضم لام و بتخفیف واو و الف مقصوره یعنی معقولات گمانها
باطل [illegible] پس لوی یعنی اینست که ایشان را باطل کرده [illegible] بود که مراد بحجت
ابلیس باشد و الف و لام برای عهد خارجی باشد چون سبحانه تعالی گفته در حکایت قول او در سوره بنی اسرائیل لاحتنکن
ذریته الا قلیلا هر آینه بجنگ خود در می آورم ذریت آدم را مگر کمی از ایشان را [illegible] آوردن بعضی [illegible]
و آن را اینجا عبارت از بازی دادن باطل است و مستقیم نبود که بصیغه معلوم باب علم خوانده شود [illegible]
لام بمعنی [illegible] و مجهول بودن [illegible] باشد و بحجت بضم حاء بی نقطه و ضم جیم [illegible] جمع حجت بفتح حاء و کسر جیم بی نقطه
باشد بمعنی [illegible] اگر چه در نسخ بنظر نرسیده و در اینجا عبارت [illegible] باشد
[illegible] غیبت امام علیه السلام و برای استفهام تعجبی است و کان تامه است یعنی [illegible]
واقع شده لام در له برای اختصاص است و در حال [illegible] است و مراد بید دست مهربانی [illegible]
[illegible] است و [illegible] متعلق است [illegible] و مراد بید دست مهربانی الله تعالی است **یعنی** بعد از آن گفت
اشارت بوجود صاحب الزمان و طول غیبت او و سفاهتهای مخالفان بسبب آن [illegible]
که این کار را [illegible] کسی که کج شود [illegible] کرده میشود بسبب غیبت او [illegible] ایشان [illegible]
کلمات نامعقول میکنند [illegible] معلوم که از ابلیس باشد که در قرآن مذکور است [illegible] مجهول شود بسبب
غیبت او [illegible] پس چون [illegible] مقتضای مشیت الهی در طول غیبت [illegible]
[illegible] پس میگویند مخالفان [illegible] واقع شده [illegible] امام [illegible]
رجعت آن امام **سیوم اصل** عن ابی عبد الله علیه السلام قال ترک رسول الله صلی الله علیه و آله فی المتاع سیفا و درعا
و عنزة و رحلا و بغلة الشهباء فورث ذلک کله علی بن ابی طالب علیه السلام **شرح** فی المتاع برای
ظرفیت است و متاع یعنی آنچه تمتع است مثل فرش و [illegible]
متاع یعنی [illegible] و مراد [illegible] اینست که بعد [illegible] جمیع سلاح [illegible] امیر المؤمنین
[illegible] در حدیث [illegible] برای [illegible] چند روز [illegible]
[illegible] العنزة بفتح عین بی نقطه و فتح نون و زای با نقطه [illegible]
نیزه کوچک [illegible] بر سر آن سنان باشد الرحل بفتح راء بی نقطه و سکون حاء بی نقطه [illegible]
[illegible] الشهباء بفتح شین با نقطه و سکون ها و با [illegible] و الف ممدوده [illegible]
الشهب [illegible] سفیدی و سیاهی باشد [illegible]

میگویند [illegible] اگر فی برای ظرفیت باشد [illegible] علی بن ابی طالب [illegible]
بواسطه [illegible] **یعنی** روایت است از امام جعفر صادق علیه السلام [illegible] که گفت امام علیه السلام
[illegible] چند روزی که بیمار بود رسول الله صلی الله علیه و آله در میان [illegible] شمشیر [illegible]
[illegible] پس میراث برد آنها همه را علی بن ابی طالب علیه السلام **چهارم اصل** عن ابی
عبد الله علیه السلام قال لبس ابی درع رسول الله صلی الله علیه و آله ذات الفضول فخطت و کان یسحبها [illegible] فضلت
شرح لبس بصیغه معلوم باب علم است ذات منصوب و عطف بیان [illegible] الفضول بضم فاء و ضم ضاد با نقطه
جمع فضل بفتح فاء و سکون ضاد [illegible] و تسمیه آن زره بذات الفضول [illegible] اینست که [illegible]
[illegible] پیش [illegible] پس بوده چنانچه بیان میشود در شرح حدیث [illegible] این باب [illegible]
[illegible] بنسبت باشخاص [illegible] آن مختلف میشود چنانچه از این حدیث و حدیث اول این باب [illegible]
میشود [illegible] بوده که این [illegible] آن زره [illegible] باشد و نسبت بهر کسی [illegible]
[illegible] کتاب [illegible] آن بذات الفضول برای وسعت آنست فضلت بصیغه معلوم
[illegible] **یعنی** روایت است از امام جعفر صادق علیه السلام که گفت پوشید پدرم زره رسول الله
صلی الله علیه و آله [illegible] ذات الفضول [illegible]
[illegible] **پنجم اصل** عن احمد بن
ابی عبد الله عن ابی الحسن الرضا علیه السلام قال سألته عن ذی الفقار سیف رسول الله صلی الله علیه و آله من این هو قال هبط
به جبرئیل علیه السلام من السماء و کانت حلقته من فضة و هو عندی **شرح** الفقار بفتح فاء جمع فقاره [illegible]
[illegible] شمشیر رسول [illegible] ذی الفقار
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] **یعنی** روایت است از احمد بن ابی عبد الله از امام رضا [illegible]
ذو الفقار [illegible] شمشیر رسول الله [illegible] جبرئیل [illegible] از آسمان [illegible]
آن [illegible] **ششم اصل** عن ابی ابراهیم علیه السلام قال السلاح موضوع عندنا مدفوع عنه
لو وضع عند شر خلق الله کان خیرهم لقد حدثنی ابی انه حیث بنی بالثقفیة و کان قد شق له فی الجدار فنجد البیت
فلما کان صبیحة عرسه رمی ببصره فرأی حذوه خمسة عشر مسمارا ففزع لذلک [illegible]

عنه لو وضع

صبیحة

او بتان ان دعوتُ موالیّ الیّ فی حاجة فکشطنا فاذا بها مسمارٌ الّا وجاءه مُصِرّ فاطرقَ عن السیف وما
وصل الیه بیننا شیئٌ شرح حیث ظرف مکان است ومضاف بجمله وخبر ان است واز قبیل مکان عال
مضیء است مبنی بنا یکشط دو نون بصیغه امر معلوم از باب ضرب است شن بصیغه متکلم معلوم مجهول
لدرج بسلاحت فجد بنون وجیم ودال بنقطه بصیغه مجهول از باب تفعیلست التنجید آراستن خانه بفرشها
وپرده‌ها والشهاده شنانها الفرج بفتح وکسر فا وسکون زای بنقطه وبفتح فا وجیم نامی مصدر از باب علم وبمعنی
اضطراب الکشط بشین بنقطه وطا بی نقطه مصدر از باب نصر رفع حجاب از چیزی وضمیر کشطنا راجع بسلاحست
مصرفة بصیغه اسم مفعول از باب تفعیلست یعنی روایتست از امام موسی کاظم که گفت یاران جنگ بر آن
گذاشته شده است نزد او رفع کرده شده از آنست که بمحل آن را منسیاد اگر گذاشته شود نزد غیر
خلیفه خدا تعالی خواهد بود وآن شخص متبرک بحق است بیان این گذشت در شرح حدیث دوم این باب حکایت
حکایت کرده پدرم امام جعفر صادق علیه السلام ایک او در جاییست که زفاف کرده زنی که ثقفیه بود وشکافته بود در برابر
شمشیر از جمله سلاح در دیوار خانه جای پس زینت داده شده همان خانه که سلاح آنجا بود وپس وقتی که زفاف کرده
عروس شد افاخت نگاه خود را از آن دیوار پس دید در برابر شمشیر زنده وپنج آهن که بدیوار فرو برده از آن پس
مضطرب شد بسبب آن وگفت زن را از این خانه بیرون روید من میخواهم که طلب کنم خدمتکاران خود را
سوی خود برای حاجتی پس گشود شمشیر را پس نبود از آن بجا میخی که آگهی دادیم آن میخ از جای کنده
شده بود وسرآن از شمشیر دور رسیده بود وداد آن بجا شمشیر چیزی اگر گویی بعد از علم بایکه از سلاح دفع
وجه اضطراب چیست گوییم میتواند بود که اضطراب برای میل بچنین کیفیت دفع باشد اگر گویی آن نیز
معلوم میشود باستنباط از قرآن پس چرا بر شکافت واخراج عروس امر کرد گوییم استنباط از قرآن
فکری و مدتی میخواهد واشکال دارد ولهذا بعض جزئیات مجهول امام میماند تا استنباط شود ودر شب
وفات آن پیش بیکد بیهان زود اطلاع حاصل شود ششم اصل عن حمران عن ابی جعفر علیه السلام
قال سألته عمّا یتحدّث الناس انّه دفعت الی امّ سلمة صحیفة مختومة فقال انّ رسول الله
لمّا قبض ورث علیٌّ علیه السلام علمه وسلاحه وما هناک ثمّ صار الی الحسن ثمّ صار الی الحسین فلمّا
خشینا ان نغشی استودعها امّ سلمة ثمّ قبضها بعد ذلک علیّ بن الحسین قال فقلت نعم ثمّ
صار الی ابیک ثمّ انتهی الیک وصار بعد ذلک الیک قال نعم شرح تحدّث بصیغه مضارع غایب معلوم
از باب تفعّلست التحدث نقل حدیث چیزی را نموده ودر بعضی نسخ از باب تفعیلست التحدیث نقل کردن خبر را
برکسی وحاصل هر دو یکجاییست مراد علم کتبست مثل توریة موسی وانجیل عیسی چنانچه میآید

در حدیث پنجم باب چهلم که موضع علما وهمانکه عبارتست از آنچه در مرتبه علم وسلاحست در اینکه مختص بهمین آ
مثل قمیص یوسف وعصای موسی وخاتم سلیمان نقش نگین با شد بصیغه مضارع مجهول متکلم مع
الغیر است ضمیر منصوب است ودعا راجع بصحیفه مختومه است که مفصل میشود در احادیث باب شصت
یکم که باب ان الائمه علیهم السلام لم یفعلوا شیئا ولا یفعلون الا بعهد من الله عزّ وجلّ وامر منه لا یتجاوزونه
ومناسب آن مذکور میشود در حدیث ششم باب شصت وچهارم که باب ما نص الله عز وجل ورسوله علی
الائمه علیهم السلام واحدا فواحدا است ثم صار الی ایتک خبرست ثم انتهی الیک نیز خبر است ذکر و صار بعد
الیک مبنی بر آنست که انتها نوبت چیزی سوی کسی لازم ندارد وصیرورت آن چیز را سوی او یعنی روایتست
از امام محمد باقر علیه السلام راوی گفت پرسیدم او را از آنچه گفتگو میکنند مردمان بمعنی که مشهورست میان
ایشان که داده شد بام سلمه زوجه رسول صلی الله علیه وآله صحیفه مهر کرده پس گفت بدرستی که رسول صلی الله علیه وآله وقتی که
گرفته شد از دنیا میراث برد علی علیه السلام کتب علمی او را وآنچه را که در این مقام بود بعد از آن گردید سوی
امام حسن علیه السلام بعد از آن گردید سوی امام حسین پس وقتی که رسیدیم که احاطه کرده شویم بدشمن بمعنی
که آنچه با ما باشد تاراج شود چنانچه در کربلا شد سپرد آن صحیفه سربمهر را امام حسین بام سلمه بعد از آن گرفت
آن صحیفه را بعد از آنچه واقع شد در کربلا وحمله نشان آن امام زین العابدین علیه السلام راوی گفت پس گفتم آری
نهفت بعد از امام حسین گردید سوی پدرت امام زین العابدین بعد از آن رسیده و نوبت سوی
تو وگردید بعد از آن سوی تو گفت آری هشتم اصل سألت ابا عبد الله علیه السلام عمّا یتحدّث الناس انّه
دفع الی امّ سلمة صحیفة مختومة فقال انّ رسول الله صلی الله علیه وآله لمّا قبض ورث علیٌّ علیه السلام علمه وسلاحه
وما هناک ثمّ صار الی الحسن ثمّ صار الی الحسین قال قلت ثمّ صار الی علیّ بن الحسین ثمّ صار الی ابنه ثمّ
انتهی الیک فقال نعم شرح مضمون این با سابق یکیست فرق اینست که در سابق بیان شد که صحیفه سپرده
بوده ودر اینجا بیان نشده نهم اصل عن ابان بن عثمان عن ابی عبد الله علیه السلام قال لمّا حضرت رسول
الله صلی الله علیه وآله الوفاة دعا العبّاس بن عبد المطّلب وامیر المؤمنین علیه السلام فقال للعبّاس یا عمّ محمّد تأخذ تراث
محمّد وتقضی دینه وتنجز عداته فردّ علیه فقال یا رسول الله انا شیخ کثیر العیال قلیل المال من یطیقک
وانت تباری الریح قال فاطرق صلی الله علیه وآله هنیئة ثمّ قال یا عبّاس أتأخذ تراث محمّد وتنجز عداته وتقضی
دینه فقال بابی انت وامّی شیخ کثیر العیال قلیل المال وانت تباری الریح قال امّا انّی سأعطیها
من یأخذها بحقّها شرح در بعضی نسخ بجای تنجز عداته فردّ علیه فقال یا رسول الله چنین است فقال بابی انت
وامّی تأخذ بتقدیر استفهامست التراث بضم تا ودر نقطه دار المیراث اصل تا واو بوده ودر بعضی نسخ دال

از حمران م

وسلاح او دارم

تباری با یک نقطه و را بی نقطه و با دو نقطه در پایین بصیغه مضارع مخاطب معلوم باب مفاعلات یعنی آیا
برابری میکنی با باد و ضرب المثل است در سخاوت چنانچه میگویند فلان باد دست است مراد آنست که
عفونت ما که باعث وبا و طاعونست بطرف میکند و رخشان از آستین میکند زراعت ما پرورش میدهد
و سخاوت بر بیز فتوح باد دست چه باد ابر را می آورد و باران ببخشد گذشت در شرح حدیث سیوم باب یازد
پنجم ضمیر منصوب در ساخطیها راجع بکلمه است که عبارت از حسن طلبیست کرد استفهام از تا خذه احترم مفهوم
میشود یعنی روایتست از ابان بن عثمان از امام جعفر صادق علیه السلام گفت وقتی که نزدیک شد رحلت رسول
صلی الله علیه وآله وفات طلب نمود عباس بن عبد المطلب و امیر المؤمنین علیه السلام را پس گفت عباس را
ای عم محمد آیا فرا میگیری میراث محمد را و ادا میکنی دین او را و بجا آوری وعده های او را پس عباس رد کرد
بر رسول یعنی که جواب داد او را با بیرون شد گفت ای رسول الله من پیرم بسیار عیال کم مال که تاب
دارد و ترا یعنی که کسی نمیتواند که ادا کند دین تو که تند و بجا آورد وعده های ترا و حال آنکه تو با باد برابری میکنی در
سخاوت ایام گفت پس سر در پیش افکند رسول الله اندکی از زمانی بعد از آن گفت ای عباس آیا فرا میگیری
محمد را و بجا آوری وعده های او را و ادا کنی دین او را پس ابن عباس گفت فدای تو باد پدرم و مادرم من
پیرم بسیار عیال کم مال و تو برابری میکنی با باد در سخاوت رسول علیه السلام گفت آگاه باش من بدرستی که
خواهم گفت این کلمه را بکسی که فرا گیرد این کلمه را چنانچه میبایست باید متن ثم قال یا علی یا اخا محمد اتنجز
عدات محمد وتقضی دینه وتقبض تراثه فقال نعم بابی انت وامی ذاک علیّ ولی قال فنظرت الیه
حتی نزع خاتمه من اصبعه فقال تختم بهذا فی حیاتی قال فنظرت الی الخاتم حین وضعته فی اصبعی
فتمنیت من جمیع ما ترک الخاتم شرح شاید آنکه سه چیز است انجاز و قضاء و قبض علی نظر بد و سابق است
ولی ناظر بسیوم است تمنی قرار داد من چیزی در خاطر من برای بیعت است و در نگ عبارت از دیون
و عدات است یعنی بعد از آن گفت ای علی ای برادر محمد آیا بجا می آوری وعده های محمد را و ادا میکنی
دین او را و فرا میگیری میراث او را پس گفت آری فدای تو باد پدرم و مادرم اینها بر منست و برای منست
گفت امیر المؤمنین علیه السلام بعد از نقل این حکایت تا بجائی که پس نظر انداختم سوی رسول تا آنکه کند انگشتر خود را
از انگشت خود پس گفت در انگشت خود کن این انگشتر را در زندگی من امیر المؤمنین گفت پس نظر انداختم
سوی انگشتر وقتی که گذاشتم آنرا در انگشت خود پس در خاطر خود قرار دادم عوض جمیع دیون و عدات که
گذاشته رسول انگشتر را مراد اینست که از میراث دیگر غیر انگشتر نمیخواهم و انگشتر وفا به دیون و عدات میکرد
با جناب قیمت سوقی یا با جناب شرف و عزت نزد امیر المؤمنین علیه السلام و این اظهار بود فوقی عباس است متن ثم

صاح یا بلال علیّ بالمغفر والدرع والرایة والقمیص وذی الفقار والسحاب والبرد والابرقة و
القضیب قال فوالله ما رأیتها غیر ساعتی تلک یعنی الابرقة فجیء بشقة کادت تخطف الابصار فاذا
هی من ابرق الجنة فقال یا علی ان جبرئیل اتانی بها وقال یا محمد اجعلها فی حلقة الدرع واستذفر
بها مکان المنطقة شرح علی بفتح عین بی نقطه و فتح لام و تشدید یا دو نقطه در پایین مشدد و اسم فعلست بمعنی اعطنی
با زائد است برای تقویت تعدیه چه علی متعدی بنفسه میباشد مغفر و درع و رایه بیان شد در حدیث اول
باب سی و ششم القمیص بفتح قاف و کسر میم و سکون یا و صاد بی نقطه پیراهن میشاید بود که عبارت از
پیراهن آدم باشد که مذکور شد در حدیث چهارم باب سی و هفتم و میشاید بود که عبارت از پیراهن یوسف
باشد که مذکور شد در حدیث پنجم آن باب و میشاید بود که غیر اینها باشد ذی الفقار بیان شد در حدیث پنجم
باب سحاب بفتح سین بی نقطه و حا بی نقطه و الف و با یک نقطه اسم عمامه بوده که در روز فتح که بر سر رسول خدا بود
و بر سر امیر المؤمنین گذاشتند و رنگ آن سیاه بوده و البرد بضم با یک نقطه و سکون را بی نقطه و دال بی نقطه جامه ایست
عریض الابرقه بفتح همزه و سکون با یک نقطه و فتح را بی نقطه و قاف و تا دو نقطه یک جزء شده و هر چه دو
رنگ باشد ابرق نامیده شده و در اینجا اسم هر چه است که بیان میشود القضیب بفتح قاف و کسر ضاد
با نقطه و سکون یا دو نقطه در پایین و با یک نقطه چوبی که بدست میگیرند برای راندن شتر و مانند آن الشقه بکسر
شین با نقطه و تشدید قاف و تا دو نقطه یک نصف هر چه که در طول قسمت شده باشد تخطف بخا با نقطه
و طا بی نقطه و فا بصیغه مضارع غایبه معلوم باب ضرب و علم است می آید در کتاب الزی والتجمل والمروة در حدیث
چهارم باب الحلی که باب پنجاه و هفتم است که درع رسول الله سه حلقه نقره در پیش داد و حلقه در پس داشته
و مذکور است در کتاب الروضه پیش از حدیث الذی احیاه عیسی علیه السلام که درع ذات الفضول دو حلقه نقره در
مقدم داشت و دو حلقه نقره در موخر داشت و پوشیدن آن را علی علیه السلام در روز جمل و ظاهر اینست که قصص در کتاب
الروضه باشد الاستذفار بذال با نقطه و فا و را بی نقطه سخت کردن صاحب قاموس گفته الذفر بالکسر الصلب استذفر
مکان منصوب و مفعول فیه است المنطقه بکسر میم و سکون نون و فتح طا بی نقطه و کسر قاف کمر بند مذکور است
در کتاب الروضه در عشر چهارم از ربع سیوم که شد علی علیه السلام علی بطنه یوم الجمل بعقال ابرق نزل به جبرئیل علیه السلام
من السماء وکان رسول الله یشد به علی بطنه اذا لبس الدرع یعنی بعد از آن آواز داد که ای بلال بیاور من
مغفر و درع و رایه و قمیص و ذی الفقار و سحاب و برد و ابرقه و قضیب را امیر المؤمنین گفت پس بخدا قسم
که ندیده بودم آنرا غیر آن ساعت مرادش ابرقه است پس آورده شد شقه که نزدیک بود که کال ربود چشمها
بطرف کند دیده را پس ناگاه آن از جنس ابرقهای جنان بهشت بوده پس رسول گفت ای علی بدرستی که

که جبرئیل را امر آن دکه گفت ای محمد قرار ده او را در حلقه زره و بحث کن با آن کمر را متن قَرْنٌ كانَ يَرْضى بِحالِهِ
عُرْ بَيْنِ جَنْبَيْهِ أَحَدُهُما مَخْصُوفٌ وَالْآخَرُ غَيْرُ مَخْصُوفٍ وَالْقَمِيصَيْنِ الْقَمِيصُ الَّذِي أُسْرِيَ بِهِ فِيهِ وَالْقَمِيصُ
الَّذِي خَرَجَ فِيهِ يَوْمَ أُحُدٍ وَكانَتْ لَهُ ثَلاثُ قَلانِسَ قَلَنْسُوَةُ السَّفَرِ وَقَلَنْسُوَةُ الْعِيدَيْنِ وَالْجُمَعِ وَقَلَنْسُوَةٌ
كانَ يَلْبَسُها وَيَقْعُدُ مَعَ أَصْحابِهِ شرح نعال بکسر نون جمع نعل بفتح نون و سکون عین آنچه بر پا کنند
النعلین المخصوف بخا با نقطه و صاد بی نقطه و فاء دوخته شده و سبب ترکیب آنست که ظاهرا پیشتر الاسرا بردن جبرئیل
رسول علیه السلام را در شب معراج از مسجد که نام مسجد اقصی یعنی بعد از آن طلبیده و جفت نعلین را که نعلی
هر دو جفت یک جفت را دوخته شده بود و دیگری غیر دوخته شده بود و دو پیراهن را پیراهنی که برده شده
بود در شب سوی مسجد اقصی در آن پیراهن و پیراهنی که بیرون آمده بود در آن روز جنگ احد و سه کلاه
کلاه سفر و کلاه عید شهر رمضان و عید قربان و روزهای جمعه و کلاهی که میپوشید آن را و می‌نشست با یاران
خود برای مکالمه و مانند آن متن ثُمَّ قالَ يا بِلالُ عَلَيَّ بِالْبَغْلَتَيْنِ الشَّهْباءِ وَالدُّلْدُلِ وَالنّاقَتَيْنِ الْعَضْباءِ
وَالْقَصْواءِ وَالْفَرَسَيْنِ الْجَناحِ كانَتْ تُوقَفُ بِبابِ الْمَسْجِدِ لِحَوائِجِ رَسُولِ اللّٰهِ صلعم يَبْعَثُ الرَّجُلَ فِي حاجَتِهِ
فَيَرْكَبُهُ فَيَرْكُضُهُ فِي حاجَةِ رَسُولِ اللّٰهِ صلعم وَحَيْزُومٍ وَهُوَ الَّذِي كانَ يَقُولُ أَقْدِمْ يا حَيْزُومُ وَالْحِمارِ عُفَيْرٍ
فَقالَ اقْبِضْها فِي حَياتِي فَذَكَرَ أَمِيرُ الْمُؤْمِنِينَ عَلَيْهِ السَّلامُ أَنَّ أَوَّلَ شَيْءٍ مِنَ الدَّوابِّ تُوُفِّيَ عُفَيْرٌ ساعَةَ
قُبِضَ رَسُولُ اللّٰهِ صلعم قَطَعَ خِطامَهُ ثُمَّ مَرَّ يَرْكُضُ حَتّى أَتى بِئْرَ بَنِي خَطْمَةَ بِقُبا فَرَمى بِنَفْسِهِ فِيها فَكانَتْ
قَبْرَهُ شرح الدلدل بضم دال و سکون لام و ضم دال دوم و صاحب خزام؟ گفته در هر دو اینجا مناسب است العضباء
بفتح عین بی نقطه و سکون ضاد با نقطه و با یک نقطه و الف ممدوده شتری که گوش آن شکافته باشد و اینجا مخفف
چه گوش آن شکافته بوده و بعضی گفته‌اند شکافته بوده و گاهی عضبا بمعنی ستور دست کوتاه استعمال کنند
و بعضی گفته‌اند که در اینجا از آن ماخوذ است القصواء بفتح قاف و سکون صاد بی نقطه و الف ممدوده ستوری که
دور رود و شتری که ربع گوش آن بریده باشد و بنابر دوم بعضی گفته‌اند که در اینجا علم آن شتر است چه
گوش آن بریده نبوده و بعضی گفته‌اند بریده بوده الجناح بفتح جیم و تشدید نون و الف و حاء بی نقطه ستوری
که بهر جانب رود و ماخوذ است از جنوح بتخفیف نون بمعنی میل ارکض بفتح را بی نقطه و سکون کاف و ضاد
با نقطه مصدر باب نصر دوانیدن و دویدن و معنی اول اینجا مراد است و در آینده معنی دوم مراد است
ضمیر کان و ضمیر یقول راجع بالذی است و مراد طلب پیش رفتن از خود است در معرکه جهاد و برای مبالغه در
اسب یا راجع برسول علیه السلام است و خطاب الذی محذوف است تقدیره الذی کان یقول له یا راجع بجبرئیل
بنابر ظاهر آنچه مذکور است در کتاب روضه و عفیر سیوم از نوع سیوم اقدم امر باب نصر است و مشهور

اینست که امر باب افعالست صاحب قاموس گفته که قدم القوم کنصر قدما و قدوما و قدمهم و استقدمهم
تقدمهم و گفته که اقدم حی الامر حیزوم بفتح حا بی نقطه و سکون یاء دو نقطه در پایین و ضم زای با نقطه و
واو اسب سنگ بسته مهیا برای معرکه جهاد و اسم اسب جبرئیل حیزوم است و میتواند بود که این
اسب باشد عفیر بضم عین بی نقطه و فتح فاء و سکون یاء دو نقطه در پایین و راء بی نقطه تصغیر عفر بفتح عین و
فاء است بمعنی خاک غلطیده و بمعنی همرنگ خاک ماخوذ است از عفر بفتح عین و فتح و سکون فاء بمعنی
زمین و هر دو در اینجا مناسبت دارد تا آخر کلام امام جعفر صادق علیه السلام است و میتواند بود که کلام
ابان بن عثمان باشد مثل و روی که می‌آید در حدیث بعد از این توفی بصیغه ماضی باب تفعل است و معلوم و مجهول میتواند
بود و ساعت منصوب بظرف زمانست و مضافست بجمله قبض بصیغه مجهولست الخطام بکسر خا با نقطه و طاء
بی نقطه مهاری که بر بینی شتر است و مراد اینجا افسار است بنی خطمه بفتح خا با نقطه و سکون طا بی نقطه قبیله‌ای از
انصار تأنیث ضمیر فیها و فکانت برای تأنیث بئر است یعنی بعد از آن گفت ای بلال بیاور نزد من
دو استر را که شهبا است و دلدل و دو ناقه را که عضبا است و قصوا و دو اسب را که جناح است و الاغ
که در مسجد رسول علیه السلام بسبب حاجتهای رسول الله صلعم میفرستاد مردی را برای حاجتی خود پس
سوار میشد آن را و میدوانید برای حاجت رسول الله صلعم و حیزوم و آن اسبی است که میگفت در روز جنگ
وقتی که سوار میشد بود خود بخود که پیش برو ای حیزوم و الاغ را که عفیر است پس رسول علیه السلام گفت بقبض کن خود
اینها را در زندگی من پس حکایت کرد امیر المؤمنین که اول چیزی از ستوران که وفات یافت عفیر بود
چنان آن بگذرد در ساعتی که گرفته شد رسول الله صلعم از دنیا پاره کرد ریسمان افسار خود را بعد از آن
رفت میدوید تا رسید بچاه بنی خطمه در قبا پس انداخت خود را در آن چاه پس بود آن چاه قبر او و بمعنی
که عفیر را از آن بیرون نیاوردند و از خاک پر کردند متن وَرُوِيَ أَنَّ أَمِيرَ الْمُؤْمِنِينَ عَلَيْهِ السَّلامُ قالَ
إِنَّ ذلِكَ الْحِمارَ كَلَّمَ رَسُولَ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ فَقالَ بِأَبِي أَنْتَ وَأُمِّي إِنَّ أَبِي حَدَّثَنِي عَنْ أَبِيهِ عَنْ
جَدِّهِ عَنْ أَبِيهِ
أَنَّهُ كانَ مَعَ نُوحٍ فِي السَّفِينَةِ فَقامَ إِلَيْهِ نُوحٌ فَمَسَحَ عَلى كَفَلِهِ ثُمَّ قالَ يَخْرُجُ مِنْ صُلْبِ هذَا الْحِمارِ حِمارٌ يَرْكَبُهُ
سَيِّدُ النَّبِيِّينَ وَخاتَمُهُمْ فَالْحَمْدُ لِلّٰهِ الَّذِي جَعَلَنِي ذلِكَ الْحِمارَ شرح و روی تا آخر کلام ابان بن عثمان است
که در سند حدیث سابق مذکور شده عطف است بلفظ عن ابی عبد الله علیه السلام و کسی که حکایت هدهد
و امثال آن را در قرآن دیده از امثال این بعید و تعجب نمیکند یعنی و منقولست که امیر المؤمنین علیه السلام گفت که آن
الاغ سخن گفت با رسول الله صلعم با آنکه گفت فدای تو باد پدرم و مادرم بدرستی که پدرم حکایت کرد برای
من از پدرش از جدش از پدرش که او بود با نوح در کشتی پس برخاست سوی او نوح پس دست مالید بکفل

و بعد از آن گفت بیرون می آید از پشت این الاغ الاغی که سوار میشود آن را بزرگ پیغمبران و آخر ایشان پس
سپاس الله تعالی را که گردانید مرا آن الاغ باب سی و نهم حدیث باب ان مثل سلاح رسول الله صلی الله علیه
وآله مثل التابوت فی بنی اسرائیل شرح این باب بیان اینست که صفت عجیب سلاح رسول الله صلی الله علیه وآله
صفت عجیب تابوت است در بنی اسرائیل در این باب چهار حدیث است اول حدیث سمعت ابا عبد الله علیه السلام
یقول انما مثل السلاح فینا مثل التابوت فی بنی اسرائیل کانت بنو اسرائیل ای اهل بیت وجد
التابوت علی بابهم اوتوا النبوة فمن صار الیه السلاح منا اوتی الامامة شرح این گذشت در حدیث
اول باب سابق دوم حدیث سمعت ابا عبد الله علیه السلام یقول انما مثل السلاح فینا مثل التابوت
فی بنی اسرائیل حیثما دار التابوت دار الملک فاینما دار فینا السلاح دار العلم شرح حیثما بضم اول و سکون
[illegible] و اینما بفتح نون مرکب است از حیث و این و ما کافه و متضمن معنی شرط است یعنی شنیدم از امام جعفر صادق
علیه السلام میگفت جز این نیست که صفت عجیب سلاح در این امت مانند صفت عجیب تابوت است در بنی
اسرائیل هر جا که میگردد در این امت سلاح میگردد علم جمیع احکام یعنی امامت که علم شرط آنست سوم حدیث
قال ابو جعفر علیه السلام انما مثل السلاح فینا مثل التابوت فی بنی اسرائیل حیثما دار التابوت
اوتوا النبوة وحیثما دار السلاح فینا فثم الامر قلت فیکون السلاح مزایلا للعلم قال لا شرح المزایلة
باب مفاعله مفارقت یعنی میگفت امام محمد باقر علیه السلام جز این نیست که صفت عجیب سلاح در این امت
صفت عجیب تابوت است در بنی اسرائیل هر جا که میگردید تابوت داده میشدند پیغمبری مراد امامت
بوده است و هر جا که میگردد سلاح در این امت پس آنجاست امامت یعنی امامت گفتم پس آیا سلاح مفارق
میباشد مر علم را گفت نه چهارم حدیث قال ابو جعفر علیه السلام انما مثل السلاح فینا کمثل التابوت فی بنی
اسرائیل اینما دار التابوت دار الملک واینما دار السلاح فینا دار العلم شرح این ظاهر است از سابق
باب چهلم حدیث باب فیه ذکر الصحیفة والجفر والجامعة ومصحف فاطمة علیها السلام شرح توسط جفر میان صحیفه
و جامعه دلالت میکند بر آنکه مراد بصحیفه اینجا غیر جامعه است که مذکور است در حدیث اول این باب پس شاید
که مراد بصحیفه قدر مشترک میان دو چیز باشد اول آنچه مذکور است در حدیث اول این باب که علم رسول الله
صلی الله علیه وآله الف باب یفتح من کل باب الف باب و تعبیر از محل آن بصحیفه ظاهر میشود از بعض احادیث باب
شصت و چهارم دوم آنچه مذکور است در حدیث اول این باب که ثم قال ان عندنا علم ما کان و علم ما هو
کائن الی ان تقوم الساعة زیرا که آن عبارتست از مکتوب در امثال صحیفه مختومه که مذکور شد در حدیث هشتم
باب سی و ششم و می آید در احادیث باب شصت و یکم یعنی این باب است که در آن مذکور میشود صحیفه و جفر

و جامعه و مصحف فاطمه علیها السلام در این باب هشت حدیث است اول حدیث عن ابی بصیر قال دخلت علی ابی
عبد الله علیه السلام فقلت جعلت فداك انی اسالك عن مسئلة ههنا احد یسمع كلامی قال فرفع ابو
عبد الله علیه السلام سترا بینه وبین بیت آخر فاطلع فیه ثم قال یا ابا محمد سل عما بدا لك قال قلت
جعلت فداك ان شیعتك یتحدثون ان رسول الله صلی الله علیه وآله علم علیا بابا یفتح له منه الف باب قال فقال
یا ابا محمد علم رسول الله صلی الله علیه وآله علیا علیه السلام الف باب یفتح من كل باب الف باب قال قلت هذا
والله العلم قال فنكت ساعة فی الارض ثم قال انه لعلم وما هو بذاك شرح در این حدیث ابو بصیر
گفت که ابو محمد کنیت او بود گفت داخل شدم بر امام جعفر صادق پس گفتم فدای تو شوم من پرسشی کنم از تو
از مسئله آیا در اینجا کسی هست که بشنود سخن مرا ابو بصیر گفت پس برداشت امام جعفر صادق پرده
که میان او و میان خانه دیگر بود پس نگاه کرد در آن بعد از آن گفت ای ابو محمد سؤال کن از هر چه بخاطرت
رسد گفت گفتم قربانت شوم بدرستی که شیعه تو با هم حکایت میکنند که رسول الله تعلیم کرد علی را دری که گشوده میشود
از آن هزار در راوی گفت پس امام گفت ای ابو محمد تعلیم کرد رسول الله علی علیه السلام را هزار در که گشوده میشود
از هر یک هزار در راوی گفت گفتم این بخدا قسم که هر آینه علم همه است یعنی [illegible]
نیست راوی گفت پس نشان میکرد یک ساعت در زمین مانند کسی که فکری کند و بعد از آن گفت
که آن علمست یعنی [illegible] همه است و نیست آن [illegible] دوم حدیث قال ثم قال یا ابا محمد وان
عندنا الجامعة وما یدریهم ما الجامعة قال قلت جعلت فداك وما الجامعة قال صحیفة طولها سبعون
ذراعا بذراع رسول الله صلی الله علیه وآله واملائه من فلق فیه وخط علی بیمینه فیها كل حلال وحرام وكل شیء
یحتاج الناس الیه حتی الارش فی الخدش وضرب بیده الی فقال تاذن لی یا ابا محمد قال قلت
جعلت فداك انما انا لك فاصنع ما شئت قال فغمزنی بیده وقال حتی ارش هذا كانه مغضب
قال قلت هذا والله العلم قال انه لعلم ولیس بذاك شرح [illegible] جامعه بنای نقل [illegible] است
مراد آن کتابیست که جمع آن جمعیت مخصوص یعنی آنکه جمع جمیع حلال و حرام و هر محتاج الیه است [illegible]
بوده [illegible] باشد باعتبار اینکه موصوف آن صحیفه است ما برای استفهام انکاریست [illegible] مقصود
افعال [illegible] ضمیر هم راجع بمخالفین است که چون [illegible] کرد [illegible] در خاطر [illegible] الجامعة
برای استفهام محض است الذراع بکسر ذال [illegible] از طرف آرنج تا طرف انگشت میان و گاهی [illegible]
میکنند آن از آرنج تا بند دست است و مراد بذراع رسول الله [illegible]
زمان قرار داده بوده [illegible] مراد ذراع دست رسول [illegible] باشد [illegible] کسی چیزی [illegible]

الفلق بکسر و فتح فاء و سکون لام شکاف مقصود از ذکر من فلق فیه آنکه دست در کرمانه نیز بیابی که گویا
کانه منصوب بصیغه اسم فاعل باب افعال حالست از فاعل قال یعنی راوی گفت بعد از آن امام علیه السلم
گفت ای ابو محمد و بدرستی که نزد ما است جامعه و نمیدانند مخالفان که چیست جامعه راوی گفت گفتم
و چیست جامعه گفت طوماری است که درازی آن هفتاد ذراع است بذراع رسول صلی الله علیه و آله و گفته خاص او
از شکاف دهن او و خط علی علیه السلم بدست راست او در آن جا همه است هر حلال و حرام و هر چه محتاج
الیه مردم است از احکام تا تفاوت در خراشی که کسی به بدن دیگری کند و زد بدست خود سوی من پس
گفت مرا که آیا رخصت میدهی مرا ای ابو محمد راوی گفت گفتم قربانت شوم جز این نیست که من از تو ام
بفعل او آنچه اگر خواستی راوی گفت پس فشرد مرا بدست خود یعنی به سر انگشت دست خود و گفت
تا تفاوت این مرض خانچه او غضبناک باشد یعنی که شد گفت حتی ارش هذا راوی گفت گفتم این بخدا قسم
که علم همه است و پس گفت بدرستی که آن هر آینه علم همه است و نیست آنقدر اصل ثم سکت ساعة
ثم قال و ان عندنا الجفر و ما یدریهم ما الجفر قال قلت و ما الجفر قال وعاء من ادم فیه علم النبیین و الوصیین و علم
العلماء الذین مضوا من بنی اسرائیل قال قلت ان هذا هو العلم قال انه لعلم و لیس بذاک شرح الجفر
بفتح جیم و سکون فاء در لغت ظرف صندوقی که از چرم باشد و چوب نداشته باشد اصلا یا از چوب باشد و پوست
نداشته باشد اصلا الادم بضم همزه و ضم دال بی نقطه جمع ادیم بفتح همزه و کسر دال پوستهای اصلاح یافته
برای و او و دیده اند تا آنها خورده است اناء ادم بکسر همزه یعنی تحریض واو و فتح همزه و فتح دال اسم جمع
و بر هر تقدیر مراد اینجا جنس پوستها است و کثرت مراد نیست بقرینه اینکه می آید در حدیث پنجم این باب که
جلد ثور مراد بعلم النبیین کتابهای آسمانیست مثل صحف ابراهیم و توریة موسی و انجیل عیسی و مراد به پیغمبران
صاحب شریعت جدید است از جهت آنکه عطف اوصیین بر آن کرده لفظ علم را اعاده نکرده اصل مراد و علم
و نسبت علم وصیین سابق بعلم نبیین سابق مثل نسبت احادیث اهل البیت علیهم السلم بقرآنست و از این است
چه آنها تفصیل قرآنست و مراد به وصیین ائمه ایست که صاحب کتب و شریعت جدید نبوده اند خواه پیغمبران
وحی میشده باشد و خواه و از انبیا انفکه کرده باشند و مراد بعلم العلما چیزی نیست که وحی میشده و چیزی که در اسرائیل
که داخل آن نبوده اند مثل مواعظ و کلمات حکمت یعنی بعد از آن ساکت شد یکساعت بعد از آن گفت بدرستی
که نزد ما است جفر و نمیدانند مخالفان که چیست جفر راوی گفت گفتم و چیست جفر گفت صندوقیست از جنس
پوستها در آن علم صاحبان شریعت و اوصیای ایشانست و علم علمائیست که گذشته اند از بنی اسرائیل راوی
گفت گفتم بدرستی که اینست و بس علم همه گفت بدرستی که آن هر آینه علم همه است و نیست آنقدر اصل ثم

قرابت شوم را

تا ذلک و ما الجفر

سکت ساعة ثم قال و ان عندنا لمصحف فاطمة علیها السلم و ما یدریهم ما مصحف فاطمة علیها السلم
قال قلت و ما مصحف فاطمة قال مصحف فیه مثل قرآنکم هذا ثلث مرات و الله ما فیه من قرآنکم حرف
واحد قال قلت هذا و الله العلم قال انه لعلم و ما هو بذاک شرح مراد بمصحف فاطمه کتابیست که مدینه
آینه ثلث منصوب و صفت مفعول مطلق محذوفست بتقدیر یماثله ثلث مرات و خبر مبتدای محذوفست
چون کاتبی مصحف را بر قرآن اطلاق میکنند قسم یاد کرد که در آن از قرآن چیزی نیست یعنی بعد از آن ساکت
شد یکساعت بعد از آن گفت و بدرستی که نزد ما است هر آینه مصحف فاطمه علیها السلم و نمیدانند مخالفان که
چیست مصحف فاطمه علیها السلم راوی گفت گفتم و چیست مصحف فاطمه گفت مصحفی است که در آن مثل این
قرآن مشهور میان شما است سه بار و بخدا قسم که نیست در آن از قرآن مشهور میان شما یک حرف راوی
گفت گفتم این بخدا قسم علم همه است و گفت بدرستی که آن هر آینه علم همه است و نیست آنقدر اصل ثم
سکت ساعة ثم قال ان عندنا لعلم ما کان و علم ما هو کائن الی ان تقوم الساعة قال قلت جعلت فداک
هذا و الله هو العلم قال انه لعلم و لیس بذاک شرح بعد از آن ساکت شد یکساعت بعد از آن گفت بدرستی
که نزد ما است علم هر چه شده و علم هر چه شدنیست تا روز قیامت راوی گفت گفتم قربانت شوم این بخدا قسم
علم همه است و پس گفت بدرستی که آن هر آینه علم همه است و نیست آنقدر اشارتست به آنکه علوم
است اصل و فرع آن حادثست و تعیین وقت بعضی آنها معلوم نیست و لهذا بدا در آنها میرود چنانچه
بیان شد در باب پنجم و چهارم کتاب التوحید که باب البداء است پس احتیاج به مرتبه اخیر که می آید است اصل
قال قلت جعلت فداک فای شیء العلم قال ما یحدث باللیل و النهار الامر بعد الامر و الشیء بعد
الشیء الی یوم القیمة شرح یحدث بصیغه مضارع معلوم باب نصر است و یحدث بتقدیر علم یحدث است
یا بصیغه مضارع مجهول باب تفعیل است بتقدیر یحدث به التحدیث یا خبر فرشته مقدرات در روز از زمان
و امثال او در شب قدر در روز نازل میکند آن را و فعل که اسم تعالی در ایشان فیض میکند بر امام
برای استنباط مجهول از قرآن در روز آن یعنی راوی گفت گفتم قربانت شوم پس چه چیز است علم همه گفت
علم آنچه حادث میشود در شب و روز که کاری بعد از کاری دیگر است و چیزی بعد از چیزی دیگر است تا روز
قیامت مراد اینست که تعیین وقت هر حادثی بروشی که معلوم شود که کدام بعد از کدام است در کل اشکال
و تشکیل از جمیع مراتب سابقه است و علم آنها باستنباط از قرآن در شبهای قدر در روز آن بامام میرسد اصل دوم
عن حماد بن عثمان قال سمعت ابا عبد الله علیه السلم یقول تظهر الزنادقة فی سنة ثمان و عشرین و مائة
و ذلک انی نظرت فی مصحف فاطمة علیها السلم قال قلت و ما مصحف فاطمة علیها السلم قال ان الله

لما قبض نبيه عليه السلام دخل على فاطمة عليها السلام من وفاته من الحزن ما لا يعلمه الا الله عز وجل فارسل
اليها ملكا يسلي غمها ويحدثها فشكت ذلك الى امير المؤمنين عليه السلام فقال اذا احسست بذلك و
سمعت الصوت قولي لي فاعلمته بذلك فجعل امير المؤمنين يكتب كل ما سمع حتى اثبت من ذلك مصحفا
قال ثم قال اما انه ليس فيه شيء من الحلال والحرام ولكن فيه علم ما يكون **شرح** اظهر مصدر باب منع
فوت گرفتن مراد بزمان خلفای بنی العباس است که ابتدای ترویج کتب فلاسفه در بلاد اسلام از ایشان شد
تا اظهار استغنا از خلافت برای خود کنند و علوم ائمه هدی متروک شود در کتاب تاریخ الحکما در ترجمه عبدالله بن
المقفع مذکور است که اول کسی که در بلاد اسلام کتب فلسفه را ترجمه کرد ابن المقفع بود که کتاب ارسطو
برای منصور دوانیقی از زبان یونانی نقل بسوی عربی کرد و این قباحت مستمر شد چنانچه در همان کتاب در ترجمه
ارسطو ذکر کرده که کتابهای فلسفه ارسطو در روم در خانه مقفل بوده و در میان پادشاهان نصاری بوده هر پادشاهی
که می آمد قفلی دیگر بر در آن خانه میزد تا بعهدی رسید که علما مردم ان نهی استفتا کردند که در ان خانه چه چیز است
و چون مامون خواست که در بلاد اسلام کتابهای ارسطو را شهرت دهد نزد پادشاه روم قیصر فرستاد که
کتب ارسطو آنچه میسر شد بفرست و چون پادشاه روم از مامون ترسناک بود تجسس بر آمده از احوال معلوم
که آن کتابها در ان خانه است و علمای دین خود را جمع کرده استفتا در باب فرستادن آنها کرده و فتوی
که در فرستادن آنها پادشاه را ثواب بسیار است بنا بر آنکه این کتابها در میان اهل هر شریعتی که داخل شود
ارکان آن شریعت را متزلزل میسازد و لهذا علمای دین نصاری پادشاه را وصیت بتجدید قفل بر آن
کرده اند و آخر فرستاده تحقیق نمود که چنان شد که آن علما گفته اند در شدند **شرح** اظهر قائم علیه السلام قرن فتن
خلفای بنی العباس اشارتست بآنچه اهل تاریخ نقل کرده اند که در سنه صد و بیست و هشت هجری سرکرده
خلفای بنی العباس که ابراهیم بن محمد بن علی بن عبدالله بن عباس باشد باصحاب خود که در خراسان در پنهانی
بدعوت مشغول بودند نوشت که ابو مسلم مروزی را بخراسان امیر ساختم و باید که هیچکس از اصحاب
از حکم او تجاوز ننماید و مقرر چنانست که در حیطه تصرف و تسخیر آورد در ان موضع حاکم و فرمان روا باشد و از آن
سال نقبا و رجال عباسیه در خراسان بسیار بودند اما هنوز مردم را در خفیه دعوت میکردند [illegible]
مصدر باب افعال فراموش ساختن چیزی [illegible] که یکسال بسوی فاطمه برای تسلی و گفتگو نزول
وحی نیست چنان نصیحت و تذکیر انقلاب دنیا و مراتب شرف رسول [illegible] آنست [illegible] معلوم
بوده قبل از ان نیز بلکه چون نفس آدمی تسلی بتذکیر نصایح و مواعظ میباید بدین واقع شده و آنچه بعد
خبر داده شدن امیر المؤمنین نوشته شده نیز از قبیل وحی نیست چه آن بتذکیر آیات و مقدمات معلومست

هر مرضی که [illegible]

تر نبی که انسان فوت استنباط فروع حوادث تا آخر الزمان از قرآن حاصل شود و نظیر نیست تعلیم ستاره
هندسه و مهندسان آن نکرده اند چه در میان آن تعلیم و توقیف بغیب نسبتی هست اصلا الکک بشین معجمه و
کاف مصدر باب نصر بمعنی بستن کسی چیزی را [illegible] است کردن [illegible] دهان و دندان
معنی [illegible] بسین منقوطه [illegible] میتواند بود **یعنی** روایتست از حماد بن عثمان که گفت که شنیدم از امام جعفر صادق علیه السلام
میگفت فوت [illegible] زنادقه در سال صد و بیست و هشت هجری و آن برای اینست که من نظر کردم در مصحف
فاطمه علیها السلام و در آنجا این بود راوی گفت گفتم و چیست مصحف فاطمه علیها السلام گفت بدرستی که حق تعالی
وقتی که گرفت از این دنیا پیغمبر خود را داخل شد بر فاطمه علیها السلام بسبب وفات او اندوه و غمی
که از ان قدری که نمیدانست آنرا الا خدای عز و جل پس فرستاد خدای عز و جل بسوی او فرشته را می آید در حدیث پنجم
این باب که آن فرشته جبرئیل بوده تا ساکن کند غم او را و گفتگو کند با او و پس حکایت کرد فاطمه آنرا با امیر المؤمنین
~~علیها السلام بسبب وفات او اندوهی که ان قدری که نمیداند آنرا الا خدای عز و جل پس فرستاد~~
~~خدای عز و جل سوی او فرشته را می آید در حدیث پنجم این باب که آن فرشته جبرئیل بود تا ساکن کند غم او را و گفتگو~~
کند با او پس حکایت کرد فاطمه آنرا بسوی امیر المؤمنین علیه السلام یعنی که هیچکس نگفت سوای امیر المؤمنین [illegible]
گفت فاطمه را وقتی که حس دار شوی بآمدن فرشته و شنوی آواز او را بگو مرا پس اعلام کرد او را با آمدن فرشته
و شنیدن آواز او پس شروع کرد امیر المؤمنین می نوشت هرچه را که می شنید تا آنکه نوشت از آن کتابی را و
گفت بعد از ان امام گفت آگاه باش بدرستی که شان این نیست که در ان مصحف چیزی از مسایل
حلال و حرام و لیکن در آنجا علم حوادث آینده است که استنباط کرده امیر المؤمنین از قرآن بسبب تعلیم
جبرئیل و القای آیات بترتیب [illegible] علم المجهولات **سیوم اصل** عن الحسين بن ابي العلاء قال سمعت ابا عبد الله
يقول ان عندي الجفر الابيض قال قلت فاي شيء فيه قال زبور داود وتوراة موسى وانجيل
عيسى وصحف ابراهيم والحلال والحرام ومصحف فاطمة ما ازعم ان فيه قرآنا وفيه ما يحتاج الناس
الينا ولا نحتاج الى احد حتى فيه الجلدة ونصف الجلدة وربع الجلدة وارش الخدش **شرح** [illegible]
بیض بر سبیل استعاره است چون محل کتب علمیه است [illegible] تشبیه [illegible] است ضمیر فیه بجفر راجع
ابیض است الحلال والحرام عبارت از جامعه است که بیان شده در حدیث اول این باب [illegible]
و مبتداست ازعم متکلم معلوم باب نصر بمعنی پندار است ان فیه قرآنا خبر مبتداست [illegible]
تعظیم است و مراد قرآنیست که جبرئیل آورده و بی زیاده و کم و بی تبدیل و بی تغییر ترتیب نزول و فیه عطف بر
قرآنا است پس مفعول پندار [illegible] است [illegible] **یعنی** روایتست

پس امیر المؤمنین [illegible]

از حسین بن ابی العلا گفت که شنیدم از امام جعفر صادق علیه السلام میگفت بدرستی که نزد منست صندوق
سفید راوی گفت گفتم پس کدام چیز است در آن گفت زبور داود و تورات موسی و انجیل عیسی و صحف ابراهیم
و جامعه و مصحف فاطمه آنچه دعوی میکنم از این نیست که در آن است قرآن عظیم الشان و آنچه در آن است احکام
آن محتاج شوند مردمان سوی ما و محتاج نیستیم سوی هیچ یک از مردمان تا آنکه در آن است تازیانه و نصف تازیانه
و چهار یک تازیانه که هر کدام در چه گناه بیاید و حتی غرامت خراش که شخصی در بدن دیگری کند حسن وعندي الجفر
الأحمر قال قلت وأي شيء في الجفر الأحمر قال السلاح وذلك إنما يفتح للدم يفتحه صاحب السيف
للقتل فقال له عبد الله بن أبي يعفور أصلحك الله أيعرف هذا بنو الحسن فقال إي والله كما يعرفون
الليل أنه ليل والنهار أنه نهار ولكنهم يحملهم الحسد وطلب الدنيا على الجحود والإنكار ولو طلبوا الحق
بالحق لكان خيرا لهم شرح وذلك إنما يفتح للدم اشارت به [illegible] است مراد به بنو الحسن عبد الله بن
الحسن بن الحسن و برادران و دو پسر او محمد که خروج کرده و امثال ایشانست و احوال ایشان مذکور میشود در
هفدهم باب هشتادم یعنی و نزد منست صندوق سرخ راوی گفت گفتم و کدام چیز است در صندوق سرخ
گفت سلاح رسول علیه السلام است و آن صندوق جز این نیست که گشوده خواهد شد برای خونریزی گشاید
آنرا صاحب شمشیر آل رسول علیه السلام مراد قائم علیه السلام است برای کشتن مخالفان پس گفت او را عبد الله
بن ابی یعفور که خدا را و ترا اصلاح کند آیا میشناسند این را که گفتی که جفر احمر نزد شماست فرزندان امام حسن
پس امام گفت آری بخدا قسم چنانچه میشناسند شب را که شب است و روز را که روز است و لیکن میدارد
ایشان را حسد بردن و طلب دنیا بر نفی و انکار آنکه گفتم و اگر طلب میکردند بکار آمدنی دنیا را اگر حلال شدی میرسید که
بکار آمدنی باشد که اعتراف بفضیلت ائمه هدی باشد هر آینه بهتر بود برای ایشان مراد اینست که اگر [illegible]
بحق ائمه هدی و استغفار از انکار آن میکردند مفتوح میشد برای ایشان درهای رزق حلال و فراخ بال و حسن
حال چنانچه تجربت شده و طالبان رزق که هر گاه از حرام مجتنب شوند و سببهای معقول بجا آورند
حال ایشان پیشتر از اهل حرام و سببهای نامعقول است و اگر در بعضی اوقات تنگی حال باشد فراخی سینه و توکل
بقضا بهتر از بهر فراخیست مراد اینست که اگر طلب شیء بزرگی میکردند بر سبب طلب جانب امام حق
تا امامت مستقیم میشد پیشتر از آن چیزی بزرگ میسر و آنکه الحال طلب امامت برای خود دارند حدیث چهارم
قال أبو عبد الله عليه السلام إن في الجفر الذي يذكرونه لما يسوؤهم لأنهم لا يقولون الحق والحق فيه
فليخرجوا قضايا علي وفرائضه إن كانوا صادقين وسلوهم عن الخالات والعمات وليخرجوا مصحف
فاطمة عليها السلام فإن فيه وصية فاطمة ومعه سلاح رسول الله صلى الله عليه وآله إن الله عز وجل يقول فأتوا

بكتاب من قبل هذا أو أثارة من علم إن كنتم صادقين شرح ذكر مصنف رحمه الله این حدیث را بعد از
حدیث سابق برای افاده اینست که ضمیر یذکرون راجع بدو گروه نیست آخر راجع است به بنو الحسن که دعوی امامت
خود کرده اند و یقولون الحق اشارتست بقول الله تعالى در سوره احقاف خلقنا السموات والأرض وما بينهما إلا
بالحق وأجل مسمى یعنی نیافریده ایم آسمانها و زمین را مگر برای آنکه پیروی حق کنند و جزای نیک و بد داده شود
در یابند و در سوره یونس و سوره نجم إن الظن لا يغني من الحق شيئا بدرستی که ظن جای بکار آمدنی [illegible] میکند
فأتوا [illegible] چه در سوره احقاف است یعنی گفت امام جعفر صادق بدرستی که در جفری که
فرزندان امام حسن علیه السلام ذکر میسازند که نزد ایشانست هر آینه چیزی هست که اندوهگین میکند ایشان را چرا
میگویند بکار آمدنی را و اینکه بکار آمدنی در جفر است چنان این که پس باید که بیرون آورند حکمهای علی علیه السلام
در حدود و دیات و [illegible] و قسمت میراث او را اگر راست میگویند که جفر نزد ایشانست و چون
میشود که ایشان بحث کنند که نزد ماست او بیرون میآوریم گفته که سوال کنید ایشان را از مسئله میراث
چند خاله چند عمه معلوم شود که علم بفرائض ندارند و باید که بیرون آورند مصحف فاطمه علیها السلام چه بدرستی که
مصحف فاطمه است سفارشی که جبرئیل [illegible] کرده و با مصحف فاطمه است هر جا که باشد سلاح رسول الله
چنان صحت این سوال و بطلان جهت ایشان آنکه بدرستی که الله عز و جل میگوید در سوره احقاف جمعی اگر مقید
بحق شده عبادت پیروان ظن میکنند پس بیاورید کتابی اگر هست پیش از این قرآن یا باشد از جانب الله تعالی
بر روی [illegible] از علم علمای کتاب [illegible] که دلالت بر جواز پیروی ظن کند اگر راست میگویید که پیروی ظن [illegible] معلوم میتوان
کرد مراد اینست که اگر ایشان [illegible] در عدم اخراج قضایای علی و فرائض او و مصحف فاطمه و امثال اینها
ملزم میشوند این آیت و الا آن است که ما نیز [illegible] که نزد ما هست ما بیرون میآوریم حدیث پنجم سأل
أبا عبد الله عليه السلام بعض أصحابنا عن الجفر فقال هو جلد ثور مملوء علما قال له فالجامعة قال تلك صحيفة
طولها سبعون ذراعا في عرض الأديم مثل فخذ الفالج فيها كل ما يحتاج الناس إليه وليس من قضية إلا
وهي فيها حتى أرش الخدش قال فمصحف فاطمة قال فسكت طويلا ثم قال إنكم لتبحثون عما تريدون
وعما لا تريدون إن فاطمة مكثت بعد رسول الله صلى الله عليه وآله خمسة وسبعين يوما وكان دخلها حزن شديد
على أبيها وكان جبرئيل يأتيها فيحسن عزاءها على أبيها ويطيب نفسها ويخبرها عن أبيها ومكانه
ويخبرها بما يكون بعدها في ذريتها وكان علي عليه السلام يكتب ذلك فهذا مصحف فاطمة عليها السلام
شرح الفخذ بفتح فا و کسر و سکون خا بنقطه و ذال بنقطه و کسر فا و سکون خا [illegible] الفالج بفا و الف [illegible]
و جیم شتر نر بزرگ دو کوهان یعنی پرسید امام جعفر صادق علیه السلام را بعض یاران از جفر پس گفت آن

مسند وقتی از محرم گاو نریست که پرست از کتابهای علم مثل کتب آسمانی و کتب اوصیا گفت امام را پس جامعه
چه چیز است گفت طوماریست که درازی آن هفتاد ذراع است در عرض پوست گوسفندی بحجه آن بستن آن
مانند شتر بزرگست و در آن مجتمعست هر چه محتاج بشوند مردمان بسوی آن و نیست مسئله و قضیه مگر محتاج
مردمان کر آگهان آن در آنست تا تفاوت خراش گفت پس مصحف فاطمه چه چیز است راوی گفت پس ساکت
شد زمانی بعد از آن گفت بدرستی که شما هر آینه تفحص میکنید از چیزهایی که میخواهید و چیزهایی که نمیخواهید بعضی
بکار شما نمی آید و تفتیش گشت نمیخواهید و اشارت باشد باینکه بعضی از اینها میفهمند و فرج ابن ابی
بدرستی که فاطمه در دنیا ماند بعد از رسول الله هفتاد و پنج روز و داخل شده بود او را اندوه بسیار بسبب فوت
پدرش و آنچه بسبب فوت پدرش واقع شد از غصب خلافت و جبرئیل می آمد نزد او پس نیکو میکرد تعزیه
صبر او را بر فوت پدرش و خرم میکرد خاطر او را و خبر او را میکرد او را از احوال پدرش و شرف منزلت او
نزد الله تعالی و بعضی که پیاده ... خبر میکرد او را بآنچه واقع خواهد شد بعد از او در اولاد او
و بعضی که مقدمات استنباط آنها را از قرآن القا میکرد و مینوشت علی علیه السلام آنچه مذکور شد پس آن
نوشته علی مصحف فاطمه علیها السلام است **ششم حدیث** سمعت ابا عبد الله علیه السلام یقول ان عندنا
ما لا نحتاج معه الی الناس وان الناس لیحتاجون الینا وان عندنا کتابا املاء رسول الله وخط
علی علیه السلام صحیفة فیها کل حلال وحرام وانکم لتأتونا بالامر فنعرف اذا اخذتم به ونعرف
اذا ترکتموه **شرح** الامر فرج و خبر مبتدای محذوف است بتقدیر هو الامر و جمله صفت کتابا است و همچنین صحیفة **یعنی**
شنیدم از امام جعفر صادق میگفت بدرستی که نزد ما چیزیست که احتیاج نداریم با آن بسوی مردمان و بدرستی
که مردمان هر آینه احتیاج بما دارند بسوی ما و بدرستی که نزد ما کتابیست که آن املای رسول الله صلی الله علیه وآله
بهای نوشتن و خط علی علیه السلام است آن طوماریست که در آنست هر مسئله حلال و حرام و بدرستی که
گاهی پیش ما ... هر آینه شما میکنید کاری پس میشناسیم آنرا چون شروع در آن میکنید و میشناسیم آنرا چون
تمام میکنید ... استنباط حوادث از قرآن در شب قدر ... **هفتم حدیث** عن عبد
الملک بن اعین قال ارسل ابو عبد الله علیه السلام ان الزیدیة والمعتزلة قد اطافوا بمحمد بن عبد الله فهل
له سلطان فقال والله ان عندی لکتابین فیهما تسمیة کل نبی وکل ملک یملک الارض لا والله
ما محمد بن عبد الله فی واحد منهما **شرح** ... زید بن علی بن الحسین ... خروج کرد ...
عطا که رئیس معتزله است ... استعداد امامت زیدیه و معتزله ...
... مرتکب کبیره ... مخلد در جهنم است اگر چه غیر شرک ... باشد ... زیدیه

قائلند بامامت امیرالمؤمنین بواسطه و معتزله قائلند بامامت ابوبکر محمد بن عبد الله بن الحسن بن الحسن بن علی
بن ابی طالب الملقب بالنفس الزکیة است ... زیدیه ... لشکر منصور ... و مقتول ساخت در
سال صد و چهل هجری در مدینه و احوال او مذکور میشود در حدیث هفتم باب هشتاد و ... سلطان
بکبیر است و مراد ... خارجی شدن و پادشاهی باطلست ظاهر اینست که کتابین ... جفر و مصحف فاطمه
و بین بقرب این حدیث ... مصنف رحمه الله تعالی در این باب مکرر ...
... خارجی که ملک عبارت از ... **یعنی** بدرستی که عبد الملک بن
اعین گفت امام جعفر صادق علیه السلام را که بدرستی که زیدیه و معتزله احاطه کرده اند محمد بن عبد الله ... آیا
هیچ قسمی از سلطنت هست پس گفت بخدا قسم که نزد منست هر آینه دو کتاب که در آنهاست نام هر
خارجی و هر پادشاهی که متصرف شود زمین را نه بخدا قسم که نیست اسم محمد بن عبد الله در یکی از
دو کتاب ... پیش از خروج از مدینه کشته شد **هشتم حدیث** عن فضیل سکرة قال دخلت علی
ابی عبد الله علیه السلام فقال یا فضیل اتدری فی ای شیء کنت انظر قبیل قلت لا قال کنت انظر
فی کتاب فاطمة لیس من ملک یملک الارض الا وهو مکتوب فیه باسمه واسم ابیه وما وجدت لولد
الحسن فیه شیئا **شرح** ... فضیل تصغیر فضل ... سکره ... بکاف ...
... حدیث ... گفت داخل شدم بر امام جعفر صادق پس گفت ای فضیل آیا میدانی که در چه چیز نظر میکردم
اندکی پیش از این ... گفتم ... نظر میکردم در کتاب فاطمه نیست هیچ پادشاهی که متصرف شود
... مگر آنکه مکتوبست در آن کتاب بنام خودش و نام پدرش و نیافتم برای فرزندان حسن بن علی بن
ابی طالب علیهما السلام در آن کتاب چیزی ... پادشاهی ... اگر مراد بالحسن حسن بن علی بن ابی طالب
باشد مراد ... دعوی امامت میکرده اند مثل محمد بن عبد الله ... در حدیث سابق
شد پس منافات ندارد ... بعض اولاد او بعد از ... **باب چهل و یکم باب فی شأن انا انزلناه**
فی لیلة القدر وتفسیرها شرح الشأن بفتح شین ... و سکون همزه ... لیلة القدر بفتح قاف و سکون
دال ... تعظیم ... صاحب امر ...
... روح ... سلام ... مذکور میشود در حدیث چهارم این باب **یعنی** این باب
در بیان ... سوره انا انزلناه فی لیلة القدر و تفسیر آن ... حدیث ... مسند منقول
... **اول حدیث** محمد بن ابی عبد الله ومحمد بن الحسن عن سهل بن زیاد ومحمد بن یحیی عن
احمد بن محمد جمیعا عن الحسن بن العباس بن الحریش عن ابی جعفر الثانی علیه السلام قال قال ابو عبد الله

بینا ابی یطوف بالکعبة اذا رجل معتجر قد قیض له فقطع علیه اسبوعه حتی ادخله الی دار جنب الصفا
فارسل الیّ فکنا ثلثة فقال مرحبا یا ابن رسول الله ثم وضع یده علی راسی وقال بارک الله فیک
یا امین الله بعد آبائه یا ابا جعفر ان شئت فاخبرنی وان شئت فاخبرتک وان شئت سلنی
وان شئت سألتک وان شئت فاصدقنی وان شئت صدقتک قال کل ذلک اشاء شرح
محمد در کتاب رجال وسط گفته که الحسن بن العباس بن حریش الرازی ... ابو علی روی عن ابی جعفر الثانی
علیه السلام فضل انا انزلناه کتابا مصنفا فاسد الالفاظ تشهد مخایله علی انه موضوع وهذا الرجل لا یلتفت الیه ولا یکتب
حدیثه ... و بعض مجتهدان این معرور شده ... احادیث این باب کرده و از وضعها است ...
در معانی ... اذا لم یزل ... اگر ... بود ... امام معصوم ...
شده و ... کلینی ... در اول کتاب کافی ... احادیث این کتاب ... صحیح و حسن ...
و ... این احادیث ... بیان ... بفتح با ...
و ... الف ... بفتح ...
... است و غالب ... سقوط الف است ... بفتح ... و جیم ...
... چشم ... بطرف ... آن ... آن ... و ... جیم ...
و سکون ... قیض بقاف و یا ... تصغیر ...
... است ... قال ... است ...
چیزی ... بضم همزه و سکون سین ... و ضم ...
سین ... و ضم ... و سکون سین ... و سکون واو و ... آن ...
... طواف کعبه و سعی میان صفا و مروه ... بفتح میم و سکون ... و فتح ...
... مصدر میمی است یعنی وسعت و منصوب ... است ...
فاخبرتک ... تصرف ... فاصدقنی ...
و دال ... باب ضرب است الصدق بفتح صاد و سکون ... یعنی روایت
کرد محمد بن ابی عبد الله و محمد بن الحسن از سهل بن زیاد و روایت کرد محمد بن یحیی از احمد بن محمد
هر دو روایت کردند از حسن بن عباس بن حریش بفتح ... و کسر ... و سکون ... و
... امام محمد تقی علیه السلام گفت که گفت امام جعفر صادق علیه السلام که ...
پدرم طواف میکرد کعبه را ناگاه مردی روبسته ... شد برای او پس ... پدرم ...

همگنانه پدرم را تا آنکه داخل کرد پدرم را سوی خانه در پهلوی صفا پس کس فرستاد ... طلب من
پس بودیم سه کس در آنخانه پس آن مرد گفت مرا که ... خوشحالی ... ملاقات پسر رسول ... یعنی امین
که خوش آمدی بعد از آن گذاشت دست خود را از روی مهربانی بر سر من و گفت مبارک گرداند
الله تعالی در تو یعنی ... بسیار ... امین الله تعالی بعد از پدران ... پدرم
گفت که ای ابا جعفر اگر خواهی پس حکایت کن برای من و اگر خواهی پس حکایت کنم برای تو و اگر
خواهی سؤال کن مرا و اگر خواهی سؤال کنم ترا و اگر خواهی پس ... کن مرا و اگر خواهی ... پدرم
گفت همه آنها را ... هر کدام که واقع شود خوب است پس قال فایاک ان ینطق لسانک
عند مسألتی بامر تضمر لی غیره قال انما یفعل ذلک من فی قلبه علمان یخالف احدهما
صاحبه وان الله عز وجل ابی ان یکون له علم فیه اختلاف قال هذه مسألتی وقد فسرت
طرفا منها اخبرنی عن هذا العلم الذی لیس فیه اختلاف من یعلمه قال اما جملة العلم فعند الله
جل ذکره واما ما لا بد للعباد منه فعند الاوصیاء شرح ... یعنی ... چیزی
... آن عبارتست از فتوای از روی اجتهاد ... مجتهد ... فتوای خود ... و چون
تجویز خطا در فتوای خود میکند ... است که ... خطای او در آن ظاهر شود فتوی ... آن ...
ظرفیت و برای تعلیل ... بطلی ... سبب آن ...
قاف و سکون لام ... مصدر باب ضرب ... مثل ... ایات متشابهات
... ایات محکمات ... از روی ظن ... اختلاف از روی ظن ... الکتاب ...
... چیزی بعد از ... آنجا ... مجتهد ... بس ...
آخر عبارتست از اهل اجتهاد و ایشان ... قسمند اول جمعی که میگویند ... ایت وان تقولوا علی الله
ما لا تعلمون و امثال آن که مراد بعلم اعم از یقین و ظن ... است و میگویند ... ایت ان الظن لا
یغنی من الحق شیئا و امثال آن که مراد بظن اعتقاد مبتدا است ... پس تجویز اختلاف
... مجتهد ... و رجوع ... مجتهد از فتوای سابق خود میکنند دوم جمعی که میگویند که مراد بعلم یقین
و مراد بظن اعم از اعتقاد مبتدا است ... ظن مجتهد ... علم است و میگویند که ظنیة
الطریق لا ینافی قطعیة الحکم پس ایشان نیز تجویز اختلاف در فتوی و رجوع از فتوای سابق میکنند سوم
جمعی که میگویند که مراد بعلم یقین است و مراد بظن ... اعتقاد مبتدا است لیکن تخصیص میکنند آیت ...
باصول دین ... باصول فقه ... پس تجویز اختلاف در فتوی و رجوع از فتوای سابق میکنند در فروع فقه

قبر مصدر ... ف ... ام

چهارم جمعی که میگویند که مراد بعلم یقین است و مراد بظن اعم از اعتقاد و جهلاست کیف ما میفید
بتصویب مجتهد بمعنی که خطا در ظن مجتهد نباشد و حکم الله در حق هر کس ظن مجتهدات و مختلف میشود
اجتهادات پس ایشان نیز تجویز اختلاف میکنند پنجم جمعی که منکر اجتهاد و نیز باب و در و سفر ...
از ان میگویند که مراد بعلم یقین است و مراد بظن اعم از اعتقاد و جهلاست لیکن میگویند که اخبار آحاد که در
کتاب کافی و مانند آنست افاده علم عادی بمضمون آنها میکنند بانضمام قرائن بعد و بیکدیگر می بینند که محمد
یک سند در دو باب مذکور میشود و کم و زیاد میشود بسبب تحریف کاتبان مثلا پس ایشان نیز تجویز
و رجوع میکنند بلکه اگرچه منکر تجویز آن و قول بلکه مراد بقلب و لست مناسب سیاق این کلام است
که دوازده سوره حمل الی ان یکون الحکم فیه اختلاف اشارتست بامثال آیت سوره آل عمران ولا تکونوا
کالذین تفرقوا واختلفوا من بعد ما جاءهم البینات و آیت سوره نساء ولو کان من عند غیر الله لوجدوا فیه
اختلافا کثیرا بنا بر اینکه ضمیر کان و ضمیر فیه راجع بما امر باشد و علم و تعلیم عبارتست از دانستن که ضد
جهل العلم عبارتست از مجموع معانی قرآن که تبیان کل شیء است الا ما یعلمه و عنده عبارتست از آنچه
هر سال در شب قدر و مانند آن معلوم امام میشود یعنی آن مرد گفت پدرم را که این نزاع خود و انکار
انا تکیه گوی باشد و زبان تو نزد سؤال من بچیزی که در ذهن داشتند و بشی براستی من منافی آن را پدرم گفت چه
این نیست که میکنند آن عمل فصیح را اگر کسی که بوده و منکر ان اوست و علم که منافی و جانشین شود یکی از آنها
دیگر برای او برسنی که از عزو جل آیه در منتسخ کرده و از بگذرد بوده باشد اول ازعلمی که در ان اختلاف و تناقض
باشد آمد گفت این بود سؤال من بجعسی که مجسم سؤال از احوال قومی از روی جنهاد کرده و بحسن بیان
کردی بعضی از سؤال مرا الحال خبر ده مرا ازین علمی که نیست در ان تناقض که بیدایند آن را پدرم گفت
امجمع علم پس تو دانسته جمل فکر کرده است و بیرون از آنچه چاره نیست بنده کار از آنجمله که دانم پس تو و اوصیای
رسول علیهم السلام است **اصل** قال فضحک الرجل وتحجر یضحک قشعر جالسا وتهلل وجهه وقال هذه اذا
کلفه ایت زعمت ان علم ما لا اختلاف فیه من العلم عند الاوصیاء فکیف یعلمونه قال کما کان
رسول الله صلی الله علیه وآله یعلمه الا انهم لا یرون ما کان رسول الله صلی الله علیه وآله یری لانه کان نبیا وهم محدثون وانه کان
یفد الی الله جل جلاله فیسمع الوحی وهم لا یسمعون **شرح** من برای تبعیض است و ظرف خبران است
و مراد اینست که آنچه اختلاف در ان نیست و داخل علم نیست و نسبت آن بعلم مثل نسبت احسام به ایجه است
عند الاوصیاء خبر بعد خبر است و ممکن مصدریه است الا انهم استثنای متصل است و مقصود اینست که
فرق میان کیفیت علم رسول صلی الله علیه وآله و کیفیت علم ایشان آن نیست که با کمال ایشان ملک را نمی بینند

خواب و ننده در بیداری موافق آنچه گذشت در حدیث اول باب سیوم که باب الفرق بین الرسول والنبی والمحدث
لانه مسند الیست به دیدن او ملک را در خواب و عطف بر دخول لام و لانه است و مسند الیست
و دیدن او ملک را در بیداری بعد بکسره فا و تخفیف دال منقوط مضارع غائب معلوم من فعل الفاء و او و بمعنی سفر
الوفود و وارد شدن کسی بدرگاه و نزد کسی الوحی بفتح واو و سکون حا رسالت **یعنی** امام جعفر صادق علیه السلام
گفت که پس گشود آن مرد طرف عمامه خود را و راست نشست و تابان شد روی او و گفت این مسئله ام
و برای این آمده بودم دعوی کردی که علم آنچه نباشد اختلاف در ان از جمله علم است نزد اوصیا است
چگونه میدانند اوصیا آن را پدرم گفت چنانچه رسول الله میدانست آن را بمعنی که ایشان نیز بغیر آنچه
ملک میدانند فرقی نیست که انبیا و اوصیا نمی بینند آنچه را که رسول الله می دید برای اینکه او بود پیغمبر
خبر داده شده کانند و اینکه رسول متوجه اینکه او از جل جلاله میشد پس میشنید رسالت را و اوصیا نمی شنوند
رسالت را **اصل** فقال صدقت یا ابن رسول الله صلی الله علیه وآله سآتیک بمسألة صعبة اخبرنی عن هذا العلم
لا یظهر کما کان یظهر مع رسول الله صلی الله علیه وآله قال فضحک ابی علیه السلام وقال ابی الله ان یطلع علی علمه الا ممتحنا للایمان
به کما قضی علی رسول الله صلی الله علیه وآله ان یصبر علی اذی قومه ولا یجاهدهم الا بامره فکم من اکتتام قد اکتتم
به حتی قیل له اصدع بما تؤمر واعرض عن المشرکین وایم الله ان لو صدع قبل ذلک لکان امنا ولکنه
انما نظر فی الطاعة وخاف الخلاف فلذلک کف فوددت ان عینک تکون مع مهدی هذه الامة
والملائکة بسیوف آل داود بین السماء والارض تعذب ارواح الکفرة من الاموات وتلحق بهم
اشباههم من الاحیاء ثم اخرج سیفا ثم قال ها ان هذا منها قال فقال ابی ای والذی اصطفی محمدا
علی البشر **شرح** ظهور اینجا بمعنی آشکار شدنست بترک تقیه در بیان احکام الهی بمعنی غالب شدنست بجهاد
و حاصل هر دو یکیست زیرا که ترک تقیه جهاد و ملازم او و حاصل سؤال اینست که چرا آشکار و غالب نمیشود علم
اوصیا بجهاد مشرکین بجهاد و ملائکه مسومین چنانچه در زمان رسول ظاهر میشد و حاصل جواب اینست که فرق نیست
میان زمان رسول و زمان اوصیای او در رسول الله اول مامور بجهاد نبود و برای مصلحتی نیز از روی عجز
و حال اوصیا نیز چنین است آخر زمان مهدی آشکار و غالب میشود علم ایشان بجهاد و ملائکه مسومین مجموع
این مسند با عتبار صعوبت اصل جواب آن نیست بلکه باعتبار صعوبت صبر اکثر مومنان بر نقصان
و لهذا امام خنده کرد برای اظهار شتا صعوبت آن برای اوصیا یطلع بصیغه مضارع غائب معلوم از باب افعال
ممتحنا بصیغه اسم مفعول از باب افتعال الامتحان آزمودن و فراخ کردن دل کسی برای صبر او بر آزار
و خالص کردن طلا و نقره بخلاص ام بفتح همزه و سکون یا و قطع است این منحنف ایمن جمع یمین است

کرد عابت و تقیه با ایشان کنی و فهمهای الله تعالی قسم نیست که اگر تصریح میکرد پیش از ان هلاکت این مسبوده
و ضرری از مشرکین بایو نمیرسید ولیکن خبر این نیست که محافظت فرمان پروردگاری الله تعالی کرد و ترسید
خلاف حکم الله تعالی یعنی برای آن خود را از جهاد نگاه داشت امان مدت پس دوست داشتم که چشم تو به
مهدی این امت روشن شود از ان برحالی که ملائکه با شمشیرهای آل داود در میان آسمان و زمین عذاب
میکنند ارواح کافران از مرده کافران و ملحق میسازند با ایشان ارواح همدینان ایشان را از زندگان بعد از ان
بیرون آمد پدرم شمشیر را بعد از ان گفت که میپرسی که این از ان شمشیرهاست امام جعفر صادق علیه السلام
گفت پس گفت پدرم آری است آنچه گفتم قسم بکسی که برگزید محمد را بر جمیع آدمیان متن قَالَ قُلْتُ أَصْلَحَ
عجائبه وقال لا يا ايس ما سألتك عن أمرك ولي منه جمالة عنها ان احببت ان يكون هذا الحديث
قوة لأصحابك وما أخبرتك بالذي تعرفها ان خاصمهم بها قال فقال لي بان شئت
اخبرتك بها قال قد شئت شرح واو در ولی حالیه است مشعر تعلق ... است تضمین معنی بعد خبر منصوب
و استثنای منقطع است مضاف به ان بفتح همزه الفلج بفتح فا و سکون لام و جیم مصدر باب ضرب و ضرب
ظفر یافتن بر دشمن یعنی امام جعفر صادق علیه السلام گفت پس ذکر کرد ابو سعید آن را در رستن برای خود در
من الیاسم نمیرسیدم شمار کارت برحالی که این از ان کار نادانی و دوری باشد یعنی یکی سال گر
جهل من بود ولیکن برای این بود که دوست داشتم که بوده باشد این گفتگو هرگاه که منقول شود قوت این
برای شیعه تو و خواهم خبر داد ترا به آیتی از قرآن که تو میشناسی آن را اگر مباحثه کنند شیعه تو با مخالفان ظفر یافت
به جهت ان آیت ظفر یابند امام جعفر صادق علیه السلام گفت پس گفت او را پدرم اگر خواهی خبر دهم ترا به آن آیت
ظفر یابند امام جعفر صادق علیه السلام گفت پس گفت او را پدرم اگر خواهی خبر دهم ترا به این آنچه میخواهی که
گفت خبر ده مرا متن قَالَ إِنَّ شِيعَتَنَا إِنْ قَالُوا لِأَهْلِ الْخِلَافِ لَنَا إِنَّ اللَّهَ عَزَّ وَجَلَّ يَقُولُ لِرَسُولِهِ صَلَّى
اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ إِنَّا أَنْزَلْنَاهُ فِي لَيْلَةِ الْقَدْرِ إِلَى آخِرِهَا فَهَلْ كَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ يَعْلَمُ مِنَ الْعِلْمِ شَيْئاً لَا يَعْلَمُهُ فِي تِلْكَ
اللَّيْلَةِ أَوْ يَأْتِيهِ بِهِ جَبْرَئِيلُ فِي غَيْرِهَا فَإِنَّهُمْ سَيَقُولُونَ لَا شرح حاصل این برهان این است که انا انزلناه سوره قدر
با آن دو وقت باعتبار استنباط احکام حوادث سالیانه در ان شب است بسبب نزول ملائکه و روح با امام زمان در
آن شب شب قدر است و اگر نه بایستی امان شب در هر سال منظور نمیبود و معنی نزول ملائکه و روح
اند و معنی ظن که در هر شب یعنی بود و نزول نمیشد و این معنی روا نیست که ضمیر منصوب انا انزلناه راجع
المبین باشد که مذکور است در آیت سوره دخان که بیان میشود و فی در فی لیلة القدر برای ظرفیت نباشد
بلکه برای تعلیل باشد مثل فذلکن الذی لمتننی فیه و این اشارت میشود در کتاب الصیام در حدیث هفتم

نزول قرآن در آن شب نیست بلکه جبرئیل و ملائکه در آن شب
خبر میآورده اند اخبار آن شب را برای ائمه

و آن مبتدا است و خبرش محذوف است تقدیرش ایسنی ان بفتح همزه و تخفیف نون زائده است و
تفسیرش فعل مقدر من قسم و لو شرطیه و او ورد الملائکه حالیه است الملائکه مبتدا است بالسیوف برای مصاحبت
و ظرف خبر مبتدا است مراد از سیوف آل داود عبارت از سیزده شمشیر که مذکور میشود در کتاب الحجة
در حدیث هشتم باب ... و اصحاب الفیل و حضرت عبد المطلب ... آخر که باب نهصت
سیزده که کنایه است یکی رسول الله و باقی ... وصی او علیهم السلام پس از زمان سلیمان
برای اهل آخرالزمان شمشیرها ... که قبیله جرهم ... از زمزم ... عبد المطلب
سیزده ... هفت ... سیزده ... اگرچه در آن حدیث مذکور نمیشود
و ... خصوص سیوف آل داود برای شبیه سیوف ایشان بسیوف سلیمان
زمین ... مبتدا است تعذب بصیغه مضارع غایب است و ضمیر
مستتر راجع به الملائکه است و جمله خبر دیگر مبتدا است یا استیناف بیانی جمله حالیه است و نلحق بصیغه مضارع
غایب معلوم باب افعال است و ضمیر مستتر راجع به الملائکه است تعذب ارواح الکفرة من الاموات مبنی
رجعت کفار صریح از جمله اموات سوی دنیا در زمان ظهور مهدی علیه السلام است و نلحق بهم ارواح اشباههم
من الاحیاء مبنی بر این است که کشتن ... مقدمه است بر کشتن دیگران خبر ... ثم اخرج ابو
محمد باقر علیه السلام است بقرینه آنکه یکی از ان سیوف اختصاص ... داشته و سلاح رسول الله
امام ... نزد او بود و نزد ایاس نبوده ... الف مقصوره است
و ... کاف خطاب در مفرد مذکر مفتوح است و در مفرد مؤنث مکسور است
اسم فعلت ... متن پس آمد گفت راست گفتی ای پسر رسول الله صلی الله علیه وآله
سوالی که ... مراد ازین علم ... اختلاف ... جهت آن
و غالب ... جهاد ... چنانچه آشکار و غالب ... رسول الله امام جعفر صادق
گفت پس خنده کرد پدرم علیه السلام و گفت ابا ... امتناع کرد الله تعالی از آنکه مطلع سازد بر علم او
مذکور شد مگر کسی را که ... و فراخ دل باشد برای ایمان و معنی ... با وجود قدرت بر آشکار کردن
و غالب شدن بتحقق عادت صبر کند بر بلا به سبب قوت ایمان و ... این شد
باب ... چنانچه حکم کرده بود در رسول الله که صبر کند ... قوم خود و جهاد با ایشان
... اول پس باب ... پنهان کردن علمی که پنهان کرد رسول الله علم خود را
کردن تا وقتی که گذشت ... سوره حجر که ... فاصدع بما تؤمر ... واعرض عن المشرکین

باب فی لیلة القدر که باب شصت و نهم است که در رفعت لیلة القدر ابن ماجه روایت کرده در بیان این که نزول قرآن در آن بوده و نزد اهل حق بیست و هفتم جمعیت چنانچه می آید در کتاب الصیام در حدیث اول و دوم باب صیام کرد باب شصت و سوم است صاحب کتاب روضة الصفا گفته که دوشنبه هفدهم رمضان است
و قول دیگر کل قرآن نازل شده از آسمان سوی آسمانی در شب قدر چنانچه بعضی فهم میکنند از بعض احادیث باطل میشود بآنچه می آید در شرح این حدیث که فلبس فی السماء ...[illegible] من ...[illegible] و از آنچه گفته شد ظاهر
میشود که فی در آیت سوره بقره شهر رمضان الذی انزل فیه القرآن و در آیت سوره توبه ان عدة الشهور عند الله اثنا عشر شهرا فی کتاب الله و در آیت سوره دخان انا انزلناه فی لیلة مبارکة و در آنچه می آید در حدیث
هشتم مولانا امیر المؤمنین صلوات الله علیه که باب صد و بیست و دوم است که و لیلة التی نزل فیها القرآن و در آنچه می آید در کتاب الصیام در حدیث اول باب دوم که و نزل القرآن فی اول لیلة من شهر رمضان و امثال آنها
برای تعلیل است و این رفع تناقض میان احادیث میشود و توضیح این می آید در شرح حدیث اول
دوم کتاب الصیام و کذا الی آخره اشارت است به اینکه بعد این آیت مذکور الا ان هذه آیت است که تنزل افاده استمرار تجددی میکند و مراد بمن کل امر من کل امر حکیم امر این بعضی است که مذکور است در آیت
سوره دخان یعلم بصیغه مضارع غائب مجهول باب تفعیل یا باب افعال است و ضمیر مستتر در آن نائب فاعل
و مفعول اول است و قول کان بر مضارع برای افاده استمرار در یقینیت و میتواند بود که یعلم بصیغه مضارع غائب
معلوم مجرد باشد بمعنی یعلم و میتواند بود که تعلم بصیغه مضارع غائب معلوم باب تفعیل باشد و قول کان برای
برای افاده دوام معنی آن و معنی نزول باشد لیکن ملحوظ آید و نیز بنابراین تقدیر مناسب نیست چه آن ابتدا است
من برای تبعیض است و الف لام العلم برای عهد خارجی است و علم اینجا بمعنی معلوم است و مراد جمیع معلومات
او است که از جانب الله تعالی معلوم او شده و مرا بعنوان وحی و مرا بعنوان تحدیث و شیئا مفعول دوم
یعلم است لا تعلم بصیغه مضارع غائب معلوم مجرد صفت شیئا است و ذکر این برای احتراز از معلوماتی
که بتحدیث معلوم شده و بیان این آنکه تعلیم الله تعالی کسی را چیزی دو قسمت اول تعلیم چیزی که معلوم نبی آن
آن مخصوص انبیا است دوم تعلیم چیزی که معلوم است فی الجمله باعتبار مقدماتش و محتاج بیان است و قسم
اول مذکور است در سوره علق علم الانسان ما لم یعلم و قسم دوم مذکور است در سوره الرحمن خلق الانسان
علمه البیان و هر دو قسم مذکور است در سوره قیامه فاذا قرأناه فاتبع قرآنه ثم ان علینا بیانه فی کل سنة
متعلق است بعلم نه به لا تعلم و با نسبه عطف است بر یعلم ضمیر بارز آن راجع برسول علیه السلام است و ضمیر
راجع بشیئا لا تعلموا است جمله فانهم جزای شرط است مستقولون لا برای ابطال شق اول و اختیار شق دوم

پنجاه

باعتبار اینکه شق دوم در هر دو استفهام نفی شق اول است و آن نفی اگر مطلق باشد مذکور میشود و امثال آن جایز
و اگر خصوصیتی داشته باشد مذکور میشود مثل آن چه را زید آمد و عمرو که بتقدیر قل جاء زید او لا بل عمرو است یعنی
پدرم گفت هر پرسشی که شیعه اگر گویند مخالفان را اگر نجومی حکم بظن میکند هر پرسشی که از خود جل بحکم رسول
خود را صلی الله علیه و آله که انا انزلناه فی لیلة القدر تا آخر سوره پس آیا تعلیم کرده و رسول الله پیش از نزول
این آیت از جمله معلوم او هر چیزی که نیافته است در آن شب نمی گویا وحی بقرآن مخصوص آن شب بود
انا انزلناه فی لیلة القدر برای ظرفیت باشد و می گوید که می آمد نزد رسول وحی بقرآن از جبرئیل بقرآن شب بیست و چهارم فی
لیلة القدر برای تعلیل است و جاری مجرای علت غائیه باشد پس هر پرسشی که مخالفان خواهند گفت که مراد است که
این آیت صریح است در اختصاص شب قدر بزمانی که نزول وحی بقرآن است و اجماع امت بر این منعقد شده
پس صریح است در اینکه نزول کتاب مبین برای استنباط احکام حوادث سالیانه از قرآن در شب قدر است
تا اختلاف برطرف شود و الکلبی پس نزول ملائکه و روح بعد از رسول در شبهای قدر بر امام زمان که بر طرف شود
فائده انزال کتاب مبین و قرآن مترتب بر آن نخواهد شد **متن** فقل لهم فهل کان لما علم بد من ان
یظهر فیقولون لا فقل لهم فهل کان فیما اظهر رسول الله صلی الله علیه و آله من علم الله عز ذکره اختلاف
فان قالوا لا فقل لهم فمن حکم بحکم الله فیه اختلاف فهل خالف رسول الله فیقولون نعم فان
قالوا لا فقد نقضوا اول کلامهم **شرح** چون فارغ شد از استدلال آیتی که مقصود اساسی بود شروع کرد
در دو استدلال دیگر بر بطلان طریقه مخالفان که مناسب بعثت و دین اول آیه است و اشاره است بآیت
سوره توبه و سوره فتح و سوره صف هو الذی ارسل رسوله بالهدی و دین الحق لیظهره علی الدین کله
مراد بهدی قرآن است چنانچه در سوره بقره گفته که هدی للمتقین و گفته هدی للناس و بینات من الهدی و الفرقان
و مراد بدین قرآن برهان است و مراد بحق علم است چنانچه گفته در سوره نجم و یونس و سوره نجم ان الظن لا یغنی
من الحق شیئا بنا بر اینکه حق در اصل بمعنی ثابت غیر متزلزل است و در ظن تزلزل میباشد و مراد باظهار غالب
چیزی بر طرف کردن ضعف است و ضمیر مستتر در لیظهره راجع برسول است و ضمیر منصوب راجع به دین الحق است
دلالت میکند بر اینکه دین ظنی این باطل است بر اختلاف اجتهادات مخالف شریعت رسول علیه السلام است
تغییر اسلوب در فقل لهم اشعار است بآنکه این تتمه برهان سابق نیست و در لما موصوله است علم بصیغه
معلوم مجرد یا مجهول باب تفعیل است و بر هر تقدیر ضمیر مستتر راجع برسول است یظهر بصیغه مضارع غائب
معلوم یا مجهول باب افعال یا بصیغه معلوم باب منع است و بنا بر اول ضمیر مستتر راجع برسول است و ضمیر منصوب
راجع بما موصوله است و محذوف است و بنا بر دوم و سوم ضمیر مستتر راجع بما موصوله است اول کلامهم عبارت است از

ازاء دفعوبون [?] یعنی پس از آن بگو مخالفان را اگر پس آیا بود برای آنچه رسول و امت چاره و از آنچه
رسول غالب کند آنرا بر ضد آن پس مخالفان میگویند نه چاره نبود بحکم آیت سوره توبه و سوره فتح و سوره
صف پس بگو مخالفان را اگر پس آیا بود در آنچه غالب کرد رسول آنرا از جمله علم او خود کرده اختلافی از روی
اجتهاد یا یعنی که آیا مخالفت آن با اجتهاد جایز بود پس اگر گویند اختلاف جایز نبود پس بگو مخالفان را اگر پس
هر که حکم کرد بحکم الله تعالی بر حالی که در آن اختلافی باشد یعنی که در یکی از احکام شرعیه از روی ظن که
اختلاف در آن میرود پس آیا مخالفت کرده است رسول الله را پس مخالفان میگویند که آری چون اگر
گویند پس چنین شکسته اند اول سخن خود را که مقتضای آیت سوره توبه و سوره فتح و سوره صف است
و موافقت با آیت دیگر سوره توبه که قوله الذین لا یؤمنون بالله ولا بالیوم الآخر ولا یحرمون ما حرم الله
ورسوله ولا یدینون دین الحق من الذین اوتوا الکتاب حتی یعطوا الجزیة عن ید وهم صاغرون متن فقل
لهم ما يعلم تأويله الا الله والراسخون في العلم فإن قالوا ان الراسخين في العلم من لا يختلف
في علمه فإن قالوا فمن هو ذاك فقل كان رسول الله صاحب ذلك فهل بلغ او لا فإن قالوا
قد بلغ فهل مات والخليفة من بعده يعلم علما ليس فيه اختلاف فإن قالوا لا فقل ان خليفة
رسول الله صلى الله عليه وآله مؤيد ولا يستخلف رسول الله صلى الله عليه وآله الا من يحكم بحكمه
والا من يكون مثله الا النبوة وان كان رسول الله صلى الله عليه وآله لم يستخلف في علمه احدا فقد
ضيّع من في اصلاب الرجال ممن يكون بعده شرح این استدلال دوم است از دو استدلال که مناسب
مقامست چنانچه مذکور شد ظاهر نیست که امام علیه السلام وقف بر الا الله کرده باشد و الراسخون را
عطف بر الله گرفته باشد و چون قرآن را معانی متعدده و غیر متناهیه چنانچه شد این منافات ندارد با آنچه
در شرح حدیث دوازدهم باب اول کتاب العقل مفصل میشود و در کتاب الایمان والکفر در شرح حدیث اول
باب هفدهم که عنوانست و مقدمتست بر باب في ان الایمان مبثوث لجوارح البدن کلها پس مقصود امام
اینست که اگر چه علم بمتشابه در وقت نزول آن مخصوص به تعالی است لیکن بعد از آن راسخان در علم
هم میدانند بتعلیم الله تعالی بتوسط نزول ملائکه و روح در شبهای قدر برای تحدیث چنانچه آن تقریر
تمام است که یقولون آمنا به کل من عند ربنا و بیان این شد در شرح حدیث دوم باب بیست و دوم
مشار الیه ذلک مستفهم عنه در من هو ذاک است یعنی کجا یکه الراسخون في العلم عبارت از کدام جماعت فهل
بلغ استفهام تقریریست یعنی که البته تبلیغ کرده فهل مات استفهام محض است و واو در الخلیفه حالیه است
و عاطفه نیز میتواند بود و نصب علما بر مفعول مطلق است والامن یکون عطف تفسیر الامن یحکم است و موصول الا

محل منصوب و مستثنای مفرغست در کلام غیر موجب و مفعول به یستخلف است الا النبوة مستثنای مفرغ
در کلام موجب و داخل بحکم تجوّز آن کرده اند در صورتی که قرینه برای تخصیص مستثنی منه باشد مثل انچه گذشته
شد فی الفضایل الا فی النبوة است چه ظاهرست که مماثلت در کل عموم نشد آنجا مطلوب نیست پس النبوة
منصوب بنزع خافض است یعنی پس بگو با ایشان اگر میدانند از گذشت مشابه با مکر الله تعالی و راسخان
در علم مراد نیست که وجود راسخان در علم در این امت دلالت بر بطلان [?] صلوات و اجتهاد ها
میکنند پس اگر گویند که باشند راسخان در علم یعنی که مراد برسوخ در علم چیست پس بگو کسی که اختلاف نمیکند
در علم خود یعنی که مراد برسوخ در علم اینست که حکم فاسد کرد کسی از جمیع مسائل شرع و حکم او از روی اجتهاد
باشد پس هر گاه آنان بر نگردد و ثابت قدم در علم خود چنانچه شد پس اگر گویند پس کیست او راسخ در علم
بگو که بود رسول الله صاحب علم یعنی که راسخ در علم کیست پس آیا رساند بخلایق که راسخ در علم کیست پس اگر
گویند چنین رساند چنانچه صحیح یا ایها الرسول بلغ ما انزل الیک است پس بگو که پس آیا مرد رسول و خلیفه
که او تعیین کرده بعد از خود و مبداء جمیع شرع او داده است که بنشانده اختلاف پس اگر گویند این
دو شق خالی نیست اول آنکه خلیفه تعیین کرده باشد و آن خلیفه از جمله راسخان در علم باشد با وجود آنکه
با راسخان در علم ما داماست او باشد چنانچه صحیح لفظ جمعست دوم آنکه خلیفه تعیین کرده باشد و مردمان
اگر غیر از راسخان در علم او بر تعیین کنند محال باشند تا آخر زمان پس بگو با ایشان را با برشق اول مرسی که
خلیفه که رسول الله صلی الله علیه وآله تعیین کرده باشد مؤید کرده شده است از جانب الله تعالی و خطا و محال
و اقوال او نیست اصلا چنانچه در تتمه این حدیث می آید که دین اید لم یخط مراد نیست که محالست که در
میان امت راسخان در علم باشند و او جا می را تعیین نکند و خلیفه نصب نه رسول الله ص مگر کسی را
که حکم کند بحکم او بی اختلاف و مگر کسی را که بوده باشد مثل خود در کمالات مگر در نبوت و اگر بنا
شق دوم گویند رسول خلیفه نساخت در علم خود و هیچیک از امت خود را پس چنین ضایع کرده شریعتی را
بود مردمان که در پشتهای مردان بوده اند ایشان جمعیند که می آیند بدنیا بعد از و تا آخر زمان مراد
اینست که این تغافل با وجود آنکه ضرورتی در میان نباشد در راسخان در علم ما داماست او باشند محال
متن فإن قالوا لك فإن علم رسول الله صلى الله عليه وآله كان من القرآن فقل حم و
الكتاب المبين إنا أنزلناه في ليلة مباركة إنا كنا منذرين شرح این اعتراض و جواب معارضت
باستدلال بآیت انا انزلناه في ليلة القدر و مبني بر قبول اینست که فی ليلة القدر برای تعلیل شده
و حاصل اعتراض اینست که نزول ملائکه برای تحدیث در شبهای قدر مخصوص است بزمان رسول ص و حاصل

جواب اینست که این مخالف صریح آیت سوره دخانست که مضمون آن موافق مضمون آیت سوره قدرست
زیرا که او انّا کنّا مرسلین دلالت میکند بر آنکه چنانچه همیشه در شب قدر هر سال ملائکه برای انذار و فرق میکردیم
همچنان خواهیم کرد تا انقطاع تکلیف من دون القرآن برای تعلیلست یا برای ابتداست و سطر که نقل شد
اینست که تا نسند بر جهنا یفرق کل امر حکیم امرا من عندنا در جمیع احتمالات منقول شده در کتب تفسیر آنچه
اینکه حمّ بنا بر ابراهیم در تفسیر سوره زخرف گفته که از حروف اسم اعظمست و شاید که مراد این باشد که از حروف
محمّد است چنانچه می آید در حدیث چهارم مولانا ابی الحسن موسی علیه السّلام که امّا حمّ فهو محمّد وهو فی کتاب هود الّذی
انزل علیه وهو منقوص الحروف پس مراد دست بحذف حرف [illegible] و بیان شد در کتاب التوحید در حدیث
چهارم باب بیست و سوم که انّا انزلناه آینه کتاب مبین عبارتست از آیات بیّنات محکمات [illegible]
ظن و انّا خلاف شده وی ظن که مضمون آنها در هر شریعت بوده و همیشه منصوب [illegible] راجع بکتاب [illegible]
فی لیلة برای تعلیلست لیلة مبارکة عبارتست از شب بیست و سوم ماه رمضان فی [illegible] برای [illegible]
برای ظرفیت [illegible] بود و [illegible] ولست آنچه می آید در کتاب الصیام در کلام اسحق بن عمار در [illegible] حدیث
باب فی لیلة القدر که باب شصت و نهست که آنچه فان فی [illegible] عشر تلتقی الجمعان و فی لیلة احدی و عشرین یفرق
کل امر حکیم و فی لیلة ثلث و عشرین یمضی ما اراده الله عزّ و جلّ من ذلک آخر تقدیم ظرف در فیها یفرق برای حصر
الفرق مصدر باب نصر تفسیر الامر که الحکیم آنچه رعایت مصالح در آن شده باشد [illegible]
که منافات نیست میان این و آنچه می آید در حدیث چهارم مولانا ابی الحسن موسی علیه السّلام زیرا که این مبنی [illegible]
و آنچه می آید تفسیر بطن [illegible] منصوب بر جهت تقدیر یعنی مراد [illegible]
عند الله [illegible] از مردان [illegible] جانب شیطانست ترجمه ای محمّد قسم بکتاب ظاهر کننده
که ما بیشک فرود فرستادیم قرآن را برای شبی مبارک که شب قدر است بیان این آنکه ما بیشک بودیم
شریعت [illegible] مخالفت کتاب مبین [illegible] بیان این آنکه برای لیلة مبارکه [illegible] تفسیر کرده
میشود [illegible] امری حکیم امری که از نزد ماست چنان آنکه ما بودیم در هر شریعت فرستندگان ملائکه سوی امام زمان
برای انذار و فرق یعنی پس که مخالفان [illegible] رسول الله صلّی الله علیه و آله آخر
عمرش [illegible] سبب [illegible] از قرآن در شبهای قدر و همین بس است در صدق آیت سوره قدر [illegible]
نمی آید که خلفای او [illegible] باشند پس گو در جواب مخالفان [illegible] از سوره دخان که ای محمّد قسم بکتاب مبین که
که فرود آوردیم کتاب مبین را برای شبی مبارک [illegible] بودیم در هر شریعت فرستندگان
ملائکه برای انذار و فرق در شبهای قدر [illegible] فان قالوا انّک لا ترسل الله عزّ و جلّ الا الی نبیّ فقل هذا

الامر الحکیم الذی یفرق فیه هو من الله و الملائکة و الرّوح التی تنزّل من سماء الی سماء او من سماء الی الارض
فان قالوا من سماء الی سماء فلیس فی السماء احد یرجع من طاعة الی معصیة فان قالوا من سماء
الی الارض و اهل الارض احوج الخلق الی ذلک فقل فهل لهم بدّ من سیّد یتحاکمون الیه شرح [illegible] الامر
مبتداست و تنقید باستفهامست فی در فیه برای ظرفیت است و ضمیر راجع بیلیست جمعه من
الملائکة و الرّوح حالست تنزّل حال ضمیر یفرق است من برای سببیت است یا برای ابتداست تنزّل بصیغه
مضارع غایبه معلوم باب تفعّل بحذف یکتاست من جاه خبر مبتداست فا در فان قالوا در اول برای
ورود و دوم برای تفریع بر ظهور بطلان شق اول است فلیس جزای شرطست و در ان قالوا [illegible] محکی
شده بقدر بر قولهم فهل لا نبیس [illegible] این دلیل منافات دارد با آنچه می آید در کتاب فضل القرآن در
ششم باب نوادر که باب چهارم هست که نزل القرآن جملة واحدة فی شهر رمضان الی البیت المعمور
می آید در کتاب الصیام در حدیث سیوم باب فی لیلة القدر که باب شصت و نهمست که سئل عن لیلة
القدر فقال تنزّل فیها الملائکة و الکتبة الی السماء الدنیا تا آخر [illegible] از این دو جواب است اوّل آنکه آنچه می آید مراد
بالبیت المعمور و بالسماء الدنیا امام معصوم مفترض الطاعه است چنانچه بیان میشود در شرح آنها دوم آنکه مراد
بارسال اینجا ارسال سوی نبی است بخلاف آنچه می آید در اهل الارض احوج الخلق الی آخر جمله معترضه است
میان شرط و جزا فهل استفهام انکاریست ضمیر لهم و ضمیر یتحاکمون راجع باهل الارض است جمله مدخول
جمعی که بعد از انقطاع وحی تازه و وفات رسول صلّی الله علیه و آله میآیند چنانچه می آید در همین حدیث
کالی الله بعد محمّد [illegible] وجه علیهم یعنی پس اگر گویند [illegible] آنکه فرستنده است خدا عزّ و جلّ ملائکه را برای
تحدیث در شب قدر که سوی پیغمبری خواه در این شریعت و خواه در شرایع سابقه و بعد از رسول صلّی الله علیه و آله
نبوت بطرفست پس ارسال در این شریعت مخصوص [illegible] است پس جواب ایشان این که
این امر حکیم که تفسیر کرده میشود [illegible] که بسبب ملائکه و روح که نازل میشوند از آسمانی سوی آسمانی
که از آنجا پیغمبری باشد در انذار اهل آنجا کنند یا از آسمانی سوی زمینیست پس اگر گویند از آسمانی سوی آسمانی
پس قول ایشان غلطست چه نیست در آسمان کسی که برگردد از طاعت الهی سوی معصیت تا در آنجا حاجت
بانذار باشد در ملائکه برای نظام و نسق آن فرود آیند پس اگر گویند از آسمانی سوی زمینیست اهل
زمین محتاجترند سوی آن پس بگو که پس آیا اهل زمین را چاره هست از سروری که محاکمه سوی او برند
حاصل جواب اینست که فرقی نیست میان زمان نبی و زمان بعد از آن در حاجت اهل زمین سوی معلّم و قاضی
مسائل شرع که حجت زمان بعد از نبی و پیشوا باشد پس ارسال ملائکه و روح برای تحدیث مخصوص زمان نبی

نیست متن فان قالوا فانّ حکم الله ... فقل انّ الله ولیّ الذین آمنوا یخرجهم من الظلمات الی النور الی قوله خالدون
لعمری ما فی الارض ولا فی السماء ولیّ لله عزّ ذکره الّا وهو مؤیّد ومن ایّد لم یخط وما فی الارض
عدوّ لله عزّ ذکره الّا وهو مخذول ومن خذل لم یصب شرح مراد به خلیفه کیست از چهار کس از خلفای
امیه است که در وقت او ثابت بوده ... ولید بن عبد الملک بن مروان و سلیمان بن عبد الملک و عمر
بن عبد العزیز و یزید بن عبد الملک و ... که مراد ... از ایشان باشد و شامل هر یک از خلفای مخالفان
باشد الحکم بضم حاء بی نقطه و فتح کاف ... و الذین کفروا اولیاؤهم الطاغوت یخرجونهم
من النور الی الظلمات اولئک اصحاب النار هم فیها خالدون یعنی الله تعالی کارساز جمعیتی که گرویده اند به
رب العالمین بیرون می آورد ایشان را از تاریکیها که خلفای ضلالت اند سوی روشنی که امام هدی است و جمعی
که حقیقت ربوبیت انکار کرده اند کارسازان ایشان شیاطین اند بیرون می آورند ایشان را از روشنی سوی تاریکیها
آنجماعت اهل آتش اند ایشان در آن همیشه باشند لعمری ... براى ... و این فقره تا آخر
تمام خطاب به مخالفان نیست بلکه خطاب به شیعه است ... عمر مضاف به متکلم و مرفوع است به ابتدا
و خبر است به تقدیر لعمری قسمی العمر بفتح عین و ضم عین و سکون میم و بضم عین و ضم میم زندگانی و در مقام قسم بفتح
عین و سکون میم است و ... در مقام ظهور حق ... مقام بقای جهل ...
حق پس به صورت قسم است و حقیقت قسم نیست ... و اگر قسم به غیر الله تعالی جایز نباشد
و اگر لام ابتدا در جواب قسم محذوف باشد ... قسم ... لم یخط بضم یاء و فتح خاء ... و طاء
به صیغه مضارع غایب معلوم ناقص ... مخالفت ... لغت بعضی از عرب ... از خطی ...
میکند و ممکن است ... رسم الخط ... غلط شده ... لم یخطی یعنی پس اگر کسی ... مکابره کند
که هر کسی که خلیفه است از بنی امیه است مثلا ... آن او ... که ... این آیت ... سوره
بقره قول او خالدون ... استیناف بیانی ... آنست که لا اکراه فی الدین قد تبین الرشد من الغی فمن
یکفر بالطاغوت ویؤمن بالله فقد استمسک بالعروة الوثقی لا انفصام لها والله سمیع علیم پس وصف حال
اهل تسلیم و اهل مکابره است بعد از ظهور و وضوح حق ... قاطع و مقصود ... این گفتگوی مخالفان
مکابره صرف است ... که دلالت میکند ... [illegible]
حق ... اهل جهل ... زمین و نه در آسمان ... [illegible]
... [illegible]
... [illegible]

کرده گذاشته شده باشد یعنی مدد از جانب الله تعالی به هر که واگذاشته شد ... در فتیا ... افعال
و اقوال به معنی که خطای ... بسیار ظاهر میشود ... چنانچه مسلم ... روایت کرده
بچند سند که پرسید مردی از عمر که جنب شدم و آب ... گفت ... و چون ...
نص قرآن و سنت رسول علیه السلام است در تیمم ... عبد الله ... گفت
مریض ... تیمم ... [illegible]
... المشرکة ... [illegible]
... امیر المؤمنین ... [illegible]
مشرکه و مشرّکه ... متن کانّ الامر لا بدّ من ان ینزل من السماء یحکم
به اهل الارض کذلک لا بدّ من وال فان قالوا لا نعرف هذا فقل لهم قولوا ما احببتم ابی الله بعد
محمد ان یترک العباد ولا حجة علیهم شرح چون فارغ شد از دفع شبهات ... اول آیت سوره قدر
و آیت سوره دخان و اثبات اینکه نزول ملائکه و روح برای تحدیث به امر الهی در شبهای قدر همیشه بوده
بود شروع کرد در بیان لازم آن که امام صاحب امر الهی ... لفظ الامر ... محمد صاحب
امر حکیم ... و این عبارت از تفسیر حکیم که مذکور است ... کتاب الهی و محتاج الیه
در آن سال الحکم به صیغه مضارع غایب معلوم ... حال مقدره ... ضمیر راجع به الامر است
وال ... و تخفیف لام است و مراد به وال صاحب آن امر است یعنی کسی که امر نازل شود
در شب قدر ... معصوم مفترض الطاعة است خواه نبی خواه وصی نبی ...
استدلال ... مخالفان ... معانی امثال این آیات ...
هر چه خواهند میکنند بخلاف مؤمنان چنانچه گفت در سوره فرقان والذین اذا ذکروا بآیات ربهم لم یخروا علیها
صما وعمیانا قولوا ما احببتم تهدید و وعید است به عذاب جهنم که جزای تفسیر قرآن به رای نفس خود است یعنی
چنانچه امر ... [illegible]
اهل زمین همچنان ... [illegible]
... الله تعالی بعد از محمد ... [illegible]
... متن قال
ابو عبد الله علیه السلام ثم وقف فقال هیهنا یا ابن رسول الله باب غامض أرأیت ان قالوا
حجة الله القرآن قال اذن اقول لهم انّ القرآن لیس بناطق یأمر وینهی ولکن للقرآن اهل

یأمرون وینهون وأقول قد عرضت لبعض أهل الأرض مصیبة ما هی فی السنة والحکم الذی
لیس فیه اختلاف ولیست فی القرآن أبی الله لعلمه بتلک الفتنة أن تظهر فی الأرض ولیس فی
حکمه رادّ لها ومفرّج عن أهلها فقال ههنا تفلجون یا ابن رسول الله أشهد أن الله عزّ
ذکره قد علم بما یصیب الخلق من مصیبة فی الأرض أو فی أنفسهم من الدین أو غیره فوضع القرآن
دلیلا **شرح** ضمیر وقف راجع به امام محمد باقر علیه السلام است و ضمیر فقال راجع به رجل است [illegible]
مقام تسلیم وجوب حجت است الفاء مفعول فعلین به نقطه و ضاد و فلج بصیغه اسم فاعل باب نصر و ضرب
مشهور رود فیه از شهرها سوی شهر دیگر و این اشارت است به قول پسر خطاب حسبنا کتاب الله در وقت رفتن
رسول الله و اراده نوشتن کتابی که بعد از آن گمراه نشوند و منع پسر خطاب او را از آن و مراد ات
همزه استفهام در ذا خطاب یعنی آیا درستی است و کنایت است از اینکه خبر کن مرا اگر راستی ان به کسر همزه
و تخفیف نون شرطیه است و جزای شرط محذوف است و آن فتقول است و دلالت بر آن میکند که
اقول مصیبت لبعض اهل الارض مصیبة اشارت است به آیت سوره حدید ما کان الحال فی آیه المصیبة مصیبة اسم
فاعل از افعال چیزی که در رسد به کسی و او را براى نقلت از صفت سوی اصحاب و مراد کار مشکل است و الحکم
بضم حا و سکون کاف عطف بر السنة است و مراد مجمع علیها است مثل اینکه نماز صبح دو رکعت است
ولیست فی القرآن عطف است بر ما هی فی السنة نه بر لیس فیه اختلاف و مراد این است که محکم قرآن
یا مراد این است که در این قرآن که در مصاحف مشهور است نیست الفتنة به کسره اختلاف مردم ان تظهر
نظهر بصیغه مضارع غایب باب منع است و ضمیر مستتر راجع به المصیبات یا راجع به الفتنه است حکمه بضم
حا و فتح کاف و ضمیر راجع به الله تعالی است و عبارت است از دو اوکا امام است بعقده او و قرآن است عقد
این مخالفان مصیبة فی الارض او فی انفسهم اشارت است به قول الله تعالی در سوره حدید ما اصاب من مصیبة
فی الارض ولا فی انفسکم الا فی کتاب من قبل ان نبرأها ان ذلک علی الله یسیر به تحقیق صحیح برخورده و برین
و نه برخورده از آن گر که گذشته شده وقوع آنها و وقت وقوع آنها و حکم شرعی آنها در آیه که قرآن مشتمل
آنها است پیش از آنکه بسازیم آن مصیبت را چنانچه در سوره نحل گفته تبیانا لکل شیء به درستی که آن شامل
احوال حوادث تا قیام قیامت در کتابی به خاتم کم لفظ بار الله تعالی الکشف من الدین او غیره اشارت است تقسیم
مصیبت به دو قسم **اول** مشکل از اینکه در مسائل شرعی متعلق بوده و قسم **دوم** مشکل و قایع تا روز قیامت مثل
بیماری و صرر مالی فوضع القرآن دلیلا اشارت است به اینکه مراد کتاب در قول الله تعالی الا فی کتاب قرآن است
که مشتمل است بر مسائل دین متعلق به حوادث و کیفیت حوادث که در شب قدر روانه آن معلوم امام میشود

بستنباط از قرآن **یعنی** گفت امام جعفر صادق بعد از آن ساکت شد پدرم پس آمد گفت در اینجا که خبر
گفتی ای پسر رسول الله در خبر ضبت کرده است خبر و مرا که اگر گویند مخالفان حجت الله تعالی بعد از
بعد از محمد صلی الله علیه و آله قرآن است که خطا در آن راه نیست پس احتیاج به شخصی که امام باشد نیست پس چه
میگویی در جواب آن پدرم گفت در این وقت میگوییم ایشان را به درستی که قرآن نیست محکم که امر و نهی کند
صریحا در هر مختلف فیه و لیکن قرآن اوقی است به عضی عالمان به جمیع معانی آن که امر میکنند و نهی میکنند و میگویم
در توضیح این مثال که چنین عارض شد بعض اهل زمین را مشکلی که نیست در سنت رسول حکمی که بوده
باشد در آن اختلاف است اصلا و نیست آن مشکل در قرآن صریحا مراد این است که آن مشکل محل اختلاف
میشود ابا دارد امتناع دارد الله تعالی چون عالم بود به وقوع آن اختلاف در ارد تا اینکه ظاهر شود آن مشکل که اختلاف
در آن شده در زمین و بوده باشد در او راه برگرداننده برای آن مشکل که مختلف فیه است مثل علم
امام و گفت در وهن اشکال از اهل آن مشکل مثل محکم بودن آیت متعلق آن پس آمد گفت در اینجا تفلجون
بر مخالفان ای پسر رسول الله گواهی میدهم که الله خود کرده به جمیع علم او تعلق گرفته هر چه در میابد بخلوق از آن مشکل
در زمین یا در خودشان خواه از مسائل دین باشد و خواه از مسائل غیر دین باشد پس قرار داد
قرآن دلیل بر جمیع آن مشکلها **متن** قال فقال الرجل هل تدری یا ابن رسول الله دلیل ما هو قال أبو جعفر
نعم فیه جمل الحدود وتفسیرها عند الحکم فقال أبی الله أن یصیب عبدا بمصیبة فی دینه أو فی
نفسه أو فی ماله لیس فی أرضه من حکمه قاض بالصواب فی تلک المصیبة قال فقال الرجل أما فی
هذا الباب فقد فلجتم بحجة إلا أن یفتری خصمکم علی الله فیقول لیس لله جلّ ذکره حجة ولکن أخبرنی
عن تفسیر لکیلا تأسوا علی ما فاتکم مما خصّ به علی علیه السلام ولا تفرحوا بما آتاکم **شرح** دلیل یا شرح به
حجت به و خبر مبتدا است و مستثنیها است الجمل بضم جیم و فتح میم جمع جمله یعنی جماعت الحدود جمع حد اطراف مسائل
شرع و تفسیرها چنانچه گذشت در کتاب العقل در حدیث دوم باب الرد الی الکتاب و السنة که جعل لکل شیء حدا
و جعل علیه دلیلا یدل علیه و جعل علی من تعدی ذلک الحد حدا و در حدیث سوم آن باب که حتی ارش
الخدش فما سواه و الجلدة و نصف الجلدة و الارش الاثرة کمقدار ما رفع کان من الطریق فهو من الطریق و ما کان من الدار فهو من الدار حتی ارش
الخدش فما سواه و الجلدة و نصف الجلدة و التفسیر بیان تفصیل و ضمیر او راجع به جمل است و مستو فی بوده که
راجع به حدود باشد و حاصل هر دو یکی است حکم به فتح حا و فتح کاف فتح ضمیر مستتر در فقال راجع به امام محمد باقر
و مراد امام علیه السلام از گفتن این تفسیر بیان آنکه مصیبت که بنده مثل مصیبت به یکدیگر آن در آنچه
مذکور شد باء بمصیبة برای تعدیه مفعول دوم است الا برای استثنای منقطع است که مراد فلجتم و فتح

بوده باشد و برای استثنای متصل که مراد بظفر اسکات خصم باشد تفسیر لی شوین است کلیلا اسوا
علی ما کتم مضاف الیه است و مراد این لفظ است ما خصّ علی علیه السلم به علی تفسیر است و من برای
تبعیض است و مراد تفسیریست که رسول صه مخصوص کرده علی را بآن و بغیر او نگفته موافق آنچه می آید در حدیث
ششم این باب که فقد فسّره رجل واحد و فسّر لا نه شأن ذکّ که از رجل ولا تفرّقوا ابا الحکیم عقد یرد من تفسیر
ولا تفرحوا بما آتیکم ما خصّ علی علیه السلم به است بنا بر آنکه مذکور را معطوف علیه مقدر جایشد و معطوف نظیر
آیت سوره طلاق واللائی یئسن من المحیض من نسائکم ان ارتبتم فعدتهن ثلثة اشهر واللائی لم یحضن که
بتقدیر واللائی لم یحضن من نسائکم ان ارتبتم فعدتهن ثلثة اشهر است بدانکه می آید در کتاب الایمان و الکفر
در حدیث چهارم باب ذم الدنیا والزهد فیها که باب شصت و یکم است که الا وان الزهد فی آیة من کتاب
الله عز و جل لکیلا تأسوا علی ما فاتکم ولا تفرحوا بما آتیکم و این مستثنی بر نیست که اهم برای تفصیل بعضی فانهم اعلموا انما
الحیوة الدنیا لعب و لهو تا آخر است و مفسران مخالفان از بعضی فاعله معنی امام جعفر صادق علیه السلم گفت
که پس گفت آمده که آیا میدانی ای پسر رسول الله بس چه معنی دارد در آنچه گفتم که قرآن دلیلست گفت امام
محمد باقر علیه السلم که آیاتی در قرآنست جاجات صده و تفسیر آنها نزد ما است یعنی که حوادث سال بسال تفصیل
حوادث و احوال آنها باستنباط ما از فواتحه کلیه که در قرآنست پس پدرم گفت که باو متفرع در او
اناینکه ریا باشد بنده را مشکل در این یا در نفس او یا در مال او بر حالی که بوده باشد در زمین و کسی که حکم و
قطع و فصل کننده باشد در آن مشکل امام جعفر صادق علیه السلم گفت که پس گفت آن مرد که او این
ظفر یافته بر دشمن خود و کرا آنکه مکابره کند دشمن شما باقرار برای سه تعالی پس که آیت است تعالی و حتی
خلاف و کیک جزء مراد از تفسیر آیت سوره حدید تا سف نکنید بر آنچه از شما رفته از جمله تفسیری که مخصوص
شده علی علیه السلم بآنها مراد حیثست که او بالله بعد از مخصوص شد بآنها و از تفسیر لا تفرحوا بما اتیکم از جمله تفسیری که
مخصوص شده علی علیه السلام بآنها پنجم اصل قال فی ابی فلان و اصحابه واحدة مقدمة منه و واحدة مؤخرة
لا تأسوا علی ما فاتکم مما خص به علی علیه السلم و الاخری ولا تفرحوا بما اتاکم من التی عرضت لکم بعده لم یصد
الضفوص فقال الرجل اشهد انکم اصحاب الحکم الذی لا اختلاف فیه ثم قام الرجل و ذهب فلم اره شرح
مراد بابی فلان ابی بکر است و این تفسیر امام جعفر صادق علیه السلم است برای تقیه در وقت نقل از زمان
در مجلس آمده تقدیم جواب سوال دوم برای اهتمام است تأنیث واحدة باعتبار آیتست که موصوف آن محذوف
مقدّر یکی سوال و مؤخره یکی خاست و مراد آنست که یکی برای مدح الله ... و دیگری برای
و ذم انه ضلالت است که غصب خلافت کرده ... اسوا علی ما فاتکم مبتدا است و مراد این لفظ است ما خصّ

بعلی علیه السلم خبر مبتدا است مراد آنست که از جمله چیزهایست که در علی و در حقهای او نازل شده و در غیر ایشان
نیست و این جمله برای جواب سوال اول است من عند الله برای بیان آنکم است و تفسیر اسلوب مستثنی
بر آنست که معلوم شده در سابق که این ابابی فلان و اصحابش نازل شده و کرا از آن خوب نیست یعنی
پدرم گفت فقره ولا تفرحوا بما اتیکم در ابی بکر است و بدانکه یکفقره تقدیم کننده است و یکفقره تاخیر کننده
بیان این آنکه تاسوا علی ما فاتکم از جمله چیزهاییست که مخصوص آن شده علی و ائمه بعد از وی علیهم السلم و در مجال
نشود بآنچه بقضا و قدر داده شده اند تعالی که امتحانیست که عارض شده شما را بعد از رسول الله صه پس گفت آمده
گواهی میدهم که شما اهل آن حکمید که اختلاف نیست در آن یعنی اگر اجتهاد نیست بعد از آن برخاست
آمده و رفت پس دیگر ندیدم او را دوم حسن وعن ابی عبد الله قال بینا ابی علیه السلم جالس و عنده نفر
اذ استضحک حتی اغرورقت عیناه دموعا ثم قال هل تدرون ما اضحکنی قلت فقالوا لا قال زعم
ابن عباس انه من الذین قالوا ربنا الله ثم استقاموا فقلت له هل رأیت الملائکة یا ابن عباس تخبرک
بولایتها لک فی الدنیا والآخرة مع الامن من الخوف والحزن قال فقال ان الله تبارک و تعالی یقول
انما المؤمنون اخوة وقد دخل فی هذا جمیع الامة فاستضحکت شرح الاستضحاک خنده بسیار کردن
بغیر اغرورقت شد مصدر باب افعیلال غرق شدن در آب بسیار
باب منع است یعنی اشک افتادن پس مفعول له است یا جمع دمع بفتح دال و سکون میم یعنی اشک
پس تمییز است مثل الحوض ماءً یا مفعول فیه است و کسر واو کردن وفات ابن
عباس در سال شصت و هشت هجری شده و ولادت امام محمد باقر علیه السلم در سال پنجاه و هفت شده
در وقت وفات امام زین العابدین علیه السلم سی و هشت ساله بود و پس این گفتگو با ابن عباس
در طفولیت و زمان پدرش بوده و قالوا ربنا الله اخبار است از معاینان ربوبیت و پیروان ایشان که
خود را و پیروان ظن تذکر آیت سوره توبه اتخذوا احبارهم و رهبانهم اربابا من دون الله
و بیان شد در کتاب العقل در حدیث دوم و سیوم باب التقلید که باب نوزدهم است سوره فصلت حم
ان الذین قالوا ربنا الله ثم استقاموا تتنزل علیهم الملائکة الا تخافوا ولا تحزنوا وابشروا بالجنة التی
کنتم توعدون نحن اولیاؤکم فی الحیوة الدنیا و فی الآخرة و لکم فیها ما تشتهی انفسکم و لکم فیها ما تدعون
بدرستی که جمعی که گفتند صاحب کل اختیار ما الله تعالی است و پس بعد از آن درست استادند بر آن
سخن نازل میشوند بر ایشان ملائکه در شبهای قدر مثلا که نترسید و آزرده مباشید و نوید یابید بهشتی که وعده
داده میشدید کارسازان شماییم در زندگی دنیا و در آخرت یعنی که در مشکلات خود را بما می افکنید و

بی استشهاد و وحی الهی که از ایشان صادر شود و در استنباط ایشان سهو و خطا راست و در آخرت آنچه خواهد تفسیر
و خطا راست در آخرت هرچه دعوی کنند بر دشمنان خود که غصب حق شما کرده بخشی خواهد تفسیری که
منافی این نیست گذشت در حدیث دوم از باب سیم در معانی قرآن بسیار است و حاصل جمع میان
این دو تفسیر اینست که این آیت اوه در حق ائمه است که نزول ملائکه بر ایشان بی واسطه است و شیاطین
بر شیعه ایشانست که نزول ملائکه بر ائمه ایشان در حکم نزول بر ایشانست و درین کلام امام با ابن عباس
معنی اینست که ابن عباس چون از جمله فقیهان و مفسران بود سؤال اهل ادرک بوده و اهل فهم دوم
نیست پس لازم می آید که از قسم اول باشد من برای برلت مثل اطعمهم من جوع و آمنهم من خوف یعنی
ورد و اثبت بسند سابق از امام جعفر صادق علیه السلام گفت میان آنکه پدرم علیه السلام نشسته بود و نزد
او جمعی بود ناگاه بسیار خنده کرد تا آنکه غرق آب شد چشم او بسبب اشک دادن بعد از آن گفت
آیا میدانید که چه بخاطرم رسید بخنده آورد مرا امام گفت نه گفتند گفت دعوی کرد عبد الله بن عباس
که او از جمعیت که گفتند که صاحب کل اختیار است تعالی است بعد از آن درست ایستاد و از برای من گفت
پس گفتم برای بیان آنکه حمایت سوره قصص دلالت میکند بر آنکه توانا از جماعت هستی یا در چیزی که
ای پسر عباس که خبر دهند تا بعد ایشان تا در دنیا و آخرت بخلاف بودن تو از ترس آنکه دگی
پرسم گفت که پس ابن عباس در جواب من گفت هر چیزی که است تبارک و تعالی میکند بود سوره جوابی
خبر این نیست که مومنان بر ربوبیت رب العالمین برادران همه بعضی که اگر نازل شود خبر به
بعض ایشان نازل شده خواهد بود بر بعضی ایشان بعکس برای برادری و کمال محبت ایشان با یکدیگر
و بعضی داخل شده اند درین ایامی جمع امت رسول پس بسیار خنده کردم مراد اینست که آن وقت
از اقرار او بنزول ملائکه بر امام زمان در شب قدر غافل بود و آنکه در زمان عمر مصر بانکار و مشغول قومی و صغیر
قرآن از پیش خود بود خنده کردم و الحال بخاطرم رسید مرا بخنده آورد و پس ثم قلت صدقت
یا ابن عباس انشدک الله هل فی حکم الله جل ذکره اختلاف قال فقال لا فقلت ما ترى فی
رجل ضرب رجلا اصابعه بالسیف حتی سقطت ثم ذهب و اتی رجل آخر فاطار کفه فاتی
به الیک و انت قاض کیف انت صانع قال اقول لهذا القاطع اعطه دیة کفه و اقول لهذا المقطوع
صالحه علی ما شئت و ابعث به الی ذوی عدل قلت جاء الاختلاف فی حکم الله عز ذکره و
نقضت القول الاول ابى الله عز ذکره ان یحدث فی خلقه شیئا من الحدود و لیس تفسیره
فی الارض اقطع قاطع الکف اصلا ثم اعطه دیة الاصابع شرح این کلام و ادرک تفسیری می آید که

دیت

الدیات در باب ناورده که باب بیست و دوم است صدقت تصدیق ابن عباس است در اینکه این آیت
غیر الله نیز هست فی الجمله فی کلام برای بیان اینست که ایشان شیعه ما هستند و ابن عباس داخل ایشان
نیست مراد با خلاف آنست که حکم از روی اجتهاد باشد پس اگر منافی آن ظاهر شود حکم بآن منافی بکرد
انشدک بصیغه مضارع متکلم وحده از باب نصر است منصوب بنزع خافض است بتقدیر بالله و این
عبارت در قسم نهادن بر دیگری مستعمل میشود و معنی سؤال میکنم ترا بالله تعالی که راست گویی اصابعه منصوب
و بدل بعض از کل است و عبارت از چهار انگشت که غیر ابهام است بقرینه انگیز انهاست که یک ضرب
شمشیر می افتد و موافق این مسئله است انگشت اصابع در مقابل ابهام مذکور میشود در کتاب الدیات و
در باب چیزی که باب بیست و هشتم است فاتی بصیغه مجهول است از باب فعلت و با برای تعدیه است
و فاعل محذوف که [illegible] است و ضمیر راجع است برجل آخر و به گفته یعنی دیت یکدست او
وآن با قصاص دراهم چهارهزار درهم است ذوی بفتح ذال نقطه و فتح واو و سکون یا تثنیه ذو بضم ذال و سکون
واو است در صورتی که مجرور یا منصوب باشد و در صورت رفع بجای یا الف است شیئا مفعول است
لیس یحدث از باب افعال است و در کتاب الدیات در باب [illegible] است و بنابراین یحدث از باب نصر است
من الحدود و نعت شیئا است الحدود جمع حد قرار داده برای منع خاصان از عصیان و مراد اینجا چیزی است
که آنرا حد قرار داده اند است چون لیس تفسیره نعت دیگر شیئا است اصلا منصوب بنزع خافض است
بتقدیر من اصل ظاهر اینست که در کلام امام اینست که دیت اصابع را بسیار میکند و [illegible]
کلام ابن عباس خلاف اینست می آید در کتاب الدیات در باب سی و هشتم که دیت ابهام ثلث دیت ید است
و دیت هریک از چهار انگشت سدس دیت ید است یعنی بعد از آن خنده کرد [illegible] عباس
قسم میدهم ترا بالله تعالی که آیا در حکمی که انکس کند در شرع الله جل ذکره اختلاف و تناقض میرود گفت ابن
عباس گفت پس گفتم چه میگویی در مردی که زد مردی را انگشتان او را بشمشیر تا افتاد آن انگشتان بعد از آن
رفت آن مرد زننده و آمد مردی دیگر پس پرانید کف دست آن مرد را که انگشتان نداشت و پیش آورده شد
سوی تو بر حالی که تو قاضی باشی چگونه تو میکنی گفت میگویم این مرد را که دست دیگری را بریده بده بود دیت
دست او را تمام یعنی چهار هزار درهم مثلا که نصف دیت نفس است و میگویم این مرد را که دست او را
دیگری بریده مصالحه کن با آن مرد بر آنچه خواستی یعنی چیزی از دیت دست او را پس بفرست بسوی [illegible] مصالحه
و برای تعیین قدر آن چیز میفرستم او را بخصم او بسوی دو صاحب عدالت گفتم آمد اختلاف در حکم الله عز ذکره
و شکستی سخن اول را که در حکم الله تعالی اختلاف نمیرود اشارتست با آنکه قدر مصالحه مختلف میشود باختلاف

وقایع و احوال مردمان یاد داشته باشد و الله تعالی عزّ ذکره را آنکه عادت کند در مخلوقین خود چیزی را از جمله
با علمهای جمله که بیست معین صد آنچه در زمین نزد کسی بروشن که اختلاف در آن نبود بر وست بر ندکشت
از بیخ بعد از آن بر اراده بیت کشتنان متن هذا حکم الله لیلة تنزل فیها امره ان محمدا تعالی
ما سمعت من رسول الله صلی الله علیه وآله ذا خلق الله ان ذکرا اعمی بصرک یوم محمد تعالی
ابی طالب قال قلت له عمی بصری فاسد ما علمک بذلک فوالله ان عمی بصری الا من صفقة
جناح الملک قال فاستضحکت ثم ترکته یومه ذلک لسخافة عقله شرح نسبت بر حکم شب قدر
اشارتست بایکه مدلول مطابقی و تضمنی قرآن نیست بلکه مدلول التزامیست که احتیاج باستنباط دارد و حکم
منصوب منونست جمله تنزل فیها امره نعت لیلة است چه اگر لیلة مضاف بجمله بود چنانست که جمله
از اعراب محل نداشته باشد چه از قواعد نحو نیست که چنانچه جمله که حال باشد یا نعت باشد شرط است اشتمال بر عاید
جمله که مضاف الیه باشد شرط نیست نحو قوله تعالی هذا یوم ینفع الصادقین صدقهم بجمله مصدر باب منع انکار یعنی
در بعد ما موصول است و عبارتست از آنچه رسول صلی الله علیه وسلم برای اوصیای خود گفته مثل یکی بیان حکم شب
و حکم قرآن فرقان میشود و فهمی که دارد و شنوند بر وحض گرو و مثال این دیستور بود که ما مصدریه است
و سماع از رسول الله صلی الله علیه وآله بعموم از سماع قرآن باشد مثل آنچه دلالت بر وجود امام مفترض الطاعه در هر
وقت میکند با آنچه دلالت بر نزول امر الهی در شب قدر میکند در سوره نحل و سوره قصص و سوره دخان
قدر حم دخان مفعول به میگویند محمد وحده پس ضمیر مفعول دوم است که مقدم شده بر مفعول اول که علی
فقد کف عمی بصری بتقدیر با استفهام انکاریست قول کلام امام جعفر صادق علیه السلام است و ضمیر مستتر راجع
محمد باقر است استفهام است و مخاطب در علمک امام جعفر صادق است یکی از آن چند نفر که در مجلس
بوده اند پس این قول در علمک تا الملک بعد از مجلس ابن عباس بوده و در وقت نقل حکایت برای
و همچنین است فاستضحکت تا آخر یعنی این حکم الله تعالی در شبی که نازل شده در آن مراد الله تعالی مراد شب
قدر است که منکر شوی آنرا بعد از آنچه شنیدی از رسول الله پس تامل میکنند تا الله تعالی در چشم چنانچه کور
کرد الله تعالی چشم ترا در روزی که منکر آن شب شدی علی بن ابی طالب را ابن عباس گفت پس برای
آن کور شده و چشم من امام محمد باقر علیه السلام گفت یکی از اهل مجلس را چیست علم تو بر کور شدن چشم
ابن عباس بیان این که بجا فهم کور شد چشم او که انداخت امام محمد باقر علیه السلام گفت پس خندیده
کردم بعد از آن ابن عباس را آن روز برای سبکی عقل او تا شد که بعد از فکر و گفتگو
کرسی میدانم که از چه کور شده در رجوع سوی حق کند یا نه بیداد که در شبی کند متن ثم لقيته فقلت يا

ابن عباس ما تکلمت بصدق مثل امس قال لک علی بن ابی طالب علیه السلام ان لیلة القدر فی کل سنة
وانه ینزل فی تلک اللیلة امر السنة وان لذلک الامر ولاة بعد رسول الله صلی الله علیه وآله فقلت من هم
فقال انا واحد عشر من صلبی ائمة محدثون فقلت لا اراها کانت الا مع رسول الله صلی الله علیه
وآله فتبدی لک الملک الذی یحدثه فقال کذبت یا عبد الله رأت عینای الذی حدثک به علی
ولم تره عیناه ولکن وعی قلبه ووقر فی سمعه ثم صفقک بجناحه فعمیت قال فقال ابن عباس ما
اختلفنا فی شیء فحکمه الی الله فقلت له فهل حکم الله فی حکم من حکمه بامرین قال لا فقلت ههنا
هلکت واهلکت شرح امس مبنی بر کسر است بمعنی دیروز و صدق بر وزن عبارت ما اعتراف تنزل که
بیاد است در شب قدر مثلا و جمله قال لک تا آخر استینافست برای بیان یکی پیش آنچه
هرگز قرار این کرده و خبر مبتدای محذوفست بتقدیر بیانهم انا و خبر مبتدای محذوفست بتقدیر بیانهم
بود که انا مبتدا باشد و احد عشر خبر آن باشد تبدی ابا بحفظ و دال بحفظ و همزه بمعنی غایب معلوم باب تفعلت
التبدی و مبالغه بر شیخ با و سکون ذال که مصدر باب منع است بمعنی ذمت کردن و دشنام داد و تحدثه
بحا بحفظ و دال بحفظ و بمعنی غایب معلوم باب تفعل است التبدی و مبالغه بحفظ و سکون دال
که مصدر باب منع است بمعنی ذمت کردن و دشنام داد و تحدثه بحفظ و دال بحفظ
بمعنی غایب معلوم باب تفعلت و ضمیر بارز راجع بکلام ابن عباس است که لا اراها تا آخر تحدثه شنیدن
سخن میآید مثل این در حدیث دوم باب و در مقال برای بیانست کذبت بمعنی مخاطب معلوم باب
تفعیل است التکذیب بدروغ شمردن آیات بیانات محکمات کتاب الهی و این حکم گفتن ابن عباس است و بنا
که گفت عبارت از نوشته دست چپ ابن عباس باشد که کاتب آیات او بوده و داود
مجهول معلوم است و جمع و عطف و لکن وعی قلبه در همه کلام امام محمد باقر علیه السلام در برای
بیان قصد مجازست چه وجه دلیل القدرة تا آخر این دو وجه با احد عشر محدث یک نشده بوده آن وقت
که معلوم او بوده از قرآن و در تصحیفه بمعنی معلوم باب حسن است بمعنی نگفتن و استقراء اختلفنا فی شیء فحکمه
الی الله اشارتست بمثال آیت سوره شوری که و ما اختلفتم فیه من شیء فحکمه الی الله ذلکم اینجا مصدریه است
و مصدر مبتداست فی شیء خبر مبتداست حکم تصحیفه بمعنی معلوم باب نصر است و بضم حاء و سکون کاف
و تنوین است تخفیف است حکم بضم حاء و سکون کاف و ضمیر راجع به الله تعالی است بامرین مقصود
ابن عباس بقول ذکره اختلفنا فی شیء فحکمه الی الله اینست که ما خلاف کردیم در اینکه شب قدر در
و رجوع بسوی امر مستمر است تا آخر زمان باید و اشاره آیت سوره شوری دلالت میکند بر اینکه

جلبی

برای هر چه اختلاف در آن واقع شود کسیست از جانب الله تعالی که حکم میکند در آن که رجوع سوی او کنند
پس میگوید که ثانیاً دوم در قول امام که فمن حکم بما لیس فیه اختلاف فحکمه من حکم الله امرین برای چنان نیست که آن ثابت باشد
که ولی امر باشد و حکم از روی ظن بکند و او را اختلاف دیگری با او نیز واقع میشود پس حکم از جانب الله تعالی
با مرین متنافیین واقع خواهد شد و این باطلست بر آنکه صاحب امر مستمر خواهد بود تا آخر زمان و او عالم
بجمیع مسائلست و این منحصر است باجماع مرکب در علی بن ابی طالب و اولاده معصومین او و او وصی بعد از
وصی پس چون ابن عباس فتوی بخلاف آن داده و گمان کرد که ممکن دیگران شده و جل جناب حق
عن ان یصیر شریعة کل وارد او یطلع علیه الا واحد بعد واحد یعنی بعد از آن ملاقات کردم او را در
فردای آن روز پس گفتم ای پسر عباس هرگز گفتی سخن چون مثل دیروز چنان این که گفت ناصح ابن ابی
طالب که هر سینه که شب قدر در هر سال میباشد تا آخر زمان و هر سینه که شان امرست که نازل میشود
در آن شب کار آن سال در شب قدری و دیگر اشارتست باین آیت سوره دخان و سوره قدر و هر سینه
که برای آن کار والیانی هستند که نظام آن بر ایشان نازل میشود و بعد از رسول الله صلی الله علیه و آله پس گفتی که کیستند
ایشان پس گفت من و یازده فرزند از پشت من ایشان اند امامان که با ایشان سخن میگویند در شب
پس گفتی که این مخالف شب قدری نبوده باشد با کسی که بعد از رسول الله صلی الله علیه و آله پس بغایت دشنام داد مرا
تو فرشته که شنیدی آن را بنزدش که گفت آن فرشته که تکذیب آیات چنانست که ای عبدالله هر سینه که
دیده دو چشم من آنچه را که سخن گفت ترا بآن چون حال آنکه ندیده بود آن را حفظه و چشم فرشته و لیکن حفظ کرد
بوده آن را دل او و شنیدیش و بود آن سخن گوش فرشته قرآن بعد از آن ... خود پس کرد مدعی
امام محمد باقر علیه السلام گفت پس گفت ابن عباس که اختلاف در خبرست پس حکم آن سوی الله تعالی است
پس گفتم او را که پس آیا حکم کرده الله تعالی در حکمی از جمله احکام او به دو چیز متنافی گفت نه پس گفتم در اینجا هلاک شدی
هلاک کردی مرده بر اگر اشاره سوی اختلاف از روی ظن دعوت کردی و قبول کرده حدیث دوم وبهذا
الاسناد عن ابی جعفر علیه السلام قال قال الله عز وجل فی لیلة القدر فیها یفرق کل امر حکیم یقول
ینزل فیها کل امر حکیم والمحکم لیس بشیئین انما هو شیء واحد فمن حکم بما لیس فیه اختلاف فحکمه
من حکم الله عز وجل ومن حکم بامر فیه اختلاف فرای انه مصیب فقد حکم بحکم الطاغوت انه
لینزل فی لیلة القدر الی ولی الامر تفسیر الامور سنة سنة یؤمر فیها فی امر نفسه بکذا وکذا
وفی امر الناس بکذا وکذا وانه لیحدث لولی الامر سوی ذلک کل یوم علم الله عز وجل الخاص
والمکنون العجیب المخزون مثل ما ینزل فی تلک اللیلة من الامر ثم قرا ولو ان ما فی الارض من شجرة

أقلام والبحر یمده من بعده سبعة ابحر ما نفدت کلمات الله ان الله عزیز حکیم شرح تعلق این حدیث
بعنوان این باب باعتبار اینست که از این معلوم میشود که مراد بلیلة القدر که در سوره قدر است همان لیله
مبارکه است که در سوره دخانست و بیان شده در شرح حدیث اول این باب الامر کاری که مقدر باشد
و مراد اینجا حکم مذکور در متشابه قرآنست که تفسیر آن در شب قدر در زمان نازل میشود و وضع حکم حکمی
می آید در حدیث هشتم این باب که انما تنزل الملائکة والروح فی لیلة القدر بالحکم الذی یحکم به بین العباد
فعیل بمعنی مفعول باب نصر محکم یعنی حکمی که صریح است و در آن اختلاف نیست و اصل مثل یس والقرآن الحکیم
صاحب قاموس گفته احکمه اتقنه فاستحکم و منعه عن الفساد کحکمه حکما و فرق امر حکیم عبارتست از جدا شدن هر
از حکم مذکور در متشابه قرآن تا صریح شود در هر سال و که فرود روح موافق آیت سوره شوری وما کان لبشر ان یکلمه الله
الا وحیا او من وراء حجاب او یرسل رسولا فیوحی باذنه ما یشاء انه علی حکیم تا بآخر او معنی ان باشد چنانچه بیان
شود در شرح حدیث اول باب پنجاه و ششم که باب الروح التی یسدد الله بها الائمة علیهم السلام است و الحیف
جور و بصیغه معلوم باب منع ... و میتواند بود که باشد بفتح ... بصیغه
ماضی معلوم باب تفعیل ... باب مفاعله باشد ... باشد قرینه و مراد
... خود ... که خلاف ... اشارتست بآنکه نادر لیله برای وحدت شخصی
نیست بلکه برای وحدت نوعیست پس شاملست هر شب قدر را اگر گویی که عدد آیات متشابهات قرآن
محصور است و عدد شبهای قدر غیر محصور است پس تفسیر آیات بآخر رسد پیش از انقضای شبهای
قدر گوییم محصور بودن عدد آیات متشابهات منافات ندارد با غیر محصور بودن عدد مدلولات آنها
میتواند بود که در هر شب قدر تفسیر چندین آیت متشابه از حیثیتی نازل شود و در شب قدری دیگر تفسیر همان آیات
از حیثیتی دیگر نازل شود بلکه میتواند بود که آیتی محکم باشد باعتبار دلالتی و متشابه باشد باعتبار دلالتی دیگر پس در شبهای
قدر تفسیر آیات محکمات نیز نازل شود باعتبار دیگر میتواند بود که واو در والبحر حالیه باشد و الف و لام در البحر برای
باشد و جمله البحر یمده حال محققه از فی الارض باشد و ضمیر در یمده راجع به فی الارض باشد و جمله من بعده سبعة
ابحر حال مقدره و ضمیر مستتر در یمده باشد و این مذهب سیبویه است که حال بودن جمله اسمیه بی واو
هر گاه ضمیر صاحب حال در صدر جمله باشد ضعیف است اگر چه جمعی از نحاة مخالفت او کرده اند و کلمات آن
عبارتست از کائنات بتاویل آنکه هر یک از آنها دلالت در قرآن بر ... کل شی است مثل آیت سوره
نساء انما المسیح عیسی بن مریم رسول الله وکلمته القاها الی مریم یعنی و در روایتست بسند که در حدیث اول
مذکور شد از امام محمد تقی علیه السلام گفت که گفته الله عز وجل برای شب قدر در سوره دخان که در آن شب مبارک

و بس میسر کرده میشود و هر امری محکم مراد الله تعالی نیست که نازل میشود در آن شب تفسیر هر امری محکم و محکم نیست
دو چیز متنافی مراد نیست که محکم آنست که مضمون آن معلوم باشد و مظنون نباشد و احکام متنافی آن جایز
بودن هر دو نیست که محکم یک چیز است چه تنافی معلومین محالست پس هر که حکم کند بچیزی که نیست از آن
که خلاف در آن جایز نیست پس حکم او از روی حکم الله عز و جل خواهد بود چنانچه گفته در تتمه آیت کلام الله
و هر که حکم کند بامری که در آن خلاف میرود و پس بهوا و هوس کسان کند و ... پس تحقیق
حکم کرده بحکم شیطان بیان آنکه مبرمستی که هر آینه نازل میشود در شب قدر سوی امام زمان تفسیر حکمهای که
در متشابهات سال بسال امور میشود و امام زمان در آن شب در کار خود چنین و چنین و در کار مردمان
چنین و چنین و مبرمستی که هر آینه حادث میشود برای ولی امر که امام زمانست سوای آنچه در شب قدر
میشود هر روز علم الله عز و جل که خاص او است و مسطور غیب محفوظ است چنانچه نازل میشود در آن شب قدر
انکار بعضا از خواندن از سورۀ لقمان و اگر میبود و اینکه آنچه در زمین است از درخت قلمها باشد بر حالی که
روی زمین که دو قصّت کشتها آن ... بمعنی که ما ولان قلمها باشد بر حالی که مقدر چنین باشد که بعد از آن
دریا که دو قصّت هفت دریا بر آن ما در قلم شود و مداد شود با آخر نرسد مدولات کتاب الله تعالی
الله تعالی بی شکست استوار کننده کار خود است بمعنی که هر کار که منکر می‌بیند شود و بخود در این عذاب میکند
و این ظلم نیست چه چنین امام عالم بحیثیت است و ایشان بمنزله جهال فرستاده نمی‌شود در این آیت
با اینکه اگر درختها قلم شود و جمیع دریا با آنکه هفت مداد شود و آن مداد و قلم تمام خواهد کرد و برای
و کرمداد اسباب ... باقی را بعلم الغیب الا الله **چهارم مرسل** وَبِهَذَا الْإِسْنَادِ عَنْ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ عَلَيْهِ السَّلَامُ
قَالَ كَانَ عَلِيُّ بْنُ الْحُسَيْنِ عَلَيْهِمَا السَّلَامُ يَقُولُ إِنَّا أَنْزَلْنَاهُ فِي لَيْلَةِ الْقَدْرِ صَدَقَ اللَّهُ عَزَّ وَجَلَّ أَنْزَلَ اللَّهُ
الْقُرْآنَ فِي لَيْلَةِ الْقَدْرِ وَمَا أَدْرَاكَ مَا لَيْلَةُ الْقَدْرِ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ لَا أَدْرِي قَالَ اللَّهُ
عَزَّ وَجَلَّ لَيْلَةُ الْقَدْرِ خَيْرٌ مِنْ أَلْفِ شَهْرٍ لَيْسَ فِيهَا لَيْلَةُ الْقَدْرِ قَالَ لِرَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ وَهَلْ
تَدْرِي لِمَ هِيَ خَيْرٌ مِنْ أَلْفِ شَهْرٍ قَالَ لَا قَالَ لِأَنَّهَا تَنَزَّلُ الْمَلَائِكَةُ وَالرُّوحُ فِيهَا بِإِذْنِ رَبِّهِمْ مِنْ كُلِّ أَمْرٍ
وَإِذَا أَذِنَ اللَّهُ عَزَّ وَجَلَّ بِشَيْءٍ فَقَدْ رَضِيَهُ سَلَامٌ هِيَ حَتَّى مَطْلَعِ الْفَجْرِ يَقُولُ تُسَلِّمُ عَلَيْكَ يَا مُحَمَّدُ مَلَائِكَتِي
وَرُوحِي بِسَلَامِي مِنْ أَوَّلِ مَا يَهْبِطُونَ إِلَى مَطْلَعِ الْفَجْرِ **شرح** مراد بقرآن در انزل الله القرآن کتاب مبین است
که مذکور است در اول سوره دخان که حم والکتاب المبین انا انزلناه فی لیلة مبارکة و در اول سوره زخرف که حم
والکتاب المبین انا جعلناه قرآنا عربیا لعلکم تعقلون و کتاب مبین عبارت است از نصّ مشترک میان آیات بینات
محکمات نهی از پیروی ظن و از اختلاف از روی ظن پس فی برای تعلیلست و مراد نیست که اگر لیلة القدر

حکم کرده وحی برای مراد نمیشود و کتاب مبین نازل نمیشد و ذکر مراد بالقرآن و بالکتاب المبین مجموع می‌باشد که آیات
انا انزلناه فی لیلة القدر خبر است چنانچه مفسران عامه خیال کرده‌اند خبار بلفظ ماضی مشکل میشود و با بعض
که یک جزو هم حکایت باشد و هم محکی عنه آن حکایت باشد چه حکایت مشتمل است بر نسبت چیزی به چیزی
خبری خواه آن نسبت خارج از ظرف خود است و هر گاه جز خبری خارج از چیزی باشد کل آن نیز خارج
خواهد بود و لهذا میگوییم که اگر کسی که بد کل کلامی که کاذب و این کلام را نیز داخل در مراد بکل کلامی کند
خبر نیست چنانچه انشا خبر نیست پس نه صادق است و نه کاذب و در انحصار خبر در صادق و کاذب
نمیشود باین گفته و باین قیاس است آیت سوره بقره شَهْرُ رَمَضَانَ الَّذِي أُنْزِلَ فِيهِ الْقُرْآنُ بیان کیفی
و فی لیلة القدر برای تعلیلست که گذشت در شرح حدیث اول این باب مقصود بذکر قال رسول الله صلی الله
لا ادری و امثال آن بیان بحقیق آنها نیست بلکه مراد اشارت بمعنی استیناف بیانیست که مفهوم میشود
از ترکیب و ما ادریک ما لیلة القدر خیر من الف شهر و جمله تنزل الملائکة چنانچه اهل عربیت میگویند که جمله استینافیه
بیانیه در جواب سؤال مقدر میباشد قال لا بنا بر جهل تنزیل آخر الزمان و ما بسبب جهل است بجهل ببیان تنزیل
بر خود شی نیز چه محالست که ملائکه بر شخصی فرود آیند برای تحدیث و او نداند و میسور ندید که نزول آخر
الزمان برای هر امر نیز معلوم رسول الله شده و قال لا بنا بر جهل تفصیل باشد نه جهل بعثت بنا بر آنچه می‌آید در باب
چهل و ششم فاذا اذن بصیغه ماضی غایب معلوم از باب علمت الاذن اعلام تقربیه و در شی ای
اشارتست بآنکه اذن با برای تعدیه بمعنی جعلت و اذن بمعنی علم است و من الشی کل امر برای
سببیت است و مراد بامر حکم المیست که مذکور در متشابه قرآنست باعتبار اینکه کاریست همه را تسلیم آنچه از
جانب آن حضرت باشد و اگر حضرت کسی از ایشان بهم رسد از مخالفت آن بهره باشد و مراد اینجا همه
المیست چنانچه می‌آید در کتاب العشرة در حدیث چهارم باب التسلیم که فان سلام الله لا ینال الظالمین یقول آخر
اشارتست بآنکه سلام هی از قبیل تسمیه ظرف باسم مظروف و بیان حقیقت سلام و بر رسول الله می آید در
حدیث چهلم مولد النبی صلی الله علیه و آله و و وضع الی موضع حتی یبنی بر اینست که چون محمد رحمی مصدر
مثل مجرور الی است در خروج از حکم ما قبل **معنی** و در روایت بی سندی که مذکور شد در حدیث اول اینا حجر
گفت که میگفت امام زین العابدین برای تفسیر سوره قدر انا انزلناه فی لیلة القدر راست گفته الله عز و جل
فرو فرستاده الله تعالی قرآن را برای شب قدر و چه میدانی تو فضیلت شب قدر را گفت رسول الله نمیدانم
الله تعالی گفت الله عز و جل که شب قدر بهتر است باعتبار اشتغال مؤمنان بآن از هزار ماهی که نباشد در
شب قدر بمعنی که بر کذب آن کنند و در مقبول صلاح نباشد و الله تعالی گفت رسول الله که میدانی

که چرا شب قدر بهتر است از هزار ماه و گفت که برای آنکه تفریح نازل میکنند در آن شب ملائکه و روح علم
صاحب کل اختیار خود را برای هر حکم مذکور در آیت ذکر شده و چون اعلام کند الله عز و جل چیزی پس تحقیق صحیح
شده و آن سلامت آن شب قدر تا طلوع صبح الله تعالی میگوید در آنجا که سلام میکنند بر نوای محمد ملائکه و روح
من به سلام من که بر غضبی من مباشد از نزول فرود آمدن ایشان تا طلوع صبح مراد نیست که از آن رسول
نبود آفت و ضرر بسیار رسید از شیء یعنی فتنه‌ای **اصل** وقد قال فی بعض کتابه واتّقوا فتنة لا تصیبنّ
الّذین ظلموا منکم خاصّة فی انّا انزلناه فی لیلة القدر وقال فی بعض کتابه وما محمّد الّا رسول قد خلت
من قبله الرّسل افان مات او قتل انقلبتم علی اعقابکم ومن ینقلب علی عقبیه فلن یضرّ الله شیئا وسیجزی الله
الشّاکرین یقول فی الآیة الاولی انّ محمّدا حین یموت یقول اهل الخلاف لامر الله عزّ وجلّ مضت
لیلة القدر مع رسول الله صلّی الله علیه وآله فهذه فتنة اصابتهم خاصّة وبها ارتدّوا علی اعقابهم لانّهم ان قالوا لم
تذهب فلا بدّ ان یکون لله عزّ وجلّ فیها امر واذا اقرّوا بالامر لم یکن له من صاحب بدّ **شرح** من منکم برای
سببیت و برای ابتدا است ظرف خبر مبتدای محذوف است بتقدیر هی منکم بقرینه فتنة اصابتهم خاصّة و دلالت
میکند بر اینکه مخاطب در منکم مؤمنانند نه مشرکان صریح و نه منافقان و در سیاق فتنه مؤمنان اند پس جمع شرکان
و منافقان تصدیق به لیلة القدر اصلا نکرده اند پس قول ایشان نه از باب آن بعد از رسول نه منصوصیت دریا
آیت اول چنین بوده گفت و ذکر قتل کرده چه آن مبنی بر علم الله تعالی است و بنای تردید بر آیت ثانیه بر کلمات
تردید منافقانست که در کعبه عهد بستند که اگر محمد بمیرد یا کشته شود دامنت را از اهل بیت او واگذارند و ما
در شرح حدیث دوازدهم باب اول کتاب العقل در شرح و قال امیر المؤمنین آخر خطبه ایشان اعلام نموده اند که
کدام واقع خواهد شد و این منافات ندارد با اینکه مخاطب در انقلبتم علی اعقابکم مؤمنان باشند چنانچه ظاهر
حدیث است و دلالت میکند بر آن انقلاب چه مراد و دخیر مؤمنین منصوص نیست مراد بعد رفت از آنچه معروف
میشود در لیلة القدر و مذکور است در سوره دخان که فیها یفرق کل امر حکیم امرا من عندنا و بها ارتدّوا علی اعقابهم
بیان آیت ثانیه و تطبیق آن با آیت اولی است انهم تعلیل مقول است **یعنی** بعد از آن الله تعالی گفت در بعض
کتاب خود در سوره انفال که حذر کنید ای مؤمنان از خلافی اگر بخوبی جمعی را که فرشته اند آن فتنه از تمامی
و بس سوره انا انزلناه فی لیلة القدر یعنی تکذیب مضمون آن سوره است و گفت در بعض کتاب خود
در سوره آل عمران و نیست محمد مگر رسولی یعنی که همیشه باقی نیست بلکه چنان است که بعضی گذشته اند پیش از او رسولان
دیگر آیا پس بنا بر جهتی که منافقان کرده اند اگر بمیرد یا کشته شود برمیگردید ای مؤمنان بر پاشنه‌های خود
یعنی که با وجود ارتداد و دعوای ایمان میکنید و هر که برگردد بر دو پاشنه خود پس هرگز ضرر نمیرساند الله تعالی

الله و خواهد جزای خیر داد الله تعالی شاکران نعمت الهی را که عبارت از امام عالم بجمیع احکام باشد ابتدا
میگوید آیت اول بر سبیل که محمد وقتی که بمیرد میگویند اهل مخالفت فرموده الله عز و جل که رفت شب
قدر با رسول الله پس این فتنه ایست که بر خورده مؤمنان نه دیگران بسبب آن اختلاف برگشتند بر اعقاب
خود چه ایشان اگر گویند که شب قدر نرفت پس ناچار است که بوده باشد الله عز و جل را در آن شب فرمودی
که رجعت او باشد و چون اقرار کرده باین فرموده و نخواهد بود آن فرموده الله از صاحبی چاره یعنی اینکه امام
می اقتدا به ایشان کرده باشند وجود صاحبان آن امر بر کسی در زمانی دارد و او فرض طاعت ایشان کنند
پنجم **اصل** وعن ابی عبد الله علیه السلام قال کان علیّ علیه السلام کثیرا ما یقول اجتمع التّیمی
والعدوی عند رسول الله صلّی الله علیه وآله وهو یقرأ انّا انزلناه بتخشّع وبکاء فیقولان ما اشدّ رقّتک لهذه
السّورة فیقول رسول الله صلّی الله علیه وآله لما رأت عینی ووعی قلبی ولما یری قلب هذا من بعدی فیقولان
وما الّذی رأیت وما الّذی یری قال فیکتب لهما فی التّراب تنزّل الملائکة والرّوح فیها باذن
ربّهم من کلّ امر قال ثمّ یقول هل بقی شیء بعد قوله عزّ وجلّ کلّ امر فیقولان لا فیقول هل
تعلمان من المنزل الیه بذلک فیقولان انت یا رسول الله فیقول نعم فیقول هل تکون لیلة القدر
من بعدی فیقولان نعم قال فیقول فهل ینزل ذلک الامر فیها فیقولان نعم قال فیقول الی من
فیقولان لا ندری فیأخذ برأسی ویقول ان لم تدریا فادریا هو هذا من بعدی قال فان کانا
لیعرفان تلک اللّیلة بعد رسول الله صلّی الله علیه وآله من شدّة ما یداخلهما من الرّعب **شرح** و ذکر شراء برای
ابهام است یعنی نوعی از کثرت که بسیار دور از عهد است ثم فیقولان کرات حدی فیه عبرت فیقولا
و امثال آن عطف است بر یقرأ که در جمله حالیه است باء در باذن برای تعدیه یا برای مصاحبت
و اذن بمعنی علم است من در من کل امر برای سببیت است و امر بمعنی حکم مذکور در سوره قرآن است
و ربهم گفت برای سببیت است و مشار الیه ذلک کل امر است ان در فان کانا مکسوره همزه و تخفیف نون
مخففه از مثقله است و ضمیر شان مقدر است لیعرفان بصیغه مجهول است تلک مفعول فیه است لفظا
مبالغه اول **یعنی** در روایت بیان سند که مذکور شد در حدیث اول این باب امام جعفر صادق علیه السلام
گفت بغایت بسیار علی علیه السلام میگفت جمع شدند ابو بکر و عمر نزد رسول الله و حالی که قرائت میکرد
سوره انا انزلناه را با کمال خشوع و گریه پس میگفتند چه بغایت است نازکی دل تو برای این سوره پس میگفت
رسول الله صلی الله علیه و آله برای آنچه دید چشم من و حفظ کرد دل من و برای آنچه می‌بیند دل این بعد از من اشاره بعلی
پس میگفتند و چیست آنچه دیدی و چیست آنچه می‌بیند گفت پس بقدرت الله تعالی نوشته میشد برای

خواندن ایشان در خاک زمین آیت تنزل الملائکة والروح فیها باذن ربهم من کل امر یعنی که شروع به نزول
میکنند فرشتگان و روح در شب قدر و صاحب کل اختیار ایشانرا برای هر حکم مذکور در قضا به قرآن که حاجت
شود بتفسیر آن گفت بعد از آن رسول خدا میگفت آیا بود نزد شما چیزی از حکم تشابه قرآن بعد از نزول الله تعالی
که کل امر پس میگفتند نه پس میگفت آیا میدانید که کیست کسی که فرود آورده شده سوی او ست برای هر حکم
تشابه یعنی که آن فرود آورده میشود سوی او برای هر تشابه که حاجت بتفسیر آن شود پس میگفتند توئی ای
پس میگفت آری پس میگفت آیا میباشد شب قدر بعد از من پس میگفتند آری گفت پس رسول علیه السلام
میگفت پس آیا نازل میشود در آن امر در آن شب پس میگفتند آری گفت پس میگفت سوی که پس میگفتند نمیدانیم
پس میگرفت سر مرا و میگفت اگر نمیدانستید پس بدانید او نیست بعد از من جز علی علیه السلام گفت پس بودند
کسانی که نیست که آن روز که هر آینه شناخته بشوند در آن شب بعد از رسول صلعم از سختی آنچه یافت دل
هایشان از هیبت آنچه شنیدند در حق آن شب ششم عن ابی جعفر علیه السلام قال یا معشر الشیعة
خاصموا بسورة انا انزلناه تفلحوا فوالله انها لحجة الله تبارک وتعالی علی الخلق بعد رسول الله
وانها لسیدة دینکم وانها لغایة علمنا یا معشر الشیعة خاصموا بحم والکتاب المبین انا انزلناه فی
لیلة مبارکة انا کنا منذرین فانها لولاة الامر خاصة بعد رسول الله صلی الله علیه وآله شرح افلح
یفلح بفتح لام ... از باب افعال و فلح ... بمعنی رستگاری و ظفر و مکسور ... امر است الحا
الامر برای عهد خارجی است و عبارت است از آنچه مذکور است در سوره دخان فیها یفرق کل امر حکیم امرا من عندنا
و سوره قدر من کل امر و سوره نساء و اولی الامر منکم یعنی ... در روایت سندی که مذکور شد در حدیث اول
این باب از امام محمد تقی علیه السلام گفت ای جماعت شیعه امامیه مباحثه کنید با خصم خود به سوره انا انزلناه
تا ظفر یابید بیان آن یحتمل قسم که بدرستی که آن سوره هر آینه برهان الله تبارک وتعالی است بر خلق
او بعد از رسول الله صلعم بر منکران ربوبیت رب العالمین بخود را الی ... اختلاف ... یعنی که قطع
عذر مشرکان است که میگویند چون حاکم جمیع احکام ... نیست علاجی بغیر حکم بظن ناچاریم و بیان آن
شد در حدیث چهارم و پنجم این باب و بدرستی که آن سوره و نشان ... است ای جماعت شیعه امامیه
مباحثه کنید با خصم خود با اول سوره دخان چنانچه بیان شد در حدیث اول این باب چه آن آیت
در بیان امر حکیم است در شب قدر بعد از رسول الله صلی الله علیه وآله هفتم یا معشر الشیعة یقول الله تبارک
وتعالی وان من امة الا خلا فیها نذیر قیل یا ابا جعفر نذیرها محمد صلی الله علیه وآله قال صدقت فهل کان
نذیر وهو حی من البعثة فی اقطار الارض فقال السائل لا قال ابو جعفر علیه السلام ارایت بعیثه الیس

هر آینه شکست ... بر آن ... جماعت ... شیعه امامیه
و بدرستی که آن سوره ...

نذیره کما ان رسول الله صلی الله علیه وآله فی بعثته من الله عز وجل نذیر فقال بلی قال فکذلک لم
یمت محمد صلی الله علیه وآله الا وله بعیث نذیر قال فان قلت لا فقد ضیع رسول الله من فی اصلاب
الرجال من امته شرح مراد استدلال بکر است بر بطلان ... ضلالت آیت سوره فاطر ... که
ظاهر شود معنی مستند بر آنکه مذکور شد از سوره دخان و بیان آیت سوره فاطر و جمع دیگر که منافی این نیست
گذشت در شرح حدیث ششم باب هفتم و شرح ان ... مستخلص تا آخر ... احکام کننده
مضمون آیت بینات محکمات ... از پیروی ظن و از اختلاف از روی ظن ... که مخالف
آنها و آن قدر مشترک بیان رسول و وصی او ست که عالم بجمیع مسائل نیست ضمیر نذیر راجع
بآن ... ضمیر مستتر در کان راجع بمحمد است ... بفتح ... و شد ... بفتح ...
مجهول باب نصر است و ضمیر مستتر راجع بمحمد است ... دور کردن ... یکجا ... دون
بضم ... و صاحب قاموس گفته ... مشتق ... است البعث بکسر ... بفتح ... و سکون ...
بفتح و فرستاده ... مرفوع و مبتدا است و جمله استفهامیه خبر است البعث فعیل بمعنی مفعول
فرستاده شده یعنی ای جماعت شیعه امامیه میگوید الله تبارک وتعالی در سوره فاطر که نبوده هیچ اهل
عصری از گذشتگان مگر آنکه گذشته در ایشان نذیری یعنی ... تا آخر ... تکلیف ... نزد
بوده گفته شد در مجلس که ای ابو جعفر نذیر آن امت محمد است گفت راست گفتی پس آیا بوده و گرد
شده بود در حالی که او زنده بود از فرستادن مرد ... اطراف زمین که اعلام کنند خلق را ... امر
خود را الی ... طلب علم مسائل بی ... پس گفت سائل که نه گفت ابو جعفر علیه السلام خبر ده مرا که
فرستاده محمد ... بوده ... جز ... چنانچه رسول الله ... از فرستادن ... حق
وجل نذیر بود پس سائل گفت بلی امام گفت پس همچنین ... محمد که بر حالی که او ... فرستاده ... که نذیر باشد
امام گفت پس اگر گوئی ... پس ... ضایع گذاشته خواهد بود رسول الله ... که در ... مردم
از امت خود مس قال وما یکفیهم القرآن قال بلی ان وجدوا له مفسرا قال وما فسره رسول الله
قال بلی قد فسره لرجل واحد وفسر للامة شان ذلک الرجل وهو علی بن ابی طالب علیه السلام شرح
وما یکفیهم بتقدیر استفهام است و عطف بر مقدر است ... یکفیهم ... یکفیهم القرآن ... فسره
بر مقدر است ... فسره الناس ... فسره رسول الله یعنی سائل گفت آیا ... کافی نبوده
قرآن امام گفت بلی کافی بود بشرط آنکه یابند برای آن بیان کننده سائل گفت و بیان نکرده
رسول الله امام گفت بلی همچنین بیان کرده آنرا برای یک مرد و بیان کرده برای امت مرتبه آن مرد را

داد علی بن ابی طالب است تفصیل این گذشت در حدیث دوم باب اول **حسن** قال السائل یا ابا جعفر کان
هذا امر خاص لا یحتمله العامة فما امرتنا ان نعبد الله سرا حتی یاتی ابان اجله الذی یظهر فیه
کانه کان رسول الله صلی الله علیه وآله مع خدیجة علیها السلام مستترا حتی امر بالاعلان قال السائل ینبغی لصاحب
هذا الدین ان یکتم قال او ما کتم علی بن ابی طالب علیه السلام یوم اسلم مع رسول الله صلی الله علیه وآله حتی ظهر
امره قال بلی قال فکذلک امرنا حتی یبلغ الکتاب اجله **شرح** ابّان بکسر همزه و تشدید باء
وقت اول وقت چیزی و نون آن اصلی است و بر وزن فعالست یعنی قصد بر استفهامست **یعنی**
گفت سائل ای ابو جعفر چنین می نماید که این چیز است خاص شیعه امامیه تاب شنیدن آن ندارند عوام امام گفت
آیا استنباع کرده الله تعالی از اینکه عبادت کرده شود که پنهانی تا آید اول وقت او که ظاهر شود
خلوتی عبادت ما تا وقت این دگر حقیقت اسلامست چنانچه بود رسول صلی الله علیه وآله مستتر
تا وقتی که مامور شد بظاهر ساختن این امر گفت سائل آیا میسزد یکسی را که از شیعه باشد و صاحب این
دین باشد اینکه پنهان کند امام گفت آیا پنهان نکرد علی بن ابی طالب علیه السلام روزی که اسلام آورد با رسول
صلی الله علیه وآله پنهان صد و دعوت بود تا وقتی که ظاهر شد کار رسول صلعم سائل گفت بلی امام گفت پس
همچنانست کار ما یعنی کار شیعه امامیه که پنهان کنند تا وقتی که برسد آنچه الله تعالی مکتوب و مقدر کرده
که مطلوبست یا برسد آخر آن **ششم حسن** عن ابی جعفر علیه السلام قال لقد خلق الله جل ذکره لیلة القدر
اول ما خلق الدنیا ولقد خلق فیها اول نبی یکون واول وصی یکون ولقد قضی ان یکون فی کل سنة
لیلة یهبط فیها بتفسیر الامور الی مثلها من السنة المقبلة من جحد ذلک فقد رد علی الله عز وجل علمه
لانه لا یقوم الانبیاء والرسل والمحدثون الا ان تکون علیهم حجة بما یأتیهم فی تلک اللیلة مع الحجة
التی یأتیهم بها جبرئیل علیه السلام قلت والمحدثون ایضا یأتیهم جبرئیل او غیره من الملائکة علیهم السلام قال
اما الانبیاء والرسل صلی الله علیهم فلا شک ولابد لمن سواهم من اول یوم خلقت فیه الارض الی آخر
فناء الدنیا ان یکون علی اهل الارض حجة ینزل ذلک فی تلک اللیلة الی من احب من عباده **شرح**
الخلق مصدر باب نصر تقدیر آن پیش از کون چیزست اول منصوب بظرفیت و ما مصدریه است و
مصدر بمعنی ملت خلق معلوم باب نصرست دنیا عبارتست از زندگی مقدم بر زندگی آخرت یا سرای مقدم
بر سرای آخرت و حاصل هر دو یکیست اول خلق الدنیا عبارتست از وقت حدوث آب که اول کرّه
و ماده سایر کونها نست و در آن وقت نه آسمان بود و نه زمین و نه آفتاب و نه ماه و نه شب و نه روز مقصود
اینست که اگر تقدیر لیلة القدر در آن وقت نمی بود تقدیر اول انبیا نمی بود و تقدیر اول اوصیا چه جای دیگران

تقدیر بنابر این بود ... لیلة القدر ...
فی ارضها ... مقصود اینست که
اگر تقدیر لیلة القدر نمی بود

یکون مضارع غایب معلوم باب نصر صفت نبی و وصی است مرادف آن ماضی است استقبال به یکون و
تا آخر وقت که این هیات دنیا از وقت تقدیر اینست قضی ماضی معلوم باب ضرب است القضاء حکم
تدبیر بر وجهی که در آن تغییر نشود یهبط بباء یکیفی تفعل و بطا مضارع غایب معلوم باب نصر و ضرب است
الهبوط نزول از تفسیر برای تعدیه است مراد عبارتست از وقت کل امر که مذکور است در سوره دخان
قد حوله عبارتست از کلام آلهی در سوره دخان و سوره قدر که مفید حکم است موافق آیت سوره نحل تنزل
بالروح من امره علی من یشاء من عباده و لازم برای بیان پس رضا لیلة القدر هر سالت الفام خدا
سقوط و مراد اینست که اگر حجت در شب قدر منتظم نباشد حجت کتاب آلهی که جبرئیل آورده انبیا و رسل و محدثون
حافظ میشدند و خطا میکردند در احکام خود و ففت کلام حسن بن العباس است که در سند حدیث اول باب
مذکور شد و المحدثون بتقدیر استفهامست و خبره محذوفست یعنی بلی یاتیهم جبرئیل فلا شک یعنی
بین اهل الکتاب فی انه یاتیهم جبرئیل بوحی فی ایامهم و لیلة کائن است من سواهم عبارتست محدثان و غیر
ایشان از جمله اهل زمین الارض عبارتست از زمینی که مسکن بنی آدمست ان یکون بتقدیر من ان یکون
علی اهل الارض از قبیل وضع ظاهر در موضع مضمر است و معنی تفهیم است و این خبر راجع بمن سواهم است و
این اشارتست بآنکه مراد بمن سواهم سایر اهل الارض است مقصود اینست که اتیان جبرئیل برای محمد
و غیر ایشان یکسانست و آن عبارتست از آوردن وحی یا بینات محکمات تا همه از پیروی ظن
نزد انبیا و رسل برای تمام حجت بر جمیع اهل زمین خواه محدثان خواه غیر ایشان و آن مقدم است بنابر
ملائکه و روح در شبهای قدر نزد محدثان اقتباس مع الحجة التی یاتیهم بها جبرئیل ینزل بصیغه مضارع غایب
معلوم باب تفعیل و ضمیر مستتر راجع باسم تعالی است و اشاره باین دلکم یاتیهم فی تلک اللیلة است و این
استئناف برای بیان لا تزال یقوم تا آخرست و اشارتست بآیت سوره نحل تنزل الملائکة بالروح من امره
علی من یشاء من عباده **یعنی** و روایتست بسندی که مذکور شد در حدیث اول این باب از امام محمد باقر
گفت هر آینه تقدیر کرده الله جل ذکره شب قدر را در اول تقدیر او دنیا را و هر آینه تخمین تقدیر کرد در آن
شب اول پیغمبر را که پیدا شده و اول وصی را که پیدا شده و هر آینه همچنین تقدیر لازم کرد الله تعالی این
که باشد در هر سال شبی که فرود آورد در آن شب بیان حکمها تا آنکه آن شب از سال آینده و هر که منکر
شد آن را پس بتحقیق رد کرده است بر الله عز و جل علم او را زیرا که شان این نیست که مستقیم نمیشوند انبیا و رسل و
ملائکه ایشان سخن که بسنده کرده بیکدیگر بوده باشد بر ایشان بسبب آنچه می آید ایشان را در آن شب قدر
برای آنکه سبب ایشان آنرا جبرئیل علیه السلام و حی حسن گفت گفتم که محدثان نیز می آید ایشان را جبرئیل

بانه بگوید ای غیر او از ملائکه علیهم السلام گفت ای انبیا و رسل صلی الله علیهم لیس یبلّغ فرود آمدن جبرئیل و ملائکه بر ایشان
نیست و فایده چه است برای غیر ایشان از نزول روحی که مخصوص ایشان شده و باز تا در این زمین آخر [illegible] شدن
و تنبیه از آنکه بر اهل زمین مخفی باشد چنان این که امر الله تعالی نازل میباشد آنچه را اگر گفتم سوی هر کسی که دوست
داشته خدا سبحانه تعالی او را از جمله بندگان خود در شب قدر هر چند که نبی و رسول نباشد متن و ایم الله لقد
نزل الروح والملائکة بالامر فی لیلة القدر علی آدم و ایم الله ما مات آدم الا وله وصی وکل من
بعد آدم من الانبیاء قد اتاه الامر فیها و وضع لوصیه من بعده و ایم الله ان کان النبی لیؤمر
فیما یاتیه من الامر فی تلک اللیلة من آدم الی محمد صلی الله علیه و آله ان اوص الی فلان شرح وضع
معنی معلوم باب منع است از وضع قرار دادن و مراد اینجا بیان کردن است متن و فیما یضاف فرض است که
هر آینه تحقیق نازل ساخته روح و ملائکه امر حکیم را در شب قدر بر آدم و قسم بخدا قسم است که مرد آدم مگر
که او را وصیی بود که حجت الله بوده و هر که بعد از آدم بوده از انبیای صاحب شریعت تحقیق آمده او را امر در شب
قدر و قرار داده آن امر را یعنی که بیان کرده جمیع آنرا برای وصی خود که بعد او است و قسم بخدا قسم است
که هر آینه کسی که شأن این است که هر نبی از آن انبیا هر آینه مأمور میشد در آنچه می آمد او را از امر حکیم در آن شب قدر
از آدم تا محمد که وصیت کند به فلان کس متن و لقد قال الله عز و جل فی کتابه لولاة الامر من بعد
محمد صلی الله علیه و آله خاصة وعد الله الذین آمنوا منکم و عملوا الصالحات لیستخلفنهم فی الارض
کما استخلف الذین من قبلهم الی قوله فاولئک هم الفاسقون شرح و واسطه که اینجا ذکر نشده است که
ولیمکنن لهم دینهم الذی ارتضی لهم ولیبدلنهم من بعد خوفهم امنا یعبدوننی لا یشرکون بی شیئا
ومن کفر بعد ذلک و در سوره نور چنین است قل اطیعوا الله و اطیعوا الرسول فان تولوا فانما علیه ما
حمل و علیکم ما حملتم و ان تطیعوه تهتدوا و ما علی الرسول الا البلاغ المبین وعد الله الذین آمنوا
منکم مخاطبان اطیعوا و تولوا و علیکم و حملتم و تطیعوه و تهتدوا اند و در منکم جماعتی منافق شده اند که ولی
بعضی دعوی ولایت امر کرده اند بعد از رسول بزور و کذب و شان آمنوا خود است از ایمان بمعنی بر کردن
ایمان خود و فعل و معنی برای تحقیق و وعد است من در منکم صله آمنوا است و بعضی من در منکم را [illegible]
الذین تعیین باب الاجتهاد و تبعیة الظن است تقریبا حکم کردن برای تبعیض برای بیان و برای ابتدا
چنانچه جمهور مفسران خیال کرده اند مؤخر میشود از و عملوا الصالحات چنانچه منهم مؤخر است در آیت سوره
فتح وعد الله الذین آمنوا و عملوا الصالحات منهم مغفرة و اجرا عظیما و بر این قیاس است تقدیم منکم در آیت
سوره حدید فالذین آمنوا منکم و انفقوا لهم اجر کبیر و ما لکم لا تؤمنون بالله والرسول یدعوکم لتؤمنوا بربکم و اخذ

تقدیم منهم در آیت سوره آل عمران و ان الله لا یضیع اجر المؤمنین الذین استجابوا لله والرسول من بعد ما اصابهم
القرح للذین احسنوا منهم و اتقوا اجر عظیم اینست که بوده بنابر عطف و اتقوا بر استجابوا باشد نه
بنابر احتمال الجملة الذین صفت المؤمنین باشد و القرح معنی مصیبت و [illegible] باشد و للذین متعلق بقرح باشد
و الذین احسنوا عبارت از الذین قتلوا باشد که در سابق این آیت مذکور شده و احسان ایشان عبارت
از کشتن ایشان در رعایت حدود شرع و در کشتن ایشان بجهاد و در [illegible] مؤمنان [illegible] است چنانچه
مذکور است در شرح کتاب الروضه در حدیث ثم قتل بعضهم الی جعفر چهل فصل صاحب قاموس گفته و جیش
النبی احسانا ای بعده و من در منهم برای تبعیض شده برا که مفروغان از جهاد فیما [illegible] شرکت
و ذکر و اتقوا مشعر این باشد که استجابت ایشان رسولش بی تقوی مقبول نگاه تست و اجر عظیم خبر مبتدای محذوف
باشد تقدیر [illegible] که راجع به اجر المؤمنین باشد و انجمله استیناف بیانی سابق باشد متن و هر آینه تحقیق گفته
خدا عز و جل در کتاب خود برای والیان امر حکیم در شب قدر بعد از محمد صلی الله علیه و آله و بس در سوره نور و گفته
الله تعالی جمعی را که این کرده اند بعد از خود از [illegible] و بجا آورده اند عملهای صحیح را که هر آینه خلیفه خواهد کرد
البته ایشان را در زمین چنانچه خلیفه کرد جمعی را که پیش از ایشان بوده اند تا قول او که فاولئک هم الفاسقون بیان مذکور
شد در شرح حدیث سوم باب دوازدهم و در اینجا امام علیه السلام بیان کرده و گفته متن یقول استخلفکم
لعلمی و دینی و عبادتی بعد نبیکم کما استخلف وصاة آدم من بعده حتی یبعث النبی الذی یلیه
یعبدوننی بایمان لا نبی بعد محمد صلی الله علیه و آله فمن قال غیر ذلک فاولئک هم الفاسقون
فقد مکن ولاة الامر بعد محمد صلی الله علیه و آله بالعلم و نحن هم فاسألونا فان صدقناکم فاقروا و ما انتم
بفاعلین اما علمنا فظاهر و اما ابان اجلنا الذی یظهر فیه الدین منا حتی لا یکون بین الناس اختلاف
فان له اجلا من ممر اللیالی و الایام اذا اتی ظهر و کان الامر واحدا شرح یقول بصیغه مضارع غایب حکایت
حال ماضیه است زیرا که این قول در وقت اخذ میثاق بر بنی آدم بوده که مذکور است در آیت سوره اعراف که
و اذ اخذ ربک من بنی آدم من ظهورهم ذریتهم و [illegible] بوده که بحرف جر و مصدر مضاف بمفعول باشد و ظرف
متعلق بجعلناه باشد خطاب در استخلفکم [illegible] است که غیبت در لیستخلفنهم و نظایرش مبنی بر تغلیب حال حکایت
بر حال حکایت کما استخلف صیغه مضارع متکلم معلوم است [illegible] بیان برای مصاحبت یا برای [illegible] است
و مراد [illegible] بیان آیات بینات محکمات [illegible] پیروی ظن و [illegible] اختلاف [illegible] است و آن ضد کفر
و تکذیب است که مذکور است در آیت سوره آل عمران و من یکفر بآیات الله فان الله سریع الحساب و در آیت سوره
جمعه بئس مثل القوم الذین کذبوا بآیات الله [illegible] اشاره است [illegible] طریقه مخالفان که تجویز اجتهاد و اختلاف [illegible]

لا یشرکون بی شیئا یقول یعبدوننی

مخالفت ضد شریعت محمدیه است پس متضمن قول بحدوث نبوتی بعد از محمد ص است و متضمن شرک بالله است

در آیت سوره توبه اتخذوا احبارهم و رهبانهم اربابا من دون الله و غیر در قول [illegible] ذلک بمعنی ضد آنست و این

اشارتست بانکه کفر در آیت و من کفر بعد ذلک فاولئک هم الفاسقون بمعنی قایل شدن بضد آیات بینات

محکماتست و آنست مراد در آیت سوره یونس و اذا تتلی علیهم آیاتنا بینات قال الذین لا یرجون لقاءنا ائت بقرآن

غیر هذا او بدله [illegible] و مراد بصدق بیان آن حکم امر [illegible] بی تقیه است اقرار و اتفاق

را بشرط مراد باب اخالفت الا فرا گرفتن بسوی آن ضد او [illegible] خاطئین [illegible] بعض شیعه است

باعث [illegible] چنانچه می آید در کتاب الایمان و الکفر در باب الا ذاعه که باب ضد و شصتم است انشاء الله تعالی

و ممکن است و [illegible] آنچه بعضی تفسیر و بیند لهم است الا ان بکسر همزه و تشدید با کلمه اول [illegible] همزه و فتح جیم مرّت الذی صفت جهنت [illegible] راجع بالذی است ضمیر راجع با آیت **یعنی**

میگویم که خلیفه میکنیم شما را بجای آنهایی که بودند پیش که حقیقت اسلام باشد برای عبادت من بعد از پیغمبر

خلیفه میکنیم او صیای آدم را بعد از او و قتی که مبعوث شود پیغمبر صاحب شریعتی که متصل آدم است که نوح باشد

در یعبدوننی و لا یشرکون بی شیئا میگوید عبادت میکنند مرا و شرک نمی آورند بمن چیزی من بعد پیغمبر صاحب

شریعت بعد از محمد پس هر که گفت غیر آن که گفتیم پس ایشانند پس سرکشان از حکم الهی یا پس امت پس ظاهر شد

از این آیت که بعض تمکین کرده است الله تعالی و ایمان امر شب قدر را بعد از محمد صلی الله علیه و آله تعلیم تعلیم بر [illegible]

و الیائیم پس سوال کمشیده را از مشکلات پس کرد است کوم شما را پس نگاه دارید [illegible] و نشید بشما

عمل کنندگان کیفیت را علم بودن و جاهل بودن مجتهدان پس ظاهر است نزد موافق و مخالف و اول

که ظاهر میشود در آن دست دین الهی نزد تنبیه شد میان مردم [illegible] حکم بظن که جمیع حقیقی اختلاف در آن میبرد

و بنا بر حقیقت سلامت کرد و این آیت پس مستحق که برای آن اول وقت ملکی که حاصل میشود پس شست مرور

شبها در روز و چون آنچه آن اول وقت ظاهر شد آن باین وقت حکم کی بمعنی که حکم بظن بر طرف شد بجهت

اصل قال ابو عبد الله لقد قضی الامر ان لا یکون بین المؤمنین اختلاف و لذلک جعلهم شهداء علی الناس لیشهد

محمد صلی الله علیه و آله علینا و لنشهد علی شیعتنا و لتشهد شیعتنا علی الناس ابی الله عز و جل ان یکون فی حکمه اختلاف او

بین اهل علمه تناقض **شرح** قضی بصیغه معلوم یا مجهول باب ضرب است انقضا تمام شدن امر عبارتست از حکم

الهی که نزول ملائکه و روح در شب قدر مفروق شود چنانچه مذکور شد در سوره دخان ان بفتح همزه و سکون نون

مصدریه است و مصدر مفعول است لیشهد محمد تفسیر آیت سوره حج است که هو سماکم المسلمین من قبل

و فی هذا لیکون الرسول شهیدا علیکم و تکونوا شهداء علی الناس مذکور شد که شهادت ائمه بر مردم بی تفصیل وارد که

[illegible]

در آیت صریح نیست و اشارت بان شده و در تبدیل لفظ المسلمین ان من جا افاده این میکند که در خطاب

کنتم مسلمین نیز داخلند و بیان آیت شد در شرح حدیث چهارم باب ثم ان کان ذی حکم اختلاف بجای بطلان

مذهب مصوبه از جمله اهل اجتهادست و این ابطال جمله نقض بجای ابطال مذهب مخطئه از جمله اهل اجتهادست

یعنی و فقهای مذاهب فقهست که هر آینه بتحقیق تمام تدبیر کرده امر شب قدر را بجای اینکه نبوده باشد میان

مومنان بر ربوبیت رب العالمین خواه از اولی الامر باشند و خواه نه حکم بظن که اختلاف در آن میبرد و برای

بودن اختلاف و لیس کرا شده الله تعالی مومنان را خواه از اولی الامر باشند و خواه نه گواهان بر مردمان چه

مضمون آیت سوره حج اینست که گردانید الله تعالی ما را ائمه اهل اسلام را گواهی و در محمد ص بر او حجت بر ما باشد ان

اختلاف در قول و نیست و گواهی ما هم بر شیعه و حجت باشیم بر ایشان چون اختلاف در قول نیست

و گواهی دهند شیعه بر مردمان دیگر و حجت باشند بر ایشان چون اختلاف در قول مومنان نباشد اشارت

با نیست که اگر اختلاف در حکم محمد میبود گواهی او بر ما مقبول نمیبود و اگر اختلاف در حکم ما میبود گواهی ما

بر شیعه مقبول نمیبود و اگر اختلاف در حکم شیعه میبود گواهی ایشان بر مردمان مقبول نمیبود و ابا و امتناع

کرده الله عز و جل از اینکه باشد در حکم او اختلاف یا بوده باشد میان اهل علم او که تکلیف کرده بندگان را بان علم

تا قض بیان این شد در حدیث اول این باب در شرح قال فلک الآخر **اصل** قال ابو جعفر [illegible]

فضل ایمان المؤمن بجمله انا اله او بتفسیرها علی من لیس مثله فی الایمان بها کفضل الانسان علی

البهائم و ان الله عز و جل لیدفع بالمؤمنین بها عن الجاحدین لها فی الدنیا لکمال عذاب الآخرة

لمن علم انه لا یتوب منهم ما یدفع بالمجاهدین عن القاعدین و لا اعلم ان فی هذا الزمان جهادا الا

الحج و العمرة و الجوار **شرح** بجمله بضم جیم و سکون میم مجموع و در اینجا عبارتست از مجموع آنچه متعلق است بسوره انا

انزلناه از شرف و معانی که مذکور شد در حدیث اول این باب موافق آنچه گذشت در حدیث سابق که انا

انا نحن بجا سبارک و تعالی اهل الحق بعد رسول الله ص و انها بسیده و دیگر آنچه و در نظیر بن منصوب بست

جاودانا [illegible] محذوف است با بستن اشا چنانچه تفسیر محذوف است بجار که بسر جیم مصاحب و مراد در اینجا نزدیکی الائمه اهل البیت

علیهم السلام است برای کسب علم دین **یعنی** بعد از آن گفت امام محمد تقی علیه السلام که زیادتی شرف ایمان

کسی که ایمان آورد بمتعلقات انا انزلناه و بتفسیر حق آن سوره بر کسی که نیست مثل او در ایمان بان مانند زیادتی

شرف آدمی است بر ستوران و بدرستی که الله عز و جل دفع میکند بسبب مومنان بانها از منکران آنها در دنیا

برای زندگی عذاب آخرت بسبب اتمام حجت دنیا برای کسی که با وجود مهلت و دفع و توبه نمیکند از جمله منکران

مانند دفع ما بسبب مجاهدان از نشستگان از جهاد و نمیدانم که در این زمان غیر ظهور اولی الامر جهادی با شرکی که

وسیلهٔ طلب علم دین است چنانچه بیان شد در حدیث ششم باب هشتم و گذشت که با انضمام آن هیچ طلب علم دین
میسر نمیشود و ذکر مجاهدات امام علیه السلام که پیش از آن بود و سابق وسیلهٔ علم دین است میتواند بود و ذکر مراد مجاهدات
بیدین باشد در زمان حضور و بدل شد در زمان غیبت یعنی که در مشکلات سکوت و منتظر باشند و آن
حکم تحصیل علوم دین دانسته باشد چنانچه می آید در احادیث باب هشتاد و سوم که هر که منتظر قائم باشد مثل
کسی است که جهاد کند با امام علیه السلام [illegible] شرح قَالَ وَقَالَ رَجُلٌ لِأَبِي جَعْفَرٍ عَلَيْهِ السَّلَامُ يَا ابْنَ رَسُولِ اللهِ لَا تَغْضَبْ عَلَيَّ
قَالَ لِمَاذَا قَالَ لِمَا أُرِيدُ أَنْ أَسْأَلَكَ عَنْهُ قَالَ قُلْ قَالَ وَلَا تَغْضَبُ قَالَ وَلَا أَغْضَبُ قَالَ أَرَأَيْتَ
قَوْلَكَ فِي لَيْلَةِ الْقَدْرِ وَتَنَزُّلِ الْمَلَائِكَةِ وَالرُّوحِ فِيهَا إِلَى الْأَوْصِيَاءِ يَأْتُونَهُمْ بِأَمْرٍ لَمْ يَكُنْ رَسُولُ اللهِ صلى الله عليه وآله قَدْ عَلِمَهُ
أَوْ يَأْتُونَهُمْ بِأَمْرٍ كَانَ رَسُولُ اللهِ صلى الله عليه وآله يَعْلَمُهُ وَقَدْ عَلِمْتَ أَنَّ رَسُولَ اللهِ صلى الله عليه وآله مَاتَ وَلَيْسَ مِنْ عِلْمِهِ شَيْءٌ إِلَّا
وَعَلِيٌّ عَلَيْهِ السَّلَامُ لَهُ وَاعٍ قَالَ أَبُو جَعْفَرٍ عَلَيْهِ السَّلَامُ مَا لِي وَلَكَ أَيُّهَا الرَّجُلُ وَمَنْ أَدْخَلَكَ عَلَيَّ قَالَ أَدْخَلَنِي
عَلَيْكَ الْقَضَاءُ لِطَلَبِ الدِّينِ شرح ضمیر مستتر در قال راجع بحسن بن عباس است که در سند حدیث اول آن
مذکور شد لا تغضب باب علم منهیست و ولا تغضب برفع بتقدیر استفهام است و عطف بر مقدر است
اقول و لا تغضب و ولا اغضب برفع عطف بر مقدر است بتقدیر تقول ولا اغضب [illegible] مرفوع
تنزل بصیغهٔ مصدر باب تفعل مجرور و معطوف بر لیله است [illegible] و جمله [illegible] مرفوع
و خبر مبتداست و قد علمت بصیغهٔ مخاطب باب تفعیل یا باب علم بصیغهٔ متکلم باب علم [illegible] روایات
اعتراض است [illegible] که بنا بر شق اول لازم می آید که نبوت اوصیا و بنا بر شق دوم لازم می آید [illegible]
قدر تحصیل حاصل کنند [illegible] در مقام اظهار صورت مستدل [illegible] قبیل
غضب نیست [illegible] لازم آید [illegible] سائل [illegible] یعنی حسن گفت که گفت
مردی امام محمد باقر علیه السلام را ای پسر رسول الله غضبناک مشو بر من گفت چرا این را میگوئی گفت برای چیزی
که میخواهم سؤال کنم ترا از آن گفت بگو گفت و غضبناک نمیشوی گفت [illegible] غضبناک
نمیشوم گفت خبر ده مرا که سخن تو در لیلة القدر و نازل شدن ملائکه و روح در آن شب سوی اوصیا [illegible]
اوصیا احکامی که رسول الله [illegible] آنرا [illegible] رسول الله [illegible] مرد بر [illegible]
علم او چیزی [illegible] علی علیه السلام [illegible] امام محمد باقر علیه السلام
مرا با تو [illegible] این مرد [illegible] مجلس [illegible] قضای الهی برای طلب
علم مسائل دین شرح قَالَ فَافْهَمْ مَا أَقُولُ لَكَ إِنَّ رَسُولَ اللهِ صلى الله عليه وآله لَمَّا أُسْرِيَ بِهِ لَمْ يَهْبِطْ حَتَّى أَعْلَمَهُ اللهُ
جَلَّ ذِكْرُهُ عِلْمَ مَا قَدْ كَانَ وَمَا سَيَكُونُ وَكَانَ كَثِيرٌ مِنْ عِلْمِهِ ذَلِكَ جُمَلًا يَأْتِي تَفْسِيرُهَا فِي لَيْلَةِ الْقَدْرِ

[illegible] رسول الله صلى الله عليه وآله آنرا [illegible]
اوصیا احکامی که

وكذلك

جملهٔ تفسیرها باب

وَكَذَلِكَ كَانَ عَلِيُّ بْنُ أَبِي طَالِبٍ عَلَيْهِ السَّلَامُ قَدْ عَلِمَ جُمَلَ الْعِلْمِ وَيَأْتِي تَفْسِيرُهُ فِي لَيَالِي الْقَدْرِ كَمَا كَانَ مَعَ رَسُولِ
اللهِ صلى الله عليه وآله قُلْتُ أَوَ مَا كَانَ فِي الْجُمَلِ تَفْسِيرٌ قَالَ بَلَى وَلَكِنَّهُ إِنَّمَا يَأْتِي بِالْأَمْرِ مِنَ اللهِ
تَعَالَى فِي لَيَالِي الْقَدْرِ إِلَى النَّبِيِّ صلى الله عليه وآله وَإِلَى الْأَوْصِيَاءِ افْعَلْ كَذَا وَكَذَا لِأَمْرٍ قَدْ كَانُوا عَلِمُوهُ أُمِرُوا كَيْفَ
يَعْمَلُونَ فِيهِ شرح اسری بصیغهٔ مجهول باب افعال ماخوذ است از سرایت بمعنی روان شدن در شب و مجاز است
از ارتقا سوی اعلای مراتب نبوت و رسالت و وحی قرآن و در بر بالای تأکید تعدیه است [illegible]
میکند پس هبوط عبارت است از فراق از وحی قرآن و علم بصیغهٔ مجهول باب تفعیل معلوم [illegible]
و کان معطوف بر مقدر است بتقدیر اکان جملا [illegible] و کان نیز بمعنی مع است [illegible]
پس افاده عموم نفی میکند [illegible] موجبه جزئیه میکند [illegible] در جمل است [illegible]
غائب است [illegible] برای تقویت و تأکید [illegible] خلاصه جواب اینست که بنا
بر شق اول نبوت لازم می آید زیرا که آن امر معلوم است باعتبار مقدمات آن و مجهول است باعتبار [illegible]
و کسب مجهول از معلوم بوده و دیگران مخصوص اینها نیست و حاصل جواب اینست که بنا بر شق دوم تحصیل حاصل
لازم نمی آید چنانچه گاهی عالم بکل مسائل نحو [illegible] تفسیر آنها غافل میشود و در عمل [illegible]
میکند بوجود علم بآن و تفسیر آن و چنانچه عالم بکل قواعد نحو حیران میشود [illegible]
ذکر کند [illegible]
و این منافات ندارد با علم بجمیع قواعد و تفسیر آنها و منافات ندارد با کمال رسول و اوصیا چه در جمل [illegible]
[illegible]
[illegible] یعنی [illegible] گفت پس [illegible]
که [illegible] رسول الله [illegible]
کرده [illegible]
بود که [illegible] احکام قضایای جزئیه که در میان خلایق واقع شود [illegible]
نشود [illegible]
علی بن ابی طالب [illegible]
علم در شب قدر چنانچه بود آن تفسیر با رسول الله [illegible] در شب قدر گفت سائل [illegible]
از آن مجملها تفسیری گفت [illegible]
در شبهای قدر سوی نبی [illegible] و سوی اوصیا که بکن چنین و مکن چنین برای حکمی که [illegible] دانسته بوده [illegible]

آیه

میشود ذکر نکرده عمل کسی که شنیده از علم خود ص قُلتُ فقرِّب لي هذا قال لم یمت رسول الله صلی الله علیه وآله إلا وحافظٌ لجملة
العلمِ وتفسیره قلتُ فالذي کان یأتیه في لیالي القدر علمُ ما هو قال الأمرُ والیُسرُ فیما کان قد علم
شرح این دو سؤال از حسن بن عباس است در بیان معاملهای که آمده و امام جواب او بر گفته مراد به امر
حکیم امر من عندنا است که مذکور است در آیت سورهٔ دخان الیسر بفتح یا و سکون سین و فتح سین
و دال نقطه آنچه آسان باشد از برای تعلیمات و مراد خبر است که مستنبط میشود از آنچه سابق معلوم
سابقه بوده ملائکه و روح یعنی گفتم بیان کن برای من این جواب را که آن مرد گفتی گفت نمرد رسول خدا مگر
حال که در حافظه او بود مجموع علمی که در وقت اسرا حاصل کرده بود و تفسیر علم که محتاج الیه بود و گفتم پس
می آمد او در شبهای قدر علم چه چیز بود گفت آن امر داده میبود به سبب آنچه بود که پیش از آن دانسته شده بود
ص قال السائل فما یحدث لهم في لیالي القدر علم سوی ما عَلِموا قال هذا مما أُمروا بکتمانه ولا
یعلم تفسیر ما سألت عنه إلا الله عزّ وجلّ شرح فما یحدث بتقدیر استفهام تقریری است زیرا که برای تعریف
و این سؤال ناشی شده از حاصل و وجه اینکه حدوث علم بتوسط ملائکه و روح به نبوت و امامت خاکره
از آنچه در اکثر مشهور است در روایات شیعهٔ امامیه مثل آنچه میآید در حدیث اول باب پنجم کتاب الحجة
نقذف في القلوب ونقر في الأسماع وهو افضل علمنا ولا نبي بعد نبینا محمد صلی الله علیه وآله مراد این است که حدیث مشتمل
نبوت نیست کتمان بکسر کاف پوشاندن خواه از جمیع مردمان و خواه از بعضی لا یعلم بصیغهٔ معلوم از باب تفعیل
و مراد این است که توفیق فهمیدن و ادراک حقایق مخصوص الله تعالی است نظیر آیت سورهٔ قصص انک لا تهدی
من احببت ولکن الله یهدی من یشاء وهو اعلم بالمهتدین یعنی گفت سائل پس سزاوار است که کفی آیا حادث میشود
از اوصیا در شبهای قدر علمی سوای آنچه دانسته اند گفت جواب این سؤال از چیزهاییست که مأمورند اوصیا
به پنهان کردن آن از مثل تو و تعلیم میکند جواب آنچه اگر پرسیدی از آن کرامت خدای عزوجل ص قال السائل
فهل یعلم الأوصیاء ما لا یعلم الأنبیاء قال لا وکیف یعلم وصیٌّ غیر علم ما أُوصي إلیه قال
السائل فهل یسعنا أن نقول إن أحداً من الوصاة یعلم ما لا یعلم الآخر قال لا لم یمت نبيٌّ إلا
وعلمه في جوف وصیّه وإنما تنزّل الملائکة والروح في لیلة القدر بالحکم الذي یحکم به بین العباد
قال السائل وما کانوا علموا ذلک الحکم قال بلی قد علموه ولکنّهم لا یستطیعون إمضاء شيء منه
حتی یؤمروا في لیالي القدر کیف یصنعون إلی السنة المقبلة قال السائل یا أبا جعفر لا أستطیع إنکار
هذا قال أبو جعفر علیه السلام من أنکره فلیس منّا شرح غیر بصیغهٔ مفعول مطلق محذوف است بتقدیر علما غیر
اوصی مجهول باب افعال است و نایب فاعل ضمیر مستتر راجع به ما است ضمیر الیه راجع به وصی است یعنی گفت سائل چون

حق بوده و از حدوث علم توهم نبوت میکرد و امام تصریح کرده به حدوث علم و جواب این سه سؤال آن
مراد به علم اینجا علم حاصل به وحی است و جواب سؤال اول اینجا مذکور می آید در حدیث سوم باب چهل و سوم
کتاب الحجة و آن کان و کفت و آخر لا استطیع بتقدیر استفهام است یعنی گفت سائل پس آیا میدانند اوصیا
چیزی را که نمیدانند دیگری از اوصیا گفت نه مرده هیچ نبی که بر حالی که علم او در سینهٔ وصی او است خواه بی
واسطه و خواه به واسطه و جز این نیست که نازل میکنند ملائکه و روح در شب قدر حکمی را که حکم میکند به آن
میان بندگان گفت سائل و نه دانسته بودند این حکم را گفت بلی به تحقیق دانسته بودند آن را و لیکن ایشان
کامل توانایی ندارند که کنند چیزی از آن تا وقتی که مأمور شوند در شبهای قدر که چگونه کنند تا سال
گفت سائل ای ابو جعفر آیا استطاعت ندارم که انکار این کنم گفت ابو جعفر علیه السلام هر که منکر شد این را
پس از شیعه نیست ص قال السائل یا أبا جعفر أرأیت النبي صلی الله علیه وآله هل کان
یأتیه في لیالي القدر شيء لم یکن علمه قال لا یحلّ لک أن تسأل عن هذا أمّا علم ما کان وما
سیکون فلیس یموت نبيّ ولا وصيّ إلا والوصيّ الذي بعده یعلمه أمّا هذا العلم الذي تسأل
عنه فإنّ الله عزّ وجلّ أبی أن یطلع الأوصیاء علیه إلا أنفسهم شرح مضمون این سؤال و
جواب به سؤال و جواب سابق که بیان شده در شرح قال السائل فما یحدث تا آخر گذشت انفسهم بفتح فا
و تشدید میم است انفسهم که بصیغهٔ جمع نفس است ضمیر راجع به اوصیا است و انفس بمعنی خواص است
چنانچه گفته میشود فی تفسیره و نفسه و انفسکم اگر بصیغهٔ فعل التفضیل است ضمیر راجع به الاوصیاست بمعنی
شیعیان ایشان و راجع به العباد است که در فقرهٔ سابق است یعنی نفیس تر از جمیع بندگان و حاصل گفت
یعنی گفت سائل ای ابو جعفر خبر ده مرا که نبی صلی الله علیه وآله آیا می آمد او را در شبهای قدر چیزی که نمیدانست آن را
گفت جایز نیست ترا اینکه سؤال کنی از این اما همین قدر را بدان که علم هر چه شده و هر چه خواهد شد
پس نمیرد هیچ نبی و هیچ وصی نبی مگر بر حالی که آن وصی که بعد از او است میداند آن را اما این علم که
سؤال از آن میکنی پس به درستی که الله عزوجل ابا و امتناع کرده از اینکه مطلع کند اوصیا مردم را بر آن
که مردمی از اکمل اختصاص به ایشان داشته باشند ص قال السائل یا ابن رسول الله کیف
أعرف أنّ لیلة القدر تکون في کلّ سنة قال إذا أتی شهر رمضان فاقرأ سورة الدخان في کلّ
لیلة مائة مرّة فإذا أتت لیلة ثلاث وعشرین فإنّک ناظر إلی تصدیق الذي سألت عنه شرح
این است که سائل شنیده بود از امام که سورهٔ دخان دلالت میکند بر اینکه در هر سال شب قدر
خواهد بود و اخوان او نفهمیده باشد که چگونه دلالت میکند و سؤال او از چگونگی دلالت آن باشد

نبینا انه عیب کفته و چکونه سبب اند و می گوید و علیهم
وصیت کرده شد علیه گفت نه سائل آن کس
است و ما را بکنه کریم که کمی از اوصیا میدانند چیزی را

وانضباط ظاهر نيست كه سائل بنده او را ملتجم باشد و چون اكثر شيعه اطلاع بر دقايق حديث ندارند مستعد نيست
فهميدن آن نه اند سوره دخان نيز مقصود و چون گذارد خواندن اول سوره دخان اندوه تأمل و تدبر باعث
استعداد تام براى فهميدن آن نميشود امر كرده امام او را بتكرار بسيار تا بعد از آن كه خود تعهد نمايد شد امام بيان
كند براى او تفسير آن را و فهم تخصيص كرد شهر رمضان باعتبار اينست كه آن زمان فضيلت يا بيضا قرائت
قرآن است و فضيلت از سائر بها و تعيين موعد در شب بيست و سوم باعتبار اينست كه كامل حصل
و فيض در آن شب است مراد سوره الدخان مجموع آيتست مراد اول آيتست تا انا كنا مرسلين چنانچه مذكور شد
در حديث اول اين باب كه فقيل حم و الكتاب المبين انا انزلناه في ليلة مباركة الى قوله انا كنا مرسلين الا انه
في شك يلعبون نه بيانكه آنجا متصل حيان ليلة مباركه است و مجموع آن اينست حم و الكتاب المبين انا انزلناه
في ليلة مباركة انا كنا منذرين فيها يفرق كل امر حكيم امرا من عندنا انا كنا مرسلين رحمة من ربك انه هو السميع
العليم رب السموات والارض و ما بينهما ان كنتم موقنين لا اله الا هو يحيي و يميت ربكم و رب آبائكم الاولين بل هم في
شك يلعبون و به هر تقدير اين جواب السائل است با آنكه شب قدر شب بيست و سوم شهر رمضان باشد چنانچه
مشهور است ميان شيعه اما ميبرد آن شب را ليلة الجهني ميناميدند چنانچه مى آيد در كتاب الصيام در حديث دوم
باب شصت و دوم كه باب في ليلة القدر است يعنى گفت سائل اى پسر رسول الله چگونه بشناسيم كه ليلة القدر شد
در هر سال گفت چون آمد شهر رمضان پس بخوان سوره دخان را در هر شب صد بار پس چون آمد شب بيست و سوم
پس به درستى كه نظر خواهى كرد سوى آنچه باعث تصديق آن شود كه پرسيدى از آن متن وقال لي ابو جعفر
عليه السلام لما يرون من بعثه الله عز و جل للشقاء على اهل الضلالة من اجناد الشياطين وازواجهم اكثر
مما يرون خليفة الله الذي بعثه للعدل و الصواب من الملائكة قيل يا ابا جعفر و كيف يكون شيء اكثر من الملائكة
قال كما شاء الله عز و جل شرح ما بفتح … است و … جاره موصوله است و در اول و دوم مستعمل شده و در
دوم … كه تشخص ايشان معلوم مخاطبان نيست و اين مقام تفخيم بيان شد نظير آنچه گفته اند در آيت سوره والشمس
والسماء و ما بناها يرون بفتح ياء دو نقطه در پايين و فتح … و سكون واو و فتح نون بصيغه مضارع جمع
مذكر غايب معلوم العين و معتل اللام باب منع است و ضمير جمع راجع به … است باعتبار … و در معنى نظير ضمير جمع در
آيت سوره هود و من كان يريد الحياة الدنيا و زينتها نوف اليهم اعمالهم … است مجاز … است من …
ميم و سكون نون موصوله است و عبارتست از … امام ضلالت و مفعول يرون است بعث … و جا بايك نقطه
… نقطه است … و ضمير راجع به من … الذي بعث … باب معلوم باب منع است … بشين نقطه
دار و الف ممدوده و مقصوره مصدر باب علم است و ظرف متعلق ببعث است حمل براى اضرار است و ظرف

متعلق ببعث است اهل الضلالة عبارتست از تابعان امام ضلالت من در دوم و سوم بكسر ميم و سكون نون براى
بيان است اجناد بفتح همزه و سكون جيم و نون و دال بى نقطه جمع جند بضم جيم و سكون نون است يعنى لشكر و گروه بر
جا شده از سائر رعايا و ازواج هم براى بى نقطه و جيم عطف بر اجناد است و ضمير راجع به اجناد يا به شياطين است
و عبارتست از قرينان اجناد و شياطين يعنى اشتباهى انس اكثر دو جا بثاء سه نقطه است اغراض … قائل
از اقفا است زيرا كه … آنچه خيال كرده مستفاد ميشود و كم هم مستفاد ميشود كه … امام ضلالت
چون شياطين و انس اكثر باشند از بعضى آنكه … زيرا كه خليفه … ماند امام عليه السلام اعراض كرد و اولا از
حكم كمى قول او كرد … و الله عز و جل براى اشارت بظهور اين مراد چنانچه بيان ميشود در شرح فقره آينده يعنى
و گفت حسن بن عباس گفت امام محمد تقى عليه السلام كه هر آينه جمعى كه زيارت ميكنند كسى را كه برانگيخته او را الله عز و جل
براى شقاوت براى اهل ضلالت كه لشكرهاى شياطين و قرينان ايشانند بيشترند از جمعى كه زيارت ميكنند خليفه الله را
كه الله تعالى برانگيخته او را براى عدالت و راستى از جنود فرشتگان گفته شد مجلس كه اى ابو جعفر و چگونه ميباشد چيزى
بيشتر از فرشتگان امام گفت كه چنانچه خواسته آن را الله عز و جل متن قال السائل يا ابا جعفر انى لو حدثت بعض
الشيعة بهذا الحديث لانكروه قال كيف ينكرونه قال يقولون ان الملائكة عليهم السلام اكثر من الشياطين
قال صدقت افهم عنى ما اقول انه ليس من يوم ولا ليلة الا و جميع الجن والشياطين تزور ائمة
الضلالة ويزور امام الهدى عددهم من الملائكة حتى اذا اتت ليلة القدر فيهبط فيها من الملائكة الى
ولي الامر خلق الله او قال قيض الله عز وجل من الشياطين بعددهم ثم زاروا ولي الضلالة فأتوه
بالافك والكذب حتى لعله يصبح فيقول رأيت كذا و كذا فلو سأل ولي الامر عن ذلك لقال رأيت
شيطانا اخبرك بكذا و كذا حتى يفسر له تفسيرا و يعلمه الضلالة التي هو عليها شرح الف و لام السائل
عهد خارجيست و عبارتست از قائل مفهوم از قول كه در فقره سابقه است اكثر هر دو جا بثاء سه نقطه است صدقت
بقاف و تاء ميتوانند بود و بر هر تقدير بصيغه مخاطب است و بنا بر اول بصيغه معلوم باب نصر است و مراد
كرده است گفتى كه ملائكه اكثرند از شياطين و بنا بر دوم بصيغه معلوم باب نصر و ضرب است يعنى منصرف نشدى از
صواب و مجهول باب ضرب است يعنى مصروف نشدى از صواب افهم بصيغه امر باب علم است ائمة بفتح همزه و كسر جيم
و سكون ميم و شين … يوم التقى الجمعان … والشياطين از قبيل عطف تفسير است براى اشعار باينكه مؤمنان جن نيز …
زاى دو نقطه و واو و راء بى نقطه بصيغه مضارع جمع مذكر غايب معلوم باب نصر است و در بعض نسخ جميع …
دو نقطه در پايين … ميم و جيم … بصيغه مفرد غايب … و بنا بر اين ميتواند بود كه جميع بكسر جيم
و تشديد ميم مكسوره مبالغه جامع باشد و ميتواند بود كه بفتح جيم و تخفيف ميم باشد جمع … الضلالة … اول

جمع زوّر

اهدی مسئی برهنست که در هر زمان امام هدی که هست بخلاف امام ضلالت زیرا که کل هر یک نیز نظر بر زبان
و حتی آیه بیه هم شیخ حین بقبط و فتح دال بقبط اول مرفوع و فاعل نزول است و مراد ملائکه و روح است و ضبط
بیا بکیقط و حا بقبط بصیغه ماضی غایب معلوم و باب نصر و ضرب بعطف ما تنازلت مرنا امر است یعنی بعض
و فعلست جز جن و انس آنها یا اسناد تحقیق تیره او زنگ ...ه و بعضست قبض نقاب ... او در فقط ... من
بقطع بصیغه ماضی غایب معلوم و باب تفعیل ... تقبیض ضر ... حاصل جن و تقبیض ... من شیطان
الشیاطین اسم و حرف برای تبعیض مبتدا خبر و ضمیر بعددهم راجع بر ملائکه است و در الا که برای تعدیه
ضمیر بعدد و ضمیر یصبح و ضمیر فرسال راجع بولی ضلالت و ضمیر فیقال راجع بولی الامر است یعنی اهل جور است
پس تفسیر و فعلست تفسیر مفعول مطلق برای زعم است یعنی تفسیری کامل وصل اینست که شیرین و بودن ... ولی
ولی ضلالت زنا سازان ولی الامر در بزرگش است که عدد زنا سازان از جن و شیاطین و عدد زنا سازان از جن و ملائکه
و عدد و زنا سازان از جن و شیاطین را بجن و انس چون منتقم بطلعه ولی شود عدد ایشان بیشتر از عدد ملائکه تا غلبه شود
یعنی گفت آن سائل ای ابو جعفر در رسیدی که من اگر حکایت کنم بعض شیعه را این حکایت جواب دهند و بر ملکند که تو
شنیده باشم گفت بگو نه باور میکنند آنرا گفت میگوید بعد در رسیدی که ملائکه علیهم السلام بیشتر نزد شیاطین گفت
کثر هم کن از من آنچه را گفتم در رسیدی که ایشان اینست که غرض صحیح سوزی در نوع شیی که در حال ایشان گفت
و شیاطین زیارت میکنند امام ضلالت را و زیارت میکنند امام هدی را عدد ایشان از ملائکه تا چون آید
شب قدر پس فرود آید در آن شب بعض ملائکه سوی ولی امر شب قدر تقدیر کرده است ام گفت که حاضر کرد
الله عز و جل بعض شیاطین را بعدد ایشان زیارت کرده اند ولی گمراهی را پس آوردند او را افترا و دروغ
بمعنی که اند از خیال او داخل شده اند و میکوید که بر من کشف شده تا مجدی که دوش دیدم و تصحیح رسد پس که بوده ام
دوش چنین و چنین را پس اگر رسد بسوی ولی امر شب قدر را از آنچه بعضی از او افتاده و چرا شیاطین ولی امر را میکنند
که و بسی شیطانی را گرفته و ترا چنین و چنین نمیجدی که بیان میکنند برای امام ضلالت بیان کامل هر چه را
مکاشفه کرده و اعلام میکنند او را گمراهی کاو بر آنست بمعنی که ظاهر میسازد بطلان خیالات او را متن
وَاَيْمُ اللّٰهِ اِنَّ مَنْ صَدَّقَ بِلَيْلَةِ الْقَدْرِ لَيَعْلَمُ اَنَّهَا لَنَا خَاصَّةً لِقَوْلِ رَسُولِ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ لِعَلِيٍّ
حِيْنَ دَنَا مَوْتُهُ هٰذَا وَلِيُّكُمْ مِنْ بَعْدِي فَاِنْ اَطَعْتُمُوْهُ رَشَدْتُمْ وَلٰكِنْ مَنْ لَا يُؤْمِنُ بِمَا فِي لَيْلَةِ الْقَدْرِ مُنْكِرٌ
وَمَنْ اٰمَنَ بِلَيْلَةِ الْقَدْرِ مِمَّنْ عَلٰى غَيْرِ رَاْيِنَا فَاِنَّهُ لَا يَسَعُهُ فِي الصِّدْقِ اِلَّا اَنْ يَقُوْلَ اِنَّهَا لَنَا وَمَنْ لَمْ يَقُلْ
فَاِنَّهُ كَاذِبٌ اِنَّ اللّٰهَ عَزَّ وَجَلَّ اَعْظَمُ مِنْ اَنْ يُنَزِّلَ الْاَمْرَ مَعَ الرُّوْحِ وَالْمَلٰئِكَةِ اِلٰى كَافِرٍ فَاسِقٍ فَاِنْ قَالَ اِنَّهُ
يُنَزِّلُ اِلَى الْخَلِيْفَةِ الَّذِي هُوَ عَلَيْهَا فَلَيْسَ قَوْلُهُمْ ذٰلِكَ بِشَيْءٍ وَاِنْ قَالُوْا اِنَّهُ لَيْسَ يُنَزِّلُ اِلٰى اَحَدٍ فَلَا يَكُوْنُ اَنْ

آن بعض که دو م

يُنَزِّلَ شَيْءٌ اِلٰى غَيْرِ شَيْءٍ وَاِنْ قَالُوْا وَسَيَقُوْلُوْنَ لَيْسَ هٰذَا بِشَيْءٍ فَقَدْ ضَلُّوْا ضَلَالًا بَعِيْدًا شرح لقول متعلق
بیعلم و مراد اینست که هر که تصدیق کرده به ملائکه مراد رسول خدا از ولی صاحب امر شب قدر است پس
بعد از وی و دلالت این کلام رسول هر چند که دلیل دیگر را مذکور لیلة القدر برای سنت و بعض نظیر این که گفته
که منکر بنده العاقل فیه داشت مختص کرد این قول برای اینست که مخالفان نیز نقل کرده اند از آن
استیناف بیانیست برای استدلال بر کذب قول مخالفان فاسق فان قال برای نفی بحث و فراد است
که خلیفه کافر فاسق است جمله بحرف جر و ضمیر راجع است ... راجع بخلافت ضمیر قولهم راجع بمرجع ضمیر قالوا
بحسب معنی و حاصل استدلال بر دیده حصر قول مخالف در دو شق است که هر دو باطلست اول
اینکه نزول بر خلیفه باشد که او مشغول است بر زمین و او روشن است دوم اینکه نزول بر هیچکس نباشد و ان قالوا
آخر برای دفع ایراد نقض اجمالی بر شق دوم است سیقولون صیغه خطاب بصیغه غیبت مقول قالوا
و ضمیر راجع بشیعه امامیه است و اشارت بوقت غیبت امام که در ان زمان نیکو بوده که دفع خواهد
شد چنانچه محال باشد و لیس هذا بشی مقول سیقولون است و اشارت بهذا نزول است و ضلال بعید
بعضیست که امام غایب از کرم و ان غایب نیست از جمیع مردم چنانچه می آید حدیث ششم از دوم
باب فی الغیبة که باب هشتاد و هفتم در بر تقدیر تسلیم هم چنین نزول بشی باشد و حال آنکه مذکور کل بی نزول مربوط
و دست برین قرب جمیع غیر ایشان برسد نظیر قول ابراهیم علیه السلام که مذکور است در آیت سوره نحل ان ابراهیم
کان امة قانتا و بیان میشود در کتاب الایمان و الکفر در حدیث نهم باب نهم که باب فی قلة عدد المؤمنین
یعنی و قسمهای این افهم شرف که بدرستی که هر که تصدیق بقای لیلة القدر تا آخر الزمان کرده و هر که شب ستاد
که آن شب برای ماست و مبنی دلیل قول رسول صلی الله علیه وآله برای علی علیه السلام وقتی که نزدیک شد مرگ رسول
که این صاحب امر لیلة القدر است از جهت شما بعد از من پس اگر اطاعت کرده باو رسیده است بهدایت فضیلت
گفت و لیکن کسی که ایمان ندارد آنچه در شب قدر است منکر دلالت این قولست باختصاص که مذکور شد
چون مؤمن بقای لیلة القدر دو قسم است اول شیعه امامیه دوم مخالفان ایشان در علم قسم اول اختصاص
لیلة القدر با نه هدی مشتبه نیست ام چون قسم دوم کرده گفت و هر که ایمان آورده و بقای لیلة القدر
از جمع بکم که مخالف ما است پس بدرستی که گنجایش ندارد او را در راستگفتن غیر آنکه گوید که لیلة القدر یعنی
ملائکه و روح در لیلة القدر برای ائمه هدی است و بس و هر که نگوید این را دروغ گوید یعنی مخالف اعتقاد خود
گفته بیان این آنکه این ادعا و شق خالی نیست اول آنکه نزول سوی کافر فاسق باشد و این باطلست چه
الله عز و جل بزرگتر از آنست که نازل سازد امر شب قدر را با روح و ملائکه سوی کافر بیرون از فرمان الهی

اگر تخالف گوییم که مبرهن شی که شأن بیت کرده نزول سکینه بر یکی از خلفای بنی العباس مثلا که [illegible]

بر زمین . بر خلاف این بیت این قول مخالفان چیزی چهار سوره نحل که گفته ینزل الملائکة بالروح علی من یشاء من

عباده و صفات که بیان کرده برای عباد خود در سوره فرقان که وعباد الرحمن الذین یمشون علی الارض هونا

تا آخر از ایشان بیت **دوم** اینکه نزول بر هیچکس نباشد و این باطلست چه ممکن نباشد که نزول نمود چیزی

که امر و ملائکه و روح باشد بر معدوم . یعنی کسی من یشاء در قول الله تعالی در سوره نحل ینزل الملائکة بالروح علی

من یشاء من عباده و عبارت از معدوم باشد و اگر مخالفان بر سبیل اعتراض برشق دوم گویند که گاهی شیعه

امامیه قائل خواهند شد که ینزل الیه معدوم است در آخر زمان تا ظهور مهدی علیه السلام پس گوییم شده

کما ینبغی و ما زحق **باب چهل و دوم مشتمل بر سه حدیث باب فی ان الائمة علیهم السلام یزدادون فی لیلة الجمعة** شرح یزدادون

بصیغه مضارع معلوم جمع مذکر غایب باب افتعال است اصل او یزتیدون بوده و الازدیاد که افزون شدن است یعنی این

بابیست در اینکه ائمه علیهم السلام زیاده میشود علم ایشان در شب جمعه در این باب سه حدیث است **حدیث اول**

عن ابی یحیی الصنعانی عن ابی عبد الله علیه السلام قال قال لی یا ابا یحیی ان لنا فی لیالی الجمعة

لشأنا من الشأن قال قلت جعلت فداك وما ذاك الشأن قال یؤذن لارواح الانبیاء الموتی

علیهم السلام وارواح الاوصیاء الموتی وروح الوصی الذی بین ظهرانیکم یعرج بها الی السماء حتی

توافی عرش ربها فتطوف به اسبوعا وتصلی عند کل قائمة من قوائم العرش رکعتین ثم ترد

الی الابدان التی کانت فیها فتصبح الانبیاء والاوصیاء قد ملئوا سرورا ویصبح الوصی الذی

بین ظهرانیکم وقد زید فی علمه مثل جم الغفیر **شرح** صنعانی بفتح صاد بی نقطه و سکون نون و بعد نقطه

و الف و نون منسوبست بصنعا بالف ممدوده و اسم شهریست در یمن و دهی در دمشق و منسوبست

بصنعان اسم مردیست . الشأن بفتح شین با نقطه و سکون همزه و تنوین الشأن برای تعظیم است یؤذن

بصیغه مجهول غایب باب افعال است نایب فاعل لارواح است و فاعل محذوف است و آن الله تعالی است بین

ظهرانیکم بفتح ظا با نقطه و سکون ها و الف و فتح را و نون و سکون الف و فتح نون و سکون یا و نقطه در

پایین است و در بعض نسخ بین اظهرکم بفتح همزه و سکون ظا و ضم ها است و بنا بر اول تثنیه ظهرست بزیاده

الف و نون مفتوحه برای تاکید و بنابر دوم جمع ظهرست و بر هر تقدیر معنی میان شما بعنوان پشت

گرمی که یک پشت در پیش است و دیگری در پس یا یک پشت در پیش است و دیگری در پس و دیگری در چپ است

و دیگری در راست . یعرج بصیغه مضارع غایب مجهول باب نصر است و نایب فاعل بها است و باء برای مصاحبت

یا برای تعدیه است و فاعل محذوف است و آن کلمات السماء آسمان و مرتبه عالی جبرئیل بها الی السماء [illegible]

بیانی بودن است با حال ارواح مذکوره است حتی داخل جمله شده پس توافی مرفوعست بتقدیر ان و توافی

بفا بصیغه مضارع معلوم غایبه باب مفاعلست و ضمیر مستتر راجع بارواح مذکوره است الموافاة به

رسیدن بچیزی العرش تخت پادشاه که بر آن دیوان میان خلایق میکنند و مراد اینجا بیت معمورست موافق

آنچه می آید در کتاب الصلوة در حدیث اول باب البیت و رکه باب صدم است و آن آسمان چهارم از

کعبه است و قوائم آن چهار رکن آنست یا چهار ستون چهار رکن است یا مراد بعرش کتاب البیت و

طواف بعرش کنایه از مطالعه سراپای آنست و قوائم آن عبارت از شش جهات آنست و نماز نزد

هر یک عبارت از کشف نزد آنها برای استنباط خبر یافتن بتوجه بجانب آنها چنانچه وارد شده که الصلوة

معراج المؤمن ترد بصیغه مضارع مجهول غایبه باب نصر است و ضمیر مستتر راجع به ارواح . فتصبح

بصیغه مضارع معلوم غایب یا غایبه باب افعال است و از افعال ناقصه است قد ملئوا بصیغه ماضی جمع مذکر

غایب مهموز اللام مجهول باب منع یا معلوم باب علم است و حال فاعل یصبح است و واو در وقد حالیه است

ازید از ماده کامل گردن و کامل شدن زید بصیغه ماضی مجهول معتل العین است و نایب فاعل ضمیر مستتر

راجع بوصی است اگر زید مشتق از متعدی باشد و نایب فاعل فی علمه است اگر زید مشتق از لازم باشد

مثل منصوب و قائم مقام مفعول مطلقست و مضاف است الجم بفتح جیم و تشدید میم مجموع الغفیر بفتح غین

با نقطه و کسر فا و سکون یا و نقطه در پایین و را بی نقطه چیزی که از بسیاری پوشانده روی زمین را و مراد

اینجا غایت بسیار است **یعنی** روایتست از ابو یحیی صنعانی از امام جعفر صادق علیه السلام که گفت که امام گفت مرا

ای ابو یحیی بدرستی که ما راست در شبهای جمعه هر آینه مرتبه عظیمی از جمیع جنس مرتبه است گفت گفتم فدایت شوم و

این مرتبه گفت رخصت داده میشود برای ارواح انبیای مرده علیهم السلام و ارواح اوصیای مرده و

روح وصی که میان شماست بالا برده میشود بسوی آسمان با سوی مرتبه عالی تا که وارد شود یعنی ملاقات میکند

عرش صاحب کل اختیار خود را پس گرد آن میگردد هفت گاه و نماز میکنند نزد هر پایه از پایهای آن دو

رکعت بعد از آن برگردانیده میشود بسوی بدنهائی که بود و در آنها پس صبح میکنند در سرور انبیا و اوصیا

برحالی که بتحقیق پر کرده شده و در علم او زیاده شده مثل مجموع عدد بسیار انبیا و اوصیاست یعنی که

هیچ علمی نیست که یکی از ایشان را حاصل شده باشد و او را نشده باشد **دوم حدیث** عن المفضل قال قال لی

ابو عبد الله علیه السلام ذات یوم وکان لا یکنینی قبل ذلک یا ابا عبد الله قلت لبیک قال

ان لنا فی کل لیلة جمعة سرورا قال قلت زادک الله وما ذاک قال اذا کان لیلة الجمعة وافی رسول

الله صلی الله علیه وآله العرش ووافی الائمة علیهم السلام معه ووافینا معهم فلا ترد ارواحنا الی

پر شده و از بقیه روح شمالی مثل ... حادث الصبح [illegible]
وصی که میان شماست برحالی که بتحقیق [illegible]

ابداننا الّا بعلم مستفاد ولولا ذلک لانفدنا شرح لانفدنا بصیغهٔ مضارع معلوم غایب مثل الام تفعیلت
لنکینه کسی انکینت خامه ان انفد بنون و فاء و دال منقوطه بصیغهٔ متکلم مع الغیر مجهول از باب افعالست
لانفاد و پیوسته شدن و مراد اینجا آخر شدن علم کسیست یعنی روایتست از مفضل که گفت او و جعفر
بود که گفت که مرا امام جعفر صادق علیه السلام در ساعت روزی و نخواند مرا بکنیت پیش از این روز
ای ابو عبد الله مفضل گفت گفتم لبیک گفت بدرستی که ما را در هر شب جمعه خوشحالی عظیمی هست گفت گفتم
زیاد کناد خوشحالی ترا الله تعالی و چیست این خوشحالی گفت چون شود شب جمعه ملاقات میکند رسول
صلی الله علیه و آله عرش را و ملاقات میکنند ائمهٔ سابق علیهم السلام با رسول علیه السلام فاء و ملاقات میکنیم ما
ایشان و ملاقات میکنیم ما اوصیای رسول علیه السلام با ایشان پس بر نمیگردد روحهای ما بسوی بدنهای ما مگر
با علمی تازه کسب شده و اگر نبود آن هر آینه بنهایت میرسیدیم در علوم که یافته محتاج الیها بیان این شد
در شرح حدیث سابق سیوم اصل عن ابی عبد الله علیه السلام قال ما من لیلة جمعة الّا و لاولیاء الله
فیها سرور قلت کیف ذلک جعلت فداک قال اذا کان لیلة الجمعة وافی رسول الله صلی الله علیه
و آله العرش و وافی الائمة علیهم السلام و وافیت معهم فما ارجع الّا بعلم مستفاد ولولا ذلک لنفد ما
عندی شرح مضمون این موافق سابقست فرق اینست که نفاد اینجا مصدر باب علم است بمعنی نهایت
رسیدن علم و در سابق بمعنی نهایت رسیدن کسیست باعتبار علم و حاصل هر دو یکیست باب چهل و سیوم
اصل باب لولا ان الائمة علیهم السلام یزدادون لنفد ما عندهم شرح این باب بیان اینست که اگر
نبود اینکه ائمه علیهم السلام زیاد میشوند باعتبار علم هر آینه بنهایت میرسید آنچه نزد ایشانست که علم بخبر یافته
محتاج الیها باشد و این باب چهار حدیثست اول اصل سمعت ابا الحسن علیه السلام یقول کان جعفر بن محمد
علیهما السلام یقول لولا انا نزداد لانفدنا شرح این ظاهر است از شرح حدیث دوم باب سابق دوم اصل
عن ذریح المحاربی قال قال لی ابو عبد الله علیه السلام یا ذریح لولا انا نزداد لانفدنا شرح این نیز مثل
سابقست سیوم اصل عن زرارة قال سمعت ابا جعفر علیه السلام یقول لولا انا نزداد لانفدنا شرح
این نیز مثل سابقست [illegible] قال قلت تزدادون شیئا لا یعلمه رسول الله صلی الله علیه و آله قال اما
انه اذا کان ذلک عرض علی رسول الله صلی الله علیه و آله ثم علی الائمة ثم انتهی الامر الینا شرح چون
لا یعلمه گفت لم یعلمه مستحق این جواب شد چرا که لم یعلمه میگفت جواب نعم میشود یعنی زراره گفت گفتم آیا
زیاد میشوید شما باعتبار علمی که نزد آن رسول صلی الله علیه و آله گفت آگاه باش بدرستی که چون شود آن زیاد شدن
معروض میشود بر رسول صلی الله علیه و آله بعد از آن بر ائمهٔ دیگر بعد از آن میرسد کار بما چهارم اصل عن ابی عبد الله علیه السلام

قال لیس یخرج شیء من عند الله عز و جل حتی یبدأ برسول الله صلی الله علیه و آله ثم بامیر المؤمنین علیه السلام
ثم بواحد بعد واحد لکیلا یکون آخرنا اعلم من اولنا شرح روایتست از امام جعفر صادق علیه السلام
گفت بیرون نمی آید علمی از جانب الله عز و جل برای ما در شب قدر و شب جمعه مثلا آنها باستنباط خبر یا
از قرآن بوده باشد مگر آنکه ابتدا کرده میشود برسول الله صلی الله علیه و آله بعد از آن بامیر المؤمنین علیه السلام بعد از آن
یکی بعد از یکی تا نبوده باشد آخر ما دانا تر از اول ما بجز بیان نیز توضیح این شد در حدیث سابق باب چهل
چهارم اصل باب ان الائمة علیهم السلام یعلمون جمیع العلوم التی خرجت الی الملائکة و الانبیاء و الرسل علیهم السلام شرح
این باب بیان اینست که ائمه علیهم السلام میدانند جمیع علومی که بیرون آمده از جانب الله تعالی بسوی ملائکه
و انبیاء و رسل علیهم السلام و این باب چهار حدیثست اول اصل عن ابی عبد الله علیه السلام قال ان لله تبارک
و تعالی علمین علما اظهر علیه ملائکته و انبیاءه و رسله فما اظهر علیه ملائکته و رسله و انبیاءه
فقد علمناه و علما استأثر به فاذا بدا لله فی شیء منه اعلمنا ذلک و عرض علی الائمة الذین کانوا
من قبلنا شرح روایتست از امام جعفر صادق گفت بدرستی که الله تبارک و تعالی را دو قسم علمست یکی علمی
که مطلع کرده بر آن ملائکهٔ خود و پیغمبران خود و رسولان خود را پس آنچه مطلع کرده بر آن ملائکهٔ خود و رسولان
خود و انبیای خود را پس بتحقیق دانستیم آن را و یکی علمی که مخصوص خود کرده و آن را بمعنی که کسی را مطلع کرده
کسی را اگر چه مطلع کرده باشد بر مقدمات استنباط آن مثل علم بوقت ظهور قائم علیه السلام که مذکور میشود در
دوم باب آینده پس چون بدا شود برای الله تعالی در چیزی از آن اعلام کرده میشویم آن و معروض میشود
بر ائمه که بوده اند پیش از ما شبیه بتحقیق گذشت در حدیث نهم باب پنجاه و چهارم کتاب التوحید در
شرح عنوان آن باب تحقیق معنی بدا شده دوم اصل عن ابی عبد الله علیه السلام قال ان لله عز و جل
علمین علما عنده لم یطلع علیه احدا من خلقه و علما نبذه الی ملائکته و رسله فما نبذه الی ملائکته
و رسله فقد انتهی الینا شرح النبذ بفتح نون و سکون باء یک نقطه و ذال منقوطه مصدر باب ضرب انداختن مضمون
از شرح سابق ظاهر میشود سیوم اصل سمعت ابا جعفر علیه السلام یقول ان لله عز و جل علمین علم مبذول
و علم مکفوف فاما المبذول فانه لیس من شیء تعلمه الملائکة و الرسل الّا نحن نعلمه و اما المکفوف
فهو الذی عند الله عز و جل فی ام الکتاب اذا خرج نفذ شرح البذل دادن الکف باز داشتن ام الکتاب
اینجا عبارتست از علم محیط است بجمیع مدلولات کتاب استقلال که تبیان کل شیء است این اشاره در بیان
که فیه انتفاء البحر فانه ام الخبائث التی تجمع کل خبیث و اذا قیل ام الشر فهی التی تجمع کل شر و مراد بخروج آن
آن در شب قدر و نفذ و نفذت النفوذ مصدر باب نصر گذشتن و مراد اینجا رسیدن باول احوال و انبیا

ام البحر معظمه التی تجمع کل نهر و [illegible]

[illegible]

و دلالت مضمون این موافق سابق است **حدیث چهارم** عن ابی جعفر علیه السلام قال ان لله عز وجل علمین
علم لا یعلمه الا هو و علم علّمه ملائکته و رسله فما علّمه ملائکته و رسله علیهم السلام فنحن نعلمه **شرح**
این ظاهر است از شرح سابق **باب نادر فیه ذکر الغیب شرح** نادر صفت کلمه باب است
و مراد اینجا غایت پر فایده است و اشارتست بآنچه گذشت در حدیث اول باب بیست و چهارم
کتاب التوحید که ایمان بغیب افضل عبادات و اصل انتفاع بکتب و رسل و حجج الهیست و معنی غیب قسمی است
که معلوم نشده باشد بضرورت مشترکه میان جمیع عقلا یا برهان عقلی محض که منتهی شود بجانب دو
صورت سوی ضروریات مشترکه چنانکه معلوم نشده باشد بیکی ازین دو طریق و ضروریات مشترکه و غیب
نزد جمعی اول بدیهی اولی مثل الواحد نصف الاثنین دوم محسوس بحسی که بی آفت باشد و بعضی اقسام دیگر گفته اند
و دیگر چنانکه معلوم نشده باشد بیکی ازین دو طریق بجای فایده ندارد که اگر معلوم شود در دو قسم دیگر بیکی ازین
دو طریق غیب نیست و از توقف دیگر معلوم شود بتوسط وحی الهی پس فرقست در غیب بودن و میشود اندکه
در اینوقت در غیب بودن باقی باشد و احتمال اول موافق ظاهر آیت سوره آل عمران و سوره یوسف است
که ذلک من انباء الغیب نوحیه الیک و بنابر آن استثنا در آیت سوره جن عالم الغیب فلا یظهر علی غیبه احدا
الا من ارتضی من رسول متصلست و معنی و یعلم الغیب الا الله که مذکور میشود در حدیث سوم این باب اینست
که غیب معلوم احدی از انس و جن و ملک نمیشود بی توسط توقیف و اعلام الهی سوی غیر بشر و در هر قدر که
حاصل اینست که نزد احدی از انس و جن و ملک ضروری میشود چیزی که ضروری بضرورت مشترکه میان
جمیع عقلا نباشد و این برای ابطال قول زنادقه فلاسفه و تابعان ایشانست که میگویند که نزد صاحب نفس
قدسی یا صاحب ریاضت و صفای باطن ضروری میشود قضایایی که از ضروریات مشترکه میان جمیع عقلا نیست
یعنی این بابیست غایت پر فایده در آنچه که غیب است و در این باب چهار حدیث است **اول حدیث** سأل
ابا الحسن علیه السلام رجل من اهل فارس فقال له اتعلمون الغیب فقال قال ابو جعفر علیه السلام یبسط
لنا العلم فنعلم و یقبض عنا فلا نعلم و قال سرّ الله عز وجل اسرّه الی جبرئیل علیه السلام و اسرّه
جبرئیل علیه السلام الی محمد صلی الله علیه و آله و اسرّه محمد الی من شاء الله **شرح** پرسید امام رضا را مردی
از اهل فارس پس گفت او را آیا میدانید شما غیب را که خبرهای آینده را میگوئید پس امام گفت که
امام محمد باقر علیه السلام گاهی چنین گفته میشود برای آنچه دانستیم بشر یعنی که در وقت حاجت باستنباط از
آنها در دل ما می افتد آنها تبرئتی که منسوخ است یا الهام الهی که بعضی فرشته لازم قبیل تعیین باشد تعلیم پس
میدانیم باستنباط از آنها آنچه را که میگوئیم و گاهی وا داشته میشود از آنچه دانستیم بشر یعنی که الهام

دکش فرشته نمیشود در وقت حاجت بیست پس نمیدانیم و نمیگوئیم و گفت امام رضا که امام محمد باقر
آن علمی که گاهی مبسوط و گاهی مقبوض است در استنباط و فروع حوادث آینده از آن میتوان کرد و راز اسرار
عز وجل است که راز کرده آنرا سوی جبرئیل و راز کرده آنرا جبرئیل سوی محمد و راز کرده آنرا جبرئیل سوی
محمد و راز کرده آنرا محمد سوی هر که الله تعالی خواسته که اوصیای او باشند **دوم حدیث** حمران
بن اعین قال سألت ابا جعفر علیه السلام عن قول الله عز وجل بدیع السموات و الارض فقال ابو جعفر علیه السلام ان
الله عز وجل ابتدع الاشیاء کلها بعلمه علی غیر مثال کان قبله فابتدع السموات و الارضین و لم
یکن قبلهن سموات و لا ارضون اما تسمع لقوله تعالی و کان عرشه علی الماء **شرح** بدیع السموات و الارض
در سوره انعام و بقره است لیکن این حدیث مناسب آیت سوره انعام است و در اینجا چنین است بدیع
السموات و الارض انی یکون له ولد و لم تکن له صاحبة و خلق کل شیء و هو بکل شیء علیم بدیع فعیل بمعنی فاعل
مبدع است صاحب قاموس بمضمون گفته که بدیع کننده ایشانه که بتدعه بمعنی فاعل است حرکاتست صاحب
قاموس بمضمون گفته که البدیع بالکسر الامر الذی یکون اولا و قد بدع کرم بمعنی مفعول است مبدع است و
بنا اول وصف بحال موصوفست مثل ضارب الرجل و بنابر دوم و سیوم وصف بحال متعلق موصوفست مثل حسن
الوجه الشاکل کمرسیم صاحب شکل و مراد اینجا جسم است چنانکه می آید در حدیث ششم باب سی و نهم کتاب الایمان
و الکفر که ان الفحش لو کان مثالا لکان مثال سوء ضمیر قبله راجع بمصدر ابتدع است فاء در فابتدع برای تفریع
بیان سموات و ارضین می آید در کتاب الایمان و الکفر در شرح حدیث هشتم باب اول و در دوم گفته که
یعنی شنیدیم از حمران بن اعین که پرسید امام محمد باقر علیه السلام را از قول الله عز وجل در سوره انعام اختراع
کننده آسمانها و زمین است پس گفت امام بدرستی که الله عز وجل در وقت احداث آب اختراع کرد چیزی
بغیر خودش را و همه آنها را بعلم غیب خود که آن کار احداث کرده بود جمیع آن اشیا خواهد بود نه بنابر چیزی که
بوده باشد پیشتر از آن اختراع پس بنابر آنچه گفتیم اختراع کرد در وقت احداث آب آسمانها را و زمینها را
و نبود پیش از آنها آسمانها و زمینها آیا نمیشنوی قول الله تعالی را در سوره هود و هو الذی خلق
السموات و الارض فی ستة ایام و کان عرشه علی الماء و الله تعالی گفته است که افریده شده که
آسمانها و زمین از پیش بوده بر حالی که بود تخت پادشاهی او بر آب یعنی که محض احداث آب جمیع حوادث
مشیت و تدبیر کرد چنانچه گذشت در حدیث چهارم باب چهاردهم کتاب التوحید که باب الاراده و انها من
صفات الفعل و سایر صفات الفعل است که خلق الله المشیة بنفسها ثم خلق الاشیاء بالمشیة این آیت بیان شد
در شرح حدیث هفتم باب بیستم کتاب التوحید **سوم حدیث** فقال له حمران ارأیت قوله جل ذکره عالم الغیب فلا

يُظهِرُ على غيبه أحداً فقال له أبو جعفر عليه السلام إلّا مَن ارتضى مِن رسولٍ وكان والله محمّدٌ ممّن
ارتضاه وأمّا قوله عالم الغيب فإنّ الله عزّ وجلّ عالمٌ بما غاب عن خلقه فيما يقدّر من شيءٍ ويقضيه
في علمه قبل أن يخلقه وقبل أن يقضيه إلى الملائكة فذلك يا حمران علمٌ موقوفٌ عنده إليه فيه
المشيّة فيقضيه إذا أراد ويبدو له فيه فلا يمضيه فأمّا العلم الذي يقدّره الله عزّ وجلّ فيقضيه
ويمضيه فهو العلم الذي انتهى إلى رسول الله صلّى الله عليه وآله ثمّ إلينا **شرح** در سوره جن گفته قل إن
أدري أقريبٌ ما توعدون أم يجعل له ربّي أمداً عالم الغيب و ظاهر آنچه می‌آید در حدیث نود و یکم باب
صد و هشتم در تفسیر آیت سابقه بر این است که مراد به توعدون ظهور قائم علیه السلام باشد و الف و لام الغیب
عهد خارجی شده مراد وقت ظهور قائم باشد و می‌تواند بود که الف و لام برای استغراق باشد عالم الغیب خبر
مبتدای محذوف است تقدیر هو عالم الغیب فلا یظهر برای تعقیب است [illegible] اظهار غالب کردن کسی را
بر چیزی که در آن شکی باشد مراد اینجا تمکین کسی است از استنباط مجهول از قرآن و بیان تمکین فایده از
استنباط وقت ظهور خود از قرآن می‌آید در حدیث سیم باب هفتاد و [illegible] برای [illegible]
و مراد وقت ظهور قائم علیه السلام است و احتمال استغراق در اینجا باطل است ظاهر این حدیث و قول الا من
ارتضی من رسول [illegible] و آنچه گذشت در حدیث سیوم باب چهل و سوم [illegible] که من ارتضی عبارت از
ائمه علیهم السلام باشد خواه رسول و خواه وصی رسول و من در من رسول ابتدائیه باشد و تنوین رسول
برای تعظیم باشد و می‌تواند بود که من تبعیضیه باشد و رسول عبارت از ملک نازل برای تحدیث باشد و یقضیه
بقاف از باب ضرب است [illegible] عبارت از [illegible] است که مشتمل بر مقدرات است [illegible] مجهول از
حوادث آینده و یخلقه اینجا به [illegible] و قاف به صیغه مضارع معلوم از باب نصر است و مراد یخلق اینجا تکوین است
ان یقضیه اینجا از باب افعال است فیقضیه بقاف از باب ضرب است و مراد بقضا اینجا اتمام تدبیر قضا
نظیر آیت سوره بنی اسرائیل وقضینا إلی بنی إسرائیل فی الکتاب لتفسدنّ فی الأرض مرّتین [illegible] باب
و اشارت است بمضمون آنچه گذشت در حدیث ششم باب چهل و یکم که و لکنهم لا یستطیعون امضاء شیء منه حتّی
یردّه [illegible] لیلة القدر کیف یصنعون الی السنة [illegible] کفت [illegible] اشارت شود
بیکی [illegible] سوی ملائکه و امضای [illegible] چنانچه ظاهر شد از احادیث باب سابق [illegible] اول
سابق بر دوم است چنانچه اشعار بآن دارد قول او فیقضیه و یمضیه فیقضیه [illegible] از باب افعال است **یعنی**
پس گفت او را حمران جزو ده مرا که قول الله جل ذکره در سوره جن که الله تعالی عالم بر غیب است پس
غالب و قادر میکند بر این غیب خود هیچ کس را الّا پس گفت او را امام محمد باقر علیه السلام [illegible] که کسی را

کرامتی

کرامتی شده و الله تعالی کرامت [illegible] رحمت باشد و ابتدای غالب کردن از رسول است [illegible]
گفت و بود به خدا قسم محمد صلی الله علیه و آله از جمله آنکه [illegible] شده و الله تعالی کرامت رحمت باشد مراد [illegible]
من ارتضی مخصوص [illegible] کسی [illegible] محمد و اوصیای او است و قول الله تعالی عالم الغیب [illegible]
مراد [illegible] که [illegible] الله عز و جل دانا است [illegible] غایب است از جمیع خلق [illegible] و بنیاد [illegible]
که قرار [illegible] باشد و قطع و فصل میکند در قرآن پیش از آنکه تکوین کند آن را و پیش از آنکه [illegible]
سوی جبرئیل و سایر ملائکه پس آن ای حمران علمی است که [illegible] نشده و است از خلق [illegible] الله تعالی [illegible]
سوی الله تعالی است و [illegible] علم خواهش تمام تدبیر [illegible] امضا میکند آن علم را سوی ملائکه اگر اراده [illegible]
و باطل میکند [illegible] پس امضای آن نمیکند [illegible] پس اما علمی که قرار [illegible] معلوم [illegible]
الله عز و جل در قرآن و [illegible] امضای آن میکنند [illegible] پس آن علمی است که رسیده [illegible]
رسول الله [illegible] از آن سوی **سیوم مجهول** عن سدير قال كنت أنا وأبو بصير ويحيى البزّاز وداود
بن كثير في مجلس أبي عبد الله عليه السلام إذ خرج إلينا وهو مغضبٌ فلمّا أخذ مجلسه قال يا عجباً
لأقوامٍ يزعمون أنّا نعلم الغيب لا يعلم الغيب إلّا الله عزّ وجلّ لقد هممتُ بضرب جاريتي فلانة
فهربت منّي فما علمتُ في أيّ بيوت الدار هي قال سدير فلمّا أن قام من مجلسه وصار
في منزله دخلتُ أنا وأبو بصير وميسّر وقلنا له جعلنا فداك سمعناك وأنت تقول كذا و
كذا في أمر جاريتك ونحن نعلم أنّك تعلم علماً كثيراً ولا ننسبك إلى علم الغيب **شرح** ان در ان [illegible]
بفتح همزه و سکون نون برای تأکید اتصالست معنی غیب و معنی لا یعلم الغیب الا الله بیان شده در شرح
عنوان این باب **یعنی** روایت است از سدیر گفت بودم من و ابو بصیر و یحیی بزاز و داود بن کثیر در مجلس امام
جعفر صادق علیه السلام ناگاه بیرون آمد سوی ما در حالی که او غضبناک بود پس [illegible] در جای خود گفت ای
عجب برای جمعی که دعوی میکنند که ما اهل بیت میدانیم غیب را و دعوی میکنند برای خود شان که میدانیم
غیب را [illegible] غیب را اگر الله عز و جل اشارت است بقول الله تعالی در سوره نمل قل لا یعلم من فی
السموات و الارض الغیب الا الله [illegible] که [illegible] بعضی [illegible]
[illegible] خانه [illegible] خود پس [illegible] ازین [illegible] گفت سدیر پس
[illegible] که برخاست از مجلس خود و رفت بخلوت خانه خود داخل شدیم من و ابو بصیر و میسر [illegible]
بود و گفتیم او را قربانت شویم شنیدیم از تو در حالی که میگفتی چنین و چنین در حکایت کنیز خود و میدانیم که تو
میدانی علم بسیار و نسبت نمیدهیم ترا بعلم غیب مراد [illegible] علم خود را

چنان کرن ص قال فقال یا سدیر ألم تقرأ القرآن قلت بلى قال فهل وجدت فیما قرأت من
کتاب الله عز وجل قال الذی عنده علم من الکتاب أنا آتیك به قبل أن یرتد إلیك طرفك قال
قلت جعلت فداك قد قرأته قال فهل عرفت الرجل وهل علمت ما کان عنده من علم الکتاب قال قلت
أخبرنی به قال قدر قطرة من الماء فی البحر الأخضر فما یکون ذلك من علم الکتاب قال قلت جعلت
فداك ما أقل هذا فقال یا سدیر ما أکثر هذا أن ینسبه الله عز وجل إلى العلم الذی أخبرك به یا
سدیر فهل وجدت فیما قرأت من کتاب الله عز وجل أیضا قل کفى بالله شهیدا بینی وبینکم ومن
عنده علم الکتاب قال قلت قد قرأته جعلت فداك قال أفمن عنده علم الکتاب کله أفهم أم من عنده
علم الکتاب بعضه قلت لا بل من عنده علم الکتاب کله قال فأومأ بیده إلى صدره وقال علم
الکتاب والله کله عندنا علم الکتاب والله کله عندنا شرح ضمیر مجرور در داخل به راجع به کان عنده
و اشارت است بآنکه رجل امید آنکه آصف بن برخیاست که وزیر و وصی سلیمان است اخضر سبز [illegible]
رنگیست معروف و مراد اینجا بسیار عمیق است باعتبار آنکه عرب و عجم هر رنگی را که مایل بسیاهی شد اخضر
و سبز میگویند چنانچه اسود را اخضر میگویند و بعض اهل هند را سبز میگویند و آن مواضع دریا که بسیار عمیق
باشد در نظر مایل بسیاهی مینماید و حرف استفهام است من تبعیضیه است افعل ما اکثر هذا صیغه تعجب
ان ینسبه بفتح همزه و سکون نون نصب بظرف [illegible] است یا بدل [illegible] خبر کل صیغه
غایب است و [illegible] صیغه مضارع متکلم باشد کل [illegible] مرفوع و تأکید علم است افهم صیغه افعل
تفضیل است چنانچه از استادی مولانا نصرالله رحمه الله تعالی مسموع شده و بنابراین استفهام در فمن عنده
مقدر خواهد بود و در حواشی شیخ محمد بن شهید ثانی قید شده و گرچه صیغه استفهام و الفاء [illegible]
و بنابراین مقدر [illegible] اعلم خواهد بود و در فمن استفهام مقدر نخواهد بود و بعضی مرفوع خوانده بدل بعض
از علم یعنی سدیر گفت پس امام گفت ای سدیر آیا نخواندی قرآن را گفتم بلی خواندم گفت پس آیا یافتی در آنچه
خواندی از کتاب الله عز وجل در سوره نمل که گفت آنکه نزد او علمی از جمله کتاب آسمانی بود من می آورم نزد تو
تخت بلقیس را پیش از آنکه برگردد بسوی تو چشم تو بیان این آیت شد جعلت فداك ب سی و پنجم سدیر گفت
گفتم قربانت شوم بتحقیق خواندم آنرا گفت پس آیا شناختی آن مرد را و آیا دانستی که چه قدر بود نزد او از جمله
علم کتاب آسمانی سدیر گفت گفتم خبر ده مرا بآن قدر گفت قدر قطره از آب دریای بسیار عمیق پس چه قدر
بود آن علم از جمله علم کتاب آسمانی سدیر گفت گفتم قربانت شوم چه کم بوده این علم آصف پس امام گفت ای
سدیر چه بسیار بوده این علم آصف که نسبت داده او را الله عز وجل بسوی علمی که خبر داده ترا بآن در قرآن ما

پیش کرده خدا ذات خود بسیار است اگرچه نسبت بکل علم کتاب آسمانی کمست ای سدیر پس آیا یافتی در آنچه خواندی
از جمله کتاب الله عز وجل نیز در سوره رعد که گوای محمد منکران رسالت ترا که کافی است الله تعالی باعتبار گواهی
شنود او در ربوبیت و معجزات او بر رسالت میان من و شما و کسی که نزد او ست علم کتاب آسمانی بیان این
شد در شرح حدیث ششم باب سی و پنجم سدیر گفت گفتم بتحقیق خواندم آنرا قربانت شوم گفت پس آیا کسی که نزد
او بعض علم کتاب آسمانی است گفتم نه بلکه آنکه نزد او همگی علم کتاب است سدیر گفت پس امام علیه السلام اشارت
کرد بدست خود بسوی سینه خود و گفت علم کتاب آسمانی بخدا قسم همگی آن نزد ما است علم کتاب بخدا
قسم همگی آن نزد ما است اشارت است بآنکه با وجود این نه بقدره استنباط علم مجهول خود کنیم علم بر وضع گنج
گرانبها نشان بتوانیم بهم رسانید پس دعوی علم بغیب بجهت بی جا نبوده است غرض آن معقول است یعنی بحث اعوی علم
علم غیب داخل در دعوی علم است با وجود عجز از ادراک بدان مگر حیلی که دعوی علم کتاب بوده از
نور آفتاب میکنند بجهت معنی اشتعال از مقدمات به تنجیم با حاجت بنظر و ترتیب آن مقدمات نجوم آن
زمان چنانکه رسیده شود که آن برهان کرد حاجت بترتیب آن بحث علم نجوم شده و کدام است میگویند
اختلاف منجمان در دید هلالیه و امثال آنها و اگر گویم این برهانها بترتیب باید نبوده است چه سبب تعبیر
قدرت خالق عالم است پس معلوم میشود که ظن قوی بدانچه بعلم ساخته اند و الله تعالی که در سوره بقره فرموده
بر حکم آن کنیتم صادقین دو قرینه بطلان این ظن است اگر از نور آفتاب میوه ها نیست که در شب چهار دانه
و ده کمتر از شب تحت الشعاع باشد حال آنکه بعکس است و برهان بطلان این ظن بیان میشود در کتاب
الصیام در شرح حدیث دوم باب الدعاء فی العشر الأواخر من شهر رمضان که باب هفتاد و هشت ج ج ج
ص سألت أبا عبد الله علیه السلام عن الإمام یعلم الغیب فقال لا ولکن إذا أراد أن یعلم الشیء أعلمه
الله ذلك شرح پرسیدم امام جعفر صادق علیه السلام از حال امام که آیا میداند غیب را پس گفت نه لیکن
اراده وکید بجهد که داند چیزی را اعلام میکند او را الله تعالی آن چیز مراد این است که آنچه محتاج الیه خلافت است و
حاجت بآن می رسد الله تعالی در شب قدر در شب جمعه و امثال آنها وقت استنباط آن از قرآن باو
میدهد که در روح و امثال آنها و استنباط میکند بی آنکه رسالت با نبوت داشته باشد باب پنجم و هشتم و هشتم
باب در آنکه ائمه علیهم السلام اگر خواهند که بدانند دانسته میشوند شرح علم بصیغه معلوم مجرد یا مجهول باب تفعیل
نسخ بصیغه مجهول باب افعل است و حاصل همه این است که استنباط از قرآن میکنند چنانکه آیتی بعنی ... این
بیان این است که ائمه علیهم السلام چون خواهند بجهد که دانند چیزی را میدانند بیان این شد در شرح حدیث آخر
باب سابق و این باب سه حدیث است اول ص عن أبی عبد الله علیه السلام قال إن الإمام إذا شاء

او همگی علم کتاب آسمانی باشد بهو نمیتند نزد او به دوم است
در تحصیل علم مجهول خود یکی که نزد او

أن يعلم عُلّم. شرح: این ظاهر است از شرح حدیث آخر باب سابق. دوم حدیث: عن ابی عبد الله علیه السلام قال
إن الإمام إذا شاء أن يعلم عُلّم. شرح: این نیز ظاهر است. سوم حدیث: عن ابی عبد الله علیه السلام قال إذا
أراد الإمام أن يعلم شيئاً أعلمه الله ذلك. شرح: این نیز ظاهر است. باب چهل و هشتم و صحل باب ان الائمة
علیهم السلام يعلمون متى يموتون وانهم لا يموتون الا باختيار منهم. شرح: این باب بیان اینست که ائمه علیهم السلام
عالم‌اند که کی میمیرند و اینکه نمیرند مگر برضا از جانب ایشان. در این باب هشت حدیث است. اول حدیث: قال
ابو عبد الله علیه السلام أي إمام لا يعلم ما يصيبه وإلى ما يصير فليس ذلك بحجة لله على خلقه. شرح:
هر امامی از ائمه که احوال خود را نمیداند است بسبب جهل از قرآن و وصیت، ذکر می‌آید در باب شصت و
یکم حدیث... امام جعفر صادق علیه السلام هر معلّمی که نمیداند است که چه بر سرش می‌آید و سوی چه
میکرد و عاقبت کار او چیست، آن امام حجت برای مستقل بر خلق او. دوم حدیث: عن الحسن بن محمد
بن بشار قال حدثني شيخ من أهل قطيعة الربيع من العامة ببغداد ممن كان ينقل عنه قال قال
لي قد رأيت بعض من يقولون بفضله من أهل هذا البيت فما رأيت مثله قط في فضله ونسكه فقلت
له من وكيف رأيته قال جُمعنا أيام السندي بن شاهك ثمانين رجلاً من الوجوه المنسوبين إلى
الخير فأُدخلنا على موسى بن جعفر فقال لنا السندي يا هؤلاء انظروا إلى هذا الرجل هل حدث به
حدث فإن الناس يزعمون أنه قد فُعل به ويكثرون في ذلك وهذا منزله وفراشه موسّع عليه
غير مضيّق ولم يرد به أمير المؤمنين سوءاً وإنما ينتظر به أن يقدم فيناظر أمير المؤمنين وهذا هو
صحيح موسّع عليه في جميع أموره فسلوه قال ونحن ليس لنا همّ إلا النظر إلى الرجل وإلى فضله وسمته
فقال موسى بن جعفر أمّا ما ذكر من التوسعة وما أشبهها فهو على ما ذكر غير أني أخبركم أيها النفر أني
قد سُقيت السمّ في سبع تمرات وأنا غداً أخضرّ وبعد غد أموت قال فنظرت إلى السندي بن
شاهك يضطرب ويرتعد مثل السعفة. شرح: قطیعه بفتح قاف و کسر طاء بی‌نقطه و سکون یاء دو نقطه
در زیر و عین بی‌نقطه اسم جایی است در بغداد که منصور دوانیقی برای دولت خود داده بود که بنشیند
و از ایشان اهل ایشان باشد، با تحویل موضع. ربیع بفتح راء بی‌نقطه و کسر باء یک نقطه در زیر اسم شخصی است
از بغداد و دیگری بیرون بغداد و از اهل دولت اسمعیل بن ابراهیم بن عمر محدث است دیگر بیرون مخالفان
شیعه. ممن یعنی صفت بعد صفت شیخ است و احتراز از اهل قطیعه دوم است. ینقل بصیغه مجهول است.
تقولون بصیغه مخاطب غایب است و بر هر تقدیر ضمیر راجع بشیعه می است مشار الیه اینست رسول
علیه السلام است. النسک بفتح و ضم و کسر نون و سکون سین بی‌نقطه و بضم نون و ضم سین عبادت. جمعنا بصیغه

مجهول است. سندی بکسر سین بی‌نقطه و سکون نون و کسر دال بی‌نقطه و تشدید یاء سر کرده و پاسبان زندان
والی بغداد بوده. و شاهک بشین نقطه‌دار و الف و فتح هاء است. ثمانین حال ضمیر جمعنا است. المنسوبین صفت
الوجوه مشهور الی که مردمان متوجه ایشان میشوند. فأُدخلنا بصیغه مجهول است. الحدث بفتح حاء و فتح دال اسم آن است
شود. فعل بصیغه مجهول باب منع است. یزعمون از باب فعلت و یکثرون بصیغه معلوم باب افعال است. و هذا مبتدا
منزله خبر است و فراشه عطف بر مبتدا است. موسع بصیغه اسم مفعول باب تفعیل خبر است. لم یرد بصیغه معلوم
باب افعال است. ینتظر بصیغه مضارع غایب مجهول باب افتعال است. ان یقدم بصیغه معلوم غایب باب افعال
یا باب فعلت و ضمیر مستتر راجع به رجل است. الاقدام جرأت در گفتگو. و نسخه آن دو نیز اخیر مبتدا محذوف
بتقدیر و حالة هذه او جمله هو صحیح آخر استیناف بیانی نیز است. فسلوه بفتح سین بی‌نقطه و ضم لام بصیغه امر باب
منع است بقلب همزه بالف و حذف آن برای جزم در معتل مدّکرده و در روی نحو عالیه است و جملة حالیه
ضمیر لنا است. فقال لنا السندی. السمت بفتح سین بی‌نقطه و سکون میم سیمای اهل صلاح و خیر. منصوب به
منقطع است الی بفتح همزه مضاف بیاست. سقیت بصیغه مجهول است. السمّ آتش. میان نیز در حروف هر
خورانیدن چیزی اگر برای صلاح باشد خواه بقصد ضرر، خواه بقصد نفع اشاره. نیز نیشان میگویند هر چند که آن چیز
دوا نباشد. اخضر بصیغه مجهول متکلم باب نصر و علم است. یعنی آنکه حاضر میشود مراکز السعفه بفتح
سین بی‌نقطه و فتح عین بی‌نقطه و فاء شاخ درخت خرما که شاخ آن و هر دو را بجامه است یعنی
روایت است از حسن بن محمد بن بشار بفتح باء یک نقطه و تشدید شین نقطه‌دار گفت حکایت کرد مرا پیری از اهل
قطیعه ربیع از مخالفان در بغداد از جمله کسانی که نقل حدیث از ایشان میشد حسن گفت آن پیر گفت مرا بتحقیق دیدم
بعض جمعی که قایل میشوید بفضیلت و راست ایشان از جمله اهل این خاندان و رسول علیه السلام پس ندیدم
مثل او را هرگز در فضیلت او و عبادت او. پس گفتم او را که بود او و چگونه دیدی او را. گفت جمع کرده شدیم
در روزگار سندی بن شاهک هشتاد مرد از مشهوران که نسبت داده میشدند بخوبی پس داخل کرده شدیم
بجای موسی بن جعفر پس گفت ما را سندی ای حاضران نظر کنید سوی این مرد که آیا حادث شده با او
چه بدستی که مردمان میگویند که شان اینست که کاری بر او آورده شده و سخن بسیار میگویند در این
این باب و این مکان اوست یعنی که مکان خوب داده و آنچه انداخته شده در زیر او فراخ کرده شده
بر او تنگ کرده نشده و اصلا اراده نکرده با و بیرون بدی او خلیفه نیست که انتظار برده میشود و او ظاهر
حرکات کند یعنی که حجت خود را و دعوی امامت مباحثه کند با هارون و لازم شود و حال او اینکه
می بینید او تندرست است فراخ کرده شده است بر او در جمیع کارهای او پس سوال کنید او را از حال

او را معلوم شما شود پس گفت و حال آنکه من شناختم کسی را به غیبت مطلبی که نگاه به سوی آن کرده و به سوی فضیلت وا
صلح کرد را درست یعنی که بسیار که ام در مدت سال فراموش ننشینم از کمال و بهشت و تعجب از شمائل او پس گفت
موسی بن جعفر آنکه سؤال کنیم از آنچه سندی گفت که فراخ کردن فرش و تنگ آن باشد که خوبی پس رفت
پس آن به همان روش است که گفت الا آنکه من خبر میدهم شما را ای جماعت که من به تحقیق آیت ماند میدهم
نور و معرفت را از خدا و مرگ من فردا حاضر میشود یعنی که علامات آن ظاهر میشود و بعد از فردا به سیم میرسم پس گفت
پس نظر کردم سوی سندی بن شاهک که اضطراب میکرد و میلرزید مثل برگ درخت خرما حدیث سوم عن جعفر
عن ابیه انه اتی علی بن الحسین علیهما السلام لیلة قبض فیها بشراب فقال یا ابت اشرب هذا فقال یا بنی
ان هذه اللیلة التی اقبض فیها وهی اللیلة التی قبض فیها رسول الله صلی الله علیه وآله شرح لیلة منصوب
جزو قبض فیها صفت لیله است یا ابت به فتح یا و کسر تا و تشدید با و فتح همزه و فتح بای موحده و کسر تا و تا مبدل
یا متکلم است و این تا در وقف منقلب به ها میشود و ترجمه حدیث یعنی روایت است از امام جعفر صادق از پدرش امام
محمد باقر علیه السلام که آورده اند امام زین العابدین علیه السلام را در شبی که گرفته شد یعنی در آن شب شربتی پس گفت
ای پدرم بیاشام این را پس گفت ای پسرک من به درستی که این شب که گرفته میشوم در او یعنی میمیرم در آن
شبی است که گرفته شد در آن رسول الله صلی الله علیه وآله حدیث چهارم قلت للرضا علیه السلام امیر المؤمنین
علیه السلام قد عرف قاتله واللیلة التی یقتل فیها والموضع الذی یقتل فیه وقوله لما سمع صیاح
الاوز فی الدار صوائح تتبعها نوائح وقول ام کلثوم لو صلیت اللیلة داخل الدار وامرت غیرک
یصلی بالناس فابی علیها وکثر دخوله وخروجه تلک اللیلة بلا سلاح وقد عرف علیه السلام ان ابن ملجم قاتله
بالسیف کان هذا مما لم یجز تعرضه فقال ذلک کان ولکنه خیر فی تلک اللیلة لتمضی مقادیر الله
عز وجل شرح و قوله منصوب به عطف بر قاتله است و بنا بر این قول ام کلثوم نیز منصوب و معطوف بر قاتله است
و میتواند بود که قوله مرفوع و مبتدا باشد و قول معطوف بر قوله باشد و خبر مبتدا بعد از معطوف مقدر باشد
بتقدیر مفروغ ... مثل آنست و گفت و بنا بر این مراد آنست که مقارنت این دو کلام دلالت بر فهم ام کلثوم
از کلام او علیه السلام علم او را به وقوع آن قضیه میکند الصیاح بکسر و ضم صاد و تشدید او از بند الاوز بکسر همزه
و فتح واو و تشدید زا جمع اوزه ... برای ... بعطف بر عرف است و ورد
عرفه ... کان برای تشبیه است نه برای ظن و نه برای شک ... و کثرت دخول و خروج
یعنی ... بصیغه مجهول از باب تفعیل معلوم از باب ... خشمناک
و دلگیر کردن کسی را ... آن ... به فتح حا و فتح ... معنی ...

امُجر امُحِق

خشمناک و دلگیر شدن صاحب قاموس گفته جنی علیه کفرح استو غضب ضمیر مستتر در جنی راجع به امیر المؤمنین
علیه السلام است تمضی بصیغه مجهول از باب افعال یا معلوم از باب ضرب مقادیر جمع مقدار اندازه کرده
چنانکه گفته در سوره قمر انا کل شیء خلقناه بقدر جمع مقدار اندازه چنانکه گفته در سوره رعد و کل شیء عنده
بمقدار یعنی گفتم امام رضا علیه السلام را که امیر المؤمنین علیه السلام به تحقیق شناخته بود کشنده خود را و شبی را که کشته
میشود در آن و موضعی را که کشته میشود در آن و شنید آواز قاز را در سرای خود گریها فریاد کنندگان را
ایشان زنان نوحه کننده خواهند بود و مراد آنست که قصد امیر بود که امشب آن قضیه واقع میشود و
سخن ام کلثوم دختر خود را که گفت یا امیر المؤمنین کاش نماز کنی امشب در درون خانه و امر کنی دیگری را که در صبح
پیشنمازی کند با مردمان پس امتناع و سخن کرد بر ام کلثوم و بسیار شد درون رفتن او در مسجد و بیرون
آمدن او از مسجد در آن شب بی یراق و حال آنکه شناخته بود او علیه السلام که ابن ملجم علیه اللعنه کشنده او است
به شمشیر و محض راضی نخواهد بود شمشیر است این افعال که جرحی از جمله چیزهایی که خوب بوده متعرض آن شدن
پس امام گفت آنچه گفتی واقع بود و لیکن تخیر یعنی خشمناک و دلگیر کرده شد از قضا و قدر و ... کی بمیرد
ورا آن شب تا که اندازه کرده شده ای خدای عزوجل اشاره است به آنکه دشمنان مرگ خود بوده
از آنجهت که طفل بستان از پستان پاشد و کثرت دخول و خروج از سبب زیاد شدن اشتیاق بوده و لقاء
او بجائی که میدانستند وقت مرگ خود را در لقاء ثواب خدای تعالی است چنانچه در سوره جمعه گفته فتمنوا الموت ان
کنتم صادقین و اینجا آن جواب است و این فهم افعال یافته که مثل آنست زیرا که حافظ کی محبوب پسندید
برای کرده را است و رونقی که از محبوب بر طرف شده باشد حدیث پنجم عن ابی الحسن موسی علیه السلام
قال ان الله عز وجل غضب علی الشیعة فخیرنی نفسی او هم فوقیتهم والله بنفسی شرح قوله
بصیغه معلوم از باب تفعیل است و ضمیر مستتر راجع به خدای تعالی است نفسی مبتدا است و خبرش محذوف است
بتقدیر نفسی تقتل او هم نیز مبتدا است خبرش محذوف است بتقدیر او هم یقتلون وجه نفسی او هم استیناف
بیانی خیرنی است و دال بر مفعول خبرانی است که محذوف است چه خیرنی بتقدیر خیرنی بقتل نفسی او قتلهم یعنی
روایت است از امام موسی کاظم که گفت به درستی که خدای تعالی غضب کرد بر شیعه که ترک تقیه کردند پس مخیر کرد
مرا میان این که من کشته شوم یا جمیع ایشان کشته شوند از آنکه پاک شوند به سبب ناری که کرده
است از دنیا پس نگاه داشتم شیعه را به جان خود یعنی که اختیار کشته شدن خود کردم نه ایشان
کشته شوند حدیث ششم عن المسافر ان ابا الحسن الرضا علیه السلام قال له یا مسافر هذه القناة فیها
حیتان قلت نعم جعلت فداك قال انی رأیت رسول الله صلی الله علیه وآله البارحة وهو یقول یا علی ما

و مکان بزرگ کشته میشود در آن

عنده اخبرك شرح مشار اليه بذا ما افتاده كار پرستار است و طوس است که نیشابور بکسر حا بی نقطه و سکون یا دو نقطه
در پایین جمع حوت و بهمان شاره است آنچه منقول شد در کتاب عیون اخبار الرضا علیه السلام در باب خبر
ابو الصلت الهروی من ذکر وفات الرضا علیه السلام که وقتی که قبر امام رضا علیه السلام کنده شد آب و ماهیها
ظاهر شده در آن قبر و آشکار شد ماهیها که آن آب در آنها بود پس آب فرو رفت و خواهد آمد یا بیگر چنانچه
است در قبر من نیز خواهد بود و میتواند بود که بی سؤال برای این باشد که پیشتر در کار پرستار بود و سیر حدوث
باشد و حدوث آنها علامت قرب اجل آن امام باشد یعنی روایتست از مسافر خادم علی بن موسی الرضا
علیه السلام که علی بن موسی الرضا گفت ای مسافر آیا این کار که بجز آنست و بهمان گفت آری قربانت
شوم پس گفت بدرستی که من دیدم در خواب رسول الله صلی الله علیه و آله را و دوش داد و گفت ای علی آنچه نزد
ما است که بهشت جاودانی باشد بهتر است برای تو پنجم حدیث عن ابي عبدالله عليه السلام قال كنت
عند ابي عليه السلام في اليوم الذي قبض فيه فاوصاني باشياء في غسله وفي كفنه وفي دخوله
قبره فقلت يا ابتاه والله ما رأيتك منذ اشتكيت احسن منك اليوم ما رأيت عليك اثر الموت
قال يا بني اما سمعت علي بن الحسين عليهما السلام ينادي من وراء الجدار يا محمد تعال عجل شرح روایتست
از امام جعفر صادق علیه السلام که گفت بودم نزد پدرم امام محمد باقر علیه السلام در روزی که گرفته شد از دنیا در آن روز
پس وصیت کرد مرا بچیزی چند در کیفیت غسل او و در کیفیت کفن او و در کیفیت داخل شدن او در قبر او
پس گفتم ای پدر بخدا قسم که ندیدم حال ترا از وقتی که بیمار شدی بهتر از حال تو امروز ندیدم امروز بر تو اثر مرگ
گفت ای پسر که من آیا نشنیدی از علی بن الحسین علیهما السلام که میطلبید مرا از پس دیوار که ای محمد بیا و تعجیل
کن ششم حدیث عن ابي جعفر عليه السلام قال انزل الله عز وجل النصر على الحسين عليه السلام حتى كان بين
السماء والارض ثم خير النصر او لقاء الله فاختار لقاء الله عز وجل شرح روایتست از امام محمد باقر علیه السلام
که گفت فرو فرستاد الله عز و جل فرشته را که نام او نصر است بر امام حسین علیه السلام تا آنکه ایستاد نصر میان آسمان
و زمین بر سر امام حسین بعد از آن مخیر کرد امام حسین را که نصرت بر اعدا بخواهی یا مرگ و ملاقات ثواب الله
تعالی را پس اختیار کرد ملاقات ثواب الله تعالی را و کشته شد باختیار خود باب چهل و هشتم حدیث باب
ان الائمة عليهم السلام يعلمون علم ما كان وما يكون وانه لا يخفى عليهم الشيء صلوات الله عليهم شرح علم منصوب و مفعول
به است و مراد آن علم است که از قرآن باشد یعنی این باب بیان آنست که امامان علیهم السلام میدانند هر چه را
که باعث دانش بر هر شده و هر چه میشود و است و آنکه پنهان نمیماند بر ایشان چیزی که از آنچه دانستن آن
صلوات الله علیهم منحصر باشد در باب چهل و ششم در این باب شش حدیث است اول حدیث عن سيف التمار

قال كنا مع ابي عبدالله عليه السلام جماعة من الشيعة في الحجر فقال علينا عين فالتفتنا يمنة ويسرة فلم نر
احدا فقلنا ليس علينا عين فقال ورب الكعبة ورب البنية ثلاث مرات لو كنت بين موسى و
الخضر لاخبرتهما اني اعلم منهما ولانبأتهما بما ليس في ايديهما لان موسى والخضر عليهما السلام اعطيا
علم ما كان ولم يعطيا علم ما يكون وما هو كائن حتى تقوم الساعة وقد ورثناه من رسول الله صلى الله عليه وآله
وراثة شرح جماعة منصوب و حال ضمیر کنا است الحجر بکسر حا بی نقطه و سکون جیم موضعی بوده در آن حصار
پستی که به العین بفتح عین بی نقطه و سکون یا دو نقطه در پایین جاسوس است یمنة بفتح یا دو نقطه در پایین و سکون
میم منصوب و مفعول فیه است یسرة بفتح یا دو نقطه در پایین و سکون سین بی نقطه نیز منصوب و مفعول
فیه است البنية بکسر با یک نقطه و سکون نون و یا دو نقطه در پایین مصدر نوعی است از باب ضرب نوعی از بنا کردن
و شاید که مصدر اینجا بمعنی اسم فاعل یا مفعول باشد یعنی خانه که اشرف بناکرده شده است و منوار نون
که بفتح با و نون و الف و یا دو نقطه در پایین و ثا مثلثه است بمعنی شرف و اطلاق بر کعبه میکنند برای شرف آن
صاحب قاموس گفته البنية بالکسر والضم و بنية بالجمع بنى بالکسر والضم و کون البناية في الشرف و کعبة و البنية
کفیت الکعبة لشرفها شرفها الله تعالی یعنی روایتست از سیف خرما فروش گفت بودیم با امام جعفر صادق
جمعی از شیعه در حجر پس گفت آیا بر ما جاسوسی هست پس برگردانیدیم نظر خود را در جانب راست و در جانب
چپ پس ندیدیم هیچکس را پس گفتیم نیست بر ما جاسوسی پس گفت قسم برب کعبه قسم برب این بنای شریف
سه بار که اگر میبودم میان موسی و خضر هر آینه خبر میکردم ایشان را که من داناترم از ایشان و هر آینه اعلام
میکردم ایشان را بعلومی که نیست در دست قدرت ایشان که استنباط آن کنند چه موسی و خضر علیهما السلام
داده شده بودند علم آنچه شده و نشده یعنی بعضی که از پس که نزدیک بوقت گویا که شده و داده شده
بودند علم هر چه شود در زمان ایشان و هر چه آن شدنیست تا قیام ساعت قیامت مخفی نماند که این مشافهات
خاره با اگر بعض آینده را خضر داند و اگر بعد از این قضیه الواح موسی نازل شود بعض آن جمیع
آن بنا بر ظاهر روایتی که در کتاب بصائر الدرجات محمد بن الحسن الصفار در باب ما عندالائمة من کتب الانبیاء
منقول شده و بهمین میراث گرفته ایم از آنها یعنی گرفته ایم از رسول الله صلی الله علیه و آله نوعی از میراث
گرفتن یعنی که او جمیع آن قرآنست و علم قرآن میراث نزد ما است و قدرت بر استنباط آن داریم
دوم حدیث عن الحارث بن المغيرة وعدة من اصحابنا منهم عبد الاعلى وابو عبيدة وعبدالله بن بشر
الخثعمي سمعوا ابا عبدالله عليه السلام يقول اني لاعلم ما في السماوات وما في الارض واعلم ما في الجنة واعلم
ما كان وما يكون قال ثم مكث هنيهة فرأى ان ذلك كبر على من سمعه منه فقال علمت ذلك من

وكسر نون تثنيه مباره خوانده شد از بابي بنيخ

واعلم ما في النار

کتاب الله عز وجل ان الله عز وجل یقول فیه تبیان کل شیء **شرح** روایت است از حارث بن مغیره و جمعی
از یاران ما از آنجمله است عبد الاعلی و ابو عبیده و عبد الله بن بشر بکسر باء یک نقطه و سکون شین سه نقطه
بنقطه خثعمی بفتح خا با نقطه و سکون ثا سه نقطه و فتح عین بی نقطه شنیدند از امام جعفر صادق علیه السلام
میگفت بدرستی که من هر آینه میدانم هرچه را که در آسمانهاست و هرچه را که در زمین است و میدانم هرچه
که در بهشت است و میدانم هرچه را که در جهنم است و میدانم هرچه را که گذشته و هرچه را که میشود راوی
گفت بعد از آن صبر کرد اندکی زمان پس دانست که آنچه گفت مشکل شد بر هر که شنید آنرا از او پس
اینکه … علم غیب بنبوت میشود و علم غیب مخصوص الله تعالی است و نبوت بعد از رسول علیه السلام
… پس … بنا بر آنکه … ناقص میشود … این … چنانکه گذشت در حدیث سیوم باب
… نشسته بود پس گفت دانستم آن را از کتاب الله یعنی اینکه از قرآن …
میتوان کرد اگر اهتمام کنم … علم غیب ولی بنبوت … که الله عز وجل میگوید در سوره نحل … از
قرآن بیان روشن هر چیزست یعنی که باعث علم میشود برای اهل … محض ظن **سیوم صح** عن المفضل
قال قلت لابی عبد الله علیه السلام جعلت فداک یفرض الله طاعة عبد علی العباد ویحجب
عنه خبر السماء فقال لا الله اکرم وارحم وارأف بعباده من ان یفرض طاعة عبد علی العباد ثم یحجب
عنه خبر السماء صباحا ومساء **شرح** روایت است از مفضل … امام جعفر صادق علیه السلام پس گفتم … آیا
… آیا فرض میکند الله تعالی فرمان برداری بنده را بر بندگان و دیگر پنهان میکند از او خبر آنچه را … میشود
از ملائکه در آسمان گفت نه الله تعالی کریمتر و رحیم‌تر و … بر بندگان خود از آنکه
فرض کند فرمان برداری بنده را بر بندگان بعد از آن پنهان کند از او خبر آسمان را از صبح که در شب واقع
شده و … شام … در روز … واقع شده … مستلزم علم غیب … بنبوت نیست و مستلزم
ناقص … نیست … گذشت در شرح حدیث سابق **چهارم صح** سمعت ابا جعفر علیه السلام یقول وعنده
اناس من اصحابه عجبت من قوم یتولونا ویجعلونا ائمة ویصفون ان طاعتنا مفترضة علیهم کطاعة
رسول الله صلی الله علیه وآله ثم یکسرون حجتهم ویخصمون انفسهم بضعف قلوبهم فینقصونا حقنا
ویعیبون ذلک علی من اعطاه الله برهان حق معرفتنا والتسلیم لامرنا اترون ان الله تبارک وتعالی
افترض طاعة اولیائه علی عباده ثم یخفی عنهم اخبار السماوات والارض ویقطع عنهم مواد العلم فیما یرد
علیهم مما فیه قوام دینهم **شرح** یتولونا و یجعلونا و فینقصونا … مخفف است … نون ضمیر …
محذوف است … یجعلونا و فینقصونا بتشدید نون … در یتولونا مفتوح است …

ساکنین … درست … مضموم است … ساکنین … باعث
… در سوره … یک نون مخفف خوانده … نون مخفف خوانده و اول … مکسور
… قراء سبعه یک نون مشدده خوانده … مفترضه اسم مفعول باب افتعال است …
یکسرون از باب ضرب است و یخصمون نیز از باب ضرب است … مغالبه … هر باب که
نقل باب نصر میشود … مخالف … حرف … از باب منع است …
… از باب ضرب است و التسلیم مجرور بعطف بر … منصوب بعطف …
… از آنچه معلوم … میشود … در شب قدر چنانچه مذکور است در سوره …
… بصیغه معلوم … باب افعال است … منصوبست … بصیغه معلوم …
… جمع … بصیغه معلوم …
… باب ضرب است … آن است **یعنی** شنیدم از امام محمد باقر علیه السلام که میگفت
و نزدش جمعی … بودند … تعجب کردم … شب قدر … میکنند و
بیان میکنند که فرمان برداری … لازم کرده شده است … فرمان برداری رسول …
بعد از آن میشکنند … خود … که گفت … امام … میکنند …
دلهای ایشان در مخالفت … ضلالت … حق … آن حق …
… الله تعالی … شناخت … در شب قدر …
آیا خیال میکنند که الله تعالی … فرض کرده فرمان برداری … بر بندگان خود بعد از آن
… ایشان خبرهای آسمانها و زمین … از ایشان … شبهای قدر … آن اصول علم …
… آنچه وارد میشود … احکام قضایا و احوال حوادث محتاج الیها … آنها …
… اینست … یعنی که اگر علم … بر … نمیشود **پنجم صح**
قال حمران جعلت فداک ارأیت ما کان من امر قیام علی بن ابی طالب والحسن والحسین علیهم السلام
وخروجهم وقیامهم بدین الله عز ذکره وما اصیبوا من قتل الطواغیت ایاهم والظفر بهم حتی قتلوا
وغلبوا فقال ابو جعفر علیه السلام یا حمران ان الله تبارک وتعالی قد کان قدر ذلک علیهم وقضاه
وامضاه وحتمه علی سبیل الاختیار ثم اجراه فبتقدم علم الیهم من رسول الله صلی الله علیه وآله قام
علی والحسن والحسین وبعلم صمت من صمت منا **شرح** … مبتداست خبرش محذوف است …
کان قیام علی بن ابی طالب … اشارتست … تعیین سرداران … برجوع صفین …

گذشت تا ضربت ابن ملجم و برگشتن لشکر او شکسته شد که سفیان بن ابی شعبان که از جانب ... کان روان
آورد چنانچه در نهج البلاغه مذکورست در ذیل و من خطبة له علیه السلام رواه عن نوف البکالی تا آخر و قیام حسن
لشکر کشیدن بسبب اصطلاح با معاویه و رجوع از آنجاست و قیام حسین علیه السلام حکایت کرده است قد بعثه
بآب غضبل با ضربت است المقدم پیش عارض و وصیت و شهید شدند و **یعنی** پس گفت او و حمران
قرائت شوم حرکه مراد که آنچه واقع شد که کار رسیدن علی بن ابی طالب و حسن و حسین علیهم السلام شد
بیرون رفتن ایشان با لشکر و ایستادن ایشان بشرایط دین خدا و آنچه با ایشان آورده شد از کشتن
شیاطین و همقتان ایشان با شند و ظفر یافتن آن شیاطین بر ایشان تا آنکه کشته شدند و مغلوب شدند
اینها همگی چگونه واقع شد یعنی که چگونه جمع میشود اینها با علم امام بهر چیز پس گفت امام محمد باقر ای حمران
کاسه تبارک و تعالی همچنین تقدیر کرده بود برایشان و قطع و فصل کرده بود و آنرا که ... اکرده بود و ازا
کرده بود و ... امور ایشان بعد از آن اختیار جاری ساخت آنرا پس بوجود آمد آنچه که رسید
با ایشان از رسول الله صلی الله علیه و آله که چه واقع خواهد شد و شما را از آن وقت چه بایست کرد و ایستاد
علی و حسن و حسین بآنچه واقف شد از ایشان و بهمان علم از رسول که ساکت شد و آنکه ساکت شد از جمله
آنها رفت بمثال آنچه در نهج البلاغه مذکورست در من کلام له علیه السلام قاله لمروان بن الحکم بالبصرة که روز
جمل مروان اسیر شد پس حسن و حسین او را شفیع خود ساخت و آزاد شد و امیر المؤمنین گفت ان له امرة
کلعقة الکلب انفه و هو ابو الاکبش الاربعة و ستلقی الامة منه و من ولده یوما احمر مرسی که او را است مانند
مانند لیسیدن سگ بینی خود را و او پدر قوچان چهارگانه است یکی عبد الملک که خلیفه شد و دیگری عبد العزیز که
والی مصر بود و پسرش عمر خلیفه شد و دیگری محمد که والی جزیره بود و پسرش مروان حمار خلیفه شد و دیگری عبد الله
که جد ابراهیم بن سلیمان بن عبد الله بن مروانست و بعضی گفته اند که بشر که والی عراق بود و العلم
عند الله و خواهد رسید امت را از او و از اولاد او روزگاری بغایت سخت که از خونریزی بسیار سرخ باشد
شرح شد **دهم** وَلَوْ أَنَّهُمْ يَا حُمْرَانُ حَيْثُ نَزَلَ بِهِمْ مَا نَزَلَ مِنْ أَمْرِ اللَّهِ وَإِظْهَارِ الطَّوَاغِيتِ
عَلَيْهِمْ سَأَلُوا اللَّهَ عَزَّ وَجَلَّ أَنْ يَدْفَعَ عَنْهُمْ ذَلِكَ وَأَلَحُّوا عَلَيْهِ فِي طَلَبِ إِزَالَةِ مُلْكِ الطَّوَاغِيتِ وَذَهَابِ
مُلْكِهِمْ إِذاً لَأَجَابَهُمْ وَدَفَعَ ذَلِكَ عَنْهُمْ ثُمَّ كَانَ انْقِضَاءُ مُدَّةِ الطَّوَاغِيتِ وَذَهَابُ مُلْكِهِمْ أَسْرَعَ مِنْ
سِلْكٍ مَنْظُومٍ انْقَطَعَ فَتَبَدَّدَ وَمَا كَانَ ذَلِكَ الَّذِي أَصَابَهُمْ يَا حُمْرَانُ لِذَنْبٍ اقْتَرَفُوهُ وَلَا لِعُقُوبَةِ مَعْصِيَةٍ
خَالَفُوا اللَّهَ فِيهَا وَلَكِنْ لِمَنَازِلَ وَكَرَامَةٍ مِنَ اللَّهِ أَرَادَ أَنْ يَبْلُغُوهَا فَلَا تَذْهَبَنَّ بِكَ الْمَذَاهِبُ فِيهِمْ
شرح والطه مجرور و معطوف بر امر است و از قبیل عطف تفسیر است سلک بکسر سین رشته و سکون لام

مضافست المنظوم مروارید و مانند آن که در رشته کشیده شده باشد و ضمیر انقطع راجع بسلک است و ضمیر تبدد
راجع بمنظوم است و در بکت برای تعدیه است المذاهب مرفوع و فاعلست و در این اشارت است بطلان قول
مخالفان در آیت سوره شوری و ما اصابکم من مصیبة فبما کسبت ایدیکم و یعفو عن کثیر که ظاهر خطاب بحضرت
ظاهره نیز هست و این باطل است زیرا که مخاطبان و ما اصابکم همان مخاطبان اند در آیت سابقه بر آن یعنی
که قل لا اسألکم علیه اجرا الا المودة فی القربی معاهد است که قربی داخل در آن مخاطبان نیستند و قربی عبارت
از حضرت طاهره و مانند این می آید در کتاب الایمان و الکفر در شرح حدیث سیوم باب ذنوب اصحاب که باب
نود و نهم است **یعنی** و اگر میبود و اگر ایشان ای حمران وقتی که نازل شد بایشان آنچه نازل شد
قضا و قدر الله عز و جل و غالب ساختن شیاطین بر ایشان با شد سطلبیدند از الله عز و جل که دفع کند از
آنها و الحاح میکردند بر الله تعالی در طلب برطرف کردن آن شیاطین و رفتن پادشاهی آن شیاطین
در آن وقت هر آینه قبول طلب ایشان میکرد و دفع میکرد آنرا از ایشان بعد از آن قبول ... آخر رسیدن
زمان شیاطین و رفتن پادشاهی ایشان زود تر از رشته مروارید و مانند آن که بریده شود و پس متفرق
شود و نبود آنچه بر خود و اشت از ابتلای حمران برای گناهی که کسب کرده باشند از او و نه برای بر خواست
عصیانی که مخالفت احکام الله تعالی کرده باشند در آن ولیکن برای مراتبی و عزتی از جانب الله تعالی
بود که اراده کرده الله تعالی که برسند بآنها پس البته باید که بیرون نبرد از حق تو راهها باطل در باب
ایشان **پنجم حدیث** عَنْ هِشَامِ بْنِ الْحَكَمِ قَالَ سَأَلْتُ أَبَا عَبْدِ اللَّهِ عَلَيْهِ السَّلَامُ بِمِنًى عَنْ خَمْسِمِائَةِ حَرْفٍ
مِنَ الْكَلَامِ فَأَقْبَلْتُ أَقُولُ يَقُولُونَ كَذَا وَكَذَا قَالَ فَيَقُولُ قُلْ كَذَا وَكَذَا قُلْتُ جُعِلْتُ فِدَاكَ
هَذَا الْحَلَالُ وَالْحَرَامُ أَعْلَمُ أَنَّكَ صَاحِبُهُ وَأَنَّكَ أَعْلَمُ النَّاسِ بِهِ وَهَذَا هُوَ الْكَلَامُ فَقَالَ لِي
يَا هِشَامُ لَا يَحْتَجُّ اللَّهُ تَبَارَكَ وَتَعَالَى عَلَى خَلْقِهِ بِحُجَّةٍ لَا يَكُونُ عِنْدَهُ كُلُّ مَا يَحْتَاجُونَ إِلَيْهِ **شرح** روایت
از هشام بن حکم گفت پرسیدم امام جعفر صادق علیه السلام را در منی از پانصد سخن از علم کلام و پس شروع که
شروع کردم میگفتم مخالفان شما میگویند چنین و چنین هشام گفت پس میگفت در جواب بگو چنین و چنین
گفتم فدیت شوم این مسائل حلال و حرام میدانم که تو صاحب علم آنی و از همه زیاده تر دانائی در آن و اینکه
من گفتگو کردم علم کلامست مراد تعجب از دانستن تو این علم کلامست پس گفت مرا ای هشام آیا
حجت میگیرد الله تبارک و تعالی بر خلق خود بامامی که نبوده باشد نزد او علم هر چه محتاج میشوند بآن
ششم حدیث سَمِعْتُ أَبَا جَعْفَرٍ عَلَيْهِ السَّلَامُ يَقُولُ لَا وَاللَّهِ لَا يَكُونُ عَالِمٌ جَاهِلاً أَبَداً عَالِماً بِشَيْءٍ
جَاهِلاً بِشَيْءٍ ثُمَّ قَالَ اللَّهُ أَجَلُّ وَأَعَزُّ وَأَكْرَمُ مِنْ أَنْ يَفْرِضَ طَاعَةَ عَبْدٍ يَحْجُبُ عَنْهُ عِلْمَ سَمَائِهِ

فأرضعته ثمّ قال لا يعجب ذلك عنه شرح ما لا وجا با عطف بیان جا با اولست یعنی ختم
لغو بودن کلام سابق کند یعنی شنیدم از امام محمّد باقر علیه السلام که می‌گفت که پنج قسم که پیدا شد جاهلی که در هیچ
الفتی پیدا شد جاهل بر گرانیدش که تمام بچری جاهل بچره گرایش شد بعد از آن گفت سخنان عظیم و لی
نکنم و گرامیر داست از آنکه لازم کند فرزه نیز داری بنده را گر پنهان کند انا در علم آنچه در آسمان او و زمین او
می‌شود بعد از آن برای تاکید گفت پنهان نمی‌کند آن علم را از و **باب چهل و نهم حدیث یعنی باب ان الله عزّ و جلّ**
لم يعلّم نبيّه علماً الّا امره ان يعلّمه امير المؤمنين وانّه كان شريكه في العلم عليهما السلام شرح این باب بیان آنست
که الله عزّ و جلّ تعلیم نکرده پیغمبر خود را علمی که آنکه امر کرده او را که تعلیم کند آن علم را امیرالمؤمنین و اینکه
امیرالمؤمنین شریک پیغمبر خود در علم علیهما السلام و در این باب سه حدیث است **اوّل حدیث** عن حمران بن اعين
عن ابي عبد الله عليه السلام قال انّ جبرئيل عليه السلام اتى رسول الله صلّى الله عليه وآله برمّانتين
فأكل رسول الله صلّى الله عليه وآله احديهما وكسر الاخرى بنصفين فأكل نصفاً واطعم عليّاً
نصفاً ثمّ قال له رسول الله صلّى الله عليه وآله يا اخي هل تدري ما هاتان الرمّانتان قال لا قال امّا الاولى
فالنبوّة ليس لك فيها نصيب وامّا الاخرى فالعلم انت شريكي فيه فقلت اصلحك الله
كيف كان يكون شريكه فيه قال لم يعلّم الله محمّداً صلّى الله عليه وآله علماً الّا وامره ان يعلّمه
عليّاً عليه السلام شرح كيف كان يكون شريكه فيه استفهام تعجّبی است و مبنی بر توهم احتمال اینست که مراد این
باشد که بی نبوت علم غیب حاصل می‌شود دلیل پیغمبر آنجا که عوام توهم می‌کنند و این محالست یعنی
روایت است از حمران بن اعین از امام جعفر صادق علیه السلام گفت به درستی که جبرئیل علیه السلام آورد رسول
صلّی الله علیه و آله را دو انار بهشت پس خورد رسول الله صلعم یکی از آن دو را و شکست دیگری را دو نصف
پس خورد نصفی را و خورانید علی را نصفی بعد از آن گفت او را رسول الله صلعم ای برادرم آیا می‌دانی که
چیست این دو انار گفت نه گفت اما اول پس نشان نبوت است نیست ترا در آن نصیبی و اما دیگری
پس نشان علم است تو شریک منی در آن حمران گفت پس گفتم امام جعفر صادق را که خدا درست دارد ترا چگونه
بوده پس بوده علی شریک پیغمبر در علم گفت تعلیم نکرده الله تعالی محمّد را علمی مگر در حالی که امر کرده او را که تعلیم کند
آن را علی علیه السلام **دوم حدیث** عن ابي جعفر عليه السلام قال نزل جبرئيل عليه السلام على رسول الله صلّى الله
عليه وآله برمّانتين من الجنّة فأعطاه ايّاهما فأكل واحدة وكسر الاخرى بنصفين فأعطى
عليّاً عليه السلام نصفها فأكلها فقال يا عليّ امّا الرمّانة الاولى الّتي اكلتها فالنبوّة ليس لك
فيها شيء وامّا الاخرى فهو العلم فانت شريكي فيه شرح مضمون این از شرح سابق ظاهر می‌شود **سوم**

حدیث سمعت ابا جعفر عليه السلام يقول نزل جبرئيل على محمّد صلعم برمّانتين من الجنّة فلقيه عليّ عليه السلام
فقال ما هاتان الرمّانتان اللّتان في يدك فقال امّا هذه فالنبوّة ليس لك فيها نصيب وامّا هذه
فالعلم ثمّ فلقها رسول الله صلعم بنصفين فأعطاه نصفها واخذ رسول الله صلعم نصفها ثمّ قال انت
شريكي فيه وانا شريكك فيه قال فلم يعلم والله رسول الله صلّى الله عليه وآله حرفاً ممّا علّمه الله
عزّ وجلّ الّا وقد علّمه عليّاً عليه السلام ثمّ انتهى العلم الينا ثمّ وضع يده على صدره شرح مضمون این
نزدیک بمضمون حدیث اول تفاوت در دو چیز است **اوّل** آنکه در اینجا ترتیب دیگر ذکر رسیده که جبرئیل
دو انار را آورده از بهشت **دوم** آنکه در آخر این حدیث اینست که بعد از آن رسید علم آن دو کس
به ائمّه بعد از آن گذاشت دست خود را بر سینه خود و افاده این کرد که آن علم کامل در اینجاست **باب**
پنجاهم حدیث باب جهات علوم الائمّة عليهم السلام شرح این باب بیان راههای علوم ائمّه علیهم السلام است یعنی
اقسام علوم ائمّه که طریق حصول هر قسمی غیر طریق حصول دیگریست در این باب سه حدیث است **اوّل حدیث** عن عليّ
السائي عن ابي الحسن الاوّل موسى عليه السلام قال قال مبلغ علمنا على ثلاثة وجوه ماضٍ وغابر وحادث
فامّا الماضي فمفسّر وامّا الغابر فمزبور وامّا الحادث فقذف في القلوب ونقر في الاسماع وهو
افضل علمنا ولا نبيّ بعد نبيّنا صلّى الله عليه وآله شرح سائی بسین بی نقطه و الف منسوبست به سایه که
موضعیست میان مکّه و مدینه و گاهی از توابع مدینه و گاهی از توابع مکّه شمرده می‌شود و این حدیث با زیادتی
منقولست در کتاب روضه در حدیث ابی الحسن موسی علیه السلام از علی بن سوید غابر بغین با نقطه و با نقطه
و راء بی نقطه از اضداد است بمعنی باقیمانده و بمعنی رفته و مراد اینجا معنی اولست و مراد در حدیث سوم این
باب معنی دوم است مزبور بزای با نقطه و با یک نقطه و راء بی نقطه نوشته شده و مراد اینجا مستعمل فیه الفاظ قرآن
یعنی روایت است از علی بن سوید سائی از امام موسی کاظم علیه السلام راوی گفت که گفت مجموع علم ما برگشت از
سه قسم است **اوّل** علمی که متعلّق است بحوادث گذشته پیش از امامت ما و حوادثی که در اصل قرآن
نیست **دوم** علمی که متعلّق است بآینده **سیوم** علمی که حاصل شده پیش از امامت و سال بسال و هفته بهفته
و روز بروز بحادث می‌شود و بیان این که اما قسم اول پس بیان کرده شده است بمعنی که هر امام سابق آن علم
بگوید از اصحاب احتیاج باستنباط صحیحه از قرآن و نشان آن مدار در حصول آن را و اما قسم دوم پس متعلّق است
بآنچه در قرآن و نشان آن نوشته شده بمعنی که علم نیست مستعمل فیه الفاظ قرآن و نشان آنکه منسوخ نمی‌شود
تا قیامت و در آن بیان هر فرقی است و در استنباط احکام بسیار و احوال حوادث در شبهای قدر
و متعلّق آنها و اما قسم سوم پس سبب ناقص است تعالی است مزبور در ادله امامی و فرع بتنسیخ و سبب آنکه

جبرئیل و ملائکه است آن فرو برده در گوشهای ما بر سبیل منع و آن قسم سیوم از شش قسم علم است بهمین که
چنانچه ظاهر میشود از کتاب بصائر الدرجات محمد بن الحسن الصفار در باب علم الامام ما لیس فی الکتاب و
من المعضلات و بهمین که مذکور است چنانچه تحقیق آن خواهد آمد پیشتر از این محفوظ و نیست بی بجا نیز
اشارتست بآنکه قذف و نقر تصویر معلومات سابقه است نه القای علم تفصیلی و خطاب است که استنباط
مجمل از معلوم مختص نبی نیست پس فرق میان امام و مرتبه نبوت باید کرد **خامس** بدانکه علم امام را
دو قسمت **اول** علم آنچه نوشته شده در قرآن و صحیفه جامعه و وصیت نامه رسول و مصحف فاطمه و امثال
آنها و طریق حصول آن برای امام آسانست **دوم** علم غیر آن از حوادث و قسم دوم دو قسمت **اول** آنچه متعلق
بحوادث واقعه پیش از حدوث امامت و طریق حصول آن آسانست برای هر امامی چه امام سابق او وقت
وصیت در مانند آن تصریح بآن میکند برای امام لاحق **دوم** آنچه متعلق است بحوادث واقعه بعد از حدوث
امامت و طریق حصول آن مشکلست و باستنباط امام خود شد است از قرآن و مانند آن **سیوم اصل** عن
الحارث بن المغیرة عن أبی عبد الله علیه السلام قال قلت أخبرنی عن علم عالمکم قال وراثة من رسول الله صلی الله علیه وآله
ومن علی علیه السلام قال قلت إنا نتحدث أنه یقذف فی قلوبکم وینکت فی آذانکم قال أو ذاک **شرح**
نتحدث بصیغه مضارع معلوم متکلم مع الغیر باب تفعل التحدث مطاوع تحدیث شنیدن حدیث که
مثل این در حدیث دوم باب چهل و یکم یقذف بقاف و ذال نقطه دار بصیغه مجهول غایب باب ضرب است
وینکت بنون و تاء دو نقطه در بالا بصیغه مجهول غایب باب نصر است النکت نشان کردن بزمین بسر چوب
و مانند آن و اینجا عبارتست از شنوانیدن است **یعنی** روایتست از حارث بن مغیره از امام جعفر صادق علیه السلام
حارث گفت گفتم خبر ده مرا از علم عالم شما که چگونه بهم رسیده گفت میراث است از رسول الله و از علی
گفت گفتم بدرستی که ما شیعیان میشنویم که گاهی علم شما انداخته میشود در دلهای شما و شنوانیده میشود
در گوشهای شما گفت این قسمت که گفتی مراد است که بیان شد در شرح حدیث سابق چه قسم آخر [illegible]
باستنباط از موروث است آن نیز موروث میتوان گفت و چون علم حادث قسم علیحده میتوان [illegible]
یا استلزام نبوت پس ترک التفات و اول باب نزد اکثر است **چهارم اصل** قلت لأبی الحسن علیه السلام
رویناه عن أبی عبد الله علیه السلام أنه قال إن علمنا غابر ومزبور ونکت فی القلوب ونقر فی
الأسماع فقال أما الغابر فما تقدم من علمنا وأما المزبور فما یأتینا وأما النکت فی القلوب فإلهام
وأما النقر فی الأسماع فأمر الملک **شرح** روینا بصیغه ماضی معلوم باب ضرب و باب تفعیل [illegible]
و [illegible] یعنی علوم ماست و مراد بغابر اینجا رفته است یعنی گذشته تقدم بصیغه ماضی معلوم باب تفعل است

یأتینا بصیغه مضارع غایب معلوم باب ضرب است و مضارع اینجا بمعنی حالست الاتیان آمدن و هیچ بود
و مراد بما یأتینا مستقبل فیما لفظ فرآنست که معلوم نزد ما است **یعنی** گفتم امام موسی کاظم علیه السلام را
که نقل کرده اند از امام جعفر صادق علیه السلام که او گفته بدرستی که معلوم ما گذشته است و نوشته شده است
و از نشان کردن در دلها است و از کوفتن در گوشهاست پس امام موسی کاظم گفت در تفسیر آن که آنچه
پس هر حادث که گذشته پیش از امامت از جمله معلوم ما است و ما نوشته پیش خبر است که آیا میشود
الله ما [illegible] تفسیر رسول و جامعه و مصحف فاطمه که بیان میشود در احادیث باب چهل و وصیت نامه رسول
بیان میشود در باب شصت و یکم و مانند آنها محتمل است که بیان این قسم اشارتست باشکال قسم دوم
چنانچه در حدیث اول گذشت و اما نشان کردن در دلها پس نظر باسم فاعل است بمعنی که طلب که استنباط
از قرآن و مانند آن هم میرسد و سبب آن نظر باسم فاعل است معلوماتی را از قرآن و مانند آن
هیچ وقت حاجت مثل شب قدر و کوفتن در گوشها پس کار فرشته است بمعنی که طلب که استنباط
از قرآن و مانند آن هم میرسد و سبب آن شنوانیدن فرشته است معلومات را از قرآن و مانند آن
هیچ وقت حاجت مثل شب قدر **باب پنجاه و یکم اصل باب ان الائمة علیهم السلام لو ستر علیهم لأخبروا
کل امرئ بما له وعلیه شرح** این باب بیان آنست که ائمه علیهم السلام اگر پوشانیده میشد برای ایشان اسرار
که گویند هر آینه خبر میدادند هر مردی از شیعه را بآنچه نفع اوست و ضرر اوست و در این باب دو حدیث است
اول اصل قال أبو جعفر علیه السلام لو کان لألسنتکم أوکیة لحدثت کل امرئ بما له وعلیه **شرح** الأوکیة
جمع وکاء بکسره و [illegible] رشته ها که سر آنها بسته شده بآن [illegible] مانند
از آن بیرون نیاید اول مناسبت و دوم مناسبت در حدیث آینده **یعنی** گفت امام محمد باقر علیه السلام اگر
برای زبانهای شما ظرفهای سربسته هر آینه حکایت میکردم هر مردی از شیعه را آنچه برای او آید
که نفع او و ضرر اوست **دوم اصل** سمعت أبا بصیر یقول قلت لأبی عبد الله علیه السلام من أین
أصاب أصحاب علی علیه السلام ما أصابهم مع علمهم بمنایاهم وبلایاهم قال فأجابنی شبه المغضب
ممن ذلک إلا منهم فقلت ما یمنعک جعلت فداک قال ذلک باب أغلق إلا أن الحسین بن علی علیهما السلام
فتح منه شیئا یسیرا ثم قال یا أبا محمد إن أولئک کانت علی أفواههم أوکیة **شرح** من الاین برای
سببیت است مراد باصحاب علی مثل رشید هجری و میثم تمار و حجر بن عدی و محمد بن اکثم و خالد بن مسعود
و امثال ایشانست که امیر المؤمنین خبر داده بود ایشان را از کیفیت انواع بلاها که بایشان میرسید و بحجاج
آورد و نیز کیفیت قتل ایشان بعد از آنها و صاحب عبارتست از قرب ایشان نزد علی علیه السلام است

از طرف ... و مصافحه و مثل اصابع است و این شاهد نیست بلکه اصابع و جهرا است و اول ...
بنیاد بود بعضی از ایشان را دوم قرب منزلت ایشان تا برا یکدیگر مدخل مع مقدم بیابند در مصابحه ...
جمیع و منایع و ... بالصحابه جلیت المنابع جمع جبیره کجا بر مایع جمع مبیار آرا ... شیر ...
و مکر انی غلط ... حل اصحابی است زیرا که کسب غریب ... میکند من در من ...
منهم برای سبب است و من برای استفهام انکاری است و مشار الیه کلمه اصابع است ضمیر منهم راجع
باصحاب جلیت و مقصود اینست که بعث آنها کمال ایمان ایشان است غیر آن مشار الیه کلمه اینجا
بنا بود با است ان مدان و کلمه کسر همزه و تشدید نون ... است و مشار الیه او کلمه اصحاب علی
علیه السلام و بعضی اصحاب حسین علیه السلام است بتخفیف نون و شرطیه است مثل ان حدیث المنکر ...
مستحق ... و مشار الیه و کلمه شیعه من امام جعفر صادق است و جزای شرط محذوف است بقدر ان کی ...
كانت على قوا هم اوكبه بحدث كل امرى بما يرد عليه **یعنی** شنیدم امام ابو بصیر گریست دیگر او ابو محمد است ... میگفت که
گفتم امام جعفر صادق علیه السلام را انگاه در وقت بدان علی علیه السلام در انجا بود ... ایشان را بعلم ایشان ... برای
خود شان و آزاری خود شان او می گفت پس جواب گفت مرا ... غضبناک کرد که گفت آن ... خود
پس گفتم چه چیز ... تا که خبر ... شیعه خود از منا یاد ... قرائت شود گفت آن ... است که بسته
شده بعد از علی مگر آنکه حسین بن علی علیهما السلام کشته و ایشان را ... یعنی ... و بعضی اصحاب خود را
آنچه بر سر ایشان آمد بعد از آن گفتار ابو محمد پرسید که اصحاب علی و اصحاب حسین علیهما السلام بودند ...
ایشان ... است که اگر اصحاب من ... ایشان ... میگفتم اسرار را **باب پنجاه و دوم**
باب التفویض الی رسول الله صلی الله علیه وآله والی الائمة علیهم السلام فی امر الدین شرح التفویض ...
کاری بکسی و مراد اینجا تفویض ... میان سه واگذاشتن است **اول** واگذاشتن استنباط بعض مدلولات قرآن
دوم واگذاشتن اظهار بعض مدلولات قرآن **سوم** واگذاشتن تجکم ... بعض الفاظ قرآن ... مستعمل فیه آنها
بیان آن که در این مقام سه تفویض است که ظاهر میشود در سه تقسیم **تقسیم اول** آنکه مدلولات قرآن دو قسم است
اول مذکور است و آن عبارت از مدلولات مطابقیه و تضمنیه است که مستعمل فیه الفاظ قرآنست و علم این قسم
حاصلست برای رسول بتعلیم جبرئیل و برای اوصیا بتعلیم رسول پس ... واگذاشته نشده **دوم**
مستنبط است از مذکور و ... قدر ... و آن عبارت از مدلولات ... مطابقه
و تضمنیه است و علم بعض این قسم حاصل نیست برای رسول و ائمه علیهم السلام که در وقت حاجت و حضور
قضیه که باعث احتیاج بآن شود و در شب قدر ... آن استنباط شود و علم این قسم واگذاشته شده

باستنباط

باستنباط رسول و ائمه علیهم السلام **تقسیم دوم** آنکه بیان مدلولات دو قسمت **اول** بیان مذکور است و آنچه
ائمه مذکور است در حجت خلایق آن مثل تفسیر ... ذکر تو ... نشان ... این قسم کسی واگذاشته نشده چنانچه
گفته شد در وجه ... ان صحیفه یا ... در سوره آل عمران با آنکه ... کتاب ... در بیان آیات آل
عمران شد در شرح حدیث اول باب یازدهم کتاب العقل **دوم** بیان غیر مذکور و غیر محتاج الیه و این قسم
واگذاشته شده باختیار رسول و ائمه علیهم السلام چنانچه گذشت در حدیث سیوم باب هجدهم که ... کلمه
ان ... در ... و در سوم باب ... که از ... **تقسیم سوم** آنکه مستعمل فیه
الفاظ قرآن دو قسم است **اول** آنچه صریح است و این کسی را گذاشته نشده که علم آن را ... تعالی ... هر
هر کس ... **دوم** آنچه ظاهر است و علم بآن موقوفست باحاطه بجمیع قرآن و علم ... قرآن ... و
فهم ... مخصوص رسول و ائمه است و حکم در این قسم بایشان واگذاشته شده یعنی هیچ کسی از رعیت ...
بحکم ... ان الله سدی ... چنانچه می آید در حدیث ششم این باب فی ... امر الدین برای طرفست
و اشارتست باینکه آنچه واگذاشته شده بعضی کارهاست که داخل در مجموعست چنانچه بیان شد در این تقسیم
یعنی این باب بیان واگذاشتن ... تعالی است سوی رسول الله و سوی ائمه علیهم السلام بعد از
رسول امر کار دین را در این باب ده حدیث است **اول** عن ابی اسحق النحوی قال دخلت علی ابی عبد الله علیه السلام
فسمعته یقول ان الله عز وجل ادب نبیه علی محبته فقال وانک لعلی خلق عظیم ثم فوض الیه فقال
عز وجل وما آتاکم الرسول فخذوه وما نهاکم عنه فانتهوا وقال عز وجل من یطع الرسول فقد
اطاع الله قال ثم قال وان نبی الله فوض الی علی وائتمنه فسلمتم وجحد الناس فوالله لنحبکم ان
تقولوا اذا قلنا وان تصمتوا اذا صمتنا ونحن فیما بینکم وبین الله عز وجل ما جعل الله لاحد خیرا فی
خلاف امرنا **شرح** النحوی بفتح نون و سکون حا ... منسوب ... مراد با آنکم الرسول ... است که گفته
باشد در جواب سوال ایشان و مراد بما نهاکم عنه چیزیست که گفته بعد از سوال ایشان و تفسیر ... هم
غیرها ... است ... بنی ... اسرائیل آن سوالست و مراد بما نهاکم عنه کثرت سوالست چنانچه گفته
... در هر ... بیان شد در کتاب العقل در حدیث پنجم باب بیست و یکم که باب الرد الی الکتاب والسنة
ان تقولوا بفتح همزه یا بکسر همزه است و بنا بر اول بدل اشتمال لکم است و بنا بر دوم بیان ... است
... و حاصل ... **یعنی** ... روایتست از ابو اسحق نحوی که گفت که داخل شدم بر مجلس امام جعفر
صادق علیه السلام پس شنیدم از او میگفت ... که الله عز وجل ... ادب کرد ... تا ... که ...
بود و پس گفت ... که تو هر آینه بر خلق بزرگی بعد از آن تفویض کرد سوی ... و بعض کار دین را

پس گفت خدا عز و جل در تفویض بعضی بیان بعض محرمات قرآن در سورهٔ حشر که آنچه بدهد شما را رسول از بیان محرمات
قرآن و مشتبهات پس فرا گیرید آن را و آنچه منع کند شما را از سؤال آن پس قبول نهی او کنید و گفت خدا عز و جل در
تفویض بیان بعض محرمات قرآن در سورهٔ نساء که هر که اطاعت رسول کند پس اطاعت خدا کرده پس تحقیق اطاعت
خدا تعالی کرده و چون علم او مستنبط از قرآن است راوی گفت بعد از آن امام گفت در بیان که پیغمبر تفویض
کرده سوی علی و ائمه ما را این کار و شما شیعه امامیه قبول کرده اید تفویض سؤال را و منکر شده اند مردم دیگر پس
بخدا قسم که دوست میداریم شما را این صفت شما را اگر گوئید چون ما گوییم و ساکت باشید چون ساکت
شویم یعنی که بی اذن ما سؤال مکنید یعنی که در مشکلات از پیش خود حکم مکنید پس که میسر است سؤال اهل الذکر
سؤال کنید که ... میسر نیست پس از ما ... ساکت باشید الا آنچه ... و واسطه میان شما و میان
خدا عز و جل ایم یعنی که ثواب آنرا میرسید به تعلیم ما و بشفاعت ما ... خدا تعالی برای
هیچکس خیر ... مخالفت مقتضی امامت **دوم حدیث** عَنْ مُوسَى بْنِ أَشْيَمَ قَالَ كُنْتُ عِنْدَ أَبِي عَبْدِ اللّٰهِ عَلَيْهِ السَّلَامُ فَسَأَلَهُ
رَجُلٌ عَنْ آيَةٍ مِنْ كِتَابِ اللّٰهِ عَزَّ وَجَلَّ فَأَخْبَرَهُ بِهَا ثُمَّ دَخَلَ عَلَيْهِ دَاخِلٌ فَسَأَلَهُ عَنْ تِلْكَ
الْآيَةِ فَأَخْبَرَهُ بِخِلَافِ مَا أَخْبَرَ الْأَوَّلَ فَدَخَلَنِي مِنْ ذَلِكَ مَا شَاءَ اللّٰهُ حَتَّى كَأَنَّ قَلْبِي يُشْرَحُ
بِالسَّكَاكِينِ فَقُلْتُ فِي نَفْسِي تَرَكْتُ أَبَا قَتَادَةَ بِالشَّامِ لَا يُخْطِئُ فِي الْوَاوِ وَشِبْهِهِ وَجِئْتُ إِلَى هَذَا
يُخْطِئُ هَذَا الْخَطَأَ كُلَّهُ فَبَيْنَا أَنَا كَذَلِكَ إِذْ دَخَلَ عَلَيْهِ آخَرُ فَسَأَلَهُ عَنْ تِلْكَ الْآيَةِ فَأَخْبَرَهُ بِخِلَافِ مَا
أَخْبَرَنِي وَأَخْبَرَ صَاحِبَيَّ فَسَكَنَتْ نَفْسِي فَعَلِمْتُ أَنَّ ذَلِكَ مِنْهُ تَقِيَّةٌ قَالَ ثُمَّ الْتَفَتَ إِلَيَّ فَقَالَ لِي
يَا ابْنَ أَشْيَمَ إِنَّ اللّٰهَ عَزَّ وَجَلَّ فَوَّضَ إِلَى سُلَيْمَانَ بْنِ دَاوُدَ عَلَيْهِمَا السَّلَامُ فَقَالَ هَذَا عَطَاؤُنَا فَامْنُنْ أَوْ
أَمْسِكْ بِغَيْرِ حِسَابٍ وَفَوَّضَ إِلَى نَبِيِّهِ عَلَيْهِ السَّلَامُ فَقَالَ مَا آتَاكُمُ الرَّسُولُ فَخُذُوهُ وَمَا نَهَاكُمْ عَنْهُ
فَانْتَهُوا فَمَا فُوِّضَ إِلَى رَسُولِ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ فَقَدْ فُوِّضَ إِلَيْنَا **شرح** يشرح بشین نقطه دار مفتوح
و فا ... بصیغهٔ مضارع غائب مجهول باب منع ... باب تفعیل برای مبالغه است ابو قتاده عدوی اسم او
... است و اسم او نعیم بن ... بضم نون و فتح ذال با نقطه و سکون یا دو نقطه در پایین و ... نقطه
... بیان ... است که منصوب ... است که نائب مفعول مطلق برای ... است
اخبرنی باعتبار شنیدن است مراد خطاب ... صاحبی ... صاحب است که مضاف
یا متکلم شده و ضمیر اخبرنی و اخبر صاحبی در موضع اخبرا ... است ... راوی است ... بالذکر
خلاف ما اخبر الاول است تقیه بفتح تا یکدو نقطه و کسر قاف و یا دو نقطه در پایین مشدده است یعنی تقیه
از جمله معانی آیت فسکنت نفسی اشارت است بظهور اینکه اینقدر مخالفت در یک مجلس از روی خطا نیست

یعنی

یعنی موسی ... روایت است از موسی بن اشیم بفتح همزه و سکون شین با نقطه و فتح یا دو نقطه در پایین گفت بودم
نزد امام جعفر صادق علیه السلام پس پرسید او را مردی از آیتی از کتاب الله عز و جل پس خبر داد او را بمعنی آن
بعد از آن داخل شد بر او شخصی پس پرسید او را از همان آیت پس خبر داد او را بغیر آنچه خبر داده بود
اول را پس داخل شد مرا از این جواب غم ... که خدا خواسته باشد تا حدی که گویا دل من بریده
میشود بکاردها پس گفتم با خود که واگذاشتم ابو قتاده را در شام در حالی که خطا نمیکرد در واو و مانند واو
نزد این مرد در حالی که خطا میکند این نوع خطا همه آن یعنی که ... سخن ... حفظ او نمیرسد که این ...
سابقت ... قطع سخن کند پس در میان آنکه من چنان در فکر بودم ناگاه داخل شد بر او دیگری پس پرسید او را
از همان آیت پس خبر داد او را بغیر آنچه خبر داده بود مرا و خبر داده بود دو یار مرا پس ساکن شد دل من ...
... که آن سخن دوم از او تقیه است موسی گفت بعد از آن امام علیه السلام التفات کرد سوی من پس گفت
مرا که ای پسر اشیم بدرستی که الله عز و جل تفویض کرد سوی سلیمان بن داود علیهما السلام و دون آن ...
مرد ... این ... گفت در حکایت سلیمان در سورهٔ ص که این بخشش است پس ... مردم ... نگاه دار
... که بر تو حسابی باشد و تفویض کرد سوی پیغمبر خود بیان بعض محرمات قرآن را بیان این گفت در سورهٔ
حشر آنچه داد شما را رسول پس فرا گیرید آن را و آنچه نهی کرد شما را از طلب آن پس قبول نهی کنید پس آنچه
تفویض کرده سوی رسول الله صلی الله علیه و آله پس تحقیق تفویض کرده آنرا سوی ما بعد از او **سیم حدیث** سَمِعْتُ
أَبَا جَعْفَرٍ وَأَبَا عَبْدِ اللّٰهِ عَلَيْهِمَا السَّلَامُ يَقُولَانِ إِنَّ اللّٰهَ عَزَّ وَجَلَّ فَوَّضَ إِلَى نَبِيِّهِ عَلَيْهِ السَّلَامُ أَمْرَ خَلْقِهِ لِيَنْظُرَ
كَيْفَ طَاعَتُهُمْ ثُمَّ تَلَا هَذِهِ الْآيَةَ مَا آتَاكُمُ الرَّسُولُ فَخُذُوهُ وَمَا نَهَاكُمْ عَنْهُ فَانْتَهُوا **شرح** شنیدم امام
محمد باقر و امام جعفر صادق علیهما السلام میگفتند بدرستی که الله عز و جل واگذاشت سوی پیغمبر خود صلی الله علیه و آله
بعض کار مخلوقین خود را تا امتحان کند که چگونه است فرمان برداری ایشان الله تعالی را آنگاه خواند امام
فرمان برداری بکنند بنی ... پس از آن خواند این آیت را از سورهٔ حشر که بیان شد در شرح حدیث اول و دوم
این باب **چهارم حدیث** سَمِعْتُ أَبَا عَبْدِ اللّٰهِ عَلَيْهِ السَّلَامُ يَقُولُ لِبَعْضِ أَصْحَابِ قَيْسٍ الْمَاصِرِ إِنَّ اللّٰهَ عَزَّ وَجَلَّ
أَدَّبَ نَبِيَّهُ فَأَحْسَنَ أَدَبَهُ فَلَمَّا أَكْمَلَ لَهُ الْأَدَبَ قَالَ إِنَّكَ لَعَلَى خُلُقٍ عَظِيمٍ ثُمَّ فَوَّضَ إِلَيْهِ أَمْرَ الدِّينِ
وَالْأُمَّةِ لِيَسُوسَ عِبَادَهُ فَقَالَ عَزَّ وَجَلَّ مَا آتَاكُمُ الرَّسُولُ فَخُذُوهُ وَمَا نَهَاكُمْ عَنْهُ فَانْتَهُوا وَإِنَّ رَسُولَ اللّٰهِ
صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ كَانَ مُسَدَّدًا مُوَفَّقًا مُؤَيَّدًا بِرُوحِ الْقُدُسِ لَا يَزِلُّ وَلَا يُخْطِئُ فِي شَيْءٍ مِمَّا يَسُوسُ بِهِ
الْخَلْقَ فَتَأَدَّبَ بِآدَابِ اللّٰهِ **شرح** قیس الماصر شاگرد علی بن الحسین علیهما السلام بود در علم کلام چنانچه بیان شد در حدیث
چهارم باب اول این کتاب که ... ادب آموزی رعیت ... ادب بصیغهٔ امر باب تفعیل است **یعنی** شنیدم

از امام جعفر صادق علیه السلام میگفت برای بعض یاران قیس ماصر درستی که الله عز وجل ادب آموزی کرد پیغمبر
خود را پس نیکو کرد ادب او را پس چون فهمید که کامل کرد برای او ادب را گفت درستی که تو هر آینه
بر خوی بزرگی بعد از آن واگذاشت سوی او دین را و بعض کار امت را تا بآنچه مذکور شد شرح عنوان
باب تادیب آموزی کند بندگان الله تعالی را به نیروی آنکه گفت در سوره حشر و آنچه داد شما را رسول پس فرا
گیرید آن را و آنچه نهی کرد شما را از آن پس قبول نهی کنید و درستی که رسول الله صلعم شده بود راست کرده
شده و در فکر و استنباط احکام از معزبور قرآن توفیق داده شده و مدد کرده شده بجبرئیل چنان که لغزش نکند
و خطا نکند در چیزی از آنچه ادب آموزی میکرد بآن مخلوقین را پس ادب آموخته شد بآداب الله تعالی
بمعنی که بتفصیل استنباط کرد مبادی احکام از روی ظن کنی ص ثم ان الله عز وجل فرض الصلوة
ركعتين ركعتين عشر ركعات فاضاف رسول الله صلى الله عليه وآله الى الركعتين ركعتين والى المغرب ركعة
فصارت عديل الفريضة لا يجوز تركهن الا في سفر وافرد الركعة في المغرب فتركها قائمة في السفر
والحضر فاجاز الله له ذلك كله فصارت الفريضة سبع عشرة ركعة ثم سن رسول الله صلى الله عليه
وآله النوافل اربعا وثلثين ركعة مثلي الفريضة فاجاز الله عز وجل له ذلك والفريضة والنافلة احدى
وخمسون ركعة منها ركعتان بعد العتمة جالسا تعد بركعة مكان الوتر شرح بعد از آن تفویض درستی که
الله عز وجل لازم کرد در معزبور قرآن نماز شبانه روز را دو رکعت دو رکعت که ده رکعت باشد در پنج وقت پس ضم کرد
باستنباط از معزبور رسول الله صلعم سوی آن دو رکعت دو رکعت دیگر را و سوی دو رکعت شام یک رکعت را پس
آن ضمیمه کرده بمعنای لازم معزبور بیان بی آنکه جایز نیست ترک آن رکعات ضمیمه کرده در سفر و جدا کرد آن یک رکعت
که ضمیمه شام بود به نیروی آنکه واگذاشت ایستاده و بحال خود در سفر و حضر پس گذرا کرد الله عز وجل برای رسول
آن را همگی آن را بمعنی که استنباط رسول صلعم را از معزبور قرآن تحسین کرد در آنها پس گردید نماز فریضه که لازم از معزبور
و استنباط معزبور باشد هفده رکعت بعد از آن طریقت قرار داد باستنباط از معزبور قرآن رسول الله صلی
الله علیه و آله نماز های مستحب را سی و چهار رکعت دو برابر فریضه پس گذرا کرد الله تعالی برای رسول الله صلعم
آن حکم و استنباط را و نماز فریضه و نافله پنجاه و یک رکعت از آنها دو رکعت بعد از نماز خفتن است نشسته
شمرده میشود آن دو رکعت بیک رکعت بجای وتر بمعنی که بصورت دو رکعت شده و اگر کسی را معنی اگر از
وتر بهره رسد این یک رکعت نماز بحسب صورت جای آن نماز کرد و در ثواب آخرت با منافع دنیا که ترتب بر
وتر بعد از نماز شب است ص وفرض الله في السنة صوم شهر رمضان وسن رسول الله صلى الله
عليه وآله صوم شعبان وثلثة ايام في كل شهر مثلي الفريضة فاجاز الله عز وجل له ذلك وحرم الله

عز وجل الخمر بعينها وحرم رسول الله صلى الله عليه وآله المسكر من كل شراب فاجاز الله له ذلك
وعاف رسول الله صلعم اشياء وكرهها لم ينه عنها نهي حرام انما نهى عنها نهي اعافة وكراهة ثم
رخص فيها فصار الاخذ برخصه واجبا على العباد كوجوب ما يأخذون بنهيه وعزائمه شرح الخمر
شراب مست کننده که از انگور گرفته میشود و آنچه از غیر انگور است مثل خرما و مویز و عسل و جو و گندم از نبیذ ها
و بیان آن بعد می آید در حدیث ششم باب بیست و دوم العیف بفتح عین بی نقطه و سکون یاء دو نقطه در پایین و فاء مصدر
باب علم و ضرب ناخوش آمدن کسی را چیزی الاعافة ناخوش شمردن چیزی برای کسی یعنی و لازم کرد در معزبور
قرآن الله تعالی برای رسول روزه ماه رمضان را و طریقت قرار داد باستنباط از معزبور رسول الله صلعم روزه شعبان
و سه روز از هر ماهی روزه ماه پنجشنبه اول و چهارشنبه میان و پنجشنبه آخر که آن روزه دو برابر فریضه است
پس گذرا کرد الله عز وجل برای رسول آن حکم و استنباط را و حرام کرد الله عز وجل در معزبور قرآن خمر را بخصوص
آن و حرام کرد رسول الله صلعم باستنباط از معزبور مست کننده را از همه آشامیدنی پس گذرا کرد الله تعالی برای او
آن حکم و استنباط را و ناخوش شمرد رسول الله صلعم چیزی چند را و کراهت داشت آنها را و نهی کرد از آنها نهیی که از
حرمت خبر دهد بلکه نهی کرد از آنها نهی ناخوش داشتن و ناپسند شمردن بعد از آن برای تصریح
بآنکه آن نهی مثل نهی از حرام نیست رخصت داد در آنها پس گردید فرا گرفتن رخصتهای او واجب بر بندگان
مثل فرا گرفتن نهی او و لوازم او که واجبات باشد مراد آنست که کرده را حرام شمردن حرامست چنانچه
آن مرتکب آن نهی رخصت نهی محض ص ولم يرخص لهم رسول الله صلى الله عليه وآله فيما نهاهم
عنه نهي حرام ولا فيما امر به امر فرض لازم فكثير المسكر من الاشربة نهاهم عنه نهي حرام لم يرخص
فيه لاحد ولم يرخص رسول الله صلعم لاحد تقصير الركعتين اللتين ضمهما الى ما فرض الله عز وجل
بل الزمهم ذلك الزاما واجبا لم يرخص لاحد في شيء من ذلك الا للمسافر وليس لاحد ان يرخص ما
لم يرخصه رسول الله صلعم فوافق امر رسول الله صلى الله عليه وآله امر الله عز وجل ونهيه نهى الله
عز ذكره ووجب على العباد التسليم له كالتسليم لله تبارك وتعالى شرح من الاشربة بیان کثیر است
معنی چه بسیاری از انواع مسکر که آن بسیار از جنس اشربه است و بنا بر این هر مقداری از هر نوعی از آنها
حرام خواهد بود و در کلام اشارت باین خواهد بود که انواع مسکر در اشربه بیشتر از انواع مسکر در جامدات
و فاء در فکثیر برای تفریع خواهد بود و اگر من الاشربه بیان المسکر باشد دلالت باین میکند که مقصود درین مقام
بیان حرمت مقداری است که مستی از آن حاصل شود و بیان حرمت مقدار کمتر از آن احتیاج بدلیل دیگر دارد
مثل آنچه می آید در کتاب الاشربه در بعض احادیث باب آن رسول الله حرم کل مسکر قلیله و کثیره که باب

مراد مسکر است

حکم است که هر مسکر کثیرش و قلیلش حرام و بنا بر این مقدار مست کننده خواه کم و خواه زیاد و کثیر مسکر با نشه خواهد بود و دیگر
کثیر اینجا برای تصریح مراد خواهد بود چه در سابق مذکور شده و در فقره قلیل برای بیان خواهد بود یعنی و رخصت داد
بندگان را رسول الله صلی الله علیه و آله در آنچه نهی کرده ایشان را از آن نهیی که از حرام نمی‌باشد و در آنچه امر کرده
آن امری که بفرض لازم نمی‌باشد پس حد زد بسیاری از مسکرات بعضی که از جمله شراب است نهی کرده رسول الله
علیه السلام بندگان را از آن نهیی که از حرام است و رخصت نداده و در آن حد زد بسیار کسی را و رخصت نداد
رسول الله صلعم هیچکس را در تقصیر دو رکعت که ضم کرده آنها را بسوی آنچه فرض کرده آنها را الله عز و جل در فرمود قرآن
بلکه لازم کرده ایشان را آن دو رکعت لازم کردنی که ثابت است و منسوخ نشده و بیان این که رخصت نداد
هیچکس را در قصر از آن دو رکعت ضمیمه مگر برای مسافر و بنده نمی‌کند هیچکس را اگر رخصت دهد هر چیز را که رخصت نداده
آن را رسول الله صلعم پس معلوم شد که موافقت امر رسول الله امر الله عز و جل را و موافقت نهی وی نهی الله عز
ذکره را و حجت بر بندگان قبول امر و نهی برای رسول است قبول برای الله تبارک و تعالی اشارت بلکه
امر و نهی او به استنباط لازم از فرمود قرآنست و تسلیم لازم تسلیم فرموده است و انکار آن مستلزم انکار قرآن است

پنجم حدیث عن زرارة انه سمع ابا جعفر و ابا عبد الله علیهما السلام یقولان ان الله تبارک و تعالی فوّض
الی نبیه صلی الله علیه و آله امر خلقه لینظر کیف طاعتهم ثم تلا هذه الآیة ما آتاکم الرسول فخذوه و ما
نهاکم عنه فانتهوا شرح این ظاهر است از شرح سابق

ششم حدیث عن ابی عبد الله علیه السلام قال ان الله
تبارک و تعالی ادّب نبیه علیه السلام فلما انتهی به الی ما اراد قال له انک لعلی خلق عظیم ففوض
الیه دینه فقال و ما آتاکم الرسول فخذوه و ما نهاکم عنه فانتهوا شرح این نیز ظاهر است از سابق

هفتم حدیث
و ان الله عز و جل فرض الفرائض و لم یقسم للجد شیئا و ان رسول الله صلی الله علیه و آله اطعمه السدس فاجاز الله
ذلک له و ذلک قول الله عز و جل هذا عطاؤنا فامنن او امسک بغیر حساب شرح بیان آنکه در
صورتی که میت را فرزند و پدر و مادر باشد جد میت شریک نمی‌باشد با ایشان در میراث میت است و جد میت شریک
از خواهران میت است می‌آید در کتاب المواریث در احادیث باب الجد که باب پنجم و سیوم است و بیان
آنکه در صورتی که میت را فرزند باشد و پدر یا مادر باشد جد یا جده و نیز باشد اطعام جد یا جده مستحب است
بسدس استحبابا و هر دو مفصل می‌شود در کتاب المواریث در بعض احادیث باب ابن الاخ و الجد که باب پنجاهم است
و کلام مصنف در ذیل حدیث شانزدهم آن باب مذکور می‌شود یعنی و بدرستی که الله عز و جل جدا کرد در فرمود قرآن
حصص میراث را و معین کرد در فرمود قرآن برای جد چیزی و بدرستی که رسول الله صلعم به استنباط از فرمود
اطعام کرد جد را که پدر پدر است حصه ششم یک پس گذرانید آن را الله عز و جل گرده برای رسول آن حکم را شنید

و آنچه گفتیم مضمون قول الله عز و جل است مر سلیمان را که این بخشش ماست پس ببخشا یا نگاه دار بی آنکه حسابی پرسیده شود از تو
بلکه این آیت در رسول الله جاریست چنانچه می‌آید در حدیث هشتم

هشتم حدیث عن ابی جعفر علیه السلام قال وضع
رسول الله صلی الله علیه و آله دیة العین و دیة النفس و حرّم النبیذ و کل مسکر فقال له رجل وضع
رسول الله صلی الله علیه و آله من غیر ان یکون جاء فیه شیء قال نعم لیعلم من یطیع الرسول ممن یعصیه
شرح روایت است از امام محمد باقر علیه السلام گفت که به استنباط از فرمود قرآن قرار داد رسول الله صلی الله علیه و آله
دیت چشم را و دیت قتل نفس را و حرام کرد شیره جوشیده خرما را و هر مست کننده را پس گفت امام را مردی
بر سبیل تعجب آیا قرار داد رسول الله بی آنکه آمده باشد در آن چیزی در فرمود قرآن گفت آری تا بداند که
کدام مرد برای رسول اطاعت می‌کند ممتاز از کسی که عصیان رسول می‌کند یعنی بکند تا این قسم نیز ممتاز شود

نهم حدیث
قال ابو عبد الله علیه السلام لا و الله ما فوض الله الی احد من خلقه الا الی رسول الله صلی الله علیه و آله و الی الائمة
قال عز و جل انا انزلنا الیک الکتاب بالحق لتحکم بین الناس بما اراک الله و هی جاریة فی الاوصیاء
علیهم السلام شرح این برای ابطال حکم بیان مردمان به وسیله استنباطات اهل رای است از ظواهر قرآن چنانچه
روشن است چون عادت جمع قرائنی که مصحح صرف از ظاهر باشد بتخصیص و تاویل ندارد مکلف رسول و امام که
عادت جمع قرائن را دارند و مبادا شد که تخصیص و تاویل در بعض ظواهر نیست پس افاده علم قطعی نسبت بغیر
نمی‌کند یعنی گفت امام جعفر صادق علیه السلام به خدا قسم که تفویض نکرده الله تعالی هیچکس از مخلوقین را حکم
به استنباط از ظواهر قرآن مگر بسوی رسول الله صلعم و بسوی ائمه چنان این که گفت الله عز و جل در سوره نساء بدرستی
که ما فرستادیم بسوی تو قرآن را با آنچه بکار است تا حکم کنی میان خلایق بسبب آنچه نشان داد تو را الله و ما
الله تعالی این آیت جاریست در اوصیا علیهم السلام نیز مخفی نماند که این منافات ندارد با آنکه عمل به ظاهر
قرآن بی فتوی و قضا واجب باشد بشروط مقرره

دهم حدیث عن محمد بن الحسن المیثمی عن ابی عبد الله
قال سمعته یقول ان الله عز و جل ادّب رسوله حتی قوّمه علی ما اراد ثم فوّض الیه فقال عز
ذکره ما آتاکم الرسول فخذوه و ما نهاکم عنه فانتهوا فما فوض الی رسوله فقد فوضه الینا شرح مضمون
این از شرح سابق ظاهر است

یازدهم حدیث سالت ابا عبد الله علیه السلام فی قوله تعالی هذا عطاؤنا
فامنن او امسک بغیر حساب قال اعطی سلیمان ملکا عظیما ثم جرت هذه الآیة فی رسول الله
صلی الله علیه و آله فکان له ان یعطی من شاء ما شاء و یمنع من شاء و اعطاه افضل مما اعطی سلیمان لقوله ما آتاکم
الرسول فخذوه و ما نهاکم عنه فانتهوا شرح پرسیدم امام جعفر صادق علیه السلام را در قول الله تعالی در سوره
ص این بخشش ماست بدرستی پس ببخشا یا نگاه دار بی حساب گفت الله تعالی سلیمان را پادشاهی بزرگ عطا ان

جاری شد این آیت در رسول الله پس بود او را که دهد هر کرا که خواهد و هرچه خواهد و منع کند هر کرا که خواهد و
رسول الله صلی الله علیه و آله منع کرد و سلیمان را بقول او در سوره حشر آنچه داد شما را رسول پس بگیرید آنرا و آنچه نهی کرد
از آن پس قبول نهی کنید منع نمودن [illegible] بهشت که شامل علم است و اول الله اول بود و پس باب چهل و
سوم باب في ان الائمة عليهم السلام بمن يشبهون ممن مضى وكراهية القول فيهم بالنبوة شرح يشبهون
مجهول باب تفعیل است ماخوذ از تشبیه یعنی مانند شمردن چیزی را بدیگری چنانکه بصیغه معلوم باب افعال است
ماخوذ از شباه یعنی مانند بودن چیزی دیگری را و گرفتن خوب نیست و الکراهیه بفتح کاف و کسر [illegible] و تخفیف
یا او [illegible] کردن از چیزی و اینجا بمعنی حرام کردن است یعنی این باب است در آنکه اوصیای خاتم الانبیاء
علیهم السلام بکه مانند شمرده میشوند از جمله گذشتگان و در حرام کردن سخنی که قائل شود کسی که ایشان پیغمبرند
و در این باب هفت حدیث است اول حدیث قلت لابي جعفر عليه السلام ما منزلة العلماء قال مثل ذي القرنين
وصاحب سليمان وصاحب موسى عليهم السلام شرح ذو القرنین عالم [illegible] کتاب آسمانی بود و دانستن
اسرار از آن [illegible] و نبی نبود و [illegible] وصی رسول سابق بر او بود و صاحب سلیمان آصف بن برخیا است که
وصی سلیمان بود و در کتاب آسمانی علمی داد و بود و دانستن از [illegible] کتاب آسمانی و حکایت او در سوره نمل است
و مراد از صاحب موسی یوشع بن نون است چنانچه می آید در حدیث پنجم این باب و [illegible] و میتواند بود که خضر
که مذکور شد در حدیث اول باب چهل و [illegible] و این مبنی بر آن است که خضر پیغمبر نباشد چنانچه می آید در حدیث پنجم این
باب [illegible] یعنی گفتم [illegible] محمد باقر علیه السلام [illegible] خاتم الانبیاء [illegible] گفت
مثل مرتبه ذو القرنین و مثل مرتبه صاحب سلیمان و مثل مرتبه صاحب موسی علیهم السلام دوم حدیث قال ابو عبد الله عليه السلام
انما الوقوف علينا في الحلال والحرام فاما النبوة فلا شرح الوقوف ایستادن [illegible] چیزی [illegible]
یعنی گفت امام جعفر صادق علیه السلام جز این نیست که واجب است ایستادن [illegible]
[illegible] در حلال و حرام است [illegible] آنچه [illegible]
کرد از افعال جوارح و افعال قلب مثل تصدیقات و قصدها پس [illegible] نبوت ما پس نیست [illegible]
نبوت که وحی بما رسد و ایشان نقل کنیم سوم حدیث سمعت ابا عبد الله عليه السلام يقول ان الله عز وجل
ختم بنبيكم النبيين فلا نبي بعده ابدا وختم بكتابكم الكتب فلا كتاب بعده ابدا وانزل فيه تبيان
كل شيء وخلقكم وخلق السموات والارض ونبا ما قبلكم وفصل ما بينكم وخبر ما بعدكم وامر
الجنة والنار وما انتم صائرون اليه شرح وخلقكم بسکون لام منصوب و معطوف بر تبیان است یا مجرور
و معطوف بر کل شیء است و همچنین و خلق [illegible] بمعنی مصدر است که [illegible] انسان را و آسمانها و زمین را [illegible]

و اینجا تفسیر شده مخلوق و اختیاری است اگر چه قدیم بودن منافات با اختیاری بودن فاعل ندارد [illegible]
بود خالی از [illegible] معقول [illegible] احتمال [illegible] یعنی شنیدم از امام جعفر صادق که میگفت بدرستیکه
خدای عز و جل آخر گردانید بپیغمبر شما پیغمبران را پس پیغمبری نیست بعد از پیغمبر شما هرگز و آخر گردانید بکتاب شما که قرآن باشد
کتابها را پس کتاب آسمانی نخواهد بود بعد از آن کتاب هرگز یعنی کتابی از آسمان [illegible]
رسول یا پیغمبری و فرو فرستاد در قرآن بیان واضح هر چیزی و مخلوقیت شما نوع انسان را و مخلوقیت آسمانها
و زمین را و خبر آنچه که پیش از نوع انسان بود و محاکمه آنچه در میان شما نوع انسان و خبر آنکه
که بعد از انقطاع توالد و تناسل نوع انسان میشود و کار بهشت و جهنم و آنچه را که شما بر میگردید بسوی آن
از حساب و ثواب و عقاب [illegible] چهارم حدیث عن الحارث بن المغيرة [illegible] قال ابو جعفر عليه السلام
ان عليا عليه السلام كان محدثا فقلت فتقول نبي قال فحرك بيده هكذا ثم قال او كصاحب سليمان
او كصاحب موسى او كذي القرنين او ما بلغكم انه عليه السلام قال وفيكم مثله شرح [illegible]
[illegible] دست خود را بالا برد [illegible] متعارف است در وقت [illegible] انکار چیزی او کصاحب عطف [illegible]
[illegible] برای تخییر است مثل آیت سوره بقره او کصیب من السماء [illegible] قول او نبی او
کصاحب [illegible] این کلام برای اشارت است که محدث مستلزم نبوت نیست [illegible] مستلزم قدر مشترکی میان
نبوت و ولایت هر چند که معلوم [illegible] و عطف کصاحب موسی
عطف کذی القرنین [illegible] چنانچه در حدیث اول [illegible] و برای اشارت [illegible] امیر
المؤمنین علیه السلام [illegible] رسول [illegible] آصف بود [illegible] صاحب موسی [illegible]
و بعد از آن [illegible] ذی القرنین بود [illegible] همزه استفهام [illegible] عطف بر مقدر است یعنی [illegible]
[illegible] گفت امام محمد باقر علیه السلام [illegible] علی علیه السلام [illegible] گذشته [illegible]
[illegible] پیغمبر است [illegible] گفت [illegible] امام علیه السلام [illegible] اشارت [illegible]
[illegible] گفت [illegible] مثل صاحب سلیمان و مثل صاحب موسی و مثل ذو القرنین [illegible] شرح حدیث اول
باب [illegible] احوال ذو القرنین [illegible] اشارت [illegible]
کرد علی بن ابراهیم در تفسیر سوره کهف نقل کرده که سئل امير المؤمنين عليه السلام عن ذي القرنين انبيا كان ام
ملكا فقال لا نبيا ولا ملكا عبدا احب الله فاحبه ونصح لله فنصحه فبعثه الى قومه فضربوه على قرنه
الايمن فغاب عنهم ما شاء الله ان يغيب ثم بعثه الثانية فضربوه على قرنه الايسر فغاب عنهم ما
شاء الله ان يغيب ثم بعثه الثالثة فمكن الله له في الارض وفيكم مثله يعني نفسه مکنا

امست الثانیه منصوبست بنا بر مفعول مطلق بتقدیر البعثة الثانیه و همچنین الثالثه بعث بود او را اوّل
اینست که چون حق تعالی در سوره کهف گفته و قلنا یا ذا القرنین میسیابد که وحی حقیقی بذو القرنین آمده باشد
پس گمان آدمیست پیغمبر خواهد بود و یا فرشته خواهد بود و حاصل جواب اینست که قول حق تعالی قلنا بمعنی اوحینا
بسبب استشعار مذکور که با آنکه وحی نمودن است چنانچه در و اوحی ربک الی النحل بمعنی الهام و بعث
سلطنت است و بنا بر این ضمیر مستتر در فقره رجع بصیده را جع باسه و مصدر نفخ میشود بعد و در رجع
میتواند بود [ترجمه] پرسیده شد امیر المؤمنین از حال ذو القرنین که آیا پیغمبر بود یا فرشته پس گفت نه پیغمبر
فرشته بنده بود که دوست داشت حق تعالی را پس دوست داشت حق تعالی او را و خالص کرد عمل
خود را برای حق تعالی پس خالص کرد توفیق خود را حق تعالی برای او پس مبعوث شد او را که برود
سوی جماعت خود تا ایشان را براه حق دعوت کند پس ضربتی زدند بر جانب راست سر او که در جانب راست پس غایب
شد از ایشان آنقدر که خواست حق تعالی که غایب شود بعد از آن مبعوث شد آمد بار دوم پس ضربتی زدند بر
پیش سر او که در جانب چپ است پس غایب شد از ایشان آنقدر که خواست حق تعالی که غایب شود بعد
مبعوث شد او را بار سوم پس تمکین کرد او را در زمین و در شماست شما ذو القرنین در قول آنکه او را شبیه
داشته آن را به سبب ... و نه پیغمبر شته بود پس علی بن ابراهیم گفت میخواهد خودش را صاحب قاموس گفته
گفته که و ذو القرنین اسکندر الرومی لانه لما دعاهم الی الله تعالی ضربوه علی قرنه فمات فاحیاه
الله ثم دعاهم فضربوه علی قرنه الآخر فمات ثم احیاه الله او لانه بلغ قطری الارض او
لضفیرتین کانتا له و المنذر بن ماء السماء لضفیرتین کانتا فی قرنی راسه و علی بن ابی طالب لقوله
صلی الله علیه و سلم ان لک فی الجنة بیتا و یروی کنزا و انک لذو قرنیها ای ذو طرفی الجنة و
ملکها الاعظم تسلک ملک جمیع الجنة کما سلک ذو القرنین جمیع الارض او ذو قرنی الامة فاضمر
و ان لم یتقدم ذکرها او ذو جبلیها الحسن و الحسین او ذو شجتین فی قرنی راسه احدهما من عمرو
بن ود و الثانیة من ابن ملجم لعنه الله و هذا اصح [حدیث پنجم] عن برید بن معویة عن ابی جعفر و ابی عبد الله
علیهما السلام قال قلت له ما منزلتکم و من تشبهون ممن مضی قال صاحب موسی و ذو القرنین کانا
عالمین و لم یکونا نبیین [شرح] تشبهون بصیغه معلوم باب افعال است صاحب موسی که خضر است
روایت است از برید بضم با و فتح را و سکون یا ابن معویه از امام محمد باقر و امام جعفر صادق علیهما السلام روایت
کفتم که امام را که چه مرتبه شما در علم و کرامات مانند کیست گفت یار موسی و ذو القرنین بودند مذکور که آنکه
و آنجا استشعار مذکور کرده و بود پیغمبر مراد است که علم ... اینست که در مانند ایشانیم نه در نبوت

علم مذبور قرآن و آنچه استشباه میکنیم در شبهای قدر و مانند آن [حدیث ششم] عن سدیر قال قلت
لابی عبد الله علیه السلام انی رأیت قوما یزعمون انکم آلهة یتلون علینا بذلک قرآنا و هو الذی فی السماء
اله و فی الارض اله فقال یا سدیر سمعی و بصری و بشری و لحمی و دمی و شعری من هؤلاء
براء و برئ الله منهم ما هؤلاء علی دینی و لا علی دین آبائی و الله لا یجمعنی الله و ایاهم یوم القیمة
الا و هو ساخط علیهم قال قلت و عندنا قوم یزعمون انکم رسل یقرؤون علینا بذلک قرآنا یا ایها
الرسل کلوا من الطیبات و اعملوا صالحا انی بما تعملون علیم فقال یا سدیر سمعی و بصری و شعری و
بشری و لحمی و دمی من هؤلاء براء و برئ الله و رسوله منهم ما هؤلاء علی دینی و لا علی دین آبائی و الله
لا یجمعنی الله و ایاهم یوم القیمة الا و هو ساخط علیهم قال قلت فما انتم قال نحن خزان علم الله نحن
تراجمة امر الله نحن قوم معصومون امر الله تبارک و تعالی بطاعتنا و نهی عن معصیتنا نحن الحجة
البالغة علی من دون السماء و فوق الارض [شرح] تتمه قوم اهل آیه بنا بر اول سینی به انست که حق تعالی و
اولیای و منجد بالفاسد و متغایر الالهة چنانچه بعض صوفیه جهال آن کرده اند و نسبت بهمه ممکنات میشود
به روا و مروج میکنند و بعض ایشان استدلال میکنند بقول حق تعالی در سوره فصلت انه بکل شیء محیط و تفسیر شده
در حدیث ششم باب نوزدهم کتاب التوحید قوم قوم دوم اهل آیه ثانیه مبنی بر انست که این آیات مربوط
آیات سابقه کلمه ... تبریه آخر است تقدیریه یا ایها الرسل و حال اینکه اهل سابقه باشد و اقول
این که مهر یکی از رسل گفتیم که جمیع رسل مامور نه بر یکی از شریعت خود تا اختلاف در شریعت ایشان
و وجود دین یکی و عمل صالح در آن شریعت هر چند که یکی و صالح باشد در شریعتی دیگر پس فهم کرده اند که خطاب
با رسول علیه السلام و اهل بیت او است و اسه رسوله مرفوع عطف بر محل اسم است و مراد اینست که ایشان
بیزاری اند [ترجمه] روایت است از سدیر که گفت کفتم امام جعفر صادق علیه السلام را که بدرستی که جمعی دعوی میکنند که شما
اله ای مستحقان عبادتید و میخوانند برما بمضمون آیتی از قرآن در سوره زخرف که حق تعالی آنکس است که در
آسمان مستحق عبادت است و در زمین مستحق عبادت است پس امام که در حدیث دوم باب نوزدهم
التوحید پس امام گفت ای سدیر گوش من و چشم من و پوست من و گوشت من و خون من و موی من
از این قوم بریست و برائت کرده است حق تعالی از این قوم نیستند این قوم بر دین من و نه بر دین پدران من
که حقیقتا سلامست بخدا قسم که جمع میکند مرا حق تعالی با ایشان در دیوان بزرگ که بر حال که او غضبناک است
بر ایشان سدیر گفت گفتم و نزد ما جمعی که دعوی میکنند که شما رسولانید و میخوانند برما بمضمون آیتی از قرآن
در سوره مؤمنون که ای رسولان بخورید از پاکیزه و بکار آورید خوب بدرستی که من بآنچه میکنید عالمم

امام گفت ای سدیر گوش من و چشم من و موی من و پوست من و گوشت من و خون من از این قوم بری
اند الله تعالی و رسول او بیزار شده بیزارم ایشان نیستند بر دین من و نه بر دین پدران من بخدا قسم که جمع نمیکند ما را الله تعالی
با ایشان در روز قیامت مگر در حالی که او غضبناک است بر ایشان سدیر گفت گفتم پس چه چیز پیش شما گفت
ما خزینه داران علم الله تعالی ایم که برسول وحی کرده و بیان کنندگان کلام الله تعالی ایم که متشابهات قرآنست
ما جمیع معصوم از خطا و گناه امر کرده الله تبارک و تعالی خلق را بفرمان برداری ما و نهی کرده از نافرمان
برداری ما حجت رسایم بر هر که در پایان آسمان و در بالای زمین است ششم حدیث سمعت ابا عبد الله
يقول الائمة عليهم السلام بمنزلة رسول الله صلى الله عليه وآله الا انهم ليسوا بانبياء ولا يحل لهم من
النساء ما يحل للنبي فاما ما خلا ذلك فهم بمنزلة رسول الله صلى الله عليه وآله شرح شنیدم از امام جعفر
صادق علیه السلم میگفت اوصیای رسول در مرتبه رسول الله صلی الله علیه وآله اند در جمیع خصایص رسول الا حکم
که ایشان اوصیا نیستند پیغمبران و حلال نیست ایشان را از زنان آنچه حلال است برای پیغمبر و بیرون آنچه سوای است
پس ایشان در مرتبه رسول الله صلی الله علیه وآله اند اشاره است بانکه جمیع آنچه شمرده شده از خواص رسول نسبت
برجعیت است نه با وصیا دیگران و چیز باب پنجاه و چهارم مشتمل بر باب ان الائمة عليهم السلام محدثون
مفهمون شرح المحدث بصیغه اسم مفعول باب تفعیل کسی که ملائکه با او اخبار نمایند بعض معلومات او را از
قرآن که تبیان کل شیء است ترتیب مستنتج برای استنباط مجهولات نکرده در وقت حاجت اگرچه رسول نبی
نباشد المفهم بصیغه اسم مفعول باب تفعیل کسی که الله تعالی نازل ساخته باشد سوی او روح را که زعمی حالی از فهم
و بصیرتست برای قوت استنباط مجهولات از معلومات در وقت حاجت موافق آیت سوره نحل ينزل
الملائكة بالروح من امره على من يشاء من عباده یعنی این باب بیان اینست که اوصیای رسول علیهم السلم
سخن گفته شدگانند ملائکه افهم داده شدگانند و این باب پنج حدیثست اول حدیث عن ابی جعفر
الى زرارة ان تعلم الحكم بن عتيبة ان اوصياء محمد عليه وعليهم السلام محدثون شرح ان مصدریه
بتقدیر لان نعلم مضارع غایب معلوم باب افعالست و ضمیر مستتر راجع بزراره است یا ان مفسره است
چون در سال متضمن قولست و نعلم بصیغه مضارع غایب معلوم باب تفعل است قرینه انکه حکم این از علی
بن الحسین شنیده بود چنانکه می آید در حدیث آینده و مستوا نبود که بصیغه مضارع غایب معلوم مجرد و
مرفوع باشد حکم بن عتیبه بضم عین بی نقطه و فتح تا و نقطه در بالا و سکون یا و نقطه در پایین و با یک نقطه
علمای عامه است یعنی بعلم رسید امام محمد باقر سوی زراره که اعلام کند حکم بن عتیبه را که اوصیای
محمد علیه وعلیهم السلم سخن گفته شدگانند دوم حدیث عن زیاد بن سوقة عن الحكم بن عتيبة قال

دخلت على علي بن الحسين عليهما السلام يوما فقال يا حكم هل تدري الآية التي كان علي بن ابي طالب
عليه السلام يعرف قاتله بها ويعرف بها الامور العظام التي كان يحدث بها الناس قال الحكم
فقلت في نفسي قد وقعت على علم من علم علي بن الحسين اعلم بذلك تلك الامور العظام قال
فقلت لا والله لا اعلم قال ثم قلت الآية تخبرني بها يا ابن رسول الله قال هو والله قول الله عز
ذكره وما ارسلنا من قبلك من رسول ولا نبي ولا محدث وكان علي بن ابي طالب محدثا شرح
بود بها را اول دو دوم برای نفعیست داخل و فعل اثبات شده و حکم توهم کرده که داخل و مطعون بوده
شده و لهذا طمع محال کرده و آن اینست که یک آیت تبیان کل شیء باشد مخبر بعض مغیبات استنباط
و مستوا نبود که بمعنی ظرفی باشد ضمیر بود راجع با آیت است و تذکیر بمناسبت خبر است یا راجع بمطلوب
سائل است یعنی روایت است از زیاد بن سوقه از حکم بن عتیبه گفت داخل شدم بر علی بن الحسین علیهما السلم
روزی پس گفت ای حکم آیا میدانی آیتی که بشناخت علی بن ابی طالب کشنده خود را بان آیت
و میشناخت بان آیت کارهای بزرگ که حکایت میکرد بانها مردمان را گفت حکم پس خود گفتم
مطلع شدم بر علمی عظیم از علم علی بن الحسین خواهم دانست بان علم آن کارهای بزرگ را حکم گفت پس
گفتم نه بخدا قسم که نمیدانم آن آیت را حکم گفت بعد از آن گفتم آیا خبر میدهی مرا بان آیت ای پسر رسول خدا
گفت آن بخدا قسم قول الله عز ذکره است در سوره حج و نفرستادیم پیش از تو هیچ رسولی و هیچ رسول اگرچه پیش از رسالت
نبوت نداشته باشد و نه هیچ رسولی که پیش از رسالت نبوت داشته باشد و پیش از نبوت محدث
نداشته باشد و نه هیچ رسولی که پیش از رسالت نبوت داشته باشد و پیش از نبوت محدث داشته
و بود علی بن ابی طالب سخن کرده شده ملائکه مراد اینست که اینجا آیت آخر دلیل علم علی بن ابی طالب
آنچه مذکور شد باعتبار انکه دلالت میکند بر سخن تحدیث قبل نبوت و رسالت در تمام آیت چنین اینست
است که هرچه را که شیطان القا در این است خواهد کرد و نوشته شده در قرآن و جمعی که علم جمیع قرآن
بایشان داده شده و میدانستند آنرا چنانچه بیان شد شرح حدیث اول باب سوم حدیث قال
ذكر رجل فقال له عبد الله بن زيد كان اخا علي لامه سبحان الله محدثا كانه ينكر ذلك
فاقبل عليه ابو جعفر عليه السلام فقال اما والله ان ابن امك بعد قد كان يعرف ذلك قال
فلما قال ذلك سكت الرجل فقال هي التي هلك فيها ابو الخطاب فلم يدر ما تاويل المحدث
والنبي شرح چون زیاد بن سوقه از اصحاب امام محمد باقر و امام جعفر صادق علیهما السلم بود و حکم بن عتیبه
ادراک علی بن الحسین و امام محمد باقر و امام جعفر صادق علیهم السلام کرده و ابو الخطاب محمد بن مقلاص

او را که زنان ام جعفر صادق علیه السلم کرده و او را که زنان ام جعفر محمد باقر علیه السلم کرده و پس نقل کلام زنان

نقل کرده و

سود است و حکایت زنان ام محمد باقر است بنا بر آنکه حکم بن عتیبه این حدیث را در مجلس امام محمد باقر علیه السلم
بعد از وفات علی بن الحسین و ضمیر راجع بحکم بن عتیبه است و ظاهر آنست که بر در حدیث ششم باب [illegible]
چهارم مراد بعلی امام زین العابدین است ضمیر راجع برجل است که برادر رضاعی امام زین العابدین علیه السلم
بوده و ابن داود در کتاب رجال گفته که یحیی بن ام الطویل [illegible] بعد قتل
الحسین [illegible] یحیی بن ام الطویل و جبیر بن مطعم ثم ان الناس لحقوا و کثروا و زاد فیه یونس بن
حمزه و جابر بن عبد الله الانصاری [illegible] علی بن الحسین و کان [illegible] زوجها [illegible] عبد
الملک بن مروان [illegible] و کان [illegible]
مخالفان در مختصر تهذیب الکمال گفته که علی بن الحسین ام ولد اسمها غزاله خلف علیها بعد الحسین زید مولی
الحسین بن علی فولدت له عبد الله بن زید [illegible] اول صدور حدیث حکم بن عتیبه از علی بن الحسین
بعد مبنی بر ضم است و مضاف الیه مقدر است بتقدیر بعد علی بن ابی طالب یعرف بصیغه مضارع معلوم
باب ضرب است مشار الیه ذلک در او ام مذکور در سابق است و آن امر عظیم است و مراد آنست که
او نیز محدث بود فقال کلام بر او بدون سود است و حکایت زنان ام جعفر صادق علیه السلم است و ضمیر مستتر
راجع برجل است یا راجع بحکم بن عتیبه است **یعنی** پس گفت حکم بن عتیبه در وقت نقل این در مجلس امام محمد باقر
علیه السلم مردی که اسم او عبد الله بن زید بود برادر امام زین العابدین بود بسبب آن مراد که شیر داده
بود امام را [illegible] محدث بود علی بن ابی طالب که یا که آن مرد انکار بلیغ کرده این حدیث را از علی
الحسین پس رو آورد برادر امام محمد باقر علیه السلم پس گفت آگاه باش بخدا قسم که بدرستی که پسر مادر تو بعد از علی
بن ابی طالب بود که میشناخت آن امر عظیم را [illegible] و گفت پس رفتی که امام محمد باقر علیه السلم از آن گفت
شاد آمد پس آمد حکم بن عتیبه در زمان ام جعفر صادق گفت این حکایت که مخفی شده و در آن [illegible]
که قائل بنبوت امام جعفر صادق علیه السلم شده و بعضی گفته که بزرگشت محدث و بزرگشت بنی جهت اشارت
و مکر بزرگشت محدث نیست که فرشته دیگر معلومات او از قرآن کند بترتیب فتح برای استشهاد او امور
عظام را [illegible] بزرگشت نبی نیست که فرشته القا مجهولات سوی او کند و در این آیت بنا بر این قرائت لفظ
محدث مستعمل شده در کسی که آخر نبی و رسول شده و ابو الخطاب [illegible] پنداشته که هر محدث نبی است
و لهذا قائل شده که ائمه انبیا اند و محمد شهرستانی در کتاب ملل و نحل گفته که ابو الخطاب ادعا کرده که ائمه انبیا
و در او هر کفر کرده [illegible] **سیوم اصل** عن محمد بن اسمعیل قال سمعت ابا الحسن علیه السلم یقول الائمة علماء

صادقون مفهمون محدثون **شرح** روایت است از محمد بن اسمعیل گفت شنیدم از امام موسی کاظم یا امام رضا
علیه السلم که میگفت اوصیای رسول ما دوازده‌اند به جمیع مسائلی که از آن مسئله کرده شوند در سوره [illegible]
که او را مع الصادقین فرموده و شد که تعلیم کرده شده که او را به وقت حاجت **چهارم اصل** ذکر الحسن
عن ابی عبد الله علیه السلام فقال انه یسمع الصوت و لا یری الشخص فقلت له جعلت فداک کیف یعلم
انه کلام الملک قال انه یعطی السکینة و الوقار حتی یعلم انه کلام ملک **شرح** السکینة بفتح سین مشدده
و کسر کاف و سکون یا [illegible] ما بین مفتون آرام و مراد اینجا آرام نفس است در معرفت غیب او و به فتح
واو استحکام و مراد اینجا استحکام فکر است در معرفت غیب بترتیب آنها بروش اقرب طرق انتاج علم
و منصوب بسبب تمییز بود **یعنی** مذکور شد کسی که رسول و نبی نیست و تعلیم کرده شده فرشته است نزد امام
جعفر صادق علیه السلم پس امام گفت بدرستی که او میشنود آواز فرشته را و نمی بیند جسم او را پس گفتم این شد در شرح
حدیث اول باب سوم پس گفتم فدای تو شوم چگونه میداند که آن کلام فرشته است گفت بدرستی که
داده میشود بالهام الهی معرفتی که آرامگاه نفس اوست و استحکام و فکر در آنها تا آنکه میداند که آن کلام فرشته است
پنجم اصل قال ابو جعفر علیه السلم ان علیا علیه السلم کان محدثا فخرجت الی اصحابی فقلت جئتکم بعجیبة فقالوا
و ما هی فقلت سمعت ابا جعفر یقول کان علی علیه السلم محدثا فقالوا ما صنعت شیئا الا سألته
من کان یحدثه فرجعت الیه فقلت انی حدثت اصحابی بما حدثتنی فقالوا ما صنعت شیئا الا
سألته من کان یحدثه فقال لی یحدثه ملک **شرح** ما در ما صنعت نافیه است الا بفتح همزه و تشدید لام
حرف تحضیض است من استفهامیه است **یعنی** گفت امام محمد باقر علیه السلم که بدرستی که بود علی علیه السلم محدث کرده
شده پس بیرون آمدم از مجلس سوی یاران خود پس گفتم آوردم برای شما حکایت عجیبی پس گفتند چیست آن
پس گفتم شنیدم از امام محمد باقر علیه السلم که میگفت بود علی محدث کرده شده پس گفتند که نکردی چیزی
این عجیب نیست چه بسیار بوده که قصد این کرده بشد که رسول خدا و اسرار میگفت چرا است سوال نکردی
او را که کی سخن میکرد با او پس برگشتم سوی امام علیه السلم پس گفتم بدرستی که حکایت کردم یاران خود را آنچه
حکایت کردی مرا پس گفتند کاری نکردی چرا است سوال نکردی او را که کی سخن میکرد با او پس گفت مرا سخن میکرد
با او فرشته **اصل** قلت تقول انه نبی قال فحرک یده هکذا او کصاحب سلیمان او کصاحب موسی او
کذی القرنین او ما بلغکم انه قال و فیکم مثله **شرح** مضمون این ظاهر است از شرح حدیث چهارم باب
سابق **باب شانزدهم** پنجم اصل باب فیه ذکر الارواح التی فی الائمة علیهم السلام **شرح** الارواح جمع روح بضم را و سکون
و سکون واو و آنچه باعث زندگی است و ... زندگی بدن و باعث آن است و روح المدرج جبا منه و روح الحجة ...

صادقون

و روح البدن نیز چنانکه می‌آید در کتاب الایمان والکفر در باب الکبائر که باب صد و دوازدهم است و حیات
زندگی اول روح قسمی از اعراض است و اصل جواهر نیست و حاصل این باب و باب بعد از این آنست که رسول
صلی الله علیه و آله و اوصیای او پنج صفت دارند که مخصوص ایشانست و یکی که مشترکست میان ایشان
و میان سایر انبیاء و رسل الله و این منافات ندارد با آنکه مصداق این صفت در رسول الله و اوصیا
یکی باشد و چهار دیگر مشترکست میان ایشان و سایر انبیاء و رسل الله و مؤمنین و یکی از این چهار مشترکست میان
جمیع احیا خواه مؤمن و خواه کافر و خواه سایر حیوانات و مقصود در این باب اثبات پنج روح مشترکست در
ائمه در این باب سه حدیث است اول حسن عن جابر الجعفی قال قال ابو عبد الله علیه السلام یا جابر ان الله تبارک
وتعالی خلق الخلق ثلاثة اصناف وهو قول الله عز وجل وکنتم ازواجا ثلاثة فاصحاب المیمنة ما اصحاب
المیمنة واصحاب المشأمة ما اصحاب المشأمة والسابقون السابقون اولئک المقربون فالسابقون
هم رسل الله علیهم السلام وخاصة الله من خلقه جعل فیهم خمسة ارواح ایدهم بروح القدس فبه عرفوا
الاشیاء وایدهم بروح الایمان فبه خافوا الله عز وجل وایدهم بروح القوة فبه قدروا علی طاعة
الله وایدهم بروح الشهوة فبه اشتهوا طاعة الله عز وجل وکرهوا معصیته وجعل فیهم روح المدرج
الذی به یذهب الناس ویجیئون وجعل فی المؤمنین اصحاب المیمنة روح الایمان فبه خافوا الله
وجعل فیهم روح القوة فبه قووا علی طاعة الله وجعل فیهم روح الشهوة فبه اشتهوا طاعة الله وجعل
فیهم روح المدرج الذی به یذهب الناس ویجیئون شرح المیمنة جای یمن و برکت بسیار و آن مردی سعادتمند
المشأمة جای شوم و نحوست بسیار و آن خود را از [illegible] الخاصه بتشدید صاد [illegible] که
برضای کسی که منسوب به او بیند کاری کند القدس بضم قاف و ضم و سکون دال بمعنی منزه بودن از عیب و مراد
اینجا معصوم بودن از جمیع گناهان کبیره و صغیره و محفوظ بودن از جهل بچیزی که محتاج الیه است و اضافه روح
به آن به اعتبار آنست که روح باعث آن میشود و الف و لام الاشیاء برای استغراق عرفی است یعنی محتاج الیه
برای هدایت خلق جمیع اشیائی که علم به آنها مخصوص رسل انبیاء و اوصیاست مدرج بفتح میم و سکون دال
و فتح راء بی نقطه و جیم مصدر میمی است بمعنی حرکت دادن یا اسم مکانست یعنی محل حرکت یعنی بدن
از جابر جعفی که گفت امام جعفر صادق علیه السلام ای جابر بدرستی که الله تبارک و تعالی آفرید مخلوقین خود را سه قسم
و آن مضمون قول الله عز وجل است در بیان بعض احوال قیامت در سوره واقعه که وقتی شد [illegible]
بر سه قسم قسم اول اصحاب جای برکتند چیست اصحاب جای برکت اشارت بتفاوت مراتب و احوال ایشانست
و قسم دوم اصحاب جای نحوستند چیست اصحاب جای نحوست اشارت بتفاوت درکات و احوال ایشانست

و قسم سوم پیش روانند پیش روان ایشانند مقربان صاحب عرش امام گفت پس آن پیش روان که
ایشان رسولان الله تعالی و خاصان درگاه الله تعالی از میان انبیاء و اوصیا باشند از جمیع مخلوقین الله تعالی گردانید
در ایشان پنج صنف روح را اول آنکه مدد کرد ایشان را بروح پاکیزه بودن از هر عیب این روح [illegible]
ایشان از روح فهم و حفظ و عقل است پس به این روح شناختند هر چیز را یعنی هر چیز را که باید ایشان بشناسند
دوم آنکه مدد کرد ایشان را بروح گرویدن به صاحب کل اختیار هر کس و هر چیز بودن الله تعالی پس به این
روح ترسیدند از عذاب الله عز و جل سوم آنکه مدد کرد ایشان را بروح زور و قوت پس به این روح
شدند بر طاعت الله تعالی بر ادای اوامر و نواهی چهارم آنکه مدد کرد ایشان را بروح خواهش بعضی از چیزها پس
به این روح خواهش کردند طاعت الله عز وجل را و نفرت کردند از معصیت او پنجم آنکه گردانید در ایشان
روح حرکت ارادی را که به آن میروند مردم خواه مؤمن و خواه کافر و می‌آیند و گردانید در مؤمنان که
اصحاب جای برکتند چهار روح اول روح ایمان پس به آن ترسیدند از عذاب الهی دوم آنکه گردانید
در ایشان روح قوت پس به این روح قوی شدند بر طاعت الله تعالی سوم آنکه گردانید در ایشان
روح خواهش پس به آن خواهش کردند طاعت الله تعالی را چهارم آنکه گردانید در ایشان روح حرکت
که به این میروند مردم و می‌آیند مخفی نماند که دوم و سوم اگرچه بحسب ظاهر در [illegible] صحیح
میشود در حدیث یازدهم باب کبائر از کتاب الایمان والکفر [illegible] باعث عصیان میشود و نه طاعت
پس حصر [illegible] در ایشان نه روح پس در کلام اشارتست به این است که ایمان [illegible] عمل صالح [illegible]
اعتبار است دوم حسن عن جابر عن ابی جعفر علیه السلام قال سألته عن علم العالم فقال لی یا جابر
ان فی الانبیاء والاوصیاء خمسة ارواح روح القدس وروح الایمان وروح الحیاة وروح القوة
وروح الشهوة فبروح القدس یا جابر عرفوا ما تحت العرش الی ما تحت الثری ثم قال یا جابر ان
هذه الاربعة ارواح یصیبها الحدثان الا روح القدس فانها لا تلهو ولا تلعب شرح عرش اینجا
عبارتست از سلطنت الله تعالی [illegible] نیز چنانکه مذکور است در سوره انعام و اعراف و یونس
[illegible] تحت العرش عبارتست از اول مخلوقات و آن [illegible] موافق آیت [illegible] و کان عرشه علی الماء
به عبارتست از جمیع مخلوقات [illegible]

در حدیث [illegible]

اول [illegible] در حدیث [illegible] و ما تحت الثری [illegible] در سوره
طه چنین است له ما فی السموات وما فی الارض وما بینهما وما تحت الثری [illegible]
بکل شیء باشد و تحت الثری عبارت باشد [illegible]

اینست که بود روح القدس در نزول ملائکه برای نجه بث و در شبهای قدر می‌دانند جمیع مدونات کتاب
تعالی را که تبیان هر مخلوقست پس مبدا است تحت عرش را و تحت ثری و احتمال دیگر در معنی ثری ظاهر
میشود از آنچه مذکور است در کتاب الروضه در حدیث زینب العطاره ... علم الف لام الا بعقد روح اول
مجموع مضاف و مضاف الیه شده پس اسرار مجرور است و جر نصیبه خبران است و کان اهل الف لام
در اول مضاف الیه نیز میشود برای تأکید تعریف چنانچه در حدیث آینده است و میتواند بود که روح مرفوع
و خبران باشد و جر نصبها صفت روح باشد و روح و آینه مرفوع دانست ... باشد ثمّ انحدرنا الی اسفل
منقطع و سکون اسفل منقطع ... جمع ... بای ... حادث شود ... استثنای منقطع
یعنی و انبیشاندا بر از امام محمد باقر علیه السلام گفت پرسیدم او را از علم وصی پس گفت مرا این عالم بر بستی
که ابرار انبیا و اوصیا پنج روح است روح القدس و روح الایمان و روح الحیوة و روح القوة و روح الشهوة و بیان
این پنج روح شده در شرح حدیث سابق پس روح القدس ای جابر بشناخته انبیا و اوصیا آنچه را که در تحت عرش
است تا آنچه در تحت ثری است تعالی است جدا نان گفت ای جابر بدرستی که این چهار روح را
در سیار میرسد بعضی کم و زیاد میشود و بعضی معاصی جمع میشود و کم روح القدس چون آن فریفته نمیشود
و بازی نمیکند **سیوم اصل** عَنِ الْمُفَضَّلِ بْنِ عُمَرَ عَنْ أَبِي عَبْدِ اللهِ عَلَيْهِ السَّلَامُ قَالَ سَأَلْتُهُ عَنْ عِلْمِ الْإِمَامِ بِمَا فِي
أَقْطَارِ الْأَرْضِ وَهُوَ فِي بَيْتِهِ مُرْخًى عَلَيْهِ سِتْرُهُ فَقَالَ يَا مُفَضَّلُ إِنَّ اللهَ تَبَارَكَ وَتَعَالَى جَعَلَ فِي النَّبِيِّ
خَمْسَةَ أَرْوَاحٍ رُوحَ الْحَيَاةِ فَبِهِ دَبَّ وَدَرَجَ وَرُوحَ الْقُوَّةِ فَبِهِ نَهَضَ وَجَاهَدَ وَرُوحَ الشَّهْوَةِ فَبِهِ أَكَلَ
وَشَرِبَ وَأَتَى النِّسَاءَ مِنَ الْحَلَالِ وَرُوحَ الْإِيمَانِ فَبِهِ آمَنَ وَعَدَلَ وَرُوحَ الْقُدُسِ فَبِهِ حَمَلَ النُّبُوَّةَ
فَإِذَا قُبِضَ النَّبِيُّ انْتَقَلَ رُوحُ الْقُدُسِ فَصَارَ إِلَى الْإِمَامِ وَرُوحُ الْقُدُسِ لَا يَنَامُ وَلَا يَغْفُلُ وَلَا يَلْهُو وَلَا يَزْهُو
وَالْأَرْبَعَةُ الْأَرْوَاحُ تَنَامُ وَتَغْفُلُ وَتَلْهُو وَتَزْهُو وَرُوحُ الْقُدُسِ كَانَ يَرَى بِهِ **شرح** مرخی بصیغه اسم مفعول از
افعال خبر بعد از خبر هو است ... ستر ... بسکون ... منقطع ... و سکون ... منقطع
مفعول مطلق است ... منقطع ... بصیغه معلوم ... ضرب است ... درج ... بتشدید
چنانچه در اینجا بنای مجهول است ... منقطع ... بصیغه معلوم ... ضرب است ... درج
صریح ... منقطع و سکون ... مصدر ... نصر ... شمردن ... **یعنی** روایت است از مفضل بن
عمر از امام جعفر صادق علیه السلام گفت پرسیدم او را از علم امام بآنچه در اطراف زمین است در حالی که او در
خود است تا خفته شده است بر او پرده او پس گفت ای مفضل بدرستی که الله تعالی قرار داده در پیغمبر
پنج روح را یکی روح الحیوة پس با آن بتدریج در حرکت کرد و راه رفت و دیگری روح القوة پس با آن برخاست

وصی را و هر کار کرد و دیگری روح الشهوة پس با آن خورد و آشامید و نزد زنان آمد از حلال و دیگری روح الایمان
پس با آن مؤمن شد و میانه روی کرد نه افراط و نه تفریط و دیگری روح القدس که نوعی از فهم و حفظ و عقل
پس با آن بر داشت نبوت را پس وقتی که از دنیا رفت پیغمبر منتقل شد روح القدس پس گردید بسوی امام
اشارت است بعلم امام و عمل او بآنچه پیغمبر دانسته و عمل کرده و مثل استنباط حوادث از قرآن و سنت ... آن
و روح القدس نمیخوابد و غافل نمیشود و فریفته نمیشود و کار بیهوده نمیکند و آن چهار روح میخوابند و غافل
میشوند و فریفته میشوند و سبک میشمرند و روح القدس بود که میدید بآن هر چه در اطراف زمین است اشارت
باستنباط هر چه در آن از قرآن بوده ملائکه و کمال فهم چنانچه در باب سابق گذشت **باب بیست و پنجم در بیان آن**
الروح التی یسدد الله بها الائمة علیهم السلام شرح این باب بیان روحیست که راست میدارد الله تعالی
ائمه را و هر نبی و هر او صیای نبی علیهم السلام مراد بروح اینجا نوعی از بصیرت و فهم و استخراج آیات کتاب
الهی و معانی آنهاست که اعلای جمیع انواع است و این باب مشتمل شش حدیث است **اول اصل** سَأَلْتُ أَبَا عَبْدِ اللهِ
عَلَيْهِ السَّلَامُ عَنْ قَوْلِ اللهِ تَبَارَكَ وَتَعَالَى وَكَذٰلِكَ أَوْحَيْنَا إِلَيْكَ رُوحًا مِنْ أَمْرِنَا مَا كُنْتَ تَدْرِي مَا الْكِتَابُ
وَلَا الْإِيمَانُ قَالَ خَلْقٌ مِنْ خَلْقِ اللهِ عَزَّ وَجَلَّ أَعْظَمُ مِنْ جَبْرَئِيلَ وَمِيكَائِيلَ كَانَ مَعَ رَسُولِ اللهِ
يُخْبِرُهُ وَيُسَدِّدُهُ وَهُوَ مَعَ الْأَئِمَّةِ مِنْ بَعْدِهِ **شرح** در سوره شوری چنین است وَمَا كَانَ لِبَشَرٍ أَنْ يُكَلِّمَهُ
اللهُ إِلَّا وَحْيًا أَوْ مِنْ وَرَاءِ حِجَابٍ أَوْ يُرْسِلَ رَسُولًا فَيُوحِيَ بِإِذْنِهِ مَا يَشَاءُ إِنَّهُ عَلِيٌّ حَكِيمٌ وَكَذٰلِكَ
أَوْحَيْنَا إِلَيْكَ رُوحًا مِنْ أَمْرِنَا مَا كُنْتَ تَدْرِي مَا الْكِتَابُ وَلَا الْإِيمَانُ وَلٰكِنْ جَعَلْنَاهُ نُورًا
نَهْدِي بِهِ مَنْ نَشَاءُ مِنْ عِبَادِنَا وَإِنَّكَ لَتَهْدِي إِلَىٰ صِرَاطٍ مُسْتَقِيمٍ و در این دو آیت خطابات است
از آنچه که موافق حدیث پنجم این باب است اینست که مراد بتکلیم الله تعالی کسی را فرستادن کتاب است
بسوی کسی و وحی در اصل مصدر باب ضرب است بمعنی سرعت و مستعمل شده اینجا بمعنی اسم فاعل
برای مبالغه و عبارتست از محکم کتاب الهی که صریحست پس معنی آن شناخته نشست سوی ذهن هر کس
از آن شنود و بزبان موافق آن کتاب را چنانچه باید فهمد و حجاب مستثنای مفرغست و نائب مفعول
مطلق است بتقدیر ان یکلمه الله کلاما الا کلاما و حجاب او در اول برای تقسیم است و از قبیل عطف انسجام
و میتواند بود که از قبیل عطف انفراد باشد و بنا بر اول مراد اینست که هر کتاب الهی البته مشتمل
بر آیات متشابهات چنانچه مشتمل است بر آیات محکمات و بنا بر دوم مراد اینست که هیچ نبی از انبیا
کتاب الهی خالی از یکی از این دو قسم نیست و موید احتمال اول است آنچه گذشت در حدیث اول باب
که که ان الامر لا بد من تفسیر من اللسنة و آخر و بیان شده او در دوم نصب فعل مضارعست بتقدیر ان

مثل از سنگ و تعلیمی حقی پس او یرسل معنی الی ان یرسل است یا بمعنی الا ان یرسل است و قسمی علی حده
که از نحو قسم دو مست و این موافق قرائت غیر نافع است زیرا که نافع یرسل برفع خوانده و یوحی بسکون
یا خوانده و مراد برسول کیست که برای محمد بفرستد و وحی آید نزد او امام زمان در شب قدر و مانند آن و یوحی منصوب
و معطوف بر یرسل است و ضمیر مستتر راجع برسول است و ایحا شنوا بان کردن و مراد اینجا صریح کردن معنی مشتبه
بعد کردن در اشتباه و معنی آن از مفردات آن مثل فی کتاب آتی ضمیر باذنه راجع به تعالی است موصولها
و مفعول یوحیست و ضمیر مستتر در یشاء راجع به تعالی است و عاید محذوف است مفعول یشاء و ضمیر انه راجع
به تعالی است یا ضمیر شان است و بنا بر دوم حمل اسم امیر المؤمنین علیه السلام است و مبتداست و حکیم خبر است
و بعض علم الحکیم محتاج الیه امت و معصوم است مثل آیت سوره زخرف و انه فی ام الکتاب لدینا لعلی حکیم
و جمله انه علی حکیم استیناف بیانی است برای رفع اضطراب و شک نسابق بنا بر اینکه معلوم شد از
سابق که علم نشابهات کتاب آتی که محتاج الیه امت باشد لازمست در هر زمان تا انقراض دنیا و حکیم
روی علی دایم حاضر نیست چنانچه در آیات بینات محکمات که انکار امثال ایشان سیما مذکور صریح شده و این
اضطراب میشود و شک از دانستن اوصیای عالمین معصومین که ایشان زاده کرده بنیامند موافق آنچه می آید در اول
کتاب فضل القرآن که نحن ذکرا سه و معافی آیت سوره زمر الله نزل احسن الحدیث کتابا متشابها مثانی تقشعر
منه جلود الذین یخشون ربهم ثم تلین جلودهم و قلوبهم الی ذکر الله و آیت سوره رعد الذین آمنوا و تطمئن قلوبهم
بذکر الله الا بذکر الله تطمئن القلوب بشارت کنند که اینجا منقسم بر دو قسمت یکی بی توسط ارسال رسول روح
عبارتست از مرتبه از فهم و بصیرت که اعلای مراتب است و من برای تعقیبت امر نا عبارتست از آنچه
مذکور است در آیت سوره دخان فیها یفرق کل امر حکیم امرا من عندنا و سوره قدر من کل امر و سوره انفال
و اولی الامر منکم و آن حکم امر تعالی است که در شب قدر و مانند آن بعد از لکه و روح معلوم امام میشود کتاب
عبارتست از مضمون آیات بینات محکمات ناهیه از پیروی ظن و اختلاف ناشی از روی ظن که نازلست در هر
کتاب شریعتی ایمان عبارتست از این کردن تابعان از نظار و افتا و قضا و مانند آنها موافق آیت
سوره آل عمران و الراسخون فی العلم یقولون آمنا به ضمیر منصوب در جعلنا راجع به روحست من نشاء عبادنا
اشاره به اوصیا و ورثه انبیا که از علیهم السلام صراط مستقیم عبارتست از طریقی که آن معلوم شود خصوص امام در هر
زمان از جمع من نشاء من عبادنا نا غرض تکلیف آن مضمون آیات محکمات ناهیه از پیروی ظن
و از اختلاف ناشی از روی ظن آمده بسوال اهل الذکر از هر مجهولست بزرگتر بودن روح از جبرئیل و میکائیل مبنی
بر این است که آن اعلای مراتب علمست که مجموع اینها بزرگتر از هر مخلوقست سوی به تعالی موافق آنچه گذشت در حدیث

یعنی به توسط ارسال رسول او

اول باب اول کتاب العقل و این تنظیر است با آنچه منقولست که قرآن اکبر از اهل البیت است بخبر بیجا
با شده و با نقطه در با نقطه بصیغه مضارع غایب معلوم باب تفعیلست التحیر بعابت و اظهار کردن کسی او
بنوا نبود که بیا اورد نقطه پس با مست التحیر نفضیل کسی بر امثال او یعنی پرسیدم امام جعفر صادق را
از قول به تبارک و تعالی در سوره شوری که و همچنان بفرستادیم بسوی تو روحی عظیم از برای کار بعده تا
بیان این آنکه بوده که روح در حقیقت کتاب در حقیقت این کرد آنچه امام گفت که روح مخلوقیست از جمله
مخلوقات به عز و جل که بزرگتر از جبرئیل و میکائیل علیهما السلام بود او روح برسول الله صلی الله علیه و آله بعابت خبر
معنی آن به پیغمبر داده او راست مید اشت او را و استنباط آن روح با او صیت بعد از رسول علیه السلام
علیه السلام دوم حدیث عن اسباط بن سالم قال سأله رجل من اهل هیت و انا حاضر عن قول الله عز
و جل و کذلک اوحینا الیک روحا من امرنا فقال منذ انزل الله عز و جل ذلک الروح علی محمد صلی الله
علیه و آله ما صعد الی السماء و انه لفینا شرح اسباط از اصحاب امام جعفر صادق و امام موسی کاظم علیهما السلام
صعود بصیغه ماضی غایب معلوم باب علم است نسبت نزول و صعود بروح مجازیست چه آن جوهرست جسم نیست
چنانچه می آید در حدیث ششم یعنی روایتست از اسباط بن سالم گفت پرسید امام را مردی از اهل هیت بکسر
و سکون یا و نقطه در بیان و تا و نقطه در بالا مردی که من حاضر بودم از قول به عز و جل در سوره شوری که بیان
شد در شرح حدیث سابق پس گفت از زمانی که فرو فرستاد به عز و جل آن روح را بر محمد صلی الله علیه و آله بالا نرفته
باسمان یعنی که آن روح و مستحضر آیات کتاب آتی که با او بود و با جانشینان و اوصیای زمان سابق بود و بود
از روی زمین بالکلیه برطرف نشد و تحقیق در شبهای قدر تا انقراض دنیا و آن هر آینه در ما اهل بیت علی
سوم حدیث سألت ابا عبد الله علیه السلام عن قول الله عز و جل یسألونک عن الروح قل الروح من امر ربی
قال خلق اعظم من جبرئیل و میکائیل کان مع رسول الله صلی الله علیه و آله و هو مع الائمة و هو من الملکوت شرح
الف لام الروح برای عهد خارجیست و اشارتست بروحی که در سوره قدرست زیرا که نزول آن سوره
پیش از نزول سوره بنی اسرائیلست در مکه بنا بر روایتی که شیخ طبرسی در مجمع البیان و تفسیر سوره هل اتی نقل
کرده و بعضی میگویند که سوره قدر مدنیست و بنا بر این اشارتست بروحی که از رسول الله شنیده بودند
که با انبیا و اوصیا میبود و در فضل انواع آن روحیست که مخصوص رسول الله و ائمه بعد از وست من امر ربی
برای بیانست و من الملکوت برای تبعیض یا برای ابتداست و معنی امر گذشت در شرح حدیث
اول این باب الملکوت بفتح میم و فتح لام مبالغه ملک بضم میم و سکون لام غایب پادشاهی و مراد ملک
عظیم است که مذکور است در سوره نساء که و آتیناهم ملکا عظیما یا مراد خوداراده است بی حاجت بحجاب

خود برای محرکیت آنچه بعضوی یعنی پرسیدم امام جعفر صادق علیه السلام را از قول الله تعالی در سوره
بنی اسرائیل که می پرسند مردمان تو را از روح بگو که روح از امر پروردگار من است که آن روح برای ...
گفت آن روح آفریده ایست بزرگتر از جبرئیل و میکائیل بود با رسول صلی الله علیه و آله
و آن با اوصیاست و آن از جهت ملک عظیم است ... اشارتست بانکه
قدرت مخلوقین ... حدیث چهارم سمعت ابا عبد الله علیه السلام یقول یسألونک عن الروح قل الروح
من امر ربی قال خلق اعظم من جبرئیل و میکائیل لم یکن مع احد ممن مضی غیر محمد صلی الله علیه و آله و هو
مع الائمة یسددهم ولیس کل ما طلب وجد شرح شنیدم از امام جعفر صادق علیه السلام میگفت این آیت
از سوره بنی اسرائیل که بیان شد در شرح حدیث سابق گفت که روح آفریده ایست بزرگتر از جبرئیل و میکائیل
علیهما السلام نبود با هیچکس از گذشتگان غیر محمد صلی الله علیه و آله و آن با اوصیاست و راست میدارد ایشان را و نیست
هر وقت که طلب کرده شود یافته شود یعنی که استنباط آن میسر نیست ...
با بعضی که امامت منوط باعتبار رعیت ... مخفی نماند که منافات نیست میان این حدیث و ...
هشتم باب چهل و یکم که تنزل الروح والملائکة ... لیلة القدر ... آدم ... روح واحد شخصی نیست ...
و مراتب متفاوته دارد و دون مرتبه کامل که با رسول و اوصیای او بوده ... اگرچه مرتبه ...
آن بوده حدیث پنجم سألت ابا عبد الله علیه السلام عن العلم اهو علم یتعلمه العالم من افواه الرجال ام فی
الکتاب عندکم تقرؤنه فتعلمون منه قال الامر اعظم من ذلک واوجب اما سمعت قول الله
عز وجل وکذلک اوحینا الیک روحا من امرنا ما کنت تدری ما الکتاب ولا الایمان شرح الف لام
الامر برای عهد خارجی است برای اشارت بقول الله تعالی ... که بیان شد در شرح حدیث اول
این باب الوجوب ثبوت و لزوم مراد ... که روی زمین یک لحظه خالی از اولی الامر نمیشود ...
بودن علم امر ... تصحیح کتابی که مشتمل بر تصحیح ... حاصل میشود
به ... بزرگی ... رسول ... قدر ... بیان کرده ...
سوی امام زمان ... روح شده در شرح عنوان این باب یعنی پرسیدم امام جعفر صادق را از علم
بعث بقرآن ... دیگر ... از افواه مردان ...
...
... شرح حدیث اول این باب
حدیث ششم ... هذه الآیة ... کان فی حال لا یدری ما الکتاب

ولا الایمان فقلت لا ادری جعلت فداک ما یقولون فقال بلی قد کان فی حال لا یدری ما الکتاب
ولا الایمان حتی بعث الله عز وجل الروح التی فی الکتاب فلما اوحاها الیه علم بها العلم والفهم
وهی الروح التی یعطیها الله عز وجل من شاء فاذا اعطاها عبدا علمه الفهم شرح مجمل عبارتست از
... شیعه امامیه ... میگویند بصیغه غایب ... چون ... نفی ...
اشارتست ... اصحاب اقرار میکنند ... بوده ... منافات دارد با این
و آیت سوره ... و آیت سوره ضحی ... ضالا فهدی ...
... معلوم مجرد است ... بصیغه معلوم باب تفعیل و ضمیر مستتر راجع به الله تعالی است و ضمیر ...
بعبد است و تفهیم ... عبارت از تعلیم ... استنباط است یعنی بعد از آن گفت چه میگویند یاران
شما در تفسیر این آیت آیا اقرار میکنند که رسول ... بوده در وقتی از اوقات در حالی که نمیدانسته این
که چیست این کتاب و نه ایمان پس گفتم نمیدانم که چه میگویند ایشان فدای تو شوم ...
پس گفت بلی ... بود در حالی که نمیدانست که چیست این کتاب و نه ایمان تا آنکه فرستاد الله عز وجل آن
روحی که ذکر کرده در قرآن ... سوره ... آن روح ...
و فهم ... مراد او ... چون ... تعالی آنرا
بنده ... تعلیم کرده الله تعالی ... حدیث هفتم ... اتی رجل امیر المؤمنین علیه السلام
یسأله عن الروح الیس هو جبرئیل فقال له امیر المؤمنین علیه السلام جبرئیل علیه السلام من الملائکة والروح غیر
جبرئیل فکرر ذلک علی الرجل فقال له لقد قلت عظیما من القول ما احد یزعم ان الروح غیر جبرئیل
فقال له امیر المؤمنین علیه السلام انک ضال تروی عن اهل الضلال یقول الله عز وجل لنبیه علیه السلام
اتی امر الله فلا تستعجلوه سبحانه وتعالی عما یشرکون ینزل الملائکة بالروح والروح غیر الملائکة صلوات
الله علیهم شرح ... آیت سوره نحل ...
... در این آیت ... کتاب ...
در شرح حدیث اول این باب ...
... تفسیر آن موقوف بسؤال اهل الذکر ... اختلاف در تفسیر ...
... بقرآن ...
... بصیغه مضارع غایب معلوم باب تفعیل و باب افعال ... قرائت است
... برای ...

آنچه گذشت در حدیث دوم این باب که مقتدا نزل الله عز و جل که گفت الروح علی محمد صلی الله علیه و آله و اصحاب آ
و از لفظ من برای سببیت است من ... عبارت است از ... امر ... از ... اعظم ... در ...
این تفسیر است زیرا که تنزیل متضمن معنی قول است مخاطب ... ملائکه است ... است ...
هر تقدیر موافق آیت سوره نحل است که ... تقدیر ... است **زجم** آمده است به کتاب ...
پس شناسان ... معنی که بغایت ... از ... نفس و ...
و بغایت بلند مرتبه است از ... که تفسیر شده به قرآن ... خود میکند ... این ...
ملائکه السبب ... برای بیان معنی ... به کتاب ... بندگان خود که تخویف کنند مردم را
بترسانند ... مستحق عبادت ... پس پرهیز کنند از عذاب من که برای اهل اشراک ...
اندر وحی ... **یعنی** آمد مردی نزد امیر المؤمنین علیه السلام پس پرسید او را از روح که در سوره قدر
سوره شوری و سوره بنی اسرائیل است آیا نیست آن جبرئیل پس گفت او را امیر المؤمنین علیه السلام که جبرئیل
از ملائکه است و روح غیر جبرئیل است پس مکرر کرد امیر المؤمنین ... پس گفت که روح ...
غیر جبرئیل است اشارت ... که قول تو خلاف اجماع مفسران اصحاب است پس گفت او را امیر المؤمنین
بدرستی که تو گمراهی ... این ... که میگوید ... عز و جل ... در سوره نحل آمد
امر الله تعالی ... که بیان شد و روح غیر ملائکه است صلوات الله علیهم مراد است که روح جوهر
... است و آن ... بصیرت و فهم است ... قرآن ... **باب پنجاه**
هشتم اصل باب در وقت دانستن امام جمیع علم امام الذی قبله علیهم جمیعا السلام شرح این باب بیان وقت
دانستن امام است جمیع علم امامی را که پیش از او بوده علیهم جمیعا السلام و در این باب سه حدیث است **اول**
اصل قلت لابی عبد الله علیه السلام متی یعرف الاخیر ما عند الاول قال فی آخر دقیقة
تبقى من روحه **شرح** ... و چهار قسم ... هر ... و هر ساعتی ...
قسم ... **یعنی** گفتم امام جعفر صادق علیه السلام را چه وقت میشناسد امام آخر
آنچه را که نزد امام پیش از او ... در آخر ... امام پیش ... منقول است
در عیون اخبار الرضا ... امام محمد تقی ... امام رضا ... وقت ... کرد ...
دوم اصل سمعنا ابا عبد الله علیه السلام یقول یعرف الذی بعد الامام علم من کان قبله فی
آخر دقیقة تبقى من روحه **شرح** این ظاهر است از شرح سابق **سیوم اصل** عن ابی عبد الله علیه
قال قلت الامام متی یعرف امامته و ینتهی الامر الیه قال فی آخر دقیقة من حیاة الاول

امیر المؤمنین ... هیچکس از مفسران اصحاب نیست که ...

شرح یعرف بصیغه مضارع غایب معلوم باب ضرب است امامت عبارت از شرط امامت
و آن جمیع علوم امام سابق است بقرینه ذکر این حدیث در تحت عنوان این باب و ... عطف ...
و همان مراد است ... حدیث ... از شرح حدیث سابق **باب پنجاه و نهم اصل باب**
ان الائمة صلوات الله علیهم فی العلم و الشجاعة و الطاعة سواء شرح این باب بیان آنست که ائمه صلوات الله
علیهم در دانش و شجاعت و فرمانبرداری ایشان ... تعالی برابرند در این باب سه حدیث است
اول اصل عن ابی عبد الله علیه السلام قال قال الله الذین آمنوا و اتبعتهم ذریتهم بایمان الحقنا بهم
ذریتهم و ما التناهم من عملهم من شیء قال الذین آمنوا النبی صلی الله علیه و آله و امیر المؤمنین
و ذریته الائمة و الاوصیاء صلوات الله علیهم الحقنا بهم و لم ننقص ذریتهم الحجة التی جاء بها
محمد صلی الله علیه و آله فی علی علیه السلام و حجتهم واحدة و طاعتهم واحدة **شرح** ضمیر قال در اول
راجع به امام جعفر صادق علیه السلام است و در دوم راجع به الله تعالی است مراد بیان اینجا این که ...
مرده ... موافق آنچه می آید در حدیث ... مولانا محمد بن الحسن بن علی علیهما السلام ...
مبتدا است و ضمیر راجع به امیر المؤمنین ... است ... در تفسیر ...
ابراهیم ... و ذریته ... است و آن ... مبتدا است و اشارت است ... تفسیر و اتبعتهم ...
استعمال جمع ... حقیقت است نزد جمعی موافق آنچه می آید در کتاب ... در حدیث اول ...
و نزد جمعی دیگر ... که هر ... چنانچه ...
که ... اخبار ... مستقبل لفظا ... معنی ... فرع است ... العین ...
و ... باب ضرب ... ناقص کردن ... بفتح همزه و سکون لام ...
و ... عطف تفسیر ... است ... مفعول دوم ... است و ... است و عبارت
از ایمان معنی ... موافق آنچه گذشت در کتاب العقل در حدیث ... باب اول که العقل ... بالصادق
علی الله ... محمد صلی الله علیه و آله ...
قل هذه سبیلی ادعوا الی الله علی بصیرة انا و من اتبعنی ... بصیرت و ایمان معنی
... و من اتبعنی عبارت از علی علیه السلام است موافق آنچه می آید در حدیث ... باب ...
علامات الائمة علیهم السلام فی ... است و در کتاب ... حدیث اول باب چهارم که ...
... است پس مراد ... آورده آن حجت ...
حجت ... **یعنی** ...

ان کنتم تؤمنون تا آخر آیت بصیغهٔ مجهول است بقرینهٔ التنزیل تفسیر حضرت بفردوه آوردن آن بر معنی میشود
بود کر بصیغهٔ معلوم باب ضرب باشد و بنا بر اول این تنزیل دو احتمالست احتمال اول بکنار اشارت باشد
بچهار چیز اول آنکه فان تنازعتم یعنی فان خشیتم تنازعا است بقرینهٔ آنکه جزا که ردوه الی الله و الرسول
موقوف بحصول تنازع بالفعل نیست بلکه اگر در چیزی خوف تنازع باشد مثل آنکه ظن قوی بحصول بعضی
منتفی شده باشد بخلاف آنچه دران بکری بر ذهب گفته باول امر کفته رد آن بسوی اسد تعالی و رسولش واجب است
چون در حوض تنازعست و قرینه آنکه تنازع بالفعل در امور شرعیه جایز نیست ما کو تنازع در آیت بمعنی خوف
تنازع نباشد در آیت اشعار بجواز آن میشود چنانچه مستفاد میشود از قول امام که بر حض فی منازعتم دوم
آنکه مراد بشیء امر معینی در نیست بقرینهٔ آنکه بعد از امر بطاعت اولی الامر چیزی بیان ننموده که تعیین خصوص
ولی امر در هر زمانی سیوم آنکه ضمیر ردوه راجع بشیء است و در و بمعنی تحاکم است چهارم آنکه ترک ذکر اولی الامر
در آخر برای اقتصار بحقیقت مقصود نیست که هر گاه تنازع در خصوص ولایت امر در هر زمانی باشد مسئول نیست
جبابره اسد تعالی را بر زبان رسولش و بر زبان اولی الامر سابقین زیرا که هر امامی نص بر امام بعد از خود میکند با
تأکید نص اسد تعالی و رسولش صلی الله علیه وآله تا انقراض دنیا چنانچه می آید در احادیث باب نص اسد عز و جل و رسولش
علیهم السلام واحدا بعد واحد از ابواب بعد از آن احتمال دوم آنکه اشارت باشد بچهار چیز اول موافق اول
احتمال اول دوم آنکه مراد بشیء امر است یعنی متشابه قرآن باعتبار آنکه تنازع در مثل آنکه جمیع احکام شرعیه
واجبه آنها که قابل نزاع باشد بیان آنها در متشابهات قرآن شده و علم آنها نزد اولی الامر است بقرینهٔ آنکه
تنازع در مثل آنکه زید فاسق است یا عادل است باعتبار آنکه مدلول متشابه قرآنست موجب رد آن بسوی
اسد تعالی و رسولش نیست زیرا که خطاب بهر دو اولی الامر در مثل آن حکمت سیوم آنکه فردوه بمعنی فرد و
بصیغهٔ امر باب افعال یا باب ضرب از متعدی و مقصود نیست که ضمیر رده راجع بشیء نیست بلکه راجع
بتنازعتم مراد نیست که باید که این تنازع با اولی الامر راجع میشود و تنازع شما با اسد و رسولش نظیر که
اطاعت رسول راجع میشود باطاعت اسد چنانچه گفته در آیت سورهٔ نساء من یطع الرسول فقد اطاع الله این
کمال تأکید بر عصمت اولی الامر و وجوب اطاعت ایشانست چهارم آنکه ترک ذکر اولی الامر در آخر برای اقتصار
بنا بر ظهور مراد و شناخت آنست من یطع الرسول فقد اطاع الله که گفته که من یطع الرسول فقد اطاع الله بود
با وجود آنکه مراد است نظیر آیت سورهٔ شوری و ما اختلفتم فیه من شیء فحکمه الی الله که بعینه الی الله الی الرسول والی
اولی الامر منکم است پنجم مترادف بوده کفار در فان تنازعتم بنا بر احتمال اول تغریبه باشد بنا بر احتمال دوم تغیب
باشد و قول امام و کیف یامرهم ... آخر برای ابطال تفسیر مخالفانست که میگویند که فان تنازعتم فی شیء فردوه

الی الله و الرسول دلالت بر عدم عصمت اولی الامر و جواز تنازع با ایشان میکند بر معنی چنین خطاب است
از ایشان خطاب است در فان تنازعتم بتعقیب بنا بر آن بسیار رکیک میشود و از قبیل لکن طاهرین بنا
بر احتمال اول اشارتست بآنکه تنازع بجای بعضی بخلاف نزاعست مثل تقاتل و تنازعی پس مقصود به تنازعتم تنازع
اولی الامر است و بنا بر احتمال دوم اشارتست بآنکه مراد تنازع تنازع رعیت بعضی با بعضی است با یکدیگر
که بعضی گویند که اولی الامر فلانست و دیگران گویند که دیگری است یعنی بعد از آن گفت مرده مرا در سورهٔ
که ای جمعی که ایمان آورده اید اطاعت کنید اسد تعالی را و اطاعت کنید رسول را و صاحبان امر شریعت را
از جنس شما را امام گفت که با اولی الامر منکم مرا خواسته و بس امر کرده جمیع مؤمنین را تا روز قیامت بطاعت ایشان
برادر بر ماه امام گفت در تنزیل تفسیر تمام آیت که پس اگر ترسیده تنازعی در میان شما در امری پس برگردانید آن
تنازع را بسوی اسد تعالی و بسوی رسول و بسوی اولی الامر چنین تنزیل تفسیر کرده شده و این آیت در جامعه محکم
محکم است که امر کرده مرده ما را اسد عز و جل بطاعت صاحبان امر شریعت و رخصت کند در منازعت با ایشان
خبر این نیست که گذشته و این سخن همان مضمون است که گذشته و اثبات آنکه اطاعت کنید اسد و رسول و
اولی الامر منکم را و معلومست که اولی الامر داخل مخاطبین آن خطاب نیستند چه اطاعت کسی خود را معقول نیست
دوم حدیث سألت الرضا علیه السلام عن قول الله عز و جل ان الله یأمرکم ان تؤدوا الامانات الی اهلها
قال هم الائمة علیهم السلام من آل محمد صلی الله علیه وآله ان یؤدی الامام الامانة الی من بعده ولا یخص
بها غیره ولا یزویها عنه شرح ضمیر هم راجعست بمخاطبین یا راجعست بامام و یخص مرفوع یا منصوب است و
هر تقدیر مقصود نیست از سپردن امانت که شرکت بدهد دیگری بقصد آنکه یطمع است قد ... یزویها مرفوع
یا منصوبست و نیست زیرا که بیان محل آن روشن است که امام بعد او فی ظاهر است از شرح سابق
سیوم حدیث عن ابی الحسن الرضا علیه السلام فی قول الله عز و جل ان الله یأمرکم ان تؤدوا الامانات الی اهلها
قال هم الائمة یؤدی الامام الی الامام من بعده ولا یخص بها غیره ولا یزویها عنه شرح از اینجا ظاهر
از شرح سابق چهارم حدیث سألت ابا عبد الله علیه السلام عن قول الله عز و جل ان الله یأمرکم ان تؤدوا
الامانات الی اهلها قال امر الله الامام الاول ان یدفع الی الامام الذی بعده کل شیء عنده شرح
مراد بکل شیء خواص امامت مثل کتب و علوم و سلاح و غیر اینها ظاهر است از شرح سابق پنجم حدیث عن ابی عبد الله
قال لا یموت الامام حتی یعلم من یکون من بعده فیوصی شرح یعلم بصیغهٔ معلوم مجرد است و میتوان خواند
افعال یا تفعیل باشد و میتوان خواند بصیغهٔ مجهول باب افعال یا تفعیل باشد من یکون استفهامیه و موصوله
بوده و فی ظاهر است از شرح سابق ششم حدیث عن ابی عبد الله قال ان الامام یعرف الامام الذی

بخوصيها إليه شرح یعرف بصیغهٔ معلوم از باب ضرب است و مستوا نبود که از باب تفعیل شده باشد و اظهار
از شرح سابق هفتم اصل عن أبي عبد الله عليه السلام قال ما مات عالم حتى يعلمه الله عز وجل إلى من يوصي
شرح مراد به عالم امام است یعلمه از باب افعال یا تفعیل است من استفهامیه است و باقی ظاهر است از شرح
سابق باب ششم اصل باب ان الامامة عهد من الله عز وجل معهود من واحد الى واحد عليهم السلام شرح العهد بفتح مهمله
و سکون ها پیمان یعنی لازم کردن کسی چیزی را بر دیگری را اطلاق شده و در اینجا به لازم کرده شده
دیگری برای مبالغه من برای صفت عهد است المعهود چیزی که پیمان بر آن گرفته شده از کسی من واحد متعلق
به معهود است یعنی این باب بیان اینست که امامت پیمانیست که از الله عز و جل صادر شده و پیمان آن
گرفته شده از هر یک از ائمه سوی یکی دیگر علیهم السلام یعنی که تعیین امام لاحق به اختیار امام سابق نیست
یا یعنی که به استنباط و اجتهاد نیست که در مزبور کتاب الهی مذکور است و در این باب چهار حدیث است و مصنف
حدیث سوم را تصحیح کرده اول اصل عن أبي بصير قال كنت عند أبي عبد الله عليه السلام فذكروا الأوصياء
وذكرت إسماعيل فقال لا والله يا أبا محمد ما ذاك إلينا وما هو إلا إلى الله عز وجل ينزل واحداً بعد
واحد شرح ینزل بصیغهٔ معلوم از باب تفعیل است التنزیل فرود آوردن جمعی را هر یکی در مرتبهٔ خود واحداً مفعول
به است و مستوا نبود که مفعول به محذوف باشد تقدیر ینزل الاوصیاء و واحداً بدل تفصیل مفعول محذوف
باشد یعنی روایت است از ابو بصیر که ابو محمد کنیت او بوده گفت بودم نزد امام جعفر صادق علیه السلام پس
ذکر کردند اوصیا را و یاد کردم اسمعیل پسر بزرگ امام را که شاید او وصی شود پس امام گفت
نه به خدا قسم ای ابو محمد نیست تعیین وصی مفوض سوی ما و نیست آن مگر مفوض سوی الله عز و جل ترتیب میدهد
یکی بعد از یکی یعنی که به اختیار ما نیست یا یعنی که به استنباط ما نیست که در مزبور کتب الهی مذکور است
دوم اصل سمعت أبا عبد الله عليه السلام يقول أترون الموصي منا يوصي إلى من يريد لا والله ولكن عهد
من الله ورسوله صلى الله عليه وآله لرجل فرجل حتى ينتهي الأمر إلى صاحبه شرح شنیدم از امام جعفر صادق
میگفت آیا گمان میبرید که وصیت کننده از جمله ما اگر وصیت میکند سوی هر که خود خواهد نه به خدا قسم و لیکن
پیمانیست از الله تعالی و رسولش علیه السلام برای مردی پس مردی دیگر تا رسد امارت به صاحبش مراد به صاحب
امارت است در هر زمان که بیشتر مراد آن آخر دوازده امامست که امارت او کل روی زمین را از ظاهر
به احاطه خواهد کرد سیوم اصل عن أبي عبد الله عليه السلام قال إن الإمامة عهد من الله عز وجل معهود
لرجال مسمين ليس للإمام أن يزويها عن الذي يكون من بعده إن الله تعالى أوحى إلى داود عليه السلام
أن اتخذ وصياً من أهلك فإنه قد سبق في علمي أن لا أبعث نبياً إلا وله وصي من أهله وكان لداود

عليه السلام أولاد عدة وفيهم غلام كانت أمه عند داود وكان لها محباً فدخل داود عليها حين أتاه
الوحي فقال لها إن الله عز وجل أوحى إلي يأمرني أن أتخذ وصياً من أهلي فقالت له امرأته فليكن
ابني قال ذلك أريد وكان السابق في علم الله المحتوم عنده أنه سليمان فأوحى الله تبارك وتعالى إلى
داود أن لا تعجل دون أن يأتيك أمري شرح ان به فتح همزه و سکون نون در اول و سیوم و چهارم
و ششم مصدریه است و در دوم و پنجم مفسره است لا تعجل به صیغهٔ نهی باب علم و یا باب تفعیل و یا باب تفعل به حذف
یکی از دو تا بوده یعنی روایت است از امام جعفر صادق علیه السلام گفت به درستی که امامت پیمانیست که از الله تعالی
صادر شده و پیمان آن گرفته شده برای مردانی که نام ایشان تصریح شده نزد امام سابق بر ایشان
پیش از وصیت نیست امام سابق را اینکه دور و پنهان کند امامت را از شخصی که امام میشود بعد از او و
به درستی که الله تعالی وحی فرستاد سوی داود که فرا گیر برای خود وصیی از اهل بیت خود به درستی
که شان اینست که تحقیق گذشته در علم من که رسول نکنم هیچ رسولی را که پیش از رسالت نبوت داشته باشد
مگر با این حال که منصب باشد که برای او وصیی از اهل بیت او باشد و بود داود را پسران متعدد و در ایشان
پسری بود که مادر او زنی بود نزد داود و داود دوست میداشت او را پس داخل شد داود بر آن زن
وقتی که آمد او را این وحی پس گفت آن زن را به درستی که الله عز و جل وحی فرستاد سوی من امر میکند مرا
که فرا گیرم برای خود وصیی از اهل بیت خود پس گفت او را آن زن و پس باید که شود آن وصی پسر من داود
گفت این را میخواهم امام گفت و بود گذشته در علم الله تعالی که لازم و تغییر است نزد او که آن وصی سلیمانست
پس وحی فرستاد الله تبارک و تعالی سوی داود که شتاب مکن پیش از آنکه آید ترا فرمان من اصل فلم
يلبث داود أن ورد عليه رجلان يختصمان في الغنم والكرم فأوحى الله عز وجل إلى داود أن اجمع
ولدك فمن قضى بهذه القضية فأصاب فهو وصيك من بعدك فجمع داود ولده فلما أن قص
الخصمان قال سليمان عليه السلام يا صاحب الكرم متى دخلت غنم هذا الرجل كرمك قال دخلته ليلاً قال
قد قضيت عليك يا صاحب الغنم بأولاد غنمك وأصوافها في عامك هذا ثم قال له داود
فكيف لم تقض برقاب الغنم وقد قوم ذلك علماء بني إسرائيل وكان ثمن الكرم قيمة الغنم فقال
سليمان إن الكرم لم يجتث من أصله وإنما أكل حمله وهو عائد في قابل شرح ان به فتح همزه و سکون
نون در اول و دوم و در ان قص زائده است برای تاکید و در ان اجمع مفسره است کیف لم تقض
برای استفهام حقیقت حکم سلیمانست که با داود نسبت شده به اتفاقست و قد قوم جمله حالیه است و اشارت به
که تقویم رقاب غنم شده و سبب آنکه سایر اولاد من حکم به رقاب غنم کرده اند مراد و علما دلالات داشته

ایشانست از اهل حضرت که قیمت چیزها را خوب میدانند ثمن مبلغیست که بآن چیزی خریده شده و قیمت
که چیزی بآن می ارزد پس اگر ثمن بگرم کرده و برای اینکه وزن بود تفاوت در قیمت میکند و غالب است
که آنچه خریده شده می ارزد بخلاف کلکر سفند که وزن بود در یکی وزن [illegible] و قیمت ان الکرم تا آخر علت
گیپیدن از حکم بر قاب غنم است بدلیل اینکه تلف شده حاصل تاکست نه اصل تاک معنی ما در حکم بود
در این قضیه موافق حکم سلیمان بوده و آن مبنی بر فرق میان نفش در زرع و نفش در حرث است و حکم
سابیاد داده او دمنی بر قیاس نفش در حرث به نفش در زرع است و حرث در اصل معنی کسب است و اینجا
عبارتست از حاصل درخت مثل حاصل تاک و زرع بمعنی کاشته در سیده گندم و جو و مانند آنهاست و تحقیق
این و تحقیق آنچه منافی این مبنا می آید ان شاء الله تعالی در کتاب المعیشه در شرح بعض احادیث باب ضمان
ما یفسد البهایم من الحرث والزرع که باب صد و پنج و ششم است [illegible] بحیم و تا است نقط شده [illegible]
بصیغه مجهول باب افتعلت الاجتثاث کندن درخت و مانند آن یعنی پس [illegible]
شد بر داود و مرد نزاع میکرد در کلکر سفند و تاک که گوسفند بوجی که فاسد شده بود آن سال [illegible] آن
پس وحی فرستاد الله عزّ وجلّ بسوی داود که جمع کن پسرانت را پس هر کدام که قطع و فصل کرد در [illegible]
که محتاج بقطع و فصلست بیزوش که یافت حق را پس او وصی تست بعد از تو پس جمع کرد داود پسران
خود را پس [illegible] که نقل کرده دو خصم سخن خود را داخل شد گفت سلیمان [illegible] صاحب تاک چه وقت
داخل شد کلکر سفند این مرد در تاک تو گفت داخل شد آنرا در شب سلیمان گفت [illegible] قطع و فصل
کردم بر قوای صاحب کلکر سفند [illegible] کلکر سفند تو [illegible] از این سال
بصاحب تاک دهی بعد از ان گفت سلیمان را داود که پس چگونه قطع و فصل نکردی [illegible] باصل کلکر سفندها
بصاحب تاک داده و حال آنکه [illegible] اصل کلکر سفند را اهل حضرت بنی اسرائیل پس بود و بهای
تاک محیط بجمیع قیمت اصل کلکر سفند از آن کم بود اصلا پس گفت سلیمان بدرستی که تاک کنده نشده از بیخ
و جز این نیست که خورده شده و بر آن اصل وی آن تاک برمیگردد بحال خود در سال آینده مراد [illegible]
قیمت کلکر و قیمت تاک مساویست پس منافع هر کدام در یکسال مساوی آن دیگری خواهد بود متن فاوحی الله
عزّ وجلّ الی داود ان القضاء فی هذه القضیة ما قضی به سلیمان یا داود اردت امرا واردنا
امرا غیره فدخل داود علی امرأته فقال اردنا امرا واراد الله امرا غیره ولم یکن الا ما اراد
الله عزّ وجلّ فقد رضینا بامر الله عزّ وجلّ وسلّمنا شرح پس وحی فرستاد الله عزّ وجلّ بسوی داود که قطع
و فصل حق آنست که قطع و فصل کرده بآن سلیمان ای داود خواستی کاری را و خواستیم کاری غیر آنرا پس

داخل شد داود بر منزل زنش پس گفت خواستیم کاری را و خواست الله تعالی کاری غیر آنرا و نشد مگر آنچه خواست
الله عزّ وجلّ پس بتحقیق راضی شدیم بکار الله عزّ وجلّ و قبول کردیم متن وکذلک الاوصیاء علیهم السلام
لیس لهم ان یتعدوا بهذا الامر فیجاوزون صاحبه الی غیره شرح ان یتعدوا بعین بی نقطه و تشدید دال
بی نقطه مفتوحه بصیغه مضارع معلوم از باب تفعل برای تکلف است و ماخوذ است از عدو بفتح عین
و سکون دال که بمعنی شتابست و این ناظر است بآنچه گذشت در فقره سابقه که لا تعجل دون ان یکشف الامر
فا برای بیانست یعنی امام علیه السلام گفت و همچنانند اوصیاء علیهم السلام بعد از سلیمان که شتاب کنند
بامارت پیش از اطلاع فرمان الهی [illegible] این امر که در این [illegible] میکنند نقل از صاحب آن بسوی غیر او
متن صحیح در س قال الکلینی معنی الحدیث الاول ان الغنم لو دخلت الکرم نهارا لم یکن علی
صاحب الغنم شیء لان لصاحب الغنم ان یسرح غنمه بالنهار ترعی وعلی صاحب الکرم حفظه
وعلی صاحب الغنم ان یربط غنمه لیلا ولصاحب الکرم ان ینام فی بیته شرح میتواند بود که قال [illegible]
از زیادتی شارح [illegible] باشد یعنی اینکه اگر معنی الحدیث تا آخر تتمه کلام امام [illegible] که مقدم بر
الاوصیاء باشد اگرچه انسب می آید در احادیث باب مذکور کتاب المعیشه و حدیث اول عبارت گفتگوی
سلیمان است با داود که با صاحب الکرم متی نفشت غنم هذا الرجل [illegible] عبارت [illegible]
باشد [illegible] و این [illegible] پس گویا که هر یک حدیث علیحده است و حاصل هر دو حدیث یعنی
گفت شیخ کلینی رحمه الله تعالی [illegible] گفتگوی اول سلیمان است که [illegible]
بر صاحب کلکر چیزی چه صاحب کلکر [illegible] بصاحب تاک [illegible]
از چرا کنده [illegible] بصاحب کلکر [illegible] شب [illegible]
صاحب تاک [illegible] متن چهارم در س سمعت ابا عبد الله علیه السلام یقول اترون ان الموصی
منا یوصی الی من یرید لا والله ولکنه عهد من رسول الله صلّی الله علیه وآله الی رجل فرجل حتی انتهی الی نفسه
شرح مضمون این ظاهر است از شرح حدیث دوم و مراد در آخر [illegible] که رجل فرجل امام بعد امام تا خودش [illegible]
متن پنجم [illegible] باب ان الائمة علیهم السلام لم یفعلوا شیئا ولا یفعلون الا بعهد من الله عزّ وجلّ وامر منه لا
یتجاوزونه شرح این باب بیان این است که اوصیاء علیهم السلام کرده اند چیزها را [illegible] کیفیت سلوک میان خلایق و [illegible]
میکنند که [illegible] از جانب الله عزّ وجلّ است بایشان [illegible] از جانب او [illegible]
اصول این باب پنج حدیث است اول در س عن معاذ بن کثیر عن ابی عبد الله علیه السلام قال ان الوصیة نزلت
من السماء علی محمد کتابا لم ینزل علی محمد صلّی الله علیه وآله کتاب مختوم الا الوصیة فقال جبرئیل یا محمد

یتجاوزون

وَصِيَّتُكَ إِلى أُمَّتِكَ عِنْدَنَا أَهْلِ بَيْتِكَ فَقَالَ رَسُولُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ أَيُّ أَهْلِ بَيْتِي يَا جَبْرَئِيلُ
قَالَ نَجِيبُ اللهِ مِنْهُمْ وَذُرِّيَّتُهُ لِيَرِثَكَ عِلْمَ النُّبُوَّةِ كَمَا وَرَّثَهُ إِبْرَاهِيمُ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ وَمِيرَاثُهُ لِعَلِيٍّ
وَذُرِّيَّتِكَ مِنْ صُلْبِهِ قَالَ وَكَانَ عَلَيْهَا خَوَاتِيمُ قَالَ فَفَتَحَ عَلِيٌّ عَلَيْهِ السَّلَامُ الْخَاتَمَ الْأَوَّلَ وَمَضَى لِمَا فِيهَا
شرح في بمعنی لام است بتقدیر عند ای نجیب نزد خدا درست بتقدیر عند نجیب ضمیر منهم راجع به اهل است
و ذریته مجرور و عطف است بر نجیب و ضمیر راجع به نجیب است لیرثک بکسر لام و صیغه امر غایب است
یا بفتح لام و صیغه مضارع غایب مرفوعست و ضمیر مستتر راجع به نجیب است و در نسخه بصیغه ماضی
معلوم از باب تفعیل است و میراثه مبتدا است و ضمیر راجع به ابراهیم است و لعلی خبر است یعنی خبر مبتدا است
و ذریتک مبتدا است من صلبه خبر مبتدا است الخواتیم جمع خاتم بمعنی خاتم بفتح تا آنچه آن مهر کنند چیزها
مثل موم و گل و مراد اینجا طلا است که نه موم آن مهر کرده اند چنانچه می آید در حدیث دوم و چهارم
این باب عیسی روایت است از معاذ بن کثیر از امام جعفر صادق علیه السلام گفت به درستی که وصیت نامه نازل
علیه السلام نازل شد از آسمان بر محمد به عنوان کتاب و نازل نشد بر محمد صلی الله علیه و آله کتابی مهر کرده شده
مگر وصیت نامه پس گفت جبرئیل علیه السلام ای محمد این وصیت نامه تو است برای امت تو نزد اهل بیت تو
پس گفت رسول الله صلی الله علیه و آله کدام از اهل بیت من ای جبرئیل گفت نزد برگزیده الله تعالی از جمله ایشان و ذریت او
تا به میراث ببرد از تو علم پیغمبری را چنانچه به میراث برده ابراهیم علیه السلام و میراث او آن علم
و چنانچه میراث او آن علم را ابراهیم و میراث ابراهیم برای علی است بعد از تو و ذریت تو از پشت او
اشارتست باینکه چون علی از ذریت ابراهیم است میراث او و امامت را از رسول همان میراث ابراهیم است
که وعده کرده الله تعالی ابراهیم را که امامت از ذریت او بیرون نباشد امام گفت و بوده بر آن وصیت نامه
دوازده آن مهر کردن امام گفت پس گشود علی بعد از رسول الله آن مهر اول و رفت بر آنچه او که
در آن نوشته شده بود تا آخر عمر خود **متن** ثُمَّ فَتَحَ الْحَسَنُ الْخَاتَمَ الثَّانِيَ وَمَضَى لِمَا أُمِرَ بِهِ فِيهَا
فَلَمَّا تُوُفِّيَ الْحَسَنُ وَمَضَى فَتَحَ الْحُسَيْنُ عَلَيْهِ السَّلَامُ الْخَاتَمَ الثَّالِثَ فَوَجَدَ فِيهَا أَنْ قَاتِلْ فَاقْتُلْ وَ
تُقْتَلُ وَاخْرُجْ بِأَقْوَامٍ لِلشَّهَادَةِ لَا شَهَادَةَ لَهُمْ إِلَّا مَعَكَ قَالَ فَفَعَلَ فَلَمَّا مَضَى دَفَعَهَا إِلى عَلِيِّ بْنِ الْحُسَيْنِ
عَلَيْهِمَا السَّلَامُ قَبْلَ ذَلِكَ فَفَتَحَ الْخَاتَمَ الرَّابِعَ فَوَجَدَ فِيهَا أَنِ اصْمُتْ وَأَطْرِقْ لِمَا حُجِبَ الْعِلْمُ فَلَمَّا تُوُفِّيَ وَ
مَضَى دَفَعَهَا إِلى مُحَمَّدِ بْنِ عَلِيٍّ عَلَيْهِمَا السَّلَامُ فَفَتَحَ الْخَاتَمَ الْخَامِسَ فَوَجَدَ فِيهَا أَنْ فَسِّرْ كِتَابَ اللهِ تَعَالَى وَصَدِّقْ
أَبَاكَ وَوَرِّثِ ابْنَكَ وَاصْطَنِعِ الْأُمَّةَ وَقُمْ بِحَقِّ اللهِ عَزَّ وَجَلَّ وَقُلِ الْحَقَّ فِي الْخَوْفِ وَالْأَمْنِ وَلَا
تَخْشَ إِلَّا اللهَ فَفَعَلَ ثُمَّ دَفَعَهَا إِلى الَّذِي يَلِيهِ **شرح** و در و تقتل و بیان است تقتل بصیغه مجهول یعنی

مرفوعست و اخرج بصیغه امر حاضر از باب نصر است و در با قوام برای تعدیه است و در لما حجب مصدریا
حجب بصیغه مجهول است یا کلمه بصیغه جمع است یا بصیغه مفرد است که مشتق در وقت فرق مستعمل
شده است موافق آنچه گذشت در خطبه کافی در شرح و قد قال الله عز و جل الا من شهد بالحق آخره و در کتاب
الفضل در حدیث هشتم باب اختلاف الحدیث که باب پنجم دوم است که من حرف ادا لا تقول الا حقا
فلیکف بعلم سا فان سمع منا خلاف ما یعلم فیعلم ان ذلک دفاع منا عنه بعض این فقرات و الا است
این میکند که تقیه را حادیث امام محمد باقر کم است چون مقارن زمان عمر بن عبد العزیز تقیه ای
بوده و دوست تقیه گران ایشان بیشتر بوده و مؤید این می آید در کتاب الصلوة در حدیث سیوم
سی و نهم کتاب الفوت فی الفریضة الاخرا است و دیگر اولاد که هی فتوی می‌داد و اندوی تقیه گذشت در کتاب
الفضل در حدیث ششم باب اختلاف الحدیث **عیسی** بعد از آن گشود امام حسن آن مهر دوم را و رفت
بر آن امری که امور شده بود در آن وصیت نامه پس وقتی که گرفته شد حسن او را و رفت به آخرت گشود
حسین علیه السلام آن مهر سیوم را پس یافت در آن وصیت نامه که جهاد کن پس بکش منافقان را و عاقبت
کشته میشوی و بیرون آور جماعتی چند را برای شهید شدن بجهت شهادت برای ایشان نمی کرد تو یعنی
که ایشان را پی تو بعد از تو دیگر شهادت برای ایشان نخواهد بود یا باینکه شهادت نیست برای هیچ
جمعی بعد از آن واقعه ظهور قائم علیه السلام و در جهاد و شهادت بسته میشود امام گفت پس بجا آورد حسین
آن را پس وقتی که رفت آن را داد وصیت نامه را بسوی امام زین العابدین و پیش از آن وقت پس گشود
آن مهر چهارم را پس یافت نوشته در آن وصیت نامه که خاموش باش و سر در پیش افکن برای محجوب
علم از میان مردمان یعنی که برای اینکه محجوب شد و پس وقتی که گرفته شد و رفت داد وصیت نامه را
بسوی امام محمد باقر علیه السلام پس گشود آن مهر پنجم را پس یافت در وصیت نامه که تفسیر کن قرآن را و ظاهر ساز
راستی بیانات پدرت را که نزد تو قرار گرفت و او یعنی شکافته و وسعت ده به نشر علوم اولین و آخرین
و وارث علم کن پسرت را و بسازد امت رسول را به تعلیم احکام الهی که ظهور قائم علیه السلام در عهد او شد و
و پیدا شد و ایستاده کن بحقی که الله عز و جل در قرآن آورده و گو حق را در ترس و امن و مترس مگر
از الله تعالی پس بجا آورد و آن را بعد از آن وصیت نامه را بسوی امامی که متصل او است **متن** قَالَ قُلْتُ
لَهُ جُعِلْتُ فِدَاكَ فَأَنْتَ هُوَ قَالَ فَقَالَ مَا بِي إِلَّا أَنْ تَذْهَبَ يَا مُعَاذُ فَتَرْوِيَ عَلَيَّ قَالَ فَقُلْتُ أَسْأَلُ
اللهَ الَّذِي رَزَقَكَ مِنْ آبَائِكَ هَذِهِ الْمَنْزِلَةَ أَنْ يَرْزُقَكَ مِنْ عَقِبِكَ مِثْلَهَا قَبْلَ الْمَمَاتِ قَالَ قَدْ
فَعَلَ اللهُ ذَلِكَ يَا مُعَاذُ قَالَ فَقُلْتُ فَمَنْ هُوَ جُعِلْتُ فِدَاكَ قَالَ هَذَا الرَّاقِدُ وَأَشَارَ بِيَدِهِ إِلَى الْعَبْدِ الصَّالِحِ

عليه السلام وهو راقد شرح معاذ گفت گفتم او را قربانت شوم پس قرآن را مفصل معاذ گفت پس گفت
نيست مرا باكى اگر اينكه روى اى معاذ پس نقل كن برمن كه دعوى امت ميكند مراد اينست كه نميدانم كه
ده معاذ گفت پس گفتم مطلع ام انا الله تعالى كه روزى كرده ترا از صفات اين مرتبه كه روزى كند ترا اولاد
و نسل امر تو پيش از مردن گفت بحقيق كرده الله تعالى آنرا اى معاذ گفت پس گفتم پس كيست او قربانت
شوم گفت اين خوابيده واشاره كرد بدست خود بسوى امام موسى كاظم و او خوابيده بود دوم فصل عن
ابي عبد الله عليه السلام قال ان الله عز وجل انزل على نبيه عليه السلام كتابا قبل وفاته فقال يا محمد
هذه وصيتك الى النجبة من اهلك قال وما النجبة يا جبرئيل فقال علي بن ابي طالب وولده عليهم السلام
وكان على الكتاب خواتيم من ذهب فدفعه النبي صلى الله عليه وآله الى امير المؤمنين عليه السلام
وامره ان يفك خاتما منه ويعمل بما فيه ففك امير المؤمنين خاتما وعمل بما فيه ثم دفعه الى
الحسن عليه السلام ففك خاتما وعمل بما فيه ثم دفعه الى الحسين عليه السلام ففك خاتما فوجد فيه
ان اخرج بقوم الى الشهادة فلا شهادة لهم الا معك واشر نفسك لله عز وجل ففعل ثم دفعه
الى علي بن الحسين ففك خاتما فوجد فيه ان اطرق واصمت والزم منزلك واعبد ربك حتى ياتيك
اليقين ففعل ثم دفعه الى محمد بن علي ففك خاتما فوجد فيه حدث الناس وافتهم ولا تخافن
الا الله عز وجل فانه لا سبيل لاحد عليك ثم دفعه الى ابنه جعفر ففك خاتما فوجد فيه
حدث الناس وافتهم وانشر علوم اهل بيتك وصدق آباءك الصالحين ولا تخافن الا الله عز وجل
وانت في حرز وامان ففعل ثم دفعه الى ابنه موسى عليه السلام وكذلك يدفعه موسى الى الذي
بعده ثم كذلك الى قيام المهدي صلى الله عليه شرح مضمون اين حديث سابق موافقت النجبة بضم نون
وفتح جيم مبالغه نجيب وبسكون جا لفظ كزيده ودر ... مناسبت الف فتح فا مصدر باب نصر
كردن مهره ... اشر بصيغه امر ... باب ضرب است بمعنى ... النفس مرگ نفس ... بدان
عبارت از ... اختصاص علم بجميع دين اهل البيت است ... حاليا است پس ...
تقيه ميكند واگر ... باشد ... بر ترك تقيه ميكند ... چنانچه حديث ...
گذشت چه در آنجا تصريح بكلمات ترس شده ... چون اين حديث ... صادق ...
تصريح بجود وبيان وصيت نامه بپسر خود سيم فصل عن حمران عن ابي جعفر عليه السلام قال قلت جعلت
فداك ارأيت ما كان من امر علي والحسن والحسين عليهم السلام وخروجهم وقيامهم بدين الله عز وجل
وما اصيبوا من قتل الطواغيت اياهم والظفر بهم حتى قتلوا وغلبوا فقال ابو جعفر عليه السلام يا حمران

ان الله تبارك وتعالى قد كان قدر ذلك عليهم وقضاه وامضاه وحتمه ثم اجراه فبتقدم علم ذلك
اليهم من رسول الله صلى الله عليه وآله قام علي والحسن والحسين وبعلم صمت من صمت منا شرح مضمون
اين گذشت در شرح حديث چهارم باب چهل وهشتم چهارم فصل عن عيسى بن المستفاد ابي موسى الضرير
قال حدثني موسى بن جعفر عليهما السلام قال قلت لابي عبد الله عليه السلام أليس كان امير المؤمنين
كاتب الوصية ورسول الله صلى الله عليه وآله المملي عليه وجبرئيل والملائكة المقربون عليهم السلام شهود قال
فاطرق طويلا ثم قال يا ابا الحسن قد كان ما قلت ولكن حين نزل برسول الله صلى الله عليه الامر نزلت
الوصية من عند الله كتابا مسجلا نزل به جبرئيل مع امناء الله تبارك وتعالى من الملائكة فقال
جبرئيل يا محمد مر باخراج من عندك الا وصيك ليقبضها منا وتشهدنا بدفعك اياها اليه ضامنا
لها يعني عليا عليه السلام فامر النبي صلى الله عليه وآله باخراج من كان في البيت ما خلا عليا عليه السلام
وفاطمة فيما بين الستر والباب فقال جبرئيل يا محمد ربك يقرئك السلام ويقول هذا
كتاب ما كنت عهدت اليك وشرطت عليك وشهدت به عليك واشهدت به عليك
ملائكتي وكفى بي يا محمد شهيدا شرح الف ولام الامر براى عهد خارجيست واشارتست بمراد ... اجل الى
امر الله ... مسجلا ... در شرح حديث آخر باب پنجاه وششم كه آن عبارتست از ... قرآن ...
بسين بي نقطه وجيم بصيغه اسم مفعول باب تفعيل است ... كامل كردن ... بلفظ ...
الاقرار مصدر باب افعال ... اينجا ...
جا وكسب بنون وتا ... نقطه ... بصيغه متكلم وحده است ... بصيغه معلوم
يعنى روايتست از عيسى بن مستفاد كه كنيت او ابو موسى بوده وكور بوده وگفت كه حكايت كرد مرا امام
موسى كاظم و گفت گفتم امام جعفر صادق مرد آيا نبود امير المؤمنين كاتب وصيت نامه و نبود رسول الله
خواننده آن بر او ... بر حالى كه جبرئيل وملائكه مقربين عليهم السلام گواهان بودند حاصل سؤال اينست كه
با وجود اين چرا ميگويى كه وصيت نامه از آسمان آمد چنانچه گذشت در حديث اول و دوم اين باب
پس سر در پيش افكند زمانى دراز بعد از آن گفت اى ابو الحسن بهمچنين بود آنچه گفتى وليكن وقتيكه نازل
برسول الله صلى الله عليه وآله امر الهى نازل شد وصيت نامه از جانب الله تعالى بر حالى كه مكتوبى بود تمام كرده شده ...
رب العالمين و ملائكه مقربين نازل ساخت آنرا جبرئيل با امينان الله تبارك وتعالى از ملائكه پس گفت جبرئيل
اى محمد امر كن باخراج هر كه نزد تو است مگر وصى تو تا بتصرف درآورد اين وصيت نامه را از ما وگواه گيرى
ما را بر دادن تو آنرا بسوى او بر حالى كه او ضامن باشد آنرا مراد علي عليه السلام بود پس امر كرد نبى صلى الله عليه

و آله باخراج هر که در خانه بود بغیر علی بود و در بانوقت فاطمه میان پرده و در بسته بود یعنی که بیرون بود از خانه
و در عوض بود ... بود پس گفت جبرئیل ای محمد صاحب کل اختیار تو میرساند ترا سلام و میگوید میان ما شرط ثابت
که چنان کردم سوی تو در شرط کردم بر تو و گواه شدم بمضمون آن بر تو و گواه کردم بمضمون آن بر تو ملائکه خود را
و بس است من ای محمد باعتبار گواه و حاصل جواب اینست که وصیت نامه دیگر بجهت آن وصیت نامه که طلب کرده
وصیت نامه از آسمان آمده و آنچه مذکور شود آنست که مراد اینست که همان وصیت نامه را از برای تعجیل
باسمان برد نمیداند و آورد و نمیدانیم بنا بر این تقریر اول یکی از دو چیز است اول اینکه کتب بفتح کاف و فتح تا
در باب و فتح با تشدید بصیغه ماضی باب نصر باشد و مرجع ضمیر علی علیه السلام شده و جهت تاخیر بیان تعجیل آنحضرت
باشد و این تقریر بهتر است باعتبار معنی اگرچه موافق نسخ نیست متن فانکا دنعمت نفاصیل النبی
صلی الله علیه و آله و سلم یا جبرئیل ربّی هو السّلام و منه السّلام و الیه یعود السّلام صدق
عزّ و جلّ و برّ هات الکتاب فدفعه الیه و امره بدفعه الی امیر المؤمنین علیه السّلام فقال له اقرأه
فقرأه حرفا حرفا فقال یا علی هذا عهد ربی تبارک و تعالی الیّ و شرطه علیّ و امانته و قد
بلّغت و نصحت و ادّیت فقال علی علیه السلام و انا اشهد لک بابی و امّی انت بالبلاغ و النصیحة
و التصدیق علی ما قلت و یشهد لک به سمعی و بصری و لحمی و دمی فقال جبرئیل علیه السّلام و انا
لکما علی ذلک من الشاهدین شرح السلام بخا جانب آن نادری باشد و اگر آن ادری کسی با او استیلا کرد
از مخالفت آن باشد و مثل عدالت و مثل عمداتی چنانچه می آید در کتاب العشره در حدیث چهارم
باب التسلیم که افشوا السلام اسلام فان السلام اسلام بنال الظالمین و سلام محمول شود بر شخصی مراد اینست که
اعلای مراتب عدالت است و چون محمول شود بر فعلی مراد اینست که مشتمل است بر عدالت در اول
مراد است در اول و دوم مراد است در دو جای آخر یعنی امام جعفر صادق علیه السلام گفت پس در آن
در بیت نبی صلی الله علیه و آله را بسبب تعجیل آن یعنی تعجیل ملائکه و گفت ای جبرئیل صاحب کل اختیار من دست و لیس
صاحب اعلای مراتب عدالت و در نجات او ست عدالت یعنی که علم باحکام حلال حرام معلوم
نمیشود مگر بوحی او با بنیاد و سوی او باز گشت میکند عدالت یعنی که اعمال خیر را او قبول میکند و ثواب
آنها را او میدهد چنانچه گفته الیه یصعد الکلم الطیب و العمل الصالح یرفعه راست گفت عزّ و جلّ در شهادت
و نیکویی کرده و رسانید که گرفتن بده کتاب را پس داد جبرئیل آنرا باو و امر کرد بدادن آن بامیر المؤمنین
پس نبی گفت علی را بخوان آنرا پس نبی گفت ای علی این پیمان صاحب کل اختیار رفت نازک
و فعال سوی من و شرط او ست بر من و امانت او ست که نبوده است و بتحقیق رسانیدم تو آنرا و اخلاص

دوم اینکه ... شهادت نباشد پس شدت / تا آخر بیان تعجیل آسمانی باشد

بس خوانده آنرا کلمه کلمه یعنی که هر کلمه که در آن بود خوانده یا یعنی که اصل آنرا نیز خوانده

در رنجم و ادای امانت کردم پس گفت علی علیه السلام و من گواهی میدهم برای تو پدرم و مادرم فدای تو باد
بتبلیغ رسانیدی و اخلاص ورزیدی و قبول حکم الهی کردی بجا آوردی آنچه گفتی و گواهی میدهد برای تو
بر گوش من و چشم من و گوشت من و خون من یعنی که این شهادت از روی نفاق نیست بلکه از ته
دل است پس گفت جبرئیل و من برای شما بآنچه گفتید از جمله گواهانم متن فقال رسول الله صلی الله
علیه و آله یا علیّ اخذت وصیّتی و عرفتها و ضمنت لله و لی الوفاء بما فیها فقال علیّ نعم بابی
انت و امّی علیّ ضمانها و علی الله عونی و توفیقی علی ادائها فقال رسول الله صلی الله علیه و آله
یا علیّ انی ارید ان اشهد علیک بموافاتی بها یوم القیمة فقال علیّ نعم اشهد فقال النبی
انّ جبرئیل و میکائیل فیما بینی و بینک الآن و هما حاضران معهما الملائکة المقرّبون لاشهدهم
علیک فقال نعم لیشهدوا و انا بابی و امّی اشهدهم فاشهدهم رسول الله صلی الله علیه و آله
شرح اخذت بتقدیر استفهام است الوفاء بفتح واو مصدر باب ضرب کامل ادا کردن و ضمانت و ضمان
اول با در بها برای تعدیه است و با دوم صله است و بکسر واو مصدر باب مفاعله موافاة یعنی آوردن
کسی را بچیزی را بامن نزد دیگری آن چیز را نعم در اول بفتح نون و فتح عین و سکون میم حرف تصدیق است
و در دوم و سوم بکسر نون و سکون عین و فتح میم فعل مدح است و اضافه در موافاتی اضافه مصدر بمفعول است
و در بها برای تعدیه یا برای مصاحبت است یوم القیمة ظرف موافاة است یعنی پس گفت رسول
ای علی آیا گرفتی وصیت نامه مرا و شناختی آنرا از اول تا آخر و ضامن شدی برای الله تعالی و برای
من کامل کردن تو آن وصیت را یعنی عمل کردن تمام بآنچه در آنست پس گفت علی آری پدرم فدای
تو باد و مادرم بر من است ضامنی آن بر الله تعالی که یاری کننده من و توفیق من بر عمل آن بنحو
اینست الله تعالی است ... پس گفت رسول الله صلی الله علیه و آله ای علی بدرستی
که من اراده دارم که گواه گیرم بر تو باینکه برسانی بمن آن وصیت را در روز قیامت یعنی که روزی
مرا عمل تمام بآن وصیت پس گفت علی که خوب است گواه گیر پس گفت نبی صلی الله علیه و آله بدرستی که
جبرئیل و میکائیل میان من و تو اند حالا و ایشان حاضرند بر حال که با ایشان اند ملائکه مقربین
تا گواه گیرم ایشانرا بر تو یعنی که گواهان غایت عظیمند مبادا غافل شوی پس گفت علی که خوب است
باید که گواه شوند من نیز فدای تو باد پدرم و مادرم گواه میگیرم ایشانرا پس گواه گرفت ایشانرا رسول الله
صلی الله علیه و آله متن و کان فیما اشترط علیه النبی بامر جبرئیل علیه السلام فیما امره الله عزّ و جلّ
ان قال له یا علیّ تفی بما فیها من موالاة من والی الله و رسوله و البراءة و العداوة لمن عادی الله

و رسوله و البراءة منهم على الصبر منك و على كظم الغيظ و على ذهاب حقك و غصب خمسك و انتهاك
حرمتك فقال نعم يا رسول الله شرح انتهاك بضم [illegible] و سکون [illegible] ضم و فتح [illegible] یعنی و بود
از جمله آنچه شرط کرد جبرئیل علیه السلام بر پیغمبر صلی الله علیه و آله جبرئیل علیه السلام در چیزهایی که امر کرده بود او را خدای تعالی
اینکه گفت او را ای علی وفا میکنی به آنچه در وصیت نامه است از دوستی کسی که دوست داشته باشد خدای تعالی
و رسول او را و بیزاری و دشمنی برای محبت کردن دشمن داشته باشد خدای تعالی و رسول او را و بیزاری از ایشان
بر صبر است از تو بر فرو بردن خشم و بر رفتن حق خلافت تو و غصب خمس تو و دریدن پرده تو اشارت است
عمر ام کلثوم دختر امیر المؤمنین را چنانچه می آید در کتاب النکاح در باب [illegible] و سیوم که باب فی تزویج ام کلثوم است
پس گفت آری ای رسول الله متن فقال امیر المؤمنین علیه السلام و الذی فلق الحبة و برأ النسمة لقد
سمعت جبرئیل علیه السلام یقول للنبی صلی الله علیه و آله یا محمد عرفه انه ینتهک الحرمة و هی حرمة
الله و حرمة رسول الله صلی الله علیه و آله و علی ان تخضب لحیته من رأسه بدم عبیط قال
امیر المؤمنین علیه السلام فصعقت حین فهمت الکلمة من الامین جبرئیل علیه السلام حتی سقطت علی
وجهی و قلت نعم قبلت و رضیت و ان انتهکت الحرمة و عطلت السنن و مزق الکتاب و هدمت
الکعبة و خضبت لحیتی من رأسی بدم عبیط صابرا محتسبا ابدا حتی اقدم علیک شرح بر فقرات
درمیان نقل [illegible] و حکایت مجلس دیگر است که امیر المؤمنین از مجلس اول نقل کرده بود [illegible]
الفقیه آید در شرح حدیث دوم باب [illegible] و محل ان تخضب عطف بر محل الصبر است و احتمال این
عطف لفظی [illegible] خبر مبتدای محذوف [illegible] تقدیره [illegible] که محل ان تخضب الصعق بفتح صاد بی نقطه و سکون
و فتح عین بی نقطه و قاف مصدر باب علم اضطراب [illegible] بیهوشی [illegible] بال بی نقطه بصیغه مجهول باب ضرب
تفعیل برای مبالغه است و خراب کردن کعبه عبارت است از تعطیل آن از تصرف و مجاورت امام عالم بجمیع
الاحکام که امر حج کعبه برای این شده که مردمان از اطراف روی زمین آیند نزد او و تفقه در دین کنند چنانچه
می آید در احادیث باب [illegible] که باب ان الواجب علی الناس بعد ما یقضون مناسکهم ان یأتوا الامام فیسألونه
عن معالم دینهم و یعلمونه ولایتهم و مودتهم [illegible] از کتاب الحج یعنی پس گفت امیر المؤمنین
علیه السلام [illegible] شنیدم از جبرئیل [illegible]
آنچه رسول گفته بود [illegible]
پرده [illegible] و آن پرده [illegible] رسول [illegible] و رنگین کرده شود محاسن او از جانب
سر او [illegible] بخون خالص [illegible] آن [illegible]

آن بود شد در این کلام اشارتست به آنچه [illegible] گذشته شد چنانچه منقولست که امام حسین علیه السلام
ذکر کرده گفت القتل اولی من العار و العار اولی من دخول النار گفت امیر المؤمنین علیه السلام پس غایب مضطرب
شدم وقتی که فکر کردم و فهمیدم آن سخن را از امین که آن جبرئیل علیه السلام [illegible] شکستن عهد بیعت [illegible] غصب
خمس است [illegible] تا آنکه افتادم بر روی خود و گفتم آری قبول کردم و راضی شدم هر چند
دریده شود پرده و معطل شود طریقه های خدا و رسول و پاره پاره کرده شود احکام قرآن و خراب کرده شود
کعبه و رنگین کرده شود محاسن من از جانب سر من بخون خالص در حالی که صبر کننده باشم و حساب آن را به خدا
انداخته باشم همیشه تا وقتی که وارد شوم بر تو در روز مرگ یا در روز قیامت متن ثم دعا رسول الله
فاطمة و الحسن و الحسین و اعلمهم مثل ما اعلم امیر المؤمنین علیه السلام فقالوا مثل قوله فختمت الوصیة
بخواتیم من ذهب لم تمسه النار و دفعت الی امیر المؤمنین علیه السلام شرح چون فقرات که در میان
نقل [illegible] و تمام شد در مجلس اول یاد کرد یعنی بعد از آن طلبید رسول الله صلی الله علیه و آله فاطمه و حسن
و حسین را و اعلام کرد ایشان را مثل آنچه اعلام کرده بود امیر المؤمنین را پس گفتند مثل سخن امیر المؤمنین
قبول آنچه نوشته شده پس مهر کرده شد وصیت نامه [illegible] طلا [illegible] که در آن نرسیده بود آتش
مراد است [illegible] طلا بود [illegible] و چند نحو [illegible] میکند [illegible] این حدیث و حدیث اول و دوم
این باب [illegible] متن فقلت لابی
الحسن علیه السلام بابی انت و امی الا تذکر ما کان فی الوصیة فقال سنن الله و سنن رسوله فقلت اکان
فی الوصیة توثبهم و خلافهم علی امیر المؤمنین علیه السلام فقال نعم و الله شیئا شیئا و حرفا حرفا اما
سمعت قول الله عز و جل انا نحن نحیی الموتی و نکتب ما قدموا و آثارهم و کل شیء احصیناه فی امام
مبین و الله لقد قال رسول الله صلی الله علیه و آله لامیر المؤمنین و فاطمة علیهما السلام الیس قد فهمتما
ما تقدمت به الیکما و قبلتماه فقالا بلی و صبرنا علی ما ساءنا و غاظنا شرح السنن بضم سین
بی نقطه و فتح و کسر [illegible] و ضم نون [illegible] و ضم سین و فتح نون جمع سنت [illegible]
حکمهای الهی [illegible] توثب [illegible] مصدر باب تفعل [illegible]
یعنی راوی گفت پس گفتم امام موسی کاظم علیه السلام را [illegible] فدای تو [illegible] که چه بود در وصیت
[illegible] گفت طریقه [illegible] سلوک [illegible] از جانب خدای تعالی [illegible] از جانب رسول
او بود [illegible] در وصیت [illegible] و اتباع ایشان [illegible] غصب خلافت [illegible]
ایشان بر امیر المؤمنین [illegible] احکام الهی پس گفت آری [illegible] قول الله عز و جل [illegible]

که به سبیل استیناف بیان حال جمعی که مؤمن و تابع کسی که مصداق ید در ربوبیت رب العالمین است می‌نمایند
و منافقند و بس و حسن تعقیب [illegible] که مذکور شد در سوره یس که مدبرستی که ما زنده می‌کنیم مردگان را و اجزا او را
با هم [illegible] در روز قیامت و می‌نویسیم آنچه را که پیش فرستاده‌اند و آثاری که مانده از ایشان از کرده‌های خوب بعد از
وی و هر چیزی را شمرده‌ایم در امامی که ظاهر کننده هر [illegible] یا امامت و ظاهر است مراد امام علیه السلام است
که آنچه بعد از رسول کرده‌اند [illegible] با امیر المؤمنین [illegible] کل شیء احصیناه فی امام مبین گفت رسول
صلی الله علیه و آله امیر المؤمنین و دخترم فاطمه علیها السلام را آیا نیست [illegible] آنچه را که سفارش کردم
سوی شما و قبول کردید ما را پس گفتند بلی قبول کردیم قبول که حق قبول آنست و صبر کردیم بر آنچه آزرده
کرد ما را و بخشم آورد ما را. اصل: وفی نسخة الصفوانی زیادة. شرح: بیان نسخه صفوانی می‌آید در حدیث سیوم
باب هفتاد و سیوم. یعنی و در نسخه صفوانی این حدیث منقول است [illegible] منقول شده و مراد
که حدیث پنجم در نسخه صفوانی است و از قبیل اسبابی است با احادیث مذکوره [illegible]. پنجم. اصل: علی بن ابراهیم
عن ابیه عن عبد الله بن عبد الرحمن الاصم عن ابی عبد الله البزاز عن حریز قال قلت لابی عبد الله
علیه السلام جعلت فداك ما اقل بقاءکم اهل البیت واقرب آجالکم بعضها من بعض مع حاجة
الناس الیکم فقال ان لکل واحد منا صحیفة فیها ما یحتاج الیه ان یعمل به فی مدته فاذا انقضی
ما فیها مما امر به عرف ان اجله قد حضر فاتاه النبی صلی الله علیه وآله ینعی الیه نفسه واخبره بما له
عند الله وان الحسین علیه السلام قرأ صحیفته التی اعطیها وفسر له ما یأتی بنعی وبقی فیها اشیاء لم
تقض فخرج للقتال وکانت تلک الامور التی بقیت. شرح: بعضها منصوب و بدل آجالکم است. ینعی به فتح
نون و سکون عین مهمله مصدر [illegible] خبر مرگ کسی را رسانیدن [illegible] الحسین بکسر همزه [illegible]
استیناف است [illegible] صیغه مجهول است [illegible] حرف جر و صیغه مصدر است و بنعی [illegible]
تمام است. یعنی روایت کرد علی بن ابراهیم از پدرش از عبد الرحمن الاصم از ابو عبد الله بزاز از حریز گفت گفتم
امام جعفر صادق علیه السلام را قربانت شوم چه کمست بودن شما اهل بیت رسول علیه السلام در دنیا و چه نزدیکست
اجلهای شما بعضی از آن اجلها به بعض دیگر یعنی که هر یک از شما در حوالی شصت سال رفت با وجود احتیاج
خلق به بقای شما. امام گفت مدبرستی که هر یک از ما را صحیفه‌ایست یعنی [illegible] مذکور شده در آن
[illegible] آنچه محتاج است به آن که عمل کند به آن در مدت خود پس چون آخر رسید آنچه در آن است
از چیزهایی که مأمور شده به آن شناخت که اجل او نزدیک شده پس آمد نزد او نبی صلی الله علیه وآله
[illegible] به حالی که [illegible] سوی او خبر مرگ او را و خبر داد او را به آنچه او راست نزد الله تعالی [illegible]

که امام حسین علیه السلام خواند صحیفه خود را که داده شده بود و آن صحیفه را تفسیر کرده شده بود برای او به هر چه که
بر سر او می‌آید [illegible] خبر مرگ او یعنی که خبر مرگ او صریح شده بود در صحیفه او بخلاف ائمه دیگر که [illegible]
احوال و اخبار نبی علیه السلام معلوم ایشان می‌شد و باقی ماند در آن صحیفه چیزهای چند که هنوز بفعل نیامده بود
یعنی که جمیع آن صحیفه را عمل کرده بود که چیزهای چند باقی مانده بود پس بیرون رفت به جانب کربلا برای
جهاد و بفعل آمدن کارهایی که باقی مانده بود. اصل: ان الملائکة سألت الله ان یأذن لها فی نصرته فاذن لها
فمکثت تستعد للقتال وتتأهب لذلك حتی قتل فنزلت وقد انقطعت مدته وقتل علیه السلام
فقالت الملائکة یا رب اذنت لنا فی الانحدار واذنت لنا فی نصرته فانحدرنا وقد قبضته
فاوحی الله الیهم ان الزموا قبره حتی تروه وقد خرج فانصروه وابکوا علیه وعلی ما فاتکم من نصرته
فانکم قد خصصتم بنصرته وبالبکاء علیه فبکت الملائکة تعزیا وحزنا علی ما فاتهم من نصرته
فاذا خرج یکونون انصاره. شرح: الف لام الملائکه برای عهد ذهنیست [illegible]
[illegible] به ضم و کسر [illegible] معطوف است [illegible] بالنصره. یعنی
مدبرستی که فوجی از ملائکه دعا کردند خدای تعالی را برای مدد کردن ایشان امام حسین علیه السلام را [illegible]
که این بعد از عدم اجازت امام حسین نصرت را باشد چنانچه گذشت در حدیث آخر باب چهل و هشتم و
مراد ایشان نصرت بالاجازت امام باشد پس اذن داد برای ایشان برای نصرت پس [illegible]
آسمان مستعد می‌شدند برای جنگ و [illegible] برای آن جنگ تا وقتی که مقتول شد [illegible]
آمدند در حالی که [illegible] بریده شده بود و کشته شده بود علیه السلام [illegible]
برای این باشد که [illegible] است [illegible] لا یعلم الغیب الا الله [illegible]
[illegible]
[illegible]
پس وحی فرستاد الله تعالی سوی ایشان [illegible] در حالی که بیرون
آمده باشد پس نصرت دهید او را [illegible] و بگرید بر او و بر آنچه از شما فوت شد
که نصرت او باشد چه مدبرستی که شما مخصوص [illegible]
کرده [illegible] بر آنچه از ایشان فوت شد که نصرت او باشد پس چون
در آخر الزمان بیرون آید [illegible]
حدیث رجوع حقیقی امام حسین علیه السلام و دشمنان او در آخر الزمان [illegible]

و حضرت که کلام او ... باشد چنانچه اشارت بآن میشود در باب صد و بیست و پنجم که باب اینست قبل فی رجل یشیخ
کی یشیخ و کان فی ولده ... و ولد ولده فیه نهو الذی فیقبل فیه باست باب صد و شصت و دوم حدیث باب الامور
التی توجب حجة الامام علیه السلام شرح این باب بیان چیزی چند است که ثابت میکنند بر ان امامت امام را
و در این باب هفت حدیث است اول حدیث قلت لابی الحسن الرضا علیه السلام اذا مات الامام بم یعرف
الذی بعده فقال للامام علامات منها ان یکون اکبر ولد ابیه ویکون فیه الفضل والوصیة
ویقدم الرکب فیقول الی من اوصی فلان فیقال الی فلان والسلاح فینا بمنزلة التابوت فی بنی
اسرائیل تکون الامامة مع السلاح حیثما کان شرح یعنی از ان جمله انکه بزرگتر پسران پدر باشد و در صورتیکه امامت منتقل
شود از پدر بسوی پسران بغیر فاصله پس منتقض میشود بامامت امیرالمؤمنین و امامت امام حسین علیه السلام
و ایضا در صورتیکه بزرگتر او را در پیش آفتی ظاهر نباشد چنانچه می آید در حدیث ششم این باب پس منتقض
میشود بامامت امام موسی کاظم بعد از پدرش بغیر فاصله با وجود آنکه برادرش عبدالله افطح بزرگتر از او پیش
بوده پس این علامت دلالت بعد از امام رضا علیه السلام بتخصیص نداره ... و آنست مقصود در مسائل مقام
نظیر آنچه می آید در حدیث سوم باب آینده و الرکب بفتح را و سکون کاف جمع راکب سواران شتر
ده و بیشتر را گویند و گاهی بسواران اسب نیز اطلاق میکنند یعنی گفتم امام رضا را چون امام مرد امام
شناخته میشود و امامی که بعد از او است پس گفت امام را چند علامت است اول آنکه بزرگتر اولاد پدرش
اگر متعدد باشند دوم آنکه فضیلت مثل بی آفتی ... و سکون بی عیب و علم بجمیع احکام حلال و حرام و
آنچه مذکور شد در باب ... باشد سوم آنکه وصیت ... رسول علیه السلام چنان شده ... سابق
نزد او باشد چهارم آنکه قافله که آیند از سفری و کوبند بسوی که وصیت کرد فلان امام که از عالم رحلت
پس گفته شود بسوی فلان ... مشهور باشد میان مردم ... غرض مثل اطفال و عامه ... کرد
وصی است پنجم آنکه سلاح ... تابوت ... بنی اسرائیل ... امامت ... سلاح هر جا که باشد بیان
این شد در حدیث اول باب ... و ششم دوم حدیث عن عبد الاعلى قال قلت لابی عبد الله علیه السلام
المتوثب علی هذا الامر المدعی له ما الحجة علیه قال یسأل عن الحلال والحرام قال ثم
اقبل علی فقال ثلاثة من الحجة لم تجتمع فی احد الا کان صاحب هذا الامر ان یکون اولی الناس
بمن کان قبله ویکون عنده السلاح ویکون صاحب الوصیة الظاهرة التی اذا قدمت المدینة
سألت عنها العامة والصبیان الی من اوصی فلان فیقولون الی فلان بن فلان شرح روایت
از عبد الاعلى گفت که گفتم امام جعفر صادق علیه السلام را کسی که مستولی شود بر این امارت ظلم و دعوی کند

که آن حق است چیست حجت بر او که ابطال دعوی او کند گفت پرسیده میشود از حلال و حرام که جواب
از روی علم ... آنچه امام است ... گفت بعد از آن رو آورد بر من پس گفت سه چیز است خبر
آنچه گفتم که از جمله براهین امامت جمع نمیشود در هیچکس مگر آنکه است صاحب ... امامت یکی آنکه بوده
باشد نزدیکتر مردمان بکسی که امام بود پیش از او ... که ممتاز باشد از سایر اولاد ... دیگری
آنکه بوده باشد نزد او سلاح رسول علیه السلام دیگری آنکه بوده باشد صاحب وصیت مشهوری که چون
آمدی شهر پرسیدی از آن وصیت مردمان بغرض را مثل عامه و اطفال که بسوی که وصیت کرد فلان
پس میگویند بسوی فلان بن فلان مراد اینست که هر کدام از این سه ثابت شود کافیست در دیگر احتیاج
برای لازم آنها است سوم حدیث عن هشام بن سالم وحفص بن البختری عن ابی عبد الله علیه السلام قال
قیل له بای شیء یعرف الامام قال بالوصیة الظاهرة وبالفضل ان الامام لا یستطیع احد ان یطعن
علیه فی فم ولا بطن ولا فرج فیقال کذاب ویأکل اموال الناس وما اشبه هذا شرح روایت
از هشام بن سالم و حفص بن بختری بفتح با و سکون خا و فتح تا ... و قطع در بلاد امام جعفر صادق
علیه السلام که وی گفت که نیست ... امام ... گفت بوصیت مشهور و بفضیلت ... پس نیست که
امام استطاعت ندارد هیچکس که طعن کند با او در دهن و در شکم و در فرج تا گفته شود دعایت ... دروغگوست و
میخورد مالهای مردم را بحرام و آنچه شبیه باشد از آن که ذکر شد چهارم حدیث قلت لابی عبد الله علیه السلام ما
علامة الامام الذی بعد الامام فقال طهارة الولادة وحسن المنشأ ولا یلهو ولا یلعب شرح
گفتم امام جعفر صادق علیه السلام را چیست علامتهای امامی که بعد از امام دیگر است پس گفت پاکیزگی زاده شدن یعنی
مثل مخون زاده شدن ... نه ... آن از علامتهای که مخصوص اولاد رسول علیه السلام است چنانچه
می آید در باب ... و دوم و خوب بار آمدن و غفلت نمیکند و بازی نمیکند مراد اینست که هر مدعی امامت حق
هیچکدام از اینها ندارد پنجم حدیث عن احمد بن عمر عن ابی الحسن الرضا علیه السلام قال سألته عن الدلالة علی
صاحب هذا الامر فقال الدلالة علیه الکبر والفضل والوصیة اذا قدم الرکب المدینة فقالوا الی من
اوصی فلان قیل الی فلان بن فلان ودوروا مع السلاح حیثما دار فاما المسائل فلیس فیها حجة
شرح المسائل ... برای ... چیست ... علوم فلسفه که خلفای بنی العباس شهرت ... دادند
چنانچه بیان شد در شرح حدیث دوم باب چهلم یعنی روایت است از احمد بن عمر از امام رضا علیه السلام که وی
گفت پرسیدم او را از دلیل صاحب این امارت پس گفت دلیل بر آن بزرگتر اولاد بودن است اگر متعدد باشند
و فضیلت است و وصیت ظاهر است چون جمعی آیند بشهر پس گفته شود بسوی که وصیت کرده فلان گفته شود

سوی فلان بن فلان وده ور زنید با صلاح رسول الله صلی الله علیه وآله هر جا که بوده ور زنید یا او در این مسائل
مشهوره و کار از حلال و حرام شریعت رسول نیست پس نیست در اینها بیانی برای امامت کسی ششم از اصل عن ابی
عبدالله علیه السلام ان الامر فی الکبیر ما لم تکن به عاهة شرح روایت است از امام جعفر صادق علیه السلام که گفت
که امامت در پسر بزرگتر است مادام که نبوده باشد با او آفتی اشارتست بآنکه پسر بزرگتر او علیه السلام که اسمعیل بن
پیش از پدر فوت شد و پس امامت او چنانکه جمعی از اسمعیلیه آن فهمیده اند و امامت پسر او محمد بن اسمعیل چنانکه جمعی
دیگر از اسمعیلیه آن فهمیده اند باطلست و اشارتست بآنکه پسر بزرگتر او بعد از اسمعیل که عبدالله افطح باشد
صاحب فطح است در دو پا بفتح فا و سکون طا و فطح بفتح فا و سکون طا یعنی کجی پا چنانکه پشت پا در وقت رفتن
سر دو پا بطرف اندرون باشد و پا امامت هم باشد پس امامت او چنانکه فطحیه یعنی فرقه فطحیه ابن
باطلست می آید در حدیث دوم باب هفتادم از امامت عبدالله و شیخ مفید رحمه الله در کتاب ارشاد گفته و کان
عبدالله بن جعفر اکبر اخوته بعد اسمعیل ولم تکن منزلته عند ابیه منزلة غیره من ولده فی الاکرام وکان متهما
علی ابیه فی الاعتقاد ویقال انه کان یخالط الحشویة ویمیل الی مذاهب المرجئة و حشویه جماعت اند
اهل سنت چنانکه احادیث موضوعه را تقدیم بر محکمات قرآن کرده اند و مرجئه جماعتی اند که خلافت
امیرالمؤمنین کرده اند امام را تا چهارم شمرده اند شان هفتم از اصل عن ابی بصیر قال قلت لابی الحسن
علیه السلام جعلت فداک بم یعرف الامام قال فقال بخصال اما اولها فانه بشیء قد تقدم من ابیه
فیه باشارة الیه لتکون علیهم حجة ویسأل فیجیب وان سکت عنه ابتدأ ویخبر بما فی غد ویکلم الناس
بکل لسان ثم قال لی یا ابا محمد اعطیک علامة قبل ان تقوم فلم البث ان دخل علینا رجل من اهل
خراسان فکلمه الخراسانی بالعربیة فاجابه ابو الحسن علیه السلام بالفارسیة فقال له الخراسانی والله جعلت فداک
ما منعنی ان اکلمک بالخراسانیة غیر انی ظننت انک لا تحسنها فقال سبحان الله اذا کنت لا احسن
اجیبک فما فضلی علیک ثم قال لی یا ابا محمد ان الامام لا یخفی علیه کلام احد من الناس ولا طیر
ولا بهیمة ولا شیء فیه الروح فمن لم یکن هذه الخصال فیه فلیس هو بامام شرح ابوالحسن یعنی امام موسی کاظم
غیر فصل است نظیر آن رحمه الله قریب و عبارت است از علم بجمیع احکام و متشابهات و محتاج الیه بعبث
شی برای سببیت است و شیء عبارت از تعظیم است یا بدل است و مراد اشاره برای مصاحبت است و اهل
بفتح همزه و سکون نون جمع یلی ان دخل است یعنی روایت است از ابوبصیر که گفت که گفتم و ابو محمد کنیت
ابوبصیر است گفتم بامام موسی کاظم علیه السلام با قرابت شوم بچه شناخته میشود امام ابوبصیر گفت پس امام گفت بچند خصلت اما
اول آنها پس آن سبب چیزیست که پیش رسیده از پدرش در حق وی باشارتی سوی او بامامت تا بوده

بشناسد امام آنچه مذکور شد بر مردمان حجت و دیگری آنکه پرسیده میشود از مسائل حلال و حرام پس جواب آن
علم میگوید و اگر سؤال نکرده ساکت شود بعضی از مسائل مردمان تمام شود خود ابتدا بیان مسائل حلال و حرام
میکند و خبر غیبیه و دیگری آنکه خبر میدهد بآنچه فردا میشود باستنباط از قرآن و دیگری آنکه سخن میگوید با مردمان
بهر زبانی بعد از آن گفت مرا ای ابو محمد میدهم ترا علامتی برای امامت خود پیش از آنکه برخیزی از این مجلس
درنگ نکردم تا آنکه داخل شد بر ما مردی از اهل خراسان پس سخن گفت با امام آن خراسانی بلغت عربی
پس جواب گفت او را امام علیه السلام بلغت فارسیه یعنی برای این خراسانی گفت که جاهل بود بلغات
میان خراسانی و فارسی پس گفت او را آن خراسانی بخدا قسم قربانت شوم که منع نشد مرا از آنکه سخن
گویم با تو بلغت خراسانیه غیر آنکه گمان بردم که تو خوب نمیدانی آن لغت را پس گفت از روی تعجب سبحان الله
چون باشم که خوب ندانم که جواب گویم ترا بلغت تو پس چه خواهد بود فضیلت من بر تو گفت مرا امام
بعد از آن گفت مرا ای ابو محمد بدرستی که امام پنهان نمیشود بر او سخن هیچکس از مردمان و نه سخن مرغی و نه
سخن ستوری و نه سخن چیزی که در او جان هست پس هر که نبوده باشد این خصلتها در او پس نیست امام
شصت و سیوم از اصل باب ثبات الامامة فی الاعقاب وانها لا تعود فی اخ ولا عم ولا غیرهما من القرابات
شرح ثبات بفتح ثاء سه نقطه مصدر باب نصر است یعنی این باب بیان بقای امامت در اولاد و اولاد اولاد
امامست نمیگردد در برادر چنانکه در حسین نسبت بحسن علیهما السلام بود و نه در عمو و نه در غیر آنها از خویشان
چنانچه در علی نسبت برسول علیهما السلام بود و در این باب پنج حدیث است اول از اصل عن ابی عبدالله علیه السلام قال
لا تعود الامامة فی اخوین بعد الحسن والحسین ابدا انما جرت من علی بن الحسین کما قال الله تبارک وتعالی
واولوا الارحام بعضهم اولی ببعض فی کتاب الله فلا تکون بعد علی بن الحسین الا فی الاعقاب واعقاب
الاعقاب شرح روایت است از امام جعفر صادق علیه السلام که گفت برنمیگردد امامت در دو برادر هرگز دوام
باشند بعد از حسن و حسین علیهما السلام هرگز جز این نیست که جاری شده امامت از ابتدای امامت علی بن
الحسین مانند آنچه گفته الله تبارک و تعالی در سوره احزاب که و خویشان نسبی بعضی از ایشان
اولی اند بمیراث از خود شان بوسیله نزدیکتر بودن بعضی بدیگری در نوشته است بنا بر هر کس در کتاب الله تعالی
چنانکه بیان این آیت میشود مفصلا در شرح حدیث دوم باب آینده پس نمیباشد امامت بعد از علی بن الحسین
که در اولاد علی بن الحسین و اولاد اولاد علی بن الحسین دوم از اصل عن یونس بن یعقوب عن ابی عبدالله علیه السلام
انه سمعه یقول ابی الله ان یجعلها لاخوین بعد الحسن والحسین علیهما السلام شرح روایت است از یونس
بن یعقوب از امام جعفر صادق که او شنید از امام میگفت امتناع کرده الله تعالی از آنکه گرداند امامت

برای دو برادر بعد از حسن و حسین علیهما السلام **سوم اصل** عن محمد بن اسمعیل بن بزیع عن ابی الحسن الرضا علیه السلام
انّه سُئل أتكون الإمامة في عمّ او خال فقال لا فقلت ففي أخ قال لا قلت ففي من قال في
ولدي وهو يومئذ لا ولد له **شرح** روایت است از محمد بن اسمعیل بن بزیع از امام رضا علیه السلام بکه امام پرسیده شد
که آیا پیدا شود میراث امامت در عمو یا خالو پس گفت نه پرسیدم نه محمد گفت پس من گفتم پس در برادر باشد
پس گفت نه گفتم پس در کیست میراث امامت از وگفت در پسرم و او در آن روز هنوز پسر نداشت **چهارم اصل**
عن ابي عبد الله عليه السلام انّه قال لا تجتمع الإمامة في اخوين بعد الحسن والحسين انّما هي في الأعقاب
وأعقاب الأعقاب **شرح** این ظاهر است از شرح سابق **پنجم اصل** عن عيسى بن عبد الله بن محمد بن
عمر بن علي بن ابي طالب عن ابي عبد الله عليه السلام قال قلت له ان كان كون ولا أراني الله فبمن أأتمّ
فأومأ الى ابنه موسى قال قلت فان حدث بموسى حدث فبمن أأتمّ قال بولده قلت فان حدث
بولده حدث وترك اخا كبيرا وابنا صغيرا فبمن أأتمّ قال بولده ثمّ واحدا فواحدا **شرح** ائتمّ بصیغه
معلوم متکلم وحده همزه اول مضاعف باب افتعال عن ... آن می آید در حدیث ... باب
و آن تمه لفظ متکلم وحده است پس همزه دوم قلب الف میشود و در بعض نسخ أُتمّ بصیغه مجهول است
پس اگر بنا بر آن شود همزه مضمومه و واو ساکنه منقلب از همزه فاء الفعل است و اگر همزه وصل ... همزه
فعل حذف میکنند بنا بر این در عبارت راوی لحن خواهد بود چه ظرف نایب فاعل ... مقدم
بر فاعل حذف میشود و لهذا نحاة اعتراض کرده اند بر زمخشری که گفته در قول الله تعالى در سوره بنی اسرائیل
اولئك كان عنه مسئولا که عنه نایب فاعل مسئول است و احد مفعول فعل محذوف است بتقدیر ...
یعنی روایت است از امام جعفر صادق علیه السلام راوی گفت گفتم او را اگر شود شدنی و ننماید مرا الله تعالی
پس بکه اقتدا کنیم تفسیر از مرگ ایشان کرده تا اشارت باشد بعید از ... کراهت ایشان ... میشود و گویا گذشت پس
اشارت کرد بسوی پسرش امام موسی کاظم علیه السلام راوی گفت گفتم پس اگر حادث شود بموسی حادثی پس
بکه اقتدا کنیم گفت به پسرش گفتم پس اگر حادث شود به پسر او حادثی و وا گذارد برادر بزرگی و پسر کوچکی
پس بکدام اقتدا کنیم گفت به پسرش بعد از آن شناس یکی را پس یکی را یعنی که تا آخر یکی پس از دیگری
نه برادر **ششم اصل** وفي نسخة الصفواني ثمّ هكذا ابدا **شرح** چنان نسخه صفوانی می آید در شرح حدیث
سوم باب هفتاد و سوم **یعنی** و در نسخه صفوانی بجای ثمّ واحدا فواحدا ثمّ هكذا ابدا است یعنی یکی بعد دیگری
چنین است همیشه **باب شصت و چهارم اصل باب ما نصّ الله عزّ وجلّ ورسوله على الائمّة عليهم السلام واحدا**
فواحدا شرح النصّ تعیین و تصریح بچیزی نحوی که کسی را اختیاری در تغییر آن نه و لفظی که صریح در چیزی باشد

خواه بود و ما بعد فاعل او

از عیسی بن عبد الله بن محمد بن عمر بن علی بن ابی طالب

و مراد اینجا معنی اولست و احد احوال الائمة است **یعنی** این باب بیان آنست که تصریح کرده الله عز و
برای رسول و رسول برای اصحاب خود بامامه علیهم السلام یکی پس یکی یعنی که تا آخر آن تعیین محکم
باحتیاج است نیست و این باب شانزده حدیث است و بنا بر بعض نسخ که عنوانی دیگر بعد از نهم
هست حدیثهای این باب هفت است و احادیث باب دیگر نه است **اول اصل** عن ابي بصير قال
سألت ابا عبد الله عليه السلام عن قول الله عزّ وجلّ أطيعوا الله وأطيعوا الرسول وأولي الأمر منكم فقال
نزلت في علي بن ابي طالب والحسن والحسين عليهم السلام فقلت له انّ الناس يقولون فما له لم
يسمّ عليّا وأهل بيته عليهم السلام في كتاب الله عزّ وجلّ قال فقال قولوا لهم انّ رسول الله صلى الله
عليه وآله نزلت عليه الصلاة ولم يسمّ الله لهم ثلاثا ولا اربعا حتى كان رسول الله صلى الله عليه
وآله هو الذي فسّر ذلك لهم ونزلت عليه الزكاة ولم يسمّ لهم من كل اربعين درهما درهم حتى كان
رسول الله صلى الله عليه وآله هو الذي فسّر ذلك لهم ونزل الحجّ فلم يقل لهم طوفوا اسبوعا حتى كان رسول الله
صلى الله عليه وآله هو الذي فسّر ذلك لهم **شرح** معنی اولی الامر بیان شده در شرح حدیث ششم باب هشتم
شرح و صل است تا آخر آن و از عبارتست ضعفای ضلالت و تابعان ایشان ان رسول است تا آخر جواب شبهه
ایشانست **اگر گویی** که جواب این شبهه بود و طست **اول** آنکه الله تعالى تسمیه کرده علی را در کتاب
الله و نسبت عصمت و امامت باو داده و در آیت سوره زخرف و انّه في امّ الكتاب لدينا لعليّ حكيم بنا بر آنکه
ضمیر انّه ضمیر شأنست و تفسیر امّ الكتاب بمحکمات قرآن که مذکور است در سوره آل عمران که هو الذي انزل عليك
الكتاب منه آيات محكمات هنّ امّ الكتاب و بوجه دیگر نافع است از ارجاع ضمیر انّه بقرآن چنانچه مخالفان توهم
کرده اند لدینا بمعنی نیست که امّ الکتاب محفوظ است تا آنکه منسوخ شود و موافق نیست آیت سوره
رعد یمحو الله ما یشاء و یثبت و عنده امّ الکتاب پس علی مبتدا است و حکیم خبر مبتدا است بمعنی صادق
گفتار و معصوم و ترک داد و جمله خبر انّ است پس مراد اینست که محکمات نهی از پیروی ظن و از اختلاف
از روی ظن مشتمل بر وعید بعذاب جهنم بر مخالفت مضمون آن محکمات صریحست در امامت علی بن ابی
طالب و اولاد معصومین او علیهم السلام زیرا که دیگران بجای عمل اجتهاد و پیروی ظن نموده اند باتفاق
تا انقراض دنیا **دوم** جوابی که امام فرموده پس چرا امام علیه السلام جواب شرعی گفته ساکت شده و از جواب
اول گویم که از ترس آنکه بعض جابره از جمله مخالفان مثل خلفای بنی امیه و خلفای بنی العباس این آیات را
نیز از قرآن اسقاط کنند و استشهاد باین آیت نشنیدند تا در روزهای که جمیع مسلمین در مجالس ...
یعنی روایت است از ابو بصیر گفت پرسیدم امام جعفر صادق علیه السلام را از قول الله عز و جل در سوره نساء

فرمان بردار باشید خدای تعالی را و فرمان برید رسول او و صاحبان امر که شب قدر از جمله شما را پس گفت نازل شد در علی
بن ابی طالب و حسن و حسین علیهم السلام بتحقیقی که ایشان در زمان نزول این آیت موجود بودند و بعضی
دیگر ایشان نزد پس گفتم او را بدرستی که مردمان میگویند پس چه مانع شده است خدای تعالی را که نام ببرد در صریح
لفظ علی را و اهل بیت او را که حسن و حسین باشند علیهم السلام در کتاب خدای عز و جل مراد روایت کرد این آیت
بر عدم نص و بر اختیار دلالت میکنند راوی گفت پس امام گفت در جواب بعنوان نقض اجمالی که بگوی ایشان را
بدرستی که رسول الله صلی الله علیه و آله نازل شد بر او نماز و نام نبرد خدای تعالی در صریح لفظ قرآن برای مردمان
سه رکعت را و نه چهار رکعت را تا آنکه بود رسول الله صلی الله علیه و آله او و بس که تفسیر کرد مراد الله تعالی
از نمازهای ایشان و نازل شد بر رسول علیه السلام که زکوة و نام نبرد در صریح برای مردمان در صریح لفظ قرآن
که از هر چهل درهم یک درهم است تا آنکه بود رسول الله صلی الله علیه و آله و بس آنکسی که تفسیر کرد مراد الله تعالی
در آن برای ایشان و نازل شد حج پس نگفت ایشان را در صریح لفظ قرآن طواف کنید هفت طواف تا آنکه بود
رسول الله صلی الله علیه و آله و بس آنکسی که تفسیر کرد و برای ایشان مراد الله تعالی را و در آن مراد نیست که ذکر دلیل
نموده باشد بیاید که این مسائل از نماز اختیار داشته باشند و چون قدم این پیشو دکه فرق است میان
ابهام آن را بابها تصریح از رسول صادر شده و در آن نشده و معترض این باشد که تصریح در آن نیز شده
و چون مخالف مشتهیات اهل اجتهاد مخالفان بود قبول نکردند و گفت متن و نزلت أطیعوا الله و أطیعوا
الرسول و أولی الأمر منکم و نزلت فی علی و الحسن و الحسین علیهم السلام فقال رسول الله صلی الله علیه و آله فی علی
من کنت مولاه فعلی مولاه و قال علیه السلام أوصیکم بکتاب الله و أهل بیتی فانی سألت الله عز و جل
أن لا یفرق بینهما حتی یوردهما علی الحوض فأعطانی ذلک و قال لا تعلموهم فهم أعلم منکم و قال
انهم لن یخرجوکم من باب هدی و لن یدخلوکم فی باب ضلالة شرح علی باشد یا مفعوله مرکب از حرف
جر و ضمیر متکلم است الحوض منصوب مفعول فیه است و بعضی بکسر خواندن ضعیف است بنابر مشهور که شرط نصب
مفعول فیه آنست که مبهم باشد مثل جهات ست پس علی حرف جر است و الحوض مجرور است و موافق آن
آنچه می آید در کتاب الاشاره در حدیث هشتم باب آخر که باب شاید توهم است که و لا یرد علینا الحوض
بودن الحوض در اینجا لفظی ندارد و گرایگر حینئذ ظرف لغو متعلق بیردهما باشد یا ظرف مستقر و حال ضمیر بیرده
و مراد این باشد که وارد شوند در حوض یا آنکه ممنوع میشوند از آن بسبب آنکه گمراهی و عزیزیت یعنی نازل
شده در سوره نسا که اطاعت کنید خدای تعالی را و اطاعت کنید رسول را و صاحبان امرت از جمله شما را نازل شده
در علی و حسن و حسین علیهم السلام بیان آنکه مراد باولی الامر ایشانند بدو روش است اول آنکه گفت رسول

صلی الله علیه و آله در حق علی که هر که من صاحب اختیار اویم پس علی صاحب اختیار او است و معلوم است که
او صاحب اختیار بی فاصله باشد و حسن و حسین مثل او بیند صاحب اختیار بودن بعد از او دوم آنکه از جمیع
اهل البیت مطلق گردانید معلوم شود که مراد باولی الامر ایشانند و گفت علیه السلام سفارش میکنم شما را به پیروی
کتاب الله و به پیروی اهل بیت من چه من طلبیدم از الله عز و جل که جدائی نکند میان آن دو و یکی از احکام
ناوارد سازد آن دو را بر من در حوض کوثر روز قیامت پس الله تعالی او را در آن مطلب گفت تعلیم
اهل بیت مرا چیزی از احکام و روش سلوک و نه بیاموزید ایشان را زیرا که ایشان داناترند از شما و گفت بدرستی که
اهل بیت من هرگز بیرون نمی برند شما را از در راستی و هرگز داخل نمیکنند شما را در در گمراهی متن فلو سکت رسول
الله صلی الله علیه و آله فلم یبین من أهل بیته لادعاها آل فلان و آل فلان و لکن الله عز و جل
أنزله فی کتابه تصدیقا لنبیه صلی الله علیه و آله انما یرید الله لیذهب عنکم الرجس أهل البیت و یطهرکم
تطهیرا فکان علی و الحسن و الحسین و فاطمة علیهم السلام فأدخلهم رسول الله صلی الله علیه و آله
تحت الکساء فی بیت أم سلمة ثم قال اللهم ان لکل نبی أهلا و ثقلا و هؤلاء أهل بیتی و ثقلی
فقالت أم سلمة ألست من أهلک فقال انک الی خیر و لکن هؤلاء أهلی و ثقلی شرح چون نوع
از نقل بیان یکی مراد باولی الامر اهل بیت رسول است شروع کرد در نقل بیان یکی مراد باهل بیت رسول در آن
علی و حسن و حسین است و بدین مطلب ثابت شود و می آید در حدیث پنجاه و چهارم باب صد و هفتم که اهل
بیت هر نبی اوصیای او اند و کسا بکسر کاف و تخفیف سین بی نقطه و الف ممدوده و بهمزه آن جامه ایست که
از آن ... میشود و عبا میشود و سر پوش میشود یعنی پس اگر ساکت میشد رسول الله صلی الله علیه و آله و نبود بیان که
میکرد که کیست اهل بیت او که مراد است باولی الامر هر آینه دعوای آن مرتبه میکرد و آل فلان و آل فلان اول
کنایت از عایشه و خویشان او است که از آل تیم اند و دوم کنایت از حفصه و خویشان او است که از آل عدی
و لیکن الله عز و جل نازل ساخت بیان اهل البیت را در کتاب خود برای تصدیق نبی خود علیه السلام بتحقیقی که
و لیکن تصریح کرد نبی بیکی از اهل بیت من که معترض اطاعت نص علی و حسن و حسین است و بس و الله تعالی
نازل ساخت برای تصدیق او در سوره احزاب که غیر این نیست که اراده میکند الله تعالی بانزال قرآن که
بیان هر چیز است و امر و نهی زنان رسول الله تا ببرد از شما مردان هر چرک شک در ربوبیت رب
العالمین را که بیان رسول مخصوص و ممتاز بود از جمیع خلق ای اهل بیت رسول و پاک گرداند شما را پاک گردانیدنی
کردنی عظیم الشان رفت بر دو چیز اول آنکه علم قرآن مخصوص اهل البیت است و اگر تبیین کل شیء در قرآن
نازل نشده اهل البیت یا ساکت چه بود منار مشکلات مثل مؤمنان رجعت و درین منافی ولی الامر بودن آن

با ایشان نیز مثل آنچه صفات حکم نطق میکرد و نزد آن رجس یعنی شک در ربوبیت رب العالمین است چنانچه
می‌آید در آخر این حدیث دوم ابیکه اگر این امر و نواهی بزبان رسول صریح نمیشد مردمان را طمع در اهل البیت
میجست و در حکم حق و منازعت آن بس نکرد کار عظیم بشود و این تصریح بعصمت مخاطبین است چه اگر راه رجس
ایشان بسته شود در راه عصیان بطریق اولی بسته شد و پس حاضر بود بر ندا بر توقف علی و حسن و حسین و فاطمه
علیهم السلام پس داخل کرد ایشانرا رسول اسه در زیر کسا در منزل ام سلمه زوجه رسول و بعد از آن گفت
خداوندا بدرستی که هر پیغمبری را اهلی که اولی الامر خود اند جهات است و دسته و نفسیست که در کمال خوب تر و دوست
خوانده و اهلی که اولی الامر من باشد و خواهند و این جماعت اهل بیت من و نفس منند پس گفت ام سلمه آیا نیستم
از جمله اهل تو مراد اینست که چرا مرا داخل کردی پس گفت بدرستی که تو منسوبه بسوی خیرید ولی تعریض باینست
که منسوبه بسوی شر و کفر بودی ولیکن این جماعت اهل من و نفس منند یعنی که تو داخل نیستی که ام بنی مخزومی
که از اهل سابق فاطمه در زیر کسا لازم می آید که در خطاب محکم که مخصوص مردان است داخل شده باشد که مراد رسول
اینست که او نفس است اگرچه زوجه نفسی در این خطاب نیست و باقی اهل بیت منزه و نفس پیوسته اند
این تقریر ظاهر میشود که اهل البیت منصوب باختصاص است متن فلما قبض رسول الله صلی الله علیه
و آله کان علی اولی الناس بالناس لکثرة ما بلغ فیه رسول الله صلی الله علیه و آله و اقامته للناس و
اخذه بیده فلما مضی علی علیه السلام لم یکن یستطیع علی و لم یکن لیفعل ان یدخل محمد بن علی و لا العباس
بن علی و لا واحدا من ولده اذا لقال الحسن و الحسین ان الله تبارک و تعالی انزل فینا کما انزل فیک و امر
بطاعتنا کما امر بطاعتک و بلغ فینا رسول الله صلی الله علیه و آله کما بلغ فیک و اذهب عنا الرجس کما
اذهب عنک فلما مضی علی علیه السلام کان الحسن اولی بها لکبره شرح پس وقتی که رحلت کرد از دنیا
رسول اسه صلی اسه علیه و آله بود علی سزاوارتر همگی مردمان بمردمان بتصرف در خود شان برای بسیاری
آنچه تبلیغ کرده بود از جانب اسه تعالی در حق علی رسول اسه صلی اسه علیه و آله و برای بپا داشتن رسول علی را
امام مردمان و گرفتن رسول دست علی را در روز غدیر خم اشارت بکثرت نصوص دال بر تقدیم علی بر حسن
و حسین علیهم السلام است در امامت پس وقتی که رفت از دنیا علی محال بود که استطاعت داشته باشد علی
یعنی که البته جایز نبود علی را و محال بود که این کار که داخل کند در امامت محمد پسر خود را که محمد بن الحنفیه است
و نه عباس پسر خود را و نه یکی از پسران خود را غیر حسن و حسین را بتوقف فرض محال هر آینه میگفت حسن و حسین
بدرستی که اسه تبارک و تعالی نازل ساخت آیت سوره نسا و سوره احزاب در ما چنانچه نازل ساخت در تو و امر
کرد بطاعت ما چنانچه امر کرد بطاعت تو و رسانید در حق ما رسول اسه صلی اسه علیه و آله چنانچه رسانید در حق تو

و برطرف کرد اسه تعالی چرک را از ما چنانچه برطرف کرد از تو پس بنا بر این وقتی که رفت از دنیا علی علیه السلام
حسن اولی بامامت برای بزرگی سن او نسبت بحسین علیه السلام متن فلما توفی لم یستطع ان یدخل ولده
و لم یکن لیفعل ذلک و الله عز و جل یقول و اولوا الارحام بعضهم اولی ببعض فی کتاب الله فیجعلها
فی ولده اذا لقال الحسین علیه السلام امر الله بطاعتی کما امر بطاعتک و طاعة ابیک و بلغ فی رسول الله
صلی الله علیه و آله کما بلغ فیک و فی ابیک و اذهب الله عنی الرجس کما اذهب عنک و عن ابیک
فلما صارت الی الحسین لم یکن احد من اهل بیته یستطیع ان یدعی علیه کما کان هو یدعی علی اخیه
و علی ابیه لو ارادا ان یصرفا الامر عنه و لم یکونا لیفعلا شرح واو در و اسه حالیه است و صاحب حال
ضمیر یفعل است و مراد اینست که این قول اسه تعالی دلیل اینست که حسن اولاد خود را داخل نمیتوانست کرد و بیان
این میشود در شرح حدیث آینده و فیجعلها منصوب و معطوف بر یفعل و ممکن است ضمیر ولده راجع بحسین است
و ممکن است که راجع بحسن باشد یعنی پس وقتی که رفت حسن از دنیا استطاعت نداشت که داخل کند
در امامت پسران خود را و محال بود که کند آنرا و حال آنکه اسه عز و جل میگوید در سوره احزاب که خویشان
نسبی رسول علیه السلام بعض ایشان اولی از مؤمنان نه خویشان بوسیله بعضی در کتاب اسه پس محال بود
که حسن علیه السلام کند آنرا پس گرداند امامت را در پسران خود در این بتوقف فرض محال هر آینه میگفت حسین
که امر کرده است اسه تعالی بطاعت من چنانچه امر کرد بطاعت تو و بطاعت پدر تو و رسانید در حق من رسول اسه
چنانچه رسانید در حق تو و در حق پدر تو و برطرف کرد اسه تعالی از من چرک را چنانچه برطرف کرد از تو و از پدر تو
پس بنا بر این وقتی که گردید امامت بسوی حسین محال بود که یکی از برادران او استطاعت داشته باشد که
دعوی کند بر حسین چنانچه او دعوی میکرد بر برادر خود و بر پدر خود اگر اراده میکردند که بگردانند امامت را از حسین
و محال بود که آن کار کنند متن ثم صارت حین افضت الی الحسین علیه السلام فجری تاویل هذه الآیة و اولوا
الارحام بعضهم اولی ببعض فی کتاب الله ثم صارت من بعد الحسین لعلی بن الحسین ثم صارت من بعد
علی بن الحسین الی محمد بن علی و قال الرجس هو الشک و الله لا نشک فی ربنا ابدا شرح صدرت از
تا آخر است یعنی نفت فا تفریعی برای بیان است و مقصود اینست که امامت علی و حسن و حسین موافق قرآن
گذشت چنانچه بیان میشود در شرح حدیث آینده و امامت اولاد حسین موافق دلیل این آیت است و آن
بیان میشود و الشک مساوی نفی و اثبات در ذهن کسی و عدم علم کسی بچیزی که متصور باشد و فعل کسی مناسب
غیر عالم بچیزی باشد و مراد اینجا معنی سیوم است یعنی بعد از آن تغییر یافت امامت وقتی که رسید بسوی حسین
بیان این آنکه برادران او نه در دل این آیت از سوره احزاب که خویشان نسبی رسول بعض ایشان اولی از مؤمنان

حسین برای علی بن الحسین بعد از آن کرد به امامت بعد از

از خودشان بوسیلهٔ بعضی در کتاب الهی بعد از آن کرد به امامت بعد از علی بن الحسین سوی محمد بن علی و گفت امام جعفر صادق علیه السلام که مراد از رجس در آیت سورهٔ احزاب ننگ در ربوبیت رب العالمین است یعنی ننگ در صاحب کل اختیار هر کس بر چیزی بودن است و فعل بسبب حکم از روی ظن چه آن نکای عوی گرفت در ربوبیت است بجهة آنکه ننگ کرده اند در صاحب کل اختیار خود هرگز اشاره نیست بآنکه همین آیت دلیل امامت ائمهٔ هدی و بطلان امامت ائمهٔ ضلالت است از روز قیامت چه معلوم هر کس است که نهایت در [illegible] دوازده امام در هر زمانی بحکم از روی ظن و اجتهاد است دوم حسن عن عبد الرحیم بن روح القصیر عن ابی جعفر علیه السلام فی قول الله عز و جل النبی اولی بالمؤمنین من انفسهم وازواجه امهاتهم واولوا الارحام بعضهم اولی ببعض فی کتاب الله فیمن نزلت فقال نزلت فی الامرة ان هذه الآیة جرت فی ولد الحسین من بعده فنحن اولی بالامر وبرسول الله صلی الله علیه وآله من المؤمنین والمهاجرین والانصار قلت فلولد جعفر فیها نصیب فقال لا قلت فلولد العباس فیها نصیب فقال لا فعددت علیه بطون بنی عبد المطلب کل ذلک یقول لا ونسیت ولد الحسن علیه السلام فدخلت بعد ذلک علیه فقلت له هل لولد الحسن فیها نصیب فقال لا والله یا عبد الرحیم ما لمحمدی فیها نصیب غیرنا شرح تتمهٔ آیت در سورهٔ احزاب چنین است من المؤمنین والمهاجرین الا ان تفعلوا الی اولیائکم معروفا کان ذلک فی الکتاب مسطورا و این آیت جدا نوشته است از آنجهت که موافق این حدیث است و من در من انفسهم صلهٔ اولی است و اولوا الارحام عبارت است از خویشان نسبی نبی صلی الله علیه وآله که اولاد عبد المطلب اند خواه بواسطه و خواه بی واسطه و بعضهم عبارت است از علی و حسن و حسین علیهم السلام و اولی بقدر اولی بالمؤمنین من انفسهم است بقرینهٔ آیت سورهٔ طلاق و اللائی یئسن من المحیض من نسائکم ان ارتبتم فعدتهن ثلثة اشهر واللائی لم یحضن زیرا که تقدیر واللائی لم یحضن فعدتهن ثلثة اشهر است و در بعض نسخ در من المؤمنین زیرا که مؤمنین رعیت اند و بعض وسیلهٔ است پس برای تبعیض است و بعض عبارت است از فاطمه علیها السلام که بضعهٔ نبی صلی الله علیه وآله است و مراد این است که هر کدام از اولاد اولو الارحام که اقرب اند بنی هاشم اولی بمؤمنان از خودشان بخلاف جمعی که اقرب اند بازواج نبی زیرا که ازواج نبی اند امهات مؤمنین اند و وسیله برای کسی نمی شوند فی کتاب الله متعلق باولی است و کتاب الله عبارت است از آنچه فرض کرده الله تعالی بر انسان کرده و در کتب سابقه من در من المؤمنین مثل من در من انفسهم نیست زیرا که مؤمنین و مهاجرین تصرف در مال ارحام نبی نیست اصلا پس من در من المؤمنین برای تبعید است مثل من در بل الله خیر حرام من ذکر الله و مثل لن تغنی عنهم اموالهم ولا اولادهم من الله شیئا و مثل ارضیتم بالحیوة الدنیا من الآخرة و مراد این

که مؤمنان

که مؤمنان و مهاجران را نصیبی نیست در اولویت بمؤمنان از خودشان اصلا و حرف الا برای استثنای منفصل و حرف ان مصدریه است و مصدر منصوب بظرف زمان است مخاطب در تفعلوا الی اولیائکم خصوص است و مراد از اولیائکم خواص شیعیان اند و تعدیهٔ تفعلوا بالی بتضمین معنی تؤدوا است و معروف عبارت است از تعیین کسی برای حکومت و قضا در خفیه کردن آن از ترس بعضی مؤمنان و بعض مهاجران از نصیبی ایشان در اولویت و اعتبار که الف ساقط است در ذلک مضمون من المؤمنین تا آخر است بدانکه این تفسیر آیت منافات ندارد با آنچه می آید در کتاب المواریث در حدیث سیوم باب میراث ذوی الارحام مع الموالی که یکی از آن حدیث است که عن حنان عن ابی عبد الله قال قلت له ای شیء للموالی فقال لیس لهم من المیراث الا ما قال الله عز و جل الا ان تفعلوا الی اولیائکم معروفا زیرا که معروف عبارت است از قدر مشترک میان وصیت و میان فرا بردن جهت استثنا و الا در آنجا منقطع است زیرا که معروف از قبیل میراث نیست و بجهة دفع توهم ذو جهتین است چه ممکن است که آیت نازل شده در میراث اولو الارحام و فعدد از آنچه تا باب این نظم این آیت که یک وجه بلکه ... شد مراد ما ... الامرة بکسر همزه و فتح میم جمع امیر بودن و بفتح همزه بمعنی امیری و کسر همزه و سکون میم امارت و در اینجا مناسبتر است و منصوب است بنا بر منصوب بنزع خافض و مجرور نیز توان بود یعنی روایت است از عبدالرحیم بن روح قصیر از امام محمد باقر علیه السلام در قول الله عز و جل در سورهٔ احزاب که پیغمبر سزاوارتر است بتصرف در مؤمنان از خودشان بمعنی که او امام مفترض الطاعه است و در هر امری و خواهند که بکند او را برای ایشان و بخلاف خواهش خودشان باشد اختیار با اوست و زنان او مادران اند در حرمت نکاح و خویشان نسبی نبی علیه السلام بعضی ایشان اولی اند بمؤمنان از خودشان بوسیلهٔ بعضی در کتاب الله تعالی راوی گفت که گفتم که در کیست نازل شده این آیت پس گفت نازل شده در امیران پرسیدم که این آیت بعد چه شده در پسران حسین بعد از او یعنی که مقصود اصلی بیان حال امیر المؤمنین و حسن و حسین است و جاری شده در اولاد حسین هم پس فرزندان امام حسین و فرزندان او سزاوارتریم بامارت و برسول الله صلی الله علیه وآله از مؤمنان و مهاجران و انصار گفتم پس برای پسران جعفر طیار در امارت نصیبی هست پس گفت نه گفتم پس برای پسران عباس بن عبد المطلب در امارت نصیبی هست پس گفت نه گفتم پس شمردم برای او سایر سلسلهای فرزندان عبد المطلب را و همگی آن میگفت نه راوی گفت و فراموش کردم فرزندان امام حسن را پس داخل شدم بعد از آن بر او پس گفتم او را آیا برای پسران امام حسن در امارت نصیبی هست پس گفت نه بخدا قسم ای عبدالرحیم نیست برای منسوبی از منسوبان بمحمد در امارت نصیبی غیر ما که پسران امام حسین و پسران پسران اوییم سیوم حسن عن ابی عبد الله علیه السلام فی قول الله

عز وجل انما وليكم الله ورسوله والذين آمنوا قال انما يعنى اولى بكم اى احق بكم وبأموركم و
انفسكم واموالكم الله ورسوله والذين آمنوا يعنى عليا واولاده الائمة عليهم السلام الى يوم
القيمة ثم وصفهم الله عز وجل فقال الذين يقيمون الصلوة ويؤتون الزكوة وهم راكعون وكان
امير المؤمنين عليه السلام فى صلوة الظهر وقد صلى ركعتين وهو راكع وعليه حلة قيمتها الف
دينار وكان النبى صلى الله عليه وآله كساه اياها وكان النجاشى اهداها له فجاء سائل فقال
السلام عليك يا ولى الله واولى بالمؤمنين من انفسهم تصدق على مسكين فطرح الحلة اليه
واومأ بيده اليه ان احملها فانزل الله عز وجل فيه هذه الآية وصير نعمة اولاده بنعمته
فكل من بلغ من اولاده مبلغ الامامة يكون بهذه النعمة مثله فيتصدقون وهم راكعون
والسائل الذى سأل امير المؤمنين من الملائكة والذين يسألون الائمة من اولاده يكونون من الملائكة

شرح يعنى براى تفسير وليكم است من براى سببيت است وظرف حال اموركم است واموالكم عطف بر انفسكم
و درين اشارتست بآنكه كارهاى مكلفان سه قسم است اول آنچه بسبب نفس باشد مثل نماز دوم آنچه بسبب
اموال باشد مثل اداى خمس و زكوة سيوم آنچه بسبب هر دو باشد مثل حج و دو بهمت در جمع آنها پيروى
و رسولش و مؤمنان يعنى صاحبان [illegible] است كه مراد بالذين آمنوا جميع كسانى نيست كه شيعه خود را از لفظ
قوى و فضاء و شدائد آنها تم براى ناصحى در شان نيست زيراكه بعد آن متصل بقبل آنست ركعت
كه براى نعمت است از نماز لغوى چنان حقيقت صلوة چنان ميشود در حديث سى و پنجم باب [illegible] الحكم
[illegible] لباسى كه آن ستر داده و ظاهر زينت آن اينست كه [illegible] شد و شايد كه بوده
وجواهر زينت بوده باشد و ظاهر اينست كه تصدق در حال ركوع از امير المؤمنين مكرر شده باشد پس تصدق
بخاتم نيز شده باشد چنانچه مشهورست و اين موافق ظاهر مضارع در يؤتون است ولى به معنى حكمت كه
الله تعالى تعيين كرده براى [illegible] و اول عطف تفسير است چنانچه از اين حديث ظاهر ميشود و ضمير [illegible] معلوم
باب تفعيل بمعنى جعل است نعمة منصوب و مفعول اول است و عبارتست از ايتاى زكوة در ركعت براى
الصاق است و ظرف مفعول دوم است و مراد اينست كه نعمت اولاده را مذكور كرد به نعمت او و اين
براى توجيه صيغه جمع در يؤتون است با وجود آنكه آيت در على عليه السلام نازل شده بود و بهذه النعمة براى
الصاق است و ظرف خبر يكون است مثله منصوب و نايب مفعول مطلق است يعنى روايت است از
امام جعفر صادق عليه السلام در قول الله عز وجل [illegible] جز اين نيست كه ولى شما الله است و رسول او
و جمعى كه مؤمن شدند گفت جز اين نيست كه ميخواهد ولى فعل التفضيل بالمعنى سزاوارتر بشما و بكارها

شما بحالى كه نيست از خود شما و اموال شما الله است و رسول او و جمعى كه مؤمن شدند امام گفت يعنى
بالذين آمنوا على را و اولاد او را كه ائمه اند عليهم السلام تا روز قيامت با وجود آن بيان كرد على و اولاد او را
الله عز وجل در تمام آيت اين روش كه گفته جمعى كه برپاى ميدارند نماز را و ميدهند زكوة را بحالى كه ايشان
راكعان شدند و بود امير المؤمنين عليه السلام در نماز ظهر و بتحقيق كرده بود دو ركعت را و او راكع بود و بر او حله
بود كه قيمت آن هزار دينار طلا بود و نبى صلى الله عليه وآله پوشانيده بود او را آن لباس بعنوان خلعت و بود
نجاشى پادشاه حبشه بهديه فرستاده بود آن لباس را براى نبى عليه السلام پس آمد سائلى پس گفت سلام
بر تو باد اى حاكم الله تعالى از خود بعد از رسول الله صلى الله عليه وآله و سزاوارتر بمؤمنان از خود شان تصدق
كن بر مسكينى پس انداخت آن لباس را او و اشارت كرد بدست خود بجانب آن سائل كه بردار [illegible]
نازل ساخت الله عز وجل در حق على اين آيت را و گردانيد نعمت دادن اولاد او را [illegible]
نشده بود و مكرر بود اين آيت نعمت دادن او پس هر كه رسيد از اولاد او بمرتبه امامت ميباشد
نعمت مثل امير المؤمنين پس تصدق ميكنند بحالى كه راكع باشند و سائلى كه سوال كرد امير المؤمنين از ملائكه
بود و جمعى كه سوال ميكنند ائمه را از اولاد او ميباشند از ملائكه چهارم [illegible] عن عمر بن اذينة عن زرارة
والفضيل بن يسار وبكير بن اعين ومحمد بن مسلم وبريد بن معاوية وابى الجارود جميعا عن ابى جعفر
عليه السلام قال امر الله عز وجل رسوله بولاية على وانزل عليه انما وليكم الله ورسوله والذين
آمنوا الذين يقيمون الصلوة ويؤتون الزكوة وفرض ولاية اولى الامر فلم يدروا ما هى فامر الله محمدا
صلى الله عليه وآله ان يفسر لهم الولاية كما فسر لهم الصلوة والزكوة والصوم والحج فلما اتاه ذلك من الله
ضاق بذلك صدر رسول الله صلى الله عليه وآله وتخوف ان يرتدوا عن دينهم وان يكذبوه فضاق
صدره وراجع ربه عز وجل شرح روايت است از عمر بن اذينه از [illegible] كه همگى از امام محمد باقر عليه السلام
گفت امر كرد الله عز وجل رسول خود را باظهار وجوب اطاعت على و نازل ساخت بر رسول [illegible] جز
اين نيست كه مفترض الطاعة شما الله است و رسول او و جمعى كه مؤمن شدند آن جمعى كه برپاى ميدارند
نماز را و ميدهند زكوة را تا آخر چنانچه گذشت در حديث سابق و فرض [illegible] وجوب اطاعت
اولى الامر را در جميع حكمها كه گفت اطيعوا الله واطيعوا الرسول واولى الامر منكم چنانچه بيان شد در شرح حديث ششم
باب [illegible] شرح [illegible] تا آخر پس اصحاب رسول ندانستند كه جهت آن وجوب اطاعت بمعنى كه
حق كيست پس امر كرد الله تعالى محمد صلى الله عليه وآله كه تفسير كند براى ايشان آن وجوب اطاعت را چنانچه
تفسير كرده براى ايشان نماز و زكوة و روزه و حج را پس وقتى كه آمد محمد را آن امر تفسير از جانب الله تعالى

تنگ شد سبب آن سینهٔ رسول الله صلی الله علیه وآله و ترسید که مرتد شوند اصحاب از دین خود و او را تکذیب
کنند در این تغییر پس تنگ شد سینهٔ او و بازگشت کرد به صاحب کل اختیار خود و مراد این است که میل رسول
این بود که بعد از تصریح و تفسیر ولایت در قرآن شود و اکتفا به سنت نشود **حاصل** فأوحى الله عزّ وجلّ
إليه يا أيها الرسول بلغ ما أنزل إليك من ربك وإن لم تفعل فما بلغت رسالته والله يعصمك
من الناس فصدع بأمر الله تعالى ذكره فقام بولاية علي عليه السلام يوم غدير خم فنادى الصلاة
جامعة وأمر الناس أن يبلغ الشاهد الغائب قال عمر بن أذينة قالوا جميعا غير أبي الجارود وقال
أبو جعفر عليه السلام وكانت الفريضة تنزل بعد الفريضة الأخرى وكانت الولاية آخر الفرائض فأنزل
الله عزّ وجلّ اليوم أكملت لكم دينكم وأتممت عليكم نعمتي ورضيت لكم الإسلام دينا قال أبو جعفر
عليه السلام يقول الله عزّ وجلّ لا أنزل عليكم بعد هذه فريضة قد أكملت لكم الفرائض **شرح** الصدع
مصدر باب منع شکافتن است و صدع به چیزی شکافتن آن است و مراد اینجا تصریح است و در این لفظ
اشارت است به کمال استقلال رسول و جهره صریح آن امر را عرض حال المشرکین [illegible] امرات
فانزل برای تعقیب است و شعار است به آنکه رسم آیهٔ الیوم اکملت پیش از آیهٔ بلغ [illegible] از نزول است در
مصاحف مشهوره به خلفای ضلالت ... واقع شده زیرا که مربوط نیست به سابق و به حق [illegible] نزول
علیکم بعد هذه فریضة منافات ندارد به آنچه می‌آید در حدیث هشتم این باب که [illegible] آیهٔ خمس زیرا که نزول
آیهٔ خمس [illegible] نزول ولایت **یعنی** پس وحی فرستاد الله عزّ وجلّ سوی محمد علیه السلام در سورهٔ مائده که ای رسول
برسان آنچه را که نازل کرده شده سوی تو از صاحب کل اختیار تو که تفسیر ولایت علی باشد و اگر نکردی پس
نرسانیدی پیغام صاحب کل اختیار خود را یعنی که هرچه رسانیدی باطل میشود و الله تعالی نگاه میدارد
ترا از مردمان یعنی که از نزد ایشان به تو [illegible] نخواهد شد به ضرر ایشان به تو نخواهد رسید پس تصریح کرد
محمد به حکم امر الله تعالی ذکره بود به [illegible] که بر پای ایستاد ولایت علی علیه السلام را در روز غدیر خم و ندا کرد
که حاضر شوید نماز را به جماعت [illegible] که جمع کنند مردمان را یعنی که حاضر شوید برای نماز جماعت و امر
کرد مردمان را که برساند حاضر غایب آنچه را که شنیده از زبان رسول گفت عمر بن اذینه که روایت کردند
آن شش کس غیر ابی الجارود که در تتمهٔ آنچه گذشت گفت امام علیه السلام و فریضه نازل میشد بعد از فریضه
دیگر در زمان رسول و بود فریضهٔ ولایت علی علیه السلام آخر فریضه‌ها پس نازل ساخت الله عزّ وجلّ در سورهٔ مائده
امروز کامل کردم برای شما دین شما را و تمام کردم بر شما نعمت فرستادن رسول خود را و راضی شدم
برای شما نفی شریک در ربوبیت را که دین شما باشد یعنی که این فریضه را قبول کنید حقیقت اسلام

بیرون

بیرون برید به دعوی اسلام شما محض ظاهر و دعوی لاطائل خواهد بود گفت امام و تفسیر این آیه که گفته
الله عزّ وجلّ که نازل نمیسازم بر شما بعد از این فریضه ولایت علی فریضهٔ دیگر یعنی کامل کردم برای شما فرایض را
یعنی که هرچه که صریح نشده در [illegible] صریح هست تا روز قیامت **پنجم حاصل** عن أبي بصير عن أحدهما
عليهما السلام قال كنت عنده جالسا فقال له رجل حدثني عن ولاية علي أمن الله أو من رسوله فغضب
ثم قال ويحك كان رسول الله صلى الله عليه وآله أخوف لله من أن يقول ما لم يأمره به الله
بل افترضه كما افترض الله الصلاة والزكاة والصوم والحج **شرح** روایت است از ابو بصیر از امام محمد باقر
گفت بودم نزد او نشسته پس گفت او را مردی که حکایت کن مرا از ولایت علی علیه السلام که آیا تعیین او بعد
از نزول آیت انما ولیکم الله [illegible] از جانب الله تعالی بود یا به اختیار تعیین رسول بود و از جانب رسول
پس غضب آمد امام را بعد از آن گفت که ای تعجب تو بود رسول الله صلی الله علیه وآله ترسناکتر از الله تعالی از آنکه
گوید در احکام شرعیه چیزی را که امر نکرده باشد او را به آن الله تعالی بلکه قرار داده الله تعالی ولی بودن علی را
چنانچه قرار داده واجبات نماز را و زکوة و روزه و حج را اشارت است به آنکه تعیین امام از جملهٔ احکام
شرعیه است مانند تعیین آنچه ذکر شد [illegible] جمیع مشکلات با آنست پس از جملهٔ احکام
شرعی نیست **ششم حاصل** عن أبي الجارود عن أبي جعفر عليه السلام قال فرض الله عزّ وجلّ على العباد خمسا
أخذوا أربعا وتركوا واحدا قلت أتسميهن لي جعلت فداك فقال الصلاة وكان الناس لا يدرون
كيف يصلون فنزل جبرئيل عليه السلام فقال يا محمد أخبرهم بمواقيت صلاتهم ثم نزلت الزكاة فقال يا محمد
أخبرهم من زكاتهم ما أخبرتهم من صلاتهم ثم نزل الصوم فكان رسول الله صلى الله عليه وآله إذا
كان يوم عاشوراء بعث إلى ما حوله من القرى فصاموا ذلك اليوم فنزل شهر رمضان بين شعبان
وشوال ثم نزل الحج فنزل جبرئيل عليه السلام فقال أخبرهم من حجهم ما أخبرتهم من صلاتهم وزكاتهم و
صومهم ثم نزلت الولاية وإنما أتاه ذلك في يوم الجمعة بعرفة أنزل الله عزّ وجلّ اليوم أكملت لكم دينكم
وأتممت عليكم نعمتي وكان كمال الدين بولاية علي بن أبي طالب **شرح** فنزل الصلاة اشارت است به نازل شدن
آیت سورهٔ بنی اسرائیل أقم الصلاة لدلوك الشمس و می‌آید در کتاب الصلاة در حدیث اول باب [illegible]
موقوت فرض کرده شد و موافق آنچه می‌آید در کتاب الصلاة در حدیث دهم باب دوازدهم ثم نزلت الزکوة
اشارت است به نازل شدن آیت سورهٔ توبه خذ من اموالهم صدقة [illegible] و در جاها مصدر است و مصدر مفعول مطلق
برای تشبیه است ثم نزل الصوم اشارت است به آیت سورهٔ احزاب والصائمین والصائمات و آیهٔ [illegible]
نسخ شده و از مصاحف مشهوره افتاده [illegible] که رسول الله [illegible] بر قول جبرئیل علیه السلام فقال محمد [illegible]

[illegible] علی علیه السلام

تکلیف اختیار را در آن [illegible] شده پس اگر حکم [illegible]
از پیش چه عذاب [illegible] شده

من صومهم و اخبرتهم من صلوتهم و زكوتهم فكان رسول الله است فنزل شهر رمضان اشارتست بآيت سورهٔ بقره
شهر رمضان الذي انزل فيه القرآن بين شعبان و شوال يعني در ميان شعبان و شوال [illegible] و وجه تسميه [illegible] اول آنكه مراد
زمان بودن شمس در سرطان [illegible] رمضان [illegible] شدت حرارت است و آن وقت
بودن شمس در سرطان است جوهري گفته نقل انهم لما نقلوا اسماء الشهور عن اللغة القديمة سموها بالازمنة التي وقعت
فيها فوافق هذا الشهر ايام رمض الحر فسمي به [illegible] دوم آنكه مراد از شهر [illegible] باشد [illegible] است چنانچه بعضي توهم
كرده اند ثم نزل الحج اشارتست بآيت سورهٔ حج ولله على الناس حج البيت من استطاع اليه سبيلا ثم نزلت
الولاية اشارتست بمثال آيت سورهٔ مائده انما وليكم الله و رسوله والذين آمنوا [illegible] جهاد و خمس [illegible] شد
براي آنكه [illegible] است [illegible] براي بيان سابق [illegible]
ميان اين دو آيت در سورهٔ مائده در مصاحف مشهوره موافق نزول آنحضرتست [illegible] علي بن ابي طالب [illegible]
[illegible] يعني [illegible] ازالي الجارود [illegible]
[illegible] امام محمد باقر عليه السلام گفت شنيدم از امام محمد باقر عليه السلام ميگفت واجب و لازم كرد الله عز و جل بر بندگان
[illegible] پنج فريضه [illegible] گفتم [illegible] آن پنج [illegible]
شوم پس گفت اول آنكه نازل شد نماز و مردمان نفهميدند كه چگونه نماز كنند پس نازل شد جبرئيل عليه السلام
پس گفت اي محمد خبر ده ايشان را از اجابت نماز ايشان دوم آنكه بعد از آن نازل شد زكوة پس جبرئيل گفت
اي محمد خبر ده ايشان را از وجوب زكوة ايشان چنانچه خبر دادي ايشان را از وجوب نماز ايشان سيوم آنكه
بعد از آن نازل شد روزه پس رسول الله چون [illegible] محرم [illegible] آنچه [illegible] بود در
[illegible] پس روزه [illegible] نازل شد روزه ماه رمضان ميان شعبان و شوال
چهارم آنكه بعد از آن نازل شد حج پس نازل شد جبرئيل عليه السلام پس گفت خبر ده ايشان را از وجوب حج ايشان
چنانچه آگاهي ايشان را از وجوب نماز ايشان و زكوة ايشان و روزهٔ ايشان پنجم آنكه بعد از آن نازل شد
ولايت و جز اين نيست كه نازل شدن آن ولايت در روز جمعه در عرفه در حجة الوداع كه در سال دهم هجري بود و بيان
اين آنكه نازل ساخت الله عز و جل آيت سورهٔ مائده را [illegible] براي شاهدين [illegible]
[illegible] نعمت [illegible] رسول [illegible] كامل بودن دين اسلام [illegible] علي بن ابي طالب
فقال عند ذلك رسول الله صلى الله عليه وآله امتي حديثو عهد بالجاهلية ومتى اخبرتهم بهذا في ابن عمي يقول
قائل و يقول قائل فقلت في نفسي من غير ان ينطق به لساني فاتتني عزيمة من الله عز وجل
بتلة اوعدني ان لم ابلغ ان يعذبني فنزلت يا ايها الرسول بلغ ما انزل اليك من ربك وان لم تفعل

فما بلغت رسالته والله يعصمك من الناس ان الله لا يهدي القوم الكافرين فاخذ رسول الله
بيد علي عليه السلام فقال يا ايها الناس انه لم يكن نبي من الانبياء ممن كان قبلي الا وقد عمره الله تعالى
ثم دعاه فاجابه فاوشك ان ادعى فاجيب وانا مسئول وانتم مسئولون فماذا انتم قائلون فقالوا
نشهد انك قد بلغت ونصحت واديت ما عليك فجزاك الله افضل جزاء المرسلين فقال اللهم اشهد
ثلث مرات ثم قال يا معشر المسلمين هذا وليكم من بعدي فليبلغ الشاهد منكم الغائب قال ابو جعفر
كان والله امين الله على خلقه وغيبه ودينه الذي ارتضاه لنفسه شرح الحديث [illegible] والجارود [illegible]
[illegible] چنانچه مذكور است [illegible] ابو بكر و عمر
و [illegible] عبد الرحمن بن عوف و سالم مولى ابي حذيفه و مغيرة بن شعبه [illegible]
[illegible] خلافت [illegible] بني هاشم [illegible] حديث [illegible]
[illegible]
[illegible] يعني آنكه هر كس [illegible]
[illegible] براي بيان سابق [illegible] است [illegible] فقال
رسول الله [illegible]
[illegible]
[illegible] يعني پس گفت [illegible] رسول الله [illegible]
[illegible]
[illegible] گفت رسول [illegible]
[illegible]
[illegible] گفت پس نازل شد آيت سورهٔ مائده [illegible] رسول
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] رسول الله صلى الله عليه وآله [illegible] علي عليه السلام [illegible]
[illegible] رسالت [illegible]
[illegible] الله تعالى بعد از آن [illegible]

اگر فرزند یک شده که من خانه نشوم پس بودم ومن در روز قیامت پرسیده میشوم از گفت تبلیغ و صحبت
و بجا آوردن آنچه لازم است و شما نیز پرسیده میشوید از حال من پس چه خواهید گفت در حق من گفتند
گواهی میدهیم که تو تبلیغ کردی و سعی نمودی و اخلاص ورزیدی و بجا آوردی آنچه را که بر تو بود پس جزا دهد ترا خدا
بهترین جزای رسولان پس سه بار گفت خداوندا گواه باش مقصود آنست که اگر مخالفت کنند با جزا دهند
میکنم حجت بر ایشان تمامست بعد از آن گفت ای گروه مسلمانان این علی ولی شماست که در آیه انما
ولیکم الله تا آخر مذکور است بعد از من پس باید که رسانند حاضران از شما بغایبان گفت امام محمد باقر که این
نقل الحکایت برای موافقت آنچه مردمان گفته که بود رسول الله صلی الله علیه وآله تهمت قسم این است که خدا تعالی بخشید پرتو
علم غیب او که وحی برسول کرده بود و دین اسلام او که برگزیده بود خدا تعالی آنرا برای خود شریک او کرد
برای او قرار نهد سبب اختلاف از روی ظن در رسالت چنانچه گفته در سوره آل عمران ان الدین عند الله
الاسلام تا آخر **متن** ثُمَّ اِنَّ رَسُولَ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ لَمَّا حَضَرَهُ الَّذِي حَضَرَهُ دَعَا عَلِيّاً فَقَالَ يَا عَلِيُّ
اِنِّي اُرِيدُ اَنْ اَئْتَمِنَكَ عَلَى مَا ائْتَمَنَنِي اللّٰهُ عَلَيْهِ مِنْ غَيْبِهِ وَعِلْمِهِ وَمِنْ خَلْقِهِ وَمِنْ دِينِهِ الَّذِي
ارْتَضَاهُ لِنَفْسِهِ فَلَمْ يُشْرِكْ وَاللّٰهِ فِيهَا يَا زِيَادُ اَحَداً مِنَ الْخَلْقِ ثُمَّ اِنَّ عَلِيّاً عَلَيْهِ السَّلَامُ حَضَرَهُ الَّذِي حَضَرَهُ
فَدَعَا وُلْدَهُ وَكَانُوا اثْنَيْ عَشَرَ ذَكَراً فَقَالَ لَهُمْ يَا بَنِيَّ اِنَّ اللّٰهَ عَزَّ وَجَلَّ قَدْ اَبَى اِلَّا اَنْ يَجْعَلَ فِيَّ سُنَّةً
مِنْ يَعْقُوبَ وَاِنَّ يَعْقُوبَ دَعَا وُلْدَهُ وَكَانُوا اثْنَيْ عَشَرَ ذَكَراً فَاَخْبَرَهُمْ بِصَاحِبِهِمْ اَلَا وَاِنِّي اُخْبِرُكُمْ
بِصَاحِبِكُمْ اَلَا اِنَّ هٰذَيْنِ ابْنَا رَسُولِ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ الْحَسَنُ وَالْحُسَيْنُ فَاسْمَعُوا لَهُمَا وَاَطِيعُوا
وَوَازِرُوهُمَا فَاِنِّي قَدِ ائْتَمَنْتُهُمَا عَلَى مَا ائْتَمَنَنِي عَلَيْهِ رَسُولُ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ مِمَّا ائْتَمَنَهُ اللّٰهُ عَلَيْهِ مِنْ خَلْقِهِ وَمِنْ
غَيْبِهِ وَمِنْ دِينِهِ الَّذِي ارْتَضَاهُ لِنَفْسِهِ فَاَوْجَبَ اللّٰهُ لَهُمَا مِنْ عَلِيٍّ عَلَيْهِ السَّلَامُ مَا اَوْجَبَ لِعَلِيٍّ عَلَيْهِ السَّلَامُ
مِنْ رَسُولِ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ فَلَمْ يَكُنْ لِاَحَدٍ مِنْهُمَا فَضْلٌ عَلَى صَاحِبِهِ اِلَّا بِكِبَرِهِ وَاِنَّ الْحُسَيْنَ
كَانَ اِذَا حَضَرَ الْحَسَنُ عَلَيْهِمَا السَّلَامُ لَمْ يَنْطِقْ فِي ذٰلِكَ الْمَجْلِسِ حَتَّى يَقُومَ **شرح** بعد از آن بدرستی که رسول الله
حاضر شد مرگی که حاضر شد پس خواند علی را پس گفت ای علی بدرستی که من اراده دارم که امین کنم ترا بر آنچه
امین کرده مرا الله تعالی بر آن که غیب و علم اوست و مخلوقین اوست و دین اسلام اوست که برگزیده
آنرا برای خود پس شریک نکرد در آنها بخدا قسم ای زیاد هیچکس را از مخلوقین بجز علی بعد از آن بدرستی
که علی را حاضر شد مرگی که حاضر شد او را پس خواند فرزندان خود را و بودند دوازده پسر پس گفت ای فرزندان
ای پسران من بدرستی که الله تعالی امتناع کرده در باب وصیت من از سوای اینکه گرداند در من طریقی
از یعقوب و بدرستی که خواند یعقوب فرزندان خود را و بودند دوازده پسر پس خبر داد ایشان را بولی ایشان

که یوسف علیه السلام است اشاره است بحکایتی که در سوره بقره مذکور است که وصی بها ابراهیم بنیه ویعقوب
یا بنی تا آخر و اشاره است باینکه هر که تصدیق بامام معصوم معترض الطاعه ندارد مشرکست در حقیقت آگاه
باشید که من خبر میدهم شما را بولی شما آگاه باشید بدرستی که این دو پسر من دو پسر رسول الله صلی الله
علیه وآله اند حسن و حسین پس سخن شنوی کنید برای ایشان و فرمان برداری کنید و مدد کنید ایشانرا
چه بدرستی که من بتحقیق امین کردم ایشانرا بر آنچه امین کرد مرا بر آن رسول الله صلی الله علیه وآله از
جمله آنچه امین کرده بود او را الله تعالی بر آن که مخلوقین او بود و علم غیب او بود و دین اسلام او بود
که برگزیده آنرا الله تعالی برای خود مخفی نماند که ذکر ما مراد آنست که مرا این وحی کرده و بیایی گرد پس
واجب ساخته الله تعالی برای حسن و حسین از جانب علی علیه السلام آنچه را که واجب ساخته برای علی
علیه السلام از جانب رسول الله صلی الله علیه وآله پس نبود برای یکی از آن دو زیادتی بر دیگری مگر بزرگی
سن او و بدرستی که حسین بود وقتی که حاضر میشد حسن علیهما السلام مجلس را سخن نمیگفت در آن مجلس تا
وقتی که برخیزد **متن** ثُمَّ اِنَّ الْحَسَنَ عَلَيْهِ السَّلَامُ حَضَرَهُ الَّذِي حَضَرَهُ فَسَلَّمَ ذٰلِكَ اِلَى الْحُسَيْنِ ثُمَّ اِنَّ
حُسَيْناً عَلَيْهِ السَّلَامُ حَضَرَهُ الَّذِي حَضَرَهُ فَدَعَا ابْنَتَهُ الْكُبْرَى فَاطِمَةَ بِنْتَ الْحُسَيْنِ فَدَفَعَ اِلَيْهَا كِتَاباً
مَلْفُوفاً وَوَصِيَّةً ظَاهِرَةً وَكَانَ عَلِيُّ بْنُ الْحُسَيْنِ عَلَيْهِمَا السَّلَامُ مَبْطُوناً لَا يَرَوْنَ اِلَّا اَنَّهُ لِمَا بِهِ فَدَفَعَتْ
فَاطِمَةُ الْكِتَابَ اِلَى عَلِيِّ بْنِ الْحُسَيْنِ عَلَيْهِمَا السَّلَامُ ثُمَّ صَارَ وَاللّٰهِ ذٰلِكَ الْكِتَابُ اِلَيْنَا **شرح** کتاب ملفوف
عبارت از طوماریست که در آن فهرست کتب و سلاحست که بعلی سپرده شده بود و در آن سفر
همراه بوده و وصیة ظاهره مبنی بر آنست که معلومست که امام حسین علیه السلام پسری بغیر علی بن
الحسین ننموده پس این وصیت تأکید ظاهر است لا یرون بصیغه مجهول از باب افعالست بمعنی لا یظنون
از نهم یا بصیغه معلوم از باب منع است یعنی لا یظنون و حاصل هر دو یکیست ضمیر لا یرون راجع بعلی
بنت حسین علیه السلام است چنانچه ظاهر میشود از حدیث اول باب شصت و هشتم راجع بلشکر ابن زیاد
و ضمیر انه راجع بعلی بن الحسین است و لام برای تعلیل مجازیست مثل لدوا للموت و ما موصوله عبارت
از مرض است ضمیر به راجع بعلی بن الحسین است و از کلام مدقق محقق مولانا محمد امین استرآبادی رحمه الله
چنین ظاهر میشود که ضمیر انه راجع بمجموع مصدر دفعها و مصدر دفع است و لام برای تعلیل حقیقت **یعنی**
بعد از آن بدرستی که حسن علیه السلام را حاضر شد آنچه حاضر شد او را از لشکر ابن زیاد و مقاتله با ایشان
و شهادت پس خواند دختر خود را که بزرگتر بود فاطمه بنت الحسین پس داد با او کتابی پیچیده که پنهان شد از
چشم و بود علی بن الحسین صاحب اسهال در زمین اول چپ حسین علیه السلام با لشکر ابن زیاد و نمیدیدند مگر

مرگی که حاضر شد او را پس سپرد امر امامت را بحسین
بعد از آن بدرستی که حسین علیه السلام را حاضر شد

یکی علی بن الحسین برای همان مرض که با وصیت ملحوق شده باشد یعنی که آن مرض الموت است پس داد علیه
خلاص از مهلکه فاطمه آن کتاب را به علی بن الحسین علیهم السلام بعد از آن کرد و بخدا قسم آن کتاب سوی ما
این فقره تمه می آید در اول باب نصّت و هشتم متن عن ابی بصیر قال قلت لابی جعفر علیه السلام
ان رجلا من المختاریة لقینی فزعم ان محمد بن الحنفیة امام فغضب ابو جعفر علیه السلام ثم قال افلا
قلته قال قلت لا والله ما دریت ما اقول قال افلا قلت له ان رسول الله صلی الله علیه وآله اوصی
الی علی والحسن والحسین فلما مضی علی علیه السلام اوصی الی الحسن والحسین ولو ذهب یزویها عنهما
لقالا له نحن وصیان مثلک ولم یکن لیفعل ذلک واوصی الحسن الی الحسین ولو ذهب یزویها عنه
لقال له انا وصی مثلک من رسول الله صلی الله علیه وآله ومن ابی ولم یکن لیفعل ذلک قال الله عز
وجل واولوا الارحام بعضهم اولی ببعض فی کتاب الله هی فینا وفی ابنائنا شرح مذهب اصحاب مختار
بن ابو عبیده ثقفی این است که بعد از حسین علیه السلام محمد بن علی که مشهور از طایفه بنی حنفیه است امام است
قال الله عز وجل استشهاد است برای بیان سابق یعنی روایت است از ابو بصیر گفت که گفتم امام محمد باقر علیه السلام
به درستی که مردی از مختاریان ملاقات کرد مرا پس دعوی کرد که محمد بن الحنفیه امام است پس غضبناک شد امام
محمد باقر علیه السلام بعد از آن گفت آیا پس هیچ نگفتی او را راوی گفت گفتم نه بخدا قسم ندانستم که چه گویم گفت
آیا پس نگفتی او را که به درستی که رسول الله صلی الله علیه وآله وصیت کرد سوی علی و حسن و حسین پس چون فوت
کرد علی علیه السلام وصیت کرد سوی حسن و حسین و اگر میرفت که دور کند امارت را از ایشان هر آینه
میگفتند او را وصی ماییم مثل وصایت تو و محال بود از آنکه علی آن کار کند و وصیت کرد حسن سوی حسین و اگر
میرفت که دور کند امارت را از او هر آینه میگفت او را من وصی امام مثل وصایت تو از جانب رسول الله صلی الله
علیه وآله و از جانب پدرم و محال بود که حسن علیه السلام آن کار کند چنان این که گفت الله عز وجل و صاحبان قرابت
و خویشان نسبی رسول علیه السلام بعضی ایشان اولی است به مؤمنان از خود شان و بسبب بعضی که مرکتاب
این آیت وارد در پسران است یعنی ایشکه در پسران حسین علیه السلام است چنانچه بیان شد در شرح حدیث دوم
باب بیست و نهم در بعض نسخ بعد از این حدیث و پیش از حدیث هشتم چنین است باب ما نص الله و رسوله علی امیر
المؤمنین علیه السلام و بنا بر این عدد ابواب کتاب الحجة زیاده از آنچه مذکور شد میشود و در احادیث هشتگانه ابن ابی
علیحده و زیادتی ابی علیحده میشود هفتم متن عن زید بن الجهم الهلالی عن ابی عبد الله علیه السلام قال سمعته
یقول لما نزلت ولایة علی بن ابی طالب علیه السلام وکان من قول رسول الله صلی الله علیه وآله سلموا
علی علی بامرة المؤمنین فکان مما اکد الله علیهما فی ذلک الیوم یا زید قول رسول الله صلی الله علیه وآله لهما قوما

فسلما علیه بامرة المؤمنین فقالا امن الله او من رسوله یا رسول الله فقال لهما رسول الله صلی الله علیه
وآله من الله ومن رسوله شرح فکان مما جواب لما است و ذکر او در جواب لما متعارف نیست که در فی کما
که حذف بسیار باشد یعنی روایت است از زید بن جهم هلالی که گفت از امام جعفر صادق علیه السلام گفت شنیدم
او میگفت وقتی که نازل شد ولی بودن علی بن ابی طالب علیه السلام در روز غدیر خم برای تفسیر آیت سوره
مائده انما ولیکم الله تا آخره بود از جمله قول رسول الله اینکه سلام کنید بر علی به امیر مؤمنان بودن برای تفسیر آیت
سوره نساء اطیعوا الله تا آخر پس بود از جمله آنچه تاکید کرد بر آن الله تعالی ابو بکر و عمر را آن روز ای زید گفتن رسول
صلی الله علیه وآله آن دو را که برخیزید و سلام کنید بر علی به امیر مؤمنان بودن پس گفتند آیا این که به نعت
الله تعالی است یا از جانب میل خاطر رسول است ای رسول الله پس گفت به ایشان رسول الله صلی الله علیه وآله
از جانب الله تعالی است و از جانب رسول است اشارت است به اینکه الله تعالی موافق میل خاطر رسول این حکم
کرده متن فانزل الله عز وجل ولا تنقضوا الایمان بعد توکیدها وقد جعلتم الله علیکم کفیلا ان
الله یعلم ما تفعلون یعنی به قول رسول الله صلی الله علیه وآله لهما وقولهما امن الله او من رسوله
ولا تکونوا کالتی نقضت غزلها من بعد قوة انکاثا تتخذون ایمانکم دخلا بینکم ان تکون ائمة هی
ازکی من ائمتکم قال قلت جعلت فداک ائمة قال ای والله ائمة قلت فانا نقرأ اربی فقال وما اربی
واومأ بیده فطرحها انما یبلوکم الله به یعنی بعلی علیه السلام ولیبینن لکم یوم القیامة ما کنتم فیه تختلفون
ولو شاء الله لجعلکم امة واحدة ولکن یضل من یشاء ویهدی من یشاء ولتسألن یوم القیامة عما کنتم تعملون
ولا تتخذوا ایمانکم دخلا بینکم فتزل قدم بعد ثبوتها یعنی بعد مقالة رسول الله صلی الله علیه وآله فی علی وتذوقوا
السوء بما صددتم عن سبیل الله یعنی به علیا علیه السلام ولکم عذاب عظیم شرح در مصاحف مشهوره در
سوره نحل چهار آیت چنین است اول واوفوا بعهد الله اذا عاهدتم ولا تنقضوا الایمان بعد توکیدها
وقد جعلتم الله علیکم کفیلا ان الله یعلم ما تفعلون دوم ولا تکونوا کالتی نقضت غزلها من بعد
قوة انکاثا تتخذون ایمانکم دخلا بینکم ان تکون امة هی اربی من امة انما یبلوکم الله به ولیبینن
لکم یوم القیامة ما کنتم فیه تختلفون سوم ولو شاء الله لجعلکم امة واحدة ولکن یضل من یشاء و
یهدی من یشاء ولتسألن عما کنتم تعملون چهارم ولا تتخذوا ایمانکم دخلا بینکم فتزل قدم بعد
ثبوتها وتذوقوا السوء بما صددتم عن سبیل الله ولکم عذاب عظیم از جمله مخالفت بکر خطاب با وفا
ما بعد آن سوی ما مخالفت عهد الله اضافه مصدر به فاعل است و عبارت است از آنچه مذکور در امثال آیت سوره یس
الم اعهد الیکم یا بنی آدم ان لا تعبدوا الشیطان و سوره اعراف الم یؤخذ علیهم میثاق الکتاب ان لا یقولوا علی

از حق و از جمله عبادت شیطانست پیروی ظن و خلاف استدعی ظن اذا جاء وقد برای شرط نیست که برای
تخصیص به ایقاعست مثل اکرم الضیف اذا کنت من العرب این اشارتست بآیت سوره منافقین اذا جاءک
المنافقون قالوا نشهد انک لرسول الله زیرا که این شهادت متضمن قبول عهد الله تعالی است و با بقیه امر
سلام بر علی بامرة المؤمنین و لا تنقضوا الایمان اشارتست بآیت سوره منافقین والله یعلم انک لرسوله زیرا که
این قسم است و متضمن تاکید قسم است و متضمن بجهه قسم است کفیل کردن یعنی شاهد کردن الله تعالی
و تفعلون عبارتست از نقض ایمان که در زمان رسول در خفیه بجا آوردند و آشکار کردند با وجود قول رسول ایشان
و قول ایشان که این الله و من رسوله پس یعنی بتفسیر جزو اول است بنا بر ظهور باقی اجزا انکاثا جمع نکث بکسر
نون و سکون کاف بمعنی بر هم زدن چیز نیست و جمع مصدر باعتبار ماده انواع است یا مصدر بمعنی
فاعلست برای مبالغه و بنا بر اول مفعول له بمعنی عند ما کنتم است و بنا بر دوم حال ضمیر لا تکونوا است حمع تتخذون
حال ضمیر لا تکونوا است یا استیناف بیانست الدخل در چشان نبود که را هزنان انها که بسیگاه خود می کنند برای
راهزنی و صد از سبیل نظر آیت سوره منافقین اتخذوا ایمانهم جنة فصدوا عن سبیل الله بینکم یعنی بینکم
اتخاذ و بقرار در شما در میان یکدیگر است ان تکون مفعول له است و تکون تامه است امة جماعتی از کی
ارباب ضبطه کاف نعتا نیست اذکا بفتح ذال و الف ممدوده و شدی بر کی و در بعض نسخ از کی بمعنی
بمعنی بکثرة ز المتکلم جا در نیست از دادن حق که حلی و اولاد او وبید اصلی برای ضبطه یا یکضبطه بمعنی باید قرآن
و آن مناسب مقام نیست و لهذا انکار آن کرده با وجود انکه موافق قرائت مشهوره است و این اشارت
بانچه مخالفان دعوی میکنند که خلفا برای بر کثیر فرد در سیاست مدینه و ضبط مملکت اکثر حلی و اولاد او دور تر
کتاب خدا و سنت رسول و مسائل حلال و حرام و این منافی آنست که مخالفان اعتراف کرده اند و روایت
کرده اند از رسول الله صلعم که گفته که اقضاکم علی یعنی بیعتکم است مثل آیت سوره قلم انه یؤتیهم که او تفسیر
ضمیر به علی سنی است بنا بر آنچه گذشت در احادیث باب چهارده هم که باب ان الائمه هم ارکان الارض جمیع اکتاب
اند علیم است کاو صاحب عصا و صاحب قسیم نار و جنت است ضمیر لیبینن راجع بعلی و به الله تعالی بود و در نیست
عبارتست از قول مخالفان در جمیع بسبب خلاف ایشان از روی ظن و شرین قدم برای وضعیت است
و مراد اینست که زدن تو بگفتم بجهت سخاست چه جای اقدام که ثبوت از زندگانیست تفسیر سبیل الله یعنی سعرا
بتفسیر سبیل علی و اولاد و معروف در آیت سوره عنکبوت والذین جاهدوا فینا لنهدینهم سبلنا و لکم
عذاب عظیم اشارتست باینست که آن منافقان دو عذاب دارند یکی برای صد و دیگری برای کفر خود و شان
یعنی پس نازل شد در سوره نحل که و لکن یضل من یشاء بعد از آنکه و قال اگر چنین کرد انید الله تعالی امر خود

شاهد در سنی کا الله تعالی مبتلا ساخته آنچه اگر میکنید ام گفت بخواه الله تعالی این قول رسول ایشانست که قوه
فسلموا بامرة المؤمنین و قول او که من الله و من رسوله و قول ایشان که این الله و من رسوله ما و مباشید
مانند زنی که بر هم زد رشته خود را بعد از قوی شدن آن رشته با پیچیدن بسبب انواع بر هم زدن فرا
میگیرید این قسمهای خود را که دخلکم در میان شما برای آنکه هر سنده امتی که ایشان زیادتر باشند از
امتی که شما ما وی گفت گفتم فدایت شوم آیا ائمه است مراد این نیست که در قرائت مشهوره ائمه است
اند و من امه است بمن آن مثلکم گفت آری بخدا قسم ائمه است گفتم پس میدرستی که ما قرائت میکنیم کاربی
مرادش اینست که قرائت مشهوره اربی است نه اذکی پس گفت چیست اربی و اشارت کرد بدست خود
مانند کسی که در انداخت دست خود را بجنباند پس انداخت دست خود را جز این نیست که عذاب میکند شما را
الله تعالی باو یعنی بعلی علیه السلام و هر آینه بیان خواهد کرد البته برای شما در روز قیامت ما کنتم فیه تختلفون که در
در آنجا اختلاف میکردید بسبب انکار ولایت علی و اگر میخواست الله تعالی هر آینه میکرد شما را امت واحده
یک جماعت بی خلاف و لیکن گمراه میکند بخذلان هر که را که میخواهد و راه می نماید بتوفیق خود هر که را که میخواهد بیقین
اقتضای حکمت و هر آینه پرسیده خواهید شد در روز قیامت از آنچه میکردید و مباشید و فرا مگیرید قسمهای
خود را دخلی در میان شما پس بلغزد قدمی بعد از استقرار آن مراد امام قدم کسیست که منافق بوده در زمان خود
از آن منافقان امام گفت بخواه یعنی بعد ثبوتها بعد از قبول سخن رسول الله صلی الله علیه و آله در حق علی و تذوقوا
و بچشید عذاب را بسبب منع شما از راه الله تعالی امام گفت بخواه سبیل الله علی علیه السلام او را و لکم
شما را عذاب عظیم است متن عن ابی حمزة الثمالی عن ابی جعفر علیه السلام قال سمعته یقول لما
ان قضی محمد صلی الله علیه و آله نبوته و استکمل ایامه اوحی الله عز و جل الیه ان یا محمد قد قضیت
نبوتک و استکملت ایامک فاجعل العلم الذی عندک و الایمان و الاسم الاکبر و میراث العلم
و آثار علم النبوة فی اهل بیتک عند علی بن ابی طالب فانی لن اقطع العلم و الایمان و الاسم الاکبر و میراث
العلم و آثار علم النبوة من العقب من ذریتک کما لم اقطعها من ذریات الانبیاء شرح مضمون این حدیث
در کتاب الروضه در حدیث آدم مع الشجرة العلم الذی عندک عبارتست از علم بجمیع معانی قرآن که تبیان کل
شی است الایمان ایمن کردن و مراد اینجا معصوم بودن در فتوی و قضا است باعتبار آنکه متضمن ایمن
کردن مستفتیان و متحاکمان از خطا در آنها است و علم و ایمان مذکور است در آیت سوره روم و قال الذین اوتوا
العلم و الایمان و بیان شد در شرح حدیث باب ابوابی از هم اسم اکبر عبارتست از جمیع الفاظ قرآن چنانچه جبرئیل
فرود آورده باعتبار آنکه علامت بزرگی علم و قدرت الله تعالی است و ایضا تبیان کل شی است و آن نزد

الله محفوظ نیست چنانکه گذشت در باب انه لم یجمع القرآن کله الا الائمة علیهم السلام و انهم یعلمون علمه کله که باب سی
پنجم است میراث العلم عبارتست از آنچه در جفر ابیض است از کتب انبیا و آثار علم النبوة عبارتست از آنچه در جفر
احمر است از سلاح و مانند آن از آثار انبیا مثل عصای موسی و خاتم سلیمان و بیان این دو جفر گذشت
در حدیث سوم باب چهلم العقب بضم عین بی‌نقطه و تشدید قاف مشدده با کشیده جمع عاقب بکسر قاف
جانشینان و در خبر دیگر از اسامی رسول الله صلی الله علیه و آله عاقب است **یعنی** رو در قیست از ابو حمزه ثمالی از امام محمد باقر
راوی گفت شنیدم از او میگفت وقتی که بآخر رسانید محمد صلی الله علیه و آله نبوت خود را و کامل کرد روزگار خود را
پس گردانید حقتعالی که نزد تو است و ... و اسم اکبر را و میراث علم را و آثار علم نبوت را در اهل بیت تو
نزد علی بن ابی طالب ... و بعد از خود بیاد ... که بر نسبت ... اسم علم
و این اسم اکبر و میراث علم و آثار علم نبوت را از جانب خدا ... کبرا بر ...
بعد از معلوم چنانچه ... از اهل بیوتات انبیا **وبهذا الاسناد** عن ابی عبدالله علیه السلام قال اوصی موسی
علیه السلام الی یوشع بن نون واوصى یوشع بن نون الی ولد هارون ولم یوص الی ولده ولا الی ولد
موسی ان الله عزوجل له الخیرة یختار من یشاء ممن یشاء وبشر موسی ویوشع بالمسیح علیه السلام فلما
ان بعث الله عزوجل المسیح قال المسیح علیه السلام انه سوف یاتی من بعدی نبی اسمه احمد من
ولد اسماعیل علیه السلام یجیء بتصدیقی وتصدیقکم وعذری وعذرکم وجرت من بعده فی الحواریین
فی المستحفظین وانما سماهم الله عزوجل المستحفظین لانهم استحفظوا الاسم الاکبر وهو الکتاب
الذی یعلم به علم کل شیء الذی کان مع الانبیاء صلوات الله علیهم یقول الله عزوجل ولقد ارسلنا رسلا
من قبلك وانزلنا معهم الکتاب والمیزان الکتاب الاسم الاکبر وانما عرف مما یدعى الکتاب
التوراة والانجیل والفرقان فیها کتاب نوح وفیها کتاب صالح وشعیب وابراهیم فاخبر الله
عزوجل ان هذا لفی الصحف الاولى صحف ابراهیم وموسى فاین صحف ابراهیم انما صحف ابراهیم
الاسم الاکبر وصحف موسى الاسم الاکبر **شرح** الخیره بکسر خا نقطه دار و سکون یاء دو نقطه در پایین و را بی‌نقطه
مصدر باب ضرب و فتح یاء اسم مصدر باب افعال که بی‌ن چنانچه در اصحاب ... از مسائل ... ضمیر
هم راجعست بمبعوث الیهم که مفهومست از بعث الله و خطاب مسیح بحواریین و جمعی بنی اسرائیل بوده و این
اشارتست بآیت سورهٔ صف و اذ قال عیسی بن مریم یا بنی اسرائیل انی رسول الله الیکم مصدقا لما بین یدی
من التوریة ومبشرا برسول یاتی من بعدی اسمه احمد اسم در اسمه بمعنی علامت علم و قدرت الله تعالی است
و عبارتست از کتاب الله تعالی مثل قرآن موافق آنچه گذشت در کتاب التوحید در شرح حدیث دوم

اما وقت ... نزدیک است ... تحقیق آنکه ... کامل کردی
روزگار خود را

نابلیم

باب سیم که باب العرش والکرسی است و اضافه آن بضمیر راجع بنبی باعتبار آنست که معجزه دست و دلیل
نبوت او نیز هست و احمد افعل التفضیل است بمعنی محمود تر و مراد اینست که کتاب او ستوده تر و پسندیده تر
از کتب سایر انبیاست و تصدیقکم عبارتست از تصدیق وصایت حواریین که اوصیای مسیح اند العذر
بضم و فتح عین بی‌نقطه و سکون ذال نقطه دار و راء بی‌نقطه مصدر باب ضرب پسند کردن کسی را در کاری که
کرده و اضافه در عذری و عذرکم از قبیل اضافه مصدر بمفعولست و مراد اینست که او که اسم اکبر که برای انبیا
خواهد شد خواهد دانست که هر کاری که من کرده ام و هر کاری که شما کرده اید بامر الله تعالی بوده
ضمیر جرت راجع بالخیره است ضمیر بعده راجع بعیسی است حواریین عبارتست از خواص عیسی که نصرت
او کردند فی المستحفظین بیان فاعل بعض فی الحواریین است و انما سماهم تا آخر اشارتست بتفسیر آیت
سورهٔ مائده انا انزلنا التوریة فیها هدی و نور یحکم بها النبیون الذین اسلموا للذین هادوا والربانیون والاحبار
بما استحفظوا من کتاب الله وکانوا علیه شهداء اسم در الاسم الاکبر بمعنی علامت علم و قدرت الله تعالی
موافق آنچه مذکور شد و وصف آن بالاکبر اشارتست باینکه هر کدام از اوصیای انبیا اسم است
بمعنی که علامت علم و قدرت الله تعالی است موافق آنچه گذشت در کتاب العقل در حدیث سیزدهم باب
چهاردهم که باب استعمال العلم است که خصمه و باخرکم من قدرة الله عزوجل و آنچه گذشت در کتاب
التوحید در حدیث چهارم باب النوادر که باب بیست و سوم است که نحن والله الاسماء الحسنی الخ و هی
بنی اسم اصغر است چنانکه مذکور است در حدیث ثقلین یعلم بصیغه مضارع غائب مجهول مجردست علم
کل شیء بکسر عین و سکون لام مرفوع و نائب فاعلست و اسناد مجازیست نظیر جد جده و مراد اینست
که از آن کتاب معلوم میشود که علم هر چیزی که محتاج الیه باشد در هر زمانی در کیست زیرا که آن کتاب مشتمل است
بر نهی از پیروی ظن و از اختلاف از روی ظن و در آنست تبیان کل شیء پس دلالت میکند بر اینکه در
هر زمانی عالم بکل شیء هست و مخالفان او البته پیروی ظن و اختلاف از روی ظن میکنند پس معلوم
میشود که او معلوم الصدق میشود و آن کتاب بر آدم علیه السلام نازل شده بوده چنانکه مذکور است در
کتاب الروضه در حدیث آدم مع الشجرة الذی صفت دوم الکتاب است یقول بصیغه مضارع اسناد سباب
پیداست در سورهٔ حدید چنین است لقد ارسلنا رسلنا بالبینات وانزلنا معهم الکتاب والمیزان و در سورهٔ
رعد و سورهٔ مؤمن ولقد ارسلنا رسلا من قبلک هست ... موافق نیست پس اینجا سهو است از راوی
دیگر بنقل بالمعنی از سورهٔ حدید بحرف میزان عبارتست از مضمون آیات بینات محکمات که نهی
از پیروی ظن و از اختلاف از روی ظن آمده و بسؤال اهل الذکر از هر شبهه زیرا که بآن سنجیده میشود

حق داده جل و علا زبر زبان عرف بصیغهٔ غائب مجهول باب ضرب یا باب تفعیل برای مبالغه است من در ما
تبعیضیه است و ما موصوله است یعنی بصیغهٔ مضارع غائب مجهول باب نصر است و ضمیر مستتر راجع بموصول
مفعول اول نائب فاعل است و الکتاب منصوب و مفعول دوم است و مراد بآن یعنی یک کتاب که بما است که
نازل شده از جانب الله تعالی و در دست خیر امام زمان نیز هست خواه بعبارت مشهور باشد مثل تورات و انجیل
و فرقان و خواه نه در باشد مراد بفرقان اینجا قرآنست و از قبیل نسبت کل باسم جزواست زیرا که فرقان بعض
قرآنست که در آن تمایز از اختلاف از روی ظن صریح شده و چنانچه ظاهر میشود در کتاب فضل القرآن در حدیث
یازدهم باب اول ضمیر فیه راجع بما موصوله است باعتبار لفظ و در معنی فیه این جمله حالیه است نوح اول انبیای
اولوا العزم است و مراد بکتاب او کتابیست مشتمل بر احکام شریعت او است که جدیده است و کتاب صالح مشتمل
بر احکام شریعت جدیده نیست بلکه از قبیل مواعظ و مانند آنهاست و کتاب شعیب نیز مشتمل بر مواعظ و
امثال آنهاست ابراهیم دوم انبیای اولوا العزم است و مراد بکتاب او کتابیست مشتمل بر احکام شریعت او است که
جدیده است اگر گویی که چرا کتاب شعیب را پیش از کتاب ابراهیم ذکر کرده و حال آنکه شعیب متأخر از اوست باعتبار
زمان زیرا که شعیب در زمان موسی بوده گویم که تقدیم اینجا باعتبار رتبه است که کتاب ابراهیم نازلتر بوده در زمان
امام جعفر صادق از کتاب شعیب چنانکه کتاب شعیب نازلتر بوده از کتاب صالح و کتاب صالح نازلتر بوده
از کتاب نوح اگر گویی که زبور داود نیز در دست مردم آن زمان بوده فی الجمله در زمان امام جعفر صادق علیه السلام نیز
الجمله ... این نیز هست گویم که اعتقاد نیست با آنکه آن زبور داود باشد و احصاء حصر در اینجا نیست صریح
و بر هر تقدیر این منافات ندارد با آنچه می آید در حدیث آخر کتاب الصیام که ثم اخرج من قبائه کتابا فدفعه الی
امیر المؤمنین صلوات الله علیه تا قول او که الحمد لله الذی قضی هذه فی صحیفة ... خبر برای بیان
و این اشارتست بتفسیر آیت سورهٔ اعلی ... اکثر اصحاب رسول ...
بر آنحضرت بزرگ وصی او ... که مذکور است در سابق که بل تؤثرون الحیوة الدنیا و الآخرة خیر و ابقی
و بیان میشود در حدیث سیم باب صد و هفتم که باب ... من الشرائع فی الاولین ... است و این
ابراهیم اشارتست بآنکه اکثر اصحاب ... آن کردند با وجود تأکید ... باتباع ... ابراهیم که اسلام ...
پیروی ظن و اختلاف از روی ظن است و برای بیان آنست که آن نزد خیر امام زمان پنهان شده و بخبر ان
صحف موسی و تخصیص بذکر صحف ابراهیم و موسی در این آیت باعتبار آنست که تفصیل احوال امیر المؤمنین و
مظلومیت او در اینها پیشتر شده و اگرچه اسم اکبر بر آدم نیز نازل شده یعنی ... امام جعفر صادق علیه السلام
گفت و وصیت کرد موسی علیه السلام بسوی یوشع بن نون و وصیت کرد یوشع بن نون بسوی فرزندان هرون و وصیت

آن یا پیغمبران چهار کتاب است و

کرد بسوی فرزندان خود و نه بسوی فرزندان موسی ... که الله عزوجل او راست ... هر کرا که
میخواهد ... سلسله که میخواهد نوید داد موسی و یوشع بآمدن مسیح علیه السلام پس وقتی که فرستاد الله عز
وجل مسیح را ... گفت مسیح علیه السلام ... که خواهد آمد بعد از من پیغمبری که نامش احمد
... از فرزندان اسمعیل علیه السلام ... و تصدیق من کند ... آورد
پسندکردن مراد پسندکردن ... جاری شد که بین الله تعالی بعد از عیسی در خاصان او در جمعی که مستحفظ
بودند و جز این نیست که نامیده ایشانرا الله تعالی مستحفظین در سورهٔ مائده و برای آنکه مأمور شدند بحفظ
و ضبط اسم اکبر و اسم اکبر کتابیست که دانسته میشود بآن دانش هر محتاج الیه ... اسم اکبر جزو است که بوده
جمیع انبیا که صاحبان شریعت جدیده بوده اند مراد شش کس است آدم و نوح و ابراهیم و موسی و عیسی و محمد
علیهم السلام بیان این که ... الله عزوجل در سورهٔ حدید ... و فرستادیم رسولان خود ...
از نزد فرستادیم با آن رسولان کتاب او ... امام گفت مراد بکتاب در این آیت اسم اکبر است
و جز این نیست که معروف و مشهور شده از جمله آنچه نامیده میشود کتاب تورات و انجیل و فرقان بجای
که در جمله آنها که نامیده میشود کتب الهی کتاب نوح است و در جمله آنها کتاب صالح و کتاب شعیب و کتاب
ابراهیم است بیان اینکه خبر داد الله عزوجل در سورهٔ اعلی که ... اکثر اصحاب رسول
دنیا را بر آخرت ... در صحف اولی است که صحف ابراهیم و موسی است پس کجاست صحف ابراهیم
جز این نیست که صحف ابراهیم اسم اکبر است و صحف موسی نیز اسم اکبر است پس فلم تزل الوصیة فی
عالم بعد عالم حتی دفعوها الی محمد صلی الله علیه و آله فلما بعث الله عزوجل محمدا صلی الله علیه
و آله اسلم له العقب من المستحفظین و کذبه بنو اسرائیل و دعا الی الله عزوجل و جاهد فی سبیله
ثم انزل الله جل ذکره علیه ان اعلن فضل وصیک فقال رب ان العرب قوم جفاة لم یکن فیهم کتاب
و لم یبعث الیهم نبی و لا یعرفون فضل نبوات الانبیاء و لا شرفهم و لا یؤمنون بی ان انا اخبرتهم
بفضل اهل بیتی فقال الله جل ذکره و لا تحزن علیهم و قل سلام فسوف یعلمون فذکر من فضل وصیه
ذکرا فوقع النفاق فی قلوبهم شرح العقب بفتح عین مهمله و کسر و سکون قاف و بکسر قاف فرزند زاده
الف لام العقب برای عهد خارجیست من ابتدائیه است العقب من المستحفظین عبارت از امیر المؤمنین
علیه السلام است باعتبار آنکه فرزند زاده عبد المطلب است و عبد المطلب آخر مستحفظین ... اوصیای عیسی
قبل از رسول الله صلی الله علیه و آله است بنا بر آنکه ابو طالب از جمله مستحفظین و اوصیای عیسی نبوده ...
بواسطه رسول الله وصی عیسی شده و وقتی که مبعوث شد بشریعت جدیده چنانچه بیان میشود در شرح ...

اینجا اسم مولد النبی صلی الله علیه و آله و فانکه ... صدو و هم است مراد کتاب کنی پست که بعث عرب

و مراد ببنی نبی صاحب شریعت صحیحه و اینست که از عرب باشد یعنی پس بوسیله این وصیت یعنی عیسی علیه السلام

گرد اسم اکبر است میوه در او می عیاد او می سپرد تا آنکه سوی محمد صلی الله علیه و آله پس این آنکه وصی گرد

الله عز و جل محمد صلی الله علیه و آله را سوی خلایق قبول قول او کرد در اول بعثت او آن قرزند او او

کاو وصیای عیسی بود ... عرب بوده تکذیب کرده بودند او در اول بعثت او او لاد یعقوب و جواز

سوی الله عز و جل سعی کرد در او و او که تعیین وصی باشد بعد از آن نزل ساخت الله جل ذکره سر او را که آشکار

و صریح کن فضیلت وصی خود را پس گفت یعنی ایکه در خطر خود گفت با آنکه زبان آنرا چنانچه گذشت

شنیدی صاحب کل اختیار من همه سنی که اکثر عرب جاهلی شده بود در دار حق شوده و در ایشان کتابی که زبان عرب

باشد فرستاده نشده سوی ایشان نبی صاحب شریعتی که از عرب باشد و نشناسند فضیلت ... نبیا

انبیا را که بر بالای مرتبه ای ... در مرتبه جاهلیت بنا را که مخرض اطاعه ... هرچه کوید او

آورده بس کرس با آنکه صریح شود در قرآن خبر کنم ایشانرا بفضیلت اهل بیت خود تفصیل پس گفت اسم جل ذکره

برای تسلی رسول علیه السلام در سوره نحل و سوره حجر و غیر آن مباش برایشان و در سوره زخرف و کرد

میکویم سلامتی شماست از عذاب قیامت پس بقیامت بروز مرگ خواهند دانست پس ذکر کرد فضیلت

وصی خود را نوعی از ذکر که صریح بود مثل من کنت مولاه فعلی مولاه اللهم وال من والاه و عاد من عاداه

پس قرار گرفت نفاق در دل منافقان **متن** فهمّ رسول الله صلی الله علیه و آله بذلک و ما یعرفون به فقال

الله جل ذکره یا محمد و لقد نعلم انک یضیق صدرک بما یقولون فانهم لا یکذبونک و لکن الظالمین

بآیات الله یجحدون لکنهم یجحدون بغیر حجة لهم و کان رسول الله صلی الله علیه و آله یتألفهم و یستعین

ببعضهم علی بعض و لا یزال یخرج لهم شیئا فی فضل وصیه حتی نزلت هذه السورة فاحتج علیهم

حین اعلم بموته و نعیت الیه نفسه فقال الله جل ذکره فاذا فرغت فانصب و الی ربک فارغب

یقول فاذا فرغت فانصب علمک و اعلن وصیک فاعلمهم فضله علانیة فقال علیه السلام من کنت

مولاه فعلی مولاه اللهم وال من والاه و عاد من عاداه ثلاث مرات **شرح** در سوره انعام چنین است

قد نعلم انه لیحزنک الذی یقولون فانهم لا یکذبونک و لکن الظالمین بآیات الله یجحدون پس این نقل بالمعنی است

و ... از آیات بینات محکمات ... ایشان ... ظاهر ... ایشان ... بشارت

اگر منافقان ... برای خود اختراع کرده مدعی علم ایشان ... محتاج الیه میکردند ... بر

انکار آیات بینات لیکن محکمات ایشان ... آن دعوی کرده ... بفتح میم و سکون واو ...

فانصب

اینجا یعنی اولی بتصرف در کسی از خود و بیش است بدلیل آنکه گفت در اول و ترک نظیرش باکثر شده و مثل

کلام در وصایا متعارف جا شده در اخبار بنا بر آنکه موصی وقت وصیت در امان اول منزله وقت موت خود می بیند

پس دلالت میکند بر آنکه این کلام در مقام وصیت بولایت علی است و دلالت میکند که من کنت مولاه فعلی

مولاه و دلالت میکند که من کنت مولاه و کان علی مولاه و در مشکاة مخالفان چنین است عن البراء بن عازب

و زید بن ارقم ان رسول الله صلی الله علیه و سلم لما نزل بغدیر خم اخذ بید علی رضی الله عنه فقال الستم تعلمون

انی اولی بالمؤمنین من انفسهم قالوا بلی قال الستم تعلمون انی اولی بکل مؤمن من نفسه قالوا بلی فقال

اللهم من کنت مولاه فعلی مولاه اللهم وال من والاه و عاد من عاداه فلقیه عمر بعد ذلک فقال له هنیئا

یا ابن ابی طالب اصبحت و امسیت مولی کل مؤمن و مؤمنة رواه احمد ثلث منصوب بظرف است

و ظرف خبر مبتدای محذوفست تقدیره هذا القول ثلث مرات یعنی آنکه در سه وقت بوده اول ابتدای

حاشیه که گذشت در شرح سابق دوم در اوسط نبوت و آن در شب سیوم در اواخر نبوت بعد از حجة الوداع

در روز غدیر خم بقرینه عطف ثم قال که می آید و ممکنست که ثلث منصوب باشد و من کنت تا آخر بدل

در این روز که گفته شده باشد یعنی پس دانست رسول الله صلی الله علیه و آله آنرا استحکام نفاق را

که منافقان در طعن و تدبیر کار خود میکوشند پس گفت الله جل ذکره ای محمد هر آینه بتحقیق میدانیم

که تو تنگ میشود سینه تو بآنچه منافقان میگویند پس هرکسی که ایشان در دل در وغگو نمیشمرند ترا و لیکن

آن جماعت کنندگان آیات ... بدین معنی که معلوم ایشان شده و از جانب الله تعالی منکر میشوند ظالم گفت

یعنی لیکن ایشان منکر میشوند فضل وصی ترا بی آنکه حجت برای ایشان باشد و رسول الله صلی الله

علیه و آله تکلف خود را با الفت با منافقان میداشت ... حجت نزدیک کردن بعضی ایشان

بخود و بر دفع فساد بعضی انکار کرده ... یعنی که منافقان برای حفظ مرتبه خود او را منع از افشاء فضل

وصی میکردند ... اظهار میکرد برای آن منافقان چیزی را در فضیلت وصی خود تا آنکه نازل شد این

سوره که مذکور میشود یعنی سوره الم نشرح پس حجت گرفت بر ایشان وقتی که اعلام کرده شد او را بمرگ

مرگ خود و خبر مرگ خود بشنید رسانیده شد سوی او در این سوره پس فرمود که گفت الله جل ذکره در سوره

الم نشرح پس چون فارغ شوی از نبوت یا از حجة الوداع پس بر پا دار آنچه را که او را نشان دهی است

یا نصب نما نشانه خود را و سوی صاحب کل اختیار خود پس از آن رغبت کن یعنی که بعد از فارغ شدن

داعی حق را بلبیک اجابت کن و امر میان معقول فانصب با بیان خصوصیت نصب گفت که میگوید

پس وقتی که فارغ شدی پس وا دار نشان خود را در میان خلایق و آشکار کن وصی خود را بمراد

که پس تعقیب کرد سخن بر داشتن وصی خود بر سر دست خود چنانچه علم در لشکرگاه بلند میشود و پس اعلام کرد
ایشان را افضلیت علی علیه السلام آشکار پس گفت علیه السلام هر که بودم صاحب اختیار او پس علی صاحب
اختیار اوست خداوندا دوست دار هر که را که دوست دارد علی را بقبول ولایت و دشمن دار
بگذار هر که را که دشمن دارد علی را با انکار ولایت این قول رسول سه بار واقع شد این بر دو روایت
و پیش از روز غدیر است متن ثم قال لأبعثن رجلاً يحب الله ورسوله ليس بفرار يعرض بمن رجع
يجبّن أصحابه ويجبّنونه وقال صلى الله عليه وآله لعلي سيد المؤمنين وقال علي عمود الدين
وقال هذا هو الذي يضرب الناس بالسيف على الحق بعدي وقال الحق مع علي أينما مال
وقال إني تارك فيكم أمرين إن أخذتم بهما لن تضلوا كتاب الله عز وجل وأهل بيتي عترتي
أيها الناس اسمعوا وقد بلغت إنكم ستردون علي الحوض فأسألكم عما فعلتم في الثقلين والثقلان
كتاب الله جل ذكره وأهل بيتي فلا تسبقوهم فتهلكوا ولا تعلموهم فإنهم أعلم منكم فوقعت الحجة
بقول النبي صلى الله عليه وآله وبالكتاب الذي يقرأه الناس شرح چون غزوه خیبر در سال هفتم هجرت
و حجة الوداع در سال دهم هجرت پس کرم فقال عطف بر علیهم فعطفه آخر باشد آن اعلام قبل از روز
غدیر خواهد بود چنانچه گذشت که اگر ثم برای تعجب از تعرض تا الف باشد نه برای تراخی زمان و اگر قال
عطف بر کان رسول الله یا علیهم باشد بی ملاحظه حتی ترتیب میتواند بود که آن اعلام در روز غدیر بوده باشد
و در علیهم معنی ثم ابتدا چه سوره الم نشرح و اهل کیا نشده وضع صحیح علی الحوض گذشت در شرح حدیث اول
باب بعثی بعد از آن چند چیز واقع شد اول آنکه گفت در روز خیبر بعد از شکستن ابوبکر با لشکر و گریختن و بعد
عمر با لشکر و گریختن حکایة میفرستم البته مردی را که دوست میدارد خدا و رسولش او دوست میدارند
او را خدا و رسولش نیست عادت گریزنده چون وصف نفی گریزندگی عادت به تعریض نیست بجهت ظاهر
گفت تعریض بیکر و مسابین بخش بکسی که برگشت از جنگ خیبر در حالی که میترسانید یاران خود را از
مرحب خیبری و میترسانیدند ایشان او را و مراد از نیست که ابوبکر و عمر دوست نمیدارند خدا و رسول را
خدا و رسول نیز ایشان را دوست نمیدارند و عادت گریزنده اند دوم آنکه گفت که علی مهتر مؤمنان است
سوم آنکه گفت علی ستون دین اسلام است چنانچه خیمه بی ستون بر پای نمیماند اسلام بی امامت او
چهارم آنکه گفت این علی و پس از جمله اصحاب من آنکس است که میزند مردم را بشمشیر بر حق بعد از من اشارت
بطلان جنگهای ابوبکر و عمر است پنجم آنکه گفت حق با علیست هر جا که میل کند مراد آنست که در جا که میل گرو
گیری او حق گرویست هر که میشود و در حالت قیام او بکار امت حق ظاهر میشود ششم آنکه گفت من برای شما

میتواند بود که مراد در روز غدیر بیست جای ... بیان میشود

وامیگذارم

وامیگذارم بعد از خود در شما دو چیز بزرگ را اگر دست زنید بآنها هرگز گمراه نمیشوید آن دو کتاب خدا عزوجل
و خانواده من عترت من است ای مردمان سخن بشنوید که بتحقیق بر حق آگهی رسانیدم شما
که شما خواهید وارد شد بر من بر حوض که پس خواهم پرسید شما را از آنچه کرده اید بر حق دو ثقیل آن
دو ثقیل کتاب خداست جل ذکره و خانواده من است پیشی مگیرید بر ایشان که هلاک میشوید یعنی که بسؤال اهل الذکر
در جایی که خدا ایشان را از جهات دیگر کاری کنید که جهنمی خواهید شد بسبب پیروی ظن و تعلیم مکنید ایشان را
که ایشان داناترند از شما به چیزی یعنی که بعد از سؤال آنچه گویند تسلیم کنید و مکابره مکنید ایشان را حجت
گرفت حجت بر مجتهدان مخالفان که ترک ولایت کرده اند بگفته نبی صلعم و محکمات کتاب الهی که میخوانند آن را مردمان
و در آنجا نهی از خلاف از روی ظن است متن ثم ألزمك بحق فضل أهل بيته بالكلام وبيّن لهم
بالقرآن إنما يريد الله ليذهب عنكم الرجس أهل البيت ويطهركم تطهيرا وقال عز ذكره
وآت ذا القربى حقه فكان علي عليه السلام وكان حقه الوصية التي جعلت له والاسم الأكبر وميراث
العلم وآثار علم النبوة فقال قل لا أسألكم عليه أجرا إلا المودة في القربى ثم قال وإذا الموؤدة سئلت
بأي ذنب قتلت يقول أسألكم عن المودة التي أنزلت عليكم فضلها مودة القربى بأي ذنب
قتلتموهم وقال جل ذكره فاسألوا أهل الذكر إن كنتم لا تعلمون قال الكتاب الذكر وأهله آل
محمد عليهم السلام أمر الله عز وجل بسؤالهم ولم يؤمروا بسؤال الجهال وسمى الله عز وجل القرآن ذكرا
فقال تبارك وتعالى وأنزلنا إليك الذكر لتبين للناس ما نزل إليهم ولعلهم يتفكرون وقال عز
وجل وإنه لذكر لك ولقومك وسوف تسألون شرح ضمیر لهم راجع باهل البیت است و لام برای انتفاع
یا راجع بناس نفهمت و لام صلة بیّن است انه یرید تقدیر قال انه بر معاست نمی آید در شرح حدیث آخر آنها
کرمن در سنی بعضیه است و ظرف خبران است و فادرفان قهر بعید است و برای عطف بر انه است تقدیر
و عنوان قربی بودنش قریبست که افعل تفضیل است و تانیث آن باعتبار نیست که موصوف آن ذات
علیها السلام است موصوف آن جمعی مخصوص است و اول مناسبتر است و در لذی القربی و درو آنست
القربی چنانچه ظاهر است از آنچه می آید در حدیث پنجم آخر ابواب که مراد بذی القربی امیر المؤمنین علیه السلام
و ذی القربی بعد از او قائم مقام او بوده و دوم مناسبتر است در الا المودة فی القربی چنانچه می آید در حدیث هفتم
باب صدوهم که ائمه علیهم السلام نگاهبان آنها است نفی محض فی القربی برای ظرفیت است
بکمال ربط ازقبیل فی الرسم حفظی فی ولدی ای وه ال که بمعنی حفظی بحفظ ولدی و اهل و بایست که
فی القربی بمعنی المودة فی القربی بمعنی المودة لی بوده قربی است داده و این بیکند که اگر کسی قرابت او

اعلموا أنما غنمتم من شيء فأن لله خمسه وللرسول ولذي القربى ثم قال تعالى ذكره

نداشته باشد رسول را دوست نداشته مخفی نماند که تفسیر مودت قربی فی تخصیص رجوع بمخاطبان میشود چنانچه
در سوره سبا قل ما سالتکم من اجر فهو لکم ان اجری الا علی الله و هو علی کل شیء شهید پس آنرا اجر تبلیغ کردن و
در مثل مودت خود کردن برای کمال مبالغه و الحاح در تکلیف این فریضه عظیم است و بعضی سوره و اذا المودة
بفتح واو و تشدید دال قرائت غیر مشهور است و در مجمع البیان به ابن عباس نیز منسوب شده و اذا المودة بتقدیر
اهل المودة است و لفظ ضمیر جمع مذکر غایب در قتلوهم راجع بوده و شده و سالکم بمعنی مستقیم است و اشارت
بنسبت که در آیت مسئول عنه بجای مسئول گذاشته شده و برای اشعار بآنکه در حضور مسئول عنه راجع اول واقع
خواهد شد چنانچه گویا ایشان مسئول شدند جواب چنان واقع خواهد شد که ایشان جواب گویند که ما رسیدیم
شوند و لهذا تا وقت تمام کرده است پس بای ذنب قتلت حکایت سوال است و قال عز و جل [illegible]
بما قال تبارک و تعالی [illegible] آن و ضمیر راجع بقرآن است یعنی پس [illegible] ظاهر میکرد فضل اهل بیت
خود را بسخن خود و بیان میکرد و برای ظهور فضیلت اهل البیت بقرآن بیان این کرد که گفت در سوره احزاب جز
این نیست که اراده میکند الله تعالی این را که ببرد از شما شک را که اهل بیت رسولید و پاکیزه گرداند
پاکیزه گردانیدن عظیم بیان این شد در شرح حدیث اول که گفت عز و جل در سوره انفال و بدانید [illegible]
از اموال مشرکان بجنگ از هر چیز پس که بدرستی که خدا راست خمس آن و برای رسول [illegible]
رسولست و برای صاحب قربی بعد از آن گفت جل ذکره در سوره بنی اسرائیل و بده صاحب قرابت را
حق او و بیان این و آیت میآید در باب [illegible] پس حضرت علی علیه السلام برای اظهار حق خود
حق او و بعضی از رسول [illegible] و شد برای [illegible] حق [illegible] علم
و آثار علم نبوت چنان پنهان گشت در این حدیث پس گفت در سوره شوری که بگو ای محمد [illegible]
تبلیغ رسالت مگر دوستی خویشان مرا [illegible] دوستی علی علیه السلام [illegible]
اوست بعد از آن گفت در سوره [illegible] دوستی پرسیده میشود که بکدام گناه کشته شده و ادام [illegible]
این آیت گفت که میگویم [illegible] از اهل دوستی [illegible] بر شما فضل آل [illegible]
منسوب [illegible] کرده است [illegible] گفت در سوره نحل [illegible] پس سوال کنید اهل ذکر را اگر
نمیدانسته باشید [illegible] این گفت که قرآن [illegible] و اهل ذکر آل محمد علیهم السلام
امر کرده است الله تعالی بسوال ایشان [illegible] مخاطبان [illegible] سوال [illegible] چنانچه
توهم کرده اند که مراد [illegible] اهل کتاب [illegible] بیان این شد در باب [illegible]
عز و جل فرآر [illegible] بیان این آنکه گفت تبارک و تعالی در سوره نحل و نازل ساختیم سوی تو قرآن را تا بیان کنی

برای مردمان آنچه را که نازل کرده شده و بتدریج سوی ایشان در متشابهات و نشاید که ایشان گمراه شوند
در محکمات و در واقع شدند که بیان متشابهات قرآن مخصوص رسول و اهل بیت اوست و گفت جل و عز در سوره زخرف
و هر آینه که هر آینه قرآن ذکر است سبب بیان تو و سبب بیان اهل بیت تو یعنی که علم آن و جواب
متشابهات آن مخصوص شماست و بعد از من تو پرسیده خواهید شد چنانچه بیان شد در باب سیم ص و قال
عز و جل اطیعوا الله و اطیعوا الرسول و اولی الامر منکم و قال عز و جل و لو ردوه الی الله و الی
الرسول و الی اولی الامر منهم لعلمه الذین یستنبطونه منهم فرد الامر امر الناس الی اولی الامر منهم
الذین امر بطاعتهم و بالرد الیهم شرح یعنی اولی الامر گذشت در شرح حدیث ششم باب [illegible]
طاعت ولی امر و طاعت رسول الف لام الامر برای استغراق است من در اولی الامر منکم و در اولی الامر منهم برای
[illegible] که برای تفصیل شد یعنی من احکم و من اعلم و ظرف حال اولی الامر است و بنا بر دوم [illegible]
منکم و منهم برای ترغیب و تحریص در اطاعت و رد سوی ولی امر است زیرا که آن ولی امر برای مصلحت
[illegible] مرجع [illegible] شبهات [illegible] از کتاب نازل برای ایشان [illegible]
تعلیم معانی آن و نکات مرعیه در آن باشند در هر حرکتی و هر حرفی و هر کلمه و هر فقره پس هر کسی
که مطلع شود بر متشابهات قرآن لازمست که خاک پای این قسم کسی را توتیای چشم خود کنند [illegible]
او [illegible] ضمیر مفرد در و لو ردوه [illegible] مذکور است در سابق این فقره که و اذا جاءهم امر من
الامن او الخوف اذاعوا به و بیان میشود در کتاب [illegible] در شرح حدیث اول باب [illegible]
[illegible] است [illegible] ضمیر [illegible] مرجع [illegible] اطاعت رسول کرده [illegible]
قرار [illegible] اختلاف [illegible] ظن کردند و مراد [illegible] مسئول شدن ایشان [illegible]
و من الامن [illegible] باستفهام [illegible] شد و مراد [illegible] حلال [illegible] شد و مراد [illegible] حرام [illegible]
ظن پنهان [illegible] ظن [illegible] شد [illegible] ضمیر راجع [illegible] مرجع [illegible]
[illegible] ضمیر مفرد [illegible] یستنبطونه راجع [illegible] است [illegible] و حاصل [illegible]
[illegible] یستنبطونه است و ضمیر [illegible] راجع [illegible] ولی الامر است [illegible] رسول [illegible] اولی الامر است [illegible]
[illegible] جمیع [illegible] علم [illegible] میشود [illegible]
[illegible] یستنبطونه [illegible] منهم برای [illegible]
و ضمیر راجع [illegible] ضمیر [illegible] یستنبطونه [illegible] چنین است [illegible]
در رسول و الی اولی الامر منکم [illegible] اشارت شده [illegible] مراد [illegible] سوی رسول [illegible]

[illegible] اولی الامر [illegible]
باشد چنانچه [illegible]
[illegible] در حدیث اول [illegible] باب [illegible]

حیف رسول نیست بلکه مراد امر قبول نمودن رشد و دوست در حق اولی الامر و قبول امر و امر سوی الله تعالی است یا ایها

الناس بدل الامر است و الف لام برای عهد است یعنی ای محمد یعنی و گفت خدا عز و جل در سوره نساء اطاعت

کنید الله تعالی را و اطاعت کنید رسول او را و پیغمبر را که صاحبان امر شب قدر از جمله شما و گفت خدا عز و جل در سوره

نساء و چون رسیده شود مر ایشان را امری از جمله حالت بجوالوه فاش میکنند خبر آن را بسبب آنکه حال

با بعکم اندرونی خود که مخالف کلمات بسیار است از قرآن و اگر برگردانند آن کار را بسوی الله تعالی

و بسوی رسول و بسوی صاحبان امر شب قدر از جمله ایشان هر آینه میدانستند آن کار را جمعی که استخراج

کنند علم آن را از آن صاحبان امر شب قدر را ام گفت که پس برگردانید و الله تعالی کار را مردم را بسوی

صاحبان امر شب قدر از جمله مردمان جمعی که امر کرده الله تعالی با اطاعت ایشان در آیت سابق و امر کرده

برد بسوی ایشان را ازین آیت متن فلما رجع رسول الله صلی الله علیه و آله من حجة الوداع نزل علیه جبرئیل علیه السلام

فقال یا ایها الرسول بلغ ما انزل الیک من ربک و ان لم تفعل فما بلغت رسالته والله یعصمک

من الناس ان الله لا یهدی القوم الکافرین فنادی الناس فاجتمعوا و امر بسمرات فقم شوکهن

ثم قال یا ایها الناس من ولیکم و اولی بکم من انفسکم فقالوا الله و رسوله فقال من کنت مولاه

فعلی مولاه اللهم وال من والاه و عاد من عاداه ثلاث مرات فوقعت حسکة النفاق فی قلوب القوم

و قالوا ما انزل الله جل ذکره هذا علی محمد قط و ما یرید الا ان یرفع بضبع ابن عمه شرح

معلوم است السمرة بفتح سین بی نقطه و ضم میم درخت مغیلان قم بقاف بصیغه مجهول ماضی باب نصر است

القم جاروب کردن و اولی عطف تفسیر است و اشارت است با جزو اول در آیت انما ولیکم الله و اولی در آیت النبی

اولی بالمؤمنین من انفسهم یعنی راجع میشود در معنی بر همان معنی الحسکة بفتح حاء بی نقطه و فتح سین بی نقطه

خاری صلب و کینه و عداوت و در ضبع برای تقویت است الضبع بفتح ضاد با نقطه و سکون با یک نقطه و عین

بی نقطه بازو یعنی پس وقتی که برگشت رسول الله صلی الله علیه و آله از حجة الوداع و رسید بغدیر خم نازل شد

جبرئیل علیه السلام پس گفت از جانب الله تعالی در سوره مائده ای رسول تبلیغ کن بخلایق آنچه که فرو فرستاده

شد بسوی تو از جانب صاحب کل اختیار تو در تفسیر آیت انما ولیکم الله و اگر نکردی پس نرسانیدی پیغام

او را و الله تعالی نگاه میدارد ترا از مردمان درستی که الله تعالی توفیق نمیدهد جماعت کافر نعمت را

چنانچه بیان این شد در حدیث ششم این باب پس خواند مردمان را پس جمع شدند و امر کرد مردمان را که درختان

مغیلان را بعضی که امر کرد که جاروب کنند زیر درختان را که شده بود

تعدادشان در سایه آن درختان گفت ای مردمان کیست صاحب اختیار شما و ... بر شما

خودتان

خودتان پس گفتند الله و رسول او پس گفت هر که بودم صاحب اختیار او پس علی صاحب اختیار اوست

خداوندا دوست دار و توفیق ده هر که علی را دوست دارد و دشمن دار و مخذول کن هر که علی را دشمن دارد

بار گفت این را پس نشست خار نفاق در دلهای آن جماعت و گفتند که محمد نفرستاده است الله عز و جل

این سخن را بر محمد هرگز و مراد ندارد رسول آخر است با مضمون ... الا اینکه اشارت کند

در آیت مذکوره و نمیخواهد مگر اینکه بلند کند بازوی پسر عموی خود را ... مستقیم کند

... متن فلما قدم المدینة اتته الانصار فقالوا یا رسول الله

ان الله جل ذکره قد احسن الینا و شرفنا بک و بنزولک بین ظهرانینا فقد فرح الله صدیقنا و کبت

عدونا و قد یأتیک وفود فلا تجد ما تعطیهم فیشمت بک العدو فنحب ان تأخذ ثلث اموالنا

حتی اذا قدم علیک وفد مکة وجدت ما تعطیهم فلم یرد رسول الله صلی الله علیه و آله علیهم شیئا

و کان ینتظر ما یأتیه من ربه فنزل علیه جبرئیل علیه السلام و قال قل لا اسألکم علیه اجرا الا المودة

فی القربی و لم یقبل اموالهم فقال المنافقون ما انزل الله هذا علی محمد و ما یرید الا ان یرفع بضبع ابن

عمه و یحمل علینا اهل بیته یقول امس من کنت مولاه فعلی مولاه و الیوم قل لا اسألکم علیه اجرا الا

المودة فی القربی شرح ظهرانینا بفتح نون تثنیه ظهر است بزیاده الف و نون چنانچه بیان شد در شرح حدیث

باب چهل و دوم الکبت ... مصدر باب ضرب خوار کردن دشمن ...

گرانیدن ... مصدر باب علم ... شدن ...

معلوم غایب باب تفعیل ... استحضار ...

پس وقتی که آن سرور آمد بمدینه آمدند نزد او انصار پس گفتند ای رسول الله بدرستی که الله جل ذکره احسان کرد

با ما و مشرف ساخت ما را بتو و بفرود آمدن تو میان ما چنان ... و کرد الله تعالی دوست

و خوار کرد دشمن ما را ... هر آینه ... پس ...

شماتت میکند بتو دشمن پس دوست میداریم که قبول کنی ثلث اموال ما را تا چون وارد شود ...

گروهی ایشان ... پس رسول الله صلی الله علیه و آله با ایشان هیچ سخنی و انتظار میکشید ...

از جانب صاحب کل اختیار او پس نازل شد بر او جبرئیل و گفت از جانب الله تعالی در سوره شوری ...

اینها برای تبلیغ رسالت مزدی ... پس ... از جمله خویشان ...

پس گفتند آن منافقان ... الله تعالی این آیت را بر محمد ...

پسر عموی خود را ...

من بودم صاحب کل اختیار و پس من صاحب اختیار او است و دیگر بیا امر و ذکر که فیطلم از شمار آن مرد
کرد و ستی شما مرا و در نزد دیگران من از جملهٔ خویشان من حدیث ثمّ نزل علیه آیة الخمس فقالوا بعد ان قطعتم
أمر لنا وقتنا ثمّ أتاه جبرئیل فقال یا محمّد إنّک قد قضیت نبوّتک واستکملت أیّامک فاجعل
الاسم الأکبر ومیراث العلم وآثار علم النبوّة عند علیّ فإنّی لم أترک الأرض إلّا ولی فیها عالم
تعرف به طاعتی وتعرف به ولایتی ویکون حجّة لمن یولد بین قبض النبیّ إلی خروج النبیّ الآخر
قال فأوصی إلیه بالاسم الأکبر ومیراث العلم وآثار علم النبوّة وأوصی إلیه بألف کلمة وألف باب
تفتح کلّ کلمة وکلّ باب ألف کلمة وألف باب شرح بعد از آن نازل شد بر او آیت خمس و در سوره انفال که بیان
شد در شرح این حدیث پس آن منافقان گفتند بخدا که ده نزد دیگران از جملهٔ خویشان خود را اما ما
وغنیمت را بعد از آن آمد رسول را جبرئیل پس گفت ای محمّد به درستی که تو به آخر کردی نبوت خود را و به
رسانیدی روزگار خود را پس بگردان اسم اکبر را و میراث علم را و آثار علم نبوت را نزد علی زیرا که من نگذاشته ام
در شرح این حدیث چه به درستی که نگذاشته ام زمین را مگر جایی که در آن عالمی باشد که شناخته شود
به او طاعت من از عصیان و شناخته شود صاحب اختیار بندگان خود بودن من از بی اختیاری
و بوده باشد حجت برای کسی که زاده شود میان گذشتن نبی سابق از دنیا تا ظهور نبی دیگر امام گفت پس
وصیت کرد بسوی علی به اسم اکبر و میراث علم و آثار علم نبوت و وصیت کرد بسوی او به هزار سخن و هزار در
علم که بگشاید هر سخنی و هر دری هزار سخن دیگر و هزار در علم دیگر را یازدهم حدیث عن أبی عبد الله علیه السلام
قال قال رسول الله صلّی الله علیه وآله فی مرضه الذی توفّی فیه ادعوا لی خلیلی فأرسلتا
إلی أبویهما فلمّا نظر إلیهما رسول الله صلّی الله علیه وآله أعرض عنهما ثمّ قال ادعوا لی خلیلی
فأرسل إلی علیّ فلمّا نظر إلیه أکبّ علیه یحدّثه فلمّا خرج لقیاه فقالا له ما حدّثک خلیلک فقال
حدّثنی ألف باب یفتح کلّ باب ألف باب شرح الاکباب بر رو افتادن و مراد اینجا رو آوردن بسخن
بجهة تمام یعنی روایت است از امام جعفر صادق علیه السلام گفت که گفت رسول الله صلی الله علیه وآله در مرضی که رحلت کرد
شد از دنیا در آن طلب کنید برای من دوست درونی مرا پس عایشه و حفصه فرستادند بسوی پدران
پس چون نظر کرد بسوی ایشان رسول الله صلی الله علیه وآله رو گردانید از ایشان و بعد از آن گفت طلب کنید
برای من دوست درونی مرا پس فرستاده شد بسوی علی پس وقتی که نظر کرد بسوی علی بجانب او در آمد
با او سخن میگفت رسول با او پس وقتی که بیرون آمد ملاقات کردند آن دو او را پس گفتند چه گفت با تو مصاحب
درونی تو پس گفت گفت مرا هزار در علم که بگشاید هر دری از آنها هزار در دیگر را دوازدهم حدیث عن أبی جعفر

کلمة وکلّ

علیه السلام قال علّم رسول الله صلّی الله علیه وآله علیّاً علیه السلام ألف حرف کلّ حرف یفتح ألف حرف
شرح حرف سخن بی قاعده است از سابق سیزدهم حدیث عن أبی بصیر عن أبی عبد الله علیه السلام قال
کان فی ذؤابة سیف رسول الله صلّی الله علیه وآله صحیفة صغیرة فقلت لأبی عبد الله علیه السلام
أیّ شیء کان فی تلک الصحیفة قال هی الأحرف التی یفتح کلّ حرف ألف حرف قال أبو بصیر قال
أبو عبد الله علیه السلام فما خرج منها حرفان حتّی الساعة شرح الذؤابة بضم ذال با نقطه و همزه و الف و با
یک نقطه اعلای چیزی و مراد اینجا قبضه است چه در اکثر احوال شمشیر قبضه بالا است و ذکر صحیفه و حمل
مجازیست یا از جنس تشبیه است و تأنیث با اعتبار حرف است یعنی روایت است از ابو بصیر از امام جعفر
علیه السلام گفت بود در قبضه شمشیر رسول الله صلی الله علیه وآله طوماری کوچک ممکن است که مراد شمشیر همان
که گذشت در حدیث سیوم باب سی و ششم که آنرا ذو الفقار میگویند و بوده باشد و در میان قبضه آن
شده بوده که جای طومار باشد و سری برای آن تعبیه شده بوده که کسی نفهمد و مطلب این بوده که نادانان
و دانند ایشان در حالت جنگ و در حالت اضطرار مطلع نشوند تا در دم مرگ بسپارد به امیر المؤمنین علیه السلام پس
گفتم امام را که چه چیز بود در آن طومار گفت آن صحیفه حرفها است که گشاده میشود هر حرفی از آنها هزار حرف
گفت ابو بصیر که گفت امام علیه السلام پس بیرون نیامده از آن هزار حرف دو حرف تا حال شاید که
در آن صحیفه فوائد کتب احوال حوادث آینده بوده و مراد بخروج بفعل آمدن مقتضای آنست خواه معلوم
از جهت شود و خواه نه و در حدیث شانزدهم معنی دیگر مذکور میشود از جانب راوی است چهاردهم حدیث
قلت لأبی عبد الله علیه السلام جعلت فداک هل للإمام الذی یعقل به الحدیث حدّ محدود قال إنّ
رسول الله صلّی الله علیه وآله قال لعلیّ علیه السلام إذا أنا متّ فاستق ستّ قرب من بئر غرس
فغسّلنی وکفّنی وحنّطنی فإذا فرغت من غسلی وکفنی فخذ بجوامع کفنی وأجلسنی ثمّ سلنی عمّا
شئت فوالله لا تسألنی عن شیء إلّا أجبتک فیه شرح القرب بکسر قاف و فتح را بی نقطه و با یک نقطه جمع
قربه بکسر قاف و سکون را مشکها و اگر غرب بضم غین با نقطه و ضم را جمع غرب بفتح غین و سکون را بوده بمعنی
دلوهای بزرگ مثل سقف و سقف مناسبتر میبود لیکن نسخها اولست غرس بفتح غین با نقطه و سکون را
بی نقطه و سین بی نقطه چاهیست در مدینه و در فقه ذکر آن منقول شده جمع
جامع موضعی که دو چیز یا چند در آنجا با هم آورده و گرفتن آنجا باعث این میشود که آنجا
یعنی گفتم امام جعفر صادق علیه السلام را وقت شوم آب را که غسل داده میشود بآن میت
گفته به درستی که رسول الله گفت علی را چون بمیرم من پس بکش شش مشک از آب چاه غرس پس غسل ده مرا

وکفن کن مرا و حنوط هفت موضع کافور کن مرا پس چون فارغ شدی از غسل وکفن من پس بنشان
جمع کفن من و بنشان مرا بعد از آن سؤال کن مرا از هرچه خواستی پس بخدا قسم که نمی پرسی مرا از چیزی مگر که
جواب بگویم ترا در آن وقت پانزدهم حدیث عن ابی عبد الله علیه السلام قال لما حضر رسول الله صلی
الله علیه وآله الموت دخل علیه علی فادخل رأسه ثم قال یا علی اذا انا مت فغسلنی وکفنی ثم اقعدنی
وسلنی واکتب شرح تفاوت میان مضمون این و سابق ظاهر است شانزدهم حدیث عن یونس بن رباط
قال دخلت انا وکامل التمار علی ابی عبد الله علیه السلام فقال له کامل جعلت فداک حدیث رواه
فلان فقال اذکره فقال حدثنی ان النبی صلی الله علیه وآله حدث علیا علیه السلام بألف باب یوم
توفی رسول الله صلی الله علیه وآله کل باب یفتح الف باب فذلک الف الف باب فقال
لقد کان ذلک قلت جعلت فداک فظهر ذلک لشیعتکم وموالیکم فقال یا کامل باب او بابان
قال فقال وما عسیتم ان ترووا من فضلنا ما تروون من فضلنا الا الفا غیر معطوفة شرح الف بفتح
همزه و کسر لام علامت یک است در هندسه اگر پیش از آن چیزی نباشد نه صفر و نه غیر صفر العطف بعط
دادن چیزی است بر آن معنی روایت است از یونس بن رباط که گفت داخل شدم من و کامل خرما فروش
بر امام جعفر صادق علیه السلام پس گفت او را کامل قربانت شوم حدیثی که روایت کرده آن را فلان چون
پس گفت که ذکر کن آن را که کدام حدیث است پس گفت که حدیث کرد مرا که نبی صلی الله علیه وآله حدیث کرد
علی علیه السلام را بهزار باب علم روزی که گرفته شد انبیا رسول الله صلی الله علیه وآله هر دری میگشاید هزار در
پس آن هزار هزار در است پس گفت هر آینه بتحقیق بود چنان بمعنی که بصحت گفت قربانت شوم و ظاهر شد
آن برای شیعه شما و دوستان شما پس گفت ای کامل یک در یا دو در یعنی که دو در تمام شد و دو ناتمام
در است یا یعنی که بعض ایشان یک در را میدانند و بعضی بیشتر و زیاد اند و نیست هر چند که معجزه
کنم و پس گفت پس گفتم ای امام قربانت شوم پس روایت کرده میشود از فضل شما از هزار هزار در مگر یک در یا دو
در و پس گفت پس گفت و چه چیز را امکان دارد که روایت کنید از فضل ما روایت نمیکنید از فضل ما مگر الفی را که
مربوط بما بعد نیست یعنی که حساب نمیشود نه غیر صفر و نه صفر اشارت است بیکی از جمله فضایل که هزار هزار است
یکی و پس مربوط نیست و آنچه از آن حدیث منقول شده از غیر فضایل و است و او یک در یا دو در میشمارم باب شصت
پنجم فصل باب الاشارة والنص علی الحسن بن علی علیهما السلام شرح اشارة واگر متعدی بعلی شود بمعنی امر کردن بچیزی است
واگر متعدی بالی شود بمعنی اباحت است بدست یا بچشم یا ابرو و یا مانند آنها و بنحو متعدی شده و مع
و وجه آن اینست که آن تعدیه بتضمین تعدیه بعض است نظیر علقه باید دانست یعنی در این باب بیان اشارات

تصریح

و تصریح بامامت حسن بن علی علیهما السلام است در این باب هفت حدیث است باعتبار شش صحیح است
اول حدیث عن سلیم بن قیس قال شهدت وصیة امیر المؤمنین علیه السلام حین اوصی الی ابنه الحسن علیه السلام
واشهد علی وصیته الحسین ومحمدا وجمیع ولده ورؤساء شیعته واهل
بیته ثم دفع الیه الکتاب والسلاح وقال لابنه الحسن علیه السلام یا بنی امرنی رسول الله صلی الله
علیه وآله ان اوصی الیک وان ادفع الیک کتبی وسلاحی کما اوصی الی رسول الله صلی الله علیه وآله
ودفع الی کتبه وسلاحه وامرنی ان آمرک اذا حضرک الموت ان تدفعها الی اخیک الحسین
ثم اقبل علی ابنه الحسین علیه السلام فقال وامرک رسول الله صلی الله علیه وآله ان تدفعها الی ابنک
هذا ثم اخذ بید علی بن الحسین ثم قال لعلی بن الحسین وامرک رسول الله صلی الله علیه وآله
ان تدفعها الی ابنک محمد بن علی واقرئه من رسول الله صلی الله علیه وآله ومنی السلام شرح یعنی روایت است
از سلیم بن قیس که گفت حاضر شدم وصیت امیر المؤمنین علیه السلام را وقتی که وصیت کرد بسوی پسرش حسن
علیه السلام و گواه گرفت بر وصیت خود حسین و محمد بن الحنفیه و جمیع پسران خود را و سران شیعه خود را و اهل
بیت خود را بعد از آن داد بسوی او کتاب رسول و سلاح رسول را و گفت پسرش حسن را علیه السلام
ای پسرک من امر کرد مرا رسول الله صلی الله علیه وآله که وصیت کنم بسوی تو و اینکه دهم بسوی تو کتابهای خود
و سلاح خود را چنانچه وصیت بسوی من کرد رسول الله صلی الله علیه وآله و داد بمن کتابهای خود و سلاح
خود را و امر کرد مرا که امر کنم ترا چون که حاضر شود ترا مرگ اینکه دهی آنها را بسوی برادرت حسین بعد
رو آورد بر پسرش حسین علیه السلام پس گفت و امر کرده ترا رسول الله صلی الله علیه وآله که بدهی آنها را
بسوی این پسرت بعد از آن گرفت دست علی بن الحسین را برای مهربانی بعد از آن گفت علی بن الحسین
و امر کرده ترا رسول الله صلی الله علیه وآله که بدهی آنها را بسوی پسرت محمد بن علی و بخوان او را از جانب رسول
و از جانب من سلام دوم حدیث ان امیر المؤمنین علیه السلام لما حضره الذی حضره قال لابنه الحسن ادن
منی حتی اسر الیک ما اسر رسول الله صلی الله علیه وآله الی وائتمنک علی ما ائتمننی علیه
یعنی درستی که امیر المؤمنین علیه السلام حاضر شد او را مرگی که حاضر شد گفت پسر خود حسن را نزدیک شو بسوی من
تا راز گویم بسوی تو آنچه راز گفته رسول الله صلی الله علیه وآله بسوی من و امین کنم ترا بر آنچه امین کرده مرا بر آن حسن
کرد و ترا سیوم حدیث ان علیا علیه السلام حین سار الی الکوفة استودع ام سلمة کتبه والوصیة فلما رجع
الحسن علیه السلام دفعتها الیه شرح واو در والوصیة بمعنی مع است یعنی بگذاشت آنها را الحسن علیه السلام
کند که او وصیت و میتواند بود که برای عطف باشد و مراد او وصیت نامه رسول علیه السلام باشد یعنی

بدرستی که حسن علیه السلام وقتی که رفت از مدینه سوی کوفه داد ام سلمه زوجه رسول صلی الله علیه وآله کتابهای
خود با سفارش پس وقتی که برگشت حسن علیه السلام از کوفه سوی مدینه داد ام سلمه آنها را سوی حسین
علیه السلام چهارم حس وفی نسخة الصفوانی احمد بن محمد عن علی بن الحکم عن سیف عن ابی بکر عن ابی
عبد الله علیه السلام ان علیا صلوات الله علیه حین سار الی الکوفة استودع ام سلمة کتبه والوصیة
فلما رجع الحسن علیه السلام دفعتها الیه شرح این کلام مصنف است در بیان صفوانی که بعد شرح حدیث
سوم باب هشتاد و سیوم و مضمون این موافق سابق است پنجم حس عن ابی جعفر علیه السلام قال
اوصی امیر المؤمنین علیه السلام الی الحسن واشهد علی وصیته الحسین علیه السلام ومحمدا وجمیع ولده
ورؤساء شیعته واهل بیته ثم دفع الیه الکتاب والسلاح ثم قال لابنه الحسن یا بنی امرنی
رسول الله صلی الله علیه وآله ان اوصی الیک وان ادفع الیک کتبی وسلاحی کما اوصی الی
رسول الله صلی الله علیه وآله ودفع الی کتبه وسلاحه وامرنی ان آمرک اذا حضرک الموت ان تدفعه
الی اخیک الحسین ثم اقبل علی ابنه الحسین وقال امرک رسول الله صلی الله علیه وآله ان
تدفعه الی ابنک هذا ثم اخذ بید ابن ابنه علی بن الحسین ثم قال لعلی بن الحسین یا بنی و
امرک رسول الله صلی الله علیه وآله ان تدفعه الی ابنک محمد بن علی واقرأه من رسول الله
صلی الله علیه وآله ومنی السلام شرح این موافق حدیث اول است حس ثم اقبل علی ابنه الحسن فقال
یا بنی انت ولی الامر وولی الدم فان عفوت فلک وان قتلت فضربة مکان ضربة ولا تأثم
شرح و اثم بصیغه نهی باب علم است یعنی بعد از آن رو آورد بر پسرش حسن پس گفت ای پسرک من تو
صاحب اختیار امر منی و صاحب اختیار خون منی پس اگر بخشیدی قاتل مرا این اختیار تراست و اگر
کشتی کشنده مرا پس یک ضربت بجای یک ضربت است و بمعنی که بسیار نباشی که تو آنرا کنی و گناه کار
مشو ششم حس لما ضرب امیر المؤمنین علیه السلام حف به العواد وقیل له یا امیر المؤمنین اوص فقال
اثنوا لی وسادة ثم قال الحمد لله حق قدره متبعین امره واحمده کما احب ولا اله الا الله الواحد
الاحد الصمد کما انتسب ایها الناس کل امرء لاق فی فراره ما منه یفر والاجل مساق
النفس الیه والهرب منه موافاته کم اطردت الایام ابحثها عن مکنون هذا الامر فابی الله
عز ذکره الا اخفاءه هیهات علم مکنون شرح حف بحاء بی نقطه و فاء مشدده بصیغه معلوم ماضی
باب ضرب است العواد بضم عین و تشدید واو جمع عائد یعنی پرسش کنان بیمار اثنوا بکسر همزه و سکون
ثاء سه نقطه و ضم نون بصیغه امر حاضر معتل اللام یائی باب ضرب است اثنی بفتح ثاء و سکون نون کج کردن

بالش بر پشت کسی که بسیار ضعیف باشد تا تکیه بر آن تواند نشست و پهلو نهد الوساده بکسر واو و فتح
و کسره او بالشی که وقت خواب سر بر آن میگذارند و وقت نشستن تکیه بر آن میکنند قدره بفتح قاف
و سکون دال و ضمیر راجع به الله منصوب است بنزع خافض یعنی التقدیر علی قدره والقدر مصدر باب ضرب تعظیم
مثل و ما قدروا الله حق قدره متبعین بتای دو نقطه در بالا و بای یک نقطه و عین بی نقطه بصیغه اسم فاعل باب افعال
و جایز است که بتای یک نقطه و تای دو نقطه در بالا و عین بی نقطه مثل اللام باب افتعال شده بر هر تقدیر منصوب
و مفعول به قدره است و عبارت است از خوش نظیره و تا الملائکه و عبارت است از خوش و ستایش
هر امره بفتح همزه و سکون میم و ضمیر راجع به الله منصوب و مفعول به متبعین است تعظیم الله تعالی
امرش و او بسرعت موت و قتل اشارت است به آیت سوره رعد اولم یروا انا نأتی الارض ننقصها من اطرافها
و بیان میشود در کتاب العقل در شرح حدیث ششم باب سی و ششم که باب فقد العلماء است و در کتاب
الا انتساب دیگر نسب خود و این اشارت است بسوره قل هو الله احد که از نسب الله جامع چنانچه که
در کتاب التوحید در احادیث باب هشتم که باب النسب است مساق بفتح میم و سین بی نقطه و الف
از واو و قاف مصدر میمی باب نصر مرفوع و مبتدا است الیه خبر است و جمله خبر الاجل ما فاده ان
چیزی و این اشارت است به آنکه گاهی گریز از مرگ سبب مرگ میشود و کم خبریه است برای کثیر اطردت بصیغه
ماضی معلوم غایبه باب افتعال است [illegible] در بود و الاطراد پیوسته رفتن [illegible]
مشار الیه هذا الامر حالتست که مذکور شد [illegible] آن فرزند آنکه بسرعت قتل و موت او بنا
و تسلط ظالمانست و مکنون هذا الامر عبارتست از مصلحتی که مقتضی این امر است فابی الله آخر اشارت
به آنکه سر قضا و قدر در این امر معلوم غیر الله تعالی نمیشود یعنی وقتی که شمشیر ابن ملجم زده شد امیر المؤمنین
احاطه باطراف او کردند پرسندگان و گفته شد او را که ای امیر المؤمنین وصیت کن پس گفت کج کنید
برای من بالشی در پشت من که توانم راست نشست و پهلو نهم بعد از آن گفت حمد الله تعالی
بر تعظیم و بسرعت قتل و موت [illegible] خواهش میکند فرمان او را سپاس میگویم او را چنانچه
طلبیده و شایسته سخن عبادت [illegible] خواسته مقصود اصل [illegible]
نسب خود کرده در سوره توحید ای مردمان هر مردی ملاقات کننده است در گریز خود از مرگ آنچه را
که از آن میگریزد و آمدن نفس [illegible] و گریز از آن رسیدن به آنست بسا که [illegible] آمد روزها
حال کرده [illegible] از پنهان این کار تا شاید که [illegible] پس ابا و امتناع کرده خدا عز ذکره
از غیر پنهان کردن آن از غیر خود تا غایت و درست اطلاع بر آن چه آن علمیست پنهان کرده شده

ازمرده‌ام متن أمّا وصيّتي فأن لا تشركوا بالله جلّ ثناؤه شيئاً ومحمّداً صلّى الله عليه وآله فلا
تضيّعوا سنّته أقيموا هذين العمودين وأوقدوا هذين المصباحين وخلاكم ذمّ ما لم تشردوا
حُمّل كلّ امرئ منكم مجهوده وخفّف عن الجهلة ربّ رحيم وإمام عليم ودين قويم أنا بالأمس
صاحبكم واليوم عبرة لكم وغداً مفارقكم إن تثبت الوطأة في هذه المزلّة فذاك المراد وإن تدحض
القدم فإنّا كنّا في أفياء أغصان وذرى رياح وتحت ظلّ غمامة اضمحلّ في الجوّ متلفّقها وعفا
في الأرض مخطّها وإنّما كنت جاراً جاوركم بدني أيّاماً وستعقبون منّي جثّة خلاء ساكنة بعد
حراك وصامتة بعد نطق ليعظكم هدوّي وخفوت إطراقي وسكون أطرافي فإنّه أوعظ لكم من
الناطق البليغ وودّعكم وداع مرصد للتلاقي شرح ان اما نشده کو مصدریاست و میتواند بود که
مفسره باشد زیرا که مفسره بعد از جمله پیا شده باشد فیه است فاء در فلا تضیعوا برای تفریع یا
اشارت باشد بانکه حقیقه هر دو یک وصیت است پس لا در لا تضیعوا نهیست مشار الیه هذین دو نوع یا
وصیت توانند بود که حسن و حسین باشند خلاکم بصیغه ماضی باب تفعیل تشردوا بصیغه مضارع مخاطب باب
تفعیل التشرید تفریق حمّل بصیغه مجهول باب تفعیل المجهود آنچه طاقت کسی بآن رسد شرف غیر منسوبی
محذوفست و همچنین امام و دین بتقدیر ربکم و امامکم و دینکم و بنا بر همه عبارات حسن جلیلست
الجهلة بفتح جیم بی نقطه و سکون ها بی نقطه و [illegible] جمع جاهل هنوز ذکر یکدیگر کرده شده و عم
بکار بر مناسبت و کسر جیم تعجب از چیزی و بر هر تقدیر مراد اینجا بعث عبرتست الوطأة بفتح
واو و سکون طا بی نقطه و فتح همزه جای قدم المزلّة بفتح میم و فتح زای با نقطه و لام مشدده جای لغزش
تدحض بصیغه مضارع غایبه معلوم از باب منع است الافیاء جمع فیء بفتح فاء و سکون یاء دو نقطه در پایین و همزه
سایه که نبوده باشد و بهر سه الذری بضم ذال با نقطه و فتح راء بی نقطه و الف جمع ذروه بضم و کسر ذال
المتلفّق بفتح فاء مشدده مصدر میمی از باب تفعّل اجتماع اجزای چیزی بهم المخطّ بکسر میم و فتح خاء با نقطه و طاء
مشدده آلت تصرف در چیزی ماخوذ است از خط بمعنی نشان کردن در زمین برای تصرف و مراد اینجا
ابر است گویا که هر حصه از زمین را صاحبی کرده و آن سایه ستعقبون بصیغه مضارع مخاطبین مجهول از
الاعقاب الاعقاب دادن کسی را چیزی بعد از چیزی دیگر الخلاء بفتح خاء با نقطه و الف ممدوده خالی الحطام ساکت
شدن لیعظکم بفتح لام و مرفوعست و کسر لام و منصوب نیز میتواند بود الهدوّ بضم ها و ضم دال بی نقطه و سکون
واو و همزه ساکن شدن الاطراق بقاف جمع طرق بفتح طاء و سکون راء اقسام سخن که متنوع در آنها شده
باشد نسبت خفوت بسخن بنسبت مجازیست الاطراف بفاء جمع طرف بفتح طاء و سکون راء چشم زدنها جمع

الخفوت بضم خاء با نقطه و ضم فاء و سکون واو
و تاء دو نقطه در بالا ساکت شدن

طرف بفتح راء اوست و پاره از اعضا و از آنها از اعضا و دل اینجا مناسبتر است و دعکم بصیغه متکلم وحده
از باب تفعیل مرصد بصیغه اسم فاعل از باب تفعیل برای مبالغه راصد بمعنی انتظار کشنده یعنی اما
وصیت من که طلبیدید پس اینست که شریک در ربوبیت نکنید با حضرت جلّ ثناؤه چیزی را و محمد صلی الله علیه و آله
پس ضایع مکنید طریقت او را پاس این دو که پایهای دین اند این دو ستون دین را و روشن کنید این
دو چراغ را و واگذاشت شما را مذمت مادام که اختلاف نکرده‌اید در میان امت تحمیل نموده شد بر هر یک
مکلف شده هر مردی از شما مقدور خود را و سبک کرده شده بر نادانان بمعنی که را فلان خبر را
نمیدانند پروردگار شما چون اینکه پروردگار شما پروردگار رحیم است تکلیف بالا طاقت نمیکند و امام
امام دانایی بر مشکلات و اسلام دینی است مستقیم اشارت است بانکه پس در جواب شما در مجهولات ضروری
نخواهد بود چرا که امام دانا حاضر است سوال میتوان کرد و اگر بهانه نست ظالمان او نفس دنیا میکنند اگر حیطه حق
خود را خراب میکنند پس شما را ضرری نخواهد بود در سکوت در مشکلات من دیروز صاحب امر شما
بودم و امروز باعث اشک و اندوه شما ام و فردا جدا از شما میشوم اگر برجا ماند محل قدم در این لغزشگاه
یعنی که از این مرض صحت یابم پس موافق مطلب شما است و اگر لغزد قدم یعنی که صحت نیابم پس
باکی نیست چه بودیم در سایهای شاخها که بهم رسیده بودند در بر طرف میشود و در بالاهای بادها که گذرا
بوده و در زیر سایه ابری که مضمحل شد در میان زمین و آسمان اجتماع اجزای آن و محو شد در زمین
آن و جز این نیست که بودم همسایه شما چنان که همسایگی کرد با شما بدن من چند روزی و خواهید دید
شد بعد از آن همسایگی از من جسمی خالی از روح که ساکن باشد بعد از حرکت و ساکت باشد بعد از نطق گویی
این که هوا آینه و خلق میکند شما را ساکن شدن من و سخن گفتن اقسام کلام من و ساکن شدن چشم زدنهای
من چه آنچه مذکور شد واعظ تر است برای شما از سخن رسا وداع کردم شما را وداع کسی که بعد
منتظر باشد ملاقات را متن غداً ترون أيّامي ويكشف الله عزّ وجلّ عن سرائري وتعرفونني
بعد خلوّ مكاني وقيام غيري مقامي إن أبق فأنا وليّ دمي وإن أفن فالفناء ميعادي
العفو لي قربة ولكم حسنة فاعفوا واصفحوا ألا تحبّون أن يغفر الله لكم فيا لها حسرة على كلّ
ذي غفلة أن يكون عمره عليه حجّة أو تؤدّيه أيّامه إلى شقوة جعلنا الله وإيّاكم ممّن لا
يقصّر به عن طاعة الله رغبة أو تحلّ به بعد الموت نقمة فإنّما نحن له وبه ثمّ أقبل على الحسن
عليه السلام فقال يا بنيّ ضربة مكان ضربة ولا تأثم شرح بعد ظرف یکشف است المیعاد بکسر میم و سکون
یاء دو نقطه در پایین وعده گاه باء برای تعدیه است و منادی محذوفست ضمیر لها مبهم است حسرة منصوب

وضمیر خبر بجهت آن کون خبر مبتدای محذوفست بتقدیر یعنی آن کون و اجل عطف است بر تقصیر نه بر تقصیر

یعنی فردای قیامت می بینید روزگار دولت مرا و پرده بر میدارد الله خود جل اسمه از برای کار و دل من

پنهانست و برای آنها صبر کردم بر ظلم ظالمان و خواهید شناخت مرا آن پرده برداشتن و شناختن

بعد از خالی شدن مکان و بنای من از من و ایستادن من در مقامی دیگر اشارتست باعتراف

که امیر المؤمنین را آنجا هست یعنی بهشت از هم جدا میکند اگر باقی باشم پس من صاحب خون خود ام اگر

فانی شوم پس این فنا وعده گاه منست یعنی که آنچه بمن وعده شده و ان فنا میشود و چون

عظیم که گذشتن من از بلا و بجای شما زندگی من بعد گاه آیتست یعنی که گذشتم که گذشتن شما را از

تقصیر خواه از جانب من برای شما ثواب است پس بگذرید از تقصیر من و در روی خود

نبیند که دوست ندارید الله تعالی برای شما گناهان شما را پس ای قوم هوش دارید برای آنکه حسرت

بر هر صاحب غفلت آن حسرت بود عمر او بر او حجت یعنی اشارتست بقول الله تعالی در سوره فاطر

اولم نعمرکم ما یتذکر فیه من تذکر وجاءکم النذیر یعنی بر سانا روزگار او و سوی شقاوت کرده

و شما از جمله کسی که گناه کنند از طاعت الله تعالی رغبت ازل شود

خدا از جانب الله تعالی چه جز این نیست بیم یعنی که صاحب کل اختیار

یعنی که افعال در ترک معاصی و در فعل طاعات بحول و قوت اوست پس طلب توفیق

بعد از آن حسن علیه السلام گفت ای پسرک من بحضرت بجای گذار

که نکوهش کنی هشتم اصل محمد بن یحیی عن علی بن الحسن عن علی بن ابراهیم العقیلی یرفعه قال لما ضرب

ابن ملجم امیر المؤمنین علیه السلام قال للحسن یا بنی اذا انا مت فاقتل ابن ملجم لعنه الله واحفر له فی الکناسة

ووصف العقیلی الموضع علی باب طاق المحامل موضع الشواء والرواس ثم ارم به فیه فانه واد من

اودیة جهنم شرح الکناسة بضم کاف خاکروبه و موضعی در بیرون دروازه کوفه و وصف العقیلی کلام

علی بن الحسن است که در میان اجزای حدیث درآمده المحامل جمع محمل بفتح میم اول و کسر میم دوم

باشد و طاق المحامل بوده آن بسیار فراخ بوده و محامل

که الشواء بضم شین با نقطه و تشدید واو والف و همزه منصوب جمع

بنقطه و تشدید همزه والف و سین بی نقطه جمع رأس والف و کسر همزه

ایشان کارخانه که روز و شب آنجا آتش میسوزد یعنی روایت کرده اند

بعضی از علی بن الحسن از علی بن ابراهیم عقیلی که یکی از ائمه علیهم السلام راوی گفت

که امام گفت وقتی که زد ابن ملجم امیر المؤمنین علیه السلام را گفت حسن را ای پسرک من چون من مردم پس بکش

ابن ملجم را لعنه الله و گودی بکن برای او در کناسه و نقل کرد عقیلی آن موضع را بر بیرون در طاق المحامل جای

بریان پزان و کله پزان بعد از آن بینداز آن لعین را در آن گو چه آن گو دره ایست از دره های جهنم

شصت و ششم من باب الاشارة والنص علی الحسین بن علی علیهما السلام شرح این باب بیان اشارت

و نص بر امامت حسین بن علی علیهما السلام است و در این باب سه حدیث است اول اصل سمعت ابا جعفر علیه السلام

یقول لما حضر الحسن بن علی الوفاة قال للحسین یا اخی انی اوصیک بوصیة فاحفظها اذا انا مت

فهیئنی ثم وجهنی الی رسول الله صلی الله علیه وآله لاحدث به عهدا ثم اصرفنی الی امی فاطمة ثم ردنی

فادفنی بالبقیع واعلم انه سیصیبنی من عایشة ما یعلم الله والناس صنیعها وعداوتها لله ولرسوله

صلی الله علیه وآله وعداوتها لنا اهل البیت شرح الصنیع بفتح صاد بی نقطه و کسر نون و سکون یای دو

نقطه در پایین و عین بی نقطه کار ساخته و در بعض نسخ بجای صنیعها بغضها است بای یک نقطه و ضاد با نقطه

ساکنه و ضاد با نقطه و بر هر تقدیر مرفوع و خبر مبتدای محذوفست بتقدیر هو و ضمیر محذوف راجع بعلم

و عداوتها عطف تفسیر است یعنی شنیدم از امام محمد باقر علیه السلام میگفت که وقتی که حاضر شد حسن بن

علی را وفات گفت حسین را ای برادرم بدرستی که من وصیت میکنم ترا بوصیتی پس نگاه دار آن را چون من مردم

پس جهاز کن مرا بعد از آن متوجه ساز مرا بسوی قبر رسول الله صلی الله علیه وآله تا تازه کنم با آن وفای

بعد از آن برگردان مرا بسوی قبر مادرم بعد از آن برگردان مرا پس دفن کن مرا در بقیع و بدانکه خواهد رسید

مرا از عایشه اثر آنچه میداند آن را الله تعالی و مردمان آن چیز کار ساخته اوست که معلوم میشود

سوء الخزیم و جنگ جمل و مانند آنها و دشمنی اوست الله تعالی را و رسولش صلی الله علیه وآله را و دشمنی اوست

ما را اهل بیت را اصل فلما قبض الحسن ووضع علی السریر ثم انطلقوا به الی مصلی رسول الله صلی الله

علیه وآله الذی کان یصلی فیه علی الجنائز فصلی علیه الحسین صلی الله علیهما وحمل وادخل الی المسجد

فلما اوقف علی قبر رسول الله صلی الله علیه وآله ذهب ذو العوینین الی عائشة فقال لها انهم قد

اقبلوا بالحسن لیدفنوه مع رسول الله فخرجت مبادرة علی بغل بسرج فکانت اول امرأة رکبت

فی الاسلام سرجا فقالت نحوا ابنکم عن بیتی فانه لا یدفن فی بیتی ویهتک علی رسول الله حجابه فقال

لها الحسین علیه السلام قدیما هتکت انت وابوک حجاب رسول الله صلی الله علیه وآله وادخلت بیته من

لا یحب قربه وان الله تعالی سائلک عن ذلک یا عائشة شرح ذو العوینین لفظ اسم اشاره است

ذو العوینین بضم عین بی نقطه و فتح واو و سکون یای دو نقطه در پایین برای تصغیر و علامت تثنیه است

ذاست و گاهی بر اسم مستعمل میشود بمعنی جاسوس است و مستفاد میشود که مراد امین باشد یا مراد شیطان گوید
باشد باعتبار تعیین کسر و فتح حینی که خط مشتبه کتابت است واحد که امین است و برای دو ماکر و کار محمد گرفته شد
انجم می بر کفر عایشه است که خود ام المؤمنین میشمرده و ابن خود شمرده بود و چون آنگونه ما قفازدی
و بیضا تعرض کرده که پسر رسول است یعنی پس وقتی که گرفته شد حسن از دنیا و گذاشته شد بر کرسی
در آنجا که بود با جمعی که اسباب او تمام شد در خانه او و تابوت گذاشته شد برده شد بسوی مصلای رسول
صلی الله علیه و آله که نماز بکند و در آنجا با اموات در مسجد پیش پشتوانی کرد برادر حسین صلی الله علیهما و برداشته شد
و داخل کرده شد بسوی مسجد پس وقتی که او داشته شد بر حوالی قبر رسول صلی الله علیه و آله رفت خبر جو
بسوی عایشه پس گفت او را ما برسید که بخواهند پسر مختص آورده در حسن را دفن کنند او را با رسول پس
عایشه بیرون آمد از خانه بر حال سرعت با استری بزینی اگر چه او بود نشستن در خانه خود بر موجب
احزاب که وقرن فی بیوتکن و منهی بود از تبرج کالعین اسالفروج حمل السروج پس شد او اول زنی
که سوار شد در اسلام زین را پس گفت دور کنید پسر خود را از خانه من چه او مدفون بشود در خانه من
که دریده شود و بر رسول الله پرده او پس گفت او را حسین علیه السلام و بدرستی که دریدی تو پیش از این پرده رسول
صلی الله علیه و آله اشارت بغصب خلافت و داخل کردی بر خانه او کسی را که او دوست نمیداشت در حال حیات
نزدیکی او را اشارت بدفن دو امام ضلالت و بدرستی که الله تعالی پرسنده است در روز قیامت ترا
از آن عمل ای عایشه دوم متن عن أبي عبد الله عليه السلام قال لما حضرت الحسن بن علي عليهما السلام
الوفاة قال يا قنبر انظر هل ترى من وراء بابك مؤمنا من غير آل محمد عليهم السلام فقال الله ورسوله
وابن رسوله أعلم به مني قال ادع لي محمد بن علي فأتيته فلما دخلت عليه قال هل حدث إلا خير
قلت أجب أبا محمد فعجل على شسع نعله فلم يسوه وخرج معي يعدو فلما قام بين يديه سلم
فقال له الحسن بن علي عليهما السلام اجلس فإنه ليس مثلك يغيب عن سماع كلام يحيى به الأموات
ويموت به الأحياء كونوا أوعية العلم ومصابيح الهدى فإن ضوء النهار بعضه أضوأ من بعض أما
علمت أن الله تبارك وتعالى جعل ولد إبراهيم عليه السلام أئمة وفضل بعضهم على بعض وآتى داود
عليه السلام زبورا وقد علمت بما استأثر به محمدا صلى الله عليه وآله شرح مراد بعبارت از کمک
که در پس در توقف کرد و برای طلب اذن در خانه نزول نیست تقدیر قال قنبر یعنی روایت است از امام جعفر
صادق علیه السلام گفت که وقتی که رسید حسن بن علی علیه السلام را وفات گفت ای قنبر نگاه کن آیا می بینی
در پس در سرای که تو در آن میزنی از غیر آل محمد علیهم السلام پس قنبر گفت الله تعالی و رسولش و پسر رسولش

بود زمین گفت طلب کن برای من محمد بن علی را مراد او ابن الحنفیه است قنبر گفت پس آمدم نزد محمد بن علی پس وقتی
که داخل شدم بر مجلس او گفت آیا کاری حادث شده که خیر نباشد گفتم جواب ده ابو محمد را یعنی امام حسن
را مطلب بتو چه شد پس تعجیل بستن نعل خود را بست پس راست نکرد آن را و بیرون آمد با من میدوید پس
وقتی که ایستاد در پیش امام علیه السلام سلام کرد پس گفت او را حسن بن علی علیهما السلام بنشین چه بدرستی که شان
اینست که نشود در غیبت که مثل تو کسی غایب شود از اینکه بشنود سخنی را گاهی عظیم را که زنده میشود بآن
دلهای مرده اگر قبول کنند و میمیرد بآن دلهای زنده اگر قبول نکنند یعنی کسی که عمل کنند بمحکمات قرآن که در آنها نیست
اختلاف ما بخود نمی ... دلالت بر وجود امام معصوم مفترض الطاعه عالم بجمیع احکام پس
شود با شنیدن ... علی علیه السلام ظرفهای دانش و چراغهای راستی ... بعضی از آن روشنتر است
از بعضی دیگر اشارتست باینکه من و حسین اعلم از تو ایم با وجود آنکه پسران یک پدریم چنانچه بعض اجزای روز
با بعض دیگر ... با وجود آنکه روشنی هر دو از یک چیز است آیا ندانستی
که الله تبارک و تعالی گردانید اولاد ابراهیم را امامان و تفضیل داد بعض آن امامان را بر بعضی دیگر و داد داود
از جمله اولاد ابراهیم زبور را اشارتست بقول الله تعالی در سوره بنی اسرائیل و لقد فضلنا بعض النبیین علی بعض وآتینا
داود زبورا و بتحقیق دانستی هر چیزی که تفضیل داده الله تعالی بآن محمد صلی الله علیه و آله را از جمله اولاد ابراهیم
بر جمیع ایشان متن يا محمد بن علي إني أخاف عليك الحسد وإنما وصف الله به الكافرين فقال الله
عز وجل كفارا حسدا من عند أنفسهم من بعد ما تبين لهم الحق ولم يجعل الله عز وجل للشيطان عليك
سلطانا يا محمد بن علي ألا أخبرك بما سمعت من أبيك فيك قال بلى قال سمعت أباك عليه السلام يقول
يوم البصرة من أحب أن يبرني في الدنيا والآخرة فليبر محمدا ولدي يا محمد بن علي لو شئت أن
أخبرك وأنت نطفة في ظهر أبيك لأخبرتك يا محمد بن علي أما علمت أن الحسين بن علي عليهما السلام بعد
وفاة نفسي ومفارقة روحي جسمي إمام من بعدي وعند الله جل اسمه في الكتاب وراثة من النبي
صلى الله عليه وآله أضافها الله عز وجل له في وراثة أبيه وأمه صلى الله عليهما
فعلم الله أنكم خيرة خلقه فاصطفى منكم محمدا صلى الله عليه وآله واختار محمد عليا عليه السلام واختارني
علي عليه السلام بالإمامة واخترت أنا الحسين عليه السلام شرح و در تحصیل ... است و مستفاد میشود که حسد
از دشمن باشد و اشارتست بقول الله تعالی در سوره نحل إنه ليس له سلطان على الذين آمنوا وعلى ربهم
يتوكلون إنما سلطانه على الذين يتولونه والذين هم به مشركون ذکر یوم البصره برای اشارت بر نسبت
برای طلب موافقت مردانست ... محمد بن الحنفیه در جمل آوردن ... دشمن چون علم بدست او داده

و امور بجو بشده و منطقی کنی از بن جبال عصمت بن الحنفیه که محمد اکبر بکسر الف و نشده مراد بفتح طاء مصدر باب
علم و ضرب فرا نبرداری نوشتن صیغه ماضی مجهول و مستتر در بود که صیغه متکلم باشد مفعول ان خبر کرده
و مقدر است بعد بیان اخبر که بسمعت من ابیک و یک بس حال حال که دو ایت ظرف است مذکور رفت و مرتب
بود که حال حال اخبر که باشد بنا بر خرق عادت و علمش اشعار است بتفسیر ابن الحنفیه رضی امام حسین
صلوات الله علیه امام مرفوع و منونست من بعدی بکسر میم و فتح باء بکسر طاء و سکون جیم بنقطه است و عندا
بفتح دال العطف بر من بعدی است بتقدیر امام عندا سنی الکتاب اشارتست به آیت سوره فاتحه و احرد
چنانچه بیان شد در احادیث باب شصت و چهارم و مراد مفعول له امام است یا خبر مبتدای محذوف
ضمیر انها فعل ... جهت بود ذخیرا انها فعل ... است باستیناف ... جیبی ای محمد
بر بستی که من میترسم بر تو حسد را با امام حسین و خواندن ... که صفت کرد الله تعالی بجبه که فرا نبرد
که گفته الله عز و جل در سوره بقره که فران از روی حسدی که ناشی از خود شانست بعد از آنکه ظاهر شد برای
ایشان آنچه حق ... که الله عز و جل برای شیطان بر تو تسلطی ای محمد بن علی ... آنچه شنیدم
از پدرت در حق تو گفت ... شنیدم از پدرت میگفت در روز بصره مراد در جنگ جمل
هر که دوست داشت که فرا برد مرا در دنیا و در آخرت پس باید که فرا برد و موافقت کند ... ای
محمد پسرم ای محمد بن علی ... که خبر کنم ترا با آنچه شنیدم از پدرت در حق تو بر حال که تو نطفه بودی در پشت
پدرت هر آینه خبر بکردم ترا ... آنچه که در این سخن ... شنیدن آن
و در ان نسبت تقصیری بتو هست و شاید آن تقصیر ... امام حسین علیه السلام دیگر باشد و
معارضه باشد که با علی بن الحسین علیهما السلام کرد چنانچه می آید در حدیث پنجم باب هشتادم ای محمد بن علی ... که
که حسین بن علی علیهما السلام بعد از وفات خودم و مفارقت روحم از بدنم امام است بعد از من و نزد الله
جل اسمه و در قرآن این امامت بسبب میراث بردن او است از نبی صلی الله علیه و آله که زیاد کرد آن میراث را
از رسول الله عز و جل برای حسین در میراث بردن از پدرش و مادرش مراد اینست که این غیر میراث
مالست که از پدر و مادر برده صلی الله علیهم پس استاد الله تعالی که شما بودید هاشم گزیده مخلوقین و
پس انتخاب کرد و از جمله شما محمد را صلی الله علیه و آله و گزید محمد علی علیه السلام را بامر الله تعالی و گزید
علی علیه السلام بامر الله تعالی و رسولش بامامت و گزیدم من حسین علیه السلام را بامر الله تعالی و رسولش و علی
علیهما السلام پس فقال له محمد بن علی انت امام و انت وسیلتی الی محمد صلی الله علیه و آله
والله لوددت ان نفسی ذهبت قبل ان اسمع منک هذا الکلام الا وان فی راسی کلاما

لا امر

لا امر فیه الله لا انا و لا تعتبه نعمة الریاح کالکتاب المعجم فی الرق کنعیم انهم با بانه فاجد فی
نفیت الیه سبقی الکتاب المنزل او ما جاءت به الرسل وانه لکلام لو یکل به لسان الناطق
الکاتب حتی لا یجد قلما ویوتوا بالقراطیس حمما فلا یبلغ فضلک وکذلک یجزی الله المحسنین
ولا قوة الا بالله الحسین اعلمنا علما واثقلنا حلما واقربنا من رسول الله صلی الله علیه وآله رحما کان
فقیها قبل ان یخلق وقرأ الوحی قبل ان ینطق ولو علم الله فی احد خیرا ما اصطفی محمدا
صلی الله علیه وآله فلما اختار الله محمدا صلی الله علیه وآله واختار محمد علیا علیه السلام واختارک علی
اماما واختارک الحسین سلمنا ورضینا من هو بغیره یرضی ومن کنا نسلم به من مشکلات امرنا شرح
دکرفی برای اشعار بدنست که از راه شنیدن گوش هم رسیده چه گوش سر است کلام عبارت از
فضایل امام حسن است النزف بفتح نون و سکون زای با نقطه مصدر باب ضرب کشیدن جمیع آب
چاه و چون آن کلام مشتمل بر صفت نشستن آن آب شده النفد بفتح نون و کسر فاء کرده طبایع فو
از نقد بفتح نون و سکون قاف مصدر باب ضرب و علم بمعنی کم است چیزی و اصل آن نفیه بوده بمعنی نقود
باحذف شده برای تخفیف و تانیث باعتبار اینست که موصوف آن ریحست و ریح مونث است الریاح
بکسر راء بنقطه و یاء دو نقطه در پایین و الف و حاء بنقطه جمع ریح بکسر راء و سکون یاء و کتاب بمعنی مکتوب است المعجم
بضم میم و فتح جیم بنقطه و فتح جیم مشدده خطی که منقوط و با شکل باشد الرق بفتح راء بنقطه و تشدید قاف
طومار سفید و پوستی نازک که بران چیزی نوشته میشود و مراد در اینجا صفت المنعم بضم میم و فتح نون
و سکون میم دوم و فتح نون دوم زینت داده شده بطلا اهم بتشدید میم بصیغه معلوم مضارع متکلم وحده از
باب نصر است اجد بفتح همزه و کسر جیم بصیغه معلوم مضارع متکلم وحده از مثال باب ضرب است
سبقت بصیغه مجهول ماضی متکلم وحده از باب نصر و ضرب است سبقی بصیغه ماضی معلوم و عوالی
پای سبقت الیه است الکتاب عبارت از قرآنست او بمعنی بل است یکل بصیغه معلوم مضارع مضاعف
باب ضرب است الف لام الکاتب برای استغراقست حتی برای محض انتها خارجست و تعلیل منظور
و یجد منصوب بان مقدره بعد از حتی است و ضمیر مستتر راجع بکاتب است و یوتوا بفتح تاء دو نقطه در بالا
مضارع مجهول باب ضرب است و ضمیر راجع به مردانست اگرچه در لفظ مذکور نیست باء در بالقراطیس برای
تعدیه است و میتواند بود که یوتوا از باب افعال بشده باء برای آلت باشد مثل کتبت بزید مسنده و حمما
فن بیان این قسم تشبیه را نجز مدعا مینمایند و بر این تقدیر حمما مفعول دوم یوتوا خواهد بود الف لام القرطاس
برای استغراقست بمعنی هر کاغذی الحمم بضم حاء بنقطه و فتح میم جمع الحمة حمما حال القرطاس است و ... مضمر

و معطوف بر ما یجاست و ضمیر مستتر راجع بکاتب است و همچنین نسبت اهلست و نسبت علم بکار
و همچنین نسبت ثقل بکلم و همچنین نسبت قرب بر حرم بفتح را بی نقطه و کسر حا بی نقطه بمعنی قرابت بکلی مصیب
معلوم باب نصر و علم و حسن است الحلوقه بضم خا بانقطه و ضم لام و در نحل بفتح خا و فتح لام کهنه شدن
اعلام الله تعالی چیزی را به پیغمبر بواسطه بشر و مقصود اینجا معنی اسم مفعولست و اشارتست بآنچه روایت کرده
ابن بابویه در فقیه در باب وصف الصلوة من فاتحتها الی خاتمتها که حسین علیه السلام سخن نگفته بود تا وقتی که رسول
علیه السلام در نماز تکبیر احرام گفت حسین متابعت کرد پس اول سخن او تکبیر است که وحی واجب شده بر
در نماز ینطق بصیغه مضارع معلوم باب ضرب است من بفتح میم و سکون نون در ینجا برای استفهام
انکاریست یعنی پس گفت حسن علیه السلام را محمد بن علی تو را ای و تو وسیله منی سوی آنچه محمد صلی الله علیه
وآله آورده و از جانب الله تعالی بخدا قسم که هر آینه دوست داشتم که جان تن میرفت پیش از آنکه شنوم
تو این سخن را که دلالت بر حسد و تقصیر میکند در حق حسین آگاه باش و به درستی که در سر من سخنی است
در فضائل تو که چون آب چاه است که از بسکه بسیار است آخر نمیکند او را کشیدن دلو و تغییر نمیدهد آن را
از جلد بو یعنی که دیده نمیشود و شنیده نمیشد است ظاهر در طومار مذهب قصه میکنم یعنی آن کلام پس با سلام
خود را که مسبوق شده ام سوی آن کلام یعنی که دیگری از آن گذشته پیش از من بیان این آنکه حاصل شده
بکتفش من هرچه آورده و از آثار سوال یعنی که مدح اهل البیت در جمیع کتب آسمانی هست و به درستی که آن
هر آینه سخنی است که کند میشود و جهان تفصیل آن زبان گوینده و دست نویسنده تا بجایی که بنابر کاغذ
و دوات و شود نمره از کاغذ بر حالی که سیاه شده و بشوند انگشت یعنی که حاشیه آن سفید نماند و برسید
کاتب بتفصیل فضیلت تو و چنان جزا میدهد الله تعالی نیکوکاران را و نیست قوت مرا بغیر تقیه فضیلت که توفیق
الله تعالی حسین را داده است از روی دانش و سکینه است از روی وقار و نزدیکتر است برسول الله
از روی خویشی بود و از مسائل حلال و حرام پیش از آنکه بزرگ شود و خواندن تو را جبرئیل واجب بود پیش از آنکه
مراد این سخن گوید و گر ببینید انت الله تعالی ای کی از خلق غیر محمد بهتر ای ثقاب نیکرد محمد را صلی الله علیه وآله
پس وقتی که گزید الله تعالی محمد را صلی الله علیه وآله و گزید محمد علی علیه السلام را و گزید تو را علی بر حالی که امام و گزید
و گزید تو حسین علیه السلام را قبول کردیم و راضی شدیم کیست که بغیر حسین راضی میشود و کیست که کار
بیاموختیم بسبب او از مشکلات کارهای ما سیوم اصل سمعت ابا جعفر علیه السلام یقول لما احتضر الحسن
بن علی صلوات الله علیهما قال للحسین علیه السلام یا اخی انی اوصیک بوصیة فاحفظها فاذا انا مت فهیئنی
ثم وجهنی الی رسول الله صلی الله علیه وآله لاحدث به عهدا ثم اصرفنی الی امی فاطمة علیها السلام ثم ردنی فادفنی

قرآن که فرود فرستاده شده و از جانب الله تعالی و در آنجا مدح اهل البیت بسیار است بکلی سابق شده
بکتفش من و

بالبقيع واعلم انه سيصيبني من الحميراء ما يعلم الناس من صنيعها وعداوتها لله ولرسوله صلى
الله عليه وآله وعداوتها لنا اهل البيت فلما قبض الحسن عليه السلام ووضع على سريره وانطلقوا به الى
مصلى رسول الله صلى الله عليه وآله الذي كان يصلي فيه على الجنائز فصلى على الحسن عليه السلام
فلما ان صلى عليه حمل فادخل المسجد فلما اوقف على قبر رسول الله صلى الله عليه وآله بلغ
عائشة الخبر وقيل لها انهم قد اقبلوا بالحسن بن علي ليدفن مع رسول الله ص فخرجت مبادرة
على بغل بسرج فكانت اول امرأة ركبت في الاسلام سرجا فوقفت وقالت نحوا ابنكم
عن بيتي فانه لا يدفن فيه شيء ولا يهتك على رسول الله صلى الله عليه وآله حجابه فقال
الحسين بن علي صلوات الله عليهما قديما هتكت انت وابوك حجاب رسول الله ص وادخلت
بيته من لا يحب رسول الله صلى الله عليه وآله قربه وان الله سائلك عن ذلك يا عائشة
شرح رسول علیه السلام لقب عائشه را حمیرا کرده و معنی آن می آید در حدیث یازدهم باب هشتادم
و مضمون این حدیث ظاهر است از شرح حدیث اول این باب متن ان اخي امرني ان اقربه
من ابيه رسول الله صلى الله عليه وآله ليحدث به عهدا واعلمي ان اخي اعلم الناس بالله و
رسوله واعلم بتأويل كتابه من ان يهتك على رسول الله صلى الله عليه وآله ستره لان الله
تبارك وتعالى يقول يا ايها الذين آمنوا لا تدخلوا بيوت النبي الا ان يؤذن لكم وقد
ادخلت انت بيت رسول الله ص الرجال بغير اذنه وقد قال الله عز وجل يا ايها الذين آمنوا
لا ترفعوا اصواتكم فوق صوت النبي ولعمري لقد ضربت انت لابيك وفاروقه عند اذن
رسول الله صلى الله عليه وآله المعاول وقال الله عز وجل ان الذين يغضون اصواتهم عند
رسول الله اولئك الذين امتحن الله قلوبهم للتقوى ولعمري لقد ادخل ابوك وفاروقه على رسول
الله صلى الله عليه وآله بقربهما منه الاذى وما رعيا من حقه ما امرهما الله به على لسان
رسول الله صلى الله عليه وآله ان الله حرم من المؤمنين امواتا ما حرم منهم احياء وتالله يا عائشة
لو كان هذا الذي كرهتيه من دفن الحسن عند ابيه صلوات الله عليهما جائزا فيما بيننا وبين الله
لعلمت انه سيدفن وان رغم معطسك شرح نحوا از باب تفعیلست بمعنی دور کردن است
بضم نون و فتح حا مهمله و برای تفعیل خبرست که از فحوای کلام سابق معلوم میشود که دفن کسی نزد رسول
بی اذن ستر است دیگر آنکه حرمت اینجا برای ابطال حجت است و اشعار بانست که در زمان زندگی
بی اذن بوده و بعد از وفات شوهر زن را در خانه شوهر تصرفی نیست و تفصیل کلام می آید در کتاب

المواریث در احادیث باب ان الفناء حریم من العقار شیئا که باب بیست و نهم است و بیان میشود دیگر
در اینجا تصرفی نبود و در توسیع مسجد و مثل آن بود پس بی اذن سایر ورثه تصرف جایز نبود در آن
نبود و دفن روضه تعرض است چه فاروق یعنی عایشه فرق کنند میان حق و باطلست و اضافه
این میکنند که در اینجا این فرق برای اعتبار باطلست با آنکه بخفه و ابو بکر است نه در وقع مثل آنکه
عناد نه اینست که دفن رسول الله در زاویه بوده که میان مشرق و قبلیست و دفن ابو بکر دنبال آن
بوده که میان مغرب و شمالیست پس وقتی که مسجد رسول فراخ شد در زمان ولید از خلفای بنی امیه
و بنای دیوار تازه و خاک ستر آن دو قبر باد رفته و توضیح این می آید در کتاب الحج در شرح حدیث اول
باب دویست و شانزدهم که باب دخول المدینه و زیارة النبی صلی الله علیه و آله و الدعاء عنده فقره است
جمع معول بکسر میم و سکون عین بی نقطه و فتح واو که کلنگها است و تنجیز و شد بنون عطف بیان
امرها است و میتواند بود که کبیر بسیر استیناف بیانی باشد النجوم جزء صاحب حرمت کردن
و در حرم موصوله است و محلا منصوب و مفعول حرم اول است و عائد محذوف بتقدیر حرمه
و ...نقطه در بالاست و این قسم در مقام تعجب میباشد و در کریمه باشباع کسره حاصل شده و
بفتح ... و فتح و کسر و ضم ... قطاست المعطی بفتح میم و سکون عین بی نقطه و کسر و فتح ... و
و سین بی نقطه یعنی صبیح سر برستی که برادرم امر کرده مرا که نزدیک کنم او را بقبر پدرش رسول الله صلی الله علیه و آله
نا دور کند بادها فانی را و مرا که برادرم داخل زمره انت باحکام الله تعالی و سنت رسولش و آثار
بازگشت الفاظ کتاب او از آنکه متردد بر رسول الله صلی الله علیه و آله بر دو او بیند اکراه تبارک و تعالی
میگوید در سوره احزاب ای جمعی که ایمان آورده اند داخل مشوید خانه های نبی را مگر آنکه رخصت داده شود برای
شما و همچنین داخل کردی تو در خانه رسول الله مردان را برای دفن آن دو کس بی رخصت او اشارت
کرام با اشعار مع نامشروعت و همچنین گفته الله عز و جل در سوره حجرات ای جمعی که ایمان آورده اند بلند مکنید
آوازهای خود را بالای آواز نبی و هر آینه زشتی این قسم نفست که هر آینه همچنین داخل کردی تو برای پیرت و
فاروق او نزد گوش رسول الله صلی الله علیه و آله کلنگها را و گفته الله عز و جل در سوره حجرات که بدرستی که
جمعی که پست میکنند آوازهای خود را نزد رسول الله ایشان کسانند که خالص کرده الله تعالی دلهای ایشان را
برای ترس عذاب آتش و هر آینه زشتی این قسم نفست که هر آینه همچنین داخل کردی پیرت و فاروق او و
و صیتی که کرده اند که ایشان را در اینجا دفن کنند بر رسول الله صلی الله علیه و آله نزدیکی ایشان به او آنکه رو
رعایت نکرده اند حق حق رسول الله آنچه را که امر کرده ایشان را الله تعالی به آن بر زبان رسول الله صلی الله علیه و آله

که رسول علیه السلام گفته که الله تعالی صاحب حرمت کرده از اموات متعلقه بمؤمنان برحالی که مردگان باشند آنچه
که صاحب حرمت کرده آنرا از امور متعلقه بمؤمنان برحالی که زندگان باشند مراد اینست که چنانچه حضرت رسول
یعنی مکانی که رسول در آن باشد در زمان حیات صاحب حرمت است و تعظیم آن مامور به است حضرت او
یعنی مکان دفن او نیز صاحب حرمت است و بنابر این قسم بی بعایشه که اگر پیدا بکنم که آنچه کردی از آنکه دفن
نزد پدرش صلوات الله علیهما جایز است میان ما و میان الله تعالی هر آینه میدانستی که او البته مدفون میشود جنب
جد خاک آلوده شود بینی تو یعنی که خار شوی خواهی نخواهی ص قالَ ثُمَّ تَكَلَّمَ مُحَمَّدُ بْنُ الْحَنَفِيَّةِ وَ قَالَ يَا عَائِشَةُ
يَوْماً عَلَى بَغْلٍ وَ يَوْماً عَلَى جَمَلٍ فَمَا تَمْلِكِينَ نَفْسَكِ وَ لَا تَمْلِكِينَ الْأَرْضَ عَدَاوَةً لِبَنِي هَاشِمٍ قَالَ فَأَقْبَلَتْ
عَلَيْهِ فَقَالَتْ يَا ابْنَ الْحَنَفِيَّةِ هَؤُلَاءِ الْفَوَاطِمُ يَتَكَلَّمُونَ فَمَا كَلَامُكَ فَقَالَ لَهَا الْحُسَيْنُ وَ أَنَّى تُبْعِدِينَ مُحَمَّداً
مِنَ الْفَوَاطِمِ فَوَ اللَّهِ لَقَدْ وَلَدَتْهُ ثَلَاثُ فَوَاطِمَ فَاطِمَةُ بِنْتُ عِمْرَانَ بْنِ عَائِذِ بْنِ عَمْرِو بْنِ مَخْزُومٍ وَ فَاطِمَةُ بِنْتُ أَسَدِ
بْنِ هَاشِمٍ وَ فَاطِمَةُ بِنْتُ زَائِدَةَ بْنِ الْأَصَمِّ بْنِ رَوَاحَةَ بْنِ حِجْرِ بْنِ عَبْدِ مَعِيصِ بْنِ عَامِرٍ قَالَ فَقَالَتْ عَائِشَةُ لِلْحُسَيْنِ
نَحُّوا ابْنَكُمْ وَ اذْهَبُوا بِهِ فَإِنَّكُمْ قَوْمٌ خَصِمُونَ قَالَ فَمَضَى الْحُسَيْنُ عَلَيْهِ السَّلَامُ إِلَى قَبْرِ أُمِّهِ ثُمَّ أَخْرَجَهُ فَدَفَنَهُ بِالْبَقِيعِ
شرح ... منصوب و جار و مجرور است که خبر مبتدای محذوفست بتقدیر انت تمشین ... الفواطم جمع فاطمه و عادت
در عرب و بعض عجم که منسوب به شخصی را باسم جمع اسم آن شخص میخوانند اگر منسوب بکی باشد باسم مفرد آن شخص
مینامند تعیین از باب تغلیب ... برای بیان عدم تجاوز ... ظاهر است بیان آنکه شرف
با ایشان در ولادت ... فاطمه دیگر که هر کدام مشهور است و آنکه شرف و مجد ... ایشان نیل
آنکه حسان در شعری که شرف اولاد فاطمه مخزومیه میکرده و طعن بر ابن عباس کرده و اشارت به این کرده و همچنین
فهمیده ایم از ترس کرده قومی که در جنگ بدر اسیر شدند که و ان سنام المجد من آل هاشم بنو بنت مخزوم و والدک
العبد و بعضا شرف اولاد فاطمه مخزومیه گذشت در شرح حدیث اول باب سی و چهارم و می آید در کتاب الحج
حدیث هفتم باب نهم که باب ... و ... اخبار عبد المطلب و ... فخر است ابن ... ما
نادرة با آنکه شرف آدمی منحصر شده در تقوی چنانچه الله تعالی گفته در سوره حجرات یا ایها الناس انا خلقناکم من ذکر
و انثی و جعلناکم شعوبا و قبائل لتعارفوا ان اکرمکم عند الله اتقاکم الخصم بفتح خا با نقطه و کسر صاد بی نقطه صاحب مجادلات
در مجادله و خصم یعنی امام محمد باقر علیه السلام گفت بعد از آن بیرون گفت محمد بن الحنفیه و گفت ای عایشه تو روزی
سواری بر استری سوار شدی که امام حسین علیه السلام و پیاده عایشه از پیش جنگ جمل بیرون آمدی
محمد بن الحنفیه در آن جنگ لشکری عایشه را ... بشمشیر بیهوش و پس صاحبی نتوانی کرد نفس خود را و صاحب
نتوانی کرد زمین را بسبب عداوت تو بنی هاشم را یعنی که از بسیاری عداوت داری ایشان را زمین خانه تو

قرار داری امام محمد باقر علیه السلام گفت پس عایشه رو آورد و بر او و پس گفت ای پسر حنفیه یعنی فاطمی اگر سخن گو
پس چیست سخن تو به جمعی که تو سخن گو چون زاده زاده فاطمه حسنی پس گفت او را حسین علیه السلام و کجا دور می کنی تو
از او زاده فاطمه بنت رسول الله چنان که آنچه سخن فهم که هر آینه زاییده او را سه فاطمه یکی فاطمه بنت عمران بن عائذ
بن عمرو بن مخزوم که زن عبد المطلب مادر ابوطالب و عبد الله و زبیر و جده او و عبد المطلب است و دیگری فاطمه
بنت اسد بن هاشم که مادر امیر المؤمنین است و دیگری فاطمه بنت زائدة بن الاصم بن رواحة بن حجر بن عبد معیص
بن عامر که مادر عبد المطلب است پس گفت عایشه حسین علیه السلام را دور کنید پسر خود را و ببرید که شما
او را چه بدبختی که شما جمعی صاحب عداوت اید به جهت زبان جرف شما ستیزان شده امام محمد باقر علیه السلام
گفت پس رفت حسین علیه السلام او را دور کنید پسر خود را و ببرید که شما جمعی صاحب
عداوت اید به جهت حرف شما ستیزان شده امام محمد باقر علیه السلام گفت پس رفت حسین علیه السلام
قبر مادرش بعد از آن بیرون برد حسن علیه السلام را از سر قبر مادرش پس دفن کرد او را در بقیع باب شصت و هفتم

اصل باب الاشارة والنص على علي بن الحسين صلوات الله عليهما شرح این باب بیان اشارت و نص
امامت علی بن الحسین زین العابدین صلوات الله علیه است و این باب چهار یا سه حدیث است اصل اول

عن ابی الجارود عن ابی جعفر علیه السلام قال انّ الحسین بن علی علیهما السلام لما حضره الذی حضره دعا ابنته
الکبری فاطمة ابنة الحسین علیه السلام فدفع الیها کتابا ملفوفا و وصیة ظاهرة و کان علی بن الحسین علیهما السلام
مبطونا معهم لا یرون الا انه لما به فدفعت فاطمة الکتاب الی علی بن الحسین علیهما السلام ثم صار والله
ذلک الکتاب الینا یا زیاد شرح مضمون این بیان شد در شرح حدیث ششم باب شصت و چهارم اصل
قال قلت ما فی ذلک الکتاب جعلنی الله فداک قال فیه والله ما یحتاج الیه ولد آدم منذ خلق الله
آدم الی ان تفنی الدنیا والله ان فیه الحدود حتی ان فیه ارش الخدش شرح ابو الجارود گفت که اسم او زیاد بن
منذر است گفت گفتم چیست در آن کتاب گرداند مرا الله تعالی فدای تو امام گفت در آن کتاب قسم به خدا هر چیز است
که محتاج باشند آن بشر فرزندان آدم از وقتی که خلق کرد الله تعالی آدم را تا فانی شدن دنیا قسم به خدا که بدرستی
که در آن کتاب جمیع سیاستهاست تا آنکه در آن هست دیت خراشی که کسی در پوست دیگری کند اصل دوم
عن ابی جعفر علیه السلام قال لما حضر الحسین علیه السلام ما حضره دفع وصیته الی ابنته فاطمة ظاهرة
فی کتاب مدرج فلما ان کان من امر الحسین علیه السلام ما کان دفعت ذلک الی علی بن الحسین قلت له
فما فیه یرحمک الله فقال ما یحتاج الیه ولد آدم منذ کانت الدنیا الی ان تفنی شرح فی در فی کتاب
برای ظرفیت به معنی مع است المدرج صیغه اسم مفعول از باب افعال و تفعیل پیچیده شده و یعنی

از امام

از امام محمد باقر علیه السلام گفت وقتی که حاضر شد حسین علیه السلام را امری که حاضر شد سپرد وصیت خود را یعنی
تعیین وصی خود را سوی دخترش فاطمه به عنوان آنکه مشتبه بود بر مردمان و وصیت بود در کتابی که پیچیده شده بود
پس وقتی که شد آنچه با حسین علیه السلام آنچه شد داد فاطمه آن کتاب را سوی علی بن الحسین گفتم او را
پس چیست در آن کتاب رحمت کناد ترا الله تعالی پس گفت آنچه محتاج بشوند سوی آن فرزندان آدم از
وقتی که بهم رسیده دنیا تا وقتی که فانی شود سیوم اصل عن ابی عبد الله علیه السلام قال انّ الحسین بن علی علیهما السلام
لما سار الی العراق استودع ام سلمة رضی الله عنها الکتب والوصیة فلما رجع علی بن الحسین علیهما السلام
دفعتها الیه شرح روایت است از امام جعفر صادق علیه السلام گفت به درستی که حسین بن علی علیهما السلام وقتی که رفت
سوی کوفه به امانت داد ام سلمه را رضی الله عنها کتابها را و وصیت خود و تعیین وصی خود را پس وقتی که برگشت علی بن
الحسین تسلیم کرد ام سلمه کتب را سوی او مراد کتب خبر جامعه است بقرینه حدیث سابق چهارم اصل وفی
نسخة الصفوانی علی بن ابراهیم عن ابیه عن حنان بن سدیر عن فلیح بن ابی بکر الشیبانی قال والله
انی لجالس عند علی بن الحسین علیهما السلام وعنده ولده اذ جاءه جابر بن عبد الله الانصاری
فسلم علیه ثم اخذ بید ابی جعفر علیه السلام فخلا به فقال ان رسول الله صلی الله علیه وآله اخبرنی
انی سادرک رجلا منا اهل البیت یقال له محمد بن علی یکنی ابا جعفر فاذا ادرکته فاقرأه منی السلام
قال ومضی جابر ورجع ابو جعفر علیه السلام فجلس مع ابیه علی بن الحسین واخوته فلما صلی المغرب
قال علی بن الحسین لابی جعفر علیهما السلام ای شیء قال لک جابر بن عبد الله الانصاری فقال
قال ان رسول الله صلی الله علیه وآله قال انک ستدرک رجلا منا اهل البیت اسمه محمد بن علی
یکنی ابا جعفر فاقرأه منی السلام فقال له ابوه هنیئا لک یا بنی ما خصک الله به من رسوله من
بین اهل بیتک لا تطلع اخوتک علی هذا فیکیدوا لک کیدا کما کادوا اخوة یوسف لیوسف علیه السلام
شرح نسخه صفوانی بیان کرده شد در شرح حدیث سوم باب هفتاد و سیوم هنیئا بفتح ها و کسر نون و سکون
یا و فتح همزه یعنی گوارا خبر کان هنیئا و جمله خطابیه است و موصول اسم کان است مؤخر خبر شده
و در نسخه صفوانی بعد از این مثل عنوان این باب است که روایت کرده علی بن ابراهیم الی آخر فلیح
با فاء مضموم و تخفیف نون به تصغیر یعنی به ضم فاء و فتح لام و سکون یا و در فلیح در این جا فلیح ابن ابی بکر
شیبانی به فتح شین فلیح گفت قسم به خدا که به درستی که من هر آینه نشسته بودم نزد علی بن الحسین علیهما السلام
و پسران او بودند نزد او که آمد نزد او جابر بن عبد الله انصاری پس سلام کرد بر او بعد از آن گرفت دست امام
محمد باقر علیه السلام را پس به خلوت رفت با او پس گفت به درستی که رسول الله صلی الله علیه وآله گفت به درستی که تو

البته در خواهی یافت مردی را از اهل بیت من نام او محمد بن علی است کنیت او ابو جعفر پس برسان او را
از جانب من سلام پس گفت او را پدرش ... ای پسرک من آنچه مخصوص کرد ترا الله تعالی به آن
از جانب رسول او از میان اهل بیت خود است مراد با اهل بیت اینجا برادرانست که ده کس بودند زید و عمر
و عبدالله و حسن و حسین و حسین اصغر و عبدالرحمن و سلیمان و محمد اصغر و علی که ده کس برادرانند و این
پس باعث کینه ایشان شود و برای ایشان گناهی عظیم چنانچه کینه کردند برادران یوسف برای یوسف علیه السلام یعنی
نامذکور اولاد یعقوب ده ... پسر بود ... پسر کینه کردند با یوسف ... علی بن الحسین ... پسر بود
پس ... پسران علی کینه نیز ... است مؤلف گوید این حدیث مناسب این باب نیست و اینها مناسب
با آنچه می آید در حدیث سیوم ... ابی جعفر محمد بن علی علیهما السلام المصنف رحمه الله نقل این حدیث را
داده و برای اشارت ... احادیث کافی ... در مناسبت و صحت باب شصت و هشتم من

باب الاشارة والنص على ابي جعفر عليه السلام شرح عن ابي جعفر عليه السلام قال لما حضر علي بن الحسين
عليهما السلام الوفاة قبل ذلك اخرج سفطاً او صندوقاً عنده فقال يا محمد احمل هذا الصندوق قال
فحمل بين اربعة فلما توفي جاء اخوته يدعون في الصندوق فقالوا اعطنا نصيبنا في الصندوق فقال
والله ما لكم فيه شيء ولو كان لكم فيه شيء ما دفعه الي وكان في الصندوق سلاح رسول الله صلى الله عليه
وآله وكتبه شرح ظاهر است که ... حافظ و فتح ... سفط ... بمعنی ... بمعنی ...
یعنی ... مفعول ... و اشارت ... و مراد این باشد که پس ... رسید ...
آینده که ... فی الموت ... سفط ... بمعنی ... و ... برای اشعار ... که صندوق
... گفت ... صندوق ... یعنی روایت از امام
... علیه السلام گفت ... حضرت علی بن الحسین علیه السلام را وفات ... یعنی ... رسید
... چنانچه می آید ... و در حدیث دوم و سیوم باب اول بیرون آمد ... ای
صندوق ... نزد او بود پس گفت امام محمد باقر علیه السلام ای محمد بردار این صندوق را امام گفت پس برداشته
شد صندوق میان چهار کس یعنی که هر چهار طرف آن چهار کس چسبیده بودند ... پس وقتی که فوت شد
... علی بن الحسین آمدند برادران امام محمد باقر علیه السلام دعوی میکردند در باب صندوق ... گفتند ...
حصه ... صندوق پس امام محمد باقر علیه السلام گفت بخدا قسم که نیست شما را در آن چیزی ... و اگر می بود شما را
در آن چیزی ... آن را ... و بود در صندوق سلاح رسول الله صلى الله عليه وآله ... حدیث دوم من ...
عن عيسى بن عبد الله عن ابيه عن جده قال التفت علي بن الحسين الى ولده وهو في الموت وهم مجتمعون عنده ثم

این باب ... بشارت ... نص بر ابی جعفر امام محمد باقر علیه السلام است ... این باب چهار حدیث است
الاول ... مجمل ...

التفت الى محمد بن علي فقال يا محمد هذا الصندوق اذهب به الى بيتك قال اما انه لم يكن فيه دينار
ولا درهم ولكن كان مملوا علما شرح ... منصوب ... خواست ... که ... شرط التفسیر است
و ... صندوق منصوب ... یعنی روایت است از عیسی بن عبدالله ... از عیسی بن محمد
عمر بن علی بن ابی طالب گفت که ... علی بن الحسین ... پسران خود ... ایشان جمع بودند
نزد او ... امام محمد باقر علیه السلام پس گفت که ای محمد ... این صندوق را ... آن
خانه خود ... گفت که آگاه باش ... صندوق ... زر ... بود ... علم

سیوم حس عن الحسين بن ابي العلاء عن ابي عبد الله عليه السلام قال سمعته يقول ان عمر بن عبد العزيز كتب
الى ابن حزم ان يرسل اليه بصدقة علي وعمر وعثمان وان ابن حزم بعث الى زيد بن الحسن وكان
اكبرهم فسأله الصدقة فقال زيد ان الوالي كان بعد علي الحسن وبعد الحسن الحسين وبعد الحسين علي
بن الحسين وبعد علي بن الحسين محمد بن علي فابعث اليه فبعث ابن حزم الى ابي فارسلني ابي بالكتاب
اليه حتى دفعته الى ابن حزم فقال له بعضنا يعرف هذا ولد الحسن قال نعم كما يعرفون ان هذا
ليل ولكنهم يحملهم الحسد ولو طلبوا الحق بالحق لكان خيرا لهم ولكنهم يطلبون الدنيا شرح عمر بن حزم ...
بفتح حا ... و سکون زای ... قضا ... کتابت ... عمر بن عبد العزیز بود ...
... سال ... هجری بود ... بفتح صاد ... دال ... آنچه ... مراد اینجا ... است ...
عمر بن عبد العزیز ... سال ... تفصیل ... اگر چیزی ... وقف ...
اتفاق ... کند ... بوالی اینجا ... موقوفات ... مراد ... کتب ... علی علیه السلام است ...
کتاب ... در حدیث هشتم باب ... و چهارم ... صدقات النبی صلی الله علیه و آله ... علیهم السلام
... است که ... حدیث الحسن والحسین ... آخر ... حسن و
... منصوب ... است ... مصدر ... یعنی روایت است از حسین
بن ابی العلاء از امام جعفر صادق علیه السلام گفت شنیدم از او ... که عمر بن عبد العزیز ...
... بود نوشت سوی ابن حزم که حاکم مدینه بود از جانب او ... بفرستد سوی ... که ... تفصیل موقوفات
عثمان ... که ابن حزم ... مکتوب تفصیل موقوفات علی علیه السلام فرستاد سوی زید بن الحسن
بن الحسن علیه السلام ... امام حسن علیه السلام بود ... و بزرگتر ... علی ...
... آن مکتوب را پس گفت زید ... که متولی ... بعد از علی حسن بود و بعد از
حسن حسین بود و بعد از حسین علی بن الحسین بود و بعد از علی بن الحسین محمد بن علی است پس فرست سوی او که

و ... است پس ... موقوفات ... با کمال ... قضا ...

علی علیه السلام باشد ... اگر ... تفصیل موقوفات
عمر باشد ... اگر ... تفصیل موقوفات ...

علی جمیع نزد او هست پس فرستاد ابن حزم سوی پدرم برای طلب آن مکتوب پس فرستاد مرا پدرم با آن مکتوب
سوی ابن حزم تا دادم آنرا به ابن حزم که از روی آن نوشته فرستد برای عمر بن عبدالعزیز پس گفت امام جعفر الصادق
علیه السلام راوی بعضی از ان که میشناسند ان ترتیب و انساب را اولاد امام حسن علیه السلام گفت آری چنانچه
میشناسند که این نسبت ظاهر است که این گفتگو در نسب بوده و دیگر بر میدارد ایشان را از جاهای خود
بعضی که در کتب حسد میشوند اگر طلب میکردند بکار آمدنی دینار را سبب بکار آمدنی الله هرآینه میبود بهتر برای
ایشان و لیکن طلب میکنند دنیا را خواه حق و خواه باطل و ابتدا دعوی امامت برای خود میکنند چهارم اصل
عن ابن ابی یعفور قال سمعت ابا عبدالله علیه السلام یقول ان عمر بن عبدالعزیز کتب الی ابن حزم
فذکر مثله الا انه قال فبعث ابن حزم الی زید بن الحسن و کان اکبر من ابی شرح روایت است از ابن ابی
یعفور گفت شنیدم از امام جعفر صادق علیه السلام میگفت بدرستی که عمر بن عبدالعزیز نوشت سوی ابن حزم بعد از آن
ابن ابی یعفور ذکر کرد مثل آنچه حسین بن ابی العلاء ذکر کرد الا اینکه گفت فرستاد ابن حزم سوی زید بن الحسن و بود
زید بزرگتر از پدرم در سن باب شصت و نهم اصل باب الاشارة والنص علی ابی عبدالله جعفر بن محمد الصادق
صلوات الله علیهما شرح این باب بیان اشارت یعنی بر امامت ابی عبدالله جعفر بن محمد الصادق صلوات الله
علیهما است و در این باب هشت حدیث است اول اصل عن ابی الصباح الکنانی قال نظر ابو جعفر علیه السلام
الی ابی عبدالله علیه السلام یمشی فقال تری هذا هذا من الذین قال الله عز وجل و نرید ان نمن
علی الذین استضعفوا فی الارض و نجعلهم ائمة و نجعلهم الوارثین شرح در سوره قصص چنین است
نتلوا علیک من نبا موسی و فرعون بالحق لقوم یؤمنون ان فرعون علا فی الارض و جعل اهلها شیعا
یستضعف طائفة منهم یذبح ابناءهم و یستحیی نساءهم انه کان من المفسدین و نرید ان نمن علی
الذین استضعفوا فی الارض و نجعلهم ائمة و نجعلهم الوارثین و نمکن لهم فی الارض و نری فرعون
و هامان و جنودهما منهم ما کانوا یحذرون و در این آیات چند اشارت است که موافق این حدیث
اینست که بالحق حال نبا است و ضمیر است از اینکه محض قصه خوانی باشد لقوم حال دیگر نبا است و
توضیح حق بودن است و مراد بقوم آنهایی اند که بعد از بعثت خبر رسیده و ذکر مضارع یؤمنون یعنی
باشد اگر چه از خلاح استقبال باشد جمع الله در حفظ ان فرعون تا آخر استیناف بیانی است و نرید
عطف بر ان فرعون است و زبده بیان بحل لقوم یؤمنون است و مضی بودن استضعفوا نسبت بزمان
ان منن است نه بزمان نزول آیت استضعاف کوچک شمردن بزرگ و نجعلهم الوارثین موافق است
با آنچه می آید در حدیث اول باب ان الارض کلها للامام علیه السلام که باب صد و چهارم است و نمکن لهم فی الارض

والف و لام در فرعون برای عهد است چنانچه فرعون بیان شد
یعنی آن بنا سوی فرعون است

سنی به اینست که تمکین آخر الزمان بجای تمکین جمیع آبای او نیز هست که بجای تمکین جمیع انبیاء است از آدم تا آخر
دنیا چه امام آخر مصدق جمیع ایشان است و نری سنی بر رجعت در زمان قائم علیه السلام است و
که آن حضرت باشد فرعون و هامان عبارت از امام اول و دوم اهل ضلالت که بنای کج از ایشان است و ضمیر
منهم که راجع بفرعون و هامان و جنود است بمعنی اینست که از جانب ایشان است بجبر کسی نیست و ما کانوا
یحذرون است بمعنی اینست که اهل حق انتقام از ایشان میکشند ترجمه میخوانیم بر تو بعض خبر موسی و فرعون را
بعنوان کار آمدنی برای قومی که ایمان می آورند بربوبیت رب العالمین چون بیان آنکه بدرستی که فرعون
شده بود در زمین و کرده اهل زمین را چند طائفه فرمان برد از خود خواه برضا و خواه بزور بر حالی که ضعیف میشمرد
طائفه ای از ایشان را که بنی اسرائیل باشند بیان این آنکه ذبح میکرد پسران ایشان را یعنی که امر بذبح ایشان
میکرد و زنده میگذاشت زنان ایشان را یعنی که امر بعدم ذبح دختران میکرد تا بزرگ شوند و خدمت کنند
و بتکبر خود بدرستی که او بود از اهل فساد و میخواهیم که انعام کنیم بر جماعت عظیم القدری که ضعیف شمرده شدند
در زمین و گردانیم ایشان را امامان و خلیفه و گردانیم ایشان را وارثان جمیع روی زمین و تمکین کنیم برای ایشان
در زمین یعنی بگردانیم اسباب دائم فرعون و هامان و لشکرهای ایشان را از ایشان آنچه از آن حذر میکردند
که استقلال اهل حق و کشته شدن و خواری اهل باطل باشد یعنی روایت است از ابو الصباح کنانی گفت نگاه
کرد امام محمد باقر علیه السلام سوی امام جعفر صادق علیه السلام بر حالی که او میرفت پس گفت می بینی این را این از
جماعتیست که الله عز وجل برای ایشان گفته در سوره قصص که و میخواهیم که انعام کنیم بر جمعی که ضعیف شمرده
شده اند در زمین و گردانیم ایشان را امامان و گردانیم ایشان را وارثان جمیع روی زمین دوم اصل عن ابی
عبدالله علیه السلام قال لما حضرت ابی الوفاة قال یا جعفر اوصیک باصحابی خیرا قلت جعلت
فداک والله لادعنهم والرجل منهم یکون فی المصر فلا یسال احدا شرح روایت است از امام جعفر صادق
علیه السلام گفت وقتی که حاضر شد پدرم را وفات گفت ای جعفر سفارش میکنم ترا با یاران من بنیکی گفتم
فدایت شوم بخدا قسم که میگذارم ایشان را بر حالی که مردی از ایشان در شهر باشد پس طلب نکند از هیچکس چیزی
که در ان مستغنی باشد یا در علم نیز سیوم اصل سمعت ابا جعفر علیه السلام یقول ان من سعادة الرجل
ان یکون له الولد یعرف فیه شبه خلقه و خلقه و شمائله و انی لاعرف من ابنی هذا شبه
خلقی و خلقی و شمائلی یعنی ابا عبدالله علیه السلام شرح یعرف بصیغه غائب معلوم باب ضرب است الشبه
بکسر شین و سکون با یکسر خا و سکون لام و بضم خا یا بفتح شین و فتح با مثل الخلق بفتح خا و سکون لام و الخلق بضم خا
و سکون و ضم لام مروت و دین داری و مانند آن است از طبایع نفسانی الشمائل جمع شمال بکسر شین و نقطه کیفیت

گفتگو و حرکات و سکنات و ... آنها از طبایع جسمانی یعنی شنیدیم از امام محمد باقر علیه السلام میگفت ...
مرد مؤمن اینست که بوده باشد او را ... که شناسد او را و شکل خود و طبیعت نفسانی خود و شکل طبایع
جسمانی خود را و بپرسی که من هر آینه میشناسم از این پسرم شکل خود و طبیعت نفسانی خود و طبایع جسمانی
خود را ... آن شاره با امام جعفر صادق علیه السلام ... چهارم اصل كُنْتُ عِنْدَ أَبِي جَعْفَرٍ عَلَيْهِ السَّلَامُ فَأَقْبَلَ
جَعْفَرٌ عَلَيْهِ السَّلَامُ فَقَالَ أَبُو جَعْفَرٍ عَلَيْهِ السَّلَامُ هَذَا خَيْرُ الْبَرِيَّةِ أَوْ أَخْيَرُ شرح بوده ... امام محمد باقر علیه السلام پس آن جعفر ...
پس گفت امام محمد باقر علیه السلام این بهترین مخلوقات مراد بعد از خود است ... راوی شک کرده که ... یا ...
گفت بلفظ اخیر که مرادف آن ... بعضی اهل عراق ... پنجم اصل كُنْتُ عِنْدَ أَبِي جَعْفَرٍ عَلَيْهِ السَّلَامُ فَأَقْبَلَ جَعْفَرٌ
عَلَيْهِ السَّلَامُ فَقَالَ هَذَا خَيْرُ الْبَرِيَّةِ شرح این ظاهر ... ششم اصل كُنْتُ قَاعِدًا عِنْدَ أَبِي جَعْفَرٍ عَلَيْهِ السَّلَامُ
فَأَقْبَلَ جَعْفَرٌ فَقَالَ أَبُو جَعْفَرٍ عَلَيْهِ السَّلَامُ هَذَا خَيْرُ الْبَرِيَّةِ شرح این نیز ظاهر است هفتم اصل عَنْ هِشَامِ بْنِ سَالِمٍ
عَنْ جَابِرِ بْنِ يَزِيدَ الْجُعْفِيِّ عَنْ أَبِي جَعْفَرٍ عَلَيْهِ السَّلَامُ قَالَ سُئِلَ عَنِ الْقَائِمِ فَضَرَبَ بِيَدِهِ عَلَى أَبِي عَبْدِ اللَّهِ عَلَيْهِ السَّلَامُ
فَقَالَ هَذَا وَاللَّهِ قَائِمُ آلِ مُحَمَّدٍ قَالَ عَنْبَسَةُ فَلَمَّا قُبِضَ أَبُو جَعْفَرٍ عَلَيْهِ السَّلَامُ دَخَلْتُ عَلَى أَبِي عَبْدِ اللَّهِ عَلَيْهِ السَّلَامُ
فَأَخْبَرْتُهُ بِذَلِكَ فَقَالَ صَدَقَ جَابِرٌ ثُمَّ قَالَ لَعَلَّكُمْ تَرَوْنَ أَنْ لَيْسَ كُلُّ إِمَامٍ هُوَ الْقَائِمَ بَعْدَ الْإِمَامِ الَّذِي
كَانَ قَبْلَهُ شرح قال عنبسه کلام هشام بن سالم است یعنی روایتست از هشام بن سالم از جابر بن یزید جعفی از
امام محمد باقر علیه السلام که پرسیده شد امام علیه السلام از ایستادگی کننده بکار امامت پس زد دست خود را
بر امام جعفر صادق علیه السلام پس گفت این بخدا قسم ایستادگی کننده آل محمد است گفت عنبسه پس چون فوت کرده شد
از دنیا امام محمد باقر علیه السلام داخل شدم بر مجلس امام جعفر صادق علیه السلام پس خبر دادم او را بآنچه جابر نقل کرده بود پس
راست گفته جابر بعد از آن گفت شاید شما گمان برید که نیست هر امامی او ایستادگی کننده بعد از امامی که پیش
از او بوده است که قائم اینجا یعنی امام آخر نیست که بیرون آید ... ایستادگی بکار امامت
زمان خود میکند باعتبار اینکه ... امام آخر جمیع روی زمین را ... اینجا ... چنانچه بیان شد در شرح
اول این باب هشتم اصل عَنْ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ عَلَيْهِ السَّلَامُ قَالَ إِنَّ أَبِي عَلَيْهِ السَّلَامُ اسْتَوْدَعَنِي مَا هُنَاكَ فَلَمَّا حَضَرَتْهُ
الْوَفَاةُ قَالَ ادْعُ لِي شُهُودًا فَدَعَوْتُ لَهُ أَرْبَعَةً مِنْ قُرَيْشٍ فِيهِمْ نَافِعٌ مَوْلَى عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عُمَرَ فَقَالَ اكْتُبْ هَذَا
مَا أَوْصَى بِهِ يَعْقُوبُ بَنِيهِ يَا بَنِيَّ إِنَّ اللَّهَ اصْطَفَى لَكُمُ الدِّينَ فَلَا تَمُوتُنَّ إِلَّا وَأَنْتُمْ مُسْلِمُونَ وَأَوْصَى مُحَمَّدُ بْنُ عَلِيٍّ
إِلَى جَعْفَرِ بْنِ مُحَمَّدٍ وَأَمَرَهُ أَنْ يُكَفِّنَهُ فِي بُرْدِهِ الَّذِي كَانَ يُصَلِّي فِيهِ الْجُمَعَ وَأَنْ يُعَمِّمَهُ بِعِمَامَتِهِ وَأَنْ يُرَبِّعَ قَبْرَهُ
وَيَرْفَعَهُ أَرْبَعَ أَصَابِعَ وَأَنْ يَحُلَّ عَنْهُ أَطْمَارَهُ عِنْدَ دَفْنِهِ ثُمَّ قَالَ لِلشُّهُودِ انْصَرِفُوا رَحِمَكُمُ اللَّهُ فَقُلْتُ لَهُ يَا أَبَتِ
مَا كَانَ فِي هَذَا بِأَنْ تُشْهِدَ عَلَيْهِ فَقَالَ يَا بُنَيَّ كَرِهْتُ أَنْ تُغْلَبَ وَأَنْ يُقَالَ إِنَّهُ لَمْ يُوصِ إِلَيْهِ فَأَرَدْتُ أَنْ تَكُونَ

لَكَ الْحُجَّةُ شرح ... مانند عبارت ... و ساحت قبر ... بفتح سین بی نقطه و سکون ... بی نقطه و کسر میم
بی نقطه و میم ... مشهور ... بکسر ... بی نقطه و سکون ... بی نقطه ... جمع بعضی
الاطمار جمع طمر بکسر ... بی نقطه و سکون میم ... جامهای کهنه ... جمع ... و اگر ... مجمعه باشد مراد
اینجا کفن است چون بعضی آنها پیشتر کار فرموده شده بوده ... و ... است ... قبل آن ...
بعد ... است ... استفهام ... است ... بکار است ... باب ... بصیغه مجهول
یعنی روایتست از امام جعفر صادق علیه السلام گفت بدرستیکه پدرم ... امامت ... آنچه آنجا بود از اسباب امامت
پس وقتی که حاضر شد او را وفات گفت بخوان برای من گواهی چند را پس خواندم برای او چهار کس را از قریش
در میان ایشان بود نافع غلام عبدالله بن عمر که از قریش نبود پس گفت بنویس که این آنست که وصیت کرد با آن
یعقوب ... برای تعیین یوسف بوصایت پسران خود را ای پسران من بدرستیکه الله تعالی
انتخاب کرده ... برای شما دین اسلام را پس ... کنید ... بشرک ... باشید ... شاید
... و دیگر ... قبول ... موجب ... شرک گشت و وصیت کرد محمد بن علی بسوی جعفر بن محمد برای
امامت و امر کرد او را باینکه کفن کند او را در بردی که ... در آن نماز جمعه ... بنیعنی ... نماز جمعه
و باینکه ... کند او را ... و باینکه چهار گوشه کند قبر او را ... بقدر چهار انگشت و باینکه ...
از جامهای کهنه خود را ... یعنی ... جامهای خود را ... و ... بعد از آن گفت که ...
که ... رحمت کند شما را الله تعالی پس گفتم او را ای پدرم چه مصلحت بود در این وصیت آخر که ... کفن ... و ...
بوسیله اینکه ... این مرادست که ... بنا پس گفت ای پسرک من کراهت کردم
از اینکه مغلوب شوی ... گفته شود ... که وصیت کرده نشده سوی او در باب امامت پس خواستم که برای
امامت ... باشد مراد ... که ... شاهد بر وصیت اول بود و هم آخر برای ... بود ... تا
باشد ... بشود ... و مضمون این حدیث ... دوم باب ... هشتم
باب هشتادم اصل باب الاشارة و النص علی ابی الحسن موسی علیه السلام شرح این باب بیان اشارت و نص
امامت ابوالحسن اول امام موسی کاظم علیه السلام است و این باب شانزده حدیث است اول اصل قُلْتُ لِأَبِي عَبْدِ اللَّهِ
عَلَيْهِ السَّلَامُ خُذْ بِيَدِي مِنَ النَّارِ مَنْ لَنَا بَعْدَكَ فَدَخَلَ عَلَيْهِ أَبُو إِبْرَاهِيمَ عَلَيْهِ السَّلَامُ وَهُوَ يَوْمَئِذٍ غُلَامٌ فَقَالَ
هَذَا صَاحِبُكُمْ فَتَمَسَّكْ بِهِ شرح گفتم امام جعفر صادق علیه السلام را دست گیری کن مرا ... باشیم ... از
... کیست برای امام بعد از تو پس داخل شد بر او امام موسی کاظم علیه السلام و او در آن روز پسر بود پس گفت این
صاحب امامت شماست ... دوم اصل عَنْ مُعَاذِ بْنِ كَثِيرٍ عَنْ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ عَلَيْهِ السَّلَامُ

قُلْتُ لَهُ أَسْأَلُ اللّٰهَ الَّذِي رَزَقَ أَبَاكَ مِنْكَ هٰذِهِ الْمَنْزِلَةَ أَنْ يَرْزُقَكَ مِنْ عَقِبِكَ قَبْلَ الْمَمَاتِ مِثْلَهَا فَقَالَ
قَدْ فَعَلَ اللّٰهُ ذٰلِكَ قَالَ قُلْتُ مَنْ هُوَ جُعِلْتُ فِدَاكَ فَأَشَارَ إِلَى الْعَبْدِ الصَّالِحِ وَهُوَ رَاقِدٌ فَقَالَ هٰذَا الرَّاقِدُ
وَهُوَ غُلَامٌ شرح مضمون این حدیث بنحوی که گذشت در حدیث اول باب ششم است دوم سیوم اصل حَدَّثَنِي
أَبُو عَلِيٍّ الْأَرْجَانِيُّ الْفَارِسِيُّ عَنْ عَبْدِ الرَّحْمٰنِ بْنِ الْحَجَّاجِ قَالَ سَأَلْتُ عَبْدَ الرَّحْمٰنِ فِي السَّنَةِ الَّتِي أُخِذَ فِيهَا
أَبُو الْحَسَنِ الْمَاضِي عَلَيْهِ السَّلَامُ فَقُلْتُ لَهُ إِنَّ هٰذَا الرَّجُلَ قَدْ صَارَ فِي يَدِ هٰذَا وَمَا نَدْرِي إِلَى مَا يَصِيرُ فَهَلْ
بَلَغَكَ عَنْهُ فِي أَحَدٍ مِنْ وُلْدِهِ شَيْءٌ فَقَالَ لِي مَا ظَنَنْتُ أَنَّ أَحَداً يَسْأَلُنِي عَنْ هٰذِهِ الْمَسْأَلَةِ دَخَلْتُ عَلَى جَعْفَرِ بْنِ
مُحَمَّدٍ عَلَيْهِ السَّلَامُ فِي مَنْزِلِهِ فَإِذَا هُوَ فِي بَيْتِ كَذَا فِي دَارِهِ فِي مَسْجِدٍ لَهُ وَهُوَ يَدْعُو وَعَلَى يَمِينِهِ مُوسَى بْنُ جَعْفَرٍ
عَلَيْهِمَا السَّلَامُ يُؤَمِّنُ عَلَى دُعَائِهِ فَقُلْتُ لَهُ جَعَلَنِيَ اللّٰهُ فِدَاكَ قَدْ عَرَفْتَ انْقِطَاعِي إِلَيْكَ وَخِدْمَتِي لَكَ فَمَنْ وَلِيُّ النَّاسِ
بَعْدَكَ فَقَالَ إِنَّ مُوسَى قَدْ لَبِسَ الدِّرْعَ وَسَاوَى عَلَيْهِ فَقُلْتُ لَهُ لَا أَحْتَاجُ بَعْدَ هٰذَا إِلَى شَيْءٍ شرح
ارجانی بفتح همزه و تشدید راء بی‌نقطه مکسوره و جیم و الف و نون معرب ارّه کان است و آن نام دو ولایت
یکی از حوالی شیراز و یکی در حوالی یزد و صاحب قاموس بفتح همزه و راء بی‌نقطه و جیم گفته و ارجان که بیان
بفارسی فارس بکسر راء بی‌نقطه برای التقاء ساکنین معرب فارس بسکون راء است و آن ولایت است و جهت آنهم
که از جمله شیراز است ظاهر حدیث موافق مذهب واقفیه است بنا بر آنچه گذشت در حدیث اول
سی و هشتم کرده تا منه نا آخر ابسها ها و این حدیث اینست که فقلت له لا احتاج عبارت ابو علی است
و ضمیر راجع بعبد الرحمن باشد لیکن ظاهر نقل مصنف رحمه الله تعالی این حدیث را در این باب اینست که مراد
در حدیث سابق رجوع ذات الفضول باشد و مراد در این حدیث درعی دیگر باشد و موافق این می‌آید در حدیث هشتم
باب نود و دوم و برای تطبیق جواب و سؤال میگوییم ظاهر اینست که ابو علی و سایر شیعه آن حضرت از امام
امام رضا علیه السلام شنیده باشند و ابو علی شنیده باشد که این دلیل امامت است و عبد الرحمن شنیده
کرده باشد بسبب این نقل پس ظاهر اینست که فقلت له لا احتاج عبارت عبد الرحمن باشد و ضمیر راجع
بجعفر بن محمد باشد و مؤید این اینکه شیخ مفید رحمه الله در کتاب ارشاد گفته که روی ابو علی الارجانی عن عبد
الرحمن بن الحجاج قال دخلت علی جعفر بن محمد تا آخر حدیث و در نسخ متعدد مولانا محمد امین رحمه الله برای تطبیق
گفته که ممکن است که در ترجمه این حدیث جواب و سؤال امام رضا علیه السلام بوده و مصنف نقل کرده در این باب بنا بر
ضرورت یعنی حکایت کرد مرا ابو علی ارجانی فارسی از عبد الرحمن بن حجاج گفت پرسیدم عبد الرحمن را
در سالی که محبوس شد در آن امام موسی کاظم علیه السلام پیش بزرگش گفتم او را به درستی که این مرد بتحقیق گرفتار شده در دست
این مرد که هارون است و مراد سندی بن شاهک است و نمیدانیم که بسوی چه خواهد گردید پس آیا رسید

زنادقه و دیگر یکی از پسران او که دلالت کند بر اینکه کدام امام است پس گفت مرا گمان نداشتم که کسی پرسد مرا از این
بعد از آنکه شنیده باشد خود از امام موسی کاظم که رجوع را امام رضا پوشیده و دست شد برای چنانچه این
داخل شدم بمجلس جعفر بن محمد علیه السلام در منزل او که بیت کذا و در خانه بود چنین در سرای خود در مسجدی که او را
بود و او دعا میکرد و بر دست راست او موسی بن جعفر آمین میگفت بر دعای او پس گفتم او را فدای تو گرداند
بحقیق شناختی بریده شدن مرا از غیر تو و توجه مرا بسوی تو و خدمت مرا برای تو پس کیست ولی
تصرف در مؤمنان از خودشان بعد از تو پس گفت بدرستی که موسی پوشیده زره رسول را و درست آمد
بر او پس گفتم او را احتیاج ندارم بعد از این بسوی چیزی دیگر که دلیل امامت موسی باشد مراد عبد الرحمن
که پس شما بر احتیاج باین سؤال ندارید که دلیل در باب امام رضا علیه السلام چهارم اصل عَنِ الْمُفَضَّلِ بْنِ عُمَرَ قَالَ
كُنْتُ عِنْدَ أَبِي عَبْدِ اللّٰهِ عَلَيْهِ السَّلَامُ فَدَخَلَ أَبُو إِبْرَاهِيمَ عَلَيْهِ السَّلَامُ وَهُوَ غُلَامٌ فَقَالَ اسْتَوْصِ بِهِ وَضَعْ أَمْرَهُ
عِنْدَ مَنْ تَثِقُ بِهِ مِنْ أَصْحَابِكَ شرح روایت است از مفضل بن عمر گفت بودم نزد امام جعفر صادق علیه السلام پس داخل
شد امام موسی کاظم علیه السلام و او هنوز پسر بود پس امام جعفر صادق علیه السلام گفت مرا سفارش کن برای فرمان
بردن موسی بعد از من و پنهان کن امامت او را نزد کسی که وثوق به او داری از یاران خود پنجم اصل حَدَّثَنِي
إِسْحَاقُ بْنُ جَعْفَرٍ قَالَ كُنْتُ عِنْدَ أَبِي يَوْماً فَسَأَلَهُ عَلِيُّ بْنُ عُمَرَ بْنِ عَلِيٍّ فَقَالَ جُعِلْتُ فِدَاكَ إِلَى مَنْ نَفْزَعُ
وَيَفْزَعُ النَّاسُ بَعْدَكَ فَقَالَ إِلَى صَاحِبِ الثَّوْبَيْنِ الْأَصْفَرَيْنِ وَالْغَدِيرَتَيْنِ يَعْنِي الذُّؤَابَتَيْنِ وَهُوَ
الطَّالِعُ عَلَيْكَ مِنْ هٰذَا الْبَابِ يَفْتَحُ الْبَابَيْنِ بِيَدِهِ جَمِيعاً فَمَا لَبِثْنَا أَنْ طَلَعَتْ عَلَيْنَا كَفَّانِ آخِذَةٌ بِالْبَابَيْنِ
فَفَتَحَهُمَا ثُمَّ دَخَلَ عَلَيْنَا أَبُو إِبْرَاهِيمَ عَلَيْهِ السَّلَامُ شرح غدیره بفتح غین بانقطه و کسر دال بی‌نقطه و سکون یاء
دو نقطه در پایین و راء بی‌نقطه و تاء است الذؤابه بضم ذال با نقطه و همزه و الف و باء یک نقطه و تاء است
گیسو که از طرف سر است از پیش گوش یا کوش دیگر آن بفتح همزه و تخفیف نون برای تأکید ظرفیت است
بفتح همزه و سکون خاء با نقطه و ذال با نقطه و تاء وحدت منصوب و مفعول طلعت است بمصدر یعنی
اسم فاعل طلعت و حال کفان است و افراد باعتبار اینست که اصل آن مصدر است یعنی حکایت کرد
مرا اسحاق بن جعفر گفت بودم نزد پدرم امام جعفر صادق علیه السلام روزی پس پرسید او را علی بن عمر بن علی
با زین العابدین پس گفت فدای تو شوم بسوی که پناه بریم و پناه برند مردمان بعد از تو در مشکلات پس گفت بسوی صاحب
دو جامه زرد و دو ضفیره یعنی خواست دو گیسوی پیش سر را و او کسی است که طلوع میکند بر تو از این در یکشاید
در را ابر دو دست خود پس درنگ نکردیم ما تا آنکه طلوع کرد بر ما دو دست برای اینکه بگیرد گرفت دو تا
در را هر یکی را بدستی پس گشود آن دو را بعد از آن داخل شد بر ما امام موسی کاظم علیه السلام ششم اصل

عن صفوان الجمال عن ابي عبد الله عليه السلام قال قال له منصور بن حازم بابي انت وامي ان الانفس
يغدى عليها ويراح فاذا كان ذلك فمن فقال ابو عبد الله عليه السلام اذا كان ذلك فهو صاحبكم و
ضرب بيده على منكب ابي الحسن عليه السلام الايمن فيما اعلم وهو يومئذ خماسي وعبد الله بن جعفر
جالس معنا شرح یغدی یعنی بغین معجمه و دال بی نقطه بصیغه مجهول مضارع غایب مثل اعلام وادی باب نصرست
علیها باب فعلست یراح برا بی نقطه و حا بی نقطه بصیغه مجهول غایب مثل وادی باب نصرست
فعلست یراح برا بی نقطه و حا بی نقطه بصیغه مجهول مضارع غایب مثل العین وادی باب نصرات و
فاعل مقدرست برای کنفا ... استفهامیه است و مبتدا است و خبر آن محذوف است بتقدیر فمن
صاحبکم و اینجا بمعنی ... است خماسی بضم خا بنقطه کسی که قد پنج شبر باشد و کسی که پنجساله باشد یعنی
از صفوان شتردار روایت از امام جعفر صادق روایت کرده که گفت او را منصور بن حازم پدرم فدای تو باد و مادرم
بدرستیکه نفوس انسان ... و ملک الموت ... صبح و شام که نفس ... پس چون شود آن
پس کیست آن صاحب امارت پس گفت امام جعفر صادق علیه السلام چون شود آن پس او صاحب
شماست و زد دست خود را بر دوش ... امام موسی کاظم در آنچه گمان دارم یعنی که یقین ندارم
که دوش راست بود یا چپ و امام موسی کاظم در آن وقت پنج شبر بود و عبد الله بن جعفر که بزرگتر از او
بود و دعوی امامت برای خود کرد نشسته بود در آن مجلس با ما هشتم حس عن عيسى بن عبد الله بن محمد بن
عمر بن علي بن ابي طالب عليه السلام عن ابي عبد الله عليه السلام قال قلت له ان كان كون ولا اراني الله فبمن ائتم قال
فاومأ الى ابنه موسى قلت فان حدث بموسى حدث فبمن ائتم قال بولده قلت فان حدث
بولده حدث وترك اخا كبيرا وابنا صغيرا فبمن ائتم قال بولده ثم قال هكذا ابدا شرح بعنوان
گذشته در شرح حدیث پنجم باب شصت و سیوم حس قلت فان لم اعرفه ولم اعرف موضعه قال تقول اللهم
اني اتولى من بقي من حججك من ولد الامام الماضي فان ذلك يجزيك ان شاء الله شرح گفتم
پس اگر نشناسم امام را و نشناسم که در کجا باشد ... گفت می‌گوئی ای خدا بدرستیکه
ولی ... کسی را که ... از حجتهای تو از پسران امام گذشته ... بدرستیکه این کافیست ترا
واگر خدا خواهد یعنی که اگر تصدیق این کنی ... و در ... ساکت باشی نهم حس ذکر
ابي عبد الله عليه السلام ابا الحسن عليه السلام وهو صغير فقال هذا المولود الذي لم يولد
فينا مولود اعظم بركة على شيعتنا منه ثم قال لي لا تجفوا اسماعيل شرح تجفوا بسکون جیم و ضم فا
نهی جمع مذکر مخاطب مثل اعلام باب نصر و ضرب است الجفا بفتح جیم و الف ممدوده ... وضد صفت

عن ابي عبد الله عليه السلام

ولم اعرفه

بالضم

بالضم بصیغه نهی باب افعالست الاجتناب ... یعنی مذکور کرد امام جعفر صادق علیه السلام امام موسی را
و آن روز هنوز پسر بود پس گفت این مولودیست که متولد نشده در میان اولاد ما بزرگتر از وی در نفع
بر شیعه ما از وی بعد از آن گفت مرا جفا مکنید اسمعیل را یعنی که از وی دوری مکنید یا اعلام کنید
چون معلوم نیست که عمرش تا کی باشد دهم حس عن فيض بن المختار في حديث طويل في امر ابي
الحسن عليه السلام حتى قال له ابو عبد الله عليه السلام هو صاحبك الذي سألت عنه فقم اليه فاقر
له بحقه فقمت حتى قبلت رأسه ويده ودعوت الله عز وجل له فقال ابو عبد الله عليه السلام اما انه
لم يؤذن لنا في اول منك قال قلت جعلت فداك فاخبر به احدا فقال نعم اهلك وولدك وكان
معي اهلي وولدي ورفقائي وكان يونس بن ظبيان من رفقائي فلما اخبرتهم حمدوا الله وقال يونس
لا والله حتى اسمع ذلك منه وكانت به عجلة فخرج فاتبعته فلما انتهيت الى الباب سمعت ابا عبد الله
عليه السلام يقول له وقد سبقني اليه يا يونس الامر كما قال لك فيض قال فقال سمعت واطعت فقال
لي ابو عبد الله عليه السلام خذه اليك يا فيض شرح در فقمت قول مقدرست بتقدیر قال فقمت و اول
الفعل است بمعنی سبقت ... بتقدیر ... است العجله بفتح عین بی نقطه و فتح جیم شتابزدگی فاتبعته از باب
افعالست یعنی روایت از فیض بن مختار در حدیثی دراز در بیان امامت امام موسی کاظم علیه السلام
تا آنکه گفت فیض را امام جعفر صادق علیه السلام او صاحب امارت تو است که پرسیدی مرا از او پس برخیز
و برو بسوی او پس اقرار کن برای او بحق ولایت بعد از من فیض گفت پس برخاستم تا آنکه بوسیدم سر او
و دستش را و دعا کردم از خدا عز و جل برای او پس گفت امام جعفر صادق علیه السلام آگاه باش بدرستیکه
داده نشده برای ما در بیان امارت او برای کسی که پیش از تو مراد این است که تا حال بهیچکس نگفتم یعنی خاندان
وقتی بود که امام موسی کاظم علیه السلام در گهواره بود و بقرینه آنچه می‌آید در حدیث یازدهم فیض گفت گفتم فدایت
شوم پس خبر دهم بامارت او کسی را پس گفت آری خاصان خود را و پسران خود را و بود نزد من خاصان من
و پسران من و رفیقان من و بود یونس بن ظبیان از جمله رفیقان من پس وقتی که خبر دادم ایشان را حمد
کردند خدا تعالی را و گفت یونس اکتفا بین نمیکنم بخدا قسم تا بشنوم آنرا از او و بود با یونس شتابزدگی پس
بیرون رفت پس از پی او رفتم پس وقتی که رسیدم بسوی در خانه شنیدم از امام جعفر صادق می‌گفت یونس
برحال که تحقیق پیش از من رسیده بود بسوی او ای یونس کار چنانست که گفت ترا فیض فیض گفت پس
گفت شنیدم و اطاعت کردم پس گفت مرا امام جعفر صادق علیه السلام بخود بگیر یونس را ای فیض یعنی که
همراه خود ببر ... یازدهم حس كان ابو عبد الله عليه السلام يلوم عبد الله ويعاتبه ويعظه ويقول ما منعك

أن يكون مثل أخيك فاطمة إني لأعرف النور في وجهه فقال عبد الله لِمَ أليس أبي وأبوه واحداً
وأمي وأمه واحدة فقال له أبو عبد الله عليه السلام إنه من نفسي وأنت ابني **شرح** ام از اينجا عبارت از
فاطمه بنت رسول عليها السلام است چون مشهور بوده و كلامست در بنی فاطمه است با بعضی صفت [illegible]
در كتاب ربيع الشيعه بجای و امی واحده روايت كرده و كرده صلی و اصحاب [illegible] اصطلاحات
كی بوده و **معنی** بود امام جعفر صادق عليه السلام كه دلالت ميكرد عبد الله بن جعفر را شدی ميكرد او را
او را و ميگفت چرا مثل برادرت امام موسی كاظم را بيان نباشی [illegible] آنكه بخدا قسم كه هر آينه من ميشناسم
نور ولايت را در روی او پس گفت عبد الله چرا يعنی اين تفاوت از كجاست آيا نيست پدر من و پدر او
يكی و مادر من و مادر او يكی پس گفت او را امام جعفر صادق عليه السلام بدرستی كه او از نفس منست و تو پسر منی
مراد نيست كه او فرزند روحانی نيست و تو فرزند روحانی نيستی بيان شد در شرح حديث ششم باب [illegible]
دوم كه ايمان عبد الله درست نبوده **يازدهم حديث** عن يعقوب السراج قال دخلت على أبي عبد الله عليه السلام
وهو واقف على رأس أبي الحسن موسى عليه السلام وهو في المهد فجعل يساره طويلاً فجلست حتى فرغ
فقمت إليه فقال لي ادن من مولاك فسلّم فدنوت فسلّمت عليه فردّ عليّ السلام بلسان فصيح ثم
قال لي اذهب فغيّر اسم ابنتك التي سمّيتها أمس فإنه اسم يبغضه الله وكان ولدت لي ابنة
سمّيتها بالحميراء فقال أبو عبد الله عليه السلام انته إلى أمره ترشد فغيّرت اسمها **شرح** ترشد بصيغه مخاطب
معلوم از باب نصر و علم يا مجهول از باب افعالست ارشاد و رشد راه راست يافتن و راه حق [illegible]
روايتست از يعقوب سراج گفت داخل شدم بر امام جعفر صادق عليه السلام و او ايستاده بود بر سر امام موسی كاظم
عليه السلام و او در گهواره بود پس شروع كرد راز گفتن و راز گفتنی دور و دراز پس نشستم تا فارغ شد پس
برخاستم متوجه او شدم پس گفت مرا نزديك شو بصاحب اختيار خود پس سلام كن پس نزديك شدم
سلام كردم بر او [illegible] پس تغيير كن نام دختر را كه نام كردی [illegible] بدرستی كه دشمن ميدارد

پس جواب سلام داد مرا بزبان فصيح بعد از آن امام موسی كاظم عليه السلام گفت مرا برو

آنرا الله تعالی و متولد شده بود برای من دختری كه نام كرده بودم او را بحميرا [illegible]
بجنگ جمل است [illegible] حميرا تصغير حمرا است و حمرا مؤنث احمر است و احمر بمعنی [illegible]
[illegible] برای زنان جنگ جايز نيست [illegible]
باشد كه [illegible] اسم اولاد خود را موافق اسم اهل جهنم كردن خوب نيست پس گفت امام جعفر صادق عليه السلام
اطاعت كن مرا [illegible] پس تغيير كردم نام دختر را **دوازدهم حديث** قال دعا أبو عبد الله عليه السلام
أبا الحسن عليه السلام يوماً ونحن عنده فقال لنا عليكم بهذا فهو والله صاحبكم بعدي **شرح** [illegible]

امام جعفر صادق عليه السلام امام موسی كاظم عليه السلام را [illegible] پس گفت ما را لازم باشيد اين
جا او بخدا قسم صاحب امارت شما است بعد از من **سيزدهم حديث** عن [illegible] عن أبي أيوب النحوي
قال بعث إليّ أبو جعفر المنصور في جوف الليل فأتيته فدخلت عليه وهو جالس على كرسي وبين يديه
شمعة وفي يده كتاب قال فلما سلّمت عليه رمى بالكتاب إليّ وهو يبكي فقال لي هذا كتاب محمد بن سليمان
يخبرنا أن جعفر بن محمد قد مات فإنا لله وإنا إليه راجعون ثلاثاً وأين مثل جعفر ثم قال لي اكتب قال
فكتبت صدر الكتاب ثم قال اكتب إن كان أوصى إلى رجل واحد بعينه فقدّمه واضرب عنقه قال
فرجع إليه الجواب أنه قد أوصى إلى خمسة واحدهم أبو جعفر المنصور ومحمد بن سليمان وعبد الله
وموسى وحميدة **شرح** روايتست از داود بن [illegible] بضم و كسر زای [illegible] و سكون [illegible]
با [illegible] ابو ايوب نحوی گفت فرستاد كسی را سوی من منصور دوانيقی در ميان شب پس آمدم نزد او پس داخل
شدم بر او و او نشسته بود بر كرسی و پيش او شمعی ميسوخت و در دست او كتابی بود گفت پس وقتی كه سلام كردم
بر او انداخت كتاب را سوی من و او گريه ميكرد پس گفت مرا اين كتابت محمد بن سليمان حاكم مدينه است
خبر ميدهد ما را كه جعفر بن محمد بتحقيق مرد پس سه بار گفت انا لله و انا اليه راجعون و كجاست مثل جعفر
ديگر بعد از آن گفت مرا بنويس گفت پس نوشتم [illegible] اول احكام [illegible] بعد از آن گفت
بنويس كه اگر [illegible] وصيت كرده باشد سوی يك مرد معين پس [illegible] پيش خود طلب كن پس بزن گردن او
گفت پس برگشت جواب از جانب محمد بن سليمان كه بدرستی كه او وصيت كرده سوی پنج كس كه يكی از ايشان منصور
دوانيقی است و ديگری محمد بن سليمان حاكم مدينه و ديگری عبد الله بن جعفر و ديگری موسی بن جعفر و ديگری حميده
بربريه مادر موسی بن جعفر [illegible] مخفی نماند كه اين وصيت اشارتست بوصی بودن موسی عليه السلام چه هيچكدام از آن جماعه
قابل امامت نيستند و بيان حال عبد الله شد در حديث دهم **چهاردهم حديث** عن النضر بن سويد بنحو من
هذا إلا أنه ذكر أنه أوصى إلى أبي جعفر المنصور وعبد الله وموسى ومحمد بن جعفر ومولى لأبي
عبد الله قال فقال أبو جعفر ليس إلى قتل هؤلاء سبيل **شرح** روايتست از نضر بن سويد نزديك بمانند
اين و در روايت كرد ذكر كرد كه [illegible] جعفر بن محمد وصيت كرد سوی منصور [illegible] نيست سوی كشتن آن جماعت

و عبد الله و موسی و محمد بن جعفر و غلامی برای امام جعفر صادق [illegible] گفت پس گفت منصور [illegible]

[illegible] **پانزدهم حديث** سألت أبا عبد الله عليه السلام عن صاحب هذا الأمر فقال إن صاحب هذا الأمر لا
يلهو ولا يلعب وأقبل أبو الحسن موسى عليه السلام وهو صغير ومعه عناق مكية وهو يقول لها
اسجدي لربك فأخذه أبو عبد الله عليه السلام وضمّه إليه وقال بأبي وأمي من لا يلهو ولا يلعب
شرح پرسيدم امام جعفر صادق عليه السلام را از صاحب اين امارت بعد از او پس گفت بدرستی كه صاحب اين

است غافل نمیشود و بازی نمیکند امام موسی کاظم و او کودک بود آمد و بزغاله مکیه بود و او میگفت بزغاله را
سجده کن برای صاحب کل اختیار خود پس گرفت او را امام جعفر صادق علیه السلام و چسبانید او را بخود و گفت
فدا کرده شده باد پدرم و مادرم کسی که غافل نمیشود و بازی نمیکند شانزدهم حدیث عن فيض بن المختار قال قلت
لأبي عبد الله عليه السلام إذ أقبل أبو الحسن موسى عليه السلام وهو غلام فالتزمته وقبلته فقال
أبو عبد الله أنتم السفينة وهذا ملاحها قال فحججت من قابل ومعي ألفا دينار فبعثت بألف إلى
أبي عبد الله عليه السلام وألف إليه فلما دخلت على أبي عبد الله عليه السلام قال يا فيض عدلته بي قلت إنما
فعلت ذلك لقولك فقال أما والله ما أنا فعلت ذلك بل الله عز وجل فعله به شرح روایت است از فیض
مختار گفت بدرستی که من هر آینه نزد امام جعفر صادق علیه السلام بودم که آمد امام موسی کاظم علیه السلام و او پسر کوچک بود
بجانب گرفتم او را و بوسه کردم او را پس گفت امام جعفر صادق علیه السلام شما همه کشتی اید و این ملاح آن
گفت پس حج کردم سال آینده و با من دو هزار دینار بود پس فرستادم هزار را بسوی امام جعفر صادق علیه السلام
و هزار را بسوی امام موسی کاظم علیه السلام پس وقتی که داخل شدم بر امام جعفر صادق علیه السلام گفت ای فیض برابر کردی
او را با من گفتم جز این نیست که کردم آن را برای سخنی که گفتی پس گفت آگاه
باش بخدا قسم که من نکردم آن را بلکه خدا عز وجل کرد آن را با او باب هفتاد و یکم اشاره
والنص على أبي الحسن الرضا عليه السلام شرح این باب بیان اشارت و نص بامامت امام رضا علیه السلام است
و در این باب شانزده حدیث است اول حدیث عن الحسين بن نعيم الصحاف قال كنت أنا وهشام بن الحكم
وعلي بن يقطين ببغداد فقال علي بن يقطين كنت عند العبد الصالح جالساً فدخل عليه ابنه
علي فقال لي يا علي بن يقطين هذا علي سيد ولدي أما إني قد نحلته كنيتي فضرب هشام بن
الحكم براحته جبهته ثم قال ويحك كيف قلت فقال علي بن يقطين سمعت والله منه كما قلت
فقال هشام أخبرك أن الأمر فيه من بعده شرح روایت است از حسین بن نعیم صحاف گفت بودیم من و
هشام بن حکم و علی بن یقطین در بغداد پس گفت علی بن یقطین که بودم نزد امام موسی کاظم علیه السلام نشسته
پس داخل شد بر او پسرش امام رضا علیه السلام پس گفت مرا ای علی بن یقطین این علی بهتر اولاد من است
آگاه باش بدرستی که من بخشیدم او را کنیت خود پس زد هشام بن حکم کف دست خود را بر پیشانی
خود از روی تعجب بعد از آن گفت وای تعجب چگونه گفتی پس گفت علی بن یقطین شنیدم بخدا
قسم از او چنانچه گفتم پس گفت هشام خبر داد او ترا که امارت امام رضا است بعد از او دوم
حديث عن أبي الحسن عليه السلام أنه قال إن ابني علياً أكبر ولدي وآثرهم عندي وأحبهم إلي وهو

ينظر معي في الجفر ولم ينظر فيه إلا نبي أو وصي نبي شرح اکبر فرزندان منست و بهتر ایشان نزد من و محبوبتر ایشان
بالای سابقت حدیث روایت است از امام موسی کاظم که گفت بدرستی که پسر من علی است یعنی که عمده پسران منست
بیان این آنکه او بزرگتر پسران منست و نیکوکارتر ایشانست نزد من و محبوبتر ایشانست سوی من و او نظر
میکند در صندوق کتب و سلاح و نظر نکرده در آن مگر پیغمبری یا وصی پیغمبری سیوم حدیث عن داود الرقي قال
قلت لأبي إبراهيم جعلت فداك إني قد كبر سني فخذ بيدي من النار قال فأشار إلى ابنه أبي الحسن
فقال هذا صاحبكم من بعدي شرح روایت است از داود رقی گفت گفتم امام موسی کاظم را فدای تو گردم
بدرستی که بالا رفت سن من یعنی که حرکتها برای شناختن امام حق من شکست پس بگیر دست مرا که از آتش
دوزخ نجات دهی گفت پس اشارت کرد بسوی پسرش امام رضا پس گفت این صاحب امامت شماست بعد
از من چهارم حدیث قلت لأبي الحسن الأول ألا تدلني إلى من آخذ عنه ديني فقال هذا ابني علي إن أبي
أخذ بيدي فأدخلني إلى قبر رسول الله صلى الله عليه وآله فقال يا بني إن الله عز وجل قال إني جاعل في الأرض خليفة و
إن الله عز وجل إذا قال قولاً وفى به شرح گفتم امام موسی کاظم را آیا راهنمائی نمیکنی مرا بسوی کسی که فرا گیرم
بعد از تو از او مشکلات دین خود را پس گفت این پسر من علی است بدرستی که پدرم گرفت دست مرا
داخل کرد بسوی مکانی که نزدیک قبر رسول است پس گفت ای پسرک من بدرستی که خدا عز وجل گفت
بملائکه در سوره بقره بدرستی که من خواهم کرد در زمین جانشینی برای خود چنانچه حکم من در علم
بعض اهل عالم نیست حکم او در زمین مخصوص بعض اهل زمین باشد و بدرستی که خدا عز وجل چون گفت سخنی
وفا بآن میکند مخفی نماند که قول ملائکه که منقول شده در حکایت کرده أتجعل فيها من يفسد فيها ويسفك الدماء
که آیا خلق میکنی در زمین اهل فساد و خونریزی را لازم شده حفظ خلیفه بر وفق دلالت میکند بر آنکه مراد استعلای
اینست که خلیفه کرده در زمین اهل فساد و خونریزی هستند لازمست با استقلال آن در زمین کسی که امارت او حفظ کل
روی زمین پنجم حدیث عن داود الرقي قال قلت لأبي الحسن موسى عليه السلام إني قد كبرت سني ودق عظمي وإني
سألت أباك عليه السلام فأخبرني بك فأخبرني من بعدك فقال هذا أبو الحسن الرضا شرح روایت است از داود رقی گفت گفتم امام موسی
کاظم را بدرستی که بالا رفت سن من و باریک شده استخوان من و بدرستی که من پرسیدم پدرت را امام جعفر
پس خبر داد مرا بتو مراد و نیست که امام بعد از تو کیست گفت این ابوالحسن رضا است ششم حدیث عن زياد بن مروان
القندي وكان من الواقفة قال دخلت على أبي إبراهيم وعنده ابنه أبو الحسن عليهما السلام فقال لي يا زياد هذا
ابني فلان كتابه كتابي وكلامه كلامي ورسوله رسولي وما قال فالقول قوله شرح روایت است از زیاد بن
مروان قندی و بود از جمله واقفیه که قائل بزندگی امام موسی بودند بعد از امام رضا گفت داخل شدم بر امام

کاظم و نزد او پسرش ابو الحسن الرضا علیه السلام بود پس گفت مرا ای زیاد این پسر من فلان است کتاب او کتاب منست
و سخن او سخن منست و فرستاده او فرستاده منست و آنچه گفت پس سخن سخن اوست هفتم حدیث بعث الینا ابو الحسن علیه السلام
فجمعنا ثم قال لنا اتدرون لم دعوتکم فقلنا لا فقال اشهدوا ان ابنی هذا وصیی و القیم بامری و خلیفتی
من کان له عندی دین فلیأخذه من ابنی هذا و من کانت له عندی عدة فلینجزها منه و من لم یکن له بد من
لقائی فلا یلقنی الا بکتابه شرح فرستاد کسی بسوی ما امام موسی کاظم پس جمع کرد ما را بعد از آن گفت ما را آیا میدانید
که برای چه خواندم شما را پس گفتیم نه پس گفت گواه باشید که این پسر من مراد امام رضاست وصی منست و ایستاده
کننده بامر منست و خلیفه منست بعد از من هر که باشد او را نزد من طلبی که وعده آن رسیده باشد پس بگیرد
آن را از سر وعده از این پسرم و هر که برای او باشد نزد من وعده که وفا بآن نکرده باشم پس باید که طلب
کند آن وعده را از او و هر که نباشد او را چاره از ملاقات من در حبس پس ملاقات نکند مگر با کتابت و نوشته
او برای احتیاط مخفی نماند که در این حدیث ابطال مذهب واقفیه هست و اشاره به امام رضا باشد و خواه دیگری
دیگر باشد و امام رضا و در آن صریح نشده و برای آنکه بعد از بطلان مذهب وقف مذهبی دیگر قائل باشد امامت امام رضا
هشتم حدیث خرجت الینا الواح من ابی الحسن علیه السلام و هو فی الحبس عهدی الی اکبر ولدی ان یفعل کذا و ان یفعل کذا
و فلان لا تنله شیئا حتی القاک او یقضی الله علی الموت شرح الالواح جمع لوح یعنی امام موسی کاظم ... و ...
جسم صاحب حبس که بر آن چیزی نوشته شده باشد مثل ... عبارت از علی
بن موسی شده که مذکور میشود در حدیث یازدهم این باب یعنی پس بیرون آمد بسوی ما شیعیان از سوی امام
موسی کاظم و او در حبس بود که بعهد من بسوی بزرگتر پسران منست که بکند چنین و چنین و فلان کس
او را چیزی ندهی تا وقتی که ملاقات کنم ترا یا قضا و قدر کند خدا بمن مرگ را نهم حدیث خرجت الینا من ابی الحسن علیه السلام بالبصرة
الواح مکتوب فیها بالعرض عهدی الی اکبر ولدی یعطی فلان کذا و فلان کذا و فلان کذا و فلان لا یعطی
حتی اجیء او یقضی الله عز و جل علی الموت ان الله یفعل ما یشاء شرح امام موسی کاظم در مدینه محبوس شد و فرستاده شد
ببصره و مدتی آنجا محبوس بود و بعد از آن فرستاده شد ببغداد و مدتی آنجا محبوس بود و در آنجا بزهر وفات یافت
بیرون آمد بسوی ما از امام موسی کاظم وقتی که در بصره محبوس بود لوحی چند نوشته در آنها بعرض لوح یعنی که
این سطور در طرف عرض بود یعنی طول سطور موافق طول الواح بود که بعهد من بسوی بزرگترین اولاد
منست داده میشود فلان چنین و فلان چنین و فلان چنین و فلان داده نمیشود چیزی تا
اینکه بیایم یا قضا و قدر کند خدا عز و جل بر من مرگ را بدرستی که خدا تعالی می کند آنچه
را که خواهد دهم حدیث عن علی بن یقطین عن ابی الحسن علیه السلام قال کتب

الیّ من الحبس ان فلانا ابنی سید ولدی و قد نحلته کنیتی شرح روایت از علی بن یقطین از امام موسی
کاظم علیه السلام روایت گفت نوشت بسوی من از زندان که بدرستی که فلان پسر من بهتر پسران منست و بتحقیق
بخشیدم او را کنیت خود که ابو الحسن است یازدهم حدیث قلت لابی ابراهیم علیه السلام انی اخاف ان یحدث
حدث و لا القاک فاخبرنی من الامام بعدک فقال ابنی فلان یعنی ابا الحسن علیه السلام شرح گفتم با امام
موسی کاظم علیه السلام بدرستی که من میترسم که حادثه شود و ملاقات نکنم ترا پس خبر ده مرا که کیست
امام بعد از تو پس گفت پسرم فلان کس یعنی خواست امام رضا علیه السلام را ~~دوازدهم حدیث قلت لابی ابراهیم علیه السلام~~
~~انی سالت اباک علیه السلام من الذی یکون من بعدک فاخبرنی من الامام بعدک فقال ابنی~~
~~فلان یعنی ابا الحسن علیه السلام شرح گفتم امام موسی کاظم علیه السلام بدرستی که من میترسم که حادثه شود~~
~~و ملاقات نکنم ترا پس خبر ده مرا که کیست امام بعد از تو پس گفت پسرم فلان کس یعنی خواست امام رضا علیه السلام~~
دوازدهم حدیث قلت لابی ابراهیم علیه السلام انی سالت اباک علیه السلام من الذی یکون من بعدک فاخبرنی
انک انت هو فلما توفی ابو عبدالله علیه السلام ذهب الناس یمینا و شمالا و قلت فیک انا و اصحابی
فاخبرنی من الذی یکون من بعدک من ولدک فقال ابنی فلان شرح گفتم با امام موسی کاظم علیه السلام که من
پرسیدم پدرت علیه السلام را که کیست آنکه بجای تو باشد امام بعد از تو پس خبر داد مرا که تو پس آن هنگام
وقتی که در گذشت از دنیا امام جعفر صادق علیه السلام رفتند مردمان بطرف راست و چپ و قائل شدم بامامت
تو من و یاران من پس خبر ده مرا که کیست آنکه بجای تو باشد امام بعد از تو از پسران تو پس گفت پسرم فلان کس
مراد امام رضا علیه السلام است و ابطال مذهب واقفیه است سیزدهم حدیث جئت الی ابی ابراهیم علیه السلام
بمال فاخذ بعضه و ترک بعضه فقلت اصلحک الله لای شیء ترکته عندی قال ان صاحب هذا
الامر یطلبه منک فلما جاءنا نعیه بعث الیّ ابو الحسن ابنه علیهما السلام فسالنی ذلک المال فدفعته الیه
شرح آوردم بسوی امام موسی کاظم علیه السلام مالی را پس گرفت بعض آن را و واگذاشت بعضی را پس گفتم نگاه دارد
ترا از تو پس وقتی که آمد نزد ما خبر مرگ او فرستاد کسی را بسوی من امام رضا پسرش علیهما السلام پس طلبید از من آن
مال را پس دادم آن را بسوی او چهاردهم حدیث عن یزید بن سلیط قال لقیت ابا ابراهیم علیه السلام و نحن نرید العمرة
فی بعض الطریق فقلت جعلت فداک هل تثبت هذا الموضع الذی نحن فیه قال نعم فهل تثبته انت
قلت نعم انی انا و ابی لقیناک ههنا و انت مع ابی عبدالله علیه السلام و معه اخوتک فقال له ابی
بابی انت و امی انتم کلکم ائمة مطهرون و الموت لا یعری منه احد فاحدث الیّ شیئا احدث به من
یخلفنی من بعدی فلا یضل قال نعم یا ابا عبدالله هؤلاء ولدی و هذا سیدهم و اشار الی ابنه

الله تعالی برای چه واداشتی آنرا از دو من گفته بستی
صاحب این امارت خواهد طلبید آنرا

قد علم الحكم والفهم والسخاء والمعرفة بما يحتاج إليه الناس وما اختلفوا فيه من أمر دينهم ودنياهم

وفيه حسن الخلق وحسن الجواب وهو باب من أبواب الله عزّ وجلّ وفيه أخرى خير من هذا كله شرح

روات نسبت يزيد بفتح يا و كسر زاء نقطه دار است كنيت او ابو عماره بضم عين بي نقطه بتخفيف ميم است ابن سليط

بسين بي نقطه و كسر لام است كنيت او ابو عبد الله است گفت ملاقات كرديم امام موسى كاظم عليه السلام را بجائي كه قصد

عمره داشتيم در بعض راه پس گفتم فدايت شوم آيا خوب نمجا بر سر اين جا را كه در اينيم گفت آري پس آيا خوب

نمجا بر سر اين جا تو گفتم آري بر هستي كه من و پدرم ملاقات كرديم ترا اينجا و بود امام جعفر صادق عليه السلام

بودى و برادرانت بودند پس گفت او را پدرم كه فداى تو باد پدرم و مادرم شما اهل بيت رسول همه شما

امامانيد پاكيزه كرده شده از عيوب و مرگ خالى نيست از آن هيچكس پس احداث كن سوى من سخنى كه نقل

كنم به آن را بسوى كسى كه جانشين ميشود مرا بعد از من تا گمراه نشوند گفت آرى اين ها ابو عبد الله ايشان پسران

منند و اين مهتر ايشانست و اشارت كرد بسوى تو يعنى تعليم كرده شده حكم ميان خلق و فهم و قابليت كرم

و شناخت هر چه محتاج ميشوند بسوى آن مردمان و هر چه اختلاف كرده اند در آن از كار آخرت ايشان و دنياى

ايشان و در اوست حسن خلق و حسن جواب از مشكلات و از امتحانها و هموار و او دريست از درهاى خداى عز و جل

و در او خصلتى ديگر هست بهتر از همه اينها ص فقال له أبي وما هي بأبي أنت وأمي قال عليه السلام يخرج

الله عزّ وجلّ منه غوث هذه الأمّة وغياثها وعلمها ونورها وفضلها وحكمتها خير مولود وخير ناشئ

يحقن الله عزّ وجلّ به الدماء ويصلح به ذات البين ويلمّ به الشعث ويشعب به الصدع ويكسو

به العاري ويشبع به الجائع ويؤمن به الخائف وينزل الله به القطر ويرحم به العباد خير كهل وخير

ناشئ قوله حكم وصمته علم يبين للناس ما يختلفون فيه ويسود عشيرته من قبل أوان حلمه فقال له أبي بأبي

أنت وأمّي وهل ولد قال نعم ومرّت به سنون قال يزيد فجاءنا من لم نستطع معه كلاما شرح

الغوث بفتح غين نقطه دار و سكون واو اسم است از خواهى الغياث بكسر غين نقطه دار اسم است از رسى اطلاق مصدر برش

جا بمعنى اسم فاعل براى مبالغه است و جمع ميان اين دو كلمه براى زيادتى مبالغه در رفع ظلمست كه باز كرد از

جانب مظلوم را خواهى ميكند و خود را بمعنى ميكند از تنگى كه از جهت ظلم گذشته باشد الثبات ليس

عبارت از عداوت ميان دو كس و اهل و دعاوى است اللم بفتح لام و تشديد ميم مصدر باب نصر از

آوردن الشعث بفتح شين نقطه دار و فتح عين بى نقطه و ثاء سه نقطه پراكندگى را الشعب بفتح شين نقطه دار و سكون

عين بى نقطه و با يك نقطه مصدر باب منع اصلاح الصدع بفتح صاد بى نقطه و سكون دال شكستن و عين بى نقطه در خم

كردن آمدن آن مشكل است ضمير فاعل راجع بيزيد است ضمير قال راجع بموسى عليه السلام است ضمير معه راجع بكسى است

شرح پس گفت امام جعفر صادق عليه السلام پدرم و هست آن خصلتى كه پدرم و مادرم فداى تو باد گفت

بيرون مى آورد خداى عز و جل از صلب او فرزندى كه پناه و اهل ايمان و درس ايشان و دانش ايشان

كه ظاهر ميشود و بعد از پنهانى و روشنى ايشان و شرف ايشان و مصلحت انديشى ايشان و بهترين زاده

و بهترين برآمده ميشود حفظ ميكند خداى عز و جل خونهاى مؤمنان را كه ريخته ميشود و اصلاح ميكند عداوت

ميان مؤمنان و دعاوى ايشان را و جمع ميكند و پاك ميكند احوال مؤمنان را و اصلاح ميكند دين ايشان را و

مؤمنان را و ميپوشد برهنه را و سير ميكند گرسنه را و ايمن ميكند ترسنده را و تمامى اين

و سير كردن و حال سخن است در مشهد مقدس امام رضا عليه السلام و نازل ميكند باران را و رحم ميكند

او بندگان را بهترين كهنسال و بهترين برآمده است سخن او در حكمت است و سكوت او از

روى دانش و مصلحت است بيان ميكند براى مردمان آنچه را كه اختلاف در آن كرده اند چنانچه در مجلس مؤمن

كرد با اصحاب مقالات كه گفتگو كرده و مهتر خويشان خود ميشود پيش از وقت بلوغ پس از آن شايد گفت

عليه السلام را فداى تو باد پدرم و مادرم و آيا متولد شده گفت آرى و گذشته او چند سال بعد از

از اين سؤال و جواب گفت يزيد بسوى ما آمد از ما كسى كه مخالف بود و جرأت نكرديم با او سخنى اگر كرديم

ما را دست گر پدرم و گر با امام جعفر صادق عليه السلام سخن گفت براى تقيه ص قال يزيد فقلت لأبي

إبراهيم عليه السلام فأخبرني أنت بمثل ما أخبرني به أبوك عليه السلام فقال لي نعم إنّ أبي عليه السلام كان في

زمان ليس هذا زمانه فقلت له فمن يرضى منك بهذا فعليه لعنة الله قال فضحك أبو إبراهيم عليه السلام

ضحكا شديدا ثم قال أخبرك يا أبا عمارة إنّي خرجت من منزلي فأوصيت إلى ابني فلان وأشركت معه

بنيّ في الظاهر وأوصيته في الباطن فأفردته وحده ولو كان الأمر إليّ لجعلته في القاسم ابني لحبّي

إيّاه ورأفتي عليه ولكن ذلك إلى الله عزّ وجلّ يجعله حيث يشاء شرح گفت يزيد پس گفتم امام موسى كاظم عليه السلام

پس خبر ده مرا تو مثل آنچه خبر داد مرا پدرت عليه السلام يعنى آيا تصريح كن به آن پسرى كه امامت بعد از تو

پس گفت مرا آرى صريح ميكنم و فى الواقع و به درستى كه پدرم بود در زمانى ديگر اين زمان و نيست مراد

كردن از اين تقيه سهل بود و بحال بسيار شده پس گفتم آنگاه هر كه راضى شود از تو بتقيه پس لعنت خدا

بر او باد و لعنتها نقل نيز گفت پس خنده كرد امام موسى عليه السلام خنده سخت بعد از آن گفت خبر ميدهم

الحال ترا اى ابو عماره به درستى كه من بيرون آمدم از منزل خود پس وصيت كردم سوى پسرم على و شريك كردم

با او پسران ديگر خود را در ظاهر و وصى كردم او را در حقيقت پس جدا كردم او را تنها يعنى وصيت حقيقى

وصيت نمى آيد در صحبت با ديگران و اگر بسيار و كار امامت من هر آينه ميكردم قاسم را

برای دوستی من او را و شفقت من بر او و لیکن آن سوی الله عز و جل است میگردد و تا آنجا که بیرون آمد

متن وَلَقَد جاءَنی بِخَبَرِهِ رَسُولُ اللهِ صَلَّی اللهُ عَلَیهِ وَآلِهِ ثُمَّ أرانیهِ وَأرانی مَن یَکُونُ مَعَهُ وَکَذلِکَ لا یُوصی إلی أحَدٍ مِنّا حَتّی یَأتِیَ بِخَبَرِهِ رَسُولُ اللهِ صَلَّی اللهُ عَلَیهِ وَآلِهِ وَجَدّی عَلِیٌّ صَلَواتُ اللهِ عَلَیهِ وَرَأیتُ مَعَ رَسُولِ اللهِ صَلَّی اللهُ عَلَیهِ وَآلِهِ خاتَماً وَسَیفاً وَعَصاً وَکِتاباً وَعِمامَةً فَقُلتُ ما هذا یا رَسُولَ اللهِ فَقالَ لی أمّا العِمامَةُ فَسُلطانُ اللهِ عَزَّ وَجَلَّ وَأمّا السَّیفُ فَعِزُّ اللهِ عَزَّ وَجَلَّ وَأمّا الکِتابُ فَنُورُ اللهِ تَبارَکَ وَتَعالی وَأمّا العَصا فَقُوَّةُ اللهِ عَزَّ وَجَلَّ وَأمّا الخاتَمُ فَجامِعُ هذِهِ الأُمُورِ

شرح و هر آینه بتحقیق آمد نزد من در خواب یا بیداری خبر وصایت او را رسول الله صلی الله علیه و آله بعد از آن نمود بمن او را و نمود بمن آنکه از خلفای ضلالت میباشد با او و یکسان و همچنان وصیت کرده نمیشود بسوی یکی از ما تا آنکه آورد خبر وصایت او را رسول الله صلی الله علیه و آله و جدم علی صلوات الله علیه و دیدم در وقت خبر دادن بوصی من با رسول الله انگشتری و شمشیری و عصایی و کتابی و عمامه پس گفتم چیست این ای رسول الله پس گفت مرا اما عمامه پس اشارت بسلطنت الله عز و جل است برای وصی تو و اما شمشیر پس عزت الله عز و جل است برای وصی تو و اما کتاب پس روشنی الله تبارک و تعالی است برای وصی تو و اما عصا پس قوت الله عز و جل است برای وصی تو و اما انگشتر جمع کننده این چیزهاست برای وصی تو یعنی که بعد از ظهور مهدی برای او و دیگران چیزها سبیل استقلال نخواهد بود برای خاتم است و میتواند بود که خاتم یعنی انگشتر باشد که بعضی نگین را شکسته اند استقلال نشود و دوام و ضرب مشهور است

متن ثُمَّ قالَ لی وَالأمرُ قَد خَرَجَ مِنکَ إلی غَیرِکَ فَقُلتُ یا رَسُولَ اللهِ أرِنیهِ أیُّهُم هُوَ فَقالَ رَسُولُ اللهِ صَلَّی اللهُ عَلَیهِ وَآلِهِ ما رَأیتُ مِنَ الأئِمَّةِ أحَداً أجزَعَ عَلی فِراقِ هذَا الأمرِ مِنکَ وَلَو کانَتِ الإمامَةُ بِالمَحَبَّةِ لَکانَ إسماعیلُ أحَبَّ إلی أبیکَ مِنکَ وَلکِن ذلِکَ مِنَ اللهِ عَزَّ وَجَلَّ ثُمَّ قالَ أبُو إبراهیمَ عَلَیهِ السَّلامُ وَرَأیتُ وُلدی جَمیعاً الأحیاءَ مِنهُم وَالأمواتَ فَقالَ لی أمیرُ المُؤمِنینَ عَلَیهِ السَّلامُ هذا سَیِّدُهُم وَأشارَ إلی ابنی عَلِیٍّ فَهُوَ مِنّی وَأنا مِنهُ وَاللهُ مَعَ المُحسِنینَ قالَ یَزیدُ ثُمَّ قالَ أبُو إبراهیمَ عَلَیهِ السَّلامُ یا یَزیدُ إنَّها وَدیعَةٌ عِندَکَ فَلا تُخبِر بِها إلّا عاقِلاً أو عَبداً تَعرِفُهُ صادِقاً وَإن سُئِلتَ عَنِ الشَّهادَةِ فَاشهَد بِها وَهُوَ قَولُ اللهِ عَزَّ وَجَلَّ إنَّ اللهَ یَأمُرُکُم أن تُؤَدُّوا الأماناتِ إلی أهلِها وَقالَ لَنا أیضاً وَمَن أظلَمُ مِمَّن کَتَمَ شَهادَةً عِندَهُ مِنَ اللهِ

شرح ظاهر آنست که کلام امیر المؤمنین است و میتواند بود که کلام امام موسی علیه السلام باشد ضمیر راجع بکلمات مذکوره است یا راجع بوصیت مذکوره است و ضمیر راجع بمجموع دو چیز است اول خبر دادن و دوم دانستن و لف و نشر مرتب است پس آیت اول مضمون چیز

اول است و آیت دوم مضمون چیز دوم است من است صفت شهادت است یعنی بعد از آن گفت رسول الله صلی الله علیه و آله مرا که دور است همچنین بیرون رفت از تو سوی غیر تو یعنی که وقت تعیین وصی شد پس گفتم ای رسول الله بنما او را که کدام از پسران منست او پس گفت رسول الله صلی الله علیه و آله که ندیدم از ائمه کسی را مضطرب تر بر مفارقت این امارت از تو و اگر میبود امامت بمحبت پدر چنانچه نزد قاسم و امثال او مقرر بوده اسمعیل محبوب تر نزد پدرت از تو میبود نیست که اسمعیل او را پیش از پدرت تقدیر آمده بود و او را امام میکرد و لیکن آن از جانب الله عز و جل است بعد از آن گفت امام موسی کاظم علیه السلام و دیدم پسران خود همگی را از زندگان از اولاد و از ایشان و مردگان را پس گفت مرا امیر المؤمنین علیه السلام آن مهتر ایشان است و اشارت کرد بسوی پسرم علی پس او از منست و من از او ام و الله تعالی با نیکوکارانست گفت یزید بعد از آن گفت امام موسی کاظم علیه السلام ای یزید این سخنان امانت است نزد تو پس خبر مکن بآنها مگر خردمندی را یا بنده را که شناسی او را که راستگوست و در دعوی ایمان سنگ انداز او نیست و اگر پرسیده شوی از گواهی بر این سخنان پس گواهی بده بآنها و آن مضمون قول الله عز و جل است در سوره نساء بدرستی که الله تعالی امر میکند شما را بآنکه ادا کنید امانتها بسوی اهل آنها مراد آنست که اهل آنها حفظ و صیانت کنند چنانکه این آیت ذکر شده و دیگر که مضمون این آنست شنیده بجا آورند و گفته برای اثبات امامت نیز در سوره بقره در جواب جمعی که میکردند اخفای مذهب اجتهادی خود را بهودی باشد و خواه نصرانی و گفت ظالم تر از کسی که پوشید گواهی را که نزد او در کتاب از الله تعالی باشد یعنی که مدلول شواهد بسیار و محکمات کتب آسمانیست که هر یک از آنها مبنی بر اختلاف مذاهب اجتهادی و نص است بر امامت عالم بجمیع احکام در هر زمانی تا به پیروی ظن شرک بالله تعالی نشود در حکم

متن قالَ فَقالَ أبُو إبراهیمَ عَلَیهِ السَّلامُ فَأقبَلتُ عَلی رَسُولِ اللهِ صَلَّی اللهُ عَلَیهِ وَآلِهِ فَقُلتُ قَد جَمَعتَهُم لی بِأبی وَأُمّی فَأیُّهُم هُوَ فَقالَ هُوَ الَّذی یَنظُرُ بِنُورِ اللهِ عَزَّ وَجَلَّ وَیَسمَعُ بِفَهمِهِ وَیَنطِقُ بِحِکمَتِهِ یُصیبُ فَلا یُخطِئُ وَیَعلَمُ فَلا یَجهَلُ مُعَلَّماً حُکماً وَعِلماً هُوَ هذا وَأخَذَ بِیَدِ عَلِیٍّ ابنی ثُمَّ قالَ ما أقَلَّ مُقامَکَ مَعَهُ فَإذا رَجَعتَ مِن سَفَرِکَ فَأوصِ وَأصلِح أمرَکَ وَافرُغ مِمّا أرَدتَ فَإنَّکَ مُنتَقِلٌ عَنهُم وَمُجاوِرٌ غَیرَهُم فَإذا أرَدتَ فَادعُ عَلِیّاً فَلیُغَسِّلکَ وَلیُکَفِّنکَ فَإنَّهُ طُهرٌ لَکَ وَلا یَستَقیمُ إلّا ذلِکَ وَذلِکَ سُنَّةٌ قَد مَضَت فَاضطَجِع بَینَ یَدَیهِ وَصُفَّ إخوَتَهُ خَلفَهُ وَعُمُومَتَهُ وَمُرهُ فَلیُکَبِّر عَلَیکَ تِسعاً فَإنَّهُ قَدِ استَقامَت وَصِیَّتُهُ وَوَلِیَکَ وَأنتَ حَیٌّ ثُمَّ اجمَع لَهُ وُلدَکَ مِن بَعدِهِم فَأشهِد عَلَیهِم وَأشهِدِ اللهَ عَزَّ وَجَلَّ وَکَفی بِاللهِ شَهیداً

شرح فاذا اردت بصیغه مجهول مخاطبست و فاعل محذوف و روشن است که بهانه عمره و حج متوجه مدینه شد بقصد کرفتن و حبس کردن

امام موسی کاظم علیه السلام ضمیره نه راجع بعلی است اظهر بضم ظا و سکون ها مصدر باب نصر و حسن یاری کردن و تحمل
شده و اینجا در سبب بزرگی برای مبالغه مراد است که این نفیس گفتن اصل بنت بچه تو نه و تمهید چیزیست
که صادر خواهد شد از علی بعد از وفات تو در بغداد چنانچه می آید در احادیث باب ان الامام لا یغسله الا
امام من الائمه که باب نود و دوم است نظیر بنت آنچه مذکور است در آیت سوره اعراف و اشهدهم علی
انفسهم الست بربکم قالوا بلی زیرا که آن تو نه و تمهید چیزیست که بعد از خلق ابدان واقع و موقع تکلیف
مشار الیه ذلک اد وجا مضمون فانه ظهر گفت است و آن پاکیزه کردن امام لاحق امام سابق را بعد از وفات
امام سابق است یعنی یزید گفت پس گفت امام موسی کاظم علیه السلام پس بدو آوردم برد رسول الله صلی الله علیه و آله
پس گفتم بخش جمع کردی پسرانم را برای من همه و داده ام فدای تو باد پس کدام ایشان آن وصی است
پس گفت او آنکس است که نظر میکند در مسائل مشکلات بنور الله عز و جل مراد روحیست که پهن شده در
پنجاه و ششم وی شنود که پرسش اهل سخن ما حاجت و اهل سوال را بعضی که الله تعالی بوده در سخن میگوید
در جواب سوالها و محاکمات بگیری که الله تعالی بوده او درست میبرد و بازدوش که خطا میکند اصلاح میکند
بازدوش که جاهل میشود چیزی را اصلاح بر علی که تعلیم داده شده و باب باب آیتی حکمت و علم مسائل دین [illegible]
و گرفت دست علی را که پسر تست بعد از آن گفت چه حکمت بود دن تو باد پس چون برگردی از این سفر
پس صحبت کن او را رسانی خود کن و فارغ شو از آنچه خواسته که بعمل آید چه درستی که تو اشتغال سکنی [illegible]
دنیا درست متکفی نوی که غیر ایشان را امر داده است پس چون اراده کردی که حبس کنند ترا پس بگذار این
علی بن موسی را پس هر که غسل دهد و [illegible] کفن کند ترا چه درستی که او پاکیزه گرداند برای تو درست [illegible]
تا انقراض تکلیف که پاکیزه کردن امام لاحق امام سابق را و پاکیزه کردن امام لاحق امام سابق [illegible]
که هیچ گذشته در جمیع انبیا آدم و حال پس بجواب پیش او درست و اداره برادران او و پس [illegible]
او را تسلیم امر کن او را [illegible] پس باید که کنیز که [illegible] معنی [illegible] کنیز است [illegible]
چهار کنیز باشد و آن [illegible] که [illegible] کنیز است موافق آنچه مذکور است از کتاب [illegible]
سوم ربع دوم که [illegible] کنیز علی [illegible] برای آنست که تقدیم است [illegible]
[illegible] کنیز [illegible] چه درستی که شان [illegible] که راست شده و صحی بودن او [illegible]
بر حالی که [illegible] بعد از آن جمع کن برای [illegible] است او [illegible]
[illegible] ایشان [illegible] قبول و صحابت او کند پس [illegible] ایشان [illegible] الله عز و جل [illegible]
[illegible] الله تعالی [illegible] متن قال یزید ثم قال لی ابو ابراهیم علیه السلام انی اوخذ فی

هذه السنة والامر الی ابنی علی سمیّ علی وعلی فاما علی الاول فعلی بن ابی طالب علیه السلام واما
الآخر فعلی بن الحسین علیه السلام أُعطی فهم الاول وحلمه ونصره ووده ودینه ومحنته ومحنة الآخر
وصبره علی ما یکره ولیس له ان یتکلم الا بعد موت هرون باربع سنین ثم قال لی یا یزید واذا مررت
بهذا الموضع ولقیته وستلقاه فبشره انه سیولد له غلام امین مأمون مبارک وسیعلمک انک
قد لقیتنی فاخبره عند ذلک ان الجاریة التی یکون منها هذا الغلام جاریة من اهل بیت ماریة جاریة
رسول الله صلی الله علیه وآله ام ابراهیم فان قدرت ان تبلغها منی السلام فافعل شرح گفت یزید
گفت مرا امام موسی کاظم علیه السلام بدرستی که من گرفتار بحبس میشوم در این سال و وراثت سوی پسرم
و بر همنام علی و علیست پس اما علی اول پس علی بن ابی طالب علیه السلام و اما علی آخر پس علی بن الحسین
داده شده پسرم از جانب الله تعالی فهم علی اول و حلم او و نصرت او بر اعدا و دوستی مؤمنان او [illegible]
او را که اشارت بآن شده در قول الله تعالی در سوره مریم ان الذین آمنوا وعملوا الصالحات سیجعل لهم الرحمن
ودا و دین او [illegible] و محنت او در غضب ظالمان و صبر [illegible] پسرم [illegible]
و بر وی اظهار علم خود کند مگر بعد از مردن هرون بچهار سال بعد از آن گفت ای یزید و چون گذری باین
و ملاقات کنی او را و البته ملاقات خواهی کرد او را در اینجا پس نوید ده او را که شان اینست که البته متولد
میشود برای او پسری که امین الله تعالی باشد بر احکام او [illegible] بقول الله تعالی در سوره احزاب انا عرضنا
الامانة [illegible] باشد برای شیعیان و البته اعلام خواهد کرد ترا که بتحقیق ملاقات
کردی مرا در اینجا پس خبر ده او را نزد آن که کنیزی [illegible] پسر کنیزیست از خاندان ماریه
کنیز رسول الله صلی الله علیه و آله مادر ابراهیم بن رسول الله صلی الله علیه و آله پس اگر توانائی که رسانی آن کنیز را
از جانب من سلام پس بجا آر [illegible] مراد این باشد که امام رضا علیه السلام پیش از دخول آن
کنیز سلام رساند تا فرزندی که از وی حاصل شود [illegible] مبارک باشد متن قال یزید فلقیت بعد مضی
ابی ابراهیم علیا علیهما السلام فقال لی یا یزید ما تقول فی العمرة فقلت بابی انت وامی ذلک الیک وما
عندی نفقة فقال سبحان الله ما کنا نکلفک ولا نکفیک فخرجنا حتی انتهینا الی ذلک الموضع فابتدأنی
فقال یا یزید ان هذا الموضع کثیرا ما لقیت فیه جیرتک وعمومتک قلت نعم ثم قصصت علیه الخبر
فقال لی اما الجاریة فلم تجئ بعد فاذا جاءت بلغتها منه السلام فانطلقنا الی مکة فاشتراها فی تلک
السنة فلم تلبث الا قلیلا حتی حملت فولدت ذلک الغلام قال یزید وکان اخوة علی یرجون ان
یرثوه فعادونی اخوته من غیر ذنب فقال لهم اسحاق بن جعفر والله لقد رأیته وانه لیقعد

حق او را داده شده محنت علی [illegible] پرسش و صبر او بر آنچه کرده [illegible] شش ظالمان [illegible]

[illegible] ابی [illegible]

ابی ابراهیم بالمجلس الذی لا اجلس فیه انا شرح در کثیرا برای ابهام است [illegible] صیغه مخاطب باب علم
الحجره بکسر حاء و [illegible] و فتح و سکون [illegible] لفظ کثیرا بمکان و مراد اینجا [illegible] است عمومه بضم عین و ضم میم
جمع عم یعنی برادر پدر است که زید [illegible] از اولاد زید بن علی بن الحسین است و اولاد عمومه اند [illegible] حسینی
بعضی [illegible] تقدیر [illegible] معنی است و آن الحال است یعنی گفت یزید بن سلیط ملاقات کردم بعد از وفات
امام موسی کاظم امام رضا علیهما السلام را در مسجد پس ابتدا کرد بسخن پیش از من و بپرسیدم گفت مرا ای یزید
چه میگویی در عمره آیا قصد کردن آن داری پس گفتم فدای تو باد پدرم و مادرم اختیار آن بسوی تو است
و نیست نزد من خرجی پس گفت از روی تعجب سبحان الله محال بود که تکلیف کنم ترا بعمره و کفایت خرجی
تو کنیم پس بیرون آمدیم تا رسیدیم بسوی آن موضع پس ابتدا کرد بسخن پیش از من و بپرسیدم گفت ای یزید
بدرستی که اینجا بسیار ملاقات کردی اهل خود را و عموهای خود را مراد امام جعفر صادق و امام موسی کاظم و
اولاد ایشان که با ایشان بوده اند و امام رضا علیهم السلام است گفت آری بعد از آن عرض کردم خبر او
خبر امام موسی علیه السلام را پس گفت مرا [illegible] کنیز [illegible] هنوز پس چون آید بسوی او سلام برسان از جانب من [illegible]
پس [illegible] بسوی که [illegible] کنیز [illegible] پس رنگ [illegible] تا آبستن شد پس [illegible]
مراد امام محمد تقی علیه السلام است گفت یزید که برادران امام رضا علیه السلام امید [illegible] که وارث
او شوند [illegible] بعضی که او فرزندی [illegible] پس [illegible] کردند [illegible] برادران ولی [illegible] گواهی داشته باشم
بعد [illegible] اگر [illegible] کنیز [illegible] پس گفت [illegible] اسحق بن جعفر [illegible]
و دیدم [illegible] که [illegible] نشست در مجلس امام موسی کاظم علیه السلام [illegible] که نمی نشستم
من مراد اینست که [illegible] بسیار [illegible] بود [illegible] یازدهم متن عن ابی الحکم قال
حدثنی عبد الله بن ابراهیم الجعفری و عبد الله بن محمد بن عمارة عن یزید بن سلیط قال لما اوصی
ابو ابراهیم علیه السلام اشهد ابراهیم بن محمد الجعفری و اسحق بن جعفر بن محمد و جعفر بن صالح
و معاویة الجعفری و یحیی بن الحسین بن زید بن علی و سعد بن عمران الانصاری و محمد بن الحارث
الانصاری و یزید بن سلیط الانصاری و محمد بن جعفر بن سعد الاسلمی و هو کاتب الوصیة
الاولی اشهدهم انه یشهد ان لا اله الا الله وحده لا شریک له و ان محمدا عبده و رسوله و ان
الساعة آتیة لا ریب فیها و ان الله یبعث من فی القبور و ان البعث بعد الموت حق و ان الوعد
حق و ان الحساب حق و القضاء حق و ان الوقوف بین یدی الله حق و ان ما جاء به محمد صلی الله علیه و آله
حق و ان ما نزل به الروح الامین حق علی ذلک احیی و علیه اموت و علیه ابعث ان شاء الله اشهدهم

محمد الجعفری و اسحق بن [illegible]

ان هذه

ان هذه وصیتی بخطی و قد نسخت وصیة جدی امیر المؤمنین علی بن ابی طالب علیه السلام و وصیة
محمد بن علی قبل ذلک نسختها حرفا بحرف و وصیة جعفر بن محمد علی مثل ذلک شرح جعفری
اولاد جعفر طیار است یعنی روایت است از ابو الحکم [illegible] گفت حکایت کرد برای من عبد الله
بن ابراهیم جعفری و عبد الله بن محمد بن عماره [illegible] از یزید بن سلیط گفت وقتی که وصیت
کرد امام موسی علیه السلام گواه گرفت این ده کس را و امام موسی خود کاتب وصیت اول بود که [illegible]
دیوان و مقدم بر جمیع وصایا است چنانچه گفته هذه وصیتی بخطی و [illegible] وصیت [illegible] بخط دیگران بود
گواه گرفت آن ده کس را براینکه گواهی میدهد که [illegible] مستحق عبادتی نیست الا الله تنهائی او نیست شریکی او را و اینکه
محمد بنده او و رسول او است و اینکه ساعت قیامت آینده است شکی نیست در آن و اینکه الله تعالی
برمی انگیزد هر که در قبرها است و اینکه برانگیختن بعد از مردن [illegible] نیست عبث و بیفایده نیست و اینکه
وعده الله تعالی بهشت و دوزخ بیفایده نیست و اینکه حساب روز قیامت و حکم بهشت و دوزخ بیفایده
نیست و اینکه ایستادن نزد الله تعالی برای حساب بیفایده نیست و اینکه آنچه آورده آنرا محمد صلی الله علیه
و آله از احکام امر و نهی [illegible] بیفایده نیست و اینکه آنچه فرود آورده آنرا جبرئیل بیفایده نیست مراد اینست
که جمیع اینها مشتمل بر حکمت است بر این گواهی میدهم و بر این میمیرم و بر این برانگیخته میشوم وقتی که الله تعالی خواهد و
گواه گرفت آن ده کس را که این وصیت منست بخط خودم و بتحقیق نوشتم وصیت جدم امیر المؤمنین علی
بن ابی طالب علیه السلام را و وصیت امام محمد باقر را پیش از آن نوشتم وصیت او را حرف بحرف
مراد اینست که اختلاف نیست میان این وصیت من و وصیت ایشان اصلا و وصیت امام جعفر
صادق بر همین منوال است مراد اینست که مضمون یکیست اگر چه در بعض الفاظ اختلاف دارد متن ولی
فقد اوصیت الی علی و بنی بعد معه ان شاء و آنس منهم رشدا و احب ان یقرهم فذاک
له و ان کرههم و احب ان یخرجهم فذاک له و لا امر لهم معه و اوصیت الیه بصدقاتی و
اموالی و موالی و صبیانی الذین خلفت و ولدی الی ابراهیم و العباس و قاسم و اسمعیل و احمد
و ام احمد و الی علی امر نسائی دونهم و ثلث صدقة ابی و ثلثی یضعه حیث یری و یجعل
فیه ما یجعل ذو المال فی ماله فان احب ان یبیع او یهب او ینحل او یتصدق بها علی من سمیت
له و علی غیر من سمیت فذاک له و هو انا فی وصیتی فی مالی و فی اهلی و ولدی شرح واو
در بنی عاطفه [illegible] است [illegible] معه [illegible] بعد ظرف [illegible] است و [illegible]
چون مضاف [illegible] محذوف است و حرف جر مقدر است پس معنی [illegible] است و او عاطف

برد ذکر بعد امر یعنی کار راست یا عطف است بر بنی بعد معه و امر یعنی فرمودن است الی ابراهیم
حق است و ام احمد عطف است بر ضمیر الیه و مؤید مذهب کوفیین است که عطف بر ضمیر مجرور بی اعاده
جار جایز است و در ارشاد شیخ مفید منقول شده که احمد بغایت محبوب پدر بوده و دیگر ام احمد کنیز امام
موسی کاظم علیه السلام بوده و در سه پسر او احمد و محمد و حمزه بوده و موید کنیز بودن وی می آید در حدیث رکّة
قال سیدی بن داود مثل آن می آید در حدیث ششم باب هشتاد و نهم **یعنی** و گواه گرفت آن ده کس را
که من وصیت کردم سوی امام رضا علیه السلام و پسران من هم نزد او هستند چنان که اگر خواهد
در برابر ایشان راستی او دوست دارد که ایشان را اقرار دهد بر خود که همه داده باشند پس این او را رسد
و اگر کراهت کند از ایشان و دوست دارد که بیرون کند ایشان را از پیش خود پس این او را رسد
و کاری نیست ایشان را با او و وصیت کردم سوی او به موقوفات خود و به اهل خود و غلامان خود و اطفال
خود که بعد از خود می گذارم و سایر فرزندان خود یعنی ابراهیم و عباس و قاسم و اسمعیل و احمد و موسی
احمد و موسی امام رضاست اختیار زنان من نه سوی او لا ولی که کنیز بوده و دو دانگ حاصل
موقوفات پدرم و دو دانگ حاصل موقوفات من که حق او نیست از امام رضاست میکند آنرا
هر جا که رای او تقاضا کند و میکند در آنچه میکند صاحب مال در مال خود پس اگر خواهد که فروشد
یا بخشد یا هدیه کند یا تصدق کند آن بر آنکه نام بردم یا بر غیر آنکه نام بردم پس اختیار او راست
منت بسبب وصیت من بر مال من و در خصان من و اما و اولاد من یعنی که هر اختیاری که من داشتم
بعد از من با او راست **متن** وَاِنّی أَبِی أَنْ یَقْرَأَ حَرْفَهُ الَّذِینَ خَتَمْتُمْ فِی کِتَابِی هٰذَا اَلْاَکْرَمُ وَاِنْ کَرِهَ
فَلَهُ أَنْ یُخْرِجَهُمْ غَیْرَ مُثَرَّبٍ عَلَیْهِ وَلَا مَرْدُودٍ فَاِنْ آنَسَ مِنْهُمْ غَیْرَ الَّذِی فَارَقْتُهُمْ عَلَیْهِ فَأَحَبَّ
أَنْ یَرُدَّهُمْ فِی وِلَایَةٍ فَذَاکَ لَهُ وَاِنْ أَرَادَ رَجُلٌ مِنْهُمْ أَنْ یُزَوِّجَ أُخْتَهُ فَلَیْسَ لَهُ أَنْ یُزَوِّجَهَا اِلَّا
بِاِذْنِهِ وَأَمْرِهِ فَاِنَّهُ أَعْرَفُ بِمَنَاکِحِ قَوْمِهِ وَأَیُّ سُلْطَانٍ أَوْ أَحَدٍ مِنَ النَّاسِ کَفَّهُ عَنْ شَیْءٍ أَوْ حَالَ
بَیْنَهُ وَبَیْنَ شَیْءٍ مِمَّا ذَکَرْتُ فِی کِتَابِی هٰذَا أَوْ أَحَدٍ مِمَّنْ ذَکَرْتُ فَهُوَ مِنَ اللّٰهِ وَمِنْ رَسُولِهِ بَرِیءٌ
وَاللّٰهُ وَرَسُولُهُ مِنْهُ بَرَاءٌ وَعَلَیْهِ لَعْنَةُ اللّٰهِ وَغَضَبُهُ وَلَعْنَةُ اللَّاعِنِینَ وَالْمَلَائِکَةِ الْمُقَرَّبِینَ وَ
النَّبِیِّینَ وَالْمُرْسَلِینَ وَجَمَاعَةِ الْمُؤْمِنِینَ وَلَیْسَ لِأَحَدٍ مِنَ السَّلَاطِینِ أَنْ یَکُفَّهُ عَنْ شَیْءٍ وَلَیْسَ لِی
عِنْدَهُ تَبِعَةٌ وَلَا تِبَاعَةٌ وَلَا لِأَحَدٍ مِنْ وُلْدِی لَهُ قِبَلِی مَالٌ وَهُوَ مُصَدَّقٌ فِیمَا ذَکَرَ فَاِنْ أَقَلَّ فَهُوَ
أَعْلَمُ وَاِنْ أَکْثَرَ فَهُوَ الصَّادِقُ کَذٰلِکَ وَاِنَّمَا أَرَدْتُ بِاِدْخَالِ الَّذِینَ أَدْخَلْتُهُمْ مَعَهُ مِنْ وُلْدِی التَّنْوِیهَ
بِأَسْمَائِهِمْ وَالتَّشْرِیفَ لَهُمْ **شرح** التثریب بثای سه نقطه و رای بی نقطه و بای یک نقطه سرزنش و عیب نمودن و سرزنش

الذی فارقتهم علیه اشارت است بآنکه حال ایشان در زمان پدر ایشان خوب نبوده والولایة بکسر واو دوستی
برادری و بفتح بیک نقطه والف ممدوده و معنی بری است فرق اینست که نزد وجه و تانیث در برابر نبیره و چون اصل آن
مصدر است در برابر بری مبرود التبعه بفتح تا و نقطه در بالا و کسر با یک نقطه و عین بی نقطه باز خواست گناهی
التنویه بنون و ها مصدر باب تفعیل رفع کردن **یعنی** و اگر رای او تقاضا کند که قرار دهد نزد خود برادران
که نام بردم ایشان را در این نوشته من قرار دهد ایشان را و اگر کراهت کند پس او را میرسد که بیرون کند
ایشان را بی آنکه سرزنش بر او کرده باشد و نه آنکه برکرده شده باشد از رای خود پس اگر بعد از خروج
در برابر ایشان غیر آنچه جدا شدم از ایشان بر آن مراد نا هموار سلوکت پس دوست دارد که برگرداند
ایشان را در دوستی خود پس میرسد این او را و اگر اراده کند مردی از اولاد من که شوهر دهد خواهر خود را
نمیرسد او را که شوهر دهد او را مگر رخصت او و فرمان او چه او شناساتر است بجاهای نکاح خویشان
خود و هر پادشاهی یا یکی از مردان مثل قومی که به زبان منع کند او را از چیزی که اراده کند یا بند در منع شود
میان او و میان چیزی از آنچه ذکر کردم در این نوشته من مثل صدقات و اموال یا کسی از آنان که
ذکر کردم مثل غلامان و صبیان و اولاد و مثل آن پس آن پادشاه و آن یکی از مردان از اسه تعالی و از رسول
بری است و اسه تعالی و رسولش از او بیزارند و بر او است لعنت اسه تعالی و غضب او و لعنت نفرین کنندگان
و ملائکه مقربان و انبیا و رسل و مجموع مؤمنان و نمیرسد و نمیرسد یکی از پادشاهان را که منع کند علی را از چیزی
که اراده کند و نیست مرا نزد علی باز خواست گناهی و نه تند آن و نیز یکی از اولاد من نزد من پس علی
منسوب براستگویی است در آنچه گوید پس اگر کم دعوی مال مرا پس او بهتر میداند و اگر بسیار دعوی مال مرا پس علی
و پس راستگو همچنان یعنی که چنانچه در کم دعوی راست گوست در بسیار دعوی نیز راستگوست و
این نیست که اراده کردم به داخل ساختن جمعی که داخل کردم با او از اولاد من رفعت دادن نامهای ایشان را
و تشریف کردن ایشان را اراده نیست که مقصود من شرکت ایشان با علی در چیزی نیست بلکه محض ظاهر است **متن**
وَاُمَّهَاتُ أَوْلَادِی مَنْ أَقَامَتْ مِنْهُنَّ فِی مَنْزِلِهَا وَحِجَابِهَا فَلَهَا مَا کَانَ یَجْرِی عَلَیْهَا فِی حَیَاتِی اِنْ رَأَی
ذٰلِکَ وَمَنْ خَرَجَتْ مِنْهُنَّ اِلَی زَوْجٍ فَلَیْسَ لَهَا أَنْ تَرْجِعَ اِلَی مَحْوَایَ اِلَّا أَنْ یَرَی عَلِیٌّ غَیْرَ ذٰلِکَ وَبَنَاتِی
بِمِثْلِ ذٰلِکَ وَلَا یُزَوِّجُ بَنَاتِی أَحَدٌ مِنْ اِخْوَتِهِنَّ مِنْ أُمَّهَاتِهِنَّ وَلَا سُلْطَانٌ وَلَا عَمٌّ اِلَّا بِرَأْیِهِ وَمَشُورَتِهِ فَاِنْ
فَعَلُوا غَیْرَ ذٰلِکَ فَقَدْ خَالَفُوا اللّٰهَ وَرَسُولَهُ وَجَاهَدُوهُ فِی مُلْکِهِ وَهُوَ أَعْرَفُ بِمَنَاکِحِ قَوْمِهِ فَاِنْ أَرَادَ أَنْ
یُزَوِّجَ زَوَّجَ وَاِنْ أَرَادَ أَنْ یَتْرُکَ تَرَکَ وَقَدْ أَوْصَیْتُهُنَّ بِمِثْلِ مَا ذَکَرْتُ فِی کِتَابِی هٰذَا وَجَعَلْتُ اللّٰهَ
عَزَّ وَجَلَّ عَلَیْهِنَّ شَهِیدًا **شرح** یجری بصیغه مجهول از باب افعال المحوی بضم میم و فتح حای بی نقطه و تشدید واو و الف

بصیغه اسم مکان از باب تفعیل مکان محیط کردن حصار به خانه‌ای که نزدیک هم است انحواء بفتح خاء خاطر کردن
التحوی چیزی را المحیط چیزی کردن الحجاب و منازعت یعنی دیگران صاحب فرزندان من هر کدام که شوهر کنند
از ایشان در جای خود و پرده خود پس برای اوست آن نفقه که برای او جاری میشد در زندگی من که برای
حق نقاضای آن کند و هر کدام که بیرون آید از جای خود و پرده خود بجانب شوهر رود پس نمیرسد او را
که برگردد بسوی مکان حصار خانهای من مگر آنکه تقاضا کند رای علی غیر آن منع از رجوع او و دختران
من بجانب رو شوند و شوهر نمیدهد دختران مرا کسی از برادران ایشان و مادران ایشان و نه داد و ستان
و نه عمو بلکه بصلاح دید او و مشورت او پس اگر کند غیر آنچه را که مذکور شد پس مخالفت کرده است خدا
و رسولش را و منازعت کرده است خدا تعالی را در پادشاهی او و علی شناساتر است بجای نکاح
خود پس اگر اراده کند که شوهر دهد بدهد و اگر اراده کند که شوهر ندهد نمیدهد و بتحقیق سفارش کرده ام
امهات اولاد خود و دختران خود را پیش از این نوشته بآنچه ذکر کردم در این نوشته خود و گردانیده ام
خدا را عز و جل بر ایشان گواه متن وَهُوَ وَاُمُّ اَحْمَدَ وَلَیْسَ لِاَحَدٍ اَنْ یَکْشِفَ وَصِیَّتِی وَلَا یَنْشُرَهَا
وَهُوَ مِنْهَا عَلَی غَیْرِ مَا ذَکَرْتُ وَسَمَّیْتُ فَمَنْ اَسَاءَ فَعَلَیْهِ وَمَنْ اَحْسَنَ فَلِنَفْسِهِ وَمَا رَبُّکَ بِظَلَّامٍ
لِلْعَبِیدِ وَصَلَّی اللهُ عَلَی مُحَمَّدٍ وَآلِهِ وَلَیْسَ لِاَحَدٍ مِنْ سُلْطَانٍ وَلَا غَیْرِهِ اَنْ یَفُضَّ کِتَابِی هَذَا
الَّذِی خَتَمْتُ عَلَیْهِ الْاَسْفَلَ فَمَنْ فَعَلَ ذَلِکَ فَعَلَیْهِ لَعْنَةُ اللهِ وَغَضَبُهُ وَلَعْنَةُ اللَّاعِنِینَ وَالْمَلَائِکَةِ
الْمُقَرَّبِینَ وَجَمَاعَةِ الْمُرْسَلِینَ وَالْمُؤْمِنِینَ وَالْمُسْلِمِینَ وَعَلَی مَنْ فَضَّ کِتَابِی هَذَا وَکَتَبَ وَخَتَمَ
اَبُو اِبْرَاهِیمَ وَالشُّهُودُ وَصَلَّی اللهُ عَلَی مُحَمَّدٍ وَآلِهِ شرح هو مبتدا است و در بعضی نسخ واو در وام احمد
عطف است وام احمد مرفوع و معطوف بر هو است و خبر مبتدا محذوف است بتقدیر هو وام احمد
یا واو بمعنی مع است وام احمد منصوب است و خبر مبتدا پیش از وام احمد مقدر است بتقدیر هو مقرون
وام احمد لا ینشرها بتقدیر و لا ان ینشرها است پس ینشر مرفوع و منصوب میتواند بود و در هو
و ضمیر هو راجع بفاعل یکشف است که ضمیر مستتر راجع باحد است و ضمیر منها راجع بوصیت است الظلام
کار بسیار ظلم کننده باشد و اینجا نفی مبالغه در ظلم اشارت است بنفی اصل ظلم و در
از فعل بغیر فعل جزای بدی را بجزا دهد و طلبت نهایت ظلم است در آن پس که بجای آن و
ظلام للعبید بصیغه مبالغه است بنا بر این قیاس است نظایر این در قرآن ما در معنی برای نفی
یفض بفا و ضاد نقطه دار مشدده مضموم بصیغه مضارع معلوم از باب افعال ای تعرض است
ابع البعیر الا فضاض مهر چیزی را در عوض شکستن در آوردن و مثل رخصت شکستن کسی او را و مثل

نفوذ و بکجبی کسی در شکستن و مثل منع شکستن کردن با وجود صدور منع الاسفل منصوب بدل
کتابیست بدل بعض از کل است و معنی این است که آن وصیت نامه دو فصل بوده و یکی از آن سر بمهر بوده
و مضمون آن این است که مذکور شده و دیگری پایین و آن سر بمهر بوده و مضمون آن بعد از این مذکور میشود
بحرف جر عطف بر علیه است و کتب تا آخر عبارت زیاده است یعنی و علی و ام احمد شرکت کنند در تصرف
این وصیت نامه و مراد این است که در جان علی و در جان ام احمد باقیست که علی یا کدام ام احمد از خود نزد بگذارند
کسی را اگر آن وصیت نامه مراد مهره اینکه و اگر آنرا بر حالی که او نسبت آن وصیت نامه بر غیر آن باشد که
ذکر کردم و نام بردم مراد این است که غیر علی و غیر ام احمد کسی دیگر را جایز نیست پس هر که مخالفت کند پس ضرر آن
بر اوست نه بر دیگران اشارت باستحقاق بدی است و معنی این است که سابقا مذکور شده هر که موافقت کند پس
نفع آن برای خودش است نه برای دیگران و نیست صاحب کل اختیار و نهایت ظلم برای عادت خلاص
بندگان نه ممکن باشد که جزای عمل کسی را بدیگری بدهد و رحمت کند خدا تعالی بر محمد و آل او و نمیرسد کسی را
و نه غیر او مثل قاضی را بگشاید بعد شکستن و در آورد و مهر این نوشته را که مهر کردم بر آن پایین آن پس هر که آنرا
بر خصت و بگشاید را پس باید او را منع پس بر او باد لعنت خدا تعالی و غضب او و لعنت لعنت کنندگان و مقربان
و جمیع رسولان و مؤمنان و مسلمانان و بر کسی که شکست مهر این نوشته را بسبب رخصت او
تمکین او و بسا بود او و بر بیگفت و نوشت گواهی خود را و مهر کرد ابا ابراهیم موسی و آن دو شاهد که مذکور شده و رحمت
کند خدا تعالی بر محمد و آل او و مخفی نماند که میتواند بود که آنچه در پایین این نوشته و سر بمهر است پیش از این نوشته
و سر بمهر شده باشد و میتواند بود که بعد از این نوشته شده باشد متن قَالَ اَبُو الْحَکَمِ فَحَدَّثَنِی عَبْدُ اللهِ بْنُ
آدَمَ الْجَعْفَرِیُّ عَنْ یَزِیدَ بْنِ سَلِیطٍ قَالَ کَانَ اَبُو عِمْرَانَ الطَّلْحِیُّ قَاضِیَ الْمَدِینَةِ فَلَمَّا مَضَی مُوسَی قَدَّمَهُ
اِخْوَتُهُ اِلَی الطَّلْحِیِّ الْقَاضِی فَقَالَ الْعَبَّاسُ بْنُ مُوسَی اَصْلَحَکَ اللهُ وَاَمْتَعَ بِکَ اِنَّ فِی اَسْفَلِ هَذَا الْکِتَابِ
کَنْزاً وَجَوْهَراً وَیُرِیدُ اَنْ یَحْتَجِبَهُ وَیَاْخُذَهُ دُونَنَا وَلَمْ یَدَعْ اَبُونَا رَحِمَهُ اللهُ شَیْئاً اِلَّا اَلْجَاَهُ اِلَیْهِ وَ
تَرَکَنَا عَالَةً وَلَوْلَا اَنِّی اَکُفُّ نَفْسِی لَاَخْبَرْتُکَ بِشَیْءٍ عَلَی رُؤُوسِ الْمَلَاِ فَوَثَبَ اِلَیْهِ اِبْرَاهِیمُ بْنُ مُحَمَّدٍ فَقَالَ
اِذاً وَاللهِ تُخْبِرُ بِمَا لَا نَقْبَلُهُ مِنْکَ وَلَا نُصَدِّقُکَ عَلَیْهِ ثُمَّ تَکُونُ عِنْدَنَا مَلُوماً مَدْحُوراً نَعْرِفُکَ بِالْکَذِبِ
صَغِیراً وَکَبِیراً وَکَانَ اَبُوکَ اَعْرَفَ بِکَ لَوْ کَانَ فِیکَ خَیْرٌ وَاِنْ کَانَ اَبُوکَ لَعَارِفاً بِکَ فِی الظَّاهِرِ وَالْبَاطِنِ
وَمَا کَانَ لِیَاْمَنَکَ عَلَی تَمْرَتَیْنِ ثُمَّ وَثَبَ اِلَیْهِ اِسْحَاقُ بْنُ جَعْفَرٍ عَمُّهُ فَاَخَذَ بِتَلْبِیبِهِ فَقَالَ اِنَّکَ لَسَفِیهٌ ضَعِیفٌ
اَحْمَقُ اِجْمَعْ هَذَا مَعَ مَا کَانَ بِالْاَمْسِ مِنْکَ وَاَعَانَهُ الْقَوْمُ اَجْمَعُونَ شرح طلحی بفتح طای بی نقطه و سکون
لام و حای بی نقطه صفت ... مدینه ... منسوب بطلحه که مشهور است باشد ...

الحاء بجیم و همزه و ضمیر راجع بشیء یعنی قضاء است ضمیر الیه راجع بعلی علیه السلام است و کتاب جیفه از کتب صیغه
باب مضرات است العار جمع عار منقصان بر حال الّا بفتح میم و فتح دال و همزه جماعت عزیزان جمیع نعم وقت
چاپیست صیغه او کبیر اهل خیر بار زر و تو کنا است جزای ارکان بعد محذوف است و کان ابر کاعرف یک
قائم مقام آن خبر است و ان بکسر همزه و سکون نون مخففه از مثقله است التعیب بوده باکیفظ مصدر باب
تفعیل کرچیان بکسی را گرفتن و مراد بجا کریا نیست اجمع جمع همزه استفهام انکاری و فتح جیم و سکون میم است جمع
مبتدا است مکتب خبر است بتعلق است بکان و خبر محذوف است بعقد بر اجمع و امکنت جمع و کان مراد بقوم
نمره و گو هست که مذکور شد در صدر حدیث یعنی گفت ابو الحکم پس حکایت کرد برای من عبد الله بن آدم
جعفری از یزید بن سلیط گفت بود ابو عمران طلحی قاضی مدینه از جانب هرون پس وقتی که مانند بار رفت
علیه السلام بردند امام رضا علیه السلام را با برادرانش بسوی طلحی قاضی پس از آنکه وصیت نامه را قاضی واکرد و
تا آنجا که سر مهر بود گفت عباس بن موسی قاضی را اگر کاه دارد ترا الله تعالی و بهره مند کند ترا ما را
مدرستی که در زیر این نوشته گنجی و گوهری هست و میخواهد علی که اوراپنهان دارد از ما و صاحب گند ما را و نگذاشته
پدر ما رحمه الله چیزی را اگر که گذاشته اختیار آنرا بسوی علی و گذاشته ما را مفلسان بر حال یا اگر نه این بود
که من خود داری میکنم من از تو خبر میکردم ترا بچیزی بر او اشارت است بانکه شنیده بودم احوال از آن روی که
در پنهان و ملک زن علیت یا بانکه در این نوشته که خوانده شد خیانت و تغییر شده پس جست بسوی او ابراهیم
بن محمد که زیر جعده که کرده بود و نمیزد و ش ان گفت در میتوف که این سخن را گوی بخدا قسم که خبر میکنی بچیزی که قبول
نمیکنیم از تو و در است گو نمیشمریم ترا بر آن سخن بعد از آن پیاشی تر و ملامت کرده شده و در کرده شده پیا
این که هست شناسیم ترا بر در نگفتی بر دعاوت که بیکم بزرگ و اگر تو دوری یم بود پدرت شناسا از بود و بخوبی
که ترا بیرون از وصیت نکرد و در مدرستی که بود پدرت بهتر شناسا باحوال تو در ظاهر و باطن و محال بود که این گفته
زیر بود و هنه خبر بعد از آن بر جست بسوی او اسحق بن جعفر که عموی او بود و از جعده که کرده بود و گریبان گرفت
گریبان او را پس گفت او را بدرستی که تو هرآینه فاسق ضعیف احمقی گوی آنچه بر او اتی آن با او بها گر
واقع شده دیروز نسبت بعلی از تو مرتبه و در مدد کرد از علی را با اسحق را بقی و کوه و همگی متن فقال
عمران القاضي لعلي قم يا أبا الحسن حسبي ما لعنهما بك اليوم وقد وسّع لك أبوك ولا والله ما أحد
أعرف بالولد من والده ولا والله ما كان أبوك عندنا بمستخفّ في عقله ولا ضعيف في رأيه فقال
العبّاس للقاضي أصلحك الله فضّ الخاتم واقرأ ما تحته فقال أبو عمران لا أفضّه حسبي ما
لعنك أبوك منذ اليوم فقال العباس فأنا أفضّه فقال ذاك إليك ففضّ العبّاس الخاتم فإذا فيه إخراجهم

وإقرار علي لها وحده وإدخاله إيّاهم في ولاية علي إن أحبّوا أو كرهوا وإخراجهم من حدّ الصدقة وغيرها
وكان فتحه عليهم بلاءً وفضيحة وذلّة ولعليّ عليه السلام خيرة وكان في الوصيّة التي فضّ العبّاس
تحت الخاتم هؤلاء الشهود إبراهيم بن محمد وإسحاق بن جعفر وجعفر بن صالح وسعيد بن عمران شرح اخراجهم
من حد الصدقة یعنی بیرون کردن ایشان را داخل بوده در چنانچه می آید در کتاب الوصایا در حدیث باب صدقة النبی
صلی الله علیه و آله و آخر که باب سی و چهار است یعنی پس گفت ابو عمران قاضی علی بن موسی علیه السلام را ای
ابا الحسن بس است مرا آنچه لعنت کرده مر ایشان را امروز شد را است و آنست که سابقا مذکور شد که هر که
نزاع شود او را از آنچه اوراثت کند پدر وصیت نامه ایکت بخیر علی و ام احمد لعنت بر او باد و بجهت فراخ کرد برای
تو پدر تو بمعنی که اختیار داد بکسی بتو و نه بخدا قسم که هیچکس شناساتر بفرزند نیست از پدر او و نه بخدا قسم
که نبود پدر تو نزد ما سبک عقل و نه ضعیف رای پس گفت عباس قاضی را اگر نگاه دارد ترا الله تعالی بشکن
مهر را و بخوان آنچه را که زیر آنست پس گفت ابو عمران نمی شکنم آنرا بس است مرا آنکه بسبب
واکردن وصیت نامه لعنت کرده مر ایشان را امروز تا روز قیامت پس گفت عباس پس من میشکنم آنرا
لعنت از تو بر تو باشد پس قاضی گفت آن بسوی تو است خواهی بشکن قاضی بطریق تعجب این گفت و گوهر
قائل شد و ان بجهة این رخصت داد تا کس بهان شد که بود اگر خبر شنود قاضی نشنید پس شکست عباس
پس ناگاه در آن بود بیرون کردن برادران از آنچه و قرار دادن علی بن موسی علیه السلام برای وصیت و کل
جمیع جهتها و داخل کردن موسی علیه السلام برادران را در بیعت علی اگر خواهند و اگر نخواهند و بیرون کردن ایشان
اگر که مرد و فات و در آنها و بود گشودن آن بر برادران مصیبتی و رسوایی و خواری و برای علی بن
موسی علیه السلام خوبی بود و در وصیت نامه که شکست عباس مهر آنرا گواهی بن چهار کس بودند متن فابرزوا
وجه أم أحمد في مجلس القاضي وادّعوا أنّها ليست إيّاها حتّى كشفوا عنها وعرفوها فقالت عند
ذلك قد والله قال سيّدي هذا إنّك ستؤخذين جبراً وتخرجين إلى المجالس فزجرها إسحاق بن جعفر
وقال اسكتي فإنّ النساء إلى الضعف ما أظنّه قال من هذا شيئاً شرح چون دست عباس و برادران
از همه جا کسیخت دعوی کردند که این سفارش نامه ام احمد و بیزار علی بن موسی علیه السلام نیست
و در گر در مجلس قاضی حاضر شود و اظهار خواهد کرد و چون حاضر ساخت اظهار رضا کرد پس دعوی کردند که این
زن ام احمد نیست یعنی و گشودند روی ام احمد را در مجلس قاضی و دعوی کردند که او ام احمد نیست تا آنکه برداشتند
از روی او پرده و شناختند او را پس ام احمد گفت نزد آن بانی ایشان بخدا قسم که گفت صاحب
من موسی این را که بدرستی که گرفته خواهی شد بزور و بیرون برده خواهی شد بسوی مجالس مردان پس چون

موافق نفسه بود حق را خویش بعد منع کرده او را وگفت ساکت باش چون زنان سفیه ضعف رای امکان ندارم
که وصی کرده باشد از این سخن چیزی را ص فقرأ إن جئنا عليك لتكلم إن أتيتنا إلى العباس فقال يا أخي إني
أعلم إنما حملكم على هذا الغرائم والديون التي عليكم فانطلق يا سعيد فتعين لي ما عليهم
ثم اقض عنهم ولا والله لا أدع مواساتكم وبركم ما مشيت على الأرض فقولوا ما شئتم فقال العباس
ما تعطينا إلا من فضول أموالنا وما لنا عندك أكثر فقال قولوا ما شئتم فالعرض عرضكم فإن
تحسنوا فذاك لكم عند الله وإن تسيئوا فإن الله غفور رحيم والله إنكم لتعرفون أنه ما لي يومي هذا
ولد ولا وارث غيركم ولئن حبست شيئا مما تظنون أو ادخرته فإنما هو لكم ومرجعه إليكم
والله ما ملكت منذ مضى أبوك رضي الله عنه شيئا إلا وقد سقته حيث رأيتم فوثب العباس
فقال والله ما هو كذلك وما جعل الله لك من رأي علينا ولكن حسد أبيك لنا وإرادته ما أراد
مما لا يسوغه الله إياه ولا إياك وإنك لتعرف أني أعرف صفوان بن يحيى بياع السابري بالكوفة
ولئن سلمت لأغصصنه بريقه وأنت معه ش اگر بکسر همزه است برای حصر است ومفعول لتعلم محذوف
بتقدیر ما هم حقیقة حالکم والغرائم فاعل حملکم است ودر نسخه بفتح همزه است منصوب محلا ومفعول اعلم است و ما
موصوله واسم ان است والغرائم خبر ان است و در نسخه [illegible] العرائم بغین با نقطه
والف وهمزه جمع غرامه بفتح غین آنچه لازم شود [illegible] مثل اخراجات ضروریه وجرمها فرق میان دین
وقرض اینست که دین اعم [illegible] وقرض [illegible] سعید بن حاتم [illegible] صفوان بن یحیی است
بعین بی نقطه و با [illegible] در این مصدر باب تفعیل [illegible] چیزی بعنوان جنبه بکسر عین وسکون [illegible] دو نقطه
در پایین ونون [illegible] که مرکب [illegible] مثل آنکه کسی [illegible] بکسر
همزه وبیان شده صحت آن می آید در کتاب المعیشة در احادیث باب الغبنة [illegible]
چیزی بعنوان جنبه را تعیین میساخته چنانچه می آید در کتاب الزکوة در حدیث [illegible]
زکوة مال الغائب است که عن ابی عبدالله علیه السلام فی الرجل [illegible] فلا يقبضون [illegible]
که شما کان لی فرزندی [illegible] آخر عمر [illegible] پس طرف [illegible] و ایشان که [illegible]
بعض بفهمند و بر این تقدیر طرف صفت [illegible] ظاهر [illegible] تقدم [illegible] شده
[illegible] متعارف [illegible] شده [illegible]
تعدیه [illegible] بمعنی حکم است [illegible] صفت [illegible]
و اراده عطف است بر حسد [illegible] صفوان بن یحیی وکیل امام رضا علیه السلام

حمزة بن ابی سارة

بوده و بعبارت ثقة وعظیم القدر است السابری بسین بی نقطه والف وضم با یک نقطه وراء بی نقطه قسمی از جامه است
[illegible] ابن اثیر در نهایه گفته کل رقیق عندهم سابری والاصل فيه الدروع السابرية منسوبة الى
مغرب گفته السابری ضرب من الثیاب یعمل بسابور موضع بفارس وعن ابن درید ثوب سابری رقیق
لأغصصنه بغین با نقطه ودو صاد بی نقطه در گلوی کسی چیزی را گره کردن ص بعد از آن علی بن موسی علیه السلام
رو کرد سوی عباس پس گفت ای برادرم من میدانم حال شما را خبر این نیست که باعث شده
شما را بر این گفتگو اخراجات ومطالبات مردمان که بر شما است پس برو ای سعید پس بشمار بسان عنوان
جنبه برای من آنقدر را که بر ایشان مطالبات مردمان است بعد از آن ادای دیون از جانب ایشان
کن و بخدا قسم که وا نمیگذارم مدد شما و نیکوئی با شما را چندانکه زنده ام و راه میروم بر روی زمین پس
گوئید آنچه را که خواسته باشید پس گفت عباس نمیکردی مدد ما مگر از زیادتیهای اموال ما وآنچه ما راست نزد
تو بیشتر از اینها است پس علی بن موسی علیه السلام گفت گوئید آنچه را که خواهید پس این عرض که
قصد بردن آن دارید عرض شما است یعنی که عرض خود را میبرید نه عرض من را یعنی که عرض من
دنیا کجاست پس اگر نیکوئی کنید پس این برای شما نفعت نزد الله تعالی و اگر بدی کنید پس بدرستی
که الله تعالی پوشاننده و بسیار مهربان است و بخدا قسم که شما میشناسید که نیست مرا امروز فرزندی و نه وارث
دیگر غیر شما و هر آینه اگر پنهان کردم چیزی را از آنچه شما گمان میبرید و ذخیره کردم آن را برای خود پس [illegible]
که آن برای شما است و بازگشت آن بسوی شما است و بخدا قسم که مالک نشده ام از وقتی که رفت پدر شما
رضی الله عنه چیزی را مگر بر حالی که بعض متفرق ساخته ام از آن بر جائی که دیدید پس رو بجا در جست عباس از
روش که گفت بخدا قسم که نیست حق چنانچه گفتی و نگردانیده الله تعالی برای تو رای حکمی را ولیکن این
زیادتی تو برما بسبب حسد پدر ما برای ما است وبسبب اراده او است چیزی را که اراده کرده [illegible]
که حلال کرده آنها را الله تعالی برای او و نه برای تو و بدرستی که تو میشناسی که من میشناسم صفوان بن یحیی فروشنده
سابری را که فرشاه و هر آینه اگر زنده مانم هر آینه گره میکنم اینجا آب دهن او را در گلوی او بر حالی که تو با او باشی
[illegible] که حال [illegible] وسپردی و من اثبات خواهم کرد [illegible] شود با تو ص فقال علي
عليه السلام لا حول ولا قوة إلا بالله العلي العظيم أما إني يا إخوتي فحريص على مسرتكم الله يعلم
اللهم إن كنت تعلم أني أحب صلاحهم وأني بار بهم واصل لهم رفيق عليهم أعنى بأمورهم ليلا
ونهارا فأجزني به خيرا وإن كنت على غير ذلك فأنت علام الغيوب فاجزني به ما أنا أهله
إن كان شرا فشرا وإن كان خيرا فخيرا اللهم أصلحهم وأصلح لهم واخسأ عنا وعنهم الشيطان و

وَأَعِنْهُمْ عَلَى طَاعَتِكَ وَرُدَّهُمْ إِلَى رُشْدِكَ أَمَّا أَنَا يَا أَخِي فَحَرِيصٌ عَلَى مَسَرَّتِكُمْ جَاهِدٌ عَلَى صَلَاحِكُمْ وَاللَّهُ
عَلَى مَا نَقُولُ وَكِيلٌ فَقَالَ الْعَبَّاسُ مَا أَعْرَفَنِي بِلِسَانِكَ وَلَيْسَ لِمِسْحَاتِكَ عِنْدِي طِينٌ فَافْتَرَقَ الْقَوْمُ
عَلَى هَذَا وَصَلَّى اللَّهُ عَلَى مُحَمَّدٍ وَآلِهِ شرح مسرة بفتح میم اسم مکان برای کثرت است یا مصدر میمی
و بر هر تقدیر مراد باعث سرور است اعرفنی بعین بی‌نقطه و نون و الف بصیغهٔ مضارع متکلم مجهول باب
ضرب است و میتواند بود که بصیغهٔ معلوم باب علم باشد العنایة بکسر و فتح عین بی‌نقطه از باب ضرب اهتمام
کردن کسی به کاری و از باب علم اهتمام بودن در کاری و فیه منصوب است بفعل مقدر
شرا و همچنین است فنجرا اخسا بسکون خا بی‌نقطه و فتح سین بی‌نقطه و سکون همزه بصیغهٔ امر باب منع است
و اعرفنی صیغهٔ تعجب است المسحاة بکسر میم و سکون سین بی‌نقطه و حا بی‌نقطه بیل یعنی پس گفت علی بن موسی
علیه السلام از روی تعجب برای رد دعوی جزم او که انه چنین جزم است که لا حول و لا قوة الا بالله العلی
العظیم آگاه باشید بدرستی که من ای برادران من حریصم بر باعث خوشحالی شما سبحانه تعالی شاهد است
اگر بودی که میدانستی از ازل که من دوست میدارم صلاح حال ایشان را و آنکه من نیکوئی کننده‌ام
با ایشان نمیبودم گشنده با ایشان یعنی که صله رحم ایشان میکنم بعموم برایشان اهتمام آورده شده‌ام
ایشان در شب و روز پس جزا ده مرا این نیک و اگر بودم بر غیر آن و تو بغایب دانائی پس جزا
ده مرا آن جزائی که من سزاوار آنم اگر بد است پس جزا ده مرا بد و اگر نیک است پس جزا ده مرا نیک
خداوندا اصلاح کن ایشان را و اصلاح کن برای ایشان کارهای ایشان را و دور کن از ما و از ایشان شیطان
و مدد کن ایشان را بطاعت خود و توفیق ده ایشان را برای راه راست تو اما من ای برادر پس حریصم
بر باعث خوشحالی شما جاهدم بر صلاح حال شما و الله تعالی بر آنچه میگوییم نگاهبان است پس گفت عباس چه
شناسا ام بچرب زبانی تو و نیست بیل ترا نزد من گل این مثل برای کسی میزنند که خواهد کسی را بازی
دهد و شود پس متفرق شدند جماعت بر این سخن و درود رحمت کناد الله تعالی بر محمد و آل او
حس عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ سِنَانٍ قَالَ دَخَلْتُ عَلَى أَبِي الْحَسَنِ مُوسَى عَلَيْهِ السَّلَامُ مِنْ قَبْلِ أَنْ يَقْدَمَ الْعِرَاقَ بِسَنَةٍ
وَعَلِيٌّ ابْنُهُ جَالِسٌ بَيْنَ يَدَيْهِ فَنَظَرَ إِلَيَّ فَقَالَ يَا مُحَمَّدُ أَمَا إِنَّهُ سَيَكُونُ فِي هَذِهِ السَّنَةِ حَرَكَةٌ فَلَا تَجْزَعْ
لِذَلِكَ قَالَ قُلْتُ وَمَا يَكُونُ جُعِلْتُ فِدَاكَ فَقَدْ أَقْلَقَنِي مَا ذَكَرْتَ فَقَالَ أَصِيرُ إِلَى الطَّاغِيَةِ أَمَا
إِنَّهُ لَا يَبْدَأُنِي مِنْهُ سُوءٌ وَمِنَ الَّذِي يَكُونُ بَعْدَهُ قَالَ قُلْتُ وَمَا يَكُونُ جُعِلْتُ فِدَاكَ قَالَ يُضِلُّ
اللَّهُ الظَّالِمِينَ وَيَفْعَلُ اللَّهُ مَا يَشَاءُ قَالَ قُلْتُ وَمَا ذَاكَ جُعِلْتُ فِدَاكَ قَالَ مَنْ ظَلَمَ ابْنِي
هَذَا حَقَّهُ وَجَحَدَ إِمَامَتَهُ مِنْ بَعْدِي كَانَ كَمَنْ ظَلَمَ عَلِيَّ بْنَ أَبِي طَالِبٍ عَلَيْهِ السَّلَامُ حَقَّهُ وَجَحَدَهُ إِمَامَتَهُ

لَئِنْ مَدَّ اللَّهُ لِي فِي الْعُمُرِ لَأُسَلِّمَنَّ لَهُ حَقَّهُ وَلَأُقِرَّنَّ
لَهُ بِإِمَامَتِهِ

بَعْدَ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ قَالَ قُلْتُ صَدَقْتَ يَا مُحَمَّدُ يَمُدُّ اللَّهُ فِي عُمُرِكَ وَتُسَلِّمُ لَهُ حَقَّهُ
وَتُقِرُّ لَهُ بِإِمَامَتِهِ وَإِمَامَةِ مَنْ يَكُونُ مِنْ بَعْدِهِ قَالَ قُلْتُ وَمَنْ ذَاكَ قَالَ مُحَمَّدٌ ابْنُهُ قَالَ قُلْتُ
لَهُ الرِّضَا وَالتَّسْلِيمُ شرح اصیر بضم همزه بمعنی انتقل است و الطاغیة برای مبالغه است و مراد هارون
برادر هادی است که پیش از هارون خلیفه بود و هر دو پسر مهدی بن منصور بودند و لا یبدأنی
بدال بی‌نقطه و الف منقلبه از همزه بصیغهٔ نفی مضارع غائب معلوم باب علم است من الذی بعده تقدیر
و یبدأنی من الذی بعده سوء است در ارشاد مفید و اوست یعنی روایت است از محمد بن سنان
گفت داخل شدم بر امام موسی کاظم علیه السلام پیش از آنکه آید بعراق در زمان هادی بیک سال و علی بن
موسی پسرش نشسته بود پیش او پس نگاه کرد سوی من پس گفت ای محمد آگاه باش بدرستی که خواهد شد
در این سال حرکتی پس اضطراب مکن برای آن محمد گفت گفتم و چه خواهد شد قربانت شوم به تحقیق مضطرب
انداخت مرا آنچه گفتی پس گفت منتقل میشوم سوی آدمی که بغایت سفاک و بیباک است آگاه باش بدرستی
که شأن این نیست که ضرر میخورد مرا از جانب او آزاری و نه میخورد مرا آزاری از جانب خلیفه بعد از او که برو
محمد گفت گفتم و چه واقع خواهد شد از آن کسی که بعد از بیت قربانت شوم گفت گمراه میکند بخذلان
ظالمان را و میکند الله تعالی بقضا و قدر آنچه را که میخواهد محمد گفت گفتم و چیست آنچه بقضا و قدر خواهد کرد در
خلیفه بعد از این گفت برای اشارت باینکه کشته میشوم و پسرم قائم مقام من میشود هر که ظلم کند این پسرم
حقش یعنی که تصدیق نکند و منکر شود پسر مرا امامت بعد از من هست مانند کسی که ظلم کرده باشد
علی بن ابی طالب را حقش و منکر شده باشد او را امامت بعد از رسول الله محمد گفت گفتم بخدا قسم که هرگاه
اگر کشد الله تعالی برای من در عمر من هرآینه تسلیم میکنم البته برای او حق او را و هرآینه اقرار میکنم برای او
بامامت او گفت راست گفتی ای محمد میکشد الله تعالی در عمر تو و تسلیم میکنی برای او حقش را و اقرار میکنی
برای او بامامت او و امامت کسی که میباشد بعد از او محمد گفت گفتم و کیست او گفت امام محمد تقی پسر او
محمد گفت گفتم برای اوست رضا و تسلیم از جانب من باب الاشارة و النص
على ابى جعفر الثانى عليه السلام شرح این باب بیان اشارت و نص بر امامت ابو جعفر دوم امام محمد تقی علیه السلام است
در این باب چهارده حدیث است الاول أَخْبَرَنِي مَنْ كَانَ عِنْدَ أَبِي الْحَسَنِ الرِّضَا عَلَيْهِ السَّلَامُ جَالِساً
فَلَمَّا نَهَضُوا قَالَ لَهُمْ الْقَوْا أَبَا جَعْفَرٍ فَسَلِّمُوا عَلَيْهِ وَأَحْدِثُوا بِهِ عَهْداً فَلَمَّا نَهَضَ الْقَوْمُ الْتَفَتَ إِلَيَّ
فَقَالَ يَرْحَمُ اللَّهُ الْمُفَضَّلَ إِنَّهُ كَانَ لَيَقْنَعُ بِدُونِ هَذَا شرح فا در فلما در اول سخن برای بیان است که پیش از این
کلامی بوده و راوی نقل کرده مثل اذ دخل علیه قوم و قالوا کذا و کذا نهضوا اگر بانون بی‌نقطه از باب منع است

یعنی اشقوا وبطول الجلوس یا بطول الکلام یا بشما نماست و نغض بنون بمعنی قام است و ذکر نغضوا بنون است
بمعنی قاموا است و نفض بمعنی مضی است اقرار بفتح قاف بصیغه مراب علم است یعنی خبر داد مرا کسی که بود
نزد امام رضا نشسته پس وقتی که آن قوم سکین کرده امام را گفت ایشان را که بر خود بیا ابو جعفر را پس سلام کرد
براه و نزد کشیده او و بیدار کرد پس وقتی که بر خاسته شد آن قوم ... پس گفت رحمت کند
الله تعالی مفضل را چه بس کرده بر آنچه قناعت میکرد در تصدیق امامت امام وقت ... زمانی
که غیر از این اشارت باشد دوم حس معمر بن خلاد قال ذکرنا عند ابی الحسن علیه السلام شیئا بعدما ولد له ابو جعفر عليه السلام فقال ما حاجتکم الی ذلک هذا
ابو جعفر قد اجلسته مجلسی وصیرته مکانی وقال انا اهل بیت یتوارث اصاغرنا عن اکابرنا
القذة بالقذة شرح ذکر بصیغه مجهول است ... عبارت از نیست که آیا میراث امامت ... اگر
اگر پسر باشد صغیره از قال ... است یعنی احضره التوارث ... میراث بردن القذه بضم قاف و ... شده
ذال ... پر تیر منصوب بنزع خافض است بتقدیر کالقذه یعنی شنیدم از امام رضا در حالی که ...
شد ... مجلس رسید ... گفت چه حاجت ... این ابو جعفر است ... او را
خود حاضر کردم او را در مکان خود ... که ما ... میراث امامت ... از بزرگان ...
از بزرگان ... است ... آن ... سیوم حس وخلفت علی ابی جعفر ...
علیه السلام فاطرنی ... ثم قال لی یا علی ... شرح ... عبارت از ...
و ... است ... است او ... اضطراب ... دلالت میکند بر آنکه بعد از امام حسن
میراث امامت از پسر است چنانچه بیان شد در حدیث دوم ... و چهارم یعنی داخل شدم بر امام
محمد تقی علیه السلام پس ... کرد ... چند ... گفت مرا ... طرف شد ... است
من ... پدرم ... فرزندی ... چهارم حس کتب ابن قیاما الی ابی الحسن الرضا علیه السلام کتابا یقول فیه
کیف تکون اماما ولیس لک ولد فاجابه ابو الحسن علیه السلام شبه المغضب وما علمک انه لا یکون لی
ولد والله لا تمضی الایام واللیالی حتی یرزقنی الله ولدا ذکرا یفرق به بین الحق والباطل شرح حسین بن
قیاما بکسر قاف ... و ... ازین دو ... است چنانچه می آید در حدیث هشتم و قیاما ... واسطی است
یعنی نوشت ابن قیاما سوی امام رضا علیه السلام کتابی میگفت در آن کتاب که چگونه میباشی امام و حال آنکه نیست
ترا فرزندی پس جواب داد او را امام رضا علیه السلام مانند جواب غضبناک که چه میدانی که نخواهد شد برای من
فرزندی بخدا قسم که بسر نمی آید روزها و شبهای عمر من تا آنکه روزی میکند مرا الله تعالی فرزند نرینه که فرق میکند
الله تعالی بسبب او میان حق و باطل یعنی که اهل تصدیق امامت او ... رستگار شده و دیگران بت پرستان شده

قول الله تعالی در سوره حج ذلک بان الله هو الحق وان ما یدعون من دونه هو الباطل پنجم حس عن ابن ابی
نصر قال قال لی ابن النجاشی من الامام بعد صاحبک فاشتهی ان تسأله حتی اعلم فدخلت علی الرضا
فاخبرته قال فقال لی الامام ابنی ثم قال هل یتجرأ احد ان یقول ابنی ولیس له ولد شرح ... روایت
احمد بن محمد بن ابی نصر که گفت مرا ابن النجاشی که کیست امام بعد از صاحب مرو پس میل دارم که سوال کنی
او را تا بدانم پس داخل شدم بر امام رضا علیه السلام پس خبر دادم او را ... پس گفت امام پسر است
بعد از آن گفت آیا جرات میکند هیچکس که گوید پسر من در حالی که نباشد او را فرزندی اشارت بآنست که
این خبر از پسران بن رسیده ... ششم حس ذکرنا عند ابی الحسن علیه السلام بعدما ولد له
ابو جعفر علیه السلام فقال ما حاجتکم الی ذلک هذا ابو جعفر قد اجلسته مجلسی وصیرته فی مکانی شرح
مضمون این موافق حدیث دوم است هفتم حس احمد عن محمد بن علی عن ابن قیاما الواسطی قال دخلت
علی علی بن موسی علیهما السلام فقلت له ایکون امامان قال لا الا واحدهما صامت فقلت له هو ذا انت
لیس لک صامت ولم یکن ولد له ابو جعفر علیه السلام بعد فقال لی والله لیجعلن الله منی ما یثبت به الحق
واهله ویمحق به الباطل واهله فولد له بعد سنة ابو جعفر علیه السلام وکان ابن قیاما واقفیا شرح ...
ابن قیاما مبنی بر اعتقاد ... امام موسی است ... بعضا است ... خبر ... است
انت ... است ... استیناف ... یعنی روایت کرد احمد ... محمد بن علی از ابن قیاما ...
گفت داخل شدم بر علی بن موسی علیه السلام پس گفتم او را آیا میباشد در یک زمان دو امام گفت نه مگر
که یکی ساکت باشد یعنی که وصی باشد تا بعد از آن دیگر امام شود پس گفتم او را آن صامت ... تو ...
... وصی ... شده ... امام محمد تقی علیه السلام هنوز پس گفت ... قسم که هر آینه ... میکند
الله تعالی ... کسی را که معلوم شود ... حق ... است ... آن ... شده ... طرف کرده شود ...
باطل ... آن ... پس ... شد ... و بعد از یک سال امام محمد تقی علیه السلام ... گفت
... ابن قیاما ... یعنی منسوب ... که امام موسی ... و مهدی موعود ... هشتم حس ... کنت عند
ابی الحسن علیه السلام جالسا فدعا بابنه وهو صغیر فاجلسه فی حجری فقال لی جرده وانزع قمیصه
فنزعته فقال لی انظر بین کتفیه فنظرت فاذا فی احد کتفیه شبیه بالخاتم داخل فی اللحم ثم قال لی اتری
هذا کان مثله فی هذا الموضع من ابی علیه السلام شرح بودم با امام رضا علیه السلام نشسته پس طلب کرد پسر را
در حالی که او کوچک بود پس نشانید او را در کنار من پس گفت مرا برهنه کن پیراهن او را پس ... کردم
پس گفت مرا نگاه کن میان هر یک از دو شانه او پس نگاه کردم ... که در یکی از دو شانه او ...

او را ... بیرون کن ...

انگشتر او دور فرو رفته در گوشت بعد از آن گفت آیا می‌بینی این را او مثل این را بمجا از پدرم علیه السلام حدیث
کنت عند ابی الحسن الرضا علیه السلام فجیء بابنه ابی جعفر علیه السلام وهو صغیر فقال هذا المولود الذی لم یولد
مولود اعظم برکة علی شیعتنا منه شرح این مضمون می‌آید در کتاب الحجة در حدیث سیوم باب المولد ابی
جعفر ثانی است و بجای این لفظ است که لم یولد فی الاسلام مثله مولود اعظم برکة علی شیعتنا منه
در اسلام و در سن ابو جعفر امامت رسیده پیش از او و این منافات ندارد با آنکه بعد از او رسیده باشد
چنانچه بیان میشود در مولد الصاحب علیه السلام و میتواند بود که مراد این باشد که باعث خلاص شیعه شد از
طعن مخالفان در حق میکه امام عقیم شد یعنی بودم نزد امام رضا علیه السلام پس آورده شد پسرش امام محمد
تقی علیه السلام بحالی که او کوچک بود پس گفت این زاییده است که او از این امام زاییده نشده و زاییده بزرگ
باشد از روی برکت بر شیعه ما از او حدیث دهم قلت للرضا علیه السلام قد کنا نسألك قبل ان یهب الله
لك ابا جعفر فکنت تقول یهب الله لی غلاما فقد وهبه الله لك فاقرّ عیوننا فلا ارانا الله یومك
فان کان کون فالی من فاشار بیده الی ابی جعفر علیه السلام وهو قائم بین یدیه فقلت جعلت فداك هذا
ابن ثلث سنین شرح در بعضی نسخ است برای استفهام انکاری و مفعول مطلق برای زعمت مقدر
فاعل بعضی ضمیر مستتر راجع به کون و ابن ثلث سنین است و ضمیر بارز راجع بابی جعفر است من متعلق بمضمر
متضمن معنی یقتدی و در بحجه برای تعدیه است و مراد بحجت غالب شدن است تعالی است بر بندگان
کرده و امام عالم بجمیع الاحکام باشد و مراد با قامت حجت مصداق وجود امام عالم بجمیع الاحکام بودن
یعنی گفتم امام رضا علیه السلام را بتحقیق میپرسیدیم ترا پیش از آنکه بخشد خدای تعالی امام محمد تقی علیه السلام که امام
خواهد بود پس در جواب میگفتی میبخشد الله تعالی مرا پسری پس بتحقیق بخشید او را الله تعالی تو پس خنک کرد الله
چشمهای ما را از خوشحالی پس ننماید ما را الله تعالی روز مرگ تو پس اگر حادثه شود دعوی ما پس بسوی که رجوع کنیم
در مشکلات مسایل پس اشارت کرد بدست خود بسوی امام محمد تقی علیه السلام و او ایستاده بود پیش او پس گفتم
فدای تو شوم این فرزند سه سالست پس گفت و ضرر نمیرساند او را سه سال بودن بمعرکه از آنکه
چنان این آنکه بتحقیق بر داشت عیسی علیه السلام حجت الهی را بحالی که او فرزند سه سال بود و اشارتست بقول
الله تعالی در سوره مریم قال انی عبد الله آتانی الکتاب گفت عیسی در اول ولادت بدرستی که من بنده
خدا ام مراد علم توریة و جمیع الاحکام آتی چنان این میشود در حدیث اول باب نوزدهم و این حدیث منافی بر آنست که
هرگاه در اول ولادت ابنها باشد پس در سن سه سالگی بطریق اولی خواهد بود حدیث یازدهم سمعت اسمعیل
بن ابراهیم یقول للرضا علیه السلام ان ابنی فی لسانه ثقل فانا ابعث به الیك غدا تمسح علی رأسه و

در شرح کلام مصنف

قال وما یضره من ذلك فقد قام عیسی علیه السلام بالحجة وهو ابن ثلث سنین

له فانه مولاك فقال علیه السلام هو مولی ابی جعفر فابعث به الیه شرح شنیده‌ام از اسمعیل بن ابراهیم
میگفت امام رضا علیه السلام را بدرستی که پسر من در زبان او سنگینی هست پس من میفرستم او را بسوی تو
فردا تا دست بمالی بر سر او و دعا بکنی برای او تا زبان او درست شود چه او بنده تست پس گفت علیه السلام
او بنده امام محمد تقی است پس بفرست او را بسوی او تا دست مالد و دعا کند حدیث دوازدهم کنت عند علی
بن جعفر بن محمد جالسا بالمدینة وکنت اقمت عنده سنتین اکتب عنه ما یسمع من اخیه یعنی ابا الحسن
علیه السلام اذ دخل علیه ابو جعفر محمد بن علی الرضا علیه السلام المسجد مسجد رسول الله صلی الله علیه وآله
فوثب علی بن جعفر بلا حذاء ولا رداء فقبّل یده وعظّمه فقال له ابو جعفر علیه السلام یا عم اجلس رحمك
الله فقال یا سیدی کیف اجلس وانت قائم فلما رجع علی بن جعفر الی مجلسه جعل اصحابه یوبخونه
ویقولون انت عم ابیه وانت تفعل به هذا الفعل فقال اسکتوا اذا کان الله عز وجل وقبض علی لحیته
لم یؤهل هذه الشیبة واهّل هذا الفتی ووضعه حیث وضعه انکر فضله نعوذ بالله مما تقولون بل انا
له عبد شرح سنتین بصیغه تثنیه و مضارع معلوم باب تفعیل است یعنی بودم نزد علی بن جعفر بن محمد نشسته در مدینه
و بودم نزد او دو سال می‌نوشتم از او آنچه را که می‌شنوانید مرا از جانب برادرش یعنی امام موسی کاظم
مراد آنست که در حین میگفت احادیثی را که از برادرش شنیده بود در آن وقت داخل شد بر او امام محمد تقی علیه السلام
در مسجد که مسجد رسول الله است صلی الله علیه وآله پس برجست یکجانب علی بن جعفر بی کفش و بی ردا
دستش را و بنهایت تعظیم کرد او را پس گفت او را امام محمد تقی علیه السلام ای عموی من بنشین رحمت کند
ترا الله تعالی پس گفت علی بن جعفر ای مهتر من چگونه می‌نشینم و تو ایستاده و پس وقتی که برگشت علی بن جعفر
بمجلس خود شروع کردند یاران او سرزنش میکردند او را و میگفتند تو عموی پدر اویی و تو میکنی با او چنین کاری
پس گفت ساکت باشید هرگاه الله عز وجل در اثنای این سخن گرفت محاسن خود را قابل ندانسته باشد
این ریش سفید را و قابل دانسته باشد این جوان را و قرار داده باشد او را در جایی که قرار داده او را در مرتبه علم
بجمیع الاحکام و امامت آیا منکر میشوم فضیلت او را پناه میگیریم بالله تعالی از شر آنچه میگویید بلکه من
او را غلامم حدیث سیزدهم کنت واقفا بین یدی ابی الحسن علیه السلام بخراسان فقال له قائل یا سیدی ان
کان کون فالی من قال الی ابی جعفر ابنی فکأن القائل استصغر سن ابی جعفر علیه السلام فقال ابو جعفر
علیه السلام ان الله تبارك وتعالی بعث عیسی بن مریم علیه السلام رسولا نبیا صاحب شریعة مبتدأة
فی اصغر من السن الذی فیه ابو جعفر علیه السلام شرح بودم ایستاده پیش امام رضا علیه السلام در خراسان
پس گفت او را گوینده ای مهتر من اگر حادثه شود پس بسوی که پناه بریم در مشکلات گفت بسوی ابو جعفر

پس گویا آن کو بنده کوچک شش ساله بود ابو جعفر علیه السلام را پس گفت امام رضا علیه السلام بدرستی که حق تعالی

و تعالی فرستاد عیسی بن مریم را رسول که رسالت او بعد از نبوت باشد صاحب شریعت تازه و دیگر

از سنی که داشت ابو جعفر می آید و ما باب التاریخ که ولادت امام محمد تقی علیه السلام در شهر رمضان سال

صد و نود و پنج بود و وفات امام رضا علیه السلام در صفر سال دویست و سه بود و پس سن امام محمد تقی

علیه السلام در اول امامت او هفت سال بود و می آید در حدیث اول باب نوزدهم که سن عیسی در اول

رسالت او هفت سال بوده **چهاردهم اصل** حَدَّثَنِي عَلِيُّ بْنُ جَعْفَرٍ حَدَّثَنِي الْحَسَنُ بْنُ الْحُسَيْنِ بْنِ عَلِيِّ بْنِ الْحُسَيْنِ

قَالَ وَاللهِ لَقَدْ نَصَرَ اللهُ أَبَا الْحَسَنِ الرِّضَا عَلَيْهِ السَّلَامُ فَقَالَ لَهُ الْحَسَنُ إِي وَاللهِ جُعِلْتُ فِدَاكَ لَقَدْ

بَغَى عَلَيْهِ إِخْوَتُهُ فَقَالَ عَلِيُّ بْنُ جَعْفَرٍ إِي وَاللهِ وَنَحْنُ عُمُومَتُهُ بَغَيْنَا عَلَيْهِ فَقَالَ لَهُ الْحَسَنُ جُعِلْتُ فِدَاكَ

كَيْفَ صَنَعْتُمْ فَإِنِّي لَمْ أَحْضُرْكُمْ قَالَ قَالَ لَهُ إِخْوَتُهُ وَنَحْنُ أَيْضاً مَا كَانَ فِينَا إِمَامٌ قَطُّ حَائِلَ اللَّوْنِ فَقَالَ

لَهُمُ الرِّضَا هُوَ ابْنِي قَالُوا فَإِنَّ رَسُولَ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ قَدْ قَضَى بِالْقَافَةِ فَبَيْنَنَا وَبَيْنَكَ الْقَافَةُ

قَالَ ابْعَثُوا أَنْتُمْ إِلَيْهِمْ فَأَمَّا أَنَا فَلَا وَلَا تُعْلِمُوهُمْ لِمَا دَعَوْتُمُوهُمْ وَلْتَكُونُوا فِي بُيُوتِكُمْ فَلَمَّا جَاؤُوا أَقْعَدُونَا فِي

الْبُسْتَانِ وَاصْطَفَّ عُمُومَتُهُ وَإِخْوَتُهُ وَأَخَوَاتُهُ وَأَخَذُوا الرِّضَا عَلَيْهِ السَّلَامُ وَأَلْبَسُوهُ جُبَّةَ صُوفٍ وَ

قَلَنْسُوَةً مِنْهَا وَوَضَعُوا عَلَى عُنُقِهِ مِسْحَاةً وَقَالُوا لَهُ ادْخُلِ الْبُسْتَانَ كَأَنَّكَ تَعْمَلُ فِيهِ ثُمَّ جَاؤُوا بِأَبِي جَعْفَرٍ

عَلَيْهِ السَّلَامُ فَقَالُوا أَلْحِقُوا هَذَا الْغُلَامَ بِأَبِيهِ فَقَالُوا لَيْسَ لَهُ هَاهُنَا أَبٌ وَلَكِنَّ هَذَا عَمُّ أَبِيهِ وَهَذَا عَمُّ أَبِيهِ

وَهَذَا عَمُّهُ وَهَذِهِ عَمَّتُهُ وَإِنْ يَكُنْ لَهُ هَاهُنَا أَبٌ فَهُوَ صَاحِبُ الْبُسْتَانِ فَإِنَّ قَدَمَيْهِ وَقَدَمَيْهِ

وَاحِدَةٌ فَلَمَّا رَجَعَ أَبُو الْحَسَنِ عَلَيْهِ السَّلَامُ قَالُوا هَذَا أَبُوهُ **شرح** حائل بحاء بی نقطه و الف و کسر همزه گندم گون سیاهی

مایل باشد القافة بقاف و الف و فاء مخففه جمع قائف کسانی که علم قیافه دارند القدم بکسر قاف و سکون

دال بی نقطه نوعی از قدم یعنی نوع قدم برداشتن و گذاشتن در وقت راه رفتن **یعنی** شنیدم از علی بن جعفر

عموی امام رضا علیه السلام حکایت میکرد برای حسن بن حسین بن علی بن الحسین نزد وی که گفت بخدا قسم

که هر آینه نصرت کرد الله تعالی امام رضا را پس گفت او را حسن که آری بخدا قسم قربانت شوم هر آینه زیاده

روی کرده بر او برادرانش اشارت است بآنچه گذشت در حدیث یازدهم باب سابق خیال کرده که علی

جعفر آنرا میگوید پس گفت آری بخدا قسم و ما عموهایش نیز زیاده روی کردیم بر او و مراد وی آنست که آنچه میکردیم

مجموع کرده است و ظاهر اینست که علی بن جعفر خود را داخل کرده در آن باب رعایت ادب چه شان او ازان

بالاتر است که چنین چیزی کوید پس گفت او را حسن قربانت شوم چگونه کردید چه من حاضر نبودم با شما علی

بن جعفر گفت که گفتند او را برادرانش و ما نیز که بوده در ما امامی هرگز سبز چهره و مراد ایشان اینست که این

نوبت پس گفت ایشان را امام رضا علیه السلام او پسر منست گفتند پس بدرستی که رسول الله صلی الله علیه و آله

حکم کرده در الحاق نسب به پسر بسخن علمای علم قیافه پس میان ما و میان تو باشد ایشان که حکم

امام رضا گفت شما کسی فرستید بطلب ایشان پس اما من طلب نمیکنم ایشان را یعنی برای اینکه حکم ایشان

اعتبار ندارد و گرنه بعنوان الزام بایستی طلبیدن امام باعث تهمت و سوت نشود و اعلام مکنید ایشان

که برای چه طلبیده اید ایشان را و باید که ایشان در خانهای شما باشند و در دیوان که مبادا محل تهمت شوم

پس وقتی که آمدند و دیوان نشانیدند ما را در باغ وصف زدند عموهای امام رضا و برادرانش و خواهران

دیگر فشد امام رضا را و پوشانیدند او را لباس پشمین و کلاهی از آن جنس و نهادند بر گردن او بیل و گفتند

او را داخل شو باغ را چنانچه گویا که کاری میکنی در باغ بعد از آن آوردند امام محمد تقی علیه السلام را پس گفتند اهل

علم قیافه را که الحاق کنید این پسر را به پدرش یعنی که نظر کنید که از این مجلس پدر او کیست پس بعد از نظر

گفتند نیست او را درین مجلس پدری و لیکن این مرد عموی پدر او است و این مرد عموی پدر او است و

این مرد عموی خودش است و این زن عمه او است و اگر باشد او را درین مکان پدری پس پدر او

مردیست که در بستان است چه آنکه دو پدر است که نوع رفتار او و نوع رفتار او یکیست پس

وقتی که برگشت امام رضا علیه السلام یعنی که آمد و رو بطرف ایشان کرد یا یعنی که بمجلس آمد گفتند

پدر او است **اصل** قَالَ عَلِيُّ بْنُ جَعْفَرٍ بَعْدَ مَا قَصَصْتُ ذِكْرَ أَبِي جَعْفَرٍ عَلَيْهِ السَّلَامُ ثُمَّ قُلْتُ أَشْهَدُ أَنَّهُ إِمَامٌ

عِنْدَ اللهِ فَبَكَى الرِّضَا عَلَيْهِ السَّلَامُ ثُمَّ قَالَ يَا عَمِّ أَلَمْ تَسْمَعْ أَبِي وَهُوَ يَقُولُ قَالَ رَسُولُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ

وَآلِهِ بِأَبِي ابْنُ خِيَرَةِ الْإِمَاءِ ابْنُ النُّوبِيَّةِ الطَّيِّبَةِ الْفَمِ الْمُنْتَجَبَةِ الرَّحِمِ وَيْلَهُمْ لَعَنَ اللهُ الْأُعَيْبِسَ وَ

ذُرِّيَّتَهُ صَاحِبَ الْفِتْنَةِ وَيَقْتُلُهُمْ سِنِينَ وَشُهُوراً وَأَيَّاماً يَسُومُهُمْ خَسْفاً وَيَسْقِيهِمْ كَأْساً مُصَبَّرَةً وَهُوَ

الطَّرِيدُ الشَّرِيدُ الْمَوْتُورُ بِأَبِيهِ وَجَدِّهِ صَاحِبُ الْغَيْبَةِ يُقَالُ مَاتَ أَوْ هَلَكَ أَيَّ وَادٍ سَلَكَ أَفَيَكُونُ

هَذَا يَا عَمِّ إِلَّا مِنِّي فَقُلْتُ صَدَقْتَ جُعِلْتُ فِدَاكَ **شرح** قصصت بصاد بی نقطه بصیغه امر متکلم معلوم

باب نصر است القص بفتح میم کشیدن پی کسی را نقطه و سکون یاء دو نقطه در پایین و قاف یعنی

آب دهن است این اشارت است بر شیرینی کلام و سخن ابی جعفر علیه السلام زیرا که آب دهن اطفال بسیار

که یک جاری میشود و برطاهر دهن ایشان این خیرة الاماء مرفوع و ابا فاعل فعل محذوف است بتقدیر

فدی بابی ابن... زیرا که عطف بیان ابن خیرة الاماء است و عبارت از امام دوازدهم علیه السلام است

و مراد بخیرة الاماء مادر پدر واسطه امام دوازدهم علیه السلام است و مراد به النوبیة مادر پدر امام محمد تقی علیه السلام

چه نوبیه مادر هر دو است بواسطه و بی واسطه النوب بضم نون و سکون واو و باء یک نقطه جماعتی از سیاهان

و بنا تأنیث باعتبار ذریت است که از جملات است حیث و هم تتمه کلام رسول صلی الله علیه و آله است و او در دوم
ابتدائیه است یا از قبیل عطف خبر بر انشاست یهم بصیغه مجهول مضارع باب افعال است الهم بفتح
لام و سکون میم مصدر باب منع منصوب و مفعول دوم یهم است که مقدم بر مفعول اول شده
ام مضاف الیه است الاحبس بفتح همزه و سکون حای بی نقطه و فتح با یک نقطه و سین بی نقطه افعل تفضیل
که مشتمل است بر مبالغه عبارت از عباس است که آن نیز در اصل صیغه مبالغه در [illegible]
الاعیبس بصیغه تصغیر است و بر هر تقدیر منصوب و مفعول لعن است و ذریته عطف بر احبس است
الفتنه مرفوع و مفعول اول یهم است که نایب فاعل شده الفتنه بکسر فا اختلاف مردمان از روی ظن و
فساد در میان خویش [illegible] و مرج مراد بصاحب الفتنه سفیانی است و او مردیست از آل ابی سفیان [illegible]
و ظهور نیست موافق آنچه مذکور است در کتاب الروضه در دو حدیث عشر دوم از ربع سیوم مراد [illegible]
پادشاهان و حکام چنگیز است مثل هلاکوخان که تعلیم علمای زمان [illegible] دانسته که احبس و ذریت او خود
و ایشان را از آن [illegible] عطف بر یهم است و ضمیر مستتر راجع بصاحب الفتنه است و ضمیر [illegible] راجع
به ذریته است یسوم بسین بی نقطه بصیغه مضارع باب نصر استیناف بیانی [illegible] است الخسف بفتح خا
با نقطه و سکون سین بی نقطه و فا خواری و یسقیهم بسین بی نقطه و قاف و یا دو نقطه در زیر بصیغه مضارع
غایب باب ضرب است مصبرة بصاد بی نقطه و با یک نقطه و را بی نقطه بصیغه اسم مفعول باب افعال صفت کاسا
[illegible] لبالب کردن جام از شراب و او در محل حالیه است و عامل یسوم و یسقیهم است و هو راجع به
خیرة الاماء است و مبتدا است الطرید بفتح طا بی نقطه و کسر را بی نقطه و دال بی نقطه فعیل بمعنی مفعول باب نصر
کرده شده و آن خبر مبتدا است الشرید بفتح شین با نقطه فعیل بمعنی فاعل باب نصر گریخته و آن خبر دیگر است
الموتور بکسر و فتح واو و سکون تا دو نقطه در بالا و واو و را بی نقطه ظلم از روی کینه بودن [illegible]
عطف بر [illegible] است صاحب مرفوع است الغیبة بفتح غین با نقطه و سکون یا دو نقطه در زیر عبارت از غایب
بودن معهود صاحب از [illegible] یقال استیناف بیانی الغیبات [illegible] بصیغه ماضی غایب مجهول باب
ضرب یا باب تفعیل است اتی بفتح همزه و تشدید یا منصوب و مفعول فیه [illegible] است یعنی گفت علی بن جعفر
پس برخاستم پس کشیدم آب بهر امام محمد تقی علیه السلام [illegible] که گواهی میدهم که امام [illegible]
معنی امام ساکت چه هنوز پدرش در حیات بود [illegible] که امام رضا علیه السلام بعد از آن گفت ای عموی من
آیا نشنیدی از پدرم [illegible] که گفت رسول الله صلی الله علیه و آله پدرم فدای پسر بهترین کنیزان [illegible]
پسر حبشیه که خوشبو است دهن [illegible] است [illegible] لعن الله تعالی احبس و ذریت او را

که صاحب فساد در روی زمین است و [illegible] و ذریت احبس [illegible] اشارت [illegible]
آن کسرا [illegible] که آن [illegible] تا پایان [illegible] و ابتدا [illegible] و خواری چنانچه مستعصم [illegible]
بنی عباس [illegible] کردند [illegible] و ایشان را جام لبالب مرگ [illegible] جمیع آن معلوم است [illegible]
که این خیرة الاماء بغایت دور گرده شده است از میان خویش بغایت گریخته است از ایشان بغایت
مظلوم است [illegible] اشارت [illegible] که مستور [illegible] ایشان [illegible]
صاحب غیبت [illegible] بیان [illegible] گفته میشود در حق او که آیا مرد یا کشته شد کدام راه رفت
اشارت [illegible] مرده [illegible] خواهند گفت که چون بنی عباس که دشمنان او بودند مستاصل شدند چرا
ظاهر نمیشود [illegible] رضا علیه السلام گفت آیا چه باشد اگر گفتم که این [illegible] ای عموی من که از من این اشارت
[illegible] که بعد از شنیدن این از پدرم چرا اشک [illegible] و سبب تغییر رنگ [illegible] پس گفتم [illegible]
از پدرت شنیدم [illegible] و قرابت شوم فصل [illegible] محقق مولانا محمد امین استرابادی [illegible]
گفته [illegible] بابی ابن خیرة الاماء [illegible] علیه السلام [illegible]
[illegible] خیرة الاماء [illegible]
[illegible]
بابی ابن خیرة الاماء [illegible] باب [illegible] حدیث سوم اصل باب الاشارة و النص
علی ابی الحسن الثالث علیه السلام شرح این باب بیان اشارت و نص بر امامت ابو الحسن سیوم امام علی نقی
در این باب سه حدیث است [illegible] حدیث است اول [illegible] علی بن اسمعیل
مهران قال لما خرج ابو جعفر علیه السلام من المدینة الی بغداد فی الدفعة الاولی من خرجتیه قلت له
عند خروجه جعلت فداك انی اخاف علیك فی هذا الوجه فالی من الامر بعدك فكر بوجهه الی
ضاحكا وقال ليس الغيبة حيث ظننت في هذه السنة فلما اخرج به الثانية الى المعتصم صرت اليه
فقلت له جعلت فداك انت خارج فالى من هذا الامر من بعدك فبكى حتى اخضلت لحيته ثم
التفت الي فقال عند هذه يخاف علي الامر من بعدي الى ابني علي شرح [illegible]
[illegible]
[illegible]
اسمعیل بن مهران بکسر میم و سکون ها [illegible] گفت که [illegible] امام محمد تقی علیه السلام [illegible]
[illegible] بیرون رفتن [illegible] بیرون رفتن [illegible]

راه که مبادا وفات یابی پس سوی کیست امامت بعد از تو پس برگردانید روی خود را سوی من خنده
کنان بی خنده از روی تعجب چه امور را طلبیده بوده که او را خدا کند و راوی جایی دیگر کرد
پس گفت نیست غایب شدن من به آنجا که گمان کردی یعنی که وفات نخواهم یافت امسال سفر پس
وقتی که بیرون برده شد به بغداد بار دوم سوی معتصم خلیفه عباسی رفتم سوی او پس گفتم او را قربانت شوم
تو بیرون می‌بردی پس سوی کیست امامت بعد از تو پس گریه کرد تا تر شد محاسن او بعد از آن رو
کرد سوی من پس گفت نزد این دفعه بیرون رفتن رسیده و میشود در من امامت بعد از من سوی پسرم
علی نقی است دوم اصل عَنِ الْخَيْرَانِيِّ عَنْ أَبِيهِ أَنَّهُ قَالَ كَانَ يَلْزَمُ بَابَ أَبِي جَعْفَرٍ عَلَيْهِ السَّلَامُ لِلْخِدْمَةِ الَّتِي كَانَ
وُكِّلَ بِهَا وَكَانَ أَحْمَدُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ عِيسَى يَجِيءُ فِي السَّحَرِ فِي كُلِّ لَيْلَةٍ لِيَعْرِفَ خَبَرَ عِلَّةِ أَبِي جَعْفَرٍ عَلَيْهِ السَّلَامُ وَكَانَ
الرَّسُولُ الَّذِي يَخْتَلِفُ بَيْنَ أَبِي جَعْفَرٍ وَبَيْنَ أَبِي إِذَا حَضَرَ قَامَ أَحْمَدُ وَخَلَا بِهِ أَبِي فَخَرَجَ ذَاتَ لَيْلَةٍ
وَقَامَ أَحْمَدُ عَنِ الْمَجْلِسِ وَخَلَا أَبِي بِالرَّسُولِ وَاسْتَدَارَ أَحْمَدُ فَوَقَفَ حَيْثُ يَسْمَعُ الْكَلَامَ فَقَالَ الرَّسُولُ
لِأَبِي إِنَّ مَوْلَاكَ يَقْرَأُ عَلَيْكَ السَّلَامَ وَيَقُولُ لَكَ إِنِّي مَاضٍ وَالْأَمْرُ صَائِرٌ إِلَى ابْنِي عَلِيٍّ وَلَهُ عَلَيْكُمْ
بَعْدِي مَا كَانَ لِي عَلَيْكُمْ بَعْدَ أَبِي ثُمَّ مَضَى الرَّسُولُ وَرَجَعَ أَحْمَدُ إِلَى مَوْضِعِهِ وَقَالَ لِأَبِي مَا الَّذِي
قَدْ قَالَ لَكَ قَالَ خَيْراً قَالَ قَدْ سَمِعْتُ مَا قَالَ فَلِمَ تَكْتُمُهُ وَأَعَادَ مَا سَمِعَ فَقَالَ لَهُ أَبِي قَدْ حَرَّمَ اللَّهُ
عَلَيْكَ مَا فَعَلْتَ لِأَنَّ اللَّهَ تَبَارَكَ وَتَعَالَى يَقُولُ وَلَا تَجَسَّسُوا فَاحْفَظِ الشَّهَادَةَ لَعَلَّنَا نَحْتَاجُ إِلَيْهَا
يَوْماً مَا وَإِيَّاكَ أَنْ تُظْهِرَهَا إِلَى وَقْتِهَا شرح خیرانی بفتح خاء با نقطه و سکون یاء دو نقطه در پایین و نقطه و الف
و نون و یاء مشدده منسوب است بخیران بن اسحاق قزوینی زاکانی قراطیسی یعنی کسی که پسر خیران است
و زاکان بزاء با نقطه از محلات قزوین است و ربا بنقطه ... از قزوین نیست و نسبه به قراطیسی بنا بر آنست
که قرطاس کاغذ است و او داده کاغذ نوشته بر کسی از شخصی سپرده ... خواه این حدیث ... خیرانی از ...
قول یرجع بجزم نیست و ضمیر کان و ضمیر یلزم راجع بپدر است و در ارشاد مفید گفته لازم است بجای
کان یلزم در فی حدیث ... و برابن سیاق است یعرف ... به یعرف بصیغه مضارع غایب
باب ضرب بالصیغه مصدر باب تفعل است یعنی روایت است از خیرانی از پدرش خیران خادم که
اینکه خیرانی گفت بود پدرم ملازم در امام محمد تقی علیه السلام برای خدمتی که موکل آن شده بود و احمد بن محمد بن
عیسی می‌آمد در سحر هر شب که تا بشناسد خبر ... امام محمد تقی علیه السلام را و پیغام آورنده
که آمد و رفت میکرد میان امام محمد تقی علیه السلام و میان پدرم وقتی که حاضر میشد مجلس پدرم بر میخاست
احمد و خلوت میکرد با پیغام آورنده پدرم پس بیرون آمد از حرم امام آن پیغام آور میان شبی و برخاست احمد

ازمجلس

از مجلس پدرم و خلوت کرد پدرم با پیغام آورنده و دور زد احمد یعنی که از در بیرون رفت
و از پس دیوار برگشت بطرف حجره پس ایستاد جایی که می‌شنید سخن پدرم و پیغام آورنده را پس گفت پیغام
آورنده پدرم را بدرستی که امام تو میخواند بر تو سلام و میگوید بدرستی که من روانه شده‌ام از دنیا و این کار
و امامت میگردد سوی پسرم علی و او راست بر شما آن حقی که بود مرا بر شما بعد از پدرم بعد از آن رفت
پیغام آورنده برگشت احمد بجای خود و گفت پدرم را چه بود که چنین گفت ترا پدرم گفت خیر بود گفت بتحقیق شنیدم
آنچه را گفت پس چرا میپوشانی آن را و اعاده کرد آنچه را که شنیده بود پس گفت او را پدرم بتحقیق حرام
کرده است خدای تعالی بر تو آنچه را کردی چه الله تبارک و تعالی میگوید در سوره حجرات که تجسس مکنید پس نگاه دار
این گواهی را شاید که محتاج شویم سوی آن روزی از روزها و دور دار خود را از اینکه اظهار کنی آن را پیش از
وقتش اصل فَلَمَّا أَصْبَحَ أَبِي كَتَبَ نُسْخَةَ الرِّسَالَةِ فِي عَشْرِ رِقَاعٍ وَخَتَمَهَا وَدَفَعَهَا إِلَى عَشَرَةٍ مِنْ وُجُوهِ
الْعِصَابَةِ وَقَالَ إِنْ حَدَثَ بِي حَدَثُ الْمَوْتِ قَبْلَ أَنْ أُطَالِبَكُمْ بِهَا فَافْتَحُوهَا وَاعْمَلُوا بِمَا فِيهَا
فَلَمَّا مَضَى أَبُو جَعْفَرٍ عَلَيْهِ السَّلَامُ ذَكَرَ أَبِي أَنَّهُ لَمْ يَخْرُجْ مِنْ مَنْزِلِهِ حَتَّى قُطِعَ عَلَى يَدَيْهِ نَحْوٌ مِنْ أَرْبَعِمِائَةِ
إِنْسَانٍ شرح العصابه بکسر عین بی نقطه و صاد بی نقطه و با یک نقطه طایفه و مراد اینجا شیعه امامیه است یعنی
پس وقتی که صبح آن شب رسید پدرم نوشت مضمون آن پیغام را در ده پارچه کاغذ و مهر کرد آنها را
و داد آنها را به ده کس از مشهوران طایفه شیعه و گفت اگر حادث شود بمن حدوث مرگ پیش از آنکه مطالبه
کنم شما را آن رقعه‌ها پس واکنید مهر را و آنها را عمل کنید بآنچه در آنها است پس وقتی که رفت از دنیا امام
محمد تقی ذکر کرد پدرم که بیرون آورده نشد نعش او از منزلش تا آنکه جزم بهم رسانید امامت علی نقی گرد آمدند بر دست
پدرم نزدیک بچهارصد کس اصل وَاجْتَمَعَ رُؤَسَاءُ الْعِصَابَةِ عِنْدَ مُحَمَّدِ بْنِ الْفَرَجِ يَتَفَاوَضُونَ هَذَا
الْأَمْرَ فَكَتَبَ مُحَمَّدُ بْنُ الْفَرَجِ إِلَى أَبِي يُعْلِمُهُ بِاجْتِمَاعِهِمْ عِنْدَهُ وَأَنَّهُ لَوْلَا مَخَافَةُ الشُّهْرَةِ لَصَارَ مَعَهُمْ إِلَيْهِ
وَيَسْأَلُهُ أَنْ يَأْتِيَهُ فَرَكِبَ أَبِي وَصَارَ إِلَيْهِ فَوَجَدَ الْقَوْمَ مُجْتَمِعِينَ عِنْدَهُ فَقَالُوا لِأَبِي مَا تَقُولُ فِي
هَذَا الْأَمْرِ فَقَالَ أَبِي لِمَنْ عِنْدَهُ الرِّقَاعُ أَحْضِرُوا الرِّقَاعَ فَأَحْضَرُوهَا فَقَالَ لَهُمْ هَذَا مَا أُمِرْتُ بِهِ شرح
و جمع شدند سران طایفه شیعه امامیه نزد محمد بن الفرج گفتگو میکردند در باب این امامت پس نوشت محمد
بن الفرج سوی پدرم اعلام میکرد او را بجمع شدن سران شیعه نزد او و اینکه اگر نه ترس شهرت میبود
هر آینه می‌آمد با آن جماعت نزد پدرم و مطلبید از پدرم که آید نزد محمد بن الفرج پس سوار شد پدرم و رفت
او پس یافت آن جماعت را جمع نزد او پس گفتند پدرم را چه میگویی تو در این امامت پس گفت پدرم
کسی را که نزد ایشان بود آن ده پارچه کاغذ حاضر کنید آن پارچه کاغذها را پس حاضر کردند و خواند ... پدرم

ایشان را این است که مأمور شده ام بآن از جانب امام محمد تقی علیه السلام متن فقال لهم القوم لا بد أن
يكون معك في هذا الأمر شاهد آخر فقال لهم قد أتاكم الله عز وجل به هذا أبو جعفر الأشعري
يشهد لي بسماع هذه الرسالة وسأله أن يشهد بما عنده فأنكر أحمد أن يكون سمع من هذا شيئا
فدعاه أبي إلى المباهلة فقال لما حقق عليه قد سمعت ذلك وهذه مكرمة كنت أحب أن تكون
لرجل من العرب لا لرجل من العجم فلم يبرح القوم حتى قالوا بالحق جميعا شرح اشعر بودن آن نقیب
بن ادد است که پدر قبیله است در یمن و جمعی که منسوب شده اند باو اشعث بی نقطه و دو قاف بصیغه
غایب مجهول یا معلوم از باب تفعیل و بنا بر اول ضمیر مستتر راجع بمباهله است که مصدر است و بنا بر دوم راجع
بابی است و حاصل هر دو یکیست ضمیر علیه راجع باحمد است المکرمة بفتح میم و سکون کاف و فتح راء
را بی نقطه شرف یعنی پس گفت پدرم را بعض آن جماعت بجهت آنچه دوست میداشتیم که باشد با تو در این امر
امام علی نقی گواهی دیگر پس گفت پدرم ایشان را تحقیق آورده است خدای عز و جل آن را ابو جعفر احمد بن محمد بن
عیسی اشعری است گواهی میدهد برای من بشنیدن این پیغام و طلبید از احمد که گواهی دهد بآنچه نزد اوست پس
منکر شد احمد که شنیده باشد از این چیزی را پس طلبید او را پدرم بسوی مباهله پس احمد گفت وقتی که واجب
کرده شد مباهله بر او که بتحقیق شنیدم آن را و این خبر منقبتی بود که میخواستم که باشد برای مردی از عرب نه
برای مردی از عجم پس از اینجا نرفتند آن جماعت تا آنکه قائل شدند بحق همگی متفق بدانکه چون احمد بن محمد
بن عیسی بغایت عظیم القدر است منافات دارد این انکار با این منقبتی که ظاهر شد تا مدتی حق جواب قرار گرفت
ما شد آنکه در تفسیر علی بن ابراهیم منقولست در تفسیر سوره یس که شمعون با فرستادگان عیسی روح الله
علی نبینا و علیه السلام انکار بصورت انکار و معارضه کرده تا نبوت او خوب واضح شود والعلم عند الله
سیوم متن وفي نسخة الصفواني عن محمد بن جعفر الكوفي عن محمد بن عيسى بن عبيد عن محمد بن
الحسين الواسطي أنه سمع أحمد بن أبي خالد مولى أبي جعفر يحكي أنه أشهده على هذه الوصية المنسوخة
شرح اسم صفوانی محمد بن احمد بن عبد الله بن قضاعة بن صفوان بن مهران الجمال است و او در طبقه مصنف
رحمه الله تعالی بوده و مثل حمزة بن محمد القزوینی العلوی و ایشان روایت کرده اند از علی بن ابراهیم
نظرای او و صفوانی کتابی در احادیث اهل البیت علیهم السلام تصنیف کرده و در آن نسخه کرده معنی هر
آنچه در کتب سابقه در احادیث اهل البیت علیهم السلام است نظیر آنست که گذشت در کتاب العقل در حدیث هفتم
باب الرد الی الکتاب والسنة تا آخر که باب بیست و یکم است که فیها هم نسخة من الصحف الاولی و بیان
شده در شرح آن اینکه آن موافق آیت سوره طه است که أولم تأتهم بينة ما في الصحف الأولى الی غیر ذلک

و فتح با بی نقطه و شد یا تصغیر اب است بر وزن جمعش کا ابوت است و تصغیر برای محبت است و آن
مجرد است و لقب صفوانست بنا بر آنکه مناظره کرده با قاضی موصل اما مت در مجلس ابن حمدان
که امیر موصل بود و مباهله با او کرده و دست بدست داده اند و در وقت مباهله قاضی هما نوقت بیمار
شده و صبح کرده و خود دست شب کرده و بعد از دو سه روز بسوی جهنم واصل شده و بدین سبب صفوانی را
در مجلس ملوک ذکر خیر بهم رسیده و هر شیعه امید شده این حدیث از نسخه صفوانی نقل شده و بی اشعار
بضعف روایت و مثل این نقل گذشت در ذیل حدیث چهارم باب شصت و یکم و حدیث پنجم باب شصت
سوم و حدیث چهارم باب شصت و پنجم و حدیث چهارم باب شصت و هشتم محمد بن جعفر مرد ثقه
روی محمد بن جعفر و محمد بن جعفر محمد بن ابی عبد الله است که شیخ مصنف نیز روایت و در اخل عدة است که
سهل بن زیاد روایت کرده اند چنانچه میرزا محمد در رجال وسیط در فایده ثالثه ذکر کرده و ضمیر مستتر در
سمع راجع بمحمد بن الحسین است ضمیر مستتر در یحکی راجع باحمد است ضمیر انه و ضمیر مستتر در اشهده راجع
بابی جعفر است ضمیر بارز در اشهده راجع باحمد است یعنی و در نسخه صفوانی که تفصیل آن است چنین است
که روایت کرد محمد بن جعفر کوفی از محمد بن عیسی بن عبید از محمد بن حسین واسطی که شنید از احمد بن ابی خالد
خادم امام محمد تقی علیه السلام حکایت میکرد که امام محمد تقی علیه السلام گواه کرد او را بر این وصیت که نوشته شده
بمعنی که داخل این نوشته است که بعد از این می آید متن شهد أحمد بن أبي خالد مولى أبي جعفر أن أبا
جعفر محمد بن علي بن موسى بن جعفر بن محمد بن علي بن الحسين بن علي بن أبي طالب عليهم السلام أشهده
أنه أوصى إلى علي ابنه بنفسه وأخواته وجعل أمر موسى إذا بلغ إليه وجعل عبد الله بن المساور
قائما على تركته من الضياع والأموال والنفقات والرقيق وغير ذلك إلى أن يبلغ علي بن محمد
صيّر عبد الله بن المساور ذلك اليوم إليه يقوم بأمر نفسه وأخواته ويصيّر أمر موسى إليه يقوم لنفسه
بعدهما على شرط أبيهما في صدقاته التي تصدق بها شرح اوصی الی علی الخ اشارت است
به الوصية المنسوخة است ضمیر بنفسه راجع بعلی است امام محمد تقی علیه السلام در آخر ذی القعده سال دو
بیست هجری از دنیا رفته و دو پسر گذاشته یکی امام علی نقی و او قریب هشت سال یا شش سال داشته
چنانچه می آید در ابواب التاریخ و دیگری موسی و سه دختر گذاشته یکی فاطمه و دیگری امامه چنانچه شیخ مفید
در ارشاد ذکر کرده و دیگری حکیمه که ذکر او میشود در حدیث سیوم باب هشتاد و هشتم ضمیر مستتر در بلغ
بموسی است برای اشعار بآنکه بعد از بلوغ نیز تابع باشد و میتواند بود که راجع بعلی باشد الضیاع بکسر
ضاد با نقطه و یا دو نقطه در پایین و عین بی نقطه جمع ضیعه بفتح ضاد و سکون یا باغها و زمینها

از اولاد كبير بصيغه مضى معلوم از باب تفعيل از افعال ناقصه است بمعنى نقل وجمله مستأنفه بيانى الى ان يبلغ است
وجمله خبريه اينجا بمعنى امر است عبد مستثنى منه مرفوع است بتقدير بعد ان يبلغ و ظرف مقدم است ما قبلش خبر
مبتدا است وجمله خبريه بمعنى امر است يعنى گواهى داد احمد بن ابى خالد خادم امام محمد تقى عليه السلام كه امام محمد
تقى عليه السلام گواه گرفت او را بانكه وصيت كرد بسوى على پسر خود كه كار خودش وخواهرانش با او است
وديگرى تسلط بر او ندارد وكارها را وبنده وكار موسى را چون موسى بالغ شود نيز بسوى على تا بنابر او ميشود بالكليه
ودرگذرانيد عبد الله بن المساور را وكيل امام على نقى بزرگ كه امام محمد تقى از اولاد وقف ها ونفقه هاى عيال
مثل خود وبنهاد وپوشيد بنهاد وبندگان وغير آنها تا وقتى كه موسى ببلوغ رسد امام على نقى جانشين اوقف ايشان
ميكند بكار خودش وخواهرانش وميكند كار موسى بسوى امام على نقى ابتداء كه بكند براى خود وبعد از بلوغ
ببعضى كار ان وقف وخرج ابن وكيل نهاد وعلى وموسى هر دو بران شرط باشند كه پدر ايشان كرده در
موقوفات خود كه در راه اله تعالى وقف كرده بمعنى كه متولى آنها خليفت ومصرف ميرسانند با آنكه
موسى مطيع باشد. اصل: وذلك يوم الاحد لثلاث ليال خلون من ذي الحجة سنة عشرين ومائتين وكتب
احمد بن ابي خالد شهادته بخطه وشهد الحسن بن محمد بن عبد الله بن الحسن بن علي بن الحسين بن علي بن ابي
طالب وهو الجواني على مثل شهادة احمد بن ابي خالد في صدر هذا الكتاب وكتب شهادته بيده و
شهد نصر الخادم وكتب شهادته بيده. شرح: مشار اليه ذلك مصدر شهد احمد است نه مصدر اشهد واين
تاريخ بعد از وفات امام محمد تقى است فقره وذلك تا بخطه بنا بر اين داخل وصيت امام عليه السلام نباشد
داخل نوشته احمد بن ابي خالد است وما بقى عبارت محمد بن الحسين است جوانى منسوب است بجوانيه بفتح جيم
وتشديد واو والف ونون وتا تأنيث از دهات مدينه است في صدر هذا الكتاب متعلق بشهد است نه شهادة
يعنى وآن شهادت واقع شد در روز يكشنبه وقتى كه سه شب گذشته بود از ذي الحجة يعنى كه روز
سيوم بود در سال دويست وبيست هجرى ونوشت احمد بن ابي خالد گواهى خود را بخط خود وگواهى داد
حسن جوانى بر نحوى كه مثل گواهى احمد بن ابي خالد است در بالاى اين نوشته ونوشت حسن گواهى خود را
بخط خود مراد اينست كه حسن نيز از امام محمد تقى همين وصيت را شنيده بود وبخط خود در بالاى اين نوشته
نوشت وگواهى داد نصر خادم نيز ونوشت گواهى خود را بدست خود مراد اينست كه نصر نيز از امام محمد تقى
همين وصيت را شنيده بود ونوشت گواهى خود را بدست خود در ان نوشته. باب هشتاد وچهارم
اصل: باب الاشارة والنص على ابي محمد عليه السلام. شرح: اين باب بيان اشارت ونص بر امامت امام حسن
عسكرى عليه السلام است ودرين باب سيزده حديث است. اول اصل: عن يحيى بن يسار القنبري قال أوصى ابو الحسن

بيان اين كه نقل كند عبد الله بن [illegible] وآنها كه
سپرده شده بسوى امام على نقى ع

الى الاكبر

الى ابنه الحسن عليهما السلام قبل مضيه باربعة اشهر واشهد على ذلك وجماعة من الموالي. شرح: روايت
يحيى بن يسار بفتح ياء دو نقطه در پايين وتخفيف سين بى نقطه قنبرى بسكون نون وفتح باء يك نقطه گفت كه وصيت
كرد امام على نقى بسوى پسرش امام حسن عسكرى عليهما السلام پيش از رفتن او از دنيا بچهار ماه وگواه گرفت بر اين
وصيت از خود [illegible] اصل دوم: عن علي بن عمر النوفلي قال كنت مع ابي الحسن عليه السلام في صحن داره فمر
بنا محمد ابنه فقلت له جعلت فداك هذا صاحبنا بعدك فقال لا صاحبكم بعدي الحسن. شرح: روايت
از على بن عمر نوفلى بفتح نون وفتح فا گفت كه بودم با امام على نقى عليه السلام در فضاى سراى او پس گذشت
بر ما محمد پسر او پس گفتم امام را قربانت شوم اين صاحب امارت ما است بعد از تو پس گفت نه صاحب امر
شما بعد از من حسن است. سيوم اصل: عن عبد الله بن محمد الاصفهاني قال قال ابو الحسن عليه السلام صاحبكم
بعدي الذي يصلي علي قال ولم نعرف ابا محمد قبل ذلك قال فخرج ابو محمد فصلى عليه. شرح: روايت
از عبد الله بن محمد اصفهانى گفت كه گفت امام على نقى عليه السلام كه صاحب امارت شما بعد از من كسى است كه نماز
ميكند بر من بعضى كه نشناسى ميكند راوى گفت ونشناخته بوديم امام حسن عسكرى را پيش از ان راوى گفت
پس بيرون آمد امام حسن عسكرى از خانه پس نماز كرد بر او. چهارم اصل: عن علي بن جعفر قال كنت حاضرا ابا
الحسن عليه السلام لما توفي ابنه محمد فقال للحسن يا بني احدث لله شكرا فقد احدث فيك امرا. شرح: روايت
از على بن جعفر گفت كه بودم حاضر نزد امام على نقى عليه السلام وقتى كه رحلت كرد پسرش محمد پس امام گفت
گرامى پسر كن تازه كن براى اله تعالى شكرى را چه بتحقيق تازه كرد در تو كارى را يعنى كه برادر بزرگتر از تو امر
نمرد اين منصب براى امامت تو گشته. پنجم اصل: عن احمد بن محمد بن عبد الله بن مروان الانباري قال
كنت حاضرا عند مضي ابي جعفر محمد بن علي فجاء ابو الحسن عليه السلام فوضع له كرسي فجلس عليه وحوله
اهل بيته وابو محمد قائم في ناحية فلما فرغ من امر ابي جعفر التفت الى ابي محمد عليه السلام فقال يا بني
احدث لله تبارك وتعالى شكرا فقد احدث فيك امرا. شرح: روايت است از احمد بن محمد بن عبد الله
بن مروان انبارى گفت كه بودم حاضر نزد ابو جعفر محمد پسر امام على نقى عليه السلام كه فوت شده بود پس امام امام على
نقى عليه السلام پس گذاشته شد براى او كرسى پس نشست بر كرسى ودور او اهل بيت او بودند وامام حسن
عسكرى ايستاده بود در طرفى پس وقتى كه فارغ شد از كار غسل وكفن محمد رو كرد بسوى امام حسن عسكرى
پس گفت اى پسرك من تازه كن براى اله تبارك وتعالى شكرى را چه بتحقيق تازه كرد در تو كارى را. ششم اصل:
عن علي بن مهزيار قال قلت لابي الحسن عليه السلام ان كان كون واعوذ بالله فالى من قال عهدي
الى الاكبر من ولدي. شرح: ولدي بفتح تا است وممكن است كه بضم وسكون باشد جمع باشد. يعنى روايت از على

نسخ خاف م

مهزیار بفتح میم و سکون ها و کسر زای نقطه دار و تخفیف یا دو نقطه در پایین و راء بی نقطه گفت که گفتم با امام علی نقی علیه السلام
اگر شود شدنی و پناه بخدا میبرم بسوی الله تعالی از آن روز پس بسوی کیست وصیت تو گفت وصیت من بسوی
بزرگتر از جمله دو پسر منست این بعد از وفات محمد بود و چنانچه در حدیث آینده است یا مراد بزرگتر بعد

هفتم اصل عن علی بن عمرو العطار قال دخلت علی ابی الحسن العسکری علیه السلام و ابو جعفر ابنه فی الاحیاء
و انا اظن انه هو فقلت له جعلت فداک من اخص من ولدک فقال لا تخصوا احدا حتی یخرج الیکم امری
قال فکتبت الیه بعد فیمن یکون هذا الامر قال فکتب الی فی الکبیر من ولدی قال و کان ابو محمد
اکبر من جعفر شرح ولدی بفتح واو و فتح لام و فتح دال و تشدید یاء مفتوحه است امام علی نقی علیه السلام عبارت خود
دو پسر که داشت یکی امام حسن عسکری و دیگری جعفر ملقب بکذاب یعنی روایت است از علی بن عمرو عطار گفت
که داخل شدم بر امام علی نقی علیه السلام بحالی که ابو جعفر محمد که پسر او بود در زندگان بود و من گمان داشتم
که امام اوست پس گفتم او را قربانت شوم کرا مخصوص سازیم بمحبت و بمعتقد امامت از پسران تو گفت
مخصوص مکنید هیچکدام را تا وقتی که بیرون آید بسوی شما فرمان من راوی میگفت پس نوشتم بسوی او بعد
از وفات ابو جعفر پسرش در آنکه خواهد بود این امارت راوی گفت پس نوشت بسوی من در بزرگتر از جمله دو پسر
من راوی گفت و بود امام حسن عسکری بزرگتر از جعفر کذاب هشتم اصل عن جماعة من بنی هاشم منهم الحسن
بن الحسن الافطس انهم حضروا یوم توفی محمد بن علی بن محمد باب ابی الحسن یعزونه و قد بسط
له فی صحن داره و الناس جلوس حوله فقالوا قدرنا ان یکون حوله من آل ابی طالب و بنی هاشم و
قریش مائة و خمسون رجلا سوی موالیه و سائر الناس اذ نظر الی الحسن بن علی قد جاء مشقوق الجیب
حتی قام عن یمینه و نحن لا نعرفه فنظر الیه ابو الحسن علیه السلام بعد ساعة فقال یا بنی احدث لله
عز و جل شکرا فقد احدث فیک امرا فبکی الفتی و حمد الله و استرجع و قال الحمد لله رب العالمین
و انا اسأل الله تمام نعمه لنا فیک و انا لله و انا الیه راجعون فسألنا عنه فقیل هذا الحسن ابنه
و قدرنا له فی ذلک الوقت عشرین سنة او ارجح فیومئذ عرفناه و علمنا انه قد اشار الیه بالامامة
و اقامه مقامه شرح افطس بفتح همزه و سکون فا و فتح طاء بی نقطه و سین بی نقطه بینی پهن ...
و جمله فقال معترضه است و استرجاع گفتن انا لله و انا الیه راجعون و قال الحمد عطف تفسیری است ...
حمد و استرجاع کرده اول متعلق بوفات محمد و رفع اشتباه است و دوم متعلق است بآنچه اشعار شده
از وفات پدرش و حدوث امامت خودش یعنی روایت است از جمعی از بنی هاشم از آنجمله حسن بن حسن
افطس است آنکه حاضر شدند در روزی که فوت شده بود محمد پسر امام علی نقی در خانه امام علی نقی

خواهیدادند او را بحالی که فرش انداخته بود برای او در فضای سرای او و مردمان نشسته بودند دور او
پس گفتند آنکه جمعیت بنی هاشم تخمین کردیم که بوده باشد دور او از آل ابی طالب و از بنی هاشم و از قریش
صد و پنجاه مرد سوای خادمان او و سایر مردمان ناگاه نگاه کرد بسوی امام حسن عسکری که آمد پاره کرده گریبان
تا ایستاد در جانب راست او و ما نمیشناختیم او را پس نظر کرد بسوی او امام علی نقی علیه السلام بعد یک
ساعت پس گفت که ای پسرک من تازه کن برای الله عز و جل شکری را چه تحقیق تازه کرد در تو کاری را پس
گریه کرد آن جوان و حمد کرد الله تعالی را و گفت انا لله و انا الیه راجعون و گفت الحمد لله رب العالمین و من
میطلبم از الله تعالی که نعمت خود را تمام کند برای ما بسبب تو که عمر تو دراز باشد و در بیتی که انا لله تعالی
و در بیتی که بسوی او بازگشت کننده ایم تفسیر این می آید در کتاب الجنائز در حدیث چهلم آخر ابواب که
المراد است که انا لله اقرار منک بالملک و انا الیه راجعون اقرار منک بالهلک
پس پرسیدیم مردم را از آن جوان که کیست و پس گفته شد این حسن پسر اوست و تخمین کردیم برای او
در آن وقت که بیست ساله باشد یا بالاتر یعنی که بعضی گفت بیست سال او را و بعضی دیگر گفت بالاتر
پس آن روز این او را شناختیم و دانستیم که امام علی نقی علیه السلام چنین اشارت کرد بسوی او با امامت
بعد از خودش و داشت او را بجای خود برای امامت نهم اصل عن محمد بن یحیی بن درياب قال
دخلت علی ابی الحسن علیه السلام بعد مضی ابی جعفر فعزیته عنه و ابو محمد علیه السلام جالس فبکی ابو محمد
علیه السلام فاقبل علیه ابو الحسن علیه السلام فقال ان الله تبارک و تعالی قد جعل فیک خلفا منه فاحمد الله
شرح روایت است از محمد بن یحیی بن دریاب بضم دال و کسر را و فتح دال و سکون یا دو نقطه در پایین و با یک نقطه
گفت که داخل شدم بر امام علی نقی علیه السلام بعد از فوت پسرش محمد پس عزا دادم او را از محمد و امام
حسن عسکری علیه السلام نشسته بود پس گریه کرد امام حسن عسکری علیه السلام برای فوت برادر پس رو آورد بسوی او
امام علی نقی علیه السلام پس گفت بدرستی که الله تبارک و تعالی بتحقیق گردانید در تو عوض از او یعنی که بسبب تو
هستند و امامت تو برطرف شده پس حمد کن الله تعالی را دهم اصل عن ابی هاشم الجعفری قال
کنت عند ابی الحسن علیه السلام بعد ما مضی ابنه ابو جعفر و انی لافکر فی نفسی ارید ان اقول
کانهما اعنی ابا جعفر و ابا محمد فی هذا الوقت کابی الحسن موسی و اسمعیل ابنی جعفر بن محمد علیهم السلام
و ان قصتهما کقصتهما اذ کان ابو محمد المرجی بعد ابی جعفر فاقبل علی ابو الحسن علیه السلام قبل ان انطق
فقال نعم یا ابا هاشم بدا لله فی ابی محمد بعد ابی جعفر ما لم یکن یعرف له کما بدا له فی موسی بعد مضی
اسمعیل ما کشف به عن حاله و هو کما حدثتک نفسک و ان کره المبطلون و ابو محمد ابنی الخلف من

بعدی عنده علم ما یحتاج الیه و معه آلة الامامة شرح افکر بصیغهٔ مضارع متکلم وحده از باب تفعیل است
مرجا بضم میم و سکون را و جیم و همزه بصیغهٔ اسم مفعول باب افعال است بدا بفتح با و دال بی نقطه و الف منقلب از واو
بصیغهٔ ماضی غایب معلوم باب نصر است ابتدا بفتح یا و الف ممدوده ... برای کسی که ... ظاهر شد
و لازم آنست حال شدن فعل آنکس برای او و تجدید مستقبل بودن آن برای او ... و بطلان
مذهب بعد و ثابت شدن ... که افعال الله تعالی مستقبل حال ... شد و بیان شد
التوحید در شرح عنوان باب البداء که باب بیست و چهارم است یعنی روایت است از ابو هاشم که از اولاد جعفر
طیار است گفت بودم نزد امام علی نقی علیه السلام بعد از رفتن پسرش محمد به بهشت که من هر آینه فکر میکردم در
خود میخواستم که گویم که گویا که این دو یعنی محمد و حسن عسکری پسران امام علی نقی علیه السلام در این وقت مانند امام موسی
کاظم و اسمعیل دو پسر جعفر بن محمد علیهم السلام اند و مرا دستی که حکایت این دو مانند حکایت آن دو است چه بود امام
حسن عسکری پس انداخته شده در ولادت یعنی که کوچکتر از محمد بود پس انداخته شده در وقت تعیین بقائم مقامی بعد از
محمد که پسر بزرگتر بود چنانکه موسی کوچکتر از اسمعیل بود یا با قائم مقامی بعد از اسمعیل پس رو آورد بر من امام علی نقی
علیه السلام پیش از آنکه سخن گویم پس گفت آری ای ابو هاشم روی داد برای الله تعالی در حسن عسکری بعد از محمد
آنچه پیشتر مشهور و معروف نبود برای حسن عسکری از حق امامت چنانچه روی داد برای الله تعالی در موسی بعد از رفتن
اسمعیل از دنیا آنچه پرده برداشت الله تعالی از آن از حال موسی که حق امامت او باشد و حسن عسکری چنانست
که گفت ترا ذهن تو یعنی که خیال تو در نفست هر چند که کراهت داشته باشند اهل باطل و حسن عسکری پسر من قائم
مقام است بعد از من نزد او است علم هر چه محتاج الیه است و با او است آلت امامت یازدهم حس عن ابی بکر
الفهفکی قال کتب الیّ ابو الحسن علیه السلام ابو محمد ابنی انصح آل محمد غریزة و اوثقهم حجة و هو الاکبر
من ولدی و هو الخلف و الیه ینتهی عری الامامة و احکامها فما کنت سائلی فسله عنه فعنده ما یحتاج
الیه شرح روایت است از ابو بکر فهفکی بفتح فا و سکون ها و فتح فا دوم و تخفیف کاف گفت که نوشت سوی من
امام علی نقی علیه السلام که امام حسن عسکری پسرم خالص تر آل محمد است از روی طبیعت و محکمتر ایشانست از روی
برهان و او است بزرگتر از جمیع پسران من و او است قائم مقام و بسوی او منتهی میشود دستهای امامت
یعنی جزو بعض و جزو آخر ... آنها و احکام امامت یعنی جزو بعض و جزو آخر ... آنها و احکام امامت
یعنی علم جمیع مسائل پس آنچه میپرسیدی مرا پس سؤال کن او را از آن چه نزد او است آنچه محتاج الیه است
دوازدهم حس عن شاهویه بن عبد الله الجلاب قال کتب الیّ ابو الحسن علیه السلام فی کتاب اردت
ان تسأل عن الخلف بعد ابی جعفر و قلقت لذلک فلا تغتم فان الله عز و جل لا یضل قوما بعد اذ

هداهم حتی یبین لهم ما یتقون و صاحبک بعدی ابو محمد ابنی و عنده ما تحتاجون الیه یقدم
الله ما یشاء و یؤخر ما یشاء ما ننسخ من آیة او ننسها نأت بخیر منها او مثلها قد کتبت بما فیه بیان
و قناع لذی عقل یقظان شرح نسخ ... آیت سورهٔ بقره است النسخ برطرف کردن حکم ...
آن آیت جز قرآن باشد خواه امام زمان باشد زیرا که علامت کمال قدرت الله تعالی است و بیان
در باب بیست و سیم می آید در کتاب الایمان و الکفر در حدیث چهارم باب العبادة که باب چهل و دوم است
یعنی ... امام سابق است الانسا فراموش ساختن و مراد ... ترک عمل آن
در وقت ضرورت است مثل نسخ آن آیت مثل ... منسوخ نشده ولیکن انسای آن شده
در فمن اضطر فی مخمصة غیر متجانف لاثم و مثل لا یتخذ المؤمنون الکافرین اولیاء من دون المؤمنین نسخ
نشده و لیکن انسای آن شده در الا ان تتقوا منهم تقاة ... بخیر منها او مثلها نشر بر ترتیب لف است
مراد اینست که عمل بآیت ناسخ در زمان ناسخ بهتر است در ثواب باعتبار آن زمان و عمل بمقتضای انسا
در وقت ضرورت مثل عمل بآیت منساة است در ثواب ... برای تقویت است قنوع ...
و تخفیف نون و عین بی نقطه اسم مصدر باب افعال است مثل ... الاقناع خوشنود کردن کسی را بدان
آنچه خواهد یقظان بفتح یا دو نقطه در پایین و سکون قاف و ظا بی نقطه آگاه و بیدار یعنی روایت است از شاهویه
بشین با نقطه و الف و فتح ها و فتح واو و سکون یا دو نقطه در پایین و ها و ابن عبد الله جلاب بفتح جیم و شد لام
و الف و با یک نقطه گفت که نوشت سوی من امام علی نقی علیه السلام در مکتوبی که اراده کردی که سؤال کنی مرا از
قائم مقام بعد از فوت پسرم محمد و اضطراب کردی برای آن فوت بخیال ... قائم مقام خواهد بود
پس غمگین مشو چه الله عز و جل گمراه نمیکند جمعی را بعد از آنکه هدایت کرده باشد ایشان را تا وقتی که تعلیم جمیع احکام
الهی باشد لیکن بیان میکند برای ایشان کسی را که خود را از آتش دوزخ نگاه دارند تصدیق آیت
او اشارت است آیت سورهٔ توبه چنان شد در کتاب التوحید در حدیث سوم باب سی و دوم که باب البیان
و التعریف و لزوم الحجة است و صاحب امامت تو بعد از من امام حسن عسکری پسر من است و نزد او است آنچه
محتاج شوید بآن از مشکلات پیش میدارد الله تعالی آنچه را که خواهد و پس میدارد آنچه را که خواهد آنچه برطرف
کنیم ... علامتی از علامات ربوبیت باشد یا فراموش سازیم آن آیت را می آوریم بهتر از آن آیت
یا مثل آن آیت را
بتحقیق نوشتم آنچه را که در آن است بیان و خوشنود کردن است برای صاحب خردی که آگاه باشد سیزدهم
حس عن داود بن القاسم قال سمعت ابا الحسن علیه السلام یقول الخلف من بعدی الحسن فکیف
لکم بالخلف من بعد الخلف فقلت و لم جعلنی الله فداک فقال انکم لا ترون شخصه و لا یحل لکم

ذکره باسمه فقلت فکیف نذکره فقال قولوا الحجة من آل محمد علیهم السلام شرح روایت از داود بن قاسم
کفت که شنیدم از امام علی نقی علیه السلام میکفت قائم مقام بعد از من حسن عسکری پسر منست پس چکونه است شما را
با قائم مقام بعد از قائم مقام من پس کفتم وچرا این سخن میکوئی فدای تو شوم پس کفت از بهر آنکه نخواهید دید شخص او
وحلال نیست شما را یاد کردن او بنام او پس کفتم پس چکونه یاد او بکنیم پس کفت کوئید حجت از جمله آل محمد علیهم السلام
مخفی نماند که مراد از ذکر در اینجا ذکر مرد نیست پس منافات ندارد با آنچه می آید در باب هفتاد وششم ومیتواند بود که
حلال نبودن ذکر باسم مخصوص زمانی باشد که احتمال این باشد که ذکر او موقوف باشد بعد از آن از ذکر باسم ضرری
با هر حال پرسش هر سه چنانچه ظاهر حدیث اول باب هفتاد وششم وحدیث دوم باب هفتاد وهفتم است اگر
احتیاط است که در این زمان نیز ذکر او باسم نکنند چنانچه ظاهر حدیث اول باب صد وبیست وچهارم است
که و کنیت و لقب خاص ظاهر امره مکر آنکه حتی آنجا برای اشتباه باشد بلکه برای تعیین باشد و مراد این باشد که تعیین
او تا آخر از آن موقوف بر ترک کنیه وتسمیه او در زمان غیبت صغری است والله اعلم باب هفتاد وهفتم اصل
باب فی تسمیة من رآه علیه السلام ... شرح الدار سرائی که مشتمل بر خانها است ومراد اینجا سرای دنیا است و حضرت
اینکه جمع اهل زمین را اصحاب خواهد کرد و یا با عتبار اینکه بقای آن بوجود او است یا مراد سرای امام حسن عسکری
چنانچه می آید در حدیث یازدهم باب آینده که فضع فی الدار جیش این باب بیان اشارت سوی امامت
دوازدهم صاحب این پسرا علیه السلام است واز این باب شش حدیث است اول اصل عن محمد بن علی بن بلال
قال خرج الی من ابی محمد قبل مضیه بسنتین یخبرنی بالخلف من بعده ثم خرج الی من قبل مضیه بثلاثة ایام
یخبرنی بالخلف من بعده شرح روایت از محمد بن علی بن بلال که وکیل در خانه امام حسن عسکری علیه السلام بود
خبر بیرون آمد سوی من از جانب امام حسن عسکری علیه السلام پیش از رفتن او از دنیا بدو سال خبر میداد مرا بخبر
قائم مقام بعد از او وبعد از آن خبر بیرون آمد سوی من پیش از رفتن او بسه روز خبر میداد مرا بخبر قائم مقام
بعد از او دوم اصل عن ابی هاشم الجعفری قال قلت لابی محمد علیه السلام جلالتک تمنعنی عن مسئلتک
فتأذن لی ان اسئلک فقال سل قلت یا سیدی هل لک ولد فقال نعم فقلت فان حدث بک
حدث فاین اسأل عنه قال بالمدینة شرح روایت از ابو هاشم جعفری که کفت کفتم امام حسن عسکری علیه السلام
بزرکی مرتبه تو منع میشود مرا از سوال تو پس آیا اذن میدهی مرا که سوال کنم ترا پس کفت سوال کن کفتم ای سید من
آیا برای تو پسری هست پس کفت آری پس کفتم پس اکر حادث شود بتو مرگ پس کجا پرسم از او پس کفت در مدینه
فوت کنایت است وکفت از این شهر سامرا اشارت است بانکه او در این شهر سفر خواهد بود تا فوت کند
مسکن جواب آورد سیوم اصل عن عمرو الاهوازی قال ارانی ابو محمد ابنه وقال هذا صاحبکم بعدی شرح

روایت از عمرو اهوازی کفت نمود بمن امام حسن عسکری علیه السلام پسر خود را وکفت این صاحب امر شما است
بعد از من چهارم اصل عن حمدان القلانسی قال قلت للعمری قد مضی ابو محمد فقال لی قد مضی ولکن
قد خلف فیکم من رقبته مثل هذه واشار بیده شرح عمری بفتح عین بی نقطه وسکون میم وکیل امام حسن عسکری
بوده واول چهار سفیر صاحب الزمان علیه السلام است ونام او عثمان بن سعید است وکنیت او ابو عمرو است خلف
از باب تفعیل از باب نصر است اشارت بدست برای بیان اندازی کردن است که استعاره شده برای
رفعت شان حسن روایت از حمدان قلانسی کفت کفتم عثمان بن سعید را بتحقیق رفت از دنیا امام حسن عسکری
پس کفت مرا بتحقیق رفت ولیکن بتحقیق قائم مقام کرد در میان شما کسی را که کردن مثل این است واشارت کرد
بدست خود چنانچه کسی دست خود را الا ... برای بیان طول چیزی پنجم اصل عن احمد بن محمد بن عبد الله
قال خرج عن ابی محمد علیه السلام حین قتل الزبیری لعنه الله هذا جزاء من اجترأ علی الله فی اولیائه زعم
انه یقتلنی ولیس لی عقب فکیف رأی قدرة الله فیه وولد له ولد سماه م ح م د فی سنة ست
وخمسین ومائتین شرح زبیری بضم زای بی نقطه وفتح بای یک نقطه وکسر یا یکم نقطه عبارت از معتدی خلیفه عباسی است و ولد محمد
بتقدیر قد حالیه است منقول بحکم بنقل ... است وتصحیح این حدیث میشود در ابواب التاریخ در حدیث اول
مولد الصاحب علیه السلام یعنی روایت از احمد بن محمد بن عبد الله که کفت خبر بیرون آمد از امام حسن عسکری علیه السلام
وقتی که کشته شد زبیری لعنة الله که این جزای کسی است که جرات کند برای خدا در حق جمعی که دوستان او
بر منان کرده اند ... زبیری که او میکشد مرا بر حالی که نیست مرا فرزندی پس چکونه دید قدرت
الله تعالی او در خود بر حالی که بتحقیق زاییده شده بود او را فرزندی که نام نهاده بود او را موافق نام پیغمبر
الله صلی الله علیه وآله این بیرون آمدن در سال دویست وپنجاه وشش بود ششم اصل عن الحسین بن علی بن احمد
عن رجل من اهل فارس سماه قال اتیت سامرا ولزمت باب ابی محمد علیه السلام فدعانی فدخلت علیه
وسلمت فقال ما الذی اقدمک قال قلت رغبة فی خدمتک قال فقال لی فالزم الباب قال فکنت
فی الدار مع الخدم ثم صرت اشتری لهم الحوائج من السوق وکنت ادخل علیهم من غیر اذن اذا کان فی
دار الرجال قال فدخلت علیه یوما وهو فی دار الرجال فسمعت حرکة فی البیت فنادانی مکانک لا
تبرح فلم اجسر ان ادخل ولا اخرج فخرجت علی جاریة معها شیء مغطی ثم نادانی ادخل فدخلت ونادی
الجاریة فرجعت الیه فقال لها اکشفی عما معک فکشفت عن غلام ابیض حسن الوجه وکشفت عن بطنه
فاذا شعر نابت من لبته الی سرته اخضر لیس باسود فقال هذا صاحبکم ثم امرها فحملته فما رأیته بعد ذلک
حتی مضی ابو محمد علیه السلام شرح بمضمون این حدیث می آید در ابواب التاریخ در حدیث دوم مولد الصاحب علیه السلام

یعنی روایت است از ضوء بن علی عجلی از مردی از اهل فارس که نام نبرده او را گفت آمدم از شهر خود به شهر سامرا و ماندم

در سرای امام حسن عسکری علیه السلام پس طلبید مرا بی آنکه من سؤال کنم پس داخل شدم بر او و سلام کردم پس گفت چه

باعث شد که آمدی گفتم رغبت در خدمت تو پس گفت پس

ملازم در سرا باش و او می گفت پس بودم در آن سرا با خدمتکاران بعد از آن کردیدم و می خریدم برای ایشان چیزهایی

که حاجت به آنها می شد از بازار و می رفتم بی آنکه رخصت طلبم هر گاه داخل می شدم بر ایشان در وقتی که

علیه السلام در سرای مردان بود و روزی داخل شدم بر او و او در خانه بود پس

شنیدم صدایی در حرکت او و آن خانه پس آواز داد مرا که در جای خود باش

پس جرأت نکردم که داخل خانه شوم و نه آنکه بیرون روم پس بیرون آمد بر من کنیزی و او چیزی را پوشیده بود

آنگاه آواز داد مرا که داخل شو پس داخل شدم و آواز داد کنیز را پس برگشت کنیز بسوی او پس گفت کنیز را

بردار از آنچه با تو است پس پرده برداشت از پسری سفید خوش رو و او را برهنه کرد از شکم آن پسر

پس نگاه کردم موی دمیده بود از سینه او تا ناف او که آن مو سبز بود سیاه نبود پس گفت این صاحب امر

شماست بعد از آن امر کرد کنیز را پس برداشت آن پسر را پس ندیدم آن پسر را بعد از آن تا وقتی که یار رفت امام حسن

عسکری علیه السلام **باب هشتاد و ششم اصل باب فی تسمیة من رآه علیه السلام شرح** این باب در نام بردن جمعی است که

دیده اند صاحب الزمان علیه السلام را مقصود از ذکر این احادیث اطمینان خاطر مؤمنان است چه ذکر هر کس که دیده

نیز وجود او معلوم است بجز این و اشارت به بعضی براهین می شود در حدیث اول از این باب به جهت آنکه **اصل**

عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ جَعْفَرٍ الْحِمْيَرِيِّ قَالَ اجْتَمَعْتُ أَنَا وَالشَّيْخُ أَبُو عَمْرٍو رَحِمَهُ اللَّهُ عِنْدَ أَحْمَدَ بْنِ إِسْحَاقَ فَغَمَزَنِي أَحْمَدُ بْنُ

إِسْحَاقَ أَنْ أَسْأَلَهُ عَنِ الْخَلَفِ فَقُلْتُ لَهُ يَا أَبَا عَمْرٍو إِنِّي أُرِيدُ أَنْ أَسْأَلَكَ عَنْ شَيْءٍ وَمَا أَنَا بِشَاكٍّ فِيمَا أُرِيدُ أَنْ

أَسْأَلَكَ عَنْهُ فَإِنَّ اعْتِقَادِي وَدِينِي أَنَّ الْأَرْضَ لَا تَخْلُو مِنْ حُجَّةٍ إِلَّا إِذَا كَانَ قَبْلَ الْقِيَامَةِ بِأَرْبَعِينَ يَوْماً فَإِذَا

كَانَ ذَلِكَ رُفِعَتِ الْحُجَّةُ وَأُغْلِقَ بَابُ التَّوْبَةِ فَلَمْ يَكُ يَنْفَعُ نَفْساً إِيمَانُهَا لَمْ تَكُنْ آمَنَتْ مِنْ قَبْلُ أَوْ كَسَبَتْ

فِي إِيمَانِهَا خَيْراً فَأُولَئِكَ أَشْرَارٌ مِنْ خَلْقِ اللَّهِ عَزَّ وَجَلَّ وَهُمُ الَّذِينَ تَقُومُ عَلَيْهِمُ الْقِيَامَةُ وَلَكِنِّي أَحْبَبْتُ أَنْ أَزْدَادَ

يَقِيناً وَإِنَّ إِبْرَاهِيمَ عَلَيْهِ السَّلَامُ سَأَلَ رَبَّهُ عَزَّ وَجَلَّ أَنْ يُرِيَهُ كَيْفَ يُحْيِي الْمَوْتَى قَالَ أَوَلَمْ تُؤْمِنْ قَالَ بَلَى وَلَكِنْ لِيَطْمَئِنَّ

قَلْبِي **شرح** اول سفرای صاحب الزمان علیه السلام در زمان غیبت صغری ابو عمرو عثمان بن سعید العمری به فتح

عین است دوم پسر او ابو جعفر محمد بن عثمان سوم ابو القاسم الحسین بن روح بن ابی بحر النوبختی به ضم نون و سکون

واو و فتح با و سکون خا با نقطه و تای دو نقطه در بالا چهارم ابو الحسن علی بن محمد السمری به فتح سین بی نقطه و تخفیف میم

مفتوحه و را بی نقطه الا اذا کان قبل القیمة دلالت بر صحت اعتقاد مذکور و که بنای صحت اعتقاد وجوب بقای حجت است

تا زمان انقراض تکلیف خواه پیش از قیامت باشد و خواه مقارن قیامت باشد و ظاهر سکوت شیخ ابو عمرو

از رد آن این است که آن منافی نباشد با احادیثی که گذشت در باب ششم مثل آخر من یموت الامام و غیر آن که

مراد به حجت حجت بر کل و احد از جمیع و اعادی خود از بلغان عاقلان باشد و او اما اولا از کلمات برای سستی

مفرع متصل باشد به اعتبار آنکه امام زمان بر بعضی اعدای خود از بلغان حجت نخواهد بود و اما باین

این حجت بمیانه اند و مراد به قیامت قیام قائم آل محمد علیهم السلام باشد که از قیامت صغری نامیده و قبل به معنی

بر بعین بود عبارت باشد از بعد از زمان رجعت جمعی از ظالمان اصحاب بمیانه و ایشان از مرجع ضمیر

ینظرون از آیت سوره انعام که هل ینظرون الا ان تأتیهم الملائکة او یأتی ربک او یأتی بعض آیات ربک یوم یأتی بعض

آیات ربک لا ینفع نفسا ایمانها لم تکن آمنت من قبل او کسبت فی ایمانها خیرا و رفع حجت و اغلاق باب توبه نسبت به ایشان باشد

و حصر مفهوم از و هم الذین به اعتبار این باشد که قائم علیه السلام از رجعت ایشان مستشهد می کند و قیام قائم

مناسب این بحث می آید در حدیث سیوم باب فی الغیبة که باب هشتاد و نهم است و نسبت قیام قیامت

از قبیل اسناد مجازی باشد مثل صدعه و جل از علیهم برای تعلیل باشد و بنا بر این تقریر می تواند بود که آیت سوره

انعام اتیان ملائکه عبارت باشد از آنچه گذشت در حدیث اول باب فی شأن انا انزلناه فی لیلة القدر و تفسیرها

که باب چهل و نهم است که فرود آیند بر او جنگ کردن با مهدی به آن ملائکه ملائکه بسیوف آل داود و من الناس

الا الارض تعذب ارواح الکفرة من الاموات و تلحق بهم ارواح اشباههم من الاحیاء و اتیان رب یک عبارت

باشد از قیام قائم علیه السلام که خلیفه الله تعالی است و اتیان بعض آیات ربک عبارت باشد از جمعی که مراد

و ترتیب اگر بکار آنها بر عکس ترتیب زمان وقوع آنها باشد به اعتبار آنکه در مقام انتقال از قوی به ضعیف

مناسب تر است و فقرا بعضی تقسیم از جمله اهل آن رجعت باشد و ظاهر آنچه می آید در حدیث بیست و نهم باب فی

الغیبة این است که قیامت کبری بعد از پر شدن زمین از عدل باشد چنانچه آیت سوره انعام به وجهی که گذشت منافی

این وجه نیست می آید در شرح حدیث پنجاه و دوم باب صد و هفتم در کتاب الجهاد و در حدیث دوم باب وجوه الجهاد که

باب سیوم است اشرار به تنوین و من به کسر میم و خلق مصدر و مضاف به اشرار بی تنوین و من مفتوح بیم و غیر آن

بمعنی معلوم است **یعنی** روایت است از عبد الله بن جعفر حمیری به کسر حای بی نقطه و سکون میم و فتح یای دو نقطه در زیر

گفت که جمع شدم من و شیخ ابو عمرو رحمه الله مراد عثمان بن سعید است نزد احمد بن اسحق پس اشارت به چشم

کرد مرا احمد بن اسحق که سؤال کنم او را از احوال قائم مقام امام حسن عسکری پس گفتم او را ای ابو عمرو به درستی که

من اراده دارم که سؤال کنم ترا از چیزی که شک ندارم در آنچه اراده دارم که سؤال کنم ترا از آن چه به درستی که اعتقاد

من و مذهب من این است که زمین خالی نیست از حجتی از جانب الله تعالی بر هر یک از اعدای خود از حقیقی

کر چون بوده باشد پیش از قیام قائم آل محمد علیهم السلام مجمل بود پس چون شود آن بر او مشتبه میشود و جهت
بعضی بسته میشود در رو بر نسبت بایشان پس محالست که قطع رسانند جمعی را از جهلان بعض ایمان پس
این اکثر نبود که ایمان آورده باشد پیشتر یا نبود که کسب کرده باشد در ایمان خود عمل صالحی پس ایمان عبث میزان
از جمله مخلوقین است خود عمل نمود ایشان که می‌بستند بنا بر ایشان غیبت صغری و لیکن من دوست میدارم
که زیاد شود اندرونی یقین من و پرسیدی که ابراهیم خلیل علیه السلام صاحب کل اختیار خود که نیایا و از کیفیت
زنده میکند مرده را پس گفت آیا تو نیز ایمان نیاوردی بقدرت گفت بلی ایمان آوردم و لیکن این طلب
بمنت که قرار گیرد دلم متن وقد أخبرني أبو علي أحمد بن إسحاق عن أبي الحسن عليه السلام قال سألته وقلت
من أعامل أو عمن آخذ وقول من أقبل فقال له العمري ثقتي فما أدى إليك عني فعني يؤدي وما قال
لك عني فعني يقول فاسمع له وأطع فإنه الثقة المأمون وأخبرني أبو علي أنه سأل أبا محمد عليه السلام عن
مثل ذلك فقال له العمري وابنه ثقتان فما أديا إليك عني فعني يؤديان وما قالا لك فعني يقولان
فاسمع لهما وأطعهما فإنهما الثقتان المأمونان فهذا قول إمامين قد مضيا فيك قال فخر أبو عمرو ساجدا
وبكى ثم قال سل حاجتك فقلت له أنت رأيت الخلف من بعد أبي محمد عليه السلام فقال إي والله
ورقبته مثل ذا وأومأ بيده شرح و عمن آخذ شک از راویست که این ما گفته بن امام و بر هر تقدیر و قول
من اقبل و قست متن همچنین خبر داده مرا ابو علی احمد بن اسحق که در این مجلس حاضر است از امام علی نقی علیه السلام
گفت پرسیدم او را و گفتم که اداء و ستد مسائل دین خود کنم با که و از که فراگیرم مسائل دین خود را و سخن که را قبول کنم
در مسائل شرع پس گفت او را که عمری اعتمادی منست پس آنچه پس رساند از جانب من پس رسانده آنچه گوید ترا از جانب من
پس از جانب من میگوید پس سخن او را بشنو و اطاعت او کن چه او معتمد امین است و ابو علی خبر داد مرا که او
که پرسید امام حسن عسکری علیه السلام را از مثل آنچه مذکور شد پس گفت او را که عمری و پسرش محمد دو معتمد
پس آنچه رسانند سوی تو از جانب من پس از جانب من میرسانند و آنچه گویند ترا پس از جانب من میگویند
پس سخن ایشان را بشنو و اطاعت کن ایشان را چه بدرستی که ایشان دو معتمد امینند پس این سخن دو امام است
که گذشته اند در حق تو عمری است گفت پس عمری افتاد بسجده کنان و گریه کرد بعد از آن گفت سؤال کن آنچه
که حاجت تست پس گفتم او را تو دیدی پسری را که قائم مقام است بعد امام حسن عسکری پس گفت آری
قسم و گردن او مثل اینست و اشارت کرد بدو دست خود بدرازی گردن که کنایت از رفعت شان او است
الی مستجمع الآلات و اسباب امامت متن فقلت له فبقيت واحدة فقال لي هات قلت فالاسم
قال محرم عليكم أن تسألوا عن ذلك ولا أقول هذا من عندي فليس لي أن أحلل ولا أحرم ولكن عنه

اگر برسانند سوی تو از جانب من

عليه السلام فإن الأمر عند السلطان أن أبا محمد مضى ولم يخلف ولدا وقسم ميراثه وأخذه من لا حق له
فيه وهو ذا عياله يجولون ليس أحد يجسر أن يتعرف إليهم أو ينيلهم شيئا وإذا وقع الاسم وقع الطلب
فاتقوا الله وأمسكوا عن ذلك شرح پس گفتم او را یک مسئله ماند و پس گفت بیار پس گفتم سؤالم نام او
را چیست گفت حرام کرده شده بر شما اینکه سؤال کنید از آن و نمیگویم این حرام بودن را از پیش خود چه جایز نیست مرا
که حلال کنم چیزی را از پیش خود و نه اینکه حرام کنم و لیکن این مسئله را از صاحب الزمان علیه السلام شنیدم چه کار
نزد پادشاه ظالم چنان قرار گرفته که امام حسن عسکری گذشته و پس نگذاشته پسری و قسمت کرده شده
میراث امام حسن عسکری علیه السلام و گرفت آن را کسی که نیست حقی او را در آن مراد جعفر کذاب است و
اینست که این عیال امام حسن عسکری یعنی خدام و اشکال ایشان می‌گردند در میان خلایق نیست کسی
که جرأت کند که خود را بسوی ایشان آشنا کند یا عطا کند ایشان را چیزی و وقتی که مذکور شود نام واقع میشود طلب
یعنی که چون موافق گفته پدرت میدانند که او هست پس میشود از جانب پادشاه ظالم طلب
عیال که او را بدست آورده باشد بعد از شکنجه و آزار خواهند کرد پناه به پس از عذاب الله تعالی و بترسید
نگاه دارید زبان از نام بردن دوم متن عن محمد بن إسماعيل بن موسى بن جعفر وكان أسن شيخ من ولد
رسول الله صلى الله عليه وآله بالعراق فقال رأيته بين المسجدين وهو غلام عليه السلام شرح روایت است
از محمد بن اسمعیل بن موسی بن جعفر و بود سالدارتر از هر پیری از اولاد رسول صلی الله علیه وآله در عراق عرب پس گفت
دیدم صاحب الزمان را در میان مسجد مکه و مسجد مدینه و او پسر بود علیه السلام لفظ بین المسجدین در حدیث هفتم
باب هشتاد و نهم میگذرد سیم متن حدثني حكيمة ابنة محمد بن علي وهي عمة أبيه أنها رأته ليلة
مولده وبعد ذلك شرح حکایت کرد برای من حکیمه دختر امام محمد تقی و او عمه پدر صاحب الزمانست که او
دید صاحب الزمان را در شب ولادت او و بعد از آن چهارم متن قلت للعمري قد مضى أبو محمد عليه السلام
فقال قد مضى ولكن قد خلف فيكم من رقبته مثل هذه وأشار بيده شرح مضمون این گذشت در حدیث
چهارم باب سابق پنجم متن سمعت أبا علي بن مطهر يذكر أنه قد رآه ووصف له قده شرح قد
بفتح قاف و تشدید دال بمعنی پا بلند قامت و در اول احتمال
چه اگر مراد قامت بود وصف لایق مناسبتر از وصف له بود و القد بکسر قاف و تا باشد طرف
شنیدم از ابو علی بن مطهر که ذکر میکرد که او دیده صاحب الزمان علیه السلام را و بیان کرده صاحب الزمان
برای ابو علی پیمان قدری خود را یا طریقی که چون سلوک کرد ابو علی راه در میان خلایق بطریق سلوک
خود را ششم متن عن خادم لإبراهيم بن عبدة النيسابوري أنها قالت كنت واقفة مع إبراهيم على الصفا

تمام علیه السلام حتی وقف علی ابراهیم وقبض علی کتاب مناسکه وحدثه بأشیاء شرح روایت است
کنجری از ابراهیم بن عبده نیشابوری که گفت بودم ایستاده با ابراهیم بر کوه صفا پس آمد صاحب الزمان
علیه السلام تا آنکه ایستاد در سر ابراهیم و گرفت کتاب مناسک حج ابراهیم را و سخن گفت ابراهیم را بخبری چند
مراد تعلیم مسائل حج است تا آنجا متن حسن عن ابی عبدالله بن صالح انه رآه عند الحجر الاسود و
الناس یتجاذبون علیه وهو یقول ما بهذا امروا شرح روایت است از ابو عبدالله بن صالح آنکه او دید صاحب
صاحب الزمان علیه السلام را نزد حجر اسود و مردمان یکدیگر را میکشیدند از کثرت هجوم بر حجر اسود و صاحب
الزمان میگفت باین مامور نشده اند یعنی که در صورت کثرت ازدحام خوب نیست دست زدن و بوسیدن
شروع در طواف نمودن زیرا که مستحب است هشتم متن عن ابی علی احمد بن ابراهیم بن ادریس
عن ابیه انه قال رایته علیه السلام بعد مضی ابی محمد حین ایفع وقبلت یدیه وراسه شرح ایفع بیاء دو نقطه
در پایین و فا و عین بی نقطه بصیغه ماضی معلوم باب افعال است الایفاع نزدیک بپانزده سال رسیدن پسر
یعنی روایت است از ابو علی احمد از پدرش که دیدم او را بعد از رفتن ابو محمد از دنیا وقتی که نزدیک به پانزده سال شده بود و بوسیدم
دستش را و سرش را نهم متن علی عن ابی عبدالله بن صالح و احمد بن النضر عن القنبری رجل من
ولد قنبر الکبیر مولی ابی الحسن الرضا علیه السلام قال جری حدیث جعفر بن علی فذمه فقلت له
فلیس غیره فهل رایته فقال لم اره ولکن رآه غیری قلت ومن رآه قال قد رآه جعفر مرتین وله
حدیث شرح ولد عطف بر علیت رجل بکسر و عطف بیان القنبر است و مرفوع و خبر مبتدای محذوف
بتقدیر هو و این جعفر مشار الیه است مولی عطف بیان قنبر اکبر است امام رضا علیه السلام و غلام قنبر
داشت یکی قنبر کبیر و دیگری قنبر صغیر ضمیر قال راجع بکل واحد از علی و احمد است ضمیر ذمه راجع بعلی و احمد
ابی عبدالله و قنبر است بر این قیاس یعنی روایت کرد علی از ابو عبدالله بن صالح و روایت کرد
احمد بن النضر بفتح نون و سکون ضاد با نقطه و را بی نقطه از قنبری بفتح قاف و سکون نون و فتح با یک نقطه
و را بی نقطه مردی از اولاد قنبر کبیر که غلام امام رضا علیه السلام بود که گفت گذشت حکایت جعفر کذاب
و من دیدن او حکایت نمیکنم که اشارت باشد بآنچه می آید از حدیث ایذا دهم متن علی بن محمد
عن ابی محمد الوجنانی انه اخبرنی عمن رآه انه خرج من الدار قبل الحادث بعشرة ایام وهو یقول
اللهم انک تعلم انها من احب البقاع لولا الطرد او کلام هذا نحوه شرح وجنانی بفتح واو و سکون
جیم و نون و الف و نون منسوب است بوجنان و آن اسم جایی است یعنی روایت کرد علی
بن محمد از ابو محمد وجنانی آنکه ابو محمد خبر داد مرا از کسی که دید صاحب الزمان علیه السلام که بیرون رفت از خانه

ابراهیم بن ادریس گفت که دیدم صاحب
الزمان علیه السلام را بعد از رفتن پدرش

ضمیر مستتر در ذمه راجع بکل واحد از ابی عبدالله و قنبری
است و ضمیر مستتر گفتم بکل واحد از علی و احمد است

پسر امام علی نقی که میراث برادر خود امام حسن عسکری
پس خواست که در او را که میراث حق او بود بگیرد ...
او را ... ... جعفر ... ...
... ...
... ...
جعفر کذاب است

پس از آنچه حادث شده که وفات امام حسن عسکری علیه السلام

امام حسن عسکری علیه السلام باشد بده روز و او میگفت خداوندا میدانی که این خانه از محبوبترین
بقعهاست اگر راندن جعفر کذاب نمیبود یا سخنی دیگر که این تا آنجا اشارت است بآنچه می آید در حدیث اول
مولد ابی محمد الحسن بن علی علیهما السلام که در مرض امام حسن عسکری خلیفه و وزیر جمعی از معتمدان خود و طبیبان را
بخانه گماشته بود تا تجسس کنند و هر که بشد بگیرند و احوال مرض او را برسانند یازدهم متن حسن عن علی بن قیس
عن بعض جلاوزة السواد قال شاهدت سیما آنفا بسر من رای وقد کسر باب الدار فخرج
علیه وبیده طبرزین فقال له ما تصنع فی داری فقال سیما ان جعفرا زعم ان اباک مضی
ولا ولد له فان کانت دارک فقد انصرفت عنک فخرج عن الدار قال علی بن قیس فخرج علینا خادم
من خدم الدار فسالته عن هذا الخبر فقال لی من حدثک بهذا فقلت له حدثنی بعض جلاوزة
السواد فقال لی لا یکاد یخفی علی الناس شیء شرح جلاوزه بفتح جیم و فتح لام و الف و کسر واو و فتح زای
با نقطه و تا جمع جلواز بکسر جیم و سکون لام یعنی فاضی و ... پیشخدمان و ... است و ... منابع
السواد بفتح سین بی نقطه و ... عراق عرب سیما بکسر سین بی نقطه و سکون یا دو نقطه در پایین و میم و الف ممدود
اسم یکی از معتمدان خلیفه است طبرزین بفتح طا بی نقطه و فتح با یک نقطه و سکون را و کسر زای با نقطه و سکون
یا دو نقطه در پایین و نون معرب تبرزین یعنی تبرزین است یعنی روایت از علی بن قیس از بعض پیشخدمان
قاضی بر رعیتی از رعایای سر من رای که گفت دیدم که دیدم سیما را در این نزدیکی در سر من رای
بحالی که شکسته بود در خانه امام حسن عسکری را بتفاق جعفر کذاب و داخل شده بود پس بیرون آمد بسوی
که ظاهر شد برای صاحب الدار علیه السلام و بدست او تبرزین بود پس گفت چه میکنی در خانه من پس گفت سیما
بدرستی که جعفر دعوی کرده که پدر تو رفت از دنیا و نیست فرزندی او را پس اگر بوده باشد این خانه خانه
تو پس بتحقیق برگشتم از خانه تو پس بیرون آمد از خانه ظاهر آن روایت است که جعفر کذاب برخواست اموال امام
حسن عسکری را خانه را شراست باشد که تصرف خود درآورد و صاحب الدار علیه السلام و اگر داشته باشد گفت
علی بن قیس پس بیرون آمد بر ما خدمتکاری از خدمتکاران آن خانه پس پرسیدم او را از این خبر که آیا راست
یا نه پس گفت مرا که حکایت کرد ترا این پس گفتم او را که حکایت کرد مرا بعض پیشخدمان قاضی برده که سر من رای
پس گفت مرا نزدیک نیست که پنهان بر مردمان چیزی یعنی که راست است دوازدهم متن عن عمرو الاهوازی قال
ارانیه ابو محمد علیه السلام وقال هذا صاحبکم شرح مضمون این گذشت در حدیث سوم این باب سیزدهم
متن عن ابی نصر طریف الخادم انه رآه علیه السلام شرح روایت است از ابو نصر طریف خادم امام حسن عسکری
که او دید صاحب الزمان علیه السلام را و کنیت او ابو نصر است که طریف گفت داخل شدم بر صاحب الزمان

داود گهواره بود پس گفت مرا چارپایی من حنظل سرخ پس آوردم از برای او پس گفت آیا مرا شناختی
گفتم آری تو مهتر من و پسر مهتر منی پس گفت اینرا نپرسیدم پس گفتم تفسیر کن قصد خود را برای من پس گفت
من خاتم اوصیا ام و بسبب من رفع میکند الله تعالی بلا را از اهل من و شیعه من حدیث دوازدهم حس عن علی بن
العجلی عن رجل من اهل فارس سماه ان ابا محمد اراه ایاه شرح مضمون این گذشت در حدیث ششم این
باب سیزدهم حس عن بعض اهل المداین قال کنت حاجا مع رفیق لی فوافینا الی الموقف فاذا شاب
قاعد علیه ازار ورداء وفی رجلیه نعل صفراء قومت الازار والرداء بمائة وخمسین دینارا ولیس
علیه اثر السفر فدنا منا سائل فرددناه فدنا من الشاب فسأله فحمل شیئا من الارض وناوله فدعا له
السائل واجتهد فی الدعاء واطال فقام الشاب وغاب عنا فدنونا من السائل فقلنا له ویحک
ما اعطاک فارانا حصاة ذهب مضرسة قدرناها عشرین مثقالا فقلت لصاحبی مولانا عندنا
ونحن لا ندری ثم ذهبنا فی طلبه فدرنا الموقف کله فلم نقدر علیه فسألنا من کان حوله من اهل
مکة والمدینة فقالوا شاب علوی یحج فی کل سنة ماشیا شرح روایت است از بعض اهل مداین گفت بودم
حج کننده با رفیقی که مرا بود پس رسیدیم بعرفات پس ناگاه جوانی نشسته بود که بر او لنگی بود و بردوشش ردائی
بود و در دو پای او نعل زردی بود پس قیمت کردم در ذهن خود لنگ و ردا را بصد و پنجاه دینار و نبود
که بود بر او اثر سفر یعنی گرد و غبار راه بود پس نزدیک ما شد گدائی پس رد کردیم او را پس نزدیک آن جوان
شد پس طلبید از او پس برداشت چیزی را از زمین و داد او را پس دعا کرد او را گدا و مبالغه کرد در دعا
و دراز کرد دعا را پس برخاست جوان و غایب شد از ما پس نزدیک گدا رفتیم پس گفتیم او را که ای عجب از تو
چه داد ترا پس نمود بما پاره سنگی که طلا شده بود دندانه دار بود و تخمین کردیم آن را به بیست مثقال پس گفتم رفیقم را که
امام ما نزد ما بود و ما ندانستیم بعد از آن رفتیم در طلب او پس دور زدیم عرفات را پس نتوانستیم یافت
او را پس پرسیدیم جمعی را که دور او بودند از اهل مکه و مدینه پس گفتند جوانی است از اولاد علی بن ابی طالب
علیه السلام حج میکند در هر سال پیاده باب هفتاد و هشتم حس باب فی النهی عن الاسم شرح این باب
در بیان نهی از نام بردن صاحب الزمان علیه السلام است این باب چهار حدیث است اول حس سمعت ابا الحسن العسکری
علیه السلام یقول الخلف من بعدی الحسن فکیف لکم بالخلف من بعد الخلف فقلت ولم جعلنی الله فداک
قال انکم لا ترون شخصه ولا یحل لکم ذکره باسمه فقلت فکیف نذکره فقال قولوا الحجة من آل محمد
صلوات الله علیه وسلامه شرح این گذشت در حدیث آخر باب هفتاد و چهارم که باب الاشاره والنص
علی ابی محمد علیه السلام است دوم حس عن ابی عبد الله الصالحی قال سألنی اصحابنا بعد مضی ابی محمد

ان اسأله عن الاسم والمکان فخرج الجواب ان دللتهم علی الاسم اذاعوه وان عرفوا المکان دلوا علیه شرح
روایت است از ابو عبد الله صالحی گفت طلبیدند یاران ما بعد از رفتن امام حسن عسکری علیه السلام که سؤال کنم صاحب
الزمان علیه السلام را از نام او و از جای او که آیا میتوانیم دانست پس بیرون آمد جواب که اگر
راه نمائی کنی ایشان را بنام من شهرت میدهند آنرا یعنی که باعث گرفتن و کشتن عیال من میشود و اگر
میدانند که جای مرا راهنمائی کنند مردم را بان سیوم حس عن الریان بن الصلت قال سمعت ابا
الحسن الرضا علیه السلام یقول وسئل عن القائم فقال لا یری جسمه ولا یسمی اسمه شرح روایت است از
ریان بن صلت گفت شنیدم از امام رضا علیه السلام در حالی که پرسیده شده بود از احوال قائم آل محمد علیهم السلام پس گفت دیده نمیشود شخص
او و نام برده نمیشود نام او چهارم حس عن ابی عبد الله علیه السلام قال صاحب هذا الامر لا یسمیه باسمه
الا کافر شرح صاحب هذا الامر عبارتست از امامی که وارث کل روی زمین است صاحبی کند برفع منع ظالمان
موافق آنچه می آید در حدیث اول باب فی الغیبة که باب هفتاد و نهم است که از صاحب هذا الامر غیبة و بیان
وجه تسمیه بعنوان احتمال گذشت در شرح حدیث آخر باب هفتاد و چهارم یعنی روایت است از امام جعفر صادق
علیه السلام گفت صاحب این وارث کل روی زمین نام نمیبرد او را بنام او مگر کافری باب هفتاد و هشتم حس
باب فی حال الغیبة شرح این باب است در بیان وقت غیبت امام علیه السلام که مکلفان آنوقت با وجود
نسبت بمکلفان این باب سه حدیث است اول حس عن ابی عبد الله علیه السلام قال اقرب ما یکون العباد
من الله جل ذکره وارضی ما یکون عنهم اذا افتقدوا حجة الله جل وعز ولم یظهر لهم ولم یعلموا مکانه و
هم فی ذلک یعلمون انه لم تبطل حجة الله جل ذکره ولا میثاقه فعندها فتوقعوا الفرج صباحا ومساء
فان اشد ما یکون غضب الله علی اعدائه اذا افتقدوا حجته ولم یظهر لهم وقد علم ان اولیاءه لا
یرتابون ولو علم انهم یرتابون ما غیب حجته عنهم طرفة عین ولا یکون ذلک الا علی راس شرار الناس
شرح اقرب مبتدا و مضاف است بمصدر یا است و مصدر مضاف الیه است یکون ناقص است العباد فاعل
یکون است و نسبت قرب بکون بوجود انگو صفت کان است از قبیل مجاز است من صله اقرب است تفضیل
است و ارضی عطف بر اقرب است و ترکیب آن مثل ترکیب معطوف علیه است اذا ظرف و خبر مبتدا است
مضاف بجمله مراد مباشر [illegible] بعمل آوردن [illegible] است بنگاه داشتن ادب خود بسکوت در کار
فرج و عدم [illegible] برای تعریف فاعل برای جایست چه [illegible] کفر منع لفظان اهل حصری دلیل شد ناب
و کثرت ثواب اهل این آن حضرت ترکیب شد یکون مثل ترکیب اقرب یکون است یعنی

از امام جعفر صادق علیه السلام گفت نزد گمتر بودن بندگان از بهر خدا جل ذکره و در راضی بودن از خدا تعالی از بندگان در هر وقتی است که نباید امام حق را اگر خدا جل ذکره خواست بخلایق دوابی نشود در امر ایشان اصلاح و دعا جای او را اصلا چنانچه در زمان غیبت کبری است و حال آنکه ایشان در آن وقت میدانند که باطل نشده باز بر روی بعضی صاحب کل اخبار هر کس در هر چیز بودن اشتغال و نه چنان او که در هر کتابی از کتابهای الهی شده بر جمیع خلق که بر وی حق گشته است چنانچه گفته در سوره اعراف الم یوخذ علیهم میثاق الکتاب ان لا یقولوا علی الله الا الحق و در سوره یونس و سوره نجم ان الظن لا یغنی من الحق شیئا و بیان شد در شرح خطبه مصنف جزاه الله تعالی خیرا که در این فقره اشارت است بانکه احادیثی که منقول شود در حق صاحب الزمان مثل احادیث سابق برای اطمینان خاطر بر منازلت چه بر بودن عقلی و نقلی بر وجود امام معصوم عالم بجمیع احکام در هر زمانی که در اعتقاد حق چه معلوم است که مصداق آن بر بودن غیر کسی که پسر امام حسن عسکری بوده باشد نیست چنانچه گفته در سوره آل عمران ذریة بعضها من بعض و بیان شد در حدیث اول باب سی و چهارم پس تر از این امور مذکوره در اول فقد و انتظار رحمت داشتن بشب و صبح و شام یعنی انتظار رفق الله تعالی بظاهر امر و بظهور حجت و غلبه بر اعدا چنانچه گفته در سوره توبه قل هل تربصون بنا الا احدی الحسنیین چه سخت تر اوقاتی که در آنها غضب الله تعالی بر دشمنان او وقتی است که نباشد امام حق او نمایان نشود در میان ایشان مراد آنست که تفاوت بسیار است میان مؤمنانی که ملازمت امام کنند و حفظ ایمان خود کنند و مؤمنانی که غایبانه حفظ کنند و ایضا تفاوت بسیار است میان مشرکانی که امام ظاهر ترا ندیده‌اند در زمان ایشان و مشرکانی که امام ظاهر شده در زمان ایشان و اشارت باین دو تفاوت کرده که گفت و همچنین دانسته الله تعالی که دوستان او بشک نمی‌افتند لهذا ایشان را در آن زمان حکم کرده و اگر میدانست که ایشان بشک می‌افتند غایب نمیکرد برای ایشان خود را اگر امام حق باشد ایشان یک چشم بر هم زدن یعنی که ایشان را در زمان ظهور امام حق یکی بیعنی که امام را اصلا غایب نمیکرد و نباشد آن غیبت امام که بر سر زمان مردان یعنی که باعث آن غیبت بر ترین مردان است چنانچه میگوید شخصی را که باعث کاری شده و فتن که بر سر قوم شده دوم متن عمار الساباطی قال قلت لابی عبد الله علیه السلام ایما افضل العبادة فی السر مع الامام منکم المستتر فی دولة الباطل او العبادة فی ظهور الحق ودولته مع الامام منکم الظاهر فقال یا عمار الصدقة فی السر والله افضل من الصدقة فی العلانیة وکذلک والله عبادتکم فی السر مع امامکم المستتر فی دولة الباطل وتخوفکم من عدوکم فی دولة الباطل وحال الهدنة افضل ممن یعبد الله عز ذکره فی ظهور الحق مع امام الحق الظاهر فی دولة الحق ولیست العبادة مع الخوف فی دولة الباطل مثل العبادة مع الامن فی

دولة الحق شرح روایت است از عمار ساباطی گفت گفتم امام جعفر صادق علیه السلام را که کدام فضیلت است آیا عبادت در پنهان با امام از جمله شما که پنهانست در دولت اهل باطل یا عبادت در وقت ظاهر شدن امامت حق و دولت آن با امام از جمله شما که نمایان باشد پس گفت ای عمار تصدق در پنهان بخدا قسم که افضل است از تصدق آشکارا و همچنان بخدا قسم که عبادت شما در پنهان با امام شما که پنهانست در دولت امامت باطل و ترس شما از دشمن و حال صلح افضل است از عبادت کسی که عبادت بکند خدا عز ذکره را در وقت ظاهر شدن امامت حق با امام حق که ظاهر شده در دولت امامت حق و نیست عبادت با ترس در دولت امامت باطل مثل عبادت با ایمن بودن در دولت امامت حق در ثواب متن واعلموا ان من صلی منکم الیوم صلوة فریضة فی جماعة مستترا بها من عدوه فی وقتها فاتمها کتب الله عز وجل له خمسین صلوة فریضة فی جماعة ومن صلی منکم صلوة فریضة وحده مستترا بها من عدوه فی وقتها فاتمها کتب الله عز وجل له بها خمسا وعشرین صلوة فریضة وحدانیة ومن صلی منکم صلوة نافلة لوقتها فاتمها کتب الله له بها عشر صلوات نوافل ومن عمل منکم حسنة کتب الله له بها عشرین حسنة ویضاعف الله عز وجل حسنات المؤمن منکم اذا احسن اعماله ودان بالتقیة علی دینه وامامه ونفسه وامسک من لسانه اضعافا مضاعفة ان الله عز وجل کریم شرح اوصافی بهیچ‌وجه منسوب بوحده یعنی انفراد در نماز و الف و نون برای مبالغه است و زیاده در اینجا معنی مصدر نیست یعنی و بدانید هر که گذارد از شما شیعه امامیه امروز که زمان غیبت است نماز فریضه در جماعت حالی که پنهان کند آن را از دشمن خود در وقت آن فریضه پس تمام کند آن فریضه را باعتبار شروط و واجبات نویسد الله عز وجل برای او ثواب پنجاه نماز فریضه در جماعت که با ظهور امامت حق باشد و هر که گذارد از شما شیعه نماز فریضه تنها در حالی که پنهان دارد آن را از دشمن خود در وقت آن فریضه پس تمام کند شروط و واجبات آن را نویسد الله عز وجل برای او بآن نماز فریضه ثواب بیست و پنج نماز فریضه تنهایی و هر که گذارد از شما شیعه امامیه نماز نافله در وقت آن پس تمام کند شروط و لوازم آن را نویسد الله تعالی برای او بآن نماز ثواب ده نماز نافله مخفی نماند که این تفاوتها برای آنست که جماعت در زمان تقیه غایب مشکلتر است از جماعت در زمان غیر تقیه و تفاوت در اشکال این بغایت بیش از تفاوت در اشکال میان نماز تنها در زمان تقیه و نماز تنها در غیر تقیه است و بر این قیاس است تفاوت در نافله و هر که بکار آورد از شما شیعه امامیه این قسم عمل نویسد الله تعالی برای او بآن عمل خوب ثواب بیست عمل آنها در زمان تقیه که آن خوبی باشد که مشتمل بر افعال جوارح و شروط باشد امام علیه السلام بیان کرد که گفت و زیاده میکند الله عز وجل ثواب اعمال صالحه مؤمن را اگر خوب بجا آورد اعمال صالحه خود را و عمل کند بتقیه بر مذهب خود و امام خود و جان خود و نگاهدارد بعض سخنها را که سنی را غضب

جماعة

وجل

چندین برابر که عبادت بسیار باشد بسبب آنکه الله عز و جل کریم است مراد این است که آن عدد که مذکور شد اقل است
و اگر کسی بیشتر کند بیشتر از آن عدد ثواب او را میشود اصل قلت جعلت فداك قد والله رغبتني في العمل و
حثثتني عليه ولكن احب ان اعلم كيف صرنا نحن اليوم افضل اعمالا من اصحاب الامام الظاهر منكم في
دولة الحق ونحن على دين واحد فقال انكم سبقتموهم الى الدخول في دين الله عز وجل والى الصلاة
والصوم والحج والى كل خير وفقه والى عبادة الله عز ذكره سرا من عدوكم مع امامكم المستتر
مطيعين له صابرين معه منتظرين لدولة الحق خائفين على امامكم وانفسكم من الملوك الظلمة تنظرون الى
حق امامكم وحقوقكم في ايدي الظلمة قد منعوكم ذلك واضطروكم الى حرث الدنيا وطلب المعاش مع الصبر
على دينكم وعبادتكم وطاعة امامكم والخوف مع عدوكم فبذلك ضاعف الله عز وجل لكم الاعمال
فهنيئا لكم شرح السبق پیشی گرفتن و مراد اینجا پیشی گرفتن باعتبار مرتبه است نه باعتبار زمان فهنیئا منادی شبه
مضاف بتقدیر فیا هنیئا و مثل این در مقام مبالغه متعارف است یا منصوب است بفعل محذوف بتقدیر گوارا
باد هنئتم هنیئا یعنی گفتم قربانت شوم بتحقیق بخدا قسم که ترغیب کردی مرا در عمل صالح و تحریص کردی مرا بر آن ولیکن
دوست میدارم که دانم که چگونه گردیده ایم ما در این روزگار افضل باعتبار اعمال صالحه از یاران امامی که ظاهر شده
از شما در نوبت حق و حال آنکه ما همگی بر یک دینیم پس گفت بدرستیکه شما سبقت کرفتید بر ایشان سوی داخل
شدن در دین الله عز و جل که اسلام است و سوی نماز و روزه و حج و سوی هر خوبی و فقه و سوی عبادت الله عز
و جل پنهان از دشمن شما با امام شما که پنهانست بر حالی که اطاعت کننده اید او را و صبر کننده اید با او انتظار کشنده اید
نوبت امامت حق را ترسا شنید بر امام خود و جانهای خود از ظلم پادشاهان که ظالمند نگاه میکنید سوی حق امام خود
و حقهای خود در دستهای ظالمان بتحقیق منع کرده اند شما را آن حق و بیچاره کرده اند شما را سوی کسب دنیا
و سوی طلب آنچه بآن معاش کنند با صبر بر دین شما و عبادت شما و اطاعت
امام شما و ترس از دشمن شما مراد این است که الله تعالی اینها را دانسته که شما بهتر از اصحاب امام ظاهرید
در دین اسلام و اعمال صالحه و لهذا ثواب زیاده دارد و نسبت حق خوش کرده و شما را در دولت باطل و کفر کرده و این
عبادت زیاده کرده الله عز و جل برای شما ثواب اعمال صالحه را پس مبارک باد شما را اصل قلت جعلت
فداك فما ترى اذا ان نكون من اصحاب القائم ويظهر الحق ونحن اليوم في امامتك وطاعتك افضل
اعمالا من اصحاب دولة الحق والعدل فقال سبحان الله اما تحبون ان يظهر الله تبارك وتعالى
الحق والعدل في البلاد ويجمع الله الكلمة ويؤلف الله بين قلوب مختلفة ولا يعصون الله عز
وجل في ارضه ويقام حدوده في خلقه ويرد الله الحق الى اهله فيظهر حتى لا يستخفي بشيء من الحق

مخافة

مخافة احد من الخلق اما والله يا عمار لا يموت منكم ميت على الحال التي انتم عليها الا كان افضل عند
الله من كثير من شهداء بدر واحد فابشروا شرح ما نافیه است و تری بصیغه مضارع متکلم مع الغیر
معلوم مهموز العین و معتل اللام باب منع است اذا ظرف است از برای تری بفتح نون و سکون همزه بمعنی ترجیح
میدهیم و ذکر استفهامیه باشد و منصوب باشد محلا و مفعول مطلق نوعی باشد تری بصیغه مخاطب
و فاعل باشد نظیر آنچه می آید در حدیث چهارم باب آینده که فما یکره الا اذن بکسر همزه و فتح ذال
و نون ساکن که ظرف زمان است ان مصدریه است و مصدر مفعول به تری است کون بصیغه متکلم
مع الغیر است و واو در و نحن حالیه است و برای تکرار و تفصیل مضمون اذن است ابشروا ابشار که خط
دستین بقطع و بصیغه امر باب افعالست یعنی گفتم قربانت شوم پس ترجیح میدهیم ما در این
هنگام که عبادت افضل باشد این که باشیم از یاران قائم آل محمد و ظاهر شود حق و حال آنکه در این
روز ما در امامت تو و اطاعت تو افضلیم باعتبار اعمال صالحه از یاران نوبت حق و عدالت پس گفت از روی
تعجب سبحان الله آیا دوست نمیدارید که ظاهر سازد الله تبارک و تعالی حق و عدالت را در شهرها و جمع
کند الله تعالی سخن را یعنی که اختلاف برطرف شود و الفت دهد الله تعالی میان دلهای چند که
که خلاف کرده نشود و مخالفت کرده نشود الله تعالی در زمین او و بر پا کرده شود حدها و شرع او در خلق
او و برگرداند الله تعالی حق را سوی اهل حق پس ظاهر شود حق تا آنکه پنهان کرده نشود چیزی از حق برای
ترس کسی از مخلوقین حاصل جواب اینست که محبوب بودن چیزی از جهتی منافات ندارد با مکروه بودن
آن از جهتی دیگر و مرغوب بودن این و جهت نمیشد یعنی اگر مرغوب شما باشد این ثواب
شما نمیشد از جهتی دیگر و نظیر اینست احوال بیمار و احوال صحیح
قلم زیرا که شما شیعیان همه مرده با حالی که شما با نیمه زندگی از ظالمان گذشته افضل
نزد الله تعالی از بسیاری از شهیدان بدر و احد که در خدمت حضرت رسول صلی الله علیه و آله شهید شده
پس خوشحال باشید سوم اصل عن ابي اسحاق قال حدثني الثقة من اصحاب امير المؤمنين عليه السلام انهم
سمعوا امير المؤمنين عليه السلام يقول في خطبة له اللهم واني لاعلم ان العلم لا يأرز كله ولا
ينقطع مواده وانك لا تخلي ارضك من حجة لك على خلقك ظاهر ليس بالمطاع او خائف مغمور
كيلا تبطل حجتك ولا يضل اولياؤك بعد اذ هديتهم بل اين هم وكم اولئك الاقلون عددا و
الاعظمون عند الله جل ذكره قدرا المتبعون لقادة الدين الائمة الهادين الذين يتأدبون باد
ابهم وينهجون نهجهم فعند ذلك يهجم بهم العلم على حقيقة الايمان فتستجيب ارواحهم لقادة العلم ويستلينون

علیهم السلام

آنهم

مغمور

من حدیثهم ما استوعر علی غیرهم ویأنسون بما استوحش منه المکذبون وأباه المسرفون شرح لا یأرز
بضم همزه و ضم را بی نقطه و سکون واو و زای با نقطه مصدر باب نصر و ضرب و علم کوچک و پنهان شدن
المواد جمع ماده و اصول مراد اینجا محکمات قرآن و مسائل متواتره است چنانچه می آید در حدیث سیزدهم
آینده [illegible] علم قدیم [illegible] المغمور بغین با نقطه و دال بی نقطه بصیغه اسم مفعول باب نصر
شمشیری که در غلاف کرده شده باشد و در بعضی نسخ [illegible] بی نقطه است از باب نصر یعنی پوشیده شده
یا از باب علم یعنی کینه داشته شده [illegible] بصیغه مضارع معلوم باب منع است النهج بفتح
نون و سکون ها راه گشاده [illegible] یعنی [illegible] که گفت
[illegible] امیرالمؤمنین علیه السلام [illegible] شنیده از امیرالمؤمنین علیه السلام
میگفت در خطبه [illegible] که خدا [illegible] میدانم که علم [illegible] بر طرف نمیشود [illegible]
بعضی [illegible] برطرف نمیشود [illegible] و اصول آن که محکمات قرآن و امثال اینها باشد بعضی که
همیشه [illegible] خواهند بود [illegible] عمل کنند بمحکمات قرآن [illegible] از روی ظن [illegible]
و عمل کنند بمسائل اصول [illegible] بیقین متواتر است [illegible] زمین را
از [illegible] ظاهری که [illegible] اطاعت کرده شده مثل امام حسن [illegible] امیرالمؤمنین
تا امام حسن عسکری علیهم السلام یا [illegible] مثل صاحب الزمان علیه السلام [illegible]
[illegible] دوستان [illegible] بعضی [illegible] منکر [illegible]
نشوند بعد از آنکه [illegible] تصدیق [illegible] رسول و قرآن [illegible] اولیا و چند [illegible]
[illegible] ایشان [illegible] بزرگ [illegible]
[illegible] دوستان [illegible]
آن اند [illegible]
بر حقیقت ایمان [illegible] صورت [illegible]
[illegible] احادیث آن [illegible]
[illegible] مقتضای ربوبیت رب
العالمین [illegible] متن أولئک أتباع
العلماء صحبوا أهل الدنیا بطاعة الله تبارک وتعالی وأولیائه ودانوا بالتقیة عن دینهم والخوف
من عدوهم فأرواحهم معلقة بالمحل الأعلی فعلماؤهم وأتباعهم خرس صمت فی دولة الباطل منتظرون

لدولة الحق وسیحق الله الحق بکلماته ویمحق الباطل ها ها طوبی لهم علی صبرهم علی دینهم فی حال
هدنتهم ویا شوقاه إلی رؤیتهم فی حال ظهور دولتهم وسیجمعنا الله وإیاهم فی جنات عدن ومن
صلح من آبائهم وأزواجهم وذریاتهم شرح بطاعة متعلق است بصحبوا و اشارت است بآنکه گاهی طاعات اهل
دنیا بسبب ضرورت تقیه طاعت است عن دینهم متعلق است بالتقیه بتضمین معنی دفع الضرر مراد بالمحل الأعلی
امام غایب است [illegible] راجع [illegible] ضمیر [illegible] است [illegible] راجع بعلما باشد الخرس بضم
خا با نقطه و سکون را [illegible] و سین [illegible] جمع اخرس [illegible] الصمت بضم صاد [illegible] و سکون میم [illegible]
جمع اصمت [illegible] ساکتان [illegible] از باب افعال اشارت بآیت سوره انفال است [illegible] بالف مقصوره حرف تنبیه
و برای تصدیق خبر [illegible] تعجب و برای [illegible] سوی چیزی [illegible] بمعنی خنده [illegible]
[illegible] بمعنی خنده [illegible] مذکر [illegible] مفرد و مؤنث باشد
همزه مکسوره است مثل کاف خطاب [illegible] مناسبت [illegible] برای تأکید است [illegible]
دعائیه است و بیان [illegible] در کتاب الایمان والکفر در حدیث [illegible]
[illegible] از شوق [illegible] برای [illegible]
ومن صلح اشارت بآیت سوره مؤمن است که بیان میشود در کتاب الایمان والکفر در حدیث [illegible]
صد و نود و دوم [illegible] است یعنی آن دوستان تابعان علمای اهل البیت اند [illegible] اهل
دنیا میکنند بطاعت الله تبارک و تعالی [illegible] ایشان را [illegible] دشمنان [illegible]
و عمل میکنند بتقیه و دفع ضرر از دین خود و بخوف از دشمن خود [illegible] ایشان [illegible]
[illegible] ایشان [illegible] ایشان [illegible]
از [illegible] ایشان یعنی عوام ایشان [illegible] علمای [illegible] ساکت اند در دولت
باطل [illegible] امت حق [illegible] امام [illegible]
[illegible] از روی ظن [illegible] بعضی [illegible] قضا و قدر [illegible]
قوت و قدرت تصدیق [illegible] امام [illegible]
[illegible] ایشان [illegible] ظاهر شدن [illegible]
ایشان [illegible] عذاب [illegible] امیرالمؤمنین علیه السلام [illegible]
رجعت [illegible] ایشان [illegible] هر که صالح شده [illegible]
[illegible] ایشان [illegible] ایشان

[illegible]

و برای طلبیدن جمعیت سوی چیزی

[illegible]

مثل برادران در آن واوه ایشان چنانچه در سوره یوسف است باب هشتاد و دوم اصل باب فی الغیبة

شرح این بیست در بیان احادیثی که دلالت بر غیبت صاحب الزمان میکند در این باب سی و یک حدیث است

اول اصل كنا عند أبي عبد الله عليه السلام جلوسا فقال لنا إن لصاحب هذا الأمر غيبة المتمسك فيها بدينه كالخارط للقتاد ثم قال هكذا بيده فأيكم يمسك شوك القتاد بيده ثم أطرق مليا ثم قال إن لصاحب هذا الأمر غيبة فليتق الله عبد وليتمسك بدينه

شرح جلوس بضم جیم جمع جالس است الخرط بفتح خاء با نقطه و سکون راء بی نقطه و طاء بی نقطه مصدر باب نصر و ضرب کشیدن دست بر شاخ درخت تا برگ آن ریخته شود و القتاد بفتح قاف و تاء دو نقطه در بالا و الف و دال درختی است صعب که خارهای آن مانند سوزن است قال بمعنی اشارت است الملی بفتح میم و کسر لام و تشدید یاء دو نقطه در پایین ساعت دراز از روز یعنی بودیم نزد امام جعفر صادق علیه السلام نشستگان پس گفت ما را به درستی که صاحب این امر را که روی زمین را غایب شدنی هست چسبنده در آن غیبت به دین خود مانند کشنده دست بر شاخ قتاد است بعد از آن اشارت کرد چنین به دست خود یعنی کرد دست خود را که گویا محکم تا اشارت شود به کشیدن کمال سعی خرط قتاد ممکن نیست پس کدام شما میگیرد خار قتاد را به دست خود بعد از آن سر در پیش افکند ساعتی دراز بعد از آن گفت به درستی که صاحب این امر را که روی زمین را غایب شدنی هست پس باید که بترسان شود از الله تعالی بنده و باید محکم نگاه دارد دین خود را یعنی و پیروی ظن نکند در احکام الهی تا متزلزل نشود در تصدیق به ربوبیت رب العالمین و رسالت رسول و امامت امام غایب

دوم اصل عن علي بن جعفر عن أخيه موسى بن جعفر عليهما السلام قال إذا فقد الخامس من ولد السابع فالله الله في أديانكم لا يزيلكم عنها أحد يا بني إنه لا بد لصاحب هذا الأمر من غيبة حتى يرجع عن هذا الأمر من كان يقول به إنما هي محنة من الله عز وجل امتحن بها خلقه لو علم آباؤكم وأجدادكم دينا أصح من هذا لاتبعوه قال فقلت يا سيدي من الخامس من ولد السابع فقال يا بني عقولكم تصغر عن هذا وأحلامكم تضيق عن حمله ولكن إن تعيشوا فسوف تدركونه

شرح سابع عبارت از امام موسی کاظم علیه السلام است که امام هفتم از ائمه اثنی عشر است خامس عبارت از صاحب الزمان است که امام پنجم از اولاد امام موسی کاظم علیه السلام است الله منصوب بفعل محذوف تقدیر اتقوا الله و تکرار برای تأکید است یرجع مرفوع و منصوب هر دو میتواند بود مراد به آباء پدر مخاطبین تا رسول الله صلی الله علیه و آله است و مراد به اجداد از پدر رسول علیه السلام تا ابراهیم یا تا آدم علیهم السلام است یعنی روایت است از علی بن جعفر از برادرش امام موسی کاظم علیه السلام گفت چون مفقود و ناپیدا شود امام پنجم از اولاد امام

پس بپرهیز کنید عذاب الله را بپرهیز کنید عذاب الله را در دینهای حق شما به آنکه حرکت ندهد شما را از آن دینها هیچ کس از مخالفان ای پسرکان من به درستی که شأن این است که ناچار است صاحب این امر را از غایب شدنی تا آنکه برگردد از تصدیق این امر کسی که قائل بود به آن جز این نیست که آن غایب شدن آزمودنی از الله عز وجل آزمود کرده به آن مخلوقین خود را که کدام خالص در ایمان است و کدام نیست اگر میدانستند پدران شما و اولاد رسول دینی از برای شما دینی راجع تر از این دین که اسلام باشد که مستلزم تصدیق به وحدانیت الله تعالی و ربوبیت است که مستلزم تصدیق است به یک یک در زمانی امام عالم به جمیع احکام می باید هر آینه تابع آن میشدند علی بن جعفر گفت پس گفتم ای مهتر من کیست آن پنجم از اولاد هفتم پس گفت ای پسرکان من خردهای شما کوچکی میکنند از این و صبرهای شما تنگی میکنند از فروش و لیکن اگر عمر یابید پس بعد از زمانی دور و دراز می یابید زمان آن امام را اشارت به این است که اگر کشته شود که کیست پس معلوم شما میشود که در زمان شما نوبت حق نخواهد شد و بیان میکند

سیم اصل عن المفضل بن عمر قال سمعت أبا عبد الله عليه السلام يقول إياكم والتنويه أما والله ليغيبن إمامكم سنينا من دهركم ولتمحصن حتى يقال مات قتل هلك بأي واد سلك ولتدمعن عليه عيون المؤمنين ولتكفأن كما تكفأ السفن في أمواج البحر فلا ينجو إلا من أخذ الله ميثاقه وكتب في قلبه الإيمان وأيده بروح منه ولترفعن اثنتا عشرة راية مشتبهة لا يدرى أي من أي قال فبكيت ثم قلت فكيف نصنع قال فنظر إلى شمس داخلة في الصفة فقال يا أبا عبد الله ترى هذه الشمس قلت نعم فقال والله لأمرنا أبين من هذه الشمس

شرح التنویه بسکون نون و کسر واو و سکون یاء دو نقطه در پایین و هاء بلند کردن و مراد اینجا به شهرت مرتبه خود است و نهی از آن اشارت است به آنکه مؤمنان در وقت غیبت بلند مرتبه تر از دشمنان باشند دولت شما و درست هنوز پس بهتر است از بلند کردن آوازه برای تقیه سنینا بکسر سین بی نقطه و فتح نون و تنوین آن موافق لغت بنی عامر است از بهری در تصریح شرح توضیح گفته و بعضهم یجری العرب مجری بنین و باب سنین و ان لم یکن علما مجری غسلین فی لزوم الیاء والحرکات علی النون منونة غالبا علی لغة بنی عامر پس من برای تبعیض است یا سنینا بفتح سین بی نقطه و کسر نون و سکون یاء دو نقطه در پایین و نون فعیل بمعنی مفعول و حال است از امامکم التمحیص مصدر باب نصر و مراد اینجا کردن است و هر کم متعلق سنینا است لتمحصن به حاء بی نقطه و صاد بی نقطه به صیغه معلوم مفرد مذکر غایب باب منع است که مؤکد به نون تأکید ثقیله شده التمحیص از دین آمده و مراد اینجا گریز از مردم است و ضمیر مستتر راجع به امامکم است لتدمعن به دال بی نقطه و عین بی نقطه به صیغه معلوم مفرد مذکر غایب باب منع است که مؤکد

بزن تأکید تقیید شده و یکفأن بسکون کاف و فتح فاء و ضم همزه بصیغهٔ مجهول جمع مذکر غایب تو که بنون
تأکید ثقیله از باب افعال است الاکفاء کج کردن ظرف چنانچه نزدیک بریخته شدن مظروف شود
و نمیتواند بود که از باب منع باشد الکفء سرشیب کردن ظرف و بر هر تقدیر ضمیر راجع بمؤمنین است
فامجو تفریع بر و یکفأن است مشتبه بصیغهٔ اسم فاعل باب افتعال است یعنی بیکبار نمی‌مانند و حق
و مراد این است که اهل آن تا از بدن اظهار موافقت دین شیعهٔ امامیه میکنند و در بعض اعمال موافق
و در اکثر اعمال مخالف‌اند و پیروی ظن میکنند او یدری بصیغهٔ مجهول باب ضرب است ای مرفوع و مبتدا
چه استفهام ابطال عمل قرب بزیر جمله نسبه عطف و ارشاد و نظیر چنین است عن ابی عبدالله علیه السلم
قال لا یخرج القائم حتی یخرج قبله اثنا عشر من بنی هاشم کلهم یدعو الی نفسه و ظاهر این است که این نیز
باشد و نزدیک بمضمون می‌آید حدیث هشتم این باب متن روایت مفضل بن عمر که گفت او
ابوعبدالله است گفت شنیدم از امام جعفر صادق علیه السلم میگفت دوری کنید از اینکه بگردید خود را از
بلندی مرتبه را آگاه باشید بخدا قسم که هر آینه غایب میشود امام شما یعنی امام زمان شما در سالها
از عمرهٔ زمانه شما و هر آینه گریزان میشود دانستن آنکه گفته میشود بر سبیل استفهام تعجبی امام مرد یا کشته شد
کرا و شد بکدام وادی رفت و هر آینه اشک خواهد داد البته دیدگان بر آن امام غایب چشمهای مؤمنان
از شوق ظهور او و هر آینه باضطراب انداخته میشوند مؤمنان از شبهات مشرکان چنانچه باضطراب
انداخته میشود کشتیها در موجهای دریا اشارت باین است که ایمان مؤمنان در آن وقت نزدیک بریخته
شدن میشود و پس نجات نمی‌یابد از شبهات و شرک مشرکان مگر کسی که گرفته است خدا تعالی پیمان او را
که نگاه داشته است از شیطان پیمان او را و نوشته در دل او ایمان او را و تقویت کرده او را بجزئی که از جانب
نزد خدا تعالی است و هر آینه برداشته میشود البته دوازده نشان که اشتباه دارد در دولت گذاشته میشود
که کدام از کدام جدا است مفضل گفت پس گریه کردم گفتم پس چگونه [illegible] از شبهات عمل آورده
میشود مفضل گفت پس امام نظر کرد بسوی آفتاب که افتاده بود در صفه که امام در آن نشسته بود و شده بود
پس گفت ای ابوعبدالله می‌بینی این آفتاب را گفتم آری پس گفت بخدا قسم که هر آینه کار ما ظاهرتر است
از این آفتاب اشارت باین است که آن روایات محل شک جاهلان برای این میشود که رغبت بر جا
دارند و از اشکال و کیفیت عمل شیعه و دوران امامت باینست چه معیار و فرق میان شیعه امامیه و مخالفان
ایشان همت که اهل آن روایات عمل بمحکمات کتاب الهی که در آنها نهی از اختلاف و از پیروی ظن است میکنند
قریب و اهل آن روایات اهل بطلان است حدیث چهاردهم عن سدیر الصیرفی قال سمعت ابا عبدالله علیه

یقول ان فی صاحب هذا الامر شبها من یوسف علیه السلم قال فقلت له کانک تذکره حیوته او غیبته
قال فقال لی و ما ینکر من ذلک هذه الامة اشباه الخنازیر ان اخوة یوسف کانوا اسباطا اولاد الانبیاء
تاجروا یوسف و بایعوه و خاطبوه و هم اخوته و هو اخوهم فلم یعرفوه حتی قال انا یوسف و هذا اخی
شرح حیوته بفتح حاء بی‌نقطه و یاء دو نقطه در پایین و الف و تاء دو نقطه در بالا و ضمیر راجع بصاحب است و عبارت
است از زندگی او در وقت دعوی خصوم او و بودن که و چنانچه در یوسف علیه السلم واقع شده او برای منع خلو است
پس منافات ندارد با اینکه شباهت باعتبار مجموع دو صفت باشد و غیبته بفتح غین بانقطه و سکون یاء دو نقطه
در پایین و باء یک نقطه عبارت است از غایب بودن صاحب این امر با وجود حضور او در مجالس و مشاهده
و مکالمه مردم و معاشرهٔ او چنانچه در یوسف علیه السلام و او برای استفهام تعجبی است من برای تبعیض است
اشاره به ذلک مجموع دو صفت است هذه الامة فاعل ینکر است و مراد مخالفانند که چون میشنیدند
که مهدی علیه السلام این دو صفت خواهد داشت منکر میشدند الاسباط بفتح همزه و سکون سین بی‌نقطه
و باء یک نقطه و طاء بی‌نقطه جمع سبط بکسر سین و سکون باء قبایل بنی اسرائیل و مراد اینجا پسران [illegible] است
و این اشارت است باینکه هر کدام از شبهه صاحب بصیرت در حق و فهم بودند و لهذا هر کدام منسوب به
قبیله شدند و الانبیاء اشارت است باینکه پسران پیغمبران بودند باینکه صاحب معرفت
امور باشند خصوصا پسرانی که از ابراهیم و اسحق و یعقوب باشند التاجر بتاء دو نقطه بالا و جیم
و راء بی‌نقطه مصدر باب مفاعله خرید و فروخت باکسی و این اشارت است بمعامله که میان ایشان و یوسف
واقع شد در مصر در اول آمدن ایشان بمصر و آن چنان بود که گندم خریدند از او و قیمتی که تسلیم
کرده بودند میان بارهای ایشان پنهان کرده شد المبایعه باء یک نقطه و یاء دو نقطه در پایین و عین بی‌نقطه
معاهده مثل بیعتی که تحت الشجرة و این عبارت است از پیمانی که واقع شد میان ایشان و یوسف در
بار اول آمدن ایشان نیز و آن چنان بود که یوسف با ایشان شرط کرد که برادر پدری ایشان را از کنعان آورند
و ایشان قبول کردند و چون راست کرده بود وجود ایشان و بدیدن در بارهای خود نفهمیدند که
او یوسف است چه بود که ما برادری دیگر داریم که از ما در کنعان است و چرا طلب میکنند او را و چرا
و پس المخاطبه گفتگوی مصدر باکسی و این اشارت است بقول ایشان در بار دوم آمدن ایشان
بمصر و در بار سیوم یا ایها العزیز و در هم جا است فاء در فلم یعرفوه برای تفریع است و این
نوعی از مجاز است نظیر فبشرهم بعذاب الیم و نظیر مالک یوم الدین و مراد این است که اینها جمیعا سبب
باعث معرفت نشد و ایشان که پی معرفت خدا شدند و امثال این خارق عادت

و نمی‌پرد الله تعالی برای ولی او مستبعد نیست و مجهول است سحول بن الفرد قلیل یعنی روایت است از سدیر صیرفی
گفت شنیدم از امام جعفر صادق علیه السلام می‌گفت در کسی که صاحب این امر است که وصی زمان است
شباهتی از یوسف علیه السلام است پس گفتم گویا که ذکر می‌کنی زندگی او را یا غایب شدن او را سدیر گفت
پس امام گفت مراد چیزی است که مقصود شباهت در هر دو صفت است که وچه چیز را انکار می‌شوند از جمله آنچه مذکور
شد این طائفه مخالفان که مانند آن خوکانند در نجاست بودن مردارخوری یعنی در ترک التفات سوی روایت و
درایه و علم کرده اند چنان این که برادران یوسف بودند چنان قابل بودند و اولاد انبیا فروختند و فروختن
کردند با یوسف معامله که کردند با او و مخاطبه کردند با او و حال آنکه ایشان برادران او بودند و او برادر ایشان
بود و نشناختند او را تا آنکه گفت که من یوسفم و این بنیامین برادر من است نپرده و در متن فما تنکر هذه
الأمة الملعونة أن یفعل الله عز وجل بحجته فی وقت من الأوقات کما فعل بیوسف إن یوسف علیه السلام
کان إلیه ملك مصر وکان بینه وبین والده مسیرة ثمانیة عشر یوماً فلو أراد أن یعلمه لقدر علی
ذلك لقد سار یعقوب علیه السلام وولده عند البشارة تسعة أیام من بدوهم إلی مصر فما تنکر هذه
الأمة أن یفعل الله عز وجل بحجته کما فعل بیوسف أن یمشی فی أسواقهم ویطأ بسطهم حتی یأذن الله
فی ذلك له کما أذن لیوسف قالوا أإنك لأنت یوسف قال أنا یوسف شرح ولده فاعل و جا استفهام است
و منصوب است که مفعول مطلق نوعیست و هامش نکرده است بعضی فهمی انکار نکرده است در بعضی نسخ بحفظه بحجبه
بقطعات است یعنی پس چه نوع منکر می‌شوند این طائفه دور کرده شده از رحمت آنچه این را که کند الله عز وجل با امام
خود در وقتی از اوقات مثل آنچه را که کرد با یوسف چنان این که در وقتی که یوسف علیه السلام مفوض سوی او بود پادشاهی
مصر و بود میان او و میان پدرش مسافت هیجده روز راه پس اگر اراده می‌کرد یوسف که
اعلام کند پدر را هر آینه توانائی داشت بر آن خبر فرستادن شاطری شد هر آینه حرکت کرد یعقوب علیه السلام و
پسران او وقت رسیدن خبر نه روز راه از ایشان کم بود تا مصر پس چه نوع منکر می‌شوند این طائفه
مخالفان این که کند الله عز وجل با امام خود مثل آنچه را که کرد با یوسف آنکه امام راه رود در بازارهای ایشان
برای خرید و فروخت و پا گذارد در مجلسهای ایشان و فرشهای ایشان را برای کارسازی تا وقتی رخصت
دهد الله تعالی او را در اعلام چنانچه رخصت داد برای یوسف گفتند برادران او آیا تو یی کسی که تو هر آینه تو یی یوسف
گفت من یوسفم متن عن زرارة قال سمعت أبا عبد الله علیه السلام یقول إن للغلام غیبة قبل أن
یقوم قال قلت ولم قال یخاف وأومأ بیده إلی بطنه ثم قال یا زرارة وهو المنتظر وهو الذی
یشك فی ولادته منهم من یقول مات أبوه بلا خلف ومنهم من یقول حمل ومنهم من یقول إنه

ولد قبل موت أبیه بسنتین وهو المنتظر غیر أن الله عز وجل یحب أن یمتحن الشیعة فعند ذلك یرتاب
المبطلون شرح حمل بصیغه ماضی مجهول باب ضرب است و مستتر در او که به صیغه مصدر یعنی اسم مفعول باشد
یعنی روایت است از زراره گفت شنیدم از امام جعفر صادق علیه السلام می‌گفت که این پسر را غایب
شدنی هست پیش از آنکه ایستد به کار امامت یعنی که پیش از ظهور و موعود این است که مضمون می‌آید در
حدیث نهم و حدیث سیم و بجای الغلام القائم است یعنی مراد او اول طفولیت است که در آن سن اطفال بر
پای خود راه نمی‌روند زراره گفت گفتم و چرا غایب شود در آن وقت گفت می‌ترسد از دشمن و امام اشاره کرد
به دست خود سوی شکم خود برای بیان آنکه دشمن حسبی او از اولاد است که جعفر کذاب باشد چنانچه مشار این
شد و می‌آید در حدیث نهم تفسیر زراره که یعنی القتل و این تفسیر اگرچه مخصوص است مناسب نیست مگر به الا اشارت
کل می‌کرد چنانچه می‌آید در حدیث ششم باب اینکه گفتن از جهت قول الربیع بعد از آن گفت ای زراره و او
انتظار کشیده شده یعنی که اعتقاد امامت او از اول مردان بالکلیه بر طرف نخواهد شد که بعضی شیعه او
معتقد امامت او خواهند بود و او است که شک کرده می‌شود در ولادت او که آیا شده یا نه در بعضی ظن
شد بعضی از مردمان کیست که می‌گوید پدر او آبستن نبود و شد پیش از فوت پدر او هیچ فرزند متولد نشده بود و بعضی
از مردمان کیست که می‌گوید پدر پسری که او متولد شد پیش از فوت پدرش به دو سال او است انتظار کشیده شده
بعضی که اعتقاد امامت او از اول مردان بالکلیه بر طرف نخواهد شد که بعضی شیعه او همیشه معتقد امامت او
خواهند بود و او است که شک کرده می‌شود در ولادت او که آیا شده یا نه در بعضی شدن کی شد بعضی از مردمان
کیست که می‌گوید مرد پدر او بی فرزندی که قائم مقام باشد و بعضی از مردمان کیست که می‌گوید پدر او آبستن
بود و شد پیش از فوت پدر او هیچ فرزند متولد نشده بود و بعضی از مردمان کیست که می‌گوید پدر پسری که او متولد
شد پیش از فوت پدرش به دو سال و او است انتظار کشیده شده مؤمنان خالص بر نمی‌گردند از اعتقاد
امامت او به غیبت است که الله عز وجل دوست می‌دارد که آزمود کند شیعه را به سبب امام گفت پس آن
وقت می‌افتند بعضی که بر می‌گردند از اعتقاد حق اهل بطلان یعنی با آنکه می‌گویند احتجاج می‌کنند به عدم وصل ولادت او
معقول است متن قال قلت جعلت فداك إن أدركت ذلك الزمان أی شیء أعمل شرح ای قوله
در بعض نسخ نیست یعنی زراره گفت قربانت شوم اگر دریابم آن زمان را چه کار کنم امام گفت متن یا زرارة
إذا أدركت ذلك الزمان فادع بهذا الدعاء اللهم عرفنی نفسك فإنك إن لم تعرفنی نفسك لم
أعرف نبیك اللهم عرفنی رسولك فإنك إن لم تعرفنی رسولك لم أعرف حجتك اللهم عرفنی
حجتك فإنك إن لم تعرفنی حجتك ضللت عن دینی شرح ای زراره اگر دریابی آن زمان را پس دعا کن به

مراد به راوی فرزندی که قائم مقام باشد و بعضی از مردمان کیست که می‌گوید او

شکّ و اختلاف مردمان در ولادت او

مخفی نماند که این دعا در نسخ طبعیت و فی الست که کافی در حدیث چهارم باب نهم کراست الله علیه السلام پس ظاهر می‌شود از کلام در مولانا صاحب علیه السلام

و تا که خدا و خدا شناسان بمن خودت را بمعنی که توفیق ده مرا که تصدیق ربوبیت تو کنم و اعتراف کنم
که صاحب کل اختیار هر کس و هر چیزی شریکت با تو در حکم نیست … شد چه میترسی که تو اگر نشناسانی بمن خودت را
نشناسم نبی ترا بمعنی که اعتراف بحق او کرده باشم که برای هر زمانی وحی سوی نبی در تو و حجت خدا و
بشناسان بمن رسول ترا در زمان من چه میترسی که تو اگر نشناسانی بمن رسول ترا نشناسم حجت ترا
بعد از رسول که امام زمان باشد خدا و خدا شناسان بمن حجت ترا چه میترسی که تو اگر نشناسانی بمن
حجت ترا گم شوم از دین که بر من واجب کردی که حقیقت اسلام و تصدیق ربوبیت باشد شاید که
در تغییر لفظ نبی و رسول این باشد که مقتضای ربوبیت او لازم و للذات ارسال رسول نیست که وحی
نبی است خواه رسول باشد و خواه نه چه ممکن … که کل واحد از مکلفین نبی باشند و احتیاج برسول
اصلا نباشد پس احتیاج برسول ثانیا ظاهر میشود که مکلف بحال خود رجوع کند و داند که خودش نبی نیست
و این دعا اشارتست … حق برامامت معصوم عالم بجمیع احکام در هر زمانی و توضیح این شد در شرح
حدیث اول باب سیوم کتاب التوحید حس قُلْتُ يا زُرارَةُ لا بُدَّ مِنْ قَتْلِ غُلامٍ بِالْمَدينَةِ قُلْتُ جُعِلْتُ
فِداكَ أَلَيْسَ يَقْتُلُهُ جَيْشُ السُّفْيانِيِّ قالَ لا وَلكِنْ يَقْتُلُهُ جَيْشُ آلِ بَنِي فُلانٍ يَجِيءُ حَتّى يَدْخُلَ الْمَدينَةَ
فَيَأْخُذُ الْغُلامَ فَيَقْتُلُهُ فَإِذا قَتَلَهُ بَغْياً وَعُدْواناً وَظُلْماً لا يُمْهَلُونَ فَعِنْدَ ذلِكَ تَوَقَّعِ الْفَرَجَ إِنْ شاءَ اللّهُ
شرح مذکور است در کتاب روضه بعد از حدیث … که فتنة الجیش الى الخروج … طلب
که بقتلوند سفیان بضم و فتح و کسر سین … نام سفیان ثوری صوفی و سفیان بن عیینه صوفی و جمعی
دیگر است و سفیانی منسوب بسفیان است باعتبار مذهب یا باعتبار ولادت … آل … رجع بال است
ضمیر لا یمهلون راجع بجیش یا راجع ببنی فلانست و میتواند بود که راجع بمخالفان مطلق باشد توقع
بصیغه مصدر باب تفعل است حس بعد از آن گفت ای زراره ناچار است از کشته شدن پسری که
کنم فرزند سوم آیا نیست … میکشند او را لشکر سفیانی گفت نه ولیکن میکشند او را لشکر … اولاد فلان
می آید تا داخل … مدینه … میشود پس میگیرد آن پسر را پس میکشند او را پس چون کشت او را براه
روی دشمنی و ظلم مهلت داده نمیشوند پس نزد آن انتظار کشادگی کار … که خواهد … تعالی اشارتست
بآنچه … مذکور است که … جعفر علیه السلام بقول لیس بین قیام القائم علیه السلام
و بین قتل النفس الزکیة اکثر من خمسة عشر لیلة حس سَمِعْتُ أَبا عَبْدِ اللّهِ عَلَيْهِ السَّلامُ يَقُولُ يَفْقِدُ النّاسُ
إِمامَهُمْ فَيَشْهَدُ الْمَوْسِمَ فَيَراهُمْ وَلا يَرَوْنَهُ شرح شنیدم از امام جعفر صادق علیه السلام میگفت گم میکنند مردمان
امام خود را حاضر میشود در موسم حج پس می بیند ایشان را و نمی بینند او را مراد وقت غیبت صغری است

از جهت تشریف بنده زراره اضافه … الف است … و مراد اینجا … مرتبه … است …

چنانچه

چنانچه بیان میشود در حدیث دوازدهم این باب هفتم حس عَنِ الْأَصْبَغِ بْنِ نُباتَةَ قالَ أَتَيْتُ أَمِيرَ
الْمُؤْمِنِينَ عَلَيْهِ السَّلامُ فَوَجَدْتُهُ مُتَفَكِّراً يَنْكُتُ فِي الْأَرْضِ فَقُلْتُ يا أَمِيرَ الْمُؤْمِنِينَ ما لِي أَراكَ مُتَفَكِّراً
تَنْكُتُ فِي الْأَرْضِ أَرَغْبَةً مِنْكَ فِيها فَقالَ لا وَاللّهِ ما رَغِبْتُ فِيها وَلا فِي الدُّنْيا يَوْماً قَطُّ وَلكِنِّي
فَكَّرْتُ فِي مَوْلُودٍ يَكُونُ مِنْ ظَهْرِ الْحادِي عَشَرَ مِنْ وُلْدِي هُوَ الْمَهْدِيُّ الَّذِي يَمْلَأُ الْأَرْضَ عَدْلاً
وَقِسْطاً كَما مُلِئَتْ ظُلْماً وَجَوْراً تَكُونُ لَهُ غَيْبَةٌ وَحَيْرَةٌ يَضِلُّ فِيها أَقْوامٌ وَيَهْتَدِي فِيها آخَرُونَ شرح نکت
بفتح نون و سکون کاف … و در لفظ … مصدر که … زمین بسر چوب … اشارت … چنانچه کسی (باب نصر)
در وقت غم و فکر میکند من ظهر تقدیرش من ظهر آخرت الحادی عشر مبتداست من ولدی حال یا صفت الحادی
عشر است و میتواند بود که ظهر مضاف بالحادی عشر باشد و مراد امام یازدهم باشد و من ولدی صفت
الحادی عشر باشد که متعلق بالمهدی یا صفت مولود باشد و واو در وحیرة بمعنی مع است و مراد حیرت
دیگرانست جمع یضل صفت حیرة است یعنی روایتست از اصبغ بن نباته گفت آمدم نزد امیر المؤمنین ع
پس یافتم او را متفکر میکاوید زمین پس گفتم ای امیر المؤمنین چه حالت مرا که می بینم ترا متفکر میکاوی
زمین آیا رغبت است در زمین یعنی … بدست … روی زمین … پس گفت نه بخدا قسم
که رغبت نکردم در آن و نه در زندگی دنیا یک روز هرگز و لیکن من فکر کردم در زاییده که حاصل میشود از
پشت من بیان این که امام یازدهم از جمله اولاد منست مهدی معلوم که پر میکند زمین را از عدالت
انصاف چنانچه پر شده از ظلم و بی انصافی … باشد او را غیبت و حیرانی مردمان که گمراه میشوند از حق
طایفه چند و راه یابند در آن طایفه چند که مراد آنست که بعد از آنکه حیرت طلبان هم میرسانند
حس فَقُلْتُ يا أَمِيرَ الْمُؤْمِنِينَ وَكَمْ تَكُونُ الْحَيْرَةُ وَالْغَيْبَةُ فَقالَ سِتَّةَ أَيّامٍ أَوْ سِتَّةَ أَشْهُرٍ أَوْ سِتَّ
سِنِينَ فَقُلْتُ وَإِنَّ هذا لَكائِنٌ فَقالَ نَعَمْ كَما أَنَّهُ مَخْلُوقٌ وَأَنّى لَكَ بِهذَا الْأَمْرِ يا أَصْبَغُ أُولئِكَ خِيارُ
هذِهِ الْأُمَّةِ مَعَ خِيارِ أَبْرارِ هذِهِ الْعِتْرَةِ فَقُلْتُ ثُمَّ ما يَكُونُ بَعْدَ ذلِكَ فَقالَ ثُمَّ يَفْعَلُ اللّهُ ما يَشاءُ
فَإِنَّ لَهُ بَداءاتٍ وَإِراداتٍ وَغاياتٍ وَنِهاياتٍ شرح واو در والغیبة بمعنی مع است پس مقصود
و مقصود سوال از مدت حیرت است نه مدت غیبت و لهذا عکس ترتیب اول کرد و گفت الغیبة والحیرة
اگر واو برای عطف باشد مقصود سوال از مدت مجموع من حیث المجموع حیرت و غیبت خواهد بود و حاصل
هر دو گفت او و دو جا برای تقسیم نوع مسافت باعتبار حیرت میتواند بود که برای شک راوی باشد
جمع مونث سالم بدا بالف ممدوده باشد سه قسم است اول آنکه همزه آن منقلب از واو یا یا باشد
جایز است ابقای همزه مثل … و قلب همزه بواو مثل … و اگر همزه آن اصلی باشد ابقای آن

همزه و جهت مثل قراءت و اگر خوانده باشد عجب بوده و جهت مثل محاورات و معانی ... برای ...
بیان شد در کتاب التوحید در شرح عنوان باب البداء که باب بیست و چهارم است **متن** پس گفتم ای ابراهیم ...
و چند وقت بیابد حیرت مؤمنان به غیبت او و اطمینان بهم رسانند گفت بعض مؤمنان بیشتر ... و
بیابند و بعضی بیشتر ... سؤال ... بر سبیل استفهام تعجبی و بر سبیل بر حیرت یا آنکه شخص
مؤمنست هر آینه واقع شده است پس گفت آری چنانکه گوی که البته مخلوق شده آن حیرت که ...
و آن مرتبه که آن مؤمنان را هست اشاره رفت به تکذیب آن حیرت نقص ایشان بیست بیان این کمال ...
آن مؤمنان بهترانند ... به انبیا که ... ان این اهل البیت مراد ... و ... است ...
جمع است مثل و ... اشاره رفت به تکذیب آن ... جمع ... تفصیل میکند ...
و خواهد حال پس گفتم بعد از آن چه خواهد شد بعد از حیرت ... یعنی که غیبت تا چه وقت خواهد شد
پس گفت برای بیان آنکه آن معلوم نیست بعد از آن میکند الله تعالی آنچه را که میخواهد ... بر سبیل
... است ... و ... است و ... او ... و آخرهای کار **هشتم حس** عن أبي جعفر عليه السلام
قال إنما نحن كنجوم السماء كلما غاب نجم طلع نجم حتى إذا أشرتم بأصابعكم وملتم بأعناقكم غيّب الله
عنكم نجمكم فاستوت بنو عبد المطلب فلم يعرف أيٌّ من أيّ فإذا طلع نجمكم فاحمدوا ربكم **شرح** نجوم
عبارتست از ستارگان دوازده گانه که هر کدام مرکب است از چند ستاره و برج دوازده گانه
مسمی به اسمای آنها شده و میتواند بود که عبارت باشد از بیست و هشت منزل قمر که ستارگان در آنها
موافق آنچه می آید در کتاب الایمان والکفر در ابواب الکفارات در شرح حدیث چهارم باب ...
... باب ... که باب پانزدهم است در توضیح ... و بیان مواقع النجوم مراد از غیبت نجم ...
که نجم دیده نشود در شب و نه در روز به سبب مقارنت آفتاب و مراد از طلوع نجم ظهور آنست در وقت طلوع
فجر بعد از مفارقت آفتاب یا آن و میتواند بود که مراد از غیبت نجم غروب آن در افق حقیقی باشد و مراد
از طلوع نجم خروج آن از افق حقیقی باشد الاستواء الاستیلاء ... اشاره رفت به آنچه گذشت در حدیث
سیوم این باب **متن** روایت از امام محمد باقر علیه السلام گفت جز این نیست که ما مانند ستارگان آسمانیم
هر وقت که ... ستاره ظاهر شود ستاره دیگر ... وقتی که اشارت کنید امام خود را ... و گردن خود را
کج کنید از ... که مظلوم شدن او شما غایب میکند الله تعالی از شما ستاره شما را که ...
یعنی صاحب الامر است پس مستوی شوند ... عبد المطلب پس شناخته نشود که کدام ایشان
از کدام طرف است از جانب ماست یا از جانب مخالفان پس وقتی که ظاهر شود ستاره شما یعنی

نشود امام شما یا یعنی که ظاهر شود صاحب الامر پس حمد کنید صاحب کل اختیار خود را **نهم حس** عن زرارة قال
سمعت أبا عبد الله عليه السلام يقول إن للقائم عليه السلام غيبة قبل أن يقوم قلت ولم قال إنه يخاف
وأومأ بيده إلى بطنه يعني القتل **شرح** يعني القتل ... تفسیر اوست و ... البطن است و ... زراره است
یعنی که مراد امام از اشارت به شکم خود ترس از کشته شدن است و این خوب نیست والا اشارت به کل میکرد
و بیان شد در شرح حدیث پنجم این باب **دهم حس** سمعت أبا عبد الله عليه السلام يقول إن بلغكم عن صاحب
هذا الأمر غيبة فلا تنكروها **شرح** شنیدم از امام جعفر صادق علیه السلام میگفت که اگر رسد به شما از صاحب
امر غیبتی پس منکر آن مشوید که آن حق است **یازدهم حس** عن المفضل بن عمر قال كنت عند أبي عبد الله عليه السلام
وعنده في البيت أناس فظننت أنه إنما أراد بذلك غيري فقال أما والله ليغيبن عنكم صاحب
هذا الأمر وليخملن حتى يقال مات هلك في أي واد سلك ولتكفأن كما تكفأ السفينة في أمواج البحر
لا ينجو إلا من أخذ الله ميثاقه وكتب الإيمان في قلبه وأيده بروح منه ولترفعن اثنتا عشرة راية
مشتبهة لا يدرى أي من أي قال فبكيت فقال ما يبكيك يا أبا عبد الله فقلت جعلت فداك
لا أبكي وأنت تقول اثنتا عشرة راية لا يدرى أي من أي قال وفي مجلسه كوة تدخل فيها الشمس
فقال أبينة هذه فقلت نعم قال أمرنا أبين من هذه الشمس **شرح** اول نحو آنچه منقول شد در حدیث سیوم
این باب منقول شد پس شاید که ... و مراد اینست که ... که آن تعریض بغیر من
از اهل مجلس است و حال آنکه تعریض بجمیع بوده و میتواند بود که شاید که جمیع کردن اهل مجلس باشد ...
... بفتح و ... مضارع غایب معلوم ... که ... نون ... شده ...
بنام و نشان بودن و مضمون ... ظاهر شد از شرح حدیث سیوم **دوازدهم حس** عن أبي عبد الله عليه السلام
قال للقائم غيبتان يشهد في إحداهما المواسم يرى الناس ولا يرونه **شرح** ... الناس ... شهید است
و غیبت عبارتست از صغری است که ... و ... کبری که ... و ... پس
مراد ... صغری است و مراد ... که ... **متن** روایت از امام جعفر صادق علیه السلام گفت
برای قائم آل محمد علیه السلام دو غیبت است صغری و کبری حاضر میشود در یکی از آن دو که غیبت صغری است در
موسمهای حج ... که ... او را ... که غیبت کبری ...
موسمها حاضر میشود ... که ... **سیزدهم حس** عن بعض أصحاب أمير المؤمنين عليه السلام
من يوثق به أن أمير المؤمنين عليه السلام تكلم بهذا الكلام وحفظ عنه وخطب به على منبر الكوفة اللهم
إنه لا بد لك من حجج في أرضك حجة بعد حجة على خلقك يهدونهم إلى دينك ويعلمونهم علمك

تفرقوا أتباع أوليائك ظاهر غير مطاع أو مكتتم يترقب إن غاب عن الناس شخصهم في حال هدنتهم فلم
يغب عنهم قديم مبثوث علمهم وآدابهم في قلوب المؤمنين مثبتة فهم بها عاملون ويقول عليه السلام في هذه
الخطبة في موضع آخر فمن هذا ولهذا يأرز العلم إذا لم يوجد له حملة يحفظونه ويروونه كما سمعوه من العلماء
ويصدقون عليهم فيه شرح مكتتم بصيغه اسم مفعول باب افتعال است يترقب بصيغه مجهول باب تفعل شخصهم
فاعل غاب است و ضمير ... بالكسر است ... الشيء بجاى كه نقطه ... منقبض كرده شده و مراد
اينجا مستتر است ... جوارح ... عمل ... مثلا ... آداب ... عبادات
از عدم جواز حكم بظن ... بحكم صريح ... غير صريح ... عمل بظن ... از ... كه ظن است ... عمل بظن
قرآن ... عمل ... اصول ... آيه نازل شده ... آداب ... متواتر
خبر ... رجوع ... است ... ظرف ... صورت ... اشارت باينست كه عمل
بخبر واحد ... عمل معلوم ... اصول فقه باشد ... بظن كه مضمون خصوص خبر واحد ... اخبار
و ... مسائل اصول فقهى ... خود ... عمل ميكند ... شدت ... ميكند
كه حكم ميكند بمضمون ظاهر قرآن و بمضمون خبر واحد ... استفهام انكارى است براى ... فاء ...
براى مصدر ... مضمون ... كه ... باشد ... بسكون ... و ضم
و فتح و كسر ... نقطه و ... است ... مصدر باب نصر و ضرب ... و پنهان شدن
بصد ... مجهول باب تفعيل است يعنى روايت است از بعض راويان از امير المؤمنين عليه السلام از خطبه كه ...
اين است ... امير المؤمنين عليه السلام گفت ... او محفوظ راويان شده ... خطبه گفت ...
... ... از ... كه حجتهاى خود باشند ... بعد ...
... ميكنند ... سوى دين ... حقيقت اسلام باشد و تعليم ميكنند ... ... كه ... شوند
جمعى ... از اول مؤمنان از خود ... كردى خواه ظاهرى باشد كه اطاعت كرده شده ...
... نباشد و خواه پنهان كرده شده ... كشيده شود اگر چه غايب ميشود از مؤمنان ... دنيا
... ... مؤمنان ثابت كرده شده است ... كه ...
كنند ... مؤمنان ... آداب ... عمل كننده ... امير المؤمنين عليه السلام اين خطبه ... ...
... عمل ... آداب ... غايب گشت ... سبب ... ميشود علم ... خصوصيات احكام
... ... مجهول ميشود چون ... ميشود ... آن علم ... كه حفظ كنند آن علم را و نقل كنند آن علم را ...
شنيده ... آن علم را از علماى اهل البيت ... شود ... علماى اهل البيت ... نقل ... اللهم

پس غايب ميشود ... ... شده
... ...

فإن

فإني لأعلم أن العلم لا يأرز كله ولا ينقطع مواده وإنك لا تخلي أرضك من حجة لك على خلقك ظاهر
ليس بالمطاع أو خائف مغمور كيلا تبطل حجتك ولا يضل أولياؤك بعد إذ هديتهم بل أين هم وكم هم
أولئك الأقلون عددا الأعظمون عند الله قدرا شرح مضمون اين گذشت در حديث سيزدهم باب پيش
صد عن علي بن جعفر عن أخيه موسى بن جعفر عليهما السلام في قول الله تعالى أرأيتم إن أصبح ماؤكم غورا
فمن يأتيكم بماء معين فقال إذا غاب عنكم إمامكم فمن يأتيكم بإمام جديد شرح معين كريم اصلش
معين ... است و كريم ... است يعنى ... شده است يعنى روايت است از علي بن جعفر از برادر
موسى بن جعفر عليه السلام در قول الله عز وجل در سوره ملك بگو خبر دهيد كه اگر شود آب شما فرو رفته پس كه ميدهد
شما را آب تازه امام گفت مراد اينست كه اگر غايب شود امام شما پس كه ميدهد شما را امام تازه ...
منافات ندارد با اينكه اين آيت معنى ديگر نيز داشته باشد صد ... عن أبي عبد الله عليه السلام قال
إن بلغكم عن صاحبكم غيبة فلا تنكروها شرح مضمون اين گذشت در حديث ... اين باب
عن أبي عبد الله عليه السلام قال لا بد لصاحب هذا الأمر من غيبة ولا بد له في غيبته من عزلة
ونعم المنزل طيبة وما بثلاثين من وحشة شرح العزلة بضم عين بى نقطه و سكون زاى با نقطه جدا شدن از
مردم الطيبة بفتح طاى بى نقطه و سكون ... و تشديد ياء ... نام مدينه مشرفه يعنى روايت است از
امام جعفر صادق عليه السلام گفت ناچار است صاحب اين امارت را از غايب شدنى و ناچار است او را در
غايب شدن او از جدا شدن از مردمان و بودن در صحرا و خوب فرود آمدگاهيست ... و نيست ...
سى كس ... اشارت باينست كه در وقت غيبت كبرى كه بعد از غيبت صغرى است منزل او ...
و صحرا ... است ... چنانچه مذكور ميشود در حديث آينده و سى كس از خاصان مخلصان همنشين
او خواهند بود و اگر يكى از ايشان بميرد ديگرى قائم مقام ميشود صد عن أبان بن تغلب قال
قال أبو عبد الله عليه السلام كيف أنت إذا وقعت البطشة بين المسجدين فيأرز العلم كما تأرز الحية
في جحرها واختلفت الشيعة وسمى بعضهم بعضا كذابين وتفل بعضهم في وجوه بعض قلت جعلت
فداك ما عند ذلك من خير فقال لي الخير كله عند ذلك ثلاثا شرح البطشة بفتح باء يك نقطه و سكون طاى
بى نقطه و شين با نقطه ... مصدر باب نصر و ضرب قتل و غارت ... المسجدين عبارت از
مسجد مكه و مسجد مدينه است و اين اشارت است بواقعه ... امير المؤمنين صلوات الله عليه
... بضم سين بى نقطه و فتح ... و سكون ... متوكل از خلفاى بنى العباس
و آن ... كه در مدينه و آن باعث شد تقيه ... غيبت صاحب الزمان عليه السلام شد

صاحب قاموس در معنی سویقه گفته که موضع بالسیاله و موضع بنواحی المدینه یسکنه آل علی بن ابی طالب علیه السلام
و حموی در کتاب خلاصة الوفا باخبار دار المصطفی در معنی سویقه گفته که [illegible] بسوق [illegible] جبل
من السیاله [illegible] الطریق بین [illegible] آل علی و کان محمد بن صالح الحسینی خرج علی المتوکل فی [illegible] بعث
[illegible] فظفر به [illegible] من [illegible] بعضهم [illegible] سویقه [illegible] کثیرا [illegible] السویقه بعد [illegible]
آل علی [illegible] قال المجد و کانت سویقه من صدقات علی [illegible] و در وقت [illegible] سوی مدینه مشرفه
بعید [illegible] بنصف فرسخ [illegible] قبرستانی در دست چپ راه بود و [illegible] قبور شهدا میباشند
شاید که آنها قبر [illegible] امیر المؤمنین علیه السلام باشند که در سویقه مقتول شده اند و از شخصی از اهل مدینه که سویقه را
دیده مسموع شد که سویقه [illegible] خراب [illegible] و [illegible] آن [illegible] سه فرسخ است [illegible]
دست راست متوجه سوی [illegible] و گفت که مشهور میان شیعیان [illegible] آنست که سویقه مقام
قائم علیه السلام است والله اعلم و اشارت [illegible] مخالفان است [illegible] در کتاب نهایه
در باب زای [illegible] و فی حدیث آخر [illegible] المسجد [illegible]
[illegible] الهمزة و الصواب [illegible] ملا محمد امین استرابادی [illegible] نقل [illegible]
حمل کرده [illegible] آن [illegible] ظهور صاحب الزمان [illegible] و این مناسب ترجمه [illegible]
همزه [illegible] بصیغه [illegible] معلوم باب تفعلت [illegible] بصیغه مضارع [illegible]
بحذف [illegible] بصیغه مضارع باب نصر و ضرب [illegible]
[illegible] معلوم باب نصر و ضرب [illegible]
که استفهامیه [illegible] باشد یعنی روایتست از ابان بن تغلب گفت که گفت امام جعفر صادق علیه السلام
چگونه است حال تو چون واقع شود [illegible] میان مسجد [illegible] غایب [illegible] پنهان
شود علم مسائل دین چنانچه [illegible] غایب [illegible] و پنهان [illegible] سوراخ خود و اختلاف [illegible]
مسائل دین [illegible] بقای حجت و عدم بقای [illegible] شیعه بعضی [illegible] غایب [illegible]
[illegible] بعضی ایشان [illegible] بعضی دیگر [illegible] غیر مخلصان [illegible] اختلافات [illegible]
میکنند در مسائل دین [illegible] مخالفان [illegible] جمعی از ایشان مرتد میشوند [illegible] رجوع میکنند و میگویند [illegible]
که شما دروغ میگفتید [illegible] حجت [illegible] ایشان [illegible]
فرمود نیست نزد آن حادثه هیچ [illegible] پس گفت [illegible] آن [illegible]
بلکه مؤمنان آن وقت افضل از [illegible] چنانچه بیان شد در احادیث باب [illegible] و حدیث [illegible]

باب [illegible] امامت [illegible] اثنی عشر [illegible] است چنانچه بیان شد در حدیث سوم این باب حدیث سوم
عن زرارة قال سمعت ابا عبد الله علیه السلام یقول ان للقائم غیبة قبل ان یقوم انه یخاف و اومأ
بیده الی بطنه یعنی القتل شرح مضمون این گذشت در حدیث پنجم و نهم این باب حدیث نوزدهم قال ابو عبد الله
علیه السلام للقائم غیبتان احدیهما قصیرة و الاخری طویلة الغیبة الاولی لا یعلم بمکانه فیها الا خاصة
شیعته و الاخری لا یعلم بمکانه فیها الا خاصة موالیه شرح گفت امام جعفر صادق علیه السلام [illegible]
محمد علیهم السلام دو غیبت است یکی از آن کوتاه است و دیگری دراز است غیبت اول [illegible]
او [illegible] غیبت که خاصان شیعه او [illegible] و دیگری [illegible] مکان او [illegible] که خاصان
او [illegible] مخلصانست که مردان [illegible] حدیث بیستم عن المفضل بن عمر قال
سمعت ابا عبد الله علیه السلام یقول لصاحب هذا الامر غیبتان احدیهما یرجع منها الی اهله
و الاخری یقال هلک فی ای واد سلک قلت کیف نصنع اذا کان کذلک قال اذا ادعاها
مدع فاسألوه عن اشیاء یجیب فیها مثله شرح روایتست از مفضل بن عمر گفت شنیدم از امام جعفر
صادق علیه السلام میگفت صاحب این امر را دو غیبت است یکی از آن دو غیبت که صغری است
بر میگردد [illegible] متعلقان خود و دیگری که کبری است گفته میشود که آیا هلاک شد در کدام راه رفت
چگونه میکنیم چون چنین شود گفت چون دعوی امامت کند دعوی کننده پس سؤال کنید او را از چیزی چند
که جواب [illegible] امام [illegible] عاجز شود [illegible] کذب [illegible]
[illegible] حدیث بیست و یکم عن ابی حمزة قال قلت لابی
عبد الله علیه السلام انت صاحب هذا الامر فقال لا فقلت فولدک فقال لا فقلت
فولد ولدک هو قال لا قلت فولد ولد ولدک فقال لا قلت من هو قال الذی
یملأها عدلا کما ملئت ظلما و جورا علی فترة من الائمة کما ان رسول الله صلی الله علیه و آله بعث
علی فترة من الرسل شرح روایتست از ابو حمزه گفت داخل شدم بر امام جعفر صادق علیه السلام پس گفتم
او را تو [illegible] صاحب این امر [illegible] آل محمد [illegible] پس گفتم پس پسر تست پس گفت نه پس گفتم پس
پسر [illegible] او گفت نه پس گفتم پس پسر پسر پسر تست پس گفت نه گفتم کیست او گفت آنکس که پر میکند
زمین را از عدالت چنانچه پر شده از ظلم [illegible] بنابر [illegible] عظیم [illegible]
غایب [illegible] متروک شده [illegible] بلکه [illegible] چنانچه رسول صلی
الله علیه و آله مبعوث شد بنابر [illegible] از رسولان [illegible] آثار ایشان بر طرف شده بود [illegible]

شریعت رسول است یعنی ظاهر بودن حجت بیست و دوم اصل عن ام هانی قالت سألت ابا جعفر علیه السلام محمد بن علی

علیهما السلام عن قول الله عز وجل فلا اقسم بالخنس الجوار الکنس قالت فقال امام یخنس سنة ستین ومأتین

ثم یظهر کالشهاب یتوقد فی اللیلة الظلماء فان ادرکت زمانه قرت عینک شرح ام هانی بنون دختر

ابوطالب و هم زنی دیگر از انصار است لا در فلا اقسم مقدر بجمله است برای نفی صدق قول جمعی که

عبادت میکنند تا حاضر باشد در قیامت برای نجات ایشان از آتش دوزخ و مع هذا از ان عبادات

خود را بی پیروی ظن میکنند نه پیروی امام عالم بجمیع احکام مقدر فلا یقسم حضرت و نظیر اینست لا در قول الله

فلا و ربک لا یؤمنون ظاهر این حدیث اینست که الخنس مفرد است مانند الشکر ماخوذ است از خنوس مصدر

نصر و ضرب بمعنی آخر بودن چنانچه امام او از دیگر آخر است و الجوار نیز مفرد است و بفعل العین است بمعنی

و مراد اینجا ظهور است و اطلاق مصدر بمعنی اسم فاعل برای مبالغه است و کرایستعاره از جوار بمعنی آب بسیار

عنایت عمیق باشد عبارت از علم بجمیع احکام آلهی خواهد بود و الکنس مفرد است ماخوذ است از کنوس مصدر

ضرب بمعنی پنهان بودن و میتواند بود که الخنس و دو نظیر آن جمع باشد و الجوار بفعل الام باشد مقدر الجواری

و این اشارت باشد بیکه با امام غایب پیوسته سی کس همراه او هستند چنانچه گذشت در حدیث شانزدهم این

پس امام یخنس از قبیل اکتفا بذکر سردار است در مقام ذکر جماعتی تم برای تراخی زمان رتبت یظهر برای تعجب است از

اینکه امام آخر طرف هر دو غایب شود و مراد بظهور قیام برهان بر وجود و دست در زمان غیبت الشهاب بکسر شین و قطعه

شعله آتش که از ان کشیده باشد مخفی نماند که برای بیان اینکه ظهور باعتباری منافات ندارد با خفا باعتباری دیگر

تشبیه باتش روشن در شب تاریک عنایت لطیفه است زمانه عبارت از زمان غیبت است که مؤمنان آن

زمان افضل مؤمنان شده میتواند بود که عبارت از زمان ظهور باشد یعنی روایت از ام هانی که گفت پرسیدم

محمد باقر علیه السلام از قول الله عز وجل سوره تکویر پس نه چنانست که شما خیال کرده اید قسم میخورم بآخر امامان

امام هانی گفت پس مراد اینست که امام آخر میشود در سال دویست و شصت که سال وفات امام حسن عسکری

علیه السلام است در زمان معتمد عباسی باز خود را ظاهر میشود در دل مؤمنان مانند شهاب که بغایت روشن شده

در شب تاریک پس اگر دریابی زمان او را خنک شود چشم تو بسبب خوشنودی الله تعالی از مؤمنان آن زمان

بیست و سیوم اصل عن ام هانی قالت لقیت ابا جعفر محمد بن علی علیهما السلام فسألته عن هذه الآیة فلا اقسم بالخنس

الجوار الکنس قال الخنس امام یخنس فی زمانه عند انقطاع من علمه عند الناس سنة ستین ومأتین ثم یبدو

کالشهاب الواقد فی ظلمة اللیل فان ادرکت زمانه قرت عینک شرح مضمون این موافق سابق است بیست و

چهارم اصل عن ابی الحسن الثالث علیه السلام قال اذا رفع علمکم من بین اظهرکم فتوقعوا الفرج من تحت اقدامکم

شرح علم بفتح عین بی نقطه و فتح لام یا بکسر عین و سکون لام عبارت از امام است و اول استعاره از نشان

در لشکرگاه که لشکر نزد آن جمع میشوند و دوم اطلاق مسبب بر سبب است یعنی روایت از امام علی نقی

علیه السلام چون برداشته شود امام شما از میان شما پس امید وار باشید گشادگی کار را از زیر قدمهای

خود یعنی که سر در پیش و سالک باشید که تمام گشادگی کار آخرت در آنست و میتواند بود که مراد نزدیکی

گشادگی باشد یا مرگ و رهایی از ظالمان یا ظهور صاحب الزمان و غالب شدن بر دشمنان بیست و پنجم

اصل عن ایوب بن نوح قال قلت لابی الحسن الرضا علیه السلام انی ارجو ان تکون صاحب هذا الامر

وان یسوقه الله الیک بغیر سیف فقد بویع لک وضربت الدراهم باسمک فقال ما منا احد اختلفت الیه الکتب واشیر الیه بالاصابع وسئل عن المسائل وحملت الیه الاموال الا

اغتیل او مات علی فراشه حتی یبعث الله لهذا الامر غلاما منا خفی الولادة والمنشأ غیر خفی فی

نسبه شرح اغتیل بغین بی نقطه بصیغه مجهول ماضی معتل العین یایی باب افتعال است الاغتیال کشتن کسی بطریق

مکر و فریب مثل زهر دادن و برای شک راوی است یعنی روایت از ایوب بن نوح که گفت گفتم امام رضا علیه السلام

در بدرستی که من امید وارم که باشی صاحب این امارت یعنی که مهدی تو باشی و اینکه راند این امارت را الله

سوی تو بی شمشیر زدن چه بتحقیق بیعت کرده شد برای تو و لیعهد بودن مأمون و زده شد درهمها نام

تو پس گفت نیست از ما هیچ یکی که آمد و رفت کرده سوی او و نوشتها و نامه ها بسیار بر سیده شد از او مسائل

این و نقل کرده شده سوی او اموال شیعه او مگر آنکه کشته شد بحیله بهمان حالت پیش از پادشاهی یا مرده

بر جای خواب خود بر همان حالت تا آنکه برانگیزد الله تعالی برای این امارت کودکی را از ما که

پنهان باشد ولادت او و جای نشو و نمای او پنهان نباشد در نسب او یعنی که معلوم باشد که پسر امام

سابق بر او است اشارت است بقول الله تعالی در سوره آل عمران ذریة بعضها من بعض و بیان شد در شرح

حدیث اول باب سی و چهارم بیست و ششم اصل عن عبد الله بن عطاء عن ابی جعفر علیه السلام قال قلت له ان

شیعتک بالعراق کثیرة والله ما فی اهل بیتک مثلک فکیف لا تخرج قال فقال یا عبد الله بن عطاء

قد اخذت تفرش اذنیک للنوکی ای والله ما انا بصاحبکم قال قلت له فمن صاحبنا قال انظروا

من عمی علی الناس ولادته فذاک صاحبکم انه لیس منا احد یشار الیه بالاصابع ویمضغ بالالسن

الا مات غیظا او رغم انفه شرح النوکی بفتح نون و سکون واو و الف جمع انوک بفتح همزه و سکون نون

و فتح واو و او یعنی احمق عمی بفتح عین بی نقطه بصیغه مجهول باب نصر و ضرب است العمی پوشیده گردیدن

و بعین بی نقطه معلوم باب علم است العمی پوشیده شدن و برای شک راوی است رغم مصدر باب نصر و منع

و علم بخاک مالیده شدن بینی و مراد اینجا خواری است یعنی روایت از عبد الله بن عطا از امام محمد باقر علیه السلام

الیک بغیر سیف فقد بویع لک وضربت
الدراهم باسمک فقال ما منا احد اختلف

گفت گفتم او را امام بسی که شیعه تو در کوفه بسیار است و بخدا قسم که نیست در خاندان تو مانند تو در اهل بیت
بمعنی که ایشان نیز مطیع تواند پس چگونه خروج نمیکنی پس امام گفت ای عبدالله بن عطا
بتحقیق شروع کرده ای پهن میکنی دو گوش خود را برای بیعقلان بمعنی که گوش بسخن بیعقلان میکنی آری
بخدا قسم که نیستم صاحب الامر شما راوی گفت گفتم او را پس کیست صاحب الامر گفت نظر کنید که کدام از ما
اهل بیت که پوشانیده شده بر مردمان ولادت او پس اوست صاحب الامر شما بدرستی که نیست از ما
اهل بیت کسی که انگشت نما شود و بر زبانهای مردمان افتد که اگر نه مرد از خشم یا از خواری بیست و هفتم حس عن أبي عبد الله
عليه السلام قال يقوم القائم وليس لأحد في عنقه عهد ولا عقد ولا بيعة شرح روایت است از امام
جعفر صادق علیه السلام گفت که قیام خواهد کرد قائم آل محمد علیهم السلام در حالی که نیست کسی را از سلاطین جور
و سایر مردم در گردن او پیمانی و نه التجائی و نه بیعتی بمعنی که در آن وقت غایب مطلق خواهد بود از ایشان
بیست و هشتم حس عن منصور عن رجل ذكره عن أبي عبد الله عليه السلام قال قلت له إذا أصبحت وأمسيت
لا أرى إماماً أئتم به ما أصنع قال فأحبب من كنت تحب وأبغض من كنت تبغض حتى يظهره
الله عز وجل شرح روایت است از منصور از کسی که نام گرفته است او را از امام جعفر صادق علیه السلام راوی گفت گفتم
چون صبح کنم و شام کنم در حالی که نبینم امامی را تا اقتدا کنم به او یعنی در مشکلات اعتقاد به او کنم چه کنم گفت پس دوست
دار کسی را که دوست میداشتی و دشمن دار کسی را که دشمن میداشتی تا وقتی که ظاهر کند او را خدای عزوجل
مراد اینست که عمل بآنچه معلوم از ائمه سابق است در قواعد اصول فقه میکرده باش و اجتناب از قواعد ضلال
در اصول فقه میکرده باش چنانچه بیان شد در حدیث سیزدهم این باب یا مراد اینست که محبت آل محمد کن
ائمه نیست که [illegible] در آن زمان [illegible] باش هر که باشد و تبرا از ائمه ضلالت در آن
کن هر که باشد بیست و نهم حس الحسين بن محمد عن أحمد بن هلال قال حدثنا عثمان بن عيسى عن خالد
بن نجيح عن زرارة بن أعين قال قال أبو عبد الله عليه السلام لا بد للغلام من غيبة قلت ولم قال
يخاف وأومأ بيده إلى بطنه وهو المنتظر وهو الذي يشك الناس في ولادته فمنهم من يقول
حمل ومنهم من يقول مات أبوه ولم يخلف ومنهم من يقول ولد قبل موت أبيه بسنتين
قال زرارة فقلت وما تأمرني لو أدركت ذلك الزمان قال ادع الله بهذا الدعاء اللهم
عرفني نفسك فإنك إن لم تعرفني نفسك لم أعرفك اللهم عرفني نبيك فإنك إن لم تعرفني
نبيك لم أعرفه قط اللهم عرفني حجتك فإنك إن لم تعرفني حجتك ضللت عن ديني شرح مضمون
این گذشت در حدیث پنجم این باب و تفاوت سهل است حس قال أحمد بن هلال سمعت هذا

الحديث منذ ست وخمسين سنة شرح قال أحمد بن هلال کلام حسین بن محمد است یعنی گفت احمد بن هلال
بحدیث کردم بمعنی که این دعا را خواندم از پنجاه و شش سال قبل سی ام حس عن أبي عبد الله عليه السلام
في قول الله عز وجل فإذا نقر في الناقور قال إن منا إماماً مظفراً مستتراً فإذا أراد الله عز ذكره إظهار
أمره نكت في قلبه نكتة فظهر فقام بأمر الله تبارك وتعالى شرح النقر کاویدن و ناقور جای کاویدن
و مراد اینجا ذهن امام است و بیان شد در باب پنجاهم که علم حادث ائمه باستنباط از قرآن میشود و بسبب الهام
آنی بسبب سماع از فرشته مقدمات [illegible] زائد بر آنچه که مستنبط باشد و در وقتی که صاحب الزمان آنحال
معلوم شده باشد بترتیب مقدماتی از قرآن که دلالت کند بر خصوص وقت وجوب ظهور بر او یعنی روایت است از
امام جعفر صادق علیه السلام در قول الله عزوجل در سوره مدثر پس چون کاویده شود در جای کاویدن گفت بدرستی
که از جمله ائمه هدی امامیست ظفر داده شده بر دشمنان پنهان پس چون اراده کند الله عزوجل ظاهر کردن
امارت او را نشان بکند در دل او نشانی که [illegible] وقت ظهور است پس می ایستد بامری که از جانب
تبارک و تعالی است سی و یکم حس عن محمد بن الفرج قال كتب إلي أبو جعفر عليه السلام إذا غضب الله
تبارك وتعالى على خلقه نحانا عن جوارهم شرح روایت است از محمد بن فرج [illegible] و حفظ و ضبط کرده
که نوشت سوی من امام محمد تقی علیه السلام که چون غضب کند الله تبارک و تعالی بر مخلوقین خود مراد مخالفان
دور میکند ما را از مجاورت بمعنی همسایگی ایشان یعنی که امام حق غایب میشود و مراد اینست که مخالفان
غیبت امام بدترین مخالفانند چنانچه مؤمنان آن زمان بهترین مؤمنانند چنانچه بیان شد در حدیث اول
سابق باب [illegible] باب ما يفصل به بين دعوى المحق والمبطل في أمر الإمامة شرح این باب بیان چیزیست که
فرق کرده میشود بآن میان کسی که اهل حقست و کسی که اهل باطلست در کار امامت و در این باب نوزده حدیث
اول حس عن أبي عبد الله عليه السلام قال بعث طلحة والزبير رجلاً من عبد القيس يقال له خداش إلى أمير
المؤمنين عليه السلام وقالا له إنا نبعثك إلى رجل طال ما كنا نعرفه وأهل بيته بالسحر والكهانة و
أنت أوثق من بحضرتنا من أنفسنا من أن تمتنع من ذلك وأن تحاجه لنا حتى تقفه على أمر معلوم
واعلم أنه أعظم الناس دعوى فلا يكسرنك ذلك عنه ومن الأبواب التي يخدع الناس بها الطعام
والشراب والعسل والدهن وأن يخالي الرجل فلا تأكل له طعاماً ولا تشرب له شراباً ولا تمس له عسلاً
ولا دهناً ولا تخل معه واحذر هذا كله منه وانطلق على بركة الله فإذا رأيته فاقرأ آية السخرة وتعوذ
بالله من كيده وكيد الشيطان فإذا جلست إليه فلا تمكنه من بصرك كله ولا تستأنس به شرح عبد قيس
شعبه [illegible] و لفظ [illegible] قبیله ایست از [illegible] در ایشان اهل فرس شده

مصدر به است و مصدره فاعل حال است السحر بکسر سین بنقطه و سکون حا بی‌نقطه فریب دادن و فعلی که
عادت نباشد و صاحبش اظهار کند که از قبیل معجزات نیست و اگر صاحبش اظهار آن نکند و خفی الماخذ
باشد آنرا شعبده و نیرنج نامند اگر رعایت ساعت در آن نشده باشد و طلسم نامند الکهانه بفتح کاف و تخفیف
ها و نون مصدر باب منع و نصر و حسن فریب دادن بقولی که با آن علم غیب نباشد و صاحبش اظهار کند
که از قبیل اخبار از غیب است و بکسر کاف اسم صنعت کاهن است من اراد بفتح میم و سکون نون
موصوله است مجرور بحرف جر است و با بمعنی فی است و ظرف صله موصول است الحضره بفتح و ضم و کسر
حا بی‌نقطه و سکون ضاد با نقطه و بفتح حا و فتح ضاد جایی که کسی در آن حاضر است من اول سیوم بکسر میم و سکون
نون برای تبعیض است انفسنا بضم فا عبارت از قریش است باعتبار اینکه ظهور و نیز از قریش شدند و جمعی
از قریش و ایشان در آنجا حاضر بوده‌اند و ظرف حال است ظرف سابق است من در چهارم بکسر میم و سکون
نون برای سببیت است و ظرف متعلق بیشکک است مشار الیه ذلک کل واحد از السحره و الکهانه است ثقفه
بکسر قاف و فا بصیغه مضارع مخاطب معلوم ثقافه باب ضرب است و ضمیر منصوب راجع بجبال
السحره بضم سین بنقطه و سکون حا بی‌نقطه آنچه بفریبد کسی را و شدة السحر قول الله تعالی است در سوره
اعراف ان ربکم الله الذی خلق السموات والارض فی ستة ایام ثم استوی علی العرش یغشی اللیل النهار یطلبه
حثیثا والشمس والقمر والنجوم مسخرات بامره الا له الخلق والامر تبارک الله رب العالمین و در این آیت چند
احتمالست از آنجمله آنکه ستة ایام عبارتست از مدتی که موافق شش روز از روزهاست چنانچه می‌آید در
کتاب الصیام در حدیث دوم باب نه که باب هشتم است و در شرح حدیث دوم باب الدعاء فی العشر الاواخر
من شهر رمضان که باب هفتادم است و دفع منافات میان این و آنچه می‌آید در کتاب النکاح در حدیث
چهارم باب خطب النکاح که باب چهل و چهارم است میشود در شرح آن مراد بعرش کتاب آیت مثل
قرآن چنانچه گذشت در کتاب التوحید در اول حدیث باب العرش و الکرسی که باب پنجم است و معنی استوا بر
عرش گذشت در کتاب التوحید حدیث ششم و هفتم و هشتم باب الحرکه و الانتقال که باب نوزدهم است
مراد اینست که خلق سموات و ارض کرده باشد قبل این بنت که حکومت از پیش خود کند میان مردمان
در آنچه اختلاف در آن کنند بر طریقت اجتهاد و بی‌ضابطه بپیروی ظن که مخالفان آن بنا زنند باطل است
که مصدر باب افعال است ماخوذ است از غشیان که مصدر باب علم است بمعنی آمدن جوهری گفته که غشیه
غشیانا ای جاء و دغشا و با همزه پس اغشاه و مفعول آمده و مفعول اول لیل آینده و مفعول دوم ... آمده است
پس یغشی اللیل النهار بمعنی است که حرکت میفرماید لیل را بجانب نهار و این اشارتست باینکه لیل و نهار از

مفرد عوض نیست زیرا که حرکت عرض و مکان بی حرکت محل آن محالست پس لیل عبارتست از اجسام
ظلمانیه که حرکت در هوا میکنند در مقابل آفتاب و نهار عبارتست از اجسام نورانیه که در هوا پیدا شده و محیط است
لیل و حرکت میکنند که باعتبار بعض اجزا بقدر راه گشودن برای حرکت لیل نظیر آنچه محسوس میشود از حرکت
کشتی در دریا پس حرکت منسوبست بلیل اولا و بنهار ثانیا و عکس نیست چنانچه بیان میشود در کتاب الصیام
در شرح حدیث دوم باب هفتادم پس ضمیر مستتر در یطلبه راجع بنهار است و ضمیر بارز راجع بلیل است و مفعول
اول است و حثیثا بمعنی شتابنده است و مفعول دوم است و این جمله استیناف بیانی است والشمس
منصوب و مفعول بها است و معطوف بر مفعول اول یطلبه است مسخرات حال مفعول اول و توابع آنست
بامره متعلق بمسخرات است و مراد اینست که مسخر بودن آنها محتاج بجز امر و طلب او نیست الف و لام
برای عهد خارجیست و مراد خلق آسمانها و زمین است والف و لام الامر نیز برای عهد خارجیست و مراد بامر
که در تسخیر محتاج بغیر نیست ترجمه بدرستی که صاحب کل اختیار شما الله است که آفرید آسمانها و زمین را در
مقدار شش روز از روزها پس بعد از آن مستوی و مستقل شد بر تخت حکومت و پادشاهی حرکت میفرماید
شب را بجانب روز چنان اینکه میخواهد شب را شتابان و آفتاب و ماه و سایر ستارگان را حالی
که آنها مطیع‌اند و رام آورده شده که کار کنند محض فرمان او آگاه باشید برای اوست و بس آفریدن
و آن فرمان بغایت کثیر است در نفع است الله که صاحب کل اختیار هر کس و هر چیز است می‌آید در کتاب
فضل القرآن در حدیث بیست و یکم باب سیزدهم که فضل قرآن این آیت بحث حراست ...
فاملکه بصیغه نهی حاضر باب تفعیل و باب تفعل است و ضمیر منصوب راجع برجل است التمکین الامکان کسی را
متصرف در چیزی کردن مثل اینکه نگاه دارد کسی از روی کمال تعظیم کند پس اگر کسی متصرف در چشم خود کرده
یعنی روایتست از امام جعفر صادق علیه السلام گفت فرستاد طلحه و زبیر بعد از خروج علی امیرالمؤمنین علیهم السلام
از بصره و تصرف در بصره و انواع بلی او بیها مردی را از قبیله عبدالقیس که پیشه آن مرد اخبار کرد
بخط و تخفیف دال بنقطه والف و شین بنقطه سوی امیرالمؤمنین علیه السلام و گفتند او را بدرستی که
تا سوی مردی که بر بیست بچگی بیشناسی اسم او را و حفظ داد او را فالی که در آنها فریب مردم است
و اقوالی که در آنها فریب مردم است و در حقیقت ... از قبیله عبدالقیس ... تا برای اینکه
ابکنی بسحره کهانت او بعضی که از آن ... بی تخری و اینکه با او مباحثه کنی برای بعضی که ...
برا او تمام کنی ... او را بر کاری که معلوم است مراد بطلان امت او و اثبات امت خود
و جهه اینکه آن مرد ... از روی هوی بعضی که عیبهای گزاف میکنند پس باید که بشکنند

آن دعوی گزاف از جانب او بمعنی گوی که مدار از دعوی او دور بدان را تو مکن جاه و از جمله راهها یی که در سبب
مردم از آن بی کمال و مشروب و عمل و رفتن و زینت که غیرت کند بر مردم و مگسل پس مخور از او طعامی را
میاشام از او شربتی را و دست مرسان از او عملی را و مزن از او غیرت مکن با او و اجتناب کن بجگ
گر گفتیم بلکه آن از او و در روانه شو بر برکت الله تعالی پس چون بینی او را پس بخوان آیت سخره را و پناه گیر
از جنبه او و جنبه شیطان پس چون نشستی در بر وی او پس بگردان گوش او را از خشم خود بگیر آن بمعنی که
برگشته چشم بغضب آورده او را نگاه کن و در بر وی او بمعنی که خنده و تبسم مکن و روی خود را از وی مکن متن
ثم قوله إن أخوك في الدين وابن عمك في القرابة [illegible] القطيعة و يقولون [illegible] انا نعلم انا
[illegible] منذ قبض الله عز وجل محمدا صلى الله عليه وآله [illegible]
صنعت [illegible] وقطعت رحمنا [illegible] ربنا [illegible]
[illegible] كان [illegible] اضعف [illegible] وقد صح
الصحيح [illegible] عنك [illegible] على [illegible] فقد كان
وسان العرب [illegible] شرح نسب امیرالمؤمنین علیه السلام علی بن ابی
طالب بن عبد المطلب بن هاشم بن عبد مناف بن قصی بن کلاب بن مره است و نسب طلحه بن عبید الله بن عثمان
بن عمرو بن کعب بن سعد بن تیم بن مره است و نسب زبیر ابن العوام بن خویلد بن اسد بن عبد العزی بن قصی
بن کلاب بن مره است و به این اعتبار خود را پسران عم امیرالمؤمنین [illegible] بشین و نقطه و القطع
از [illegible] کسی [illegible] و فتح قاف و کسر طا و نقطه و سکون یا [illegible] بمعنی چون خود را
کسی و مراد اینجا بریدن امیرالمؤمنین است پیوند خود را از طلحه و زبیر و مراد بریدن طلحه و زبیر است پیوند خود را
از مردمان و عشایر و موید اقوال اولست و قطعت رحما که می آید و بر هر تقدیر منصوب و مفعول ام است
کسر زن و سکون لام صیغه [illegible] معلوم [illegible] باب ضرب و جم [illegible] فتح نون
[illegible] مثل [illegible] و فتح میم [illegible] و باء اول اسم مفعول باب افعال [illegible] مفعول به است و این اشارت
بانکه [illegible] مفعول مطلق است
اشارت [illegible] امیرالمؤمنین [illegible] بصره و امثال آن [illegible]
و سکون همزه مصدر باب منع [illegible] تفضیل است [illegible]
الصحیح الذی [illegible] کسی که غافل شود [illegible] که بغایت ظاهر باشد معنی بعد از آن که
[illegible] که [illegible] اسلام [illegible] نسب [illegible]

آیا نمیدانی که ما بزرگ کردیم [illegible] برای خاطر تو و مخالفت کردیم با خویشان و مصاحبان بسبب تو [illegible]
گرفت رسول خدا صلی الله علیه و آله [illegible] اشارت است به پیروی ابی بکر و عمر و عثمان است بوجود آنکه خویشان
و مصاحبان پیروی ایشان کردند پس [illegible] شد [illegible] صنایع که [illegible]
و [illegible] بعد از آن همچنین [illegible] بمعنی که لشکر جمع کردیم در مخالفت تو و انواع
ضرر [illegible] تو رسانیدیم [illegible] بمعنی که [illegible] حکم
[illegible] که کسی که [illegible] ضعیف [illegible]
[illegible] اشارت [illegible] لشکر است بجهتی که کسی علاج آن نمیتواند کرد و همچنین [illegible]
برای کسی که [illegible] بمعنی که چه حاجت باظهار عظمت و شوکت است و تحقیق رسید به از جانب تو [illegible]
[illegible] بس [illegible] آنچه [illegible] اشارت [illegible] عظمت است
که علاج نتوان کرد [illegible] آن است [illegible]
که چون [illegible] آن [illegible] خود [illegible] که آن
[illegible] بمعنی [illegible] متن قال إن هذا شيء امير المؤمنين عليه السلام صنع ما
[illegible] وقال ها ها يا [illegible]
فقال يا [illegible] قال [illegible]
[illegible] قال [illegible] قال [illegible]
قال [illegible] الذي [illegible] الله الذي [illegible]
[illegible] قال [illegible] قال [illegible]
[illegible] قال [illegible] عليه
[illegible] قال [illegible] عليه السلام [illegible]
اذا [illegible] قال [illegible]
قال [illegible] قال [illegible] شرح [illegible] است [illegible]
مضارع [illegible] باب نصر است [illegible] صیغه مضارع معلوم [illegible]
باب نصر است و [illegible] که [illegible]
[illegible] که [illegible] آن [illegible]
خود و [illegible] معصوم [illegible]

معلوم نیست و میل به دنیا و محبت دنیا ندارم الکافی که یکی و دین قهک سبب بود و چیز است اول آنکه الله تعالی
میگذارد که دل آدمی جزم به عمل کند هر چند که آدمی میل آن کند و این برای آنست که تفاوت میان عقاید اهل حق
و اهل باطل ظاهر باشد و محبت به اهل ضلالت تمام شود دوم آنکه گاهی آدمی جزم میکند که کاری کند و آن بندگی
باشد از جانب الله تعالی بر طرف میشود دیگر بر و تردید دیگر او بود و عبارتست از امر بکر برو تردید تغیر قطع
الا بنقص و تفسیح عبیا از خطا مبنی بر قصد کلیاتست و دلیل آنست که هر که معارضه کند با امام در عزایم
در کمال اضطراب احوال میشود و فراموش میکند آنچه را که یاد گرفته چنانچه می آید در کتاب الاطعمه در حدیث اول
باب لحم گرم باب الا ینقطع به منهاست در معارضه فلا دیا امام محمد باقر علیه السلام در ربع استفهامیه است که
سؤال انقاره است و ترجیح فعل مضارع بر ماضی مبنی بر آنست که استقبال کرده بوده که امیر المؤمنین علیه السلام
امر میکند دیگر آن را نیز بنگر این آیت هشتاد و دو برای فایده امره منصوب بنیابت ظرف و انست شل آن روزی که
قدوم الحاج و مصدر مضاف به فاعل است و ضمیر راجع به امیر المؤمنین علیه السلام است و حاصل جواب امیر المؤمنین
علیه السلام آنست که فایده خواندن این آیت هشتاد و دو اطمینان قلب سوی حق است یعنی پس وقتی که رسید
خداش بحضرت امیر المؤمنین علیه السلام بعمل آمد آنچه را که طلحه و زبیر امر کرده بودند او را پس وقتی که نظر کرد بسوی
او علی علیه السلام بر حالی که او میگفت با خود چیزی را یعنی که آهسته آیت سجده را میخواند خنده کرد و گفت که اینجا
بپای بر قبله عبد قیس و اشارت کرد بسوی مکانی نزدیک خود پس آن مرد گفت که چه فرا دست این مکانی که
نشسته ام یعنی که نزدیک تو بنی ایم آنچه خواهم که رسانم سوی تو پیغامی را امیر المؤمنین علیه السلام گفت که نه
بلکه طعامی تناول میکنی و شربتی می آشامی و میگشائی کره لباسهای سفر را و دهن بر جود میمالی بعد از آن می آری
پیغامت را امر جزای قنبر پس فرود آورد او را در مهمانخانه برای ضیافت آن مرد گفت که نیست مرا سوی چیزی
از آنچه گفتی حاجتی گفت که پس خلوت میکنم با تو که پیغام را ادا آنجا ادا کنی گفت که هر پنهانی من آشکار است یعنی
که پیغام پنهان ندارم امیر المؤمنین علیه السلام گفت که پس سؤال میکنم ترا به الله تعالی آنکه او نزدیکتر است سوی تو از
از خودت آنکه میداند خیانت چشمها را و آنچه را که پنهان میکنند سینهها که آیا سفارش کرد به سوی تو زبیر
آنچه گوش ببرم تا آن مرد گفت که خدا و خدا آری یا امیر المؤمنین و گفت که هر گاه که پنهان میکرده بعد از سؤال
من ترا بر میگردید به سوی تو چشم تو یعنی که پیش از چشم بر هم زدن دروغ بگویی پس سؤال میکنم ترا به الله تعالی که آیا تعلیم
کرد ترا سخنی که گویی آن را چون نزد من آیی گفت که آری خدا است گفت علی علیه السلام که آیت سجده را تعلیم کرد گفت
که آری گفت که پس بگو آن خواندی آن را پس خواند آن را او شروع کرد علی علیه السلام که تزویر میکرد و آنها را ان مرد چون حظ
و درخواستی میکرد تا آنکه چون آمد بخواند آن آیت را هشتاد و دو گفت آمد که چه فایده آن امیر المؤمنین در قرائت

من البته و لا ینقطع به و

کنکو و واسطه است میان تو و میان الله تعالی

وا ... میخورده از او دورست
بنگرد به ...

امراد بر خواندن آن آیت هشتاد و دو امیر المؤمنین علیه السلام بعد از آن امیر المؤمنین علیه السلام گفت او را که آیا می
داری که قرار کرده باشد یعنی که از وحشت و بیکاری از من هر آینه باشد گفت که آری قسم بحق آنکه جان
من بقبضه قدرت اوست گفت که پس چه گفت طلحه و زبیر ترا یعنی که پیغام خود او را ادا کن پس خبر داد آن مرد
مرد امیر المؤمنین را آنچه پیغام ایشان بود متن فقال قل لهما کفی بخلقکما حجة علیکما ولکن الله لا یهدی
القوم الظالمین زعمتما انکما اخوای فی الدین وابنا عمی فی النسب فاما النسب فلا انکره وان کان
النسب مقطوعا الا ما وصله الله بالاسلام واما قولکما انکما اخوای فی الدین فان کنتما صادقین فقد فارقتما
کتاب الله عز وجل وعصیتما امره بافعالکما فی اخیکما فی الدین والا فقد کذبتما وافتریتما بادعائکما انکما
اخوای فی الدین شرح در منطقکما برای مقوبت است حجة منصوب و تمییز است نظیر لله دره فارساً و مخلَّج
سخن که باعث غلبه بر خصم شود و هدایت عبارتست از توفیق تمییز میان سخن صواب و سخن خطا در کار و این القوم
الظالمین عبارتست از تکذیب کنندگان آیات محکمات کتاب الله تعالی که از آنها نهی از پیروی ظن و اختلاف
از روی ظن دارد و پیروی امام عالم بجمیع احکام در هر زمان تصریح شده و عبارتست از ترجیح کنندگان دنیا
بر آخرت و حاصل هر دو مخالفت کتاب الله عز و جل عبارتست از امثال آیت سوره توبه که والمؤمنون والمؤمنات
بعضهم اولیاء بعض یعنی پس امیر المؤمنین علیه السلام در جواب گفت که بگو طلحه و زبیر را این است سخن شما یا
حجة بر دعوی شما و لیکن الله تعالی براه نمینماید بسوی صواب و صراط مستقیم جمعی را که ایشان اند چنان این
دعوی کرده اید که شما برادران منید در دین اسلام و پسران عموی منید در نسب پس اما نسب پس انکار نمیکنم
آن را اگر چه نسب بی اعتبار است که نسبی که اعتبار کرده باشد آن را الله تعالی بموافقت دین اسلام
اشارت به آنست که نسب میان من و شما در حقیقت نیست بلکه محض صورتست پس جواب آن موقوف بر
دین جواب از این نیز صورتست و اما سخن شما که شما برادران منید در دین پس اگر بوده باشد که با تمام این
دعوی پس همچنین جدائی کردید کتاب الله عز و جل را و مخالفت کردید امر الله تعالی را آنچه خود کردید از افعال شما
در حق برادر خود در دین که آن جنگ و ضرر من است پس در بند نشد و اگر نبوده پس راستگو این پس همچنین دروغ گفته و افترا
کرده به دعوی شما برای خود که شما برادران منید در دین اسلام متن واما مفارقتکما الناس منذ قبض الله
محمدا صلی الله علیه وآله فان کنتما فارقتماهم بحق فقد نقضتما ذلک الحق بفراقکما ایای اخیرا وان
فارقتماهم بباطل فقد وقع اثم ذلک الباطل علیکما مع الحدث الذی احدثتما مع ان صفتکما بمفارقتکما
الناس لم تکن الا لطمع الدنیا زعمتما وذلک قولکما فقطعت رجاءنا لا تعیبان بحمد الله من دینی شیئا
شرح کان بهره و در مثل ماضی در جمله شرطیه شود برای نقل معنی از استقبال بماضی پس کان در جمله شرطیه دوم

بر مقدر است یعنی و از جدائی شما خفای ثقه و هواخواهان ایشان را از قومی که گرفت از دو بنا اسماعیلی
محمد رسول صلی الله علیه و آله پس که مفارقت ایشان کرده اید بعضی اعتقاد اما ست من اوان زمان بر سر پس
شکستید آن حق را ایجاد از شما از رز آخر و اگر جدائی کرده اید از ایشان بباطل یعنی طمع دنیا کن محض
فرود آمدن کنا و آن باطل بر شما بکند و این جهتی که احداث کرده اید که خروج بر امام حق را نبوت باشد و اگر
خصوصیت یاران شما خود را ایجاد شما از خلفای ثقه بوده و کم برای طمع دنیا بعضی که دلالت بران میکند
که آن مفارقت بوده و کم برای طمع دنیا نه برای حق خود گفته و آن مدلول سخن شما است که پس …
چیان این که چنین کنی ببینید بحمد الله تعالی از جمله اعمال شرعیه من چیزی را بمعنی که مخالفت شریعت محمدی
من نسبت نداده و مرا این بحکام و فتوا نبوده و پس این اعمال شما از محض طمع دنیا است اصل وَأَنَا الّذي

قال الذی صرحکما

صَرَّفْتُكُمَا عَنْ صِلَتِكُمَا عَنِ الْحَقِّ وَحَمَلْتُكُمَا عَلَى خَلْعِهِ مِنْ رِقَابِكُمَا كَمَا يَخْلَعُ الْخَرُوفُ لِجَامَهُ وَهُوَ … لَا
أُشْرِكُ بِهِ شَيْئاً فَلَا تَقُولَا … شرح خروف
بفتح خا بی نقطه و ضم را بی نقطه و سکون واو و فا کره است تمکیل و تشبیه باعتبار انست که بجائی که موافق …
باشد ساخته نمیشود زیرا که قبل سواری نیست پس چون لگام کنند آن را عادت نیست بلگام را کرده تش می اندازد
برای اینکه دهنه در دهنش بسته شود و چون سر را از کرکی در آن لگام را بیرون میکند از گردن خود دور کرده شرح
الخرون بفتح خا بی نقطه و ضم را بی نقطه و سکون واو و نون است بمعنی اسب سرکش و آن مناسب اینجا نیست مترجم گوید
ذکر این حدیث در تحت عنوان این باب باعتبار … لا اشرک به شیئا است باعتبار اینکه دلالت میکند
باینکه هر دو مدعی امت که تسویه کنند قسمت بیت المال و هم دو حکم کنند کیفیت قسمت آن چنانچه هر دو مدعی امری
کردند … و دعوی امت نیست و مشترکست و هر که بر سر خود حکم کند اصلا ندارد کیفیت قسمت بیت المال و
در عوران مجمل است یعنی و اما آنکس که بر گردانیده مرا از عطای شما اهل البصره از بیت المال پس آنکس است
که بجدال بر گردانیده شما را از حق تصدیق امت من و اما آنکه شما را بر بیرون کردن آن حق از
گردنهای شما چنانچه بیرون میکند کره اسب از گردن خود لگامش را آنکس الله است که صاحب کل اختیار
نیست باین که شریک میکنم در حکم با او چیزی را مراد آنست که تسویه قسمت بیت المال موافق حکم الهی و
طریقت رسول الله صلی الله علیه و آله میکنم پس شما را از آنچه میداد مرا منع نیست و او به پیرو خود …
تعالی کثرت از روی نفع و ضعف از روی دفع ضرر پس سخن نام شرک صریح شوید …
که نفاق باشد مراد انست که شما منافقید و اگر این را که به بعد از اعلام من شرک صریح میشوید اصل
وَأَمَّا قَوْلُكُمَا إِنِّي أَشْجَعُ فُرْسَانِ الْعَرَبِ … وَإِنَّ لِكُلٍّ … مَنْ وَقَفَ …

الْأُمَّةُ … كَفَانِيَ اللهُ … الْقَلْبِ وَأَمَّا …
بِأَنِّي أَدْعُو اللهَ فَلَا … عَلَيْكُمَا … سَاحِرٌ مِنْ قَوْمٍ سَحَرَةٍ زَعَمْتُمَا اَللّهُمَّ أَقْعِصِ
الزُّبَيْرَ بِشَرِّ قِتْلَةٍ وَاسْفِكْ دَمَهُ عَلَى ضَلَالَةٍ وَعَرِّفْ طَلْحَةَ الْمَذَلَّةَ وَادَّخِرْ لَهُمَا فِي الْآخِرَةِ شَرّاً مِنْ
ذَلِكَ إِنْ كَانَا ظَلَمَانِي وَافْتَرَيَا عَلَيَّ وَكَتَمَا شَهَادَتَهُمَا وَعَصَيَاكَ وَعَصَيَا رَسُولَكَ فِيَّ قُلْ آمِين
قَالَ خِدَاشٌ آمِين شرح … حرکت در هر جانب و استعمال آن در اینجا بمعنی … لشکر … است که حرکت
… بضم لام و ضم با بی نقطه و سکون واو و دال بی نقطه جمع لبده بکسر لام و سکون با و دال … موی گردن
میان دوش شیر بلند میشود و آن علامت کمال قوت و جرأت شیر است و حرکت آن کنایت از
حرکت شیر است و اضافه آن بسوی خیل مبنی بر تشبیه سواران بشیر است الخیل بفتح خا بی نقطه و سکون یا
و در این سواران اسپان السحر بفتح سین بی نقطه و سکون و فتح حا بی نقطه و را بی نقطه شش چون …
میگویند شش … و ذکر … کردن شش … کنایت از ترس است و جمع اجواف برای مبالغه
اشارت شود بکمال انتفاخ ششها … یعنی که … در این هرکس … که پر از ترس شود
پس کمال … به هر یک مستولی میشود اقعص بقاف و عین بی نقطه و صاد بی نقطه بصیغه امر حاضر باب افعال
… باب منع است الاقعاص والقعص کشتن بزودی یعنی و اما سخن شما که من … سواران عرب ام و …
از لعن من شما را و نفرین من شما را پس بدرستی که هر جایی را کار … بنحوی که اعمال ام … پس اگر
جای دعا … باشد از عمل … آنجا میدان … خواهد شد چه فرق میان عمل میان … عمل
… تکلیف الهی پس این اگر چون آمده … و در میدان … شیران
صلابت … دو شش شما … شما را پس آنجا کار سازی میکند مرا الله تعالی بصحت دل …
که کار عیب کرده … لعن و نفرین … السبب اینکه منافی شجاعت … فقط کرده اید … از لعن و نفرین
بان سبب که سبب … ترس اینکه من دعا … مستجاب شود پس اضطراب کنید از اینکه نفرین کنند شما
مردی ساحر از طایفه ساحران خود دعوی کرده … زبیر را … کشتنی و
ریختن خون او را بگمراهی یعنی اینکه بسبب گمراهی و میتواند بود که از قبیل کلام نوح علیه السلام باشد که فلا یؤمنوا
حتی یروا العذاب و امثال این اگر چه بصورت دعا است … بلکه از قبیل اظهار …
برای تحصیل ثواب … و از این قبیل است لعن بر اعدای … پس کسی اعتراض کند …
… رحمت الهی است … احتمال … اعتبار … جواب آن … احتمال …
و کردن لعن برای زیادتی ثواب لاعن است … و غیره …

برای آن دو کس اما خوف بر ایشان از ظفر کردن بر من و افترا بستند بر من و پوشانیدند گواهی خود را
که از رسول علیه السلام شنیده بودند که یدور الحق مع علی کیفما دار و بعضی که مخالفت آن کردند و میتواند بود که مراد این
باشد که در زمان خلفای ثلثه اظهار کردند کرامات مخصوص حضرت چنانچه خود اشارت بآن کرده در کلام دیگر
انشدکم الله ... آخر الحال عمل بخلاف آن کردند و از او پوشانیدند و مخالفت او کردند و مخالفت
او کردند و ... خطاب بجهت مشورت کرد که آیا آن کفت حدثنا **مس** قال حدثنا
بقیه ... ما رأیت لحیة قط أبین خطأ منک حامل حجة ینقض بعضها بعضا لم یجعل الله لها
مساکا أنا أبرأ إلی الله منهما فقال علی علیه السلام ارجع إلیهما فقل لهما ما قلت قال لا والله حتی تسأل الله
أن یردنی إلیک عاجلا وأن یوفقنی لرضاه فیک ففعل فلم یلبث أن انصرف وقتل معه یوم الجمل
شرح بعد از آن گفت حدثنی خروش ... قسم که نبودم در شک ... هرگز خطا بر خطا تر ...
که بشکند بعضی آن بعضی دیگر را ... برای آن ... من ... شوم ...
از آن ... استدلال ... گفت علی علیه السلام ... سوی آن دو ...
گفتم گفت نمیروم بخدا قسم ... طلب کنی از الله تعالی ... که ... بگرداند مرا بسوی تو زود و ... توفیق دهد مرا
برای فعل که رضای او در آنست ... پس علی علیه السلام بجا آورد ... پس ... برگشتن ...
که در کشته شد ... برگشت و کشته شد در خدمت امیر المؤمنین ... در جنگ جمل **مس**
عن رافع بن سلمة قال کنت مع علی بن أبی طالب صلوات الله علیه یوم النهروان فبینا علی علیه السلام جالس
إذ جاء فارس فقال السلام علیک یا علی فقال له علی علیه السلام وعلیک السلام ما لک ثکلتک أمک
لم تسلم علی بإمرة المؤمنین قال بلی سأخبرک عن ذلک کنت إذ کنت علی الحق بصفین فلما حکمت الحکمین
برئت منک وسمیتک مشرکا فأصبحت لا أدری إلی أین أصرف ولایتی والله لأن أعرف هداک
من ضلالتک أحب إلی من الدنیا وما فیها فقال له علی علیه السلام ثکلتک أمک قف منی قریبا أریک
علامات الهدی من علامات الضلالة فوقف الرجل قریبا منه **شرح** ثکلتک ...
یعنی ... معلوم ... است ... و سکون کاف ... کسی فرزند خود را ...
بی ... مقدر است ... امیر المؤمنین ...
گفت ... امیر المؤمنین ... معلوم ... تفعیل است ...
از مثل آیت ان الحکم الا لله ... حکم ... الله تعالی ... پیروی کردن ... مطلقا ...
روی علم ... حکم قرآن باشد ... حکم ... باشد ...

مشرک خواهند بود در پیروی رسول و پیروی اهل اسلام که در سوره نسا مذکور شده از قبیل آیات متشابهات
آنکه پیروی حکم بعلم مشرک نیست بلکه مشرک پیروی حکم بظن است و تحکیم حکمین برای اظهار مدلول آیات محکمات
که در آنها ... اختلاف از روی ظن شده و بر فکر افتاده آن مرد نیز که گفته صحبت ... **یعنی**
... رافع بن سلمه گفت بودم با علی بن ابی طالب صلوات الله علیه در جنگ نهروان پس میان

او را علی ...

آنکه علی علیه السلام نشسته بود ناگاه آمد سواری پس گفت السلام علیک یا علی پس گفت وعلیک السلام ...
... گفت ... سلام کردی بر من با میر مؤمنان گفت بلی خبر میدهم ترا از وجه آن ...
بودی امیر المؤمنین وقتی که بر مذهب حق بودی در صفین ... که چند اگر جنگ ... بر حق ...
پس چون حاکم ... شریح ... عمرو بن العاص و ابو موسی اشعری ... بری شدم ...
نام نهادم ترا مشرک پس ... کرده اند ... سوی ... دوستی خود را ...
... که هیچکس غیر تو ... پیروی حکم ... ظن ... پس سوی ... کدام ...
... معرفت ...
... علی علیه السلام ...
... **مس** فبینما هو کذلک إذ أقبل فارس
یرکض حتی أتی علیا علیه السلام فقال یا أمیر المؤمنین أبشر بالفتح أقر الله عینک قد والله قتل القوم أجمعون
فقال له من دون النهر أو من خلفه قال بل من دونه فقال کذبت والذی فلق الحبة وبرأ النسمة لا
یعبرون أبدا حتی یقتلوا فقال الرجل فازددت فیه بصیرة فجاء آخر یرکض علی دابة له فقال له
مثل ذلک فرد علیه أمیر المؤمنین علیه السلام مثل الذی رد علی صاحبه قال الرجل الشاک وهممت
أن أحمل علی علی علیه السلام فأفلق هامته بالسیف ثم جاء فارسان یرکضان قد أعرقا فرسیهما
فقالا أقر الله عینک یا أمیر المؤمنین أبشر بالفتح قد والله قتل القوم أجمعون فقال علی علیه السلام
أمن خلف النهر أو من دونه قالا لا بل من خلفه إنهم لما اقتحموا خیلهم النهروان وضرب الماء لبات
خیولهم رجعوا فأصیبوا فقال أمیر المؤمنین علیه السلام صدقتما فنزل الرجل عن فرسه فأخذ بید
أمیر المؤمنین علیه السلام وبرجله فقبلهما فقال علی علیه السلام هذه لک آیة **شرح** فلق الحبة اشارت
بقول الله تعالی در سوره انعام ان الله فالق الحب والنوی و تفسیر ... آن ... حدیث ...
اول کتاب الایمان والکفر که الحب طینة المؤمن التی القی الله علیها محبته ...
الاقتحام ... شط ... اسب ... خیل ... بفتح ... لام ... با ...

اسبان در جماعت سواران اسبان مفرده باشد و مراد اینجا معنی دوم است خیلهم مرفوع و بدل ضمیر هم است
بدل بعض از کل است و ان منصوب و مفعول تخرج است اقتاب بفتح لام و تشدید با بکسرها جمع لبه که بر کاه
بالای سینه و پایین گردن است الخیول بضم خاء با نقطه و ضم یاء و با نقطه پایین جمع خال صاحبان خرام و مراد تا
و مراد اینجا اسبانست یعنی پس بیان بکن آن مرد چنان ایستاده بود تا که دروغ آورد و سوار بیاید و
آنکه رسید بعلی علیه السلام پس گفت او را ای امیر المؤمنین نوید در باب فتح روشن کن و بجو شغال
چشم تو انجمن بجا قسم که گشته شدند خوارج همگی پس امیر المؤمنین علیه السلام گفت او را این طرف نهر یعنی
که آبها از آن که گشته شدند طرف آن آمده در پشت نهر شدند طرف دیگر و گفت مکان کشتن این طرف
نهر بود پس امیر المؤمنین علیه السلام گفت دروغ گفتی قسم بکسی که شکافت محبوب خود را شکافت زمین از برای
وجود امثال اینها او ساخت مردم را که میکنند منبر را اگر کشته شدند پس گفت آن مرد که شک داشت
پس زیاد شد بصیرت من او را به یقین که راهی برای استدلال حقیقت و بطلان و برستی من افتاد و نیز
زود ظاهر شد صدق و کذب او پس آمد دیگری و سبد دوانید بر اسبی که او را بود پس گفت مثل اینکه آن مرد
اول گفت پس برکرد و ندید سخن را باد امیر المؤمنین علیه السلام مثل آنچه برکرد ندید بر رفیق او که پیشتر آمده بود
آن مرد که در دل شک داشت و قصد کردم که حمله کنم بر علی علیه السلام پس بشکافم فرق سر او را بشمشیر یعنی
من شده اگر از آن که علی دروغ میگوید و ایشان است میگویند ظاهرا آن آمدند و سوار رسید و آمد
در عرق افتاده بودند و در اسب خود را پس گفتند روشن کرد را خدا چشم ترا ای امیر المؤمنین نوید در باب
فتح بجهش بجا قسم که کشته شدند خوارج همگی پس گفت علی علیه السلام با در پشت نهر از این طرف نهر گشتند تا گذارند
نهر در بستی که ایشان چون در آمدند بگذارند سواران ایشان نهر دوان و آب کوه بالای سینهای
اسبان ایشان را برگشتند پس دریافته شدند بجمعی که لشکر این طرف از آب عبور کرده و خوارج کشته شدند
پس گفتند امیر المؤمنین علیه السلام راست گفتید پس فرود آمد آن مرد که در دل شک داشت از اسب خود
پس گرفت دست امیر المؤمنین علیه السلام و پای او را پس بوسید هر دو را پس گفت علی علیه السلام این هم
برای تو علامتی بود یعنی که دیگر تر خواهی دید **حدیث سیوم سی** عن عقبة ابی الکرم بن عمیرة الخثعمی عن حبابة الوالبیة
قالت رأیت امیر المؤمنین علیه السلام فی شرطة الخمیس و معه درّة لها سبابتان یضرب بها بیّاعی
الجرّی و المارماهی و الزمّار و یقول لهم یا بیّاعی مسوخ بنی اسرائیل و جند بنی مروان فقام الیه
فرات بن احنف فقال یا امیر المؤمنین و ما جند بنی مروان قالت فقال له اقوام حلقوا اللحی و فتلوا
الشوارب فمسخوا فلم ار ناطقا احسن نطقا منه ثم اتّبعته فلم ازل اقفو اثره حتی قعد فی رحبة المسجد

فقلت له یا امیر المؤمنین ما دلالة الامامة یرحمک الله قالت فقال ائتینی بتلک الحصاة و اشار
بیده الی حصاة فاتیته بها فطبع لی فیها بخاتمه ثم قال لی یا حبابة اذا ادعی مدع الامامة
فقدر ان یطبع کما رأیت فاعلمی انه امام مفترض الطاعة و الامام لا یعزب عنه شیء یریده **شرح**
حبابه بفتح حای بی‌نقطه و تخفیف بای یک‌نقطه و الف و بای دوم و تا و با نسبت و الیه بکسر لام و بای یک‌نقطه منسوب بوالبه
و آن اسم موضعیست و در این بیان فی بمعنی مع است الشرطه بضم شین بی‌نقطه و سکون را بی‌نقطه و فتح طای بی‌نقطه
و تا نیز جمعی از مردان پادشاه و که علامت معین دارند و مهیای کارهای متفرقه اند مثل اقبال
الخمیس بفتح خای با نقطه و کسر میم و سکون یا و سین بی‌نقطه لشکر و باعتبار اینکه پنج حصه میشود مقدمه و
قلب و میمنه و میسره و ساقه الدره بکسر دال بی‌نقطه و تشدید را بی‌نقطه تازیانه السبابه بفتح سین بی‌نقطه و بای
یک‌نقطه مخففه و الف و بای دوم سر تازیانه است ازین سبب بفتح سین بی‌نقطه و کسر بای یک‌نقطه و سکون یا
و بی‌نقطه در پایین و سین بی‌نقطه طره و گیسو ظاهر اینست که الجرّی بکسر جیم و تشدید را بی‌نقطه و یا مشدده و المارماهی
بمیم و الف و را و سکون صاد و میم و الف و ها و یا مخففه ساکنه و الزمار بکسر زای با نقطه و تشدید میم و الف و را
سه نوع از ماهی باشد که مثل فارسی است و ابن اثیر در نهایه گفته الجری بالکسر و التشدید نوع من السمک
و یسمی الصلور و در نهایه گفته بمعنی ماهی و منه حدیث علی انه کان ینهی عن الجری و الجریث و صاحب قاموس گفته الصلور
گستوره الجری فارسیته المارماهی و صاحب مغرب گفته الجریث الجری و منه قول محمد جمیع السمک حلال غیر
الجریث و المارماهی و صاحب قاموس گفته زمیر کسکیت نوع من السمک المسوخ بضم میم و ضم سین بی‌نقطه
و سکون واو و خاء با نقطه جمع مسخ بفتح میم و سکون سین یعنی ممسوخ تغییر داده شده از صورت خوب
بصورت بد و در شرع ازین سه قسم ماهی ممسوخات بنی اسرائیل اشارت بانست که بعضی در قول اصحاب
در صورتها نشده و جعل منهم القردة و الخنازیر یعنی بعض است و بعضی دیگر از بنی اسرائیل که صید ماهی در روز شنبه
کرده اند بصورتهای دیگر شده اند مثل این سه قسم ماهی و چنان بشود و در حدیث هشتم این باب و اطلاق
مسوخ بر آنها باعتبار شباهت در صورت است نه حقیقت بنا بر آنکه ممسوخات بیش از سه روز زنده نمیماندند
و از ایشان نسلی حاصل نشده و باشد و همین اعتبار است آنچه نقل شده که بعود جری را نخواهند جند منصوب
عطف بر بیاعی است بنی مروان بفتح میم و سکون را و فتح واو و الف و نون و سکون یای و فتح میم و سکون را بی‌نقطه و واو
از پسران مروان بن الحکم که از خلفای بنی امیه است و منقول است که ایشان و دو صف مردان در نوع بشوند و
قتل در نوع از انواع مسوخ شمرده شده است و جند ایشان عبارتست از اقوامی که عمل کنند که بعث
شوند که تشبه ایشان را به صف مردان در نوع شمرده این مسخی بر آنست که مخاطبان حلق لحی و فتل شوارب

كرده بوده‌اند و ترك تصريح به اينكه مروان كيست و بني مروان كيانند با مقتضاي وقت است و فرات بضم فا و تخفيف را
بي نقطه و الف و تا دو نقطه بالا از اهل كوفه و مذموم است احنف بفتح همزه و سكون حا بي نقطه و فتح نون و فا است
اللحى بكسر و ضم لام و حاء بي نقطه و الف مقصوره جمع لحيه بكسر لام و سكون حا موي كنار رو و فتلوا صيغه ماضي مجهول
باب ضرب است … بكسر همزه و سكون … نقطه … بفتح همزه و فتح … و مثال الرحبه بفتح را بي نقطه و فتح حا
و سكون حا بي نقطه و با يك نقطه مكان وسيع … بفتح و ضم و كسر دال بي نقطه راه نمودن و مراد اينجا امامت است يعني
روايت است از عبد الكريم بن عمرو خثعمي از حبابه والبيه گفت ديدم امير المؤمنين عليه السلام را با خدمتكاران لشكر خود و
بود كه تازيانه دو سر بود مي‌زد با آن به مردم كه امر ميكرد خدمتكاران … فروشندگان جري و مار ماهي
… و ميگفت ايشان را بعنوان دشنام اي فروشندگان مسوخات بني اسرائيل و اي لشكر اولاد مروان پس
برخاست سوي او فرات بن احنف پس گفت اي امير المؤمنين و چيست معني جند بني مروان حبابه گفت پس
امير المؤمنين عليه السلام گفت او را طايفه چند كه تراشيدند ريشها را و تابيدند سبيلها را پس مسخ شدند پس
نديدم … گوينده خوش گفتار تر از او و بعد از آن پيروي كردم پس … قدم او تا نشست در فضاي
مسجد كوفه پس گفتم او را اي امير المؤمنين چيست دليل امامت رحمت كناد ترا … حبابه گفت پس گفت …
اين … سنگ را و اشارت كرد بدست خود سوي … سنگي پس دادم و آن را پس مهر كرد براي من
در آن بانگشتر خود … كه نقش گرفت آن سنگ بعد از آن گفت مرا اي حبابه چون دعوي كند دعوي كننده
امامت را پس تواني … باشد كه مهر كند چنانكه ديدي پس بدانكه او امام است …
… مفروض است اطاعت او و امام پنهان نميشود از او چيزي كه … آن …
كه … چيزي كه ميخواهد ظاهر … مسجد … سنگ … از مسجد بيرون …
مصلحتي عظيم مس قالت ثم انصرفت حتى قبض امير المؤمنين عليه السلام فجئت الى الحسن عليه السلام وهو في
مجلس امير المؤمنين عليه السلام والناس يسألونه فقال يا حبابة الوالبية فقلت نعم يا مولاي فقال هاتي
ما معك قالت فاعطيته فطبع فيها كما طبع امير المؤمنين عليه السلام شرح حبابه گفت بعد از آن كشته شدن
… امير المؤمنين عليه السلام پس آمدم نزد حسن عليه السلام و او در جاي امير المؤمنين نشسته بود و مردم
سوال ميكردند او را از مسائل … پس گفت اي حبابه والبيه پس گفتم آري … پس گفت …
… من پس گفت بده آنچه اگر با توست پس دادم و آن پاره سنگ را پس مهر كرد امير المؤمنين عليه السلام
مس قالت ثم اتيت الحسين عليه السلام وهو في مسجد رسول الله صلى الله عليه وآله فقرب ورحب
ثم قال لي ان في الدلالة دليلا على ما تريدين افتريدين دلالة الامامة فقلت نعم يا سيدي قال

در آن چنانكه مهر كرده در آن را

ما فعل

ما معك فناولته الحصاة فطبع لي فيها شرح … معروف است الا … مبالغه …
… ظرف … صفت … است يعني حبابه گفت بعد از آن آمدم نزد حسين عليه السلام
و او در مسجد رسول الله صلى الله عليه وآله در مدينه بود پس نزديك طلبيد و گفت خوش آمدي بعد از آن گفت
كه در … چنانكه ميخواهي آيا پس ميخواهي دليل امامت را پس گفتم آري اي … پس گفت بده
آنچه اگر با توست پس دادم و آن پاره سنگ را پس مهر كرد براي من در آن مس قالت ثم اتيت علي
ابن الحسين عليهما السلام وقد بلغ بي الكبر الى ان ارعشت وانا اعد يومئذ مائة وثلاث عشرة سنة فرأيته
راكعا وساجدا مشغولا بالعبادة فيئست من الدلالة فاومأ الي بالسبابة فعاد الي شبابي قالت
فقلت يا سيدي كم مضى من الدنيا وكم بقي فقال اما ما مضى فنعم واما ما بقي فلا قالت ثم
قال لي هاتي ما معك فاعطيته الحصاة فطبع فيها شرح حبابه گفت بعد از آن آمدم نزد علي بن الحسين عليهما السلام
و بتحقيق رسانيده بود مرا پيري بسوي اينكه رعشه دار شده بودم و ميشمردم عمر خود را آن روز صد و سيزده سال
پس ديدم او را ركوع كننده و سجود كننده مشغول بعبادت پس نا اميد شدم از آن دليل امامت پس اشاره كرد
سوي من با انگشت پهلوي شست پس بر گشت سوي من جواني من حبابه گفت پس گفتم اي … چه مقدار
گذشته از عمر دنيا و چه مقدار مانده پس گفت اما آنچه گذشته پس آري ميگويم … و اما آنچه مانده پس
نميگويم آن را چون … مصلحت نيست چون سوال حبابه از گذشته براي آن بود كه صدق جواب آن را
… صدق جواب … فهمد … جواب … سوال … شده …
كه … جواب سوال … تقاضاي آن … شده …
… طول غيبت صاحب الزمان عليه السلام معلوم …
زمان … و معلوم … چنانچه بيان … در شرح حديث … باب … حبابه گفت بعد از آن گفت بده
آنچه اگر با توست پس دادم او را آن پاره سنگ را پس مهر كرد در آن مس ثم اتيت ابا جعفر عليه السلام فطبع
لي فيها ثم اتيت ابا عبد الله عليه السلام فطبع لي فيها ثم اتيت ابا الحسن موسى عليه السلام فطبع لي فيها
ثم اتيت الرضا عليه السلام فطبع لي فيها وعاشت حبابة بعد ذلك تسعة اشهر على ما ذكر محمد بن
هشام شرح و عاشت تا آخر كلام عبد الكريم است يعني بعد از آن آمدم نزد امام محمد باقر عليه السلام پس مهر كرد
براي من در آن پاره سنگ بعد از آن آمدم نزد امام جعفر صادق عليه السلام پس مهر كرد براي من در آن بعد از آن
آمدم نزد امام موسى كاظم عليه السلام پس مهر كرد براي من در آن بعد از آن آمدم نزد امام رضا عليه السلام پس مهر كرد در آن
و زنده ماند حبابه بعد از آن مهر كردن امام رضا عليه السلام نه ماه بنابر آنچه ذكر كرده محمد بن هشام خثعمي چهارم مس

اسحق بن محمد النخعی عن ابی هاشم داود بن القاسم الجعفری قال کنت عند ابی محمد علیه السلام فاستؤذن لرجل
من اهل الیمن علیه فدخل رجل عبل طویل جسیم فسلم علیه بالولایة فرد علیه بالقبول وامره بالجلوس فجلس
ملاصقا لی فقلت فی نفسی لیت شعری من هذا فقال ابو محمد هذا من ولد الاعرابیة صاحبة الحصاة
التی طبع آبائی علیهم السلام فیها بخواتیمهم فانطبعت وقد جاء بها معه یرید ان اطبع فیها ثم قال هاتها
فاخرج حصاة وفی جانب منها موضع املس فاخذها ابو محمد علیه السلام ثم اخرج خاتمه فطبع فیها فانطبع فکانی اری
نقش خاتمه الساعة الحسن بن علی شرح عبل بفتح عین بی نقطه و سکون با یک نقطه ضخم شبیه است جسیم یعنی ضخم جسیم و مراد اینجا
الجسیم حجیم کننده است اوله بتفخیم داده اول بضرورت و دوم بمنان بودن از خود شان از جانب الله تعالی یعنی بود
از اسحق از ابو هاشم گفت بودم نزد امام حسن عسکری علیه السلام پس اذن طلبیده شد برای مردی از اهل یمن که داخل شود
بمجلس او پس داخل شد مردی درشت بلند [illegible] پس سلام کرد بامام علیه السلام بتقریب که السلام علیک یا ولی الله
و ولی المؤمنین من الله پس جواب سلام داد و بقبول ولایت [illegible] کرد و امر کرد او را بنشستن
پس نشست پهلوی من پس گفتم بخود کاش میدانستم که کیست این پس فرمود امام که این از فرزندان آن زن بادیه نشین است که صاحب آن
پاره سنگ بود که مهر کردند پدران من علیهم السلام در آن بانگشترهای خود پس نقش گرفت و بتحقیق آورده آن را با خود
که مهر کنم در آن بعد از آن گفت بده آن پاره سنگ را پس بیرون آورد پاره سنگی و در یک جانب آن جای
هموار بود پس گرفت آن را امام علیه السلام بعد از آن بیرون آورد انگشتر خود را از دست خود پس مهر کرد در آن پس نقش گرفت
پس گویا که من می بینم نقش انگشتر او را این ساعت الحسن بن علی متن فقلت للیمانی رأیته قبل هذا قط
قال لا والله وانی لمنذ دهر حریص علی رؤیته حتی کان الساعة اتانی شاب لست اراه فقال لی
قم فادخل فدخلت ثم نهض الیمانی وهو یقول رحمة الله وبرکاته علیکم اهل البیت ذریة بعضها من
بعض اشهد بالله ان حقک لواجب کوجوب حق امیر المؤمنین علیه السلام والائمة من بعده صلوات الله
علیهم اجمعین ثم مضی فلم اره بعد ذلک شرح کان بالف و تخفیف نون از افعال ناقصه است یعنی پس گفتم آن مرد یمنی
را دیده بودی امام را پیش از این هرگز گفت نه بخدا قسم و بدرستی که من همیشه از زمانی بسیار حریص بر دیدن او
شدم این ساعت آمد مرا جوانی که ندیده بودم او را پس گفت مرا برخیز پس داخل مجلس امام شو پس داخل شدم [illegible]
که این قصه ذکر یافته شده [illegible] بعد از آن برخاست آن یمنی و گفت رحمت
الله تعالی و برکتهای او بر شماست خاندان رسول اشارت است بآیت سوره هود که در آنجا مخاطب اهل بیت ابراهیم
اولاد وی که بعض آن از بعض دیگر است اشارت است بآیت سوره آل عمران و بیان شد در شرح حدیث اول باب
چهارم گواهی میدهم بالله تعالی که حق تو هر آینه ثابت است برگردن خلایق [illegible] ثبوت حق امیر المؤمنین و ائمه بعد او

صلوات الله علیهم اجمعین بعد از آن رفت پس ندیدم او را بعد از آن متن قال اسحق قال ابو هاشم الجعفری و
سألته عن اسمه فقال اسمی مهجع بن الصلت بن عقبة بن سمعان بن غانم بن ام غانم وهی الاعرابیة الیمانیة
صاحبة الحصاة التی طبع فیها امیر المؤمنین علیه السلام والسبط الی وقت ابی الحسن علیه السلام شرح مهجع بمیم
و سکون ها و فتح جیم و عین بی نقطه است صلت بفتح صاد بی نقطه و سکون لام و تاء دو نقطه بر بالاست عقبه بضم عین بی نقطه
و سکون قاف و با یک نقطه [illegible] است سمعان بکسر سین بی نقطه و سکون میم و عین بی نقطه و الف و نون است غانم بغین
با نقطه و الف و کسر نون است السبط بکسر سین بی نقطه و سکون با یک نقطه و طای بی نقطه فرزندزاده و ام غانم کنیت [illegible]
وی است یعنی گفت اسحق که گفت ابو هاشم که از اولاد جعفر طیار است و پرسیدم آن مرد یمنی را از نام او پس
گفت نام من مهجع بن صلت بن عقبة بن سمعان بن غانم بن ام غانم است و ام غانم آن زن بادیه نشین یمنی صاحب
پاره سنگ است که مهر کرده در آن امیر المؤمنین علیه السلام و فرزندزادگان رسول علیه السلام یکی بعد یکی تا وقت ابو الحسن
ثالث علیه السلام امام علی نقی متن محمد بن الحسن عن ابی جعفر علیه السلام قال لما قتل الحسین علیه السلام ارسل محمد بن الحنفیة
الی علی بن الحسین علیهما السلام فخلا به فقال له یا ابن اخی قد علمت ان رسول الله صلی الله علیه وآله
دفع الوصیة والامامة من بعده الی امیر المؤمنین علیه السلام ثم الی الحسن ثم الی الحسین علیهما السلام و
قد قتل ابوک رضی الله عنه وصلی علی روحه ولم یوص وانا عمک وصنو ابیک وولادتی من علی
علیه السلام فی سنی وقدیمی احق بها منک فی حداثتک فلا تنازعنی فی الوصیة والامامة ولا
تحاجنی شرح روایت است از امام محمد باقر علیه السلام گفت چون کشته شد حسین علیه السلام فرستاد محمد حنفیه
سوی امام زین العابدین علیه السلام و طلبید او را پس خلوت کرد با او پس گفت او را ای پسر برادر من بتحقیق دانستی که
رسول الله صلی الله علیه و آله داد وصی بودن و امام بودن را بعد از خود سوی امیر المؤمنین علیه السلام بعد از آن سوی
حسن بعد از آن سوی حسین علیهما السلام و بتحقیق کشته شد پدر تو رضی الله عنه و صلی علی روحه و وصیت نکرد سوی
معین و من عموی توام و همتای پدر توام و ولادت من از علی علیه السلام است و بسبب سال من و قدیمی من
[illegible] سزاوارترم از تو بسبب کمی سن تو پس نزاع
مکن با من در وصی بودن و امام بودن و مباحثه مکن با من متن فقال له علی بن الحسین علیهما السلام یا عم اتق الله
ولا تدع ما لیس لک بحق انی اعظک ان تکون من الجاهلین ان ابی یا عم صلوات الله علیه اوصی الی
قبل ان یتوجه الی العراق وعهد الی فی ذلک قبل ان یستشهد بساعة وهذا سلاح رسول الله
صلی الله علیه وآله عندی فلا تتعرض لهذا فانی اخاف علیک نقص العمر وتشتت الحال ان الله
عز وجل جعل الوصیة والامامة فی عقب الحسین علیه السلام فاذا اردت ان تعلم ذلک فانطلق بنا الی الحجر

الاسود حتى تحاكما اليه وتسألاه عن ذلك قال ابو جعفر عليه السلام وكان الكلام بينهما بمكة شرح پس
گفت او را علی بن الحسین علیهما السلام ای عمو بپرهیز از عذاب الله تعالی و دعوی مکن چیزی را که نیست
ترا حق در آن بدرستی که من نصیحت میکنم ترا از آنکه بوده باشی از جمله نادانان بدرستی که پدرم ای عمو حسین صلوات الله علیه
وصیت کرد بسوی من پیش از آنکه روانه شود بسوی کوفه و اشارتست به سپردن کتب و سلاح چنانکه گذشت در باب
چنانچه گذشت در باب شصت و هفتم و سفارش کرد بسوی من در آن وصیت پیش از آنکه کشته شد
مقتول از روی قضا شود بیک ساعت و این سلاح رسول الله صلی الله علیه و آله که نزد من است
نزد من است پس متعرض این مشو بدرستی که من میترسم بر تو نقص کردن الله تعالی عمر ترا و متفرق کردن احوال ترا
در آخرت یا در دنیا بعجز از جواب مسائل مشکله بدرستی که الله عز و جل گردانید وصی بودن و امام بودن را در اولاد
حسین علیه السلام اشارتست به آیت اولو الارحام در سورهٔ احزاب و بیان شد در حدیث دوم باب شصت و چهارم
پس اگر خواهی که بدانی آنرا روشن که اطمینان بهم رسانی پس روانه شو با ما بسوی حجر اسود تا داوری بریم بسوی آن
سؤال کنیم آنرا از آنچه تنازع کردیم گفت امام محمد باقر علیه السلام که بود این سخن میان این دو کس بمکه متن فانطلقا
حتى أتيا الحجر الاسود فقال علي بن الحسين لمحمد بن الحنفية ابدا انت فابتهل الى الله عز وجل وسله ان
ينطق لك الحجر ثم سل فابتهل محمد بن الحنفية في الدعاء وسأل الله ثم دعا الحجر فلم يجبه فقال علي
بن الحسين عليهما السلام يا عم لو كنت وصيا واماما لاجابك قال له محمد فادع الله انت يا ابن اخي وسله
فدعا الله علي بن الحسين عليهما السلام بما اراد ثم قال اسألك بالذي جعل فيك ميثاق الانبياء وميثاق
الاوصياء وميثاق الناس اجمعين لما اخبرتنا من الوصي والامام بعد الحسين بن علي عليهما السلام قال
فتحرك الحجر حتى كاد ان يزول عن موضعه ثم انطقه الله عز وجل بلسان عربي مبين فقال اللهم
ان الوصية والامامة بعد الحسين بن علي الى علي بن الحسين بن علي بن ابي طالب وابن فاطمة بنت رسول الله صلى الله عليه وآله قال
فانصرف محمد بن علي وهو يتولى علي بن الحسين عليهما السلام شرح پس روانه شدند تا آمدند نزد حجر اسود
ظاهر اینست که این در میان شیعیان نه آن باشد که مخالفان مطلع شوند و شاید که بعضی از عوام
مطلع ... حنفیه که این معارضه برای ظاهر شدن حق بوده پیش از آنکه مشهور شد بامامت و بتقرب ... چنانچه
... پس گفت علی بن الحسین بمحمد بن حنفیه ابتدا کن تو که دعوی بزرگتری میکنی پس تضرع کن بسوی الله عز و جل و طلب کن
از الله تعالی که بسخن آورد برای تو حجر را بعد از آن سؤال کن حجر را پس تضرع کرد محمد بن حنفیه در دعا و طلبید از الله تعالی
مطلب خود را بعد از آن خواند حجر را پس جواب نداد او را پس گفت علی بن الحسین علیهما السلام ای عمو اگر
اگر میبودی وصی و امام هر آینه جواب میداد ترا گفت او را محمد بن حنفیه پس دعا کن الله تعالی را تو ای برادرزاده

من و سؤال کن حجر را پس دعا کرد الله تعالی را علی بن الحسین علیهما السلام بدعایی که خواست بعد از آن گفت
که سؤال میکنم ترا بحق آنکسی که گردانید در تو پیمان رسولان را که بعد از نبوت و رسالت یافتند که در هر سال
تو آیند اگر استطاعت داشته باشند و مردمان مسائل دین خود را از ایشان فرا گیرند و پیروی ایشان کنند و گردانید در تو
پیمان اوصیای آن انبیا را بعد از انبیا که هر سال نزد تو آیند اگر استطاعت داشته باشند و گردانید در تو
پیمان مردمان را که هر کدام درست عمر که باشند نزد تو آیند اگر استطاعت داشته باشند و مسائل دین از اوصیا
فرا گیرند تا اینکه هیچکس پیروی ظن نکند در احکام الهی که هیچ کار نکنی مگر اینکه خبر دهی ما را که
وصی و امام بعد از حسین بن علی علیهما السلام امام محمد باقر علیه السلام گفت پس حرکت کرد حجر تا اینکه نزدیک شد که بیرون
آید از جای خود بعد از آن بسخن آورد آنرا الله عز و جل بزبان عربی فصیح با ظهور که گفت خداوندا بدرستی که
وصی بودن و امام بودن بعد از حسین بن علی که پسر فاطمه دختر رسول الله است صلی الله علیه و آله برای تو است
امام محمد باقر علیه السلام گفت پس برگشت محمد بن علی و او امام خود میدانست علی بن الحسین را علیهما السلام ششم
متن أحمد بن محمد عن سماعة بن مهران قال اخبرني الكلبي النسابة قال دخلت المدينة ولست
اعرف شيئا من هذا الامر فاتيت المسجد فاذا جماعة من قريش فقلت اخبروني عن عالم اهل هذا
البيت فقالوا عبد الله بن الحسن فاتيت منزله فاستأذنت فخرج الي رجل ظننت انه غلام
له فقلت له استأذن لي على مولاك فدخل ثم خرج فقال لي ادخل فدخلت فاذا انا بشيخ
معتكف شديد الاجتهاد فسلمت عليه فقال لي من انت فقلت انا الكلبي النسابة فقال ما حاجتك
فقلت جئت اسألك فقال امررت بابني محمد قلت بدأت بك فقال سل فقلت اخبرني عن
رجل قال لامرأته انت طالق عدد نجوم السماء فقال تبين برأس الجوزاء والباقي وزر عليه وعقوبة
فقلت في نفسي واحدة شرح کلب بفتح کاف و سکون لام و بیای نسبت قبیله ایست از عرب نسابه بمعنی نسب دان
یعنی بغایت دانای نسبهای مردمان عبد الله بن الحسن بن الحسن پدر محمد بن عبد الله است که نفس
زکیه بوده و دعوی امامت برای خود میکرده و می آید در حدیث هفدهم این باب اعتکاف خود را از خلایق
مردمان نگاه داشتن جوزا بفتح جیم و سکون واو و زای بی نقطه و الف ممدوده کوششی که بسیار کرده
حقیقت باشد ثابت باعتبار شایسته است و مراد بجوزا صورتی است از صور آسمانی که در برج سیوم از بروج دوازده
کانه است و نسبت آن بجوزا که باعتبار آنست که میان آن ستاره های روشن و چون شبیه است بانسانی
که کمر بسته باشد و چون ... از جای سر وی اند و بطلیموس ... آنها که
از سی و دو ستاره مشهوره ... سه ستاره مشهوره و جوزا که مرکب از سه ستاره

آمدی

شست کوچک را و آنرا عقد بیضه گویند و سکون قاف و فتح عین بی‌نقطه بیامنند تشبیه به حلقه بیک لفظ مفرد جمعی گرد
صحیح بیدا نیند تشبیهی است لطیف چه عقد یک ستاره شمرده میشود و لا استاره‌ای چهار چهل ستاره بشمرده‌اند
رستاره باشت نخل شمرده دیگر را نیز هم بیامنند آن صورت را صورت آسمانی کرده‌اند و طفل ستاره کی
بر پشت دیگری دارد و از آن نیز شناسند بیان شده در کتاب ایچ در شرح حدیث اول باب طول اینکه
آخر که باب و دویست و شانزدهم است یعنی خبر داد مرا سماعة بن مهران گفت خبر داد مرا کلبی نسابه گفت داخل
مدینه شدم و نمی‌شناختم خبر را که گفت این را از اهل بیت رسول به چیزی که بنداشتم که علم الله هیچ روزه
و شتره و ماه این را دست چیست پس آمدم به مسجد رسول صلی الله علیه و آله پس ناگاه جمعی بودند از قریش پس گفتم خبر دهید مرا
از عالم این خانواده رسول صلی الله علیه و آله گفتند عبدالله بن الحسن پس آمدم به منزل او پس اذن خواستم
پس بیرون آمد سوی من مردی که ظن کردم که او غلام او است پس گفتم او را طلب اذن کن برای من از او داخل شوم
صاحب اختیار تو پس بیرون رفت بعد از آن بیرون آمد پس گفت داخل شو پس داخل شدم پس ناگاه من
رسیدم به پیری کم گیر عبادت جد کننده در عبادت پس سلام کردم بر او پس گفت مرا چه کسی تو پس گفتم منم کلبی نسابه
پس گفت چیست حاجت تو پس گفتم آمدم برای سؤال تو پس گفت آیا گذشتی به پسرم محمد گفتم ابتدا کردم به تو
بتو رسیده‌ام پس گفت سؤال کن پس گفتم خبر ده مرا از مردی که گفت زن خود را که تو مطلقه‌ای عدد ستاره‌های آسمان
پس گفت زن او مطلقه بائنه میشود به سه طلاق که عدد راس الجوزاست و باقی ستاره‌ها گناه است بر او و عذاب است
بهمین که بدعت کرده و آن مستحق عذاب شده پس گفتم در خاطر خود این یک علامت جهل این مرد است که بیانی
و بیکان آن فتوی موافق مذهب ابوحنیفه است که در پنهان زیدی بود و در مخالفت امت محمد بن عبدالله
میکرد چنانچه شهرستانی در کتاب ملل و نحل و زمخشری در کشاف گفته متن فقلت ما یقول الشیخ فی المسح علی
الخفین فقال قد مسح قوم صالحون و نحن اهل البیت لا نمسح فقلت فی نفسی ثنتان فقلت ما تقول فی اکل الجری
احلال هو ام حرام فقال حلال الا انا اهل البیت نعافه فقلت فی نفسی ثلاث فقلت فما تقول فی شرب
النبیذ قال حلال الا انا اهل البیت لا نشربه قال فقمت فخرجت من عنده و انا اقول هذه العصابة تکذب علی
اهل هذا البیت شرح خف بضم خاء بی‌نقطه و تشدید فاء پوششی از پوست که پشت پا را بپوشاند و بشود
و از اعجم موزه بیامنند مثل چکمه و چاقشور که از چاچ و حبش باشد و اکثر جمیع خف ساق را بپوشاند
استعمال شده و از پوست پای شتر بعضا شباهت در کند و نشدن چنانچه که بر اصابت انشیر شیخ زن کبیر
بکسر و سکون و در خطاب بی‌نقطه و ذال بی‌نقطه فصیل یعنی مغلول به نصر چیزی از خود که از آن کار انداخته میشود
و آن آب بجوش که آبی پس ست کنند و میشود و مراد انجا آن آب است و لفظ نبیذ در معنی دیگر نیز استعمال کنند

وی آید و آخر این حدیث یعنی پس گفتم چه میگوئی در مسح بر دو موزه پس گفت به تحقیق مسح کرده‌اند بر آن جمعی
صالحان و ما اهل بیت رسول مسح نمیکنیم پس گفتم در خاطر خود این دو علامت شد بر جهل او اشاره به آنکه جواب او نه
صحیح است که گفت ثابت است از اختلاف با جهاد و در خلاف محکمات قرآن است پس گفتم چه میگوئی در خوردن جری
آیا حلال است آن یا حرام است پس گفت حلال است لیکن ما اهل بیت رسول کراهت داریم آن را پس گفتم
در خاطر خود این سه علامت جهل شد اشاره به آنکه این خلاف فتوای امیرالمؤمنین است چنانچه مذکور شد در
حدیث سوم این باب پس گفتم پس چه میگوئی در آشامیدن نبیذ مراد نبیذ مست کننده است گفت حلال است
لیکن ما اهل بیت رسول نمی‌آشامیم آن را پس برخاستم پس بیرون آمدم از نزد او و من با خود میگفتم این
طائفه شیعه دروغ می‌بندند بر این خانواده رسول که علم جمیع احکام در میان ایشان است متن فقلت
المسجد فنظرت الی جماعة من قریش و غیرهم من الناس فسلمت علیهم ثم قلت من اعلم اهل هذا البیت
فقالوا عبدالله بن الحسن فقلت قد اتیته فلم اجد عنده شیئا فرفع رجل من القوم راسه فقال ائت جعفر
بن محمد فهو اعلم اهل هذا البیت فلامه بعض من کان بالحضرة فقلت ان القوم انما منعهم من ارشادی الیه
اول مرة الحسد فقلت له ویحک ایاه اردت شرح پس داخل مسجد رسول صلی الله علیه و آله شدم پس نظر
کردم سوی جمعی از قریش و غیر قریش از مردمان پس سلام کردم بر ایشان بعد از آن گفتم ایشان را که کیست داناترین
خانواده رسول پس گفتند عبدالله بن الحسن پس گفتم به تحقیق ملاقات کردم او را پس نیافتم نزد او چیزی از علم پس
برداشت مردی که سر خویش افکنده بود در میان جماعت سر خود را پس گفت ملاقات کن جعفر بن محمد را که او داناترین
این خانواده است پس سرزنش کرد او را بعضی جمعی که در آن مکان حاضر قبر رسول صلی الله علیه و آله بودند
دانستم که جماعت قریش چیزی نمی‌دانند که منع کرد ایشان را از راهنمائی من سوی جعفر بن محمد اول بار رشک بر جعفر بن
محمد پس گفتم آن مرد را عجب کاری کردی میخواستم او را متن فمضیت حتی صرت الی منزله فقرعت الباب
فخرج غلام له فقال ادخل یا اخا کلب فوالله لقد ادهشنی فدخلت و انا مضطرب و نظرت فاذا
شیخ علی مصلی بلا مرفقة و لا بردعة فابتدانی بعد ان سلمت علیه فقال لی من انت فقلت فی نفسی
یا سبحان الله غلامه یقول لی بالباب ادخل یا اخا کلب و یسالنی المولی من انت شرح مرفقه به کسر
میم و سکون راء بی‌نقطه و فتح فاء و قاف بردعه به فتح باء یک نقطه و سکون راء بی‌نقطه و فتح دال بی‌نقطه و عین بی‌نقطه
یعنی پس رفتم تا رسیدم سوی منزل او پس در کوفتم در را پس بیرون آمد غلامی از او پس گفت داخل شو ای مرد قبیله کلب
پس به خدا قسم که هر آینه متحیر و مضطرب ساخت مرا پس داخل شدم و من مضطرب بودم و نظر کردم پس ناگاه پیری
بود بر جای نماز بی بالش و بی پلاسی که در زیر جای نماز باشد پس ابتدا کرد به سخن با من بعد از آنکه سلام کردم بر او

بپرسش کرد گفت مرا چه کسی تو پس گفتم در خاطر خود از روی تعجب یا سبحان الله غلام او میگوید مرا در خانه اول
شوای مرد فقیه کلب دمیر پرسید مرا صاحب اختیار که چه کسی تو متن فَقُلْتُ لَهُ أَنَا الْكَلْبِيُّ النَّسَّابَةُ فَضَرَبَ بِيَدِهِ
عَلَى جَبْهَتِهِ وَقَالَ كَذَبَ الْعَادِلُونَ بِاللَّهِ وَضَلُّوا ضَلَالًا بَعِيدًا وَخَسِرُوا خُسْرَانًا مُبِينًا يَا أَخَا كَلْبٍ إِنَّ
اللَّهَ عَزَّ وَجَلَّ يَقُولُ وَعَادًا وَثَمُودَ وَأَصْحَابَ الرَّسِّ وَقُرُونًا بَيْنَ ذَلِكَ كَثِيرًا أَفَتَنْسُبُهَا أَنْتَ فَقُلْتُ لَا جُعِلْتُ
فِدَاكَ فَقَالَ لِي أَفَتَنْسُبُ نَفْسَكَ فَقُلْتُ نَعَمْ أَنَا فُلَانُ بْنُ فُلَانِ بْنِ فُلَانٍ حَتَّى ارْتَفَعْتُ فَقَالَ لِي قِفْ
لَيْسَ حَيْثُ تَذْهَبُ وَيْحَكَ أَتَدْرِي مَنْ فُلَانُ بْنُ فُلَانٍ قُلْتُ نَعَمْ فُلَانُ بْنُ فُلَانٍ قَالَ إِنَّ فُلَانَ بْنَ فُلَانِ
بْنِ فُلَانٍ الرَّاعِي الْكُرْدِيُّ شرح العدل مصدر باب ضرب چیزی با چیزی برابر کردن و مراد بعادلون
آنجماعتند که در مشکلات بغیر طریق وحی الهی حکم کنند پس گمراه میشوند بجهل مرکب و محروم میشوند از خیر
ایشان اند و صاحب کرده بضم کاف و سکون را و قوم عاد و ثمود قومی گوسفند بسیار میدارند و ایشان کردند
بن مرتضات متن پس گفتم او را من کلبی نسابه ام ... پس دست خود را از روی
تعجب بر پیشانی خود زد و گفت دروغ گفتند جمعی که ... حکم کنند با خدای تعالی گمراه شدند گمراهی سخت
و زیان کردند زیانی آشکار ... شبهات در اصل انساب ...
و کسی که بتوسط وحی باو رسیده باشد ... حکم از روی ظن میکنند ... خدای تعالی
ای مرد قبیله کلب ... خدای عز و جل میگوید ... قرنهای بسیار ... ای برادر
بنی کلب ... چند از میان آن طوایف ... نسب ایشان را
آن طوایف ... هر کدام ... پس گفتم نه
قرابت شوم پس گفت آیا پس نسبت خود را ... گفتم آری من فلان پسر فلان
تا بالا رفتم ... پس گفت مرا
بایست ... فلان بن فلان ...
دو کس از اجداد ... مثلا حیان بن حیان ... گفتم آری حیان بن حیان است
حیان پسر عمرو بن مرتضای شبان ... متن إِنَّمَا كَانَ فُلَانٌ الرَّاعِي الْكُرْدِيُّ يَقَعُ عَلَى
جَبَلِ آلِ فُلَانٍ فَنَزَلَ إِلَى امْرَأَةِ فُلَانٍ مِنْ جَبَلِهِ الَّذِي كَانَ يَرْعَى غَنَمَهُ عَلَيْهِ فَأَطْعَمَهَا شَيْئًا وَ
غَشِيَهَا فَوَلَدَتْ فُلَانًا وَفُلَانُ بْنُ فُلَانٍ مِنْ فُلَانَةَ وَفُلَانُ بْنُ فُلَانٍ ثُمَّ قَالَ أَتَعْرِفُ هَذِهِ الْأَسَامِيَ
قُلْتُ لَا وَاللَّهِ جُعِلْتُ فِدَاكَ فَإِنْ رَأَيْتَ أَنْ تَكُفَّ عَنْ هَذَا فَعَلْتَ فَقَالَ إِنَّمَا قُلْتَ فَقُلْتُ
إِنِّي لَا أَعُودُ قَالَ لَا نَعُودُ إِذَنْ وَسَلْ عَمَّا جِئْتَ لَهُ شرح حیان بن ... عمرو شبان

برگرد طایفه فلان پس فرود آمد سوی فلانه ... چنان از کوه خود که میچرانید گوسفند خود را بر آن قطع
از ... چیزی و جماع کرد ... پس حیان بن حیان ... از صلب عمرو بن مرتضات
... بعد از آن گفت آیا میشناسی صاحبان این نامها را گفتم بخدا قسم قرابت شوم پس اگر
رای تو اقتضا کند که خود را نگاه داری از این گفتگو ... پس گفت ... بگو
... بسیار ... پس گفتم ...
... جمعی قُلْتُ إِنَّ رَجُلًا مِنْ
عَنْ رَجُلٍ قَالَ لِامْرَأَتِهِ أَنْتِ طَالِقٌ عَدَدَ نُجُومِ السَّمَاءِ فَقَالَ وَيْحَكَ أَمَا تَقْرَأُ سُورَةَ الطَّلَاقِ قُلْتُ بَلَى قَالَ
فَاقْرَأْ فَقَرَأْتُ فَطَلِّقُوهُنَّ لِعِدَّتِهِنَّ وَأَحْصُوا الْعِدَّةَ قَالَ أَتَرَى هَاهُنَا نُجُومَ السَّمَاءِ قُلْتُ لَا قُلْتُ فَرَجُلٌ
قَالَ لِامْرَأَتِهِ أَنْتِ طَالِقٌ ثَلَاثًا قَالَ تُرَدُّ إِلَى كِتَابِ اللَّهِ وَسُنَّةِ نَبِيِّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ ثُمَّ قَالَ لَا طَلَاقَ
إِلَّا عَلَى طُهْرٍ مِنْ غَيْرِ جِمَاعٍ بِشَاهِدَيْنِ مَقْبُولَيْنِ فَقُلْتُ فِي نَفْسِي وَاحِدَةٌ شرح پس گفتم او را مرد از مردی
که گفت زن خود را که تو طالقی به عدد ستارهای آسمان پس گفت ای عجب تو آیا نمیخوانی سوره طلاق گفتم آری گفت
پس بخوان پس خواندم یا ایها النبی اذا طلقتم النساء فطلقوهن ... بعد از ثبوت که طلاق ...
پس طلاق ... ایشان ... گفت آیا میبینی در آن آیت ...
طلاق بعدد ستارهای آسمان را گفتم نه گفتم پس مردی گفت زن خود را که تو طالقی سه بار ... گفت
برگردانیده میشود ... قرآن و طریقه نبی صلی الله علیه و آله بعد از آن گفت ... طلاق مگر ... حیض
... دو گواه مقبول الشهاده پس گفتم در خاطر خود این جواب یک ...
... جواب امام علیه السلام ... براى ... مراد ... باشد
... جایز نیست ... مقصد ... باشد و از اطلاق
... و تفصیل این می آید در کتاب الطلاق در احادیث باب ششم از باب ... طلاق السنة و العدة
... اطلاق است ... احادیث باب ... من طلق ثلاثا علی طهر بشهود فی مجلس او اکثر ... و هو
متن ثُمَّ قُلْتُ مَا تَقُولُ فِي الْمَسْحِ عَلَى الْخُفَّيْنِ فَتَبَسَّمَ ثُمَّ قَالَ إِذَا كَانَ يَوْمُ الْقِيَامَةِ وَرَدَّ اللَّهُ كُلَّ شَيْءٍ
إِلَى شَيْئِهِ وَرَدَّ الْجِلْدَ إِلَى الْغَنَمِ فَتَرَى أَصْحَابَ الْمَسْحِ أَيْنَ يَذْهَبُ وُضُوؤُهُمْ فَقُلْتُ فِي نَفْسِي ثِنْتَانِ شرح
... اصحاب ... و این کتابت
از جهت ... چه صفت ... متن ثُمَّ ... سؤال کن گفتم
چه میگویی در مسح ... پس بخندید ... اشارت ... در جواب ... قوم ...

فلان پسر ...

غایت اصحاب ... العصبیه

معقولست که ایشان دست برکاشته بعد از آن گفت چون شود و زیادت در کرد از سه مقالی هر خبر را احکامی
خود معنی بکه برگردانند باطوف آن در زمان نزدیکی دیبا کرسیا را اجزای بهر آنچه زیاد شده برگردانند پوست
سوی گوسفند پس خواهند و بداهل مسح بر موزه که کجا بسته و وضوی ایشان مراد اینست که وضوی ایشان
مخالف قول الله تعالی در آیت وضو است چنانچه مسح بر کلاه مخالف آنست پس گفتم در خاطر خود این یک
علم این مرد است متن قرأت عليه انتبه الى فقال سل فقلت اخبرني عن اكل الجري فقال ان الله عز وجل
مسخ طائفة من بني اسرائيل فما اخذ منهم بحرا فهو الجري والزمار والمارماهي وما سوى ذلك وما
اخذ منهم برا فالقردة والخنازير والوبر والورل وما سوى ذلك فقلت في نفسي بت شرح
تفسیر جری و زمار و مارماهی گذشت در حدیث سوم این باب القردة بکسر قاف و فتح را بی نقطه و دال
جمع قرد بکسر قاف و سکون را بوزینها و وبر بفتح واو و سکون با یک نقطه جانوریست مانند گربه و ورل بفتح
و فتح را بی نقطه و تخفیف لام جانوریست مانند سوسمار بزرگ یا بسیار بزرگست که دم آن دراز است و مراد آنکه
یعنی پس از آن رو به من کرد و گفت سوال کن پس گفتم خبر ده مرا از خوردن جری که آیا حلالست یا نه پس
بجای اشارت بیکی حرامست و بر نمی که او خود مسخ تغییر صورت شکرد جمعی از بنی اسرائیل را مراد جمعیست که
نمی آمی ایشان را در روز شنبه صید ماهی کردند یعنی کدام از ماهیت شرعی کنا شدند پس هر چه دریایی شد
از ایشان پس آن جریست و زمارست و مارماهیست و غیر آنست از جمله جانوران دریایی و هر چه
شدند ایشان پس بوزینهاست و خوکهاست و وبرست و ورلست و غیر آنست از جمله جانوران
پس گفتم در خاطر خود این سه علامت متن قرأت انتبه الى فقال سل وتم فقلت ما تقول في النبيذ
فقال حلال فقلت انا ننبذه فنطرح فيه العكر وما سوى ذلك ونشربه فقال شه شه تلك
الخمرة المنتنة فقلت جعلت فداك فاي نبيذ تعني فقال ان اهل المدينة شكوا الى رسول الله
تغير الماء وفساد طبائعهم فامرهم ان ينبذوا فكان الرجل يامر خادمه ان ينبذ له فيعمد الى كف
من تمر فيقذف به في الشن فمنه شربه ومنه طهوره فقلت وكم كان عدد التمر الذي في الكف
فقال ما حمل الكف فقلت واحدة واثنتان فقال ربما كانت واحدة وربما كانت ثنتين فقلت
وكم كان يسع الشن فقال ما بين الاربعين الى الثمانين الى ما فوق ذلك فقلت بالارطال فقال
نعم ارطال بمكيال العراق شرح حکم حلال بودن نبیذ مجمل برای قصد بیان تفصیل و تصحیح مراد لفظ عبارت
در حکم حلال بودن بی تفصیل است که از اشتراک لفظ نبیذ ناشی شده و ننبذ بصیغه معلوم متکلم مع الغیر
ضرب یضرب یا فعل یا باب تفعیل است نبیذ ساختن و التنبیذ ساختن نبیذ و نطرح بیان و تفصیل

العکر بفتح عین بی نقطه و فتح کاف و را بی نقطه درد چیزی و مراد اینجا درد نبیذیست که میان نبیذ دیگر ریخته
است کنده شود و آن را تخمیر و تعکیر نبیذ نامند موافق آنچه می آید در کتاب الاشربه در حدیث ششم و هژدهم
باب ان رسول الله صلی الله علیه و آله حرم کل مسکر قلیله و کثیره که باب بیست و یکم است و او در روی سوی
برای تقسیم است و مراد اینست که گاهی می اندازیم در آن عکر را و گاهی دیگر می اندازیم در آن غیر عکر را از جمله
باعث جوشیدن و مست کننده گی نبیذ مثل آنکه از بصره آورده میشود چنانچه می آید در کتاب الاشربه
در حدیث پنجم باب النبیذ که باب بیست و چهارمست شه بضم شین با نقطه و سکون ها بصیغه امر مثل
العین باب نصر است الشره بضم شین و سکون ها دو دو بار تکرار برای تأکید است و مخاطب
در صورت امر او اظهار نفرت شاننست و میتواند بود که مخاطب کلبی باشد تلک مانند خمر الخمرة
اطلاق خمر بر نبیذ مجازست باعتبار موافقت در حرمت چنانچه اطلاق نبیذ بر آنچه از انگور گرفته شود مجاز
تا در الخمرة برای وحدت نوعیست یعنی بعد از آن رو بسوی من کرد پس گفت سوال کن و خبر
اشارت باینست که پیش از یکی از چهار سوال که نزد عبدالله بن الحسن کرده بود پس گفتم و میگویی در
نبیذ پس گفت حلالست شرب آن پس گفتم ما مردمی که نبیذ میسازیم می ریزیم که می اندازیم در آن
نبیذ درد غیر در نبیذ او می آشامیم پس گفت دور شو دور شو آنچه تو میگویی قسمی از خمرست که گنده است
بمعنی که با وجود حرام بودن محل نفرت است برای گنده گی آن پس گفتم فدایت شوم پس کدام نبیذ را قصد
میکنی که میگویی حلالست پس گفت که اهل مدینه شکایت کردند سوی رسول الله صلی الله علیه و آله متغیر شدن
مزه آب را و فساد مزاجهای خود را از بد مزگی آب پس امر کرد ایشان را که اندازند در آب چیزی که شیرین کند
آن را پس بود مرد که میفرمود خدمتکار خود را که اندازد در آب چیزی برای او پس آن خادم قصد میکرد سوی
مشتی از خرما پس می انداخت آن را در مشک پس از آن آب بود آشامیدن او و طهارت او و شستن و وضوی
پس گفتم چند بود عدد آن خرمایی که در مشت بود پس گفت آن عدد که بر می دارد آن را مشت پس گفتم یک
و دو دانه جایز است بمعنی که آیا دو مشت یا دو دانه جایز است پس گفت بسا که بود یک مشت و بسا
و دو مشت بمعنی که دو مشت نیز جایز است و باب بالا از تعلق بودن بر نبیذ پس گفتم و چه مقدار آب میگرفت
مشک پس گفت میان چهل و هشتاد و بالاتر آن بمعنی که مشک کمتر از چهل میگرفت و اکثر میان چهل
تا هشتاد میگرفت و نادری از هشتاد زیاده میگرفت پس گفتم این عدد که گفتی با رطل است پس گفت آری
ارطال که بعراق گرفته و رابع آنست نه بچانه مدینه و نه بچانه مکه بدانکه ظاهر این حدیث اینست که رطل از قبیل
باشد نه از قبیل وزن لیکن فقها در بحث کر آن را از قبیل وزن گرفته اند و در مقابل مساحت ذکر کرده اند چنانچه

بیان میشود در کتاب الطهاره در شرح حدیث ششم باب ان الذی یجب ... کتاب اول است

متن قال سماعة فقال الكلبي نعم فقص عليه القصة وقمت فخرجت وانا اضرب بيدي على الاخرى و
اقول ان كان شيء فهذا فلم يزل الكلبي يدين الله بحب آل هذا البيت حتى مات شرح گفت سماعه
که گفت کلبی بعد از آن رخصت امام علیه السلام بجا آورده برخاستم پس بیرون آمدم و من میزدم دست خود را
بر دست دیگر و من میگفتم اگر مشکلی واقع شود پس اینست یعنی که این حل آن میکند و میتواند بود که مراد این
که اگر امام مفترض الطاعه خدای تعالی هست اینست پس همیشه کلبی عبادت الله تعالی میکرد بمحبت اهل
خانه اولاد رسول صلی الله علیه وآله تا مرد هفتم متن عن هشام بن سالم قال كنا بالمدينة بعد وفاة
ابي عبد الله عليه السلام انا وصاحب الطاق والناس مجتمعون على عبد الله بن جعفر انه صاحب الامر
بعد ابيه فدخلنا عليه انا وصاحب الطاق والناس عنده وذلك انهم رووا عن ابي عبد الله عليه السلام
انه قال ان الامر في الكبير ما لم تكن به عاهة فدخلنا عليه نسأله عما كنا نسأل عنه اباه فسألناه
عن الزكوة في كم تجب فقال في مائتين خمسة فقلنا ففي مائة فقال درهمان ونصف فقلنا والله ما تقول
المرجئة هذا قال فرفع يده الى السماء فقال والله ما ادري ما تقول المرجئة شرح روایت است از هشام
بن سالم گفت بودیم در مدینه بعد از وفات امام جعفر صادق علیه السلام من و صاحب طاق که ابو جعفر محمد بن النعمان
احول است که صراف بود در طاق المحامل کوفه و مردمان جمع بودند بر عبد الله افطح که بزرگ اولاد حضرت
این امرست بعد از پدرش پس داخل شدیم بر او من و صاحب طاق و مردمان نزد او بودند و سبب این
بود که مردمان شنیده بودند از امام جعفر صادق علیه السلام که او گفته است که این امرست در بزرگتر پسران مادامی
که نبوده باشد با او عیبی چنانچه بیان شد در شرح حدیث ششم باب ... و دوم پس داخل
بر مجلس او برای سؤال از او آنچه میپرسیدیم از پدر او پس پرسیدیم او را از زکوة که در چند واجب
میشود گفت در دویست درهم پنج درهم پس گفتیم در صد درهم چند واجب میشود پس گفت دو درهم و نیم
پس گفتیم بخدا قسم که نمیگویند این خبر کنندگان ... جماعتی که میدانند که ... مراد ...
چه چیزی که میدانی ... دو درهم و نیم است ... پس گفت
دست خود را بسوی آسمان پس گفت بخدا قسم که نمیدانم که چه میگویند خبر کنندگان و میتواند بود که
باشد پس ... بعضی از کلام ایشان میدانند و من نمیدانم متن قال فخرجنا من عنده
ضلالا لا ندري الى اين نتوجه انا وابو جعفر الاحول فقعدنا في بعض ازقة المدينة باكين حيارى
لا ندري الى اين نتوجه ولا الى من نقصد نقول الى المرجئة الى القدرية الى الزيدية الى المعتزلة

الى الخوارج فنحن كذلك اذ رأيت رجلا شيخا لا اعرفه يومي الي بيده فخفت ان يكون عينا من عيون
ابي جعفر المنصور وذلك انه كان له بالمدينة جواسيس ينظرون الى من اتفقت شيعة جعفر عليه
فيضربون عنقه فخفت ان يكون منهم فقلت للاحول تنح فاني خائف على نفسي وعليك وانما
يريدني لا يريدك فتنح عني لا تهلك وتعين على نفسك فتنحى عني بعيدا وتبعت الشيخ وذلك اني
ظننت اني لا اقدر على التخلص منه شرح تفسیر مرجئه و قدریه می آید در حدیث دوم باب صد و دوم
میکویم که مرجئه بضم میم و سکون را بی نقطه و کسر جیم و همزه ... نسبت است ... بمعنی تأخیر
اعمال از ایمان یعنی که ایمان ... بالرسول ... عمل از داخل ... ایمان ...
خواه عمل ... خواه عمل جوارح ... تفاوت ... ضعف ... ایمان افزون
فاسق ... ایمان ... کاهی ... مستعمل میشود در جمعی از اهل ... ذکر ...
علیه السلام کرده ... امام چهارم ... یعنی ... که گاهی همزه ... و نقطه ... باشد
اینجا ... فاسق ... القدریه بفتح قاف و فتح دال بی نقطه و کسر ... بی نقطه و ... دو نقطه ...
شده ... جمعی که نسبت ... افعال ... بنده ... مجبور ... آن ... بمعنی ... و بعضی ...
قادر و مستقل ... افعال خود ... ایشان در طرف مقابل جبریه اند و شیعه امامیه واسطه اند میان آن
طایفه ... بیان ... کتاب التوحید ... زیدیه جمعی اند از شیعه ... که اهل اجتهاد ... زید
بن علی بن الحسین ... شرط امامت ... فاطمی بودن ... و خروج ... بسیف ... معتزله
جمعی که میگویند ... مرتکب ... آن ... مشرک نباشد از ایمان بیرون رفت ... خواه ... باشد
با اصرار ... بی توبه ... مخلد در جهنم است ... بر خلاف ... و در طرف مقابل مرجئه ... بمعنی
و شیعه امامیه واسطه اند میان آن دو طایفه چنانچه می آید در کتاب الایمان والکفر در باب الاصرار على الذنب
که باب صد و چهار دوم است ... عموم
و خصوص من وجه است ... معتزله ... مستند ... جمعی
واصل بن عطا که رئیس معتزله است ... حسن بصری ... بود ... مسائل
... بعد از آن ... خوارج ...
میگویند حکم ... قتال ... علی ... مشرک ... و جمعی ... خروج
کردند بر امیر المؤمنین علیه السلام و بیان شد در حدیث دوم این باب ... طایفه ... در طرف مقابل اهل ...
امامیه واسطه اند میان آن دو طایفه یعنی هشام بن سالم گفت پس بیرون آمدیم از نزد عبد الله افطح که ...

نمیدانستیم که بسوی که رویم من و ابو جعفر احول تا امام حق بالخصوص شناسایم پس نشستیم در بعضی کوچهای مدینه
گریه کنندگان سرگردان نمیدانستیم که بسوی که رویم و بسوی که قصد کنیم در مشکلات مسائل میگفتیم که آیا بسوی مرجئه
رویم آیا بسوی قدریه رویم آیا بسوی زیدیه رویم آیا بسوی معتزله رویم آیا بسوی خوارج رویم مراد و بیست که بطلان
این طوایف عجایب ظاهر است پس یکی از ایشان رویم پس ما چنین بودیم ناگاه دیدم مردی پیری که
او را نمیشناختم اشارت میکرد بسوی من بدست خود که پیش بیا پس ترسیدم که باشد جاسوسی از جاسوسان منصور دوانقی
و آن ترس من برای این بود که بود منصور را در مدینه جاسوسان برای آنکه نظر کنند بسوی کسی که اتفاق
کنند شیعه امام جعفر صادق علیه السلام بر امامت او پس بزنند گردنش را پس ترسیدم که باشد آن مرد از جمله آن
جاسوسان پس گفتم احول را دور شو چون میترسم بر جان خود و بر تو و غیر از این نیست که این مرد میخواهد مرا
نمیخواهد ترا پس دور شو از من تا مبادا هلاک شوی و خود مدد بر کشتن خود کرده باشی پس دور شد از من دور شدنی
بسیار دور و رفتم در پی آن مرد بر او آن رفتن من بجای این بود که گمان کردم که من توانائی ندیدم بر
شدن از او بمعنی که نتوانم که بگریزم از او و برای آنکه رفیقان بجد و کشته خواهد بود ص فاذن اتبعه
وقد عزمت على الموت حتى ورد بي على باب أبي الحسن عليه السلام ثم خلاني ومضى فإذا خادم بالباب
فقال لي ادخل رحمك الله فدخلت فإذا أبو الحسن موسى عليه السلام فقال لي ابتداءً منه لا إلى المرجئة
ولا إلى القدرية ولا إلى الزيدية ولا إلى المعتزلة ولا إلى الخوارج إليّ إليّ فقلت جعلت فداك
مضى أبوك قال نعم قلت مضى موتاً قال نعم قلت فمن لنا من بعده فقال إن شاء الله أن يهديك
هداك قلت جعلت فداك إن عبد الله يزعم أنه من بعد أبيه قال يريد عبد الله أن لا يعبد
الله قال قلت جعلت فداك فمن لنا من بعده قال إن شاء الله أن يهديك هداك قال قلت جعلت
فداك فأنت هو قال لا ما أقول ذلك قال فقلت في نفسي لم أصب طريق المسألة ثم قلت
جعلت فداك عليك إمام قال لا فداخلني شيء لا يعلمه إلا الله عز وجل إعظاماً له وهيبة أكثر مما كان
يحل بي من أبيه إذا دخلت عليه ثم قلت جعلت فداك أسألك عما كنت أسأل أباك فقال سل
تخبر ولا تذع فإن أذعت فهو الذبح فسألته فإذا هو بحر لا ينزف قلت جعلت فداك شيعتك
وشيعة أبيك ضلال فألقي إليهم وأدعوهم إليك فقد أخذت علي الكتمان قال من آنست منه
رشداً فألق إليه وخذ عليه الكتمان فإن أذاعوا فهو الذبح وأشار بيده إلى حلقه شرح
یعنی پس برخاستم از آنجا پس آن پیر مرد بخشش فرموده بود مرا بر بردن تا آنکه رسانید مرا بدر خانه امام موسی
کاظم علیه السلام بعد از آن واگذاشت مرا و رفت پس ناگاه خدمتکاری بر در سرا بود پس گفت مرا داخل

مرا شو رحمت کند ترا اسه تعالی پس داخل شدم پس ناگاه امام موسی کاظم علیه السلام ظاهر آمد پس گفت مرا بطریق
ابتدا از جانب خود پیش از آنکه من سرگذشت خود را نقل کنم که مرو بسوی مرجئه و نه بسوی قدریه و نه بسوی زیدیه
و نه بسوی معتزله و نه بسوی خوارج بیا بسوی من بیا بسوی من پس گفتم قربانت رفت پدرت گفت آری گفتم
رفت بسبب مرگ یا غایب شد چنانچه مهدی این امت غایب میشود گفت آری بسبب مرگ رفت
گفتم پس کیست برای ما بعد از او پس گفت برای تقیه که مبادا جای دیگر مذکور شود اگر خواهد اسه تعالی که
راهنمائی کند ترا بسوی آن امام راهنمائی میکند گفتم قربانت شوم بدرستی که عبداسه دعوی میکند که او بعد
از پدرش امام خواهد بود گفت میخواهد عبداسه که معبود نشود و اسه تعالی مراد عبادت صحیح است و اشاره است
عبادت غیر شیعه امامیه باطلست چه غیر ایشان مشرک‌اند هشام گفت گفتم قربانت شوم پس کیست امام
برای ما بعد از عبداسه یعنی که بجا بیاورد که او امام نباشد پس که امامست گفت اگر خواهد اسه تعالی که راهنمائی
کند ترا راهنمائی میکند هشام گفت گفتم قربانت شوم پس تو آن امامی گفت نه میگویم آن را این برای تقیه
که مبادا جای دیگر مذکور شود هشام گفت پس گفتم در خاطر خود که خوب در نیافتم روش سؤال را بار دیگر
گفتم باو پس گفتم او را قربانت شوم بر تو امامی هست گفت نه برای آنکه اگر میگفت هست سؤال میشد که آن
کیست و کسی را نخواست که گوید که امام هست پس غالب داخل شد مرا چیزی که نمیداند حقیقت آن را مگر
خدا عز و جل آن چیز عظیم شمردن او و هیبت او بود بیشتر از آنچه بود که فرود میآمد بمن از پدرش چون داخل
میشدم بر او بعد از آن گفتم او را قربانت شوم آیا سؤال کنم ترا چنانچه سؤال میکردم پدرت را پس گفت سؤال
کن تا خبر داده شوی از حق و فاش مکن پس اگر فاش کنی پس آن فاش کردن ذبح است یعنی کشته
ذبح بطلان مراد ترا میشود پس سؤال کردم او را از مسائل پس ناگاه او دریائی بود که آخر کرده نمیشود آب
آن بکشیدن گفتم قربانت شوم شیعه تو و شیعه پدرت گمراه‌اند یعنی که خصوص امام را نمیدانند پس آیا
میاندازم بسوی ایشان این سر را و میخوانم ایشان را بسوی تو و این رخصت طلبیدن برای انست که بتحقیق
گرفتی بر من شرط پوشانیدن را گفت هر کدام که دریابی از او راستی را اگر نفهمد میتواند کرد پس بینداز بسوی او و بگیر
بر او شرط پوشانیدن را پس اگر شیعه فاش کنند پس آن فاش کردن ذبح است و اشاره کرد بدست خود
بسوی حلق خود ص قال فخرجت من عنده فلقيت أبا جعفر الأحول فقال لي ما وراءك قلت الهدى
فحدثته بالقصة قال ثم لقينا الفضيل وأبا بصير فدخلا عليه وسمعا كلامه وساءلاه وقطعا
عليه بالإمامة ثم لقينا الناس أفواجاً فكل من دخل عليه قطع إلا طائفة عمار وأصحابه وبقي عبد الله
لا يدخل إليه إلا قليل من الناس فلما رأى ذلك قال ما حال الناس فأخبر أن هشاماً صد عنك

الناس قال هشام فاقعد لي بالمدينة غير واحد يتبصر بي شرح هشام گفت پس بیرون آمدم از نزد امام
موسی کاظم علیه السلم پس ملاقات کردم ابو جعفر احول را که در حالی آن مسند انتظار میکشید که چه خبر شود و گفت
مرا چه خبر بود آنجا که از آن برگشتی گفتم او را بفرق با امام حق پس حکایت کردم او را سرگذشت هشام گفت بعد
از آن ملاقات کردم فضیل بن عثمان مرادی را و ابو بصیر لیث مرادی را پس داخل شدند بر مجلس امام
و شنیدند سخن او را و سوال [illegible] کردند او را و جزم کردند بر او بامامت بعد از آن ملاقات کردم مردمان
امامیه را فوج فوج پس هرکه داخل میشد بر او جزم میکرد بامامت او مگر طایفه عمار بن موسی الساباطی و امثال
مخفی نماند که ظاهر روایتی که کشی کرده و تا امام موسی کاظم علیه السلم [illegible] عمار الساباطی [illegible]
ابنت که عمار را آخر رجوع از فطحی بودن کرده باشد و بعضا روایت کرده که عبدالله بعد از پدرش هفتاد
روز زنده بود و اکثر اعیان او برگشتند از اعتقاد امامت او و بقی بامذهب عبدالله برحالی که داخل نمیشدند
او مگر کمی از مردم [illegible] شیعه پس وقتی که عبدالله بجا آمد گفت چیست حال مردم [illegible] شنید که اکثر داخل بر من
نمیشوند پس خبر داده شد که هشام بن سالم منع کرده از تو مردمان را گفت هشام پس عبدالله نشاند برای
من در مدینه جمعی را تا زدند مرا هشتم ص عن محمد بن فلان الرافعي قال كان لي ابن عم يقال له الحسن
بن عبد الله وكان زاهدا وكان من اعبد اهل زمانه وكان يتقيه السلطان لجده في الدين و
اجتهاده وربما استقبل السلطان بكلام صعب يعظه ويأمره بالمعروف وينهاه عن المنكر وكان
السلطان يحتمله لصلاحه فلم تزل هذه حاله حتى كان يوم من الايام اذ دخل عليه ابو الحسن موسى
عليه السلم وهو في المسجد فرآه فأومأ اليه فأتاه فقال له يا ابا علي ما احب الي ما انت فيه واسرني
الا انه ليست لك معرفة فاطلب المعرفة قال جعلت فداك وما المعرفة قال اذهب
وتفقه واطلب الحديث قال عمن قال عن فقهاء اهل المدينة ثم اعرض علي الحديث قال
فذهب فكتب ثم جاءه فقرأه عليه فاسقطه كله ثم قال له اذهب فاعرف المعرفة وكان الرجل
معنيا بدينه شرح فلان عبارت از کسیست که اسمش فراموش شده راقم را و بضم فا و کسر قاف [illegible]
بکسر [illegible] و در بعضی معنیا بفتح میم و سکون عین [illegible] و کسر نون [illegible] تشدید
یا [illegible] در این صیغه اسم مفعول [illegible] یعنی روایتست از محمد بن فلان رافعی گفت بود مرا پسر
عمی که گفته میشد او را حسن بن عبدالله کنیت او ابو علی بود و بود تارک دنیا و بود از جمله عابدترین اهل
خود و میترسید از او پادشاه وقت برای جد او و اجتهاد او در دین و [illegible] بسیار بود که میگفت پادشاه را
سخن سخت [illegible] که پند میداد او را و امر میکرد او را بمعروف و نهی میکرد او را از حرام و پادشاه [illegible]

سخن سخت را برای صالح بودن آن مرد پس پیوسته این حال او بود تا اتفاق شد روزی از روزها ناگاه داخل
شد بر او امام موسی کاظم علیه السلم و او در مسجد مدینه بود پس دید او را امام علیه السلم پس اشارت کرد امام علیه السلم
سوی او که بیا پس آمد نزد امام علیه السلام پس امام علیه السلام گفت او را ای ابو علی چه محبوب است سوی من
آنچه تو در آنی و چه خوشحال میکند مرا آن عبادت تو بتحقیق نیست که شان این است که نیست ترا شناختی طلب
کن شناخت را مراد شناخت الله تعالی بربوبیت [illegible] بزرگ خود را نیست گفت قربانت شوم [illegible] چیست شناخت
گفت برو و تحصیل علم فقه کن و طلب کن حدیث رسول صلی الله علیه و آله را گفت از که گفت از فقهای اهل
مدینه گفت بعد از آن عرض کن بر من حدیث را راوی گفت پس رفت پس نوشت احادیث را که از فقهای
مدینه شنید بعد از آن آمد نزد امام علیه السلم پس خواند آنرا که نوشته بود بر او پس باطل کرد آنرا همگی آنرا که بعضی
دروغ است بر رسول ص و مخالف فلان آیت و فلان آیت قرآنست بعد از آن گفت برو پس بشناس
شناخت الله تعالی را بربوبیت که امامت [illegible] بود آن مرد [illegible] اهتمام ببرین خود ص قال
فلم يزل يترصد ابا الحسن عليه السلم حتى خرج الى ضيعة له فلقيه في الطريق فقال له جعلت فداك
اني احتج عليك بين يدي الله عز وجل فدلني على المعرفة قال فاخبره بامير المؤمنين عليه السلم وما كان
بعد رسول الله صلى الله عليه وآله واخبره بامر الرجلين فقبل منه ثم قال له فمن كان بعد امير المؤمنين
قال الحسن ثم الحسين حتى انتهى الى نفسه ثم سكت قال فقال له جعلت فداك فمن هو اليوم قال ان
اخبرتك تقبل قال بلى جعلت فداك قال انا هو قال فشيء استدل به قال اذهب الى تلك الشجرة
واشار الى ام غيلان فقل لها يقول لك موسى بن جعفر اقبلي قال فاتيتها فرأيتها والله تخد الارض
خدا حتى وقفت بين يديه ثم اشار اليها فرجعت قال فاقر به ثم لزم الصمت والعبادة فكان لا
يراه احد يتكلم بعد ذلك شرح راوی گفت پس پیوسته انتظار میکشید ملاقات امام را در خلوت تا آنکه امام
علیه السلم بیرون رفت از مدینه سوی ملکی که او را بود پس ملاقات کرد امام علیه السلام را در راه پس گفت او را
قربانت شوم [illegible] حجت میکنم بر تو در روز قیامت نزد حق تعالی پس راهنمایی کن مرا بر شناخت
الله تعالی بربوبیت که آن کدام است راوی گفت پس خبر داد او را بامامت امیرالمومنین علیه السلام [illegible]
داد او را بر شناخت ربوبیت [illegible] که اختلاف از روی [illegible] در احکام او [illegible] شد [illegible]
بعد از رسول ص بی واسطه امیر المومنین ع و خبر داد او را انکار ابو بکر و عمر که از اول مشرک صریح بوده اند [illegible]
تا آخر منافق بودند و اصلا ایمان [illegible] خاطر ایشان نگردیده بود چنانچه مذکور است در کتاب الروضه در حدیث
الی الحسن موسی علیه السلم پس آن مرد همگی را قبول کرد از امام علیه السلم بعد از آن گفت او را پس بنا برین کلام

صحه [illegible]
بانچه شد از [illegible] بعد از رسول الله صلی الله علیه و آله
و خبر داده او را امام

بعد از امیر المؤمنین علیه السلام گفت حسن بعد از آن حسین تا رسید بحجة پس بعد از آن ساکت شد راوی گفت پس
آن مرد گفت امام علیه السلام را قربانت شوم پس گفت آن امام مرد را امام علیه السلام گفت که خبر دهم ترا بچیزی که
باعث شود که قبول کنی گفت بلی قبول میکنم قربانت شوم گفت من آن امام آن مرد گفت پس چیزی که استدلال کنم بآن بر امامت
تو از دست امام علیه السلام گفت برو بسوی آن درخت و اشارت کرد بسوی درخت ام غیلان پس بگو آن درخت را
که میگوید موسی بن جعفر که بیا آن مرد در نقل این حکایت بدیگران گفت پس بدرم آن درخت را بعد از آن
من این کلام را گفتم بخدا قسم که دیدم که شکافت زمین را بیخ خود شکافتنی عجیب تا ایستاد در پیش امام علیه السلام بعد از آن
امام علیه السلام اشارت کرد بسوی آن درخت پس برگشت راوی گفت پس آن مرد اقرار کرد بامامت او و بعد
از آن شعار خود کرد سکوت و عبادت را پس بعد از آن هیچکس که سخن گوید با او ندید
حدیث نهم عن محمد بن ابی العلاء قال سمعت یحیی بن اکثم قاضی سامراء بعد ما جهدت به وناظرته
وحاورته وواصلته وسألته عن علوم آل محمد فقال بینا انا ذات یوم دخلت اطوف بقبر رسول الله
فرأیت محمد بن علی الرضا علیهما السلام یطوف به فناظرته فی مسائل عندی فاخرجها الی فقلت له والله
انی ارید ان اسألک مسألة وانی والله لاستحیی من ذلک فقال لی انا اخبرک قبل ان تسألنی
تسألنی عن الامام فقلت هو والله هذا فقال انا هو فقلت علامة وکان فی یده عصا فنطقت
وقالت ان مولای امام هذا الزمان وهو الحجة شرح منقول است محمد ... فقال یا
آن منقولست اکثم بفتح همزه و سکون کاف و فتح ثاء اسم قاضی است یحیی بن اکثم از مخالفان
یعنی روایت است از محمد بن ابی العلا بفتح عین و تخفیف لام و الف ممدوده که گفت شنیدم از یحیی بن اکثم قاضی
سامرا بعد از آن که امتحان کردم او را و اگر علم تخفیف ... که او برای ما اظهار میکند و مباحثه کردم
با او و مصاحبت کردم با او و دگر گیری کردم با او و پرسیدم از مراتب علوم آل محمد صلی الله علیه و آله پس گفت
که گفت میان آنکه من در میان روزی داخل مسجد مدینه شدم طواف میکردم بقبر رسول الله پس دیدم
امام محمد تقی علیه السلام را که طواف میکرد بقبر رسول الله پس مباحثه کردم با او در مسئله چند از مشکلات که نزد من بود
پس بیرون آورد آنها را بسوی من یعنی که جواب آنها را گفت پس گفتم او را بخدا قسم که بدرستی که من میخواهم که
سؤال کنم ترا سؤالی و بدرستی که من بخدا قسم که هر آینه شرم میکنم از این سؤال پس گفت مرا من خبر میدهم
پیش از آنکه تو سؤال کنی سؤال میکنی مرا از امام که این زمان کیست پس گفتم سؤال من بخدا قسم که این است
پس گفت من آن امام پس گفتم علامتی لازم است و بود در دست او عصائی پس سخن در آمد آن عصا و گفت
بدرستی که صاحب من امام این زمانست و او دست حجت الله تعالی بر خود این حدیث دهم عن علی بن الحسین عن

عمر بن یزید قال دخلت علی ابی الحسن الرضا علیه السلام وانا یومئذ واقفی وقد کان ابی سأل ابا
عن سبع مسائل فاجابه فی ست وامسک عن السابعة فقلت والله لاسألنه عما سأل ابی اباه فان
اجاب بمثل جواب ابیه کانت دلالة فسألته فاجاب بمثل جواب ابیه ابی فی المسائل الست فلم
یزد فی الجواب واوا ولا یاء وامسک عن السابعة شرح روایتست از حسین بن عمر بن یزید که گفت داخل
بر امام رضا علیه السلام شدم در آن روز مذهب واقفیه داشتم که قائلند بیگانه موسی کاظم در جنون است و مهدی موعود
اوست و بتحقیق پدرم سؤال کرد از هفت مسئله پس جواب داد
پدرم را از شش مسئله و جواب در یکی از آنها بازداشت پس با خود گفتم بخدا قسم که هر آینه میپرسم
از آنچه پرسیده بود پدرم از پدر او پس اگر جواب گفت بآنچه گفت جواب پدرش شد دلیل بر امامت
پرسیدم او را پس جواب گفت بآنچه گفت جواب پدرش پدرم را از شش مسئله پس زیاد نکرد در جواب
و نه یاء و نه واو و نگاهداشت خود را از مسئله هفتم ظاهر است که سؤال هفتم از وقت ظهور مهدی موعود باشد
حدیث وقد کان ابی قال لابیه انی احتج علیک عند الله یوم القیمة انک زعمت ان عبد الله لم
یکن اماما فوضع یده علی عنقه ثم قال نعم احتج علیک بذلک عند الله عز وجل فما کان فیه
من اثم فهو فی رقبتی شرح دیگر این کلام در این مقام مربوط نیست به دعوی این است که واقفیه اعتقاد داشت
که مهدی موعود اوست که بعد از امام جعفر صادق علیه السلام خلیفه امام شود و چنانچه گمان کرد در حدیث آمده
پس مراد ایشان این بود که دانسته بودم که آن مهدی موعود عبد الله است و میخواستند که مراد ایشان این باشد که
این گفتگو محل آن نیست و پیش از آنچه واقع شده و بود یعنی و بتحقیق پدرم گفته بود
که بدرستی که من حجت میگیرم بر تو نزد خدا در روز قیامت که تو دعوی کردی که به درستی که عبد الله
نبوده امام پس پدرش گذاشته بود دست خود را بگردن خود و بعد از آن گفته بود پدرم را که آری حجت گیر بر
آن نزد خدا عز و جل پس هر چه باشد از گناهی پس آن در گردن منست حدیث قال فودعته فقال انه لیس
احد من شیعتنا یبتلی ببلیة او یشتکی فیصبر علی ذلک الا کتب الله له اجر الف شهید فقلت فی
نفسی والله ما کان لهذا ذکر فلما مضیت وکنت فی بعض الطریق خرج بی عرق المدینی فلقیت
منه شدة فلما کان من قابل حججت فدخلت علیه وقد بقی من وجعی بقیة فشکوت الیه وقلت له
جعلت فداک عوذ رجلی وبسطتها بین یدیه فقال لی لیس علی رجلک هذه بأس ولکن ارنی
رجلک الصحیحة فبسطتها بین یدیه فعوذها فلما خرجت لم البث الا یسیرا حتی خرج بی العرق
وکان وجعه یسیرا شرح بضم یا صیغه مجهول مضارع غایب از باب افعال است الابتلاء آزموده کردن و ...

بجیر البلیبض بفتح با نقطه و کسر لام و تشدید یا دو نقطه در پایین و کسر با و سکون لام و تخفیف یا غم بزرگ خوراده دل
وخواهد نفس وخواه در عبر آنها مشکل بشین با نقطه بصیغه معلوم مضارع غایب باب افتعال است یشکی
چاری الاجر بفتح همزه و سکون جیم و را بی نقطه مزد و آن از فعل اختیاری میباشد و مراد اینجا عوض است یا
شهید بر صبر معتبر است هرچند که ترکیدم باشد و زیادتی ثواب صبر شیعه در این زمان بر ثواب شهید بدر زمان
با آنکه در شهید بدر ایمان معتبر است مبنی بر آنست که مذکور شد در باب سابق که اعمال شیعه در زمان مظلومی
امام افضل از اعمال ایشان در زمان دولت امامست امنا و در عرق المدینی لاحیه است المدینی بفتح میم و
دال بی نقطه و سکون یا دو نقطه در پایین و نون و یا مشدده منسوب بمدین بصیغه اسم مفعول مثل المعین کی
معنی کسی که بار کرده شده است بقرضی که اجل معین دارد یا بمعنی کسی که [illegible] شده است بر کرده تمع
یا بمعنی کسی که خوار کرده شده است و هر اینجا مناسبت است چه مراد بعرق المدینی رشته است که در بعضی
در مواضع بسیار پیدا شده و از پا بیرون می آید و آنرا انبیا میگیرند بلکه میباید بپیچد بچوبی تا آهسته آهسته بیرون آید
و در مدتی معین که مراقب کنند و الا بیم عظیم میشود و آن که قبیب که بسیار صعب است وخواه میکند صاحب
بر نسبت [illegible] از قبیل نسبت تشخص جنس است مثل تشخص انسانی عوذ بفتح عین بی نقطه و کسر واو
مشدده و سکون ذال بی نقطه بصیغه امر باب تفعیل است التعویذ پناه دادن کسی را از شر در جادو و مانند آن
یعنی پس وقتی که وداع کردم او را گفت بدرستی که شان ایشان سخت گرفت بجهت آنکه از شیعه در زمان مظلومی
امام که مبتلی شوند بعرق عظیم و بیمار شوند پس صبر کنند بران مگر آنکه میرسید امید تعالی برای او مثل مزد هزار کشته شده
در راه امید تعالی در زمان عدم مظلومیت امام پس گفتم [illegible] بود برای این سخن یادی بعضی
این مسئله [illegible] رسیده بودم پس [illegible] پس وقتی که رفتم و بودم در بعضی از [illegible] شهر خود بیرون
آمد بمن رشته پس [illegible] پس وداع کردم [illegible] سال آینده و حج کردم پیش امام داخل شدم
علیه السلام و حال آنکه بعضی [illegible] بود [illegible] پس شکایت بردم سوی او و گفتم او را [illegible]
پناه ده پای مرا و پس کشیدم پای خود را پیش او [illegible] دست بران [illegible] پس گفت مرا [illegible]
یکی [illegible] سخت است پس کشیدم آنرا پیش او و پس پناه داد آنرا پس وقتی که بیرون آمدم
در کشتی کردم [illegible] بیرون آمدن آن رشته و بود در آن سال حدیث اصل عن ابن قیاما الواسطی
وكان من الواقفة قال دخلت على علي بن موسى الرضا عليه السلام فقلت له يكون امامان قال لا
الا واحدهما صامت فقلت له هو ذا انت ليس لك صامت ولم يكن ولد له ابو جعفر عليه السلام
بعد فقال لي والله ليجعلن الله مني ما يثبت به الحق واهله ويمحق به الباطل واهله فولد له بعد

سنه

سنة ابو جعفر عليه السلام شرح مضمون این گذشت در حدیث هفتم باب هفتاد و دوم اصل قیل لابن
قیاما الا تقنعك هذه الآية فقال اما و انها لآية عظيمة ولكن كيف اصنع بما قال ابو عبد الله
فی ابنه شرح پس گفته شد ابن قیاما را آیا بس نمیکند ترا این علامت امامت پس گفت آگاه باش بدرستی که
آن هر آینه علامتی بزرگ است ولیکن چکار کنم با آنچه گفت امام جعفر صادق علیه السلام در حق پسرش اشارت
بقول او که ان موسی قد لبس الدرع وساواها عليه و بیان شد در حدیث سیوم باب هشتادم یا اشارت بآنچه
کشی روایت کرده در ترجمه یحیی بن القاسم که شنید ابا عبد الله علیه السلام یقول منا ثمانیة محدثون سابعهم
القائم مخفی نماند که این کلام بر تقدیر صحت روایت در زمان وجود امام موسی بوده و مراد هشت کس از رسول
علیه السلام تا امام موسی هشت محدث موجود شده و هفتم ایشان که امام جعفر صادق علیه السلام باشد امروز
ایستاده است بکار امامت بنا بآنکه هر امامی در وقت خود قائم است چنانچه بیان شد در حدیث پنجم
باب شصت و نهم پس ابن قیاما غلط فهمیده و معنی محدث مذکور شد در باب پنجاه و چهارم اصل
عن الوشاء قال اتيت خراسان وانا واقف فحملت معي متاعا وكان معي ثوب وشي في بعض
الرزم ولم اشعر به ولم اعرف مكانه فلما قدمت مرو ونزلت في بعض منازلها لم اشعر الا
ورجل مدني من بعض مولديها فقال لي ان ابا الحسن الرضا عليه السلام يقول لك ابعث الي
الثوب الوشي الذي عندك قال فقلت ومن اخبر ابا الحسن عليه السلام بقدومي وانا قدمت
انفا وما عندي ثوب وشي فرجع اليه وعاد الي فقال يقول لك بلى هو في موضع كذا وكذا
ورزمته كذا وكذا فطلبته حيث قال فوجدته في اسفل الرزمة فبعثت به اليه شرح الوشی بفتح
واو و تشدید شین با نقطه و الف ممدوده نقش کننده پارچهای قماش برای زینت ماخوذ است از وشی
بفتح واو و سکون شین مصدر بمعنی الف و الام باب ضرب یا الوشی بفتح واو و کسر شین با نقطه و تشدید یا
فعیل بمعنی مفعول است یعنی قماش نقش کرده شده و خواه نقش رنگ باشد و خواه بافتن باشد و خواه
مانند چیت ملکار باشد الرزم بکسر را بی نقطه و فتح زای با نقطه جمع رزمه بکسر را و فتح زای بسته‌های قماش یعنی
روایت است از وشا که گفت آمدم بخراسان و من واقفی بودم با خود متاع آوردم که بر داشتم با خود قماشی را برای
فروختن و بود با من جامه داری که منقش بود در بعضی بسته‌های قماش و خبر نداشتم بآن و نمیدانستم مکان آنرا
پس وقتی که آمدم بمرو و فرود آمدم در بعض سراهای آن خبردار نشدم مگر بمردی که مردی از مدینه رسول صلی
علیه و آله که از جمله غریب زادهای مرو بود حاضر شد پس گفت مرا بدرستی که امام رضا علیه السلام میگوید بتو بفرست
سوی من آن جامه منقش را که نزد تو است وشا گفت گفتم و که خبر کرد امام رضا علیه السلام را بآمدن من و من

آدم این زن ببین و نیست نزد من جامه داری که منقش باشد پس برگشت سوی امام علیه السلام و برگشت سوی
من پس گفت بگو به زن ابن آن جامه را در وصفیست چنین و چنین و بسته آن چنین و چنین است پس طلب کردم
آنرا جا لکه گفت پس یافتم آنرا در زیر آن بسته پس فرستادم آنرا بسوی او سیزدهم حدیث عن عبد الله بن المغيرة
قال كنت واقفا وحججت على تلك الحال فلما صرت بمكة خلج في صدري شيء فتعلقت بالملتزم ثم قلت
اللهم قد علمت طلبتي وارادتي فارشدني الى خير الاديان فوقع في نفسي ان آتي الرضا عليه السلام
فأتيت المدينة فوقفت ببابه وقلت للغلام قل لمولاك رجل من اهل العراق بالباب فسمعت
نداءه وهو يقول ادخل يا عبد الله بن المغيرة ادخل يا عبد الله بن المغيرة فدخلت فلما نظر
الي قال لي قد اجاب الله دعاءك وهداك لدينه فقلت اشهد انك حجة الله وامينه على
خلقه شرح واقفا یعنی بر مذهب واقفیه بودم و حجج کردم ... و خلج بفتح خاء و فتح لام بجیزی ... و ملتزم بضم میم و سکون لام و فتح تا و در لفظ دربا و فتح زای نقطه
جای است از موضع پشت کعبه که در میان آن در و رکن یمانی است و کعبه از رکن حجر اسود است و بجای
کعبه آنجا بچسبند و خود را بکعبه متصل میکنند و دعا میکنند که موضع استجابت دعاست و مطرزی از مخالفان
در مغرب گفته که الملتزم ما بين الباب والحجر الاسود یعنی روایتست از عبد الله بن المغیره گفت بودم واقفی و حج
کردم بر آن حال پس وقتی که رسیدم بمکه خلید در سینه من چیزی اندک در مذهب خود پس چسبیدم بملتزم پس
بعد از آن گفتم خداوندا بتحقیق دانستی مطلب مرا و خواهش مرا پس راه نمائی کن مرا بسوی بهترین دینها پس افتاد در دلم
که آیم نزد امام رضا علیه السلام پس آمدم بمدینه پس ایستادم در در سرای او و گفتم غلام او را که بگو صاحب اختیار
خود را که مردی از اهل کوفه در در سرا است عبد الله گفت پس شنیدم آواز امام رضا علیه السلام را و میگفت داخل
شو ای عبد الله بن المغیره داخل شو ای عبد الله بن المغیره پس داخل شدم پس وقتی که نظر کرد بسوی من گفت مرا
بتحقیق مستجاب کرد خدا تعالی دعای ترا و راه نمائی کرد ترا بدین اسلام او پس گفتم گواهی میدهم که تو حجت خدائی
بر خود و امانی و معتمد او بر مخلوق او چهاردهم حدیث عن احمد بن محمد بن عبد الله قال كان عبد الله بن هليل
يقول بعبد الله فصار الى العسكر فرجع عن ذلك فسألته عن سبب رجوعه فقال اني عرضت لابي
الحسن عليه السلام ان اسأله عن ذلك فوافقني في طريق ضيق فمال نحوي حتى اذا حاذاني اقبل نحوي بشيء
من فيه فوقع على صدري فاخذته فاذا هو رق فيه مكتوب ما كان هنالك ولا كذلك شرح هليل بضم
و فتح لام و کسر ... و فقط ... نضیر و قول است عرضت بعین بی نقطه و شدید را بی نقطه و ضاد با نقطه
تعنیه ... متکلم وحده از باب تفعیل است ... عرض بی ... کردن ... بجا ... کردن سوالست ... بر وقف که
میسر شود سوال تفعیل ... ان اساله مفعول عرضت است ... مصدریه است از رق بفتح و کسر را بی نقطه و شدید

قاف پوستی نازک که در آن چیزی نوشته شده باشد ضمیر کان راجعست بعبد الله و مشار الیه هناک مقام
امامت است یعنی روایتست از احمد بن محمد بن عبد الله که گفت بود عبد الله بن هلیل که قائل میشد بامامت عبد الله
افطح پس رفت بسامرا پس برگشت از آن قول بامامت عبد الله پس پرسیدم او را از سبب رجوع او پس گفت
بدرستی که من مهیا کردم برای امام علی نقی علیه السلام اینکه سوال کنم او را از آن امامت عبد الله پس برخورد مرا
در راهی تنگ پس میل کرد بسوی من که وقتی که برابر رسید با من ... کرد بسوی من چیزی را از دهن خود پس جودد
بر سینه من پس گرفتم آنرا پس ناگاه او پوستی بود در آن مکتوب که نبود عبد الله در مقام امامت و نه شایان
گنجایش امامت بود پانزدهم حدیث جاءت ام اسلم الى النبي صلى الله عليه وآله وهو في منزل ام سلمة
فسألتها عن رسول الله صلى الله عليه وآله فقالت خرج في بعض الحوائج والساعة يجيء فانتظرته عند ام سلمة حتى جاء
صلى الله عليه وآله فقالت ام اسلم بابي انت وامي يا رسول الله اني قد قرأت الكتب وعلمت كل نبي ووصي
فموسى كان له وصي في حياته ووصي بعد موته وكذلك عيسى فمن وصيك يا رسول الله فقال لها
يا ام اسلم وصيي في حياتي وبعد مماتي واحد ثم قال لها يا ام اسلم من فعل فعلي هذا فهو وصيي ثم ضرب
بيده الى حصاة من الارض ففركها باصبعه فجعلها شبه الدقيق ثم عجنها ثم طبعها بخاتمه ثم قال
من فعل فعلي هذا فهو وصيي في حياتي وبعد مماتي شرح آمد ام اسلم سوی پیغمبر صلی الله علیه وآله و او
در منزل ام سلمه بود پس پرسید ام سلمه را از احوال رسول الله صلی الله علیه وآله گفت که بیرون رفت برای
حاجتی و این ساعت می آید پس انتظار او کشید نزد ام سلمه تا آمد علیه السلام پس گفت ام اسلم فدای تو باد پدرم
و مادرم ای رسول الله بدرستی که من خوانده ام کتابهای انبیای سابق را و دانستم هر نبی و وصی او را موسی
بود او را وصی در زندگی او که هرون باشد و وصی بعد از مردن او که یوشع بن نون باشد و همچنین عیسی پس
کیست وصی تو ای رسول الله پس گفت او را ای ام اسلم هر که بکند مانند کردن من پس او وصی منست بعد
از آن زد دست خود را بسوی سنگی از زمین پس مالید آنرا با انگشت خود پس گردانید آنرا مانند آرد پس
خمیر کرد آنرا بعد از آن مهر کرد آنرا با انگشتر خود بعد از آن گفت هر که بکند مانند این کردن من پس او وصی
منست در زندگی من و بعد از مردن من شانزدهم حدیث فخرجت من عنده فأتيت امير المؤمنين عليه السلام فقلت بابي
وامي انت وصي رسول الله صلى الله عليه وآله قال نعم يا ام اسلم ثم ضرب بيده الى حصاة
ففركها فجعلها كهيئة الدقيق ثم عجنها وختمها بخاتمه ثم قال يا ام اسلم من فعل فعلي هذا فهو وصيي
فأتيت الحسن عليه السلام وهو غلام فقلت له يا سيدي انت وصي ابيك فقال نعم يا ام اسلم وضرب
بيده واخذ حصاة ففعل بها كفعلهما فخرجت من عنده فأتيت الحسين عليه السلام واني لمستصغرة لسنه

قلت له بابي انت وامي انت وصي اخيك قال نعم يا ام اسلم ايتيني بحصاة ففعل كفعلهم شرح

بین ضربت بروش سابق واحق بنت بکر از زنان ام اسلم کس بعد بیرون رفتم از آنحضرت یعنی ام

اسلم گفت پس بیرون آمدم ونزد رسول علیه السلام پس آمدم نزد امیر المؤمنین علیه السلام پس گفتم فدای تو باد پدرم

ومادرم تو بی وصی رسول الله صلی الله علیه وآله گفت آری ای ام اسلم بعد از آن نزد دست خود را سوی ریگی

پس مالید آنرا مانند شکل آرد بعد از آن خمیر کرد آنرا ومهر کرد آنرا با نگشتر خود بعد از آن گفت ای ام اسلم هر که

کند مانند این کردن من پس او وصی منست پس آمدم نزد حسن علیه السلام و او پسر بود پس گفتم او را ای تو

تو بی وصی پدرت پس گفت آری ای ام اسلم ونزد دست خود را وفرا گرفت پاره سنگی را پس کرد با آن مانند کرد

آن دو پس بیرون آمدم ونزد او پس آمدم نزد حسین علیه السلام بجائی که به سن کم بود گفت خوش آمد

او را پس گفتم او را فدای تو باد پدرم ومادرم تو بی وصی برادرت پس گفت آری ای ام اسلم بیاور برای من سنگی

بعد از آن کرد مانند کردن ایشان حس فعمرت ام اسلم حتی لحقت بعلي بن الحسين بعد قتل الحسين في

منصرفه فسألته انت وصي ابيك فقال نعم ثم فعل كفعلهم صلوات الله عليهم اجمعين شرح پس عمر کرد

ام اسلم تا رسید بعلی بن الحسین بعد کشتن حسین در برگشتن او از شام پس رسید او را که تو بی وصی پدرت گفت

آری بعد از آن کرد مانند کردن ایشان صلوات الله علیهم اجمعین شانزدهم حس عن موسى بن بكر بن داب عمن

حدثه عن ابي جعفر عليه السلام ان زيد بن علي بن الحسين دخل على ابي جعفر محمد بن علي عليهما السلام ومعه

كتب من اهل الكوفة يدعونه فيها الى انفسهم ويخبرونه باجتماعهم ويأمرونه بالخروج فقال له ابو جعفر

هذه الكتب ابتداء منهم او جواب ما كتبت به اليهم ودعوتهم اليه فقال بل ابتداء من القوم لمعرفتهم

بحقنا وبقرابتنا من رسول الله صلى الله عليه وآله ولما يجدون في كتاب الله عز وجل من وجوب مودتنا

وفرض طاعتنا ولما نحن فيه من الضيق والضنك والبلاء شرح داب بفتح دال بی نقطه وسکون همزه

وبعضی نسخ داب بکسر بی نقطه وهمزه وبی نقطه است الضنک بفتح ضاد بی نقطه وسکون نون تنگی

یعنی روایتست از موسی بن بکر بن داب از کسی که خبر داد او را از احوال امام محمد باقر علیه السلام که زید بن علی بن

الحسین داخل شد بر باقر امام محمد باقر علیه السلام و با او کتابتی چند بود از اهل کوفه که میخواندند او را

سوی خود وخبر میدادند او را بجمع شدن لشکر ایشان وامر میکردند او را بخروج پس گفت

او را امام محمد باقر علیه السلام این کتابها ابتداء است از ایشان یا جواب خبریست که نوشتی آنرا سوی ایشان

وخواندی ایشان را آن پس گفت بلکه ابتداء است از آن جماعت برای شناخت ایشان حق ما

وبرسول الله صلی الله علیه وآله وبرای آنچه می یابند در کتاب الله عز وجل از وجوب دوستی ما ومفروض بودن

پس کرد آن را او

اطاعت ما وبرای آنچه ما در آنیم از تنگی وشدت ومحنت حس فقال له ابو جعفر عليه السلام ان الطاعة

مفروضة من الله عز وجل وسنة امضاها في الاولين وكذلك يجريها في الآخرين والطاعة لواحد

منا والمودة للجميع وامر الله يجري لاوليائه بحكم موصول وقضاء مفصول وحتم مقضي وقدر

مقدور واجل مسمى لوقت معلوم فلا يستخفنك الذين لا يوقنون انهم لن يغنوا عنك من الله

شيئا فلا تعجل فان الله لا يعجل لعجلة العباد ولا تسبقن الله فتعجزك البلية فتصرعك شرح

یجری وصف قدر معقود برای مبالغه است فلا تعجل بصیغه نهی حاضر باب علم باب تفعیل لا یعجل بصیغه

نفی غایب باب علم باب تفعیل است العجلة بفتح عین بی نقطه وفتح جیم مصدر باب علم است فتجر که از باب افعال

منصوبست فتصرعک بصاد بی نقطه وراء بی نقطه وعین بی نقطه از باب منع است یعنی پس گفت او را امام محمد

باقر علیه السلام بدرستیکه اطاعت یعنی امام زمان مفروض است از جانب الله عز وجل وطریقیست

که گذرانیده آنرا امضای ابنیای سابق وهمچنان جاری میسازد در این امت یعنی که برای امام آنست

که خدا ورسول وخود وصی رسول نه برای هر کس واطاعت مفروضه برای یک کس از جمله اهل البیت

که امام ناطق است ودوستی برای جمیع اهل البیت است خواه امام ناطق وخواه امام صامت چنانچه بیان

شد در حدیث دوم باب شصت وچهارم وفرمان الله تعالی بصبر وتقیه در زمان تسلط ظالمان نافذ میشود برای

جمعی که ایشان اولی ترند بمؤمنان از خود شان ودین ودولت از جانب الله تعالی بحکمت که متصل کرده شده باجزای

اجزای آن یعنی بمعنی که بعد از امام حسین تا مهدی موعود همگی اند مامور بصبر بحکمتی مستقیمی نیست در رو باعث

که قطع وفصل کرده شده است رجوع در آن پنهان شده وبلائی که بوان کرده شده واسته شده که

که تغییر کرده شده است وبتقدیری که معلوم است نزد الله تعالی برای فتنی که معلومست نزد الله تعالی ومعلوم

خواهد شد به مهدی موعود را پس باید که سبکی حمل نکند البته ترا آن جمعی که یقین ربوبیت رب العالمین

ندارند یعنی جمعی که اهل ایمان خود نکرده اند صاحب کمال اختیار هر کس در هر چیز بودن الله تعالی او نخواهد بالی ترا طلب

کاری پیش میکنند بر ستی که ایشان اصلاح نه ونیز با شند مرغ از تو غضب ما الی اکلا جانب الله تعالی ترا بقا

بشد برای یکه امام بودی ومامور از جانب امام بودی چرا خروج کردی پس پیش از وقت کاری کن

چه بدرستیکه الله تعالی پیش از وقت کاری نکند برای پیش از وقت کردن بندگان ویش گیری مکن در حکم

بجری الله تعالی اگر چه گفته ترا محنت پس میاندازد ترا حس قال فغضب زيد عند ذلك ثم قال ليس الامام

منا من جلس في بيته وارخى ستره وثبط عن الجهاد ولكن الامام منا من منع حوزته وجاهد في سبيل

الله حق جهاده ودفع عن رعيته وذب عن حريمه شرح ثبط بثاء سه نقطه وباء یک نقطه وطاء بی نقطه صیغه

معلوم باب علم باب تفعیل است کحذر و فتح حاء بنقطه و سکون دو و زای بنقطه کشت ... و شاه الحریم بفتح حاء بنقطه
دکسر را بنقطه و سکون یا و دال بنقطه در بین آنچه حجابت دکان و مانع آن از رفت ... و بعد ترک مثل فهب و قرانه یعنی
راوی گفت پس غضبناک شد زید تا آن را بگیرد تو امام نیستی و من امام جهادان برای بیان آنکه خروج
سیف کی باشد و طاعت آن در وقت نزد او گفت بنا امام زجر امر پس رسول صلی الله علیه و آله و سلم کسی که
در خانه خود در حجت پرده خود ... و کاه شد از جهاد ... ترک جهاد کرد و تنگ امام و آنکه سیف کرکه بداری کرد
از ضرر حکمت خود آنچه ... نکاه در دستش خود **ص** فقال ابو جعفر علیه السلام هل تعرف یا اخی من نفسک
شیئا مما نسبتها الیه فتجیء علیه شاهدا من کتاب الله او تحتج به عن رسول الله صلی الله علیه و آله او تضرب
به مثلا فان الله عز و جل احل حلالا و حرم حراما و فرض فرائض و ضرب امثالا و سن سننا و لم یجعل
الامام القائم بامره فی شبهة فیما فرض له من الطاعة ان یسبقه بامر قبل محله او یجاهد فیه قبل حلوله
ش ان یسبقه بتقدیر من ان یسبقه است و ظرف متعلق بجعل است یعنی از اینکه سبقت گیرد مثل قوله
در سوره سبا و جعلنا فی الارض رواسی ان تمید بهم یعنی پس گفت امام محمد باقر علیه السلام آیا می‌شناسی ای برادر
من از خود چیزی را از آنچه نسبت دادی نفس خود را بسوی آن که خاص امام باشد پس آوری برای آن گواهی
بعضی را از کتاب الله تعالی یا برهانی بعضی را از سنت رسول الله صلی الله علیه و آله یا زنی آن چیز مثلی که الله تعالی امام
کسی را امام کرده باشد که صفات او موافق صفات تو باشد مثل آنکه جعل احکام آن را داشته باشد و جهاد کند
و مثل اینکه دعوی که خروج سیف کرده باشد امام نباشد و زندانی امام باشد و چون خروج کند امام شود پس
لازم آید که علی بن الحسین امام نباشد و ... رسول ... و ... نیز جهاد ... و در غار پنهان شد پس امام
نباشد و بعضا حکمت امام کل دو نیز نیست و جهاد کل ... رسول ... واقع نشد و امثال اینها را بنی ساحت
و در حقیقی ایشان بسیار است حدیثی که الله تعالی حلال کرده بعض حلال را و حرام کرده بعض حرام را و در محکم
کتاب خود لازم کرده و لازمی چند را ... مثل چند برای اهل حق ... و طریقت خود کرده و در ارض حق بعمل
طریقی چند را ... کرده ... و ... اسناد ... است بعدت الله تعالی در شبهت را آنچه محکمات کتاب خود
لازم کرده و برای را طاعت خلق اسلام سنت مجملات ... کرده آنکه مختلف ... ساخت جهاد ها
و ... مجتهد امام ... کرده ... سیف کرد ... تعالی کاری پیش انجام آن کار یا جهاد کند در آن
پیش از حلول اجل آن جهاد **ص** و قد قال الله عز و جل فی الصید لا تقتلوا الصید و انتم حرم افقتل
الصید اعظم ام قتل النفس التی حرم الله و جعل لکل شیء محلا و قال الله عز و جل و اذا حللتم فاصطادوا
و قال الله عز و جل لا تحلوا شعائر الله و لا الشهر الحرام فجعل الشهور عدة معلومة فجعل منها اربعة حرما

ارشاد
وجهاد کرده را و الله تعالی لکارآمد فی جهاد در ...
کردن فرار از رعیت خود

و قال فسیحوا فی الارض اربعة اشهر و اعلموا انکم غیر معجزی الله ثم قال تبارک و تعالی فاذا انسلخ
الاشهر الحرم فاقتلوا المشرکین حیث وجدتموهم فجعل لذلک محلا و قال و لا تعزموا عقدة النکاح حتی یبلغ الکتاب اجله **ش** این فقرات بیان
مثلی برای آنست که ترک جهاد کند برای آنکه وقت آن نیست از حلول ترک حرمت کشتن چیزی الشعائر
جمع شعیره بفتح شین که فعیله بمعنی مفعول است چیزی چند که حکم الله تعالی بحفظ حرمت آنها صریح و معلوم است
مثل کعبه و حرم مکه و صفا و مروه و حرام جهاد رفت از حرم و بیان این می‌شود در کتاب الصیام در شرح حدیث اول
باب فضل شهر رمضان که باب دوم است **یعنی** و بهمین گفته الله تعالی در سوره مائده که مکشید صید را در حالی که
محرمان باشید یا پس کشتن صید عمره تر است یا کشتن نفس انسانی که صاحب حرمت کرده آن را الله تعالی
اشارت است بقول الله تعالی در سوره بنی اسرائیل و لقد کرمنا بنی آدم و کرده است الله تعالی برای هر چیزی محلی و گفت
عز و جل در سوره مائده و وقتی که از احرام و حرم بیرون آمدید پس صید بکشید و گفت عز و جل در سوره مائده یا ایها الذین
آمنوا لا تحلوا ای مؤمنان ترک تعظیم مکنید شعائر الله تعالی را و نه ماهی را که قدر فی است چنان این که گردانید
ماهها را چند معلوم که دوازده باشد پس گردانید از جمله آنها چهار ... فرد یعنی رجب و ذوالقعده و ذوالحجه
و محرم است و گفت در سوره توبه پس سیر کنید ای مشرکان در زمین چهار ماه می‌آید در کتاب الحج در حدیث آخر
باب اشهر الحج که باب چهل و ششم است و در حدیث آخر باب بعد از آن آنکه اشهر سیاحت بیست روز از ذی
الحجه و محرم و صفر و ربیع الاول و ده روز از ربیع الآخر است و بدانید که شما عاجز کنندگان الله تعالی نیستید این
مبنی بر غلط اولیا الله بخود ... است مراد نیست که این قبیل ... برای حکمت نیست بعنوان عجز الله بر ... حالی
مخالفان پس از آن گفته در سوره توبه پس چون بیرون روند ماههای صاحب حرمت پس بکشید ای مؤمنان
مشرکان را هر جا که یابید ایشان را پس گردانید برای آن جهاد جایی را و گفت در سوره بقره و واقع مسازید عقد
نکاح را در زنی که در عده وفات باشد تا وقتی که برسد نهایت عده با قرآن پس گردانید الله تعالی برای هر چیز
حالی و جایی را آخر من لفعیلی **ص** فان کنت علی بینة من ربک و یقین من امرک و تبیان من شأنک
فشأنک و الا فلا ترومن امرا انت منه فی شک و شبهة و لا تتعاط زوال ملک لم تنقض اکله
و لم ینقطع مداه و لم یبلغ الکتاب اجله فلو قد بلغ مداه و انقطع اکله و بلغ الکتاب اجله لانقطع
الفصل و تتابع النظام و لاعقب الله فی التابع و المتبوع الذل و الصغار اعوذ بالله من امام ضل
عن وقته فکان التابع فیه اعلم من المتبوع **ش** فشأنک بفتح شین بنقطه و سکون همزه و نون منصوب
مفعول است بتقدیر فالزم شأنک الاکل بضم همزه و سکون و ضم کاف ... بنا الدی بفتح میم و دال
بنقطه و الف مقصوره مدت بقای چیزی الفصل بفتح فاء و سکون صاد بنقطه و فاء ... و درجهان و مرده

قوله و لا تعزموا عقدة النکاح حتی
یبلغ الکتاب اجله فجعل لکل شیء
محله

مناسبت تابع مرفوع و معطوف بالفضل است انتظام بکسر نون و مرتج و رونق آن صفات ایات اوقت
بفتح واو و سکون قاف [illegible] و نقطه دار بالضمن خبری از جناب الله تعالی و مصدر اینجا بمعنی اسم مفعول است
مثل فرض بمعنی مفروض ضمیر وقته راجع [illegible] است ضمیر فیه راجع بوقت است یعنی پس کراهتی برب ربانی
از جناب صاحب کل اختیار تو در بعضی از کارهای خود در بیان و بعضی از پیش نهاده خاطر خود و پس [illegible] باش پیش
خاطر خود در این چنانچه امام حسین علیه السلام مامور بود و کشته شد برای هدایت جمعی از مومنان که از اسناد بعد از آن
کج ائمه ضلالت [illegible] و اگر نه پس قصد مکن ابتدا کاری را که او از آن کار در سنگ و شبهت باشی و مرتکب میشوم
شدن پادشاهی را که آخر شده و نصیب و بنای آن بریده نشده و مدت آن در نرسیده و تعیین مدت آن
بخواران پادشاهی پس اگر تعجیل است مدت آن بمعنی که باخر رسد آن پادشاهی بنی امیه و بریده شود و نصیب
و بنای آن و رسد تعیین آن بخران آن هرآینه بریده میشود و بنیاد نشده آن و بی در بی [illegible] آن و تمام
حاجت که رسید [illegible] الله تعالی در توزیع که لشکر بنی امیه باشد و خروج که پادشاه ایشان باشد خواهی و کرم [illegible]
پناه بگیرم بالله تعالی از این که حکم شود از فرض خود بمعنی که [illegible] بعض فرایض [illegible] که رعیت [illegible] رسول
کند از این رسول [illegible] رعیت او و [illegible] فرض [illegible] متن اَتُرِیدُ یَا اَخِی اَنْ تُحْیِیَ مِلَّةَ قَوْمٍ
کَفَرُوا بِآیَاتِ اللهِ وَعَصَوْا رَسُولَهُ وَاتَّبَعُوا اَهْوَاءَهُمْ بِغَیْرِ هُدًی مِنَ اللهِ وَادَّعَوُا الْخِلَافَةَ بِلَا بُرْهَانٍ
مِنَ اللهِ وَلَا عَهْدٍ مِنْ رَسُولِهِ اُعِیذُکَ بِاللهِ یَا اَخِی اَنْ تَکُونَ غَدًا الْمَصْلُوبَ بِالْکُنَاسَةِ ثُمَّ ارْفَضَّتْ
عَیْنَاهُ وَسَالَتْ دُمُوعُهُ ثُمَّ قَالَ اللهُ بَیْنَنَا وَبَیْنَ مَنْ هَتَکَ سِتْرَنَا وَجَحَدَنَا حَقَّنَا وَاَفْشَی سِرَّنَا
وَنَسَبَنَا اِلَی غَیْرِ جَدِّنَا وَقَالَ فِینَا مَا لَمْ نَقُلْهُ فِی اَنْفُسِنَا شرح ارفضاض ترشح اشک و نسبت آن
بچشم مجاز است [illegible] آخر شکایت [illegible] شیعه است در ترک تقیه و محتمل بود که شکایت [illegible] کرده باشد
که آن گفته [illegible] نوشته بود [illegible] بفتح جیم [illegible] بمرتبه بزرگی و مراد [illegible]
الله وهی است یعنی آیا میخواهی ای برادر که تجدید کنی طریقت جمعی که کافر شده از آیات محکمات الله تعالی
که در آنها نهی از خلاف از روی ظن هست مراد ابوبکر و عمر و عثمان و سایر ائمه ضلالت [illegible]
که رسول [illegible] و تبع شدند [illegible] اجتهادات خود [illegible] از جناب الله تعالی و دعوی کردند خلافت
رسول [illegible] از جناب الله تعالی [illegible] از جناب رسول او پناه میدهم [illegible] بالله تعالی ای
[illegible] فردا [illegible] کناسه که کوفه [illegible] و اقع در روزگار امام محمد باقر علیه السلام
[illegible] در روزگار امامت امام جعفر صادق [illegible] امام محمد باقر علیه السلام [illegible]
شد اشکهای او بعد از آن گفت الله تعالی حاضر است میان ما و میان جمعی که در مدینه [illegible]

ترک ائمه ضلالت و جمعی که برادر ایشان پیروی نباشد و منکر دانسته شده حق او که فرض اطاعت باشد
در امر بصیر و تقیه و خواه در غیر آن و فاش کرده اسرار او که دعوی امامت باشد و نسبت داده او را بغیر
بزرگی [illegible] بمعنی که [illegible] گفته رسول [illegible] اظهار [illegible] حق [illegible]
اول [illegible] و کشته [illegible] اگر گفتیم [illegible] اشارت [illegible] که حال ایشان [illegible]
با وجود افشای اسرار [illegible] خروج [illegible] بعث آزار میشود [illegible] آن [illegible] وقت
ظهور مهدی موعود متن عَنْ عُبَیْدِ اللهِ بْنِ اِبْرَاهِیمَ الْجَعْفَرِیِّ قَالَ اَتَیْنَا خَدِیجَةَ بِنْتَ عُمَرَ بْنِ
عَلِیِّ بْنِ الْحُسَیْنِ بْنِ عَلِیِّ بْنِ اَبِی طَالِبٍ عَلَیْهِمُ السَّلَامُ نُعَزِّیهَا بِابْنِ بِنْتِهَا فَوَجَدْنَا عِنْدَهَا مُوسَی بْنَ عَبْدِ اللهِ
بْنِ الْحَسَنِ فَاِذَا هِیَ فِی نَاحِیَةٍ قَرِیبًا مِنَ النِّسَاءِ فَعَزَّیْنَاهُمْ ثُمَّ اَقْبَلْنَا عَلَیْهِ فَاِذَا هُوَ یَقُولُ لِابْنَةِ
اَبِی یَشْکُرَ الرَّاثِیَةِ قُولِی فَقَالَتْ اُعْدُدْ رَسُولَ اللهِ وَاعْدُدْ بَعْدَهُ اَسَدَ الْاِلَهِ وَثَالِثًا عَبَّاسًا
وَاعْدُدْ عَلِیَّ الْخَیْرِ وَاعْدُدْ جَعْفَرًا وَاعْدُدْ عَقِیلًا بَعْدَهُ الرُّوَّاسَا فَقَالَ اَحْسَنْتِ وَاَطْرَبْتِنِی
زِیدِینِی فَانْدَفَعَتْ تَقُولُ وَمِنَّا اِمَامُ الْمُتَّقِینَ مُحَمَّدٌ وَحَمْزَةُ مِنَّا وَالْمُهَذَّبُ جَعْفَرٌ وَمِنَّا عَلِیٌّ
صِهْرُهُ وَابْنُ عَمِّهِ وَفَارِسُهُ ذَاکَ الْاِمَامُ الْمُطَهَّرُ فَاَقَمْنَا عِنْدَهَا حَتَّی کَادَ اللَّیْلُ اَنْ یَجِیءَ ثُمَّ
قَالَتْ خَدِیجَةُ سَمِعْتُ عَمِّی مُحَمَّدَ بْنَ عَلِیٍّ صَلَوَاتُ اللهِ عَلَیْهِمَا وَهُوَ یَقُولُ اِنَّمَا تَحْتَاجُ الْمَرْاَةُ
فِی الْمَاْتَمِ اِلَی النَّوْحِ لِتَسِیلَ دَمْعَتُهَا وَلَا یَنْبَغِی لَهَا اَنْ تَقُولَ هُجْرًا فَاِذَا جَاءَ اللَّیْلُ فَلَا تُؤْذِی الْمَلَائِکَةَ
بِالنَّوْحِ ثُمَّ خَرَجْنَا شرح الرواس بضم [illegible] و همزه [illegible] جمع رائس سرداران [illegible] بفتح میم و سکون همزه
و فتح تا و نقطه دار جایی که زنان جمع شوند [illegible] برای مصیبت النوح بفتح نون و سکون واو و حاء بی نقطه
بمعنی [illegible] گریه [illegible] مصدر است و لهذا علامت تانیث ندارد و در
آخر بمعنی مصدر مستعمل شده یعنی روایت است از عبید الله بن ابراهیم بن محمد بن علی بن عبد الله بن جعفر بن ابی
طالب گفت آمدیم نزد خدیجه بنت عمر بن علی بن الحسین بن علی بن ابی طالب علیهم السلام [illegible]
فوت پسر دخترش پس یافتیم نزد او [illegible] موسی بن عبد الله بن الحسن بن الحسن بن علی بن ابی
طالب [illegible] برادرش محمد و ابراهیم [illegible] خروج [illegible] کشته شده
پس ناگاه خدیجه در کناری بود [illegible] موسی [illegible] آن جماعت را [illegible]
خدیجه و مردان که از خویشان او و صاحبان ماتم بوده [illegible] نزد موسی
پس ناگاه او میگفت دختر ابو یشکر را که مرثیه خوان بود [illegible] پس آن دختر گفتن این دو بیت [illegible] که
مضمونش [illegible] رسول الله [illegible] حمزه [illegible] عباس [illegible] علی [illegible]

به خبر رسید و شما جعفر طیار و شما عقیل را جدا بخیل از آل ... پس موسی گفت ...

و بدون ... آوردی مرا بیاد کن برای نزدیکی من مرثیه ای پس شروع کرد و گفت ... را که ...

وارثان امام متقیان محمد صلی الله علیه و آله و حمزه ... و پاکیزه کرده شده جعفر طیار ...

گردان و حمزه است و پسر عموی اوست و سوار میدان جهاد اوست آن امامی که پاکیزه کرده شده است

از هر عیب پس ایستادیم نزد دختر ابو یشکر تا آنکه نزدیک بود که شب در آید بعد از آن گفت خدیجه که شنیدم

عموی خود امام محمد باقر صلوات الله علیه را که می گفت که محتاج نیست زن در ماتم سوی نوحه کننده که گریبان

کند اشک ... و سزاوار نیست نوحه کننده را اگر گریه ... امراوش ... خواندن ...

مردان ... پس چون آمد شب ... بعضی ... از این ...

... بعد از آن بیرون آمدیم **متن** فَقَعَدْنا ... فَتَذاكَرْنا عِنْدَها اخْتِزالَ مَنْزِلِها

مِنْ دارِ أَبي عَبْدِ اللهِ جَعْفَرِ بْنِ مُحَمَّدٍ فَقالَ هٰذِهِ دارٌ تُسَمّى دارَ السَّرِقَةِ فَقالَتْ هٰذا ما اصْطَفى مَهْدِيُّنا

تَعْني مُحَمَّدَ بْنَ عَبْدِ اللهِ بْنِ الْحَسَنِ تُمازِحُهُ بِذٰلِكَ فَقالَ موسَى بْنُ عَبْدِ اللهِ وَاللهِ لَأُخْبِرَنَّكُمْ بِالْعَجَبِ

رَأَيْتُ أَبي رَحِمَهُ اللهُ لَمّا أَخَذَ في أَمْرِ مُحَمَّدِ بْنِ عَبْدِ اللهِ وَأَجْمَعَ عَلى لِقاءِ أَصْحابِهِ فَقالَ لا أَجِدُ هٰذَا

الْأَمْرَ يَسْتَقيمُ إِلّا أَنْ أَلْقى أَبا عَبْدِ اللهِ جَعْفَرَ بْنَ مُحَمَّدٍ فَانْطَلَقَ وَهُوَ مُتَّكٍ عَلَيَّ فَانْطَلَقْتُ مَعَهُ حَتّى

أَتَيْنا أَبا عَبْدِ اللهِ عَلَيْهِ السَّلامُ فَلَقيناهُ خارِجاً يُريدُ الْمَسْجِدَ فَاسْتَوْقَفَهُ أَبي وَكَلَّمَهُ فَقالَ لَهُ أَبو عَبْدِ اللهِ

لَيْسَ هٰذا مَوْضِعَ ذٰلِكَ نَلْتَقي إِنْ شاءَ اللهُ فَرَجَعَ أَبي مَسْروراً **شرح** ... بضم ... و سکون ...

... اول ... از ... بقطع ... جزء ... تا ...

منزل خدیجه جزء خانه امام جعفر صادق علیه السلام بوده که از آن جدا شده ... به عنوان ... امام علیه السلام

محمد بن عبد الله بن الحسن در وقت دعوی امامت بر پا کرده و به خود کشیده و بعد از آن امام علیه السلام

آن را جدا کرده و به خود کشیده ... داده ... فقال ... موسی است محمد بن عبد الله ...

که مذهب ایشان این است که شرط امامت فاطمی بودن و جهاد و خروج به سیف است و شهرستانی ...

ملل و نحل ذکر کرده که ابو حنیفه قائل به امامت او بوده ... ابو جعفر ...

منصور ... ابو حنیفه را حبس کرد و در حبس مرد ... و صفت العجب است ...

الف و لام العجب برای عهد ذهنی است ... ابی ... جعفر بن محمد ...

فقال جواب لما است ... فانطلق ... عطف ... است ...

اسم فاعل ... ... همزه آن ... بعض

شرح با همزه است **یعنی** پس فرود رفتیم سوی خدیجه اول روز پس گفتگو کردیم نزد خدیجه جدا شدن منزل او

از خانه امام جعفر صادق علیه السلام پس موسی گفت بعنوان خوشطبعی که این سرا ... که مسمی ...

... تصرف خدیجه از آن تصرف ... شده پس خدیجه گفت ...

... کرده مهدی ما ... مهدی محمد بن عبد الله بن الحسن ... امام خود ... مهدی کرده بود پس

... جواب خوشطبعی ... موسی ... پس گفت موسی بن عبد الله بخدا قسم ...

... عجیبی که خود دیدم ... پدرم ... چون شروع کرد در کار محمد بن عبد الله ... امام

... پس ... خود ... بیعت محمد کنند پس گفت ...

... امام جعفر صادق ... پس ... شده ...

شدم با او تا آمدیم نزد امام علیه السلام پس ملاقات کردیم او را ... که از سرا بیرون آمده بود ... مسجد

... پس ... او با پدرم و سخن گفت با او ... محمد پس گفت او را امام ...

جای آن ملاقات ... پس ... بیعت خواهد کرد **متن** ثُمَّ أَقامَ حَتّى إِذا كانَ الْغَدُ أَوْ بَعْدَهُ بِيَوْمٍ انْطَلَقْنا حَتّى أَتَيْنا

فَدَخَلَ عَلَيْهِ أَبي وَدَخَلْتُ مَعَهُ فَابْتَدَأَ الْكَلامَ ثُمَّ قالَ لَهُ فيما يَقولُ قَدْ عَلِمْتَ جُعِلْتُ فِداكَ أَنَّ

السِّنَّ لي عَلَيْكَ وَأَنَّ في قَوْمِكَ مَنْ هُوَ أَسَنُّ مِنْكَ وَلٰكِنَّ اللهَ عَزَّ وَجَلَّ قَدْ قَدَّمَ لَكَ فَضْلاً

لَيْسَ هُوَ لِأَحَدٍ مِنْ قَوْمِكَ وَقَدْ جِئْتُكَ مُعْتَمِداً لِما أَعْلَمُ مِنْ بِرِّكَ وَأَعْلَمُ فِداكَ أَنَّكَ إِذا أَجَبْتَني

لَمْ يَتَخَلَّفْ عَنّي أَحَدٌ مِنْ أَصْحابِكَ وَلَمْ يَخْتَلِفْ عَلَيَّ اثْنانِ مِنْ قُرَيْشٍ وَلا غَيْرِهِمْ فَقالَ لَهُ أَبو عَبْدِ اللهِ

عَلَيْهِ السَّلامُ إِنَّكَ تَجِدُ غَيْري أَطْوَعَ لَكَ مِنّي وَلا حاجَةَ لَكَ فِيَّ فَوَاللهِ إِنَّكَ لَتَعْلَمُ أَنّي أُريدُ الْبادِيَةَ

أَوْ أَهُمُّ بِها فَأَثْقُلُ عَنْها وَأُريدُ الْحَجَّ فَما أُدْرِكُهُ إِلّا بَعْدَ كَدٍّ وَتَعَبٍ وَمَشَقَّةٍ عَلى نَفْسي فَاطْلُبْ

غَيْري وَسَلْهُ ذٰلِكَ وَلا تُعْلِمْهُمْ أَنَّكَ جِئْتَني فَقالَ لَهُ إِنَّ النّاسَ مادّونَ أَعْناقَهُمْ إِلَيْكَ وَإِنْ أَجَبْتَني

لَمْ يَتَخَلَّفْ عَنّي أَحَدٌ وَلَكَ أَنْ لا تُكَلَّفَ قِتالاً وَلا مَكْروهاً قالَ وَهَجَمَ عَلَيْنا ناسٌ فَدَخَلوا وَقَطَعوا

كَلامَنا فَقالَ أَبي جُعِلْتُ فِداكَ ما تَقولُ فَقالَ نَلْتَقي إِنْ شاءَ اللهُ فَقالَ أَلَيْسَ عَلى ما أُحِبُّ

فَقالَ عَلى ما تُحِبُّ إِنْ شاءَ اللهُ مِنْ إِصْلاحِكَ **شرح** ... صیغه متکلم است ... صیغه متکلم

متکلم است ... نفس ... بمعنی ... کنیم ... شدن ...

... از ... است ... برای ... باشد **یعنی** بعد از آن ... کرد ...

فردا یا بعد از فردا یک روز ... آمدیم نزد امام جعفر صادق ... پس داخل شد بر او پدرم ...

پس پدرم ابتدای سخن کرد و بعد از آن گفت امام علیه السلام را در جواب آنچه میگفت که بحق آشنایی و قرابت شوم که سال
برای من نماید و بر تو است دانکه در خویشان تو کسی هست که سالدار تر از تو است اشارت بجنبت [illegible]
بیعت که محمد پسرم از تو سالدار تر است و لیکن الله عز و جل بحق مقدم کرده و برای تو فضیلتی را که نیست آن
برای هیچ یک از خویشان تو و بحق آمدم نزد تو و اعتماد کننده بر تو برای آنچه میدانم از نیکی و صله رحم تو و میدانم
فدا شوم ترا که چون تو قبول کنی سخن مرا جدا نمیکنند از من هیچ یک از یاران تو و مخالفت نمیکنند بر من دو کس از قریش
و نه غیر قریش پس گفت او را امام علیه السلام بدرستی که تو بیابی کسی را که من [illegible] و میکنم [illegible] شوم و [illegible]
پس کسیکه [illegible] از آنان بیعتی که میسر نشود بسبب ضعف بدن [illegible] پس [illegible] آن [illegible]
که بعد از آن آزار و تعب و مشقت بر نفس خود و پس برسان خبر مرا و طلب کن از او آن مطلب را که اراده کرده
[illegible] که تو آمدی نزد من پس پدرم گفت او را بدرستی که مردمان [illegible] کرده نهای خود سوی
که هیچ نظر او [illegible] اگر قبول کنی سخن مرا جدا نمیکنند از من هیچ یک و برای تو [illegible]
و نه چیز [illegible] اطلاع [illegible] شد سوی [illegible] و هجوم [illegible] جمعی از مردمان پس [illegible] مجلس شد [illegible]
پس گفت پدرم قربانت شوم چه میگویی پس گفت [illegible] ان شاء الله تعالی پس گفت پدرم [illegible]
[illegible] که من [illegible] پس گفت [illegible] که تو میخواهی [illegible] آن را اصلاح خواست متن ثم انصرف حتی
جاء البيت فبعث رسولا إلى محمد في جبل بجهينة يقال له الأشقر على ليلتين من المدينة فبشره
وأعلمه أنه قد ظفر له بوجه حاجته وما طلب ثم عاد بعد ثلاثة أيام فوقفنا بالباب ولم نكن نحجب
إذا جئنا فأبطأ الرسول ثم أذن لنا فدخلنا عليه فجلست في ناحية الحجرة ودنا أبي إليه فقبل رأسه
ثم قال جعلت فداك قد عدت إليك راجيا مؤملا قد انبسط رجائي وأملي ورجوت الدرك لحاجتي
فقال له أبو عبد الله عليه السلام يا ابن عم إني أعيذك بالله من التعرض لهذا الأمر الذي أمسيت فيه
وإني لخائف عليك أن يكسبك شرا فجرى الكلام بينهما حتى أفضى إلى ما لم يكن يريد شرح پس
برگشت تا آنکه بخانه خود رسید پس فرستاد کسی را سوی محمد بن عبد الله که در کوهی در قبیله جهینه که گفته میشود آن کوه را
اشقر بر دو شب راه از مدینه پس بشارت داد او را و اعلام کرد او را که ظفر یافته برای محمد بمقصود حاجت او و آنچه طلب کرده است
[illegible] امام جعفر صادق علیه السلام شد بعد از آن پدرم برگشت سوی امام علیه السلام بعد از سه روز پس
واقف شدیم در در خانه و بودیم ممنوع نمیشدیم چون می آییم [illegible] پس دیر کرد فرستاده که برای طلب اذن
دخول رفته بود و بعد از آن اذن داد ما را پس داخل شدیم بر او پس نشستم در کنار خانه و نزدیک رفت پدرم سوی
او پس بوسید سرش را بعد از آن گفت قربانت شوم بتحقیق برگشتم سوی تو امیدوار بغایت امیدوار [illegible]

بر مرا مطیع تر از من و نیست حاجت ترا و من کسی
که قسم که [illegible] تو [illegible]

امید و پیش نهاد من [illegible] و امید و در شدم در [illegible] حاجت خود را پس گفت او را امام
ای پسر عموی من بدرستی که من نصیحت پناه میدهم ترا بالله تعالی از ارتکاب این کاری که شب کردی در
خود را در فکر آن و بدرستی که من هراسانم که ترسانم بر تو این را که باعث شود برای تو شری را پس گذشت گفتگو
میان آن دو تا آنکه کشید سوی آنچه نمیخواست پدرم و بعضی [illegible] که پدرم با امام علیه السلام در جواب [illegible]
نمیخواست که درشت گوید متن وكان من قوله بأي شيء كان الحسين أحق بها من الحسن فقال أبو عبد الله
عليه السلام رحم الله الحسن ورحم الله الحسين وكيف ذكرت هذا قال لأن الحسين عليه السلام كان ينبغي
له إذا عدل أن يجعلها في الأسن من ولد الحسن فقال أبو عبد الله عليه السلام إن الله تبارك وتعالى
لما أن أوحى إلى محمد صلى الله عليه وآله أوحى إليه بما شاء ولم يؤامر أحدا من خلقه وأمر محمد صلى الله
عليه وآله عليا عليه السلام بما شاء ففعل ما أمر به ولسنا نقول فيه إلا ما قال رسول الله صلى الله
عليه وآله من تبجيله وتصديقه فلو كان أمر الحسين أن يصيرها في الأسن أو ينقلها في ولدهما يعني
الوصية لفعل ذلك الحسين وما هو بالمتهم عندنا في الذخيرة لنفسه ولقد ولى وترك ذلك ولكنه
مضى لما أمر به شرح ضمیر بها و نقلها برش راجع بوصیت است و مراد اینست که چرا اولاد حسین سزاوارتر
باشند بوصیت حسین تا اولاد حسن چنانچه از تتمه کلامش ظاهر میشود و عدل الصیغة امی معلوم بمعنی [illegible]
از خود است و عدل بمعنی [illegible] امامت [illegible] خود از عدل [illegible] صیغه بتخفیف نون
زائده است برای تاکید اتصال ضمیر فیه راجع بحسن است فی الاسن برای سببیت است یعنی اوصیه کلام
موسی است و او [illegible] و لقد ولی حالیه است و جواز دخل لام در جمله حالیه قابل نزاع نیست در آیت سوره انعام [illegible]
[illegible] اسم [illegible] الصیغة امی معلوم [illegible] است و ضمیر راجع بحسین است و [illegible]
[illegible] است بیان [illegible] از جمله قول پدرم اینکه بچه چیز بود حسین اولی بوصیت از حسن پس گفت امام علیه السلام
رحمت کناد الله تعالی حسن را و رحمت کناد الله تعالی حسین را و بچه چیز که ایشان با هم مخالفتی [illegible] شد و
گفتی این را گفت برای اینکه حسین سزاوار بود او را وقتی چون از امامت [illegible] با عدل کرد اینکه گرداند
وصیت را در سالدار تر از اولاد حسن پس گفت امام علیه السلام بدرستی که الله تبارک و تعالی وحی کرد سوی
محمد صلی الله علیه و آله وحی کرد سوی او بآنچه که خود خواست و مشورت نکرد با هیچ کس از مخلوقین خود تا ایشان را
قبول کنند [illegible] محمد صلی الله علیه و آله [illegible] و امر کرد محمد صلی الله علیه و آله علی علیه السلام
بآنچه الله تعالی خواست که وصیت بچه کس کند پس عمل کرد آنچه را که مامور شده بآن و نمیگوییم ما در حسن که وصی
بوده مگر آنچه را که گفته بود رسول الله صلی الله علیه و آله از تعظیم او و قول صحابت او یعنی که تعظیم و تصدیق و برای بزرگی [illegible]

بود که برای امر آتی بود پس اگر امور بیشه حسین نکرده و از سبب سالداری بقتل رسانده شد از اولاد حسن
و حسین بوده و دیگران بیعت امام جعفر صادق علیه السلام بضمیر بصیرت و بخبر عقلا و صیت او اکبر کرد
حسین و بیعت حسین تمت کرده شده و نزد او در خیر کردن امت برای خود بر حالی که متولی امت شده
حالی که ترک کرد آن را و از دنیا رفت و لیکن حسین برفت برای که امر بود آن متن وهو حقك وعمك
فإن قلت خيراً قبلت منك وإن قلت هجراً فيغفر الله لك أطعني يا ابن عم واسمع كلامي فوالله
الذي لا إله إلا هو لا آلوك نصحاً وحرصاً فكيف ولا أراك تفعل وما لأمر الله من مرد فسر أبي
عند ذلك فقال له أبو عبد الله عليه السلام والله إنك لتعلم أنه الأحول الأكشف الأخضر المقتول
بسدة أشجع عند بطن مسيلها فقال أبي لست هو والله ليجازين باليوم يوما وبالساعة ساعة
وبالسنة سنة وليقومن بثار بني أبي طالب جميعاً شرح در عبارت بن الحسن مراد حسین است
امام و التعلم و فعل مستقبل شده برای شعار بخش و فرح و الحاق آن بکمال مشل ... یکی نیم بوم القیامة الکشف
همزه و سکون کاف و فتح شین بقطه کسی که موهای پیش سر او بجانب بالا روییده باشد و بشکل و از جهت خود دار
باشد و آن را شوم میدانند و کسی که در معرکه جا خالی کند و بگریزد و در سواد و عمر اینجا مناسبت الاخضر سبز چشم
بفتح و ضم سین بنقطه و تشدید دال بنقطه و وحدت بندی که از سنگ و مانند آن ساخته میشود که مانع سیلاب
شود اشجع بفتح همزه و سکون شین بنقطه و فتح جیم و عین بنقطه جد قبیله است و مراد اینجا آن قبیله است که جا
ایشان در محلتی از محلات مدینه جمع بوده بطن شکم و مراد اینجا میان رودخانه است المسیل بفتح میم و کسر سین
بنقطه و سکون یاء و لام بنقطه در بین رودخانه که سیلاب آب از آن بتجا رود و ضمیر مسیلها راجع بسده است
بفتح تا سه نقطه و سکون همزه و را بنقطه خونخواهی عیسی و حسین از جانب مادر حسنی بود و از جانب پدر عمری
نو است پس اگر گفتی ای حق را سخن خیر پس من سزاوارم تو بآن سخن خیر و اگر گفتی ای عن ... پس
الله تعالی برای تو اطاعت من کن ای پسر عموی من و بشنو سخن مرا چه قسم باینکه نیست مستحق عبادتی مگر او که
تقصیر نمیکنم ترا نصیحت و حرص اصلاح تو پس چگونه کنم و حال آنکه نمی بینم ترا که کنی آن را که من نصیحت کردم ترا
قضای الهی را هیچ برگرداننده پس خوشحال شد پدرم نزد آن سخن چون امام مواسی و اظهار اخلاص کرد پس
گفت او را امام علیه السلام بخدا قسم که تو میدانی که پسر تو است آن احول کشف کج چشم است
که موی سر سبز چشم است کشته شده در بند قبیله اشجع است نزد میان رودخانه آن بند پس گفت پدرم نیست پسر
من آن شخص که رسول علیه السلام گفته بخدا قسم که هر آینه جزا خواهد داد ظالمان را بمقابل هر روزی که ظلم کرده اند روزی
و بهر ساعتی ساعتی و بهر سالی سالی و هر آینه ایستاد کی میکند از جهة خونخواهی اولاد ابو طالب که کشته شده اند

درکرده

بر گرده میشد آن جمیع متن فقال له أبو عبد الله عليه السلام يغفر الله لك ما أخوفني أن يكون هذا البيت يلحق
صاحبنا منتك نفسك في الخلاء ضلالا لا والله لا يملك أكثر من حيطان المدينة ولا يبلغ عمله الطائف
إذا أحفل يعني إذا أجهد نفسه وما للأمر من بد أن يقع فاتق الله وارحم نفسك وبني أبيك فوالله إني
لأراه أشأم سلحة أخرجتها أصلاب الرجال إلى أرحام النساء والله إنه المقتول بسدة أشجع بين
دورها والله لكأني به صريعاً مسلوباً بزته بين رجليه لبنة شرح بيت اين فعل است مصرع اول شعر
است که صاحب آن بجریره صاحب عبارت است الطائف و ثقیف که مشهور بگاهی شده است
است که مراد اینجا موضعی نزدیک مدینه باشد چنانچه جوهری در کتاب صحاح گفته و قال ابن ابن جبل
قفا و اذا استجمعت أرى من الطائف و ممکن است که مراد دور مدینه باشد که احاطه بمدینه کرده و الاحفال بحاء بی نقطه
صاحب مبالغه و جهد شدن در کاری یعنی اذا اجهد نفسه کلام موسی است الجهد بفتح جیم و سکون ها مصدر است
کار فرمودن و مشقت آنقدر که طاقت آن باشد السلحة بضم سین بی نقطه و فتح لام و حا بی نقطه وحدت بچه ای که
اینجا باعتبار است که کنایه است از بچه که زنده در رحم مادر مشهور است بشوم بودن در دوره و بفتح دال است و ضمیر راجع
بسده است یعنی جایی که سده آنجا در نزد دورها است چنانچه بعضی واضع سده در است میباشد بعضی دیگر
که جای سده است مرفوع و بدل اشتمال است از ضمیر مسلوبا یا نائب فاعل مسلوبا است بتقدیر است و مسلوب بصفت بزته
و نصب مسلوبا بنا بر نصب حالیت و گفته فاعل است متن پس گفت او را امام علیه السلام آمرزاد و ساقی
تو این قسم سخن را که خوردی چه بسیار ترسم که در این مضمون این بیت بیاد آید پس سخن که ایشان چه گفتند
ای چه بیت ... بقرار است که بنذر و فدا قتال ترا افعی و او خود سکر ... ...الجبال انجام بیش ... ... غالب میشود
بخدا قسم او که مالک نمیشود بیشتر از دیوارهای مدینه را و نمیرسد حکومت او بطایف یا دور مدینه اگر
مبالغه شود بیشتر این ... اگر کمال تعب اندازد خود را و نیست قضای الهی را هیچ چاره از وقوع
آن قضا بترس پس رحم کن بر خود و بر پسران پدرت که مراد برادران عبد الله و اولاد ایشان است که مذکور میشود
در این حدیث بخدا قسم که من می بینم پسر ترا شوم ترین بچه کسی که بیرون آورده اند آن را پشتهای مردان بسوی
رحمهای زنان اشاره است بحال او چه با کمال شجاعت او دم کرده و گرفتار شدن و کشته شدن مردان
بسیار بسبب او چنانچه مذکور میشود در این حدیث و بقای مذهب ضلالت زیدیه بسبب او بخدا قسم که در بندی
که اوست آن کشته شده و در بند نزدیک میان جایی که بنا آنجا در بند و بخدا قسم که هر آینه گویا که من میبینم او را
تا آنکه میبینم بر حالی که او افتاده است و ربوده شده است لباس او و میان دو پایی او خشتی است تا حجرت
او نشان متن ولا ينفع هذا الغلام ما يسمع قال موسى بن عبد الله يعنيني وليخرجن معه فيهزم ويقتل

صاحبه ثم مضى فخرج معه راية أخرى فيقتل كبشها ويتفرق جيشها فإن أطاعني فليطلب الأمان
عند ذلك من بني العباس حتى يأتيه الله بالفرج ولقد علمت بأن هذا الأمر لا يتم وإنك لتعلم و
نعلم أن ابنك الأحول الأخضر الأكشف المقتول بسدة أشجع بين دورها عند بطن مسيلها شرح
و قايه بيرون ... از اين پسر آنچه می‌شود اين گفت موسی بن عبدالله که می‌خواست باين اشارت مراد آنکه
بيرون خواهد آمد البته محمد بن عبدالله پس شکسته و گريزان می‌شود و اين پسر کشته می‌شود و مراد محمد است بعد
از آن می‌رود و پس بيرون می‌آيد برادر او علمی ديگر پس کشته می‌شود سردار آن علم مراد ابراهيم بن عبدالله برادر محمد
مذکور است چنانچه مذکور می‌شود در اين حديث و متفرق می‌شود لشکر آن علم پس اگر اين پسر اطاعت من کند
پس بايد که طلب امان کند نزد آن از اولاد عباس تا بياورد الله تعالی فرج از آن بلا مراد طلب امان از جعفر
عباسيست که خليفه شد بعد از منصور دوانيقی و لهذا اسم خليفه آورد و گفت و هر آينه تحقيق دانستم خوب
که اين کار درست نمی‌شود و هر آينه می‌دانی تو و هر آينه خواهی دانست که اين کار درست نمی‌شود و خواهی دانست که
پسر تو است آن کج چشم سبز چشم ... کشته شده در بند قبيله اشجع ميان خانه‌های آن بند نزد ميان رودخانه
آن بند متن فقام أبي وهو يقول بل يغني الله عنك ولتعودن أو ليفيء الله بك وبغيرك و
ما أردت بهذا إلا امتناع غيرك وأن تكون ذريعتهم إلى ذلك فقال أبو عبد الله عليه السلام الله
يعلم ما أريد إلا نصحك ورشدك وما علي إلا الجهد فقام أبي يجر ثوبه مغضبا فلحقه أبو
عبد الله عليه السلام فقال له أخبرك أني سمعت عمك وهو خالك يذكر أنك وبني أبيك ستقتلون
فإن أطعتني ورأيت أن تدفع بالتي هي أحسن فافعل فوالله الذي لا إله إلا هو عالم الغيب والشهادة
الرحمن الرحيم الكبير المتعال على خلقه لوددت أني فديتك بولدي وبأحبهم إلي وبأحب أهل
بيتي إلي وما يعدلك عندي شيء فلا ترى أني غششتك فخرج أبي من عنده مغضبا أسفا شرح
پس برخاست پدرم و او می‌گفت که بی‌نياز می‌کند الله تعالی از تو و هر آينه برمی‌گردی البته سوی ما خشمناک
يا می‌آورد الله تعالی ترا و غير ترا سوی ما خشمناک و نکردی اين را مگر برای منع از آنکه منع کنند غير ترا از
يا شد مانع تو وسيله ايشان بسوی منع پس گفت امام عليه السلام الله تعالی می‌داند که اراده نکرده‌ام مگر خيرخواهی ترا
و راستی ترا و نيست بر من مگر سعی قدر طاقت پس برخاست پدرم می‌کشيد دامن خود را غضبناک پس
رسيد از پی او امام عليه السلام پس گفت او را خبر می‌دهم ترا که من شنيدم از امام محمد باقر عليه السلام که عمو تو
معنی آنکه عموزاده تست از جانب پدر و خالوی تست از جانب مادر تو ذکر می‌کرد که تو و برادران تو
تو خواهيد کشته شد پس اگر اطاعت من کنی و صلاح دانی که دفع کنی اين بلا را بخصلتی که آن بهتر است

که صبر

که صبر در عدم خروج باشد پس بکن آن را و قسم بخدائی که نيست مستحق عبادت بغير او دانای پنهان و آشکار است
کننده کل مخلوقات رحم کننده مؤمنانست بزرگست بغايت بلند مرتبه است بر مخلوقين خود که هر آينه دوست
داشتم که فدا کنم ترا بفرزندان خود مراد بعض فرزندانست بقرينه آنکه گفت و محبوبتر ايشان بسوی من مراد
چنانچه مذکور شد در حديث چهاردهم باب هشتاد و يکم و محبوبتر خانواده خود تا تو از اين نگاه داری برگردی
و برابری نمی‌کند ترا نزد من چيزی پس قرار منه پيش خود يعنی که قرار مده که من خلاف خالص سخن گفته باشم ترا
پس بيرون آمد پدرم از نزد او غضبناک آزرده متن قال فما أقمنا بعد ذلك إلا قليلا عشرين ليلة أو
نحوها حتى قدمت رسل أبي جعفر فأخذوا أبي وعمومتي سليمان بن حسن وحسن بن حسن وإبراهيم
بن حسن وداود بن حسن وعلي بن حسن وسليمان بن داود بن حسن وعلي بن إبراهيم بن حسن
وحسن بن جعفر بن حسن وطباطبا إبراهيم بن إسماعيل بن حسن وعبد الله بن داود قال فصفدوا
في الحديد ثم حملوا في محامل أعراء لا وطاء فيها ووقفوا بالمصلى لكي يشمتهم الناس قال فكف
الناس عنهم ورقوا لهم للحال التي هم فيها ثم انطلقوا بهم حتى وقفوا عند باب مسجد رسول الله صلى الله
عليه وآله شرح صفدوا بصاد بی‌نقطه و فاء و دال مشدد بصيغه مجهول باب ضرب يا باب تفعيل است از
همزه و سکون عين بی‌نقطه و راء بی‌نقطه و مد جمع عرا بفتح عين و تخفيف راء و الف ممدوده و مکان کرکی پوشش از
آفتابست يا جمع عری بضم عين و سکون راء است بمعنی برهنه بی زين و اينجا استعاره شده برای کجاوه
بی کجاوه پوشش و بر هر تقدير صفت محامل است اوطا بکسر و فتح واو ... وقفوا بصيغه مجهول از
تفعيل يا باب ضرب است انطلقوا بصيغه معلومست و باء برای تعديه است يعنی موسی گفت پس گرفتند
گروهی از عبدالله ... که فرستادگان منصور دوانيقی بودند گرفتند پدرم را و عموهای مرا سليمان و حسن و ابراهيم و داود و علی و گرفتند عموزادگان را سليمان و علی
و طباطبا و عبدالله موسی گفت پس محکم کرده شدند در زنجير آهن بعد از آن بار کرده شدند در کجاوه‌های
برهنه که نه بر آنها نمد بود و در آنها ... نگاه داشته شدند در مصلی که موضعيست معروف در مدينه تا شماتت کنند
ايشان را مردمان موسی گفت پس باز داشتند خود را مردمان از شماتت ايشان و گريه کردند برای ايشان
برای حالی که ايشان در آن بودند بعد از آن بردند ايشان را تا داشته شدند نزد در مسجد رسول صلی الله
عليه وآله متن قال عبد الله بن إبراهيم الجعفري فحدثتنا خديجة بنت عمر بن علي أنهم لما أوقفوا
عند باب المسجد الباب الذي يقال له باب جبرئيل اطلع عليهم أبو عبد الله عليه السلام وعامة
ردائه مطروح بالأرض ثم اطلع من باب المسجد فقال لعنكم الله يا معاشر الأنصار ثلاثا ما على هذا

هذا فاهدى فرد رسول الله صلى الله عليه وآله وإذا بعثوا أما والله إن كنت حريصا ولكني غلبت

ليس للقضاء مدفع ثم قام وأخذ إحدى نعليه فأدخلها رجله والأخرى في يده وعامة ردائه يجره

في الأرض ثم حمل فحم عشرين ليلة لم يزل يبكي فيها الليل والنهار حتى خفنا عليه فهذا حديث

خديجة **شرح** چون در میان کلام موسی حدیث خدیجه که آن را جعفری نقل کرده بود باز بر سر سخن موسی رود اطلع

همزه و تشدید طا بفتح طا بصیغه ماضی معلوم باب افتعال است اطلاع مشرف شدن مطلع آمدن و در این حدیث آن بمعنی

معنی ظهور است و ذکر مطلوع باعتبار آن است که ... باعتبار مضاف الیها است ...

است کرده ... بمعنی منع است و ضمیر ... استیناف بیانیست **یعنی**

گفت راوی این حدیث عبد الله بن ابراهیم جعفری پس حکایت کرد ما را در اثنای آن سخن خدیجه بنت عمر بن علی

که بغداد آمدن و رفته بودیم که ایشان وقتی که ... نشسته بودند نزد در مسجد آن در که گفته میشود در را باب جبرئیل آمد

ظاهر شد برایشان امام جعفر صادق ع و اکثر ردای او افتاده بود در زمین بعد از آن آمد از مسجد بیرون بجهت

پس گفت اهل مسجد را ... شما را الله تعالی ای طایفه اهل مدینه ... گفت نه باین بجهت

بوده رسول الله صلی الله علیه و آله ... برین بیعت کرده بود ... اشارت ... که این جماعت

شماست که عهد و بیعت رسول را شکسته اید ... شد بعد از رسول ... کار ... کرده

سخن ... آگاه باشید بخدا قسم که ... حریص بودم ولیکن مغلوب شدم ... قضای

آلهی را ... دفع ... که حرص ... صلاح ... عبد الله ... داشتم چون ... کرد

... نمی آمد سخن ... ایجای خود ... یک ... نعلین

... بعد از آن برخاست از مسجد و گرفت یکی از نعلین خود را ... دیگری در دست او

بود و اکثر ردای او ... زمین بعد از آن داخل خانه خود شد پس تب کرد بیست شب

که ... در آن ... در شب و روز تا آنکه ... که فوت شود پس این نقل خدیجه

میان سخن **متن** قال الجعفري وحدثنا موسى بن عبد الله بن الحسن أنه لما طلع بالقوم في المحامل قام

أبو عبد الله من المسجد ثم أهوى إلى المحمل الذي فيه عبد الله بن الحسن يريد كلامه فمنع أشد المنع

وأهوى إليه الحرسي فدفعه وقال تنح عن هذا فإن الله سيكفيك ويكفي غيرك ثم دخل بهم الزقاق

ورجع أبو عبد الله عليه السلام إلى منزله فلم يبلغ بهم البقيع حتى ابتلي الحرسي بلاء شديدا رمحته ناقته

فدقت وركه فمات فيها ومضي بالقوم **شرح** طلع بصیغه مجهول باب نصر و منع است اطلاع ... ان

برای تعدیه است ... بصیغه معلوم باب افعال ... حرکت کردن ... بفتح حا ... شطط

و ... شطط و سین ... منسوب بحرس جمع حارس پاسبانان ... و چون لفظ حرس ... مجرای علم

جماعت شده منسوب بلفظ جمع شده چه ... منسوب آن است که ... جمع مفرد شود ... گفته شود حارسی

... باب مفاعلت ... کج کردن ... چنانچه نزدیک ... کردن شود ...

کردن ... و بنا بر اول عبارت از گرفتار کردن است و بنا بر دوم عبارت ... است ... بصیغه مجهول

باب نصر است ... برای تعدیه است ... بصیغه مجهول باب نصر ... برای تعدیه ... مختص ...

... بصیغه ماضی ... باب منع است ... استخوان ... ران و ...

و سکون ... و کسر ... و سکون ... بصیغه مجهول باب ضرب ... برای تعدیه است **یعنی**

گفت عبد الله جعفری بعد از نقل سخن خدیجه که حکایت کرد ما را موسی بن عبد الله بن الحسن که چون آورده

که بیرون برده شدند از فضای ... مسجد آن جماعت مذکوره ... برخاست امام جعفر صادق علیه السلام

از مسجد بعد از آن حرکت کرد بسوی محملی که در آن بود عبد الله بن الحسن میخواست که با او سخنی گوید پس ممنوع شد

... منع و حرکت کرد بسوی او پاسبان ... او گفت دور شو از این ... که ...

... گرفتار ... مخالفان ... بعد از آن داخل کرده شدند ... جماعت

و برگشت امام جعفر صادق علیه السلام بسوی منزل خود پس رسانیده نشده ... پاسبان ...

سختی ... آنکه ... استخوان ... ران او ... پس مرد ... آنکه

زدن ... برده شدند آن جماعت **متن** فما لبثنا بعد ذلك حتى قدم أن محمد بن عبد الله بن

الحسن فأخبر أن أباه وعمومته قتلوا قتلهم أبو جعفر إلا حسن بن جعفر وطباطبا وعلي بن إبراهيم

وسليمان بن داود وداود بن حسن وعبد الله بن داود قال فظهر محمد بن عبد الله عند ذلك

ودعا الناس لبيعته قال فكنت ثالث ثلاثة بايعوه واستوسق الناس لبيعته ولم يختلف عليه قرشي

ولا أنصاري ولا عربي قال وشاور عيسى بن زيد وكان من ثقاته وكان على شرطه فشاوره في

البعثة إلى وجوه قومه فقال له عيسى بن زيد إن دعوتهم دعاء يسيرا لم يجيبوك أو تغلظ عليهم فخلني

وإياهم فقال له محمد امض إلى من أردت منهم **شرح** ... بفتح همزه و سکون ... مفعول

... بصیغه مضارع مخاطب معلوم باب ... باب ضرب ... منصوب است

... که ... ایشان ... که ... خواهم کرد **یعنی**

پس ... بعد از آن ... محمد بن عبد الله بن الحسن ... سید ... که

... منصور ... حرکت ...

گفت و بر باش محمد بن عبدالله نزد آن خبر رسیدن و خواند مردم را برای بیعت با او موسی گفت پس بودم
سوم سه کس که بیعت کردند با او پیش از دیگران و مجتمع شدند مردمان برای بیعت او نگردید هیچ یک از قریش
که در مدینه بود و نه هیچ یک از اهل مدینه و نه هیچ یک از عرب دیگر که در مدینه بود مثل ابو حنیفه که سبب بن زندان
منصور در دیلمی مرد و مثل مالک بن انس که سبب بن عیسی بن موسی را در موسی گفت مشورت
کرد در کار خود محمد بن عبدالله با عیسی بن زید بن علی بن الحسین و بود عیسی از جمله اعتمادیان محمد و بود سالار
لشکر او با یزدش که مشورت کرد با او در کیفیت فرستادن داعیان سوی مشهوران خویشان خود برای
بیعت پس گفت او را عیسی بن زید که اگر خوانی ایشان را سوی بیعت خوانی نرم هموار باشد قبول ایشان نخواهند
تا آنکه سختگیری کنی بر ایشان پس واگذار مرا با ایشان پس گفت او را محمد روان شو بکن هر چه خواهی سوی هر که
خواستی از ایشان متن فَقَالَ ابْعَثْ إِلَى رَئِيسِهِمْ وَكَبِيرِهِمْ يَعْنِي أَبَا عَبْدِ اللَّهِ جَعْفَرَ بْنَ مُحَمَّدٍ فَإِنَّكَ
إِذَا أَغْلَظْتَ عَلَيْهِ عَلِمُوا جَمِيعاً أَنَّكَ سَتُمِرُّهُمْ عَلَى الطَّرِيقِ الَّتِي أَمْرَرْتَ عَلَيْهَا أَبَا عَبْدِ اللَّهِ فَقَالَ وَاللَّهِ
مَا لَبِثْنَا أَنْ أُتِيَ بِأَبِي عَبْدِ اللَّهِ عَلَيْهِ السَّلَامُ حَتَّى أُوقِفَ بَيْنَ يَدَيْهِ فَقَالَ لَهُ عِيسَى بْنُ زَيْدٍ أَسْلِمْ تَسْلَمْ
فَقَالَ لَهُ أَبُو عَبْدِ اللَّهِ عَلَيْهِ السَّلَامُ أَحْدَثْتَ نُبُوَّةً بَعْدَ مُحَمَّدٍ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ فَقَالَ لَهُ مُحَمَّدٌ لَا وَلَكِنْ
بَايِعْ تَأْمَنْ عَلَى نَفْسِكَ وَمَالِكَ وَوُلْدِكَ وَلَا تُكَلَّفَنَّ حَرْباً فَقَالَ لَهُ أَبُو عَبْدِ اللَّهِ عَلَيْهِ السَّلَامُ مَا فِيَّ حَرْبٌ
وَلَا قِتَالٌ وَلَقَدْ تَقَدَّمْتُ إِلَى أَبِيكَ وَحَذَّرْتُهُ الَّذِي حَاقَ بِهِ وَلَكِنْ لَا يَنْفَعُ حَذَرٌ مِنْ قَدَرٍ شرح
القتال بکسر قاف و تخفیف تا دو طرف با هم قوت الحذر بفتح حا و فتح ذال بی نقطه احتیاط و ترسانیدن مرا
اینجا معنی دوم است یعنی پس عیسی گفت به عزت سوی سردار ایشان و بزرگ ایشان یعنی جعفر
علیه السلام را چه بر سبیل که تو چون درشتی کردی با او میدانند ایشان همگی که تو خواهی کرد با ایشان آنچه
که کرده بودی با آن ابو عبدالله را موسی گفت پس بخدا قسم که درنگ نکردیم همانقدر آورده شد ابو عبدالله
علیه السلام تا آنکه واداشته شد پیش محمد پس گفت ابو عبدالله را عیسی بن زید مسلمان شو تا بسلامت باشی
پس گفت ابو عبدالله علیه السلام آیا حادث شده نبوتی بعد از محمد صلی الله علیه و آله که امر باسلام میکنی پس گفت محمد
و لیکن مراد این است که بیعت کن تا ایمن باشی در جان و در مال و در اولاد و تکلیف کرده نشوی
البته جنگ را پس گفت او را ابو عبدالله علیه السلام نیست در من جنگ و نه قوت و هر آینه پیش سفارش
جنگ کردم سوی پدرت و ترسانیدم او را از آن بلائی که فرود آمد با او و لیکن فایده نمیدهد ترسانیدن از
قضای الهی یعنی که دفع آن میکند متن يَا ابْنَ أَخِي عَلَيْكَ بِالشَّبَابِ وَدَعْ عَنْكَ الشُّيُوخَ فَقَالَ لَهُ مُحَمَّدٌ
مَا أَقْرَبَ مَا بَيْنِي وَبَيْنَكَ فِي السِّنِّ فَقَالَ لَهُ أَبُو عَبْدِ اللَّهِ عَلَيْهِ السَّلَامُ إِنِّي لَمْ أُعَازَّكَ وَلَمْ أَجِئْ لِأَتَقَدَّمَ

عَلَيْكَ فِي الَّذِي أَنْتَ فِيهِ فَقَالَ لَهُ مُحَمَّدٌ لَا وَاللَّهِ لَا بُدَّ مِنْ أَنْ تُبَايِعَ فَقَالَ لَهُ أَبُو عَبْدِ اللَّهِ عَلَيْهِ السَّلَامُ
مَا فِيَّ يَا ابْنَ أَخِي طَلَبٌ وَلَا هَرَبٌ وَإِنِّي لَأُرِيدُ الْخُرُوجَ إِلَى الْبَادِيَةِ فَيَصُدُّنِي ذَلِكَ وَيَثْقُلُ عَلَيَّ حَتَّى
تُكَلِّمَنِي فِي ذَلِكَ الْأَهْلُ غَيْرَ مَرَّةٍ وَمَا يَمْنَعُنِي مِنْهُ إِلَّا الضَّعْفُ وَاللَّهِ وَالرَّحِمِ أَنْ تُدْبِرَ عَنَّا وَنَشْقَى
بِكَ شرح علیک اسم فعل است بمعنی الزم الشباب بفتح شین با نقطه و تخفیف با یک نقطه اول جمع شاب مشدد
با یعنی جوان لم اعازک بتشدید زای با نقطه مفتوحه و کسره و بصیغه مضارع متکلم وحده از باب مفاعله است
و در بعض نسخ نعیّن با نقطه است المعازة نزاع و پیشی گرفتن بر کسی در گفتگو و همراهی مناسبت فیصدنی
بضاد با نقطه و تشدید دال بی نقطه از باب نصر است و منصوب بفعل محذوف است مقدر با ذکر آن است و فی مقام
قسم اند برای منع کسی از چیزی میباشد و الرحم عطف بر الله است ان تدبر بتقدیر عن ان تدبر است
و ظرف متعلق بمنع است که مفهوم از قسم است یعنی ای پسر برادر من لازم باش جوانان را و واگذار از خود
پیران را که از پیران کاری نمی آید چون سن محمد پیشتر از امام علیه السلام بود این کلام را حمل بر اظهار ضعف محمد
و قوت خود کرد بوجود دیگر در لفظ ابن اخی شد بخلاف آن هست پس گفت او را محمد چه نزدیک است
تفاوت میان من و میان تو در سن یعنی که تو چرا خود را من بسیار پیش که از تو کار آید و از من نیاید پس گفت
او را ابو عبدالله علیه السلام در پیشی که من اظهار عزت نزد تو نمیبودن خود بر تو نکردم و نیامدم تا مقدم بر تو شوم
در این کاری که تو الحال در آنی پس گفت او را محمد نه بخدا قسم که نیست چاره تو را از اینکه بیعت کنی پس گفت او را
ابو عبدالله نیست در من ای پسر برادر من اینکه از پی دشمن روم و نه اینکه از دشمن گریزم یعنی که قوت
جنگ ندارم و بدرستی که من هر آینه اراده میکنم بیرون رفتن بصحرا را برای تنگ شدن معاش
پس منع میکند طبع من میشود از آن بیرون رفتن و سنگین میشود بر من تا آنکه گفتگو میکنند با من اهل
و عیال که بر که چرا تنگی معاش نمیکنی و منع میشود مرا از آن بیرون رفتن بصحرا مگر ضعف بدن و بیاد تو
می آوریم الله تعالی را و خویشی را برای منع تو از اینکه رو گردان شوی از ما و آزرده شویم بسبب تو مراد است
از این بیانها که واقع شده و مذکور میشود در این حدیث اشارت بر بدبختی است که البته لشکر کشی میکنی و جنگ میکنی
پس کشته شوی یا از لشکر منصور و بدبختی شکسته و کشته میشوی و ارتکاب این شدن تو دلگیر میشویم متن فَقَالَ لَهُ
يَا أَبَا عَبْدِ اللَّهِ قَدْ وَاللَّهِ مَاتَ أَبُو الدَّوَانِيقِ يَعْنِي أَبَا جَعْفَرٍ فَقَالَ لَهُ أَبُو عَبْدِ اللَّهِ عَلَيْهِ السَّلَامُ وَمَا تَصْنَعُ
بِي وَقَدْ مَاتَ قَالَ أُرِيدُ الْجَمَالَ بِكَ قَالَ مَا إِلَى مَا تُرِيدُ سَبِيلٌ لَا وَاللَّهِ مَا مَاتَ أَبُو الدَّوَانِيقِ إِلَّا
أَنْ يَكُونَ مَاتَ مَوْتَ النَّوْمِ قَالَ وَاللَّهِ لَتُبَايِعُنِي طَائِعاً أَوْ مُكْرَهاً وَلَا تُحْمَدُ فِي بَيْعَتِكَ فَأَبَى عَلَيْهِ
إِبَاءً شَدِيداً فَأَمَرَ بِهِ إِلَى الْحَبْسِ فَقَالَ لَهُ عِيسَى بْنُ زَيْدٍ أَمَا إِنْ طَرَحْنَاهُ فِي السِّجْنِ وَقَدْ خَرِبَ السِّجْنُ

و لبس الیوم علیه فقلت جعلنا فداک تجعل بینه فضحک ابو عبد الله علیه السلام ثم قلت لا حول و لا قوة الا
بالله العلی العظیم او ان کنت تجعلونه لیستم قال و الذی اکرم محمدا صلی الله علیه و آله بالنبوة لا تجعلن
لا تشدید فی علیک شرح نفس بشیخ حسن بفتح و فتح آنچه تو را سکم به شیرو یعنی گفت محمد ای
ابو عبد الله یحیی بخدا قسم که مرده و یعنی مراد وی منصور بود پس گفت او را ابو عبد الله علیه السلام وجه کار داری
با من و عال آنکه یحیی را مرده گفت میخواهم که ذیت با تو بودن نو با من گفت بیت سوی آنچه او را داری ای
بخدا قسم که مرده و یعنی که اگر مرده باشد مرون خواب محمد گفت بخدا قسم که هر آینه بیعت میکنی با من خواهی
با بی خیار و در صورت بی خیار گفت نمیشوی در بیعت پس ابو عبد الله علیه السلام امتناع کرد پس محمد امر کرد
پس محمد امر کرد با ابو عبد الله سوی زندان پس گفت محمد را عیسی بن زید آگاه باش که اگر اندازیم او را در زندان
و حال آنکه خراب شده زندان و بست امروز زندان در وی نیستی میرسیم که گریزد از آن پس خنده کرد ابو عبد الله
از سخن عیسی و عیسی از روی تعجب گفت لا حول و لا قوة الا بالله العلی العظیم آیا میبرانی خود من ای محمد که نه زندان
کنی مرا محمد گفت آری قسم بآنکه گرامی کرد محمد را صلی الله علیه و آله به نبوت که هر آینه زندان میکنم البته ترا و هر آینه سخت میگیرم
میکنم البته بر تو متن فقال عیسی بن زید احبسوه فی المخبا و ذلک دار ریطة الیوم فقال له ابو عبد الله
اما و الله انی سأقول ثم اصدق فقال له عیسی بن زید لو تکلمت لکسرت فمک فقال له ابو
عبد الله علیه السلام اما و الله یا اکشف یا ازرق لکانی بک تطلب لنفسک جحرا تدخل فیه و ما انت فی
المذکورین عند اللقاء و انی لاظنک اذا صفق خلفک طرت مثل الهیق النافر شرح المخبا بفتح میم و سکون
خاء نقطه دار و فتح باء یک نقطه و همزه جایی که چیزی را در آن پنهان کنند مثل انبار و چاه را بطه بفتح راء بی نقطه و کسر یاء یک نقطه و طاء
بی نقطه خانه ای سکم صفق بصیغه مجهول باب ضرب است و نایب فاعل مصدر است اصفق است و در دست
دهان آن زندان که او در آن نشسته باشد الهیق بفتح هاء و سکون یاء دو نقطه در پایین و قاف شتر مرغ نر شتر مرغ
که آن زود رمنده و شکار رسیده متن پس گفت عیسی بن زید حبس کنید او را در مخبا و آن سرای ریطه است امروز
پس گفت ابو عبد الله علیه السلام عیسی را آگاه باش بخدا قسم که البته میگویم سخنی بعد از آن تصدیق کرده میشوم یعنی
که چون عمل آید خواهید دانست که راست گفتم پس گفت او را عیسی بن زید اگر سخن گویی هر آینه میشکنم
دهنت را پس گفت عیسی را ابو عبد الله آگاه باش بخدا قسم ای شتر مرغ ای کبود چشم هر آینه گویا که من میبینم
ایستاده در وقتی که میطلبی برای خود سوراخی را که داخل شوی در آن و نیستی تو در جمله جمعی که یاد کرده
میشوند نزد ملاقات در لشکر یعنی بشجاعت مذکور نمیشوی و ترا بکار کسی نمی آید و من گمان میکنم
که هر آینه که من در دم ترا که اگر دست بر دست زده شود در پشت تو هر آینه میپری مثل شتر مرغ نر گریزان متن فنفر

برادر کنی

علیه محمد بانتهار احبسه و شدد علیه و اغلظ علیه فقال له ابو عبد الله علیه السلام اما و الله لکانی
خارجا من سدة اشجع الی بطن الوادی و قد حمل علیک فارس معلم فی یده طرادة نصفها ابیض و
نصفها اسود علی فرس کمیت اقرح فطعنک فلم یصنع فیک شیئا و ضربت خیشوم فرسه فطرحته
و حمل علیک آخر خارج من زقاق آل ابی عمار الدئلیین علیه غدیرتان مضفورتان قد خرجتا
من تحت بیضة کثیر شعر الشاربین فهو و الله صاحبک فلا رحم الله رمته فقال له محمد یا ابا عبد الله
حسبت فاخطأت و قام الیه السراقی بن سلخ الحوت فدفع فی ظهره حتی ادخل السجن و اصطفی ما کان
له من مال و ما کان لقومه ممن لم یخرج مع محمد شرح فنفر بفتح نون و تشدید همزه مفتوحه و راء بی نقطه صیغه ماضی
معلوم باب تفعیل است تنفیر کسی را بر دیگری و وا نمودن و مسلط کردن انتهار با حرف جر و مصدر باب
افتعال است الانتهار زجر و راء بی نقطه بمعنی کردن جهت برای بیان فقرات معلم بصیغه اسم فاعل از
افعال یا باب تفعیل است الاعلام علامت جنگ با اسب خود یا با سر خود دادن و نشانی النعیم علامت جنگ بر خود
که اشنان اطراد بکسر طاء بی نقطه و راء بی نقطه و الف و دال بی نقطه و تاء و مهملی یک نیزه کوچک است ضم کاف و فتح
میم و سکون یاء و پیش نقطه دار و تاء بی نقطه اسبی که رنگ آن سفیدی که بکلی باشد اقرح بکسر دال بی نقطه و فتح همزه
منسوبین برخلی که پیرزن قبیله ایست الغدیره بفتح غین نقطه دار و کسر دال بی نقطه و سکون یاء دو نقطه در پایین و راء بی نقطه
المضفوره بضاد و بقطه و فاء و راء بی نقطه گیسوی بافته شده و البیضه بکسر راء بی نقطه و تشدید میم استخوان آدمی که پوسیده
باشد حسبت بصیغه ماضی مخاطب از باب ضرب است سراقی بضم سین بی نقطه و تخفیف راء بی نقطه و الف و قاف
و یاء مشدده منسوب بسراقه است و اینجا علم است سلخ بفتح سین بی نقطه و سکون لام و خاء نقطه دار سنخ الحوت
بمعنی پوست ماهی است و اینجا صفت یعنی پس رنجیده و غالب کرد بر او محمد کسی را بعنوان غضب که حبس کن او را
و سختگیری کن بر او و ناهمواری کن بر او پس گفت محمد را ابو عبد الله علیه السلام آگاه باش بخدا قسم که هر آینه گویا
من بسر فوام بر حالی که بیرون آمده ای از بند قبیله اشجع سوی میان رود خانه و حمله کرده باشد بر تو سواری که
علامت حرب داشته باشد در دست او نیزه کوچکی باشد که نصف آن سفید و نصف آن سیاه و باشد بر اسبی
کمیت سفید پیشانی پس نیزه زده ترا بنیزه و پس اثر نکند در تو هیچ اثری و بزنی تو اسب را در بینی آن را و بیفکند
بر تو مردی دیگر که بیرون آمده باشد از کوچه آل ابی عمار که دئلیان اند مردی که دو گیسوی بافته باشد که بیرون آمده
باشد از زیر خود او بسیار موی دو سبیل باشد پس بخدا قسم که او قاتل تو است یعنی کشنده تو است پس رحمت نکند
خدا استخوان پوسیده او را و گفته میآید در این حدیث که آن مرد حمید بن قحطبه است این خبر برای ابطال است
که او کمال سعی کرده در دولت زنادقه بنی العباس و اندفیه اند بود که از قبیل خبرین باشد که برای تحسین مجاب

ودادرسی او باشد چنانچه این مقام فقرات میگویند پس گفت ابوعبدالله علیه السلام ای محمد ای ابو عبدالله جناب
گرامی را در سفید و آنچه گفتی از حرکت ستارگان و مانند آن بی‌حقیقت کردی و حساب در ریاست سوی او عنایة
علیه السلام مرتفع بن مسیح کرده پس نزد و در پشت وی او حمل کرده شد در زندان و دیوانی کرده شد محمد
ابوعبدالله علیه السلام … هرچه بود خویشان او را از جمعی که خروج کرده بودند با محمد متن قال فطلع بإسماعيل
بن عبد الله بن جعفر بن أبي طالب وهو شيخ كبير ضعيف قد ذهبت إحدى عينيه وذهبت رجلاه
وهو يحمل حملاً فدعاه إلى البيعة فقال له يا ابن أخي إني شيخ كبير ضعيف وأنا إلى برك وعونك
أحوج فقال له لا بد من أن تبايع فقال له وأي شيء تنتفع ببيعتي والله إني لأضيق عليك مكان
اسم رجل إن كتبته قال لا بد لك أن تفعل وأغلظ له في القول فقال له إسماعيل ادع لي
جعفر بن محمد فلعلنا نبايع جميعاً قال فدعا جعفراً عليه السلام فقال له إسماعيل جعلت فداك إن رأيت أن
تبين له فافعل لعل الله يكفه عنا قال قد أجمعت أن لا أكلمه فلير في رأيه شرح موسی گفت پس مرد
اسمعیل بن عبدالله بن جعفر بن ابی طالب را و او پیر بزرگ سال ضعیف بود بتحقیق رفته بود یکی از دو چشم او و رفته بود
قوت دو پای او بر حالی که او بود برداشته شده بود و بر نوعی برداشتن که ازاری بر ران بود پس محمد خواند او را سوی
بیعت پس گفت او را ای پسر برادرم بدرستی که من پیر بزرگ سال ضعیفم و من سوی نکوئی تو و مدد تو محتاج‌ترم
از من سوی طلب بیعت تو پس گفت او را چاره نیست از اینکه بیعت کنی پس گفت او را و چه نوع فایده
میشود بیعت من بخدا قسم که بدرستی که من هر آینه تنگ میکنم بر تو جای نام مردی از لشکر اگر نویسی نام مرا
گفت او را چاره نیست ترا از اینکه بیعت کنی و درشتی کرد برای او در سخن پس گفت او را اسمعیل بخوان برای من
جعفر بن محمد را پس شاید بیعت کنیم با هم موسی گفت پس خواند جعفر علیه السلام را پس گفت جعفر را اسمعیل قربانت
شوم اگر بینی که بیان کنی برای محمد حقیقت این کار را پس بکن شاید که خدا تعالی باز دارد شر او را از ما گفت
بتحقیق عزم جزم کرده‌ام که سخن نگویم با او پس باید که ببیند در من رای خود را یعنی که هر چه خواهد در حق من کند که جرأت
آن با و خواهد رسید متن فقال لأبي عبد الله عليه السلام أنشدك الله هل تذكر يوماً أتيت أباك محمد
بن علي عليهما السلام وعلي حلتان صفراوان فدام النظر إلي فبكى فقلت له ما يبكيك فقال لي يبكيني
أنك تقتل عند كبر سنك ضياعاً لا ينتطح في دمك عنزان قال قلت فمتى ذاك قال إذا دعيت إلى الباطل
فأبيته وإذا نظرت إلى الأحول مشؤوم قومه ينتمي من آل الحسن على منبر رسول الله صلى الله عليه وآله
يدعو إلى نفسه قد تسمى بغير اسمه فأحدث عهدك واكتب وصيتك فإنك مقتول في يومك أو
من غد فقال له أبو عبد الله عليه السلام نعم وهذا ورب الكعبة لا يصوم من شهر رمضان إلا أقله

فأستودعك الله يا أبا الحسن وأعظم الله أجرنا فيك وأحسن الخلافة على من خلفت وإنا لله وإنا
إليه راجعون قال ثم احتمل إسماعيل ورد جعفر إلى الحبس قال فوالله ما أمسينا حتى دخل عليه
بنو أخيه بنو معاوية بن عبد الله بن جعفر فتوطؤوه حتى قتلوه وبعث محمد بن عبد الله إلى جعفر فخلى
سبيله شرح پس گفت اسمعیل ابوعبدالله علیه السلام را قسم میدهم ترا بخدا تعالی که آیا یاد می‌آوری روزی را که آمدی
نزد پدرت محمد بن علی علیهما السلام و بر تن تو دو جامه زرد بود و پس پیوسته کرد نگاه را سوی من بعد از آن گریه کرد
پس گفتم او را چه چیز گریه می‌آورد ترا پس گفت چون خوانده شوی سوی بیعت باطل پس ابا کنی از آن و چون نظر کنی
به کج چشم شوم خویشان خود که … از اولاد حسن بر منبر رسول صلعم خواند مردم را سوی … تصدیق امامت
خود … بر خود بسته باشد نامی را که غیر نام اوست مثل مهدی و مثل صاحب النفس الزکیه پس تازه کن اراده
ابلاغ خود را و بنویس وصیت نامه خود را بدرستی که تو کشته میشوی آن روز یا فردا آنگاه اسمعیل … گفت
او را ابوعبدالله علیه السلام آری … و این محمد که دعوی امامت میکند قسم بصاحب کعبه که روزه نگیرد
از ماه رمضان مگر کمتر آن را پس وداع میکنم ترا ای ابوالحسن و بزرگ گرداند خدا تعالی مزد ما را در مصیبت تو و نیکو
کند جانشینی ترا بر جماعتی که … پس بدرستی که ما از آن خداییم و بدرستی که ما سوی او بازگشت کنندگانیم
موسی گفت بعد از آن برداشته شد مجلس اسمعیل و برگردانیده شد جعفر سوی زندان موسی گفت پس بخدا
قسم که شب نرسانیدیم تا آنکه داخل شدند بر اسمعیل پسران برادرش پسران معاویة بن عبدالله
بن جعفر طیار پس لگد مال کردند او را تا آنکه کشتند او را و فرستاد کسی را محمد بن عبدالله سوی جعفر پس خالی کرد راه او را
برداشت یعنی رها کرد او را متن قال وأقمنا بعد ذلك حتى استهللنا شهر رمضان فبلغنا خروج
عيسى بن موسى يريد المدينة قال فتقدم محمد بن عبد الله على مقدمته يزيد بن معاوية بن
عبد الله بن جعفر وكان على مقدمة عيسى بن موسى ولد الحسن بن زيد بن الحسن بن الحسن وقاسم
ومحمد بن زيد وعلي وإبراهيم بنو الحسن بن زيد فهزم يزيد بن معاوية وقدم عيسى بن موسى
المدينة وصار القتال بالمدينة فنزل بذباب ودخلت علينا المسودة من خلفنا شرح
عیسی برادرزاده منصور دوانقی است … و مراد اینجا تعیین است … و لفظ ولد …
کرده و تا اشارت باشد بآنکه محمد خود از مدینه بیرون نرفته و لشکر فرستاده و یزید مفعول تقدم است و او
برادرزاده اسمعیل است و سزاوار بود که این منصب را برای کشتن اسمعیل که مذکور شد … داده
در اینجا از کاتبان کافی غلطی شده و بجای بنو الحسن ابن الحسن میباید … بضم ذال … لفظ …
و الف و با دوم کوهیست در بیرون مدینه که از آنجا سیلاب متوجه مدینه میشود و المسوده بکسر واو …

مراد به جبری آن … گذشته میشوی … بیعت باطل
سال … خون …
برای جبری … اسمعیل گفت پس
گفتم … ابن … گفت

جمعی که لباس خود را سیاه کرده بودند مراد لشکر عباسیان است که لباس خود را سیاه میکردند و امر بعضی

قد رنگ کردیم بعد از آن تا ... ماه رمضان از این سیاه خبر بردن آمدن عیسی بن موسی از بغداد برای

کارزار مدینه در منقولست که لشکر عیسی چهار هزار کس بودند موسی گفت پس نفس کرد محمد بن عبدالله

مقدمه لشکر خود یزید را او بود بر مقدمه عیسی اولاد حسن بن زید بن حسن بن امام حسن علیه السلام و بودند

قاسم و محمد که هر کدام پسر زید بودند پس محمد بن اولاد حسن بوده و علی بن ابراهیم بن حسن بن زید [illegible]

میتوانند بود که تعیین این جماعت بر مقدمه برای الزام محمد شده اشارت باشد بآنکه اگر کاملی بودن و جهاد و خروج

بسیف اقتضای امت میکرد این جماعت مثل تو بودند و دعوی امت و حال آنکه ایشان [illegible]

شد یزید بن معویه آمد عیسی بن موسی بمدینه بعضی که متوجه مدینه شده و کرده بر جنگ لشکر مدینه بعضی

که ایشان در مدینه متحصن شدند اگر لشکر عیسی متوجه ایشان شوند جنگ کنند پس فرود آمد عیسی در سقایه

ذباب ... قتل شد ... بعضی گرد ... سیاه پوشان از پشت ... بعضی که از بندی متوجه مدینه

نازل بنی ... متن ثم خرج محمد في أصحابه حتى بلغ السوق فأوطنهم ومضى بهم حتى [illegible]

إلى مسجد الخيمين بين قطر إلى ما هنالك فضاء ليس فيه مسجد ولا [illegible] فاستقدم حتى انتهى إلى

[illegible] ثم مضى إلى أشجع فخرج إليه الفارس الذي قتل فأتى أبو عبد الله [illegible]

من خلفه من سكة هذيل فطعنه فلم يصنع فيه شيئا وحمل على الفارس فضرب [illegible]

فقطعه الفارس [illegible] في الدرع وانثنى عليه محمد فضربه فأثخنه وخرج عليه حميد بن قحطبة

وهو مدبر على الفارس [illegible] الفارس [illegible] فيه [illegible]

على حميد فطعنه حميد [illegible] فصرعه ثم نزل إليه فضربه حتى أثخنه وقتله فأخذ رأسه و

دخل الجند من كل جانب وأخذت المدينة وأجلينا هربا في البلاد شرح [illegible] بفتح [illegible] و تشدید

والف [illegible] جای فروش خوردنیها [illegible] بمعنی ترب فضا مجرور [illegible] است

شین بنقطه و سکون [illegible] بنقطه [illegible] شده آنجا متفرق [illegible] فرار [illegible]

زای بنقطه والف [illegible] قبیله ایست [illegible] بضم [illegible] ذال بنقطه و سکون [illegible]

الاثخان [illegible] بنقطه [illegible] سست کردن کسی [illegible] بضم زای بنقطه و تشدید جیم

آهنی [illegible] است الاجلا [illegible] متفرق شدن مردمان یعنی و بیرون آمد محمد از خانه خود با خواص

یاران خود تا رسید ببازار مدینه پس [illegible] یاران خود را [illegible] لشکر خود بعد از آن رفت [illegible]

بازار [illegible] یاران خود رفت تا رسید بمسجد ترب فروشان پس نظر کرد بسوی آنکه [illegible] آن

مسجد و فضائی بود که در آنجا سیاه پوشی بود که از لشکر عباسیان است و نه [illegible] کس از لشکر محمد

پس جرات کرد پیشتر رفت تا رسید بکنار [illegible] خانه پس [illegible] کوچه قبیله [illegible] بود بعد از آن رفت بسوی

آنچه برابر کوچه اشجع بود [illegible] اشجع [illegible] داخل شد پس بیرون آمد بسوی او آن سوار که ایشان [illegible]

کشته بود ابو عبدالله علیه السلام [illegible] کوچه قبیله هذیل که محمد [illegible] آن که [illegible] بود پس نیزه [illegible]

زد محمد را پس اثری نکرد [illegible] محمد [illegible] سوار [illegible] پس زد او را [illegible]

آن سوار پس [illegible] و بعضی [illegible] شده و [illegible] محمد [illegible] پس چون [illegible]

[illegible] بسبب زخم [illegible] شد [illegible] محمد پس [illegible] محمد را [illegible] بیرون آمد محمد

حمید [illegible] بنقطه و فتح میم و سکون [illegible] بنقطه [illegible] قحطبه [illegible] قاف و سکون [illegible] بنقطه و فتح

طا بنقطه [illegible] محمد [illegible] سوار [illegible] آن سوار را [illegible] بیرون آمد حمید

از کوچه [illegible] پس نیزه زد محمد را [illegible] محمد پس [illegible] محمد [illegible]

و حمله کرد بر حمید پس زد او را حمید [illegible] پس [illegible] محمد [illegible] از اسب فرود آمد [illegible]

زد محمد را [illegible] عاجز کرد او را [illegible] و متوجه شدند لشکر سیاه پوشان

از هر جانب و گرفته شد مدینه و متفرق شدیم بسبب گریختن در شهرها متن قال موسى بن عبد الله

فانطلقت حتى لحقت بإبراهيم بن عبد الله فوجدت عيسى بن زيد مكمنا عنده فأخبرته بسوء

تدبيره وخرجنا معه حتى أصيب رحمه الله ثم مضيت مع ابن أخي الأشتر عبد الله بن محمد بن

عبد الله بن الحسن حتى أصيب بالسند ثم رجعت شريدا طريدا تضيق علي البلاد فلما ضاقت

علي الأرض واشتد الخوف ذكرت ما قال أبو عبد الله عليه السلام شرح گفت موسی بن عبدالله

پس روانه شدم تا رسیدم بمنزل برادرم ابراهیم بن عبدالله پس [illegible] عیسی بن زید را پنهان [illegible]

او پس خبر دادم ابراهیم را ببدی تدبیر محمد بن عبدالله که [illegible] لشکر خود شده [illegible] کشته شد

ببدی تدبیر عیسی بن زید و بیرون آمدیم با ابراهیم [illegible] برادرش خروج کرده [illegible]

کرده [illegible] لشکر [illegible] سیاه پوشان [illegible] کشته شد ابراهیم [illegible] بعد از آن [illegible] برادرم

[illegible] عبدالله بن محمد بن عبدالله بن الحسن [illegible] هندوستان [illegible] کشته شد [illegible] برادرم

در سند [illegible] سین بنقطه و سکون نون و دال [illegible] است از جمله هندوستان [illegible]

گذشته بود [illegible] جعفر صادق علیه السلام [illegible] منصور [illegible] مهدی محمد بن منصور [illegible]

خلیفه شده بود [illegible] از هندوستان [illegible] کرده شده [illegible] میکرد [illegible] شهرها [illegible]

شده بمن نبین و بخت شد برس پیاده آورد و آنچه را که در صحبت گفته بود و ابو عبدالله که اطاعت من کند با
کر طلب این کنند بنی العباس را شود ص ثم قلت للمهدي وقد حج وهو يخطب الناس في ظل
الكعبة فما شعر الا واني قد قمت من تحت المنبر فقلت يا امير المؤمنين ان لي نصيحة
لك عندي فقال نعم ما هي فقلت ادلك على موسى بن عبد الله بن حسن فقال لي نعم لك الامان
فقلت له اعطني ما اثق به فاخذت منه عهود الله ومواثيقه ووثقت لنفسي ثم قلت امير المؤمنين موسى
بن عبد الله فقال اذن اكرمك وأحبوك فقلت له اقطعني اهل بيتك يقوم بامري عندك
فقال لي انظر من اردت فقلت عمك العباس بن محمد فقال العباس لا حاجة لي فيك فقلت
ولكن لي فيك الحاجة اسالك بحق امير المؤمنين الا قبلتني فقبلني شاء او ابى وقال لي المهدي
من يعرفك وحوله اصحابنا او اكثرهم فقلت هذا الحسن بن زيد يعرفني وهذا موسى بن جعفر يعرفني
وهذا الحسن بن عبد الله بن عباس يعرفني فقالوا نعم يا امير المؤمنين كانه لم يغب عنا شرح پس
آمدم سوی مهدی محمد بن منصور و حج کرده بود و خطبه میگفت مردم را در سایه کعبه پس خبردار نشد
مگر بحالی که بدرستی که من بتحقیق برخاستم از پای منبر پس گفتم ای امیر مرا [illegible] ای فلان بحالی که دلالت کنم
ترا بر [illegible] پس گفت آری چیست آن پس گفتم راهنمائی میکنم ترا بر موسی بن عبد
بن حسن پس گفت مرا آری ترا است امان پس گفتم او را بده مرا چیزی که خاطر جمع شوم بآن پس گرفتم از او عهدها
و پیمانها و خاطر جمع شدم برای خود بعد از آن گفتم موسی بن عبدالله پس گفت او را این هنگام گرامی
داشته باشم و عطا دهم پس گفتم او را بسپر مرا سوی بعض خاندان خود که بایستد در کار من
نزد تو پس گفت مرا نظر کن کدام را اراده داری پس گفتم عموی تو عباس بن محمد بن علی بن عبدالله بن العباس
پس گفت عباس نیست حاجت مرا در تو پس گفتم و لیکن مرا است در تو حاجت سوال میکنم از تو بحق فلان که
کار [illegible] مگر اینکه قبول کنی مرا پس قبول کرد مرا خواهی نخواهی و گفت مرا مهدی که میشناسد ترا که موسی [illegible]
و دور او یاران ما یا اکثر ایشان بودند پس گفتم این حسن بن زید میشناسد مرا و این موسی بن جعفر میشناسد
مرا و این حسن بن عبدالله بن عباس میشناسد مرا پس گفتند آری ای امیر که گویا که در این
سال که رفته غایب نشده و از ما ص ثم قلت للمهدي يا امير المؤمنين فقد اخبرني بهذا المقام ابو هذا
الرجل واشرت الى موسى بن جعفر وقلت موسى بن عبد الله وكذبت على جعفر كذبا فقعقعت لذلك [illegible]
ان اقرئك السلام وقلت انه امام عدل وسخاء قال فامر لموسى بن جعفر بخمسة آلاف دينار
فامر لي بها موسى بالفي دينار ووصل عامة اصحابه ووصلني فاحسن صلتي فحيثما ذكر ولد محمد بن علي

بن الحسين فقولوا صلى الله عليهم وملائكته وحملة عرشه والكرام الكاتبون وخصوا ابا عبد الله
باطيب ذلك وجزى موسى بن جعفر عني خيرا فانا والله مولاهم بعد الله شرح بعد از آن گفتم بمهدی
ای فلان بدرستی که خبر داد مرا این ایستاده در نزد تو و اشارت کردم موسی بن جعفر
گفتم موسی بن عبدالله و دروغ بستم بر جعفر دروغی [illegible] پس گفتم مهدی را و امر کرد مرا که سلام
برسانم از جانب او و سلام و گفت که مهدی امام است و گرست موسی بن عبدالله گفت پس امر کرد مهدی برای
موسی بن عبدالله گفت پس امر کرد مهدی برای موسی بن جعفر پنج هزار دینار طلا پس امر کرد برای من موسی
بن جعفر از آن پنج هزار دینار دو هزار دینار و بخشش کرد مهدی همه یاران موسی بن جعفر را و بخشش کرد مرا
بهترین عنوانی که بخشش مرا بهتر از دیگران بود پس هر جا که مذکور شوند اولاد محمد بن علی بن الحسین
پس بگوئید صلی الله علیهم و ملائکه و حمله عرش و کرام الکاتبون و ممتاز سازید ابو عبدالله را باکیزه ترین صلوات
و جزا داده شود موسی بن جعفر از جانب عطائی که بمن کرد خیر چه بدرستی که من بخدا قسم که ایشانم
از بندگی [illegible] ص لما خرج الحسين بن علي المقتول بفخ واحتوى على المدينة دعا موسى بن جعفر
عليه السلام الى البيعة فاتاه فقال له يا ابن عم لا تكلفني ما كلف ابن عمك عمك ابا عبد الله عليه السلام
فيخرج مني ما لا اريد كما خرج من ابي عبد الله عليه السلام ما لم يكن يريد فقال له الحسين انما عرضت عليك
امرا فان اردته دخلت فيه وان كرهته لم احملك عليه والله المستعان ثم ودعه فقال له ابو الحسن موسى
بن جعفر حين ودعه يا ابن عم انك مقتول فاجد الضراب فان القوم فساق يظهرون ايمانا ويسترون
شركا وانا لله وانا اليه راجعون احتسبكم عند الله من عصبة ثم خرج الحسين وكان من امره ما كان قتلوا
كلهم كما قال عليه السلام شرح حسین بن علی بن الحسن بن الحسن بن علی بن ابی طالب در ذی القعده سال
شصت و نه در شب بیست و سیوم محرم آن سال وفات مهدی عباسی [illegible] و خلافت پسرش هادی بود خروج
کرد در مدینه و بیرون آمد با جمعی از مدینه بجانب مکه و چون بجای رسید که از یک فرسخ مکه [illegible] فخ نام داشت [illegible]
[illegible] فخ [illegible] و لشکرهای بسیار [illegible] ایشان عموی هادی
عباس بن محمد بن علی بن عبدالله بن العباس بود و در روز هشتم ذی الحجه سال مذکور [illegible]
[illegible] کشته شوند پس [illegible] جنگ کردند تا کشته شد با یاران [illegible] بسیار و سرها را
[illegible] بردند و کشتگان [illegible] در صحرا [illegible] بعضی [illegible] شهید شدند [illegible]
و [illegible] در کتاب معجم البلدان از امام محمد تقی علیه السلام که گفتم [illegible] مصیبتی بعد از کربلا [illegible] از فخ
فخ [illegible] خروج کرد حسین بن علی کشته شد در فخ و مسلط شد بر مدینه [illegible] موسی بن جعفر علیه السلام

سوی بهشت پس آنچه تو دادی پس امام علیه السلم گفت او را ای پسر عموی من تکلیف مکن مرا آنچه تکلیف کرد پدر
عموی تو مرا و محمد بن عبد الله بن الحسن است که در حدیث سابق مذکور شد عموی تو ابو عبد الله را پس بیرون آمد از
از من سخنی درشت که اراده آن نداشت پس گفت او را حسین جز این نیست که عرض کردم بر تو کاری را که طلب
من بود پس اگر اراده کنی آزاد و قبل آن میشوی و اگر راست گنی بخود زیرا ایمان میدارم و الله تعالی است
شد و بعد از آن وداع کرد موسی بن جعفر را پس گفت او را ابو الحسن موسی بن جعفر علیه السلم وقتی که وداع کرد
او را که ای پسر عموی من بدرستی که تو درین حرکت که کردی کشته میشوی خوار ای سپاه و پس مرا قبول کنی و خوار
کنی پس خوب بجا آور جنگ را که هرچه از سپاه و پس شان کشته شود خوب است چه آن جماعت مرتکبان انقیاد
الهی را انکار میکنند او ربوبیت رب العالمین او را بطن شرک میورزند و بدرستی که از الله تعالی امید
که اسوی او باز گشت کنند که حساب میکنم شمارا از دو الله تعالی که خویشان بودند ابد بعد از آن بیرون آمد حسین
و شد آنکه او را آنچه گذشته شد منتهی ایشان چنانچه گفت موسی بن جعفر علیه السلام **ذلدو ص** عن عبد الله بن
ابراهیم الجعفری قال کتب یحیی بن عبد الله بن الحسن الی موسی بن جعفر علیهما السلام اما بعد فانی اوصی
نفسی بتقوی الله وبها اوصیک فانها وصیة الله فی الاولین ووصیته فی الآخرین خبرنی من ورد
علی من اعوان الله علی دینه ونشر طاعته بما کان من تحننک مع خذلانک وقد شاورت فی الدعوة
للرضا من آل محمد صلی الله علیه وآله وقد احتجبتها واحتجبها ابوک من قبلک وقدیما ادعیتم ما لیس لکم
وبسطتم آمالکم الی ما لم یعطکم الله فاستهویتم واضللتم وانا محذرک ما حذرک الله من نفسه **شرح**
یحیی بن عبد الله بن الحسن بن الحسن بن علی بن ابی طالب مشهور بصاحب الدیلم است و خروج کرد و قصه وی
بعد از برادرش محمد و ابراهیم که مذکور شد در حدیث هفتم این باب و بعد از حسین که مذکور شد در حدیث سابق
التحنن بالحاء المهملة و النون مصدر باب تفعل است بمعنی شوق الخذلان بکسر خاء با نقطه و سکون ذال با نقطه ترک مدد
کسی دادن الشاوره و بشین با نقطه و راء بی نقطه مبالغه در مشورت الرضا بکسر راء بی نقطه و الف مقصوره و کسی که مردم
با هم اند و راضی باشند مراد یحیی اینجا خودش و برادرش محمد و امثال ایشانست الاحتجاب خود را در حجاب کردن
و مراد اینجا دعوی چیزی کردن پنهان است الاستهوا بلند کردن و بعقل کسی بجا نداشتن و مراد با هوس **یعنی** روایت است
از عبد الله بن ابراهیم که از اولاد جعفر طیار است گفت که نوشت یحیی بن عبد الله بن حسن سوی امام موسی کاظم
اما بعد از حمد و صلوة پس بدرستی که من سفارش میکنم خودم را بترس از الله تعالی و بدین ترس الله تعالی سفارش
میکنم ترا چه سفارش بترس از الله تعالی سفارش الله تعالی است در امتان سابق و سفارش الله تعالی است
در آخران خبر داد مرا کسی که از جانب تو وارد شد بر من از مددکاران الله تعالی بر دین او که اسلامست

گفتن نمی دارم چنانچه بیرون آمد از ابو عبد الله بحق
محمد بن عبد الله سخن که اراده او

[illegible]

فائده

اشارت و

کردن طاعت الله تعالی در مردمان مراد ایمان خودش است بآنچه شد از جمله کمال شوق و رغبت بآن
الله تعالی از آنکه مدد تو بمکر و سبب کرد و همچنین خبر داد کردی در خواندن اعیان مردم برای مرضی از جمله آل محمد
محمد صلی الله علیه و آله و همچنین پرده کردی آن دعوت را برای خود و در پرده کرد آن را پدرت پیش از تو و در بیرون
کرد دعوی کرد براءت را که نیست برای شما و پس کردید امید های خود را سوی امامتی که نداده است شما را الله تعالی
پس از دو سبب بعضی مردم را و گمراه کرد بد مردم را و من ترسانیده ام ترا آنچه ترسانیده است ترا الله تعالی از جانب خودش
که عذاب آخرت باشد **ص** قال فکتب الیه ابو الحسن موسی بن جعفر علیهما السلام من موسی بن ابی عبد الله جعفر
وعلی مشترکین فی التذلل لله وطاعته الی یحیی بن عبد الله بن حسن اما بعد فانی احذرک الله
ونفسی واعلمک الیم عذابه وشدید عقابه وتکامل نقماته واوصیک ونفسی بتقوی الله فانها
زین الکلام وتثبیت النعم اتانی کتابک تذکر فیه انی مدع وابی من قبل وما سمعت ذلک منی و
ستکتب شهادتهم ویسألون ولم یدع حرص الدنیا ومطالبها لاهلها مطلبا لآخرتهم حتی یفسد
علیهم مطلب آخرتهم فی دنیاهم **شرح** مراد بعلی امام رضا علیه السلم است او را داخل کرد در کتابت بجهت وصی
بودن او و ضمیره طاعته راجع بوصیت است مطالبها مرفوع و معطوف بر حرص یا مجرور و معطوف بر الدنیا است فی
فی دنیاهم بمعنی مع است و ممکن است که برای ظرفیت باشد **یعنی** پس نوشت سوی او ابو الحسن موسی بن جعفر علیهما السلم
که این کتابی است از بنده خدا موسی بن جعفر و از علی بن موسی برضا که شریک اند در فروتنی برای الله تعالی و برای طاعت
الله تعالی سوی یحیی بن عبد الله بن الحسن که اما بعد از حمد و صلوة پس بدرستی که من میترسانم ترا از الله تعالی و خودم را
میترسانم و اعلام میکنم ترا دردناک عذاب آن و سختی عقاب او و بدرجه تمام بودن انتقام های او و سفارش میکنم ترا و خودم را
بترس از الله تعالی بدرستی که آن سفارش زینت سخن است و پایدار کردن نعمتهاست آمد نزد من کتابت تو در حالی که ذکر کرده بودی
در آن کتابت این را که من مدعی امامتم و پدرم پیش از من مدعی بود و نشنیدی آن دعوی را از من و البته نوشته میشود
گواهی مردمان و پرسیده میشوند از آن گواهی که آیا بحق کردند یا باطل و نگذاشت حرص دنیا و مطلبهای دنیا برای
اهل دنیا مطلبی برای آخرت ایشان تا آنکه فاسد کند بر ایشان مطلب آخرت ایشان را و دنیای ایشان مراد دنیت که اهل
مطلب اهل حیران دنیا و آخرت اند **ص** وذکرت انی ثبطت الناس عنک لرغبتی فیما فی یدیک وما
منعنی من مدخلک الذی انت فیه لو کنت راغبا ضعف عن سنة ولا قلة بصیرة بحجة ولکن الله
تبارک وتعالی خلق الناس امشاجا وغرائب وغرائز فاخبرنی عن حرفین اسألک عنهما ما العترف
فی بدنک وما الصهلج فی الانسان ثم اکتب الی بخبر ذلک **شرح** الامشاج بفتح همزه و سکون میم و شین
و الف و جیم جمع مشج بفتح میم و فتح یا کسر شین جامع مخلوط ترکیب کرده شده بهم الغرائب بفتح غین با نقطه و راء

چنقطه دو والصحیح نصار بقطه دو و لام و جیم این دو لفظ در کتب لغت بنظر نرسیده و ظاهر آنست که بر وزن
باشند بفتح اول و سکون دوم و فتح سیوم مثل عنبر یا بضم اول و سکون دوم و ضم سیوم مثل قنفذ یا بکسر اول
و سکون دوم و فتح و کسر سیوم مثل زبرجد و زبرج با کسر اول و فتح دوم و سکون سیوم مثل قمطره بر هر تقدیر سیوم
بر سبیل احتمال که العرف نشانی که بر آمده باشد در شانه آدمی و شاید که در سر و در موضعی دیگر نیز باشد و در
رنگ زنج خروس باشد و آن الات شعاع [illegible] صاحبش میکند و صاحب آن نشانرا عریف که بضم عین مهمله
و سکون را و کسر زا و یا دو نقطه در پایین میباشد صاحب قاموس گفته العریف کزبیر و عصفور بجفت
الفاجر الجری الماضی الغاشم المتعشم و من یحال لشده یدعی بها و العزیقه الطبیعه العین و العزوه النفس الابی
لا تبالی الزجر و العتره ان بضم الراء [illegible] صحیح نشت در شانه امام موسی فرو رفته در گوشت مانند
انگشتر که دلیل امامت و ضد منحرف است در دلالت و مذکور شده در حدیث هشتم باب هفتاد و دوم که آن
نشان در شانه امام موسی کاظم علیه السلام بوده و دیگر این و نشان برای اشعار بحدیثی است که از رسول
در بیان کما وقع شده و مثل آنچه منقولست که گفته ابو الفرج محمد بن حنفیه [illegible] عرب
یعنی واگر کردی در کتابت که من منع کردم مردم را از بیعت تو برای رغبت من در آنچه در دست تو
از دنیا منع کرده مرا از دخول در آنچه تو در دخول آن کشیده میشوی تو در آن اگر میخواستم ضعیف بودن [illegible]
رسول و اندکی بوده [illegible] از محکمات قرآن و بکتب [illegible] نقل کرده مردم را از ترکیب
شدگان [illegible] صاحبان طبایع مختلفه بعضی که بعضی حب
دنیا دارند مثل تو و بعضی نیستند مثل ابن لبیس حمزه و مرا اند [illegible] چیست عرف که در
بدن است و بعضی که آن نشان چه چیزیست و چیست صحیح که در بدن آدمی باشد و بعضی گفته در بدن
و آن نشان چیست بعد از آن نوشت موسی بن جعفر آنچه [illegible] مراد حدیثی است که از رسول صلی الله علیه و سلم
منقول شده در آن دو متن اصل وَ اَنَا مُتَقَدِّمٌ اِلَیْکَ اُحَذِّرُکَ مَعْصِیَةَ الْخَلِیفَةِ وَاَحُثُّکَ عَلَی بِرِّهِ
وَطَاعَتِهِ وَاَنْ تَطْلُبَ لِنَفْسِکَ اَمَاناً قَبْلَ اَنْ تَاْخُذَکَ الْاَظْفَارُ وَیَلْزَمَکَ الْخِنَاقُ مِنْ کُلِّ مَکَانٍ
فَتَرُوحَ اِلَی النَّفَسِ مِنْ کُلِّ مَکَانٍ وَلَا تَجِدُهُ حَتَّی یَمُنَّ اللّٰهُ عَلَیْکَ بِمَنِّهِ وَفَضْلِهِ وَرِقَّةِ الْخَلِیفَةِ اَبْقَاهُ اللّٰهُ
فَیُؤْمِنَکَ وَیَرْحَمَکَ وَیَحْفَظَ فِیکَ اَرْحَامَ رَسُولِ اللّٰهِ صَلَّی اللّٰهُ عَلَیْهِ وَآلِهِ وَالسَّلَامُ عَلَی مَنِ اتَّبَعَ
الْهُدَی اِنَّا قَدْ اُوحِیَ اِلَیْنَا اَنَّ الْعَذَابَ عَلَی مَنْ کَذَّبَ وَتَوَلَّی قَالَ الْجَعْفَرِیُّ فَبَلَغَنِی اَنَّ کِتَابَ مُوسَی
بْنِ جَعْفَرٍ عَلَیْهِ السَّلَامُ وَقَعَ فِی یَدَیْ هَارُونَ فَلَمَّا قَرَاَهُ قَالَ النَّاسُ یَحْمِلُونَنِی عَلَی مُوسَی بْنِ جَعْفَرٍ وَهُوَ بَرِیءٌ
مِمَّا یُرْمَی بِهِ شرح الخناق بکسر خا با نقطه و تخفیف نون ریسمانی که بحلق کسی اندازند تا خفه شود و بحلق [illegible]

و تخفیف نون بصیغه جمع مذکر غایب باب ضرب است یعنی و من پیشتر مشرف کننده ام سوی تو و ترسانم ترا از
مخالفت خلیفه و [illegible] و تحریص میکنم ترا بر فرمانبرداری خلیفه و اطاعت او و بر آنکه
طلب کنی برای خودت امانی را از عذاب آخرت پیش از آنکه فرا گیرد ترا ناخنهای شیران و تنگ کند
ریسمان از هر جانب پس روی که طلب کنی از هر جانب برای خودت راه نفس کشیدن از هر طرف و نیابی آن
را [illegible] برای اینکه عطا کند بر تو الله تعالی بعطای خود و فضل و رحمت خود و نرمی دل خلیفه باقی
دارد او را الله تعالی پس ایمن کند ترا و رحم کند ترا و رعایت کند در حق تو خویشیهای رسول را و سلام
بر کسیست که تبع راه راست شود و هر کسی [illegible] وحی کرده شده بتوسط رسول صلی الله علیه و سلم
که عذاب آنی بر کسیست که دروغ شمرد خدا و رسول را در محکمات کتب آسمانی که در آنها [illegible] اعراض
[illegible] کرده ازین اقتباس است از سوره طه گفت عبدالله جعفری پس رسید بمن اینکه کتاب
موسی بن جعفر علیه السلام افتاد در دست هرون پس وقتی که خواند آنرا گفت مردم حمل میکنند مرا بر موسی
بن جعفر و او بریست از آنچه تهمت کرده میشود بآن اصل تَمَّ الْجُزْءُ الْاَوَّلُ مِنَ الْجُزْءِ الثَّانِی مِنْ کِتَابِ الْکَافِی
بِحَمْدِ اللّٰهِ وَعَوْنِهِ وَیَتْلُوهُ بِمَشِیَّةِ اللّٰهِ وَعَوْنِهِ فِی الْجُزْءِ الثَّانِی مِنَ الْجُزْءِ الثَّانِی بَابُ کَرَاهِیَةِ التَّوْقِیتِ
وَالْحَمْدُ لِلّٰهِ وَحْدَهُ وَصَلَّی اللّٰهُ عَلَی مُحَمَّدٍ وَآلِهِ شرح این ظرف مستقر کاینست یعنی تمام شد جزو اول
از جزو دوم از کتاب کافی بحمد الله تعالی و مدد او و ملحق میشود آن بآنچه است استقبال و مدد او و جزو دوم
از جزو دوم از کتاب کافی باب کراهیة التوقیت و ثنا الله تعالی راست بتنهایی و درود و درستی بعد
بر محمد و آل او تاریخ فراغ شارح عفا الله عنه و عن والدیه
در عشر [illegible] روز چهارشنبه
بیست و هفتم شهر محرم الحرام سنه
سبع و سبعین بعد الالف
هجریه
م

باب هشتاد و دوم من باب کراهیة التوقیت شرح الکراهیة بفتح کاف و راء و الف و ها و بتخفیف یاء
در این جا مصدر باب علم است یعنی ناخوش داشتن چیزی و مراد اینجا نهی استقلالی است از چیزی التوقیت تفعیل است
و مراد اینجا دعوی علم است به وقت ظهور مهدی موعود پیش از آنکه ظاهر شود یعنی این باب بیان نهی استقلالی است
از تعیین وقت ظهور دولت مهدی موعود علیه السلام و درین باب هفت حدیث است

اول: الاصل عن أبي حمزة الثمالي قال سمعت أبا جعفر عليه السلام يقول يا ثابت إن الله تبارك وتعالى
قد كان وقّت هذا الأمر في السبعين فلما أن قتل الحسين صلوات الله عليه اشتد غضب الله على
أهل الأرض فأخّره إلى أربعين ومائة فحدّثناكم فأذعتم الحديث فكشفتم قناع الستر ولم يجعل الله
له بعد ذلك وقتاً عندنا ويمحو الله ما يشاء ويثبت وعنده أم الكتاب قال أبو حمزة فحدّثت
بذلك أبا عبد الله عليه السلام فقال قد كان ذلك. شرح شیخ طوسی رحمه الله تعالی در کتاب الغیبة
به روش دیگر ذکر کرده که عن أبي حمزة الثمالي قال قلت لأبي جعفر عليه السلام إن علياً عليه السلام كان يقول
إلى السبعين بلاء وكان يقول بعد البلاء رخاء وقد مضت السبعون ولم نر رخاء فقال
أبو جعفر يا ثابت تا آخر و ایضاً ذکر کرده که عن عثمان النواء قال سمعت أبا عبد الله عليه السلام يقول
كان هذا الأمر فيّ فأخّره الله ويفعل الله بعد في ذريتي ما يشاء. سال هفتاد هجری زمان امامت
امام زین العابدین علیه السلام بوده و عبد الله بن زبیر دعوی خلافت میکرده و مروان بن حکم در شام دعوی
خلافت میکرده و هر کدام جمعی بیعت کرده بودند و استقلال نداشتند و امام علیه السلام و شیعه
در آن وقت فی الجمله فراغتی داشتند و امیر المؤمنین خبر داده و لهذا رخاء نوشته است و احتمال دارد
خیال خبر ظهور مهدی موعود کرده و شهادت امام حسین علیه السلام در سال شصت و یک هجرت بود مقدم بر سال
هفتاد است و سال صد و چهل اول دولت منصور دوانیقی بوده و چون استقلال نداشته و الله ... به شیعه
در آن وقت فراغتی داشتند و آن وقتی بوده که عبد الله بن حسن شروع در بیعت گرفتن برای پسرش
محمد بن عبد الله کرده چنانچه مذکور شد در حدیث هفتم باب سابق و وقتی بوده که منصور در کار بنای بغداد
چنانچه در تاریخ گفته اند که منصور دوانیقی در سنه خمس و اربعین و مائة آغاز عمارت بغداد نموده و در اثنا خروج
محمد بن عبد الله بن حسن و برادرش ابراهیم چند گاهی آن عمارت ناتمام ماند و چون منصور از ایشان فارغ
شد بار دیگر تعمیر آن پرداخت و در سنه تسع و اربعین و مائة به اتمام رسید سال صد و چهل بعد از وفات امام محمد
علیه السلام و قبل از وفات امام جعفر صادق علیه السلام است چه وفات امام محمد باقر علیه السلام در سال صد و چهارده
شده و وفات امام جعفر صادق علیه السلام در سال صد و چهل و هشت شده پس این حدیث قبل از سال صد و چهل

صادر شده و محمول بر آنکه امثال این حدیث از قبیل استعاره و تشبیهات است که شایع است در قرآن و احادیث و مراد
که وقت ظهور دولت آل محمد علیهم السلام معلوم و معین نیست این قدر معلوم است که اگر قتل حسین علیه السلام نمیشد در سال هفتاد
و اگر فاش کردن شیعه اسرار را ... که از ضلالت و پیروان ایشان رسید نمیشد در صد و چهل میشد پس مراد
به حدیث در فقره ... ذم این حدیث توقیت نیست بلکه اسرار دیگر است مثل این که شرک ... ضلالت و شرک هر کس
به روش ایشان میرود و بیان آیت سوره رعد شد در کتاب التوحید در شرح حدیث سوم باب البداء که باب
بیست و چهارم است و می آید در کتاب الکفر در شرح حدیث ششم باب خطب الکفر که باب چهل و چهارم است
و اینجا میگوییم که مراد از محو برطرف کردن خدا حکم منسوخ است که پیشتر بوده باشد و خدا در غیر آن و مراد به اثبات
خدا بجای حکمی که عوض منسوخ باشد و خدا در غیر آن و مراد به ام الکتاب آیات محکمات است که در آنها نهی از خلاف
آنها ... امر سؤال بل ذکر ... معلوم صریح شده چنانچه گفته در سوره آل عمران منه آیات محکمات هن
ام الکتاب و تسمیه آنها به ام الکتاب به اعتبار این است که دلالت میکنند بر وجوب امام مفترض الطاعه عالم بجمیع احکام
و متشابهات کتاب الهی و بر این که بعد از آنها معلوم میشود جمیع کتاب الهی به توسط امام مفترض الطاعه
باشد سؤال کرده شود و موافق آیت سوره بقره شهر رمضان الذی انزل فیه القرآن هدی للناس و بینات من الهدی
والفرقان ... برای ... شده ... عبارت ... امام عالم ... شده و فرقان عبارت از
محکم قرآن ... شده و مراد به بودن ام الکتاب نزد الله تعالی این است که محفوظ است نزد الله تعالی یعنی ...
کتاب شرعی یعنی مضمون آن بوده و محو و اثبات متعلق به آن نشده و محتاج ... شده و ازین ظاهر میشود که ذکر این
آیت در این مقام برای ... شیعه ... است و مراد این است که عدم ظهور خصوص وقت قیام
قائم آل محمد علیهم السلام ... باعث سستی اعتقاد شیعه نشود زیرا که ... نسخ از محکمات قرآن و دلالت
میکند بر امامت امام عالم بجمیع احکام و بطلان ائمه ضلالت ... یعنی ... ثابت
ثمالی ... ثابت ... ابو حمزه ... شنیدم از امام محمد باقر علیه السلام
که میگفت ای ثابت به درستی که الله تعالی ... تعیین کرده بود ظهور ... آل
الله ... را در سال هفتاد هجری پس وقتی که کشته شد حسین صلوات الله علیه سخت شد غضب الله تعالی
بر مشرکان اهل زمین پس خبر کرد برای ظهور آن ... سال صد و چهل هجری پس حکایت کردیم
شما را ... پس فاش کردید حکایت را پس ... پرده سر را مراد این است که آن زمان
... شیعه ... تعیین شد و چون ... زمان ... خبر شده که ...
الله تعالی برای آن ظهور دولت وقتی معین نزد ما و برطرف میکند الله تعالی آنچه را که خواهد از احکام ...

و خواهد خبر آنها و حادث میکند الله تعالی آنچه را که خواهد خواه از احکام شریعت و خواه خبرها و محو و اثبات نزد الله تعالی محکم کرام الکتاب است گفت ابو حمزه پس نکاشتم کدام آن حدیث را برای امام جعفر صادق علیه السلام پس برای تصدیق آن گفت همچنین بود آن دوم اصل کُنْتُ عِنْدَ أَبِي عَبْدِ اللّٰهِ عَلَيْهِ السَّلَامُ إِذْ دَخَلَ عَلَيْهِ مِهْزَمٌ فَقَالَ لَهُ جُعِلْتُ فِدَاكَ أَخْبِرْنِي عَنْ هٰذَا الْأَمْرِ الَّذِي نَنْتَظِرُ مَتَى هُوَ فَقَالَ يَا مِهْزَمُ كَذَبَ الْوَقَّاتُونَ وَهَلَكَ الْمُسْتَعْجِلُونَ وَنَجَا الْمُسَلِّمُونَ شرح بودم نزد امام جعفر صادق علیه السلام وقتی که داخل شد مهزم بکسر میم و سکون ها و فتح زای با نقطه پس گفت او را قربانت شوم خبر ده مرا از ظهور این امارت الله تعالی که انتظار آن میکشیم که چه وقت است پس گفت ای مهزم دروغ گفته جمعی که تعیین کننده گان وقت آمده شدند جمعی که پیشی کنندگان تند و نجات یافته جمعی که تسلیم و رضا بقضا کنندگان شدند سیم اصل عَنْ عِدَّةٍ مِنْ أَصْحَابِنَا عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ خَالِدٍ عَنْ أَبِيهِ عَنِ الْقَاسِمِ بْنِ مُحَمَّدٍ عَنْ عَلِيِّ بْنِ أَبِي حَمْزَةَ عَنْ أَبِي بَصِيرٍ عَنْ أَبِي عَبْدِ اللّٰهِ عَلَيْهِ السَّلَامُ قَالَ سَأَلْتُهُ عَنِ الْقَائِمِ عَلَيْهِ السَّلَامُ فَقَالَ كَذَبَ الْوَقَّاتُونَ إِنَّا أَهْلَ الْبَيْتِ لَا نُوَقِّتُ شرح روایت است از محمد بن خالد از پدرش از قاسم بن محمد از علی بن ابی حمزه از ابو بصیر از امام جعفر صادق علیه السلام راوی گفت سؤال کردم او را از قائم آل محمد علیه السلام که کی وقت او ظاهر میشود پس گفت دروغ گفته تعیین کنندگان وقت آن ما اهل بیت رسول تعیین نمیکنیم مراد نفی تعیین قبل از سال و وقوع است پس منافات ندارد با آنچه گذشت در حدیث سیوم باب هفتاد و نهم چهارم اصل أَحْمَدُ بِإِسْنَادِهِ قَالَ قَالَ أَبَى اللّٰهُ إِلَّا أَنْ يُخَالِفَ وَقْتَ الْمُوَقِّتِينَ شرح روایت کرده احمد بن محمد باسنادش که در سابق مذکور شد ابو بصیر گفت که امام جعفر صادق علیه السلام گفت امتناع کرده الله تعالی که از اینکه مخالفت کند وقتی را که تعیین کنندگان قرار میدهند مراد این است که در سالی میشود که هیچکس پیش از زمان کمان آن در آن سال نداشته باشد پنجم اصل عَنِ الْفُضَيْلِ بْنِ يَسَارٍ عَنْ أَبِي جَعْفَرٍ عَلَيْهِ السَّلَامُ قَالَ قُلْتُ لِهٰذَا الْأَمْرِ وَقْتٌ فَقَالَ كَذَبَ الْوَقَّاتُونَ كَذَبَ الْوَقَّاتُونَ كَذَبَ الْوَقَّاتُونَ إِنَّ مُوسَى عَلَيْهِ السَّلَامُ لَمَّا خَرَجَ وَافِدًا إِلَى رَبِّهِ وَاعَدَهُمْ ثَلَاثِينَ يَوْمًا فَلَمَّا زَادَهُ اللّٰهُ عَلَى الثَّلَاثِينَ عَشْرًا قَالَ قَوْمُهُ قَدْ أَخْلَفَنَا مُوسَى فَصَنَعُوا مَا صَنَعُوا فَإِذَا حَدَّثْنَاكُمُ الْحَدِيثَ فَجَاءَ عَلَى مَا حَدَّثْنَاكُمْ بِهِ فَقُولُوا صَدَقَ اللّٰهُ تُؤْجَرُوا مَرَّتَيْنِ شرح مراد به وقاتون جمعی که دعوی علم بوقت ظهور قائم علیه السلام میکنند بخیال اینکه ائمه علیهم السلام تعیین آن وقت کرده اند و حال آنکه کلام ائمه خالیست از آن بلکه هر کلام و حالی که کلام ائمه خالیست از آن و در هر کلام ایشان قرینه خفیه بر خلاف آن هست لیکن تا غیر خواص خود اشکال میکنند برای علم ایشان باینکه اکثر شیعه چنانچه باید رعایت مصلحتی دیگر نظیر آنچه می آید در کتاب الزکوة در حدیث سیوم باب ان الصدقة ترفع البلاء که قال النبی صلی الله علیه و آله ان هذا الیهودی یعضه اسود فی قفاه و تصدق قال فخطب

ما حدثناکم فقولوا صدق الله و اذا حدثناکم الحدیث فجاء علی م

الیهودی فخطب حطبا کثیرا فحمله ثم لم یلبث ان انصرف تا آخر و وعده قبض موسی از این قبیل بود و چنانچه مذکور شد در سوره بقره و اذ واعدنا موسی اربعین لیلة و گفته در سوره اعراف و واعدنا موسی ثلثین لیلة و اتممناها بعشر فتم میقات ربه اربعین لیلة و بیان میشود در کتاب الصیام در شرح حدیث دوم باب هفتم که باب نادر است آخر باب مفعول دوم واعدنا است ضمیر مستتر در جاء راجع بحدیث است و مراد به آمدن حدیث دخول معنی آن در تحت واین دو قسمت اول آنکه تنها موافق اراده متکلم باشد و علی وعده تا آنکم اشاره بقسم اول است و دخل خلاف فهم کم اشاره بقسم دوم است باعتبار آنکه علامت قسم اول و فرع اثر آنست و علامت قسم دوم و فرع خلاف اثر آنست صدق را اول تنها بیان اول و در دوم بتخفیف است یعنی روایت است از فضیل بن یسار از امام محمد باقر علیه السلام راوی گفت گفتم آیا برای ظهور این امارت اهل بیت وقتی معین هست پس سه بار گفت دروغ گفته جمعی که دعوی علم بوقت آن میکنند بیان این آنکه موسی کلیم الله علیه السلام وقتی که بیرون آمد روانه شده سوی صاحب کل اختیار خود یعنی جانبی که مامور بود برفتن آنجا که کوه طور باشد و عده کرد امت خود را سی روز و قرینه خفیه بر احتمال زیاده بر آن پس وقتی که زیاد کرد الله تعالی ده روز گفتند اکثر امت او همین خلاف وعده کرد با ما موسی پس کردند آنچه کردند که گوساله پرستی است پس چون خبر گویم شما را سخنی پس آید آن سخن در ذهن شما بیان آنچه که گفته ایم یا بمعنی که عقل آید از آن سخن بیان آنچه که گفته ایم شما فهمیده اید پس گوئید راست آورده الله تعالی و اگر گوییم شما را سخنی پس آید آن سخن در ذهن شما بر خلاف آنچه خبر داده ایم شما را بآن پس گوئید راست گفته الله تعالی تا آنکه دلالت میکند بر آنکه آدمی شتاب زده پیدا شده و بر شتهای طبع خود خبر و حق میشمرد چیزی را که خلاف حق خبر است و اگر کسی سخنی گوید آن را حمل بر شتهای خود میکند و حال آنکه مراد آن قائل خلاف آنست و موافق حق و صدق و عدل مثل آیت سوره بنی اسرائیل و یدع الانسان بالشر دعاءه بالخیر و کان الانسان عجولا و آیت سوره مؤمنون و لو اتبع الحق اهواءهم لفسدت السموات و الارض و آیت سوره انعام و تمت کلمة ربک صدقا و عدلا لا مبدل لکلماته و می آید احادیث باب نود و دوم تا ثواب داده شوید دو بار اول بسبب اصل ایمان که شرکت است میان هر دو قول دوم بسبب صبر بر ایذا و رضا برضا بقضای الهی هر چند که کره طبع باشد ششم اصل عَلِيُّ بْنُ يَقْطِينٍ عَنْ أَخِيهِ الْحُسَيْنِ عَنْ أَبِيهِ عَلِيِّ بْنِ يَقْطِينٍ قَالَ قَالَ لِي أَبُو الْحَسَنِ عَلَيْهِ السَّلَامُ الشِّيعَةُ تُرَبَّى بِالْأَمَانِيِّ مُنْذُ مِائَتَيْ سَنَةٍ شرح تربی براء بی نقطه و نون مشدده بصیغه مجهول مضارع غایب از باب تفعیل است یعنی روایت است از حسن بن علی بن یقطین از برادرش حسین از پدرش علی بن یقطین گفت که گفت مرا امام موسی کاظم علیه السلام که جماعت شیعه خوشحال کرده خواهند شد بآرزوها از سال دویست هجری مراد سال است

دوم آنکه خلاف اراده متکلم باشد

فهمیده اید

یا بمعنی که خلاف فهمیده شما بعمل آید

که مأمون امام رضا علیه السلام را خلیفه و ولی عهد خود کرد و شمشیر آن زده و در خاطرها قرار داده اند چنانچه گذشت در حدیث
بیست و پنجم باب هشتاد و نهم و ممکن است که مراد این باشد که قبل از ظهور دولت مهدی موعود شیعه دولت
سالها بمحمد و دیگر که باعث حصول بعض آرزو است شود و خواهد بود دولت بزرگ متصل بظهور دولت مهدی شود
و در آن هم نزدیک بمضمون گذشت در حدیث سوم و ششم باب هشتاد و نهم **نهم س** قال و قال یقطین
لابنه علی بن یقطین ما بالنا قیل لنا فکان وقیل لکم فلم یکن قال فقال له علی إن الذی قیل لنا
ولکم کان من مخرج واحد غیر أن أمرکم حضر فأعطیتم محضه فکان کما قیل لکم وإن أمرنا لم یحضر
فعللنا بالأمانی فلو قیل لنا إن هذا الأمر لا یکون إلا إلى مائتی سنة أو ثلاثمائة سنة لقست القلوب
ولرجع عامة الناس عن الإسلام ولکن قالوا ما أسرعه وما أقربه تألفاً لقلوب الناس وتقریباً للفرج **شرح** عللنا
بعین بی نقطه بصیغه مجهول باب تفعیل از باب نصر و باب ضرب است التعلیل مشغول کردن کسی بطعام و مانند
آن العل بفتح عین و العلل بفتح عین و فتح لام ثانی و مانند کسی شربتی بعد از شربتی **یعنی** حسین گفت که
گفت یقطین پدر علی بن یقطین را چیست حال ما که گفته شد ما را که دولت اولاد عباس در فلان
سال بهم میرسد و چنین و چنان میشود و پس شد که گفته شد شما را که فرج شما در فلان سال بهم میرسد و
ظهور مهدی در آن سال است حسین گفت پس گفت او را علی بدرستی که آنچه گفته شد ما را و شما را بود از یک
معدن که ائمه هدی علیهم السلام باشند الا اینکه کار شما حاضر شده بود و داده شد بصریح آن آنچه شد چنانچه
گفته شد شما را و بدرستی که کار ما حاضر نشده بود و پس مشغول کرده شدیم بآرزوها پس اگر گفته میشد صریحاً ما را
بدرستی که این کار نمیشود مگر تا دویست سال یا سیصد سال شما هر آینه سخت میشد دلها یعنی کسی زمان برود
رب العالمین هر دو امام کم میشد و هر آینه برمیگشتند عوام شیعه از حقیقت اسلام و مخالف میشدند یکبار یک
گفتند چه زود است آن و چه نزدیک است آن برای طلب الفت دلهای مردمان و نزدیک کردن بذهن
فرج مراد قدر مشترک میان حصول ثواب آخرت بمردن و میان ظهور دولت حقه است و میشود که مراد
ظهور دولت حق باشد چنانچه گفته شد شخصی به امام ... که گفت کجی ... فصار منحنیاً ... انتظار
قیلیت تخویف بمحل نزدیک آمدن قیامت که در قرآن و احادیث نبوی بسیار است مثل عسی ان یکون
قریبا و مثل ... **هفتم س** عن إبراهیم بن مهزم عن أبیه عن أبی عبد الله علیه السلام قال ذکرنا
عنده ملوک آل فلان فقال إنما هلک الناس من استعجالهم لهذا الأمر إن الله لا یعجل لعجلة
العباد إن لهذا الأمر غایة ینتهی إلیها فلو قد بلغوها لم یستقدموا ساعة ولم یستأخروا **شرح**
روایت است از ابراهیم بن مهزم بکسر میم و سکون ها و فتح زای بی نقطه از پدرش از امام جعفر صادق علیه السلام

راوی گفت ذکر کردیم نزد او پادشاهان اولاد عباس را که روز بروز دولت ایشان زیاد میشود و پس ظهور مهدی
موعود کی خواهد شد پس امام علیه السلام گفت خراب نیست که هلاک میشوند مردمان از شتاب ایشان در طلب
ظهور این دولت حق بدرستی که الله تعالى تعجیل نمیکند برای تعجیل بندگان بدرستی که این دولت اولاد
عباس را آخری است که میرسد سوی آن آخر پس اگر بتحقیق میرسیدند اولاد عباس تا آخر پس نمیشدند
یکساعت و پس نمیشدند ... مگر این از قبیل تعلیقست که مذکور شد در حدیث سابق و احتمال این دارد
که در انقراض دولت اولاد عباس ظهور مهدی موعود شود و امیدوار باشند **باب هشتاد و دوم در بیان**
التمحیص و الامتحان شرح التمحیص بحای بی نقطه و صاد بی نقطه خالص کردن طلا در بوته الامتحان بحای بی نقطه آزمودن
یعنی این باب بیان خالص گردانیدن الله تعالى است مؤمنان را بجدا کردن غیر خالص از ایشان و آزمودن ایشان
در این باب شش حدیث است **اول س** عن أبی عبد الله علیه السلام أن أمیر المؤمنین صلوات الله علیه لما
بویع بعد مقتل عثمان صعد المنبر وخطب بخطبة ذکرها یقول فیها ألا إن بلیتکم قد عادت
کهیئتها یوم بعث الله نبیه صلى الله علیه وآله والذی بعثه بالحق لتبلبلن بلبلة ولتغربلن غربلة
حتى یعود أسفلکم أعلاکم وأعلاکم أسفلکم ولیسبقن سابقون کانوا قصروا ولیقصرن سابقون
کانوا سبقوا والله ما کتمت وشمة ولا کذبت کذبة ولقد نبئت بهذا المقام وهذا الیوم **شرح**
مجموع این خطبه مذکور است در کتاب الروضه در اوایل حدیث دوم و در آنجا بعد از غربلة چنین است ولتساطن
سوط القدر حتى یعود اسفلکم اعلاکم ... آخر البلیة بفتح با یک نقطه و کسر لام و تشدید یا دو نقطه در پایین که در اصل منقلب
از واو است اسم مصدر باب افعال امتحان و اختبار و مراد اینجا تکلیف است و این اشارتست بآنکه
چنانچه پیش از بعثت بیشتر مشرکان بودند و مکلف باسلام شدند ... مشرکان شدند در باطن امر
مکلف باسلام حقیقی میشوند ... معنی ... والذی قسم است لتبلبلن بفتح لام اول و ضم با دو
نقطه در بالا و فتح ... و سکون لام دوم و ضم لام سوم و نون تأکید ثقیله است البلبلة مصدر باب فعلله
پریشان خاطر کردن کسی از وسوسه و این اشارتست بنحوی که واقع شد از انحراف طلحه و زبیر و امثال ایشان
بوسوسه شیطان بعد از بیعت لتغربلن بفتح لام اول و ضم تا دو نقطه در بالا و فتح غین با نقطه و سکون را
و فتح با یک نقطه و ضم لام دوم و نون تأکید است الغربلة مصدر باب فعلله غربیل کردن ... و استعاره است
ولتساطن لتساطن بفتح لام و ضم تا دو نقطه در بالا و سین بی نقطه و الف منقلب از واو و ضم طا بی نقطه و نون
تأکید مجهول باب نصر است السوط بفتح سین و سکون واو بر هم زدن ... دیگ ... مسواط آن چوبی که
تا شبیه میشود ... برای آنکه ... بر شکل قاشق بود ... منصوب میخواندند و در بعض نسخ بصیرات

کرد میان پایین بالا و بالا پایین او احتمال دارد اول اینکه هر کدام از مخاطبان عادت خود را برگرداند یعنی
کرکارهایی که میکرده ترک کنند و آنچه را که میکرده اند ترک کنند دوم اینکه بعضی مخاطبان که پایین بوده اند در مرتبه ایمان
بالا شوند و بعضی که بالا بوده اند پایین شوند لیسبقن بفتح لام و فتح قاف بصیغه معلوم باب ضرب است قصروا
بصیغه معلوم باب تفعیل باب حسن است لیقصرن از باب تفعیل باب حسن است و در قسم است ها قد بست
کمت بتاء دو نقطه در بالا بصیغه ماضی متکلم مجهول باب نصر است و فاعل محذوف است و مفعول اول است ضمیر
متکلم مفعول اول و تاء فاعلست و بضم میم و فتح واو و سکون سین بی نقطه و تاء او وحدت منصوب و مفعول
دوم است و کتم گاهی متعدی به دو مفعول میشود مثل کتمته سری و گاهی متعدی بیک مفعول میشود مثل کتم زید سره
عنه و مثل ان الذین یکتمون ما انزلنا من البینات والهدی او بمعنا علامتی که از آن مستنبط میشود چیزی از آن
افزودست متوسمین در آیت سوره حجر ان فی ذلک لآیات للمتوسمین و که آنحضرت در احادیث باب ان المتوسمین
الذین ذکرهم الله عز و جل فی کتابه هم الائمة والسبیل فیهم مقیم که باب پیت و هشتم است کذبت بصیغه متکلم
معلوم باب ضرب است کذبه بکسر کاف و سکون ذال و بفتح کاف و کسر ذال و تاء وحدت یکمره دروغ گفتن
بنون و یا بی نقطه و همزه بصیغه ماضی متکلم مجهول باب تفعیل است مقام بفتح و ضم میم مستوانده بوده و در هر بود بصیغه
میمی اسم مکان و اسم زمان میتوانند بود یعنی روایتست از امام جعفر صادق علیه السلام اینکه امیرالمؤمنین علیه السلام
از علیه و قتی که بیعت کرده شد با امامت بعد از کشته شدن عثمان بالا رفت منبر را و خطبه گفت مردم را
بخطبه که ذکر کرد در آن خطبه را امام جعفر صادق علیه السلام تا اول آخر میگوید امیرالمؤمنین علیه السلام در آن خطبه که
آگاه باشید بدرستی که تکلیف شما بتحقیق گردیده مانند روش آن تکلیف در روزی که فرستاد داده تعالی
حود را اصل اهل بیت و آن قسم بکه فرستاد آن نبی را بقرآن که هر آینه آمیخته میشوید در و سوسها نوعی از امتحان
و بیخته میشوید بغربال نوعی از تمحیص تا آنکه میکرد و پایین تر شما بالاتر شما و بالاتر شما پایین تر شما و هر آینه سبقت
گرفت البته در مرتبه ایمان بجانب سبقت کیرندگانی که تقصیر کرده بوده اند در ایمان در زمان رسول علیه السلام
مثل بعضی عجم و هر آینه تقصیر خواهند کرد بجانب سبقت کیرندگانی که سبقت گرفته بوده اند در مرتبه ایمان
در زمان رسول مثل طلحه و زبیر یا اشارتست بزمان غیبت مهدی موعود و زمان ظهور و وفا دارکردن
در حدیث آینده که بخدا قسم پنهان نداشتم یک علامت
هرگز دروغ نگفتم یک دروغ و هر آینه بتحقیق خبر کرده شدم باین مقام و این روز دوم حسن عن ابن ابی یعفور
قال سمعت ابا عبدالله علیه السلام یقول ویل لطغاة العرب من امر قد اقترب قلت جعلت
فداك كم مع القائم علیه السلام من العرب قال نفر یسیر قلت والله ان من یصف هذا الامر منهم لکثیر

قال لا بد للناس من ان یمحصوا و یمیزوا و یغربلوا و یستخرج فی الغربال خلق کثیر شرح الطغاة بضم طاء مشدد
و تخفیف غین بی نقطه و الف و تاء ثبت جمع طاغی جمعی که از حد خود تجاوز کرده اند و بمعاصی و طلب دنیا و ترک
الله بهی مشغول شده اند مراد اولاد عباس و تابعان ایشانست عرب گاهی مستعمل میشود در مقابل عجم و گاهی
مستعمل میشود بمعنای است بی عربی چنانچه می آید در کتاب العشرة در حدیث اول و دوم و سیوم باب الاتکا
و الاحتباء که باب پیت و دوم است و بنا بر اول کلام العرب برای اشعار بدینست که کشندگان ایشان عجمند
یعنی روایتست از عبدالله بن ابی یعفور گفت شنیدم از امام جعفر صادق علیه السلام میگفت که وای طاغیان
عرب را از کاری که بتحقیق نزدیک شده مراد خروج ترک و کشته شدن جمعی بسیار از عرب است بر
لشکر او که در بغداد بودند میتواند بود که مراد ظهور دولت اولاد عباس باشد چه شکست بنی امیه از اهل
خراسان شده و ایشان از عجمند و میتواند بود که مراد غیبت مهدی موعود و یا ظهور او باشد چنانچه راوی
گفت گفتم فدایت شوم چند کس با مهدی موعود از عرب خواهد بود گفت عددی کم گفتم بخدا قسم که کسی که بیان میکند
این امر را امامی را یعنی که شیعه است از جمله عرب هر آینه بسیار است گفت ناچار است مردم را از اینکه
خالص کرده شوند و جدا کرده شوند و غربال کرده شوند و بیرون برده میشود از ایمان با غربال شدن که کنایه از فتن
و غربال میشود خلق بسیار اشارتست بوقت غیبت مهدی موعود و وقت ظهور او سیوم حسن عن
منصور قال قال لی ابو عبدالله علیه السلام یا منصور ان هذا الامر لا یأتیکم الا بعد ایاس لا والله
حتی تمیزوا و لا والله حتی تمحصوا و لا والله حتی یشقی من یشقی و یسعد من یسعد شرح روایتست
منصور گفت که گفت مرا امام جعفر صادق علیه السلام ای منصور بدرستی که ظهور این امر حق نمی آید شما را مگر بعد
از نا امیدی و نه بخدا قسم تا جدا کرده شوید و نه بخدا قسم تا خالص کرده شوید و نه بخدا قسم تا عاقبت بخیر شود
هر که این بختست که عاقبت بخیر شود و عاقبت بخیر شود آنکه این نیست که عاقبت بخیر شود چهارم حسن
سمعت ابا الحسن علیه السلام یقول الم احسب الناس ان یترکوا ان یقولوا آمنا وهم لا یفتنون ثم قال
لی ما الفتنة قلت جعلت فداك الذی عندنا الفتنة فی الدین فقال یفتنون کما یفتن الذهب ثم قال
یخلصون کما یخلص الذهب شرح در الم خلافست اینجا آنکه الف اشارتست بعثت ابوبکرست که در
اول وفات رسول علیه السلام شده و لام اشارتست بعثت معویه است که در سال سی ام وفات رسول علیه السلام مستقل
و میم اشارتست بعث ولیعهد کردن معویه یزید را است که در سال چهلم وفات رسول علیه السلام شد یعنی شنیدم
از امام رضا علیه السلام میگفت که الم آیا گمان کرده اند مردمان که واگذاشته میشوند باینکه گویند مؤمن شدیم و ایشان
امتحان کرده نشوند بعد از آن گفت مرا چیست مراد باین فتنه گفتم فدایت شوم آنچه نزد ما هست در معنی آن

در مسائل دینیست پس امام علیه السلام گفت غربال کرده میشوید چنانکه غربال کرده میشود طلا بعد از آن
تصریح باینکه مراد بغربال اختلاف نیست بلکه مراد خالص کردنست گفت خالص کرده میشوید چنانکه خالص کرده
میشود طلا در بوته **پنجم حدیث** عن سليمان بن صالح رفعه عن ابي جعفر عليه السلام قال ان حديثكم
هذا لتشمئز منه قلوب الرجال فمن اقر به فزيدوه ومن انكره فذروه انه لا بد من ان يكون
فتنة يسقط فيها كل بطانة ووليجة حتى يسقط فيها من يشق الشعر بشعرتين حتى لا يبقى
فيها الا نحن وشيعتنا **شرح** روایتست از سلیمان بن صالح بلا واسطه حدیث تا امام محمد باقر علیه السلام
که امام گفت بدرستی که حدیثی که شما از ما نقل میکنید هر آینه دوری میکنند از آن دلهای بعضی مردان برای
تکلیف در امتحان بزرگ بسوی ظهور پس هر که اقرار کند بآن پس زیاده کنید برای او نقل حدیث را و هر که انکار
کند آن را پس واگذارید او را بدرستی که چاره نیست از آنکه شود خالص کردنی که افتد از مرتبه ایمان و از خالص
کردن هر مرد قماشی که نهفته است و هر داخل شده در ایمان تا غیر منافقان ... می‌افتد از مرتبه
ایمان و از خالص کردن کسی که بشکافد موی را دو موی که هر یک مجمل آن باشد یعنی که از کمال زیرکی
موشکافی میکند تا آنکه باقی نماند در این خالص کردن مگر ما و مگر شیعه ما مراد خالص شیعه **ششم**
حدیث كنت انا والحارث بن المغيرة وجماعة من اصحابنا جلوسا وابو عبد الله عليه السلام يسمع كلامنا
فقال لنا في اي شيء انتم هيهات هيهات لا والله لا يكون ما تمدون اليه اعينكم حتى تغربلوا
لا والله لا يكون ما تمدون اليه اعينكم حتى تمحصوا لا والله لا يكون ما تمدون اليه اعينكم حتى
تميزوا لا والله لا يكون ما تمدون اليه اعينكم الا بعد اياس لا والله لا يكون ما تمدون اليه
اعينكم حتى يشقى من يشقى ويسعد من يسعد **شرح** بودم من و حارث بن مغیره و جمعی از یاران نشسته
و امام جعفر صادق علیه السلام می‌شنید سخن ما را مراد اینست که سخن در وقت ظهور قائم علیه السلام میکردیم که شما
کرده میشود پس گفت بعنوان استفهام انکاری در چه چیز شما و در خیال شما دور است خیال
شما نه بخدا قسم که نمیشود آن تا خالص کرده شوید نه بخدا قسم نمیشود آن تا جدا کرده شوید نه بخدا قسم نمیشود
آن مگر بعد از نا امیدی از وقوع آن نه بخدا قسم نمیشود آن تا عاقبت بخیر شود کسی که قابل آنست و عاقبت
بخیر نشود کسی که قابل آنست **باب هشتاد و سیوم اصل باب انه من عرف امامه لم يضره تقدم هذا الامر او تأخر**
شرح لم يضره بصيغه معلوم باب نصر یا باب افعالست و ضمیر مستتر راجع بمصدر عرف است و نوعی از آن
از نوع جمع حضر است **حدیث** اینست که کسی که شناخت امام خود را یعنی که در شکوک نیفتاد
شد چنانکه سؤال اهل الذکر ... در امامت اعتراف کرد که امام مفترض الطاعة لازم ربوبیت رب العالمین

اینجا گفته شد برای این که تنها دعوی خود را از غربال کرده شوید و تنها جدا شوید نه بخدا قسم نمیشود

پس

پس برای بیان اختلاف از روی ظن است و هیچ ضرر نمی‌رساند و هیچ پیش افتادن ظهور این امر و پس
افتادن آن **اول حدیث** قال ابو عبد الله عليه السلام اعرف امامك
فانك اذا عرفته لم يضرك تقدم هذا الامر او تأخر **شرح** گفت امام جعفر صادق علیه السلام بشناس
امام خود را چه بدرستی که تو چون شناختی او را ضرر نمی‌رساند ترا پیش افتادن ظهور این امر و پس افتادن
دوم حدیث عن الفضيل بن يسار قال سألت ابا عبد الله عليه السلام عن قول الله عز وجل يوم ندعو
كل اناس بامامهم فقال يا فضيل اعرف امامك فانك اذا عرفت امامك لم يضرك تقدم هذا
الامر او تأخر ومن عرف امامه ثم مات قبل ان يقوم صاحب هذا الامر كان بمنزلة من كان
قاعدا في عسكره لا بل بمنزلة من قعد تحت لوائه قال وقال بعض اصحابه بمنزلة من استشهد مع
رسول الله صلى الله عليه وآله **شرح** روایتست از فضیل بن یسار که گفت پرسیدم امام جعفر صادق علیه السلام
از قول الله عز وجل در سوره بنی اسرائیل یوم ندعو کل اناس بامامهم روزی که بخوانیم هر جمعی را سوی بهشت یا سوی دوزخ
با امام ایشان یعنی که امام بهشتی و امام دوزخی و این بر حقیت و بطلان امام خواهد بود پس گفت ای فضیل بشناس
امام خود را چه بدرستی که تو چون شناختی امام خود را ضرر نمی‌رساند ترا خواه پیش افتد ظهور این امر حق
یا پس افتد و هر که شناخت امام خود را بعد از آن مرد پیش از آنکه بکار امامت ایستد صاحب این امر حق
شده مانند کسی است که نشسته باشد در لشکر او نه چنین است بلکه مانند کسیست که نشسته باشد زیر علم او و فضیل گفت که
گفت بعضی یاران امام حق مانند کسیست که شهید شده با رسول الله صلی الله علیه و آله **سیوم حدیث** عن ابي بصير
قال قلت لابي عبد الله عليه السلام جعلت فداك متى الفرج فقال يا ابا بصير وانت ممن يريد
الدنيا من عرف هذا الامر فقد فرج عنه لانتظاره **شرح** روایتست از ابو بصیر گفت گفتم امام جعفر صادق
علیه السلام را قربانت شوم کی است فرج آل محمد یعنی ظهور دولت حق پس گفت ای ابو بصیر و تو نیز از جمعی که اراده
دنیا دارند مگر چنان نیست که هر که شناخت امام خود را این خواهد او در وقت شده برای انتظار ظهور دولت حق
بتحقیق گذشت در حدیث سابق که مانند کسیست که در زیر علم او باشد اگر بر این حالت بمیرد **چهارم حدیث** ابو بصیر قال
ابو بصیر لابي عبد الله عليه السلام ... فقال لي يا ابا بصير
تعرف امامك فقال اي والله وانت هو وتناولت يده فقال صدقت يا ابا بصير ان
لا تكون مختبئا بسيفك في ظل رواق القائم صلوات الله عليه **شرح** پرسید ابو بصیر امام جعفر صادق علیه السلام
من میشنیدم ... گفت آیا میبینی مرا که دریابم زمان قائم آل محمد علیهم السلام را پس گفت ای ابو بصیر آیا
نمی‌شناسی امام خود را پس گفت آری بخدا قسم و تو آنی و گرفت دست امام علیه السلام را پس امام گفت

قسم که ای کی نمیدانی ای ابو بصیر از اینکه نباشی حمایل کننده شمشیر خود در سایه ایوان قایم صلوات الله علیه یعنی
کار ثواب تفاوتی نیست میان تو و آنکس که در سایه ایوان او شمشیر حمایل کرده بخدمت ایستاده باشد پنجم حس
سمعت ابا جعفر علیه السلام یقول من مات و لیس له امام مات میتة جاهلیة و من مات و هو
عارف لامامه لم یضره تقدم هذا الامر او تأخر و من مات و هو عارف لامامه کان کمن هو
مع القائم فی فسطاطه شرح شنیدم از امام محمد باقر علیه السلام میگفت که هر که بمیرد بر حالی که نیست او را امامی
پس مردن او مردن شرک است و هر که بمیرد بر حالی که او شناسا باشد امام خود را ضرر نمیرساند
او را پیش افتادن ظهور این امر حق و نه واپس افتادن و هر که بمیرد بر حالی که او شناسا باشد امام خود را مانند کسی است
که در خیمه قائم علیه السلام است در خیمه او ششم حس عن ابی جعفر علیه السلام قال ما ضر من مات منتظرا لامرنا ان
لا یموت فی وسط فسطاط المهدی و عسکره شرح روایت است از امام محمد باقر علیه السلام گفت که ضرر نمیرساند کسی
که بمیرد بر حالی که منتظر ظهور امامت باشد اینکه نمیرد در میان خیمه مهدی علیه السلام و میان لشکر او یعنی کسی که شهید شود در
جنگی که او در آن حاضر باشد که ثواب از او دور نباشد هفتم حس سمعت ابا عبد الله علیه السلام یقول اعرف
العلامة فاذا عرفته لم یضرک تقدم هذا الامر او تأخر ان الله عز و جل یقول یوم ندعو کل اناس
بامامهم فمن عرف امامه کان کمن کان فی فسطاط المنتظر شرح شنیدم از امام جعفر صادق علیه السلام میگفت که
بشناس علامت ربوبیت رب العالمین را که امام عالم بجمیع احکام باشد و مردم را از پیروی ظن نگاه دارد و صاحب
اختیار خود الله تعالی او را نشانده باشد و علامت بهشتی بودن و اتباع او حقیقت و حاصل بود و چون پس
شناختی او را ضرر نمیرساند ترا پیش افتادن ظهور این امر حق و نه واپس افتادن بیان این آنکه حق تعالی
میگوید در سوره بنی اسرائیل روزی که بخوانیم هر جماعت را با امام ایشان چنانچه در شرح حدیث دوم
باب پس هر که شناخت امام خود را مانند کسی است که بوده باشد در خیمه انتظار کشیده شده مراد قائم علیه السلام

باب هشتاد و چهارم اصل باب من ادعی الامامة و لیس لها باهل و من جحد الائمة او بعضهم و من اثبت الامامة
لمن لیس لها باهل شرح این باب بیان حال کسی است که دعوی کرد برای خود امامت را و نیست او اهل امامت
و بیان حال کسی که منکر شد جمیع ائمه را یا بعضی ایشان را یعنی بیان آنکه تفاوت نیست در عذاب میان منکر جمیع
و منکر بعض و بیان حال کسی که ثابت کرده امامت را برای کسی که نیست اهل امامت خواه منکر بعضی از حق
و خواه نه بزور دش که شریک کند دیگران را با امام حق و در این باب دوازده حدیث است اول حس عن
سورة بن کلیب عن ابی جعفر علیه السلام قال قلت قول الله عز و جل و یوم القیمة تری الذین کذبوا
علی الله وجوههم مسودة قال من قال انی امام و لیس بامام قال قلت و ان کان علویا قال و ان کان

علویا

علویا قلت و ان کان من ولد علی بن ابی طالب قال و ان کان شرح مراد بعلوی فرزند علی علیه السلام است از فاطمه
و مراد بولد فرزندان بی واسطه است مثل محمد بن الحنفیه یعنی روایت است از سوره بفتح سین بی نقطه و سکون واو
ابن کلیب بضم کاف از امام محمد باقر علیه السلام راوی گفت گفتم قول الله عز و جل در سوره زمر و روز قیامت می بینی
جماعتی را که دروغ بستند بر الله تعالی رویهای ایشان سیاه است گفت مراد کسی است که گفته است من امامم
دروغ کرده باشد و حال آنکه امام نیست راوی گفت گفتم هر چند که فرزند علی علیه السلام باشد گفت هر چند که فرزند علی باشد گفتم هر چند
که باشد از اولاد بی واسطه علی بن ابی طالب علیه السلام گفت و هر چند که باشد چنان دوم حس عن ابی عبد الله
علیه السلام قال من ادعی الامامة و لیس من اهلها فهو کافر شرح روایت است از امام جعفر صادق علیه السلام گفت
که کسی که دعوی کند برای خود امامت را و نباشد از جمله اهل امامت پس او منکر ربوبیت رب العالمین است
سوم حس قلت لابی عبد الله علیه السلام جعلت فداک و یوم القیمة تری الذین کذبوا علی الله قال کل
من زعم انه امام و لیس بامام قلت و ان کان فاطمیا علویا قال و ان کان فاطمیا علویا شرح مضمون
این موافق حدیث اولست چهارم حس عن ابن ابی یعفور عن ابی عبد الله علیه السلام قال سمعته یقول ثلثة
لا یکلمهم الله یوم القیمة و لا یزکیهم و لهم عذاب الیم من ادعی امامة من الله لیست له و من
جحد اماما من الله و من زعم ان لهما فی الاسلام نصیبا شرح مضمون لا یکلمهم الله تا آخر مذکور است در سوره
بقره و سوره آل عمران یعنی روایت است از ابن ابی یعفور از امام جعفر صادق علیه السلام راوی گفت شنیدم از او
میگفت که سه کسند که سخن با ایشان نمیگوید الله تعالی کنایت از عدم محبت است و پاک نمیفرماید ایشان را
و ایشان راست عذابی دردناک کسی که دعوی کرد برای خود امامت را از جانب الله تعالی که نیست آن امامت
او را و کسی که منکر شد امامی را از جانب الله تعالی و کسی که دعوی کرد که آن دو قسم اول را از حقیقت اسلام
بخشی هست پنجم حس سمعت ابا عبد الله علیه السلام یقول ان هذا الامر لا یدعیه غیر صاحبه
الا تبر الله عمره شرح شنیدم از امام جعفر صادق علیه السلام میگفت که بدرستی که این امامت حق دعوی نمیکند
غیر صاحبش مگر آنکه بجز میکند الله تعالی عمر او را یعنی کوتاه میکند الله تعالی او را در وقت عمر او یا
ششم حس عن ابی عبد الله علیه السلام قال من اشرک مع امام امامته من عند الله من لیست امامته
من الله کان مشرکا بالله شرح روایت است از امام جعفر صادق علیه السلام گفت که هر که شریک کند با امامی که امامت
او از جانب الله تعالی است کسی را که نیست امامت او از جانب الله تعالی مقرر است از شریک کردن امام
صاحب امامت با امام باطل شریک کننده با الله تعالی در ربوبیت دیگر اشارت است بآیت سوره بقره انی
جاعل فی الارض خلیفة چه دلالت میکند بر آنکه چنانچه الله تعالی در ربوبیت شریک ندارد در خلیفه او در زمین شریک

گفت بدرستی که مراد امام بحق است امام شناخت
بلکه رب یعنی صاحب جواب آن نیست کرده

او امامت ظاهر و چنانچه بیان شد در حدیث چهارم باب هشتاد و دوم **هفتم** عن محمد بن مسلم قال قلت
لأبي عبد الله عليه السلام رجل قال لا أعرف الآخر من الأئمة ولا يضرك أن لا تعرف الأول
قال فقال لعن الله هذا فإني أبغضه ولا أعرفه وهل عرف الآخر إلا بالأول **شرح** روایت است از
محمد بن مسلم گفت که گفتم امام جعفر صادق علیه السلام را مردی گفت که نمی‌شناسم امام زمان خود را و ضرر نمی‌رساند
مرا اینکه نشناسم امام سابق را و راوی گفت پس امام علیه السلام گفت لعنت کرده الله تعالی این مرد را
پس به درستی که من دشمن می‌دارم او را و نمی‌شناسم او را بمعنی که از جمله شیعه خود نمی‌دانم او را و آیا شناخته شده
امام آخر مگر بشناخت امام اول مراد این است که محال است که کسی تجویز کند که زمانی از زمانها خالی از امام مفترض
الطاعه باشد تصدیق بامامت امام مفترض الطاعه در زمان خود کند به روشی که او را علامت ربوبیت رب العالمین
داند و اگر مراد شناخت خصوص هر یک از ائمه سابقین باشد مخصوص امام بعد از خاتم الانبیا خواهد بود چه خصوص
ائمه سابقه و عدد ایشان معلوم است **هشتم** سألت الشيخ عليه السلام عن الأئمة صلوات الله
عليهم قال من أنكر واحدا من الأحياء فقد أنكر الأموات **شرح** پرسیدم امام موسی کاظم علیه السلام از ائمه
صلوات الله علیهم که آیا اگر کسی امام زمان خود را نشناسد و جمیع سابقین را تصدیق کند چون است گفت هر که انکار
یکی از جمله زندگان کند پس انکار کرده سابقین را این بیان از پی ظاهر میشود از شرح حدیث سابق **نهم**
عن محمد بن منصور قال سألته عن قول الله عز وجل وإذا فعلوا فاحشة قالوا وجدنا عليها آباءنا والله
أمرنا بها قل إن الله لا يأمر بالفحشاء أتقولون على الله ما لا تعلمون قال فقال هل رأيت أحدا زعم
أن الله أمر بالزنا وشرب الخمر أو شيء من هذه المحارم فقلت لا قال ما هذه الفاحشة التي يدعون
أن الله أمرهم بها قلت الله أعلم ووليه قال فإن هذا في أئمة الجور ادعوا أن الله أمرهم
بالائتمام بقوم لم يأمرهم الله بالائتمام بهم فرد الله ذلك عليهم فأخبر أنهم قد قالوا عليه الكذب وسمى
ذلك منهم فاحشة **شرح** در فاحشه برای مبالغه است یعنی نهایت رسوا و مراد تقلید اهل خبث و مبادی
رسوائی آن بهتان است که چون عمل اهل ظن بر رسوا ناست از عمل اهل ظن و دورتر است از شرایع
ربوبیت و محکمات کتب آسمانی که در آنها امر به پیروی علم و نهی از پیروی غیر علم صریح است و همچنین ظن ضعیف در
ظن قوی نسبت بعلم **یعنی** روایت است از محمد بن منصور گفت پرسیدم امام جعفر صادق علیه السلام از قول
الله عز و جل در سوره اعراف و چون کنند فعلی را که بغایت رسوا است گویند یافتیم بر آن پدران خود را و الله تعالی
امر کرده ما را با آن بگو ای محمد به درستی که الله تعالی امر نمیکند بخصلت رسوا آیا میگوئید بر الله تعالی آنچه را که نمیدانید
راوی گفت پس امام برای بیان اینکه مراد بفاحشه اینجا زنا و امثال آن نیست گفت آیا دیدی هیچ کس را که دعوی

ایشت که مراد به ای حدیث که موصوف بفحش صفت است در آن
رسوا زنا باشد و خوانده

که الله تعالی امر کرده به زنا و شراب خوردن و چیزی از این حرامهای صریح در فروع فقه پس گفتم نه گفت چیست مراد
بین فاحشه که دعوی میکنند که الله تعالی امر کرده ایشان را به آن گفتم الله تعالی داناتر است و کسی که ولی و متصرف
در مؤمنان از قول ایشان از جانب الله تعالی امر کرده و آن را اعلام نموده قصد ایشان در احکام آسمانی پیروی کردن ظن
الله تعالی آن سخن ایشان را با ایشان بمعنی که ابطال سخن ایشان کرده و پس خبر داده که ایشان بهتان بر
کرده اند بر الله تعالی دروغ را زیرا که منافقند باشوا به ربوبیت در زمین و آسمان و آیات محکمات کتب آسمانی
مثل قرآن که هر یک بالا است بر رسوائی پیروی ظن در احکام آسمانی و عدم امر الله تعالی به آن و الله تعالی نامیده آن
کار ایشان را فاحشه **دهم** عن محمد بن منصور قال سألت عبدا صالحا عليه السلام عن قول الله
عز وجل قل إنما حرم ربي الفواحش ما ظهر منها وما بطن قال فقال إن القرآن له ظهر وبطن فجميع
ما حرم الله في القرآن هو الظاهر والباطن من ذلك أئمة الجور وجميع ما أحل الله تعالى في
الكتاب هو الظاهر والباطن من ذلك أئمة الحق **شرح** ظهر قرآن و ظاهر قرآن عبارت است از مدلول مطابقی
یا تضمنی قرآن و بطن قرآن و باطن قرآن عبارت است از مدلول التزامی قرآن ذکر جمیع با حمل آخر عبارت است
و مراد به حلال چیزی است که امر به آن جایز است مثل آیه سوره نساء یا أيها الذين آمنوا أطيعوا الله وأطيعوا الرسول
وأولي الأمر منكم و آیت سوره نحل و سوره انبیاء فاسألوا أهل الذكر إن كنتم لا تعلمون بنا بر اینکه مراد به الامر و به اهل الذکر
ائمه است و مراد به اولی الامر و به اهل الذکر جمعیت که جمیع الفاظ کتاب الله و علم جمیع آنها نزد غیر ایشان محفوظ نیست
و بیان این می آید در بعض احادیث آخر ابواب کتاب فضل القرآن **یعنی** روایت است از محمد بن منصور گفت پرسیدم
امام جعفر صادق علیه السلام از قول الله عز و جل در سوره اعراف که بگو جز این نیست که حرام ساخته صاحب کل اختیار
من رسوائیها را آنچه را که ظاهر باشد از جمله رسوائیها و آنچه را که پنهان باشد راوی گفت پس امام گفت به درستی
که قرآن را ظاهری هست و باطنی هست پس جمیع آنچه حرام کرده الله تعالی صریح قرآن آن ظاهر قرآن است و
که فهمیده میشود از آن پیروی ائمه جور است و جمیع آنچه حلال کرده در کتاب خود آن ظاهر قرآن است و باطن که فهمیده
میشود از آن پیروی ائمه حق است **بدانکه** نزدیک به این مذکور است در اول کتاب الروضه و شاید که این تفسیر
از قبیل بیان مثال باشد پس منافات ندارد با آنچه می‌آید در کتاب النکاح در حدیث چهل و هشتم باب قائلا که رب
صد و نود و دوم است که ظهر نکاح امرأة الاب و بطن الزنا و با آنچه می آید در کتاب الاشربه در حدیث اول از باب
الخمر في الكتاب که باب سیم است و بیان میشود **یازدهم** عن جابر قال سألت أبا جعفر عليه السلام عن
قول الله عز وجل ومن الناس من يتخذ من دون الله أندادا يحبونهم كحب الله قال هم والله
أولياء فلان وفلان اتخذوهم أئمة دون الإمام الذي جعله الله للناس إماما فلذلك قال و

بس که گفت پس بیسنی که از کلام و از تظلم است دعوی که نمی
نمی‌دانند ایشان که الله تعالی

او
اباعبدالله

کتاب الله نزد ایشان باشد و مدلول التزامی این آیت
بالطاعت و سؤال ائمه حق است بنظم مشهد که معرفت از
خارج و از آن دانیست که جمیع الفاظ کتاب الله و علم جمیع

ولو يرى الذين ظلموا اذ يرون العذاب ان القوة لله جميعا وان الله شديد العذاب اذ تبرأ الذين
اتبعوا من الذين اتبعوا ورأوا العذاب وتقطعت بهم الاسباب وقال الذين اتبعوا لو ان لنا
كرة فنتبرأ منهم كما تبرؤوا منا كذلك يريهم الله اعمالهم حسرات عليهم وما هم بخارجين من النار
ثم قال ابو جعفر عليه السلام هم والله يا جابر ائمة الظلمة واشياعهم شرح من در من دون اسرا
ظرفیت است دون بمعنی قدام است الانداد جمع ند بکسر و فتح نون و تشدید دال بی نقطه مخفف نه فتح
و کسر دال اول بمعنی کتف و اکتاف کرنکان کرد شتران کسیخته هر کدام جدا جدا میدوند مراد فلان و فلان
خصوص آن وکس بیست که مراد آن دو وشش اتباع ایشانست یعنی روایت است از جابر که گفت پرسیدم امام
محمد باقر علیه السلام را از قول اسرا عزوجل در سوره بقره و از جمله مردمان جمعی اند که فرا میگیرند پیش اسرا تعالی کرنکان
از فرمان اسرا تعالی را دوست میدارند ایشانرا مانند دوست داشتن اسرا تعالی یعنی که اطاعت حکم ایشان
میکنند چنانچه اطاعت اسرا تعالی باید کرد امام گفت ایشان بخدا قسم دوستان ابو بکر و عمر و عثمانند فرا گرفته شده
ایشانرا امامان پیش امامی که گردانیده اسرا تعالی او را امام برای مردمان مراد علی علیه السلام است پس سبب اراده
آن معنی است که بعد از آن اسرا تعالی این آیت را در آیت بعد از آن گفته که واگر ببینند جمعی که بیجا کرده ستم برای امام
وقتی که می بینند عذاب را این را که قوت معنی روایت از اسرا تعالی است همگی پس امام خود را خلفا دانستند
و این را که اسرا تعالی سخت عذابست وقتی که بیزار کردند متبوعان از تابعان اشارتست بانکه هر که عمل کنند
در دین بعد تابعان زیاده میشود عذاب او پس از ضلالت لعنت بر تابعان خود خواهند کرد و دیگران
خود را ضامن خواهند بود و دیده تابعان و متبوعان عذاب را و پاره پاره شد در ایشان بهمه ای لطف
مثل شفاعت و غیر آن ضلالت و تابعان ایشان بهم حاصل شود که تابعان که کاش برای برگشتن بدنیا
بود پس بیزار شویم از متبوعان چنانچه بیزار کردند از ما اینجا جواب شرط است و ما بعد جزای نیست و ممکن است
بود که جزا محذوف باشد بتقدیر لرائوا عجبا چنان مینماید بایشان اسرا تعالی عملهای ایشانرا حسرتها برایشان
و نیستند ایشان بیرون آیندگان از آتش جهنم بعد از آن گفت امام محمد باقر علیه السلام که ایشان یعنی متبوعان
در این آیت بخدا قسم ای جابر کرده اند پیشوایان ظلمه و تابعان ایشانند دوازدهم حدیث سمعت ابا عبد الله
عليه السلام يقول ثلاثة لا ينظر الله اليهم يوم القيمة ولا يزكيهم ولهم عذاب اليم من ادعى
امامة من الله ليست له ومن جحد اماما من الله ومن زعم ان لهما في الاسلام نصيبا شرح آن
گذشت در حدیث چهارم این باب باب هشتاد و پنجم حدیث باب من دان الله عز وجل بغير امام من الله جل جلاله
شرح این باب است در بیان حال کسی که عبادت کرد اسرا عزوجل را بی پیروی امامی که از جانب اسرا جل جلاله

در این باب پنج حدیث است اول حدیث عن ابى الحسن عليه السلام في قول الله عز وجل ومن اضل ممن اتبع
هواه بغير هدى من الله قال يعني من اتخذ دينه رأيه بغير امام من ائمة الهدى شرح روایت است
از امام رضا علیه السلام در قول اسرا عزوجل در سوره قصص که گفت کیست گمراه تر از کسی که پیروی کرد خواهش نفس خود را
بی راستی که از جانب اسرا تعالی باشد گفت میخواهد کسی را که فرا گرفت عبادت خود را ظن خود یعنی که جهت
خود را در عملهای خود را عبادت شمرد بی پیروی امامی از امامان هدی یعنی کسی که قائل باشد بانکه در هر زمانی
امامی معصوم مفترض الطاعه هست که مخالفت فتوای او و اجتهاد نتوان کرد و بی سؤال او یا بواسطه یا بی واسطه عمل
در مسائل غیر معلومه صحیح نیست دوم حدیث عن محمد بن مسلم قال سمعت ابا جعفر عليه السلام يقول كل من دان الله
بعبادة يجهد فيها نفسه ولا امام له من الله فسعيه غير مقبول وهو ضال متحير والله شانئ لاعماله
ومثله كمثل شاة ضلت عن راعيها وقطيعها فهجمت ذاهبة وجائية يومها فلما جنها الليل بصرت
بقطيع مع غير راعيها فحنت اليها واغترت بها فباتت معها في ربضتها فلما ان ساق الراعي قطيعه
انكرت راعيها وقطيعها فهجمت متحيرة تطلب راعيها وقطيعها فبصرت بغنم مع راعيها فحنت اليها واغترت
بها فصاح بها الراعي الحقي براعيك وقطيعك فانت تائهة متحيرة عن راعيك وقطيعك فهجمت
ذعرة متحيرة تائهة لا راعي لها يرشدها الى مرعاها او يردها فبينا هي كذلك اذا اغتنم الذئب
ضيعتها فاكلها وكذلك والله يا محمد من اصبح من هذه الامة لا امام له من الله عز وجل ظاهر عادل
اصبح ضالا تائها وان مات على هذه الحال مات ميتة كفر ونفاق واعلم يا محمد ان ائمة الجور
واتباعهم لمعزولون عن دين الله قد ضلوا واضلوا فاعمالهم التي يعملونها كرماد اشتدت به الريح
في يوم عاصف لا يقدرون مما كسبوا على شيء ذلك هو الضلال البعيد شرح الدين بالف و تشدید دال
بی نقطه صیغه اسم فاعل باب ضرب که مضمون آن گذشت در حدیث ششم باب هفتم سیوم حدیث عن عبد الله
بن ابي يعفور قال قلت لابي عبد الله عليه السلام اني اخالط الناس فيكثر عجبي من اقوام لا يتولونكم
ويتولون فلانا وفلانا لهم امانة وصدق ووفاء واقوام يتولونكم ليس لهم تلك الامانة ولا الوفاء
والصدق قال فاستوى ابو عبد الله عليه السلام جالسا فاقبل علي كالغضبان ثم قال لا دين لمن دان الله
بولاية امام جائر ليس من الله ولا عتب على من دان بولاية امام عادل من الله
قلت لا دين لاولئك ولا عتب على هؤلاء قال نعم لا دين لاولئك ولا
عتب على هؤلاء شرح العتب بفتح عين بی نقطه و سکون تاء دو نقطه در بالا و با یک نقطه سرزنش یعنی روایت است
عبد الله بن ابی یعفور که گفت گفتم امام جعفر صادق علیه السلام را بدرستی که من آمیزش میکنم مردمان پس بسیار میشود

تعجب من از جمعی چند که امام خود نمیدانند شمار داد امام خود میدانند ابو بکر و عمر را ایشان را امامت و راستی
بعهد ست و جماعتی چند که امام خود میدانند شمار را منت ایشان را آن مرتبه امامت و نه وفا بعهد و راستی
سزا این می آید حدیث پنجم باب اول کتاب الایمان و الکفر روی گفت پس راست نشست امام علیه السلم
پس و واآمد و بر من شد غضبناک بعد از آن گفت بنیست اطاعت کسی را که اطاعت کرده الله تعالی را
بر جمعی امامی که از راه پیروانت بنیست امامت او از جانب الله تعالی و نیست سرزنش بر کسی که اطاعت
کرد بر جمعی امامی که در میان راه میرود و امامت او از جانب الله تعالی است گفتم جنوان تعجب کرد اطاعت
ایشان را و نیست سرزنش بر ایشان گفت آری نیست اطاعت ایشان را و نیست سرزنش بر اینان اصل
ثم قال الا تسمع لقول الله عز و جل الله ولی الذین امنوا یخرجهم من الظلمات الی النور یعنی
ظلمات الذنوب الی نور التوبة والمغفرة لولایتهم کل امام عادل من الله و قال والذین کفروا
اولیاؤهم الطاغوت یخرجونهم من النور الی الظلمات انما عنی بهذا انهم کانوا علی نور الاسلام فلما
ان تولوا کل امام جائر لیس من الله خرجوا بولایتهم ایاه من نور الاسلام الی ظلمات الکفر فاوجب
لهم النار مع الکفار فاولئک اصحاب النار هم فیها خالدون شرح استدلال بر آیت مبنی بر آنست
که الذین آمنوا برای جمعی خاص جست و اشارتست بآن جماعت که مذکور شد در سابق که نیز کفر الطاغوت
بوده اند پس از جمعی که در زمان رسول وفات یافته باشند و انکار از ضلالت کرده باشند این توفیق
قول الله تعالی است در سوره مائده یهدی به الله من اتبع رضوانه سبل السلام ویخرجهم من الظلمات الی النور باذنه
مراد بتوبه اینجا توبه پیش از دم مرگ است برای جهلا و هم از ان وقت دم مرگ است برای جهال چنانچه گذشت
در شرح حدیث سوم باب شانزدهم کتاب العقل که توبه از علما در دم مرگ مقبول نیست و از جهال مقبول است لفظ
کل برای اشعار بانست که پیروی یک امام جائر کافی است در جمع عدالت یعنی بعد از آن برای استدلال
گفت آیا گوش نمی اندازی برای قول الله عز و جل در سوره بقره که الله تعالی کارساز آن جمعیت که عنوان
انکار از ضلالت مومن بربوبیت رب العالمین شده اند بیرون می آرد ایشان را از تاریکیهای سوی
روشنی بجواهر بیرون آوردن از تاریکیهای گناهان غیر شرک است سوی روشنی توبه و آمرزش برای دوستی
هر امام عادل از جانب الله تعالی را و گفت و جمعی که کافر شده اند به الله تعالی بسبب عدم کفر ایشان بطاغوت
کارسازان ایشان از ضلالت شده بیرون می آرند ایشان را از روشنی سوی تاریکیها جز این نیست که خواسته
باین کلام این که ایشان بوده اند در زمان رسول صلی الله علیه و آله بر روشنی اسلام منافق نبوده اند پس چون کارساز
خود کنند امام از راه بدر برده اگر چه نه امامت او از جانب الله تعالی بیرون رفتند کارساز خود کردن آن امام

جایز را ند روشنی اسلام سوی تاریکیهای کفر پس ثابت ساخت الله تعالی برای ایشان آتش جهنم را با کفار
که گفت پس ایشان اهل آتش جهنم ایشان در آن آتش ابدی اند حدیث چهارم اصل عن ابی جعفر علیه السلم قال قال الله
تبارک و تعالی لاعذبن کل رعیة فی الاسلام دانت بولایة کل امام جائر لیس من الله و ان کانت
الرعیة فی اعمالها برة تقیة و لاعفون عن کل رعیة فی الاسلام دانت بولایة کل امام عادل من
الله و ان کانت الرعیة فی انفسها ظالمة مسیئة شرح روایتست از امام محمد باقر علیه السلم گفت که گفت الله تبارک
و تعالی بمعنی که مفهوم میشود از آیات قرآن که هر آینه عذاب میکنم البته بگناهان غیر شرک هر جمعی که در ملت
اسلام باشد عبادت کرده باشد بکارساز خود کردن هر امام از راه بدر برنده که نیست امامت او از جانب الله
هر چند که باشد آن رعیت در عبادات خود نیکوکار پرهیزکار و هر آینه میگذرم از گناه هر جمعی که در ملت اسلام
داخل باشد عبادت کرده باشد بکارساز خود کردن هر امام عادل که امامت او از جانب الله تعالی است هر چند
که آن رعیت در ارادها می خود ستمکننده بدکار باشد حدیث پنجم اصل عن عبد الله بن سنان عن ابی عبد الله
علیه السلم قال قال ان الله لا یستحیی ان یعذب امة دانت بامام لیس من الله و ان کانت فی
اعمالها برة تقیة و ان الله لیستحیی ان یعذب امة دانت بامام من الله و ان کانت فی اعمالها
ظالمة مسیئة شرح روایتست از عبد الله بن سنان از امام جعفر صادق علیه السلم روی گفت که گفت بدرستی
که الله تعالی شرم نمیکند که عذاب کند جمعی را که پیروی عبادت او کرده اند به پیروی امامی که نیست امامت او از
جانب الله تعالی هر چند که باشند در عملهای خود نیکوکاران و پرهیزکاران و بدرستی که الله تعالی هر آینه شرم
میکند که عذاب کند جمعی را که عبادت او کرده اند به پیروی امامی که امامت او از جانب الله تعالی باشد هر چند
که ایشان در عملهای خود ستمکنندگان بدکاران باشند و فرق همانست که بیان شد در شرح حدیث اول
این باب باب هشتاد و ششم اصل باب من مات و لیس له امام من ائمة الهدی و هو من الباب الاول شرح
این باب بیان حال کسیست که مرده و نشناخته امامی را از امامان راستی بمعنی که متمسک بایشان شده خواه
امام زمان او خواه سابق بر آن و آن از باب سابق است بمعنی که کمال مناسبت است میان احادیث این
باب و باب سابق و این باب چهار حدیث است اول اصل عن الفضیل بن یسار قال ابتدأنا ابو عبد الله
علیه السلم یوما و قال قال رسول الله صلی الله علیه و آله من مات و لیس له امام فمیتته میتة جاهلیة
فقلت قال ذلک رسول الله صلی الله علیه و آله فقال ای و الله قد قال قلت فکل من مات و لیس
له امام فمیتته میتة جاهلیة قال نعم شرح روایتست از فضیل بن یسار گفت شروع در سخن با ما کرد امام جعفر
صادق علیه السلم روزی و گفت که گفت رسول الله صلی الله علیه و آله هر که مرده و نشناخته امامی پس نوع مردن او

نوع مردن جمعیت که پیش از ظهور رسول صلی الله علیه و سلم بر کفر و شرک مردند مراد است که کلی از اصول دین اعتقاد واجب امام

مفترض الطاعه است خواه بعنوان تعیین و خواه بعنوان اجمال تفصیل که می آید در باب هشتاد و ششم پس گفتم

بعنوان تعجب که آیا گفت آن رسول الله صلی الله علیه و آله امام علیه السلام گفت آری بجا قسم که چنین گفت گفتم هر که

مرد و نیست او را امامی پس مردن او مردن شرک است گفت آری دوم حدیث عن ابن ابی یعفور قال سألت

ابا عبد الله علیه السلام عن قول رسول الله صلی الله علیه وآله من مات ولیس له امام فمیتته میتة

جاهلیة قال قلت میتة کفر قال میتة ضلال قلت فمن مات الیوم ولیس له امام فمیتته میتة جاهلیة

فقال نعم شرح روایت است از ابن ابی یعفور گفت پرسیدم امام جعفر صادق علیه السلام از قول رسول الله صلی الله علیه

وآله که هر که مرد و نیست او را امامی مراد او چیست که از جانب الله تعالی باشد پس مردن او مردن جاهلیت

ست گفت پس گفتم مردن مثل مردن کفر صریح است که توارث و تناکح و امثال آنها برطرف باشد گفت مردن

گمراهیست یعنی که کفر غیر صریح است چه دعوی اسلام میکند و حقیقت اسلام نیست پس گفتم

پس هر که مرد امروز از امت محمد و نیست او را امامی مفترض الطاعه پس مردن او مردن جاهلیت است پس

گفت آری سیوم حدیث قلت لأبی عبد الله علیه السلام قال رسول الله صلی الله علیه وآله من مات ولیس له

امام مات میتة جاهلیة قال نعم قلت جاهلیة جهلاء او جاهلیة لا یعرف امامه قال جاهلیة

کفر و نفاق و ضلال شرح گفتم امام جعفر صادق علیه السلام را که گفت رسول الله صلی الله علیه وآله که هر که مرد و

که نیست امامی او را مرد مردن جاهلیت یعنی کفر و انکار ربوبیت رب العالمین گفت آری گفتم جاهلیت صریح

باشد یا جاهلیتی که نیست امام او را یعنی که جاهلیت غیر صریح گفت جاهلیت کفر و نفاق و گمراهی یعنی

که جاهلیت غیر صریح مراد است چهارم حدیث قال ابو عبد الله علیه السلام من دان الله بغیر سماع عن

صادق ألزمه الله البتة الی العناء ومن ادعی سماعا من غیر الباب الذی فتحه الله فهو مشرک

وذلک الباب المأمون علی سر الله المکنون شرح در این حدیث بیان حال چهار طایفه است اول و دوم

مشایخ صوفیه و مجتهدان از جمله مخالفان سیوم و چهارم مریدان و مقلدان از جمله مخالفان یعنی صادق اشاره است

بقول الله تعالی در سوره توبه اتقوا الله وکونوا مع الصادقین الی کسر همزه و تخفیف لام حرف جر الف

جمع البته بکسر همزه و سکون لام و با دو نقطه در پایان است مثل قربه و قرب کسر فا و معنی جزم است و منصوب است

نقدیر او مفعول دوم الزام است و مضاف است الف فتح عین بی نقطه و نون و الف و همزه منقلب از واو مصدر

نصر سیر بودن و الزام جانب عنا اشاره رفت بآیت سوره و صافات لا یسمعون الی الملأ الاعلی و یقذفون

من کل جانب دحورا و لهم عذاب و اصب و بیان میشود در کتاب الصیام در شرح حدیث سیوم باب فی الیوم الذی

که باب شصت و نهم است و ایضا اشاره رفت بآیت سوره یس و جعلنا من بین ایدیهم سدا و من خلفهم سدا فاغشیناهم

فهم لا یبصرون و بیان میشود در حدیث دوم باب صد و هفتم صلی حرف جر است و نسبت او بود که باب مراد بوده

امیر المؤمنین باشد و حاصل هر دو یکیست و مراد امیر المؤمنین و اولاد معصومین او است و اشاره رفت بقول

رسول صلی الله علیه و آله انا مدینة العلم و علی بابها المکنون صفت سر است یا صفت المأمون است یعنی گفت

امام جعفر صادق علیه السلام هر که عبادت کرد الله تعالی را بی شنیدن از امامی که حکم او از روی یقین باشد

لازم او کند الله تعالی البته جانب اسیری را یعنی که از روی شبهات رو بر و گمراه شده اسیر و حیران میشود و

هر که دعوی کرد شنیدن را از غیر دری که گشوده از راه الله تعالی پس او مشرک است و آن در امین است

بر سر الله تعالی که در پرده است کسی غیر او صاحب معصومین بر حقیقت آن مطلع نیست باب هشتاد و هفتم

باب فیمن عرف الحق من اهل البیت ومن انکر شرح این بیست در بیان حال کسی که از اولاد رسول است

و شناخت امام حق را و کسی که نشناخت او را این باب چهار حدیث است اول حدیث عن سلیمان بن جعفر

قال سمعت الرضا علیه السلام یقول ان علی بن عبد الله بن الحسین بن علی بن ابی طالب

وامرأته وبنیه من اهل الجنة ثم قال من عرف هذا الامر من ولد علی وفاطمة علیهما السلام لم

یکن کالناس شرح در کتب رجال علی بن عبد الله مذکور است و آن حکایتی از سلیمان بن جعفر راوی این

این حدیث منقولست یعنی روایت است از سلیمان بن جعفر گفت که شنیدم از امام رضا علیه السلام میگفت که

علی و زنش و پسرانش از اهل بهشت اند بعد از آن گفت کسی که شناخت این امر حق را از اولاد علی و فاطمه

علیهما السلام نشده مانند سایر مردم یعنی که ثواب ایشان در تصدیق امام حق بیشتر از ثواب دیگرانست دوم

حدیث قلت لأبی الحسن علیه السلام اخبرنی عمن عاندک ولم یعرف حقک من ولد فاطمة هو وسائر

الناس سواء فی العقاب فقال کان علی بن الحسین علیهما السلام یقول علیهم ضعفا العقاب شرح گفتم امام

رضا علیه السلام را خبر ده مرا از کسی که عناد کرد ترا و نشناخت حق ترا از اولاد فاطمه او و سایر مردم آیا برابرند

در عذاب پس گفت که بود امام زین العابدین علیه السلام میگفت بر اولاد فاطمه دو برابر عذاب است سیوم حدیث

عن الحسن بن راشد قال حدثنا علی بن اسماعیل المیثمی عن ... عن عبد الله قال

قال لی عبد الرحیم بن روح قلت لأبی عبد الله علیه السلام الانکار لهذا الامر من غیرهم ومن

غیرهم سواء فقال لی لا تقل الانکار ولکن قل الجاحد من غیرهم قال ابو الحسن فکرت

فیه فذکرت قول الله عز وجل فی اخوة یوسف فعرفهم وهم له منکرون شرح بمعنی کسر میم و سکون

یا دو نقطه در پایین منقلب از واو و فتح ثاء سه نقطه و تخفیف میم نسبت بمیثم است زیرا که نسب او علی بن اسماعیل

بن شعیب بن میثم التمار است یعنی بکسر را بی نقطه و سکون یا نقطه و عین بی نقطه و تشدید با است غیر منسوب
مجرور بعطف بر بنی هاشم است قال ابو الحسن کلام حسن بن راشد است و ابو الحسن کنیت حسن بن اسمعیل است
مراد ازین آنست که فکر کردم درین سوال و جواب که چه وجه دارد پس یاد آوردم قول الله تعالی را در سوره یوسف
و دانستم که عبد الرحمن از بعض اصحاب امام جعفر صادق علیه السلام شنیده بود که روایت کرده باشد امام از انکار
از بنی هاشم چه بتر است از منکر از غیر بنی هاشم و آنرا قبول کرده بود و بنابر توهم اینکه مراد منکران روایت
ناشناسا است چنانچه در آیت سوره یوسف است و ناشناسا از بنی هاشم و غیر بنی هاشم برابر است امام
و جواب اشعار بدین کرده که مراد منکران آن نیست که توهم کردی بلکه مراد منکر جاحد است بحق امام بعد
تحقق معرفت امامت او پس اگر تبدیل کنی منکر را بجاحد قول بکنی که جاحد از بنی هاشم بدتر است از جاحد غیر
ایشانست و بحمد الله مراد او در روایتی که بتو رسیده یعنی روایت عبد الرحمن بن اشد گفت که خبر داد مرا ابو الحسن
بن اسمعیل میثمی گفت که خبر داد مرا ربعی بن عبد الله گفت که گفت مرا عبد الرحمن بن ابی عبد الله گفتم امام جعفر
علیه السلام اگر منکر این امر حق از اولاد هاشم و غیر ایشان برابر در عذاب آخرت پس گفت مرا که
منکر و لکن بگو جاحد از اولاد هاشم و غیر ایشان در آنکه برابر نیستند پس فکر کردم در معنی این حدیث پس یاد
آوردم قول الله عز و جل را در برادران یوسف که پس شناخت یوسف ایشانرا و ایشان او را نشناسا بودند
چهارم ص عن ابی نصر قال سألت الرضا علیه السلام قلت لا الجاحد منکم و من غیرکم سواء فقال
الجاحد منا له ذنبان و المحسن له حسنتان شرح روایت است از احمد بن محمد بن ابی نصر بفتح نون و سکون
صاد بی نقطه گفت پرسیدم امام رضا علیه السلام را گفتم آیا منکر و ناشناسا از اولاد رسول علیه السلام و از غیر ایشان
برابر است پس گفت منکر ناشناسا را هر او را دو گناه است و نیکوکار را از جمله او را دو ثواب است باب بیست و دوم
ص باب ما یجب على الناس عند مضی الامام شرح این باب بیان چیزیست که واجب است بر مردمان نزد در گذشتن
امامی از دنیا و در این باب سه حدیث است اول ص قلت لابی عبد الله علیه السلام اذا حدث على الامام حدث
کیف یصنع الناس قال این قول الله عز و جل فلو لا نفر من کل فرقة منهم طائفة لیتفقهوا فی الدین
و لینذروا قومهم اذا رجعوا الیهم لعلهم یحذرون قال هم فی عذر ما داموا فی الطلب و هؤلاء
الذین ینتظرونهم فی عذر حتى یرجع الیهم اصحابهم شرح تفسیر منطوق این آیت گذشت در کتاب العقل در شرح
حدیث هشتم باب دوم که باب فرض العلم و وجوب طلبه والحث علیه است و مقصود اینجا استدلال بمفهوم این
آیتست بر وجوب معرفت امام زمان بر هر کس خواه بدیشان عرب و خواه غیر ایشان از افراد هر
نا بالغ که حکم کرده شده است هر سال بود و نسبت بمعرفت امام آن هر سال چنانچه بیان میشود در شرح حدیث آینده

گفته ابو الحسن میثمی که او

و این معلوم است از آنچه گذشت در کتاب العقل در حدیث نهم و سی و سوم باب پنجم که باب البدع و الرأی و المقاییس
ظاهر هم فی فسخة تحقیق آنست که جاهل شده مجهول در ایشان حکم واقعه داشته باشد که خلاف احادیث در آن شده و بیان
آورد از عمل و اجتهاد داشته باشد از فتوی و قضا ساکت باشد چنانچه گذشت در کتاب العقل در احادیث
باب بیست و دوم که اختلاف الحدیث است و همچنین است حال مؤمنان در زمان غیبت صاحب الزمان
علیه السلام بعد از تتبع احادیث منقوله از ائمه علیهم السلام یعنی گفتم امام جعفر صادق علیه السلام اگر چون حادث شود
برای امام حادثه مرگ چگونه میکنند مردمان گفت که کجا است آنچه معنی که غایت تنزیه نکرده قول الله عز و جل را
تو به که پس چرا از فشاند از هر اهل سرزمینی که ضعیفه باشند از جمله اعراب و عیان ایمان بقرآن جمعی برای اینکه
خوب دانا شوند در خدا پرستی و برای آنکه بترسانند قوم خود را از عذاب بیرون یعنی چون بر گردند بسوی ایشان
تا شاید که مجموع آن اعراب اجتناب کنند از عذاب بیرون یعنی امام گفت که آن طایفه معذورند چندانکه در طلب
و آن قوم که انتظار میکشند آن طایفه را معذورند تا بر گردند بسوی ایشان یاران ایشان دوم ص عن یعقوب
قال سألت ابا عبد الله علیه السلام عن قول العامة ان رسول الله صلى الله علیه و آله قال من مات
و لیس له امام مات میتة جاهلیة فقال الحق و الله قلت فان اناسا هلک و رجل بخراسان لا یعلم
من وصیه لم یسعه ذلک قال لا یسعه ان الامام اذا هلک وقعت حجة وصیه على من هو معه
فی البلد و حق النفر على من لیس بحضرته اذا بلغهم ان الله عز و جل یقول فلو لا نفر من کل فرقة منهم
طائفة لیتفقهوا فی الدین و لینذروا قومهم اذا رجعوا الیهم لعلهم یحذرون شرح میته بکسر میم و سکون
دو نقطه در پایین و با دو نقطه در بالا مفعول مطلق برای نوعیت و مضاف و موصوف بوده بود و پس جاهلیه مجرور
و منصوب بوده بود و بنابر اول جاهلیت زمان عدم علم بحد و الله اهل انزل الله على رسوله که مذکور است در آیت سوره توبه
که الاعراب اشد کفرا و نفاقا و اجدر ان لا یعلموا حدود ما انزل الله على رسوله و بیان شده در کتاب العقل در شرح حدیث
هشتم باب دوم لم یسعه بفتح یا استفهامست حق معنی معلوم باب ضرب است یعنی روایت است از یعقوب
گفت پرسیدم امام جعفر صادق علیه السلام از روایت اکثر مردمان که رسول الله صلى الله علیه و آله گفت هر که مرد
و نیست او را امامی مرده مردن کفر و نفاق آیا این روایت حق است پس گفت که آن روایت بخدا قسم گفتم چون بمیرد کسی
که امام مرده و مردی در خراسان است نمیداند که کیست وصی او آیا جایز نیست او را ندانستن این بهانه گفت جایز
نیست او را آن بدرستی که امام چون مرده افتد بر دانستن وصایت او بر کسی که با اوست در آن شهر یعنی که نزد و ظاهر
میشود بر آن او بر ایشان در وجه علم است و حرکت بقصد طلب بر کسی که نیست در حضر او چون رسید خبر فوت
امام سابق با ایشان بدرستی که الله عز و جل میگوید در سوره توبه پس چرا نرفتند تا آخر چنانکه مذکور شد حدیث اول

باب ص قلت فقوم هلكوا قبل أن يعرفوا قال إن الله عز وجل يقول ومن يخرج من بيته
مهاجرا إلى الله ورسوله ثم يدركه الموت فقد وقع أجره على الله شرح گفتم پس حرکت کردند جمعی پس بعضی
ایشان پیش از آنکه رسند مطلب یعنی امام زمان خود را چه حال دارد امام گفت به درستی که الله عز وجل میگوید هر کس
نشاند و هرکه بیرون آید از خانه خود مسافر سوی اطاعت الله تعالی و رسولش بعد از آن دریابد او را مرگ پس به تحقیق لازم شد
مزد او بر الله تعالی مراد اینست که او مانند کسیست که دانسته باشد امام زمان خود را ص قلت فبلغ البلد
بعضهم فوجدك مغلقا عليك بابك ومرخى عليك سترك لا تدعوهم إلى نفسك ولا يكون من يدلهم
عليك فبم يعرفون ذلك قال بكتاب الله المنزل شرح گفتم پس رسید شهری که امام در آنجا فوت شد بعض
پس یافت ترا بسته بر حال که بسته شده بر تو در تو فراخ شده بر تو پرده تو نمیخوانی ایشان را سوی خود و نیست
کسی که دلالت کند ایشان را بر امامت تو پس به چه بشناسند آن جماعت آن امامت را گفت به کتاب الله تعالی که فرود آمده
بر رسول و اشارتست به آیات محکمات قرآن که در آنها نهی از اختلاف از روی ظن است چه ظاهر که نهی معلوم میشود
که هرکه در اول کار احتمال امامت او را هست در امام واقعی نیست به پیروی ظن در قول میکند پس منحصر میشود
آخر کار احتمال امامت در یک کس که امامت از جانب الله تعالی ص قلت فيقول الله عز وجل كيف قال
أراك قد تكلمت في هذا قبل اليوم قلت أجل شرح فیقول عندیا فیقولست کیف به تقدیر کیف یقول است
به تقدیر کیف الامام است و بنا بر اول استفهامی انکاریست و بنا بر دوم مفعول یقول است ضمیر قال راجع به ...
یعنی گفتم پس چگونه میگوید الله عز وجل آنچه را که باعث معرفت امام شود و چگونه میگوید امام گفت که ترا میبینم که به تحقیق سخن
گفته باشی در این بحث پیش از جواب شنیده باشی پیش از امروز گفتم آری ص قال فذكرنا ما أنزل الله في علي
عليه السلام وما قال له رسول الله صلى الله عليه وآله في حسن وحسين عليهما السلام وما خص الله به عليا
عليه السلام وما قال فيه رسول الله صلى الله عليه وآله من وصيته إليه ونصبه إياه وما
يصيبهم وإقرار الحسن والحسين بذلك ووصيته إلى الحسن وتسليم الحسين له بقول الله النبي أولى
بالمؤمنين من أنفسهم وأزواجه أمهاتهم وأولو الأرحام بعضهم أولى ببعض في كتاب الله شرح
قال بیقرفت ضمیر مستتر راجع به عبد الاعلی است مثل قال اول حدیث و ذکرنا عطف ... مرکب از ذکر
و صیغه متکلم مع الغیر معلوم باب نصر است ... ضمیر مستتر راجع به امام علیه السلام است و مراد است
جواب امام الست که متن جواب سابق ... امام یا طلب ... فی ضمیر ... جواب سابق
کرد پس بیان تفصیل کرد آنچه را که در قرآن نازل شده در علی علیه السلام و جواب شده در ... تعیینی
که بآن معلوم میشود امام حق ... بنا مثل آیت سوره یوسف قل هذه سبیلی ادعوا الی الله تعالی

ائمه من بعضی چنانچه بیان میشود در شرح حدیث ششم باب نود و حدیث شصت و ششم باب صد و پنجم و ...
معنی ... که جواب سابق جواب اجمالی باشد مثل آنچه گذشت در کتاب العقل حدیث بیستم و باب ...
فقال ابن السکیت تالله ما رأیت مثلک قط فما الحجة علی الخلق الیوم فقال علیه السلام العقل تعرف به الصادق علی
الله فتصدقه والکاذب علی الله فتکذبه و حاصل آن اینست که محکمات قرآن که صریحست در نهی از پیروی ظن
اختلاف از روی ظن نزد و رسول میکند دعوی امامت به جهل او را و میشناسد عقلا سوی امام حق ... عطف
بر ما انزل الله عبارتست از آنچه گذشت در حدیث اول باب شصت و پنجم که باب الاشارة والنص علی الحسن
بن علی علیهما السلام است و آنچه می آید در حدیث سیوم باب صد و پنجاه و چهارم که باب ما جاء فی الاثنی عشر والنص
علیهم علیهم السلام است و خص الله عطف است بر ما انزل الله عبارتست از شروط امامت مثل علم جمیع
احکام و شجاعت و سایر کمالات که در او بوده و در غیر او از صحابه امامت مثل تیمی و عدوی و اموی نبود و
باتفاق مخالفین و ما قال فیه عطف است بر ما انزل الله عبارتست از امثال آنچه در روز غدیر خم رسول الله
صلی الله علیه و آله گفته و نصبه عطف است بر ما انزل الله و همچنین و اقرار ... اشارتست و ما یصیبهم ...
و این اشارتست به آنچه گذشت در حدیث چهارم باب شصت و پنجم که در آن دعا کرد رسول الله صلعم فاطمه و الحسن و الحسین
و علیهم مثل علم امیر المؤمنین علیه السلام عطا فرمود و ذکر این در این مقام برای بیان اینست که صبر و عطوفت
و اخلاق ... و ... و وصیتی است از رسول الله صلعم و حضرتی به امامت ... و وصیته الی
الحسن عطف است بر ما انزل الله و ضمیر راجع به رسول الله یا راجع به علی علیهما السلام و مراد شرط امامت امام
حسن علیه السلام امامت را به اولاد خود نه برده و ذکر این در این مقام برای ابطال دعوی امامت اولاد امام حسن
علیه السلام است چون در آنزمان بعض ایشان دعوی امامت برای خود میکردند مثل محمد بن عبد الله بن
الحسن که احوال او مذکور شد در حدیث هفتم باب ... بین دعوی المحق والمبطل فی امر الامامة
هشتاد و ... و تسلیم الحسین له عطف است بر ما انزل الله و مصدر مضاف به فاعلست و ضمیر راجع
به امام ... است بقول الله باء حرف جر و صیغه مصدر است و ظرف متعلق بتسلیم است و این اشارتست
به آنچه گذشت در حدیث دوم باب شصت و چهارم که باب النص من الله عز وجل آخر است که این آیت ... اولاد
امام حسین علیه السلام است و بیان شد که ذکر این نیز در این مقام برای ابطال دعوی امامت اولاد امام حسن علیه السلام
یعنی عبد الاعلی گفت که پس امام ذکر کرد آنچه را که فرو فرستاده الله تعالی در قرآن در حق علی علیه السلام و ذکر کرد
آنچه را که گفت علی را رسول الله صلی الله علیه و آله در حق حسن و حسین علیهما السلام و ذکر کرد آنچه را که اختیار داده الله تعالی
علی علیه السلام را بآن ... او و ذکر کرد آنچه را که گفت در حق علی رسول الله صلعم که وصیت رسالت سوی علی و تعیین

رسولست علی را برای امامت و دیگر کرد آنچه را که بر بیعت علی و حسن و حسین را از نصیب‌ها و دیگر کرد او را از حسن
و حسین را آن دو دیگر کرد وصیت رسول الله را سوی حسن که مشروطست بانکه امر امامت را با اولاد خود
واگذارد و دیگر کرد واگذاشتن حسین امر امامت را با اولاد خود بسبب قول الله تعالی در سوره احزاب
که پیغمبر اولی است بمؤمنان از خودشان و زنان او مادران مؤمنان اند و درین مؤمنان نند در حرمت نکاح و خویشان
نسبی غیر بعض ایشان اولی از مؤمنان از خودشان بسبب بعضی دیگر که او ویشان ایشان در کتاب الله
ص قلت فان الناس تکلموا فی ابی جعفر علیه السلام و یقولون کیف تخطت من ولد ابیه من له
مثل قرابته و من هو اسن منه و قصرت عمن هو اصغر منه فقال یعرف صاحب هذا الامر
بثلث خصال لا تکون فی غیره هو اولی الناس بالذی قبله و هو وصیه و عنده سلاح رسول الله
صلی الله علیه و آله و وصیته و ذلک عندی لا انازع فیه قلت ان ذلک مستور مخافة
السلطان قال لا یکون فی ستر الا وله حجة ظاهرة ش الف لام الناس برای عهد خارجیست و مراد
زیدیه است و مراد بتکلم در ابی جعفر طعن در او است که بر تقدیر امامت و چرا او زید را وصی خود کرد
و ابن بابویه در کتاب کمال الدین نقل کرده که زید در وقت احتضار ابی جعفر علیه السلام گفت او را که مرا وصی
کنی چنانچه حسن بن علی حسین بن علی را وصی خود کرد خطا نکرده بود و امام محمد باقر علیه السلام جواب او گفت که
آنچه امام جعفر صادق علیه السلام جواب گفته در این حدیث کیف مستفهم توبیخی است تخطت بخا بنقطه و شده
طا بنقطه بصیغه ماضی غایب معلوم باب تفعل است و ضمیر مستتر راجع بوصیت ابی جعفر است و نظیر
این گذشت در حدیث هفدهم باب بیست و ششم در فقره و کان من قوله یا بنی شی آخر که او و بعفها من و دعا
یعنی او وصیه من له مثل قرابته مفعول تخطت است و عبارت از زید است و مقصود اینست که قرابت
با رسول الله مثل قرابت ابی جعفر است با رسول الله صلی الله علیه و آله و قرابت وصی ابی جعفر که امام جعفر صادق
علیه السلام است بکمتر نبوده و در تراست ضمیر منه راجع بوصی ابی جعفر است و مراد اینست که زید پیش از
امام جعفر صادق علیه السلام است و اگر تفصیل حال حکایت برجال تکلی بکرد میگفت بجای منه و گفت
من جعفر برای رعایت نوعی از ادب و من هو اسن منه نیز عبارت از زید است و قصرت
بتقدیم قاف بر صاد بصیغه معلوم باب حسن است و ضمیر مستتر راجع بوصیت ابی جعفر است و من هو اصغر
منه عبارت است از برادران وصی ابی جعفر و مقصود اینست که بزرگ وصیت سوی برادران امام جعفر صادق
که کوچکتر اند و برای رعایت کوچکی و بزرگیست پس جواب اینست که وصیت سوی زید نکرد که بزرگتر است از امام
جعفر صادق علیه السلام مانند آن راجع ضمیر تخطت با امت و ضمیر منه با ابی جعفر گفت بنا بر روایت شیخ محمد

در کتاب النصوص علی الائمة الاثنی عشر در باب ما جاء من علی بن الحسین زین العابدین علیه السلام که عن الزهری
قال دخلت علی علی بن الحسین علیه السلام فی مرضه الذی توفی فیه فقلت له یا ابن رسول الله ان کان امر الله
ما لا بد لنا منه و وقع فی نفسی انه قد نعی نفسه فالی من نختلف بعدک قال یا عبد الله الی ابنی هذا و اشار الی محمد ابنه
و هو وصیی و وارثی و عیبة علمی معدن الحکم و باقر العلم و قال سوف یختلف الیه خاص من شیعتی و یبقر العلوم علیهم بقرا
ثم ارسل ابنه محمدا فی حاجة الی السوق فلما جاء محمد قلت یا ابن رسول الله هلا اوصیت الی اکبر اولادک قال یا عبد الله
لیست الامامة بالصغر والکبر هکذا عهد الینا رسول الله صلی الله علیه و آله و هکذا وجدنا مکتوبا فی اللوح و الصحیفة
در کتاب ارشاد گفته که اولاد علی بن الحسین علیهما السلام پانزده اند محمد المکنی بابی جعفر الباقر علیه السلام امه ام عبد الله بنت
الحسن بن علی بن ابی طالب علیهما السلام و زید و عمر امهما ام ولد و عبد الله و الحسن و الحسین الاصغر و عبد الرحمن
و سلیمان لام ولد و علی و کان اصغر ولد علی بن الحسین و خدیجة امهما ام ولد و محمد الاصغر امه ام ولد و فاطمة و علیة
و ام کلثوم امهم ام ولد یعنی گفتم بدرستی که این مردمان زیدیه طعن کرده اند در امام محمد باقر علیه السلام میگویند
چگونه تجاوز کرده وصیت او از جمله پسران پدرش کسی که او راست مثل خویشی او با رسول الله و کسی که او
سالخورده تر است از وصی ابی جعفر و حال آنکه تجاوز کرده وصیت ابی جعفر کسی را که او کوچکتر است از وصی
ابی جعفر پس امام علیه السلام گفت شناخته میشود صاحب این امارت حق بسه صفت که نباشد هیچکدام در غیر او
اول آنکه او نزدیکتر مردمانست باعتبار علم باحکام بآنکس که پیش از او بوده و اشارتست بعید محکمات قرآن که
مذکور شد دوم آنکه او وصی آنکسست که پیش از او بوده سیوم آنکه نزد او است سلاح رسول الله و وصیت
او و کیفیت مذکور شد در حدیث چهارم باب شصت و یکم و مجموع آن سه خصلت تا رفع نزاع کرده نیز شوم
در ان گفتم بدرستی که سلاح و وصیت پوشیده شده است از ترس دشمن امام گفت نمیباشد
که در حق کسانی است برای ظاهر شد رفت بلکه خصلت دوم که وصیت باشد وجود بر خصلت دوم نیز ظاهر
میشود چنانچه گفته ص ان ابی استودعنی ما هناک فلما حضرته الوفاة قال ادع لی شهودا
فدعوت اربعة من قریش فیهم نافع مولی عبد الله بن عمر فقال اکتب هذا ما اوصی به یعقوب
بنیه یا بنی ان الله اصطفی لکم الدین فلا تموتن الا و انتم مسلمون و اوصی محمد بن علی الی جعفر بن محمد
و امره ان یکفنه فی برده الذی کان یصلی فیه الجمع و ان یعممه بعمامته و ان یربع قبره و یرفعه
اربع اصابع و ان یحل عنه اطماره عند دفنه ثم قال للشهود انصرفوا رحمکم الله فقلت له یا ابت بعد ما
انصرفوا ما کان فی هذا بان تشهد علیه فقال یا بنی کرهت ان تغلب و ان یقال انه لم یوص
فاردت ان یکون لک حجة ش مضمون گذشت در حدیث سیوم باب شصت و نهم ص فما الذی ان

اربعة

تقديم الرجال قبلك قال من وصي فلان قيل فلان قلت فان اشرك في الوصية قال تسألونه فا
نه سيبين لكم شرح پس آن وصیت ظاهر است که علیه السلام است که باعث اینست که چون آید مردی آن شهر که امام
دران فوت شده گوید کیست وصی فلان امام که فوت شد گفته میشود فلان کس گفتم پس اگر امام سابق شریک گرداند
در وصیت چند کس را اشارتست بانچه مذکور شد در حدیث سیزدهم باب هفتادم که امام جعفر صادق علیه السلام
پنج کس را شریک در وصیت کرد و در ظاهر گفت بپرسید از مسائل شریکی را که احتمال امامت او میدهید تا
حق انبه معلوم میشود شما را بمعیار محکمات قرآن که مذکور شد سوم حدیث عن محمد بن مسلم قال قلت لابي
عبد الله عليه السلام اصلحك الله بلغنا شكواك واشفقنا فلو اعلمتنا او علمتنا من قال ان عليا عليه السلام
كان عالما والعلم يتوارث فلا يهلك عالم الا بقي من بعده من يعلم مثل علمه او ما شاء الله قلت
افيسع الناس اذا مات العالم ان لا يعرفوا الذي بعده فقال اما اهل هذه البلدة فلا يعني المدينة واما غيرها
من البلدان فبقدر مسيرهم ان الله يقول وما كان المؤمنون لينفروا كافة فلولا نفر من كل فرقة
منهم طائفة ليتفقهوا في الدين ولينذروا قومهم اذا رجعوا اليهم لعلهم يحذرون قال قلت
ارايت من مات في ذلك فقال هو بمنزلة من خرج من بيته مهاجرا الى الله ورسوله ثم يدركه الموت
فقد وقع اجره على الله قال قلت فاذا قدموا باي شيء يعرفون صاحبهم قال يعطى السكينة
والوقار والهيبة شرح او دل اول از شکوی دو بیت و در دوم تقسیم باعتبار از منا ... است نظیر آیت
صافات و ... الف و ... که بیان شده در شرح حدیث اول باب دوم مراد اینست که از اول
حدوث امامت جمیع علم امام سابق را ... بعد از آن زیاد میشود در شبهای قدر ... تفصیل که مذکور شد
در باب چهل و سیوم و این اشارتست بانکه علم امام سابق کافی نیست برای حدوث زمان امام لاحق و الا
حاجت بنزول ملائکه و روح در شبهای قدر تا آخر الزمان نمیبود و بر هر احتمال ... علم رعیت ... بانها
و این راجع میشود باستدلال بسوره قدر و اول ... و خلاصه وجوب معرفت امام زمان و وجوب نفر
سوی امام زمان که معتبر شده اما سکوت ... حکم تا ظهور او بیان شده در کتاب العقل در شرح حدیث
هشتم باب دوم که المؤمنون عبارتست از بعض فرق ... وجوب که طائفه از ایشان نفر کرده در برای
تفقه در دین و قوم خود را بترسانند از عذاب ... پس جمیع ایشان مؤمن شده ... لزوم حج
و تکلیف ... برای ... بر انچه مفهوم میشود از سابق بیان که ... طریق حصول
تفقه در دین ... برای ... المؤمنون ... صاحبان نفر
از جمله ... ایشان ... که دعوی ایمان ... طائفه ایشان تقررای تفقه کرد ... ستر

بعضی ... صاحب ... و لکن بفتح سین ... که ... نسل مردمان ... و فا
و الف ... مراد ... امیر ... و سکون ... همزه و جامع
جمع ... بودن یعنی روایتست از محمد بن مسلم گفت که گفتم بامام جعفر صادق علیه السلام ... خدا
تعالی رسید بما کیفیت مرض تو و ترسیدیم از فوت تو پس کاش اعلام کنی ما را یا تعلیم کنی ما را ... بعد از تو
پس امام گفت برای بیان معیار محکمات قرآن که مذکور شد در حدیث سابق که بدرستی که علی علیه السلام بود عالم
جمع احکام الهی میراث برده میشود تا آخر الزمان پس ... جمیع احکام ... بعد
کسی که ... جمیع علم ... بانچه ... خدا تعالی ... پس ... چون مردمان
عالم ... اگر بعد از فوت پس گفت که ... این شهر پس ... راوی گفت که ... امام
اشارت ... چون ... مراد مدینه و حوالی مدینه است ... شهر ... باشند
پس معذورند ... ایشان ... خدا تعالی ... مؤمنان ... قرآن ... جمع
اعراب ... کفر و نفاق دعوی ... قرآن طائفه
برای ... عذاب ... قوم خود را از عذاب ... چون ... سوی
ایشان ... آن اعراب ... راوی گفت که گفتم که خبر ده مرا که کسی
که ... حرکت ... امام گفت که او ... که بیرون رفت از خانه خود سفر ...
بجانب اطاعت خدا تعالی و رسولش بعد از آن دریافت او را مرگ پس ... مزد او بر خدا تعالی ...
آیت سوره نساء است ... غیبت امام ... مشکلات ... بعلوم ... میشود
گفت که گفتم پس چون ... امام پس بچه چیز میشناسند امام خود ... که ... میشود امام ...
... علم جمیع احکام ... مراد ... بسؤال او از مسائل ... معلوم میشود امامت او
باب هشتاد و نهم ... امام ... امام رضا علیه السلام شرح ... امام
... متصل شد سوی ... وقت مردن امام سابق ... وقت رسیدن خبر فوت ... شرح
اول حدیث عن ابي جرير القمي قال قلت لابي الحسن عليه السلام جعلت فداك قد عرفت انقطاعي الى
ابيك ثم اليك ثم حلفت له وحق رسول الله وحق فلان وفلان حتى انتهيت اليه بانه لا يخرج مني ما
تخبرني به الى احد من الناس وسالته عن ابيه احي هو ام ميت فقال قد والله مات فقلت جعلت
فداك ان شيعتك يروون ان فيه سنة اربعة انبياء قال قد والله الذي لا اله الا هو هلك قلت
هلاك غيبة او هلاك موت قال هلاك موت فقلت لعلك مني في تقية فقال سبحان الله

مَا وَصّى إلَيْكَ قَالَ نَعَمْ قُلْتُ فَأشرَكَ مَعَكَ فِيهَا أحَداً قَالَ لَا قُلْتُ فَعَلَيْكَ مِنْ إخْوَتِكَ إمَامٌ قَالَ لَا
قُلْتُ فَأنْتَ الإمَامُ قَالَ نَعَمْ **شرح** این سخن گفت است و ضمیر برای شأنست مناسب تعجب است عنوان این
خبر آنست که ابو جریر از جمله واقفه بوده ... امام موسی کاظم علیه السلم بوده و ... در حدیث ششم
این باب مذکور شده و آن باعث این سؤال شده شاید که ... عبارت باشد از یوسف که از زندان
شده و بیرون رفته و موسی که صاحب عصا و هلاک فرعون ... شده و ... که تنبیه شد و ...
و عیسی که گفته شده ... قتلنا المسیح عیسی بن مریم رسول الله و ما قتلوه و ما صلبوه و لکن شبه لهم ...
متن روایت است از ابو جریر قمی ... گفت گفتم امام رضا علیه السلم را قرابت ...
خاص بودن مرا نسبت ... آن ... امام رضا علیه السلم که ... سؤال
... امام رضا علیه السلم ... که ...
... که ... آن ... که ... مرد ... سؤال کردم امام رضا ...
... زنده است او یا مرده پس گفت ... قرابت ...
بکنند که ... امام موسی ... گفت ...
غایب شدن ... مردن گفت ... پس گفتم شاید که ...
... پس ... گفت سبحان الله ... گفتم پس آیا وصیت کرد موسی ... اموال خود ...
... گفت آری گفتم پس آیا شریک کرد با تو در وصیت اموال کسی را گفت نه گفتم پس آیا ...
تو امامی هست گفت نه گفتم پس تو امامی گفت آری **دوم متن** قُلْتُ لِلرِّضَا عَلَيْهِ السَّلَامُ إنَّ رَجُلاً عَنَى
أخَاكَ إبْرَاهِيمَ فَذَكَرَ لَهُ أنَّ أبَاكَ فِي الحَيَاةِ وَأنْتَ تَعْلَمُ مِنْ ذَلِكَ مَا لَا يَعْلَمُ فَقَالَ سُبْحَانَ اللهِ يَمُوتُ رَسُولُ
اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ وَلَا يَمُوتُ مُوسَى قَدْ وَاللهِ مَضَى كَمَا مَضَى رَسُولُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ وَلَكِنَّ
اللهَ لَمْ يَزَلْ مُنْذُ قَبَضَ نَبِيَّهُ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ هَلُمَّ جَرّاً يَمُنُّ بِهَذَا الدِّينِ عَلَى أوْلَادِ الأعَاجِمِ
وَيَصْرِفُهُ عَنْ قَرَابَةِ نَبِيِّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ هَلُمَّ جَرّاً فَيُعْطِي هَؤُلَاءِ وَيَمْنَعُ هَؤُلَاءِ لَقَدْ قَضَيْتُ
عَنْهُ فِي هِلَالِ ذِي الحِجَّةِ ألْفَ دِينَارٍ بَعْدَ أنْ أشْفَى عَلَى طَلَاقِ نِسَائِهِ وَعِتْقِ مَمَالِيكِهِ وَلَكِنْ قَدْ سَمِعْتَ
مَا لَقِيَ يُوسُفُ مِنْ إخْوَتِهِ **شرح** ...
مراد ... که آن ... مطلع شد ... کاظم علیه السلم ...
... ابراهیم ... ضمیر ... راجع ...
... در حدیث ششم این باب ... که ... در بغداد غایب شده ...

و نزد امام رضا پنهانست و ... در حدیث ... این باب نقل شده ...
ضمیر ... راجع ... ضمیر ...
متن گفتم امام رضا علیه السلم را ... که مردی قصد کرده ... برادرت ابراهیم را پس یاد کرد برای او ... که پدرت
زنده است و ... تو میدانی از آنچه ... میداند ...
کجاست ... پس امام رضا علیه السلم گفت ... گفت سبحان الله ... رسول الله ...
موسی ... رسول ... وفات ...
... موسی ... رسول الله ...
...
...
...
...
...
...
آنچه ... یوسف از برادران خود ...
... **سیوم متن** عَنْ ... قَالَ قُلْتُ لِأبِي الحَسَنِ عَلَيْهِ السَّلَامُ إنَّهُمْ رَوَوْا عَنْكَ فِي مَوْتِ
أبِي الحَسَنِ عَلَيْهِ السَّلَامُ أنَّ رَجُلاً قَالَ لَكَ عَلِمْتَ ذَلِكَ بِقَوْلِ سَعِيدٍ فَقَالَ جَاءَ سَعِيدٌ بَعْدَ مَا عَلِمْتُ بِهِ
قَبْلَ مَجِيئِهِ قَالَ وَسَمِعْتُهُ يَقُولُ طَلَّقْتُ أُمَّ فَرْوَةَ بِنْتَ إسْحَاقَ فِي رَجَبٍ بَعْدَ مَوْتِ أبِي الحَسَنِ بِيَوْمٍ
قُلْتُ طَلَّقْتَهَا وَقَدْ عَلِمْتَ بِمَوْتِ أبِي الحَسَنِ قَالَ نَعَمْ قُلْتُ قَبْلَ أنْ يَقْدَمَ عَلَيْكَ سَعِيدٌ قَالَ نَعَمْ **شرح**
سعید ... مذکور شده ...
...
... امام موسی کاظم علیه السلم ... امام جعفر صادق علیه السلم ... امام موسی کاظم علیه السلم
در ... **متن** روایت ...
امام رضا علیه السلام ... امام موسی علیه السلم ...
آن ... بغداد ...
... امام موسی علیه السلام ...

چرا می کرد علم با امت خود نداشته باشد محالست بمراد نهیب کرد و فهمید بگو بنده که محض خبر سعید دعوی علم
خوب نیست پس امام علیه السلام گفت آمد سعید بعد از آنکه دانسته بودم آن را پیش از آمدن سعید ما وی گفت شنیدم
از امام رضا علیه السلام میگفت که بر وجه تمام خبردار کردم ام فروه دختر اسحق را بفوت امام موسی واجب بعد
از فوت امام موسی بیک روز گفتم خبردار کردی ام فروه را بحال که چنین میدانستی پیش از فوت امام موسی گفت
آری گفت ندانستم اصلا و محض ظن نبود گفتم پس از کجا دانستی گفت بر نوعی علم داشتی گفت ای حدیث چهارم
قلت للرضا عليه السلام أخبرني عن الإمام متى يعلم أنه إمام حين يبلغه أن صاحبه قد مضى أو
حين يمضي مثل أبي الحسن قبض ببغداد وأنت ههنا قال يعلم ذلك حين يمضي صاحبه قلت
بأي شيء قال يلهمه الله شرح مثل مرفوع و خبر مبتدای محذوفست تقدیر موضع سؤال مثل یعنی گفتم امام
علیه السلام را خبر ده مرا امام که کی میداند که او امامست آیا وقتی که خبر رسید او را خبر آنکه پدر او رفته
یا وقتی که میمیرد و موضع سؤال مثلش امام موسی است که گرفته شد او ببغداد و تو اینجایی گفت میداند آن را
که میمیرد و پرسش کردم که بچه چیز میداند گفت در دل او می اندازد آن را الله تعالی باشارتی یا استنباط از قرآن از
احوالی که حادث شود در آن وقت چنانکه می آید در حدیث بعد از این پنجم متن رأيت أبا الحسن علي بن محمد
في اليوم الذي توفي فيه أبو جعفر فقال إنا لله وإنا إليه راجعون مضى أبو جعفر عليه السلام
فقيل له وكيف عرفت قال لأنه تداخلني ذلة لله لم أكن أعرفها شرح دیدم در روزی که امام علی نقی علیه السلام
در روزی که فوت شده بود در آن امام محمد تقی علیه السلام در بغداد پس گفت انا لله و انا الیه راجعون رفت امام محمد
تقی علیه السلام بعد از آن پس گفته شد امام علی نقی علیه السلام را چگونه شناختی گفت بواسطه آنکه داخل
داخل شد مرا فروتنی برای الله تعالی یعنی خضوع و خشوع بدرگاه الهی که بیقراری که نمی شناختم آن مرتبه را هرگز
هرگز آشنا نبودم بلکه گویی که عالم بجمیع قرآن و قواعدی که در شب آیات قرآن هست بشنید مستنبط علم
بخصوص واقعه این حدیث میسر نکرد ششم متن عن مسافر قال أمر أبو إبراهيم عليه السلام حين أخرج
به أبا الحسن عليه السلام أن ينام على بابه في كل ليلة أبدا ما كان حيا إلى أن يأتيه خبره قال فكنا
في كل ليلة نفرش لأبي الحسن في الدهليز ثم يأتي بعد العشاء فينام فإذا أصبح انصرف إلى منزله
قال فمكث على هذه الحال أربع سنين فلما كان ليلة من الليالي أبطأ عنا وفرش له فلم يأت كما
كان يأتي فاستوحش العيال وذعروا ودخلنا أمر عظيم من إبطائه فلما كان من الغد أتى
الدار ودخل إلى العيال وقصد إلى أم أحمد فقال لها هاتي الذي أودعك أبي فصرخت
ولطمت وجهها وشقت جيبها وقالت مات والله سيدي فكفها وقال لها لا تكلمي بشيء

ولا تظهريه حتى يجيء الخبر إلى الوالي شرح العشاء بکسر عین بی نقطه و الف ممدوده تاریکی اول شب و وقت عشا
و بفتح عین طعام آخر روز و مراد اینجا مناسبت ذعروا بذال با نقطه و عین بی نقطه و را بی نقطه بصیغه مجهول معلوم و باب
علم بمجهول باب منع است از ذعر بفتح ذال و فتح عین دهشت و اضطراب و بسکون عین ترسانیدن یعنی
روایتست از مسافر که گفت امر کرد امام موسی کاظم علیه السلام وقتی که بیرون برده شد بسوی بغداد امام رضا را
که خواب برود در خانه امام موسی علیه السلام در هر شب پیوسته چندانکه امام موسی زنده باشد تا وقتی که آید امام رضا را
خبر فوت امام موسی بالهام الهی چنانچه گذشت در حدیث چهارم این باب مسافر گفت پس فرش میکردیم
هر شب برای امام رضا در دهلیز بعد از آن می آمد بعد از تاریکی پس خواب میکرد پس چون صبح میشد میرفت
سوی منزل خود مسافر گفت پس درنگ کرد بر این حال چهار سال پس وقتی که شد شبی از شبها دیر کرد از ما
نزد ما و فراش انداخته شد برای او پس نیامد چنانچه می آمد پس دلگیر شدند عیال امام موسی علیه السلام و مضطرب
شدند و داخل شد ما را امری عظیم از دیر آمدن او پس وقتی که فردا شد آمد بخانه امام موسی و داخل شد
سوی عیال او و متوجه شد سوی ام احمد پس گفت او را بده آنچه که بامانت داد ترا پدرم پس ام احمد فریاد کرد
و طپانچه زد بر روی خود و درید گریبان خود را و گفت مرد بخدا قسم مولای من پس امام رضا علیه السلام باز داشت
او را از نوحه گری و گفت او را سخن مگو بچیزی و اظهار مکن فوت او را تا آید خبر سوی حاکم مدینه متن فأخرجت إليه
سفطا وألفي دينار أو أربعة آلاف دينار فدفعت ذلك أجمع إليه دون غيره وقالت إنه
قال لي فيما بيني وبينه وكانت أثيرة عنده احتفظي بهذه الوديعة عندك لا تطلعي عليها أحدا
حتى أموت فإذا مضيت فمن أتاك من ولدي فطلبها منك فادفعيها إليه واعلمي أني قد مت
وقد جاءني والله علامة سيدي فقبض ذلك منها وأمرهم بالإمساك جميعا إلى أن ورد الخبر
وانصرف فلم يعد لشيء من المبيت كما كان يفعل فما لبثنا إلا أياما يسيرة حتى جاءت الخريطة
بنعيه فعددنا الأيام وتفقدنا الوقت فإذا هو قد مات في الوقت الذي فعل أبو الحسن
ما فعل من تخلفه عن المبيت وقبضه لما قبض شرح السفط بفتح سین بی نقطه و فتح فا و طا بی نقطه صندوق
چرمی یا تخته و جوال و مراد اینجا ظرف کتب و سلاحست او برای شک راویست و کانت أثيرة عنده کلام
راویست الاثیره بفتح همزه و کسر ثای سه نقطه و سکون یای دو نقطه در پایین و را بی نقطه زنی که عزیز و گرامی باشد
و کسی که خاص باشد خواه مرد و خواه زن و هر دو اینجا مناسبست الخریطه بفتح خا و کسر را بی نقطه و سکون یای دو نقطه
در پایین و طا بی نقطه کیسه که گاه نامه ها در آن میگذارند و سر آن می بندند و مهر میکنند یعنی پس بیرون آورد سوی امام رضا
علیه السلام صندوق چرمی را و دو هزار دینار طلا یا چهار هزار دینار طلا پس داد آن را همگی بو نه بغیر او و گفت که امام

موسی علیه السلام گفت مرا در راز میان من و میان او و بود امام احمد عزیز گرامی نزد امام موسی علیه السلام که چهار
این امامت را نزد خود مطلع کن بیان بچگی از میرم پس چون بمیرم رفتم از مدینه پس هر که آمد نزد تو از پسران
من پس طلب کرد امانت را از تو پس بده آن را به او و بدان که وفات کرده من مردم امام احمد گفت و بعض آنچه امر شد
قسم علامت مولای من پس امام رضا علیه السلام گرفت آن را از او و امر کرد عیال اهل کنی که بچه او دیگر [illegible]
بدان بیست و برکت تنزل خود و برکت برای چیزی از شب رو نماید در آن را پس کرد بیکبر [illegible]
کردیم گر روزی چند از آنکه بسر بر خبر مرگ او پس شمردیم روزها را و تفحص کردیم وقت فوت امام موسی علیه السلام
پس آنگاه در بعض مرده بود در وقتی که کرد امام رضا علیه السلام آنچه را که کرد که باز ماندن از خواستن [illegible]
شد و گرفتن او آنچه را که گرفت از امام احمد **باب حالات الائمة علیهم السلام فی السن** شرح این
بیان مراتب ائمه علیهم السلام است در سن طفلی یعنی حدوث امامت خود شروط بسن مرجح نیست و در طفولیت
جایز است و در این باب هشت حدیث است اول اصل عن یزید الکناسی قال سألت أبا جعفر علیه السلام أکان
عیسى بن مریم حین تکلم فی المهد حجة لله على أهل زمانه فقال کان یومئذ نبیا حجة لله غیر مرسل
أما تسمع لقوله حین قال إنی عبد الله آتانی الکتاب وجعلنی نبیا وجعلنی مبارکا أینما کنت
وأوصانی بالصلاة والزکاة ما دمت حیا شرح در وقت آن زبان که سخن گفت او در گهواره گفت [illegible]
امام محمد باقر علیه السلام را که آیا بود عیسى بن مریم وقتی که سخن گفت در گهواره حجت الله تعالی بر اهل زمان خود پس گفت بود
در آن روز محل وحی الهی حجت الله تعالی بر او یا آنکه رسول باشد آیا گوش نمی‌اندازی برای قول عیسى که منقول شده
در سوره مریم وقتی که گفت عیسى بدرستی که من بنده الله تعالی ام داده است مرا کتاب و گردانیده است مرا
و گردانیده مرا محل وحی خود و گردانیده مرا بسیار فایده هر جا که باشم خواه در شریعت موسی خواه در شریعتی
دیگر و خواه در شکم مادر خود و بیرون باشد بنا بر آنچه می‌آید در حدیث دوم باب و وصیت کرد مرا
به نماز و زکات مادامی که زنده باشم و بعضی از آن علوم لازم است و دانستن آن از بودن نبی بعید است و جامع شروط بحث
قبول آن باشد چنانکه گذشت در باب ششم بیان آن در کتاب العقل و در شرح حدیث اول باب اول اصل
قلت فکان یومئذ حجة لله على زکریا فی تلک الحال وهو فی المهد فقال کان عیسى فی تلک الحال
آیة للناس ورحمة من الله لمریم حین تکلم فعبر عنها وکان نبیا حجة على من سمع کلامه فی تلک الحال
ثم صمت فلم یتکلم حتى مضت له سنتان وکان زکریا الحجة لله عز وجل على الناس بعد صمت عیسى
بسنتین ثم مات زکریا فورثه ابنه یحیى الکتاب والحکمة وهو صبی صغیر أما تسمع لقوله عز وجل
یا یحیى خذ الکتاب بقوة وآتیناه الحکم صبیا فلما بلغ عیسى علیه السلام سبع سنین تکلم بالنبوة والرسالة

حین أوحى الله تعالى إلیه فکان عیسى الحجة على یحیى وعلى الناس أجمعین شرح گفتم پس بود عیسى در آن
حجت الله تعالی بر زکریا در آن حالت طفولیت بر حالی که او در گهواره بود و مراد این است که عیسى در آن وقت امام
باشد پس گفت برای بیان آنکه عیسى در آن وقت امام نبود و بود عیسى در آن حالت علامت قدرت و ربوبیت
برای بیان مردمان و رحمت از جانب الله تعالی برای مریم وقتی که گفتگو کرد پس بیان حقیقت حال کرد از جانب
مریم و اشارت است به آنچه منقول است که مریم سخن نگفت در جواب جمعی که او را به تهمت زنا در شنیدند اشارت کرد
که با عیسى سخن گویند و عیسى بود محل وحی الهی حجت بر کسی که شنید سخن او را در آن حالت یعنی که بر آن بود و بر او لازم
که اطاعتش نمود بنا بعد از آن ساکت شد عیسى پس گفتگو نکرد تا گذشت او را دو سال و بود زکریا امام و حجت
الله تعالی بر مردمان بعد از سکوت عیسى دو سال مراد وقت کلام عیسى بعد از آن است تا دو سال بعد از آن
مرد زکریا پس میراث برد از او پسرش یحیی که آخر اوصیای موسی بود علم کتاب تورات و بود است که در آن
درست کرد و در آن یحیى طفل کوچک بود آیا نشنیدی قول الله عز و جل را در سوره مریم ای یحیى فرا گیر و ببر تورات را
علم و عمل و دادیم یحیى را حکمت بر حالی که طفل بود پس وقتی که رسید عیسى علیه السلام به هفت سال گفتگو کرد به نبوت
و رسالت وقتی که وحی کرد الله تعالی و شریعتی تازه داد پس بود عیسى حجت بر یحیى و بر مردمان همگی اشارت است
به آنکه هر رسولی که مبعوث شود به شریعتی تازه البته وصی رسول سابق از امامت معزول می‌شود به سبب نسخ آن
دین اصل ولیس تبقى الأرض یا أبا خالد یوما واحدا بغیر حجة لله على الناس منذ یوم خلق الله آدم
علیه السلام وأسکنه الأرض شرح و محال است که باقی ماند زمین ای ابو خالد یک روز بی امامی که حجت باشد
از جانب الله تعالی بر مردمان خواه رسول باشد و خواه وصی رسول از روزی که خلق کرد الله تعالی آدم علیه السلام
و ساکن او کرد در زمین اصل فقلت جعلت فداک أکان علی علیه السلام حجة من الله ورسوله على هذه
الأمة فی حیاة رسول الله صلى الله علیه وآله فقال نعم یوم أقامه للناس ونصبه علما ودعاهم
إلى ولایته وأمرهم بطاعته قلت وکانت طاعة علی علیه السلام واجبة على الناس فی حیاة رسول الله
صلى الله علیه وآله وبعد وفاته فقال نعم ولکنه صمت فلم یتکلم مع رسول الله صلى الله علیه
وآله وکانت الطاعة لرسول الله صلى الله علیه وآله على أمته وعلى علی علیه السلام فی حیاة رسول الله
صلى الله علیه وآله وکانت الطاعة من الله ومن رسوله على الناس کلهم لعلی علیه السلام بعد وفاة
رسول الله صلى الله علیه وآله وکان علی علیه السلام حکیما عالما شرح پرسیدم قربانت شوم آیا بود علی علیه السلام
حجت از جانب الله تعالی و رسول و بر این امت در زندگی رسول الله صلى الله علیه و آله پس گفت آری روزی
که داشت او را برای امامت مردمان و بلند کرد او را مانند علم و خواند مردمان را سوی رهبری او و امر کرد ایشان را

و طاعت او گفتم پس بود اطاعت علی علیه السلام واجب بر مردمان در زندگی رسول الله صلی الله علیه و آله و بعد
[از ف]وت رسول پس گفت آری و لیکن علی ساکت شد پس گفتگو در امر و نهی نکرد با رسول الله صلی الله علیه و آله و بود
اطاعت از جانب الله تعالی و رسولش واجب بر مردمان جمیع ایشان برای علی علیه السلام بعد از وفات رسول الله
صلی الله علیه و آله و بود علی علیه السلام حاضر بودن با پیغمبر با وجود فرض اطاعت او بر مردمان ادب خود را از
رسول نگاه میداشت و ساکت بود دوم حدیث قلت للرضا علیه السلام قد کنا نسألک قبل ان یهب الله
لک ابا جعفر فکنت تقول یهب الله لی غلاما فقد وهب الله لک فقر عیوننا فلا ارانا الله یومک فان
کان کون فالی من فاشار الی ابی جعفر علیه السلام و هو قائم بین یدیه فقلت جعلت فداک هذا
ابن ثلث سنین فقال و ما یضره من ذلک شیء قد قام عیسى بالحجة و هو ابن ثلث سنین شرح مضمون
این گذشت در حدیث دوم باب هشتاد و دوم سیوم حدیث عن بعض اصحابنا عن ابی جعفر الثانی علیه السلام قال
قلت له انهم یقولون فی حداثة سنک فقال ان الله تعالى اوحى الى داود ان یستخلف سلیمان و
هو صبی یرعى الغنم فانکر ذلک عباد بنی اسرائیل و علماؤهم فاوحى الله عز و جل الى داود علیه السلام
ان خذ عصا المتکلمین و عصا سلیمان و اجعلهما فی بیت و اختم علیهما بخواتیم القوم فاذا کان من الغد
فمن کانت عصاه قد اورقت و اثمرت فهو الخلیفة فاخبرهم داود علیه السلام فقالوا قد رضینا و سلمنا شرح
روایت است از بعض یاران ما از امام محمد تقی علیه السلام راوی گفت گفتم او را بدرستی که مخالفان گفتگو میکنند در کمی
سن تو پس گفت بدرستی که الله تعالی وحی کرد بداود علیه السلام که خلیفه خود کند سلیمان را و سلیمان طفل بود و گوسفند میچرانید
پس منکر شدند خلافت سلیمان را عابدان بنی اسرائیل و علمای ایشان [illegible]
طفل باشند پس وحی فرستاد الله تعالی بسوی داود علیه السلام که بگیر چوب گفتگو کنندگان را و چوب سلیمان را و بگذار
آن دو را در خانه و مهر کن بر آن دو چوب با انگشتریهای آن جماعت گفتگو کننده [illegible] پس چون شد
بعض فردا یعنی اول روز فردا پس هر که چوب او برگ آورده و میوه داده پس او خلیفه است پس خبر
کرد ایشان را داود علیه السلام از آن امتحان [illegible] پس گفتند راضی شدیم و قبول کردیم
سلیمان را چهارم حدیث عن ابی عبد الله علیه السلام قال ابو بصیر دخلت الیه و معی غلام یقودنی خماسی
لم یبلغ فقال لی کیف انتم اذا احتج علیکم بمثل سنه شرح الخماسی یعنی پنج شبر بالا و حاصل مراد [illegible]
یعنی روایت است از امام جعفر صادق علیه السلام گفت ابو بصیر داخل شدم بسوی او و با من پسری بود که عصاکشی
من میکرد پنج شبر بود و بالغ نشده بود پس گفت مرا چگونه خواهید بود چون حجت گرفته شود بر شما با مثل [illegible]
اشارت است [illegible] می آید در مولد الصاحب علیه السلام که [illegible] بود و وقتی که پدرش از دنیا رفت پنجم حدیث سهل بن زیاد

برای رسول الله صلی الله علیه و آله واجب است او و [illegible]
علیه السلام در زندگی رسول الله صلی الله علیه و آله و بود
اطاعت او

عن علی بن مهزیار عن محمد بن اسماعیل بن بزیع قال سألته یعنی ابا جعفر علیه السلام عن شیء من امر الامام
فقلت یکون الامام ابن اقل من سبع سنین فقال نعم و اقل من خمس سنین فقال سهل فحدثنی علی بن
مهزیار بهذا فی سنة احدى و عشرین و مائتین شرح روایت کرد سهل بن زیاد و از علی بن مهزیار از محمد بن اسمعیل
بن بزیع گفت پرسیدم او را یعنی حضرت امام محمد تقی علیه السلام را از چیزی از کارهای امامت یعنی شروط آن پس گفتم
آیا میباشد امام فرزند کمتر از هفت سال و وجه خصوص ذکر هفت سال آنست که مذکور شده در حدیث اول
باب که عیسی بود وقت امامت هفت ساله بوده پس گفت آری و کمتر از پنج سال نیز پس گفت سهل پس حکایت
کرد مرا علی بن مهزیار این را [illegible] و این کلام اشارت است بآنکه قائم آل محمد وقت امام شدن کمتر از پنج سال
بود و این سنین بعضی روایت است چنانچه می آید در مولد الصاحب علیه السلام ششم حدیث کنت ما بین
یدی ابی الحسن علیه السلام بخراسان فقال له قائل یا سیدی ان کان کون فالی من قال الی ابی جعفر
ابنی فکأن القائل استصغر سن ابی جعفر علیه السلام فقال ابو الحسن علیه السلام ان الله تبارک و تعالى
بعث عیسى بن مریم علیه السلام رسولا نبیا صاحب شریعة مبتدأة فی اصغر من السن الذی فیه ابو جعفر
علیه السلام شرح این گذشت در حدیث سیزدهم باب هشتاد و دوم هفتم حدیث عن علی بن اسباط قال رأیت
ابا جعفر علیه السلام و قد خرج علی فاخذت النظر الیه و جعلت انظر الى رأسه و رجلیه لاصف
قامته لاصحابنا بمصر فبینا انا کذلک حتى قعد فقال یا علی ان الله احتج فی الامامة بمثل
ما احتج به فی النبوة فقال و آتیناه الحکم صبیا و لما بلغ اشده و بلغ اربعین سنة فقد یجوز
ان یؤتى الحکمة و هو صبی و یجوز ان یؤتاها و هو ابن اربعین سنة شرح و بلغ اربعین سنة لفظ
امامت چه مقصود در اینجا نقل از سوره یوسف است نه از سوره احقاف چنانچه می آید در ابواب التاریخ
در مولد الحسین بن علی علیهما السلام که آیه احقاف در شان امام حسین علیه السلام است یعنی روایت است از علی
بن اسباط گفت دیدم امام محمد تقی علیه السلام را در حالی که از اندرون خانه خود بیرون آمد بر من که بیرون
او رفته بودم پس خوب نظر کردم بسوی او و شروع کردم نظر میکردم بسر و پای او تا بیان کنم قد او را
برای یاران در مصر پس همان [illegible] من چنان بودم تا نشست گفت ای علی بدرستی که الله تعالی
حجت گرفته بر خود [illegible] اوصیای رسول [illegible] مثل آنست که حجت گرفته [illegible]
یعنی صاحب نبوت [illegible] که شرط صاحب [illegible] نبوت [illegible] صاحب نبوت
[illegible] بیان این آنکه الله تعالى گفته در سوره مریم و دادیم یحیی را الحکومت در حالی که طفل بود و گفته
یوسف در سوره یوسف [illegible] که رسید بقوت خود و رسید بچهل سال [illegible]

[illegible] این کلام [illegible]
[illegible] علی بن مهزیار [illegible]

احدوثت

شوده است گفتاری درست کرداری ... و عقل یافته شده جایز است کرده ... شود آن ... در چهل سال باشد

هشتم حدیث علي بن ابراهيم عن ابيه قال قال علي بن حسان لابي جعفر عليه السلام يا سيدي ان الناس

ينكرون عليك حداثة سنك فقال وما ينكرون من ذلك قول الله لقد قال الله لنبيه قل

هذه سبيلي ادعو الى الله على بصيرة انا ومن اتبعني فوالله ما اتبعه الا علي عليه السلام وله تسع سنين

وانا ابن تسع سنين شرح در سوره یوسف چنین است وكأين من آية في السماوات والارض يمرون

عليها وهم عنها معرضون وما يؤمن اكثرهم بالله الا وهم مشركون افأمنوا ان تأتيهم غاشية من

عذاب الله او تأتيهم الساعة بغتة وهم لا يشعرون قل هذه در این آیات چند احتمال است انچه

آید معنی حجت و برهان و صاحبت استقلال در ربوبیت بی شایبه شریک شدن دیگری با او در حکم از پیش خود

مخلوف فراست صنیر بودن و ضمیر ... راجعست بقل که چون تمام سوره یوسف از اوساط کتب است

در دوم مشرکون حق است و مراد اینست که اکثر ایشان عبادت ربوبیت و صاحبت استقلال در حکم کسی

غلط میان آن ایمان و اشراک خواهند کرد باعتبار انکه اختلاف از روی ظن و هوا را اختیار خواهند کرد

چنانچه بیان میشود غاشیه عبارتست از مرض الموت و سکرات وال ... عبارتست از وقت مردن

عبارتست از مفاجات مثل این آیات و شواهد ربوبیت در آسمانها و زمین کند کرده ... سبیل معنی

برهان بر صدق دعوت ... استیناف بیانی است و بصیرت معنی علم و یقین است احتراز

از پیروی ظن ... مستتر در ادعو است ومن اتبعني يعني من اتبعني ... است و عبارتست از امیر

علیه السلام چنانچه می آید در کتاب الحجه در حدیث اول باب چهارم که باب من ... علیه الحجه و در من انجه

کرده اول این ... علی الایمان ... والتصديق ليس قول امام علیه السلام و ... که ... علی علیه السلام معنی

... الا علی علیه السلام است ... من اتبعني شامل غیر علی نبوده ... اینست که غیر او را

که دعوی پیشوایی کرده صاحب بصیرت در احکام الهیه نبوده ... اختلاف از روی ظن کرده ...

او در حکم او ... بر این معین بر ... ایشان نیز موافق انچه می آید در حدیث شصت و ششم باب

صد و هفتم و حاصل این برهان بر صدق دعوی نبوت کاریست در صدق دعوی امامت نیز ... احتراز از

اینست که شواهد ربوبیت در آسمانها و زمین ... بلکه شریک ... پیروی ظن در احکام الهیه ...

پس اگر در زمانی معلوم شود که غیر شخص معین هر که باشد بصیرت ندارد ... در احکام الهیه ...

دعوی او اجتهاد و پیروی ظن است معلوم میشود که آن شخص معین ... دعوی خود ... نبوت

باشد خواه امامت ... آن شخص ... خواهد باشد ... و این استدلال راجع میشود انچه که

در حدیث دوم باب ... اضطرار الی الحجه که باب اول است چنانچه معلوم بوده در زمان سمی ... هر پیشوایی که غیر او بوده ...

... و پس مشرک شده خانچه گفته در سوره توبه اتخذوا احبارهم ورهبانهم اربابا من دون الله و در سوره آل عمران

قل يا اهل الكتاب تعالوا الى كلمة سواء بيننا وبينكم ان لا نعبد الا الله ولا نشرك به شيئا ولا يتخذ بعضنا بعضا اربابا من دون

الله چنان معلومست در زمان هر یک از اوصیای اوصیا ... امام محمد تقی علیه السلام که ... سخن فیه ... است

... ظاهر میشود انکه قول امام که ... آخر موقوف ... این مسند ... بکلام ...

و قول امام که ... تسع سنین منافات ندارد با آنچه معلوم میشود از آنچه می آید در ابواب التاریخ در حدیث اول مولد ابی الحسن

صلوات الله علیه که ... در وقت ... بوده زیرا که کسی که از نه سال گذشته ... از نه سال ... گفته

... هشتم خوانده گفت ... هم ... قول امام که ... تسع سنین منافات ندارد با آنچه معلوم

از آنچه می آید در ابواب التاریخ ... مصنف در مولد ابو جعفر وفات پدرش که سن ابو جعفر در اول امامت

سال و هفت ماه بوده با آنچه مستفاد میشود از آنچه می آید در اول حدیث یازدهم مولد ابی جعفر محمد بن علی الثانی علیهما السلام که تاریخ

محمد بن سنان اینست که سن ابو جعفر در اول امامت ... شش سال و چهار ماه ... بوده زیرا که ...

در وقت صدور این حدیث امام نه ساله باشد بدانکه مقتضای جمع میان آنچه می آید در حدیث هفتم باب ...

خروج امام رضا علیه السلام از مدینه بسوی خراسان سن امام محمد تقی علیه السلام هفت سال بوده و میان آنچه ابن بابویه ...

در عیون اخبار الرضا در باب السبب الذي من اجله قبل علي بن موسى الرضا عليه السلام ولاية العهد من المامون که ...

و شرط من عبد الله المامون امير المؤمنين ولي عهده علي بن موسى ... الفضل بن سهل في يوم ...

... خلون من شهر رمضان من سنه احدى ومائتين ... آنچه در کشف الغمه ... ابراهيم بن عباس ...

... امام رضا ... رمضان بوده در سنه احدی و مائتین ... وفات امام رضا علیه السلام ...

صفر سنه ... اینست که سن امام محمد تقی علیه السلام در ابتدای امامت نه سال بوده و این موافق ...

... الله اعلم یعنی ... روایت از علی بن ابراهیم ... گفت علی بن حسان امام محمد تقی علیه السلام را که

ای ... مردم انکار میکنند ... سن ترا پس گفت که ...

... در مقام بیان برهان ... جمع ...

در سوره یوسف که ... شواهد ربوبیت در آسمانها و زمین برهان ... بر صدق دعوی ...

برای ... بیان آن که ... مردم ... احکام ... از روی یقین ...

پس ... علی علیه السلام ... نه سال ... بوده ...

این وقت ... سال ... هم ... سال ... کسی صاحب بصیرت در احکام

نیست باب نود و هفتم باب ان الامام لا یغسله الا امام من الائمة شرح این باب بیان آنست که غسل نمیدهد امام را

امامی از امامان این باب سه حدیث است اول حدیث عن احمد بن عمر الحلال او غیره عن الرضا علیه السلام قال قلت له

انهم یحاجونا یقولون ان الامام لا یغسله الا الامام قال فقال ما یدریهم من غسله فما قلت لهم قال فقلت

جعلت فداک قلت لهم ان قال مولای انه غسله تحت عرش ربی فقد صدق وان قال غسله فی تخوم الارض

فقد صدق قال لا هکذا فقلت فما اقول لهم قال قل لهم انی غسلته فقلت اقول لهم انک غسلته فقال نعم

شرح روایت است از احمد بن عمر حلال بفتح حاء مهمله و تشدید لام اول یا غیر او از امام رضا علیه السلام راوی گفت گفتم

که ایشان حجت میگیرند بر ما میگویند بدرستی که غسل نمیدهد امام را مگر امام راوی گفت پس امام رضا علیه السلام گفت

چه دانسته که غسل داد امام موسی را پس گفتم چه جواب دادی ایشان را راوی گفت فدایت شوم گفتم ایشان را اگر گوید صاحب

من که غسل داد امام موسی را در زیر عرش صاحب کل اختیار من پس راست گفته و اگر گوید که غسل داد او را در

اطراف زمین پس راست گفته راوی گفت پس چه گویم ایشان را در جواب گفت بگو که بدرستی که من غسل دادم

پس گفتم ایشان را که بدرستی که تو غسل دادی او را پس گفت آری دوم حدیث سألت الرضا علیه السلام

عن الامام یغسله الامام قال سنة موسی بن عمران علیه السلام شرح یعنی استفهام برای تقریر است مقصود

که بنیاد این بحث طریقه غسل دادن امام است پرسش شد و حاصل جواب اینست که

طریقه موسی بن عمران غسل دادن بود اگر آخر وصیت ... او و در بعد موت او ظاهر بود من غیر غسل امام

بود یعنی پرسیدم امام رضا علیه السلام را از امام که آیا غسل میدهد او را امام گفت که طریقه سنت موسی

بن عمران علیه السلام است سیوم حدیث قلت للرضا علیه السلام ان الامام لا یغسله الا الامام فقال اما تدرون

من حضره لعله قد حضره خیر ممن غاب عنه الذین حضروا یوسف فی الجب حین غاب عنه ابواه واهل

بیته شرح من حضره بصیغه معلوم ... بعد کسر لام و فتح حاء و تشدید لام و ضمیر راجع بکاظم علیه السلام

اهل ... و مراد بحضور غسل دادن است ... که غسل در مدینه واقع شد چنانچه گذشت

در حدیث چهارم باب ... ان الاشیاء ... ابی الحسن الرضا علیه السلام باب ... و مراد ... غسل دوم در بغداد

واقع شد ... و آن ... امام رضا علیه السلام از مدینه بسوی بغداد و ... کاظم علیه السلام و رجوع بسوی مدینه

در زمان قلیل است ... و ضمیر راجع بکاظم

غیر ... امام رضا علیه السلام است من غاب ... و سایر مردمان است

الذین معطوف بر من غاب ... و مراد اینست که رضا علیه السلام افضل از ... جبرئیل و ...

یعنی گفتم امام رضا علیه السلام را بدرستی که غسل نمیدهد امام را مگر امام ... پس چرا ... غسل دادی ...

آیا نمیدانید کسی که حاضر شد برای غسل دادن امام موسی شاید حاضر شده او را کسی که بهتر است از جمعی که غایب شدند

او بهتر است از آنها که حاضر شدند یوسف را در چاه وقتی که غایب شده بود از او پدر و مادر و سایر اهل بیت او

باب نود و هشتم باب مواليد الائمة علیهم السلام شرح المواليد جمع مولد بفتح میم و سکون واو و کسر لام مصدر میمی بمعنی

جمع مولود بمعنی مولود علیه و حاصل مراد کیفیت بیان کیفیت ولادت ائمه علیهم السلام است در این باب

هشت حدیث است اول حدیث عن ابی بصیر قال حججنا مع ابی عبد الله علیه السلام فی السنة التی ولد فیها

ابنه موسی علیه السلام فلما نزلنا الابواء وضع لنا الغداء وکان اذا وضع الطعام لاصحابه اکثر واطاب قال

فبینا نحن ناکل اذ اتاه رسول حمیدة فقال له ان حمیدة تقول قد انکرت نفسی وقد وجدت ما کنت

اجد اذا حضرت ولادتی وقد امرتنی ان لا استبقک بابنک هذا فقام ابو عبد الله علیه السلام فانطلق

مع الرسول فلما انصرف قال له اصحابه سرک الله وجعلنا فداک فما انت صنعت من حمیدة قال

سلمها الله وقد وهب لی غلاما وهو خیر من برأ الله فی خلقه شرح روایت است از ابو بصیر گفت که حج کردیم

با امام جعفر صادق علیه السلام در سالی که زائیده شد در آن پسرش موسی علیه السلام پس وقتی که فرود آمدیم در ابوا بفتح همزه

و سکون با تحتانی و واو و الف ممدوده که میان مکه و مدینه است گذاشت برای ما غدا را بفتح غین معجمه و فتح دال

بنقطه و الف ممدوده طعام چاشت و بود چون میگذاشت طعام را برای یاران خود بسیار و پاکیزه میکرد آنرا

راوی گفت پس میان اینکه میخوردیم ناگاه آمد پیغام آور حمیده بسوی او پس گفت او را بدرستی که حمیده

میگوید بدرستی که حالت غریبی پیدا کرده ام و همچنین فهم آن حالات را که می فهمیدم چون نزدیک میشد زائیدن من و

بتحقیق امر کردی مرا که بی خبر نگذارم این پسر ترا پس برخاست امام جعفر صادق علیه السلام پس روانه شد

با پیغام آور پس وقتی که برگشت گفتند او را یاران او خوشحال کناد ترا الله تعالی و ما را فدای تو کناد پس چه کرد

تو در کار حمیده گفت سلامت داشت او را الله تعالی و بتحقیق بخشید مرا الله تعالی پسری را و بهترین کسیست

که ساخته او را الله تعالی در مخلوقین خود بعد از من اشارتست باینکه امام آنچه در امام سابق در وقت ولادت

لاحق میکند حدیث ولقد اخبرتنی حمیدة عنه بامر ظنت انی لا اعرفه ولقد کنت اعلم به منها فقلت

جعلت فداک فما الذی اخبرتک به حمیدة عنه قال ذکرت انه سقط من بطنها حین سقط واضعا

یدیه علی الارض رافعا راسه الی السماء فاخبرتها ان ذلک امارة رسول الله صلی الله علیه وآله

وامارة الوصی من بعده شرح و هر آینه خبر داد مرا حمیده در کار آن پسر بخبری که گمان کرد حمیده که من نمی دانم

آنرا و هر آینه بتحقیق بودم دانا تر بآن چیز از او پس گفتم فدایت شوم پس چه بود آنچه خبر داد ترا بآن حمیده در کار او

گفت ذکر کرد حمیده که موسی فرود آمد از شکم او وقتی که فرود آمد گذاشته دو دست خود را بر زمین و برداشته بود سر خود را

سوی آسمان پس خبر داد ام حمیده را که آن علامت زاده شدن رسول الله است صلی الله علیه وآله و علامت زاده
شدن وصی او است بعد از او. متن: قلت جعلت فداك وما هذا من إبانة رسول الله صلى الله عليه وآله
وإبانة الوصي من بعده فقال إنه لما كانت الليلة التي علق فيها بجدي أتى آت جد أبي بكأس
فيه شربة أرق من الماء وألين من الزبد وأحلى من الشهد وأبرد من الثلج وأبيض من اللبن فسقاه
إياه وأمره بالجماع فقام فجامع فعلق بجدي ولما أن كانت الليلة التي علق فيها بأبي أتى آت جدي
فسقاه كما سقى جد أبي وأمره بمثل الذي أمره فقام فجامع فعلق بأبي ولما أن كانت الليلة التي علق
فيها بي أتى آت أبي فسقاه بما سقاهم وأمره بالذي أمرهم به فقام فجامع فعلق بي ولما أن كانت الليلة
التي علق فيها بابني أتاني آت كما أتاهم ففعل بي كما فعل بهم فقمت بعلم الله وإني مسرور بما يهب
الله لي فجامعت فعلق بابني هذا المولود فدونكم فهو والله صاحبكم من بعدي وإن نطفة الإمام مما
أخبرتك. شرح: علق بصیغهٔ مجهول باب علم است، ظرف نائب فاعل؛ محذوف است و فاعل در است یعنی
بفتح عین بی‌نقطه و فتح لام آبستن شدن. الشربه بفتح شین با نقطه و سکون را بی‌نقطه مقداری از آب که آن را یکبار
سیراب توان شد. استعمال ابیض در افعل تفضیل نادر است. ان در لما ان بفتح همزه و سکون نون زائده
ضمیر جمع در سقاهم باعتبار اراده دو کس و امثال آن است. دونکم بضم دال و سکون واو و فتح نون اسم
فعل است بمعنی الزموا و مفعول آن محذوف است بقرینهٔ مقدم. یعنی پس گفتم که قرابت سوم جهت جد این
علامت رسول الله صلی الله علیه وآله و علامت وصی او بعد از او؛ بیعنی این اشارت به چیزی است که گفت
مرا بتفصیل که بدرستی که وقتی که شد شبی که آبستن شد در آن بجد من آمد آینده جد پدرم امام حسین را
که در آن شب بود و صاف تر از آب و نرمتر از کره و شیرین تر از عسل و سردتر از برف و سفیدتر از شیر
آشامید او را آن شربت و امر کرد او را بجماع پس برخاست پس جماع کرد پس آبستن شد بجدم و وقتی که شد
شبی که آبستن شد در آن بپدرم امام محمد باقر علیه السلام آمد آینده نزد جدم پس آشامید او را آنچه آشامید
جد پدرم را و امر کرد او را بمثل آنچه امر کرد جد پدرم را پس برخاست پس جماع کرد پس آبستن شد بپدرم و وقتی
که شد شبی که آبستن شد در آن بمن آمد آینده نزد پدرم پس آشامید او را بنوشیدنی ایشان و امر کرد
او را بآنچه امر کرد ایشان را پس برخاست پس جماع کرد پس آبستن شد بمن و وقتی که شد شبی که آبستن شد در آن
بپسرم آمد نزد من آینده چنانچه آمد نزد ایشان پس کرد بمن مثل آنچه کرد با ایشان پس برخاستم بعلم الله
و من دانا بودم که چه خواهد شد و بدرستی که من خوشحال بودم بآنچه میبخشد الله تعالی مرا در آن پس جماع
کردم پس آبستن شد به پسرم که این زاده شده است پس لازم باشید او را چه او است بخدا قسم امام شما

زمین و بدرستی که نطفهٔ امام از آن شربتی است که خبر کردم تو را. متن: وإذا سكنت النطفة في الرحم أربعة
أشهر وأنشئ فيها الروح بعث الله تبارك وتعالى ملكا يقال له حيوان فكتب على عضده الأيمن
وتمت كلمة ربك صدقا وعدلا لا مبدل لكلماته وهو السميع العليم. شرح: در نسخه‌ها که
نوشتن آیه بر بازو بیان استعداد و قابلیت است و عبارت از استعداد امامت است و لهذا اختلاف در محل نوشتن
شان بحدیث و بعضی احادیث آمده در میان دو چشم. حیوان بفتح حاء بی‌نقطه و فتح یا دو نقطه در پایین زندگی و اینجا
عبارت از بعث زندگی جاودانی است و اشارت است به آن که امام باشد هیچ کس پس بنا بر این عبارت از قرآن
است که زمین را از خلیفهٔ خود خالی نکند چنانچه الله گفته در سورهٔ بقره انی جاعل فی الارض خلیفة و مراد
اینجا مصداق آن کلمه است که امام بر شده صدق و عدل تغییر کلمات است و عبارت است از علم بجمیع احکام الهی و عصمت
از گناه و تبدیل کلمات عبارت است از نوع تمام بودن آنها و تغییر ترتیب آنها و تفسیر کردن بیان آنها و امثال
اینها است. یعنی و چون قرار گرفت نطفهٔ امام در رحم او چهار ماه و حادث کرده شد در آن روح فرستاد الله
تبارک و تعالی ملکی که نام او حیوان است پس نوشت آن ملک بر بازوی راست او این آیه از سورهٔ انعام
که و تمام شد مصداق کلام صاحب کل اختیار تو باعتبار راستی و عدالت نیست تغییر دهنده مصداقهای
کلام او و او است شنوای هر آواز و دانای هر امر. متن: وإذا وقع من بطن أمه وقع واضعا يديه على
الأرض رافعا رأسه إلى السماء فأما وضعه يديه على الأرض فإنه يقبض كل علم لله أنزله من
السماء إلى الأرض وأما رفعه رأسه إلى السماء فإن مناديا ينادي به من بطنان العرش من قبل
رب العزة من الأفق الأعلى باسمه واسم أبيه يقول يا فلان بن فلان اثبت تثبت فلعظيم ما
خلقتك أنت صفوتي من خلقي وموضع سري وعيبة علمي وأميني على وحيي وخليفتي في أرضي
لك ولمن تولاك أوجبت رحمتي ومنحت جناني وأحللت جواري ثم وعزتي وجلالي لأصلين
من عاداك أشد عذابي وإن وسعت عليه في دنياي من سعة رزقي فإذا انقضى الصوت
صوت المنادي أجابه هو واضعا يديه رافعا رأسه إلى السماء يقول شهد الله أنه لا إله إلا هو والملائكة
وأولو العلم قائما بالقسط لا إله إلا هو العزيز الحكيم. شرح: این آواز و گفتگو جواب بر سبیل استعاره تمثیلیه است
مثل آنچه منقول شده که در آخر هر شب کسی ندا می‌کند که آیا هیچ حاجتمندی هست که عرض کند حاجت
تا قضای حاجت او کنم و عبارت است از شناخت امام در آن حالت حقیقت ربوبیت رب العالمین را و لازم
می‌آید که همراهی بجا باشد. بطنان بضم باء یک نقطه و سکون طاء بی‌نقطه جمع بطن بفتح با و سکون طا؛ باطن و
ضد ظاهر است و عرش را چند معنی مستعمل می‌شود چنانچه گذشت در کتاب التوحید در شرح عنوان باب العرش

و الکرسی که باب پنجم است و مراد اینجا تحقیق آن نور است که مردمان می‌شنیدند و آن حضرت چهار کس از اولین نوح و ابراهیم
و موسی و عیسی و چهار کس از آخرین محمد و علی و حسن و حسین و در حکم ایشان‌اند فرزندان حسین که بعد از او امامند موافق
آنچه می‌آید در کتاب الحجه در حدیث چهارم باب فضل زیارة ابی الحسن الرضا علیه السلام که باب [illegible]
و مراد به بطنان العرش میانهای عرش است به اعتبار آنکه میان چیزی عزیزتر از طرفین باشد [illegible]
فانه چیزی در این آیت چند احتمالست از آنجمله آنکه شهادت الله تعالی عبارت باشد از انزال محکمات کتاب
الهی که صریحست در نهی از پیروی ظن و اختلاف از روی ظن و شهادت ملائکه عبارت باشد [illegible]
بقره است که قالوا سبحانک لا علم لنا الا ما علمتنا انک انت العلیم الحکیم زیرا که مستلزم اینست که پیروی ظن و حکم
روی ظن جایز نیست و اولوا العلم [illegible] پس افراد و جمع در آن جایز است [illegible]
بر معنی نظیر آنکه [illegible] در مثال آیت سوره یوسف و قال نسوة فی المدینة [illegible]
بود که حال او بود و حال العلم باشد و قسط بمعنی نصیب یا بمعنی عدل باشد و بر هر تقدیر قائما بالقسط حال [illegible]
باشد از صاحبان علمی که علم ایشان وفا کرده باشد بنصیب ایشان از جمیع [illegible]
و بیان شده در کتاب العقل در شرح حدیث هشتم باب دوم پس پیروی ظن و اختلاف از روی ظن کنند بعضی
از صاحبان علمی که علم ایشان وفا کرده باشد بنصیب ایشان اهل علم [illegible] و مراد بنصیب قدریست
که حاجت بآن می‌افتد [illegible] مثل امام را حاجت به دانستن مسائل بسیار هست [illegible]
حاجت به دانستن مجموع آنها نیست و جولاه را حاجت به دانستن مسائل زراعت نیست و زارع را حاجت به دانستن
مسائل جولاهی نیست که هر کدام نصیبی [illegible] قیاس است تفاوت میان مسائل اصناف مردمان [illegible]
و هو العزیز الحکیم [illegible] برای بیان این باشد که اگر کسی [illegible] تجویز شرکت کسی با او [illegible]
از روی ظن [illegible] توحید او کرده و همچنین توحید او کرده و کسی که [illegible] کرده [illegible] پیروی ظن
از روی ظن [illegible] جمیع احکام او در هر زمان [illegible] انقراض دنیا یعنی و چون فرود آمد [illegible]
دو دست خود را بر زمین بر داشته سر خود را سوی آسمان پس گذاشتن او دو دست خود را بر زمین [illegible]
بگذارد و فرا گیرد [illegible] الله تعالی از آسمان سوی زمین بعنوان وحی بانبیا و رسل [illegible]
او سر خود را سوی آسمان [illegible] و آواز شنیده [illegible] میانهای عرش از جانب [illegible]
کمال اختیار حضرت [illegible] از جمله آن میانهای عرش بنام او و نام [illegible] برای فلان پسر فلان [illegible]
بهشت ثابت کرده شود [illegible] نام تو در جریده ثابت شود و چه برای کاری عظیم [illegible]
عظیم خلق کردم ترا و خالص منی از جمله مخلوقین من [illegible] و ظرف علم منی که با انبیا و رسل وحی [illegible]

و این معنی بر وحی من بانبیا و رسل و جانشین منی در زمین من برای خود [illegible] کسی که امام خود شمرد [illegible]
کردم رحمت خود را و بخشیدم بهشتهای خود را و حلال کردم همسایگی خود را بعد از آن قسم بعزت و بزرگی خود [illegible]
آنکسی که دشمنی کرد ترا سخت‌ترین عذاب خود هر چند که [illegible] در دنیای خود [illegible]
من که بهای خوبی آفریدم پس چون به آخر رسید آن آواز [illegible] جواب [illegible]
[illegible] دو دست خود را بر زمین بر داشته سر خود را سوی آسمان میگوید بآیت سوره آل عمران که
گواهی داد الله تعالی [illegible] که نیست مستحق عبادتی مگر او و فرشتگان نیز گواهی داده‌اند و صاحبان علم
گواهی داده‌اند در حالی که ایشان [illegible] بحصه خود از جمیع علم [illegible]
بیان آن که نیست مستحق عبادتی مگر او [illegible] درست کرده است اصل قال فاذا قال ذلک اعطاه
الله العلم الاول والعلم الآخر واستحق زیارة الروح فی لیلة القدر قلت جعلت فداک الروح لیس
هو جبرئیل قال الروح اعظم من جبرئیل ان جبرئیل من الملائکة وان الروح هو خلق اعظم من الملائکة
الیس یقول الله تبارک و تعالی تنزل الملائکة والروح شرح امام علیه السلام گفت پس چون گفت آنچه گفته
شد داد او را الله تعالی علمی که بانبیای سابق وحی شده و علمی که برسول [illegible] وحی شده و مستحق زیادتی
او را حاصل شود در شب قدر گفتم قربانت شوم آیا روح [illegible] جبرئیل گفت روح بزرگتر از جبرئیل [illegible]
از ملائکه است و بدرستی که روح آن مخلوقیست بزرگتر از ملائکه علیهم السلام آیا نیست که میگوید الله تبارک و تعالی
سوره قدر [illegible] مغایرت میکند [illegible]
باب پنجاه و ششم [illegible] سمعت ابا عبدالله علیه السلام یقول ان الله تبارک و تعالی اذا احب ان
یخلق الامام امر ملکا فاخذ شربة من ماء تحت العرش فیسقیها اباه فمن ذلک یخلق الامام فیمکث اربعین
یوما و لیلة فی بطن امه لا یسمع الصوت ثم یسمع بعد ذلک الکلام فاذا ولد بعث ذلک الملک فیکتب
بین عینیه و تمت کلمة ربک صدقا و عدلا لا مبدل لکلماته و هو السمیع العلیم فاذا مضى الامام الذی
کان قبله رفع لهذا منار من نور ینظر به الى اعمال الخلائق فبهذا یحتج الله على خلقه شرح عرش بیان شده
در شرح حدیث سابق و تحت العرش [illegible] که مذکور میشود در کتاب الصلوة در حدیث اول باب النوادر که
صدم است یعنی شنیدم امام جعفر صادق علیه السلام میگفت بدرستی که الله تبارک و تعالی چون دوست داشت
که خلق کند امام را امر میکند ملکی را پس فرا میگیرد آن ملک قدری آشامیدنی از آب زیر عرش پس می
آشاماند آنرا [illegible] پس از آن شربت خلق میکند امام را [illegible]
چهل روز و شب در شکم مادر نمی‌شنود آواز را بعد از آن میشنود [illegible]

بسته شود و کیفیت استعمال الفاظ پس چون داده شد معلوم شد که نقل آن کرده است پس ... میان امام
امام آیت سوره انعام را که بیان شده در حدیث سابق پس چون رفت از دنیا امامی که پیش از او بود ... شد
برای این امام محل نوری که از دست نظر میکند امام آن محل نور سوی اعمال خلق ... می آید در شرح حدیث ... باب
بیان اینکه آن محل نور قرآنست که در میان هر ... کس ... میکرد ... عمل ...
دو شعار مختص بخود سیوم حدیث سمعت أبا عبد الله عليه السلام يقول إن الله عز وجل إذا أراد أن يخلق الإمام
من الإمام بعث ملكا فأخذ شربة من تحت العرش ثم أوقعها أو دفعها إلى الإمام فشربها فيمكث
في الرحم أربعين يوما لا يسمع الكلام ثم يسمع الكلام بعد ذلك فإذا وضعته أمه بعث الله إليه
ذلك الملك الذي أخذ الشربة فكتب على عضده الأيمن وتمت كلمة ربك صدقا وعدلا لا مبدل
لكلماته فإذا قام بهذا الأمر رفع الله له في كل بلدة منارا ينظر به إلى أعمال العباد شرح ...
... چیزی ... کسی ... مضمون ... است فرق ... امام ...
... است ... چهارم حدیث سمعت أبا عبد الله عليه السلام يقول إن الإمام ليسمع
في بطن أمه فإذا ولد خط بين كتفيه وتمت كلمة ربك صدقا وعدلا لا مبدل لكلماته وهو السميع العليم
فإذا صار الأمر إليه جعل الله له عمودا من نور يبصر به ما يعمل أهل كل بلدة شرح مضمون این حدیث
سابق است پنجم حدیث عن إسحاق بن جعفر قال سمعت أبي يقول الأوصياء إذا حملت بهم أمهاتهم
أصابها فترة شبه الغشية فأقامت في ذلك يومها ذلك إن كان نهارا أو ليلتها إن كان ليلا ثم
ترى في منامها رجلا يبشرها بغلام عليم حليم فتفرح لذلك ثم تنتبه من نومها فتسمع من جانبها الأيمن
في جانب البيت صوتا يقول حملت بخير وتصيرين إلى خير وجئت بخير أبشري بغلام حليم عليم و
تجد خفة في بدنها ثم لم تجد بعد ذلك امتناعا من جنبيها وبطنها شرح شنیدم از اسحق بن جعفر که گفت شنیدم
از پدرم امام جعفر صادق علیه السلام میگفت اوصیا چون آبستن شوند بایشان مادران ایشان میرسد هر یک از
ایشان را سستی شبیه بیهوشی پس ... مادران در سستی ... اگر آبستنی در روز باشد یا در شب خود اگر آبستنی
در شب باشد بعد از آن بخواب میبیند مردی که خوشخبری میدهد او را به پسری دانای عاقل پس
خوشحال میشود برای آن خوشخبری بعد از آن بیدار میشود از خواب خود پس میشنود از جانب راست خود در
خانه آوازی ... بعد از آن ... از ابتدای آبستنی ... از جانب راست شکم ...
میکند چنانکه ... از طرف خانه آوازی می آید که میگوید آبستن شدی ... میگردی سوی ...
... آوردی بهترین فرزند ... آبستن شدی ... بپسری عاقل ...

لم تجد بعد ذلك امتناعا

خود ... بسیار ... بعد از آن نوعی ... که معلوم ... میشود از دو پهلوی خود و شکم خود متن فإذا
كان لتسع من شهرها سمعت في البيت حسا فإذا كانت الليلة التي تلد فيها ظهر لها في البيت
نور تراه لا يراه غيرها إلا أبوه فإذا ولدته ولدته قاعدا وتفتحت له حتى يخرج متربعا ثم يستدير بعد
وقوعه إلى الأرض فلا يخطئ القبلة حيث كانت بوجهه ثم يعطس ثلاثا يشير بإصبعه بالتحميد ويقع
مسرورا مختونا ورباعيتاه من فوق وأسفل وناباه وضاحكاه ومن بين يديه مثل سبيكة الذهب نور
ويقيم يومه وليلته تسيل يداه ذهبا وكذلك الأنبياء إذا ولدوا وإنما الأوصياء أعلاق من الأنبياء
شرح ... لتسع ... از ... حیض است ... عبارت است ... کرده شب ...
آن ... بکسر ... و تشدید ... کسی که ... القرع ... صیغه اسم فاعل ...
... کسی که ... المسرور ... صیغه اسم مفعول ...
... المختون ...
... صیغه اسم مفعول ...
... حدیث ... باب ...
در کتاب العقیقه در حدیث پنجم باب التطهیر که ... سیوم است ... انبیاء و اوصیا ... اسمعیل ...
... ایشان ... بخود ... عبارت ... بستن ...
... مراد ... اسحق ... من فوق ... است ...
عطف ... من فوق و اسفل و ضاحکاه ... عطف ...
... و ضاحکاه من فوق و اسفل ... بفتح ... بضم ... و الف و کسر ...
... دندان پیشتر ... آن چهار ... دو ... از ... هر یک ...
پهلوی ... الف ... و هر یک از چهار دندان پهلوی ...
... در وقت خنده ... الاعلاق ... و سکون ... جمع ... بکسر ...
... نفیس ... دل ... شود حدیث پس چون شد ... ماه ... از ... شنید در خانه آوازی
... پس چون شد شبی که ... شد ... روشنی که او
... روشنی ... پس چون ... و فراخ میشود
برای آن طفل ... بیرون ... نه سر ... آن طفل ... بر زمین ...
... پس ... بروی ... بعد از آن ...

قبله میکند بعد از آن جلسه میکند پس اشاره میکند بانگشت خود بحمد الله تعالی برای جلسه و فرود می آید فتح
شده ختنه کرده شده و دو دندان پیش او هست در بالا و پایین بمعنی که چهار دندان پیش او هست
و دو دندان پهلوی آنها هست در بالا و پایین و دو دندان پهلوی آنها نیز هست در بالا و پایین و دو دندان پهلوی
آنها نیز هست و مجموع مراد این است که شش دندان پیش از بالا و شش دندان پیش از پایین با او هست و
داده است و در پیش او مانند شعاع طلا نوری هست و میان قدر روز شش که با آن پیدا شده اگر در روز باشد
شمس اگر در شب باشد بر حالی که دو دست او ... دو دست او طلا را یعنی نور مانند طلا را و چنانکه پیدا شد برون
زاده شده و جز این نیست که ... تمام جواب ... بیاید پس بکلینی یا بی که صاحب ...
صحیحه از طرق اول چنان خواهند بود ششم حدیث عن جمیل بن دراج قال روی غیر واحد من اصحابنا
انه قال لا تتکلموا فی الامام فان الامام یسمع الکلام و هو فی بطن امه فاذا وضعته کتب الملک
بین عینیه و تمت کلمة ربک صدقا و عدلا لا مبدل لکلماته و هو السمیع العلیم فاذا قام بالامر
رفع له فی کل بلدة منار ینظر منه الی اعمال العباد شرح تکلم در کسی یعنی طعن با او میباشد مثل آنچه گذشت
از حدیث دوم باب سی و هشتم که ان الناس تکلموا فی ابی جعفر علیه السلام و بمعنی بیان مرتبه کسی میباشد
یعنی مناسب است و بنا بر دوم مراد این است که مرتبه امام بالاتر است از آنچه در ذهن شما باشد یعنی روایت
از جمیل بن دراج گفت که روایت کرده اند متعدد از یاران ما که امام جعفر صادق علیه السلام گفت که تکلم مکنید در امام
چه امام میشنود سخن را بر حالی که در شکم مادر خود است باقی این ظاهر است از شرح احادیث این باب هفتم حدیث
عن محمد بن عیسی بن عبید قال کنت انا و ابن فضال جلوسا اذ اقبل یونس فقال دخلت علی ابی
الحسن الرضا علیه السلام فقلت له جعلت فداک قد اکثر الناس فی العمود فقال لی یا یونس ما
تراه اتراه عمودا من حدید یرفع لصاحبک قال قلت ما ادری قال لکنه ملک موکل بکل بلدة
یرفع الله به اعمال تلک البلدة قال فقام ابن فضال فقبل راسه و قال رحمک الله یا ابا محمد لا
تزال تجیء بالحدیث الحق الذی یفرج الله به عنا شرح عمود ستون ... است و مستعمل ... و گفتگو
در این جهت چنانکه می آید در کتاب الحیض در حدیث اول باب جامع فی الحائض المستحاضة که ... اقرا
ادنا حیضتان ... باشد بکثیر ... بوده ... یعنی روایت از محمد بن عیسی بن عبید گفت
که بودم من و حسن بن علی بن فضال نشستگان که آمد یونس بن عبد الرحمن که کنیت او ابو محمد است پس گفت داخل
شدم بر امام رضا علیه السلام پس گفتم او را فدایت شوم بتحقیق بسیار گفتگو کردند مردمان در ستون نوری که امام
آن میداند اعمال خلایق را که آیا از چه جنس است یونس گفت پس گفت مرا ای یونس چه خیال میکنی آنرا

آیا خیال میکنی آنرا که ستونی از آهن باشد بلند کرده برداشته میشود برای امام تو یونس گفت گفتم نمیدانم گفت لیکن
آن ستون عبارت است از ملکی که موکل است بر هر شهری بلند میکند الله تعالی با آن ملک اعمال آن شهر را و مراد اینکه ملکی است
که ... آورده ... همه چیز از آن پیدا شده و مراد این است که بعنوان تحدیث ... استنباط علم امام
از قرآن میشود ... و خبر یافتن اعمال آن معلوم امام میشود و اگر ... استنباط آنها شود چنانکه در شبهای قدر میشود
پس منافات ندارد با آنچه گذشت در حدیث سیوم باب چهل و پنجم که امام جعفر صادق علیه السلام کنیز خود را ...
کرد ... راوی گفت پس برخاست ابن فضال پس بوسید سر یونس را و گفت رحمت کناد ترا الله
ای ابو محمد پیوسته می آوری حدیث ... آن ... بسبب آن ... هشتم حدیث عن ابی جعفر
علیه السلام قال للامام عشر علامات یولد مطهرا مختونا و اذا وقع علی الارض وقع علی راحتیه رافعا
صوته بالشهادتین و لا یجنب و تنام عینه و لا ینام قلبه و لا یتثاءب و لا یتمطی و یری من خلفه
کما یری من امامه و نجوه کرائحة المسک و الارض موکلة بستره و ابتلاعه و اذا لبس درع رسول الله
صلی الله علیه و آله کانت علیه وفقا و اذا لبسها غیره من الناس طویلهم و قصیرهم زادت علیه شبرا
و هو محدث الی ان تنقضی ایامه علیه السلام شرح المطهر پاکیزه کرده شده و مراد اینجا این است که چیزی
با اطفال در شکم ... یجنب صیغه مضارع مجهول باب افعال
و مراد این است که ... جنب نمیشود چنانکه ... در خواب ... تثاؤب ... همزه ... بالکسر مصدر
تفعل و تفاعل ... بیکدیگر ...
... یعنی روایت از امام محمد باقر علیه السلام گفت که امام را ده نشانست اول آنکه زاده میشود پاکیزه کرده شده
ختنه کرده شده و اگر چه خلاف ... دوم آنکه چون فرود می آید بر زمین فرود می آید بر کف دو دست خود
بمعنی که آنها را بر زمین میگذارد بر حالی که برداشته آواز خود است بشهادتین سیوم آنکه جنب کرده نمیشود چهارم
آنکه بخواب میرود چشم او و نمیخوابد دل او پنجم آنکه دهن دره نمیکند و کش نمیکند ششم آنکه می بیند از پشت خود
چنانکه می بیند از پیش خود و مراد این است که ... هفتم
آنکه بوی ... مانند بوی مشک است هشتم آنکه زمین موکلست بپوشانیدن و فرو بردن آن نهم آنکه چون
پوشید زره رسول الله صلی الله علیه و آله ... موافق ... و چون پوشد آنرا غیر او از مردمان
خواه ... از ایشان و خواه کوتاه از ایشان زیاده آمد بر او بقدر یک شبر ...
چنانکه بیان شد در حدیث سوم باب ... دهم آنکه او محدث است در شبهای قدر تا آنکه تمام شود ایام
زندگانی او علیه السلام چنانکه بیان شد در باب پنجاهم و باب پنجاه و چهارم نهم حدیث عن ...

و وهم و عزم و هم شرح ارواح و قلوب عبارت از نفوس است یعنی این باب آفریدن الله تعالی است بدنهای
ائمه و ارواح ایشان و بدنهای ایشان را که از چه چیز آفریده و در این باب چهار حدیث است اول حسن عن ابی عبد الله علیه السلام
قال ان الله خلقنا من علیین وخلق ارواحنا من فوق ذلك وخلق ارواح شیعتنا من علیین وخلق اجسادهم
من دون ذلك فمن اجل ذلك القرابة بیننا وبینهم وقلوبهم تحن الینا شرح ضمیر خلقنا راجع محمد و آل محمد است
صلوات الله علیهم اجمعین علیین بکسر عین بی نقطه و تشدید لام مکسوره و تشدید یاء دو نقطه پایین جمع علی است
بالای افق که عبارت از جمیع مدارک است چنانچه ظاهر میشود از آنچه می‌آید در کتاب الایمان والکفر در حدیث
اول یعنی روایت است از امام جعفر صادق علیه السلام گفت بدرستی که الله تعالی آفریده بدنهای ما را از بالاترین آسمان و آفریده
روحهای ما را از بالای آن و آفریده روحهای شیعه ما را از بالاترین آسمان و آفریده بدنهای ایشان را از پایین آن پس از آن جهت است
خویشی میان ما و میان ایشان و دلهای ایشان اشتیاق دارد بسوی ما که چون یکی از ما بمیرد
شدت شوق امیر المؤمنین و غیر او ... بعد از رسول صلی الله علیه و آله و سلم و آن شوق مکلف نیست در اصل ایمان ...
محبت است ... و تفصیل آن ... حقیقی باشد ... مجازی ... سند اول ...
نظیر آنکه ... چون ... معلوم بود ... پس ... مکلف ... آید در اول ... باب اول
کتاب الایمان والکفر و تحقیق مقام آنست که الله تعالی بعلم ازلی دانسته که مقتضای حکمت ... آب بسیط ... اگر ...
در حقیقت و کیفیت ... ارواح ... با اجسام ... ارواح مکلفان ... ایشان ... سایر حیوانات
چنانچه گفته ... انبیاء ... کدام از اجزای ... آب بمقتضای حکمت ... ارواح
مکلفین ... ایمان ایشان ... در ... وسعت قدرت ... که مصحح ... تکلیف
کدام از ارواح ... مشرک ... کیفیت ... محل کیفیت ...
از ارواح موحد ... مناسبت ... ارواح ... کیفیت ... دیگر ...
جمع کرد ... در اصل توحید و طاعات ... شرک و معاصی ... باشد هر چند ... در فعل ...
توحید و طاعات ... شرک و معاصی ... دوم حسن عن محمد بن مروان عن ابی عبد الله علیه السلام قال
سمعته یقول ان الله خلقنا من نور عظمته ثم صور خلقنا من طینة مخزونة مكنونة من تحت العرش فاسكن
ذلك النور فیه فكنا نحن خلقا وبشرا نورانیین لم یجعل لاحد فی مثل الذی خلقنا منه نصیبا وخلق ارواح شیعتنا
من طینتنا وابدانهم من طینة مخزونة مكنونة اسفل من ذلك الطینة ولم یجعل الله لاحد فی مثل الذی خلقهم
منه نصیبا الا للانبیاء ولذلك صرنا نحن وهم الناس وصار سائر الناس همجا للنار والی
النار شرح ... عبارت ... مراد ... ارواح ... محفوظه ... شرح ... ثانی

بتقدیم حیوة کرده ... ارواح ... ایمان ...
سیم ... دیگر

در شرح

در شرح حدیث اول باب سابق ... استثنا ... ضمیر ... جمع ...
بهم ... چند ... شده باشد یعنی روایت است از محمد بن مروان از امام جعفر صادق علیه السلام
راوی گفت شنیدم ... بدرستی که الله تعالی آفریده ما را از روشنی بزرگی خود ... صورت
آفرینش ما ... محفوظ ... از زیر عرش است ... صورت ... که
آن روشنی را ... از زیر عرش است پس شدیم ... و میان ... گردانیده برای ... حکمت
آنچه آفریده ... و آفریده روحهای شیعه ما را ... زیر عرش است و بدنهای شیعه ما را ...
... و نگردانیده الله تعالی برای ... آنچه خلق کرده شیعه ما را از آن
... مگر پیغمبران ... صلوات الله علیهم ... در حدیث ... شدیم ... شیعه ... مردمان
... بقول الله تعالی ... الناس ... حدیث اول باب ...
... سوم حسن عن علی
بن عطیة عن علی بن رئاب رفعه الی امیر المؤمنین علیه السلام قال قال امیر المؤمنین علیه السلام ان لله نهرا
دون عرشه ودون النهر الذی دون عرشه نور نوره وان فی حافتی النهر روحین مخلوقین روح القدس
وروح من امره وان لله عشر طینات خمسة من الجنة وخمسة من الارض ففسر الجنان وفسر الارض ثم قال
ما من نبی ولا ملك من بعده جبله الا نفخ فیه من احدی الروحین وجعل النبی من احدی الطینتین قلت
لابی الحسن الاول علیه السلام ما الجبل فقال الخلق غیرنا اهل البیت فان الله عز وجل خلقنا من العشر طینات
ونفخ فینا من الروحین جمیعا فاطیب بها طیبا وروی غیره عن ابی الصامت قال طین الجنان جنة عدن
وجنة المأوی وجنة النعیم والفردوس والخلد وطین الارض مكة والمدینة والكوفة وبیت المقدس والحائر
شرح عطیه ... علی بن رئاب ...
آن ... از امام جعفر صادق ... امام موسی کاظم علیه السلام ...
امیر المؤمنین علیه السلام ... از امام جعفر صادق ... امام موسی کاظم علیه السلام ...
علیه السلام ... امام جعفر صادق ... امام موسی کاظم علیه السلام ... علی بن رئاب
... شرح حدیث دوم باب سابق ...
... شرح حدیث اول باب سابق ...
... روح ... بلوی ...
... روح القدس گذشت در باب ... روح من امره گذشت در شرح حدیث اول

چهارم باب پنجاه و ششم لام در له برای اختصاص است باعتبار شرف پس منافات ندارد با آنکه ...
دختر این حضرت فاطمه باشد ثم قال کلام علی بن رئاب است و ضمیر مستتر در فعل قال راجع به هر یک از امام جعفر
علیه السلام و امام موسی کاظم علیه السلام است و مستور اند بکلمه ثم قال کلام هر یک از امام جعفر صادق و امام موسی
کاظم علیهما السلام باشد و ضمیر مستتر راجع به امیر المؤمنین علیه السلام ان بکسر همزه و تشدید نون راجع به اصحاب
از هر یک از شش پیغمبر صاحب شریعت جدیده که آدم و نوح و ابراهیم و موسی و عیسی و محمد صلی الله علیهم است
بفتح میم و کسر لام معنی ... مفرض اطلاعات است خواه نبی و خواه وصی نبی من برای سببیت است و ظرف
که مقدم شده و ضمیر عنه راجع به نبی است جبل بفتح جیم و سکون با بصیغه مصدر باب نصر و ضرب
ملک مرفوع ... این جمله صفت ملکا است برای احتراز از نبی صاحب شریعت جدیده و اشارت است
بوده ... بصیغه ماضی معلوم و مجهول ... راجع به هر یک
نبی ملک است ... روح القدس است و جبل بصیغه معلوم یا مجهول ... تقدیر
ابنی بکسره تخفیف ... منقلب از یا ... بنیه ... بنا و چون الف لام ... برای عهد
پس بمعنی بهای ... که مذکور شد ... در سیاق ... عبارت
فقال ابو الحسن کلام علی بن رئاب است که متوسط شده میان اجزای کلام امام علیه السلام ...
منصوب است ... مستتر است ... اهل البیت ... منصوب باختصاص است
مثل العرب ... الضیف ... صلی الله علیهم السلام ...
بر فتح ... مبنی است ... پس ... مقدم است بر فتح ...
الروحین فادر فاطیب برای ... بصیغه امر باب افعال صیغه ... است ضمیر ... راجع
اهل البیت است طیبا بکسر طا ... و سکون یا ... بصیغه مصدر باب ضرب منصوب
باختصاص است و بیان ضمیر ... است و برای مبالغه است ... که ... طیب ...
و در مصدر ... و جمع مساوی است **اکرمکم** ... طینت ...
دلالت ... شرف و طیب میکند **کریم** ... علامت ... خلق
شده است باعتبار کثرت ... مخلوقات ... آیت سوره صافات
انا خلقناهم من طین لازب و بیان ... در کتاب الصیام ... شرح حدیث سوم باب ...
فی لیلة القدر است ... آخر کلام علی بن رئاب است ... راجع بعلی بن رئاب است ...
هر یک از اصحاب امام محمد باقر و امام جعفر صادق علیهما السلام است و مقصود آنست که ابو الصامت ...

ابنی بکسره بتخفیف ... و ابنی بضم ... بتشدید
صح

رجوع کرده بسوی امیر المؤمنین علیه السلام بتوسط روایت او از هر یک از امام محمد باقر و امام جعفر صادق علیهما السلام
و در روایت او بجای فسر الجنان و ... چنین است که قال طین الجنان ...
در قال راجع بهر یک از امام محمد باقر و امام جعفر صادق علیهما السلام است پس قول علی بن رئاب که فقال ابی
الحسن الاول علیه السلام ... روایت ... **یعنی** روایت کرد علی بن عطیه ...
که بتوسط ... امام ... روایت ... امیر المؤمنین علیه السلام ... امیر المؤمنین علیه السلام ...
تعالی ... نزدیک عرش او ... نزدیک ... عرش او ... که منور گردانیده
... روح آفریده شده ... روح القدس ... برای امام تعالی
... کل ... از جمله ... و هر یک ... پس
علیه السلام ... امام علیه السلام گفت ... صاحب شریعت جدیده
... برای ... امام ... روح که
القدس باشد ... آن ... امام موسی کاظم علیه السلام
که جهت ... پس گفت آفرین امام علیه السلام ... اهل البیت ...
عز و جل آفرید ... اهل البیت ...
کرده علی بن رئاب ... که در روایت امام گفت کل ... اول کل جنت عدن است دوم
کل جنت المأوی است سوم کل نعیم است چهارم کل فردوس است پنجم کل خلد است و کل زمین اول کل کوفه است
دوم کل مدینه است سیوم کل کوفه است چهارم کل بیت المقدس است پنجم کل حائر امام حسین علیه السلام **چهارم اصل**
سمعت ابا جعفر علیه السلام یقول ان الله خلقنا من اعلی علیین و خلق قلوب شیعتنا مما خلقنا و
خلق ابدانهم من دون ذلک فقلوبهم تهوی الینا لانها خلقت مما خلقنا ثم تلا هذه الآیة کلا ان کتاب
الابرار لفی علیین و ما ادراک ما علیون کتاب مرقوم یشهده المقربون و خلق عدونا من سجین و
خلق قلوب شیعتهم مما خلقهم منه و ابدانهم من دون ذلک فقلوبهم تهوی الیهم لانها خلقت مما خلقوا
منه ثم تلا هذه الآیة کلا ان کتاب الفجار لفی سجین و ما ادراک ما سجین **شرح** خلقنا یعنی خلق ارواح ما
و خلق قلوب شیعتنا ... و خلق ابدانهم ... و خلق قلوب شیعتنا
یعنی ... است ... برای ... علیین ...
در این روایت ... است ... که ... کتاب
یعنی ... که ... آدمی ... کتاب الحجه در حدیث سوم باب

خلق انسان و تقلب فی بطن امه که باب ششم است فی علیین خبر ان است و لام برای تاکید است و مراد است
که در روی بعضی نوشته شده که فی علیین و در روی بعضی نوشته شده که فی سجین مقدر بودن فی علیین و بودن فی
سجین کتاب مرقوم یعنی نوشته بی اشتباه است و این از قبیل وضع لازم در مقام ملزوم است و مراد است
که بسیار از علیین مخلوق شده اند پس نوشته شده بر روی ایشان صریحا که از علیین خواهند بود و یشهده المقربون
استیناف بیانی است و مراد این است که حاضر شده اند و ... آن کتاب را ملائکه مقربون چنانچه گذشت
در باب ان المتوسمین الذین ذکرهم الله عز و جل فی کتابه هم الائمة علیهم السلام والسبیل فیهم مقیم که باب بیست و ششم است
و بر این قیاس است کلا ان کتاب الفجار لفی سجین سجین مبالغه اسم فاعل باب افعال است یعنی خایب
کننده و عبارت است از زمین هفتم که آنجا تخت ... است از جمله مدارک کتب چنانچه ظاهر میشود در کتاب
الایمان والکفر در حدیث ... باب اول و می آید در کتاب الایمان والکفر در حدیث ... باب حب الدنیا و الحرص
علیها که باب ... است که قال ... قال ... قال حدثنا ... عن حمزة اخبرنی
شنیدم از امام محمد باقر علیه السلام میگفت بدرستی که الله تعالی آفرید ما را از بالاترین ... و آفرید دلهای شیعه ما را
از آنچه آفرید ما را ... شیعه ما را از پایین تر از آن پس دلهای ایشان میل میکند سوی ما چون
آفریده شده از آنچه ما از آن آفریده شدیم بعد از آن خواند این آیت را از سوره مطففین که کلا بدرستی که
سرنوشت نیکان هر آینه فی علیین است و از چه دانستی که چیست علیون آن نوشته ای است ... که حاضر
میشوند آن را مقربان و آفریده شد دشمن ما از ... سجین و آفریده دلهای دوستان ایشان را
از آنچه آفریده ایشان را از آن و آفریده بدنهای دوستان ایشان را از پایین تر از آن پس دلهای دوستان
ایشان میل میکند سوی ایشان چون آنها آفریده شده از آنچه آفریده شده از آن ایشان بعد از آن خواند
این آیت را از سوره مطففین که کلا بدرستی که سرنوشت فاسقان هر آینه فی سجین است و از چه دانستی
که چیست سجین آن نوشته ای است صریح باب نود و چهارم اصل باب التسلیم و فضل المسلمین شرح این باب
چنین است که تسلیم که مامور به است در قول الله تعالی الصدق ... و ما زادهم الا ایمانا و تسلیما و در آیت
و سلموا تسلیما در سوره نساء و یسلموا تسلیما که ... است در بیان فضیلت اهل تسلیم و در این باب هشت حدیث است
اول اصل عن سدیر قال قلت لابی جعفر علیه السلام انی ترکت موالیک مختلفین یتبرا بعضهم من
بعض قال فقال و ما انت و ذاک انما کلف الناس ثلاثة معرفة الائمة و التسلیم لهم فیما ورد علیهم
و الرد الیهم فیما اختلفوا فیه شرح یتبرا بصیغه مضارع معلوم باب تفعل است ... باب ... است یعنی روایت است از
سدیر که گفت گفتم امام محمد باقر علیه السلام را بدرستی که واگذاشتم شیعه خاص ترا در حالی که مختلف بودند با هم ...

با در قول و اخبار میکرد بعضی ایشان از بعضی دیگر راوی گفت پس گفت و چه کار است ترا با آن اختلاف
و برائت بعضی که بعضی ... اختلاف در میان ایشان مناسب است برای تقیه یا بجهتی که چرا با ایشان نشستی که گفتن
سخنان ایشان کردی ... نیست که مکلف شده مردمان سه چیز اول شناخت امامان که مفترض الطاعه
دوم قبول کردن و گردن نهادن برای امامان در آنچه وارد شود بر ایشان مردمان از جانب الله سوم برگردانیدن
یعنی واگذاشتن حکم سوی ایشان در آنچه اختلاف کرده مردمان ... بیکدیگر از جمله اهل تسلیم کرده از ائمه
آن جمع ... که طریق مخالفان میکنند خود را از شیعه ... دوم اصل قال ابو عبد الله علیه السلام لو ان
قوما عبدوا الله وحده لا شریک له و اقاموا الصلوة و آتوا الزکوة و حجوا البیت و صاموا شهر رمضان
ثم قالوا لشیء صنعه الله او صنعه رسول الله صلی الله علیه و آله الا صنع خلاف الذی صنع او وجدوا
ذلک فی قلوبهم لکانوا بذلک مشرکین ثم تلا هذه الآیة فلا و ربک لا یؤمنون حتی یحکموک فیما شجر
بینهم ثم لا یجدوا فی انفسهم حرجا مما قضیت و یسلموا تسلیما ثم قال ابو عبد الله علیه السلام
علیکم بالتسلیم شرح گفت امام جعفر صادق علیه السلام اگر بدرستی که جمعی عبادت کنند الله تعالی را تنهایی که شریکی
نباشد او را در عبادت ایشان و برپای دارند نماز را و بدهند زکوة را و حج خانه کنند و روزه دارند ماه
رمضان را بعد از آن گویند چیزی را که تدبیر کرده باشد الله تعالی یا تدبیر کرده باشد رسول او یعنی که او است
رسول صریح باشد اگرچه در قرآن صریح نشده باشد چرا تدبیر رسول تبلیغ رسالت ... خود که چرا تدبیر نکرد
به روشی دیگر که خلاف آن است که تدبیر کرده یا بجهتی که این تدبیر خوب نیست در موافق مصلحت و نظام عالم
یا بیابند آن را در دلهای خود و لیکن بزبان نیاورده هرچند که بعنوان احتمال باشد هر آینه میباشند در آن شرک بسبب عدم
تصدیق ربوبیت رب العالمین یا بیرون رفتن خود بعد از آن خواند این آیت را از سوره نساء که پس قسم
به صاحب کل اختیار تو که مومن نمیشوند جمعی که دعوی ایمان میکنند مگر آنکه حاکم کنند ترا در آنچه سر بهم آورده میان
ایشان بعد از آن نیابند در خاطرهای خود تنگی را از آنچه حکم کنی و قبول کنند قبول کردنی عظیم چنان بیان آیت خواهد آمد
دیگر که منافی این نیست می آید در حدیث هشتم این باب بعد از آن گفت امام علیه السلام بر شما باد که قبول کنید حکم
رسول او و اوصیای رسول را سیوم اصل عن زید الشحام عن ابی عبد الله علیه السلام قال قلت له ان عندنا
رجلا یقال له کلیب فلا یجیء عنکم شیء الا قال انا اسلم فسمیناه کلیب تسلیم قال فترحم علیه ثم
قال اتدرون ما التسلیم فسکتنا فقال هو والله الاخبات قول الله عز و جل الذین آمنوا و عملوا
الصالحات و اخبتوا الی ربهم شرح کلیب بضم کاف و فتح لام است یعنی روایت است از زید شحام از
امام جعفر صادق علیه السلام راوی گفت گفتم امام را بدرستی که نزد ما مردی است که نام او کلیب است پس نمی آید ...

شما حکمی کرده‌اید گفت من تسلیم میکنم یعنی تخصیص داده‌ام دل خود را و منکرهای خود را بان پس شنیدم او را این سبب
تسلیم راوی گفت پس رحمت فرستاد بر کلیب بعد از آن گفت آیا میدانید که چه جهت دارد گفتن قول تسلیم
ساکت شدیم و جواب ندادیم پس گفت آن بخدا قسم که اخبات است قول حق تعالی است در سوره هود که
جمعی که مؤمن شدند و بجا آوردند اعمال صالحه را و فروتنی کردند بسوی صاحب کل اخبات خود مراد اینست که
فروتنی و قبول قول فروتنی و قبول قول حق تعالی است یعنی که از پیش خود چیزی از احکام شرع را نگویم بلکه بر
جانب حق تعالی است و بس چهارم حدیث عن ابی جعفر علیه السلام فی قول الله عز وجل ومن یقترف حسنة
نزد له فیها حسنا قال الاقتراف التسلیم لنا والصدق علینا وان لا یکذب علینا شرح روایت است از امام
محمد باقر علیه السلام در قول حق تعالی در سوره شوری که هر که کسب کند حسنه زیاده میکنیم برای او در آن حسنه
خوبی را گفت کسب حسنه اینجا قبول کردن ما است برای احکام و راست گفتن بر ما و [illegible]
است و نیست که دروغ گوید بر ما و اصل دیگر این برای آنست که کسی که راست گوید در بعضی و دروغ گوید در بعضی
دیگر [illegible] پنجم حدیث قال ابو جعفر علیه السلام قد افلح المؤمنون اتدری من هم قلت انت اعلم قال قد افلح
المؤمنون المسلمون ان المسلمین هم النجباء فالمؤمن غریب فطوبی للغرباء شرح گفت امام محمد باقر علیه السلام
تحقیق مطلب رسیدند مؤمنان آیا میدانی که کیانند مؤمنان که در این آیت مذکورند گفتم تو داناتری گفت
مراد اینست که بتحقیق مطلب رسیدند مؤمنان یعنی اهل تسلیم آنچه از امام بایشان رسد یعنی که دیگران مؤمن
رسمی اند اشارت است بآیت سوره مؤمنون و [illegible] که گذشت در حدیث دوم و می آید در حدیث هفتم این باب
در رستگاری اهل تسلیم ایشانند و بس [illegible] در ایمان که در حدیث [illegible] واقع شده که امن قوم الا و فیه نجیب الانجیا
پس بنا بر این مؤمن [illegible] از وطن دور افتاده است یعنی که عدد مؤمنان حقیقی بغایت کم است و تنها
مؤمن در میان بیگانگان زندگانی میکند پس خوش [illegible] باین حقیقت طولی می آید در کتاب الایمان
والکفر در حدیث سیوم باب قلة عدد المؤمنین [illegible] است ششم حدیث عن یحیی بن زکریا الانصاری
عن ابی عبد الله علیه السلام قال سمعته یقول من سره ان یستکمل الایمان کله فلیقل القول منی
فی جمیع الاشیاء قول آل محمد فیما اسروا وما اعلنوا وفیما بلغنی عنهم وفیما لم یبلغنی شرح روایت است
یحیی بن زکریا انصاری از امام جعفر صادق علیه السلام راوی گفت شنیدم از او میگفت هر که خوشحال کرد او را
که تمام بهم رسانیدن ایمان را همگی اجزای آن را پس باید که بگوید که قول من در جمیع چیزها تصدیق قول آل محمد است
در آنچه پنهان کرده‌اند و در آنچه آشکار کرده‌اند و در آنچه رسیده بمن از آشکارا ایشان و در آنچه نرسیده بمن از آشکار
ایشان مراد تصدیق اینست که جمیع اعتقادات ایشان و جمیع کلمات ایشان در احکام شرع حق است هفتم حدیث

عن زرارة او برید عن ابی جعفر علیه السلام قال لقد خاطب الله امیر المؤمنین علیه السلام فی کتابه قال
قلت فی ای موضع قال فی قوله ولو انهم اذ ظلموا انفسهم جاؤک فاستغفروا الله واستغفر لهم الرسول
لوجدوا الله توابا رحیما فلا وربک لا یؤمنون حتی یحکموک فیما شجر بینهم فیما تعاقدوا علیه لئن امات
الله محمدا الا یردوا هذا الامر فی بنی هاشم ثم لا یجدوا فی انفسهم حرجا مما قضیت علیهم من القتل
او العفو ویسلموا تسلیما شرح ظاهر اینست که این حدیث بیان مستعمل فیه لفظ قرآنست و آنچه گذشت در حدیث
دوم بیان لازمست و قرینه برآنکه مخاطب انجا رسول نیست اینست که اگر مخاطب رسول میبود بجای استغفر
لهم الرسول واستغفرت لهم میبایست چه پیش از آن و بعد از آن بر عنوان خطابست و التفات از خطاب
بغیبت وجهی ندارد [illegible] یعنی روایت است از زراره یا برید [illegible] از امام محمد باقر علیه السلام
گفت هر آینه بتحقیق مخاطب کرده است حق تعالی امیر المؤمنین علیه السلام را در کتاب خود راوی گفت گفتم در کدام جا
گفت در قول او در سوره نساء و اگر آنکه ایشان وقتی که ظلم بر نفس خود کرده‌اند می آمدند نزد تو بعذر خواهی پس [illegible]
آمرزش میکردند از حق تعالی وطلب آمرزش میکرد برای ایشان رسول هر آینه می یافتند حق تعالی را قبول
کننده توبه بغایت صاحب رحمت پس نه یعنی که پس چنین نیست [illegible] ایمان ایشان [illegible]
صاحب کل اختیار مؤمن نمیشوند [illegible] تا آنکه حکم کنند ترا در آنچه سر هم آورده‌اند میان ایشان [illegible]
گفت مراد از فیما شجر بینهم اینست که در آنچه عهد بهم بسته بودند که هر آینه اگر میراند حق تعالی محمد را [illegible]
شدن بر نگردانند این امارت را در بنی هاشم مذکور است در کتاب الروضه [illegible] قوم صالح [illegible]
و عمر و ابو عبیده و سالم و عبد الرحمن بن عوف و مغیرة بن شعبه در کعبه جمع شدند و قرار داد [illegible]
بعد از آن نیابند در خاطرهای خود تنگی را از آنچه حکم کنی بر ایشان از حکم کشتن بسبب آن عهد [illegible]
توبه یا کشتن از گناه [illegible] و قبول کنند حکم ترا قبول عظیم هشتم حدیث سألت ابا عبد الله علیه السلام عن قول الله
عز وجل الذین یستمعون القول فیتبعون احسنه الی آخر الآیة قال هم المسلمون لآل محمد الذین
اذا سمعوا الحدیث لم یزیدوا فیه ولم ینقصوا منه جاؤا به کما سمعوه شرح مضمون این گذشت در کتاب
العقل در حدیث اول [illegible] و در باب روایة الکتب والحدیث وفضل الکتابة والتمسک بالکتب است [illegible]
چنین بود که هو الرجل یسمع الحدیث فیحدث به کما سمعه لا یزید فیه ولا ینقص منه بیان شده و بیان [illegible]
الذین اینست که [illegible] کلام یعنی پرسیدم امام جعفر صادق علیه السلام
از قول حق عز وجل در سوره زمر که نوید ده بندگان مرا جمعی که گوش میدارند سخن را پس پیروی میکنند [illegible]
سخن [illegible] الذین هداهم الله و اولئک هم اولوا الالباب ایشان جمعی اند که [illegible]

ایشان از الله تعالی سوی حق و ایشان تند و پس آن صاحبان منفره که مذکور شده اند در قبل این آیت که فرق
میان … که مبدا اند احکام الهی را … که مبدا انند امام گفت که آن فلان سخن منزل شنیدند برای ال
آل محمد که بشنو که چون شنید حدیث آل محمد را بصرف خود زیاد میکنند در آن چیز را و کم میکنند از آن چیز را
اکثر چنانچه شنیده اند باب نود و پنجم حسن باب ان الواجب على الناس بعد ما يقضون مناسكهم ان يأتوا الامام
فيسألونه عن معالم دينهم ويعلمونه ولايتهم ومودتهم له شرح مصدر … است … حافظه … که برای
و چنان است مثل قول شاعر … فانطق … دعت ذاکره حافظه بود و مجزوم میبود و اگر
برای سببیت بود منصوب میبود و المعالم جمع معلم بفتح میم و کسر میم و فتح لام آنچه بآن معلوم شود چیزی متن این
چنان است که واجب بر مردم بعد از بجا آوردن افعال حج خود این است که بیایند نزد امام چنانکه بپرسند
او را از قواعد دین ایشان و اعلام میکنند امام را رضیتی خود و محبت خود برای او تا حج ایشان محض صورت بی معنی
نباشد در این باب سه حدیث است ا ل حسن عن الفضيل عن ابي جعفر عليه السلام قال نظر الى الناس يطوفون
حول الكعبة فقال هكذا كانوا يطوفون في الجاهلية انما امروا ان يطوفوا بها ثم ينفروا الينا فيعلمونا
ولايتهم ومودتهم ويعرضوا علينا نصرتهم ثم قرا هذه الاية فاجعل افئدة من الناس تهوي اليهم شرح
ثم ينفروا اشارت است بآیه سوره توبه که فلولا نفر … و چنان شد در حدیث سوم باب هشتاد و ششم فؤاد
در غیر آن مستعمل میشود و پس که من الناس اشعار است که غیر ایشان نشناسند متن پس حاصل
روایت است از فضیل از امام محمد باقر علیه السلام راوی گفت نظر کرد سوی مردمان که طواف میکردند در کعبه پس
گفت چنین صورت بی معنی طواف میکردند مردمان در زمان شرک غیر از این نیست که مامور شده اند در قرآن بآنکه
طواف کنند که بعد از آن حرکت کنند سوی ما پس اعلام کنند ما را رضیتی خود و محبت خود و عرض کنند بر ما مدد خود را
یعنی اگر کسی بر ضد … ما … اطاعت میکنیم بعد از آن خواند این آیت را از سوره ابراهیم پس
بساز دل چند را که از ناس باشند … میل کنند سوی ایشان … آه
ساکن شده اند برای درست کردن نماز ۲ حسن عن ابي عبيدة قال سمعت ابا جعفر عليه السلام ورأى
الناس بمكة وما يعملون قال فقال فعال كفعال الجاهلية اما والله ما امروا بهذا وما امروا
الا ان يقضوا تفثهم وليوفوا نذورهم فيمروا بنا فيخبرونا بولايتهم ويعرضوا علينا نصرتهم شرح ان
مقدره ان يقضوا یا مقدر بان يقضوا است و اشارت است بآیت سوره حج ثم ليقضوا تفثهم وليوفوا نذورهم
وليطوفوا بالبيت العتيق و بیان میشود در کتاب الحج در شرح حدیث ششم باب … التقصير که باب هفتاد و
هفتم است و حدیث چهارم باب … الامام که باب دویست و چهار و دهم است متن روایت است از ابو عبیده گفت

که شنیدم از امام محمد باقر علیه السلام در حالی که … بر مردمان در مکه و آنچه ایشان میکردند از طواف و سعی راوی گفت پس
امام گفت این افعال افعالیست مثل افعال زمان شرک بمعنی که محض صورت بی معنی است آگاه باش بخدا
قسم که مامور نشده اند در قرآن باین صورت بی معنی و مامور شده اند در حج که برای بگذرانند آلودگی خود را و برای
بگذارند نذر های خود را … پس بگذرند با پس خبر دهند ما را برضیتی خود و عرض کنند بر ما مدد خود را سوم
۳ حسن عن سدير قال سمعت ابا جعفر عليه السلام وهو داخل وانا خارج واخذ بيدي ثم استقبل البيت
فقال يا سدير انما امر الناس ان يأتوا هذه الاحجار فيطوفوا بها ثم يأتونا فيعلمونا ولايتهم لنا وهو
قول الله تعالى واني لغفار لمن تاب وآمن وعمل صالحا ثم اهتدى ثم اوما بيده الى صدره الى
ولايتنا شرح روایت است از سدیر گفت شنیدم از امام محمد باقر علیه السلام در حالی که او داخل مسجد بود و من بیرون
میرفتم و گرفت دست مرا بعد از آن رو بکعبه کرد پس گفت ای سدیر غیر از این نیست که مامور شده مردمان
بآنکه بیایند نزد این سنگها که کعبه از آنها ساخته شده پس طواف کنند بآنها بعد از آن بیایند نزد ما پس اعلام کنند ما را
رضیتی خود و این مضمون قول الله تعالی است در سوره طه که در بیستی که من هر آینه غفار بخشاینده ام کسی را
که از شرک توبه کرد و مؤمن بربوبیت رب العالمین شد و بجا آورد عمل صالح … باشد … بعد از آن راه
بعد از آن امام علیه السلام اشارت کرد بدست خود سوی سینه خود و گفت مراد راه یافت … سوی
و چنان این آیت شد در حدیث ششم باب هشتم حسن ثم قال يا سدير فاريك الصادين عن دين الله ثم
نظر الى ابي حنيفة وسفيان الثوري في ذلك الزمان وهم حلق في المسجد فقال هؤلاء الصادون عن
دين الله بلا هدى من الله ولا كتاب مبين ان هؤلاء الاخابث لو جلسوا في بيوتهم فجال الناس فلم
يجدوا احدا يخبرهم عن الله تبارك وتعالى وعن رسوله صلى الله عليه وآله حتى يأتونا فنخبرهم
عن الله تبارك وتعالى وعن رسوله صلى الله عليه وآله شرح در سوره حج چنین است ومن الناس من
يجادل في الله بغير علم ولا هدى ولا كتاب منير ثاني عطفه ليضل عن سبيل الله … در سوره لقمان
و در سوره قصص چنین است ومن اضل ممن اتبع هواه بغير هدى من الله و گذشت در حدیث اول باب هشتاد و …
الاخابث جمع اخبث که افعل التفضیل خبیث است … مراد اینجا شیاطین است جزای لو محذوف
فجال است … مثل قول شاعر … بسلام … که از ظرف
کانتباه … آن امام … متنی بعد از آن گفت ای سدیر
… پس … اسلام بعد از آن نظر کرد سوی ابو حنیفه …
سفیان ثوری که … بمعنی که … دیگران …

اونبودند همان دو کس برابر بودند بر حالی که ایشان یعنی آن دو کس و امثال ایشان متقی بودند در سجده
که هر کدام با شاگردان با مریدان حلقه دار نشسته پس امام علیه السلام گفت ایشان منع کننده گان مردمان از
حقیقت اسلام مثل بی راستی که از جانب الله تعالی باشد و تمکین که صحیح باشد مراد بکتاب صریح محکم قرآ
و اشارت بآنست که محکمات قرآن موافق طریقه ایشان نیست که با اعمال صریح می‌کنند طریقه ایشان را که
اندرونی جنت در دستی که این شیاطین اکرمی نشسته در خانه‌های خود یعنی گمراه کنندهای ضلالت بیکرده
هر آینه و رمیدند مردمان برای طلب علم دین اسلام پس نمی یافتند هیچکس از اهل ضلالت اگر خبر دهد ایشان را
از جانب الله تبارک و تعالی و از جانب رسول الله صلی الله علیه و آله که نه است در اقرار آنکه آمدند نزد ما پس خبر میدادیم
ایشان را از جانب الله تبارک و تعالی و از جانب رسول الله صلی الله علیه و آله باب نود و ششم اصل باب آن
الائمة علیهم السلام تدخل الملائکة بیوتهم وتطأ بسطهم وتأتیهم بالأخبار علیهم السلام شرح بسط بضم با یک نقطه و ضم سین
جمع بساط است یعنی این باب بیان آنست که ائمه علیهم السلام داخل میشوند ملائکه خانه‌های ایشان را و
فرشهای ایشان را پای می‌نهند و ایشان را خبرها می‌آورند که ... بواسطه خبری ... که معلوم باشد لازم می‌آید که
هر آینه ... پس مراد آنست که اعلام ایشان می‌کنند بواسطه تحدیث که بیان شد در باب پنجم و دو باب
پنجاه و چهارم و این باب چهار حدیث است اول حدیث عن سدیر الصیرفی قال کنت لا أزید علی أکلة
باللیل والنهار فربما استأذنت علی أبی عبد الله علیه السلام وأجد المائدة قد رفعت لعلی لا أراها
بین یدیه فإذا دخلت دعا بها فأصبت معه من الطعام ولا أتأذی بذلک وإذا عقبت بالطعام
عند غیره لم أقدر علی أن أقر ولم أنم من النفخة فشکوت ذلک إلیه وأخبرته بأنی إذا أکلت عنده
لم أتأذ به فقال یا أبا الفضل إنک تأکل طعام قوم صالحین تصافحهم الملائکة علی فرشهم قال قلت و
یظهرون لکم قال فمسح یده علی بعض صبیانه فقال هم ألطف بصبیاننا منا بهم شرح سدیر بضم
سین و سکون ... و فتح ... و کسر کاف و سکون ...
با دو نقطه ... و بسیار ... سین ... و تشدید ... دو نقطه ...
نمی‌خوردم ... یکبار در شبانه روزی پس گاه بود که رخصت دخول بر امام جعفر صادق علیه السلام می‌طلبیدم
که معلوم می‌شد که سفره برداشته شده ... سفره را پیش او ... شود که طعامی ...
بر روی طعامی که خورده بودم تناول کنم ... پس چون داخل می‌شدم می‌طلبید سفره را پس تناول میکردم
با وجود اکل سفری خود از طعام و آزار نمی‌کشیدم از آن و چون بعد از طعام سفری خود طعام می‌خوردم نزد غیر او
تاب نداشتم ... قرار کنم و نمی‌خوابیدم در شب از نفخ معده پس شکایت آن کردم ...

او بردم و خبر دادم او را بآنکه من چون طعام خوردم نزد او آزار نمی‌کشیدم از آن پس گفت ای ابو الفضل بدرستی که
تو می‌خوری طعام جمعی را که صالحانند مصافحه می‌کنند با ایشان ملائکه بر فرشهای ایشان یعنی که ایشان طلب ...
می‌شوند بعنوان استقبال ... با کمال تعظیم ... بخدمت ایشان می‌آیند ... گفت گفتم و ظاهر میشوند ...
یعنی که معلوم شما میشوند ... ایشان ... گفت پس امام مالید دست خود را بر بعض اطفال خود پس گفت ملائکه
مهربانترند باطفال ما از ما بآن اطفال یعنی که خدمت اطفال میکنند برای تعظیم ما اشارت بآنست که معلوم میشود
آمدن ایشان ... ایشان ... ... بظهور ... چنانچه ...
با احادیث باب سیوم دوم حدیث عن الحسین بن أبی العلاء عن أبی عبد الله علیه السلام قال یا حسین
وضرب بیده إلی مساور فی البیت مساور طال ما اتکت علیها الملائکة وربما التقطنا من زغبها
شرح المساور بفتح میم و سین ... و الف و واو ... و راء ... جمع مسور بکسر میم و سکون ...
که از پوست ... است اتکت بصیغه ماضی معلوم ... باب افتعلت ...
مدغم شده ... التقطنا ... زغب ...
ریزه ... یعنی روایت است از حسین بن ابی العلاء از امام جعفر صادق علیه السلام حسین گفت که امام
گفت ای حسین ... و دست خود را ... چند پوست که در آن خانه بود ...
که تکیه کرده ... ملائکه ... سیوم حدیث عن أبی حمزة الثمالی قال دخلت
علی علی بن الحسین علیه السلام فاحتبست فی الدار ساعة ثم دخلت البیت وهو یلتقط شیئا وأدخل
یده من وراء الستر فناوله من کان فی البیت فقلت جعلت فداک هذا الذی أراک تلتقطه أی شیء هو
فقال فضلة من زغب الملائکة نجمعه إذا خلونا نجعله سیحا لأولادنا فقلت جعلت فداک وإنهم
لیأتونکم فقال یا أبا حمزة إنهم لیزاحمونا علی تکأتنا شرح السیح بفتح سین ... و سکون ...
و سکون ... تکأتنا ...
... که ... یعنی روایت است از ابو حمزه ثمالی گفت داخل شدم بر امام زین العابدین علیه السلام
پس ممنوع شدم ... داخل خانه ... داخل شدم ... ...
... ... پس ...
... که بعضی ... بعضی ...
... جمع میکنیم آن ... یعنی ...
... برای اطفال خود ... ایشان ... ... پس گفتم

بعنوان استفهام قربت شوم و درستی که ملائکه هر آینه می آیند نزد ما پس گفت ای ابو حمزه بدرستی که ایشان تکیه

می کنند بر بالش ما بعینی که از تکیه گاه ما حرکت میکنیم و ایشان بجهت ما می آیند **چهارم حدیث** عن علی بن ابی حمزة عن

ابی الحسن علیه السلام قال سمعته یقول ما من ملک یهبطه الله فی امر ما یهبطه الا بدأ بالامام فعرض

ذلک علیه و ان مختلف الملائکة من عند الله تبارک و تعالی الی صاحب هذا الامر **شرح** روایت است

علی بن ابی حمزه از امام موسی کاظم علیه السلام که وی گفت شنیدم از وی میگفت که نیست هیچ ملکی که فرو میفرستد

الله تعالی او را بکاری عظیم که میفرستد آن کار را مگر ابتدا میکند بعنوان تحدیث و درستی که آمد و رفت ملائکه از جانب تبارک

و تعالی بسوی صاحب این امارت است

باب نود و هفتم حدیث باب ان الجن تأتیهم فیسألونهم عن معالم دینهم و یتوجهون فی امورهم علیهم السلام

شرح این باب اینست که جنیان مؤمن می آیند نزد ائمه هدی پس سؤال میکنند از ایشان از معالم

صحت عبادت از جنیان الله تعالی را و میروند در کارهای ائمه علیهم السلام مخفی نماند که جنیان نیز داخل امت رسول

الله اند پس هر که دعوی اجماع مجتهدان کند و آن را مستند سازد باکل عجب میاید که برای جنیان نیز معلوم او شود

استناد و بر روایت لا تجتمع امتی علی الضلالة معقول باشد و ایضاً میتواند بود که امام زمان از مؤمنان جن

در این باب هفت حدیث است **اول حدیث** عن سعد الاسکاف قال اتیت ابا جعفر علیه السلام فی بعض ما

اتیته فجعل یقول لا تعجل حتی حمیت الشمس علی و جعلت اتتبع الافیاء فما لبثت ان خرج علی قوم

کانهم الجراد الصفر علیهم البتوت قد انتهکتهم العبادة قال فوالله لانسانی ما کنت فیه من حسن هیئة القوم

فلما دخلت علیه قال لی ارانی قد شققت علیک قلت اجل والله لقد انسانی ما کنت فیه قوم مروا بی

لم ار قوما احسن هیئة منهم فی زی رجل واحد کان الوانهم الجراد الصفر قد انتهکتهم العبادة فقال

یا سعد رأیتهم قلت نعم قال اولئک اخوانک من الجن قال فقلت یأتونک قال نعم یأتونا یسألونا

عن معالم دینهم و حلالهم و حرامهم **شرح** الجراد بفتح جیم و تخفیف رای بی نقطه و الف و دال بی نقطه ملخ و الصفر بضم صاد بی نقطه و سکون

فا جمع اصفر زرد و البتوت بضم با یک نقطه و تای دو نقطه و سکون واو و تای دو نقطه در آخر جمع بت بفتح با و تشدید تا

چادرهای پشمینه که در میان مردمان معروف است و انتهاک بسین بی نقطه بخلاف شکستن

در وقت صیغه معلوم متکلم وحده از باب نصرت اجل بفتح همزه و فتح جیم و سکون لام حرف تصدیق است

معنی روایت است از سعد اسکاف که گفت آمدم نزد امام محمد باقر علیه السلام در بعضی از آمدن من نزد او پس شروع کرد که گفت

سرعت در دخول مکن صبر کن تا آنکه گرم شد آفتاب بر من و شروع کردم که طلب میکردم سایه های دیوارها را از

ضرر آفتاب پس درنگ نکردم تا بیرون آمدند بر من از خانه امام علیه السلام جمعی که گویا ملخ زرد بودند

که بر ایشان چادرها بود و بتحقیق ضعیف کرده بود ایشان را عبادت الله تعالی سعد گفت پس بخدا قسم که فراموش

او را برای کاری عظیم که ملکی که فرستاده شده با امام زمان یکجا
پس عرض میکنند او

پس فرمود که امام خواب از ... بیفاید است
باکل عجب ... البلاغات

ساخت بیرون آمدن ایشان مرا از آن مشقتی که در آن بودم از گرمی آفتاب بسبب خوبی هیئت آن جماعت پس

چون داخل شدم بر امام علیه السلام گفت مرا می بینم خود را که مشقت انداختم ترا بسبب نیامدن داخل گفتم آری بخدا

قسم که هر آینه جمعی فراموش ساختند مرا آن مشقت که بودم در آن جمعی که گذشتند بر من ندیده بودم هیچ جمعی را نیکوتر

هیئت از ایشان همه ایشان در صورت یک مرد بودند گویا رنگهای ایشان بر رنگ ملخ زرد بود و بتحقیق ضعیف

کرده بود ایشان را عبادت پس گفت ای سعد دیدی ایشان را گفتم آری گفت ایشان برادران مؤمن تواند از جنیان

سعد گفت پس گفتم جنیان می آیند نزد تو گفت آری می آیند نزد ما و از ما می پرسند از نشانهای دین و عبادت

ایشان و حلال ایشان و حرام ایشان **دوم حدیث** عن ابن جمیل عن ابی عبد الله علیه السلام قال کنا بالباب

فخرج علینا قوم اشباه الزط علیهم ازر و اکسیة فسألنا ابا عبد الله علیه السلام عنهم فقال هؤلاء اخوانکم

من الجن **شرح** الزط بضم زای نقطه دار و تشدید طای بی نقطه معرب جت بفتح جیم و تشدید تای دو نقطه طایفه اند از سیاهان

هند الازر بضم همزه و ضم زای نقطه دار و رای بی نقطه جمع ازار که بکسر همزه است و اکسیة بفتح همزه و سکون کاف و کسر سین

و تخفیف یای دو نقطه در زیر جمع کساء است که بیان شد در شرح حدیث اول باب شصت و چهارم **معنی** روایت

از ابن جمیل بفتح جیم و کسر میم از امام جعفر صادق علیه السلام که وی گفت بودیم در در خانه او پس بیرون آمدند بر ما

گروهی شبیهان جت بودند بر ایشان ازارها و کساها بود پس پرسیدیم امام علیه السلام را از ایشان که کیستند پس گفت

ایشان برادران مؤمن شما اند از جنیان **سوم حدیث** عن سعد الاسکاف قال اتیت ابا جعفر علیه السلام

ارید الاذن علیه فاذا رحال ابل علی الباب مصفوفة و اذا الاصوات قد ارتفعت ثم خرج قوم

معتمین بالعمائم یشبهون الزط قال فدخلت علی ابی جعفر علیه السلام فقلت جعلت فداک ابطأ اذنک

علی الیوم و رأیت قوما خرجوا علی معتمین بالعمائم فانکرتهم فقال او تدری من اولئک یا سعد

قال قلت لا قال فقال اولئک اخوانکم من الجن یأتونا فیسألونا عن حلالهم و حرامهم و معالم دینهم **شرح**

الرحال بکسر رای بی نقطه و حای بی نقطه و الف و لام جمع رحل بفتح را و سکون حا و لام جمع رحل است و آن جهاز شتر است که برای

سواری باشد **معنی** روایت است از سعد اسکاف که گفت آمدم نزد امام محمد باقر علیه السلام میخواستم رخصت دخول

بر او پس ناگاه در رحلهای شتران بر در خانه بود صف بسته و ناگاه آوازها بلند شده بود پس بیرون آمدند جمعی

در وقت وداع و بیرون رفتن از مجلس ... بعد از آن بیرون آمدند جمعی

بر سرهای خود عمامه ها شبیه جت بودند سعد گفت پس داخل شدم بر امام محمد باقر علیه السلام پس گفتم فدایت شوم

دیر شد رخصت تو بر من امروز و دیدم جمعی را که بیرون آمدند از خانه تو بر من دستار بسته بر سرهای خود عمامه ها پس

خوب بنظر او نیامدند ایشان پس امام گفت آیا و میدانی که کیانند ایشان ای سعد یعنی که کدام طایفه اند سعد

رحائل

گفت که گفتم به سعد گفت پس امام گفت که ایشان برادران مؤمن شما اند از جنیان می آیند نزد ما پس می پرسند
از حلال ایشان و حرام ایشان و معالم دین ایشان **حدیث پنجم** عن سدير الصيرفي قال
أوصاني أبو جعفر عليه السلام بحوائج له بالمدينة فخرجت فبينا أنا بين فج الروحاء على راحلتي إذا
إنسان يلوي بثوبه قال فملت إليه وظننت أنه عطشان فناولته الإداوة فقال لي لا حاجة
لي بها وناولني كتابا طينه رطب قال فلما نظرت إلى الخاتم إذا خاتم أبي جعفر عليه السلام فقلت متى
عهدك بصاحب الكتاب قال الساعة وإذا في الكتاب أشياء يأمرني بها ثم التفت فإذا ليس
عندي أحد قال ثم قدم أبو جعفر عليه السلام فلقيته فقلت جعلت فداك رجل أتاني بكتابك وطينه
رطب فقال يا سدير إن لنا خدما من الجن فإذا أردنا السرعة بعثناهم وفي رواية أخرى قال
إن لنا أتباعا من الجن كما أن لنا أتباعا من الإنس فإذا أردنا أمرا بعثناهم **شرح** الفج بفتح فا و تشدید جیم
راه وسیع میان دو کوه و روحا بفتح رای بی نقطه و سکون واو و حای بی نقطه و الف ممدوده وادی است کشاده میان
مدینه و مکه و میان که آن و دوازده مرحله است و دوری آن از مدینه چهل یا سی میل یا سی و شش میل
یا سی میل است بنابر اختلاف اقوال و سه میل یک فرسخ است یا در ثوبه بای تعدیه است الطین بکسر طای بی نقطه و سکون
یای دو نقطه در پایین و نون گل و مراد اینجا گلیست چسبنده مانند گل لاک که آن را مهر میکنند بر سر مکتوب و او مناسب
است آنچه می آید در کتاب العشرة در حدیث هشتم و نهم از باب بیست و نهم **یعنی** روایت است از سدیر صیرفی
گفت سفارش کرد مرا امام محمد باقر علیه السلام بحاجتی چند که او را بود در مدینه پس بیرون آمدم از مکه پس
اینکه من در میان دره روحا بودم بر شتر سواری خود ناگاه مردی می جنبانید جامه را که باو بود چنانچه در وقت
طلب کسی از دور میکنند پس میل بطرف او کردم و گمان کردم که او تشنه است پس دادم او را مطهره که شاید آب
خورد پس گفت مرا که نیست حاجتی مرا بآن و داد مرا کتابی که گل آن تر بود گفت پس وقتی که نظر کردم
آن گل را ناگاه مهر امام محمد باقر علیه السلام بود پس گفتم که چه وقت نزد صاحب این کتاب بودی ناگاه در کتابت چیزی
چند نوشته بود که امر میکرد مرا بآنها که در مدینه بجا آورم بعد از خواندن کتاب نگاه کردم پس ناگاه نیست نزد من
نزد من هیچ کس پس گفت بعد از آن امام محمد باقر علیه السلام آمد بمدینه پس ملاقات کردم او را پس گفتم فدای تو
شوم مردی آورد کتابت ترا و گل آن تر بود پس گفت ای سدیر بدرستی که از برای ما خدمتکاران هست
از جنیان پس چون خواستیم شتاب در کاری برای فرستادیم ایشان را و در روایتی دیگر گفت بدرستی که از برای ما
از جنیان هست چنانچه از انسان در میان هستند پس چون خواستیم کاری برای فرستادیم ایشان را **حدیث ششم**
عن حكيمة بنت موسى قالت رأيت الرضا عليه السلام واقفا على باب بيت الحطب

کفت اینست

وهو يناجي ولست أرى أحدا فقلت سيدي لمن تناجي فقال هذا عامر الزهرائي أتاني يسألني ويشكو إلي
فقلت يا سيدي أحب أن أسمع كلامه فقال لي إنك إن سمعت به حممت سنة فقلت يا
سيدي أحب أن أسمعه فقال لي اسمعي فاستمعت فسمعت شبه الصفير وركبتني الحمى فحممت
سنة **شرح** عامر اسم است برای مردی از جنیان و آن جنی بسیار بصیرت و زهرائی بضم زای نقطه دار
و سکون های بی نقطه و رای بی نقطه و الف و نون منسوب بزهرا با الف ممدوده و اسم شهریست در مغرب مثل صنعانی
که منسوب بصنعاست **یعنی** حکایت کرده مرا حکیمه دختر امام موسی کاظم علیه السلام گفت دیدم امام رضا علیه السلام را
ایستاده بر در خانه هیمه در حالتی که سخن میگفت آهسته و نمیدیدم هیچ کس را پس گفتم ای مهتر من برای که سخن میگویی آهسته
پس گفت این عامر زهرائیست آمده نزد من سؤال میکند و شکایت کسی آورده سوی من پس گفتم ای مهتر من
دوست میدارم که بشنوم سخن او را پس گفت مرا بدرستی که اگر بشنوی سخن او را تب کرده میشوی یک
یکسال پس گفتم ای مهتر من دوست میدارم که بشنوم آن را پس گفت مرا گوش کن پس گوش کردم پس شنیدم آوازی
باریک مانند آواز بلبل و سوار شد بر من تب و تب کردم یکسال **حدیث هفتم** عن محمد بن جعفر عن أبيه
قال بينا أمير المؤمنين عليه السلام على المنبر إذ أقبل ثعبان من ناحية باب من أبواب المسجد فهم
الناس أن يقتلوه فأرسل أمير المؤمنين عليه السلام أن كفوا فكفوا وأقبل الثعبان ينساب حتى انتهى
إلى المنبر فتطاول فسلم على أمير المؤمنين عليه السلام فأشار أمير المؤمنين عليه السلام إليه أن يقف حتى
يفرغ من خطبته ولما فرغ من خطبته أقبل عليه فقال من أنت فقال أنا عمرو بن عثمان خليفتك على الجن
وإن أبي مات وأوصاني أن آتيك فأستطلع رأيك وقد أتيتك يا أمير المؤمنين فما تأمرني
وما ترى فقال له أمير المؤمنين عليه السلام أوصيك بتقوى الله وأن تنصرف فتقوم مقام أبيك في
الجن فإنك خليفتي عليهم قال فودع عمرو أمير المؤمنين عليه السلام وانصرف فهو خليفته على الجن فقلت
جعلت فداك فيأتيك عمرو وذاك الواجب عليه قال نعم **شرح** ينساب بسين بی نقطه و الف و بای یک نقطه مضارع
مضارع معلوم مثل العین ... از باب انفعال است از انسیاب بمعنی شتاب ... مضارع متکلم وحده
از باب استفعال است ... منصوب و معطوفست **یعنی** روایت است از امام محمد باقر علیه السلام گفت
اینکه امیر المؤمنین علیه السلام بر منبر بود ناگاه آمد ماری بزرگ از جانب دری از درهای مسجد کوفه پس قصد کردند مردمان
که بکشند آن را پس فرستاد کسی را امیر المؤمنین علیه السلام که خود را باز دارید پس خود را باز داشتند و آمد آن مار شتابان
تا رسید بمنبر پس دراز شد پس سلام کرد بر امیر المؤمنین علیه السلام پس اشارت کرد امیر المؤمنین علیه السلام
سوی او که صبر کند تا فارغ شود از خطبه خود و وقتی که فارغ شد از خطبه خود رو آورد به او پس گفت چه کسی تو پس گفت

مرا بحمد بسیر هشام که پدرم خلیفه نو بود در جنبیان و در بستی که پدرم مرده و سفارش کرده مرا که ام سوی تو پس خبر کرم بای
مرا که صلوح میدانی داد امر آن بیکی از رفیقین خلیفه من بحثی آمدم نزد قاضی امیر المؤمنین پس چه امر بیکی مرا بان
وجه صلح میدانی پس گفت او را امیر المؤمنین علیه السلام سفارش بکنم ترا نزد پس هذه با ساعت قبل بر تو او را بالکلام
آمی و با نکه بگردی پس قائم مقام پدرت شوی در جهان چه بستی که تو خلیفه منی برای شان او امر محمد باقر علیه السلام
گفت پس رجوع کرد عمرو امیر المؤمنین علیه السلام او برگشت پس تا امروز خلیفه امیر المؤمنین است بر رفیقان
پس گفتم او امر محمد باقر علیه السلام او قرابت شوم پس می آید نزد تو عمرو برای سؤال از مشکلات مسائل او بر آمدن برای
سؤال مسائل او بعیت برده گفته آنی متن عن النعمان بن بشير قال كنت زميلا لجابر بن يزيد
الجعفي فلما أن كنا بالمدينة دخل على أبي جعفر عليه السلام فودعه وخرج من عنده وهو مسرور حتى وردنا
الأخيرجة أول منزل نعدل من فيد إلى المدينة يوم جمعة فصلينا الزوال فلما نهض بنا البعير إذا أنا
برجل طوال آدم معه كتاب فناوله جابرا فتناوله فقبله ووضعه على عينيه وإذا هو من محمد بن علي إلى
جابر بن يزيد وعليه طين أسود رطب فقال له متى عهدك بسيدي فقال الساعة فقال له قبل الصلاة
أو بعد الصلاة فقال بعد الصلاة قال ففك الخاتم وأقبل يقرؤه ويقبض وجهه حتى أتى على آخره ثم
أمسك الكتاب فما رأيته ضاحكا ولا مسرورا حتى وافى الكوفة شرح الجعفي بضم جیم و سکون عین بی نقطه و فاء
یا اسم پدر قبیله ایست در یمن و لفظ منسوب بوده موافق لفظ منسوب الیه است اخیرجه بضم همزه و فتح خاء بی نقطه
یا با نقطه و را بی نقطه و کسره یا بی نقطه و جیم و تاء تانیث تصغیر اخرجه بفتح همزه و سکون خاء و فتح را و جیم و تاء تانیث است
زمین گویی که میان مدینه و کوفه است اول منصوب و بدل مرفوع و خبر مبتدای محذوف تقدیر ...
اول منزل نعدل من فید الی المدینه معترضه است منزل اسم مکان است ضمیر مستتر در نعدل راجع بمنزل است
و اسناد مجازیست فید بفتح فا و سکون یا و دال بی نقطه منزلیست میان کوفه و مکه و میان کوفه
و مدینه کسی که از کوفه قصد مدینه کند راه فید بر دوش می آید و فید از آنجا عدول میکند از سمت فید بجانب مدینه منزل
اول اخیرجه است الطوال بضم طا بی نقطه و تشدید واو بسیار دراز و بتخفیف واو دراز میتواند بود و گریه ... الآدم اسود
مبالغه در ترس باشد چه گل وقتی که بحکم شد سیاهی آن بر طرف میشود و میتواند بود که گل گیرد آن ... میکند
دو قسم باشد و در کتب اصل یک قسم آن سیاه باشد لهذا تقدیم رطب با سود کرد یعنی روایتست از نعمان که
گفت بودم همکجاوه برای جابر بن یزید جعفی در سفر حج پس چون بودیم در مدینه داخل شد جابر بر امام محمد باقر علیه السلام پس وداع
کرد او را و بیرون آمد از نزد او در حالی که او خوشحال بود تا فرود آمدیم در اخیرجه اول منزلی که عدول میکند از فید بسوی
فرود آمدن ما در روز جمعه بود پس نماز ظهر گذاردیم پس چون برداشت ... شتر ما را نگاه ... مردی ... سیاه

او را که گنجم که گویا اکنون کتابی بود پس او آن کتاب را بجابر پس گرفت آن را پس بوسید و نهاد آن را بر دو چشم خود پس
ناگاه بر کتاب آن نوشته بود که این کتاب از محمد بن علی است بسوی جابر بن یزید و بر سر کتاب گل بود که
سیاه بود و تر بود پس جابر گفت او را کی جدا شدی از سید من پس گفت این ساعت پس گفت او را که پیش
از نماز یا بعد از نماز پس گفت بعد از نماز گفت پس جابر جدا کرد مهر را و شروع کرد که کتاب را بخواند و رو ترش
میکرد روی خود را تا رسید بآخر کتاب بعد از آن نگاه داشت کتاب را پس ندیدم او را خندان و نه
خوشحال تا رسید بکوفه متن فلما وافينا الكوفة ليلا بت ليلتي فلما أصبحت أتيته إعظاما له فوجدته قد
خرج علي وفي عنقه كعاب قد علقها وقد ركب قصبة وهو يقول أجد منصور بن جمهور أميرا غير مأمور
وأبياتا من نحو هذا فنظر في وجهي ونظرت في وجهه فلم يقل لي شيئا ولم أقل له وأقبلت أبكي لما رأيته
واجتمع علي وعليه الصبيان والناس وجاء حتى دخل الرحبة وأقبل يدور مع الصبيان والناس
يقولون جن جابر بن يزيد جن شرح اجد بفتح همزه و کسر جیم و سکون دال بی نقطه صیغه امر باب افعال
از مثل العین است و مفعول محذوف است تقدیر با احد الضراب منصور تقدیر حرف ندا است ظاهر است که این
منصور بن جمهور برای ابهام جنون یا از تصرف کاتبان باشد لما رایته بکسر لام و تخفیف میم است و ضمیر راجع
بشنیدن او شد بر میم است و ضمیر راجع بجابر است الرحبه بفتح را بی نقطه و سکون حا بی نقطه یا بی نقطه مکانی
در کوفه یعنی پس چون رسیدیم بکوفه در شب ماندم در خانه خود شب را پس چون صبح رسانیدم آمدم
جابر برای تعظیم او پس یافتم او را که بتحقیق بیرون آمد بر من و در گردن او چیزها بود که تعلیق آنها بود و آنها را بتحقیق
شده بود یکی از آنجا که اطفال سوار میشوند و او میگفت این بیت را که مضمونش اینست خوب میبینم او را
محمد برای منصور بن جمهور بر حالی که امیر شده و مامور باشد یعنی که از جانب خلفای بنی امیه مامور نباشی و بیتی چند
که از این قبیل بود یعنی که مشتمل بر آمدن منصور بن جمهور بکوفه و احوال او بود که جابر خواند و پس نگاه کرد در
روی من و من نگاه کردم در روی او پس گفت مرا چیزی و نگفتم من او را و شروع کردم که گریه کنم برای جابر
که دیدم آنرا و جمع شدند بر من که گریه میکردم و بر او که بازی میکرد اطفال و مردمان آمد تا داخل شد جابر
و شروع کرد بگشت با اطفال و مردمان میگفتند مجنون شد جابر بن یزید مجنون شد جابر متن فوالله ما
مضت الأيام حتى ورد كتاب هشام بن عبد الملك إلى واليه أن انظر رجلا يقال له جابر بن
يزيد الجعفي فاضرب عنقه وابعث إلي برأسه فالتفت إلى جلسائه فقال لهم من جابر بن يزيد الجعفي
قالوا أصلحك الله كان رجلا له فضل وعلم وحديث وحج فجن وهو ذا في الرحبة مع الصبيان على
القصب يلعب معهم قال فأشرف عليه فإذا هو مع الصبيان يلعب على القصب فقال الحمد لله الذي

ما قالي من قبله فاتت له بعض الايام حتى دخل منصور بن جمهور الكوفة وصنع ما كان يقول جابر شرح
پس بجا آوردم که گذشت روزگار رسید کتاب هشام بن عبد الملک سوی حاکم او که نظر کن مردی که
نام او جابر بن یزید جعفی است پس بزن گردن او را و بفرست سوی من سر او را پس خواند حاکم سوی اهل
مجلس خود پس گفت ایشان را که کیست جابر بن یزید جعفی پس گفتند که اصلحک الله او مردی بود که از برای او
فضیلت و علم و نقل احادیث بود و حج کرد پس مجنون شد و او یک در رحبه با اطفال سوار بر نی بازی میکند
نعمان گفت پس حاکم خود رفت و مطلع شد بر او در رحبه پس نگاه با اطفال بود بازی میکرد سوار
بر نی پس حاکم گفت حمد خدا را که حفظ کرد مرا از کشتن او و نعمان گفت که گذشت روزگار و داخل کوفه شد
منصور بن جمهور و مسلط شده کرد آنچه را که میگفت جابر از آن پنهان اشارت بود افعالی که از آن جمله
ابراهیم بن الولید بن عبد الملک حادث شد در کوفه در سنه ست و عشرین و مائه بسبب خروج عبد الله بن معاویة بن
جعفر بن ابی طالب که منصور بن جمهور را نصرت داد او بود و عاصم بن عمر بن عبد العزیز را که حاکم کوفه از جانب
ابراهیم بود از کوفه اخراج نمود. باب نود و ششم در بیان آنکه ائمه علیهم السلام هرگاه ظاهر شوند حکم بحکم داود
و آل داود میکنند و سؤال از بینه نمیکنند علیهم السلام شرح حکم داود علیه السلام در بعض قضایا بی التفات به بینه که بعضی از آن
می آید در کتاب القضاء والاحکام در حدیث سیوم باب ان القضاء بالبینات والایمان که یا ایام است
در حدیث اول و پنجم و آخر ابواب آل داود یعنی اولاد داود است که مذکور شد در حدیث سیوم باب
ان الائمة من عند الله عز وجل ... آخر که باب شصتم است و مراد بحکم آل داود حکم سلیمان است نظیر داود
بنا بر آنکه منشا وحی جبرئیل بوده و بیان موافقت سلیمان با داود در حکم می آید در شرح حدیث اول این باب یعنی
این باب است و ائمه علیهم السلام در زمان ایشان چون ظاهر شود دولت ایشان حکم میکنند بحکم داود و آل داود و
نمیطلبند گواه در دعوی اصلا و این باب پنج حدیث است اول حدیث عن ابي عبيدة الحذاء قال كنا
زمان ابي جعفر عليه السلام حين قبض نتردد كالغنم لا راعي لها فلقينا سالم بن ابي حفصة فقال لي
يا ابا عبيدة من امامك فقلت ائمتي آل محمد فقال هلكت واهلكت اما سمعت انا وانت ابا جعفر
عليه السلام يقول من مات وليس عليه امام مات ميتة جاهلية فقلت بلى لعمري ولقد كان
قبل ذلك بثلث او نحوها دخلت على ابي عبد الله عليه السلام فرزق الله المعرفة فقلت لابي عبد الله
ان سالما قال لي كذا وكذا قال فقال يا ابا عبيدة انه لا يموت منا ميت حتى يخلف من
بعده من يعمل بمثل عمله ويسير بسيرته ويدعو الى ما دعا اليه يا ابا عبيدة انه لم يمنع ما اعطي
داود ان اعطي سليمان ثم قال يا ابا عبيدة اذا قام قائم آل محمد عليه السلام حكم بحكم داود وسليمان لا

يسأل بينة شرح سالم بن ابی حفصه زیدی بتری است و لعنت کرده او را صادق علیه السلام و تکذیب و تکفیر کرده
و مقصود او در این سؤال اینست که بعد از ابو جعفر باقر علیه السلام پیش زید امام است و ابو عبیده تصریح بامام حق نکرده
زیرا که برای آنکه او هنوز عارف نبود و قد کان فرزق الله المعرفة دخالت مکالمه با سالم نیست که ابو عبیده آنرا
در مجلس روایت ذکر کرده فاعل کان ضمیر مستتر راجع بمعرفت خصوص امام بعد از ابی جعفر است ثلث اینجا
مصدر لقینا است ثلث عبارت از سه شب است و جمله دخلت علی ابی عبد الله علیه السلام فرزق الله المعرفة
استیناف برای بیان و قد کان است فقلت بتقدیر فقد قلت علی ابی عبد الله علیه السلام بنا و قلت آنرا
قد قلنا و این مبنی بر آنست که فاعل کان ضمیر مستتر راجع بقتل ابو جعفر علیه السلام شد ضمیر منا عبارت از
امام حسین است و الف او لا اولاد او است من برای تبعیض است بعده عبارت از اولاد او است لم یمنع
معلوم مجرد است ما مصدریه است و مصدر فاعل لم یمنع است اعطی و جاء بصیغه ماضی مجهول باب افعال
داود مرفوع و نایب فاعل است و مفعول دوم است و مفعول ثانی محذوف شده برای آنکه آن معلوم و
مذکور است در سوره انبیاء در قصه داود و سلیمان که و کلا آتینا حکما و علما ان مصدریه است و مصدر مفعول
لم یمنع است سلیمان مرفوع و نایب فاعل است و مقصود اینست که امام لاحق پیش از وفات امام
سابق متصف بحکم و علم امام سابق بحکم میشود چنانچه در داود و سلیمان واقع شده و منع جمع نیست یعنی
روایت است از ابو عبیده حذاء گفت بودیم در زمان امام محمد باقر علیه السلام وقتی که گرفته شد یعنی بمرض او
سختی شد میگردیدیم مانند گله گوسفند بر حالی که شبانی نباشد آنرا پس ملاقات کردیم ما سالم بن ابی حفصه
پس گفت مرا ای ابو عبیده کیست امام تو پس گفتم امامان من اهل بیت محمدند پس گفت بخیال آنکه یعنی چون
من اینست که نیست مرا امام زمان خود را بخصوص شناختم هلاک شدی و هلاک کردی جمعی از کسان
سخن را قبول کنند آیا نشنیدیم من و تو از امام محمد باقر علیه السلام که میگفت هر که مرد بر حالی که نیست با او امامی
مخصوص مرد مردن شرک گفتم بلی بجان خودم و بتحقیق بود معرفت امام بعد از ابو جعفر پیش از آن بسه شب
یا نزدیک سه شب چنانچه آنکه داخل شدم بر امام جعفر صادق علیه السلام پس روزی کرد الله تعالی شناخت
خصوص امام را پس داخل شدم با آنکه گفتم امام جعفر صادق علیه السلام را بدرستی که سالم گفت مرا چنین و
چنین ابو عبیده گفت پس امام گفت ای ابو عبیده بدرستی که شان اینست که نمیمیرد از ما اهل بیت مرده مگر
آنکه وا میگذارد بعد از خود کسی را که عمل کند مانند عمل او و راه رود براه و روش او و بخواند مردم را
سوی آنچه خواند سوی آن ای ابو عبیده بدرستی که شان اینست که مانع نشد داده شدن حکم و علم داود
داده شدن آنها سلیمان را بعد از آن گفت ای ابو عبیده چون بایستد قائم آل محمد علیه السلام حکم میکند بحکم

و در بعضی نسخ ... [illegible]
ثم دخلت اه

داود و سلیمان چنان این که نخواهد طلبید گواه را بر دعوی چنانچه داود و سلیمان نطلبیدند در بعض قضایا تا آخر
تفسیر آیت سورهٔ انبیا و کنا لحکمهم شاهدین بنا بر آنکه لام برای تفصیل باشد و ضمیر حکمهم راجع باشد به داود و آل داود
و شاهدین بمعنی گواهان باشد چه معلومست که چون الله تعالی گواهی بر صدق دعوی خواهد بعنوان وحی
و خواه بعنوان تحدیث که بیان شد در باب پنجاهم و پنجاه و چهارم و آن گواهی برای حاکم حکم تا شد حاجت بطلب
بینه از مدعی نخواهد بود و حکم داود و سلیمان در قصهٔ نفش غنم گذشت در حدیث سیوم باب ششم و سی ام از
المعیشه و در حدیث دوم و سیوم باب عنوان ما یفصل به بین الدعوی از کتاب الزرع که باب صد و پنجاه و ششم است
دوم حدیث سمعت ابا عبد الله علیه السلام یقول لا تذهب الدنیا حتی یخرج رجل منی یحکم بحکومة
آل داود و لا یسأل بینة یعطی کل نفس حقها شرح شنیدم از امام جعفر صادق علیه السلام میگفت که برطرف
دنیا نمیشود تا بیرون آید مردی از نسل من که حکم کند بحکومت اهل بیت داود و نطلبد بینه از مدعی حق کند
چنانچه بیان شد در شرح حدیث سابق و نطلبد گواه را میدهد بهر جانداری حق او را که دعوی کند سیوم حدیث
قلت لابی عبد الله علیه السلام بما تحکمون اذا حکمتم فقال بحکم الله و حکم داود فاذا ورد علینا الشیء
الذی لیس عندنا تلقانا به روح القدس شرح الف … است … یعنی
گفتم امام جعفر صادق علیه السلام را که بچه چیز حکم میکنید چون حاکم کرده شوید گفت بحکم الله تعالی و حکم داود
که طلب بینه از مدعی حق نمیکند پس چون وارد شود بر ما دیوانی که حقیقت آن معلوم ما نباشد میرساند بر ما علم
حقیقت آن جبرئیل مراد بعنوان تحدیث است که مذکور شد در باب پنجاه و چهارم چهارم حدیث عن
جعید الهمدانی عن علی بن الحسین علیهما السلام قال سألته بای حکم تحکمون قال بحکم آل داود فان
اعیانا شیء تلقانا به روح القدس شرح جعید بضم جیم و فتح عین بی نقطه و سکون یاء دو نقطه در پایین و دال
بی نقطه است اعیانا … مضمون این موافق سابق است پنجم حدیث عن هشام بن سالم عن عمار
الساباطی قال قلت لابی عبد الله علیه السلام ما منزلة الائمة قال کمنزلة ذی القرنین و کمنزلة یوشع
و کمنزلة آصف صاحب سلیمان شرح اگر ضمیر قال بعمار در فقره آینده راجع بعمار است پس فبما تحکمون تقدیر
قلت فبما تحکمون است نظیر آیت سورهٔ آل عمران ربنا لا تزغ قلوبنا که بتقدیر یقولون ربنا لا تزغ قلوبنا است و اگر
ضمیر قال انجا راجع بهشام است در فقره آینده مرجع عمار است پس … جواب امام بی شبهه …
روی نیست که حکایت او مذکور است نظیر آنچه گذشت در حدیث دوم باب هفتاد و سیوم و مضمون این که
در حدیث اول باب پنجاه و سیوم حدیث قال فبما تحکمون قال بحکم الله و حکم آل داود و حکم محمد و یتلقانا
به روح القدس شرح حکم محمد اشارت است بانکه حقیقت هر دعوی باعتبار صدق و کذب … مستنبط میشود

از قرآن

از قرآن که نازل شده بر محمد صلی الله علیه و آله و معلوم قائم آل محمد میشود و حدیث موافق آیت سورهٔ الزلزال یومئذ تحدث
اخبارها بان ربک اوحی لها و بیان میشود در کتاب فضل القرآن در شرح حدیث بیست و چهارم از ابواب بیست
منافات ندارد با آنچه می آید در کتاب القضاء و الاحکام در حدیث اول باب ان القضاء بالبینات و الایمان که باب
دوم است که قال رسول الله صلی الله علیه و آله انما اقضی بینکم بالبینات و الایمان تا آخر و مضمون بی موافق حدیث سیوم
این باب باب نود و نهم فصل باب ان مستقی العلم من بیت آل محمد علیهم السلام المستقی بصیغه اسم فاعل از افتعال
طلب آب که از آن سیراب شوند یعنی این باب بیان آنست که طلب سیراب شدن بعلم از خانه آل محمد علیهم السلام
و از غیر خانه ایشان بحث بیشکی جهل مرکبست و در این باب دو حدیث است اول حدیث سمعت جعفر بن محمد علیهما السلام
یقول و عنده اناس من اهل الکوفة عجبا للناس انهم اخذوا علمهم کله عن رسول الله صلی الله علیه و آله
فعملوا به و اهتدوا و یرون ان اهل بیته لم یأخذوا علمه و نحن اهل بیته و ذریته فی منازلنا نزل الوحی
و من عندنا خرج العلم الیهم افیرون انهم علموا و اهتدوا و جهلنا نحن و ضللنا ان هذا لمحال شرح شنیدم از
امام جعفر صادق علیه السلام میگفت بر حالی که نزد او جماعتی از اهل کوفه بودند که ای عجب برای مردمان مخالف که یافتند
خود فرا گرفتند علم این خود را همگی آن از رسول الله صلی الله علیه و آله پس عمل آن کردند و … یافتند و گمان میبرند که
اهل بیت رسول علیه السلام فرا نگرفتند علم او را و حال آنکه ما اهل بیت رسول و اولاد اوییم در منزلهای ما فرود آمد وحی که
قرآن باشد و از نزد ما بیرون رفت علم سوی ایشان آیا پس گمان میبرند که ایشان دانستند و راه یافتند و ما نادان شدیم
و گمراه شدیم بدرستی که این چیز محالست اشارتست بانکه مخالفان برای خود فقها تراشیده اند و …
ماخذ … و اتفاقات … از اهل بیت میکنند در فتوی و در روایت با وجود آیات صریح اهل البیت مثل آیت تطهیر
و با وجود احادیث رسول در شأن اهل البیت مثل حدیث سفینه و حدیث ثقلین دوم حدیث لقی رجل الحسین
بن علی علیهما السلام بالثعلبیة و هو یرید کربلا فدخل علیه فسلم علیه فقال له الحسین علیه السلام من ای البلاد
انت قال من اهل الکوفة قال اما والله یا اخا اهل الکوفة لو لقیتک بالمدینة لاریتک اثر جبرئیل علیه السلام
من دارنا و نزوله بالوحی علی جدی یا اخا اهل الکوفة افمستقی الناس العلم من عندنا فعلموا و جهلنا
هذا ما لا یکون شرح ثعلبیه بفتح ثاء سه نقطه و سکون عین بی نقطه و فتح لام و کسر با یک نقطه و تشدید یا نام منزلیست میان
کوفه و مکه … که امام حسین علیه السلام چون از مدینه بیرون می آمد … که سوی کربلا … و دیدگاه
… حجر … و حجر الاحمر را چنانچه گذشت در حدیث سیوم باب شصت و هفتم که باب الاشارة و النص علی
علی بن الحسین صلوات الله علیهما است و در حجر الاحمر مسکن … بوده از جمله سرای علی و فاطمه که امان از جبرئیل
بوده در وقت نزول وحی بر رسول الله صلی الله علیه و آله در منزل علی و فاطمه نظیر مسکنی که مقام ابراهیم است و …

بر ما ظاهر شود که جمع در ضمیر راجع است به داود و در ضمیر مفرد به عیسی وقت کرد مردی امام حسین علیه السلام را در شعبه و او نیز
گره بود و پس از آن شد برادر و پس سلام کرد برادر پس گفت او را امام حسین علیه السلام از کدام شهری گفت از اهل
کوفه امام علیه السلام گفت که بحق خدا قسم ای مرد کوفی اگر ببینم ترا در مدینه هرآینه می‌نمودم ترا اثر جبرئیل علیه السلام را در خانه
ما و فرود آمدن او وحی را بر جد من ای مرد کوفی آیا پس طلب سیراب شدن مردم از علم از نزد ما است پس
ایشان دانسته‌اند و جاهل شده‌ایم ما این چیزیست که نمیشود هرگز باب صدم اصل باب انه لیس شیء من الحق فی
ید الناس الا ما خرج من عند الائمة وان کل شیء لم یخرج من عندهم فهو باطل شرح این باب بیان آنست که
نیست چیزی از کارهای حق در دست مردمان مگر آنچه بیرون آمده باشد از نزد امامان و آنکه هر چیز که بیرون نیامده
از نزد ایشان کار باطل است مثل روایت مخالفان از رسول علیه السلام بی واسطه ائمه یا بواسطه غیر ایشان حدیث اول
سمعت ابا جعفر علیه السلام یقول لیس عند احد من الناس حق ولا صواب ولا احد من الناس یقضی
بقضاء حق الا ما خرج منا اهل البیت واذا تشعبت بهم الامور کان الخطأ منهم والصواب من علی
علیه السلام شرح استثنا از هر یک از حق و صواب در وجه اول و قضاء در وجه دوم است و در هم برای عهد است مراد
بعلی امیر المؤمنین و اولاد او است یعنی شنیدم از امام محمد باقر علیه السلام که میگفت نیست نزد هیچکس از مردمان حقی
و نه راستی و نیست هیچ یک از مردمان که حکومت کند حکمی که راست باشد مگر آنچه بیرون آمده باشد از
اهل بیت رسول علیه السلام یعنی که بوده باشد که منقول از رسول شود و در طریق آن باشیم عمل میتوان کرد و هر
که موافق واقع افتد و چون متفرق سازد مردم را کارها یعنی که اختلاف در مسائل کنند حسب شد خطا از جانب
مردمان و درست از علی علیه السلام حدیث دوم کنت عند ابی جعفر علیه السلام فقال له رجل من اهل الکوفة یسأله
عن قول امیر المؤمنین علیه السلام سلونی عما شئتم فلا تسألونی عن شیء الا انبأتکم به قال انه لیس
احد عنده علم شیء الا خرج من عند امیر المؤمنین علیه السلام فلیذهب الناس حیث شاؤوا فوالله
لیس الامر الا من ههنا واشار بیده الی بیته شرح بودم نزد امام محمد باقر علیه السلام پس گفت او را مردی از اهل
کوفه میپرسید او را از قول امیر المؤمنین علیه السلام که سؤال کنید مرا از هر چه خواستید چه سؤال نمیکنید مرا از چیزی
مگر که خبر میکنم شما را به آن گفت به درستی که نیست هیچ کس که نزد او علم باشد مگر چیزی که بیرون آمده از امیر المؤمنین
علیه السلام پس گو بروند مردمان هر جا که خواستند پس بحق خدا قسم که نیست کار امامت مگر از اینجا و اشارت کرد به دست خود
سوی خانه خود حدیث سوم قال ابو جعفر علیه السلام لسلمة بن کهیل والحکم بن عتیبة شرّقا وغرّبا فلا تجدان
علما صحیحا الا شیئا خرج من عندنا اهل البیت شرح سلمه بفتح سین بی نقطه و فتح لام ابن کهیل بضم کاف و فتح
ها و سکون یاء دو نقطه در پایین و حکم بفتح حاء بی نقطه و فتح کاف ابن عتیبه بضم عین بی نقطه و فتح تاء دو نقطه در بالا

یاء دو نقطه در پایین و با یک نقطه از جمله مفتیان زیدی ظن و اجتهاد و از رؤسای زیدیه بتریه اند و منسوب به
کثیر بن ... علی بن الحسین ... زید پسر امام است و او شاگرد حسن بن عطا است که از رؤسای معتزله است پس
طلب علم از غیر اهل البیت کرده و تجویز اختلاف از روی ظن و اجتهاد کرده و زیدیه چهار طائفه اند اول جارودیه
و ایشان لعن خلفای ثلثه میکنند دوم سلیمانیه و ایشان لعن ابوبکر و عمر نمیکنند و لعن عثمان میکنند سوم
بتریه بضم با یک نقطه و سکون تاء دو نقطه در بالا و را بی نقطه و ایشان لعن ابوبکر و عمر نمیکنند و در لعن عثمان توقف دارند
چهارم صالحیه و ایشان موافق بتریه اند در آنچه مذکور شد و خلاف در رجال دیگر دارند یعنی گفت امام محمد باقر علیه السلام
سلمة بن کهیل و حکم بن عتیبه را که اگر به مشرق روید و به مغرب روید پس نمی‌یابید هرگز علمی صحیح مگر چیزی که بیرون آمده باشد
که چیزی که بیرون آمده باشد از نزد ما اهل بیت رسول حدیث چهارم عن ابی بصیر قال قال لی ان الحکم
بن عتیبة ممن قال الله ومن الناس من یقول آمنا بالله وبالیوم الآخر وما هم بمؤمنین فلیشرّق
الحکم ولیغرّب اما والله لا یصیب العلم الا من اهل بیت نزل علیهم جبرئیل علیه السلام شرح روایت
است ابوبصیر گفت که گفت امام محمد باقر علیه السلام مرا که به درستی که حکم از جمله کسی است که خدای تعالی گفته در حق او در سوره
بقره و از جمله مردمان کسیست که میگوید ایمان آوردیم به ربوبیت الله تعالی و به روز قیامت و نیستند ایشان
ایمان آورندگان پس گو به مشرق رود حکم و گو به مغرب رود آگاه باش بحق خدا قسم که در نمی‌یابد علم را مگر از اهل خانه که فرود آمد
بر ایشان جبرئیل علیه السلام حدیث پنجم سألت ابا جعفر علیه السلام عن شهادة ولد الزنا تجوز فقال لا فقلت ان
الحکم بن عتیبة یزعم انها تجوز فقال اللهم لا تغفر ذنبه ما قال الله للحکم انه لذکر لک ولقومک فلیذهب
الحکم یمینا وشمالا فوالله لا یؤخذ العلم الا من اهل بیت نزل علیهم جبرئیل علیه السلام شرح پرسیدم از امام
محمد باقر علیه السلام از گواهی ولد الزنا که آیا مقبول میشود پس گفت نه پس گفتم به درستی که حکم دعوی میکند که آن مقبول
میشود پس گفت خداوندا میامرز گناه او را نگفته است خدای تعالی برای حکم در سوره زخرف که به درستی که قرآن هرآینه
علم و جمیع کمالات است برای سید پیغمبران و برای قوم تو چنانچه بیان شد در شرح حدیث اول باب ... پس
گو برود حکم به جانب راست و جانب چپ پس بحق خدا قسم که فرا گرفته نمیشود علم مگر از اهل خانه که فرود آمده
بر ایشان جبرئیل علیه السلام حدیث ششم بینا انا جالس عند ابی عبد الله علیه السلام اذ دخل علیه عباد
بن کثیر عابد اهل البصرة وابن شریح فقیه اهل مکة وعند ابی عبد الله علیه السلام میمون القداح مولی
ابی جعفر علیه السلام فسأله عباد بن کثیر فقال یا ابا عبد الله فی کم ثوب کفّن رسول الله صلی الله علیه وآله
قال فی ثلاثة اثواب ثوبین صحاریین وثوب حبرة وکان فی البرد قلة فکأنما ازورّ عباد بن کثیر من
ذلک فقال ابو عبد الله علیه السلام ان نخلة مریم علیها السلام انما کانت عجوة ونزلت من السماء فما نبت من اصلها

كان بجحوة و ما كان من ألفاظ فهو لمن لقطه شرح مضمون فی ثمه اثواب حبره می آید در کتاب الجنایز در حدیث دوم
باب تحنیط المیت و تکفینه که باب یازدهم است و منافات نیست میان فی ثمه اثواب و میان خبری که
مفهوم میشود از آنچه می آید در کتاب الحج در حدیث دوم باب ما یلبس المحرم تا آخر که باب هشتاد و سیوم است
که کان ثوبا رسول الله صلی الله علیه و آله الذی احرم فیهما یمنیین عبری و اظفار و فیهما کفن زیرا که میتواند بود که ثوبین
صحارین عبارت باشد از دو جامه احرام که آزار و قطعه کرده باشند یکی برای پیراهن و دیگر برای لفافه صحار
بضم صاد بی نقطه و تخفیف حاء بی نقطه و الف و راء بی نقطه موضعیست در یمن و ثوب از آن مستعمل میشود برای لفافه
مستعمل میشود و برای توصیف حبره بکسر و فتح حاء بی نقطه و فتح باء یک نقطه و راء بی نقطه و الف و راء بی نقطه و تاء قسمیست
از برد یمنی که نقشها دارد و مثل نقش کتابت البرد بضم باء یک نقطه و سکون راء بی نقطه و دال بی نقطه جامه عریض الفام
برای جهد خارج حبست و مراد حبره است الفلاق بکسر قاف کمی در فتح فاکرخته و بنابر اول مراد اینست که اگر کسی
نبود کفن های صحارین و حبره بسیار کرده و بنابر دوم مراد اینست که چون احرام در آن کرده بود در یک کفن آن حضرت
حبره بپوشد به بهر عقیده مضمون مقبول جمیع عباد شده الفوذ بزای بی نقطه و تشدید راء بی نقطه مضموم
معلوم باب الفلاق العجوه بفتح عین بی نقطه و سکون جیم درخت خرمای مخصوص که در مدینه پیدا شده و مشهور است
و آن از رسول الله صلی الله علیه و آله در مدینه غرس کرده و در بهشت است چنانچه می آید در شرح حدیث هفتم باب
صد و بیست و چهارم الفاظ بفتح لام و تخفیف قاف و الف و طاء بی نقطه بر چیدن دانه خرما از زمین برای کاشتن
و مانند آن العود بفتح لام و سکون واو و دال و آن درخت خرمای حلال است یعنی میان ایشان شبهه بود
نزد امام جعفر صادق علیه السلام که او دو فعل شد عباد و عباد بن کثیر که از اهل بصره و ابن شریح فقیه اهل که در نزد امام
بود و میمون بن قداح که ملازم امام محمد باقر علیه السلام بود پس رسید او را عباد و ابن شریح که گفت ای ابو عبدالله در چند
جامه کفن کرده شد رسول الله صلی الله علیه و آله پس گفت در سه جامه دو جامه صحاری بود و یکی حبره بود
و بوده میان ایشان کسی پس که گویا که عباد از آن سخن پس گفت امام علیه السلام درستی که درخت خرمای مریم که
مذکور است در سوره مریم خرمای بهشت که عجوه بود و فرود آمده بود از آسمان پس آنچه روییده از آن تخم شد
عجوه و هر درخت خرمایی که حاصل شده از برچیدن دانه آن از هر جا که باشد پس آن دقل است **متن** قال فلما خرجوا
من عنده قال عباد بن كثير لابن شريح والله ما ادري ما هذا المثل الذي ضربه لي ابو عبد الله عليه السلام
فقال ابن شريح هذا الغلام يخبرك فانه منهم يعني ميمون فسأله فقال ميمون اما تعلم ما قال لك قال لا
والله قال انه ضرب لك مثل نفسه فاخبرك انه ولد من ولد رسول الله صلى الله عليه و آله
و علم رسول الله صلى الله عليه و آله عندهم فما جاء من عندهم فهو صواب و ما جاء من عند غيرهم فهو

لقاط **شرح** میمون از اینجا مرفوع بکتابت هذا الغلام است بتقدیر میمون یخبرک **یعنی** پس وقتی که بیرون رفتند جماعت
از نزد او گفت عباد بن کثیر به ابن شریح به خدا قسم که نمیدانم که چیست این مثل که زده برای من ابو عبدالله علیه السلام
گفت ابن شریح این غلام خبر میدهد ترا چه او از ایشانست یعنی میمون است ایشان میمون خبر میدهد ترا پس پرسید عباد میمون را
پس گفت میمون آیا نمیدانی که چه گفت ترا گفت نه بخدا قسم گفت درستی که او زده برای تو مثل خود را پس خبر
کرد ترا که او فرزندیست از فرزندان رسول الله صلی الله علیه و آله و علم رسول الله صلی الله علیه و آله نزد فرزندان او
پس هرچه آمد از نزد ایشان راست و هرچه آمد از نزد غیر ایشان پس حکم آن مثل برچیدن دانه خرما الذی
برای کاشتن مراد اینست که فایده ای در آن حضرت ندارد **باب فیما جاء ان حدیثهم صعب مستصعب** **شرح**
مستصعب بکسر عین بی نقطه مبالغه در صعب است **یعنی** این بابیست در بیان آنچه منقول شده که سخن ائمه هدی
مثل عقبه مشکلست بمعنی بازگشت سکان آن سه قسم است **قسم اول** باعتبار تصدیق به آنست چنانچه مضمون
حدیث اول و حدیث سیوم و بعض حدیث پنجم این بابست و مصداق سخن این قسم بسیار است از آنجمله اکثر آنچه
در تفسیر متشابهات قرآن از ائمه هدی علیهم السلام منقول شده و درست نمی آید به طبع جمعی که عادت بخود را ای کرده اند
یا انس به تفسیرات اهل بدعت گرفته اند و درست می آید به طبع مؤمنان منزل و حید و کلام بلیغ و از آنجمله معلوم میشود که
تفاسیر اهل بدعت و از آنجمله آنچه گذشت در کتاب العقل در حدیث ششم باب النوادر در آیه بسند و شرا و اکتاب سبکه اتی
الفقهاء یفقهون و گفت و از آنجمله آنچه گذشت در حدیث ششم باب جمل الکیم کافر کانوا امر خاص بحقوق اعداء و در حدیث
باب ذکر که از حدیث بعض الشیعه بهذا الحدیث که گذشت در حدیث ششم باب پنجاه و ششم که قد وقف عظیما من
القول و از جمله آن الروح خیر جبرئیل و از آنجمله آنچه گذشت در حدیث دوم باب هشتاد و نهم که نحو کم تعرضون یا
اذکم تعرضون حق و از آنجمله آنچه می آید در اول کتاب فضل القرآن که به او اشی و استطیع ان نخلفه فی الناس **قسم دوم**
باعتبار تقیه و ترک افشای آنست چنانچه مضمون حدیث دوم این بابست **قسم سیوم** باعتبار ترک فضول آن
و غیر موضع تضار است بسبب غرابت آن و کمال بعجبت آن چنانچه مضمون حدیث چهارم این بابست **اول** **متن**
قال ابو جعفر علیه السلام قال رسول الله صلی الله علیه و آله ان حدیث آل محمد صعب مستصعب لا
یؤمن به الا ملک مقرب او نبی مرسل او عبد امتحن الله قلبه للایمان **شرح** گفت امام محمد باقر علیه السلام
که گفت رسول الله صلی الله علیه و آله درستی که حدیث آل محمد مثل نحو از نخی از اختلاف ائمه هدی طرفی
نموده میشد بقرآن بطن است مثل عقبه مشکلست میکرده و آن کرد فرشته مقرب یا پیغمبر مرسل بنده که امتحان
کرده باشد الله تعالی دل او برای ایمان مثل پیغمبر و مرسل و شیعه امیه **متن** فما ورد علیکم من حدیث آل
محمد فلانت له قلوبکم و عرفتموه فاقبلوه و ما اشمازت منه قلوبکم و انکرتموه فردوه الی الله و الی الرسول

رح مدحدیث ۲

وَإِلَى الْعَالِمِ مِنْ آلِ مُحَمَّدٍ وَإِنَّمَا الْهَالِكُ أَنْ يُحَدَّثَ أَحَدُكُمْ بِشَيْءٍ مِنْهُ لَا يَحْتَمِلُهُ فَيَقُولُ وَاللهِ مَا كَانَ هَذَا وَاللهِ
مَا كَانَ هَذَا وَالْإِنْكَارُ هُوَ الْكُفْرُ شرح این کلام امام محمد باقر است و منسوب نبود که کلام رسول الله صلی الله علیه و آله باشد
یعنی پس آنچه وارد شود بر شما از حدیث آل محمد پس نرم شود دلهای شما برای آن و دانستید آنرا پس قبول کنید آنرا
و هرچه کراهت شود از آن دلهای شما و غریب شمردید آنرا پس رد کنید بسوی خدا و بسوی رسول و بسوی
عالم آل محمد و جز این نیست که هلاکت آنست که حدیث کرده شود یکی از شما بچیزی از حدیث آل محمد که تاب نیارد
آن را پس گوید بخدا قسم که نبود این هرگز بخدا قسم که نبود این هرگز یعنی که هر که گوید غلط گفته و انکار حق بودن حدیث آل
محمد است کفر یعنی انکار ربوبیت رب العالمین دوم حدیث عَنْ أَبِي عَبْدِ اللهِ عَلَيْهِ السَّلَامُ قَالَ ذُكِرَتِ التَّقِيَّةُ يَوْماً
عِنْدَ عَلِيِّ بْنِ الْحُسَيْنِ عَلَيْهِمَا السَّلَامُ فَقَالَ وَاللهِ لَوْ عَلِمَ أَبُو ذَرٍّ مَا فِي قَلْبِ سَلْمَانَ لَقَتَلَهُ وَلَقَدْ آخَى رَسُولُ اللهِ
بَيْنَهُمَا فَمَا ظَنُّكُمْ بِسَائِرِ الْخَلْقِ إِنَّ عِلْمَ الْعُلَمَاءِ صَعْبٌ مُسْتَصْعَبٌ لَا يَحْتَمِلُهُ إِلَّا نَبِيٌّ مُرْسَلٌ أَوْ مَلَكٌ مُقَرَّبٌ أَوْ
عَبْدٌ مُؤْمِنٌ امْتَحَنَ اللهُ قَلْبَهُ لِلْإِيمَانِ فَقَالَ وَإِنَّمَا صَارَ سَلْمَانُ مِنَ الْعُلَمَاءِ لِأَنَّهُ امْرُؤٌ مِنَّا أَهْلَ الْبَيْتِ فَلِذَلِكَ نَسَبْتُهُ
إِلَى الْعُلَمَاءِ شرح ضمیر مستتر در فقال راجع بصادق است و بعضی گفته اند راجع بسجاد است و ضمیر مستتر راجع بسجاد
و بارز راجع بسلمان است و بنابر اول مقصود اینست که نسبت ابوذر بسلمان مانند نسبت موسی بهارون است
با آنکه موسی مجمول بر شریعت بود و هارون مجمول بر اسرار بود و با وجود آنکه هر دو معصوم بودند و شرکت در یکدیگر
بود ابوذر و سلمان هر دو صبر بر کتمان سر داشتند و ابوذر از شیعیان بود که مستتر از تقیه بود و باید دانست که همه
در حدیث چهارم باب اول کتاب العقل که در تقیه است و می آید در کتاب الایمان و الکفر در حدیث
سوم که باب التقیه است آنکه فاش کردن سر کسی قبل از آنکه رخصت داشته باشد حرام است
کرده و در حدیث چهارم آنجا که عَنْ أَبِي عَبْدِ اللهِ عَلَيْهِ السَّلَامُ قَالَ قَتَلَنَا مَنْ أَذَاعَ حَدِيثَنَا قَتْلَ خَطَأٍ وَلَكِنْ قَتَلَنَا قَتْلَ عَمْدٍ الحدیث
ازین باشد که سلمان در باطن حکومت دین را از جانب امیر المؤمنین میکرد و خراج آنجا را بجانب آنحضرت
و امر و نهی آنجا را بمنصوب آنحضرت میکرد و چنانکه می آید در کتاب الایمان و الکفر در حدیث سیوم باب المداراة
که باب المداراة است که موسی اکرم کوم مستوی فی سر بیکه و اظهر فی جوابه المداراة و علی عدو وی
من غنمی و ظاهر بر شاه شد که حکومت سلمان از جانب او است و طلب خراج تغافل میکرد و در مجالس تفاخر
میکرد که سلمان از جمله مسلمانانست و ابوذر رحمه الله از کمال صلابت بعموم حکم و عدم رعایت سر آگاه و مشتبه الحال
تفاخر و عمر بطلبات آن میکرد و آن باعث میشد که عمر سلمان را بقتل آورد و مقصود آنحضرت بیان کمال اهمیت است
این علم را در آخر کلام امام جعفر صادق علیه السلام است و محتمل است که ابتدای کلام او از فقال آخر باشد و محتمل بود
که مجموع کلام علی بن الحسین باشد الف و لام العلماء برای عهد است و مراد ائمه هدی است من العلماء در بیانی

نسبت است مثل آنست که نسبت هارون بموسی نظیر نسبته الی العلماء یعنی روایت است از امام جعفر صادق علیه السلام
گفت مذکور شد اشکال سر فاش کردن روزی نزد امام زین العابدین علیه السلام پس گفت بخدا قسم که اگر میدانست
ابوذر آنچه در دل سلمان بود هر آینه میکشت او را و حال آنکه هر آینه بتحقیق برادری قرار داده بود رسول الله صلی الله علیه و آله
میان ابوذر و سلمان پس چه گمان شماست بسایر خلق یعنی که میان ایشان آن قدر نزدیکی نباشد بدرستی که علم
علما مشکل غایت مشکل است و حمل آن نمیتوانند کرد مگر پیغمبر مرسل یا فرشته مقرب یا بنده مؤمنی که خالص کرده الله تعالی
دل او را برای ایمان امام گفت و جز این نیست که گردید سلمان منسوب بعلما برای آنکه او مردیست منسوب
بما یعنی بکمال اختصاص بما دارد پس برای آن نسبت دادم او را بعلما سیوم حدیث عَنِ ابْنِ سِنَانٍ أَوْ غَيْرِهِ رَفَعَهُ
إِلَى أَبِي عَبْدِ اللهِ عَلَيْهِ السَّلَامُ قَالَ إِنَّ حَدِيثَنَا صَعْبٌ مُسْتَصْعَبٌ لَا يَحْتَمِلُهُ إِلَّا صُدُورٌ مُنِيرَةٌ أَوْ قُلُوبٌ سَلِيمَةٌ
أَوْ أَخْلَاقٌ حَسَنَةٌ إِنَّ اللهَ أَخَذَ مِنْ شِيعَتِنَا الْمِيثَاقَ كَمَا أَخَذَ عَلَى بَنِي آدَمَ أَلَسْتُ بِرَبِّكُمْ فَمَنْ وَفَى لَنَا وَفَى اللهُ
لَهُ بِالْجَنَّةِ وَمَنْ أَبْغَضَنَا وَلَمْ يُؤَدِّ إِلَيْنَا حَقَّنَا فَفِي النَّارِ خَالِداً مُخَلَّداً شرح حدیثنا اینجا عبارت از سریست که فاش
میشود و در حدیث پنجم این باب یعنی روایت است از ابن سنان یا غیر او روایت را برده رسانیده بامام جعفر
صادق علیه السلام گفت بدرستی که حدیث ما در این شرکت جمعی که سلوک راه در ضلالت میکنند مشکل غایت
مشکل است و حمل آن نمیتوانند آنرا مگر سینه های نورانی مثل سینه پیغمبر مرسل یا دلهای سلامت شده از عیب مثل
دل پیغمبر مرسل یا خوی های خوب که با وجود اشکال صبر نمایند و روا نکنند فاش کردن سر کسی مثل صابران شیعه بدرستی
که الله تعالی گرفت از شیعه ما پیمان ترک فاش کردن سر را چنانچه گرفت پیمان اقرار بربوبیت رب العالمین از اولاد آدم
جمع کرد که گفته در سوره اعراف آیا نیستم صاحب کل اختیار شما پس هر که وفا کند برای عهد ترک فاش کردن سر ما
وفا میکند الله تعالی برای او به بهشت و هر که دشمن داشت ما را و ادا نکرد بسوی ما حق ما را پس در آتش جهنم است
مخلد چهارم حدیث كَتَبْتُ إِلَى أَبِي الْحَسَنِ صَاحِبِ الْعَسْكَرِ عَلَيْهِ السَّلَامُ جُعِلْتُ فِدَاكَ مَا مَعْنَى قَوْلِ الصَّادِقِ عَلَيْهِ السَّلَامُ
حَدِيثُنَا لَا يَحْتَمِلُهُ مَلَكٌ مُقَرَّبٌ وَلَا نَبِيٌّ مُرْسَلٌ وَلَا مُؤْمِنٌ امْتَحَنَ اللهُ قَلْبَهُ لِلْإِيمَانِ فَجَاءَ الْجَوَابُ إِنَّمَا مَعْنَى
قَوْلِ الصَّادِقِ عَلَيْهِ السَّلَامُ أَيْ لَا يَحْتَمِلُهُ مَلَكٌ وَلَا نَبِيٌّ وَلَا مُؤْمِنٌ إِنَّ الْمَلَكَ لَا يَحْتَمِلُهُ حَتَّى يُخْرِجَهُ إِلَى مَلَكٍ غَيْرِهِ وَالنَّبِيُّ لَا يَحْتَمِلُهُ حَتَّى يُخْرِجَهُ إِلَى نَبِيٍّ غَيْرِهِ وَالْمُؤْمِنُ لَا يَحْتَمِلُهُ حَتَّى يُخْرِجَهُ إِلَى مُؤْمِنٍ غَيْرِهِ
فَهَذَا مَعْنَى قَوْلِ جَدِّي عَلَيْهِ السَّلَامُ شرح نوشتم بسوی امام علی نقی علیه السلام که ساکن سامرا است قربان شوم
معنی قول امام جعفر صادق علیه السلام که حدیث ما تاب نمی آورد آنرا فرشته مقرب و نه پیغمبر مرسل و نه مؤمنی که
خالص کرده الله تعالی دل او را برای ایمان بحث سؤال اینست که این منافات دارد با حدیث ظاهر آنچه در حدیث
اول و دوم و سوم این باب مذکور شد پس آمد جواب که جز این نیست که معنی قول امام جعفر صادق علیه السلام
که تاب نمی آورد آنرا فرشته و نه نبی و نه مؤمن اینست که فرشته تاب نمی آورد آنرا تا بیرون میکند آنرا بسوی

فداک
ملک و لا نبی و لا مؤمن ان الملک لا یحتمله
حتی یخرجه الی ملک غیره و النبی لا یحتمله

فرشته دیگر مثل خورش و خوشی تاب نمی آورد و آنرا نمی بردن میکند آنرا سوی مؤمن دیگر مثل خورش این است معنی
قول امام علیه السلام و جواب این است که تاب آوردن درینجا بمعنی نصیبین است که بمعنی نگاهداشتن نزدیک
بکلیه اظهار آنست پس منافات ندارد حدیث اول و دوم و سیوم این باب در اینجا مراد بحدیث ثالث درینجا
بحدیث ثالث حدیث سیوم است چنانچه بیان شد پس رفع منافات میان حدیث و حدیث سیوم مردود میشود
پنجم **متن** عن محمد بن عبد الخالق وابی بصیر قال قال ابو عبد الله عليه السلام يا ابا محمد ان عندنا والله
سرا من سر الله وعلما من علم الله والله ما يحتمله ملك مقرب ولا نبي مرسل ولا مؤمن امتحن الله قلبه
للايمان والله ما كلف الله ذلك احدا غيرنا ولا استعبد بذلك احدا غيرنا **شرح** در بعضی نسخ بجای نفی ملک است
بخلاف او در حدیث سابق پس احتمال در سابق ترک عبارت از ترک اظهار آنست و درینجا عبارت از تحمل تخفیف
پس شاید که مراد عبارت از اتمام کلمات باشد که مذکور است در آیت اذ ابتلی ابراهیم ربه بکلمات فاتمهن و تکلیف آن
مخصوص ایشانست چنانچه بیان شد در شرح حدیث اول باب دوم یعنی روایت است از محمد بن عبد الخالق و ابو بصیر
که کنیت دیگر او ابو محمد است هر کدام گفت که گفت امام جعفر صادق علیه السلام ابو بصیر را که ای ابو محمد بدرستی که نزد
ما بخدا قسم که تاب تکلیف آن ندارد فرشته مقرب و نه نبی مرسل و نه مؤمنی که خالص کرده باشد الله تعالی دل
او را برای ایمان بیان این که بخدا قسم که نکرده الله تعالی آنرا هیچکس غیر ما امامان اهل بیت رسول بندگی فرموده
آن هیچکس غیر ما **متن** وان عندنا سرا من سر الله وعلما من علم الله امرنا الله بتبليغه فبلغنا عن الله عز
وجل ما امرنا بتبليغه فلم نجد له موضعا ولا اهلا ولا حمالة يحتملونه حتى خلق الله لذلك اقواما
خلقوا من طينة خلق منها محمد وآله وذريته عليهم السلام ومن نور خلق الله منه محمدا وذريته وصنعهم
بفضل صنع رحمته التي صنع منها محمدا وذريته فبلغنا عن الله ما امرنا بتبليغه فقبلوه واحتملوا ذلك فبلغهم ذلك
عنا فقبلوه واحتملوه وبلغهم ذكرنا فمالت قلوبهم الى معرفتنا وحديثنا فلولا انهم خلقوا من هذا لما كانوا
كذلك **شرح** فاء فبلغنا برای تعقیب است بغا تعقیبیه یعنی بتکلم معلوم و به تفعیل است فاء در فلم نجد برای تعقیب
موضع یعنی مؤمن و آن سر است اهل یعنی مستعد ایمان آن سر است حمالة شیخ خاص بقبط و تشدید میم جمع حامل مثل
ججاله و اجل مراد درینجا مکان آن سر است زیاده نقصانست برای بعض و وقت نزد دیگران و بیان آنچه می آید در
اول باب آینده که قرب بمعنی فقه غیر فقیه و دین شد نست آنچه واقع شد بعد از وفات رسول الله صلی الله علیه و آله
بقصد حق نصب شد نست آنچه واقع شد بعد از قتل عثمان که مستقل امیر المؤمنین علیه السلام و کثرت شیعه
یعنی و بدرستی که نزد ما رازی دیگر از رازهای الله تعالی است و علمی دیگر از علمهای الله تعالی است که امر کرده ما را الله تعالی
برسانیدن آن بمردم از جانب الله عز و جل آنچه امر کرده ما را برسانیدن آن پس نیافتیم برای آن جای و

اهل و نه بردارندگانی که بردارند آنرا تا آنکه آفرید الله تعالی برای آن از جهت حفظ آن جمعی را که آفریده شده بودند از
آن گلی که آفریده شده ازان محمد و آل و اولاد او علیهم السلام و از نوری که آفرید الله تعالی ازان محمد
و اولاد او را و ساخت ایشان را بکمال ساختن رحمت خود که ساخت ازان رحمت محمد و اولاد او را پس
رسانیدیم از جانب الله تعالی آنچه امر کرده ما را برسانیدن آن پس قبول کردند آنرا و تاب آوردند آنرا
پس رسید بایشان آن راز از جانب ما بواسطه و بی واسطه پس قبول کردند آنرا و تاب آوردند آنرا و رسید
بایشان یاد ما پس میل کرده دلهای ایشان سوی شناخت ما و گفتگوی ما پس اگر نه این میبود که
ایشان آفریده شدند ازانچه مذکور شد هر آینه نمیبودند چنان بخدا قسم که تاب نمی آوردند **متن** ثم قال
ان الله خلق اقواما لجهنم والنار فامرنا ان نبلغهم كما بلغناهم واشمأزوا من ذلك ونفرت
قلوبهم وردوه علينا ولم يحتملوه وكذبوا به وقالوا ساحر كذاب فطبع الله على قلوبهم وانساهم
ذلك ثم اطلق الله لسانهم ببعض الحق فهم ينطقون به وقلوبهم منكرة ليكون ذلك دفعا عن
اوليائه واهل طاعته ولولا ذلك ما عبد الله في ارضه فامرنا بالكف عنهم والستر والكتمان
فاكتموا عمن امر الله بالكف عنه واستروا عمن امر الله بالستر والكتمان عنه **شرح** بعد ازان گفت بدرستی که
الله تعالی آفریده جمعی چند را که عاقبت ایشان جهنم و آتش است پس امر کرده ما را که برسانیم بایشان چنانچه رسانیدیم
بجماعت چند اول و دلگیر شدند ازان و نفرت کرد دلهای ایشان و برگردانیدند آنرا بر ما و تاب نیاوردند
آنرا و دروغ شمردند آنرا و گفتند که گوینده آن ساحر بغایت دروغگوست پس مهر غفلت نهاد الله تعالی بر دلهای
ایشان و فراموش ساخت ایشان را آن با وجود آن گویا کرد زبان ایشان را ببعض حق مثل فضایل علی بن ابی
طالب علیه السلام و امام بودن او از جمیع اصحاب پس ایشان بزبان متکلم میشوند بآن و دلهای ایشان انکار میکرد
آنرا بمعنی که گویا کن نمیرسند این که بگردن بهای بیت که آن باعث رفع شبهت شود از دوستان
الله تعالی و اهل طاعت او و فرار کرده دلهای ایشان و اگر نبود آن رفع شبهت معبود نمیشد الله تعالی
در زمین خود بمعنی که خالی زمین موجود اند است و اگر نه بعد از نه داشته باشند از زمین برداشته میشوند
پس مأمور شدیم بنگاه داشتن حق از ایشان و پوشیدن و پنهان کردن پس پنهان کنید از کسی که امر کرده الله تعالی
بنگاهداشتن حق او و بپوشانید از کسی که امر کرده الله تعالی بپوشانیدن و پنهان کردن از او و بجای نفی **متن**
قال ثم رفع يديه وبكى وقال اللهم ان هؤلاء لشرذمة قليلون فاجعل محيانا محياهم ومماتنا مماتهم
ولا تسلط عليهم عدوا لك فتفجعنا بهم فانك ان افجعتنا بهم لم تعبد ابدا في ارضك وصلى الله على
محمد وآله وسلم تسليما **شرح** راوی گفت بعد ازان برداشت دست خود را بدعا و گریه کرد و گفت خداوندا این

یعنی اگر بمثل خورش و خوشی تاب آورد آنرا تا برون نمیکند آنرا سوی او

رازی از علوم راز است و علمی از علوم الهی است که اقسم او

لا والله ما احتملوه

جماعت شیعه امامیه هر آینه طایفه کنند پس گردان زندگی و از زندگی ایشان بعضی که با ایشان زنده کنم
و گردان مردان و امروز ایشان و بعضی که ایشان بی واسطه نباشند و سلطنت برایشان دشمنی عظیم
از دشمنان نزد او و شیء که ایشان را زخم برکنند پس مصیبت و اضطراب گرفتارگی و ا سبب زخم برشدن ایشان
چه بدبستی که تو اگر مصیبت گرفتارگی و ا سبب زخم برشدن ایشان معبود و دشنوی هرگز دزدین خود
که ابرار از زمین برده اشه چشم و درود فرستاد الله تعالی بر محمد و آل او و تسلیم فرستد نوعی عظیم تسلیم

دوم از اصل باب امر النبی صلی الله علیه و آله بالنصیحة لائمة المسلمین واللزوم لجماعتهم ومن هم شرح این باب بیان
امر نبی صلی الله علیه و آله است بخالص بودن برای امامان مسلمانان و لازم بودن برای جماعت مسلمانان و
اینکه کیانند امامان مسلمانان و جماعت مسلمانان و در این باب پنج حدیث است اول اصل عدة عن احمد بن محمد البرقی
عن احمد بن محمد بن ابی نصر عن ابان بن عثمان عن ابن ابی یعفور عن ابی عبد الله علیه السلام ان رسول
الله صلی الله علیه و آله خطب الناس فی مسجد الخیف فقال نضر الله عبدا سمع مقالتی فوعاها و
حفظها و بلغها من لم یسمعها فرب حامل فقه غیر فقیه و رب حامل فقه الی من هو افقه منه ثلث
لا یغل علیهن قلب امرئ مسلم اخلاص العمل لله و النصیحة لائمة المسلمین و اللزوم لجماعتهم فان دعوتهم
محیطة من ورائهم المسلمون اخوة تتکافا دماؤهم و یسعی بذمتهم ادناهم شرح این خطبه برای تبلیغ احکام
الله جلت ... کخیف الخیف بفتح خا بفتح و سکون یا دو نقطه در پایین ... وادی که بلند است
و از دامنه کوه و هر دو اینجا مناسبت چه مسجد منی در کنار وادی منی است و در دامنه است و موافق اوست
آنچه می آید در کتاب الحج در حدیث چهارم باب الصلوة فی مسجد منی تا آخر که باب صد و نود و هشتم است که انما
سمی الخیف لانه مرتفع عن الوادی و ما ارتفع عن الوادی یسمی خیفا و نقل برای بیان است نضر بنون و ضاد
بنقطه و را بی نقطه بصیغه ماضی معلوم باب تفعیل یا باب نصر و جهه دعائیه است وعا بعین بی نقطه بصیغه ماضی
معلوم مثل افعا و اعلام باب ضرب است او عی جمع کردن جمیع اجزای چیزی و در دل نهادن ... باب
تفعیل است ... رب برای بیان است رب برای تکثیر است و در آن هشت لغت است ضم و فتح را و فتح با
مشدده و مخففه و ضم و فتح را با سکون با مخففه و ضم را با ضم با مشدده و مخففه حل مجرور است لفظا یکی
مرفوع است محلا با ابتدا نزد بصریین که رب را حرف جر میشمرند و مضاف الیه رب است نزد کوفیین که رب را
اسم و مبتدا میشمرند فقه بکسر فا و سکون قاف دانستن چیزی بروشی که حاصل آن معلوم شود و مراد اینجا
حدیثی است که آن فقه است غیر مرفوع و جر محل است بخبر مبتدای محذوف بتقدیر هو غیر و جمله خبر حامل
الی من متعلق است بقول ای من است ثلث مبتداست و جمله بعد خبر است یا صفت است و خبر مبتدا اخلاص است

لا یغل علیهن بفتح یا و کسر غین بنقطه و تشدید لام مضارع غایب معلوم باب ضرب است الغل کینه و مراد اینجا کینه و رزیدن
بسبب خلاف اندرونی طبیعت و این اشارت است بآیت سوره حشر و لا تجعل فی قلوبنا غلا للذین آمنوا و غیر متعلق
بیغل است و علی بمعنای باست اخلاص العمل لله عبارت از ترک ریا و طلب شهرت است و این اشارت است باینکه گناهان
ناشی از ریا و طلب شهرت میشود و النصیحة اشارت است باینکه گناهان ناشی از ترک پیروی ائمه هدی است که امامت ایشان
مدلول آیات بینات محکمات است از پیروی ظن و از خلاف اندرونی طبیعت و ضمیر جماعتهم راجع بائمة المسلمین است و مراد جماعتهم
عبارت است از جمعی که باهم گرد خلاف از روی ظن ننهاده اند و در آنچه نمیدانند ساکت میباشند مثل جابر بن یزید و
زرارة بن اعین و امثال ایشان فان دعوتهم اشارت است ضمیر دعوتهم راجع بائمة المسلمین است الدعوة بفتح دال خواندن کسی را
سوی چیزی مثل آیت سوره یوسف قل هذه سبیلی ادعوا الی الله علی بصیرة انا و من اتبعنی و بیان میشود در شرح
حدیث هشتم باب نوادم که باب صلات الائمة علیهم السلام فی السن است من کسر میم بمعنای فی است و وراء بمعنای خلف
با قدام است و ضمیر وراءهم راجع بجماعتهم است مراد این است که اگرچه آن جماعت ائمه را نمی بینند لیکن چون بی
اختلاف ظاهر ساکت در مجهولات میباشند دعوت ائمه احاطه ایشان کرده و هر قول و فعل ایشان موافق حق
المراد ایشان است چنانچه گویا که ائمه خود حاضر و ناظر میباشند المسلمون اخوة تا آخر می آید در حدیث
باب صد و پنجم و هشتم و این جمله استیناف بیانی است مراد به اخوة جمعیت است یا کسی که بر قول غیر ... نمیکند
تتکافا بفتح همزه و کاف منقلب بالف میشود بصیغه مضارع غایبه معلوم باب تفاعل است استیناف برای بیان المسلمون
اخوة التکافؤ مثل هم بودن و چیز مثل هم بودن و تکافؤ عبارت است از کمال اتفاق و دوستی و اتحاد است خانه بگو
بیگو بنه خون زیبد و عمرو هم چو شد بمعنی که هر کدام بکشتن خون دیگر برابر باشد بکشتن خون خود میداند و یسعی بسین بی نقطه
و عین بی نقطه بصیغه مضارع غایب معلوم باب منع است السعی دوان شدن و دریدن بر این جای است
الذمة بکسر ذال با نقطه و تشدید میم عهد میآید در کتاب الجهاد در حدیث اول باب اعطاء الامان که باب نود و هشت است
رحلت السلام و معنی قول النبی صلی الله علیه و آله یسعی بذمتهم ادناهم قال لو ان جیشا من المسلمین حاصروا قوما من المشرکین
فاشرف رجل فقال اعطونی الامان حتی القی صاحبکم و اناظره فاعطاه ادناهم الامان وجب علی افضلهم الوفاء به یعنی
روایت است از احمد بن محمد بن مسلم ... از احمد بن محمد بن ابی نصر از ابان بن عثمان از عبد الله بن ابی یعفور از امام جعفر
صادق علیه السلام اینکه رسول الله صلی الله علیه و آله خطبه گفت مردم را در مسجد خیف پس خوش گفت نعمت
الله تعالی بنده را که شنید گفتگوی مرا پس جمع کرد همه اجزای آن را در دل خود و حفظ کرد آن را که فراموش نشود و رسانید
آن را بکسی که نشنید و آن را حاضر بسیار میشود که بر دارنده آگاهی است مسکن چیزی ... بسیار میشود که بردارنده
آگاهی است نقل میکند آن را بسوی کسی که دانا تر از وی است اشارت باین است که در این الفاظ دقیق معانی بسیار

نزع جهت تغییر الفاظ و هیئت بجا که کسی بهتر از شما فهمد سه خصلت که کینه نورزد با آنها دل مردی مسلمان

باشد آن سه خصلت خالص کردن عمل برای الله تعالی و خالص بودن برای امامان مسلمانان و جدا نشدن از جماعت

مسلمانان است چه درستی که نزع خواندن امامان مسلمین سوی احکام الله تعالی فرو گرفته آن جماعت را از پس ایشان

مسلمانان برادران هستند باعتبار کمال اتفاق و عدم اختلاف ایشان با یکدیگر از روی حق برابر هست خونهای ایشان

و ایشان یکدستند بر دیگران ایشان از مثل ستند و حرکت **ص** وَرَوَاهُ اَیْضاً عَنْ حَمَّادِ بْنِ عُثْمَانَ

عَنْ اِبْنِ اَبِی یَعْفُورٍ مِثْلَهُ وَزَادَ فِیهِ وَهُمْ یَدٌ عَلیٰ مَنْ سِوَاهُمْ وَذَکَرَ فِی حَدِیثِهِ اَنَّهُ خَطَبَ فِی حَجَّةِ

الْوَدَاعِ بِمِنیً فِی مَسْجِدِ الْخَیْفِ **شرح** مجهول کبری منقطع است و از مجهول است **یعنی** و روایت کرد آنرا محمد

محمد بن یحیی از حماد بن عثمان از ابن ابی یعفور مانند روایتی که مذکور شد و زیاد کرد و هم دستان بر کسی سوی مسلمان

و در دست بجنی که مخالف ایشان باشند و ذکر کرد حماد در حدیث خود که رسول الله صلی الله علیه و آله خطبه گفت در حجة الوداع

در منی در مسجد خیف **دوم ص** عَنْ رَجُلٍ مِنْ قُرَیْشٍ مِنْ اَهْلِ مَکَّةَ قَالَ قَالَ سُفْیَانُ الثَّوْرِیُّ اِذْهَبْ بِنَا اِلَی

جَعْفَرِ بْنِ مُحَمَّدٍ قَالَ فَذَهَبْتُ مَعَهُ اِلَیْهِ فَوَجَدْنَاهُ قَدْ رَکِبَ دَابَّتَهُ فَقَالَ لَهُ سُفْیَانُ یَا اَبَا عَبْدِ اللّٰهِ

حَدِّثْنَا بِحَدِیثِ خُطْبَةِ رَسُولِ اللّٰهِ صَلَّی اللّٰهُ عَلَیْهِ وَآلِهِ فِی مَسْجِدِ الْخَیْفِ قَالَ دَعْنِی حَتّیٰ اَذْهَبَ فِی حَاجَتِی

فَاِنِّی قَدْ رَکِبْتُ فَاِذَا جِئْتُ حَدَّثْتُکَ فَقَالَ اَسْأَلُکَ بِقَرَابَتِکَ مِنْ رَسُولِ اللّٰهِ صَلَّی اللّٰهُ عَلَیْهِ وَآلِهِ لَمَّا

حَدَّثْتَنِی قَالَ فَنَزَلَ فَقَالَ لَهُ سُفْیَانُ مُرْ لِی بِدَوَاةٍ وَقِرْطَاسٍ حَتّیٰ اُثْبِتَهُ فَدَعَا بِهِ ثُمَّ قَالَ اُکْتُبْ بِسْمِ اللّٰهِ

الرَّحْمٰنِ الرَّحِیمِ خُطْبَةُ رَسُولِ اللّٰهِ صَلَّی اللّٰهُ عَلَیْهِ وَآلِهِ فِی مَسْجِدِ الْخَیْفِ **شرح** لما بفتح لام و تشدید میم بمعنی الا است

و مستثنی منه آن مقدر است **یعنی** روایت است از مردی از قریش از ساکنان مکه که گفت که گفت سفیان ثوری

که مقتدای صوفیانست ببر ما را سوی امام جعفر صادق علیه السلام آن مرد گفت پس رفتم با او سوی امام علیه السلام پس یافتیم

امام را که بجنبش سوار شده بود و ستور خود را پس گفت او را سفیان ای ابو عبد الله حدیث کن ما را بحکایت خطبه رسول الله صلی الله

علیه و آله در مسجد خیف امام گفت واگذار مرا تا بروم در حاجت خود چه درستی که من سوار شده ام پس چون باز آیم

خبر دهم ترا پس سفیان گفت سؤال میکنم از تو بخویشی تو با رسول الله صلی الله علیه و آله که هیچ کاری نکنی مگر آنکه خبر دهی مرا آن مرد

گفت پس امام فرود آمد پس گفت او را سفیان حکم کن برای من بدواتی و کاغذی تا ثبت کنم آنرا پس امام علیه السلام

طلبید آنرا پس گفت بنویس بسم الله الرحمن الرحیم این خطبه رسول الله صلی الله علیه و آله است

در مسجد خیف **ص** نَضَّرَ اللّٰهُ عَبْداً سَمِعَ مَقَالَتِی فَوَعَاهَا وَبَلَّغَهَا مَنْ لَمْ تَبْلُغْهُ یَا اَیُّهَا النَّاسُ لِیُبَلِّغِ الشَّاهِدُ

الْغَائِبَ فَرُبَّ حَامِلِ فِقْهٍ لَیْسَ بِفَقِیهٍ وَرُبَّ حَامِلِ فِقْهٍ اِلیٰ مَنْ هُوَ اَفْقَهُ مِنْهُ ثَلَاثٌ لَا یُغِلُّ عَلَیْهِنَّ

قَلْبُ امْرِئٍ مُسْلِمٍ اِخْلَاصُ الْعَمَلِ لِلّٰهِ وَالنَّصِیحَةُ لِاَئِمَّةِ الْمُسْلِمِینَ وَاللُّزُومُ لِجَمَاعَتِهِمْ فَاِنَّ دَعْوَتَهُمْ مُحِیطَةٌ مِنْ

وَرَائِهِمْ الْمُؤْمِنُونَ اِخْوَةٌ تَتَکَافَأُ دِمَاؤُهُمْ وَهُمْ یَدٌ عَلیٰ مَنْ سِوَاهُمْ یَسْعیٰ بِذِمَّتِهِمْ اَدْنَاهُمْ **شرح** بن کرمانی بجو

سبق **ص** فَکَتَبَهُ سُفْیَانُ ثُمَّ عَرَضَهُ عَلَیْهِ وَرَکِبَ اَبُو عَبْدِ اللّٰهِ عَلَیْهِ السَّلَامُ وَجِئْتُ اَنَا وَسُفْیَانُ فَلَمَّا کُنَّا

فِی بَعْضِ الطَّرِیقِ قَالَ لِی کَمَا اَنْتَ حَتّیٰ اَنْظُرَ فِی هٰذَا الْحَدِیثِ فَقُلْتُ لَهُ قَدْ وَاللّٰهِ اَلْزَمَ اَبُو عَبْدِ اللّٰهِ

رَقَبَتَکَ شَیْئاً لَا یَذْهَبُ مِنْ رَقَبَتِکَ اَبَداً فَقَالَ وَاَیُّ شَیْءٍ ذٰلِکَ فَقُلْتُ لَهُ ثَلَاثٌ لَا یُغِلُّ عَلَیْهِنَّ قَلْبُ امْرِئٍ

مُسْلِمٍ اِخْلَاصُ الْعَمَلِ لِلّٰهِ قَدْ عَرَفْنَاهُ وَالنَّصِیحَةُ لِاَئِمَّةِ الْمُسْلِمِینَ مَنْ هٰؤُلَاءِ الْاَئِمَّةُ الَّذِینَ یَجِبُ عَلَیْنَا نَصِیحَتُهُمْ

مُعَاوِیَةُ بْنُ اَبِی سُفْیَانَ وَیَزِیدُ بْنُ مُعَاوِیَةَ وَمَرْوَانُ بْنُ الْحَکَمِ وَکُلُّ مَنْ لَا تَجُوزُ شَهَادَتُهُ عِنْدَنَا وَلَا تَجُوزُ الصَّلَاةُ

خَلْفَهُمْ **شرح** معاویه مقدر باستفهام انکاریست و مقصود ابطال امامت ابو بکر و عمر و عثمان نیز باتفاق اکثر مردمان

بر امامت ایشانست زیرا که اگر چنان باشد معاویه و یزید و مروان نیز امام خواهند بود **یعنی** پس نوشت آنرا سفیان

بعد از آن عرض کرد آنرا بر امام برای ضبط تا بگذارد مبادا غلطی کرده باشد و امام سوار شد امام علیه السلام و آمدم

من و سفیان پس چون که بودیم در اثنای راه گفت مرا باش چنانچه هستی یعنی که صبر کن تا فکر کنم در معنی این حدیث

پس گفتم او را همچنین بخدا قسم که لازم ساخت ابو عبد الله علیه السلام گردن ترا چیزی که نمیرود از گردن تو هرگز یعنی که حکم

مستحکم بر گردن تو گذاشت پس گفت و چه چیز است آنچه لازم ساخت گردن مرا پس گفتم سه خصلت که کینه نورزد

با آنها دل مردی که مسلمان باشد خالص ساختن عمل برای الله تعالی بتحقیق شناختیم آنرا یعنی که دانستیم معنی آنرا

و خالص بودن برای امامان مسلمانان کیانند این امامان که واجب است بر ما خالص بودن برای ایشان آیا

معاویه پسر ابو سفیانست و یزید پسر معاویه است و مروان پسر حکم است و هر که مثل ایشانست و قبول نیست گواهی

او نزد ما و جایز نیست نماز در پشت ایشان **ص** وَقَوْلُهُ وَاللُّزُومُ لِجَمَاعَتِهِمْ فَاَیُّ الْجَمَاعَةِ مُرْجِیٌّ یَقُولُ مَنْ لَمْ یُصَلِّ

وَلَمْ یَصُمْ وَلَمْ یَغْتَسِلْ مِنْ جَنَابَةٍ وَهَدَمَ الْکَعْبَةَ وَنَکَحَ اُمَّهُ فَهُوَ عَلیٰ اِیمَانِ جَبْرَئِیلَ وَمِیکَائِیلَ اَوْ قَدَرِیٌّ

یَقُولُ لَا یَکُونُ مَا شَاءَ اللّٰهُ عَزَّ وَجَلَّ وَیَکُونُ مَا شَاءَ اِبْلِیسُ اَوْ حَرُورِیٌّ یَتَبَرَّأُ مِنْ عَلِیِّ بْنِ اَبِی طَالِبٍ وَیَشْهَدُ

عَلَیْهِ بِالْکُفْرِ اَوْ جَهْمِیٌّ یَقُولُ اِنَّمَا هِیَ مَعْرِفَةُ اللّٰهِ وَحْدَهُ لَیْسَ الْاِیمَانُ شَیْءٌ غَیْرُهَا قَالَ وَیْحَکَ وَاَیُّ شَیْءٍ یَقُولُونَ

فَقُلْتُ یَقُولُونَ اِنَّ عَلِیَّ بْنَ اَبِی طَالِبٍ وَاللّٰهِ الْاِمَامُ الَّذِی یَجِبُ عَلَیْنَا نَصِیحَتُهُ وَلُزُومُ جَمَاعَتِهِمْ اَهْلِ بَیْتِهِ

قَالَ فَاَخَذَ الْکِتَابَ فَخَرَّقَهُ ثُمَّ قَالَ لَا تُخْبِرْ بِهَا اَحَداً **شرح** مرجی بضم میم و سکون را بی نقطه و کسر جیم و همزه آخر

از ارجا بمعنی تاخیر و مراد گروهیست که ایمانرا محض علم و تصدیق جمع میکنند و بار رسول مبشره پس ایمانرا قابل شدت و

ضعف نمیشمرند و تاخیر میکنند عمل را از ایمان خواه عمل قلب که تصدیق باشد خواه عمل جوارح و بیان تفسیر قدری گذشت

در باب سیم کتاب التوحید حروری بفتح حای بی نقطه و ضم را بی نقطه و سکون واو و تشدید یا منسوب است بحروری

بحروراء بالف ممدوده و مقصوره و آن دهیست نزدیک کوفه که خوارج در آنجا جمع شدند و مخالفت امیر المؤمنین علیه السلام کردند

گروهند جهمی بفتح جیم و سکون ها منسوب بجهم بن صفوان ترمذی که در آخر زمان خلفای بنی امیه بوده و میگفت که ایمان
محض علم بوجود صانع عالمست خواه و بغضان بوده در ارسال رسول و خواه نه ضمیر راجع باین است و
بضم خبر است الایمان منصوب و خبر لیس است که مقدم شده بر اسم شیء اسم لیس است و یکی از شیخ و او
یا دو نقطه در پایین و فتح خا بنقطه منادی مضاف بحذف حرف ندا و وجه معنی تعجب است و مراد این است که
تعجب بسیار از سخن تو بیاید که ضمیر تو دور راجع بشیعه امیرالمؤمنین علی بن ابی طالب تا آخر یعنی که
اول المسلمین است بنابر ظهور ... مجرد و تغییر جاهلیت است و این قریب بمذهب صاحب ...
مذکور شد در شرح حدیث سابق یعنی و قول اکرده جدا شدن از جماعت مسلمین کدام جهت دارند آیا چنین
مرجی است که میگوید که کسی که نماز نکرده باشد و روزه نگرفته باشد و غسل جنابت نکرده باشد و خراب کرده باشد
کعبه را و حج کرده باشد یا در خود و علم بصدق رسول داشته باشد پس او در مرتبه ایمان جبرئیل و میکائیل است
در وقت این یعنی قدری است که میگوید بگناهی نمیشود آنچه خواسته است الله عزوجل میشود و آنچه خواسته است ابلیس یعنی
حروری است که بیزاری میکند از علی بن ابی طالب و گواهی میدهد بر او بکفر یعنی جهمی است که میگوید بغیر از معرفت
که این شناخت الله تعالی است نشناسی او در صنع عالم نیست ایمان چیزی بغیر آن سفیان گفت که ای
شیعه چه میگویند در معنی این حدیث گفتم میگویند که هرکس که علی بن ابی طالب بخدا قسم که او دست و پس ...
کرده است بر او خالص شدن برای او و جدا شدن از جماعت مسلمانان یعنی جدا شدن از اهل بیت علی بن
ابی طالب آن مرد گفت پس برگرفت سفیان آن نوشته را پس پاره کرد بعد از آن گفت خبر ده این
خطبه این حکایت را بهیچکس سیوم حدیث قال رسول الله صلى الله عليه وآله ما نظر الله عزوجل الى ولي له
يجهد نفسه بالطاعة لإمامه والنصيحة الا كان معنا في الرفيق الاعلى شرح الرفیق بفتح را و کسر فا
و سکون یا دو نقطه در پایین یعنی مصاحب مهربان خواه واحد خواه متعدد و مراد به رفیق اعلی جماعت
انعم الله علیهم است که مذکورست در آیت سوره نساء که مع الذين انعم الله عليهم من النبيين والصديقين والشهداء
والصالحين وحسن اولئك رفيقا و بیان میشود در شرح حدیث سی و پنجم باب صد و دوم که مولد النبی صلى الله عليه وآله
و وفاته است یعنی گفت رسول الله صلى الله عليه وآله نظر نکرده است الله عزوجل بسوی دوستی از دوستان او که
میدهد خود را بطاعت امام خود و خالص بودن برای او مگر آنکه مقرر شده که باشد میان مصاحبان مهربان که
از جمع مصاحبان اند در مرتبه چهارم حدیث عن ابي عبد الله عليه السلام قال من فارق جماعة المسلمين قيد شبر
فقد خلع ربقة الاسلام من عنقه شرح القید بکسر قاف و سکون یا دو نقطه در پایین و دال بی نقطه قدر و مقدار شبر
مقدار ... ربقه بکسر را بی نقطه و سکون با یک نقطه و قاف و تا وحدت بمعنی حلقه از حلقه‌های ... در ریسمان که

می‌شنوند جمعی از ایشان معتقد شوند یعنی روایت است از امام جعفر صادق علیه السلام گفت هرکه جدائی کرد از جماعت مسلمانان
که چنان شد که در حدیث اول این باب بقدر یک وجب پس بتحقیق بیرون کرد حلقه اسلام را از گردن خود یعنی
که گردن خود را ... یکی از حلقه‌های ... شرکت داخل کرده پنجم حدیث عن ابي عبد الله عليه السلام
قال من فارق جماعة المسلمين ونكث صفقة الامام جاء الى الله اجذم شرح النکث بفتح نون
و سکون کاف و ثا سه نقطه باب نصر و ضرب شکستن عهد و مانند آن الصفقه بفتح صاد بی نقطه و سکون فا
و قاف و تا وحدت بیعت و مراد اینجا عهد الله تعالی است که از خلایق گرفته برای امام و در ضمن عهد اقرار برب
رب العالمین الاجذم بفتح همزه و سکون جیم و فتح ذال با نقطه بریده دست و صاحب جذام یعنی روایت است
از امام جعفر صادق علیه السلام گفت هرکه جدائی کرد از جماعت مسلمانان ... که چنان شد که در حدیث اول این باب
و عهد امام مسلمانان را آمد در قیامت بریده دست اشارت است باینکه هرکسی البته بیعت کرده بود و حق او
بامن اگرچه در ظاهر نکرده باشد باب صد و سیوم اصل باب ما يجب من حق الامام على الرعية وحق
الامام على الرعية شرح این باب بیان آنچیزیست که واجبست که حق امام بر رعیت است و حق رعیت
بر امام علیه السلام است و در این باب هشت حدیث با نه حدیث است اول حدیث سألت ابا جعفر عليه السلام
ما حق الامام على الناس قال حقه عليهم ان يسمعوا له ويطيعوا قلت فما حقهم عليه قال يقسم بينهم
بالسوية ويعدل في الرعية فاذا كان ذلك في الناس فلا يبالي من اخذ هاهنا وهاهنا عن ابي
جعفر عليه السلام مثله الا انه قال هكذا وهكذا وهكذا وهكذا يعني من بين يديه وخلفه وعن
يمينه وعن شماله شرح پرسیدم از امام محمد باقر علیه السلام از اینکه چیست حق امام بر مردمان گفت حق او بر
ایشان اینکه گوش کنند سخن او را و اطاعت کنند گفتم پس چیست حق ایشان بر او گفت قسمت میکند غنیمت
ایشان را بالسویه و عدالت میکند در میان رعیت پس چون باشد آن قسم امام در میان مردمان پس که ضرر نکند
کرده و جا و هیچ ... یعنی که یک ضرر ... از ضلالت اهل مذاهب مختلفه که اطاعت او میکنند ... دیگر از امام
محمد باقر علیه السلام مانند روایت است که گذشت مگر اینکه بجای هاهنا و هاهنا چنین گفت که چنانکه اراده کرد جهات
پیش خود و پس خود و جانب دست راست خود و جانب دست چپ خود را احاطه کرده روایت
دوم حدیث قال امير المؤمنين عليه السلام لا تختانوا ولاتكم ولا تغشوا هداتكم ولا تجهلوا ائمتكم ولا
تصدعوا عن حبلكم فتفشلوا وتذهب ريحكم وعلى هذا فليكن تأسيس اموركم والزموا هذه الطريقة
فانكم لو عاينتم ما عاين من قد مات منكم ممن خالف ما قد تدعون اليه لبدرتم وخرجتم ولسمعتم و
لكن محجوب عنكم ما قد عاينوا وقريبا ما يطرح الحجاب شرح گفت امیرالمؤمنین علیه السلام خیانت مکنید با ایشان

خود را وفا صافی کنید را هنمایان خود را و تند داران و میا شنیدا دان خود را و متفرق شوید از سر شنه دین
که رست شوید و روده دولت شما و برا بگه گفتم پس باید که بشنید با نهادن کار های شما و ملازم باشید این سخن را
چه هر سی که گرامید بیاینچه را که دیگری که چنین مردان جمع شما که گیست که مخالفت کرده و آنچه را که تخفیف ...
سوی آن مراد و بین منافقان خطاب آلی است هر آینه شتاب میکرده بیرون میرفتید بجهاد و منافقان
و همراه آنه اطاعت من میکرد بیدار امر جهاد و منافقان و تکیف در بیده است از شما آنچه خفیف ...منافقان ...
زوده انداخته میشود دیده **سیوم** سمعتُ أبا عبدِ اللهِ عليه السلام يقولُ نُعيتْ إلى النبيِّ صلّى اللهُ عليه وآله
نفسُهُ وهو صحيحٌ ليس به وجعٌ قال نزل به الروحُ الأمينُ قال فنادى عليه السلام الصلاةَ جامعةً وأمرَ
المهاجرينَ والأنصارَ بالسلاحِ واجتمعَ الناسُ فصعدَ النبيُّ صلّى اللهُ عليه وآله المنبرَ فنعى إليهم نفسَه
ثمّ قال أُذكِّرُ اللهَ الواليَ من بعدي على أمّتي ألّا يرحمَ على جماعةِ المسلمينَ فأجلَّ كبيرَهم ورحمَ ضعيفَهم
ووقّرَ عالمَهم ولم يُضِرَّ بهم فيُذِلَّهم ولم يُفقِرْهم فيُكفِرَهم ولم يُغلِقْ بابَه دونَهم فيأكلَ قويُّهم ضعيفَهم ولم
يُجَمِّرْهم في بعوثِهم فيقطعَ نسلَ أمّتي ثمّ قال قد بلّغتُ ونصحتُ فاشهدوا وقال أبو عبدِ اللهِ عليه السلام
هذا آخرُ كلامٍ تكلّم به رسولُ اللهِ صلّى اللهُ عليه وآله على منبرِه **شرح** امر بسلاح در دخل اراده اول آنکه معلوم
شده باشد که منافقان که عهد بسته‌اند که بر اینکه خلافت را با اهل البیت وا نگذارند عهد بسته‌اند که آنچه خواهند
سوی مثل آنچه در مسجد خیف و غدیر خم گفت می اندازیم بجانب او چیزی که او را کشته کند و چون لشکر را مسلح دیدند جرأت
نکردند بر آن عمل با وجود توبیخ و دوم او گرد این کلام و دوم آنکه برای تخمیر ... شد ذکر را تصغیر مضارع
معلوم باب تفعیل و عبارت الا ... همزه و تشدید لام حرف تحضیض است و چون داخل ... شده برای توبیخ
و سرزنش بر ترک فعل است خاطر شیخ ... شرح کافی گفته ترحم صیغه غایب معلوم باب تفعل از قبیل ...
مستقبل بمعنی ... و ... فیکفرهم صیغه مضارع غایب معلوم باب افعال برای تعریض است مثل
ابیع البعیر و مراد اینست که ایشان را در معرض قبول ولایت او کند و آن کفر است **ترجمه** شنیدم از امام جعفر صادق
میگفت رسانیده شد سوی نبی صلی الله علیه و آله خبر مرگ خودش بر حالی که او تندرست بود نبود با او دردی
امام علیه السلام گفت نازل ساخت آن خبر را جبرئیل امام گفت پس طلبید مردمان را که حاضر شوید برای نماز
جماعت باشند و امر کرد مهاجران و انصار را برای پوشیدن و جمع شدند مردمان پس بالا رفت نبی صلی الله
علیه و آله منبر را پس رسانید سوی مردمان خبر مرگ خود را بعد از آن گفت یاد خطاب الله می‌اندازم حاکم بعد
از من را چرا رحم نکرد بر جماعت مسلمانان که در شرح حدیث اول باب سابق مذکور شد پس بزرگ شمرد بزرگ
ایشان را و مهربانی کرد ضعیف ایشان را و تعظیم کرد دانای ایشان را و ضرر رسانید بایشان که خوار کند ایشان را

یغ

دل حیر کرد ایشان را که در معرض کفر کند ایشان را و بست در خود را بی دخول ایشان بجا ... که خورد قوی ایشان ضعیف
ایشان را و ... بر کرد ایشان را در فرستادنهای ایشان بجهاد که ببرد نسل امت مرا اشارت باینست که امت
حقیقی من باشند منافقان بعد از آن گفت رسانیدم رسانیدنی را و نصیحت کردم پس گواه باشید
امام جعفر صادق علیه السلام این آخر سخنی است که سخن گفت آن رسول الله صلی الله علیه و آله بر منبر خود **چهارم** ...
جاء إلى أميرِ المؤمنينَ عليه السلام عسلٌ وتينٌ من همدانَ وحلوانَ فأمرَ العرفاءَ أن يأتوا باليتامى فأمكنَهم
من رؤوسِ الأزقاقِ يلعقونَها وهو يقسمُها للناسِ قدحاً قدحاً فقيلَ له يا أميرَ المؤمنينَ ما لهم يلعقونَها
فقال إنّ الإمامَ أبو اليتامى وإنّما ألعقتُهم هذا برعايةِ الآباءِ **شرح** التین بکسر تا و سکون یا و ... نقطه
و سکون یا دو نقطه در زیر و نون ... آب ... مراد ... همدان بفتح ها و فتح میم و ذال
با نقطه و الف شهریست حلوان بضم حا بی نقطه و سکون لام و واو و الف و نون شهریست در کردستان الازقاق بفتح
همزه و ... با نقطه و الف ... **ترجمه** آمد سوی امیر المؤمنین علیه السلام عسل و انجیر از شهر همدان و حلوان
پس امر کرد کدخدایان محلات کوفه را که آورند یتیمان را پس رخصت داد یتیمان را که سر مشکهای عسل را بلیسند
... چنانچه اطفال مردمان در خانهای پدران میکنند و قسمت میکرد مشکهارا برای مردمان بعضی یتیمان و ...
یتیمان قدح قدح پس گفته شد امیر المؤمنین را که چیست این اطفال را که ... میلیسند مشکها را با وجود ...
صحیحه پس گفت بدرستی که امام پدر یتیمان است و جز این نیست که رخصت این لیسیدن ... ایشان را دادم
برعایت پدری **پنجم** عن أبي عبدِ اللهِ عليه السلام أنّ النبيَّ صلّى اللهُ عليه وآله كان يقولُ أنا أولى بكلِّ مؤمنٍ
من نفسِه وعليٌّ أولى به من بعدي فقيل له ما معنى ذلك فقال قولُ النبيِّ صلّى اللهُ عليه وآله من
تركَ ديناً أو ضياعاً فعليَّ ومن تركَ مالاً فلورثتِه فالرجلُ ليستْ له على نفسِه ولايةٌ إذا لم يكن
له مالٌ وليس له على عيالِه أمرٌ ولا نهيٌ إذا لم يُجرِ عليهم النفقةَ والنبيُّ وأميرُ المؤمنينَ عليهما السلام ومن
بعدِهما ألزمَهم هذا فمِن هناك صاروا أولى بهم من أنفسِهم وما كان سببُ إسلامِ عامّةِ اليهودِ إلّا
من بعدِ هذا القولِ من رسولِ اللهِ صلّى اللهُ عليه وآله وأنّهم أمِنوا على أنفسِهم وعلى عيالاتِهم **شرح** الضیاع
بفتح ضاد با نقطه و یا دو نقطه در زیر و الف و عین بی نقطه عیال بی معاش و بکسر ضاد جمع ضایع العیال کسر عین
بی نقطه جمع کسی که معاش ایشان بر او باشد ... صیغه ماضی معلوم باب افعال ... ضمیر مستتر راجع بکل ...
از نبی و امیر المؤمنین و من بعدهما است و ضمیر بارز راجع بمؤمنین است که عبارت است از مجموع رجل و عیال است
... است ... یعنی مال باقی ... است و این معنی اینست که هر گاه ... دست ...
و از آن ... منتفع میشود برای خود و برای عیال خود مال امام است ... و نفقه داده ایشان را امنوا صیغه ماضی معلوم

باب علم است بعضی روایت است از امام جعفر صادق علیه السلام که نبی صلی الله علیه وآله گفت من ترك مالا فلورثته
از خود ش وعلی اولی بتصرف در آن بعد از من پس گفت امام جعفر صادق علیه السلام که جهت برگشت این
بعضی که جواب میست گفت جواب این قول نبی صلی الله علیه وآله است که هرکه اگر آرد قرضی یا عیال
پس بر منست ادای قرض او و معاش عیال او و هرکه وا گذارد مالی پس از وارثان است بیان این که مردا
میت بر خود ش اختیاری چون نباشد در مالی بعضی که عیال البته فکر دیگری میشود و مختصر خود ضعیف
بر عیال خود امر و نهی چون جاری نسازد و با ایشان نفقه دهد هرکدام از نبی امیر المؤمنین علیه السلام والی
وا بشد داد مرد در آن مال که نفقه کنند پس از اینجاست که نبی و وصی او اولی بتصرف در نفوس
از خود ایشان بود و سبب اسلام اکثر جهود آن که بعد از ضمه در آن سخن از رسول الله صلی الله علیه وآله جواب این
شد بر خود شان که اگر مفلس شود نفقه بیابند و بر عیالان خود نیز خشم حس قال رسول الله صلى الله عليه وآله
ايما مؤمن او مسلم مات وترك دينا لم يكن في فساد ولا اسراف فعلى الامام ان يقضيه فان لم يقضه فعليه
اثم ذلك ان الله تبارك وتعالى يقول انما الصدقات للفقراء والمساكين الآية فهو من الغارمين وله
سهم عند الامام فان حبسه فاثمه عليه شرح او از تنگ دست باشد این است که در بعضی سنوات
مؤمن اخص مطلق از مسلم است بنا بر آنکه مرتکب کبیره از اهل اسلام است و مؤمن نیست موافق آنچه
در کتاب الایمان والکفر در حدیث دهم باب صد و دو از دهم که باب الکبائر است و موافق آنست دعا بخیر
میت که اللهم اغفر للمؤمنين والمؤمنات والمسلمين والمسلمات فی رابطه میست است مراد بفساد اینجا بنا بر کوتاهی
بعد از آن آن بسبب اینجا بخرج دو شده آنست چنانچه گذشت در کتاب العقل در حدیث پنجم باب بیست و هفتم
از اوایل الکتاب که آن حد آخر است و مراد با سراف اینجا بیا است که قسمی از اسراف است چنانچه میاید
کتاب الزکوة در حدیث پانزدهم باب اول که ان الله يبغض سرف است هشتم مذکور در آن آیت بیان میشود
فی بعهد در شرح حدیث چهارم اخر باب آنکه منصوب بترجمه نفقه است مقدر بآن اخرالآیه بعضی گفت رسول الله
صلی الله علیه وآله هر مؤمن یا مسلم که مرده و اگذاشت وامی که بسبب نفقه خرجی خود و بسبب حرامی گرفتن
مثل شرب خمر نبوده و نه بسبب گناه آن مسکین کاسبا کرده و قبل بکنید بپردازد پس نواب جزو آن شخص که گرفت
بابای تنگدستان است و بدو شان آخر آن که والعاملين عليها والمؤلفة قلوبهم وفي الرقاب والغارمين وفي سبيل
الله وابن السبيل فريضة من الله والله عليم حكيم وجمعی که کارکنان زکوات اند و جمعی از اهل اقرار شهادتین که خیری باید
دهد تا از اهل تسلیم شوند صرف میشود در بندگانی که آزاد کردن ایشان ضروری است و در وام داران
وصرف میشود در راه الله تعالی و اهل آن و در حالی که فریضه ایست از جانب الله تعالی و الله تعالی

رعایت کند مصلحت است بیان این که آن مرد وام داران است و بر امام ایشان حصه از زکوة است نزد
امام پس اگر نه رد آن پس او گناه کار است بسبب آن هفتم حسن قال رسول الله صلى الله عليه وآله وسلم
لا تصلح الامامة الا لرجل فيه ثلاث خصال ورع يحجزه عن معاصي الله وحلم يملك به غضبه وحسن
الولاية على من يلي حتى يكون لهم كالوالد الرحيم وفي رواية اخرى حتى يكون للرعية كالاب الرحيم
شرح گفت رسول الله صلی الله علیه وآله وسلم سزاوار نیست امامت کسی را مگر مردی را که در او سه صفت باشد پرهیز
کاری که منع کند او را از معصیتهای که الله تعالی نهی از آنها کرده و مثل حکم بظن و برد باری که صاحب کند بآن غضب
خود را و نگه دارد و نرسیدن بکسی که او امیر رسیده اگر و دو باشد برای رعیت مانند پدر مهربان و در روایتی دیگر کار
امور رعیت است و بجهت که والد که پدر است هشتم حسن عن سهل بن زياد عن معوية بن حكيم عن محمد بن اسلم
عن رجل من طبرستان يقال له محمد قال قال معوية ولقيت الطبري محمدا بعد ذلك فاخبرني قال
سمعت علي بن موسى عليه السلام يقول المغرم اذا تدين او استدان في حق الوهم من معوية اجل سنة
فان اتسع والا قضى عنه الامام من بيت المال شرح المغرم بضم میم و سکون غین و فتح راء بنقطه است
دین دار محکوم معین معلوم باب تفعیل است از چیزی یعنی مستمر بر مغرم است و مفعول محذوف است تقدیر
هذه اللفظة بعضی روایت است از سهل بن زیاد از معوية بن حکیم بضم حاء و فتح کاف از محمد بن اسلم از مردی از طبرستان
که نام او محمد است سهل گفت که گفت معویه و بر خوردم آن مرد طبری را که محمد نام دارد بعد از آن پس بیان کرد
خبر او مرا گفت شنیدم از امام رضا علیه السلام که میگفت اسیر قرض که قرض حج یا نبیه و باشد بطلب قرض
کرده باشد اخیر جمله شک از راوی است که معویه است تا خبر میکند یک سال پس اگر فراخ حال شد خوب الا
ادا میکند از جانب او امام از بیت المال باب صد و چهارم هسل باب ان الارض كلها للامام عليه السلام شرح این
باب بیان این است که زمین همگی آن از امام مفترض الطاعه علیه السلام است در این باب هفت حدیث است اول حسن
عن ابي جعفر عليه السلام قال وجدنا في كتاب علي عليه السلام ان الارض لله يورثها من يشاء من عباده
والعاقبة للمتقين انا واهل بيتي الذين اورثنا الارض ونحن المتقون والارض كلها لنا فمن احيا ارضا من
المسلمين فليعمرها وليؤد خراجها الى الامام من اهل بيتي وله ما اكل منها فان تركها او اخربها واخذها رجل
من المسلمين من بعده فعمرها واحياها فهو احق بها من الذي تركها يؤدي خراجها الى الامام من اهل بيتي
وله ما اكل منها حتى يظهر القائم عليه السلام من اهل بيتي بالسيف فيحويها ويمنعها ويخرجهم منها كما حواها
رسول الله صلى الله عليه وآله ومنعها الا ما كان في ايدي شيعتنا فانه يقاطعهم على ما في ايديهم و
يترك الارض في ايديهم شرح کتاب علی علیه السلام عبارت از جامعه است که مذکور شد در باب چهلم و پنجاه

المسلمين

مبنی بر اینست که الله تعالی زمین را بخلیفهٔ خود آدم علیه السلام داده و اولاد بعد از آدم زمین را میراث از آن معترض
انطاعوا از جملهٔ اولاد آدم کرده و بجنگیدن یکی بعد از یکی تا روز قیامت چنانکه ظاهر میشود از آنچه می آید در حدیث ششم این
باب ظاهر آنچه می آید در حدیث پنجم مولانا ابی جعفر محمد بن علی علیهما السلام که باب صد و شصت و سوم است اینست که مراد
بعاقبت دولت و پادشاهی ظاهر و آشکار آن باشد [illegible] آخر کلام امیر المؤمنین علیه السلام است
و ابتدای کلام امام محمد باقر علیه السلام میتواند بود و الخراج بفتح و ضم خا با نقطه و را بی نقطه و الف و جیم رسم زمین خراج جمع
در بحر جیم راجع میرود و [illegible] مرجع مخالفانست و بنا بر اول استثنا منقطعست و بنا بر دوم متقطع است و بر تقدیر
مراد بخراج ایشان زمین خراج ایشان است صاحبی چیزی از زمین و مسیو بر خراج ایشان چیزی از زمین
آنها است که حوادث شده [illegible] بمثال آنچه رسول الله صلی الله علیه و آله کرد در خیبر و بیان میشود در کتاب المعیشة در حدیث
اول و دوم باب قبالة الارضین و المزارعة بالنصف و الثلث و الربع که باب صد و بیست و هشتم است و در
حدیث دوم باب مشارکة الذمی و غیره فی المزارعة و الشروط بینهما که باب صد و بیست و نهم است و آنچه گذشت در
تقبیع بفتح نون و کسر قاف و بیان میشود در کتاب المعیشة در حدیث پنجم باب بیع المراعی که باب صد و سی ام
المقاطعه قطع و فصل معامله خود با دیگری بمصالحه بر مال عبارت است از رسم زمینی که در تصرف ایشانست
و مراد بمقاطعه بر آن رسم اینست که از ایشان رسم را طلب کنند ایشان از مواجب طلب کنند
او چنانچه ادعی کنند محتوم کرد که ایشان را در صورت آنچه در تصرف کسی از شیعه امامیه است معتقد بوده که
و اما پس اگر چنین نباشد میتواند بود که زمینهائی که خراج از مخالفان میکنند تصرف داده و مقدر کرده میتواند
بود که مواجب ده مقدر کرده و بر این قیاس است حال بعض شیعهٔ امامیه که زمینی در تصرف داشته باشد
یعنی روایتست از امام محمد باقر علیه السلام گفت یافتیم در نوشته از کتاب علی علیه السلام در تفسیر قول الله تعالی ان الارض
اعراف پرستی که زمین از الله تعالی است و وارث آن میسازد هر کرا که میخواهد از بندگان خود و عاقبت خیر
از آن پرهیزگارانست گفت که من و اهل بیت من آن جمعیم که میراث داده اند ما را الله تعالی زمین را و ایم
آن پرهیزگاران که گفته و کل زمین از ماست پس هر کس که آباد کند زمینی را از جملهٔ مسلمانان پس باید که آباد کنند
آنرا بجمعی که احیای او فقیر بکار نمی آید و باید که رساند خراج آن زمین را سوی امام از اهل بیت من و حلالست
برای آن زمین آنکه میکشد و که مسلمانانست آنچه خورد از آن زمین بعد اخراج خراج محقق نباشد که معترض حکم زمین موات
شده از زمین معمور است که شد اما حکم آن نیز معلوم میشود از آنچه در حق چه ولایت میکند با آنکه معمور بود خراج آن
پس اگر واگذاشت آن زمین را یا خراب کرد و از آن شروع انداخت و گرفت آنرا مردی دیگر از مسلمانان بعد از
پس آبادان کرد آنرا و احیا کرد آنرا پس او سزاوار تر است بآن زمین از آن کس که واگذاشته آنرا پس باید که خراج آنرا

سوی امام از اهل بیت من و حلالست او را آنچه خورد از آن تا وقتی که ظاهر شود قائم علیه السلام از اهل بیت من بشمشیر
پس صاحبی کند زمین را و بیرون آرد آنرا از مردمان و بیرون کند مردمان را از آن چنانکه صاحبی کرد زمین را رسول الله
و منع داشت آنرا که زمینی کرده باشد در تصرف شیعه که امامیه اند چه بر رستی که قائم علیه السلام مقاطعه میکند
با ایشان بر زمینی که در تصرف ایشانست و وامیگذارد آن زمین را در تصرف ایشان دوم اصل احمد بن
أَحْمَدُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ عَمَّنْ رَوَاهُ قَالَ الدُّنْيَا وَ مَا فِيهَا لِلَّهِ تَبَارَكَ وَ تَعَالَى وَ لِرَسُولِهِ وَ لَنَا فَمَنْ غَلَبَ
عَلَى شَيْءٍ مِنْهَا فَلْيَتَّقِ اللَّهَ وَ لْيُؤَدِّ حَقَّ اللَّهِ تَبَارَكَ وَ تَعَالَى وَ لْيَبَرَّ إِخْوَانَهُ فَإِنْ لَمْ يَفْعَلْ ذَلِكَ فَاللَّهُ وَ رَسُولُهُ
وَ نَحْنُ بُرَآءُ مِنْهُ شرح برآء بفتح با بی نقطه و را بی نقطه و الف ممدوده بمعنی بری است در صورت افراد و تثنیه و جمع
و تفسیر میشود چون در اصل مصدر است و بضم با و فتح را بی نقطه و الف ممدوده و بکسر و ضم با و را و الف ممدوده
جمع بری است یعنی جزو دوم از احمد بن محمد بن عبد الله از کسی که روایت کرد از امام که گفت دنیا و آنچه
در آنست از الله تبارک و تعالی است و از رسول او است و از ما است بعد از رسول پس هر که تصرف خود
در آورد بعنوان غلبه شغل بحسب ظاهر و باطن چیزی از دنیا پس باید که پرهیز کند از عذاب الهی و باید که ادا
کند حق الله تبارک و تعالی را اشارت بخمس و مانند آنست و باید که نیکی رساند برادران مؤمن خود را اشارت
بزکوة و مانند آنست پس اگر نکند آنرا پس الله تعالی و رسول او و ما بیزاریم از او سیوم اصل عمر
بن یزید قال رأیت مِسْمَعاً بِالْمَدِينَةِ وَ قَدْ كَانَ حَمَلَ إِلَى أَبِي عَبْدِ اللَّهِ عَلَيْهِ السَّلَامُ تِلْكَ السَّنَةَ مَالًا
فَرَدَّهُ أَبُو عَبْدِ اللَّهِ عَلَيْهِ السَّلَامُ فَقُلْتُ لَهُ لِمَ رَدَّ عَلَيْكَ أَبُو عَبْدِ اللَّهِ عَلَيْهِ السَّلَامُ الْمَالَ الَّذِي حَمَلْتَهُ إِلَيْهِ
قَالَ فَقَالَ لِي إِنِّي قُلْتُ لَهُ حِينَ حَمَلْتُ إِلَيْهِ الْمَالَ إِنِّي كُنْتُ وُلِّيتُ الْبَحْرَيْنِ الْغَوْصَ فَأَصَبْتُ أَرْبَعَمِائَةِ
أَلْفِ دِرْهَمٍ وَ قَدْ جِئْتُكَ بِخُمُسِهَا بِثَمَانِينَ أَلْفَ دِرْهَمٍ وَ كَرِهْتُ أَنْ أَحْبِسَهَا عَنْكَ وَ أَنْ أَعْرِضَ لَهَا
وَ هِيَ حَقُّكَ الَّذِي جَعَلَهُ اللَّهُ تَبَارَكَ وَ تَعَالَى فِي أَمْوَالِنَا فَقَالَ وَ مَا لَنَا مِنَ الْأَرْضِ وَ مَا أَخْرَجَ اللَّهُ
مِنْهَا إِلَّا الْخُمُسُ يَا أَبَا سَيَّارٍ إِنَّ الْأَرْضَ كُلَّهَا لَنَا فَمَا أَخْرَجَ اللَّهُ مِنْهَا مِنْ شَيْءٍ فَهُوَ لَنَا شرح اعرض بعین بی نقطه
و را بی نقطه و ضاد با نقطه بصیغهٔ مضارع متکلم وحده از باب ضرب و علم است العرض للشیء سر راه بر چیزی
گرفتن یعنی روایتست از عمر بن یزید گفت دیدم مسمع را که کنیت او ابو سیار است در مدینه و بتحقیق برده
بود سوی امام جعفر صادق علیه السلام در آن سال مالی پس برگردانیده بود آن مال را امام علیه السلام پس گفتم
مسمع را که چرا رد کرد بر تو امام علیه السلام آن مال را که برده بودی سوی او راوی گفت پس مسمع گفت
بر رستی که من گفتم امام را وقتی که بردم سوی او مال را که بر رستی که من بجا و رشدم بحرین را برای غوص مروارید
پس یافتم چهار صد هزار درهم را و بتحقیق آوردم نزد تو خمس آنرا هشتاد هزار درهم را و کراهت کردم که

دارم و بیرون نمی‌آرم از او دیگر که ام آن را از دو و حال آنکه آن حق تو است که گردانیده آن را الله تبارک و تعالی لک فی اموالنا
پس گفت آیا و نیست ما را از زمین و آنچه بیرون آورده الله تعالی از زمین مگر خمس ای ابو سیار به درستی که کل زمین از
ما است پس هرچه بیرون آورد الله تعالی از زمین هرچه باشد پس آن از ما است متن فقلت له وانا احمل
الیک المال کله فقال یا ابا سیار قد طیبناه لک واحللناک منه فضم الیک مالک وکل ما فی ایدی شیعتنا
من الارض فهم فیه محللون حتی یقوم قائمنا علیه السلام فیجبیهم طسق ما کان فی ایدیهم ویترک الارض فی ایدیهم
واما ما کان فی ایدی غیرهم فان کسبهم من الارض حرام علیهم حتی یقوم قائمنا فیاخذ الارض من ایدیهم
ویخرجهم صغرة قال عمر بن یزید فقال لی ابو سیار ما اری احدا من اصحاب الضیاع ولا ممن یلی الاعمال یاکل
حلالا غیر من طیبوا له ذلک شرح فیجبیهم به یا و جیم و با یک نقطه مشدده و یا دو نقطه در پس صیغه مضارع غایب معلوم
باب تفعیل برای مبالغه الجبا به کسر جیم و الف ممدوده و الجبوه به فتح و کسر و ضم جیم و سکون با بخشش عوض بی منت
الطسق به فتح طا بی نقطه و سکون سین بی نقطه و قاف باج زمین یعنی پس بگیرد امام علیه السلام از کسانی که در آن زمین
کل آن مال را پس گفت ای ابو سیار حلال کردم آن را برای تو و حلال ساختیم ترا از آن پس ضم کن با خود مال خود را
که در دست شیعه هرچه در تصرف شیعه است از زمین پس شیعه در آن حلال کرده شده اند تا ایستد کار ما قائم
آل محمد علیه السلام پس بخشد شیعه را باج آنچه بوده باشد در تصرف شیعه و واگذارد زمین را در تصرف ایشان
و اما آنچه باشد در تصرف غیر ایشان پس به درستی که آنچه حاصل شده از زمین حرام است بر ایشان تا ایستد قائم
پس فرا گیرد زمین را از تصرف ایشان و بیرون کند ایشان را خوار و زار گفت عمر بن یزید پس گفت مرا ابو سیار نمی بینم
هیچکس را از صاحبان ملک و نه از عاملان که خورد حلال را غیر از کسی که شیعه که طیب و حلال کرده شده برای او
آن را چهارم متن عن ابی بصیر عن ابی عبد الله علیه السلام قال قلت له اما علی الامام زکوة فقال احلت
یا ابا محمد اما علمت ان الدنیا والآخرة للامام یضعها حیث یشاء ویدفعها الی من یشاء جائز له ذلک من
الله ان الامام یا ابا محمد لا یبیت لیلة ابدا ولله فی عنقه حق یسأله عنه شرح می آید در حدیث چهارم باب ... و
هشتم که بر مال امام خمس و زکوة نیست به سبب آنکه کل مستحقین در تحت نفقه و بنده وی اند و خمس و زکوة و نقصان
زکوة و خمس برای او است پس بفرمودی چهارمش سال نبوده یعنی دو چیز است ابو بصیر که گفت گفتم ابو محمد است از امام
حضرت صادق علیه السلام گفتم آیا بر امام زکوة نیست و واجب بر امام زکوة پس گفت محال گفتی مراد وی نیست که فرموده
ای ابو محمد آیا ندانستی که دنیا و آخرت از امام است می گذارد آن را هر جا که می خواهد و می دهد آن را به هر که می خواهد و جائز است
امام را آنچه مذکور شد از جانب الله تعالی به درستی که امام ای ابو محمد نباشد یک شب هرگز در حالی که الله تعالی را
در گردن او حقی باشد که مطالبه کند او را از آن پنجم متن قلت لابی عبد الله علیه السلام ما لکم من هذه الارض فتبسم ثم

قال ان الله تبارک وتعالی بعث جبرئیل علیه السلام وامره ان یخرق بابهامه ثمانیة انهار فی الارض منها
سیحان وجیحان وهو نهر بلخ والخشوع وهو نهر الشاش ومهران وهو نهر الهند ونیل مصر ودجلة
والفرات فما سقت او استقت فهو لنا وما کان لنا فهو لشیعتنا ولیس لعدونا منه شیء الا ما غصب علیه
وان ولینا لفی اوسع فیما بین ذه الی ذه یعنی بین السماء والارض ثم تلا هذه الآیة قل هی للذین آمنوا
فی الحیوة الدنیا المغصوبین علیها خالصة لهم یوم القیامة بلا غصب شرح و تبسم ذکر من تبعیضیه است ذکر حال
هشت نهر به اعتبار کثرت نفع بوده است چنانچه در حدیث هشتم گذشت که نهر بلخ نهر میشود و مقصود هر آبست که آب باران
و چاه و سیح به فتح سین بی نقطه و سکون یا دو نقطه در پس و حا بی نقطه آب که جاری بر روی زمین باشد و نه در کاریز
و ظاهر نیست که در زمان ما و منفصل هم شود و سیحان و جیحان نهر بلخ خبر سیح باشد پس عبارت از دو نهر است
که مجموع آنچه نهر کرده شده و هشت باشد و صاحب قاموس گفته سیحان نهر به شام و آخر بالبصرة و گفته و سیحون نهر
ماوراء النهر و نهر به الهند و بنا بر این میشود نه بوده که لفظ مفرد باشد و هشت نهر مذکور شده باشد و لفظ جیحان
آن میکند جیحان به فتح جیم و سکون یا دو نقطه در پس و حا بی نقطه و الف و نون یعنی هلاک کننده است و نهر بلخ
آن بنا میشد به اعتبار آنکه مردم بسیار در آن تلف میشوند و اصل دو و او است یا جوح بلخ لغتی است در جاج
بلخ یا معرب جیحون است و صاحب قاموس به فتح جیم و حا و نون گفته و جیحان نهر بارزم و جیحان نهر بلاد شام
والروم معرب جهان الخشوع به فتح خا با نقطه و ضم شین با نقطه و سکون واو و عین بی نقطه موضع است و شرح
شین با نقطه و الف و شین با نقطه و ستاره سفید مراد به خشوع و نهر الشاش و وجه است که در بلاد روس جاری شده
اینکه هر سال یخ می بندد و سفید میشود و تند و سست و ستاره و چشم بسیار بر سر آن فرود می آید و انواع نفرت
میکند و کسی آن را نمی رسد و در لغت فارسی آن آتش به فتح و الف و کسر تا دو نقطه در بالا پیدا شده و در پی بلخ گذرد و
در جهان نیست و صاحب قاموس گفته شاش بلد به ماوراء النهر مهران به کسر میم و سکون ها و را بی نقطه و الف و نون
عبارت از نهر هندوستان پنجاب است که یخ ندارد عظیم و رودهای دیگر در آن فراهم می آید فما سقت فا برای تفریع
است و بیان مراد آن برای تفریع بر خداوندی حضرت ... است چنان برای کسب شرف به سبب خدمت
امام است السقی آب دادن بی حاجت به بود و رسیدن الاستقاء آب دادن با تکلف و نظیر این مذکور است در تفسیر
قول الله تعالی در سوره بقره لها ما کسبت وعلیها ما اکتسبت الا برای استثناء منقطع است و از قبیل احسن من ...
و اسا است و از قبیل جاء القوم الا حمارا غصب به غین با نقطه و صاد بی نقطه و با یک نقطه به صیغه معلوم باب ضرب است
و مفعول آن محذوف است تقدیر غصب شیعتنا علیه اضافه در اوسع و بین از قبیل اضافه در زید افضل البلد است
اضافه در زید افضل الناس است ذه به کسر ذال با نقطه و کسر ها با نقطه اسم اشاره و مونث است ذکر المغصوبین

چهارم و ذکر الهم و ذکر منصب برای تفسیر است و داخل آیت نیست بیستم کفتم امام جعفر صادق علیه السلام و چه جز نیست
از جملهٔ این زمین پس تبسم کرد و بعد از آن گفت به درستی که الله تبارک و تعالی فرستاد جبرئیل علیه السلام را و امر کرد او را
که شکافد برای منفعت خلیفه انگشت پای خود هشت نهر را در زمین از آن جمله است نهر سیحان و نهر جیحان و آن نهر
بلخ است و نهر خشوع و آن نهر مانند شاش است و نهر سند است و نهر مهران و آن نهر سند است و نهر نیل مصر و نهر دجله
و نهر فرات و نهر کلک پس هر چه آب داد یا سیراب کرد از آن هشت نهر آب خورد و آبیاری کرد پس آن از ما است
و هر چه نبوده از آن پس آن از شیعه ما است و نیست دشمن ما را از آن مال چیزی مگر آنچه ستم کرده شیعه را ابان
با بعضی که او و با تصرف در آن کرد حرام است بر او و به درستی که دولت ما را بیند در حقیقت که در خراب است
از جمیع حلال که در میان این و نیست مخلوق است میان آسمان و زمین این است و این آیت در سورهٔ اعراف
که زینت دنیا و طیبات رزق برای جمیعت که مؤمن به ربوبیت رب العالمین شد در زندگی دنیا صفت آن چنان
است که ستم کرده شده از ایشان بر حالی که منقرض شده که خالص خواهد بود برای ایشان در روز قیامت بیستم سیم
حس كتبت إلى العسكري عليه السلام جعلت فداك روي لنا أن ليس لرسول الله صلى الله عليه وآله من الدنيا
إلا الخمس فجاء الجواب إن الدنيا وما عليها لرسول الله صلى الله عليه وآله شرح نوشتم به امام علی نقی علیه السلام
توهم منقول شد برای که نیست رسول الله صلی الله علیه و آله را از دنیا مگر خمس پس آمد جواب که به درستی که دنیا و آنچه بر او است
از رسول الله صلی الله علیه و آله است مراد این است که بعد از آن نیز همچنان است هشتم حس عن أبي جعفر عليه السلام قال
قال رسول الله صلى الله عليه وآله خلق الله آدم وأقطعه الدنيا قطيعة فما كان لآدم عليه السلام فلرسول الله
صلى الله عليه وآله وما كان لرسول الله فهو للأئمة من آل محمد عليهم السلام شرح قطعه تقبت و خاتم ضبط و صیغه ماضی معلوم
باب افعال است و اقطاع کسی را ملک یا زمینی کردن و اینجا عبارت است از کل زمین و این اشارت است به
سورهٔ بقره که إني جاعل في الأرض خليفة قطیعه به فتح قاف و کسر طا ضبط و سکون یا در قطعه و جمع قطائع
زمینی که به او آن کسی بخشیده شده باشد و آن جمعه ستان به ضم همزه و سکون سین ضبطه است و اقطاع
چنانچه بیان شود در کتاب المعيشة در شرح حدیث و نهم و بیست أرض الخراج من السلطان آخر کتاب بیع و غیر آن
قطیعه منصوب و حال الدنیا است و مراد این است که ملکی گرید بخشیده و تربیع دادن بود فما کان تا آخر کلام جعفر
در بیان اقتضاء می است و مراد این است که آنچه از آدم بوده منتقل شده است و بعد از او به یکی از محمد صلی الله
علیه و آله خاتم صاحب شریعت جلیله شد و خدا و صی او بیست و نهم است امام محمد باقر علیه السلام گفت که گفت
رسول الله صلی الله علیه و آله آفرید الله تعالی آدم را و بخشید او را دنیا بر حالی که بخشیده و بکلی باشد چون خلیفه الهی است
آنچه بود آدم علیه السلام پس از رسول الله صلی الله علیه و آله است و آنچه بود رسول الله صلی الله علیه و آله را پس آن از آل محمد

وما كان لرسول الله صلى الله عليه وآله

عليهم السلام است چون در صفتی است که فعال است نهم حس عن أبي عبد الله عليه السلام قال إن جبرئيل عليه السلام
كرى برجله خمسة أنهار ولسان الماء يتبعه الفرات ودجلة ونيل مصر ومهران ونهر بلخ فما سقت
أو سقي منها فللإمام والبحر المطيف بالدنيا شرح کری به ضبط صیغه ماضی معلوم باب علم است کری به فتح
و فتح یا ضبط احداث نهر نهم روایت است از امام جعفر صادق علیه السلام که گفت به درستی که جبرئیل علیه السلام حفر کرد
برای منفعت آدمی به پای خود پنج نهر را و زبان آب از پی او روان می شد فرات و دجله و نیل مصر و مهران و نهر
بلخ پس آنچه آب داده آن پنج نهر آن را یا آب داده شده برده در ریسمان از آن پنج نهر پس از امام است و دریا
محیط کل به زمین نیز از امام است دهم حس عن السري بن الربيع قال لم يكن ابن أبي عمير يعدل بهشام بن الحكم
شيئا وكان لا يغب إتيانه ثم انقطع عنه وخالفه وكان سبب ذلك أن أبا مالك الحضرمي كان أحد
رجال هشام ووقع بينه وبين ابن أبي عمير ملاحاة في شيء من الإمامة قال ابن أبي عمير الدنيا كلها للإمام
عليه السلام على جهة الملك وإنه أولى بها من الذين هي في أيديهم وقال أبو مالك كذلك أملاك
الناس لهم إلا ما حكم الله به للإمام من الفيء والخمس والمغنم فذلك له وذلك أيضا قد بين الله للإمام أين
يضعه وكيف يصنع به فتراضيا بهشام بن الحكم وصارا إليه فحكم هشام لأبي مالك على ابن أبي عمير
فغضب ابن أبي عمير وهجر هشاما بعد ذلك شرح یغب به غین و به ضبط مشدد و صیغه مضارع
معلوم باب افعال یا باب نصر است اتیانه مفعول است و ضمیر راجع به هشام است الملاحاة به حا ضبط و الف مصدر
باب مفاعله منازعت در گفتگو الملك به فتح و ضم و کسر میم و سکون لام صاحب اختیار چیزی بودن به استقلال
کذلک مفعول قال است و مشار الیه آن جمله بعد از آن است مراد نفی اینجا خبر است از آنکه عطا کرد به حکم او
لشکر تصرف امام آید او و خمس کل خمس است و اشارت است به آنکه در آیت خمس حکم کرد امام در او ابن السبيل
و ابن السبیل برای اشعار به نیست که ایشان به حکم بعض خمس نیز نباشد که تفضیل حقوق است و المغنم که خمس و قعقاع
سال ایشان به حکم امام از مال خود تمام امید دیده اکره ضبط آید از امام است مراد المغنم به فتح میم و سکون غین به ضبط
و فتح نون مفعل است این بعض اشارت به مخارج امام است مثل یتامی و مساکین و ابن السبیل از بنی هاشم و غیر
ایشان و تفصیل بیان اینها می آید در آخر ابواب بیستم روایت است از سری بن ربیع گفت برابر نمی کرد ابن ابی عمیر
به صحبت هشام بن الحکم چیزی را و ترک نمی کرد میان بیکدیگر آمدن مجلس هشام را به جمعی که هر روز می آمد بعد از آن
بریده شد از او و اظهار مخالفت او کرد و سبب آن این بود که ابو مالک حضرمی بود یکی از شاگردان
هشام و واقع شد میان او و میان ابن ابی عمیر نزاعی در چیزی از مسائل متعلقه به امامت بیان این که گفت
ابن ابی عمیر کل دنیا از امام است بر راه ملکیت به درستی که او سزاوارتر است به دنیا از جمعی که دنیا در تصرف

ایشانست و گفت او که مثل چنین که گمان کردی در تصرف مرد نیست از آن نیست که آنچه حکم کرده است خدای تعالی آن
که از امام باشد مثل فیء در آیت سوره حشر ما افاء الله علی رسوله من اهل القری فلله وللرسول ولذی القربی والیتامی والمساکین
ومثل خمس در آیت سوره انفال واعلموا انما غنمتم من شیء فان لله خمسه وللرسول ولذی القربی والیتامی والمساکین
وابن السبیل و مثل انفال در آیت یسئلونک عن الانفال قل الانفال لله والرسول پس بیان او دست و آن [illegible]
شرویست همچنین بیان کرده است خدای تعالی برای امام که کجا صرف میکند آنرا و چگونه میکند آن پس راضی شدند بهشام
بن الحکم که حکم کند میان ایشان و رفتند سوی او پس حکم کرد هشام موافق او که مخالف ابن ابی عمیر بود پس غضبناک
شد ابن ابی عمیر و مفارقت کرد هشام را بعد از آن باب صد و پنجم اصل باب سیرة الامام فی نفسه وفی المطعم
والملبس اذا ولی الامر شرح این باب بیان روش امامست در طعام و لباس چون صاحب امر ظاهر شود
در این باب چهار حدیث است اول اصل قال امیر المؤمنین علیه السلام ان الله جعلنی اماما لخلقه ففرض علی
التقدیر فی نفسی ومطعمی ومشربی وملبسی کضعفاء الناس کی یقتدی الفقیر بفقری ولا یطغی الغنی
غناه شرح گفت امیر المؤمنین علیه السلام بدرستی که خدای تعالی گردانید مرا امام برای مخلوقین او پس واجب گردانید بر من
فرا داون مقدار را در نفس خود و در خوردنی من و آشامیدنی من و لباس من مانند ضعیف حالان
تا متابعت کند فقیر بفقر من و طغیان نکند مالدار بمالداری او دوم اصل عن المعلی بن خنیس قال قلت
لابی عبد الله علیه السلام یوما جعلت فداک ذکرت آل فلان وما هم فیه من النعیم فقلت لو کان
هذا الیکم لعشنا معکم فقال هیهات یا معلی اما والله ان لو کان ذاک ما کان الا سیا
سة اللیل وسیاحة النهار ولبس الخشن واکل الجشب فزوی ذلک عنا فهل رأیت ظلامة قط صیرها الله
نعمة الا هذه شرح ان در ان لو کان مفتوحه همزه و سکون نون زائده است برای ربط جواب قسم
روایت است از معلی بن خنیس گفت گفتم امام جعفر صادق علیه السلام را روزی که قربانت گردم یاد کردم بعضی
و آنچه ایشان در آنند از نعمت پس با خود گفتم که اگر میبود این حکومت [illegible] سوی شما هر آینه [illegible]
باشما پس گفت دور است خیال تو دور است خیال تو ای معلی آگاه باش بخدا قسم که اگر میبود این حکومت
برای ما نمیبود کار ما مگر سیاحت شب و تردد روز برای کارسازی مردمان و پوشیدن لباس درشت و خوردن طعام
درشت پس دور کرده شد آن از ما بسبب ستم ایشان آیا دیدی ستمی را هرگز که گردانیده باشد آنرا خدای تعالی
برای مظلوم که این ستم یعنی که این نعمت برای ما بالاتر از جمیع نعمتهای ظلم نیست که گاهی رفع میشود
که ظلم بر ایشان باعث نعمت ایشان میشود سیوم اصل علی بن محمد عن صالح بن ابی حماد وعلی بن ابراهیم
عن احمد بن محمد وغیرهما باسانید مختلفة فی احتجاج امیر المؤمنین علیه السلام علی عاصم

بن زیاد حین لبس العباء وترک الملاء وشکاه اخوه الربیع بن زیاد الی امیر المؤمنین علیه السلام انه قد غم
اهله واحزن ولده بذلک فقال امیر المؤمنین علیه السلام علی بعاصم بن زیاد فجیء به فلما رآه عبس فی وجهه
فقال له اما استحییت من اهلک اما رحمت ولدک شرح صالح و احمد راوی از امام علی نقی علیه السلام
غیرهما مرفوع عطف بر صالح و احمد است و ضمیر راجع بعلی و محمد است و اسانید مختلفه یعنی عن شیوخ متعدده
و آن شیوخ شریکان صالح و احمدند در روایت از امام علی نقی علیه السلام حین ظرف احتجاجست و مضاف الیه
آن جمله لبس [illegible] است ملاء بضم میم والف ممدوده جمع ملاءة بضم و مده [illegible] جامه های نازک [illegible]
بفتح عین بی نقطه و فتح لام [illegible] بر یاء مفتوحه چون مستعمل شود با حرف جر اسم فعل است مثل علی بمعنی
[illegible] روایت کرده [illegible] صالح روایت کرده همچنین [illegible] احمد روایت کرده [illegible] هر یک از علی و
آن [illegible] غیر صالح و احمد بر سندهای مختلف از امیر المؤمنین علیه السلام یعنی که سندهای صالح
و سندهای احمد سندهای روایت غیر آن دو از امیر المؤمنین هر کدام مغایر دیگر است [illegible]
امیر المؤمنین علیه السلام بر عاصم بن زیاد وقتی که پوشید عبا را و ترک کرد جامه های نازک را و شکایت او برد
ربیع بن زیاد سوی امیر المؤمنین علیه السلام که او بتحقیق غمناک کرد زنش را و دلگیر کرد فرزندان خود را [illegible] گفت
امیر المؤمنین علیه السلام بیارید عاصم بن زیاد را پس آورده شد پس چون دید او را ترش روی کرد در روی
او پس گفت آیا شرم نکردی از زنت آیا رحم نکردی فرزندانت را اصل اتری الله احل لک الطیبات
وهو یکره اخذک منها انت اهون علی الله من ذلک اولیس الله یقول والارض وضعها للانام
فیها فاکهة والنخل ذات الاکمام اولیس یقول مرج البحرین یلتقیان بینهما برزخ لا یبغیان الی
قوله یخرج منهما اللؤلؤ والمرجان فبالله لابتذال نعم الله بالفعال احب الیه من ابتذالها بالمقال
وقد قال الله عز وجل واما بنعمة ربک فحدث شرح مضمون احتجاجست که آن جماعت
کرده اند [illegible] عطف است بر مقدر [illegible] آن یکی [illegible] مذکور است مثل قول الله
تعالی در سوره مائده یسئلونک ماذا احل لهم قل احل لکم الطیبات و در سوره اعراف قل من حرم زینة الله
التی اخرج لعباده والطیبات من الرزق [illegible]
[illegible] یعنی آیا گمان [illegible]
[illegible]
آدم است [illegible]
[illegible]

مخلوط کرده دو دریا که یکی شیرینست و آنرا شط العرب مینامند و دیگری دریای عمان بر جائی که با هم ملاقات
میکنند بر جائی که میان آن دو حاجبی است بیان اینکه غالب نمیشود آب یکدام بر دیگری چنانچه محسوس میشود
که تا چندین فرسخ آب شط العرب دریای شور را جایکه در هم مخلوط نمیشوند قول او که بیرون می آید از آن
دو دریا بعد از خلط مروارید بزرگ و کوچک چنانچه محسوس میشود در غوص مروارید بحرین پس ای قوم
شما انکار کنید در حال این مرده آینده دست زده کردن نعمتهای الله تعالی کار فرمودن آنها که مجوز است
نزد الله تعالی از دست زده کردن آنها نیست و اجتناب فرمودن مردم آنرا و بعضی گفته اند
عز و جل در سوره والضحی و اما بنعمة ربک فحدث پس حکایت کن آن نعمت را که آن کار فرمودن
آن است **حس** فقال عاصم یا امیر المؤمنین فعلی ما اقتصرت فی مطعمک علی الجشوبة و فی ملبسک علی
الخشونة فقال ویحک ان الله عز و جل فرض علی ائمة العدل ان یقدّروا انفسهم بضعفة
الناس کیلا یتبیّغ بالفقیر فقره فالقی عاصم بن زیاد العباء و لبس الملاء **شرح** کلام عاصم یعنی
بر غلظت او است از اشارتی که در آنست ایراد جل اسمه من کیفیات یتبیغ با کیفیت و بادو نقطه
دریای و غین با نقطه بصیغه مضارع معلوم باب تفعل است التبیغ بغایت و هلاک شدن بدو مفعول را
تعدیه است **یعنی** پس گفت عاصم ای امیر المؤمنین پس چراست که اکتفا کردی در طعام خود بر چیزها
لطافت و در لباس خود بر درشتی پس گفت ای عجب تو درستی که الله عز و جل واجب لازم گردانیده
عدل کرده برکنند خود را از ضعیفان آنقدر مردان تا هلاک نکند محتاج را احتیاج پس انداخت
عاصم بن زیاد عبا را و پوشید جامه نرم را **چهارم حس** حضرت ابا عبد الله علیه السلام و قلت له
اصلحک الله ذکرت ان علی بن ابی طالب علیه السلام کان یلبس الخشن یلبس القمیص باربعة دراهم
و ما اشبه ذلک و نری علیک اللباس الجدید فقال ان علی بن ابی طالب علیه السلام کان یلبس
ذلک فی زمان لا ینکر و لو لبس مثل ذلک الیوم شهر به فخیر لباس کل زمان لباس اهله غیر ان قائمنا
اهل البیت علیهم السلام اذا قام لبس ثیاب علی علیه السلام و سار بسیرة علی علیه السلام **شرح** حاضر شدم
مجلس امام جعفر صادق علیه السلام و گفت الله اصلاح کند ترا یاد کردی که علی بن ابی طالب علیه السلام
میپوشید لباس درشت را و میپوشید پیراهن خریده بچهار درهم را و مانند آنرا و حال آنکه میبینیم بر تو لباس
پس گفت درستی که علی بن ابی طالب میپوشید آنرا در زمانی که بد نمینمود بعضی که اگر پوشد امثال آن
در ینجا بد و اگر میپوشید آنرا در این زمان که پادشاهی از اولاد علی بدر رفته مشهور میشد بنشستن مردان
بسبب آن چنان زمان آنکه بهترین لباس هر زمانی که پوشد لباس حالی بوشد لباس متعارف اهل

آن زمانست نهایت بدست که قائم اهل بیت رسول چون بنشیند بکار امامت میپوشد مثل جامه علی علیه السلام
و سلوک میکند بروش علی علیه السلام **باب صد و هشتم اصل باب نادر شرح** این باب حدیث غیر مشهوری که یعنی
که مضمون آنها حادیث آن غریب است و این باب چهار پنج حدیث است **اول حس** عن ایوب بن نوح
قال عطس یوما و انا عنده فقلت جعلت فداک ما یقال للامام اذا عطس قال یقولون صلی الله علیک
شرح ایوب از اصحاب امام رضا و امام محمد تقی و وکیل امام علی نقی و امام حسن عسکری علیهم السلام بوده و بیان عطسه
میشود در حدیث سی و هشتم باب آینده و اینجا استعداد و شده برای درود و **یعنی** روایتست از ایوب بن نوح
گفت که عطسه کرد روزی امام علیه السلام و من نزد او بودم پس گفتم قربانت شوم چه گفته میشود امام را چون عطسه کند
میگویند درود کناد الله تعالی بر تو مراد و نیست که این مخصوص است از بیکم الله و ندان آن چنانچه مستفاد میشود
از جمع میان این و آنچه می آید در کتاب العشرة در حدیث چهارم باب العطاس و التسمیت که باب یازدهم است **دوم**
حس عن عمر بن زاهر عن ابی عبد الله علیه السلام قال سأله رجل عن القائم یسلّم علیه بامرة المؤمنین قال
لا ذاک اسم سمّی الله به امیر المؤمنین علیه السلام لم یسمّ به احد قبله و لا یتسمّی به بعده الا کافر قلت
جعلت فداک کیف یسلّم علیه قال یقولون السلام علیک یا بقیة الله ثم قرأ بقیة الله خیر لکم ان کنتم
مؤمنین **شرح** روایتست از عمر بن زاهر بزای با نقطه و الف و کسره ها از امام جعفر صادق علیه السلام که
گفت پرسید او را مردی از قائم آل محمد علیهم السلام که آیا سلام کرده میشود بر او بامیری مؤمنان یعنی گفته شود
السلام علیک یا امیر المؤمنین گفت نه این نامیست که نام نهاده الله تعالی بآن علی بن ابی طالب علیه السلام را نام
نکرده بآن نام هیچکس پیش از علی علیه السلام و نام خود نمیکند بآن نام بعد از او مگر کافری گفتم قربانت شوم چگونه
سلام کرده میشود بر قائم گفت میگویند سلام بر تو باد ای باقیمانده خلفای الهی بعد از آن خواند از سوره هود که
باقیمانده خلفای الهی الله تعالی بهتر است برای شما که تابع او شوید اگر باشید مؤمنان یعنی بوصیت رب العالمین **سوم**
حس سألت ابا الحسن علیه السلام لم سمّی امیر المؤمنین قال لانه یمیرهم العلم اما سمعت فی کتاب الله
و نمیر اهلنا و فی روایة اخری قال لان میرة المؤمنین من عنده یمیرهم العلم **شرح** المیر بکسر میم و سکون
یاء دو نقطه در پایین و را بی نقطه مصدر باب ضرب نقل غذا از سرزمینی بسرزمین دیگر و استعمال آن در اینجا بجهت
اینست که علم رسول علیه السلام و شد علی بن ابی طالب علیه السلام است و لبس چنانچه مذکور شد در حدیث دوم
باب صدم المیره بکسر میم و سکون یاء و نقطه غذائی که از جائی بجائی منقول شود **چهارم** در اینجا چند احتمال است
اول آنکه بیان آنکه امیر مشتقاق کبیرست بمعنی بر الفت و اکثر حروف مثل ختم و کتم چنانچه زمخشری در کشاف
در تفسیر قول الله تعالی در سوره بقره ختم الله علی قلوبهم گفته الختم و الکتم اخوان پس مناسبت در معنی مرعیست در اینجا

عن احمد بن عمر قال

غذا طارح خصوصیت چنانچه گذشت در کتاب العقل در حدیث ... باب النوادر که باب ... است که علی ابی عبد الله ... قال
اله تبارک و تعالی ... قال ... قال ... الذی ... و کسی که نقل کرده آنرا ... اشهر
... کرم

و زمین و کوهها امتناع از آن بر سبیل استعاره و تشبیه است برای بیان کمال اشکال امانت و عذاب برداشتن
آن مجملش عرض آن بر محل برداشتن چیزی از جای آن و مراد اینجا برداشتن بعد از عرض است از جانب الله
تعالی و رسولش که آنرا در اینجا قرار داده اند مراد با انسان نوع آدم است مثل بدانکه ملائکه و مصداق آن اینجا
پسر ابو قحافه است و موافق این می آید در کتاب الحجه در حدیث اول باب ما کان یوصی امیر المؤمنین علیه السلام
عند القتال که باب پانزدهم است یعنی روایت است از امام جعفر صادق علیه السلام در قول الله عز و جل در سوره الاحزاب
بدرستی که ما آشکار کردیم امانت را بر آسمانها و زمین و کوهها پس امتناع کردند از برداشتن آن از جای مقرر آن
و ترسیدند از خواست آن و برداشت آنرا از جای مقرر آن آدمی بدرستی که آدمی جنایت پیشه کننده
خود و نادان بود گفت آن امانت امامت امیر المؤمنین علیه السلام است مراد برداشتن آن از جای مقرر
آن شرح آن امانت امیر المؤمنین است در اخبار حفظ یعنی رجوع بجای خود و در جهت با عقد صحیفه منافقین در
کعبه است چنانچه بیان شده در حدیث هشتم باب نود و چهارم سیوم حس عن ابی عبد الله علیه السلام فی
قول الله عز و جل الذین آمنوا و لم یلبسوا ایمانهم بظلم قال بما جاء به محمد صلی الله علیه و آله من الولایة و لم یخلطوها
بولایة فلان و فلان فهو الملبس بالظلم شرح ضمیر راجع به بیان مخلوطه بولایة فلان و فلان مس
یلبسوا بسین مهمله اسم مفعول باب افعال است الالباس پوشانیدن و مراد اینجا محمل کردن باسم مفعول
باب تفعیل التلبیس جلیت کردن و میتواند بود که ضمیر راجع بمصدر یخلطوها باشد و جمع مصدر معنی باشد یعنی
روایت است از امام جعفر صادق علیه السلام در قول الله عز و جل در بیان اهل ایمان اهل ایمان در سوره انعام آن جمع
که مؤمن شدند و ممزوج نکردند ایمان خود را اگر در اینجا یکه گفت مراد امانت که ایمان آورده اند بآنچه آورده
محمد از جانب الله تعالی که امامت علیست و ممزوج نکردند ولایت علی را بولایت ابو بکر و عمر و مثل ایشان که
مخلوط آن امانت که سر کش طریقت ایشان کنند و برحق علی با وجود حقی امامت ایشان بیان این آنکه ایمان
مخلوط با علمست بسبب پنهان کردن و حمل غیر بطلان مذهب و اشاره رفت بر فع تو هم منافقه دو مؤمن بیرکی
چنانچه بیان شده در حدیث سیوم باب هشتاد و هم چهارم حس سالت ابا عبد الله علیه السلام عن قول الله
عز و جل فمنکم مؤمن و منکم کافر فقال عرف الله ایمانهم بولایتنا و کفرهم بها یوم اخذ علیهم المیثاق
فی صلب آدم علیه السلام و هم ذر شرح در سوره تغابن چنین است هو الذی خلقکم فمنکم کافر و منکم مؤمن
موافق آنچه می آید در حدیث هفتاد و چهارم این باب پس آنچه اینجاست نقل بمعنی است یا از غلط کاتبان
حروف بصیغه معلوم باب تفعل است التعریف شناسانیدن چیزی و آن دو قسم است اول احداث علمست
آنچیز از کسی بنظر در آن کند آنچیز را شناسد و دوم اعلام آنچیز کسی و مراد اینجا قسم اول است و این برای فمنکم

وا شارت است بآنکه در فمنکم برای تفریعست و تفریع ایمان و کفر بر خلق آدمی مستلزم جبر مکلفان نیست که مستلزم
بطلان مذهب بطلان مذهب معتزله قدریه است چنانچه مفصل شد در کتاب التوحید در باب الجبر و القدر و الامر
بین الامرین و غیر آن پس هر یک از ایمان و کفر نسبت به الله تعالی بیکنه بر زبان جاهل و در تحت پادشاهی او است
چنانچه مقتضی سابق این آیت با در بولایتنا صله ایمانست اول یعنی چیز داده او را و تصرف بودن و مراد اینجا
امامت است یوم ظرف هر یک ایمانهم و کفرهم است فی صلب متعلق بعرف است و متعلق بایمان و کفر نیست
بنا بر آنکه ایمان و کفر از ایشان بعد از خروج ایشان از صلب آدم صادر شده که مذکور است در آیت سوره الاعراف
و اذ اخذ ربک من بنی آدم من ظهورهم ذریتهم و اشهدهم تا آخره چنانچه بیان میشود در حدیث دوم باب آینده و مفصل
میشود در کتاب الایمان و الکفر در شرح حدیث چهارم باب ششم که باب فطرة الخلق علی التوحید است و هم ذر جمع
عاید است و حاصل آن معروف است تفریع آنکه ظرف سابق بر آن متعلق بعرف است و قرینه بر آنکه مراد
بایمان و کفر در این آیت ایمان و کفر بربوبیت نیست بلکه بولایت است اینست که در روز خلق میثاق جمیع ایشان
تصدیق بربوبیت کردند پس کفر بعضی ایشان بولایت است چنانچه می آید در حدیث اول باب آینده الذر فیخرج اهل
باطلها و شد برای تنقیطر جمع ذره مورچهای کوچک که صد از آن بوزن یک دانه جو است یعنی پرسیدم امام
جعفر صادق علیه السلام را از قول الله عز و جل سه تعالی اوکیست که خلق کرد شما را پس بعضی شما مؤمن بود
و بعضی شما کافر پس امام گفت شناسانید الله تعالی ایمان ایشان را بامامت ما اهل بیت و هر که خواهد و رسول او و هر که خواهد
خواهد و این امانت خواهد امام ساختن و کفر ایشان را بامامت ما در روزی که گرفت بر ایشان عهد را از پشت
آدم علیه السلام و ایشان مانند مورچگان کوچک بودند پنجم حس عن ابی الحسن علیه السلام فی قول الله عز
و جل یوفون بالنذر الذی اخذ علیهم من ولایتنا شرح روایت است از امام موسی کاظم علیه السلام در باب قول
در قول الله عز و جل در سوره هل اتی و بر وفا میکنند بنذر یا آنکه مراد عهدیست که گرفته شده بر ایشان که تصدیق امامت
کنند ششم حس عن ابی جعفر علیه السلام فی قول الله عز و جل و لو انهم اقاموا التوراة و الانجیل و ما
انزل الیهم من ربهم قال الولایة شرح روایت است از امام محمد باقر علیه السلام در قول الله عز و جل در سوره مائده و اگر
اهل کتاب بجای آورند آنچه شنیده اند در انجیل بآن و آنچه را که فرود آمده بسوی ایشان از جانب صاحب کل ایشان
ایشان بحکم امام گفت مراد بآنچه نازل شده است هشتم حس عن ابی جعفر علیه السلام فی قوله قل لا اسئلکم
علیه اجرا الا المودة فی القربی قال هم الائمة علیهم السلام شرح ضمیر هم راجع بقربی است جمع قریب بمعنی
اقرب است و اقرب افعل تفضیل است و تانیث باعتبار آنست که موصوف آن جماعت است و بیان
شد در شرح حدیث نهم باب بیست و چهارم یعنی روایت است از امام محمد باقر علیه السلام در قول الله تعالی در سوره

شده‌اند که نسبت ظلم از خدا برای تبلیغ رسالت منزوی کرده و دستی مراد از زنده کیران این از جمله خوبی شان امکنت
ائمه علیهم السلام اند که هر کدام ایشان در زمانی که زنده‌اند خلافت رسول الله به اعتبار علم و خوبیشی هشتم حدیث عن ابی
عبد الله علیه السلام فی قول الله عز و جل و من یطع الله و رسوله فی ولایة علی و الائمة من بعده فقد
فاز فوزا عظیما هکذا نزلت شرح نزلت صیغه مجهول باب تفعیل معلوم باب ضرب است یعنی روایت
از امام جعفر صادق علیه السلام در قول الله عز و جل در سوره احزاب و هر که اطاعت کند خدا و رسول او را در امامت علی
و ائمه بعد از وی پس تحقیق ظفر یافته رسیده به رسیدنی عظیم چنین فرو آورده شده این آیت یعنی که مراد
است که گفتیم یعنی که لفظ قرآن چنین بوده و اسقاط بعض آن شده نهم حدیث عن محمد بن مروان رفعه
الیهم فی قول الله عز و جل و ما کان لکم ان تؤذوا رسول الله فی علی و الائمة کالذین آذوا موسی
فبرأه الله مما قالوا شرح روایت از محمد بن مروان با اسناد که رسانید به ائمه علیهم السلام در قول الله عز و جل سوره احزاب
و نبود و جایز نیست شما را که ایذا کنید رسول الله را در علی و ائمه و همین است در آیت بعد از این به صد در سوره احزاب
که یا ایها الذین آمنوا لا تکونوا کالذین آذوا موسی که مؤمن شده مباشید در علی و ائمه مانند جمعی که ایذا کردند موسی را
بتهمت پس بری ساخت او را الله تعالی از آنچه گفتند مراد بیان نزول است نه بیان تفسیر و تهمت موسی که
پرستیدن بعضی بنی اسرائیل گوساله را موسی است و نظیر این در دعوی امامت ابوبکر شده و وجه این که
بری ساخت الله تعالی رسول را از آنکه چنین جاری خلیفه او باشد آیات محکمات کرده آنهاست از خلافت
روی ظن است و تهمت رسول به ضلالت و غوایت و خواهش نفس و بری ساختن او از آن مذکور است در اول
سوره نجم و بیان شد در شرح حدیث دوم باب نهم کتاب التوحید دهم حدیث عن علی بن جعفر قال سألت ابا الحسن
عن قوله تعالی فمن اتبع هدای فلا یضل و لا یشقی قال من قال بالائمة و اتبع امرهم و لم یجز طاعتهم
شرح روایت از علی بن جعفر که راوی امام محمد تقی و امام علی نقی علیهما السلام است گفت پرسیدم امام را
از قول الله تعالی در سوره طه پس هر که پیروی کرد راستی مرا پس گمراه نشود و عذاب نکشد گفت مراد هر کس
که تصدیق کرد یعنی که تصدیق کرد که در هر زمانی تا آدم تا قیامت امامی هست از اهل عصمت و پیروی کرد
ایشان را و در گذشت از طاعت ایشان یازدهم حدیث عن احمد بن محمد بن عبد الله رفعه فی قوله تعالی لا
اقسم بهذا البلد و انت حل بهذا البلد و والد و ما ولد قال امیر المؤمنین و ما ولد من الائمة
شرح در نسخ کافی عبد الله مکبر است و در کتب رجال عبید الله مصغر است و در بعضی اصحاب امام محمد تقی است
و در بعضی از اصحاب امام علی نقی است و الله اعلم بیان لا اقسم بهذا البلد و انت حل بهذا البلد می‌آید در کتاب
و الله و روا الکفارات در حدیث چهارم باب یازدهم یعنی روایت از احمد بن محمد بن عبد الله با اسناد

تا ما می که روایت از او است در قول الله تعالی در سوره بلد قسم نمی‌خورم به این شهر که و حال آنکه تو حلال خواهی بود در این
شهر قسم به پدر و آنچه زایید امام گفت مراد به والد امیر المؤمنین است و مراد به ما ولد اولاد او و ائمه است اجنبه
بفظ معنی به آنچه گذشت دوازدهم حدیث عن ابی عبد الله علیه السلام فی قول الله و اعلموا انما غنمتم
من شیء فان لله خمسه و للرسول و لذی القربی قال امیر المؤمنین و الائمة علیهم السلام شرح می‌گوید
حدیث دهم آخر ابواب که ... تبعیضیه است و ظرف خبر انست و فاء در فان تفریعیه است و
برای عطف بیانیه است تقدیره علموا ان یعنی روایت از امام جعفر صادق علیه السلام در قول الله تعالی
در سوره انفال و بدانید این را که آنچه غنیمت گرفتید از اموال مشرکان به جنگ از جمله چیزیست که به دست آورده
پس به تحقیق حق این است که از الله تعالی است خمس آن و از رسولست و از صاحب قربی است گفت مراد به ذی
القربی امیر المؤمنین و ائمه اولاد او علیهم السلام است به اعتبار اینکه در حکم او اند و توضیح این گذشت در شرح
دهم باب شصت و چهارم و می‌آید در شرح بعض احادیث باب صد و پنجم سیزدهم حدیث سألت
ابا عبد الله علیه السلام عن قول الله عز و جل و ممن خلقنا امة یهدون بالحق و به یعدلون قال
هم الائمة شرح پرسیدم امام جعفر صادق علیه السلام از قول الله عز و جل در سوره اعراف و از جمله مخلوقین
جمعیتی که راهنمایی می‌کنند به کتاب الهی آن جماعت می‌کنند گفت ایشان امامانند چهاردهم حدیث عن ابی عبد الله
علیه السلام فی قوله تعالی هو الذی انزل علیک الکتاب منه آیات محکمات هن ام الکتاب قال امیر
المؤمنین و الائمة علیهم السلام و اخر متشابهات قال فلان و فلان فاما الذین فی قلوبهم زیغ
اصحابهم و اهل ولایتهم فیتبعون ما تشابه منه ابتغاء الفتنة و ابتغاء تأویله و ما یعلم تأویله الا الله
و الراسخون فی العلم امیر المؤمنین و الائمة علیهم السلام شرح اشارت به تفسیر این آیت گذشت در حدیث دوم
باب بیست و دوم و می‌آید در کتاب الایمان و الکفر در حدیث اول باب ... محکمات صریحات غیر
منسوخ هن ام الکتاب نعت محکمات است برای حفظ از محکماتی که در آنها تصریح به نهی پیروی ظن و خلاف از پی
ظن شده و المتشابهات مجملات مراد ازین جمعیت نظیر آیت سوره بقره ان البقر تشابه علینا ابتغاء
عبارتست از حمل آن بر چیزی که مخالف مضمون آیات محکمات است به قصد اثبات خلافت ثلثه و امثال ایشان
یعنی روایت از امام جعفر صادق علیه السلام در قول الله تعالی در سوره آل عمران الله تعالی کسی است که فرو فرستاد
بر تو قرآن را از جمله آن آیات محکمات است که صریحست و منسوخ نشده آنها و در قرآنست امام گفت آیات محکمات
امیر المؤمنین و ائمه علیهم السلام است یعنی که هستند حکم به امامت ایشان از جمله محکمات است و آیات دیگر
که متشابهاتست امام گفت آیات متشابهات ابوبکر و عمر و امثال ایشانند یعنی که هستند حکم به امامت ایشان

خود از جمله شبهاتست بنا دینی که از پیش خود غلط کرده اند که جمعی که در دلهای ایشان کجی هست امام گفت
بر راه ضلالت و اهل دوستی ایشانست پس پیروی میکنند آنچه را که فضله و متشابه است از ان رفع شده
از قرآن بسبب خواهش خلاف آرا با جتهادات و بسبب خواهش دین مبتدع که پیشوایان ایشان بحق
فکر خود کرده اند یعنی که آن دو جهت را موافق سلیقه خود می یابند و سلیقه خود در ان متشابه که و تفهیم کلام مبلغ و دلیل تفسیر بر رکیک میکنند و حال آنکه علم ندارد و تاویل نیست بر وقت نزول آن که اسعتالی امام
در استحکام علم که بعد از پیغمبر مکرر ند که هرچه میگویند در تاویل نیست باز روی استنباط نیز تاویل که مردم را
اسعتالی برای تحدیث در شب قدر رو میکند آنست امیر المؤمنین و ائمه علیهم السلام ازمان اختلاف فراد
و نصف جاه اسعد و این آیت شد در شرح حدیث دوم باب بیست و دوم وششم ص عن أبي جعفر علیه السلام
في قوله تعالى أم حسبتم أن تتركوا ولما يعلم الله الذين جاهدوا منكم ولم يتخذوا من دون الله ولا
رسوله ولا المؤمنين وليجة يعني بالمؤمنين الأئمة عليهم السلام لم يتخذوا الولائج من دونهم شرح نسبت
علم باسعتالی یعنی بر حفظ او با ولیای دوست از ما کرده اند و از مسیار نظیر آنچه گذشت در کتاب التوحید در
ششم باب النوادر که باب بیست و سیوم است در تفسیر آیت سوره زخرف و فلما آسفونا انتقمنا منهم که
در کتاب العقل در شرح حدیث آخر باب البدع و الرای و المقاییس که باب بیستم است اخوال الیکم من دون
الله آخر یعنی من دون نص اسعد و لا نص رسوله و لا نص الائمه المعصومین باشد و لیجه یعنی داخل در سلسله ائمه
خواه بحق و خواه بباطل باشد و آن فعیله بمعنی فاعلست و ماخوذ است از ولوج بمعنی دخول مطلق و تا برای
دخول مطلق و تا برای نقل از وصفیت باسمیت است یا برای تانیث باعتبار نفس است و تشدید الولوج
استنباط تخویف برای بیان و اقع بعد از وفات رسول اسعصلی اسعلیه و آله یعنی رو بخت از امام محمد
باقر علیه السلام در قول اسعتالی در سوره توبه که گمان کرده اید که گذاشته شوید بی امتحان و فتنه و بیمور
باشد اسعتالی بمعیار که جهاد کرده اند از جمله شما و مقتدای خود نکرده اند بی نص اسعتالی و بی نص رسول او و بی نص
مؤمنان داخل در سلسله ائمه را امام گفت که بخواهد بمؤمنان در این آیت ائمه معصومین علیهم السلام را آن جمع
بعد از رسول اسعصلی اسعلیه و آله ذکر گرفته باشد آن دخلان در سلسله امامت بی نص آن ائمه نقیض
وجه تفسیر از ائمه عدل بمؤمنان می آید حدیث دهم مولای محمد الحسن بن علی علیهما السلام شاهد ص عن أبي عبد
الله عليه السلام في قوله عز وجل وإن جنحوا للسلم فاجنح لها قلت ما السلم قال الدخول في أمرنا شرح
رو بخت از امام جعفر صادق علیه السلام در قول اسعز وجل در سوره انفال و اگر مایل شوند کفار و منافقان بجانب
اسلام و نفی شریک برای اسعتالی در ربوبیت یعنی که اظهار آن کنند پس مایل کن برای آن یعنی که

در ظاهر قبول کن و باطن آنرا باسعتالی واگذار گفتم چیست این اسلام گفت داخل شدن در قبول امارت و حفظ
و قول اشارتست بطریق قبول اسعتالی ادخلوا في السلم کافة که می آید در حدیث بیست و نهم اشارتست بانکه داخل
نشدن در ان پیروی ظن میشود و ان منافی حقیقت اسلامست هفتم ص عن زرارة عن أبي جعفر عليه السلام
في قول الله تعالى لتركبن طبقا عن طبق قال يا زرارة أولم تركب هذه الأمة بعد نبيها طبقا
عن طبق في أمر فلان وفلان وفلان شرح الركوب مصدر باب علم و الارتکاب گناه کردن الطبق بفتح
تنقطه و فتح با نقطه داری که روشنائی چیزی باشد و مراد اینجا نوعی از شرکست چنانچه گفته در سوره بقره و اذ حلت
بخطیئته عن طبق صفت طبقا است یعنی نوعی از مرتبه سابق و اوه و مراد از عطف بر مقدرست و اشارتست
پیروی ظن در احکام آلهی شرکست به جهی تعیین امام ضلالت و پیروی او در احکام یعنی رو بخت از زرارة از
امام محمد باقر علیه السلام در قول اسعتالی در سوره انشقاق هر آینه مرتکب خواهید شد ای مشرکان نوعی بعد
از مذهب شرک را که نوعی از مذهبی دیگر از مذاهب شرک باشد یعنی که احوال شرک صریح دارید و بعد از پیغمبر
بنفاق خواهید داشت بسبب رسوخ شرک در دل شما یعنی که انواع شرک را بعد از پیغمبر مرتکب شوند که هر یکی
نوعی از دیگری بسبب وصیت و مخالفت مشرکی برای مشرکی دیگر میشود امام گفت آیا نیز مرتکب نشد
امت بعضی کثر اصحاب و قت بعد از پیغمبر خود مذهبی از شرک را که نوعی از مذهبی دیگر شرک باشد در حکومت
ابو بکر و عمر و عثمان هشتم ص سألت أبا الحسن عليه السلام عن قول الله عز وجل ولقد وصلنا لهم القول لعلهم
يتذكرون قال إمام إلى إمام شرح رسیده امام موسی کاظم علیه السلام یا امام رضا علیه السلام از قول آلهی
عز وجل در سوره قصص هر آینه بهمین غایت متصل کردیم برای پیروان ما هو موسی قول حق را تا شاید که ایشان
بخاطر خود بیاورند حق را امام گفت مراد متصل کردن امامی با امام دیگر است خواه رسول باشد خواه وصی رسول
ابن استعمال مصدر در اسم فاعل شده و چنانچه گفته در سوره مریم که گفت عیسی بن مریم قول الحق الذي فيه
يمترون نهم ص عن أبي جعفر عليه السلام في قوله قولوا آمنا بالله وما أنزل إلينا قال إنما عنى بذلك
عليا عليه السلام وفاطمة والحسن والحسين وجرت بعدهم في الأئمة عليهم السلام ثم يرجع القول من الله
في الناس فقال فإن آمنوا يعني الناس بمثل ما آمنتم به يعني عليا وفاطمة والحسن والحسين والأئمة عليهم السلام
فقد اهتدوا وإن تولوا فإنما هم في شقاق شرح انه عنى که گفت عبارت تفسیر ما انزل الینا است و این تفسیر
باعتبار اینست که محکمات قرآن که در آن نص است از اختلاف امت و در ان ظن صریح شده و بعض بر امامت ایشانست اگر
فاطمه با وجود آنکه او امام و وصی نیست باعتبار اینست که او بعث وصایت است و مشکوة آیت سوره نور
عبارت از او است چنانچه بیان شد در حدیث پنجم باب ان الائمه علیهم السلام نور اسعز وجل که باب سیزدهم

الف لام الناس برای چه خارج است و اشارت نیست مر دانی که مخالف شیعه اند از جعل این

برج القول بن اسن فی الناس اشارت است بلکه ضمیر قالوا در دقالوا که خواهد آمد که در سابق این آیت است راجع به

مخالفانست و بلکه صبغة الله که بعد از این آیت است از تتمه قولوا آمنا باشد تا قل بل ملة ابراهیم حنیفا چنانچه بعضی

خیال کرده اند و او وسط آیت فان آمنوا در میان آمنا و قولوا ... میشود و بیان این مضمون میآید در شرح حدیث

سوم این باب یعنی روایتست از امام محمد باقر علیه السلام در قول الله تعالی در سوره بقره قولوا آمنا که بگوئید ایمان

آوردیم به ربوبیت الله تعالی و آنچه فرو فرستاده شده سوی ما امام گفت غرض این نیست که الله تعالی خواسته باشد از

این علی و فاطمه و حسن و حسین را و جاری شده آن آیت بعد از ایشان در ائمه علیهم السلام بعد از آن برگردد

سخن از جانب الله تعالی در این مردمان مخالف شیعه امید چنان بنابر آنکه گفته شد بعد از تمام آیت سابقه در سوره

بقره که پس اگر ایمان آورند مخواهد به مثل ضمیر این مردمان مخالف ... آنچه ایمان آورده اید به آن را یعنی

ظن نماند میخواهد به ما آنستم که علی و فاطمه و حسن و حسین را و باقی ائمه علیهم السلام را بجای بودن آیت ...

و اگر بر خود بسته دلالت را ... به این نیست که ایشان در مکابره و طرف گیر شدند با حقیقی که

ربوبیت و محکمات کتب آسمانی معلوم ایشانست و مکابره میکنند حدیث چهارم عن ابی جعفر علیه السلام

فی قوله تعالی ان اولی الناس بابراهیم للذین اتبعوه و هذا النبی والذین آمنوا قال هم الائمة علیهم السلام

و من اتبعهم شرح روایتست از امام محمد باقر علیه السلام در قول الله تعالی در سوره آل عمران بدرستی که نزدیکترین مردم

با ابراهیم که وارث اسلام او باشد هر آینه جمعی اند که تابع او شده اند در اقرار به ربوبیت رب العالمین ...

و این نبی است و جمعی که مومن شده اند به ربوبیت رب العالمین امام گفت مراد به الذین آمنوا ائمه علیهم السلام

و طائفه ... حدیث پنجم ... قلت لابی عبدالله علیه السلام

قوله عز و جل و اوحی الی هذا القرآن لانذرکم به و من بلغ قال من بلغ ان یکون اماما من آل محمد

فهو ینذر بالقرآن کما انذر به رسول الله صلی الله علیه و آله شرح گفتم امام جعفر صادق علیه السلام ...

قول الله عز و جل در سوره انعام قل الله شهید بینی و بینکم ... وحی کرده الله تعالی ... ربوبیت گواهی

دهنده است میان من و شما ... شما و وحی شده سوی من این قرآن تا اعلام کنم

آنچه ... ترسانیدن از عذاب مخالفت شما ... و کسی که رسید امام گفت مراد کسیست که رسید

مرتبه امامت از اهل بیت محمد ... اعلام میکند بقرآن چنانچه اعلام کرد به آن رسول الله صلی الله علیه و آله

اشارتست ... عطف ... حدیث دوم عن ابی جعفر

فی قول الله عز و جل و لقد عهدنا الی آدم من قبل فنسی و لم نجد له عزما قال عهدنا الیه فی محمد

والائمة من بعده فترک و لم یکن له عزم انهم هکذا و انما سمی اولو العزم اولی العزم لانه عهد الیهم فی محمد

والاوصیاء من بعده والمهدی و سیرته فاجمع عزمهم علی ان ذلک کذلک والاقرار به شرح تفسیر این آیت

میآید در کتاب الایمان والکفر در حدیث اول باب سیوم و از آن ظاهر میشود که ترک آدم عهد را باعتبار مهدی بود ...

دانسته که او بسیاری از اولاد او ... خواهد گشت ... مطیع بوده ... تفصیل انواع فسق و کفر ایشان چنانچه

نوح مطلع بر آن شده بود ... بعنوان ... بعنوان تکلیف ... مراد ایجاد ... است

بخواند بود که مراد تکلیف ... آن بلی برای تضمین معنی ایجاد و اعلام است ...

... نیست ... بعنوان ... بیان میکند که ... کلمات و قبول ...

که مذکور است در سوره بقره فتلقی آدم من ربه کلمات فتاب علیه انه هو التواب الرحیم با اطلاع بر تفصیل انواع

فسق و کفر اولاد ... العزم ... عبارت از ...

اجزای عزم بر کار ... چنانچه ... میکند ... تفسیر این آیت بوجهی دیگر میآید

کتاب الایمان والکفر در حدیث دوم باب ... الاستثناء فی الیمین است ...

معانی متعدد ... یعنی روایتست از امام محمد باقر علیه السلام در قول الله عز و جل در سوره طه

و لا تعجل بالقرآن من قبل ان یقضی الیک وحیه و قل رب زدنی علما و لقد عهدنا ... کنایه ... محمد ... قرآن

برای مردمان ... سوی تو جمیع معانی آن بعنوان وحی ... صاحب ...

... بعنوان ... حاصل شود ... شان ... است که

هر آینه ... کلمات ... آدم ... کلمات و قبول توبه ...

شود ... حاجات ... حاجت ... فراموش کرد ... حاجت خود ...

... امام گفت مراد ... وحی کردیم سوی آدم ... محمد و آل او

که بعد از او ... اعلام کردیم ... آن نکرد و ... آدم ... محمد و آل

... حاجت خود ... ایشان ... و قبول توبه

و ... وحی کرده شد سوی ایشان ...

... و مهدی موعود ... و ... ایشان ... ایشان ...

و ... حاجات ... ایشان حدیث هفتم عن ابی جعفر علیه السلام

فی قول الله و لقد عهدنا الی آدم من قبل کلمات فی محمد و علی و فاطمة والحسن والحسین والائمة علیهم السلام من

ذریتهم فنسی هکذا والله نزلت علی محمد صلی الله علیه و آله شرح قبل ... کلمات ...

و مفعول هدنا است به تنزیل مجرور است و کلمات نیز مجرور و مضاف الیها است و مراد تصریح بمقدار لفظ قرآن است
از تنزیل صیغه مجهول برای بیان مقیست باشاره و باسقاط است و باقی ظاهر است از شرح سابق باب چهارم اصل

عن أبي جعفر عليه السلام قال أوحى الله إلى نبيه صلى الله عليه وآله فاستمسك بالذي أوحي إليك إنك
على صراط مستقيم قال إنك على ولاية علي وعلي هو الصراط المستقيم شرح حق برای استقامت
و تمکن است و صراط مستقیم عبارت است از تمکن از روی علم در جمیع احکام الله تعالی پس صراط غیر مستقیم عبارت است از
تمکن از روی ظن در بعض احکام الله تعالی و مراد این است که تو متمکنی از حکم از روی علم به سبب علم از قرآن و بیان خود
تا آخر زمان چنانکه بیان شد در شرح حدیث چهارم باب بیستم پس تفسیر صراط مستقیم در این حدیث به ولایت علی و تفسیر
آن به علی مبنی بر نوعی از مجاز است و مقصود این است که علی و اوصیای او مصداق تمکن تو در حکم از روی علم و خبر
دادن تو تا آخر زمان به جمیع قرآن در جمیع احکام تا هر که خواهد ... یعنی روایت است از امام محمد باقر علیه السلام گفت وحی کرد
الله تعالی سوی نبی خود صلی الله علیه وآله در سوره زخرف که فاستمسک ... یعنی پس چنگ زن به آنچه وحی شده
که قرآن است چه به درستی که تو بر راه راستی امام گفت مصداق این سخن این است که به درستی که تو برای ولایت
بودن علی بعد از خود ... و علی علیه السلام و پس ... مصداق صراط مستقیم است بعد از ... او
و مثل او ... باب پنجم اصل عن جابر عن أبي جعفر عليه السلام قال نزل جبرئيل عليه السلام بهذه الآية على محمد
صلى الله عليه وآله هكذا بئسما اشتروا به أنفسهم أن يكفروا بما أنزل الله في علي عليه السلام بغيا شرح روایت است از
جابر از امام محمد باقر علیه السلام گفت که نازل ساخت جبرئیل علیه السلام این آیت را بر محمد صلی الله علیه وآله در سوره بقره ...
که یهود و نصاری ... [illegible] ... پیروی کنند آیات محکمات کتاب الهی
که فرو فرستاده است الله تعالی آن را ... از اختلاف از روی ظن است به سبب ... خود را ... امام گفت
همان آیت است که در قرآن ... دلالت صریح بر امامت علی علیه السلام میکند و پیروان ظن ...
آن را انکار میکنند ... انزال جبرئیل ... اشارت به این است که دلالت آیت بر این معنی از قبیل آیات
محکمات است و احتیاج به فکر ندارد ... باب ششم اصل عن جابر قال نزل جبرئيل بهذه الآية
على محمد صلى الله عليه وآله هكذا وإن كنتم في ريب مما نزلنا على عبدنا في علي فأتوا بسورة من مثله
شرح روایت است از جابر ... از امام محمد باقر علیه السلام گفت که نازل ساخت جبرئیل این آیت را بر محمد صلی الله علیه وآله در سوره بقره
... بعضی ... دلالت صریح بر تصدیق نبوت دارد ... انکار ... پیروی ظن میکنند
و آن منافی تصدیق به نبوت رسول العالمین است ... ذکر ... در شک در نبوت
برای انکار ... که نازل ساخته ایم بر بنده خود ... سوره ... مانند ...

منه انچه نازل ساخته ایم ... خود ... به چیزی که شیعه ... نازل شده ... در حق او و از روی ... جمیع احکام ...
از روی ظن ... امام گفت مراد ... آنست که دلالت بر امامت علی علیه السلام ... و مثل سوره
بجمیع که بیان شد در شرح حدیث دوم باب پنجم کتاب التوحید ... مراد بیان اسقاط باشد باب هفتم اصل

عن أبي عبد الله عليه السلام قال نزل جبرئيل على محمد صلى الله عليه وآله بهذه الآية هكذا يا أيها
الذين أوتوا الكتاب آمنوا بما نزلنا في علي نورا مبينا شرح روایت است از امام جعفر صادق علیه السلام گفت نازل
ساخت جبرئیل علیه السلام بر محمد صلی الله علیه وآله این آیت را در سوره نساء ... که داده شد ایشان کتاب ... تورات و
انجیل باشد مومن شوید به آنچه فرو فرستاده ایم در حق علی ... روشن ... است
تا از اختلاف از روی ظن است و مصداق تورات و انجیل است مراد امام علیه السلام تفسیر است ...
و ذکر مراد بیان اسقاط في علي نورا مبينا باشد باب هشتم اصل عن أبي جعفر عليه السلام ولو أنهم فعلوا ما
يوعظون به في علي لكان خيرا لهم شرح روایت است از امام محمد باقر علیه السلام در تفسیر آیت سوره نساء و ذکر ...
منافقانی که ظلم بر نفس خود کردند به سبب ... میکردند ... پند داده میشوند ... علی علیه السلام
که در آیت سابقه ... فلا وربك لا يؤمنون حتى يحكموك فيما شجر بينهم تا آخره ... و بیان شد در حدیث ... باب ... چهارم
بهتر میبود برای ایشان باب نهم اصل عن أبي جعفر عليه السلام في قول الله عز وجل يا أيها الذين آمنوا
ادخلوا في السلم كافة ولا تتبعوا خطوات الشيطان إنه لكم عدو مبين قال في ولايتنا شرح روایت است
از امام محمد باقر علیه السلام در قول الله عز وجل در سوره بقره ... که مومن شده اید داخل شوید ... اسلام
و پیروی مکنید ... شیطان ... قواعد اهل ضلالت ... در اصول فقه مثل قواعد قیاس و اجتهاد ...
... امام گفت مراد دخول در تصدیق اولی بودن ... به مومنان ... است ...
اهل ضلالت که حکم به ظن میکنند باب دهم اصل قلت لأبي عبد الله عليه السلام قوله بل تؤثرون الحياة الدنيا
قال ولايتهم والآخرة خير وأبقى قال ولاية أمير المؤمنين عليه السلام إن هذا لفي الصحف الأولى
صحف إبراهيم وموسى شرح ... الآخرة ... سان
صحف ابراهیم و موسی ... حدیث ... باب ... و چهارم ... رسول الله صلی الله علیه وآله
... یعنی گفتم امام جعفر صادق علیه السلام را قول الله تعالی در سوره اعلی ... ترجیح
... امام گفت ... ضلالت کنندگان ... آخرت ... است ...
ترجیح امامت امیر المؤمنین علیه السلام است ... ترجیح حیات دنیا ... اصحاب ...
... در صحف اولی که صحف ابراهیم و موسی است ... پیش ... است ...

ذکر اسم رب بعضی و این تفسیر مبنی بر اینست که بل تؤثرون خطاب باشد با اهل فلاح و تزکی و ذکر بعضی جبابره
اکثر اصحاب مشهور تزکی عبارت باشد از اجتناب از سنگ پرستی امام باطل و حکام جور و ذکر اسم عبارت باشد
از معرفت آن امام رب ... و در اول سوره که سبح اسم ربک عبارت باشد ... مقصود ... حکام
شرح و ذکر امیر المؤمنین علیه السلام در حدیث بعنوان مثال باشد موافق اینست آنچه گذشت در کتاب التوحید
در حدیث چهارم باب النوادر که نحن والله الاسماء الحسنی و تفصیل عبارت باشد ... محمد و آل محمد ...
و تفسیر این آیت در کتاب الدعا در حدیث پنجم باب الصلاة علی محمد و اهل بیته علیهم السلام ... سیم ...
باشد از پیروی امام رب یعنی صحف فیه سوی ... موافق آنچه در آیه ... هشتم ... باب ... گذشت
گذشت حکم در بعض نسخ بجای ولایتهم ولایتهم شبیه است و در آن چند احتمالست اول اینکه ولایت
باشد و شبیه بفتح شین و نقطه و سکون یا بکسر ... نسبت ... باشد منسوب به شبه
بفتح شین و سکون ... معنی ... ایستادن ... منسوب بشبه یعنی عقرب دوم اینکه بفتح
... باشد منسوب به شباه بفتح شین و فتح با و الف ... معنی بچه عقرب که ... بساعت
متولد شده باشد یعنی ... ایستادن ... منسوب الیه ... باشد سیم اینکه
بفتح شین و ضم نون و سکون واو و کسر همزه و یا نسبت باشد منسوب بشنوه یعنی کبر یعنی تکبر چهارم
اینکه بضم شین و ضم نون و سکون واو و کسر همزه و یا نسبت باشد منسوب بشنوه یعنی عداوت و در این
چهار احتمال تأنیث در شبیه باعتبار اینست که موصوف آن جماعت ... و لایه مضاف ... باشد
و تأنیث شبیه باعتبار این باشد که موصوف ... ولایه است پس چهار احتمال ... و حاصل
اختلاف نیست و بنسخ ... سی و یکم حدیث عن ابی جعفر علیه السلام قال انما کلما جاءکم محمد بما
لا تهوی انفسکم بموالاة علی فاستکبرتم ففریقا من آل محمد کذبتم وفریقا تقتلون شرح روایت از امام
محمد باقر علیه السلام در تفسیر قول الله تعالی در سوره بقره افکلما جاءکم رسول بما لا تهوی انفسکم استکبرتم ففریقا
کذبتم وفریقا تقتلون شرح پس گفت مراد اینست که آمد محمد بخبری که ... بر نفسهای شما امامت علی او را
پس خود را بالا بردید بتکبر پس بعض آل محمد را تکذیب کردید و بعضی را ... تکذیب ... سی و دوم حدیث عن ابی الحسن
علیه السلام فی قول الله عز وجل کبر علی المشرکین بولایة علی ما تدعوهم الیه یا محمد من ولایة علی هکذا
فی الکتاب مخطوطة شرح روایت از امام رضا علیه السلام در تفسیر قول الله عز وجل در سوره شوری ... گران شد
بر مشرکان که بسبب ولایت علی مشرک شدند آنچه میخوانی ایشان را بسوی آن ای محمد که ولایت علی باشد چنین
در کتاب علی که آن را مصحف ... و در تفسیر قرآن و بیان احکام است این آیت نوشته شده بخط علی علیه السلام

و الهادی رسول الله تفسیری سی و سوم حدیث عن ابی عبد الله علیه السلام فی قول الله عز وجل الحمد لله الذی هدانا
لهذا وما کنا لنهتدی لولا ان هدانا الله فقال اذا کان یوم القیامة دعی بالنبی صلی الله علیه وآله وبامیر المؤمنین
وبالائمة من ولده علیهم السلام فینصبون للناس فاذا رأتهم شیعتهم قالوا الحمد لله الذی هدانا لهذا وما کنا
لنهتدی لولا ان هدانا الله یعنی هدانا الله فی ولایة امیر المؤمنین والائمة من ولده علیهم السلام شرح روایت
از امام جعفر صادق علیه السلام در قول الله عز وجل در حکایت قول اهل بهشت در سوره اعراف حمد خاص است که
بود با رسال رسل و انزال کتب و توفیق ما برای این ... که ... ما را ... کرده ... و ... نبودیم که راه یابیم اگر نه رهنمائی کرده ما را
الله تعالی پس امام گفت چون شود روز قیامت خوانده میشوند ... رسول صلی الله علیه وآله
و امیر المؤمنین ... امیر المؤمنین علیهم السلام پس ایستاده میشوند برای نظر مردمان پس چون میبینند
ایشان را شیعه محمد و آل او ... حمد خاص ... ما را ... و ما را ... کرد ... نمیکرد ما را
الله تعالی ... امیر المؤمنین و ...
از اولاد او علیهم السلام سی و چهارم حدیث عن عبد الله بن کثیر عن ابی عبد الله علیه السلام فی قوله تعالی عم یتساءلون
عن النبا العظیم قال النبا العظیم الولایة وسألته عن قوله هنالک الولایة لله الحق قال ولایة امیر المؤمنین
علیه السلام شرح بیان مضمون این حدیث مفصل گذشت در شرح حدیث سیوم باب چهارم ... روایت از عبد الله
بن کثیر از امام جعفر صادق علیه السلام در قول الله تعالی از چه سؤال بسیار میکنند این سؤال ایشان از خبر بزرگ ... گذشت
رب العالمین باشد امام گفت خبر بزرگ امامت ... امام ... مقصود از ... است ... و ... یعنی ...
و ... رب العالمین است و سؤال ایشان ... بود و الله تعالی ... کرده سؤال ... از سؤال ...
رب العالمین ... باستفهام انکاری ... شده و چنانچه اگر کسی گوید ... قبول ... نمیگوید ...
این قول ... امام ... و ... امام جعفر صادق علیه السلام از قول الله تعالی در سوره کهف ...
که شریک ... راست ... نصرت ... است ... تصرف ... و ... که
که بکار آید ... و شرکای او بکار نیامدند ... گفت ولایة الله تعالی ولایت امیر المؤمنین علیه السلام است ...
بعد از رسول ... است که ... ولایت الله تعالی ... مکلفان ... امامت ... بعد از رسول صلی الله علیه
و آله ولایت امیر المؤمنین ... سی و پنجم حدیث عن ابی جعفر علیه السلام فی قوله تعالی فاقم وجهک للدین حنیفا
قال هی الولایة شرح روایت از امام محمد باقر علیه السلام در قول الله تعالی ... در سوره
... است ... حال ... که ثابت قدم ... امام گفت آن دین ... پیروی ...
تعیین امام ... است ... رسول ... سی و ششم حدیث عن ابراهیم الهمدانی

بن جعفر عن ابی عبد الله علیه السلام فی قوله تعالی و نضع الموازین القسط لیوم القیامة قال الانبیاء و الاوصیاء
علیهم السلام شرح روایت از ابراهیم همدانی صحیح است و دال بر فضیلت ایشان است حدیث روایت از امام جعفر صادق
علیه السلام در قول الله تعالی در سورهٔ انبیاء و قرار می‌دهیم ترازوهای عدالت برای جزای روز قیامت
امام گفت مراد ترازوهای عدل انبیاء و اوصیاء علیهم السلام که هر چه موافق ایشان باشد از نیت و
قول و اعمال مکلفان به آنها سنجیده می‌شود حدیث سی و هفتم سألت ابا عبد الله علیه السلام عن قول الله تعالی
ائت بقرآن غیر هذا او بدله قال قالوا او بدل علیا شرح در سورهٔ یونس چنین است و اذا تتلی
علیهم آیاتنا بینات قال الذین لا یرجون لقاءنا ائت بقرآن غیر هذا او بدله از جملهٔ خطابات که موافق تنجیث است
که آیات بینات عبارت است از آیات صریحه در نفی اختلاف از روی ظن و پیروی ظن در امر سؤال اهل الذکر
و غیر آن معنی صحیح است و مراد ایشان طلب نسخ مضمون این آیات است به آیتی دیگر که مضمون آن تجویز اجتهاد
ظنی در خلاف از روی ظن باشد و اشاره الیه بهذا آیات بینات و این تغییر مبنی بر این است که حاصل مضمون
همهٔ آنها یکیست و لهذا آنها را اشاره فی نسبا مفرد ضمیر مفرد راجع شد اشاره الیه بهذا است و مراد به تبدیل این است که آن
آیات را از قرآن برطرف کنند و به جای آنها مضمون دیگر آورده شود همان مضمون را در ضمن آیتی که نسخ آیات اول
نمی‌شد بر هر عقد برهند شود باب اجتهاد و برائت و موافق قول ایشان شود قول اهل سنت مخالفان چنانچه ابن حجر عسقلانی
در فتح الباری شرح صحیح بخاری از نووی شارح صحیح مسلم نقل کرده که او گفته اتفق العلماء علی ان قول من حسب
کتاب الله من قوة فهمه و دقیق نظره ان یخشی ان یکتب امور ربما عجزوا عنها فیستحقوا العقوبة لکونها منصوصة ارادوا
ان لا ینسد باب الاجتهاد علی العلماء و ابدال علیا مبنی بر این است که چنانکه بودن این آیات نص صریح بر حقیت
علی و اوصیای معصومین او و در بعضی آنها اسم علی مذکور است مثل آیت سورهٔ زخرف که و انه فی ام الکتاب
لدینا لعلی حکیم و آیت سورهٔ شوری انه علی حکیم و بیان شد در شرح حدیث اول باب دهم و بیست و ششم تبدیل
این آیات راجع می‌شود به تبدیل علی و اوصیای او علیهم السلام موافق آنچه گذشت در کتاب التوحید در حدیث سیم
باب النوادر که باب بیست و سیوم است که نحن والله الاسماء الحسنی الله تعالی به محمد صلی الله علیه و آله و بیان
یعنی پرسیدم امام جعفر صادق علیه السلام را از قول الله تعالی در سورهٔ یونس و چون خوانده شود بر مردمان آیات
بر حالی که محکمات باشد دلالت صریح بر نفی اختلاف از روی ظن و برائت امام مفترض الطاعة کنند گفتند
جمعی که امید ندارند ملاقات ما را که بیار قرآنی دیگر که ناسخ مضمون این آیات باشد یا تبدیل کن آن را امام گفت
در تفسیر که گفتند که یا تبدیل کن علی را حدیث سی و هشتم عن محمد بن عبد الله عن ابی عبد الله علیه السلام قال سألته
عن تفسیر هذه الآیة ما سلککم فی سقر قالوا لم نک من المصلین قال عنی بها لم نک من اتباع الائمة الذین
قال الله تبارک و تعالی فیهم و السابقون السابقون اولئک المقربون اما تری الناس یسمون الذی یلی
السابق فی الحلبة مصلی فذلک الذی عنی حیث قال لم نک من المصلین لم نک من اتباع السابقین
شرح الحلبة بفتح حاء بی نقطه و سکون لام اسبان که جمع می‌شوند برای مسابقه و مصلی اسب است از مصلوح صلا
و الف مقصوره به معنی دنبال اسب و ماتند آن پس مصلی اسب دوم است که سر آن نزدیک به صلای
اسب سابق باشد و بعد از آن مصلی مستعمل می‌شود در کسی که از کسی جدا نشود و محافظت با او کند از این است
و لهذا متعدی به علی می‌شود و آن را در فارسی درود می‌نامند به معنی درخواستی از خیر چنانچه گفته‌اند درود و رحمت
درود الله تعالی بر کسی عبارت از قبول صلوة او است بر او و درود بر اثر آن است که صلوة رسول
او و وصی رسول او است بر کسی چنانچه گفته شد در سورهٔ توبه و صل علیهم ان صلوتک سکن لهم و درود
سابق عبارت است از پیروی او و درآمدن در پناه او و مثل آن و چون اشرف اقسام درود زبانی به رسالت
طلب درود الله تعالی است برایشان گفته می‌شود در مقام درود زبانی که اللهم صل علی محمد و آل محمد چنانچه
در تشهد نماز است و نماز مسمی به اسم آن شده به اعتبار آنکه آن خاتمهٔ نماز فریضه و غیر فریضه است و نسبت آن
به باقی اجزای نماز مثل نسبت نتیجه به مقدمات است و نسبت ثمره به شجر است چنانچه مستفاد می‌شود از قول الله تعالی
در سورهٔ عنکبوت و اقم الصلوة ان الصلوة تنهی عن الفحشاء و المنکر و لذکر الله اکبر و می‌آید در حدیث اول کتاب
فضل القرآن که نحن ذکر الله و نحن اکبر یعنی روایت از ادریس بن عبد الله از امام جعفر صادق علیه السلام است که
گفت پرسیدم او را از تفسیر این آیت در سورهٔ مدثر که حکایت جواب اهل جهنم است در مقابل سؤال اصحاب
الیمین که چه چیز داخل کرد شما را در جهنم گفتند نبودیم از اهل صلوة امام گفت خواسته الله تعالی به آن آیت این
که نبودیم از تابعان امامانی که گفته الله تبارک و تعالی در حق ایشان در سورهٔ واقعه که در قسم سیوم از اقسام خلایق
سابقان ایشانند مقربان به پایان آیات و قصه گذشت در حدیث اول باب پنجاه و نهم و می‌آید در حدیث پانزدهم
باب صد و دوازدهم کتاب الایمان و الکفر آیا نمی‌بینی مردم را که نام می‌نهند اسبی را که از پی سابق در میدان مسابقه
اسبان مصلی پس آن معنی است که خواسته الله تعالی به جایی که گفته لم نک من المصلین مراد این است که نبودیم
از پیروان سابقان حدیث سی و نهم عن ابی جعفر علیه السلام فی قول الله تعالی و ان لو استقاموا علی الطریقة
لاسقیناهم ماء غدقا یقول لاشربنا قلوبهم الایمان و الطریقة هی الایمان بولایة علی بن ابی طالب علیه السلام و الاوصیاء
شرح مضمون این گذشت در حدیث اول باب سی ام حدیث چهلم سألت ابا عبد الله علیه السلام عن قول الله
عز و جل الذین قالوا ربنا الله ثم استقاموا فقال ابو عبد الله علیه السلام استقاموا علی الائمة واحد بعد
واحد تتنزل علیهم الملائکة الا تخافوا و لا تحزنوا و ابشروا بالجنة التی کنتم توعدون شرح این گذشت

در حدیث دوم باب سی‌ام حسن کالصحیح سألت أبا جعفر علیه السلام عن قول الله تعالی قل إنما أعظکم بواحدة فقال
إنما أعظکم بولایة علی علیه السلام هی الواحدة التی قال الله تبارک وتعالی إنما أعظکم بواحدة شرح
پرسیدم از امام محمد باقر علیه السلام از قول الله تعالی در سوره سبا که بگو جز این نیست که پند میدهم شما را به یک خصلت پس
امام گفت مراد این است که جز این نیست که پند میدهم شما را به تصدیق امامت علی علیه السلام آنست و پس آن یک خصلت
که گفته الله تبارک و تعالی که جز این نیست که پند میدهم شما را به یک خصلت که جمع شما از جمیع ارکان اسلام است حدیث دوم
حس عن أبی عبد الله علیه السلام فی قول الله عز وجل إن الذین آمنوا ثم کفروا ثم آمنوا ثم کفروا ثم
ازدادوا کفرا لن تقبل توبتهم قال نزلت فی فلان وفلان وفلان آمنوا بالنبی صلی الله علیه وآله فی أول الأمر
وکفروا حیث عرضت علیهم الولایة حین قال النبی صلی الله علیه وآله من کنت مولاه فعلی مولاه
ثم آمنوا بالبیعة لأمیر المؤمنین علیه السلام ثم کفروا حیث مضی رسول الله صلی الله علیه وآله فلم یقروا
بالبیعة ثم ازدادوا کفرا بأخذهم من بایعه بالبیعة لهم فهؤلاء لم یبق فیهم من الإیمان شیء شرح روایت
است از امام جعفر صادق علیه السلام در قول الله عز وجل در مضمون آیت سوره نساء و آیت سوره آل عمران در کسی که
که ایمان آوردند بعد از آن کافر شدند بعد از آن ایمان آوردند بعد از آن کافر شدند بعد از آن زیاد شدند
در اختیار کفر هرگز مقبول نمیشود توبه ایشان یعنی که توبه از شرک پیش از حالت نزع میکنند و چون حد مکلفات
قرآن توبه ایشان در حالت نزع مقبول نیست چنانچه بیان شد در حدیث سیوم باب سی‌ام کتاب العقل و توبه
غیر شرک از شرک مقبول نیست اصلا [illegible] امام گفت این آیت نازل شده در ابوبکر و عمر
و عثمان اظهار ایمان کردند به نبی صلی الله علیه وآله در اول کار و اظهار کفر کردند جایی که [illegible] شد بر ایشان ولایت
امیر المؤمنین علیه السلام وقتی که گفت نبی صلی الله علیه وآله در غدیر خم هر که بودم صاحب اختیار او پس علی صاحب
اختیار اوست بعد از آن اظهار ایمان کردند به بیعت برای امیر المؤمنین علیه السلام اشارت به آنچه گذشت در حدیث
هشتم باب شصت و چهارم که ابوبکر و عمر روز غدیر مصافحه کردند بعد از آن به امر نبی سلام کردند بر علی
علیه السلام به میری مؤمنان بعد از آن کافر شدند جایی که از دنیا رفت رسول الله صلی الله علیه وآله و [illegible]
که اعتراف کنند به بیعتی که کرده بودند بعد از آن زیاد شدند در اختیار کفر به سبب واگرفتن ایشان از جمعی که
کرده بودند در روز غدیر امیر المؤمنین را بیعت کنند برای ایشان در سقیفه بنی ساعده و پس از این جهت
نماند در ایشان از ایمان چیزی یعنی که هر کدام که ایمان ایشان محض ظاهر بود بکار مبدل شد مثل [illegible]
و بعضی از اتباعان ایشان و هر کدام که در باطن مؤمن بود مرتد شد مثل اکثر اتباعان ایشان ضلالت حدیث سیوم حس
عن أبی عبد الله علیه السلام فی قول الله تعالی إن الذین ارتدوا علی أدبارهم من بعد ما تبین لهم الهدی

فلان وفلان وفلان ارتدوا عن الإیمان فی ترک ولایة أمیر المؤمنین علیه السلام قلت قوله تعالی ذلک بأنهم
قالوا للذین کرهوا ما نزل الله سنطیعکم فی بعض الأمر قال نزلت والله فیهما وفی أتباعهما وهو قول الله
عز وجل الذی نزل به جبرئیل علیه السلام علی محمد صلی الله علیه وآله ذلک بأنهم قالوا للذین کرهوا ما نزل الله
فی علی سنطیعکم فی بعض الأمر قال دعوا بنی أمیة إلی میثاقهم أن لا یصیروا الأمر فینا بعد
النبی صلی الله علیه وآله ولا یعطونا من الخمس شیئا وقالوا إن أعطیناهم إیاه لم یحتاجوا إلی شیء ولم یبالوا أن لا یکون الأمر
فیهم فقالوا سنطیعکم فی بعض الأمر الذی دعوتمونا إلیه وهو الخمس أن لا نعطیهم منه شیئا وقوله کرهوا ما
نزل الله والذی نزل الله ما افترض علی خلقه من ولایة أمیر المؤمنین علیه السلام شرح ارتداد در اینجا
عبارت از برگشتن از طریقی است که در مجلسی منافقان اظهار کفر کرده‌اند و در مجلس دیگر اظهار ایمان کرده‌اند فلان
و فلان و فلان در اینجا عبارت از عثمان و ابوسفیان و معویه است که از بنی امیه‌اند و موافق این روایت
که در تفسیر آیت سابقه یعنی إن الذین کفروا در سوره محمد نقل کرده علی بن ابراهیم که امیر المؤمنین گفت عمر را که فهل
عسیتم إن تولیتم أن تفسدوا فی الأرض وتقطعوا أرحامکم در بنی امیه نازل شده یعنی آنکه حدیث این [illegible]
در عثمان منافقت دارد با اینکه پیش از آن نوعی دیگر از نفاق داشته باشد پس منافقت شده باشد و آنچه می
آید در کتاب الایمان و الکفر در حدیث دوم باب الضلال که باب صد و هشتاد و دوم است در شرح و قد خرج [illegible]
صلی الله علیه وآله [illegible] وقت بودن [illegible] معلوم رسول بوده باشد که آن نوعی دیگر از نفاق
و در این قیاس است نفاق که بیان میشود در شرح الاول [illegible] بسیار که می آید در کتاب
الحجة در حدیث هشتم باب النوادر که آخر ابواب است ضمیر جمع راجع به ابوبکر و عمر است سین در سنطیعکم برای
محض تاکید است و میتواند بود که برای استقبال قریب باشد فی در فی بعض برای سببیت است
[illegible] الامر بیان قول الله است قال در قال دعوا کلام راوی است و ضمیر قال راجع به امام است دعوا
شیئا مفعول قال است و برای تفسیر و تفصیل سنطیعکم فی بعض الامر است و قوله عطف بر قول الله
کرهوا تا امیر المؤمنین بیان قوله است و او در والذی حالیه است حدیث سیوم روایت است از امام جعفر صادق علیه السلام
در قول الله تعالی در سوره محمد در کسی که جمعی که مرتد شدند بر عقبهای خود بعد از آنکه ظاهر شد ایشان را راستی
امیر المؤمنین علیه السلام امام گفت مراد عثمان و ابوسفیان و معویه است برگشتند از ایمان در مجلس
منافقان به سبب ترک ولایت امیر المؤمنین راوی گفت گفتم قول الله تعالی بعد از آن در سوره محمد که آن
این شد که ایشان گفتند جمعی را که کراهت کردند آنچه را که فرو فرستاده الله تعالی که البته اطاعت میکنیم
به سبب بعض کاری که پیش گرفته‌اید چه معنی دارد گفت این آیت نازل شد به خدا قسم در ابوبکر و عمر و تابعان ایشان

بمعنی کسانی که عبارت از ابو بکر و عمر و ابو عبیده است و ضمیر فاعل راجع به بنی امیه است و آنچه گفتیم مضمون
قول الله عز و جل است که نازل ساخت آن را جبرئیل علیه السلام در تفسیر الفاظ قرآن بر محمد صلی الله علیه و آله که آن سبب
انست که گفتند [illegible] کراهت کردند آنچه را که فرو فرستاده الله تعالی از حق [illegible] آیات محکمات که در [illegible]
بنی هاشم اختلاف از روی ظن است البته اطاعت میکنیم شما را بسبب بعض کارها که پیش کرده [illegible]
علیه فلان ابو بکر و عمر و ابو عبیده یعنی ایشان بنی امیه را سوی عهدی که در کعبه نوشته بودند که [illegible] بعد
النبی صلی الله علیه و آله [illegible] از خمس چیزی و ابو بکر و عمر و ابو عبیده یعنی گفتند بنی امیه را [illegible] ایشان را
خمس [illegible] بچیزی و بکی بخواهند داشت که [illegible] ایشان بمعنی که [illegible] ایشان
و انتقام [illegible] خود را از حق و اهل البیت است پس گفتند بنی امیه که البته اطاعت میکنیم
بسبب [illegible] کاری که بخوانید ما را سوی آن و آن خمس است که نمیدهیم بایشان از آن چیزی [illegible]
که اگر [illegible] است سپرده اطاعت شما نکردیم و برای خود دعوی امارت بکردیم اما چون
بر [illegible] اطاعت شما میکنیم بنا بر عداوت قدیم که میان بنی هاشم و بنی امیه بوده و [illegible]
امیر المؤمنین خویشان ایشان را [illegible] آنچه گفتیم مضمون قول الله تعالی است در تفسیر لفظ قرآن که کراهت
کردند آنچه را که فرو فرستاده الله تعالی و حال آنکه آنچه فرو فرستاده چیزی بود که در محکمات قرآن لازم
کرده [illegible] امیر المؤمنین است مس وکان معهم ابو عبیدة وکان کاتبهم فانزل الله أم
أبرموا أمرا فإنا مبرمون أم يحسبون أنا لا نسمع سرهم ونجويهم الآية شرح [illegible] ابو بکر و عمر و [illegible]
ابو عبیده بن جراح [illegible] کاتب عهد نامه ایشان پس فرو فرستاد الله تعالی در سوره زخرف [illegible]
[illegible] آیا کاری [illegible] محکم کنند [illegible] آیا گمان [illegible] که نمی شنویم سخن [illegible]
ایشان را [illegible] بلی و رسلنا لدیهم یکتبون [illegible]
[illegible] ایشان را ابن محبوب عن ابی عبد الله علیه السلام فی قوله تعالی
ومن يرد فيه بالحاد بظلم قال نزلت فيهم حيث دخلوا الكعبة فتعاهدوا وتعاقدوا على كفرهم وجحودهم
بما نزل في أمير المؤمنين عليه السلام فالحدوا في البيت بظلمهم الرسول ووليه فبعدا للقوم الظالمين
شرح [illegible] است ان الذين كفروا ويصدون عن سبيل الله والمسجد الحرام الذي جعلناه للناس
سواء العاكف فيه والباد ومن يرد فيه بالحاد بظلم نذقه من عذاب اليم [illegible] این آیت [illegible]
که مناسبت [illegible] حدیث [illegible] آیه در کتاب الحج [illegible] باب [illegible]
[illegible] در باب قول عز و جل سواء العاكف فيه والباد که باب بیست و ششم است اینست که یصدون

عطف بر کفروا است [illegible] معطوف علیه و مضارع در معطوف اشارتست [illegible]
[illegible] شده و صد ایشان بعد از این متحقق خواهد شد بنا بر آنکه صد ایشان بعد از وفات رسول متحقق
شد و اگر چه [illegible] آن در زمان رسول بود و المسجد الحرام عطف است بر سبیل الله الذی صفت سبیل است [illegible]
سبیل اینجا عبارت از حرم مکه است و اضافه آن [illegible] باعتبار [illegible] معرفت کمال [illegible]
چنانچه ظاهر است از امثال حکایت تبع و اصحاب الفیل که می آید در کتاب الحج در بعض احادیث [illegible]
تبع و اصحاب الفیل [illegible] و اضافه آن بالمسجد الحرام باعتبار [illegible] معرفت عظمت مسجد
الحرام است نزد الله تعالی زیرا که حرم [illegible] آن [illegible] مفعول دوم جعلنا است و بنا بر این سواء مرفوع [illegible]
[illegible] که بر مبتدا مقدم شده و این موافق قرات جمیع قرا است مگر حفص از عاصم که بنصب خوانده [illegible]
[illegible] حالیه است [illegible] مجازی لازمست و مراد [illegible] پیروی خواهش نفس است
بظلم [illegible] برای اشارت [illegible] هر ظلم در حرم الحاد است بخلاف ظلم در مواضع دیگر [illegible]
حالیه [illegible] بتنوین عذاب [illegible] که صد از حرم کنند چنانچه حذف خبر ان الذین [illegible]
نظیر حذف جزا [illegible] المجرمون [illegible]
[illegible] آن [illegible] و صد [illegible] دو قسم است اول [illegible] ظاهری [illegible]
[illegible] دوم [illegible] معرفت [illegible] بسبب [illegible]
امام عالم [illegible] موسم حج و صد از قسم اول [illegible] چنانچه می آید در کتاب الحج [illegible]
اول باب فی قوله تعالی سواء العاکف فیه والباد و صد از قسم دوم [illegible] که در کعبه عهد بستند [illegible]
[illegible] که مراد [illegible] مسجد حرام [illegible]
[illegible] کسی که مقیم آنجا باشد و کسی که [illegible] و حال آنکه هر که صاحب [illegible]
[illegible] در حرم بسبب [illegible] ضمیر فیهم عبارت است [illegible]
ابو بکر و عمر و ابو عبیده بن جراح و سالم مولای ابو حذیفه و عبد الرحمن بن عوف و مغیرة بن شعبه چنانچه مذکور است
[illegible] حدیث [illegible] در کتاب الحج در حدیث بیست و ششم باب [illegible]
[illegible] ایشان [illegible] فبعدا [illegible]
[illegible] شرح حدیث اول باب [illegible]
[illegible] و اینجا اشارتست [illegible]
[illegible] بعض اطراف حرم که باعث عذاب الیم میشود [illegible] اشرف مواضع حرم

کردند پس قابل نفرین و لعنت شدند **یعنی** روایت است از امام جعفر صادق علیه السلام در قول الله تعالی در سوره حج [illegible]
انکه هر که خوار می شود و محروم [illegible] بسبب میل از حق بسبب ظلمی بر خود یا بر غیر خود گفت [illegible] آیت [illegible]
[illegible] ایشان چون اهل شدند [illegible] شدند و با هم بیعت کردند بر کفر خود شان و انکار [illegible]
آنچه را که [illegible] فرستاده شد در امیر المؤمنین علیه السلام پس کشیدند [illegible] ربوبیت رب العالمین سوی انکار
در خانه کعبه بسبب ظلم ایشان رسول [illegible] رسول قرار داده [illegible] الله تعالی [illegible]
[illegible] ظالمان **متن و بیست و پنجم** عن ابی عبد الله علیه السلام فی قوله تعالی فستعلمون من هو فی ضلال مبین
یا معشر المکذبین حیث انبأتکم رسالة ربی فی ولایة علی و الائمة من بعده من هو فی ضلال مبین کذا
انزلت **شرح** معشر [illegible] فستعلمون یا معشر [illegible] **یعنی** روایت است از
امام جعفر صادق علیه السلام در تفسیر قول الله تعالی در سوره ملک فستعلمون من هو فی ضلال مبین [illegible]
ای گروه [illegible] پیغام صاحب کل اختیار خود [illegible] امامت علی [illegible]
کسی [illegible] در گمراهی ظاهر است چنین فرود آمده [illegible] این آیت یعنی [illegible] تفسیر [illegible] جبرئیل [illegible] رسول [illegible]
حاصل اینست که چون تکذیب کردید آیات محکمات [illegible] خلاف [illegible] ظن [illegible] دلالت [illegible] امامت علی
[illegible] تعیین میکنند [illegible] در مسائل [illegible] دیگران [illegible]
و حکم بظن میکنند **متن** و فی قوله تعالی و ان تلووا او تعرضوا فقال ان تلووا الامر او تعرضوا عما امرتم به
فان الله کان بما تعملون خبیرا **شرح** [illegible]
سکون لام [illegible] قرائت [illegible]
[illegible] **یعنی** در قول الله تعالی [illegible] و ان تلووا او تعرضوا [illegible]
[illegible] الله تعالی قرار داده [illegible] آنچه [illegible] حضرت امام [illegible]
باشد [illegible] الله تعالی [illegible] اشارت [illegible] حضرت امام [illegible]
الاحکام [illegible] قول الله تعالی [illegible] بالقسط شهداء لله [illegible]
بعدل که الله تعالی قرار داده و گواهی دهندگان برای الله تعالی بربوبیت [illegible] **متن** و فی
قوله فلنذیقن الذین کفروا [illegible] عذابا شدیدا فی الدنیا و لنجزینهم اسوأ الذی کانوا
یعملون **شرح** [illegible] عبارت از کفر است [illegible] اشارت شود [illegible]
[illegible] **یعنی** در قول الله تعالی در سوره فصلت پس هر آینه [illegible] منکر شدند [illegible]
رب العالمین را [illegible] امیر المؤمنین [illegible] در دنیا [illegible] آنچه می آید [illegible]

این باب و هر آینه جزا میدهیم البته ایشان را بدترین اعمال ایشان که کفر بربوبیت بسبب ترک ولایت باشد
متن و بیست و ششم عن ابی عبد الله علیه السلام ذلک بانه اذا دعی الله وحده و اهل الولایة کفرتم **شرح**
در سوره مؤمن [illegible] بفتح همزه و سکون [illegible] کلام امام است [illegible] قرائت [illegible] غیر مشهور است [illegible]
[illegible] بتفسیر است و برای بیان [illegible] الله تعالی [illegible]
که مذکور شد در کتاب التوحید حدیث [illegible] باب النوادر که باب بیست و سوم است [illegible]
الله تعالی [illegible] طلب [illegible] در کار دین [illegible] احکام حلال و حرام [illegible]
[illegible] نبی منحصر است [illegible]
[illegible] دعوت ایشان [illegible] دعوت الله [illegible]
[illegible] در سوره قصص و لا تدع مع الله
الها آخر لا اله الا هو کل شیء هالک الا وجهه له الحکم و الیه ترجعون [illegible] در کتاب التوحید در شرح حدیث اول
باب النوادر [illegible] **یعنی** [illegible] روایت است از امام جعفر صادق علیه السلام
در تفسیر آیت سوره مؤمن [illegible] غضب [illegible]
[illegible] الله تعالی [illegible] ربوبیت [illegible]
علم بجمیع احکام [illegible] در سوره کهف هنالک الولایة لله الحق [illegible]
شد در حدیث [illegible] این باب **متن بیست و هفتم** عن ابی عبد الله علیه السلام فی قوله تعالی سأل سائل بعذاب
واقع للکافرین بولایة علی بن ابی طالب لیس له دافع ثم قال هکذا و الله نزل بها جبرئیل علیه السلام علی
محمد صلی الله علیه و آله **شرح** در سوره معارج چنین است سأل سائل بعذاب واقع للکافرین لیس له دافع من الله
ذی المعارج تعرج الملائکة و الروح الیه فی یوم کان مقداره خمسین الف سنة [illegible]
حدیث [illegible] سائل [illegible] تعجب [illegible] عذاب [illegible]
مخالفان شیعه [illegible]
[illegible] در حدیث [illegible]
باب [illegible] فلنذیقن الذین کفروا [illegible] امیر المؤمنین [illegible] فی الدنیا [illegible]
آیت [illegible] محکمات [illegible] علی بن ابی طالب
[illegible]
موافق آیت سوره [illegible]

فمن تجلّه له والیها و شأن المعارج جمع معرج بفتح میم و فتح را و الصیغه اسم زمان بر باب نصر و اوقات عروج آن
عبارتست از شبهای قدر و روح بیان شده در احادیث باب الروح التی یسدد الله بها الائمه علیهم السلام که
پنجاه و ششم است و ضمیر الیه راجع بالله است و عروج ملائکه و روح سوی او عبارتست از سیر ایشان
سوی جمیع آنچه الله تعالی خواهش کرده آنرا از فرستادن ایشان سوی امام زمان در شب قدر و آن تحویلست
برای استنباط امام جمیع محتاج الیه تا سال دیگر از قرآن یوم یعنی وقت است و عبارتست از شب قدر
کردن لفظ کان در کان مقداره خمسین الف سنه برای دلالت بر اینست که در هر شب قدر بجز قلیلی عادت چندان
از علوم حاصل میشود امام را که اگر متوسط الحالی بخواست که آنها را کسب کند بموافقت عادت در پنجاه هزار
سال کسب میکرد و این بعید نیست اگرچه بعید مینماید نزد مخالفان مثل آیت سوره کهف قل لو کان البحر مدادا
لکلمات ربی لنفد البحر قبل ان تنفد کلمات ربی و لو جئنا بمثله مددا و آیت سوره لقمن و لو انما فی الارض من شجرة
اقلام والبحر یمده من بعده سبعة ابحر ما نفدت کلمات الله ان الله عزیز حکیم یعنی روایتست از امام جعفر صادق علیه السلام
در تفسیر قول الله تعالی در سوره معارج که طلب کرد طلب کننده عذاب واقع را برای منکران ولایت
علی بن ابی طالب که نیست آن عذاب را دفع کننده و بعد از آن امام گفت چنین نجد افسم نازل ساخت آنرا
جبرئیل علیه السلام بر محمد صلی الله علیه و آله ما و انبسه جبرئیل گفت که مراد بکافرین منکران ولایت علی بن ابی طالب
علیه السلام است حدیث پنجاه و ششم عن ابی جعفر علیه السلام فی قوله تعالی انکم لفی قول مختلف فی امر الولایة یؤفک
عنه من افک قال من افک عن الولایة افک عن الجنة شرح شاید که مخاطبان در انکم محمد و آل او علیهم السلام
باشند و فی برای مصاحبت باشد مثل فخرج علی قومه فی زینته قول مختلف مستعمل میشود در دو معنی اول
معنوی که همچنین تقریر بیان شده باشد نهایت در نسخ و مرجح شود مثل نفی پیروی ظن و اختلاف از روی
ظن که در محکمات قرآن بسیار ذکر شده و هر کدام آنها برهانست امیر المؤمنین و بازده وصی او است تا روز
قیامت زیرا که دیگران اهل ظن و اجتهاد اند باتفاق جمیع است دوم کلام متناقض از روی ظن مثل قول
اهل اجتهاد در مسئله واحده و آن مذموم و منهی عنها است در آیات محکمات بسیار مثل آیت سوره ذاریات قتل
الخراصون الذین هم فی غمرة ساهون یسئلون ایان یوم الدین بنابر اینکه خراصون عبارتست از مستعملان
مرجح در تحصیل ظن بحکم شرعی برای عمل آن و اثبات آن اهل اجتهاد در بنا مسئله در حقیقت عمل برکت خلاف شده اول
خود و با عتقاد خود بر طریقت خود طالبان تحصیل بوده باشند و بنا بر این حدیث مراد بقول مختلف معنی
اولست و موافق نیست انچه در نهج البلاغه است که فیا عجبا و مالی لا اعجب من خطاء هذه الفرق علی اختلاف
حججها فی دینها لا یقتصون اثر نبی و لا یقتدون بعمل وصی اخر فی امر الولایة کلام است و خبر مبتدای محذوفست

بتقدیر بمعنی امر الولایه و ضمیر محذوف راجع بقول مختلف است و صیغه مضارع در یؤفک برای افاده استمرار
و مناط استمرار بمعنی بقای بر آنست و آخر ضمیر عنه راجع بقول مختلف است ایشان بمعنی بر افک است
آنچه در روز میثاق در وقت خلق ارواح از مخالفان صادر شده و بیان میشود در حدیث دوم باب
و ذکر این برای نوعی از تسلی مخاطبانست من افک عن الولایة افک عن الجنة کلام امامست و اشارت
باینکه افک بتقدیر افک عنه است و ضمیر عنه راجع بقول مختلف است و حذف عنه اینجا برای افاده تعمیم
افک عنه است پس الجنه بفتح حا و تشدید با نقطه دار است و الف لام آن برای عهد خارجیست و اشاره
بانچه مذکور است در آیت سوره انبیاء و ان کان مثقال حبة من خردل اتینا بها و کفی بنا حاسبین و آیت سوره
لقمن انها ان تک مثقال حبة من خردل فتکن فی صخرة او فی السموات او فی الارض یأت بها الله و مقصود آنست
که افک از قول مختلف در امر ولایت را هیچ حسنه نیست هر چند که بوزن دانه خردل باشد و میتواند بود
الجنة بفتح جیم و تشدید نون باشد یعنی روایتست از امام محمد باقر علیه السلام در تفسیر قول الله تعالی در سوره ذاریات
مدحستی که شما اهل البیت هر آینه بمعنی بدرکه مختلف است باعتبار انواع تقریرات امام گفت که آن سخن مرکبی
امامت است کیا بنده میشود از آن قول مختلف هر که کیا بنده شد از آن در روز الست بحکم انکم
هر که کیا بنده شد از ولایت کیا بنده شد از دانه خردل از حسنه حدیث پنجاه و هفتم عن یونس قال اخبرنی
من رفعه الی ابی عبد الله علیه السلام فی قوله عز و جل فلا اقتحم العقبة و ما ادریک ما العقبة فک رقبة
یعنی بقوله فک رقبة ولایة امیر المؤمنین علیه السلام فان ذلک فک رقبة شرح تفسیر این آیت موافق
این می آید در حدیث هشتاد و هشتم این باب و وجهی دیگر که منافی این نیست می آید در کتاب الزکوة در حدیث دوم
باب فضل الصدقة و در حدیث دوازدهم باب فضل اطعام الطعام یعنی روایتست از یونس گفت که خبر داد مرا
کسی که بالا برد حدیث را تا امام جعفر صادق علیه السلام در قول الله عز و جل در سوره بلد پس سبب چرا کران نکرد و ...
فرو کرد بسختی که کنند و گردنها و ما ادریک در و چه چیز دانا کرد ترا که چیست آن گردنگاه رها نیدن گردنست
میخواهد بقول و رها نیدن گردن تصدیق امیر المؤمنین و چه آنست رها نیدن گردن از آتش جهنم
بمعنی که آن عهد از افراد رها نیدنست بدانکه توضیح این آیت و این حدیث نقل قبل آیت و توضیح دقائق
آنست بر سبیل احتمال بروشی که میرود در آنچه می آید در حدیث هشتاد و هشتم این باب در سوره بلد من
المجعل له عینین و لسانا و شفتین و هدیناه النجدین فلا اقتحم العقبة بیان ضلالت جمعی منافقان قریش
که بدروغ دعوی ایمان برسول و ذکر و صرف مال بسیار در معاونت ذکر کردند برای طلب حکومت بعد از
رسول عینی کرده است و مراد در دو چشم آدمیست که برای نظر در شواهد تحقیق ربوبیت که در آسمان و زمین است

کار می آید خواه برای خودش و خواه برای دیگری که کرده در زاد باشد چه معلوم میشود که اختلاف از روی ظن و
خود رایی جایز نیست و ذکر لسان و شفتین برای اینست که باینها علم بلغات بهم میرسد و باینها علم مجهولات بسؤال
امام عالم بجمیع احکام حاصل میتوان کرد و احتیاج بذکر جمع نیست چه انتفاع بلسان و شفتین و تحصیل مجهولات بی
جمع میشود و [illegible] هدیناه دعائیاست بتقدیر [illegible] اشارتست [illegible] تقلید ربوبیت و محکمات بسیار از کتاب
الهی که در آنها نهی از اختلاف از روی ظن و خود رایی صریح شده و از آنها معلوم میشود امام حق و امام باطل
در هر زمان و مستلزم بود که [illegible] طعن بر اهل باطل باشد چه استفهام انکاریست و اهل باطل یعنی [illegible]
هر دو یکیست و [illegible] فیه هرکه داخل میشود که از آن [illegible] بشرط اینکه در جمیع جزء باشد و بعضی میگویند
بشرط اینکه در جمیع دعائیه نباشد زیرا که جمیع دعائیه مستقبل است در معنی و بهر تقدیر تکرار در [illegible] العقبه
نشده برای اینکه جواب [illegible] دعائیاست ترجمه آیا نگردانیدیم برای آن منافق دو چشمی که بآنها نظر کند در نشانهای
ربوبیت در ملکوت سموات و ارض و زبان و دو لب که بآنها سؤال اهل الذکر و کسب علم مجهولات از امام هدایت کنند
بر عالی که تحصیل [illegible] نمودیم محکمات قرآن آن منافق را دو راه [illegible] که یکی راه خیر و دیگری راه شرست پنجاهم حدیث
عن ابی عبد الله علیه السلام فی قوله تعالی بشّر الذین آمنوا ان لهم قدم صدق عند ربهم قال ولایة امیر
المؤمنین علیه السلام شرح القدم کسی که مرتبه عالی در خوبی دارد و مراد اینجا امامست و اضافه آن بصدق بمعنی راستی
در قرب [illegible] قول الله تعالی است در سوره توبه که یا ایها الذین آمنوا اتقوا الله و کونوا مع الصادقین و ولایه تفسیر
ان لهم است و [illegible] که تفسیر قدم صدق باشد حمل مجاز باشد یعنی روایتست از امام جعفر صادق علیه السلام
در تفسیر قول الله تعالی در سوره یونس [illegible] ربوبیت رب العالمین که ایشانرا امام راستی
در حضرت صاحب کل اختیار ایشان یعنی کمال امام [illegible] است و بعد از رسول تعلق [illegible] و گفت بودن قدم
صدق عبارت از امامت امیر المؤمنین علیه السلام است پنجاه و یکم حدیث عن ابی جعفر علیه السلام فی قوله هذان
خصمان اختصموا فی ربهم فالذین کفروا بولایة علی علیه السلام قطعت لهم ثیاب من نار شرح قطعت بصیغه
مجهول باب تفعیل برای تکثیر مخالفانست یا برای تکثیر ثیاب هرکدام ایشانست یعنی روایتست از امام
محمد باقر علیه السلام در تفسیر قول الله تعالی در سوره حج این دو فوج که یکی جمعیند که میدانند که الله تعالی هدایت میکند بسوی امام
در دنیا برای کسی که عالم بجمیع احکام باشد و در آخرت بثواب بر تصدیق آن امام و دیگری جمعی که گمان دارند که بعد از
رسول هدایت در اکثر احکام بغیر اجتهاد و چیزی نخواهد بود و دو خصم باهمند که در حقیقت خصومت در وجود صاحب
اختیار خود کردند [illegible] اول [illegible] آنند فوج دوم منکر [illegible] ربوبیت [illegible]
این انکار بعد از رسول انکار ولایت علی علیه السلام بعد از رسول است بریده شده برای ایشان موافق خواهش ایشان

جاهای

جاهای بسیار از آتش پنجاه و دوم حدیث سألت ابا عبد الله علیه السلام عن قوله تعالی هنالک الولایة لله الحق
قال ولایة امیر المؤمنین علیه السلام شرح این گذشت در حدیث سی و چهارم این باب پنجاه و سیوم حدیث عن
ابی عبد الله علیه السلام فی قوله صبغة الله و من احسن من الله صبغة قال صبغ المؤمنین بالولایة فی
المیثاق شرح صبغ بصیغه ماضی معلوم باب نصر و ضرب و منع است و ضمیر مستتر راجع به الله تعالی است و المؤمنین
مفعول است و الولایه متعلق بالمؤمنین است [illegible] و [illegible] بودن در [illegible]
که [illegible] النبی اولی بالمؤمنین من انفسهم و مراد اینجا امامت امام معصوم مفترض الطاعه عالم بجمیع احکام دین است
[illegible] فی المیثاق متعلق بصبغ است و مراد میثاق بیان آیهایست در محکمات قرآن و هر کتاب [illegible]
و آن اینست که مردمان اختلاف از روی ظن نکنند بلکه سؤال اهل الذکر کنند که ائمه اند باشند [illegible] توضیح
میشود و بگیرد چند آیات از سوره بقره و بیان آنها بر وجهی که از آن ظاهر شود که اکثر مفسران در تفسیر و ترکیب آنها خطا
کرده اند اول و قالوا کونوا هودا او نصاری تهتدوا قل بل ملة ابراهیم حنیفا و ما کان من المشرکین دوم
قولوا آمنا بالله و ما انزل الینا و ما انزل الی ابراهیم و اسمعیل و اسحق و یعقوب و الاسباط و ما اوتی موسی
و عیسی و ما اوتی النبیون من ربهم لا نفرق بین احد منهم و نحن له مسلمون سیوم فان آمنوا بمثل ما آمنتم
به فقد اهتدوا و ان تولوا فانما هم فی شقاق فسیکفیکهم الله و هو السمیع العلیم چهارم صبغة الله و من احسن من
الله صبغة و نحن له عابدون و در این آیات چند [illegible] موافقت با این حدیث [illegible]
و آنچه می آید در کتاب الایمان و الکفر در [illegible] حدیث باب ان الصبغة هی الاسلام [illegible] اینست که ضمیر [illegible]
[illegible] شیعیان [illegible] سالت محمد صلی الله علیه و آله [illegible] جمعی که بعد
که خلاف [illegible] اهل بیت علیهم السلام و [illegible] در سوره آل عمران [illegible] مضمون آیت دوم که کیف یهدی
الله قوما کفروا بعد ایمانهم و شهدوا ان الرسول حق و جاءهم البینات و الله لا یهدی القوم الظالمین بنا بر اینکه ظاهر است
که شهدوا عطف بر کفروا باشد مخاطب در کونوا [illegible] آن [illegible] است که [illegible] یهود او
نصاری [illegible] مثل زید [illegible] مراد [illegible] شیعیان [illegible] نصاری [illegible] شیعه [illegible] بعد از
نبی [illegible] اختلاف اجتهادات و پیروی ظن کرده اند قایل بوجوب پیروی امام عالم بجمیع احکام شریعت نشده
و [illegible] مجهول [illegible] که اجتهاد بخلاف آن نص کرده
و نصاری [illegible] حرمت است تا وقتی که اجتهاد بخلاف آن نص [illegible]
از آنچه گذشت در کتاب العقل در حدیث اول باب [illegible] که باب [illegible] است در تفسیر آیت سوره توبه اتخذوا
احبارهم و رهبانهم اربابا من دون الله [illegible] در جواب امر است و مراد ایشان [illegible] که [illegible] اجتهاد و

ظن بسته شود و ظاهر معنی آنکه فیما بر ایشان داده اند اکثر احکام شرع ... طلب ... در قول رسول الله صلی الله علیه و آله است
در خطبه حجة الوداع ... طلب ... وصیا است در وطن بنا بر آنکه هر کدام قائم مقام دیگریست و لهذا او را استیناف
بیانی آن قول که گفته و ضمیر ظاهر خطاب بنا بر این که گاهی مفرد و جمع بیاید چنانچه گاهی است و گاهی در یک جمع
بیاید مثل آیت سوره بقره و کذلک جعلناکم امة وسطا لتکونوا چنانچه بیان شد در شرح حدیث و مفعول
بل ملة ابراهیم بتقدیر بل اکونوا اهل ملة ابراهیم است و این نیز از قبیل تشبیه است بنا بر آنکه مراد اهل کمال اتباع
ملة ابراهیم باشد چنانچه گویا که مکلف نفس ملة ابراهیم شود و میتواند بود که از قبیل تشبیه باشد و ملة ابراهیم بتقدیر بل
ملة ابراهیم باشد نظیر و اسال القریة و مراد متبعان ملت باشد بنا بر آنکه اهل ملت چنانچه مستعمل میشود در این مستعمل میشود
در اهل دین چنانچه مذکورست در کتاب عیون اخبار رضا در باب العلل التی ذکر الفضل بن شاذان فی آخرها انه سمعها من
الرضا علی بن موسی علیهما السلام که اما بچه وجه فرق شد میان الملة و الدین ... مراد بملة ابراهیم
شریعت مخصوصه او نیست بلکه مراد چیزیست که مشترکست میان جمیع شرایع انبیا و آن نفی اختلاف از روی
ظن است چنانچه مذکور میشود و تخصیص ذکر ابراهیم بجهت اینست که قریش و بنی اسرائیل اولاد او بوده اند و همه
منفصل او میشدند از جهت ... حنیفا صفت مفعول مطلق محذوفست مثل ضربته شدیدا و حاصل آن بر محذوف است
اکونوا ابراهیم کونا حنیفا یعنی مستقیما و ما کان من المشرکین عطف بر مفعول قل است و اشارتست بآنکه بر
ان طریقه یهود و نصاری با شرکست جمله قولوا آمنا استیناف بیانی قل بل ملة ابراهیم است و معنی ایمان باین
دینست که او خالق و آسمانها و زمین است چنانچه اشارت بآن میشود در حدیث اول باب هجدهم که ... ولئن
لئن سألتهم من خلقهم لیقولن الله و این اشارتست باستدلال حقی بر بطلان خود رایی که طریقه یهود و نصاری
امثال ایشانست و بعد از این اشارتست بدلیل نقلی که مذکورست در جمیع کتب آلهیه و وحی شده بجمیع انبیا و آن
نهی از اختلاف از روی ظن است در احکام شرعیه و غیر آن میثاق الکتاب شده در آیت سوره اعراف الم یؤخذ
علیهم میثاق الکتاب ان لا یقولوا علی الله الا الحق پس موصول در و ما انزل الینا و ما انزل الی ابراهیم عبارت
یک چیز است و آن میثاق الکتابست و تقدیم ما انزل الینا باعتبار اینست که منسوبان بتصدیق رسالت محمد صلی الله
علیه و آله محکمات قرآن را از روی قبول بگیرند و منکر آنها نتوانند شد و اسباط عبارتست از فرزندان که ان ابراهیم که
بعد از یعقوب بوده اند و او بنی اسرائیل ... اول ایشان یوسف است و برادران یوسف که ظلم بر او کرده اند
در محل مراد اینجا نیستند و نکته تغییر اسلوب در و ما اوتی موسی و عیسی و ما اوتی النبیون و عدول از و ما انزل الی موسی
و عیسی و ما انزل الی النبیین بخاطر نرسیده سوای شبهه ... در این دو جا ... باشد و ضمیر محذوف که مفعول آن دو
راجع باشد بآنچه مفهوم است از کونوا هودا او نصاری و آن تجویز اختلاف از روی ظن است پس این اشارتست

بآنکه یهود و نصاری بدعت کرده اند آن طریقه را و در پیغمبران ایشان با ایشان نرسیده و در ره ... از اوتی
حالیه میتواند بود و حالیه میتواند بود و مکرر ... اوتی موید احتمال اول است و بر هر تقدیر اشارتست بآنکه تجویز اختلاف
از روی ظن در هیچ شریعتی نبوده من ربهم متعلق باوتی دوم است و متعلق النبیون است و حاصل هر دو
یکیست و بنا بر دوم اشارتست بآنکه اهل بدعت اختلاف از روی ظن را از جانب شیاطین اخذ کرده اند چنانچه
در سوره انعام و ان الشیاطین لیوحون الی اولیائهم لا نفرق استیناف بیانی و ما اوتی النبیون است یعنی
پرستش است و مراد اینجا پرستش کسی و الله تعالی است بمعنی متقرب درگاه او بودن ... مفعول لا نفرق
و ظرف نیست تغییر ... قطع ... بنا بر قرائت رفع و اشارتست بآنکه کسی قائل شود بآنکه پیغمبری تجویز اختلاف
از روی ظن کرده قائل شده بآنکه او دور شده از الله تعالی و از رحمت او و بجهنم میرود و تقدیم ظرف در و نحن له
مسلمون برای قصر قلب است و اشارتست بآنکه کسی که بر حقیقت اسلام برای الله تعالی نباشد بر حقیقت اسلام
برای غیر اوست بنا بر آنکه اسلام بمعنی توحید است و در مقابل اشراک است و الله تعالی شرک را بشریک
وا میگذارد چنانچه می آید در کتاب الایمان و الکفر در حدیث سیم باب الریا که باب صد و شانزدهم است که
الله عز و جل انا خیر شریک من اشرک معی غیری فی عمل عمله لم اقبله الا ما کان لی خالصا ضمیر فان آمنوا راجع
ضمیر قولوا است و آن ناس است یعنی منکران ولایت از این امت چنانچه گذشت در شرح حدیث
نوزدهم این باب و بیان شد در شرح آن بآنکه این اشارتست ببطلان خیال جمعی مثل سیبویه و زمخشری
که میگویند که صبغة الله مفعول مطلق برای تاکید آمنا بالله است و مثل جمعی که میگویند که بدل ملة ابراهیم است و
مثل جمعی که میگویند که منصوب باغراست ... بتقدیر الزموا صبغة الله یا بتقول صبغة الله باشد زیرا که بر این
تقادیر لازم می آید رکاکت نظم قرآن نزد مشاهیر عرب باسالیب کلام بلغا چه بر دو تقدیر اول فاصله بچیزهای اجانب
از آیت سوم ناخوش است و بر تقدیر سیوم و نحن له عابدون مربوط نمیشود و با در مثل آمنتم به دو جا برای
ملابست است مانند فخذ الکتاب بقوة و ما موصوله عبارتست از عدم تفریق که مفهوم است از لا نفرق بین
احد منهم باعتبار آنست ... استقامت که مفهوم است از حنیفا و حاصل هر دو یکیست ... لفظ مثل
باعتبار اینست که عدم تفریق هر کس غیر عدم تفریق دیگریست همچنین استقامت هر کس غیر استقامت
دیگریست ان تولوا بر خود بستن ولایت ... اولی الامر ... از جانب الله تعالی باشد و رو گردان شدن ...
اینجا مناسبت ... مراد شقاق مخالفت محکمات قرآن و سایر کتب آلهیه است و مراد اختلاف ...
اختلاف ... فسیکفیکهم الله برای تعریف بحصر حال منکران ولایت در شقاق و مراد بکفایت
خائب ساختن اوست بخصمان او برهان واضح از محکمات قرآن و سایر کتب آلهیه که همه آنها نهی از اختلاف

از روی ظن صریح شده و پس برهان و حجت بر حاجت بامام عالم بجمیع احکام شرعیه در هر زمان الا ان حزب الله
هم الغالبون چه صبغة الله استیناف بیانی است فسیکفیکهم الله است و بتقدیر قول صبغنا الله است یا بتقدیر بقول اصبغوا
و آن منصوبست باغرا یعنی الزموا صبغة الله و صبغه در اصل بمعنی چیزیست که آن رنگ کرده میشود چیزی
که گزیده رنگ کننده باشد چنانچه چون کسی اراده خریداری بعض گوسفندان کند آن بعض را رنگی و نشانی
میکند تا معلوم شود که آن گزیده او است و مراد بصبغه اینجا شناختن الهیست که مذکورست در آیت سوره
اعراف الم یؤخذ علیهم میثاق الکتاب ان لا یقولوا علی الله الا الحق پس اشاره است باینکه هر که چنان الهی
التزام کرد گزیده الله تعالی شده و هر که خلاف از روی ظن کرد مردود شده و در و نحن له عابدون
اشارتست باستدلال بر احسن بودن صبغه الهی یعنی روایت از امام جعفر صادق علیه السلام در قول
الله تعالی در سوره بقره که [illegible] شما تکذیب کی الله تعالی اگر دلگاه کتب خود صریح کرده بجهت
[illegible] الله تعالی بعبارت شان تکذیب کی امام گفت که شما تکذیب کی کرد الله تعالی که در پیکان ولایت را در
که بنی آدم گرفته و آن اینست که اختلاف از روی ظن کنند بنا که این حدیث [illegible] که تکذیب کی شیعه امامیه
نزد الله تعالی [illegible] اهل شریعت **چهل و چهارم حس** عن ابی عبد الله علیه السلام فی قول الله عزوجل رب اغفر لی
ولوالدی ولمن دخل بیتی مؤمنا یعنی الولایة من دخل فی الولایة دخل فی بیت الانبیاء **شرح** روایت
از امام جعفر صادق علیه السلام در قول الله عزوجل در سوره نوح ای صاحب کل اختیار من بیامرز گناه و ملکات بد مرا
مراد کنند و کسی که او داخل شده خانه مرا که وجه بربوبیت رب العالمین اینجا خواست از انداختن گرد از
ایشان از روی غضب و انکار ربوبیت است بخواهد بمعنی امامت را هر که داخل شده در امامت و داخل شده
در خانه انبیا **حس** و قوله انما یرید الله لیذهب عنکم الرجس اهل البیت ویطهرکم تطهیرا یعنی الائمة
علیهم السلام وولایتهم من دخل فیها دخل فی بیت النبی صلی الله علیه و آله **شرح** و در قول الله تعالی در سوره
احزاب خواست نیست که اراده میکند الله تعالی که بطرف کند از شما چرکین هر شک در ربوبیت رب العالمین را
که اهل خانه نبی اید و پاکیزه کند شما را پاکیزه کردنی عظیم میخواهد باهل البیت ائمه علیهم السلام را و امامت ایشان را هر که
داخل شد در امامت داخل شده در خانه نبی صلی الله علیه و آله و تصحیح این آیت شده در صدر اول شرح حدیث
چهارم **چهل و پنجم حس** عن محمد بن الفضیل عن الرضا علیه السلام قال قلت قل بفضل الله وبرحمته فبذلک
فلیفرحوا هو خیر مما یجمعون قال بولایة محمد وآل محمد علیهم السلام هو خیر مما یجمع هؤلاء من دنیاهم **شرح**
با در فضل شعر اینست که قد جاءتکم موعظة من ربکم وشفاء لما فی الصدور وهدی ورحمة للمؤمنین بعضی از آیه ما
قرآنی که پند است از جانب صاحب کل اختیار شما و شفا است مرضی که در سینهاست که میل و خلاف

در احکام الهی باشد و راهنماییست و رحمت است برای جمعی که گروه مذکوران ربوبیت رب العالمین اند فا
فذلک برای تفریعست شارالیه کل واحد فضل و رحمت و فلیفرحوا از ابدا برای تاکید است و مرجع مشار
الیه ذلک است بولایة محمد و آل محمد علیهم السلام شرح بر ترتیب لف است پس تفسیر فضل الله بولایة محمد است و تفسیر
رحمته بولایت آل محمد است چنانچه مرویست در قول الله تعالی در سوره نسا که ولولا فضل الله علیکم ورحمته لاتبعتم الشیطان
الا قلیلا که مراد بفضل الله نبی است و مراد برحمته علی است علیه السلام پس معنی اینست که اگر فضل و رحمت نمیبود
تابع شیطان میشدید بخلاف رسالت کرد قبیل از رسالت مثل حمزه و باشد دین **جعفر** روایت از محمد بن
فضیل از امام رضا علیه السلام راوی گفت گفتم چه معنی دارد آیت سوره یونس که اگر ای محمد موعظه بودن و شفا
بودن و راهنمایی بودن و رحمت بودن قرآن بسبب فضل الله تعالی و بسبب رحمت است پس باید که بان
دو چیز البته خوشحال شوند که آن همه است آن بهتر است از آنچه جمع میکنند امام گفت مراد اینست که بان
ولایت محمد است که آن جمع قرآنست و بسبب ولایت آل محمد است بعد از او که ایشان وارثان جمیع
ولایت ایشان بهتر است از آنچه جمع میکنند منکران ولایت ایشان از مال دنیای خود یا از قواعد ضلالت که
سبب دوستی شان است اختراع میکنند **چهل و ششم حس** قال لی ابو عبد الله علیه السلام ونحن فی الطریق فی لیلة
الجمعة اقرأ فانها لیلة الجمعة قرآنا فقرأت ان یوم الفصل میقاتهم اجمعین یوم لا یغنی مولی عن مولی
شیئا ولا هم ینصرون الا من رحم الله فقال ابو عبد الله علیه السلام نحن والله الذی رحم الله ونحن
والله الذی استثنی الله لکنا نغنی عنهم **شرح** فانها لیلة الجمعة جمله معترضه است میان فعل و مفعول که قرآنا
باشد و استثنا از ضمیر منقطع است پس ضمیر میقاتهم راجع بمشرکانست که مخالفان امامت اند و مراد
بانچه مشهور و خودرایی میکنند **یعنی** گفت مرا امام جعفر صادق علیه السلام بر حالی که در سفر بودیم و بودیم در شب
جمعه بخوان چون این شب شب جمعه است قرآنی پس خواندم سوره دخان تا رسیدیم باین که بدرستی که
روز جدا کردن میان اهل حق و اهل باطل وعده گاه مشرکانست همگی روزی که دفع ضرر میکند هیچ دوستی از
و نه نصرت داده میشوند مگر کسی که رحم کند الله تعالی پس گفت امام علیه السلام والله ماییم کسانی که رحم کرد
الله تعالی و بخدا قسم ماییم کسانی که استثنا کرده الله تعالی لیکن ما دفع ضرر میکنیم از شیعه امامیه که تابعان اند
چهل و هفتم حس عن ابی عبد الله علیه السلام قال لما نزلت وتعیها اذن واعیة قال رسول الله صلی الله علیه و آله
هی اذنک یا علی **شرح** روایتست از امام جعفر صادق که گفت وقتی که نازل شد در سوره الحاقه انا لما طغی الماء
حملناکم فی الجاریة لنجعلها لکم تذکرة وتعیها اذن واعیة یعنی وقتی که زیاد شد آب سوار کردیم شما را در کشتی تا
آن کشتی را برای شما یادآور ربوبیت رب العالمین و حفظ کند جمیع اجزای آن مذکوره را گوشی حفظ

کند و جمیع اجزا است گفت رسول الله صلی الله علیه و آله آن کوشش تو است ای علی و ظاهر این کلام این است که طغیان
آب نوحی از تعبیر باشد از غالب شدن اهل شرک و کشتی عبارت از قرآن باشد پنجاه و هشتم حس عن ابی جعفر
قال نزل جبرئیل علیه السلام بهذه الآیة علی محمد صلی الله علیه و آله هکذا فبدل الذین ظلموا آل محمد حقهم
قولا غیر الذی قیل لهم فانزلنا علی الذین ظلموا آل محمد حقهم رجزا من السماء بما کانوا یفسقون شرح روایت است
از امام محمد باقر علیه السلام گفت نازل ساخت جبرئیل علیه السلام این آیت را از سوره بقره بر محمد صلی الله علیه و آله یعنی
کرد تفسیر آن این را گفت پس عوض کرد جمعی که ظلم کردند آل محمد را حق ایشان سخنی غیر آنچه [illegible] گفته
شد ایشان را پس نازل ساختیم بر جمعی که ظلم کردند آل محمد را حق ایشان عذابی از آسمان به سبب فسقی که
میکردند مراد این است که این جهت [illegible] آن بود که آیت در ایشان است و ذکر این آیت در قرآن برای
عبرت است [illegible] وضع ظاهر در موضع مضمر [illegible] موافق ظاهر [illegible] این آیت این است که [illegible]
[illegible] پنجاه و نهم حس عن ابی جعفر علیه السلام قال نزل جبرئیل
علیه السلام بهذه الآیة هکذا ان الذین ظلموا آل محمد حقهم لم یکن الله لیغفر لهم و لا لیهدیهم
طریقا الا طریق جهنم خالدین فیها ابدا و کان ذلک علی الله یسیرا ثم قال یا ایها الناس قد جاءکم الرسول
بالحق من ربکم فی ولایة علی فآمنوا خیرا لکم و ان تکفروا بولایة علی فان لله ما فی السموات و ما فی الارض
شرح در سوره نساء ان الذین کفروا و ظلموا است [illegible] کلام است و ذکر آل برای بیان است که آنچه [illegible]
[illegible] یعنی [illegible] امام محمد باقر علیه السلام
گفت نازل ساخت جبرئیل این آیت را از سوره نساء [illegible] تفسیر که [illegible] جمعی که ستم [illegible]
کردند آل محمد را حق ایشان [illegible] الله تعالی آمرزد [illegible] برای ایشان [illegible]
راهی [illegible] جهنم [illegible]
آسمان [illegible] الله تعالی [illegible]
مردمان [illegible] رسول [illegible] علی علیه السلام [illegible]
[illegible] رب العالمین است پس [illegible]
باشد برای [illegible] الله تعالی است [illegible]
[illegible] است اشارت [illegible]
عالم [illegible] در حدیث [illegible]
این باب اشارت است [illegible] اشارت [illegible]

ایشان

ایشان [illegible] شدن [illegible] الله تعالی [illegible] اشارت است [illegible] الله تعالی [illegible] ایشان شصتم حس عن
ابی جعفر علیه السلام قال هکذا نزلت هذه الآیة و لو انهم فعلوا ما یوعظون به فی علی لکان خیرا لهم شرح
مضمون این گذشت در حدیث [illegible] این باب شصت و یکم حس قلت لابی عبد الله علیه السلام [illegible]
الی هذا القرآن لانذرکم به و من بلغ قال من بلغ ان یکون اماما من آل محمد فهو ینذر بالقرآن کما ینذر
به رسول الله صلی الله علیه و آله شرح این گذشت در حدیث [illegible] این باب شصت و دوم حس [illegible]
عند ابی عبد الله علیه السلام و قل اعملوا فسیری الله عملکم و رسوله و المؤمنون فقال لیس هکذا هی انما
هی و المأمونون فنحن المأمونون شرح [illegible] امام جعفر صادق علیه السلام [illegible] از سوره توبه [illegible]
[illegible] الله تعالی [illegible] رسول [illegible] مؤمنان مراد [illegible]
[illegible] معلوم [illegible] این است که [illegible]
پس [illegible] مراد [illegible] خاص است [illegible]
حاصل [illegible] مؤمن [illegible]
چنانچه می آید در حدیث [illegible] امام محمد باقر علیه السلام [illegible]
[illegible] این است شصت و سوم حس
عن ابی عبد الله علیه السلام قال هذا صراط علیّ مستقیم شرح روایت است از امام جعفر صادق علیه السلام
گفت در آیت سوره حجر [illegible] مستقیم است [illegible] امیر المؤمنین [illegible]
مشهور [illegible] قرائت مشهور [illegible] مراد [illegible]
ربوبیت رب العالمین است [illegible] امام [illegible] شصت و چهارم حس عن ابی
جعفر علیه السلام قال نزل جبرئیل علیه السلام بهذه الآیة هکذا فابی اکثر الناس بولایة علی
الا کفورا شرح [illegible] یعنی [illegible] امام محمد باقر علیه السلام گفت نازل ساخت جبرئیل
علیه السلام این آیت را از سوره بنی اسرائیل و سوره فرقان [illegible] تفسیر [illegible]
[illegible] ربوبیت رب العالمین است [illegible] حس قال و نزل جبرئیل علیه السلام بهذه الآیة
هکذا و قل الحق من ربکم فی ولایة علی فمن شاء فلیؤمن و من شاء فلیکفر انا اعتدنا للظالمین آل محمد
نارا شرح گفت و نازل ساخت جبرئیل علیه السلام این آیت را از سوره کهف [illegible] تفسیر [illegible]
از جانب [illegible] پس هر که خواهد [illegible]
و هر که خواهد [illegible] برای جمعی که ظلم کنند آل محمد را آتشی شصت و پنجم

عن ابی الحسن علیه السلام فی قول الله ... قال هم الاوصیاء علیهم السلام **شرح**
روایت است از امام موسی کاظم یا امام رضا علیه السلام در قول الله تعالی در سوره ... که امر کرده و امر و
نهی ... برای ... در سوره ... که اطیعوا الله واطیعوا الرسول واولی الامر منکم که الله تعالی
بمعنی که حکومت ... حکومت الله تعالی میشود ... حکمی میکنند ... که اختلاف ... ورد
رد ... الله تعالی ... شریک ... حکم ... باین حکم ... است پس قول الله تعالی
در سوره یوسف ان الحکم الا لله مخصوص نیست ... اشارت شده در سوره ... الی المصیر ...
میشود در حدیث ... امام گفت ... اوصیا ... بعد از انبیا ...
قول ... که اولی الامر ... مجتهدان ... شدند ... مراد ...
تفسیری دیگر ... برای ... آیت می آید ... الصلوة در حدیث ... باب ...
الصلوة است **حدیث ششم** عن ابی جعفر علیه السلام فی قوله قل هذه سبیلی ادعوا الی الله علی بصیرة
انا ومن اتبعنی قال ذاک رسول الله صلی الله علیه وآله وامیر المؤمنین علیه السلام والاوصیاء من بعدهم
شرح ... اوصیاء ... منطوق ... مفهوم ... ضمیر جمع ...
نظیره ... از آنچه گذشت در شرح حدیث ششم باب ... **حدیث هفتم**
سألت ابا جعفر علیه السلام عن قول الله عز وجل فاخرجنا من کان فیها من المؤمنین فما وجدنا فیها غیر
بیت من المسلمین فقال ابو جعفر آل محمد لم یبق فیها غیرهم **شرح** فا در ... برای تعقیب است ...
... بیت من المسلمین ... شده ... موافق آنچه گذشت در حدیث ...
باب اول ... صدقت ... قال ابو عبدالله علیه السلام ...
الاسلام ... الایمان ... کتاب الایمان والکفر
احادیث باب ان الاسلام یحقن به الدم ... الایمان آل محمد ...
... مراد ... که ایمان ... آل محمد است ...
استیناف ... **یعنی** پرسیدم امام محمد باقر علیه السلام
از قول الله عز وجل ... قوم لوط علیه السلام در سوره ذاریات پس بیرون کردیم ... ایمان
... پس امام گفت که ... آل محمد ... ایمان ...
در ... کسی ... ایمان ... **حدیث هشتم** عن ابی جعفر علیه السلام فی قوله تعالی فلما
رأوه زلفة سیئت وجوه الذین کفروا وقیل هذا الذی کنتم به تدعون قال هذه نزلت فی امیر المؤمنین

واصحابه

واصحابه الذین عملوا ما عملوا یرون امیر المؤمنین علیه السلام فی اغبط الاماکن لهم فیسیء وجوههم
ویقال لهم هذا الذی کنتم به تدعون الذی انتحلتم اسمه **شرح** ضمیر مرفوع در ساءه راجع است به ...
که علی وجهه ومن یمشی سویا علی صراط مستقیم ... زلفه تقرب ... فاعل شده برای ...
... مستعمل میشود ... مستعمل میشود ... فتح شده ...
دوم است ... بصیغه مضارع ... باب تفعیل ... افتعال ...
... مصدر باب ضرب ... برای تعدیه است **یعنی** ...
از امام محمد باقر علیه السلام در قول الله تعالی در سوره ملک پس چون دیدند ...
روی ... تقرب ... فضل ولایت ...
که ... این آنکس است که نام او ... امام گفت این آیت نازل شده در امیر المؤمنین
وابوبکر و عمر و عثمان ... غصب ...
امیر المؤمنین علیه السلام ...
میشود ... این آنکس است که ... آنکس است که نام او ...
باشد برای خود ساختند **حدیث نهم** عن ابی عبدالله علیه السلام فی قوله وشاهد ومشهود قال
النبی صلی الله علیه وآله وامیر المؤمنین علیه السلام **شرح** روایت است از امام جعفر صادق علیه السلام در قول الله
تعالی در سوره بروج و قسم ... گفت مراد
نبی صلی الله علیه وآله ... امیر المؤمنین ... الله تعالی ... مشهود امیر
المؤمنین علیه السلام است ... حدیث دوم ... قرآن ...
الحسین بن علی علیهما السلام ... شهید ...
و شاهد و مشهود ... رسول ... امیر المؤمنین ...
دیگر چنانچه در سوره حج است که لیکون الرسول شهیدا علیکم وتکونوا شهداء علی الناس ... شرح حدیث
چهارم باب ... علیهم السلام شهداء ... **حدیث دهم** سألت ابا الحسن
عن قوله تعالی فاذن مؤذن بینهم ان لعنة الله علی الظالمین قال المؤذن امیر المؤمنین علیه السلام
شرح پرسیدم امام رضا علیه السلام را از قول الله تعالی در سوره اعراف پس اعلام کرد اعلام کننده ...
اصحاب جنت و اصحاب جهنم که لعنت الله تعالی ... امام گفت آن اعلام کننده امیر المؤمنین
حدیث یازدهم عن ابی عبدالله علیه السلام فی قوله وهدوا الی الطیب من القول وهدوا الی صراط

در کتاب سلیم
و شاهد ... باعتبار ...

الحمید قال ذلک حمزة و جعفر و عبیدة و سلمان و ابو ذر و المقداد بن الاسود و عمار هُدوا الی امیر
المؤمنین علیه السلام شرح الحمید ستوده حق تعالی و مراد بجانب حق تعالی است یا مراد امیر المؤمنین است و حاصل
مراد کیست عبیده بضم عین بی نقطه و فتح بای یک نقطه و سکون یای دو نقطه در زیر پسر حارث بن عبد المطلب
هاشم بن عبد مناف در بدر شهید شد مقداد پسر عمرو پسر خوانده اسود است متن روایت است از امام جعفر
صادق علیه السلام در قول حق تعالی حتی جمعی که ایمان و عمل صالحات بجا آورده اند در سوره حج و راه نموده شدند
سوی پاکیزه از سخن که گفتار را راه نموده شد بسوی راه ستوده حق تعالی گفت این جمع جماعت اند حمزه و جعفر
و عبیده و سلمان و ابوذر و مقداد بن اسود و عمار اینانند که راه نموده شدند بسوی امیر
المؤمنین علیه السلام متن و قوله حبّب الیکم الایمان و زیّنه فی قلوبکم یعنی امیر المؤمنین علیه السلام و
کرّه الیکم الکفر و الفسوق و العصیان الاول و الثانی و الثالث شرح و در قول حق تعالی در سوره حجرات
محبوب کرد حق تعالی بسوی شما ایمان را و زینت داد آن را در دلهای شما میخواهد ایمان امیر المؤمنین علیه السلام
و مکروه کرد بسوی شما انکار ربوبیت را و سرکشی از فرمان رب العالمین را و گناه را مراد اول و دوم و سوم است
هشتاد و دوم متن سألت ابا جعفر علیه السلام عن قوله تعالی ائتونی بکتاب من قبل هذا او اثارة من علم
ان کنتم صادقین قال عنی بالکتاب التوریة و الانجیل و اما اثارة من علم فانما عنی بذلک علم اوصیاء
الانبیاء علیهم السلام شرح پرسیدم امام محمد باقر علیه السلام را از قول حق تعالی در سوره احقاف آورید برای من کتابی
پیش از قرآن یا بقیه از علمی اگر بوده باشید راستگویان در دعوی خود از پیروی طریق جمعی که ایشان را شریک خدا
میکنید در حکم در سؤال شریح امام گفت خواسته بکتاب تورات و انجیل را مثلا و با بقیه از علمی پس
این است که خواسته بآن علم اوصیای پیغمبران علیهم السلام که بعد از پیغمبران اوصیای ایشان بوده اند
هشتاد و سوم متن سمعت ابا الحسن علیه السلام یقول لما رأی رسول الله صلی الله علیه و آله تیما و عدیا
و بنی امیة یرکبون منبره افظعه فانزل الله تبارک و تعالی قرآنا یتأسی به و اذ قلنا للملائکة
اسجدوا لآدم فسجدوا الا ابلیس ابی ثم اوحی الیه یا محمد انی امرت فلم اطع فلا تجزع انت
اذا امرت فلم تطع فی وصیک شرح مناسب این حدیث می آید در کتاب الصیام در حدیث نهم باب لیلة
القدر که باب نهصد و نهم است لفظ ابی در آیت سوره بقره و سوره طه است و در سوره بنی اسرائیل
چنین است و ما جعلنا الرؤیا التی اریناک الا فتنة للناس و الشجرة الملعونة فی القرآن و نخوفهم فما یزیدهم الا
طغیانا کبیرا و اذ قلنا للملائکة اسجدوا لآدم فسجدوا الا ابلیس قال ءاسجد لمن خلقت طینا الایة تیما اشاره بسوی
متصل است چنانچه در کتاب الایمان و الکفر در باب صد و هشتاد و هفتم که باب فی ان الامر بالفضل

و بئس فی الدعوة است متن شنیدم از امام موسی کاظم علیه السلام میگفت وقتی که در خواب دید رسول
صلی الله علیه و آله ابو بکر را که از قبیله تیم است و عمر را که از قبیله عدی است و عثمان و بنی امیه را که از بنی امیه که بالا بر منبر
منبر او میروند با اضطراب افتاد و ترسید ... پس نازل کرد حق تعالی چیزی از قرآن را که غم از دل ببرد که پس میگوید
و یاد کن ای محمد وقتی را که گفتیم ملائکه را که فرمان برداری کنید آدم را که ... پس فرمان برداری کردند مگر ابلیس
که اباکرد پس از فرمان برداری بعد از این تفسیر این آیت وحی کرد بسوی او که ای محمد بدرستی که من که خالق آسمانها
و زمین و رب العالمینم امر کردم پس اطاعت کرده نشدم در بعضی امر خود پس اضطراب مکن تو چون امر کنی و اطاعت
کرده نشوی در وصی خود هشتاد و چهارم متن سألت ابا عبد الله علیه السلام عن قوله لتسألنّ یومئذ عن النعیم قال
تسئل هذه الامة عما انعم الله علیهم برسول الله ثم باهل بیته علیهم السلام ...
... شرح ... هشتاد و پنجم متن
و سألته عن قوله اطیعوا الله و اطیعوا الرسول فان تولیتم فانما علی رسولنا البلاغ المبین فقال اما والله ما هلک
من کان قبلکم و ما هلک من هلک حتی یقوم قائمنا علیه السلام الا فی ترک ولایتنا و جحود حقنا و ما خرج رسول
الله صلی الله علیه و آله من الدنیا حتی الزم رقاب هذه الامة حقنا و الله یهدی من یشاء الی صراط
مستقیم شرح و پرسیدم امام را از قول حق تعالی در سوره تغابن اطاعت کنید رسول را در آنچه در محکمات سنت که
تفسیر آنست و در آنست گفتم پس اگر سرگردانی شوید پس جز این نیست که بر رسول ما رسانیدن ظاهر است یعنی
که فرائی بکار برد و خواهید یافت مراد حق تعالی نیست که آن چه حضرت است که حق تعالی و رسول صریح رسانیده
محکمات قرآن و محکمات سنت رسول پس امام گفت آگاه باش بحق خدا قسم که هلاک نشد هر که پیش از شما بود از
زمان رسول و هلاک نشد هر که هلاک شد تا آنکه بایستد قائم آل محمد علیه السلام مگر در ترک تصدیق امامت ما و انکار حق
رفت رسول صلی الله علیه و آله از دنیا تا آنکه لازم ساخت گردنهای این امت را حق ما و حق تعالی راه مینماید
بهر که میخواهد بسوی راه راست اقتباس است از سوره بقره و سوره نور مراد این است که آنچه در محکمات قرآن
محکمات سنت رسول است و ابت است هشتاد و ششم متن عن علی بن جعفر عن اخیه موسی علیه السلام فی
قوله تعالی و بئر معطلة و قصر مشید قال البئر المعطلة الامام الصامت و القصر المشید الامام الناطق شرح
روایت است از علی بن جعفر برادر امام موسی کاظم علیه السلام در قول حق تعالی برای تسلی رسول در تکذیب منکران
در سوره حج و کاین من قریة اهلکناها و هی ظالمة فهی خاویة علی عروشها و بئر معطلة و قصر مشید یعنی بسب
انجمعی که هلاک کردیم ایشان را بر حالی که ایشان ستمکنندگان بودند بر خود و بیرون کردن ایشان خراب و ضایع بودند
با وجود عروش ایشان و چه بسیار خیر و فیض گرفته بکار نبرده بود و با وجود قصر محکم کرده بنیان بود امام گفت

مطلقه امام صامت است که وصی امام زنده است و مستور از امام بفعل نشده و قصه رشید امام ناطق است یا
باین معنی مستور نبود که عروش محکمات کتاب الهی باشد که در آنها باین وجوب تصدیق بربوبیت رب العالمین
و پیروی امام عالم بجمیع احکام الهی و ترک خود رایی و پیروی امام جاهل پیرو ظن است و از این تقریر ظاهر شد که تجاهل
بعضی تمام است و عروش جمع عروش یعنی رکن چیزی و نظام کار است و [illegible] باشد حدیث هشتاد و ششم عن ابی
عبد الله علیه السلام فی قوله تعالی ولقد اوحی الیک والی الذین من قبلک لئن اشرکت لیحبطن عملک قال
یعنی ان اشرکت فی الولایة غیره بل الله فاعبد وکن من الشاکرین یعنی بل الله فاعبد بالطاعة وکن من الشاکرین
ان عضدتک باخیک وابن عمک شرح [illegible] نسبت از امام جعفر صادق علیه السلام در قول الله تعالی در سوره زمر
همچنین وحی کرده شده سوی تو و سوی انبیائی پیش از تو بهر کدام که هر آینه اگر شریک کنی [illegible] باطل میشود البته عمل
تو امام گفت یعنی [illegible] اگر شریک کنی با امام [illegible] بحکومت [illegible] یعنی که تجویز [illegible] پیش خود [illegible] در مسئله که
اختلاف [illegible] پیش از آن [illegible] امام بعد از خود [illegible] دیگری چه آن [illegible] است که الله تعالی
[illegible] پس عبادت کن امام گفت یعنی [illegible] اگر [illegible] الله تعالی [illegible] پس عبادت کن [illegible]
حکومت در مقابل او و باش از شکرگزاران برای آنکه مدد کردیم ترا ببرادرت و پسر عمت [illegible]
وصی تو عالم بجمیع احکام است و [illegible] حکم [illegible]
کند حدیث هشتاد و هفتم جعفر بن محمد عن ابیه عن جده علیهم السلام فی قوله عز وجل یعرفون نعمت الله ثم
ینکرونها قال لما نزلت انما ولیکم الله ورسوله والذین آمنوا الذین یقیمون الصلوة ویؤتون الزکوة وهم
راکعون اجتمع نفر من اصحاب رسول الله صلی الله علیه وآله فی مسجد المدینة فقال بعضهم لبعض ما تقولون
فی هذه الآیة فقال بعضهم ان کفرنا بهذه الآیة نکفر بسائرها وان آمنا فان هذا ذل حین یسلط علینا
ابن ابی طالب فقالوا قد علمنا ان محمدا صادق فیما یقول ولکنا نتولاه ولا نطیع علیا فیما امرنا قال فنزلت
هذه الآیة یعرفون نعمت الله ثم ینکرونها یعرفون یعنی ولایة علی واکثرهم الکافرون بالولایة شرح [illegible]
[illegible] سوره نحل بعض آن [illegible] نازل شده [illegible] صیغه مجهول [illegible]
[illegible] است [illegible] یعنی حکایت کرد امام جعفر صادق [illegible] پرسش [illegible]
در قول الله عز وجل در سوره نحل میشناسند نعمت الله تعالی را بعد از آن منکر میشوند گفت [illegible]
[illegible] شده حدیث سوم [illegible] جمع شدند جمعی از اصحاب رسول الله در مسجد مدینه پس
گفت بعض ایشان بعضی دیگر را چه میگویید در این آیت پس گفت بعض ایشان که اگر [illegible] این آیه
کرده [illegible] این آیت [illegible] اقرار کردیم [illegible] پس [illegible] است [illegible]

بی

پس [illegible] اتفاق کردند و گفتند همچنین [illegible] که محمد [illegible] است [illegible] آنچه میگوید لیکن [illegible] امام و حاکم خود
اطاعت [illegible] علی [illegible] آنچه امر کند علی [illegible] آنچه امر کرد محمد [illegible] امام گفت پس نازل شد این آیت که میشناسند
نعمت الله تعالی را بعد از آن منکر میشوند آن را [illegible] میشناسند [illegible] علی [illegible] نعمت الله تعالی است
[illegible] چنانکه گذشت در حدیث [illegible] بیشتر ایشان [illegible] تصدیق [illegible] الله تعالی
و ولایت رسول کرده [illegible] نفاق [illegible] میگویند یعنی [illegible] ایشان [illegible] بر آمده بود
که [illegible] حدیث هشتاد و هشتم [illegible] سالت ابا جعفر علیه السلام عن قوله عز وجل الذین یمشون علی الارض
هونا قال هم الاوصیاء من مخافة عدوهم شرح [illegible] است و چون اصل آن [illegible]
[illegible] یعنی پرسیدم امام محمد باقر علیه السلام از قول الله عز وجل در سوره فرقان و عباد الرحمن [illegible]
و بندگان خاص رحمن [illegible] که میروند بر زمین [illegible] گفت ایشان اوصیاء [illegible] ایشان [illegible]
حدیث هشتاد و نهم [illegible] عن الاصبغ بن نباتة انه سأل امیر المؤمنین علیه السلام عن قوله تعالی ان اشکر لی ولوالدیک الی المصیر فقال الوالدان اللذان اوجب الله لهما الشکر هما اللذان ولدا العلم وورثا الحکم
وامر الناس بطاعتهما ثم قال الله الی المصیر فمصیر العباد الی الله والدلیل علی ذلک الوالدان ثم عطف
القول علی ابن حنتمة وصاحبه فقال فی الخاص والعام وان جاهداک علی ان تشرک بی یقول فی
الوصیة وتعدل عمن امرت بطاعته فلا تطعهما ولا تسمع قولهما ثم عطف القول علی الوالدین فقال
وصاحبهما فی الدنیا معروفا یقول عرف الناس فضلهما وادع الی سبیلهما وذلک قوله واتبع سبیل
من اناب الی ثم الی مرجعکم فقال الی الله ثم الینا فاتقوا الله ولا تعصوا الوالدین فان رضاهما رضا الله
وسخطهما سخط الله شرح [illegible] بفتح [illegible] و سکون [illegible] و فتح [illegible] است [illegible]
[illegible] است در سوره لقمان [illegible] چنین است اول وان قال
لقمن لابنه وهو یعظه یا بنی لا تشرک بالله ان الشرک لظلم عظیم دوم ووصینا الانسان بوالدیه
حملته امه وهنا علی وهن وفصاله فی عامین ان اشکر لی ولوالدیک الی المصیر سیوم وان جاهداک
علی ان تشرک بی ما لیس لک به علم فلا تطعهما وصاحبهما فی الدنیا معروفا واتبع سبیل من اناب الی
ثم الی مرجعکم فانبئکم بما کنتم تعملون [illegible] است [illegible] این آیت و [illegible]
[illegible] کتاب [illegible] حدیث ششم [illegible] باب [illegible] است [illegible]
[illegible] است [illegible] یعنی [illegible] شریک [illegible] فی العبادة است [illegible]
[illegible] الله [illegible] شکر [illegible] ولایت [illegible] است [illegible]

بعد استیناف بیانی سابق است و میتواند بود که عطف بر قول باشد و جمله حالیه باشد بتقدیر قد و حاصل معنی بعطف باشد
با عطف بر یعظه باشد و حاصل معنی حکمت لقمان است که آن را از او علیه السلام بوده و داود و موسی علی نبینا و علیهم السلام
بوده و بر هر یک از افراد انسان که بحد تکلیف رسیده باشد سفارش شده بوده که پیروی نبی و وصی او کنند
در اوامر و نواهی پس الف لام الانسان برای استغراق است یعنی بر انسان مکلف در هر زمان تا انقراض عالم
و والدیه عبارت از نبی و وصی اوست و باعتبار این شریعت عبارت از رسول الله و امیر المؤمنین صلوات الله علیهما و آلهما
شده است جمله حملته امه وهنا علی وهن و فصاله فی عامین معترضه است برای دفع توهم آنکه مراد بوالدین
والدین نسبی باشد و اشارت است باینکه حق پدر و مادر نسبی حقیر است در جنب حق رسول و وصی او که والدین
علم اند اگر چه کدام نباشند که یک نقش ... نیز پس ولادت بطرف میشود پس پدر و مادر نسبی فرع این
کرم که یک الله تعالی شوند در شکر پس این آنکه مادر که حق او بیشتر از حق پدر است قدرت و اختیار او در ...
او محرز نیست ... بار زن که ... میخواهد ... میشود و بسا میخواهد و میشود و قدرت و اختیار او
در کار داشتن او در شکم نیز نیست باز زن که اسقاط او میخواهد و میسر نمیشود و نمیخواهد و میشود
پس پدر و مادر نسبی در حمل و ولد ... و هنا علی وهن و فصل چنین بحث استحقاق شکر مقید نمیشود ...
و ... نیست و بر تقدیر وقوع در تمام عمر نیست بلکه اگر بعد تمام واقع شود زیاده بر دو سال نیست
چاکر نیز باشد لیکن مضر است که شرا ... و اگر واقع شده باشد جزئی است چه جای آنکه
واقع نشده باشد و در مقام تعظیم شمردن چیزی فرد اکمل آن مذکور میشود نه حال سایر افراد معلوم شود و بطریق اولی
برعکس مقام تعظیم شمردن چیزی است که و فصاله فی عامین جمله الی المصیر استیناف بیانی است برای دفع
اعتراض و آن اینست که آن در آن اشکر لی و لوالدیک مضمر است پس جواب است که بجای آن گوید که
ان اشکر لوالدیک زیرا که کفایت و الدین شده و وصینا الانسان بوالدیه و این تفسیر آنست پس الی
المصیر دفع توهم این نیز میکند که مصرف ... بر ... در والدین جایز باشد و مراد اینست که
بوالدین نیکی با من نیکی است و شکر و کفران ... و ازین ظاهر میشود که امر الله تعالی ... الشکر
در مقام مطلب اصلی نیست بلکه برای تمهید و تقریب امر بشکر والدین است پس الی المصیر ... و ... والدین
باید تعالی میکند نظیر آنچه گذشت در کتاب التوحید در حدیث ششم باب بیست و سیوم که باب النوادر است
در تفسیر قوله تعالی انما منهم حجه و ان جماک برای تاکید و عظام امر بعزمان برادری و الدین است
برای که ضمیر شد در جاهداک راجع بدو کس معهود است که قرین یکدیگر مذکورند در آیت سوره زخرف که و من
یعش عن ذکر الرحمن نقیض له شیطانا فهو له قرین زیرا که ذکر الرحمن عبارت از امام معصوم جامع کلام الله

شیء راجع بمطلق دو یار و معرفت و این بر عادت عرب است در گفتگوهای ایشان که مصاحب هر کس را
دو کس میشمرند چنانچه زوزنی در شرح معلقات سبع در توضیح قول امرء القیس قفا نبک من ذکری حبیب
و منزل نقل کرده که اخرج الکلام مخرج خطاب الاثنین لان العرب من عادتهم اجراء خطاب الاثنین علی الواحد
و الجمع فمن ذلک قول الشاعر فان تزجرانی یا ابن عفان انزجر و ان تدعانی احم عرضا ممنعا خاطب الواحد
خطاب الاثنین و انما فعلت العرب ذلک لان الرجل یکون ادنی اعوانه اثنین راعی ابله و راعی غنمه و
کذلک الرفقة ادنی ما تکون ثلثة فجری خطاب الاثنین فی الواحد لمرور السنتهم علیه و مراد بشرک بیجا شریک
کردن چیزی با الله تعالی در شکر است و قرینه در این مقام اینست که اگر ضمیر شیء راجع بوالدین میبود و مراد
بشرک شریک چیزی در عبادت میبود بجای لیس لک به علم تسلیم میگفت موافق قول لقمان در آیت
اولی یا بنی لا تشرک بالله ان الشرک لظلم عظیم است که شیء موافق آیت سوره انعام ان لا تشرکوا به شیئا که بیان شد در کتاب العقل در شرح
حدیث دوازدهم باب اول و ازین ظاهر میشود که باء در بیجا برای سببیت است نظیر او در آیت سوره
مؤمنون و من یدع مع الله الها آخر لا برهان له به و مراد اینست که تسخیر کرده اند که تو شریک کنی
در شکر و قرار دادی چیزی را که نیست از اسباب قوی و قضای او حتمی نکلی از احکام او تعالی بنا بر آنکه
حکم او انده و ظنی نیست پس استعمال بجای من برای الحان در جنس ضلالت غیر ذوی العقول است یا برای
اینست که شامل بیان او نیست و چون نیز باشد ضمیر صاحبهما راجع بوالدین است که عبارت از نبی
و وصی است فی الدنیا یعنی فی جمیع العمر است معروفا قائم مقام مفعول له است بتقدیر عملا معروفا و معروف
ضد منکر است و عبارت است از آنچه از روی علم است پس منکر عبارت است از آنچه از روی ظن است موافق
آیت سوره آل عمران و لتکن منکم امة یدعون الی الخیر و یامرون بالمعروف و ینهون عن المنکر پس این اشارت است بآنکه اگر کسی قرین
برادری نبی و وصی کند پیوسته مصاحب نبی و وصی است در دنیا اگر چه هرگز ایشان را ندیده باشد و کسی که
مخالفت نبی و وصی کند مصاحب ایشان نیست اگر چه هم خانه ایشان شده و اتبع سبیل من اناب الی
بیکار اتباع علم و خطاب با ظن ... صراط مستقیم است که صراط نبیین و صدیقین و شهدا و صالحین است و هر
... بعضی بوده و منسوخ نشده و صلاح بامکه نیابت حاصل فی ... این حدیث کافی ... اند که ... العلم
و علی الباب معلوم میشود که مفسران مخالفان چه مقدار دور افتاده اند از شان که در الفاظ آیات است
و سکوت در بیان این حدیث که باعث سوال ... است که شبهه بوده که مخالفان تفسیر میکنند والدین
در این آیت به پدر و مادر نسبی و خود را ... که آن محسنت ... و اهل الفان در اول تفت الدا الی آخر
و الی المصیر معلوم ... است ... ... بیکار است که در ... یعنی شرک که یکی ...

و در ثم بصیغه معلوم باب تفعیل است الحکم بضم حا و سکون کاف فیه معنی حلمی که با عمل مقتضای آن باشد
و ادا و قضا را نیز حکم نامند و بنابر دوم اشارتست بانکه ادا و قضا بی علم بحکم واقع جایز نیست اسم مصدر بمعنی
معنی مجهول یا معلوم باب نصر است و برین اشارتست بایت سوره نسا اطیعوا الله و اطیعوا الرسول و اولی
الامر منکم که بیان شد در حدیث اول باب شصت و چهارم ثم برای تعجب است از تفسیر مخالفان کرده
ادا و قضا را بمعنی الی المصیر و خیال کرده اند که معنی الی مرجعکم است که در آیت سیوم است ه در تفسیر العیاشی
الی الله برای تعریضست بانچه فهمیده میشود از الی المصیر و آن غلط والدین نجوم است چنانچه مذکور شد
کسر حین بنقطه و با یکنقطه و الف و دال بی نقطه عبارتست از بندگان که معصیت والدین کرده اند پس الف و لام
آن برای عهد خارجیست و میتواند بود که حین مصدر باب مفاعله بمعنی دشمنی ورزیدن یکدیگر باشد و الف و لام
آن نیز برای عهد خارجی باشد و عبارت باشد از ظلم صریح که این حشمه و صاحبش و پیروان ایشان کرده اند
با امیر المؤمنین صلوات الله علیه موافق آنچه در کتاب بخاری منقولست از امیر المؤمنین علیه السلام که گفته که
اول من یجثو بین یدی الرحمن للخصومة یوم القیامة … مضمون مصیر العباد الی الله است الا الوالدان یعنی کنایه
بنکره والدین است در و وصینا الانسان بوالدیه چنانچه مذکور شد حشمه بفتح حا بی نقطه و سکون شین و فتح میم
در نقطه دار و ها … است و هو ابو جهل یا دختر عموی ابو جهل است صاحب عبارتست از شیطان یا عبارت
از ابوبکر است فاء در فقال برای بیانست الخاص و العام عبارتست از کلامی که مورد نزولش خاص است
و منطوق عام است و برین اشارتست بتحقیق حق در خلافی که میان اصولیین است در اینکه آیا خصوصیت
مورد تخصیص عام میکند یا نه حق اینست که نمیکند زیرا که خصوص مورد منافات ندارد بعموم مراد پس الخاص
خاص است و باعتباری عام است و مقصود اینست که فائده نقل وارد جاهداک تا آخر از جمله کتاب الله
در قرآن اینست که اهل این شریعت دانند نهی از اطاعت دو سرکرده ضلالت در این امت را که
حشمه و صاحبش باشند تقول بصیغه مضارع مخاطب باب نصر یا باب تفعیل بحذف یکی منصوب است
فی الوصیة اشارتست بانکه مراد بشرک اینجا رخنه کردن در وصیت الله برای الدین یا در وصیت رسول الله
سوی امیر المؤمنین و اولاده علیهم السلام و شریک کردن غیر ایشان با ایشان الله تعالی در شکر فعل امر مفرد
امرست بصیغه مجهول مخاطب است عرف بصیغه امر باب تفعیل است و مراد تعریف فضل والدین
سلوکست بطریق حکمت یعنی سخن کلام دادای امانت و … بعث رغبت …
شود و برین قیاس است دعوت سوی سبیل الدین موافق آیت سوره نحل ادع الی سبیل ربک بالحکمة
والموعظة الحسنة … ادع الی سبیلها است الانابه بازگشتن کردن سوی کسی یعنی که

کار خود سوی او و ترک خود رای و پیروی هوا یعنی روایتست از اصبغ بن نباته انکه او پرسید امیر المؤمنین
علیه السلام را از قول الله تعالی در سوره لقمان که و سفارش کردیم بولدان تا انکه شکرگزاری کن برای من و برای
والدین تو بیان این که سوی منست بازگشت پس امام علیه السلام گفت که والدین که واجب ساخته الله تعالی
برای آنها شکر را آنها دو کسند که زاینده علم اند و میراث داده حکم را و مامور شده مردم بطاعت آنها بعد از آنکه
الله تعالی گفت که سوی منست بازگشت پس بازگشت بندگان که معصیت والدین میکنند سوی الله تعالی است
و او جزا میدهد … آن معصیت را فرو گذاشت نکاه میکرد چنانچه بیان میشود در کتاب الایمان
والکفر در شرح حدیث دهم باب صد و یازدهم که باب الذنوب است و در اینجا بر آنچه مذکور شد اکتفا کرد والدین است
در و وصینا الانسان بوالدیه بعد از آن الله تعالی بجانب سخن … گفت در کار
که خاص است باعتبار مورد و عام است باعتبار منطوق که اگر جهاد … کنند دو سرکرده ضلالت تو … که
شریک کنی بمن در شکر امام گفت که مراد اینست که دخل کنی در وصیتی که کردم و عهد … کسی …
بطاعت او که رسول الله و وصی اوست پس اطاعت مکن آن دو سرکرده ضلالت را و اصلا مشنو سخن آن
دو را اصلا بعد از آن الله تعالی بجانب سخن … دو زاینده علم … که رجوع ضمیر بوالدین کرده و نیروش گفت
که همراه باش آن دو زاینده علم … که رجوع ضمیر بوالدین کرده و نیروش گفت که …
باش آن دو زاینده علم … وسیله عمل … الله تعالی میگوید در این کلام که شناسان زبان …
مردم از فضیلت آن دو زاینده علم و بخوان بزبان عمل مردم را سوی راه آن دو زاینده علم و آن معقول
الله تعالی است که و اتبع سبیل من اناب الی … سوی من بعد از آن سوی منست بازگشت شما … پس
امام علیه السلام گفت که بازگشت سوی الله تعالی است بعد از آن سوی ماست پس … کشیدند از خطاب الله تعالی
و مخالفت کنید دو زاینده علم را … که خشنودی ایشان خشنودی الله تعالی است و خشم ایشان خشم
الله تعالی است اشارتست بانچه مذکور شد در توضیح الی المصیر حدیث دوازدهم محمد بن یحیی … قال سألت ابا
عبدالله علیه السلام عن قول الله کشجرة طیبة اصلها ثابت و فرعها فی السماء فقال قال رسول الله
صلی الله علیه و آله انا اصلها و امیر المؤمنین فرعها و الائمة من ذریتهما اغصانها و علم الائمة
ثمرها و شیعتهم المؤمنون ورقها هل فیها من فضل قال قلت لا والله قال والله ان المؤمن لیولد
فتورق ورقة فیها و ان المؤمن لیموت فتسقط ورقة منها شرح در سوره ابراهیم است الم تر کیف ضرب
الله مثلا کلمة طیبة کشجرة طیبة اصلها ثابت و فرعها فی السماء تؤتی اکلها کل حین باذن ربها … الله تعالی مثل …
از آن مثل … الله تعالی و … چنانچه … اهل … بیس … کرده

آن مستحکم باشد و شاخ آن در آسمان سر کشیده باشد میوه داده باشد میوه خود را در هر وقت که خواهند فروع بتصحیف
مجهول از باب ضرب یا باب افعال یا باب تفعیل است و فروع مرفوع و نایب فاعل است **بیان** روایت از عمرو بن
حریث بفتح حاء بی‌نقطه و فتح را بی‌نقطه و سکون یا و در نقطه در آخر و ثاء سه نقطه گفت که پرسیدم از امام جعفر صادق علیه السلام
از قول الله تعالی در سوره ابراهیم و مثل کلمة طیبة کشجرة طیبة یعنی درختی پاکیزه که بنیاد آن مستحکم باشد و بلندی آن که شاخ آن باشد سر کشیده
در آسمان باشد راوی گفت که پس امام گفت که رسول الله صلی الله علیه و آله بنیاد آن درخت است و امیر المؤمنین علیه السلام
شاخ آن درخت است و امامان علیهم السلام که از اولاد رسول و امیر المؤمنین اند شاخهای آن درخت اند و علم امامان که
از رسول و امیر المؤمنین رسیده و از ایشان باشد میوه آن درخت است که هیچ زمانی خالی از آن نیست و شیعیان
که مؤمنان بر ربوبیت رب العالمین اند بمنزله برگ آن درخت اند آیا در این کلمات که برای چیزی غیر
آن شاخ نیست و تشبیه هست راوی گفت که گفتم نه بخدا قسم امام گفت بخدا قسم که مؤمن هر آینه زاده می‌شود پس
برگ داده می‌شود و هر برگی که در آن درخت در بستی که مؤمن هر آینه می‌میرد پس می افتد برگی از آن درخت **حدیث هفتم**
من عن ابی عبد الله علیه السلام فی قول الله عز و جل یوم یأتی بعض آیات ربک لا ینفع نفسا ایمانها لم تکن آمنت من قبل او کسبت فی ایمانها خیرا قال الاقرار بالانبیاء و الاوصیاء و امیر المؤمنین علیه السلام خاصة قال لا ینفع
ایمانها لانها سلبت **شرح** در سوره انعام چنین است هل ینظرون الا ان تأتیهم الملائکة او یأتی ربک او یأتی
بعض آیات ربک یوم یأتی بعض آیات ربک لا ینفع نفسا ایمانها لم تکن آمنت من قبل او کسبت فی ایمانها خیرا
قل انتظروا انا منتظرون و توضیح بعض این آیت شد در شرح حدیث اول باب فی نکتة من نتف من آدم علیه السلام که باب
هشتاد و ششم است و اینجا بعنوان تعهد احتمال میکنیم که هل برای استفهام انکاری است و ضمیر ینظرون راجع
به الذین یصدفون عن آیاتنا که پیش از این آیت مذکور شده و ایشان جمعی از اصحاب بدر که مستضعف نیستند و جواز
خود منع میکنند مردم را از عمل بمقتضای مضمون آیات محکمات که عدم جواز اختلاف از روی ظن در مسائل شرعیه
در آنها صریح شده پس منکر شده اند این را که واجب شد در هر زمانی می مفترض الطاعة که نبی صاحب شریعت
باشد و وصی او باشد مثل امیر المؤمنین صلوات الله علیه تا بدارد مردم را از اختلاف اجتهادیه در مسائل شرعیه
اگر چه معین و کتمه و جمله لم تکن آمنت استیناف بیانی سابق است و مراد بایمان اقرار بخصوص رسالت رسول آخر
الزمان صلی الله علیه و آله است و او در او کسبت برای تقسیم است و از قبیل عطف اقرار است بتقدیر او لم تکن
کسبت و مراد این است که بعض ایشان اقرار بخصوص رسالت رسول آخر الزمان هم کرده اند پس منافقان اند چه بعضی
اقرار بآن کرده اند و اقرار کرده اند با نبیا و اوصیا بنحوی که تجویز کرده اند خالی بودن زمانی از امام عالم بجمیع احکام شریعت
خواه نبی و خواه وصی نبی پس ایشان در حکم منافقان شده اند و مناسب این می آید در حدیث دوم باب آینده

و قول هل ینظرون الا منتظرون و عید است از جانب الله تعالی پس شایسته که قول او ینفع باشد و ضمیر ایمانها راجع به اهل
باشد و تفسیر من قبل در این حدیث شده در حدیث فی المیثاق مذکور شده و مراد بمیثاق آن است که مذکور شده در سوره اعراف
در آیت الم یؤخذ علیهم میثاق الکتاب ان لا یقولوا علی الله الا الحق پس مراد وقتی است که مطلع بر آیات محکمات
شده و آنها را فهمیده باشد و در آیت و اذ اخذ ربک من بنی آدم من ظهورهم ذریتهم و اشهدهم علی انفسهم الست بربکم
قالوا بلی و مناسب این می آید در حدیث اول و دوم باب آینده و حاصل مراد احتمال حیثیت خاصه که ظاهر شود
از حدیث دوم و کسبت فی ایمانها بمعنی مع است مثل فخرج علی قومه فی زینته و برای ظرفیت است یا
برای سببیت مثل لمسّنی فیه و بنا بر دوم مصدر یا سبب ظرف زمان است مثل روایة فی قدوم الحجاج و فاعل
کسبت ضمیر نفس و مراد خیر در این حدیث اقرار بالانبیاء و الاوصیاء و امیر المؤمنین علیه السلام خاصه شده و بنابر
ایمان برسالت رسول آخر الزمان صلی الله علیه و آله فایده چیزی ندارد و فایده نبوت و وصایت مراد بقول امام
که لانها سلبت سبب منقدی به دو مفعول میشود و اینجا مفعول اول نایب فاعل شده و مفعول دوم محذوف شده
بتقدیر سلبت الایمان **بیان** روایت از امام جعفر صادق علیه السلام در قول الله تعالی در سوره انعام که مدح
نفسی از اهل جهت در آخر الزمان که از جهت جمعی از جمله منع کرده اند مردم را از عمل بآیات محکمات که در آنها
از اختلاف از روی ظن است ایمان آن نفس برسالت رسول آخر الزمان بیان این است که نبوده ایمان
نفسی باشد بوده زمان سابق بر آن امام گفت مراد بایمان اقرار است و مراد با اقرار دست بنوده
کسب کرده باشد بوجه ایمان او برسالت رسول آخر الزمان خیر و بهره امام گفت مراد بخیر اقرار بجمیع
انبیا و اوصیا است خصوصا امیر المؤمنین علیه السلام امام گفت که نفع نمی‌دهد ایمان آن نفس برای آنکه
آن ایمان باطل است و در حکم آنی نفی حقیقت ایمان شده است **حدیث هشتم** **من** عن ابی عبد الله علیه السلام
فی قول الله عز و جل بلی من کسب سیئة و احاطت به خطیئته قال اذا جحد امامة امیر المؤمنین
فاولئک اصحاب النار هم فیها خالدون **شرح** روایت از امام جعفر صادق علیه السلام در قول الله عز و جل
برای رد بر یهود که قول الله تعالی بغیر علم میگفتند و میگفتند که آتش نخواهد رسید ما را مگر روزی چند محصور در سوره بقره
یعنی ادراک نمیکند هیچ چه هر که کسب کند بدی را و احاطه کند او را گناه او گفت که چون منکر ربوبیت رب العالمین شود
بانکار امامت امیر المؤمنین مثلا که مقتضی حکم بظن است و مصداق انکار ربوبیت است احاطه کند و شود
ایشان اهل آتش اند ایشان در آتش همیشگی اند **حدیث نهم** **من** عن ابی حمزة الثمالی قال سألت ابا جعفر
علیه السلام عن الاستطاعة و قول الناس فقال و تلا هذه الآیة و لا یزالون مختلفین الا من رحم ربک و
لذلک خلقهم یا ابا حمزة الناس مختلفون فی اصابة القول و کلهم هالک قال قلت قوله الا من رحم ربک

قال هم شیعتنا و رحمته خلقهم وهو قوله ولذلک خلقهم شرح مراد باستطاعت اینجا قدرت بر تکالیف
بر فعلی که مشیت کسی که هر چه مشیت کند الله شود و فعل بخلاف آن کرده باشد مراد این است که قدرت بر تکالیف
بنده ... مستطاعات بر تکالیف ... کافر مستطیع ایمان است و مشیت آلهی ایمان و فعل کرده و مشیت
کفر و فعل کرده و موافق مشیت آلهی فعل نمی آید بلکه موافق مشیت شیطان فعل می آید پس الله تعالی ...
بیشتر از که هر چه او مشیت کند الله شود و هذا ان کافر ... جنبه ماسوا الله تعالی نسبت ... بگوید
قدرت بر توفیق و تفصیل این گذشت در باب ... کتاب التوحید ... راجع
... مفعول فعال است فی ... برای تعقیب
الفعل برای ... مراد قول ... است ... بلکه مراد ... خلاف ...
در امثال قول الله تعالی ... کالذین تفرقوا و اختلفوا ... اختلاف ... و شامل اختلاف اهل ...
قول ... بیان ... بیان است ... ابو عبیده ... گفت پرسیدم امام محمد باقر علیه السلام را از ...
و سخن ... که اکثر ... پس امام علیه السلام گفت ... برای ابطال سخن ... این آیت ...
هود ... لجعل الناس امة واحدة ولا یزالون مختلفین الا من رحم ربک ولذلک خلقهم و تمت کلمة
ربک لاملان جهنم من الجنة والناس اجمعین ... صاحب کل اختیار ... هر آینه ... که ...
که مومن ... مختلف خواهند بود ... که ... صاحب کل اختیار ...
... هر آینه ... جهنم را از جنیان و مردمان ... مراد ... است که بعض این
... که فرو ... مومن از جانب الله تعالی ... ابو عبیده و مراد ...
در مسائل ... اهل این اختلاف اهل حق ... تفسیر ... آیت که ...
... گفت ... قول او ... صاحب کل اختیار ... مراد ... که
این ... بلفظ ... تفسیر لفظ اجمعین ... آن مردمان شیعه ...
و برای رحمت خود ... شیعه ... مضمون قول او ... برای آن رحمت ... از ...
این ... که استثنا منقطع باشد ... لفظ الناس ... اعدای شیعه ... برای ...
کل شیعه ... که مراد این باشد که استثنا متصل است و لفظ کلم و اجمعین عام مخصوص است ...
استثنا ... اسم امت محمد ... است ... دلالت بر این ... که آن ...
شیعه ... اسلام ... امت محمد ... **اصل** یخفف لطاعة الامام الرحمة التی یقول و
رحمتی وسعت کل شیء یقول علم الامام ووسع علمه الذی هو من علمه کل شیء هم شیعتنا ثم قال فسا

الذین یتقون یعنی ولایة غیر الامام وطاعته شرح بقول ... ضمیر مستتر راجع به الله تعالی
امام ... کسر ... الامام مجرور ... مضاف ... رحمة مجرور ... امام است و این فقره برای
... است ... بقول ... و این فقره برای ... تفسیر ... در سوره
اعراف چنین است قال عذابی اصیب به من اشاء و رحمتی وسعت کل شیء فساکتبها للذین یتقون
ویؤتون الزکوة والذین هم بایاتنا یؤمنون الذین یتبعون الرسول النبی الامی الذی یجدونه ... مذکور شده
شرح حدیث دوم باب ... بقول علم ... تفسیر ... استشهاد ... صیغه ... معلوم ... تعقیب
ضمیر مستتر راجع به الله تعالی است الامام منصوب و مفعول به علم است و وسع بصیغه ماضی معلوم ... علم
... علمه مرفوع و فاعل وسع است ضمیر راجع ... الذی است من برای بیعت است و
برای تبعیض ... ضمیر که مضاف الیه است ... راجع به الله تعالی است کل منصوب و مفعول
وسع است ... راجع ... وسع علمه ... است ... بکسر سین ... بفتح ... بصیغه مصدر ...
... مکان ... بکسر ... مرکب ... حرف جر و اسم استفهام است
و مراد ... که اگر مراد ... وسعت علم ... او باشد فساکتبها مربوط ... پس
فساکتبها برای تفریع ... وسعت ... که آن وسعت ... موسی و عیسی و ... ایشان ...
فساکتبها برای ... است ... برای ... و اشارت ... رسول ... انزلنا ...
منصوب ... رحمت ... راجع ... حکایت قول موسی واکتب لنا
فی هذه الدنیا حسنة وفی الآخرة ... برای ... فرعون ... بنی اسرائیل ...
... و آخرت ... یعنی ولایة ... تفسیر ... است یعنی الله تعالی ... که
... که ... برای طاعت امام ... آیت ... که الله تعالی تعلیم کرده ... امام
و وسعت ... علم ... که از علم الله تعالی است ... آسمان و زمین ... از اول
تا آخر دنیا آن وسعت که مذکور شده و سعت علم ... الله تعالی ... متصل ...
که ... دنیا و آخرت ... برای ... اگر ... غیر امام
حق را و طاعت آن غیر را **اصل** ثم قال الذین یتبعونه یجدونه مکتوبا عندهم فی التوریة والانجیل یعنی النبی
والوصی والقائم یامرهم بالمعروف اذا قام وینهاهم عن المنکر والمنکر من انکر فضل الامام وجحده
ویحل لهم الطیبات اخذ العلم من اهله ویحرم علیهم الخبائث والخبائث قول من خالف ویضع عنهم
اصرهم وهی الذنوب التی کانوا فیها قبل معرفتهم فضل الامام والاغلال التی کانت علیهم والاغلال

التقی ...

ما كانوا يعملون بما لم يكونوا امروا به من ترك فضل الامام فما عرفوا فضل الامام ويضع عنهم اصرهم والاغلال

التى كانت عليهم الذنب وهي الآصار ثم نسبهم فقال الذين آمنوا يعنى بالامام وعزروه ونصروه واتبعوا النور الذي

انزل معه اولئك هم المفلحون شرح در سورهٔ اعراف چنين است الذين يتبعون الرسول النبي الامي

الذي يجدونه مكتوبا عندهم في التورية والانجيل يأمرهم بالمعروف وينهاهم عن المنكر ويحل لهم

الطيبات ويحرم عليهم الخبائث ويضع عنهم اصرهم والاغلال التي كانت عليهم فالذين آمنوا به و

عزروه ونصروه واتبعوا النور الذي انزل معه اولئك هم المفلحون ترجمه آنجماعت از بني اسرائيل كه

تبع ميشوند رسول را كه پيش از رسالت نبوت داده رحمت ان كس است كه مى يابند بني اسرائيل احوال او را

نزد خود در تورية و در انجيل امر ميكند ايشان را تصديق امام عالم بجميع احكام و منع ميكند ايشان را و نهى ميكند ايشان را

از ضلالت كه پيروى امام بيرون باشد و حلال ميكند براى ايشان كلمات پاكيزه را و حرام ميكند بر ايشان كلمات

ناپاكيزه را و بر ميدارد از ايشان گناه ان را كه پيروى از ضلالت اگر چه ضعيف بود و بر گردنهاى ايشان

اين گناه چون غلها بود و زنجيرهاى كسى كه او مكتوبست در تورية و انجيل و تعظيم شمرد نمودند و اعانت او نمودند و او را

او را وپيروى شدند آن روشنى را كه فرود آورده شد از اصلاب پيران و ارحام مادران او را مادر ايشان

ايشانند پس سيگار سالكان بهشت دنيا و آخرت ثم قال بعض تابس لفظ عطف بر قال فبما كسبت و در تحت

در نعت عطف بر الرسول النبي والا ثم از قبيل عطف در صفت كه موصوف در صفت ديگر آن موصوف

و صفت براى تفسير الامى است زيرا كه معنى وصى اينجا كسيست كه استقبال سفارش سوى او كرده شد

هر چه را كه سفارش كرده شده و حق سماوات و زمين براى او كرده و معنى قائم اينجا كسيست كه جميع آنچه را كه

سوى او سفارش شده بجا آورده باشد و معنى امى اصليست يعنى كسى كه مقصود اصلى از خلق آسمانها و زمين

وجود آنست و امى منسوب به ام بمعنى اصل است و ام القرى بمعنى اصليت بمعنى مكه است و مكه را ام القرى نام نهادند براى آن كه

در ميان بنا امى بود و معنى منسوب است بسوى بنا امت و در ميان امام امى يعنى اول انبيا و بهره در معنى نيست

و در آيت سورهٔ جمعه بعث في الاميين رسولا منهم الا مستكبرين اكر تقدير و المنكر صفة من اكرانت الامه

ميتواند بود كه مفتوح همزه باشد يعنى مقدم بر جميع انبيا در مرتبه و ميتواند بود كه مكسور همزه باشد يعنى پيشوا انسب

انبيا و بهر تقدير مراد رسول صلي الله عليه و سلم است اذا العلم عن ابن معنى كلمات نزد مى حقيقت نسبت اكر فرق

از اهل همه فاصل شود و اشارتست بكلمات يا آنكه كرد در سابق اين فقرات معنى اوامر كه طيبات

گويا نزد من حقيقت و ذكر معنى خاص است قول من خلاف معنى كلمات نزد من ظنست و خبث از

اهل آن ذنوب و در دين اين الآصار جمع صيغهٔ جمعست و اشارتست بكلام صحيح كه مستعمل شده بقرينه

اند و كه نوع عبارت از ائمهٔ ضلالت يعملون بتقدير يقولون يا منه است ما لم يكونوا امروا به اشارتست

كه امام و اطاعت اولى الامر را طاعت ائمهٔ ضلالت كه پيروان ظن باشند و محالست كه شده باشد

من در دين من نزد كه براى سببيت است و متعلق يقولون است ثم نسبهم اشارت بانست كه در دين

براى بيان و تفصيل النسبه مصدر باب نصر و تضح خبرى بر وجه كل ضمير منصوب راجع بالذين و معنى آن

گذشت در دوم باب سيزدهم كما نور في بلد المرضع امير المؤمنين و الائمه صلوات الله عليهم و معنى حديث ظاهر است

از ترجمه و توضيح اصل يعني الذين اجتنبوا الجبت والطاغوت ان يعبدوها والجبت والطاغوت

فلان و فلان و فلان والعبادة طاعة الناس لهم ثم قال انيبوا الى ربكم وانيبوا الي ثم جزاهم فقال

لهم البشرى في الحيوة الدنيا و في الآخرة والامام يبشرهم بقيام القائم و بظهوره و بقتل اعدائهم

و بالنجاة في الآخرة والورود على محمد صلى الله عليه وآله الصادقين على الحوض شرح يعني الذين

اشارتست بآيت سورهٔ زمر است كه والذين اجتنبوا الطاغوت ان يعبدوها وانابوا الى الله لهم

البشرى فبشر عباد جبت بتى است كه از سنگ و مانند آن و طاغوت بت ديگر است كه از سنگ

آنست و ضمير ان يعبدوها راجع بطاغوت است و اشارتست باينكه لفظ الجبت و لفظ الطاغوت در

سورهٔ و لفظ الطاغوت در آيت سورهٔ زمر يك معنى است استعاره شده براى امام ضلالت

نادانى او باحكام الهى مانند جمادات و عبادت مردن در حديث الجبت والطاغوت فلان و فلان اسلوب

عرض است ثم در ثم قال انيبوا اسم اشاره است بكسر و بتخفيف ميم مشهور است

ثم در ثم جزاهم بمعنى پس لفظ عطف بر قال انيبوا است و ذكر براى تراخى مرتبه است و الف تعجب ميكند

و ذكر ده براى تراخى زمانست اشارتست باينكه نزول سورهٔ يونس بعد از نزول سورهٔ زمر است اگر چه

كرانست و ام بنجا بفتح و از بفتح و الف بعضه معنى فتح است باب تفعيل النحو كسى را سزاوار كارى

شمردن پيش از رسيدن آنكس بوقت آن كار اشارتست بقول تعالى در سورهٔ يونس الذين آمنوا و كانوا

يتقون چه بجاى واو نقل كفت و كانوا يتقون براى ادخال حيى كه در زمان رسول فوت يا شده بنابر ان

جبت و طاغوت نرسيده اند از ايشان ايمان بوده كه اگر باين نه زمان ميرسيدند اجتناب از جبت و طاغوت

ميكردند فا در فقال براى تعقيب است و ميتواند بود كه بيانيه باشد و در والامام حاليست براى تفسير

لهم البشرى است ظرف در في الحيوة و في الآخرة متعلق بشرى است بيان بشرى در حيوة دنيا و بشرى در حيوة

آخرت مى آيد كه سيجى در حديث اول و دوم باب سيزدهم كه باب يعين المؤمن ذكر فرمت الامام

انجا كه بشر همزه است و مراد امام زمانست خواه رسول و خواه وصى يعني بخوا براسفل تناعدان وزوكى حق

ایشان گفته اند که این مضمون چنین است که اگر اجتناب کرده از جبت و طاغوت که عبادت کنند آن را جبت و طاغوت

در امامت محمد صلی [illegible] ابو بکر و عمر و عثمان و عبادت ایشان نمایند و برای ایشان نیست پیروی مردمان ایشان را

در آن جبت و طاغوت امت محمد و عقوبتش مردمان به جناب ایشان گفته در سوره زمر که اگر [illegible] بحکم از

مسائل شرع و تغییر امام را سوی صاحب کل اختیار خود در ترک شریک در ربوبیت گیند برای او بعد از آن [illegible]

بر نفس سزاوار را اجتناب از عبادت جبت و طاغوت شمرده مؤمنان به رسول و پیروی او که معنی [illegible]

کرده در فروع اجتناب بالفعل اگر گفتا قوت شایان و فضیلت اجتناب کرده اند و اجتناب فعل آمده و شده بعد

رسول و خود را رسیده باشند برای بعد از رسول برگشت در سوره یونس ایشان [illegible]

دنیا و در زندگی آخرت و حال آنکه امام زمان [illegible] بر سید هدایت شان را به [illegible] قائم آل محمد کار امامت و غلبه

او و کشتن دشمنان ایشان و [illegible] به نجات در آخرت و وارد شدن بر محمد صلی و اهل بیت او که [illegible]

در احکام آئینه بسر حوض کوثر **هشتاد و چهارم** عن عمار الساباطی قال سألت ابا عبد الله علیه السلام

عن قول الله تعالی أفمن اتبع رضوان الله کمن باء بسخط من الله ومأواه جهنم وبئس المصیر هم درجات عند الله

الذین اتبعوا رضوان الله هم الائمة وهم والله یا عمار درجات للمؤمنین وبولایتهم ومعرفتهم ایانا یضاعف

الله لهم اعمالهم ویرفع الله لهم الدرجات العلی **شرح** روایت از عمار ساباطی گفت پرسیدم امام جعفر صادق

از قول الله تعالی در سوره آل عمران آیا پس آنکه پیروی کند رضای الله تعالی [illegible]

[illegible]

[illegible]

هدایت ایشان [illegible] برای مؤمنان [illegible] دوستی مؤمنان [illegible]

میکند الله تعالی برای ایشان [illegible] برای ایشان درجات [illegible] **هشتاد و پنجم** عن ابی

عبد الله علیه السلام فی قول الله عز وجل الیه یصعد الکلم الطیب والعمل الصالح یرفعه ولایتنا اهل

البیت واهوی بیده الی صدره فمن لم یتولنا لم یرفع الله له عملا **شرح** روایت از امام جعفر صادق علیه السلام

الله عز وجل در سوره فاطر [illegible] الله تعالی [illegible] عمل صالح [illegible]

که آن عمل صالح [illegible] اهل بیت [illegible]

[illegible] الله تعالی [illegible] **هشتاد و ششم** عن ابی عبد الله

فی قول الله عز وجل یؤتکم کفلین من رحمته قال الحسن والحسین ویجعل لکم نورا تمشون به قال امام تأتمون

به **شرح** روایت از امام جعفر صادق در قول الله عز وجل در سوره حدید یا ایها الذین آمنوا اتقوا الله وآمنوا برسوله

بود [illegible] اظهار بیان کرده و بر پیغمبر رسید خطاب الله تعالی [illegible] به رسول او و در حق وصی او

تا در شمار او [illegible] امام که رحمت الله تعالی است گفت مراد [illegible] حسن و حسین

که [illegible] وصی [illegible] برای شمار وصی که [illegible] در احکام شرع [illegible] سبب آن گفت مراد

بود [illegible] که اقتدا کنند باو در احکام شرع بسبب علم و جمع احکام تفسیری دیگر گذشت در حدیث سوم از

سیزدهم **هشتاد و هفتم** عن ابی عبد الله علیه السلام فی قوله تعالی ویستنبئونک أحق هو قال ما تقول فی علی

قل ای وربی انه لحق وما انتم بمعجزین **شرح** روایت از امام جعفر صادق علیه السلام در قول الله تعالی در سوره

یونس و سؤال میکنند منافقان ترا که آیا حقست آنچه گفتی [illegible] امامت علی [illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible] مخالفان **هشتاد و هشتم** عن ابان بن تغلب عن ابی عبد الله علیه السلام قال قلت له

جعلت فداک قوله فلا اقتحم العقبة فقال من اکرمه الله بولایتنا فقد جاز العقبة ونحن تلک العقبة التی من

اقتحمها نجا قال فسکت فقال لی فهلا افیدک حرفا خیر لک من الدنیا وما فیها قلت بلی جعلت فداک

قال قوله فک رقبة ثم قال الناس کلهم عبید النار غیرک واصحابک فان الله فک رقابکم من النار

بولایتنا اهل البیت **شرح** روایت از ابان بن تغلب از امام جعفر صادق علیه السلام گفت گفتم [illegible]

قول الله تعالی در سوره بلد که بیان شده در حدیث چهل [illegible] امام گفت هر که گرامی کرده او را الله

بامامت [illegible]

نجات یافت از آتش جهنم [illegible] پس امام گفت [illegible]

برای تو از دنیا و هر چه در آنست گفتم بلی اعلام کن [illegible] گفت آن قول الله تعالی است که [illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible] آنچه می آید در حدیث اول باب [illegible] کتاب الایمان والکفر [illegible]

شرح حدیث چهل [illegible] **هشتاد و نهم** عن ابی عبد الله علیه السلام فی قول الله عز وجل واوفوا بعهدی

اوف بعهدکم قال بولایة امیر المؤمنین علیه السلام اوف لکم بالجنة **شرح** روایت از امام جعفر صادق [illegible]

الله عز وجل در سوره بقره [illegible] وفا کنید بعهد من که اقرار [illegible] ربوبیت رب العالمین [illegible]

سر اعراف است بر کرکه او ابی بود در سوره اعراف الم یؤخذ علیهم میثاق الکتاب ان لا یقولوا علی الله الا الحق و در سوره
یس الم اعهد الیکم یا بنی آدم ان لا تعبدوا الشیطان امام گفت مصداق وفا بعهد در این امت بعد از رسول وفا با
امیر المؤمنین علیه السلام است و وفا کنم بعهد شما یعنی بجنت و وفا کنم برای شما بجنت که وعده شده برای مؤمنان
حقیقی قوله سبحانه عن ابی جعفر علیه السلام فی قوله عز و جل و اذا تتلی علیهم آیاتنا بینات قال الذین کفروا
للذین آمنوا ای الفریقین خیر مقاما و احسن ندیا قال کان رسول الله صلعم دعا قریشا الی ولایتنا فنفروا
فانکروا فقال الذین کفروا من قریش للذین آمنوا الذین اقروا لامیر المؤمنین و لنا اهل البیت ای الفریقین
خیر مقاما و احسن ندیا تعییرا لهم فقال الله ردا علیهم و کم اهلکنا قبلهم من قرن من الامم السالفة
هم احسن اثاثا و رئیا شرح من ... قریش ... اذن ... بل ... الذین
... یعنی روایت است از ابو بصیر از امام جعفر صادق علیه السلام در قول ... سوره
و چون خوانده شود بر ایشان آیات ... که بر سرکار انکار ربوبیت رب العالمین و عذاب ... آیات که محکمات است
و آشکار ... ربوبیت ... خلاف ... جمعی که کافر شدند جمعی را که ایمان ربوبیت
العالمین و محکمات آورده اند بعنوان معارضه که کدام از این دو طایفه که پیروان حق و منکران پیروی باطل اند
بهتر است باعتبار منزلت نزد پادشاه و نیکوتر است باعتبار ... اهل مجلس امام گفت ...
رسول الله منافقان قریش را که بعد از او ولایت امیر المؤمنین را قبول کنند دعوت کرد ... نفرت کردند
در زمان رسول علیه السلام و منکر شدند بعد از وفات رسول پس گفتند جمعی که کافر شدند بسبب ... قریش جمعی را که
جمعی شده ... برای امیر المؤمنین و برای اهل بیت رسول که کدام از این دو طایفه منزلت
باعتبار منزلت ... و نیکوتر است باعتبار ... اهل مجلس این قول برای سرزنش و معارضه بود ... جمیع ...
شده ... اصحاب ...
و حال آنکه ... تصنیف ...
... گفت ... بعنوان ...
آن سوره مریم ... امتهای گذشته ...
و پیروان ایشان بود ... منزلت میان ایشان قوله عز و جل
فی الصدور ... قال کلهم کانوا فی الضلالة لا یؤمنون بولایة امیر المؤمنین علیه السلام و لا
بولایتنا فکانوا ضالین مضلین فیمد لهم فی ضلالتهم و طغیانهم حتی یموتوا فیصیرهم الله شر مکانا و
اضعف جندا قلت قوله حتی اذا راوا ما یوعدون اما العذاب و اما الساعة فسیعلمون من هو شر

مکانا و اضعف جندا قال اما قوله حتی اذا راوا ما یوعدون فهو خروج القائم و هو الساعة فسیعلمون ذلک
الیوم و ما نزل بهم من الله علی یدی قائمه فذلک قوله من هو شر مکانا یعنی عند القائم و اضعف جندا
شرح کلمه مستعمل شده بجای کثرهم برای کمی مبالغه و کمی مستثنی است آنچه می آید که آمن محمد عند الرحمن عهدا
بصیغه مجهول باب افعال عبارت از قیام قائم که وعده کرده میشوند آن را ف عذاب برزخ الا العذاب
بتقدیر قوله اما العذاب است و جواب شرط است و مراد ایشان و عاقبت بکفر جمع سود بر ایشان
عذاب برزخ و رجوع ایشان بدنیا در وقت قیام قائم یعنی کفتم چه معنی دارد قول الله تعالی در سخن آن کافران
بعنوان جهل در سوره مریم هرکه ... غافل از آن آیات محکمات ... بشد ...
کل عالم ... منزلت ... حاصل است که برای معارضه که پیروان ظن بهتر اند ...
... بهتر ... منع ... اهل ضلالت ...
شده ... امام گفت ... رسول ... بعد از رسول ... بر ایشان ...
آیات محکمات که دال بر ولایت امیر المؤمنین علیه السلام بود ... پس قریش ... ایشان بود ...
کراهت ... پس ... برای ایشان ... ایشان ...
پس ... الله تعالی ... قائم آل محمد ...
و ضعیف تر ... کفتم چه معنی دارد قول الله تعالی در سوره مریم ... آنچه ...
کرده میشوند ... قیام قائم ... است ...
دنیا و ضعیف تر است ... قول الله تعالی ... آنچه ...
خروج قائم آل محمد علیهم السلام است و خروج قائم است مراد از آن ساعت ... آن روز
... ایشان ... الله تعالی ... قائم و ... معنی قول ...
باعتبار منزلت ... و ضعیف تر باعتبار لشکر قوله عز و جل و یزید الله الذین اهتدوا هدی
قال یزیدهم ذلک الیوم هدی علی هدی باتباعهم القائم حیث لا یجحدونه و لا ینکرونه قلت قوله
لا یملکون الشفاعة الا من اتخذ عند الرحمن عهدا قال الا من دان الله بولایة امیر المؤمنین و الائمة
من بعده فهو العهد عند الله قلت قوله ان الذین آمنوا و عملوا الصالحات سیجعل لهم الرحمن ودا قال
ولایة امیر المؤمنین هی الود الذی قال الله قلت فانما یسرناه بلسانک لتبشر به المتقین و تنذر به
قوما لدا قال انما یسره الله علی لسانه حین اقام امیر المؤمنین علما فبشر به المؤمنین و انذر به الکافرین
و هم الذین ذکرهم الله فی کتابه لدا ای کفارا شرح این قرائت قرآن نیز در سوره مریم است یعنی کفتم معنی

دارد قول او و زیاده میکند الله تعالی بعض از آیات محکمات را بحق شده و فتنی او گفت زیاده میکند ایشان
در آن روز خروج قائم را و فتنی بر روی او را فتنی که بسبب پیروی ایشان قائم آل محمد علیهم السلام را نفی
میکنند او را و شناسی نیز میکنند و او را بجهتی که شک میکنند در آنکه آیا این شخص همانست که موعود بود و بجهت
چنان بدل ایشان میرسید که گویا او بر آمده و اگر گفتم چه معنی دارد قول او که گناهکاران در روز قیامت مستحق
عنوان مکنت نمیشوند شفاعت شفاعت کنندگان اگر کسی که برای خود قرار گرفته باشد نزد رحمن عهدی را چنانکه گفت مراد
اینست که اعتراف بربوبیت رب العالمین ترک خود را بی کرده باشد و مصداق آن در زمان رسول بعد از
علیه السلام عبادت الله تعالی است با امام داشتن امیرالمؤمنین و امامان بعد از او که عالم بجمیع احکام الهی اند پس
آنست نخواهد عهد نزد الله تعالی گفتم چه معنی دارد قول او مر دوستی که جمعی که مؤمن شده اند بربوبیت رب
العالمین و عمل صالحات کرده اند و داشته که کرده اند برای ایشان در بهشت دوستی گفت امام داشتن
امیرالمؤمنین آنست آن دوستی که گفته الله تعالی ظاهر این اینست که الذین آمنوا عبارت از سلمان
و ابوذر و مقداد و امثال ایشانست که ایمان ایشان واقعی و راسخ بوده و مراد بوده دوستی ایشان
و مستوا اند بوده که عبارت از امیرالمؤمنین و امامان دیگر باشد و دوستی امیرالمؤمنین بر سبیل مثال
و مراد بوده دوستی ایشان را باشد گفتم چه معنی دارد بجز پس جز این نیست که آسان کردیم آنرا بزبان تو
تو برای اینکه بشارت دهی بآن پرهیزکاران از عذاب الهی او را رسانی به جمعی که فرانما گفت
برای اشارت باینکه معنی این آیت که گفته است برای تحقق وجهت جز این نیست که آسان کرد
اعتقاد را الله تعالی بزبان رسول خود وقتی که داد اشارت رفته بر جم امیرالمؤمنین علیه السلام را علم و عیان
پس بشارت داد به مؤمنان بربوبیت رب العالمین و او رسانید بدو که قرار داد ایشان آنرا که قرآن
معهود کرده تیمی و عدوی و اموی و امثال ایشان باشند که نامیده ایشان را الله تعالی در کتاب خود لداً
یعنی منکران ربوبیت رب العالمین اشارت باینکه آسان کردن بسبب تصریح باسم وصی مؤمنان
شخص اوست که در آیات بینات مثل آن شده و آنرا الله تعالی وا گذاشته برسول تا در وقت تصریح
باسم و تصریح باسم مؤمنان و بشارت دهم منافقان بخسارت نیز شود و بجهت آنکه جمع القران مثل
عمرو و عمرو الذي گشت که اصلا پیش بحث کرده باشد یس قال وسألته عن قول الله لتنذر قوما
ما أنذر آباؤهم فهم غافلون قال لتنذر القوم الذين أنت فيهم كما أنذر آباؤهم فهم غافلون عن
الله وعن رسوله وعن وعيده لقد حق القول على أكثرهم ممن لا يقرون بولاية أمير المؤمنين والأئمة
من بعده عليهم السلام فهم لا يؤمنون بإمامة أمير المؤمنين والأوصياء من بعده فلما لم يقروا كانت عقوبتهم

دیگران

ما ذكر الله إنا جعلنا في أعناقهم أغلالا فهي إلى الأذقان فهم مقمحون في نار جهنم ثم قال وجعلنا
من بين أيديهم سدا ومن خلفهم سدا فأغشيناهم فهم لا يبصرون عقوبة منه لهم حيث أنكروا ولاية أمير
المؤمنين والأئمة من بعده هذا في الدنيا وفي الآخرة في نار جهنم مقمحون ثم قال يا محمد وسواء عليهم
أأنذرتهم أم لم تنذرهم لا يؤمنون بالله وبولاية علي ومن بعده ثم قال إنما تنذر من اتبع
الذكر يعني أمير المؤمنين وخشي الرحمن بالغيب فبشره يا محمد بمغفرة وأجر كريم شرح روایت کرده سلیم
از امام جعفر صادق علیه السلام از قول الله تعالی در سوره یس تا خبر دار کنی از عذاب آلهی قومی را چنانکه خبر داده شده
بودند پدران ایشان و با اینکه آن خبر دار ایشان را ترسی میکنند پس ایشان پدران غافلند نسل جماعت
ما ایشان کفر و منافقان میان بیگانه که بعد از رسالت او برای مجموع انذار و عدم قبول شده اند گفت مراد
که خبر دار کنی آنجماعت قریش که در میان ایشانی چنانکه خبر داده شده پدران ایشان تا شهادت
کرده قرینت که مقصد بیانست و مقول عطف برای تشبیهست در عدم اثر پس ایشان غافلند از ربوبیت
الله تعالی و از رسالت در زمن رسول او و از تهدید آلهی منکران ربوبیت و رسالت رسول ایمان آن
هر آینه محقق ثابت شده فرمان آلهی و حکم بدخول جهنم بر اکثر آن قوم امام گفت آن اکثر جمعیند که اقرار نمیکنند
بمعرفت بودن امیرالمؤمنین و امامان بعد از او علیهم السلام پس ایشان مؤمن نمیشوند امام گفت مراد عدم ایمان
با مامت امیرالمؤمنین و اوصیای بعد از اوست پس وقتی که اقرار نکردند شد عقوبت ایشان در آخرت آنچه
ذکر کرده الله تعالی که در سستی که کرده ایم در گردنهای ایشان چندین عظیم چنان بند که انتها زنجهای ایشان
رسیده پس ایشان سر بالا کرده شده اند بسبب آن چندین در آتش جهنم بعد از آن گفت و کرده ایم در پیش
مجالس سخن که نیرو اند برگشت بطرف نقیض آن اشارت رفت بتعارض با اهل اجتهاد که بجهتی که راه پیش ازین
و در ذراه پس پس بر ایشان را خیم ایشان را چنانچه کور باکر پرده بر روی مکان خود و ند و موافق نیست آنچه می آید در
حدیث آینده و در تفسیر افکن یشی که مراحل و چه پیش است این نیتند چیزی را چنانچه مجتهدان توقف در
این عقوبت از جانب الله تعالی برای ایشان بسبب آنست که انکار کرده اند ربوبیت رب العالمین که
مصداق آن بعد از رسول امامت امیرالمؤمنین و امامان بعد از اوست که دوا یا نبده اند حیرت تقدیر
آنرا خلاص میکنند بجان خود را این عقوبت در دنیاست و در آخرت در آتش جهنم سر بالا کرده شده
بسبب غلها اشارت بانست که دو وجه برای ترتیب میان دو عقوبت نیست کرده دلالت
بر ترتیب کند برای ترتیب میان حکم بعقوبت آخرت و میان عقوبت دنیاست بعد از آن گفت ای
محمد برابراست بر ایشان اگر خبر دهی ایشان را از عذاب آلهی برای منکران ربوبیت یا خبر ندهی ایشان را

که راه پیش ازین نمی بینند پس نتوانند
و در پیش ایشان مجال سخن

ایمان نمی‌آورند به ربوبیت الله تعالی و به ولی متصرف بودن علی علیه السلام بعد از رسول بلا فاصله [illegible]
خبر این نیست که مؤمن همگی [illegible] کسی [illegible] ربوبیت را می‌خواهند که امیر المؤمنین [illegible]
بود در ربوبیت است بعد از رسول [illegible] عذاب [illegible] احکام شرع [illegible]
و بیعتی که اختلاف [illegible] آن [illegible] حکم خدا [illegible] معقول نیست پس [illegible]
محمد صلی الله علیه و آله [illegible] شفاعت شافعان [illegible] جزای آن [illegible]

عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ الْفُضَيْلِ عَنْ أَبِي الْحَسَنِ الْمَاضِي عَلَيْهِ السَّلَامُ قَالَ سَأَلْتُهُ عَنْ قَوْلِ اللَّهِ عَزَّ وَجَلَّ يُرِيدُونَ لِيُطْفِؤُا
نُورَ اللَّهِ بِأَفْواهِهِمْ قَالَ يُرِيدُونَ لِيُطْفِؤُا وَلَايَةَ أَمِيرِ الْمُؤْمِنِينَ عَلَيْهِ السَّلَامُ بِأَفْوَاهِهِمْ قُلْتُ وَاللَّهُ مُتِمُّ نُورِهِ
قَالَ وَاللَّهُ مُتِمُّ الْإِمَامَةِ لِقَوْلِهِ عَزَّ وَجَلَّ الَّذِينَ آمَنُوا بِاللَّهِ وَرَسُولِهِ وَالنُّورِ الَّذِي أَنْزَلْنا فَالنُّورُ هُوَ
الْإِمَامُ شرح در سورهٔ احزاب بجای والنور الذی انزلنا [illegible] است و در سورهٔ تغابن بجای الذین آمنوا
فآمنوا است چنانکه بیان شد در حدیث اول باب سیزدهم پس این نقل بالمعنی است از هر دو سوره و
اشارت شود به یکی [illegible] است بیان روایت است از محمد بن فضیل از امام موسی کاظم علیه السلام گفت پرسیدم
او را از قول الله عز و جل در سورهٔ صف [illegible] می‌خواهند [illegible] خاموش کنند [illegible] الله تعالی
[illegible] امام گفت مراد این است که می‌خواهند [illegible]
امیر المؤمنین [illegible] گفتم چه معنی دارد که الله تعالی تمام کننده [illegible] گفت مراد
که الله تعالی تمام کننده [illegible] قائم آل محمد [illegible]
[illegible] جمیع علوم شرع [illegible]
که حجت [illegible] قرآن [illegible] قول الله عز و جل
[illegible] ربوبیت الله تعالی و حجت رسول [illegible]
و [illegible] امام [illegible] احکام [illegible]
[illegible] قرآن [illegible] رسول [illegible] قرآن [illegible] شرح قلت

هُوَ الَّذِي أَرْسَلَ رَسُولَهُ بِالْهُدى وَدِينِ الْحَقِّ قَالَ هُوَ الَّذِي أَمَرَ رَسُولَهُ بِالْوَلَايَةِ لِوَصِيِّهِ وَالْوَلَايَةُ
هِيَ دِينُ الْحَقِّ قُلْتُ لِيُظْهِرَهُ عَلَى الدِّينِ كُلِّهِ قَالَ يُظْهِرُهُ عَلَى جَمِيعِ الْأَدْيَانِ عِنْدَ قِيَامِ الْقَائِمِ قَالَ يَقُولُ اللَّهُ
وَاللَّهُ مُتِمُّ نُورِهِ وَلَايَةِ الْقَائِمِ وَلَوْ كَرِهَ الْكافِرُونَ بِوَلَايَةِ عَلِيٍّ قُلْتُ هَذَا تَنْزِيلٌ قَالَ نَعَمْ أَمَّا
هَذَا الْحَرْفُ فَتَنْزِيلٌ وَأَمَّا غَيْرُهُ فَتَأْوِيلٌ شرح هدی [illegible] قرآن [illegible]
که عالم باشد بجمیع احکام آیه چنانکه گفته در سورهٔ بقره شَهْرُ رَمَضانَ الَّذِي أُنْزِلَ فِيهِ الْقُرْآنُ هُدىً لِلنَّاسِ وَبَيِّناتٍ

مِنَ الْهُدى وَالْفُرْقانِ بنابر آنکه هدی در اول حال قرآنست و در دوم عبارت از امام [illegible]
و فرقان محکم قرآنست چنانچه می‌آید در کتاب فضل القرآن در حدیث یازدهم باب چهاردهم که باب النوادر
[illegible] امام زمان محکم قرآن [illegible] متشابهات قرآن [illegible] محکمات [illegible] اختلاف [illegible]
[illegible] امام عالم بجمیع متشابهات معلوم می‌شود [illegible] متشابهات [illegible]
[illegible] چنانچه گفته در سورهٔ یونس و سورهٔ نجم ان الظن لا یغنی من الحق
شیئا [illegible] چنانچه گذشت در شرح حدیث [illegible]
[illegible] لفظ الحرف [illegible] لفظ [illegible] متشابه [illegible]
[illegible] بیان گفتم چه معنی دارد [illegible] سورهٔ توبه و سورهٔ فتح و سورهٔ صف
[illegible] رسول خود [illegible]
[illegible] رسول [illegible] ولی متصرف بودن [illegible] اول ولی متصرف بودن [illegible]
[illegible] جمیع ادیان [illegible] جمیع ادیان [illegible]
قائم آل محمد [illegible] علم [illegible] امام گفت [illegible]
الله تعالی در سورهٔ صف [illegible] الله تعالی تمام کننده [illegible] منکران [illegible]
[illegible] قرآن [illegible] گفت آری [illegible]
[illegible] بیان [illegible] شرح فقرات اول حدیث بیان

قُلْتُ ذَلِكَ بِأَنَّهُمْ آمَنُوا ثُمَّ كَفَرُوا قَالَ إِنَّ اللَّهَ تَبَارَكَ وَتَعَالَى سَمَّى مَنْ لَمْ يَتَّبِعْ رَسُولَهُ فِي وَلَايَةِ وَصِيِّهِ
مُنَافِقِينَ وَجَعَلَ مَنْ جَحَدَ وَصِيَّهُ إِمَامَتَهُ كَمَنْ جَحَدَ مُحَمَّداً وَأَنْزَلَ بِذَلِكَ قُرْآناً فَقَالَ يَا مُحَمَّدُ إِذَا
جَاءَكَ الْمُنافِقُونَ بِوَلَايَةِ وَصِيِّكَ قَالُوا نَشْهَدُ إِنَّكَ لَرَسُولُ اللَّهِ وَاللَّهُ يَعْلَمُ إِنَّكَ لَرَسُولُهُ وَاللَّهُ يَشْهَدُ
إِنَّ الْمُنافِقِينَ بِوَلَايَةِ عَلِيٍّ لَكاذِبُونَ اتَّخَذُوا أَيْمانَهُمْ جُنَّةً فَصَدُّوا عَنْ سَبِيلِ اللَّهِ وَالسَّبِيلُ هُوَ الْوَصِيُّ
إِنَّهُمْ ساءَ ما كانُوا يَعْمَلُونَ ذَلِكَ بِأَنَّهُمْ آمَنُوا بِرِسَالَتِكَ وَكَفَرُوا بِوَلَايَةِ وَصِيِّكَ فَطَبَعَ اللَّهُ عَلَى قُلُوبِهِمْ فَهُمْ
لا يَفْقَهُونَ قُلْتُ مَا مَعْنَى لَا يَفْقَهُونَ قَالَ يَقُولُ لَا يَعْقِلُونَ بِنُبُوَّتِكَ شرح [illegible]
[illegible] ایشان [illegible] دعوی [illegible] نیست [illegible]
[illegible] آن [illegible] مخالف [illegible]
[illegible] معنی [illegible]
[illegible] بیان گفتم چه معنی

در سورهٔ منافقین که آن برای حال منافقان بسبب آنست که ایشان مؤمن شده اند باز کافر شده اند مراد آنست که
این منافقان چه دخل دارد بانجا و گفت برای بیان آنکه ثمّ درانجا برای تعجب و تراخی مرتبه است نه برای تراخی زمانی سببی
که اسم تبارک و تعالی فرمود که کسی را که نزدیک شده بر رسول او مراد ولایت وصی او منافقان باین معنی که منافق دو
قسم گرده یکی منافق برسالت دیگری مؤمن برسالت منافق بوصایت و گروه و کسی را که منکر شود وصی
او منش باشد کسی که منکر شده باشد نبوت محمد صلی الله علیه و آله را اشارت است بتفسیر قول الله تعالی در سوره منافقین
هم الذین یقولون که مراد آنست که این منافقان منم آن منافقانند و فرو فرستاده آن مضمون آیات از
برو پیش گشای محمد چون آمد نزد تو این منافقان که بسبب انکار ولایت وصی تو منافقند گفتند گواهی میدهیم
بحق بدرستی که تو هر آینه رسول از جانب الله تعالی و الله تعالی میداند که تو هر آینه رسول اویی و الله تعالی گواهی
میدهد بحق بدرستی که منافقان بسبب انکار ولایت علی هر آینه دروغگویانند در تکذیب ایشان بر گرفتند
گرفتند قسمهای خود را سپری از آتش جهنم یعنی آنکه خیال کرده اند آنچه گفتند که قسمها با آن یعنی نزد ایشان آنکه میگوید
تعالی میداند که تو رسول اویی چیان لفظ در مقام قسم مستعمل میشود و سپری بمراد آنست که ایشان گمان کرده اند که
بطلی خود را برسول سپری در هر عقوبت بدروغ گفته اند زیرا که محض ایمان بطلی برسول باعث نجات است
چه ایمان برسول هرگاه با تکذیب وصی باشد سپری از آتش جهنم نمیشود و پس بنا بر دعوی باطل خود بمعنی که
باعث نجات ایشان شده و منع کردند مردم را از راه الله تعالی ام گفت آن راه الله تعالی ایمان بوصی
و پس بدرستی که ایشان بدست آنچه میکردند که منع از راه الله تعالی بجهل سپر بردن محض ایمان برسول است
آن بدی بسبب آنست که ایشان ایمان بطلی برسالت تو آوردند که کافر شدند بولایت وصی تو تبدیل ثم
تصریح آنست که ثم برای تراخی زمان نیست که معطوف و معطوف علیه در یک وقت است پس مهر نهاد
الله تعالی بر دلهای ایشان پس ایشان نمی‌فهمند گفتم چیست معنی نمیفهمند گفت میگوید خوب تعقل نمیکنند نبوت
که بنای چه در کار رسد اشارت است به آنست که اگر نمی‌فهمند ذکر آن برای آنست که مصداق تصدیق بنبوت
بزرگترین است ولایت وصی است قبول نکرده اند متن گفتم و اذا قیل لهم تعالوا یستغفر لکم رسول
الله قال و اذا قیل لهم ارجعوا الی ولایة علی یستغفر لکم النبی من ذنوبکم لووا رءوسهم قال الله
و رایتهم یصدون عن ولایة علی و هم مستکبرون علیه ثم عطف القول من الله بمعرفته بهم فقال
فقال سواء علیهم استغفرت لهم ام لم تستغفر لهم لن یغفر الله لهم ان الله لا یهدی القوم الفاسقین
یقول الظالمین لوصیک شرح گفتم چه معنی دارد در سوره منافقین و چون گفته شد منافقان را که بیایید
تا استغفار کند برای شما رسول الله امام گفت مراد آنست که و چون گفته شد ایشان را که برگردید بسوی قبول ولایت

حتی تا استغفار کند برای شما پیغمبر از گناهان شما بشفاعت در قیامت یا عصمت از دنیا و قیامت پیچانیدند سرهای خود را
گفت الله تعالی تحقیق جزای شرط و دیدی ایشان را که منع میکنند مردم را از قبول ولایت علی و حال آنکه ایشان تکبر
کننده اند بر علی از قبول ولایت بعد از آن پیچیده شد سخن از جانب الله تعالی بمعنی که ایشان مستکبرون داخل جزای شرط است
و بعد آن داخل نیست که برای بیان تحقیق صحیح است بسبب معرفت الله تعالی بحال ایشان پس فرمود که
گفت برابر است برای ایشان خواه استغفار کنی برای ایشان خواه استغفار نکنی برای ایشان هرگز نمی آمرزد
الله تعالی برای ایشان گناه ایشان را بدرستی که الله تعالی راه نمی‌نماید بجماعت سرکشان از حکم آنچه میگوید
ظالمان مر وصی ترا متن گفتم افمن یمشی مکبا علی وجهه اهدی امن یمشی سویا علی صراط مستقیم قال
ان الله ضرب مثل من حاد عن ولایة علی کمن یمشی علی وجهه لا یهتدی لامره و جعل من تبعه سویا
علی صراط مستقیم و الصراط المستقیم امیر المؤمنین علیه السلام شرح گفتم چه معنی دارد در سوره ملک آیا پس کسی
که میرود افتاده بر روی خود راه یافته تر است یا کسی که میرود درست بر راه راست گفت بدرستی که الله
تعالی زد مثل کسی را که منحرف شد از ولایت علی مانند کسی که میرود بر روی افتاده و راه نمی‌یابد برای کار خود
گفت در سوره قیامت ... بما تبصرون و ما لا تبصرون و گردانید کسی را که تابع علی شد درست بر راه راست
و راه راست ولایت امیر المؤمنین علیه السلام است متن قال قلت قوله انه لقول رسول کریم قال یعنی
جبرئیل عن الله فی ولایة علی قال قلت و ما هو بقول شاعر قلیلا ما تؤمنون قال قالوا ان محمدا کذاب
علی ربه و ما امره الله بهذا فی علی فانزل الله بذلک قرآنا فقال ان ولایة علی تنزیل من رب
العالمین و لو تقول علینا محمد بعض الاقاویل لاخذنا منه بالیمین ثم لقطعنا منه الوتین ثم عطف
القول فقال ان ولایة علی لتذکرة للمتقین للعالمین و انا لنعلم ان منکم مکذبین و ان علیا
لحسرة علی الکافرین و ان ولایته لحق الیقین فسبح یا محمد باسم ربک العظیم یقول اشکر ربک العظیم
الذی اعطاک هذا الفضل شرح این فقرات قرآن از سوره حاقه است و بعض آنها نقل بالمعنی است کذاب
بصیغه مبالغه اسم شاعر است که مشهور بوده بمبالغه زیاد در حمد و بجای استعاره و شده برای مبالغه کننده یا
از جهت آنکه لفظ عام استعاره میشود برای جواد و اشاره است باینکه این مرتبه مخصوص از مبالغه و کرار است معنی تنزیل
مقابل تأویل است و بیان شده در شرح این حدیث آنکه در قبل جمع اقوال جمع قول است و ذکر آن مبالغه است
و اشارت بآنست که هرگاه نقل سخن بسیار بسیار شود در محل کذب تعلق آنها که ... میشود خصوصا در قول
ثم عطف اشارت بآنست که در قول و انه لتذکرة برای نفی ضد صدق است و پیش برای
اثبات صدق است متن راوی گفت گفتم چه معنی دارد قول الله تعالی بدرستی که آن هر آینه سخن فرستاده

گرامی گفت بخواهان اگر سخن چیز است از جانب الله تعالی را ولی تصرف بودن علی را وی گفت گفتم چه معنی دارد
و نیست آن سخن شاعر بجانب کم مؤمن بر ربوبیت رب العالمین بشیرها ام گفت اصحاب گفته هر کسی که محمد
مبالغه زیاد از حد میکند بر صاحب کل اختیار خود و امر کرده او را الله تعالی این کرار و مبالغه در حق علی پس
فرو فرستاد الله تعالی آن مضمون آیتی چند از قرآن پس گفت هر کسی که چنان ولایت علی نیز هست صاحب
کل اختیار هر کس و هر چیز محض دولت و اکرام قرآن محض میکرد بر محمد بعض گفتگو های بسیار میکرد به محمد
گفتگو های بسیار را اهل آیه میکرد قسم رسالت الله او صدقت بعد از آن هر آیه تقیر در هم از جهاد و دیگر اگر دل
بآن و نیکو است بعد از آن که از نیده سخن اول نفی کذب سوی سخن اول که اثبات صدق است و نیز پیش که
گفت هر کسی که گزاره ولایت علی هر آینه چاوه آوردن است برای پرهیزکاران از عذاب آتی مراد نیست که
برای دانایان وعید آتی در حق منکران ربوبیت و هر کسی که میدانیم که از جوش منکران ولایت علی
بود پس گزاره بیان ولایت علی میکنیم برای دشمن ایشان و هر کسی که علی هر آینه باعث حسرت خواهد بود در روز
قیامت باعتبار کمال تقرب الهی بر آن منکران ربوبیت رب العالمین و هر کسی که ولایت علی کار از تنزیل است
حق یقین یعنی ولایت اوصیا یا بعضی احکام الهی که یقین است بیقینی که همه آنها آنست پس گزاره بر کردن
شریک الله تعالی از شریک در ربوبیت کن ای محمد بنام صاحب کل اختیار خود که بزرگ است میکرد الله تعالی
در این سخن که شکر کن صاحب کل اختیار خود را اگر بزرگ گفت کبیت بخشید تورا این نعمت که محمد علی کسی
که حسرت بر کافر است و ولایت او محمد و اهل کلمات وصی و از نوع قوت است اشارت بآنچه تسبیح
برای شکر است بر الله تسبیح و بنام العظیم صفت مضاف الیه است نه مضاف و دیگر مراد بر تسبیح
بجا آوردن کل اعتبار عظمت که از صفات مخالفت نه باعتبار صفات کمال متن قلت قوله لما سمعنا
الهدی آمنا به قال الهدی الولایة آمنا بمولانا فمن آمن بولایة مولاه فلا یخاف بخسا ولا رهقا
قلت تنزیل قال لا قلت قوله لا أملک لکم ضرا ولا رشدا قال ان رسول الله صلعم دعا الناس الی ولایة
علی فاجتمعت الیه قریش فقالوا یا محمد اعفنا من هذا فقال لهم رسول الله صلعم هذا الی الله لیس الی
فاتهموه وخرجوا من عنده فانزل الله قل انی لا أملک لکم ضرا ولا رشدا قل انی لن یجیرنی من الله ان
عصیته احد ولن اجد من دونه ملتحدا الا بلاغا من الله ورسالاته فی علی قلت هذا تنزیل قال نعم
ثم قال توکیدا ومن یعص الله ورسوله فی ولایة علی فان له نار جهنم خالدین فیها ابدا قلت حتی اذا
رأوا ما یوعدون فسیعلمون من اضعف ناصرا واقل عددا یعنی بذلک القائم وانصاره شرح این عبارت
در آن سوره جن است و بعضی بلفظ بلغنا است یعنی بقدر فعل یقین است متن گفتم چه معنی دارد قول

الله تعالی از زبان مؤمنان جن وقتی که شنیدیم راستی را که مصداق ربوبیت رب العالمین باشد گرویدیم
بآن گفت راستی ولایت امیر المؤمنین است پس آمنا به معنی نیست که گرویدیم بصاحب اختیار خود و معنی نیز
بولی بر بیا نیست که هر که گرویده بولایت صاحب اختیار خود پس نمیترسد در روز قیامت بطرف شدن چیزی
از اجزای ثواب اعمال خود و نه از آمدن چیزی از ثواب و با پیش از کناه گفتم ابنکه گفتی از معنی هدی و معنی بیان
مصداق است گفتم چه معنی دارد قول او که نمی‌بینم برای شما ضرر بر ایمان استقامتی در امر او نیست که چرا
مقابل ضرر نفع گفت یا در مقابل رشد ضلال گفت ام گفت هر کسی که رسول الله خواند مردم را سوی قبول ولایت
علی علیه السلام پس جمع شدند سوی او منافقان قریش پس گفتند ای محمد معاف دار ما را از قبول این پس گفت
رسول الله صلعم اختیار این کار سوی الله تعالی است نیست سوی من پس تهمت نهادند و بدروغ کردند او را و بیرون شدند
از نزد او پس فرو فرستاد الله تعالی بگو هر کسی که من نمی‌بینم برای شما دفع عذاب نفاق شما از نزدیک شما
نفاق امراء نیست که مطلب در این مقام نیست که البته بر نفاق میمیرید و معذب میشوید در پیان این مطلب نیز
نیست که گوید ضرار اشفاق و نه اینکه گوید ضلالة وارشاد اگر هر کسی که قال من نیز نیست که هر گز پناه دهنده مرا از
عذاب الله تعالی اگر مخالفت او کنم هیچ کس و هرگز نمی‌یابم از عوض او کسی اگر بجانب او روم لیکن میبیابم رسانیدن
جانب الله تعالی و پیغامهای او را در حق علی که پناه من باشد از عذاب الهی گفتم اینکه گفتی که مراد رسالات اینجا پیغامها
که در حق علی است تنزیل است گفت آری تنزیل است تاویل بعد از آن گفت الله تعالی برای تأکید و هر که مخالفت کند
الله تعالی و رسول او را در ولایت علی پس هر کسی که مهیا شده برای او آتش جهنم بحالی که مقیم باشند در آن همیشه
آتش پرستند گفتم چه معنی دارد که حبیب است تا چون دیدند آنچه را که وعده داده میشوند پس البته زود خواهند
که کیست ضعیفتر باعتبار مددکار و کمتر باعتبار لشکر گفت بخواهد بود بر صدور خروج قائم و مددکاران او در آن
اوان زود و معذب میشوند چنانچه بیان شده در شرح حدیث سابق متن قلت فاصبر علی ما یقولون
قال یقولون فیک واهجرهم هجرا جمیلا وذرنی یا محمد والمکذبین بوصیک اولی النعمة ومهلهم
قلیلا قلت ان هذا تنزیل قال نعم شرح در سوره مزمل نحنه و کیلا و صبر است اوقول فاصبر اینجا برای استغاثه
که امر بعطف بر نحنه است و نزد تنزیل نیست متن گفتم چه معنی دارد پس صبر کن بر آنچه میگویند جهتی که الله تعالی
رب المشرق والمغرب لا اله الا هو نیز شعر گفت مراد نیست که میگویند در حق تو مراد حقی است که سابق
شده مفارقت کن ایشان را وفات نوع مفارقتی بسیار اگر مکروهی نرسد کرده و بگذار مرا ای محمد با تکذیب کنندگان
وصی تو که صاحبان نعمت دنیا و حکومت میشوند و مهلت ده ایشان را اندکی یعنی که زمان نعمت و حکومت ایشان
اندکی خواهد بود و چنانچه در سوره مزمل گفته قل تمتع بکفرک قلیلا انک من اصحاب النار گفتم آیا هر کسی که اینکه گفتی در بیان

مستعمل بر گفت بیان مصداق واو زم است
گفت بیان مستعمل نیز نیست بیان ؟

معنی الکلمه بین بیان بجسم قیل است کفت آن نی دوین ست حس قلت لیستیقن الذین اوتوا الکتاب قال یستیقنون
ان الله ورسوله ووصیه حق قلت ویزداد الذین آمنوا ایمانا قال ویزدادون بولایة الوصی ایمانا قلت ولا
یرتاب الذین اوتوا الکتاب والمؤمنون قال بولایة علی قلت ما هذا الارتیاب قال یعنی بذلک اهل
الکتاب والمؤمنین الذین ذکر الله فقال ولا یرتابون فی الولایة قلت وما هی الا ذکری للبشر قال نعم ولایة
علی قلت انها لاحدی الکبر قال الولایة قلت لمن شاء منکم ان یتقدم او یتأخر قال من تقدم
الی ولایتنا اخر عن سقر ومن تأخر عنا تقدم الی سقر الا اصحاب الیمین قال هم والله شیعتنا قلت لم
نک من المصلین قال انا لم نتول وصی محمد والاوصیاء من بعده ولا یصلون علیهم قلت فما لهم عن التذکرة
معرضین قال عن الولایة معرضین قلت کلا انها تذکرة قال الولایة شرح این فقرات قرآن از سوره مدثر است ...
که از سوره فصل است و در سوره مدثر کلا انها تذکرة است و مستقیما نبود که آن در مقام این بیان است تفسیر
باشد و در جواب اشارت باشد بلکه هر دو کیفیت معنی تاویل است که در اینجا یازده سوال و جواب است و چون صحیح
بعض آنها محتاج است بذکر ضمیری که نقل نشده ایراد آن ضمیمه میکنیم در سبیل احتمال که مناسب این حدیث است و شرح میکنیم
الا اصحاب الیمین فقرة الا اصحاب است یعنی اول کفتم چه معنی دارد قول الله تعالی علیها تسعة عشر و ما جعلنا اصحاب
النار الا ملائکة و ما جعلنا عدتهم الا فتنة للذین کفروا لیستیقن الذین اوتوا الکتاب موکلند بر جهنم نوزده کس نوزده
یکی ملک است و جمیع دیگر حاصل است از ضرب سه در شش چه اقسام کفر در این معنی سه است اول انکار ربوبیت
الله تعالی چنانکه مذهب دهریه است دوم انکار رسالت رسول چنانکه مذهب جهال مجوس و عبدة الاوثان است
سوم انکار وصی رسول چنانکه مذهب مخالفان شیعه امامیه است و اشکال که شریعت صحیحه دارند شش کس از اهل
آدم و نوح رسول اولو العزم نوح و ابراهیم و موسی و عیسی و محمد علیهم السلام چنانچه در آیه در حدیث دوم باب دوم
الدین و الکفر که باب الشرایع است ذکر شده ... که هر که کافر شده در زمین ...
و در تعذیب بشر مطیع ایشان باشند و ذکر ... بیتم ... نوزده ... ذکری بمعنی تهدید عذاب چنانچه کفت در سوره الا
بوم هم حی ... و در مقام بیان جمیع اقسام منکران از زمان آدم تا انقراض تکلیف ...
و در سابقه یعنی کسی ... کنه قسمی از اقسام کفار ... بر شان ... در حکم نبست امام کفت مراد ...
یعنی که ربوبیت الله تعالی و رسالت رسول و وصیت وصی رسول ... نیست برای انکار ...
ملک جهنم ... ایشان ... دوم کفتم چه معنی دارد ...
که در باطن مؤمن برسول شده ... سوم کفتم چه معنی دارد ...

کرده شده ... کتاب آمی ... کفت مراد ... ولایت وصی که در این ...
چهارم کفتم چیست این اضطراب یعنی که مراد اضطراب ... کفت ...
کتاب آمی آن مؤمنان ... ذکر کرده الله تعالی که ... پس الله تعالی کفت شاید اضطراب
نداشته باشند در ولایت وصی اشارت است ... ولایت خصوص وصی ...
بر اصل این معنی لغوی منافات ندارد ... اضطراب ... ذکر ... جهنم ... آن ...
پنجم کفتم چه معنی دارد ... ربوبیت و رسالت و ولایت وصی ...
ذکری للبشر ... صاحب کل اختیار ...
... ربوبیت رب العالمین ... آمی ...
شده ... امام کفت آری ... ولایت ...
... لفظ نعم ...
... آیت ...
امامت ... مخالفان ... ششم کفتم چه معنی دارد
کلا والقمر واللیل اذ ادبر والصبح اذا اسفر انها لاحدی الکبر نذیرا للبشر ...
... قسم ... قسم بصبح ...
...
... صاحب ... مخالف و موافق ...
مظلوم باشد امام کفت ولایت مراد است ...
...
... صاحب ...
...
...
...
... هفتم کفتم چه معنی دارد ...
...

بس افتاد سوی جهنم اشارت به بهشت کرامت و رحمت و رضا و جنت است یعنی کرامت ایشان قدر آنرا میدانند و قدر
آن میکنند و او برای تحبیر است که مکرر است و حاصل معطوف و معطوف علیه یک چیز راجع میشود **پنجم** گفتم چه معنی
دارد کل نفس بما کسبت رهینة الا اصحاب الیمین هر نفسی بکار خود گرو کرده شده است که اصحاب
راست گفت اصحاب دست راست گفتند اصحاب الیمین یعنی قسم گروه شیعه ما ذکر کرده ایشان بخشیده
میشوند بعد از شفاعت به دلالت لفظ رهینه که مصدر است مثل شتیمه و اطلاق آن بر مرهون برای
مبالغه است چه علامت تانیث در فعیل بمعنی مفعول نباشد **ششم** گفتم چه معنی دارد نه بودیم از نمازگزاران گفت
مراد اینست که نبودیم هر کسی که امام خود دانند الشیعه وصی محمد را و صلوات بر او که بعد از وصی محمد و دراز
مخالفان او وقت که او وصی محمد صلوة بر ایشان نمیفرستادند یعنی که صلوة مخصوص است شیعه را و این
معنی صلوة و رحمت است **هفتم** این باب **هشتم** گفتم چه معنی دارد ولیس جهت ایشان را رحمتی که ولایت
اوصیاء و ولایت رب العالمین رد کردند گفت مراد اینست که از ولایت وصی رد کرده‌اند **نهم** گفتم
چه معنی دارد حرف اعراض کنندگان هر کسی که آن را بیاد آورد است گفت مراد اینست که ولایت
وصی را یاد آوری ولایت رب العالمین و احکام آیت است **متن** قلت قوله يوفون بالنذر قال يوفون
لله بالنذر الذي أخذ عليهم في الميثاق من ولايتنا قلت إنا نحن نزلنا عليك القرآن تنزيلا قال بولاية
علي تنزيلا قلت هذا تنزيل قال نعم ذا تأويل قلت إن هذه تذكرة قال الولاية قلت يدخل من يشاء
في رحمته قال في ولايتنا قال والظالمين أعد لهم عذابا أليما ألا ترى أن الله يقول وما ظلمونا ولكن
كانوا أنفسهم يظلمون قال إن الله أعز وأمنع من أن يظلم أو ينسب نفسه إلى ظلم ولكن الله خلطنا
بنفسه فجعل ظلمنا ظلمه وولايتنا ولايته ثم أنزل بذلك قرآنا على نبيه فقال وما ظلمناهم
ولكن كانوا أنفسهم يظلمون قلت هذا تنزيل قال نعم **شرح** میثاق عبارت از پیمان وقت وجود است
چنانچه گفته در سوره اعراف الست بربکم قالوا بلی و بیان شد در شرح حدیث هفتم باب سیم کتاب توحید
با عبارت از پیمان وقت تکلیف و ارسال رسل است چنانچه بیان میشود در حدیث دوم باب اینکه ائمه
اند بیت که انبیا علما اند هستند و نصب آن بر حکایت از بناء است بعد برهم نقش تنزیل از اول
تا دلیل محرود مضاف است مضمون تفسیر در ظلمونا تا آخر گذشت در کتاب التوحید در حدیث یازدهم
باب النوادر که باب بیست و سیوم است **دهم** گفتم چه معنی دارد قول الله تعالی در سوره دهر و فا میکنند
ابرار به پیمان گفت مراد اینست که و فا میکنند برای الله تعالی به پیمانی که گرفته شده بر ایشان در روز عهد
که آن امامت اهل البیت است گفتم چه معنی دارد در سوره دهر هر کسی که شما را بعنوان بیان مستقل فیه

فرود فرستادیم بر تو این آیت قرآن که در این سوره است که ان الابرار شروع از اینجا باشد نزول از فرو فر...
بیان مستقل فیه گفت مراد اینست که بولایت علی فرو فرستادیم نزولی از فرو فرستادن گفتم این معنی که گفتی
بیان مستقل فیه نیست بلفظ است گفت آری بیان مستقل فیه است بر حالی که با آن بیان نحو مستقل فیه نیست
اشارت است باینکه تنزیل این آیت برای بیان تاویل آیت سابقه است بیان باینکه تاویل آن آیت که لفظ
جمع است در حق علی علیه السلام است چه تنزیلا مفعول مطلق برای نوعیت است یعنی نوع علی تنزیل که آن
یعنی که لفظ جمع در این آیت در وجه مستعمل نشده و آن آیت بقرب آن وصف نازل شده گفتم چه معنی دارد
در سوره دهر هر کسی که این یاد آوری ربوبیت رب العالمین است گفت مشار الیه هذه ولایت که تنزیل است
و تاویل آیت سابقه بر آنست گفتم چه معنی دارد در سوره دهر داخل میکند الله تعالی هر کرا که میخواهد در رحمت
گفت مراد از رحمت امامت اهل البیت است امام گفت برای بیان مرد و معنی آنکه ظلم میکنند الله تعالی
کرده برای ایشان عذابی دردناک آیا نمی بینی که الله تعالی میگوید در سوره بقره و سوره اعراف و ظلم کرده ما را
ولیکن خود ایشان را ظلم میکردند امام در تفسیر این گفت هر کسی که الله تعالی عزیز تر و منیع تر است از آنکه ظلم
کرده شود و از آنکه نسبت دهد خود را با مظلومیت هر چند که بعنوان نفی باشد ولیکن الله تعالی مخلوط ساخته ما را
که خلفای او ایم بخود یعنی بنزدیکی خود پس گردانید ظلم بر ما را بجای ظلم او و دوستی ما را بجای دوستی او و بعد از آن فرو فرستاد
آن مضمون چیزی از قرآن بر پیغمبر خود بنزدیکی گفت در سوره نحل و ظلم نکردیم ایشان را ولیکن ایشان بودند که
خود ایشان را و بس ظلم میکردند مراد اینست که تقدیم مفعول بر فعل برای حصر است پس افاده این میکند که
ظلم کرده‌اند گفتم یعنی که گفتی تنزیل این آیت سوره بقره و اعراف هم گفت آری **متن** قلت ويل يومئذ
للمكذبين قال يقول ويل للمكذبين يا محمد بما أوحيت إليك من ولاية علي ألم نهلك الأولين ثم نتبعهم
الآخرين قال الأولين الذين كذبوا الرسل في طاعة الأوصياء كذلك نفعل بالمجرمين قال من أجرم
إلى آل محمد وركب من وصيه ما ركب قلت إن المتقين قال نحن والله وشيعتنا ليس على ملة
إبراهيم غيرنا وسائر الناس منها براء **شرح** این فقرات از سوره مرسلات است الم نهلك تقدیر قلت الم
نهلك است و سیوم از بود که تقدیر آن نباشد اجرام کردن گناه بزرگ که بخشیده نشود و آن گناه
جرمه منه فلان با ایشان عبارت از تصدیق حجج الهیست که مذکور است در سوره انعام و تلك حجتنا آتیناها ابراهیم
علی قومه و بیان شد در شرح عنوان باب اول بر اهل فتح با کسر ثا و سکون الف ممدوده مصدر است بمعنی
اسم فاعل مستعمل شده **ویل** گفتم چه معنی دارد وای در آن روز برای تکذیب کنندگان گفت میگوید وای
برای تکذیب کنندگان ای محمد به آنچه وحی کردم سوی تو که ولایت علی باشد گفتم چه معنی دارد آیا هلاک کردیم

بعد از آن از پی ایشان میفرستیم پیغمبرانرا گفت چشیدن جمعیکه تکذیب کردند رسولان سابق را و اعقاب
اوصیا و معنی ... مذکورست در اینکه همچنان میکنیم با اهل جرم گفت مراد کسیست که ... بسوی آل محمد ...
شد از حق وصی او و آنچه را که مرتکب شده مراد ... ضلالت و هوا ... ایشانست گفتم چه معنی دارد ان المتقین
فی ظلال و عیون مر پرستی که پرهیزکاران عذاب آلهی در سر سایهها و چشمهاانه گفت مراد مائیم بخدا قسم و شیعیان
... ما نیست ... ابراهیم غیر ما و ... زنان ... اصل قلت یوم یقوم الروح والملائکة
صفا لا یتکلمون الآیة قال نحن والله المأذون لهم یوم القیمة والقائلون صوابا قلت ما تقولون اذا تکلمتم
قال نمجد ربنا و نصلی علی نبینا و نشفع لشیعتنا فلا یردنا ربنا قلت کلا ان کتاب الفجار لفی سجین
قال هم الذین فجروا فی حق الائمة واعتدوا علیهم قلت ثم یقال هذا الذی کنتم به تکذبون قال یعنی
امیرالمؤمنین قلت تنزیل قال نعم شرح چنان ... شد ... باب پنجاه و پنجم و باب پنجاه و ششم و مراد از ... انبیا
و اوصیا است که حاملان جمیع کتب آسمانی اند ... محل ... باعتبار اینکه ... زندگی خلایق ... بیان
آیت سوره مطففین شد در شرح حدیث آخر باب نود و سیوم یعنی گفتم چه معنی دارد در سوره نبا روز ...
بزرگ آلهی و زینت کرسی ایستادن انبیا و اوصیا و ملائکه ... اعمال و موکلان بهشت و موکلان دوزخ
و موکلان دوزخ می ایستند صف زده هیچکدام سخن نمیگویند ... تا آخر آیت که الا من اذن
له الرحمن وقال صوابا مگر کسی که رخصت داده او را ... و گفت حق ... امام گفت هم بخدا قسم ... که
رخصت شده برای ایشان و گویند ... گفتم چه میگویید چون سخن گفتید گفت تعظیم میکنیم صاحب
کل اختیار خود را و درود میفرستیم بر پیغمبر خود و شفاعت میکنیم برای شیعیان خود پس رد نمیکند ما را
صاحب کل اختیار ما گفتم چه معنی دارد در سوره مطففین ... بدرستی که سرنوشت فاجران ...
گفت مراد فاجران در این آیت جمعی اند که ظلم کردند در حق ائمه و تعدی کردند بر ایشان گفتم چه معنی دارد
در سوره مطففین بعد از آن گفته میشود این کسی است که او را تکذیب میکردید گفت یعنی ...
امیرالمؤمنین را گفتم ... این معنی ... این لفظ است گفت آری نود و دوم اصل عن ابی بصیر
عن ابی عبدالله علیه السلام فی قول الله عز و جل ومن اعرض عن ذکری فان له معیشة ضنکا قال یعنی
ولایة امیرالمؤمنین قلت ونحشره یوم القیمة اعمی قال یعنی اعمی البصر فی الآخرة اعمی القلب
فی الدنیا عن ولایة امیرالمؤمنین قال وهو متحیر فی القیمة یقول لم حشرتنی اعمی وقد کنت
بصیرا قال کذلک اتتک آیاتنا فنسیتها قال الآیات الائمة فنسیتها وکذلک الیوم تنسی
یعنی ترکتها وکذلک الیوم تترک فی النار کما ترکت الائمة علیهم السلام فلم تطع امرهم ولم تسمع قولهم

قلت وکذلک نجزی من اسرف ولم یؤمن بآیات ربه ولعذاب الآخرة اشد وابقی قال یعنی من
اشرک بولایة امیرالمؤمنین غیره ولم یؤمن بآیات ربه ترک الائمة معاندة فلم یتبع آثارهم ولم
یتولهم شرح اعمی البصر ... اعمی القلب ... است ... بر عکس باشد بقرینه مقام ...
مراد باعمی البصر کسیست که ... شود و جواب اعتراض ... گفت بنابر اینکه این قسم کسی ... چشم ... باشد ...
نباشد چنانچه کوران ... مراد باعمی القلب کسیست که ... شود و ... نشود ...
و این قسم کسی ... باشد چنانچه ... صاحب ... در اعراف ...
... بعد برگشت ... استیناف ... یعنی روایت
از ابوبصیر از امام جعفر صادق علیه السلام در قول الله عزوجل در سوره طه ...
... سوره یس ...
... گفت ... امیرالمؤمنین ...
گفتم چه معنی دارد در سوره طه ... روز قیامت ... کور ... چشم ... آخرت ...
... امیرالمؤمنین امام گفت ... چشم ... آخرت ...
... چشم ... جواب ... گفت ... اوکه بودی ...
... آیات ... فراموش کردی ... امام گفت ...
... فراموش کردی ... فراموش ... میشوی ...
... امروز ترک ... چنانچه ترک کردی ائمه علیهم السلام را ...
... فراموشی ... ترک ...
فراموش کرده ... ترک کرده ... فراموشی ... گفتم چه معنی دارد در سوره طه و همچنین ...
... کسی ... صاحب کل اختیار خود ... این ...
... آنحضرت ... امام گفت ...
... کسیست که شریک کند ... امیرالمؤمنین ... ولایت ...
... مراد ... آیات ...
که ترک کرد ... اصل قلت الله لطیف
بعباده یرزق من یشاء قال ولایة امیرالمؤمنین قلت من کان یرید حرث الآخرة قال معرفة امیرالمؤمنین
والائمة علیهم السلام نزد له فی حرثه قال نزیده منها قال یستوفی نصیبه من دولتهم ومن کان یرید حرث

القلب تأخذه بها ما له في الآخرة من نصيب قال لمن ليس في دولتنا الحق مع القائم نصيب شرح اللطف آنچه برکت
کند خوب را و دور کند بد را و آن دو قسم است اول آنچه واجبست بر الله تعالی نسبت به بندگان که مکلفند مثل بعثت
رسل و انزال کتب و تعیین اوصیای ایشان و جمع مسائل بعد از رسل و این نوعی از وجوب بر قدرت که در
مشترکست میان سعید و شقی چنانچه گذشت در کتاب ... دوم نوعی که زیاده است بر قدر مشترک
بر قدر مصحح تکلیف و باعث طاعت البته و آن بر الله تعالی واجب نیست لیکن برای جمعی که میداند که اگر کنند
مشترک باشند نیز اطاعت میکرده لطف نیز را میکند و برای بعضی جمعی که میداند که اگر کند قدر مشترک
میکرده لطف زاید را میکند و برای بعضی دیگر میکند و از این تقریر ظاهر میشود که در این حدیث استیناف بیانست برای
رفع و هم که گویا کسی گفت که هرگاه همه محل لطف باشند پس مستقل خواهند بود در قدرت و الله تعالی ...
بوده و الا تفاوت در طاعت و معصیت نخواهد بود و جواب گفته که لطف زاید نسبت به هم میرسد پس مستقل
و او قوی عزیز است و ایضا ظاهر میشود که سخن بر بیان استیناف چون استیناف دالست که گویا کسی گفت
تفاوت در لطف زاید خلاف عدالت جوابست و کلطف زاید بسی بر علم الله تعالی است که بر تقدیری
لطف مشترک میکرده هر کسی چه میکرده و بنا بر کردن لفظ کان در جمله شرطیه برای دلالت بر تقدیر است
دلالت بر وقت تکلیف اولست که در آن وقت لطف واقع شده و چنانچه می آید در حدیث دوم
آینده حاصل میرد و گویست اگر برای این نبود مکنت در روز در تقدیر رفت داده است خبر مبتدا
راجع به معروف است مراد به وثم دولت دنیا در زمان ما قائم ... آن نیست که مراد از نفس
آنکه بیت وهن کان بی تقدیر وقت وهن کان است یعنی گفتم چه معنی دارد ... الله لطف بعباده یرزق
من یشاء وهو القوی العزیز الله تعالی لطف کرده است به جمیع بندگان خود بیان آنکه روزی میکند بعنوان
توفیق هر که را که بخواهد و آن بر روبیت رب العالمین دوست عنایت تواند که گفت مراد این است که
روزی میکند ولایت امیر المؤمنین یعنی که بعد از رسول مصداق بیان بر روبیت آنست گفتم چه معنی دارد بیان
این آنکه هر که اراده میداشت از جهت آخرت داده گفت مراد از جهت آخرت شناخت امیر المؤمنین
او است یعنی که بعد از رسول شناخت ایشان جمیع عمل کار آخرت نمی آید گفتم چه معنی دارد بگیم
برای او در جهت او گفت مراد آنست که زیاد کنیم بعنوان توفیق و راه او را از معرفت بر او در تفسیر
تفسیر گفت پس تمام میداند مکمل حصه خود از معرفت کلام الهی را از دولت ایشان مراد آنست که ما
زیاد کردن بعنوان توفیق مختلف در شیعیان بشدت و ضعف بقضای تفاضل مراد از حرث آخرت
گفتم چه معنی دارد و هر که اراده میکرد از جهت دنیا را میدهیم او را از دنیا و نیست او را در حرث آخرت هیچ

نصیب گفت مراد نیست که نیست او را در معرفت دولت اخروی ایشان و صدق که قائم علیه السلام بعضی
بعضی که توفیق تصدیق به ولایت ایشان آن وقت نیز نمی یابد کشته میشود پس اصطلاح اسلام ... باب
صد و هشتم اصل باب فیه نتف و جوامع من الروایة فی الولایة شرح این باب که در آن لطایف و کمال تتبع
جمع کرده است و اینسیار ... جمع نتفه و که کرده منا زد از جمله روایت اهل بیت در ولایت اهل
ایمان این باب نه حدیث است اول حدیث کان ابو جعفر علیه السلام یقول ان الله اخذ میثاق شیعتنا بالولایة
وهم ذر یوم اخذ المیثاق علی الذر والاقرار له بالربوبیة ولمحمد صلی الله علیه وآله بالنبوة شرح و الا
مجرور معطوف بر ولایت است یعنی میگفت امام محمد باقر علیه السلام که الله تعالی گرفت پیمان شیعه
امامیه را بامام خود داشتن در حالی که ارواح ایشان بشکل موران کوچک بود و در وقتی که گرفت پیمان ارواح
بشکل موران و گرفت پیمان شیعه را در آن وقت به اقرار برای الله تعالی بصاحب کل اختیار هر کس و به خبر دادن
در برای محمد به نبوت دوم حدیث عن ابی جعفر علیه السلام قال ان الله خلق الخلق فخلق ما احب مما احب
وکان ما احب ان خلقه من طینة الجنة وخلق ما ابغض مما ابغض وکان ما ابغض ان خلقه
من طینة النار ثم بعثهم فی الظلال فقلت وای شیء الظلال فقال الم تر الی ظلک فی الشمس شیء و
لیس بشیء ثم بعث الله فیهم النبیین یدعونهم الی الاقرار بالله وهو قوله ولئن سألتهم من خلقهم لیقولن
الله ثم دعاهم الی الاقرار بالنبیین فاقر بعضهم وانکر بعض ثم دعاهم الی ولایتنا فاقر بها والله من
احب وانکرها من ابغض وهو قوله فما کانوا لیؤمنوا بما کذبوا به من قبل ثم قال ابو جعفر علیه السلام
کان التکذیب ثم شرح این حدیث بالنکه خلافی نمی آید حدیث سیوم باب سوم کتاب الایمان والکفر
و مخلص برای تفصیلست و در این حدیث جهت به مستعمل شده اول و دوم موصولست و بجای اول در کتاب
الایمان والکفر من است و آن بهتر است و سیوم مصدریه است و عبارت است از مصدر احب در ما احب
و ضمیر منصوب در خلقه راجع بما در ما احب است و چهارم موصولست و پنجم مصدریه است و عبارتست از
مصدر ابغض در ما ابغض و ضمیر منصوب در خلقه راجع بما در ما ابغض است و ششم نافیه است و هفتم موصولست
ذکر و کان در حب تا آخر ذکر نظیر آن برای اشارت به دو چیز است اول آنکه محبت و بغض الهی از صفات
فعلست نه از صفات ذات چنانچه بیان شد در باب چهاردهم کتاب التوحید دوم آنکه محبت و بغض الهی
داخل نیست در طاعت و معصیت بندگان نیست زیرا که مراد به ما در ما احب آب خوشگوار است و مراد به ما در ما ابغض
آب شور تلخ است که مذکور میشود در حدیث اول باب دوم کتاب الایمان والکفر و مراد به طینة الجنة جزو اعظم آب بسیط
نشأة است که الله تعالی میداند به علم غیب خود که آنچه از آن مخلوق شود در بهشت خواهد بود و برای مکلفی باشد

بحقیقه رفوه خواهد بود خواه خوشگوار شود و خواه شور تلخ مراد بعضیت اند رخوه و همی آب بسیط است بلا اجزاست که
تعالی میداند بعلم غیب خود که آنچه از آن مخلوق شود حتم خواهد بود و برای حکمتی یعنی باختیار خود خواهد بود
خواه شور تلخ شود و خواه خوشگوار ان غلغله و جا بفتح همزه و تخفیف نون و صیغه ماضی معلوم است از باب نصر
طا بنقطه و سکون یا دو نقطه در پایین و نون سرشت یعنی و خبری الفعل کسیطا بنقطه جمع [illegible]
استفاده شده برای بود خبری شی لیس شیئا یعنی شی غیر معتدبه است که محض بود است مثل آثار بدایا
احکام ثواب و عقاب نبشود نظیر این آنکه وجود ذهنی را وجود ظلی میباشد مثل الیقین از اول [illegible] بنقطه
و تشدید و کسره یا دو نقطه در پایین و فتح نون بصیغه تثنیه است و مراد دو رده ظاهرست که یکی را مقید
ربوبیت است که ظاهر الصفوات است و دیگری را انکار ربوبیت است که ظاهر البطلانست چنانچه گفته در سوره
بلد و هدیناه النجدین و در نسخه [illegible] دوم بفتح نون و کسره با بی نقطه بصیغه جمع بنا است و آن تصحیف [illegible] اول
و در دوم در نسخت ضمیر مستتر در جعلهم راجع بایدا است و جعلها بیاست ضمیر و هو راجع بالاقرار است
مقصود نیست که اقرار به الله تعالی یعنی اقرار بخالقیت او دست که مذکورست در این آیت و خالفت [illegible]
دارد بربوبیت او یعنی صاحب کل اختیار هر کس هر ضرب [illegible] شریک نداشتن [illegible] مقصود
این نیست که ضمیر منصوب در و لئن سالتهم راجع بمنکران صانعست زیرا که جمیع منکران رسالت اقرار بخالقیت
الله تعالی میکنند بلکه مراد بیان ایشان و وصف [illegible] که ایشان را او [illegible] چنانچه میآید در کتاب
الایمان و الکفر در باب [illegible] ششم که باب وجوه الکفر است پس آن ضمیر راجع بمنکران [illegible]
از جمله [illegible] باسلام از جمله صحابه تا آخر زمان ضمیر [illegible] و در دوم راجع [illegible] است [illegible]
یؤمنوا است و موصول است [illegible] بجای [illegible] است و [illegible] است یعنی روایت است از امام [illegible]
علیه السلام گفت که معنی که الله تعالی آفرید این مخلوق را بر روش که آفرید هر کرا که دوست داشت [illegible]
دوست داشت و بود دوست داشتن الله تعالی آنچه را که دوست داشت اینکه آفرید آنرا از سرشت [illegible]
و آفرید هر کرا که دوست نداشت از آنچه دوست نداشت و بود دوست نداشتن او آنچه را که دوست [illegible]
اینکه آفرید آنرا از سرشت [illegible] بعد از آن [illegible] محمد [illegible] بس گفتم [illegible]
مراد اینست که خلق [illegible] استعاره [illegible] گفت آیا نظر کردی [illegible]
و چیزی مقصد نیست آن [illegible] بعد از آن [illegible] الله تعالی [illegible] ظاهر [illegible]
که منجر [illegible] اقرار به الله تعالی و آن قرار مذکور است در قول الله تعالی در سوره زخرف [illegible] اگر
سوال کنی منکران ولایت را [illegible] اسلام که کیست که آفرید [illegible]

بعد از آن الله تعالی خود را بایشان شناسانید اقرار با خدا پس اقرار کرد بعضی ایشان خواه محبوب و خواه مبغوض
شدند بعضی که مبغوض شدند بعد از آن خود را بایشان شناسانید اقرار به امت و اوصیا پس اقرار کرد و آن [illegible]
هر که الله تعالی دوست داشت او را و انکار کرد آنرا هر که الله تعالی دشمن داشت او را و آن انکار [illegible]
در قول الله تعالی در سوره اعراف که و عاقبت ایشان این نیست که [illegible] تکذیب کرده [illegible] وقت تکلیف
اول ارواح شده بعد از آن گفت امام محمد باقر علیه السلام قرار گرفته بود تکذیب منکران نبوت و ولایت [illegible]
وقت تکلیف ارواح پیش از وجود ابدان سیوم حس عن ابی عبد الله علیه السلام قال ولایتنا ولایة
الله التی لم یبعث نبی قط الا بها شرح روایت است از امام جعفر صادق علیه السلام گفت ولی تصرف بودن
مصداق ولی تصرف بودن الله تعالی است که فرستاده نشده هیچ پیغمبر مگر برای تبلیغ آن ولی تصرف
بودن الله تعالی یعنی نهی از خود رائی باختلاف [illegible] چهارم حس سمعت ابا عبد الله علیه السلام
ما من نبی جاء قط الا بمعرفة حقنا و تفضیلنا علی من سوانا شرح و تفضیلنا عطف [illegible]
تفسیری و مراد تفضیل الله تعالی است بالطف است بر معرفه و مراد تفضیل سنت یعنی شنیدم از امام
جعفر صادق علیه السلام میگفت نیست هیچ پیغمبر که آورده باشد خبر یعنی امر کرده باشد [illegible] و در میان احکام
شریعت خود وجوب شناختن حق ولایت اهل بیت رسول آخر الزمان را و وجوب شناختن [illegible]
الله تعالی ما را بر غیر ما پنجم حس عن ابی الصباح الکنانی عن ابی جعفر علیه السلام قال سمعته یقول والله
ان فی السماء لسبعین صفا من الملائکة لو اجتمع اهل الارض کلهم یحصون عدد کل صف منهم ما
احصوهم و انهم لیدینون بولایتنا شرح کل یعنی کل مجموعیست نه یعنی کل افرادی یعنی روایت است از ابی
الصباح کنانی از امام محمد باقر علیه السلام راوی گفت شنیدم از او میگفت بخدا قسم که بدرستی که در آسمان هفتاد
صف از ملائکه است که اگر جمع شوند اهل زمین همگی که حساب کنند عدد مجموع یک صف از ایشان را حساب نتوانند
کرد ایشان را و بدرستی که [illegible] عبادت الله تعالی میکنند بوسیله دوستی ما یعنی [illegible] عبادت
ایشان منحصر است در اظهار دوستی [illegible] بصلوات بر محمد و آل محمد ششم حس عن ابی الحسن علیه السلام قال
ولایة علی مکتوبة فی جمیع صحف الانبیاء و لن یبعث الله رسولا الا بنبوة محمد صلی الله علیه و آله
و وصیة علی علیه السلام شرح روایت است از امام موسی کاظم علیه السلام گفت ولی تصرف بودن علی [illegible] نوشته شده در
جمیع کتب انبیاء و نفرستاده الله تعالی رسولی مگر با تبلیغ نبوت محمد صلی الله علیه و آله و وصایت علی علیه السلام
هفتم حس عن ابی جعفر علیه السلام قال ان الله عز و جل نصب علیا علیه السلام علما بینه و بین خلقه فمن
عرفه کان مؤمنا و من انکره کان کافرا و من جهله کان ضالا و من نصب معه شیئا کان مشرکا و من

جائز بود لا يدخل الجنة شرح روايت است از امام محمد باقر عليه السلام گفت بدرستى كه الله عز و جل قرار داده است على
عليه السلام را نشان ميان خود و ميان مخلوقين خود پس هر كه شناخت ولايت او را شد مؤمن بربوبيت رب
العالمين و هر كه نشناخت ولايت او را شد منكر ربوبيت رب العالمين و هر كه ندانست كه ولايت او براى
اينكه نشان ربوبيت رب العالمين است و جهت بعض ظاهر نصيبش ولايت او كرد شد گمراه و هر كه برابر داشت
با او كسى ديگر را با هم شد مشرك و هر كه آورد در روز قيامت شناخت ولايت على را و چون بزرگ
آمد اهل بهشت شد ششم اصل سمعت أبا جعفر عليه السلام يقول إن عليا عليه السلام باب فتحه الله
من دخله كان مؤمنا ومن خرج منه كان كافرا ومن لم يدخل فيه ولم يخرج منه كان في الطبقة الذين
قال الله تبارك وتعالى لي فيهم المشيئة شرح شنيدم از امام محمد باقر عليه السلام ميگفت بدرستى كه على در است
براى تصديق ربوبيت رب العالمين كه گشود آن را الله تعالى براى خلق بعد از رسول عليه السلام پس هر كه داخل
آن در شد يعنى كه محكمات قرآن را كه در آنهاست نهى از اختلاف از روى ظن دانست و تصديق ولايت على
كرد شد مؤمن حقيقى بربوبيت رب العالمين و هر كه بيرون رفت از آن در يعنى كه تصديق ولايت على نكرد
شد منكر ربوبيت رب العالمين و هر كه داخل آن در نشد و بيرون نيز نرفت از آن در يعنى كه تصديق و
على كرد او را نه [illegible] كه در ذكر ولايت او براى اين جهت كه مصداق ربوبيت رب العالمين است
چنانكه گذشت در حديث سابق شد از طايفه كه گفته است تبارك و تعالى كه مراست در ايشان خواهش اگر خواهم
مى بخشم و اگر خواهم عذاب ميكنم هفتم اصل كان أبو جعفر عليه السلام يقول إن الله أخذ ميثاق شيعتنا بالولاية
لنا وهم ذر يوم أخذ الميثاق على الذر بالإقرار له بالربوبية ولمحمد صلى الله عليه وآله بالنبوة وعرض الله عز وجل على محمد
أمته في الطين وهم أظلة وخلقهم من الطينة التي خلق منها آدم وخلق الله أرواح شيعتنا قبل أبدانهم
بألفي عام وعرضهم عليه وعرفهم رسول الله صلى الله عليه وآله وعرفهم عليا ونحن نعرفهم في لحن القول
شرح ميگفت امام محمد باقر عليه السلام بدرستى كه الله تعالى گرفت پيمان شيعه ما را بدوستى ما [illegible] براى
در حالى كه ايشان بشكل موران بودند يعنى كه ارواح ايشان بود [illegible] در روزى كه گرفت پيمان از ايشان ارواح
بشكل موران و اقرار براى الله تعالى بصاحب كل اختيار بودن و براى محمد صلى الله عليه وآله نبوت و [illegible]
الله عز و جل بر محمد صلى الله عليه وآله امت او را در گل در حالى كه ايشان از آن مخلوق بودند يعنى كه [illegible]
بود در حالى كه ارواح ايشان [illegible] چنانچه بيان شد در حديث دوم اين باب و آفريد ارواح ايشان
از آن گل كه آفريد از آن آدم را و آفريد الله ارواح شيعه ما را پيش از آفريدن بدنهاى ايشان
بدو هزار سال [illegible] شيعه ما را [illegible] رسول الله [illegible] كه ايشان را شناخت

او را يعنى كه او شناخت ايشان را و شناسانيد ايشان را على و ما مى شناسيم شيعه و مخالف را در طرز
سخن يعنى اگر تصريح بدوستى و دشمنى خود نكند شناسيم بقول الله تعالى در سوره محمد ولتعرفنهم في لحن القول
باب سيصد و نهم است باب في معرفتهم أولياءهم والتفويض إليهم شرح اين بابست در بيان شناخت ائمه دوستان
خود را و در بيان تفويض الله تعالى كار شريعت را بسوى ائمه در جواب مسائل يعنى كه گرمسائل كسى ايشان را از تفسير آيت پرسيد
ايشان بمقتضاى شناخت ايشان حال سائل را جواب ميگويند گاهى بمقتضاى آيت و گاهى بتأويل آيت و گاهى
بتقيه بمعنى شرعى و تأويل بيان شد در شرح حديث دوم باب سيصد و هشتم و درين باب سه حديث است
اول اصل عن صالح بن سهل عن أبي عبد الله عليه السلام أن رجلا جاء إلى أمير المؤمنين عليه السلام وهو مع أصحابه
فسلم عليه ثم قال له أنا والله أحبك وأتولاك فقال له أمير المؤمنين عليه السلام كذبت قال بلى والله إني
أحبك وأتولاك فكرر ثلاثا فقال له أمير المؤمنين عليه السلام كذبت ما أنت كما قلت
إن الله خلق الأرواح قبل الأبدان بألفي عام ثم عرض
علينا المحب لنا فوالله ما رأيت روحك فيمن عرض علينا فأين كنت فسكت الرجل عند ذلك ولم يراجعه وفي رواية
أخرى قال أبو عبد الله عليه السلام كان في النار شرح روايت است از صالح بن سهل از امام جعفر صادق عليه السلام
مردى آمد بسوى امير المؤمنين و امير المؤمنين با ياران خود بود پس سلام كرد بر امير المؤمنين بعد از آن گفت بخدا
من بخدا قسم كه دوست ميدارم ترا و امام خود ميدانم ترا پس گفت او را امير المؤمنين دروغ گفتى يعنى نيستى چنانكه گفتى
بدرستى كه الله تعالى آفريد ارواح را پيش از بدنها بدو هزار سال بعد از آن عرض كرد بر ما دوست ما را پس بخدا قسم
كه نديدم روح ترا در آنكه عرض كرده شد بر ما پس كجا بودى پس خاموش شد آن مرد نزد آن سخن و گفتگو نكرد با امير المؤمنين
دوباره و در روايت ديگر گفت امام جعفر صادق عليه السلام و آن مرد آمده بود ميان اهل دوزخ دوم اصل عن أبي جعفر عليه السلام
قال إنا لنعرف الرجل إذا رأيناه بحقيقة الإيمان وحقيقة النفاق شرح روايت است از امام محمد باقر عليه السلام گفت بدرستى
كه ما هر آينه مى شناسيم مرد را چون ببينيم او را بمصداق ايمان او و مصداق نفاق او يعنى كيفيت شكل او كه نشان او است و عوض
او باشد سيوم اصل عن عبد الله بن سليمان عن أبي عبد الله عليه السلام قال سألته عن الإمام فوض الله
إليه كما فوض إلى سليمان بن داود فقال نعم وذلك أن رجلا سأله عن مسألة فأجابه فيها وسأله آخر عن
تلك المسألة فأجابه بغير جواب الأول ثم سأله آخر فأجابه بغير جواب الأولين ثم قال هذا عطاؤنا فامنن
أو أعط بغير حساب وهكذا هي في قراءة علي عليه السلام شرح روايت است از عبد الله بن سليمان از امام جعفر صادق عليه السلام
راوى گفت پرسيدم او را از حال امام كه آيا واگذاشته است الله تعالى اختيار را در جواب مسائل بسوى او چنانچه واگذاشته بود
بسوى سليمان بن داود پس گفت آرى و جهت سؤال آن بود كه مردى پرسيد امام جعفر صادق عليه السلام را از مسئله پس

گفت بلى بخدا قسم كه بدرستى كه من دوست ميدارم ترا و امام خود ميدانم ترا پس گفت او را امير المؤمنين دروغ گفتى

جواب داده‌اند آن مسئله را پرسید دیگری از همان مسئله پس جواب داد او را به غیر جوابی که اول داده بود
بعد از آن پرسید دیگری پس جواب داد او را به غیر جواب آن دو کس اول بعد از آن سه جواب گفت مضمون آیت
سورهٔ ص هذا عطاؤنا این بخشش ماست پس بخشا به هر که خواهی آنچه را که خواهی و باز دار بعضی را به حساب بعضی که حکم آن
بشده به بعضی که حکم ... و بعضی اختیار تو است و همچنین تفسیر شده این آیت در ... حکم جمیع ... رسول
است که رسول حکم کرده و حکم در صحیفه که آن را جامعه نامند به خط خود نوشته مراد ... که اصحاب این آیت معنی
نداده بعضی داده بعضی است به معنی ... قال قلت اصلحك الله فحين اجابهم بهذا الجواب ...
تغرهم الامام فسبحان ... ان في ذلك لآيات للمتوسمين وهم الائمة وانها
لبسبيل مقيم لا يخرج منها ابدا ثم قال لي نعم ان الامام اذا ابصر الى الرجل عرفه وعرف لونه وان سمع كلامه
من خلف حائط عرفه وعرف ما هو ان الله يقول ومن آياته خلق السماوات والارض واختلاف السنتكم
والوانكم ان في ذلك لآيات للعالمين وهم العلماء فليس يسمع شيئا من الامر ينطق به الا عرفه ناج او هالك
فلذلك يجيبهم بالذي يجيبهم شرح ... بعضی ... و آن عبارت از ... عیسی
روی گفت گفتم ... پس ... جواب گفت ... جواب ... بشناسد
که هر کدام ... جواب است گفت ... سبحان ... آیا نشنوی ... که ... هر کسی
قرآن ... است ... آن ... که آن ... بسبب ... است
که ... امام گفت بیرون ... آن ... هر ... سببی ... عیسی
امام گفت ... چون نظر کرد ... بشناخت او را و شناخت رنگ او را و اگر بشنود سخن
مردی را اگر ... بشناخت او را و شناخت که چیست ... که الله تعالی می‌گوید
... آسمانها و زمین است و اختلاف زبانهای شما
... که ... اختلاف ... آیتهاست برای دانایان و آن دانایان
اهل البیت اند ... که ... سخن ... کار آخرت ...
کاری ... آن ... آخرت ... پس برای
که جواب ... باب مولد النبی صلی الله علیه و آله و وفاته شرح
چون این باب مشتمل بر چند بحث است که هر کدام جایی به جهت عنوان آن را به لفظ جمع آورد و التاریخ به سکون همزه
... که آن ... وقت آن ... عیسی این باب ... تاریخ احوال رسول ... است ... باب
بحث است و هر یکی ... بحث اول که باب ... است ... مولد النبی ...

صلی الله علیه و آله و وفاته شرح چون این باب مشتمل بر چند بحث است که هر کدام جایی به جهت عنوان آن را به لفظ جمع آورد و التاریخ
... بیان ... که آن ... وقت آن ... عیسی این باب تاریخ احوال رسول ... است
... بحث ... بحث اول ... مولد النبی ...
... شرح مولد ... اسم زمان ... است و آن ...
... عیسی این تاریخ ... که ... وفات ... صلی الله علیه و آله و وفات
... در این بحث کلام مصنف ... حدیث ... عنوان ... کلام مصنف عیسی ولد
النبي صلى الله عليه وآله لاثنتي عشرة ليلة مضت من شهر ربيع الاول في عام الفيل يوم الجمعة مع
الزوال وروي ايضا عند طلوع الفجر قبل ان يبعث باربعين سنة وحملت به امه في ايام التشريق
عند الجمرة الوسطى وكانت في منزل عبد الله بن عبد المطلب وولدته في شعب ابي طالب في
دار محمد بن يوسف في الزاوية القصوى عن يسارك وانت داخل الدار وقد اخرجت الخيزران
ذلك البيت فصيرته مسجدا يصلي الناس فيه شرح التشريق ... مصدر
... بجانب مشرق ... که ... بستان سوی طائف ...
... ایام التشریق ... زیرا که اگر مراد ایام التشریق ...
... پس مدت حمل ... ماه ...
عیسی ... دوازده شب ... ربیع الاول ... تاریخ ...
... در سال آوردن ... فیل ...
خراب کردن کعبه ... در حدیث ... در جمعه ...
صحیح ... که رسول ... و چهل سال ... ایام تشریق ...
... منی ... عبد الله بن عبد المطلب که در منی ...
... منسوب به ابوطالب ... در خانهٔ محمد بن یوسف ...
خانه ... جانب دست چپ تو ... آن خانه را ... بیرون آورد خیزران
... به سکون ... و ... و نون که ... مهدی خلیفهٔ عباسی
... آن خانه را ... بیرون ...
مسجدی که نماز کنند مردمان در آن متن وتوفي بمكة بعد مبعثه ثلاث عشرة سنة ...
وكنت بها عشر سنين ثم قبض عليه السلام لاثنتي عشرة ليلة مضت من ربيع الاول يوم الاثنين ...

ولادت ... در زمان ...
... است

...وَسِتّینَ سَنَةً وَتُوُفِّیَ أبُوهُ عَبْدُ اللهِ بْنُ عَبْدِ المُطَّلِبِ بِالمَدینَةِ عِنْدَ أخْوالِهِ وَهُوَ ابْنُ شَهْرَیْنِ وَماتَتْ
أُمُّهُ آمِنَةُ بِنْتُ وَهْبِ بْنِ عَبْدِ مَنافِ بْنِ زُهْرَةَ بْنِ كِلابِ بْنِ مُرَّةَ بْنِ كَعْبِ بْنِ لُؤَیِّ بْنِ غالِبٍ وَهُوَ عَلَیْهِ السَّلامُ
ابْنُ أرْبَعِ سِنینَ وَماتَ عَبْدُ المُطَّلِبِ وَلِلنَّبِیِّ صلی الله علیه وآله نَحْوُ ثَمانِ سِنینَ شرح ... بعد از رسالت سیزده سال
بعد از آن هجرت کرد بسوی مدینه و در مدینه ده سال بعد از آن درگذشت علیه السلام از دنیا بعد از دوازده
که گذشته بود از ربیع الاول مخفی نماند که مشهور بیست و هشتم صفر است ... و در وفات ...
سال بود و وفات یافت پدرش عبدالله بن عبدالمطلب در مدینه نزد خالهای خود و رسول علیه السلام فرزند
دو ماه بود و در آن وقت و مرد مادرش آمنه ... و او علیه السلام فرزند چهار سال بود و مرد عبدالمطلب و رسول ...
نزدیک هشت سال بود وَتَزَوَّجَ خَدیجَةَ وَهُوَ ابْنُ بِضْعٍ وَعِشْرینَ سَنَةً فَوُلِدَ لَهُ مِنْها قَبْلَ مَبْعَثِهِ
القاسِمُ وَرُقَیَّةُ وَزَیْنَبُ وَأُمُّ كُلْثُومٍ وَوُلِدَ لَهُ بَعْدَ المَبْعَثِ الطَّیِّبُ وَالطّاهِرُ وَفاطِمَةُ عَلَیْهَا السَّلامُ وَرُوِیَ
أیْضاً أنَّهُ لَمْ یُولَدْ بَعْدَ المَبْعَثِ إلّا فاطِمَةُ عَلَیْهَا السَّلامُ وَأنَّ الطَّیِّبَ وَالطّاهِرَ وُلِدا قَبْلَ مَبْعَثِهِ وَماتَتْ
خَدیجَةُ عَلَیْهَا السَّلامُ حینَ خَرَجَ رَسُولُ اللهِ صلی الله علیه وآله مِنَ الشِّعْبِ وَكانَ ذلِكَ قَبْلَ الهِجْرَةِ بِسَنَةٍ وَماتَ أبُو طالِبٍ
بَعْدَ مَوْتِ خَدیجَةَ بِسَنَةٍ فَلَمّا فَقَدَهُما رَسُولُ اللهِ صلی الله علیه وآله شَنَأَ المُقامَ بِمَكَّةَ وَدَخَلَهُ حُزْنٌ
شَدیدٌ وَشَكا ذلِكَ إلی جَبْرَئیلَ عَلَیْهِ السَّلامُ فَأوْحَی اللهُ تَعالی إلَیْهِ اخْرُجْ مِنَ القَرْیَةِ الظّالِمِ أهْلُها فَلَیْسَ لَكَ بِمَكَّةَ
ناصِرٌ بَعْدَ أبی طالِبٍ وَأمَرَهُ عَلَیْهِ السَّلامُ بِالهِجْرَةِ شرح شنأ بشین و نون و همزه بصیغه ماضی معلوم باب
منع است یعنی دشمن داشت ... خود کرد ... فرزند بیست سال و کسری بود ... زاده شد برای او از خدیجه
پیش از رسالت او قاسم و رقیه و زینب و ام کلثوم و زاده شد برای او بعد از رسالت طیب و طاهر و فاطمه
علیها السلام و روایت شده و نیز که زاده نشد برای او بعد از رسالت مگر فاطمه علیها السلام و اینکه طیب و طاهر زاده
شدند پیش از رسالت او ... و مرد خدیجه ...
ذکر نشده و مرد خدیجه ... بیرون رفت رسول الله از شکاف کوه که منسوب بابوطالب است ...
ترس مشرکان ... و بود آن بیرون رفتن پیش از هجرت بمدینه یکسال و مرد ابوطالب بعد از مرگ خدیجه
یکسال پس چون نیافت رسول الله آن دو کس را ... خود شمرد ... و داخل شد او را اندوهی
سخت و شکایت کرد آن را ... بسوی جبرئیل پس وحی فرستاد الله تعالی بسوی او که بیرون رو از ...
که اهل آن ... نیست ترا در مکه ... کاری که صاحب اختیار باشد بعد از ابوطالب و امر کرد او را بهجرت
... قُلْتُ لأبی عَبْدِ اللهِ عَلَیْهِ السَّلامُ كانَ رَسُولُ اللهِ صلی الله علیه وآله سَیِّدَ وُلْدِ آدَمَ فَقالَ كانَ وَاللهِ
سَیِّدَ مَنْ خَلَقَ اللهُ وَما بَرَأَ اللهُ بَرِیَّةً خَیْراً مِنْ مُحَمَّدٍ صلی الله علیه وآله شرح گفتم امام جعفر صادق را که آیا بود

که آن بهتر باشد از محمد صلی الله علیه وآله ...

صلی الله علیه وآله بهترین فرزندان آدم پس گفت بود بخدا قسم بهتر هر که آفرید الله تعالی و نیافرید الله تعالی آفریده را
که او بهتر است از محمد ... دوم ص عَنْ أبی عَبْدِ اللهِ عَلَیْهِ السَّلامُ وَذَكَرَ رَسُولَ اللهِ صلی الله علیه وآله فَقالَ
قالَ أمیرُ المُؤْمِنینَ عَلَیْهِ السَّلامُ ما بَرَأَ اللهُ نَسَمَةً خَیْراً مِنْ مُحَمَّدٍ صلی الله علیه وآله شرح روایت است از امام
جعفر صادق علیه السلام که یاد کرد رسول الله ص را پس گفت که گفت امیرالمؤمنین ع نیافرید الله تعالی
انسانی را که آن بهتر از محمد صلی الله علیه وآله باشد سوم ص عَنْ أبی عَبْدِ اللهِ عَلَیْهِ السَّلامُ قالَ إنَّ اللهَ تَبارَكَ
وَتَعالی قالَ یا مُحَمَّدُ إنّی خَلَقْتُكَ وَعَلِیّاً نُوراً یَعْنی رُوحاً بِلا بَدَنٍ قَبْلَ أنْ أخْلُقَ سَماواتی وَأرْضی وَعَرْشی
وَبَحْری فَلَمْ تَزَلْ تُهَلِّلُنی وَتُمَجِّدُنی ثُمَّ جَمَعْتُ رُوحَیْكُما فَجَعَلْتُهُما واحِدَةً فَكانَتْ تُمَجِّدُنی وَتُقَدِّسُنی
وَتُهَلِّلُنی ثُمَّ قَسَمْتُها ثِنْتَیْنِ وَقَسَمْتُ الثِّنْتَیْنِ ثِنْتَیْنِ فَصارَتْ أرْبَعَةً مُحَمَّدٌ واحِدٌ وَعَلِیٌّ واحِدٌ وَالحَسَنُ وَالحُسَیْنُ ثِنْتانِ

وَقَسَمْتُ الثِّنْتَیْنِ ثِنْتَیْنِ

ثُمَّ خَلَقَ اللهُ فاطِمَةَ مِنْ نُورٍ ابْتَدَأها رُوحاً بِلا بَدَنٍ ثُمَّ مَسَحَنا بِیَمینِهِ فَأفْضی نُورَهُ فینا شرح این حدیث
صریح است در اینکه نفس ناطقه مجرد نیست و محل روح ... در بحار ... که خبر ... عمر بن خطاب ...
در سیاق عربی بروایت یعنی ... کلام امام جعفر صادق علیه السلام است و تفسیر نور بروح ...
می آید که ... باشند ... ارواح ایشان ... مخلوق شده پس نور یعنی روح ...
و مراد ... مصداق ربوبیت است ... معنی عرش بیان شد در شرح
اول باب ... بحر مستعمل شود بمعنی آب بسیار و مراد به بحر اینجا ... که مذکور شد در حدیث
باب ... سیوم ... مراد آبی باشد که ... آسمانها و زمین و امثال آنها است و این منافات ...
با آنکه ... روح محمد ... آب باشد ... پیش از خلق همه ...
التهلیل گفتن لا اله الا الله و التمجید تعظیم و مراد اینجا گفتن الله اکبر است التقدیس ... و مراد اینجا گفتن سبحان
الله است قسمتها بصیغه ماضی متکلم وحده از باب تفعیل ... از باب ضرب است ...
... بصیغه ماضی متکلم وحده از باب ضرب است ...
چیزی که ... ضمیر فصارت راجع بروح مطلق است ... فصارت تا آخر ...
آخر کلام امام جعفر صادق علیه السلام است مسحنا ... بصیغه ماضی غایب معلوم ...
المسح ... الله تعالی چیز را ... مبارک باشد ... بر چیز ... ضمیر ... راجع
بالله تعالی است ... یعنی روایت است از امام جعفر صادق که گفت الله تبارک و تعالی
ای محمد بدرستی که من آفریدم ترا و علی ... ربوبیت و عظمت خود ...
بود که تو روح ... پیش از آنکه آفریدم آسمانهای خود را و زمین خود را و عرش خود را و دریای خود را پس

پوستهٔ تهلیل میکردی مرا و تمجید میکردی مرا بعد از آن جمع کردم دو روح شما را با هم یعنی که کردم آن هر دو را
یک روح متصل و واحد چنانچه دو آب متفق در جمیع کیفیات که در دو کوزه باشد در یک کوزه ریخته شود و دو موجود
دیگر غیر آن دو موجود از کتم عدم بوجود آید و هر یک از آن دو معدوم شود پس آن یک روح تمجید میکرد مرا و
تقدیس میکرد مرا و تهلیل میکرد مرا به این معنی که اجتماع ایشان باعث قوت و زیاده شدن تقدیس شد بعد از آن
پاره کردم آن یک روح را دو روح چنانچه دو آب درهم ریخته را از موضع اتصال که سطح وهمی است جدا از هم کنند
هر چند که غایت مخلوط بهم شده باشد پس اعادهٔ وجود آن دو میشود شخصها به عینه و این بیل [illegible]
که اعادهٔ معدوم شخصه محالست و نصب کردم آن دو روح را دو روح دیگر که در عالم ایمان فرزندان ایشان
شوند پس گردید روح چهار محمد و علی و حسن و حسین بعد از آن آفرید الله تعالی فاطمه را از نوری به معنی که
او نیز مصداق ربوبیت است لیکن بواسطهٔ بیان کیفیت این خلق ابتدا کرد فاطمه را روح بی بدن به معنی
که وجود داد و تقسیم جزئی از آن چهار روح نشد بعد از آن آفرید ما را [illegible] به قدرت کامله خود پس
شدیم ما به معنی که مصداق ربوبیت رب العالمین شدیم چهارم حس سَمِعْتُ أَبَا جَعْفَرٍ عَلَيْهِ السَّلَامُ يَقُولُ
أَوْحَى اللَّهُ إِلَى مُحَمَّدٍ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ يَا مُحَمَّدُ إِنِّي خَلَقْتُكَ وَلَمْ تَكُ شَيْئاً وَنَفَخْتُ فِيكَ مِنْ رُوحِي كَرَامَةً
مِنِّي أَكْرَمْتُكَ بِهَا حِينَ أَوْجَبْتُ لَكَ الطَّاعَةَ عَلَى خَلْقِي جَمِيعاً فَمَنْ أَطَاعَكَ فَقَدْ أَطَاعَنِي وَمَنْ عَصَاكَ
فَقَدْ عَصَانِي وَأَوْجَبْتُ ذَلِكَ فِي عَلِيٍّ وَفِي نَسْلِهِ مِمَّنِ اخْتَصَصْتُهُ مِنْهُمْ لِنَفْسِي شرح مراد به روح اینجا جبرئیل
مراد آن در حدیث سابق آنچه مراد در سابق نفس ناطقه است و مراد اینجا جمادیست که مذکور شد در باب
جمع و اینجا در ششم اگر امر [illegible] شرف و مراد اینجا باعث شرف است کرامة مفعول به نفخت است و من
برای تبعیض و تواند بود که مفعول له باشد و من روحی مفعول به باشد و من اسم باشد بمعنی بعض حس شنیدم از
امام محمد باقر علیه السلام میگفت وحی کرد الله تعالی بسوی محمد صه که ای محمد به درستی که من آفریدم ترا و نبودی چیزی
و دمیدم در تو از جملهٔ بعثت دهی که جبرئیل است نه از روی اکرامی از جانب من که گرامی کردم ترا به آن یعنی
که هیچ کس پیش از تو را دمیده نبودم این دمیدن در تو وقتی بود که ثابت لازم ساختم برای تو اطاعت را بر
مخلوقین خود همگی پس هر که اطاعت کند ترا پس به تحقیق اطاعت کرده مرا و هر که مخالفت کند ترا پس به تحقیق مخالفت
کرده مرا و ثابت لازم کردم آن را که در تو ثابت لازم کردم در علی و در نسل او در آن کس که انتخاب کردم او را از جمله
اولاد او برای خلافت خود پنجم حس عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ سِنَانٍ قَالَ كُنْتُ عِنْدَ أَبِي جَعْفَرٍ الثَّانِي عَلَيْهِ السَّلَامُ فَأَجْرَيْتُ اخْتِلَافَ
الشِّيعَةِ فَقَالَ يَا مُحَمَّدُ إِنَّ اللَّهَ تَبَارَكَ وَتَعَالَى لَمْ يَزَلْ مُتَفَرِّداً بِوَحْدَانِيَّتِهِ ثُمَّ خَلَقَ مُحَمَّداً وَعَلِيّاً وَفَاطِمَةَ
فَمَكَثُوا أَلْفَ دَهْرٍ ثُمَّ خَلَقَ جَمِيعَ الْأَشْيَاءِ فَأَشْهَدَهُمْ خَلْقَهَا وَأَجْرَى طَاعَتَهُمْ عَلَيْهَا وَفَوَّضَ أُمُورَهَا إِلَيْهِمْ

فَهُمْ يُحِلُّونَ مَا يَشَاءُونَ وَيُحَرِّمُونَ مَا يَشَاءُونَ وَلَنْ يَشَاءُوا إِلَّا أَنْ يَشَاءَ اللَّهُ تَبَارَكَ وَتَعَالَى ثُمَّ قَالَ يَا مُحَمَّدُ هَذِهِ
الدِّيَانَةُ الَّتِي مَنْ تَقَدَّمَهَا مَرَقَ وَمَنْ تَخَلَّفَ عَنْهَا مُحِقَ وَمَنْ لَزِمَهَا لَحِقَ خُذْهَا إِلَيْكَ يَا مُحَمَّدُ شرح روایت از
محمد بن سنان گفت بودم نزد امام محمد تقی علیه السلام پس ذکر کردم اختلاف شیعه امامیه را در علل اسباب اختلاف
فتواهای ایشان پس گفت ای محمد به درستی که الله تبارک و تعالی پیوسته تنها بود به یگانگی خود به این معنی که غیر خود پیش از
اهل توحید کسی نبود بعد از آن آفرید محمد و علی و فاطمه را پس درنگ کردند ایشان پس هزار سال
یعنی مقدار هزار سال تقدیری بعد از آن آفرید جمیع چیزهای دیگر را پس بود ایشان آفریدن آن چیزها
و لازم ساخت اطاعت ایشان را بر آن چیزها و واگذاشت اختیار کارهای آن چیزها را بسوی ایشان
چون ایشان میدانستند حال هر کس را حلال میکنند چیزهای نقیبه و غیر نقیبه آنچه را اگر بخواهند و حرام میکنند
چیزهای نقیبه و غیر نقیبه آنچه را اگر بخواهند و هرگز نمیخواهند چیزی را مگر آنکه خواسته باشد الله تبارک و تعالی اشارت است
چنانچه احکام الهی واقعیه میباشد و تقیه نیز میباشد و تفصیل این بحث مذکور است در حواشی ما بر کتاب حجة
الاصول بعد از آن گفت ای محمد این حال مختلف شیعه امامیه مثل خود مقیم معاد و نیست الله تعالی اگر
پیش افتد از آن به این معنی که فتوی دهد به یکی از آن شقوق مختلف به وجود اشتباه در احکام واقعیه بیرون میرود از
دین اسلام و کسی که از آن پس ماند نیز بیرون میرود و هر که پس افتد از آن به این معنی که عمل به یکی از شقوق مختلف کند
به جهل معطل میشود و هر که ملازم باشد آن را به این معنی که نه پیش افتد و نه پس افتد میرسد به او بهشت و دور میشود
خود فراگیر آن عبادت را بسوی خود ای محمد ششم حس عَنْ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ عَلَيْهِ السَّلَامُ أَنَّ بَعْضَ قُرَيْشٍ قَالَ
لِرَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ بِأَيِّ شَيْءٍ سَبَقْتَ الْأَنْبِيَاءَ وَأَنْتَ بُعِثْتَ آخِرَهُمْ وَخَاتَمَهُمْ قَالَ إِنِّي كُنْتُ أَوَّلَ مَنْ آمَنَ
بِرَبِّي وَأَوَّلَ مَنْ أَجَابَ حِينَ أَخَذَ اللَّهُ مِيثَاقَ النَّبِيِّينَ وَأَشْهَدَهُمْ عَلَى أَنْفُسِهِمْ أَلَسْتُ بِرَبِّكُمْ قَالُوا بَلَى
فَكُنْتُ أَنَا أَوَّلَ نَبِيٍّ قَالَ بَلَى فَسَبَقْتُهُمْ بِالْإِقْرَارِ بِاللَّهِ شرح روایت از امام جعفر صادق علیه السلام که بعضی
قریش گفت رسول الله صه را که به چه چیز افضل انبیا شدی و حال آنکه مبعوث شدی آخر ایشان و آخر
ایشان که دیگری بعد از تو نباید گفت به درستی که من بودم اول کسی که گرویدم در عالم ارواح به ایمان به ربوبیت
رب من و اول کسی که جواب داد وقتی که گرفت الله تعالی پیمان انبیا را چنانچه گفته در سورهٔ احزاب و اذ
اخذنا من النبیین میثاقهم و در سورهٔ آل عمران و اذ اخذ الله میثاق النبیین و گواه گرفت ایشان را بر خود شان
که آیا نیستم صاحب کل اختیار شما گفتند بلی پس بودم من اول نبی که گفت بلی پس پیشی گرفتم ایشان را به اقرار به
الله تعالی مراد این است که به این سبب افضل از ایشان شدم هفتم حس عَنِ الْمُفَضَّلِ قَالَ قُلْتُ لِأَبِي عَبْدِ اللَّهِ عَلَيْهِ السَّلَامُ
كَيْفَ كُنْتُمْ حَيْثُ كُنْتُمْ فِي الْأَظِلَّةِ فَقَالَ يَا مُفَضَّلُ كُنَّا عِنْدَ رَبِّنَا لَيْسَ عِنْدَهُ أَحَدٌ غَيْرُنَا فِي ظُلَّةٍ خَضْرَاءَ نُسَبِّحُهُ

وَ تَقْدِيسَهُ وَ تَهْلِيلَهُ وَ تَمْجِيدَهُ وَ مَا بَيْنَ مَلَكٍ مُقَرَّبٍ وَ لَا ذِي رُوحٍ غَيْرِنَا حَتَّى بَدَا لَهُ فِي خَلْقِ الْأَشْيَاءِ فَخَلَقَ
مَا شَاءَ كَيْفَ شَاءَ مِنَ الْمَلَائِكَةِ وَ غَيْرِهِمْ ثُمَّ أَنْهَى عِلْمَ ذَلِكَ إِلَيْنَا **شرح** [illegible] **عیسی**
روایت است از مفضل گفت گفتم امام جعفر صادق علیه السلام را چگونه بودید [illegible] در سایه‌های لطف آلهی بیان
این شده در حدیث دوم باب [illegible] گفت ای مفضل [illegible] صاحب کل [illegible] بجمعی که جمیع
[illegible] بود در [illegible] که نبود در آن وقت [illegible] بجمعی که [illegible] موجود [illegible] بود [illegible] لطف
شده در یک سایه لطف بودیم [illegible] و سبزی [illegible] از نوری محض [illegible] بیان این [illegible] تسبیح میکردیم
او را و سبحان [illegible] تسبیح میکردیم او را و تهلیل میکردیم او را و تکبیر میکردیم او را [illegible] فرشته مقرب [illegible]
[illegible] وقتی که [illegible] سابق آفرید چیزهای دیگر را [illegible] که آفرید هر چه را که خواست چنانچه خواست
[illegible] ایشان بعد از آن رسانید علم آنرا بسوی ما **ششم اصل** عَنْ سِنَانِ بْنِ طَرِيفٍ عَنْ أَبِي
عَبْدِ اللَّهِ عَلَيْهِ السَّلَامُ قَالَ إِنَّا أَوَّلُ أَهْلِ بَيْتٍ نَوَّهَ اللَّهُ بِأَسْمَائِنَا إِنَّهُ لَمَّا خَلَقَ السَّمَاوَاتِ وَ الْأَرْضَ
أَمَرَ مُنَادِياً فَنَادَى أَشْهَدُ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ ثَلَاثاً أَشْهَدُ أَنَّ مُحَمَّداً رَسُولُ اللَّهِ ثَلَاثاً أَشْهَدُ أَنَّ عَلِيّاً أَمِيرُ
الْمُؤْمِنِينَ حَقّاً حَقّاً **شرح** [illegible] **عیسی** [illegible]
[illegible] امام جعفر صادق علیه السلام [illegible] گفت [illegible]
[illegible] تعالی [illegible] آسمانها و زمین را امر کرد [illegible]
کرد که گواهی میدهم که مستحق عبادت [illegible] گواهی میدهم که محمد رسول [illegible]
گواهی میدهم که علی امیر المؤمنین است [illegible] **هفتم اصل** عَنْ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ عَلَيْهِ السَّلَامُ قَالَ
إِنَّ اللَّهَ كَانَ إِذْ لَا كَانَ فَخَلَقَ الْكَانَ وَ الْمَكَانَ وَ خَلَقَ نُورَ الْأَنْوَارِ الَّذِي نُوِّرَتْ مِنْهُ الْأَنْوَارُ وَ أَجْرَى فِيهِ
مِنْ نُورِهِ الَّذِي نُوِّرَتْ مِنْهُ الْأَنْوَارُ وَ هُوَ النُّورُ الَّذِي خَلَقَ مِنْهُ مُحَمَّداً وَ عَلِيّاً فَلَمْ يَزَالَا نُورَيْنِ أَوَّلَيْنِ
إِذْ لَا شَيْءَ كُوِّنَ قَبْلَهُمَا فَلَمْ يَزَالَا يَجْرِيَانِ طَاهِرَيْنِ مُطَهَّرَيْنِ فِي الْأَصْلَابِ الطَّاهِرَةِ حَتَّى افْتَرَقَا فِي أَطْهَرِ طَاهِرَيْنِ
فِي عَبْدِ اللَّهِ وَ أَبِي طَالِبٍ عَلَيْهِمَا السَّلَامُ **شرح** [illegible] گذشت در کتاب التوحید در حدیث سیوم باب
[illegible] باب ششم است [illegible] است [illegible]
[illegible] در کتاب العقل در حدیث [illegible] باب [illegible]
[illegible] است و مقصود [illegible] حادث است [illegible]
[illegible] مکان [illegible] نباشد [illegible] باشد [illegible]
مخاطب باشد [illegible] تعالی است مکان [illegible] در کتاب التوحید در شرح عنوان

اول اینجا کلام لفظی است [illegible] جسمی [illegible] بود و جسم [illegible] شد [illegible]
مستعمل شده و مراد [illegible] است چنانچه دلالت میکند بر آن لفظ [illegible]
رب العالمین است [illegible] است [illegible] بوده [illegible] باشد [illegible]
[illegible] باشد بجای [illegible] نور بی اولین مسافت ندارد و آنچه گذشت در حدیث سوم
این باب که [illegible] دو وجه اول اینکه مراد [illegible] در حدیث سوم انفصال [illegible]
پس مسافت ندارد [illegible] خارجی میان آنها [illegible] و دوم اینکه [illegible] در این حدیث
[illegible] میان آن [illegible] که اگر آن سطح منفصل شود هر یک از آن دو جسم [illegible]
[illegible] انفصال بود [illegible] المطهر [illegible] **عیسی** روایت است از امام
جعفر صادق علیه السلام گفت که [illegible] تعالی بود [illegible] پس آفرید [illegible]
مصداق ربوبیت [illegible] وجود [illegible] ربوبیت [illegible]
و اوصیا که [illegible] ربوبیت [illegible] از نور الانوار
از [illegible] ربوبیت [illegible] و از جمیع انبیا و اوصیا [illegible] ربوبیت [illegible]
نور الانوار [illegible] محمد و علی [illegible]
از آن دو [illegible] پس [illegible] پاکیزه [illegible] پاکیزه [illegible]
که [illegible] ایشان [illegible] پاکیزه [illegible] عبد الله و ابو طالب علیهما السلام
[illegible] که [illegible] ایشان [illegible] ظاهر [illegible] در [illegible] سوره انعام که اذ قال ابراهیم لابیه
آزر [illegible] آیت سوره توبه و ما کان استغفار ابراهیم لابیه الا عن موعدة وعدها ایاه فلما تبین له
انه عدو لله تبرأ منه **[illegible]** که صاحب مجمع البیان نقل کرده در تفسیر آیت سوره انعام که از اصحاب ما
[illegible] ابراهیم [illegible] حقیقت است [illegible]
[illegible] مثل آیت سوره بقره نعبد الهک و اله آبائک ابراهیم و اسمعیل و اسحق
که اسمعیل عم یعقوب بوده [illegible] حدیث [illegible] باشد و دیگری
[illegible] گذشت در کتاب التوحید در حدیث چهارم باب [illegible] باب [illegible]
[illegible] در کتاب الحجة در شرح کلام مصنف [illegible] حدیث چهارم [illegible] ابراهیم و اسمعیل [illegible]
صاحب قاموس گفته [illegible] تارخ [illegible] ابراهیم الخلیل [illegible]
[illegible] **[illegible]**

کواین منافات دارد با آنچه مذکور است در اواخر کتاب الروضه پیش از حدیث العابد که آزر والد ابراهیم بود. **کریم** که اهتمام برفع منافات میان حدیث کافی با یکدیگر است که مصنف در خطبه این کتاب ذکر کرده بالآثار الصحیحة عن الصادقین علیهم السلام والسنن القائمة التی علیها العمل، آخر کتاب الروضه جزء کافی نیست چنانچه منقولست از شیخ زین الدین عاملی شارح کتاب شرائع پس اگر از مصنف کافی باشد بیک از قبیل الی بتصنیفی صحیحه از او باشد پیش از تصنیف کافی پیش از وصول احادیث صحیحه مقدسه و شاگردان الحاق آن بکافی کرده باشند والله اعلم. **دهم** **حسن** عن جابر بن یزید قال
قال لی ابو جعفر علیه السلام یا جابر ان الله اول ما خلق خلق محمدا وعترته الهداة المهتدین فکانوا
اشباح نور بین یدی الله قلت وما الاشباح قال ظل النور ابدان نورانیة بلا ارواح وکان
مؤیدا بروح واحدة وهی روح القدس فبه کان یعبد الله وعترته ولذلک خلقهم حلماء علماء بررة
اصفیاء یعبدون الله بالصلوة والصوم والسجود والتسبیح والتهلیل ویصلون الصلوات ویحجون و
یصومون **شرح** اول منصوب بظرفیت است و مصدریه است و مضاف الیه است خلق محمد خبر ان است و صلة ظرف است و عترته منصوب بعطف بر محمد است الهداة منصوب وصف محمد و عترته است عترته است المهتدین مفعول الهداة است زیرا که کرمعنی دیگر مقصود میباشد که المهتدین مقدم بالعرض باشد پس اشارت است بیکدیگر و فرق بحج معلوم است از خبر ان است و مراد بین یدی الله اظهار منافات کانوا برای تعقیب است و مراد ظهور است از وقتی که وجود ایشان پیش از آب بوده چنانچه گفته شد در سوره کوه و کان عرشه علی الماء بیان شده در کتاب التوحید در حدیث هفتم باب العرش والکرسی که باب بیستم است و چون در اول آن وقت جوهر و علم هنوز با ایشان نبوده پس مجموع در ایشان بی روح بوده و حتی بیکی در روح ایشان توقف روح شده بوده و الاشباح جمع شبح بفتح شین و فتح و سکون با کشیده و معنای نورها بی‌جانند که کنایت از محجوب الله تعالی بود و نسبت علی کبیر یا بمقتضی و نشو یا معنی بود از وقت آن باعتبار آنست که سؤال سائل از المخفیة منی برجل مفرد است جهت چون در معانی دیگر کرده میشود ایشان بر اهمیت و اطلاق بدن بر او و بدن و روح که هنوز آنست نوعی از مجازاست و مرجع ضمیر مؤید راجع بمحمد است و حصر مفهوم از وکان مؤیدا بروح واحدة و هی روح القدس فبه کان آخر اضافی است و مراد آنست که روح من امر الله در وقتی که قرآن هنوز نازل نشده بوده با او نبوده و این اشارت است بتفسیر آیت سوره شوری وکذلک اوحینا الیک روحا من امرنا ما کنت تدری ما الکتاب ولا الایمان موافق آنچه گذشت در حدیث پنجم باب پنجاه و ششم که باب الروح التی یسدد الله بها الائمة علیهم السلام است و حاصل
منافات دارد با آنکه وارد است که معلوم بروح القدس سبب اشد فیر اراده و شده مثل روح الایمان و بیان شد در احادیث باب پنجاه و دوم که باب فیه ذکر الارواح التی فی الائمة علیهم السلام است ضمیر فیه راجع است بمصدر کان ضمیر مستتر در کان یعبد راجع بمحمد است و عترته مرفوع بعطف بر ضمیر مستتر در کان یعبد است و این بنابر آنکه عطف بر ضمیر متصل جایز است چون فاصله هست مثل ما یعد ذکر حصر مفهوم از سابق است و این اشارت است بآنکه روح القدس چون با روح من امره باشد وه هیکند مراد باین کتاب که قرآنست پس لازم شد با سه تعالی انکه در وقت رادو فهمیدن قرآن با شما خفی دیگر کند بعضی که ایشان را محل روح امر کنند آن مراد است بقول ما کرخلقهم حلماء علماء تا آخر بعبدون الله حجه حالیه است از مفعول خلقهم و اشارت است بآنکه محمد و عترت او پیش از آنکه فهم قرآن شود عبادت میکرده اند اگرچه محمد شریعت عیسی عمل میکرد چنانچه در حدیث پنجم این باب و عترت او بر این شریعت عمل میکرده اند و یصلون عطف است بر خلقهم و الف لام الصلوات برای عهد خارجی است و مراد نمازهای زمان فهمیدن قرآنست که اکمل و افضل از نمازهای قبل از آنست چنانچه گویا که اختلاف در نوع دارد و در عترت بزرگ چنانچه اختلاف در نوع در محمد و نوع بوده و لهذا امام علیه السلام تکرار ذکر صلوة و صوم نموده **بیان** روایت از جابر بن یزید است که گفت امام محمد باقر علیه السلام که ای جابر بدرستی که الله تعالی در اول آن آفرینش آدمیان آفرید محمد و اهل بیت او را در پناه ندار ... با ملکان بحق را بیش بودند در اول شبحهای نور نزد الله تعالی گفتم چیست مراد از شبحها پس گفت که مراد نوری است ابدان نورانی بی ارواح است و بود محمد علیه السلام پیش از نزول قرآن موکد شده بیک روح و آن روح القدس است که مشترک است میان جمیع انبیا و اوصیا پس بروح القدس بی روح من امره عبادت میکرد الله تعالی او و عترت او نیز آن عبادت میکرد الله تعالی ایشان را بسبب آنست که آفریده ایشان را در وقت هست فهمیدن قرآن عاقلان و دانایان نیکوکاران برگزیدگان از جمله جمیع انبیا و اوصیا بر حالی که عبادت میکردند الله تعالی را بنماز و روزه و خضوع و تسبیح و تهلیل و نماز میکنند نمازهای معهود و حج میکنند و روزه میدارند روزهای معهود و مراد آنست که اگرچه معصوم بودند از اول در وقت فهمیدن قرآن بروح القدس که مشترک است میان ایشان و جمیع انبیا و اوصیا او چون روح الایمان کافی نبود در برای فهمیدن قرآن پس روح من امره که مخصوص ایشانست در انبیا و اوصیا حقیقی بوده محفوظ شد. **یازدهم** **حسن** عن ابی جعفر علیه السلام قال کان فی رسول الله صلی الله علیه و آله شیء لم یکن فی احد غیره لم یکن له
فیء وکان لا یمر فی طریق فیمر فیه بعد یومین او ثلاثة الا عرف انه قد مر فیه لطیب عرفه وکان
لا یمر بحجر ولا بشجر الا سجد له **شرح** جزء اول ذکر این حدیث جزء او پیش از رسالت شده بعد از آن بر طرف

وهم در نسخه ظرف لغو است

شده باشد برای شدت امتحان که مذکور میشود در کتاب الحج در حدیث دوم باب ششم که باب ابتلاء الخلق
در حجارهم بالکعبات و میتواند بود که مستتر باشد غیر مجرور و صفت حمات چه غیر کسب تعریف بالاضافه
نمیکند یا منصوبست بالاستثناء یا برکه سایه بر خواشتن با نیوش باشد که برای سایه یا ملاحظه باشد که
منطبق بر معنا و باشد و متحرک بحرکت او باشد العرف بفتح عین بی نقطه و سکون راء بی نقطه بوی خوش یعنی
روایتست از امام محمد باقر علیه السلام گفت که بود رسول الله صلی الله علیه و آله که نبود هیچکس غیر او از راهی که
در راهی پس که گذشته شود از آن راه و بعد از دو شبانه روز مگر که شناخته میشد که او گذشته است از آن راه برای
خوشی بوی او میتواند بود که این معرفت مخصوص بعضی باشد زیرا که مردمان مختلف میباشند در
قوت شامه چنانچه بوی پیراهن یوسف را یعقوب یافت و دیگران نیافتند و نمیگذشت بسنگی و درختی
مگر آنکه سجده میکرد برای او و مراد بسجده بت تراشیده از سنگ و بت تراشیده از چوبست و ذکر حجر
و شجر بسبیل تمثیلست دوازدهم حدیث عن ابی عبد الله علیه السلام قال لما عرج برسول الله صلی الله
علیه و آله انتهی به جبرئیل علیه السلام الی مکان فخلی عنه فقال له یا جبرئیل تخلینی علی هذه الحالة
فقال امضه فوالله لقد وطئت مکانا ما وطئه بشر و ما مشی فیه بشر قبلک شرح ضمیر امضه
بکسر هاء است و مراد از باب تفعیلست و هاء امضه برای سکتست یعنی روایتست از امام جعفر صادق
گفت وقتی که بالا برده شد رسول الله صلی الله علیه و آله در معراج رسانید او را جبرئیل تا مکانی پس دست برداشت از او
یعنی که او را پس گذاشت پس گفت او را ای جبرئیل آیا وا میگذاری مرا برین حال پس گفت برو یعنی که
باکی نیست چه بخدا قسم که شرف تو مرتبه ایست که هر آینه بتحقیق قدم نهادی جایی که قدم ننهاده در آنجا انسانی
و نرفته در آن انسانی پیش از تو سیزدهم حدیث عن علی بن ابی حمزة قال سأل ابو بصیر ابا عبد الله علیه السلام
و انا حاضر فقال جعلت فداک کم عرج برسول الله صلی الله علیه و آله فقال مرتین فاوقفه جبرئیل موقفا فقال
له مکانک یا محمد فلقد وقفت موقفا ما وقفه ملک قط و لا نبی ان ربک یصلی فقال یا جبرئیل
و کیف یصلی قال یقول سبوح قدوس انا رب الملائکة و الروح سبقت رحمتی غضبی فقال
اللهم عفوک عفوک قال و کان کما قال الله قاب قوسین او ادنی فقال له ابو بصیر جعلت
فداک ما قاب قوسین قال ما بین سیتها الی راسها شرح فاوقفه برای سببیت مکانک منصوب
بخواهش بتقدیر ادرک مکانک یا مرفوع و خبر مبتدای محذوفست بتقدیر هو مکانک و بهر تقدیر مراد آنست که
او را دلالت سوی آن مکان کرد و خود همراه نرفت چنانچه گذشت در حدیث سابق و در فقره برای بیانست
ملک بکسر لام و بفتح لام میتواند بود و بنا بر اول معنی او ملکست چنانچه گفته در سوره نساء و آتیناهم ملکا عظیما

یعنی

بعضی غضب بر بعضی خلایق است چنانچه گفته در سوره احزاب ان الله و ملائکته یصلون علی النبی و سبقت
سبوح خبر مقدم بر مبتداست و نزد نحویین کوفیین میتواند بود که سبوح مبتدا باشد و انا فاعل باشد رحمتی منصوب
باختصاص است رحمتی عبارتست از رسول الله صلی الله علیه و آله چنانچه گفته در سوره انبیاء و ما ارسلناک الا رحمة للعالمین
غضبی عبارتست از رؤسای ضلالت چون هر یک از ایشان غیر تقیه باعث غضب آلهیست که عفوک مرفوع
شود و عفوک منصوب بفعل مقدرست بتقدیر اسأل عفوک و این برای شفاعت جمعی از مؤمنانست که تابع
پیروی رؤسای ضلالت کرده باشند فی الجمله بسبب تقیه و بنا بر اعتقاد بایشان نداشته باشند و تبرا از
ایشان میکرده باشند و سبق بودن رحمت بر غضب عبارتست از وضوح بودن حقیت اول و
بطلان دوم از شواهد ربوبیت و محکمات قرآن چنانچه گفته در سوره مائده فان حزب الله هم الغالبون قال و کان
کما قال الله قاب قوسین او ادنی برای بیان سبب تعیین امیر المؤمنین برای وصایت است که گفته
میشود در فقرات آینده و این سبب مذکورست در آیت سوره نجم که فاوحی الی عبده ما اوحی برای
اشارت باینست که صلوة الله تعالی را آن وقت مخصوص رسول الله صلی الله علیه و آله نبود و شامل امیر المؤمنین و جمعی دیگر
نیز بود که کامل از قرب بیکدیگر داشته و کان کما قال الله اشارتست بآیت سوره نجم که ثم دنی فتدلی فکان قاب
قوسین او ادنی فاوحی الی عبده ما اوحی پس این اشارتست بآنکه این بیان احوال معراج دوم است زیرا
که در سوره نجم این نیز مذکور است که و لقد رآه نزلة اخری و ضمیر کان راجع بامیر المؤمنین است چنانچه بیان شد
در کتاب التوحید در شرح حدیث دوم باب نهم و بیان احوال معراج اول می آید در کتاب الصلوة در حدیث اول
صدم که باب النوادر است که لما عرج بنبیه صلی الله علیه و آله الی السموات السبع او لهن فبارک علیه و الثانیة علمه فرضه آخر
قاب یعنی خانه کمانست و هر کمانی دو خانه میدارد و در شب هست میان دو خانه و کمان بمجموع بسیار است و بجای
میان دو خانه یک کمان پیش نیست زیرا که مراد درینجا کمان ایست که میان دو خانه یک کمان فوق بآن باشد
اصلاح کرده شخص پس بر حجم و طول و سختی و قوت متساوی باشند فکان قاب قوسین قبل
تشبیه است مثل زید اسد پس معنی فکان که قاب قوسین است او او ادنی برای تخییر در تشبیه است
و مراد اینست که هر کدام از تشبیه میتوان کرد و در تشبیه ادنی لازم می آید بودن امیر المؤمنین نزدیک تر بآن
مبدا شده و میتواند بود که او برای تقسیم باشد و مراد این باشد که در بعض کمالات نسبت برسول قاب قوسین
بود و در بعضی نزدیک تر قاب یک قوس نسبت بعقاب و دیگری عقاب دیگر و میتواند بود که او بمعنی بل برای ترقی باشد چنانچه
بعضی گفته اند در آیت سوره صافات که و ارسلناه الی مائة الف او یزیدون اگر چه معنی آن بیان شد در
حدیث اول باب دوم او ادنی عبارتست از قاب قوس واحد که قاب در کمان قاب قوسین او ادنی

بلکه بگرد

دلالت میکند بر اراده بعضی از انبیاء زیرا که اگر مراد این نبود بجای آن میگفت که فکان منه و حسین او ادنی
السیه بکسر سین بی نقطه و تخفیف یا در نقطه در بین دو تا یعنی گوشه کمان یعنی آنچه برگشته است از طرف کمان
پس هر کمانی دو سیه میدارد و نزد صاحب قاموس یای آن مشدد نبوده و مخفف شده و از معتل العین یائی
و معتل اللام واوی نیست و ابن اثیر در نهایه آنرا از معتل الفاء واوی و معتل اللام یائی شمرده و گفته که تا بجهت
عوض واو محذوف است حلقه الراس بکسر را بی نقطه و همزه و الف و سین بی نقطه دسته شمشیر و کمان باشد
آنست و موافق رسم الخط نیست که همزه آن بصورت یا نوشته شود و بیک اصل از نسخ بنظر رسیده یعنی روایت
از علی بن ابی حمزه گفت که پرسید ابو بصیر امام جعفر صادق علیه السلام را بر حالی که من حاضر بودم و بیرون گفت
قرابت شوم چند بار بالا برده شد رسول الله صلعم باسمان پس گفت که او بر زمین بر دوم و او داشت در جای
جالی و بیرون شد گفت او را که در باب مکان مخصوص خود را ای محمد بیان این که [illegible] بحسب ابتدای
جای که بایستاد آنجا امی هرگز نه پیغمبری که صاحب شریعت علیحده باشد مرسلی که صاحب کل اختیار تو
درود میکنند بر تو پس گفت که ای جبرئیل و چگونه درود میکنند بر من گفت که میگوید که جناب منزه از شریک بی عیب
پاکیزه از صیم من که صاحب کل خشیت رحمت کرده رحم پیش از آنکه پیشی گرفته رحمت من غضب مرا پس گفت که
خداوندا سطلبم بخشایش ترا سطلبم بخشایش ترا برای امت کنا بکار خود امام گفت که و بود امیر المومنین
نسبت برسول الله چنانچه گفت الله تعالی در سوره نجم مانند خانه دو کمان یعنی [illegible] خانه کمانی نسبت بجای نه
کمانی دیگر در قرب و منزلت و بود او برسول بلو د ماننده تر دیگر از خانه دو کمان یعنی مانند خانه از کمانی نسبت
بجای نه دیگر از آن کمان در قرب و منزلت او برسول پس گفتا امام ابو بصیر که قرابت شوم چه معنی
قاب و حسین امام گفت که آنچه میان گوشه دو کمان تا قبضه آن دو کمان متن فقال کان بینهما
حجاب یتلألأ لا یخفق و لا اعلمه الا و قد قال زبرجد فنظر فی مثل سم الابرة الی ما شاء الله من نور
العظمة فقال الله تبارک و تعالی یا محمد قال لبیک ربی قال من لامتک من بعدک قال الله
اعلم قال علی بن ابی طالب امیر المؤمنین و سید المسلمین و قائد الغر المحجلین قال ثم قال ابو عبد الله
لابی بصیر یا ابا محمد و الله ما جاءت ولایة علی من الارض و لکن جاءت من السماء مشافهة شرح
ضمیر بینهما راجع بالله تعالی و رسول علیه السلام است باعتبار اینکه اگرچه الله تعالی مکانی نیست او باسناد مجازی
جاری شود بر او اوصاف مخلوق او که مکانیست مثل آیت سوره فجر و جاء ربک و الملک صفا صفا
و مثل آیت سوره نمل بورک من فی النار و من حولها و سبحان الله رب العالمین یا موسی انه انا الله العزیز الحکیم
و امثال این بسیار است و مراد حجاب اینست که حجابی بود میان محمد و نور عظمت الهی که جمعیت نورانی که

دلالت آن بر کمال عظمت خالق آن بیشتر است از دلالت غیر آن یتلألأ بها حرف جر است که برای تعدیه است
یخفق بفتح خا بی نقطه و کسره و قاف صیغه صفت مشبهه باب ضرب آنچه که آن پیدا باشد و خود است
خفق بسیل بفتح خا و سکون فا بمعنی روح باب اکثر شب و الا معنی الخفاست پس برای یخفق نیست بکم
برای نفرقب زبان بمعنی بجالست چنانچه در حجه حلیه که بمعنی باشد چنانچه زبرجد مرفوع و صفت جای
بمجرور و مضاف الیه بجابست پس بنا بر فرض دو فرع آن بنابر احتمال دوم حجاب بی تنوین خواهد بود و بر
تقدیر راوی یکمان کرده که امام زبرجد گفته باشد دیگر گرده که آنرا گفته باشد خواه بجای آن چیزی دیگر
گفته باشد و خواه نه یعنی پس امام گفت که بود میان رسول و نور عظمت الهی پرده که میدرخشید نورانی
که انگار آن میدرخشید و ظن ندارم امام را بر حالی مگر بر حالی که گفته باشد که آن حجاب زبرجد بود پس رسول
نگاه کرد در سوراخی که مانند سوراخ سوزن بود در تنگی بسوی آنچه خواست الله تعالی از نور عظمت الهی که عجب
عجایب مخلوقات اوست پس گفت الله تبارک و تعالی بواسطه کرسی که ای محمد گفت لبیک ای صاحب
اختیار من گفت کیست برای امت تو بعد از تو که امام عالم بجمیع احکام باشد گفت الله تعالی از راه نیست
بهمین که میدانم فی الجمله که علی است و علم تو محیط بآنست یا بهمین که من میدانم که کیست گفت علی بن ابی طالب
که امیر مؤمنانست و مهتر مسلمانانست و سالکر جمعیت نورانی قیامت که پیشانی سفید دست و پا سفید
یعنی نیکوکاران گفت که بعد از آن امام گفت ابو بصیر را که ای ابو محمد قسم که نیامد امامت علی از
زمین یعنی که باختیار رسول نبود و بیعت مردم و از ان خلق نبود و لیکن آمد از آسمان بواسطه کرسی حدیث سیم
متن قلت لابی جعفر علیه السلام صف لی نبی الله علیه السلام قال کان نبی الله علیه السلام ابیض
مشرب حمرة ادعج العینین مقرون الحاجبین شثن الاطراف کان الذهب افرغ علی براثنه عظیم
مشاشة المنکبین اذا التفت یلتفت جمیعا من شدة استرساله سربته سائلة من لبته الی سرته
کانها وسط الفضة المصفاة و کان عنقه الی کاهله ابریق فضة یکاد انفه اذا شرب ان یرد
الماء و اذا مشی تکفا کانه ینزل فی صبب لم یر مثل نبی الله صلعم قبله و لا بعده صلی الله علیه و آله
شرح مشرب صیغه اسم مفعول باب افعال یا باب تفعیل است حمرة مضاف الیه است الدعج بفتح دال بی نقطه
و فتح عین بی نقطه و جیم و الدعجه بضم دال و سکون عین فراخی چشم که بسیار سیاه باشد الشثن بفتح شین با نقطه
و سکون تا سه نقطه و نون خفیفه کان از حروف مشبهه بفعل است افرغ بفا و را بی نقطه و غین با نقطه صیغه
مجهول باب افعالست علی بمعنی فی است علی براثنه تقدیر علی شکل براثنه است و در آن صنعت تجرید است مثل
براثنه جمع برثن بضم با و سکون را بی نقطه و ضم ثا سه نقطه و نون

نه بجای شیره و در اینجا استعاره شده برای انگشتان باعتبار قوت شجاعت الکتف بفتح میم و شین و الف
و شین استخوان شانه و کتف کرمی دارد و ... در تعبیت افتاده و این میکند که نگاه و کسی که بچیز
مستوری میداشت برای اظهار ... صفت مفعول مطلق محذوفست و آن احترازست از نگاه که گوشه
چشم که عادت متکبرانست الاسترسال بسین بی نقطه مصدر باب استفعال ... آن منخرج و گرد
سر به ضم سین بی نقطه و سکون ... بیک نقطه و تا ... است یعنی موی باریک که از سینه رسته باشد تا ...
غایب بصیغه مجهول است ... و بنا بر اول ساقط خبر مبتداست بنا بر آنکه مبتدا گرده قوایم
بصفت سربه است و کان ... خبر مبتداست و بنا بر دوم ساقط خبر اول مبتداست و کان ... خبر دوم مبتداست
بفتح ام رشد ... بیک نقطه و نون ... جای ... که موضع ... است و سط ... و فتح سین بی نقطه
ظرفیت و متعلق ظرف که مقدرست خبر کان ... است و کان از حروف مشبهة بالفعل است
... است الکاهل بکسر ها جای ... گردن ... آن منصل است ... بکسر همزه و سکون ... بیک نقطه و کسر ... بی نقطه
و سکون ... و نقطه ... بفتح ... آن که ... مبتدء و همزه بصیغه ماضی معلوم باب تفعل است
التکفو میل بودن از بالا بپایین ... بفتح صاد بی نقطه و فتح ... بیک نقطه ... و کریز بن شبیب حسنی گفتم بامام محمد باقر
علیه السلام ... بیان کن برای من صفات پیغمبر صلی الله علیه و آله را گفت بود پیغمبر ... سفید ... بنده شده سرخی
فراخ و سیاه دو چشم ... غلیظ انگشتان ... بود ... انگشتان ... بر ... بزرگ ... ماق
قوت بود ... استخوان دو شانه چون نگاه ... میکرد ... نگاهی که جمع ... آن ... تا ... نوع
او موی سینه ... آب ... یعنی ... و چون ... میرفت ... است
نگاه نمیداشت ... متکبران ... مانند ... بیکبار ... چنانچه ... از بلند ... فرود می آید و شیب
ندیدم ... پیغمبر ... در ... صفت ... و این صفات ... یعنی ... شیب ... بشنید
فی المجموعة ... حدیث دوم ... و بیست و چهارم ... بیست و دوم مرسل عن ابی عبد الله
قال ان رسول الله صلی الله علیه و آله قال ان الله مثّل لی امتی فی الطین وعلّمنی اسماءهم کما علّم آدم الاسماء کلها
فمرّ بی اصحاب الرایات فاستغفرت لعلی و شیعته انّ ربی وعدنی فی شیعة علی خصلة قیل
یا رسول الله و ما هی قال المغفرة لمن آمن منهم وان لا یغادر منهم صغیرة ولا کبیرة ولهم تبدل
السیئات حسنات شرح التمثیل الکلام ... الرایات ... جمع ... مراد ... است ...
... صفات ... جمع ... و ... مناسبت ... کتاب ... فصل ... ثواب
کرده که ... از معاویه و عمرو بن العاص و ابو موسی اشعری ... امیر المؤمنین ...

کشیده ... از سینه ... مانند ... میان ...
... شده ... یعنی ... ابو سعید ...
... از ... یکی ... از ...
... بود ... چون ...

آنچه ... اشاره ... که شیعه علی ... است که ... که ... بربوبیت رب العالمین یعنی که ...
... و لایت امام مصداق ربوبیت رب العالمین است ... اختلاف ... میکنند ... دیگری ...
... که ... حسنی روایت از امام جعفر صادق علیه السلام گفت ... که رسول الله ...
... که ... بعنوان ... که ... بود ... ایشان ...
... تعلیم ... ایشان چنانچه تعلیم کرد آدم را ... اسماء ... تفسیر ...
... بن ... امام ... استغفار کردم برای علی ... امت ...
از رسول ... بیان ... صاحب ... و عده کرد و مراد ... شیعه علی ... خصلت ...
رسول الله ... آن خصلت گفت آمرزش برای هر که ... بربوبیت رب العالمین ...
... بگذارد ... از ایشان گناه صغیره و کبیره ... برای ایشان ... میکند الله تعالی ... جهار ... آیت
... آیت سوره فرقان و مراد بحسنات توبه و مغفرت است چنانچه گذشت در حدیث سوم ... بیست و ...
شانزدهم مرسل عن ابی عبد الله ع قال خطب رسول الله صلی الله علیه و آله الناس ثم رفع یده الیمنی قابضا علی کفّه
ثم قال أتدرون أیها الناس ما فی کفّی قالوا الله و رسوله اعلم فقال فیها اسماء اهل الجنة و اسماء آبائهم
و قبائلهم الی یوم القیامة ثم رفع یده الشمال فقال أیها الناس أتدرون ما فی کفّی قالوا الله و رسوله اعلم
فقال فیها اسماء اهل النار و اسماء آبائهم و قبائلهم الی یوم القیامة ثم قال حکم الله و عدل حکم الله
و عدل فریق فی الجنة و فریق فی السعیر شرح حکم ... بصیغه ماضی غایب معلوم ... است و مراد حکم
مشیت و اراده و قدر و قضا ... کتاب ... است که بیان شده در کتاب التوحید باب فی انه لا یکون
شیء فی الارض و لا فی السماء الا بسبعة ... بیست و ... است ... بصیغه ماضی غایب معلوم ...
... که اول متعلق ... است و دوم متعلق ... حسنی روایت از امام جعفر صادق
علیه السلام گفت خطبه گفت رسول الله ... بعد از آن برداشت دست ... خود را ... بر ...
... بعد از آن گفت آیا میدانید ای مردمان که چیست در دست من ... گفتند ... تعالی و رسول او
دانا ترند پس گفت در آنست نامهای اهل بهشت و نامهای پدران ایشان و قبیلهای ایشان تا روز قیامت
... بعد از آن ... برداشت ... چنانچه ... دست ... شده بعد از آن برداشت
دست چپ خود را بعد از آن گفت که ای مردمان آیا میدانید که چیست در دست من گفتند الله تعالی و رسول
او داناترند پس گفت در آنست نامهای اهل جهنم و نامهای پدران ایشان و قبیلهای ایشان تا روز قیامت
بعد از آن گفت حکم کرد الله تعالی و عدالت کرد حکم کرد الله تعالی و عدالت کرد ... در بهشت ... در جهنم

آيت سورهٔ شوری. متن ومن خطبة له عليه السلام يذكر فيها حال النبي والأئمة عليهم السلام وصفاتهم فلم يمنع ربنا لحلمه وأناته وعطفه ما كان من عظيم جرمهم وقبيح أفعالهم أن انتجب لهم أحب أنبيائه إليه وأكرمهم عليه محمد بن عبد الله صلى الله عليه وآله في حومة العز مولده وفي دومة الكرم محتده غير مشوب حسبه ولا ممزوج نسبه ولا مجهول عند أهل العلم صفته بشرت به الأنبياء في كتبها ونطقت به العلماء بنعتها وتأملته الحكماء بوصفها مهذب لا يداني هاشمي لا يوازى أبطحي لا يسامى شيمته الحياء وطبيعته السخاء شرح لم يمنع صيغهٔ مضارع غايب معلوم مجزوم است به لم منفی

لم يمنع است وموصول فاعل لم يمنع است ان انتجب بفتح همزه وسكون نون مصدريه است وبتقدير من ان انتجب بزن بهم و بكفظه صيغهٔ ماضی معلوم از باب افتعال است حومه بفتح حا بنقطه وسكون واو وميم وفتح ميم وسكون واو وكسر لام مولد وهر دو اينجا مناسبت الرد و دومه بفتح دال بنقطه وسكون واو وميم و تا و هست كه درخت بزرگ باشد و المحتد بفتح ميم وسكون حا بنقطه وكسر تا دو نقطه بالای و دال بنقطه ضرب ومنزل درجای ومكان ومنزل وهر دو اينجا مناسب است الحسب بفتح حا بنقطه وفتح سين بنقطه وبكفظه شرف است يعنی كه شرف است وقطره وسكون دو نقطه در بن وكاهی منقلب بهمزه میشود ومرشت يعنی از امام جعفر صادق در خطبه كه از اوست منقول است ذكری است بر حالی كه مذكور ميكرد و در خطبه حالت رسول صلی الله عليه وسلم واو نشانهای اينها ذكر پس رفع نشده صاحب كل خيثه ببب بر دو آستگی او و آنچه واقع شده بزرگ چه بيمردان است كه شرك باشد و بنگر و انواع فسوق كرده اند يكی كه بر برای مردمان بخود بنای خود سوی خود و كرامت پيغمبر خود را محمد بن عبد الله و عزت واو و دولت او يعنی كه ولادت او در مكه است كه هميشه عزيز بوده و بكمال عزت بوده در جای بزرگ بوده بود است منزل او يعنی كه منزل او در مدينه است كه ميوه ايمان مؤمنان از آنجا بعالم نقل شده آلوده بنقصان نيست شرف او و نه آميخته بشبهه است نسب او و نه پنهان است نزد اهل دانش نشان او چنانكه خود گفته است آمدن او و پای ساق ... بنای خود شان دخل گشتند بدن و جميع پيغمبران ايشان خواص او را دو مواقف آرزوی خود را يافته اند و اهل است گشته بر او درست كرده اند سب شرفی كه معلوم ايشان بود و برای رسول آخر الزمان بگزيده كرده شده است كه نزديك كرده نميشود و با و بگزيده هاشمی است كه برابر كرده نميشود و هاشمی بزرگ گشت كه طلب هيچی برابر كرده نميشود و از كلی بزرگی سرشت او شرم است و عادت او بخشش است متن مجبول على أوقار النبوة وأخلاقها مطبوع على أوصاف الرسالة وأحلامها إلى أن انتهت به أسباب مقادير الله إلى أوقاتها وجرى بأمر الله القضاء فيه إلى

نهاياتها أداه محتوم قضاء الله إلى غاياتها شرح ... رجوع دو ضمير مفرد بسكين و مراد بجا بسكين مفرد اول قدر جمع محمد و رقم بر كرده مشده و مراد به رسالت يعنی تبليغ احكام الهی است و اسباب ... و اوصاف و احلام و مثل آنهاست يعنی مخلوق است بر سكينهای نبوت و خوهای نبوت مخمر كرده شده است بر نشانهای رسالت و خردمنديهای رسالت تا كه رسانيده او را اسباب تقدير كرده شده خدای تعالی سوی اوقات آن تقدير كرده شده يعنی كه مبعوث شد برسالت و شروع در نزول قرآن و تبليغ احكام شد و جاری شد فرموده امر الهی بحکم الهی تا آخر های آن تقدير كرده شده يعنی كه عمر او بآخر رسيده فارغ از رسالت و بيان احكام شد پيان ... رسانيده او را از قضای الهی كه مرگ باشد سوی غايتهای آن تقدير كرده شده كه خوابگاه آخرت باشد متن تبشر به كل أمة من بعدها ودفعه كل أب إلى أب من ظهر إلى ظهر لم يخلطه في عنصره سفاح ولم ينجسه في ولادته نكاح من لدن آدم إلى أبيه عبد الله في خير فرقة وأكرم سبط وأمنع رهط وأكلأ حمل وأودع حجر اصطفاه الله وارتضاه واجتباه وآتاه من العلم مفاتيحه ومن الحكم ينابيعه ابتعثه رحمة للعباد وربيعا لبلاده شرح تبشر صيغهٔ ماضی معلوم است بتفعيل بمعنی ... و انجمن ... بفتح حا بنقطه وسكون مصدر است مستعمل شده و در اسم فاعل ... ومراد در اينجا ... في اول و دوم برای ظرفيت مجاز است مثل الحكم في القصاص حيوة و سفاح بكسر سين بنقطه وتخفيف فا و حا بنقطه زناست چنانچه گفته اند ... و السفاح و الزنا و بوسيله كلام ... صيغهٔ مضارع معلوم از باب ... والمراد است التجنس ... و مراد ... جماعت ... ميان ... و ... نقصان كه باعث نقصان ... نظير ... حسن ... نبی ... يعنی بسيار رسيد ... رسول صلی الله عليه و آله كرامت رسول ... گفته كه در كتاب ... آمده است ... از زنی غائب بگزيده بسوی زنی ديگر كه غايب است ... ديگری و ... آدم ... قريش ... ودر ... قريش است كه بنی هاشم باشند و در ... بنی هاشم است كه پدر ايشان عبد المطلب ... ايشان فاطمه مخزوميه است مثل عبد الله و ابو طالب ... عباس ... سنام المجد من آل هاشم بنو بنت مخزوم ووالدك العبد ... در نسب كه محل و اصل او است مراد

آسمانهاست و در آسمانها [illegible] که [illegible] و زینت [illegible] و ظاهر [illegible] باشد چنانچه [illegible]
حدیث بیست و [illegible] گذشت [illegible] خود کرده [illegible] کرده [illegible]
آزاد و [illegible] چشمهای آن آفریده [illegible] که رحمت الهی باشد برای بندگان [illegible] برای [illegible]
که باعث نجات و خرمی [illegible] و بشارت است [illegible] رحمت [illegible]
یکی از شرک میکند از اوصیای دوست چنانچه بیان شد در حدیث هشتاد و سوم باب [illegible] متن و
أنزل إليه الكتاب فيه البيان والتبيان قرآناً عربياً غير ذي عوج لعلهم يتقون قد بيّنه للناس و
نهجه بعلم قد فصّله ودين قد أوضحه وفرائض قد أوجبها وحدود حدّها للناس وبيّنها و
أمور قد كشفها لخلقه وأعلنها فيها دلالة إلى النجاة ومعالم تدعو إلى هداه فبلّغ رسول الله صلى الله عليه وآله ما أرسل به
وصدع بما أمر وأدّى ما حُمّل من أثقال النبوة وصبر لربه وجاهد في سبيله ونصح لأمته ودعاهم
إلى النجاة وحثّهم على الذكر ودلّهم على سبيل الهدى بمناهج ودواع أسّس للعباد أساسها ومنار رفع
لهم أعلامها كيلا يضلّوا من بعده وكان بهم رؤوفاً رحيماً شرح مضمون [illegible] گذشت در خطبه [illegible]
یعنی و فرو فرستاد [illegible] بسوی او کتاب را [illegible] بیان [illegible]
باشد [illegible] از ضلالت [illegible] سوره [illegible]
[illegible] ساخت [illegible] کرد [illegible] ساخت [illegible]
[illegible] سؤال [illegible] که سؤال [illegible] شده [illegible]
[illegible] بیان کرد [illegible] کشف کرد [illegible]
[illegible] آسمانهاست [illegible] نجات [illegible]
که [illegible] رسول [illegible] آنچه [illegible] شده بود [illegible]
[illegible] شده بود [illegible] شده بود [illegible] برای [illegible]
[illegible] برای امت خود [illegible] نجات [illegible]
[illegible] رب العالمین [illegible] امام [illegible]
چنانچه [illegible] حدیث [illegible] فضل القرآن [illegible]
و [illegible] شده [illegible] برای بندگان [illegible]
[illegible] برای مردمان [illegible] آن [illegible]
[illegible] بود و رسول صلی الله علیه وآله بر بندگان مشفق مهربان حدیث سی و یکم [illegible] عن أبي عبد الله [illegible]

علی ذلک فلم یکن رسول الله صلی الله علیه وآله محجوجاً بأبي طالب فقال لا ولکنه کان مستودعاً للوصایا فدفعها إلیه
قال قلت فدفع إلیه الوصایا علی أنه محجوج به فقال لو کان محجوجاً به ما دفع إلیه الوصیة قال
فما کان حال أبي طالب قال أقرّ بالنبي وبما جاء به ودفع إلیه الوصایا ومات من یومه شرح محجوجاً
[illegible] تصحیفات [illegible] نسخ [illegible] عبد المطلب
[illegible] اوصیای [illegible] بود [illegible] در شرح حدیث [illegible]
[illegible] شده [illegible] سؤال [illegible] ابوطالب [illegible] اوصیای [illegible] عبد المطلب و رسول
[illegible] رسول [illegible] شریعت خود [illegible] اوصیای [illegible] عبد المطلب [illegible] سؤال [illegible]
رسول صلی الله علیه وآله [illegible] عبد المطلب [illegible] عبد المطلب
[illegible] ابوطالب و رسول [illegible] ابوطالب
[illegible] حدیث [illegible] شرح [illegible]
[illegible] رسول [illegible] افضل [illegible]
[illegible] ابراهیم [illegible] بود [illegible]
[illegible] موسی [illegible] خضر [illegible] حدیث [illegible]
[illegible] موسی [illegible] چیزی [illegible] شده [illegible]
[illegible] صاحب آن [illegible] سلیمان [illegible]
موسی [illegible] عبد المطلب بوده [illegible] ابوطالب
شده بود [illegible] ابوطالب است [illegible] رسول [illegible]
[illegible] عبد المطلب است [illegible] ابوطالب [illegible]
[illegible] رسول [illegible] ابوطالب [illegible]
[illegible] رسول [illegible]
[illegible]
[illegible] ابوطالب [illegible] شریعت [illegible]
[illegible] ابوطالب [illegible] شریعت [illegible]
[illegible] شریعت [illegible] ابوطالب [illegible]

که یکجا میم مضموم باید و یکجا مفتوح و صدیث باید الموم مرض است یعنی کرباعث هذیان میشود چنانچه در آیه دیگر است
در حدیث اول باب اول کرده نزل الله عزوجل اللوم و هو البرسام پس قول امام در حدیث اشاره است بنکته
مرضی که باعث هذیان شود عارض میشود مسیح مختفی نشود و پس ابوطالب حجت بوده اصلا **متن** حکایت کرده درست
بن ابی منصور را یک بار پرسیدم از امام موسی کاظم علیه السلام که آیا بود رسول الله محجوج از امامت و وصایت
علیه السلام بسبب ابوطالب و بودن ابوطالب در حجت میان او و عبد المطلب پس امام گفت که نه و لیکن
او مستودع وصایا پس ابوطالب اداء آن وصایا را بسوی او کرده راوی گفت که گفتم که آیا پس داده شد وصایا را بسوی
ابوطالب وصایا برای این نیچ کار ابوطالب حجت باشد بر محمد پس امام گفت که نه چنان است که اگر ابوطالب حجت
بوده فی الجمله داده میشد بسوی رسول الله با شخصی عبد المطلب بود عطا راوی گفت که پس گفتم که چیزی بود حال ابو طالب
گفت اقرار کرد بر وصایت پیغمبر عبد المطلب پیغامبر و اقرار کرد بر شریعت پیغمبر و داد بسوی رسول وصایا را
بسبب مرض کرد و حتی بود بنا بر نسخ مراد وصیتی که مرد چهار نوزده وصایا او را **متن** علی بن ابی حمزه عن
أبي جعفر قال لما قبض رسول الله صلى الله عليه وآله بات آل محمد عليهم السلام بأطول ليلة حتى ظنوا أن لا سماء تظلّهم ولا
أرض تقلّهم لأن رسول الله صلى الله عليه وآله وتر الأقربين والأبعدين في الله فبيناهم كذلك إذ أتاهم آت لا يرونه و
يسمعون كلامه فقال السلام عليكم أهل البيت ورحمة الله وبركاته إن في الله عزاء من كل مصيبة و
نجاة من كل هلكة ودركا لما فات كل نفس ذائقة الموت وإنما توفّون أجوركم يوم القيامة فمن زحزح
عن النار وأدخل الجنة فقد فاز وما الحياة الدنيا إلا متاع الغرور **شرح** خون اصحاب بجهت است و تر بمعنی
ضرب است اول منصوب بنداء باختصاص است و رحمة مرفوع و معطوف بر السلام است یا منصوب
بر اول است کل نفس آخر سوره آل عمران خود بقصد جمع خارج شده بود اینجا تا بود **متن** عبدالله
مردی از امام محمد باقر علیه السلام گفت وقتی که گذشته از دنیا رسول الله شب ماندند آل محمد علیهم السلام
شبی البسیاری اندوه حتی آنکه گمان بردند ایشان این شب که نه آسمانی برای ایشان آسمانی خواهد بود و
زمینی ایشان را بر میدارد یعنی که زنده گذشته نشوند چه رسول الله آزرده کرده بود و نزدیکتران اکثر امت
باشند دوری از آن که مشرکان صریح باشند مساواة الله تعالی پس میان آنکه آل محمد چنان اندکه ناگاه
آمد نزد ایشان آینده که نمیدیدند او را و میشنیدند سخن او را پس گفت سلام بر شما باد ای اهل بیت رسول
الله تعالی و برکتهای او و بدرستی که در توکل با الله تعالی صبر است از هر مصیبت و نجات است از هر هلکه و تدارک است
برای چیزی که رفت چنانچه گویا که آن خیر شده هر جانداری چشنده مرگ است و جز این نیست که تمام
بشوید اجرهای خود را روز قیامت پس هر که دور گرده شد از آتش جهنم و داخل کرده شد بهشت را

پس بدرستی زندگی دنیا که متاع باز خوردن بجهت کرم بها آن بازی خورده که اول آن بسیار **متن** إن الله
اختاركم وفضّلكم وطهّركم وجعلكم أهل بيت نبيه واستودعكم علمه وأورثكم كتابه وجعلكم تابوت علمه
وعصا عزّه وضرب لكم مثلا من نوره وعصمكم من الزلل وآمنكم من الفتن فتعزّوا بعزاء الله فإن الله
لم ينزع منكم رحمته ولن يزيل عنكم نعمته فأنتم أهل الله عز وجل الذين بهم تمّت النعمة واجتمعت الفرقة
وائتلفت الكلمة وأنتم أولياؤه فمن تولاكم فاز ومن ظلم حقكم زهق مودّتكم من الله واجبة في كتابه على
عباده المؤمنين ثم الله على نصركم إذا يشاء قدير فاصبروا لعواقب الأمور فإنها إلى الله تصير قد قبلكم
الله من نبيه وديعة واستودعكم أولياءه المؤمنين في الأرض فمن أدّى أمانته آتاه الله صدقه
فأنتم الأمانة المستودعة ولكم المودّة الواجبة والطاعة المفروضة وقد قبض رسول الله صلى الله عليه وآله وقد
أكمل لكم الدين وبيّن لكم سبيل المخرج فلم يترك لجاهل حجة فمن جهل أو تجاهل أو أنكر أو نسي أو
تناسى فعلى الله حسابه والله من وراء حوائجكم وأستودعكم الله والسلام عليكم فسألت أبا جعفر عليه السلام
ممن أتاهم التعزية فقال من الله تبارك وتعالى **شرح** و طهرکم اشارت بآیت سوره احزاب است انما یرید الله
لیذهب عنکم الرجس اهل البیت و یطهرکم تطهیرا و معنی اهل بیت نبی بیان شده در حدیث پنجاه و چهارم باب
هشتم و عصا عزه اشارت بآیت سوره نور مثل نوره کمشکوة و بیان شده در حدیث پنجم باب سیزدهم و آمنکم
من الفتن اشارت بآیت سوره بقره و الفتنة اکبر من القتل فتعزوا بعزاء الله اشارت بآیت سوره آل
عمران یا ایها الذین آمنوا اصبروا و صابروا و رابطوا و اتقوا الله لعلکم تفلحون و می آید در حدیث چهلم این باب و
بغایت نزدیک است ولی او جمع ولی اول بتصرف در مؤمنان از خود شان و دوست و اول مراد است اینجا
و دوم مراد است در دوم مودتکم من الله و اجبة اشارت بآیت سوره شوری قل لا اسئلکم علیه اجرا الا المودة
فی القربی ثم الله علی نصرکم اشارت بظهور قائم علیه السلام و الطاعة المفروضة اشارت بآیت سوره نساء اطیعوا الله
و اطیعوا الرسول و اولی الامر منکم و قد اکمل لکم الدین اشارت بآیت سوره مائده الیوم اکملت لکم دینکم مراد
اهل علم خود است او را و تجاهل و در سه نظیر آن برای تحیر در کلمه گذشت پس حاصل مرجع تحیر است تعالی
در تجاهل و در تناسی برای محض مبالغه است **یعنی** بدرستی که الله تعالی برگزید شما را و ترجیح داد شما را بر عالمیان
و پاکیزه کرده شما را و گردانید شما را اهل خانه و داده نبی خود و سپرد بشما علم و احکام خود را و شمار جانشین کرده
کتاب خود را و گردانید شما را صندوق علم اسرار خود و آنکه را روشن عزت خود و زد برای شما مثلی از نور
خود و نگاه داشت شما را از لغزش در احکام شرع و ایمن کرد شما را از مخالفات در دوری فتن پس تسکین
بصبری که الله تعالی فرموده بدرستی که الله تعالی را گرفته از شما رحمت خود را و هرگز برطرف نمیکند از شما

ما یفیض الله عزوجل الرسول و المؤمنین و فضیلکم بنور الله
اشارت بآیت سوره ۲

نعمت خود را بر شما و دست لعابت نزد کنید استغفر وجل ایرکه بایشان تمام شد نعمت مؤمنان و جمیع
تفرق مؤمنان شما را والفت گرفته باهم سخن مؤمنان و شما را امان الله تعالی پس هر که امام خود را نشناخت
شما را المطلب فرو رسید و هر که غضب کرد حق شما را باطل شد و دوستی شما از جانب الله تعالی واجب شده
در کتاب او بر بندگان او که مؤمن بربوبیت رب العالمین اند یعنی که ایشان اطاعت بکنند اگرچه جمیع
بعد از آن الله تعالی بر سر کردن شما به تمام آنچه که اطاعت کنند چون خواهد لعابت قائم است پس
کنند برای خاتمتهای کار را چه دوستی کر آن جا قبله سوی حکومت الله تعالی پس رد بکرد و حکومت طاغیان
بگوید منقطع میشود همچنین قبول کرد شما را الله تعالی از نبی خود بعنوان ودیعت یعنی که در وقت رحلت از
دنیا نبی شما را باو سپرده و او قبول حفظ شما کرده و او الله تعالی بر ودیعت سپرده شما را بدوستان خود که گرده اند
بربوبیت رب العالمین در زمین پس هر که [illegible] الله تعالی [illegible] الله تعالی [illegible] دوستی او و ادعوی [illegible]
یعنی [illegible] ثواب دوستی پس شما امانت و ودیعت سپرده شده اید و شما را است دوستی و وجوب
اطاعت [illegible] همچنین گرفته شد از دنیا رسول الله صلی الله علیه و آله [illegible] کرده شد برای حدیث [illegible] شما
الکلام شرح و بیان کرده شد برای حدیث شما را و [illegible] شبهات اهل ضلالت پس [illegible]
~~حدیث شما را [illegible] شبهات اهل ضلالت~~ پس [illegible] گذاشته شد برای جاهل حق شما را [illegible] پس هر که
جاهل حق شما باشد [illegible] جاهل حق شما باشد منکر شود ربوبیت رب العالمین را و جاهل حق شما باید که امر
کند [illegible] فراموش کند [illegible] بزرگ حق شما پیش الله تعالی است حساب او و بر
ولی کار رسانی حاجتهای شما است [illegible] الله تعالی و سلام بر شما باد [illegible] گفت پس رسید
امام محمد باقر علیه السلام [illegible] **بیستم اصل**
عن ابی عبد الله علیه السلام قال کان رسول الله صلی الله علیه و آله اذا رئی فی اللیلة الظلماء رئی
له نور کانه شقة قمر **شرح** الشقة بکسر شین [illegible] **یعنی** [illegible] امام جعفر
گفت بود رسول الله چون دیده میشد در شب [illegible]
بیست و یکم اصل احمد بن ادریس عن الحسین بن عبید الله عن ابی عبد الله الحسنی الصغیر عن محمد بن ابراهیم
الجعفری عن احمد بن علی بن محمد بن عبد الله بن عمر بن علی بن ابی طالب علیه السلام عن ابی عبد الله علیه السلام ح و محمد
بن یحیی عن سعد بن عبد الله عن یعقوب بن یزید عن ابن فضال [illegible] عن ابی عبد الله علیه السلام قال نزل
جبرئیل علیه السلام علی النبی صلی الله علیه و آله فقال یا محمد ان ربک یقرئک السلام و یقول انی قد حرمت النار علی صلب
انزلک و بطن حملک و حجر کفلک **شرح** [illegible] بصیغه مضارع معلوم [illegible] باب افعال [illegible]

کسی را جامع چیزی کردن کفل بصیغه ماضی معلوم باب نصر و باب تفعیل است **یعنی** این دو سند روایت است از امام
جعفر صادق علیه السلام گفت فرود آمد جبرئیل ع بر نبی ص پس گفت ای محمد بدرستی که صاحب کل اقتدار تو [illegible]
ترا سلام و میگوید بدرستی که من تحقیق حرام کردم آتش جهنم را بر پشتی که فرود آورد ترا و شکمی که برداشت ترا
و کناری که نگاه داری کرد ترا **اصل** فالصلب صلب ابیه عبد الله بن عبد المطلب والبطن الذی حملک
فآمنة بنت وهب واما حجر کفلک فحجر ابی طالب و فی روایة ابن فضال و فاطمة بنت اسد **شرح**
این کلام امام علیه السلام [illegible] فی بعض [illegible] فقره [illegible] برای بیان است و مقصود حصر [illegible]
نیست که چون مخالفان بسیار گفتگو در ایشان کرده اند ذکر ایشان شده [illegible] توهم [illegible] است تقدیر [illegible]
البطن الذی حملک فبطن آمنة **یعنی** پس پشت عبارت از پشت پدر او عبد الله بن عبد المطلب است و شکمی
که برداشت ترا پس عبارت از آمنه بنت وهب است و اما کناری که نگاه داری کرد ترا پس عبارت از کنار
زن ابو طالب است و در روایت ابن فضال زیادتی هست که کنار فاطمه بنت اسد است مراد [illegible]
علیه السلام است **بیست و دوم اصل** عن ابی عبد الله علیه السلام قال یحشر عبد المطلب یوم القیامة امة وحده
علیه سیماء الانبیاء و هیبة الملوک **شرح** امه [illegible] جماعتی است که مخالف سایر اجناس است و مراد
مجموع اهل [illegible] است [illegible] بلکه بعد از وفات [illegible] مراد این است که عبد المطلب مجموع اهل ایمان [illegible]
بوده و هیچ [illegible] مؤمنی در روی زمین نبوده و نظیر آن [illegible] می آید در کتاب الایمان و الکفر در حدیث پنجم باب [illegible]
[illegible] المؤمنین است در تفسیر آیت سوره نحل که ان ابراهیم کان امة قانتا لله حنیفا و لم یک من المشرکین
نبوت عبد المطلب مبنی بر این است که در خواب [illegible] وحی می آمد چنانچه می آید در کتاب الحج در حدیث [illegible] باب
[illegible] اصحاب الفیل و حفر عبد المطلب زمزم تا آخر است و گذشت در حدیث اول باب
سیوم که النبی الذی یری فی منامه و یسمع الصوت ولا یعاین الملک [illegible] عبد المطلب [illegible]
میشود که عبد المطلب امام حق بوده [illegible] اوصیای عیسی علیه السلام بوده [illegible]
[illegible] آیت سوره [illegible] بیان شده در حدیث چهارم باب ششم
یعنی [illegible] از امام جعفر صادق علیه السلام گفت که [illegible] عبد المطلب [illegible] روز قیامت [illegible] تنهایی [illegible]
[illegible] **بیست و سوم اصل** عن ابی عبد الله علیه السلام قال ان عبد
المطلب اول من قال بالبداء یبعث یوم القیامة امة وحده علیه بهاء الملوک و سیماء الانبیاء
شرح [illegible] در اصل لغت [illegible] استعمال [illegible]
[illegible] عبد المطلب کسی [illegible] اضطراب و کمال خوف [illegible]

سپاه شد در جرأت در گفتگو عبد المطلب این جرأت کرد و بعد از آن مستمر شد مانند مضمونی که دعی شده باشد و بیان
معنی باشد در باب بیست و چهارم کتاب التوحید و از این تقریر ظاهر شد که منافاتی نیست میان این حدیث و
احادیث باب مذکور که دلالت میکنند بر آنکه هیچ پیغمبری مبعوث نشده مگر آنکه اقرار به بدا **یعنی** روایت
است از امام جعفر صادق علیه السلام گفت بدرستی که عبد المطلب اول کسیست که نطق کرد به بدا در معنی رود در آن
کاری برای الله تعالی که پیش از آن معلوم افضل مردمان باشد به آنکه محشور میشود در روز قیامت صنفی
تنهایی بر حالی که با او باشد جلالت پادشاهان و نشان انبیا **بیست و چهارم حس** عن ابی عبد الله علیه السلام
قال يبعث عبد المطلب امة وحده عليه بهاء الملوك وسيماء الانبياء وذلك انه اول من قال بالبداء
شرح این ظاهر است از شرح سابق که تفصیل مضمون آن ذکر کرده اند اول من قال بالبدا و بیان آن آنست
بوحی آمده در خواب و طمع ... محمد رسول الله صلی الله علیه و آله ... کرده بود و نظم ...
آید در حدیث هشتم باب ... معلوم عبد المطلب شده بود که ... و سبزه ... که محمد ...
این شد ... رسیده و پسر زاده خود محمد نام کرده بود و ... داشته که این ...
نبیدا نسته و ... بر این ... که خلاف مظنون او واقع شود و آنرا بدا نامیده و این دلالت میکند بر آنکه
امام حق ... بوده ... ممکن بود که مخالف مظنون او ... شد پس به ... **بیست و پنجم حس**
قال وكان عبد المطلب ارسل رسول الله صلى الله عليه وآله الى رعاته في ابل قد ندت له ليجمعها فابطأ عليه
فاخذ بحلقة باب الكعبة وجعل يقول يا رب اتهلك آلك ان تفعل فامر ما بدا لك فجاء رسول الله
صلى الله عليه وآله بالابل وقد وجه عبد المطلب في كل طريق وفي كل شعب في طلبه وجعل يصيح
يا رب اتهلك آلك ان تفعل فامر ما بدا لك ولما رأى رسول الله صلى الله عليه وآله اخذه فقبله وقال يا بني
لا وجهتك بعد هذا في شيء فاني اخاف ان تغتال فتقتل **شرح** الرعاة بکسر و ضم ... بفتح میم ...
و الف ممدوده ... جمع راعی که چوپان است ... بنون و تشدید
دال ... بصیغه ماضی معلوم باب ضرب است ... و الف ... آل ... ابراهیم و آل عمران
که برگزید الله تعالی ... سوره آل عمران که ان الله اصطفی آدم و نوحا و آل ابراهیم و آل عمران علی
العالمین و بیان شد در شرح حدیث اول باب سی و چهارم ... کسی ... عبد
المطلب ... محمد ... صلی الله علیه و سلم ... الف منقلب ...
و بیان معانی آن شد در کتاب التوحید در شرح عنوان باب ... که باب بیست و چهارم است ...
در ظاهر ماضی است ... چون برای ... معنی مستقبل است ... نفی کرده شده به وجود گر

گزار نفی لازم است در مثل لا صدق و لا صلی نغتال بغین ... بصیغه مجهول مخاطب ...
فعالست ... کشتن کسی ... **یعنی** امام گفت در بیان آنکه عبد المطلب ... قریب ... بیدا کرده بود
عبد المطلب که فرستاده بود رسول الله صلی الله علیه و آله را سوی ... خود ... شتری که ... متفرق شده
بود از عبد المطلب پس جمع کرد رسول الله علیه السلام آن گله را پس دیر کرد ... عبد المطلب را پس عبد المطلب
گرفت حلقه در کعبه را و شروع کرد ... از غایت دهشت و اضطراب که ای صاحب کل اختیار ...
... آل ... اگر ... کنی پس کاریست عظیم ... و برای ...
شد ... در هر ... آورد رسول الله ... گله شتر را ... که فرستاده بود عبد المطلب
... نشکاف کرده برای طلب او و شروع کرده ... که ای صاحب کل اختیار ...
... آل ... اگر ... عظیمت ... و چون دید رسول الله ...
او را پس ... گفت ای پسر من ... نفرستم ترا بعد از این بکاری ...
که ... کرده شوی پس کشته شوی **بیست و ششم حس** قال ابو عبد الله عليه السلام لما ان وجه صاحب الحبشة
بالخيل ومعهم الفيل ليهدم البيت مروا بابل لعبد المطلب فساقوها فبلغ ذلك عبد المطلب فاتى صاحب
الحبشة فدخل الآذن فقال هذا عبد المطلب بن هاشم قال وما يشاء قال الترجمان جاء في ابل له
ساقوها يسألك ردها فقال ملك الحبشة لاصحابه هذا رئيس قوم وزعيمهم جئت الى بيته الذي
يعبده لاهدمه وهو يسألني اطلاق ابله اما لو سألني الامساك عن هدمه لفعلت ردوا عليه
ابله فقال عبد المطلب لترجمانه ما قال الملك فاخبره فقال عبد المطلب انا رب الابل ولهذا البيت
رب يمنعه فردت عليه ابله وانصرف عبد المطلب نحو منزله فمر بالفيل في منصرفه فقال للفيل
يا محمود فحرك الفيل رأسه فقال له اتدري لم جاؤوا بك فقال الفيل برأسه لا فقال عبد المطلب
جاؤوا بك لتهدم بيت ربك افتراك فاعل ذلك فقال برأسه لا فانصرف عبد المطلب الى منزله
شرح ان بفتح همزه و سکون نون زائده برای تأکید اتصال جواب لما بقول لما است الآذن بفتح همزه و الف
و کسر ذال ... شناسنده ... کسی که رخصت دخول ... داده ... باشد ... ترجمان ...
بعد ... مستخبره عبد المطلب ... ترجمان بضم ... و سکون ...
و زن ... بفتح ... و فتح میم ... و ضم میم ... کسی ... زبان کسی ...
... و کسر ... منصرف بفتح ... مصدر میمیست ... اسم مکانست از باب انفعال **یعنی** گفت
امام جعفر صادق علیه السلام وقتی که روانه کرد پادشاه حبشه سواران بسیار را با ایشان بود آن فیل که در قرآن مذکور

الترجمان

فاطمه به آنچه منقول علیه است حرمت نکاح .. در رضاعی و خواهر رضاعیست و توضیح این میشود در کتاب نکاح
در شرح حدیث اول باب الرضاع که باب هشتاد و هفتم است و ایضاً تحریم و منع ثابت نیست در صورتی که رضاع
بحرف عادت باشد و اینجا باب معانی اوحید در باب معنی قول الصادق علیه السلام لا یحرم من الرضاع
الا ما کان مجبورا روایت کرده که شرط حرمت اینست که رضاع بسیری باشد نه آنکه باشد رضیع صیغه معلوم
ضرب و علم است یعنی روایت است از امام جعفر صادق علیه السلام گفت وقتی که زاده شد نبی صلعم مکث کرد
چند روز بحالی که نبود برای او شیری مراد اینست که بسبب مرض آمنه او را شیر نبود پس انداخت او را ابو طالب
بر پستان خود چنانچه برای تسلی اطفال مشغول میکنند پس فرود آورد الله تعالی در پستان ابو طالب شیری پس
شیر خورد از آن پستان چند روز تا فرود آمد ابو طالب را که بیدا کرد برای طلب دایه و بر منزل حلیمه سعدیه پس داد
او را بحلیمه **حدیث ششم اصل** عن ابی عبد الله علیه السلام قال ان مثل ابی طالب مثل اصحاب الکهف اسروا
الایمان و اظهروا الشرک فآتاهم الله اجرهم مرتین **شرح** روایت است از امام جعفر صادق که گفت بدرستی که مثل
عجب ابو طالب حال عجب اصحاب کهف است که در سوره کهف مذکور است پنهان کردند ایمان را و اظهار
کردند نزد و قیانوس شرک را پس داد الله تعالی بایشان [ایشان را] مزد ایشان دو بار یکی برای ایمان دیگری برای تقیه **حدیث**
هفتم اصل عن اسحق بن جعفر عن ابیه قال قیل له انهم یزعمون ان ابا طالب کان کافرا فقال کذبوا کیف یکون
کافرا و هو یقول الم تعلموا انا وجدنا محمدا نبیا کموسی خط فی اول الکتب **شرح** اول بضم همزه و تشدید
واو مضموم عبارت از کتب سابق آدم است یا عبارت از اصل هر کتابیست یعنی محکم آن کتاب یعنی روایت است
از اسحق بن جعفر از پدرش امام کاظم که گفت گفته شد امام را علیه السلام بدرستی که مخالفان دعوی میکنند که ابو طالب
کافر بود پس امام گفت دروغ گفتند چگونه میباشد کافر و حال آنکه او میگوید این بیت را آیا ندانستید که ما یافتیم
محمد را پیغمبری مانند موسی نوشته شده در مقدم کتابهای آسمانی **حدیث هشتم اصل** و فی حدیث آخر کیف یکون ابو طالب کافرا و هو یقول لقد علموا ان ابننا لا مکذب لدینا و لا یعبأ
بقیل الاباطل و ابیض یستسقی الغمام بوجهه ثمال الیتامی عصمة للارامل **شرح** یعنی بر منقطع و ...
و الف بصیغه مضارع غائب مجهول از باب ضرب و نصر معلوم از باب علم است و ضمیر مستتر راجع به ابن است و اباطل
جمع ابطل است که افعل التفضیل بطلت و در بعض و در باب نقل است و برای تفضیل است ... و جوهری
در کتاب صحاح معنی ابیض گفته و بعض مجرور است بتقدیر رب چنانکه بعض نحات خلاف بسیار کرده اند و موافق
محقق شیخ رضی رحمه الله تعالی در شرح کافیه اینست که واو حرف جر نیست بلکه حرف عطف است و بنا بر آن
بعد از واو رب مقدر است و رب اسم است مانند کم خبریه و مضاف است به ابیض و مبتدا است و خبر آن محذوف

یستسقی الغمام بوجهه که صفت مضاف الیه است قائم مقام خبر رب است و ثمال مرفوع و خبر مبتدای محذوف
بتقدیر هو ثمال و هو صفت دیگر ابیض است و همچنین است عصمة و موافق مختار محقق اینست که رب یک زمان
و عصمة که موصوف یستسقی الغمام بوجهه نیز خبر رب باشد بنا بر آنکه در قول شاعر ان یقتلوک فان قتلک لم یکن عارا
علیک و رب قتل عار گفته که رب مبتدا است و عار خبر آنست یستسقی بصیغه مضارع مجهول از باب استفعال
الغمام بفتح غین و تخفیف میم ابر و آن مرفوع و نایب فاعل است باء در بوجهه برای سببیت است .. وجه و ثمال
الثمال بکسر ثاء سه نقطه کاری کردن مهمات اهل و الارامل جمع ارمله بفتح همزه و سکون راء بی نقطه و فتح میم زن محتاج و زنی
که بی وجود احتیاج بی شوهر باشد و محمد شهرستانی در اواخر کتاب الملل و النحل در بیان ادیان العرب در
حال عبد المطلب گفته که او بدل حق معرفت بجمال الرسالة و شرف النبوة و ان اهل مکة لما اصابهم ذلک الجدب
العظیم و امسک السحاب عنهم سنتین امر ابا طالب ابنه ان یحضر المصطفی و هو رضیع فی قماط فوضعه علی یدیه
و استقبل الکعبة و رماه الی السماء و قال یا رب بحق هذا الغلام و رماه ثانیا و ثالثا و کان یقول بحق هذا الغلام اسقنا غیثا
مغیثا دائما هطلا فلم یلبث ساعة ان طبق السحاب وجه السماء و امطر حتی خافوا علی المسجد و انشأ ابو طالب
ذلک الشعر و ابیض یستسقی الغمام بوجهه ثمال الیتامی عصمة للارامل یطیف به الهلاک من آل هاشم فهم عنده
فی نعمة و فواضل کذبتم و بیت الله نبزی محمدا و لما نطاعن دونه و نناضل و نسلمه حتی نصرع حوله و نذهل عن
ابنائنا و الحلائل یعنی در حدیث دیگر از امام جعفر صادق چنین است که چگونه میباشد ابو طالب کافر و حال آنکه
او میگوید این دو بیت را که ترجمه اینست آیا نمیدانند جمعی که دل غم در او خوش میکنند بدعوی کفر من که فرزند ما که محمد باشد نه
منسوب بدروغ است نزد ما و نه مشغول میشود بسخن باطلان مردمان که شرکا میشدند و بسا سفید رویی که طلب باران
کرده میشود از ابر ببرکت مرتبه او بسعی که در دعای استسقا او و سبب بخشش آنست که او رسیده حاجات کار یتیمان بی کس
و زنان محتاج بیوه است **حدیث نهم اصل** عن ابی عبد الله علیه السلام قال بینا النبی صلعم فی المسجد الحرام و علیه
ثیاب له جدد فالقی المشرکون علیه سلی ناقة فملؤوا ثیابه بها فدخله من ذلک ما شاء الله فذهب
الی ابی طالب فقال له یا عم کیف ترى حسبی فیکم فقال له و ما ذاک یا ابن اخی فاخبره الخبر فدعا
ابو طالب حمزة و اخذ السیف و قال لحمزة خذ السلی ثم توجه الی القوم و النبی معه فاتی قریشا و هم
حول الکعبة فلما رأوه عرفوا الشر فی وجهه ثم قال لحمزة امر السلی علی سبالهم ففعل ذلک حتی
اتی علی آخرهم ثم التفت ابو طالب الی النبی صلعم فقال یا ابن اخی هذا حسبک فینا **شرح** الجدد بضم جیم و ضم دال
بی نقطه اول جمع جدید بفتح جیم و کسر دال نو و السلی بفتح سین بی نقطه و فتح لام و الف مقصور پوستی که بر روی
شتر بچه باشد مانند آنکه گشتید در شکم و در وقت بیرون آمدن از مادر فارسی او ما که مکند السبال بفتح سین بی نقطه و فتح با

پنقطه و یکنقطه شرف یعنی روایتست از امام جعفر صادق علیه السلام گفت میان آنکه پیغمبر صلعم در مسجد حرام بود و دربر
بود جامهای چند او نو پس انداختند مشرکان قریش بر او بچه دان شتری را پس پر کردند جامهای او را پلیدی
بچه دان پس داخل آن رسول الله شد از آنجا آنچه خدا خواست پس رفت بجانب منزل سوی ابوطالب پس گفت او را
ای عموی من چگونه می بینی قدر مرا در میان شما پس ابوطالب جواب او داد و گفت او را چه چیز است این پلیدی
ای پسر برادر من پس خبر داد او را آن چیزی که واقع شده بود پس طلب کرد ابوطالب حمزه را و گرفت شمشیر را و
گفت حمزه را بردار بچه دان را پس متوجه شد سوی آن جماعت که این کار کرده بودند و نبی صلی الله علیه و آله
با او همراه بود پس آمد نزد مشرکان قریش و ایشان در دور کعبه بودند پس چون دیدند ابوطالب را شناختند
اثر غضب را در روی او و با همراه او بودن پس شناختند کشته شدن خود را پس آنجا ابوطالب پیش رفت و گفت کسی
که حرکت کند از ایشان ابوطالب گفت حمزه را مال بچه دان را بر سبلتهای ایشان پس شروع کرد در آن تا رسید تا
آخر ایشان بعد از آن رو آورد ابوطالب سوی نبی صلعم پس برای جواب سوال اول گفت ای پسر برادر این است
قدر تو در میان ما سی و دوم حدیث عَنْ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ عليه السلام قَالَ لَمَّا تُوُفِّيَ أَبُو طَالِبٍ نَزَلَ جَبْرَئِيلُ عَلَى رَسُولِ اللَّهِ
صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ فَقَالَ يَا مُحَمَّدُ اخْرُجْ مِنْ مَكَّةَ فَلَيْسَ لَكَ فِيهَا نَاصِرٌ وَثَارَتْ قُرَيْشٌ بِالنَّبِيِّ صلعم فَخَرَجَ
هَارِباً حَتَّى جَاءَ إِلَى جَبَلٍ بِمَكَّةَ يُقَالُ لَهُ الْحَجُونُ فَصَارَ إِلَيْهِ شرح ثارت بصیغه ماضی مجهول باب تفعل است یا
معلوم است ثارت بثاء سه نقطه و الف و راء بی نقطه بصیغه ماضی معتل العین واوی از باب نصر است
حجون بفتح حاء بی نقطه و ضم جیم کوهیست در معلاة مکه که قبرستان مکه در پای آن کوه است یعنی روایتست از
امام جعفر صادق علیه السلام گفت وقتی که رحلت کرد ابوطالب از دنیا بدریافت جمیع عمر و رزق خود نازل
شد جبرئیل بر رسول الله صلعم پس گفت ای محمد بیرون رو از مکه چه نیست ناصری که از تو کاری کند و صاحب جنبا
شدند بر جستند مشرکان قریش از جهت بر ضد نبی صلعم پس بیرون رفت گریخته تا آمد سوی کوهی که در
مکه است گفته میشود آنرا حجون پس داخل پناهی که در آن کوه است شد و تا حال مردمان بزیارت آنجا میروند
سی و سوم حدیث عَنْ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ عليه السلام قَالَ إِنَّ أَبَا طَالِبٍ أَسْلَمَ بِحِسَابِ الْجُمَّلِ قَالَ بِكُلِّ لِسَانٍ شرح بحساب
بکسر حاء بی نقطه و سین بی نقطه و الف و با یکنقطه که در مثل حساب الجمل بضم جیم و تخفیف میم مفتوحه جمع جمله
خفیفه بضم جیم و تخفیف میم مضموم جمع جمیل بفتح جیم و کسر میم و سکون یا دو نقطه پایین کسانی که بکمال صفا شده کرده
مشدد آن باشند و اینجا هر دو مناسبت و بنا بر اول بکل لسان برای توضیح است و بنا بر دوم برای ترقیست
بکل لسان عبارت از انواع بیانست مثل نظم و نثر و فعل و قول پیش از بعثت رسول و بعد از آن و کتابت
و صریح و حقیقت و مجاز و امثال اینها که در ابیات و خطب و افعال ابوطالب هست و دلالت بر اسلام او میکنند

مثل آنکه ابن جوزی که از علمای مخالفانست در کتاب تلقیح ذکر کرده خطبه ابوطالب را در روز نکاح خدیجه
و در مجمع ذکر کرده که بعد از آن عبارت والله بعد هذا له نبأ عظیم و خطر جلیل و مضمون آن می آید در کتاب النکاح در حدیث هفتم
خطب النکاح که باب چهل و چهارم است و می آید حدیث اول و سیوم مولد امیر المؤمنین و تصریح با وفق
این مضمون یعنی روایتست از امام جعفر صادق علیه السلام گفت بدرستی که ابوطالب مسلمان شده بود بروشی که
جمیع اصناف خلق از معرفت اسلام او دانا بودند برای توضیح یا برای ترقی و بیان آنکه مخالفان نیز میدانستند
و مکابره میکنند گفت که بهر زبان اظهار اسلام کرده و هر شخصی که آشنا بزبانی باشد معلوم کند اسلام او را
سی و چهارم حدیث عَنْ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ عليه السلام قَالَ أَسْلَمَ أَبُو طَالِبٍ بِحِسَابِ الْجُمَّلِ وَعَقَدَ بِيَدِهِ ثَلَاثاً وَسِتِّينَ
شرح با در بحساب برای آلتست و در بیده برای آلت حساب یعنی که فیت الجمل بضم جیم و تخفیف میم مفتوحه
جمع جمله طوایف مردمان عقد بفتح عین بی نقطه و قاف و دال بی نقطه از باب ضرب است و ضمیر جهت بی
عبارت از العقد کردن و نگاه داشتن انگشتان بروشی که از آن عددی معلوم شود چنانچه آنکه در حکم هفت
صورت در انگشتان دست راست و دست چپ قرار داده اند برای ضبط یک تا ده هزار مثل آنکه برای
دلالت بر یک انگشت کوچک دست راست را میخوابانند بروشی که سر انگشت بیخ انگشت میانه
کنند و برای دلالت بر دو انگشت پهلوی آنرا نیز میخوابانند بهمان روش و برای دلالت بر سه انگشت میانه
نیز میخوابانند بهمان روش و برای دلالت بر شصت یعنی شصت دست راست را در شکم بند میان
از جهت بند انگشت شهادت دست راست مینهند پس هر که ابهام اینها بهمین کند چنانچه نیزه اندازان
میکنند عدد شصت و سه معلوم میشود و در این حدیث دو احتمالست اول آنکه خصوص این عدد
مطلب نباشد و خصوص عدد مطلب نباشد پس مراد اینست که ابوطالب تبرا بر اول مشرکان میبرده و اشعار چنانچه
گذشت در حدیث سی ام و سی و یکم و نظیر شعر چنانچه گذشت در حدیث سی و دوم دوم آنکه خصوص
عدد مطلب شد پس مراد اینست که ابوطالب شصت و سه بانگشت کرد اظهار اسلام مثل آنچه در
حدیث سی ام و حدیث سی و یکم مذکور شد پس هر که منکر اسلام او شود مکابره میکند یعنی روایتست از امام جعفر
صادق که گفت مسلمان شده ابوطالب بروشی که کافی اصناف خلق است و برای توضیح بترقی و بیان
آنکه بر موافق و مخالف ظاهر است اسلام او نگاه داشت بانگشتان دست خود شصت و سه را اصل
ابن بابویه در کتاب کمال الدین و تمام النعمة گفته حدثنا ابو الفرج محمد بن المظفر بن نفیس المصری الفقیه
قال حدثنا ابو الحسن محمد بن احمد الداودی عن ابیه قال کنت عند ابی القاسم بن روح قدس الله
روحه فسأله رجل ما معنی قول العباس للنبی صلعم ان عمك ابا طالب قد اسلم بحساب الجمل و عقد بیده ثلاثة و ستین

وسبعين قال يعني بذلك الله احد جواد وتفسير ذلك ان الالف واحد واللام ثلثون والهاء خمسة
والالف واحد والحاء ثمانية والدال اربعة والجيم ثلثة والواو ستة والالف واحد والدال اربعة
فذلك ثلثة وسبعون بنا برين حساب يعنى نگاه داشتن عددست وابجد بضم جيم وفتح جيم مشدده
حروف ابجد اين سه اسم راجع به الله واحد وجواد ... ذكر سه حرف كه ... امات و اصل [illegible]
بيان شده در كتاب التوحيد در شرح حديث اول باب بيست و نهم متن عن الاصبغ بن نباتة الحنظلي قال
رأيت امير المؤمنين عليه السلام يوم افتتح البصرة وركب بغلة رسول الله صلى الله عليه وآله ثم قال ايها الناس الا اخبركم
بخير الخلق يوم يجمعهم الله فقام اليه ابو ايوب الانصاري فقال بلى يا امير المؤمنين حدثنا فانك كنت تشهد
ونغيب فقال ان خير الخلق يوم يجمعهم الله سبعة من ولد عبد المطلب لا ينكر فضلهم الا كافر ولا يجحده الا
جاحد فقام عمار بن ياسر رحمه الله فقال يا امير المؤمنين سمهم لنا لنعرفهم شرح فتح بصيغه مبنى معلوم
افتعالست وضمير مستتر راجع با امير المؤمنين است والبصرة منصوب ومفعول به است يا بصيغه مجهولست والبصرة
مرفوع ونايب فاعلست وركب بصيغه معلوم باب علم عطف بر افتتح است الف لام الخلق در دعا برای عهد
خارجيست وعبارتست از جمعی كه مذكور شده در آيت سوره نسا كه مذكور ميشود در فقره آينده وايشان دو قسم اند
اول مشهوران از جمله مؤمنان كه من يطع الله والرسول عبارت از ايشانست دوم كه الذين انعم الله عليهم عبارت
از ايشانست وجميع اسما اشارتست بعضی فاولئك مع الذين انعم الله عليهم ومراد از جمع آن دو قسم كه مكرر
موعودست تغيب بصيغه متكلم مع الغير است از مجرد بفتح وضم جيم وسكون نون معجمه وفتح جيم وفتح حا مصدر
علم كه ايهام كه از باب منع انكار ومراد اينجا معنى اولست ... برای تعديه است فضلهم بفتح لام
وضمير راجع بولد عبد المطلب است ترجمه روايتست از اصبغ بن نباتة حنظلي بفتح حا بی نقطه وسكون نون وفتح
ظا با نقطه گفت كه ديدم امير المؤمنين عليه السلام را در روزی كه فتح كرد بصره را وسوار شد استر رسول الله صلى الله عليه وآله را بعد
از آن گفت ای مردمان آيا خبردار نكنم شما را به بهترين مخلوقين در روزی كه جمع ميكند ايشان را الله تعالى پس
برخاست سوی او ابو ايوب انصاری پس گفت بلى ای امير المؤمنين خبر ده ما را چه بدرستی كه تو حاضر ميشدی
هميشه در مجلس رسول وما گاهی غايب ميشديم پس گفت بدرستی كه بهترين مخلوقين در روزی كه جمع ميكند ايشان را الله
هفت كسند از اولاد عبد المطلب كه منكر نميشود فضيلت ايشان را مگر منكر ربوبيت رب العالمين وانكار نميكند
فضيلت ايشان را مگر كسی كه خود ناقص باشد پس برخاست عمار بن ياسر رحمه الله پس گفت ای امير المؤمنين
نام بر آن هفت كس را چه ما ... كه از اولاد عبد المطلب اند ميخواهيم شناختن آن هفت كس را
متن قال ان خير الخلق يوم يجمعهم الله الرسل وان افضل الرسل محمد صلى الله عليه وآله وان افضل كل

امة بعد نبيها وصي نبيها حتى يدركه نبي الا وان افضل الاوصياء وصي محمد عليه وآله السلام الا وان افضل الخلق بعد
الاوصياء الشهداء الا وان افضل الشهداء حمزة بن عبد المطلب وجعفر بن ابي طالب له جناحان خضيبان
يطير بهما في الجنة لم ينحل احد من هذه الامة جناحان غيره شيء كرم الله به محمدا صلى الله عليه وآله وشرفه والسبطان
الحسن والحسين والمهدي يجعله الله من شاء منا اهل البيت ثم تلا هذه الاية ومن يطع الله والرسول
فاولئك مع الذين انعم الله عليهم من النبيين والصديقين والشهداء والصالحين وحسن اولئك رفيقا ذلك الفضل
من الله وكفى بالله عليما شرح حاصل جواب اينست كه هفت كس عبارتست از محمد صلى الله عليه وآله وامير المؤمنين وحسن
وحسين ومهدی عليهم السلام كه افضل انبياست وچهار افضل صديقانند و دو افضل شهدا اند (وحمزه وجعفر) كه از اهل صديقان باشند الف لام الخلق
اينجا نيز برای عهد خارجيست وعبارتست از مشهوران وناشهوران خواه از اهل اين شريعت وخواه از اهل شرايع
ديگر باشد جمع ايشان يا بعضی كه در حديث مفهومست از آيت سوره نسا اگرچه منطوقش مخصوص باهل اين شريعت
مراد بالرسل رسولان صاحب شريعت جديده است وان افضل كل امة بعد نبيها مراد بوصی محمد وصی
بی واسطه است ودر كلام اشعار باينست كه او افضل انبيای اوصياست ومستوانده بود كه مراد جميع اوصيا
باشد وبيرون قصد بر تصريح بافضليت خود كرده وبرای رعايت ادب والسبطان مبتداست الحسن والحسين خبر
مبتداست والمهدی منصوبست بفعل مقدر يجعله مفسر آن فعل است ودر كلام اشعار باينست كه آن بعد وصی
بعد از امير المؤمنين افضل انبيای اوصيا از جمله وجوه فوت آيت استشهاد باينست كه خير خلق رسل اند
بعد از آن اوصيا وبعد از آن شهدا پس مفضل عليه صلحا اند اگرچه ايشان نيز افضل اند از غير صلحا از جمله مؤمنان كه
سياق اين آيت برای بيان حال ايشانست ومن يطع الله والرسول عبارت از ايشانست زيرا كه آن سابق است
بيكدو آيت سوره نسا كه يا ايها الذين آمنوا اطيعوا الله واطيعوا الرسول واولي الامر منكم اطاعت الله و
رسول برای محض تمهيد امر بطاعت اولی الامر است پس هركه اطاعت اولی الامر وتصديق ايشان كرده باشد
اطاعت الله ورسول كرده وهرچند كه عصيان كرده باشد الا اصرار بر كبيره چه آن كفر است الف لام كل
برای عهد خارجيست من تبعيضيه است بنا بر آنچه می آيد در كتاب الايمان والكفر در حديث دوازدهم باب
سی وهفتم كه باب المرجع است كه فمنا النبي ومنا الصديق والشهداء والصالحون الصديق كسی كه در جميع آنچه
از او پرسند جواب گويد وخطا در حكم نكند اصلا يعنی آنكه عالم بجميع احكام باشد ومراد بصديقين اينجا اوصيا
انبياست بقرينه ذكر آن بعد از نبيين مراد بشهدا اينجا جمعی شهيدانند كه نه نبی ووصی باشند بقرينه ذكر آن
بعد از نبيين وصديقين مراد بصالحين اينجا جمعی از مؤمنانست كه مرتكب كبيره نشده اند اصلا ونبی ووصی
وشهيد نباشند بقرينه ذكر آن بعد از نبيين وصديقين وشهدا اشاره الی اولئك دوم الذين است رفيقا تميز

وصي نبيها

جناحان

الفضل

پس اين آيت مباركه دليل عظيم است برای ...
از جهة شيعه ... بايد كه از نبی ...
... بوده ... حال
ايشان خواهد شد انشاء الله

نسبت است و مراد اینست که پیروی اولی الامر هر چند که عاصی باشد مقبول الله تعالی است زیرا که رفیق ایشان که
بر شما باشد مشار الیه اولئک حسن رفیقا آن گزیده کانست الفضل خبر مبتدا است و مراد اینست که خوبی احوال ایشان
تفضلست از جانب الله تعالی برای ایشان که دوست آن گزیدگان از شما ان جدا نباشند و رفیق ایشان بوده باشند
نه مبادا که [illegible] گران شوند و کفی بالله علیما اشارتست باینکه عاصی از جور شیعه امامیه مرده و دوست نزد [illegible]
و اکثر [illegible] فقدر او را [illegible] و همین بس است یعنی پس امیرالمؤمنین علیه السلم گفت به درستی که بهترین
این مخلوقین در روزی که جمع میکند ایشانرا الله تعالی رسولان صاحب شریعت جدیده اند که آدم و نوح و ابراهیم
و موسی و عیسی و محمد علیهم السلم باشند و به درستی که فاضلترین رسولان محمد صلی الله علیه و آله است و به درستی که فاضلتر
هر امتی بعد از نبی آن امت وصی نبی آن امتست تا وقتی که دریابد او را نبی دیگر یعنی تا اوصیای حضرت
[illegible] شریعت آن نبی سابق منسوخ شده اگاه باشید و به درستی که فاضلتر اوصیای انبیا وصی محمد
و آله السلم است اگاه باشید و به درستی که فاضلتر این مخلوقین بعد از اوصیا شهیدانند اگاه باشید و به درستی که
~~فاضلتر این مخلوقین بعد از اوصیا شهیدانند~~ اگاه باشید و به درستی که فاضلتر شهیدان که نبی و وصی نباشند حمزة
حمزة بن عبد المطلب است و جعفر بن ابو طالب است و او را دو بال رنگین است می پرد با آن دو بال در بهشت عطا داده نشده
هیچیک از این امت دو بال غیر جعفر آن عطا چیزیست که گرامی کرده الله تعالی آل محمد صلی الله علیه و آله را و شرف
او را داده و فرزند زادهٔ رسول حسن و حسین اند و مهدی موعود [illegible] و الله تعالی هر کرا که خواسته از اهل بیت رسول
بعد از آن خواند این آیت را از سوره نسا و هر که اطاعت کند الله تعالی را و این رسول را به پیروی وصی رسول
ایشان با جمعیند که نعمت داده الله تعالی بر ایشان از جمله انبیا و اوصیا و شهدا و صالحان و خوب اند ایشان به اعتبار
رفیق آن خوبی رفیق فضل است از جانب الله تعالی و کافیست الله تعالی بر حال کرده اند باشند سی و پنجم حدیث
عن ابن زید الانصاری عن ابی جعفر علیه السلم قال قلت له کیف کانت الصلوة علی النبی صلی الله علیه و آله قال لما غسله
امیرالمؤمنین علیه السلم و کفنه سجاه ثم ادخل علیه عشرة فداروا حوله ثم وقف امیرالمؤمنین فی وسطهم
فقال ان الله و ملائکته یصلون علی النبی یا ایها الذین آمنوا صلوا علیه و سلموا تسلیما فیقول القوم
کما یقول حتی صلی علیه اهل المدینة و اهل العوالی شرح معنی یصلون و صلوا و صلی بیان شد در حدیث
سی و ششم باب [illegible] و سجاه بسین بی نقطه و جیم و الف [illegible] معلوم باب تخفیف عشرة عبارتست از نه تا
از [illegible] ضمیر [illegible] راجع [illegible] است و این برای [illegible] و بعد ثم وقف مبنی بر اینست که این عمل بعد از
خروج او و خروج عشره [illegible] صف [illegible] و [illegible] بیرون حجره مبارک بیش [illegible] بوده و مضارع [illegible] قول
و در [illegible] مقول [illegible] است [illegible] آیت [illegible] شروع در [illegible] بوده [illegible] مخصوص [illegible] بوده و بعد از آن کرام

نماز میکرده اند و اهل قله العوالی بفتح عین بی نقطه و واو و الف و لام و یای جمع عالیه موضعیست نزدیک به مدینه
و همچنین آن یعنی روایتست از ابو مریم انصاری از امام محمد باقر علیه السلم راوی گفت گفتم او را چگونه واقع شد نماز
بر نبی صلی الله علیه و آله گفت وقتی که غسل داد او را امیرالمؤمنین علیه السلم و کفن کرد او را پوشانید او را [illegible]
داخل کرد بر او ده کس را پس دور زدند گرد نبی بعد از آن ایستاد امیرالمؤمنین در میان آن ده کس چنانچه
آید در حدیث سی و ششم پس گفت این آیت را از سوره احزاب به درستی که الله تعالی و ملائکه او رحمت میکنند
بر نبی ای جمعی که مؤمن [illegible] رب العالمین شد [illegible] بر نبی و قبول کنید فرمان نبی را قبول کردنی
عظیم پس میگفتند آن ده کس چنانچه میگفت امیرالمؤمنین تا آنکه نماز کرد بر او جمیع اهل مدینه و اهل بیرونهای
یا علی
مدینه ده کس ده کس سی و هفتم حدیث عن ابی جعفر علیه السلم قال قال النبی صلی الله علیه و آله لعلی
ادفنی فی هذا المکان و ارفع قبری من الارض اربع اصابع و رش علیه من الماء شرح الف الماء
برای جنس است یا برای عهد خارجیست و اشارتست به آب چاه غرس است که پاک [illegible] شده در حدیث [illegible]
باب شصت و چهارم که غسل رسول از آن [illegible] شد یعنی روایتست از امام محمد باقر که گفت که نبی
صلی الله علیه و السلم را ای علی دفن کن مرا در همین مکان و بلند کن قبر مرا از زمین مقدار چهار انگشت و بپاش بر آن
از آب سی و هشتم حدیث عن ابی عبد الله علیه السلم قال اتی العباس امیرالمؤمنین علیه السلم فقال یا علی
ان الناس قد اجتمعوا ان یدفنوا رسول الله صلی الله علیه و آله فی بقیع المصلی و ان یؤمهم رجل منهم فخرج امیرالمؤمنین
الی الناس فقال یا ایها الناس ان رسول الله صلی الله علیه و آله امام حیا و میتا و قال انی ادفن فی البقعة
التی اقبض فیها ثم قام علی الباب فصلی علیه ثم امر الناس عشرة عشرة یصلون علیه ثم خرجوا
شرح البقیع بفتح با یک نقطه و کسر قاف و سکون یای دو نقطه در پایین و عین بی نقطه جایی که اشجار مختلف داشته و آن
با شرح [illegible] در مدینه مسمی به بقیع است و در اینجا به آن باعتبار مضاف الیه است اول بقیع بطحان بضم با یک نقطه
و سکون طا بی نقطه و حا بی نقطه و الف و نون [illegible] در مدینه که این بقیع در اینجاست دوم بقیع
الخبجبه بفتح خا با نقطه و سکون با یک نقطه و فتح جیم و فتح با یک نقطه نوعی از درخت است که آنجا میروییده سیوم
بقیع الزبیر بضم زای با نقطه و فتح با یک نقطه و سکون یای دو نقطه در پایین و را بی نقطه ابن العوام که رسول آنجا
با او داده بوده چهارم بقیع الغرقد بفتح غین با نقطه و سکون را و فتح قاف و دال بی نقطه نوعی از
درخت است که آنجا میروییده و آنجا قبرستان کرده اند و مشهور است پنجم بقیع المصلی بضم میم و فتح صاد
بی نقطه و فتح لام مشدده و الف موضعیست که پهلوی مصلی است و منقولست که رسول آنجا نماز عید اضحی کرده و
لشکرگاه بوده و لهذا آنرا بقیع الخیل بفتح خا با نقطه و سکون یای دو نقطه در پایین نیز مینامند یعنی روایتست

امام جعفر صادق علیه السلام گفت آن عباس بن عبد المطلب از جانب خدا صلوات و اتباع ایشان بر امیر
المؤمنین علیه السلام پس گفت ای علی بدرستی که مردمان بچنین اتفاق کرده اند بر آنکه دفن کنند رسول الله را
در بقیع مصلی و بر آنکه پیشنمازی کند در نماز بر او در بقیع مصلی مردی از ایشان شد و رفت که ایشان بر نعش
گشته اند برای اضلال و توهم رسول پیشنمازی کن پادشاه است بایست که ای نعش کرده اند [illegible]
آمد امیر المؤمنین بسوی مردمان پس گفت ای مردمان بدرستی که رسول الله پیشنماز است مرده که حضرت
فرمود زنده و خواه مرده یعنی که احتیاج به پیشنماز نجابت مردمان بسر خود نماز کنند و رسول الله گفته بدرستی که من
مدفون میشوم در موضعی که گرفته میشوم از دنیا در آن بعد از آن ایستاد بر در حجره مبارک پس نماز کرد در باره وطن
امر کرد مرده را ده ده که نماز میکردند بر او و بیرون از حجره مبارک بعد از آن بیرون میرفتند و خلفا
شک نشود بمراد نیست که از سرا بیرون میرفتند بر هر تقدیر چیکه در حجره مبارک نشد حدیث سی و نهم
عن ابی جعفر علیه السلام قال لما قبض النبی صلی الله علیه وآله صلت علیه الملائکة والمهاجرون والانصار فوجا فوجا
قال وقال امیر المؤمنین علیه السلام سمعت رسول الله صلی الله علیه وآله یقول فی صحته وسلامته انما انزلت هذه الآیة
علی فی الصلوة علی بعد قبض الله لی ان الله وملائکته یصلون علی النبی یا ایها الذین آمنوا صلوا
علیه وسلموا تسلیما شرح خواندن این آیت در نماز بر پیغمبر بجای دعای بر میت است و منافات ندارد با خواندن
آن پیش از شروع در نماز بر چنانچه گذشت در حدیث سی و ششم این باب حدیث بروایت از امام محمد باقر
گفت وقتی که گرفته شد از دنیا پیغمبر نماز کردند بر او ملائکه و مهاجران و انصار فوج فوج امام گفت که گفت امیر
المؤمنین علیه السلام شنیدم از رسول الله میگفت در ایام صحت و سلامت خود که جز این نیست که فرود آورده شد
این آیت از سوره احزاب در نماز بر من بعد از گرفتن خدا مرا از دنیا بدرستی که خدا و ملائکه او درود
میکنند بر پیغمبر ای جمعی که ایمان آورده اند درود فرستید بر پیغمبر و قبول کنید فرمان او را قبول کردنی
عظیم حدیث سی ام قلت لابی عبد الله علیه السلام ما معنی السلام علی رسول الله فقال ان الله تبارک وتعالی لما
خلق نبیه ووصیه وابنته وابنیه وجمیع الائمة وخلق شیعتهم اخذ علیهم المیثاق وان یصبروا
ویصابروا ویرابطوا وان یتقوا الله ووعدهم ان یسلم لهم الارض المبارکة والحرم الآمن وان
ینزل لهم البیت المعمور ویظهر لهم السقف المرفوع ویریحهم من عدوهم والارض التی یبدلها الله من
السلام ویسلم ما فیها لهم لا شیة فیها قال لا خصومة فیها لعدوهم وان یکون لهم فیها ما یحبون واخذ
رسول الله صلی الله علیه وآله علی جمیع الائمة وشیعتهم المیثاق بذلک وانما السلام علیه تذکرة نفس المیثاق وتجدید
له علی الله لعله ان یعجله عز وجل ویعجل السلام لکم بجمیع ما فیه شرح سلام اول مجرور است و علی

متعلق

متعلق بسلام است یا حال از السلام است یعنی ای گروه چه معنی این سلام است یا مرفوع و مبتدا است و علی رسول الله
خبر مبتدا است یعنی ای گروه چه معنی این کلام و بر هر تقدیر اینجا عبارتی است از میثاق و عهد الهی چنانچه می آید در
کتاب العشرة در حدیث چهارم باب پنجم که باب التسلیم است که فان السلام اسم من اسماء الله [illegible]
آنست که سلام وصل یعنی چیزیست که از جانب آن حضرت باشد و هر حضرتی که رسیده آن خبر سلام [illegible]
آن باشد پس آن مخصوص بسبب فعل است زیرا که هر فردی که سلام از جانب اوست چنانچه گذشت در حدیث
باب نعمت و [illegible] السلم ومنک السلام والیک یعود السلام و چنانچه می آید در کتاب الدعاء در حدیث بیست و چهارم
پنجم که باب دعوات موجزات بجمیع الحوائج للدنیا والآخرة است که اللهم انت السلام ومنک السلام [illegible]
اشارت است بتفسیر آیت سوره آل عمران است یا ایها الذین آمنوا اصبروا وصابروا ورابطوا واتقوا الله لعلکم تفلحون
یعنی و صابروا صیغه مضارع معلوم باب تفعلیت چنانچه گذشت در سوره بقره [illegible] کردن
آنرا [illegible] الارض المبارکة عبارت است از کل روی زمین باعتبار زمان مهدی موعود چنانچه منقول است که زمین
در آن وقت طاهر شود [illegible]
والحرم الآمن عبارت است ایضا از کل روی زمین باعتبار زمان مهدی چه در وقت مؤمنان میشود و دشمنان [illegible]
[illegible] و این اشارت است بتفسیر آیت سوره قصص و قالوا ان نتبع الهدی معک نتخطف من
ارضنا اولم نمکن لهم حرما آمنا یجبی الیه ثمرات کل شیء رزقا من لدنا ولکن اکثرهم لا یعلمون و گفته جمعی [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
معلوم باب افعال است البیت المعمور یعنی خانه [illegible] آباد کرده شده است [illegible]
[illegible] آسمان [illegible] چنانچه می آید در کتاب الصلوة در حدیث بیست و چهارم باب
فی الکعبة [illegible] و آن در آسمان چهارم است [illegible] در کتاب الصلوة در حدیث [illegible]
باب النوادر که باب [illegible] است و می آید در کتاب الحج در حدیث اول و دوم باب دوم که باب بدو البیت والطواف
که بیت معمور در آسمان [illegible] است [illegible] و آن عبارت است [illegible]
[illegible] و السقف المرفوع [illegible] گذشت [illegible] چنانچه [illegible] و قیل [illegible]
ایشان [illegible] تفسیر [illegible] سوره طور [illegible]
مضارع [illegible] مثل العین باب افعال است والارض مرفوع و مبتدا است و آن [illegible]

بیا یکنقطه و دال بی‌نقطه صیغه مضارع غایب باب نصر و ضرب است من ادمن السلام برای سببیت است
و مراد من اهل السلام است و یسلم مرفوع و معطوف بر ینزل است ما شیئه فیها خبر مبتدا است و شیئی بکسر شین
بی‌نقطه و فتح یا و دو نقطه در پایین مصدر بمعنی اراده و اسلام باب ضرب است اصل آن و شیی بفتح واو و سکون شین
بوده او شیئی کنی ر جدا کردن که مخالف باقی آن باشد قال و خصوصه فیها لعدة سم نقل کلام است که برای
ما شیئه فیها که فیها بمعنی السلام است که مقدم بران شده و این خود مراد بیت که السلام اول بچه و ربیند و ضمیر
مرجع نهی است السلام مبتدا است ذکره خبر مبتدا است مضاف تقبل البنا فی منصوب و مفعول به ذکره است
و تمجید چون عطف است بر ذکره و ضمیر در مرجع السلام است و خبر لعده راجع به الله تعالی است و ضمیر مستتر در تمجید راجع
به الله تعالی است و ضمیر او به مرجع به السلام است و ضمیر فیه مرجع به السلام است یعنی گفتم امام جعفر صادق علیه السلام
چیست معنی سلام بر رسول الله پس گفت بدرستیکه الله تبارک و تعالی وقتی که خلق کرد رسالتمآب و وصی
و وصی نبی خود را و دختر نبی خود را و دو پسر نبی خود را و جمیع ائمه را و خلق کرد ارواح شیعیان را گرفت برایشان
پیمان اقرار بر ربوبیت رب العالمین را و این که صبر کنند با آزار مشرکان و غایب صبر کنند و منتظر ظهور
مهدی موعود گشتند و آنکه پیغمبر گفتند عذاب الله تعالی که برای پیروان ظلم و اهل ضلالت فرو ریخته و وعده
کرد ایشان را که چون عهد را عمل کنند برای ایشان زمین برکت داده شد و او فرود آمد اکرامی از عذاب الله که
فرود آورده برای ایشان که بر روح لوح محفوظ است که جمیع حوادث در آن صحیح شده و عطا کند برای ایشان
جنت بهشت را و خلاص و بد ایشان را از ضرر دشمن ایشان و زینتی که با ایشان میدهد از اسباب حمل بیثاق و خاص بعض
آنچه ذکر کرده برای ایشان آورده که جنت وعده داده امام گفت تفسیر تقی او که مراد جنت کرامت
دوران دشمن ایشان را وعده کرد ایشان را آنچه بود و باشد برای ایشان از ارض مبارکه هر چه دوست میدارند
و گرفت رسول الله در زمان رسالت بر جمیع افراد شیعه ایشان چنان آنچه مذکور شد و خبر این بیت که اسلام
بر رسول داد و آمدن خود است بجانب او و ذکر کردن عرض است سلامی که موجود است بر الله تعالی تا شاید که تعجیل
کند آن وعده را الله عزوجل و تعجیل کند آن سلام موعود را برای شما شیعه جز آنچه در آن موجود است اشارت
بهشت که هرچه برای آن موعود است برای شیعه بیرون است بی نقصان حدیث بیست و یکم عن عقبة بن خالد
عن ابی عبد الله علیه السلام قال سمعته یقول اللهم صل علی محمد صفیک و خلیلک المذکر لامرک شرح روایت
از عقبه بن خالد از امام جعفر صادق علیه السلام که گفت شنیدم از او که میگفت الهی صلوات فرست بر محمد که برگزیده
گزیده تو است و همراز تو است بوحی او دو نبی کرده شده است برای کار تو که اظهار ربوبیت عالمین باشد
حدیث دوم باب النهی عن الاشراف علی قبر رسول الله صلی الله علیه و آله شرح این بیان نهی الله علیهم السلام است از

نگاه کردن از بلندی بر قبر رسول الله صلی الله علیه و آله است حدیث عن جعفر بن المثنی الخطیب قال کنت بالمدینة و سقف
المسجد الذی یشرف علی القبر قد سقط و الفعلة یصعدون و ینزلون و نحن جماعة فقلت لاصحابنا من
منکم له موعد یدخل علی ابی عبد الله علیه السلام اللیلة فقال مهران بن ابی نصر انا و قال اسماعیل بن عمار
الصیرفی انا فقلنا لهما سلاه لنا عن الصعود لنشرف علی قبر النبی صلی الله علیه و آله فلما کان من الغد لقیناهما
فاجتمعنا جمیعا فقال اسماعیل قد سألناه لکم عما ذکرتم فقال ما احب لاحد منهم ان یعلو فوقه و لا
آمنه ان یری شیئا یذهب منه بصره او یراه قائما یصلی او یراه مع بعض ازواجه صلی الله علیه و آله شرح الذی صفت

(حاشیه: نسخه بدل)

سقف است مسجد و سقف افتاده و در میان دو سقف روزن حجره مبارکه بود و دو سقف بالا
در جایی که متصل حجره است و بالای روزنست الفعلة بفتح فا و فتح عین بی‌نقطه کارکنان لا منه بصیغه مضارع
متکلم وحده از باب علم است یذهب بصیغه مضارع غایب معلوم باب منع است من از منه برای سببیت
و ضمیر راجع به شیئا است یراه باب افعال است و من برای تجاوز است و ضمیر راجع به است البصر بفتح
با یکنقطه و فتح صاد بی‌نقطه حس چشم و بصیرت دل ادراک مذهب حق و مراد درینجا معنی دوم است و اشارتست که
حقیقت امام چشم ایشانست و خالی هر چند در که قرب قبر بر جهت اهوای اهل ضلالت نمیشود و بلا نظر کردن
تو به بطلان ایشانست او وقت دیدن موهم آنکه شیطان بازی بخورد و از دین حق بر میگردد
چنانچه تجربت شده که جمعی مذهب شیعه داشته اند و بعض دیدن نشانهائی که درون حجره مبارکه است برای
ایهام قرآن دو امام ضلالت اند از حق بیرون رفته اند پس که مشرف به حجره مبارکه شوند و موهم آن
دو قبر را آنجا ببینند و بسبب شیطان بازی بخورند و غافل میشوند تا اینکه زنان بعض سوران که هم خوابه دار بعض
مین ایشان در زندگی بوده اند مشرک بوده اند مانند زن نوح و زن لوط چه جای کسانی که بعد از وفات
او در حجره او مدفون باشند می آید که کتاب در شرح حدیث اول باب دویست و شانزدهم کتاب
دخول المدینة و زیارة النبی صلی الله علیه و آله است که چون در زمان بنی امیه مسجد فراخ شد نظر کردن آن دو قبر
بیاد رفت او یراه و جا همزه استفهام انکاری و فتح واو است و او عطف بر مقدر است تقدیر ابواری
قبره بیراه و مراد رفع وسوسه از نفوس آن جماعت که باعث شوق به دیدن چیزی دو قسم است یکی
آنکه ضمن آن کسب شرفی باشد مثل اینکه کسی رسول را ببیند از جمله اصحاب شود و دیگری آنکه امر غریبی باشد
که کسی دیگر ندیده باشد مثل اینکه رسول را با بعض ازواج ببیند و درینجا هیچکدام ثبت و مع هذا چنان وعده
کند که مذکور شد متصور است چنانچه شخصی که تسلط در لا جارک است و میتواند بود که او یراه در وسطکم
داده باشد و همزه برای استفهام نباشد و حاصل هر دو یکیست یعنی دو روایت از جعفر بن مثنی خطیب گفت

بوده‌ام در مدینه وقتی از مسجد که مشرف بشد بر قبر حضرت افتاده کارکنان برای ساختن آن را امر فرمود فرود
آمده و جمعی نشسته بودیم که در آنجا حاضر بودیم پس گفتیم با یاران در کدام از شما دو کس هست که اهل شود
به مجلس امام جعفر صادق علیه السلام امشب پس گفت مهران بن ابی نصر که من و گفت اسمعیل بن عمار صیرفی که
من پس گفتیم آن دو کس را سؤال کنید در برابر او به او رسید که آیا جایز است ما را که بالا رویم و مشرف بر قبر
نبی صلی الله علیه و آله شویم پس چون شد وقت مغرب جمع شدیم و خود وقت کردیم آن دو کس پس چون شد صبح
آن دو کس پس گفت اسمعیل حضرت سؤال کردیم اکنون برای شما آنچه سؤال کرده بودیم پس گفت دوست نمیدارم
برای هیچ یک از ایشان که بلند شود بالای رسول یعنی که این عمل حضرت رسالت را دوست ندارد و ایمن نیستم
آن کس را که مبادا چیزی ببیند که سبب آن بصیرت او برود یا بیند رسول را ایستاده نماز گزارد یا بیند
او را با بعضی از زنانش صلی الله علیه و آله **باب مولد امیر المؤمنین صلوات الله علیه** **شرح** این تاریخ و لیست که مناسب ولادت امیر المؤمنین است
المؤمنین صلوات الله علیه **شرح** این تاریخ و لیست که مناسب ولادت امیر المؤمنین است
مستعبد او در این بحث کلام مصنف که مصنف **کلام مصنف** **متن** وُلِدَ اَمیرُ المُؤمنینَ علیه السلام بعدَ
عامِ الفیلِ بثلاثینَ سنةً وقُتِلَ علیه السلام فی شهرِ رمضانَ لِتسعٍ بقینَ منه لیلةَ الاحدِ سنةَ اربعینَ
مِنَ الهجرةِ و هو ابنُ ثلاثٍ وستّینَ سنةً بقیَ بعدَ قبضِ النبیّ صلّی اللهُ علیه وآله ثلاثینَ سنةً وامُّه فاطمةُ بنتُ اسدِ
بنِ هاشمِ بنِ عبدِ منافٍ وهو اوّلُ هاشمیٍّ ولدَهُ هاشمُ مرّتینِ **شرح** ثلثین سنه یعنی با تمام کسرات زیرا
که میان دو وقت بیست و سال و شش و دو روز و دو ماه است با بیا که وفات رسول الله در دو ربیع الاول
بود و چنانچه گذشت در سال یازدهم هجری بود و حضرت ابن جوزی در تلقیح عبارت مفصل و فاتح در سال ای هجرت
یعنی زاده شد امیر المؤمنین علیه السلام در زمان شهریار بن شیرویه بن خسرو پرویز بن هرمز بن انوشیروان بعد
عام الفیل که سال ولادت رسول است سی سال گذشته شده در ماه رمضان نزد شب که نه بود و ماند
در شب بیست و یکم شب یکشنبه سال چهل از هجرت و او فرزند شصت و سه سال بود و باقی ماند بعد از قبض
نبی صلعم سی سال و مادرش فاطمه بنت اسد بن هاشم بن عبد مناف بود و او اول کسیست از هاشم
که هم پدر و هم مادر او را هاشم زاده است **یا آنکه** این تاریخ وفات موافق است با آنچه می آید در کتاب الصیام در حدیث
چهارم باب شانزدهم که باب الغسل فی شهر رمضان است که اصیب امیر المؤمنین صلوات الله علیه فی لیلة
تسع عشرة وقبض فی لیلة احدی و عشرین منه و مخالف است با آنچه می آید در کتاب الوصایا در باب صدقات النبی صلی الله
و الائمة علیهم السلام و وصایاهم و در حدیث ششم که لم یزل یقول اللهم الی آخر حتی قبض صلوات الله علیه و رحمته ثلث
جبال بن العشراء و آخر لیلة ثلث و عشرین من شهر رمضان فی لیلة الجمعة سنة اربعین من الهجرة و کان ضرب لیلة

وعشرین

وعشرین من شهر رمضان و این حضرمی و ازدی که کلام عبد الرحمن بن ملجم است از پیش خود ذکر کرده است
تو اسم کرده از آنچه می آید در حدیث ششم این باب و الله اعلم **اول متن** قال ابو عبد الله علیه السلام انّ
فاطمةَ بنتَ اسدٍ جاءت الی ابی طالبٍ لتبشّرَه بمولدِ النبیّ فقال ابو طالب اصبری سبتاً ابشّرکِ
بمثلِه الّا النبوّةَ وقال السبتُ ثلاثونَ سنةً وکانَ بینَ رسولِ اللهِ صلّی اللهُ علیه وآله وامیرِ المؤمنینَ
علیه السلام ثلاثونَ سنةً **شرح** سبت بفتح سین بی نقطه و سکون با یک نقطه و تاء دو نقطه در بالا است ابشرک
بصیغه مضارع متکلم وحده از باب تفعیل مرفوع و مجزوم میشود بود **یعنی** گفت امام جعفر صادق علیه السلام
که فاطمه بنت اسد آمد سوی ابو طالب تا بشارت دهد او را به ولادت نبی صلعم پس گفت ابو طالب صبر کن یک
سبت بشارت میدهم ترا به موافق او در جمیع صفات مگر در نبوت و امام گفت سبت عبارت از سی سال
است و بود میان رسول الله و امیر المؤمنین سی سال **دوم متن** عن ابی عبد الله علیه السلام قال انّ فاطمةَ
بنتَ اسدٍ امَّ امیرِ المؤمنینَ علیه السلام کانت اوّلَ امرأةٍ هاجرت الی رسولِ اللهِ صلّی اللهُ علیه وآله
من مکّةَ الی المدینةِ علی قدمیها وکانت من ابرِّ الناسِ برسولِ اللهِ صلّی اللهُ علیه وآله فسمعت
رسولَ اللهِ صلّی اللهُ علیه وآله وهو یقولُ انّ الناسَ یُحشرونَ یومَ القیامةِ عراةً کما وُلِدوا فقالت وا
سوأتاه فقال لها رسولُ اللهِ صلّی اللهُ علیه وآله فانّی اسألُ اللهَ ان یبعثکِ کاسیةً وسمعته یذکرُ
ضغطةَ القبرِ فقالت وا ضعفاه فقال لها رسولُ اللهِ صلّی اللهُ علیه وآله فانّی اسألُ اللهَ ان یکفیکِ ذلک
شرح عراة بضم عین بی نقطه و تخفیف را بی نقطه جمع عاری منصوب و حال است و مراد بیان بیکسی او است و فرق
حشر است برای جمیع مردمان مگر کسی که رسیده برای پوشش کی او هم رسد و آن وقت نیز خانچه در حدیث
پس منافات ندارد با پوشیده شدن مردمان به کفن چنانکه آن جماعت اول حشر چنانچه می آید در کتاب الجنائز
در حدیث ششم باب تحسین من الثیاب للکفن و دیگر که باب بیست و دوم است که تزاوروا با کفانکم
یعنی روایت است از امام جعفر صادق که گفت به درستی که فاطمه بنت اسد مادر امیر المؤمنین بود اول
زنی که هجرت کرد سوی رسول الله از مکه تا مدینه پیاده و بر دو پای خود و بود از جمله بهترین نیکوکاران
به رسول الله پس شنید از رسول الله و او میگفت به درستی که مردمان بر انگیخته و جمع میشوند در روز قیامت
عالی که برهنه‌اند چنانچه زاده شده‌اند پس فاطمه بنت اسد گفت وا رسوایا پس گفت او را رسول الله پس
به درستی که من میطلبم از الله تعالی که برانگیزد ترا پوشیده و شنید از رسول که ذکر میکرد فشردن قبر را گفت
نوحهٔ ضعیفا که بیا بند برای کفاره بعض گناهان پس گفت وا ضعیفا پس گفت او را رسول الله پس به درستی که
من میطلبم از الله تعالی که کفایت کند ترا آن یعنی که آن بر سر تو نیاید **متن** وعنه ان رسول الله صلعم کان اتی

کار یکه کم

اريد ان اعتق جاريتي هذه فقال لها ان فعلت اعتق الله بكل عضو منها عضوا منك من النار فلما مرضت
اوصت الى رسول الله صلى الله عليه وآله وامرت ان يعتق خادمها واعتقل لسانها فجعلت تومي الى رسول الله
صلى الله عليه وآله ايماء فقبل رسول الله صلعم وصيتها شرح و گفت رسول الله صلعم را روزی که یا رسول الله اراده
دارم که آزاد کنم این کنیز خود را پس گفت او را اگر چنین نمائی آزاد کند الله تعالی بهر عضوی از او عضوی از تو از آتش
پس وقتی که مریض شد وصی خود کرد رسول الله صلعم را و امر کرد که آزاد کنند کنیز او را و بند شد زبانش پس شروع
کرد اشارت میکرد بسوی رسول الله صلعم اشارتی کرد بعض دعا یا بود که بسر تحفه بود پس قبول کرد رسول الله
وصيت او را متن فبينما هو ذات يوم قاعد اذ اتاه امير المؤمنين عليه السلام وهو يبكي فقال له رسول الله صلعم
ما يبكيك فقال ماتت امي فاطمة فقال رسول الله صلعم وامي والله وقام عليه السلام مسرعا حتى
دخل فنظر اليها وبكى ثم امر النساء ان يغسلنها وقال عليه السلام اذا فرغتن فلا تحدثن شيئا حتى
تعلمنني فلما فرغن اعلمنه بذلك فاعطاهن احد قميصيه الذي يلي جسده وامرهن ان يكفنها فيه وقال
للمسلمين اذا رأيتموني قد فعلت شيئا لم افعله قبل ذلك فسلوني لم فعلته شرح احدی بجیم صیغه افعل التفضیل
الجدی بفتح جیم و سکون دال نقطه دار و دال مقصوره نقع قمیص بفتح قاف و کسر میم و سکون یا و فتح صاد بی نقطه
و با صفته و ضمیر ... الذی صفت احدی است یعنی پس بیان آنکه رسول صلعم ... آمده بود که
آمد نزد او امیر المؤمنین و او گریه میکرد پس گفت او را رسول الله صلعم چه چیز گریه می آورد ترا پس گفت مرد مادرم
فاطمه پس گفت رسول الله صلعم و مادر من بود بخدا قسم و برخاست ... تا آنکه داخل خانه امیر المؤمنین ع شد پس نظر
کرد بسوی او و گریه کرد بعد از آن امر کرد زنان را که غسل دهند او را و گفت چون فارغ شدید از غسل پس
هیچ کار مکنید تا اعلام کنید مرا پس وقتی که فارغ از غسل شدند اعلام کردند او را بآن فارغ شدن پس داد ایشان
را یکی از دو پیراهن خود را که ملاصق بدن او بود و امر کرد ایشان را که کفن کنند او را در آن و گفت مسلمانان را وقتی
که دیدید مرا که عمل کردم امروز چیزی را که نکردم پیش از آن پس بعد از فراغ سؤال کنید مرا که چرا کردم آنرا متن فلما
فرغن من غسلها وكفنها دخل صلى الله عليه وآله فحمل جنازتها على عاتقه فلم يزل تحت جنازتها حتى اوردها
قبرها ثم وضعها ودخل القبر فاضطجع فيه ثم قام فاخذها على يديه حتى وضعها في القبر ثم
انكب عليها طويلا يناجيها ويقول لها ابنك ابنك ثم خرج وسوى عليها ثم انكب على قبرها
فسمعوه يقول لا اله الا الله اللهم اني استودعها اياك ثم انصرف شرح پس وقتی که فارغ شدند از غسل
او و کفن او داخل شد صلعم پس برداشت تابوت او را بر دوش خود پس همچنان در زیر تابوت بود تا آنکه
رسانید او را بقبر او بعد از آن گذاشت او را و داخل شد قبر و دراز شد پس خوابید در آن بعد از آن برخاست

پس گرفت او را بر دو دست خود تا گذاشت او را در قبر بعد از آن منکب شد بر او زمانی دراز و راز
آهسته میکرد با او و میگفت او را پسر تو پسر تو بعد از آن بیرون آمد و راست کرد بر او قبر او را بعد از آن
منکب شد بر قبر او پس شنیدند از او که میگفت لا اله الا الله خدایا بدرستی که من بودیعت میسپارم او را بتو بعد
از آن برگشت متن فقال له المسلمون انا رأيناك فعلت اشياء لم تفعلها قبل اليوم فقال اليوم فقدت بر
ابي طالب ان كانت ليكون عندها الشيء فتؤثرني به على نفسها وولدها واني ذكرت القيامة
وان الناس يحشرون عراة فقالت واسوأتاه فضمنت لها ان يبعثها الله كاسية وذكرت ضغطة
القبر فقالت واضعفاه فضمنت لها ان يكفيها الله ذلك فكفنتها بقميصي واضطجعت في قبرها لذلك
وانكببت عليها فلقنتها ما تسأل عنه فانها سئلت عن ربها فاجابت وسئلت عن رسولها فاجابت
وسئلت عن وليها وامامها فارتج عليها فقلت ابنك ابنك شرح ان در ان كانت مخففه از مثقله
لام در لیکون مفتوحه است ... بصیغه مضارع غایب مجهول از باب منع بمعنی حالت و آن ... ان ...
صلی الله علیه وآله ... بجهت ... فاعل محذوف ... سه صیغه ... معنی غائبه مجهول
باب منع ... اخبار ... ... فاعل محذوف ...
و مقصود اینست که من پرسیدم او را ... جواب را اخبار کند برای سؤال ترجمه گفت سؤال
از ... پیش از وفات رسول الله صلعم میکرد ... ترجمه برای آنکه بعد از سؤال
جواب لازم آنرا ... بر جواب لازم را ... کند ... زیادتی فضیلت و کرامت او شود و ...
این کلمه ممنوع است ... بعضی که شنیده و فهمیده بود از مسئول ... ارتج ...
و کسر زاء و ... بتخفیف جیم بصیغه ... مجهول باب افعالست یا بضم تاء و تشدید جیم بصیغه مجهول ...
الارتاج بستن در ... ارتج اضطراب ترجمه پس گفتند رسول الله را مسلمانان بدرستی که ما دیدیم ترا که کردی
چیزی چند که کرده نبودی پیش از امروز پس گفت امروز گم کردم نیکی ابوطالب را بدرستی که شأن اینست که بود
فاطمه بنت اسد که هرآینه میبود نزد او خوردنی خوب پس ترجیح میداد مرا بخوردن آن بر خودش و اولادش و بدرستی
که من یاد کردم قیامت را و اینکه مردم ... جمع کرده میشوند عریان روز برهنگان پس گفت وا رسوایا
ضامن شدم برای او این را که برانگیزد او را الله تعالی پوشیده و یاد کردم فشردن قبر را پس گفت وا ضعیفا
پس ضامن شدم برای او این را که کفایت کند او را الله تعالی آن را پس کفن کردم او را به پیراهن خود و خوابیدم
در قبر او برای آن قصه و منکب شدم بر او پس تلقین کردم او را آنچه پرسیده میشود ... از آن چه بدرستی که
او پرسیده شد از صاحب کل ... پس جواب داد و پرسیده شد از رسول او پس جواب داد و پرسیده شد

رسول او پس چون ... شد از اولی تصرف او و امام او بعد از رسول او پس سینه شد چون
برادر او با وجود آنکه شنیده بود چنانچه گذشت در حدیث سابق و می آید در حدیث آینده پس کلم ... سیزدهم
متن سمعت ابا عبد الله عليه السلام يقول لما ولد رسول الله صلى الله عليه وآله فتح لآمنة بياض
فارس وقصور الشام فجاءت فاطمة بنت اسد ام امير المؤمنين الى ابي طالب ضاحكة مستبشرة فاعلمته
ما قالت آمنة فقال لها ابو طالب وتتعجبين من هذا انك تحبلين وتلدين بوصيه ووزيره شرح بياض
عبارت از بیاضات چهرم است چنانچه ظاهر شود در حدیث دوم بحث ششم باب ... فارس عبارت از قصر
کسری است که در مداین بوده و در زمان صاحب دنیا شمرده می شد و از بیاض آن مراد ... سفید [illegible]
خواب کرده و میتواند بود که عبارت از خزاین کسری باشد چه اکثر آنها نقره بوده و چنانچه اکثر [illegible] بلاد عجم
دیگران و موضع برای اینست که در آن ایام میان فارس و قیصر روم مجادله بوده و دو خبر از ایشان بجهه بشارت سید
یعنی شنیدم از امام جعفر صادق علیه السلام میگفت وقتی که زاییده شد رسول الله گشوده شد برای آمنه قصر سفید
و قصرهای شام یعنی که حجاب برداشته شد و آنها را دید و خبر داد پس آمد فاطمه بنت اسد مادر امیر المؤمنین
ابو طالب خنده کنان خوشحال پس اعلام کرد ابو طالب را آنچه گفت آمنه پس گفت او را ابو طالب تعجب
میکنی از این در حالتی که عنقریب آبستن میشوی و میزایی کامل خوبی وصی او را و مددکار او را چهاردهم متن
عن اسيد بن صفوان صاحب رسول الله صلى الله عليه وآله قال لما كان اليوم الذي قبض فيه امير المؤمنين ارتج الموضع
بالبكاء ودهش الناس كيوم قبض النبي صلى الله عليه وآله وجاء رجل باكيا وهو مسرع مسترجع وهو
يقول اليوم انقطعت خلافة النبوة حتى وقف على باب البيت الذي فيه امير المؤمنين فقال رحمك الله
يا ابا الحسن كنت اول القوم اسلاما واخلصهم ايمانا واشدهم يقينا واخوفهم لله واعظمهم عناء واحوطهم
على رسول الله صلى الله عليه وآله وآمنهم على اصحابه وافضلهم مناقب واكرمهم سوابق وارفعهم درجة واقربهم من
رسول الله صلى الله عليه وآله واشبههم به هديا وخلقا وسمتا وفعلا واشرفهم منزلة واكرمهم عليه فجزاك الله
عن الاسلام وعن رسوله وعن المسلمين خيرا شرح اسيد بضم همزه و فتح سین بی نقطه و سکون یاء دو نقطه در زیر
و دال بی نقطه است صاحب صفت اسید است و بنا بر قول بعضی که در اعداد اصحاب شمرده صفت صفوان
ارتج براء بی نقطه و جیم مشدده بصیغه ماضی معلوم از باب افتعالست دهش بدال بی نقطه و شین با نقطه بصیغه ماضی
معلوم از باب علم است میتواند بود که رجل اینجا حضرت خضر علیه السلام باشد خلافة النبوة بضم نون و همزه با نقطه
تشدید واو اخیر است از خلافت مشیخت که خلفای جور خلافت داشتند و این اشارتست به نبوت [illegible]
امثال او بعد از این اخفا ظهور قائم ما است مسترجع بمیم و نون و الف و کسر فاء با نقطه جمع منتسب [illegible]

وزن

نون و الف و کسر فاء با نقطه جمع منقبت بفتح میم و سکون نون و فتح قاف آنچه آدمی فخر تواند کرد از خصلتهای
صالحه و مثل کمالات نفسانی السوابق بسین بی نقطه و کسر باء یک نقطه جمع سابقه [illegible] در آن یا اعمال صالحه بجمع سبقت
بفتح [illegible] و خوارق آنچه بامور دنیا مردمان کسب سبقت سوی آن کنند چنانچه گفته در سوره حدید سابقوا
الی مغفرة من ربکم و جنة و می آید در کتاب الایمان والکفر در باب السبق الی الایمان [illegible] یعنی
روایتست از اسید بن صفوان که از اصحاب رسول الله بود گفت وقتی که گذشت روزی که از دنیا گذشت
در آن روز امیر المؤمنین مضطرب شد آن موضع به گریه و حیران شدند مردمان مانند روزی که گذشت
و آمد مردی گریه کنان و او شتابان بود و گویای انا لله و انا الیه راجعون بود و او میگفت امروز بریده شد
جانشینی پیغمبری تا آنکه ایستاد بر در خانه که در آن بود امیر المؤمنین پس گفت رحمت کند ترا الله تعالی ای ابو الحسن
بودی اول بزرگان اصحاب باعتبار اسلام و خالص تر ایشان باعتبار ایمان و محکمتر ایشان باعتبار یقین
[illegible] ترسانتر ایشان از الله تعالی و بزرگتر ایشان باعتبار رنج و نگاهبان تر ایشان بر رسول
الله صلى الله عليه وآله و امین تر ایشان بر اصحاب رسول یعنی که هر چند که تو سرور ایشان بودی آن [illegible] محفوظ
بود [illegible] فاضلتر ایشان باعتبار درجه و نزدیکتر ایشان برسول الله و شبیه تر ایشان برسول باعتبار
طریقت و طبیعت و قصد و کردار و شریفتر ایشان باعتبار تقرب نزد رسول و گرامی تر ایشان نزد رسول
پس جزا دهاد ترا الله تعالی از جانب اسلام و از جانب رسول الله تعالی و از جانب مسلمانان خیر متن قويت
حين ضعف اصحابه وبرزت حين استكانوا ونهضت حين وهنوا ولزمت منهاج رسول الله
اذ هم اصحابه كنت خليفته حقا لم تنازع ولم تضرع برغم المنافقين وغيظ الكافرين وكره الحاسدين
وصغر الفاسقين فقمت بالامر حين فشلوا ونطقت حين تتعتعوا ومضيت بنور الله اذ وقفوا فاتبعوك
فهدوا وكنت اخفضهم صوتا واعلاهم قنوتا واقلهم كلاما واصوبهم نطقا واكبرهم رايا واشجعهم
قلبا واشدهم يقينا واحسنهم عملا واعرفهم بالامور شرح ضعف بصیغه معلوم از باب حسن و نصر است
الضعف بضم ضاد و سکون عین سستی در عقل و بدن است برزت با یک نقطه و راء بی نقطه و زای با نقطه [illegible]
استکانوا از باب افتعالست و الف از اشباع فتحه کاف است [illegible] و از باب استفعالست نهضت
و ضاد با نقطه از باب منع است و هنوا از باب ضرب و حسب و حسن است الوهن بفتح واو و سکون ها [illegible]
سستی در کار [illegible] بصیغه معلوم از باب نصر است الهم بکسر [illegible] خواهش نفس [illegible] تنازع بنون
و زای با نقطه بصیغه معلوم مخاطب از باب مفاعله است و اگر با یک نقطه و راء بی نقطه بصیغه مخاطب مجهول از باب تفاعل
برای مغالبه باشد [illegible] بمعنی تفرق و کمالات نفسانیه مثل علم و شجاعت و تقوی [illegible]

و بعضی [illegible] ایشان
و [illegible] ایشان

این خواهد بود که دوست و دشمن اعتراف بتفوق تو در علم و شجاعت و سایر کمالات داشتند و التقریع بصیغه
معلوم مخاطب باب منع و علم و حسن است یا از باب تفعل است بحذف یکی از دو تاء بفتح ... بلفظ و سکون عین
بلفظ مصدر باب نصر و علم و حسن خواری نخواهی اکرم بفتح و ضم کاف و سکون ... بلفظ ... شکستن چیزی
و شکست ... بلفظ مصدر باب نصر و علم و حسن خواری نخواهی اکرم بفتح و ضم کاف و
سکون ... بلفظ ... شکستن چیزی و شکست ... بلفظ بصیغه ماضی معلوم باب علم است تتقفوا
بناء ... بلفظ ... و ضم ... بصیغه ماضی معلوم باب تفعل است هذه الصیغه ماضی مجهول
باب ضرب است القنوت بضم قاف و ضم نون و سکون واو و تاء ... بلفظ ... الاطاعه یعنی
قوی ... وقتی که سست اعتقاد شدند اصحاب رسول و بسیاران کار ... وقتی که ایشان خواری
نزاری داشتند ... وقتی که سست ... شدند ملازم شدی شریعت ... رسول الله
وقتی که پیروی خواهش نفس کردند اصحاب رسول ... بعد رسول ... کردی ...
خلافت وقتی که غصب کردند ... وقتی ... ضلالت ... منافقان که میل ... شدند
و خشم منکران ربوبیت رب العالمین و بخلاف خواهش اهل حسد ... بستی
بکار امامت وقتی که کاهل شدند ... ضلالت ... بسبب ...
کشتی وقتی که ... حیران شدند ... روشنی علم باحکام الهی وقتی که ... باطل ...
شدند ... احکام الهی ... شدند ... بودی ... مردان ... باعتبار
در مجلس رسول ... باعتبار اطاعت رسول ... باعتبار ... ایشان
باعتبار وقت ... باعتبار ... و مشورت ... باعتبار ... سکون
باعتبار اطمینان خاطر ... ایشان بحقیقت کامل ... مس گفت ...
تعسوا ... الاولین حین ... الناس ... فکنت للمؤمنین ابا رحیما اذ
صاروا علیک عیالا فحملت اثقال ما عنه ضعفوا وحفظت ما اضاعوا ورعیت ما اهملوا وشمرت
اذا اجتمعوا وعلوت اذ هلعوا وصبرت اذ اسرعوا وادرکت اوتار ما طلبوا ونالوا بک ما لم یحتسبوا
کنت علی الکافرین عذابا صبا ونهبا وللمؤمنین عمدا وحصنا فطرت والله بنعمائها وفزت بحبائها واحرزت
سوابغها وذهبت بفضائلها لم تفلل حجتک ولم یزغ قلبک ولم تضعف بصیرتک ولم تجبن نفسک
ولم تخر شرح العیوب بفتح ... بلفظ ... و سکون عین بلفظ و ضم سین بلفظ و سکون واو ... بلفظ
بزرگ ... مرفوع و خبر مبتدا است ... بلفظ ... بلفظ بصیغه ماضی معلوم مخاطب باب نصر ...

و دشمنان ...

تنفیل است الشمر و الشمیر مجد شدن و جهاد و المسلح بفتح ... و فتح ... بلفظ مصدر باب نصر ... خوار در جنگ
کردن الالوه بفتح همزه و سکون واو و تاء ... بلفظ ... الف مد ... بلفظ جمع ... بکسر و فتح واو و سکون ...
مراد کینهای معاویه و لشکر شام است که بعوض شرکت امیرالمؤمنین علیه السلام در خون عثمان با امیرالمؤمنین علیه السلام
کردند و طلبها عبارت از قول امیرالمؤمنین ... در خون عثمان انکار ... که بجای ... سخت ... اصحاب
العصب بضم عین ... و تشدید ... بلفظ ... بفتح نون و سکون ... بلفظ ... است
بضم ... بلفظ و ضم میم و تشدید دال بلفظ جمع فرد قوی ... بفتح ... بلفظ و تشدید
میم الف ممدوده ... مراد از ... که ... خلافت ... خلیفه ضلالت ... بفتح عین بلفظ ...
میم الف ممدوده ... ضمیر راجع بخلافة النبوه است ... بکسر ... بلفظ ... و الف ممدوده
اسم مصدر باب نصر ... جمع سابقه خصلتی که شرط خلافت نبوت است مثل علم ...
الیه رجعت و عصمت از جمیع گناهان کبائر و صغائر ... بلفظ و تشدید ... بلفظ بصیغه ماضی مخاطب معلوم
نصر و ضرب است بصیغه ... است و ضمیر راجع ... است یعنی بودی ... عبادة ...
رسول مراد ... برای اسلام ... در زمان اول و در زمان آخر زمان ... وقتی است که با ... مختلف ...
مردان مخالف ... مراد وقت خلافت ... خلیفه ضلالت ... آخر ...
که کاهل شدند مردان مخالف در ترویج باطل مراد وقت ظهور خلافت امیرالمؤمنین علیه السلام است ...
بودن ... در زمان ... بودی برای مؤمنان ... رهبری ... وقتی که ...
از دل ایشان ... ایشان ... [illegible] ... مؤمنان ...
... ایشان ... شدی ... وقتی که ... شدند ...
شدی وقتی که ... کردند ... وقتی که ... شدند ...
که امیرالمؤمنین ... قبول خلافت کرد ... برای ... مصالح ... اطاعت ...
قبول کرده ... قبول خلافت ... مؤمنان ... مؤمنان ...
که گمان ... مراد ... کشتن ... کرد ... بودی ...
عذاب ریخته بر سر ایشان و غارت جانهای ایشان و برای مؤمنان ... فرد قوی ...
پس ... خلافت پیغمبری را ... خلافت پیغمبری ...
پیغمبری را ... خلافت پیغمبری ... امامت ...
... مس گفت کالجبل لا تحرکه

الفواصف وكنت كما قال عليه السلام امن الناس في صحبتك وذات يدك وكنت كما قال عليه السلام ضعيفا
في بدنك قويا في امر الله متواضعا في نفسك عظيما عند الله كبيرا في الارض جليلا عند المؤمنين لم يكن
لاحد فيك مهمز ولا لقائل فيك مغمز ولا لاحد فيك مطمع ولا لاحد عندك هوادة الضعيف الذليل
عندك قوي عزيز حتى تاخذ له بحقه والقوي العزيز عندك ضعيف ذليل حتى تاخذ منه الحق و
القريب والبعيد عندك في ذلك سواء شرح بودی نا شنکرو که حرکت نمیداد ترا بادهای سخت و بودی
چنانچه گفت رسول علیه السلام امین ترین مردمان در مصاحبت تو رسول را و در آنچه در دست تو باشد مراد استقلال
بامانت است بعد از رسول و بودی چنانچه گفت رسول ضعیف در اندام و قوی در کار اسد تعالی فروتنی کننده
در ذات خود بزرگ در نزد اسد تعالی بزرگ نفع در زمین جلیل مرتبه نزد مؤمنان نبود هیچکس را در تو جای
عیب گویی و نه کوبنده را در تو جای (?) و نه هیچکس را در تو طمع فریبی و نه هیچکس را نزد تو فرو هشتی ضعیف خوار
نزد تو بود دوان قوی عزیز بود تا فرا گیری برای او حق را و قوی عزیز نزد تو ضعیف ذلیل بود تا فرا گیری
از او حق مظلوم را و نزدیک و دور نزد تو در آن اخذ حق برابر بودند متن شانك الحق والصدق والرفق
وقولك حكم وحتم وامرك حلم وحزم ورايك علم وعزم فيما فعلت وقد نهج السبيل وسهل العسير و
اطفئت النيران واعتدل بك الدين وقوي بك الاسلام والمؤمنون وسبقت سبقا بعيدا واتعبت
من بعدك تعبا شديدا فجللت عن البكاء وعظمت رزيتك في السماء وهدت مصيبتك الانام فانا لله وانا
اليه راجعون رضينا عن الله قضاءه وسلمنا لله امره فوالله لن يصاب المسلمون بمثلك ابدا كنت لل
مؤمنين كهفا وحصنا وقنة راسيا وعلى الكافرين غلظة وغيظا فالحقك الله بنبيه ولا احرمنا اجرك
ولا اضلنا بعدك شرح الشان بفتح شین بنقطه و سکون همزه پیشه و کار نهج بصیغه مجهول است بمعنی وسیل(?)
بصیغه مجهول است تعبث(?) و اعتدل و قوی بصیغه معلوم است الرزیه بفتح رای بی نقطه و کسره زای بنقطه و سکون یای
دو نقطه در زیر و همزه و گاهی قلب بیا میشود مصیبت القنه بضم قاف و تشدید نون سرکوه بنا الراسی برای بی نقطه و الف
و سین بی نقطه و یای دو نقطه در زیر ثابت و استوار حاصل آنچه گفت [illegible] است اهتمام شغل کردن
کسی از خبری معنی پیشه و کار آن حضرت راستی و [illegible] با مؤمنان بوده و سخن و حکمت [illegible] لازم و کار تو
خردمندی [illegible] بود در راه علم [illegible] و هرچه [illegible] هموار گردید مشکلات قرآن که [illegible]
اختلاف [illegible] است و مشکلات سنت رسول [illegible] امت تو آسان گردید مشکلات تصدیق
امت تو که مشکل [illegible] بجهت کثرت مخالفان و فرو نشانیده شد آتشهای شبهات مخالفان
و راست شد بتو دین [illegible] قوت گرفت بتو اسلام و مؤمنان و سبقت گرفتی [illegible] بسبقت دور [illegible]

که انجا حضرت فرموده تا آخر سخن نموده (?)

که تفاوت میان تو و دیگران بسیار است و تعجب [illegible] مرگ تو [illegible] اگر بعد از تو مرگ تو [illegible]
بزرگ شدی از گریه یعنی که از آن بزرگتری که در مصیبت تو الفت [illegible] و از بزرگ مصیبت تو
در آسمان [illegible] و گرفت شکست عظیم از مصیبت تو خلق [illegible] و بدرستی که ما از اسد تعالی ایم و بدرستی که سوی او باز
گشت کنندگانیم راضی شدیم از جانب اسد تعالی بقضای او و قبول کردیم برای اسد تعالی کار او را پس بخدا قسم که
هرگز مصیبتی بسر مسلمانان نخواهد آمد بسبب مرگ مثل تو تا آخر دنیا بودی برای مؤمنان پناهی و حصاری
بلند بر جای کوه [illegible] بودی و بر کافران درشتی و خشم بودی پس رساند ترا اسد تعالی بر حبیب خود و محروم نکند
ما را از ثواب صبر بر مصیبت تو و گمراه نکند ما را بعد از تو متن وسكت القوم حتى انقضى كلامه وبكى وابكى
اصحاب رسول الله صلعم ثم طلبوه فلم يصادفوه شرح راوی گفت و ساکت شدند آن مردمان تا گریه کرد آن شخص
و گریه کردند اصحاب رسول صلعم بعد از آن تفحص کردند آن مرد را پس نیافتند او را متن عن صفوان
الجمال قال كنت انا وعامر بن عبد الله بن جذاعة الازدي عند ابي عبد الله عليه السلام فقال له
عامر جعلت فداك ان الناس يزعمون ان امير المؤمنين دفن بالرحبة قال لا قال فاين دفن قال انه
لما مات احتمله الحسن فاتى به ظهر الكوفة قريبا من النجف يسرة عن الغري يمنة عن الحيرة فدفنه بين
ذكوات بيض قال فلما كان بعد ذهبت الى الموضع فتوهمت موضعا منه ثم اتيته فاخبرته فقال لي
اصبت رحمك الله ثلث مرات شرح رحبه بفتح رای بی نقطه و سکون حای بی نقطه و با یکنقطه موضعی است متصل بمسجد
کوفه بفاصله ای است در میان مسجد کوفه و [illegible] است ظهر الکوفه بفتح ظای بنقطه و سکون [illegible]
کوفه [illegible] شهری باشد النجف بفتح نون و فتح جیم [illegible] موضعی که [illegible] بود خشک شده آب بجا [illegible] الیسره
بفتح یای دو نقطه در زیر و سکون سین بی نقطه و رای بی نقطه جانب دست چپ الغری بفتح غین بنقطه و کسره رای بی نقطه
و تشدید یا عمارت خوب و مراد اینجا عمارتی است که از آن [illegible] مشهور بوده و شهرت داده که بالای آن [illegible]
ساخته بوده و الیمنه بفتح یای دو نقطه در زیر و سکون میم و نون جانب دست راست الحیره بکسره حای بی نقطه و سکون
یای دو نقطه در زیر و رای بی نقطه شهری که نزدیک کوفه بوده الذکوات بفتح ذال بنقطه و فتح کاف جمع ذکوه بفتح ذال
و سکون کاف الجمره جوهری گفته [illegible] مقصود [illegible] مشتعل و اینجا استعاره شده برای
سنگهای سرخ [illegible] روشن شده بر دو چیزی [illegible] البیض بکسره بای بنقطه و سکون یای دو نقطه در زیر و ضاد
بنقطه جمع بیضا سفید و مراد اینجا نیست که آن سنگهای سرخ مایل بسفیدی بوده ترجمه روایت است از صفوان شترکرا
که گفت بودم من و عامر و عبد الله بن جذاعه ازدی نزد امام جعفر صادق علیه السلام صفوان گفت پس گفت او را عامر
فدای تو شوم بدرستی که مردمان دعوی میکنند که امیرالمؤمنین علیه السلام مدفون شده در رحبه گفت نه عامر گفت پس

کجا مدفون شد گفت مهربانی کرد او وقتی که مرا برداشت او را امام حسن علیه السلام پس آمد او را و ایستاد نزد
نزدیک لب دریا که آنجا بوده جانب دست چپ از غری مراد دست چپ آینده از کوفه است پس
غری در دست راست بیاید جانب دست راست از حیره یعنی که حیره در جانب دست چپ بیاید
پس دفن کرد او را میان سنگهای سرخ یا سفیدی صفوان گفت پس وقتی که شد بعد از آن بجانب
رفتم سوی آنجا پس بخاطر خود قرار دادم جایی را از آن زمین که گفته بود بعد از آن آمدم نزد امام جعفر صادق علیه السلام
پس خبر دادم او را که دفن موضعت پس سه بار گفت مرا خوب یافتی رحمت کناد ترا الله تعالی ششم

بس عن عبد الله بن سنان قال أتاني عمر بن يزيد فقال لي اركب فركبت معه فمضينا حتى
أتينا منزل حفص الكناسي فاستخرجته فركب معنا ثم مضينا حتى أتينا الغري فانتهينا إلى قبر فقال
انزلوا هذا قبر أمير المؤمنين عليه السلام فقلنا من أين علمت فقال أتيته مع أبي عبد الله عليه السلام حيث
كان بالحيرة غير مرة وخبرني أنه قبره شرح روایت است از عبد الله بن سنان گفت آمد نزد من عمر بن یزید پس
گفت سوار شو پس سوار شدم با او پس رفتیم تا آمدیم منزل حفص کناسی پس بیرون آوردیم او را پس سوار شد با ما پس
رفتیم تا آمدیم نزد غری پس رسیدیم سوی قبری پس گفت عمر بن یزید فرود آیید این قبر امیر المؤمنین علیه السلام است
گفتیم از کجا دانستی پس گفت آمدم نزد این قبر با امام جعفر صادق علیه السلام وقتی که بود در حیره مکرر و خبر داد مرا که آن قبر اوست

هفتم بس سمعت أبا عبد الله عليه السلام يقول إن أمير المؤمنين عليه السلام جاءته في بني مخزوم وإن شابا منهم
فقال يا عماه إن أخي مات وقد حزنت عليه حزنا شديدا قال فقال له تشتهي أن تراه قال بلى قال
فأرني قبره قال فخرج ومعه بردة رسول الله صلى الله عليه وآله فلما انتهى إلى القبر تكلمت شفتاه ثم ركضه
برجله فخرج من قبره وهو يقول بالفارسية فقال أمير المؤمنين ألم تمت وأنت رجل من العرب قال
بلى ولكنا متنا على سنة فلان وفلان فانقلبت ألسنتنا شرح بنو مخزوم بفتح میم و سکون خا و ضم زا و سکون واو
دوم مصدر باب نصر خاموش بودن بنو مخزوم بفتح خا و زاء قبیله است از قریش که از ایشان است عبد الله
مسعود باغالی مبنی بر حقیقت نیست که کل بنی مخزوم در ضلال باشند بسبب آنکه در میان ایشان خواهر
او بوده بنابر کلام امیر المؤمنین ام هانی خواهر امیر المؤمنین زوجه هبیرة بن ابی وهب بن عمرو بن عائذ بن عمران بن مخزوم
و جعده و دیگر بنی هبیره مخزومی که از ایشان ام هانی است مشهور در کتب رجال مذکور است پس اینجا بنی مخزوم است
البرد بضم با و سکون را دال بنقطه دال بنقطه قسمی از جامه یک رنگ که بسیار عریض باشد و پشمینه
سیم و نشینیدن و نقطه در باب هفتم از حیض اول حرف جوده و کسر زا نقطه و ردا بنقطه است ... با ...
لب ... بجهت ... و ... مراد اینجا حرکت لب است چه چون بجای خود ...

بحرکت او ریست الفرس بضم فا و سکون را و سین بی نقطه پارسی و عجم و مراد اینجا مجوس است چون اکثر
اکثر عجم مجوس بوده اند هفتم شنیدم از امام جعفر صادق علیه السلام میگفت بدرستی که امیر المؤمنین علیه السلام عیادت او بود
بوده در بنی مخزوم و بدرستی که جوانی از بنی مخزوم آمد نزد امیر المؤمنین پس گفت او را ای عموی من بدرستی که برادرم
مرد و بجهت او غمناک شدم بر او غمی سخت بسبب آنکه بر مذهب حق نمرد امام گفت پس گفت او را آیا میل داری که
ببینی او را پس گفت آری گفت پس بنمای قبر او را امام گفت پس بیرون آمد امیر المؤمنین و با او بود دیگری برد رسول الله
برخاست که پوشیده بود خود را با آن پس وقتی که رسید سوی قبر حرکت کرد دو لب او بعد از آن زد قبر او را با پای
خود پس بیرون آمد از قبر خود و سخن میگفت بزبان مجوس پس گفت او را امیر المؤمنین آیا تو نمردی بر حالی که تو
مردی بودی از عرب گفت بلی و لکن ما مجوس بودیم که مردیم بر مذهب بنی عدوی پس برگشت زبانهای ما هشتم

بس عن أبي جعفر عليه السلام قال لما قبض أمير المؤمنين عليه السلام قام الحسن بن علي في مسجد الكوفة فحمد الله
وأثنى عليه وصلى على النبي صلى الله عليه وآله ثم قال أيها الناس إنه قد قبض في هذه الليلة رجل ما سبقه الأولون
ولا يدركه الآخرون إن كان لصاحب راية رسول الله صلى الله عليه وآله عن يمينه جبرئيل وعن يساره ميكائيل
حتى يفتح الله له والله ما ترك بيضاء ولا حمراء إلا سبعمائة درهم فضلت عن عطائه أراد أن يشتري
بها خادما لأهله والله لقد قبض في الليلة التي قبض فيها وصي موسى يوشع بن نون والليلة التي عرج فيها
بعيسى ابن مريم والليلة التي نزل فيها القرآن شرح ان بکسر همزه و سکون نون مخففه از مثقله است اصلش
بفتح لام است فضلت بفتح ضاد و ضاد بی نقطه بصیغه معلوم باب نصر و علم است عطا نام اصل و مصدر عطاء اصل بمعنی
دادن و بردن و مفعول است بمعنی کرده شده و از بیت المال فی ... نزل فیها القرآن بیان فضیلت چنانچه بیان شد
در شرح حدیث اول باب چهل و یکم و مراد اینجا شب بیست و یکم ماه رمضان است و تمام توضیح این می آید در کتاب
فضل القرآن در شرح حدیث ششم باب النوادر که باب چهاردهم است و در کتاب الصیام در شرح حدیث اول
باب دوم که باب فضل شهر رمضان است و در بعض احادیث باب شصت و نهم که باب فی لیلة القدر است
روایت است از امام محمد باقر علیه السلام گفت وقتی که گرفته شد از دنیا امیر المؤمنین علیه السلام ایستاد حسن بن علی در مسجد
کوفه پس ستایش کرد الله تعالی را و شکر کرد او را و صلوات فرستاد بر پیغمبر بعد از آن گفت ای مردمان بدرستی که
شان اینست که گرفته شد از دنیا در این شب مردی که پیشی نگرفته او را جمعی که پیش از رسول الله بودند
و در نمی یابند مرتبه او را جمعی که بعد از رسول الله باشند بدرستی که شان اینست که بود هر آینه صاحب علم رسول الله
در معرکه جهاد در جانب راست او بود جبرئیل و بر جانب چپ او بود میکائیل برنمیگشت تا آنکه فتح میکرد الله تعالی
برای او و بخدا قسم که وا نگذاشت از مال نه سفید نقره را و نه سرخ طلا را مگر هفتصد درهم که زیاده بود از

میخواست که خبر بدهد به آن کنیز را برای اهل خود بجهت قسم که هر آینه حبس کرده شد از دنیا و شبی که در آن
کرفته شد وصی موسی که یوشع بن نون باشد و شبی که بالا برده شد در آن عیسی بن مریم و شبی که نازل شد
برای آن قرآن نهم حس قال ابو عبد الله علیه السلام لما غسل امیر المؤمنین علیه السلام نودی من جانب
البیت ان اخذتم مقدم السریر کفیتم مؤخره وان اخذتم مؤخره کفیتم مقدمه شرح گفت امام جعفر
صادق علیه السلام وقتی که غسل داده شد امیر المؤمنین علیه السلام ندا داده شد از اهل بیت از جانب خانه که اگر گرفتید
پیش تابوت را کفایت کرده شدید پس آنرا بعضی که آنرا ملائکه بر میدارند و اگر گرفتید پس تابوت را کفایت کرده شدید
پیش آنرا مخفی نماند که این ندا بعنوان تحدیث بوده مثل تحدیث فاطمه نه قرآن و مانند آنست تا مستنبط شود از اینها
پس لازم نمی‌آید که اهل بیت او انبیا باشند چنانچه بیان شد در باب بیست و چهارم دهم حس سمعنا ابا جعفر
یقول لیلة قبضت فاطمة بنت محمد صلی الله علیه و آله بعد مبعث رسول الله صلی الله علیه و آله بخمس
سنین وتوفیت ولها ثمان عشرة سنة وخمسة وسبعون یوما شرح ذکر این حدیث اینجا با وجود آنکه
کمال مناسبت بمبحث آینده دارد برای اشارت به بعض احوال امیر المؤمنین علیه السلام است که مخالفان بعد از
رسول هنگامه ... شروع در زیادتی در سلوک با او کردند چنانچه مشهور است و بخاری هم روایت کرده
که ... که فاطمه علیها السلام در حیات بود مردم ... حفظ ظاهر میکردند و چون از دنیا رفت در سلوک تغییر بسیار
کردند ذکر این حدیث اینجا ... یعنی شنیدم از امام محمد باقر علیه السلام میگفت که وفات شد
فاطمه بنت محمد صلعم بعد از رسالت رسول الله صلعم پنج سال ... از دنیا رفت ... و سال و هفتاد و پنج روز
یازدهم حس عن بعض اصحابنا عن ابی عبد الله علیه السلام انه سمعه یقول لما قبض امیر المؤمنین
علیه السلام اخرجه الحسن والحسین و رجلان آخران حتی اذا خرجوا من الکوفة ترکوها عن ایمانهم
اخذوا فی الجبانة حتی مروا به الی الغری فدفنوه وسووا قبره وانصرفوا شرح الجبانة بفتح جیم و تشدید
بی نقطه و الف و نون و تاء ... زمین بلند هموار یعنی روایت است از بعض یاران ما از امام جعفر صادق علیه السلام
که گفت راوی شنیدم از او میگفت وقتی که گرفته شد از دنیا امیر المؤمنین علیه السلام بیرون آوردند او را امام حسن و امام
حسین علیهما السلام و دو مرد دیگر از ملائکه چنانچه گذشت در حدیث نهم تا وقتی که بیرون آمدند از کوفه
گذاشتند کوفه را جانب دست راست خود بعد از آن شروع کردند در راه صحرای ... گرفتند راه
سوی غری پس دفن کردند او را و راست کردند قبر او را و برگشتند مراد اینست که از راه دروازه کوفه ...
طرف موضع قبر او ... جمعی که ... مطلع شوند بطرف دست راست رفتند ...
دست راست رفتند تا بغری رسیدند ... میان غری و حیره ... دفن کردند چنانچه بیان شد در بحث

پنجم بحث سیوم که باب صد و دوازدهم است حس مولد الزهراء فاطمة علیها السلام شرح ولادت ... بن یزدجرد بن
شهریار بن شیرویه بن خسرو پرویز بن هرمز بن انوشیروان بود و از هر ... و الف ممدوده ...
... باشد ... است یعنی این تاریخ احوالیست که نسبت دارد بولادت فاطمه زهرا علیها السلام
در این بحث کلام مصنف دو حدیث است کلام مصنف حس ولدت فاطمة علیها السلام بعد مبعث رسول الله صلی الله علیه و آله
بخمس سنین وتوفیت علیها السلام ولها ثمان عشرة سنة وخمسة وسبعون یوما وبقیت بعد ابیها
خمسة وسبعین یوما شرح مضمون این گذشت در حدیث دهم بحث سابق اول حس عن ابی عبد الله علیه السلام
قال ان فاطمة مکثت بعد رسول الله صلعم خمسة وسبعین یوما وکان دخلها حزن شدید علی ابیها
وکان یاتیها جبرئیل فیحسن عزاءها علی ابیها ویطیب نفسها ویخبرها عن ابیها ومکانه ویخبرها
بما یکون بعدها فی ذریتها وکان علی علیه السلام یکتب ذلک شرح مضمون این گذشت در حدیث پنجم باب ...
دوم حس عن علی بن جعفر عن اخیه ابی الحسن علیه السلام قال ان فاطمة علیها السلام صدیقة شهیدة وان
بنات الانبیاء لا یطمثن شرح الشهید از شهادت و شاید ... یطمثن بطاء بی نقطه و ثاء سه نقطه
صیغه مضارع معلوم باب نصر ... است الطمث بفتح طاء و سکون ... چرکین شدن ... حایض شدن
و بنا بر معنی دوم مراد بنات ... و شاید که مراد ... صاحب شریعت ... باشد پس
منافات ندارد با آنچه می آید در کتاب الحیض در حدیث چهارم باب ... که باب ... الحیض تقضی الصوم و لا تقضی
الصلوة است که مریم بنت عمران حیض میدید یعنی روایت است از علی بن جعفر از برادرش امام موسی کاظم
گفت بدرستی که فاطمه علیها السلام ... شهادت ... که دختران پیغمبران معصوم
میباشند ... حیض نمی بینند سیوم حس عن ابی عبد الله الحسین بن علی علیهما السلام قال لما قبضت فاطمة
علیها السلام دفنها امیر المؤمنین سرا وعفا علی موضع قبرها ثم قام فحول وجهه الی قبر رسول الله صلعم فقال
السلام علیک یا رسول الله عنی والسلام علیک عن ابنتک وزائرتک والبائتة فی الثری ببقعتک والمختار
الله لها سرعة اللحاق بک شرح ... مصدر باب نصر ... اسم فاعلست مرفوع و خبر مبتدا
... مبتدا مقدم شده ... مرفوع و مبتداست ... متعلق بمختار است ... منصوب و مفعول به مختار است ...
بود کاف مجرور و معطوف ... باشد ... اسم مفعول ... مرفوع ... مقدر باشد ... مثل
لیکن ... مضارع ... شده میان اسم مفعول و معمول آن ... متعلق باشد بمختار ... مرفوع
... نایب فاعل ... باشد ... فاعل باشد ... منصوب باشد ضعیف است ... مفعول به
کلام مذکور باشد ... نایب فاعل ... رسیدن یعنی روایت است از امام حسین علیه السلام

علیک

گفت وقتی که گرفته شد از دنیا فاطمه علیها السلام و دفن کرد او را امیرالمؤمنین علیه السلام پنهان و محو کرد اثر قبر او را بجهت خوف
کردن کسانی که آگاهست حال ایشان بر غصب پس گردانید روی خود را بسوی قبر رسول صلعم پس گفت سلام بر تو
باد ای رسول خدا از جانب من و سلام بر تو باد از جانب دختر تو زیارت کننده تو و خوابیده در خاک در زمین تو
و اسم تعالی است اختیار کننده برای او زود رسیدن بتو اصل قَلَّ یا رسولَ اللهِ عن صفیّتک صبری و
عفا عن سیّدة نساء العالمین تجلّدی الّا انّ فی التأسّی لی بسنّتک فی فرقتک موضع تعزٍّ فلقد وسّدتک
فی ملحودة قبرک و فاضت بین نحری و صدری نفسک بلی و فی کتاب الله لی انعم القبول انّا لله و انّا
الیه راجعون شرح عفو درینجا بمعنی محو شدنست التجلّد بجیم و دال مشدّده مصدر باب تفعّل بکار بردن تمام قوت
خود و آن علامت نشاطست الاکثر بسمزه و تشدید لام برای سنتست التأسّی بهمزه و تشدید سین
بنقطه مکسوره مصدر باب تفعّل و او بمعنی اقتدا کردن التعزّی بعین بی نقطه و سکون زاء بنقطه و فا صبر کردن
بر مصیبت کسی است کشتن و مراد بجا خود بنبیان است الملحوده برون مفعول باب منع و آن داخل یک
شکاف کرده پهلوی قبر است النحر بفتح نون و سکون حا بی نقطه و را بی نقطه بالای سینه که موضع قلاده است بلی
مضمون استثنا است و برای دفع حسرت الغم بنون و حین بی نقطه افعل تفضیل است یعنی کم شد ای رسول
از جانب دختر برگزیده تو صبر من و محو شد از جانب مرگ بهترین زنان مخلوقین نشاط من که اکثر و ما و برای
من برای کار تو و اگر اقتدا بعادتی تو جای تسلی است چه هرگاه بینم جان دادن تو را پس قبر تو همان شده جان
میان بالای سینه من و سینه من بمعنی که در آن وقت تکیه کرده بر من محاذی دهن تو بود و چنانکه کسی یکدیگر تکیه کرد
تا وقت جان دادن و بعضی گفته که سینه آن کس که محاذی دهن آن کس شود در وقت جان دادن و بعضی گفته
مراد اینست که سر رسول علیه السلام آن وقت بکنار امیرالمؤمنین بود بلی صبر میکنم در کتاب اسم تعالی در سوره
بقره اسایش رحمت بمعنی که خبری است که باعث آسانی قبول صبر است اینست هر کسی که از برای اسم تعالی
و هر کسی که بسوی او بازگشت کننده ایم اصل فلقد استرجعت الودیعة و اخذت الرهینة و اختلست
الزهراء فما اقبح الخضراء و الغبراء یا رسول الله امّا حزنی فسرمد و امّا لیلی فمسهّد لا یبرح من قلبی
او یختار الله لی دارک التی انت فیها مقیم کمد مقیّح و همّ مهیّج سرعان ما فرّق بیننا و الی الله اشکو
شرح تشبیه رسول او فاطمه علیها السلام امانت شده و برای وجوب مراعات ادب و تشبیه کرده بگرو شده بجهت
اینکه گرفته شده و ثواب صبر در عوض او الاختلاس بخا بنقطه و سین بی نقطه مصدر باب افتعال ربودن فتح
تعجب است و مراد بیان قبیح میل بقضای خود و رو بدنیا در زیر آسمان و بالای زمین است بعد از مفارقت آن جوانان
زنخ آسمان و زمین در صفات خود السرمد بفتح سین بی نقطه و سکون را بی نقطه و فتح میم دائم المسهّد بسین بی نقطه

دال بی نقطه بصیغه اسم مفعول باب تفعیل که خواب و نسبت آن بشب مجازست هم مرفوع و مبتدا است مقیح ج
صفت مبتدا است او بجای نصب بمعنی الی ان بجای است که فعل در که برای شرا است و ظرف خبر مبتدا است
الکمد بمیم و تشدید دال چرک خالص از خون که در دل پیدا شده بفتح قاف و یا دو نقطه بی پایین و حا بی نقطه بصیغه
فاعل باب تفعیل صفات اینها است و بعضی میگویند که بفتح کاف و سکون و فتح میم و تخفیف الست بمعنی
و مرفوع و خبر مبتدا است و هم بفتح و تشدید میم عطف بر او است مهیّج بجیم بصیغه اسم مفعول باب تفعیل صفات
اینها است سرعان بفتح و ضم و کسر سین بی نقطه و سکون را بی نقطه و عین بی نقطه و الف و نون مشهور اسم فعلیت
بمعنی سرع و برای تعجب از سرع فعل آمدن مستعمل شده و مصدریه است فرق بصیغه ماضی مجهول باب تفعیل است
مصدر فاعل سرعان است یعنی بتحقیق برگردانیده شد امانت گرفته شد گرو ربوده شد زهرا علیها السلام
پس چه قبیح است این آسمان و این زمین ای رسول خدا اندوه من پس دائم است و اما شب من پس کم
خواب کرده شده است و غمی که غلیظ و در دل من است تا وقتی که گزیند اسم تعالی برای من خانه ترا که تو در آن ساکنی
مانند چرک دل پاره چرک است که صاحبش را بغایت بیتاب میکند و مانند غمی است که دم بدم برانگیخته شود و هیجان
و نفس بغایت زود شد مفارقت میان ما و بسوی اسم تعالی رو دل کنیم اصل وستنبئک ابنتک
بتظافر امّتک علی هضمها فاحفها السؤال و استخبرها الحال فکم من غلیل معتلج بصدرها لم تجد الی بثّه
سبیلاً و ستقول و یحکم الله و هو خیر الحاکمین شرح الهضم بفتح ها و سکون ضاد بنقطه شکستن و ظلم کردن
الاحفا بحا بی نقطه و فا مبالغه در چیزی کم برای کثیر است استخبار خبر طلبیدن است الغلیل بفتح غین بنقطه بمعنی حرارت جگر
برای تشنگی کرده است نظیر آنست که در سوره مائده قال الله یا عیسی بن مریم ءانت قلت للناس اتّخذونی
آلیین من دون الله تفعیل بفتح غین بنقطه و کسر لام و سکون یا دو نقطه از پایین مصدر باب علم سوختگی دل
معتلج بعین بی نقطه و جیم بصیغه اسم فاعل باب افتعال صفت غلیل است الاعتلاج الی لی شدن موج ضمیر
راجع بغلیل است البث بفتح با بنقطه و تشدید ثا سه نقطه پراکنده کردن ضمیر راجع بغلیل است یعنی
و خبر میدهد ترا دختر تو بمدد هم کردن امت تو بر شکستن و ظلم او پس گردکن در سؤال و خبر گیر از و حال
چه بسیار سوختگی دل که جوشیده در سینه او و نیافت بسوی پراکنده کردن آن راهی و خواهی دید جواب و
گفت که حکم میکند اسم تعالی در دیوان بزرگ قیامت میان تو و ظالمان تو و او بهترین حکم کنندگانست اصل
سلام مودّع لا قالٍ و لا سئم فان انصرف فلا عن ملالة و ان اقم فلا عن سوء ظنّ بما وعد الله الصابرین
واهاً واهاً و الصبر ایمن و اجمل و لولا غلبة المستولین لجعلت المقام و اللبث لزاماً معکوفاً و لاعولت
اعوال الثکلی علی جلیل الرزیّة فبعین الله تدفن ابنتک سرّاً و تهضم حقّها و تمنع ارثها و لم یتباعد العهد

الحمد وقد نعى بيتك الذكر والى الله يا رسول الله المشتكى وفيك يا رسول الله احسن العزاء
صلى الله عليك وعليها السلام والرضوان شرح سلام منصوب و مفعول مطلق عامل مقدر است و در نسخ ابو جعفر
چنین است والسلام و حکمت اسلام موضوع بصیغه اسم فاعل باب تفعیلست لازم مجرد است تفعیل
موضوع است افعل بقاف والف صاحب بغض السلم بفتح سین بی نقطه و کسر همزه مول ان در ان بمعرف
در دهان ادم بمعنی مستعمل شده و صوره مذهب که چنین است کران که بمعنی ادمیا شد مثل آنچه
در کتاب الجنائز در باب ... دیگر که باب ... است که ... شد ... قم بضم سین
و کسر قاف ... باب افعالست ... عبارت است ... بفتح واو و الف ...
اسم فعلست بمعنی تعجب میکنم ... و تنوین ... آن میشود ... بفتح نون
بی نقطه و فتح لام ... بمعنی کمال التسلط و مراد ... رشید است المستول ... بسبب آن
و مانند آن ... المقام بضم میم ... باب افعال ... خانه ... بفتح و ضم لام و سکون
و ... نقطه و بفتح لام و فتح ... کسر لام و ... نقطه و الف آنچه از آن قطع و فصل شود ... گیرد
از آن ... المعکوف ... مثل محبوس الاحوال ... مصدر باب افعال
و ... الشیخ ... نقطه و سکون کاف و لام و الف مقصوره ... مرده ... شده
پیان ... بفتح عین ... نقطه و سکون ... چشم ... شده ... مثل
... منصوب و مفعول ... منصوب و مفعول ... است
... بصیغه مضارع معلوم ... بضم میم و فتح کاف و الف مقصوره ...
... برای ... است یعنی سلام بر تو باد و سلام وداع کننده ... است
... پس چون ... از ... و چون در ... گرد
کرده است ... بهتر است ...
... بر شیعه اهل بیت ... و ...
... بزرگ ...
... است ...
ایشان ... دمیراث ...
... امت ...
... اختلاف ... ای رسول الله شکایت ... از این مردم ...

تو است ای رسول الله صبر در این مصیبت صلوة فرستد الله تعالی بر تو و بر دختر تو و سلام و رضای الهی
چهارم حسن عن المفضل عن ابی عبد الله علیه السلام قال قلت لابی عبد الله علیه السلام من غسل فاطمة
علیها السلام قال ذاك امير المؤمنين عليه السلام وكانما استعظمت ذلك من قوله فقال كانك ضقت مما
اخبرتك به فقلت قد كان ذلك جعلت فداك قال فقال لا تضيقن فانها صديقة ولم يكن يغسلها
الا صديق اما علمت ان مريم عليها السلام لم يغسلها الا عيسى شرح مضمون این می آید در کتاب الجنائز
در حدیث ... باب الرجل یغسل المرأة است ضقت بکسر ضاد بی نقطه و سکون قاف
بصیغه ... باب ضرب است یعنی روایت است از مفضل از امام جعفر صادق علیه السلام راوی گفت
گفتم امام جعفر صادق را که غسل داد فاطمه علیها السلام را گفت آن شخص امیر المؤمنین علیه السلام بود و گویا که بزرگ
شمردم آن را از جهت سخن او پس گفت گویا که تنگدل شدی از آنچه خبر کردم ترا بآن راوی گفت پس گفتم چنین شد
آنچه گفتی فدایت شوم راوی گفت پس گفت تنگدل مشو ... که فاطمه صدیقه بود و محال بود که غسل
دهد او را مگر معصومی آیا ندانستی که مریم علیها السلام را غسل نداد کسی مگر عیسی پنجم حسن عن ابی جعفر وابی عبد الله
علیهما السلام قالا ان فاطمة علیها السلام لما ان كان من امرهم ما كان اخذت بتلابيب عمر فجذبته
اليها ثم قالت اما والله يا ابن الخطاب لولا اني اكره ان يصيب البلاء من لا ذنب له لعلمت اني
ساقسم على الله ثم اجده سريع الاجابة شرح ضمیر امرهم راجع ... در ... است
بود که راجع باهل بیت باشد ... جمعی که بر خانه امیر المؤمنین بقصد سوختن
خانه اهل بیت برای طلب بیعت علی علیه السلام ... فاطمه علیها السلام ... که رسول
محسن نام کرده بود ... تلابیب جمع تلبیب ... گریبان ...
برای آنکه مجموع قسم و سرعت اجابت ... بصیغه متکلم وحده از باب افعالست
الاقسام قسم خوردن و قسم دادن ... مراد اینجا معنی دوم است ... فرق میان اجابت و استجابت
اینست که اجابت دادن مطلب است و استجابت قبول طلب است خواه بدادن آن ...
و گاهی اجابت بمعنی استجابت مستعمل میشود چنانکه می آید حدیث چهارم باب آینده یعنی روایت است از امام محمد باقر
و امام جعفر صادق علیهما السلام ... فاطمه علیهما السلام ... آنچه شد امر ...
گریبان ... عمر ...
... مثل اطفال شیر خواره ...
برای ... آل محمد ...

نوحه میکردم و روزه و حجاب میشد ششم ص عن ابی جعفر ع قال لما ولدت فاطمة اوحی الله تعالی الی ملک
فانطلق به لسان محمد فسماها فاطمة ثم قال انی فطمتک بالعلم و فطمتک عن الطمث ثم قال ابو جعفر ع
والله لقد فطمها الله بالعلم و عن الطمث فی المیثاق شرح فطم مصدر باب ضرب جدا کردن بچه از شیر و فطیم
فطم است یعنی ... و با صیغه معلوم و مضارع باب تفعیل التفطیم کسی را جدا کننده کردن
بودکه این سه لفظ از باب ضرب باشد باکه مخاطب معنی مفطوم باشد و بر بعد یا اول ماضی معنی معصیت
و بر بعد یا دوم معنی حیض بر میامد بود یعنی روایت است از امام محمد باقر علیه السلام گفت وقتی که زاده شد فاطمه
وحی کرد الله تعالی سوی فرشته پس گویا کرد زبان محمد صلی الله علیه و آله را پس نام نهاد او را فاطمه
بعد از آن الله تعالی گفت بدرستی که من جدا کننده کردم ترا از حیض یعنی که معصوم و داوداد و تو خواهی بود
و پس بعد از آن گفت امام محمد باقر بخدا قسم که هر آینه بتحقیق جدا کننده کرد او را الله تعالی بعلم و از حیض بروز
پیمان باروزاح هفتم ص عن ابی جعفر علیه السلام قال ان سلمان الفارسی سأل فاطمة یا فاطمة قوی فاخرجی تلک
الصحیفة قالت فاخرجت صحیفة فیها ابیات و عرافی بعد فاکل النبی ص و علی و فاطمة و الحسن و الحسین
علیهم السلام کله عشرة ثم سافر ام ایمن ... ذلک من ابن ... هذا قال ... ان الله
سبحانه ... فکانت ام ایمن فاطمة فقالت یا فاطمة اذ کان عندک ام ایمن شئ ... فاطمة وولیها
و اذا کان عند فاطمة شئ فلیس لام ایمن منه شئ فاخرجت لها منه فاکلت منه ام ایمن و نفدت
الصحیفة فقال لها النبی ص اما لولا انک اطعمتها لاکلت منها انت و ذریتک الی ان تقوم الساعة قال
ابو جعفر علیه السلام و الصحیفة عندنا یخرج بها قائمنا علیه السلام فی زمانه شرح الصحیفه بفتح صاد و سکون
منقوطه و کاسه میانه کوچک ... ... ابیات شعر ... ... و کسر ... منقوطه و سکون
وو و قطعه ... ... وال منقوطه نان ریزه کرده و ... آن العراق ... منقوطه و الف
و ... ... و سکون ... ... استخوان ... ام ایمن کنیز
کنیزی رسول صلی الله علیه و آله بود و بمیراث رسید و حضانت رسول ص کرد و آزاد کرده او ... و اسامة بن زید است
ابن ... برادر مادری اسامة بن زید است ... ... و دال منقوطه بصیغه امر معلوم ...
یعنی روایت است از امام محمد باقر علیه السلام گفت ... ... فاطمه را ای فاطمه برخیز پس بیرون آور آن کاسه را
ظاهر است که کاسه در خانه دیگر باشد ... بوده پس برخاست پس بیرون آورد کاسه را که ... ...
استخوانهای گوشت بود ... شور ... آن ... ... چنانچه ... آب ... شده ... میشود وقتی که
بالای آنها آب بر داشته شود و پس خوردند پیغمبر و علی و فاطمه و حسن و حسین علیهم السلام سیر ده روز بعد از آن

و همچنین فطم ...

... کرده ... و دواده و تو خواهی بود پس ... جدا کننده کردم ترا ...

پرستی کرد ام ایمن و دید چیزی را که با او چیزی بود از آن پس گفت او را از کجاست برای تو این گفت پیغمبر
که هر آینه بخوریم آنرا از چند روز پس آمد ام ایمن نزد فاطمه پس گفت بعنوان ... فاطمه چون باشد نزد ام ایمن
چیزی پس ... نیست که آن برای فاطمه و دوست و چون باشد نزد فاطمه چیزی پس نیست برای ام
ایمن از آن چیزی پس بیرون آورد برای او از آن ... پس خورد ام ایمن از آن ... کاسه پس گفت پیغمبر
بنی علیه السلام که ... اگر نبود ... تو ... ام ایمن ... هر آینه بخوردی از آن کاسه تو و اولاد تو تا قیام
قیامت بعد از آن گفت امام محمد باقر علیه السلام و آن کاسه نزد ماست بیرون می آورد آنرا قائم ما در زمان خود
هشتم ص سمعت ابا الحسن علیه السلام یقول بینا رسول الله ص جالس اذ دخل علیه ملک له اربعة و عشرون
وجها فقال له رسول الله ص حبیبی جبرئیل لم ارک فی مثل هذه الصورة فقال الملک لست بجبرئیل
یا محمد بعثنی الله عز و جل ان ازوج النور من النور فقال من ممن قال فاطمة من علی قال فلما ولی الملک
اذا بین کتفیه محمد رسول الله علی وصیه فقال رسول الله ص منذ کم کتب هذا بین کتفیک فقال
من قبل ان یخلق الله آدم باثنین و عشرین الف عام شرح شنیدم از امام موسی کاظم که میگفت میان آنکه رسول
نشسته بود ناگاه داخل شد بر او فرشته که او را بیست و چهار رو بود پس گفت او را رسول الله دوست من
جبرئیل ندیدم ترا در مثل این صورت پس گفت آن فرشته نیستم جبرئیل ای محمد فرستاده مرا الله عز و جل که جفت کنم نور را
با نور گفت کی را با کی گفت فاطمه را با علی امام گفت پس وقتی که بعد نمود پشت کرد ناگاه نوشته
ناگاه میان دوش او بود که محمد رسول الله علی وصی او پس گفت او را رسول الله از چند وقت که نوشته شده
در میان دوش تو پس گفت از پیش آنکه آفریند الله تعالی آدم را به بیست و دو هزار سال نهم ص سألت
الرضا عن قبر فاطمة علیها السلام فقال دفنت فی بیتها فلما زادت بنو امیة فی المسجد صارت فی المسجد شرح
پرسیدم امام رضا را از قبر فاطمه پس گفت مدفون شد در خانه خود پس وقتی که زیاده کردند بنی امیه در مسجد گردید
در مسجد اشارت است بفراخ کردن عمر بن عبد العزیز مسجد را در زمان خلافت ولید بن عبد الملک بن مروان بن عبد الملک
دهم ص عن یونس بن ظبیان عن ابی عبد الله ع قال سمعته یقول لولا ان الله تبارک و تعالی خلق امیر المؤمنین
لفاطمة ما کان لها کفو علی وجه الارض من آدم و من دونه شرح من بکسر میم ابتدائیه است من آدم یعنی مولود
من آدم است و ظرف لغو ... کفو است ... ... دون بضم دال بمعنی ... ... استفهام ... ... یعنی
بمعنی ... است و ضمیر راجع بآدم است و این مبنی بر آنست که برروی زمین اشرف از اولاد آدم کسی نیست
روایت است از یونس بن ظبیان بفتح ظا منقوطه و سکون با یک نقطه و یا دو نقطه پایین از امام جعفر صادق که گفت
شنیدم از او میگفت اگر نه این میبود که الله تعالی آفریده امیر المؤمنین را برای فاطمه نمیبود برای فاطمه همسری کفوی

او باشد بر روی زمین منقول است از ... و پس گفت ... آدم **باب چهارم از کتاب سیزدهم است باب مولد الحسن**
بن علی علیهما السلام شرح این تاریخ احوالیست که نسبت بولادت امام حسن بن علی علیهما السلام دارد و در این باب کلام
مصنف و شش حدیث است **کلام مصنف رحمه الله** وُلِدَ الْحَسَنُ بْنُ عَلِيٍّ عليهما السلام فِي شَهْرِ رَمَضَانَ فِي سَنَةِ بَدْرٍ
سَنَةَ اثْنَتَيْنِ بَعْدَ الْهِجْرَةِ وَرُوِيَ أَنَّهُ وُلِدَ فِي سَنَةِ ثَلَاثٍ وَمَضَى عليه السلام فِي شَهْرِ صَفَرٍ فِي آخِرِ سَنَةِ
تِسْعٍ وَأَرْبَعِينَ وَمَضَى وَهُوَ ابْنُ سَبْعٍ وَأَرْبَعِينَ سَنَةً وَأَشْهُرٍ وَأُمُّهُ فَاطِمَةُ بِنْتُ رَسُولِ اللَّهِ **شرح** و روی
اشارتست بآنچه می آید در حدیث دوم این باب **بدانکه** منافات نیست میان تاریخ ولادت و وفات که در
کلام مصنف است و میان تاریخ ولادت و وفات که در روایتست زیرا که رسیده تاریخ هجری سه اصطلاح
اول اینکه مبدأ آن ربیع الاول است که هجرت در آن شده و این اصطلاح مستمر بوده میان صحابه چندین سال و
کلام مصنف مبنی بر این است **دوم** اینکه مبدأ آن شهر رمضان باشد که سابق است بر شهر ربیع الاول بنا بر
شهر رمضان مبدأ ... است که مذکور است در آیت سوره توبه ان عدة الشهور عند الله اثنا عشر شهرا فی
کتاب الله چنانچه می آید در کتاب الصیام در حدیث اول باب فضل شهر رمضان که باب دوم است و در روایت
باب یقال فی مستقبل شهر رمضان که باب پنجم است و روایت مبنی بر این اصطلاحست **سیوم** اینکه مبدأ
آن محرم سابق بر آن ربیع الاول باشد و این اصطلاح را عمر اختراع کرده و مستمر شد تا عثمان بعد از چند سال
از هجرت و این اصطلاح متعارف است اگرچه مشهور شده میان عوام تا حال **یعنی** زاده شد حسن بن علی علیهما السلام
در ماه رمضان در سالی که جنگ بدر در سال دوم بعد از هجرت واقع شده و روایت شده که او زاده شد در سال سیوم و رفت از دنیا
در ماه صفر در آخر سال ... و از سال چهل و نه رفت از دنیا و او فرزند چهل و هفت سال و چند ماه بود و مادرش فاطمه
بنت رسول الله است **اول حدیث** عَنْ أَبِي جَعْفَرٍ عليه السلام قَالَ لَمَّا حَضَرَتِ الْحَسَنَ بْنَ عَلِيٍّ الْوَفَاةُ بَكَى فَقِيلَ لَهُ
يَا ابْنَ رَسُولِ اللَّهِ تَبْكِي وَمَكَانُكَ مِنْ رَسُولِ اللَّهِ الَّذِي أَنْتَ بِهِ وَقَدْ قَالَ فِيكَ مَا قَالَ وَقَدْ حَجَجْتَ
عِشْرِينَ حِجَّةً مَاشِياً وَقَدْ قَاسَمْتَ مَالَكَ ثَلَاثَ مَرَّاتٍ حَتَّى النَّعْلَ بِالنَّعْلِ فَقَالَ إِنَّمَا أَبْكِي لِخَصْلَتَيْنِ لِهَوْلِ الْمُطَّلَعِ
وَفِرَاقِ الْأَحِبَّةِ **شرح** هول بفتح ها و سکون واو ترس است مطلع بضم میم و تشدید طا و فتح لام ... مفعول یا
مفعول یا اسم مکان یا مصدر میمی باب افتعال است و اطلاع و اشتراف چیزی بعنوان اشراف بر چیزی
عبارت از چیزیست که معلوم او شده و ... می آید در حدیث سیوم و فراق بکسر فا عطف
بر المطلع است و ... که عطف بر هول باشد و مصدر مضاف ... مفعول ... بتشدید
... جمع حبیب و دوستان ... بفراق احبا ... گذاشتن ... شیعه ...
معاویه ... المطلع ... احوال قبر و قیامت ... بنا بر این ... انست

بجهت کمال معرفت که او را بود و مجموع خصلتین یک باعث بر گریه خواهد بود و **حدیث** روایتست از کسی که شنید
از امام محمد باقر علیه السلام میگفت وقتی که حاضر شد امام حسن را مرگ گریه کرد و پس گریه کرد گفته شد او را ای پسر
رسول خدا گریه میکنی از مرگ و حال آنکه مرتبه و نسبت برسول خدا آن مرتبه ایست که تو را آن مرتبه و بحقیق گفت رسول
در فضیلت مرتبه تو در حوض قیامت آنچه گفت و بحقیق حج کردی بیست حج پیاده و بحقیق مناصفه کردی با فقرا
مال خود را سه بار تا آنکه ... نعل را برابر یک نعل که بود داشتی پس گفت غلط کردی گریه من برای مرگ نیست
جز این نیست که گریه میکنم برای دو صفت برای ترس آنچه معلوم من شد که سبب مرگ من شده و جدائی دوستان
دوم حدیث عَنْ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ عليه السلام قَالَ قُبِضَ الْحَسَنُ بْنُ عَلِيٍّ عليهما السلام وَهُوَ ابْنُ سَبْعٍ وَأَرْبَعِينَ سَنَةً فِي
عَامِ خَمْسِينَ عَاشَ بَعْدَ رَسُولِ اللَّهِ صلى الله عليه وآله أَرْبَعِينَ سَنَةً **شرح** روایتست از امام جعفر صادق که گفت قبض کرده شد
امام حسن بن علی علیهما السلام و او فرزند چهل و هفت سال بود تقریبا چنانچه گذشت در کلام مصنف در سال پنجاه
هجری زندگانی کرد بعد از رسول صلی الله علیه و آله چهل سال **سیوم حدیث** عَنْ أَبِي بَكْرٍ الْحَضْرَمِيِّ قَالَ إِنَّ جَعْدَةَ بِنْتَ الْأَشْعَثِ
بْنِ قَيْسٍ الْكِنْدِيِّ سَمَّتِ الْحَسَنَ بْنَ عَلِيٍّ وَسَمَّتْ مَوْلَاةً لَهُ فَأَمَّا مَوْلَاتُهُ فَقَاءَتِ السَّمَّ وَأَمَّا الْحَسَنُ فَاسْتَمْسَكَ فِي
بَطْنِهِ ثُمَّ انْتَفَطَ بِهِ فَمَاتَ **شرح** جعده که زن امام حسن علیه السلام است خواهر زاده ابوبکر است و خواهر زاده
دیگرش محمد بن اشعث و قیس بن اشعث و عبد الرحمن بن اشعث که از قاتلان امام حسین اند انتفاض ... و فا
و ضاد ... مصدر باب افتعال ... شدن و ... کنده شدن بعضی اجزاست **یعنی** روایتست
از ابوبکر حضرمی گفت بدرستی که جعده دختر اشعث بن قیس کندی زهر داد امام حسن بن علی را و زهر داد کنیزی از آن
حسن را ... کنیز او پس قی کرد زهر را و چندان ضرری نیافت و اما امام حسن پس نگه داشت زهر را اندرون او ...
پاره پاره شد اندرون و بسبب آن از دنیا رفت **چهارم حدیث** عَنْ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ عليه السلام قَالَ خَرَجَ الْحَسَنُ بْنُ عَلِيٍّ
عليهما السلام فِي بَعْضِ عُمَرِهِ وَمَعَهُ رَجُلٌ مِنْ وُلْدِ الزُّبَيْرِ كَانَ يَقُولُ بِإِمَامَتِهِ فَنَزَلُوا فِي مَنْهَلٍ مِنْ تِلْكَ
الْمَنَاهِلِ تَحْتَ نَخْلٍ يَابِسٍ قَدْ يَبِسَ مِنَ الْعَطَشِ فَفُرِشَ لِلْحَسَنِ عليه السلام تَحْتَ نَخْلَةٍ وَفُرِشَ لِلزُّبَيْرِيِّ بِحِذَائِهِ
تَحْتَ نَخْلَةٍ أُخْرَى قَالَ فَقَالَ الزُّبَيْرِيُّ وَرَفَعَ رَأْسَهُ لَوْ كَانَ فِي هَذَا النَّخْلِ رُطَبٌ لَأَكَلْنَا مِنْهُ فَقَالَ لَهُ الْحَسَنُ
وَإِنَّكَ لَتَشْتَهِي الرُّطَبَ فَقَالَ الزُّبَيْرِيُّ نَعَمْ قَالَ فَرَفَعَ يَدَهُ إِلَى السَّمَاءِ فَدَعَا بِكَلَامٍ لَمْ أَفْهَمْهُ فَاخْضَرَّتِ النَّخْلَةُ
ثُمَّ صَارَتْ إِلَى حَالِهَا فَأَوْرَقَتْ وَحَمَلَتْ رُطَباً فَقَالَ الْجَمَّالُ الَّذِي اكْتَرَوْا مِنْهُ سِحْرٌ وَاللَّهِ قَالَ فَقَالَ الْحَسَنُ عليه السلام
وَيْلَكَ لَيْسَ بِسِحْرٍ وَلَكِنْ دَعْوَةُ ابْنِ نَبِيٍّ مُسْتَجَابَةٌ قَالَ فَصَعِدُوا إِلَى النَّخْلَةِ فَصَرَمُوا مَا كَانَ فِيهَا فَكَفَاهُمْ **شرح**
روایتست از امام جعفر صادق که گفت بیرون رفت حسن بن علی علیهما السلام از مدینه در یکی از عمره های خود و با او مردی
بود از اولاد زبیر قائل بود بامامت امام حسن پس فرود آمدند در منزلی از آن منازل که میان مدینه و مکه است

زیرا درختان خرما که خشک بود همین خشک شده بود از تشنگی پس چادر انداخته شد برای امام حسن علیه السلام در زیر درخت خرمای و جدا انداخته شد برای زبیری در برابر او زیر درختی دیگر گفت پس گفت زبیری بر حالی که برداشته بود سر خود را برای نگاه درختهای آن درخت که اگر میوه دار این درخت رطبی هر آینه بخوردیم از آن رطب پس گفت امام حسن علیه السلام و بدرستی که تو هر آینه اشتهای رطب داری پس گفت زبیری آری گفت پس برداشت سر خود را بسوی آسمان پس دعا کرد بسخنی که زبیری نفهمید پس سبز شد کنگ آن درخت بعد از آن گردید بسوی آن رنگ اصلی خود پس برگ داد و بار برداشت رطب پس گفت شتربان که کرایه گرفته بود شتر را از او سحر است بخدا قسم گفت پس گفت امام حسن علیه السلام که ای مرد نگمان جوتو سحر ولیکن که دعای پسر پیغمبر است که مجابست گفت پس بالا رفتند بآن درخت پس چیدند آنچه را که بود در آن پس کافی شد ایشان را ترجمه

ان الحسن بن علی علیهما السلام قال ان لله مدینتین احدیهما بالمشرق والاخری بالمغرب علیهما سور من حدید وعلی کل واحد منهما الف الف مصراع وفیها سبعون الف الف لغة یتکلم کل لغة بخلاف لغة صاحبها وانا اعرف جمیع اللغات وما فیهما وما بینهما وما علیهما حجة غیری وغیر الحسین اخی

یعنی

مدینتین عبارت از دو معموره است که هر کدام نصف معموره کل روی زمین است و یکی در جانب مشرق زمین و دیگری در جانب مغرب و اول است موافق آیت سوره و فرمل رب المشرق والمغرب لا اله الا هو فاتخذه وکیلا السور بضم سین و سکون واو جمع سوره حصاریست که بهشت قبا زده و در زدیک هم دیگر از گرد من جانبین ابتدائیه و تبعیضیه است حدید بفتح حا و کسر دال عبارت است از قطعها از روی زمین که اطراف دو عمارت است میان دو نصف معموره از زمین و میشناسد آن را امام زمان و آنست مراد بقول امام که وده مصراع بکسر میم و سکون صاد و فتح را از صیغ مبالغات است از باب منع الصرع انداختن و عبارت است از فدی اشیاطین که وسوسه می اندازند مرده از او جمع ضمیر فیها راجع بمجموع معموره روی زمین است که عبارت از بنین است و میشنود و میرسد که راجع بکل واحد از دیشتن باشد العدد و جا بعد برای الفات ضمیر صاحبها راجع بلغة است مراد اینست که آشنائی میان آن لغت نیست و انا اعرف مبنی بر اینست که قرآن تبیان کل شیء است والله یهدی جمیع آنها میدانند چنانچه گذشت در باب انهم یعلمون القرآن کله الا ائمه علیهم السلام وانهم یعلمون علمه کله و باب سی و پنجم است ما در باب ما فیهما و در باب ما بینهما مصدر عطف بر اللغات است و در ما علیهما فیاست یعنی بدرستی که امام حسن بن علی علیهما السلام گفت بدرستی که اسبقالی را است دو معموره یکی از آنها در مشرق است و دیگری در مغرب دلالت کننده بر آن دو است حصارهای از روی زمین و هر یکی از آن دو هزار هزار لغت انداز و در هم است و در آن هفتاد هزار هزار زبانست که سخن میگوید اهل

هزار بابی بخلاف اهل زبانی که پهلوی آنست و من میشناسم جمیع آن زبانها را و هر چه در آن دو معموره است هر چه در میان آن دو معموره است و نیست بر آن دو معموره حجتی از جانب الله تعالی غیر من و غیر حسین برادر هم از من پنجاه و ششم حدیث

خرج الحسن بن علی علیهما السلام الی مکة سنة ماشیا فورمت قدماه فقال له بعض موالیه لو رکبت لسکن عنک هذا الورم فقال کلا اذا اتینا هذا المنزل فانه یستقبلک اسود ومعه دهن فاشتر منه ولا تماکسه فقال له مولاه بابی انت وامی ما قدامنا منزل فیه احد یبیع هذا الدواء فقال بلی انه امامک دون المنزل فسار امیالا فاذا هو بالاسود فقال الحسن لمولاه دونک الرجل فخذ منه الدهن واعطه الثمن فقال الاسود یا غلام لمن اردت هذا الدهن فقال للحسن بن علی فقال انطلق بی الیه فانطلق فادخله الیه فقال له بابی انت وامی لم اعلم انک تحتاج الی هذا وتری ذلک ولست آخذ له ثمنا انما انا مولاک ولکن ادع الله ان یرزقنی ذکرا سویا یحبکم اهل البیت فانی خلفت اهلی تمخض فقال انطلق الی منزلک فقد وهب الله لک ذکرا سویا وهو من شیعتنا

شرح

ورمت بصیغه معلوم باب حسب است الورم بفتح واو و فتح را پشته آماس قدما بصیغه معلوم باب علم است القدم برگشتن از سفر و مکه اسم نعت است یعنی او که از رجل منصوب با دو گمانست مثال الیه و ذلک مضمون ام اعلم است یا دوم قدم است تمخض بصیغه معلوم باب علم و منع و تمخض مجهول باب علم و منع است المخض بفتح و کسر میم و خا بنقطه و الف و صاد بنقطه گرفتن درد زاییدن

یعنی بیرون آمد حسن بن علی علیهما السلام بسوی که سالی پیاده پس آماس کرد دو پای او پس گفت او را بعض غلامان او اگر سوار شوی هر آینه ساکن میشود از تو این آماس پس گفت نه ساکن بی سوار شدن ساکن نشود چون برسیم باین منزل پس بدرستی که پیش می آید ترا سیاهی و با او روغنی هست پس بخر از وی که آن روغن و مضایقه قیمت مکن با او پس گفت او را غلام او پدرم و مادرم فدای تو باد در وقت برگشتن از مکه برگشتیم بمنزلی از منزلها که در پیش داریم که در آن منزل کسی باشد که بفروشد این دوا را پس گفت بلی بدرستی که او پیش توست نزدیک این منزل پس روانه شدند فرسخی چند پس ناگاه امام با غلام برخورد بآن سیاه پس گفت امام حسن به غلام خود در باب آن مرد را پس بگیر از آن روغن را و بده او را قیمت او پس چون چنان کرد گفت در آن سیاه که ای غلام برای که خواستی این روغن را پس گفت برای حسن بن علی پس گفت ببر مرا بسوی او پس برد و پیش داخل ساخت او را بسوی امام علیه السلام پس سیاه گفت او را پدرم و مادرم فدای تو باد ندانسته بودم که تو محتاج میشوی باین روغن و می بینی آن را و نمیگیرم برای آن قیمتی از تو نیستم جز این نیست که من غلام توام و لیکن دعا کن اسبقالی که روزی کند مرا پسری درست اندام که دوست دارد شما اهل بیت رسول را پس بدرستی که من واگذاشتم زن

خود را در منزل خود بر حالی که در کاروانسرا بود و پس گفت روانه شو سوی منزل خود که حق بخشید او را تعالی
پسری درست اندام و او از شیعه خواهد بود حدیث هجدهم از باب صد و چهارده باب مولد الحسین بن علی
علیهما السلام شرح این تاریخ احوالیست که نسبت دارد بولادت امام حسین بن علی علیهما السلام و این بحث کلام
مصنف و در حدیث نیست کلام مصنف اصل وُلِدَ علیه السلام فی سنة ثلث وقبض علیه السلام فی شهر المحرم
من سنة احدی وستین من الهجرة وله سبع وخمسون سنة واشهر قتله عبید الله بن زیاد لعنه
الله فی خلافة یزید بن معاویة لعنه الله وهو علی الکوفة وکان علی الخیل التی حاربته وقتلته عمر
بن سعد لعنه الله بکربلاء یوم الاثنین لعشر خلون من المحرم وامه فاطمة بنت رسول الله صلی الله علیه وآله شرح بنا
کلام مبنی بر اصطلاح اولست از جمله اصطلاح در مبدا تاریخ هجری که ذکر شد در شرح کلام مصنف در مبحث
سبق مخفی نماند که بنابر آنچه می آید در حدیث دوم ولادت او در ربیع الاول نه ربیع الآخر بوده و شیخ مفید ذکر کرده
ولد بالمدینة آخر شهر ربیع الاول سنة ثلث من الهجرة و در ارشاد گفته لخمس لیال خلون من شعبان سنة اربع
الهجرة یعنی زاده شد امام حسین در سال سیم هجری و کشته شد روز دهم در محرم سال شصت و یک از هجرت و او
بود پنجاه و هفت سال و چند ماه کشت او را عبیدالله بن زیاد لعنه الله در خلافت یزید بن معویه لعنه الله و عبید الله
والی بر کوفه بود و بود والی لشکری که جنگ کرد با امام و کشت او را عمر بن سعد لعنه الله در کربلا روز
دوشنبه وقتی که ده شب گذشته بود از محرم مخفی نماند که مخالفان روز دهم محرم را عید می گیرند و تعظیم بسیار می کنند
با آنکه اول سال نیست باصطلاح ایشان نیز … برای تعظیم آن روز ذکر کرده اند دوشنبه را از ایام متبرکه
می شمرند چنانکه در مکه و توابع آن در این ایام نیز معمول است و مادر او فاطمه دختر رسول الله صلی الله علیه وآله بود اول حدیث
عن ابی عبد الله علیه السلام قال قبض الحسین بن علی علیهما السلام یوم عاشوراء وهو ابن سبع وخمسین سنة شرح
این ظاهر است از سابق دوم حدیث عن ابی عبد الله علیه السلام قال کان بین الحسن والحسین علیهما السلام طهر
وکان بینهما فی المیلاد ستة اشهر وعشرا شرح الطهر بضم طاء بی نقطه و سکون ها یکی از حیض و مراد اینجا زمان اقل
طهر است که ده روز باشد المیلاد بکسر میم و سکون یا دو نقطه در پایین وقت ولادت و گاهی در مکان ولادت
نیز مستعمل می شود و در روز عشرا یعنی ده روز است و اگر و عطف باشد عشر بر رفع خواهد بود چنانچه در بعض نسخ است
یعنی روایت است از امام جعفر صادق علیه السلام که گفت بود فاصله میان ولادت حسن و آبستن شدن بحسین
ده روز بود و تفاوت میان ایشان در وقت ولادت شش ماه و ده روز سیم حدیث عن ابی عبد الله علیه السلام
قال لما حملت فاطمة علیها السلام بالحسین جاء جبرئیل الی رسول الله صلی الله علیه وآله فقال ان فاطمة ستلد غلاما
تقتله امتک من بعدک فلما حملت فاطمة بالحسین کرهت حمله وحین وضعته کرهت وضعه ثم

قال ابو عبد الله علیه السلام لم تر فی الدنیا ام تلد غلاما تکرهه ولکنها کرهته لما علمت انه سیقتل
قال وفیه نزلت هذه الآیة ووصینا الانسان بوالدیه حسنا حملته امه کرها ووضعته کرها
وحمله وفصاله ثلاثون شهرا شرح از جمله اختلافات که مناسب این حدیث است که ووصینا الانسان بحسنا
الانسان وصیا کتابست و بوالدیه برای سببیت است مثل … در احزاب و اولوا الارحام بعضهم
اولی ببعض فی کتاب الله و بیان شد در شرح حدیث دوم باب نص الله عز وجل و رسوله صلی الله علیه وآله علیهم السلام
واحدا فواحدا که باب شصت و چهارم است مراد بوالدیه امیرالمؤمنین و فاطمه علیهما السلام است و چون قرینه
مقصود رسول الله است این منافات ندارد با تفسیر والدین برسول الله و امیرالمؤمنین علیهما السلام بنابر آنچه می آید
در تفسیر صدر این آیت در کتاب النکاح در حدیث دوم باب … وفیه ذکر ازواج النبی ص و موافق این است
آنچه می آید در حدیث ششم باب ما جاء فی الاثنی عشر والنص علیهم علیهم السلام که باب صد و پنجاه و چهارم است حسنا
بضم حا و سکون سین قرائت نافع و ابن کثیر و ابو عمرو و ابن عامر است و در قرائت عاصم و حمزه و کسائی احسانا
و آن منصوب بر مصدر است و تقدیره … حسنا است و خطاب با انسان است یعنی روایت است از امام
جعفر صادق علیه السلام گفت وقتی که بار برداشت فاطمه علیها السلام بحسین آمد جبرئیل سوی رسول خدا
پس گفت که فاطمه بار برداشته زود و خواهد زایید پسری را که می کشند او را امت تو بعد از تو پس وقتی که فاطمه حامله
رسول پیغام جبرئیل را دانست که بار برداشته بحسین کراهت کرد آن بار برداشتن را و وقتی که وضع حمل کرد
کراهت کرد وضع او را بعد از آن گفت امام جعفر صادق علیه السلام که دیده نشده در دنیا مادری که زاید پسری
که کراهت کند او را ولیکن فاطمه کراهت کرد حسین را برای آنچه دانست که او البته کشته می شود و امام گفت که در
حق امام حسین نازل شد این آیت از سوره احقاف و وصی کردیم آدمی را بجای والدین او و بر برداشت او را مادرش
با حال کراهت و وضع حمل کرد با حال کراهت از برای حمل او و وقت باز داشتن او از شیر دادن و بود که سی ماه
مدت حمل است و دو سال مدت رضاع مخفی نماند که کراهت … از آیت برای بعض مستقر … کریم
نقرات قرآن نه معلوم مسلم می شود چنانچه در حدیث آینده ظاهر می شود چهارم حدیث عن ابی عبد الله علیه السلام قال
ان جبرئیل علیه السلام نزل علی محمد صلی الله علیه وآله فقال له یا محمد ان الله یبشرک بمولود یولد من
فاطمة تقتله امتک من بعدک فقال یا جبرئیل وعلی ربی السلام لا حاجة لی فی مولود یولد من فاطمة
تقتله امتی من بعدی فعرج جبرئیل ثم هبط علیه السلام فقال له مثل ذلک فقال یا جبرئیل وعلی ربی السلام
لا حاجة لی فی مولود تقتله امتی من بعدی فعرج جبرئیل الی السماء ثم هبط علیه السلام فقال یا محمد ان
ربک یقرئک السلام ویبشرک بانه جاعل فی ذریته الامامة والولایة والوصیة فقال قد رضیت شرح

که باب صد و هفتم است

معنی سلام گذشت در حدیث چهارم مولد النبی صلی الله علیه و آله و مراد به تخصیص ضمن تحفه الاتحافة برای .. و بشارت
که برای تعجب و استکشاف مترتب است با خبار یکه بشارت یعنی نوید دادن است و آن از حالی پیدا شده که خطره
و محتاج الیه باشد و هرگاه گشته شدن فرزند در وقت اخبار آن مذکور باشد محتاج الیه نخواهد بود و تعجب خواهد
پس اخبار آن نوید نخواهد بود و تعجب ظاهر و مترتب بر حقایق در آن شخص و یاد و شخص در میان ... مصدر
معلوم باب افعال است ... جمع چیزی کردن ... برای ... نفس
یعنی روایت است از امام جعفر صادق علیه السلام گفت ... که جبرئیل نازل شد بر محمد پس گفت ...
... که الله تعالی نوید میدهد ترا بزاده شدن ... که از فاطمه ... امت تو بعد از تو پس گفت
برای طلب ... ای جبرئیل ... سلام ... مراد ... شده
... از فاطمه ... امت من بعد از من پس ... جبرئیل ... فرود آمد جبرئیل ... گفت
مثل آنچه گفته بود پس رسول گفت ای جبرئیل ... سلام ... مراد ... بود ... میکشند
او را امت من بعد از من پس ... جبرئیل سوی آسمان بعد از آن فرود آمد پس گفت ای محمد ... بسیار
... سلام ... نوید میدهد ترا ... الله تعالی ... در ذریت آن مولود امامت و ولایت ... بودن ...
بودن این رسول علیه السلام گفت چنین نقل شده متن قال فارسل الی فاطمة ان الله یبشرنی بمولود یولد
لک تقتله امتی من بعدی فارسلت الیه ان لا حاجة لی فی مولود تقتله امتک من بعدک فارسل الیها
ان الله قد جعل فی ذریته الامامة والولایة والوصیة فارسلت الیه انی قد رضیت فحملته کرها
ووضعته کرها وحمله وفصاله ثلثون شهرا حتی اذا بلغ اشده وبلغ اربعین سنة قال رب اوزعنی ان
اشکر نعمتک التی انعمت علی وعلی والدی وان اعمل صالحا ترضیه واصلح لی فی ذریتی فلولا انه قال
اصلح لی فی ذریتی لکانت ذریته کلهم ائمة شرح ... نقل بالمعنی است ... شرح ...
... شیعه ... مراد ... امام حسین علیه السلام ... رسول علیه السلام است ...
... و کمالات ... فضیلت بسبب آیات ... رسول ... در ... بیان فضیلت او ...
منافقان ... کرده ... عبارت ... امام حسین علیه السلام ... بعضی ...
امیر المؤمنین بود ... بعضی ... سالت امام حسن بود ... چنانچه گذشت در حدیث دوم ... چهارم ...
حسن علیه السلام بعد از رسول چهل سال ... و قال رب اوزعنی ... چهل سالگی ...
... امامت امام حسین ... عبارت ... امامت و ولایت و وصیت
... آن ... اصحاب رسول ... امام حسین ... والدین ... صالحا عبارت دیگر شد

شده است که مرضی الله تعالی بوده و چنانچه جبرئیل نوید آن داده و مطلب برای طلب وفا بوده است که جبرئیل گفت
فی ذریته اگر ... جمیع ذریت او ائمه میبودند ... که ذریت او ... کثرت ... و چه امام
زمان متعدد ... شخص ... که این ... قرآن ... شخص مخصوص نباشد از جهت ...
یعنی بعد از آن پیغام فرستاد سوی فاطمه که الله تعالی نوید میدهد ترا بزاده ... و برای ... میکشند او را
امت من بعد ... پیغام فرستاد سوی رسول که حاجت نیست مرا ... که میکشند او را امت تو بعد
تو پس پیغام فرستاد سوی فاطمه که الله تعالی ... در اولاد او امامت و ولایت و وصیت
پس پیغام فرستاد ... راضی شدم پس ... برداشت ... او را ... که ... بود و ... وضع حمل کرد او را ...
که ... بود و ... حمل او ... تا ... شیر ... بود ... چون رسید بکمال قوت ...
... که ... صاحب ... الهام کن مرا ... شکر ... نعمت ... که انعام کردی ... و بر والدین من
بجا آورم عمل صالحی ... از من ... برای من در ... اولاد من هرگاه که ... امام ...
پس اگر ... این ... گفته ... برای من ... اولاد من ... منحصر میشد ذریت او در امام متن ولم
یرضع الحسین من فاطمة علیها السلام ولا من انثی کان یؤتی به النبی صلی الله علیه و آله فیضع ابهامه فی فیه فیمص منها
ما یکفیه الیومین والثلاث فنبت لحم الحسین من لحم رسول الله صلی الله علیه و آله ودمه ولم یولد لستة اشهر الا عیسی
بن مریم علیه السلام والحسین بن علی علیهما السلام شرح ... برای ... است ... ضمیر ... حسین
... منصوب ... مفعول ... یعنی ... حسین ... فاطمه علیها السلام ...
پس ... گوشت ... از ... آن مقدار که کافی میشد او را ...
... گوشت حسین ... رسول ... عیسی بن مریم علیه السلام و حسین
بن علی علیه السلام متن وفی روایة اخری عن ابی الحسن الرضا ان النبی صلی الله علیه و آله کان یؤتی به الحسین فیلقمه
لسانه فیمصه فیجتزئ به ولم یرتضع من انثی شرح الحسین منصوب ... مفعول ... است ...
باختلاف ... یعنی و در روایت دیگر از امام رضا ... که ... میشد ... امام حسین
پس زبان حسین ... زبان ... پس ... آن ... متن
عن ابی عبد الله علیه السلام فی قول الله عز وجل فنظر نظرة فی النجوم فقال انی سقیم قال حسب فرای ما یحل بالحسین علیه السلام

قال حسب فرای ما یحل بالحسین فقال
انی سقیم

شرح فی ... النجوم برای ... نجوم جمع نجم ... نون و سکون جیم است ...
... و مراد ... آیات کتاب ... برای تعلیل ... مصدر ... بمعنی ...
... معلوم ... یعنی ... امام جعفر

صادق علیه السلام در قول الله عز و جل در حکایت ابراهیم در سورهٔ صافات پس نظر کرد نظری در آیات کتب سابقه پس
گفت بدرستی که من آزرده ام ... گفت شمرد حوادث واقعات آینده را که مستنبط میشود از کتاب
الهی پس دانست آنچه را که فرود می‌آید بر سر امام حسین ع پس گفت بدرستی که من آزرده ام بسبب آنچه فرود
می‌آید بر سر حسین علیه السلام ۸ متن حس قال ابو عبد الله علیه السلام لما کان من امر الحسین ما کان ضجت الملائکة
الی الله بالبکاء وقالت یفعل هذا بالحسین صفیک وابن نبیک قال فاقام الله لهم ظل القائم علیه السلام
وقال بهذا انتقم لهذا شرح ضجت بضاد با نقطه و جیم مشدده بصیغهٔ معلوم باب ضرب است مشار الیه
هذا کان است الظل سایه و مراد اینجا نور است چنانچه گذشت در حدیث دوم باب [illegible] که نعیم فی
الظلال تا آخر مشار الیه بهذا ظل است مشار الیه لهذا کان است یعنی گفت امام جعفر صادق ع وقتی که
آنکار را امام حسین علیه السلام انجام شد داد و فریاد کردند فرشتگان بسوی الله تعالی بگریه برای طلب انتقام و گفتند کرده میشود
این قسم ستم با حسین برگزیده تو و پسر پیغمبر تو راست امام گفت پس بر پا داشت الله تعالی برای ایشان نور
قائم علیه السلام را و گفت باین شخص انتقام میکشم برای این ستم ۹ متن حس عن ابی جعفر علیه السلام قال
انزل النصر علی الحسین ع حتی کان بین السماء والارض ثم خیر النصر او لقاء الله فاختار لقاء الله شرح
مضمون این گذشت در حدیث ششم باب چهل و ششم ۱۰ متن حس حدثنا عبد الله بن ادریس عن ابیه عن
عبد الله الاودی قال لما قتل الحسین علیه السلام اراد القوم ان یوطئوه الخیل فقالت فضة لزینب
یا سیدتی ان سفینة کسر به فی البحر فخرج الی جزیرة فاذا هو باسد فقال یا ابا الحارث انا مولی رسول الله
صلی الله علیه وآله فهمهم بین یدیه حتی وقفه علی الطریق والاسد رابض فی ناحیة فدعینی امضی
الیه واعلمه ما هم صانعون غدا فمضت الیه فقالت یا ابا الحارث فرفع راسه ثم قالت اتدری ما
یریدون ان یعملوا غدا بابی عبد الله یریدون ان یوطئوا الخیل ظهره قال فمشی حتی وضع یدیه
علی جسد الحسین علیه السلام فاقبلت الخیل فلما نظروا الیه قال لهم عمر بن سعد لعنه الله فتنة لا تثیروها
انصرفوا فانصرفوا شرح اودی بفتح همزه و سکون واو و دال بی نقطه مرد است و بضم همزه و ضمیت [illegible]
بصیغهٔ مضارع معلوم غائب مهموز اللام از باب افعال فضه کنیز زینب دختر امیر المؤمنین علیه السلام است
آنکه ظاهرا علیه السلام سفینه بفتح سین بی نقطه و کسر فا و سکون یا دو نقطه در پایین و نون [illegible]
برده شده بود [illegible] خادم رسول علیه السلام بوده یا خادم ام سلمه بوده [illegible]
کرده بشرط خدمت رسول کسر بصیغهٔ مجهول باب ضرب است [illegible] در کتاب الخرائج
در باب معجزات رسول الله مذکور است که روی عن ابن الاعرابی عن سفینة مولی رسول الله قال خرجت

فانکسر بی المرکب فی البحر تا آخر ابو الحارث کنیت شیر است و شیر فضه خبر شیر سفینه است همهمه
کردن شیر آواز [illegible] یعنی خبر داد ما را عبد الله بن ادریس از پدر
ادریس بن عبد الله اودی که گفت وقتی که کشته شد امام حسین علیه السلام اراده کردند آن قوم که بدوانند
بر پشت او اسبان را پس گفت فضه زینب را ای خاتون من بدرستی که سفینه شکسته شد کشتی او در دریا
پس بر آمد بسوی جزیره پس ناگاه او با شیری رسید پس گفت ای ابو الحارث من غلام رسول الله صلی الله علیه وآله ام
پس آواز آهسته کرد پیش او بمعنی که پیش او رفت و آوازی [illegible] که دلالت بر این کند که
تا آنکه واقف کرد او را بر راه و شیر خوابیده در کناری پس بگذار مرا تا روم بسوی او و اعلام کنم او را
ایشان میکنند فردا پس رفت فضه بسوی شیر پس گفت ای ابو الحارث پس برداشت شیر سر خود را
[illegible] فضه گفت آیا میدانی که چه اراده دارند که بکنند فردا با امام حسین [illegible] که بدوانند اسبان را بر پشت
او [illegible] پس شیر رفت تا نهاد دو دست خود را بر بدن امام حسین علیه السلام پس آمدند سواران پس
وقتی که نظر کردند بسوی او گفت ایشان را عمر بن سعد لعنه الله این آشوبیست بر مینگیزید آنرا برگردید پس برگشتند ۱۱
متن حس سمعت ابا عبد الله علیه السلام یقول لما قتل الحسین علیه السلام اقامت امراته الکلبیة علیه
مأتما وبکت وبکین النساء والخدم حتی جفت دموعهن وذهبت فبیناهی کذلک اذ رات جاریة
من جواریها تبکی ودموعها تسیل فدعتها فقالت لها ما لک انت من بیننا تسیل دموعک قالت
انی لما اصابنی الجهد شربت شربة سویق فامرت بالطعام والاسوقة فاکلت وشربت واطعمت
وسقت وقالت انما نرید بذلک ان نتقوی علی البکاء علی الحسین علیه السلام شرح المأتم بفتح میم و سکون
همزه و فتح تا [illegible] اجتماع زنان برای عزا [illegible] الخدم عطف بر ضمیر در بکین است [illegible]
[illegible] السویق بفتح سین بی نقطه و کسر واو و سکون یا [illegible]
[illegible] و نسبت شرب بآن باعتبار [illegible] مستعمل میشود یعنی
شنیدم از امام جعفر صادق علیه السلام میگفت وقتی که کشته شد امام حسین علیه السلام بر پا کرد زن او که از بنی
کلب بود [illegible] در کربلا نبود برای او ماتمی و گریه کرد و گریه کردند زنان و کنیزان تا آنکه خشک شد اشکهای چشمهای
ایشان و برطرف شد [illegible] پس میان آنکه زن او چنان بود ناگاه دید کنیزی را از کنیزان خود که گریه
میکرد و اشکهای او روان میشد پس طلبید او را پس گفت او را چه حالت است تا که تو از میان ما روان میشود اشکهای تو
و گفت بدرستی که من چون رسید مرا ناتوانی آشامیدم یک شربت قاووت امام گفت پس امر کرد آن زن
بطعام و قاووتها پس خورد و آشامید و خورانید و آشامانید [illegible] او گفت جز این نیست که ما

بآن آن ... که وقت ... امام حسین علیه السلام **اصل** قال واهدی الی الکلبیة جونا لتستعین بها

فلما رأت الجون قالت ما هذه قالوا هدیة اهداها فلان لتستعینی بها علی مأتم الحسین

علی مأتم الحسین علیه السلام فقالت لسنا فی عرس فما نصنع بها ثم امرت بهن فاخرجن من الدار فلما اخرجن
من الدار لم یحس لها حس کانما طرن بین السماء والارض ولم یر لهن بعد خروجهن من الدار اثر **شرح** اهدی بصیغه
غایب معلوم باب افعال است و ضمیر مستتر راجع است بشخصی که معلوم بوده نزد مخاطب و صلت و نصرت [illegible]
او بوده برای [illegible] و فرستادن هدیه [illegible] مناسب و شاید که از خویشان باشد مثل بعض اولاد
امام حسن و مثل محمد بن الحنفیه الجون بضم جیم و فتح همزه و گاهی بجای آن واو میباشد و نون [illegible]
خوش [illegible] که [illegible] لتستعین [illegible] اول بصیغه مؤنث غایبه است و دوم بصیغه متکلم مع الغیر است [illegible]
و ضمیر راجع بجمعی که از غیر ذوی العقول باشد یکجا مفرد مؤنث باشد و یکجا جمع مؤنث باشد لم یحس بضم یا و کسر حای بی نقطه و شد
سین بی نقطه بصیغه مضارع غایب مجهول باب افعال است [illegible] از احساس [illegible]
از حواس خمسه [illegible] برای اختصاص است [illegible] صفت حس است حس بکسر حای بی نقطه و تشدید سین بی نقطه
مرفوع و نایب فاعل لم یحس است و بمعنی [illegible] است **یعنی** امام گفت که [illegible]
زن کلبیه [illegible] امام حسین [illegible] کلبیه [illegible]
که به او [illegible] فرستاده [illegible] آنها [illegible]
کار [illegible] آنها [illegible] مرگ [illegible] از سرای [illegible]
آنها از آن سرا ادراک کرده [illegible] آسمان و زمین [illegible]
آنها [illegible] **بحث ششم که باب مولد علی بن الحسین علیهما السلام**
شرح این تاریخ احوال [illegible] است [illegible] امام زین العابدین [illegible] این بحث کلام مصنف و شرح
حدیث **کلام مصنف اصل** ولد علی بن الحسین علیهما السلام فی سنة ثمان وثلاثین وقبض فی سنة خمس وتسعین
وله سبع وخمسون سنة وامه سلامة بنت یزدجرد بن شهریار بن شیرویه بن کسری ابرویز وکان یزدجرد
آخر ملوک الفرس **شرح** ولادت در زمان امیر المؤمنین [illegible] بوده و وفات در زمان ولید بن عبد الملک بن
مروان بوده [illegible] کسری بکسر و فتح کاف و سکون سین بی نقطه و الف مقصوره معرب خسرو
لقب است [illegible] ابرویز بفتح همزه و سکون با یک نقطه و فتح را بی نقطه و کسر واو و سکون یا و زای نقطه دار
[illegible] پرویز [illegible] معرب [illegible] بکسر و سکون [illegible]
[illegible] پادشاهان عجم [illegible]
[illegible] الفرس بضم فا و سکون را بی نقطه و سین بی نقطه [illegible]

فارس بکسر را نیز [illegible] بیان میشود در شرح حدیث اول که خیرة الله من العرب هاشم ومن العجم فارس
زاده و شد امام زین العابدین علیه السلام در سال سی و هشتم هجری و گذشت [illegible] در سال نود و پنجم [illegible]
پنجاه و هفت سال [illegible] مادرش سلامة دختر یزدجرد بن شهریار بن شیرویه بن خسرو پرویز بود و یزدجرد آخر پادشاهان
فرس است که [illegible] ساسانیان میباشند **اصل** [illegible] عن ابی جعفر علیه السلام قال لما اقدمت
بنت یزدجرد علی عمر اشرف لها عذاری المدینة واشرق المسجد بضوئها لما دخلته فلما نظر الیها عمر
غطت وجهها وقالت اف بیروج بادا هرمز فقال عمر اتشتمنی هذه وهم بها فقال له امیر المؤمنین علیه السلام
لیس ذلک لک خیرها رجلا من المسلمین واحسبها بفیئه فخیرها فجاءت حتی وضعت یدها علی رأس
الحسین علیه السلام **شرح** اقدمت بصیغه مجهول باب افعال و تعدیه آن بعلی برای تضمین معنی [illegible] اف بیروج
بضم همزه و کسر فای مخففه و مشدده و سکون [illegible] بای [illegible] ساکنین [illegible]
جایز است [illegible] و سکون واو و جیم [illegible] در بعض لغات عجم بجای [illegible] مستعمل میشود و بمعنی [illegible]
[illegible] بضم همزه و کسر و فتح و ضم فا مخففه و مشدده [illegible] و [illegible] لغات دیگر [illegible]
کلمه [illegible] برای کراهت [illegible] پیروج بکسر با [illegible] و سکون یا [illegible]
این تقدیر [illegible] بادا [illegible] و الف [illegible] در بعض لغات عجم
[illegible] و الف برای طلب خبر است [illegible] هرمز بضم ها و سکون را [illegible] و ضم میم و زای
[illegible] خسرو پرویز است و بمعنی پادشاه بزرگ [illegible] پادشاهان عجم [illegible] مقصود [illegible] دشنام
خسرو پرویز است [illegible] رسول [illegible] دشنام
[illegible] دشنام [illegible]
[illegible] خسرو پرویز است [illegible]
[illegible] پادشاهی [illegible] سیزده هزار [illegible]
[illegible] ساسانیان [illegible]
[illegible] رستم بن فرخ زاد [illegible] عجم [illegible] قادسیه [illegible]
عرب [illegible] عجم [illegible]
مثل پادشاه [illegible] امیر المؤمنین [illegible]
[illegible] ابو لؤلؤ [illegible] **یعنی** [illegible]
[illegible] دختر یزدجرد [illegible] مدینه برای تماشای حسن و جمال [illegible]

بود و در روشن شد مسجد مدینه با تابش روی او و وقتی که داخل مسجد شد پس وقتی که نظر کرد بسوی او عمر پوشانید روی
خود را و گفت بد روزگار باد هرمز که باعث این شد که من این چنین افتادم پس گفت عمر آیا دشنام میدهد
مرا این دختر و قصد آزار کرد او پس گفت او را امیرالمؤمنین علیه السلام نیست آن دشنام بجای تو بلکه برای
مخیر کن او را که بگزیند مردی را از مسلمانان و حساب کن او را از حصه غنیمت آن مرد پس مخیر کرد او را
عمر پس آمد تا نهاد دست خود را بر سر امام حسین ع **متن** فقال لها امیر المؤمنین علیه السلام ما اسمک فقالت جهان شاه
فقال لها امیر المؤمنین علیه السلام بل شهربانویه ثم قال للحسین یا ابا عبد الله لتلدن لک منها خیر اهل الارض
فولدت علی بن الحسین علیهما السلام **شرح** لتلدن بصیغه غایب مؤکد به نون ثقیله است و فاعل آن محذوف است
متعلق بتلدن است یا خبر مبتداست و منها خبر مبتداست یا متعلق بظرف است خیر مرفوع و مبتداست **یعنی** پس گفت او را
امیرالمؤمنین علیه السلام چیست نام تو پس گفت جهان شاه پس گفت او را امیرالمؤمنین علیه السلام که بلکه شهربانو
بود شاه زنان است یعنی مناسب نام زن نیست بلکه بر او مناسب است و اما جهان شاه پس گفت
جهانداران گفت امام حسین را ای ابو عبد الله هرآینه خواهد زائید برای تو پسری بهترین اهل زمین
از این زن پس زائید امام زین العابدین علیه السلام را **متن** وکان یقال لعلی بن الحسین ابن الخیرتین
فخیرة الله من العرب هاشم ومن العجم فارس وروی ان ابا الاسود الدؤلی قال فیه وان غلاما بین کسری
وهاشم لاکرم من نیطت علیه التمائم **شرح** بهمزه مکسوره فاء مفتوحه و سکون راء و فتح یاء و نیطت بضم نون کسر یاء و شین
عبارت از قبیله معروف است و عجم عبارت از ماسوای عرب است و ایشان چندین قبیله عظیمه اند یکی از آن جمله
فارس کبیر است که از اولاد فارس بن ناسور بن سام بن نوح ... صاحب معجم البلدان گفته که کان
ارض فارس قبل الاسلام من نهر بلخ الی منقطع آذربیجان و ارمینیة الفارسیة الی الفرات الی بریة العرب الی
عمان و مکران و الی کابل و طخارستان و هذا صفوة الارض و احسنها فی زمانه و این کلام مصنف است و نیطت
بضم نون و فتح همزه که قبل از تاء است مکسوره بوده و تمائم جمع تمیمه است **یعنی** و گفته میشد امام زین
العابدین را پسر دو برگزیده چنانکه برگزیده خدا است از عرب قبیله هاشم است و از عجم قبیله فارس است و نقل
شده که ابو الاسود دؤلی گفته مدح امام زین العابدین را این بیت را که هر آینه کسی که پسری که میان خسرو و هاشم است
هرآینه گرامی ترین کسی است که آویخته شده بر او تعویذها **دوم متن** محمد بن یحیی عن ... عن ابی جعفر علیه السلام قال کان لعلی بن الحسین
ناقة حج علیها اثنتین وعشرین حجة ما قرعها قرعة قط قال فجاءت بعد موته وما شعرنا بها الا وقد جاءنی
بعض خدمنا او بعض الموالی فقال ان الناقة قد خرجت فاتت قبر علی بن الحسین علیه السلام فانبرکت علیه
فدلکت بجرانها القبر وهی ترغو فقلت ادرکوها ادرکوها وجیئونی بها قبل ان یعلموا بها او یروها قال

وما کانت رأت القبر قط **شرح** قرع بقاف و راء و عین بنقطه بصیغه ماضی معلوم از باب منع است قرعه
قاف و سکون راء یکبار زدن شتر را بشیرین ... و انبرکت بنقطه بصیغه معلوم از باب انفعال است او بعض
الموالی از شک راوی است و ترغو ... است کلام امامست و ترغو ... است با کلام بعض است و ترغو جایز
محذوف است برای دلالت این کلام بر آن و ترکت باکیده ... و دلکت ... بنقطه بصیغه ماضی معلوم
انفعال است از برک ناقه بر زمین نهادن و الجران بکسر جیم و تخفیف راء بنقطه الف و نون زیر گلوی شتر
ترغو بی نقطه و عین بنقطه بصیغه معلوم غایبه مثل الام باب نصر است الرغاء بضم ... و الف ممدوده فریاد
از ... **یعنی** شنیدم از امام محمد باقر که گفت بود امام زین العابدین را شتری که حج کرده بود بر آن
و حج نزده بود او را یکبار زدن هرگز گفت پس آمد آن شتر بعد از مرگ او و خبردار نشدیم بآن مگر بعد از آنکه
بیشک آمد نزد من بعضی خدمتکاران یا بعضی دوستان پس گفت بدرستی که آن شتر بیرون رفت
پس آمد بر قبر امام زین العابدین پس خوابید بر آن قبر و مالید زیر گلوی خود را بقبر او و فریاد میکرد
پس گفتم دریابید آن را دریابید آن را و بیاورید آن را نزد من از پیش آنکه آن مخالفان خبردار شوند بآن یا ببینند آن را گفت
و ندیده بود آن شتر قبر را هرگز **سیوم متن** عن ابی جعفر علیه السلام قال لما مات ابی علی بن الحسین جاءت
ناقة له من الرعی حتی ضربت بجرانها علی القبر وتمرغت علیه فامرت بها فردت الی مرعاها وان
ابی علیه السلام کان یحج علیها ویعتمر ولم یقرعها قرعة قط **شرح** الرعی بکسر راء بی نقطه و سکون عین
بنقطه چراگاه و همچنین مرعی بفتح میم و سکون راء و الف مقصوره و تمرغت بتاء و میم و راء بی نقطه و غین بنقطه بصیغه
معلوم ماضی باب تفعل است التمرغ در خاک گردیدن و بجهت شستن از آن ... و بخاک غلطیدن و در اینجا مناسب
ابوی معنی خاطر از ... شهربانویه است که مذکور شد در حدیث اول و دیگران اینجا عبارت برای
کسیست ... کسی بغایت ... مذکور شد پس این منصوب ... است و مرفوع ... مستتر راجع
باب است یا مرفوع است ... و ... مستتر ... **یعنی** ... امام محمد باقر گفت
که وقتی که فوت شد پدرم علی بن الحسین آمد شتری که از او بود از چراگاه تا آنکه زد زیر گلوی خود را بر قبر و غلطید
بر آن پس امر کردم بآن پس برگردانیده شد بسوی چراگاه و آنکه بدرستی که پدرم حج میکرد بر آن و عمره میکرد
و نزد یکبار زدن هرگز **چهارم متن** عن ابی عبد الله علیه السلام قال لما کان فی اللیلة التی
وعد فیها علی بن الحسین علیه السلام قال لمحمد یا بنی ابغنی وضوءا قال فقمت فجئته بوضوء قال لا ابغی
هذا فان فیه شیئا میتا قال فخرجت فجئت بالمصباح فاذا فیه فارة میتة فجئته بوضوء غیره فقال یا
بنی هذه اللیلة التی وعدتها فاوصی بناقته ان یحظر لها حظار وان یقام لها علف فجعلت فیه **شرح**

لم بفتح لام و تشدید میم است اسم کان علی بن الحسین است و خبرش محذوف است وحده بصیغه مجهول از باب ضرب
و ذنب فاعلش ضمیر مستتر راجع بعلی بن الحسین است و این قسم ضمیر قبل از ذکر جایز است وحده بصیغه مجهول
از باب ضرب است و اشارت است بآنکه مرگ موت مطلوب اوست ابغنی بفتح همزه و سکون با و بغین معجمه
و نون بلفظ بصیغه امر حاضر مثل اعلم از باب افعال است و ابغاء طلب کردن برای کسی چیزی را و متعدی میشود بدو
مفعول نقب او وضوء بفتح واو و ضم ضاد بلفظ سکون دو دو هم آب دست نماز بضم واو و دست نماز بجمیع
بلفظ وصاد بلفظ بصیغه مجهول از باب نصر و ضرب است **یعنی** روایت است از امام جعفر صادق علیه السلام
که شد در شبی که وفات داده شد و بود در آن شب علی بن الحسین و گفت بامام محمد باقر علیه السلام که
گفت امام محمد باقر علیه السلام ای پسر که من طلب کن برای من آب وضو امام محمد باقر علیه السلام گفت بر خاستم
پس آوردم نزد او آب وضو گفت نخواهم اسم این را چه بدرستی که در این چیزی است مرده گفت بیرون بردم
پس آوردم چراغ را ابن نگاه در آن موشی بود مرده پس آوردم نزد او آب وضوی دیگر پس گفت ای
پسرک من این شبی است که وعده کرده شده ام آن را پس بعد از آن وصیت کرد برای در شتر خود که حصار کرده
شود برای آن حصاری یعنی که آزاد و زن حصاری کشند و علف بدهند و برای آن علفی پس کرده شد
آن شتر در حصار **متن** قال فلم تلبث ان خرجت حتى اتت القبر فضربت بجرانها و رغت و هملت
عيناها فاتى محمد بن علي فقيل له ان الناقة قد خرجت فاتاها فقال صه الآن قومي بارك الله
فيك فلم تفعل فقال دعوها فانها مودعة فلم تلبث الا ثلاثة ايام حتى نفقت قال وان كان ليخرج عليها الى مكة فيعلق السوط على الرحل فما يقرعها حتى يدخل المدينة
شرح تلبث بفتح همزه و تخفیف نون مقدر بالی ان است بهمت بصیغه معلوم از باب ضرب است ای اتت بضم
مجهول است بفتح صاد بلفظ و سکون او و کسرا با تنوین اسم فعلست و یجوز آن را که مرخم بر شده و مو
اگر در بعض نسخ نیست ان بکسر همزه و تخفیف نون مخففه از ثقیله است و در بعض نسخ مفتوحه است **یعنی** گفت پس
درنگ نکرد در حصار بیرون آمد تا آمد نزد قبر پس نهاد گردن خود را بر آن و فغان کرد و اشک داد چشمهای آن
پس آمده شد نزد امام محمد باقر و گفته شد او را بدرستی که ناقه بیرون رفت پس آمد نزد ناقه پس گفت
او را ساکت شو الحال بخیز برکت کند ترا خدا تعالی در تو پس نکرد و بعضی که ناقه چنانچه بسکر در طرف کرد بیرون امام
گفت در بدرستی که نشان بین بود که بجا آید امام زین العابدین بیرون میرفت با آن سوی مکه پس یا بجخت بر ...
بر پالان پس نمیزد آن را تا داخل مدینه شد **متن** قال و كان علي بن الحسين يخرج في الليلة الظلماء فيحمل الجراب
فيه الصرر من الدنانير والدراهم حتى ياتي بابا بابا فيقرعه ثم يناول من يخرج اليه فلما مات علي
بن الحسين عليه السلام فقدوا ذاك فعلموا ان عليا عليه السلام كان يفعله **شرح** امام جعفر صادق و امام محمد باقر علیه السلام

گفت و علی بن الحسین بیرون میرفت در شب تاریک پس بدوش میکرد جراب انبانی را که در آن همیانها بود از
طلا و نقره تا می آمد نزد درهای ... یک یک پس میکوفت در را بعد از آن میداد کسی را که بیرون می آمد
بسوی او هر یک را ... و پس وقتی که مرد علی بن الحسین علیه السلام نیافتند آن ... آن را پس دانستند
که علی بن الحسین علیه السلام آن را میکرده **متن** عن الحسين بن علي بن بنت الياس عن ابي الحسن عليه السلام
قال سمعته يقول ان علي بن الحسين عليه السلام لما حضرته الوفاة اغمي عليه ثم فتح عينيه وقرأ اذا وقعت
الواقعة وانا فتحنا لك وقال الحمد لله الذي صدقنا وعده واورثنا الارض نتبوأ من الجنة حيث
نشاء فنعم اجر العاملين ثم قبض من ساعته ولم يقل شيئا **شرح** علی با تنوین است بنت الیاس بنت
الیاس صفت دیگر حسن است و ذکر صفت حسن میبود و علی با تنوین میبود و بنابر تشدید هم موصوف بن
مضاف **یعنی** روایت است از حسن بن علی که دختر زاده الیاس است از امام رضا علیه السلام راوی گفت شنیدم
از او میگفت که علی بن الحسین علیه السلام وقتی که حاضر شد او را وفات بیهوش شد بعد از آن گشود دو چشم
خود را و خواند سوره اذا وقعت الواقعه را و سوره انا فتحنا لک را و گفت از سوره زمر آیه الحمد و یا
الله تعالی است که راست گفت با ما وعده که کرده بود و داد ما را این زمین بهشت جای میکنیم از بهشت
هر جا که بخواهیم پس خوب مزد طاعت بهشت بعد از آن گرفته شد روح او با همان ساعت و دیگر نگفت
چیزی و بعضی کلام سابق که احوال آخرت است بر منافات ندارد با آنچه می آید در کتاب الجنائز در
اول باب سی و ششم که باب صدقه القبر است که ثم قال حضرت الی ... الی الرحم **متن** عن ابي
عبد الله عليه السلام قال قبض علي بن الحسين عليه السلام وهو ابن سبع وخمسين سنة في عام خمس و
تسعين سنة عاش بعد الحسين خمسا وثلاثين سنة **شرح** این ظاهر است از شرح کلام مصنف **باب هفتم**
کتاب حجه شانزدهم است **باب مولد ابی جعفر محمد بن علی علیه السلام** **شرح** این تاریخ احوال است که منسوب است
بولادت ابو جعفر محمد بن علی اول علیه السلام و در این بحث کلام مصنف و شش حدیث **کلام مصنف** **متن**
ولد ابو جعفر عليه السلام سنة سبع وخمسين وقبض عليه السلام سنة اربع عشرة ومائة وله سبع
وخمسون سنة ودفن بالمدينة بالبقيع في القبر الذي دفن فيه ابوه علي بن الحسين عليه السلام
وكانت امه ام عبد الله بنت الحسن بن علي بن ابي طالب عليهم السلام وعلى ذريتهم الهادية **شرح**
ولادت در زمان تغلب معویه بود و وفات در زمان یزید بن عبد الملک بن مروان بود **یعنی** زاده شد
امام محمد باقر علیه السلام در سال پنجاه و هفت هجری و گرفته شد روح او علیه السلام در سال صد و چهارده و او را
هفت سال بود و مدفون شد در مدینه در بقیع در سردابی که مدفون شد در آن پدرش علی بن الحسین علیه السلام

و پرسش ام عبدالله دختر امام حسن بن علی بن ابی طالب علیهم السلام و علی ذریتهم الهادیة اول حس عن ابی
الصباح عن ابی جعفر علیه السلام قال كانت امي قاعدة عند جدار فتصدع الجدار وسمعنا هدة
شديدة فقالت بيدها لا وحق المصطفى ما اذن الله لك في السقوط فبقي معلقا في الجو حتى جازته
فتصدق عنها ابي بمائة دينار قال ابو الصباح وذكر ابو عبد الله عليه السلام جدته ام ابيه يوما
فقال كانت صديقة لم تدرك في آل الحسن امرأة مثلها شرح لا بدیست خبر لا تسقط و حق المصطفی
ما اذن دعائیه است یعنی روایت است از ابو الصباح از امام محمد باقر علیه السلام که گفت بود مادرم نشسته
نزد دیواری پس شکافت آن دیوار و شنیدیم آواز شکست عظیمی پس گفت باشارت دست خود که
ساقط نشو بحق مصطفی رخصت نداده خدا تعالی برای تو در افتادن پس باقی ماند آویخته در هوا تا گذشت
مادرم از آن پس تصدق کرد از جانب او پدرم بصد اشرفی گفت ابو الصباح و ذکر کرد امام جعفر صادق جده خود
مادر پدرش را روزی پس گفت عابده راستگو بود [illegible] نشد آن بود در [illegible] اولاد
امام حسن زنی مثل او دوم حس عن ابی عبد الله علیه السلام قال ان جابر بن عبد الله الانصاری
كان آخر من بقي من اصحاب رسول الله صلى الله عليه وآله وكان رجلا منقطعا الينا اهل البيت
فكان يقعد في مسجد رسول الله صلى الله عليه وآله وهو معتجر بعمامة سوداء وكان ينادي يا
باقر العلم فكان اهل المدينة يقولون جابر يهجر فكان يقول لا والله ما اهجر ولكني سمعت رسول
الله ص يقول انك ستدرك رجلا مني اسمه اسمي وشمائله شمائلي يبقر العلم بقرا فذاك الذي دعاني
الى ما اقول شرح الاعتجار بعین بی نقطه و جیم در بیان بستن عمامه بر سر بی تحت الحنک [illegible] توان
البقر بفتح با یک نقطه و سکون قاف و بی نقطه مصدر باب منع شکافتن و وسعت دادن چنانچه امام محمد باقر
جابر را و سایر شیعه را اقلیم مسائل کرد الهجر بضم ها و سکون جیم و بی نقطه [illegible] الشمائل جمع شمیل بفتح
و میم و الف و همزه و جمع شمال بکسر شین بی نقطه و آن عبارت از حرکات و سکنات و شکل و شمایل آنست یعنی روایت است از امام
جعفر صادق علیه السلام که گفت بدرستی که جابر بن عبد الله انصاری بود آخر کسی که ماند از اصحاب رسول الله
مردی گسسته از دیگران پیوسته سوی ما اهل بیت رسول پس می نشست در مسجد رسول الله و او بر سر خود بسته بود
بی تحت الحنک عمامه سیاهی را و فریاد میزد که ای شکافنده و وسعت دهنده علم دین پس اهل مدینه میگفتند
جابر هذیان میگوید پس او میگفت نه بخدا قسم که هذیان نمیگویم و لیکن من شنیدم از رسول الله که میگفت بدرستی
که تو خواهی دریافت مردی را از من که نام او نام منست و شمایل او شمایل منست میشکافد و وسعت میدهد
علم را شکافتنی و وسعت دادنی عظیم پس آنست که خوانده مرا سوی آنچه میگویم مراد منست که طلب صحبت

باب باقر العلم

ای شکافنده و وسعت دهنده علم دین

علوم را او میکنم سوم حس قال اقبل جابر بن عبد الله ذات يوم في بعض طرق المدينة اذ مر بطريق وفي ذلك
الطريق كتاب فيه محمد بن علي فلما نظر اليه قال يا غلام اقبل فاقبل ثم قال له ادبر فادبر ثم قال شمائل
رسول الله ص والذي نفسي بيده يا غلام ما اسمك قال اسمي محمد بن علي بن الحسين فاقبل عليه يقبل راسه
ويقول بابي انت وامي ابوك رسول الله يقرئك السلام ويقول ذلك قال فرجع محمد بن علي بن
الحسين الى ابيه وهو ذعر فاخبره الخبر فقال له يا بني وقد فعلها جابر قال نعم قال الزم بيتك يا بني فكان
جابر ياتيه طرفي النهار وكان اهل المدينة يقولون وا عجباه لجابر ياتي هذا الغلام طرفي النهار وهو آخر
من بقي من اصحاب رسول الله صلى الله عليه وآله شرح الكتاب بضم كاف و تشدید تا دو نقطه در بالا مکتب
بزرگ بیان شد در شرح حدیث چهارم بحث پنجم یعنی امام گفت پس میان آنکه جابر تردد میکرد در بعضی
روزی در بعضی از راههای مدینه ناگاه گذشت براهی و در آن راه مکتبی بود که در آن امام محمد باقر علیه السلام بود در ایام
صغر پس وقتی که نظر کرد سوی او گفت ای پسر بیا پس آمد بعد از آن گفت او را برو پس رفت بعد از آن گفت
این شمائل رسول الله است قسم بکسی که جان من بقبضه قدرت اوست ای پسر چیست نامت گفت نام من محمد بن
علی بن الحسین است پس رو آورد بجانب او و میبوسید سرش را و میگفت پدرم و مادرم فدای تو باد پدرت رسول الله
خبر رساند ترا سلام و میگوید [illegible] بمعنی که پیغام میفرستد که رسول الله [illegible] پس گفت امام پس بازگشت محمد
بن علی بن الحسین سوی پدرش و او مضطرب بود پس خبر داد او را خبر جابر پس گفت او را ای پسر من و آیا بتحقیق
بجا آورد این را جابر گفت آری گفت در خانه خود باش ای پسرک من یعنی که بمکتب مرو مبادا که مخالفان قصد تو
کنند پس جابر می آمد نزد او در اول روز و در آخر روز و حال آنکه برای کسب علم دین و اهل مدینه میگفتند ای عجب بر جابر
که می آید نزد این پسر در اول روز و در آخر روز و حال آنکه او آخر کسیست که مانده از اصحاب رسول الله چهارم حس عن ابان قال بعد
ان مضى علي بن الحسين وكان محمد بن علي ياتيه على وجه الكرامة لصحبته لرسول الله ص قال فجلس يحدثهم
عن الله تبارك وتعالى فقال اهل المدينة ما رأينا احدا اجرأ من هذا فلما رأى ما يقولون حدثهم عن رسول
الله ص فقال اهل المدينة ما رأينا احدا قط اكذب من هذا يحدثنا عمن لم يره فلما رأى ما يقولون حدثهم عن علي
بن الحسين فصدقوه وكان جابر بن عبد الله ياتيه فيتعلم منه شرح ضمیر مستتر در بعث راجع بجابر است
ان مضی [illegible] است بعد از آنکه وفات جابر در سال هفتاد و هشت بود و محمد بن علی آن وقت
بیست [illegible] سال بود و وفات علی بن الحسین [illegible] بود که محمد بن علی سی و هشت ساله شد یعنی پس از
وقتی که رفت از دنیا علی بن الحسین و در زمان زندگی جابر بعد که محمد بن علی می آمد نزد جابر بدیدن او بسبیل تعظیم صحبت
او رسول الله ص امام گفت پس نشست محمد بن علی و نقل میکرد برای اهل مدینه از جانب الله تبارک و تعالی بی ذکر

واسطه پس گشاده‌اش نبینیم کسی را صاحب جرأت‌تر از این پس وقتی که دانست آنچه را که میگوید نقل کرده
ایشان از رسول است پس گشاده‌اش نبینیم هیچ یک را بجرأت و دلیرتر از این نقل میکند بی آنکه واسطه بیاورد کسی
که شنیده او را پس وقتی که دانست آنچه را که میگوید نقل کرده برای ایشان از جابر بن عبد الله چنانچه می‌آید در
حدیث ششم باب صد و بیست و چهارم امام گفت پس تصدیق او کردند و حال آنکه بوده جابر بن عبد الله که می‌آمد نزد
او بسیار و میگرفت از او مسائل بسیار را حدیث سیم حسن عَنْ أَبِي بَصِيرٍ قَالَ: دَخَلْتُ عَلَى أَبِي جَعْفَرٍ عَلَيْهِ السَّلَامُ فَقُلْتُ
لَهُ: أَنْتُمْ وَرَثَةُ رَسُولِ اللَّهِ؟ قَالَ: نَعَمْ، قُلْتُ: رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ وَارِثُ الْأَنْبِيَاءِ عَلِمَ كُلَّ مَا عَلِمُوا؟
قَالَ: نَعَمْ، قُلْتُ: فَأَنْتُمْ تَقْدِرُونَ عَلَى أَنْ تُحْيُوا الْمَوْتَى وَتُبْرِئُوا الْأَكْمَهَ وَالْأَبْرَصَ؟ قَالَ لِي: نَعَمْ بِإِذْنِ اللَّهِ، ثُمَّ
قَالَ لِي: ادْنُ مِنِّي يَا أَبَا مُحَمَّدٍ، فَدَنَوْتُ مِنْهُ فَمَسَحَ عَلَى وَجْهِي وَعَلَى عَيْنِي فَأَبْصَرْتُ الشَّمْسَ وَالسَّمَاءَ وَالْأَرْضَ
وَالْبُيُوتَ وَكُلَّ شَيْءٍ فِي الْبَلَدِ، ثُمَّ قَالَ لِي: أَتُحِبُّ أَنْ تَكُونَ هَكَذَا وَلَكَ مَا لِلنَّاسِ وَعَلَيْكَ مَا عَلَيْهِمْ يَوْمَ
الْقِيَامَةِ أَوْ تَعُودَ كَمَا كُنْتَ وَلَكَ الْجَنَّةُ خَالِصاً؟ قُلْتُ: أَعُودُ كَمَا كُنْتُ، فَمَسَحَ عَلَى عَيْنِي فَعُدْتُ كَمَا كُنْتُ، قَالَ: فَحَدَّثْتُ
ابْنَ أَبِي عُمَيْرٍ بِهَذَا فَقَالَ: أَشْهَدُ أَنَّ هَذَا حَقٌّ كَمَا أَنَّ النَّهَارَ حَقٌّ. شرح محمد نام ابو محمد کنیت ابو بصیر است که قبیله ابن ابی
عمیر بود یعنی روایت است از محمد بن ابی عمیر ... ضبط کاف ... مضموم ... و فتح
... بروزن ... شود که مروی ... از ابو بصیر که نام او یحیی بن القاسم است و مکفوف شده بود
دیگر روایت گفت داخل شدم بر امام محمد باقر علیه السلام پس گفتم وارثان علم رسول الله صلی الله علیه و آله
انبیا است دانست هر چه را ایشان دانستند گفت آری گفتم پس شما قادرید بر اینکه زنده کنید مرده‌ها را و به نیکی
کنید کور مادرزاد را و صاحب برص را گفت آری باذن الله تعالی بعد از آن گفت نزدیک شو من ای ابو محمد
پس نزدیک شدم به او پس دست مالید بر روی و چشم من پس دیدم آفتاب را و آسمان را و زمین را و خانه‌ها
و هر چیزی را که در شهر بود بعد از آن گفت مرا آیا دوست میداری که باشی چنین و برای تو باشد هر نفعی که برای
مردمان دیگر است و بر تو باشد هر ضرری که بر مردمان دیگر است در روز قیامت مثل حساب و جزای عمل
و دوست میداری که برگردی چنانچه بودی و برای تو بهشت باشد بی حساب گفتم بلکه برگردم چنانچه بودم پس دست مالید
بر چشم من پس برگردم چنانچه بودم ... گفت محمد بن ابی عمیر را بر این خبر پس گفت گواهی میدهم که این حق است چنانچه روز حق است چهارم حسن
عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ مُسْلِمٍ عَنْ أَبِي جَعْفَرٍ عَلَيْهِ السَّلَامُ قَالَ: كُنْتُ عِنْدَهُ يَوْماً إِذْ وَقَعَ زَوْجُ وَرَشَانٍ عَلَى الْحَائِطِ وَهَدَلَا
هَدِيلَهُمَا، فَرَدَّ أَبُو جَعْفَرٍ عَلَيْهِ السَّلَامُ عَلَيْهِمَا كَلَامَهُمَا سَاعَةً ثُمَّ نَهَضَا، فَلَمَّا طَارَا عَلَى الْحَائِطِ هَدَلَ الذَّكَرُ عَلَى الْأُنْثَى
سَاعَةً ثُمَّ نَهَضَا، فَقُلْتُ: جُعِلْتُ فِدَاكَ مَا هَذَا الطَّيْرُ؟ قَالَ: يَا ابْنَ مُسْلِمٍ كُلُّ شَيْءٍ خَلَقَهُ اللَّهُ مِنْ طَيْرٍ أَوْ بَهِيمَةٍ أَوْ شَيْءٍ
فِيهِ رُوحٌ فَهُوَ أَسْمَعُ لَنَا وَأَطْوَعُ مِنِ ابْنِ آدَمَ، إِنَّ هَذَا الْوَرَشَانَ ظَنَّ بِامْرَأَتِهِ فَحَلَفَتْ لَهُ مَا فَعَلَتْ، فَقَالَتْ: تَرْضَى

عن علي بن الحكم عن مثنى الحناط

رسول الله ایک گفت آری گفتم

چنانچه منقول شده در سوره آل عمران از عیسی بن مریم

... بر ... بسم الله ... چنانچه بودم

بِمُحَمَّدِ بْنِ عَلِيٍّ؟ فَرَضِيَا بِي، فَأَخْبَرْتُهُ أَنَّهُ لَهَا ظَالِمٌ فَصَدَّقَهَا. شرح ورشان بفتح واو و فتح راء بی‌نقطه و شین نقطه‌دار
و نون مرغی است شبیه کبوتر و آن را قمری مینامند و اکثر مستعمل آن قمری نر است و در اقرب بنامند و بعضی
اول مراد است در کلام راوی و بعضی دوم مراد است در کلام امام علیه السلام هدل بدال بی‌نقطه بصیغه معلوم باب ضرب است
علی الحائط متعلق بوقع نیست بلکه صفت زوج ورشان است بتقدیر کائنین علی الحائط الهدیل مفعول مطلق و کسر دال بی‌سکون
یا دو نقطه در پایین خواندن کبوتر نر ... آن علی الحائط در دوم متعلق بطارا است یعنی روایت است از محمد بن مسلم از
امام محمد باقر علیه السلام گفت بودم نزد او روزی ناگاه فرود آمد جفت قمری که بر سر دیوار بود در مجلس و خواندند آنچه
که میخواندند پس برگردانید امام محمد باقر علیه السلام با ایشان سخن ایشان را یعنی که جواب ایشان گفت یک ساعت
از آن مجلس پرواز کردند پس وقتی که پریدند بر سر دیوار خواند نر بر ماده و یک ساعت بعنوان هویت بعد از آن برخاستند
پس گفتم فدایت شوم چیست این مرغ یعنی که برای چه آمده بود و نزد تو چه گفتی گفت ای پسر مسلم هر چیزی که خلق کرده
آن را الله تعالی از مرغ یا ستور یا هر چه دارای روح باشد پس آن بسخن ما شنواتر برای ما و فرمانبردارتر است از فرزند
آدم بدرستی که این قمری نر تهمت کرده بود بزن خود باو بزن دیگری جهت شد و پس قسم خورد زن برای او که نکرده است آنرا
که تهمت کرد و پس زن گفت راضی میشوی بحضور محمد بن علی که حکم کند میان ما پس راضی شدند بحکم من پس خبر دادم نر را که او
ظالم است بر زن پس تصدیق کرد نر زن را در اینها بود و صفا میکرد حدیث پنجم حسن عَنْ أَبِي بَكْرٍ الْحَضْرَمِيِّ قَالَ: لَمَّا حُمِلَ
أَبُو جَعْفَرٍ عَلَيْهِ السَّلَامُ إِلَى الشَّامِ إِلَى هِشَامِ بْنِ عَبْدِ الْمَلِكِ وَصَارَ بِبَابِهِ قَالَ لِأَصْحَابِهِ وَمَنْ كَانَ بِحَضْرَتِهِ مِنْ بَنِي
أُمَيَّةَ: إِذَا رَأَيْتُمُونِي قَدْ وَبَّخْتُ مُحَمَّدَ بْنَ عَلِيٍّ ثُمَّ رَأَيْتُمُونِي قَدْ سَكَتُّ فَلْيُقْبِلْ عَلَيْهِ كُلُّ رَجُلٍ مِنْكُمْ فَلْيُوَبِّخْهُ، ثُمَّ أَمَرَ
أَنْ يُؤْذَنَ لَهُ، فَلَمَّا دَخَلَ عَلَيْهِ أَبُو جَعْفَرٍ عَلَيْهِ السَّلَامُ قَالَ بِيَدِهِ: السَّلَامُ عَلَيْكُمْ، فَعَمَّهُمْ جَمِيعاً بِالسَّلَامِ ثُمَّ جَلَسَ،
فَازْدَادَ هِشَامٌ عَلَيْهِ حَنَقاً بِتَرْكِهِ السَّلَامَ عَلَيْهِ بِالْخِلَافَةِ وَجُلُوسِهِ بِغَيْرِ إِذْنٍ، فَأَقْبَلَ يُوَبِّخُهُ وَيَقُولُ فِيمَا
يَقُولُ لَهُ: يَا مُحَمَّدَ بْنَ عَلِيٍّ لَا يَزَالُ الرَّجُلُ مِنْكُمْ قَدْ شَقَّ عَصَا الْمُسْلِمِينَ وَدَعَا إِلَى نَفْسِهِ وَزَعَمَ أَنَّهُ الْإِمَامُ
سَفَهاً وَقِلَّةَ عِلْمٍ، وَوَبَّخَهُ بِمَا أَرَادَ أَنْ يُوَبِّخَهُ، فَلَمَّا سَكَتَ أَقْبَلَ عَلَيْهِ الْقَوْمُ رَجُلٌ بَعْدَ رَجُلٍ يُوَبِّخُهُ حَتَّى انْقَضَى
آخِرُهُمْ. شرح توبیخ با یکدیگر معنا با لفظ مصدر باب تفعیل سرزنش را خبر بضم حاء و فتح نون با نقطه در پیش ... بمعنی کینه
است ... یعنی روایت است از ابو بکر حضرمی گفت وقتی که برداشته شد امام محمد باقر علیه السلام از مدینه بجانب شام
سوی هشام بن عبد الملک که از خلفای بنی امیه بود و رسید بدر خانه او هشام گفت بیاران خود و هر که بود در
مجلس او از بنی امیه که چون ببینید مرا که سرزنش کردم محمد بن علی را بعد از آن ببینید مرا که ساکت شدم پس باید که رو آورد
باو هر مردی از شما پس باید که سرزنش کند او را بعد از آن امر کرد که رخصت دخول داده شود و برای او پس وقتی
که داخل شد بر هشام امام محمد باقر علیه السلام گفت باشارت دست بجمیع اهل مجلس که السلام علیکم پس شامل کرد

اشارت است بقول او تعالی هدیه ... لطف اکمال ... اکثر شیخی صد ... ۱

ایشان را امام علیه السلام بی تیاری هشام بعد از ان نشست پس زید و شد هشام باخبار کینه بر امام و بسبب آنکه امام
بر هشام بخلاف رسول او نشستن او بی رخصت پس رو آورد و سرزنش میکرد او را و میگفت او را آنچه گفت او را
گرامی محمد بن علی پیوسته مردی از شما مخالفت میکند اتفاق مسلمانان را بر خلیفه بسبب آنکه تغافل کرده از آنکه اتفاق
برای آنکه جاهل است ... شد بعد از خلاف رسول ... و گفت ... بخشش عصای اسلام و دعوت
کرد سوی خود و دعوی کرد که او رشاد امام است بسبب جهل و کم دانشی و سرزنش کرد او را و آنچه بخاطرش رسید که
سرزنش کند او را پس وقتی که ساکت شد سر او را آورد بر او آنجماعت مردی بعد از مردی سرزنش میکرد او را
تا آنکه منقطع شد زبان ایشان متن فلما سکت القوم نهض علیه السلام قائما ثم قال ایها الناس این تذهبون
واین یراد بکم بنا هدی الله اولکم وبنا یختم آخرکم فان یکن لکم ملک معجل فان لنا ملکا مؤجلا ولیس بعد
ملکنا ملک لانا اهل العاقبة یقول الله عز وجل والعاقبة للمتقین فامر به الی الحبس فلما صار الی الحبس
تکلم فلم یبق فی الحبس رجل الا ترشفه وحن الیه فجاء صاحب الحبس الی هشام فقال یا امیر المؤمنین انی
خائف علیک من اهل الشام ان یحولوا بینک وبین مجلسک هذا ثم اخبره بخبره فامر به فحمل علی البرید
هو واصحابه لیردوا الی المدینة وامر ان لا یخرج لهم الاسواق وحال بینهم وبین الطعام والشراب فساروا ثلاثا
لا یجدون طعاما ولا شرابا شرح المحمل ... بصیغه اسم مفعول از باب تفعیل زود بر طرف کرده شده و
بر طرف کرده شده ... حاصل شده ... حاصل شده از ترشف بنقطه و شین ... و فا مصدر باب تفعل
مکیدن آب اندک اندک تا تمام شود و مراد اینجا قبول سخنست اندک اندک تا جمیع آن مقبول شود و ضمیر منصوب راجع
بسخن تکلم است حن بنقطه و تشدید نون بصیغه ماضی معلوم از باب ضرب ... حنین بفتح حاء و کسر نون شوق
... شوق ... آن ضمیر الیه راجع بکلام یا راجع ... البرید ... بکسر ... استر بریدام
واین برای ... ترجمه پس وقتی که ساکت شد آنجماعت برخاست امام ایستاده و بعد از آن گفت
ای مردمان کجا میروید ... بضلال و کجا فرستاده میشود برای شما بخواهش شیطان ... بسبب ما
... هدایت کرده الله تعالی سابقین شما را و بما ختم هدایت میکند آخرین شما را پس اگر باشد شما را
پادشاهی که زود منقطع میشود پس بدرستی که مراست پادشاهی که دیر بر طرف میشود و نیست بعد از پادشاهی ما
که زود منقطع میشود پس بدرستی که ماست پادشاهی که ... چه ما اهل عاقبتیم میگوید الله عز وجل در سوره اعراف و سوره
قصص و عاقبت کار برای پرهیزکاران ... پس امر کرد هشام ... امام علیه السلام سوی زندان پس
وقتی که رسید بسوی زندان سخن گفت ... پس نماند در زندان مردی که ... خوب فهمید سخن او را و
مشتاق شد بسوی آن پس آمد زندانبان بسوی هشام پس گفت ای ... بدرستی که من ترسانم بر تو از اهل

شام که رخنه شوند میان تو و میان نشستن تو در این مجلس حکومت بعد از ان خبر داد او را بخبر امام و قبول اهل شام
که در زندان بودند جمیع کلام او را پس امر کرد هشام امام علیه السلام پس سوار کرده شد بر استر دم بریده او
و یاران او تا برگردانیده شوند بسوی مدینه و امر کرد که بیرون آورده نشود برای ایشان
بازارها و رخنه شد میان ایشان و میان خوردنی و آشامیدنی پس رفتند سه روز بر حالیکه نمییافتند خوردنی
و نه آشامیدنی تا متن حتی انتهوا الی مدین فاغلق باب المدینة دونهم فشکا اصحابه الجوع والعطش
قال فصعد جبلا یشرف علیهم فقال باعلی صوته یا اهل المدینة الظالم اهلها انا بقیة الله یقول
الله بقیة الله خیر لکم ان کنتم مؤمنین وما انا علیکم بحفیظ قال وکان فیهم شیخ کبیر فاتاهم فقال لهم
یا قوم هذه والله دعوة شعیب النبی والله لئن لم تخرجوا الی هذا الرجل بالاسواق لتؤخذن من
فوقکم ومن تحت ارجلکم فصدقونی فی هذه المرة واطیعونی وکذبونی فیما تستأنفون فانی لکم ناصح
قال فبادروا فاخرجوا الی محمد بن علی واصحابه بالاسواق فبلغ هشام بن عبد الملک خبر الشیخ
فبعث الیه فحمله فلم تدر ما صنع به شرح تا رسیدند سوی مدین که شهر شعیب علیه السلام بود پس بسته
شد در شهر بروی ایشان پس شکایت کردند یاران او از گرسنگی و تشنگی راوی گفت پس امام علیه السلام
رفت کوهی را که مشرف میشد بر ایشان پس گفت ببلندترین آواز خود که ای اهل شهری که ظالمند اهل آن من
بقیة الله ام ... الله تعالی ... معنی آن ... بقیة الله میگوید الله تعالی در حکایت نصیحت
شعیب اهل مدین را در سوره هود که بقیة الله تعالی بهتر است برای شما اگر باشید مؤمنان و نیستم من
بر شما نگاهبان وقتی که عذابی بر شما نازل شود راوی گفت و بود در میان اهل آن شهر پیری کهن سال
آن پیر آمد نزد اهل آن شهر پس گفت ایشان را ای جماعت مردمان نصیحت میکنم شما را که نصیحت شعیب نبی است
بخدا قسم که هر آینه اگر بیرون نبرید سوی این مرد بازارها را هر آینه گرفتار خواهید شد ... از بالای شما و از زیر
قدمهای شما پس راستگو دانید مرا در این مرتبه و فرمان برداری کنید مرا و دروغگو شمرید مرا در آنچه واقع شود بعد
از این کار ... شما چه بدرستی که من ناصحم شما را راوی گفت پس شتاب کردند پس بیرون بردند بازارها را
... بسوی محمد بن علی و یاران او پس رسید هشام بن عبد الملک خبر آن پیر ... فرستاد کسی
سوی او پس برداشت او را از آنجا سوی هشام پس ندانستیم که چه کرد با او متن ششم عن ابی بصیر
قال قبض محمد بن علی الباقر علیه السلام وهو ابن سبع وخمسین سنة فی عام اربع عشرة ومائة عاش
بعد علی بن الحسین علیه السلام تسع عشرة سنة وشهرین شرح این ظاهر است از شرح کلام مصنف متن هفتم
... باب مولد ابی عبد الله جعفر بن محمد علیه السلام شرح این تاریخ ... اول باب گذشت

دار و بولادت امام جعفر صادق علیه السلام و در این بحث کلام مصنف و شش حدیث کلام مصنف رحمه الله وُلِدَ أبو
عبد الله علیه السلام سنة ثلاث وثمانین ومضى علیه السلام فی شوال من سنة ثمان واربعین ومائة وله خمس و
ستون سنة ودُفِنَ بالبقیع فی القبر الذی دُفِنَ فیه أبوه وجدّه والحسن بن علی علیهم السلام وامّه امّ فروة
بنت القاسم بن محمد بن ابی بکر وامّها اسماء بنت عبد الرحمن بن ابی بکر شرح ولادت در زمان عبد الملک مروان
بوده و وفات در زمان منصور دوانیقی بوده که از خلفای بنی العباس است یعنی زاده شد امام جعفر صادق علیه السلام
در سال هشتاد و سه هجری و از دنیا رفت علیه السلام در شوال از سال صد و چهل و هشت هجری و او را شصت و پنج سال
بوده مدفون شد در بقیع در سردابی که مدفون شده بود در آن پدرش و جدش و امام حسن بن علی علیهم السلام و مادرش ام
فروه دختر قاسم بن محمد بن ابی بکر بوده و مادر ام فروه اسما دختر عبد الرحمن بن ابی بکر بوده حدیث اول قال ابو عبد الله
کان سعید بن المسیّب والقاسم بن محمد بن ابی بکر وابو خالد الکابلی من ثقات علی بن الحسین علیهما السلام
قال وکانت امّی ممن آمنت واتقت واحسنت والله یحب المحسنین قال وقالت امّی قال ابی یا امّ فروة
انی لادعو الله لمذنبی شیعتنا فی الیوم واللیلة الف مرة لانا نحن فیما ینوبنا من الرزایا نصبر علی ما نعلم من
الثواب وهم یصبرون علی ما لا یعلمون شرح رزایا بفتح را و نقطه دار جمع رزیه بفتح را و کسر زا و تشدید یا و بمعنی مصیبت است
و جار و مجرور صلت است و عبارت است از رزیه من برای تبعیض و ظرف متعلق بصبر است و نزد کسی که من الثواب حال
است برای ... یعنی گفت امام جعفر صادق علیه السلام که سعید بن مسیب و قاسم بن محمد بن ابی بکر و ابو خالد
کابلی از جمله معتمدان علی بن الحسین علیه السلام بودند و گفت و بود مادرم از کسی که ایمان آورد و بعد از آن پرهیز
کرد از عذاب الهی و او مستحکم کرد ایمان خود را و خدا دوست میدارد مستحکم کنندگان را و گفت امام گفت و نقل کرد
مادرم که گفت پدرم امام محمد باقر علیه السلام ای ام فروه بدرستی که من هر آینه دعا میکنم برای آمرزش گناهکاران شیعه
در روز و شب هزار بار چه بدرستی که ما که امامانیم در آنچه بسر ما می آید از مصیبتهای مخالفان صبر میکنیم بر آنچه میدانیم
از ثوابش نزد وقوع آن برای ثواب آخرت و ایشان صبر میکنند بر آنچه نمیدانند از ثوابش نزد وقوع آن برای ثواب
آخرت ما و نیست که صبر بی گمان مشکل تر است از صبر جایی که ثواب معلوم شده باشد حدیث دوم وجّه ابو
جعفر المنصور الی الحسن بن زید وهو والیه علی الحرمین ان احرق علی جعفر بن محمد داره فالقی النار فی دار
ابی عبد الله علیه السلام فاخذت النار فی الباب والدهلیز فخرج ابو عبد الله علیه السلام یتخطّی النار ویمشی فیها
ویقول انا ابن اعراق الثری انا ابن ابراهیم خلیل الله صلی الله علیه وآله شرح در عبارات شرح مصنف
مذکور است که اعراق الثری لقب اسمعیل بن ابراهیم خلیل علیه السلام است و مؤلف قاموس نیز بر همین تصریح کرده و ظاهر
حدیث اینست که وجه آن این باشد که برکت او در زیر قدم او آب زمزم در مکه برون زمین آمده و آن اول خشکی

دهلیز است و در ... زمین آن زمین از آب چنانچه می آید در کتاب حج در حدیث اول و دوم باب حج ابراهیم و اسمعیل
و بنای خانه است و آخر کتاب هم است و بنابراین اعراق بعین بی نقطه و را بی نقطه و قاف مصدر باب افعال
و در معنی اسم فاعل مستعمل شده و ثری خود دست از عرق بکسر عین و سکون را بمعنی رگ باعتبار آنکه سبب اسمعیل
در آن زمین خشک و در آب رگ آب زده و ثری بزمین رسیده است و ثری بفتح ثای سه نقطه و کسر را بی نقطه و تشدید یا
موضعی که بعد از آن آبی و خشکی باشد و نرم شود و ثری دست زمین یا سیه خاک که ... و الف مقصور و مصدر مشتق
است و ... بسیار بوده که ثری بفتح ثای سه نقطه و را بی نقطه و الف باشد یعنی زمین و بر هر تقدیر که از این مجاز
مناسبت اینست که آب آتش را فرو نمیکند یعنی پیغام فرستاد منصور دوانیقی سوی حسن بن زید بن الحسن
بن علی بن ابی طالب و او حاکم او بود بر حرم مکه و حرم مدینه که بسوزان بر جعفر بن محمد سرای او را پس انداخت که در آن وقت بود در
مدینه باشد پس انداخت آتش در سرای امام جعفر صادق علیه السلام پس در گرفت آتش در در و دهلیز
بیرون آمد امام جعفر صادق و میگذشت از آتش و میرفت در آتش و میگفت منم پسر اعراق الثری منم پسر ابراهیم
خلیل الله صلی الله علیه وآله حدیث سیم عن رزام مولی خالد بن عبد الله ... قال بعثنی ... کان ابن هبیرة قد
حلف علیّ لیقتلنی فهربت منه وعذت بابی عبد الله علیه السلام فاعلمته خبری فقال لی انصرف واقرئه
منی السلام وقل له انی قد اجرت علیک مولاک رزاما فلا تهجه بسوء فقلت له جعلت فداک
شامی خبیث الرأی فقال اذهب الیه کما اقول لک شرح رزام بکسر را بی نقطه و فتح زا و سکون الف و در بعضی از
در بعضی نسخ لفظ ... موالی و ... و آن ... هبیره بضم ها و فتح با و نقطه و سکون
یا و فتح را بی نقطه است مراد ابن هبیره یزید بن عمر بن هبیره است و او حاکم عراق عرب بوده
و کنیت او ابو خالد بوده چنانچه می آید در کتاب القضاء و الاحکام در حدیث سیزدهم از باب صاحب علم السلطان
گفته که ضرار بن هبیره ... یزید بن عمر بن هبیره کان ... العراق من قبل مروان بن محمد بن ... و ...
... مروان بن محمد ... بعد از آنکه ... العروف
... من ... شیعه ... باب فضائل ... یعنی رزام
... که یزید بن عمر بن هبیره که گفت غضب کرد بر من پسر هبیره و قسم خورد بر سر من که مرا البته بقتل آورد و مرا
بکشم تا او را ... بردم امام جعفر صادق علیه السلام پس اعلام کردم او را بحکایت خود پس گفت مرا برگرد سوی
دیگران او را و بیر من سلام و بگو او را بدرستی که من پناه دادم بر تو خواهی تو را ... بر ...
او را بدی پس گفتم او را فدایت شوم او شامی بد مذهب است ... قبول نکند پس گفت برو سوی او چنانچه
میگویم ترا حدیث چهارم قال قلت ... کنت فی بعض الجبال ... فاستقبلنی اعرابی فقال لی این تذهب ... وجه

خلت فاخرجت رجلى فقال رجل
مفصولة فقال لى اخرج

مفصولة فقلت لما اخرج يدك فقلت فقال يد مفصولة فرقت لى ان تجعلك فعلت فقال
حتى مفصولة فقال لى اخرج لسانك فقلت فقال لما اخرجه لك عليك فان فى لسانك رسالة لو
اديت بها الجبال لزالت فقال لا تعاد ذلك **شرح** احوال جماعت از حضرت امام عليه السلام است در علم
او در فنون قسم است كه امام عليه السلام ميرود از نفوس پايان شده در باب پشت و شتم و در صحبت سيوم بجميع
و منافات نيست ميان اول آخر كلمات او چه مراد بوجه مفصول مثلا انجا حلم نيست كه اگر معارض مع ابن
البته مفصول نيست و لهذا استكشاف نمعول اعضاى ديگر كرد و **حسنى** پس مرا آوردم بنچه فرموده بود پس رفتى
كه در بعض صحرا بودم بر خود در صحرا نشستن پس گفت كجا ميروى بر دست كه من مى دانم در قور دوى كشته شوده
بعد از ان گفت مرا بيرون آور دست خود را پس كردم پس گفت دست كشته شوده است بعد از ان گفت
مرا ظاهر ساز پاى خود را پس ظاهر كردم پاى خود را پس گفت پاى كشته شوده است بعد از ان گفت مرا
ساز بدن خود را پس كردم پس گفت بدن كشته شوده است بعد از ان گفت مرا بيرون آور زبان خود را پس
كردم پس گفت مرا بر وجه بكى نيست بر تو چه بر دستى كه در زبان تو پيغاميست كه اگر برى آنرا نزد كوههاى كه
بر جاست هر آينه از جاى خود مى آيد و اطاعت ميكند **حسن** قال بعث حتى وقفت على باب ابى جعفر فاستاذنت
فلما دخلت عليه قال انت بخارى دخلت بالعلام القطع والسيف قم امرنى فكشفت وشددت نبى
فام على الستاف ليضرب عنقى فقلت ايها الامير لم تظفر بى عنوة وانما جئتك من ذات نفسى
فيما امر اذكره ذلك ثم دنوت وسالته فقال تركت اخليته فامر من حمده فحرج **شرح** نطع بكسر و فتح
نون و سكون طا و فتح طا و بين فتح زن و فتح طا و كسر نون و فتح طا فرشى از پوست كه مى اندازند زير كسى
كه اراده كشتن او و شانه تا خون او آن بر نطع بيالوده و كند و آن منصوب است بتقدير بخضر النطع گفت شاه و
در واو فاجعتيه امى مجهول متكلم وحده از باب ضرب است گفت است كسى را بجنب بستن شد و بستن
و تشديد و ال فقط بجعيه امى معلوم از باب نصر و ضرب است اشده متفرق شدن لشكر بزده و اشاره آن
راى جماعت ايشان جمعيت كه بر پسر و بوده اند و وقت دست بستن و تفرق ايشان براى اينست كه خون او
آلوده نشوند و ضرر شمشير و بايشان نرسد تا گفت منصوب است و در بعضى مرفوع است بتقدير انت متقدران
و تا گفت يا مرفوع است و و او براى عطف است بتقدير انت و تا گفت متفرد ان **حسنى** گفت پس آمدم پسر
بعدخانه ابن هبيره پس رخصت دخول طلبيدم پس وقتى كه داخل شدم براو اين مثل را گفت كه آورده و خواند
كند و در او پاى و اى غلام حاضر كن نطع كن و شمشير را بعد از ان امر كردم پس دستهاى من محكم
بسته شد و متفرق شد هر كه بود بر سر من ايستاد بر سر من شمشير را براى زدن گردن من پس گفتم اى امير ظفر

نيافتى بمن بسبب غلبه شدن ظفر نيست كه آمدم نزد تو از خواهش خود و در اين آمدن سريست كه ذكر كنم
آنرا براى تو بعد از ان تو دكارى كه خواهى پس گفت بگو گفتم در خلوت كن مرا پس امر كرد هر كرا كه حاضر بود پس
بيرون رفتند **حس** قلت له جعفر بن محمد يقرئك السلام و يقول لك قد اجرت عليك مولاك
دنيا فلا تهجه بسوء فقال الله لقد لقيك جعفر هذه المقالة و اقرانى السلام فحلفت له فقال
ثم ردها ثلاث مرات ثم قال لا يقنعنى منك حتى تفعل بى ما فعلت بك قلت ما تطلق يدى بذاك و لا
به نفسى فقال و الله ما يقنعنى الا ذاك فعلت به كما فعل بى و اطلقته فناولنى خاتمه و قال امورى
فى يدك و دبر فيها ما شئت **شرح** امر منصوب است بنزع خافض بتقدير با ساكت بسه عدد بن صفوان
قسم خوردن بر كسى بخلاف گفتن كاف كسره كاف بتخفيف ذا و نقطه با و الف و فا و رسمانى كه آن دو دست
بسته شود و در پشت **حسنى** پس گفتم او را جعفر بن محمد سيد رسول ميرساند ترا سلام و ميگويد كه بتحقيق پناه دادم
خواهى تو را چاكر تو رفيد را پس بگذار او را ببدى پس گفت بعظم از خود بحق خدا كه هر آينه بتحقيق گفت بر
تو جعفر اين گفتگو را و بسيار رسانيد مرا سلام پس قسم خوردم بر صدق دعوى خود پس بر كردانيد قسم را بر من
بعد از ان گشوده شد دست ما بعد از ان گفت تسلى ميكند مرا از تو اين گشودن اگر كسى بمن آنچه را كه كردم با تو گفتم
نميشود دست من باين كار و قرار بيكيرد و اين خاطر من پس گفت بحق قسم كه تسلى ميكند مرا گر اينكه كنى با من
با و چنانچه كرد با من و دادم كردم او را پس دادم انگشتر خود را گفت چيزهاى من در دست تو است پس تصرف
كن در آن در هر تصرفى كه خواستى **چهارم** **حسن** عن يونس بن ظبيان و المفضل بن عمر و ابى سلمة السراج والحسين
بن ثوير بن ابى فاختة قالوا كنا عند ابى عبد الله عليه السلام فقال عندنا خزائن الارض و مفاتيحها ولو شئت
ان اقول باحدى رجلى اخرجى ما فيك من الذهب لاخرجت ثم قال باحدى رجليه فخطها فى الارض
خطا فانفجرت الارض ثم قال بيده فاخرج سبيكة ذهب قدر شبر ثم قال انظروا حسنا فنظرنا فاذا
سبائك كثيرة بعضها على بعض تتلالا فقال له بعضنا جعلت فداك اعطيتم ما اعطيتم و شيعتكم
محتاجون قال فقال ان الله سيجمع لنا و لشيعتنا الدنيا و الاخرة و يدخلهم جنات النعيم و يدخل
عدونا الجحيم **شرح** روايت از يونس بن ظبيان بفتح ظا بنقطه و سكون با يك نقطه و مفضل بفتح ضاد
با نقطه شده و ابن عمر و ابو سلمه بفتح سين و فتح لام سراج و حسين بن ثوير بضم ثاء سه نقطه و فتح واو و را بنقطه ابن ابى
فاخته بكسر خا با نقطه گفته كه بوديم نزد امام جعفر صادق عليه السلام پس گفت نزد ماست خزينهاى زمين و كليدها
آنها و اگر خواهم كه اشارت كنم بيكى از دو پاى خود كه اى زمين بيرون آور آنچه را كه در تست از طلا هر آينه بيرون مى
آورد بعد از ان اشارت كرد بدست خود بزمين كه بيرون آورد شمشه طلايى را بمقدار يك وجب بعد از ان

يكى از دو پاى خود را بزمين گشت گشته آن پس در زمين بيا
پس شكافته شد زمين بعد از ان اشارت كرد

كفت خوب نگاه کنید در نگاه پس نگاه کردم شمعهای بسیار بود بعضی آنها بر روی بعضی کرمیه خشم شیعیان
او را بعضی از قربت شوم داده شد بر آنچه داده شد بر شیعه شما چنانچه روی کفت پس امام کفت
که الله تعالی التزیع خواهد کرد برای ما و برای شیعه ما باد آخرت را و زمان مهدی و دفع خواهد کرد شیعه ما
در شبهای نعمت و دفع خواهد کرد دشمن ما را در جهنم پنجم ص عن ابی بصیر قال کان لی جار یتبع السلطان
فاصاب مالا فاعد قیانا وکان یجمع الجمیع الیه ویشرب المسکر ویؤذینی فشکوته الی نفسه غیر مرة
فلم ینته فلما ان الححت علیه قال لی یا هذا انا رجل مبتلی وانت رجل معافی فلو عرضتنی لصاحبک
رجوت ان ینقذنی الله بک فوقع ذلک له فی قلبی فلما صرت الی ابی عبد الله علیه السلام ذکرت له حاله
فقال لی اذا رجعت الی الکوفة سیاتیک فقل له یقول لک جعفر بن محمد دع ما انت علیه واضمن لک
علی الله الجنة فلما رجعت الی الکوفة اتانی فیمن اتی فاحتبسته عندی حتی خلا منزلی ثم قلت له یا هذا انی
ذکرتک لابی عبد الله جعفر بن محمد علیه السلام فقال لی اذا رجعت الی الکوفة سیاتیک فقل له یقول لک
جعفر بن محمد دع ما انت علیه واضمن لک علی الله الجنة قال فبکی ثم قال لی الله لقد قال لک ابو عبد الله
هذا قال فحلفت له انه قد قال لی ما قلت فقال لی حسبک ومضی شرح یعنی در جای منصوب
از جانب او و در قصه از حبشی روایت است از ابو بصیر کفت بود مرا همسایه که ملازمت پادشاه را میکرد پس
بهم رسانید مالی پس مهیا کرد کنیزان سرودگوی را پس جمع میکرد جمیع آن کنیزان را بمجلس خود و می آشامید
مست کننده را و آزار میکرد مرا همسایکی پس شکایت او بردم سوی خودش چند بار پس ترک کرد تا آنکه الحاح
کردم بر او که ترک کند گفت مرا که ای مرد حاضر من مردم مبتلی بغش و تو مردی معاف داشته شده ازین
آنچه از فسق پس اگر ذکر نمودی حال مرا برای امام خود امید دارم که رهائی دهد مرا الله تعالی بوسیله تو پس قرار
گرفت آن سخن برای او در دل من پس وقتی که گردیدم در سفر حج سوی امام جعفر صادق علیه السلام ذکر کردم برای
امام علیه السلام حال آن مرد را پس گفت مرا چون برگردی سوی کوفه البته خواهد آمد نزد تو پس بگو او را که میگوید
ترا جعفر بن محمد واگذار آنچه را که تو بر آنی و ضامن شوم برای تو بر الله تعالی بهشت را پس وقتی که برگشتم سوی
کوفه آمد نزد من در جمله جمعی که آمده بودند نزد من پس وقتی که ابا داد و برخاستن کرد نگاه داشتم او را تا خالی
شد منزل من بعد از آن گفتم او را که ای مرد حاضر بدرستی که من ذکر کردم حال ترا برای ابو عبد الله جعفر بن محمد
علیه السلام پس گفت مرا چون برگردی سوی کوفه البته خواهد آمد نزد تو پس بگو او را که میگوید ترا جعفر بن محمد
واگذار آنچه را که تو بر آنی و ضامن شوم برای تو بر الله تعالی بهشت را ابو بصیر گفت پس گریه کرد بعد از آن
گفت مرا آیا بخدا که هر آینه بتحقیق گفت ترا ابو عبد الله این سخن ابو بصیر گفت پس قسم خوردم برای او که بدرستی که او

بتحقیق گفت مرا آنچه گفتم پس گفت مرا بس است مرا و رفت ص فلما کان بعد ایام بعث الی فدعانی
فاذا هو خلف داره عریان فقال لی یا ابا بصیر لا والله ما بقی فی منزلی شیء الا وقد اخرجته
وانا کما تری قال فمضیت الی اخواننا فجمعت له ما کسوته به ثم لم تات علیه ایام یسیرة
حتی بعث الی انی علیل فاتنی فجعلت اختلف الیه واعالجه حتی نزل به الموت فکنت عنده
جالسا وهو یجود بنفسه فغشی علیه غشیة ثم افاق فقال لی یا ابا بصیر قد وفی صاحبک لنا
ثم قبض رحمة الله علیه فلما حججت اتیت ابا عبد الله علیه السلام فاستاذنت علیه فلما دخلت قال لی
ابتداء من داخل البیت واحدی رجلی فی الصحن والاخری فی دهلیز داره یا ابا بصیر قد وفینا
لصاحبک شرح پس وقتی که گذشت بعد از چند روز فرستاد کسی را سوی من و خواند مرا او که ناگاه او بود در پس
سرای خود و برهنه بود پس گفت مرا ای ابو بصیر نه بخدا قسم که نماند در منزل من چیزی مگر بتحقیق که بیرون کردم
من آنها را چنانچه که می بینی ابو بصیر گفت پس رفتم سوی برادران مؤمن پس جمع کردم برای او چیزی را که پوشانیدم
او را بآن بعد از آن نگذشت بر او مگر اندک زمانی تا فرستاد کسی را سوی من که من بیمارم پس بیا نزد من پس
شروع کردم آمد و رفت میکردم سوی او و معالجه میکردم او را تا فرود آمد باو مرگ پس روز مرگ بودم نزد
او نشسته و او جان میداد پس بیهوش شد بیهوش شدنی بعد از آن بخود آمد پس گفت مرا ای ابو بصیر بتحقیق وفا
بوعده کرد امام تو برای ما بعد از آن گذشت از دنیا رحمت الله علیه پس وقتی که حج کردم آمدم نزد ابو عبد الله
پس طلب رخصت دخول کردم بر او پس وقتی که داخل خانه او شدم گفت مرا ابتدا پیش از گفتگوی من از درون خانه بر
حالی که یک پای من در فضای خانه بود و دیگری در دهلیز سرای او بود که ای ابو بصیر بتحقیق وفا بوعده کردیم
برای همسایه تو ششم ص عن صفوان بن یحیی عن جعفر بن محمد بن الاشعث قال قال لی تدری ما
کان سبب دخولنا فی هذا الامر ومعرفتنا به وما کان عندنا منه ذکر ولا معرفة شیء مما
عند الناس قال قلت له ما ذاک قال ان ابا جعفر یعنی ابا الدوانیق قال لابی محمد بن الاشعث
یا محمد ابغ لی رجلا له عقل یؤدی عنی فقال له ابی قد اصبته لک هذا فلان بن مهاجر خالی
قال فاتنی به قال فاتیته بخالی فقال له ابو جعفر یا ابن مهاجر خذ هذا المال وائت المدینة وائت عبد الله
بن الحسن وعدة من اهل بیته فیهم جعفر بن محمد فقل لهم انی رجل غریب من اهل خراسان وبها
شیعة من شیعتکم وجهوا الیکم بهذا المال وادفع الی کل واحد منهم علی شرط کذا وکذا فاذا
قبضوا المال فقل انی رسول واحب ان یکون معی خطوطکم بقبضکم ما قبضتم فاخذ المال واتی
المدینة شرح یعنی الله از کلام صفوان است فلان بن یحیی برادر صفوان نام او است و عده من اهل

چنانچه جعفر بن محمد کلام جعفر است برای تعیین کلام منصور پس سبیل خصوصاً یعنی و در نسخه صفوان بن یحیی از جعفر
بن محمد که از فرزندان محمد بن اشعث است پسر اشعث که از دشمنان امیر المؤمنین است صفوان گفت که جعفر گفت که آیا میدانی
که چه بود باعث دخول ما در تصدیق این امامت اهل البیت و شناخت ما آن امامت را و حال آنکه نبود در نزد ما سخنی
چیزی از آنچه نزد مردمان دیگر است از تفضیل اهل البیت صفوان گفت گفتم در جواب که آن باعث کدام است گفت
که ابو جعفر یعنی منصور دوانیقی گفت پدرم محمد بن اشعث را که ای محمد طلب کن برای من مردی که او را باشد
عقلی که خوب بجا آورد از جانب من کاری که دارم پس گفت او را پدرم که یافتم من برای تو این فلان پسر مهاجر
خالوی منست یعنی که از خویشان مادر اوست و کمال اعتماد به او دارم منصور گفت پس بیاور نزد من او را محمد گفت پس
آوردم نزد او خالوی خود را پس گفت خالو را منصور دوانیقی ای پسر مهاجر بگیر این مال را و برو به مدینه و رو نزد عبد الله
بن الحسن مراد آنست که او را با و جمعی از اهل بیت او که از جمله ایشان
جعفر بن محمد پس بگو ایشان را مردی غریبم از اهل خراسان و در آنجا جمعی از شیعیان شما هستند و فرستاده اند
سوی شما این مال را و مراد این است که هر یکی جداگانه بگیرد و بده و سوی تو فرستاده اند مثل ابها
کلام ابن الطیبات معلوم شود که کدام را خروج اراده است چنانچه گذشت و بده هر کدام از ایشان بشرط چنین
و چنین یعنی بگو که رخصت باشد اظهار اراده خروج آن را باشد پس چون گرفتند مال را پس بگو که من رسولم
پیغام آورنده ام و دوست میدارم که باشد پیش من خطهای شما که گرفتید مال را اگر گرفتید پس گرفت خالو آن مال را
و رفت به مدینه **اصل** فَرَجَعَ إِلَى أَبِي الدَّوَانِيقِ وَمُحَمَّدُ بْنُ الْأَشْعَثِ عِنْدَهُ فَقَالَ لَهُ أَبُو الدَّوَانِيقِ مَا وَرَاءَكَ قَالَ أَتَيْتُ
الْقَوْمَ وَهَذِهِ خُطُوطُهُمْ بِقَبْضِهِمُ الْمَالَ خَلَا جَعْفَرَ بْنَ مُحَمَّدٍ فَإِنِّي أَتَيْتُهُ وَهُوَ يُصَلِّي فِي مَسْجِدِ الرَّسُولِ فَجَلَسْتُ
خَلْفَهُ وَقُلْتُ يَنْصَرِفُ فَأَذْكُرُ لَهُ مَا ذَكَرْتُ لِأَصْحَابِهِ فَعَجَّلَ وَانْصَرَفَ ثُمَّ الْتَفَتَ إِلَيَّ فَقَالَ يَا هَذَا اتَّقِ اللَّهَ
وَلَا تَغُرَّ أَهْلَ بَيْتِ مُحَمَّدٍ فَإِنَّهُمْ قَرِيبُو الْعَهْدِ مِنْ دَوْلَةِ بَنِي مَرْوَانَ وَكُلُّهُمْ مُحْتَاجٌ فَقُلْتُ وَمَا ذَاكَ أَصْلَحَكَ اللَّهُ
فَأَدْنَى رَأْسَهُ مِنِّي وَأَخْبَرَنِي بِجَمِيعِ مَا جَرَى بَيْنِي وَبَيْنَكَ حَتَّى كَأَنَّهُ كَانَ ثَالِثَنَا قَالَ فَقَالَ لَهُ أَبُو جَعْفَرٍ يَا ابْنَ
مُهَاجِرٍ اعْلَمْ أَنَّهُ لَيْسَ مِنْ أَهْلِ بَيْتِ نُبُوَّةٍ إِلَّا وَفِيهِ مُحَدَّثٌ وَإِنَّ جَعْفَرَ بْنَ مُحَمَّدٍ مُحَدَّثُنَا الْيَوْمَ وَكَانَتْ هَذِهِ الدَّلَالَةُ
سَبَبَ قَوْلِنَا بِهَذِهِ الْمَقَالَةِ **شرح** پس برگشت آن مرد سوی منصور دوانیقی و محمد بن اشعث نزد او بود پس گفت
آن مرد را منصور چه خبر است در عقب تو از آنجا آمدی گفت آمدم نزد آن جماعت و اینها خطهای ایشانست به قبض ایشان
مال را سوای جعفر بن محمد به درستی که من آمدم نزد او و حال که او نماز میکرد در مسجد رسول الله پس نشستم در پشت
او و با خود گفتم فارغ میشود و پس ذکر میکنم برای او آنچه ذکر کردم برای یاران او پس او شتاب کرد و فارغ شد

از آن و رو به من کرد پس گفت که ای مرد حاضر پرهیز کن عذاب الهی را و بازی مده فرزندان اهل بیت محمد را به درستی
که ایشان قریب العهدند از دولت آل مروان که با ایشان ظلم میکردند و خلاص شده اند و همه ایشان محتاجند
مراد آنست که مضطرند و گرفتن مال را معذورند نه قصد خروج دارند پس گفتم و چیست آن و نیکوی دهد کار ترا
الله تعالی آن مرد گفت پس نزدیک کرد سر خود را به من که کسی نشنود و خبر داد مرا به همه آنچه گذشته بود
میان من و میان تو تا آنکه گویا که او بود در مجلس سیم شما و تو مرا سیم گفت پس گفت ابو جعفر منصور ای پسر مهاجر
بدان که شأن اینست که نیست از اهل بیت نبوت مگر به حالی که در میان ایشان محدثی هست و به درستی که جعفر بن محمد محدث
ما است امروز پس شد این دلیل باعث اعتراف ما به این سخن که صدق امامت اهل البیت باشد
یعنی محدث بودن او را اشعث اهل بیت و بیان شد در باب سیوم **هشتم اصل** قُبِضَ أَبُو عَبْدِ اللَّهِ جَعْفَرُ بْنُ مُحَمَّدٍ عَلَيْهِمَا السَّلَامُ
وَهُوَ ابْنُ خَمْسٍ وَسِتِّينَ سَنَةً فِي عَامِ ثَمَانٍ وَأَرْبَعِينَ وَمِائَةٍ وَعَاشَ بَعْدَ أَبِي جَعْفَرٍ عَلَيْهِ السَّلَامُ أَرْبَعاً وَثَلَاثِينَ سَنَةً
شرح این ظاهر است از شرح کلام مصنف **هشتم اصل** عَنْ يُونُسَ بْنِ يَعْقُوبَ عَنْ أَبِي الْحَسَنِ الْأَوَّلِ عَلَيْهِ السَّلَامُ
قَالَ سَمِعْتُهُ يَقُولُ أَنَا كَفَّنْتُ أَبِي فِي ثَوْبَيْنِ شَطَوِيَّيْنِ كَانَ يُحْرِمُ فِيهِمَا وَفِي قَمِيصٍ مِنْ قُمُصِهِ وَفِي عِمَامَةٍ كَانَتْ
لِعَلِيِّ بْنِ الْحُسَيْنِ عَلَيْهِ السَّلَامُ وَفِي بُرْدٍ اشْتَرَيْتُهُ بِأَرْبَعِينَ دِينَاراً **شرح** شطوی به شین و طاء مفتوحه منسوب به شطا
شطا به الف مقصوره به شط و دیه است در مصر ابریشم بافند و سکون نیز به شطا و دال شطوی جامه بسیار
و این حدیث می آید در کتاب الجنائز در باب ... کفن با ثیاب کفن و دیگر است و آنجا
بجای اشتراه باربعین دینارا چنین است که اشتریته باربعین دینارا لو کان الیوم لساوی اربعمائة دینار **یعنی** روایت
از یونس بن یعقوب از امام موسی کاظم علیه السلام راوی گفت شنیدم از او که میگفت من کفن کردم پدرم را در دو جامه
از شطا که بود که احرام میکرد در آنها و در پیراهنی از پیراهنهای او و در عمامه که بود از علی بن الحسین علیه السلام و در بردی که
خریده بودم آن را به چهل اشرفی طلا **ششم** مصنف در باب ... احوال ابی الحسن موسی علیه السلام **شرح** این
تاریخ احوال است که نسبت دارد به ولادت امام موسی کاظم علیه السلام و این بحث کلام مصنف است
مصنف اصل وُلِدَ أَبُو الْحَسَنِ مُوسَى عَلَيْهِ السَّلَامُ بِالْأَبْوَاءِ سَنَةَ ثَمَانٍ وَعِشْرِينَ وَمِائَةٍ وَقَالَ بَعْضُهُمْ تِسْعٍ وَعِشْرِينَ وَمِائَةٍ
وَقُبِضَ عَلَيْهِ السَّلَامُ لِسِتٍّ خَلَوْنَ مِنْ رَجَبٍ مِنْ سَنَةِ ثَلَاثٍ وَثَمَانِينَ وَمِائَةٍ وَهُوَ ابْنُ أَرْبَعٍ أَوْ خَمْسٍ وَخَمْسِينَ
سَنَةً وَقُبِضَ عَلَيْهِ السَّلَامُ بِبَغْدَادَ فِي حَبْسِ السِّنْدِيِّ بْنِ شَاهَكَ وَكَانَ هَارُونُ حَمَلَهُ مِنَ الْمَدِينَةِ لِعَشْرِ لَيَالٍ بَقِينَ
مِنْ شَوَّالٍ سَنَةَ تِسْعٍ وَسَبْعِينَ وَمِائَةٍ وَقَدْ قَدِمَ هَارُونُ الْمَدِينَةَ مُنْصَرَفَهُ مِنْ عُمْرَةِ شَهْرِ رَمَضَانَ ثُمَّ شَخَصَ
هَارُونُ إِلَى الْحَجِّ وَحَمَلَهُ مَعَهُ ثُمَّ انْصَرَفَ عَلَى طَرِيقِ الْبَصْرَةِ فَحَبَسَهُ عِنْدَ عِيسَى بْنِ جَعْفَرٍ ثُمَّ أَشْخَصَهُ إِلَى بَغْدَادَ
فَحَبَسَهُ عِنْدَ السِّنْدِيِّ بْنِ شَاهَكَ فَتُوُفِّيَ عَلَيْهِ السَّلَامُ فِي حَبْسِهِ وَدُفِنَ بِبَغْدَادَ فِي مَقْبَرَةِ قُرَيْشٍ وَأُمُّهُ أُمُّ وَلَدٍ

يقال لها حميدة شرح ولادت در زمان ابرهيم بن الوليد بن عبد الملك بود که از خلفای بنی امیه است و وفات
در زمان هرون بن محمد بن علی بن عبد الله بود که از خلفای بنی العباس است زاده شد امام موسی کاظم
در ابوا در سال صد و بیست و هشت و بعضی گفته‌اند که صد و بیست و نه و گرفته شد از مدینه وفات کرد در شش
شب گذشته بود از رجب از سال صد و هشتاد و سه و او در آن وقت پنجاه و چهار یا پنجاه ساله بود و زندانی کرده شد
در بغداد و در زندان سندی بن شاهک و هرون با خود برده بود او را از مدینه وقتی که رفته بود
بود از شوال سال صد و هشتاد و نه بر حالی که آمده بود هرون به مدینه در وقت برگشتن او از عمره در رمضان
بعد از آن بیرون رفت هرون سوی حج پس برداشت او را با خود بعد از آن برگشت او که برده او را به بصره
پس بند کرده بود او را نزد عیسی بن جعفر بعد از آن بیرون برد او را سوی بغداد و پس بند کرد او را نزد سندی بن شاهک
پس وفات یافت علیه السلام در زندان او و مدفون شد در بغداد در مقبره قریش و مادرش کنیز بود و گفته شده او را
حمیده به ضم حای بی نقطه و کسر میم متن حدثنا عيسى بن عبد الرحمن عن ابيه قال دخل ابن عكاشة بن محصن
الاسدي على ابي جعفر عليه السلام وكان ابو عبد الله عليه السلام قائما عنده فقدم اليه عنبا فقال حبة
حبة يأكله الشيخ الكبير والصبي الصغير وثلاثة واربعة يأكله من يظن انه لا يشبع وكله حبتين
حبتين فانه يستحب شرح حکایت کرد او را عیسی بن عبد الرحمن از پدرش گفت که داخل شد پسر عکاشه بن
به نقطه شد به و تخفیف کاف و الف و شین بی نقطه از محصن به کسر میم و سکون حای بی نقطه و فتح صاد بی نقطه و در نون
اسدی بر امام محمد باقر علیه السلام و امام جعفر صادق ایستاده بود نزد او پس پیش آورد امام جعفر صادق پیش امام محمد باقر
علیه السلام سوی پیر عکاشه انگور پس چون پیر عکاشه دید که دانه دانه میخورد امام جعفر صادق امام محمد باقر علیه السلام
گفت یک دانه یک دانه میخورد آن را پیر کلان سال و طفل کوچک برای ضعف و سه دانه و چهار دانه میخورد آنکه گمان کند
از جهت حرص که او سیر نخواهد شد و بخور آن را دو دانه دو دانه چه به درستی که آن مستحب است برای
غیر پیر و طفل که مذکور شد متن فقال لابي جعفر عليه السلام لاي شيء لا تزوج ابا عبد الله عليه السلام فقد
ادرك التزويج وبين يديه صرة مختومة فقال اما انه سيجيء نخاس من اهل بربر فينزل دار ميمون فنشتري له
بهذه الصرة جارية قال فاتى لذلك ما اتى فدخلنا يوما على ابي جعفر عليه السلام فقال الا اخبركم عن
النخاس الذي ذكرته لكم قد قدم فاذهبوا فاشتروا بهذه الصرة منه جارية شرح پس پیر عکاشه گفت
محمد باقر علیه السلام را چرا کدخدا نمیکنی ابو عبد الله را که به تحقیق رسیده به حد کدخدا کردن و گفت و پیش
امام محمد باقر همیانی سر بسته بود پس گفت آگاه باش به درستی که زود باشد که برده فروشی
از اهل بربر پس فرود می‌آید در سرای میمون پس خریداری میکنیم برای ابو عبد الله به این همیان از آن برده فروش

ادرك التزويج

کنیزی

کنیزی را راوی گفت پس آمد از این حکایت آنچه آمد پس روزی داخل شدیم بر امام محمد باقر پس گفت که
آیا خبر ندهم شما را از برده فروشی که گفتم او را برای شما پیش آمده است پس بروید و بخرید به این همیان
از او کنیزی را متن قال فاتينا النخاس فقال قد بعت ما كان عندي الا جاريتين مريضتين احداهما
امثل من الاخرى قلنا فاخرجهما حتى ننظر اليهما فاخرجهما فقلنا بكم تبيعنا هذه المتماثلة قال
بسبعين دينارا قلنا احسن قال لا انقص من سبعين دينارا قلنا له نشتريها منك بهذه الصرة
ما بلغت ولا ندري ما فيها وكان عنده رجل ابيض الراس واللحية قال فكوا وزنوا فقال النخاس
لا تفكوا فانها ان نقصت حبة من سبعين دينارا لم ابايعكم فقال الشيخ ادنوا فدنونا وفككنا الخاتم
ووزنا الدنانير فاذا هي سبعون دينارا لا تزيد ولا تنقص فاخذنا الجارية شرح المتماثلة به فتح
بصیغه اسم فاعل از باب تفاعل جاریه‌ای که نزدیک به صحت شده باشد و بغایت خوب و بهره
احسن صیغه افعل تفضیل و منصوب بفعل مقدر است بتقدیر قل احسن یا صیغه امر از باب افعال است
نیکی بکن که موکل بر حمیده بود و موافق آنچه می‌آید در حدیث آینده که ما ملک تجرسها یعنی راوی گفت
پس آمدیم نزد برده فروش پس گفت به تحقیق فروختم آنچه در نزد من بود مگر دو کنیز بیمار که یکی از آن دو بهتر
از دیگری است گفتیم پس بیرون آور ایشان را تا نظر کنیم سوی ایشان پس بیرون آورد ایشان را پس گفتیم به چند
می‌فروشی به ما این نزدیک به صحت را یا بغایت خوب را گفت به هفتاد دینار طلا گفتیم نیکی کن یا چیزی ببخش
گفت کم نمیکنم از هفتاد دینار طلا چیزی را کم نمیکنم از هفتاد یک دینار را گفتیم او را میخریم از تو به این همیان
هر قدر که رسیده باشد و نمیدانیم که چه قدر است در آن و بود نزد برده فروش مردی که سفید بود
سر و ریش او گفت آن مرد وا کنید مهر را و بکشید پس گفت برده فروش وا مکنید مهر را چه به درستی که آن
اگر کم برآید یک جو از هفتاد دینار موزون نمی‌فروشم به شما پس گفت آن پیر مرد نزدیک بیایید پس نزدیک
او رفتیم و وا کردیم مهر را و کشیدیم دینارها را پس ناگاه آن هفتاد دینار درست بود که زیاد نبود و کم نبود
پس گرفتیم کنیز را متن فادخلناها على ابي جعفر وجعفر قائم عنده فاخبرنا ابا جعفر بما كان فحمد
الله ثم قال لها ما اسمك قالت حميدة فقال حميدة في الدنيا محمودة في الآخرة
اخبريني عنك ابكر انت ام ثيب قالت بكر قال وكيف ولا يقع في ايدي النخاسين شيء الا افسدوه
قالت قد كان يجيئني فيقعد مني مقعد الرجل من المرأة فيسلط الله عليه رجلا ابيض الراس
واللحية فلا يزال يلطمه حتى يقوم عني ففعل بي مرارا وفعل الشيخ به مرارا فقال يا جعفر خذها
اليك فولدت خير اهل الارض موسى بن جعفر عليه السلام شرح حمیده فعیل بمعنی فاعله یعنی شکر کننده

چراکه معنی مفعول باشد علامت تانیث از اصل آن بیفتد و یعنی پس اصل کردیم آن کنیز را با امام محمد باقر علیه السلام
و امام جعفر صادق ع ایستاده بود نزد او پس خبر کردیم امام محمد باقر را بانچه شد پس حمد کرد الله تعالی را و ثنا گفت
بر او بعد از آن گفت کنیز را که چیست نام تو پس گفت حمیده پس گفت تو ستوده در دنیا و بستوده برای اهل حق در دنیا
گفته شده و در آخرت بیای این زن صالح جبره و مرا از خود خبرده کرده باکره یا غیر باکره گفت باکره‌ام پس گفت که چگونه و حال
و حال آنکه واقع نمیشود در دست برده فروشان چیزی مگر آنکه تباه کردند آن را پس خبر پس گفت می آمد نزد من پس
می نشست جای از من که نشستگاه مرد است از جای زن پس مسلط میشد خدا بر او مردی که سفید بود
موی سر و ریش او پس پیوسته طپانچه میزد او را تا برخیزد از من پس کرد این کار را با من چندبار و کرد آن پیر مرد
با او چند بار پس امام محمد باقر علیه السلام گفت ای جعفر صاحبی کن او را پس زائید بهترین اهل روی زمین را در زمان خود
موسی بن جعفر علیه السلام را **دوم حدیث** عن المعلّى بن خنيس عن أبي عبد الله عليه السلام قال إن حميدة مصفّاة
من الأدناس كسبيكة الذهب ما زالت الأملاك تحرسها حتى أُدّيت إليّ كرامة من الله لي
والحجة من بعدي **شرح** روایت است از معلی بن خنیس از امام جعفر صادق علیه السلام گفت که حمیده صاف کرده
شده است از چرکها مانند شمش طلا پیوسته ملائکه محافظت میکردند او را تا رسانیده شد بسوی من برای گرامی
کردن از جانب الله تعالی مرا و حجت بعد از مرا **سیوم حدیث** عن أبي خالد الزبالي قال قدم أبو الحسن
موسى عليه السلام على المهدي القدمة الأولى نزل زبالة فكنت أحدثه فرآني مغموما فقال لي يا
أبا خالد ما لي أراك مغموما فقلت وكيف لا أغتم وأنت تحمل إلى هذه الطاغية ولا أدري ما يحدث
فيك فقال ليس علي بأس إذا كان شهر كذا ويوم كذا فوافني في أول الميل فما كان لي هم إلا إحصاء
الشهور والأيام حتى كان ذلك اليوم فوافيت الميل فما زلت عنده حتى كادت الشمس أن تغيب
ووسوس الشيطان في صدري وتخوفت أن أشك فيما قال فبينا أنا كذلك إذ نظرت إلى سواد قد
أقبل من ناحية العراق فاستقبلتهم فإذا أبو الحسن عليه السلام أمام القطار على بغلة فقال إيه يا أبا خالد
قلت لبيك يا ابن رسول الله فقال لا تشكن ود الشيطان أنك شككت فقلت الحمد لله الذي
خلصك منهم فقال إن لي إليهم عودة لا أتخلص منهم **شرح** اقدم بصیغه ماضی مجهول باب افعال است قدم آوردن
کسی را و تعدیه آن بعلی با تضمین معنی ورود است و در ابی الحسن برای تعدیه است قدمه بضم قاف و سکون
دال اسم اقدام است و آن منصوب بر مفعول مطلق است زباله بفتح زای نقطه دار و تخفیف با یک نقطه و الف
موضعیست که ابتدای مدینه است از طرف شام الطاغیه بطا بی نقطه و الف و غین نقطه دار و دو نقطه در زیر
و تا مبالغه بمعنی بسیار یاغی میل بکسر میم و سکون یا دو نقطه در زیر قی فاکیست بر سر راه و بعد از کم میان آن

در زباله

و زیاده شده درخت و آنرا کوه از بعید بیابان است ایه بفتح همزه و سکون یا دو نقطه و فتح ها بمعنی خوشحال است و
و حال ضمیر قبل است **یعنی** روایت است از ابو خالد زبالی گفت وقتی که پیش برده شد امام موسی کاظم علیه السلام
به مهدی عباسی که خلیفه شد بعد از منصور دوانیقی پیش رفتن اول فرود آمد در زباله پس از سخن میگفتم پس دید
مرا غمناک پس گفت ای ابو خالد چیست مرا که می بینم ترا غمناک پس گفتم و چگونه غمناک نشوم و حال آنکه تو برده شده
میشوی از مدینه بسوی این جابر ستمکار و نمیدانم که چه حادثه میشود در تو پس گفت نیست بر من باکی چون شد
ماه چنین و روز چنین پس استقبال کن مرا در اول میل یعنی که از میل که در پیش است آنگاه در پیش ابو خالد گفت
پس نبود مرا فکری که شمردن ماهها و روزها تا شد آن روز پس استقبال کردم نزد میل پس ماندم نزد میل
تا نزدیک شد آفتاب که فرو رود و اضطراب انداخت شیطان در سینه من و ترسیدم که شک کنم در صدق
آنچه گفته بود پس میان آنکه من چنین در اضطراب بودم ناگاه نظر کردم بسوی سیاهی بجانب که آمد از جانب عراق
پس استقبال کردم ایشان را پس ناگاه امام علیه السلام در پیش قطار شتر بود و بر استری پس گفت بحالی که خوشحالی
بود ای ابو خالد گفتم لبیک ای پسر رسول الله پس گفت شک مکن دوست داشت شیطان این که
کرده باشی پس گفتم که ستایش خدا را که نجات داد ترا از آن ظالمان پس گفت مرا بسوی ایشان
برگشتنی هست نجات نمی یابم از ایشان **چهارم حدیث** عن يعقوب بن جعفر بن إبراهيم قال كنت عند أبي الحسن
موسى عليه السلام إذ أتاه رجل نصراني ونحن معه بالعريض فقال له النصراني إني أتيتك من بلد
بعيد وسفر شاق وسألت ربي منذ ثلاثين سنة أن يرشدني إلى خير الأديان وإلى خير العباد
وأعلمهم وأتاني آت في النوم فوصف لي رجلا بعليا دمشق فانطلقت حتى أتيته فكلمته فقال أنا
أعلم أهل ديني وغيري أعلم مني فقلت أرشدني إلى من هو أعلم منك فإني لا أستعظم السفر ولا
تبعد علي الشقة ولقد قرأت الإنجيل كلها ومزامير داود وقرأت أربعة أسفار من التوراة وقرأت
ظاهر القرآن حتى استوعبته كله **شرح** عریض بضم عین بی نقطه و فتح را بی نقطه و سکون یا دو نقطه در زیر
و ضاد نقطه دار موضعیست نزدیک مدینه که اهل مدینه در آنجا املاک دارند علیا بضم عین بی نقطه و سکون لام و یای دو
نقطه در زیر و الف مقصوره مونث اعلی است بمعنی ناحیه بالا دمشق بکسر دال بی نقطه و فتح و کسر میم و سکون
شین نقطه دار و قاف شهر شام است الشقه بضم شین نقطه دار و تشدید قاف ناحیه که مسافر قصد آن دارد و سفر
دور اسفار بفتح همزه و سکون سین بی نقطه و فا و الف و را بی نقطه جمع سفر بکسر سین بی نقطه و سکون فا اجزای
بزرگ کردانیده شده باشد بحمع و اکثر در اجزای توریه مستعمل میشود و شاید بوده که کل توریه چهار سفر باشد و در
در حدیث آینده که درس السفر الرابع **یعنی** روایت است از یعقوب بن جعفر بن ابراهیم گفت بودم نزد امام موسی کاظم

علیه السلام وقتی که آمد نزد او مردی از نساء بود و در عرض بود پس گفت ای مرد آن ترسا به بسیاری که من آمده ام نزد تو
شهری دور و سفری مشکل و دشوار کرده و صاحب کل اختیار خود و از این سال که امتحانی گذشته مرا سوی هستی نهاده سوی
بندگان ودانا ترجمکان فرستاده نزد من آینه در خواب پس بیان کرد برای من مردی را از حبیب ای برادر جوان خواهی
دمشق پس روانه شدم تا آمدم نزد او پس گفتگو کردم با او پس گفت من دانا ترین اهل خودم که در این زمان باشد
دیگر من دانا تر است از من در دین من و بعضی آن خبر دانا بر دین خبر پس گفتم راهنمایی کن مرا سوی کسی که او
دانا تر است از تو چه بسیاری که من بندگی کشیدم و سفر دور و دراز نمودم تا حیله کرده صحبت کردم و دیدم تا حیله اهل
انجیل اهل آن را و زبور داود و او خوانده ام چهار جزو از توریه و خوانده ام هر لفظ قرآن را حفظ کرده ام تا همگی
آنرا با معنی که بطن از نبی ام چنانچه می آید تفسیر او فی البطن متن قال لی العالم أتریدُ علمَ
النصرانیة فأنا أعلمُ العربِ والعجمِ بها فإن کنتَ تریدُ علمَ الیهودِ فباطی بنُ شرحبیلَ السامریُّ أعلمُ
الناسِ بعلمِ الیهودِ وإن کنتَ تریدُ علمَ الإسلامِ وعلمَ التوراةِ وعلمَ الإنجیلِ والزبورِ وکتابِ هودٍ وکلَّ ما أُنزلَ
علی کلِّ نبیٍّ من الأنبیاءِ فی دهرِکَ ودهرِ غیرِکَ وما أُنزلَ من السماءِ من خبرٍ فعلمَهُ أحدٌ أو لم یعلمْ به أحدٌ فیه
تبیانُ کلِّ شیءٍ وشفاءٌ للعالمینَ وروحٌ لمن استروحَ إلیهِ وبصیرةٌ لمن أرادَ اللهُ به خیراً وأنسَ إلی الحقِّ
فأرشدُکَ إلیهِ فأتِهِ ولو مشیاً علی رجلیکَ فإن لم تقدرْ فحبواً علی رکبتیکَ فإن لم تقدرْ فزحفاً علی
إستِکَ فإن لم تقدرْ فعلی وجهِکَ قلتُ لا بل أنا أقدرُ علی المسیرِ فی البدنِ والمالِ شرح النصرانیة
کرفتن منسوب سوی نصرانه آن دهی است در شام مراد بعلم النصرانیة علمیست که صاحبش نصرانی باشد و همچنین است علم
الیهود و ضمیر بها راجع به اول و دوم راجع بعجم است که بمعنی مؤنث است و تأنیث باعتبار مضاف الیه است السامری منسوب
بسامره بکسر میم و تخفیف را و نقطه جیم او از یهود که مخالفت با جمهور ایشان دارند در بعض احکام بامرا که سبب آن را بدو
سامری مشهور است و ما انزل من السماء عبارت از قرآن است من بیانیه است خبر بفتح خا با نقطه و سکون با دو
نقطه در پیش بمعنی خبر از نسابر کتب است فا در فعلمه برای تعقیب است و ضمیر راجع به ما انزل من السماء است و احد عبارت
از امام ناطق است او برای عطف بر تقدیر است یعنی بر تقدیر علم به احد یا در به برای سببیت است و ضمیر راجع به
اول است مراد با حدود ایم صامت است و مراد به دو علم به احد تفسیر است بنا بر آنکه گاهی با امام ناطق ام
صامت مساوی او در علم می باشد و گاهی نمی باشد چنانچه گذشت در حدیث چهارم باب الاشاره و النص علی
ابی جعفر الثانی و ممکن که باء به احد ده دوم است و مراد اشکال علم نصرانیست بنابر آنکه امت کاظم و دو رشت رضا
علیهما السلام در سال صد و چهل و هشت حادث شده و مقصود او بیان حال ایشانست بحر بضم حیم و ضم ها و نقطه
شده بوده و بنا نشستن و بکار نقطه و با بکسر نقطه نزدیک شدن و مراد و ربها مناسبت از جهت فرض های با نقطه

و سکون جیم بی نقطه و واو مصدر و یا بمعنی نشستن برای رفتن است که بر سر مسجد و سکون سین بی نقطه و واو و حا بی نقطه و
نشستن و جنگ عبارت از مقدم بر رفتن است شکم متن پس گفت مرا آن دانا اگر میخواهی علم نصرانیت را پس من
داناترم از عرب و عجم به آن و اگر میخواهی علم یهود را پس باطی بن شرحبیل سامری داناتر مردم است بعلم یهود و اگر
میخواهی علم اسلام را و علم توریه را و علم انجیل و زبور و کتاب هود و هر کتابی که نازل شده بر پیغمبری از پیغمبران خواه
در زمان تو باشد و خواه در زمان غیر تو و علم آنچه نازل شده از آسمان که خبری که بیان همه چیز است پس او است
دانا او داناتر است بسبب او و صحت با آنکه بسبب او و صحت مردانست چنان و جمع هر چیز که مرتبه
شکاکی که راه نیست ... خلاف اند و من ظن و دلالت و شیخ هر و جب پیروی امام معصوم است معلوم میشود
در است دوای مرض جهل برای هر کس و راحت برای کسی که طلب راحت کرده و متوجه آن شده باشد
و دیده و ری برای کسی که خواسته باشد اوتعالی بوجهی او دانش کرفته باشد سوی حق پس راه نمایم ترا
سوی آن عالم پس بیرو نزد او هر چند که براه رفتن بر دو پای تو باشد پس اگر عاجز شوی از راه رفتن بپا پس برو
و بنشستن بر دو زانوی تو پس اگر از این نیز عاجز شوی پس برو نزد او برفتن بر نشستن تو پس اگر از این نیز عاجز
شوی پس برو نزد او بر پیش رو پس گفتم نه عاجز میشوم که من قدرت دارم بر هر سفری بسبب بدن و مال
و خرج خود گفتم متن قال فانطلق من فورک حتی تأتی یثرب فقلت لا أعرف یثرب قال انطلق حتی تأتی
المدینةَ التی بُعثَ فیها النبیُّ العربیُّ الهاشمیُّ فإذا دخلتَها فسلْ عن بنی غنم بن مالک بن
النجار وهو عند باب مسجدها وأظهرَ ثمَّ النصرانیةَ وأخفِها فإنَّ فیها ثقةً وعلمٌ والخلیفة
أشد ... عن بنی عمرو بن مبذول وهو شیخ الزبیر ثم سل عن ... جعفر ... أبی ... وأبی ...
... فإن کان مسافراً فالحقه فإن سفره أقرب مما ضربت إلیه ثم أعلمه أن مطران ... الغوطة
غوطةِ دمشقَ هو الذی أرشدنی إلیکَ وهو یقرئکَ السلامَ کثیراً ویقولُ لکَ إنی لأکثرُ مناجاةِ
ربی أن یجعلَ إسلامی علی یدیکَ شرح ضمیر به هو عند راجع بعضه بالسبیل است و ضمیر یا
انتقال است ضمیر به هو شیخ الزبیر بکسر نقطه دار شده بر وای بی نقطه و نصب لیبی که مخصوص صحبت و گسبر
... و هر دو بجا مناسبت اخفیه بکسر بی نقطه و سکون لام و یا و دو نقطه پر بین ... رهط و مطران بفتح
و کسر میم و سکون طا بی نقطه و را بی نقطه و الف و نون بزرگ ترسایان است الغوطه بضم غین با نقطه و سکون واو و طا
بی نقطه موضع بسیار آب و درختان که بر دور آن آبادانی بسیار باشد مثل شهر شام متن گفت پس روانه شو نزدیک
همین وقت که داری تا برسی به یثرب پس گفتم نمی شناسم یثرب را گفت برای تفسیران پس روانه شو تا برسی
به آن مدینه و شهری که مبعوث شده در عرب و او ست پیغمبر عربی هاشمی که در کتب ساده مذکور است پس چون داخل

شی آنرا پس سؤال کن از او و ختم بن آنکه بن بکار بر حالی که آن سؤال نزد او در مسجد بیشتر باشد و علما برسانند
در خود لباس ترسایی و نشان ترسایی را چه به رسی که حاکم مدینه تکفیری بکند بدان جهت که مسلمانان نزد ایشان
زده کنند و خلیفه تکفیر نزد حکمت با ایشان بعد از آن بپرسی آن طایفه را از اولاد عمرو بن عبد ... بر حالی که آن
سؤال در مجمع بیرون باشد که چنان شده در شرح حدیث سی و هشتم بحث اول بعد از آن بپرسی ایشان را از موسی
بن جعفر و اینکه کجاست منزل او و کجاست او آیا او مسافر است یا در منزل خود حاضر است پس که بیند
بیما آنی یا او به چه بپرسی که سفر او نزدیک خواهد بود و اندازه کرده فی سوی او بعد از آن قدم کن موسی بن جعفر را
که سلطان وادی شهر معمور که شهر دمشق باشد او آنکس است که راهنمایی کرد مرا سوی تو و او میرساند تو را سلام
و میگوید به او که به پرسش کن که هر آینه بسیار محکم ... صاحب کل اختیار خود را که تو توفیق خود کرد او سلام مرا
دو دست تو متن فقصّ هذه القصّة وهو قائم معتمد على عصاه ثمّ قال أتأذن لي يا سيّدي كفّرت
لك وجلست فقال آذن لك أن تجلس ولا آذن لك أن تكفّر فجلس ثمّ ألقى عنه برنسه ثمّ قال
جعلت فداك تأذن لي في الكلام قال نعم ما جئت إلّا له فقال له النصراني اردد على صاحبي السلام أو
ما تردّ السلام فقال أبو الحسن عليه السلام على صاحبك أن هداه الله فأمّا التسليم فذاك إذا صار في
ديننا شرح القصص بفتح قاف و ... بی نقطه حکایت کردن کفّرت بصیغه متکلم وحده از باب تفعیل یا معنی
التکفیر والکفر بفتح کاف تعظیمی که متعارف مجوس بوده نزد بزرگ خود از گذاشتن دو دست بر هم گذاشتن و پنهان کردن
آنها در میان دو ران در وقت ایستادن البرنس بضم باء یک نقطه و سکون راء بی نقطه و ضم نون و سین بی نقطه بالاپوشی
که کلاه آن متصل به آنست چنانچه لباس ترسایان است اردد امر است از باب افعال ... بفتح همزه و سکون راء و ضم نون مفتوحه است
علی صاحبک متضمن معنی قول است پس ... امر ... است و ... به کدام مصدریه باشد و جمله
صاحبک تا آخر ... باشد یعنی پس حکایت کرد این حکایت را بر حالی که او ایستاده و تکیه کرده بود بر عصای
خود بعد از آن گفت که رخصت میدهی ای مهتر من تعظیم کنم برای تو به روشی که بزرگان خود را تعظیم میکنیم و بنشینم
پس امام گفت رخصت میدهم تو را که بنشینی و رخصت نمیدهم تو را که آن تعظیم کنی پس نشست بعد از آن انداخت بالاپوش
از خود را پوشش خود بعد از آن گفت فدایت شوم آیا رخصت میدهی مرا در سخن گفت آری نیامدی مگر برای
آن پس گفت ترسا برگردان بر مردی که مرا راهنمایی تو کرد سلام او را که او سلام بر تو گفت پس گفت ...
برگردان بر مردی که مرا راهنمایی تو کرد سلام ... سلام بر مسکینی پس گفت امام بر صاحب تو برگرداند
بشود که هدایت کند او را الله تعالی و اما سلام کردن پس این خصلت که کرده در دین ما که قبول ایشان ...
اشارت است آنچه گذشت در حدیث چهلم باب ... و حاصل آنست که سلام بر کسی برای تکریم و تمجید ...

... است برای طلب حدوث عمل آن بر این مخصوص اهل بیت ... متن فقال النصراني
إنّي أسألك أصلحك الله قال سل قال أخبرني عن كتاب الله الذي أنزل على محمّد ونطق به ثمّ
وصفه بما وصفه فقال حم والكتاب المبين إنّا أنزلناه في ليلة مباركة إنّا كنّا منذرين فيها يفرق كلّ أمر حكيم
ما تفسيرها في الباطن فقال أمّا حم فهو محمّد صلّى الله عليه وآله وهو في كتاب هود الذي أنزل عليه وهو
منقوص الحروف وأمّا الكتاب المبين فهو أمير المؤمنين عليّ عليه السلام وأمّا الليلة ففاطمة صلوات الله
عليها وأمّا قوله فيها يفرق كلّ أمر حكيم يقول يخرج منها خير كثير فرجل حكيم ورجل حكيم ورجل حكيم
شرح تفسیر ظاهر این آیت گذشت در شرح حدیث اول باب ... و که مراد امیر المؤمنین ... است که کتاب
مبین عبارت است از آیات بینات محکمات ... یعنی ... و ... که ... امیر المؤمنین
و اولاد معصومین او الف و لام ... برای عهد ... و عبارت است از ... که ... تفسیر آن ... معنی
که او ... امیر المؤمنین است پس ... موافق آیت سوره بقره ... چنانچه ...
موافق آیت سوره ... بعض ... پس ... برای ... و مراد ... که ...
المؤمنین و اولاد معصومین او ... آیات بینات محکمات ... ایشانند موافق آیت سوره ...
و اولاد ... و چنانچه شد در شرح حدیث دوم باب ... و ... علیهم السلام
و ... باب ... و ... بصیغه مضارع ... باب ... تفعیل ... از باب ...
در ... برای ... است و ... برای ... است ...
... و سکون ... بی نقطه ... برای تفسیر ... است که ... تفسیر ...
در ... علیه السلام ... است و آن ... از امیر المؤمنین علیه السلام
برابر ... است تا آخر یعنی پس گفت ... سؤال ... تا ... و ... تعالی
او ... گفت سؤال کن ... گفت ... و مراد از کتاب الله تعالی ... گفت محمد آن کتاب
بعد از آن وصف کرد الله تعالی آن کتاب را به آنچه وصف کرده به ... گفت در سوره ... قسم ...
... که ... آن کتاب ... که ... بودیم ...
... مخالف کتاب مبین ... و هر کار ... که رعایت ... شد ...
تفسیر این آیت در پنهان پس گفت ... پس مراد از آن محمد است ... یعنی که حروف ... محمد ... است
... یعنی ... کتاب ... و ... یعنی که در آن کتاب ... محمد ...
و ... کم کرده شده ... حروف ... یعنی که محمد چهار حرف ... و ... کم شده برای اختصار ...

مبین پس آن امیرالمؤمنین علی علیه السلام است و او ان ابیه پس فاطمه صلوات الله علیها است و او و قول او که در ثالث
جدا کرده میشود هر امر حکیم میگوید بار غالی که زینت کرده میشود و پسندیده او در ... بسیار که هر کدام امام زمانی باشد
پس زینت کرده میشود مردی حکیم و زینت کرده میشود مردی دیگر حکیم و زینت کرده میشود مردی دیگر حکیم متن

فقال النصراني صف لي الأول والآخر من هؤلاء الرجال فقال إن الصفات تشتبه ولكن الثالث
من القوم أصف لك ما يخرج من نسله وإنه عندكم لفي الكتب التي نزلت عليكم إن لم تغيروا وتحرفوا
وتكفروا وقديما ما فعلتم قال له النصراني إني لا أستر عنك ما علمت ولا أكذبك وأنت تعلم
ما أقول في صدق ما أقول وكذبه والله لقد أعطاك الله من فضله وقسم عليك من نعمه ما لا
يخطره الخاطرون ولا يستره الساترون ولا يكذب فيه من كذب فقولي لك في ذلك الحق كما
ذكرت فهو كما ذكرت شرح مراد برجال سه قوم مذکور ... است امیرالمؤمنین ... مراد با آخر حسن
علیه السلام است ... تشبیه ... دو نقطه ... ضمیر راجع بالآخر ... معلوم است
و مراد اینست که بیان خصوصیات مهدی ... آن ... میشود ...
اول مولد ابی محمد الحسن بن علی علیه السلام که ... مراد بثالث امام حسین علیه السلام
حجة ... بیان اوصاف ... ضمیر ... راجع ...
امت ... ضمیر ... ثالث است ... صدق و کذب معنی
صادق و کاذب است متن پس گفت ... برای من اول و آخر ... پس امام گفت
که ... آخر ... بیان میکنم برای تو ...
اولاد او ... از نسل امام سیوم ... آن ...
که فرود آمده بر شما اگر تغییر نداده باشید و تحریف نکرده باشید و کافر نشده باشید ... سابق ...
سابق کرده به تغییر و تحریف و کفر ... آیت سوره شعرا ... گفت ...
که ... آنچه ... در ... میکنم ... که ... در ... آن ...
آن ... که ... بخشید ... از فضل خود ... نعمت خود ...
آن ... نتوانند ... و دروغ ... گفت ...
کوبی کرده ... برای تو ... سؤال ... متن

فقال له أبو إبراهيم عليه السلام أعجلك أيضا خبرا لا يعرفه إلا قليل ممن قرأ الكتب أخبرني ما اسم أم مريم
وأي يوم نفخت فيه مريم ولكم من ساعة من النهار وأي يوم وضعت مريم فيه عيسى ولكم من ساعة

من النهار فقال النصراني لا أدري متن الاجمال کسی را از دو چیزی رسانیدن ای ... منصوب
... مرفوع ... شرح پس گفت او امام موسی کاظم ... وزه ...
... که خوانده کتابهای ... مرا ... اسم ... مریم و کدام روز بوده
... مریم ... عیسی ... چند ساعت از ساعات روز آن ... واقع شد ...
بوده ... کدام روز بود که زایید ... مریم عیسی را ... چند ساعت ... بود ...
گذشته بود از روز ... پس گفت ... نمیدانم متن فقال أبو إبراهيم عليه السلام أما أم مريم فاسمها

مرثا وهي وهيبة بالعربية وأما اليوم الذي حملت فيه مريم فهو يوم الجمعة للزوال وهو اليوم
الذي هبط فيه الروح الأمين وليس للمسلمين عيد كان أولى منه عظمه الله تبارك وتعالى و
عظمه محمد صلى الله عليه وآله فأمر أن يجعله عيدا فهو يوم الجمعة وأما اليوم الذي ولدت فيه مريم فهو يوم
الثلاثاء لأربع ساعات ونصف من النهار والنهر الذي ولدت عليه مريم عيسى عليه السلام هو
الفرات وعليه شجر النخل والكرم وليس يساوى بالفرات شيء للكروم والنخيل
فأما اليوم الذي حجبت فيه لسانها ونادى قيدوس ولده وأشياعه فأعانوه وأخرجوا آل عمران
لينظروا إلى مريم فقالوا لها ما قص الله عليك في كتابه وعلينا في كتابه فهل فهمته قال نعم و
قرأته اليوم الأحدث قال إذا لا تقوم من مجلسك حتى يهديك الله شرح ... بفتح میم و فتح
... نقطه ... الف است و در بعض نسخ ... دو نقطه ... است ... بفتح واو و کسره ... و سکون
یا دو نقطه ... معنی ... صاحب قاموس ... مریم ... بفتح ... نقطه ...
... در صحبت اول ... النجر بفتح ... بفتح جیم ...
... فتح قاف و سکون یا دو نقطه ... ضم دال ... و سکون ... سین ...
بعض نسخ ... اسم ... فاء ... جواب ... الیوم است ... خبر ... راجع بیوم است
بفتح همزه و سکون ... و فتح دال ... مراد بیوم الاحدث امروز است متن
پس گفت ... علیه السلام که ... مریم ... نام او ... است ... در لغت عرب ... که
شده ... آن روز جمعه است وقت ... که فرود آمد ... جبرئیل بر مریم
... عیدی که ... تعظیم کرده ... تعظیم کرده
محمد ... امر کرده ... آن ... روز جمع خلایق برای ... می آید ...
... روز جمعه ... ششم است ...

ولایت محمد صلی الله علیه و آله و صیه فی المیثاق فسماه یوم احمد و محمد خفیه داد روزی که نابینا بود ان روز مریم

پس آن روز شب شنبه است در چهار ساعت و نیم از روز و جوی آب که نامید بر آن جوی مریم عیسی را آن جوی

آن است که گفت نه گفت آن فرات است و بیان نمود نخست در شان خرما که کم رو بار کرده شود

دهقانان بر فرات آب دیگر برای آنکه ما کم رود در شان خرما اشارتست بتفسیر قول الله تعالی در سوره مریم

پس روزی که منع شده از روزه زبان خود را از سخن گفتن و مذاکره قیدوس او را خود را تا ...

خود را پس یاد کرد ... و بیرون آمد و ... عمران که پدر مریم است نظر کنند سوی مریم پس گفتند

آل عمران با قیدوس ... و شیخ مریم را آنچه حکایت کرده الله تعالی بتو در کتاب خود که انجیل باشد و در

در کتاب خود که قرآن باشد و آن نسبت بقول الله تعالی در سوره مریم قالوا یا مریم لقد جئت شیئا فریا یا اخت

هارون ما کان ابوک امرأ سوء و ما کانت امک بغیا گفتند ای مریم هر آینه کردی کاری عجب ای خواهر هرون در

صلاح بود نه پدر تو مرد بد بود و نه مادر تو زنا نیست پس آیا فهمیدی که نه گفته کدام روز بود گفت آری و خوانده ام آن را

در انجیل امروز او گفت در این هنگام که آنچه پرسیدم راست گفتی بر نخیزی از مکان خود تا آنکه ... بشنوی

کنند ترا الله تعالی **متن** قال النصرانی ما کان اسم امی بالسریانیة و بالعربیة فقال کان اسم امک بالسریانیة

عنقالیة و عنقورة کان اسم جدتک لابیک و اما اسم امک بالعربیة فهو میة و اما اسم ابیک

فعبد المسیح و هو عبد الله بالعربیة و لیس للمسیح عبد قال صدقت و بررت فما کان اسم جدی

قال کان اسم جدک جبرئیل و هو عبد الرحمن سمیته فی مجلسی هذا قال اما انه کان مسلما قال ابو

ابراهیم علیه السلام نعم و قتل شهیدا دخلت علیه اجناد فقتلوه فی منزله غیلة و الاجناد من اهل

الشام قال فما کان اسمی قبل کنیتی قال کان اسمک عبد الصلیب قال فما تسمینی قال اسمیک عبد الله

شرح سریانیه نیز هم سبب بیان شد در شرح حدیث دوم باب سی و چهارم **عیسی** گفت نصرانی چه بود نام مادر من بلغت سریانی

که لغت بنی اسرائیل است و بلغت عربیه پس امام گفت بود نام مادر تو بسریانیه عنقالیه و عنقوره بود نام جده تو از جانب

پدر و اما نام مادر تو بلغت عربیه پس آن میه است و اما نام پدر تو پس عبد المسیح است و پدر تو عبد الله است

بلغت عربیه و نیست مسیح را بنده مراد اینست که آن نام مناسب نیست بلکه می باید که نام او عبد الله باشد

چه عیسی بنده خدا بود نصرانی گفت راست گفتی و نیکوئی کردی پس چه بود نام جد من امام گفت بود نام جد تو جبرئیل

و آن بمعنی عبد الرحمن است نام نهادم جد ترا در این مجلس این نام که عبد الرحمن باشد اشارتست بآنکه نام

جبرئیل علیه السلام در نام پدر تو ... آگاه باش که ... مسلمان بود گفت امام موسی کاظم که آری و کشته شد مانند شهید داخل شد بر او لشکری چند پس کشتند او را

در منزل او بمکان آن لشکر از اهل شام بود گفت پس چه بود نام من پیش از آنکه کنیت من مشهور

شود امام گفت بود نام تو عبد الصلیب یعنی بنده خاچ نصرانی گفت پس چه نام میکنی مرا امام گفت نام میکنم ترا عبد الله **متن**

قال فانی آمنت بالله العظیم و شهدت ان لا اله الا الله وحده لا شریک له فردا صمدا لیس کما تصفه

النصاری و لیس کما تصفه الیهود و لا جنس من اجناس الشرک و اشهد ان محمدا عبده و رسوله ارسله بالحق

فابان به لاهله و عمی المبطلون و انه کان رسول الله الی الناس کافة الی الاحمر و الاسود کل فیه مشترک

فابصر من ابصر و اهتدی من اهتدی و عمی المبطلون و ضل عنهم ما کانوا یدعون و اشهد ان ولیه نطق

بحکمته و ان من کان قبله من الانبیاء نطقوا بالحکمة البالغة و توازروا علی الطاعة لله و فارقوا الباطل و

اهله و الرجس و اهله و هجروا سبیل الضلالة و نصرهم الله بالطاعة له و عصمهم من المعصیة فهم لله

اولیاء و للدین انصار یحثون علی الخیر و یأمرون به آمنت بالصغیر منهم و الکبیر و من ذکرت منهم و من

لم اذکر و آمنت بالله تبارک و تعالی **شرح** بعد از آن بسکون الف شیطه در سوره ... عیسی آنچه

گفت پس بدرستی که من گرویدم بپروردگار بزرگ و گواهی دادم که نیست مستحق عبادتی که الله است جهانی شریکی

در استحقاق عبادت ... مقصود ... چنانچه بیان میکنند او را نصاری

که بعضی میگویند او مسیح بن مریم است و بعضی میگویند سه شده است و نیست چنانچه بیان میکنند او را یهود

که میگویند عزیر پسر اوست و نه چنانچه بعضی جنسهای اهل شرک بیان میکنند مثل آنچه میگویند اهل کتاب

و گواهی میدهم که محمد بنده او و رسول اوست فرستاده او را با حق پس ظاهر ساخت با حق را برای اهل حق

کوری کردند اهل باطل و آنکه بود رسول الله تعالی سوی مردمان همگی سوی سرخ و سیاه و هر یک از خلق در رسالت

او داخل و شریکند و دیگران پس بینا شد هر که بینا شد برسالت او و هر که دید و دوری کرد و راه یافت برسالت او

هر که راه یافت و کوری کردند اهل باطل و گم شد از اهل باطل آنچه میخوانند آن را از جمله خدایان جدا و گواهی

میدهم که امامی که رسول تعیین کرده بحکم الله تعالی که امام موسی کاظم باشد سخن گفت بحکمت رسول یعنی

آنچه گفت بطریق نیست بلکه قول رسول است و آنکه هر که بود پیش از آن از اولیا که امیر المؤمنین و حسن و حسین

و علی بن الحسین و محمد بن علی و جعفر بن محمد باشد سخن گفتند بحکمت رسا و مدد کردند برای اطاعت خدا

و جدائی کردند از اهل باطل و اهل باطل و از ... رب العالمین ... از اهل شک و

اندوه ضلالت و توفیق داد ایشان را الله تعالی بطاعت و نگاه داشت الله تعالی ایشان را از معصیت پس

ایشان برای الله تعالی اند و برای دین اسلام مددکار مانند ... تحریص میکنند خلق را بر نیکی و امر

بنیکی ایمان آوردم کوچک ایشان و بزرگ ایشان و هر که بخاطر رسانیده ام از جمله ایشان و هر که بخاطر نرسانیده ام

رب العالمین

تا روز قیامت و ایمان آوردم بربوبیت او بنابر آنکه دو مثل که صاحب کل اقتدار بر کسی و بر خرابست متن ثم قطع
زناره وقطع صليبا كان في عنقه من ذهب ثم قال مرني حتى اضع صدقتي حيث تأمرني فقال ههنا اخ
لك كان على مثل دينك وهو رجل من قومك من قيس بن ثعلبة وهو في نعمة كنعمتك فتواسيا وتجاورا
ولست ادع ان اورد عليكما حقكما في الاسلام فقال والله اصلحك الله اني لغني ولقد تركت ثلاثمائة طروق
بين فرس وفرسة وتركت الف بعير فحقك فيها اوفر من حقي فقال له انت مولى الله ورسوله وانت في
حد نسبك على حالك فحسن اسلامه وتزوج امرأة من بني فهر واصدقها ابو ابراهيم عليه السلام خمسين دينارا
من صدقة علي بن ابي طالب عليه السلام واخدمه وبوأه واقام حتى اخرج ابو ابراهيم عليه السلام فمات بعده
بثمان وعشرين ليلة شرح صدقتي بفتح صاد بی‌نقطه و سکون دال بی‌نقطه و قاف و تاء وحدت است بمعنی
راستی و درستی در مصاحبت الطروق بفتح طاء بی‌نقطه و ضم راء بی‌نقطه و سکون واو و قاف جوان نوبالغ خواه نر
و خواه ماده و مراد اینجا اسب است حد بفتح حاء بی‌نقطه و تشدید دال بی‌نقطه
النسب بضم نون و ضم سین بی‌نقطه و باء یک نقطه جمع نسیب بفتح نون و کسر سین خویشاوند مثل [illegible]
نون و فتح سین خویشاوندی و مراد اینجا خویشاوندانست علی حالک خبر انت است و حاصل [illegible]
اینست که خویشاوندان تو بسیارند در رفاه تو باعتبار مکان و مذهب [illegible]
حال که [illegible] فهر بکسر فاء و سکون هاء و راء بی‌نقطه پدر قبیله‌ایست از قریش یعنی بعد از آن [illegible]
که بود و بکردن [illegible] کفت امر کن مرا تا قرار دهم راستی مصاحبت خود را بجایی که امر میکنی [illegible]
کفت در اینجا برادریست ترا که بود بر دینی که تو داشتی و او مردیست از جماعت تو از قبیله قیس بن ثعلبه
و او در نعمتیست مثل نعمت تو پس با هم دوستی کنید و همسایگی [illegible] و نمی‌گذارم که وا [illegible]
بود و امام [illegible] حق شما در اسلام [illegible] که نعمت شما را [illegible] پس کفت
[illegible] که بر راستی که من [illegible] و هر آینه بتحقیق [illegible] داشتم در وطن خود
[illegible] هزار شتر پس حق تو در آن [illegible] حق منست پس امام کفت [illegible]
[illegible] خدا و رسول اولی [illegible] چنانکه [illegible] خویشاوندان تو [illegible]
[illegible] پس نیکو شد اسلام آن مرد و خواست زنی از قبیله بنی فهر [illegible] امام [illegible]
از وقف علی بن ابی طالب علیه السلام و غلام و کنیز داد آن مرد را و خانه داد او را [illegible] تا آنکه بیرون برده شد
امام [illegible] پس مرد [illegible] بیرون رفتن او بیست و هشت شب متن عن يعقوب بن
جعفر قال كنت عند ابي ابراهيم عليه السلام واتاه رجل من اهل نجران اليمن من الرهبان ومعه راهبة فاستأ

لهما الفضل بن سوار فقال له اذا كان غدا فأت بهما عند بئر ام خير قال فوافينا من الغد فوجدنا القوم
قد وافوا فامر بخصفة بواري ثم جلس وجلسوا فبدأت الراهبة بالمسائل فسألت عن مسائل كثيرة كل
ذلك يجيبها وسألها ابو ابراهيم عليه السلام عن اشياء لم يكن عندها فيه شيء ثم اسلمت شرح نجران بفتح نون
و سکون جیم و راء بی‌نقطه و الف و نون اسم چند موضعست از جمله یمن است سوار بکسر سین بی‌نقطه و تخفیف واو
و راء بی‌نقطه بفتح سین و تشدید واو [illegible] ام خیر [illegible] پسر ام محمد قریه ایست خصفه
بفتح خاء با نقطه و فتح صاد بی‌نقطه و فاء و تاء وحدت فرشی بافته شده از برگ خرما بواری بفتح باء یک نقطه
بوریست که از نی بافته شده و مضاف الیه است [illegible] بوریای [illegible]
[illegible] یعنی روایتست از یعقوب بن جعفر که کفت بودم نزد امام موسی کاظم و آمد نزد او مردی از اهل
نجران یمن از رهبان کشیشان نصارا و با او زنی از رهبان کشیش نصارا بود پس رخصت طلبید برای دخول
ایشان فضل بن سوار پس امام کفت او را چون شود فردا پس بیار ایشان را نزد چاه ام خیر راوی کفت پس رسیدیم
فردا پس یافتیم آن جماعت را که آمده بودند پس امام امر کرد به فرش حصیری از بوریا بعد از آن نشست و ایشان
نشستند پس شروع کرد آن زن به مسائل پس سؤال کرد از مسائل بسیار و در همه آنها جواب میداد امام او را و پرسید امام
[illegible] که بود نزد آن زن در آنها جوابی بعد از آن مسلمان شد آن زن متن ثم اقبل الراهب يسأله
فكان يجيبه في كل ما يسأله فقال الراهب قد كنت قويا على ديني وما خلفت احدا من النصارى في الارض
يبلغ مبلغي في العلم ولقد سمعت برجل في الهند اذا شاء حج الى بيت المقدس في يوم وليلة ثم يرجع الى منزله
بارض الهند فسألت عنه بأي ارض هو فقيل لي انه بسبذان وسألت الذي اخبرني فقال هو علم الاسم
الذي ظفر به آصف صاحب سليمان لما اتى بعرش سبأ وهو الذي ذكره الله لكم في كتابكم ولنا معشر
الاديان في كتبنا شرح [illegible] بفتح قاف و ضم [illegible] باب تفعیل تخفیف [illegible] پس
کذاشتن [illegible] بیت المقدس [illegible]
المقدس بفتح میم و سکون قاف و کسر دال بی‌نقطه و سین بی‌نقطه مصدر میمی و مضاف الیه است سبذان
بکسر سین بی‌نقطه و سکون باء یک نقطه و ذال با نقطه معرب [illegible] بکسر سین بی‌نقطه و فتح [illegible]
[illegible] میان [illegible] بمعنی [illegible] مطلوب
[illegible] یعنی پس رو آورد راهب میپرسید امام را پس جواب میداد او را در هر چه سؤال میکرد او را پس کفت راهب بتحقیق بودم
توانا بر دین خود و نگذاشتم [illegible] که رسد بجایی که من رسیدم در علم و هر آینه بتحقیق

شنیدم احوال مردی را در هند که چون خواهد حج بکند سوی بیت المقدس در روز و شبی بعد از آن برگردد سوی
منزل خود در زمین هند پس پرسیدم از احوال آن مرد که در کدام زمین هند است او پس گفته شد مرا که او
در سبذان است و پرسیدم آنکس را که خبر داده مرا باحوال او که چگونه قادر شده بران سرعت حرکت پس گفت
او دانسته است اسمی را که ظفر یافت بآن اسم آصف وزیر سلیمان چون آورد تختی را که در شهر سبا بود و آن تخت
که ذکر کرده است آنرا الله تعالی برای شما در قرآن در سوره نمل و برای ما کرده در بنای کتب پیغمبران متن فقال
لى ابراهيم عليه السلام كم تعرف من اسماء الله قال الراهب الاسماء كثيرة فاما المحتوم منها التى لا يردّ
سائلها فسبعة فقال له ابو الحسن عليه السلام فاخبرنى عما تحفظ منها قال الراهب لا والله الذى انزل التورية
على موسى وجعل عيسى عبرة للعالمين وفتنة لشكر اولى الالباب وجعل محمدا بركة ورحمة وجعل
عليا عبرة وبصيرة وجعل الاوصياء من نسله ونسل محمد ما ادرى ولو دريت ما احتجت فيه الى كلامك
ولا جئتك ولا سألتك شرح کم استفهامیه است و مقصود سؤال از تعیین تشخیص که نقل احوال هندی بکرده مقصود
راهب نقل کلام آن شخص است مراد بهفت اسم هفت امام است که علی و حسن و حسین و علی و محمد و جعفر و موسی
پس امامان زمان دوازده امام است که گذشت در کتاب التوحید بعد حدیث چهارم و باب چهارم و سیزدهم عبرة بکسر
عین بی نقطه و سکون بای یک نقطه دلیل بر حق مثل آنکه تولد عیسی بی پدر و تکلم او در مهد دلیل بطلان مذهب فلاسفه طبیعی است
چون خارق عادت و دافع مجوس است الفتنه بکسر آزمودنی که باعث گمراهی جمعی و راه یافتن جمعی دیگر شود
و شکر برای آن گفته شد مثل آنکه عیسی باعث گمراهی جمعی شد مثل فرقه‌ای و این اساس باعث راه یافتن
جمعی و شکر ایشان شد جعل علیا عبرة اشارتست بآنکه اطاعت او از جمله دلایل نبوت است موافق آیه سوره
تحریم فان الله هو مولاه و جبریل و صالح المؤمنین و بصیرة اشارتست بآنکه او امیر المؤمنین و باب مدینه علم است
بصیرت دیگران در توحید و غیر آن بسبب اوست یعنی پس گفت او را امام و پس چیست برای اسمهای
امام که برگردانیده نمیشود و بمعنی که دعا بآن اسم مستجاب میشود پس گفت راهب شنیدم از آن مرد که اسمهای
که برگردانیده نمیشود بسیار است پس آنچه حتم کرده شده است از جمله آن اسمها که اینها برگردانیده نمیشود دعای
کسی که بآنها سؤال کند پس هفت است پس گفت او را امام علیه السلام پس خبر ده مرا از آنچه یاد داری از آنان
هفت اسم که شکی کرده شنیدم از آن مرد گفت راهب قسم بخدایی که فرو فرستاده توریة را بر موسی و گردانید
عیسی را دلالت بر قدرت صانع عالم برای عالمیان و آزمودنی برای شکرگذاری صاحبان خرد و گردانید
محمد را برکت تا آخر و رحمت برای عالمیان و گردانید علی را دلالت بر قدرت و دیده وری و گردانید
اوصیای محمد را از نسل او و نسل محمد که نمیدانم من آن هفت را و اگر میدانستم محتاج نمیشدم در طلب آن بسخن تو

در نسخ اساس ... [illegible]
... [illegible]

و نمی آمدم نزد تو و نمی پرسیدم ترا از چیزی مراد ازین شهر است که برای سؤال آنها آمده ام متن فقال له ابو ابراهيم
عد الى حديث الهندى فقال له الراهب سمعت هذه الاسماء ولا ادرى ما بطانتها ولا شرائحها ولا
ادرى ما هى ولا كيف هى ولا بدعائها فانطلقت حتى قدمت سبذان الهند فسألت عن الرجل فقيل
لى انه بنى ديرا فى جبل فصار لا يخرج ولا يرى الا فى كل سنة مرتين وزعمت الهند ان الله فجر له
عينا فى ديره وزعمت الهند انه يزرع له من غير زرع يلقيه ويحرث له من غير حرث يعمله شرح بطانتها
بفتح با یک نقطه و طا بی نقطه و الف و کسر همزه و نون جمع بطانه بکسر با در مقابل ظهاره الشرائح بشین نقطه دار
و الف و کسر همزه و جیم جمع شریحه که بر سر کیسه بسته میشود و برای حفظ آنچه در درون آنها است و مراد
راههای گشاد چیزها است باعتبار اینکه گشودن کیسه موقوفست بر معرفت سر بند کیسه مراد به حاجات
که در آن آنها را وسیله میتوان کرد بنا بآنکه در هر حاجتی توسل بآنها خوب نیست یا مراد کیفیت توسل بآنها است
چه توسل بهمه برجهتی و مشقتی میتوان نمود و الله یعلم الدیر بفتح دال بی نقطه و سکون یا دو نقطه در پایین و را بی نقطه موضع عبادت ترسایان
یزرع بزای نقطه دار و را بی نقطه و عین بی نقطه بصیغه مضارع مجهول باب منع است یحرث بحای بی نقطه و را بی نقطه
و ثای سه نقطه بصیغه مضارع مجهول باب نصر و ضرب است یعنی پس گفت او را امام علیه السلام برگرد بحکایت
هندی پس گفت او را راهب شنیدم این هفت اسم را و حال آنکه نمیدانم که چیست اندرون آنها و نه
گشاد آنها و نمیدانم که چیست آنها و نه اینکه چگونه است آنها و نه اینکه علم بدعای آنها داشته باشم پس روانه
شدم تا آمدم بسبذان هند پس پرسیدم از احوال آن مرد پس گفته شد مرا که او بنا نهاده دیری در کوهی پس
حال او این شده که بیرون نمی آید و دیده نمیشود مگر در هر سالی دو بار و دعوی کرده جماعت هندوان که خدا
روان کرده برای او چشمه در دیرش و دعوی کرده جماعت هندوان که رویانیده میشود برای او بی تخمی که پاشیده باشد
از گندم و مانند آن و جمع کرده میشود برای او حاصل بی جمع کردنی که او کرده باشد متن فانتهيت
الى بابه فاقمت ثلاثا لا ادق الباب ولا اعالج الباب فلما كان اليوم الرابع فتح الله الباب وجاءت
بقرة عليها حطب تجر ضرعها يكاد يخرج ما فى ضرعها من اللبن فدفعت الباب فانفتح فتبعتها ودخلت
فوجدت الرجل قائما ينظر الى السماء فيبكى وينظر الى الارض فيبكى وينظر الى الجبال فيبكى فقلت سبحان
الله ما اقل ضربك فى دهرنا هذا فقال لى والله ما انا الا حسنة من حسنات رجل خلفته وراء
ظهرك شرح نظر در آسمان و زمین و کوهها بتفکر و تعجب از غرایب صنعت است چنانچه مذکور است در کتاب الروضه در حدیث
موسی که بموسی گفت انظر الی الارض فانها عن قریب قبرک و ارفع عینیک الی السماء فان فوقک فیها ملکا عظیما و ابک
علی نفسک ما دمت فی الدنیا یعنی پس رفتم تا رسیدم بدر منزل او پس درنگ کردم سه روز نمیکوفتم در را و

میکرد و درد ا پس چون شد روز چهارم گشود الله تعالی در آن آمده گاوی که بر او هیزم بود میکشید بستان
از نزدیکی آن بستان نزدیک بود که بیرون آمد آنچه در پستان او بود از شیر از سیاسی پس نشد و [illegible]
پس از پی گاو رفتم و داخل شدم پس بر پا خاستم از فرود ا ایستاده و نظر میکرد بسوی آسمان پس گریه میکرد و در نظر میکرد
بسوی زمین پس گریه میکرد و نظر میکرد بسوی کوهها پس گریه میکرد پس از روی تعجب گفتم سبحان الله چه [illegible]
تو دارد این زمان پس گفت مرا بجا آوردم که بستم من که بکه یکی از جمله گنجهای مردی که او اگذاشتی او را پس [illegible]
در دهی که متوجه اینجا شدی اشارت باینست که علم من بعض علوم اوست و از او مستفاد شده و با یکدیگر بیان
مینه و منه مستانفست متن قلت له اخبرنی ان عندکم اسمائه [illegible] ثم تطلع [illegible] فکان یوم و لیلة
بیت المقدس و ترجع الی بلدک فقال لی هل تعرف بیت المقدس قلت لا اعرف الا بیت المقدس الذی بالشام
قال لیس بیت المقدس و لکنه البیت المقدس و هو بیت آل محمد شرح کان مستعمل شده در اینجا بمعنی کان [illegible]
بود که مراد کل افرادی باشد بقدر یک یوم و لیله [illegible] سوی مقدس بفتح میم و سکون قاف و کسر دال
[illegible] و این میکند که مراد از آن خانه است پاکیزه از هر عیب است و وصف البیت المقدس
بضم میم و فتح قاف و تشدید دال مفتوحه که اسم مفعول باب تفعیل است و این میکند که آن خانه پاکیزه است از
عیب ضمیر مستتر در لیس راجع است بالذی بالشام ضمیر لکنه راجع به بیت المقدس است و میتواند بود که راجع
بالشام باشد ضمیر هو راجع به بیت المقدس است و میتواند بود که راجع به بیت المقدس باشد یعنی پس گفتم
او را خبر داده شدم [illegible] تعالی که میبری به آن در مجموع روز تا شب بیت المقدس و
برمیگردی بجانه خود پس گفت مرا که آیا میشناسی بیت المقدس را گفتم نمیشناسم بیت المقدس را مگر بیت
که هست آنچه در شام است بیت المقدس و لیکن بیت المقدس خانه [illegible] آن خانه آل
محمد است متن قلت له اما ما سمعت به الی یومی هذا فهو بیت المقدس فقال لی تلک محاریب
الانبیاء و انما کان یقال لها حظیرة المحاریب حتی جاءت الفترة التی کانت بین محمد و عیسی صلوات الله علیهما
و قرب البلاء من اهل الشرک و حلت النقمات فی دور الشیاطین فحولوا و بدلوا شرح ضمیر هو راجع بالذی
مضمون هو بیت المقدس خبر مبتداست تقدیر انه بیت المقدس و میتواند بود که ضمیر هو راجع [illegible]
و مراد به بیت المقدس اینجا لفظ بیت المقدس باشد اشاره به آنکه الذی بالشام است [illegible]
بفتح حاء [illegible] و کسر طاء [illegible] سکون [illegible] موضعی که حصاری دارد [illegible] مراد اینجا
جمع [illegible] فتره [illegible] معلوم [illegible] نقمات [illegible]
بفتح نون و فتح و سکون [illegible] استعاره شده برای سختی [illegible]

و سکون واو و دال بفتح جمع دار است و مراد به دور الشیاطین اینجا مدارس علمای اهل ضلالت [illegible]
حالی بحالی دیگر مثل اینکه نامی که برای آل محمد است در آنچه در شام است استعمال کنند التبدیل عوض کردن [illegible]
لفظ حظیرة المحاریب را استعمال کنند اصلا و عوض آن بیت المقدس استعمال کنند متن [illegible]
[illegible] امروز در تسمیه آنچه در شام است اینست که آن بیت المقدس است پس گفت آنچه در شام است
محرابهای پیغمبرانست یعنی که قبله در شریعت ایشان بود و یا یعنی که ایشان در آنجا نماز کرده [illegible]
موضعی معین از آنجا است و جز این نیست که گفته شد آن حظیرة المحاریب یعنی که بیت المقدس [illegible]
[illegible] اهل حق که بود میان آل محمد و عیسی صلوات الله علیهما و نزدیک شد [illegible]
شرک یعنی که عقوبت [illegible] شدند و [illegible] در سرای شیاطین یعنی که [illegible]
گرفت پس [illegible] متن [illegible] الاسماء و هو قول الله
تبارک و تعالی [illegible] ان هی الا اسماء سمیتموها انتم و آباؤکم ما انزل الله بها من
سلطان شرح [illegible]
[illegible] امیر المؤمنین و صدیق و فاروق [illegible]
[illegible] آل محمد [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
آل محمد است [illegible] آل محمد است [illegible]
و صدیق و فاروق [illegible]
[illegible] لات و العزی و مناة [illegible] متن [illegible]
[illegible] آل محمد [illegible] آل محمد است
[illegible]
[illegible]
[illegible]
محمد است صلوات الله علیهم متن [illegible]

حتی ما ملک کریم ولا اعلم ان ابا الذی جئت اراد الوقوع بامثلک الا کذا

وهو یاوه خوفا و اضعفت وامسیت مرعبا الا انکم تحفرت بها حتی فقال لی ما ادری ما تک تحت بیت الا
دعا فضل رجا دها علی ظهره لا ازهم الا انه فکان ذدی ما لشهر الرابع من شهره ذلک نحم الی بعید
شرح مرعبا بفتح میم وکسر واو وسکون با دو نقطه در زیر وسین بی نقطه معنی کرده باشد الوبس بفتح واو وسکون
یا دو نقطه فرض و ... آن او بفتح همزه و ... بهم کرده ولش منقلب از نون است مرکب از ان مصدریه
ومصدر مفعول له است اگر منصوب است ان بفتح همزه و ... بنون مفتوحه است او کاسم ان است
منصوب بظرفیت است و مضاف است سوی جهه و ظرف خبر ان است الا برای استثنای مفرغست
و پس بصیغه ماضی معلوم باب نصر و ضرب است سفر رابع از توره بود و مجمل است میتواند بود که تخصیص
رابع برای این باشد که در این سفر ذکر رسول اخر الزمان و اوصیای او باشد متن ...
سفر کردم سوی تو از شهری دور ... سوی تو ... چند روز ...
و شام رسیدم ... برای ... که ... باشم مطلب ... باشد که ...
گفت در بیان اینکه مطلب ... می بینم ... که ... شد ...
و نمیدانم ... که ... و ... باشد که ... رجوع ... شد ... که ...
و آمده باشد ... بکرکی ... که ... خوانده بود ... کتاب ...
چهار شب ... وقت ... شده متن ارجع من حیث جئت فانطلق حتی تلک ...
محمد صلی الله علیه وآله فقال هاطیبه وقد کان اسمها فی الجاهلیة یثرب ثم اعمد الی موضع منها یقال له البقیع
ثم سل عن دار یقال لها دار مروان فانزلها واقم ثلاثا ثم سل الشیخ الاسود الذی یکون علی بابها یعمل
البواری وهی فی بلادهم اسمها الخصف فالطف بالشیخ وقل له بعثنی الیک نزیلک الذی کان ینزل
فی الزاویة فی البیت الذی فیه الخشیبات الاربع ثم سله عن فلان بن فلان الفلانی وسله این ناد به
وسله ای ساعة یمر فیها فلیریکاه او یصفه لک فتعرفه بالصفة وساصفه لک قلت فاذا لقیته فما
اصنع قال سله عما کان وعما هو کائن وسله عن معالم دین من مضی ومن بقی شرح مراد بقیع بقیع زبیر است
چنانکه ظاهر میشود ... حدیث سابق ... شیخ اسود ... عبارت ... بن ... است که در صدر حدیث ذکر شده خشیبات
بصیغه تصغیر است فلان بن فلان الفلانی کنایه از موسی بن جعفر العلوی است ... بفتح نون ...
بی نقطه مجلس ... مراد ... خبر ... بر ... بفتح ... دو نقطه ... بشین ... وفتح کاف
و الف ... رسیده ... فلان بن فلان است ... کنایه است ...
و نام ... ام ... که ... وقت ... از این ... بیرون ...

ثم ما

خروج بها کردم تا مباد که در جایی مذکور کنی و باعث فساد شود و این از نوعی از تقیه است که در جایی مذکور کنی تنها
سوای محل صحیح در مدینه باشارت ... رسول صلعم کان ... اخر متن ... بر کرد شهر خود ... که امری ... پس
از آن ... فرود آیی در مدینه محمد که گفته میشود ... طیبه بفتح ... بی نقطه و سکون ... دو نقطه در زیر و ... سه
آن ... است ... یک نقطه ... بوده نام آن شهر در زمان ... که پیش از بعثت رسول است یثرب
متوجه شو سوی موضعی از مدینه که گفته میشود آن را ... مردان پس فرود بیا آنجا و درنگ کن سه روز ... تا ...
که ... آمدی ... سوال کن پیر مرد سیاهی را که ... بر در آن سرا ... بود ... نام ...
... مدینه ... است ... بفتح ... نقطه ... آن پیر مرد ... فرستاده مرا
سوی تو ... و ذکر ... می آید ... سرا ... که ... چهار چوبه ... سوال کن
از احوال موسی بن جعفر علوی و سوال کن ... که کجاست مجلس ... برای جواب مسایل مردان و سوال کن او را
کدام ساعت ... مجلس ... که ... مجلس ... تا ... آن پیر مرد ... کنم
بنشان او ... برای ... که ... باشد که ... کنم او را برای ... کنم او را چه
ملاقات کنم او را پس چه کار کنم تا معلوم من شود که ... گفت سوال کن او را از آنچه شده و از آنچه شد
و سوال کن او را از مسایل دین ... گذشته ... متن فقال له ابو ابراهیم علیه السلام قد نصحک
صاحبک الذی لقیت فقال الراهب ما اسمه جعلت فداک قال هو متمم بن فیروز وهو من ابناء
الفرس وهو ممن امن بالله وحده لا شریک له وعبده بالاخلاص والایقان وفر من قومه لما خافهم
فوهب له ربه حکما وهداه لسبیل الرشاد وجعله من المتقین وعرف بینه وبین عباده المخلصین وما من
سنة الا وهو یزور مکة حاجا ویعتمر فی راس کل شهر مرة ویجئ من موضعه من الحبشة الی مکة ... فضلا من الله
وعونا وکذلک یجزی الله الشاکرین ثم سأله الراهب عن مسائل کثیرة کل ذلک یجیبه فیها وسأله
عن اشیاء لم یجد عند الراهب فیها شیء فاخبره بها شرح الفرس بضم فاء وسکون را بی نقطه وسین بی نقطه قبیله
عظیم از عجم ... پادشاه ... گذشته در حدیث اول ... علی بن الحسین علیهما السلام ...
صد ... است که فخرنا ... العرب ... فارس متن ... گفت ... علیه السلام ... که
تا صاحب ... شد ... که ... نام آن مرد ... که فرزند ...
داود ... پسران فرس ... آورده ... تعالی ... شریک ...
و عبادت کرده ... اخلاص ... کامل ... جماعت ... وقتی
از ایشان که این ... کننده ... صاحب کل اختیار ... حکمت ... درستی ... کرده

فتح ... سوال کن ... برای ... و
... گفته میشود آن ...

او مرا از اهل پرهیز عذاب الهی و آشنایی از خدا میان او و میان بندگان خود که خاص کرده شده اند از عجب
و بت پرستیدن حالی که او زیارت میکند که او را امثال بر حالی که حج کند بیت الله باشد و عمره میکند در سفر
هر ده و یکبار روی آورد از جای خود از هند سوی که بسبب [illegible] نزد جناب الله تعالی و دوری که میکند اهل حق را
و همچنین خواهد امید باشد که حق تعالی شکرگزار [illegible] پرسید امام را راهب از مسائل بسیار و جمیع آنها جواب داد
امام او را و پرسید امام راهب را از چیزی چند که نبود نزد راهب در آنها جوابی پس خبر کرد راهب را امام بجواب آنها
متن قال الراهب أخبرني عن ثمانية أحرف نزلت فتبين في الأرض منها أربعة وبقي في الهواء
منها أربعة على من نزلت تلك الأربعة التي في الهواء ومن يفسرها قال ذاك قائمنا ينزله الله عليه
فيفسره وينزل عليه ما لم ينزل على الصديقين والرسل والمهتدين ثم قال الراهب فأخبرني عن الاثنين
من تلك الأربعة الأحرف التي في الأرض ما هي قال أخبرك بالأربعة كلها أما أولاهن فلا إله إلا الله
وحده لا شريك له باقيا والثانية محمد رسول الله مخلصا والثالثة نحن أهل البيت والرابعة
شيعتنا منا ونحن من رسول الله ورسول الله من الله بسبب شرح نزلت در اصل بصیغه معلوم
باب ضرب است و مراد نزول بر رسول علیه السلام است و در دوم بصیغه مجهول باب تفعیل است و فیفسره مستقبل
بلفظ معنی [illegible] و وقت اشتراک [illegible] مضمون به احوال کسی ینزله بصیغه مضارع معلوم باب
[illegible] ضمیر منزله [illegible] راجعست بالاربعة التی فی الهواء باعتبار اینکه [illegible] حقیقی [illegible] جایزست افراد
ضمیر [illegible] باعتبار اینست که [illegible] که مراد بحرف
کلماتست یعنی کلام مختصر [illegible] و معنی اهل البیت [illegible]
[illegible] بسبب متعلق [illegible] است [illegible] سبب یعنی [illegible] که بجهت
دو چیز شود و مراد [illegible] آیات بینات [illegible] ترجمه [illegible] گفت راهب خبر ده مرا از
هشت سخن که فرود آمده از آسمان پس ظاهر شد در زمین از آنها چهار سخن یعنی مضمون آنها نقل آمده و ماند در هوا
از آنها چهار سخن یعنی که مضمون آنها هنوز نقل نشده در زمین مانند چیزی که معلق در هوا باشد بر که نازل کرده شد آن
چهار سخن یعنی که مصداق آن چهار سخن کیست و که ظاهر میسازد صدق آن چهار سخن را گفت آنکس قائم ماست نازل
میکند آنرا الله تعالی بر او حال قائم ما پس ظاهر میسازد [illegible] صدق آنرا و مطابق میکند با احوال [illegible]
کرد بر احوال [illegible] سابق و رسل و مؤمنان و دیگر [illegible] گفت راهب پس خبر ده مرا از دو سخن از
آن چهار سخن که ظاهر شده در زمین که چیست حقیقت آنها امام گفت خبر دهم ترا از آن چهار همه آنها اما اول آنها
توحید است بر حالی که [illegible] منظور باشد در جمیع احوال و جمیع احکام الهی یعنی که از آن غافل نشود [illegible]

لیهی

که پیروی حق کننده و دوم رسالت رسول الله است بر حالی که خالص کرده شده باشد از آلایش [illegible] یعنی
احکام الهی و سیم اینست که ما اهل بیت رسولیم و چهارم اینکه شیعه ما نسبت با ما بر علی عظیمند و نسبت رسول
بر علی عظیم و رسول الله نسبت به الله تعالی بر علی عظیم است متن فقال الراهب أشهد أن لا إله إلا الله
وحده لا شريك له وأن محمدا رسول الله وأن ما جاء به من عند الله حق وأنكم صفوة الله من خلقه
وأن شيعتكم المطهرون المستبدلون ولهم عاقبة الله والحمد لله رب العالمين فدعا أبو إبراهيم ع
بجبة خز وقميص قوهي وطيلسان وخف وقلنسوة فأعطاه إياها وصلى الظهر وقال له اختتن فقال
قد اختتنت في سابعي شرح المستبدلون بکسر [illegible] و فتح [illegible] بلفظ [illegible] اسم مفعول از
استفعال اشارتست بآیت سوره توبه و سوره محمد و یستبدل قوما غیرکم موافق آیت سوره انبیا ولقد کتبنا فی الزبور
من بعد الذکر ان الارض یرثها عبادی الصالحون و ایشان اصحاب قائم آل محمد [illegible] و در بعض نسخ المستذلون
بذال بنقطه [illegible] یعنی خوار شمرده شدگان و اشارتست بقول الله تعالی در سوره قصص و نرید
ان نمن علی الذین استضعفوا فی الارض ونجعلهم ائمة ونجعلهم الوارثین [illegible] شیعه [illegible]
بعض نسخ بدال بنقطه مکسوره است یعنی [illegible] کتاب الهی [illegible]
الجبة بضم جیم و تشدید باء [illegible] قبای [illegible] خز بفتح خاء بنقطه و تشدید زای بنقطه [illegible]
و ابریشم القوهی بضم قاف و سکون واو منسوب بقوهستان که شهریست در کرمان و هر جامه که [illegible]
آنجا باشد قوهی [illegible] الطیلسان بفتح طاء بی نقطه و سکون یاء [illegible] و تخفیف سین بی نقطه
و الف و نون [illegible] آن [illegible] است صاحب قاموس [illegible]
که معرب [illegible] ترجمه پس گفت امام راهب را [illegible] که گواهی میدهم [illegible]
[illegible] و اینکه محمد رسول الله است و اینکه آنچه آورده [illegible] از جانب الله [illegible] و اینکه شما برگزیده
الله تعالی اید از مخلوقین او و اینکه شیعه شما پاکیزه کرده شده اند [illegible] رب العالمین [illegible]
و برای شیعه شماست عاقبت [illegible] قرار داده [illegible]
که صاحب [illegible] پس طلبید امام موسی کاظم [illegible] جبه [illegible] و پیراهن قوهستانی [illegible]
و کفش و کلاهی را پس [illegible] آنچه را که مذکور شد [illegible] نماز ظهر کرد و امام گفت [illegible] پس راهب [illegible]
گفت [illegible] ختنه کردم [illegible] اسلام [illegible] متن
[illegible]
[illegible]

المستذلون خ ل

كان منها وقد ماتت وبقيت منقطعاً بي وبولدي لا حيلة لنا فقال يا أمة الله هل لك أن أحييها لك
فألهمت أن قالت نعم يا عبد الله فتنحّى وصلّى ركعتين ثم رفع يديه هنيئة وحرّك شفتيه ثم قام فصوّت
بالبقرة فنخسها نخسة أو ضربها برجله فاستوت على الأرض قائمة فلما نظرت المرأة إلى البقرة صاحت وقالت
عيسى بن مريم ورب الكعبة فخالط الناس وصار بينهم ومضى عليه السلام شرح روایت است از عبد الله بن مغیره گفت
گذشت امام موسی کاظم بزنی در منی و آن زن گریه میکرد و اطفال او دور او گریه میکردند بر حالی که مرده بود
گاوی پس امام نزدیک شد به آن زن و گفت بعد از آن گفت و ما چه گریه می آورد ترا ای کنیز خدا گفت ای بنده
خدا بدرستی که ما را اطفال یتیمان هستند و بود مرا گاوی که معاش من و معاش اطفال من بود از آن و حال
و از آن معاش و اطفال من بیچاره ایم پس گفت ای کنیز خدا آیا ترا میل هست به آنکه زنده کنم آن را برای تو
پس به دل او القا شد اینکه گفت آری ای بنده خدا پس یکجانبی رفت و دو رکعت نماز کرد و بعد از آن [illegible]
دو دست خود را یک کمی و جنبانید دو لب خود را بعد از آن برخاست پس آواز داد گاو را و گشت [illegible]
گاو را انگشت زدن یا بزد آن را به پای خود پس [illegible] پس راست شد بر زمین ایستاده پس
وقتی که نظر کرد آن زن سوی گاو فریاد زد و گفت این عیسی بن مریم است قسم به رب کعبه اشارت است
به سوره آل عمران و احیی الموتی باذن الله پس امام مخلوط کرد خود را با مردمان و گردید در میان ایشان و گذشت
هفتم متن عن سيف بن عميرة عن إسحاق بن عمار قال سمعت العبد الصالح ينعى إلى رجل نفسه فقلت في نفسي
وإنه ليعلم متى يموت الرجل من شيعته فالتفت إليّ شبه المغضب فقال يا إسحاق قد كان رشيد الهجري
يعلم علم المنايا والبلايا والإمام أولى بعلم ذلك ثم قال يا إسحاق اصنع ما أنت صانع فإن عمرك قد فني وإنك
تموت إلى سنتين وإخوتك وأهل بيتك لا يلبثون بعدك إلا يسيراً حتى تتفرق كلمتهم ويخون بعضهم بعضاً
حتى يشمت بهم عدوهم فكان هذا في نفسك فقلت فإني أستغفر الله مما عرض في صدري شرح ينعى بفتح
یا و سکون نون و عین بی نقطه و الف منقلبه از یا صیغه مضارع غایب معلوم باب منع است النعی بفتح نون و سکون عین بی نقطه
خبر مرگ کسی رسانیدن [illegible] راجع به عبد صالح است [illegible] با استفهام و بعنوان [illegible] رشید به ضم را بی نقطه و فتح شین بی نقطه
امیر المؤمنین است و حضرت او را تعلیم کرده [illegible] چنانچه مذکور است در کتاب کشی هجری به فتح ها و فتح جیم [illegible]
چند موضع است علم به کسر عین و سکون لام [illegible] منصوب مفعول به است [illegible]
فنی [illegible] بصیغه ماضی غایب معلوم [illegible] است در بعض نسخ بجای سنتین [illegible] است [illegible]
برای [illegible] بخبر مرگ اسحاق و حوادث بعد از آن [illegible] تخفیف نون [illegible]
[illegible] خبر مرگ اسحاق و حوادث بعد از آن [illegible] است [illegible] بحث این خبر شده [illegible]

خیال فی صدری [illegible] این خبر [illegible] پس [illegible] این خبر [illegible] گذشته بود یعنی روایت است از سیف بن
عمیره بفتح عین بی نقطه و کسر میم از اسحاق بن عمار گفت شنیدم از امام موسی کاظم و میرسانید سوی مردی خبر مرگ او را
پس گفتم در دل خود آیا بدرستی که او هر آینه میداند مردن مردی از شیعه خود پس رو آورد سوی من مانند غضبناک
پس گفت ای اسحاق بتحقیق رشید هجری میدانست نشان مرگها و نشان مشقتها [illegible] بر سر مردمان می آید و امام
سزاوارتر است به دانستن آن جانها و گفت ای اسحاق بکن آنچه کننده [illegible] آن [illegible] بدرستی که عمر
تحقیق آخر رسیده و بدرستی که تو میمیری تا دو سال و برادران تو و اهل خانه تو درنگ نمیکنند بعد از تو مگر کمی
تا آنکه مختلف میشود سخن ایشان و خیانت میکنند بعض ایشان بعضی را تا آنکه شماتت میکنند بایشان دشمن
پس بود این خبر در دل تو پس گفتم که پس بدرستی که من استغفار میکنم از آنچه خبر رسید در سینه من سی
فلم يلبث إسحاق بعد هذا المجلس إلا يسيراً حتى مات فما أتى عليهم إلا قليل حتى قام بنو عمار بأموال
الناس فأفلسوا شرح این کلام سیف است بدرستی که بدون الهامی بعد یاست یعنی پس درنگ نکرد اسحاق بعد
از این مجلس مگر اندکی تا آنکه مرد و بعد پس نیامد بر ایشان مگر اندک زمانی تا آنکه برخواستند و
برادران اسحاق و اهل بیت او باشند اما پیرا برای مردمان [illegible] آن [illegible] و مفلس شدند هشتم
متن عن علي بن جعفر قال جاءني محمد بن إسماعيل وقد اعتمرنا عمرة رجب ونحن يومئذ بمكة فقال يا عم إني
أريد بغداد وقد أحببت أن أودع عمي أبا الحسن يعني موسى بن جعفر عليهما السلام وأحببت أن تذهب معي إليه
فخرجت معه نحو أخي وهو في داره التي بالحوبة وذلك بعد المغرب بقليل فضربت الباب فأجابني
أخي فقال من هذا فقلت علي فقال هو ذا أخرج وكان بطيء الوضوء فقلت العجل قال وأعجل فخرج وعليه
إزار ممشق قد عقده في عنقه حتى قعد تحت عتبة الباب فقال علي بن جعفر فانكببت عليه فقبلت رأسه
وقلت قد جئتك في أمر إن تره صواباً فالله وفّق له وإن يكن غير ذلك فما أكثر ما نخطئ شرح یعنی موسی
بن جعفر علیه السلام کلام علی بن جعفر است الحوبة بضم حای بی نقطه و فتح واو و تشدید با و قطعه ای بین مغرب و صفر
[illegible] که [illegible] ممشق بضم میم و فتح
فتح میم دوم و تشدید شین بی نقطه [illegible] رنگ کرده شده [illegible] بکسر میم و فتح میم و سکون شین [illegible]
[illegible] است یعنی روایت است از علی بن جعفر گفت آمد نزد من محمد بن اسماعیل بن جعفر
که عمره کرده بودیم عمره رجب و ما آن روز در مکه بودیم پس گفت ای عموی من بدرستی که من اراده دارم بغداد
و دوست داشتم که وداع کنم عموی خود ابو الحسن را یعنی موسی بن جعفر علیه السلام را و دوست داشتم
با من سوی او پس بیرون آمدم با او بجانب برادرم و او در خانه خود بود که در کنار [illegible] است و آن قریب به [illegible]

از نماز شام بازگردی وقتی بود پس نزد او رفتم پس جواب داد برادرم را پیوسته گفت کیست بگو در بیرون پس گفتم
پس گفت اینست بیرون می آیم و بود در وضو پس گفتم شتاب کن در وضو گفت و شتاب میکنم پس بیرون آمد
و برادر بود با پارچه رنگ کرده شده بگل ارمنی بر جامه که گره کرده بود در گردن خود تا آنکه نشست پایین آستان در پس گفت
علی بن جعفر پس در نشیب شدم برادر پس بوسیدم سرش را و گفتم بجهت آن آمدم نزد تو برای کاری که اگر بینی آن را بجا خود
بجا است عمل توفیق داده برای آن و اگر باشد بجا پس پرسید درست خطای خود متن قال فدخلنا فقلت هذا ابن
أخيك يريد أن يودعك قبل خروجه إلى بغداد فقال لي ادعه فدعوته وكان متنحياً فدنا منه فقبل رأسه
وقال جعلت فداك أوصني فقال أوصيك أن تتقي الله في دمي فقال مجيباً له من أرادك بسوء فعل الله
به وجعل يدعو على من يريده بسوء ثم عاد فقبل رأسه فقال يا عم أوصني فقال أوصيك أن
تتقي الله في دمي فقال من أرادك بسوء فعل الله به وفعل ثم عاد فقبل رأسه ثم قال يا عم أوصني فقال
أوصيك أن تتقي الله في دمي فدعا على من أراده بسوء ثم تنحى عنه ومضيت معه فقال لي أخي يا علي
مكانك فقمت مكاني فدخل منزله ثم دعاني شرح گفت و چیست آن کاری که اراده داری گفتم این برادرزاده
تو میخواهد که وداع کند ترا و بیرون رود بسوی بغداد پس گفت مرا که نزدیک ساز او را پس طلبیدم او را و او دور کنار
گرفته بود پس نزدیک شد بامام پس بوسید سرش را و گفت قربانت شوم سفارشی کن مرا پس گفت سفارش
میکنم ترا که پرهیزگاری کنی عذاب الله تعالی را در خون من پس گفت در حالی که جواب میداد او را که هر که بد تو خواهد کند آن
بد الله تعالی با او و شروع کرد در نفرین میکرد بر کسی که بد او خواهد بعد از آن برگشت پس بوسید سرش را پس گفت
ای عموی من سفارشی کن مرا پس گفت سفارش میکنم ترا که پرهیزگاری کنی عذاب الله تعالی را در خون من پس گفت
هر که بد تو خواهد کند آن بد الله تعالی با او و کند بغیر آن از اقسام نفرینها که کرد برای کسی بعد از آن برگشت پس بوسید
سرش را بعد از آن گفت ای عموی من سفارشی کن مرا پس گفت سفارش میکنم ترا که پرهیزگاری کنی عذاب الله تعالی را
در خون من پس نفرین کرد بر کسی که بد او خواهد بعد از آن دور شد از او و رفتم با او پس گفت مرا برادرم ای علی
جای خود باش پس ماندم در جای خود پس داخل شد منزل خود را پس طلبید مرا متن فدخلت إليه فناولني
صرة فيها مائة دينار فأعطانيها وقال قل لابن أخيك يستعين بها على سفره قال فأخذتها فأدرجتها
في حاشية ردائي ثم ناولني مائة أخرى وقال أعطه أيضاً ثم ناولني صرة أخرى وقال أعطه أيضاً
فقلت جعلت فداك إذا كنت تخاف منه مثل الذي ذكرت فلم تعينه على نفسك فقال إذا وصلته
وقطعني قطع الله أجله ثم تناول مخدة أدم فيها ثلاثة آلاف درهم وضح فقال أعطه هذه أيضاً
قال فخرجت إليه فأعطيته المائة الأولى ففرح بها فرحاً شديداً ودعا لعمه ثم أعطيته الثانية

والثالثة

والثالثة ففرح بها حتى ظننت أنه سيرجع ولا يخرج ثم أعطيته الثلاثة آلاف درهم شرح المخدة بکسر
و فتح میم و فتح خاء با نقطه و تشدید دال بی نقطه بالشی که در زیر سر نهند وقت خواب و شده برای همیان بزرگ الادم بفتح
همزه و فتح دال بی نقطه اسم جمع و بضم همزه و ضم دال جمع ادیم بکسر همزه پوست دباغت کرده شده و الوضح بفتح
واو و فتح ضاد با نقطه و حاء بی نقطه درهم تازه سکه تمام عیار و تمام وزن یعنی پس داخل شدم سوی او پس گرفت همیانی
که در آن صد دینار طلا بود و پس داد مرا آن و گفت بگو برادرزاده خود را که مدد جوید بآن بر سفر خود گفت علی بن جعفر
پس گرفتم آن را و پیچیدم آن را در کناره ردای خود بعد از آن داد مرا صد دیگر و گفت بده او را نیز بعد از آن داد مرا
دیگر و گفت بده او را نیز پس گفتم قربانت شوم چون باشی که ترسی از او چنان چیزی که گفتی پس چرا مدد میکنی او را
بر خون خود پس گفت چون من رعایت حق او و صله رحم کرده باشم و او در حق من قطع صله رحم کند میبرد الله تعالی
عمر او را مراد اینست که او البته میبرد و این کار میکند خواه من مدد کنم و خواه نه و در مدد من این مصلحت هست
بعد از آن گرفت بالشی از پوست که در آن سه هزار درهم تازه سکه صحیح بود و پس گفت بده او را این نیز گفت علی
بن جعفر گفت پس بیرون آمدم سوی او پس دادم او را صد دینار اول پس خوشحال شد به آن خوشحالی سخت
و دعا کرد برای عموی خود بعد از آن دادم او را صد دوم و سیوم پس خوشحال شد تا آنکه گمان کردم که او برمیگردد از
اراده سفر و بیرون نمیرود متن فمضى على وجهه حتى دخل على هارون فسلم عليه بالخلافة وقال ما ظننت
أن في الأرض خليفتين حتى رأيت عمي موسى بن جعفر يسلم عليه بالخلافة فأرسل هارون إليه بمائة
ألف درهم فرماه الله بالذبحة فما نظر منها إلى درهم ولا مسه شرح الذبحة بکسر و ضم ذال با نقطه و سکون
با و فتح با نقطه و حاء بی نقطه خناقی که در آن ... یعنی پس رفت بر آن راهی که اراده داشت تا آنکه داخل شد بر هارون پس
سلام کرد بر هارون بخلافت رسول و گفت گمان نداشتم که در زمین دو خلیفه باشد تا آنکه دیدم عموی خود موسی بن
جعفر را که سلام کرده میشود بر او بخلافت پس فرستاد هارون سوی او صد هزار درهم پس گرفتار کرد او را الله تعالی
بخناق پس نظر نکرد از آن درهمها سوی یک درهم یعنی که از همیان بیرون نیاورد و دست نمالید بیک درهم
در میان همیان نیز متن قبض موسى بن جعفر وهو ابن أربع وخمسين سنة في عام ثلاث وثمانين ومائة
وعاش بعد جعفر عليه السلام خمساً وثلاثين سنة شرح این ظاهر است از شرح کلام مصنف متن باب
مولد أبي الحسن الرضا عليه السلام شرح این تاریخ ولادت است بنسبت ... در ولادت امام رضا
و این بحث کلام مصنف در حدیث و نقل کلامیست متن ولد أبو الحسن الرضا سنة ثمان وأربعين
ومائة وقبض في صفر من سنة ثلاث ومائتين وهو ابن خمس وخمسين سنة وقد اختلف في تاريخه إلا
أن هذا التاريخ هو أقصد إن شاء الله وتوفي بطوس في قرية يقال لها سناباذ من نوقان على دعوة

ای هرون بفرستاد بکتاب بغداد و صباح آن دادم او را
آن سه هزار درهم

دُفن بها علیه السلام وکان المأمون أشخصه من المدینة الی مرو علی طریق البصرة وفارس فلما خرج
المأمون وشخص الی بغداد أشخصه معه فتوفی فی هذه القریة وامّه امّ ولد یقال لها امّ البنین شرح
ولادت واقع شده در زمان منصور بن محمد بن علی بن عبد الله بن عباس که جد بنی عباس است و دوم از خلفای بنی عباس
و وفات در زمان مأمون عبد الله بن هرون بود و سناباد بسین بی نقطه و نون و الف و بای یک نقطه و الف و دال
بی نقطه و نقطات من نوقان متعلقست بظرف در علی دعوة و نوقان بضم و فتح نون و سکون واو و قاف
و نون یکی از دو شهر قدیم طوس است و دیگری طابران است بطای بی نقطه و الف و فتح با یک نقطه و را بی نقطه و الف و نون
که الحال خرابست و مسمی بشهر طوس است علی دعوة خبر مبتدای محذوف است بتقدیر هی علی دعوة یعنی بقدر یک فریاد
یعنی زاده شد امام رضا در سال صد و چهل و هشت هجری و گذشت یعنی وفات یافت از دنیا در صفر در سال دویست
و سه و او فرزند پنجاه و پنج سال بود و بتحقیق اختلاف کرده شده در تاریخ ولادت و وفات او و بعد از این است
تاریخ که مذکور شد آن درست تر است انشاء الله و گذشت در طوس در دهی که گفته میشود آن را سناباد
در بعضی از نوقان بقدر یک فریاد راه است و مدفون شد در آن ده و بود مأمون بیرون آورده بود
او را از مدینه بجانب مرو در راه بصره و فارس پس چون بیرون رفت مأمون از مرو و رفت سوی بغداد
برد او را با خود پس گذشت در آن ده و مادر او کنیز بود که گفته میشد او را ام البنین اول حدیث هشام
بن احمر قال قال لی ابو الحسن الاول هل علمت احدا من اهل المغرب قدم قلت لا قال بلی قد قدم رجل
فانطلق بنا فرکب ورکبت معه حتی انتهینا الی الرجل فاذا رجل من اهل المدینة معه رقیق فقلت
له اعرض علینا فعرض علینا سبع جوار کل ذلک یقول ابو الحسن لا حاجة لی فیها ثم قال اعرض علینا
فقال ما عندی الا جاریة مریضة فقال له ما علیک ان تعرضها فابی علیه فانصرف ثم ارسلنی
من الغد فقال قل له کم کان غایتک فیها فاذا قال کذا وکذا فقل قد اخذتها فاتیته فقال ما کان
اریدان انقصها من کذا وکذا فقلت قد اخذتها فقال هی لک ولکن اخبرنی من الرجل الذی کان معک
بالامس قلت رجل من بنی هاشم فقال من ای بنی هاشم فقلت ما عندی اکثر من هذا شرح النخاس
برای [illegible] است و عبارتست از بندی که شبانی بود [illegible] بفتح و تشدید
لام و صاد بی نقطه بمعنی صاحب قاموس گفته [illegible] المغرب
الرقیق [illegible]
یعنی روایتست از هشام بن احمر گفت که گفت مرا امام موسی کاظم آیا دانستی احدی را از اهل مغرب که آمده باشد
گفتم نه گفت بلی بتحقیق آمده مردی پس برو با ما پس سوار شد و سوار شدم با او تا رسیدیم بآن مرد پس

اهل المغرب یعنی مردمان دیار مغرب است ظاهرا

ناگاه مردی بود از اهل مدینه که با او برده چند بود پس گفتم او را عرضه کن بر ما پس عرضه کرد بر ما هفت
کنیز همه آن را امام میگفت حاجت نیست مرا در آن بعد از آن امام گفت عرضه کن بر ما پس گفت نیست نزد من
مگر کنیزی بیمار پس امام گفت او را باکی نیست بر تو در اینکه عرضه کنی او را پس امتناع کرد آن مرد پس برگشت
از آن پس فرستاد مرا در فردا پس گفت بگو او را چه مقدار بود نهایت خواهش تو در قیمت آن کنیز پس چون
گفت بفلان و فلان مقدار پس بگو بتحقیق که گرفتم او را باین قیمت پس آمدم نزد آن مرد پس بعد از سخن من گفت نبودم
که کم کنم قیمت او را از فلان مقدار پس گفتم بتحقیق که گرفتم او را باین قیمت پس گفت او از تو است ولیکن
خبر ده مرا که کیست آن مرد که بود با تو دیروز پس گفتم مردیست از اولاد هاشم پس گفت از کدام شعبه اولاد
هاشمست پس گفتم نیست نزد من بیشتر از اینکه گفتم متن فقال اخبرک عن هذه الوصیفة انی اشتریتها من
اقصی المغرب فلقیتنی امرأة من اهل الکتاب فقالت ما هذه الوصیفة معک فقلت اشتریتها لنفسی فقالت
ما ینبغی ان تکون هذه عند مثلک ان هذه الجاریة ینبغی ان تکون عند خیر اهل الارض فلا تلبث
عنده الا قلیلا حتی تلد منه غلاما ما یولد بشرق الارض ولا غربها مثله قال فاتیته بها فلم تلبث عنده الا
قلیلا حتی ولدت الرضا علیه السلام شرح پس آن مرد گفت خبر میدهم ترا از احوال این کنیز بدرستی که من خریدم
او را از اقصای شهرهای مغرب پس ملاقات کرد مرا زنی از اهل انجیل یا تورات پس گفت چیست این کنیز که با تست پس گفتم
خریدم او را برای خودم پس گفت سزاوار نیست که باشد این نزد مثل تو بدرستی که این کنیز سزاوار است که
باشد نزد بهترین اهل روی زمین پس درنگ نکند نزد او مگر اندکی تا بزاید پسری که زاده نمیشود در مشرق زمین و نه در مغرب
زمین مانند او گفت هشام پس آوردم نزد او آن کنیز را پس درنگ نکرد نزد او مگر اندکی تا زایید امام رضا
علیه السلام را دوم حدیث عن صفوان بن یحیی قال لما مضی ابو ابراهیم علیه السلام وتکلم ابو الحسن علیه السلام خفنا
علیه من ذلک فقیل له انک قد اظهرت امرا عظیما وانا نخاف علیک هذه الطاغیة قال فقال لیجهد جهده
فلا سبیل له علی شرح روایتست از صفوان بن یحیی گفت که از دنیا رفت امام موسی کاظم علیه السلام و بحرف آمد
امام رضا علیه السلام باظهار امامت خود ترسیدیم بر او از آن اظهار پس گفته شد او را که بتحقیق اظهار کردی امری
بزرگ را و ما میترسیم بر تو از ضرر این طاغیه که هرون باشد پس گفت امام رضا گفت که
سعی کند نهایت سعی خود چه نیست راهی او را بر من سیوم حدیث قال دخلت علی الرضا علیه السلام فی بیت داخل
فی جوف بیت لیلا فرفع یده فکانت کأن فی البیت عشرة مصابیح واستأذن علیه رجل فخلّی یده ثم اذن
له شرح خلّی بجیم بصیغه معلوم از باب تفعیل بمعنی نقل من الداخل الی الخارج و در برابر [illegible] است و مجرد
رجل مصدر استاذن است یعنی داخل شدم بر امام رضا در خانه که در میان خانه دیگر بود در شبی پس

بخود برداشت دست خود را پس آن دست شد چنانچه گویا که در آن خانه دو چراغ بوده و اذن دخول طلبید برادرم پس بیرون رفت از آن خانه بسبب او بعد از آن اذن داد او را

چهارم حدیث عن الرضا عليه السلام قال كان رجل من آل ابي رافع مولى النبي صلى الله عليه وآله يقال له طيس وكان له علي حق فتقاضانيه والح علي واعانه الناس فلما رأيت ذلك صليت الصبح في مسجد الرسول صلى الله عليه وآله ثم توجهت نحو الرضا عليه السلام وهو يومئذ بالعريض فلما قربت من بابه اذا هو قد طلع على حمار وعليه قميص ورداء فلما نظرت اليه استحييت منه فلما لحقني وقف فنظر الي فسلمت عليه وكان شهر رمضان فقلت جعلت فداك لمولاك طيس علي حق وقد والله شهرني وانا اظن في نفسي انه يأمره بالكف عني ووالله ما قلت له كم له علي ولا سميت له شيئا فامرني بالجلوس الى رجوعه فلم ازل حتى صليت المغرب وانا صائم فضاق صدري واردت ان انصرف فاذا هو قد طلع علي وحوله الناس وقد قعد له السؤال وهو يتصدق عليهم فمضى ودخل بيته

شرح طیس بفتح طاء بی نقطه و سکون یاء دو نقطه در پایین و سین بی نقطه بمعنی بسیار نسل است و بکسر یاء بمعنی بسیار است و بفتح نون بمعنی بزرگی بسیار است **یعنی** روایت شده [illegible] غفاری بکسر غین بانقطه و تخفیف فا که گفت بود مردی از اولاد ابو رافع غلام پیغمبر صلعم که گفته میشد او را طیس پس تقاضا کرد مرا و مبالغه کرد در بر من و مدد کرده شد او را مردمان در طلب حق او بجهتی که مرا اهانت بسیار کردند پس وقتی که دیدم آن را نماز صبح کردم در مسجد رسول صلعم بعد از آن متوجه شدم بجانب امام رضا ع و او در آن روز در شهر بود در عریض بضم عین بی نقطه و فتح راء بی نقطه و سکون یاء دو نقطه در پایین و ضاد بانقطه بود پس وقتی که نزدیک شدم بدر خانه او ناگاه او بحضرت بیرون آمد سوار بر دراز گوشی و بر او بود پیراهنی و ردایی پس وقتی که نظر کردم بسوی او شرم کردم از او که عرض حاجت خود کنم پس وقتی که بمن رسید ایستاد و پس نظر کرد بسوی من پس سلام کردم بر او و بود ماه رمضان پس گفتم فدایت شوم مر دوستی که غلام تو است او را که طیس است بر من حقیست و بخدا قسم که رسوا کرده مرا و من گمان میداشتم در دل خود که او امر کند طیس را بدست بازداشتن از من و بخدا قسم که نگفتم او را که چند او را است بر من و نام نبردم برای او چیزی از آن پس امر کرد مرا بنشستن تا برگشتن او از جایی که بآنجا میرفت پس نرفتم تا گزاردم نماز شام را و من روزه بودم پس تنگ شد سینه‌ام و خواستم که برگردم پس ناگاه او بحضرت ظاهر شد بر من و در دور او بود مردمان و بتحقیق نشسته بودند از برای او اهل طلب او تصدق میکرد بر ایشان پس رفت و داخل خانه خود شد

متن ثم خرج ودعاني فقمت اليه ودخلت معه فجلس وجلست فجعلت احدثه عن ابن المسيب وكان امير المدينة وكان كثيرا ما احدثه عنه فلما فرغت قال لا اظنك افطرت بعد فقلت لا فدعا لي بطعام فوضع بين يدي وامر الغلام ان يأكل معي فاصبت والغلام من الطعام فلما فرغنا قال لي ارفع الوسادة وخذ ما تحتها فرفعتها فاذا دنانير فاخذتها ووضعتها في كمي وامر اربعة من عبيده ان يكونوا معي حتى يبلغوني منزلي فقلت جعلت فداك ان طائف ابن المسيب يدور واكره ان يلقاني ومعي عبيدك فقال لي اصبت اصاب الله بك الرشاد وامرهم ان ينصرفوا اذا رددتهم فلما قربت من منزلي وآنست رددتهم

شرح بعد از آن از خانه بیرون آمد و طلبید مرا پس برخاستم بجانب او و داخل خانه شدم با او پس نشست و نشستم پس شروع کردم حکایت میکردم او را از پسر المسیب و بود حاکم مدینه و بسیار بود که حکایت میکردم او را از ابن المسیب در مجلس پس وقتی که فارغ شدم از حکایت گفت گمان ندارم ترا که افطار کرده باشی پس گفتم نه پس طلبید برای من طعامی پس گذاشته شد پیش من و امر کرد غلام را که طعام آورد و با یکدیگر بخوریم پس خوردیم طعام را پس وقتی که فارغ شدیم گفت مرا بردار این بالش را و بگیر آنچه در زیر آنست پس برداشتم آن را و ناگاه دینارها بود پس برگرفتم آنها را و گذاشتم [illegible] و امر کرد چهار کس از غلامان خود را که باشند با من تا رسانند مرا بمنزل من در شهر پس گفتم فدایت شوم بدرستی که عسس ابن المسیب میگردد و کراهت دارم از آنکه برخورد مرا و با من غلامان تو باشند پس گفت مرا دریافتی مصلحت را [illegible] و امر کرد غلامان را که برگردند وقتی که من برگردانم ایشان را پس وقتی که نزدیک منزل خود شدم و خاطر جمع شدم برگردانیدم ایشان را

متن فصرت الى منزلي ودعوت بالسراج ونظرت الى الدنانير فاذا هي ثمانية واربعون دينارا وكان حق الرجل علي ثمانية وعشرين دينارا وكان فيها دينار يلوح فاعجبني حسنه فاخذته وقربته من السراج فاذا عليه نقش واضح حق الرجل ثمانية وعشرون دينارا وما بقي فهو لك ولا والله ما عرفت ما له علي والحمد لله رب العالمين الذي اعز وليه

شرح عرفت بتخفیف [illegible] که مستعمل شده [illegible] جواب استفهام [illegible]

یعنی پس رسیدم بسوی منزل خود و طلبیدم چراغ را و نظر کردم بسوی دینارها پس ناگاه آنها چهل و هشت دینار بود و بود حق آن مرد بر من بیست و هشت دینار و بود در میان دینارها دیناری که [illegible] خوش آمد مرا حسن آن پس برداشتم آن را و نزدیک کردم آن را بچراغ پس ناگاه [illegible] آن مرد بیست و هشت دینار است و آنچه ماند پس آن از تو است و نه بخدا قسم [illegible] آن مرد بر من [illegible]

پنجم حدیث عن ابي الحسن الرضا عليه السلام انه خرج من المدينة في السنة التي حج فيها هارون يريد الحج فانتهى الى جبل عن يسار الطريق وانت ذاهب الى مكة يقال له فارع فنظر اليه ابو الحسن ثم قال باني فارع وهادمه يقطع اربا اربا فلم ندر ما معنى ذلك فلما ولى وافى هارون ونزل بذلك الموضع وصعد جعفر بن يحيى

ذلك الجبل فأمر أن يبنى له ثم تحته فلما رجع من مكة صعد إليه فأمر بهدمه فلما انصرف إلى العراق قطع اربا اربا

شرح الفارع بفاء والف وكسر راء بی‌نقطه و عين بی‌نقطه موضعی است نزديک مدينه اسم کوهيست و
بود که تسميه آن بفارع برای اين باشد که مشرف است بر فرع بفتح فاء و سکون راء بی‌نقطه و عين بی‌نقطه که دهی است
نزديک مدينه قطع بصيغه مجهول باب تفعيل است اربا بکسر همزه و سکون راء بی‌نقطه و باء يکنقطه عضو يعنی
روايتست از امام رضا که چون بيرون رفت از مدينه در سالی که حج کرد در آن سال هرون امام
پس رسيد بکوهی که در دست چپ راهست بر حالی که تو از مدينه روی سوی که گفته ميشود آن کوه را فارع نظر
کرد امام سوی آن کوه و بعد از آن گفت بنا کننده فارع و خراب کننده آن پاره پاره ميشود حضرت پس پرسيدم
که چيست معنی آن سخن پس وقتی که امام رفت آمد هرون و فرود آمد در آن موضع و بالا رفت جعفر بن يحيی برمکی
کوه را و امر کرد که بنا ساخته شود برای او در آنجا خانه‌ای که مجلس او باشد وقتی که آيد آنجا پس وقتی که برگشت
رفت سوی آن عمارت پس امر کرد بخراب کردن آن پس وقتی که برگشت سوی عراق پاره پاره کرده شد جعفر

متن عن ابراهيم بن موسى قال ألححت على أبي الحسن الرضا عليه السلام في شيء أطلبه منه فكان يعدني فخرج ذات يوم ليستقبل والي المدينة وكنت معه فجاء إلى قرب قصر فلان فنزل تحت شجرات ونزلت معه أنا وليس معنا ثالث فقلت جعلت فداك هذا العيد قد أظلنا ولا والله ما أملك درهما فما سواه فحك بسوطه الأرض حكا شديدا ثم ضرب بيده فتناول منها سبيكة ذهب ثم قال انتفع بها واكتم ما رأيت

شرح فلان نسبی بوده قرشی نام صاحب قصر است چه در مدينه در حوالی آن قصرهاست با نسبتی که بصاحبان آن
اوست چه ازجمله آنها قصر سعيد است و بر سر راهست و لهذا آن قصر … سبيکه بفتح سين … پاره زر گداخته
يعنی روايتست از ابراهيم بن موسی که گفت مبالغه کردم با امام رضا عليه السلام در چيزی که مطلب من بود از او پس وعده
مرا کرد وقتی از اوقات پس بيرون آمد ساعتی از روزی برای اينکه استقبال کند حاکم مدينه را و بودم با او پس آمد به
قصر فلان پس فرود آمد در سايه درختی چند و فرود آمدم من با او و نبود با ما کسی که سيوم ما باشد پس گفتم فدات شوم
اين عيد بتحقيق نزديک بما شده و نيست قسم بخدا که مالک درهمی و غير درهمی پس خراشيد بتازيانه خود زمين را
سخت پس زد دست خود را پس برگرفت از زمين پاره طلا پس از آن گفت بهره‌مند شو از آن و پنهان
کن آنچه ديدی

متن حدثنا … عن ياسر الخادم والريان بن الصلت جميعا قال لما انقضى أمر المخلوع واستوى الأمر للمأمون كتب إلى الرضا عليه السلام يستقدمه إلى خراسان فاعتل عليه أبو الحسن عليه السلام بعلل فلم يزل المأمون يكاتبه في ذلك حتى علم أنه لا محيص له وأنه لا يكف عنه فخرج عليه السلام ولأبي جعفر عليه السلام سبع سنين فكتب إليه المأمون لا تأخذ على طريق الجبل وقم وخذ على طريق البصرة والأهواز وفارس حتى وافى مرو

فلما وافى مرو عرض عليه المأمون أن يتقلد الأمر والخلافة فأبى أبو الحسن عليه السلام قال فولاية العهد فقال على شروط أسألكها قال المأمون سل ما شئت فكتب الرضا عليه السلام إني داخل في ولاية العهد على أن لا آمر ولا أنهى ولا أفتي ولا أقضي ولا أولي ولا أعزل ولا أغير شيئا مما هو قائم وتعفيني من ذلك كله فأجابه المأمون إلى ذلك كله

شرح ضمير قال راجعست بياسر چه تمام حديث از او منقولست و مراد آنست که اين الفاظ از ياسرست يا
بمضمون آن منقول که نقل کرده المخلوع يعنی بخاء و عين بی‌نقطه … خلع کرده شده که محمد
امين برادر عباسی مأمونست و ملقب باين لقب او مشهورست و او را از خلافت خلع کردند بجهت اينکه … لشکر
او را و برگشتند لشکر بطرف مأمون ملحق شدند … و خلع کرده او را … و قبول کرد … کشته شد …
… الجبل بفتح جيم و باء يکنقطه ولام … است قزوين … الاهواز بفتح همزه و سکون هاء و واو و الف
و زای نقطه‌دار موضعيست که ميان بصره و فارس است تا آنجاست … مرو … يعنی روايت کرد
علی بن ابراهيم از ياسر خادم امام رضا عليه السلام و ريان بن الصلت که گفتند با هم وقتی که بآخر رسيد خلافت
امين مخلوع و استحکام يافت خلافت برای مأمون نوشت سوی امام رضا که در مدينه بود و طلبيد قدوم او را
سوی خراسان پس عذر خواهی کرد بر مأمون امام رضا که در مدينه … بعذرهای چند پس پيوسته مأمون می‌نوشت
در اين باب تا آنکه امام دانست که چاره … ندارد … پس بيرون آمد از مدينه
بر حالی که امام محمد تقی را هفت سال بود پس نوشت سوی او مأمون که سفر مکن براه جبل و قم و سفر کن براه بصره
و اهواز و فارس … که چون … قم شيعه بسيار است … و مخالف … رسيد
آمد بمرو پس برای سخنان … مأمون که بگردن خود گيرد امارت و خلافت را پس ابا کرد امام
مأمون گفت پس قبول کن ولی‌عهد بودن را يعنی که خلافت بعد از من از تو باشد پس امام برای مصلحت
قبول کنم بشرطهای چند که مطلبم از تو آنها را گفت مأمون طلب کن آنچه را که خواستی پس نوشت امام رضا
که من داخل ميشوم در ولی‌عهد بودن بشرط اينکه امر نکنم و نهی نکنم و فتوی ندهم و حکم نکنم کسی را و حاکم
نکنم کسی را و عزل نکنم و تغيير ندهم چيزی را از جمله آنچه بحال خود است و معاف داری مرا از آنچه مذکور شد از آن
پس قبول کرد مأمون سوی آنچه مذکور شد تمام آن …

متن قال ياسر فلما حضر العيد بعث المأمون إلى الرضا عليه السلام يسأله أن يركب ويحضر العيد ويصلي ويخطب فبعث إليه الرضا عليه السلام قد علمت ما كان بيني وبينك من الشروط في دخول هذا الأمر فبعث إليه المأمون إنما أريد بذلك أن تطمئن قلوب الناس ويعرفوا فضلك فلم يزل عليه السلام يراده الكلام في ذلك فألح عليه فقال يا أمير المؤمنين إن أعفيتني من ذلك فهو أحب إلي وإن لم تعفني خرجت كما خرج رسول الله صلى الله عليه وآله وأمير المؤمنين عليه السلام فقال المأمون

فأخرج كيف شئت وأمر المأمون القواد والناس أن يبكروا إلى باب أبي الحسن عليه السلام شرح راوی گفت

حکایت کرد مرا یاسر گفت پس وقتی که رسید عید مراد عید فطر است پیغام فرستاد مأمون سوی امام رضا

که همچنین است آنچه اگر خواهی بیرون آی و آنچه بیان شد از شروط و قول من که در ولایت عهد است اشارت

سوی خبر شما بود که دلالت دارد بر آنکه هر که پیش از عید بود ... باشد پس پیغام فرستاد

سوی او مأمون که ... آنچه گفتم این را که ... بر ولایت عهد ... مردمان

فضیلت تو را چون ... بوده ... امام ...

آید و مجلس خواهد شد ... پس ... بیرون ... پس مبالغه کرد مأمون

بر امام پس گفت ای فلان که معاف داری مرا ازان ... پس آن ... سوی من ... معاف داری

بیرون می آیم چنانچه بیرون آمد رسول الله و امیر المؤمنین پس گفت مأمون بیرون رو ... امر

کرد مأمون سرداران و لشکر را ... متوجه شوند سوی ... سرای امام رضا علیه السلام متن قال

فحدثني ياسر الخادم أنه قعد الناس لأبي الحسن عليه السلام في الطرقات والسطوح الرجال والنساء و

الصبيان واجتمع القواد والجند على باب أبي الحسن عليه السلام فلما طلعت الشمس قام عليه السلام فاغتسل

وتعمم بعمامة بيضاء من قطن ألقى طرفا منها على صدره وطرفا بين كتفيه وتشمر ثم قال لجميع مواليه

افعلوا مثل ما فعلت ثم أخذ بيده عكازا ثم خرج ونحن بين يديه وهو حاف قد شمر سراويله إلى

نصف الساق وعليه ثياب مشمرة فلما مشى ومشينا بين يديه رفع رأسه إلى السماء وكبر أربع تكبيرات

فخيل إلينا أن السماء والحيطان تجاوبه والقواد والناس على الباب قد تهيؤوا ولبسوا السلاح وتزينوا

بأحسن الزينة شرح راوی گفت پس حکایت کرد مرا یاسر خادم که ایشان نشسته بودند مردمان

تماشای امام رضا را در راهها و بامها مردان و زنان و اطفال و جمع شدند سرداران لشکر بر در سرای امام

وقتی که طلوع کرد آفتاب امام برخاست پس غسل کرد و عمامه بر سر بست عمامه سفید که از پنبه بود و انداخت طرفی

از عمامه را بر سینه خود و طرفی را میان دو شانه خود ... پس بعد از آن گفت جمیع غلامان خود را

که بکنید آنچه کردم بعد از آن گرفت به دست خود عصای سر نیزه داری ... پیش او بودیم و او پا برهنه بود و

که بالا کرده بود ... تا نصف ساق ... و جامه های دامن بر میان ... پس وقتی که

رفت و راه رفتیم ... سر خود را سوی آسمان و تکبیر گفت چهار تکبیر پس ... شد ما را که آسمان و دیوارها

موافقت میکردند ... و سرداران و لشکر بر در سرا بودند ... که اسباب خود را ساخته بودند و

پوشیده بودند سلاح را و زینت بر خود راست کرده بودند بهترین زینت متن فلما طلعنا عليهم على

یعنی ... پس پیغام فرستاد سوی او امام رضا علیه السلام

الصورة وطلع الرضا وقف على الباب وقفة ثم قال الله أكبر الله أكبر الله أكبر الله أكبر على ما

هدانا الله أكبر على ما رزقنا من بهيمة الأنعام والحمد لله على ما أبلانا نرفع بها أصواتنا قال

ياسر فتزعزعت مرو بالبكاء والضجيج والصياح لما نظروا إلى أبي الحسن عليه السلام وسقط القواد عن

دوابهم ورموا بخفافهم لما رأوا أبا الحسن حافيا وكان يمشي ويقف في كل عشر خطوات ويكبر

ثلاث مرات قال ياسر فتخيل إلينا أن السماء والأرض والجبال تجاوبه وصارت مرو ضجة

واحدة من البكاء وبلغ المأمون ذلك فقال له الفضل بن سهل ذو الرياستين يا أمير المؤمنين إن

بلغ الرضا المصلى على هذا السبيل افتتن به الناس والرأي أن تسأله أن يرجع فبعث إليه المأمون

فسأله الرجوع فدعا أبو الحسن بخفه فلبسه وركب ورجع شرح ... است ... تقدیر

مفهوم میشود از جمله سابق تقدیر تکبیر و علی الحمد ... است اگر بهیمة الانعام مخصوص عید اضحی

البهیمه حیوان چهارپا و الانعام ... مفرد است ... مذکر راجع بآن شده

نحل کردن ... نسقیکم مما فی بطونه ... است ... بتخفیف

کردن ... مذکوره است آنکه رجوع

بروز ... مضطرب شدن الضجیج ... فغان

با ... ذو الریاستین ... از ریاست لشکر یعنی سپه سالاری ...

یعنی پس وقتی که بیرون آمد ظاهر شدیم بر ایشان ... بیرون آمد امام رضا و ایستاد

بر در سرا یک ایستادن بعد از آن گفت تکبیرات عید ... آن تکبیرات را

خود را گفت پس مضطرب شد ... گریه و فغان و فریاد وقتی که نظر کردند مردمان سوی امام و

افتادند سرداران لشکر از ستوران خود و انداختند موزه های خود را وقتی که دیدند امام را پا برهنه میرفت

و می ایستاد در هر ده گام و تکبیر میگفت سه بار گفت یاسر پس ... میشد ما را که آسمان و زمین و کوهها

جواب میگفتند او را ... گردید شهر مرو یک آواز فغان از ... بسیار شد و رسید به مأمون خبر آن پس گفت

فضل بن سهل که صاحب ریاست لشکر ... اگر برسد رضا به مصلی ...

فریفته میشوند مردمان و مصلحت این است که التماس کنی از او که برگردد پس پیغام فرستاد سوی امام

پس التماس کرد از او برگشتن پس طلبید امام موزه خود را ... و سوار شد و برگشت حدیث ...

علي بن إبراهيم عن ياسر قال لما خرج المأمون من خراسان يريد بغداد وخرج الفضل ذو الرياستين

وخرجنا مع أبي الحسن ورد على الفضل بن سهل ذي الرياستين كتاب من أخيه الحسن بن سهل ونحن

المنازل أني نظرت في تحويل السنة في حساب النجوم فوجدت فيها أنك تذوق في شهر كذا وكذا يوم
الأربعاء حرّ الحديد وحرّ النار وأرى أن تدخل أنت وأمير المؤمنين والرضا الحمام في هذا اليوم و
تحتجم فيه وتصب على يديك الدم ليزول عنك نحسه فكتب ذو الرياستين إلى المأمون بذلك و
سأله أن يسأل أبا الحسن عليه السلام ذلك فكتب المأمون إلى أبي الحسن عليه السلام يسأله ذلك فكتب إليه
أبو الحسن عليه السلام لست بداخل الحمام غداً ولا أرى لك ولا للفضل أن تدخلا الحمام غداً فأعاد عليه
الرقعة مرتين فكتب إليه أبو الحسن يا أمير المؤمنين لست بداخل الحمام غداً فإني رأيت رسول الله
في هذه الليلة في النوم فقال لي يا علي لا تدخل الحمام غداً ولا أرى لك ولا للفضل أن تدخلا الحمام
غداً فكتب إليه المأمون صدقت يا سيدي وصدق رسول الله لست بداخل الحمام غداً والفضل
أعلم شرح مخفی نماند که مراد از فضل که در بغداد بوده با معقول که ذکر کرده شنیده و نوشته بحث جرأت مردان
و کشته شدن او شده و همچنین اینکه خبری که بحث وقوع مضمون خود شود که در باب است اگر تصدیق مسبب است
که خبر حکایت وقوع چیزی است پس اگر صادق باشد مطابق محکی خود خواهد بود و محکی آن حسب واقع خواهد بود
مقدم زمانی باشد خواه مؤخر زمانی و اگر علت محکی خود نیز باشد عکس این نیز لازم می آید پس لازم
شد دور و اینکه در بین ظاهر شود که اجماع برآمده که کسی علت وقوع و انعقاد ما استنباط نمود
اگرچه علت حکم بآن تواند شد موافق آنچه گذشت در شرح حدیث دوم باب بعض احوال و ... علی
علیهم السلام و احوال او خود که باب شصت و چهارم است بج روایت کرد علی بن ابراهیم از یاسر گفت وقتی
که بیرون آمد مامون از خراسان اراده بغداد داشت و بیرون آمد فضل ذو الریاستین و بیرون آمدیم با امام
رضا و وارد شد بر فضل کتابی از جانب برادرش حسن بن سهل که در بعضی از منزلهای میان راه
بودیم از سرخس بود و مضمون کتاب اینکه من نظر کردم در سال گردش این سال در حساب ستاره‌ها پس یافتم
در آن حساب که تو میچشی در فلان ماه و فلان روز چهارشنبه گرمی تیغ و گرمی آتش را و مصلحت می‌بینم که داخل
شوی تو و فلان و امام رضا در حمام در این روز و حجامت کنی در آن روز در حمام و بریزی بر دست خود خون
تا زائل شود از تو نحوست آن روز پس نوشت فضل به مامون آن را و طلبید از او که طلب کند امام رضا را از آن پس
نوشت مامون بسوی امام رضا و طلبید از او آن را پس نوشت بسوی او امام که داخل حمام نمیشوم فردا و مصلحت
نمیدانم برای تو و نه برای فضل که داخل حمام شوید فردا پس مکرر کرد و برگردانید رقعه را دو بار پس نوشت بسوی
امام که ای فلان داخل حمام نمیشوم فردا چه من دیدم رسول الله صلی الله علیه و آله را در این شب در خواب پس گفت مرا ای علی
داخل حمام مشو فردا و مصلحت نمیدانم برای تو و نه برای فضل که داخل شوید حمام را فردا پس نوشت بسوی او مامون

که راست

که راست گفتی ای سید من و راست گفت رسول الله من داخل حمام نمیشوم فردا و فضل خود بهتر میداند
خواهد کرد بس قال فقال ياسر فلما أمسينا وغابت الشمس قال لنا الرضا قولوا نعوذ بالله من شر ما ينزل
في هذه الليلة فلم نزل نقول ذلك فلما صلى الرضا عليه السلام الصبح قال لي اصعد السطح فاستمع هل
تسمع شيئاً فلما صعدت سمعت الضجة والتحمت وكثرت فإذا نحن بالمأمون قد دخل من الباب الذي
كان إلى داره من دار أبي الحسن وهو يقول يا سيدي يا أبا الحسن آجرك الله في الفضل فإنه قد
أبى وكان دخل الحمام فدخل عليه قوم بالسيوف فقتلوه وأخذ ممن دخل عليه ثلاث نفر كان أحدهم
ابن خالة الفضل ابن ذي القلمين قال فاجتمع الجند والقواد ومن كان من رجال الفضل على باب المأمون
فقالوا هذا اغتاله وقتله يعنون المأمون ولنطلبن بدمه وجاؤوا بالنيران ليحرقوا الباب فقال المأمون
لأبي الحسن يا سيدي ترى أن تخرج إليهم وتفرقهم قال فقال ياسر فركب أبو الحسن عليه السلام وقال لي اركب
فركبت فلما خرجنا من باب الدار نظر إلى الناس وقد تزاحموا فقال لهم بيده تفرقوا فتفرقوا قال ياسر فأقبل
الناس والله يقع بعضهم على بعض وما أشار إلى أحد إلا ركض ومرّ شرح نزد بعضی مخاطب حدیث سهل است
و در شرح مفید بجای قال فقال یاسر چنین است قال ثم عیسی راوی گفت پس گفت یاسر پس وقتی که شب
رسیدیم و فرو رفت آفتاب گفت ما را امام رضا که بگویید پناه میگیریم بخدا از شر آنچه نازل میشود در این شب
پس مکرر میگفتیم آن را پس وقتی که گزارد امام رضا نماز صبح را گفت مرا بالای بام رو پس گوش کن که آیا میشنوی چیزی
پس وقتی که بالا رفتم شنیدم آواز بلند و آن آوازها بهم پیوسته شد و بسیار شد پس ناگاه مامون را دیدیم همچنین داخل شد از دری
که بود بسوی خانه مامون از خانه امام رضا و مامون میگفت ای سید من ای ابو الحسن مزد دهد ترا خدا تعالی در فضل چه
بود او ابا کرده بود و داخل شده بود حمام پس داخل شده بود بر او جماعتی با شمشیرها پس کشتند او را و گرفته شد از
جمعی که داخل شده بودند بر او سه کس که یکی از ایشان پسر خاله فضل پسر ذو القلمین بعنی ... و فرزند خاله و همشیره
یاسر گفت پس جمع شدند لشکر و سرداران و هرکه بود از مردان فضل بر در سرای مامون پس گفتند این مرد یعنی مامون گرفتار
کرده فضل را و کشته او را ... مامون را و ما طلب خون او میکنیم و آوردند آتشها را بسوی در
سرای مامون پس گفت مامون امام رضا را ای سید من آیا مصلحت میبینی که بیرون روی بسوی ایشان و متفرق
سازی ایشان را او گفت پس گفت یاسر پس سوار شد امام رضا و گفت مرا سوار شو پس سوار شدم پس وقتی
که بیرون آمدیم از در سرا نظر کرد بسوی مردم و بر هم ازدحام کرده بودند پس گفت ایشان را باشارت دست خود
متفرق شوید متفرق شوید گفت یاسر پس رو کردند مردم بخدا قسم که می‌افتاد بعضی ایشان بر روی بعضی از
سرعت و رو بگریز و اشارت نکرد بسوی هیچکس مگر آنکه دوید و رفت نه الحسين بن محمد عن معلى بن محمد عن الوشاء قال

علیه السلام فوقا

وعن مسافر قال لما أراد هرون بن المسيب أن يواقع محمد بن جعفر قال لي أبو الحسن الرضا
اذهب إليه وقل له لا تخرج غداً فإنك إن خرجت غداً هزمت وقتل أصحابك فإن قال لك من أين علمت
هذا فقل رأيت في النوم قال فأتيته فقلت له جعلت فداك لا تخرج غداً فإنك إن خرجت هزمت وقتل
أصحابك فقال لي من أين علمت هذا فقلت رأيت في النوم فقال نام العبد ولم يغسل استه ثم خرج فانهزم
وقتل أصحابه شرح رأيت في النوم مستعمل است در اينکه شخصی در خواب ببيند و کفته اند که هرچه امام رضا گويد حق است
اين خواب معلوم او بود و پيش از خواب نيز يعنی روايت کرده حسن بن محمد از معلی بن محمد از وشا و ذکر کرده ام
و از حسن بن شيخ از مسافر کفت وقتی که اراده کرد هرون بن المسيب که حاکم مدينه بود که کارزار کند با محمد پسر امام جعفر
عليه السلام که خروج کرده بود و داعی زيديه است و آخر مغلوب شده و در خراسان وفات يافت کفت مرا امام رضا
سوی هرون و بکو او را بيرون مرو فردا چه بدرستی که اگر بيرون روی فردا کريزانيده ميشوی و کشته ميشوند لشکر تو پس اگر
پرسد ترا که از کجا دانستی اين را پس بکو بعنوان توريه ديدم در خواب مسافر کفت پس آمدم نزد او پس کفتم او را قربانت
شوم بيرون مرو فردا چه بدرستی که اگر بيرون روی کريزانيده ميشوی و کشته ميشوند لشکر تو پس کفت مرا از کجا دانستی
پس کفتم ديدم در خواب پس کفت خوابيده اين غلام و نشسته بود و نشين خود را يعنی که اين خواب اعتباری ندارد بعد
بيرون رفت پس کريخت و کشته شد لشکر او متن قال وحدثني مسافر قال كنت مع أبي الحسن الرضا بمنى فمر
يحيى بن خالد فغطى أنفه من الغبار فقال مساكين لا يدرون ما يحل بهم في هذه السنة ثم قال وأعجب
من هذا هرون وأنا كهاتين وضم إصبعيه قال مسافر فوالله ما عرفت معنى حديثه حتى دفناه معه شرح
ضمير قال راجع بحسين بن محمد است و راجع بهر کدام اند دور دوری بعد از دست عجب بعين بنقطه و جيم و بی نقطه مراد
هم است و بنا اشارت بمضمون ابعد است و مراد اينست که اين عجيب‌تر از سابق است يعنی روايت کرد
کرد مرا مسافر کفت بودم با امام رضا در منی پس کذشت بر نوح سوراخ يحيی بن خالد که برمکی است پس
پوشانيد سر خود را از کثرت غبار بدستور ان پس امام کفت بيچارکان نميدانند که چه بر سر ايشان می آيد در سال
اشارت بانچه کذشت در حديث پنجم بعد از ان کفت و تعجب کن از هرون و من مانند اين دوايم و پهلوی هم که دو
دو انکشت خود را بجهت بودن اعتبار اينست که وقت آن بسيار دور تر از وقت دولت برامکه است اول اشاره
قران احوال است و در دوم جهت يکجايی اجساد در ميان اهل البيت خلفای عباسيه ممنوع است کفت مسافر
بخدا قسم که ندانستم معنی سخن او را تا آنکه دفن کرديم امام را در پهلوی قبر هرون کتفار کرده برای آنکه هرون معلول
در دوم آنوقت معلوم شده متن أخبرني بعض أصحابنا أنه حمل إلى أبي الحسن الرضا مال له خطر فلم أره سر به
قال فاغتممت لذلك وقلت في نفسي قد حملت هذا المال ولم يسر به فقال يا غلام الطست والماء
فقعد على كرسي وقال بيده للغلام صب علي الماء قال فجعل يسيل من بين أصابعه في الطست ذهب ثم
التفت إلي فقال لي من كان هكذا لا يبالي بالذي حملته إليه شرح جزء دوم را بعضی بيان کرد او بردا شدن
امام رضا عليه السلام مال کرد از عظمی بود و پس ظاهر که خوشحال شده باشد پس کفت پس غمناک شدم برای آن و کفتم در دل
خود بتحقيق برداشته بردم نزد او اين مال را و خوشحال نشد بان پس کفت ای غلام بيار طشت و آب را پس
بر کرسی و اشارت کرد بدست خود غلام را که بريز بر دست من آب را کفت پس شروع شد روان شدن
ميان انکشتان او در طشت طلا بعد از ان رو کرد بمن پس کفت مرا کسی که باشد چنين پروای نميدارد بانچه
برداشته بسوی او متن عن محمد بن سنان قال قبض علي بن موسى عليه السلام وهو ابن تسع وأربعين
سنة وأشهر في عام اثنين ومائتين عاش بعد موسى بن جعفر عليهما السلام عشرين سنة إلا شهرين أو ثلاثة
شرح اين منافات دارد با آنچه سابق ذکر شد يعنی روايت کرد محمد بن سنان کفت کرفته شد روح امام علی
موسی الرضا عليه السلام و او فرزند چهل و نه سال و چند ماه بود در سال دويست و دو و ماند بعد از موسی بن جعفر عليه السلام
بيست سال کم دو ماه يا سه ماه بحث هشتم از کتاب حجت صد و پنجم است باب مولد أبي جعفر محمد بن علي الثاني عليهما السلام
شرح اين تاريخ ولادت و وفات امام محمد تقی که ابو جعفر محمد بن علی دوم است و ابو جعفر محمد بن
علی اول امام محمد باقر عليه السلام است در اين بحث کلام مصنف و يازده حديث نقل است کلام مصنف ولد عليه السلام
في شهر رمضان من سنة خمس وتسعين ومائة وقبض عليه السلام سنة عشرين ومائتين في آخر ذي القعدة
وهو ابن خمس وعشرين سنة وشهرين وثمانية عشر يوماً ودفن ببغداد في مقابر قريش عند قبر جده موسى
وقد كان المعتصم أشخصه إلى بغداد في أول هذه السنة التي توفي فيها عليه السلام وأمه أم ولد يقال لها
سبيكة نوبية وقيل أيضاً إن اسمها كان خيزران وروي أنها كانت من أهل بيت مارية أم إبراهيم ابن رسول الله
صلى الله عليه وآله شرح ولادت در زمان محمد امين بن هرون بن مهدی بن منصور بن محمد بن علی بن عبد الله بن عباس
بود که پنجم است از خلفای عباسيه و وفات در زمان معتصم محمد بن هرون بود يعنی
زاده شد امام محمد تقی در ماه رمضان از سال صد و نود و پنج و کرفته شد روح او در سال دويست و بيست در آخر
ذی القعده و او فرزند بيست و پنج سال و دو ماه و هجده روز بود و مدفون شد در بغداد در مقابر قريش نزد قبر جد خود
موسی و بتحقيق معتصم خليفه عباسی بيرون آورده بود او را از مدينه بسوی بغداد در اول اين سال که وفات يافت
در ان سال و مادر او کنيز بود که نام او سبيکه نوبيه بود و کفته شده بعضی که اسم او خيزران بود و منقول شده
او بود از خانواده ماريه مادر ابراهيم پسر رسول صلی الله عليه و آله و اشارت بود بانچه کذشت در حديث چهاردهم
هشتاد و دوم متن اول عن محمد بن سنان عن علي بن خالد قال محمد وكان زيدياً قال كنت بالعسكر فبلغني

أنّ هناك رجلاً محبوساً أُتي به من ناحية الشام مكبولاً وقالوا إنّه تنبّأ قال علي بن خالد فأتيت الباب
وداريت البوّابين والحجبة حتى وصلت إليه فإذا رجل له فهم فقلت يا هذا ما قصّتك وما أمرك قال إنّي
كنت رجلاً بالشام أعبد الله في الموضع الذي يقال له موضع رأس الحسين عليه السلام فبينا أنا في عبادتي إذ أتاني
شخص فقال لي قم بنا فقمت معه فبينا أنا معه إذا أنا في مسجد الكوفة فقال لي تعرف هذا المسجد فقلت نعم
هذا مسجد الكوفة قال فصلّى وصلّيت معه فبينا أنا معه إذا أنا في مسجد الرسول بالمدينة فسلّم على رسول الله صلى الله عليه وآله
وسلّمت وصلّى وصلّيت معه وصلّى على رسول الله صلى الله عليه وآله فبينا أنا معه إذا أنا بمكّة فلم أزل معه حتى قضى
مناسكه وقضيت مناسكي معه فبينا أنا معه إذا أنا في الموضع الذي كنت أعبد الله فيه بالشام ومضى الرجل

شرح مکبول بفتح میم و سکون کاف یعنی بند کرده شده از باب ضرب بند گران بر کسی نهادن القصه بکسر قاف و تشدید صاد
سرگذشت می‌آید کما سیجیء در حدیث اول باب موضع رأس الحسین که در آنجا اهل شام سر مولای ما را
بجنب امیرالمؤمنین ع یعنی روایت است از محمد بن حسان از علی بن خالد گفت محمد بن حسان که بود علی بن خالد
پیش از آنکه مذهب او امامیه شود و سبب آن برگشت زیدی شد گفت علی بن خالد بودم در سامرا پس رسید بمن
که در اینجا مردیست محبوس که آورده شده از جانب شام مقید به بند گران و گفته شد که او دعوی نبوت کرده
علی بن خالد گفت پس آمدم بدر زندان برای آنکه حقیقت خبر او معلوم کنم و مدارا کردم با دربانان و حاجبان تا رسیدم بنزد او
پس ناگاه او مرد صاحب فهمی بود یعنی معلوم شد که او مردیست که او را فهمی هست پس گفتم ای مرد حاضر چیست سرگذشت
تو و چیست کار تو گفت بدرستی که من بودم مردی در شام عبادت میکردم خدا تعالی را در جائی که گفته میشود آنرا
جای سر حسین ع پس میان اینکه من در عبادت خود بودم ناگاه آمد نزد من شخصی پس گفت برخیز
با من پس برخاستم با او پس میان اینکه من با او بودم ناگاه من در مسجد کوفه شدم پس گفت آیا میشناسی
این مسجد را پس گفتم آری این مسجد کوفه است آن مرد گفت پس نماز کرد و نماز کردم با او پس میان اینکه من با او
بودم ناگاه من در مسجد رسول در مدینه شدم پس سلام کرد بر رسول الله ص و سلام کردم و نماز کرد و نماز کردم با او و صلوات
فرستاد بر رسول الله ص پس میان اینکه من با او بودم ناگاه در مکه شدم پس پیوسته با او بودم تا بجا آورد اعمال
حج خود را و بجا آوردم اعمال حج خود را با او پس میان اینکه من با او بودم ناگاه من در جائی شدم که عبادت
میکردم خدا تعالی را آنجا در شام و رفت آن مرد متن فلمّا كان العام القابل إذا أنا به فعل مثل فعلته
الأولى فلمّا فرغنا من مناسكنا وردّني إلى الشام وهمّ بمفارقتي قلت له سألتك بالحقّ الذي أقدرك على
ما رأيت إلّا أخبرتني من أنت فقال أنا محمّد بن علي بن موسى قال فتراقى الخبر حتى انتهى إلى محمّد بن
عبد الملك الزيّات فبعث إليّ وأخذني وكبّلني في الحديد وحملني إلى العراق قال فقلت له فارفع القصّة

إلى محمّد بن عبد الملك ففعل وذكر في قصّته ما كان فوقّع في قصّته قل للذي أخرجك من الشام في ليلة إلى
الكوفة ومن الكوفة إلى المدينة ومن المدينة إلى مكّة وردّك من مكّة إلى الشام أن يخرجك من حبسك
هذا قال علي بن خالد فغمّني ذلك من أمره ورققت له وأمرته بالعزاء والصبر قال ثم بكّرت عليه فإذا
الجند وصاحب الحرس وصاحب السجن وخلق الله فقلت ما هذا فقالوا المحمول من الشام الذي تنبّأ افتقد
البارحة فلا يدرى أخسفت به الأرض أو اختطفه الطير شرح عسکر بکسره و سکون عین شهر سامره است که
بنا کرده معتصم میباشد حبس بمعنی زندان است تراقی بمعنی بالا رفتن و مراد اینجا مشهور شدنست
الف و لام الخبر برای عهد خارجیست و مراد خبر دعوی نبوت است الزیات بمعنی زیتون فروش صفت محمد است
چنانچه ظاهر میشود از حدیث اول بحث دوازدهم محمد بن عبد الملک وزیر معتصم بود و بعد از او وزیر واثق
و زیر واثق شد و در زمان واثق بمرد بگذرد باب اول حکایت بجای فبینا انا فی عبادتی چنین باشد فبینا انا
فی عبادتی و در بعضی نسخ فی عبادتی نیست مضمون فرع بصیغه امر حاضر از باب منع است الرفع بمعنی بلند کردن
و مراد اینجا اظهار چیزی نزد حاکم است قصه بکسر قاف و تشدید صاد عرضه یعنی مکتوبی که در آن سرگذشت کسی
نوشته شده باشد وقع بصیغه ماضی معلوم از باب تفعیل است و ضمیر مستتر راجع بمحمد بن عبد الملک است البارحه
بباء یک نقطه و الف و کسر راء بی نقطه و حاء بی نقطه شب گذشته و بعضی گفته اند که البارحه بعد از زوال مستعمل میشود

یعنی پس وقتی که شد سال آینده ناگاه من با آن مرد بودم پس کرد مثل کردن او که اول بود پس وقتی که فارغ
شدیم از افعال حج خود و برگردانید مرا بسوی شام و قصد مفارقت من کرد گفتم طلب میکنم از تو بحق آنکه قدرت داد
ترا بر آنچه دیدم که هیچ کار نکنی مگر آنکه خبر دهی مرا که چه کسی تو پس گفت منم محمد بن علی بن موسی گفت آن مرد که
مشهور شد این خبر دعوی نبوت بفرقه مردمان تا آنکه رسید بسوی محمد بن عبد الملک زیات پس کس
فرستاد بسوی من و گرفت مرا و محبوس کرد در زنجیر و آورد مرا بسوی عراق یعنی گفتند که او بعنوان دروغ
که دعوی نبوت کردم علی بن خالد گفت پس گفتم آن مرد را پس بفرست عرضه بسوی محمد بن عبد الملک
که دعوی تو چیست شاید که چون مطلع شود نجات بدهد ترا پس کرد آنچه را گفتم و ذکر کرد در عرضه حقیقت
آنچه را که واقع شده بود پس محمد بن عبد الملک نوشت در عرضه بعنوان استهزا که بگو کسی را که بیرون آورد ترا
از شام در یک شب بسوی کوفه و از کوفه بسوی مدینه و از مدینه بسوی مکه و برگردانید ترا از مکه بسوی شام که بیرون
آورد ترا از این زندان تو گفت علی بن خالد پس غمناک کرد مرا این جواب از کار او و شد و اشک ریخت چشم
کردم برای او و امر کردم او را بصبر و مبالغه در صبر علی بن خالد گفت بعد از آن اول صبح رفتم نزد او پس ناگاه
دیدم لشکر و صاحب پاسبانان و سردار زندان و زندانبان و جمعی بسیار پس گفتم این چیست

این بیعت پس گفتند آن مرد که آورده شده بود از شام که دعوی نبوت میکرد ناپیدا شد است پس آن
نمیشود که آیا زمین او را فرو برده یا مرغ هوا او را ربوده با اینکه درها و دروازه همه طرف مسدود و بند بود
دوم **متن** حدثني شيخ من أصحابنا يقال له عبد الله بن رزين قال كنت مجاوراً بالمدينة مدينة الرسول صلى الله عليه وآله
وكان أبو جعفر عليه السلام يجيء في كل يوم مع الزوال إلى المسجد فينزل في الصحن ويصير إلى رسول الله صلى الله
عليه وآله ويرجع إلى بيت فاطمة عليها السلام فيخلع نعليه ويقوم فيصلي فوسوس إليّ الشيطان فقال إذا نزل
فاذهب حتى تأخذ من التراب الذي يطأ عليه فجلست في ذلك اليوم أنتظره لأفعل هذا فلما أن كان
وقت الزوال أقبل عليه السلام على حمار له فلم ينزل في الموضع الذي كان ينزل فيه وجاء حتى نزل على
الصخرة التي على باب المسجد ثم دخل فسلم على رسول الله صلى الله عليه وآله ثم رجع إلى المكان الذي كان يصلي فيه
ففعل هذا أياماً **شرح** حکایت کرد مرا پیری از یاران ما که گفته میشد او را عبد الله بن رزین پس
گفت که بودم مجاور در مدینه که مدینه رسول صلعم است و امام محمد تقی علیه السلام می آمد [در هر روز در اول وقت زوال بمسجد رسول صلعم پس فرود می آمد] بیرون مسجد که
سوی رسول صلعم و سلام بر او میکرد و برمیگشت سوی بیت فاطمه علیها السلام پس بیرون میکرد از پا نعلین خود را
و می ایستاد پس نماز میکرد پس انداخت در دل من شیطان یا وسوسه کرد که چون فرود آید در صحن پس
برو تا بگیری از خاکی که پا میگذارد بر آن و نسبت این اندیشه بشیطان بجهت این باشد که با اعتقاد
این باشد که آنچه ظاهر شده که مرضی امام نبود و چه شهرت امثال این باعث شدت عداوت مخالفین
و جدال ایشان میشود یا باعتبار اینکه اگر خاک امثال آن مواضع بجهت آن باشد در حرم مسجد بیرون از مسجد
میشود خوب نیست پس نشستم در آن روز که این وسوسه در سر بود انتظار میکشیدم او را تا بکنم این کار را پس
وقتی که شد وقت زوال آمد امام علیه السلام بر دراز گوشی که او را بود پس فرود نیامد در جایی که فرود می آمد در آن
و آمد سواره تا فرود آمد بر بالای سنگی که بر در مسجد است بعد از آن داخل مسجد شد پس سلام کرد بر رسول
صلعم راوی گفت بعد از آن برگشت سوی مکانی که نماز میکرد در آن پس بعمل آورد این روش را چند روز **متن**
فقلت إذا خلع نعليه جئت فأخذت الحصى الذي يطأ عليه بقدميه فلما أن كان من الغد جاء عند
الزوال فنزل على الصخرة ثم دخل فسلم على رسول الله صلى الله عليه وآله ثم جاء إلى الموضع الذي كان يصلي فيه
فصلى في نعليه ولم يخلعهما حتى فعل ذلك أياماً **شرح** پس گفتم چون بیرون کند نعلین خود را می آیم
و برمیگیرم سنگریزه را که می ایستد بر آن بدو پای خود پس چون فردا شد آمد نزد زوال پس فرود آمد بر
سنگ که بر در مسجد بعد از آن داخل شد پس سلام کرد بر رسول صلعم بعد از آن آمد بجایی که نماز میکرد در آن
پس نماز کرد در نعلین خود و بیرون نکرد آنها را تا آنکه بعمل آورد این روش را چند روز **متن** فقلت في نفسي

[لم يتهيأ]

لم يتهيأ لي ههنا ولكن أذهب إلى باب الحمام فإذا دخل إلى الحمام أخذت من التراب الذي يطأ
عليه فسألت عن الحمام الذي يدخله فقيل لي إنه يدخل حماماً بالبقيع لرجل من ولد طلحة فتعرفت
اليوم الذي يدخل فيه الحمام وصرت إلى باب الحمام وجلست إلى الطلحي أحدثه وأنا أنتظر
مجيئه عليه السلام فقال الطلحي إن أردت دخول الحمام فقم فادخل فإنه لا يتهيأ لك ذلك بعد ساعة [و ادخل]
قلت ولم قال لأن ابن الرضا يريد دخول الحمام قال قلت ومن ابن الرضا قال رجل من آل محمد
له صلاح وورع قلت له ولا يجوز أن يدخل معه الحمام غيره قال نخلي له الحمام إذا جاء قال
فبينا أنا كذلك إذ أقبل عليه السلام ومعه غلمان له وبين يديه غلام معه حصير حتى أدخله المسلخ فبسطه
ووافى فسلم ودخل الحجرة على حماره ودخل المسلخ ونزل على الحصير فقلت للطلحي هذا الذي وصفته
بما وصفت من الصلاح والورع فقال يا هذا لا والله ما فعل هذا قط إلا في هذا اليوم فقلت في
نفسي هذا من عملي أنا جنيته **شرح** پس گفتم در دل خود میسر نشد مرا اینجا ولیکن میروم بدر حمام پس چون
داخل حمام شود فرا میگیرم از خاکی که پا میگذارد بر آن پس سؤال کردم از حمامی که داخل آن میشود پس
گفته شد مرا که او داخل میشود حمامی را که در بقیع است از مردی از اولاد طلحه پس شناختم روزی که داخل
حمام میشود در آن روز رفتم بدر حمام و نشستم سوی حمامی که از اولاد طلحه است گفتگو میکردم با او و منتظر آمدن
امام علیه السلام میکشیدم پس گفت حمامی که اراده کردی دخول حمام را پس برخیز پس داخل شو چه میسر
نمیشود ترا دخول حمام بعد از ساعتی گفتم و چرا میسر نمیشود گفت برای اینکه پسر رضا اراده دارد دخول حمام
را راوی گفت گفتم و کیست پسر رضا گفت مردیست از اولاد محمد او را است صلاح و پرهیزکاری گفتم
او را آیا نیز رخصت نمیدهد که داخل حمام شود با او غیر او گفت او مضایقه ندارد و برای رعایت ادب خالی میکنیم
برای او حمام را چون آید راوی گفت پس میان اینکه من همچنان بودم ناگاه آمد امام و با او بودند غلامی چند
از او و می آمد پیش او غلامی که با او حصیری بود تا داخل کرد حصیر را بجای کندن جامه پس گسترد او را
و رسید امام پس سلام کرد و داخل حجره که در این حمام است شد سواره بر دراز گوش خود و داخل جای کندن جامه شد
و فرود آمد بر حصیر پس گفتم حمامی را آیا اینست آنکه وصف کردی او را بآنچه صفت کردی که صلاح و ورع با
او است و داخل جای کندن شد بر حمار گفت که ای مرد حاضر بخدا قسم که نکرد این امر را هرگز مگر امروز پس گفتم
در دل خود این از عمل زشت من است کسب کردم آن عمل را **متن** ثم قلت أنتظره حتى يخرج فلعلي
أنال ما أردت إذا خرج فلما خرج وتلبس دعا بالحمار فأدخل المسلخ وركب من فوق الحصير وخرج
فقلت في نفسي قد والله آذيته ولا أعود ولا أروم ما رمت منه أبداً وصح عزمي على ذلك فلما كان

وقفت أرقبه إلى ذلك اليوم أقبل على حماره حتى نزل في الموضع الذي كان ينزل فيه في الصحن ثم
فسلّم على رسول الله صلى الله عليه وآله ثم جاء إلى الموضع الذي كان يصلي فيه في بيت فاطمة عليها السلام وخلع نعليه
وقام يصلي **شرح** پس گفتم با خود که انتظار او میکشم تا بیرون آید پس شاید که من ببینم آنچه را که اراده کردم
چون بیرون آید پس وقتی که بیرون آمد و ببینم بر سرش خطیب در اندرونش را این امر کرد شد که گمان
شدار بلای حصیر و بیرون رفت پس گفتم در دل خود هیچ نمیخواهم که آن را کرده ام او را در میکردم که قصدم
که قصد کرده بودم ان او هرگز و حرم است قصد من به آنچه گفتم پس وقتی که شد وقت زوال آفتاب نزد ذکر کلام فرود
آمد سوار بر حمار که کوش خود تا فرود آمد جایی که فرود می آمد در آن در صحن و داخل مسجد شد پس سلام کرد
او را بر رسول آمد بجایی که نماز میکرد در آن در بیت فاطمه علیها السلام و بیرون کرد نعلین خود را و برخاست نماز میکرد
سیوم ح عن علي بن أسباط قال خرج علي فنظرت إلى رأسه ورجليه لأصف قامته لأصحابنا
بمصر فبينا أنا كذلك حتى قعد وقال يا علي إن الله احتج في الإمامة بمثل ما احتج به في النبوة
فقال وآتيناه الحكم صبيا ولما بلغ أشده وبلغ أربعين سنة فقد يجوز أن يؤتى الحكمة
صبيا ويجوز أن يعطاها وهو ابن أربعين سنة **شرح** مضمون آن گذشت در حدیث هفتم باب دوم
ح عن محمد بن الريان قال احتال المأمون على أبي جعفر عليه السلام بكل حيلة فلم يمكنه فيه شيء فلما اعتل
وأراد أن يبني عليه ابنته دفع إلى مائتي وصيفة من أجمل ما يكون إلى كل واحدة منهن جاما فيه جوهر
يستقبلن أبا جعفر عليه السلام إذا قعد في موضع الأخيار فلم يلتفت إليهن **شرح** اعتل بعین بی نقطه و لام
تصفیه معنی معلوم باب افتعال است و ضمیر مستتر راجع به مأمون است او اعتلال بغایت تشنه شدن و مراد اینجا
غایت اشتیاق به صاحبت است بنی بیا یک نقطه و نون تصیفه مضارع معلوم باب ضرب است و ضمیر راجع
بمأمون است علی صله بنی برای اضرار است و ضمیر راجع بابی جعفر است الابنه بفتح همزه و سکون با یک نقطه و کسر نون
دیا دو نقطه دختر جمع با یک کسر یا و مضموم ات عضرات و مستتر زید که ضمیر بنی راجع بابی جعفر شده و ضمیر
راجع بمأمون باشد ابنه که ضمیر مستتر و سکون با یک نقطه و فتح نون و تا تأنیث و ضمیر راجع بمأمون مجرور را ابن مستثل
ضمیر علیه باشد ان بنی علیه ابنه که بنا زیج دختر خود ام الفضل را بابی جعفر باشد الی کل واحدة منهن
الی بای وصیفه است الجام بکسر جیم الف و تخفیف میم ظرفی از نقره یا از شیشه یستقبلن حال مقدره است کل واحد
قعد بقاف و عین بی نقطه و دال بی نقطه تصیفه معنی معلوم باب نصر است و ضمیر مستتر راجع بابو جعفر است فی موضع
متعلق بقعد است الاخیار بفتح همزه و سکون خا یا نقطه و با دو نقطه پایین و الف و را بی نقطه جمع خیر **یعنی** بنا
رو دو دست از محمد بن ریان گفت حیلت جست مأمون با امام محمد تقی که او را داخل مجلس فسوق خود کند بهر حیله پس

عمل بشد او را امام چیزی از آنچه مطلوب او بود پس وقتی که بغایت مشتاق و تشنه شد و او شد و اراده کرد که
کند بر او دختر خود را و داد دویست کنیز از بهترین کنیزی که باشد بهر یکی از آن کنیزان جامی که در آن جوهری بود که
استقبال ایشان خود را بنمایند پس قصد جام لازم نیست بلکه گر آن از قبیل جاها است یا برای یکی هر یکی طبقی از جواهر
در دست داشته باشند و خوشنما باشند پس جام متعدد خواهد بود و به حال کرده برود شوند امام علیه السلام چون نشسته
امام علیه السلام در جای بهتران یعنی که نشسته باشد در مرتبه از مجلس و متصوفین انجا قرار دهد پس ایشان چنین کردند
التفات نکرد بسوی ایشان ح وكان رجل يقال له مخارق صاحب صوت وعود وضرب طويل اللحية
فدعاه المأمون فقال يا أمير المؤمنين إن كان في شيء من أمر الدنيا فأنا أكفيك أمره فقعد بين يدي
أبي جعفر عليه السلام فشهق مخارق شهقة اجتمع عليه أهل الدار وجعل يضرب بعوده ويغني فلما فعل ساعة
وإذا أبو جعفر لا يلتفت إليه لا يمينا ولا شمالا ثم رفع إليه رأسه وقال اتق الله يا ذا العثنون قال فسقط
المضراب من يده والعود فلم ينتفع بيديه إلى أن مات قال فسأله المأمون عن حاله فقال لما صاح بي
أبو جعفر فزعت فزعة لا أفيق منها أبدا **شرح** عود بضم عین بی نقطه و سکون واو و دال بی نقطه ساز یست معروف
که آن را بربط نیز مینامند شهق معلوم باب ضرب و منع و علم است شهقه بکسر شین و سکون ها مصدر و صوت
آواز برای ضعف است ثم بفتح ثای سه نقطه اسم اشاره است رفع جواب لما است العثنون بضم عین بی نقطه
سکون ثای سه نقطه و ضم نون ریش دراز و درازی ریش و ریش و در سر اینجا مناسبت المضراب بکسر میم و سکون
ضاد یا نقطه آلتی که بآن عود را میزنند و از نوع سازند فزعت بفاء و زای یا نقطه و عین بی نقطه صیغه
متکلم معلوم باب منع و علم است فزعة بکسره فا و سکون زای مصدر وحدت **یعنی** و بود در بغداد مردی که نام او
مخارق بود و او صاحب آواز و بربط و زدن بربط بود یعنی که بغایت خوش آواز و خوش نوا بود و درازی ریش بود
پس طلبید او را مأمون برای فریفته کردن ابو جعفر علیه السلام پس مخارق گفت ای فلان اگر باشد میل ابو جعفر بچیزی
از کارهای دنیا پس من کفایت میکنم ترا کار او یعنی که فریفته او را و نزد سازهای خود میشود پس نشست پیش ابو جعفر
پس او گریستن مخارق آواز کشید که جمع شدند بر او اهل سرای مأمون یعنی که از خانهای که در آن خانه گرد
بود آمدند و شروع کرد میزد به بربط و خوش خوانی میکرد پس وقتی که گذشت ساعتی و ناگاه ابو جعفر علیه السلام التفات
نمیکرد بسوی او نه در دست راست و نه در دست چپ یعنی که سر در پیش افکنده بود در آنجا بود تا آنکه بلند کرد
بسوی مخارق سر خود را پس گفت پرهیز کن از عذاب الله ای صاحب ریش دراز دروغ گفت پس افتاد
از دست او بربط و افتاد و پس فایده نبرد به دو دست خود تا مردن یعنی که دو دست او از کار افتاد و گمان
گفت پس سؤال کرد او را مأمون از حالی که برسر او آمد پس گفت وقتی که آواز داد بمن ابو جعفر مضطرب

منتظر ابی که بپرسش نیام آنان بگو متن عن داود بن القاسم الجعفري قال دخلت على أبي جعفر عليه السلام
ومعي ثلاث رقاع غير معنونة واشتبهت علي فاغتممت فتناول إحداها وقال هذه رقعة زياد بن شبيب
ثم تناول الثانية فقال هذه رقعة فلان فبهتُّ أنا فنظر إلي فتبسم شرح بهت بضم ها و کسر ها و تشدید تا
دو نقطه را بصیغه مجهول یعنی متحیر شدم و در بعض نسخ بجای فا یای تحتانیست المقربت بپرسه متن
روایت است از داود بن قاسم جعفری که از اولاد جعفر طیار است و کنیت او ابو هاشم است گفت داخل شدم بر امام
محمد تقی و با من سه مکتوب بود که هیچ یک نام صاحبش بر عنوان آنها نوشته نشده بود و گم کرده بودم و مشتبه شده بود بر من
پس غمناک شدم که از سفری آمده بودم و مکتوب را بصاحب مشتبه نمی‌توانم رسانید پس گرفت یکی از آنها را و گفت این مکتوب
زیاد بن شبیب است یعنی که او را بخط خود نوشته یا بر عکس بعد از آن گرفت دوم را پس گفت این مکتوب
فلان است معلوم میشود از اندراس بود در صورت اشتباه سیم پس حیران شدم من از علم او پس نظر کرد بسوی من پس تبسم
کرد متن قال وأعطاني ثلاثمائة دينار وأمرني أن أحملها إلى بعض بني عمه وقال أما إنه سيقول لك
دلني على حريف يشتري لي بها متاعا فدله عليه قال فأتيته بالدنانير فقال لي يا أبا هاشم دلني على حريف
يشتري لي بها متاعا فقلت نعم شرح داود گفت و داد مرا سیصد دینار و امر کرد مرا که برسانم آنها را بسوی بعض
اولاد عموی او و گفت آگاه باش بدرستی که او البته میگوید ترا که راهنمایی کن مرا بر صاحب حرفی که خرید کند برای
من بآنها متاعی پس بگو او را که بکدام متن قال وكلمني جمال أن أكلمه له يدخله في بعض أموره فدخلت عليه
لأكلمه فوجدته يأكل ومعه جماعة ولم يمكني كلامه فقال يا أبا هاشم كل ووضع بين يدي ثم
قال ابتداء منه من غير مسألة يا غلام انظر الجمال الذي أتانا به أبو هاشم فضمه إليك شرح داود گفت
سخن کرد با من ساربانی که گفتگو کنم با ابو جعفر علیه السلام برای او که داخل کند ساربان را در بعض کارهای خود یعنی
که نوکر کند او را پس داخل شدم بر ابو جعفر که گفتگو کنم با او برای ساربان پس یافتم ابو جعفر را که چیزی میخورد
و با او جمعی بودند و میسر نشد مرا سخن با او پس گفت ای ابو هاشم تناول کن و گذاشت چیزی پیش من از طعام بعد
از آن گفت بی آنکه چیزی از جانب او التماس کنم ای غلام نظر کن بساربانی که آورده است او را ابو هاشم پس
بخود کن او را متن قال ودخلت معه ذات يوم بستانا فقلت له جعلت فداك إني لمولع بأكل الطين
فادع الله لي فسكت ثم قال لي بعد أيام ابتداء منه يا أبا هاشم قد أذهب الله عنك أكل الطين قال
أبو هاشم فما شيء أبغض إلي منه اليوم شرح داود گفت داخل شدم با ابو جعفر ساعتی در بستانی
پس گفتم من فدای تو شوم من حریصم بر خوردن گل پس دعا کن خدا را برای من که
برطرف شود پس ساکت شد بعد از آن گفت بعد از چند روز بی گفتگویی از جانب او ای ابو هاشم بتحقیق برطرف کرد

یعنی راهنمایی کن مرا بر صاحب وقوف و اوراق پس
بردم تو آنها را دینارها را پس گفت مرا ای
ابو هاشم راهنمایی کن مرا بر صاحب وقوفی که
خرید برای من بآنها متاعی و

استعمال از تو خوردن گل را گفت ابو هاشم پس نیست هیچ چیز مبغوض‌تر بسوی من از خوردن گل امروز متن
عن علي بن محمد عن محمد بن حمزة الهاشمي عن علي بن محمد أو محمد بن علي الهاشمي قال دخلت على أبي جعفر عليه السلام
صبيحة عرسه حيث بنى بابنة المأمون وكنت تناولت من الليل دواء فأول من دخل عليه في صبيحته
أنا وقد أصابني العطش وكرهت أن أدعو بالماء فنظر أبو جعفر عليه السلام في وجهي وقال أظنك عطشان
فقلت أجل فقال يا غلام أو جارية اسقنا ماء فقلت في نفسي الساعة يأتونه بماء يسمونه به فاغتممت
لذلك فأقبل الغلام ومعه الماء فتبسم في وجهي ثم قال يا غلام ناولني الماء فتناول الماء فشرب ثم
ناولني فشربت ثم عطشت أيضا وكرهت أن أدعو بالماء ففعل ما فعل في الأولى فلما جاء الغلام ومعه
القدح قلت في نفسي مثل ما قلت في الأولى فتناول القدح ثم شرب فناولني وتبسم قال محمد بن
حمزة فقال لي هذا الهاشمي وأنا أظنه كما يقولون شرح او برای شک محمد بن حمزه است در نام مروی عنه
با جزم او بیکی بر هر تقدیر به ثبت در خصوصیت شخص او شک نیست و تردید در جاریه کلام امام است یا کلام راوی
که غلام یا جاریه بوده باشد شنوده میتواند بود که برای شک راوی باشد یسمونه بصیغه مجهول یا معلوم از باب نصر
مضارع معلوم باب نصر است و ضمیر منصوب راجع بابو جعفر است و ضمیر به راجع بما است و جمعی که زهر
داده اند از آن آب قال محمد بن حمزة کلام محمد بن علی است هذا الهاشمی اشارت بمروی عنه است که نام
او مجهول است که آیا علی بن محمد است یا محمد بن علی متن روایت است از محمد بن علی یا محمد بن حمزه هاشمی از مروی
هاشمی که نام او علی بن محمد است یا محمد بن علی گفت داخل شدم بر ابو جعفر در صبح عروسی او در وقتی که زفاف کرد
با دختر مأمون ام الفضل و تناول کرده بودم در شب گذشته دوائی پس اول کسی که داخل شد بر او در صبح عروسی
من بودم و بتحقیق رسیده بود بمن تشنگی و نخواستم که طلب کنم آب را پس نگاه کرد ابو جعفر در روی من و گفت
گمان دارم که تشنه‌ای پس گفتم آری پس گفت ای غلام یا ای کنیز بیاشامان ما را آب پس گفتم در دل خود که در این ساعت
می‌آورند زهری که داخل میکنند در آن آب این خیال برای من کرده که امام استسقا گفت و
اسقنا پس غمناک شدم بسبب آن خیال پس آمد غلام و با او بود آب پس ابو جعفر تبسم کرد در روی من
بعد از آن گفت ای غلام بده بمن آب را پس گرفت آب را پس آشامید بعد از آن داد بمن پس آشامیدم من
تبسم کرد و گرفت آب را پیش از دادن برای اشارت بطلان خیال بعد از آن تشنه شدم و نخواستم که
طلب کنم آب را پس کرد آنچه کرد در مرتبه اول یعنی که آب طلبید و گفت اسقنا پس وقتی که آمد غلام و با او قدح
بود گفتم در دل خود آنچه گفتم در مرتبه اول پس گرفت قدح را بعد از آن آشامید پس داد بمن و تبسم کرد گفت محمد بن
حمزه پس گفت مرا این مرد هاشمی من گمان دارم ابو جعفر را چنانچه شیعه گمان میکنند یعنی اینکه گمان دارم که او امام

عالم بجمیع علوم باشد اشارتست بکسانی از شیعه که مخالف بوده اند بسبب این دلالت میل بحق کردند حدیث هفتم
عن علي بن إبراهيم عن أبيه قال استأذن على أبي جعفر عليه السلام قوم من أهل النواحي من الشيعة فأذن لهم فدخلوا فسألوه في مجلس
واحد عن ثلاثين ألف مسألة فأجاب عليه السلام وله عشر سنين شرح رخصت دخول طلبیدند بر امام محمد تقی علیه السلام جمعی از
جانب اهل اطراف از جمله شیعه پس رخصت داد ایشان را پس داخل شدند پس سؤال کردند او را در یک مجلس از
سی هزار مسئله پس جواب داد او و او در آن وقت ده ساله بود اگر گویی این مستبعد است و وقت وفا نمیکند باین در یک مجلس
میگوییم خارق عادت در اهل اطراف متعارف است گوییم ممکن است که اهل اطراف مسائل خود را در طومارها
کرده باشند و آنها در یک مجلس بامام عرض شده باشد برای طلب جواب و امام جواب جمیع را در یک مجلس
نوشته باشد و این بخرق عادت و موافق عادت و بنابراین ممکن است که سی هزار مسئله اهل نواحی باقی
باشد اگرچه برای بعضی نیز بوده حدیث هشتم عن دعبل بن علي أنه دخل على أبي الحسن الرضا عليه السلام وأمر له
بشيء فأخذه ولم يحمد الله قال فقال له لم لم تحمد الله قال ثم دخلت بعد على أبي جعفر عليه السلام وأمر لي
بشيء فقلت الحمد لله فقال لي تأدبت شرح روایتست از دعبل بن علی که داخل شد بر امام رضا و امر کرد
برای او بچیزی پس گرفت آن را و حمد نکرد خدا را دعبل گفت پس امام گفت چرا حمد نکردی خدا را دعبل گفت
از آن داخل شدم بعد از امام رضا بر امام محمد تقی و امر کرد برای من بچیزی پس گفتم الحمد لله پس گفت مرا ادب
آموختی یعنی سخن پدرم را دعبل آموختی حدیث نهم عن محمد بن سنان قال دخلت على أبي الحسن عليه السلام فقال يا محمد
حدث بآل فرج حدث فقلت مات عمر فقال الحمد لله حتى أحصيت له أربعاً وعشرين مرة فقلت يا سيدي
لو علمت أن هذا يسرك لجئت حافياً أعدو إليك قال يا محمد أولا تدري ما قال لعنه الله لمحمد بن علي
أبي قال قلت لا قال خاطبه في شيء فقال أظنك سكران فقال أبي اللهم إن كنت تعلم أني أمسيت
لك صائماً فأذقه طعم الحرب وذل الأسر فوالله إن ذهبت الأيام حتى حرب ماله وما كان له ثم
أخذ أسيراً وهو ذا قد مات لا رحمه الله وقد أدال الله عز وجل منه وما زال يديل أولياءه من أعدائه
شرح فرج بفتح فاء و سکون را بی نقطه و جیم غلام علی بن یقطین بوده و پسر عمر است که مذکور شده در حدیث پنجم
و عمر پسر او دست الحرب بفتح حای بی نقطه و فتح را بی نقطه و باء یکنقطه تاراج کردن کسی را مال او کسر همزه و سکون
نون فیدا است حتی برای استغناست حرب بصیغه ماضی مجهول باب نصر است و ضمیر مستتر نایب فاعلست
منصوب و مفعول دوم است یعنی روایتست از محمد بن سنان گفت داخل شدم بر ابو الحسن ثالث امام علی نقی
پس گفت ای محمد آیا حادث شد باهل بیت فرج حادثه پس گفتم مرد عمر جواب اهل بیت فرج پس گفت الحمد لله تا آنکه شمردم
از او بیست و چهار بار پس گفتم نزد تعجب ای مهتر من اگر میدانستم که این خبر خوشحال میکند ترا هرآینه می آمدم بر

سید و مولای سوی تو برهنه پای بن تو برگفت ای محمد آیا نمیدانی آنچه را گفت عمر لعنه الله بمحمد بن علی پدرم را او گفت
گفتم نه گفت پدرم مکالمه کرد با او در چیزی پس عمر گفت گمان میبرم ترا که مست باشی پس گفت پدرم خداوندا
اگر میدانسته باشی که من بودم اخر روزه بسیار بودم برای تو روزه دار پس بچشان او را مزه تاراج کردن و
خواری اسیر کردن پس بخدا قسم که نگذشت روزگار تا که تاراج کرده شد مال او و هر آنچه بود او را بعد از آن
گرفتار شد اسیر و او اینک بجهنم مرده رحمت نکناد او را الله تعالی و بتحقیق انتقام کشید الله عز و جل از او و پیوسته
یاری میکند دوستان خود را بانتقام از دشمنان خود حدیث دهم عن أبي هاشم الجعفري قال
صليت مع أبي جعفر عليه السلام في مسجد المسيب وصلى بنا في موضع القبلة سواء وذكر أن السدرة
التي في المسجد كانت يابسة ليس عليها ورق فدعا بماء وتهيأ تحت السدرة فعاشت السدرة
وأورقت وحملت من عامها شرح مراد بمسجد المسيب مسجدیست که در کوفه بر دروازه مسیب است و در
فضیلت میان آن مسجد یکدرخت کنار بوده و امام در وقتی که از بغداد بجانب مدینه میرفت
وقت غروب آفتاب بآنجا رسیده و فرود آمده بقصد وضو و نماز مغرب و نافله و تعقیب در آن مسجد
مرتبه شده و مراد بموضع القبلة محراب مسجد است السواء بفتح سین بی نقطه و الف ممدوده میانه و مراد تحقیقا
که نسبت بجای ضرور مسافر بجا بایست و اشارتست بانکه نماز خشک کرد و بیرون رفت از مسجد النبی بقصد
تنقل خود را میانه نماز کرد آن در وضو یعنی روایتست از ابو هاشم جعفری گفت نماز کردم با امام محمد تقی علیه السلام
در مسجد مسیب و نماز جماعت کرد با ما در محراب نماز مغرب و مذکور کرد ابو هاشم که آن یک درخت کنار که آنجا
بود خشک بود و نبود و بر آن برگی پس امام طلبید آبی و وضو ساخت زیر آن یک درخت کنار پس زنده شد آن
درخت و برگ آورد و بار آورد از آن سال حدیث یازدهم عن المطرفي قال مضى أبو الحسن الرضا عليه السلام ولي عليه
أربعة آلاف درهم فقلت في نفسي ذهب مالي فأرسل إلي أبو جعفر عليه السلام إذا كان غداً فأتني
وليكن معك ميزان وأوزان فدخلت على أبي جعفر عليه السلام فقال لي مضى أبو الحسن ولك عليه
أربعة آلاف درهم فقلت نعم فرفع المصلى الذي كان تحته فإذا تحته دنانير فدفعها إلي شرح
مطرفی بضم و کسر و فتح میم و سکون طای بی نقطه و فتح را بی نقطه و فا و دریست از غرا کتابها دارد و نسبت بجانب
فروشندگی است یعنی روایتست از مطرفی گفت از دنیا رفت امام رضا و مرا بود بر او چهار هزار درهم
پس گفتم در دل خود که رفت مال من پس فرستاد سوی من امام محمد تقی که چون شود فردا پس بیا
نزد من و باید که باشد با تو ترازو و سنگهای وزن پس داخل شدم بر امام محمد تقی پس گفت از دنیا رفت
ابو الحسن و ترا بر او چهار هزار درهم است پس گفتم آری پس برداشت جای نماز را که بود در زیر او پس ناگاه

در زیر جای نماز ... بود و پس او آنجا را ابن ... موسی ... اصل عن محمد بن سنان قال قبض
محمد بن علي وهو ابن خمس وعشرين سنة وثلاثة أشهر واثني عشر يوما توفي يوم الثلاثاء لست خلون
من ذي الحجة سنة عشرين ومائتين عاش بعد أبيه تسعة عشر سنة إلا خمسة وعشرين يوما شرح
نقلست از محمد بن سنان گفت گرفته شد از دنیا امام محمد تقی و او فرزند بیست و پنج سال و سه ماه و دوازده روز
بود وفات یافت در روز سه شنبه وقتی که شش شب گذشته بود از ذی الحجه سال دویست و بیست و زندگانی
کرد بعد از پدرش نوزده سال کم بیست و پنج روز بدانکه از این مستفاد میشود که سن امام محمد تقی در ابتدای امامت
شش سال و چهار ماه و ده روز بوده و این منافی مختار مصنف است که گذشت در تاریخ ولادت
امام محمد تقی و وفات پدرش صلوات الله علیهما زیرا که بنابراین هفت سال بهم میشود و گذشت در کلام مصنف
که تاریخ وفات امام رضا علیه السلام مختلف فیه است ... اصل
مولد أبي الحسن علي بن محمد عليهما السلام شرح این تاریخ احوالیست که نسبت داده به ولادت ابوالحسن ثالث امام
علی نقی علیه السلام در این بحث کلام مصنف و نه حدیث کلام مصنف اصل ولد صلى الله عليه للنصف من
ذي الحجة سنة اثنتي عشرة ومائتين وروي أنه ولد في رجب سنة أربع عشرة ومائتين ومضى
عليه السلام لأربع بقين من جمادى الآخرة سنة أربع وخمسين ومائتين وله إحدى وأربعون سنة
وستة أشهر وأربعون سنة على المولد الآخر الذي روي وكان المتوكل أشخصه مع يحيى بن هرثمة
بن أعين من المدينة إلى سر من رأى فتوفي بها عليه السلام ودفن في داره وأمه أم ولد يقال لها
سمانة شرح ولادت در زمان مأمون ... بن هرون الرشید بن مهدی بن منصور بن محمد بن علی بن عبدالله بن
عباس بوده که هفتم است از عباسیین و هشتم است از خلفای عباسیه و وفات در زمان معتز محمد بن جعفر متوکل
بوده و المتوکل علی الله ابوالفضل جعفر بن معتصم بن هرون الرشید بن مهدی بن منصور بن محمد بن علی بن عبدالله بن
عباس نهم است از عباسیین و دهم است از خلفای عباسیه در ذی الحجه سال دویست و سی و دو خلیفه شده و کشته
شد در دست ... در شوال سال دویست و چهل و ... یعنی زاده شد ابوالحسن ثالث صلوات الله علیه در نصف از
ذی الحجه سال دویست و دوازده هجری و منقول شده که زاده شد در رجب سال دویست و چهارده مخفی نماند
که اگر مراد اول رجب باشد ... تفاوت میان این دو تاریخ ولادت یکسال و شش ماه و نیم است و ... وفات
در بیست و ششم جمادی الآخره سال دویست و پنجاه و چهار ... بنابر تاریخ اول ولادت چهل و یکسال و شش ماه
تخمینا ... و ... چهل سال بود بنابر تاریخ ولادت دوم
منقول شده ... که ولادت در اول رجب باشد ... کم است از چهل سال و در این مسامحه کرده ...

کافی در تاریخ ماه وفات مختلف است و در بعضی رجب مذکورست و متوکل خلیفه عباسی که نام او جعفر است
بیرون آورده بود او را با یحیی بن هرثمة بن اعین که غلام متوکل بود و ... از لشکر در مدینه بود و او را
سوی سامرا ... وفات یافت در سامرا و مدفون شد در خانه خود و مادرش کنیز بود و گفته میشد او را سمانه
اصل عن خيران الأسباطي قال قدمت على أبي الحسن عليه السلام المدينة فقال لي ما خبر الواثق عندك
قلت جعلت فداك خلفته في عافية أنا من أقرب الناس عهدا به عهدي به منذ عشرة أيام
قال فقال لي إن أهل المدينة يقولون إنه مات فلما أن قال لي الناس علمت أنه هو
قال لي ما فعل جعفر قلت تركته أسوأ الناس حالا في السجن قال فقال أما إنه صاحب الأمر
ما فعل ابن الزيات قلت جعلت فداك الناس معه والأمر أمره قال فقال أما إنه شؤم
عليه قال ثم سكت وقال لي لا بد أن تجري مقادير الله وأحكامه يا خيران مات الواثق
وقد قعد المتوكل جعفر وقد قتل ابن الزيات فقلت متى جعلت فداك قال بعد خروجك بستة
أيام شرح ظاهر اینست که خیران اسباطی عبارتست از خیران ... که مذکور شد در حدیث دوم از باب
هفتاد و سوم ... اسباط یعنی فرزند زادگان رسول صلی الله علیه و آله ... بود که اسباط یعنی قبیله‌های
... بجهت بعض از این تاریخ ... قبیله ایست از عرب ... بعضی ایشان
خراسان و بعضی ایشان در قزوین ساکن ... قبیله است ... ابوجعفر هرون بن معتصم
بن هرون الرشید بن مهدی بن منصور بن محمد بن علی بن عبدالله بن عباس نهم است از عباسیین و نهم
از خلفای عباسیه و برادر ... المتوکل علی الله جعفر بن معتصم است که نهم است از عباسیین و دهم است از خلفای
عباسیه الف و لام الناس برای عهد خارجیست و مراد اهل مدینه است ضمیر ... بفتح همزه ...
یقولون است ضمیر هو راجع به ابی الحسن است مقادیر جمع مقدور است ...
عبارت از ظلمهاست که متوکل کرد ... از مدینه به سامرا و خراب کردن مقبره امام حسین ...
منقولات ... قضا و قدر کرده ... عبارت ... حوادث ... در قرآن
تبیان کل شیء است یعنی روایتست از خیران اسباطی گفت وارد شدم از سامرا بر ابوالحسن ثالث
در مدینه پس گفت مرا که چیست خبر واثق بن معتصم نزد تو پس گفتم فدایت شوم که گذاشتم او را در سامرا
خوشحال ... نزدیکترین مردم ... بعد از بیرون آمدن من کسی ...
چه ... رسیدن من ... پس گفت مرا ... که ساکنان مدینه
میگویند که او ... مرد ... گفت ... ساکن مدینه ... دانستم ...

بعد از آن گفت مرا چه کرد جعفر متوکل که برادر واثق است یعنی که چه حال دارد گفتم و آن هشتم او باید زرد روان
حال در زندان خبران گفت پس امام گفت آگاه باش بدرستی که او صاحب این خرفت الکال چه کرد پسر
فروشش مراد محمد بن عبد الملک است که مذکور شد در حدیث اول بحث یازدهم گفتم فرا بنت شوم لشکر او دست
و حکم حکم او است خبران گفت پس امام گفت آگاه باش بدرستی که آن اطاعت لشکر او را شومیت بدو اشاره رفت
بنکاه مرا هر کاه ... زنده مستقل شد کشته میشود خبران گفت بعد از آن امام ساکت شد پس گفت مرا ناچار
که دوان شود قدم برای اسلام فعل و پادشاهی او یعنی که آماده و جای او نوع بموجب اقتضای خبران روان
و چون نشست بخلافت متوکل که جعفر نام دارد و محمد کشته شد پسر ... بیرون فروشش پس گفتم که شد فرست
شوم گفت بعد بیرون آمدن تو از سامرا شش روز دوم حدیث عن صالح بن سعيد قال دخلت على ابي الحسن
فقلت له جعلت فداك في كل الامور ارادوا اطفاء نورك والتقصير بك حتى انزلوك هذا الخان الاشنع
خان الصعاليك فقال هاهنا انت يا ابن سعيد ثم اوما بيده وقال انظر فنظرت فاذا انا بروضات انقات
وروضات باسرات فيهن خيرات عطرات وولدان كانهن اللؤلؤ المكنون واطيار وظباء وانهار تفور
فحار بصري وحسرت عيني فقال حيث كنا فهذا لنا عتيد لسنا في خان الصعاليك شرح متوکل کنیه
علیه السلام نوشت و بکمال تعظیم او را با امر طلبید چنانچه شنوی آن مذکور میشود در حدیث ... چون در سامرا
شد سفارش کرد که روز اول او را بار ندهند فرود آمد در سرایی که نام آن خان الصعالیک است و بکردن ...
برای او خانه تعیین کرد ... و در یک برای تعبیه است و تصغیر چنانچه متعدی مستعمل میشود و لازم مستعمل میشود
هنگام ... مراتب ... در علیه السلام ... خان الصعالیک است ... همزه و الف و کسر ...
فرش ... با ... باشد و الف و کسر سین ... نقطه ... رسیده العطرات بفتح عین ... نقطه
طا ... نقطه ... و رواج ... و خوشبو ... مناسبت ... مجمع ... و
... بعنی ... روایت از صالح بن سعید گفت داخل شدم بر امام علی نقی
در روز ... مرا ... گفتم او ... در مجمع ... و ... شدت ... پوشانیدن ...
و ... فرود آورد ... در سرای ... پس گفت ... و این ...
... پسر سعید ... در سرای ... بعد از آن اشارت کرد بدست خود و گفت ...
نگاه کن پس نگاه کردم ... مطلع شدم ... مرغزار ... که خوش ... و ... مرغزار ...
در آن مرغزار ... حوران ... پسران بود ... از ... نهر ... بیرون ...
و آهوان و نهرها ... که ... حیران شد ... دیده من ... چشم من پس امام

گفت هرجا باشیم پس این برای ما حاضر است نیستیم در سرای فقرا اگر گوئی ... بود است ... تعجب
و ... بود ... در احوال ... که در ... بشارت ... بحث ... گذشت در حدیث سیوم
بحث دوم سیوم حدیث عن احمد بن محمد بن عبد الله قال سمعت ابا الحسن ... العسكري ...
دار ... فاسع لا ... في ... فيما بين ... ابي جعفر ... والمدينة
... في الانصراف الى بغداد ... وكان ذلك يوم ...
... عنده ... قال ... يوم عرفة ... وثلثة الاخوة ...
على كان في الصحراء ... يا ... فاذا ... قال ... على
والدي ... اصحابي ... عرفت ... العسكر ... بغداد الى العيد شرح ...
... که ... گویند ... سامرا ... او ...
سکون ... و فتح ... نقطه و سکون ... نقطه ... صیغه مجهول ...
... امام علی نقی علیه السلام است که نام او محمد است ...
... و چهارم ... کسر ... نقطه و تخفیف ... خانه ...
... مناسبت ... نقطه ... وقف ...
... روز ... الی ... ابی عبد الله الحسین ...
دو ... است که عرفه ... الحسین یعنی روایت است از احمد ... گفت ...
... امام علی نقی ... بسیار ... طلبید مرا پس داخل کردم ...
... پس شروع کردم ... برای هر کس ...
ایشان پس فرستادم ... بسوی ابو جعفر ...
... ایشان بعد از آن ... طلب رخصت کردم ... بسوی بغداد ...
و بود آن روز هشتم ذی الحجه پس نوشت در حاشیه ... بسوی من ... بعد از آن ...
احمد گفت پس ... شد ... خوابیدم شب عید ...
... خواب دیدن من ... پس گفت ای احمد ... گفت پس ...
پس گشودم دو چشم خود را ... احمد گفت پس داخل شدم ...
... سرای خود ... بیرون ... بغداد ... بسوی ... حدیث چهارم
عن ابراهيم بن محمد الطاهري قال ... المتوكل ... على ... احمد

أن يمسّه بحديدة فنذرت أمّه إن عوفي أن تحمل الى أبي الحسن علي بن محمد مالاً جليلاً من مالها وقال له
الفتح بن خاقان لو بعثت الى هذا الرجل فسألته فإنه لا يخلو أن يكون عنده صفة يفرّج بها عنك فبعث اليه
ووصف له علته فردّ اليه الرسول بأن يؤخذ كُسب الشاة فيُداف بماء ورد فيوضع عليه فلما رجع
الرسول وأخبرهم أقبلوا يهزؤون من قوله فقال له الفتح هو والله أعلم بما قال وأحضر الكسب وعمله كما
قال ووضع عليه فغلبه النوم وسكن ثم انفتح وخرج منه ما كان فيه وبُشّرت أمه بعافيته فحملت اليه عشرة
آلاف دينار تحت خاتمها ثم استقلّ من علته فسعى اليه البطحائي العلوي بأن أموالاً تحمل اليه وسلاحاً فقال
لسعيد الحاجب اهجم عليه بالليل وخذ ما تجد عنده من الأموال والسلاح واحمله اليّ **شرح** كُسب بضم
کاف و سکون سین بی نقطه و با بنقطه کنجاره و روغن کنجد و مراد درینجا کنجاره است که کوبیده شده و در چوبی که سفته
پرداز می دهند ... کنجاره و یداف بدال بی نقطه و الف و فا صیغه مضارع مجهول از باب نصر است از دوف
مخلوط کردن و نرم کردن با آب و مانند آن و هزؤ مصدر از باب نصر یکان به سر کسی رفتن **ترجمه** روایت است از
ابراهیم بن محمد طاهری گفت بیمار شد متوکل از زخمی که بیرون آمده بود بدن او و نزدیک شد از هلاکت پس
جرأت نکرد هیچ کس که دست گذارد بر او با نشتری پس نذر کرد مادر متوکل که اگر عافیت داده شود ببرد از مال خود بسوی
ابوالحسن ثالث علی بن محمد مالی عظیم را از مال خود و گفت متوکل را وزیر او فتح بن خاقان که کاش میفرستادی بسوی
این مرد پس مطالبه می نمودی از او علاجی چه بر کسی که او خالی نیست از اینکه باشد نزد او علاجی که گشاده شود بآن
از تو پس متوکل پیغام فرستاد بسوی امام و بیان کرد برای او آفت خود را پس امام برگردانید بسوی متوکل
پیغام آورنده را با اینکه گرفته شود کنجاره کوسفند پس مخلوط کرده شود بگلاب پس گذاشته شود بر آن پس
وقتی که برگشت پیغام آورنده و خبر داد ایشان را شروع کردند اهل مجلس بخنده آنچه ... در مجلس او ...
میکردند بسخن امام پس گفت متوکل را فتح که او داناتر است بآنچه گفته و حاضر کرد کنجاره را و عمل کرد چنانکه
گفته شد پس گذاشته شد بر آن چنانچه گفته بود و گذاشته شد بر دمل پس غلبه کرد او را خواب و ساکن شد درد دمل بعد
از آن گشوده شد و بیرون آمد آنچه در آن بود ... پس فرستاد
مادر متوکل بسوی امام ده هزار دینار ... بعد از آن برخاست متوکل از مرض خود پس سعایت کرد در سوی
متوکل بطحاوی علوی با اینکه اموال و سلاح فرستاده میشود بسوی ابوالحسن پس متوکل گفت سعید حاجب را که
برو در شب بر سرای او و بگیر آنچه را که بیابی نزد او از اموال و سلاح و بیار بسوی من **متن** قال ابراهيم بن محمد فقال
لي سعيد الحاجب صرت الى داره بالليل ومعي سلّم فصعدت السطح فلما نزلت على بعض الدرج في
الظلمة لم أدر كيف أصل الى الدار فناداني يا سعيد مكانك حتى يأتوك بشمعة فلم ألبث أن أتوني

ثم استقلّ

بشمعة فنزلت فوجدته عليه جبّة صوف وقلنسوة منها وسجادة على حصير بين يديه فلم أشكّ أنه
كان يصلّي فقال لي دونك البيوت فدخلتها وفتّشتها فلم أجد فيها شيئاً ووجدت البدرة في بيته
مختومة بخاتم أمّ المتوكل وكيساً مختوماً وقال لي دونك المصلّى فرفعته فوجدت سيفاً في جفن غير
ملبّس فأخذت ذلك وصرت اليه فلما نظر الى خاتم أمّه على البدرة بعث اليها فخرجت اليه
فأخبرني بعض خدم الخاصة أنها قالت له كنت قد نذرت في علّتك لمّا أيست منك إن عوفيت
حملت اليه من مالي عشرة آلاف دينار فحملتها اليه وهذا خاتمي على الكيس وفتح الكيس الآخر فاذا فيه
أربعمائة دينار فضمّ الى البدرة بدرة أخرى وأمرني بحمل ذلك اليه فحملته ورددت السيف و
الكيسين وقلت له يا سيدي عزّ عليّ فقال لي سيعلم الذين ظلموا أيّ منقلب ينقلبون **شرح** مراد بکیسین
یک عدد ... و بفتح همزه و سکون نون زایده است برای تأکید اتصال سجاده
بفتح سین بی نقطه و تشدید جیم چیزی بافته شده از برگ خرما که بر آن سجده میکنند و آن بقدر ... دست
اسم فعلست ... بفتح بی نقطه و سکون دال بی نقطه کیسه از پوست که در آن ده هزار دینار باشد
و بعضی هفت هزار گفته اند و اینجا مناسب نیست **ترجمه** گفت ابراهیم بن محمد پس گفت مرا سعید
رفتم بسوی سرای ابوالحسن ثالث در آن شب و با من نردبانی بود پس بالای بام رفتم پس وقتی که فرود آمدم
بعضی پله‌ها در تاریکی شب ... ندانستم که چگونه برسم بسرای ... پس
آواز داد مرا که ای سعید بجای خود باش تا بیارند نزد تو شمعی پس درنگ نکردم که آوردند شمعی را پس فرود
آمدم پس یافتم او را که بر او بود فرجی پشمی و کلاهی که از آن فرجی بود و بعضی گفته اند از آن دو ...
سجاده که بر حصیری بود پیش او پس شک نداشتم که نماز میکرد و پس گفت مرا ... پس داخل خانه‌ها شدم
و کاویدم ... پس نیافتم چیزی از مال و سلاح و یافتم بدره ... مهر کرده شده
متوکل ... کیسه مهر کرده شده و گفت مرا ... جای نماز ... پس ... شمشیر
شمشیری ... غلافی که ... چوب بود پوشانیده نشده بود ... بسوی او
پس برگرفتم آنچه را که مذکور شد و رفتم بسوی متوکل پس وقتی که نظر کرد بسوی مهر مادرش فرستاد کسی
بسوی او پس بیرون آمد ... پس خبر داد مرا بعضی خدمتکاران ... گفت
نذر کرده بودم در آفت تو وقتی که ناامید شده بودم از تو که اگر عافیت بخشیده شوی بفرستم بسوی او از مال خود
ده هزار دینار پس فرستادم آن را بسوی او و این مهر تست بر کیسه و گشود متوکل کیسه دیگر را پس ناگاه
چهارصد دینار بود پس ضم کرد ... بدره دیگر را از مال خود و امر کرد مرا ... آنچه ...

ابو الحسن پس بدرم آنرا و برکرد اسپم شمشیر را و دو کیسه اول را نیز و گفتم ورا کلامی متضمن مشکل بود بر من پس حمل کرد
برای مصلحت پس گفت مرا از سوره شعرا که البته خواهند دانست آنها که ستم کردند که بکدام مرجع بازگشتی
بازگشت میکنند سوی او سوم متن عن علي بن محمد النوفلي قال قال محمد بن الفرج ان ابا الحسن كتب اليه
يا محمد اجمع امرك وخذ حذرك قال فانا في جمع امري ليس ادري ما كتب الي حتى ورد علي رسول
حملني من مصر مقيدا وضرب على كل ما املك وكنت في السجن ثماني سنين ثم ورد علي منه في السجن
كتاب فيه يا محمد لا تنزل في ناحية الجانب الغربي فقرأت الكتاب فقلت يكتب الي بهذا وانا
في السجن ان هذا لعجب فما مكثت ان خلي عني والحمد لله شرح احذر … ثبوت است و تقدیر …
الجانب منصوب بفعل مقدر است تقدیر الزم الجانب الغربي و آن عبارت از شام است و ادخل النفی
بر الجانب اشعار بتوبیخ مذهب کوفیین است در سوره قصص و ما کنت بجانب الغربي اذ قضینا الی موسی الامر
که از قبیل اضافه موصوف بصفت است چنانچه … ان بفتح همزه و سکون نون نافیه و برای تاکید اتصال
نفی مجهول باب تفعیل است … ترجمه روایت است از علي بن محمد نوفلی که گفت گفت مرا محمد
فرج که ابو الحسن … نوشت سوی او که ای محمد جمع کن متفرق کارهای خود را و فرا گیر احتیاط خود را محمد گفت
پس من در جمع متفرق کار خود بودم نمیدانستم که چه نوشته سوی من تا بعضی که نمیدانستم مراد آن … که آمد …
فرستاده از جانب خلیفه و برداشت مرا از مصر بند کرده و دست زد بر هرچه ملک بودم و بودم در زندان
هشت سال بعد از آن وارد شد بر من از ابو الحسن در زندان مکتوبی که در آن بود که ای محمد فرود میا در جانب
… جانب مغربی را پس خواندم مکتوب را پس در دل خود گفتم می نویسد سوی من این را و حال آنکه من در زندانم
بدرستیکه این هر آینه عجب است پس درنگ نکردم که رها کرده شدم و الحمد لله متن قال وكتب
اليه محمد بن الفرج يسأله عن ضياعه فكتب اليه سوف ترد عليك وما يضرك ان لا ترد عليك فلما
شخص محمد بن الفرج الى العسكر كتب اليه برد ضياعه ومات قبل ذلك شرح الضياع بکسر ضاد و بتخفیف
… جمع ضیعه بفتح ضاد و سکون … که از آنها منافع حاصل میشود …
… صیغه مجهول است ترجمه نوفلی گفت و نوشت سوی ابو الحسن … محمد بن الفرج می پرسید او را از احوال املاک
خود پس نوشت سوی او که بعد از این بر گردانیده میشود بر تو و ضرر نمیرساند ترا اینکه برگردانیده نشود
پس وقتی که بیرون آمد محمد بن فرج از شام سوی سامره بسبب طلب احمد بن الخضیب چنانچه مذکور میشود نوشته شد
سوی او از جانب … در مصر … غصب کرده بود پس … تا
که … متوکل کند و محمد بن الفرج مرد پیش از رسیدن آن مکتوب متن قال وكتب احمد بن الخضيب الى

محمد بن

محمد بن الفرج يسأله الخروج الى العسكر فكتب الى ابي الحسن يشاوره فكتب اليه اخرج فان فيه فرجك ان
شاء الله فخرج فلم يلبث الا يسيرا حتى مات شرح … ترجمه … گفت و نوشت احمد بن الخضیب که از سرداران متوکل
بود سوی محمد بن الفرج مطلبی از او که بیرون آید از شام سوی سامره پس نوشت محمد بن الفرج سوی ابو الحسن
… مشورت میکرد با او چون امر کرده بود که از شام بیرون رود پس نوشت سوی او که بیرون رو که
سامره … پس چون رفت پس درنگ نکرد مگر اندکی که مرد و گشاد
… عبارت از مردن … از نعیم آخرت میشود … عبارت … بخشیدن …
چنانچه … عبارت … از ضیاع است که مذکور شد اگر چه نفع آن …
… آن خروج … ششم متن عن احمد بن محمد قال اخبرني ابو يعقوب قال رأيته يعني
محمدا قبل موته بالعسكر في عشية وقد استقبل ابا الحسن فنظر اليه واعتل من غد فدخلت اليه عائدا
بعد ايام من علته وقد ثقل فاخبرني انه بعث اليه بثوب فاخذه وادرجه ووضعه تحت
رأسه قال فكفن فيه شرح بالعسكر … عشیه … است … مستقبل …
… ترجمه روایت است از احمد بن محمد که گفت خبر داد مرا ابو یعقوب گفت دیدم
پدرت محمد بن فرج را پیش از مردن او در سامره … استقبال کرده بود ابو الحسن را
… ابو الحسن … پس نظر التفات کرده بود ابو الحسن سوی محمد و بیمار شده بود محمد در فردای آن روز
… که داخل شدم سوی او … بعد از چند روز … که سنگین شده بود
… پس خبر داد محمد مرا که ابو الحسن فرستاده سوی او جامه … گرفته آنرا و پیچیده آنرا و گذاشته
آنرا در زیر سر خود ابو یعقوب گفت پس کفن کرده شد در آن جامه متن قال احمد قال ابو يعقوب رأيت
ابا الحسن مع ابن الخضيب فقال له ابن الخضيب سر جعلت فداك فقال له انت المقدم فما لبثنا
الا اربعة ايام حتى وضع الدهق على ساق ابن الخضيب ثم نعي شرح سر بکسر سین … تخفیف
… صیغه امر … است احمد بن الخضیب که از سرداران بود … علیه السلام
… خلیفه … است … مطلع بود … خلیفه …
… قصد او … در این مقام
… از قبیل آنست که شخصی از … مسافر … که …
… خوشحال … مطلب … بفتح دال … و فتح هاء و قاف
چوب است که برای فشردن … چنانچه … مانند …

مستعین که

مجهولست یعنی گفت احمد بن محمد که گفت ابو یعقوب که دیدم ابو الحسن ثالث را با احمد بن الخضیب سیر میکردند
و او را ابن الخضیب برو قربانت شوم پس امام گفت تو پیش از منی پس درنگ نکردیم مگر چهار روز تا آنکه
گذاشته شد شکنجه بر ساق پای ابن الخضیب تا اقرار کند بمالی که پنهان کرده باشد بعد از آن خبر مرگ او آورده
شد متن قال وروی عنه انه حین الح علیه ابن الخضیب فی الدار التی تطلبها منه بعث الیه لا
قعدن بک من الله عز وجل مقعدا لا تبقی لک باقیة فاخذه الله عز وجل فی تلک الایام شرح چون خلیفه کول
عداوت بوده با امام ابن الخضیب دعوی کرد که خانه او کرده و اگر او را نا بخانه بیرون کند حال آنکه جمیع روی زمین
ملک امامست و هر که غیر شیعه امامیه تصرف زمینی است براو حرام است چنانچه مذکور شد در حدیث
باب صد و چهارم نقلها بصیغه ماضی باب تفعلست و ادر کک برای تعدیه است یعنی بصیغه مضارع معلوم
افعلست یعنی گفت احمد بن محمد که نقل کرد ابو یعقوب از حال ابن الخضیب آنکه قبل گذشت ذکر او با امام
ابن الخضیب در خانه که بسا حق طلبید آن امام را که از این خانه رفت بیرون و پیغام فرستاد بسوی ابن الخضیب که
هر آینه مینشانم البته ترا نسبت بخدا بجای که میکند و برای تو هیچ باقی و بقیه یعنی که سبب آن جان
از تو میبرد و پس گرفتار کرد او را خدا در آن روزها بشکنجه و مرگ که مذکور شد متن اخذت نسخة
کتاب المتوکل الی ابی الحسن الثالث من یحیی بن هرثمة فی سنة ثلاث واربعین ومائتین وهذه نسخته
بسم الله الرحمن الرحیم اما بعد فان امیر المؤمنین عارف بقدرک راع لقرابتک موجب لحقک مقدر
من الامور فیک وفی اهل بیتک ما اصلح الله به حالک وحالهم وثبت به عزک وعزهم وادخل
الیمن والامن علیک وعلیهم یبتغی بذلک رضاء ربه واداء ما افترض الله علیه فیک وفیهم وقد رأی امیر
المؤمنین صرف عبد الله بن محمد عما کان یتولاه من الحرب والصلوة بمدینة رسول الله صلی اذ کان علی
ما ذکرت من جهالته بحقک واستخفافه بقدرک وعندما قرفک به ونسبک الیه من الامر
الذی قد علم امیر المؤمنین برائتک منه وصدق نیتک فی ترک محاولته وانک لم تؤهل نفسک له
وقد ولی امیر المؤمنین ما کان یلی من ذلک محمد بن الفضل وامره باکرامک وتبجیلک والانتهاء الی امرک
ورأیک والتقرب الی الله والی امیر المؤمنین بذلک شرح بعد خروج ابو الحسن ثالث از مدینه بسر من رای
بوده که عبد الله بن محمد شکایت امام بمدینه بود نامه بجانب متوکل و بقصد آن امام کرده و در کتابی نوشته
که دعوی امامت میکند و اراده خروج دارد و امام هم کتابی بمتوکل نوشته در اظهار کذب و عداوت و انکار کردن
عبد الله امام و متوکل این کتوب را در جواب کتوب امام نوشته من یحیی متعلق است باخذت فی
متعلق است بکتاب یا باخذت الحرب نقطه و سکون را نقطه و با یک نقطه و محراب برای خطبه و نماز

یعنی

یعنی گرفتم صورت کتوب متوکل را بسوی ابو الحسن ثالث امام علی نقی از یحیی بن هرثمه در سال دویست و چهل
سه و این صورت آنست بسم الله الرحمن الرحیم اما بعد از ثنا و دعا پس بدرستی که متوکل شناسا است بمرتبه
رعایت کننده است خویشی ترا با رسول و ثابت کننده است حق ترا بر خود قرار دهنده است از کارها در حق
تو و در حق خانواده تو آنچه را که اصلاح کرده بمعنی که البته اصلاح میکند الله تعالی با آن حال تو و حال ایشان را
و ثابت کرد بآن عزت تو و عزت ایشان را و داخل کرد برکت و ایمنی را بر تو و بر ایشان میطلبد متوکل بآنچه
مذکور شد رضای صاحب کل اختیار خود را و بجا آوردن آنچه را که واجب لازم کرده الله تعالی بر او
در حق تو و در حق ایشان بتحقیق مصلحت دیده متوکل بر گردانیدن عبد الله بن محمد را از آنچه اختیار داشت از سپاه
کردن و محراب و نماز جمعه بمدینه رسول الله صلعم است چون که بوده در حالی که ذکر کردی در کتوب خود که ناشناسا
او بحق تو و سبک شمردن او بقدر تو باشد و این بر گردانیدن نزد چیزی بوده که عیب و تهمت کرده ترا با آن
و نسبت داده ترا بسوی آن کاری که بتحقیق دانسته متوکل بری بودن ترا از آن و درستی قصد ترا
در ترک اراده آن و این که تو آماده نکردی خود را برای آن و بتحقیق صاحب اختیار کرد متوکل آنچه صاحب
اختیار بوده در آن عبد الله بن محمد که پیشوایی جمعه است محمد بن الفضل را و امر کرد محمد بن الفضل را بگرامی
داشتن تو و تعظیم تو و قبول امر تو و صواب دید تو و نزدیکی جستن بسوی الله تعالی و بسوی متوکل بآنچه مذکور شد متن
وامیر المؤمنین مشتاق الیک یحب احداث العهد بک والنظر الیک فان نشطت لزیارته
والمقام قبله ما رایت شخصت ومن اخترت من اهل بیتک وموالیک وحشمک علی مهلة
وطمانینة ترحل اذا شئت وتنزل اذا شئت وتسیر کیف شئت وان احببت ان یکون یحیی
بن هرثمة مولی امیر المؤمنین ومن معه من الجند مشیعین لک یرحلون برحیلک ویسیرون بسیرک
فالامر فی ذلک الیک حتی توافی امیر المؤمنین فما احد من اخوته وولده واهل بیته وخاصته الطف
منه منزلة ولا احمد له اثرة ولا هو لهم انظر وعلیهم اشفق وبهم ابر والیهم اسکن منه الیک
ان شاء الله والسلام علیک ورحمة الله وبرکاته وکتب ابراهیم بن العباس وصلی الله علی محمد
وآله وسلم شرح و در احداث بالعهد احداث مصدر اسم الطف و احمد و انظر و اشفق و ابر
و اسکن هر شش بصیغه افعل تفضیل و منصوب خبر است و اول متعدی بمن میشود و دوم و سیوم متعدی
بلام میشود و چهارم متعدی بعلی میشود و پنجم متعدی بباء میشود و ششم متعدی بالی میشود و من تفضیل در قول
آن پنج اول محذوف است برای اختصار و اکتفا بآنچه در ششم مذکور است پس تقدیر کلام اینست الطف منه
منزلة منک منه ولا احمد له اثرة منک له ولا هو لهم انظر منه لک وعلیهم اشفق منه علیک وبهم ابر منه بک مخفی

کاین اختصار در صورت موافقت در نقد به جائزست و در صورت اختلاف در نقد به قبیح و از اختراعات شیعیان است
دیو انیست اللطف نزد یکی احمد مشتق از اسم مفعولست بمعنی محمود ترجمه و متوکل شتافتن نتوانست و دست ساعد
گرفته دوکنده یا رمز او التفات سوی تو پس اگر میل کنی بزیارت او او را مدن نزد او در چنانکه مصطفی
میخریدن می آیی از مدینه بهر که دوست داشتی از خاندان خود و دوستان خود و خادمان و کوکبه خود
با آهستگی و آرام براه می آیی چون خواهی و فرود می آیی چون خواهی و حرکت میکنی چگونه که خواهی و متوکل
داشته باشی که باشند یحیی بن هرثمه خادم متوکل و جمعی که با او هستند از لشکر رفیقان برای تو براه و فرمان
تو و حرکت کنند بحرکت تو پس اعتبار دارد سوی تو نه و فی که سوی متوکل چه فرزندان چنانکه از برادران متوکل
و فرزندان و در خانواده او و مخصوصان او نزدیکتر سوی متوکل با اعتبار مرتبه نیکو و نسبت و در پسندیدگی
برای او با اعتبار صفت کمال از تو برای او و متوکل برای ایشان بیشتر شفقت است از او و برای تو و نه برایشان
مشفق تر است از او بر تو و نه برایشان نیکو کار تر است از تو و سوی ایشان از ایشان بیشتر است از او و سوی تو
ان شاء الله و سلام بر تو باد و رحمت الله تعالی و برکاتش و نوشت این را منشی متوکل ابراهیم بن العباس
و صلوات کند الله تعالی بر محمد و آل او و تسلیم کند هشتم حدیث کان المتوکل یقول ویحکم قد اعیانی امر ابن الرضا ابی
ان یشرب معی او ینادمنی او اجد منه فرصة فی هذا فقالوا له فان لم تجد منه فهذا اخوه موسی
قصاف عزاف یأکل ویشرب ویتعشق قال ابعثوا الیه فجیئوا به حتی نموه به علی الناس ونقول ابن
الرضا فکتب الیه واشخص مکرما وتلقاه جمیع بنی هاشم والقواد والناس علی انه اذا وافی اقطعه قطیعة
وبنی له فیها وحول الخمارین والقیان الیه ووصله وبره وجعل له منزلا سریا حتی یزوره هو فیه
شرح القصاف بفتح قاف و تشدید صاد بی نقطه و الف و فا بغایت لهو دار و العزاف بفتح عین بی نقطه و تشدید
زای نقطه دار و الف و فا بغایت حریص در خوردن و آشامیدن و بغایت سرود کننده و مرد و اینجا مناسب اول است و این
مبتداست مع خبرست یا الناس معطوف بر جمیع است و علی انه متعلق بتلقاه است حاصل آنکه متوکل
که میگفت مصاحبان خود را عجب حالیست شما را که مرا عاجز میکند بهیچ چاره مرا کار پسر رضا
امام علی نقی علیه السلام است امتناع کرد از آنکه شراب آشامد با من یا مصاحبت کند مرا یا یابم از او فرصتی در
تکلیف او بشرب و مصاحبت یعنی که ندیده ام از او قدری که تکلیف تمام کرد پس گفتند متوکل را پس اگر
نیابی از او فرصتی پس این برادر او موسی بغایت لهو دار است و بغایت حریص بخوردن و آشامیدن
میخورد و هر چه باشد می آشامد شراب را و عاشقی میکند متوکل گفت فرستید سوی او پس آورید او را تا تلبیس
کنیم بسبب او بر مردمان و گوییم پسر رضا این کار را میکند و شیعه پناه باشد که ابو الحسن ثالث میکند

دبی عفا را پس نوشته شد سوی موسی و بیرون آورده شد بکتاب سامرا عزیز و استقبال کرد او را
جمیع بنی هاشم و سرداران و مردمان برای این اعتقاد بودند که چون موسی آید قطع میکند بیه ... و متوکل کسی
جا ... و امرای خود کرده و در وقت آمدن او ... در مواضع سامرا و بنا کند برای او در آن زمین عمارات خوب و
... ساقیان و کنیزان سرود کن را سوی او و عطا میکند او را و نیکویی میکند با او و ... او فرودگاهی
آورده او در منزل بغایت خوب تا زیارت کند او را متوکل در آن منزل حدیث فلما وافی موسی تلقاه ابو الحسن
فی قنطرة وصیف وهو موضع یتلقی فیه القادمون فسلم علیه ووفاه حقه ثم قال له ان هذا
الرجل قد احضرک لیهتکک ویضع منک فلا تقر له انک شربت نبیذا قط فقال له موسی فاذا
کان دعانی لهذا فما حیلتی قال فلا تضع من قدرک ولا تفعل فانما اراد هتکک فابی علیه فکرر
علیه فلما رای انه لا یجیب قال له اما ان هذا مجلس لا تجتمع انت وهو علیه ابدا فاقام ثلاث سنین
یبکر کل یوم فیقال له قد تشاغل الیوم فروح فیروح فیقال قد سکر فبکر فیبکر فیقال شرب دواء فما
زال علی هذا ثلاث سنین حتی قتل المتوکل ولم یجتمع معه علیه شرح پس وقتی که نزدیک سامرا شد موسی
استقبال کرد او را امام علی نقی علیه السلام در پل وصیف و آن جاییست که استقبال کرده میشوند در آن آیندگان
پس سلام کرد بر موسی و تمام داد او را حق تعظیم او بعد از آن گفت موسی را بدرستی که این مرد حاضر کرده
ترا برای آنکه هتک حرمت تو کند و پست کند بعض قدر ترا پس اقرار مکن برای او که تو آشامیدی نبیذ هرگز تا مبادا
که تکلیف شراب کند پس گفت او را موسی پس اگر طلبیده باشد مرا برای این کار پس چیست علاج من گفت
پس پست مکن بعض قدر خود را و مکن آنرا که او را ... بدرستی که ... مرد و طلب مصاحبت او
کرد ... باعث تکلیف او نشود چه غرض نیست که او را ... کرده و پرده دری ترا ... پس ... ابا
کرد ... امام پس امام مکرر کرد سفارش را با او پس وقتی که امام دید که او قبول نمیکند گفت او را آگاه باش بدرستی
که این مجلس که طلب میکنی مجلسیست که جمع نمیشوی تو و او بر آن مجلس هرگز پس ماند موسی سه سال صبح میرفت
هر روز پس گفته میشد او را که متوکل مشغول شد امروز پس عصر با پس عصر میرفت پس گفته میشد بمستی
شده پس صبح ... پس صبح میرفت پس گفته میشد آشامیده دوایی را پس ماند بر این وضع
سه سال تا کشته شد متوکل و جمع نشد متوکل با موسی بر آن مجلس که میخواست نهم حدیث عن محمد بن علی قال
اخبرنی زید بن علی بن الحسین بن زید قال مرضت فدخل الطبیب علی لیلا فوصف لی دواء بلیل
آخذه کذا وکذا یوما فلم یمکنی فلم یخرج الطبیب من الباب حتی ورد علی نصر بقارورة فیها
ذلک الدواء بعینه فقال لی ابو الحسن یقرئک السلام ویقول خذ هذا الدواء کذا وکذا یوما

فاحذته فقربته فبرئت ثم قال محمد بن علي قال لي يا ابا الطاهر ان العقدة ... عن
هذا الحديث شرح كذا وكذا بود كتابت از جمله دليست كرد ... بوده باشد وكثرت ... باشد ابو الشيخ ...
در بين وسكون هزه ... بنقطه والف است الطاعن ... وكسر جيم منقوطه مرفوعه واحل اى
ومقصود ازين كلام ذوالطه ... تغير حالت حقيقت يعنى روايت است محمد بن على كفت خبر داد مرا ابو الكفت ... مر
پس احل شد طبيب بر من در شب پس بيان كرد براى من دوا را در شب كه علاج آن كنم چند روز ... پس گفت ...
مرا بنجنى كه دوست من بود كه آنرا ... پس بيرون رفت طبيب از در خانه من آورد ... بر من نصر
خادم با شيشه ... آن ... بود در همان روز ... پس كفت مرا كه ... حل ... سلام ... بر
دوا كن چند روز ... كه ... آن روز ... موافق هيچ كفت طبيب بود پس ... آن ... آمد ... صحيح
كفت محمد بن على كه كفت ... از آن بين ... كه ... مشروع مى كند ... اين حكايت ... اهل البيت كسى كه ... منكر
امامت ايشانست وغلط كرده ... كه ... اهل البيت ... اين حكايت ... تحصيلى
كه ايشان بر جستجوى ... امثال اين حكايت ... آن ... كه ... مخصوص ... غائب است ... غلط
كرده اند ... معلوم ايشان ... ازين قرآن ... شد بحث سيزدهم كه باب صد و پنجم
مولد ابى محمد الحسن بن على عليهما السلام شرح اين تاريخ ولادت كه نسبت ... دارد بوده ولادت امام حسن عسكرى
درين بحث كلام مصنف ... شد كلام مصنف رحمه ولد ابو محمد عليه السلام فى شهر ربيع الآخر
سنة اثنتين وثلثين ومائتين وقبض يوم الجمعة لثمان ليال خلون من شهر ربيع الاول سنة ستين
ومائتين وهو ابن ثمان وعشرين سنة ودفن فى داره فى البيت الذى دفن فيه ابوه بسر من رأى
ابنه الامام ... الحديث شرح ولادت در زمان معتصم بن هرون الرشيد بن مهدى بن منصور
محمد بن على بن عبد الله بن عباس بود كه هشتم است از خلفاى عباسيه و وفات
معتمد احمد بن جعفر متوكل بوده يعنى ... شد امام حسن عسكرى بوده در ربيع الآخر سال ... دويست ... هجرى
وكر ... شد ... روز جمعه ... شب ... بوده ... ربيع الاول سال ... دويست و شصت هجرى
... و ... سال بوده ... در خانه ... مدفون شده ... پدرش ... سامرا
... كه ... شد اصل حديث اول حديث كان احمد بن عبيد الله بن خاقان على الضياع والخراج
بقم فجرى فى مجلسه يوما ذكر العلوية ومذاهبهم وكان شديد النصب فقال ما رأيت ولا عرفت
بسر من رأى رجلا من العلوية مثل الحسن بن على بن محمد بن الرضا فى هديه وسكونه وعفافه ونبله وكرمه عند
اهل بيته وبنى هاشم وتقديمهم اياه على ذوى السن منهم والخطر وكذلك القواد والوزراء وعامة

رمضان

بعلاوه من العلويه

الناس فانى كنت يوما قائما على رأس ابى وهو يوم مجلسه للناس اذ دخل عليه حجابه فقالوا ابو
محمد ابن الرضا بالباب فقال بصوت عال ائذنوا له فتعجبت مما سمعت منهم انهم جسروا يكنون رجلا على
ابى بحضرته ولم يكن يكنى عنده الا خليفة او ولى عهد او من امر السلطان ان يكنى فدخل رجل اسمر حسن
القامة جميل الوجه جيد البدن حدث السن له جلالة وهيبة فلما نظر اليه ابى قام فمشى اليه خطا ولا
اعلمه فعل هذا باحد من بنى هاشم والقواد فلما دنا منه عانقه وقبل وجهه وصدره واخذ بيده
واجلسه على مصلاه الذى كان عليه وجلس الى جنبه مقبلا عليه بوجهه وجعل يكلمه ويفديه بنفسه
وانا متعجب مما ارى منه اذ دخل عليه الحاجب فقال الموفق قد جاء وكان الموفق اذا دخل على ابى تقدمه
حجابه وخاصة قواده فقاموا بين مجلس ابى وبين باب الدار سماطين الى ان يدخل ويخرج فلم يزل ابى
مقبلا على ابى محمد يحدثه حتى نظر الى غلمان الخاصة فقال حينئذ اذا شئت جعلنى الله فداك ثم قال
لحجابه خذوا به خلف السماطين حتى لا يراه هذا يعنى الموفق فقام وقام ابى وعانقه ومضى شرح
... ابو العباس احمد بن متوكل بن معتصم بن هرون بن مهدى بن منصور بن محمد بن على بن عبد الله بن عباس
... است از خلفاى عباسيه در رجب سال دويست و پنجاه و ... خليفه شده در رجب سال
... و ... عبيد الله بن خاقان وزير معتمد بوده و موفق برادر معتمد و صاحب اختيار ... بوده
النصب ... و سكون ... كسى ... در مقابل ... ديگر و مراد اينجا اينست كه كسى ...
... كلمات ... شود ... كه ... مى كند در احكام ... مقابل ... كه ... بوده ... وكلمات ...
... از اختلاف ... است ... دلالت مى كند ... در احكام ... نظر ...
... و سكون ... نقطه ... حركت ... منقوطه ...
... و سكون ... بنقطه ... حكايت ... منقوطه ... بنقطه و كسره و سكون ...
... بصيغه مضارع غائب از باب تفعيل است ... راجع ... است ... منصوب ...
... حكايت ... است ... كسر سين منقوطه و ميم و الف ... منقوطه صف ... يعنى ...
احمد بن عبيد الله بن خاقان مقصود ... خاصه ... و وزير ... و ديوانى ... مجلس
... ازو ... اختلاف مذاهب ايشان كه بعضى ... و بعضى ... و بعضى ...
... و بعضى اسماعيليه و بعضى واقفيه ... اشارت ... اختلاف مى كند ...
... شده ... مراد ... اختلاف ... از طرفى باشد كه حكم ... شده
... طرف ... در شرح حديث ... باب صد و ... شيعه ...

و بود احمد بن عبیدالله متعصب در مذهب ناصبیان پس از آن گفت ندیدم و نشناختم در سامره مردی از اولاد
علی بن ابی طالب مانند حسن بن علی بن محمد بن الرضا در روش او و تجمل خود بودن او و هیبت او و بزرگی
او و گرامی بودن او نزد اهل خانواده خود و در سایر بنی هاشم و در تقدیم ایشان او را بر صاحبان سن از جمله
ایشان و صاحبان شرف دنیا و همچنانند سرداران و وزیران و جمیع مردمان بجهت کمال ایشان نیز وی را قدر
داده او و سایر بنی هاشم مقدم او میکردند بر صاحبان سن و بزرگی با بیان این که روزی ایستاده بودم
روزی ایستاده ده بر سر پدرم و آن روز نشستن او برای دیوان مردمان بود بجهت گمان آنکه و پیش از شروع
در دیوان بود که ناگاه داخل شد در نزد پدرم دربانان او پس گفتند ابو محمد بن الرضا در در سراست پس پدرم
روی اضطراب گفت بگذارید داخل شود پس تعجب کردم از آنچه شنیدم از ایشان بجرأت
کردند که کنیت مذکور میکردند مردی را نزد پدرم در حضور او و کنیت مذکور نمیشد نزد او مگر خلیفه را یا ولیعهد خلیفه را
کسی که امر کرده باشد خلیفه که مذکور شود بکنیت پس داخل شد مردی گندم گون نیکو قد نیکو روی خوب
اندام نوجوان او را رفعت شان و مهابتی بود پس وقتی که نظر سوی او کرد پدرم برخاست و رفت باستقبال
او چند گام و ندیده بودم پدرم را اینکه کرده باشد این کار را با احدی از بنی هاشم و سرداران پس وقتی که پدرم
نزدیک او شد دست بگردن او انداخت و بوسید روی او را و سینه او را و دست گرفت دست او را و نشانید او را
بر جای نماز خود که پیش از شروع در دیوان نشسته بود برای جای نماز و نشست پدرم به پهلوی او و روآورد
بجانب او و بروی خود و شروع کرد گفتگو میکرد با او و میگفت فدای تو شوم و من شگفت بودم از آنچه میدیدم
از پدرم که ناگاه داخل شد ملازم پس گفت موفق برادر خلیفه بحضور آمده و بود موفق که چون داخل شد بر پدرم
از او می آمدند ملازمان او و مقربان او و سرداران او و پس می ایستادند میان مجلس پدرم و میان در سرا
دو صف تا آنکه داخل شود و بیرون رود پس همیشه پدرم روآورده بر ابو محمد گفتگو میکرد با ابو محمد تا آنکه نظر کرد سوی
پسران مخصوص خدمت و دانست که موفق در میان دو صف داخل شد پس گفت ابو محمد را اینک هنگام
چون خواهی برو گردانید و ملازمان خود تو بعد از آن پدرم گفت ملازمان خود را که ابو محمد را ببرید از پشت
دو صف تا نبیند او را این مرد یعنی موفق پس برخاست ابو محمد و برخاست پدرم و معانقه کرد
ابو محمد را و رفت ابو محمد ع فقلت لحجاب ابی وغلمانه ویحکم من هذا الذی کنیتموه علی ابی وفعل
به ابی هذا الفعل فقالوا هذا علوی یقال له الحسن بن علی یعرف بابن الرضا فازددت تعجبا و
لم ازل یومی ذلک قلقا متفکرا فی امره وامر ابی وما رایت فیه حتی کان اللیل وکانت عادته
ان یصلی العتمة ثم یجلس فینظر فیما یحتاج الیه من المؤامرات وما یرفعه الی السلطان فلما صلی و

جلس جئت فجلست بین یدیه ولیس عنده احد فقال لی یا احمد لک حاجة قلت نعم یا ابه فان اذنت
لی سألتک عنها فقال قد اذنت لک یا بنی فقل ما احببت قلت یا ابه من الرجل الذی رأیتک بالغداة فعلت
به ما فعلت من الاجلال والکرامة والتبجیل وفدیته بنفسک وابویک فقال یا بنی ذاک امام الرافضة
ذاک الحسن بن علی المعروف بابن الرضا فسکت ساعة ثم قال یا بنی لو زالت الامامة عن خلفاء بنی
العباس ما استحقها احد من بنی هاشم غیر هذا وان هذا لیستحقها فی فضله وعفافه وهدیه
وصیانته وزهده وعبادته وجمیل اخلاقه وصلاحه ولو رأیت اباه رأیت رجلا جزلا نبیلا فاضلا
فازددت قلقا وتفکرا وغیظا علی ابی وما سمعت منه واستزدته فی فعله وقوله فیه ما قال
الرفضه جمع رافضی ترک کنندگان و مراد اینجا جمعیند که ترک کرده اند مذهب اکثر اصحاب بعد از رسول
و آن در مقابل ناصبیاست الجزل بفتح جیم و سکون زای نقطه دار عاقل و خوش فکر و گرامی بخشنده و
اینجا مناسبت الاستزاده بزای نقطه دار و الف و دال نقطه دار کسی را صاحب کوتاهی کار کاری شمردن و عتاب کردن
و این جا استیضاح اقرار است بصحت مذهب رافضه حسن پس گفتم ملازمان پدرم و خادمان او را کلامی مرکب
که این چه کیست که چنین کنیت مذکور کرد بر او در حضور پدرم و کرد با او پدرم این کار را که کرد پس گفتند این از اولاد
علی بن ابی طالب است گفته میشود او را حسن بن علی مشهور است بابن الرضا پس زیاده شد تعجب من و همیشه
ان روز مضطرب اندیشناک در کار او و کار پدرم بودم در آنچه دیدم از حسن بن علی از صفات خوب تا شب شد
و عادت پدرم این بود که میگزارد نماز خفتن را بعد از آن می نشست پس فکر میکرد در آنچه محتاج میشد بآن
از مصلحت پنهانی و آنچه عرض باید کرد آن را بپادشاه و است پس وقتی که نماز گزارد و نشست آمدم پس نشستم
پیش او و نبود نزد او هیچکس پس گفت مرا ای احمد ترا حاجتی هست گفتم آری ای پدر اگر رخصت دهی
سوال کنم ترا از آن حاجت پس گفت بتحقیق رخصت دادم ای پسرک من پس بگو آنچه را که خواستی گفتم ای
کیست آن مردی که دیدم ترا در صبح امروز که کردی با او آنچه کردی از بزرگ شمردن و گرامی داشتن و مبالغه
در تعظیم و فدای او شمردی خود را و پدر و مادر خود را پس گفت ای پسرک من این امام جمعیت که ترک
مذهب جمهور کرده اند حسن بن علی است که مشهور به ابن الرضا است پس ساکت شد پدرم یکساعت بعد از آن
گفت ای پسرک من اگر بر طرف شود امامت از خلفای بنی عباس مستحق امامت نمیباشد هیچیک از
بنی هاشم غیر این و بدرستی که این هر آینه مستحق امامت است بسبب علم و دانش او و روش او و نگاهداری
خود را از بدی و کم رغبتی او بدنیا و عبادت او و خوی نیک او و صلاحیت او و اگر میدیدی پدرش را دیدی
مردی بزرگ عاقل فهیم عالم را پس زیاده شد اضطراب من و اندیشه من و خشم من بر پدرم و بدگمانی که شنیدم

از او کار اقرار کرد و صحبت مذهب رافضه و صاحب تقصیر شمردم پدرم را و گفت او که نهایت تعظیم حسن بن علی
باشد و در گفتن او که و حسن بن علی آنچه را که گفت تقصیر نیست که اگر این حق است چرا او را زشت تمام کیستی
اگر باطلست چرا ایستی و ساکتی **متن** ثم لم یکن لی همة بعد ذلک الا السؤال عن خبره والبحث عن
امره فما سألت احداً من بنی هاشم والقواد والکتاب والقضاة والفقهاء وسائر الناس الا وجدته
عنده فی غایة الاجلال والاعظام والمحل الرفیع والقول الجمیل والتقدیم له علی جمیع اهل بیته
ومشایخه فعظم قدره عندی اذ لم ار له ولیاً ولا عدواً الا وهو یحسن القول فیه والثناء علیه
شرح پس نبود مرا مطلب بزرگی بعد از آن که سؤال از حال حسن بن علی و تفحص احوال او پس پرسیدم هیچ یک
از بنی هاشم و سرداران و نویسندگان و قاضیان و فقیهان و باقی مردمان که اگر نیافتم حسن بن علی را نزد
آنکس در نهایت تعظیم و بسیار قدر عظیم و در مرتبه بلند و گفتگوی خوب و مقدم داشتن او را بر جمیع اهل خانه
او و پیران خاندان او پس بزرگ شد قدر حسن بن علی نزد من چون ندیدم او را دوستی و نه دشمنی مگر اینکه
که او خوب بگوید در گفتگو درباره حسن بن علی و ثنا گستر او باشد **متن** فقال له بعض من حضر مجلسه من
الاشعریین یا ابا بکر فما خبر اخیه جعفر فقال ومن جعفر فتسأل عن خبره او یقرن بالحسن جعفر معلن
الفسق فاجر ماجن شریب للخمور اقل من رأیته من الرجال واهتکهم لنفسه خفیف قلیل فی نفسه
شرح اشعر قبیله ایست از یمن که بسیاری از ایشان ساکن قم بوده اند ابو بکر کنیت احمد بن عبید الله ... ماجن بی پروا از
کند اشریب بکسر شین و تشدید را ... بکسر و سکون یا ... بی غیرت ...
یعنی پس گفت احمد را بعض جماعتی که حاضر مجلس او بوده اند از جمله شعرای ... ای ابو بکر پس چیست حال برادر حسن جعفر
مراد جعفر کذاب است پس احمد گفت و کیست جعفر که سؤال کرده شود از حال او یا برابر کرده شود
او به سوی حسن ... جعفر آشکار کننده فسق ... بی پروا است و غایت
آشامنده اقسام شرابها است کم قدرترین کسی که دیدم ایشان را از جمله مردان و پرده درنده ترین ایشان است که
دیدم ایشان را برای خود ... سبک عقلست و حقارت ...
خود ... **متن** ولقد ورد علی السلطان واصحابه فی وقت وفاة الحسن بن علی
ما تعجبت منه وما ظننت انه یکون وذلک انه لما اعتل بعث الی ابی ان ابن الرضا قد اعتل
فرکب من ساعته فبادر الی دار الخلافة ثم رجع مستعجلاً ومعه خمسة
من خدم امیر المؤمنین کلهم من ثقاته وخاصته فیهم نحریر فامرهم بلزوم دار الحسن وتعرف خبره
وحاله وبعث الی نفر من المتطببین فامرهم بالاختلاف الیه وتعاهده صباحاً ومساءً فلما کان بعد

ذلک بیومین او ثلاثة اخبر انه قد ضعف فامر المتطببین بلزوم داره وبعث الی قاضی القضاة فاحضره
مجلسه وامره ان یختار من اصحابه عشرة ممن یوثق به فی دینه وامانته وورعه فاحضرهم فبعث
بهم الی دار الحسن وامرهم بلزومه لیلاً ونهاراً فلم یزالوا هناک حتی توفی فصارت سر من رأی
ضجة واحدة **شرح** ... نحریر ... مصدر ...
ضمیر ... نحریر بکسر نون و سکون ... بکسر ... و سکون ... فاء ...
... **یعنی** و هر آینه تحقیق واقع شد بر پادشاه و یاران او در وقت وفات حسن بن علی
واقعه که تعجب کردم از آن واقعه و گمان نداشتم که آن واقعه بفعل می آید مراد ... پادشاه وقت
او ... حسن بن علی ...
... حسن بن علی ... و برای طلب کسی را فرستاد به سوی ...
... بیمار شد ... پس پدرم ...
همان ساعت پس شتاب کرد ... بعد از آن برگشت ... با پنج کس از خادمان
معتمد ... از خواص ... نحریر خادم معتمد ...
نزد او بود پس امر کرد ... آن جماعت را ... حسن ... و برای طلب
فرستاد به سوی جمعی از طبیبان حاذق پس امر کرد ایشان را ... سوی حسن بن علی ...
حال او در صبح و در شام پس وقتی که شد بعد از آن ... خبر داده شد پدرم را که او ضعیف شده
از بیماری پس امر کرد آن طبیبان حاذق را ... سرای حسن بن علی و برای طلب کسی ...
سوی قاضی بزرگ قاضیان پس حاضر کرد آن قاضی را در مجلس خود و امر کرد آن قاضی را که ...
خود ده کس را از جمله ... اعتماد ... باشد ... در دین ایشان ... ایشان ...
آن قاضی حاضر کرد ایشان را پس فرستاد پدرم ایشان را به سوی سرای حسن و امر کرد ایشان را ...
پس ... تا ... وفات یافت ... **متن** وبعث السلطان
الی داره من فتشها وفتش حجرها وختم علی جمیع ما فیها وطلبوا اثر ولده وجاؤوا بنساء یعرفن
الحمل فدخلن علی جواریه ینظرن الیهن فذکر بعضهن ان هناک جاریة بها حمل فجعلت فی حجرة
ووکل بها نحریر الخادم واصحابه ونسوة معهم ثم اخذوا بعد ذلک فی تهیئته وعطلت الاسواق
ورکبت بنو هاشم والقواد وابی وسائر الناس الی جنازته فکانت سر من رأی یومئذ شبیهاً

از نفقاده ... ۲

و به خبرگان ...
بجا ... از دوم

جمع ...

بالتحفظ **شرح** و فرستاد پادشاه که معتمد باشد سوی سرای حسن بن علی جمعی را که اگاه دیدند آن سرا را و کاویدند
اندرون خانهای آن سرا را و مهر کردند بر هر چه در آن سرا بود و جستجو کردند پی پسرش و آوردند زنان که
کار شناس بودند در حمل آبستنی پس داخل شدند آن زنان بر کنیزان حسن بن علی نظر میکردند آن زنان سوی کنیزان که آیا کسی از ایشان
آبستن است یا نه پس ذکر کرد بعض آن زنان که اینجا کنیزیست که آبستن است یا نه پس ذکر کرد و یعنی کنیزان
دیگر حکم به آبستنی او بود و نه پس کرده شد آن کنیز بمحض احتمال آبستنی در حجره و موکل شد آن کنیز خادم و زنان
و زنان نیز با ایشان موکل شدند بعد از آن شروع کردند بعد از آن در تهیه اسباب تکفین حسن بن علی و غسل
و کفن او و بسته شد بازارها و سوار شدند فرزندان خود بنو هاشم و سرداران و پدرم و باقی مردمان سوی تشییع نعش
او پس شد سامرا آن روز مانند قیامت **متن** فلما فرغوا من تهيئته بعث السلطان الى ابي عيسى بن المتوكل
فامره بالصلوة عليه فلما وضعت الجنازة للصلوة عليه دنا ابو عيسى منه فكشف عن وجهه فعرضه
على بني هاشم من العلوية والعباسية والقواد والكتاب والقضاة والمعدلين وقال هذا الحسن
بن علي بن محمد بن الرضا مات حتف انفه على فراشه حضره من حضره من خدم امير المؤمنين وثقاته فلان
وفلان ومن القضاة فلان وفلان ومن المتطببين فلان وفلان ثم غطى وجهه وامر بحمله فحمل من وسط داره و
دفن في البيت الذي دفن فيه ابوه **شرح** بحتف بفتح حاء مهمله و سکون تاء و فاء [illegible] منصوب مفعول
مطلق برای نوعیت و مراد بحتف انفه مردن باجل خود بی کشتن است [illegible] آن [illegible]
ظاهر شود و **معنی** پس وقتی که فارغ شدند از غسل و کفن او فرستاد پادشاه سوی ابو عیسی پسر متوکل پس امر کرد
او را بنماز بر حسن بن علی پس وقتی که گذاشته شد نعش در صحن سرا برای نماز نزدیک شد ابو عیسی بآن
پس گشود چهره او را و [illegible] پس نمود او را بر بنی هاشم از اولاد علی و اولاد عباس و سرداران و
و قاضیان و جمعی که مردان اهل عدالت اند از ایشان [illegible] گفت این حسن بن علی بن محمد بن الرضاست
باجل خود بر جامه خواب خود حاضر بود نزد او در وقت مردن جمعی که حاضر بودند از خادمان و از جمله معتمد
و معتمدین او فلان و فلان و از جمله قاضیان فلان و فلان و از جمله طبیبان حاذق فلان و فلان بعد از آن
روی او را [illegible] و امر کرد به برداشتن او از صحن سرای او و مدفون شد در خانه که مدفون شده بود پدرش **متن**
فلما دفن اخذ السلطان والناس في طلب ولده وكثر التفتيش في المنازل والدور وتوقفوا عن قسمة
ميراثه ولم يزل الذين وكلوا بحفظ الجارية التي توهم عليها الحمل لازمين حتى تبين بطلان الحمل فلما بطل
الحمل عنهن قسم ميراثه بين امه واخيه جعفر وادعت امه وصيته وثبت ذلك عند القاضي والسلطان
على ذلك يطلب اثر ولده **شرح** وصیته بنا بر نصب مفعول [illegible] مراد وصیت ام برای پرسش [illegible]

زنان پیره

و فلان ثم

و السلطان [illegible]

حمل بنا بر آنست و متعلق است بطلب [illegible] ثبوت دعوی وصیت است [illegible] صیغه [illegible]
معلوم [illegible] فضل [illegible] است **معنی** پس وقتی که مدفون شد باز شروع کرد پادشاه و مردمان در جستجوی
پسر حسن بن علی و بسیار شد کاویدن در منزلهای کنیزان و خانهای مردان و خودداری کردند از قسمت میراث
او و همیشه آن جماعت که موکل شده بودند بنگاهداری آن کنیزی که خیال کرده شده بود بر او آبستنی [illegible]
ملازم بودند تا ظاهر شد [illegible] بودن آن آبستنی پس وقتی که باطل شد آن آبستنی از کنیزان قسمت کرده شد میراث
او میان مادرش و برادرش جعفر [illegible] مخالف [illegible] که [illegible] میراث [illegible]
[illegible] دعوی کرد مادر حسن بن علی وصیت
برای حسن بن علی [illegible] نزد قاضی و پادشاه [illegible] جستجو کرد [illegible] پسر حسن
بن علی **متن** فجاء جعفر بعد ذلك الى ابي فقال اجعل لي مرتبة اخي واوصل اليك في كل سنة عشرين
الف دينار فزبره ابي واسمعه وقال له يا احمق السلطان جرد سيفه في الذين زعموا ان اباك
واخاك ائمة ليردهم عن ذلك فلم يتهيا له ذلك فان كنت عند شيعة ابيك او اخيك اماما فلا
حاجة بك الى السلطان ان يرتبك مراتبهما ولا غير السلطان وان لم تكن عندهم بهذه المنزلة لم تنلها بنا
واستقله ابي عند ذلك واستضعفه وامر ان يحجب عنه فلم ياذن له في الدخول عليه حتى مات
ابي وخرجنا وهو على تلك الحال والسلطان يطلب اثر ولد الحسن بن علي **شرح** [illegible]
[illegible] **معنی** پس آمد جعفر بعد از آن سوی پدرم پس گفت بگردان برای من منصب برادرم [illegible]
سوی تو در هر سال بیست هزار دینار [illegible] پس منع کرد او را پدرم و دشنام داد او را و گفت ای احمق
پادشاه برهنه کرد شمشیر خود را در جمعی که دعوی کردند که پدر تو و برادر تو امام اند [illegible]
آن جماعت را از آن [illegible] پس میسر نشد برای پادشاه آن مطلب پس اگر
[illegible] نزد شیعه پدر خود و برادر خود امام پس حاجت نیست ترا سوی پادشاه [illegible]
[illegible] و اگر نیستی نزد شیعه [illegible] حقیر شمرد او را پدرم [illegible] ضعیف
[illegible] و امر کرد [illegible] جعفر ممنوع شود از دخول مجلس پدرم پس رخصت نداد او را [illegible] دخول
بر پدرم تا مرد پدرم و بیرون آمدیم [illegible] جعفر [illegible] پادشاه جستجو میکرد [illegible] پسر
حسن بن علی [illegible] **متن** كتب ابو محمد عليه السلام الى ابي القاسم اسحق بن جعفر الزبيري قبل موت المعتز
بنحو عشرين يوما الزم بيتك حتى يحدث الحادث فلما قتل بريحة كتب اليه قد حدث الحادث فما
تامرني فكتب ليس هذا الحادث الحادث الآخر فكان من امر المعتز ما كان **شرح** المعتز [illegible]

بن معتصم بن هارون الرشید بن مهدی بن منصور بن محمد بن علی بن عبد الله بن عباس دهم است از بنی عباس
و از بنی عباس و سیزدهم است از خلفای عباسیه و ابن جوزی در تلقیح ابن معتز را گفته در محرم سال دویست و پنجاه و
دو خلیفه شد و در سال دویست و پنجاه و پنج ترکان بحرم معتز درآمده و پای او را گرفته و او را بکشیدند و
فرو میبردند که از من چه میخواهید گفتند خود را از خلافت خلع کن قبول کرد و او را مال بسیار گرفتند بعد از آن او را در خانه
کرده در خانه را گل بر آوردند تا از گرسنگی و تشنگی هلاک شد یعنی نوشت امام حسن عسکری علیه السلام سوی ابی
القاسم سوی امام که تحقیق حادث شد این حادثه پس چه میفرمائی مرا آیا بیرون آیم پس امام نوشت
که آنچه نوشته بودم این حادثه نیست آن حادثه دیگر است پس شد آنکه معتز آنچه شد سوم حبس كتب إلى
آخر يقتل ابن محمد بن داود عبد الله قبل قتله بعشرة أيام فلما كان في اليوم العاشر قتل شرح نوشت ابو محمد
سوی مردی دیگر کشته شدن پسر محمد بن داود که نام آن پسر عبد الله است پیش از کشته شدن آن پسر به ده
روز پس وقتی که شد ده روز کشته شد چهارم حبس عن محمد بن إبراهيم المعروف بابن الكردي عن
محمد بن علي بن إبراهيم بن موسى بن جعفر قال ضاق بنا الأمر فقال لي أبي امض بنا حتى نصير إلى هذا الرجل
يعني أبا محمد عليه السلام فإنه قد وصف عنه سماحة فقلت تعرفه فقال ما أعرفه ولا رأيته قط فقصدناه
فقال لي أبي في طريقه ما أحوجنا إلى أن يأمر لنا بخمسمائة درهم مائتا درهم للكسوة ومائتا درهم للدقيق
ومائة درهم للنفقة فقلت في نفسي ليته أمر لي بثلاثمائة درهم مائة أشتري بها حمارا ومائة للنفقة
ومائة للكسوة وأخرج إلى الجبل شرح روایت است از محمد بن ابراهیم که مشهور بابن الکردی است از محمد بن علی بن ابراهیم
بن موسی بن جعفر که گفت تنگ آمد روزگار معاش پس گفت مرا پدرم برو با ما تا برویم سوی این مرد یعنی
ابو محمد امام حسن عسکری علیه السلام به درستی که شان او بنیادی است که به تحقیق بیان کرده شد از کرم پس گفتم
آیا آشنائی با او پس گفت آشنائی ندارم با او و ندیده‌ام او را هرگز محمد بن علی گفت پس قصد کردیم او را پس
پدرم گفت در راهی که میرفت چه محتاجیم سوی آنکه امر کند برای ما به پانصد درهم دویست درهم برای لباس و دویست
درهم برای آرد و صد درهم برای خرج متفرقه پس گفتم در دل خود کاش او امر کند برای من بسیصد درهم
بخرم به آن ستوری و صد برای خرج و صد برای لباس و بیرون بروم سوی کردستان که میان بغداد و
تبریز است حبس قال فلما وافينا الباب خرج إلينا غلامه فقال يدخل علي بن إبراهيم ومحمد ابنه
فلما دخلنا عليه وسلمنا قال لأبي يا علي ما خلفك عنا إلى هذا الوقت فقال يا سيدي استحييت
أن ألقاك على هذه الحال فلما خرجنا من عنده جاءنا غلامه فناول أبي صرة فقال هذه خمسمائة درهم
مائتان للكسوة ومائتان للدقيق ومائة للنفقة وأعطاني صرة فقال هذه ثلاثمائة درهم اجعل مائة

اسحق بن جعفر زبیری پیش از مردن معتز به بیست
روز نوشت که از خانه خود بیرون میا تا
حادثه شود و آنچه حادثه شد نیست
پس وقتی که کشته شد بریحه نوشت ابو
القاسم

في ثمن حمار ومائة للكسوة ومائة للنفقة ولا تخرج إلى الجبل وصر إلى سوراء شرح سورا اسم شهری است نزدیک
و واو و راء بی نقطه و الف ممدوده و مقصوره موضعی است از توابع بغداد یعنی محمد بن علی گفت پس وقتی که رسیدیم
به سرای ابو محمد علیه السلام بیرون آمد سوی ما غلام او پس گفت داخل شود علی بن ابراهیم و محمد که پسر او است
وقتی که داخل شدیم بر او و سلام کردیم گفت به پدرم ای علی چه باعث شد که دیر آمدی تا این زمان پس گفت
ای سید من شرم کردم از اینکه ملاقات کنم ترا بر این احوال پس وقتی که بیرون آمدیم از نزد او آمد نزد ما غلام او پس
داد پدرم را همیانی پس گفت این پانصد درهم است دویست برای لباس و دویست برای آرد و صد برای
خرج و داد مرا همیانی پس گفت این سیصد درهم است بگردان صد را در قیمت الاغ و صد را برای پوشش و صد برای لباس
و صد برای خرج و مرو سوی کردستان و برو سوی سورا حبس فصار إلى سوراء وتزوج بامرأة فدخله
اليوم ألف دينار ومع هذا يقول بالوقف فقال محمد بن إبراهيم فقلت له ويحك أتريد أمرا أبين من هذا
قال فقال هذا أمر قد جرينا عليه شرح پس رفت محمد بن علی سوی سورا و کدخدائی کرد با زنی پس حاصل شد
او را امروز هزار دینار طلا است هر سال و با وجود این قائل میشود به مذهب واقفیه که میگویند امام موسی کاظم
در حیات است و مهدی موعود او است و امامت بعد از او نیست پس گفت محمد بن ابراهیم که پس گفتم
او را که ای عجب تو آیا میخواهی برهانی بیاید از امام حسن عسکری علیه السلام که ظاهرتر باشد از این پس گفت این
چیزی است که بتحقیق بر آن بوده‌ایم پس نتوانستیم ترک آن پنجم حبس حدثني أحمد بن الحارث القزويني قال
كنت مع أبي بسر من رأى وكان أبي يتعاطى البيطرة في مربط أبي محمد قال وكان عند المستعين
بغل لم ير مثله حسنا وكبرا وكان يمنع ظهره واللجام والسرج وقد كان جمع عليه الرواض فلم يكن لهم حيلة
في ركوبه قال فقال له بعض ندمائه يا أمير المؤمنين ألا تبعث إلى الحسن بن الرضا حتى يجيء فإما أن
يركبه وإما أن يقتله فتستريح منه قال فبعث إلى أبي محمد ومضى معه أبي فقال أبي لما دخل أبو
محمد الدار كنت معه فنظر أبو محمد إلى البغل واقفا في صحن الدار فعدل إليه فوضع يده على كفله قال
فنظرت إلى البغل وقد عرق حتى سال العرق منه ثم صار إلى المستعين فسلم عليه فرحب به وقرب شرح
مستعین بالله ابو العباس احمد بن محمد بن معتصم بن هارون الرشید بن مهدی بن منصور بن محمد بن علی بن عبد الله
بن عباس دوازدهم است از بنی عباس و دوازدهم است از خلفای عباسیه خلیفه شد در ربیع الآخر سال دویست
و چهل و هشت و معتز او را خلع کرد در سال دویست و پنجاه و دو و او را بعد از آن قتل آورد یعنی حکایت
کرد برای ما احمد بن حارث قزوینی گفت بودم با پدرم در سامرا و بود کار پدرم بیطاری در طویله امام حسن عسکری
و گفت و بود نزد مستعین استری که ندیده بودم مثل او از خوش صورتی و بزرگی که استر منع میکرد پشت که کسی سوار آن شود

و لجام کنند و زین کنند و بتحقیق مستعین جمع کرده بود برای استر رام کنندگان ستوران را پس میسر نشده بود ایشان را

چیزی از سواری آن استر حکمت پس گفت مستعین به بعضی همنشینان شرب او که آیا نمی فرستی سوی

حسن بن الرضا تا آید پس یا اینکه سوار شود استر را و یا اینکه بکشد استر او را پس خلاص میشوی از او و گفت

پس مستعین کسی فرستاد سوی ابو محمد علیه السلام و رفت با او پدرم پس گفت پدرم که وقتی که داخل شد ابو محمد علیه السلام

و رفت با او پدرم پس گفت پدرم که وقتی که داخل شد ابو محمد در سرای مستعین بودم با او پس نظر کرد سوی

پس ابو محمد دست خود را بر کفل استر پدرم گفت پس نظر کردم سوی استر پس دیدم که عرق کرده تا اینکه عرق

از آن جاری شد بعد از آن امام علیه السلام رفت سوی مستعین پس سلام کرد بر مستعین پس خوش آمد گفت مستعین او را

و نزدیک خود نشانید متن فقال يا ابا محمد الجم هذا البغل فقال ابو محمد لي الجمه يا غلام فقال المستعين

الجمه انت فوضع طيلسانه ثم قام فالجمه ثم رجع الى مجلسه وقعد فقال له يا ابا محمد اسرجه فقال

لي اسرجه يا غلام فقال اسرجه انت فقام ثانية فاسرجه ورجع فقال له ترى ان تركبه فقال نعم فركبه

من غير ان يمتنع عليه ثم ركضه في الدار ثم حمله على الهملجة فمشى احسن مشي يكون ثم رجع ونزل فقال له

المستعين يا ابا محمد كيف رأيته قال يا امير المؤمنين ما رأيت مثله حسنا وفراهة وما يصلح ان يكون مثله الا

لامير المؤمنين قال فقال يا ابا محمد فان امير المؤمنين قد حملك عليه فقال ابو محمد لي يا غلام خذه

فاخذه الغلام فقاده شرح طیلسان بیان شده در شرح حدیث پنجم مولد ابی الحسن موسی علیه السلام الهملجة بفتح ها و سکون

میم و فتح لام و جیم معرب هملا رفتن است در رفتار ستور یعنی پس مستعین گفت ای ابو محمد لجام کن این استر را پس

گفت ابو محمد پدرم را که لجام کن آن را ای پسر پس گفت مستعین که تو لجام کن آن را پس امام گذاشت ردای خود را

بعد از آن برخاست پس لجام کرد استر را بعد از آن برگشت سوی جای خود و نشست پس مستعین گفت او را

ای ابو محمد زین کن آن را پس امام گفت پدرم را ای پسر زین کن آن را پس مستعین گفت او را که خود زین کن

که سوار شوی آن را پس امام گفت آری پس سوار شد استر را بی آنکه سرکشی کند بر امام بعد از آن دوانید آن را

در صحن سرا بعد از آن وا داشت استر را به هموار رفتار پس رفت بهتر رفتاری که هر استر میباشد بعد

برگشت پس فرود آمد پس گفت او را مستعین ای ابو محمد چگونه دیدی این استر را پس گفت ای فلان ندیدم مثل آن

با فربهی و خوشی صورتی و خوش رفتاری و این نیست مثل مگر برای فلان پدرم گفت پس مستعین گفت ای ابو محمد

پس به درستی که فلان بخشید سوار کرد ترا بر آن یعنی که ترا بخشید به سواری بر آن کسی پس گفت ابو محمد پدرم را

ای پسر بگیر استر را پس گرفت استر را پدرم پس کشید آن را متن عن ابي هاشم الجعفري قال شكوت

الى ابي محمد الحاجة فحك بسوطه الارض قال واحسبه غطاه بمنديل واخرج خمسمائة دينار فقال يا

بر معنای که ابو محمد در صحن سرا پس پیاده کرد ابو محمد سوی استر و

با غلام و

از زین کن ای پسر خواست [illegible] پس زین کرد استر [illegible] و برگشت پس مستعین گفت او

خذها واعذرنا شرح فحکه امر از باب ضرب یا باب افعال است یعنی روایت است از ابو هاشم جعفری که گفت شکایت

بردم سوی امام حسن عسکری علیه السلام از احتیاج پس خراشید با تازیانه خود زمین را ابو هاشم گفت و گمان

دارم که پوشانید آن موضع خراش را به دستمالی و بیرون آورد پانصد دینار طلا پس گفت ای ابو هاشم بگیر و معذور دار

ما را اشارت به اینست که مصلحت نیست که بیش از این بدهد و از این بیشتر متن عن ابي علي المطهري

انه كتب اليه بالقادسية يعلمه انصراف الناس وانه يخاف العطش فكتب عليه السلام امضوا

فلا خوف عليكم ان شاء الله فمضوا سالمين والحمد لله رب العالمين شرح روایت است از ابو علی مطهری

که او نوشت سوی امام حسن عسکری علیه السلام در قادسیه اعلام میکرد او را که مردم امسال فسخ عزیمت

حج کرده اند و اینکه از شدت گرمای امسال ترسیده اند و تشنگی بیابان را و گمان که امام علیه السلام نوشت

سوی او [illegible] که فسخ عزیمت کرده بود [illegible] شوید پس ترسی نیست بر شما ان شاء الله پس رفتند

بسلامت والحمد لله رب العالمين متن عن علي بن [illegible] قال نزل بالجعفري من آل جعفر خلق لا قبل لهم بهم فكتب الى

ابي محمد يشكو ذلك فكتب اليهم تكفونهم ذلك ان شاء الله تعالى فخرج اليهم في نفر يسير والقوم

يزيدون على عشرين الفا وهو في اقل من الف فاستباحهم شرح جعفری یعنی منسوب بسوی امام جعفر صادق

علیه السلام باعتبار مذهب است مراد آل جعفر اولاد جعفر متوکل است و این مبنی بر این است که مستعین

خلیفه شد گفت جمعی از امراء او اراده کردند کشتن [illegible] خلاف [illegible] پس [illegible] لشکر را

فرستاد بر سر جعفری و بعد از آن [illegible] وقتی مستعین کشته شد قبل بکسر قاف و فتح با [illegible] نون

بصیغه مضارع مخاطب مجهول از ضرب [illegible] ضرب یا معلوم مضاعف از باب نصر است استباحهم [illegible]

والف [illegible] فرود آمد به جعفری جمعی [illegible] اولاد جعفر متوکل برای جنگ جمعی که طاقت نبود جعفری را

بر رفع ایشان پس نوشت سوی امام حسن عسکری و شکایت میکردند [illegible] جمعی قلیلیم و دشمن بسیار

ما را گرفته اند [illegible] پس امام نوشت سوی [illegible] که کفایت کرده میشود [illegible]

ان شاء الله تعالی پس [illegible] بیرون آمد سوی دشمنان جمعی قلیل [illegible] دشمنان زیاده بر بیست هزار بود

و او [illegible] کمتر از هزار بود پس مستاصل کرد دشمنان را متن [illegible] ابو محمد [illegible] علي بن [illegible]

انصب الناس واشدهم على آل ابي طالب وقيل له افعل به وافعل فما اقام الا ثلاثا حتى

وضع [illegible] ولو كان لا يرفع بصره اليه اجلالا واعظاما فخرج من عنده وهو احسن الناس [illegible]

واحسنهم فيه قولا شرح [illegible] بفتح [illegible] و [illegible] و فتح [illegible] شین [illegible]

یکی [illegible] معنی [illegible] است [illegible] اختلاف نسخ [illegible]

نصب چنان شد در شرح حدیث اول این باب یعنی محبوس شد امام حسن عسکری علیه السلام نزد علی بن نارمش
و او ناصبی‌تر مردمان و دشمن‌تر ایشان بر آل ابوطالب بود و گفته شده بود او را از جانب خلیفه عباسی که بکن او
و بکن بعینی که اقسام ایذا بکن پس درنگ نکرد امام نزد او مگر یک روز تا آنکه علی گذاشت دو پهلوی روی
بر زمین برای امام که نمی‌نگریست از کمال تعظیم و بر نمی‌داشت چشم خود را سوی امام علیه السلام از بزرگ مرتبه شمردن
و تعظیم پس امام علیه السلام بیرون آمد از نزد وی در حالی که علی نیکوترین مردمان بود به بصیرت و در نیکو گفتن
بود به خیر گفتن در حق امام علیه السلام **متن** کتبتُ الی ابی محمّد اسأله عن الولیجة وهو قول الله تعالی
ولم یتخذوا من دون الله ولا رسوله ولا المؤمنین ولیجة وقلت فی نفسی لا فی الکتاب من تری المؤمنین ههنا
فرجع الجواب الولیجة الذی یقام دون ولیّ الامر وحدّثتک نفسک عن المؤمنین من هم فی هذا
الموضع فهم الائمة الذین یؤمنون علی الله فیجیز امانهم **شرح** گذشت در کتاب العقل در شرح حدیث بیست و یکم
والرای والمقاییس که باب بیستم است احتمال آنکه من دون الله تا آخر یعنی من دون اذن الله و اذن رسوله و اذن
السابقین باشد و وجه معنی دخول رسول الله خواه بحق و خواه بباطل شده و این تفسیر امام تفسیر فرموده آن باشد
و آن آنست که باعتبار نظم من دون الله ولا رسوله ولا المؤمنین باشد فعیله بمعنی فاعل است و ولوج است
ولوج بمعنی دخول مطلق و برای نقل از وصفیت باسمیت است و برای تانیث باعتبار نفس است التحدیث سخن
کردن و مراد اینجا سخن گفتن در فهم برای بیان است فیجیز بجیم و زاء و بلفظ مضارع معلوم از باب افعال است و بلفظ مضارع
غایب معلوم از باب افعال است **یعنی** نوشتم سوی امام حسن عسکری علیه السلام میپرسیدم از او معنی ولیجه آن قول
الله تعالی است یعنی که در ضمن قول الله تعالی است در سوره توبه که و فاذکر فی البعض الله تعالی و بعض رسول
بعض مؤمنان داخل و رسول الله و گفتم با خود نه آنکه در مکتوب نوشته باشم که بیرون گرداند مؤمنین را این آیت یعنی
که آیا لفظ مؤمنین عبارت از کیان باشد پس برگشت جواب که ولیجه اینجا عبارت از کیست که او داخل شده
بجای ولی امر برای پیروی و دست گرفتن کرد تا خطر تو از مؤمنین که کیانند ایشان در اینجا چنان آن است
که ایشان امامانند که ایمن میکنند مردم را بر الله تعالی پس امضا میکند الله تعالی ایمن کردن ایشان را امان دادن
کردن علم مباحث قرآن که تبیان کل شیء است میکنند از جانب وحی الله و رسولش پس الله تعالی امضای ایشان
میکند چنانچه گفته در سوره آل عمران والراسخون فی العلم یقولون آمنا به کل من عند ربنا و بیان شد در حدیث دوم
باب بیست و دوم و ضمن کسی میشود که الله تعالی جناب کند و او را پس الله تعالی قول ضمانی ایشان میکند که
گذشت در حدیث پنجم مبحث هشتم **متن** حدثنا ابوهاشم الجعفری قال شکوت الی ابی محمّد ضیق الحبس و
کلب القید فکتب الیّ انت تصلّی الیوم الظهر فی منزلک فأخرجت فی وقت الظهر فصلّیت فی منزلی کما

قال وکنت مضیقاً فاردت ان اطلب منه دنانیر فی الکتاب فاستحییت فلمّا صرت الی
منزلی وجّه الیّ بمائة دینار وکتب الیّ اذا کانت لک حاجة فلا تستحی ولا تحتشم واطلبها فانک تری ما تحبّ
ان شاء الله **شرح** حکایت کرد مرا ابوهاشم جعفری گفت شکایت نوشتم سوی امام حسن عسکری تنگی زندان و آزار بند
پس نوشت سوی من که تو نماز میگزاری امروز ظهر را در منزل خود چنانچه گفت امام علیه السلام و بودم تنگدست پس اراده
کرده بودم که طلب کنم از او چند دینار طلا در آن مکتوب که شکایت نوشته بودم پس شرم کردم و اراده و نوشتم
وقتی که رفتم سوی منزل خود در روز دیگر فرستاد سوی من صد دینار طلا و نوشت سوی من که چون باشد ترا حاجتی
شرم مکن و مترس از آنکه از من طلب کنی آن حاجت را پس ببینی که چنانچه اگر بخواهی ان شاء الله **متن** عن ابی حمزة نصیر الخادم قال
سمعت ابا محمّد غیر مرّة یکلّم غلمانه بلغاتهم ترک وروم وصقالبة فتعجّبت من ذلک وقلت هذا ولد
بالمدینة ولم یظهر لاحد حتی مضی ابوالحسن ولا رآه احد فکیف هذا احدّث نفسی بذلک فاقبل علیّ
فقال انّ الله تبارک وتعالی بیّن حجّته من سائر خلقه بکلّ شیء ویعطیه اللغات ومعرفة الانساب
والآجال والحوادث ولولا ذلک لم یکن بین الحجّة والمحجوج فرق **شرح** نصیر بضم نون و سکون یا و بلفظ مصغر و دال
مهمله نام است الصقالبه بفتح صاد و سکون قاف و فتح الف و کسر لام و با بلفظ جمع صقلاب بکسر صاد و سکون قاف
قومی که در بلاد روم است ایشان سرخ و سفید است و ملحق میشوند به ولایت خزر است و مراد طایفه جرکس و امثال ایشان
که در بلاد شمالی ایشان بیگ شیء عبارت از قرآن است و اشارت است به قول الله تعالی در سوره نحل تبیانا لکل شیء و در سوره یس
کل شیء احصیناه فی امام مبین و در سوره اعراف و رحمتی وسعت کل شیء و بیان شد در حدیث شانزدهم و سوم
صد و هشتم **یعنی** شنیدم از امام حسن عسکری مکرر که گفتگو میکرد با خادمان خود به زبانهای ایشان از طایفه ترک
و از طایفه روم و از طایفه صقالبه پس تعجب کردم از آن و گفتم این زاده شده در مدینه و بیرون نیامد از خانه
تا آنکه رفت از دنیا پدرش امام علی نقی و کسی او را ندید پس چگونه است این گفتگوی او و گفتگو میکردم خود با نفس
خود آنکه در من پس گفت به درستی که الله تبارک و تعالی ممتاز کرده امام خود را از باقی مخلوقین خود به دانش هر چیز
از دانش زبانها و شناخت نسبهای خویش و عمرها و هر حادثه و اگر نبود دانش قرآن نبود میان امام
و رعیت فرقی یعنی که امام بر رعیت نبود و حجیت ثابت نمیشد بر رعیت **متن** کتبتُ الی ابی محمّد اسأله
عن الامام هل یحتلم وقلت فی نفسی بعد ما فصل الکتاب الاحتلام شیطنة وقد اعاذ الله تبارک وتعالی
اولیاءه من ذلک فورد الجواب حال الائمة فی المنام حالهم فی الیقظة لا یغیّر النوم منهم شیئاً وقد اعاذ الله
اولیاءه من لمّة الشیطان کما حدّثتک نفسک **شرح** فصل بصیغه مجهول از باب ضرب است که بعد از کتاب عبارت
از کیفیت کردن این سؤال نوشته شده و الشیطنة کردن کاری که مناسب کار شیطان باشد و از آنکه خود را مخلوب بود و

پس بیرون آوردند مرا از زندان در وقت ظهر
پس گزاردم در منزل خود

چنانچه گذشت در سوره بنی اسرائیل و جلب حلیم الله علیه السلام و تشبه به مجرم او بر فعل شیطان کسی را یعنی ابو هاشم سوی
امام حسن عسکری پسر سیوم او را از حال امام که آیا محتلم میشود و گفتم در دل خود بعد از آن که جدا کرده شده بود
مکتوب وی صد رقعه بود که احتلام مانند کار شیطان کرده است و همچنین پناه داده و واسع مبارک و تعالی خود از آن
پس آمد جواب که حال امام در خواب همان حال است در بیداری یعنی که خود بی بود و از بیت و نفس
تغییر نمیدهد خواب از علم ایشان چیزی را و همچنین پناه داده و واسع تعالی ایشان خود را از فعل شیطان ایشان را چنانچه
گذشت در اول نو بعد از رسال مکتوب چهاردهم حسن اختلج فی صدری مسئلتان اردت الکتاب فیهما
الی ابی محمد علیه السلام فکتبت اسأله عن القائم اذا قام بما یقضی واین مجلسه الذی یقضی فیه بین الناس
واردت ان اسأله عن شیء لحمی الربع فاغفلت خبر الحمی فجاء الجواب سألت عن القائم فاذا قام قضی
بین الناس بعلمه کقضاء داود علیه السلام لا یسأل البینة وکنت اردت ان تسأل لحمی الربع فانسیت فاکتب
فی ورقة وعلقه علی المحموم فانه یبرأ باذن الله ان شاء الله یا نار کونی بردا وسلاما علی ابراهیم فعلقنا
علیه ما ذکر ابو محمد علیه السلام فافاق شرح واردت عطف است بر اختلج مجموع دو مسئله شده و دو مسئله ام
جواب بیامد و برای شارت بایک مجلس معین نخواهد داشت و مستوار نبوده که عطف بر کتبت باشد مجموع
نوشته شده و در حکم یک مسئله است فاغفلت بغین نقطه دار بصیغه مجهول یا معلوم متکلم وحده از باب افعال
فانسیت بصیغه مجهول یعنی طلب باب افعال است ضمیر علقه راجع بمکتوب به ضمن فاکتب است یعنی
دو مسئله اراده نوشتن کردم در آنها سوی امام حسن عسکری ابو هاشم پسر سیوم او را از قائم آل محمد علیهم السلام
که چون ایستد بکار امامت بچه مستند حکم خواهد کرد و کجاست جای او که حکم میکند از میان مردم و
کرسی بسط است از قرآن که بیان کل شیء است مانند حکم داود و ضبط کرده در چنانچه بیان شد در باب بود
هشتم و خواستم که طلب کنم علاجی را برای تب ربع پس فراموش کردم و شدی بیان آن این است که بنویس
در پره کاغذی و بیاویز آن را بر صاحب تب چه مدرسی که او صحیح میشود بحکم الله تعالی اگر خواسته باشد تا
این فقره ضمون ای آتش باش خنکی و سلامتی بر ابراهیم پس آویختم بر صاحب تب ربع آنچه را که ذکر
کرده امام علیه السلام پس برگشت سوی صحت پانزدهم حسن حدثنا اسمعیل بن محمد بن علی بن اسمعیل بن علی بن
عبدالله بن عباس بن عبد المطلب قال قعدت لابی محمد علی ظهر الطریق فلما مر بی شکوت الیه الحاجة
وحلفت له انه لیس عندی درهم فما فوقه ولا غداء ولا عشاء قال فقال تحلف بالله کاذبا وقد دفنت
مائتی دینار ثم اقبل علی فقال انک تحرمها احوج ما تکون الیها یعنی الدنانیر التی دفنت
وکان کما قال دفنت مائتی دینار وقلت یکون ظهرا وکهفا لنا فاضطررت ضرورة شدیدة الی شیء انفقه

دوم از دو کردم که سوال کنم او را از علاجی برای تب
ربع پس غافل کرده شدم از حکایت تب
ربع پس آمد جواب که پرسیدی از امام
این است که چون ایستد بکار امامت
حکم میکند میان مردمان و

ولیس قولی هذا دفعا لک عن العطیة
اعطه یا غلام ما معک فاعطانی
غلامه مائة دینار

وتعلقت

وتعلقت علی ابواب الرزق فنبشت عنها فاذا ابن لی قد عرف موضعها فاخذها وهرب فما قدرت
منها علی شیء شرح الظهر بفتح ظا با نقطه و سکون ها در اینجا مراد ای که از آن است احوج افعل تفضیل و ما
ظرف زمان است و مصدریه است و مصدر مضاف الیه احوج است و چنانچه مصدر نایب ظرف زمان میشود
مثل رایته قدوم الحاج مضاف مصدر نیز نایب میشود و نسبت احوج بکون نسبت مجازیست کون بصیغه مخاطب
از افعال ناقصه است الیها متعلق باحوج است یعنی حکایت کرد مرا اسمعیل مذکور گفت که نشستم برای امام حسن
عسکری بر سر راه صحرا از جهت او پس چون گذشت بمن شکایت بردم سوی او احتیاجی را و قسم خوردم برای او
که نیست نزد من درهمی پس آنچه زیاده باشد از آن و نه چاشت و نه شام اسمعیل گفت پس امام گفت قسم
میخوری بخدا دروغ و همچنین دفن کرده و بیست دینار طلا و نیست این سخن من دفع و باز داشتن تو
ای خود آنچه باشد پس داد مرا غلام او صد دینار طلا بعد از آن امام رو آورد بمن پس گفت مرا اینکه
محروم میشوی از آن دینارها وقتی که محتاج تر باشی بیشتر از وقتهای دیگر یعنی ... ان دینارها که زیر
خاک کرده بودم و راست گفت علیه السلام و بود چنانچه گفت زیر خاک کرده بودم دویست دینار طلا و با خود گفته
بودم چنانچه آن دینارها پشت و پناه برای ما پس مضطر شدم اضطراری سخت سوی چیزی که خرج کنم آن را
شد برمن راه روزی پس رو آوردم از آنها خاک برای آنها را پس دیدم که پسری از من جای آنها را شناخته بود
آنها را برداشته بود و گریخته بود و بهره ور نشدم از آنها بچیزی کار او کم شانزدهم حسن علی بن محمد عن
الحسین بن ظریف قال کان لی ذکر شیء کتبت به شغلها اکثرها کره فی الحال فکتبت الی ابی محمد علیه السلام اسأله
ما فعل ربی فقلت هو عندی وهو داخل البیت وعنه ترک قال لی استعد ثم ضمه الیک ان
قدرت علی شیء ولا تفقه فی ذلک ان کان تعیار ادنی واقطع الکلام فهمت نفعک فکنت الی ابی
ما تحب احیی الخبر فقال ما ادری ما اقول فی هذا ونحن به وقفت علی الناس جمیعه فا
قاما الناس وقد دخلنا العیة فقال یا مولای اتق دنب فاعتمت وعلمت انه غنی هذا به
الغول شرح المعجب بضم میم و سکون عین بی نقطه و فتح جیم خوشحال کرده شده فهمت بصیغه متکلم معلوم
از باب علم و ضرب است الشح بفتح و ضم و کسر شین با نقطه و تشدید حای بی نقطه بخل و حرص تعسیر بودن
و فاو سین بی نقطه بصیغه ماضی معلوم متکلم وحده از باب علم است الفقاسه بفتح نون کسی را چیزی ...
نعت بودن و فاء و قاف بصیغه ماضی معلوم باب نصر است الغوق بضم نون مردن سوسن و دو شان یعنی
روایت است از علی بن حسین بن علی گفت که بود مرا اسبی و بودم بآن خوشحال بسیار بود آن بیکرم در جا
پس داخل شدم بر امام حسن عسکری روزی پس گفت مرا چه شد اسب تو پس گفتم آن نزد منست و آن ایک

بود در خانه نشست و از آن فرود آمدم پس گفت مرا معاوضه کن با آن پیش از آنکه خبر دهد از آنکه در دست داشت
بر خرپاری و دو بر گردن آن او را حمل شد به تحفه و بریده شد سخن تو از ستم که سوال کنم که چرا پس برخاستم تا بروم
آنکه در قم سوی منزل خود پس خبر دادم برادر خود را آن خبر پس برادرم گفت شنیده ام که چه گویم در این باب
تجلی کردم با آن دو مرد و نا آشنا بودم که فرود آمدم از ایشان و به خر دو رسیدم پس آمد نزد من هستر و عمل کرد و
بودیم هنوز خشن را پس گفت ای صاحب کل خبر من مرد اسب تو پس غمناک شدم و دانستم که او را بمخرج
خواست این را بمن گفت معاوضه کن حدیث قال قرأت علی أبی محمد علیه السلام بعد أیام وأنا أقول
فی نفسی لیته أخفه علی دابة إذ کنت أضعف بقوله فلما جئت قال ثم تخلف علیه دابة
یا غلام أعطه برذونی الکمیت هذا خیر من فرسک وأوطأ وأطول عمرا شرح او دعا نمود مرد و مرکب
او و طی بخط او هر روز رفتار او و بسیار رفتار تر یعنی راوی گفت بعد از آن داخل شدم بر امام حسن عسکری
علیه السلام بعد از چند روز و من میگفتم در دل خود کاش امام بکجا اسب من منت میکرد بر من اسبی را چه
بودم که غمناک شده بودم بسخن او پس وقتی که نشستم گفت ای بکجا اسب تو منت میکنم بر تو اسبی را
ای پسر مرد او را بوی من که در شب این بهتر است از اسب تو و هموار رفتار تر است و دراز عمر تر است
هفدهم حدیث کتبت إلی أبی محمد علیه السلام حین أخذ المهتدی فی قتل الموالی یا سیدی الحمد لله الذی
شغله عنا فقد بلغنی أنه یتهددک ویقول والله لأجلینهم عن جدید الأرض فوقع أبو محمد
بخطه ذاک أقصر لعمره عد من یومک هذا خمسة أیام ویقتل فی الیوم السادس بعد هوان واستخفاف
یمر به فکان کما قال علیه السلام شرح المهتدی باالله محمد بن واثق بن معتصم بن هارون بن مهدی بن منصور
محمد بن علی بن عبدالله بن عباس است از بنی عباس و چهاردهم است از خلفای بنی عباس در شعبان سال
دویست و پنجاه و پنج خلیفه شد و در رجب سال دویست و پنجاه و شش ترکان با او خروج کردند بعد از آن کشتند
صالح بن وصیف که صاحب مهمات او بود و آوردند سر او را بمجلس مهتدی و گردانیدند سر او را در بازار و
همچنین سر او را در دیوانخانه مهتدی و نقل کرده که کند او را و کشتن او کردند و حلیه و مجلس مرد
او گرفتار شده و خصیتین او را فشرد تا هلاک شد و لام در لعمره برای تعدیه است و هر نه بعض او فتح میم و ضم
آن مکسوره و در لعمره تعبیه مصدر خالی علوم و باب تفعیلست و ضمیر مستتر راجع بمهتدیست و ضمیر بارز راجع
باستخفاف است و التمرنه که او را شمردن طعام و مراد اینجا که ما شنیدن و نقل کرده است یعنی نوشتم سوی امام حسن
عسکری هنگامی که شروع کرد مهتدی در کشتن شیعیان ای سید من حمد خدا برای که غافل کرد مهتدی را از
همچنین رسیده بمن که او تهدید میکند ترا و میگوید بخدا قسم که بیرون می کنم البته ایشان شیعیان را از روی زمین و بمرگ

نقل امام علیه السلام پیش از تولد فرزندی او بوده و چنانچه گذشت در حدیث اول بحث چهاردهم پس نوشت امام
بخط خود این اراده او کرد و گفته و تربت اهمیت او را بشناسانم روز و کشته میشود در روز ششم بعد
خواری و سبک شمردنی که میکنند او را پس شد چنانچه گفت امام علیه السلام هجدهم حدیث کتبت إلی أبی محمد
علیه السلام أسأله أن یدعو الله لی من وجع عینی وکانت إحدی عینی ذاهبة والأخری علی شرف
ذهاب فکتب إلی حبس الله علیک عینک فأفاقت الصحیحة ووقع فی آخر الکتاب آجرک الله وأحسن ثوابک
فاغتممت لذلک ولم أعرف فی أهلی أحدا مات فلما کان بعد أیام جاءتنی وفاة ابنی طیب
فعلمت أن التعزیة له شرح نوشتم سوی امام حسن عسکری علیه السلام مطلب را از او که دعا کند خدا تعالی را برای
من بسبب درد چشم من و بود یکی از دو چشم من رفته و دیگری بر خطر رفتن پس نوشت سوی من که باز داشت
بر تو چشم ترا پس برگشت صحت آن چشم که هنوز نرفته بود و نوشت در آخر مکتوب که مزده باد ترا خدا و نیکو
کناد ثواب ترا پس غمناک شدم برای آن و ندانستم در مردم خود هیچکس را که مرده باشد تا آن که نزدیکی
که شد بعد از چند روز آمد نزد من خبر وفات پسرم که طیب نام داشت پس دانستم که آن تعزیت برای او بود
نوزدهم حدیث حدثنی عمر بن أبی مسلم قال قدم علینا بسر من رأی رجل من أهل مصر یقال له سیف
بن اللیث یتظلم إلی المهتدی فی ضیعة له قد غصبها إیاه شفیع الخادم وأخرجه منها فأشرنا علیه أن
یکتب إلی أبی محمد علیه السلام یسأله تسهیل أمرها فکتب إلیه أبو محمد لا بأس علیک ضیعتک ترد علیک فلا
تتقدم إلی السلطان والق الوکیل الذی فی یده الضیعة وخوفه بالسلطان الأعظم الله رب العالمین فلقیه
فقال له الوکیل الذی فی یده الضیعة قد کتب إلی عند خروجک من مصر أن أطلبک وأرد الضیعة علیک
فردها علیه بحکم القاضی ابن أبی الشوارب وشهادة الشهود ولم یحتج إلی أن یتقدم إلی المهتدی فصارت
الضیعة له وفی یده ولم یکن لها خبر بعد ذلک شرح الحکم فرمان و مراد اینجا سجل شهادتست در خبر مذکور که
مراد فرمان باشد بضم حا و سکون کاف و مراد از خبر تظلم است یعنی حکایت کرد مرا عمر بن ابی مسلم گفت که
وارد شد بر ما در سامره مردی از اهل مصر که گفته میشد او را سیف بن لیث بر حالی که اظهار مظلومیت مینمود و
بسوی مهتدی در مستغلی که او را بود در مصر بحقیق غصب کرده بود آن مستغل را از او شفیع خادم مهتدی و بیرون کرده
وکیل خود را از آنجا و نوشته بود که آن را بنده بگیرد و بیرون کرده بود و کیل آن مرد را از تصرف در آن مستغل پس صلاح
دیدیم که نویسد سوی امام حسن عسکری و طلب کند از او آسان کردن مقدمه آن مستغل را بر او پس
نوشت سوی او امام که باکی نیست بر تو مستغل تو برگردانیده میشود بر تو پس مرو سوی پادشاه و برای حکایت
برگرد بمصر و ملاقات کن وکیل شفیع را که در تصرف اوست مستغل و بترسان او را بپادشاه بزرگتر از اصحاب

كل اختيار هر كس بود هر چه خواست پس رفت به بصره ووفات كرد وكيل او رسانيده بود بآنكه امام عليه السلام گفته بود پس

وكيل شفيع كه در تصرف او بود مستقل بتحصيل نوشته شد از جانب شفيع سوى من در بابى كه تو بيرون رفته بودى از

مصر كه طلب كنم تراه بر كه امر مستقل را بر توليان وكيل بر كه رابنه مستقل را بر او بشهادت قاضى مصر

ابن الشوارب وشهادت گواهان ديگر مراد نيست كه شفيع نوشته بود كه بعد از آن بيان در حضور قاضى

ديوان شده وگواهان گواهى بر حقيت آن مرد داده بود وقاضى فرمان كرد كه تسليم وى كرد

وگواهى گواهان حقيت ومحتاج نشد آن مرد كه دعوى مشترى پس كرد آن مستقل را بر او در تصرف او

بهاى آن مستقل خصيص بعد از آن متن ق ت وحدّثني يوسف بن السّخت هذا قال خلّفت ابنا لي عليلا

بمصر عند خروجي عنها وابنا لي آخر أسنّ منه كان وصيّي وقيّمي على عيالي وفي ضياعي فكتبت إلى

أبي محمّد عليه السلام أسأله الدعاء لابني العليل فكتب إليّ قد عوفي ابنك المعتلّ ومات الكبير وصيّك

وقيّمك فاحمد الله ولا تجزع فيحبط أجرك فورد عليّ الخبر أنّ ابني قد عوفي من علّته ومات الكبير

يوم ورد عليّ جواب أبي محمّد عليه السلام شرح يوم ظرف است بظرف ... است بظرف ورد

يعنى راوى گفت وحكايت كرد براى من يوسف بن السخت گفت واگذاشتم پسرى را كه مرا بود بيمار در مصر وقت بيرون

آمدن من از مصر بجانب سامرا وپسرى را كه مرا بود ديگر وسالدارتر از او بود وصى من ووكيل من بر عيال من

بود ومستقل من يعنى كه وكيل در امر ضياع بود پس وقتى كه در سامرا بودم نوشتم سوى امام حسن عسكرى عليه السلام

از او دعا براى پسر من كه بيمار بود پس نوشت سوى من كه بتحقيق صحت داده شد پسر تو كه بيمار بود ومرد آن بزرگ

كه وصى تو بود ووكيل تو بود پس حمد كن خدا تعالى را براى صحت واضطراب مكن براى مردن كه باطل شود ثواب

تو پس وارد شد بر من مكتوب از جانب مصر كه پسرم بتحقيق صحت داده شد از بيمارى خود ومرد بزرگ وتاريخ

مردن او بود روزى كه وارد شد بر من جواب امام وموافق بود بيستم متن كان لأبي محمّد وكيل قد اتّخذ

معه في الدار حجرة يكون معه فيها خادم أبيض فأراد الوكيل الخادم على نفسه فأبى إلّا أن يأتيه بنبيذ

فاحتال له بنبيذ ثمّ أدخله عليه وبينه وبين أبي محمّد ثلاثة أبواب مغلقة قال فحدّثني الوكيل قال إنّي لمنتبه

إذ أنا بالأبواب تفتح حتّى جاء بنفسه فوقف على باب الحجرة ثمّ قال يا هؤلاء اتّقوا الله خافوا الله فلمّا

أصبحنا أمر ببيع الخادم وإخراجي من الدار شرح ضمير اتّخذ وضمير معه وجار راجع بوكيل است وضمير نفسه راجع بخادم

راجع بوكيل است منتبه بصيغه اسم فاعل از باب تفعل ... از ... وبيدار بودن ...

از معصيت ... نظير ... در ... است ... در كتاب الحيض در حديث اول

جامع في الحيض ... يعنى بود امام

حسن عسكرى را وكيل خرجى كه بعضى ساخته بود در پهلوى خانه خود در سراى حجره كه بود در پهلوى خانه او

خادم سفيدى پس اراده كرد وكيل غلام را بر خودش پس غلام قبول نكرد مگر آنكه آورد براى او بوزه پس بحيلت

بهم رسانيد براى او بوزه را بعد از آن داخل ساخت بوزه را بر حجره غلام وآنشا در شروع در معصيت كرد

شود وميان او وميان امام در سه در قفل كرده شده بود راوى گفت پس حكايت كرد براى من آن وكيل

گفت بدرستى كه من هرآينه بيدار بودم كه ناگاه مطلع شدم بر درها كه گشوده ميشود تا آنكه آمد امام بخودى خود

پس ايستاد بر در حجره بعد از آن گفت اى جماعت بپرهيزيد از عذاب الهى بترسيد از عذاب الهى پس وقتى

كه بصبح رسيديم امر كرد بفروختن غلام وبيرون كردن من از آن خانه بيست و يكم متن عن محمّد بن الربيع الشّائي

قال ناظرت رجلا من الثّنويّة بالأهواز ثمّ قدمت سرّ من رأى وقد علق بقلبي شيء من مقالته فإنّي

لجالس على باب أحمد بن الخضيب إذ أقبل أبو محمّد عليه السلام من دار العامّة يؤمّ الموكب فنظر إليّ

وأشار بسبّاحته أحد أحد فرد فسقطت مغشيّا عليّ شرح سائل يعنى حجره ... بود بجهت

بيان شده در شرح حديث اول باب پنجاهم كه باب جهات علوم الائمّه است وباب هفدهم منسوب بشهرى

از عراق عرب از براى معظم كه آن را سامره ميگفتند واز اسم آن سر من راى شده وسامرا نيز ميگويند

الثنويّه بفتح ثا سه نقطه وفتح نون جمعى كه قائل بوجود دو مبدء مستقل مثل معتزله قدريه كه مجوس اين امت

ومثل مجوس شيء من مقالته عبارتست از قول بآنكه هر يكى از دو مبدء مستقل باشند خطاب وثواب

باطل ميشود زيرا كه منافى توحيد است وجواب اين ظاهر شده در كتاب التوحيد در حديث اول باب البحر والنهر

واللّه من الامرين كه باب سيم است وخبران سراى احمد بن الخضيب عبارت از بيت كه از وى منقول شده

مر ديوان بجا بجا مر زمان امام حسن عليه السلام گذشته شد چنانچه بيان شده در حديث ششم مبحث دوازدهم ودر بيان بود كه

نشسته باشد واين گفتگو با امام در زمان پدر خود كرده باشد الموكب بفتح ميم وسكون واو وكسر كاف

جماعت سواران شتر براى زينت ومراد اينجا جماعت مجلست السباحة بفتح سين بی نقطه وتشديد با

يك نقطه وها انگشت شهادت دست راست كه اشارت بآن بجاى گفتن لا اله الا الله است احد منصوب

بتقدير اعنى است وبعضى مقرون است وتكرار احد براى تأكيد است وفايده تأكيد بيان كه فرق دو

يكى ظهور ديگرى صحت يعنى روايت است از محمد بن ربيع ساعى گفت كه مباحثه كردم با مردى از ثنويه در اهواز

كه ميان بصره وفارس است بعد از آن آمدم بسامرا بحالى كه چسبيده بود بدل من چيزى از گفتگوى او پس

كه من هرآينه نشسته بودم بر در سراى احمد بن الخضيب كه ناگاه آمد امام حسن عسكرى از سرايى كه ديوان خانه

بود ودر روز جمعه اهالى پس نظر كرد بسوى من واشارت كرد بانگشت شهادت خود كه لا اله الا الله ميخواهم يكتا

زاده بود ذات ومقصود اينكه نفى هر دو قسم است يعنى نفى شريك او در استقلال ودر قدرت را

بكانه و

پس افتادم بر رویش حدیث دوم متن عن أبي هاشم الجعفري قال دخلت على أبي محمد يوماً وأنا أريد أن
أسأله ما أصوغ خاتماً أتبرك به فجلست وأنسيت ما جئت له فلما ودعته ونهضت رمى إلي
بالخاتم فقال أردت فضة فأعطيناك خاتماً ربحت الفص والكراء هناك الله يا أبا هاشم فقلت
يا سيدي أشهد أنك ولي الله وإمامي الذي أدين الله بطاعته فقال غفر الله لك يا أبا هاشم
شرح روایت است از ابو هاشم جعفری گفت داخل شدم بر امام حسن عسکری علیه السلام روزی و حال آنکه من اراده
داشتم که طلب کنم از او نقره که امر کنم زرگر را که بسازد از آن انگشتری که طلب برکت کنم برای خود بآن پس نشستم
و فراموش کار کرده شدم آنچه را که آمده بودم برای آن پس وقتی که وداع کردم او را و برخاستم انداخت بسوی
من انگشتری را پس گفت خواستی نقره پس دادیم ترا انگشتری فایده بردی نگین و مزد ساختن را گوارا کناد ترا
الله تعالی ای ابو هاشم پس گفتم ای سید من گواهی میدهم که تو ولی تصرف در مومنانی از جانب الله تعالی
برای تو ای ابو هاشم حدیث سوم متن كنت أدخل على أبي محمد عليه السلام فأعطش وأنا عنده فأجله
أن أدعو بالماء فيقول يا غلام اسقه وربما حدثت نفسي بالنهوض فأفكر في ذلك فيقول يا غلام
دابته شرح بودم که داخل میشدم بر امام حسن عسکری علیه السلام پس تشنه میشدم و حال آنکه من نزد او بودم پس
بزرگتر از آن میشمردم او را که طلب کنم در حضور او آب را پس میگفت ای غلام آب ده او را و بسا که گفتگو میکردم
با خود به برخاستن از نزدش که فکر میکردم در آن پس میگفت ای غلام حاضر کن اسب او را حدیث چهارم
متن دخل العباسيون على صالح بن وصيف ودخل صالح بن علي وغيره من المنحرفين عن هذه الناحية
على صالح بن وصيف عندما حبس أبا محمد عليه السلام فقال لهم صالح وما أصنع قد وكلت به
رجلين أشر من قدرت عليه فقد صارا من العبادة والصلاة والصيام إلى أمر عظيم فقلت لهما
ما فيه فقالا ما تقول في رجل يصوم النهار ويقوم الليل كله لا يتكلم ولا يتشاغل وإذا نظرنا إليه
ارتعدت فرائصنا ويداخلنا ما لا نملكه من أنفسنا فلما سمعوا ذلك انصرفوا خائبين شرح المنحرفين
در شرح دستغا رفت و عراق حرب الفرائص بفتح فاء و راء بی نقطه و الف و همزه و صاد بی نقطه جمع فریصه
بفتح فاء و کسر را و سکون یاء دو نقطه در پایین گوشتی که میان پهلو و شانه است و میلرزد وقت ترس یعنی
داخل شدند اولاد عباس بر صالح بن وصیف که صاحب جهات متصدی بوده به مهمات خلافت
بوده و داخل شد صالح بن علی و غیر او از جمعی که میل کرده بودند از جانب ائمه علیهم السلام بر صالح بن وصیف برای
طلب تکثیر بر امام وقتی که زندان کرده بود صالح بن وصیف امام حسن عسکری را پس گفت ایشان را
صالح بن وصیف و چه چاره کنم تحقیق که موکل کردم بر او دو مرد را که بدترین کسی بودند که توانایی داشتم بر ایشان

[illegible]

او برای آزار کردن او پس تحقیق گردیدند از عبادت و نماز و روزه بسوی کاری عظیم پس گفتم ایشان را چه باعث
گردید پس گفتند چه میگویی در باب آزار کردن مردی که روزه میدارد در روز و قیام بعبادت میکند در تمام
شب و سخن نمیگوید و مشغول چیزی دیگر نمیشود و چون نظر میکنیم بسوی او میلرزد گوشت پهلوهای ما و بغایت داخل میشود
جانهای ما چیزی که قادر نیستیم بر دفع آن از خود پس وقتی که آن جماعت شنیدند آن را برگشتند ناامیدان حدیث
پنجم متن حدثني بعض أصحابنا عن بعض فصادي العسكر من النصارى أن أبا محمد عليه السلام بعث إلي يوماً في
وقت صلاة الظهر فقال لي افصد هذا العرق قال وناولني عرقاً لم أفهمه من العروق التي تفصد
فقلت في نفسي ما رأيت أمراً أعجب من هذا يأمرني أن أفصد في وقت الظهر وليس بوقت فصد
والثانية عرق لا أفهمه ثم قال لي انتظر وكن في الدار فلما أمسى دعاني وقال لي سرح الدم فسرحت
ثم قال لي أمسك فأمسكت ثم قال لي كن في الدار فلما كان نصف الليل أرسل إلي وقال لي سرح
الدم قال فتعجبت أكثر من عجبي الأول وكرهت أن أسأله قال فسرحت فخرج دم أبيض كأنه الملح
قال ثم قال لي احبس قال فحبست قال ثم قال كن في الدار فلما أصبحت أمر قهرمانه أن يعطيني ثلاثة
دنانير فأخذتها شرح فصاد بتشدید قال فصاد است یعنی حکایت کرد برای من بعضی یاران ما از بعضی
رگزنان لشکرگاه از ترسایان که ابو محمد امام حسن عسکری علیه السلام طلب کرد او را روزی در وقت نماز ظهر پس
گفت مرا فصد کن این رگ را فصد و گفت و داد مرا برای فصد رگی که نفهمیده بودم آن را که از رگهایی است که فصد
کرده میشود پس گفتم در دل خود ندیدم کاری عجیب‌تر از این کار امر میکند مرا که فصد کنم در وقت ظهر و آن وقت فصد
نیست و دوم رگی است که نفهمیده بودم آن را بعد از آن گفت مرا منتظر باش و درنگ کن در این سرا پس
وقتی که آخر روز رسید طلبید مرا و گفت مرا سر ده خون را پس سر دادم بعد از آن گفت مرا نگه‌دار پس نگه داشتم بعد از آن
گفت مرا درنگ کن در این سرا پس وقتی که رسید نصف شب طلب کرد مرا و گفت مرا سر ده خون را
گفت پس تعجب کردم بیشتر از تعجب اول و ناخوش داشتم که سؤال کنم او را که سر این چیست فصد و گفت پس سر دادم
پس بیرون آمد خونی سفید که گویا آن نمک بود یعنی که مانند نمک بود در صفا و گفت بعد از آن گفت مرا نگه‌دار
گفت پس بستم گردم بعد از آن گفت درنگ کن در این سرا پس وقتی که صبح رسیدم امر کرد وکیل خود را که
مرا سه دینار طلا بدهد پس گرفتم سه دینار را متن وخرجت حتى أتيت ابن بختيشوع النصراني فقصصت عليه
القصة قال فقال لي والله ما أفهم ما تقول ولا أعرفه في شيء من الطب ولا قرأته في كتاب
ولا أعلم في دهرنا أعلم بكتب النصرانية من فلان الفارسي فاخرج إليه فاكتريت زورقاً إلى البصرة
وأتيت الأهواز ثم صرت إلى فارس إلى صاحبي فأخبرته الخبر قال فقال أنظرني أياماً فأنظرته ثم

آتيته متقاضياً قال فقال لي إنّ هذا الذي تحكيه عن هذا الرجل فعله المسيح في دهره مرة شرح ابن
بختیشوع بفتح با و سکون خا نقطه دار و کسر تا دو نقطه بالا و سکون یا دو نقطه زیر و ضم شین با نقطه و سکون
واو و عین بی نقطه طبیبی مشهور بوده در بغداد و جبرئیل بن بختیشوع طبیب هرون الرشید بوده و گویند وقت
او حاضر بوده و فلان بمعنی برفوارس گران روی اسم او است یعنی و بیرون آمدم و اکثر اوقات در بغداد نزد ابن
بختیشوع طبیب که نزد سابق بود پس حکایت کردم برای او آن حکایت را فصاد و گفت پس آن طبیب گفت مرا بخدا
قسم که از خود میفهم آنچه را که میگویی و نشناختم آنرا در چیزی از طبابت که اوستادان خود دیده‌ام و نخوانده‌ام
آنرا در کتابی از کتابهای طب و نمیدانم در این زمانه عالم‌ترین بجا بجای نرسانی که در طب و غیر طب است از ان
فارسی پس بیرون رو بسوی او فصاد و گفت پس گرامی کرم که گشتی تو بگیر تا بصره رو آمدم بصره بهواز بعد از آن بسیم
بفارس بسوی پدر خود که آن طبیب گفته بود پس خبر دادم او را از آن خبر فصد فصاد و گفت پس گفت مرا که مهلت ده
چند روز تا بکتب در نگرم پس مهلت دادم او را بعد از آن آمدم نزد او و تقاضا کننده جواب فصاد و گفت پس
گفت مرا بدرستی که آنکه حکایت میکنی آنرا از این مرد بجا آورده آنرا مسیح در روزگار خود یکبار حدیث ششم
متن كتب محمد بن حجر إلى أبي محمد عليه السلام يشكو عبد العزيز بن دلف ويزيد بن عبد الله فكتب إليه
عبد العزيز فقد كفيته وأما يزيد فإن لك وله مقاماً بين يدي الله فمات عبد العزيز وقتل يزيد محمد بن
حجر شرح نوشت محمد بن حجر بسوی امام حسن عسکری علیه السلام شکایت میکرد از دشمنی عبد العزیز بن دلف و یزید بن
عبد الله پس امام علیه السلام نوشت بسوی او که اما عبد العزیز پس بتحقیق کفایت کرده شده‌ای هم او را و اما یزید
پس بدرستی که ترا و او را البته در نزد خدا مقامی است در قیامت برای دیوان خلقی که بر تو کرده پس مرد عبد
العزیز و کشت یزید محمد بن حجر را حدیث هفتم متن عن بعض أصحابنا قال سُلّم أبو محمد عليه السلام إلى نحرير
فكان يضيق عليه ويؤذيه قال فقالت له امرأته ويلك اتق الله لا تدري من في منزلك وعرفته
صلاحه وقالت إني أخاف عليك منه فقال لأرمينه بين السباع ثم فعل ذلك به فرئي عليه السلام
قائماً يصلي وهي حوله شرح روای صیغه مجهول است یعنی روایت است از بعض یاران ما گفت که سپرده
شد امام حسن عسکری بسوی نحریر یعنی خادم معتمد نزد او محبوس شد پس تنگ میگرفت بر امام علیه السلام و آزار میکرد
او را و اذیت می‌کرد پس گفت نحریر را زنش وای مرگ تو بترس و پرهیز کن از عذاب الهی نمیدانی که کیست
در منزل تو و شناسانید آن نحریر را صلاح امام علیه السلام و گفت بدرستی که من میترسم بر تو از او که سبب او بلا
سبب آزار او بر سر تو آید پس نحریر گفت هر آینه می اندازم البته او را در میان درندگان بعد از آن کرد نحریر
آنرا که گفته بود با امام پس دیده شد امام و البته ایستاده نماز میکرد و درندگان بر دور او جمع بودند و اصلا متعرض او

نبود حدیث هشتم متن عن أحمد بن إسحاق قال دخلت على أبي محمد عليه السلام فسألته أن يكتب لأنظر إلى
خطه فأعرفه إذا ورد فقال نعم ثم قال يا أحمد إن الخط سيختلف عليك من بين القلم الغليظ إلى القلم
الدقيق فلا تشكّن ثم دعا بالدواة فكتب وجعل يستمد إلى مجرى الدواة فقلت في نفسي وهو يكتب
أستوهبه القلم الذي كتب به فلما فرغ من الكتابة أقبل يحدثني وهو يمسح القلم بمنديل الدواة ساعة
ثم قال هاك يا أحمد فناولنيه شرح و جعل عطف بر کتب است یعنی و شروع او کرد در استمداد و گرفتن مداد
بنوک قلم از دوات الی مجری الدواة بمعنی مع یعنی به تضمین معنی الالتفات است و مراد این است که هر بار که مداد بر
میداشت نظر خود به اول الالتفات میکرد بسوی من تا من خوب ملاحظه کنم کیفیت خط سابق را و مجری بفتح میم و
جیم و فتح را مصدر میمی است بمعنی روان شدن و مصدر بمعنی ظرف نیز است نسبت مجری به دوات
مجازیست مثل جری النهر و مراد روان شدن مداد و دوات است یعنی روایت است از احمد بن اسحق که گفت داخل
شدم بر امام حسن عسکری علیه السلام پس طلبیدم از او که بنویسد تا نظر کنم بسوی خطش و بشناسم آنرا چون که برسد از او
وارد شود بر من پس گفت آری بنویسم بعد از آن گفت ای احمد بدرستی که خط من البته مختلف خواهد شد در وقت
بر تو با قسمی که میان قلم کنده است تا قلم باریک پس خوب ملاحظه کن تا شک نکنی در وقتی که بقلم کنده تر یا باریک‌تر
نوشته باشم بعد از آن طلب کرد دوات را پس نوشت شروع کرد در مداد برگرفتن بقلم از دوات بر حالی
که التفات میکرد بسوی من چندانکه روان بود دوات پس گفتم در دل خود بر حالی که او مینوشت که طلب بخشش کنم
او بکنم قلمی را که نوشت آن پس وقتی که فارغ شد از نوشتن رو آورد بر من حکایت میکرد با من بر حالی
بر حالی که او پاک میکرد او قلم را بپارچه که بدوات میباشد برای پاک کردن قلم بعد از آن گفت بگیر ای احمد پس
داد مرا آن قلم را متن قلت جعلت فداك إني مغتم لشيء يصيبني في نفسي وقد أردت أن أسأل
أباك فلم يقض لي ذلك فقال وما هو يا أحمد فقلت يا سيدي روي لنا عن آبائك أن نوم الأنبياء
على أقفيتهم ونوم المؤمنين على أيمانهم ونوم المنافقين على شمائلهم ونوم الشياطين على وجوههم
فقال عليه السلام كذلك هو فقلت يا سيدي فإني أجهد أن أنام على يميني فما يمكنني ولا يأخذني
النوم عليها فسكت ساعة ثم قال يا أحمد ادن مني فدنوت منه فقال أدخل يدك تحت ثيابك
فأدخلتها فأخرج يده من تحت ثيابه وأدخلها تحت ثيابي فمسح بيده اليمنى على جانبي الأيسر وبيده
اليسرى على جانبي الأيمن ثلاث مرات قال أحمد فما أقدر أن أنام على يساري منذ فعل ذلك بي
وما يأخذني فيه نوم عليها أصلاً شرح پس گفتم فدای تو شوم بدرستی که من غمناکم برای چیزی که میرسد مرا در نفس خود
و بتحقیق خواستم که سوال کنم پدر ترا پس میسر نشد مرا آن پس امام گفت و چیست آن ای احمد گفتم پس ای سید

من منقول شده و برای ما از پیران ذکر خواب پیغمبران بر قفاهای ایشانست و خواب مؤمنان بر جانبهای
راست ایشانست و خواب منافقان بر جانبهای چپ ایشانست و خواب مشرکان صریح بر روهای
ایشانست پس گفت امام علیه السلام چنین است آن پس گفتم ای مهتر من پس بدرستی که من سعی میکنم
که خواب کنم بر جانب خود پس ممکن نمیشود و مرا دست نمیگیرد مرا خواب بر جانب راست پس امام ساکت شد
یکساعت شاید که برای تفکر در سبب و علاج او از قرآن باشد چه علاج هر شخصی بود نسبت بحال او پس گفت
ای محمد نزدیک شو بمن پس نزدیک شدم بوی پس گفت داخل کن دست خود را در زیر لباسهای خود و برد
که دست متصل بتن شود پس داخل کردم آنرا پس بیرون کرد دو دست خود را از زیر لباسهای خود یعنی
که دو آستین خود را بالا کرد و داخل کرد دو دست خود را در زیر لباسهای من پس مالید دست راست خود را
بر جانب چپ من و دست چپ خود را بر جانب راست من سه بار گفت احمد پس قدرت ندارم
که خواب کنم بر جانب چپ خود از وقتی که کرد آنرا با من علیه السلام بحث چهاردهم از باب صد و بیست و
سیم است حدیث مولد الصاحب علیه السلام شرح این تاریخ احوالیست که نسبت دارد بولادت صاحب الزمان
علیه السلام و این بحث کلام مصنف و یک حدیث است کلام مصنف اصل وُلِدَ علیه السلام للنصف من شعبان
سنة خمس و خمسین و مائتین شرح ولادت در زمان معتمد محمد بن جعفر متوکل بود و بعضی گفته اند که در زمان مهتدی محمد
واثق بوده بنا بر اختلاف در اینکه فوت معتمد در روز دوم ماه رمضان یا در هشتم شعبان سال اول واقع شده یعنی زاده شد
صاحب الزمان علیه السلام در نصف از شعبان سال دویست و پنجاه و پنج هجری تا ذکر شد اینکه در وقت وفات
امام حسن عسکری پنجساله و کسری و هفت روز بوده موافق آنچه گذشت در حدیث چهارم باب حالات
الائمة علیهم السلام فی السن است اول حدیث عن احمد بن محمد قال خرج عن ابی محمد علیه السلام حین قتل الزبیری
هذا جزاء من افترى على الله فی اولیائه زعم انه یقتلنی و لیس لی عقب فکیف رأى قدرة الله فیه
و وُلِد له ولد سمّاه م ح م د سنة ست و خمسین و مائتین شرح این گذشت در حدیث پنجم باب هشتاد و نهم
اینجا میگوئیم زبیری بضم زای بی نقطه و فتح بای یک نقطه و سکون یای دو نقطه در پایین و را بی نقطه و یای نسبت عبارت
از مهتدی است باعتبار اینکه زبیر معنی ابیاست و او اهل طلب بود و برای امام علیه السلام و شیعه او چنانچه گذشت
در حدیث هفدهم باب سابق و ذکر تصریح باسم مهتدی برای تقیه است و ولد مجرد بیاست تقدیر و
سنة ظرف خرج یا ظرف قتل است پس منافات نیست میان این و کلام مصنف یعنی روایت است از
محمد که گفت که بیرون آمد از جانب امام حسن عسکری در وقتی که کشته شد زبیری که اینست سزای کسی که افترا کند
بر الله تعالی در اولیای او و بر هر که یکی از اینها امام عالم بجمیع احکام بر الله تعالی واجب نیست در جمیع زمانها

ازراه اکرپای من و

دیگر مرا خواب بر جانب چپ الصلاه

و بعضی د

سال اول

دعوی

دعوی منافی شواهد ربوبیت و محکمات قرآنست که دلالت بر نفی آن اختلاف از روی علم میکند پس افترا است
بر الله تعالی چنان این که دعوی کرد که او میکشد مرا بر حالی که نیست مرا فرزندی پس چگونه دید قدرت الله تعالی
در کشته شدن بعد از خواری و حال آنکه مهتدی زاده شد و بود برای امام حسن عسکری پسری که نام او همنام
م ح م د این بیرون آمدن در سال دویست و پنجاه و شش بود دوم حدیث علی بن محمد قال حدثنی محمد
والحسن ابنا علی بن ابراهیم فی سنة تسع و سبعین و مائتین قالا حدثنا محمد بن علی بن عبد الرحمن العبدی
من عبد قیس عن ضوء بن علی العجلی عن رجل من اهل فارس سمّاه قال اتیت سرّ من رأی و لزمت باب ابی
محمد علیه السلام فدعانی من غیر ان استأذن فلما دخلت و سلمت قال لی یا ابا فلان کیف حالک ثم قال لی اقعد
یا فلان ثم سألنی عن جماعة من رجال و نساء من اهلی ثم قال لی ما الذی اقدمک قلت رغبة فی خدمتک
قال فقال فالزم الدار قال فکنت فی الدار مع الخدم ثم صرت اشتری لهم الحوائج من السوق و کنت
ادخل علیه من غیر اذن اذا کان فی دار الرجال فدخلت علیه یوما و هو فی دار الرجال فسمعت حرکة فی
البیت فنادانی مکانک لا تبرح فلم اجسر ان اخرج و لا ادخل فخرجت علی جاریة معها شیء مغطی ثم نادانی ادخل
فدخلت و نادی الجاریة فرجعت فقال لها اکشفی عما معک فکشفت عن غلام ابیض حسن الوجه و کشفت
عن بطنه فاذا شعر نابت من لبّته الی سرته اخضر لیس باسود فقال هذا صاحبکم ثم امرها فحملته فما
رأیته بعد ذلک حتی مضی ابو محمد علیه السلام شرح مضمون این گذشت در حدیث ششم باب هشتاد و نهم
سمت انجمله گفت مرا ای ابو فلان چه حال داری یعنی کنیت مرا گفت بعد از آن گفت مرا بنشین ای
فلان یعنی نام مرا نیز گفت بعد از آن پرسید مرا از حال جمعی از مردان و زنان از خویشان من یعنی نامهای
ایشانرا نیز گفت و احوال پرسید سیم حدیث قال ضوء بن علی فقلت للفارسی هل کنت تقدّر له من السنین قال
سنتین قال العبدی فقلت لضوء کم تقدّر له انت قال اربع عشرة سنة قال ابو علی و ابو عبد الله و نحن
نقدّره احدی و عشرین سنة شرح گفتن تقدیر بحسب دانایی مراد و تقدیر در روز دیدن است نه در روز
پرسش پس بنا بر آنکه صاحب ع پیشتر از نمو دیگران باشد در روز اول علی الولادت یا نه آن بر کرد
او را میدید و باشد تقدیر دو سال میکرده باشد ابو علی کنیت محمد و ابو عبد الله کنیت حسن است و ظاهر آنست
که تقدیر این دو کس در سال دویست و هشتاد و نه باشد پس کلام ایشان مبنی بر توهم اینست که تقدیر برای روز
وفات پدرش باشد و این غلط است چنانچه ذکر شد حدیث پس گفت ضوء بن علی گفتم آن مرد فارسی را تخمین
میکردی برای صاحب ع در آن وقت که دیدی از سالها گفت دو سال گفت محمد بن علی بن عبد الرحمن عبدی پس
روایت کرد پس گفتم ضوء را که الحال که روایت میکنی چند سال تخمین میکنی برای صاحب ع گفت چهارده سال

یعنی که از وقت دیدن فارسی تا وقت روایت من دوازده سال گذشته گفته محمد و حسن پسران علی بن ابرهیم
و تخمین بکنم برای صاحب علیه السلام در آن وقت بیست و یک سال یعنی که از وقت روایت محمد بن علی تا وقت
هفت سال گذشته متن عن محمد بن یحیی الفارسی عن ابی سعید غانم الهندی قال کنت بمدینة
الهند المعروفة بقشمیر الداخلة و اصحاب لی یقعدون علی کراسی عن یمین الملک اربعون رجلا کلهم یقرا
الکتب الاربعة التوریة و الانجیل و الزبور و صحف ابراهیم نقضی بین الناس و نفقههم فی دینهم و نفتیهم
فی حلالهم و حرامهم و یفزع الناس الینا الملک فمن دونه فتجارینا ذکر رسول الله صلی الله علیه و آله فقلنا هذا النبی المذکور
فی الکتب قد خفی علینا امره و یجب علینا الفحص عنه و طلب اثره و اتفق رأینا و توافقنا علی ان اخرج فارتاد
لهم شرح قشمیر بکسر قاف و سکون شین و فتح و کسر میم و سکون یاء و در بعضی نسخ معرب کشمیر است و آن
مملکتی است وسیع مشتمل بر دهها بسیار و معروف است بخوش آبی و خوش هوائی و خارج از هندوستان و میان آن
و هند کوههای صعب است و پادشاهان هند اگر متصرف در آن شوند بجا میروند برای تفرج و بجهت گرما چون گرمی شود
قشمیر داخله عبارت است از موضعی که داخل هندوستان و خوشتر از آنست پس شاید آن مشهور شده باشد و شاید سامری
الملک یعنی بر کرسی تخت پادشاهان هند است در موضعی از کوهستان تبت که نام آن مخصوص است
بلکه در بالای کوه چون برف زیر سر نشود بجا رود برای تفرج صاحب مرفوع و منصوب است بعطف بر جمله
و مراد دستیاران و شاگردان است صفت صاحب است مقصود خبر مبتدا است بصفت بگذرا کراسی جمع کرسی
و نشیند بر جمع کرسی بضم کاف و تشدید یاء است اربعون صفت دیگر بعطف بیان صاحب است نقضی مستبد
مجموع همرکت آخر است و در بعضی نسخ بیک یعنی ببینا است تجارینا بجیم و رای بنقطه یاء و تشدید
تجاری تقاضی حق کسی مراد است یعنی مذاکره بیعنی دو وقت ماجرا محمد بن محمد عامری از ابو سعید غانم
گفت بودم در شهر هند که مشهور است بکشمیر درون هند و دستیاران که مرادم از ایشان شاگردانند برکرسیها جانب راست
پادشاه و آنجا که جای تخت است چهل مرد و همه ایشان میخواندند دو زر من چهار کتاب آسمانی را تورات و انجیل
صحف ابراهیم باشد حکم میکردیم میان مردمان و تعلیم میکردیم ایشانرا در مسایل دین ایشان و در مسایل حلال و حرام
ایشانرا در مسایل حلال ایشان و حرام ایشان بر شریعت عیسی در مشکلات متوجه میشدند مردمان حتی
پادشاه پس هر که مقرب او بود در پیش هم بحث کردیم و ذکر کردیم رسول را صلی الله علیه و آله یعنی که بر هر کدام از ما
بخاطر رسید از صفت او در کتب آسمانی مذکور کرد پس گفتیم این نبی که مذکور است در کتابهای آسمانی پنهان شده است
کار او که آیا آمده یا نه و واجب است بر ما تفحص از او و پیروی او و اتفاق کردیم مصلحت بینی ما بر این کار و اتفاق کردیم
من بیرون روم و طلب کنم برای ایشان متن فخرجت و معی مال جلیل فسرت اثنی عشر شهرا حتی قربت من کابل

فعرض لی قوم من الترک فقطعوا علی و اخذوا مالی و جرحت جراحات شدیدة و دفعت الی مدینة
کابل فانفذنی ملکها لما وقف علی خبری الی مدینة بلخ و
علیها اذ ذاک داود بن العباس بن ابی الاسود فبلغه خبری و انی خرجت مرتادا من الهند و تعلمت الفارسیة
و ناظرت الفقهاء و اصحاب الکلام فارسل الی داود بن العباس فاحضرنی مجلسه و جمع علی الفقهاء
فناظرونی فاعلمتهم انی خرجت من بلدی اطلب هذا النبی الذی وجدته فی الکتب فقال لی من هو و ما
اسمه فقلت محمد فقالوا هو نبینا الذی تطلب فسألتهم عن شرائعه فاعلمونی فقلت لهم انا اعلم ان محمدا
نبی و لا اعلمه هذا الذی تصفون ام لا فاعلمونی موضعه لاقصده فاسائله عن علامات عندی و دلالات فان کان صاحبی
الذی طلبت آمنت به فقالوا قد مضی شرح بود در مقال بر تاکید ضمیر مستتر در قال است راجع بداود
بنا بر خبر بودن است الذی ببیند است بر عکس یعنی پس بیرون آمدم از هند و با من مال عظیم بود پس سفر کردم
دوازده ماه تا نزدیک شدم بکابل پس سر راه گرفتند مرا جمعی از ترکان پس راه زنی کردند بر من و گرفتند مال مرا و مجروح
شدم جراحتهای سخت و انداخته شدم سوی شهر کابل پس فرستاد مرا پادشاه کابل چون که مطلع شد بر حکایت
من که از هند برای طلب پیغمبر آخر الزمان بیرون آمده ام و بعلمای کابل مباحثه کرده ام و قبول نشده ام سوی
شهر بلخ که علمای آنجا اعلم از علمای کابل بودند شاید ایشان مرا تسلی کنند و حاکم بر بلخ در وقت آن داود
عباس بن ابی الاسود بود پس رسید بداود حکایت من و اینکه بیرون آمده ام طلبکار پیغمبر آخر الزمان و یاد گرفتم
لغت فارسی را و مباحثه کرده ام در کابل با فقها و متکلمین پس فرستاد سوی من داود بن عباس کسی را
برای طلب پس حاضر ساخت مرا در مجلس خود و جمع کرد بر سر من فقهای بلخ را پس مباحثه کردند با من پس
اعلام کردم ایشانرا که من بیرون آمده ام از شهر خود که طلب کنم این نبی را که او را یافته ام نام و نشان او را در کتب آسمانی
پس داود گفت مرا کیست آن نبی و چیست نام او در کتب آسمانی پس گفتم محمد پس او را گفتند نبی ماست که طلب او
میکنی پس پرسیدم فقهاء را از احکام شریعت او پس اعلام کردند مرا آن احکام پس گفتم ایشانرا من میدانم
که محمد نبی است و نمیدانم که این شخص است که بیان میکنید یا نه پس اعلام کنید مرا جای او تا متوجه او شوم تا
مبالغه در سؤال کنم او را از نشانی چند که نزد من است از نبی آخر الزمان و دلیلی چند بر نبوت او پس اگر باشد
که طلب او کرده ام ایمان آورم بر او پس گفتند از دنیا رفته متن فقلت فمن وصیه و خلیفته فقالوا ابو بکر قلت
فسموه لی فان هذه کنیته قالوا عبد الله بن عثمان و نسبوه الی قریش قلت فانسبوا لی محمدا نبیکم فنسبوه
لی فقلت لیس هذا صاحبی الذی طلبت صاحبی الذی اطلبه خلیفته اخوه فی الدین و ابن عمه فی النسب

وتزوج ابنتهم وانا بمولای لیس لهذا النبی ذریة علی الارض غیر ولد هذا الرجل الذی هو خلیفته فالی قوم
وقالوا انما الاثیر ان هذا قد خرج من الشرک الی الکفر هذا خلاف الله فقلت لهم یا قوم انی من
لا افارقه حتی ادری ما هو اقوی منه انی وجدت صفة هذا الرجل فی الکتب التی انزلها الله علی انبیائه
وانما خرجت من الهند ومن العز الذی کنت فیه طلبا له فلما فحصت عن امر صاحبکم الذی ذکر
لم یکن النبی الموصوف فی الکتب فکفوا عنی شرح قریش لقب نضر بفتح نون و سکون ضاد بنقطه
کنانه بکسر کاف و دو نون است [illegible] بفتح سین صفت [illegible] است [illegible]
بکسر سین [illegible] است [illegible] خواست جستی پس گفتم پس کیست وصی و خلیفه او پس گفتند ابوبکر
پس نام او [illegible] برای من چه [illegible] گفتند عبدالله بن عثمان [illegible]
قریش که عبدالله بن عثمان بن عامر بن عمرو بن کعب بن سعد بن تیم بن مرة بن کعب بن لؤی بن غالب بن فهر بن
مالک بن النضر است گفتم پس بیان نسب کنید برای من محمد که نبی شماست پس بیان نسب کردند برای
من که محمد بن عبدالله بن عبدالمطلب بن هاشم بن عبد مناف بن قصی که مشهور بکلاب است ابن مرة
بن کعب بن لؤی بن غالب بن فهر بن مالک بن النضر است پس گفتم نیست این آن بدر من که طلب کردم او را
آن بدر من که طلب میکنم او کیست که خلیفه او برادر اوست در دین و بمعنی که برادر رضاعی اوست چنانچه بیان شد
در حدیث بیست و هفتم بحث اول و بمعنی که عقد مواخات میان ایشان شد چنانچه مشهور است و بمعنی که پسر عم
سال این معلوم آن نبی است معلوم آن وصی نیز هست و پسر عموی اوست در نسب و شوهر دختر اوست و پدر فرزندان
اوست نیست این نبی از فرزندان که باقی باشند بر روی زمین غیر از اولاد این مردی که او خلیفه اوست [illegible] گفت پس جستند
بسوی من و گفتند [illegible] برستی که این [illegible] بیرون آمده از شرک بسوی کفر [illegible] پس گفتم
ای جماعت من مردم که دین من [illegible] شک [illegible]
باشد [illegible] اگر طلب میکنم [illegible] کتابهایی که فرو فرستاده [illegible]
خود و جز این نیست که بیرون آمده ام از شهرهای هند و از عزت [illegible] که بودم در آن برای طلب او پس چون
که تفحص کردم [illegible] آن نبی که بیان کرده شده است [illegible] و نشان [illegible]
پس [illegible] که من تصدیق نبی شما میکردم و تصدیق [illegible] شما کردم
به مذهب شما گشتی [illegible] لیکن من تصدیق نبی شما کرده ام و هنوز [illegible] متن [illegible] الی
رجل فقال له الحسین بن اشکیب قد قال کذا ما حظر هذا الرجل الهندی فقال له الحسین اصلحک الله
عندک الفقهاء والعلماء وهم اعلم واکثر بما ناظره فقال له ناظره کما اقول لک وادخل به والطف

فقال لی الحسین بن اشکیب بعد ما قد وصفته ان صاحبک الذی تطلبه هو النبی الذی وصفه هؤلاء
ولیس الامر فی خلیفته کما قالوا هذا النبی محمد بن عبدالله بن عبدالمطلب ووصیه علی بن ابی طالب
بن عبدالمطلب وهو زوج فاطمة بنت محمد وابو الحسن والحسین سبطی محمد [illegible] فقال ابو سعید
فقلت الله اکبر هذا الذی طلبت فانصرفت الی داود بن العباس فقلت له ایها الامیر وجدت
ما طلبت وانا اشهد ان لا اله الا الله وان محمدا رسول الله قال فبرنی و وصلنی وقال للحسین
تفقده قال فمضیت الیه حتی انست به وفقهنی فیما احتجت الیه من الصلوة والصیام و
الفرائض شرح کلام اهل [illegible] مختلف است حسین بن اشکیب بعضی گفته اند بکسر همزه و سکون شین بنقطه و کسر
کاف و سکون یاء [illegible] ثقات و فضلای مشایخ شیعه [illegible] در خراسان بوده و اصل
از مرو است و ساکن سمرقند وکش بوده و از اصحاب امام علی نقی و امام حسن عسکری است و بعضی [illegible] شین بنقطه
گفته اند و بعضی گفته اند که دو کس اند یکی بنقطه است و او خراسانی است که مذکور شد و دیگری بی نقطه است و او
قمی خادم قبر است و از اصحاب ائمه نیست و غیر این نیز گفته اند یعنی و فرستاد حاکم بسوی مردی که گفته
میشود او را حسین بن اشکیب پس طلب کرد او را از سمرقند پس گفت او را مباحثه کن با این مرد هندی پس
او حسین [illegible] نزد تو [illegible] فقها و علما هستند و ایشان دانا ترند [illegible]
پس حاکم گفت او را مباحثه کن [illegible] چنانچه میگویم ترا بمعنی که [illegible] و نرمی کن با او بمعنی که
فقهای [illegible] باشند [illegible] بکن برای او حق را قبول کند پس گفت مرا حسین بن اشکیب
بعد از آنکه نقل کردم برای او سخن خود و سخن فقهای [illegible] که برستی که آنکه طلب میکنی او را آن نبی است که
بیان کرده اند فقهای [illegible] حقیقت کار در خلیفه او چنانچه گفته اند [illegible] محمد بن عبدالله بن عبدالمطلب است
و وصی او علی بن ابی طالب بن عبدالمطلب است و او شوهر فاطمه دختر محمد است و پدر حسن و حسین و دو فرزند
زاده محمد است گفت خادم ابو سعید پس گفتم از روی تعجب الله اکبر این کسی است که طلب کردم بمعنی که
و نشان او و وصی او موافق کتابهای آسمانی است پس برگشتم بسوی داود بن العباس پس گفتم ای حاکم [illegible] آنچه
که طلب کردم [illegible] گواهی میدهم که [illegible] و بدرستی که محمد رسول [illegible] است [illegible] گفت پس
نیکوئی کرد با من و صله داد مرا و گفت حسین را که بحال او [illegible] گفت پس رفتم بسوی حسین تا آنکه انس
گرفتم با او و تعلیم کرد مرا در آنچه محتاج شدم بسوی آن که نماز و روزه و سایر واجبات باشد متن قال فقلت
له انا نقرا فی کتبنا ان محمدا خاتم النبیین لا نبی بعده وان الامر من بعده الی وصیه ووارثه و خلیفته
من بعده ثم الی الوصی بعد الوصی لا یزال امر الله جاریا فی اعقابهم حتی تنقضی الدنیا فمن وصی

وصيّ محمّدٍ فقال الحسن ثمّ الحسين ابا محمّد ثمّ ساق الأمر في أوصيائه حتى انتهى الى صاحب الزمان عليه السلام ثمّ

قال أعلمني بما حدث فلم يكن لي همّة إلّا طلب الناحية **شرح** ظاهر است كه اين گفتگو در مجلس اول بعد از ذكر

وصي چه واسطه پيش از معرفت صلوة و صيام و فرايض شده باشد و راوي بعد از آن نقل كرده براي مناسبت

ميان طلب حجه و ميان مسافرت بجانب قم **يعني** خادم گفت پس گفتم او را بدرستي كه من خواهم بود كه تو بعد

خود كه محمد آخر انبيا است نيست نبي بعد از وي و بگذار امامت بعد از وي مخصوص سوي وصي وي و وارث علم وي و خليفه

او بعد از وي است بعد از آن مخصوص سوي وصي بعد از وصي است بر سبيل امامتي كه از جانب اسلاف اين است

از اولاد ايشان تا آخر شود دنيا پس گفت وصي وصي محمد گفت حضرت بعد از آن حسين است و بعد از وي محمد

بعد از آن و تا امامت از وصي بودن تا رسيد سوي صاحب الزمان پس بعد از آن اعلام كرد مرا آنچه حادث

شد از ظلم معتضد خليفه عباسي و غيبت صغراي صاحب الزمان و توسط سفراي ميان وي و ميان مومنان در عرض

حاجات و مسائل پس نبود مرا مطلب بزرگي سوي طلب آن جانب كه صاحب الزمان است **حس** وافي قم و

قدم مع أخ لنا في سنة أربع وستين فخرجنا حتى وافى بغداد ومعه رفيق له من أهل السند

كان صحبه على المذهب قال فحدّثني أخي أنّه ذاكرت من رفيقي بعض أهل قم فصحبته وخرجت

حتى صرت الى العباسيّة أتهيّأ للصلوة وأصلّي وإنّي لواقف متفكّر فيما قصدت لطلبه إذا أنا

بآتٍ فقال أنت فلان اسمه الهندي فقلت نعم فقال أجب مولاك فمضيت معه فلم يزل

يتخلّل بي الطريق حتى أتى دارًا وبستانًا فإذا أنا به عليه السلام جالس فقال مرحبًا يا فلان بكلام الهند

كيف حالك وكيف خلّفت فلانًا وفلانًا حتى عدّ الأربعين كلّهم فسألني عنهم واحدًا واحدًا ثمّ أخبرني بما

تجارينا كلّ ذلك بكلام الهند ثمّ قال أردت أن تحجّ مع أهل قم قلت نعم يا سيّدي فقال لا تحجّ معهم

وانصرف سنتك هذه وحجّ في قابل ثمّ ألقى إليّ صرّة كانت بين يديه فقال لي اجعلها نفقتك

ولا تدخل الى بغداد الى فلان سمّاه ولا تطلعه على شيء **شرح** ذاتي المذهب كلام محمد بن محمد است

و راوي وعقد و ديده و ديدم مناسبت قول اراده كلام راوي از محمد بن محمد است و ضمير مستتر راجع بمحمد بن محمد است

و در دوم كلام محمد بن محمد است و ضمير مستتر راجع بخادم است احمد ابيه كلام محمد بن محمد است اتخلل بجا بي فقط بمعني

در طفت و صداقت مخصوص بود آن ميان از زميني بجنعي كه در زمينهاي ديگر نباشد و در بي براي ملابست

يا براي تعديه است الطريق منصوب و مفعول فيه است و بنا بر دوم مراد تخلل بجا بردن در راه خصوص است كه

مردمان ديگر در آن راه آمد و رفت نمي‌كنند الى فلان بل الى بغداد است پس يعني از دخول بغداد مطلق

يعني پس آمد خادم از نهر و راه از نهر قم گذشت با بدان از شيعه اميد رسالت بجنعي كه بعد از وي است

الطرق

چهار گذشته بود و بيرون رفت بقصد حج و طلب دعوي با اهل قم كه متوجه شده بودند تا رسيد ببغداد و با وي بود

رفيقي كه همراه بود از اهل سند كه مصاحب او شده بود بر مذهب حج گفت محمد بن محمد پس حكايت كرد براي من خادم

گفت دشوار شمردم از رفيق خود بعض چيزهاي او را پس جدا شدم از او و بيرون رفتم از بغداد تا رسيدم

سوي موضعي كه نام آن عباسيه است و ضرب خيمه كردم براي نماز و نماز ميكردم و بدرستي كه من جدا شده

ايستاده بودم انديشه ميكردم در آن مطلبي كه قصد اين سفر كردم براي آن كه چرا حاصل نشد كه ناگاه من با شخصي

شدم كه بجنب آمد نزد من پس گفت تو فلاني نام او بزبان هند بود پس گفتم آري پس گفت فرمان ببر خداوند

كه مرا بطلب تو فرستاده پس رفتم با او پس پيوسته مهرباني ميكرد با من در رفتن تا رسيديم سوي خانه و باغ و

بستاني پس ناگاه من با صاحب الزمان بودم گذشته بود پس گفت بزبان هند خوش آمدي اي فلان

چگونه است حال تو و چگونه واگذاشتي فلان و فلان و فلان را تا شمرد آن چهل كس را كه در سند باقي بودند

همگي ايشان را با من پرسش كرد مرا از احوال ايشان يكي يكي بعد از آن خبر داد مرا بآنچه آنچه تقاضا

كرديم آن را كه احوال بني آخر الزمان بدانستيم همگي آنچه ميگفت بزبان هند بود بعد از آن گفت اراده كرده اي كه حج

كني با اهل قم گفتم آري اي سيد من پس گفت حج مكن با ايشان و برگرد امسال و حج كن در سال آينده و بعد

از آن انداخت سوي من هميان زر كه در پيش او بود پس گفت مرا بگردان آن را خرجي خود و داخل مشو در

سوي بغداد و سوي فلان كه نام برده او را خادم و محمد بن محمد فراموش كرده و چون اسم او فلان قم بود و مكاتبه

كرد و ذكر نام او كند و مطلع مكن آن مرد را بر چيزي از آنچه ديدي مرا و ديدت كه وقتي كه ببغداد داخل شوي نزد آن

مرد فرود ميا و ذكر بر چيزي بود او را اعلام مكن **حس** انصرف الينا الى البلد ثمّ وافانا بعض الفتوح فأعلمونا

أنّ أصحابنا انصرفوا من العقبة ومضى نحو خراسان فلمّا كان في قابل حجّ وأرسل الينا بهديّة

من طرف خراسان فأقام بها مدّة ثمّ مات رحمه الله **شرح** اين كلام محمد بن محمد است اصل اوفانا از باب

باب مفاعله آمدن با دو بعد براي تعديه بمفعول دوم با براي مصاحبت است الفتوح بضم فا

الى فتح جمع فتح بضم فا و نضم اود فقط بر او نساكن دو و در دوم فتح جمع فتح است در كل ره بضم قاف و

ساح مرد آينده و رونده است الطرف بضم طا نضم فاء فتح جمع طرف بضم طا و سكون را ببرده قاتلا خراج

ما جانب و بنا بر اول من تبعيضيه است و بنا بر دوم ابتداييه است **يعني** و برگشت از عباسيه سوي ما سوي شهر

قم بجنعي كه رفيق خانگي گرفت و فرود آمد بعد از آن آورد نزد ما خبر دادند كه گفته اوگاه و خبر رسيده بود

از بعضي صاحب الزمان پس اعلام كردند مردمان را كه ياران ما كه بحج رفته بودند برگشتند و رسيده دان كه

در برگشتند از عقبه كه در سر راه است بسبب راهزني حراميان و او نيز برگرد خادم رفت از قم بجانب خراسان

پس وقتی که شد امسال آینده حج کرد و فرستاد بسوی امام به آنچه از خراسان بعد از عود از حج پس بسیار کرد
مالی بعد از آن مرد رحمه الله **حدیث هجدهم** علی بن محمد عن سعد بن عبد الله قال ان الحسن بن النضر وابا صدام
وجماعة تكلموا بعد مضي ابي محمد عليه السلام فيما في ايدي الوكلاء وارادوا الفحص فجاء الحسن بن النضر الى ابي
صدام فقال اني اريد الحج فقال له ابو صدام اخره هذه السنة فقال له الحسن اني افزع في المنام ولا
بد من الخروج واوصى الى احمد بن يعلى بن حماد واوصى للناحية بمال وامره ان لا يخرج شيئا الا من
يده الى يده بعد ظهوره فقال فقال الحسن لما وافيت بغداد اكتريت دارا فنزلتها فجاءني بعض الوكلاء
بثياب ودنانير وخلفها عندي فقلت له ما هذا قال هو ما ترى ثم جاءني آخر بمثلها وآخر حتى كبسوا
الدار ثم جاءني احمد بن اسحاق بجميع ما كان معه فتعجبت وبقيت متفكرا فوردت علي رقعة الرجل
اذا مضى من النهار كذا وكذا فاحمل ما معك فرحلت وحملت ما معي وفي الطريق صعلوك يقطع
الطريق في ستين رجلا فاجتزت عليه وسلمني الله منه فوافيت العسكر ونزلت **شرح** افزع بجای
بفتح همزه و سکون فا و فتح زاء بصیغه مضارع متکلم وحده معلوم از باب علم و در نسخه مجهول از باب افعال یا تفعیل است افزاع
و افزاع و تفزیع مضطرب کردن است و مراد بسیار دیدن خوابهای پریشان است در باب جانشین امام حسن عسکری
که ظاهر نیست و مراد بدیدن خوابهای پریشان ضمیر واو وصی راجع بحمد بن یعلی است و ضمیر مستتر در امره
راجع باحمد و ضمیر بارز راجع بحسن است کبس بفتح کاف و سکون باء و بسین بی نقطه مصدر باب ضرب پر کردن
چاه از خاک است **یعنی** روایت کرد علی بن محمد از سعد بن عبد الله قمی گفت بدرستی که حسن بن النضر و ابو
صدام و جماعتی دیگر از اهل قم گفتگو کردند بعد از فوت امام حسن عسکری در اموالی که در تصرف وکلای صاحب الزمان
بود و خواستند که تفحص کنند که آیا کسی آنها را از ایشان میگیرد یا خود بر جهت صاحبی میکنند آنها را پس آمد
حسن بن النضر بسوی ابو صدام در قم پس گفت بدرستی که من اراده حج دارم پس گفت ابو صدام تاخیر کن آن را
امسال پس گفت او را حسن بدرستی که من مضطرب میشوم در وقت خواب و چاره نیست از بیرون رفتن
تا مشخص شود مرا حقیقت حال وکلا و قایم و سفارش کرد بسوی احمد بن یعلی بن حماد یعنی که حسن وصی خود کرد
احمد را و امر کرد که در قم داشت و سفارش کرد احمد برای قایم مالی که تسلیم حسن کرد و امر کرد او را که
بیرون نکند چیزی از آن مال را اگر نه از دست خود بسوی دست قایم بعد از معلوم شدن بعنوان یقینی که او قایم است
مراد این است که به وکلا نه بهر که میباید حجیت کرده باشد سعد گفت پس گفت حسن وقتی که رسیدم
بکرایه گرفتم خانه را پس فرود آمدم آنجا پس آمد نزد من بعضی وکلای صاحب الزمان با جامها و دینارها
طلا و واگذاشت نزد من پس گفتم او را چیست این گفت آن چیزیست که می بینی یعنی که بسبب فکر خلاف

که پیش من واگذاشت پس آمد دیگری با مثل آن و دیگری تا آنکه پر کردند آن خانه را و دیگری بسیار آورد
دیگر نیز تا پر کرد خانه را بعد از آن آمد نزد من احمد بن اسحق قمی که وکیل بزرگ بود بجمیع اموالی که نزد او بود پس
تعجب کردم و ماندم اندیشه ناک پس وارد شد بر من رقعه آن مرد یعنی قایم که چون گذشت از روز این قدر و
این قدر پس بردار آنچه را که با تو است و از بغداد متوجه سامرا شو پس راهی شدم و برداشتم با خود آنچه را که با من
بود و در راه دزدی بود که راه میزد با شصت مرد پس گذشتم بر او و بسلامت داشت مرا الله تعالی از
پس رسیدم به سامرا و فرود آمدم در منزلی **حدیث** فوردت علي رقعة ان احمل ما معك فعبيته في صنان
الحمالين فلما بلغت الدهليز اذا فيه اسود قائم فقال انت الحسن بن النضر قلت نعم قال ادخل فدخلت
الدار ودخلت بيتا وفرغت صنان الحمالين واذا في زاوية البيت خبز كثير فاعطى كل واحد من الحمالين
رغيفين واخرجوا واذا بيت عليه ستر فنوديت منه يا حسن بن النضر احمد الله على ما من به عليك ولا
تشكن فود الشيطان انك شككت واخرج الي ثوبين وقيل لي خذها فستحتاج اليهما فاخذتهما
وخرجت قال سعد فانصرف الحسن بن النضر ومات في شهر رمضان وكفن في الثوبين **شرح** الصنان بکسر
صاد و نون جمع صنة ... و جوال است و آن که برای محافظت چیزی که بر حیوان بار میباشد **یعنی**
پس وارد شد بر من رقعه از جانب قایم که بیار بجانب ما آنچه را که با تو است پس جا دادم آنچه را که با من بود در جوال
حمالان پس وقتی که رسیدم به دهلیز سرا ناگاه در آنجا غلام سیاهی بود ایستاده پس گفت تو حسن بن النضری گفتم
گفت داخل شو پس داخل سرا شدم و داخل خانه شدم و خالی کردم جوال حمالان را ناگاه در کنج آن خانه نان بسیار بود
پس داده شد هر یک از حمالان دو گرده و بیرون کرده شدند و ناگاه خانه بود که بر آن پرده بود و پس آواز داده شدم
از آن خانه که ای حسن بن النضر حمد کن الله تعالی را بر دولتی که منت نهاده الله تعالی بآن بر تو که بجا آمدی و مضطرب
بر طرف شد و شک مکن در وجود حجت چنان بر آنکه دوست داشت شیطان این که تو شک کرده باشی
در وجود حجت عالم بجمیع احکام الهی با وجود این همه شواهد و بینات و محکمات قرآن که در آنها نیست اختلاف ظن و وهم
و خوف و راه یابی است و بیرون فرستاده شد بجانب من دو جامه و گفته شد مرا که بگیر آن دو جامه را چه زود باشد که
محتاج شوی بسوی آنها پس گرفتم آنها را و بیرون آمدم گفت سعد بن عبد الله پس برگشت حسن بن النضر بجانب
قم و مرد در ماه رمضان همان سال و کفن کرده شد در آن دو جامه **حدیث نوزدهم** عن محمد بن ابراهيم بن مهزيار قال
شككت عند مضي ابي محمد عليه السلام واجتمع عند ابي مال جليل فحمله وركب السفينة وخرجت معه
مشيعا فوعك وعكا شديدا فقال يا بني ردني فهو الموت وقال لي اتق الله في هذا المال واوصى
الي فمات فقلت في نفسي لم يكن ابي ليوصي بشيء غير صحيح احمل هذا المال الى العراق واكتري دارا على الشط

ولا أخبر أحدا بشيء فإن وضح لي شيء كوضوحه أيام أبي محمد أنفذته وإلا قصفت به فقدمت العراق
واكتريت دارا على الشط وبقيت أياما فإذا أنا برقعة مع رسول فيها يا محمد معك كذا وكذا في جوف
كذا وكذا حتى قص علي جميع ما معي مما لم أحط به علما فسلمته إلى الرسول وبقيت أياما لا يرفع
لي رأس فاغتممت فخرج إلي قد أقمناك مقام أبيك فاحمد الله **شرح** وكف بين ... بصيغه مجهول
یعنی که بر خود ... و قصف بفتح و سکون ... چهار پایست القصوف بضم قاف و صاد ... مقطوعه
مقصد ... **یعنی** روایت است از محمد بن ابراهیم بن مهزیار اهوازی که گفت
شک کردم در وجود فرزند ... امام حسن عسکری ... بسبب آنکه ... تفتیش بسیار کرده
نیافت و شهرت ... فرزندی ... و جمع شده بود نزد پدرم که از وکلای صاحب الزمان بود ...
از شیعه مال عظیم پس برداشت آن را از بصره و سوار شد کشتی را و بیرون آمدم با او که بدرقه
کنم پس ... شد ... گفت ای پسرک من برگردان مرا به بصره که آن ... مرگ است و گفت
بپرهیز کن ... این مال و سفارش کرد ... که آن را به صاحب الزمان ... پس مرد ...
گفتم ... برای آنکه ... وصیت کند ... این مال ...
... پس ... شود ... فرستاده ...
دلیل امامت ... امام حسن عسکری ... صاحب ...
... فرستاده ...
... حکایت کرده شده بود ...
... آن مال ...
... پس ...
جای پدر ... **هفتم حس** عن أبي عبد الله النسائي قال
أوصلت أشياء للمرزباني الحارثي فيها سوار ذهب فقبلت ورد علي السوار فأمرت بكسره فكسرته فإذا
في وسطه مثاقيل حديد ونحاس أو صفر فأخرجته وأنفذت الذهب فقبل **شرح** ... الصفر
بضم صاد ... **یعنی** روایت است از ابو عبد الله نسائی ...
... بود ...
... پس مقبول شد ...
در میان آن چند مثقال آهن و مس ... پس مقبول شد **نهم حس**

علي بن محمد عن الفضل الخزاز المدائني مولى خديجة بنت محمد أبي جعفر قال إن قوما من أهل المدينة من الطالبيين كانوا
يقولون بالحق وكانت الوظائف ترد عليهم في وقت معلوم فلما مضى أبو محمد عليه السلام رجع قوم منهم عن القول
بالولد فوردت الوظائف على من ثبت منهم على القول بالولد وقطع عن الباقين فلا يذكرون في الذاكرين
والحمد لله رب العالمين **شرح** ... **یعنی** روایت است ...
... مولای خدیجه بنت محمد ... ابو جعفر ... از اهل مدینه از آل ابو طالب ...
مذهب حق ... وظایف ...
حسن عسکری ... برگشتند ... بعضی ...
... امام ... حسن عسکری ...
... مذهب حق ...
دیگر ...
... صاحب ... **دهم حس**
علي بن محمد قال أوصل رجل من أهل السواد مالا فرد عليه وقيل له أخرج حق ولد عمك منه
وهو أربعمائة درهم وكان الرجل في يده ضيعة لولد عمه فيها شركة قد حبسها عليهم فنظر فإذا الذي لولد
عمه من ذلك المال أربعمائة درهم فأخرجها وأنفذ الباقي فقبل **شرح** ... **یعنی** ...
... صاحب الزمان ...
... معلوم شد ...
...
... چهار صد درهم ... پس ...
صد درهم ... **یازدهم حس** القاسم بن العلاء قال ولد لي عدة
بنين فكنت أكتب وأسأل الدعاء فلا يكتب إلي لهم بشيء فماتوا كلهم فلما ولد لي الحسن ابني كتبت أسأل
الدعاء فأجبت يبقى والحمد لله **شرح** ... **یعنی** قاسم بن علا ...
...
...
... **دوازدهم حس** علي بن محمد عن أبي عبد الله بن صالح قال خرجت سنة من
السنين ببغداد فاستأذنت في الخروج فلم يؤذن لي فأقمت اثنين وعشرين يوما وقد خرجت القافلة

النهروان فاذن لي في الخروج يوم الاربعاء وقيل لي اخرج فيه فخرجت وانا آيس من القافلة ان تفوتني
النهروان والقافلة مقيمة فما كان الا ان علفت جمالي شيئا حتى رحلت القافلة فرحلت وقد دعا لي بالسلامة
فلم الق سوءا والحمد لله شرح نهروان بفتح نون و سکون ها و فتح و ضم و کسر راء بی نقطه و بضم نون و [illegible] رود است که
میان آن و بغداد چهار فرسخ است فیظن ... است بخلاف قیل است یعنی روایت کرد علی بن محمد از ابو
... گفت بیرون رفتم در سالی از سالها به بغداد پس در بغداد از حضرت طلبیدم از صاحب الزمان رخصت در بیرون رفتن
... جواب پس رخصت داده نشد برای من پس ماندم ... روز ... که بیرون رفته بود قافله بسوی
نهروان پس رخصت داده شد برای من در بیرون رفتن در روز چهارشنبه و گفته شد مرا بیرون رو در آن روز
پس بیرون رفتم ... امید بودم از قافله که ... پس آمدم بنهروان ... قافله ... کرده بود در آنجا
پس ... که علف دادم شتران خود را چیزی از علف تا ... قافله پس ... بکردم ... دعا کرده
شده بود برای من بسلامتی پس ... ملاقات نکردم هیچ بدی ... سفر و حمد خدا راست اصل
باصرد علي متعقد في ... الاحياء ما نقضت عليه ... الا اعرف له دواء فكتبت اسأله
الدعاء فوقع عافاك الله العافية وجعلك معنا في الدنيا والآخرة قال فما اتت علي جمعة حتى
عوفيت وصار مثل راحتي فدعوت طبيبا من اصحابنا فاريته اياه فقال ما عرفنا لهذا دواء شرح ...
و الف و ضم صاد بی نقطه و سکون واو و راء بی نقطه پاره گوشت ... است و بزن جرا ...
کرکم خوب میشود ... مغرب است یعنی بیرون آمد بر بدن من پاره گوشتی ... من پس ...
و علاج کردم ... بهر طبیب ... که ... پیش ...
... پس ... بسوی صاحب الزمان ... پس نوشت
سوی من ... عافیت ... دنیا و آخرت ...
... پیش ...
... مذکور ... راوی منقول است ... اصل
علي عن علي بن الحسين اليماني قال كنت ببغداد فتهيأت قافلة لليمانيين فاردت الخروج معها فكتبت
التمس الاذن في ذلك فخرج لا تخرج معهم فليس لك في الخروج معهم خيرة واقم بالكوفة قال فاقمت وخرجت
القافلة فخرجت عليهم حنظلة فاجتاحتهم شرح حنظله بفتح حاء بی نقطه و سکون نون و فتح ظاء بی نقطه ... قبیله است
... اجتاحتهم بجیم ... یعنی روایت کرد علی بن محمد از علی بن حسین یمانی
گفت بودم در بغداد پس مهیا شد قافله ... پس اراده کردم بیرون رفتن با آن قافله پس نوشتم بصاحب

الزمان

الزمان علیه السلام طلب میکردم رخصت در آن پس جواب بیرون آمد که بیرون مرو با ایشان چه نیست ترا
بیرون رفتن با ایشان خیری و درنگ کن در کوفه راوی گفت درماندم در کوفه و بیرون رفت قافله پس بیرون
آمدند بر ایشان بنی حنظله پس هلاک کردند ایشان را اصل وكتبت استاذن في ركوب الماء فلم يؤذن
لي فسالت عن المراكب التي خرجت في تلك السنة في البحر فما سلم منها مركب خرج عليها قوم من الهند
يقال لهم البوارج فقطعوا عليها شرح ... و مراد اینجا ... سکون نون و دال
جمعی ... ایشان را بوارج ... و واو و الف و کسر را ... جمع
... کشتیهای بزرگ که برای جنگ آماده شده یعنی و نوشتم بسوی صاحب الزمان و طلب رخصت
میکردم در سوار شدن دریا در مسافرت پس اذن داده نشد برای من پس پرسیدم از احوال کشتیهایی که بیرون
رفت در آن سال در دریا پس بسلامت نمانده بود از آنها یک کشتی بیرون آمده بود در بیان کشتیها
از هند که گفته میشود ایشان را بوارج پس راهزنی کرده بودند بر آنها اصل قال وردت العسكر فاتيت
الدرب مع المغيب ولم اكلم احدا ولم اتعرف الى احد وانا اصلي في المسجد بعد فراغي من الزيارة
اذا بخادم قد جاءني فقال لي قم فقلت له اذن الى اين فقال لي الى المنزل قلت ومن انا لعلك
ارسلت الى غيري فقال لا ما ارسلت الا اليك انت علي بن الحسين رسول جعفر بن ابراهيم
فمر بي حتى انزلني في بيت الحسين بن احمد ثم ساره فلم ادر ما قال حتى اتاني بجميع ما احتاج
اليه وجلست عنده ثلاثة ايام واستاذنته في الزيارة من داخل فاذن لي فزرت ليلا شرح
مغیب بفتح میم و کسر غین ... و سکون یا ... مصدر میمی است یعنی فرو رفتن
آفتاب جعفر بن ابراهیم ... مذکور میشود در حدیث آینده پس میتواند بود که مراد اینجا او باشد
کتب رجال جعفر بن ابراهیم بن نوح از اصحاب امام حسن عسکری ... و شاید که همان باشد
و بر هر تقدیر برای جواب مسائلی که بر او مشکل شده بود و علی بن الحسین ... فرستاده بوده
بن احمد میتواند بود که ابن شیبان قزوینی باشد ... ابن ادریس قمی ...
معلوم ... ضمیر مستتر راجع بحسین بن احمد است ... منصوب ...
الی ... ضمیر مستتر راجع بخادم است ... یعنی علی
بن حسین گفت وارد سامره شدم پس آمدم نزد در ... امام علی نقی و امام حسن عسکری علیهما السلام یعنی
ایشان ... نزد غروب آفتاب ...
میکردم در مسجد بعد از فارغ شدن من از زیارت ناگاه ... شدم که ... آمد نزد من پس گفت مرا برخیز

پس گفتم و مرا وقتی که بیرون رفتم سوی کجا بروم پس گفت مرا سوی منزل تا در آنجا فرود آیی گفتم و گفتم من شب بکه وقتی
شده باشی سوی خیرین و غلط کرده باشی پس گفت نه فرستاده ام و نشده ام گویی سوی تو حسین بن الحسین فرستاده
جعفر بن ابراهیم پس گفت نباید مرا تا فرود آورد در خانه حسین بن احمد بعد از آن خادم بسر گوشی کرد با حسین بن
احمد پس ندانستم که چه گفت و وقتی که مرا حسین بن احمد هر آنچه محتاج بود آن بودم تعیین کرد گفت تو را
فلان و فلان از مسائل آمدی و جواب چنین و چنین است و دانستم که سر گوشی او از جانب صاحب
الزمان بوده و برای اعلام مسائل و جواب آن بود دیگر مراد و نیست که ندانستم که چه گفت و وقتی که در روز
نزد من بگو چرا که مشتمل بود بر مسائل و جواب ما و دانستم که سر گوشی او این بوده که و برای مطلبی آمده
او را که بهرای کن تا من بیایم نزد حسین بن احمد رفتم و طلب رخصت کردم از حسین برای رفتن
زیارت و او مرا نزد رفتن شاد نیست بجهت دخول مقبره آن دو امام علیهما السلام پس رخصت ... فاطمه
چنانچه شیخ طوسی در کتاب تهذیب ذکر کرده بی رخصت داد مرا پس زیارت کردم اندرون ...

حسن الحسن بن الفضل بن يزيد اليماني قال كتب أبي بخطه كتاباً فورد جوابه ثم كتبت بخطي فورد جوابه
ثم كتب بخطه رجل من فقهاء أصحابنا فلم يرد جوابه فنظرنا فكانت العلة أن الرجل تحول قرمطياً قال الحسن
بن الفضل فزرت العراق ووردت طوس وعزمت أن لا أخرج إلا عن بينة من أمري ونجاح من حوائجي
ولو احتجت أن أقيم بها حتى أتصدق قال وفي خلال ذلك يضيق صدري بالمقام وأخاف أن يفوتني
الحج قال فجئت يوماً إلى محمد بن أحمد أتقاضاه فقال لي صر إلى مسجد كذا وكذا وإنه يلقاك رجل
قال فصرت إليه فدخل علي رجل فلما نظر إلي ضحك وقال لا تغتم فإنك ستحج في هذه السنة وتنصرف
إلى أهلك وولدك سالماً قال فاطمأننت وسكن قلبي وأقول ذا مصداق ذلك وكلمة هو شرح

القرمطی بکسر قاف و سکون راء و فتح میم و طا منسوب به قرمط ... مصدر باب ... یک مرد ...
و ... استعاره شده برای جماعتی ... بعضی ایشان ... میگویند ...
کرده اند ... مقالات ... قواعد اسلام ... خیالات ... و کلمات ...
که ... شرع ... هر که ... ایشان ... مخالف عقل و شرع ... میگویند ...
و ... بوده ...
بوده و بعد از زیارت متوجه حج شده بوده و ... عراق شده بوده ... و قول ...
جعفر بن ابراهیم ... طوس ... امام رضا ... طوس ...
در دو ... است تصدق ... مجهول ... تفعیل ...

بتصدق حاصل است محمد بن احمد از وکلای صاحب الزمان علیه السلام است فضحک بفتح ضاد و کسر حا و ضم
باب علم است الضحک خنده و اینجا استعاره شده برای اظهار برهان و نجاح حوائج جمع حاجت و در استعاره ...
ضحکت الارض عن الزهر و المعدن عن الجوهر و الصدف عن اللؤلؤ وقتی که شکوفه یا جوهر یا مروارید ظاهر شود
و بتواند بود که از باب تفعیل باشد و کنایه از خوشحالی کردن باشد و بر هر تقدیر ظاهر است بمنزله امری
نجاح من حوائجی بشارت باشد المقصد ضحکت است اشاره است که مقصد فرموده است حسن بن فضل
یمنی گفت نوشت پدرم بخط خود مکتوبی بسوی صاحب الزمان پس آمد جواب آن بعد از آن نوشتم بخط
خود مردی از علمای یمان بخط خود پس نیامد جواب آن پس نظر کردم پس ... شده بوده ...
آن مرد گرویده شده بود و از دین حق و قرمطی شده بود و گفت حسن بن فضل پس زیارت سامرا شدم
حالی که ... زیارت کرده بودم مشهد طوس و با خود قرار داده بودم که بیرون نروم از سامرا مگر بعد از بینه
و صحت کار من ... کردن آنکه نجاح ... و ... بنده و بعد از آن ... چند کردم ...
که در دل گرفتم آنجا باشم هر چند که محتاج شوم به تصدق ... در سامراء ... اکتفا ... تصدق
شود بر من حسن گفت ... آن ... دلتنگ شدم ... در سامرا و ... که فوت شود ...
آن سال حسن گفت پس آمدم روزی سوی محمد بن احمد تقاضا میکردم از او ... ظهور ... نجاح حوائج
پس گفت مرا برو سوی مسجد چنین و چنین ... ملاقات میکند ترا آنجا مردی ... صاحب الزمان
مراد خود ... علیه السلام پس رفتم سوی آن مسجد پس داخل شد بر من مردی پس وقتی که نظر ... کرد ...
و ... گفت ... سبب ... فوت حج ... که تو بسنج ... است
و ... سالم ... حسن گفت پس خاطر جمع شده ... و ذکر کرد ...
حال که گفتم ... دلیل صدق ... و ... است حسن

قال فوردت العسكر فخرج إلي صرة فيها دنانير وثوب فاغتممت وقلت في نفسي جزائي عند
القوم هذا واستعملت الجهل فرددتها وكتبت رقعة ولم يشر الذي قبضها مني علي بشيء ولم يتكلم فيها
بحرف ثم ندمت بعد ذلك ندامة شديدة وقلت في نفسي كفرت بردي على مولاي وكتبت رقعة
أعتذر من فعلي وأبوء بالإثم وأستغفر من ذلك وأنفذتها وقمت أتمسح فأنا في ذلك أفكر في
نفسي وأقول إن ردت علي الدنانير لم أحلل صرارها ولم أحدث فيها حتى أحملها إلى أبي فإنه
أعلم مني ليعمل فيها بما شاء فخرج إلى الرسول الذي حمل إلي الصرة أسأت إذ لم تعلم الرجل إنا ربما فعلنا
ذلك بموالينا وربما سألونا ذلك يتبركون به وخرج إلي أخطأت في ردك برنا فإذا استغفرت الله

نوشتم بخط خود مکتوبی بسوی صاحب الزمان علیه السلام
پس آمد جواب آن بعد از آن

بعد

يغفر لك فأمّا إذا كانت عزيمتك وعقد نيّتك ألّا تحدث فيها حدثاً ولا تنفقها في طريقك فقد صرفناها
عنك وأمّا الثوب فلا بدّ منه لتحرم فيه شرح ابوء بباء یک نقطه و دو واو و همزه بصیغهٔ مضارع معلوم متکلّم وحده از باب
نصر است اتمسّح بصیغهٔ مضارع معلوم متکلّم وحده از باب تفعّل است تمسّح دست بر دست مالیدن است از ندامت کمال
است صرارها بکسر صاد بی‌نقطه و دو راء بی‌نقطه ریسمانی که آن سر همیان را بدان می‌بندند یعنی حسن گفت
بعد از آن رو آوردم به سامرّا شدم پس بیرون آمد از جانب صاحب الزمان به سوی من همیانی که در آن اشرفی‌ها بود
و جامه‌ای پس غمگین شدم و گفتم در دل خود که آیا پاداشت من نزد این جماعت اینست و بکار بردم جهالت را
که برگردانیدم دینارها و جامه را و نوشتم رقعه که من برای جمع مال نیامده‌ام و نصیحت کرد مرا رسولی که از او پس گرفت
آنها را از من سخنی که این بود و پس ندادن خوب نیست و سخن نگفت در آن باب یک کلمه بعد از آن پشیمان شدم بعد از
رفتن رسول پشیمانی سختی و گفتم در دل خود که کافر نعمت شدم به برگردانیدن من بر آقای خود عطای او را و نوشتم رقعهٔ
عذرخواهی میکردم از کردهٔ خود و اعتراف میکردم بگناه خود و استغفار میکردم از آن و فرستادم آن رقعه را و برخاستم
دست بر دست میمالیدم از کمال تأسّف پس من در آن حالت بودم و فکر میکردم در دل خود و میگفتم با خود که اگر برگردانیده
شود بر من دینارها نمیگشایم بند آنها را و کاری نمیکنم در آنها تا برم آنها را به سوی پدرم و در میان چه در رستی گاه او داناتر
از من تا عمل کند در آنها آنچه خواهد مراد این است که کار مصلحت در آنها به اختیار کند و اله به آنجا که کند مراد این خیال کند که
برای طمع رفته بودم پس بیرون آمد از جانب صاحب الزمان به سوی رسولی که آورده بود به سوی من آن همیان را
که بد کردی وقتی که اعلام نکردی آن مرد را که ما بسا که کردیم آن عطا را با شیعهٔ خود و بسا که شیعه طلب کرده آن عطا را
از ما بجهت که طلب برکت میکرد برای خود به آن و بیرون آمد از جانب صاحب الزمان به سوی من که خطا کردی
به برگردانیدن تو عطای ما را پس چون استغفار کردی الله را پس الله مغفرت میکند برای تو و امّا چون بود
قصد تو و جزم نیّت تو که کاری نکنی در دینارها اصلا و خرج نکنی آنها را در راه خود پس تحقیق که دفع کردیم آنها را از تو
که آنها را وا پس نفرستیم و امّا جامه پس چاره نیست از آن تا احرام حج و عمره بگیری در آن یعنی که آن را با تو فرستادیم
بجهت آن متن قال وكتبت في معنيين وأردت أن أكتب في الثالث وامتنعت منه مخافة أن يكره ذلك
فورد جواب المعنيين والثالث الذي طويت مفسّراً والحمد لله شرح حسن گفت و رقعه نوشتم به سوی صاحب
الزمان علیه السلام در دو مطلب و خواستم که نویسم در مطلب سیم و خودداری کردم از نوشتن آن از ترس اینکه نخواهد آن پس
وارد شد جواب آن دو مطلب و جواب مطلب سیم که ننوشته بودم به تفصیل و حمد الله تعالی راست متن قال و
كنت وافقت جعفر بن إبراهيم النيسابوري بنيسابور على أن أركب معه وأزامله فلما وافيت بغداد بدا لي
فاستقلته وذهبت أطلب عديلاً فلقيني ابن الوجناء بعد أن كنت صرت إليه وسألته أن يكتري لي

فوجدته كارهاً فقال لي أنا في طلبك وقد قيل لي إنّه يصحبك فأحسن معاشرته واطلب له عديلاً
واكتر له شرح وافقت بقاف و فاء بصیغهٔ متکلّم معلوم از باب مفاعلة است الموافقة بی تفاوت بودن در سازش
ازامله بزاء نقطه‌دار بصیغهٔ متکلّم معلوم از باب مفاعله است زمیل و زمیله همراه آوردن و مراد اینجا هم آوردن اسباب سفر حج با
زاد و راحله و محتمل است که برای بیان مشارکت در آن ترکیب است المزامله همکجاوه بودن استقاله
طلب برهم زدن آنچه قرار یافته ضمیر استقلته راجع بجعفر است وجناء بفتح واو و سکون جیم و نون و الف ممدوده
و سائله و ضمیر وجدته عطف بر صرت است فقال عطف بر لقینی است یعنی حسن گفت و بودم که موافقت
کرده بودم جعفر بن ابراهیم نیشابوری را در نیشابور بر اینکه جمع اسباب سفر حج کنم شریک او و همکجاوه شوم او
را در حج پس وقتی که رسیدیم ببغداد دیگر شدم پس التماس کردم جعفر را که برهم زند آن قرار را و رفتم
بطلب همکجاوه دیگر را پس ملاقات کرد مرا ابو عبد الله بن وجناء که از کارپردازان صاحب الزمان بود بعد از آنکه رفته بودم
سوی او و التماس کرده بودم او را که کرایه بگیرد برای من شتر و من یافته بودم او را کاره آنچه من التماس کرده بودم
پس گفت مرا من در طلب تو بودم و چنین گفته شد مرا از جانب صاحب الزمان که تحقیق که
حسن رفاقت تو میکند پس حسن سلوک کن با او و طلب کن برای او همکجاوه و کرایه
بگیر برای او آنچه خواهد چهاردهم علي بن محمد عن الحسن بن عبد الحميد قال شككت في أمر حاجز فجمعت
شيئاً ثم صرت إلى العسكر فخرج إليّ ليس فينا شكّ ولا فيمن يقوم مقامنا بأمرنا ردّ ما معك إلى حاجز
بن يزيد شرح حاجز بحاء بی‌نقطه و الف و کسر جیم و زاء نقطه‌دار پسر یزید از وکلای صاحب الزمان علیه السلام است
فينا شک مبنی بر دلالت آیات بینات محکمات ... اختلاف ...
مقامنا مبنی بر دلالت ... نظیر اخبار ... علیه السلام در
سورهٔ آل عمران که وأنبئكم بما تأكلون وما تدّخرون في بيوتكم إنّ في ذلك لآية لكم إن كنتم مؤمنين یعنی روایت کرد
علی بن محمد از حسن بن عبد الحمید گفت شک کردم در کار حاجز که آیا اموالی را که میگیرد خود تصرف میکند یا
بصاحب الزمان علیه السلام میرساند پس جمع کردم چیزی را از مال صاحب الزمان پس رفتم سوی سامرّا که خود تسلیم
کنم پس بیرون آمد سوی من که نیست در ما شک و نه در کسی که قائم مقام ما میشود
به برگردان آنچه را که با تست سوی حاجز بن یزید
و به او تسلیم کن پانزدهم علي بن محمد عن محمد بن صالح قال لمّا مات أبي وصار
الأمر لي كان لأبي على الناس سفاتج من مال الغريم فكتبت إليه أعلمه فكتب طالبهم واستقض عليهم
فقضاني الناس إلّا رجل واحد كانت عليه سفتجة بأربعمائة دينار فجئت إليه أطالبه فماطلني

واستخفّ بي ابنه وسفّه عليّ فشكوته الى ابيه فقال وكان ماذا فقبضت على لحيته واخذت برجله
وسحبته الى وسط الدار وركلته ركلاً كثيراً شرح السفاتج بفتح سين بی‌نقطه و فا و الف و كسر تا دو نقطه
و جيم جمع سفتجه بضم سين و سكون فا و فتح تا نامه‌ای که وکیل کسی در شهری میکند به شخصی تا آن کس در شهری دیگر به وکیل
آن شخص وجه برای برد و این به اداء ... می‌باشد و مقصود به فتح سین است الغریم به فتح غین با نقطه و کسر
را بی‌نقطه و سکون یا دو نقطه در پایین قرض‌دار و قرض‌خواه و هر دو اینجا مناسبت چه مراد امام است که الغریم
رسول الله است و مراد ادای قرض قرض‌داران و نفقه عیال ... چنانچه بیان می‌شود در احادیث باب صد و سوم
و می‌آید در حدیث چهارم باب صد و بیست و هشتم و حق امام در اموال غریم بسیار است استقض به صاد بی‌نقطه
یعنی روایت کرد علی بن محمد از محمد بن صالح همدانی گفت وقتی که مرد پدرم که وکیل صاحب الزمان علیه السلام بود
در همدان و گردید امر کار وکالت برای من بود پدرم را بر مردمان اموالی که به همدان گرفته بود و نامه‌های پدرم
در بغداد تسلیم میکنند مردمان ایشان و صاحب الزمان ... رسانم پس نوشتم سوی صاحب الزمان علیه السلام
میکردم او را که چنین اموال نزد مردمان است پس نوشت که مطالبه کن حق آن را و مبالغه کن با ایشان پس ادا کردند
مرا مردمان مگر یک مرد که بود بر او سفتجه چهار صد دینار طلا پس آمدم سوی او مطالبه میکردم او را پس دیر
دفع کرد مرا و سبکی کرد با من پسرش و دشنام داد بر من پس شکایت او بردم سوی پدرش پس گفت چه
شده بمعنی که اگر ... دشنام داده باشد سهل است پس چسبیدم به ریشش و ... گرفتم پای او را و کشیدن
که دست او ریش و دیگری پا کشیدم او را از خانه که دکان او بود تا میان فضای سرای او و لگد زدم
او را لگد بسیار متن فخرج ابنه يستغيث باهل بغداد ويقول قمّي رافضيّ قد قتل والدي فاجتمع
عليّ منهم الخلق فركبت دابّتي وقلت احسنتم يا اهل بغداد تميلون مع الظالم على الغريب المظلوم انا رجل
من اهل همدان وهذا ينسبني الى اهل قم والرفض ليذهب بحقّي ومالي قال فمالوا عليه وارادوا
ان يدخلوا على حانوته حتى سكّنتهم وطلب اليّ صاحب السفتجة وحلف بالطلاق ان يوفيني مالي
حتى اخرجتهم عنه شرح پس بیرون رفت پسرش طلب مدد میکرد از اهل بغداد و میگفت قمی رافضی کشت
پدرم را پس جمع شد بر من از اهل بغداد جمع بسیار پس سوار شدم اسب خود را ... چنانچه کسی ...
نزد حکم رود و گفتم خوب کاری کردید ای اهل بغداد مدد میکنید ظالم را بر غریب مظلوم من مردم از اهل همدان
از اهل سنت و این مرا نسبت میدهد سوی اهل قم و رفض تا ببرد حق مرا و مال مرا گفت پس رو کردند ...
او و خواستند که داخل دکان او شوند تا حق مرا از او بگیرند تا آنکه من ساکن کردم ایشان را از داخل دکان شدن
والتماس کرد سوی من آن شخص که سفتجه نزد او بود و قسم به طلاق زن خورد که ادا کند با تمام حق مال مرا تا

من اهل السنة

بیرون

بیرون کردم مردم را از منزل او متن عن ... احمد بن الحسن قال وردت الجبل وانا لا اقول
بالامامة احبّهم جملة الى ان مات يزيد بن عبد الله فاوصى في علّته ان يدفع الشهريّ السمند وسيفه
ومنطقته الى مولاه فخفت ان انا لم ادفع الشهريّ الى اذكوتكين نالني منه استخفاف فقوّمت الدابّة
والسيف والمنطقة بسبعمائة دينار في نفسي ولم اطلع عليه احداً فاذا الكتاب قد ورد عليّ من العراق
وجّه السبعمائة دينار التي لنا قبلك من ثمن الشهريّ والسيف والمنطقة شرح الجبل بفتح جيم و فتح با
با دو نقطه و یا ... ولایت کردستان که میان عراق عرب و آذربایجان است الشهری به شین با نقطه و سکون ها ... با نقطه
و یا مشدد قسمی است از یابو السمند به فتح سین بی‌نقطه و فتح میم و سکون نون و دال بی‌نقطه رنگیست معروف از رنگ‌های
... اسب عربی ... بنا بر این الشهری السمند یعنی ... یعنی روایت
کرد علی بن محمد از احمد بن الحسن گفت وارد شدم به بلاد جبل و من اعتقاد امامت ائمه معصومین علیهم السلام نداشتم و دوست
میداشتم ایشان را فی الجمله بی اعتقاد امامت تا آنکه مرد یزید بن عبد الله پس وصیت کرد در وقت ...
که داده شود یابوی سمند و شمشیر او و کمربند او سوی امام او صاحب الزمان پس ترسیدم که اگر من ندهم یابو را
سوی اذکوتکین که حاکم بود از جانب خلفای عباسیه برسد مرا از جانب او سبکی پس قیمت کردم اسب
و شمشیر را و کمربند را به هفتصد دینار طلا در دل خود و ... نساختم ... بر آن احدی را پس ناگاه ...
... صاحب الزمان علیه السلام ...
... آن هفتصد دینار ... شمشیر و کمربند ...
... بعد از این مطالبه قیمت اسب و کمربند ... و شمشیر ...
... متن علي بن محمد عن ... قال ولد لي ولد فكتبت استأذن في طهره يوم السابع
فورد لا تفعل فمات يوم السابع او الثامن ثمّ كتبت بموته فورد ستخلف غيره وغيره تسمّيه احمد ومن بعد
احمد جعفراً فجاء كما قال شرح روایت کرد علی از کسی که حکایت کرد او را گفت که زاده شد برای من پسری
پس نوشتم سوی صاحب الزمان در رخصت ... در ختنه کردن او ... پس مرد ... پس جواب ...
پس ... بعد از آن نوشتم خبر مردن او ... پس جواب ... که ...
... دیگری ... نام میکنی ... احمد و بعد از احمد جعفر پس آمد چنانچه گفت متن قال وتهيّأت للحجّ وودّعت
الناس وكنت على الخروج فورد نحن لذلك كارهون والامر اليك قال فضاق صدري واغتممت وكتبت
انا مقيم على السمع والطاعة غير انّي مغتمّ بتخلّفي عن الحجّ فوقّع لا يضيقنّ صدرك فانّك ستحجّ من قابل
ان شاء الله قال ولمّا كان من قابل كتبت استأذن فورد الاذن فكتبت انّي عادلت محمد بن العباس وانا

واثق بديانته وصيانته فورد الأسدي نعم العديل فإن قدم فلا تختر عليه فقدم الأسدي وعادلته
شرح راوی گفت و تدارک کردم برای حج و وداع کردم مردمانرا و بودم بر سر سفر پس آمد نوشته جواب صاحب
الزمان علیه السلام که ما آن سفر را کراهت داریم و خوش نداریم راوی گفت پس تنگدل شدم و غمناک شدم و نوشتم
که من پایدارم بر شنودن و فرمان برداری بنقد نیست که من غمناکم بواسطه ماندن از حج پس نوشت که بتنگ
نشود دل تو چه بدرستی که تو البته حج میکنی در سال آینده ان شاء الله راوی گفت پس وقتی که شد سال آینده نوشتم
رخصت حج میطلبیدم پس وارد شد رخصت پس نوشتم که بدرستی که من همکجاوه محمد بن العباس شدم و من اعتماد
دارم بر دینداری او و نگاهداشتن او امانت را پس وارد شد که اسدی که محمد بن جعفر کوفی ساکن ری است بهتر
خوب همکجاوه ایست پس اگر آید پس گزین بر او دیگری را راوی گفت پس آمد اسدی و همکجاوه او شدم حدیث هجدهم
الحسن بن علي العلوي قال أودع المجروح مرداس بن علي مالا للناحية وكان عند مرداس مال لتميم بن حنظلة
فورد على مرداس أنفذ مال تميم مع ما أودعك الشيرازي شرح حسن بن علی علوی گفت سپرد مجروح
شیرازی بمرداس بن علی مالی را برای صاحب الزمان و بود نزد مرداس مالی از تمیم بن حنظله که بصاحب الزمان
رساند پس وارد شد از جانب صاحب الزمان بر مرداس که بفرست سوی ما مال تمیم را با آنچه سپرده بتو مجروح شیرازی
حدیث نوزدهم علي بن محمد عن الحسن بن عيسى العريضي أبي محمد قال لما مضى أبو محمد عليه السلام ورد رجل من أهل
مصر بمال إلى مكة للناحية فاختلف عليه فقال بعض الناس إن أبا محمد عليه السلام مضى من غير خلف والخلف
جعفر وقال بعضهم مضى أبو محمد عن خلف فبعث رجلا يكنى بأبي طالب فورد العسكر ومعه كتاب فصار
إلى جعفر وسأله عن برهان فقال لا يتهيأ في هذا الوقت فصار إلى الباب وأنفذ الكتاب إلى أصحابنا
فخرج إليه آجرك الله في صاحبك فقد مات وأوصى بالمال الذي كان معه إلى ثقة ليعمل فيه بما يجب
وأجيب عن كتابه شرح خلف بفتح خا و فتح لام در اول بمعنی پسر است و در دوم بمعنی جانشین
یعنی روایت کرد علی بن محمد از حسن بن عیسی عریضی که کنیت او ابو محمد است گفت وقتی که از دنیا رفت امام حسن عسکری
آمد مردی از اهل مصر با مالی سوی مکه برای امام علیه السلام پس اختلاف کرده شد با او بنوعی که گفت بعضی مردمان که امام
حسن عسکری علیه السلام رفت بی پسری که جانشین او باشد و جانشین جعفر برادر اوست و گفت بعضی که رفت امام حسن
عسکری از پسری پس آن مرد فرستاد سوی سامرا مردی را که کنیت او ابو طالب بود پس وارد سامرا شد و با او
کتابی بود پس رفت سوی جعفر و طلب برهان امامت کرد پس جعفر گفت میسر نیست در این وقت پس رفت سوی
سرای صاحب الزمان علیه السلام و رسانید کتاب را سوی یاران یعنی وکلائی که آنجا حاضر بودند پس بیرون آمد از
جانب صاحب الزمان بسوی ابو طالب که مزد دهد ترا الله در مصاحب تو که ترا فرستاده چه بتحقیق مرد و

کرد با آن مالی که با او بود سوی مردی که اعتماد بر او داشت تا عمل کند در آن بآنچه درست و واجب است و جواب داده شد کتابی
که آورده بود یعنی تفصیل آن اموال و احوالی که واقع شده بود و بیان کرده شد که آن مال با ابو طالب آنچه بود حدیث بیستم علي
بن محمد قال حمل رجل من أهل آبة شيئا يوصله ونسي سيفا بآبة فأنفذ ما كان معه فكتب إليه ما خبر السيف
الذي نسيته شرح آبه بهمزه و الف و بای یک نقطه و ها نام شهریست نزدیک بساوه و در بعضی نسخ آوه است یعنی علی
گفت برداشت مردی از اهل آبه مالی که برساند آنرا بصاحب الزمان و فراموش کرد شمشیری را در آبه پس فرستاد
آنچه را که با او بود در سامرا پس امام نوشت سوی او که چیست حکایت آن شمشیری که فراموش کردی آنرا حدیث بیست و یکم
الحسن بن خفيف عن أبيه قال بعث بخدم إلى مدينة الرسول صلى الله عليه وآله ومعهم خادمان وكتب إلى خفيف
أن يخرج معهم فخرج معهم فلما وصلوا إلى الكوفة شرب أحد الخادمين مسكرا فما خرجوا من الكوفة حتى ورد
كتاب من العسكر برد الخادم الذي شرب المسكر وعزل عن الخدمة شرح خدم بفتح خا و فتح دال جمع
خادم یعنی غلام کار است و خادم بمعنی خواجه که عنین باشد و خادم بمعنی نوکر است یعنی روایت کرد حسن بن خفیف
از پدرش گفت فرستاد صاحب الزمان چند غلام سوی مدینه رسول و با ایشان دو خواجه بودند و نوشت سوی خفیف
که بیرون رود با ایشان پس بیرون رفت با ایشان پس چون رسیدند بکوفه آشامید
یکی از دو خواجه مست کننده را پس بیرون نرفتند از کوفه تا رسید کتابی از سامرا از جانب صاحب الزمان علیه السلام
بفرستادن آن خواجه که آشامیده مست کننده را و برکرده شد معزول از نوکری حدیث بیست و دوم عن احمد بن الحسن
قال أوصى يزيد بن عبد الله بدابة وسيف ومال وأنفذ ثمن الدابة وغير ذلك ولم يبعث السيف
فورد كان مع ما بعثتم سيف فلم يصل أو كما قال شرح غير مرفوع و معطوف بر ثمن است یعنی روایت
از احمد بن حسن گفت وصیت کرد برای صاحب الزمان یزید بن عبد الله باسبی و شمشیری و مالی و بگذشت
حدیث شناسانم که آن مال که بنده بود و فرستاده شد قیمت اسب و فرستاده شد غیر آن و فرستاده نشد شمشیر
پس نوشته آمد که بود با آنچه فرستادید شمشیری پس نرسید یا چنانچه گفت یعنی که مضمون آنچه وارد شد بعینه الفاظ
الفاظ آن نیست حدیث بیست و سیوم علي بن محمد عن محمد بن علي بن شاذان النيسابوري قال اجتمع
عندي خمسمائة درهم تنقص عشرين درهما فأنفت أن أبعث بخمسمائة تنقص عشرين درهما فوزنت من
عندي عشرين درهما وبعثتها إلى الأسدي ولم أكتب ما لي فيها فورد وصلت خمسمائة درهم لك
فيها عشرون درهما شرح روایت کرد علی بن محمد از محمد بن علی بن شاذان نیشابوری گفت جمع شد نزد من از مال
صاحب الزمان پانصد درهم که بیست درهم کم بود پس ننگ داشتم که بفرستم پانصد درهم که بیست درهم کم باشد پس کشیدم از نزد
خود بیست درهم و فرستادم آنها را سوی محمد بن جعفر اسدی که وکیل بود و ننوشتم که چه مقدار آن از منست پس وارد

شد که رسید پانصد درهم زر است از آنها پس از رسم **حدیث چهاردهم** الحسین بن محمد الاشعری قال کان
یرد کتاب ابی محمد علیه السلام فی الاجراء علی الجنید قاتل فارس وابی الحسن وآخر فلما مضی ابو محمد علیه السلام ورد
استئناف من الصاحب لاجراء ابی الحسن وصاحبه ولم یرد فی امر الجنید بشیء قال فاغتممت لذلک فورد نعی
الجنید بعد ذلک **شرح** الاجرا بجیم و رای بی‌نقطه و الف ممدوده جاری کردن وظیفه است و جنید قاتل فارس بن حاتم بن ماهویه قزوینی
غالی بود و ملعون شده بسبب اعتقاد دیگران در علم غیب و ذکر مخصوص است و قاتل شد
علم ایشان بحوادث آینده بسبب علم از قرآن است که تبیان کل شیء است **یعنی** حسین بن محمد اشعری گفت بود
که وارد میشد مکتوب امام حسن عسکری بسوی من که وکیل بودم در وظیفه دادن بر جنید کشنده فارس و برای ابو الحسن
و دیگری پس چون که درگذشت امام حسن عسکری وارد شد استیناف از صاحب الزمان برای وظیفه ابو الحسن و رفیق
او و وارد نشد در کار جنید چیزی حسین گفت پس غمگین شدم که مبادا مغضوب شده باشد پس رسید خبر مرگ جنید
بعد از آن **حدیث پانزدهم** علی بن محمد عن محمد بن صالح قال کانت لی جاریة کنت معجبا بها فکتبت استامر
فی استیلادها فورد استولدها ویفعل الله ما یشاء فوطئتها فحبلت ثم اسقطت فماتت **شرح** روایت کرد
علی بن محمد از محمد بن صالح که از وکلا است چنانچه گذشت در حدیث یازدهم گفت بود مرا کنیزی که بودم خوشحال بوجود او
نوشتم بصاحب الزمان و مصلحت میپرسیدم در خاصه کردن او پس وارد شد که خاصه کن او را و میکند الله آنچه
میخواهد پس مجامعت کردم او را پس آبستن شد بعد از آن ساقط کرد حمل را پس مرد **حدیث شانزدهم** علی بن محمد قال
کان ابن العجمی جعل ثلثه للناحیة وکتب بذلک وقد کان قبل اخراجه الثلث دفع مالا لابنه ابی المقدام
لم یطلع علیه احد فکتب الیه فاین المال الذی عزلته لابی المقدام **شرح** علی بن محمد گفت بود ابن العجمی
کرده بود وصیت ثلث مال خود را برای صاحب الزمان و نوشته بود و مکتوبی بعنوان سوی صاحب
الزمان در وقت فرستادن مال بود بعد از آن فرستادن ثلث مال ابو المقدام پسر خود
ابو المقدام مطلع نبود بر آن پس صاحب الزمان نوشت سوی او که پس کجاست آن مالی که جدا کرده‌ای
برای ابو المقدام **حدیث هفدهم** علی بن محمد عن ابی عقیل عیسی بن نصر قال کتب علی بن زیاد الصیمری
یسال کفنا فکتب الیه انک تحتاج الیه فی سنة ثمانین فمات فی سنة ثمانین وبعث الیه بالکفن قبل
موته بایام **شرح** الصیمری بفتح صاد و سکون یاء دو نقطه در پایین و فتح میم و را بی‌نقطه منسوب است بصیمره و ثمانین
عبارت از سال هشتادم بعد از دویست است بعبارت از هشتاد و سال ... یاد است **یعنی** روایت کرد
علی بن محمد از ابو عقیل عیسی بن نصر گفت نوشت علی بن زیاد صیمری سوی صاحب الزمان مطلب کفنی از برای خود
سوی او که بدرستی که تو محتاج میشوی بسوی کفن در سال هشتادم پس مرد در سال هشتادم و فرستاد سوی او کفن را پیش

از مردان

از مردن او بچند روز **حدیث هجدهم** علی بن محمد عن محمد بن هارون بن عمران الهمدانی قال کان للناحیة
علی خمسمائة دینار فضقت بها ذرعا ثم قلت فی نفسی لی حوانیت اشتریتها بخمسمائة وثلاثین دینارا قد
جعلتها للناحیة بخمسمائة دینار ولم انطق بها فکتب الی محمد بن جعفر اقبض الحوانیت من محمد بن هارون بالخمسمائة
دینار التی لنا علیه **شرح** ذرعا بفتح ذال نقطه‌دار و سکون را بی‌نقطه و عین بی‌نقطه تمیز ضقت است بمعنی طاقت
و وسعت **یعنی** روایت کرد علی بن محمد از محمد بن هارون بن عمران همدانی گفت بود برای صاحب الزمان بر من
پانصد دینار طلا پس تنگ شد بآن طاقت من بعد از آن گفتم در دل خود که مرا دکانها است که خریده‌ام آنها را بپانصد و
سی دینار بتحقیق گردانیدم آنها را برای صاحب الزمان در برابر پانصد دینار و سخن نگفتم بآن یعنی بزبان نیاوردم
که آنها را قرار داده‌ام پس نوشت سوی محمد بن جعفر اسدی که بگیر آن دکانها را از محمد بن هارون بآن پانصد دیناری
که در ذمه است برای او **حدیث نوزدهم** علی بن محمد قال باع جعفر فیمن باع صبیة جعفریة کانت فی الدار یربونها
فبعث بعض العلویین واعلم المشتری خبرها فقال المشتری قد طابت نفسی بردها وان لا ارزا
من ثمنها شیئا فخذها فذهب العلوی فاعلم اهل الناحیة الخبر فبعثوا الی المشتری باحد واربعین
دینارا وامروه بدفعها الی صاحبها **شرح** و ان بفتح همزه و تخفیف نون عطف بر ردها است و لا ارزا براء بی‌نقطه
و زای نقطه‌دار و همزه بصیغه مجهول مضارع متکلم منصوب است از رزء بضم را و سکون زا بمعنی کم کردن معلوم
اول و نایب فاعلش شیئا مفعول دوم است **یعنی** علی بن محمد گفت فروخت جعفر برادر امام حسن عسکری غلام
در جمله غلام و کنیزی که فروخت دخترکی را از اولاد جعفر طیار که بود در سرای امام و تربیت میکردند او را پس
فرستاد بعضی از اولاد علی بن ابی طالب و اعلام کرد خریدار را خبر آن دخترک پس گفت خریدار که نکاهم نشوم از قیمت او
چیزی پس بگیر او را اگر خواستی پس رفت آن مرد علوی پس اعلام کرد وکلای صاحب الزمان را آن
خبر پس فرستادند سوی خریدار چهل و یک دینار و امر کردند آن علوی را بدادن آن دخترک سوی صاحبش یعنی
اولاد جعفر طیار **حدیث بیستم** الحسین بن الحسن العلوی قال کان رجل من ندماء روز حسنی وآخر معه فقال له
هو ذا یجبی الاموال وله وکلاء وسموا جمیع الوکلاء فی النواحی وانهی ذلک الی عبید الله بن سلیمان الوزیر
فهم الوزیر بالقبض علیهم فقال السلطان اطلبوا این هذا الرجل فان هذا امر غلیظ فقال عبید الله بن سلیمان
نقبض علی الوکلاء فقال السلطان لا ولکن دسوا لهم قوما لا یعرفون بالاموال فمن قبض منهم شیئا قبض علیه
قال فخرج بان یتقدم الی جمیع الوکلاء ان لا یاخذوا من احد شیئا وان یتمنعوا من ذلک ویتجاهلوا الامر
فاندس لمحمد بن احمد رجل لا یعرفه وخلا به فقال معی مال ارید ان اوصله فقال له محمد غلطت انا لا اعرف
من هذا شیئا فلم یزل یتلطفه ومحمد یتجاهل علیه وبثوا الجواسیس وامتنع الوکلاء کلهم لما کان تقدم الیهم **شرح** کان

[illegible]

ته است و وزیر بضم زای نقطه‌دار و سکون واو و رای بی‌نقطه است و در بعض نسخ بجای آن مهر بفتح با یک نقطه و سکون
دال نقطه‌دار و رای بی‌نقطه است و بر هر تقدیر نام شخصی از عمال خلفای عباسیه است حسن بفتح ... و صفت رجل است و
امر عطف بر رجل است صفت آخر است یعنی بحکم و بیک نقطه بصیغه مضارع معلوم از باب ضرب است انجبا
کسر میم جمع خراج ... آن انفی بصیغه مجهول ماضی باب افعال است و مستوا نبود که بصیغه معلوم باشد و ضمیر مستتر
راجع بوزیر باشد ... عبارت از صاحب الزمان علیه السلام است ... مضمون یعنی
الاموال ... است ... تفحص ... است تعقیب بتقدیر ... است و ... بضم دال نقطه‌دار
حین بی‌نقطه بصیغه ... باب ... است ... پنهان کردن ... بصیغه مضارع مجهول از باب تفعل است ... تقدم
پیش از وقت ... بصیغه ماضی مجهول از باب تفعل است **یعنی** حسین بن حسن علوی گفت بود مردی ...
... آن مرد ... امام حسن علیه السلام بود و دیگری نیز آن مرد بود پس آن مرد گفت ... آنچه ...
که امام حسن عسکری ... او و که جانشین او ... است جمع میکند ... و وکلا ... شد ... آن مرد
او ... جمع وکلای صاحب الزمان ... و ... رسانیده شد آن گفتگو سوی عبید الله بن سلیمان
که وزیر پادشاه بود پس قصد کرد وزیر که بگیرد وکلا را پس گفت پادشاه که طلب کنید که کجا است این مرد
چه جمع اموال وجود وکلا کاری عظیم است ... که گرفتن وکلا کاری عظیم است مبادا ... فساد
در شهر ... بسبب گرفتن جمعی که بیخبر باشند و دشمنان ایشان ... ایشان ... بسبب کثرت ...
گفت عبید الله ... گرفت ... پس گفت پادشاه ... پنهان
و کلا جاسوسی ... معروف نباشند ... پس هر کدام که گرفت از ایشان ... چیزی ... گرفت ... خود
حسین گفت پس بیرون آمد از جانب صاحب الزمان علیه السلام سوی وکلای ... که ... نگی
کرده شود و سوی جمیع وکلا که نگیرد از هیچکس چیزی ... اظهار ... این کار
پس تفحص کرده شد ... پنهان برای محمد بن احمد که از وکلا بود ... محمد ... از
آنچه میگوید چیزی ... که بیاورد ... محمد اظهار نادانی میکرد ... پس
دو ... شده و کلا ... بگیرند ... آنچه سفارش کرده شده بود ... محمد ...
قضیه ... عسکری ... کرده شد **سی و یکم اصل** علي بن محمد قال خرج نهي عن زيارة مقابر
قريش والحير فلما كان بعد أشهر دعا الوزير الباقطائي فقال له الق بني الفرات والبرسيين وقل لهم لا تزوروا
مقابر قريش فقد أمر الخليفة أن يتفقد كل من زار فيقبض عليه **شرح** الحير بفتح حای بی‌نقطه و سکون یا ... بی‌نقطه ...
... مشهد امام حسین ... جوهری گفته الحير بالفتح شبه الحظيرة ... و منه الحير ... می‌آید ...

در حدیث سیوم باب دویست و بیست و ششم کتاب چهارم و بعد از باب مسجد ... است که ... الی الحجر
... بضم فاء و ... نقطه و الف و تاء دو نقطه ... ابو الفتح فضل بن جعفر ... از ...
الرس ... یک نقطه و سکون ... نقطه و سین بی‌نقطه ... میان کوفه و ... است ...
یعنی علی بن محمد گفت بیرون آمد از جانب صاحب الزمان نهی از زیارت مشهد کاظمین علیهما السلام ... پس
در بغداد ... از زیارت مشهد که ... چند ... طلب کرد وزیر ... گفت
ملاقات کن ... و قریش را ... مرا ... خلیفه که تفحص کرده شود هر که زیارت کند پس گرفته و گرفته شود باو **باب**
صد و پنجاه و چهارم باب ما جاء في الاثني عشر والنص عليهم عليهم السلام شرح این باب احادیث که ... شده
در امامت دوازده امام و نص بر ایشان علیهم السلام در این باب نوزده حدیث است **اول اصل** عدة من أصحابنا
عن أحمد بن محمد البرقي عن أبي هاشم داود بن القاسم الجعفري عن أبي جعفر الثاني عليه السلام قال أقبل
أمير المؤمنين عليه السلام ومعه الحسن بن علي وهو متكئ على يد سلمان فدخل المسجد الحرام فجلس إذ أقبل رجل
حسن الهيئة واللباس فسلم على أمير المؤمنين فرد عليه السلام فجلس ثم قال يا أمير المؤمنين أسألك عن ثلاث
مسائل إن أخبرتني بهن علمت أن القوم ركبوا من أمرك ما قضي عليهم وأن ليسوا بمأمونين في دنياهم
وآخرتهم وإن تكن الأخرى علمت أنك وهم شرع سواء فقال له أمير المؤمنين سلني عما بدا لك قال أخبرني
عن الرجل إذا نام أين تذهب روحه وعن الرجل كيف يذكر وينسى وعن الرجل كيف يشبه ولده الأعمام
والأخوال فالتفت أمير المؤمنين إلى الحسن فقال يا أبا محمد أجبه قال فأجابه الحسن عليه السلام **شرح** ... موصول
... مجرور ... و مفعول ... است ... عبارت ... ضاد ... بصیغه
معلوم باب ضرب است و ضمیر مستتر راجع ... است **یعنی** ... کرده جمعی از ... از ...
ابو هاشم داود بن قاسم جعفری ... امام محمد تقی گفت آمد امیر المؤمنین ... با او حسن بن علی بود ... تکیه کرده
بود بر دست سلمان پس داخل مسجد الحرام شد پس نشست ناگاه آمد مردی خوش صورت و خوش لباس پس سلام
کرد بر امیر المؤمنین پس باز داد سلام را ... که جواب سلام او داد پس آن مرد نشست بعد از آن گفت ای
امیر المؤمنین می‌پرسم ترا از سه مسئله اگر خبر دادی مرا ... دانستم که آن جمعی که ... پیش ... کرده
شد ... تو چیزی ... حکم کرده ... ایشان ... جمعی ... کرده ... شرکی ...
و ... ایشان ... در دنیای ایشان و در آخرت ایشان و اگر ظاهر شود ... یعنی ...
... ایشان ... حق است پس گفت او را امیر المؤمنین
سوال کن مرا از آنچه بخاطر رسید ترا گفت خبر ده مرا ... که چون خوابید کجا میرود روح او و از مرد که چگونه

چیزی که میخواهد گاهی یاد او می‌آید و گاهی یاد او نمی‌آید و از مرد که چگونه گاهی شبیه میشود فرزند او در شکل بعموهای خود
و گاهی بخالویان خود پس التفات کرد امیر المؤمنین ع بسوی حسن ع پس گفت ای ابو محمد جواب ده او را حسن علیه السلام
گفت پس جواب داد او را حسن ع اصل ابن بابویه در کتاب کمال الدین و تمام النعمة چنین نقل کرده و قال یا ابا محمد
أجبه فقال أمّا ما سألت عنه من أمر الإنسان إذا نام أين تذهب روحه فإنّ روحه متعلّقة بالريح والريح
متعلّقة بالهواء إلى وقت ما يتحرّك صاحبها لليقظة فإن أذن الله عزّ وجلّ بردّ تلك الروح على صاحبها جذبت
تلك الروح الريح وجذبت تلك الريح الهواء فرجعت الروح فأسكنت في بدن صاحبها وإن لم يأذن الله عزّ وجلّ بردّ
تلك الروح إلى صاحبها جذب الهواء الريح وجذبت الريح الروح فلم تردّ إلى صاحبها إلى وقت ما يبعث وأمّا ما ذكرت
من أمر الذكر والنسيان فإنّ قلب الرجل في حقّ وعلى الحقّ طبق فإن صلّى الرجل عند ذلك على محمّد وآل محمّد صلاة تامّة
انكشف ذلك الطبق عن ذلك الحقّ فأضاء القلب وذكر الرجل ما كان نسيه وإن هو لم يصلّ على محمّد وآل محمّد
أو نقص من الصلاة عليهم انطبق ذلك الطبق على ذلك الحقّ فأظلم القلب ونسي الرجل ما كان ذكره وأمّا ما ذكرت
من أمر المولود الذي يشبه أعمامه وأخواله فإنّ الرجل إذا أتى أهله فجامعها بقلب ساكن وعروق هادئة وبدن
غير مضطرب وأسكنت تلك النطفة في جوف الرحم خرج الولد يشبه أباه وأمّه وإن هو أتاها بقلب غير
ساكن وعروق غير هادئة وبدن مضطرب اضطربت تلك النطفة فوقعت في حال اضطرابها على بعض
العروق فإن وقعت على عرق من عروق الأعمام أشبه الولد أعمامه وإن وقعت على عرق من عروق الأخوال
أشبه الرجل أخواله اصل فقال الرجل أشهد أن لا إله إلّا الله ولم أزل أشهد بها وأشهد أنّ محمّداً رسول الله
ولم أزل أشهد بذلك وأشهد أنّك وصيّ رسول الله والقائم بحجّته وأشار إلى أمير المؤمنين ولم أزل
أشهد بها وأشهد أنّك وصيّه والقائم بحجّته وأشار إلى الحسن وأشهد أنّ الحسين بن عليّ وصيّ أخيه والقائم
بحجّته بعده وأشهد على عليّ بن الحسين أنّه القائم بأمر الحسين بعده وأشهد على محمّد بن عليّ أنّه القائم بأمر عليّ
بن الحسين وأشهد على جعفر بن محمّد بأنّه القائم بأمر محمّد بن عليّ وأشهد على موسى أنّه القائم بأمر جعفر بن محمّد وأشهد
على عليّ بن موسى أنّه القائم بأمر موسى بن جعفر وأشهد على محمّد بن عليّ أنّه القائم بأمر عليّ بن موسى وأشهد على عليّ
بن محمّد بأنّه القائم بأمر محمّد بن عليّ وأشهد على الحسن بن عليّ بأنّه القائم بأمر عليّ بن محمّد وأشهد على رجل من ولد الحسن
لا يكنّى ولا يسمّى حتّى يظهر أمره فيملأها عدلاً كما ملئت جوراً والسلام عليك يا أمير المؤمنين ورحمة الله وبركاته
ثمّ قام فمضى فقال أمير المؤمنين يا أبا محمّد اتبعه فانظر أين يقصد فخرج الحسن بن عليّ عليهما السلام شرح أن
بفتح همزه و سکون نون مصدریه است و ضمیر شان مقدر است و متواتر بود ذکر مضمره باشد چه شهادت
معنی قول است بر پایه است و در شرح او و فتح است ذکر کرده بعضی و وله ضم و سکون ...

من ولد الحسن است که امام حسن عسکری باشد و فرزندان دیگر شده باشند بواسطه دیگری مانده باشند تا وقت
یا فرزندان شده باشند بتوسط صاحب الزمان ع یا بتوسط دختری که منقول شده و معنی برای شهادت برای تفصیل
متواتر بوده و اشارت این شد در شرح حدیث سیزدهم باب هشتاد و چهارم یعنی پس گفت آن مرد گواهی میدهم
که مستحق عبادتی نیست مگر الله و پیوسته گواهی میدادم بآن که محمد رسول الله تعالی است و پیوسته گواهی میدادم
بآن و گواهی میدهم که تو ای وصی رسول الله ص و راست کننده برهان رسول الله یعنی که اگر تو بعد از او نبودی
امام نمیبودی باطل میشد برهان او بر احتیاج در هر زمان بامامی که عالم بجمیع احکام باشد خواه نبی و خواه وصی
مردم خود رای کننده و اشارت کرد بسوی امیر المؤمنین و پیوسته گواهی میدادم بآن و گواهی میدهم که تو ای وصی
او و راست کننده برهان او و اشارت کرد بسوی حسن و گواهی میدهم که حسین بن علی وصی برادر خود است و
راست کننده برهان اوست بعد از او و گواهی میدهم بر علی بن الحسین که اوست راست کننده کار حسین
بعد از او و گواهی میدهم بر محمد بن علی که اوست راست کننده کار علی بن الحسین و گواهی میدهم بر جعفر بن محمد
بآنکه اوست راست کننده کار محمد بن علی و گواهی میدهم بر موسی که اوست راست کننده کار جعفر بن محمد و
گواهی میدهم بر علی بن موسی که اوست راست کننده کار موسی بن جعفر و گواهی میدهم بر محمد بن علی که اوست
راست کننده کار علی بن موسی و گواهی میدهم بر علی بن محمد بآنکه اوست راست کننده کار محمد بن علی و گواهی
میدهم بر حسن بن علی بآنکه اوست راست کننده کار علی بن محمد و گواهی میدهم بر مردی که از فرزندان حسن است
که کنیت او و نام او ظاهر نمیشود تا ظاهر کند در زمین کار خود را پس پر کند زمین را از عدالت چنانچه پر شده باشد بستم
و سلام بر تو باد ای امیر المؤمنین و رحمت الله تعالی و برکات او بعد از آن آن مرد برخاست پس رفت پس گفت
امیر المؤمنین ای ابو محمد از پی او برو و نظر کن که کجا میرود پس بیرون رفت حسن بن علی علیهما السلام اصل
فقال ما كان إلّا أن وضع رجله خارجاً من المسجد فما دريت أين أخذ من أرض الله فرجعت إلى
أمير المؤمنين فأعلمته فقال يا أبا محمّد أتعرفه قلت الله ورسوله وأمير المؤمنين أعلم قال هو الخضر عليه السلام
شرح ما نافیه است و کان تامه است بتقدیر ما کان شیء صادر عن الرجل بعد الخروج من المسجد الا وضع و ان بفتح
همزه و سکون نون مصدریه است و مصدر مستثنی مفرغ و فاعل کان است یعنی پس گفت امام حسن در نقل
این حکایت در وقتی که گم بود چیزی مگر آنکه گذاشت پای خود را در بیرون از مسجد پس ندانستم که بکجا رفت از
زمین الله تعالی پس برگشتم بسوی امیر المؤمنین ع پس اعلام کردم او را پس گفت ای ابو محمد آیا میشناسی او را گفتم
الله تعالی و رسول او و امیر المؤمنین داناترند گفت او خضر علیه السلام است اصل وحدّثني محمّد بن يحيى عن محمّد بن
الحسن الصفّار عن أحمد بن أبي عبد الله عن أبي هاشم مثله سواء قال محمّد بن يحيى فقلت لمحمّد بن الحسن يا أبا جعفر وددت

و گواهی میدادم

أنّ هذا الخبر جاء من غير جهة احمد بن ابي عبد الله قال فقال لقد حدثني قبل الحيرة بعشر سنين شرح
و حشتي آخر کلام مصنف است گذشت در حدیث ششم باب هشتاد و دوم که در ابتدای غیبت صغرای صاحب الزمان
بسیاری از مردم متحیر میشوند که بعضی ایشان مرتد شوند و بعضی مجوّز بیان میکنند و انکار اهل حق از جمله اخبار این مسند
و چون احمد بن ابی عبد الله برقی را متهم کرده بودند در آن حیرت بدین سبب احمد بن محمد بن عیسی او را از قم اخراج
کرده و بعد از ظهور کذب آن تهمت عود داده و از تهمت عذر خواست پس محمد بن یحیی در اثنای بیرون بودن او
از قم دغدغه کرده و در این روایت محمد بن الحسن بر خود ظاهر کرده که پس مراد به حیرت حیرت احمد بن ابی عبد الله
و مولانا محمد امین استرابادی گفته که مراد غیبت صاحب الزمان علیه السلام است و میتواند بود که راجع شود به حیرت
کلینی یعنی و حکایت کرد مرا محمد بن یحیی از محمد بن حسن صفار از احمد بن ابی عبد الله برقی از ابو هاشم جعفری مثل حدیث
سابق برابر گفت محمد بن یحیی که پس گفتم محمد بن حسن را که ای ابو جعفر دوست داشتم اینکه این خبر آمده باشد از غیر
جانب احمد بن ابی عبد الله محمد بن یحیی گفت که پس گفت محمد بن حسن که بدرستی که حکایت کرد مرا احمد بن ابی
عبد الله پیش از حیرت او به ده سال دوم مص عن عبد الرحمن بن سالم عن ابي بصير عن ابي عبد الله عليه السلام قال
قال أبي لجابر بن عبد الله الأنصاري إنّ لي إليك حاجة فمتى يخفّ عليك أن أخلو بك فأسألك
عنها فقال له جابر أيّ الأوقات أحببته فخلا به في بعض الأيام فقال له يا جابر أخبرني عن اللوح
الذي رأيته في يد أمّي فاطمة بنت رسول الله صلى الله عليه وآله وما أخبرتك به أمّي أنّه في ذلك اللوح مكتوب شرح
روایت است از عبد الرحمن بن سالم از ابو بصیر از امام جعفر صادق علیه السلام گفت که گفت پدرم جابر بن عبد الله انصاری
را که مرا سوی تو حاجتی است پس کی آسان میشود بر تو که خلوت کنم با تو پس سوال کنم ترا از آن حاجت پس گفت
او را جابر آسان میشود در هر وقتی که اراده کرده و دوست داشتی پس خلوت کرد با او در روزی از روزها
پس گفت او را ای جابر خبر ده مرا از لوحی که دیدی آن را در دست مادرم فاطمه بنت رسول الله صلی الله علیه و آله و از آنچه خبر داد
ترا به آن مادرم که آن در آن لوح نوشته شده مص فقال جابر أشهد بالله أنّي دخلت على أمّك فاطمة
عليها السلام في حياة رسول الله صلى الله عليه وآله فهنّيتها بولادة الحسين ورأيت في يدها لوحاً أخضر ظننت أنّه من
زمرّد ورأيت فيه كتاباً أبيض شبه لون الشمس فقلت لها بأبي وأمّي يا بنت رسول الله ما هذا اللوح
فقالت هذا لوح أهداه الله إلى رسوله صلى الله عليه وآله فيه اسم أبي واسم بعلي واسم ابنيّ واسم الأوصياء من ولدي
وأعطانيه أبي ليبشّرني بذلك قال جابر فأعطتنيه أمّك فاطمة عليها السلام فقرأته واستنسخته
فقال له أبي فهل لك يا جابر أن تعرضه عليّ قال نعم فمشى معه أبي إلى منزل جابر فأخرج صحيفة
من رقّ فقال يا جابر انظر في كتابك لأقرأ عليك فنظر جابر في نسخه فقرأه أبي فما خالف حرف حرفاً

فقال جابر أشهد بالله أنّي هكذا رأيته في اللوح مكتوباً شرح بالله باء برای قسم است و انّي بفتح همزه
بنا بر بنی و بکسر همزه میتواند بود و نظیر آیت سوره نور فشهادة احدهم اربع شهادات بالله انه لمن الصادقين فهنيتها
بنون و همزه بصیغه ماضی معلوم متکلم وحده از باب تفعیل یا باب نصر و ضرب و منع است و بنابر اول و دوم
برای سببیت است و بنابر ثانی برای تعدیه است التهنیة مبارکباد گفتن ماخوذ است از هنی بکسر و فتح نون
و همزه یعنی مبارک بودن بولیسیر اشارت است بازده شدن فاطمه علیها السلام پیش از آن بسبب حمل امام
حسین علیه السلام چنانکه گذشت در حدیث چهارم مولد الحسین بن علی علیهما السلام که باب صد و چهاردهم است الرق
بفتح و کسر زاء نقطه دار و تشدید قاف پوستی نازک که چیزی بر آن نوشته میشود و امان یعنی پس گفت جابر که گواهی میدهم
بالله به اینکه من رفتم نزد مادرت فاطمه علیها السلام در زندگی رسول الله ص پس مبارکباد گفتم او را به ولادت امام حسین
و دیدم در دو دست او لوحی سبز گمان میبردم که آن از زمرد است و دیدم در آن لوح نوشته سفید مانند رنگ
آفتاب یعنی پرتو آفتاب پس گفتم او را فدای تو باد پدرم و مادرم ای دختر رسول الله چیست این لوح پس گفت این
لوحیست که هدیه فرستاده آن را الله تعالی سوی رسولش ص در آن لوح هست نام پدر من و نام شوهر من و نام دو پسر
من و نام اوصیا از جمله اولاد من و داد مرا آن پدرم تا خوشحال کند مرا به آن گفت جابر پس داد مرا آن لوح مادرت
فاطمه علیها السلام پس خواندم آن را و نوشتم آن را پس گفت پدرم پس آیا میسر است ترا ای جابر که عرض کنی آن را بر من
گفت آری پس رفت با او پدرم تا منزل جابر پس بیرون آورد صحیفه‌ای را از پوست پس پدرم گفت ای جابر نگاه کن
در نوشته خود تا خوانم بر تو پس نگاه کرد جابر در نوشته خود پس خواند آن را پدرم پس مخالفت نکرد حرفی از
پدرم حرفی از نوشته را پس گفت جابر که گواهی میدهم به الله تعالی به اینکه من چنین که خواندی دیدم آن را در آن لوح
نوشته مص بسم الله الرحمن الرحيم هذا كتاب من الله العزيز الحكيم لمحمّد نبيّه ونوره وسفيره وحجابه و
دليله نزل به الروح الأمين من عند ربّ العالمين شرح این فقرات عنوانست پس مشار الیه هذا بعد از
فقراتست و این فقرات داخل مشار الیه نیست یعنی ابتدا میکنم باسم الله که مربی کل عالمست مهربان بر مومنان
این کتابیست از جانب الله که غالبست بر همه که بر حکمت برای محمد که نبی اوست و روشنی کلام او است و خبر آورنده او
سوی مکلفان و واسطه است میان او و مکلفان و راهنما سوی کلام او است فرود آورد آن را جبرئیل امین از نزد
کل جبابره و مربی جهان مص عظّم يا محمّد أسمائي واشكر نعمائي ولا تجحد آلائي إنّي أنا الله لا إله إلّا أنا قاصم
الجبّارين ومديل المظلومين وديّان الدين إنّي أنا الله لا إله إلّا أنا فمن رجا غير فضلي أو خاف غير عدلي
عذّبته عذاباً لا أعذّب به أحداً من العالمين فإيّاي فاعبد وعليّ فتوكّل إنّي لم أبعث نبيّاً فأكملت أيّامه
وانقضت مدّته إلّا جعلت له وصيّاً وإنّي فضّلتك على الأنبياء وفضّلت وصيّك على الأوصياء و

اکرمتک بشبلیک وسبطیک حسن وحسین فجعلت حسنا معدن علمی بعد انقضاء مدة ابیه وجعلت
حسینا خازن وحیی واکرمته بالشهادة وختمت له بالسعادة فهو افضل من استشهد وارفع الشهداء درجة
جعلت کلمتی التامة معه وحجتی البالغة عنده بعترته اثیب واعاقب **شرح** تنظیم ماکتاب تعظیم کار
واشارتست بآنکه در هر زمان امام معصوم عالم بجمیع احکام الهی باشد تا خلاف ناروی ظن خود از اهل بیت
پس سه قول سید العابدین تحمل بوده که گذشت در کتاب التوحید در حدیث چهارم باب النوادر که باب بیست و سیوم
است و معروف که کلمه اسما الحسنی التی لا یقبل الله من العباد عملا الا بمعرفتنا بفتح نون و سکون جیم و بقطه و میم والف ممدوده
یعنی نعت الاء بفتح همزه والف ولام والف ممدوده جمع الی بفتح وضم و کسر همزه و سکون لام و فتحها بمعنی نعمت اول
مراد همه ایست که با ایشان گرفته و کلام ایشان پیروی ظن کنند چنانچه گذشت در سوره اعراف ام نقولون علی
الله ما لا تعلمون اهل اسلام الحق الله الا من خصه باب اهل و دلیل او دون کسی واقف بجای آخره بر قدر است که
هر نفع و ضرری بقضاء و قدر الهی شده است یعنی که مشکل و قادر بالاستقلال بر بعض نفع رسانیدن و ضرر رسانیدن
میشمرد و بیان شده در باب سیم کتاب التوحید و از این ظاهر میشود که قدریه منکر جبر اند و منکر ان بوده که خود
بعضی صفت باشد و مراد تفضیل جنت باشد و مراد بعد الی جنم باشد ضمیر لا اله الا هو راجع بعد ابست و منصوبست مفعول
مطلق برای رحمت کلی الله عبد تست از نعمتم آل محمد باعتبار آنکه ایشان جمع علوم جاری بتجدید که گفته روح فی
قدره است و این اشارتست بآنکه حسین با هفتاد کس از اصحابش پیروی آینده حضرت آل محمد علیه السلام
چنانکه مذکور است در کتاب الروضه در حدیث دوم چهل جزو **یعنی** تعظیم کنند ای محمد ادای مراد شکر کن نعمت
مراد شکر شو همه ای مراد ابن پرستی که من که منم آن مستحق عبادت معروف اهل عالم غیب مستحق عبادتی که من کشنده
ظالمانم و دولت دهنده مظلومانم و بعد از عقوبت جزا دهنده جزای هر پرستی که من که منم آن مستحق عبادتم غیب مستحق
عبادتی که من پس هر که امید دارد رشد و نفعی را که بغیر قضا و قدر من باشد یا ترسد از ضرری که بغیر قضا و قدر من باشد
عذاب میکنم او را عذابی که عذاب میکنم آن را و بکشم عذاب بیحک از مخلوقین پس مرا و بس عبادت کن و بر من و بس
توکل کن هر پرستی که من نفرستادم پیغمبری را پس تمام شده باشد روزگار او و سپری شده باشد عمر او مگر آنکه گردانیدم او را
او وصیی هر پرستی که من تفضیل کردم ترا بر جمیع انبیاء و تفضیل کردم وصی ترا بر جمیع اوصیاء و گرامی کردم ترا بدو
نواده تو دو فرزند زاده تو حسن و حسین تا تمیز خویش که گردانیدم حسن را معدن علم خود بعد از آخر شدن عمر پدرش
و گردانیدم حسین را خزینه دار قرآن که وحی منست و گرامی کردم او را بشهید شدن و آخر کردم عمر او را بسعادت پس
او فاضلترین جمعیت که شهید شده اند در معرکه قتال و بلندترین شهیدان معرکه قتالست باعتبار مرتبه گردانیدم کلمه تامه خود
با او و برهان رسای خود را نزد او و بیان این آنکه بجانب او سبب داده او ثواب میدهم مطیعان را و عقاب میکنم عاصیان را

یعنی که امامت مخصوص اولاد و دست بود و حسین نیز بسبب ... **اصل** اولهم علی سید العابدین وزین اولیائی
الماضین وابنه شبه جده المحمود محمد الباقر لعلمی والمعدن لحکمتی سیهلک المرتابون فی جعفر الراد علیه کالراد
علی حق القول منی لاکرمن مثوی جعفر ولاسرنه فی اشیاعه وانصاره واولیائه انتجبت بعده موسی
فتنة عمیاء حندس لان خیط فرضی لا ینقطع وحجتی لا تخفی وان اولیائی یسقون بالکاس الاوفی من جحد
واحدا منهم فقد جحد نعمتی ومن غیر آیة من کتابی فقد افتری علی ویل للمفترین الجاحدین عند انقضاء
مدة موسی عبدی وحبیبی وخیرتی فی علی ولیی وناصری ومن اضع علیه اعباء النبوة وامتحنه بالاضطلاع
بها یقتله عفریت مستکبر یدفن فی المدینة التی بناها العبد الصالح الی جنب شر خلقی حق القول منی
لاسرنه بمحمد ابنه وخلیفته من بعده ووارث علمه فهو معدن علمی وموضع سری وحجتی علی خلقی
لا یؤمن عبد به الا جعلت الجنة مثواه وشفعته فی سبعین من اهل بیته کلهم قد استوجبوا النار واختم
بالسعادة لابنه علی ولیی وناصری والشاهد فی خلقی وامینی علی وحیی اخرج منه الداعی الی
سبیلی والخازن لعلمی الحسن **شرح** الماضی وصف و مراد اینجا سابق و بعدیت آینده بنده است الباقر ...
جد است اگر من بفتح میم و صیغه مضارع متکلم وحده از باب تفعیل مؤکد بنون ثقیله است و سرنه بضم
میم و صیغه مضارع متکلم وحده از مضاعف باب نصر است ... اشیاع پیروانست و اشارتست بکثرت شیعه
او و فرمانبری ایشان خاصه منقولست که در زمان او چهار صد اصل کتاب حدیث نوشته شد با وجود تقیه
ایشان او پیشتر از سابق بود و نیابد ... در کتاب الصلوة در حدیث سیوم باب ... باب الفرض
الفریضة آخرت و مراد اینست که بسبب آمرزش کند و ایشان خوشحال خواهند شد در قیامت انتجبت بضم میم
و کسر نون و سکون یاء و نقطه دار ... بصیغه مجهول یعنی باب افعال الاسقاط ...
شد ... صیغه مضارع معلوم میگوید ... ساقط میکنند و ... باد ... بسیار است ...
... بسبب اختلاف ... حندس بکسر حا بی نقطه و سکون نون و کسر دال بی نقطه ...
عمی کوری ... نسبت عمیاء بفتنه ... مجاز است ... حندس بکسر حا بی نقطه
و سکون نون و کسر دال بی نقطه و سین بی نقطه ظلمت تاریک اشارتست بظلم منصور دوانیقی و هرون الرشید
بانکه بر اهل ایمان در زمان امام موسی کاظم علیه السلام و در مدینه ... که ... هرون ... باطل وجود
جهل ... است ... بر ... مستقبل ... در سوره بقره لا اکراه فی الدین قد تبین الرشد
من الغی الخیط بفتح خا با نقطه و سکون یاء دو نقطه در پائین رشته مراد ... استعاره شده برای قرآن که
مشتمل بر محکمات ... بیان ... پیروی ظن ... الفرض بفتح فا و سکون را ... نقطه ... بیان

وجب صریح کرده محکمات کتاب خود و دران بفتح همزه و تشدید نون عطف بیان دران است برای توضیح بیان
اوست یا عبارت از آنست بسقون بسین بی‌نقطه و ضم قاف بصیغه معلوم از فعل باب ضرب است السقی آب دادن
و این مبنی بر تشبیه علم به آب است چنانکه گذشت در حدیث پنجم باب ان الائمة علیهم السلام ورثة العلم که باب سی و دوم
که مصون شما را در یعون النهر العظیم قیل یا رسول الله و ما النهر العظیم قال رسول الله صلعم والعلم الذی اعطاه الله الاعجاب بفتح همزه و سکون
عین بی‌نقطه و باء یک‌نقطه و الف ممدوده جمع عجب بکسر عین و سکون جیم و همزه و بارهای گران که حمل آنها دشوار باشد
از مقطوع بهمزه بی‌نقطه و فاء منقبضه و عین بی‌نقطه مصدر باب افعال قوی بودن برای کاری العزیمة بکسر عین بی‌نقطه
و سکون فاء و کسر راء بی‌نقطه و سکون یاء دو نقطه در پایین و تاء دو نقطه در بالا بر وزن فعیلة نهایت چیست بر ذات
العبد الصالح عبارت از ذوالقرنین است که نوح آن یا سنا یا طوس از شهرهای دست الشفیع مصدر باب تفعیل
قبول شفاعت کسی جبی اول ... و حسین که با ایشان ثواب و عقاب بحکم خلق است که بعد از شهادت ...
دوستان منست که ساحیا شده پرسش ... و شبیل ... چه شود و خود است که رسول است محمد ...
و وسعت دهنده است علم من مراد معرفت حکمت ... جعفر ... که کان ... جعفر مان
این که بر کرده اند و سخن او مانند بر کرده اند و سخن منست ثابت لازم شده این سخن از من که آیه معظم
مقام جعفر او هر آینه خوشحال میکنم او را بسبب شیعیان و دوستان او و دوستان او ... عبد ... موسی
موسی صلوات ... بغایت تاریک است برای ... محکمات قرآن ... اختلاف
از روی ظن و خود رایی است ... و در بیان ... آسمان و زمین ...
دال ... اختلاف از روی ظن و خود رایی او ... پنهان نمیشود ... شیعه خود را
... هر کدام ... ظاهر باشد ... جمیع احکام و معجزات او الظهور الشمس است
و هر کدام که غایب باشد ... غیبت صغری است ... و معجزات او ... سفرا ... کمال
الشمس خواهد بود ... غیبت کبری ... و بقای حجت ... این که ...
... تحقیق ... رب العالمین کرده و هر که تغییر دهد
محکمی از آیات محکمات کتاب ... اختلاف از روی ظن و خود رایی ... تخصیص
و تاویل آنها میکند پس ... وای برای افترا کنندگان منکران ... موسی ...
من ... کرام ... و ... کسی است که ... بارهای گران که ... ی
بارهای نبوت است ... میکنم ... برای ... بمعنی که ... رسول ... احتجاج ... شرکان
صریح کرده ... کشیده ... بر علی ... منافقان ... خواهد کشید ... در بغایت خفت

بغایت منکبری مراد ... منست ... شهری که بنا نهاده آن را ذوالقرنین ... بدترین مخلوقین من مراد ... هارون
الرشید است ثابت لازم شده این سخن از من که هر آینه خوشحال میکنم علی را بعد از حکم منافقان ... بعد او ... است
و پسر زاده و پس امام منست محمد پسر او و جانشین او و بعد او وارث علم او پس محمد معدن علم منست که ... را
و محل سر منست که ... آنست و حجت منست بخلوقین من ... و ... محمد ... امیر ... ثبت ... جای
مقام او و قبول میکنم شفاعت ... از ... اهل بیت او که ... اثبات ... مستوجب جهنم شده ... آن
باشد مراد بشفاعت طلب توفیق ... است ... بشفاعت آمرزیده میشود و یا مراد شفاعت ... آن
... پس مستوجب جهنم بودن بر فرض عدم شفاعت و منافات ندارد با آنکه مؤمن معذب نشود
چه البته شفاعت خواهد شد و عاقبت بخیر میکنم بسعادت برای پسرش علی که امام منست و مدد کار دین منست
و گواه بر ربوبیت منست بر مخلوقین من و امین منست بر قرآن که وحی منست بیرون می آرم از صلب او خواننده بسوی
سوی او ... و ... ابرای علم احکام من که حسن است حسن **وَأُكْمِلُ ذَلِكَ بِابْنِهِ م ح م د رَحْمَةً لِلْعَالَمِينَ**
عَلَيْهِ كَمَالُ مُوسَى وَبَهَاءُ عِيسَى وَصَبْرُ أَيُّوبَ فَيُذَلُّ أَوْلِيَائِي فِي زَمَانِهِ وَتَتَهَادَى رُؤُوسُهُمْ كَمَا تَتَهَادَى
رُؤُوسُ التُّرْكِ وَالدَّيْلَمِ فَيُقْتَلُونَ وَيُحْرَقُونَ وَيَكُونُونَ خَائِفِينَ مَرْعُوبِينَ وَجِلِينَ تُصْبَغُ الْأَرْضُ بِدِمَائِهِمْ
وَيَفْشُو الْوَيْلُ وَالرَّنَّةُ فِي نِسَائِهِمْ أُولَئِكَ أَوْلِيَائِي حَقّاً بِهِمْ أَدْفَعُ كُلَّ فِتْنَةٍ عَمْيَاءَ حِنْدِسٍ وَبِهِمْ أَكْشِفُ الزَّلَازِلَ
وَأَدْفَعُ الْآصَارَ وَالْأَغْلَالَ أُولَئِكَ عَلَيْهِمْ صَلَوَاتٌ مِنْ رَبِّهِمْ وَرَحْمَةٌ وَأُولَئِكَ هُمُ الْمُهْتَدُونَ شرح کمال
عبارت از قدرت بر ... چنانچه عصا ... بهاء خوشنمایی ... عیسی ... از کس
و طعام موافق اهل ... چنانچه امیر المؤمنین علیه السلام میکرده و بیان شده در حدیث آخر باب صد و نهم که ...
خوشنما بوده ... موافق ... میکرده و می آید در حدیث ... که امیر المؤمنین علی شبیه المسیح ... و ...
بی‌نقطه بصیغه معلوم یا مجهول باب تفاعل است ... گردد اطراف و بهدیه فرستادن جمعی چیزی را بسوی
یکدیگر و بنا بر اول یعنی ... سرها بر سر نیزه ... حرکت می آید و بنا بر دوم معنی است که ظالمان آن سرها
نزد یکدیگر ... ترک ... و دیلم ... بی‌نقطه و سکون ... و ... اضطراب ... و ...
کسی ... بفتح ... و کسر ... خوار ... و سکون ... گروه
دران ... مراد ... در ... بی‌نقطه و تشدید نون ... حبشی ... سپاهیکه
مذکور شده به پسر حسن م ح م د ... برای مخلوقین ... قدرت موسی و خوشنمایی عیسی
و صبر ایوب پس خوار میشوند دوستان من در زمان او و بر نیزه ها میشود سرهای ایشان چنانچه بر نیزه ها میشود
سرهای ... ترک و دیلم ... کشته میشوند ... بعضی آن دوستان من و سوخته میشوند بعضی دیگر چنانچه ... شدند

ترسناکان شدند بگرده و ترسناکان را ایمن گرداند که دینی که پسندیده برای ایشان و ظاهر شود
و او بعد از خفا و پنهانی ایشان آشکار شده و دستان من بحق ایشان دفع میکنم هر ضلالت کوری طریق
تاریک را با همین که ایشان توضیح و دفع شبهات مخالفان و ابطال هوای جمیع ایشان میکنند و زمان غیبت
امام و با ایشان برطرف میکنم اضطراب مؤمنان را که بسبب شبهات مخالفان بهم رسد و دفع میکنم تحیر امام و
غیبت را که بسبب شبهات منافقان بهم رسد پیش آن دوستان من برایشان نشده و از جانب صاحب کل
اخبار ایشان در رحمت و ثابت شده پس با کسانی که اهل حق و باطل حدیث قال عبد الرحمن
سألت أبا بصير هل سمع في هذه إلا هذا الحديث فقال قطعة الا من أهله شرح گفت عبد
الرحمن بن سالم که گفت ابا بصیر را که شنیده و بودی در مدت عمر خود از جمله احادیثی که دلالت میکند بر اثبات
ائمه هدی و بر حالات آینده که این حدیث را اهل آنند پس بپوشان آن را مگر از مردمان که اهل آن
که مخصوصان شیعه اند حدیث عن سليم بن قيس قال سمعت عبد الله بن جعفر الطيار يقول كنا
عند معوية انا والحسن والحسين وعبد الله بن عباس وعمر بن أم سلمة وأسامة بن زيد فجرى بيني وبين
معوية كلام فقلت لمعوية سمعت رسول الله صلى الله عليه وآله يقول انا اولى بالمؤمنين من انفسهم فاذا استشهد فـ
علي بن الحسين اولى بالمؤمنين من انفسهم وستدركه يا علي ثم ابنه محمد بن علي اولى بالمؤمنين من
انفسهم وستدركه يا حسين ثم تكمله اثني عشر اماما تسعة من ولد الحسين قال عبد الله بن جعفر واستشهدت
الحسن والحسين وعبد الله بن عباس وعمر بن ام سلمة واسامة بن زيد فشهدوا لي عند معوية قال
سليم وقد سمعت ذلك من سلمان وابي ذر والمقداد وذكروا انهم سمعوا ذلك من رسول الله صلى الله عليه وآله شرح
ظاهر اینست که کلامی که میان عبد الله بن جعفر و میان معویه جاری شد در تفسیر آیه النبی اولی
بالمؤمنین من انفسهم تا کان ذلک فی الکتاب مسطورا و بیان شد در شرح حدیث دوم باب نهم و چهارم
و یک این گفتگو در زمان یکی از خلفای ثلثه باشد و عمر بن ام سلمه ربیب رسول الله بود و پیش از آن که زوجه
رسول الله صلی الله علیه و آله شود و پدر عبد الله بن عبد الاسد مخزومی بود و عمر پسر او است تتمه کلام عبد الله بن جعفر
بکلام رسول الله صلی الله علیه و آله است و بنا بر اول منصوب است و مراد اینست که بعد از آن که شمرده
امام را تفصیل نزد معویه بنا بر دوم مرفوعست یعنی روایتست از سلیم بن قیس گفت شنیدم از عبد الله بن
جعفر طیار میگفت بودیم نزد معویه من و امام حسن و امام حسین و عبد الله بن عباس و عمر بن ام سلمه و اسامة بن
زید پس گذشت میان من و معویه سخنی پس گفتم معویه را که شنیدم از رسول الله صلعم میگفت من اولی
بتصرف در مؤمنانم از خودشان بعد از آن برادرم علی بن ابی طالب اولی بتصرف در مؤمنان است

ثم اخي علي بن ابي طالب اولى بالمؤمنين من انفسهم فاذا استشهد فالحسن بن علي اولى بالمؤمنين من انفسهم ثم ابني الحسين من بعده اولى بالمؤمنين من انفسهم

از خودشان پس چون شهید شود پس پسرش علی بن الحسین اولی بتصرف در مؤمنان است از خودشان
و البته در مییابی او را ای علی بعد از آن پسرش محمد بن علی اولی بتصرف در مؤمنان است از خودشان و
در مییابی او را ای حسین بعد از آن تمام میشود دوازده امام نه از فرزندان حسین است گفت عبد الله
بن جعفر و گواه گرفتم حسن و حسین و عبد الله بن عباس و عمر بن ام سلمه و اسامة بن زید را پس گواهی
دادند برای من نزد معویه گفت سلیم و بتحقیق شنیدم آن را که عبد الله روایت کرد از سلمان و ابو ذر
و مقداد و ذکر کردند آن سه کس که ایشان شنیده اند آن را از رسول الله صلعم چهارم حدیث عن ابي الطفيل
قال شهدت جنازة ابي بكر يوم مات وشهدت عمر حين بويع وعلي جالس ناحية فاقبل
غلام يهودي جميل الوجه عليه ثياب حسان وهو من ولد هرون حتى قام على راس
عمر فقال يا امير المؤمنين انت اعلم هذه الامة بكتابهم وامر نبيهم قال فطأطأ عمر راسه فقال
فقال اياك اعني واعاد عليه القول فقال له عمر لم ذاك فقال اني جئتك مرتادا لنفسي
شاكا في ديني فقال دونك هذا الشاب قال ومن هذا الشاب قال هذا علي بن ابي طالب
ابن عم رسول الله وهذا ابو الحسن والحسين ابني رسول الله وهذا زوج فاطمة بنت رسول الله
یعنی روایتست از ابو الطفیل گفت حاضر شدم جنازه ابو بکر را روزی که مرد و حاضر شدم عمر را
وقتی که بیعت کرده شد و علی نشسته بود در طرفی پس آمد پسری یهود خوش روی خوش اندام بود و
جامهای خوب داشت و از اولاد هرون بود تا ایستاد بر سر عمر پس گفت ای عمر توئی داناترین این امت بکتاب
ایشان و کار نبی ایشان راوی گفت پس پیش انداخت عمر سر خود را پس آن پسر گفت ترا میگویم
و باز خواند برو همان سخن را پس گفت او را عمر برای چه است این سؤال گفت به درستی که من آمدم تا
طلب کنم دین حق برای خودم و شک کننده ام در دین خود پس عمر گفت دریاب این جوان را پس آن پسر گفت
و کیست این جوان گفت این علی بن ابی طالب است پسر عموی رسول الله است و این پدر حسن و حسین دو
پسر رسول الله است و این شوهر فاطمه دختر رسول الله است حدیث فاقبل اليهودي على علي عليه السلام
فقال اكذلك انت قال نعم قال اني اريد ان اسألك عن ثلث وثلث وواحدة قال فتبسم
امير المؤمنين عليه السلام من غير تبسم وقال يا هروني ما منعك ان تقول سبعا قال اسألك
عن ثلث فان اجبتني سألت عما بعدهن وان لم تعلمهن علمت انه ليس فيكم عالم قال علي
عليه السلام فاني اسألك بالاله الذي تعبده لئن انا اجبتك في كل ما تريد لتدعن دينك ولتدخلن
في ديني قال ما جئت الا لذلك قال فسل شرح مرتادا بمعنی طلب کننده است و مستعمل شده

حسن بن علی اولی بتصرف در مؤمنان است از خودشان بعد از آن پسرم حسین بعد از حسن اولی بتصرف در مؤمنان است از خودشان و چون
پس چون شهید شود پس

یعنی خلف نظیر و تحمد از این مقام برآمثم مصیبت غیبت یعنی ... است و مراد از ... که ... بود که سبب
سبب مصیبتها خصوصا در این مجلس سبب مشاهده این حجت و در آن وقت کرد و فرزندی ... معنی
و مراد با تریه معجز آل به صدق عجیب در هر جواب موافق آنچه می‌آید در حدیث هشتم که در بیان ...
الله و چنان میشود یعنی پس رو آورد وجوه و بر حسن علیه السلام پس گفت ای ابا محمد جواب گو او را پس گفت ...
من اراده و علامت که سؤال کرد ... مسئله ... گفت پس ... خنده کرد امیر المؤمنین
پس از آنکه لب خنده میکرد و گفت ای هرونی چرا گفتی نخست مسئله گفت میپرسم از اول مسئله
اگر جواب گفتی میپرسم از آنچه بعد از آن است ... گمان میکنم که ... در میان شماها ... آثار
باید استدلال شما بصحت دین خود و بطلان دین دیگر و وجود عالم هر چه احتیاج آن شود در دین شما
و عدم آن از ادیان دیگر باطل میشود و گفت ... پس پرسش کن ... مستحق ... که
ممکن که ... اگر جواب ... هر چه میخواهی هرآینه ... البته دین خود ... البته میشود
البته دین گفت ... گفت پس سؤال کن حسن قال أخبرني عن أوّل قطرة
قطرت على وجه الأرض أيّ قطرة هي وأوّل عين فاضت على وجه الأرض أيّ عين هي
وأوّل شيء اهتزّ على وجه الأرض أيّ شيء هو فأجابه أمير المؤمنين عليه السلام فقال أخبرني
عن الثلاث الأخر أخبرني عن محمّد كم له من إمام عدل وفي أيّ جنّة يكون ومن ساكنه معه في جنّته
فقال يا هاروني إنّ لمحمّد اثني عشر إمام عدل لا يضرّهم خذلان من خذلهم ولا يستوحشون بخلاف
من خالفهم وإنّهم في الدين أرسب من الجبال الرواسي في الأرض ومسكن محمّد في جنّته معه أولئك
الاثنا عشر الإمام العدل فقال صدقت والله الذي لا إله إلا هو إنّي لأجدها في كتاب أبي هارون
كتبه بيده وأملاه عمّي موسى عليه السلام شرح آن پس گفت خبر ده مرا از اول قطره خون که چکیده شد بر روی
زمین که کدام قطره است آن و اول چشمه که روان شد بر روی زمین که کدام چشمه است آن و اول چیزی که
جنبانیده شد بر روی زمین که کدام چیز است آن پس جواب داد او را امیر المؤمنین علیه السلام پس آن
گفت او را خبر ده مرا از سه دیگر خبر ده مرا از محمد که ... آخر زمانست که چند است او را از امام عدل
یعنی امام بغایت عادل و در کدام بهشت میباشد و که قرار گیرنده است با او یعنی که بعضی او قرار میگیرد با او
در بهشت او گفت ای هرونی بدرستی که محمد ... دوازده امام عادل است که ضرر نمیرساند ایشان را
هرکه واگذارد ایشان را و ... نمیشوند بسبب مخالفت هرکه مخالفت کند ایشان را و بدرستی که ایشان در دین
خود مستحکم ترند از کوههایی که ... است در زمین بیان شد در شرح خطبه مصنف که چون زمین کره ...

املاه ... (margin)

شد ... حرکت از هوا و آب که دور کرده است ... حرکت زمین است ... جای محمد در بهشت ...
که دیگری از انبیا و اوصیای سابق ... آنجا ... در حدیث هشتم که ... ایشان ... گفت
... فهم ... که نیست مستحق عبادتی ... که ... بر آن ... گفتی ...
هرون ... حسن قال أخبرني عن الرجل إذا ...
عن وصيّ محمّد كم يعيش من بعده وهل يموت أو يقتل قال يا هاروني يعيش بعده ثلاثين سنة لا يزيد يوماً ولا
ينقص يوماً ثمّ يضرب ضربة ههنا يعني على قرنه فتخضب هذه من هذا قال فصاح الهاروني وقطع
كستيجه وهو يقول أشهد أن لا إله إلا الله وحده لا شريك له وأشهد أنّ محمّداً عبده ورسوله وأنّك
وصيّه ينبغي أن تفوق ولا تفاق وأن تعظّم ولا تستضعف قال ثمّ مضى به عليّ عليه السلام إلى منزله
فعلّمه معالم الدين شرح ... صیغه مخاطب معلوم ... تفعیل ... ضرب ... منقوص ... خطاب ...
باب تفعیل ... باب نصر ... متعدی است و مراد ... که ... کتاب هرون ...
بنابر آنکه وفات رسول ... ربیع الاول است چنانچه گذشت در ابواب تاریخ و در سال ...
... بعد از ... سال هجرت ... و رمضان ...
... چنانچه گذشت در ابواب تاریخ پس میان آن وفات و ... سال ...
... صلوات ... صیغه غایب مجرد ... ضمیر مستتر راجع به کتاب هرون ...
... ضمیر ... کلام ... ضمیر ... مشارالیه ...
... محاسن ... مشارالیه ...
... امیر المؤمنین ... اشارت ...
است ... کتاب هرون ... بضم کاف و سکون سین ... کسر ...
با دو نقطه ... بضم کاف و سکون شین ... دو نقطه ...
می ... پس آن ... گفت خبر ده مرا از ...
که چند وقت زندگانی میکند بعد از محمد ... گفت ای هرونی زندگانی میکند بعد از وی سی سال
زیاده نمیشود یک روز و کم نمیشود یک روز بعد از آن زده میشود ... اینجا ...
مراد ... دست خود ... پس رنگین میشود این محاسن از این ...
... هرونی ... گواهی میدهم که نیست مستحق عبادتی مگر الله تنها یکی که شریکی نیست
او را و گواهی میدهم که محمد بنده او و رسول اوست و اینکه تو وصی اویی ... سزاوار است که ...

(margin note) ... از ... حدیث ... مراد ... که از ... ایشان ... نقل کرده ... در حدیث ...

(margin note) اصلا ... ...

کبیره و دیگر تعظیم کرده شوی و ضعیف شمرده شوی روایت کنند بعد از آن برداود حمد علیه السلام سوی خیر اوج
پس تعظیم کرد داوود را ... روایت کردند محمد بن اسلام **هیجدهم** عن ابی حمزة قال سمعت علی بن الحسین علیه السلام یقول
إنّ الله خلق محمداً و علیاً و احد عشر من ولده من نور عظمته فاقامهم اشباحا فی ضیاء نوره یعبدونه
قبل خلق الخلق یسبّحون الله و یقدسونه و هم الائمة من ولد رسول الله صلی الله علیه و آله **شرح** ضمیر مستتر راجع
است به عشر است ... و ولده ضمیر او و سکون لام ...
... که خواب داود و ولده ...
بعضهم اولی ببعض فی کتاب الله که گذشت در شرح حدیث دوم باب ... و رسول الله صلی الله علیه و آله
و احد عشر ... در باب ... و چهارم است **نوزدهم** روایت است از ابو حمزه ثمالی که گفت شنیدم از امام زین العابدین
علیه السلام میگفت ... که الله تعالی آفرید محمد و علی ... از نور عظمت خود ...
در حدیث دوم باب ... مراد ... پس ... معنی ... نور خود
معنی لطف ... خود ... میکرد ... تسبیح میکردند ... تعالی
میکردند او را ... از اولاد رسول الله **بیستم** عن زرارة قال سمعت ابا جعفر علیه السلام
یقول الاثنا عشر الامام من آل محمد علیهم السلام کلهم محدّث من ولد رسول الله صلی الله علیه و آله و من ولد علی
و رسول الله و علی هما الوالدان علیهما السلام فقال علی بن راشد و کان اخا علی بن الحسین لامه و انکر
ذلک فصرّ ابو جعفر و قال اما ان ابن امک کان احدهم **شرح** من بیان آل ... بعضی است ... حضرت
فاطمه علیها السلام ... آل محمد ... مراد است که بیان شد در حدیث ... و چهارم باب ...
... و ... پس ... معنی محدث ... گذشت در باب سیم
کتاب باب الفرق بین الرسول و النبی و المحدث است من ولد ... و ولد رسول الله ...
... علیه السلام است ... حسن و حسین علیهم السلام است ... آیت سوره احزاب
و اولوا الارحام بعضهم اولی ببعض فی کتاب الله چنانچه بیان شد در شرح حدیث دوم باب ... و رسول
علی ... علیهم السلام ... در باب ... و چهارم است ... و در حدیث ...
و این ... حسین علیه السلام است که آیت سوره احزاب ... چنانچه گذشت
شد حدیث دوم باب ... و چهارم ... رسول الله ... فضل است الوالدان ...
شاید که مراد به والدان ... شده ... الوالدان گذشت در حدیث ... دوم
و می آید در کتاب الایمان و الکفر در حدیث ... باب البر بالوالدین است ... معصوم ...

گذشت در حدیث ۲

حدیث دوم باب ... و چهارم ... عبد الله بن ... پس شاید ... در
... باشد و در بعض نسخ ... است ... ضمیر ... راجع ... است ... صیغه
... باب ... مفعول ... است ... ضمیر ... شده و
... صیغه ... معلوم ... باب تفعیل ... بر ... کسی ... ذکر کردن و
... کردن ... مناسبت **بیست و یکم** ... از
امام محمد باقر علیه السلام میگفت که ... از ... ایشان محمد ... فرزند رسول
و سبب فرزند ... رسول الله و علی ... ایشان ... علیه السلام پس گفت علی بن
... برادر ... علی بن الحسین ... شد که ... منکر ... آن ...
محمد باقر علیه السلام و گفت ... برادر مادری بود ... ایشان **بیست و دوم** محمد بن یحیی
عن محمد بن الحسین عن مسعدة بن زیاد عن ابی عبد الله و محمد بن الحسین عن ابراهیم عن ابی یحیی
المدائنی عن ابی هارون العبدی عن ابی سعید الخدری قال کنت حاضرا لما هلک ابو بکر و استخلف
عمر اقبل یهودی من عظماء یهود یثرب و تزعم یهود المدینة انه اعلم اهل زمانه حتی رفع الی
عمر فقال له یا عمر انی جئتک ارید الاسلام فان اخبرتنی عما اسألک عنه فانت اعلم اصحاب محمد بالکتاب
و السنة و جمیع ما ارید ان اسأل عنه قال فقال له عمر انی لست هناک لکنی ارشدک الی من هو
اعلم امتنا بالکتاب و السنة و جمیع ما قد تسأل عنه و هو ذاک فاومأ الی علی علیه السلام فقال له الیهودی یا
عمر ان کان هذا کما تقول فما لک و لبیعة الناس و انما ذاک اعلمکم فزبره عمر **شرح** ... قصه
... ذکر ... حدیث ... محمد بن الحسین ... بعطف ...
... محمد بن الحسین است ... ضمیر ... اول ... راجع ... ابی
... حدیث ... است ... مراد ... روایت ... کرد ...
گفت کنت حاضرا ... پس ... هر دو ... **یعنی** روایت کرد محمد بن یحیی از
محمد بن الحسین از مسعدة بن زیاد از امام جعفر صادق علیه السلام و روایت کرد محمد بن الحسین از ابراهیم بن ابی یحیی
از ابی هارون عبدی از ابو سعید خدری ... ابو سعید گفت بودم حاضر
گفت ... شد ابو بکر ... یهودی از بزرگان یهودان ... مدینه ... میکردند
یهودان مدینه که او ... تا ... نزد عمر ... گفت ... عمر ...
من آمدم نزد تو ... اسلام ... پس ... سؤال ... پس تو ... اصحاب محمد

خواهی بود بکتاب او و سنت او و جمیع آنچه اراده دارم که سؤال کنم ابن ابی طالب است پس گفت پس کیست او
عمر بفرستی که من نشستم و اسان مرتبه که تو خیال کردی بلکه من راهنمایی میکنم ترا بسوی کسی که داناتر است
بکتاب و سنت و جمیع آنچه سؤال کنی از آن و او و [illegible] پس اشارت کرد بسوی علی ع پس گفت و را آن
جهود که ای عمر اگر باشد این مرد چنانچه گفتی پس چه کار است ترا با بیعت مردمان ترا بخلافت بر علی که [illegible]
باشد این [illegible] شما باشد پس درشتی کرد با او عمر حس فلما رأى اليهودي قام الى علي ع فقال أنت كما ذكر
عمر فقال وما قال عمر فأخبره فقال إن كنت كما قال سألتك عن أشياء أريد أن أعلم هل
يعلمه أحد منكم فأعلم أنكم في دعواكم خير الأمم وأعلمها صادقون ومع ذلك أدخل في دينكم
الإسلام فقال أمير المؤمنين عليه السلام نعم أنا كما ذكر لك عمر سل عما بدا لك أخبرك
إن شاء الله قال أخبرني عن ثلث وثلث وواحدة فقال له علي عليه السلام يا يهودي ولم
لم تقل أخبرني عن سبع فقال له اليهودي إنك إن أخبرتني بالثلث سألتك عن البقية وإلا كففت
فإن أنت أجبتني في هذه السبع فأنت أعلم أهل الأرض وأفضلهم وأولى الناس بالناس فقال له
سل عما بدا لك يا يهودي شرح ضمیر [illegible] مصدر [illegible] و مراد [illegible] آنست که [illegible] سؤال [illegible]
چه چیزهاست و جواب آنها چیست پیش از آنکه من سؤال کنم [illegible] منصوب است بتقدیر [illegible] بسبب که
بعد از [illegible] مستفهم است و مراد [illegible] آنست که این [illegible] معجزات [illegible] بر صدق دعوی شما [illegible]
محض [illegible] جواب هفت مسئله که سؤال [illegible] دانسته باشد دلالت بر صدق دعوی [illegible] نظیر این [illegible] گذشت در
کتاب الحج در حدیث سی و هشتم باب فضل الحج والعمرة و ثوابهما که باب بیست و ششم است که [illegible]
الصلوة [illegible] گذشت در حدیث چهارم باب اول [illegible] کیف کان [illegible] و کیف کان [illegible]
کان کذا و کذا [illegible] سؤال [illegible] مبتدا [illegible] خبر [illegible]
خبر مرفوع [illegible] خبر مبتدای محذوف [illegible] خبر [illegible] است یعنی [illegible] آن جهود
سوی علی ع پس گفت آیا تو چنانی که گفت عمر علی ع گفت و چه گفت عمر پس آن جهود خبر داد او را بگفته عمر
پس آن جهود گفت اگر باشی چنانچه گفت عمر سؤال میکنم ترا از چیزی چند [illegible] آیا میداند [illegible] سؤال [illegible]
از شما پس [illegible] که شما در دعوی خود که بهترین امتانید و داناترین امتانید راستگو باشید و [illegible] صدق دعوی [illegible]
میشوم [illegible] دین شما که اسلام است پس گفت امیر المؤمنین ع که آری من چنانم که گفت ترا عمر سؤال کن از هرچه بخاطر
رسید ترا تا خبر دهم ترا ان شاء الله گفت خبر ده مرا از سه مسئله و سه مسئله و یک مسئله پس گفت او را علی ع
ای جهود و چرا نگفتی خبر ده مرا از هفت مسئله پس گفت او را جهود که [illegible] اگر خبر دهی مرا [illegible] سه مسئله سؤال

بعلمها

میکنم ترا از بقیه آن و الا خود را نگاه میدارم از سؤال و از قبول دین شما پس اگر تو جواب گفتی مرا از این هفت
مسئله پس تو داناترین اهل زمین و فاضلترین ایشانی و سزاوارترین مردمانی بتصرف در مردمان [illegible] که امام
قبل از این [illegible] پس گفت او را سؤال کن از هرچه بخاطرت رسید ای جهود حس قال أخبرني عن أول
حجر وضع على وجه الأرض وأول شجرة غرست على وجه الأرض وأول عين نبعت على وجه الأرض
فأخبره أمير المؤمنين ع ثم قال له اليهودي أخبرني عن هذه الأمة كم لها من إمام هدى وأخبرني
عن نبيكم محمد أين منزله في الجنة وأخبرني من معه في الجنة فقال له أمير المؤمنين عليه السلام إن
لهذه الأمة اثنی عشر إماما هدى من ذرية نبيها وهم مني وأما منزل نبينا في الجنة ففي أفضلها
وأشرفها جنة عدن وأما من معه في منزله فيها فهؤلاء الاثنا عشر من ذريته وأمهم وجدتهم وأم
أمهم وذراريهم لا يشركهم فيها أحد شرح [illegible] ذريته [illegible] الذرية [illegible]
[illegible] فرزند و مراد [illegible] صاحب اسلام است [illegible]
[illegible] موافق آیه سوره احزاب و اولوا الارحام بعضهم اولی ببعض فی کتاب الله و بیان شد در شرح حدیث [illegible]
باب شصت و چهارم [illegible]

ایة سورة آل عمران

[illegible] مراد [illegible] اول ایشان [illegible] منزل رسول [illegible]
عدن منافات ندارد با بودن بعض مؤمنان در جنات عدن [illegible]
[illegible] ایشان [illegible]
[illegible] مراد [illegible]
[illegible] مراد [illegible] که هر کدام [illegible] ایشان [illegible]
[illegible] ایشان [illegible] منزل ایشان یعنی جهود گفت خبر ده مرا از اول [illegible]
[illegible] روی زمین [illegible] اول [illegible] روی زمین [illegible] اول چشمه [illegible] روی زمین [illegible]
[illegible] امیر المؤمنین ع [illegible] گفت [illegible] جهود خبر ده مرا [illegible] آخر [illegible]
[illegible] رسول و خبر ده مرا از نبی شما محمد که کجاست منزل او در بهشت و خبر ده مرا که کیست [illegible] در بهشت
[illegible] امیر المؤمنین ع [illegible] ایشان [illegible]
منزل نبی ما در بهشت پس در [illegible] و [illegible] بهشت که جنت عدن است [illegible] در منزل او [illegible]
عدن پس آن [illegible] فرزند [illegible] ایشان [illegible] ایشان [illegible]
[illegible] ایشان [illegible] شریک [illegible] ایشان [illegible] هیچ یک فصل در کتاب خصال ابن بابویه در باب

بکم

به مسئله اول چنین است قال یا یهودی انتم تقولون ان اول حجر وضع علی وجه الارض الحجر الذی فی بیت
المقدس وکذبتم هو الحجر الذی نزل به آدم من الجنة قال صدقت والله انه لبخط هارون واملاء موسی
قال انتم تقولون ان اول عین نبعت علی وجه الارض العین التی ببیت المقدس وکذبتم هی عین الحیاة التی
غسل فیها یوشع بن نون السمکة وهی العین التی شرب منها الخضر ولیس یشرب منها احد الا حیی قال
صدقت والله انه لبخط هارون واملاء موسی قال انتم تقولون ان اول شجرة نبتت علی وجه الارض الزیتون
وکذبتم هی العجوة التی نزل بها آدم من الجنة معه قال صدقت والله انه لبخط هارون واملاء موسی
مراد به حجر الذی نزل به آدم حجر اسود است که در کعبه است چنانچه می آید در کتاب الحج در حدیث سوم باب اول
مسئله هشتم و جواب آن که اینجا مذکور نیست ظاهرا چنین است ثم قال اخبرنی کم یعیش وصیه بعده
قال ثلثین سنة قال ثم مه یموت او یقتل قال یقتل یضرب علی قرنه فتخضب لحیته قال صدقت
والله انه لبخط هارون واملاء موسی هفتم حدیث عن ابی جعفر عن جابر بن عبد الله الانصاری قال دخلت
علی فاطمة علیها السلام وبین یدیها لوح فیه اسماء الاوصیاء من ولدها فعددت اثنی عشر آخرهم القائم
ثلثة منهم محمد وثلثة منهم علی شرح روایت امام از جابر یعنی بر آن است که گذشت در حدیث دوم
جعفر محمد بن علی علیه السلام که فرمود ... عن جابر بن عبد الله قال ... در قصه ... برای ...
آخرهم ... بود و اوصیا ... امیر المؤمنین ... منظور نیست ... و ثلثة منهم علی
کتاب ... در باب الوصیة ... آدم چنین است ...
یعنی روایت است از امام محمد باقر از جابر بن عبد الله انصاری که گفت ... فاطمه علیها السلام و پیش او لوحی بود که در آن
نامهای اوصیا از جمله فرزندان فاطمه بود پس شمردم نامها را که ... پس دوازده ... آخر ایشان
قائم آل محمد است سه کس از ایشان مسمی به محمد است و سه کس از ایشان مسمی به علی است نهم حدیث عن ابی جعفر
قال ان الله ارسل محمدا صلی الله علیه وآله الی الجن والانس وجعل من بعده اثنی عشر وصیا منهم من سبق ومنهم من بقی
وکل وصی جرت به سنة والاوصیاء الذین من بعد محمد علیهم السلام علی سنة اوصیاء عیسی وکانوا
اثنی عشر وکان امیر المؤمنین علی سنة المسیح شرح مراد به کل وصی هر وصی پیغمبری از انبیا است و ...
بود که مراد هر وصی محمد باشد یعنی روایت است از امام محمد باقر که گفت به درستی که الله تعالی فرستاد محمد را به سوی جن و
انس و گردانید بعد از او دوازده وصی بعضی ایشان گذشته و بعضی ایشان مانده و هر وصی پیغمبری جاری شده
به او روشی از روشهای آن پیغمبر مثل اینکه اوصیای موسی همگی حکومت داشتند و اوصیای عیسی همگی مظلوم بوده
خوار بودند در جمیع عمر خود و در بعضی عمر اوصیایی که بعد از محمد اند علیهم السلام بر روش اوصیای عیسی اند در مظلومیت و

اوصیای عیسی نیز دوازده بودند و بود امیر المؤمنین بر روش مسیح در اینکه از طعام موافق اهل فقر و در اینکه حواریین
داشت مثل سلمان و ابوذر و مقداد و عمار و جابر و مانند ایشان مثل حواریین عیسی و مولانا محمد امین استرآبادی
گفته در اینکه بعضی او را اله شمردند و بعضی چنان او را منکر شدند دهم حدیث محمد بن یحیی عن احمد بن محمد بن عیسی
و محمد بن عبد الله و محمد بن الحسن عن سهل بن زیاد جمیعا عن الحسن بن العباس بن الحریش عن ابی جعفر الثانی
علیه السلام ان امیر المؤمنین قال لابن عباس ان لیلة القدر فی کل سنة وانه ینزل فی تلک اللیلة
امر السنة ولذلک الامر ولاة بعد رسول الله فقال ابن عباس من هم قال انا واحد عشر من صلبی
ائمة محدثون شرح مضمون این گذشت در حدیث دوم باب جعل کرم وبهذا الاسناد قال قال رسول الله
صلی الله علیه وآله لاصحابه آمنوا بلیلة القدر انها تکون لعلی بن ابی طالب ولولده الاحد عشر من بعدی شرح
و منقول است به همان سند حدیث سابق از امام محمد تقی علیه السلام که گفت که گفت رسول الله به اصحاب خود
که ایمان آورید به شب قدر به اینکه آن جا شد برای علی بن ابی طالب و برای فرزندان او که یازده اند بعد
من یعنی که نزول ملائکه بر امام زمان مخصوص به زمان من نیست و بعد از من خواهد بود برای دوازده کس
مذکور دوازدهم حدیث وبهذا الاسناد ان امیر المؤمنین علیه السلام قال لابی بکر یوما لا تحسبن الذین
قتلوا فی سبیل الله امواتا بل احیاء عند ربهم یرزقون واشهد ان رسول الله صلی الله علیه وآله مات شهیدا
والله لیاتینک فایقن اذا جاءک فان الشیطان غیر متخیل به فاخذ علی بید ابی بکر فاراه النبی
صلی الله علیه وآله فقال له یا ابا بکر آمن بعلی وباحد عشر من ولده انهم مثلی الا النبوة وتب الی الله مما فی
یدک فانه لا حق لک فیه قال ثم ذهب فلم یر شرح متخیل به ... و نقطه دار
اسم فاعل باب تفعل است التخیل و آن کسی صورت دیگری را نمودن ... همزه ...
برای تعجب است ضمیر ... و در ... ضمیر ... یا و نقطه دار ... فتح
یعنی و منقول است به همان سند از امام محمد تقی علیه السلام که امیر المؤمنین گفت ابو بکر را روزی که ... سوره
آل عمران که گمان مکن آنهایی را که کشته شده اند در راه الله تعالی مردگان بلکه زنده اند ...
نزد پروردگار خود ... روزی داده میشوند ... و گواهی میدهم که رسول الله ... رفت از دنیا کشته شده ...
شود ... آن ... در ... پس ... آن ... بیاید ... آنکه ...
... پس ... چون آمد ... به درستی که شیطان به صورت ... نمیشود چنانچه خود ...
شنیدی پس گرفت علی دست ابو بکر را پس نمود او را پیغمبر صلی الله علیه وآله پس گفت او را ای ابو بکر ایمان آور به علی و به یازده

امام از فرزندان او و دیگران ایشان مثل قنفذ جمع کرده است که بزرگ بود و دیگری سوی [illegible] از دست وی
چند دستی که شان ایشان کرده حتی زمان امام محمد تقی علیه السلام گفت که عجب اینکه او [illegible]
کرد ایمان و توبه را سیزدهم حدیث عن زرارة قال سمعت ابا جعفر علیه السلام یقول الاثنا عشر الامام من آل محمد
کلهم محدث من ولد رسول الله صلی الله علیه وآله ومن ولد علی بن ابی طالب علیه السلام ورسول الله وعلی علیهما السلام
هما الوالدان شرح مضمون این گذشت در حدیث ششم چهاردهم حدیث عن ابی بصیر عن ابی جعفر علیه السلام قال یکون
تسعة ائمة بعد الحسین بن علی تاسعهم قائمهم شرح روایت است از ابی بصیر از امام محمد باقر علیه السلام گفت می باشند نه
امام بعد از حسین بن علی نهم ایشان ایستاده بکار حکومت است از جمله ایشان پانزدهم حدیث عن زرارة قال سمعت
ابا جعفر علیه السلام یقول نحن اثنا عشر اماما منهم حسن وحسین ثم الائمة من ولد الحسین علیهم السلام شرح تخصیص
حسن وحسین بذکر برای [illegible] گذشت در
[illegible] فی الاعقاب که باب شصت و سیوم است یعنی روایت است از زراره گفت شنیدم از امام محمد باقر میگفت
دوازده امام هستیم از جمله آن دوازده دو است حسن و حسین بعد از آن امامان از جمله فرزندان حسین علیهم السلام شانزدهم حدیث
عن ابی الجارود عن ابی جعفر علیه السلام قال قال رسول الله صلی الله علیه وآله انی واثنی عشر من ولدی وانت یا علی
زر الارض یعنی اوتادها وجبالها بنا اوتد الله الارض ان تسیخ باهلها فاذا ذهب الاثنا عشر من ولدی
ساخت الارض باهلها ولم ینظروا شرح من برای سببیت است ولدی بفتح واو و فتح لام عبارت از فاطمه
علیها السلام است چنانچه بیان شد در شرح حدیث ششم این باب و انت عطف بر اثنی عشر است و [illegible]
ذکر خاص بعد از عام است برای اهتمام [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
هفدهم حدیث عن ابی سعید رفعه عن ابی جعفر علیه السلام قال قال رسول الله صلی الله علیه وآله من ولدی اثنا عشر نقیبا نجباء

مرسول

محدثون مفهمون آخرهم القائم بالحق یملأها عدلا کما ملئت جورا شرح من برای سببیت است ولدی
بفتح واو و فتح لام عبارت از فاطمه علیها السلام است موافق آنچه گذشت در شرح حدیث ششم این باب نقیب
گواه جماعت و مراد اینجا گواه بر ربوبیت رب العالمین است که اگر نباشد ربوبیت باطل شود نجبا [illegible]
روی علم و خود رای یعنی روایت است از ابو سعید عصفری که بالا برد سند حدیث را تا امام محمد باقر گفت که
رسول الله صلی الله علیه وآله گفت که بسبب فرزندی من است از جمله اولاد من دوازده گواه [illegible]
شدگان به الهام آخر ایشان [illegible] که پر میکند زمین را از عدالت چنانچه پر شده از ظلم هجدهم حدیث
عن کرام قال حلفت فیما بینی وبین نفسی ان لا آکل طعاما بنهار ابدا حتی یقوم قائم آل محمد فدخلت
علی ابی عبد الله علیه السلام قال فقلت له رجل من شیعتکم جعل لله علیه ان لا یاکل طعاما بنهار ابدا حتی
یقوم قائم آل محمد قال فصم اذا یا کرام ولا تصم العیدین ولا ثلاثة التشریق ولا اذا کنت مسافرا ولا
مریضا فان الحسین علیه السلام لما قتل عجت السموات والارض ومن علیهما والملائکة فقالوا یا ربنا ائذن
لنا فی هلاک الخلق حتی نجدهم عن جدید الارض بما استحلوا حرمتک وقتلوا صفوتک فاوحی الله
الیهم یا ملائکتی ویا سمواتی ویا ارضی اسکنوا ثم کشف حجابا من الحجب فاذا خلفه محمد واثنا عشر وصیا
له علیهم السلام واخذ بید فلان القائم من بینهم فقال یا ملائکتی ویا سمواتی ویا ارضی بهذا انتصر
لهذا قالها ثلاث مرات شرح قریب بمضمون این حدیث می آید در کتاب الصیام در حدیث اول باب [illegible]
که باب من جعل علی نفسه صوما معلوما است کرام بکسر کاف و تخفیف [illegible]
این روایت از او [illegible] در کتاب الایمان والنذور
والکفارات و مراد بثلاثة التشریق یازدهم و دوازدهم و سیزدهم ذی الحجه است در منی [illegible]
بخلاف [illegible] چنانچه در این حدیث و حدیث دوم باب صوم العیدین [illegible]
از کتاب الصیام است که باب شصت و دوم است [illegible] چنانچه در حدیث دوم و سیوم
مذکور کتاب الصیام است [illegible] در حدیث سیوم باب مذکور کتاب
الصیام [illegible]
کلام اینجا بر سبیل استعاره و تمثیل باشد برای مبالغه در [illegible] قتل حسین [illegible] و مبالغه در قدرت [illegible]
انتقام و مبالغه در [illegible] باشد و نظیر
در قرآن و حدیث بسیار است مثل ان یقول له کن فیکون و مثل یوم نقول لجهنم هل امتلأت [illegible]
[illegible]

علیهما

یا مراد امام علیه السلام است یعنی روایت است از کرام گفت نذر کردم میان من و خودم که نخورم طعامی در روز هرگز
تا ایستد کار است قائم آل محمد پس داخل شدم بر امام جعفر صادق علیه السلام پس گفتم او را مردی از شیعه شما
شرعی کرده بر خود که نخورد طعامی در روز هرگز تا ایستد کار است قائم آل محمد فرمود پس روزه بگیر پس برای
کرام روزه مگیر در عید رمضان و عید قربان و سه روز تشریق و نه در وقتی که مسافر باشی یا بیمار
نشده و نه وقتی که بیمار باشی مراد اینست که قیام قائم آل محمد از زمان تو نخواهد شد چه ... که حسین علیه السلام
کشته شد ... و هر که در آسمانها و زمین است ... صاحب کل
... این جمع ... از روی زمین بسبب ... ایشان
کشتن ایشان ... پس وحی فرستاد الله تعالی سوی ایشان که ای ... من و ای آسمانهای من
زمین من ساکن باشید بعد از آن ...
... ایشان ... که ای ... من و ای آسمانهای
من و ای زمین من ساکن باشید بعد از آن ... پس ... پس آن ...
... که او ... علیهم السلام ... از میان ایشان پس گفت ای ...
من و ای آسمانهای من و زمین من ... انتقام میکشم برای این ... گفت الله تعالی این عبارت را که ... انتقام
میکشم برای این ... یازدهم حدیث عن اسحاق بن عمار قال کنت انا وابو بصیر ومحمد بن عمران مولى
أبي جعفر عليه السلام في منزله بمكة فقال محمد بن عمران سمعت أبا عبد الله عليه السلام يقول نحن اثنا عشر
محدثا فقال له أبو بصير سمعت من أبي عبد الله عليه السلام فحلفه مرة أو مرتين أنه سمعه فقال أبو بصير
لكني سمعته من أبي جعفر عليه السلام شرح روایت است از اسحاق بن عمار گفت بودم من و ابو بصیر و محمد بن عمران
خادم امام محمد باقر در منزل محمد بن عمران در مکه پس گفت محمد بن عمران شنیدم از امام جعفر صادق علیه السلام گفت
ما دوازده محدث ... پس گفت او را ابو بصیر لیکن من شنیدم آنرا از امام محمد باقر علیه السلام
قسم داد ... بشنیده ... بسیاری از مردمان ...
میان تحدیث و نبوت ... چنانکه گذشت در حدیث ششم باب هفتم باب في أنه إذا قيل في
الرجل شيء فلم يكن فيه وكان في ولده أو ولد ولده فإنه هو الذي قيل فيه شرح این باب است در بیان آنکه چون
گفته شود در مردی چیزی پس نباشد آنچیز در آن مرد بر سبیل حقیقت و پیدا باشد در فرزند او یا در فرزند فرزند او
پس ... که آن ... که گفته شده در آن مرد بر سبیل مجاز در این باب سه حدیث است اول حدیث عن أبي
عبد الله عليه السلام قال إن الله أوحى إلى عمران أني واهب لك ذكرا سويا مباركا يبرئ الأكمه والأبرص ويحيي

آیا شنیده از امام جعفر صادق علیه السلام پس قسم داد او را یکبار یا دو بار که او شنیده آنرا پس گفت
ابو بصیر

الموتى بإذن الله وجاعله رسولا إلى بني إسرائيل فحدث عمران امرأته حنة بذلك وهي أم مريم فلما
كان حملها بها عند نفسها غلام فلما وضعتها قالت رب إني وضعتها أنثى وليس الذكر كالأنثى لا
يكون البنت رسولا يقول الله عز وجل والله أعلم بما وضعت فلما وهب الله لمريم عيسى كان هو الذي
بشر به عمران ووعده إياه فإذا قلنا في الرجل منا شيئا وكان في ولده أو ولد ولده فلا تنكروا ذلك شرح
... منصوب ... وضعت ... و اگر اسناد مجازی باشد ... در سوره آل عمران
اذ قالت امرأت عمران رب إني نذرت لك ما في بطني محررا فتقبل مني إنك أنت السميع العليم فلما وضعتها قالت
رب إني وضعتها أنثى والله أعلم بما وضعت وليس الذكر كالأنثى ... والله أعلم بما وضعت ... بر اینست که
... کلام الله تعالی است ... بعد کلام ... مریم است ... الذکر برای ...
ذکر سوی ... اوصاف موعوده و مراد اینست که ... سوی ...
... و این ... که ذکر ... مشتبه ... برای بیان ... رب إني وضعتها
أنثى ... زیرا که رسالت ... اوصاف ... قرینه ... قول الله والله أعلم بما وضعت و مراد اینست که
وضع مریم ... بر وضع عیسی پس وعده خلاف نشده یعنی روایت است از امام جعفر صادق علیه السلام گفت
که الله تعالی وحی فرستاد سوی عمران پدر مریم که من خواهم بخشید ترا پسری صحیح ... برکت داده شده
... کور مادرزاد و صاحب برص را ... و زنده میکند مردگان را بحکم الله ... رسول سوی بنی
اسرائیل ... پس ... عمران زن خود حنه را ...
چنانکه گفته در سوره انعام ... پس حکایت کرد عمران زن خود حنه را آنچه وحی شده ...
... مریم است ... حدیث ... پس ...
پس وقتی که آبستن شد بمریم بود ... آبستنی ... پسری پس وقتی که زائید مریم را گفت ای
صاحب کل ... من ... که من زائیدم او را ... آن ... وعده کرده شده ...
بود که دختر رسول نمیشود ... در سوره آل عمران ... پس وقتی که
بخشید الله تعالی مریم را عیسی ... بشارت داده ... بآن عمران را و وعده کرده او را ... پس چون ...
... مردی ... چیزی مثل ... آل محمد است ... امیر المؤمنین ...
... پس باشد در فرزند او یا فرزند فرزند او پس ... مراد اینست که ...
دوم حدیث عن أبي عبد الله عليه السلام قال إذا قلنا في رجل قولا فلم يكن فيه وكان في ولده أو ولد ولده
فلا تنكروا ذلك فإن الله تعالى يفعل ما يشاء شرح اگر این ... است ... معنی ...

اگر ما رای ... که این ... خلافت ...

خود کرد و چنانچه در حدیث سابق مذکور شد و ... نیز ذکر کرده که در بعضی کلمات خود بعمل آوریم و از وی شنا ... بمصالح
الهی میکند **سیوم اصل** سمعت ابا عبد الله عليه السلام يقول يقوم الرجل بعد ابيه او يغيب بعد ابيه
لكن قائم ... ذلك ابنه او ابن ابنه من بعده فهو هو **شرح** و غیب ابیه یعنی و قد غیب ابیه است
امام کرد حال غیر مستتر در غیب است ... بصیغه معلوم از باب تفعیل **یعنی** شنیدم از امام جعفر صادق ع میگفت
کاهی پیش سبیل غیبت می ایستد و بکاری که ضد آن است با غیبت و کاهی منسوب میشود بسوی او صفات با غیبت
دیگر و آثار سبیل غیبت پس کاری میکند از سبیل غیبت پسرش یا پسر پسرش بعد از وی پس آنچه پسر کرده
که منسوب شده بسوی پدر ... **باب صد و بیست و ششم در بیان ان الائمة كلهم قائمون بامر الله هادون**
اليه عليهم السلام شرح این باب بیان آنست که امامان همگی ایشان ایستاده کانند بکار ... و راهنمایانند بسوی خدای تعالی
صلی الله علیه وسلم در این باب سه حدیث است **اول اصل** عن الحكم بن ابي نعيم قال اتيت ابا جعفر عليه السلام وهو بالمدينة
فقلت له علي نذر بين الركن والمقام ان انا لقيتك ان لا اخرج من المدينة حتى اعلم انك قائم آل محمد
ام لا فلم يجبني بشيء فاقمت ثلاثين يوما ثم استقبلني في طريق فقال يا حكم وانك لها هنا بعد فقلت نعم اني
اخبرتك بما جعلت لله علي فلم تأمرني ولم تنهني عن شيء ولم تجبني بشيء فقال بكر علي غدوة المنزل فغدوت
عليه فقال عليه السلام سل عن حاجتك **شرح** روایت است از حکم بن ابو نعیم که گفت آمدم نزد امام محمد باقر علیه السلام و او در مدینه
بود پس گفتم او را بر من نذری است میان رکن حجر اسود و مقام ابراهیم یعنی کرده ام اینجا نذر که اگر من ملاقات کنم
ترا اینکه بیرون نروم از مدینه تا بدانم که تو قائم آل محمدی یا نه پس جواب نداد مرا بچیزی پس اقامت نمودم
سی روز بعد از آن بر خورد مرا در راهی پس گفت ای حکم و تو هنوز اینجایی بعد از این ... پس گفتم ... بلی
... من ترا آنچه کرده بودم از برای خدای تعالی بر خود بند پس امر نکردی مرا که در این شهر باشم و نهی نکردی مرا از چیزی ... و
در این شهر و جواب نگفتی مرا بچیزی از جهت آنچه سؤال کردم پس گفت زود و پگاه ... نزد من اول فردا در منزل پس رفتم
بر او فردا ... پس گفت سؤال کن از آنچه حاجت تو است **اصل** فقلت اني جعلت لله علي نذرا
وصياما وصدقة بين الركن والمقام ان انا لقيتك ان لا اخرج من المدينة حتى اعلم انك قائم آل محمد ام لا
فان كنت انت رابطتك وان لم تكن انت سرت في الارض فطلبت المعاش فقال يا حكم كلنا قائم بامر الله
قلت فانت المهدي قال كلنا نهدي الى الله قلت فانت صاحب السيف قال كلنا صاحب السيف
ووارث السيف قلت فانت الذي تقتل اعداء الله ويعز بك اولياء الله ويظهر بك دين الله فقال
يا حكم كيف اكون انا وقد بلغت خمسا واربعين سنة وان صاحب هذا الامر اقرب عهدا باللبن مني و
اخف على ظهر الدابة **شرح** مقصود از این جوابها اگر چه مسائل معلوم است از سؤال اول ... که در سؤال آخر

گفته چنان است که اگر مطلب تو ثواب آخرت است پس امر مرابطه مخصوص ... نیست بلکه مرابطه نزد من
بهتر است چنانچه بیان شد در احادیث باب هشتاد و هشتم پس خروج و اضطراب که منشأ فرج و ترک ... و خطاب
یهدی مخفف ... یهدی صیغه مجهول از باب ضرب است یا بتشدید دال بصیغه معلوم از باب افتعال ... اهل ...
تا است الی سنه یعنی ... وفات امام زین العابدین ع در سال نود و پنج هجری بود و ولادت امام
محمد باقر علیه السلام در سال پنجاه و هفت بود و پس سن امام محمد باقر علیه السلام در وقت حدوث امامت سی و هشت
سال بوده و بعد از آن هفت سال از حدوث امامت این کلام از او صادر شده و پس مراد او این است که حدوث امامت
با بایکیر من هفت سالست که امام شده ام ... چهل و پنج سال ... امام در سال سی و هشتم شده و حدوث امامت
صاحب الامر در کوچکی خواهد شد مراد او این است که او در کوچکی غایب میشود و من در حال غایب نشده ام و لهذا احادیث
... علیه السلام معلوم شده چنانچه گذشت در حدیث پنجم باب هشتاد و نهم ... معلوم ... پس ... صاحب
الامر ... و ... چون امام محمد باقر فربه بود و چابک سواری ... و مشکل بود و از این اثر ضعف جسم ... **یعنی**
پس گفتم بدرستی که من کرده ام برای خدای تعالی واجب بر خود نذری و روزه و صدقه میان رکن و مقام اگر من ملاقات کنم
ترا اینکه بیرون نروم از مدینه تا بدانم که تو قائم آل محمدی یا نه پس اگر باشی تو ... باشم ترا و اگر نباشی تو حرکت کنم
در زمین پس طلب کنم معاش را پس گفت ای حکم هر یک از ما قائم است بکار خدا گفتم پس تویی راهنموده شده
بعلم حوادث گفت هر یک از ما راهنمود میشود بعلم حوادث که محتاج به آنست و مستنبط از قرآنست گفتم پس تویی
صاحب شمشیر گفت هر یک از ما صاحب شمشیر و وارث سلاح و شمشیر رسولست گفتم پس تویی آنکه میکشی دشمنان
خدای تعالی را و عزیز میشوند بتو دوستان خدای تعالی و آشکارا میشود بتو دین خدا پس گفت ای حکم چگونه میباشم من
آنکس و حال آنکه ... هفت سال از امامت من گذشته رسیده ام بچهل و پنج سال و بدرستی که صاحب این کار
... نزدیکتر است باعتبار نسبت او بشیر خوارگی ... امامت یا در وقت ... و سبکتر است
از من بر پشت ستور **دوم اصل** عن ابي عبد الله عليه السلام انه سئل عن القائم فقال كلنا قائم بامر الله
واحد بعد واحد حتى يجيء صاحب السيف فاذا جاء صاحب السيف جاء بامر غير الذي كان **شرح** روایت است
از امام جعفر صادق ع اینکه از او پرسیده شد از قائم که کدام از شماست پس گفت هر کدام از ما ایستاده بکار خداییم
یکی بعد از یکی چنانچه بیان شد در شرح حدیث سابق تا آید صاحب شمشیر که جهاد کند پس چون آمد صاحب شمشیر
آورد کاری را غیر کاری که بوده ... در وقت ... اگر چه همه کار ... **سیوم**
اصل قلت لابي عبد الله عليه السلام يوم ندعو كل اناس بامامهم قال امامهم الذي بين اظهرهم وهو قائم اهل
زمانه **شرح** گفتم امام جعفر صادق ع را برای طلب تفسیر قول الله تعالی در سوره بنی اسرائیل روزی که بطلبیم هر جمعی را

ایشان گفت امام ایشان کسی است که میان ایشان است یعنی کسی که از میان ایشان امام زنده است و ظاهر و حاضر
غایب و دست ایستاده بکار الهی سزاوار خود خواه ظاهر و خواه غایب باب صلة امام و شش حدیث است در بیان صلهٔ
امام علیه السلام شرح این باب بیان ثواب صلهٔ امام علیه السلام است و اول این باب هفت حدیث است حدیث اول قال
عن ابی عبد الله علیه السلام قال من زعم ان الامام یحتاج الی ما فی ایدی الناس فهو کافر انما الناس یحتاجون ان یقبل
منهم الامام قال الله عز وجل خذ من اموالهم صدقة تطهرهم وتزکیهم بها شرح کافر یعنی منکر فضل امام است
و این سخنی است که امام محتاج صدقه است بر جواز اعطا میشود و ... آنچه گذشت در حدیث سیوم ... بحق
این منافات ندارد آنچه می آید در حدیث پنجم باب آینده و دلالت آن بنا بر موافقت عادت است حدیث دوم
گفت امام جعفر صادق علیه السلام که هر که دعوی کند که امام حاجت سوی مال مردم است بی مردم فقیر است و کافر است
یعنی که بار الله تعالی محتاج شمرده است امام را یعنی کافی شمرده و حاجت ندارند که مردم محتاج اند که قبول کند از ایشان
امام چنان که گفته الله عز وجل در سورهٔ توبه فراگیری محمد از اموال مؤمنان زکوة را تا پاک گردانی ایشان را و پاکیزگی دهی
ایشان را و صاحب نیکی ایشان را باعتبار اموال پس سید آن زکوة مراد امام علیه السلام است که هر که بحق است تسلیم
زکوة کند اصل و کرامت و اعطای امام و حقیقت این شود که از جانب امام ایشان را عبادت و قرب حاصل شود پس
دادن با امام طریق اهل عبادت است حدیث سوم سمعت ابا عبد الله علیه السلام یقول ما من شیء
احب الی الله من اخراج الدراهم الی الامام وان الله لیجعل له الدرهم فی الجنة مثل جبل احد ثم قال ان الله
یقول فی کتابه من ذا الذی یقرض الله قرضا حسنا فیضاعفه له اضعافا کثیرة قال هو والله فی صلة الا
مام خاصة شرح شنیدم از امام جعفر صادق علیه السلام میگفت که نیست هیچ عملی محبوبتر نزد الله تعالی از بیرون کردن
درهمها از مال خود سوی امام و بدرستی که الله تعالی هر آینه میگرداند برای عطاکننده امام هر درهم را در بهشت مثل کوه احد
بعد از آن گفت بدرستی که الله تعالی میگوید در قرآن در سورهٔ بقره کیست آنکه قرض دهد الله تعالی را قرض خوب پس
دو چندان گرداند الله تعالی آن را برای او چندان چندانها بسیار گفت آن بخدا قسم که در صله امام است و بس مراد این است که بهترین
کار دهنده الله تعالی او خوب است پس صفت قرض در اینجا خوب باعتبار این است که آن محبوبتر است نزد الله تعالی
از دیگر قرضها حدیث سوم سمعت ابا عبد الله علیه السلام یقول ان الله لم یسأل خلقه ما فی ایدیهم قرضا من حاجة
به الی ذلک وما کان لله من حق فانما هو لولیه شرح شنیدم از امام جعفر صادق علیه السلام میگفت بدرستی که الله تعالی
در قول در سورهٔ بقره من ذا الذی یقرض الله نطلبید از مردمان آنچه را که در دست ایشان است بسبیل قرض برای
احتیاجی که او را بآن باشد یعنی که برای پاکیزگی ایشان طلبیده و هر چه باشد الله تعالی را از حقی بر خلایق پس جز
این نیست که آن حق از امامیست که او تعیین کرده و یعنی که مراد در این آیت صله امامست حدیث چهارم عن علی

حماد عن ابی ابراهیم علیه السلام قال سألته عن قول الله عز وجل من ذا الذی یقرض الله قرضا حسنا فیضاعفه
له وله اجر کریم قال نزلت فی صلة الامام شرح روایت است از اسحق بن عمار از امام موسی کاظم علیه السلام راوی
گفت پرسیدم او را از قول الله عز وجل در سورهٔ حدید کیست آنکه قرض دهد الله تعالی را قرض خوب پس دو چندان
گرداند الله تعالی آن قرض را برای او و باشد او را ثواب کرامی گفت نازل شد آن آیت در صله امام حدیث
پنجم عن الحسن بن میاح عن ابیه قال قال لی ابو عبد الله علیه السلام یا میاح درهم یوصل
به الامام اعظم وزنا من احد شرح روایت است از حسن بن میاح بفتح میم و تشدید یای دو نقطه در زیر و حاء
بی نقطه از پدرش گفت گفت مرا امام جعفر صادق علیه السلام که ای میاح درهمی که پیوسته کرده شود بآن امام بزرگتر
قدر ثواب از کوه احد حدیث ششم عن ابی عبد الله علیه السلام قال درهم یوصل به الامام افضل من الفی
الف درهم فیما سواه من وجوه البر شرح روایت است از امام جعفر صادق علیه السلام گفت یک درهم که داده شود
بآن امام فاضلتر است باعتبار ثواب از دو هزار هزار درهم که صرف شود در غیر آن از راههای نیکوکاری حدیث هفتم
سمعت ابا عبد الله علیه السلام یقول انی لآخذ من احدکم الدرهم وانی لمن اکثر اهل المدینة مالا ما
ارید بذلک الا ان تطهروا شرح شنیدم از امام جعفر صادق علیه السلام میگفت بدرستی که من هر آینه میگیرم از یکی
شما شیعیان درهم را و حال آنکه بدرستی که من از جمله بسیار مالان مدینه ام اراده نمیکنم بآن گرفتن مگر این که شما
پاک شوید از گناهان باب الفیء والانفال وتفسیر الخمس وحدوده وما یجب فیه شرح
الفیء بفتح فاء و سکون یای دو نقطه در زیر و همزه مصدر باب ضرب بمعنی برگشتن و مصدر در اینجا بمعنی اسم فاعل است
و چون اصل آن مصدر است مفرد مستعمل شده با وجود آنکه جمع مراد است و عبارت است از آنچه که برگشت بسوی اهل
اسلام آید از اموال مشرکین بی جنگ و الانفال جمع نفل بفتح نون و سکون فاء زیاده بر آنچه مقرر و معلوم است چنانچه ظاهر
میشود از حدیث ششم این باب و از اینجا معلوم است که غنیمت زیون زیاده بر فریضه است و مراد در اینجا اموالیست که
زیاده است با اموالی که ملک مخصوص امام است و چنان این اکثر اموال در قسم است اول آنچه ملک مخصوص
از جمله مردمان است و اهل و ... و مانند آن مثل شده و نخ و نحو آن که از گرفته شده است اما اگر مراد مخصوص بعض اهل
... است مثل وجه از وقف و مانند آن از شرکت وارثان او و شرکت آن دوم آنچه ملک مخصوص ندارد
مثل چراگاه و کوه و جنگل ... برای آنکه مخصوص بعضی اهل ... نیست و لهذا چون یکی از اهل ... وقت شود
وارث داشته باشد و یکی از اهل آن ... شود و وارث داشته باشد نفقه و قسمت آن
... نیست در آن چراگاه و اگر دیگری ... آن ... شود و شرکت بشود با قسمت آن ... موضع این حراج
و بیان قیاس است ... جنگل و بیستان ... و میراث من لا وارث له و ... ترا کدر

امام زمان است که آن مال مخصوص امام نه بجهت مومنان و کریم بلکه از آنجهت که ولی امر است بعد از پیغمبر که کفیل
آنهاست چنانچه گذشت پس نسبت تملک عام انفال را به انفال بآیه رسول و بیان میشود در شرح حدیث ششم این باب
چون انفال از بنیادهای آنهاست تفسیر بیان جمیع ... شده و تفسیر آیت خمس بعد رفت و تفسیر آیت متعلق بخمس
انفال بوجهی که منقول از اهل البیت علیهم السلام است و خلاف تفسیر مفسران عامه است و این اشارتست بآنچه
آید در حدیث دوم این باب که در آن بیان عموم آیت خمس میشود و صد در حدیث است مخصص آن و تخمیس آیت خمس
ماخوذ است از حدیث بعضی فقهای خیبری و بحجب ... است از ... عموم آیت خمس بعد از تخصیص ...
یعنی این باب بیان مخصصها و احوال ... است و بیان تفسیر آیت خمس و ... آیت خمس و آنچه ...
در آیت خمس در این باب کلام مصنف در بیست و هشت حدیث ... ان الله تبارک و تعالی جعل
الدنیا بأسرها لخلیفته حیث یقول للملائکة انی جاعل فی الارض خلیفة فکانت الدنیا بأسرها لآدم و صارت
بعده لأبرار ولده و خلفائه فما غلب علیه أعداؤهم ثم رجع إلیهم بحرب أو غلبة سمی فیئا و هو أن یفیء
إلیهم بغلبة و حرب و کان حکمه فیه ما قال الله و اعلموا أنما غنمتم من شیء فأن لله خمسه و للرسول
و لذی القربی و الیتامی و المساکین و ابن السبیل فهو لله و للرسول و لقرابة الرسول فهذا هو الفیء الراجع
و إنما یکون الراجع ما کان فی ید غیرهم فأخذ منهم بالسیف و أما ما رجع إلیهم من غیر أن یوجف علیه بخیل
و لا رکاب فهو الأنفال هو لله و للرسول خاصة لیس لأحد فیه شرکة و إنما جعل الشرکة فی
شیء قوتل علیه فجعل لمن قاتل من الغنائم أربعة أسهم و للرسول سهم و الذی للرسول یقسمه علی ستة
أسهم ثلاثة له و ثلاثة للیتامی و المساکین و ابن السبیل و أما الأنفال فلیس هذه سبیلها کانت للرسول
خاصة شرح ان الله تبارک و تعالی ... برای تمهید ... است که ذکر میشود در حدیث چهارم که ... خمس ...
... مثال است ... و ذکر فیء آن ... فیء ... کرفتن نصیب ... خلفا ...
... است و اصل ... بجهت ... فیء ... حرب است ... فیء ...
... و مراد ... خیل و رکاب ... بقرینه ...
یعنی او حرب است ... و این ... است و اشارتست ... اصل مصدر است ... اسم ...
مستعمل شده و مراد ... که بسبب ... دست مشرکان ... موافق آنچه می آید ... کتاب الجهاد
حدیث اول باب چهارم ... است می آید در شرح حدیث ... این باب
من ... است و ... است ... عطف ...
فاعلموا ان ... و ... است و بیان میشود در شرح

چون این باب ... که مراد ... اینجا ... باشد و ... می آید در حدیث ... این باب
بود که مراد از آن مقابل ... باشد ... که ذکر میشود در شرح حدیث چهارم این باب ابن السبیل بیان میشود
در شرح حدیث چهارم این باب القربی ... کسی که ... باشد ... نسبی و ...
مراد ... الرسول و صی است و اشارتست بآنکه در آیت خمس ترک ... و الیتامی و المساکین و ابن السبیل
برای ... بآنست که ذکر ایشان در آیت خمس برای ... است نه برای ... ایشان چنانچه گذشت در
شرح حدیث ... باب ... که در کلام ابو ... اشارت باین است و می آید در شرح حدیث دوم
این باب ... مراد ... است ... که ... بفتح قاف ... باشد و ... اسم ... باشد یعنی
... باشد و ... آن ... مراد است ... باشد که اصل آن مصدر است و ...
احتمال دوم و سیوم می آید در حدیث چهارم این باب پس قول جوهری و صاحب قاموس که گفته اند ...
قاف یعنی ... است غلط است چنانچه جوهری در عصبه گفته ... الرجل ...
چون ... مثل ... بصیغه مجهول باب افعال است و فاعل محذوف رسول ... و ...
است ... شده ... و آن متعدی ... منقولست و آن ... است و ...
... برای ... مثل ... در آیت سوره حشر من خیل و لا رکاب ... یعنی ... خیل ...
هر چند که حرب ... شده باشد یعنی ... که ... تبارک و ... جمیع ... زمین ... برای ...
... که ... در سوره بقره ... که من ... زمین ... یعنی ...
... جمیع ... او ... شد ... پس ... جمیع ... زمین برای آدم و ... بعد از آدم ...
فرزندان او ... و خلافت ... بعد از ... چنانچه گفته در سوره ص یا داود انا جعلناک خلیفة
فی الارض پس آنچه غالب شدند بر آن دشمنان خلفای ... و بعد از آن برگشت سوی ایشان بجنگ ...
... نامیده میشود فیء و در اصطلاح شرع ... اصل ... که ... سوی خلفای ... بجنگ
... حکم ... آنچه ... حکم ... در سوره انفال ... آنچه غنیمت گرفته
از اموال مشرکان بجنگ ... که بدست آورده ... است ... آن
... رسولست و ... خویشی ... رسولست که امام ... باشد و ... یتیمان و مسکینان و ...
... خمس ... است ... رسولست و ... رسولست که ... باشد ...
... جهت ... که ... بگویند که ... در دست غیر ایشان ... پس گرفته شد ...
... آنچه برگشت ... رسول ... لشکر اسلام ... بر آن ... شتران

مصحح ... و ... است ...
... قریب ... شده

سوای پس آن را فضل انفال است آن را سه فعل و رسولست و این نیست هیچکس را در آن شرکتی بمعنی کارها هرمکان آن کشکر را دشمنی و و چون این نیست که گریزانیده شد بی آنکه لشکر و چیزی کرده شده شد لشکر از آن
پس کرد رانیده شد برای آن لشکر از جهت غنیمت بی که غیر زمین مفتوح العنوه است چهار حصه در برای مسلمانان
و آن حصه که از رسولست هر حصه میکند از پنجش حصه سه حصه از اوست بمعنی که بیان اوست و می او
جای نیست و سه حصه از یتیمان و مسکینان و در راه مانده در راه است از فضل نفقه فوت آن در وده انفال نیست
ابن و ابن سبیل او آن بود انفال اند رسول و بس بمعنی که چه جنس انفال میگردد و بیشتر **دوم اصل** وکانت
فدک لرسول الله صلی الله علیه واله خاصة لانه علیه السلام فتحها وامیر المؤمنین علیه السلام لم یکن معهما احد فزال عنها
اسم الفیء ولزمها اسم الانفال وکذلک الآجام والمعادن والبحار والمفاوز هی للامام خاصة فان
عمل فیها قوم باذن الامام فلهم اربعة اخماس وللامام خمس والذی للامام یجری مجری الخمس
ومن عمل فیها بغیر اذن الامام فالامام یاخذه کله لیس لاحد فیه شیء وکذلک من عمر شیئا او اجری
قناة او عمل فی ارض خراب بغیر اذن صاحب الارض فلیس له ذلک فان شاء اخذها منه کلها
وان شاء ترکها فی یده **شرح** تفسیر فدک می آید در شرح حدیث پنجم این باب و دوم منصوبست و واو بمعنی
یا برای عطف بر ضمیر لانه است و مرفوعست و واو برای عطف بر ضمیر مستتر در فتحها ست و چون ضمیر متصل
فاصله است احتیاج بتاکید ضمیر منفصل نیست بودن معادن و بحار از جمله انفال صریح شده در احادیث این باب و شبیه
که مبنی باشد بر تفسیر انفال که مذکور شد در شرح عنوان باب و می آید در شرح حدیث چهارم این باب مراد باذن امام
اذن خاصست و آن در زمان حضور شیعه امامیه غیر از اذن وقت در غیر شیعه امامیه و هر دو مذکور شد در
حدیث اول و سوم باب ان الارض کلها للامام و مراد به باب حصه چهار دست و که گفت برای تشبیه حال غیر امام است
زیرا که مراد به صاحب الارض غیر امام از جمله صاحبان زمین است **مبنی** و بود فدک از رسول الله صلی الله علیه واله
مخصوص او باشد چه او علیه السلام فتح کرده فدک را با امیر المؤمنین و نبود با ایشان هیچیک دیگر پس زایل شد از
فدک نام فیء و لازم فدک شد نام انفال بمعنی که یکی از جمله انفالست و همچو فدک است بیشها و فضای
نیستانها و معدنها و دریاها و صحراها و انفال از امام است برجا که مخصوص او باشد پس اگر عمل کنند در انفال
قومی باذن امام پس ایشان راست چهار حصه و امام راست یک حصه و آنچه امام را
میرود در راه پنجک که مذکور است در آیت فان لله خمسه تا آخر بمعنی که نصف آن را به یتیمان و مساکین و ابن السبیل
سید بعنوان نفقه میدهد چنانچه می آید در حدیث چهارم این باب و هر که عمل کند در انفال بی رخصت امام پس امام
میگیرد حاصل کار کرد او را همگی آن نیست هیچیک را از جهتی که بی رخصت کاری کرده اند در آنچه حاصل کرده اند

پس حاصل زمین است که کسی که آن را کار کرده و پس کرده است صاحب زمین را

چیزی و همچنین کسی که آباد کند چیزی را یا جاری سازد کاریزی را یا کاری کند در زمین خراب بی رخصت صاحب
زمین میگیرد زمین را از او همگی بمعنی که کار کرده را نیز میگیرد و اگر خواهد میگذارد زمین را در تصرف آن کس و اجرة المثل
میگیرد بمعنی که اجرة المثل کار کرده را نیز میگیرد و نگفت که مراد اجرة المثل اصل زمین پیش از کار کرده باشد **دوم اصل**
سمعت امیر المؤمنین علیه السلام یقول نحن والله الذین عنی الله بذی القربی الذین قرنهم الله بنفسه ونبیه
فقال ما افاء الله علی رسوله من اهل القری فلله وللرسول ولذی القربی والیتامی والمساکین منا خاصة
ولم یجعل لنا سهما فی الصدقة اکرم الله نبیه واکرمنا ان یطعمنا اوساخ ما فی ایدی الناس **شرح** شاید
که او صاحب بشارت خمس از ربح تجارات و زراعات و صناعات و مانند آنها و قرینه عبارت زکوة ای صدقه
باشد منا تقدیم بهم مناست بر او و اینها بی مقیدات و منا خبر مقید است و ذکر ابن السبیل برای اختصارست
نا بر ظهور مراد **مبنی** شنیدم از امیر المؤمنین علیه السلام میگفت که ما اهل بیت رسول به خدا قسم آن جمعیم که خواسته است الله تعالی
بلفظ ذی القربی مراد نیست که بلفظ ذی القربی مراد خواسته و اولاد و ایشان یکی بعد از یکی و غیر مقام و چنانچه بیان
بشود در شرح حدیث پنجم این باب آن جمعیم که قرین کرده است ایشان را با خود و نبی خود یکی بعد از یکی در سوره حشر
سوره حشر آنچه بر گردانیده است الله تعالی بر رسول خود از اهل قریه پس از الله تعالی است و از رسولست و از صاحب قرابت
که امیر المؤمنین و امامان بعد از او باشند و هر یکی در زمان خود و یتیمان و مسکینان باعتبار طریقه صاحب زمانند و گفت
امام گفت که ایشان یتیمان و مسکینان ما اند و بس و نگردانیده است ما برای ما حصه در زکوة تنزیه کرده است الله تعالی
خود را و پیغمبر خود را و ما را بآنکه طعمه بدهد ما را چرک آنچه در دست مردم است که زکوة باشد **دوم اصل** عن ابی جعفر
علیه السلام فی قول الله تبارک وتعالی واعلموا انما غنمتم من شیء فان لله خمسه وللرسول ولذی القربی قال هم قرابة
رسول الله صلی الله علیه واله والخمس لله وللرسول ولنا **شرح** می آید در شرح حدیث دوم این باب که خمس را در زمین بجهت
ظرف غیر ان است و فاء در فان تفریعیه است و برای عطف به انما است و اینجا مفعول دوم و چون اسم جنس است
بجای جمع مستعمل شده و بفتح فاء بر سبیل قاعده چنانچه بیان شده در شرح کلام مصنف در عنوان ربع غنیمت القربات
و جمع برای بیان اینست که هر زمان یکی جدا شده و مراد یکی بعد از یکیست و ظاهر اینست که سه ذی القربی هاشم که
نیست شده و اما و دیگر بروجه نفقه میگیرد **مبنی** روایتست از امام محمد باقر علیه السلام در قول الله عز و جل در سوره انفال و
این آیه که آنچه غنیمت گرفته اید از اموال مشرکان بجنگ از جمله چیزی که بدست آورده اید پس بدانید که الله تعالی است
پنجک آن و از رسول الله است و از صاحب قرابت رسول است گفت امام ذی القربی خویشاوند یکی بعد از یکی
رسول الله صلی الله علیه واله اند و آن پنجک از الله تعالی و از رسول الله و از ما و صاحبان رسولست **سیوم اصل** عن ابی عبد الله
علیه السلام قال الانفال ما لم یوجف علیه بخیل ولا رکاب او قوم صالحوا او قوم اعطوا بایدیهم وکل ارض خربة

وبطون الأودية فهو لرسول الله صلى الله عليه وآله وهو للإمام من بعده يضعه حيث يشاء شرح تفسیر انفال گذشت در
شرح عنوان این باب و ازین ظاهر می‌شود که تفسیری که گذشت از قبیل مثالست پس مراد انفال [illegible] جمع [illegible]
و انفال [illegible] است بقرینهٔ آنچه می‌آید در حدیث [illegible] این باب که میراث من لا وارث له [illegible]
[illegible] عبارت [illegible] است چنانچه ظاهر می‌شود در حدیث آینده و [illegible] و جایفتح همزه و سکون [illegible]
[illegible] بکسر همزه و سکون ذال [illegible] برای ظرفیت است [illegible] بعضی [illegible]
[illegible] در قتال [illegible] سوره حشر است [illegible]
[illegible] بقرینهٔ آنچه می‌آید در حدیث [illegible] این باب [illegible]
[illegible] سکونت [illegible] قوم [illegible] است [illegible]
[illegible] مقابله [illegible] اول [illegible] قتال [illegible] شروع در قتال [illegible]
[illegible] اسلام است [illegible] قوم [illegible] است [illegible]
[illegible] بقرینهٔ مقابله [illegible] اول [illegible] صحیح است بقرینهٔ مقابله [illegible] دوم [illegible]
[illegible] پیش از شروع در قتال [illegible] بعد از شروع در قتال [illegible] پیش از شروع در قتال [illegible]
[illegible] پیش از شروع در قتال [illegible] ظاهر می‌شود [illegible] منافات [illegible] میان [illegible]
چنانچه بیان می‌شود در شرح حدیث آینده [illegible] صلح [illegible] حسنی [illegible]
[illegible] صادق [illegible] انفال که در سورهٔ انفال مذکور است [illegible] است که [illegible]
لشکر [illegible] شتران [illegible] لشکر [illegible] امیرالمؤمنین [illegible] چنانچه گذشت در
[illegible] باب در کلام مصنف [illegible] بعضی [illegible] خود [illegible] شده [illegible]
[illegible] شتران [illegible] خود [illegible] شتران [illegible]
[illegible] لشکر اسلام [illegible] رسول الله است [illegible] امام است [illegible]
[illegible] عن العبد الصالح عليه السلام قال الخمس من خمسة أشياء من الغنائم والغوص ومن الكنوز
ومن المعادن والملاحة يؤخذ من كل هذه الصنوف الخمس فيجعل لمن جعله الله له ويقسم الأربعة الأخماس
بين من قاتل عليه وولي ذلك ويقسم بينهم الخمس على ستة أسهم سهم لله وسهم لرسول الله صلى الله عليه وآله وسهم
لذي القربى وسهم لليتامى وسهم للمساكين وسهم لأبناء السبيل فسهم الله وسهم رسول الله لأولي الأمر من
بعد رسول الله صلى الله عليه وآله وراثة وله ثلاثة أسهم سهمان وراثة وسهم مقسوم له من الله وله نصف الخمس كملا ونصف
الخمس الباقي بين أهل بيته فسهم ليتاماهم وسهم لمساكينهم وسهم لأبناء سبيلهم يقسم بينهم على الكتاب والسنة

وراثة فسهم

ما يستغنون

ما يستغنون به في سنتهم فإن فضل عنهم شيء فهو للوالي وإن عجز أو نقص عن استغنائهم كان على الوالي أن
ينفق من عنده بقدر ما يستغنون به وإنما صار عليه أن يمونهم لأن له ما فضل عنهم شرح الف لام الخمس برای
عهد [illegible] که [illegible] می‌شود [illegible] آنچه می‌آید در حدیث آخر این باب
پس منافات ندارد [illegible] وجوب خمس [illegible] ارباح تجارات و حاصل زراعات [illegible] الخمس
[illegible] آیت سورهٔ انفال که مذکور می‌شود در حدیث دهم این باب الغوص [illegible]
و سکون واو و صاد [illegible] فرو رفتن در آب [illegible] و مراد اینجا [illegible]
مروارید و مرجان [illegible] آنچه [illegible] از انفال است چنانچه گذشت در
کلام مصنف [illegible] که چرا در آیت خمس که در سورهٔ انفال و سورهٔ حشر است [illegible]
[illegible] آیت زکوة در سورهٔ توبه إنما الصدقات للفقراء والمساكين والعاملين عليها والمؤلفة قلوبهم وفي
الرقاب والغارمين وفي سبيل الله وابن السبيل [illegible] جواب [illegible] اینکه [illegible]
[illegible] اول [illegible] فقیر و مسکین [illegible] مسکین [illegible] فقیر است چنانچه مذکور می‌شود در شرح
[illegible] آیت خمس [illegible] والمساكين وابن السبيل
[illegible] خمس [illegible] و دوم [illegible] چون [illegible] آیت سورهٔ حشر [illegible]
والمساكين رسوله من أهل القرى فلله وللرسول ولذي القربى واليتامى [illegible] ابن السبيل [illegible]
در آیت خمس [illegible] فقیر است [illegible] بنسبت [illegible] فقیر [illegible] احتیاج [illegible]
[illegible] مسکین [illegible] فقیر [illegible] ضعیف [illegible] است [illegible]
[illegible] آیت زکوة [illegible] مستحق زکوة [illegible] آن از قبیل [illegible]
[illegible] ازین ظاهر می‌شود که چرا [illegible] مصنف که العاملين عليها والمؤلفة قلوبهم وفي الرقاب والغارمين وفي
سبيل الله است در آیت خمس [illegible] در آیت زکوة [illegible] آنها از قبیل [illegible]
[illegible] از جملهٔ [illegible] مصالح عامه است [illegible]
[illegible] چنانچه اشارت به آن می‌شود در [illegible] این باب [illegible]
[illegible] المؤلفة قلوبهم [illegible] الخمس [illegible]
[illegible] در حدیث [illegible] مقدمهٔ دوم منافات دارد [illegible] نصف خمس [illegible] نصف
دیگر یتامی و مساکین و ابن السبيل [illegible] یتامی و مساکین و ابن السبيل [illegible]
[illegible] نصف خمس [illegible] کل خمس [illegible] نصف خمس [illegible]

والمساكين

ایشان باشد **گویم** که حکم این اختصاص که از ائمه صادر شده و از قبیل تکلیف شیعه خود در شاد شیعه سوی فقرا

از نفقه یتامی و مساکین و ابن السبیل در غائب بنا بر حضور امام مفترض الطاعه و عدم استقلال او است به خودش

بضرورت تقیه میسر نبوده امام را که خود به وکیلی معین از جانب او قبض کل خمس کند و نفقه او و کل یتامی و مساکین و

ابن السبیل خویش را امر کرده مکلفان بخمس از جمله شیعه را میسر را بگذارند نصف خمس را به او رسانند و نصفی دیگر به یتامی

و مساکین و ابن السبیل رسانند پس اگر در زمانی نصف خمس وفا به نفقه ایشان بکند خود تتمه آن میکنند و اگر زیاد آید

میگیرد اگر میسر شود چنانچه در این حدیث گفت فان فضل عنهم شیء الی آخره **و باید** که از این ظاهر میشود که در زمان غیبت کبری

امام مفترض الطاعه نصف خمس که حق او باشد که اگر یتامی و ابن السبیل بسیار باشند و نفقه ایشان کل خمس

بیوه واجب باشد بر مکلفان بخمس اداء کل خمس به ایشان موافق ظاهر آنچه در این حدیث می آید که دوم چنین فقیر

فقرا قرابة رسول الله ... فاستغنی آخره اگر در زمانی یتامی و مساکین و ابن السبیل کم شوند ... بعد از تتمه

کل خمس به نصف خمس ... برفع نفقه ایشان آن بعید موقوف باشد و ... که حال استغنا

عموم وجوب خمس باشد در تحت قول امام در حدیث دهم این باب که او تنها الی حمل شیعتنا فی حل ...

در حل باشند والله اعلم و رضای دیگر در جواب سؤال اول اینست که مراد مساکین در روایات خمس اعم از فقرا است

چنانچه ظاهر میشود در شرح حدیث پنجم و ششم این باب ابنا مضاف السبیل و مجموع معطوف بر ...

کاف و فتح میم کامل ... نیم بر کتاب جمیعه مجهول است و ضمیر مستتر در ... راجع به نصف خمس است ...

موصول عبارت از قسمت است و محلا منصوب و مفعول مطلق نیم است **یعنی** روایت از امام موسی کاظم

گفت خمس ... نفقه خود ... در پنج چیز است **اول** چیزهایی که بدست آمده باشد از اموال کفار

بجنگ **دوم** مرواریدها ... **سوم** گنجها که بدست می آید **چهارم** آنچه از معدنها بدست

آید **پنجم** آنچه از ... بدست آید گرفته میشود از هر یک از این اقسام خمس پس گردانیده میشود برای آنکه گردانیده

است الله تعالی برای او و حصه کرده میشود چهار خمس که باقی میماند میان آنکه جنگ کرده بر سر آن و آن غنیمت است

و آنکه عمل آورده ... آن و چهار چیز است که غیر غنیمت است و حصه کرده میشود آن خمس میان جمعی که گردانیده

است الله تعالی خمس را برای ایشان بر شش حصه حصه از آن الله تعالی است چنانچه الله تعالی ذکر فرموده در آیت خمس

گرفته ... در آیت ... نگذرده ... بیان بعض حکمت جمیع اموال عالم ... آیت مذکور حصه از

رسول الله و حصه از امیرالمؤمنین ... و حصه از ... و بعد از ... و حصه از یتیمان از جمله بنی هاشم که بی

نفقه بسیار باشند ... و حصه از ... از جمله بنی هاشم که بی نفقه باشند

و حصه از ... در راه ... از جمله بنی هاشم پس بعد از رسول حصه الله تعالی و حصه رسول الله برای صاحبان

اختیار کار امت بعد از رسول الله است و میراث هر کدام ایشان ... از رسول الله و وراثت

باعتبار وراثت و یک حصه قسمت صحیحه باشد و برای او از جانب الله تعالی ... از رسول ... نصف

خمس تمام و نصف خمس باقی حصه میشود میان خویشان امام ... که حصه برای یتیمان ایشانست

و حصه برای مسکینان ایشانست و حصه برای ... از ایشانست حصه کرده میشود میان ایشان

بنا بر قرآن و سنت رسول بقدری که بی نیاز شوند ... سال ... و آنچه از قدر نفقه سال ایشان

چیزی پس آن ... و اگر ... ایشان ... بسبب کم باشد ... قسمت بعد ایشان ...

یا قبل قسمت باشد ... بقدری که بی نیازی ایشان ... واجب بر امام که نفقه دهد از مال خود

بقدری که بی نیاز شوند ... از ... واجب بر امام که نفقه ... زیرا ... زیادتی

زیاده ... ایشان ... بر ... در صورت ... برای ... آنکه در صورت ...

میکشد و در این ... چنانچه می آید که ... فان فضل عنهم شیء فهو للوالی الی آخره **و انما**

جعل الله هذا الخمس خاصة لهم دون مساكين الناس وابناء سبيلهم عوضا لهم من صدقات الناس

تنزيها من الله لهم لقرابتهم برسول الله صلى الله عليه وآله وكرامة من الله لهم عن اوساخ الناس فجعل لهم خاصة

من عنده ما يغنيهم به عن ان يصيرهم في موضع الذل والمسكنة ولا بأس بصدقات بعضهم على بعض

وهؤلاء الذين جعل الله لهم الخمس هم قرابة النبي صلى الله عليه وآله الذين ذكرهم الله فقال وانذر عشيرتك الاقربين

وهم بنو عبد المطلب انفسهم الذكر منهم والانثى ليس فيهم من اهل بيوتات قريش ولا من العرب احد

ولا فيهم ولا منهم في هذا الخمس من مواليهم وقد تحل صدقات الناس لمواليهم وهم والناس سواء ومن كانت

امه من بني هاشم وابوه من سائر قريش فان الصدقات تحل له وليس له من الخمس شيء لان الله يقول

ادعوهم لآبائهم **شرح** ... مفعول اول جعل است و ... مفعول دوم جعل است به تقدیر ... عطف بر

صدقات الناس ... از ... ایشانست ... آنچه می آید در کتاب الزکوة در حدیث سیوم و پنجم باب الصدقه

بنی هاشم و موالیهم و صلتهم که ... است ... مفعول له جعل است و کرامه عطف بر ... است

... آخر برای بیان اینست که باعث سیادت ... استحقاق خمس ... است و عبد المطلب ... که

آن خویش نزدیک رسول الله ... بضم و فتح قاف یعنی خویشان نزدیک چنانچه بیان شد ...

... موالیهم مبتدا است و ... خبر مبتدا است که مقدم شده ... عطف بر ... است و ...

یعنی ... مثل ایشان حقیقة و نه مجازا ... متعلق ظرف ... است و ... هاشم ... عبد المطلب

بر اینست که ... هاشم ... و عبد المطلب ... برای ... پس آن ...

ومراد اینجا معنی اولست چه اگر مراد ذم بردن سپیده بجای آن بهم بایهم میوه وایضا خطاب امام حسن وامام حسین صلوات
الله علیهم السلام بعنوان یابن رسول الله بسیار است یعنی وجز این نیست که گردانیده الله تعالی این خمس را مخصوص
برای خویشان امام نه مسکینان مردمان دیگر و [illegible] ایشان را از جمله مردمان دیگر گردانیده و این خمس را عوض
بجای خویشان امام از زکوات مردمان برای مبرا کردن الله تعالی ایشان را بسبب خویشی ایشان با رسول الله
و برای منزه کردن الله تعالی ایشان را از چرکهای مردمان که زکوات ایشانست پس این کرده یعنی برای خویشان
رسول پس از جانب خود یعنی که خود ساعی شده حصه معلوم شود که از فضل که گرفته شد از فضل کرامت
داده ایشان را آنچه بی نیاز میکند ایشان را آن از اینکه گردانیده ایشان را در مرتبه خواری و گدایی و بی چیزی زکوات
بعض ایشان بر بعض دیگر و آن جمعی که گردانیده الله تعالی برای ایشان خمس ایشان خویشان نبی اند آن جماعتند
که مذکور کرده ایشان را الله تعالی و فرموده که گفته در سوره شعرا که و بترسان از عذاب آخرت خویشان نزدیکتر
در خویشی ایشان فرزندان عبد المطلب اند خود ایشان نه منتسبان ایشان خواه مرد باشد از جمله فرزندان عبد المطلب
و خواه زن نیست داخل در ایشان از اهل خانه واحدی قبیله قریش و نه از بنی عرب هیچ یک و نه بر سبیل ضیعت داخل
در ایشان شده و نه بر سبیل مجاز و حکم ایشان شده در صدقات این خمس منتسبان ایشان و کارهای حلال میشود زکوات
مردمان دیگر برای منتسبان ایشان و آن منتسبان و بنی مردمان با بر شده هرکه باشد اما ولد از فرزندان هاشم
و پدرش از بنی قریش پس بدرستی که زکوات مردمان بر او حلال میشود و برای او و نیست او را از خمس چیزی چه
بدرستی که الله تعالی میگوید در سوره احزاب که بخوانید پسر خواندگان را بسوی [illegible] پدران ایشان
یعنی که اگر پدر ایشان هاشمی باشد نسبت ایشان از خمس است و الا از زکوات است هر چند که مادر ایشان هاشمیه
باشد ص و للامام صفو المال ان یاخذ من هذه الاموال صفوها الجاریة الفارهة و الدابة
الفارهة و الثوب و المتاع بما یحب او یشتهی فذلک له قبل القسمة و قبل اخراج الخمس و له ان یسد
بذلک المال جمیع ما ینوبه من مثل اعطاء المؤلفة قلوبهم و غیر ذلک مما ینوبه فان بقی بعد ذلک شیء
اخرج الخمس منه فقسمه فی اهله و قسم الباقی علی من ولی ذلک و ان لم یبق بعد سد النوائب شیء
فلا شیء لهم و لیس لمن قاتل شیء من الارضین و لا ما غلبوا علیه الا ما احتوی علیه العسکر و لیس للاعراب
من القسمة شیء و ان قاتلوا مع الوالی لان رسول الله صلی الله علیه و آله صالح الاعراب ان یدعهم فی دیارهم و لا
یهاجروا علی انه ان دهم رسول الله صلی الله علیه و آله من عدوه دهم ان یستنفرهم فیقاتل بهم و لیس لهم فی الغنیمة
نصیب و سنته جاریة فیهم و فی غیرهم ش ان باء فذلک عطف بان صفو است اما برای استثنای [illegible]
و [illegible] نبود که متصل [illegible] احتمال [illegible] مصدر باب افتعال فراهم آوردن [illegible] بتضمین معنی [illegible]

بدال نقطه بصیغه امر معلوم از باب منع و علم است العوم بفتح دال و سکون هاء و ذکر قریش و هم بجا ضم دال و سکون آن
و معنی صعب که فرود میگیرند ایشان را دشمن در هم [illegible] است برای [illegible] معنی آن در زبده [illegible] عطف بر صفو
یعنی و امام راست خالص مال کافی باشد آنچه گیرد از جمله این اموال [illegible] خالص آن [illegible] که خوب و ستور
خوب و جامه و در متاع آنچه خواهد یا میلی کند [illegible] پس آن [illegible] برای و جایز است پیش از حصه کردن و پیش از اخراج
خمس و جایز است او را که صلاح کند به آن مال جمیع آنچه را که ضرور میشود او را که [illegible] داده [illegible] و آنست بجمعی
که اهل قرار [illegible] دین [illegible] آنچه [illegible] ضرور میشود او را پس اگر باقی ماند بعد
از آن ضروریات چیزی بیرون میکند خمس را از آن پس قسمت میکند خمس را در اهل خمس و قسمت
میکند باقی را در لشکری که جمع کرده [illegible] آن مال را و اگر نماند بعد از صلاح ضروریات چیزی پس چیزی برای لشکر نیست
و نیست برای لشکری که حرب کرده اند چیزی از زمینها [illegible] مشرکان و آنکه [illegible] از زمین لشکر که گرفته
یک برای ایشان چیزی نیست که احاطه کرده باشد لشکر و نیست برای بادیه نشینان عرب از قسمت غنیمت چیزی
هر چند که حرب کنند از جانب امام چه بدرستی که رسول الله مصالحه کرده با ایشان بآنکه بگذارد ایشان را [illegible]
در مواضع خود از صحرا و بیابان [illegible] طلب علم دین [illegible] که اگر [illegible] رسول الله از جمله دشمنان [illegible] خلقی
بسیار طلب حرکت از ایشان کند پس جنگ کند به ایشان [illegible] که نیست ایشان را در آنچه [illegible] نصیب [illegible]
باشد حصه [illegible] باشد در ایشان و در غیر ایشان یعنی که ایشان [illegible] مسلمان [illegible] بجهت
طلب [illegible] ص و الارضون التی اخذت عنوة بخیل و رجال فهی موقوفة متروکة فی ید
من یعمرها و یحییها و یقوم علیها علی ما یصالحهم الوالی علی قدر طاقتهم من الحق النصف او الثلث او
الثلثین و علی قدر ما یکون لهم صلاحا و لا یضرهم فاذا اخرج منها ما اخرج بدا فاخرج منه العشر
من الجمیع مما سقت السماء او سقی سیحا و نصف العشر مما سقی بالدوالی و النواضح فاخذه الوالی
فوجهه فی الجهة التی وجهها الله علی ثمانیة اسهم للفقراء و المساکین و العاملین علیها و المؤلفة قلوبهم
و فی الرقاب و الغارمین و فی سبیل الله و ابن السبیل ثمانیة اسهم یقسمها بینهم فی مواضعهم بقدر
ما یستغنون به فی سنتهم بلا ضیق و لا تقتیر فان فضل من ذلک شیء رد الی الوالی و ان نقص من
ذلک شیء و لم یکتفوا به کان علی الوالی ان یمونهم من عنده بقدر سعتهم حتی یستغنوا و یؤخذ بعد
ما بقی من العشر فیقسم بین الوالی و بین شرکائه الذین هم عمال الارض و اکرتها فیدفع الیهم
انصباؤهم علی ما صالحهم علیه و یؤخذ الباقی فیکون بعد ذلک ارزاق اعوانه علی دین الله
و فی مصلحة ما ینوبه من تقویة الاسلام و تقویة الدین فی وجوه الجهاد و غیر ذلک مما فیه مصلحة

العامة كلمن لنفسه من الخمس قليلا ولا كثيرا **شرح** رحال بضم را مهمله و شد حا مهمله جمع رحل [illegible] شتران [illegible]
وكسر [illegible] و تخفيف حا مهمله جمع رحل بفتح را و سكون حا زينهای شتران سواری [illegible] فتح [illegible] و كسر خا
و خا مهمله جمع [illegible] بزرگ و شتران [illegible] حاصل فرق ميان فقرا و مساكين می آيد در كتاب زكوة در شرح
حديث [illegible] باب اول [illegible] مسكين كه فقرا [illegible] جمع [illegible] استطاعت [illegible]
سالیانه خود و عيال [illegible] بزرگ [illegible] كنند و مساكين [illegible] آنجماعت [illegible]
خود و توضيح [illegible] اصناف ميشود در شرح حديث اول كتاب زكوة [illegible] ثانيه مرفوع [illegible] و مضاف [illegible]
خانه مجهول [illegible] خبر مبتدا است [illegible] بضم تشديد [illegible] باب فاحشه و اين جمله [illegible]
مراد [illegible] كه هيچ يك از اين اسهم [illegible] اخراج از مواضع ايشان [illegible] مصلحت [illegible] مواضع ديگر [illegible]
[illegible] ايشان [illegible] بزرگ [illegible] ايشان [illegible]
بر كثير بنا بر عادت عرب است نظير آيت سوره يونس [illegible] **عيسى** [illegible]
[illegible] ميشود [illegible] ساربانان و شتران سواری [illegible] شده است [illegible]
[illegible] ميشود [illegible] بمصرف جمعی [illegible] بسته [illegible]
[illegible] ايشان [illegible] آب و زمين [illegible] حاصل [illegible]
[illegible] آنچه برای ايشان مصلحت باشد [illegible] مراد [illegible] كه تعيين [illegible]
و مختلف ميشود [illegible] حاصل آن [illegible] آنچه [illegible]
مثل اجرت [illegible] و مصالح [illegible] از اخراجات زراعت [illegible]
[illegible] آنچه [illegible] بعد از وضع اخراجات [illegible] آنچه امام مصلحة [illegible]
[illegible] است و آب [illegible] آنچه آب [illegible]
آن [illegible] امام [illegible] استعمال [illegible]
برای فقرا و مساكين [illegible] تنصيفات [illegible] تسليم [illegible]
[illegible] كه [illegible] ايشان [illegible] و استعمال [illegible]
[illegible] ميشود ميان آن [illegible] ايشان [illegible] آن [illegible]
[illegible] ايشان [illegible] ايشان [illegible] آن [illegible] ايشان [illegible]
[illegible] ذكر [illegible] الامة [illegible]
[illegible] كه [illegible] محتاج [illegible] شد [illegible]

در دفتر حاصل باشد

مخالف مشهور ميان متاخرين است كه مستحق [illegible] چنين [illegible]
[illegible] ايشان [illegible] نصف عشر [illegible] امام [illegible]
[illegible] ايشان [illegible] آنچه مذكور شد آنچه [illegible] عشر [illegible]
[illegible] ميشود ميان امام و ميان [illegible] ايشان [illegible] آن [illegible]
[illegible] ميشود [illegible] ايشان [illegible] شرطی كه مصالحه كرده امام با ايشان [illegible] نصف
[illegible] ميشود [illegible] بعد از آنچه مذكور شد [illegible]
[illegible] ايشان [illegible] معاش ايشان [illegible] مصالح
[illegible] امام [illegible] اسلام [illegible] جهاد و غير آنچه مذكور شد
از جمله آنچه [illegible] مصلحت جميع مسلمانان [illegible] امام [illegible] حاصل زمين [illegible] بسيار [illegible]
كه صرف [illegible] منافات ندارد با آنكه [illegible] زمين [illegible] چنانچه بيان شد در حديث [illegible]
چهارم **متن** وَلَهُ بَعْدَ الْخُمُسِ الْاَنْفَالُ وَالْاَنْفَالُ كُلُّ اَرْضٍ خَرِبَةٍ قَدْ بَادَ اَهْلُهَا وَكُلُّ اَرْضٍ لَمْ يُوجَفْ عَلَيْهَا
بِخَيْلٍ وَلَا رِكَابٍ وَلٰكِنْ صَالَحُوا صُلْحًا وَاَعْطَوْا بِاَيْدِيهِمْ عَلٰى غَيْرِ قِتَالٍ وَلَهُ رُؤُوسُ الْجِبَالِ وَبُطُونُ الْاَوْدِيَةِ
وَالْاٰجَامُ وَكُلُّ اَرْضٍ مَيْتَةٍ لَا رَبَّ لَهَا وَلَهُ صَوَافِي الْمُلُوكِ مَا كَانَ فِي اَيْدِيهِمْ مِنْ غَيْرِ وَجْهِ الْغَصْبِ لِاَنَّ
الْغَصْبَ كُلَّهُ مَرْدُودٌ وَهُوَ وَارِثُ مَنْ لَا وَارِثَ لَهُ وَيَعُولُ مَنْ لَا حِيلَةَ لَهُ **شرح** [illegible]
انفال [illegible] شرح عنوان اين باب [illegible] از قبيل [illegible]
كل ارض [illegible] مثل [illegible] جبال [illegible] مذكور است [illegible]
انفال [illegible] مذكور شده [illegible] در حديث [illegible] ميراث [illegible]
[illegible] منافات ندارد [illegible] آنچه [illegible] انفال [illegible]
و الف [illegible] بضم [illegible] معنی [illegible] ظاهر [illegible]
و اعطوا [illegible] در حديث [illegible] كسر همزه و سكون [illegible] بفتح همزه و سكون [illegible]
چنانچه مذكور شد [illegible] اعطوا [illegible] مفعول [illegible]
مصالحه [illegible] است [illegible] اعطوا [illegible] مثل الكلام اسم و فعل و حرف
[illegible] قتال [illegible] بيان [illegible]
شد در حديث [illegible] قوم صالحوا و قوم اعطوا [illegible] جمع [illegible] عطف [illegible]
[illegible] **عيسى** [illegible] انفال [illegible] است [illegible]

کرده اند تا آنرا اهل آن ده و مزرعه نیستی کرده اند که بدست ایشان آمده است همان زمین با آبادان و مشتران سالهای دیگر

صلح کرده اند امام اهل آن زمین صلحی پیش از دیده شدن آبادان و مشتران ده و آنکه زمین او بستهای خود

جنگ و جدال و دعوا دست بهم دهد که بهر جنگ در تصرف دیگران باشد و ستمکاری اهل آن ده و

و هر زمینی که آباد نشده باشد صاحبی نباشد آنرا و دست خاصهای سلطان ایشان اهل شرک مراد میگیرد

باشد در تصرف ایشان نباشد و غصب از مسلمانان نمایند اهل حیلهای که منصوب بجنگ کشته شده باشد

امام وارث کسیست که نیست وارثی او را یعنی آنکه ولیش مولی نباشد چنانکه می آید در حدیث

امام نفقه میدهد بکسی که وسیله ندارد برای نفقه دادن **متن** وقال إن الله لم يترك شيئا من صنوف الأموال إلا

وقد قسمه فأعطى كل ذي حق حقه الخاصة والعامة والفقراء والمساكين وكل صنف من صنوف الناس

فقال لو عدل في الناس لاستغنوا ثم قال إن العدل أحلى من العسل ولا يعدل إلا من يحسن العدل

شرح امام موسی کاظم گفت بدرستی که خدای تعالی نگذاشته چیزی را از اقسام اموال مگر اینکه قسمت کرده آنرا پس

داده هر صاحب حقی را حق او و هر یک اشخاص و فقرا و مساکین و هر صنف را از صنفهای مردمان

پس از آن امام گفت که رعایت کرده شود عدالت که اسم قرار داده در مردمان بی نیاز گردند امام معصوم علیه السلام

بعد آن گفت که بدرستی عدالت شیرین تر از عسل است و عدالت

نمی کند مگر کسی که خوب داند مسائل عدالت را اشاره است بلطف آنکه مخالفان که عدل بجا نیارند

قرار نداده اند بر من و فقیر امیر المؤمنین علیه السلام **متن** قال وكان رسول الله صلى الله عليه وآله يقسم صدقات البوادي

في البوادي وصدقات أهل الحضر في أهل الحضر ولا يقسم بينهم بالسوية على ثمانية حتى يعطي أهل كل سهم

ثمنا ولكن يقسمها على قدر من يحضره من أصناف الثمانية على قدر ما يقيم كل صنف منهم يقدر لسنته

ليس في ذلك شيء موقوت ولا مسمى ولا مؤلف إنما يضع ذلك على قدر ما يرى وما يحضره حتى يسد

فاقة كل قوم منهم وإن فضل من ذلك فضل عرضوا المال جملة إلى غيرهم **شرح** البوادي بفتح باء و کسر دال و تخفیف

جمع بادیه جمعهای صحرانشین مردم و در این اضافت تخصیص است که اضافه اصناف بثمانیه از قبیل اضافه موصوف

بصفت باشد و بنا بر آنست که اضافه امیه باشد و از قبیل اضافه خبر بکل باشد و از باب منصوبست بموصولات

یقدر بضم حرف و فتح قاف و فتح دال مشدده و ثمن است بمعنی موافق مصلحت شیء کل شیء نفقه و نفقه

متعلق بثمن است لسنته صفت قدر است مشار الیه کلمه اول و دوم قدر لسنته است و در سوم قدر است

الموقوت بقاف و تا و نقطه دار یا چیزی که معین باشد باعتبار زمان که تقدیم و تأخیر از آن نباید کرد و المسمی چیزی که

معین باشد باعتبار مقدار که زیاد و کم از آن نباید کرد و المؤلف بهمزه و فا بصیغه اسم مفعول از باب تفعیل و اسم آورده شده

اگر از کل سهم که نای کل صنف نیست ... نامات بیان این ... الصدقات ... بجانب فرع ... نگرد ... حیثیت ... بمعنی ... شود ...

از بعض نفقه چنانچه اهل استحقاق متعارف شده اند که در شهر و هر نجف نزد شرط غیبت نمی‌آید

که بعضی ذات چنانچه زینب که قیم است حرف ابتدای نقطه دار و نقطه و صاد با نقطه بصیغه معنی مجهول از باب

و ضمیر مفعول اول و از باب فاعلیت اول مفعول دوم و عبارت از فضل است التعریض کرد انیدن بجهت و مراد اینجا

محروم کردن کسی از چیزی است که ادا نیدن آن چیز از کسی هیچ یکی از جملها بنقطه بصیغه معنی معلوم از باب

ضمیر مستتر راجع بوالیست و ضمیر بارز راجع به الیست و جمع مستنیات بیان جمع اهل است **متن** امام موسی

کاظم گفت و در حال ماه قسمت میکرد تصدقات صحرانشینان در مستحقین صحرانشینان و تصدقات اهل آبادی

در مستحقین اهل آبادی و قسمت میکرد میان ایشان برابر بر هشت حصه میداد و باشد اهل هر صنف هشت

یک قسمت میکرد و تصدقات را بمقدار جمعی که حاضر بودند از آن هشت صنف بمقدار دو داشتن هر صنفی

از ایشان که حاضر بود موافق مصلحت که برای سال آن صنف کافی باشد نیست در آن تقدیر سال چیزی که معین باشد

باعتبار زمان و نه چیزی که نام برده شده باشد باعتبار مقدار و نه چیزی که فراهم آورده شده باشد از نقود و جنس

جز این نیست که میگذاشت نزد هر کس تقدیر سال را بمقداری که مصلحت میدید موافق جمعی بود که حاضر میشدند نزد او

تا آنکه بر طرف کند حاجت هر جمعی از مستحقین را و وقتی که زیاد می آمد از آن قدر زیادی محروم میشدند از آن مال

بجانب آنکه میکرد از اهل آبادی باسوی غیر ایشان از مستحقان که در موضعی دیگر **متن** وإنما الأنفال إلى الوالي

وكل أرض فتحت أيام النبي صلى الله عليه وآله إلى آخر الأبد وما كان افتتاحا بدعوة أهل الجور وأهل العدل لأن ذمة

رسول الله صلى الله عليه وآله في الأولين والآخرين ذمة واحدة لأن رسول الله صلى الله عليه وآله قال المسلمون إخوة تتكافأ دماؤهم

ويسعى بذمتهم أدناهم **شرح** و کل عطف بر الانفال است الدعوه و خواندن امام مردم را بسوی مرافقت خود و کسی

هم جعفر مستقل باشد و بر ذمتهم بمعنی آنست و ذمتهم عبارت از تخفیف است آخرهم بهمزه و الف که مرکب

بانقطه و نقطه عبارتست از هر که آید آخر و تخفیف و شبیه این که گذشت در حدیث اول باب الامر بالنصیحه لائمة المسلمین تا آخر که باب صد و دوم است و معنی آن جز معنی نیست **متن** و اختیار انفال مفوض بوالی

امام هست و همچنین هر زمینی که مفتوح شده در روزگار پیغمبر تا آخر از آن خواه افتتاح آن فتح بدعوت امام ظالم

باشد و خواه بدعوت اهل عدالت چه بدرستی که عهد رسول الله در پیشینیان و در پسینیان عهدیست و بدرستی که

رسول الله گفت که مسلمانان برادرانند باعتبار عدم اختلاف ایشان با یکدیگر و در وی ظن بر اثر آمده است و نیز

ایشان و عمل بتخفیف ایشان میکند **متن** وليس في مال الخمس زكاة لأن فقراء الناس جعل أرزاقهم في أموال الناس

على ثمانية أسهم فلم يبق منهم أحد وجعل للفقراء قرابة الرسول صلى الله عليه وآله نصف الخمس فأغناهم به عن صدقات

الناس وصدقات النبي صلى الله عليه وآله وولي الأمر فلم يبق فقير من فقراء الناس ولم يبق فقير من فقراء قرابة

آن ز ابنان را

صلّى الله عليه وآله [illegible] لأنّه [illegible] محتاج [illegible] آتيناه [illegible] من [illegible]
الوجوه كما عليه **شرح** فقيرا جاء عبارتست [illegible] شرکت میان اصناف [illegible] مذکور است [illegible]
ذکر شده میان یتامی و مساکین و ابن السبیل که مذکورست در آیت خمس [illegible] بفتح فا و فتح شد
در شرح کلام مصنف و صدقات النبی [illegible] عطف [illegible] و خبر مبتدا محذوف است [illegible] سابق
النبی و ولی الامر [illegible] و مراد بصدقات النبی و ولی الامر انفاق [illegible] بیان شد در
نصف خمس که [illegible] عن استغنائهم کان علی الوالی ان ینفق من عنده [illegible] نقص
من ذلک شیء [illegible] کان علی الوالی ان یمونهم [illegible] صدقات [illegible] صدقات باشد **یعنی**
و نیست [illegible] که [illegible] باشد [illegible] که فقرای مردان [illegible] هاشم [illegible]
[illegible] ایشان [illegible] هشت حصه [illegible] شد [illegible] حدیث [illegible] ایشان
[illegible] شد برای فقرای [illegible] رسول از نصف خمس [illegible] چنانچه بیان شد [illegible]
[illegible] فقرای [illegible] رسول السبب نصف خمس از زکوات مردان دیگر و معاش [illegible] بنی هاشم [illegible]
و امام [illegible] معلوم [illegible] است [illegible] نصف خمس [illegible] زکوة [illegible] معاش مردان [illegible]
[illegible] فقرای مردان دیگر [illegible] فقرای [illegible] رسول [illegible] حال [illegible]
[illegible] نیست و [illegible] بر مال نبی صلى الله عليه وآله و بر مال امام [illegible] چنانچه [illegible]
[illegible] که [illegible] معاش [illegible] و [illegible] و [illegible] شود [illegible]
[illegible] صدقات در صورت عدم [illegible] نصف خمس و زکوة [illegible] مردان [illegible]
[illegible] و [illegible] برای بنی [illegible] حاصل [illegible] چنانچه [illegible] ایشان [illegible] واقع
[illegible] نصف خمس [illegible] زکوة زیاد باشد از معاش فقرا در سال آن [illegible]

متن لمّا ورد أبو الحسن موسى عليه السلام على المهدي رآه يردّ المظالم فقال يا أمير المؤمنين ما بال مظلمتنا لا تردّ
فقال له وما ذاك يا أبا الحسن قال إنّ الله تبارك وتعالى لمّا فتح على نبيّه صلى الله عليه وآله فدك وما والاها لم يوجف عليه
بخيل ولا ركاب فأنزل الله على نبيّه صلى الله عليه وآله وآت ذا القربى حقّه فلم يدر رسول الله صلى الله عليه وآله من هم فراجع في ذلك
جبرئيل وراجع جبرئيل عليه السلام ربّه فأوحى الله إليه أن ادفع فدك إلى فاطمة عليها السلام فدعاها رسول الله صلى الله عليه وآله فقال لها يا فاطمة إنّ الله
أمرني أن أدفع إليك فدك فقالت قد قبلت يا رسول الله من الله ومنك فلم يزل وكلاؤها فيها حياة
رسول الله صلى الله عليه وآله **شرح** مهدی پسر منصور [illegible] محمد بن عبد الله بن محمد بن علی بن عبد الله بن العباس
[illegible] عباسیه [illegible] سال صد و پنجاه و هشت خلیفه شد [illegible]

[illegible] روز [illegible] ماه [illegible] از [illegible] شد [illegible] مظالم جمع مظلمه بفتح میم و سکون ظا و فتح لام و کسر و ضم لام آنچه ظلم کرده شود
[illegible] فدک بفتح فا و فتح دال [illegible] موضعیست نزدیک مدینه و صاحب مجمع البیان گفته که دوری آن از مدینه [illegible]
[illegible] روز [illegible] بتقدیر آن [illegible] خیبر نیست چنانچه جوهری و صاحب قاموس گفته
اند که قریه خیبر [illegible] شهریست و قلعه آن [illegible] خیبر است و چون خیبر [illegible]
[illegible] آن شهر [illegible] رسول [illegible] مخصوص او شد [illegible] آن [illegible] که [illegible] است [illegible]
[illegible] نزول کرده [illegible] است که شهر [illegible] شده [illegible] باشد و [illegible]
باشد [illegible] معلوم [illegible] راجع برسول است [illegible]
مذکور شد در شرح کلام مصنف چون آیت وآت ذا القربى حقّه در سوره بنی اسرائیل و در سوره روم هست و سوره بنی
اسرائیل [illegible] نازل شده [illegible] حدیث اول باب [illegible] کتاب الایمان والکفر [illegible]
و فتح فدک در مدینه شده [illegible] نزول [illegible] حکم و وجوب [illegible] آن آیت [illegible]
[illegible] چنانچه گذشت در حدیث [illegible] باب [illegible] قال جلّ ذکره وآت ذا
القربى حقّه فکان علی صلى الله عليه وآله [illegible] الاسم الاکبر و میراث العلم وآثار علم النبوة [illegible] بعضی
[illegible] سوره بنی اسرائیل [illegible] آیات [illegible] وآت ذا القربى حقّه چنانچه صاحب مجمع البیان [illegible]
[illegible] این اشکال [illegible] است [illegible] تفضیلست [illegible] آن [illegible]
آن فاطمه علیها السلام است پس مراد بذی القربى علی علیه السلام است [illegible] مقام [illegible]
[illegible] مراد [illegible] فاطمه در عصمت و طهارت از رجس و علم بجمیع احکام پس [illegible] آیت احکام [illegible]
جمیع [illegible] رسول [illegible] ذی القربى [illegible] و تسلیم [illegible] بفاطمه [illegible] رسول [illegible] فتح [illegible]
[illegible] اختصاص [illegible] القربى [illegible] بکسر [illegible] مفعول [illegible]
[illegible] ضمیر [illegible] راجع بذی القربى والمساکین وابن السبیل [illegible]
در این آیت مذکور [illegible] مساکین و ابن السبیل [illegible] شده **یعنی** وقتی که [illegible] امام
موسی کاظم [illegible] مهدی [illegible] مظالم [illegible] گفت [illegible] حال مظلمه [illegible]
[illegible] گفت [illegible] آن [illegible] ای ابو الحسن [illegible] که [illegible] بر نبی خود
[illegible] آیت سوره بنی اسرائیل [illegible] صاحب قربی [illegible] پس ندانست رسول الله صلى الله عليه وآله
[illegible] ایشان [illegible] پس سؤال کرد [illegible] جبرئیل [illegible] سؤال کرد جبرئیل [illegible] صاحب [illegible]
خود را پس وحی فرستاد [illegible] سوی رسول که بده فدک را بفاطمه [illegible] امیر المؤمنین [illegible]

فدک [illegible] آن [illegible] که [illegible] بوسیله [illegible] صلى الله عليه وآله

کشتگری مسافران آن میشود پس طلب کرد فاطمه را رسول صلعم پس گفت او را ای فاطمه بدرستی که خدا امر کرده
مرا که بدهم ترا فدک یعنی فدک و توابع آنرا پس گفت فاطمه بتحقیق قبول کردم ای رسول خدا از خدا و از تو پس همیشه
وکلای فاطمه در فدک و توابع آن بودند در زمان حیات رسول صلعم پس فلما ولی ابو بکر اخرج عنها وکلائها
فأتته فسألته ان یردها علیها فقال لها ائتینی باسود او احمر یشهد لک بذلک فجاءت بامیر المؤمنین علیه السلام
وام ایمن فشهدا لها فکتب لها بترک التعرض فخرجت والکتاب معها فلقیها عمر فقال ما هذا معک
یا بنت محمد قالت کتاب کتبه لی ابن ابی قحافة قال ارینیه فابت فانتزعه من یدها ونظر فیه
ثم تفل فیه ومحاه وخرقه فقال لها هذا لم یوجف علیه ابوک بخیل ولا رکاب فضعی الحبال فی رقابنا
فقال له المهدی یا ابا الحسن حدها لی فقال حد منها جبل احد وحد منها عریش مصر وحد منها
سیف البحر وحد منها دومة الجندل فقال له کل هذا قال نعم یا امیر المؤمنین هذا کله
مما لم یوجف اهله علی رسول الله بخیل ولا رکاب فقال کثیر وانظر فیه شرح از جمله چیزهای منسوب
نیست که بقدر از احکام آنهمی بیخبر بوده که با وجود تصرف و کالت اخراج وکلا کرده و دکوی طلبیده و تصرف
محض از او بنقل متصرف فیه از یکی بسوی دیگری در حال آنکه تصرف بهم و بنا و مانند آنها مانع است و دلیل است
مطلق و بسنده شهادت و دیگران بر ملکیت مطلق متصرف در آن گفت و لا آنکه کس شهادت بر ملکیت کسی
داده و بیان این میشود مفصلا در کتاب الشهادات در باب تعم که باب چهارم است و صاحب مغرب گفته
گفته فدک بفتحتین قریه ایست بحجاز و افاء الله علی نبیه و فدک شاد فجاء علی بالعباس فشهدا فلم یجز عمر
بعلم ابو بکر و بنا برین مفهوم میشود که این ظلم عمر نسبت بفاطمه بعد بوده و ابو بکر بوده که اصل فساد است ظاهر این حدیث
که آنچه منقول میشود که عمر بن عبد العزیز رد فدک بر اولاد فاطمه کرد غلط بوده مشار الیه بخادم اکثر ما که مجری
کرده تا نوقت در تصرف اهل اسلام بوده و این کلام متضمن انکار رد فدک است بیکجا از اهل بیت کنیم سن حاجز
شد الحبال بجیم است و در بعض نسخ بحای مهمله است و اول مناسبتر است بلفظ تصنعی عریش بفتح عین مهمله
و کسر را بی نقطه و شین نقطه دار شهری بوده از توابع مصر که خراب شده السیف بکسر سین بی نقطه و سکون یا و در فقه
ده کنار دریا و اکثر در کنار دریای عمان مستعمل میشود دومة الجندل بضم دال بی نقطه و بعضی بفتح دال نیز گفته‌اند
حصاریست میان مدینه و کوفه و دوری آن از مدینه پانزده روز و از کوفه ده روز است ملحوظ بعضی
باب افعال بعضی در بعض حیلها است ابدا مرفوع و فاعل است و حاصل رفتار لشکر اسلام که متصرف آن
شده اند حتی رسول الله یعنی فی زمان رسول الله است متحقق نه ذکر اگر مراد این شود و حتی بر مبالغه باشد یعنی
پس وقتی که خلافت کرد ابو بکر بیرون کرد از فدک وکلای فاطمه را پس آمد فاطمه نزد او پس طلب کرد ازو گواه

بکم ما دام علی

فدک را به فاطمه پس گفت او را که پیاده تر از من سیاهی را یا سفیدی را که گواهی دهد برای تو با آنچه گفتی که فدک
ملک رسول بوده و بتو داده است پس آمد امیر المؤمنین و ام ایمن که گفتند رسول بود از میراث
و آنرا و شده بود پس گواهی دادند برای فاطمه که از رسول شنیده‌اند که بخشید فدک را که ملک رسول بوده و بفاطمه
داده بامر خدا پس ابو بکر نوشت برای فاطمه ترک و کلای ابو بکر دخل در فدک را بسبب آنکه ایجاف بر آن نکرده بخیل
و رکاب نشده و مال رسول بوده و بذی القربی داده و بیرون آمد فاطمه و آن نوشته با او بود چون بخشید آن برد
چه دید که ضرب ابا کبیر شده آن کاغذ در پیرهن چادر است پس بخشید او را عمر پس گفت چیست این کاغذ ای
دختر محمد محمد نظر کن بآن کاغذ که ابو بکر گفت که گفته است
که نوشت آنرا برای من پسر ابو قحافه و عمر گفت بنمای آن کاغذ را پس باز داد و نکرده فاطمه و بیرون آورد آن
کاغذ را از دست او و نگاه کرد در آن پس آب دهن انداخت در آن کاغذ و محو کرد نوشته آنرا او پاره کرد آنرا
پس عمر گفت که مجموع آنچه در تصرف رسول است بعضی که قرآن ایجاف کرده بر آن پیاده و بخیل و نه بر کاب پس بگذار
که ریسمانها و ریسمان در گردنهای ما پس گفت امام موسی کاظم علیه السلام مر مهدی را که ای ابا الحسن حد فدک و توابع آنرا بیان
کن پس گفت حد اول آن کوه احد است و حد دوم آن عریش مصر است و حد سوم آن کنار دریا و حد چهارم آن
دومة الجندل است پس مهدی گفت در فدک و توابع آن همه است گفت آری ای خلیفه این همه است چیزی
که اهل آن مجیر بر ایجاف نکرده‌اند بر آن لشکر اسلام در زمان رسول صلعم بخیل و نه برکاب پس مهدی گفت
بسیار است و من فکر میکنم در آن شرح حسیب سمعت ائتمکم تقولون لا تفاقهوا قد نقل لکم فی سورة
جدع الانف شرح اقفال بفتح همزه است جمع قفل است بنا بر آنکه تجار احتیاج بیان ندارد
مراد است و حاصل مراد که بسته اقفل بفتح نون و سکون قاف و با در مقام ... بمعنی کثر الاقفال جمع القفل
... مراد اینجا ... میان اوشان و میان ... منقسم میشود
در شرح عنوان این باب در بیان بابی در اطلاق قول مخالف ... که اقفال جمع قفل بفتح نون و فتح فا بمعنی
غنیمت است و مراد باقفال خمس غنیمت است و وجود دیگر اقفال مخصوص رسول است و خمس منقسم
بجدع بفتح جیم و سکون دال بی نقطه و عین بی نقطه بریدن بینی و گوش و ... مراد اینجا ... مخالف
چند و چیان گفتم آنچه در اول بوده ... لا انفال قبل ... رسول فی نفوذ ... و جعلوا ادا
واطیعوا الله و رسوله ان کنتم مؤمنین ... دیگر انفال ... رسول و ذی القربی ... است
... مخالفان اصلاح ذات بین ... قطع کرده ... آنچه ... و اصلح ... است که ... نفوذ
نفسین ... کلها ... العقاب ... میکند ... اکثر ... اعمال ...

صلی الله علیه وآله و بعد از وی با آنحضرت نزدیک ذی القربی و این نوع صرف شده و آنچه آنحضرت [illegible] است و اولو
الارحام بعضهم اولی ببعض فی کتاب الله و مثل آن در سوره احزاب است و بیان شده در شرح حدیث دوم باب هشتم
یعنی شنیدیم از امام محمد باقر علیه السلام که میگفت که انفال معروف ترا آنست که نقل عیسی بن [illegible] [illegible] ربیعی بن [illegible]
دهم حس عن احمد بن محمد بن ابی نصر عن الرضا علیه السلام قال سئل عن قول الله واعلموا انما غنمتم من شیء فان لله
خمسه وللرسول ولذی القربی فقیل له فما کان لله فلمن هو فقال لرسول الله صلی الله علیه وآله وما کان لرسول الله فهو
للامام فقیل له افرایت ان کان صنف من الاصناف اکثر وصنف اقل ما یصنع به قال ذاک الی الامام
ارایت رسول الله کیف یصنع الیس انما کان یعطی علی ما یری کذلک الامام شرح بیان این آیت گذشت در
شرح حدیث دوم این باب افرایت بهمزه استفهام و صیغه مخاطب یعنی فخبرنی است ارایت بهمزه استفهام
و صیغه مخاطب است یعنی فاخبرنی است یعنی روایت است از احمد بن محمد بن ابی نصر از امام رضا علیه السلام که
پرسیده شد از قول الله تعالی در سوره انفال و بدانید این که آنچه غنیمت کرده اید از مال مشرکان از هر چیز پس به تحقیق
الله راست پنج یک آن و رسول راست و خویشاوندان رسول راست پس گفته شد مر امام را که هر چه الله راست از آن
رسول باشد پس گفت که هر چه رسول راست آن امام راست پس گفته شد که اگر یکی از اصناف بیشتر باشد [illegible]
رسول را است آنچه بود از رسول است پس آن امام راست پس گفته شد که پس خبر ده مرا که اگر باشد صنفی از
صنف کرده شده پیشتر و صنفی کمتر چه کار کرده میشود به خمس یعنی آن نصف خمس که به ایشان داده میشود گفت این
کار مفوض بسوی امام است خبر ده مرا که رسول الله چگونه میکرد آیا نه همین بود که میداد آن سه صنف را بر حسب
مصلحت وقت را از میداند بحسب کثرت و قلت صنفی از اصناف همچنانست امام یازدهم حس عن ابی ابراهیم
انه سئل عن معادن الذهب والفضة والحدید والرصاص والصفر فقال علیها الخمس شرح رصاص
به فتح و قسم است سپید و آن سرب است و سیاه و آن قلعیست صفر به ضم صاد و سکون فا نوعی از مس است
الف لام الخمس برای عهد خارجی است موافق آنچه گذشت در شرح حدیث چهارم این باب یعنی روایت است از امام موسی کاظم
که او پرسیده شد از معدنهای طلا و نقره و آهن و رصاص و صفر پس گفت بر اینها است خمس دوازدهم حس عن ابی جعفر قال
الامام یجری وینفل ویعطی ما شاء قبل ان تقع السهام وقد قاتل رسول الله صلی الله علیه وآله بقوم لم یجعل لهم فی الفیء نصیبا
وان شاء قسم ذلک بینهم شرح این حدیث موقوفست و قصه [illegible] است که زکی [illegible] [illegible]
یجری به جیم و راء بی نقطه و یا به صیغه مضارع غایب معلوم باب ضرب است یعنی [illegible] [illegible] و صیغه معلوم باب افعال
[illegible] است و ضمیر منهم راجع بقوم است یعنی روایت است از امام محمد باقر که گفت که امام [illegible] [illegible]
کسی را که کاری به فرموده باشد و [illegible] [illegible] میدهد و [illegible] بخشش میکند کسی را که کاری به او فرموده باشد و [illegible]

که بخود پیش ازانکه جدا کرده شود سهم هر یکی از پنج بخش چنانکه رسول الله بعد جنگ حنین کرد و بدو جمعی که برای ایشان [illegible]
مثل اعراب چنانکه مذکور شد در حدیث چهارم این باب و مراد این است که اگر غنیمت قسمت شود بر لشکر [illegible]
کرده و به تحقیق جنگ کرد رسول الله با قومی مثل اعراب که نخواهند بود و اگر خواهد قسمت میکند آن را میان ایشان سیزدهم
حس سألت ابا عبد الله علیه السلام عن قول الله تعالی واعلموا انما غنمتم من شیء فان لله خمسه وللرسول ولذی القربی
فقال ابو عبد الله علیه السلام بمرفقیه علی رکبتیه ثم اشار بیده ثم قال هی والله الافادة یوما بیوم الا ان ابی جعل
شیعتنا فی حل لیزکوا شرح فقال یعنی فضرب است و دون به فتح [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] اگر مرد [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] دست [illegible] برای استفهام تعجبی و مراد این است که [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] این آیت [illegible] [illegible] امیر المؤمنین [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] در این آیت بیان وجوب خمس [illegible] غنایم [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] الافاده [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] در حدیث [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
و مراد این است که [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
شامل است پس شب [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] در حدیث شریف [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] لشکر [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] بخشش کسی [illegible] [illegible] معدن [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] این آیت [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] حدیث [illegible] باب [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] اول [illegible] [illegible] [illegible] دوم [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] سیم [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

که بعد از فا بزان مکسوره باشد مثل قل ان الموت الذی تفرون منه فانه ملاقیکم و حال آنکه قرا سبعه اتفاق کرده‌اند
بر فتح ان در مکان مستعمل **چهارم** آنکه اول حدیث اتفاق کرده‌اند بر آنکه جمله کمل لفظ منه بیان شد جمع باید
خوب نیست پس آنکه من شئ بیان شده بهتر است از آنکه تاکید باشد **[illegible]** که در ترکیب سابق مذکور شد
است و آن اینست که اخبار با آنکه غنمتم چیزی نیست فهو خواهد بود بر عقد بر تسلیم نه آنکه من غنیمتیه این [illegible]
بنا بر **کریم** که در این خبر چند فایده است **اول** دلالت بر آنکه غنیمت در شرع انبیای سابق و [illegible]
زیرا که حرام بوده بر ایشان و در عمل ال ایشان نمی‌شده بلکه سوخته می‌شده چنانچه می‌آید در کتاب [illegible]
اول باب الشرایع که باب دوازدهم است در شرح [illegible] المغنم والفی **دوم** اشعار بر عظمت [illegible]
شکل اول است و آن اینست که کل هر من شئ مغنمه تا آخر پس دلالت بر کمال تاکید وجوب خمس در هر چیز می‌شود
تا آخر دلیل **سوم** دفع توهم آنکه نفقه سفر [illegible] به نفقه سال ایشان مستثنی باشد پیش از اخراج خمس **چهارم**
دفع توهم آنکه اشتراک لشکر و عدم اختصاص شخصی مانع وجوب خمس باشد و فایده زیاد کردن من تبعیضیه است
که شی بسیار مستعمل می‌شود در چیزی که معتد به باشد پس زیاد کردن من برای تعمیم وجوب خمس در قلیل و کثیر است
[illegible] متواند بود که ضمیر راجع به حدیث مانع غنیمت باشد که مفهوم است از غنمتم و مراد این باشد که غنمتم بر
شامل غیر آنچه از مشرکان بجنگ گرفته باشند نیز هست مثل ارباح تجارات و زراعات و [illegible]
آنها و بنا بر این در تعمیم وجوب خمس احتیاج باین گفتگو نیست **کریم** غنیمت در لغت دو معنی دارد اول فی آنچه
بی تعب بدست آمده باشد و این در ارباح تجارات و زراعات و حاصل معادن و امثال اینها اوضح است و این
ظاهر است و در اصل لغت دوم غیر نیست زیرا که اکثر فواید با تعب بسیار است و [illegible]
و [illegible] بدست برای تعجب و فهم قرآن [illegible] می‌شود و [illegible] آنچه گذشت در حدیث چهارم این
باب که من الغنایم والفوائد تا آخر و [illegible] احتمال این عبارت است از امام محمد باقر و تخصیص کرده باشد
در شیعه امامیه زمانی که بعد از وی [illegible] باعتبار اینست که زمان ابتدای کثرت شیعه امامیه و بودن
ایشان در بلاد بعیده مثل کوفه و غیر آن بوده است و بعد از وفات رسول الله تا آن زمان شیعه امامیه نهایت کم بوده‌اند
پس ادای خمس [illegible] از زمان امام محمد باقر شیعه امامیه مشکل بود بخلاف زمان قبل از وی و [illegible]
باب منع است [illegible] من اهل کسب برای مستکبر است و اشارت است باینکه بستن بعض صورتی مثل آنکه ارباح تجارات
و زراعات و [illegible] وجوب خمس بود نزد صاحب فقه شده و [illegible] آن سال ابطال قرار داده نفقه سال ایشان مستثنی شده
بخلاف فسخ چیزی که مذکور شد در حدیث چهارم این باب و در آنچه امام که صاحب خمس است برای کسی فرستاده خمس ساقط
شده و در [illegible] که مومنی ادا نموده باشد و صاحب اولش خمس آن را داده باشد خمس ساقط شده و برای [illegible]

شیعه امامیه استثنای دیگر مذکور شد در شرح حدیث چهارم این باب [illegible] بسکون زای نقطه دار و ضم کاف [illegible]
و صیغه جمع مذکر معلوم الام [illegible] باب نصر است [illegible] الفعل [illegible] و نون جمع [illegible] و صیغه
معلوم باب نصر است و کتابت الف بعد از واو موافق احتمال اولست [illegible] شیعه [illegible]
بفتح زای الف ممدوده [illegible] شدن و [illegible] کردن و [illegible] مناسبت **یعنی** پرسیدم امام جعفر صادق
از قول الله در سوره انفال که و اعلموا انما غنمتم آنچه گرفته‌اید از مشرکان بجنگ از هر چیزی که هست
تا آخر پس [illegible] برای الله است خمس آن و برای رسول است و برای صاحب قرابت که امام
مفترض الطاعه از اهل بیت رسول است پس [illegible] امام جعفر صادق [illegible] دو [illegible] خود [illegible] خود بعد از آن
کرد دست خود بجانب راست و چپ که کدام [illegible] مخالفان [illegible] کشتی [illegible]
فایده [illegible] است [illegible] که پرسیدم کرده [illegible] خود [illegible] رخصت مثل آنکه ارباح
تجارات و زراعات و صناعات سال ابطال قرار داده **[illegible]** سالت ابا الحسن [illegible]
فقال فی کل ما افاد الناس من قلیل او کثیر **شرح** پرسیدم امام موسی کاظم را از خمس پس گفت واجبست
در هر فایده که کسب کرد مردم از امرای [illegible] این است که موافق ظاهر آیت سوره انفال عموم
منافات ندارد [illegible] چنانچه بیان شد در شرح حدیث سابق و [illegible] می‌آید در حدیث
[illegible] عن یزید قال کتبت جعلت لک الفداء تعلمنی ما الفائدة و ما حدها رای ابقاک الله ان
تمن علی ببیان ذلک لکی لا اکون مقیما علی حرام لا صلوة لی و لا صوم فکتب الفائدة مما یفید الیک فی تجارة
من ربحها و حرث بعد الغرام او جائزة **شرح** [illegible]
راوی این امام رضا است [illegible] صیغه معلوم [illegible] باب افعال [illegible] باب تفعیل [illegible]
بفتح میم و سکون همزه و فتح خا [illegible] دال [illegible] معرفت چیزی [illegible]
الرای [illegible] است [illegible] مصدر [illegible]
از معنی فایده اینست که [illegible] مضمون حدیث امام [illegible] کسی خمس واجب [illegible]
او [illegible] است [illegible] صیغه [illegible] باب [illegible]
احتراز است از بعض فایده و [illegible] خصوص تجارت و حرث [illegible] اینست که [illegible]
تجارت و حرث بوده پس منافات ندارد [illegible] وجوب خمس [illegible] بفتح [illegible]
خرجی که لازم است و مراد [illegible] مشترک میان اخراجات عمل است مثل اجرت [illegible]
نفقه [illegible] خود و عیال خود و [illegible] الغرام بیان [illegible] که مفهوم شد [illegible]

یعنی عطائی که رسیده باشد سوی تو از دیگری به عطف بر القوام است و مراد عطای هر کس دیگر است یعنی
در وقت از یزید گفت نوشتم سوی امام علیه السلام که فرمانت شوم اعلام کنی مرا که جهت فایده کردن خمس من
در جهت کالاها و متاعها از آنها که مستثنی بر من میان آنچه مذکور شد تا بنا شم بسیار بر حلالی که آن حرام
در جهت درست نباشد برای من و درست نباشد و پس نوشت فایده از جمله خرید که کسب میکنی آنرا
سوی خود و سود از نفع آن سود و و در زراعت بعد از خرج عمل و خرج مقرری خود و عیال و جایزه **سیزدهم حدیث**

عَلِیِّ بْنِ مَهْزِیَارَ قَالَ کَتَبْتُ إِلَی أَبِی جَعْفَرٍ عَلَیْهِ السَّلَامُ الْخُمُسُ أُخْرِجُهُ قَبْلَ الْمَئُونَةِ أَوْ بَعْدَ الْمَئُونَةِ فَکَتَبَ بَعْدَ الْمَئُونَةِ

شرح المؤنة بفتح میم و ضم همزه و سکون واو و نون نفقه سالیانه خود و عیال و خرج عمل در معدن و دهقان و مانند
آن از اخراج مسائل خمس بعد از مؤونه سالیانه است که آنچه در دست آید بعد و از ارباح تجارات و دهقانی بوده
بوده و از غنایم و غوص و کنوز و معادن و در مثل مذکور شد در حدیث چهارم این باب بوده **یعنی** روایت است از
احمد بن محمد بن ابی نصر گفت که نوشتم سوی امام محمد تقی که خمس را بیرون کنم قبل از خرج یا بعد از خرج
خرج پس نوشت که بعد از خرج **چهاردهم حدیث** عَنْ أَبِی جَعْفَرٍ عَلَیْهِ السَّلَامُ قَالَ کُلُّ شَیْءٍ قُوتِلَ عَلَیْهِ عَلَی شَهَادَةِ أَنْ لَا
إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَ أَنَّ مُحَمَّداً رَسُولُ اللَّهِ فَإِنَّ لَنَا خُمُسَهُ وَ لَا یَحِلُّ لِأَحَدٍ أَنْ یَشْتَرِیَ مِنَ الْخُمُسِ شَیْئاً حَتَّی یَصِلَ إِلَیْنَا
حَقُّنَا **شرح** بنا بر حدیث آینده و اگر غنیمت در جهاد بغیر اذن امام شده باشد جمیع غنیمت از امام است پس مراد بوده
قوتل قوتل بغیر اذن او نباشد و خمس دو جا بفتح خا معجمه و سکون میم باشد یعنی جمیع خمس و پیشتر مذکور شد که قوتل
معنی قوتل با اذن باشد و خمس دو جا بضم خا معجمه و ضم میم یا سکون میم باشد **یعنی** از روایت است از امام محمد باقر
گفت هر چیزی که جنگ کرده شود در ستاندن آن بر شهادت اینکه نیست معبودی بغیر از خدا و اینکه محمد رسول الله است
یعنی در لشکری که مدعی اسلام باشند مدت آورده از اموال مشرکان پس بدرستی که از ماست خمس آن
و حلال نمیشود برای هیچکس که خریداری کند از خمس آن چیزی تا رسد سوی ما حق ما که خمس است از آن اشیا
آنچه می آید در حدیث نوزدهم **پانزدهم حدیث** عَنْ عَبْدِ الْعَزِیزِ بْنِ نَافِعٍ قَالَ طَلَبْنَا الْإِذْنَ عَلَی أَبِی عَبْدِ اللَّهِ عَلَیْهِ السَّلَامُ وَ أَرْسَلْنَا
إِلَیْهِ فَأَرْسَلَ إِلَیْنَا ادْخُلُوا اثْنَیْنِ اثْنَیْنِ فَدَخَلْتُ أَنَا وَ رَجُلٌ مَعِی فَقُلْتُ لِلرَّجُلِ أُحِبُّ أَنْ تَسْتَأْذِنَ بِالْمَسْأَلَةِ فَقَالَ
نَعَمْ فَقَالَ لَهُ جُعِلْتُ فِدَاکَ إِنَّ أَبِی کَانَ مِمَّنْ سَبَاهُ بَنُو أُمَیَّةَ وَ قَدْ عَلِمْتُ أَنَّ بَنِی أُمَیَّةَ لَمْ یَکُنْ لَهُمْ أَنْ یُحَرِّمُوا
وَ لَا یُحَلِّلُوا وَ لَمْ یَکُنْ لَهُمْ مِمَّا فِی أَیْدِیهِمْ قَلِیلٌ وَ لَا کَثِیرٌ وَ إِنَّمَا ذَلِکَ لَکُمْ فَإِذَا ذَکَرْتُ الَّذِی کُنْتُ فِیهِ دَخَلَنِی مِنْ
ذَلِکَ مَا یَکَادُ یُفْسِدُ عَلَیَّ عَقْلِی مَا أَنَا فِیهِ فَقَالَ لَهُ أَنْتَ فِی حِلٍّ مِمَّا کَانَ مِنْ ذَلِکَ وَ کُلُّ مَنْ کَانَ فِی مِثْلِ حَالِکَ
مِنْ وَرَائِی فَهُوَ فِی حِلٍّ مِنْ ذَلِکَ قَالَ فَقُمْنَا وَ خَرَجْنَا فَسَبَقَنَا مُعَتِّبٌ إِلَی النَّفَرِ الْقُعُودِ الَّذِینَ یَنْتَظِرُونَ إِذْنَ
أَبِی عَبْدِ اللَّهِ عَلَیْهِ السَّلَامُ فَقَالَ لَهُمْ قَدْ ظَفِرَ عَبْدُ الْعَزِیزِ بْنُ نَافِعٍ بِشَیْءٍ مَا ظَفِرَ بِمِثْلِهِ أَحَدٌ قَطُّ قِیلَ لَهُ وَ مَا ذَاکَ فَفَسَّرَهُ لَهُمْ **شرح**

دو کس را سوی آن جناب فرستادم

ندی

امر به دخول دو کس دو کس برای این بوده که امام میدانسته که حال دو کس که داخل خواهند شد مخالف حال دیگران است
اینکه آن دو کس از جمله برای بنی امیه قرار کرده بوده اند و دیگران در جمله برای ایشان بوده اند صیغه مضارع
معلوم مضاعف متکلم وحده از باب افعال است یعنی به تخفیط صیغه مضارع معلوم مضاعف مخاطب است
الحل به فتح حا که گشودن گره باشد و در اینجا برای آنست قسم قبل که پیشتر مذکور شد در شرح حدیث چهارم این باب الذی
مفعول ذکرت است و در بعضی نسخ ذکرت ردی است بجای ذکرت الذی کان دی بفتح را و نقطه و سکون
دال بی نقطه و یا دو نقطه در پایین مصدر باب ضرب سقوط در چاه و بفتح دال و الف مصدر باب علم هلاک ابن
مفعول به ذکرت است و مضاف نیز صیغه مضارع غایب معلوم از باب افعال است یعنی بحرف جر و حرص
عقل مفعول به یفسد است و در بعضی نسخ نیست ما ادرا انا فیه موصوله بدل مفعول و عبارت است از انتظام
احوال که معاد عقل است ضمیر فیه راجع به ماست من در من ورائی بیانیه است و را بفتح واو و را بی نقطه و الف ممدود
یعنی امام و خلف آمده و مراد در اینجا معنی اولست مثل کان و را ایم ملک و عبارت از عبد العزیز است و مانند
زمان و لفظ کل در بیکاهی مصداق قضیه کلیه مخصوصه میباشد و بنابر آن بوده که مراد معنی دوم باشد و برای بیان حکم
مثل او در شیعه آینده از وقت امامت باشد معتب بضم میم و فتح عین بی نقطه و تشدید تا دو نقطه در بالا مکسوره و با
یک نقطه نیز غلام امام جعفر صادق علیه السلام است و رفتن او سوی جماعت پیرون برای اذن دخول دیگران است
ظفر با فتح عبد العزیز با آنچه دیگری هرگز نیافته باعتبار اینست که بطلب او مطلب او حاصل شده و مطلب دیگران
بطلب حاصل شده و در صورت طلب احتمال عدم رضا میباشد چنانچه می آید در حدیث بیست و هشتم **یعنی** روایت است
از عبد العزیز بن نافع گفت طلب نمودیم دستوری اذن را بر امام جعفر صادق که گریه کرده بودیم و فرستادیم
غلام او را سوی او برای رخصت پس فرستاد سوی ما که داخل شوید دو کس دو کس پس داخل شدم من و مردی
پس گفتم آن مرد را که دوست میدارم که تو سر سخن واکنی سوال یعنی که تو ابتدا بسوال کنی و من جواب بشنوم پس آن مرد
گفت آری چنین میکنم پس آن مرد گفت امام را فدایت شوم بدرستی که پدر من بوده از جمله که اسیر کرده اند ایشان را اعطا
بنو امیه و دانستی که نیست بنی امیه را حق آنکه حلال کنند و حرام کنند و نبوده ایشان را حرام
کنند بر مردمان آنرا که دیگران حلال کرده باشند و نه اینکه حلال کنند بر مردمان آنرا که دیگران حرام کرده باشند
بوده ایشان را از جمله آنچه در تصرف ایشانست اندک و نه بسیار و جز این نیست که آنچه در تصرف ایشانست
ال شماست و از اینست که چون بیاد آوردم آنچه را که حال ایشان کرده بوده اند بنا بر اسیر کردن پدرم و
کرد حلال بنا بر اسیر کردن بنی امیه است و حلال بر من میشود از آن حکم که نمیدانستم جز آن و گشت که فاسد گردد
عقل مرا آن حالتی که من در آنم پس امام گفت آن مرد را که تو در حلی از آنچه بوده بسبب حال بنی امیه و هر کس که

و هر که بود و سیاه شده حال تو کرد پس نیست پس از تو حجت است از آن عبدالعزیز گفت پس بر خاستیم و بیرون
آمدیم پیش از ما بیرون رفت معتب سوی جماعت نشسته که انتظار رخصت می‌کشیدند در رخصت امام و در این گفت
که ظفر یافت عبدالعزیز بن نافع بمطلبی که ظفر نیافت بمانند آن مطلب هیچ یک هرگز گفته شد معتب را که چه
بود این ظفر پس تفسیر کرد آن را برای ایشان پس برخاستند دو کس و رفتند نزد امام و در آمدند بر امام پس فقام

اثنان فدخلا على أبي عبد الله عليه السلام فقال أحدهما جعلت فداك إن أبي كان من سبايا بني أمية وقد علمت
أن بني أمية لم يكن لهم أن يحرموا ولا يحللوا ولم يكن لهم مما في أيديهم قليل ولا كثير وإنما ذلك لكم فإذا
ما ذلك إلينا ما لنا أن نحل ولا أن نحرم فخرج الرجلان وغضب أبو عبد الله عليه السلام فلم يدخل عليه أحد في
تلك الليلة إلا بدأه أبو عبد الله عليه السلام فقال ألا تعجبون من فلان يجيئني فيستحلني مما صنعت بنو أمية كأنه يرى
أن ذلك لنا ولم ينتفع أحد في تلك الليلة بقليل ولا كثير إلا الأولين فإنهما غنيا بحاجتهما شرح و کلمه ما
استفهام انکاری است [illegible] آخر الفاظ [illegible] تفعیل است [illegible] است [illegible]
و سکون یا [illegible] در لغت [illegible] یعنی [illegible] باب ضرب است [illegible]
کسر [illegible] یعنی [illegible] پس برخاستند دو کس پس داخل شدند بر امام [illegible]
دو فدای تو شوم [illegible] از جمله اسیران بنی امیه [illegible] که بنی امیه [illegible]
[illegible] بسیار [illegible] حرام [illegible] ایشان [illegible]
گفت [illegible] آن حلال کردن [illegible] نیست [illegible]
پس بیرون آمدند آن دو مرد و غضبناک شد امام و داخل نشد بر او هیچ یک از جماعت در آن شب [illegible]
[illegible] امام [illegible] گفت آیا تعجب نمی‌کنید [illegible] طلب [illegible]
بنی امیه [illegible] پس [illegible] آن [illegible] بنی امیه است [illegible]
[illegible] آن حلال کردن [illegible] بنی امیه [illegible] شب [illegible]
که ایشان [illegible] مطلب ایشان بود شانزدهم [illegible] عن ضريس الكناسي قال قال أبو عبد الله عليه السلام أتدري من أين
دخل على الناس الزنا فقلت لا أدري جعلت فداك فقال من قبل خمسنا أهل البيت إلا لشيعتنا الأطيبين فإنه
محلل لهم لميلادهم شرح [illegible] منصوب [illegible] است [illegible] ضمیر [illegible] است [illegible] عرب [illegible]
برای استثنای منقطع است [illegible] شده [illegible] است [illegible]
از شیعه [illegible] بنی امیه [illegible] است [illegible] حلال است [illegible]
بکسر میم و سکون یا [illegible] باب ضرب [illegible] ولادت [illegible]

یعنی روایت است از ضریس کناسی گفت که گفت امام جعفر صادق علیه السلام آیا می‌دانی که از کدام جانب داخل شده بر مردمان
گفتم نمی‌دانم فدای تو شوم گفت از جانب خمس ما اهل بیت رسول یعنی که آن [illegible] خمس [illegible]
مردمان است [illegible] شیعه ما که پاکیزه زادان [illegible] که خمس حلال کرده شده برای ایشان [illegible]
ایشان [illegible] باشند مراد [illegible] کنیزی که اسیر کنند و خمس آن را نداده باشند [illegible] شیعه [illegible]
آن حلال است برای [illegible] غیر شیعه [illegible] الأطيبين [illegible] غیر شیعه [illegible]
زنا باشد لميلادهم مراد [illegible] است [illegible] که [illegible] باشد [illegible]
[illegible] آنچه می‌آید در کتاب الحجة [illegible] ششم [illegible] الخليط [illegible]
[illegible] ذي القربى [illegible] خمس [illegible] در قرآن [illegible]
[illegible] ذي القربى [illegible] ذي القربى [illegible] ایشان [illegible]
خلاف صریح قرآن است پس [illegible] خمس [illegible] شیعه [illegible]
[illegible] امام [illegible] جمیع احکام [illegible]
القربى [illegible] جمیع احکام [illegible]
و ایشان [illegible] صحیح حلال کردن امام [illegible]
یتامی و مساکین و ابن السبیل [illegible] خمس [illegible] بودن ایشان [illegible]
کردن امام [illegible] هفدهم [illegible] عن أبي الصباح قال قال لي أبو عبد الله عليه السلام نحن قوم فرض الله
طاعتنا لنا الأنفال ولنا صفو المال شرح روایت است از ابو الصباح که گفت مرا امام جعفر صادق علیه السلام
[illegible] واجب لازم کرده [illegible] قرآن طاعت [illegible] أطيعوا الله وأطيعوا الرسول وأولي الأمر منكم
[illegible] انفال [illegible] خالص [illegible] هجدهم [illegible] عن أبي جعفر
في الرجل يموت لا وارث له ولا مولى قال هو من أهل هذه الآية يسألونك عن الأنفال شرح [illegible]
[illegible] وارث [illegible] قرآن [illegible] مثل [illegible]
[illegible] وارث [illegible] قرآن [illegible] معتق [illegible]
[illegible] کتاب المواریث [illegible]
[illegible] کتاب الزکاة
[illegible] کتاب الزکاة [illegible]
[illegible] کتاب [illegible] حدیث چهارم باب [illegible] رسول [illegible] امیرالمؤمنین صلوات الله علیه [illegible]

هشتم است و در حدیث دوم باب الدعاء الی الاسلام قبل القتال که باب چهارم است از کتاب الجهاد امام علیه السلام بعلی

عزّ و جلّ ... بیک رجلا خیر لک مما طلعت علیه الشمس و غربت و لک ولاؤه و شمل ضامن جریرته چنانچه می آید در

کتاب المواریث در حدیث اول باب ولاء السائبة که باب ... فیوالی من احب فان ضمن جریرته و عقله

کان مولاه و ورثه و تفسیر انفال گذشت در شرح عنوان این باب یعنی روایت است از امام جعفر صادق علیه السلام در مردی که

بمیرد و وارثی نباشد او را و نه مولائی گفت آن مرد از جمله اهل این آیت است که میپرسند ترا از الانفال

که آن مال داخل انفال امام است شانزدهم ص عن الحلبی عن ابی عبد الله علیه السلام قال سألته عن الکنز کم

فیه قال الخمس و عن المعادن کم فیها قال الخمس و کذلک الرصاص و الصفر و الحدید و کل ما کان

من المعادن یؤخذ منها ما یؤخذ من الذهب و الفضة شرح چون که اطلاق معادن بر معادن طلا و نقره

میشود بنا بر کلام سائل ... در کلام امام اشعار باین است که معادل که خمس در آن است اعم از معادن طلا

و نقره است رصاص و صفر بیان شد در شرح حدیث ششم یعنی روایت است از حلبی از امام جعفر صادق

راوی گفت پرسیدم او را از گنج که چند واجب است در آن گفت پنج یک و پرسیدم او را از معادن

طلا و نقره که چند واجب است در آن گفت پنج یک و همچنین است رصاص و صفر و آهن و هر چه که حاصل شود

بشود از معدنها که گرفته میشود از آنها آنچه گرفته میشود از حاصل معادن طلا و نقره هفدهم ص عن محمد بن مسلم عن

احدهما علیهما السلام قال ان اشد ما فیه الناس یوم القیامة ان یقوم صاحب الخمس فیقول یا رب

خمسی و قد طیبنا ذلک لشیعتنا لتطیب ولادتهم و لتزکو ولادتهم شرح یعنی منصب بخواست تقریر

ادرک خمسی ... یعنی روایت است از محمد بن مسلم از امام محمد باقر یا امام جعفر صادق علیهما السلام

گفت سخت تر آنچه در آنند مردمان مخالف در روز قیامت این است که برخیزد امام ... که صاحب خمس است

گوید ای صاحب کل اختیار من در باب خمس مرا امام گفت پس حلال کردیم ما حق خود را برای شیعه

خود تا پاکیزه شود ولادت ... و ... ایشان مراد حلال کردن امام ولد

خریده شده است چنانچه بیان شد در حدیث ... باب هیجدهم ص عن محمد بن علی عن ابی الحسن علیه السلام قال

سألته عما یخرج من البحر من اللؤلؤ و الیاقوت و الزبرجد و عن معادن الذهب و الفضة ما فیه

قال اذا بلغ ثمنه دینارا ففیه الخمس شرح و اما ... لطف ... که در ... انجا ...

آن در معطوف ... که سائل چند سوال در مجلس کرده و بعد از آن سوال در مجلس دیگر کرده و افزوده

ضمیر فیه ... راجع ... امام جواب هر سوال ... و این جواب سوال

... شاید که ... بر ... دینار ... شده ... بر ... جواب

پس ... ندارد و ظاهر آنچه می آید در آخر باب که از کتاب ... یعنی روایت است از محمد بن علی از امام

کاظم یا امام رضا علیهما السلام راوی گفت پرسیدم او را از آنچه بیرون می آید از دریا از مروارید و یاقوت و زبرجد

و معدنهای طلا و نقره که چه چیز واجب است در آن گفت چون برسد قیمت آن یکدینار طلا پس در آن واجب است خمس

بیستم ص عن علی بن مهزیار قال کتبت الیه یا سیدی رجل دفع الیه مال یحج به هل علیه فی ذلک

المال حین یصیر الیه الخمس او علی ما فضل فی یده بعد الحج فکتب لیس علیه الخمس شرح این مهزیار

و علی بن مهزیار از اصحاب امام رضا و امام محمد تقی و امام علی نقی علیهم السلام است یعنی روایت است از علی بن مهزیار گفت

نوشتم سوی امام که ای مهتر من مردی داده شد سوی او مالی که حج کند بآن آیا واجب است بر او در آن مال در وقتی که برسد

سوی او خمس یا واجب است بر آنچه باقی بماند در دست او بعد از حج پس نوشت که نیست بر او خمس ... بیگانه

معلوم ... که ... حاصل شود از قبیل حاصل پنج خمس که مذکور شد در حدیث چهارم این باب

... از قبیل ... پس ... آنچه فاضل ... و خمس نیست ... آنچه فاضل ... خمس نیست

... آن بعد از وضع مؤونت سالیانه موافق آنچه گذشت در حدیث دوازدهم و سیزدهم این باب بیست و سوم ص

عن علی بن الحسین بن عبد ربه قال سرح الرضا علیه السلام بصلة الی ابی فکتب الیه ابی هل علی فیما سرحت الی

خمس فکتب الیه لا خمس علیک فیما سرح به صاحب الخمس شرح سرح و ... بتشدید ... و ...

معنی ... معلوم ... است التسریح ... کسی ... برای ... است ... سرح ... است

التسریح بسین ... و سکون ... بمعنی ... است ... برای ... کسی ... آن

آن ... لفظ سرحت بصیغه مخاطب ... یعنی روایت است از علی بن حسین بن عبد ربه

گفت که ... امام رضا ... کسی ... سوی پدرم پس نوشت سوی امام پدرم که آیا بر من است در آنچه فرستادی سوی

من خمس ... پس نوشت سوی او که خمس واجب نیست بر تو در آنچه روانه کند آن صاحب خمس ...

این حدیث ... که خمس مال امام ... ضعف ... برای ... چنانچه مذکور شد در شرح

حدیث چهارم این باب ... خمس ... بعض عطای کسی ... که غیر صاحب

چیزی بکسی عطا کند خمس ... بعد از وضع مؤونت سالیانه چنانچه گذشت در شرح حدیث سابق بیست و چهارم

ص عن ابراهیم بن محمد الهمدانی قال کتبت الی ابی الحسن علیه السلام اقرأنی علی بن مهزیار کتاب ابیک علیه السلام فیما اوجبه

علی اصحاب الضیاع نصف السدس بعد المؤونة و انه لیس علی من لم تقم ضیعته بمؤونته نصف السدس و لا

غیر ذلک فاختلف من قبلنا فی ذلک فقالوا یجب علی الضیاع الخمس بعد المؤونة مؤونة الضیعة و خراجها لا مؤونة

الرجل و عیاله فکتب علیه السلام بعد مؤونته و مؤونة عیاله و بعد خراج السلطان شرح مراد باصحاب الضیاع ...

مشروح العنوه بوده که انفال و تصرف ایشانست و چون شد حدیث چهارم این باب که مصالح خراج زمین مفتوح العنوه و قرار اجاره انفال بخیار امامست و تعیین نصف سدس برای خراج زمین مفتوح العنوه و اجاره زمین انفال بوده و تعیین مقدار قلیل برای رعایت مصلحت شیعه و تخفیف بر ایشانست چه در زمان خلفای بنی العباس ظلم و دست انداز بر ایشان بسیار واقع میشده و همچنین رفع خراج و اجاره از کسی که آباد کند قلیل چه ممکن بود که اجره المثل زمین را مطالبه کنند و فساد و تعب ناخوش نقل کند اما است از جهه و مذهب ایشان و حقوق مذهب سنی برفرض تمکین است بر خراج مفتوح العنوه و اجره انفال این باطلست و مذهب دیگر آنست که امام علیه السلام در جواب گفت **یعنی** روایتست از ابراهیم بن محمد همدانی بفتح میم و ذال بنقطه گفت که نوشتم بسوی امام علی نقی و گفته در بن نسخه خواندم علی بن مهزیار نوشته بود بسوی امام محمد تقی که بپرداز و بگفتم و در جواب ساخته بر او که مفتوح العنوه است یا انفال است بخرج خود که برای آبادانی میدهد نصف سدس را بعد از آن پس اختلاف کرده جمعی که نزد من از شیعه را بیان چه چیز گفتند که سوای نصف سدس که خراجست و بدل اجاره واجبست بر ایشان که خمس بعد از مضیع خرج که خرج آن گشت خراج امام و ضیاعات و خرج آمد و عیال او پس نوشت و گفت که واجب خمس بعد از خرج آن مرد و خرج عیال او و بعد از خراج امام و ضیاعات **بیست و هفتم حدیث** کتب رجل من تجار فارس من بعض موالی ابی الحسن الرضا علیه السلام یسأله الاذن فی الخمس فکتب الیه بسم الله الرحمن الرحیم ان الله واسع کریم ضمن علی العمل الثواب وعلی الضیق الهم لا یحل مال الا من وجه احله الله ان الخمس عوننا علی دیننا وعلی عیالاتنا وعلی موالینا وما نبذله ونشتری من اعراضنا ممن نخاف سطوته فلا تزووه عنا ولا تحرموا انفسکم دعاءنا ما قدرتم علیه فان اخراجه مفتاح رزقکم وتمحیص ذنوبکم وما تمهدون لانفسکم لیوم فاقتکم والمسلم من یفی لله بما عهد الیه ولیس المسلم من اجاب باللسان وخالف بالقلب والسلام **شرح** الهم بفتح و تشدید میم رغبت و خبری و مراد اینجا مرغوبست و فرق میان ثواب و آنکه آنست که ثواب مقارن تعظیم است چون در مقابل فعل اختیاریست و هم مقارن تعظیم نیست چون در مقابل چیزی غیر اختیاریست و آنرا عوض نیز مینامند و بیتاتیح ادراه فدیم مصدر بابست و مصدر نبظرف نیست خبر جلب راحت است **یعنی** نوشت مردی از سوداگران فارس سبب بعضی غلامان امام رضا ع بمعنی که کتابت بود آن غلام بر او بطلبید از امام رضا رخصت در اینکه خمس را صرف خود کند و بتصرف وجوب نرساند پس نوشت بسوی او بسم الله الرحمن الرحیم بدرستی که اله تعالی صاحب خزاین آسمانها و زمین است و کریمست ضامن شده بر عمل خیر ثواب آخرت را و بر تنگی ... مفسی ... یعنی که بی اختیاریست حصول مطلب در آخرت حلال نیست مال برای مردمان مگر از راهی که حلال کرده آنرا او الله تعالی که خمس واجبست برادای او دام ما بر نفقه عیالان ما و بر نفقه دوستان ما که فقیر یا مسکین یا ابن السبیل باشند و بر چیزی که پیشکش ...

که نصف سدس ... [illegible] ... برکسی که آباد کند ... زمین ... مفتوح العنوه ... انفال

در هجوم بعضی جوعی می خوردند از کسی که متبرسیم از ظلم او و بیم در کتمه خمس از ما و محروم کنید خود را از دعای ما چنانکه فرا از بی اشته باشد بر ایشان در حاجه بدرستی که بیرون کردن شما خمس را از مال خود کلید رزق شما است و سبب دعای ما بر طرف کردن گناهان شماست و چیزیست که ذخیره میکنید برای خود برای روز حاجت شما که روز قیامت است و مسلمان کسیست که وفا کند برای الله تعالی بآنچه پیمان کرده با او الله تعالی سوی او از تکلیفات و نیست مسلمان کسی که قبول کند صاحب کل اختیار بدون رب العالمین از زبان و مخالفت کند بدل از ترک عمل بمقتضای آن والسلام **بیست و هشتم حدیث** قدم قوم من خراسان علی ابی الحسن الرضا علیه السلام فسألوه ان یجعلهم فی حل من الخمس فقال ما امحل هذا تمحضونا بالمودة بالسنتکم وتزوون عنا حقا جعله الله لنا وجعلنا له وهو الخمس لا نجعل لا نجعل لا نجعل لاحد منکم فی حل **شرح** بنقطه صیغه تعجب است و ممحل بضم میم و سکون حا بیجاه المحلت در محل بضم میم برداشت مکان فروا محل بفتح میم و سکون حا بمعنی شدت و مکر و جرده اینجا مناسبست و بنا بر دوم نسبت مجازیست برای مبالغه کم تمحضون با نیجا بنقطه و صاد بنقطه و نشدید بدون بصیغه مخاطبین باب تفعیل از باب فعالست المحض که خالص کردن چیزی در بهره و امام در صدر ایشه برای تعریضست **یعنی** امدند جمعی از خراسان بر امام رضا پس طلب کردند از او که بکرده ایشان را در حل از خمس پس گفت چه بسیار مکرست این طلب شما یا این آنکه خالص میسازید برای ما دوستی را بزبانهای خود و دور میکنید از ما حقی را که الله تعالی قرار داده برای ما و برای ما آن خمس است منگرداندیم منگردانیم هیچیک از جمع شما را در حلیت از خمس **بیست و نهم حدیث** کنت عند ابی جعفر الثانی علیه السلام اذ دخل علیه صالح بن محمد بن سهل وکان یتولی له الوقف بقم فقال یا سیدی اجعلنی من عشرة آلاف فی حل فانی انفقتها فقال له انت فی حل فلما خرج صالح قال ابو جعفر علیه السلام احدهم یثب علی اموال حق آل محمد وایتامهم ومساکینهم وفقرائهم وابناء سبیلهم فیأخذه ثم یجیء فیقول اجعلنی فی حل اتراه ظن انی اقول لا افعل والله لیسألنهم الله یوم القیامة عن ذلک سؤالا حثیثا **شرح** بنا بر صیغه معلوم از باب تفعیل برای تکلفست و تشدید است یعنی اذن تصرف نموده و متعلق بوقفست و تقدیم برای حصرست او وقف ملی که محبوسست برای امام و شد مثل خمس حق ثابت بیشک و مراد در بینجا امام وی است و ایتام عطف بر ال الاف منصوب بر نصب خبر طرقیت خود کردن چیزی استجوف استیناف بیانی سابقست و مراد بیشکی نمیشود برین آنرا که بود نه افاده تراه امام ضلالت کند **یعنی** بودم نزد امام محمد تقی ع وقتی که داخل شد بر او صالح بن محمد بن سهل و در دست خود میگرفت مال امام را در قم پس گفت ای امام مرا ای مهترین کردان مرا از ده هزار درهم در حلیت چه بدرستی که من خرج کردم آنها را پس امام گفت او را تو در حلیتی پس وقتی که بیرون رفت صالح گفت امام محمد تقی که یکی از جماعت بر جهد بر اموال آل محمد و اموال یتیمان ایشان و مسکینان ایشان و فقیران ایشان و در ماندگان ایشان

تکمله حدیث

مجیز ... [illegible] ... بعد ... باب

ایشان پس هر بیعت خود میکنند آن چنین را سوال را بعد از ان می آید پس میگوید که گروهی از مردم بیعت کنند با من بی
اهمیت بیان این که ترک آن کرده و که من میگویم که میکنم ترا بیعت بجا میآرم که هر آینه سوال خواهد کرد ایشان را الله تعالی
ایشان را امروز قیامت از ان چنین با موال سوالی نه بیست و هشتم حدیث سألت ابا عبدالله عن قول الله عزوجل
الغرائز فقال هن لاتكم وبكل الخمس شرح جمع میان عنبر و غوص امر وا باعتبار اینست که هر دو در باهم میبر
منصور است طلب بیان حق الله آنست الغوص بفتح غین معجمه و سکون واو و صاد مهمله غاص یعنی گردن
الماش فرو بخی خاربین اضافه از قبیل اضافه صفت بر موصوف بالعکس کبر غین معجمه و سکون نام و یاد و شطرنج
و تا همه مثل آنچه می آید در کتاب الایمان والکفر در حدیث اول باب فضل حاجة المؤمن که باب بیست و سیوم است که بجز
بجز او و گفت عنبر الخمس بفتح به عنبر الخمس است و عدد بیست و پنجم که در حدیث اول آن باب بیش از سه نقد
ساباط و این معنی بر اینست که در باره آنچه از ان ساباط از جمله الفاظ است مثل معدن چنانکه
حی پرسیدم امام جعفر صادق علیه السلام از عنبر و غوص در دریا چه چیز است از آن پس گفت هر سه
عمده خمس است تم الجزء الثانی من الکتاب الکافی لابی جعفر محمد بن یعقوب الکلینی ویتلوه کتاب الایمان والکفر
ان شاء الله تعالی شرح این از الحاقات که تابعت حدیث تمام شد جزو دوم از جمله کتاب کافی ابو جعفر محمد بن یعقوب
کلینی و ملحق میشود آخر کتاب الایمان والکفر ان شاء الله تعالی فرغ المؤلف خلیل بن الغازی القزوینی عفا الله عنه وعن
والدیه وعن عشیرته وعن احبائه من تحریره فی یوم الجمعة الثالث والعشرین من جمادی الاولی سنة سبع وسبعین والف
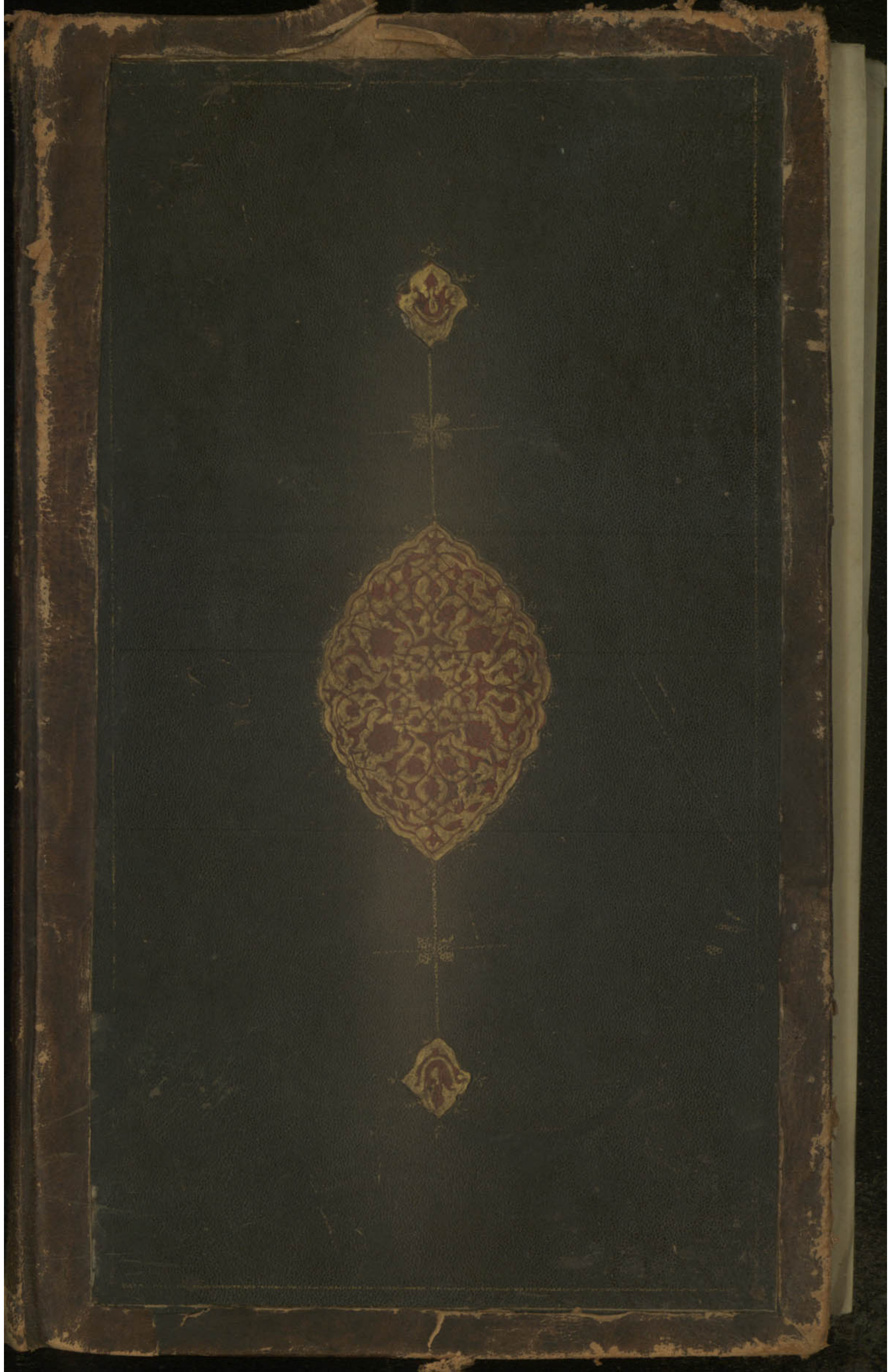
هجریة بدار المؤمنین قزوین وصلی الله علی محمد وآله
المعصومین. هزاران درود و هزاران سلام
زما بر محمد و آلش تمام